

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ ҒЫЛЫМ
ЖӘНЕ ЖОҒАРЫ БІЛІМ МИНИСТРЛІГІ

КЕАҚ «АХМЕТ БАЙТҰРСЫНҰЛЫ АТЫНДАҒЫ
ҚОСТАНАЙ Өңірлік университеті»

АЛТЫНСАРИН ОҚУЛАРЫ

*«ҚАЗІРГІ БІЛІМ БЕРУДЕГІ
ИННОВАЦИЯЛЫҚ ТЕХНОЛОГИЯЛАР:
СТРАТЕГИЯСЫ, МІНДЕТТЕРІ, ЕНГІЗУІ»*

ХАЛЫҚАРАЛЫҚ
ҒЫЛЫМИ-ТӘЖІРИБЕЛІК КОНФЕРЕНЦИЯ

МАТЕРИАЛДАРЫ

II КІТАП

АЛТЫНСАРИНСКИЕ ЧТЕНИЯ

МАТЕРИАЛЫ

МЕЖДУНАРОДНОЙ
НАУЧНО-ПРАКТИЧЕСКОЙ КОНФЕРЕНЦИИ

*«ИННОВАЦИОННЫЕ ТЕХНОЛОГИИ
В СОВРЕМЕННОМ ОБРАЗОВАНИИ:
СТРАТЕГИЯ, ЗАДАЧИ, ВНЕДРЕНИЕ»*

II КНИГА

Қостанай қ., 2024 ж.

УДК 37.02
ББК 74.00
А 46

РЕДАКЦИЯ АЛҚАСЫ/ РЕДАКЦИОННАЯ КОЛЛЕГИЯ

Куанышбаев Сеитбек Бекенович, география ғылымдарының докторы, доцент, Ахмет Байтұрсынұлы атындағы Қостанай өңірлік университетінің Басқарма Төрағасы-Ректоры, Қазақстан; **Жарлыгасов Женис Бахытбекович**, ауыл шаруашылығы ғылымдарының кандидаты, қауымдастырылған профессор, Ахмет Байтұрсынұлы атындағы Қостанай өңірлік университетінің зерттеулер, инновация және цифрландыру жөніндегі проректоры; **Скударева Галина Николаевна**, педагогика ғылымдарының докторы, доцент, Ресейлік Мәскеу облысындағы Мемлекеттік жоғары білім беру ұйымы «Мемлекеттік гуманитарлық-технологиялық университеті» ректоры, педагогика кафедрасының меңгерушісі, Ресей; **Бережнова Елена Викторовна**, педагогика ғылымдарының докторы, Ресей Сыртқы істер министрлігінің Мәскеу мемлекеттік Халықаралық қатынастар институтының (университет) профессоры; **Есіркепова Кенжегүл Қабылғазықызы**, филология ғылымдарының кандидаты, Ахмет Байтұрсынұлы атындағы Қостанай өңірлік университеті Ө.Сұлтанғазин атындағы педагогикалық институтының директоры; **Сюндикова Данагуль Жаппасбаевна**, педагогикалық білім магистрі, Қостанай облысы әкімдігінің білім басқару басшысының орынбасары; **Калимжанова Роза Лаиковна**, PhD докторы, Ахмет Байтұрсынұлы атындағы Қостанай өңірлік университетінің педагогика, психология және арнайы білім беру кафедрасының меңгерушісі; **Утегенова Бибикуль Мазановна**, педагогика ғылымдарының кандидаты, Ахмет Байтұрсынұлы атындағы Қостанай өңірлік университетінің педагогика, психология және арнайы білім беру кафедрасының қауымдастырылған профессоры; **Смаглий Татьяна Ивановна**, Ахмет Байтұрсынұлы атындағы Қостанай өңірлік университетінің, педагогика ғылымдарының кандидаты; педагогика, психология және арнайы білім беру кафедрасының қауымдастырылған профессоры; **Жетписбаева Айсылу Айратовна**, Ахмет Байтұрсынұлы атындағы Қостанай өңірлік университетінің Ы.Алтынсарин атындағы әдістемелік кабинетінің меңгерушісі.

«Қазіргі білім берудегі инновациялық технологиялар: стратегия, міндеттер, енгізу»: 2024 жылдың 23 ақпандағы Халықаралық ғылыми-тәжірибелік конференция материалдары. II Кітап. – Қостанай: А.Байтұрсынұлы атындағы Қостанай өңірлік университеті, 2024. – 1646 б. = «Инновационные технологии в современном образовании: стратегия, задачи, внедрение»: Материалы международной научно-практической конференции, 23 февраля 2024 года. II Книга. – Костанай: Костанайский региональный университет имени А.Байтұрсынұлы, 2024. – 1646 с.

ISBN 978-601-356-350-3

Жинаққа «Қазіргі білім берудегі инновациялық технологиялар: стратегия, міндеттер, енгізу» атты Алтынсарин оқулары халықаралық ғылыми - тәжірибелік конференция материалдары енгізілген.

Жинақта Алтынсарин оқуларының «Қазіргі білім берудегі инновациялық технологиялар: стратегия, міндеттер, енгізу» атты Халықаралық ғылыми-практикалық конференциясының материалдары жарияланған. Онда білім беруді дамытудың жалпы бағыттары мен тенденцияларын айқындалып, сондай-ақ қолжетімділік пен инклюзивтілікті қамтамасыз ету, барлық деңгейлердегі мазмұнның құндылық аспектісін өзектендіру, білім беру ұйымдарында ашықтық пен ынтымақтастық ахуалын құру, білім беруді дамыту мен психологиялық-педагогикалық қолдаудың инновациялық форматтары мен тиімді тәжірибелерін енгізу, педагогикалық ғылым мен практиканы интеграциялау қарастырылған.

Конференция материалдары қазіргі білім беру контекстіндегі Ы.Алтынсариннің педагогикалық мұрасының өзектілігін, оқытудың гуманистік теориясының ғылыми негіздерін, қазіргі педагогикалық білім берудегі ғылым мен практиканың өзара байланысы мәселесін шешу жолдарын, интегративті жүйе ретіндегі кәсіпке дейінгі педагогикалық білім берудің маңыздылығын, цифрлық ресурстарды пайдалана отырып, педагогтардың инновациялық қызметке психологиялық-педагогикалық дайындығын қалыптастыру технологияларын енгізу ерекшеліктерін талқылауға арналған.

Бұл жинақтың материалдарын ғалымдар, жоғары оқу орындары мен колледж оқытушылары, мектеп мұғалімдері мен мектепке дейінгі тәрбиешілер, педагог-психологтар, магистранттар мен студенттер пайдалана алады.

В сборнике содержатся материалы Международной научно-практической конференции Алтынсаринские чтения «Инновационные технологии в современном образовании: стратегия, задачи, внедрение», определяющие общие направления и тенденции развития образования, такие, как обеспечение доступности и инклюзивности, актуализация ценностного аспекта содержания на всех уровнях, создание в организациях образования атмосферы открытости и сотрудничества, разработка и внедрение инновационных форматов и эффективных практик психолого-педагогического сопровождения, интеграция педагогической науки и практики.

Материалы Конференции посвящены обсуждению актуальности педагогического наследия Ы.Алтынсарина в контексте современного образования, научных основ гуманистической теории обучения, способов решения проблемы взаимосвязи науки и практики в современном педагогическом образовании, значения допрофессионального педагогического образования как интегративной системы, особенностей внедрения технологий формирования психолого-педагогической готовности педагогов к инновационной деятельности с использованием цифровых ресурсов.

Материалы данного сборника могут быть интересны ученым, преподавателям вузов и колледжей, учителям школ и воспитателям дошкольных учреждений, педагогам-психологам, магистрантам и студентам.

УДК 37.02
ББК 74.00

© Ахмет Байтұрсынұлы атындағы Қостанай өңірлік университеті, 2024
© Костанайский региональный университет имени Ахмет Байтұрсынұлы, 2024

СЕКЦИЯ 3

БІЛІМ БЕРУ ҮДЕРІСІН ЦИФРЛАНДЫРУ: ЕНГІЗУ ТӘЖІРИБЕСІ

ЦИФРОВИЗАЦИЯ ОБРАЗОВАТЕЛЬНОГО ПРОЦЕССА: ОПЫТ ВНЕДРЕНИЯ

ӘӨЖ 37.013.32

ТАРИХИ КОНТЕНТТЕГІ ИНСТАГРАМ ПАРАҚШАСЫН ҚҰРУ АРҚЫЛЫ 9- СЫНЫП ОҚУШЫЛАРЫНЫҢ SOFT SKILLS ДАҒДЫЛАРЫН ДАМУ

**Абдикенова Эльмира Дуйсенбаевна,
Аликулова Марл Сейсенбековна**

Қостанай қаласындағы физика-математикалық бағытындағы
Назарбаев Зияткерлік мектебінің тарих пәнінің мұғалімдері,
Қостанай қаласы, Қазақстан
E-mail: Abdikenova_E@kst.nis.edu.kz

Аннотация

Мақалада Қостанай ФМБ НЗМ тарих пәні мұғалімдерінің бірлесе жүргізілген зертеу жұмысы қарастырылады. Мақала орта буын мектеп оқушыларының сыныптан тыс жұмыс шеңберінде жұмсақ дағдыларды дамыту мәселесін зерттеуге арналған. Тарихи контенттегі Instagram аккаунты жұмсақ дағдыларды дамыту құралы ретінде анықталды. Мақалада зерттеудің әдістемесі қарастырылады, зерттеу барысы талданып, сонымен қатар қорытындылар мен ұсыныстар көрсетіледі.

Түйінді сөздер: қатты дағдылар, жұмсақ дағдылар, тарихи контент, цифрлық дағдылар, тарихи ескерткіштер.

Аннотация

В статье рассматривается совместная научно-исследовательская работа учителей истории ФМН НИШ города Костанай. Публикация посвящена исследованию проблемы развития мягких навыков у учащихся среднего школьного возраста в рамках внеурочной деятельности. В качестве инструмента для развития мягких навыков определен Instagram-аккаунт с историческим контентом. В статье освещена методология исследования, анализируется ход исследования, а также отображены выводы и рекомендации.

Ключевые слова: хард скиллы, мягкие скиллы, исторический контент, цифровые навыки, исторические памятники.

Annotation

The article examines the joint research work of history teachers of the Kostanay NIS. The publication is devoted to the study of the problem of developing soft skills in secondary school students in the framework of extracurricular activities. An Instagram account with historical content was identified as a tool for developing soft skills. The article consecrates the methodology of the study, analyzes the course of the study, and also displays conclusions and recommendations.

Key words: hard skills, soft skills, historical content, digital skills, historical monuments.

Адам өмір бойы әртүрлі дағдыларды меңгереді. Осылайша ол тез өзгермелі әлемнің жаңа жағдайларына бейімделеді. Кәсіби құзыреттіліктің кең мағынасында дағдылар жиынтығын қатты дағдылар (hard skills) және жұмсақ дағдылар (soft skills) деп бөлуге болады. Дағдылардың бірінші тобына жұмыс қызметі шеңберінде күнделікті міндеттерді шешуге қажетті қабілеттер жиынтығы кіреді. Ал екінші топта

әр түрлі өмірлік міндеттерді шешуде, сондай-ақ қоғамда коммуникация құруда маңызды кәсіби дағдылар бар. 1918 жылы Гарвард университетінің «Карнеги» қорының және «Стэнфорд» зерттеу орталығының ғалымдары зерттеу жүргізді, онда жұмыстағы табыстың 85% -ы жақсы дамыған әлеуметтік және адами дағдыларға байланысты, ал жұмыстағы табыстың тек 15%-ы ғана техникалық дағдылар мен білімге, яғни қатты дағдыларға байланысты [1]. Бұл мәселе қазіргі уақытта өзектілігін жоғалтқан жоқ.

2015 жылы ЭЫДҰ "Skills for Social Progress" The power of Social and Emotional Skills" тақырыбындағы зерттеу есебін жариялады. Оның негізгі қорытындысы балалардың өмірде табысқа жетуі үшін когнитивті, әлеуметтік және эмоционалдық дағдылардың теңдестірілген жиынтығы қажет болады деген тұжырым болып табылады [2, 11-13 б.]. ЭЫДҰ -ның 2021 жылы жарияланған есебінде азаматтардың бейімделу, тапқырлық, басқаларды құрметтеу және олармен жақсы жұмыс істеу, сондай-ақ жеке және ұжымдық жауапкершілікті өз мойнына алу қабілеті жақсы жұмыс істейтін қоғамның айрықша белгісі болып табылатыны атап өтілді [3, 85 б.].

Жұмсақ дағдылар өмір бойы қалыптасады. Дегенмен, мектеп кезеңі, біздің ойымызша, оқушының іскерлік қарым-қатынасты, тұлға аралық қарым-қатынасты, командада жұмыс істеу дағдыларын, сондай-ақ көшбасшылық қабілеттерін қалыптастыру үшін қажетті коммуникативтік дағдыларды қалыптастыра алатын негізгі кезеңдердің бірі болып табылады. Оқу тапсырмаларын орындай отырып, оқушылар проблемаларды шешу, сондай-ақ, шешім қабылдау, стресске төзімділік дағдыларын дамыта алады. Сонымен қатар, өмірлік дұрыс шешімдерін қабылдау үшін қажет интроспекция және өзін-өзі көрсету дағдыларын қалыптастыру бірдей маңызды.

Өкінішке орай, мектепте сабақ барысында оқушылардың бойында жұмсақ дағдыларды дамытуды назардан тыс қалдырамыз. Өйткені тарих пәнін оқытуда көбіне академиялық білім мен талдау дағдыларына екіпін жасалып, уақыттың шектеулілігіне байланысты жұмсақ дағдыларды дамытуға мүмкіндік бола бермейді. Сондықтан осы зерттеу барысында сабақтан тыс шығармашылық жұмыс арқылы жұмсақ дағдыларды дамытуды көздедік.

XX ғ. ортасында жұмсақ дағдыларды (soft skills) зерттеу мен дамыту басталған еді. Сол кезде ғылым мен кәсіпкер көшбасшылар мансаптық жетістіктерде және кәсіпкерлікте жұмсақ дағдылардың маңызы техникалық дағдылардан кем емес екенін түсіне бастады. Бұл бағыттағы алғашқы зерттеулердің бірі 1969 жылы жарыққа шыққан доктор Джордж Одиорнның (George Odion) «Жұмсақ дағдылар технологиясы» еңбегі болып табылады.

«Жұмсақ дағдыларды» зерттеу бірнеше бағытта жүргізілуде:

Зерттеулердің бірінші тобы жұмсақ дағдылар құбылысын зерттеуде: soft skills ұғымының мәні, оларға жатқызылуы мүмкін дағдылар тізімі және «жұмсақ дағдылардың» жеке тұлғаның қабілеттерімен байланыстыруы болып табылады [4].

Зерттеулердің екінші тобы жұмсақ дағдыларды менеджерлердің кәсіби қызметі тұрғысынан қарастырады. Зерттеушілер орта және шағын кәсіпкер менеджерлері арасында дамыған «жұмсақ дағдылардың» болуын компания қызметінің көрсеткіштерімен, соның ішінде кірістің өсуімен, компанияның кеңеюімен және тиімді басқарумен байланыстырады [5].

Зерттеулердің үшінші тобы жұмсақ дағдыларды, оның ішінде көшбасшыны бағалау және дамыту мүмкіндігін зерттеуге арналған [6]. Осы орайда АҚШ-тағы Гарвард университетінің оқытушысы Маргарет Эндрюстің айтуынша, «түлектер қай елде, салада немесе қызмет саласында жұмыс істейтіне қарамастан, көшбасшылыққа ұмтылу, командада жақсы жұмыс істей білу, қарым-қатынас – бұл болашақ мансапқа айтарлықтай әсер ете алатын жұмсақ дағдылар» [7]. Бұл пікір

бірқатар зерттеулерде, атап айтқанда, Google компаниясының 2013 жылғы "Project Oхugen" ауқымды жобасында расталады [8].

Демек, жоғарыда айтылғандай, «жұмсақ дағдылар» ұғымы ХХІ ғасырда да өзекті болып қала бермек. Тіпті 2009 жылы әлемнің ең дамыған елдерін біріктіретін ЭЫДҰ-да (ОЭСР) жұмсақ дағдыларды дамытуды басшылыққа ала отырып, «ЭЫДҰ елдеріндегі жаңа мыңжылдық оқушылары үшін ХХІ ғасырдың дағдылары мен құзыреттері» атты жұмыс баяндамасын дайындады [9, 25 б.].

Көптеген зерттеушілер топтық жұмысты «жұмсақ дағдыларға» қосады. Қазіргі уақытта жұмсақ дағдыларды зерттеу жалғасуда және олар табысты мансап пен жеке дамудың ажырамас бөлігі ретінде көбірек танылуда. Ірі компаниялар өз қызметкерлерін қажетті дағдыларға үйретуге инвестиция салуда, ал көптеген оқу орындары оқу бағдарламаларында біліктілікті арттыруды қажет етеді.

Зерттеудің мақсаты - тарихи контенттегі инстаграм парақшасын құру арқылы оқушылардың Soft skills дағдыларын дамыту болды. Мақсатқа жету үшін келесі міндеттер анықталды:

- Soft skills дағдыларымен танысу мақсатында осы бағыттағы алдыңғы зерттеулерге шолу жасау;
- Soft skills дағдыларын дамыту жолдарын анықтау мақсатында әдіс-тәсілдерді іріктеу;
- Қостанай қаласының тарихи орындары қаншалықты танымал екендігін анықтау мақсатында сауалнама өткізу;
- Қостанай қаласының тарихи орындарының тізімімен танысу және іріктеу;
- тарихи контент берілген инстаграм парақшасын құрастыру және жүргізу;
- зерттеу топтарының қатысушыларынан сұхбат алу;
- зерттелген тақырып бойынша негізделген қорытынды жасау, ұсыныстар құрастыру.

Зерттеу тақырыбын таңдау барысында Қостанай қаласының тарихи орындарының танымалдық деңгейін анықтау үшін оқушылар арасында сауалнама жүргізілді. Сауалнамаға 9 сынып параллелінен 89 оқушы қатысты және сауалнама 5 сұрақтан тұрды.

1. Қостанай қаласының 5 тарихи нысанын атай аласыз ба? (Можете ли Вы перечислить не менее 5-ти исторических объектов г. Костаная?) (0 балл.)
 Правильных ответов на этот вопрос 45 % (15 из 33).

[Дополнительные сведения](#) [Аналитика](#)

● Иә (Да) 15 ✓
 ● Жоқ (Нет) 18

Сурет 1.

2. Қостанай қаласының қанша тарихи нысанында болдыңыз? (Сколько исторических объектов г. Костаная Вы посетили?)

[Дополнительные сведения](#)

33
 Ответы

Последние ответы

"2"
 "6"
 "1"

Сурет 2.

Оқушылардың көпшілігі Қостанай қаласында туып-өскенімен, кейбір тарихи нысандар туралы бұрын-сонды естімегендігі анықталды. Бұны жас ұрпақ арасында тарихи нысандардың танымалдыққа ие еместігімен байланыстыруға болады. Нәтижесінде оқушылар оларға қатысты қызығушылық танытпайтынын бұл сұраққа жауап беруге қиналғанын дәлелдейді.

3. Қостанай қаласының тарихи нысандары туралы халықтың білуі маңызды ма? (Важно ли (0 населению знать об исторических объектах г. Костанай?) балл.)

[Дополнительные сведения](#)

● Иә (Да) 26
● Жоқ (Нет) 7

Сурет 3.

Оқушылардың басым бөлігі тарихи мұраның маңызды екендігі және халықтың білуі керек деген пікірді білдіргенімен, 7 оқушы бұл пікірді қолдамайтындығы айқындалды. Бұны қазіргі жаһандану дәуірінде құндылықтардың өзгеріп жатырғандығымен байланыстыруға болады.

Зерттеуге 9 сынып параллелінен 25 оқушы қатысты. Оқушылар 5 топта жұмыс жасады және әрқайсысында 5 оқушы болды. Ал, жоба барысында soft skills дағдыларын қалыптастыру үшін білімді меңгеріп, оны іс жүзінде пысықтайтын тетік – Instagram таңдалды. Себебі әлеуметтік желілердің бірі қазіргі мектеп оқушылары арасында ерекше танымалдыққа ие болған Instagram.

Зерттеу жобасын орындалу барысын үш кезеңге бөлуге болады: дайындық, тәжірибелік және қорытынды кезең.

Дайындық кезеңінде келесі іс-шаралар жүргізілді:

1) Зерттеуге Қостанай қаласының тарихи объектілері әзірленді. Ол өз кезегінде білім беру, шығармашылық және тәрбиелік міндеттерді қамтыды;

2) Оқушылардың жобаға деген ынтасы мен қызығушылығы анықтау үшін сауалнама дайындалды;

3) Жобаға қатысушылардың технологиялық дағдыларын анықтау негізінде сұхбат жүргізіліп, сонын негізінде топтар ұйымдастырылды;

3) Жобаның басты іс-әрекеттері Instagram платформасы арқылы жүзеге асыру көзделгендіктен, зерттеу мақсатымен танысу үшін Instagram-да онлайн сабақ өткізілді;

4) Оқушылардың @history_kostanay аккаунтына жазылуы бақыланып, Teams платформасында қатысушылармен жеке канал құрылды;

5) Ақпараттық және материалдық қамтамасыз ету үшін толық жағдайлар жасалынды.

Практикалық кезеңде екі блок ұйымдастырылды. Бірінші блок барысында өткізілген сауалнама мен сұхбат бойынша әр сыныптан 5 оқушыдан тұратын А, В, С, D, Е топтары құрылды. Топты құру барысында оқушылардың бойындағы дағдылар ескерілді: ақпараттармен жұмыс жасайтын (сарапшы), жинақталған ақпараттарды аудиторияға жеткізетін (спикер), әлеуметтік желіге жүктелетін дайын материалдар (техникамен жұмыс жасай білетіндер). Жоба барысында оқушылардың өз білімдерімен қатар, топтағы өзге оқшылармен әр қадамды бірлесе орындауы ұйымшылдық дағдыларын қалыптастырды. Зерттеу барысында Қостанай қаласының бес объектісі таңдалынды.

А тобы	В тобы	С тобы	Д тобы	Е тобы
Сыра зауыты	Ерлерге арналған 4 сыныптық мектеп ғимараты	Ойыншықтар мұражайы	«Қызыл қабырға» – 1918-1919 ж. қызыл гвардияшыларды, партия және кеңес қызметкерлерін атқан орыны	«Ұлы Отан соғысы жылдарында қаза тапқандар» мемориалы

Кесте 1. Зерттеу нысандарының бөлінісі.

Бірінші блок бұрыннан бар білімді жандандыру болды, сонымен қоса өзіндік жұмысы оған оқу, зерттеу, талқылау және жазу тапсырмалары кірді. Бірінші блокты орындау барысында туындаған қиындықтар: өткізілген сауалнама барысында жобаға қатысушылар санының көп болуы, оқушылар санын уақыт пен бақылаушыларға байланысты шектелуі.

Екінші блок барысында жинақталған ақпараттарды жүзеге асырып, әлеуметтік желіге таныстыру қолға алынды. Әр топтың өз бақылаушылары болды, олардың басты міндеті оқушылардың жинақтаған ақпараттарын қарастырып шығу, керекті объектіге жеткізу бекітілді. Бірінші зерттелген объект «Ұлы Отан соғысы жылдарында қаза тапқандар» мемориалы, осы тұста Е тобының қарастырған ақпараттары топтарға таныстырылды. Таныстырылым барысында оқушылар өздерін еркін ұстауы, ақпаратты терең зерттегендері байқалды. Жинақталған материалдар негізінде Instagram-ға бейнематериал ұсынылды. Е тобының жұмысы желілік аудиториямен жоғары деңгейде бағаланды. Ең тартымды, желілік трендтерді жақсы ұластыра алған D тобының жұмысы болды. «Қызыл қабырға» – 1918-1919 ж. қызыл гвардияшыларды, партия және кеңес қызметкерлерін атқан орынды түсіру барысында оқушылар киноэффект монтажын ұтымды пайдаланған, тек өзге топтарға түсіндіру барысында спикерлер тарапынан қателіктер кетті, дегенмен, монтаж барысында жіберілген қателіктер түзетілді. А тобының жұмысының ерекшелігі сұхбат негізінде ұйымдастырылуы. Оқушылар әр кезеңді логикалық байланыстыра білген.

Рефлексиялық кезеңде оқушылар өз жұмысын бағалауды негіздей отырып, 1-ден 10-ға дейін балл қою арқылы өздерінің зерттеу барысында қалыптасқан дағдыларын бірнеше сөйлемде бағалап өтті. Кері байланыс алу үшін оқушыларға қорытынды бақылау сауалнамасы ұсынылды. Сұрақтар эмоционалды рефлексияға бағытталды. Соңғы кезеңде жоба барысында орын алған артықшылықтар мен кемшіліктерге тоқталатын болсақ: зерттеу жұмысында ең басты артықшылығы Instagram-мен жұмыс жасау барысында Қостанай өңірінің объектілерін насихаттауда маңыздылығы жоғары, өзара оқушылардың тәжірибе алмасуы және 9 сынып параллелдерінің ұйымшылдықта жобаны орындаулары үлкен жетістік. Бірақ, орын алған кемшіліктері де болды. Алғашқы шағын жоба болғандықтан қатысуға ниет білдірген оқушылардың барлығын қамти алмауы, зерттеуге алынған уақыттың аздығына байланысты оқушылардың кейбір дағдыларын бағалау қиынға түсті.

Оқушылардың тарихи контенттегі Instagram парақшасын құру бойынша топтық жұмысы олардың soft skills дамуына әсер еткені сөзсіз. Біріншіден, жобаға қатысушылардың коммуникативтік дағдылары айтарлықтай жақсарды. Бұл жоба жұмысын орындау барысында олардың арасында болған тұрақты диалогтың арқасында жүзеге асты. Диалог барысында фокус-топ қатысушылары инстаграмға парақшаны рәсімдеу идеяларын, жарияланатын материалды берудің негізгі мазмұны мен тәсілдерін талқылады, пікір алмасуды және ортақ шешімге келуді үйренді. Екіншіден, сұхбат барысында қандай дағдыларды игергені сұралғанда, респонденттердің жартысынан көбі өзін-өзі ұйымдастыру дағдыларының жақсарғанын атап өтті. Әр топ өз жұмысында жоба жетекшілері ұсынған тайм-менеджменттің әртүрлі әдістерін қолданды. Қатысушылардың пікірінше, өзін-өзі ұйымдастыру және жауапкершілікті сезіну олардың көпшілігінде қалыптасты. Үшіншіден, жоба барысында көптеген қатысушылар ақпаратпен жұмыс жасаудың әртүрлі кезеңдерімен танысты. Олар белгілі бір дәрежеде ақпарат көздерін таңдауды, олардан мәліметтерді іріктеп алуды және талдауды, ақпаратты рәсімдеуді және оны шығармашылық түрде көпшілікке ұсынуды үйренді. Жоғарыда аталған дағдылардан басқа, сұхбат барысында респонденттер жобаға қатысқаннан кейін олар топта қалай тиімді жұмыс істеу керектігі, цифрлық дағдыларды қалай

жақсартуға болатыны, эмоциялар мен жеке уақытты қалай дұрыс басқару керектігі, көшбасшылық қабілеттерін қалай дамытуға болатыны туралы білгендерін атап өтті.

Зерттеуде оқушыларды тарихи контенттегі инстаграм парақшасын құрушы топтарға біріктіру барлық “жұмсақ дағдыларды” дамытуға мүмкіндік бермейтінін көрсетті. Бұл үлгідегі жоба оқушылардың коммуникативтік дағдыларын, шығармашылық ойлау дағдыларын, көпшілік алдында сөйлеу және цифрлық дағдыларды жақсартуға алады. Мұндай топтық цифрлық жобалар жауапкершілік, табандылық, ұқыптылық, адамгершілік, патриотизм, толеранттылық және көшбасшылық сияқты жеке қасиеттердің қалыптасуына жағымды әсер ететіні дәлелденді. Оқушылардың инстаграм парақшасын құру бойынша топтық жұмысы эмоционалды интеллект, жүйелік және сыни ойлаудың дамуына қалай әсер ететінін анықтау өте қиынға түсті.

Сандық технологиялар негізіндегі топтық жұмыс арқылы оқушылардың soft skills дағдыларын дамыту бойынша ұсыныстар:

- Оқушыларды белгілі бір дағдылардың даму дәрежесін ескере отырып топтарға бөлу. Әр топта белгілі бір дағдылары әртүрлі деңгейде дамыған оқушылар болғаны жөн. Осылайша өзара оқыту жүзеге асады.

- Оқушыларға әр күнге арналған іс-қимыл жоспарын өз бетінше әзірлеуді ұсыну. Осы жоспарға soft skills тобынан белгілі бір дағдыларды дамытуға бағытталған шағын тапсырмаларды қосу.

- Soft skills дағдыларын дамыту бойынша жұмысты сыныптан тыс іс-шаралар түрінде жүргізу.

Оқушылардың цифрлық технологиялар негізіндегі сыныптан тыс жұмысы олардың soft skills дағдыларын дамыту үшін үлкен мүмкіндіктер беретінін атап өтуге болады. Сыныптан тыс іс-шаралар көп оқушыларды қамтуға, әртүрлі жас топтарындағы оқушыларды жұмысқа тартуға, оқушыларды жан-жақты дамыту бойынша мұғалімдердің күш-жігерін біріктіруге, мұғалімдерге тәжірибе алмасуға мүмкіндік береді. Әрине, бұл бағыт әлі де терең зерттеуді қажет етеді, бірақ жасаған жұмыстың нәтижелерін тәжірибеде пайдаға асыруға болады.

Әдебиеттер тізімі:

1. Amy Meeker (2018), *Soft skills and the modern world*, Harvard Business Review, <https://www.nationalskills.org/the-soft-skills-disconnect/>
2. OECD (2015), *Skills for Social Progress: The Power of Social and Emotional Skills*, OECD Skills Studies, OECD Publishing, Paris, <https://doi.org/10.1787/9789264226159-en>
3. OECD (2021), *Beyond Academic Learning: First Results from the Survey of Social and Emotional Skills*, OECD Publishing, Paris, https://www.oecd-ilibrary.org/education/beyond-academic-learning_92a11084-en
4. Mahlamäki, T., Rintamäki, T., & Rajah, E. (2018). The role of personality and motivation on key account manager job performance. *Industrial Marketing Management*, 83, 174-184.
5. Hanifzadeh, F., Talebi, K., & Sajadi, S.M. (2018). The analysis of effect of aspiration to growth of managers for SMEs growth case study: Exporting manufacturing SMEs in Iran. *Journal of Entrepreneurship in Emerging Economies*, 10 (2), 277-301.;
6. Федорчук, Ю.М. (2019). Уровень soft skills как индикатор профессиональной успешности современного руководителя образовательной организации. В сб.: *Высшая школа: опыт, проблемы, перспективы*. Материалы XII Международной научно-практической конференции: в 2 частях. (110-114). Российский университет дружбы народов.
7. Andrews M., (2015) *What Do Employers Want?*, Inside Higher Ed, USA, <https://www.insidehighered.com/blogs/strategy/what-do-employers-want>
8. Чечева Н.А., (2018), *Развитие soft skills у курсантов в процессе обучения иностранному языку*, Интернет-журнал «Мир науки», № 5, <https://mirnauki.com/PDF/73PDMN518.pdf>
9. Ananiadou, Claro, (2009). *21st century skills and competences for new millennium learners in OECD countries*, OECD Education Working Papers No. 41, <https://www.oecd-ilibrary.org/docserver/218525261154.pdf?expires=1685511239&id=id&accname=guest&checksum=71E2D2DCA432E13C09D969AD12F868E2>

ӘОЖ 37.026

«ЦИФРЛЫ ҚАЗАҚСТАН» ЗАМАНЫНДА ЖАС ҰРПАҚТЫҢ ЖАҢАША ОЙЛАУ ҚАБІЛЕТІ МЕН БЕЛСЕНДІЛІГІН АРТТЫРУДАҒЫ САБАҚТАҒЫ ӨЗГЕРІСТЕР

Абдильдина Аида Алмазовна
Абдижанова Лариса Алипбековна
Қазақ тілі мен әдебиеті пәні мұғалімі
Қадыр Мырза Әлі атындағы
«BINOM–SCHOOL мектеп–лицейі»
Астана қ., Қазақстан
aida.abdildina@mail.ru

Аңдатпа

Мақалада қазіргі білім беру мазмұны жаңарту аясында білім беру үдерісінің құрылымы мен мазмұнының өзгеруі жайлы баяндалады. «Цифрлы Қазақстан» заманында жас ұрпақтың жаңаша ойлау қабілеті мен белсенділігін арттырудағы сабақтағы өзгерістер көрсетіледі. Мақаланың мақсаты: оқушылардың білімге деген құштарлығын цифрлық білім беру ресурстары арқылы дамыту, оны өмірде қолдана білуге бағыттау жолдары талқыланған.

Түйін сөздер: оқыту, цифрлық білім, жаңа технология, оқыту платформасы

Аннотация

В статье рассказывается об изменении структуры и содержания образовательного процесса в рамках обновления современного содержания образования. В эпоху «Цифрового Казахстана» отражаются изменения в занятиях по повышению активности и способности молодого поколения мыслить по-новому. Цель статьи: обсуждены способы развития у учащихся тяги к знаниям через цифровые образовательные ресурсы, ориентированные на умение применять их в жизни.

Ключевые слова: обучение, цифровое образование, новые технологии, обучающие платформы

Abstract

The article describes the changes in the structure and content of the educational process in the framework of updating the current content of Education. In the time of "Digital Kazakhstan", the lesson will show changes in the development of new thinking and activity of the younger generation. The purpose of the article: the development of students' desire for knowledge through digital educational resources, ways to direct them to the ability to apply it in life, are discussed.

Key words: training, digital education, new technology, training platform

Білім беруді цифрландыру жағдайында болашақ педагогтердің цифрлық білім беру ресурстарын пайдалану даярлығын қалыптастыру мәселесінің өзектілігін, біз, біріншіден, Қазақстан Республикасының «Цифрлық Қазақстан» мемлекеттік бағдарламасының мақсатын – цифрлық технологияларды пайдалану мен дамыту арқылы мемлекет экономикасының бәсекелестігін арттыруды жүзеге асырудың басты бағыты ретінде қарастыра аламыз [1]. Сондықтан қазіргі мектептің басты мақсаты баланың табиғи күштері мен мүмкіншіліктерінің ашылауына қолайлы жағдай жасау. Білім беру үдерісінің жаңарту, үздіксіз білім беру жүйесін дамыту – бүгінгі күннің талабы. Қазақ тілі сабағында оқушылардың білім деңгейлерін шығармашылық деңгейге дейін жеткізу мақсатындағы іс-әрекеттердің бірі шығармашылық тапсырмалар болып табылады.

Жүсіпбек Аймауытов: «Сабақ беру – үйреншікті жай ғана шеберлік емес, ол – жаңадан жаңаны табатын өнер» деген екен. Осы мақсатпен оқушының шығармашылық қасиетін дамыту – басты қағидамыз. Оқушы тұлғасының дамуына, қабілетінің артуына жаңа технологиялардың ерекше ықпал ететіні сөзсіз және әрбір әдіс-тәсілдің ұстаздар үшін маңызы өте зор. Қоғамымыздың қазіргі даму кезеңі мектептегі білім беру жүйесінің алдына оқыту үрдісін технологияландыру мәселесін қойып отыр. Оқытудың әр түрлі технологиялары жасалып, білім беру мекемелерінің тәжірибесіне

енуде. Жаңа технологияларды меңгерту мұғалімнің интеллектуалдық, кәсіптік, адамгершілік, рухани, азаматтық және де басқа да көптеген адами келбетінің қалыптасуына игі әсерін тигізеді. Жаңа технологиялар теориялық тұрғыда дәлелденіп, тәжірибеде жақсы нәтижелер беруде. Жаңа педагогикалық технологияларды күнделікті сабақ үрдісінде пайдалану үшін, әр мұғалім алдында отырған оқушылардың жас ерекшеліктерін ескере отырып, педагогтік мақсатына, мүддесіне сай, өзінің шеберлігіне орай таңдап алады. Бұл жаңа технологиялар – оқушылардың шығармашылық қабілеттерін, терең ойлай білуін, теориялық негіздерін, эстетикалық көзқарастарын пайымдауын, баға беруін, танымдық белсенділігін дамытуға бағытталған.

Жалпы білім беретін мектептердегі оқу–тәрбие үрдісін жаңаша дамыту, яғни оның нәтижесінің жоғарғы деңгейде болуын қадағалау жаңашыл педагогтардың қолында болды. Олар педагогикаға «жаңа технология» терминін енгізді. Бұл жаңашыл педагогтардың мақсаты – оқушылардың алатын білімдерін сапалы ету, оның толыққанды жеке тұлға болып қалыптасуына негіз болу. Осыған орай қазірде педагогикалық технологиялар көптеп саналады.

Қазіргі постиндустриалды қоғамға негізгі үш сипат (білім, ақпарат, цифрлық технология) тән екенін ескерсек, бұнда ақпарат әлеуметтік процестердің жұмыс істеуінің қайнар көзі ретінде әрекет етеді және олардың арасындағы өзара байланыстың шарты болып табылады [2]. Білім беру саласында цифрлық контент ажырамас бір бөлігіне айналды. Электрондық оқытудың пайдасы педагогтердің жас ұрпаққа өмірлік білім беру ұстанымын қалыптастыруға, әлемдік білім кеңістігіне еркін енуіне, желілік шығармашылық қоғам арқылы тәжірибе алмасуға, кәсіби қызметтерін электронды форматқа ауыстыруға мүмкіндік береді. Ақпараттық және қатынастық технологиялар (АҚТ) – бұл ақпаратты жинау, сақтау, өңдеу, беру және тасымалдау алгоритмін және әртүрлі әдістерді, тәсілдерді сипаттайтын жалпылама ұғым. Жалпы білім беретін орта білім беру саласында қолданылатын ақпараттық және телекоммуникациялық технологияларды әртүрлі категорияларға байланысты жіктеуге болады. Мысалы, білім беруді ақпараттандыруды оқып–үйренуде көрсеткіш ретінде, мақсат ретінде әдісті, тәсілді қолдану немесе ақпаратқа әсер ету алгоритмін қарастыруға болады. Бұл жағдайда ақпаратты сақтау, беру, енгізу, шығару, өңдеу және жеткізу технологияларын ерекшелееу тиімді.

Әрбір жыл сайын білім беруді ақпараттандыру тұрғысынан маңызды жаңа құралдар мен технологиялар пайда болуда. Оларды тізімдеу, оқып–үйрену әлі де мүмкін болмай отыр. Арнайы жағдайда мұндай технологиялардың бірқатары оқушыларды оқыту мен тәрбиелеудің сапасын арттыруға ықпалын тигізуге қабілетті екендігін түсіну маңызды. Бұған қоса кез келген тәжірибелі мұғалім ақпараттық технологияларды енгізуден жеткілікті жағымды жағдайлардың бола бермейтіндігін түсінеді, кейбір жағдайларда білім беруде ақпараттандыру құралдарын жиі қолдану оқытудың тиімділігіне ықпалын тигізбей, керісінше әсер етуі мүмкін. Сондықтан оқытуды ақпараттандыру кешенді және орнымен шешілуі тиіс. Ақпараттық және қатынастық технологиялар құралдарын мақсатқа лайықты және орнымен қолдануды оқыту білімді ақпараттандыру саласында педагогтерді дайындау мазмұнына енуі қажет.

«Қазақ тілі» пәнін оқытуда электронды білім беру ресурстарының, АҚТ тиімді пайдаланудың маңызы айтарлықтай зор. Өйткені тіл, әдебиет пәндері арқылы тиімді білім беру – оқушының жалпы дүниетанымының дұрыс дамуына, құзырлы ойлауы мен функционалдық сауаттылығының артуына зор ықпал ететін фактор. Халықаралық деңгейдегі оқушылардың білім, біліктілігін бағалауға арналған PISA, TIMSS бағдарламаларында берілетін тапсырмалар оқушылардың өзіндік тәжірибелеріне

негізделеді және оқушылардың графикалық, белгілік мәтіндік форматтарда, күрделі болжам түрінде берілген ақпарат үзінділерімен жұмыс жасай алуын талап етеді.

Оқу сауаттылығы бойынша берілетін тапсырмаларды оқушылардың рет ретімен, талапқа сай орындай алуын қамтамасыз етуде тек оқулықтармен ғана жұмыс жасасақ жоғары үлгерімге қол жеткізе алмаймыз. Бұл мақсатты орындауға әсер ететін факторлар сан түрлі. Бірақ солардың ішінде, оқушылардың «Қазақ тілі» пәні бойынша құзырлылығын қалыптастырып, дамытуына көрнекі, бейне материалдарды көптеп қолдану арқылы қажетті нәтижеге жетуге болады. Жалпы орта білім беру ұйымдарындағы тіл, әдебиет пәндері оқушының дүниетанымының, логикалық, құзырлы ойлауының қалыптасып, дамуына зор әсер етіп, мүмкіндік жасайды. Осы тұста, цифрлық ақпарат көздері мұғалімдер үшін таптырмас көмек құралы болмақ. Түрлі анимациялар, графикалық суреттер, аудио жазбалар, бейнекөріністер, виртуалды зертхана т.б. қамтылған цифрлық ақпарат көздерін сабақ үрдісінде тиімді пайдалану – сапалы білімге қол жеткізуге мол мүмкіндік береді. Оқушылардың танымдық ой-қабілетінің артуына үлесін қосатын нақты дүние – цифрлық білім беру ресурстары. Цифрлық ақпарат көздеріне: цифрлық білім беру ресурстары, электронды оқулықтар, инновациялық оқу-әдістемелік кешендер, виртуалды зертхана, күрделі құрылымды ақпараттар көзін (цифрлық мұражай, кітапхана, энциклопедия т.б.) жатқызуға болады. Пән мұғалімдерінің цифрлық технологияларды пайдаланып жұмыс жасау барысында ізденуі, тәжірибе жинақтауы өте қажет.

Электронды білім беру құзырлығын дамыту бағытында, сатылап жұмыстануға негізделген келесідей бағдарламалар тізбесін пайдалануға болады.

– MS Power Point (сілтемелермен жұмыстану) – Prezi (презентацияның күрделі түрі)

–PDF Professional (терминдер жинағын, тарауға бөлінген электронды оқулықтар);

– Macromedia Flash (бейне, аудио материалдарды қолдайтын оқу-әдістемелік кешендер, электронды оқулықтар);

– Delphi (электронды тест жинақтарын жасау үшін) [3].

Бұл аталған бағдарламаларды қолдана отырып дайындалған электронды оқыту құралдары бар. Оларды оқу үрдісінде белсенді қолдану – білім сапасының өсуіне, оқушылардың пәнге деген қызығушылығын арттыруға, оқушылардың танымдық ой-өрісінің дамуына зор ықпалын тигізеді. Яғни, цифрлы технологияларды қолдану оқушылардың пән бойынша дүниетанымының дамуына зор үлесін қосады, педагог білім беру саласында және қоғамды ақпараттындыруда негізгі бағыттар мен мақсаттарды біледі, педагогикалық және ғылыми-әдістемелік міндеттерді шеше алады. Ал сонымен қатар педагог жеке авторлық-электрондық базасын қалыптастырады, әдістемелік іс-тәжірибесін таратып, педагогикалық әдіснамасымен бөлісуіне мүмкіндігі болады.

Сабақта цифрлық контентті пайдаланудың негізгі артықшылықтары оқушыларға тақырып шеңберінде немесе белгілі бір уақыт аралығында оқытылуға тиіс тақырыпты, меңгерілетін білім мазмұнын кең түрде жан-жақты талдауға мүмкіндік туатындығында. Оқушылар цифрлық контенттер негізінде «Қазақ тілі» пәнін ғана емес, басқа да пәндерді игере отырып, жаңа білімді өздігінен меңгереді. Арнайы мектепте де компьютермен жұмыс істеу өте пайдалы. Өйткені үлгерімі төмен білім алушының өзі компьютермен жұмыс істеуге қызығады, себебі балаға компьютер білмеген жерін көрсетіп, көмекке келеді. Сонымен бірге оқушының танымдық қабілетін арттыра отырып білім нәтижесіне көз жеткізеді.

Жаңа технологиялар педагог пен білім алушылардың өзара іс-қимылына оңтайлы бейімделген психологиялық-педагогикалық жағдайларды іс жүзінде іске асыруға бағытталған. Интерактивті білім беруде қазақ тілі мен әдебиеті бойынша

ұстазға қажетті бағдарламалардың бірі – ISpring бағдарламасы. Бұл бағдарлама электронды оқытуды ұйымдастыруға арналған кәсіби құралдардың жетекші әзірлеушісі. ISpring QuizMaker көмегімен пән бойынша сапалы тесттер мен сауалнамалар жасалады. Бұл бағдарлама – білімді игеру сапасын жедел тексеру және қателерді дереу түзету, олқылықтарды толықтыру мүмкіндігі. Сұрақтар мен жауаптарда графиканы, формулаларды, мультимедианы, Flash-анимацияны пайдалануға болады. Бағдарлама ұстаз еңбегін тартымды етіп қана қоймай, білім алушыларға ұсынылған тапсырмаларды қабылдауын жақсартады. Бүгінгі таңда видеолекцияларды, үйретуші бейнематериалдар мен бейнепрезентацияларды жасау аса өзекті болып отыр. Сондай-ақ мұғалімнің сыныптық және сыныптан тыс жүктемесінің ұлғаю үрдісі байқалады. Бұл мәселені шешудің логикалық әдістерінің бірі – заманауи ақпараттық технологияларды енгізуге негізделген білім беру қызметін оңтайландыру.

Педагогтердің сабақ барысында қолдануға қолжетімді әрі білім алушының қызығушылығымен орындалып, жүйелі білім алуына мүмкіндік беретін платформаларға тоқталамыз.

1) Kahoot-білім беру жобаларына арналған қосымша. Оның көмегімен тест, сұрау, оқу ойынын немесе білім марафонын жасауға болады. Қолданба үстел нұсқасында да, смартфондарда да жұмыс істейді. Оқушылармен тығыз қарым – қатынас орнатуға, сонымен жаңа материалды тереңдете түсу үшін Kahoot қосымшасын кең көлемде қолдануға болады.

2) Wordwall интерактивті тапсырма құру сервисін қолдану төмендегідей мақсатты көздейді:

– оқушылардың ақпаратпен жұмыс жасау іскерлігін қалыптастыру арқылы коммуникативтік қабілеттерін, ақыл-ойын, танымдық және шығармашылық қабілеттерін дамыту – алған білімдерін практикалық іс-әрекетте қолдануға үйрету.

Болжам: – Егер жаңа ақпараттық технологияны қазақ тілі сабағында тиімді пайдаланса, оқушылардың пәнге деген қызығушылығы, танымдық белсенділігі, зерттеушілік іскерлігі, шығармашылығы артады.

3) Google form қосымшасы арқылы тест құру алгоритмін көруге болады. Қазіргі кезде қашықтықтан білім беруде тиімді оқыту платформасы – Google формы платформасы. Бұл Google ішіндегі бір қосымшасы болып табылады. Бұл платформамен жұмыс жасау үшін Google account болу қажет. Google формы мүмкіндіктерін айтар болсақ, бұл платформа арқылы оқушылардан үйде отырып, қашықтықтан сауалнама алуға және де сізді өткен сабағыңызды қалай түсінгендігін білу үшін, Google формыда тест дайындап, оқушыларға whatsapp арқылы сілтемелерін жіберуге болады. Оқушылардың орындаған тест нәтижесі мұғалімнің Google формы аккаунтына автоматты түрде түсіп отырады. Қашықтықтан оқытудың бұл платформасы жұмыс жасауға өте тиімді болып табылады.

4) Quizizz – экспресс-сауалнамалар, тесттер, викториналар өткізуге арналған веб-құрал. <https://quizizz.com/admin> Quizizz бағдарламасын сыныпта да, үйде де пайдалануға болады. Бұл сервисі асинхронды және синхронды формада қолдануға болады. Синхронды (онлайн) түрде қолдану үшін, сайтқа кіріп, «начать живую» батырмасын басу керек (немесе оқушылар сайтқа кіріп, ойын кодын жазу керек). Оқушылар онлайн сабақ кезінде әркім өз қарқынымен жұмыс жасайды, тест сұрақтары индивидуалды жүйелілік бойынша келіп отырады. Мұғалім қазіргі уақытта оқушылардың жетістігін бақылай алады. Ал үй жұмысы ретінде викторина немесе тестті бергісі келсе, «назначить домашнее задание» батырмасын басу керек.

5) BilimLand оқу материалдары – ыңғайлы уақытта, ыңғайлы орында кез келген құрылғыда қолжетімді. BilimLand – баршаға қолжетімді сапалы білім беретін электронды ресурстардың ірі кешені.

Сондықтан әр сабақты қызықты етіп ойластырып, BilimLand ресурстарын қолданып өткізуді жоспарлауға болады. Мысалы, қазақ әдебиеті пәні бойынша ақын–жазушылардың өмірі және шығармашылығымен танысқанда, сондай–ақ өлеңдері мен әр түрлі жанрда жазылған шығармаларын өткенде, видео мен аудионұсқаулықтарын тыңдатып, осы тыңдалым бойынша берілген әртүрлі тапсырмалар мен тест сұрақтарын орындатуға болады. Бұл тіл үйренушінің жаңа тақырыптарды оңай және жеңіл түсініп, тез меңгеруіне көмегін тигізеді, әрі оқушыларды жаңа заман технологиясымен жұмыс жасауға үйретеміз. Жаңа ақпараттық технологияларды пайдаланудың тиімділігі мол және білім беру аясын кеңейтеді. Компьютерді сабақтың түрлі кезеңінде қолдану сабақты тиімді етеді. Мысалы, компьютер арқылы жұптастыру, топтастыру, дұрыс–бұрыс, ой қозғау, стопкадр, сұрақ–жауап, сәйкестен–діру, т.б. әдіс тәсілдерді қолдану оқушылардың пәнге деген қызығушылығын арттыра түседі.

Отандық ғалымдар елімізде цифрландыру үдерісінің жүзеге асу қарқынына сипаттама жасап, Қазақстан индустриясын дамытуда перспективалы ел болуға толық мүмкіндік бар деп тұжырымдайды. Оны белсенді енгізу үшін ең алдымен, білім беруді цифрландыру қажеттігін баса көрсетеді, өйткені бұл процестің білім беру сапасына әсері білім алушыларға әлеммен, әсіресе заманауи технологиялармен нақты танысуға мүмкіндік беретіндігімен дәлелдейді [4]. *Kahoot–интерактивті* тапсырмаларды жасау үшін жарқын, қарапайым, тегін қызмет түрі. Бұл сервисті сыныпта әртүрлі викториналарды, пікірталастарды, тестілер мен сауалнамаларды өткізу үшін және білім алушыларды жылдам тексеру мақсатында қашықтықтан оқыту кезінде қолдануға болады. Kahoot–білім беру жобаларына арналған қосымша. Оның көмегімен тест, сұрау, оқу ойынын немесе білім марафонын жасауға болады. Қолданба үстел нұсқасында да, смартфондарда да жұмыс істейді. Оқушылармен тығыз қарым–қатынас орнатуға, сонымен жаңа материалды тереңдете түсу үшін Kahoot қосымшасын кең көлемде қолдануға болады. Kahoot–та жасалған тапсыр–малар ұсынылған жауаптардың ішінен дұрыс жауапты таңдауды көздейді. Тапсырмаларға фотографиялар мен тіпті бейнефрагменттер қосуға болады. Мұнда сұрақтар саны шектелмейді. Соңында тестіңізді сақтаңыз және оны қайта іске қосуға болады. Тестті екі білім алушы арасында да сайыс ретінде өтуге болады. Ол жылдамдыққа есептелген, кім тез жауап берсе сол жеңімпаз болады. Оқытушы өз қалауымен қойылған сұрақтар үшін балл енгізе алады: дұрыс жауап бергендерге және жылдамдығы үшін. Табло оқытушы компьютерінің мониторында көрсетіледі. Тестілердің басқа түрлері қатысушылардың кез келген санын қосуға мүмкіндік береді. Тестті тікелей мобильді қосымша немесе сервис сайтында өтуге болады. Сіз сайтта немесе әлеуметтік желілерде тест сілтемесін бөлісе аласыз. Kahoot қосымшасының ерекшеліктерінің бірі – тесттерді қайталау және өңдеу мүмкіндігі бар, бұл оқытушыға көп уақыт үнемдеуге мүмкіндік береді. Kahoot–та жасалған тапсырмаларды оқушылар Интернетке қол жеткізе алатын кез келген құрылғыдан орындай алады: ноутбук, планшет, смартфон және т. б.

Артықшылықтары:

- Түсінікті интерфейс.
- Әртүрлі тест түрлерін жасау мүмкіндігі.
- Ойын механигі форматында тесттер жасау мүмкіндігі.
- Тест немесе викторинаның әр нұсқасында күрделі ойын механиктері.
- Тесттердің әртүрлілігі.
- Интерактивті режим, нақты уақыт режимінде оқушылар ойын қалай өтіп жатқанын және кім жеңетінін көреді.
- Тестілерді, сауалнамаларды, пікірталастарды жүргізудің мүмкіндіктері.
- Сервистің тегін нұсқасында әртүрлі мүмкіндіктер бар.

- Кемшіліктері:
- Шекті сайтқа тест қою мүмкіндігі жоқ. Тек сілтеме арқылы.
- Кейбір тесттерде жауаптарға тым аз таңбалар беріледі.
- Кіріспе бейнені айналдыру мүмкіндігі жоқ.

Ендігі кезекте тест құраудың алгоритмін ұсынамыз:

1. Өтілген тақырып бойынша тест тапсырмасын Word қосымшасына алдын ала дайындап алу.

2. Ғаламтор желісіне қосылып, <https://kahoot.it> қосымшасына кіру. Логин, пароль қойып, (немесе gmail поштасы арқылы да кіруге болады). «Kahoot.it» сайтына тіркелеміз. Тіркелгеннен соң «for teacher» батырмасын басу. Ары қарай «create», яғни жасау батырмасын басып, «классикалық» түрін таңдап алу.

3. Тест құрастыру беті ашылады. «Start typing your question» деген жерге тест сұрағын жазу.

4. Сұрақтың жауаптарын енгізіп, дұрыс жауабына қанат белгісін қою.

5. Оң жақ бағаннан «time limit»–ке барып, тестке жауап беру уақытын таңдап алу.

6. Келесі сұрақты қосу үшін қосымшаның сол жағына барып, «Add question»–ды басып енгізу.

7. Сұрақтарды жауаптарымен енгізіп болған соң «Save» батырмасын басу. «Title» деген жерге тест тапсырмасының тақырыбын жазып, «Continue»–ні басу арқылы сақтау.

8. Дайын болған тест тапсырмасын оқушыларға ойнату үшін «Start» батырмасын басу.

9. Ары қарай «Classic mode»–ны таңдап, «Start» батырмасын басу.

10. «Get ready to join» деген атаумен тест тапсырмасының коды шығады.

11. Оқушылар өз ұялы телефондарына «Kahoot.it» сайтына кіріп, «Game PIN» деген жерге шыққан сандарды ұялы телефонына енгізу арқылы ойынға қатысады [5].

Қазіргі кезде қашықтықтан білім беруде тиімді оқыту платформасы – *Google формы платформасы*. Бұл Google ішіндегі бір қосымшасы болып табылады. Бұл платформамен жұмыс жасау үшін Google account болу қажет. Google формы мүмкіндіктерін айтар болсақ, бұл платформа арқылы оқушылардан үйде отырып, қашықтықтан сауалнама алуға және де сізді өткен сабағыңызды қалай түсінгендігін білу үшін, Google формда тест дайындап, оқушыларға whatsapp арқылы сілтемелерін жіберуге болады. Оқушылардың орындаған тест нәтижесі мұғалімнің Google формы аккаунтына автоматты түрде түсіп отырады. Қашықтықтан оқытудың бұл платформасы жұмыс жасауға өте тиімді болып табылады. Google формы платформасымен тапсырма құру үшін gmail.com поштамызға кіреміз. Таңдау торларын басамыз. Сол кезде бізге Гуглдың негізгі сервистері тізімі ашылады. Диск сервисін таңдаймыз, егер сіз бұрын қолданбаған болсаңыз, орнатуға рұқсат сұрайды. Ол сіздің құжаттарды өзіңіздің құрылғыда да және бұлттық кеңістікте сақтау үшін қажет. Дискіге кіргеннен кейін сол жақ жоғары бұрыштан «создать» батырмасын басамыз. Шыққан контекстік мәзірден «форма» сервисін таңдаймыз және форманы әсерлеп баптауға көшеміз.

Plickers қосымшасы бұл барлық сыныптың жауаптарын бір мезетте бағалауға және статистика жинауды жеңілдетуге, уақытты үнемдеуге мүмкіндік береді. Бұл QR кодтарын қолдана отырып жұмыс істейді, бізге жарнамада, дүкендерде жақсы таныс. Пикерлерді мұғалім планшетте немесе смартфонда ноутбукпен бірге пайдаланады. Планшеттің көмегімен мұғалім QR кодтары бар балалар көтерген карталарды жауаптарымен қарап шығады. Дәл сол сәтте тақтада дұрыс және бұрыс жауаптардың дереу статистикасы пайда болады. Статистика арқылы әр оқушы жіберген қатесін көріп, талдау жасауға ыңғайлы.

LearningApps.org интерактивті тапсырмалар құрастырушысы. Бұл қосымшада оқытушымен қатар оқушы да, дайын шаблондарды пайдаланып интерактивті модульдер жасай алады. Осы қызметтің арқасында жасалатын интерактивті тапсырмалардың негізгі идеясы оқушылар белгілі бір оқу пәніне деген танымдық қызығушылығын қалыптастыруға ықпал ететін білімдерін ойын түрінде тексеріп, көшбасшылық қабілеттерін дамытады.

Қорыта келгенде қазіргі оқушыларды қарапайым, дәстүрлі әдіс–тәсілдермен сабағыңызға баурап алу қиынға соғады. Оқушылардың сабаққа деген, әсіресе тіл оқытуда қызығушылығын арттыру үшін түрлі әдіс–тәсілдер, жаңа платформаларды қолдану тиімді болмақ. Біз жоғарыда атап, талқылап өткен LearningApps.org, Plickers қосымшасы, Google формы платформасы, Kahoot интерактив тапсырма жасау сервисі оқушының сабаққа қызығушылығын арттырып, танымдық белсенділігін арттырады. Сонымен қатар білім беру процесіне цифрлық білім беру қосымшаларын, замануи технологияларды енгізу нәтижелі болып табылады. Цифрлық жүйелерді педагогикалық қызметте тиімді қолдану «Цифрлы Қазақстан» бағдарламасын жүзеге асыруда педагогикалық қауымның аз да болса маңызды қадамдарының бірі болып табылады.

Әдебиеттер тізімі:

1. «Цифрлы Қазақстан» Мемлекеттік бағдарлама. – Астана, 2017.
2. Сардарова Ж.И., Кисметова Г.Н. Білім беруді цифрландыру жағдайында болашақ педагогтердің цифрлық білім беру ресурстарын пайдалану даярлығын қалыптастыру. Педагогикалық ғылымдар сериясы. №1 (70) 2022.
3. Тілдік пәндер сабақтарына қажетті мәтіндік оқу материалдарын таңдау бойынша педагогтерге арналған әдістемелік ұсынымдар. Әдістемелік ұсынымдар. Нұр–Сұлтан: Ы. Алтынсарин атындағы ҰБА, 2019.
4. Сарсенбаева Н.Ф., Мырзахметова Б.Ш., Адылбекова Э.Т. Цифровизация образования в Республике Казахстан // Мир педагогики и психологии: международный научно–практический журнал. – 2021. – №01 (54).
5. Замануи сабақты жоспарлау бойынша әдістемелік ұсыныстар. Астана// 2018.

ӘОЖ 342(156)

БІЛІМ БЕРУДІ ЦИФРЛАНДЫРУ ЖӘНЕ САНДЫҚ ТЕХНОЛОГИЯЛАР

Абдимоминова Дилдаш Каппаровна
педагогика ғылымдарының магистрі
Ә.Бөкейхан атындағы жалпы орта мектебінің мұғалімі
Қостанай қ., Қазақстан
E–mail: abdildil@mail.ru

Омарова Дильназ Кенжебековна
А.Байтұрсынұлы атындағы ҚӨУ
қазақ тілі мен әдебиеті мамандығының
4 курс студенті
Қостанай қ., Қазақстан

Аңдатпа

Бұл мақалада сандық технологияның қажеттілігі мен білім берудегі негізгі мәселелер талқыланады. Сандық технологиялар жалпы білім беру жүйесінде парадигмалық өзгерістер енгізуде. Ол тек ақпарат көзі ғана емес, сонымен қатар ақпаратты өңдеуші, қадағалаушы және бағалаушы. Бүгінгі күннің оқу үрдісінде қағаз бен қаламның орнына әртүрлі бағдарламалық құралдар мен көрнекіліктер қолданылуда. Қазіргі уақытта білім берудегі технологиялық жетілдірулер оқушылардың білім алу үрдісін едәуір жеңілдетті.

Түйінді сөздер: сандық технологиялар, оқыту құралдары, білім беру.

Аннотация

В этой статье кратко рассказывается о необходимости цифровых технологий и обсуждаются основные проблемы в образовании. Цифровые технологии произвели смену парадигмы во всей системе образования. Это не только поставщик знаний, но и соавтор информации, наставник и оценщик. Вместо ручки и бумаги сегодня используются различные программное обеспечение и цифровые инструменты. На сегодняшний день технологические усовершенствования в образовании облегчили жизнь обучающимся.

Ключевые слова: цифровые технологии, инструменты обучения, образование.

Abstract

This article briefly introduces the need for digital technology and discusses the major challenges in education. Digital technologies have brought about a paradigm shift in the entire education system. It is not only a provider of knowledge, but also a co-author of information, a mentor and an evaluator. Instead of pen and paper, various software and digital tools are used today. Nowadays, technological improvements in education have made life easier for students.

Key words: digital technologies, learning tools, education.

Әлеуметтік жағдайлардың жақсаруы мен тұрақты дамуы білімге байланысты. Білім және ғылым саласын цифрландыруды дамыту бойынша елде үш бағытта жұмыс атқарылып жатыр. Біріншісі – орта білім жүйесін ақпараттандыруды дамыту, екіншісі – білім беруді және ғылымды басқару үрдісін автоматтандыру, үшіншісі – IT мамандарын даярлау.

Ақпараттық технологиялар жалпы білімді тарату үшін пайда болды және білім беру реформаларының негізгі қозғаушы күші болып табылады. Мобильді құрылғылар, смарт тақталар, планшеттер, ноутбуктер, симуляциялар, динамикалық визуализация және виртуалды зертханалар сияқты технологияларды қолданатын жаңа оқыту құралдарын енгізу мектептер мен мекемелердегі білім беруді өзгертті. Интернет жас сананы тәрбиелеудің ең үнемді әдістерінің бірі екені дәлелденді. Ол сондай-ақ барлық үшін әлемдік деңгейдегі оқу тәжірибесін біріктірудің сенімді механизмі болып табылады [1].

Білім беру технологиялармен айналысатын орталықтар тиісті білім алу мүмкіндіктеріне қол жеткізе алмайтын адамдар үшін білімге қолжетімділікті кеңейту мақсатында үнемі жаңа шешімдер жасауда. Әлеуметтік медиа оқу құралы ретінде ұзақ жолдан өтті. Мұғалімдер мен оқушылардың көпшілігі әлеуметтік желілерді жалпы электрондық оқыту процесінің маңызды элементі ретінде пайдаланады. Қазірде бұл – маңызды тақырыптар бойынша ақпарат алмасудың ең маңызды орны. Ақпаратты кез келген жерде және кез келген уақытта жіберу мүмкіндігінен басқа, әлеуметтік желі сайттары сонымен қатар әлеуметтік әрекеттерді және мүмкін жаңа жұмыс орындарын ұйымдастыру үшін желілік мүмкіндіктердің таптырмас жолы болып табылады.

Дәстүрлі сыныптағы оқу ортасы жылдам бағалау мен белсенділікті бірден қамтамасыз ете алмайды. Оның қасында, сандық оқыту құралдары мен технологиялары бұл олқылықтың орнын толтыруда. Мұндай технологиялар ұсынатын кейбір тиімділік көрсеткіштері дәстүрлі оқыту әдістемелерімен салыстыруға келмейді. Смартфондар мен басқа сымсыз технология құрылғылары көпшілік арасында танымал бола бастағандықтан, мектептер мен оқу орындарының технологияны сыныпқа кіріктіру кезінде оларды тиімді пайдалануы орынды. Шынында да, заманауи технологияның бейімделгіштігі мен тартымдылығы оқытуды білім алушы үшін тартымды етеді. Дегенмен, бұл бастапқы кезеңде күрделі әдіс болуы мүмкін, өйткені дәстүрлі мұғалімдер мектепке заманауи технологиялар мен гаджеттерді енгізуден тартынады, оларды интеллектуалды оқу құралы емес, алаңдататын құрал ретінде қарастырады [2].

Онлайн сабақ күнтізбесі (Онлайн–мектеп) – білім алушыларға сабақ кестесін, тапсырмалар кестелерін, негізгі теориялық мәліметтер мен бейне–контенттер өз білімін бақылап, жоспарлауға көмектеседі. Смартфондар мен клик–құрылғылары сияқты оқушылардың кері байланыс жүйелері мұғалімдерге оқушылардың ұсынылған мазмұнды қаншалықты меңгергенін және қосымша түсініктемелер қажет екенін анықтаудың жылдам және оңай әдісін ұсынады.

Технологияларды білім беру жүйесіне кіріктіру оқушыларға қызықты оқу тәжірибесін бере отырып, олардың пәнге деген қызығушылықтарын арттыру шін мүмкіндік аясын кеңейтеді. Сабақта проекторларды, компьютерлерді және басқа да заманауи технологиялық құрал–жабдықтарды пайдалану оқушылар үшін оқуды қызықты әрі тартымды ете алады. Сыныптағы тапсырмаларды орындау барысында технологиялық ресурстар, ауызша презентациялар және топтық жұмыстарды қамтитын болса, оқушының оқу процесі анағұрлым тиімді және белсенді түрде өтеді.

Үлестірмелі материалдар мен кітаптар үшін қағазды аз пайдаланудың қоршаған ортаға әсерінен бастап, уақытты үнемдеу мен зерттеу ыңғайлылығына дейін цифрлық оқыту шығындарды азайтудың, ресурстарды тиімді пайдаланудың, тұрақтылықты ынталандырудың және оқушылар мен мұғалімдерге қолжетімділік пен әсерді арттырудың тамаша тәсілі болып табылады. Технология қазіргі өмірдің және қоғамның көптеген аспектілеріне кең таралған және өзара байланысты. Әлемді шарпыған цифрлық революция білім саласына да ене бастады. Олар оқушылардың оқу тәсілін тез өзгертеді, нәтижесінде технология білім беруді арзан әрі қолжетімді ету арқылы оның келбетін жақсартады деп күтілуде.

Кесте1 – Сандық қосымшалардың мазмұндық ерекшеліктері

Сандық қосымшалар	Мазмұндық ерекшелігі
Онлайн–кітапхана	Технологиялық жетістіктер онлайн кітапханаларды құруға және дамытуға көмектесті. Олар физикалық кеңістікке деген қажеттілігінің маңыздылығын төмендетіп, бүкіл әлемдегі білім алушылар, мұғалімдер және зерттеушілер арасындағы өзара әрекеттесуді әлдеқайда жеңілдетті. Онлайн форумдарда пән мамандары нақты тақырыптарды, педагогиканы оқыту мен бағалау әдістерін талқылап, оқу бағдарламасын бағалайды.
Онлайн–мектеп	Білім берудегі цифрлық технология әртүрлі оқытуды басқару жүйелерін (bilimland.kz) тудырды. Бұл мұғалім нақты уақытта оқушылармен өзара әрекеттесе алатын, ресурстарымен бөлісе алатын, сабақ оқи алатын, олардың оқуын бағалай алатын, кері байланыс жасай алатын және сұрақтарына жауап бере алатын виртуалды сыныптарды қамтиды.
Е–books электронды планшет	Технологиядағы жетістіктердің арқасында оқушылар ақпаратты тезірек және дәлірек таба алады. Іздеу жүйелері мен электронды кітаптар дәстүрлі оқулықтарды алмастыруда. Екінші жағынан, оқушылар технологияны сыныпқа енгізу арқылы цифрлық әлемде жауапкершілікті үйрене алады. Білім алушыиүлкен цифрлық ортаның кішкене жүйесіне айналады.

<p>MOOC Platform ашық онлайн–курстар</p>	<p>Білім алушылар өздерінің дағдылары мен қабілеттерін арттыру үшін MOOC–тің пайдасын көреді. Бұл білім алуға мүмкіндігі жоқ миллиондаған білім алушыларға әртүрлі біліктілікті арттыру курстарына қол жеткізу арқылы жұмысқа қабілеттілігін арттыруға мүмкіндік береді. MOOC көмегімен студенттер мен жұмыс істейтін мамандар кез келген жерден, кез келген уақытта өз жылдамдығымен оқи алады. Соңғы трендтерге сәйкес, MOOC платформасы арқылы өткізілетін онлайн сабақтар айтарлықтай сұранысқа ие.</p>
<p>Бейне–материалдарға негізделген оқыту (Video–based instructional learning)</p>	<p>Оқушылар арасында ойын технологиясы және бейне оқыту негізіндегі аралас оқыту басым. Оқытудың бұл түрі үлкен аудиторияға негізделген. Сонымен қатар аудио–бейнелерді ғана емес, оқу қолданбаларын, подкасттарды, электронды кітаптарды және т.б. қамтиды. Балалар осы цифрлық платформалар арқылы жаңа ұғымдарды ашуға қуанышты. Визуалды білім контенті қолжетімді болған сайын, болашақта сандық және дәстүрлі оқыту әдістерін біріктіру көбірек болады. Яғни оқуға, оқытуға және зерттеуге арналған еркін қолжетімді материалдарды ұсынады. Бұл оқушыларға желіде жалпыға қолжетімді оқу материалдарының кең ауқымын пайдалануға мүмкіндік береді, осылайша өздігінен білім алу ортасын жасайды.</p>

Жоғарыда көрсетілген 1–кестеге сәйкес сандық құралдар бүкіл ел бойынша цифрлық инфрақұрылымның сапасын жақсартып, инновациялық білім беру технологияларын қалың жұртшылық үшін қолжетімді етеді. Біз барлық тілдік шекараларды жоюды және аймақтық тілдердегі оқу ресурстарының онлайн қолжетімділігін жақсартуды көздейміз.

E–learning және мобильді оқыту бағдарламалары білім алушылар мен мұғалім–дерге көптеген ақпарат мазмұнына қол жеткізуге мүмкіндік береді. Технология білім берудің болашағын қалыптастыруда маңызды рөл атқарғанындай оқытудың жаңа құралдарын тиімді пайдалануды қамтамасыз ету үшін сыныптағы оқушылар арасындағы байланыстың маңыздылығын түсінетін жаңа буын педагогтары да дәл сондай дәрежеде қажет.

Оқушылар жаңа білім беру технологияларын бүгінгі күні және болашақта барынша тиімді пайдалану үшін қажетті білім мен дағдыларды алады. Алдағы жылдарда білім берудегі тенденциялар интернет мүмкіндіктерінің және желілік өткізу қабілеттілігінің өсуіне байланысты болады. Бұл сыныптарға инновациялық технологияларды енгізуге ықпал етеді. Дегенмен, оффлайн (сыныпта) оқытуды толық ауыстыру мүмкін емес. Сондықтан, біз нәтижелерді жақсарту үшін онлайн және офлайн жүйелер біріктірілген түрде аралас оқыту жүйесін қолданудамыз.

Сыныптағы цифрлық технология – әртүрлі бағдарламалық құралдар мен гаджеттер, арнайы оқытуға қажеттіліктері бар оқушыларға көмектесуге арналған. Мұғалім орындайтын, қайталанатын және көп уақытты қажет ететін тапсырмалардың санын азайтудың ең тиімді жолы – сабақта технологияны пайдалану.

Білім беру технологиясы қолданбалары сабаққа қатысуды бақылау және өнімділікті бақылау сияқты күнделікті операцияларды автоматтандыру немесе ішінара автоматтандыру арқылы көп уақыт пен қуатты үнемдей алады. Оқушыларға технологияны жауапкершілікпен және стратегиялық түрде пайдалану үйретіледі. Бұл оларға шешім қабылдауға және өзін–өзі дамытуға көмектеседі. Білім берудегі технологиялар оқушыларға өмір бойы білім алуға дайындалуға көмектеседі. Яғни

білім алушыларға виртуалды әлемді және олардың оқу стиліне сәйкес цифрлық білімге қол жеткізу еркіндігін қамтамасыз етеді. Оқыту мен оқуды бейімдейтін цифрлық мазмұнды құру құралдарының көмегімен оқушылар өз қарқынымен оқи алады [3].

Онлайн платформалар оқушыларды оқыту үшін электрондық құрылғылар мен бағдарламалық құралды пайдаланады және технологияны білім беруге біріктіреді. Дәстүрлі кабинет компьютерлер мен интернеттің көмегімен цифрлық сыныпқа айналуға. Оқушылар технология мен күрделі жабдықтың көмегімен тиімдірек оқып, үлгерімін бақылай алады. Алдағы күндері цифрлық оқыту ортасын жақсарту және оқушылардың үлгерімін арттыру үшін бұл технологиялар білім саласына оңтайлы енгізілетін болады.

Заманауи технологиялар тиімді білім берумен қатар климаттың өзгеруі, ауа мен су қауіпсіздігі, биоәртүрлілікті қорғау, апаттарға төзімділік және т.б. сияқты салаларда ұзақ мерзімді шешімдер қабылдау үшін күрделі деректерді талдау мен басқаруда маңызды рөл атқарды. Бұл технологиялар табиғи жағдайларды, ресурстарды ескеретін және экономиканың дамуына, әлеуметтік өсуіне ықпал ететін инновациялар қатарына жатады. Олар ұзақ мерзімді өнім өндіруде экологиялық проблемаларды күрт азайтуға бағытталған. Бұл технологиялар құлдырау мен ластануды, қоршаған ортаға басқа да жағымсыз әсерлерді азайтады.

Білім беру саласындағы цифрландырудың ең негізгі міндеті – білім беру сапасының жоғары көрсеткішіне қол жеткізу, яғни бүкіләлемдік дәрежеде түрлі салаларда, атап айтқанда «жасанды интеллект» және «ауқымды деректер» қалыптастыру бағытында бәсекеге қабілетті келешек ұрпақты дайындау.

Әдебиеттер тізімі:

1. Игілігі мол цифрлы қоғам // Егемен Қазақстан. – 2018.– 2 ақпан. – 12б.
2. Трудности и перспективы цифровой трансформации образования / Уваров А. Ю., Гейбл Э., Дворецкая И. В. [и др.]; под редакцией А. Ю. Уварова, И Д. Фрумина. –М.: Издательский дом Высшей шк. экономики, 2019.–342с.
3. Титова С. В. Некоторые теоретические проблемы использования компьютерных технологий в образовании / С. В. Титова // Вестник Московского университета. 2015. 399с.

ӘОЖ 37.026

МЕДИА БІЛІМ АРҚЫЛЫ БОЛАШАҚ МАМАНДАРДЫҢ АҚПАРАТТЫҚ МӘДЕНИЕТІН ҚАЛЫПТАСТЫРУ

Абдиркенова Акбидаш Капановна
PhD докторы, педагогика, психология және арнайы білім беру кафедрасының қауымдастырылған профессор м.а.

Ахметова Жадра Жумағалиевна
Педагогика және психология магистрі
E–mail: Akbidashabdirkenova@mail.ru

Аңдатпа

Ақпараттандыру технологиясы дамыған заманда мемлекетіміздің міндеті – жас ұрпаққа заман талабына сай білім беріп, жан–жақты дамуына ықпал ету, бұл мұғалім тарапынан шығармашылық ізденіс пен үлкен сұранысты талап етеді. Бұл мақаланың мақсаты қазақ тілі сабақтарында білім беру ресурстарын тиімді пайдалану және цифрландыру мүмкіндіктерін анықтау болып табылады. Мақалада білім беру ресурстарын пайдалану тәжірибесінің нәтижелері және олардың білім беру процесіне әсері сипатталған. Білім беру

ресурстарының көмегімен жүзеге асырылатын оқыту процесі оқушының жаңаша ойлау қабілетін қалыптастырып, оларды жүйелік байланыстар мен заңдылықтарды табуға итеріп, нәтижесінде – өздерінің кәсіби потенциалдарының қалыптасуына жол ашады деген қорытындылар жасалды.

Түйінді сөздер: цифрландыру, білім беру ресурстары, мұғалім, білімалушылар, тәжірибе.

Аннотация

В эпоху развития технологий информатизации задачей нашего государства является обеспечение подрастающего поколения современным образованием и содействие всестороннему развитию, что требует творческого поиска и большого спроса со стороны учителей. Целью данной статьи является выявление возможностей цифровизации и эффективного использования образовательных ресурсов на уроках казахского языка. В статье представлено описание результатов опыта использования образовательных ресурсов и их влияния на образовательный процесс. Сделаны выводы что, процесс обучения, осуществляемый с помощью образовательных ресурсов, формирует у ученика способность к новому мышлению, подталкивает его к поиску системных связей и закономерностей, в результате приводит к формированию собственного профессионального потенциала.

Ключевые слова: цифровизация, образовательные ресурсы, учитель, обучающиеся, опыт.

Abstract

In the era of the development of informatization technologies, the task of our state is to provide the younger generation with modern education and promote comprehensive development that requires creative search and great demand from teachers. The purpose of this article is to identify the possibilities of digitalization and the effectiveness of the use of educational resources in Kazakh language lessons. The article describes the results of the experience of using educational resources and their impact on the educational process. It is concluded that the learning process, carried out with the help of educational resources, forms the student's ability to new thinking, pushes them to search for systemic connections and regularities, as a result leads to the formation of their own professional potential.

Key words: digitalization, educational resources, teacher, students, experience.

Соңғы кездері білім беру жүйесі дәстүрлі оқыту қарқыны мен жаңа ақпараттар ағынының үнемі өсіп отыруы арасындағы қайшылықтарды еңсеру қажеттілігіне байланысты айтарлықтай өзгерістерге ұшырауда. Компьютерлік технологиялар мен телекоммуникациялық технологиялардың дамуы біртұтас әлемдік білім беру кеңістігін қалыптастыруға қолайлы жағдай жасауға мүмкіндік береді.

Қоғамдағы және білім беру жүйесіндегі жаңа ахуал заманауи, өзгерген жағдайда жұмыс істей алатын маман даярлауды талап етеді. Бүгінгі таңда маманға жалпы дайындықтың жоғары деңгейі ғана емес, сонымен қатар әр түрлі жағдайларды шешуге дәстүрлі емес көзқараспен қарау, өз қызметін шығармашылық негізде ұйымдастыру қажет.

Әлемдік өркениетті қоғамдастық бүгінде негізінен инфокоммуникациялық технологияларға (АКТ) негізделген. Ақпараттандыру процесінің әсерінен жаңа құрылым – ақпараттық қоғам қалыптасуда. Ақпараттық мәдениет күнделікті өмірдің бір бөлігіне айналууда. Қазіргі қоғамды ақпараттандыру технологияларын белсенді енгізу білім беру жүйесіне де әсер ете алмады. Білім беру саласын АКТ–ны әзірлеу мен қолданудың теориясы мен практикасымен қамтамасыз ету жеке тұлғаның өзін–өзі дамытуына барынша қолайлы жағдай жасауға бағытталған жаңа мемлекеттік білім беру жүйесін жүзеге асырудың маңызды құралдарының бірі болып табылады.

Білім беруді дамытудың заманауи кезеңі болашақ мамандардың біліктілігі мен кәсібилігін арттыруға, қоғамның заманауи АКТ–ны қолдана алатын мамандарға деген қажеттіліктерін қанағаттандыруға бағытталған білім берудің жаңа модельдерін іздеуді жандандырумен сипатталады. Қазіргі заманның талаптарына сай келетін білім беруді жетілдірудің негізгі идеясы дамушы қоғамға таңдау жағдайында өз бетінше шешім қабылдай алатын, ынтымақтастыққа қабілетті заманауи, білімді, өнегелі, іскер адамдар қажет екендігі болып табылады.

Болашақ мамандардың ақпараттық мәдениетін қалыптастыру қажеттілігі мұғалімдерге де жаңа талаптар қояды. Ақпараттық қоғамға көшу жағдайында білім беру үдерісіне қатысушы оқытушылардың кәсіби дайындығына, әсіресе олардың ақпараттық құзыреттілік деңгейіне қойылатын талаптар артып келеді, олар АКТ құралдарын білім беру үдерісіне кешенді енгізу жағдайында болашақ маман даярлауды жүзеге асыруы керек.

Болашақ маманның ақпараттық мәдениеті деп біз келесі қабілеттерді түсінеміз: кәсіби қызметтің мәселелерін шешу үшін АКТ мүмкіндіктерін жүзеге асыру; ақпараттық қызметтің салдарын болжау; ақпараттық өзара әрекеттесуге. Ақпараттық мәдениет пен білім беру бүгінде адамның жеке басының мәртебесі мен кәсіби құзыреттілігін сақтау мен байытуды қамтамасыз ететін өмір бойы жалғасатын процесс ретінде айқындалуда.

Қазіргі жағдайда АКТ құралдары адамның ақпараттық мәдениетінің элементі болып табылады. Ақпараттық–коммуникациялық технологиялар саласындағы алған білімдерін, іскерліктерін және дағдыларын практикалық іс–әрекетте пайдалануға дайындығы ретінде АКТ құзыреттілігі кәсіби жарамдылықтың критерийі болып табылады, ол үшін АКТ–ны меңгеру оның болашақ жұмысқа орналасуының кепілі болып табылатын білім алушы үшін де, мұғалім үшін де. Озық білім беру әдісі және қоғамның интеллектуалдық құндылықтарының тасымалдаушысы болып табылады.

Ақпараттық мәдениет өзін көрсетеді:

- Øртүрлі ақпарат көздерінен қажетті мәліметтерді таба білуде;
- Ø өз қызметінде компьютерлік технологияларды пайдалана білуінде;
- Ø өзінің кәсіби қызметінде ақпараттық процестерді ажырата білу және оларды басқара білу;
- Ø ақпаратты аналитикалық өңдеу негіздерін меңгеруде;
- Ø өртүрлі ақпаратпен жұмыс істеудің практикалық тәсілдерін меңгеруде;
- Ø ақпаратпен жұмыс істеудің моральдық–этикалық нормаларын білуде.

Болашақ мамандардың ақпараттық мәдениетін қалыптастыру үшін келесі шарттар сақталуы керек:

1. Оқу жоспарлары мен бағдарламалары мазмұнының нақты салалардағы ақпараттық технологиялардың даму тенденцияларына сәйкестігі.
2. Білім беруде жаңа ақпараттық технологияларды енгізу.
3. Студенттердің информатика және есептеу техникасы құралдарын меңгерудегі кәсібилігін және өз қызметінің бейіні бойынша жаңа ақпараттық технологияларды қолдану қабілетін қалыптастыру.
4. Ақпараттық және компьютерлік технологиялар саласындағы оқытушы–мамандардың кәсіби дайындығының жоғары деңгейі.
5. Заманауи техникалық (компьютерлік) базаның болуы.

Болашақ мамандардың ақпараттық дайындығы үздіксіз болуы керек. Сондықтан ақпараттық мәдениетті қалыптастыру кәсіптік білім берудің барлық деңгейлерінде және оқытылатын курстардың барлық бағыттарында жүзеге асырылуы тиіс деп айтуға болады.

Адамзат өркениеті дамуының ақпараттық кезеңінде болашақ мамандардың ақпараттық мәдениетін дамытудың маңызы зор. Ақпараттық–мәдени тұлға инфо–коммуникациялық технологияларды жетік меңгеріп қана қоймай, сонымен бірге ақпаратқа деген қажеттіліктерін анықтай алатын, оны іздейтін, бағалайтын және тиімді пайдалана алатын, өзінің кәсіби қызметі барысында үздіксіз өзін–өзі дамытуға қабілетті тұлға болып саналады.

Орта кәсіптік білім беруде АКТ оқытуды қолдану ерекше орын алады. Білім беру саласында АКТ дәстүрлі оқыту әдістемесін толықтыратын және білім беру

жүйесін қоғамның білім беру қызметтері мен оқыту деңгейлеріндегі әртүрлі қажеттіліктеріне бейімдеуге мүмкіндік беретін құрал ретінде қарастырылады.

Ақпараттық мәдениетті қалыптастыру ақпараттық процестердің заңдылықтарын зерттей отырып, Мемлекеттік білім беру стандартында айқындалған пәндердің мазмұнын меңгеру процесінде жүзеге асырылады.

Болашақ маманның ақпараттық мәдениетін қалыптастыру оқшауланған түрде жүзеге асырыла алмайды, тек пәнаралық интеграцияны қажет ететін "Информатика" тар пәндік саласы шеңберінде ғана жүзеге асырылады.

Студент оқытылатын пәндердің мағынасын болашақ кәсіби іс-әрекеттің қажеттіліктері тұрғысынан анық білуі керек. Сондықтан алғашқы сабақтарда мұғалім ең алдымен пәнді оқытудың мақсатын ашып, білім, білік, дағды құрамын меңгерудің қажеттілігін, пайдалылығы мен маңыздылығын көрсетіп, білім алушының пәнге деген қызығушылығын оятуы керек.

Жаңа АКТ білім беру пәндерінің нақты интеграциясын іс жүзінде жүзеге асыруға, жалпы білім беретін және арнайы пәндердің ортақ тұстарын табуға және сол арқылы әртүрлі білім беру салаларын интеграциялауға және пәнаралық байланыстар идеясын жүзеге асыруға мүмкіндік береді. Осылайша, білім беру тұрғысынан студенттің әрбір жеке пән бойынша әдістемелік дайындығы ғана емес, сонымен қатар олардың АКТ-ны қолданумен интеграциясы да болды.

Мамандарды кәсіби даярлауды ұдайы жетілдіру студенттерден жалпыға бірдей білім, білік, дағдылардың біртұтас жүйесін, сондай-ақ өзіндік іс-әрекет тәжірибесі мен жеке жауапкершілікті қалыптастыруды және дамытуды талап етеді. Оқу үдерісінің тиімділігін арттыру инновацияларды игеруде сапалы жаңа мазмұндағы білімді игеру қабілетіне байланысты. Заманауи қоғамның әрбір мүшесінің ақпараттық мәдениеттің жоғары деңгейіне жетуі адамның заманауи, ақпараттық және мәдени ортаға қажетті бейімделуін қамтамасыз етіп қана қоймайды, сонымен қатар барлық қызмет салаларында ұтымды және сонымен бірге ыңғайлы ақпараттық мінез-құлықты жүзеге асыру үшін негіз жасайды.

Маманның ақпараттық мәдениетіне қойылатын заманауи талаптарға сәйкес оқу үдерісін ақпараттандырудың үздіксіздігі, сабақтастығы мен жеткіліктілігі, арнайы және ақпараттық пәндерді интеграциялау мәселелеріне ерекше назар аударатын көп деңгейлі үздіксіз ақпараттық-технологиялық оқыту жүйесі әзірленіп, жүзеге асырылуы тиіс. , кәсіби бағдарланған ақпараттық ортаны және бірыңғай ақпараттық кеңістікті қалыптастыру.

Бітіруші мамандарды даярлаудың мазмұны келесі принциптерге негізделуі керек:

ақпараттық процестер мен жүйелердің қазіргі заманғы деңгейі мен даму перспективаларына сәйкес келетін маманның ақпараттық мәдениетін қалыптастыру ақпараттық технологияларды білім беру үдерісінде өзара байланысты үш компоненттің – оқу объектілерінің, оқу құралдарының жиынтығы ретінде кешенді қолдану арқылы ғана мүмкін болады. арнайы, сонымен қатар жалпы білім беретін пәндерді және жаңа білім беру технологияларын меңгеру;

информатиканың ақпараттық мәдениеттің негізін, ақпараттық технологиялардың техникалық базасын, жүйелік бағдарламалық қамтамасыз етуді және бағдарламалау негіздерін қамтитын бөлімдерін барлық мамандықтардың студенттері интеграцияланған курс түрінде, бірақ болашақ кәсіби қызметінің бейінін ескере отырып зерттейді.;

информатиканың базалық курсының мазмұнында инвариантты бөлім, оның ішінде іргелі әдістемелік білім, дәрістерде оқытылатын және динамикалық түрде өзгертін және практикалық және зертханалық сабақтарда оқытылатын

компьютерлердің бағдарламалық және техникалық қамтамасыз етілуіне қатысты ауыспалы бөлім ерекшеленеді.;

ақпараттық технологиялар саласындағы түлектің кәсіби құзыреттілігін арттыру үшін информатиканың жалпы білім беретін курсының оқу жоспарларынан басқа, маманның пәндік саласына және кәсіби ортасына бағытталған қолданбалы курстар қосымша енгізіледі;

жеке білім беру траекторияларын жүзеге асыру үшін білім беру бағдарламалары білім алушылардың компьютерлік дайындығының әртүрлі деңгейлерін және болашақ кәсіби қызығушылықтарының ауқымын ескеретін ақпараттық циклдің элективті пәндерін қарастырады;

оқу үрдісінде қолданылатын компьютерлік–бағдарлы білім беру технологиялары студенттерді оқытудың дәстүрлі технологияларымен ұтымды ұштастырылып, заманауи техникалық құралдармен қамтамасыз етілуі керек.

Болашақ маманның кәсіби қалыптасуы осыған байланысты болады.

Мақала Қазақстан Республикасы Ғылым және жоғары білім министрлігі Ғылым комитетінің «2022–2024 жылдарға арналған «Жас Ғылым» жобасы бойынша жас ғалымдарды гранттық қаржыландырудың ғылыми жобасын іске асыру шеңберінде АР 14972739 "ЖОО–да медиа білім беру арқылы студенттердің медиа сауаттылығын қалыптастырудың ғылыми негіздері» тақырыбында дайындалды.

Пайдаланылған әдебиеттер:

1. Семагина Е.А. Студенттердің ақпараттық мәдениетін қалыптастыру мәселелері, ISEPiM, De–Po, 2010
2. Курбатова Л.М. Білім берудегі ақпараттық технологиялар: Ғылыми–әдістемелік құрал. – М: ИСП РАО, 2004. – 65 б.

ӘӨЖ 735.21

**ОҚУ ҮРДІСІНДЕ ИННОВАЦИЯЛЫҚ ӘДІС –ТӘСІЛДЕРДІ ПАЙДАЛАНУ
ЖОЛДАРЫ**

Абенова Акмарал Нуржабаевна

Бастауыш сынып мұғалімі Спандияр Көбеев
атындағы жалпы білім беретін мектебі КММ

Түлегенова Айзат Буркитбаевна

Арнайы пәндер оқытушысы
«Қостанай Гуманитарлық колледжі» мекемесі

Аңдатпа

Оқу үрдісінде инновациялық технологияның дамуы кезеңінде осы заманға сай білімді, әрі саналы оқушы дайындау оқытушының басты міндеті болып табылады. Қоғамдағы ақпараттандыру процестерінің қарқынды дамуы жан–жақты, жаңа технологияны меңгерген жеке тұлға қалыптастыруды талап етеді. Осы ретте, мақалада жаңа ақпараттық технологияларды сабақта қолданудың маңыздылығы қарастырылған. Оқытудың ақпараттық–коммуникативтік және интерактивтік технологияларының бағыттарын жүзеге асыруда жасалған жұмыс нәтижелері көрсетілген.

Түйінді сөздер: ақпараттық технология, оқыту үрдісінің функциялары, ақпараттық–коммуникациялық технологиялар

Аннотация

В период развития информационных технологий главной задачей учителя является подготовка образованного и умного ученика в соответствии со временем. Стремительное

развитие информационных процессов в обществе требует формирования личности, хорошо владеющей новыми технологиями. При этом в статье рассматривается важность использования новых информационных технологий на уроках. Показаны результаты работы, проведенной по реализации направлений информационно-коммуникативных и интерактивных технологий образования.

Ключевые слова: информационные технологии, функции учебного процесса, информационно-коммуникационные технологии

Abstract

In the period of the development of information technology, the main task of the teacher is to prepare an educated and intelligent student in accordance with the times. The rapid development of information processes in society requires the formation of an individual who is well-versed in new technologies. At the same time, the article considers the importance of using new information technologies in the classroom. The results of the work carried out in the implementation of the directions of information-communicative and interactive technologies of education are shown.

Key words: information technology, functions of the teaching process

Қазіргі кезде егемен елімізде білім берудің жаңа жүйесі жасалып, әлемдік білім беру кеңістігіне енуге бағыт алуда. Бұл оқу-тәрбие үрдісіндегі елеулі өзгерістерге байланысты болып отыр. Себебі, білім беру парадигмасы өзгерді, білім берудің мазмұны жаңарып, жаңа көзқарас, жаңаша қарым-қатынас пайда болуда. Келер ұрпаққа қоғам талабына сай тәрбие мен білім беруде мұғалімдердің инновациялық іс-әрекетінің ғылыми-педагогикалық негіздерін меңгеруі маңызды мәселелердің бірі.

Ғылым мен техниканың жедел дамыған, ақпараттық мәліметтер ағыны күшейген заманда ақыл-ой мүмкіндігін қалыптастырып, адамның қабілетін, талантын дамыту білім беру мекемелерінің басты міндеті болып отыр. Ол бүгінгі білім беру кеңістігіндегі ауадай қажет жаңару оқытушының қажымас ізденімпаздығы мен шығармашылық жемісімен келмек. Сондықтан да әрбір оқушының қабілетіне қарай білім беруді, оны дербестікке, ізденімпаздыққа, шығармашылыққа тәрбиелеуді жүзеге асыратын жаңартылған педагогикалық технологияны меңгеруге үлкен бетбұрыс жасалуы қажет. Өйткені мемлекеттік білім стандарты деңгейінде оқу үрдісін ұйымдастыру жаңа педагогикалық технологияны ендіруді міндеттейді.

Білім беру саласы қызметкерлерінің алдына қойылып отырған міндеттердің бірі – оқытудың әдіс тәсілдерін үнемі жетілдіріп отыру және қазіргі заманғы педагогикалық технологияларды меңгеру. Қазіргі таңда оқытушылар инновациялық және интерактивтік әдістемелерін сабақ барысында пайдалана отырып сабақтың сапалы әрі қызықты өтуіне ықпалын тигізуде.

«Инновация» ұғымын қарастырсақ, ғалымдардың көбі оған әртүрлі анықтамалар берген. Мысалы, Э.Раджерс инновацияны былайша түсіндіреді: «Инновация – нақтылы бір адамға жаңа болып табылатын идея». Майлс «Инновация – арнайы жаңа өзгеріс. Біз одан жүйелі міндеттеріміздің жүзеге асуын, шешімдерін күтеміз», – дейді.

Инновациялық құбылыстар білім беру саласында өткен ғасырдың сексенінші жылдарында кеңінен тарала бастады. Әдетте инновация бірнеше өзекті мәселелердің түйіскен жерінде пайда болады да, берік түрде жаңа мақсатты шешуге бағыт-талады, педагогикалық құбылысты үздіксіз жаңғыртуға жетелейді. » Масырова Р.Линчевская Т – «Жаңару» дегенімізді былай деп түсіндіреді: «Жаңару – белгілі бір адам үшін әділ түрде жаңа ма, әлде ескі ме оған байланысты емес, ашылған уақытынан бірінші қолданған уақытымен анықталатын жаңа идея.

Қазақстанда ең алғаш «Инновация» ұғымына қазақ тілінде анықтама берген ғалым Немеребай Нұрахметов. Ол «Инновация, инновациялық үрдіс деп отырғанымыз – білім беру мекемелерінің жаңалықтарды жасау, меңгеру, қолдану және таратуға байланысты бір бөлек қызметі» деген анықтаманы ұсынады. Н.Нұрахметов «Инновация» білімнің мазмұнында, әдістемеде, технологияда, оқу-тәрбие жұмысын

ұйымдастыруда, мектеп жүйесін басқаруда көрініс табады деп қарастырып, өзінің жіктемесінде инновацияны, қайта жаңарту кеңістігін бірнеше түрге бөледі: жеке түрі (жеке – дара, бір–бірімен байланыспаған); модульдік түрі (жеке – дара кешені, бір–бірімен байланысқан); жүйелі түрі (мектепті толық қамтитын).

Әдіскер С.Көшімбетова өзінің зерттеуінде оқу–тәрбие үрдісінде оқытудың инновациялық әдіс–тәсілдерін қолданудың мынадай ерекшеліктерін атап көрсеткен:

– дербес оқыту технологиясы оқу–тәрбие үрдісінде ғылымның негіздерін игерту үшін ізгілік, адамгершілік қасиеттерді қалыптастыра отырып, жеке тұлғаның әлеуметтік–психологиялық жауапкершілін арттырады.

– қоғам мен табиғат заңдылықтарын кіріктіру негізінде меңгеруі;

– оқытушы білмейтін шығармашылық ізденіс негізінде өмірге келген жаңа қабілет;

– саралап деңгейлел оқыту технологиясында оқытудың мазмұны мен әдістері шығармашылық ізденіс іс–әрекет жасау негізінде адамның инновациялық қабілеттерінің қалыптасуына бағытталады.

– ақпараттық бағдарламалап оқыту – оқытудың мазмұнын пәнаралық байланыс тұрғысынан ұйымдастыру;

– иллюстрациялы түсіндірмелі оқытуда «адам–қоғам–табиғат» үйлесімдік бағыттағы дүниетанымында жүйелі саналы мәдениет қалыптасады;

– ізгілендіру технологиясында педагогика ғылымының алдыңғы қатарлы ғылыми жаңалықтарды тәжірибеде «бала –субъект», «бала–объект» тұрғысынан енгізіле бастайды да, ал ғылыми білімдер «оның тұрмысының әлеуметтік жағдайы мен іс–әрекетінің әлеуметтік нәтижесінің бірлігінде қарастырады;

Ал жалпы инновацияны модификациялық, комбинаторлық, радикалдық деп үш түрге бөлуге болады.

Модификациялық инновация – бұл бұрын қолда барды дамытумен, түрін өзгертумен айналысу. Бұған В.Ф. Шаталовтың математикаға жазған тірек конспектісі және оны көптеген мұғалімдердің пайдалануы мысал бола алады.

Комбинаторлық модификация – бұрын пайдаланылмаған, белгілі әдістеме элементтерін жаңаша құрастыру. Бұған пәндерді оқытудың қазіргі кездегі әдістемесі дәлел.

Радикалдық инновация – білімге мемлекеттік стандарттарды енгізу жатады. Мемлекеттік стандарт білім беруде, негізінен, мөлшерлерді, параметрлерді, деңгейлік және сапалы оқытудың көрсеткіштерін қалыптастырады.

Қазір республика оқу орындары ұсынып отырған көп нұсқалыққа байланысты өздерінің қалауына сәйкес кез–келген үлгі бойынша қызмет етуіне мүмкіндік алды. Бұл бағытта білім берудің әртүрлі нұсқадағы мазмұны, құрылымы, ғылымға және тәжірибеге негізделген жаңа идеялар, жаңа технологиялар бар. Сондықтан әртүрлі оқыту технологияларын, оқу мазмұны әрбір білім алушының жас және жеке дара психологиялық ерекшеліктеріне орай таңдап, тәжірибеде сынап қараудың маңызы зор. Ғылыми–педагогикалық әдебиеттерде іс жүзінде анықталып табылған оқыту үрдісінің нәтижесін көретін әдіс–тәсілдері, түрлері көбіне жаңашыл, инновациялық болып табылады.

Инновациялық процестерді ендіру үш өзара байланысты күштер анықталады: енгізілген технологияның ерекшеліктерімен; жаңашылдардың инновациялық әлеуетімен; жаңалықты енгізу жолдарымен.

Жаңа инновациялық оқыту технологиясы кәсіптік қызметтің ерекше түрі болып табылады. Инновациялық оқыту технологиясын меңгеру үшін педагогикалық аса зор тәжірибені жұмылдыру қажет. Бұл өз қызметіне шығармашылықпен қарайтын, жеке басының белгілі іскерлік қасиеті бар адамды қажет ететін жұмыс. Шындығында да әрбір педагог жаңа инновациялық технологияны меңгеру барысында өзін–өзі дамытады және өзін–өзі қалыптастырады. ХХІ ғасырда болашақ мамандарды

даярлау, олардың кәсіби бейімделуін қалыптастыру мәселелері – кезек күттірмейтін өзекті қоғам талабы. Сондықтай біз болашақ педагог–психологтардың жаңа педагогикалық инновациялық технологияларды қолдануға даярлығын қалыптастырудың құрылымдық–мазмұндық моделін жасадық. Болашақ мамандардың жаңа инновациялық педагогикалық технологияларды қолдануға даярлықты қалыптастыру мына көрсеткіштерді қамтиды:

Мотивациялық өлшемдеріне танымдық қызығуды қалыптастыру бейнесі жатады. Оған болашақ мамандарды қалыптастыру, құндылық қарым–қатынас, болашақ маманның өзінің кәсіби шеберлігін дамытуға талпынуы, болашақ мамандығын ерекше жақсы көруі, ұрпақ тәрбиесінде ұстаздың жетекші орнын сезінуі, кәсіби жеке біліктілік деңгейін көтеруге бағыттылығы, инновациялық іс–әрекетке ұмтылу әрекеттері кіреді.

Мазмұндық өлшемдеріне болашақ маманның жалпы мәдениеттілік дайындығы мен мәндік әдіснамалық дайындығының деңгейі, мамандығы бойынша білімі, педагогикалық біртұтас білім жүйесі, біртұтас педагогикалық үрдістің заңдылықтары, мен қозғаушы күштерінің жалпы теориялық білім негіздерімен қарулануы кіреді. Оған біртұтас педагогикалық үрдістің теориялық негіздерін және жеке тұлға теориясының ғылыми негіздерін меңгеруі, педагогикалық іс–әрекет теориясының негіздерін білуі, білім алушылардың барлық мүмкіндіктерін пайдаланғанда инновациялық іс–әрекеттің көбіне нәтижелі болатындығын сезіне алуы жатады.

Бейімділік өлшемдерін болашақ маманның барлық жағдайға бейімделе алу қабілеті атады: бейімділік жағдаятына бағдарлана алуы, микроорта өзгерістеріне сай қолайлы инновациялық педагогикалық технологияларды таңдай алуы. Бейімділік өлшемдері болашақ маманның білімгер мәртебесінен оқытушы, ұстаз мәртебесіне ауысуының ерекшелігін сезіне білуімен бейімділік іс–әрекетті жүзеге асырудың жаңа әдіс–тәсілдерін пайдалана алуларымен ерекшеленеді.

Танымдық өлшемдері болашақ маманның әлеуметтік кәсіби қоршаған ортаны жедел тани алуымен, өзін кәсіби жүзеге асырудың нәтижелі әдіс–тәсілдерін пайдалануымен, инновациялық педагогикалық технологияларға қызығу танытумен ерекшеленеді. Оған болашақ маманның әлеуметтік кәсіби қоршаған ортаны біліп тануы, кәсіптік білімін өз тәжірибесінде қолдана білуі, инновациялық педагогикалық технологияларды оқып меңгеруі, үйренуі жатады.

Іс–әрекеттік өлшемдері болашақ маманның өзінің кәсіби іс–әрекетінің мақсаты мен міндеттерін анықтай алуы және педагогикалық қарым–қатынастық үрдісті тиімді жүзеге асыра алуымен өлшенеді. Оған болашақ маманның өз пәнін жете меңгеруі, біртұтас оқу–тәрбие үрдісінің психологиялық, педагогикалық негіздерін білуі, педагогикалық үрдісті жоспарлап, жүзеге асыра алуымен өлшенеді.

Технологияның өлшемдері оқытудың әдістемелік мақсаттары, оқыту үрдісі, оның міндеттерін анықтай алуы, оқытудың нәтижесін болжай алуы және психологиялық – педагогикалық білімдерді меңгерумен анықталады. Оған болашақ маманның біртұтас оқу–тәрбие үрдісінде сабақты тиімді ұйымдастыра білуі, оқушылармен ынтымақтастық қарым–қатынасты жүзеге асыра алуы, біртұтас педагогикалық үрдісті диагностикалай алуы және сабақтың нәтижесі жоғары болатындай ең тиімді педагогикалық технологияны таңдай алуы қажет.

Шығармашылық өлшемдеріне шығармашылық ептілікті, шығармашылық белсенділікті болашақ маманның шығармашылық–ізденушілік дамыту кіреді. Оған болашақ маманның ғылыми – зерттеу жұмыстарына өзіндік талдау жасай алуы, өз білімін көтеруге, жетілдіруге талпыныстың болуы мен инновациялық әдіс–тәсілдерді қолдануға өзіндік жаңалықтар, өзгерістер енгізумен және жаңалықты шығармашылықпен қолдана алуымен сипатталады.

Осы аталған көрсеткіштердің әсерінен білім, кәсіп, іскерлік, іс-әрекет, игеру, нәтиже құралады. Білім жалпы, кәсіби, техникалық, арнайы білім болып бөлініп кәсіппен ұштасады. Ал кәсіп – мамандық таңдау, мамандықты меңгеру. Білім алып кәсіп иесі болу үшін іскерлік қажет. Іскерлік – оқу, білім, кәсіп, тәжірибе, ізденушілік, өзіндік жұмыс, іс-шаралар, дағдыдан туындайды. Іскер болу үшін іс-әрекетті меңгеру қажет. Іс-әрекет әрекеттен, операция, қимыл-қозғалыстан тұрады. Барлық үрдіс бай-ланыса орындалғаннан соң нәтиже көрсеткіші пайда болады.

Әрбір педагогтің инновациялық іс-әрекетін қалыптастырудың педагогикалық шарттары: инновация туралы білімі; инновацияны жан-жақты меңгеру; инновациялық іс-әрекет диагностикасын меңгеру; инновацияны тәжірибеге ендіру жұмыстары; инновацияны практикада дұрыс қолдану.

Әрбір білім беру ордаларында бүгінгі таңда белең алып отырған кемшіліктері баршылық, атап айтатын болсақ: білім сапасының төмендігі; білім саласына мемлекет тарапынан реформалар жүргізілгенімен оқудың нәтижесінің болмауы; құжаттар көптеп шығарылғанымен мардымсыздығы; білім алушылардың өздігінен білім алу дағдысының болмауы; білім алушылар мен оқытушылардың бірлескен шығармашылық еңбектерінің болмауы.

Бұл тығырықтан шығудың бірден-бір жолы оқу-тәрбие процесінде инновациялық әдіс-тәсілдерін енгізу, әрбір білім алушылардың білімге деген қызығу-шылықтарын, талпынысын арттырып, өз бетімен ізденуге, шығармашылық еңбек етуге жол ашу. Инновациялық процестің негізі – жаңалықтарды қалыптастырып жүзеге асырудың тұтастық қызметі. Инновация білім деңгейінің көтерілуіне жағдай туғызады.

Білім сапасын арттырудағы жаңа инновациялық технологияларды оқып, үйреніп, сараптай келе, мынадай тұжырым жасауға болады:

- білім алушылардың білім, білік сапасын арттырудағы жаңа инновациялық технология түрлері сан алуан, оларды таңдау және одан шығатын нәтиже оқытушының кәсіби біліктілігіне тікелей байланысты;
- жаңа инновациялық технологияларды енгізу жүйелі әрі мақсатты түрде жүргізілгенде ғана жетістікке жетуге болады;
- жаңа инновациялық оқыту технологияларын енгізу барысында әрбір оқу орнының материалдық-техникалық базасының бүгінгі талапқа сай еместігі, әрі жетіспеуі, кадрлық әлеуметтің төмендігі көп кедергі жасайды.

Қазіргі жас ұрпақтың саналы да сапалы білім алуының бірден-бір шарты – оқу орындарындағы білім беру процесіне жаңа инновациялық технологияларды енгізу екендігі сөзсіз түсінікті. Сондықтан ғылыми-техникалық прогрестен қалыспай, жаңа педагогикалық инновацияларды дер кезінде қабылдап, өңдеп, нәтижелі пайдалана білу – әрбір ұстаздың негізгі міндеті болып табылады. Біздің ойымызша, оқу орындарында инновациялық басқару жүйесін енгізіп, оны жүзеге асыру міндет.

Қорыта келгенде, жаңа инновациялық педагогикалық технологияның негізгі, басты міндеттері мынадай:

- әрбір білім алушының білім алу, даму, басқа да іс-әрекеттерін мақсатты түрде ұйымдастыра білу;
- білім мен білігіне сай келетін бағдар таңдап алатындай дәрежеде тәрбиелеу;
- өз бетінше жұмыс істеу дағдыларын қалыптастыру, дамыту;
- аналитикалық ойлау қабілетін дамыту.

Әдебиеттер тізімі:

1. Раджерс Э. Инновация туралы түсінік. – //Қазақстан мектебі, №4, 2006.
2. Қабдықайыров Қ. Инновациялық технологияларды диагностикалау. – А., 2004
3. Жүнісбек Ә. Жаңа технология негізі – сапалы білім. – //Қазақстан мектебі, №4, 2008
4. Нағымжанова Қ. Инновациялық технологияның құрылымы. – А.:Өркен, 2007

5. Көшімбетова С. Инновациялық технологияны білім сапасын көтеруде пайдалану мүмкіндіктері. – А.: Білім, 2008.

ӘӨЖ 735.21

ҚАЗАҚ ТІЛІ МЕН ӘДЕБИЕТІ САБАҒЫНДА ЦИФРЛЫҚ БІЛІМ БЕРУ РЕСУРСТАРЫН ҚОЛДАНУ

Абилкасова Акшагул Кайсаровна

«Қостанай қаласы білім бөлімінің
№21 жалпы білім беретін мектебі» КММ,
қазақ тілі мен әдебиет пәнінің мұғалімі
E-mail: aishagul1973.73@mail.ru

Шинибекова Гульшат Сайлаукановна

«Қостанай қаласы білім бөлімінің
№21 жалпы білім беретін мектебі» КММ,
қазақ тілі мен әдебиет пәнінің мұғалімі
Қостанай қаласы
E-mail: gulshat.shinibekova@mail.ru

Аңдатпа

XXI ғасыр – ақпараттандыру ғасыры екені белгілі. Ақпараттандыру технологиясы дамыған заманда мемлекетіміздің міндеті – жас ұрпаққа заман талабына сай білім беріп, жан-жақты дамуына ықпал ету, бұл мұғалім тарапынан шығармашылық ізденіс пен үлкен сұранысты талап етеді. Бұл мақаланың мақсаты қазақ тілі сабақтарында білім беру ресурстарын тиімді пайдалану және цифрландыру мүмкіндіктерін анықтау болып табылады. Мақалада білім беру ресурстарын пайдалану тәжірибесінің нәтижелері және олардың білім беру процесіне әсері сипатталған. Білім беру ресурстарының көмегімен жүзеге асырылатын оқыту процесі оқушының жаңаша ойлау қабілетін қалыптастырып, оларды жүйелік байланыстар мен заңдылықтарды табуға итеріп, нәтижесінде – өздерінің кәсіби потенциалдарының қалыптасуына жол ашады деген қорытындылар жасалды.

Түйінді сөздер: цифрландыру, білім беру ресурстары, мұғалім, білімалушылар, тәжірибе.

Аннотация

Известно, что XXI век – это век информатизации. В эпоху развития технологий информатизации задачей нашего государства является обеспечение подрастающего поколения современным образованием и содействие всестороннему развитию, что требует творческого поиска и большого спроса со стороны учителей. Целью данной статьи является выявление возможностей цифровизации и эффективного использования образовательных ресурсов на уроках казахского языка. В статье представлено описание результатов опыта использования образовательных ресурсов и их влияния на образовательный процесс. Сделаны выводы что, процесс обучения, осуществляемый с помощью образовательных ресурсов, формирует у ученика способность к новому мышлению, подталкивает его к поиску системных связей и закономерностей, в результате приводит к формированию собственного профессионального потенциала.

Ключевые слова: цифровизация, образовательные ресурсы, учитель, обучающиеся, опыт.

Abstract

It is known that the XXI century is the century of informatization. In the era of the development of informatization technologies, the task of our state is to provide the younger generation with modern education and promote comprehensive development that requires creative search and great demand from teachers. The purpose of this article is to identify the possibilities of digitalization and the effectiveness of the use of educational resources in Kazakh language lessons. The article describes the results of the experience of using educational resources and their impact on the educational process. It is concluded that the learning process, carried out with the help of educational resources, forms the student's ability to new thinking, pushes them to search for systemic connections and regularities, as a result leads to the formation of their own professional potential.

Key words: digitalization, educational resources, teacher, students, experience.

Ақпараттық–коммуникациялық технологиялар күн сайын білім беру саласында тереңдетіп еніп келеді.

Білім берудегі басты тренд цифрлық революция болып табылады, ол еңбек нарығының түбегейлі өзгеруіне, жаңа құзыреттердің пайда болуына, азаматтардың жауапкершілігінің артуына әкеледі. Бұл өз кезегінде жасанды интеллект технологияларын қолдануға негізделген білім беру процесін кейіннен қайта құруға себеп болады.

Қазірдің өзінде электронды ресурстар, әлемнің жетекші жоғары оқу орындарының кітапханалары және үздік оқытушылардың дәрістері шет тілін меңгергендер үшін ғана емес, әрбір білім алушы үшін қолжетімді болып отыр. Мұның бәрі білім беру процесінің толық қайта құрылуына, мұғалімнің рөлін қайта қарастыруға әкеледі, ол енді бір немесе басқа материалды түсіндіруге емес, осы материалдың қайнар көзін табуға және оны түсінуге көмектеседі.

Білім беру ұйымының қызметі көбінесе мұғалімдер мен әкімшіліктің ақпаратқа қаншалықты иелік ететініне, оны қаншалықты тез талдап, өңдей алатынына, сондай – ақ соңғы тұтынушы–білім алушыға жеткізе алатынына байланысты.

Басқаша айтқанда, «Цифрландыру – бұл сандық құрылғылар арқылы байланысудың, жазудың және деректерді берудің цифрлық тәсіліне көшу». «Цифрландыру» термині бүгінде аналогты немесе физикалық ресурсты цифрлық ресурстармен алмастырудан гөрі алға жылжып келе жатқан трансформацияны сипаттау үшін қолданылады.

Қазақ тілі мен әдебиеті сабағында білім алушылардың әлеуметтенуін; білім алушылардың жас ерекшеліктеріне, қажеттіліктері мен қызығушылықтарына сәйкес тілдік дағдыларын дамытуды; қазіргі әлемде тілдерді оқытудың маңыздылығын түсінуді; рухани–адамгершілік құндылықтардың дамуын; көптілді және көпмәдениетті әлемнің тұтастығын түсінуді; қарым–қатынас процесінде тұлғаарлық және мәдениетаралық байланыстарды орнатуды; оқыту тілінде түрлі ақпарат көздерімен, оның ішінде интернет ресурстарымен өз бетінше жұмыс істей білуді; шығармашылық және сын тұрғысынан ойлауды дамыту және пайдалануды қамтамасыз етеді. [1].

Цифрлық білім беру ресурстары – білім беру мазмұнын анықтайтын электронды жүйе компоненттерінің бірі. Өзінің цифрлық білім беру ресурстарын мектепте қолдану туралы әдістемісінде Е.В.Савелова цифрлық білім беру ресурстарының жиынтығында шартты түрде мынадай компоненттерді атап көрсетеді: «интербелсенді компоненттер, демонстрациялық графика, мәтіндер, мұғалімге арналған материалдар» [2].

Мемлекеттік білім беру стандартының пікірінше, қазіргі білім беру мекемесінің негізгі міндеттерінің бірі ақпараттық–білім беру ортасын құру болып табылады және цифрландырусыз бұл процесс мүмкін емес.

Білім беру үдерісінде цифрлық білім беру ресурстарын қолданудың негізгі әдістеріне тоқталып өтсек:

Біріншіден, жаңа материалды түсіндіргенде немесе жаңа сабақты бекіткенде қолдану әдісі. Бұл жағдайда анимациялық, бейне үзінділер, дыбыстық файлдар, графикалық кескіндерді көрсету сияқты ЦБР–ды пайдаланған дұрыс.

Екіншіден, оқушының өзіндік оқу іс–әрекетін ұйымдастырғанда. Бұл жағдайда оқу комплексінің барлық материалдары пайдалы болуы мүмкін.

Үшіншіден, цифрлық білім беру ресурстарында әртүрлі бақылауларды (кіріс, ағымдық, кесінді, қорытынды) ұйымдастырғанда. Мұнда бақылау–диагностикасы оқушылардың компьютерлік тестіленуі.

Төртіншіден, мультимедиялық құралдарды пайдалану арқылы ЦБР–ды нақты бір пән не бағыт бойынша топтастыруға мүмкіндік беретін әдіс.

Бесіншіден, оқушыларға мұғалімнің қатысуынсыз өздеріне ығайлы уақытта, өз темпінде теориялық материалдармен танысуға, тестік тапсырмаларды орындауға мүмкіндік беретін қашықтықтан оқытуды ұйымдастыру әдісін айтуға болады. [3]

Өз қызметінде № 21 ЖББМ педагогтары білім беру процесін цифрландыру және ақпараттық–білім беру ортасын қалыптастыру бойынша қазіргі заманғы үрдістерді басшылыққа алады.

Мектептің кабинеттері заманауи интерактивті тақталармен жабдықталған, бұл онлайн экскурсиялар жүргізуге, интерактивті карталарды пайдалануға, виртуалды зертханалар мен электрондық кітапханаларды пайдалануға мүмкіндік береді. Қазақ тілі мен әдебиеті мұғалімдері білім беру процесінде мобильді компьютерлік сыныпты кеңінен қолданады, соның арқасында жобалық іс–шаралар, инфографиканы және қалыптастырушы бағалау жүйелерін пайдалану және құру мүмкін болады. Атап айтсақ, learningapps, quizizz, wordwall.net, kahoot, , canva, animoto, animaker, padlet және т.б.

Learningapps, quizizz, kahoot, class marker сервистері – интерактивті оқу–әдіс–темелік қосымшалар жасауға, оқушылардан кері байланыс алуға мүмкіндік беретін тиімді сервистер. Ал canva, animoto, animaker платформаларын сабақты түсіндіруді, сабақты өткізуді тиімді әрі қызықты етіп ұйымдастыру үшін қолданамыз. Осылардың ішінде қазақ тілі мен әдебиеті сабағында тиімділігі зор және педагогикалық тәжірибемізде басым қолданыс тапқан – «learningapps» ресурсы.

«Learningapps». Бұл сервисте тапсырмаларды орындатудың, ұйымдастырудың сан алуан түрлері мен жолдары бар. Онда тест, салыстыру, жұбын табу, бос орындарды толтыру, мәтін енгізу, хронологиялық кесте, жіктеу, топтастыру тапсырмаларын пайдаланамыз. Сонымен қоса ол арқылы суреттер мен жұмыс жасатып, оқушылардың қызығушылығын оятатын, сабақта сергітетін тапсырмаларды да құрастырамыз. Бұдан бөлек викториналық сұрақтар, пазл, аудио/видео контент, сөзжұмбақ т.б. модульдерін сабақта қолданамыз.«Learningapps» платформасы оқушылардың пәнге деген қызығушылықтарын, белсенділігін арттырады.

Kahoot – білім беру жобаларына арналған қосымша. Оның көмегімен біз тест, сауалнама, оқу ойынын жасай аламыз және білім марафонын ұйымдастыра аламыз. Қазақ тілі мен әдебиеті сабағында білім мен дағдыларды бекіту кезеңінде Kahoot платформасын тиімді қолданамыз. Бұл платформа зейінді шоғырландыруға және білімді практикада қолдану қабілетін ғана емес, сонымен қатар тез әрекет ету, уақытты сақтау қабілетін тексеруге мүмкіндік береді.

Quizizz – бұл Kahoot–қа өте ұқсас оқушыларды бағалаудың интернеттегі құралы. Қашықтан оқыту барысында оқушыларды сабаққа, тапсырмаларды орындау–ға қызықтыруда QUIZZZ платформасы таптырмас құрал. Әсіресе, жоғары сынып оқушыларын қорытынды аттестаттау мен тестілеуге дайындау кезінде қолдана–мыз. Бұл платформада дайын тапсырмаларды да қолдануға болады.

Wordwall.net. Үй жұмысын тексеру кезінде, жаңа сабақты бекіту, немесе оқыған мәтін бойынша сұрақтарға жауап беруге ыңғайлы. Сол үшін біз сабақ–тарымызда оқушылар жалықпас үшін, wordwall.net. ресурсын қолданамыз. Осы платформада оқушылар үшін көптеген тапсырмалар құрастырамыз. Мысалы, оқушылардың ауызша тапсырмаларын тексеру кезінде, «кездейсоқ дөңгелек», «сәйкестендіру», «викторина», «тест» тапсырмалар арқылы білімдерін тексереміз.

Сонымен жоғарыда цифрлық білім беру ресурстарын қарастырып, олардың ішінен қазақ тілі мен әдебиеті сабағында қолдану тиімді болатындарына тоқталып, зерделедік. Байқағанымыздай, оларды көп жағдайда сабақтың әр кезеңдерінде

жұмыс жасау ұтымды болады. Сонымен қатар тағы да басқа платформаларды игерудеміз.

Цифрлық ресурстар мектептің ішкі құжат айналымы жүйесінде де кеңінен қолданылады. Электрондық пошта, google–бір уақытта бірнеше адамға ақпаратпен жұмыс істеуге мүмкіндік беретін құжаттар, Күнделік порталы.мұғалімдердің–ата–аналардың–білім алушылардың тұрақты байланысының құралы болып табылады. Сабақтан тыс уақытта тәрбие жұмысын ұйымдастыру және мектепте қашықтықтан білім беру элементтерін енгізу үшін әлеуметтік желілер сәтті қолданылады. Instagram–да № 21 ЖББМ парақшасы бар. Бұл парақшада мектеп өміріндегі болып жатқан ең маңызды ақпараттар жарияланып отырады.

Осылайша, цифрландыру мектептің ақпараттық–білім беру ортасын білім беру процесінде әр баланың жеке басының тиімді дамуын ұйымдастыруға жағдай жасауға бағытталған жаңа деңгейдегі педагогикалық жүйе ретінде қалыптастыруға мүмкіндік береді.

Сөзімізді қорыта келе, цифрлық білім беру ресурсы мұғалімге қосымша материалдар ұсынып, сабақты шығармашылық бағытта жүргізуге жағдай жасайды. Тапсырманы тиімді ұйымдастырып, оқу мақсатына жетуге мүмкіндік береді. Сабақ мазмұнын ақпараттық коммуникациялық технологиялардың жаңа мүмкіндіктерімен толықтыруға, оқушылардың назарын аударуға, ақпараттарды көрнекі түрде көрсетуге бағыттайды.

Мемлекеттік тілді оқыту жүйесіне ақпараттық технологияны енгізу тілді саналы меңгертіп, байланыстыра сөйлеуде ғана емес, ұрпақтың ізденімпаздық әрі шығармашылық қабілеттерін дамытуда әсері зор және тіл меңгеруге деген ықпалы арта түсетіні анық деп айтуға болады.

Әдебиеттер тізімі:

1. Білім берудің барлық деңгейінің мемлекеттік жалпыға міндетті білім беру стандарты. Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрлігі, 2018 жылғы 31 қазандағы №604 бұйрығы
2. Савелова Е.В. Цифровые образовательные ресурсы в школе: методика использования. Обществознание. Сборник учебно–методических материалов для педагогических вузов. – Москва, 2008.
3. Қадірбаева Р.І. Жаңа ақпараттық білім технологиясын пайдаланып оқытудың ерекшеліктері. Шығармашылық іс әрекетті дамыту арқылы бәсекеге қабілетті жеке тұлғаны қалыптастыру мәселелері: халық аралық ғылыми–тәжірибелік конференцияның материалдары. – Шымкент, 2009

УДК 373.51

ВОЕННО–ПАТРИОТИЧЕСКИЙ ФАКУЛЬТАТИВ «SMART САРБАЗ»: ПАТРИОТИЗМ ЧЕРЕЗ 3D – ГРАФИКУ.

Аманкулов Алмат Узакбаевич

педагог–эксперт, учитель информатики
КГУ «Общеобразовательная школа №8 отдела образования
города Костаная» Управления образования акимата
Костанайской области
г.Костанай, Казахстан
E–mail: Amankulovalmat@list.ru

Аңдатпа

Бұл мақалада "SMART Сарбаз" факультативі басшысының жұмыс тәжірибесі қарастырылады. Әскери техниканың шынайы бейнелерін жасау үшін 3D графикасын қолдану тәжірибесі сипатталған. Әскери техниканың 3D–суреттерін жасау процесінде оқушылардың

техникалық дағдылары мен шығармашылық ойлауын дамытуға мүмкіндік беретін инновациялық әдістердің тиімділігі талданады.

Түйінді сөздер: 3D-графика, 3D-редактор, "SMART Сарбаз", "Жас Сарбаз", патриоттық тәрбие.

Аннотация

В данной статье рассматривается опыт работы руководителя факультатива "SMART Сарбаз». Описывается опыт использования 3D-графики для создания реалистичных изображений военной техники. Анализируется эффективность инновационных методов, которые позволят развить технические навыки и креативное мышление учащихся в процессе создания 3D-рисунков военной техники.

Ключевые слова: 3D-графика, 3D-редактор, «SMART Сарбаз», «Жас Сарбаз», патриотическое воспитание.

Abstract

This article discusses the work experience of the head of the elective "SMART Sarbaz". The experience of using 3D graphics to create realistic images of military equipment is described. The effectiveness of innovative methods that will allow students to develop technical skills and creative thinking in the process of creating 3D drawings of military equipment is analyzed.

Key words: 3D graphics, 3D editor, "SMART Sarbaz", "Zhas Sarbaz", patriotic education.

В современном мире, воспитание патриотизма среди молодёжи играет важную роль. Военно-патриотические клубы, действующие в школьной среде, являются площадкой для духовно-нравственного воспитания учащихся. Они способствуют формированию гражданской позиции, уважения к истории своей страны и готовности к защите ее интересов.

Участие в военно-патриотических клубах помогает учащимся осознать значение патриотизма, чувства принадлежности к своей стране и вовлеченности в жизнь общества. Одной из ключевых целей военно-патриотического клуба является воспитание у учащихся уважения к военной истории своей страны, к героическим подвигам предков, культурным и национальным ценностям.

Согласно постановлению Правительства Республики Казахстан от 24 ноября 2023 года, утверждена Концепция военно-патриотического воспитания молодёжи до 2030 года. Данная Концепция основана на изучении передового опыта, знаний и традиций в формировании у молодёжи гражданской ответственности, патриотизма и готовности к достойному служению Родине. [1]

В соответствии с данной Концепцией, в нашей школе в рамках движения «Жас сарбаз» запущен факультатив под названием «SMART Сарбаз». Цель данного факультатива заключается в развитии важных социально значимых качеств учащихся, таких как гражданская зрелость, любовь к Родине, ответственность, чувство долга и преданность традициям. На занятиях этого факультатива ученики 9 классов (фото 1–2) активно применяют 3D-графику для создания реалистичных трёхмерных изображений военной техники и оружия, произведённого в Казахстане.

Фото 1

Фото 2

Моя задача, обучить подростков не только основам компьютерной графики по созданию 3D–рисунков, но и погружения их в тему военной техники. А также мотивировать учащихся, вовлекая их в процесс творчества и демонстрации технического мастерства.

Обучая учеников созданию 3D–рисунков, я сталкиваюсь с необходимостью объяснения сложных технических аспектов, рассказа о специфике военной техники и формирования критического мышления учащихся. Такие занятия конечно, требуют терпения, ясной и последовательной пошаговой инструкции.

Кроме того, на данном факультативе по созданию 3D–рисунков военной техники я имею возможность развивать у учащихся технические навыки, креативное мышление и умение работать в команде. Этот опыт открывает для подростков новые горизонты и может служить стимулом для дальнейшего развития в области технологий, инженерии и дизайна. (фото 2–3)

Фото 3

Фото 4

Создание 3D–рисунков военной техники и оружия в 3D–редакторах может стать уникальным способом привлечения учеников к изучению военно–технической тематики. Участники факультатива «SMART Сарбаз», имеют возможность не только изучить историю и современные достижения отечественной военной промышленности, но и воплотить их в интересные и наглядные 3D–модели. Этот процесс позволяет ученикам более глубоко понять технические особенности военной техники и оружия, а также прививает уважение к труду разработчиков и производителей военных систем.

Кроме того, создание 3D–рисунков в рамках факультатива «SMART Сарбаз» способствует развитию творческих и технических навыков участников. Работа в 3D–редакторах требует внимания к деталям, умения видеть объем и пропорции, аналитического мышления, что развивает творческий потенциал учеников.

Изучение основ анимации 3D–моделей имеет несколько важных преимуществ. Во–первых, это помогает развить творческий потенциал учеников. Они могут воплотить свои идеи в жизнь, создавая реалистичные и захватывающие сцены с военной техникой. Они могут использовать своё воображение и внести свой вклад в создание интересных проектов.

Во–вторых, изучение анимации 3D–моделей расширяет компетенции учеников в области компьютерного моделирования и дизайна. Они учатся создавать трёхмерные модели, работать с текстурами и освещением, а также использовать специальные эффекты. Эти навыки могут быть использованы и в других сферах, например, в проектировании архитектуры, машиностроении или киноиндустрии.

В–третьих, ученики учатся сотрудничать и работать в команде. При создании анимированных сцен с военной техникой требуется совместно принимать решения, координировать усилия и делиться ресурсами. Это развивает навыки лидерства, коммуникации и умение работать в группе.

На факультативных занятиях для работы над созданием военной техникой широко используются такие редакторы 3D–графики, как:

1. Blender. Один из самых популярных свободных 3D–редакторов, Blender предоставляет широкие возможности для моделирования, текстурирования, анимации и рендеринга. С его помощью можно создавать высокодетализированные модели военной техники, применяя различные инструменты моделирования и шейдинга для достижения реалистичных результатов. [2]

2. Cinema 4D. Этот редактор 3D–графики отличается простотой использования и широким спектром возможностей. Cinema 4D позволяет создавать реалистичные модели военной техники с помощью интуитивного интерфейса и мощных инструментов моделирования.

3. SketchUp. SketchUp отличается своей простотой и удобством, что делает его привлекательным выбором для начинающих художников и дизайнеров. Несмотря на более ограниченные возможности по сравнению с другими перечисленными редакторами, он может быть полезен для создания базовых моделей военной техники. [3]

Эти примеры редакторов 3D–графики представляют лишь малую часть разнообразных инструментов, доступных сегодня для создания военной техники в трёхмерном формате. Выбор конкретного редактора зависит от потребностей проекта, предпочтений ученика.

Задания, которые позволят развить технические навыки и креативное мышление учащихся в процессе создания 3D–рисунков военной техники.

1. Создание базовых геометрических форм. Учащиеся знакомятся с базовыми инструментами моделирования, создавая формы военной техники с помощью простых геометрических элементов.

2. Текстурирование. Учащиеся изучат процесс добавления текстур и материалов к моделям, что позволит придать реализма и детализации их работам.

3. Изучение освещения. Ученики знакомятся с принципами освещения сцены, настройкой источников света и созданием теней для придания объёмности рисункам.

4. Моделирование транспортных средств. Организация задания по созданию 3D–моделей различных военных машин, танков, бронетранспортёров и других транспортных средств.

5. Визуализация ландшафта. Учащиеся создают 3D–модели окружающего пространства, включая ландшафт, растительность и архитектурные объекты.

6. Анимация. Изучение основ анимации 3D–моделей, что позволяет ученикам создавать анимированные сцены с военной техникой.

7. Детализация моделей. Задание по углублённому изучению технических деталей военной техники, включая оружие, оптику, системы безопасности и другие компоненты.

8. Создание сценария. Ученики разрабатывают сценарий для визуализации военных действий с использованием созданных 3D–моделей.

9. Презентация работы. Учащиеся демонстрируют свои проекты, делают презентации и рассказывают об истории и особенностях каждой модели.

10. Проектная работа. Финальное задание, включающее создание обширного проекта визуализации военной техники с учётом всех полученных знаний и навыков. Финальный проект визуализации военной техники должен быть выполнен на высоком уровне. Важно, чтобы проект был инновационным и интересным для пользователя, при этом отражая все полученные знания и навыки ученика. Он должен позволить пользователям увидеть и почувствовать военную технику в деталях, а также лучше понять ее функционал и возможности.

Таким образом, военно–патриотический факультатив «SMART Сербаз» эффективно использует возможности 3D–графики для привлечения учеников к изучению военно–технической тематики, воспитания патриотизма и развития творческих навыков. Создание 3D–рисунков военной техники и оружия казахстанского производства становится не только инструментом обучения, но и уни–кальным способом выражения гордости за достижения отечественной военной промышленности.

Таким образом, военно–патриотические факультативы становятся местом, где молодые люди могут выражать свою гордость за свою страну и узнавать о военной технике и истории своей родины.

Список литературы:

1. Концепция военно–патриотического воспитания молодёжи до 2030 года. Постановление Правительства Республики Казахстан от 24 ноября 2023 года № 1039 <https://adilet.zan.kz/rus/docs/P2300001039>
2. Серова М.: С32 Учебник–самоучитель по графическому редактору Blender 3D. Моделирование и дизайн. – М.: СОЛОН–Пресс, 2022.
3. Шушан, Р. Дизайн и компьютер [Текст] /Р.Шушан, Д. Райт, Л.Льюис;Пер. с англ. – М.: Издательский отдел —Русская редакция, ТОО —ChannelTradingLtd.И, 1997 – 544 с.

УДК 371.3

ИНТЕРНЕТ И QR – ТЕХНОЛОГИИ КАК ОБРАЗОВАТЕЛЬНАЯ СРЕДА И ИСТОЧНИК РАЗВИТИЯ ШКОЛЬНИКОВ

Апрелова Оксана Александровна

учитель начальных классов , педагог–мастер
КГУ «Общеобразовательная школа №4
отдела образования города Костаная
Управления образования Костанайской области»
E–mail: aprelovaoxana@gmail.com

Сабанова Бахытгуль Амангельдиновна

учитель информатики, педагог–исследователь
заместитель директора по ИКТ,
КГУ «Общеобразовательная школа №4
отдела образования города Костаная
Управления образования Костанайской области»
E–mail: ms.sabanova@mail.ru

Аңдатпа

Білім беру процесінде QR технологияларын қолдану. "Оқу мектебі" мемлекеттік бағдарламасын іске асыру мақсатында сабақтан тыс жұмыстарда QR – кодтарды пайдалану бойынша жалпы білім беретін мектеп педагогтерінің жұмыс тәжірибесі.

Түйінді сөздер: QR–технологиялар, білім беру процесін цифрландыру: енгізу тәжірибесі, сабақтан тыс қызмет, «Оқу мектебі»

Аннотация

Использование QR–технологий в образовательном процессе. Опыт работы педагогов общеобразовательной школы по использованию QR – кодов во внеурочной деятельности в целях реализации государственной программы «Читающая школа».

Ключевые слова: QR–технологий, цифровизация образовательного процесса: опыт внедрения, внеурочная деятельность, «Читающая школа»

Abstract

The use of QR technologies in the educational process. The experience of teachers of secondary schools in the use of QR codes in extracurricular activities in order to implement the state program «Reading School».

Key words: QR technologies, digitalization of the educational process: implementation experience, extracurricular activities, "Reading school"

Тенденции развития современного общества требуют от современного образования разработки и внедрения инновационных подходов в обучении. Интернет – сегодня часть жизни человека, начиная с младшей школы. Учащиеся не выпускают телефонов из рук, поэтому основной задачей современного педагога превратить среду обитания современного инновационного школьника в полезную образовательную среду. Организовать интернет пространство учащегося в образовательном направлении. Мы не сможем отобрать или запретить учащимся пользоваться интернет пространством, нам необходимо настолить их на новый образовательный путь.[1]

Начиная с младшей школы учащимся необходимо создать информационное пространство для развития новой траектории обучения. Школьник должен воспринимать интернет, как не просто технологию и среду обитания, а в первую очередь как источник своего развития для успешного обучения. Основываясь на новые образовательные запросы семьи, общества и государства основной задачей современной школы – подготовить обучающихся к цифровой безопасности и

развития обучающегося. Для подрастающего поколения учащихся технологическая среда и виртуальная реальность – естественная среда обитания. [2]

Современные школьники более грамотны и опытны, чем старшее поколение, в обращении с новыми технологиями. Учащиеся предпочитают добывать информацию в сетях интернет, нежели просиживать в библиотеках. Выбирают учебную литературу в электронном виде взамен бумажным носителям. Однако, запуская младшего школьника в пространство интернет, необходимо четко разработать политику минимизации интернет – рисков. Большую опасность для младшего школьника в сети интернет составляют коммуникационные, потребительские, технические риски. Кроме того, объемы работы временных рамок и подбор образовательного материала необходимо осуществлять с учетом исключения возможностей появления интернет–зависимости. В связи с изменением образа жизни современного школьника, меняются методология деятельности современного учителя – научить школьника учиться, работать с информацией. В образовательной среде интернет – культурное орудие, способствующее порождению новых форм деятельности, культурных практик, феноменов, значений и смыслов.

Цель нашей работы – поделится педагогическим опытом работы по использованию QR – кодов в образовательном процессе с детьми в рамках программы «Читающая школа». Новые методы и приемы педагогической работы идут в ногу со временем. Меняемся не только мы, но и наши дети, с раннего детства окружают нас уже предметы для комфортной и безопасной жизни. И в первую очередь это помощник наш телефон – друг и помощник. Но чтобы он стал таковым нужно научить детей правильно им пользоваться , чтобы не нанести вред тому кто им будет пользоваться. Посмотрите, пожалуйста, на экран своего телефона , рассмотрите иконки программ , которые у вас установлены и вы найдете полезную программу для считывания QR–кода . Это QR–код. Современные черные квадратики также активно привлекают к себе внимание загадочностью и будоражат интерес. Мы хотим поделиться опытом работы QR–код (англ. quick response – быстрый отклик) – матричный код (двумерный штрихкод), представляющий собой миниатюрные носители данных, разработанный и представленный японской компанией «Denso–Wave» (денсо уэйв) в 1994 году. Задача QR– кодов – хранение большого объема данных при небольшой площади их размещения.[3]

Несомненным достоинством QR–кода является простота создания. Это позволяет создавать свои зашифрованные коды и использовать их на различных уроках, а также во внеурочной деятельности. Нас как педагогов интересует возможность использования данной технологии в образовании. Любой урок можно украсить и разнообразить подобным методом, а впоследствии можно научить учащихся делать самим такие коды на практических занятиях. На сегодняшний день существует множество специальных генераторов, с помощью которых создаются подобные коды. Например, одним из таких сервисов является онлайн–сервис. Для создания QR–кода необходимо провести следующие действия: необходим адрес – ссылка где располагается нужная вам информация в <https://qrcode.tec-it.com/ru/Raw> [4] и нажать на кнопку сгенерировать свой QR–код и скачать его в виде рисунка, далее можно использовать по своему усмотрению. Нашим ребятам начальной школы и ребятам среднего звена в рамках проекта «Читающая школа» очень нравится работать с «Литературным альманахом», который мы оформили в форме читательского уголка со сменными вкладками (Рисунок 1, 2), так как в нем подобраны иллюстрации – портреты писателей, аудио и видео материалы с ссылкой на полезный материал для учащихся, которые находятся в свободном доступе в интернете , но сгруппированы по отдельному писателю.

Рисунок 1.

На каждом листе с условными обозначениями закодированы и представлены: биография автора – «Узнаем об авторе», текст произведения – «Читаем книгу», «Внимательно слушаем» – аудио и видео произведений, «Отвечаем на вопросы» – онлан – тесты по прочитанным произведениям, «Изучаем термины» – глоссарий терминов по литературному чтению и литературе. Хочется , чтобы прогресс, которым интересуются учащиеся был только на пользу и расширение кругозора учащихся, с сентября по декабрь 2023 года подготовили 65 страниц нашего «Литературного альманаха»

Рисунок 2.

Данную творческую работу «Учебно–дидактическое пособие» для учащихся начальной и старшей школы (Рисунок 3) выполняют два педагога КГУ «Общеобразовательная школа №4 отдела образования города Костаная управления образования Костанайской области» Апрелова Оксана Александровна учитель начальных классов и Сабанова Бахытгуль Амангельдиновна учитель информатики.

Рисунок 3.

Возможности QR–кодов неограниченны. Немного творчества и желания познать что–то новое. QR– код может стать интересным методом для привлечения внимания учащихся и сделать урок более интерактивным. Использование QR–технологий включает в себя новизну, загадку и непредсказуемость, что несомненно привлекает, как учителей, так и учащихся. Сколько продлится эта новизна сложно сказать, но пока QR–коды остаются чем–то необычным для большинства учащихся, нам стоит воспользоваться этой возможностью. Использование новых современных ИКТ на уроках повышает качество полученных знаний. В связи с этим вырастает познавательная активность школьников. QR–код прост и удобен в использовании, а количество методов применения безгранично, всё зависит только от фантазии человека, а именно учителя. Это очень эффективный метод привлечений детей к учебно–познавательной деятельности, ведь 21 век – это век высоких информационных технологий и большинство имеют какие–либо средства, которые позволяют считать данный код в считанные секунды и получить подробную информацию о какой–то учебно–познавательной задаче.[5]

Список литературы:

1. Полонский В.М. Образовательные ресурсы и возможности сети Интернет, <http://www.den-zadnem.ru/page.php?article=394>. 13
2. Решек А.М. «Развитие Интернет в целях образования», <http://www.neuch.ru/>
3. <http://informing.ru/2016/08/19/opros-44-rossiyskih-shkolnikov-v-internete-sidyatkruglosutochno.html>
4. <https://qrcode.tec-it.com/ru/Raw>
5. https://kopilkaurokov.ru/nachalniyeKlassi/prochee/qr_kod_novyi_instrument_raboty_na_uroke_i_vo_vneur_ochnoi_deiatelnosti

УДК 373

ИСПОЛЬЗОВАНИЕ ИНТЕРНЕТ–ПЛАТФОРМ НА УРОКАХ РУССКОГО ЯЗЫКА И ЛИТЕРАТУРЫ

Арбагулова Асель Кабдуалиевна,
учитель русского языка и литературы
КГУ «Общеобразовательная школа № 11
отдела образования города Костаная»
Управления образования акимата
Костанайской области

Багрий Юлия Анатольевна
учитель русского языка и литературы
КГУ «Общеобразовательная школа № 11
отдела образования города Костаная»
Управления образования акимата
Костанайской области

Аннотация

Цифровизация образовательного процесса стала неотъемлемой частью современной образовательной парадигмы, призванной обеспечить эффективное обучение и готовность учащихся к цифровой эпохе. В данной статье рассматривается практический опыт внедрения цифровых технологий в образовательные учреждения, идентифицируются преимущества и вызовы данного процесса.

Ключевые слова: Интернет–платформы, интерактивное обучение, активное взаимодействие, профессиональный рост

Аңдатпа

Білім беру процессін цифрландыру қазіргі білім беру парадигмасының ажырамас бөлігіне айналды, тиімді оқытуды және оқушылардың цифрлық дәуірге дайындығын қамтамасыз етуге арналған. Бұл мақалада білім беру ұйымдарына цифрлық технологияларды енгізудің практикалық тәжірибесі қарастырылады, осы процестің артықшылықтары мен қиындықтары анықталады.

Түйінді сөздер: Ғаламтор–платформалар, интерактивті оқыту, белсенді өзара әрікет–тесу, кәсіби өсу

Abstract

Digitalization of the educational process has become an integral part of the modern educational paradigm, designed to ensure effective learning and readiness of students for the digital age. This article examines the practical experience of implementing digital technologies in educational institutions, identifies the advantages and challenges of this process.

Key words: Internet platforms, interactive learning, active interaction, professional growth

На сегодняшний день в Казахстане успешно решаются многие вопросы в сфере цифровизации всех уровней образования. Цифровизация стала неотъемлемой частью современной образовательной парадигмы, призванной обеспечить эффективное обучение и готовность учащихся к цифровой эпохе.[1]

Реформа цифровизации образования заключается в оснащении образовательных учреждений качественным программным обеспечением, например, информационными системами, позволяющими получать доступ к образовательным ресурсам, результатам современных научных исследований и разработок, электронным научным библиотекам на различных языках мира. [2]

Преимущества цифровизации в образовании:

- доступность образовательных ресурсов: цифровые учебники и онлайн–курсы позволяют обучающимся получать доступ к образованию в любое время и в любом месте, что особенно актуально в условиях современного образовательного пространства;
- индивидуализированный подход: системы адаптивного обучения, позволяют адаптировать учебные материалы под уровень знаний и способности каждого ученика, повышая эффективность обучения;
- взаимодействие и обратная связь: использование онлайн–платформ для вебинаров и обсуждений способствует активному взаимодействию между учителями и обучающимися. Электронные формы оценивания и обратной связи ускоряют процесс оценки и помогают более эффективно настраивать обучение;
- интерактивность в классе: использование интерактивных досок и технологий виртуальной реальности делает учебный процесс более увлекательным и позволяет обучающимся лучше воспринимать информацию.

Исходя из этого, использование Интернет–платформ на уроках русского языка и литературы открывает перед учителями и обучающимися широкие возможности значительно повысить эффективность обучения и обогатить учебный процесс. В своей практике мы часто используем Интернет–платформы. Мы хотели бы выделить наиболее эффективные, на наш взгляд.

1. **Quizizz Kahoot** –это платформы для создания интерактивных учебных приложений. Они дают возможность создавать и проводить игры, викторины, тесты.

Основное отличие данных платформ состоит в том, что при запуске викторины в классе обучающиеся отвечают на вопросы, двигаясь в своем темпе, и не зависят от скорости ответов других участников. Также при помощи данных платформ можно организовать соревнования и отслеживать результаты каждого обучающегося. У учеников просыпается дух соперничества, они с удовольствием принимают участие в соревновании. Данные платформы позволяют вести аналитику учебного процесса и реализовывать стратегии индивидуального подхода. Данные платформы можно использовать как на итоговых уроках, так и для промежуточного контроля на уроках на знание литературного произведения или грамматической темы.

2. **Сервис LearningApps** – это конструктор интерактивных заданий для в разных режимах – «Пазлы», «Найди пару», «Найди соответствия», «Установи последовательность», «Викторина с выбором правильного ответа», «Кроссворд» и другие. Основная идея приложений заключается в том, что обучающиеся могут проверить и закрепить свои знания в привлекательной игровой форме. Например, задание «Найди соответствия» можно использовать при составлении характеристики литературных героев, задание «Найди пару» при изучении таких тем как «Антонимы», «Синонимы».

3. **Wordwall** представляет собой многофункциональный инструмент для создания как интерактивных, так и печатных материалов. Один из плюсов работы с данным сайтом – это возможность пользоваться многочисленными готовыми шаблонами своих коллег. Эти шаблоны включают в себя знакомые дидактические игры, которые часто встречаются в педагогической практике: викторины, подборки пар, словесные игры, кроссворды и многое другое. Данный ресурс мы часто используем на этапе актуализации знаний по прошедшей теме, на этапе закрепления новой темы.

4. Для создания презентаций, рабочих листов, интерактивных плакатов мы используем платформы Canva и Genialli.

Canva предоставляет доступ к богатой коллекции графических элементов, иконок, фотографий и шрифтов для создания креативных и профессионально выглядящих материалов.

Genialli предлагает много инструментов для создания интерактивных материалов, таких как плакаты, презентации и обучающие курсы. Это включает в себя добавление встроенных видео, гиперссылок, карт и других интерактивных элементов.

Работать на данных платформах очень удобно благодаря обширной библиотеке готовых шаблонов. Презентации и интерактивные плакаты, созданные на данных платформах, получаются очень яркими интересными для обучающихся.

5. **Umaigra** – это онлайн–сервис для создания интерактивных дидактических игр в формате мультфильма. Данный сервис подойдет для обучающихся начального звена и учеников 5 класса. Ребятам интересно отвечать на вопросы по теме и наблюдать за дальнейшими действиями героя игры.

6. Нередко на уроках литературы мы предлагаем обучающимся использовать социальные сети для выполнения заданий творческого характера. Использование **Instagram** для создания профиля литературных героев на уроках литературы может быть увлекательным и инновационным методом, который позволяет учащимся более глубоко погрузиться в мир произведений и развивать навыки анализа и творчества. Обучающиеся создают аккаунты литературных героев, пишут посты от имени своих литературных героев, включая фотографии, цитаты из текста, размышления и другие элементы, которые характерны для персонажа. Обучающиеся могут загружать фотографии, отражающие ключевые сцены из книги. Это способствует творческому восприятию материала. Использование Инстаграма на

уроках литературы помогает студентам лучше понять характеры, контекст и события произведений, а также развивает их навыки коммуникации, анализа и творчества.

7. **Padlet, Miro** – онлайн–доски, которые можно использовать для проведения мозговых штурмов и рефлексии. Использование интерактивных досок, таких как Padlet и Miro, на уроках русского языка может быть эффективным способом сделать учебный процесс более интересным. Обучающиеся могут работать в группах на интерактивных досках для создания совместных проектов, исследований или презентаций по литературным темам. Можно использовать Miro для визуального представления структуры проекта. Обучающиеся могут вносить свои мысли, анализ и вопросы по литературным произведениям. Это может способствовать обсуждению и развитию аналитических навыков. Padlet можно использовать для создания онлайн–резюме литературных произведений или для написания кратких рецензий. Это может стать отличным инструментом для самовыражения и обмена мнениями.

8. **Google Forms** – это онлайн–инструмент, позволяющий создавать формы для сбора данных, онлайн–тестирования и голосования. Чаще всего данный инструмент нами используются для опроса обучающихся и родителей. Например, при сборе данных для составления социального паспорта класса, составлении банка данных о внешкольной занятости обучающихся, летней занятости. Этот сервис значительно экономит время, удобен и прост в использовании. Мы считаем, его незаменимым помощником для классного руководителя.

8. **ZipGrade** – ресурс, который помогает создавать тесты и проверять их. Для этого нужно скачать приложение и отсканировать работы учеников. Система автоматически отметит правильные ответы зеленым цветом, неправильные красным. Также она сохраняет работы в приложении, так что вы можете создавать папки для классов и отдельных учеников. Этот ресурс удобен для проверки работ обучающихся 9,11 при подготовке к итоговой аттестации, МОДО, ЕНТ.

9. **OnlineTestPad** – это бесплатный универсальный конструктор, с помощью которого можно создать разнообразные тесты, кроссворды, сканворды, опросники, логические игры, диалоги, с помощью которых можно не только протестировать своих учеников, но и дать им возможность лучше подготовиться к экзаменам, контрольным, суммативным работам. Провести экспресс проверку уровня усвоения материала по какой–либо теме. По результатам сразу же можно дать рекомендации. Кроме этого, OnlineTestPad предлагает вам возможность использовать уже готовые онлайн тесты из разных областей науки. Сервис может быть использован на любом этапе урока: для введения, тренировки, закрепления материала по предмету, систематизации знаний. Педагог может использовать готовые задания, имеющиеся в базе данных, или сформировать тесты самостоятельно.

Таким образом, образовательные платформы являются удачным источником информации для педагогов, задача которых заключается в подборе и внедрении материала в учебный процесс. Необходимо использовать эти инструменты для разнообразия процесса обучения, развития интереса школьников, повышения мотивации к обучению, повышение качества обучения и эффективности подготовки детей, Использование данных платформ позволяет осуществить задуманное, сделать образовательный процесс более результативным, чем при использовании традиционных методов. Использование ИКТ в процессе обучения влияет на рост профессиональной компетентности учителя, это способствует значительному повышению качества образования.[3]

Список литературы:

1. Мулдахметов З.М., Газалиев А.М. Перспективы цифровизации казахстанского образования // Материалы IV Международной научно–практической конференции «Проблемы и пути повышения эффективности и качества современного высшего образования в условиях цифровизации российского общества», 2019.
2. Бычкова Е. Самый умный город. Как школы используют современные технологии? // Аргументы и факты. 2017 № 4
3. Горельцева Елена Владимировна Электронные образовательные платформы как средство повышения качества обучения //Электронный ресурс

УДК 378

**ИСПОЛЬЗОВАНИЕ ОТКРЫТОГО ОНЛАЙН–КУРСА В СРЕДЕ MOODLE В
ОБУЧЕНИИ МАГИСТРАНТОВ НАПРАВЛЕНИЯ ПОДГОТОВКИ 44.04.01
ПЕДАГОГИЧЕСКОЕ ОБРАЗОВАНИЕ**

Ахпашева Инна Борисовна,

кандидат педагогических наук, доцент кафедры математики,
физики и информационных технологий ХГУ им. Н.Ф.Катанова

г. Абакан, Россия

E–mail: iahpasheva@mail.ru

Аннотация

В статье рассматривается вопрос профессиональной подготовки магистрантов направления подготовки 44.04.01 Педагогическое образование профиля «Цифровые технологии в образовании» с использованием открытых онлайн–курсов. В статье описаны возможности данной платформы, представляющая собой инструмен–тальную среду для разработки открытых онлайн–курсов, преимуществом которых является ее соответствие федеральным стандартам цифровых обучающих систем. Выявлены особенности и результаты применения онлайн–курса в учебном процессе на примере реализации одной из основных образовательных программ. Представлена структура курса «Информационные тех–нологии в образовательной деятельности».

Ключевые слова: цифровизация образования, LMS Moodle, цифровые технологии, инфор–мационные технологии в образовании, открытый онлайн–курс, дистанционное обучение.

Аңдатпа

Мақалада ашық онлайн–курстарды пайдалана отырып, "білім берудегі цифрлық технологиялар" бейініндегі 44.04.01 педагогикалық білім беру бағытындағы магистранттарды кәсіби даярлау мәселесі қарастырылады. Мақалада цифрлық оқыту жүйелерінің федералды стандарттарына сәйкес келетін артықшылығы бар ашық онлайн курстарды әзірлеуге арналған аспаптық орта болып табылатын осы платформаның мүмкіндіктері сипатталған. Негізгі білім беру бағдарламаларының бірін іске асыру мысалында оқу процесінде онлайн–курсты қолданудың ерекшеліктері мен нәтижелері анықталды. "Білім беру қызметіндегі ақпараттық технологиялар" курсының құрылымы ұсынылған.

Түйінді сөздер: білім беруді цифрландыру, LMS Moodle, цифрлық технологиялар, білім берудегі ақпараттық технологиялар, ашық онлайн курс, қашықтықтан оқыту.

Abstract

The article deals with the issue of professional training of undergraduates of the 44.04.01 Pedagogical education profile "Digital technologies in education" using open online courses. The article describes the capabilities of this platform, which is a tool environment for the development of open online courses, the advantage of which is its compliance with federal standards of digital learning systems. The features and results of the application of the online course in the educational process are revealed by the example of the implementation of one of the main educational programs. The structure of the course "Information technologies in educational activities" is presented. Keywords: digitalization of education, LMS Moodle, digital technologies, information technologies in education, open online course, distance learning.

Key words: *digitalization of education, LMS Moodle, digital technologies, information technologies in education, open online course, distance learning.*

В условиях реализации стратегии цифровой трансформации образования рассматриваемая тема является наиболее актуальной. Фундаментальное событие процесса цифровой трансформации – это формирование и распространение новых, с точки зрения содержания, моделей работы организаций в сфере науки и высшего образования. В их основе лежит комбинация непрерывного профессионального развития, новых цифровых сервисов, ресурсов и средств обучения.

Одним из распространенных средств обучения, позволяющих не только осуществлять дистанционное обучение, но и использовать в образовательном процессе, являются открытые онлайн–курсы. Как правило, подобный цифровой образовательный ресурс представляет собой интерактивную обучающую систему, состоящую из различных элементов: файлы, web–страницы, форумы, тесты, задания, глоссарий, лекции, семинары и др. [1].

На сегодняшний день одним из популярных цифровых платформ создания онлайн–курсов является система Moodle. Преимуществом рассматриваемой платформы является ее соответствие федеральным стандартам цифровых обучающих систем.

Это определяется следующими характеристиками: мультимедийность и интерактивность обучения; экономическая доступность; адаптивность, обеспечиваемая современными цифровыми технологиями; индивидуальный подход обучения [1]. Разработанные с помощью Moodle онлайн–курсы позволяют не только обеспечивать обучающегося учебно–методическим материалом, но и создавать портфолио, реализовать обратную связь в режиме online, сохранять результаты выполненных работ, отзывы, отчеты и другие виды работ. В системе также поддерживается обмен файлами различных форматов, выложенные материалы можно редактировать через внутренний HTML– редактор или конвертировать в SCORM.

В настоящее время Хакасский государственный университет им.Н.Ф. Катанова активно внедряет систему Moodle, являющаяся важнейшим звеном во взаимодействии студентов.

В рамках преподавания дисциплины «Сетевые технологии в образовании» был разработан онлайн–курс с одноименным названием для магистрантов направления подготовки 44.04.01 Педагогическое образование профиля «Современные цифровые технологии в образовании». Студенты данного направления подготовки обучаются по очной форме обучения, но магистранты, как правило, в своем большинстве уже работают по специальности и на период обучения не все могут посещать занятия и оформляют свободное посещение занятий. Поэтому данные цифровые технологии удобны для взаимодействия с данной категорией обучающихся, поскольку позволяют обучаться без отрыва от своей профессиональной деятельности.

Цель курса: дать магистрантам основы знаний по использованию сетевых технологий в образовательной деятельности.

Курс состоит из трех взаимосвязанных блоков: организационного, информационно–методического, коммуникативного. В организационном блоке представлены аннотация курса, где описан курс, в том числе планируемые результаты обучения; Рабочая программа дисциплины; План–график (соотнесено с расписанием) и инструкция по использованию онлайн–курса.

Moodle позволяет создавать и размещать содержимое в виде web–страниц, файлов, гиперссылок и т.д. Каждый раздел курса в режиме редактирования имеет

ниспадающий список «Добавить элемент или ресурс». С помощью этого списка преподаватель может добавить различный статический контент курса, в том числе: лекции, презентацию, глоссарий, задание, чат, пакет SCORM и др. Фрагмент курса представлен на рисунке 1.

Интерактивные элементы Курса позволяют осуществлять взаимодействие участников образовательного процесса посредством обратной связи. В курсе интерактивные элементы представлены в виде следующих элементов: форум, чат, Wiki, задание и др.

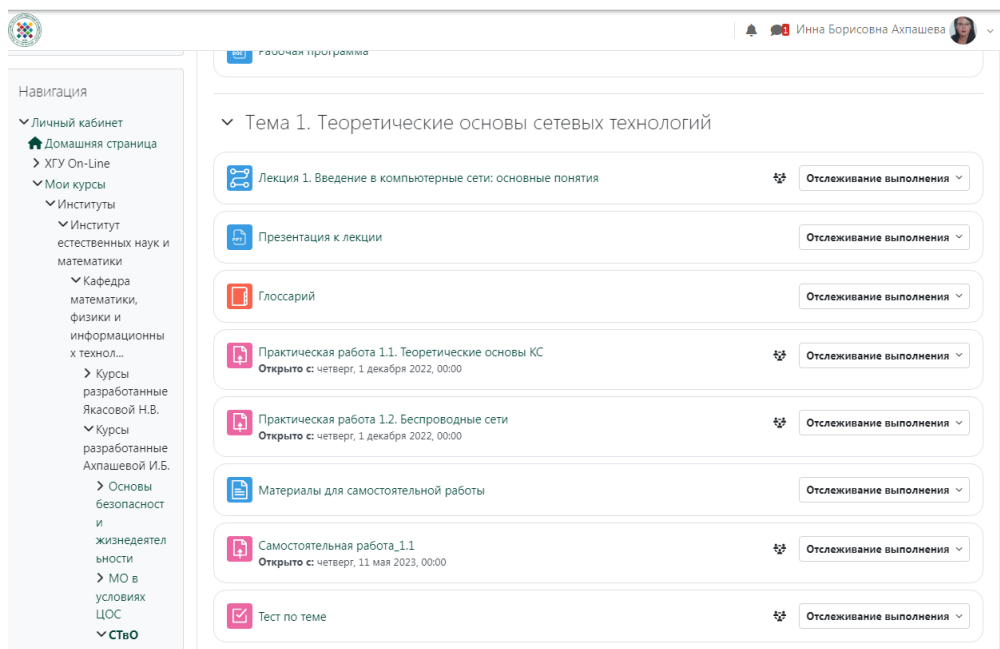

Рис. 1. Фрагмент информационно–методического блока курса «Сетевые технологии в образовании»

Изучение курса начинается с теоретических основ рассматриваемой темы. По каждой теме – соответствующие тематике лекции и глоссарий. В лекциях рассматриваются основные концептуальные вопросы курса, определяются ориентиры для самостоятельного поиска информации. Для каждой темы (модуля) курса разработаны тестовые задания, по результату которого указываются результаты обучения, направленные на достижение определенных знаний, умений, владений в рамках формируемых компетенций

Теоретические знания закрепляются на практических занятиях. Очевидно, что качественная теоретическая подготовка по материалам лекций является гарантией для успешного выполнения практических работ.

Изучение дисциплины предусматривает большой объем самостоятельной работы. Поэтому большое внимание в рамках курса уделяется самостоятельной работе магистранта, которая состоит в закреплении теоретических основ практическими заданиями, подготовке к промежуточной аттестации. В целом при прохождении курса целесообразно придерживаться плана–графика, тем не менее возможен и индивидуальный график выполнения заданий по согласованию с администрацией института и преподавателем [3].

Учебно–методический материал по основным темам Курса оценивается. Оценки собираются в общий журнал, который содержит средства для подведения итогов, создания отчетов.

Платформа дистанционного обучения Moodle позволяет контролировать посещаемость, активность студентов, время их учебной работы в сети, обеспечивает эффективность и комфортность процесса самостоятельной работы. Для определения эффективности использования Курса магистранты проходили входное тестирование, включающее 50 тестовых заданий закрытого типа. По окончании изучения дисциплины студенты прошли итоговое тестирование по тем же тестовым заданиям. Результаты сравнительного анализа входного и итогового тестирования после изучения тем Курса графически представлены на рисунке 2.

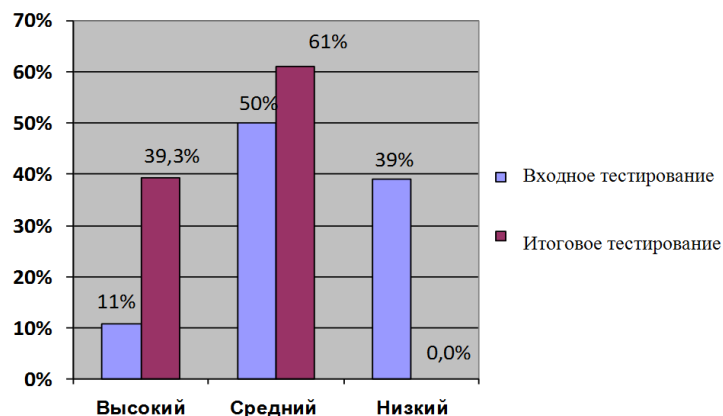

Рис. 2. Сравнительный анализ входного и итогового тестирования

Проанализировав входное и итоговое тестирование студентов можно сделать вывод, что разработанный онлайн–курс эффективен и повышает уровень цифровой грамотности студентов.

Список литературы:

1. Стратегия цифровой трансформации образования. URL: <https://minobrnauki.gov.ru/upload/iblock/e16/dv6edzmr0og5dm57dtm0wyllr6uwtujw.pdf> (дата обращения 09.01.2024).
2. Змеев М.В., Камалов Р.Р., Макурин А.И. Дистанционное обучение в программной среде Moodle: от урока до курса (учебное пособие для учителей и преподавателей). Глазов: АНО Центр НИОКР «Универсум», 2018. 118 с.
3. Портал Федеральных государственных образовательных стандартов высшего образования. URL: <http://fgosvo.ru/> (дата обращения 16.12.2023).

УДК 372.8

ВНЕДРЕНИЕ ИНТЕРАКТИВНЫХ ИГРОВЫХ ТЕХНОЛОГИЙ В СОВРЕМЕННОМ ОБРАЗОВАНИИ

Ачинович Мария Сергеевна

студентка 3 курса кафедры математики, физики, информатики
ФГБОУ ВО "Алтайский государственный
гуманитарно–педагогический университет имени В.М. Шукшина"
г.Бийск, Россия
E–mail: achinovich_maria001@mail.ru

Шилинг Галина Сергеевна

Заведующий кафедры математики, физики, информатики
ФГБОУ ВО "Алтайский государственный
гуманитарно–педагогический университет имени В.М. Шукшина"
г.Бийск, Россия
E–mail: shilinggs@mail.ru

Аннотация

В статье анализируется потенциал и возможности использования интерактивных игровых технологий в образовательном процессе. Рассматриваются игровые технологии геймификации и веб – квест игра. При подробном изучении, возможно, повысить качество обучения в дошкольном, начальном и среднем образовании.

Ключевые слова: интерактивное обучение; геймификация

Аңдатпа

Мақалада оқу үдерісінде интерактивті ойын технологияларын қолданудың әлеуеті мен мүмкіндіктері талданады. Геймификацияның ойын технологиялары және веб–квест ойындары қарастырылады. Егжей–тегжейлі зерделеу арқылы мектепке дейінгі, бастауыш және орта білім беру ұйымдарында білім сапасын арттыруға болады.

Түйінді сөздер: интерактивті оқыту; геймификация

Abstract

The article analyzes the potential and possibilities of using interactive gaming technologies in the educational process. Game technologies of gamification and web quest games are considered. With detailed study, it is possible to improve the quality of education in preschool, primary and secondary education.

Key words: interactive learning; gamification

«Мы живем в эпоху, когда расстояние от самых безумных фантазий до совершенно реальной действительности сокращается с невероятной быстротой», – писал в свое время М. Горький.

С каждым годом современные интерактивные технологии все плотнее входят в нашу жизнь, так использование современных гаджетов стало делом совершенно обычным, и нынешнее поколение детей с самого рождения попадает в очень насыщенную информационную среду. Первыми игрушками современных детей становятся мобильные телефоны, планшет, а уже потом куклы, машинки.

Особенно эффективный тип современных интерактивных технологий – интерактивная игра, создающая наилучшие условия для развития, самореализации членов образовательного процесса. Интерактивные игры позволяют изменять и улучшать формы поведения и деятельности субъектов педагогического взаимодействия и способствовать осознанному усвоению этих форм.

Интерактивный – означает способность взаимодействовать или находится в режиме беседы, диалога с чем–либо (например, компьютером) или кем–либо (человеком).

Интерактивное обучение – это, прежде всего, диалоговое обучение, построенное на взаимодействии детей с учебным окружением, образовательной средой, которая служит областью осваиваемого опыта, в ходе которого осуществляется взаимодействие педагога и ученика.[1]

В настоящее время век сплошной компьютеризации, век, когда техника шагнула далеко вперед, особенно актуально звучат слова М. Горького: «В карете прошлого никуда не уедешь...» Пришло время когда происходит переход на новые современные технологии обучения в связи с изменениями условий существования и развития общества. Одним из актуальных направлений развития образовательных технологий является «Образовательный веб–квест» – (webquest) и геймификация. Геймификация (от англ. слова gamification) – это процесс использования игрового мышления и динамики игр для вовлечения аудитории и решения задач.

Геймификация, игрофикация – это различное применение подходов, характерных для компьютерных игр в программных инструментах для неигровых процессов с целью привлечения обучающихся, повышения их вовлечённости в образовательный процесс.

Когда мы говорим о геймификации процесса обучения, обычно имеется в виду включение в урок элементов игры. Игровые практики внедряются в образование для повышения мотивации учащихся и лучшего усвоения материала. В младшем возрасте игровые практики позволяют органично доносить до ребёнка новую информацию, а в школе геймификация может стать полезным инструментом для работы с детьми, которые ещё не очень заинтересованы в обучении как таковом.

Метод геймификации может кое–что предложить даже взрослым. Использование игр в процессе обучения даёт человеку возможность проработать изученную информацию на практике, а также закрепить навыки в рамках своей профессии. Игра, отличающаяся от обычной рабочей и учебной рутины, скорее всего, станет ярким впечатлением, и это способствует лучшему запоминанию информации. Конечно, функции и характеристики геймификации разнятся в зависимости от возрастной группы ребёнка.

В дошкольном возрасте игровые практики на занятиях необходимы. В этом возрасте всё обучение должно быть построено вокруг игры, потому что это ведущая деятельность ребёнка–дошкольника. Чем ближе занятия к ведущей деятельности ребёнка, тем эффективнее обучение. Занятия в школьном формате, без игровых техник, могут оказаться не только бесполезными, но и вредными: такой подход может отвлечь ребёнка от учёбы ещё до школы, что грозит проблемами в дальнейшем.

В младшем школьном возрасте игра является дополнительным мотивационным подкреплением для ребёнка. Тяга к знаниям сама по себе может быть недостаточной мотивацией для некоторых детей. В таком случае геймификация в начальной школе даёт возможность привлечь детей к теме урока, представляя знания в более доступном и интересном формате. Такие игры также дополнительно мотивируют детей среднего и старшего школьного возраста, предлагая им новые возможности для социализации. Во время игр можно в новом и неочевидном формате взаимодействовать с одноклассниками, например, объединяться в команды, пробовать себя в разных ролях, давать задачи и выполнять просьбы.

Любое школьное занятие – например, урок по знакомству с климатическими зонами России – можно подать в игровой форме. Одна из возможностей – внедрить героев и элементы квеста. Можно предложить ученикам отправиться в путешествие в поисках определённого региона вместе с героем.

Важно не забывать, что в школе ребёнку предстоит научиться понимать, запоминать и использовать информацию разной формы, чтобы быть готовым к

задачам, которые встретятся ему в дальнейшей учёбе и работе. Например, геймификация часто стимулирует самостоятельность учеников, предлагая им пространство для освоения учебного материала в своём темпе. В то же время обучение в рамках уроков с преподавателем развивает социальные навыки ребёнка и способность воспринимать спикера. Поэтому, идеальным вариантом остаётся баланс между игровым и более традиционными образовательными форматами.

В качестве положительных сторон обучения в игре ученики могли бы отметить следующие.

Игра:

- доставляет удовольствие;
- дает заряд положительных эмоций;
- позволяет проверять, оценивать и развивать свои способности;
- позволяет вырабатывать устойчивость перед лицом проблем и препятствий;
- способствует коммуникации, установлению более тесных и доверительных взаимоотношений с другими участниками игры.

Основная цель современной педагогики – обучить ученика. Для выбора технологии обучения требуется перестроить традиционно сложившийся стереотип деятельности учителя: понять, принять ученика, признать его в качестве как субъекта процесса обучения и подобрать технологии образовательных знаний, принимая во внимание выбор класса и возраста, тему и наличие дидактического обеспечения обучения, не забывая при этом, что вы хотите получить.

Именно поэтому современные образовательные технологии так актуальны сегодня, они направлены на организацию деятельности учащихся, развитие их навыков, качеств, компетентности посредством этой деятельности.

Геймификация ставит задачи заменить учебные процессы, интересные и не очень, на игровые цели, способствует повышению познавательной активности обучающихся, формированию интереса к знаниям, развитию учебной мотивации и инициативы.

Основными аспектами игрофикации является:

- ✓ Динамика – использование сценариев, требующих концентрации, внимания пользователя и реакции в реальном времени.
- ✓ Механика – использование сценарных элементов, таких как виртуальные награды, статусы, очки.
- ✓ Эстетика – создание общего игрового впечатления, способствующего эмоциональной вовлечённости.
- ✓ Социальное взаимодействие – широкий спектр техник, обеспечивающих межпользовательское взаимодействие, характерное для игр.

Многие интересуются, зачем геймифицировать обучение? Чтобы сделать обучение более функциональным, мотивирующим. Когда люди учатся на практике или на собственном опыте, геймификация помогает поставить цель их действовать. Во время интерактивной игры обучающиеся начинают развивать те навыки, которые они были готовы игнорировать при работе, развитию которых были склонны сопротивляться. Таким образом, геймификация облегчает преподавание и усвоение материала у педагога и ученика. [2]

Все мы понимаем, что геймификация без цифровых технологий невозможна. И современному учителю очень важно не просто идти в ногу с новейшими технологиями, но и понимать, какие цифровые инструменты обеспечат наибольшую эффективность в конкретных педагогических условиях. У педагога есть возможность создать любому ученику максимально комфортную образовательную среду. Это одна из тех сфер жизни ученика, есть возможность повлиять, организовать таким

образом, чтобы создать условия для развития и роста даже самым неуспевающим ученикам.

Особенно эффективный тип современных интерактивных технологий – интерактивная игра, создающая наилучшие условия для развития, самореализации членов образовательного процесса. Интерактивные игры позволяют изменять и улучшать формы поведения и деятельности субъектов педагогического взаимодействия и способствовать осознанному усвоению этих форм.[2]

Сегодня образовательные квесты становятся все более популярными. На самом деле понятие «квест» (qvest – поиск) и обозначает игру, которая требует от игрока решения различных задач для продвижения по сюжету. Сюжет игры может быть predetermined или дать много результатов, выбор которых зависит от действий игрока. В учебном процессе квест представляет собой специально организованный тип исследовательской деятельности, для которого ученики ищут информацию по ссылкам выполняя поставленную задачу.

Другими словами, образовательный квест – проблема, реализующая образовательные задачи, отличающаяся от учебной проблемы элементами сюжета, ролевой игры, связанная с поиском и обнаружением мест, объектов, людей, информации, для решения которой используются ресурсы какой-либо территории или информационные ресурсы.

Классификация образовательных квестов:

- по форме проведения (компьютерные игры–квесты, веб–квесты, QR–квесты, медиа–квесты, квесты на природе, комбинированные);
- по режиму проведения (в реальном режиме; в виртуальном режиме; в комбинированном режиме);
- по форме работы (групповые; индивидуальные);
- по предметному содержанию (моноквест; межпредметный квест);
- по информационной образовательной среде (традиционная образовательная среда; виртуальная образовательная среда).

«Образовательный веб–квест» – (webquest) – проблемная задача с элементами ролевой игры, для которой используются информационные ресурсы Интернета. Разработаны такие веб–квесты, для максимальной интеграции Интернета в различные учебные предметы.

Тема Web–квеста может быть полезна как классному руководителю, так и преподавателю предметнику, для решения конкретной проблемы, для конкретной темы. Учитель, свою разработку веб–квеста, заполняет не только материалом и задачами, он предписывает четкую структуру представленного материала. Веб–квест подходит как для индивидуальной работы, так и для работы в группах. Нередко учитель хочет, чтобы дети выходили за рамки материала программы, чтобы узнать больше, чем то, что написано в учебнике, для этого используется веб–квест.[3]

Данная технология является относительно новой для России. Информационные и коммуникационные технологии широко используются в образовательных учреждениях, в том числе в онлайн – уроках. Это категория Интернет–урока. В современном обществе родители покупают детям огромное количество гаджетов, стоит подумать о том, как их применять. И чаще дети используют Интернет для обучения – загружают тезисы, фильмы, презентации и т. д. И возникает вопрос: «Как научить ребенка, как работать с информацией?». Когда дети выходят в Интернет, огромное количество информации сбрасывается, что ребенок будет правильно изучать? Правильное усвоение информации может преподаваться с помощью технологии квестов. Он был впервые разработан в 1995 году, и сегодня он широко используется в Европе и США, в России он только начинает внедряться.

Проблемные задачи с игровыми элементами – это квест. Берущий на себя роль из квеста, ученик испытывает его и выдает готовый продукт в виде: презентаций, сообщений, диаграмм и т. д. В то же время учебный процесс идет не так, как обычно при помощи учебника, где имеется лишь малая часть материала, представленного в этом пункте. В Интернете много информации, но как могут с ней разобраться дети. То же самое, что взрослые, не всегда знают, как правильно фильтровать информацию. Веб–квест может регулировать определенную проблему обучения. В веб–квесте дети работают индивидуально, группами или коллективно. Так же квесты могут быть вариантом дистанционного обучения, например, когда дети пропускают занятия. Они могут получить ссылку на задание и самостоятельно справиться с этой темой без каких–либо трудностей. В заключение, мы получим результат, что дети узнали. Проекты, которые ученики могут представить в форме отчетов, презентаций, фотографий, видео, также необходимо защитить. По продолжительности, квесты бывают: краткосрочные и долгосрочные. Краткосрочные рассчитаны на 40–45 минут. Долгосрочные могут быть выданы дома или самостоятельно изучены в течение нескольких недель. Время зависит от того, чего мы хотим достичь. В программе ФГОС говорится, что дети должны создавать проекты, чему в значительной степени способствуют долгосрочные квесты, благодаря которым развиваются навыки в проектной деятельности.

Самая важная вещь– веб–квесты помогают педагогу расти профессионально, потому что каждый учитель должен развиваться и все больше использовать нововведения в своей работе, чтобы идти в ногу со временем.

Веб–квест (webquest) – проблемное задание с элементами ролевой игры, для выполнения которого используются информационные ресурсы Интернета.

Преимущества использования веб–квестов:

- помогает организовать активную самостоятельную или групповую поисковую деятельность;
- способствует развитию творческого мышления и навыков решения проблем;
- дает возможность осуществить индивидуальный подход;
- тренирует мыслительные способности (объяснение, сравнение, классификация, выделение общего и частного).
- В ходе организации работы школьников над веб–квестами реализуются цели:
 - образовательная – вовлечение каждого учащегося в активный познавательный процесс.
 - развивающая – развитие интереса к предмету, творческих способностей, воображения учащихся; умений самостоятельной работы с литературой и Интернет – ресурсами;
 - воспитательная – воспитание толерантности, личной ответственности за выполнение выбранной работы.
- Особенности веб–квестов:
 - часть информации (вся информация) находится на различных веб–сайтах;
 - благодаря гиперссылкам, учащиеся работают в едином информационном пространстве;
 - учащемуся дается задание собрать материалы в Интернете по той или иной теме, решить проблему, используя эти материалы;
 - ссылки на часть источников даются преподавателем, а часть они могут найти сами, пользуясь обычными поисковыми системами.
- Преимущество работы с веб–квестами – учащиеся научатся:
- работать с информацией, анализировать, систематизировать, обобщать

ее, устанавливать ассоциации с ранее изученным, делать выводы;

- создавать творческие работы
- создавать информационные ресурсы,
- генерировать идеи, находить многовариантные решения проблемы;
- сотрудничать, нести ответственность за результаты своего труда,

доверять членам команды.

Основная цель современной педагогики – обучить ученика. Для выбора техно–логии обучения требуется перестроить традиционно сложившийся стереотип деятельности учителя: понять, принять ученика, признать его в качестве как субъекта процесса обучения и подобрать технологии образовательных знаний, принимая во внимание выбор класса и возраста, тему и наличие дидактического обеспечения обучения, не забывая при этом, что мы хотим получить.

Актуальность освоения учителями современных образовательных технологий, непосредственно связанных с учебным процессом в учебных заведениях, обусловлена рядом проблем и противоречий.[4]

Игра как метод обучения, передача опыта старших поколений к младшим, использовалась с древнейших времен. Широкое применение игры можно найти в народной педагогике, в дошкольных и внешкольных учреждениях. В современной школе, которая опирается на активизацию и интенсификацию учебного процесса.

В отличие от игр в целом, интерактивные игровые технологии обладают существенной чертой – четко сформулированной целью обучения и соответствующим ему педагогическим результатом, который может быть обоснован, выделен в явном виде и характеризуется образовательной и познавательной ориентацией.

Участники игры обучаются новым способам деятельности, групповой работе, обучаются умению ориентироваться в нестандартных ситуациях, овладевают соответствующими инструментами по использованию знаний, ориентируются на использование всех своих способностей. В игре происходит воспроизводство и обогащение социального опыта предшествующих поколений, освоение норм и правил человеческой жизнедеятельности через добровольное принятие игровой роли, виртуальное моделирование игрового пространства, то есть игра является одним из способов освоения человеком мира и отношений в нем, способом самоутверждения человека.[5]

Список литературы:

1. Никитин С.И. Геймификация, игрофикация, играизация в образовательном процессе // Молодой ученый. – 2016. – №9. – С. 1159–1162.
2. Геймификация образовательного процесса // Методическое пособие под ред. Эйхорн М.В. https://toipkro.ru/content/files/documents/podrazdeleniya/pip/geymifikatsia_obrazovatel'nogo_protsessa.pdf
3. Щербаков Ю.П. Что такое образовательный веб–квест? – URL: https://edugalaxy.intel.ru/conf/2014/application/view_all
4. Благополучие детей в цифровую эпоху: докл. к XX Апр. Б68 междунар.науч.конф. по проблемам развития экономики и общества, Москва, 9–12 апр. 2019 г. / А.А. Бочавер, С.В. Докука, М.А. Новикова и др. ; Нац. исслед. ун–т «Высшая школа экономики». – М. : Изд. Дом Высшей школы экономики, 2019. – 34, [2] с.
5. Гуружапов В.А. Вопросы экспертизы образовательных технологий // Психологическая наука и образование. 1997. №2.

УДК 371.3

ЦИФРОВАЯ ТРАНСФОРМАЦИЯ В ОБРАЗОВАНИИ: ИНТЕГРАЦИЯ И ОПЫТ ВНЕДРЕНИЯ ЦИФРОВЫХ ТЕХНОЛОГИЙ

Байкужаева Жанна Нурлановна

магистр педагогических наук
учитель начальных классов, педагог–эксперт
КГУ «Общеобразовательная школа № 19
города Костаная» УОАКО, г.Костанай, Казахстан
E–mail: duzkeeva@list.ru

Варварова Оксана Фанильевна

учитель начальных классов, педагог–эксперт,
КГУ «Общеобразовательная школа № 19
города Костаная» УОАКО, г.Костанай, Казахстан
E–mail: oksi–muhtarova@mail.ru

Аңдатта:

Заманауи технологиялар біздің өмірімізге тұрақты қарқынмен енгізілуде, «Цифрландыру» ұғымын ғылыми конференцияларда ғана емес, күнделікті өмірде де жиі естуге болады. Білім берудің цифрлық трансформациясы – әлемдегі жетекші білім беру жүйелеріндегі тенденциялардың бірі және еліміздегі білім беруді дамытудың маңызды ресурсы. Мақалада тәжірибе негізінде білім беру үдерісіне цифрлық технологияларды енгізудің сәтті тәжірибесі қарастырылған.

***Түйінді сөздер:** оқытудың динамикалық трансформациясы, цифрландыру, цифрлық технологиялар, білім беруді даралау, цифрлық платформалар.*

Аннотация:

Современные технологии уверенными темпами внедряются в нашу жизнь, уже нередко можно услышать понятие «Цифровизация» не только на научных конференциях, но и в повседневной жизни. Цифровая трансформация образования является одним из трендов ведущих образовательных систем мира и важным ресурсом развития образования в нашей стране. Статья рассматривает успешный опыт внедрения цифровых технологий в образовательный процесс на основе практики.

***Ключевые слова:** динамичное преобразование обучения, цифровизация, цифровые технологии, индивидуализация образования, цифровые платформы.*

Abstract:

Modern technologies are being introduced into our lives at a steady pace; one can often hear the concept of “Digitalization” not only at scientific conferences, but also in everyday life. The digital transformation of education is one of the trends in the world’s leading educational systems and an important resource for the development of education in our country. The article examines the successful experience of introducing digital technologies into the educational process based on practice.

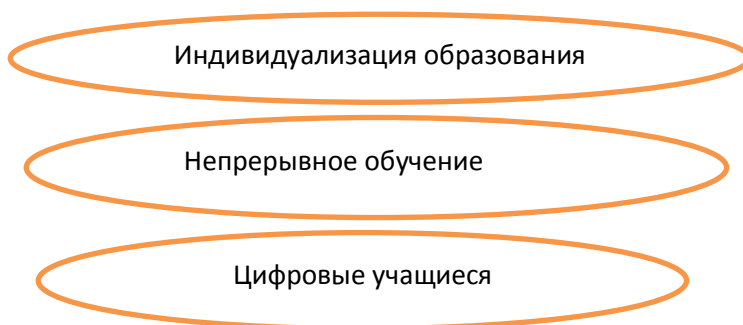
***Key words:** dynamic transformation of learning, digitalization, digital technologies, individualization of education, digital platforms.*

XXI век ознаменовался переходом человечества к информационному обществу, в котором особую роль играют цифровые технологии. Цифровая трансформация коснулась всех областей: политической, экономической, общественной, культурной. В условиях стремительного обновления и уплотнения информационных потоков ведущую роль в формировании ИТ–компетентности играет образование, именно оно обеспечивает готовность человека работать с различными источниками и носителями информации, критически осмысливать ее и использовать для решения лично и общественно значимых проблем. Именно система образования – это мост, который должен обеспечить уверенный переход в

цифровую эпоху, связанную с новыми типами труда и резким ростом созидательных возможностей человека.[1]

Цифровизация образовательного процесса представляет собой внедрение современных информационных и коммуникационных технологий в обучение с целью улучшения качества и эффективности образования. Она включает в себя использование различных цифровых инструментов, онлайн-платформ, программного обеспечения и электронных ресурсов для обогащения учебного процесса. Кроме того, цифровизация касается не только учебных процессов, но и организационных. Например, те же электронные дневники и журналы, а также возможность написать учителю электронное сообщение вместо того, чтобы звонить или приходить в школу лично, – это тоже цифровизация.[5]

Современные тенденции трансформации образования

«Рисунок – 1»

Использование цифровых инструментов – не вопрос моды, а насущная необходимость. Цифровизация, несомненно, влияет на процесс и качество образования. Новые технологии, внедряемые в процесс школьного образования, способны увлечь школьников гораздо сильнее, чем простые обычные уроки. Интерактивные уроки, электронные учебники, онлайн-курсы и другие цифровые инструменты способствуют более гибкому и индивидуализированному подходу к обучению. Непрерывное обучение это новая формация, которая свободно и профессионально использует любые цифровые технологии, в любом месте пребывания учащегося. Внедрение цифровых технологий расширяет доступность образования, позволяя обучаться в любом месте и в любое время.

Данные из «Глобальной организации по образованию» свидетельствуют, что более 70% школ в мире используют цифровые технологии.[2]

Учитель сейчас не является носителем уникальной информации – всё уже создано. Главная задача учителя – отбирать нужный материал, помогать детям грамотно ориентироваться в цифровом пространстве, направлять их в достижении образовательных целей. Цифровые платформы позволяют учителям адаптировать учебный материал к индивидуальным потребностям каждого ученика, создавая более эффективный процесс обучения. Казахстан, перенимая опыт коллег, реализует некоторые проекты, подразумевающие использование современных технологий в обучении. В Казахстане также существует единая платформа с электронным учебным контентом BILIMLand.kz, созданная в 2014г. Данной системой могут пользоваться не только учащиеся школ, но и дети дошкольного возраста. Платформа содержит более 40 тыс. Электронных уроков и более 1 млн. мультимедийного материала по большинству школьных предметов.

В настоящее время возможно применение новых форм контроля или поиска информации с использованием цифровых технологий. Так, учащиеся, постоянно отвлекающиеся на гаджеты во время урока, могут их использовать для того, чтобы

мгновенно перейти по соответствующим ссылкам, найти ответы на поставленные вопросы, а также выполнить небольшой тест, на специальной онлайн–платформе для тестирования с целью проверки изученного на занятии материала. Также к плюсам в данном случае часто относят тот факт, что учащиеся могут развивать навык поиска и отбора информации самостоятельно, используя поисковые системы Интернета.[4]

«Статистика использования цифровых технологий» отмечает, что более 80% учителей отмечают положительное влияние цифровых инструментов на результаты обучения.[3]

Цифровые образовательные ресурсы для дистанционного обучения стали основными ресурсами в системе ДО. Одним из этапов образования стал переход на дистанционное обучение, когда образовательное учреждение столкнулось с необходимостью обеспечить непрерывность образовательного процесса. В этот период мы успешно использовали различные онлайн–платформы, такие как "Онлайн Мектеп" и "YouTube", обеспечивая доступ к учебному контенту, который, прежде всего, заключается в одновременной трансляции учебно–методического материала и возможности повсеместного вещания, что позволяет охватывать большие размеры аудиторий. Подобная система включает профессиональные вебинары, видео–конференции, массовые онлайн–курсы повышения квалификации педагогов; позволяет сохранять записи урока для его повторения и запоминания, а также создания базы данных, что также обеспечивает доступ к контролю качества препо–давания, который используется и в штатном режиме обучения, выступая важными помощниками учителя. Их внедрение существенно облегчает труды педагога, освобождая время и упрощая многие аспекты обучения. В частности, следует выделить тот факт, что цифровые ресурсы позволяют учителям избежать рутинной проверки заданий и тестов, перекладывая эту ответственность на автоматизированные системы.

Опыт использования разнообразных цифровых инструментов на уроках дает нам возможность подчеркнуть их роль в формировании интерактивной и эффективной учебной среды. Использование приложений, таких как "Plickers" и "Kahoot," LearningApps, стало обязательным элементом наших уроков, обогащая обучение элементами игры и повышая уровень вовлеченности учащихся.

Онлайн–тест Pad и формы Google активно применяются для оценки знаний, а также для проведения опросов и тестирования. Эти инструменты не только сэкономили время на проверке, но и способствовали индивидуализации обучения, позволяя адаптировать материал к уровню каждого ученика.

Важным элементом успешного внедрения цифровых технологий является постоянное обновление инструментария. Мы стремимся к использованию новых приложений, таких как "Plickers" для проведения дискуссий и "Google Forms" для создания коллективных проектов. Это позволяет учителю индивидуализировать образовательный процесс, а также развивать коммуникативные и творческие навыки учащихся.[6]

Заключение: Таким образом, цифровая платформа выполняет роль организатора учебного процесса, является площадкой совместной деятельности учителя, ученика, родителя, школьного и классного сообществ в работе по реализации учебных целей и задач.

Подводя итог, мы видим и понимаем, что любые нововведения принимаются участниками образовательного процесса не сразу, и не всегда на «ура», но они просто необходимы как реалии современности. Цифровая трансформация образования является новой возможностью развития традиционного образования.

Опыт, представленный в статье, подчеркивает важность интеграции цифровых технологий в образование и призывает к постоянному совершенствованию этого процесса.

Цифровизация образовательного процесса привнесла новый уровень интерактивности и эффективности в учебную практику. Опыт, представленный в статье, подчеркивает важность интеграции цифровых технологий в образование и призывает к постоянному совершенствованию этого процесса. [6]

Список литературы:

1. Смит, Дж. (2019). "Инновации в образовании: применение цифровых технологий." Издательство: Образовательные технологии.
2. Глобальная организация по образованию. "Доклад о состоянии образования в мире 2022". https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000380076_rus
3. Статистика использования цифровых технологий в японских школах. Национальный институт образования Японии. <https://cyberleninka.ru/article/n/reforma-shkolnogo-obrazovaniya-2020-goda-v-yaponii-osnovnye-idei-i-napravleniya>
4. Эффективное использование цифровых технологий в школьном образовании. Автор: Петров, В.С. (2024). Журнал "Инновации в образовании", №2, с. 78–89. Статья предоставляет анализ применения цифровых технологий в школьном образовании и их влияния на результаты обучения.
5. Организация онлайн-обучения в условиях цифровизации учебного процесса М. М. Олесова, С. Р. Афанасьева. «Вестник», №2, с.200–204, 2023 год.
6. Цифровая трансформация в образовании: теория и практика. Автор: Иванова, Н.А. (2023). Москва: Издательство "Образование XXI век". Книга исследует концепции и стратегии цифровой трансформации в образовании.

УДК 373.1

ДИАЛОГОВЫЙ ТРЕНАЖЕР КАК СПОСОБ РАЗВИТИЯ НАВЫКА ГОВОРЕНИЯ: ВОЗМОЖНОСТИ, ОПЫТ ПРИМЕНЕНИЯ

Батпанаева Жулдыз Мухамбетовна
учитель–эксперт
Назарбаев Интеллектуальной школы
физико–математического направления
город Костанай, Казахстан
E–mail: Batpanaeva_Zh|@kst.nis.edu.kz

Аннотация

Одна из эффективных форм развития диалогической речи – это использование онлайн-тренажера. Сегодня от человека требуются навыки коммуникации, необходимые для достижения своей цели, для презентации работы перед любой аудиторией, поэтому использование диалогового тренажера на уроках русского языка подготовит учеников к данным действиям. Это также способствует развитию творческого мышления у школьников. Содержание работы отражает основные инструменты по достижению высоких результатов на уроке.

Ключевые слова: диалоговый тренажер, развитие навыков коммуникации, русский язык, расширение словарного запаса, творческий подход к уроку.

Аңдатпа:

Диалогтік сөйлеуді дамытудың тиімді түрлерінің бірі онлайн тренажерді пайдалану болып табылады. Бүгінгі таңда адамнан өз мақсатына жету, кез келген аудиторияға жұмысты ұсыну үшін қажетті коммуникативті дағдылар талап етіледі, сондықтан орыс тілі сабақтарында диалогтық тренажерді пайдалану студенттерді осы әрекеттерге дайындайды. Бұл да мектеп оқушыларының шығармашылық ойлауын дамытуға көмектеседі. Жұмыстың мазмұны сабақта жоғары нәтижеге жетудің негізгі құралдарын көрсетеді.

Түйінді сөздер: диалогтік тренажер, коммуникативті дағдыларды дамыту, орыс тілі, сөздік қорын молайту, сабаққа шығармашылық көзқарас.

Abstract

One of the effective forms of developing dialogic speech is the use of an online simulator. Today, a person is required to have the communication skills necessary to achieve his goal, to present work to any audience, so using a dialogue simulator in Russian language lessons will prepare students for these actions. This also helps to develop creative thinking in schoolchildren. The content of the work reflects the main tools for achieving high results in the lesson.

Key words: *dialogue simulator, development of communication skills, Russian language, vocabulary expansion, creative approach to the lesson.*

На сегодняшний день образование претерпело массу изменений и требует новых подходов в обучении.

Педагоги всего мира постепенно переходят на использование интерактивных методов обучения, позволяющих разнообразить учебный процесс. Применение всевозможных платформ, однозначно, способствуют развитию интереса у учеников. Обучая через игры, жизненные ситуации, можно добиться положительных результатов, получить довольных учеников и удовлетворение от проделанной работы.

Концепция «4К» – это основа современного образования. Критическое мышление, креативность, коммуникативные и кооперационные навыки – это те умения, которые сделают успешным человека в любой сфере.

Эффективная коммуникация связана с развитием у человека компетентности – «способности выражать и интерпретировать мысли, чувства и факты в устной и письменной форме (слушание, говорение, чтение и письмо), а также эффективно коммуницировать в различных социальных и культурных контекстах (образование, работа, дом и отдых)» [1].

Умение взаимодействовать с людьми, критически оценивать ситуацию, искать пути решения – это способствует достижению поставленных целей.

Развитие коммуникативных навыков требует системного подхода при выборе средств, методов и приемов для достижения высоких результатов. Правильно выбранная методика развивает навыки грамотной и аргументированной речи, что помогает приобрести единомышленников.

Одними из главных составляющих такой работы являются умение задавать вопросы, уточнение непонятной информации, доступность ответов для собеседника. Для развития грамотной речи важно не только выступать с монологической речью, но и овладеть навыками диалогической речи. В практике преподавания иностранного языка интерактивные формы обучения всегда имели огромное значение, поскольку владение языком предполагает активное и свободное его использование в реальной ситуации в форме не только монологической, но и, что более существенно, диалогической речи, то есть интерактивно само по себе [2].

На практике мы сталкиваемся с тем, что некоторые ученики боятся вступать в диалог или они чувствуют себя некомфортно с собеседником. Особенно это ощущается в классах с государственным языком обучения. Страх допустить ошибки в произношении не дают возможности раскрыться ученику в полной мере.

Для улучшения навыка говорения рекомендую использовать диалоговый тренажер. «Особенно этот инструмент будет востребован в рамках дистанционного обучения, так как в этот период ученик не чувствует себя частью коллектива, экран становится для него еще одним языковым барьером».[3].

Данный инструмент имитирует диалог, создавая речевые ситуации. Возможностей для построения беседы с онлайн-собеседником великое множество. Можно начать с простого уровня А1, когда выбирается один ответ из нескольких вариантов,

при этом учитывается эмоции, ситуация, отрабатываются стандартные фразы приветствия, прощания, изучается этикет ведения диалога. Нужно отметить, что это не только традиционные «Здравствуйте» и «до свидания», но и современные интерпретации, в зависимости от среды общения: друзья, одноклассники, друзья – иностранцы «Привет, хэллоу, салема» либо «ок, пока, до скорого».. Возможности проходить один и тот же вариант помогают закрепить правила и отрабатывать свои навыки понимания и применения знаний. В дальнейшем можно усложнять задания, чтобы ученик постепенно начинал чувствовать себя увереннее. Это позволит ему раскрыться, оценить свои возможности, поработать над пробелами и становиться лучше и успешнее. Безусловно, можно создавать диалоги не только дружеского общения, но и официально–делового. Усложняя задания, вы даете возможность ученику самостоятельно изучать определенные темы. Например, при изучении раздела «Климат и погода» в 7Я2 классе представлен диалог метеоролога и ученика. И чтобы выбрать правильный из представленных вариантов ответов, он должен понять, кто такое метеоролог, какими знаниями он обладает.

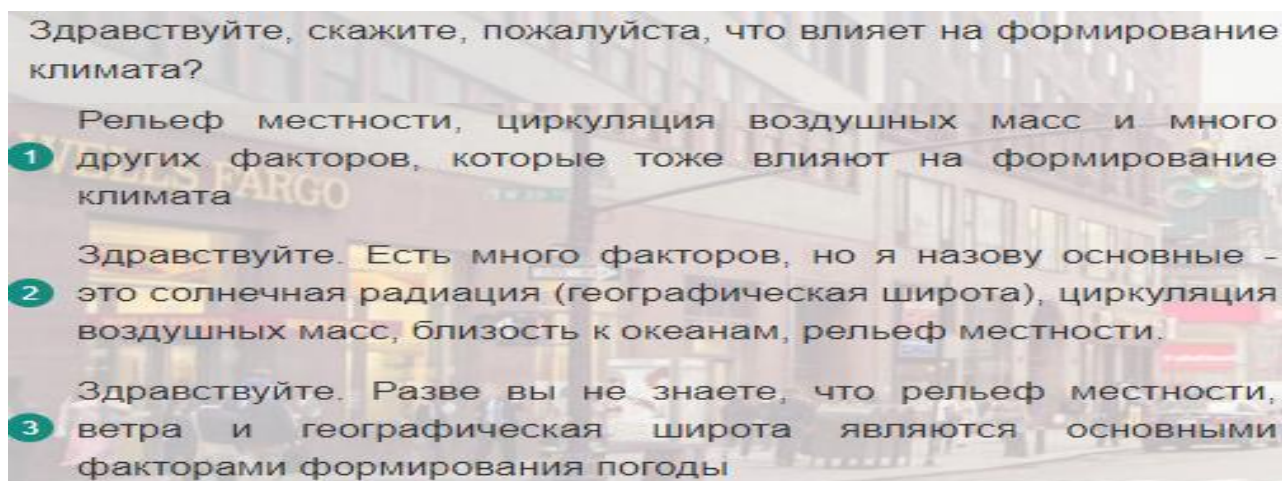

Рисунок 1

На рисунке фрагмент диалога, где ученик должен выбрать только один ответ. Не всегда он выбирает ответ № 2, так как забывает об этикете: в первом отсутствует приветствие, а в третьем ответе чувствуется пренебрежительный тон, который также недопустим в разговоре грамотного специалиста.

Использование диалогового тренажера также развивает умение ученика учитывать ситуацию, особенности собеседника (статус, осведомленность по теме, его характер, менталитет, воспитание и др.).

Также при изучении темы «Путешествие и достопримечательности» можно изучать традиции и обычаи других стран через такие онлайн тренажеры, это помогает в непринужденной обстановке «беседовать» на равных.

Для того чтобы создать такой тренажер рекомендую провести предварительную подготовку: подумать о ситуации, обстановке, собеседниках, вариантах вопросов и ответов и создать определенный шаблон, с которого потом будет легче переносить в онлайн формат.

Например, вот такой вариант. Данный разговор проходит между одноклассниками. Сауле, которая сообщила Руслану о поездке в ОАЭ вместе с родителями.

Реплики Руслана	Реплики Сауле		
Руслан: Привет, Сауле! Ты сказала вчера мне по телефону, что у тебя есть прекрасная новость!	Сауле: (радостно) Ты прав, так и есть! Через несколько дней я с родителями улетаю в Арабские Эмираты!	Сауле: (грустно) Ты прав. Мы летим на отдых, куда-то на море	Сауле: (радостно) Ты прав. Меня родители не берут с собой на долгожданный отдых
	Это верный ответ, потому что выражены эмоции и подтверждение прекрасной новости.	Это не совсем верный ответ. Сауле своей грустью не доказывает, что это прекрасная новость.	Это неверный ответ. Конечно, можно предположить, что девочка рада остаться дома, но фраза "долгожданный отдых" противоречит эмоциям и словам
2. Руслан: Это же замечательно! А ты знаешь, что температура воздуха летом в этих странах в среднем +40°C?	Нет, наверное, я тогда я не поеду.	Сауле: Я уже набрала кучу летних нарядов: джинсовые шорты, яркие сарафаны, мини-юбки и топы.	Ничего страшного, как-нибудь переживу этот ужас.
	Это неверный ответ, потому что это для нее долгожданный отдых.	Это верный ответ, так как она готовилась к отпуску	Это неверный ответ, потому что отдых должен приносить удовольствие, а не отрицательные эмоции
3. Руслан: В такой одежде ты не сможешь ходить в этой стране по нескольким причинам!	Сауле: Мне комфортно в такой одежде.	Сауле: Я специально купила эти наряды!	Сауле: Интересно, это ещё почему?
	Это неверный ответ, потому что она даже не знает причину запретов и поэтому должна задать вопрос.	Это неверный ответ, потому что при диалоге должны чередоваться ответы и вопросы, поэтому она должна задать ему вопрос	Это верный ответ, потому что она должна знать причины запретов.
5. Руслан: Эта страна является мусульманской, а, как известно, «в чужой монастырь со своим уставом не ходят». В основном запреты обычно распространяются на слишком короткие и прозрачные вещи. Особенно в более старых районах города – таких, как Дейра и Бур Дубай.	Сауле: Ну вот, я теперь должна отказаться от поездки?	Сауле: Хорошо. А вторая причина?	Сауле: Подумаешь! Я думаю, что ничего страшного не произойдет.

	<p>Ответ неверный, потому что Руслан дает дружеский совет, к которому нужно прислушаться, а не проявлять агрессию.</p>	<p>Ответ верный. Сауле проявила такт и поинтересовалась другими нюансами, которые она должна знать.</p>	<p>Ответ неверный, потому что незнание законов может привести к непоправимым последствиям. Когда не знаешь чего-то, то лучше спросить.</p>
--	--	---	--

Таблица 1

Это только небольшой фрагмент. Таких реплик может быть большое количество. В конце прохождения ученик может увидеть набранное количество баллов и почувствовать себя в ситуации успеха, потому что есть возможность повторов. Таким образом через повторение он усвоит основные правила ведения диалога.

Для начала учитель предоставляет самостоятельно разработанные диалоги, со временем учащиеся могут это делать самостоятельно. И тогда идет работа по расширению словарного запаса. Кроме этого, ученики хотят, чтобы их диалоги были лучшими и стараются создать интересные, оригинальные работы. Можно привести пример работы ученицы 9 класса, которая создала диалог с Леонардо да Винчи, учитывая его значимость для эпохи Возрождения. Ее одноклассники, пройдя данный диалог, отмечали глубину вопросов и ответов, наличие интересных фактов и познавательность беседы.

Экономия времени— это также немаловажный фактор современного урока. Учитель может за несколько минут проверить и оценить навык всего класса.

Прозрачность оценки и отсутствие субъективизма тоже хорошо отражаются на развитие навыка говорения. Ученик понимает, что он сам допустил ошибку и видит это в оценивании тренажером.

Сейчас во многих крупных компаниях, банках предлагаются диалоги с онлайн-собеседником. Учащиеся, которые работают с тренажером, могут спокойно создавать такие для каких-то организаций.

Развивая навык коммуникации, учитель не только способствует расширению словарного запаса, но и создает ученика будущего формата, способного коммуницировать в любой ситуации и с любым собеседником, учитывая все основные правила ведения диалога.

Список литературы:

1. Common European Framework of Reference for Languages: Learning, Teaching, Assessment. – Cambridge University Press, 200.
2. Горлова Е.А. Использование сервиса для подготовки интерактивных заданий и диалоговых тренажеров «onlinetestpad» в практике преподавания русского языка как иностранного // Современные наукоемкие технологии. – 2021. – № 6–2. – С. 306–311;
3. Козловцева А.А. Методика применения диалогового тренажера по русскому языку для начинающих в дистанционном обучении в период пандемии.// Азимут научных исследований: педагогика и психология. – 2021 – №2. – С.183

УДК 378.14.014.13

ЦИФРОВАЯ ЭТИКА БУДУЩЕГО УЧИТЕЛЯ – ПРОГРАММА MINOR «КИБЕРПЕДАГОГИКА» В ОБРАЗОВАНИИ

Бежина Виктория Валерьевна,
PhD, кандидат педагогических наук,
ассоциированный профессор кафедры иностранных языков
педагогического института
им. У.Султангазина КРУ имени Ахмет Байтұрсынұлы,
г.Костанай, Казахстан
E-mail: vukvuk85@mail.ru

Унгутбаева Гульбану Шабазовна,
старший преподаватель кафедры иностранных языков
педагогического института
им. У.Султангазина КРУ имени Ахмет Байтұрсынұлы,
г.Костанай, Казахстан
E-mail: gulbanusha_1964@mail.ru

Аңдатпа

Бұл мақала болашақ мұғалімдердің цифрлық этикасы терминін ашуға арналған, оның көмегімен авторлар цифрлық мазмұн арқылы студенттермен тұлғааралық қарым-қатынаста моральдық позицияны қамтамасыз ету үшін болашақ мұғалім-мұғалімнің мінез-құлық нормалары мен ережелерінің жүйесін түсінеді. Білім беру үдерісіне қатысушылардың цифрлық профилдерінің жиынтығы. Мақалада Қостанай өңірлік университеті КЕАҚ студенттерімен А. Байтұрсынұлы» атты тақырыпта заманауи мектептегі болашақ мұғалім мен практик мұғалімнің цифрлық этикаға деген көзқарасын, цифрлық профилдерін зерттеу. Авторлар әлеуметтік желілерде жан-жақты цифрлық белсенділікті көрсететін студент-болашақ мұғалім ретіндегі «нақты-виртуалды өзін» және болашақ тәжірибеші мұғалім ретіндегі «болжамдық-виртуалды өзін-өзі» арасындағы айырмашылықты қалыптастырудың заманауи мәселесі деген қорытындыға келеді. болашақ мұғалімнің сандық этикасына тұтас көзқарас. Мақалада «Киберпедагогика» бағыты бойынша қосымша білім беру бағдарламасының (минор) рөлі көрсетіліп, бағдарламаның мазмұны мен болашақ мұғалімнің цифрлық мәдениетін қалыптастырудың негізгі аспектілері ашылады.

Түйінді сөздер: болашақ мұғалімнің цифрлық этикасы, киберпедагогика, Минор бағдарламасы, цифрлық білім кеңістігі, виртуалды этика

Аннотация

Данная статья посвящена раскрытию термина цифровой этики будущих учителей, под которым авторы понимают систему норм и правил поведения будущего учителя педагога для обеспечения нравственной позиции в межличностных отношениях с обучающимися посредством цифрового контента и совокупности цифровых профилей участников образовательного процесса. В статье раскрыты результаты проведенного интервью со студентами НАО «Костанайский региональный университет им.А. Байтұрсынұлы» на предмет исследования отношения к цифровой этике, цифровым профилям будущего учителя и учителя-практика в современной школе. Авторы приходят к выводу, что разграничение «себя реально-виртуального» как студента-будущего учителя, проявляющего всестороннюю цифровую активность в социальных сетях, и «себя прогностично-виртуального» как будущего учителя-практика являются современной проблемой формирования целостного отношения к цифровой этике будущего учителя. В статье представлена роль программы дополнительного образования (Minor) по направлению «Киберпедагогика», раскрыто содержание программы и основные аспекты формирования цифровой культуры будущего учителя.

Ключевые слова: цифровая этика будущего учителя, киберпедагогика, программа Minor, цифровое образовательное пространство, виртуальная этика

Abstract

This article is devoted to the disclosure of the term on digital ethics of future teachers, by which the authors understand the system of norms and rules of behavior of the future teacher to ensure a moral position in interpersonal relationships with students through digital content and a set of digital profiles of

participants in the educational process. The article discloses the results of an interview with the students of the Kostanay Regional University named after A. Baitursynuly on the subject of studying the attitude to digital ethics, digital profiles of a future teacher and a practicing teacher in a modern school. The authors conclude that the distinction between "real–virtual self" as a student–future teacher, showing comprehensive digital activity in social networks, and "predictive–virtual self" as a future teacher–practitioner is a modern problem of forming a holistic attitude to digital ethics of a future teacher. The article presents the role of the program of additional education (Minor) in the direction of «Cyberpedagogy», discloses the content of the program and the main aspects of the formation of the digital culture of the future teacher.

Key words: digital ethics of a future teacher, cyber pedagogy, Minor program, digital educational space, virtual ethics

Введение

Становление современного «инобытия» в форме цифрового мира [1, с.17] неразрывно связано с процессом адаптации системы подготовки будущих учителей. Тренды, карты развертывания будущего, появление новых требований к личности будущего учителя, пополнение атласа новых профессий [2] в Республике Казахстан влияют на традиционно сложившуюся систему профессиональной подготовки в высшем педагогическом заведении.

Цифровое образование или его элементы в качестве смешанного обучения (blended–learning) меняют не только формы репрезентации информации, но и структуру самой информации. Так, современная педагогическая реальность сталкивается в параллельно существующей цифровой реальностью.

В нашем исследовании мы рассматриваем вопросы сопряженного отношения этих реальностей через спектр следующих вопросов:

Каковы точки соприкосновения педагогической реальности и цифрового пространства?

Каковы изменения позиций будущего учителя в процессе профессиональной подготовки в цифровую эпоху?

Насколько «оцифрована» среда профессиональной подготовки будущего учителя?

Каковы этические нормы подготовки будущего учителя в цифровом образовании?

Как проявляется цифровая этика в профессиональной подготовке будущего учителя?

Методы исследования и дискуссия

Будущий учитель, ориентируясь в цифровом пространстве, представляет собой множество цифровых личностей, противоречивый характер которых проявляется в различных цифровых следах и профилях.

Согласно проведенному исследованию, более 50 % опрошенных студентов не готовы отказаться от цифрового профиля, не соответствующего образу учителя в социальных сетях, ниже представлены выдержки из интервью 12 студентов специальности «Иностранный язык: два иностранных языка» НАО «Костанайский региональный университет им.А.Байтурсынова» (метод сплошной выборки – цитаты сохранены в их оригинальном оформлении):

Студент 1. *Каждый имеет право на собственный тип аккаунта, даже если ты учитель. Учитель тоже человек...*

Студент 2. *Я будущий учитель, но сейчас я только студент и считаю, что мой профиль соответствует моим интересам...*

Студент 3. *Каждый имеет право на собственный тип аккаунта, даже если ты учитель. Учитель тоже человек...*

Студент 4. *Нельзя судить человека по его странице в инстаграмм, ... даже учитель может быть разносторонней личностью. Как раз это делает его ближе к ученикам...*

Студент 5. *Каждый учитель должен стать гибким в цифровой среде, да, у меня есть ВК, я выкладываю фото и посты, но это никак не соотносится с моей будущей профессией.*

Однако, большинство опрошенных студентов отрицательно относятся к широкому использованию социальных сетей работающими педагогами (71% респондентов), подчеркивая факты наличия цифровой этики в педагогической среде.

Так, исходя из полученных результатов глубокого интервью, можно сделать следующие выводы:

1. Студенты четко разделяют две личности учителя – учитель–студент, имеющий право проявлять разнообразную цифровую активность и учитель–практик, подлежащий строгой цензуре всех публикаций в цифровом пространстве;

2. Респонденты отмечают необходимость сдерживания публикационной активности в социальных сетях практикующих педагогов, проявляя снисходительность к собственной личности будущего учителя;

3. Противоречивость взглядов на цифровой профиль учителя раскрывается в неоднородности ответов на содержание цифрового контента, публикуемого в социальных сетях.

Таким образом, в нашем исследовании мы рассматриваем имерджентность цифровой личности будущего учителя как интегративное свойство личности, которое должно стать основой цифровой этики будущего учителя.

Согласно исследованию Ткаченко К.А., существует триада репрезентации этики в цифровом образовательном пространстве – базовые этические принципы; практические этические принципы; профессиональная этика педагога [2]. Ссылаясь на исследование О.А. Сизовой, Т.Ю. Медведевой и А.В. Макеевой, цифровая компетентность как интегративное качество педагога включает два вида этики: «этика в использовании цифровых технологий и безопасность использования цифровых технологий» [3].

Относительно исследования интересна позиция зарубежных исследователей, выделяющих этическую подсистему в «цифровом гражданстве учителя» (digital citizenship of the teacher), раскрывающих три поля факторов, влияющих на процессы перехода на уровень «цифрового гражданства» – цифровая грамотность, педагогическое мастерство и установка на использование цифровых образовательных ресурсов на высоком этическом уровне [4].

В современных исследованиях существует понятие виртуальной этики, под которым понимают «область прикладной этики, в задачи которой ...включены морально–философская рефлексия и нравственная оценка процессов виртуальной коммуникации» [5, с. 113]. Однако исследования в области цифровой этики будущих учителей носят фрагментарный характер и сводятся к позиционированию цифровой этики как профессиональной этики в цифровом образовательном пространстве.

Под **цифровой этикой будущего учителя** в нашем исследовании мы понимаем систему норм и правил поведения будущего учителя педагога для обеспечения нравственной позиции в межличностных отношениях с обучающимися посредством цифрового контента и совокупности цифровых профилей участников образовательного процесса.

Данная система норм и регуляторов поведения в цифровом пространстве должна формироваться посредством выбора траектории обучения.

Так, дополнительный компонент обучения студентов в рамках программы Minor (дополнительная программа обучения) на базе НАО «Костанайский региональный университет им.А.Байтурсынова» (Костанай, Казахстан) по направлению «Киберпедагогика» может способствовать успешному формированию цифровой этики будущего учителя (Абдиркенова, А.К., Иванова Е.Н. [6]).

Содержание программы включает в себя следующие аспекты:

- понятие «киберпедагогика» (раскрытие структуры курса, понятия этики в цифровом образовании);
- принципы и закономерности киберпедагогика, цифровой этики;
- роль курса в системе профессиональной подготовки будущего учителя (место цифровой этики в структуре личности учителя);
- профессиональное мастерство педагога в дистанционном обучении (цифровой профиль, цифровые следы, защита личных данных, киберэтика, нетэтика, др.).

Выводы

Цифровая этика будущего учителя носит поэтапный характер, подвергается всестороннему анализу и строится вокруг соблюдения норм коммуникации в цифровом образовательном пространстве.

Необходимость формирования позитивного отношения к цифровой этике будущего учителя продиктована противоречиями в существующей образовательной реальности и несформированностью взглядов на многоаспектность цифровой личности учителя.

Разграничение «себя реально–виртуального» как студента–будущего учителя, проявляющего всестороннюю цифровую активность в социальных сетях, и «себя прогностично–виртуального» как будущего учителя–практика являются современной проблемой формирования целостного отношения к цифровой этике будущего учителя.

Спектр существующих программ обучения как основного, так и дополнительного образования, способствуют более эффективному переводу будущих учителей в позицию положительного отношения к цифровой этике как неотъемлемой части современного образования.

Список использованной литературы:

1. Согомонов, А.Ю. Цифровая этика для цифрового образования в цифровом мире / Вестник прикладной этики. 2021. Выпуск 58. С. 17–30
2. Ткаченко, К.А. Этические пролепсы в цифровом образовании [электронный ресурс] – режим доступа https://ethics.cdto.ranepa.ru/7_1 (дата обращения: 01.02.2024)
3. Сизова, О.А., Медведева, Т.Ю., Макеева, А.В. Профессиональная деятельность педагога: этика в цифровом пространстве // Проблемы современного педагогического образования. 2021. №70–2. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/professionalnaya-deyatelnost-pedagoga-etika-v-tsifrovom-prostranstve> (дата обращения: 01.02.2024).
4. Choi, M., Cristol, D., Gimbert, B. Teachers as digital citizens: The influence of individual backgrounds, internet use and psychological characteristics on teachers' levels of digital citizenship, Computers & Education, Volume 121, 2018, Pages 143–161, ISSN 0360–1315, <https://doi.org/10.1016/j.compedu.2018.03.005> (<https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0360131518300587>) (дата обращения: 01.02.2024)
5. Малькова, Е.Ю. Принципы виртуальной этики / Е.Ю. Малькова // Серия “Symposium”, Религия и нравственность в секулярном мире. Выпуск 20 / Материалы научной конференции. 28–30 ноября 2001 год Санкт–Петербург : Санкт–Петербургское философское общество, 2001. С.112–115.
6. Абдиркенова, А.К., Иванова, Е.Н. Дополнительная образовательная программа Minor «Киберпедагогика», КПУ имени А.Байтурсынова, протокол от 24.02.2021 г. №2. – <https://ksu.edu.kz/files/educational-program/minor/14–2021–kiberpedagogika.pdf> (дата обращения: 01.02.2024)

ӘӨЖ 377.45

ИНФОРМАТИКА САБАҒЫНДА БІЛІМ АЛУШЫЛАРДЫҢ ТАНЫМДЫЛЫҚ БЕЛСЕНДІЛІГІН АРТТЫРУДАҒЫ ЖАҢА ӘДІС–ТӘСІЛДЕР

Бексултанова Аягуз Кадырбековна

физика, математика және цифрлық
технология кафедрасының оқытушысы

Ө. Сұлтанғазин атындағы педагогикалық институты

А. Байтұрсынұлы атындағы ҚӨУ

Жетписбаева Айсылу Айратовна

Ы.Алтынсарин атындағы әдістемелік кабинетінің меңгерушісі
педагогика, психология және арнайы білім беру кафедрасы

Ө. Сұлтанғазин атындағы педагогикалық институты

А. Байтұрсынұлы атындағы ҚӨУ

Қостанай қ., Қазақстан

E-mail: aiclu@mail.ru

Аңдатпа

Мақалада қазіргі таңда өзекті мәселелердің бірі болып отырған білім беру саласындағы АКТ мәселелеріне талдау берілген. Әртүрлі платформалардың мақсаты, формалары, қолдану бағыттары мен АКТ пайданудағы алынған нәтижесі туралы жазылған.

***Түйінді сөздер:** Есептік жазба, топқа бөлу, рандомды таңдау, бейнесабақ, әдіс алмасу, баламалы шешімдер, оқушылар арасындағы бәсекелестік, көрнекілік каналы.*

Аннотация

В статье представлен анализ проблем ИКТ в сфере образования, которые в настоящее время являются одной из актуальных проблем. Написано о назначении, формах, направлениях применения различных платформ и полученном результате использования ИКТ.

***Ключевые слова:** учетная запись, групповое распределение, рандомный выбор, видеоурок, обмен методами, альтернативные решения, конкуренция между учащимися, наглядные пособия.*

Abstract

The article provides an analysis of ICT issues in education, which are currently one of the pressing issues. It is written about the purpose, forms, directions of application of various platforms and the resulting use of ICT.

***Key words:** account, group distribution, random selection, video tutorial, exchange of methods, alternative solutions, competition between students, visual aids.*

Оқытудың белсенді әдістері деп студенттің анағұрлым пассивті рөл атқаратын «дәстүрлі тәсілдер» деп аталатынға қарағанда, оқу процесінде субъектінің белсенділігін арттыруға бағытталған әдістер түсініледі.

Г.П. Щедровицкий оқыту мен тәрбиелеудің белсенді әдістерін «оқушының қабілеттерін саналы түрде тәрбиелеу» және оларда саналы түрде «қажетті іс–әрекеттерді қалыптастыру» арқылы «оқушыларға қажетті білім мен дағдыларды қысқа мерзімде және аз күш жұмсай отырып меңгеруге» мүмкіндік беретін белсенді әдістер деп атайды. ”

Белсенді әдістерді оқу–тәрбие үрдісіне енгізу бәләм алушылардың танымдық іс–әрекетін белсендіреді, олардың қызығушылығы мен ынтасын арттырады, өз бетінше білім алу қабілетін дамытады, студенттер мен мұғалімдер арасындағы кері байланысты барынша қамтамасыз етеді. Белсенді оқыту әдістерін зерттеушілер дәрісте материалды баяндау кезінде ақпараттың 20% –дан аспайтын болса, онда іскерлік ойында – 90% –ға дейін екенін атап өтеді.

Белсенді оқыту әдістерін таңдау әртүрлі факторларға байланысты. Ол негізінен студенттердің санымен анықталады (оқыту әдістерінің көпшілігін шағын топтарда қолдануға болады). Бірақ ең алдымен әдісті таңдау сабақтың дидактикалық міндетімен анықталады. Белгілі бір белсенді әдісті таңдау үшін белсенді оқыту әдістерінің берілген классификациясын пайдалануға болады.

Сабақтың дидактикалық мақсаттары

Белсенді оқыту әдісі;

Бұрын оқылған материалды жалпылау;

Топтық талқылау, ой қозғау;

Үлкен көлемдегі материалды тиімді ұсыну;

Миға шабуыл, іскерлік ойын;

Өздігінен білім алу қабілетін дамыту;

Іскерлік ойын, рөлдік ойын, практикалық жағдаяттарды талдау;

Оқу мотивациясын арттыру;

Іскерлік ойын, рөлдік ойын;

Өтілетін материалды жаттықтыру;

Тренингтер;

Білім мен дағдыны қолдану;

Жаңа материалды баяндау кезінде оқушылардың тәжірибесін пайдалану;

Топтық талқылау;

Білім беру немесе кәсіптік әрекеттерді имитациялау;

Іскерлік ойын, рөлдік ойын, практикалық жағдаяттарды талдау;

Тұлғааралық қарым–қатынас дағдыларын үйрету;

Рөлді ойын;

Нақты объектіні, шығармашылық өнімді тиімді жасау;

Топтық жұмыс дағдыларын дамыту;

Жоба әдісі;

Стрестік жағдайда әрекет ету қабілетін дамыту, өзін–өзі реттеу дағдыларын дамыту;

Шешім қабылдау дағдыларын дамыту;

Практикалық жағдаяттарды талдау, қоржын әдісі;

Белсенді тыңдау дағдыларын дамыту;

Топтық талқылау:

Оқытудың белсенді әдістерін дұрыс қолдану оқу үрдісін оқыту принциптерін ескере отырып құруға мүмкіндік береді. Оқытудың бірде–бір формасы оқу мақсаттарына қол жеткізу үшін бірден–бір дұрыс емес екенін атап өту маңызды; Әртүрлі әдістерді қолдану оқушылардың зейінін және үлгерімін сақтауға ықпал етеді.

Белсенді оқыту әдістерінің алуан түрлілігінің ішінде мен ақпараттық құзіреттілікті дамыту үшін информатика сабақтарында қолданатын оқу іс–шарасының кезеңдері бойынша топтастырылған бірнеше әдістерді анықтадым:

1. «Проблемалық оқыту» әдісі

Проблемалық–бағдарлы оқыту – бұл студенттерге теориялық білімдерін тәжірибеде қолдануға және өз бетінше жұмыс істеу, сыни тұрғыдан ойлау, шығармашылық және қарым–қатынас дағдыларын дамытуға мүмкіндік беретін нақты немесе ойдан шығарылған есептерді шешуге негізделген оқыту тәсілі.

Қауіпсіздік мәселесін шешу информатиканы оқытудың тағы бір маңызды аспектісі болып табылады. Оқушылар компьютерді зиянды бағдарламалардан қорғау немесе жеке деректерді хакерлерден қорғау сияқты нақты немесе ойдан шығарылған қауіпсіздік мәселелерін зерттей алады. Тапсырма антивирустық бағдарламалық құрал, IP мекенжайын блоктау және т.б. сияқты әртүрлі қорғаныс құралдарын пайдалануды қамтуы мүмкін.

2. «Зерттеушілік оқыту» әдісі

Информатика сабақтарында «зерттеушілік оқыту» әдісі оқушылардың оқу үдерісіне белсенді қатысуын көздейді. Ол ақпаратты өз бетінше ұйымдастыру және меңгеру дағдыларын дамытуға мүмкіндік береді, сыни тұрғыдан ойлау мен талдау дағдыларын қалыптастыруға ықпал етеді.

Жұмыс үлгісі:

«Жаңа технологияларды меңгеру» тапсырмасы студенттердің үйренгісі келетін технологияны таңдауын және оның функцияларын, қолданылуын және шектеулерін түсіну үшін сол технологияны үйренуді қамтуы мүмкін. Мысалы, оқушыларды блокчейнді үйренуге шақыруға болады.

Мұндай іс-шаралар студенттерге жаңа технологияларды өз бетінше меңгеруге және ақпаратты іздеу және өңдеу дағдыларын дамытуға, сондай-ақ әлемде болып жатқан технологиялық өзгерістер туралы түсініктерін нығайтуға мүмкіндік береді.

3. «Интерактивті оқыту» әдісі.

«Интерактивті оқыту» әдісінде оқушыларға материалды жақсырақ түсінуге және заманауи технологиялармен жұмыс істеу дағдыларын дамытуға көмектесетін әртүрлі интерактивті технологиялар белсенді қолданылады.

Мысалы, ойындарды бағдарламалау негіздерін үйрету немесе есептерді шешу алгоритмдерін үйрену үшін пайдалануға болады. Тренажерлер компьютерлік желілер туралы білуге, веб-сайттарды құруға немесе тіпті блокчейн технологиясын түсінуге көмектеседі. Электрондық оқулықтар мен бейнесабақтар оқушыларға теорияны меңгеруге және материалды тәжірибеде қолдану мысалдарын көрсетуге көмектеседі.

Информатика сабақтарында интерактивті технологияларды қолдану тек қызықты ғана емес, сонымен қатар ақылға қонымды және оқу мақсаттарына жетуге бағытталған болуы керек екенін ескерген жөн.

4. «Кейс-әдіс» әдісі

«Кейс-әдіс» әдісі – нақты немесе ойдан шығарылған жағдайларды (жағдаяттарды, мәселелерді) талдауға және солардың негізінде шешім қабылдауға негізделген оқыту тәсілі. АТ технологияларын оқыту контекстінде кейстер компьютерлермен, бағдарламалық жасақтамамен немесе ақпараттық қауіпсіздікпен жұмыс істеу кезінде туындайтын әртүрлі мәселелер болуы мүмкін.

Әдістің негізгі идеясы – оқушыларға мәселені шешу үшін өз білімдері мен дағдыларын қолдануға тура келетін нақты немесе мүмкін жағдайларды қамтамасыз ету. Студенттер мәселені зерттеп, оны бағалап, балама шешімдерді әзірлеп, ең қолайлысын таңдауы керек. Оқытудың бұл тәсілі талдау, синтез, сыни тұрғыдан ойлау және қабылдау дағдыларын дамытуға да көмектеседі

5. «Жобалық оқыту» әдісі

«Жобалық оқыту» әдісі – оқушылардың белгілі бір жобаны орындауына негізделген әдіс. Бұл жоба қандай да бір нақты мәселені шешумен байланысты болуы мүмкін немесе ойдан шығарылған болуы мүмкін, бірақ кез келген жағдайда ол сабақта оқытылатын нақты тақырыпқа негізделуі керек.

«Жобалық оқыту» әдісінің негізгі принциптері:

– Жоба студенттерге сабақта алған білімдері мен дағдыларын іс жүзінде қолдануға мүмкіндік беретін нақты мәселемен немесе тапсырмамен байланысты болуы керек.

– Оқушылар ұжымдық шығармашылық және өзара әрекеттесу дағдыларын дамытуға мүмкіндік беретін топта жұмыс істейді.

– Оқушылар жобаның мақсаттарын, міндеттерін, әдістері мен мерзімдерін өз бетінше анықтауы керек, бұл өз бетінше жұмыс істеу, жоспарлау және ұйымдастыру дағдыларын дамытуға ықпал етеді.

– Жұмыстың нәтижесі маңызды және оқушылар жобаны қаншалықты жақсы орындағанын түсінуі үшін нақты және өлшенетін болуы керек.

6. «Кері байланыс» технологиясы.

«Кері байланыс» технологиясы оқу үдерісін жетілдіру мақсатында оқушылар мен мұғалім арасында ақпарат алмасу механизмін құруды көздейді. Бұл әдіс мұғалімге оқушылардың оқу материалын түсіну деңгейін дәлірек түсінуге, сонымен қатар оқытудағы қателерді анықтауға және түзетуге көмектеседі. Сонымен қатар студенттер үлгерімін бағалауға және мұғалімге сұрақтар қоюға мүмкіндік алады. Осы технология аясындағы тапсырманың мысалы ретінде студенттерден сабақтардың сапасы туралы жазбаша сауалнама жүргізу, талқылау және пікір алмасу үшін ашық форумдар құру, сондай-ақ кері байланыс алу үшін студенттермен бетпе-бет әңгімелесу болуы мүмкін. .

7. «Жеке оқыту» технологиясы

«Жеке оқыту» технологиясы студенттердің оқытушымен жеке жұмысын немесе оқушының жеке қажеттіліктеріне бейімделген бағдарламаны қамтиды. Бұл студентке өз қарқынымен білім алуға, оқытылатын тақырыпқа тереңірек үңілуге және нәтижеге тезірек жетуге мүмкіндік береді. Тапсырманың мысалы: «Сізге қиын бағдарламалау тапсырмасын таңдаңыз. Оны шешу үшін оқытушымен жеке жұмыс жасаңыз».

Сабақ кезеңдері бойынша қолданылатын негізгі бірнеше әдістерге тоқталсақ:

1. Prezi – бұл интерактивті онлайн таныстырылымдарын құруға болатын қызмет түрі. Prezi мүмкіндіктері бейсызықтық құрылыммен таныстырылымдардың жаңа түрлерін құруға мүмкіндік береді. Бағдарлама бір ғана слайдтан тұрады, оны path деп атайды. Бір паздың үстіне өзімізге керекті ақпаратымызды қойып, оны зум арқылы жақындатып, алыстатып көре аламыз. Паздың үстіне әртүрлі суреттермен видеоларды да жүктеп қоюға болады. Прези жүріп тұру үшін оның уақытын қойып, музыкамен ойнатуға болады. Президің әртүрлі эскиздері бар, оның ішінде 3D эскиздері де берілген. Бағдарламамызды жасап бітіргеннен кейін интернет желісінен жүктеп алып, кез- келген компьютерде көрсете аламыз. Бағдарламаның бір жақсысы оған арнайы бағдарламаны орнатудың қажеті жоқ.

2. Веб – квест бұл – ресурстар мен интернет мәліметтерінің негізінде шешілетін проблемалы тапсырмалар. Шет тілін қашықтықтан оқыту барысында, жобаларды, талқылауларды даярлау барысында қолданылады. Ол рөлдік элементтер бар проблемалы ізденушілік–шығармашылық тапсырмалар даярламаларына негізделген, бұл Интернет қызметтері мен ақпараттық ресурстарды қолданып орындауға арналған. Күнделікті оқытушының сабақ түсіндіру процесін азайтып, білім алушылардың өздігінен жұмыс жасауына ыңғай жасайды. Тапсырмалар кез келген түрде ұсынылуы мүмкін, ауызша, эссе, веб – парақша және т.б.

Веб – квест технологиясын пайдалану процесі:

- Білім алушылардың қызығушылығын ашу;
- Оқыту мотивациясын арттыру;
- Әр түрлі ақпарат түрлерін қолдану (графика, видео, бейне, дыбыс);
- Ситуациялық тапсырмаларды көрсету;
- Білім алушыларды ақпараттық мәдениетке үйретуге жол ашады.

3. Quizlet – оқыту модульдерін құру. Кез келген адам басқа пайдаланушылар жасаған Quizlet бағдарламасын зерттеу үшін және өз оқу модульдерін жасау үшін қолдана алады. Сіз сондай-ақ модульдерді достарыңызбен, сыныптастарыңызбен немесе өз білім алушыларыңызбен бөлісе аласыз.

Егер сіз өте ерекше нәрсе зерттесеңіз немесе өз мазмұныңызды сыныптастар немесе білім алушылар тобымен бөліскіңіз келсе, басқа пайдаланушылар жасаған модульдермен айналысудан гөрі өз модульдеріңізді жасауыңыз мүмкін. Модульдерді жасау үшін алдымен тіркелу және тіркелгіні жасау керек.

Сіз мәтіні бар модульдерді жасауға, суреттерді қосуға (тегін тіркелгілері бар пайдаланушылар біздің галереядан суреттерді пайдалана алады, ал ақылы пайдаланушылар – бізден немесе өзіңіз жүктеуіңізге болады) немесе диаграммалары бар модульдерді жасай аласыз.

4. Kahoot – бұл ойын түрінде оқытуға арналған тегін платформа, каллобративті оқыту режиміндегі сұрақтар мен тесттер, онлайн викториналар үшін жаңа қызмет. Кез келген оқыту пәніне және кез келген жасқа қолайлы. Kahoot қосымшаларының көмегімен қорытынды, сабақты бекіту және аралық аттастацияларды өткізу үшін, тексеру сынақтарын әзірлеу.

Білім алушылардың білімін тексеруде, жаңа сөздер мен терминдер үйренуде, ережелерді еске сақтауда аталған әдісті қолдану білім алушылардың есте сақтауын жақсартады. Бұл сайт–электронды білім тексеру жолы. Білім алушы бұл жұмысты мұғалімнің қатысуымен немесе өзі жеке үйде де, сыныпта да орындай алады. Жұмысты орындап болған соң, дұрыс бұрыстығы тексеріліп, ұпай беріледі.

Жұмыстың маңыздылығы:

- тез арада негізгі мәліметтер есте қалады;
- өз білімін тексереді;
- уақыт пен жылдамдыққа жұмыс жасайды;
- қызығушылығы артады.

Сайттың функциялары:

Flashcards – карточкалармен түсіндіру;

Learn – классикалық тестке жауап беру.

Сынақтың үш түрі бар:

- классикалық тест;
- ашық тест;
- дұрыс немесе қате деген жауапты тест.

Платформа – тегін. Оқыту процесінде өте ыңғайлы және ұтымды уақытты пайдалануға тиімді әдіс – тәсілдер.

Белсенді оқыту әдістерін қолдану оқу мотивациясының деңгейін арттырады, білім алушылардың танымдық белсенділігін белсендіреді, өз бетінше білім алу қабілетін дамытады, топпен жұмыс істеу дағдыларын дамытады және коммуникативті дағдыларды қалыптастырады және дамытады.

Әдебиеттер тізімі:

1. Білім туралы Қазақстан Республикасының 2007 жылғы 27 шілдедегі № 319 Заңы https://adilet.zan.kz/kaz/docs/Z070000319_
2. «Қазақ» газеті/ Бас редактор Ә.Нысанбаев.– Алматы: «Қазақ энциклопедиясы» Бас редакциясы, 1998. – 560 б.
3. Жұмабаев М. Педагогика. Мағи баспасы, 2022. – 180 б.
4. Әбілқасымова А.Е. Математиканы оқытудың теориясы мен әдістемесі: дидактикалық–әдістемелік негіздері. – Алматы: Мектеп, 2014. – 224 б.
5. Жұмалиева Л. Д. Орта мектепте математикалық есептерді шығаруды оқытудың әдістемелік негіздері// математика PhD диссертация. Алматы, 2017. – 124 б.

УДК 37.004

ИСПОЛЬЗОВАНИЕ ЦИФРОВЫХ ТЕХНОЛОГИЙ В СОВРЕМЕННОМ ОБРАЗОВАТЕЛЬНОМ ПРОЦЕССЕ

Бикбулатова Анна Валентиновна,
учитель информатики, педагог–эксперт
КГУ «Школа–лицей №1 отдела
образования города Костаная»
Управления образования акимата
Костанайской области,
г.Костанай, Казахстан
E–mail: anna.bikbulatova@inbox.ru

Радченко Татьяна Александровна,
магистр естественных наук, старший
преподаватель кафедры физики,
математики и цифровых технологий
КРУ им.А.Байтұрсынұлы,
г.Костанай, Казахстан
E–mail: Tanya_rad81chen@mail.ru

Аңдатпа

Ақпараттық технологиялардың дамуымен және қазіргі еңбек нарығының талаптарының өзгеруіне байланысты білім беру кеңістігінде цифрлық технологияларды қолдану мәселесі өзекті болып отыр. Білім беру процесінде қолданылатын әртүрлі цифрлық құралдар мен ресурстар оқушылардың жан–жақты дамуына, олардың практикалық дағдыларын кеңейтуге және оқуға деген ынтасын арттыруға бағытталған. Білім беру кеңістігіндегі цифрлық технологиялары оқу процесінің тиімділігі мен тиімділігін арттырудың, сондай–ақ оқытушылардың жұмысын жеңілдетудің ажырамас шарты болып табылатынын атап өтуі маңызды. Осы тұрғыда автор заманауи білім беру трансформациялаудың негізгі артықшылықтарын жоспарлы түрде талдау жасаған.

Түйінді сөздер: цифрлық технологиялар, білім беру процесі, инновациялар, Қазақстан Республикасы.

Аннотация

С развитием информационных технологий и изменением требований современного рынка труда, вопрос применения цифровых технологий в образовательном пространстве становится весьма актуальным. Разнообразные цифровые инструменты и ресурсы, применяемые в образовательном процессе, направлены на всестороннее развитие учащихся, расширение их практических навыков и повышение мотивации к обучению. Важно отметить, что цифровые образовательные технологии в образовательном пространстве становятся неотъемлемым условием для повышения эффективности и результативности учебного процесса, а также для облегчения работы преподавателей. В данном контексте автором проанализированы основные преимущества трансформации современного образования.

Ключевые слова: цифровые технологии, образовательный процесс, инновации, Республика Казахстан.

Abstract

With the development of information technologies and changing requirements of the modern labor market, the issue of the use of digital technologies in the educational space is becoming very relevant. A variety of digital tools and resources used in the educational process are aimed at the comprehensive development of students, expanding their practical skills and increasing motivation to learn. It is important to note that digital educational technologies in the educational space are becoming an essential condition for improving the efficiency and effectiveness of the educational process, as well as for facilitating the work of teachers. In this context, the author analyzes the main advantages of the transformation of modern education.

Key words: digital technologies, educational process, innovations, Republic of Kazakhstan.

Современный образовательный процесс устойчиво переплетен с информационной средой, где информация является неременной составляющей. В век информационных технологий, создание и развитие цифровой образовательной среды является важной и актуальной задачей.

С осознанием важности и перспектив изменений в современном мире, в декабре 2017 года Республика Казахстан приняла решение о запуске Государственной программы «Цифровой Казахстан». Данная программа была разработана с учетом новых потребностей и возможностей, которые цифровая среда предоставляет для эффективного обучения и развития населения страны.

Основными целями Программы стали ускорение темпов развития экономики республики и улучшение качества жизни граждан, а также создание условий для перехода экономики на принципиально новую траекторию – цифровую экономику будущего.

Система образования является одним из основных стержней государственной программы «Цифровой Казахстан». Важность цифровизации в сфере образования также подчеркнута в Послании Президента Республики Казахстан Касым–Жомарта Токаева народу Казахстана «Экономический курс справедливого Казахстана» [1]. В своем послании Президент особо выделил вопросы цифровизации и внедрения инноваций как основные приоритеты страны.

Современное образование немыслимо без цифровых технологий, которые являются неотъемлемым компонентом образовательного процесса.

Так, в настоящее время в современных учебных учреждениях широко используются инновационные технологические платформы, которые позволяют эффективно передавать знания, обеспечивая взаимодействие всех участников процесса обучения, в том числе синхронному и асинхронному обмену информацией.

При осуществлении эффективной организации учебного процесса с использованием передовых цифровых технологий, преимущества новшества очевидны [2]. Их можно проиллюстрировать следующим образом (рис.1):

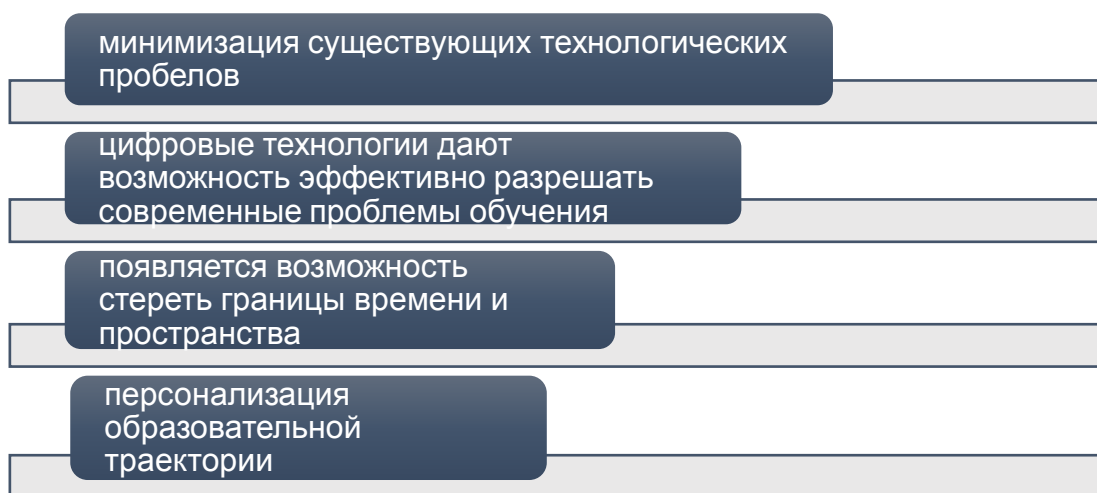

Рисунок 1. Использование цифровых технологий в образовательном процессе

Цифровизация – это объективный, неизбежный процесс, который невозможно остановить. Процесс цифровой трансформации учреждений является ответом на развитие новых информационных технологий и их активное распространение по всему миру [3].

Как мы видим, цифровые технологии активно применяются для усовершенствования процесса обучения и взаимодействия. Они несравнимы с традиционной системой образования и поэтому играют важную роль в формировании мышления молодого поколения.

Применение результатов и компонентов цифровизации (рис. 2) на практике позволит добиться большей эффективности, чем традиционные формы управления. Переход к цифровым технологиям – это построение совершенно нового типа общества и экономики, основанного на компьютерах и знаниях.

Рисунок 2. Цифровые технологии в образовании

Механизмом перехода на новую парадигму обучения является цифровое обучение на основе интеграции педагогических и информационно–коммуникационных технологий, обеспечивающее радикальное повышение эффективности обучения на основе информационно–проективной деятельности.

Сегодня новые траектории развития образования признано приоритетным направлением Постановления Правительства Республики Казахстан развития образования Республики Казахстан «Об утверждении Концепции развития дошкольного, среднего, технического и профессионального образования Республики Казахстан на 2023 – 2029 годы» [4].

За счет развития образования происходит трансформация традиционного учебного процесса в познавательную деятельность по приобретению знаний и умений по изучаемой дисциплине, а также универсальных – поиск, отбор, анализ, организация и представление информации, использование полученной информации для решения конкретных жизненных задач, способы информационно–коммуникационного взаимодействия, являющихся составной частью информационной культуры личности, так необходимой для полноценной жизни и деятельности в информационном пространстве.

В настоящее время в Казахстане практически все образовательные учреждения оборудованы компьютерной техникой, которая активно используется в образовательных целях. Вместе с развитием профессиональных навыков педагогов расширяются их возможности для эффективного преподавания и передачи учебного материала обучаемым.

Так, в стране существует единая платформа с электронным учебным контентом BILIMLand.kz. Образовательные ресурсы представлены на трех языках –

казахском, русском и английском. Их доступ можно получить как в онлайн, так и в офлайн режиме. В тех школах, где интернет отсутствует или его скорость недостаточна, все материалы хранятся на специальном сервере. Платформа содержит более 40 тыс. Электронных уроков и более 1 млн. мультимедийного материала по школьным предметам.

Созданная в рамках программы «Цифровой Казахстан» образовательная платформа Kundelik.kz, объединяет все возможности электронного документо–оборота в сфере образования между всеми участниками образовательного процесса. Платформа существует с 2014 года, и в настоящее время к ней подключены все государственные школы (около 7000) в Казахстане.

Отметим, что платформа постоянно совершенствуется и обновляется. Интерактивные уроки по школьным предметам, содержат обучающие видео, разнообразные упражнения, симуляторы, контрольные тесты, поурочные планы уроков и активное сообщество педагогов.

Использование цифровых технологии позволяют представлять материал с использованием видео–, аудио– и других форматов, а также приложений, что способствует лучшему пониманию и запоминанию уроков. Визуализация материала бывает полезна в точных науках, а прослушивание и просмотр отрывков оригинальных произведений позволяют улучшить восприятие литературных произведений. Кроме того, сочетание в процессе обучения разных методик и техник способствует более глубокому раскрытию темы и удержанию внимания школьников. Программы и приложения для обучения помогают и запоминанию материала учениками. К примеру, приложение для мобильных устройств по изучению иностранного языка можно использовать по дороге в школу, на переменах или в любой другой момент, что делает обучение легким и доступным.

Также, с помощью цифровых технологий учителя могут удобным и привычным образом общаться с родителями учеников, а также обмениваться опытом и идеями с коллегами. Более 80% учителей являются пользователями социальных сетей и приложений для общения. Этот привычный формат коммуникации многие используют и в профессиональных целях.

Создание системы электронного обучения (e–learning) в Республике Казахстан, направлено на обеспечение равных возможностей доступа всех участников образовательного процесса к высококачественным цифровым ресурсам и инновационным технологиям, способствующим массовому развитию современного образования.

Таким образом, внедрение цифровых образовательных ресурсов является эффективным способом активизации обучающихся, стимулирования их интереса к учебному процессу, а также улучшения уровня образования. Кроме того, применение цифровых ресурсов позволяет преподавателям развивать свою компетентность и повысить профессиональный уровень и разнообразить формы образовательных коммуникаций.

Комплексное применение инновационных и современных цифровых технологий в образовательном процессе необходимо для повышения качества образования, успешного оперирования современными электронными ресурсами, подготовки конкурентоспособных специалистов, готовых осуществлять свою профессиональную деятельность в мире глобальных технологических изменений и других современных вызовов.

Список литературы:

1. Послание Главы государства Касым–Жомарта Токаева народу Казахстана «Экономический курс Справедливого Казахстана» от 1 сентября 2023 года – Режим доступа URL:

<http://president.kz/ru/poslanie-glavy-gosudarstva-kasym-zhomarta-tokaeva-narodu-kazahstana-ekonomicheskij-kurs-spravedlivogo-kazahstana-18588> (дата обращения: 23.01.2023).

2. Акимова О.Б., Щербин М.Д. Цифровая трансформация образования: своевременность учебно-познавательной самостоятельности обучающихся // Инновационные проекты и программы в образовании. 2018. №1. С. 27–34.

3. Mashg'ulot turi: ma'ruza 1–Mavzu: Raqamli texnologiyalar haqida tushuncha. Mavzu rejasi. – Режим доступа URL: <https://hozir.org/mashgulot-turi-maruza-1-mavzu-raqamli-texnologiyalar-haqidatu.html> (дата обращения: 23.01.2023).

4. Постановление Правительства Республики Казахстан от 28 марта 2023 года № 249 «Об утверждении Концепции развития дошкольного, среднего, технического и профессионального образования Республики Казахстан на 2023 – 2029 годы» – Режим доступа URL: <https://adilet.zan.kz/rus/docs/P2300000249> (дата обращения: 24.01.2023).

ӘӘЖ 735.21

ЖАҢА АҚПАРАТТЫҚ ТЕХНОЛОГИЯЛАРДЫ САБАҚТА ҚОЛДАНУДЫҢ МАҢЫЗЫ

Борибаев Айбар Кайржанович

Қостанай облысы әкімдігі білім басқармасының
«Қостанай қаласы білім бөлімінің
А.М. Горький атындағы гимназиясы»
Коммуналдық мемлекеттік мекемесі
Қазақ тілі мен әдебиеті мұғалімі

Жаудебева Алма Аскарвна

"Үндестік" жеке мекемесі
Қазақ тілі мен әдебиеті мұғалімі
E-mail: Aibar.81@mail.ru

Аңдатпа

Ақпараттандыру технологиясының дамуы кезеңінде осы заманға сай білімді, әрі саналы оқушы дайындау оқытушының басты міндеті болып табылады. Қоғамдағы ақпараттандыру процесстерінің қарқынды дамуы жан-жақты, жаңа технологияны меңгерген жеке тұлға қалыптастыруды талап етеді. Осы ретте, мақалада жаңа ақпараттық технологияларды сабақта қолданудың маңыздылығы қарастырылған. Оқытудың ақпараттық-коммуникативтік және интерактивтік технологияларының бағыттарын жүзеге асыруда жасалған жұмыс нәтижелері көрсетілген.

Түйінді сөздер: ақпараттық технология, оқыту үрдісінің функциялары, ақпараттық-коммуникациялық технологиялар

Аннотация

В период развития информационных технологий главной задачей учителя является подготовка образованного и умного ученика в соответствии со временем. Стремительное развитие информационных процессов в обществе требует формирования личности, хорошо владеющей новыми технологиями. При этом в статье рассматривается важность использования новых информационных технологий на уроках. Показаны результаты работы, проведенной по реализации направлений информационно-коммуникативных и интерактивных технологий образования.

Ключевые слова: информационные технологии, функции учебного процесса, информационно-коммуникационные технологии

Abstract

In the period of the development of information technology, the main task of the teacher is to prepare an educated and intelligent student in accordance with the times. The rapid development of information processes in society requires the formation of an individual who is well-versed in new technologies. At the same time, the article considers the importance of using new information technologies in the classroom. The results of the work carried out in the implementation of the directions of information-communicative and interactive technologies of education are shown.

Key words: *information technology, functions of the teaching process, information and communication technologies*

Қазіргі таңда еліміздің білім жүйесінде жаңашылдық қатарына ақпараттық кеңістікті құру енгізілді. Ақпараттандыру жағдайында оқушылар мен білімгерлер меңгеруге қажет білім, білік, дағдының көлемі күннен күнге артып, мазмұны өзгеріп отыр. Білім беру жүйесінде ақпараттық–коммуникациялық технологияларды қолдану арқылы білімнің сапасын арттыру, білім беру үрдісін модернизациялаудың тиімді тәсілдері пайдаланылуда және одан әрі жетілдірілуде. Оқытудың жаңа ақпараттық–коммуникациялық технологияларын меңгеру – қазіргі заман талабы. ХХІ ғасыр – ақпараттық технология ғасыры. Қазіргі қоғамдағы білім жүйесін дамытуда ақпараттық – коммуникациялық технологиялардың маңызы зор. Білім беруді ақпараттандыру және пәндерді ғылыми – технологиялық негізде оқыту мақсаттары алға қойылуда..

Білім – болашақ бағдары, кез–келген маман даярлайтын оқу орынның басты міндеттерінің бірі – жеке тұлғаның құзіреттілігін дамыту. Құзірет – оқушының жеке және қоғам талаптарын қанағаттандыру мақсатындағы табысты іс–әрекетіне қажетті білім дайындығына әлеуметтік тапсырыс.

Құзыреттілік – оқушының әрекет тәсілдерін жан–жақты игеруінен көрінетін білім нәтижесі.

Ақпараттық құзыреттілік – бұл жеке тұлғаның әртүрлі ақпаратты қабылдау, табу, сақтау, оны жүзеге асыру және ақпараттық – коммуникациялық технологияның мүмкіндіктерін жан–жақты қолдану қабілеті. Оқушылардың түпкілікті құзіреттіліктері – білім берудің жаңа нәтижелер. Құзіреттілікті оқушының пән бойынша игерген білім, білігінің жинағы деп қабылдауға келмейді. Ол – оқу нәтижесінде өзгермелі жағдайда меңгерген білім, білік, дағдыны тәжірибеде қолдана алу қабілеті болып табылатын жаңа сапа[1].

Ақпараттық құзіреттілікті қалыптастырудың басты мақсаты – оқушыларды ақпаратты беру, түрлендіру және оны қолдану білімдерімен қаруландыру, олардың компьютерлік технологияны өз қызметтеріне еркін, тиімді пайдалана алу қабілеттерін қалыптастыру.[2]

Қазіргі заман талабына сай адамдардың мәлімет алмасуына, қарым–қатынасына ақпараттық–коммуникациялық технологиялардың кеңінен қолданысқа еніп, жылдам дамып келе жатқан кезеңінде ақпараттық қоғамды қалыптастыру қажетті шартқа айналып отыр. Ақпараттық қоғамның негізгі талабы – оқушыларға ақпараттық білім негіздерін беру, логикалық ойлау–құрылымдық ойлау қабілеттерін дамыту, ақпараттық технологияны пайдалану дағдыларын қалыптастыру және оқушы әлеуметінің ақпараттық сауатты болып өсуі мен ғасыр ағымына бейімделе білуге тәрбиелеу, яғни ақпараттық қоғамға бейімдеу.

Ақпараттық технология – қазіргі компьютерлік техника негізінде ақпаратты жинау, сақтау, өңдеу және тасымалдау істерін қамтамасыз ететін математикалық және кибернетикалық тәсілдер мен қазіргі техникалық құралдар жиыны.

Коммуникация – ақпаратты тасымалдап жеткізу әдістері мен механизмдерін және оларды жазып жинақтап жеткізу құрылғыларын қамтитын жалпы ұғым.

Ақпараттық–коммуникативтік технология жағдайындағы жалпы оқыту үрдісінің функциялары: оқыту, тәрбиелеу, дамыту, ақпараттық болжамдау және шығармашылық қабілеттерін дамытумен анықталады.

Оқытудың ақпараттық–коммуникативтік және интерактивтік технология–ларының бағыттары:

- а) электронды оқулықтар;
- ә) телекоммуникациялық технологиялар;
- б) мультимедиялық және гипермәтіндік технологиялар;
- в) қашықтықтан оқыту (басқару) Интернет.

Ақпараттық–коммуникативтік технологияны оқу–тәрбие үрдісіне енгізуде мұғалім алдына жаңа бағыттағы мақсаттар қойылады:

- Өз пәні бойынша оқу–әдістемелік электронды кешендер құру, әдістемелік пәндік Web –сайттар ашу;
- Жалпы компьютерлік желілерді пайдалану;
- Бағдарламалау ортасында инновациялық әдістерді пайдаланып, бағдарламалық сайттар, құралдар жасау. (мультимедиялық және гипермәтіндік технологиялар).

Қашықтықтан оқыту (Internet желісі) барысында өздігінен қосымша білім алуды қамтамасыз ету.

Ақпараттық технологиялардың бірі – интерактивтік тақта, мультимедиялық және он–лайн сабақтары.

Жаңа ақпараттық технологияларды сабақта қолдану келесі нәтижелерге жеткізеді:

1. Оқушыларға еркін ойлауға мүмкіндік береді;
2. Тіл байлығын дамытады;
3. Өз ойын жеткізуге, жан–жақты ізденуге үйретеді;
4. Шығармашылық белсенділігін арттырып, ұжымда бірігіп жұмыс істеуге тәрбиелейді.
5. Өз бетімен білім алатын, ақпараттық технологияларды жақсы меңгерген, білімді жеке тұлғаны қалыптастырады[3].

Интерактивтік оқыту – бұл, ең алдымен оқушы мен мұғалімнің қарым–қатынасы тікелей жүзеге асатын сұхбаттасып оқыту болып табылады. Сабақтағы интерактивтік әрекет өзара түсіністікке, өзара әрекетке, қатысушының әрқайсысына қажет есепті бірлесіп шешуге алып келетін – ұйымдастыру және сұхбаттасып қарым–қатынас жасауды дамытуды ұсынады. Ақпараттық–коммуникациялық технологияны дамыту білім берудің бір бөлігі. Соңғы жылдары заман ағымына сай күнделікті сабаққа компьютер, электрондық оқулық, интерактивті тақта қолдану жақсы нәтиже беруде. Білім беру жүйесі электрондық байланыс, ақпарат алмасу, интернет, электрондық пошта, телеконференция, Он–line сабақтар арқылы іске асырылуда. [3]

Бүгінгі күні инновациялық әдістер мен ақпараттық технологиялар қолдану арқылы оқушының ойлау қабілетін арттырып, ізденушілігін дамытып, қызығушылығын тудыру, белсенділігін арттыру ең негізгі мақсат болып айқындалады.

Сабақта ақпараттық–коммуникациялық технологияларды пайдаланудың тиімділігі:

- оқушының өз бетімен жұмысы;
- аз уақытта көп білім алып, уақытты үнемдеу;
- білім–білік дағдыларын тест тапсырмалары арқылы тексеру;
- шығармашылық тапсырмалар орындау;
- қашықтықтан білім алу мүмкіндігінің туындауы;
- қажетті ақпаратты жедел түрде алу мүмкіндігі;
- іс–әрекет, қимылды қажет ететін пәндер мен тапсырмаларды оқып үйрену;
- қарапайым көзбен көріп, қолмен ұстап сезіну немесе құлақ пен есту мүмкіндіктері болмайтын табиғаттың таңғажайып процестерімен әр түрлі тәжірибе нәтижелерін көріп, сезіну мүмкіндігі;
- оқушының ой–өрісін дүниетанымын кеңейтуге де ықпалы зор.

Ақпараттық–коммуникациялық технологиялар жеке тұлғаның құзыреттілігін дамыту құралы: Қазіргі білім беру ісінің басты шарттарының бірі болып оқушының өзіне керекті мәліметті өзі іздеп табуына үйретіп, олардың өз оқу траекторияларын өзінің таңдай білуі есептеледі. Менің ойымша, ақпараттық–білім беру ортасын

жобалаудағы басты мақсат оқушының өздігінен оқуға талаптандыру, яғни ізденімпаздыққа үйрету болып саналады[4].

Осылайша оқыту құралдарының бірі – электрондық оқулық. Ол оқушыларды даралай оқытуда жаңа информацияларды жеткізуге, сондай-ақ игерілген білім мен біліктерді тесттік бақылауға арналған программалық құрал.

Білім беру жүйесінде электронды оқулықтарды пайдаланып, үлкен табыстарға жетуге болады. Электронды оқулықтарды пайдалану барысында оқушы екі жақты білім алады: біріншісі – пәндік білім, екіншісі – компьютерлік білім. Электронды оқулықтарды пайдалану оқушының өз бетінше шығармашылық жұмыс жасауына, теориялық білімін практикамен ұштастыруына мүмкіндік береді. Электронды оқулық арқылы оқушы көптеген қосымша материал ала алады, осы алған мәліметтерін компьютерден көргендіктен есінде жақсы сақтайды, өз бетінше жұмыс жасау қабілеті қалыптасады. Осылайша жас ұрпақты оқытуда инновацияны пайдаланудың – шығармашылық жетістіктің негізгі көзі.

Электрондық оқулықпен оқытудың негізгі мақсаты–оқыту үрдісін үздіксіз және толық деңгейін бақылау, сонымен қатар ақпараттық–ізденіс қабілетін , шығармашылық қабілетін дамыту. Мұның тиімді жағы: электронды оқулықта әр сабаққа арналған бейне көрініс, анықтама сөздік, диктант, тест тапсырмаларын , қайталау сұрақтарын пайдалана аламыз. Электронды оқулықты қолдану арқылы сабақта техникалық құралдарды, дидактикалық материалдарды қолдану тиімділігі, оқушының пәнге қызығушылығы, білім, білік, дағды деңгейін қалыптастыруы, білімнің тереңдігі, тексеру түрлері, бағалауы, практикалық дағдыларды игеруі артады. Оқушылардың өздері де алынған ақпаратты көшіріп алып, онымен өз ыңғайына қарай жұмыс істей алады.

Қорыта келе, ұстаз үшін нәтижеге жету шәкіртінің білімді болуы ғана емес, білімді өздігінен алуы және алған білімдерін қажетіне қолдану болып табылады. Бүгінгі бала – ертеңгі жаңа әлем. Бүгінгі күні ақпараттар ағымы өте көп. Ақпараттық ортада жұмыс жасау үшін кез келген педагог өз ойын жүйелі түрде жеткізе алатындай, коммуникативті және ақпараттық мәдениеті дамыған, интерактивтік тақтаны пайдалана алатын, Он–лайн режимінде жұмыс жасау әдістерін меңгерген мұғалім болуы тиіс. Заман талабына сай жаңа технология әдістерін үйрету, бағыт–бағдар беруші – мұғалімдерміз. Оқушылардың жаңа тұрмысқа, жаңа оқуға, жаңа қатынастарға бейімделуі тиіс. Осы үрдіспен бәсекеге сай дамыған елдердің қатарына ену ұстаздар қауымына зор міндеттер жүктелетінін ұмытпауымыз керек.

Әдебиеттер тізімі:

1. Иманбаева А., Оқу–тәрбие үрдісін ақпараттандыру ділгірлігі. Қазақстан мектебі, №2, 2000ж. 45б.
2. Байтилеуова Г., «Ақпараттық технологиялардың тиімділігі». Қазақстан мектебі. 2008 ж. №6
3. Қазақстан Республикасы білім беруді дамытудың 2011–2020 жылдарға арналған мемлекеттік бағдарламасы
4. Мұхамбетжанова С.Т., Мелдебекова М.Т. Педагогтардың ақпараттық – коммуникациялық технологияларды қолдану бойынша құзырлылықтарын қалыптастыру әдістемесі. Алматы: ЖШС «Дайыр Баспа», 2010 ж.

УДК 371.2

ДИСТАНЦИОННОЕ ОБУЧЕНИЕ ПО ОБРАЗОВАТЕЛЬНОЙ ПЛАТФОРМЕ ONLINE МЕКТЕП В КГУ «ОСНОВНАЯ СРЕДНЯЯ ШКОЛА №14 ОТДЕЛА ОБРАЗОВАНИЯ ГОРОДА КОСТАНАЯ

Бровкина Надежда Петровна,
магистр, заместитель директора по НМР,
учитель начальных классов
КГУ «Основная средняя школа №14 отдела
образования города Костаная» Управления образования
акимата Костанайской области. г. Костанай
E-mail: brovkinanadezda@yandex.kz

Козка Асем Калдыбековна,
магистр, заместитель директора по ИКТ, учитель информатики
КГУ «Основная средняя школа №14 отдела
образования города Костаная» Управления образования
акимата Костанайской области. г. Костанай
E-mail: asem05kz@gmail.com

Аңдатпа

Мақала негізгі орта мектеп шеңберінде қашықтықтан оқыту кезеңінде Online Мектеп білім беру платформасын пайдалану перспективасының өзекті мәселесіне, bilimland сайтында орналастырылған дайын сабақтарды, сондай-ақ мектеп мұғалімдері жасаған интерактивті және бейне сабақтарды пайдалану арқылы білім беру процесін ұйымдастырудың ерекшеліктеріне арналған. Мақалада ресурстарға қол жетімділікті жақсарту, сондай-ақ қашықтықтан оқыту және білімді меңгеру және бірлесіп жұмыс істеу арқылы оқу сапасын жақсарту үшін жаңа технологияларды пайдаланудың артықшылықтары көрсетілген. Мектептің Online Мектеп платформасындағы тәжірибесі оқушылардың өз бетінше, мобильді және жауапты болатынын көрсетеді. Оқу уақыты мен оқу қарқынын еркін бөлу, жұмсақ жұмыс режимі – мұның бәрі терең білімге кепілдік береді. Ал жұмыс барысында алған өзіндік жұмыс дағдысы оқушыға өзінің білім беру жолының одан әрі траекториясын құруға көмектеседі.

Түйінді сөздер: Online Мектеп, bilimland, білім беру платформалары, қашықтықтан оқыту.

Аннотация.

Статья посвящена актуальной проблеме перспективы использования образовательной платформы Online Мектеп в период дистанционного обучения в рамках основной средней школы, особенностям организации образовательного процесса через использование готовых уроков, размещенных на сайте bilimland, а также интерактивных и видеуроков, созданных педагогами школы. В статье отображены преимущества использования новых технологий для повышения качества обучения за счет улучшения доступа к ресурсам, а также удаленного обучения и усвоения знаний и совместной работы. Опыт работы школы по платформе Online Мектеп показывает, что учащиеся становятся более самостоятельными, мобильными и ответственными. Свободное распределение учебного времени и темпа обучения, щадящий режим работы – все это гарантирует глубокие прочные знания. А приобретенный в ходе работы навык самостоятельной работы поможет ученику выстроить дальнейшую траекторию своего образовательного пути.

Ключевые слова: Online Мектеп, bilimland, образовательные платформы, дистанционное обучение.

Abstract

The article is devoted to the current problem of the prospects for using the Online Mektep educational platform during the period of distance learning within the framework of a basic secondary school, the peculiarities of organizing the educational process through the use of ready-made lessons posted on the bilimland website, as well as interactive and video lessons created by school teachers. The article shows the benefits of using new technologies to improve the quality of learning through improved access to resources, as well as remote learning, knowledge acquisition and collaboration. The school's experience with the Online Mektep platform shows that students become more independent, mobile and responsible. Free

distribution of study time and pace of learning, gentle work schedule – all this guarantees deep, lasting knowledge. And the skill of independent work acquired during work will help the student build the further trajectory of his educational path.

Key words: *Online Mektep, bilimland, educational platforms, distance learning.*

Дистанционное обучение занимает всё большую роль в образовательном процессе. Современное образование невозможно без Интернета, который прочно вошел в нашу жизнь.

В условиях пандемии и строгого карантина возникли жизненно важные вопросы, касаемые обучения и образования в целом. И эта необходимость привела к поискам новых методов освоения знаний и технологий обучения. [1]

Дистанционное обучение через образовательные платформы – это процесс получения знаний и навыков удаленно с использованием специальных онлайн-платформ. Такой подход позволяет ученикам изучать материалы, выполнять задания и взаимодействовать с преподавателями и другими студентами с любой точки мира, не выходя из дома. [2]

Образовательных платформ на сегодняшний день большое количество, это: Skype, Zoom, Google classroom, электронный журнал Күнделік, Google meet и т.д. Основной платформой, используемой педагогами нашей школы, является образовательная платформа Online Mektep.[3] Данный образовательный интернет-ресурс содержит готовые электронные учебно-методические комплексы на казахском и русском языках по обязательным предметам с 1 по 11 класс.

Online Mektep – это виртуальная онлайн школа, в которой на дистанционной основе проходят обучение учащиеся школ Казахстана, которая является разработкой платформы Bilimland. Online Mektep находится внутри сайта Bilimland.kz и используется для комплексного обучения по всем предметам школьной программы. Цифровой образовательный ресурс Online Mektep включает в себя видеоуроки, аудиоматериалы, визуальные изображения, конспекты, интерактивные упражнения и задания, симуляторы, глоссарии и объяснения.

Основной задачей, которую выполняет данная платформа, является обеспечение учащихся разнообразным материалом, который подаётся в интерактивном формате, что позволяет педагогам быть не трансляторами знаний, а проводниками в освоении знаний учащимися.

Online Mektep включает в себя возможность просмотра видеоурока с помощью средств самой платформы. После просмотренного урока можно закрепить знания на практике и получить соответствующий полученным знаниям бал и соответствующий комментарий со стороны педагога.

Каждый урок в Online Mektep сделан по алгоритму адаптивного обучения и имеет 3 уровня и 9 подуровней заданий. Все уроки разработаны большинством преподавателей Назарбаев интеллектуальных школ. Если подросток не до конца усвоил материал, можно вернуться к уроку и пересмотреть его в записи. Видеосвязь, хорошо организованная на Online Mektep, позволяет напрямую задавать вопросы учителю, также задавать вопросы учителю можно с помощью удобного чата.

На основе Online Mektep, согласно поурочного планирования, педагогический коллектив школы разрабатывает учащимся опорные конспекты с ссылками на видеоуроки, интерактивные уроки, собственно разработанные видеоуроки, онлайн-уроки и онлайн-конференции, которые возможно проводить на двух видеоплатформах: ZOOM и Online Mektep.

Опорный конспект согласно изучаемой теме содержит: основной текстовый материал, ссылки на видео, аудио материал и на телевидение уроков на канале Ел-Арна, вставки демонстрационного материала, схемы, таблицы, диаграммы, которые позволяют охватить весь изучаемый материал. Проверка понимания и закрепления

изученного материала осуществляется на заданиях, которые в Online Mектеp представлены в широком диапазоне – это задания с выбором одного и более ответов, задания с выпадающим списком ответов, задания на сопоставление.

Особым интересом у педагогов и учащихся пользуются интерактивные уроки. Главное отличие интерактивных уроков заключается в том, что педагог составляет их самостоятельно, исходя из особенностей класса, т.к. в нашей школе наравне с общеобразовательными классами обучаются дети с особыми образовательными потребностями. Интерактивные упражнения и задания рассчитаны на так называемые интерактивные подходы. Такая форма работы позволяет педагогам создавать суммативные работы, на основании которых происходит оценивание результатов обученности учащихся. [4]

В последнее время все большее количество педагогов выбирают для ведения уроков создание своих собственных видеоуроков. Причины для этого могут быть самыми разными. Не все готовые видеоуроки удовлетворяют потребностям класса и изучаемому материалу, а также восприятие урока от педагога, объяснение которого знакомо и понятно ребятам, будет усваиваться лучше и урок будет более эффективным. Видеоуроки позволяют сделать акцент на материале, который требует более детального рассмотрения и освоения, который может включать в себя наряду с теоретическим материалом визуальную демонстрацию практической деятельности. Данная платформа позволяет осуществлять эффективную обратную связь с учащимися через комментарии, формативное оценивание.

На платформе Online Mектеp предусмотрена возможность разработки внеклассных мероприятий, на основе которых осуществляется внеурочная деятельность, развивающая познавательный интерес, кругозор, любознательность, самостоятельность учащихся.

Можно сколько угодно отвергать дистанционное обучение, только от этого ничего не изменится. Надо учиться проводить дистанционные уроки, чтобы они были максимально эффективными для учеников и минимально трудоемкими для учителя.

Не будем отрицать факт, что очное обучение намного лучше удаленного обучения, однако и дистанционный формат не столь уж бесполезен или даже вреден, как многие утверждают. Просто надо понять, что формат этот другой, и проводить дистанционные уроки надо по-другому, не так, как в классе у доски. А для этого необходимо шагать в ногу со временем, исходя из потребностей создавшейся нынешней ситуации. Америку открывать не требуется. Как только учитель овладеет некоторыми инструментами и приемами, он поймет, что обучение в дистанционном формате не так страшно и вовсе не бесполезно.

В целом, дистанционное обучение через образовательные платформы является эффективным способом получения знаний и навыков на удалении. Это особенно полезно для тех, кто не имеет возможности посещать учебные заведения или хочет изучить новую область знаний в свободное время.

Список литературы:

1. Джусубалиева Д.М., Цифровая компетентность—необходимое условие в подготовке будущих учителей в условиях дистанционного обучения. – Ж. «Известия КазУМОиМЯ имени Абылай хана». – Сер. Пед.науки. – Том 58, №3. –2020. – Алматы: изд–во КазУМОиМЯ им. Абылай хана, 2020. – С. 1– 4.
2. Корнеева Н. Ю., Корнеев Д. Н., Лоскутов А. А., Уварина Н. В. Технология модульного обучения как инструмент созидания индивидуальной образовательной траектории обучающегося. / Н. Ю. Корнеева, Д. Н. Корнеев, А. А. Лоскутов, Н. В. Уварина// Вестник Челябинского государственного педагогического университета. – 2016. – С.49–53.
3. <https://onlinemekter.org>

4. Корнеев Д.Н., Корнеева Н.Ю., Саламатов А.А. Инклюзивная компетентность педагога профессионального обучения: от идеи к диссеминации педагогического опыта. – ж. Современные наукоемкие технологии. – 2016. – № 5–1. – С. 116–120.

УДК 371.268

**ИСПОЛЬЗОВАНИЕ «CASE STUDY» В СИСТЕМЕ РАБОТЫ
ПО ПОВЫШЕНИЮ ПЕДАГОГИЧЕСКОГО МАСТЕРСТВА УЧИТЕЛЯ
(на примере обучающего марафона по совершенствованию навыков работы с
автоматизированной информационной системой «Kundelik.kz»)**

**Брунер Светлана Васильевна,
Годова Мария Владимировна,**
заместители директора КГУ «Гимназия имени
А.М.Горького отдела образования
города Костаная» УОАКО
Костанай, Республика Казахстан
E-mail: ksv183@gmail.com

Аннотация

Повышение педагогического мастерства учителей является непрерывным процессом сопровождающим образовательную деятельность. Авторы рассматривают возможности непрерывного повышения уровня профессионального мастерства учителя, в том числе и при работе с цифровыми ресурсами для совершенствования навыков работы с автоматизированной информационной системой «Kundelik.kz», на рабочем месте с применением Case Study.

Ключевые слова: Case Study, автоматизированная информационная система «Kundelik.kz», профессиональное мастерство, формирование разнонаправленных компетенций.

Аңдатпа:

Мұғалімдердің педагогикалық шеберлігін арттыру білім беру қызметін сүйемелдейтін үздіксіз процесс болып табылады. Авторлар мұғалімнің кәсіби шеберлік деңгейін үздіксіз арттыру мүмкіндіктерін, оның ішінде автоматтандырылған ақпараттық жүйемен жұмыс істеу дағдыларын жетілдіру үшін цифрлық ресурстармен жұмыс істеу кезінде де қарастырады "Kundelik.kz", Case Study көмегімен жұмыс орнында.

Түйінді сөздер: Case Study, автоматтандырылған ақпараттық жүйе "Kundelik.kz", кәсіби шеберлік, көп бағытты құзыреттерді қалыптастыру.

Abstract

Improving the teachers' pedagogical skills is a continuous process accompanying educational activities. The authors consider the possibilities of continuous improvement of the teachers' professional skills, including when working with digital resources to improve skills in working with an automated information system "Kundelik.kz", in the workplace using Case Study.

Key words: Case Study, automated information system "Kundelik.kz", professional skills, the formation of multidirectional competencies.

Необходимость повышения качества подготовки педагогических кадров требует постоянного совершенствования и наращивания педагогического мастерства в соответствии с тенденциями развития мирового образовательного пространства в рамках устойчивого развития общества.

Требования, предъявляемые обществом к учителю, как специалисту с высшим педагогическим образованием, за последние годы существенно изменились. Учитель должен ясно осознавать ценность образования, в совершенстве знать собственный предмет, методiku его преподавания, педагогику и психологию, использовать лично–ориентированные педагогические технологии и обладать мотивацией к развитию своей личности.

Современный учитель–профессионал должен:

- не только в совершенстве владеть своим предметом, но и видеть место каждого участника в педагогическом процессе, уметь организовывать деятельность учащихся, предвидеть ее результаты и корректировать возможные отклонения;
- обладать готовностью к формированию ключевых компетенций учащихся (ценностно–ориентационной, общекультурной, учебно–познавательной, коммуника–тивной, информационной, социально–личностной и др.), следовательно, самому владеть данными компетенциями;
- уметь осуществлять духовно–нравственное, гражданско–патриотическое, поликультурное, экологическое и здоровьесберегающее воспитание учащихся. [1]
- «Образование в течение всей жизни» станет залогом успешного профессионального развития педагогов в быстро меняющемся мире развитых технологий, кроме того будет служить ориентиром дальнейшего профессионального развития и образования выпускников гимназии. Уже сейчас недостаточным является использование знаний, полученных на одном определенном этапе профессиональной деятельности.

Знания и навыки, полученные при получении педагогического образования, не могут гарантировать успеха на протяжении всей профессиональной деятельности. Успешное профессиональное развитие будет подразумевать постоянное обновление навыков и знаний, чтобы соответствовать стремительно растущим профессиональным требованиям, меняющимся привычным с моделями образования, работы и жизни в целом.

Как показал наш опыт работы, наиболее эффективным является процессная организация обучения – то есть обучение, осуществляемое в ходе непосредственного выполнения профессиональной деятельности (обучение на рабочем месте, наставничество, работа «ментор + подопечный», работа в командах над реализацией различных проектов, рабочие встречи, школа передового опыта и т.д.), при котором сохраняется способность к автономному и стабильному функционированию в динамично меняющейся образовательной среде города, области, республики благодаря богатому опыту, быстрому восприятию изменений, постоянному мониторингу состояния внутренней и внешней среды.

Существует много форм деятельности, которые результативно применяются в гимназии имени А.М.Горького, однако «Case Study» (Кейс – стади) доказал свою эффективность на практике. «Case Study» – это техника обучения, использующая описание реальных ситуаций (case – случай, англ.). Обучающиеся должны проанализировать практическую ситуацию, разобраться в сути проблем, предложить возможные решения и выбрать лучшее из них. Кейс – стади является универсальным средством формирования разнонаправленных компетенций, что объясняется большим потенциалом метапредметности и профессиональной ориентированности данной технологии. [2] Однако, технология кейс – стади является весьма трудоёмкой, так как работа с ней включает несколько этапов:

- подготовка кейса,
- самостоятельная работа педагогов с кейсом,
- анализ практической ситуации в подгруппе (микрогруппе),
- межгрупповая дискуссия,
- подведение итогов.

В то же время, сохраняется четкая «привязка» обучения педагогов к их практической деятельности, ведь каждый раз в набор кейсов можно включать типичные педагогические ситуации, вызывающие затруднения у большинства учителей.

В качестве примера приведем кейсы, предложенные для проведения обучающего марафона на занятие с педагогами по совершенствованию навыков работы с автоматизированной информационной системой Kundelik.kz.

Педагогам были предложены следующие кейсы:

Кейс 1

- Название: Домашнее задание
- Описание: В текущем учебном году в Вашей нагрузке один из уроков проводится с делением на подгруппы. Согласно расписания уроки проходят в понедельник целым классом, во вторник по подгруппам, в среду целым классом.
- Поставленные задачи: Каким образом можно задать домашнее задание с понедельника на вторник или со вторника на среду, не испортив статистику Күнделік?

Кейс 2

- Название: Комментарии к уроку;
- Описание: В классе, в котором Вы преподаёте предмет, есть несколько обучающихся не выполняющих общие требования к уроку: нет домашних заданий, нет тетради, отсутствие подготовки к уроку.
- Поставленные задачи: Какими инструментами электронного журнала Күнделік Вы воспользуетесь и как, чтобы оповестить родителя ученика об этом?

Кейс 3

- Название: Формативное оценивание;
- Описание: На уроке Вы провели письменную работу, на проверку которой требуется время.
- Поставленные задачи: По какому алгоритму Вы будете действовать, чтобы с одной стороны не нарушить правила и требования к своевременности заполнения электронного журнала, а с другой стороны – сохранить соответствие темы, указанной в КТП электронного журнала, и баллов, выставленных за работу на том же уроке?

Кейс 4

- Название: Отчёты;
- Описание: Сегодня Вы провели 12 уроков, после проведения уроков заполнили журналы. Администратор электронного журнала указала Вам на то, что не все графы Вашего отчёта 100%.
- Поставленные задачи: По какому алгоритму Вы будете добиваться 100% отчёта, без помощи администратора?

Кейс 5

- Название: Активность родителей и обучающихся;
- Описание: В последнее время успеваемость обучающихся резко снизилась. Чтобы понять степень вовлеченности родителей и обучающихся классный руководитель решает проверить «последний вход» родителя и «последний просмотр дневника ребёнка».
- Поставленные задачи: Как помочь классному руководителю сделать это оперативно и в кратчайшие сроки?

Задачей для микрогрупп учителей является составление алгоритма действий, апробация избранного алгоритма на практике с осуществлением входа в автоматизированную информационную систему Kundelik.kz, презентация алгоритма и ответы на вопросы.

Обучающий марафон имел целью восполнить пробелы в знаниях учителей гимназии, а также ознакомить педагогов с новыми возможностями, появившимися в системе электронного журнала в новом учебном году. Как показала практика, разработка кейсов должна быть основана на проблемах, возникающих у достаточно

большой группы учителей, варианты решения могут применяться повсеместно всеми членами педагогического коллектива, задачи, поставленные перед участниками обучения должны быть сформулированы для каждого педагогического коллектива индивидуально, чтобы не терять актуальности, которая приведет к снижению мотивации работы педагогов во время обучающих марафонов.

Использование «Case Study» имеет явные преимущества перед простым изложением материала, широко используемым в традиционной системе обучения и консультирования педагога на рабочем месте. [3] Разбирая кейс, наши учителя фактически получают на руки готовое решение, которое можно применить в аналогичных обстоятельствах. Увеличение в «багаже» педагога проанализированных кейсов, увеличивает вероятность использования готовой схемы решений к сложившейся ситуации, формирует навыки и готовность решения более серьезных проблем.

Публичное представление предполагает презентацию решений кейса группе, что к тому же вырабатывает навыки публичной деятельности и участия в дискуссии.

Список литературы:

1. Галян С.В., Зворыгина О.И. Технология кейс–стади как способ формирования профессиональных компетенций будущих педагогов // Вестник Сургутского государственного педагогического университета. 2018. С. 42–48.
2. Плотников М.В. Технология Case–study [Текст]: монография / М.В. Плотников, О.С. Чернявская, Ю.В. Кузнецова. – Н. Новгород, 2014. – 208 с.
3. Долгоруков А. Метод case–study как современная технология профессионально–ориентированного обучения. – URL: <http://www.evolkov.net/case/case.study.html>

УДК 372.8

ИСПОЛЬЗОВАНИЕ ИНФОРМАЦИОННО-КОММУНИКАЦИОННЫХ ТЕХНОЛОГИЙ НА УРОКАХ БИОЛОГИИ: ОПЫТ ВНЕДРЕНИЯ

Букатич Ирина Николаевна

Педагог-модератор
КГУ «Общеобразовательная школа №5
имени Бауыржана Момышулы» УОАКО
E-mail: Irinak0997@mail.ru

Гаджиева Татьяна Александровна

Педагог-модератор
КГУ «Общеобразовательная школа №5
имени Бауыржана Момышулы» УОАКО
E-mail: tanushka_17x@mail.ru

Аңдатпа

Педагогикалық және әдістемелік қоса көрсету инновациялық құрал ретінде консалтинг түрінде көрінеді. Мақалада білім беру қызметін жүйелі басқару ретінде консалтингтің негізгі ұғымы қарастырылады.

Түйін сөздер: *кәсіптік-педагогикалық білім, ғылыми-педагогикалық консалтинг, ғылыми-педагогикалық қоса көрсету мен қолдаудың мазмұны, консалтинг түрлері, педагогтардың консалтингтік нысандары мен әдістері.*

Аннотация

В современных условиях наступающего технологического прогресса, цифровизация свое влияние уже с самого раннего возраста детей. В статье рассматриваются основные методы цифровизации в образовательном процессе, из опыта работы.

Ключевые слова: цифровизация, профессионально-педагогическое образование, образовательная среда, технологии в образовательном процессе.

Abstract

In today's conditions of advancing technological progress, digitalization has its influence from the youngest age of children. The article discusses the main methods of digitalization in the educational process, from personal work experience.

Key words: digitalization, professional and pedagogical education, educational environment, technologies in the educational process.

Цель образования заключается в индивидуальном развитии учащихся путем стимулирования у них универсальных учебных навыков, обеспечения благоприятных условий для проявления творческих способностей и получения практического опыта.

Сегодня одна из главных педагогических задач заключается в внедрении новаторских методов и подходов в образовательный процесс. Главная цель состоит в том, чтобы помочь учащимся не только усвоить определенные знания, навыки и умения в определенной области деятельности, но и развить их творческий потенциал.

В современных условиях наступающего технологического прогресса, цифровизация все больше и больше проявляет свое влияние уже с самого раннего возраста детей. Внедрение системы образования, основанной на цифровых платформах, требует пошагового подхода, который должен сохранить в себе и материальные бумажные носители, чтобы удовлетворить желания общества. Суть данного исследования заключается в том, чтобы сохранить историческое наследие, с акцентом на новаторские методы и подходы.

Все окружающее нас творчество – архитектура, техника, предметы быта и одежда – создано руками настоящих художников. Человеку необходимо развивать пространственное мышление, чтобы стать частью этого созданного пространства. Одним из способов развития пространственного мышления является изучение и использование графических образов, включая рисунок. [1]

Как же обеспечить успешное развитие творческих способностей учащихся? Ответ прост – образовательный процесс должен быть основан на деятельности, цель которой – развивать личность обучающихся через освоение универсальных навыков. Пассивное получение знаний не способствует развитию ребенка, он должен активно действовать. Задача образования заключается в создании условий, которые помогут активизировать интерес учащихся к изобразительному искусству, развить их фантазию и творческое мышление, раскрыть их воображение и чувство прекрасного.

Поднят вопрос о том, как обеспечить качественное обучение для каждого ученика и дать возможность для его развития и реализации потенциала, а также как повысить мотивацию к обучению.

Учебный процесс должен быть перестроен, чтобы учитывать эти аспекты. В настоящее время чаще всего используется метод объяснений и иллюстраций, когда учитель стоит перед классом и объясняет тему, а затем проводит опрос. Однако с изменениями необходимо уделять большее внимание взаимодействию между учениками и учителем, а также между самими учениками. Ученик должен играть активную роль в образовательном процессе. И на сегодняшний день есть дети, которые остаются незамеченными во время урока. И что если они не услышали и не поняли ничего?

Основным отличием современного подхода является ориентация на результаты освоения образовательных программ. Результаты включают не только знания в предметной области, но и умение применять эти знания на практике.

Заметьте, как быстро меняется современный мир! Едва учителя, ученики и их родители привыкли к новым информационным технологиям в образовании, как теперь заговорили о технологиях информационного и коммуникационного обучения. Пока мы разбирались в различиях и определяли, как использовать новые возможности, в школах уже появились новые интерактивные технические средства, которые существенно продвигают обучение вперед.

Цифровая школа, новая образовательная среда, открытое информационное пространство – эти концепции теперь стали неотъемлемой частью нашей реальности.

Вы знаете что: планшеты, айпады, мобильные телефоны, смарт-часы, виртуальная реальность – все это уже неотъемлемая часть повседневной жизни современных учащихся.

Цифровые технологии непрерывно меняют нашу жизнь. Благодаря интернету мы можем без труда делать покупки, проводить видео-конференции, заказывать такси и многое другое.

Таким образом, мы все живем в цифровой среде, и это влияет и на образование. Наша цифровая реальность стремительно развивается. Теперь на уроках показ презентаций, видеороликов, аудиоприложений не вызывает изумления. Цифровые технологии – это неотъемлемая часть образования в 21 веке. Современному педагогу необходимо быть владеющим компьютерной техникой также, как авторучкой или мелком для работы на уроке. Он должен быть знаком с информационными технологиями и уметь применять их в своей методике обучения. То, что было эффективным вчера, может уже не справляться с современными задачами. В каждую эпоху учителям приходится сталкиваться с новыми проблемами и находить компетентные решения. Учитель – это тот, кто организывает образовательный процесс в реальном классе с реальными учениками. От того, как этот процесс будет организован и осуществлен, зависит и образовательный результат. [2]

Использование информационно-коммуникационных технологий на уроках изобразительного искусства открывает новые горизонты. Теперь главным делом становится не передача фактов, а развитие творческих способностей и оказание возможности для раскрытия потенциала личности. ИКТ становятся не самой целью, а средством, помогающим достичь поставленной цели урока. [3]

Сегодняшние дети обладают отличными навыками работы с компьютером, легко ориентируются в цифровом мире и активно используют разнообразные электронные устройства в повседневной жизни. Однако, важно правильно использовать эти умения в образовательном процессе, чтобы изменить формат преподавания и обучения, сделать учебный процесс более эффективным и интересным. [4]

Любой, даже известный материал, когда представлен в виде аудиовизуального контента, приобретает новую перспективу и выглядит иначе, чем мы ожидали.

Наша цель: Обеспечение высокого качества образования с помощью цифровых технологий.

Задачи уроков:

1. Адаптировать образовательный процесс к потребностям каждого ученика.
2. Развивать учебную самостоятельность и ответственность детей.
3. Обеспечить наглядность и качественную визуализацию учебного материала

4. Предоставить школьникам разнообразные инструменты для продуктивной работы.

Внедрение цифровых технологий происходит в следующих направлениях:

1. Создание презентаций для уроков.
2. Работа с интернет-ресурсами.
3. Использование готовых обучающих программ.

Цифровые образовательные ресурсы могут включать в себя фотографии, видеоматериалы, модели, игры, карты, презентации и многое другое.

ЦОР можно разделить на: простые (документы в форматах MS Office, HTML, PDF и др., иллюстрация в формате JPEG, аудиозапись, видеозапись) и сложные (электронный учебный курс по определенному предмету (программе), система тестирования, тематический каталог, программы, позволяющие работать на уроке в режиме онлайн со всем классом фронтально: padlet. Canva. Jamboard, Educaplay, Kahoot и др.[5]

Led панель - это такой визуальный ресурс, который помогает нам излагать новый материал очень живо и увлекательно. Благодаря разнообразию материалов, которые можно использовать на интерактивной доске, учащиеся гораздо быстрее усваивают пройденный материал. Качество уроков заметно улучшается.

Led панель - представляет собой современное образовательное средство, которое обеспечивает эффективный процесс обучения нового поколения. В сочетании с проектором и компьютером она функционирует как огромный сенсорный экран. Путем использования электронного маркера в качестве мыши, педагог может управлять любым приложением на компьютере прямо с доски – открыть, отредактировать и сохранить файлы. С помощью специального программного обеспечения можно вносить пометки и комментарии на любое изображение на экране, выделять ключевые моменты, импортировать и преобразовывать графические объекты, а также использовать готовые изображения-шаблоны. Все изображения вместе с пометками можно сохранять на компьютере, распечатывать и отправлять по электронной почте. Led панель не только отображает содержимое компьютера, но и предоставляет возможность преподавателю активно управлять процессом презентации.

Мы выделили следующие преимущества использования LED панели:

-Вовлечение учащихся в учебный процесс: дети прекрасно ориентируются в цифровом мире и активно используют различные электронные устройства в повседневной жизни.

-Возможность работы с различными приложениями и ресурсами, ориентированными на потребности различных возрастных групп.

-Экономия времени на уроке. Разнообразные материалы для урока, такие как диаграммы, рисунки, тесты, таблицы и музыка, могут быть подготовлены заранее, сохранены, распечатаны и использованы на последующих занятиях. Работа учащихся также сохраняется, что позволяет сравнивать и редактировать результаты и многое другое.

-Led панель позволяет использовать одновременно изображения, текст, звук, видео, ресурсы Интернета и другие материалы, оказывая воздействие на все системы человека одновременно (зрительную, слуховую, кинестетическую).

- На доске можно рисовать и делать заметки поверх любых приложений и веб-ресурсов, переключаться между режимами демонстрации и записи на доске, сохраняя при этом оба вида материала. Также есть возможность повторного воспроизведения материала в любой последовательности на уроке. Возможности анимации и мультимедиа позволяют увеличить интерес учащихся к представляемому материалу.

- Знания, полученные учениками на уроках, лучше усваиваются и запоминаются при систематической проверке и закреплении. Использование интерактивных тестов и творческих заданий позволяет проводить опросы в режиме реального времени и мгновенно демонстрировать результаты ученикам.

- Можно создать базу записей, различных материалов, тестов, самостоятельных и контрольных работ, что позволит каждому ученику в любое время возвращаться к материалам урока, изучать пропущенные темы и проверять себя.

Использование Led панели предоставляет ученикам бесчисленные возможности для активного участия в коллективной работе. Она стимулирует их творческое мышление, позволяя исправлять и изменять любые элементы демонстрационного материала. Кроме того, наличие предварительно подготовленных шаблонов и геометрических форм позволяет быстро создавать орнаменты, конструкции и многое другое.

Работа с Led панелью повышает усвоение материала учениками, делая процесс обучения более интересным и захватывающим, чем обычная доска или печатный материал. Важно отметить, что использование мультимедийных программ не исключает традиционные методы обучения, а дополняет их на всех этапах: ознакомление, тренировка, применение и контроль. Компьютеры не только значительно повышают эффективность обучения, но и стимулируют учеников к самостоятельному изучению предмета.

Современные исследования показывают, что в памяти человека остается:

- 1/4 услышанного материала;
- 1/3 увиденного;
- 1/2 услышанного и увиденного одновременно;
- 3/4 материала, когда ученик активно вовлечен в процесс обучения.

Информационно-коммуникационные технологии (ИКТ) являются средством организованного взаимодействия между обучающимися и обладают динамичным визуальным отображением процесса мышления. Они стимулируют учащихся к изучению и использованию точного языка, развивают вариативное мышление и способность анализировать, систематизировать и обобщать информацию. Кроме того, они способствуют развитию рефлексии, позволяя ученикам рассмотреть позиции других и сравнить их собственное мнение.

Таким образом знание классических и современных систем отображения информации позволит выпускнику школы применять программные инструменты при создании графических изображений в проектной деятельности. Ученики развивают модельно-конструктивную деятельность, которая увлекает их и способствует развитию образного мышления.

Список литературы:

1. Гликман И.Э. Подготовка к творчеству: учебное исследование школьников // Методист. – 2007. - №7. – С. 45-48.
 2. Евладова Е.Б. Возможности дополнительного образования по развитию интеллектуального и творческого потенциала детей //Дополнительное образование. – 2001. - №5. – С.4-7.
 3. Проснякова Т.Н. Методические рекомендации к учебнику «Уроки мастерства». – Самара: Корпорация «Федоров», 2006. – 64 с.
- Интернет-ресурсы:
4. <http://smallbay.ru/autograf.html> – просветительский и образовательный ресурс.
 5. <http://school-collection.edu.ru/> - Единая Коллекция Цифровых образовательных ресурсов.

УДК 372.8

ЦИФРОВЫЕ ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫЕ РЕСУРСЫ НА УРОКАХ РУССКОГО ЯЗЫКА И ЛИТЕРАТУРЫ КАК АКТУАЛЬНОЕ СРЕДСТВО ПОВЫШЕНИЯ ИНТЕРЕСА УЧАЩИХСЯ К ИЗУЧАЕМЫМ ДИСЦИПЛИНАМ

Винникова Лидия Васильевна

педагог–исследователь, учитель русского языка и литературы КГУ «Общеобразовательная школа №16 отдела образования города Костаная» Управления образования акимата Костанайской области,
г.Костанай, Казахстан
E–mail: lidia_vinnikova_88@mail.ru

Кравченко Ольга Александровна

педагог–исследователь, учитель русского языка и литературы КГУ «Общеобразовательная школа №16 отдела образования города Костаная» Управления образования акимата Костанайской области,
г.Костанай, Казахстан
E–mail: aleksandrovna2975@mail.ru

Аннотация

Цифровые образовательные ресурсы (ЦОР) на уроках русского языка и литературы становятся все более актуальными. Они позволяют сделать процесс обучения более интересным и интерактивным, а также способствуют повышению мотивации учащихся.

***Ключевые слова:** Интернет, электронный учебник, образовательные платформы, canva, Onlinemektep, игры, мультимедийные презентации, интерактив.*

Аңдатпа

Цифрлы білім беру ресурстары (ЦБР) орыс тілі мен әдебиет сабақтарында өзекті болып келеді. Олар оқыту процесін қызықты және интерактивті етеді, сонымен қатар оқушылардың мотивациясын арттырады.

***Негізгі сөздер:** Интернет, электронды оқулық, білім беру платформалары, canva, OnlineMektep, ойындар, мультимедиалық презентациялар, интерактивтілік.*

Abstract

Digital educational resources (DER) are becoming increasingly relevant in Russian language and literature lessons. They make the learning process more interesting and interactive, and also contribute to increasing students' motivation.

***Key words:** Internet, e–textbook, educational platforms, Canva, Online Mektep, games, multimedia presentations, interactivity.*

Цифровая трансформация образования сегодня является одним из ключевых направлений развития современного общества. В связи с этим цифровизация активно внедряется в учебный процесс на всех уровнях образования и на всех изучаемых дисциплинах. Сегодня, когда каждый школьник является активным пользователем социальных сетей, используемые учителем на уроках педагогические и организационные технологии должны выходить на новый уровень. Поэтому цифровые технологии позволяют существенно улучшить качество обучения, сделать его более интересным и доступным для учащихся. [1] Использование цифровых ресурсов (ЦОР) на уроках позволяет учителю разнообразить формы работы, повысить мотивацию учащихся и уровень их вовлеченности в учебный процесс. Какие же ЦОР используют на своих уроках учителя русского языка и

литературы общеобразовательной школы? Что мы можем порекомендовать нашим коллегам?

Одной из наиболее популярных форм ЦОР является использование электронных учебников и образовательных платформ. Электронные учебники содержат более актуальную информацию, чем бумажные, и позволяют учителю оперативно обновлять учебный материал. Кроме того, электронные учебники доступны для учащихся в любое время и в любом месте, что повышает их самостоятельность и ответственность за свое обучение. Одной из отечественных платформ, содержащих школьные учебники по всем предметам и классам, является okulok.kz. Здесь любой учитель или ученик могут без труда скачать нужный вариант учебника. Преимуществом электронных учебников для учителя становится еще и то, что при подготовке к уроку учитель может использовать материалы разных авторов и издателей. Следовательно, задания на уроках будут разнообразными, направленными на развитие всех речевых видов деятельности, более интересные ученикам всех возрастов. [2]

Также на уроках нами активно используются мультимедийные презентации, которые позволяют визуализировать учебный материал и сделать его более понятным для учащихся. С помощью презентаций учитель может демонстрировать изображения, видео, аудиофайлы и другие материалы, которые помогут учащимся лучше усвоить информацию. На уроке литературы невозможно обойтись без качественных наглядных материалов: портретов писателей, иллюстраций к художественным произведениям, картин соответствующих эпох. И тут на помощь нам пришла платформа Canva.

Canva – это онлайн-платформа для графического дизайна, которая позволяет создавать визуальные материалы, такие как рабочие листы, коллажи, таблицы, презентации, видеоролики и многое другое. Платформа предлагает широкий выбор шаблонов, стоковых изображений, шрифтов и других инструментов для дизайна. К тому же у данной платформы есть отдельная подписка для учителей, позволяющая бесплатно получить разнообразный инструментарий для

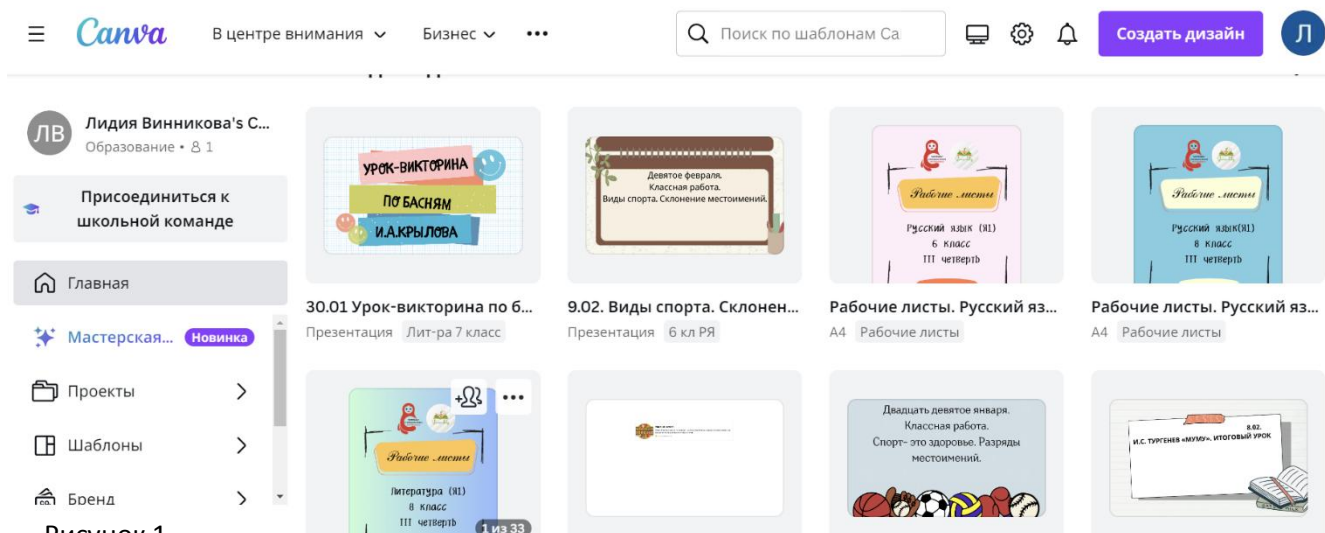

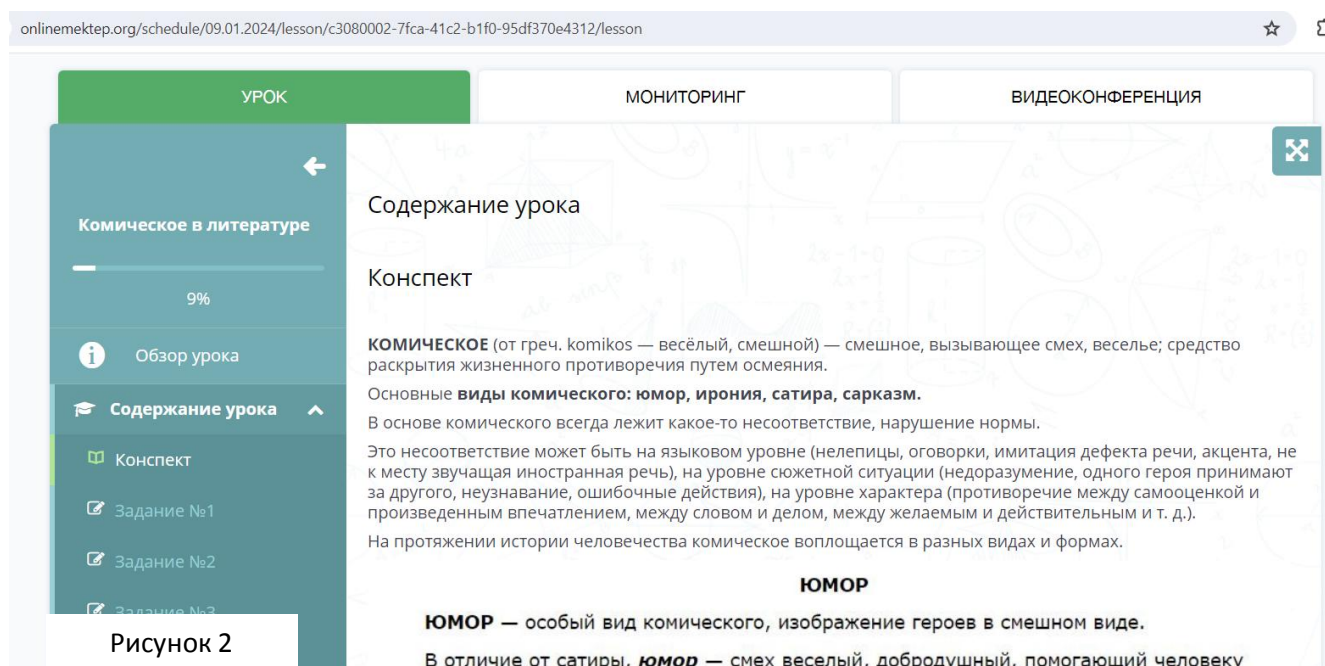
Рисунок 1

создания образовательных продуктов.

В своей учебной деятельности уже не первый год мы используем именно эту платформу для создания мультимедийных презентаций. Преимущества данного ЦОР неоспоримы. Во-первых, большое разнообразие шаблонов, картинок, фотографий, фигурных стрелок. Кроме того, в ресурсах Canva можно найти готовые шаблоны для проведения активных видов работ на уроке, способствующих

развитию критического мышления: фиш–боун, кластеры, диаграммы Венна, пирамиды, блок–схемы. Во–вторых, удобность в использовании: презентации сохраняются в личном аккаунте. Можно дома подготовить необходимые для урока наглядности, а на самом уроке просто открыть презентацию в Интернете. В–третьих, в презентацию легко можно добавить видео и аудиоматериалы или ссылки на них. Используем данную платформу и в формате интерактивной доски. Любой ученик, пройдя по подготовленной учителем ссылке, может принять участие в работе. Также ЦОР, созданные в Canva используются для организации дистанционного обучения. Благодаря такой онлайн–платформе ученики могут получать доступ к учебным материалам в любое удобное для них время, а учителя – контролировать процесс обучения и оказывать поддержку ученикам.

Еще одним не менее значимым ЦОР в работе учителя русского языка и литературы является платформа Onlinemektep, позволяющая учителю не только получить доступ к готовым ресурсам, но и создавать свои.

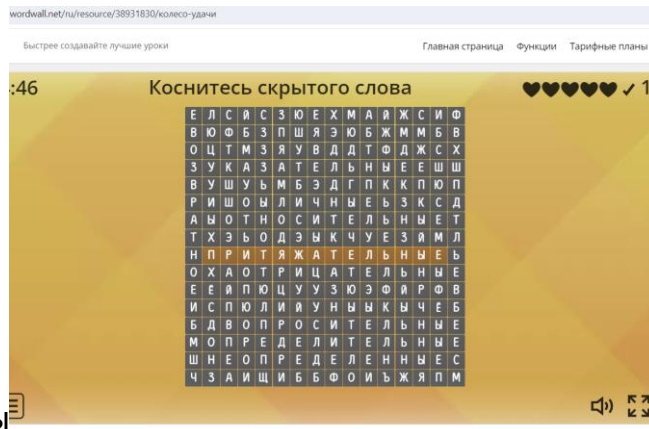
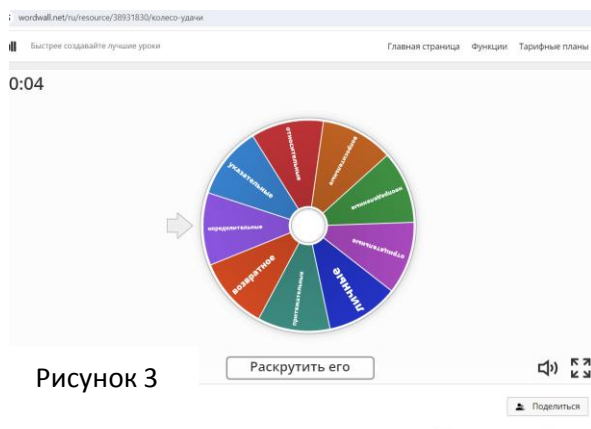

The screenshot shows the Onlinemektep platform interface. At the top, there are three tabs: 'УРОК' (Lesson), 'МОНИТОРИНГ' (Monitoring), and 'ВИДЕОКОНФЕРЕНЦИЯ' (Video Conference). The main content area is titled 'Содержание урока' (Lesson Content) and 'Конспект' (Summary). The lesson title is 'Комическое в литературе' (Comics in Literature) with a progress indicator at 9%. Below the title, there is a section for 'Обзор урока' (Lesson Overview) and a list of tasks: 'Содержание урока' (Lesson Content), 'Конспект' (Summary), 'Задание №1' (Task №1), 'Задание №2' (Task №2), and 'Задание №3' (Task №3). The main text discusses the concept of 'КОМИЧЕСКОЕ' (Comical) and its types: 'ЮМОР, ирония, сатира, сарказм' (Humor, irony, satire, sarcasm). It explains that comedy is based on some kind of discrepancy or violation of norms. The text also defines 'ЮМОР' (Humor) as a special kind of comical, depicting heroes in a funny way, and distinguishes it from 'сатира' (satire), which is a happy, kind, and helpful laughter.

Помимо того, что выполнение заданий на платформе Onlinemektep помогает ученикам повысить свой уровень успеваемости, данный ЦОР имеет одно актуальное современное преимущество. У каждого ученика ведется накопление BilimBonus. Такого рода соревновательное явление призывает учеников к активному выполнению заданий. А задания учитель может подготовить самые разнообразные: выбрать один или несколько правильных ответов, установить соответствие, выделить цветом слова, соответствующие определенным условиям, восстановить последовательность и многое другое.

А для активной проверки изученного материала или домашнего задания используем ресурсы цифровых платформ wordwall, Kahoot!, LearningApps. Ученики всех классов с удовольствием решают интерактивные кроссворды, играют в мини–игры «Истина/ложь», ищут зашифрованные слова, разгадывают анаграммы. Wordwall – это одна из образовательных онлайн–платформ, которая предлагает широкий спектр инструментов для обучения русскому языку и литературе. Она включает в себя такие функции, как создание интерактивных заданий, тестирование знаний учащихся, отслеживание прогресса и многое другое. Wordwall также предоставляет возможность создавать собственные курсы и делиться ими с

другими пользователями. По созданной учителем ссылке ученики дома или на уроке решают задания. Применение таких заданий повышает интерес к обучению. К тому же мини-игры помогают всем ученикам включиться в образовательный процесс независимо от уровня подготовленности и успеваемости. Играть любят все!

современном образовательном процессе. Они помогают учителям разнообразить уроки, сделать их более интересными и интерактивными для учащихся. Также ЦОР позволяют учителям контролировать процесс обучения, отслеживать прогресс учеников и своевременно корректировать учебные программы. [3] Модернизация и цифровизация системы образования предъявляет новые требования к воспитанию и обучению подрастающего поколения, внедрению новых подходов. А цифровые образовательные технологии открывают широкие возможности для оптимизации деятельности современного учителя и создания современной предметно-развивающей среды на уроках.

Список литературы:

1. Саменова Ф., Кинова Ж., Орынханова Г. Цифровые образовательные ресурсы как обеспечение нового качества образования. – Г. Алматы, Педагогикалық ғылымдар сериясы. №2 (71) 2022.
2. Ибраев Т.К. Теоретико-методологические аспекты социально-образовательной сферы в условиях реформирования. – Астана.: Проспект, 2017. –157 с.
3. Кондакова М.Л. Смешанное обучение: ведущие образовательные технологии современности / М.Л. Кондакова, Е.В. Латыпова [Электронный ресурс]. URL: <http://vestnikedu.ru/2013/05 /smeshannoe-obuchenie-vedushhie-obrazovatelnyie-tehnologii-sovremennosti/>.

УДК 372:159

НАУЧНО-ПЕДАГОГИЧЕСКИЙ ПОТЕНЦИАЛ СМЕШАННОГО ОБУЧЕНИЯ В РАЗВИТИИ САМОРЕГУЛЯЦИИ СТАРШЕКЛАСНИКОВ

Волкодавова Зауре Даулетбековна

магистрант 2 курса ОП М701101–Педагогика и психология педагогического института им. У.Султангазина КРУ имени А. Байтұрсынұлы, г.Костанай, Казахстан
E-mail: zaure.m.91@mail.ru

Смаглий Татьяна Ивановна

кандидат педагогических наук, ассоциированный профессор кафедры педагогики, психологии и специального образования педагогического института им. У.Султангазина

КРУ имени А. Байтұрсынұлы, г. Костанай, Казахстан
E-mail: smagliy56@mail.ru

Аннотация

Статья посвящена изучению педагогических основ смешанного обучения. Цель исследования состояла в теоретическом обосновании потенциала смешанного обучения в развитии саморегуляции старшеклассников. Полученные результаты могут быть использованы в практической деятельности педагогов–психологов для разработки программ тренингов.

Ключевые слова: саморегуляция, психолого–педагогическая поддержка, развитие, навыки саморегуляции, старшеклассники.

Аңдатпа

Мақала аралас оқытудың педагогикалық негіздерін зерттеуге арналған. Зерттеудің мақсаты жоғары сынып оқушыларының өзін–өзі реттеуін дамытуда аралас оқытудың әлеуетін теориялық тұрғыдан негіздеу болды. Алынған нәтижелерді педагог–психологтардың оқу бағдарламаларын жасаудағы практикалық іс–әрекетінде пайдалануға.

Түйін сөздер: өзін–өзі реттеу, психологиялық–педагогикалық қолдау, дамыту, өзін–өзі реттеу дағдыларын, жоғары сынып оқушылары.

Abstract

The article is devoted to the study of the pedagogical foundations of blended learning. The purpose of the study was to theoretically substantiate the potential of blended learning in the development of self-regulation in high school students. The results obtained can be used in the practical activities of educational psychologists to develop training programs.

Key words: self-regulation, psychological and pedagogical support, formation of self-regulation skills, high school learners.

Современное образование ставит перед собой задачу не только передачи знаний, но и развития навыков, необходимых для успешной адаптации в быстро меняющемся мире. Один из ключевых аспектов, требующих особого внимания, – это развитие саморегуляции учащихся, особенно старшеклассников, что играет решающую роль в их учебной успешности и будущем профессиональном становлении.

Смешанное обучение, сочетающее в себе традиционные методы обучения и онлайн–ресурсы, представляет собой важную методологию, способную значительно повлиять на процесс обучения и развитие учащихся. В этом контексте, использование смешанного обучения, объединяющего традиционные методы обучения с онлайн–ресурсами, представляет собой перспективный подход к развитию саморегуляции учащихся старших классов.

Один из ключевых аспектов, отличающих смешанное обучение, заключается в индивидуализации образовательного процесса. Использование онлайн–ресурсов позволяет учителям адаптировать материал под конкретные потребности каждого ученика. Этот подход способствует формированию навыков самостоятельного обучения у старшеклассников, поощряя их самодисциплину и способность самостоятельно планировать учебную деятельность.

Важным аспектом смешанного обучения является возможность получения обратной связи и мониторинга прогресса. Онлайн–платформы позволяют учителям более детально отслеживать успеваемость каждого ученика, предоставляя индивидуальную обратную связь. Этот процесс помогает старшеклассникам осознавать свои успехи и слабые стороны, способствуя развитию навыков саморефлексии и самооценки [1, с. 86].

Кроме того, смешанное обучение способствует развитию у старшеклассников навыков планирования и организации. Онлайн–курсы и задания требуют от учащихся умения эффективно управлять своим временем и ресурсами для успешного выполнения задач, что является важным компонентом саморегуляции.

Однако вопрос о том, как смешанное обучение влияет на развитие саморегуляции старшеклассников, остается открытым и требует дальнейшего исследования.

Цель настоящего исследования – проанализировать научно–педагогический потенциал смешанного обучения в контексте развития саморегуляции у старшеклассников. Через обзор литературы, анализ предыдущих исследований и собственные данные, мы стремимся выявить влияние смешанного обучения на способность учеников к саморегуляции, включая их способность управлять своими мыслями, эмоциями и поведением в процессе обучения.

Изучение этой темы не только поможет углубить понимание взаимосвязи между методами обучения и развитием саморегуляции, но и предоставит практические рекомендации для улучшения образовательного процесса и поддержки личностного развития старшеклассников.

История исследования влияния смешанного обучения на развитие саморегуляции старшеклассников началась с растущего интереса к новым методам обучения и их воздействию на учебные результаты и личностное развитие учеников.

В начале 2000–х годов с появлением онлайн–образования и возросшим доступом к цифровым технологиям ученые и педагоги начали задаваться вопросом о том, как эти технологии могут изменить обучение и повлиять на способности учащихся управлять своими учебными процессами.

Зарубежные исследователи, такие как Б. Циммерманн, изучали концепцию саморегуляции и ее роль в образовании. Они обнаружили, что ученики, обладающие хорошо развитыми навыками саморегуляции, имеют больше шансов на успешное обучение и достижение академических целей.

С появлением смешанного обучения, ученые начали исследовать, какие преимущества эта методология может предоставить в контексте развития саморегуляции старшеклассников. Они стали анализировать различные аспекты, такие как индивидуализация обучения, возможности самостоятельного обучения с использованием онлайн–ресурсов, получение обратной связи и мониторинг прогресса через онлайн–платформы [2, с. 166].

Ч. Грэм, специалист в области технологий обучения, проводил исследования о воздействии смешанного обучения на развитие учебных навыков и компетенций учеников, включая саморегуляцию. Его исследования указывают на то, что смешанное обучение может улучшить саморегуляцию учеников за счет индивидуализированного подхода к обучению, который позволяет адаптировать материал под нужды каждого ученика [2, с. 168].

Л. Дарлинг–Хэммонд, в исследованиях подчеркивают значимость внимания к потребностям и стилям обучения каждого ученика через использование смешанного обучения, что способствует развитию навыков саморегуляции [2, с. 180].

Д. Хэтти в своих мета–анализах образовательных исследований отмечает, что смешанное обучение имеет умеренный, но положительный эффект на академическую успеваемость. Это также может влиять на развитие навыков саморегуляции учащихся.

К. Векслер изучал вопросы эффективности онлайн–обучения и его влияния на уровень саморегуляции учащихся, включая старшеклассников. Он обнаружил, что использование онлайн–ресурсов и технологий в учебном процессе может способствовать развитию навыков саморегуляции. Он подчеркнул, что онлайн–курсы предоставляют ученикам больше возможностей для самостоятельного изучения материала, что способствует их способности к самоорганизации и планированию учебной работы [2, с. 184].

Исследования показали, что смешанное обучение может способствовать развитию навыков саморегуляции. Это связано с индивидуализацией обучения, более гибким доступом к материалам, возможностью самостоятельного обучения и более детальной обратной связью, что способствует активному участию и контролю со стороны ученика в учебном процессе. Оно дает возможность учащимся контролировать свой учебный процесс, планировать свою деятельность, самостоятельно изучать материал и анализировать свой прогресс, что, в свою очередь, улучшает их способности к саморегуляции [3].

Дальнейшие исследования стали углубляться в механизмы воздействия смешанного обучения на саморегуляцию старшеклассников, а также в разработку эффективных методик использования онлайн–ресурсов для развития этих навыков. Это открыло путь к разнообразию педагогических методов и технологий, направленных на эффективное внедрение смешанного обучения в учебный процесс для поддержки саморегуляции учеников старших классов [4, с. 2].

Исследователи изучают возможности создания онлайн–курсов и образовательных платформ, адаптированных под потребности конкретных учеников. Это позволяет учитывать разные уровни подготовки, стили обучения и темпы усвоения материала. Проводятся исследования эффективности онлайн–обратной связи: основанные на смешанном обучении курсы могут предоставлять ученикам более детальную обратную связь о их прогрессе и результативности. Исследователи изучают, как эта обратная связь влияет на саморегуляцию учащихся и их способность к планированию учебной работы. Разработка интерактивных онлайн–заданий и методов обучения, способствующих активному взаимодействию ученика с материалом, может стимулировать саморегуляцию и помочь развить навыки критического мышления и самостоятельности.

Казахстанские исследования в этой области направлены на разработку и адаптацию методик смешанного обучения с учетом специфики учебной среды и потребностей учащихся для эффективного развития их навыков саморегуляции.

В 2020 году вышла статья «Навыки саморегуляции обучающихся как ключевой фактор успешности внедрения дистанционного обучения» директора филиала ЦПМ в городе Кокшетау Д.С. Ильясовой. В данной статье были озвучены проблемы и трудности Казахских школ, где обсуждалась неготовность учителей и детей к переходу на новый формат обучения. Актуальным становится переход на формирование у ребенка навыков учебной самостоятельности в процессе обучения:

- осуществление планирования своей самостоятельной работы;
- поиск ответа на все непонятное и неясное;
- рациональная организация своего рабочего места;
- нахождение материалов для доказательства определенных положений;
- осуществление планирования и систематизации учебного материала и т.д.

[5]

Посредством дистанционного образования и/или смешанных форм обучения формируются также навыки психической саморегуляции, где необходимо:

- эмоциональный контроль для проработки своих целей, желаний, настроить себя самостоятельно на достижение образовательных целей, адекватно воспринимать неудачи и затруднения,
- волевой контроль для реализации поставленных задач каждый учебный день, следовать поставленного плана и т.д.
- развитие когнитивных процессов для расширения знаний, умений и навыков, проработка и анализ получаемой информации, умение пользоваться и воспроизводить собственные суждения и умозаключения.

Исследования о влиянии смешанного обучения на развитие навыков саморегуляции старшеклассников обозначают интересный и актуальный аспект образования. Смешанное обучение позволяет адаптировать учебные материалы под индивидуальные потребности учеников. Это может способствовать развитию навыков саморегуляции, поскольку учащиеся имеют возможность выбирать темп и формат обучения, соответствующие их потребностям. Онлайн–платформы могут предоставлять более детальную обратную связь об учебном прогрессе учеников, помогая старшеклассникам развивать навыки самомониторинга и самооценки, что важно для формирования саморегуляции. Смешанное обучение может стимулировать учеников к активной работе с информацией из разных источников, что помогает им развивать критическое мышление, аналитические способности и умение оценивать информацию, что также влияет на саморегуляцию. Возможность выбора и гибкость форматов обучения могут стимулировать активное участие старшеклассников в учебном процессе [6]. Это развивает у них ответственность за собственное обучение и способствует развитию навыков саморегуляции.

Исследования в этой области направлены на понимание того, какие методы смешанного обучения могут быть наиболее эффективными для стимулирования саморегуляции старшеклассников и какие стратегии могут быть наиболее полезны для их личностного развития и успеха в учебе.

Обзор литературы и предыдущих исследований показывает, что смешанное обучение имеет значительный потенциал для развития навыков саморегуляции у старшеклассников. Интеграция онлайн–ресурсов, гибкий доступ к образовательным материалам и возможность выбора и темпа обучения предоставляют учащимся уникальные возможности для контроля над своим учебным процессом.

Анализ данных исследований подтверждает, что смешанное обучение способствует развитию саморегуляции учеников. Онлайн–платформы обеспечивают более детальную обратную связь, что помогает учащимся анализировать свой прогресс и принимать ответственность за собственное обучение. Это способствует развитию навыков планирования, самоконтроля и самооценки, необходимых для эффективного учебного процесса.

Таким образом, результаты данного исследования подчеркивают перспективность смешанного обучения как эффективного инструмента для развития саморегуляции у старшеклассников. Однако, для более полного понимания механизмов и оптимизации этого процесса требуется дальнейшее исследование и детальный анализ эффективности конкретных методик и подходов в различных образовательных контекстах. Смешанное обучение представляет собой мощный инструмент развития саморегуляции у старшеклассников. Индивидуализация обучения, самостоятельное обучение, обратная связь, развитие умений планирования и организации – все эти аспекты содействуют формированию учебной самостоятельности и способствуют успешному развитию учеников.

Список литературы:

1. Garrison D. R., Vaughan N. D. . Blended learning in higher education: Framework, principles, and guidelines. – San Francisco: John Wiley & Sons, 2007.– 245 p. – URL: <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/book/10.1002/9781118269558>
2. Picciano A. G. Theories and frameworks for online education: Seeking an integrated model //Online Learning. – 2017. – 21(3). – p. 166–190.
3. Kramarski B., Michalsky T. Preparing preservice teachers for self–regulated learning in the context of technological pedagogical content knowledge// Learning and Instruction. – 2010. – 20(5).– p. 434–447.
4. Долгова Т.В. Смешанное обучение – инновация XXI века//Интерактивное образование. – 2017.– [Электронный ресурс]. URL: <https://interactiv.su/2017/12/31/>

5. Ильясова Д.С. Навыки саморегуляции обучающихся как ключевой фактор успешности внедрения дистанционного обучения// Открытая школа. – 2020. – 5(196). –[Электронный ресурс]. URL: https://open-school.kz/glavstr/tema_nomera/tema_nomera_196_2.htm

6. Андреева Н.В., Рождественская Л.В., Ярмахов Б.Б., Шаг школы в смешанное обучение: методическое пособие. – Москва: Открытое образование, 2016. – 282 с.

ӘОЖ 009

ЦИФРЛЫҚ ТЕХНОЛОГИЯЛАРДЫ ТИІМДІ ҚОЛДАНУ ПЕДАГОГТИҢ ТҮЙІНДІ ҚҰЗЫРЕТТІЛІКТЕРІН ҚАЛЫПТАСТЫРУДАҒЫ РӨЛІ

Даненова Лунара Сейтказиевна

қазақ тілі мен әдебиеті мұғалімі

Қостанай қаласының білім бөлімінің №1 мектеп–лицейі

Қостанай қаласы, Қазақстан

E-mail: Lunara84@list.ru

Аңдатпа

Цифрлық технологияларды қолдану педагогтің қызметін бағалауға әсер етеді, сонымен қатар оның әдістемелік қызметіндегі білімді, дағдыларды жетілдіруге ықпал етеді. Цифрлық технологияны меңгеру педагогтің кәсіби құзыреттілігін қалыптастырады.

Түйінді сөздер: *цифрлық технология, инновация, коммуникация, цифрлық құралдар, әдеби қор, электрондық кітапхана, құралдар.*

Аннотация

Применение цифровых технологий влияет на оценку деятельности педагога, а также способствует совершенствованию знаний, умений и навыков в его методической деятельности. Владение цифровыми технологиями формирует профессиональную компетентность педагога.

Ключевые слова: *цифровые технологии, инновации, коммуникации, информационные средства, литературный фонд, электронная библиотека, инструменты.*

Annotation

The use of digital technologies affects the assessment of the teacher's activities, and also contributes to the improvement of knowledge, skills in his methodological activities. Mastering digital technology forms the professional competence of the teacher.

Key words: *digital technology, innovation, communication, information tools, Literary Fund, Electronic Library, tools.*

Қазіргі таңда қолжетімді ақпараттың үздіксіз ағынына жылдам ілесуі қажеттілігін туындатқандықтан барлық адамзатқа цифрлық сауаттылық болуы талап етіледі. Қазақстандағы оқыту үрдісі жаңа әдіс–тәсілдерді, жаңашыл идеяларды пайдалануды қолдайды. Цифрлық технологиялардың даму заманында өмір сүріп жатырған оқушыларымыздың оқуға қызығушылығын арттыру үшін оқуда цифрлық – коммуникативтік технологиялар қолдануды қажет етеді. Әр мұғалім өз іс–тәжірибесінде көптеген қиындықтармен, кедергілермен кездеседі. Осы орайда әрбір мұғалім өз білімдерін үнемі жетілдіріп отыруды қажет етеді. Білім беру жүйесіндегі өзгерістер, жаңалықтар ескірген әдіс – тәсілдерге емес, жаңа технологияларды меңгеруге, содан ізденуге жол ашып отыр. Білім үрдісінде болып жатқан өзгерістерге, қоғамның талаптарына, білім алушылардың қажеттіліктеріне сай болуы үшін жаңа формациядағы мұғалім цифрлық–коммуникациялық технологияларды түйінді құзыреттіліктің біріне айналдыруы шарт. Ол туралы ағымдағы жылы Қазақстан Республикасының оқу–ағарту министрлігі «Педагог» кәсіби стандартында айтылған. Осы кәсіби стандартты ескере отырып, білім беру бағдарламалары, педагогтерді сертификаттау және аттестаттау рәсімдері, үздіксіз кәсіптік даму мазмұны әзірленіп, жаңартылды. Қазіргі формациядағы педагогтың іскерлігі мен дағдылары нақты

көрсетілді. Әсіресе, білім беру үрдісінде цифрлық технологиялардың педагогтің түйінді құзыреттіліктерін айналдыру жайында айтылған. Яғни, «АКТ–құзыреттілігінің жалпы тұтыну деңгейін игереді: мәтіндерді теруді және шығаруды іске асырады, интернет көздерінен ақпаратты таңдайды; оқушыларды үйрету үшін компьютерлік таныстыру рәсімдері мен ресурстарын дайындайды», «Жалпы педагогикалық деңгейдегі АКТ құзыреттілігін меңгерген (өз бетімен оқыту және ойын бағдарламаларды, веб–ресурстарды, дағдыларды қалыптастыратын тренажерлерді әзірлейді, сандық білім ресурстарын талдайды, аспаптық бағдарламалық құрылғыларды, визуалдауды, деректерді талдау құралдарын, рөлдік және модельдеу ойындарын қолданады, білім алушылар бірлесе жұмыс жасау үшін желілік ресурстарды пайдаланады, АКТ–ны жоспарларды дайындау мен жеке және топтық оқу жобаларын қорғағанда, оларды бағалау үшін пайдаланады» делінген.[1.15б.]

Цифрлық технологияларды қолдану құзыреттілігі оқушылардың жұмыста, бос уақытында және қарым–қатынаста технологияларды біліктілікпен және шығармашылықпен пайдалануын қамтиды.

Білім беру саласындағы көп қолданыста жүрген АКТ құралдары: интерактивті тақта; мультимедия; интернет кеңістігі; электронды оқулық. Бұл АКТ–ны пайдаланудың бастапқы дағдылары арқылы қалыптасады. Мысалы, «Bilimlend», «Дарын.кз» платформасында оқушыларға қосымша білім алуға, дағдыларын қалыптастыруға жағдай жасалған. Бұл білім платформалары білім алушылар үшін таптырмас мүмкіндік болды. Сондықтан да білім алушылар кіріктірілген білім беру бағдарламасындағы барлық пәндерді оқу барысында ақпаратты табу, құрастыру және басқару, мәліметтер және идеялармен бөлісу, бірлесіп әрекет ету, түрлі жабдықтар мен қосымшаларды пайдалану арқылы білім, білік дағдыларын арттырады, өз жұмысын бағалауды жетілдіре отырып, АКТ–ны қолдану дағдыларын дамытады. Кез келген пәндік оқу бағдарламасында кіріктірілген оқу бағдарламасында төмендегідей көрініс табады:

- онлайн сабақтар арқылы инновациялық әдістер мен цифрлық технологияларды қолданады;
- АКТ арқылы презентация жасайды, салыстырады, бағалайды, жетілдіреді, зерттейді және бірлесе отырып пікірлерін дәлелдейді;
- АКТ арқылы қажетті ақпаратты таңдай алады;
- сабақтарда оқытудың сапасын арттыру үшін жаңашыл әдістер мен цифрлық технологияларды пайдалану;
- интернет ресурстарымен жұмыс жасайды (мысалы, веб–сайттағы ақпаратты оқу, керекті материалды іріктеу, жеке құжат немесе файл ретінде көшіру және сақтау);
- мәтін және слайдтармен жұмыс істеу үшін қарапайым бағдарламадан күрделірек бағдарламаға көшу (Word, Power Point);
- ақпаратты өңдеп, электронды түрде жеке құжат ретінде сақтау үшін жабдықтарды (принтер, сканер, сандық фотоаппарат) пайдалану;
- электронды оқулықтарды пайдалану;
- тақырыпқа байланысты медиақұралдарды қолдану;
- ақпаратты саралап, зерттей алу [2.15б.].

Педагогикалық үрдісте кіріктірілген сабақтарда АКТ–ны қолдану тек оқу процесін жеңілдетіп қана қоймай, сонымен бірге оқушының да көптеген қабілеттерін дамытуға көмегін тигізеді. Мысалы, оқушының сабаққа деген ынтасы мен қызығу–шылығын арттырады; әртүрлі мәселелерді шешу жолдарын іздестіру арқылы танымдық қабілетін дамытады, логикалық ойлау қабілетін дамытады, жеке немесе топпен жұмыс жасауға дағдыландырады, қоғамдағы өз ұстанымдары жайлы ой–өрісін кеңейтеді. Қазіргі мұғалімге технологиялық сауатты болу және жинақталған білімді

балаларға бере білу жеткіліксіз. Бейне–сабақтарды қолдану мен презентацияларды демонстрациялау оқу құралы ретінде қиялды, абстрактілі ойлауды, оқыты–латын оқу материалына және пәнге қызығушылықты арттырады. Замануи мұғалім білім алушыларға АКТ–ны табысты ынтымақтастық үшін пайдалануға, туындаған міндеттерді шешуге, жаңа білімді, дағдыларды игеруге көмектесуі керек, өйткені ол ақпаратты өз бетінше игеруге, қолдануға, талдауға, синтездеуге, толыққанды қызметкер және азамат болуға қабілетті тұлғаны дамытуға бағытталған. [3.266.]

Қазіргі жаңартылған білім мазмұны бағдарламасы аясында оқу материалы логикалық байланысты бөліктерден тұрады. Оны бөліктерге бөлудің тиімдісі–оқыту элементтері. Ең алдымен, мұғалім дайындаған сұрақтар, жазбаша және практикалық тапсырмалар жасына қарай бейімделуі керек, олар үшін түсінікті, ақыл–ой қабілеттерін дамыту үшін мазмұны болуы керек. Бұл сұрақтардың мазмұны білім алушыларды қызықтыру және таң қалдыруы қажет. Дәл осы қызығушылық білім алушыны ойлау әлеміне жеткізеді. Объектімен эмоционалды таным процестері бір–бірімен тығыз байланысты, ол танымдық белсенділіктің жоғары деңгейінің көрінісімен анықталады, қарым–қатынас үрдісінде компьютер қойған сұрақтардың мазмұны маңызды. Сұрақ анық және құнды жауап беруі керек. Кей кезде жауап "иә" немесе "жоқ" болып табылатын және оқушылар түсінетін өте қарапайым нәрселер туралы сұрақтарды қолдану орынсыз. Олар міндетті мақсатқа жетелеп қана қоймайды, сонымен қатар оқушыларды қарым–қатынастан жалықтырады және көңілін қалдырады. К. Шоломи жазғандай, оқу процесін екі кезеңге бөлуге болады. Бірінші кезеңде оқушылар ұғымды анықтау, оның қасиеттері, ережені білдіру және т.б. сияқты қажетті ақпаратты есте сақтауы керек. Екінші кезең–жаттығу кезеңі, мұнда бірінші кезеңде алынған білім проблемаларды шешу үшін пайдаланылады, ал алынған білім дағдылар мен құзыреттілік деңгейіне дейін көтеріледі. Білім алушы сипатталған материалды толық игере алады. Алайда, көп жағдайда бұл материалмен байланысты, бұл оқулықта қамтылмаған сұрақтарға жауап беруді немесе алған білімдерін практикалық мәселелерді шешу үшін қолдануды қиындатады. Айта кету керек, қазіргі заманғы электронды құралдар адам қызметінің барлық түрлері қазір әлдеқайда озық. Мұның салдары білім беруде "қағаз технологиясыз" құру қажеттілігі. Сондықтан қазіргі заманғы әдістеме мен практикалық даму мәселесі инновациялық технологиялар ғылыми–педагогикалық қызметтің басым бағыты болып табылады. Демек, бұл туралы айту керек, өйткені білім беру қызметін ескере отырып іске асырылған кешенді тәсіл және сыртқы жаңа талаптармен тығыз байланысты инновациялық қоғам қалыптастыратын орта. Дәстүрлі жаттығу жүйесінде қажетті дағдыларды дамыту көптеген жаттығуларды қайталауға негізделген. Бұл оқулықтар мен жинақтарда жаттығулардың көптеген түрлері бар екенін түсіндіреді. Осындай жаттығуларды жеңіл –желпі жасалынбай, саналы және белсенді орындауын қамтамасыз ету арқылы қол жеткізу керек. Өйткені цифрлық технологиялардағы тапсырмалар денін қайта дұрыстау, өзін тексеру қызметі оқушыларды жылдам жауап беруге, мұқият болуға ықпал етеді. Білім алушылардың білімін бақылау мен бағалау күрделі үдеріс. Демек, бұл мұғалімнен тек педагогикалық дағдыларды ғана емес, сонымен бірге шығармашылықты да талап етеді. Бір сөзбен айтқанда, мұндай дизайн жүйесі білім беру сапасын арттыруға, оқушылардың қызығушылығын, ғылыми дүниетанымын кеңейтуге және дамытуға қызмет етеді. АКТ құзыреттілігі–оқу, білім беру және өзге де қызметте туындайтын мәселелерді шешу үшін АКТ–сауаттылықтың барлық құрамдас дағдыларын сенімді меңгеру болып табылатындығы сондықтан. [4.253 б.]

Қазіргі уақыт цифрлік трансформация дәуірі. Жаңа ақпараттық технологиялар дегеніміз – білім беру ісінде ақпараттарды даярлап, оны білім алушыға беру үрдісі. Бұл үрдісті іске асырудың негізі компьютер болып табылады. Сонымен қатар

оқу процесінде ақпараттық және телекоммуникациялық құралдар мүмкіндігін комплексті түрде қолдануды жүзеге асыру көп функционалды электрондық оқу құралдарын құру және қолдану кезінде ғана мүмкін болады Сондықтан да сабақта қолданып жүрген QR код, Plickers, Tarsia Puzzles әдістері оқушыларға өте қызық және уақытты үнемдеуге қолайлы. Plickers арқылы сыныптағы оқушылардың жауаптарын жылдам бағаласа, qr код арқылы мақсатқа сай алдын-ала дайындалған тапсырманы әр балаға түрлендіреді. Ал Tarsia, Puzzles оқушылардың өзін реттеуге, бірлесе жұмыс істеуіне жағдай жасайды, бір-біріне көмектесуді үйренеді. Ең көп қолданылатын цифрлік құралдар: WhatsApp, Telegram, Google Mett, BiliLand.kz , Daryn.online, Гугл форма, Learning Apps.org, ЗУУМ

Білім беру үрдісінде педагог-білім беруді реформалаудың негізгі объектісі, әрбір инновация педагогтің құзіреттілігінің, шеберлігінің арқасында ғана жүзеге асады. Сол үшін цифрлық технологияларды қолдану саласындағы педагогтардың құзыреттілігі і- олардың оқу үрдісіндегі тиімділігіне зер салу, дұрыс пайдалана білу болып табылады. Кез – келген мұғалім дамытуы керек негізгі құзіреттіліктің бірі– цифрлік сауаттылығы болып табылатындығы белгілі. Педагогтарды аттестаттау қағидаларында мұғалімнің ақпараттық– комуникативті дағдыларына бағалау критерийлері бойынша өзгерістер енгізілуде. Сол себепті өзгерістерге дайындық, ұтқырлық, еңбек әрекеттеріне қабілеттілік, шешім қабылдаудағы жауапкершілік пен тәуелсіздік –барлық осы сипаттамалары жаңа формациядағы педагогке толықтай қатысты. Бұл құнды қасиеттерді табу педагогикалық шығармашылық кеңістігін кеңейтуді мүмкін емес.

Әдебиеттер тізімі:

1. "Педагог" кәсіптік стандартын бекіту туралы . <https://adilet.zan.kz/kaz/docs/V2200031149>
2. Қазақстан Республикасы педагог қызметкерлерінің біліктілігін арттыру курстарының бағдарламасы. Мұғалімге арналған нұсқаулық. Үшінші базалық деңгей. III басылым. «Назарбаев Зияткерлік мектебі» ДББҰ, 2012.
3. Қазақстан Республикасы педагог қызметкерлерінің біліктілігін арттыру курстарының бағдарламасы. Тренерге арналған нұсқаулық. Үшінші базалық деңгей. III басылым. «Назарбаев Зияткерлік мектебі» ДББҰ, 2012.
4. "Цифрлық Қазақстан" мемлекеттік бағдарламасын бекіту туралы

ӘОЖ 004.588

ОҚУ ҮДЕРІСІНДЕ ЦИФРЛЫҚ БІЛІМ БЕРУ РЕСУРСТАРЫН ПАЙДАЛАНУДЫҢ ТИІМДІЛІГІ

Даулетбаева Гульсим Байсултановна

А. Байтұрсынұлы атындағы ҚӨУ,
Ө.Султангазин атындағы педагогикалық институтының
физика, математика және цифрлық
технологиялар кафедрасының аға оқытушысы, ж.ғ.м.
қ.Қостанай, Қазақстан
Email: dgb1976@mail.ru

Аңдатпа

Мақалада білім беру үдерісінде пайдаланатын цифрлық білім беру ресурстарына қойылатын жалпы талаптары, олардың түрлері, классификациясы, оларды пайдаланудың негізгі әдістері, және ЦББР мысалдары қарастырылған. Сонымен қатар, ЦББР пайдаланудың маңызы, әдістемелік ерекшеліктердің сипаттамасы көрсетілген.

Түйінді сөздер: оқу үдерісі, цифрлық білім беру ресурстары, жалпы талаптар, интерактивті электронды оқулық, бейнеконференция, білім беру қолданбалары, электрондық курстар, қашықтықтан оқыту платформалары, онлайн кітапханалар.

Аннотация

В статье рассматриваются общие требования к цифровым образовательным ресурсам, используемым в образовательном процессе, их виды, классификация, основные методы их использования, а также примеры ЦОР. Кроме того, показана важность использования ЦОР, описаны методические особенности.

Ключевые слова: процесс обучения, цифровые образовательные ресурсы, общие требования, интерактивный электронный учебник, видеоконференция, образовательные приложения, электронные курсы, платформы дистанционного обучения, онлайн–библиотеки.

Abstract

The article provides general requirements for digital educational resources used in the educational process, their types, classification, main methods of their use, and examples of DER. In addition, the importance of using DER, description of methodological features are shown.

Key words: learning process, digital educational resources, general requirements, interactive e–textbook, video conference, educational applications, e–courses, distance learning platforms, online libraries.

Цифрлық білім беру ресурстары (ЦББР) – оқу үдерісінде қолданылатын білім алушыларды оқыту мен тәрбиелеу үшін пайдаланылатын әртүрлі электрондық немесе онлайн ресурстар. Бұл ресурстарға интерактивті оқулықтар, бейне сабақтар, электронды есептер кітаптары, онлайн курстар, компьютерлік бағдарламалар, қосымшалар, веб–сайттар, электронды оқулықтар және компьютерлер, планшеттер немесе смартфондар арқылы қол жеткізуге болатын басқа да құралдар жатады. Цифрлық білім беру ресурстарын әр түрлі және серпінді оқу ортасын құру үшін жеке немесе дәстүрлі оқыту әдістерімен біріктіріп пайдалануға болады. Білім саласында цифрлық білім беру ресурстарды пайдалану күн сайын кең таралуда.

Цифрлық білім беру ресурстарының басты артықшылықтарының бірі олардың қолжетімділігі болып табылады. Интернет ресурстары, мысалы, шалғай елді мекендерде тұратын немесе оқу орындарына физикалық түрде бара алмайтын адамдарға білім алуға мүмкіндік береді. Сонымен қатар, цифрлық ресурстар әр білім алушының білім деңгейі мен қажеттіліктеріне сәйкес тақырыптар мен оқу қарқынын таңдай отырып, жеке және өз бетінше білім алуға мүмкіндік береді.

Цифрлық ресурстарды пайдаланудың тағы бір артықшылығы олардың интерактивтілігі болып табылады. Көптеген бағдарламалар мен қолданбалар білім

алушыларға алған білімдерін іс жүзінде қолдануға мүмкіндік беретін интерактивті әрекеттерді ұсынады. Оқытудың бұл тәсілі материалды тереңірек түсінуге және өз бетінше есептерді шешу дағдыларын дамытуға көмектеседі.

Сонымен қатар, цифрлық білім беру ресурстары уақытты да тиімдірек етеді, және де білім алушыларға материалды өз уақытында оқуға және өз қарқынымен үлгеруге мүмкіндік береді.

Дегенмен, барлық артықшылықтарына қарамастан, цифрлық білім беру ресурстарының кемшіліктері де бар. Сандық білім беру ресурстарын пайдалану кезінде қауіпсіздік мәселелерін де ескеру қажет. Интернетке бақылаусыз кіру ақпараттық қауіпсіздік пен жеке деректерді қорғаумен байланысты тәуекелдерге әкелуі мүмкін.

Білім берудегі цифрлық білім беру ресурстарына қойылатын жалпы талаптар[1]:

1. *Әртүрлі жас топтары мен білім деңгейлеріне бейімделу.* Цифрлық білім беру ресурстары білім алушылардың әртүрлі жас ерекшеліктері мен қабілеттерін ескере отырып құрастырылуы керек.

2. *Интерактивті элементтердің болуы.* Ресурстар білім алушыларға тапсырмалар, сұрақтар, тесттер және басқа интерактивті элементтер арқылы белсенді қатысуға мүмкіндік беруі керек.

3. *Жоғары сапалы мазмұн және өзекті ақпарат.* Ресурстар сенімді және жаңартылған деректерге негізделуі керек және нормативті құжаттарға сай болуы керек.

4. *Әртүрлі типтегі тапсырмалардың болуы және оқыту форматтарына сай болуы.* Ресурстар әртүрлі деңгейдегі тапсырмаларды, кері байланысты алу мүмкіндіктерді және оқуды жекелендіру мүмкіндіктерін қамту керек.

5. *Оқушылардың әртүрлі топтары үшін қолжетімділік.* Ресурстар компьютерлік сауаттылықтың әртүрлі деңгейлі пайдаланушыларға, соның ішінде мүмкіндігі шектеулі адамдарға қол жетімді болуы керек.

6. *Техникалық ақауларға төзімділік және қауіпсіздіктің қажетті деңгейін қамтамасыз ету.* Ресурстар тұрақты жұмыс істеуі және пайдаланушы деректерінің қауіпсіздігін қамтамасыз етуі керек.

7. *Оқушылардың үлгерімін бақылау және бағалау мүмкіндігі.* Ресурстар мұғалімдерге оқушылардың үлгерімін және тестнәтижелерін бақылау мүмкіндігін беруі керек.

8. *Білім беру стандарттарына сәйкестігі.* Ресурстар оқу бағдарламалары мен оқу орындары мен мемлекеттік стандарттар белгілеген талаптарына сәйкес болуы керек.

9. *Оқу материалдары мен қосымша ресурстарды қолдау.* Ресурстар оқу материалдарының кең кітапханасын, қосымша ресурстарды және білім алушылардың дағдыларын дамытуға арналған құралдарды ұсынуы керек.

10. *Икемділік және бейімделгіштік.* Ресурстар білім беру ортасындағы өзгерістерге және білім алушылар мен мұғалімдердің қажеттіліктеріне икемді және бейімделген болуы керек.

Оқу үдерісінде цифрлық білім беру ресурстарын пайдаланудың кең ауқымды әдістері мен тәсілдері бар. Төменде оқу үдерісінде ЦББР–ын пайдаланудың негізгі әдістер келтірілген:

1. *Компьютерлік бағдарламалар мен қосымшалар:* білім алушыларға жаңа білім алуға, дағдылар мен машықтарын дамытуға, интерактивті жаттығуларға қатысуға және оқу ойындарын ойнауға мүмкіндік беретін арнайы жасалған бағдарламалар мен қолданбаларды пайдалану.

2. *Онлайн сабақтар мен курстар*: оқу материалдарын, бейне–сабақтарды, тесттерді және өз бетінше оқуға арналған басқа ресурстарды ұсынатын, онлайн сабақтар мен курстарға қол жеткізу.

3. *Виртуалды шындық (VR) және толықтырылған шындық (AR)*: иммерсивті білім беру орталарын жасау үшін VR және AR пайдалану. Бұл білім алушыларға оқу материалын түсінуі мен қызығушылығын арттыра, оларға виртуалды нысандар мен орталарды зерттеуге және өзара әрекеттесуге мүмкіндік береді.

4. *Жобалық жұмыс*: Жобаларды әзірлеу және жүзеге асыру үшін компьютерлік модельдеу, бағдарламалау және дизайн сияқты цифрлық құралдарды пайдалану, білім алушыларға алған білімдерін тәжірибеде қолдануға және шығармашылық ойлауын дамытуға мүмкіндік береді.

5. *Онлайн ынтымақтастық және бөлісу*: білім алушылар, топтар және білім мекемелер арасында бірлесіп жұмыс істеу және идеялармен бөлісу үшін цифрлық платформалар мен құралдарды пайдалану. Бұл, білім алушыларға бірге білім алуға, тәжірибе алмасуға және білімдері мен дағдыларын байытуға мүмкіндік береді.

Бұл әдістердің тек аталғандармен шектелмейтінін, технологиялар мен оқыту әдістерінің дамуымен жаңа тәсілдер мен мүмкіндіктер пайда болатынын атап өткен жөн.

Оқу үдерісіндегі цифрлық білім беру ресурстарының бірнеше түрлері бар[2]:

1. *Интерактивті электронды оқулықтар*: бұл қосымша материалдармен және интерактивті тапсырмалармен толықтырылған оқулықтардың цифрлық нұсқалары. Олар білім алушыларға материалдарды интерактивті түрде меңгеруге, білімдерін тәжірибеде қолдануға және жылдам кері байланыс алуға мүмкіндік береді.

2. *Веб–конференция және бейнедәрістер*: Бұл бейнеконференция платформалары арқылы өткізілетін онлайн–семинарлар мен сабақтар. Білім алушылар әлемнің кез келген жерінен сабаққа қосыла алады, сұрақтар қоя алады және мұғалімдермен және басқа білім алушылармен қарым–қатынас жасай алады.

3. *Білім беру қолданбалары мен бағдарламалары*: Бұл мобильді құрылғылар мен компьютерлерге арналған және әртүрлі пәндер бойынша әртүрлі тапсырмалар мен жаттығуларды ұсынатын бағдарламалар. Олар әдетте қызығушылықты тарту және білім алушылардың ынтықасын арттыру үшін ойын технологиясына негізделген.

4. *Электрондық курстар және қашықтықтан оқыту платформалары*: Бұл әртүрлі пәндер мен оқу деңгейлері бойынша курстардың кең ауқымын ұсынатын онлайн платформалар. Білім алушылар материалдарды өз бетімен оқып, тест тапсырып, курстарды аяқтаған соң сертификаттар ала алады.

5. *Онлайн кітапханалар мен ресурстар*: Бұл көруге және жүктеп алуға болатын кітаптардың, мақалалардың, оқу құралдарының және басқа материалдардың цифрлық жинақтары. Олар білім алушыларға ақпараттың кең ауқымын зерттеуге және актуалды және сенімді көздерді алуға мүмкіндік береді.

Цифрлық білім беру ресурстарының бұл түрлері білім алушыларға өз бетінше білім алуға және оқу үдерісіне белсенді қатысуға көбірек мүмкіндіктер береді. Олар сонымен қатар мұғалімдерге оқуды жекелендіруге және әрбір оқушының үлгерімін бақылауға мүмкіндік береді.

Білім берудегі ЦББР–ның жіктелуі әртүрлі критерийлерге негізделуі мүмкін::

1. *Контент түрі бойынша*:

– Мәтіндік материалдар: электронды оқулықтар, мақалалар, шолулар және т.б.

– Мультимедиялық материалдар: бейне сабақтар, аудиожазбалар, презентациялар және т.б.

– Интерактивті материалдар: онлайн тесттер, тапсырмалар, симуляторлар, ойындар және т.б.

2. *Пән саласы бойынша*:

- Ғылым: физика, химия, биология бойынша ресурстар және т.б.
- Гуманитарлық ғылымдар: әдебиет, тарих, өнер және т.б.
- Математика: алгебра, геометрия, статистика бойынша ресурстар және т.б.
- Тілдер: шет тілдерін үйренуге арналған ресурстар
- Кәсіби дайындық: бизнес, бағдарламалау, маркетинг бойынша ресурстар және т.б.

3. Білім деңгейі бойынша:

- Бастауыш білім: бастауыш мектептегі балаларға арналған ресурстар
- Орта білім: мектеп оқушыларына арналған ресурстар
- Жоғары білім: студенттерге арналған ресурстар

4. Қиындық деңгейі бойынша:

- Базалық ресурстар: жаңадан бастағандар үшін немесе жалпы ақпарат
- Озық (жетілдірілген) ресурстар: тәжірибелі пайдаланушылар немесе тереңірек зерттеу үшін

5. Форматы бойынша:

- Веб–платформалар: әртүрлі білім беру ресурстарын табуға болатын онлайн платформалар
- Мобильді қолданбалар: мобильді құрылғыларда қолжетімді ресурстар
- Интерактивті тақта: интерактивті тақтада жұмыс істеу үшін арнайы әзірленген ресурстар

Цифрлық білім беру ресурстарының жіктелуі мақсатты аудитория, мақсаттары, тіл, ел және т.б. сияқты басқа критерийлерге негізделуі мүмкін. Білім алушылар мен мұғалімдердің нақты қажеттіліктерін қанағаттандыратын ресурстарды таңдау маңызды.

ЦББР–ының оқу үдерісіне қатысты, яғни оқу–әдістемелік мақсаттары жіктелуін қарастырайық. Оларды келесі санаттарға бөлуге болады:

1. **Электрондық оқулықтар:** интерактивті элементтермен, мультимедиялық материалдармен, тапсырмалармен және тесттермен байытылған дәстүрлі оқулықтардың электронды нұсқасы. Олар белгілі бір тақырыпты немесе пәнді оқытуға арналған және негізгі оқу материалы ретінде пайдаланылуы мүмкін.

2. **Виртуалды зертханалар:** білім алушыларға нақты зертханалық жабдыққа қол жеткізуді қажет етпей, виртуалды ортада эксперименттер мен зерттеулер жүргізуге мүмкіндік береді. Оларды ғылыми–техникалық пәндерді оқу үшін пайдалануға болады.

3. **Компьютерлік симуляторлар:** компьютерлік бағдарламада нақты процестер мен құбылыстарды модельдеуге мүмкіндік береді. Олар информатика, робототехника, модельдеу, физика, химия, биология, экономика және т.б. сияқты әртүрлі пәндерді оқыту үшін қолданылады.

4. **Интерактивті тапсырмалар мен тесттер:** Бұл компьютерде немесе мобильді құрылғыларда интерактивті түрде орындалатын тапсырмалар мен тесттер. Олар әдетте білім алушыларға білімдерін тексеруге және оны жақсартуға мүмкіндік беретін, кері байланысты қамтиды.

5. **Онлайн курстар және бейнедәрістер:** Бұл бейне немесе аудио жазбалар түрінде берілген толық курстар немесе дәрістер. Олар білім алушыларға белгілі бір пәндерді немесе тақырыптарды өз қарқыны мен уақытында оқуға мүмкіндік береді.

6. **Мобильді қосымшалар:** мобильді құрылғылар арқылы оқу материалдары мен тапсырмаларға қол жеткізуді қамтамасыз етеді. Оларды кез келген жерде және кез келген уақытта өздігінен оқу және білімді жетілдіру үшін пайдалануға болады.

7. **Әлеуметтік желі және ынтымақтастық платформалары:** Білім алушыларға ақпарат алмасуға, сұрақтар қоюға, пікір алмасуға және цифрлық технологияларды пайдалана отырып жобалармен жұмыс істеуге мүмкіндік береді.

Олар білім алушылар мен оқытушылардың белсенді өзара әрекеттесуі мен тәжірибе алмасуына ықпал етеді.

Бұл санаттар толық тізім дей алмаймыз, өйткені оқыту мақсатында пайдалануға болатын көптеген басқа да цифрлық білім беру ресурстары бар. Дегенмен, бұл санаттар оқу үдерісінде пайдалануға қолжетімді білім беру ресурстарының негізгі түрлерін бейнелейді.

Оқу үдерісінде пайдаланылатын цифрлық білім беру ресурстарының мысалдарын келтірейік:

1. Тіл үйренуге арналған мобильді қосымшалар – Duolingo, Rosetta Stone.
2. Өртүрлі пәндер бойынша онлайн курстар – Coursera, Khan Academy.
3. Қашықтықтан оқыту платформалары мен бейнеконференция – Microsoft Teams, Zoom, Google Classroom, Moodle, Edmodo, ClassDojo.
4. Бейне сабақтар мен дәрістер – TED Talks, YouTube.
5. Электрондық оқулықтар мен оқу құралдары – Алгебра.Оқулық, Химия. Элементтер.
6. Интерактивті тапсырмалар мен жаттығулар – Kahoot, Quizlet.
7. Виртуалды экскурсиялар мен мұражайлар, кітапханалар – Google Arts & Culture, Virtual Museum Tours, Google Scholar, JSTOR.
8. Білім берудегі толықтырылған шындық – теру мен оқуды, сондай-ақ нысанды тану мен оқытуды жақсартуға арналған қолданбалар PhET и ChemCollective.
9. Білім мен тәжірибе алмасуға арналған онлайн платформалар – Stack Exchange, Quora.
10. Симуляторлар және виртуалды зертханалар – Kodu, GeoGebra, PhET, Labster.

Бұл оқытудағы платформалардың, бағдарламалардың және ресурстардың бірнеше мысалдары ғана. Білім беру үдерісінде пайдалы болатын басқа да көптеген құралдар бар. Цифрлық білім беру ресурстары дәстүрлі оқыту әдістерін толықтыра алады немесе жеке оқу материалдары ретінде пайдаланылуы мүмкін. Олар өте қолжетімді және икемді, бұл оларды заманауи білім беруде барған сайын танымал етеді.

Қорыта айтқанда, цифрлық білім беру ресурстарын пайдалану қолжетімділік, интерактивтілік және үнемділік сияқты көптеген артықшылықтарға ие. Дегенмен, оларды пайдалану технологияның қолжетімділігіне, қаржылық шығындарға және қауіпсіздік мәселелеріне қатысты шектеулерді де тудырады. . Сонымен қатар ЦББР оқытушыны алмастыра алмайтындығын ұмытпау керек. Дегенмен, цифрлық білім беру ресурстарын оқу үдерісіне пайдалану мен біріктіруге дұрыс көзқараспен олар білім берудің тиімділігін айтарлықтай арттырып, білімге қолжетімділікті кеңейте алады

Әдебиеттер тізімі:

1. Жалпы орта білім беру мекемелеріндегі электрондық оқыту жүйесі үшін цифрлық білімдік ресурстарды дайындау стандарты. – Ұлттық ақпараттандыру орталығы. – Алматы, 2011.
2. Абилхасимова, А. Е. Цифрлық білім беру ресурстарын білім беру үдерісінде қолдану / А. Е. Абилхасимова. – Текст : непосредственный // Молодой ученый. – 2020. – № 14 (304). – С. 292–295. – URL: <https://moluch.ru/archive/304/68503/> (дата обращения: 25.01.2024).

УДК 371.3

ИСПОЛЬЗОВАНИЕ ИНТЕРАКТИВНЫХ МЕТОДОВ ОБУЧЕНИЯ КАК СРЕДСТВО АКТИВИЗАЦИИ ПОЗНАВАТЕЛЬНОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ ОБУЧАЮЩИХСЯ

Демидова Любовь Викторовна,

учитель географии,

КГУ «Общеобразовательная школа им.Б.Майлина
отдела образования района Беимбета Майлина»

Управления образования акимата Костанайской области,
с. Аьет, Казахстан

E-mail: lubov_18_90@bk.ru

Поколодина Кристина Сергеевна,

учитель биологии,

КГУ «Общеобразовательная школа им.Б.Майлина
отдела образования района Беимбета Майлина»

Управления образования акимата Костанайской области,
с. Аьет, Казахстан

E-mail: pokolodina94@mail.ru

Аннотация

Электронные образовательные ресурсы нового поколения облегчают работу учителя, а также увеличивает интерес ученика к предмету, и помогают при подготовке к олимпиадным заданиям. Средства ЭОР позволяют ставить перед ребенком цели и помогают ему решать познавательные и творческие задачи с опорой на наглядность, вовлекают детей в развивающую деятельность, формируют культурно значимые знания и умения и ключевые компетенции у учащихся.

Ключевые слова: ЭОР, интерактивные методы, интернет-ресурсы, ЦОР.

Аңдатпа

Жаңа буын электрондық білім беру ресурстары мұғалімнің жұмысын жеңілдетіп, оқушының пәнге деген қызығушылығын арттырады, олимпиада тапсырмаларына дайындалуға көмектеседі. Электрондық білім беру ресурстары балаңыздың алдына мақсат қоюға және оған көрнекілікке негізделген танымдық және шығармашылық мәселелерді шешуге көмектесуге, балаларды дамытушылық іс-әрекеттерге тартуға, оқушыларда мәдени маңызды білім мен дағдылар мен негізгі құзыреттерді қалыптастыруға мүмкіндік береді.

Түйінді сөздер: ЭБР, интерактивті әдістер, интернет ресурстары, ОБР.

Abstract

New generation electronic educational resources make the teacher's work easier, also increase the student's interest in the subject, and help in preparing for Olympiad assignments. EER allow you to set goals for your child and help him solve cognitive and creative problems based on visibility, involve children in developmental activities, and form culturally significant knowledge and skills and key competencies in students.

Key words: EER, interactive methods, Internet resources, CER.

Одним из ключевых компонентов информационно-коммуникационных технологий являются электронные образовательные ресурсы нового поколения (ЭОР), которые появились в Интернет в конце 2006 года и, на сегодняшний день уже обеспечивают достаточно широкие возможности применения для учителя и ученика.

В своей работе мы включили средства ИКТ в преподавание географии и биологии. Они помогают решать задачи повышенной доступности, качества образования; усиления дифференциации и индивидуализации обучения; также при

подготовки к олимпиадным заданиям. Использование ЭОР значительно облегчает работу учителя и увеличивает интерес ученика к предмету.

Рассмотрим применение ЭОР на различных этапах урока.

- ЭОР для актуализации знаний.

Эффективно использовать электронные тесты и ЦОРы, в том числе собственные разработки. Использование флеш-тестов и тренажеров помогает обучающемуся получить не только новые знания, но и формирует процесс получения новых умений и навыков работы, в частности навыки по самообразованию, помогает анализировать, делать выводы и обосновывать своё мнение, стимулируют стремления учащихся к постоянному самосовершенствованию и готовности к самостоятельному переобучению.

- ЭОР на этапе объяснения нового материала.

В основе деятельности лежит личностное включение учащегося в процесс, когда компоненты деятельности им самим направляются и контролируются. Стимул к обучению реализуется через внесение элемента новизны, который отвлекает детей от трудностей, увлекая и пленяя их своей необычностью, использованием своеобразных средств. Такими элементами новизны являются, например, электронные учебники, мультимедийные презентации, учебные видеофильмы.

- ЭОР на этапе закрепления и совершенствования знаний, умений и навыков.

При закреплении многих тем курса информатики эффективной технологией является использование на уроках обучающих компакт-дисков.

- ЭОР для контроля и оценки знаний, умений и навыков.

Использование тренажеров-флеш позволяют осуществить контроль знаний обучающихся, используя при этом личностное включение учащегося в процесс.

- ЭОР для подготовки домашнего задания (творческие задания, рефераты и доклады, презентации, самообучение).

Существует очень много образовательных интернет-ресурсов, каждый может выбрать для себя, для своего класса более подходящую платформу. Многие знают такие ресурсы как: *Plickers, learningApps, Kahoot, EdPuzzle, Google формы, Onlinetestpad, Wordwall, Joyteka* и т.д [1].

Расскажем о некоторых из них:

Google формы, Onlinetestpad – платформы для создания тестов, викторин, ребусов, интерактивных уроков, кроссвордов. Моментальный анализ результатов.

learningApps – ресурс с множественным выбором заданий на закрепления, разные предметы, уровни сложности, удобные и интересные формы заданий.

Wordwall – платформа для создания игр, шарад, кроссвордов, ребусов, викторин в различных интересных формах представления.

Joyteka – одна из интереснейших платформ для создания квестов, что очень интересно для школьников разных возрастов.

География и биология, возможно, в большей степени, чем любые другие предметы, имеют основание реализовывать принцип наглядности.

География – единственный школьный предмет, формирующий у обучающихся комплексное представление о Земле как планете людей и знакомящий их с территориальным подходом как особым методом научного познания и важным инструментом воздействия на природные и социально-экономические процессы [2].

В географии используются картографические методы, которые опираются на деятельность учащихся с картой как средством обучения. География оперирует пространственными представлениями, понятиями, которые очень сложно объяснить, не обращаясь к моделям, в т.ч., виртуальным. География предполагает «игру масштабами», использование математического аппарата и очень большое количество фактического материала (номенклатуры – перечня географических

объектов, которые необходимо знать и уметь показывать на карте), терминов, сущности процессов и явлений, статистического материала. Школьники, в процессе изучения географии, обращаются к огромному количеству баз данных, а в процессе работы с одаренными учащимися – к контрольно–измерительным материалам, которые выполнены в тестовой форме [3].

Школьный курс биологии призван формировать у учащихся элементарные знания о предметах и явлениях природы, о взаимосвязях между ними, о взаимодействии человека и природы. Чувственное, живое созерцание составляет первоначальный этап процесса познания. Сложные абстракции базируются всегда на чувственном восприятии, на фактах наблюдения. Наглядность создает у учащихся образы, обогащает круг представлений, делает обучение более доступным, конкретным и интересным, развивает наблюдательность и мышление [4].

Пониманию и усвоению учебного содержания по биологии способствуют наблюдение в природе, наблюдения в классе, экскурсии, опыты, практические работы. Однако в условиях проведения уроков по биологии в классе не всегда возможно непосредственно наблюдать, видеть предметы и явления в естественном состоянии. В этом случае необходимые представления и понятия могут быть сформированы с помощью наглядных средств обучения.

Наглядность, применяемая на уроках биологии, может быть натуральной (объекты природы живые и препарированные) и изобразительной (таблицы, видео, муляжи и т.д.).

Часто в биологии используются натуральные объекты – гербарии, коллекции семян, соцветий, плодов, шишек – также в курсе 6 класса и коллекций насекомых, отдельных частей тела животных (перья, кости, чешуя, раковины) – в курсе 7 класса используют влажные биологические препараты, которые монтируют между двумя стеклянными пластинами и опускают в склянку с консервирующей жидкостью. Приготовленные таким образом влажные препараты позволяют изучить внутреннее и внешнее строение организмов в их натуральных размерах. Среди них можно назвать следующие препараты: «Корни бобового растения с клубеньками», «Развитие лягушки», «Развитие насекомого», «Аскарида», «Внутреннее строение речного рака» и другие. С помощью этих препаратов изучают внутреннее строение животных, фазы развития насекомых. Одним из важнейших видов натуральных учебных пособий являются микропрепараты. Они не заменимы в познании клеточного строения организмов, а также других микроскопически малых природных объектов, таких как бактерии, плесневые грибы, споры грибов, мхов и папоротников, пыльца растений, клетки крови [5].

Важными следствиями активного использования ЦОР нового поколения в школьных предметах станет:

- переход от репродуктивного процесса обучения к деятельностному;
- поддержка разнообразия методик и организационных форм обучения;
- выстраивание индивидуальных образовательных траекторий
- изучения географии в соответствии с возможностями и образовательными потребностями учащихся;
- стимулирование успешного обучения всех категорий учащихся.

Огромное количество плюсов использования ЭОР на уроке:

1. это интересно, современно и перспективно;
2. повышает качество обучения, углубляет межпредметные связи при выполнении различных заданий по предмету;
3. позволяет проводить различные исследования и эксперименты, которые невозможны на обычном уроке;

4. можно выполнять индивидуальные и групповые проектные работы;
5. это новое представление информации (интерактивные карты);
6. ЭОР можно применять на всех этапах урока, даже при выполнении учащимися домашнего задания;
7. новую информацию ученик получает, в основном, в процессе самостоятельной деятельности и заключается это в освоении содержания урока;
8. у детей появляется опыт самостоятельной работы с информационными ресурсами: интернетом, словарями, энциклопедиями электронными библиотеками и т. д.;
9. с использованием ЭОР также можно проводить уроки – лабораторные работы (химия, биология), уроки по решению задач (химия), уроки–практикумы (география, биология, химия), уроки–дискуссии на основе проблемных ситуаций, уроки–семинары и т.д.;
10. появляется реальная возможность организации полноценного семинара, где помимо подготовки учащегося по информационным источникам еще и устный доклад с иллюстрациями и презентациями;
11. для ученика – это возможность – заглянуть в любую точку земного шара, поработать с картой и тут же проверить свои знания;
12. для учителя – это увеличение эффективности работы, сокращение времени на подготовку и объяснение материала [6].

Для того чтобы использование ИКТ на уроке было эффективным, необходимо соблюдения ряда требований:

- ✓ правильное определение дидактической роли и места ЭОР на уроке;
- ✓ использование продуманных организационных форм урока;
- ✓ рациональное сочетание различных форм и методов использования ИКТ;
- ✓ учёт возрастных особенностей и соблюдение санитарных норм при работе за компьютером.

Применение мультимедиа–ресурсов позволяет обеспечить максимальный эффект обучения, так как в этом случае учебная информация будет представлена в различных формах и обеспечит комплексное воздействие на обучающегося.

Принцип наглядности реализуется посредством следующих правил обучения:

- нельзя пренебрегать простыми и даже устаревшими пособиями, если они дают положительный результат;
- пособия следует использовать не для того, чтобы сделать процесс обучения более современным, а как важнейшее средство успешного обучения;
- при использовании пособий должно быть чувство меры, так как избыток ведет к рассеиванию внимания и затруднению усвоения материала;
- демонстрировать пособия следует по ходу изложения материала, в определенной последовательности и в нужный момент;
- необходимо руководить наблюдениями учащихся для концентрации внимания [7].

Таким образом, средства ЭОР позволяют ставить перед ребенком и помогают ему решать познавательные и творческие задачи с опорой на наглядность, вовлекают детей в развивающую деятельность, формируют культурно значимые знания и умения и ключевые компетенции у учащихся (умения получать знания самостоятельно, находить, обрабатывать и использовать полученную информацию).

Умелое применение разнообразных возможностей ЭОР в обучении, ведет к овладению учителем новыми способами передачи знаний, что соответствует качественно новому содержанию обучения и развитию ребенка. Это позволяет школьникам с интересом учиться, находить источники информации, а также воспитывает самостоятельность и ответственность при получении новых знаний,

развивает дисциплину интеллектуальной деятельности, тем самым, переводя ее на более высокие формы сотрудничества.

Информатизация образовательного процесса – дело многотрудное, однако, это путь творчества и развития. Работать по–новому не просто, но только так можно повысить эффективность и качество обучения школьных предметов.

Безусловно, активное использования ЭОР, приводит к изменению технологии обучения и отношений между участниками образовательного процесса. Все это способствует повышению качества знаний, расширяет горизонты школьной науки, открывает новые перспективы практического применения знаний и навыков, полученных в процессе обучения.

Список литературы:

1. Рязанцева Е. П. Обзор популярных цифровых образовательных инструментов.
2. Современный урок географии/ Библиотека журнала «География в школе» М. Изд. «Школьная пресса», 2006.
3. Душина И.В., профессор «Практическая составляющая обучения географии – основа формирования компетенции школьников», журнал «География в школе». №1 2009 г.
4. Современный урок биологии. Библиотека журнала «Биология в школе» М. Изд. «Школьная пресса», 2007.
5. <http://school-collection.edu.ru/collection> Газета «Биология» и сайт для учителей «Я иду на урок биологии»
6. Андреев А.А. Компьютерные и телекоммуникационные технологии в сфере образования. Школьные технологии. 2001. №3.
7. Дворецкая А.В. Основные типы компьютерных средств обучения. Школьные технологии. 2004. №3.

УДК 372.893

ТЕХНОЛОГИИ СОЗДАНИЯ КОМИКСОВ – КАК ИНСТРУМЕНТ РАЗВИТИЯ ТВОРЧЕСКИХ СПОСОБНОСТЕЙ УЧАЩИХСЯ НА УРОКАХ ИСТОРИИ

Джумабекова Жанслу Оралбековна

Магистрант 2 курса,
ОП «Подготовка учителей истории»,
учитель истории ТОО «QAZGUUScholl.Qst»,
г. Костанай, Казахстан
E–mail: zhanslu.nurgazina@mail.ru

Аннотация

В данной статье дается описание опыта применения приема создания комиксов на уроках истории. Автор кратко раскрывает историю создания комиксов, формулирует обоснование преимуществ использования данной технологии как образовательной технологии, дает рекомендации по платформам и приложениям необходимым для создания комиксов.

Ключевые слова: комикс, информационно–коммуникативные технологии, творческие способности.

Аңдатпа

Бұл мақалада тарих сабақтарында комикс жасау техникасын қолдану тәжірибесі сипатталған. Автор комикстердің жасалу тарихын қысқаша ашады, осы технологияны білім беру технологиясы ретінде пайдаланудың артықшылықтарының негіздемесін тұжырымдайды және комикстерді жасауға қажетті платформалар мен қосымшалар бойынша ұсыныстар береді.

Түйінді сөздер: комикс, ақпараттық–коммуникациялық технологиялар, шығармашылық.

Abstract

This article describes the experience of using the technique of creating comics in history lessons. The author briefly reveals the history of the creation of comics, formulates the rationale for the advantages of

using this technology as an educational technology, and gives recommendations on the platforms and applications necessary for creating comics.

Key words: comics, information and communication technologies, creativity.

Современный мир – интерактивен. Учителю с каждым годом все труднее и труднее заинтересовать учащихся предметом, а главное удержать внимание и поддерживать мотивацию к обучению. «Палочкой вырубалочкой» являются активные методы обучения, интерактивные приемы, различные приложения, видеоматериалы и игры. Однако и они, к сожалению, имеют свойство «наскучить» учащимся. Одним из возможных вариантов разнообразия деятельности на уроке может быть создание комиксов.

Что же такое комикс? Давайте разбираться. Слово «комикс» произошло от английского «comic» – «смешной». Оксфордский словарь дает следующее определение понятия «комикс» – серия рисунков с текстом, образующая связное повествование юмористического или приключенческого характера. [1]. Получается, что комикс – это нарисованная история или рассказ в картинках.

История создания комиксов не так нова, как может показаться. Некоторые ученые, считают, что первобытная наскальная живопись – прообраз комиксов, так как в них можно выделить сюжет и динамику развития событий. По этому же принципу к комиксам или рассказам в картинках можно отнести работы египетских мастеров, изображавших богов, ритуальные сюжеты и обряды в храмах и гробницах–пирамидах.

К примерам комиксов можно отнести так называемые картинки для народа, часто с сюжетом на религиозную тему, распространенные в XVI и XVII веках в Валенсии и Барселоне. Это были пересказы житий святых в сериях небольших гравюр, отпечатанных на листках цветной бумаги – «аллилуи». [2] В 1830–1846 годах швейцарец Родольф Тёпфер выпускает в Женеве серию альбомов о приключениях господина Жабо и господина Крепена. [2]

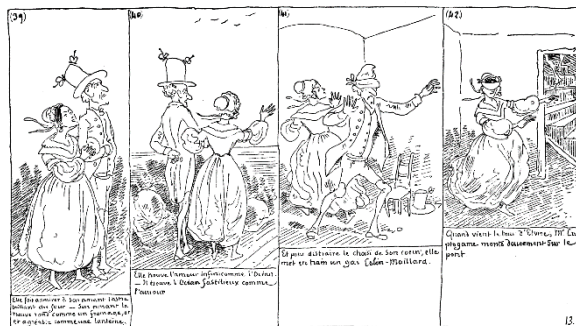

Рисунок 1. Работы Родольф Тёпфер

Одним из основоположников жанра комиксов считается немецкий поэт–сатирик и художник Генрих Христиан Вильгельм Буш (1832–1908). Его остроумные сатирические стихи в картинках популярны во всём мире.

Несомненно, что наибольшую популярность среди современных детей имеют американские комиксы, и созданные ими вселенные «DC Comics» и «Marvel», повествующие истории таких героев как Бэтмен, Человек – Паук, Халк и многие другие. Особая группа любителей комиксов среди учащихся – это поклонники **манги** – японских комиксов.

Рисунок 2. Постер комикса «Алтын Адам»

Созданием казахстанских комиксов на сегодняшний день занимается несколько издательств – «Khan comics» [3], «Qazcomics», с «Meloman Publishing» активно сотрудничают такие авторы комиксов как Мадибек Мусабеков, (комикс «Алтын Адам»), Магира Тлеубердина (комикс «Мерген»).

Достаточно интересным и познавательным является работа Галыма Байтука – известного общественный деятеля Казахстана, первый проректора, заместителя председателя Правления НАО «Кокшетауский государственный университет им. Ш. Уалиханова» под названием ««Шокан. Путешествия во времени». Данный комикс разработан в стиле фэнтези и рассказывает об известной в мире исторической личности, путешественнике, разведчике – Шокане Уалиханове.

Если комиксы популярны, почему бы не использовать их в образовательном процессе? На уроках истории и краеведения, к примеру.

Опыт применения комиксов в обучении был зарегистрирован в США в 1845 году, а в 30–е гг. XX века они стали популярны и в Европе. Отдельные случаи использования комиксов как образовательной технологии имеются в Белоруссии, РФ и Казахстане.

Каковы преимущества использования комикса на уроках?

Использование комиксов на уроках истории поможет учителю реализовать 6 из 8 целей и задач типовой учебной программы по истории Казахстана в 5–9 классах. К ним относится:

- формирование знаний об основных этапах и особенностях социального, экономического, политического и культурного развития общества на территории Казахстана с древности до наших дней;
- формирование знаний о системе национальных ценностей, сложившихся в ходе исторического развития Казахстана;
- формирование осознанного понимания сущности основных событий, явлений и процессов исторического развития Казахстана;
- формирование и развитие навыков критического анализа и оценки исторических событий, процессов, явлений и деятельности исторических личностей в контексте их влияния на отечественную историю;
- формирование и развитие навыков проведения исторического исследования (выдвижение гипотез, составление вопросов для исследования, анализ источников, сопоставление различных точек зрения, формулирование заключений и выводов, определение собственной позиции);
- формирование коммуникативных навыков, в частности, умения ясно выражать свои мысли в устной и письменной форме, работать в команде, использовать информацию из различных источников, включая публикации и электронные средства. [4].

Кроме строго исторических навыков, применение комиксов позволяют развивать:

- исследовательские навыки через подбор необходимых источников информации для составления комикса;
- умение выдвигать гипотезы, строить предположения, формулировать обоснованные выводы;
- умение устанавливать причинно–следственные связи между сюжетными линиями комикса;
- умение планировать свою деятельность, прогнозировать результаты индивидуальной или совместной деятельности;
- учебное сотрудничество с учителем и одноклассниками;

Неотъемлемой частью при работе с комиксом является развитие творческих способностей, фантазии и воображения, умения эмоционально погрузиться в проблему, почувствовать себя фактическим участником исторических событий, частью истории родного края через темы краеведения.

Перед тем как внедрять комикс в практику, учителю стоит ознакомиться со структурой комикса. Комикс состоит из двух частей: вербальной представленной в виде текста, погружающего читателя в историю, и не вербальной – представленной в виде изображений, который визуальнo раскрывают сюжет, дополняя текст и давая волю воображению.

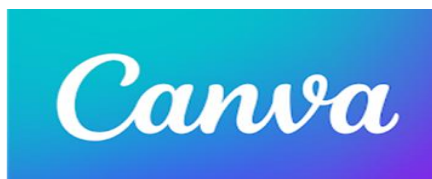

Рисунок 3. Логотип приложения «Canva»

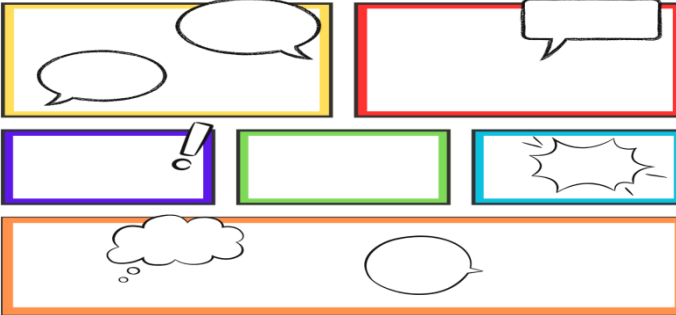

Если учитель принимает идею применения комиксов на уроках, то у него возникает вопрос: как создавать комиксы? Какие современные технологии, сайты и приложения могут ему помочь? Наиболее популярным и простым в применении является приложение «Canva». «Canva» – это бесплатный онлайн–инструмент для графического дизайна. Данное приложение может быть использовано как в web–версии, так и в качестве приложения на смартфонах с системой Android или IOS. Преимуществами данной программы при создании комиксов являются наличие множества бесплатных шаблонов, огромного количества тем и простой интерфейс. [5]

Также к программам для создания комиксов относятся: Comic Strip Maker, Comica, Clip Studio, ToonDo и другие. Самым простым инструментом создания комиксов может служить классический Power Point.

Комикс на уроках истории и краеведения может быть применен в нескольких вариантах (Таблица 1).

Таблица 1

Варианты	Примеры из практики автора
<p>1. Учитель самостоятельно создает комикс по определенной теме и предлагает учащимся урок-путешествие, урок-лекцию, урок-повествование через содержание комикса. В данном случае комикс выступает как наглядный материал. Связующим звеном между блоками истории может быть серия вопросов на прогнозирование.</p>	<p>Тема урока: «Сакская царица Томирис», 5 класс.</p> <p>ПРОТИВОСТОЯНИЕ САКОВ И ПЕРСОВ</p> <p>САКСАЯ ЦАРИЦА – ТОМИРИС</p> <p>«ЦАРЬ МИДИЯ! ЕСЛИ Ч ТЕБЯ ЕСТЬ СЛАБОЕ ЖЕЛАНИЕ ПОМЕРИТЬСЯ С МАССАГАТАМИ, ИЗВОЛЬ, НО НЕ ТРУДИСЬ НАД СОБЛЮЩЕНИЕМ РЕЧНЫХ БЕРЕГОВ: НА ТРИ ДНЯ ПУТИ МЫ ОТОЙДЕМ ОТ РЕКИ, ТОГДА ПЕРЕХОДИ НА НАШУ ЗЕМЛЮ. ЕСЛИ ЖЕ ПРЕПОЧИТАЕШЬ ДОСТИГНУТЬ НАС НА СВОЮ ЗЕМЛЮ, ТО СДЕЛАЙ ТО ЖЕ САМОЕ.»</p> <p>ПЕРСИДСКИЙ ЦАРЬ – КИР I</p> <p>СРАЖЕНИЕ СОСТОЯЛОСЬ В 530 ГОДУ ДО Н.Э.</p> <p>Рисунок 5. 1 страница комикса «Сакская царица Томирис»</p>
<p>2. Учитель просит учащихся индивидуально, в парах или группах создать комикс на заданную тему, используя специальные программы. (Canva)</p>	<p>Тема урока: «Монгольские завоевания в Казахстане», 6 класс.</p> <p>1218.</p> <p>«Эти люди, прибывшие в Отрар в одежде купцов, не купцы, а скорее лазутчики татарского кагана. Они держатся настороженно. Один из купцов, родом индус, потребовал дружбы называть меня только по имени, не называя «кандило», и я приказал ответить его полетельца. А остальные купцы расширяли свои покушения о делах, которые вовсе не имеют отношения к торговле.»</p> <p>Рисунок 6. Страница комикса «Отрарская катастрофа»</p>
<p>3. Учитель просит учащихся заполнить предложенный шаблон комикса, раскрывая при этом ход исторических событий, изученных ранее.</p> <p>В данном случае учитель может использовать метод прогнозирования дальнейшего развития событий.</p>	<p>Тема урока: «Начало присоединения Казахского ханства к Российской империи», 7 класс.</p> <p>Задание: создайте комикс, отражающий события 1730–х гг. XVIII века, посредством анализа взаимоотношений между ханом Младшего жуза – Абулхаиром и российской императрицей Анной Иоанновной.</p> <p>Составьте диалоги опираясь на письма, как исторический источник.</p>

	 <p>Рисунок 7. Шаблон для создания комикса «Присоединение Младшего жуза к Российской империи»</p>
<p>4. Учитель создает условия, в ходе которых учащиеся могут создать комикс используя обычный лист ватмана или листы А4, цветные маркеры или карандаши.</p>	<p>Тема урока: Туристские маршруты (Краеведение), 7 класс.</p> <p>Задание: представьте, что к вам приехал друг из другой страны. Создайте комикс–путешествие, с описанием туристического маршрута на тему: «Мой друг и лучшие места города Костанай»</p> <p>Рисунок 8. Работа учащихся «Мой друг и лучшие места города Костанай»</p>

Учитель при использовании комиксов должен соблюдать строгий алгоритм действий (Рисунок 4).

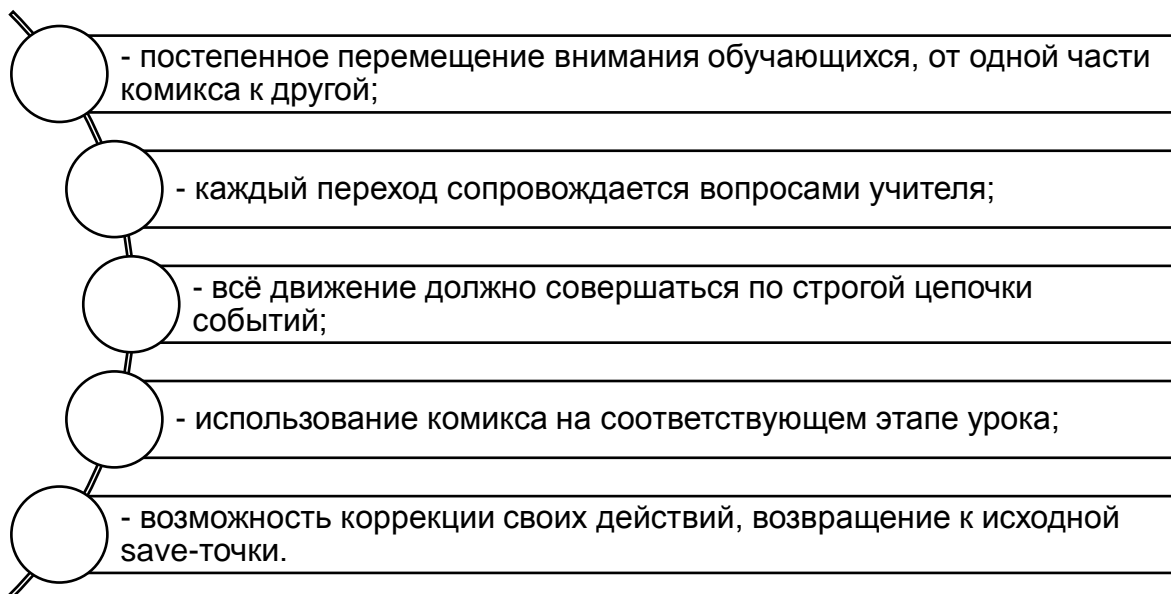

Рисунок 4. Алгоритм действий при использовании комиксов

Подводя итоги выше сказанного, можно сказать, комикс – универсальный пример технологии, направленный на развитие пространственного воображения, критического и прогностического мышления, творческих и коммуникативных способностей учащихся.[6] Учитель же получает возможность разнообразить подходы к изучению и закреплению тем, повысить мотивацию к изучению предмета, возможность дифференцировать задания для учащихся, в соответствии с их каналом восприятия и многое другое.

Список литературы:

1. Оксфордский словарь. <https://languages.oup.com/>
2. Ж. Садуль. Всеобщая история кино. Том 1. – М.: "Искусство", 1958.
3. Казахстанское издательство комиксов «Khan comics» <https://www.khancomics.kz/>
4. Типовая учебная программа по предмету «История Казахстана» 5–9 классы. Приложение 61 изложено в редакции приказа Министерства просвещения РК от 21.11.22 г. № 467 (введен в действие с 29 ноября 2022 г.)
5. Официальный сайт для разработки презентаций, буклетов и т.д. www.canva.com
6. Валекжанина Р.Г. Комиксы на уроках истории и обществознания. [Электронный ресурс] //Социальная сеть работников образования [сайт]. – URL: <https://nsportal.ru/shkola/istoriya/library/2017/01/30/doklad-komiksy-naurokah-istorii-i-obshchestvoznaniya>

УДК 371.3

ОСОБЕННОСТИ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ ИСКУССТВЕННОГО ИНТЕЛЛЕКТА НА УРОКАХ АНГЛИЙСКОГО ЯЗЫКА

Досмухамедова Зарина Казиевна

магистр педагогических наук, учитель английского языка
КГУ "Общеобразовательная школа №7
отдела образования города Костаная"
Управления образования акимата Костанайской области
г.Костанай Казахстан
E-mail: zarina.d93@mail.ru

Елеусизова Алина Анатольевна

учитель английского языка
КГУ "Общеобразовательная школа №7
отдела образования города Костаная"
Управления образования акимата Костанайской области
г.Костанай Казахстан
E-mail: shishkina.alina@mail.ru

Аннотация

Статья рассматривает особенности использования искусственного интеллекта на уроках английского языка. В ней анализируются преимущества и вызовы использования искусственного интеллекта в контексте уроков английского языка, а также его потенциал для улучшения эффективности обучения и мотивации учащихся.

Ключевые слова: *искусственный интеллект, уроки английского языка, образование, эффективность обучения.*

Аңдатпа

Мақалада ағылшын тілі сабақтарында жасанды интеллектті қолдану ерекшеліктері қарастырылады. Ол ағылшын тілі сабақтары контекстінде жасанды интеллектті пайдаланудың артықшылықтары мен қиындықтарын, сондай-ақ оның оқушылардың оқу тиімділігі мен мотивациясын жақсарту әлеуетін талдайды.

Түйінді сөздер: *жасанды интеллект, ағылшын тілі сабақтары, білім беру, оқытудың тиімділігі.*

Abstract

This article deals with the peculiarities of using artificial intelligence in English lessons. It analyses the benefits and challenges of using artificial intelligence in the context of English lessons, as well as its potential to improve learning efficiency and student motivation.

Key words: *artificial intelligence, English lessons, education, learning efficiency.*

На современном этапе развития Казахстана, когда наше государство прочно интегрировалось в мировое пространство и занимает уникальное и важное положение, играя существенную роль на мировой арене, успешное овладение английским языком стало потребностью общества и, соответственно, социальным заказом на сегодняшний день. Президент Казахстана, Касым-Жомарт Токаев, неоднократно в своих выступлениях подчеркивает важность обучения английскому языку для молодого поколения, а также рассматривает английский язык, как средство для расширения культурных связей, обмена опытом и идей с другими странами, для поддержания открытого и инклюзивного общества в Казахстане. А в контексте международных научных и культурных обменов, академической мобильности и участия в международных проектах и исследованиях, изучение английского языка становится ключевым фактором для развития научного и культурного потенциала страны и её успешного вовлечения в мировое сообщество.

Казахстан активно работает над модернизацией своей образовательной системы, включая развитие программ изучения английского языка, как важного компонента в контексте глобализации и расширения международных связей. Поэтому в последние годы мы стали свидетелями внедрения новаторских методов и инструментов в учебный процесс, и одной из самых интересных тенденций стало использование виртуальной и дополненной реальности в обучении английскому языку.

В последние десятилетия искусственный интеллект (ИИ) стал важным инструментом в различных областях человеческой деятельности, и образование не стало исключением. Он предлагает широкий спектр возможностей для трансформации учебного процесса, включая обучение иностранным языкам. Искусственный интеллект предоставляет новые возможности для улучшения качества обучения и персонализации учебного процесса. На уроках английского языка ИИ может использоваться для адаптации учебного материала к индивидуальным потребностям учеников, создания интерактивных заданий и уроков, а также для обеспечения непрерывной обратной связи. [1]

В нашем исследовании мы выделили несколько преимуществ и недостатков использования ИИ на уроках английского языка. Говоря о преимуществах в использовании виртуальной и дополненной реальности можно выделить следующее:

Рис. 1 – Преимущества искусственного интеллекта в образовании

Рассмотрим каждый аспект по подробней. Одним из ключевых аспектов использования искусственного интеллекта на уроках английского языка является возможность персонализации обучения. Системы ИИ могут анализировать данные об уровне знаний и стиле обучения каждого ученика, что позволяет создавать индивидуализированные учебные программы и задания. Это помогает эффективнее использовать время занятий и достигать более высоких результатов.

Иммерсивное обучение подразумевает под собой погружения учащихся в англоязычную среду без физического перемещения. Это позволяет учащимся ощутить атмосферу англоязычной страны, взаимодействовать с носителями языка и

улучшить навыки понимания и общения. Виртуальные симуляции позволяют учащимся практиковать английский язык в реалистичных сценариях, таких как поездка в англоязычную страну, покупки в магазине или участие в деловом совещании. Это помогает развить навыки разговорной речи и повысить уверенность в себе. [2]

Искусственный интеллект позволяет создавать интерактивные уроки с использованием различных технологий, таких как виртуальная реальность, аугментированная реальность и чат-боты. Эти технологии делают уроки более увлекательными и мотивирующими для учеников, что способствует улучшению результатов обучения.

Искусственный интеллект может быть использован для предоставления автоматизированной обратной связи ученикам. Например, системы ИИ могут анализировать произношение и грамматические ошибки, предлагая рекомендации по их исправлению. Это помогает ученикам более эффективно учиться и повышает качество их знаний.

Использование адаптивных технологий на основе искусственного интеллекта позволяет учителям адаптировать учебный материал и задания в соответствии с потребностями каждого ученика. Это особенно полезно на уроках английского языка, где уровень знаний и навыков учеников может значительно различаться. [3]

Использование новых технологий в обучении делает уроки более интересными и увлекательными для учащихся. Возможность погружения в виртуальную среду и взаимодействия с ней может стимулировать учеников к активному участию и повышению мотивации.

Подводя промежуточный итог, мы можем сказать, что внедрение ИИ в образование позволит делегировать часть задач машине и таким образом освободить ресурсы для эксперимента и творчества.

На ряду с положительными факторами использования ИИ на уроках английского языка, существуют и проблемы, которые могут негативно сказаться на образовательный процесс. Одной из основных проблем, связанных с технологиями ИИ, является недостаток человеческого контакта. Использование технологий и искусственного интеллекта на уроках может привести к уменьшению времени, проводимого учителями в прямом общении с учениками. Это может негативно сказаться на качестве взаимодействия и воспитательной роли учителя.

Следующая проблема связана с тем, что внедрение искусственного интеллекта в образовательный процесс может создать зависимость от технологий и программного обеспечения. В случае сбоя или неполадок в системе обучения может возникнуть проблема доступа к учебному материалу и ресурсам.

А также существует риск, что некоторые ученики могут испытывать трудности с использованием технологий или предпочитать традиционные методы обучения.

Исходя из вышесказанного, мы можем сделать вывод, что искусственный интеллект представляет собой мощный инструмент. Интеграция искусственного интеллекта в образовательный процесс может значительно улучшить качество обучения английскому языку, обеспечивая школьникам мотивацию, интерактивность и персонализированный подход. Однако успешная реализация данного вопроса требует комплексного подхода, включающего в себя подготовку педагогов, разработку соответствующего оборудования и программного обеспечения, а также постоянный мониторинг и оценку эффективности.

Список литературы:

1. Есионова, Е.Ю. Искусственный интеллект как альтернативный ресурс для изучения иностранного языка / Е.Ю. Есионова // Гуманитарные и социальные науки. – 2019. – №. 3. – С. 155–166.

2. Ковальчук С.В., Тараненко И.А., Устинова М.Б. Применение искусственного интеллекта для обучения иностранному языку в вузе // Современные проблемы науки и образования. – 2023.

3. Колобанова, Ю.Н. Использование современных цифровых технологий в процессе обучения иностранному языку / Ю.Н. Колобанова // Актуальные проблемы совершенствования высшего образования. – 2020. – С. 148–150

ӘОЖ 37.02

ЖЕКЕ ТҰЛҒАНЫ ТӘРБИЕЛЕУДЕ ЦИФРЛЫҚ ТЕХНОЛОГИЯНЫҢ АЛАТЫН ОРНЫ

Досумова Нургуль Балтабаевна

Қостанай облысы әкімдігі білім басқармасының
«Қостанай қаласы білім бөлімінің №7
жалпы білім беретін мектебі» КММ
Қазақ тілі мен әдебиеті мұғалімі
Қостанай, Қазақстан, E-mail: nurmangiz@mail.ru

Аңдатпа

Бұл мақалада білім беру көкжиегіндегі цифрлы оқыту технологиясын жан-жақты талдап, саралады. Сондай-ақ, ғылым мен техниканың жедел дамыған ХХІ ғасырында жан-жақты дамыған шығармашыл жеке тұлғаны қалыптастыру үшін оқушыға “нені оқытамын?”, “қалай оқытамын?” деген сұрақтардың жауабын қарастырдым. Цифрлы технологияның бүгінгі маңызын толыққанды түсініп, оның негізгі функциясын зерделедім.

Кілт сөздер: *Инновациялық технология, әдіс-тәсіл, техника, білім беру, оқушы, ақпараттық жүйе.*

Аннотация

В данной статье всесторонне проанализированы и дифференцированы технологии цифрового обучения в сфере образования. В 21 веке, при бурном развитии науки и техники, для формирования всесторонне развитой личности учащегося, педагогу необходимо себе задавать вопросы «Чему я учу?», «Как я учу?». В данной статье показана важность цифровых технологий сегодня и изучена их основная функция.

Ключевые слова: *Инновационная технология, метод, методика, образование, ученик, информационная система.*

Abstract

This article comprehensively analyzes and differentiates digital learning technologies in the field of education. In the 21st century, with the rapid development of science and technology, in order to form a comprehensively developed student's personality, a teacher needs to ask to the questions “What do I teach?”, “How do I teach?”. This article shows the importance of digital technologies today and explores their main function.

Key words: *Innovative technology, method, methodology, education, student, information system.*

Бүгінде білім беру бағдарламасының басты мақсаты – кәсіптік дайындаудың сапасын жақсарту, біліммен қамтамасыз етудің ғылыми-әдістемелік жүйесін түбегейлі жаңарту, оқытудың формалары мен әдістерінің түрлерін өзгерту, ондағы алдыңғы қатарлы оқу-тәрбие тәжірибелері мен қазіргі қоғамның сұраныстарының алшақтығын жою, білімдегі жаңашылдықты саралау, білімді жетілдіру үдерісіндегі үздіксіздікті қамтамасыз етуде оның рөлін арттыру және қазіргі заман техникасы мен технологиясын жоғары деңгейде қолдана білу [5].

Қоғамымыздың қазіргі даму қарқыны елімізде барлық салаға түбегейлі өзгерістер енгізуді талап етті. Ал, бұл тұста мұғалімдерге қойылар талап-міндеттердің де жүгі екі есеге артты. Бұл міндеттердің қатарына заман талабына сай заманауи ақпараттық жүйелерді қолдана білу дағдылары да енді. Атап айтар болсақ, компьютерлік техниканы және бағдарламалық құралдарды сабақ барысында көптеп пайдалану [1].

Мектептерде оқылатын қоғамдық пәндердің ішінде қазақ тілі, қазақ әдебиеті елеулі орын алады. Бүгінгі күні аталмыш пәнді цифрлы оқыту технологияларын қолдану арқылы оқыту аса маңызды болып саналып жүр. Бұл үшін еліміздің білім беру саласында бірқатар реформалар жүргізіліп, аталмыш пәннің оқушылар үшін аса қызықты әрі пайдалы өткізу жолдары қарастырылып, өз кезегінде нәтижесін де беріп жүр [2].

Жалпы, әдебиет пен тіл халқымыздың басты қазыналарының қатарынан табылады. Бұл біздің руханиятымыздың төрінен орын алатын құндылық. Сол себепті, оның ұлтымыздың өсіп-өркендеу жолында қосар үлесі орасан зор. Әсіресе, бүгінгі жаһандану дәуірінде ақпараттық ағынға жұтылып кетпей, өзіндік даңғыл жолымыздан теріс кетпеуіміз аса маңызды [3].

Бұл тұрғыда оқыту процесі кезінде жүйелі-әрекеттік тәсілді пайдалану аса тиімді. Жүйелі-әрекеттік тәсіл дегеніміз – оқушының өз бетінше ізденіп, білім жинауы және осы жолда оған мұғалімнің оқудың түрлі формаларын ұсынуы. Бүгінгі күні бұл тәсіл өте кең ауқымда қолданылып жүр. Оқытудың дәстүрлі форматында мұғалім сабақ бойы өзі сөйлеп, өзі түсіндіріп шықса, бүгінгі жаңартылған білім беру жүйесінде мұғалім тек бағыт-бағдар береді. Оқушы өз бетінше ізденіп, білім мен ғылымның алтын қорын жинауға тырысады. Ал, ол өз кезегінде оқушының шығармашылық потенциалын арттырады. Егер оқушы өздігінен кітап бетін ақтарып, интернеттегі дереккөздер мен материалдарды пайдаланатын болса, онда ол бұл бағытта жетістікке жетеді. Ал, бұл жүйелі-әрекеттік тәсілдің басты ерекшелігі болып табылады [4].

Аталмыш тәсілді түрлі сыныптарда қолдануға болады. Мәселен, орыс сыныбындағы оқушыларға жүйелі-әрекеттік тәсілдің маңыздылығы туралы айтып, осы бағытта жұмыс жасасақ, нәтижеге жетеріміз сөзсіз. Мен де дәл осы салада біршама эксперимент жасап көрдім. Ол әркез сәтті шықты. Тіпті, орыс сыныбындағы оқушылардың танымы мен деңгейін арттыруға осы әдіс-тәсілдің қосар үлесі ерекше болды деп айтқым келеді [5].

Негізінен, орыс сыныптарына білім беру қазақ оқушыларына қарағанда ерекше форматта өтеді. Себебі, әр ұлттың өзіне тән формальды колориті мен танымы болғандықтан, білім беру мәселесіне келгенде, екі ұлттың өкілдері сабақ беру методикасын әрқалай қабылдайды. Қазақы танымда өскен балалар белгілі бір қабілетті игеріп, соған жетік болады. Ал орыс ұлтының оқушылары өз кезегінде басқа қабілетті жақсы меңгереді. Міне, осы тұрғыдан алып қарағанда жоғарыда атап өткен жүйелі-әрекеттік тәсілдің осы орайда тигізер пайдасы орасан зор [5].

Мектеп қабырғасында оқушыларды оқыту процесінде ең алдымен жүйелі-әрекеттік әдісі басты назарға алынуы керек. Себебі, қазіргі таңдағы оқулықтар мен оқу құралдары жүйелі-әрекеттік әдісі бойынша жазылған. Сондықтан, әрбір мұғалім аталмыш технологиядағы негізгі функцияларды өзінің сабағында жетік қолданып, оны бүгінгі күннің талабына сай икемдеп, жаңа форматты оқыту процесінің үлгісін қалыптастырғаны абзал. Жүйелі-әрекеттік әдіс бүгінгі күні өте кең ауқымда қолданылып келе жатыр. Оқушылардың сабаққа деген ынтасы мен ықыласын арттыру мақсатында қолданылып жүрген бұл технологияның беріп жатқан нәтижесі де өте үлкен [1].

Қазақ тілі мен әдебиеті пәнін оқытудың нәтижелі болуының негізгі алғышартының бірі – жан-жақты баяндау, мәселен бір әңгімені я болмаса шығарманы түсініп оқудың әр түрлі әдістерін көрсету. Бұл оқушылар үшін аса маңызды. Бұл, оқушылардың шығармашылық, әдістемелік көзқарастарын оятуға мүмкіндік береді. Жалпы алғанда, оқушылардың білім, білік сапасын арттырудағы жаңа инновациялық технология түрлері сан алуан, оларды таңдау және одан шығатын нәтиже мұғалімнің кәсіби біліктілігіне тікелей байланысты. Сондай-ақ,

өзіндік жұмысты түрлі цифрлық көрнекіліктермен, практикалық жұмыстармен астастырып немесе зерттеу әдісін түсіндірмелі әдіспен үйлестіре пайдаланудың да артықшылықтары жетерлік [4].

Қазіргі жас ұрпақтың саналы да сапалы білім алуының бірден–бір шарты – білім беру үдерісіне жаңа цифрлық технологияларды енгізу екендігі сөзсіз түсінікті. Сондықтан ғылыми–техникалық прогрестен қалыспай, жаңа педагогикалық инновацияларды дер кезінде қабылдап, өңдеп, нәтижелі пайдалана білу біздің міндетіміз [2].

Оқыту үдерісін технологияландыру туралы Я.А.Коменский осыдан 400 жыл бұрын айтқан. Және оның пікірінше, оқыту “технологиялық” болуы қажет. Оның мағынасы нені үйретсе де, нені оқытса да оқу үдерісі табыссыз болмауы керек [5].

Өз кезегінде Ж.Аймауытов: “... Сабақ беру – үйреншікті жай шеберлік емес, ол үнемі жаңадан жаңаны табатын өнер” деп оқыту үнемі ізденіспен, “жаңадан жаңаны” жасайтын іс–әрекет екенін айтқан еді. Сондықтан қай пән барысында да тек оқулықпен шектелмей, оқушының шығармашылықпен жұмыс жасауына көңіл бөлу қажет [1].

Жалпы, қоғам талабына сай тәрбие мен білім беруде мұғалімдердің инновациялық іс–әрекетінің ғылыми–педагогикалық негіздерін меңгеруі – маңызды мәселелердің бірі. Ал, ғылым мен техниканың жедел дамыған, мәліметтер ағыны күшейген ХХІ ғасырда жан–жақты дамыған шығармашыл жеке тұлғаны қалыптастыру мектептің басты міндеті болып саналады [3].

Сол себепті, сабақтарымда инновациялық технологияларды жиі қолданамын. Инновациялық технологияны пайдалану барысында оқушыларға тақырыпқа болжам жасатып, мақсат қойып, сұрақ беріп жауап алуға, мазмұнды толық түсінуге жағдай жасаймын [4].

Сабақ барысында жаңа технологияларды қолдану – уақыт үнемдеумен қатар, материалды кеңінен іздеуге, оқушылардың қызығушылығын оятуға мүмкіндік береді. Бұл ретте электронды оқулықтарды пайдаланудың да маңыздылығы жоғары. Себебі, аталмыш оқулықтарды пайдалану барысында оқушылар шығармашылыққа дағдыланады [3].

Сондай–ақ, оқушылар электрондық ресурстарды пайдалану арқылы кез–келген тапсырманы мұғалімнің көмегінсіз–ақ, меңгереді. Бұл әрекеттер оқушылардың интеллектуалдық танымын арттыруға, іздену дағдыларын қалыптастыруға ықпал етеді. Осы технологиямен жұмыс істеу барысында оқушылар тез ойлап, жылдам шешім қабылдауға, шапшаң жауап беруге үйреніп, қызықты шешімдер құруда жетістіктерге жете бастайды [5].

Өткенді қайталау, қорытындылау, жаңамен байланыстыру, жадыда бекітуге арналған жаттығулар мен педагогикалық есептер жүйесін ойластыру, уақытты дұрыс пайдалану, сабақта оқушылардың жұмыс түрлерін тыңдау, талдау, жазу, жаттығу, іздену жұмысын ұйымдастыру бұның барлығы да – сабақтың жақсы өтуіне ықпал етеді [1].

Ахмет Байтұрсынов: “Мектепке бірінші керегі – мұғалім, екінші – оқыту ісіне керек құралдар, үшіншісі – бағдарлама және оқулықтар керек”, – деп дөп басып айтқан. Оқыту ісінің сапасы расында да, осы үш қажеттілікке байланысты [2].

Өткенге қарап басымызды иеміз, ертеңге қарап білек сыбанамыз демекші, бүгінгі оқушы – ертеңгі жаңа әлем. Демек, бұрыннан қалыптасқан бағдарлама мен тәртіп ол үшін ескірген, тозған. Ал, қазір ол барлық тұлғасымен жаңа тұрмысқа, жаңа оқуға, жаңа қатынастарға бейімделуі тиіс. Сондықтан оған жүйелі жәрдем беріп, ынта–ықыласын дұрыс бағыттайтын, қабілет–қасиеттерін дамытатын мектеп шаңырағы қажет [4].

Қорыта айтқанда, оқушыны жеке тұлға ретінде қалыптастыруда және ақыл–ой зердесін дамытуда жаңа технологияның мәні зор. Мәселен, оқушының еңбек етуге деген ұйымшылдық қабілетін оятуға ынталандырады, өзін–өзі басқару, бақылау, байқампаздыққа, ақыл–ой іскерлігінің белсенділігін дамытады. Қазақ тілі мен әдебиеті пәнінде жоғарыда аталған инновациялық әдіс тәсілдерді қолданудың пайдасы орасан зор. Сондықтан, жаңа технология үрдісін әр ұстаз жүйелі пайдалана білсе, ертеңгі қоғам иелерінің білімді, білікті, ынталы болары сөзсіз [3].

Әдебиеттер тізімі:

1. Вульфов Б.З. Педагогика рефлексии: взгляд на профессиональную подготовку учителя. – Москва: Магистр. – 111с.
2. Жанпейісова М.М. Модульдік оқыту технологиясы оқушыны дамыту құралы ретінде. – Астана: Академия, 2021. – 245 б.
3. Қоңыратбаев Ә., Көшімбаев Ғ. Әдебиетті оқыту методикасы. – Алматы: Мектеп. 2023. – 72б
4. Тасболатов Қ. Оқушылардың таным белсенділіктерін арттыру. – Астана: Мектеп. 2021. – 189б
5. Савельев А.Я. Технология обучения и их роль в реформе высшего образования// Современные аспекты науки и образования. 2019. №2. Б.25–30.

УДК 372.881.161.1

**ЦИФРОВЫЕ ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫЕ РЕСУРСЫ КАК ИНСТРУМЕНТ РАЗВИТИЯ
ФУНКЦИОНАЛЬНОЙ ГРАМОТНОСТИ**

Дубинина Диана Утегеновна,
учитель русского языка и литературы
КГУ «Физико–математический лицей отдела
образования города Костаная»
Управления образования акимата Костанайской области
г. Костанай, Казахстан
dika.dubinina@mail.ru

Яковец Инна Юрьевна,
учитель русского языка и литературы
КГУ «Физико–математический лицей отдела
образования города Костаная»
Управления образования акимата Костанайской области
г. Костанай, Казахстан
yakovec.inna87@mail.ru

Аңдатпа

Мақала орыс тілі сабақтарында цифрлық білім беру ресурстарын (ЦБР) пайдалану арқылы орыс тілін оқыту мәселелеріне арналған. Цифрлық білім беру ресурстарының түрлері, оларды пайдалану міндеттері, өзіндік жұмыстағы рөлі, сабақта пайдалану принциптері қарастырылады. Орыс тілі сабақтарында функционалдық сауаттылықты қалыптастырудағы CLR артықшылықтары анықталып, функционалдық сауаттылықты дамытуға бағытталған CLR қолданылған тапсырмалардың мысалдары келтірілген. Орыс тілі сабағында цифрлық білім беру ресурстарын пайдалану қажет деген қорытынды жасалды.

Түйінді сөздер: білім беру ресурсы, цифрлық білім беру ресурсы, функционалдық сауаттылық, орыс тілін оқыту, оқу сауаттылығы

Аннотация

Статья посвящена вопросам преподавания русского языка посредством применения цифровых образовательных ресурсов (ЦОР) на уроках русского языка. Рассмотрены виды ЦОР, задачи их применения, роль в самостоятельной работе, принципы использования на уроке. Определены преимущества ЦОР в формировании функциональной грамотности на уроках русского языка, приведены примеры заданий с использованием ЦОР, направленных на формирование функциональной грамотности. Сделан вывод о необходимости применения ЦОР на уроках русского языка.

Ключевые слова: образовательный ресурс, цифровой образовательный ресурс, функциональная грамотность, преподавание русского языка, читательская грамотность.

Abstract

The article is devoted to the issues of teaching the Russian language through the use of digital educational resources (DER) in Russian language lessons. The types of digital educational resources, the tasks of their use, their role in independent work, and the principles of use in the classroom are considered. The advantages of CLR in the formation of functional literacy in Russian language lessons are determined, and examples of tasks using CLR aimed at developing functional literacy are given. It is concluded that it is necessary to use digital educational resources in Russian language lessons.

Key words: educational resource, digital educational resource, functional literacy, teaching the Russian language, reading literacy

В эпоху активного развития и модернизации сферы образования цифровые образовательные ресурсы считаются одним из основных источников обучающей информации, который способен выполнять важнейшие функции канала письменной и устной коммуникации.

В методике преподавания цифровые образовательные ресурсы рассматриваются как средство обучения. Например, образовательные сайты как источник учебных материалов: видеозаписи, тексты для чтения как возможность создания новых учебных материалов; интерактивные задания, авторские программы–оболочки как механизм организации межкультурной коммуникации или создания проектов [1].

На данный момент не сформирована единая теоретическая и практическая база для обучения функциональной грамотности на уроках русского языка посредством использования цифровых образовательных ресурсов.

Все существующие материалы, используемые педагогами, разрозненны, и многие из них не имеют рекомендаций от Министерства образования. Учителя вынуждены опираться на собственный опыт в разработке и применении цифровых обучающих материалов. На данный момент рекомендуемые министерством РК задания по формированию функциональной грамотности разработаны, однако они не составляют единой системы. В Республике Казахстан задания, направленные на развитие функциональной грамотности, представлены эпизодически в рамках разработки программ или научных статей. С рекомендуемыми заданиями можно ознакомиться на «образовательных ресурсах «Bilim Land», «Coursera», «Дарын», «itest.kz», «steam-academia», «Opiq.kz», «Кунделик» и др.» [2**Ошибка! Источник ссылки не найден.**].

С точки зрения методики преподавания «образовательный ресурс» (как средство обучения) – это элемент среды, в которой проходит образовательный процесс, используемый учащимся и педагогом непосредственно в образовательной функции. Под электронными образовательными ресурсами понимается «совокупность средств программного, информационного, технического и организационного обеспечения, электронных изданий, размещаемых на машиночитаемых носителях и/или в сети» [3**Ошибка! Источник ссылки не найден.**].

Наиболее современные и эффективные для использования в процессе обучения электронные образовательные ресурсы воспроизводятся посредством

персонального компьютера. Для того чтобы выделить данное подмножество электронных образовательных ресурсов, их называют цифровыми образовательными ресурсами (ЦОР), подразумевая, что компьютер использует цифровые способы записи–воспроизведения.

Ошибка! Источник ссылки не найден. Простым видом ЦОР можно считать текстографический. Его особенность состоит в том, что он отличается от книг в основном базой представления текстов и иллюстраций – «материал транслируется на монитор компьютера, а не на бумажном носителе. Хотя его очень легко распечатать, т.е. перенести на бумагу» [3**Ошибка! Источник ссылки не найден.**].

В усложненном ЦОР данный процесс более удобен с технической стороны: при использовании термина можно создать указатель со всплывающим окном или переходом к пояснению по активной ссылке. В таком случае выделенное слово становится указателем аналогично книжному с возможностью немедленного просмотра при необходимости, как в информационно–справочных интернет–ресурсах. Здесь навигация по тексту является нелинейной, расположение и чтение материала определяется не последовательностью, а структурой мысли. «При чтении текста в таком пространстве можно перейти от какого–либо элемента не к одному единственному, следующему за ним другому элементу, а ко многим другим элементам» [4**Ошибка! Источник ссылки не найден.**]. Такой текстографический продукт называется гипертекстом. «Связь в гипертексте носит не просто смысловой характер; наличие связи означает здесь технически обеспеченную возможность перехода к соответствующему смысловому элементу (текстовому фрагменту, фразе, слову), то есть возможность вызвать его для прочтения» [5, с.39].

Следующий, третий уровень ЦОР – это ресурсы, полностью состоящие из визуального или звукового материала. Формальные отличия от книги в данном случае очевидны: ни видеофрагменты, ни анимации (мультфильмы), ни аудиозаписи для полиграфического издания невозможны. Но, с другой стороны, стоит заметить, что такие ЦОР существенно не отличаются от аудио/видео продуктов, воспроизводимых на бытовом плеере.

Мультимедийные ЦОР дают возможность одновременного воспроизведения на мониторе компьютера (интерактивной доски или другого способа ретрансляции изображения) различных материалов, использующих информацию, представленную различными способами. При этом значимой особенностью ЦОР является их логическая взаимосвязь и следование дидактической цели. Структура ЦОР строится таким образом, что изменение одного элемента вызывает изменения в частях, находящихся в гиперссылочной связи с этим элементом. Мультимедиа ЦОР строятся на основании репрезентации обучающих и контрольных материалов посредством разнообразных способов: текста, графики, изображения, звука, анимации, видеоряда, что позволяет активировать не только зрительные и логические рецепторы обучающихся, но и слуховые, эмоциональные, в ряде случаев – тактильные.

К задачам использования ЦОР на уроках русского языка относится развитие самостоятельного, гибкого мышления, формирование умения логически рассуждать, используя навыки чтения, работы с текстом, применения знаний и навыков из различных сфер, повышение уровня интереса к процессу обучения.

ЦОР предполагают наличие текстовых материалов; иллюстраций и графики, с текстовым сопровождением или без него, аудиозаписей, видеозаписей формата DivX, AVI, mp4; презентаций, гипертекстовых документов, гиперссылок на отдельные текстовые или медиа–объекты учебного курса, выполненного на определенной технологической платформе, а также тренажеров, тестовых материалов и т.д. Необходимо отметить, что отличительной особенностью ЦОР является возможность

удаленного доступа к образовательным материалам и источникам информации, реализации проектов дистанционного обучения, формирования собственной траектории освоения материала.

ЦОР, используемые для самостоятельного изучения, должны включать в себя полную совокупность образовательных ресурсов, средства для изучения «теоретических материалов, компьютерного моделирования и экспериментального исследования изучаемых объектов, включая средства обработки и отображения результатов моделирования и экспериментов, а также интерактивные учебные задания для тренинга и средства контроля знаний и умений» [6].

Построение уроков с использованием ЦОР обусловлено общими дидактическими принципами, характерными для процесса обучения и определяющимися его закономерностями. Для применения цифровых средств обучения значимы принципы доступности, наглядности, научности, проблемности, систематичности и последовательности, целостности, сознательности, прочности, единства излагаемой информации.

Теория по изучаемой теме в ЦОР может быть представлена в текстовом, видео-, аудиоформате и содержаться как в самом пособии, так и в виде ссылок на внешние ресурсы. Практические задания по предмету могут быть оформлены в текстовом, изобразительном, графическом, аудио-, видеоформате, в виде гиперссылки на внешний ресурс, содержащий проблемную ситуацию, для решения которой необходимо использование не только твердых, но и мягких навыков, что позволяет расширять уровень владения функциональной грамотностью школьников. Контрольные материалы в ЦОР имеют широкий спектр вариантов оценивания знаний учащихся с использованием возможностей мультимедиа, в том числе предоставления ответа в различных типах файлов, предусмотренных форматом информационного ресурса. Наличие обратной связи позволяет учащемуся не только осмыслить качественный характер выполненной работы, но и задать вопросы педагогу.

ЦОР на уроке обеспечивают необходимый уровень развития современной науки и техники, являются одним из значимых элементов современного образовательного пространства и выполняют ряд существенных функций: вещательную, поисковую, коммуникационную, что служит основанием для их применения в учебном процессе.

Используемые ЦОР «должны быть ориентированы на развитие интеллектуального потенциала, не только за счет овладения содержанием, но и посредством обработки, усвоения и применения имеющейся информации, а также, что особенно важно, способности отыскивать путь к новым знаниям» [7]. При применении ЦОР на уроках необходимо учитывать именно формирование адаптивных навыков в сочетании с прочными знаниями. Возможности ЦОР предусматривают учет интерактивности, комфортного пользования, функциональности, что способствует глубокому усвоению знаний в сочетании с навыками их применения с учетом потребностей современного общества и динамики его развития.

Формирование функциональной грамотности посредством использования ЦОР на уроках русского языка обусловлено разнообразными видами учебной деятельности, предусмотренными структурой и возможностями электронных изданий. Развитие функциональной грамотности в процессе обучения посредством использования ЦОР совершенствует читательскую грамотность и дает возможность овладения «современными компьютерными технологиями и способность актуализировать полученную с их помощью информацию для дальнейшего самообразования» [8].

Преимущества ЦОР в формировании функциональной грамотности состоят в следующем: возможность рационального использования учебного времени, глубокого освоения материала, формирование интереса к изучаемому материалу, широкий спектр представления информации, сочетание различных видов интеллектуальной деятельности учащихся, развитие читательской и информационной грамотности.

ЦОР на уроках русского языка позволяют не только представить теоретический материал, но и дают возможность наглядной реализации посредством слухо–зрительного восприятия.

Формирование функциональной грамотности осуществляется в процессе выполнения учебных заданий. Учебное задание является средством организации деятельности школьников на уроке по освоению функциональной грамотности. При этом учебные задания могут служить основой для формирования значимых личностных качеств в рамках развития мягких навыков: самостоятельности, адаптивности, инициативности, настойчивости, креативности, лидерства. В этой связи формирование учебных заданий согласно изучаемым модулям на уроках русского языка предполагает развитие как внешних, так и внутренних качеств личности в ходе выполнения учащимися самостоятельных учебных действий.

При этом выполняемая учебная деятельность по своему характеру может включать работу с текстом, что развивает читательскую грамотность; выполнение проектной деятельности, способствующей развитию информационной грамотности, в совокупности составляя основы для развития функциональной грамотности.

В частности, развитие читательской грамотности происходит в процессе выполнения учебных заданий, содержащих описательные текстовые материалы. Например, при знакомстве темой «Технология ядерного топлива» на сайте «gromzn.ru» и в процессе выполнения задания по определению стиля текста, типа речи и авторской позиции учащиеся обрабатывают большой объем текстовой информации, опираясь на которую им необходимо выполнить задания. Таким образом происходит развитие читательской грамотности в процессе работы с текстом и естественно–научной грамотности в ходе знакомства с содержанием материала о ядерных отходах и их утилизации.

Выполнение заданий, направленных на освоение норм словообразования в рамках работы с научным стилем с использованием ЦОР предполагает развитие компьютерной, информационной, потребительской грамотности, поскольку предусматривает решение вопросов безопасности, распределение материальных ресурсов, взаимодействие с социумом. В ряду таких заданий ученики выполняют упражнения, включающие словарную работу по определению лексического значения терминов, использованных в тексте и способов их образования. Задание выглядит следующим образом: Из приведенного текста выпишите термины, дайте их толкование, опираясь на «Толковый словарь» С.И.Ожегова онлайн [9]. В каждом случае выберите наиболее подходящий способ объяснения лексического значения слова и его способа словообразования. Результаты работы внесите в таблицу, графы которой содержат термины, их толкование и способ словообразования. При выполнении этого задания формируется читательская грамотность в ходе знакомства с толкованиями использованных в тексте терминов.

Подобная деятельность формирует аналитическое мышление, развивает навыки самоанализа, уровня понимания, оценки последствий предпринятых шагов. Таким образом стимулируется личная заинтересованность, формируются лидерские качества, происходит развитие умения использовать полученные знания в практической деятельности не только в изучаемой сфере, но и в других областях.

Формированию функциональной грамотности на уроках русского языка в ходе работы с ЦОР способствуют проблемные задания и вопросы, которые предполагают решение ситуаций, приближенных к реальным. Учащимся предлагается описание ситуации, согласно которой им необходимо принимать решение, определять свои дальнейшие действия, выстраивать стратегию поведения и т.д., что формирует адаптационные навыки, повышает стрессоустойчивость и дает возможность эффективного выбора в дальнейшем. В ряду проблемных заданий по разделу «Молодежная культура: проблемы молодого поколения» ученикам предлагается, например, решить проблему противоречий в науке на основании видеоролика из ЦОР «TED–Ed»: «Улучшайте свое критическое мышление: метод Сократа». В ходе решения названной проблемы школьники учатся формулировать вопросы, находить спорные моменты в аргументах оппонента и задавать новые вопросы. Это задание на основе ЦОР помогает развивать мягкие навыки и формирует гибкость и умение взаимодействовать с информацией на различных уровнях.

Одним из способов использования ЦОР в процессе развития функциональной грамотности является перевернутое обучение, которое «представляет собой одну из форм смешанного обучения, которая позволяет «перевернуть» обычный класс следующим образом. Вместо домашнего задания учащиеся смотрят короткие видео–лекции в сети – самостоятельно проходят теоретический материал, – а все аудиторное время, когда учитель или преподаватель рядом, используется для совместного выполнения практических заданий» [10, с.57]. Задания, направленные на развитие функциональной грамотности в рамках этого метода, по разделам могут быть предусмотрены на развитие различных аспектов функциональной грамотности. Некоторые варианты заданий представлены в таблице 1.

Таблица 1 – Задания по методу перевернутого обучения

№	Наименование темы урока	Задание	Аспекты развития функциональной грамотности	Используемые ЦОР
1	Молодежная культура Знаки препинания в БСП с отношениями последовательности и одновременности.	Подготовка и проведение виртуальной экскурсии по теме «Молодежная субкультура», разделенной на подтемы: музыкальная, имиджевая, литературная, мировоззренческая, историческая, и др.	Читательская и информационная грамотность; мягкие навыки: эффективной коммуникации и конструктивного выстраивания отношений в социуме	РБК. Тренды: https://trends.rbc.ru Клаузур: ллитературно–публицистический просветительский журнал: https://klauzura.ru Постнаука: https://postnauka.org/
2	Молодежь как социальная группа. Знаки препинания в БСП с отношениями последовательности и одновременности	Подготовка и защита публичного выступления по темам: «Молодым везде у нас дорога?»; «Бери от жизни все»; «Ты только начинаешь жить»; «Если не я,	Реализация в жизнедеятельности, развитие компьютерной, информационной, читательской грамотности; формирование мягких навыков: способности	В17: https://www.b17.ru/ Проза.ру: https://proza.ru/ TED–Ed: https://www.ted.com/talks/

	ти.	то кто...?»; «Легко ли быть молодым?»	использовать данные за пределами задания, снятия самоограничений в применении имеющихся знаний без соотнесенности сведений из разных научных областей	
3	Особенности молодёжной субкультуры. Знаки препинания в БСП отношения причинами, времени условия	Видеоинтервью с представителями разных субкультур: – с поклонниками анимэ; – с геймерами; – с поттероманами; – с геншин-фагами; – с представителями «Эмо» и др.	Умение приспосабливаться к меняющимся условиям и обстоятельствам жизни в обществе, развитие коммуникативных навыков, способностей к сотрудничеству и сотворчеству, к применению полученных знаний и навыков в практической	Фонопедия. – https://fonopedia.ru/animе Геймеры: https://gamers-gemazu.fandom.com/ Мир волшебства: https://www.wizardingworld.com/ Геншин: https://genshin-impact.fandom.com/wiki/ Культура эмо и фэндом: https://fanlore.org/

В рамках выполнения таких заданий учащиеся готовят материал самостоятельно на основе рекомендованных ЦОР и с учетом базового плана экскурсии, исследования, интервью и т.д..

В таксономии Блума перевернутое обучение предполагает формирование запоминания и понимания на начальном этапе, а в дальнейшем – применение, оценку и создание новых идей. Как следствие, происходит формирование читательской, компьютерной, информационной, предпринимательской грамотности, обеспечивающей дальнейшее активное функционирование личности в социуме. Перевернутое обучение способствует усовершенствованию функциональной грамотности, поскольку наряду с формированием высокого уровня гуманитарного развития происходит воспитание всесторонне развитой личности, обладающей творческим потенциалом, высокоадаптивными навыками, активной гражданской позицией, стремлением эффективно реализовать себя в различных сферах жизнедеятельности и максимально использовать полученные знания, умения, навыки и сформированные компетенции.

Представленными заданиями не ограничиваются возможности ЦОР в формировании функциональной грамотности на уроках русского языка. Рассмотренные возможности ЦОР состоят в рациональном использовании учебного времени, большом охвате информации, совмещении разнообразных видов деятельности на уроке, развитии читательской и информационной грамотности, формировании навыков интерактивного взаимодействия. В процессе развития функциональной грамотности посредством ЦОР возможно использование заданий, формирующих твердые и мягкие навыки и умение применять полученные знания в различных сферах человеческой жизнедеятельности.

Список литературы:

1. Батакова Е.Л. Интерактивные средства обучения как часть электронно–образовательных ресурсов / Е.Л. Батакова. – URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/interaktivnye-sredstva-obucheniya-kak-chast-elektronno-obrazovatelnyh-resursov> (дата обращения 04.01.2024).
2. Мухамедиярова, Ж. Рекомендации МОН РК: образовательные ресурсы для школьников и студентов Информационно–правовая система нормативных правовых актов Республики Казахстан/ Ж. Мухамедиярова // Kazinform. Международное информационное агентство: МИА «Казинформ». – URL: https://www.inform.kz/ru/rekomendacii-mon-rk-obrazovatelnye-resursy-dlya-shkol-nikov-i-studentov_a3626029 (дата обращения 05.01.2024).
3. Семенькова Е.С. Социальная сеть работников образования / Е.С. Семенькова. – URL: <https://l.ru/detskiy-sad/raznoe/2019/10/22/chto-takoe-eog> (дата обращения 06.01.2024).
4. Лутовинова О.В. Гипертекст: понятие, основные характеристики, возможные подходы к лингвистическому анализу / О.В. Лутовинова. – Режим доступа: <https://cyberleninka.ru/article/n/gipertekst-ponyatie-osnovnye-harakteristiki-vozmozhnye-podhody-k-lingvisticheskomu-analizu> (дата обращения 07.01.2022)
5. Субботин М.М. Теория и практика нелинейного письма (взгляд сквозь призму «грамматологии» Ж. Деррида)/ М.М. Субботин // Вопр. философии. – 1993. – № 3. – С. 36 – 45.
6. Квасова Л.В. Организация и разработка электронных учебных ресурсов для системы дистанционного обучения. / Л.В. Квасова. – URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/organizatsiya-i-razrabotka-elektronnyh-uchebnyh-resursov-dlya-sistemy-distantsionnogo-obucheniya> (дата обращения 08.01.2024).
7. Чернеев А.Е. Цифровые образовательные ресурсы / А.Е. Чернеев. – URL: <https://nsportal.ru/shkola/informatika-i-ikt/library/2014/01/26/tsifrovye-obrazovatelnye-resursy> (дата обращения 10.01.2024).
8. Развитие функциональной грамотности через использование цифровых образовательных ресурсов// Коллеги – педагогический журнал Казахстана. – URL: <http://collegu.ucoz.ru/publ/49-1-0-16804> (дата обращения 11.01.2024).
9. Ожегов С.И. Толковый словарь онлайн. – URL: <https://slovarozhegova.ru/> (дата обращения 11.01.2024).
10. Корнев М.Н. Перевернутое обучение – путь интенсификации современного урока / М.Н.Корнев// Вестник «Орлеу»–kst, 2016. – №2(12). – С. 56–61.

УДК 373.1

**ИННОВАЦИОННЫЕ МЕТОДЫ ОБУЧЕНИЯ КАК СРЕДСТВА АКТИВИЗАЦИИ
ПОЗНАВАТЕЛЬНОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ УЧАЩИХСЯ**

Дубогрей Наталья Григорьевна
учитель истории, КГУ "Общеобразовательная
школа №7 отдела образования города
Костаная"Управления образования акимата
Костанайской областиКостанай, Казахстан
E-mail: Natasha_dubogrei@mail.ru

Сабанова Бақытқұл Кәдірбекқызы
магистр технических наук, заместитель
директора по информационно–коммуникационным
технологиям, учитель информатики КГУ «Общеобразовательная
школа №7 отдела образования города Костаная»
Управления образования акимата Костанайской области,
г.Костанай, Казахстан
E-mail: bahytgulsabanova@yandex.kz

Аңдатпа

Бұл мақала мектептегі заманауи оқу құралдарына арналған. Оқу процесінде мультимедиялық құралдар мен компьютерлік бағдарламаларды қолданудың жасанды интеллект мүмкіндіктері қарастырылады. Мақалада оқытуға арналған сайттар мен мультимедиялық бағдарламаларға қысқаша шолу және жасанды интеллектті мектеп сабақтарына қосудың әртүрлі тәсілдері келтірілген.

Түйінді сөздер: интернет, интернет–сервистер, білім беру платформалары, мультимедиялық құралдар, ақпараттық технологиялар, жасанды интеллект

Аннотация

Данная статья посвящена современным средствам изучения в школе. Рассматриваются возможности искусственного интеллекта использования мультимедийных средств и компьютерных программ в процессе обучения. В статье приводится краткий обзор сайтов и мультимедийных программ для обучения и различные способы включения искусственного интеллекта в школьные уроки.

Ключевые слова: интернет, интернет–сервисы, образовательные платформы, мультимедийные средства, информационные технологии, искусственный интеллект

Abstract

This article is devoted to modern means of studying at school. The possibilities of artificial intelligence using multimedia tools and computer programs in the learning process are considered. The article provides a brief overview of websites and multimedia programs for teaching and various ways to include artificial intelligence in school lessons.

Key words: Internet, Internet services, educational platforms, multimedia, information technology, artificial intelligence

Глава государства Касым–Жомарт Токаев отметил: «Значимым фактором формирования успешной нации является качество среднего образования. Каждый казахстанский школьник должен иметь достойные условия для обучения и всестороннего развития».[1] Современная быстро меняющаяся среда требует от нас принципиально нового отношения ко всему, что нас окружает. Образовательный процесс должен учитывать особенности человеческой природы, индивидуальные потребности и уровень развития каждого учащегося. Осознание того, что все люди разные, – основа для толерантности, которая также необходима для формирования успешного подхода к обучению.

Современная жизнь вносит свои коррективы в методику преподавания любого предмета школьного курса. Сегодня нет такого преподавателя, который не мечтал бы о том, чтобы его общение с учениками было бы увлекательным, интересным, эмоциональным. Основная задача учителя состоит в том, чтобы создать такую систему обучения, которая бы обеспечивала образовательные потребности каждого ученика в соответствии с его склонностями, интересами и возможностями.

За последние несколько лет школьники продемонстрировали трудности в решении сугубо практических задач, требующих применения знаний из самых разных областей науки одновременно, а иногда и просто здравого смысла, умения рассуждать и аргументировать своё мнение.

– Образование должно вдохновлять. Помочь ученикам осознать свою уникальность, преодолеть трудности и реализовать свой потенциал.

– Образование должно развивать критическое мышление и креативность, должно дать навыки и знания, которые позволят добиться успеха в современном мире.

Использование ИКТ на уроках – это необходимость, диктуемая сегодняшним уровнем развития технологий. С раннего детства современные школьники живут в окружении компьютеров, телефонов, смартфонов, телевидения. Как привлечь внимание таких детей? Как повысить их мотивацию при обучении?

Прежде всего важно определить, на каком уроке вы хотите использовать интерактив: знакомство с новой темой, закрепление, обобщение или контроль знаний? Как вы собираетесь применять данный ресурс: на интерактивной доске или индивидуально (на компьютерах, планшетах)? После этого можно перейти к выбору соответствующего материала на сайте bilimland.kz, OnlineMekter, Daryn. Online, Күнделік. Учитывая, что данный ресурс содержит яркие анимированные ролики, интерактивные задания, богатый иллюстрированный материал, можно с уверенностью сказать, что применение такой визуальной информации на уроках имеет положительный эффект. Уроки просто и доступно объясняют ключевые понятия, практические задания дают возможность применения как групповой, так и индивидуальной формы работы, создается среда, в которой учащиеся изучают историю в форме увлекательного приключения.

Кроме этого, на уроках применяются и мессенджеры для обучения Whatsapp, Telegram, позволяющие обмениваться сообщениями и медиафайлами многих форматов.

Современное образование увлекательно. Думаю с этим утверждением не поспорить. Это подтверждает использование инструментов для онлайн –встреч (видеоуроков, видеоконференций, видеозвонков) в Youtube, GoogleMeet, Prezi, Canva, Googleпрезентации, Google формах, сетевом сервисе Padlet, Screencast–O–Matic, Quizizz и др.

Нами используются веб–инструменты для создания интерактивных обучающих игр: кроссворды, головоломки, викторины и т.д. (например, можно использовать LearningApps, Online Test Pad, Kahoot или Zondle).

Большой интерес вызывает и применение проблемно –ориентированного обучения, когда ученики получают знания в ходе решения проблем. В двух словах «проблемно–ориентированное обучение» – это обучение, в ходе которого ученики в группах или индивидуально работают над решением реальных проблем, поставленных перед ними учителем. Главное преимущество проблемно–ориентированного обучения – необходимость самостоятельно искать информацию и формировать новые навыки, в то же время осваивая основные методы решения проблем. При этом учитель использует онлайн–сервисы: LearningApps, Wizer.me, НаруакMentimeter, Kahoot.

Таким образом, работая над проектами, ученики усваивают новые знания. Каждый участник отвечает не только за собственную деятельность, но и за общий результат командной работы.

Умение работать с сетевыми ресурсами, использовать их для образования и самообразования может быть отнесено к базовым умениям и навыкам, которыми должен владеть современный человек.

Учитель сегодня свободен в выборе структуры урока, лишь бы она способствовала высокой результативности обучения, воспитания и развития учеников. Навыки организации продуктивного обучения в сфере информационных технологий в рамках урока позволяют выявить возможности и перспективы применения зарубежных программных средств и интернет–сервисов. Например, Web 2.0. Осваивая сервисы, работая самостоятельно и в коллективе, школьники учатся добывать информацию, правильно ее обрабатывать и применять для решения поставленных задач. Сервисы Web 2.0 становятся одним из инструментов учебной деятельности в работе. Сервисы Web 2.0 отличаются простотой, доступностью и надежностью, бесплатностью, возможностью создавать собственный контент как индивидуально, так и коллективно, использовать собранный материал офлайн и онлайн. Они не только помогут по–новому организовать работу в классе

(сформировав интерактивную среду обучения), но и сделают сам процесс обучения ярче, насыщенней, интереснее.

Предварительно ученики знакомятся с возможностями программ новых сервисов. А именно, Easel.ly – сервис для создания онлайн–инфографики. Movenote – создание видеолекций. WikiWall – сервис для совместного создания Wiki–газеты. StoryMap JS для создания интерактивной карты – это отличная возможность для визуализации информации.

Конструктор поддерживает большое число источников контента: Instagram, Twitter, YouTube, Vine, Soundcloud, и материалы из Storify. Возможна загрузка фотографии с жесткого диска.

Educarplay – отличный онлайн–сервис, с помощью которого можно создавать интерактивные задания: интерактивные изображения, викторины, тесты с выбором правильного ответа, на соответствие, с пробелами, составление слова из букв и составление предложений из слов, интерактивное видео, интерактивный диктант и другое.

А также Emaze – сервис для создания мультимедийных онлайн презентаций. Принцип работы с сервисом мало чем отличается от создания презентаций в привычных редакторах. Можно вставлять слайды, на которых будут размещены картинки, тексты, графики. Для учителя сервис сможет стать ежедневным помощником при проведении любого урока. Для того чтобы создать презентацию, достаточно перейти на сайт производителя, войти в свой личный кабинет, выбрать тему оформления и создать слайды проекта.

IWizer является инструментом создания интерактивных рабочих листов, которые можно использовать в дистанционном обучении, для выполнения учащимися домашних работ, для эффективной работы в классе как за компьютерами, так и на интерактивной доске.

Типы заданий: OpenQuestion, MultipleChoice, Blanks, Fill On An Image, Matching, Table, Sorting.

Оптимальное сочетание возможностей интерактивного оборудования и методического содержания создаваемых электронных продуктов позволяет реализовать такие развивающие цели обучения, как развитие мышления (пространственного, алгоритмического, интуитивного, творческого, теоретического, критического), формирование умений принимать оптимальное решение из возможных вариантов, развитие умений, формирование информационной культуры, умений осуществлять обработку информации. Между учащимися, а также между учащимися и учителем наблюдается высокий уровень взаимодействия, что ведет к повышению качества знаний и уровня коммуникативных компетенций учащихся.

Сегодня многое в жизни зависит от умения уловить связь между различными фактами, событиями и теориями и систематизировать их в общем контексте, формируя картину «большого мира» вокруг.

Педагоги знают, насколько важно использовать новые методы обучения, чтобы привлечь внимание учеников и улучшить их успеваемость. Один из самых распространенных и знакомых всех вариантов – это, конечно же, визуализация изображений по текстовому запросу. В первую очередь стоит обратить внимание на нейросеть **Kandinsky 2.1**, последнюю модель семейства генеративных моделей от SberDevices и Sber AI, способную всего за несколько секунд создавать высококачественные изображения по их текстовому описанию на естественном языке. На уроках можно использовать при создании иллюстративного материала к изучаемому (визуализация стихотворений русской классики, продуцирование уникальных изображений для презентаций без нарушения авторских прав).

Полагаем, каждый учитель начальной школы может похвастаться своим набором иллюстраций к знаменитым пушкинским строкам. Что же нейросеть? Если тексты XX века поддаются ее визуальной иллюстрации без проблем, то с произведениями XVIII–XIX веков дела обстоят куда печальнее. Нейросеть, подобно ученикам начальной школы, обрабатывает актуальный массив информации пользователей (контента современного гораздо больше в объемном соотношении, нежели того, классического, ушедшего в пассивный словарный запас), а по этой причине и ее визуальные интерпретации произведений классиков «золотого» века немногим отличаются от детских. [2]

Проблема состоит именно в детализации текстового запроса. Чтобы он был удачно и качественно интерпретирован, вам потребуется подробно прописать каждый объект или образ из произведения, но это, согласитесь, уже не художественное произведение, а вторичный текст, созданный на его основе интерпретатором. Но даже этот неудачный опыт аккумулирует в себе «образовательный потенциал», показывая, как важно иметь представление об объекте (предмете, образе) и его визуальной составляющей, а это целое направление работы на уроках литературы, а также важный момент практических заданий по изучению устаревшей лексики на уроках русского языка. Сама модель Kandinsky 2.1 позволяет выбрать масштаб изображения и его стиль, будь то цифровая живопись или имитация «кисти» известных художников). В любом случае в качестве мотивирующего элемента урока подобная нейросеть заслуживает внимание.

Еще один пример работы по соотнесению понятия и его визуального отображения – «**Quick, Draw!**» от Google, которая предлагает игрокам нарисовать изображение объекта или идеи, а затем использует искусственный интеллект в виде нейронной сети, чтобы угадать, что представляют собой рисунки. [3] Здесь искусственный интеллект обучается за счёт каждого нарисованного игроком рисунка, улучшая свою способность правильно угадывать в будущем.

В игре «Quick, Draw!» всего 6 раундов, причем каждом раунде игроку даётся 20 секунд, чтобы нарисовать определённый объект, выбранный из базы данных игры, в то время как нейросеть будет говорить, на что, как она считает, похож рисунок. Раунд заканчивается либо тогда, когда искусственный интеллект успешно угадывает рисунок, либо когда у игрока заканчивается время. Задача следующая: вы рисуете предмет, а нейронная сеть пытается угадать, что это такое, однако не все её попытки удачны. Ресурс является примером машинного обучения – процесс и результат игры для нейронной сети являются важным инструментом обучения. Компьютер «смотрит» на рисунок и пытается идентифицировать его, распознавая узоры из ранее просмотренных рисунков. Для начальной школы вещь достаточно интересная, поскольку позволяет закрепить представление о понятии и его визуальном облике.

Еще один ресурс, заслуживающий внимания, – «**Загадки Акинатора**», программа с большой базой соответствий, способной угадывать любую персоналию или героя художественного произведения. Сегодня ресурс доступен на десятке языков, существуют его мобильные версии, и популярность игры среди детей школьного и даже дошкольного возраста велика. Программа обучается, прощает ошибки, умеет подбирать вопросы, то есть модель искусственного интеллекта. Ресурс тоже может быть использован в качестве мотивационного элемента в начале урока или игровой составляющей.

Инструмент «**Deep Nostalgia**» от «MyHeritage», технология создания видео с анимацией лиц на фотографиях и просмотра реалистичного видео–ролика, – отличный ресурс для уроков истории и литературы при изучении конкретных

персоналий. [4] Вы можете «оживить» портреты императоров, царей, классиков литературы и любых других известных личностей.

Голосовые помощники – еще одна форма использования искусственного интеллекта на школьных уроках. «Алиса» и «Маруся» в зависимости от выбранной образовательной функции могут стать вашим ассистентом на уроках в школе.

Как видим, искусственный интеллект может стать неплохим помощником в создании сценариев уроков, а также непосредственно в их проведении. В нем заключается и мотивационный потенциал, и образовательный, однако в любом случае без самого педагога даже великий и могучий искусственный интеллект перестает быть великим и могучим, поскольку является все же прикладной функцией и работает лишь вместе с учителем. [5]

Обучение – это стиль жизни. Каждый выбирает свой путь. Учиться можно когда угодно и где угодно. Апервоклассный учитель покажет вам путь к обучению. Современному обществу нужны образованные, нравственные, способные к саморазвитию и самообразованию личности, умеющие принять самостоятельные решения, обладающие развитым чувством ответственности за судьбу страны.

Список литературы:

1. Токаев К.Ж. Послание народу Казахстана «Справедливое государство. Единая нация. Благополучие общества» 1.09.2022. / <https://www.akorda.kz/>
2. Акинин, М.В., Никифоров М.Б., Таганов А.И. Нейросетевые системы искусственного интеллекта в задачах обработки изображений. – Москва.: РиС, 2016. – 152 с.
3. Болотова, Л.С. Системы искусственного интеллекта: модели и технологии, основанные на знаниях. – Москва.: Финансы и статистика, 2012. – 664 с.
4. Лучшие онлайн –сервисы для создания обучающих игр и игровых упражнений [Электронный ресурс]. URL: <https://www.eduneo.ru/4916-2/>
5. Рассел С., Норвиг П. Искусственный интеллект: современный подход. – Москва.: Вильямс, 2016. – 578 с.

УДК 373.1

ИНТЕГРАЦИЯ СОЦИАЛЬНЫХ СЕТЕЙ В ПРОЦЕССЕ ОБУЧЕНИЯ ИСТОРИИ

Дудченко Иван Николаевич

Магистр педагогических наук, учитель истории

КГУ «Общеобразовательная школа села Красивое отдела образования по Есильскому району управления образования Акмолинской области»

E-mail: ivan.0294@bk.ru

Аннотация

В статье рассматривается социальную сеть, как площадка для работы учителя–предметника, как самый массовый и оперативный источник информации, самое прогрессивное средство общения. Создание информационно–образовательной среды можно осуществить на базе социальной сети, что поможет приблизить к себе учащихся, подготовить их к самообразованию.

Ключевые слова: социальная сеть, дистанционное обучение, группа, «ВКонтакте», «YouTube», «WhatsApp».

Аңдатпа

Ұсынылған мақалада пән–мұғалімінің жұмыс алаңы ретінде элеуметтік желіні жаппай және белсенді ақпарат көзі, ең дамыған қарым–қатынас құралы етіп пайдалануды қарастырған. Ақпараттық–білім ортасын қалыптастыру кезінде элеуметтік желілерді тиімді пайдалану, оқушылармен тығыз қарым–қатынасты орнатып қана қоймай, оларды өздігінен білімдерін жетілдіруге бағыттайды. Сондықтан элеуметтік желілерді пайдалану қажеттілігі де жоғарылай түсетіні сөзсіз.

Түйінді сөздер: элеуметтік желі, қашықтықтан оқыту, топ, «ВКонтакте», «Youtube», «WhatsApp».

Abstract

The article considers the social network as a platform for the work of a subject teacher, as the most mass and operational source of information, the most progressive means of communication. The creation of an information and educational environment can be carried out based on a social network, which will help bring students closer to themselves, prepare them for self-education.

Key words: social network, distant learning, group, vk, YouTube, whatsapp

Сегодня ни у кого не вызывает сомнения тот факт, что обучающиеся значительное количество свободного времени проводят в социальных сетях. Создание информационно–образовательной среды можно осуществить на базе социальной сети, что поможет приблизить к себе учащихся, подготовить их к самообразованию.

В зимний период из–за понижения уличной температуры эффективность занятий снижается. Так же я не мог позволить обстоятельствам препятствовать нам, и тогда и возникла идея о создании группы, для ребят, которые по причине болезни или холодной температуры пропускают уроки. Тем самым я занялся созданием информационно–образовательной среды для своих учеников, возможности для обучения учащихся.

Цель исследования: исследовать использование и влияние социальных сетей и интернет ресурсов в процессе изучения предмета истории.

В связи с выше изложенным мной поставлены следующие задачи:

1. Выявить сущность процесса изучения предмета истории в старших классах.
2. Поиск доступных ресурсов в процессе изучения истории.
3. Изучить возможность интеграции социальных сетей с учебным процессом в современной школе в условиях обновленного содержания образования.

Вопрос использования социальных сетей в образовательном пространстве практически не разрабатывается, почти все исследования, касающиеся социальных сетей, носят негативный характер, и акцентируют внимание только на зависимости современной молодежи от социальных сетей и вреде на здоровье. Все эти проблемы, конечно, имеют место быть, но вместе с тем социальные сети так же имеет огромный потенциал, как для использования в развитии уровня педагогического взаимодействия учителя и учеников учителя и родителей, так и для развития научной мысли современных педагогов.

Поэтому актуальностью данного исследования является исследование социальных сетей для создания информационно–образовательной среды, что поможет приблизить к себе учащихся, подготовить их к самообразованию.

В настоящее время самыми популярными социальными сетями у молодежи остаются «ВКонтакте», «Инстаграм», «Фэйсбук», «YouTube» и «WhatsApp».

Я начал работать с «ВКонтакте», «YouTube» и «WhatsApp».

ВКонтакте.

Интерфейс ВКонтакте один из самых «дружелюбных» по отношению к пользователю (все его функции удобны и легко осваиваются, есть простые и понятные инструкции)[1].

Возможности этой сети:

- создание профиля сообщества с учебной информацией;
- настройки доступа к частной учебной информации;
- создание частной (через личные сообщения) и публичной (с помощью сообществ) коммуникации с учащимися для обеспечения учебных целей;
- мониторинг активности друзей и сообществ с помощью ленты;
- возможность комментирования опубликованной учебной информации.

В данной социальной сети создается группа для работы всего класса.

Как же создать данную группу?

1. Войдите в свой аккаунт ВК
2. Перейдите в раздел «Группы»
3. Нажмите «Создать сообщество»
4. Введите название в открывшемся диалоговом окне. Определите вид сообщества как «группа».
5. Тематику выбираем следующим образом: «страница компании» → «Образование» → «Дополнительное образование».
6. Подтверждаем создание сообщества.

По–моему мнению, создание и работа сообщества (группы), это наиболее эффективный способ, который в целом позволяет: распространять информацию на большую аудиторию, удобно организовывать групповую работу и распределять обязанности, поддерживать контакт с учебной группой в целом и каждым учащимся в частности, организовывать дискуссии и обсуждения, а также систему взаимопомощи, привлекать дополнительные материалы – видео, аудио, графики и др. При этом учащиеся могут работать в режиме реального времени, обмениваясь материалами и помогая друг другу, что удобно при выполнении групповых заданий и творческих проектов.

Таким образом, я делаю вывод, что использовать социальную сеть «ВКонтакте» как площадку для работы учителя–предметника с учащимися нужно, потому что это:

1. Это модно. Практический каждый ученик будет не против использовать этот сайт для учебы.
2. Это бесплатно.
3. Учащиеся вовлечены в социальные сети больше, чем в какие–то другие интернет–ресурсы. Учащиеся в социальных сетях появляются по несколько раз в день.
4. Социальные сети позволяют быстро делиться с учащимися важной информацией и делать напоминания.
5. Участь с помощью социальных сетей, учащиеся осваивают коммуникативные навыки, другими словами овладевают средствами и способами взаимодействия с другими людьми и поиском – анализом информации в эпоху информационного общества.
6. Если по какой–то причине ученик пропустил занятия, он не выпадает из образовательного процесса, так как может наблюдать за учебной работой и принимать в ней участие в режиме онлайн.
7. Это отличная возможность постоянного взаимодействия учителей и учеников в сети.
8. В образовательный процесс могут быть вовлечены и родители.
9. Застенчивые учащиеся чувствуют себя более комфортно в социальных сетях и становятся более активными участниками учебного процесса.
10. В плане коммуникации, социальные сети делают учителей более доступными для учащихся [2].

WhatsApp

Помимо погодных условий, сегодня пандемия вносит свои коррективы в привычную атмосферу педагогической деятельности. На сегодняшний день существует большое количество образовательных площадок для дистанционного обучения.

WhatsApp (Вацап) – это один из популярных мессенджеров у учеников.

В первую очередь, следует отметить, что WhatsApp есть практически у каждого школьника, при этом он всегда под рукой. Отдельная плата за сообщения не берется, можно долго находиться на связи. Есть специальная версия для компьютера—WhatsApp для Windows, что позволяет школьнику работать с большим экраном, лучше просматривать полученную печатную информацию, иллюстративный материал [3].

В мессенджере мной, для каждого класса, были созданы группы для обучения, общения, консультации. С помощью данного мессенджера можно отправлять учебные задания для самостоятельного прохождения программного материала, могу рекомендовать чтение дополнительной литературы, давать ссылки для работы в Интернете, а также проводить индивидуальную обратную связь с учеником. В вацапе имеются функции фотографии, звонка, видеозвонка, чата, видеоконференции, аудиофайла, каждая из которых может быть задействована учеником в обучении.

Остановимся подробно на каждой функции.

С помощью функции «Фотография» учащиеся могут сфотографировать работу и прислать учителю на проверку. Учитель откроет работу, исправит ошибки в работе (фотографии) красным маркером, который также имеется в Вацапе.

Функции «Звонок», «Видеозвонок», «Чат» позволяют учителю проводить консультацию с учеником, задавать вопросы и получать ответы в онлайн-режиме.

Благодаря функции «Видеоконференция» учитель может работать с группой учеников, опрашивать их. В видеочате могут общаться до восьми пользователей, включая того, кто создал конференцию. Общение в интернет-группе снимает некоторые психологические проблемы коммуникации, свойственные работе в общем чате. Функцию «Аудиофайл» можно применить во время проверки выразительного чтения текста, стихотворения, а также разных видов пересказов [4].

Функциональное приложение WhatsApp можно смело отнести к одной из альтернатив успешного дистанционного обучения.

Но все же голос учителя и объяснение им темы урока является основным в процессе обучения истории. Тогда мною было принято решение организовать нечто среднее между уроками онлайн и скидыванием ссылок.

Дистанционная работа была организована следующим образом.:

1. Составлялась презентация по заданной теме в программе PowerPoint.
2. При помощи программы OBS Studio либо другой программы, (так же можно и с помощью смартфона) производилась запись с экрана компьютера, запускалась презентация и по мере смене слайдов и эффектов, голосом я комментировал сам материал.
3. Таким образом монтировалось видео, затем обрезались лишние части, проверялось качество записи.
4. Заранее подготавливались название ролика.
5. Загрузка на свой канал Youtube. Просмотр загруженного видео, проверка качества.
6. Далее в закрытой группе вконтакте либо в вацап для определенного класса скидывается ссылка на видео [5].

В результате ученики могли в любое удобное для них время, с любого гаджета просматривать материал непосредственно с моими комментариями. Также могли поделиться с друзьями либо с теми учениками, чьи учителя не использовали данный формат обучения. Выложенное видео можно было пересматривать несколько раз либо останавливать на нужном моменте. К тому же, и родители могли участвовать в просмотре видеурока, даже если целый день были на работе. По окончании

обучения многие ученики положительно отзывались о таком подходе при дистанционном обучении, хотя, конечно, полноценно очный формат не заменить.

Проанализировав возможные формы общения в социальных сетях, выявлено, что их обучающий и организующий потенциал достаточно велик.

При этом, необходимо учитывать, что использование социальных сетей не является панацеей, оно будет эффективно лишь в комплексном применении с уже существующими формами организации взаимодействия учителя с ученическим коллективом.

Резюмируя вышесказанное, еще раз отмечу основные преимущества интеграции социальных сетей в образовательном процессе. Одним из них назову потенциальную непрерывность учебного процесса, поскольку появилась возможность продолжительного взаимодействия учителей и обучающихся в любое подходящее для этого время. Информационная поддержка учебной программы в социальной сети позволяет обучающимся, пропустившим занятие, детям–инвалидам на домашнем обучении не отставать от образовательного процесса, получать консультацию учителя и самостоятельно выполнять задания. Темы и вопросы, которые не были раскрыты полностью во время урока, могут найти продолжение в совместном диалоге, что позволяет по инициативе обучающихся переходить к углубленному изучению конкретного предмета.

Работая в социальных сетях простора Интернета, стало очень удобным и эффективным инструментом, дополняющим стандартные средства обучения. Появилась возможность повысить разнообразие и наглядность учебных материалов, оставаясь при этом в рамках привычной для учащегося среды общения. В итоге учащиеся начинали с повышенным интересом относиться к предмету и показывать высокие результаты обучения. Всё, что требуется от учителя, желающего повысить мотивацию учащихся к изучению преподаваемого предмета в своей педагогической практике, это желание «быть современным» и желание общаться с воспитанниками «на одной волне» [6].

Список литературы:

1. Богаевская Г.Н., Современные образовательные технологии, 2020 год [Электронный ресурс] – Режим доступа – URL: <http://pedportal.net/po-tipu-materiala/obschepedagogicheskie-tehnologii/sovremennye-obrazovatelnye-tehnologii-275530/> (дата обращения:01.04.2021).
2. Селищева Ю.С. Общение в Интернете как фактор социализации и развития подростка // Вестник Современного Образования №5. – 2018. – С. 180.
3. Фещенко А.В. Социальные сети в образовании: анализ опыта и перспективы развития //Открытое дистанционное образование. – 2017. – №. 3. – С. 43.
4. Анализ социальных сетей в интернете. Электронный ресурс// ПостНаука. – Режим доступа: postnauka.ru/longreads/20259/ (дата обращения:01.04.2021).
5. Абрамова, О.М. Использование социальных сетей в образовательном процессе / О.М. Абрамова, О.А. Соловьева. – Текст:// Молодой ученый. – 2016. – №9 (113). – С. 1055–1057. – URL: <https://moluch.ru/archive/113/29321/> (дата обращения: 03.04.2021).
6. Клименко О.А. Социальные сети как средство обучения и взаимодействия участников образовательного процесса. Электронный ресурс// Теория и практика образования в современном мире: материалы междунар. науч. конф. (г. Санкт–Петербург, февраль 2012 г.). – СПб.: Реноме, 2012. – Режим доступа: <http://www.moluch.ru/conf/ped/archive/21/1799/> (дата обращения:03.04.2021).

УДК 372.853

ПРИМЕНЕНИЕ ПЕРСОНАЛИЗИРОВАННОГО ПОДХОДА В ИЗУЧЕНИИ ФИЗИКИ ПОСРЕДСТВОМ ИСКУССТВЕННОГО ИНТЕЛЛЕКТА

Дусикеева Алтын Толегеновна

Магистр естественных наук, учитель физики
КГУ «ОШ№5 им Б.Момышулы ОО г. Костанай» УОАКО
г.Костанай, Казахстан
E-mail: Altyn.Dusikeeva@mail.kz

Шамганова Назира Бекмуратовна

учитель физики
КГУ «ОШ№5 им Б.Момышулы ОО г. Костанай» УОАКО
г.Костанай, Казахстан
E-mail: Nazira.sh@mail.ru

Аннотация:

Искусственный интеллект является ключевым катализатором перемен в образовании, переопределяя традиционные методы преподавания и открывая новые перспективы для студентов и педагогов. В этом обзоре мы рассмотрим, как искусственный интеллект (ИИ) трансформирует образование в целом и углубимся в роль, которую он играет в обучении физике.

Ключевые слова: искусственный интеллект, персонализированный подход, Персонализированный подход в изучении физики, искусственный интеллект (ИИ) для изучения физики.

Аңдатпа:

Жасанды интеллект білім берудегі өзгерістердің негізгі катализаторы болып табылады, оқытудың дәстүрлі әдістерін қайта анықтайды және студенттер мен тәрбиешілер үшін жаңа мүмкіндіктер ашады. Бұл шолуда біз жасанды интеллект (AI) жалпы білім беруді қалай өзгертетінін қарастырамыз және оның Физиканы оқытудағы рөліне тереңірек үңілеміз.

Түйін сөздер: жасанды интеллект, жекелендірілген тәсіл, физиканы оқудағы жекелендірілген тәсіл, физиканы зерттеуге арналған жасанды интеллект (AI).

Abstract:

Artificial intelligence is a key catalyst for change in education, redefining traditional teaching methods and opening up new perspectives for students and educators. In this review, we will look at how artificial intelligence (AI) is transforming education in general and delve into the role it plays in teaching physics.

Key words: artificial intelligence, personalized approach, Personalized approach in the study of physics, artificial intelligence (AI) for the study of physics.

С расширением возможностей технологий в последние десятилетия образование стало одной из областей, в которой искусственный интеллект (ИИ) произвел настоящую революцию. Эта технология не просто внедряется в учебные практики, но и преобразует их, предлагая новые подходы к обучению и персонализации образовательного процесса.

Искусственный интеллект в образовании – это не просто средство автоматизации процессов, но и мощный инструмент, способствующий индивидуализации обучения. От систем адаптивного обучения до интеллектуальных ассистентов, ИИ трансформирует традиционные методы преподавания и открывает новые горизонты для обучающихся. [1]

В этом контексте, персонализированное обучение занимает центральное место. Подход, ориентированный на индивида, предполагает создание уникального образовательного пути для каждого обучающегося. Задача, которую ставит перед собой персонализированное обучение, – адаптировать учебный процесс к

индивидуальным потребностям, стилю обучения и темпу усвоения информации каждым учеником.

Преимущества Персонализированного Обучения:

– Индивидуальный темп Обучения: обучающиеся могут двигаться вперед или замедляться в зависимости от своего уровня понимания и готовности к новым материалам.

– Адаптация контента: системы ИИ могут анализировать данные обучения и предоставлять персонализированный контент, соответствующий уровню и интересам каждого обучающегося.

– Обратная Связь в реальном Времени: Алгоритмы ИИ предоставляют обучающимся мгновенную обратную связь, что способствует быстрому исправлению ошибок и улучшению понимания материала.

– Развитие Навыков: Персонализированный подход позволяет студентам сосредотачиваться на развитии конкретных навыков или областей, в которых у них есть слабые стороны.

Искусственный интеллект стал незаменимым инструментом, формирующим современное образование. Применение алгоритмов машинного обучения, анализ больших данных и автоматизированные системы создают новые возможности:

– Алгоритмы ИИ адаптируются к индивидуальным особенностям каждого студента, предоставляя персонализированный материал и задания. В образовании это позволяет обучающимся двигаться вперед согласно своему темпу и уровню понимания.

– Системы ИИ предсказывают успехи и сложности студентов, что позволяет более эффективно адаптировать учебные планы. Рекомендации по материалам и методикам обучения оптимизируют процесс усвоения информации.

– Системы автоматизированного оценивания на основе ИИ обеспечивают более объективное и быстрое выставление оценок, освобождая время преподавателей. [2]

В контексте обучения физике, ИИ играет особенно важную роль, принося новые возможности и подходы:

Виртуальные Эксперименты:

Использование ИИ позволяет создавать виртуальные эксперименты, где студенты могут проводить и анализировать различные физические явления в безопасной среде.

Персонализированный анализ прогресса:

ИИ может анализировать индивидуальный прогресс студентов в изучении физики, выделяя слабые стороны и предоставляя персонализированные рекомендации.

Адаптация курсов:

Алгоритмы ИИ способны адаптировать учебные планы и материалы под конкретные потребности и интересы студентов, что особенно важно в изучении физики, где понимание абстрактных концепций часто требует дополнительной поддержки. [3]

Преимущества персонализированного подхода в изучении физики и роль искусственного интеллекта (ИИ).

1. Адаптация к индивидуальным потребностям:

Индивидуальный подход в изучении физики позволяет учителям адаптировать учебный материал к уникальным потребностям каждого студента. Рассмотрим, как ИИ может индивидуализировать обучение по различным темам:

Механика:

Персонализированные задания, например, учитывающие различные уровни сложности задач по движению тела.

Автоматизированные симуляции для визуализации законов механики.

Электромагнетизм:

Интерактивные виртуальные лаборатории для экспериментов с магнитными и электрическими явлениями.

Персонализированные практические задания, ориентированные на понимание законов электромагнетизма.

2. Улучшение мотивации и интереса:

Персонализированный подход в изучении физики способствует увлекательности учебного процесса. Рассмотрим, как ИИ может усилить мотивацию через различные темы:

Квантовая Физика:

Интерактивные симуляции, помогающие визуализировать абстрактные концепции квантовой механики.

Задачи, связанные с квантовыми явлениями, адаптированные к интересам студента.

Астрофизика:

Виртуальные экскурсии в космос и симуляции небесных явлений.

Задания, основанные на актуальных астрофизических открытиях.

3. Использование искусственного интеллекта:

Искусственный интеллект играет ключевую роль в создании и поддержке персонализированных образовательных программ в изучении физики. Рассмотрим, как ИИ может быть вовлечен в различные темы:

Ядерная Физика:

Интерактивные модели атомных процессов с использованием алгоритмов ИИ для более глубокого анализа результатов.

Персонализированные курсы, учитывающие особенности изучения ядерной физики.

Магнитные Явления:

Симуляции магнитных полей с учетом индивидуальных запросов студента.

Персонализированные задачи на основе интересов в области магнетизма.

4. Мгновенная рефлексия:

Искусственный интеллект обеспечивает мгновенную обратную связь.

Рассмотрим, как это может быть реализовано в различных темах:

Относительность и Космология:

Мгновенные тесты для проверки понимания теории относительности и космологии.

Системы мгновенной обратной связи для исправления недопонимания в фундаментальных концепциях.

Электроника и Квантовые Вычисления:

Виртуальные лаборатории для создания и тестирования электронных устройств с автоматической оценкой результатов.

Адаптивные тесты по теме квантовых вычислений с динамической подстройкой сложности в зависимости от успехов студента.

Существует множество программ и приложений, использующих искусственный интеллект (ИИ) для обучения и изучения физики. Вот несколько примеров:

IBM Quantum Experience:

Описание: IBM Quantum Experience предоставляет доступ к квантовым компьютерам через облачную платформу. С использованием ИИ алгоритмов,

данная программа позволяет исследовать и проводить эксперименты в области квантовых вычислений и квантовой физики.

PhET Interactive Simulations:

Описание: PhET предоставляет широкий спектр интерактивных симуляций по физике. С помощью ИИ, эти симуляции могут быть адаптированы к уровню и стилю обучения студентов, обеспечивая персонализированный подход к изучению физических концепций.

Google's AutoML for Predicting Quantum States:

Описание: Google использовал ИИ, чтобы разработать автоматизированную модель машинного обучения (AutoML), способную предсказывать состояния квантовых систем. Это приложение может быть использовано для исследования и оптимизации квантовых алгоритмов.

Microsoft's AirSim:

Описание: AirSim – это симулятор дронов, созданный Microsoft. В области физики, он может использоваться для изучения аэродинамики и динамики полета дронов. Используя ИИ, AirSim может подстраиваться под индивидуальные запросы студентов и создавать более сложные сценарии.

OpenAI's Gym:

Описание: OpenAI's Gym предоставляет среду для разработки и обучения алгоритмов машинного обучения. В физике, это можно использовать для создания ИИ, способных управлять физическими системами, а также для обучения искусственных агентов в физических симуляциях.

Wolfram Alpha:

Описание: Wolfram Alpha представляет собой вычислительный поисковик, который использует ИИ для обработки запросов пользователей. В контексте физики, Wolfram Alpha может решать сложные математические уравнения, предоставлять графики функций и даже решать физические задачи.

DeepMind's AlphaFold:

Описание: AlphaFold, созданный DeepMind, использует глубокие нейронные сети для предсказания трехмерной структуры белков. Это приложение имеет важное значение в биофизике и медицинской физике, где понимание структуры белков может быть критическим для разработки лекарств.

Эти программы демонстрируют, как ИИ может быть успешно интегрирован в изучение и понимание физических явлений, предоставляя учащимся и исследователям более глубокие и персонализированные инструменты для изучения физики.

В современном образовании Искусственный Интеллект (ИИ) и персонализированный подход к изучению физики стали неотъемлемой частью инновационных педагогических стратегий. Результаты наших рассмотрений показывают, что комбинация этих двух элементов не только повышает эффективность обучения, но также значительно улучшает уровень вовлеченности и мотивации студентов.

Использование ИИ в создании персонализированных образовательных программ демонстрирует потенциал технологий для тщательного подбора учебного процесса к индивидуальным потребностям каждого учащегося. Системы анализа данных и алгоритмы машинного обучения позволяют эффективно определять уровень знаний, стиль обучения и интересы каждого студента, что открывает двери к созданию настоящих образовательных путеводителей.

Ключевыми преимуществами данного подхода являются индивидуализация обучения, мгновенная обратная связь, адаптация к темпу усвоения материала и стимулирование уникальных интересов студентов. Персонализированный подход в

сочетании с ИИ создает обучающую среду, в которой студенты могут не только учиться, но и находить удовлетворение в самостоятельном исследовании физических явлений.

На основе наших наблюдений мы можем с уверенностью сказать, что Искусственный Интеллект и персонализированный подход к изучению физики взаимодействуют совместно, открывая новые перспективы для образования. Этот путь развития образовательной среды не только соответствует современным требованиям, но и формирует будущее обучения, где каждый студент может добиться максимального успеха в своем учебном путешествии.

Список литературы:

1. Абдулина Э.М. Искусственный интеллект: проблемы и перспективы // Молодой ученый. – 2020. – №1(291). – С. 9 –10.
2. Аблеев С.Р. Моделирование сознания и искусственный интеллект: пределы возможностей // Вестник экономической безопасности. – 2015. – №3.(291) – С. 9 –10.
3. Самсонович О.О., Фокина Е.А. Искусственный интеллект – новые реалии // Международный журнал прикладных и фундаментальных исследований. – 2018. –№5(1). – С. 257–263.

ӘӨЖ 377.45

**БІЛІМ БЕРУДЕ АҚПАРАТТЫҚ – КОММУНИКАЦИЯЛЫҚ ТЕХНОЛОГИЯЛАРДЫҢ
ТИІМДІЛІГІ**

Елемесова Меруерт Майзамовна
№59 жылпы білім беретін орта мектеп
Бастауыш сынып мұғалімі
Шымкент қаласы, Қазақстан
E-mail: elemesova_65m@mail.ru

Амиреева Маржан Жумалыевна
Педагогика ғылымдарының магистрі
Қадыр Мырза Әлі атындағы Binom School мектеп–лицейі
Математика пәнінің мұғалімі
Астана қаласы, Қазақстан
E-mail: zhumalyevna.m@gmail.com

Аңдатпа

Мақалада қазіргі таңда өзекті мәселелердің бірі болып отырған білім беру саласындағы АКТ мәселелеріне талдау берілген. Әртүрлі платформалардың мақсаты, формалары, қолдану бағыттары мен АКТ пайданудағы алынған нәтижесі туралы жазылған.

Түйінді сөздер: Есептік жазба, топқа бөлу, рандомды таңдау, бейнесабак, әдіс алмасу, баламалы шешімдер, оқушылар арасындағы бәсекелестік, көрнекілік каналы.

Аннотация

В статье представлен анализ проблем ИКТ в сфере образования, которые в настоящее время являются одной из актуальных проблем. Написано о назначении, формах, направлениях применения различных платформ и полученном результате использования ИКТ.

Ключевые слова: учетная запись, групповое распределение, рандомный выбор, видеоурок, обмен методами, альтернативные решения, конкуренция между учащимися, наглядные пособия.

Abstract

The article provides an analysis of ICT issues in education, which are currently one of the pressing issues. It is written about the purpose, forms, directions of application of various platforms and the resulting use of ICT.

Key words: *account, group distribution, random selection, video tutorial, exchange of methods, alternative solutions, competition between students, visual aids.*

Тәуелсіз ел тірегі – білімді ұрпақ десек, жаңа дәуірдің күн тәртібінде тұрған мәселе – білім беру, ғылымды дамыту. Қазақстан Республикасының «Білім туралы» Заңында: «білім беру жүйесінің басты міндеті – ұлттық және азаматтық құндылықтар, ғылым мен практика жетістіктері негізінде жеке адамды қалыптастыруға және кәсіби шыңдауға бағытталған білім алу үшін қажетті жағдайлар: оқытудың жаңа технологияларын енгізу, білім беруді ақпараттандыру, халықаралық ғаламдар коммуникациялық желілерге шығу» – деп білім беру жүйесін одан әрі дамытуды көздеп отыр [1]. Білім берумен қатар ақпараттық технологияларды дамыту басты мақсаттардың бірі. Демек, бүгінгі ұстаздардың білім берудегі мақсаты – елімізде бәсекеге қабілетті тұлға дайындау.

Әрбір адам мектеп қабырғасынан білім алып болашаққа жол ашатын болғандықтан, оның тәрбиесі мен біліміне мектептегі мұғалімнің әсері зор. «Мектепті білім тірегі десек, оның жүрегі – мұғалім. Мұғалім қандай болса, мектеп сондай болмақшы» – деп А. Байтұрсынұлы айтқан болатын [2]. Заман талабына ілесе алатын ұрпақты тәрбиелеу үшін мектептегі мұғалім де цифрлық жаңашылдықтың талаптарын жа– жақты меңгеруі қажет. Осыған сәйкес, жаңашыл мұғалім – бәсекеге қабілетті, білімге деген қызығушылығы мен ізденісі жоғары, білім беру сапасының жоғары дәрежеде болуы, әрбір сабағын түрлендіріп өткізе алатын, оқушылардың жүректерінен орын таба алған мұғалім. Сонымен қатар қазіргі таңда мұғалімдерге қойылып отырған талаптар – рухани бай, ізденімпаз, шығармашыл және ақпараттық – коммуникациялық технологияларды (бұдан кейін АКТ) меңгерген болуы қажет.

Оқушылардың есептерді шығаруы математиканы оқытудың нәтижесі және негізгі құралы болып табылады. Оқушылардың қандайда бір есепті шығару іс–әрекеті оның есепті шығару процесіндегі ойлануымен байланысты. Математикалық есептерді оқытудың дұрыс әдістемесі оқушылардың математикадан білім, білік және дағдыларының жоғары деңгейде қалыптасуына әсер етеді. Осылайша, есеп – әрбір оқушының ойының шыңдалуының негізгі құралы болып табылады. Сондықтан, оқушыларға математиканы оқыту барысында әртүрлі әдістермен тәсілдерді қолданған жөн [3].

Оқушылар мен мұғалімдердің пікірі бойынша жүргізілген зерттеулердің нәтижесінде сабақты дәстүрлі өткізгеннен АКТ қолданылған сабақты түсіну әлдеқайда оңай әрі қызықты және де уақытты ұтымды пайдалануға көмек береді. АКТ қолдану арқылы оқушылардың болашақта бәсекеге қабілетті бола алуына, шығармашылық қабілеттерінің дамуларына үлес қоса аласыз.

Күнделікті сабақ барысында қолдануға болатын платформалар

1.Сабақты ұйымдастыру кезеңінде қолдануға болатын АКТ – Flippity.net

Flippity интерактивті тапсырмалар, ойындар, тесттер құру үшін өте қарапайым және ыңғайлы Flippity.net құрал болып табылады, бұл сабаққа дайындалу кезеңінде уақыты үнемдейді. Платформада ешбір оқушыны назардан тыс қалдырмайтын және бөліп жармайтын рандомды түрде топқа бөлу мен жеке–жеке таңдап алуға мүмкіндіктер бар. Платформаға тіркелу қажет емес, бірақ онымен жұмыс кезінде жұмыстарыңыздың сақталып тұруы үшін сізге Google есептік жазбасы қажет болады. Қызмет толығымен тегін. Мәселен, мен ана тілі және математика сабақтарында бұл платформа арқылы оқушыларды топқа бөлуде, жұпқа біріктіруде және жекелеген оқушылардың жауабын алу мақсатында да қолданамын.

2. Қалан платформасы – qalan.kz

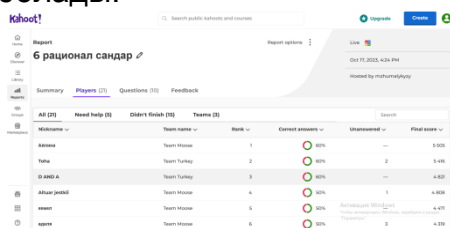
Математика пәні мұғалімдеріне және оқушыларға арналған пайдалы тегін платформа. Мұнда өткен тақырып бойынша оқушылар өз білімдерін тексеріп, өз деңгейлерін анықтай алады. Аса көңіл бөлінуі керек тақырыптар анықталып, сол тақырыптарға байланысты есептер қайталанып көрсетіліп отырады. Мұнда оқушылардың рейтингісі көрінетін болғандықтан оқушының сабаққа деген ынтасы артып, сыни ойлау қабілеттері дамиды. Үлгерімі төмен оқушылар үшін әр тақырып бейне–сабақ форматында жасалған және жеке түсіндірмелері бар. Бұл платформа арқылы мен өз сабағымда үй тапсырмасын беруде қолданамын. Платформадан оқушылардың үй тапсырмасын орындаудағы іс–әрекеті қадағаланып, рейтингісі шығарылады. Бұл платформаны өз сабақтарымда қолдану арқылы уақытты үнемдеуде, оқушылардың жұмысын бағалауда тиімділігіне көз жеткіздім.

3. Сабақта үй жұмысын тексеруде және сабақты қорытындылауда таптырмас платформа – Kahoot.com

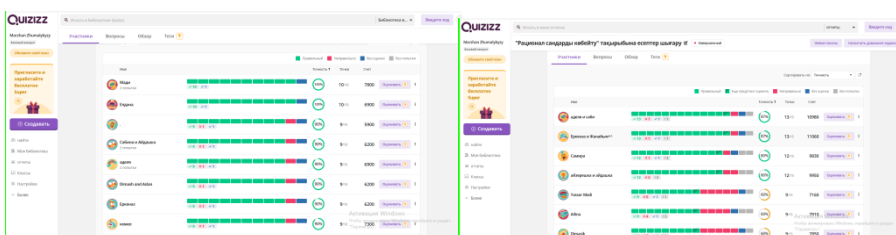
Кез келген бойынша оқушылардың білімдерін тексеру мақсатында тарау, тақырып соңында тест жұмыстарын жүргізуге болады. Тест тапсырмасының құрылымын өзіңізге етіп және сыныбыңызға сай түрлендіріп жасауыңызға болады. Мұнда сәйкестендіру тесті, бір дұрыс жауап немесе бірнеше дұрыс жауаптары бар тесттер, сурет түрінде т.б. берілген тапсырмалар түрінде құрастыра аласыз. Тапсырмаларды жеке, жұптық және топтық жұмыс ретінде ұсынуыңызға болады. Қазірге таңда Kahoot бағдарламасы кең қолданыста болғандықтан, басқа да мұғалімдермен әдіс алмасуға болады және де кез келген пән үшін дайын тест тапсырмаларын алуыңызға болады.

4.Сабақта үй жұмысын тексеруде және сабақты қорытындылауда таптырмас платформа – Quizizz.com

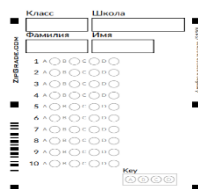
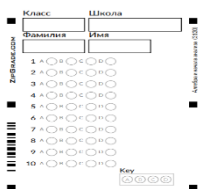
Қазіргі таңдағы қолжетімді, тегін платформалардың бірі – Quizizz.com. Бұл платформа Kahoot бағдарламасына ұқсайды. Мұнда да оқушылардың сабаққа дайындығын тексеруі үшін және сабақты қорытындылау үшін әртүрлі тест тапсырмаларын құрастыруға болады және өзге де дайын тесттерді қолдана аласыз. Бұл платформаның өзге платформалардан артықшылығы оқушылар арасында бәсекелестік орнатуға болады. Яғни, экранда немесе телефонда өзінің және өзге оқушылардың сұрақтарға жауап беруінің мониторингтерін бақылап отыра алады. Мысалы, мен 4 сынып оқушыларына математика бойынша Quizizz.com платоформасы арқылы жүргізілген бірнеше жұмыстарды көрсетіп өтейін. Бұл тапсырмалар үй жұмысын қайталауда, сабақты қорытындылауда, оқушылар арасындағы бәсекелестікті дамытады.

5. Мұғалімнің жұмысын 90% жеңілдетуге көмек беретін платформа – Zip Grade

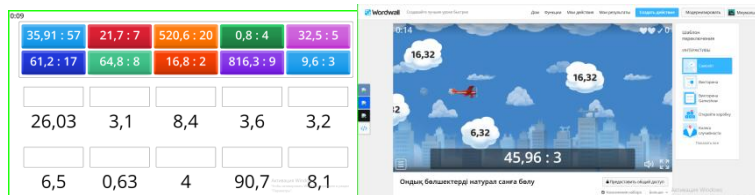
Бұл сабақты қорытындылау барысында таптырмас платформа. Өлі күнге дейін тест жұмыстарын дәстүрлі әдіспен тексеріп, қолмен орташа ұпайларын есептеуда көп уақыт бөлеміз. Ал бұл платформаның артықшылығы оқушылар тест жұмыстарын арнайы бланкада толтырып, сол мезетте тест жұмыстарының нәтижесін анықтауға мүмкіндік береді. Арнайы сканерлейтін камераны қосу арқылы өздерінің жұмыстарына саралау жүргізіп үйренеді.

6. Интербелсенді тапсырмаларды құруға арналған платформа – Word Wall

Word wall платформасы оқушылардың ақпараттармен жұмыс жасай алу қабілеттерін, ақыл–ойын және шығармашылық қабілеттерін дамытуға және алған білімдерін тәжірибеде қолдана алуға мүмкіндік беретін беретін платформа. Оқушылардың жеке тұлғалық ерекшеліктерін ескере отырып, ыңғайлы тапсырмаларды құрыстырып, олардың пәнге деген қызығушылықтарын арттыруға және білім сапасының көтерілуіне мүмкіндік береді. Word Wall платформасы арқылы 5 сынып оқушыларына арналған «Ондық бөлшектерді натурал санға бөлу» тақырыбын өткен кезде сабақ барысында оқушыларды сабаққа қызықтыру үшін ойын түріндегі ұшақ әдісін қолдандым. Бұл платформада бірнеше әдістер арқылы қызықты тапсырмалар беріп, оларды сабақтың кез келген кезеңінде қолдануға болады.

7. Telegram мессенжері

Қазіргі таңда кез келген мұғалім үшін кәсіби және тұлға ретінде дамып, жетілуіне көптеген мүмкіндіктер бар. Сол мүмкіндіктерді беретін бағдарлама telegram каналдары. Телеграмға телефонмен де компьютермен де кіруге болады, кез келген жерде қолданып өзіңізге пайдалы ақпараттарды ала аласыз немесе өзіңіздің бөліскіңіз келген ақпараттарды канал ашу арқылы бөлісе аласыз. Кез–келген уақытта каналдағы ақпараттарды өзіңіздің сабағыңға сай іріктеп алып қолдана аласыз.

Осы орайда, бастапқыда өзім дамуым және сабақты қызықты өткізу үшін ақпараттарды (көрнекіліктерді) бір орынға жинақтау болған мақсатым, қазіргі таңда үлкен аудиторияларды қамтып, Қазақстан бойынша ұстаздар мен оқушылардың қажеттіліктерін қамтамасыз етіп отырған телеграм және ютуб каналдарымды тілге тие кеткім келіп отыр.

Телеграм каналдың ішінде сабақта қызықты, әрі сапалы өткізуге мүмкіндік беретін әр түрлі әдістер–тәсілдер мен көрнекіліктер жинақталған. Мұнда жас мамандармен қоса, тәжірибелі ұстаздар бір–бірлерімен ақпараттарын алмаса алады. Ашылғанына 2 айдың жүзі болған каналда қазір тіркелушілер саны +150 жетті. Бұл каналдың одан әрі дамып, мұғалімдерге пайдалы каналдардың бірі болатынына сенімім мол.

Қорыта айтқанда, «Оқыту процесіне жаңа көзқараспен қарау керек» – деп Мағжан Жұмабаев айтқандай ақпараттық ортада жұмыс жасай алу үшін мұғалім өз ойын жүйелі жеткізе алатын, заманауи әдістер мен ақпараттық технологияларды меңгерген мұғалім болуы керек [4]. Бүгінгі таңда ақпараттар легі өте көп. Мұнда мен

өзім математика сабағында қолданып жүрген және тиімділігін көрсеткен АКТ бір бөлігін ғана көрсетіп кеттім.

АКТ қолдана отырып математикалық есептерді шығару оқушылардың танымдық және логикалық ойлау деңгейін дамытумен қатар, сапалы білім беру негізінде математикалық сауаттылықты қамтамасыз етеді [5].

Бүгінгі заманда өзіміз білім беріп отырған әрбір оқушыны тұлға деңгейіне көтеру үшін оған жан–жақты әрі қызығушылықтарын оята отырып, заман талабына сай білім беруіміз қажет. Цифрлық сауаттылығымызды арттыра отырып, жаңа технологиялар мен әдістерді үйретуші, бағыт–бағдар беруші – мұғалімдер. Мұғалімнің жетістігі шәкірттерінің білімді болуы ғана емес сонымен бірге алған білімдерін өмірде қажеттіліктеріне пайдалана білу болып табылады. Оқушыларды жаңа ортаға, жаңа оқуға, жаңа қарым–қатынас құруларына бағыттай алуымыз қажет. Осы үрдіспен бәсекеге қабілетті дамыған елдердің қатарына ену үшін ұстаздар қауымына үлкен міндеттер жүктелгенін ұмытпауымыз қажет.

Әдебиеттер тізімі:

- 1.Білім туралы Қазақстан Республикасының 2007 жылғы 27 шілдедегі № 319 Заңы https://adilet.zan.kz/kaz/docs/Z070000319_
- 2.«Қазақ» газеті/ Бас редактор Ә.Нысанбаев.– Алматы: «Қазақ энциклопедиясы» Бас редакциясы, 1998. – 560 б.
- 3.Жұмабаев М. Педагогика. Мағи баспасы, 2022. – 180 б.
- 4.Әбілқасымова А.Е. Математиканы оқытудың теориясы мен әдістемесі: дидактикалық–әдістемелік негіздері. – Алматы: Мектеп, 2014. – 224 б.
- 5.Жұмалиева Л. Д. Орта мектепте математикалық есептерді шығаруды оқытудың әдістемелік негіздері// математика PhD диссертация. Алматы, 2017. – 124 б.

ӘОЖ 621.762.4

ПЕДАГОГИКАЛЫҚ ИНФОРМАТИКАДА МУЛЬТИМЕДИАНЫ ЖАСАУ ҚҰРАЛДАРЫН ҚОЛДАНУ

Ерсултанова Зауреш Сапарғалиевна

техника ғылымдарының кандидаты
физика, математика және цифрлық технологиялар
кафедрасының қауымдастырылған профессор м.а.
Ө. Сұлтанғазин атындағы педагогикалық институты
Ахмет Байтұрсынұлы атындағы ҚӨУ
Қостанай қ., Қазақстан
E–mail: ersul_67@mail.ru

Аңдатпа

Мақалада студенттердің информатика пәнін оқудағы пәнге қызығушылықтары айтылады. Информатиканың мультимедия бөлімінің кәсіби қызметтегі орны жайлы баяндалады. Microsoft фирмасының заманауи бұлттық технологияларның презентация және видео жасауға арналған өнімдерінің қолдану әдістемелерін зерттеу нәтижелері қарастырылады.

Түйінді сөздер: педагогика және психология, студент, мультимедия, презентация, видео.

Аннотация

В статье рассказывается об интересе студентов к предмету изучения информатики. Описано место мультимедийной информатики в профессиональной деятельности. Рассмотрены результаты исследования методов применения продуктов Microsoft для создания презентаций и видео современных облачных технологий.

Ключевые слова: педагогика и психология, студент, мультимедиа, презентация, видео.

Annotation

The article tells about students' interest in the subject of computer science. The place of multimedia informatics in professional activity is described. The results of the study of the methods of application of Microsoft products for the creation of presentations and videos of modern cloud technologies are considered.

Key words: pedagogy and psychology, student, multimedia, presentation, video.

Жуырда институтта дефектология, мектепке дейінгі оқыту және тәрбие, педагогика және психология, педагогика және бастауыш мектеп әдістемесі сияқты педагогикалық мамандықтардың 1 курс студенттері арасында мамандықаралық байқау іс–шарасы өтті.

Студенттердің өз болашақ мамандықтарына қызыға қараушылықтары сондай информатика пәнінің оқытушысынан көптеген кеңестер алды. Солардың бірі–бастауыш мектеп оқушыларына арналған электронды оқыту жабдықтамасы жайында сұрақ болды. Студенттердің ойлап тапқан идеясы мені де қызықтырды. Ол идея келесідей болды. Компьютерде оқушының сабақ кестесі болса, сол сабақ кестесіне сәйкес электронды оқулықтар да компьютер жадында болса деген ой. Қызық емес пе? Қарапайым нәрсе, бірақ осы айтылған ойлар студенттердің болашақ жұмыстарында қолданылып жатса, ол әр оқушыны көптеген физикалық жүктемеден құтқарар еді. Егер студенттердің информатика пәніне қызығушылығы жоғары болса, әртүрлі қосымшаларды өздері–ақ қолдан жасап алар еді. Мысалы, оқушының сабақ кестесі, мұғалімнің күнделікті сабақтарының мазмұны, тапсырмалары, тексеру тест тапсырмалары жазылған веб парақшаларын әзірлеп, оларды өзара гиперсілте–мелермен байланыстырып қойса, жеткілікті емес пе? Сондықтан, компьютердің оқыту процесіне қажеттілігі бірден–бір болмақ.

Сондай–ақ, байқау барысында студенттер өз мамандықтарының эмблемаларын әзірлеп, мамандықтарының мәні жайында видео–роликтер дайындаған. Міне, графикалық, дыбыстық ақпараттың қолданысы осы емес пе? Осы іс–шарадан соң, студенттер оқытушыға өз ризашылықтарын білдіріп, информатика пәнінің оқыту процесіндегі ролін біраз көтеріп тастады, пәннен алған білімдерін толықтыруды болашақтың міндетті жұмысы деген ой қалдырды. Информатика пәнін оқыту барысында студенттердің ең қарапайым MS Word, MS Excel, MS Access, MS Power Point сияқты қолданбалы бағдарламаларды үйреніп, кейінгі оқыту курстарында педагогикалық мамандықтарға оқыту құралдарын әзірлеуге арналған әртүрлі интерактивті, мультимедиялық, графикалық, видео редакторлармен жұмыс дағдыларын қалыптастырғандары жөн. Сонда олар өз мамандықтарына қоса «қолданбалы бағдарламашы» квалификациясында меңгерер еді. Бұл–өмір талабы.

Мультимедиа визуалды және аудио эффекттерінің өзара әрекеттестігін қазіргі заманғы бағдарламалық қамтаманың техникалық және бағдарламалық тәсілдері арқылы мәтінді, дыбысты, графикалық сызбаларды, суреттер мен видеоларды біріктіріп бір ғана цифрлы қойылым ретінде көрсетеді [1,33 бет].

Контенттің (мазмұнның) түрлері: мәтіндік контент, суреттер, аудио, видео және кез–келген кеңейтілімдердің басқа да файлдары. Пайдаланушы үшін контент көру, жүктеу немесе басқа әрекеттер үшін ұсынылуы мүмкін.

Профессор Мейер бейне және аудио адамға мультимедианы қабылдау қабілетін бере отырып, осы мүмкіндіктердің әрқайсысының бөлек артықшылығы бар деп санайды. Сонымен қатар, бұл екі ақпаратты өңдеу каналдары бір–бірінен өте ерекшеленетіндіктен, олардың мультимедиядағы тіркесімі өте сәтті, өйткені ол екі жүйенің де артықшылықтарын пайдаланады. Мәтін мен графика арасындағы байланыстар тереңірек түсінуге және модель құруға мүмкіндік береді [2]. Видеоконтенттің мәтінмен салыстырғанда артықшылықтары:

- видеоақпаратты адам жылдам қабылдайды;
- видеоақпараттың көрнекілігі жоғары;
- видеоақпаратта мультимедианың үш түрі біріктірілген (мәтін, бейне, дыбыс);
- видеоақпаратты басқару жеңіл (керек кезінде тоқтатып, қайта қосуға болады);
- видеоақпаратты интернет желісіндегі тегін видеохостингтерге тегін жүктеуге болады (Instagram, Faisebook, Whatsapp әлеуметтік желілерге, Wix, Tilda сайттарына, Canva, Prezy презентацияларына).

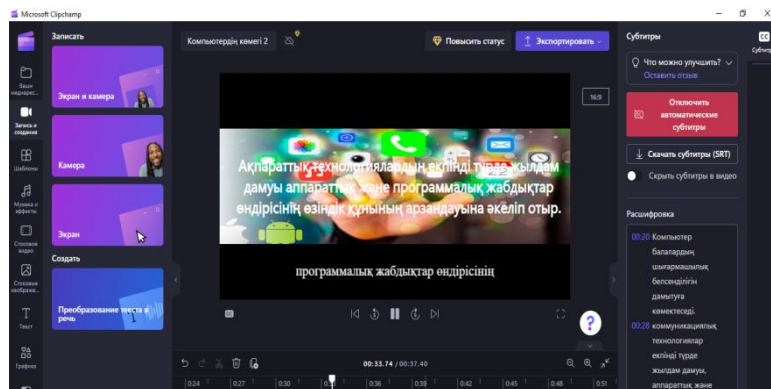
Жүзеге асырылатын форма бойынша мультимедиалық құралдардың (қосымшалардың) жіктелуі: презентациялар; компьютерлік графика; видеокосымшалар; цифрлық дыбыс; мультимедиа галереясы.

Білім беруде (ағылш. Computer Based Training – компьютерлік оқыту, СBT) мультимедианы енгізу бизнес үшін және өзіндік жеке пайдалану үшін керек болады. Барлық зерттеулер компьютерді пайдаланып білім берудің тиімді екенін көрсетеді. Қандай да бір материалды түсіну үшін орта есеппен 30 % уақытты үнемдеуге болады, ал алған білім жадыда айтарлықтай ұзағырақ есте қалады [4, 289 бет].

Мультимедиа жүйесін жиі пайдаланатын салалардың бірі – білім беру жүйесі. Мультимедиа элементтерін видеооқулықтарда, интерактивті такталарда, онлайн жаттығуларда, ситуациялықрөлдік ойындарда және т.б. пайдаланады. Мультимедиалы жабдыкталған компьютер бірден білім мен адам қызметінің кез келген саласы үшін маңызды оқу және ақпараттық құралына айналды [4, 290 бет].

Мақалада Microsoft фирмасының заманауи бұлттық технологияларның презентация және видео жасауға арналған өнімдерімен танысайық.

Microsoft Clipchamp видео жасауға арналған мультимедиа құралы. Microsoft Clipchamp бағдарламасын қолдану үшін Microsoft сайтына тіркеліп, аккаунт жасап алу қажет және бағдарламаны өз компьютеріңізге тегін жүктеп алуға болады. Бағдарламаның тегін мүмкіндіктерін педагогикалық әзірлемелер, видео–клиптер жасауға еркін қолдануға болады. Импорт мультимедиа мәзірі арқылы видеоға керекті сурет, аудио файлдарын жүктеп, оларды уақыт шкаласына қосып қоясыз. Запись и создание мәзірінің Создать, Преобразование текста в речь құралы арқылы енгізілген мәтінді дауыстап оқу мүмкіндігі бар. Құралды қолдану барысында бағдарлама керекті тілді, дауысты таңдау мүмкіндігін береді. Бағдарлама қазақ тілінде мәтін жазып, сапалы дауыстау мүмкіндігін қрастырған. Сондай–ақ мәтінді субтитрлар арқылы оқуға да болады(Сурет1).

Сурет 1. Microsoft Clipchamp бағдарламасының субтитр терезесі

Инклюзивті білім беруде осы бағдарламаның маңызы зор. Себебі, көру мүмкіндігі шектелген адамдардың дауыс арқылы ақпаратты қабылдап алу мүмкіндігі жоғары болатыны белгілі. Сондықтан, қазақша мәтінді дауыстап оқуға арналған диктордың дауысын видеода қолдансаңыз, сапалы жасалған әртүрлі видеолар

жасауға болады. Дайын видеоны mp4 форматында One–Drive–Personal дискіде, Google Drive дискіде немесе YouTube интернет каналында сақтап қоюға болады.

Презентация – нақты тақырып бойынша ақпараттың мультимедиалық ұсынылуы. Мысалы, ұйым ұсынатын тауарлар мен қызметтер туралы презентация компанияның жарнамалық көрсетілімінің айқын және тиімді элементі болып табылады. Техникалық мамандар жобаны көрсету үшін жиі пайдаланады.

Компьютерлік презентация – бұл компьютерлік слайд түрінде дайындалған сөйлеу материалдарын дайындаған файл. Егер сізде проектор болса, бұл слайдтар экранға кеңейтілген көріністе көрсетілуі мүмкін. Презентацияның маңызыдылығы:

–мазмұндау реті: слайдтарды ауыстыру арқылы аудиторияның назарын аудару оңай;

–баяндаманың қысқаша нұсқасы: презентацияның көрсетілімі баяндаманың негізгі түйінді ойларын бейнелейді. Бұл аудиторияның баяндамашыға сұрақ қоюына ықпал етеді.

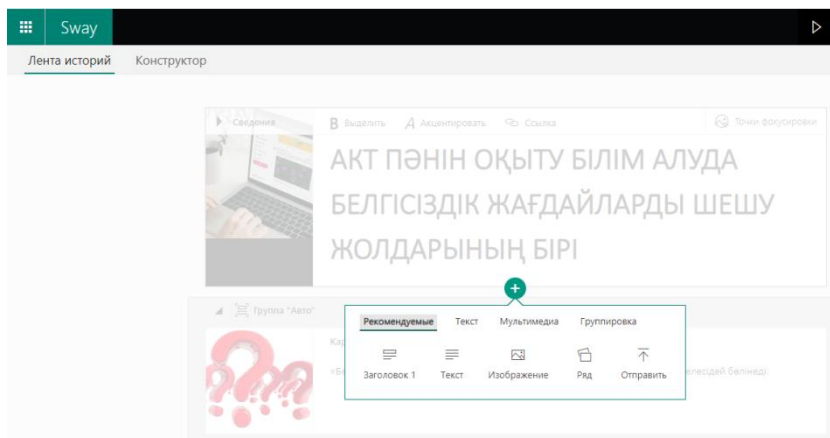
–мультимедиалық әсерлер: слайд көрсетілімі тек қана сурет емес, ол анимация элементтерін, аудио және бейне үзінділерін қамтуы мүмкін;

–көшірмелеу мүмкіндігі: презентацияның көшірмелері дереу жасалады, сондықтан, кез– келген адам презентация материалдарын қолға ала алады;

–тасымалдау мүмкіндігі: презентациясы бар flash карта құрылғысы плакаттарға қарағанда әлдеқайда жеңіл және ықшам, презентация файлын электрондық поштамен жіберуге немесе интернетте жариялауға оңай [2, 173 бет].

Sway Microsoft фирмасының презентация жасауға арналған мультимедиа құралы.

Презентация жасаудың өзіндік интерфейсі бар Sway презентациясында рекомендуемые (ұсынылатын), текст (мәтін), мультимедиа және топтау топтамаларында әртүрлі сәйкес қалыптар (карточкалар) орналастырылған. Мысалы, Мәтін топтамасында тақырып қою, мәтін қою, мультимедиа топтамасында сурет, дыбыс, видео қою топтамасы қолданылады (Сурет 2). Сурет қоюда интернеттен тақырыпқа сәйкес суреттердің топтамасын жеңіл қолдануға болады. Сонымен қатар, дайын презентацияның URL адресін интернет желісінде тарату мүмкіндігі бар [5].

Сурет 2. Sway бағдарламасының қолданушы интерфейсі

Информатика пәнінің оқыту көлемі ұлғайып жатса, біз, осы сала мамандары, тек қуанар едік. Және бұл пәнді «Педагогикалық немесе кәсіби информатика» деп атау керек. Себебі, пәннің қазіргі атауы жалпы информатика ғылымының мәнін осы пәнді оқыту көлемінде өте азайтады. Сондай–ақ информатика тек қолданбалы бағдарламалардан құралмайтынын бәріміз білеміз. Және бұл ғылымның негізгі

мақсаты ол әртүрлі бағдарламалау тілінде қандай да бір жағдайды бағдарламалау немесе әртүрлі есептеу саласындағы математикалық, физикалық, техникалық, экономикалық күрделі есептерді компьютерде шешу емес пе?

Студенттер жас болған соң, бәрін тез үйренеді. Оларды тек оқыту керек. Болашақ педагогикалық мамандық иелеріне сәттілік тілеймін.

Әдебиеттер тізімі:

1. Қыдырбек Ә., Байқоныс А., Бажибаева А.Б. Ақпараттық-коммуникациялық технологияларды білім беру жүйесінде тиімді қолдану/әдістемелік нұсқаулық / – Алматы: «ӨРЛЕУ» БАҰО» АҚФ ҚР БЖ ҚБАРИ, 2019. – 48 бет.

2. Мультимедиа и английский язык / <https://infourok.ru/multimedia-i-anglijskij-yazyk-6600759.html>. /дата обращения 28.01.2024 г.

3. Михеева Е. В. Кәсіптік қызметтегі ақпараттық технологиялар. Техникалық мамандықтар: орта кәс.білім беру мекемелерінде білім алатын студенттерге арналған / Е. В. Михеева, О. И. Титова. – 3–ші басылым, стер. – М. : «Академия» баспа орталығы, 2016. – 416 б.

4. Урмашев Б.А., Гусманова Ф.Р., Газиз Г.Г.. Ақпараттық-коммуникациялық технологиялар: оқу құралы / [және т.б.]. – Алматы: Қазақ университеті, 2017. – 390 б.

5. Ерсұлтанова З.С. АКТ пәнін оқыту білім алуда белгісіздік жағдайларды шешу жолдарының бірі./ <https://sway.cloud.microsoft/WgDsO9MVkAnkF3i9> / дата обращения 25.01.2024 г.

УДК 373.21

ТЕХНОЛОГИЯ ИССЛЕДОВАТЕЛЬСКОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ ДЕТЕЙ ДОШКОЛЬНОГО ВОЗРАСТА КАК УСЛОВИЕ ПОВЫШЕНИЯ КАЧЕСТВА ОБРАЗОВАНИЯ ДОШКОЛЬНИКОВ

Ершова Елена Васильевна

Методист КГКП «Ясли–сад №8»
отдела образования города Костаная»
Управления образования акимата
Костанайской области,
г.Костанай. Казахстан
erschova.lenka@yandex.ru

Щербина Галия Руслановна

Воспитатель КГКП «Ясли–сад №8»
отдела образования города Костаная»
Управления образования акимата
Костанайской области
г.Костанай. Казахстан
E–mail: Sad8@kst-goo.kz

Аннотация

Режим поиска, размышления и инноваций – норма жизни современной дошкольной организации. Бережное отношение к природе, осознание важности ее охраны, формирование экологической культуры и природоохранного сознания формируется с дошкольного возраста. Детское экспериментирование – один из методов познавательного развития детей дошкольного возраста.

Ключевые слова: экспериментирование, исследовательский подход, типовая программа, государственный общеобязательный стандарт.

Аңдатпа

Іздеу, рефлексия және инновация режимі—қазіргі мектепке дейінгі ұйымның өмір сүру нормасы. Табиғатқа ұқыпты қарау, оны қорғаудың маңыздылығын түсіну, экологиялық мәдениет пен табиғатты қорғау санасын қалыптастыру мектеп жасына дейінгі жастан қалыптасады. Балаларға арналған Эксперимент—мектеп жасына дейінгі балалардың танымдық даму әдістерінің бірі.

Түйінді сөздер: эксперимент, зерттеу тәсілі, типтік бағдарлама, мемлекеттік жалпыға міндетті стандарт

Abstract

The mode of search, reflection and innovation is the norm of life in a modern preschool organization. Careful attitude to nature, awareness of the importance of its protection, the formation of ecological culture and environmental awareness is formed from preschool age. Children's experimentation is one of the methods of cognitive development of preschool children.

Key words: experimentation, research approach, standard program, state mandatory standard

В литературе принято считать, что программы дошкольного образования направлены на улучшение ранних навыков маленьких детей, таких как их двигательные, языковые и социальные навыки. Еще одна попытка дошкольного образования заключается в подготовке маленьких детей к начальному образованию путем мотивации их к обучению и приобретению более сложных навыков. Позитивное отношение к учебе можно развить, вовлекая детей в занятия, приносящие удовлетворение в раннем возрасте. Удовольствие детей от обучения в классе, вероятно, связано с событиями, типами занятий в классе, материалами, социальными взаимодействиями и эффективными стратегиями обучения. По этой причине занятия в классе играют важную роль в достижении цели дошкольного образования.

Детские сады и дошкольные учреждения – это места, где дети получают элементарные знания из разных областей. Именно по этой причине образовательный процесс должен быть организован таким образом, чтобы обеспечить качественное и эффективное усвоение детьми знаний. Любопытство и желание учиться заложены в природе ребенка, и задача воспитателей – дать им возможность это сделать. В то же время педагоги должны использовать потребность детей учиться, исследовать, находить и задавать ответы, чтобы «развивать научно грамотных граждан» [1]. Педагог должен разработать мероприятия, которые удовлетворяли бы детское любопытство, позволяли бы ребенку играть и учиться одновременно. С помощью познавательных игр и занятий дети непосредственно узнают о мире, который их окружает. Оставаясь на природе, они узнают о важности Земли, воздуха, растений и животных, а также природных материалов, явлений и процессов. По этим причинам содержание из области основ науки, особенно элементы неживой природы (вода, воздух, почва...), а также природные явления (электрический заряд, магнетизм, движение) являются наиболее подходящими для использования исследовательского подхода. Комплексное, междисциплинарное, аутентичное и интересное содержание естественнонаучного образования направлено прежде всего на то, чтобы познакомить детей и подготовить их к научному пониманию и интерпретации многочисленных природных и социальных явлений, с которыми они столкнутся в ходе своего будущего обучения в школе.

Исследовательский подход – это один из различных методов, который может быть использован для модернизации и интенсификации воспитательной работы в дошкольных учреждениях. Она основана на конструктивистской образовательной парадигме, основанной на представлении о том, что обучение является самостоятельной деятельностью индивида и предполагает активное участие детей в изучении и выявлении явлений, причинно–следственных изменений, последствий, процессов в мотивационной и хорошо организованной среде (которая не

обязательно должна быть учебной комнатой). В то же время, сочетая методы беседы, демонстрации и практической работы, воспитатели дошкольных учреждений учат детей исследовать, проверять, подвергать сомнению свои предположения и открывать новые знания соответствующим возрасту способом и с использованием соответствующих средств.

Государственный общеобязательный стандарт дошкольного воспитания и обучения РК предусматривает овладение детьми дошкольного возраста элементарными навыками познавательной деятельности, необходимыми для взаимодействия с окружающим миром. Обновление содержания системы дошкольного воспитания и обучения предусматривает его вариативность, обеспечивающую переход на личностно – ориентированное взаимодействие педагога с детьми, индивидуализацию педагогического процесса. Наша задача поддерживать и развивать в ребенке интерес к исследованиям, открытиям, создавать необходимые для этого условия. Из собственного опыта работы, хотим отметить, что в ходе исследовательской деятельности нужно создавать такие ситуации, которые ребенок может разрешить благодаря проведению опытов и экспериментов, анализировать, делать вывод, умозаключение, самостоятельно овладевает знанием о том или ином физическом законе, явлении [2].

Основной формой детской экспериментальной деятельности являются опыты. Дети с огромным удовольствием выполняют опыты с объектами неживой природы: песком, глиной, снегом, воздухом, камнями, водой, магнитом и пр. В экспериментировании ребенка привлекает сам процесс, возможность проявления самостоятельности и свободы, реализации замыслов, что-то самому выбирать и менять.

Детское экспериментирование имеет свои особенности. Оно свободно от обязательности и нельзя жестко регламентировать продолжительность опыта. Нужно учитывать также индивидуальные возможности и различия, имеющиеся у детей, право ребенка на ошибку. Педагог должен вести себя так, чтобы детям казалось, что они работают самостоятельно. А педагог обеспечивает безопасность и моральную поддержку, так как без постоянного поощрения и выражения одобрения его деятельности интерес ребенка быстро затухает. Перед каждым проведенным экспериментированием мы ставим перед собой цели по технике SMART, цель должна быть: конкретной и ясной, измеримой, достижимой, актуальной и определенной по срокам. Мы применяем технологии развития критического мышления и сотрудничества с целью достижения ожидаемых результатов, обозначенных в Типовой программе.

Обозначим несколько моментов, которые мы используем на практике при проведении опытов:

1. Воспитатель должен просто и четко формулировать стоящую перед детьми задачу – Например – тепло ли травке под снегом или нет, есть ли у воды запах?

2. С целью большей наглядности обязательно надо брать два объекта: один – опытный, другой – контрольный.

3. При руководстве опытом задаем детям вопросы, предполагающие формирование у них целостного представления об объекте или явлении, побуждающие к рассуждению, объяснению, сравнению.

4. Рекомендуем проводить один и тот же опыт дважды, чтобы дети убедились в правильности выводов, а также с целью привлечения детей, не проявивших интереса к нему в первый раз.

5. При проведении опыта предусматриваю факт – не нанести вреда живым объектам.

Хотим отметить, что детское экспериментирование тесно связано с другими видами деятельности. Задачи в КГКП «Ясли–сад №8» отдела образования города Костаная» Управления образования акимата Костанайской области решаются в детском экспериментировании, в процессе которого обогащается словарь детей. Знакомя дошкольников со свойствами снега, песка, воды, с предметами изготовленными из различных материалов дети называют их свойства, таким образом, идет накопление предметного словаря и словаря прилагательных (железо – железный).

Мы выбрали материал о магнетизме, потому что он интересен детям, «часто обсуждаемая тема на уровне дошкольного образования» и позволяет по–разному экспериментировать, исследовать и тестировать с помощью игры. С помощью этого материала мы попытались выяснить влияние использования исследовательского подхода на обучение пятилетних дошкольников, другими словами, мы попытались выяснить, приводят ли различные подходы в преподавании естественных наук к различному влиянию на мотивацию, любознательность и достижения детей [3].

Мы попытались определить различия в мотивации, любознательности, мышлении и логических способностях дошкольников, когда речь заходит о содержании, посвященном магнетизму, в зависимости от способа реализации целенаправленной деятельности или влияния различных способов реализации целенаправленной деятельности в области магнетизма на мотивацию, любознательность, мышление и логические рассуждения детей навыки.

В нашем исследовании были поставлены две задачи:

1) Определить различия с точки зрения мотивации к дальнейшим исследованиям и любознательности у пятилетних дошкольников, которые узнали о магнетизме посредством целенаправленной деятельности с применением исследовательского подхода, и у детей, которые усвоили то же содержание обычным, традиционным способом, просто слушая и наблюдая воспитатель дошкольного учреждения рассказывает об определенных понятиях

2) Сравнение количества правильных ответов в интервью детей дошкольного возраста, которые усвоили содержание по магнетизму, применяя исследовательскую деятельность, и, с другой стороны, детей, которые усвоили то же содержание обычным, традиционным способом.

В исследовании использовался метод теоретического анализа, а также эксперимент с параллельными группами. Применяв экспериментальный метод, мы хотели выяснить, возникнут ли различия в мотивации, любознательности и знаниях детей о магнетизме после выполнения целенаправленных занятий одинакового содержания, разными способами и в двух образовательных группах – экспериментальной и контрольной.

При этом мы рассматривали достижения и знания детей с двух точек зрения:

- (1) как они формулируют ответы на вопросы и
- (2) количество правильных ответов на вопросы (индивидуально – на каждого ребенка и в среднем – на уровне группы).

Для нужд исследования мы создали пять модульных планов для реализации целенаправленных мероприятий по теме магнетизма.

Материалы по магнетизму, обработанные воспитателями дошкольных учреждений с детьми в течение пяти рабочих дней, состояли из следующих блоков:

- 1) Понятие магнетизма – что такое магнит?
- 2) Естественные и искусственные магниты – что мы можем сделать с магнитом?
- 3) Действие магнита – магнитные силы (что притягивает магнит?),
- 4) Применение магнита

5) Магнитное поле – где мы ощущаем действие магнита?

Сутью всех пяти блоков было использование исследовательского подхода – открытие через игру, исследование, экспериментальную деятельность и практическую работу, что означает, что дети самостоятельно, с предложениями и под наблюдением воспитателей дошкольного учреждения, в парах и группах, проводят эксперименты и исследуют определенные свойства магнита. С другой стороны, воспитатель дошкольного учреждения в группе Б получил только названия единиц деятельности, и ему было поручено выполнять это обычным, традиционным способом (как он обычно делает с детьми) в течение следующей недели. Он был заранее проинформирован о том, что дети будут опрошены после обработки контента, но не был знаком с целью и деталями исследования.

Из методов исследования мы использовали интервьюирование и инструмент полуструктурированного интервью – серию из 5 открытых вопросов, разработанных в исследовательских целях. Чтобы определить и проверить, есть ли различия в количестве правильных ответов детей в обеих образовательных группах, мы провели полуструктурированное интервью со всеми респондентами через неделю после внедрения различных методов обработки контента по магнетизму. Вопросы во время интервью были изменены, адаптированы к ответам детей на предыдущий вопрос, а формулировки были изменены и дополнены подвопросами, чтобы дети могли лучше понять, о чем их спрашивали. С целью более точной обработки данных и детального контент-анализа ответов детей (сколько правильных ответов было дано на одного ребенка и в группе в целом) интервью с детьми были записаны с помощью диктофона с согласия их родителей, воспитателей дошкольных учреждений и администрации детского сада.

Для целей данного исследования были отобраны две подходящие выборки: выборка респондентов – детей и выборка образовательного контента, то есть пять модульных планов, которые проводились с детьми. Что касается респондентов, то выборка состояла из двух групп пятилетних детей в дошкольном учреждении «Ясли-сад №8» – детей экспериментальной группы (группа А = 32 зачисленных ребенка) и детей контрольной группы (Б-группа = 33 зачисленных ребенка). Поскольку количество «посещающих» детей ежедневно менялось на 2, результаты были представлены в общей сложности для 40 детей (мы отобрали только тех детей, которые присутствовали и участвовали в этом обследовании все пять дней, то есть только 40 детей из 65 были отобраны для получения окончательных результатов) для удобства взаимного сравнения данных: 20 в группе А и 20 в группе Б.

Исследование проводилось в два этапа: 1) первый этап включал внедрение содержания в группах Е и С, однако по-разному; 2) второй этап состоял из интервью с детьми обеих групп. Прежде чем мы начали исследование в дошкольном учреждении, мы несколько раз посещали эти группы детей и на некоторых бесплатных занятиях рассказывали о магнитах – где их можно увидеть; для чего нужны магниты, почему мы можем их использовать, где мы можем их достать и т.д. В качестве их ответов мы получили, что магниты рассматривались как украшения для холодильника, что-то, что мы приносим домой в качестве сувениров для путешествий, или что-то, что может быть держателем для сообщения. Ответы обеих групп были схожими, то есть у детей были только эмпирические знания о магнитах, и они не обладали знаниями, основанными на научных фактах. Эти визиты были проведены с целью выяснения первоначальных знаний детей, которые были участниками исследования.

Первая исследовательская задача состояла в том, чтобы выяснить различия в мотивации к дальнейшим исследованиям и любопытстве пятилетних дошкольников при изучении магнетизма. В ходе анализа ответов детей, данных в ходе интервью,

мы учли тот факт, что не все дети были мотивированы к дальнейшей исследовательской деятельности на одинаковом уровне. А именно, дети в экспериментальной группе были более мотивированы во время занятий и проявляли свое любопытство, прося своих учителей чаще выполнять эти действия, в то время как дети в контрольной группе были менее мотивированы к участию, и их концентрация внимания была короче, они не проявляли готовности слушать и наблюдать за аналогичными исследовательскими мероприятиями, проводимыми их учителем. Мы отдельно отметили характерные ответы детей на определенные вопросы в обеих группах.

Современное дошкольное образование требует, чтобы целенаправленная деятельность, обучение и обработка контента в дошкольных учреждениях были ориентированы на детей. Как субъекты образовательного процесса и партнеры своих педагогов, они должны активно участвовать в выборе тем, планировании и осуществлении целенаправленных мероприятий. Им нужна стимулирующая среда, позитивный климат, материалы и достаточные ресурсы, чтобы удовлетворить их врожденное любопытство, потребность исследовать, открывать для себя и исследовать.

Новая образовательная парадигма подразумевает множество изменений по отношению к предыдущему способу работы, поэтому сегодня вместо содержания (что) интереснее и важнее то, как учителя воспитывают детей. Более важным является исследовательский процесс, чем результаты исследования. В связи с этим мы исследовали последствия использования исследовательского подхода, то есть влияние различных способов реализации целенаправленной деятельности на мотивацию, любознательность и базовые знания о магнетизме детей.

Результаты подтвердили, что дети, которые усвоили содержание «магнетизма», применив исследовательский подход, усвоили больше знаний, то есть у них было больше правильных ответов как индивидуально, так и в среднем, по сравнению с детьми, которые усвоили то же содержание обычным, традиционным способом.

Вывод всего исследования заключается в том, что существуют различия в мотивации и любознательности, а также в количестве правильных ответов дошкольников относительно области магнетизма в зависимости от способа реализации целенаправленной деятельности, в пользу детей, которые усвоили содержание, применяя исследовательскую деятельность. Выявленные различия в этих двух исследуемых группах были результатом того, каким образом осуществлялись целенаправленные мероприятия, т.е. дети, которые приобрели знания, применяя исследовательский подход, показали лучшее понимание и более правильные ответы, чем дети, с которыми педагоги использовали комбинацию вербальных (монолог и диалог) и демонстрационных методов во время обработки. По этой причине обучение с помощью инсайта и исследовательский подход через игру следует использовать всякий раз, когда есть оправданные причины, условия и возможности, не только в области основ науки, но и в других областях образования и воспитания.

Таким образом, главной задачей воспитателя является создание предметно–пространственной развивающей среды, которая является источником знаний и социального опыта для детей.

Экспериментальная деятельность дает детям возможность тесного общения, проявления самостоятельности, самоорганизации, свободу действий и ответственность, позволяет осуществлять сотрудничество как со взрослыми, так и со сверстниками.

Экспериментируя, ребенок ищет ответ на вопрос и тем самым, развивает познавательные, творческие и коммуникативные способности.

Очень важно, чтобы знания, полученные во время проведения опытов, запомнились надолго, ребенок должен делать все сам, а не быть в роли наблюдателя.

Список литературы:

1. Уоттерс, Дж., Дизманн, С., Гришабер, С. Дэвис, Дж. Совершенствование научного образования для детей младшего возраста: современная инициатива. Австралийский журнал раннего детства, 26 (2), – 2000. – 17 с.
2. Савенков А. И. Методика проведения учебных исследований в детском саду / А. И. Савенков. Самара: Учебная литература, 2007. – 32 с.
3. Андерсон, Р. Д. Реформирование преподавания естественных наук: что говорят исследования о запросах, Научный журнал педагогического образования, 13 (1), 2019. – С. 1–12.

ӘӘЖ 371.321.5

ҚАЗАҚ ТІЛІ САБАҚТАРЫНДА АКТ МЕН ИНТЕРНЕТ РЕСУРСТАРЫН ҚОЛДАНУ

**Есенжолова Ажар Ауезхановна,
Шегебаева Амангуль Тлегеновна**

Қазақ тілі мен әдебиеті пәні мұғалімдері
Қостанай облысы әкімдігі білім басқармасының
«Қостанай қаласы білім бөлімінің № 11
жалпы білім беретін мектебі»
коммуналдық мемлекеттік мекемесі
Қостанай қ-сы, Қазақстан
E-mail: 20-azhar-02@bk.ru

Аңдатпа

Бұл мақала қазақ тілін оқыту процесінде ақпараттық–коммуникациялық технологияларды (АКТ) және интернет–ресурстарды қолдануды қарастырады. Авторлар заманауи технологиялардың белсенді білім беру қызметінде, әсіресе тілді үйрену контекстінде рөлін қарастырады. Мақалада интербелсенді білім беру ортасын құру үшін веб–сайттар, қолданбалар, мультимедиялық материалдар және әлеуметтік медиа сияқты әртүрлі онлайн ресурстарды сәтті пайдалану үлгілері келтіріледі. Оқушылардың қазақ тілін үйренуге деген қызығушылығын оятуға, сондай–ақ әртүрлі ақпарат көздері мен коммуникациялық платформаларға қол жеткізу арқылы оқытудың тиімділігін арттыруға мүмкіндік беретін әдістерге басты назар аударылады. Нәтижесінде мақала қазіргі заманғы талаптар мен оқыту қажеттіліктерін ескере отырып, АКТ және интернет–ресурстарды қазақ тілін оқытуда табысты қолдану үшін практикалық ұсынымдар мен стратегияларды анықтайды.

Түйінді сөздер: АКТ, белсенді әдіс, заманауи технология

Аннотация

Данная статья рассматривает применение информационно–коммуникационных технологий (ИКТ) и интернет–ресурсов в процессе обучения казахскому языку на уроках. Авторы рассматривают роль современных технологий в содействии активной и эффективной образовательной деятельности, особенно в контексте изучения языка. В статье представлены примеры успешного использования различных онлайн–ресурсов, таких как веб–сайты, приложения, мультимедийные материалы и социальные сети, для обогащения учебного процесса и создания интерактивной образовательной среды. Основное внимание уделено методам, позволяющим стимулировать интерес учащихся к изучению казахского языка, а также повысить эффективность обучения через доступ к разнообразным источникам информации и коммуникационным платформам. В итоге статья предлагает практические рекомендации и стратегии для успешного использования ИКТ и интернет–ресурсов в учебный процесс по изучению казахского языка, с учетом современных требований и потребностей обучающихся.

Ключевые слова: ИКТ, активный метод, современная технология

Abstract

This article explores the use of information and communication technologies (ICT) and Internet resources in the process of teaching the Kazakh language in the classroom. The authors consider the role of modern technologies in promoting active and effective educational activities, especially in the context of language learning. The article presents examples of successful use of various online resources, such as websites, applications, multimedia materials and social networks, to enrich the educational process and create an interactive educational environment. The main attention is paid to methods that allow stimulating the interest and motivation of students to learn the Kazakh language, as well as improving the effectiveness of learning through access to a variety of information sources and communication platforms. As a result, the article offers practical recommendations and strategies for the successful integration of ICT and Internet resources into the educational process of learning the Kazakh language, taking into account modern requirements and needs of students.

Key words: ICT, active method, modern technology

Соңғы жылдары қазақ тілін оқытуда интернет ресурстарды қолданудың маңызды мәселесі көтеріліп жүр. Бұл тек қана жаңа техникалық құралдарға анализ жасау емес, тілді оқыту әдіснамасына қосудың оң және теріс жақтарын қарастыру сұрақтарын да қамтиды. Қазіргі жаңа педагогикалық технологиялардың шығуы, әдіс-тәсілдердің жаңаруы үздіксіз жүретін техникалық үрдіспен байланысты. Бұл жерде тек әдістер ғана емес, жалпы оқыту барысы да жаңартылатыны сөзсіз. Интернет жүйесіндегі жоғары технологиялар саласында қол жеткізілген жетістіктер оқытушыларға ғана емес, оқушыларға да оқыту процесін жетілдіруге үлкен мүмкіндіктер береді. Сол себепті тілді оқытуда компьютерлік технологияларды қолдану әдіснамасын жетілдіру маңызды. [1, 74–75 б.]

Интернет ресурстарды қазақ тілін оқыту барысында қолдану – замануи әдіс-тәсілдерді қажет ететін өзекті мәселе. Жобалау технологиясы, бірлесіп оқыту технологиясы т.т. интернет ресурстарын оқыту барысына енгізуді қажет етеді. Өйткені, соның арқасында тұлғалық бағдарлы оқыту бағытын ұстануға мүмкіндік туады. Оқушылардың мүмкіндіктері мен білім деңгейлерін ескере отырып, қолайлы оқыту ортасын құруға болады. Ресурстарды қолдану оқытушыға өзінің шығармашылығын көрсетуге шексіз мүмкіндік береді. Кез-келген әлем нүктесінен оқытушыға да, оқушыға да ақпаратты алуға жағдай туғызады. Сабақ барысында, тілге қатысты қызықты деректер келтіру арқылы, сабақтың форматын мүлде өзгерту арқылы оқушының қызығушылығын оятып, оқуға жағымды орта қалыптастыруға болады. Сонымен қатар, сабақ жоспарында орындалуы керекті кез-келген дидактикалық мақсат-міндеттерді орындауға болады. Мысалы, оқылым дағдысын қалыптастыру, жазылымға керекті білім деңгейін жоғарылату, оқушылардың лексикасын, яғни сөздік қорын байыту, оқуға деген уәждің пайда болуы. Интернет ресурстарын қолдануды теориялық және практикалық оқыту бөлімдеріне енгізу бүкіл әлемде орын алып жатқан тенденция. Бұл тенденцияның дидактикалық аспектілерін Е.Г. Азимов, В.П. Беспалько, Б.С. Гершунский, И.О. Логинов, Е.И. Машбиц, Р.П. Милруд, Е. С. Полат, И.В. Роберт және тағы басқа да зерттеушілер қалыптастырды. Ғалымдардың айтуынша, ғаламтор мүмкіндіктерін пайдаланудың өзіндік артықшылары болғандықтан, оқытушылар тарапынан сұранысқа ие. Қазіргі жаһандану кезеңінде, ақпараттық қоғамда өмір сүріп жатқан оқушылардың қажеттіліктерін толықтай қамтамасыз етеді. Алтындай бағалайтын әрқайсымыздың уақытымызды үнемдеуге, ақпаратты түсінікті де нақты жеткізуге мүмкіндік береді. Танымал американдық ғалым Дэвид Кристалдың «Тіл және Интернет» еңбегінде айтылғандай, интернет ресурстарын қолдану оқушыларға тілді үйренуге оңтайлы әсер береді. Нәтижесінде, ең басты артықшылық ретінде оқытушы оқытуға қажетті білім беру ресурстарын, материалдар мен технологияларды игерту интернет арқылы қол жеткізеді. Интернет ресурстарының танымалдылығының себептерін қарастыра отырып, мынадай

тұжырымға келеміз: интернетті қазақ тілі сабақтары барысында қолданудың мүмкіндіктерін саралап, бірізді жүйеге келтіру керек. АКТ қолдану оқытушының кәсіби құзіреттілігіне ықпалын тигізеді. Мұғалім, былайша айтқанда, заман ағымымен қатар жүреді. Оның тілді оқытудағы рөлі де өзгереді. Тілді игеруде оқушыларға мұғалім көмекші, кеңесші, серіктес болып келеді. Яғни, оқушылар берілген материалды өздері зерттейді. [2, 142–144 б.]

Интернет көмегімен келесідей міндеттерді іске асыруға болады:

- веб–материалдарды сабақ барысына енгізу;
- жұптық , топтық жұмыстарда оқушылардың өзіндік зерттеу жұмысын ұйымдастыру;
- оқылым, тыңдалым, жазылым дағдыларына қажет қабілеттерді қалыптастыру мен жетілдіру;
- монологиялық сөйлеу мен диалогтық сөйлеу қабілеттерін материалды талқылау барысында дамыту;
- белсенді, пассивті сөздік қорды байыту;

Интернет – ресурстарды қолдану ақпараттық–коммуникациялық технологияларды қолдана білуді қажет етеді. Осы кездегі ақпараттық қоғамда сол ақпаратты дұрыс қолдана білу маңызды. Ғалымдардың пікірінше, кез–келген әдіс ақпараттық технологиялардың енуімен тек өркейе түседі. Ақпараттық–коммуникациялық технологиялардың құралдары ретінде бағдарламалар, техникалық құралдар мен құрылғылар, ақпараттық алмасу, компьютерлік желілерге қолжетімділік танылады. Сабақ барысында қолданылатын құралдарға мыналар жатады: компьютер мен мультимедиялық процессор көмегімен көрсетілетін электронды оқулықтар мен әдістемелік құралдар, нұсқаулықтар, электронды энциклопедия мен анықтамалықтар, тестілеу бағдарламалары, интернет ресурстар, иллюстрациялар, бейне мен аудиотехника. АКТ–ны сабақта қолдану оқушының танымдық жұмысының жаңа түрі болып табылады. АКТ интербелсенді диалогтік гипермәтін көмегімен жүзеге асатын оқыту барысында уәжді оятады, саралап оқытудың жаңа дейгейін орнатады, білім мен дағдыны басқаруды жетілдіреді, сабақтардың сапасын арттырады, зерттеушілік іс–әрекеттің дағдыларын қалыптастырады. Сонымен қатар, электронды кітапханалар мен ақпараттық ресурстарға қолжетімділік орнатылады. Бағдарламаның қолданылуы сабақ үрдісін одан сайын қолжетімді, көрнекі ұйымдастыруға септігін тигізеді. Ең маңыздысы, оқушы жаңа материалды меңгеруде өз қарқында, жеке режимде бола алады. Ақпараттық–коммуникациялық технологияларды қазақ тілі сабағында қолданудың негізгі мақсаттары:

1. Тілді оқуға уәжді арттыру;
2. Тілдік құзіреттілікті дамыту;
3. Лингвистикалық білім көлемін ұлғайту;
4. Тілді өзіндік меңгеруге дайындау.

Жаңа ақпараттық технологияларды қолдану сабақта орындалатын жұмыс түрлерін жаңартуға, әдіс пен тәсілдердің саналуандылығын оңтайлы пайдалануға көмектеседі. Артықшылығы, оқыту барысында оқушылар бойында жүйелі ойлауды қалыптастырады. Мұғалім өз жұмысында алуан түрлі электронды ресурстарды пайдалана алады. Мысалы: мультимедиялық бағдарламалар, интернет желісінде табылған материалдар, интерактивті тесттер. Олар сабақты қызықты қылады да, балаларды жаңа технологияларды пайдалануға үйретеді. АКТ қолданылуы келесі әрекеттерге жағдай жасайды:

- есте сақтау функциясынан ақыл–ой дамыту процесіне өту;
- білімнің статикалық моделінен ойлау әрекеттерінің динамикалық жүйесіне өту;
- оқушының дамуын нормамен салыстыру бағытынан саралау мен жеке оқытуға көшу;

- сыртқы уәж түрінен ішкі уәж түріне өту.

Тәжірибе көрсеткендей, мультимедиялық жұмыстың сабақта қолданылуы мұғалімнің оқыту уақытының 30% үнемдейді. Мұғалім *тақтада уақыт қалмайды, жазылғанның барлығы түсінікті болмайды* деп уайымдамайды. Уақыт үнемдеу арқылы сабақтың тығыздығын ұлғайтады да, сабақ мазмұнын жаңарта алады. Сабақ барысында мұғалім заманауи материал түрлерін қолданады. Сонымен қатар, түсіндірудің технологиясы да өзгереді. Мұғалім экранда көрсетілетін ақпарат туралы пікір білдіреді де, тек қажеттілік туғанда қосымша түсіндірмелер мен мысалдар келтіреді. Ақпараттық–коммуникациялық технологияларды сабақтың кез–келген кезе–ңінде қолдануға болады. Негізінде, ақпараттық оқыту бағдарламаларын, тест түрле–рін, жобаларды, көрнекі әдістемелік–құралдарды, презентацияларды, бейне–баяндарды оқытуда қолдану оқушылардың білімін бағалауды жүзеге асырады. Осылай интернет ресурстарды қолдану қазақ тілі сабақтарын тартымды етеді. Соның арқасында сабақ материалы оңай есте сақталады. Епті, әдісшіл, шебер оқытушының қолында бұл ресурстар қызықты, тартымды оқу процесіне оқушыларды оңай еліктіре алады. Сабаққа дайындалу мен сабақты өткізуді ғана емес, оқушылардың шығармашылық потенциалдарын дамытуды, олардың өзіндік танымдық іс–әрекетін ұйымдастыруды мүмкін ететін ақпараттық–коммуникациялық технологиялар әдістемеде ерекше орын алады. Ендігі кезекте сабақ барысында қолдануға болатын интернет ресурстарға тоқталамыз. Мақалада қарастырылатын интернет ресурстарды дағдыларды дамытуға бағытталған, мұғалімнің сабақ сапасын жоғарылатуға бағытталған деп топтастырамыз.

Дағдыларды дамытуға бағытталған интернет ресурсына қазіргі кезде сабақ барысында кеңінен қолданылып жүрген YouTube бейнебаяндар платформасы. Жалпы, бейнебаяндарды сабақ жоспарына қосуда нені ескеру керек?

- Бейнебаян қарау – бұл ақпаратты есту және көру арналары арқылы бір уақытта қабылдау;

- Оқытушымен дұрыс таңдап алынған оқу материалы тілді толықтай меңгермеген оқушыларға түсінікті, қолжетімді болуы;

- Бейнебаян тілді берілген контексте игеруге мүмкіндік беруі;

- Оқушы кез–келген жас аралығында болуы мүмкін. Яғни, бейнебаяндар тақырыпқа, жас ерекшілікке қарай таңдалуы;

- Бейнебаяндар тілдік дағдыларды қалыптастыруға мүмкіндік береді. Себебі, лексиканың, грамматиканың, синтаксистің, фонетиканың және де басқа дискурстардың лингвистикалық байлығы болып табылады.

Бейнематериалдармен жұмыс сабақ жоспарында келесідей жүзеге асады:

1) Мұғалім сөзі.

2) Бейнематериалды көрсету.

3) Материалды талқылау.

4) Ұжымдық жұмыс – жоспар құру.

5) Бейнематериалды қайталап қарап, тілдік анализ жасау.

Бейнематериалдардың басты артықшылығы, тілдің стилистикасын меңгеруге мүмкіндік береді. Мектеп бағдарламасында бесінші сыныптан бастап оқушылар мәтіннің стилін анықтай алуы қажет. Бейнематериалдар, білетініміздей, тіл стильдерінің барлығын қамтиды. Стилистиканы бағдарлама бойынша өткен кезде келесі жұмысты атқаруға болады. Оқушыларға бір стильдегі бейнесюжет көрсетіледі, бірақ дауысы шығарылмайды. Оқушылар болса, стильдің ерекшеліктерін сақтай отырып, бейнесюжетті өздері дыбыстауы керек. Бұл өткен тақырыпты бекітуге де, оқушылардың оқу процесін қызықты етуге де көмектеседі. Қазірде, тілді меңгерудегі басты қажеттілік – практика. Бейнематериал арқылы оқушы дыбыстарды қайталай алады, жаза да алады. Яғни, өз білімін тәжірибе жүзінде қолдана алады. Демек, бұл

интернет ресурспен жұмыс оқушылардың көзқарасын, сыни тұрғыдан ойлауын, тілдік дағдыларын, танымдық қасиеттерін қалыптастыруға көп ықпалын тигізеді.

Бұдан бөлек әлемге танымал Google сервистерді де сабақ барысында тапсырманы орындау үшін пайдалануға болады. Бірақ та осындай жаңашылдықты енгізу оқыту бағытын түбегейлі өзгертуді талап етеді. Мысалы, ақпаратты сақтайтын дискте сабаққа қастысты барлық оқыту бағдарламасының материалдарын сақтауға болады. Мәтін, аудио, бейне материалдары файл, папка, сілтеме түрінде де, qr-код түрінде де сақталады. Мұндай сабақ ерекше визуалды-цифрлы формат арқылы ауызша мен жазбаша коммуникацияның құзіреттіліктерін дамытуға бағытталады. Код арқылы өтіп, тапсырма орындауға, оқытушымен жинақталған материалдарды қарауға, бейнематериалдарды да қарауға болады.

Google-сервистер – лексикалық және грамматикалық материалдарды өңдеу үшін қолданылатын кең методикалық құралдар алаңы. Бір жауаппен, бірнеше жауаппен, мәтін енгізу тапсырмаларында көрінетін түрлі формаларды қолдануға мүмкіндік беретін әдістеме әлеміндегі жаңашылдық. Бұл ресурс түрлі формаларды бір тапсырмада біріктіруге, оқытудың сапасын арттыруға мүмкіндік беретін уақыт үнемдеуді қолдануға қолайлы жағдай жасайды. Жаңартылған білім беруде заманауи дидактикалық құрал деп осы ресурсты ауыз толтырып айтуға болады.

Қазірде дамып келе жатқан интернет ресурстарының бірі, әлеуметтік желі – ТікТок(ТикТок). Бұл – қысқа бейнебаян түсіруге, өңдеуге негізделген әлеуметтік желі. Бұл желіні оқушыларға тапсырманы орындауға уәжін тудыру үшін қолданса болады. Мысалы:

1. Үй тапсырмалары үшін. Оқушыларға бір ортақ жоба берілетін болса, сол жобаны орындауда қол жеткізген жетістіктері туралы есеп жасайды.

2. Сөз айтыс. Оқушылардың тілі жаттығу үшін оқытушы жаңылтпаш не мақал айтудан жарыстырады.

3. Тыңдалымға арналған материалдар. Оқушыларға бір тақырыпта бейнебаян түсіреді не сол тақырыпта бейнебаян тауып бөлісуге, сол бейнебаяндар төңірегінде оймен бөлісуге шақырады.

4. Жарнама. Бір тақырып аясында қысқа жарнама не қызықты бейнеролик түсіру.

5. Белсенді сөздік қор. Жаңа сөздерді қайталап айту немесе жаңа сөз жасырылған бейнеролик-жұмбақ жасалады.

6. Өзара оқыту. Оқушыларға көбіне қазақ тілінің салаларын меңгеру қиындық туғызады. Осы кезде оқушыларға жеке жұмыс ретінде, түсінген ақпаратты өзгеге де түсіндіріп бейнеролик жасалады. Мұнда оқушы оқытушы рөлінде болуға мүмкіндік алады. Бұл оқушылар қолдана алатын іс-әрекеттердің тізімі.

Қазіргі заманда, шынымен де, мұғалімдер әлеуметтік желілермен жарысады. Балалар үйге келіп, үй жұмысын орындау, жаңаны танып, меңгеруден қазір алыс. Себебі, интернет ресурстары дұрыс пайдаланылмайды.

Заманауи интернет ресурстарға келесі сайттар жатады: Plickers, Wordwall, Triventy, Hot potatoes, LearningApps және т.б.

Бұл интернет ресурстар коммуникативтік құзіреттілікті қалыптастыруға бағытталған және бұл сайттар оқушылардың ынтасын арттырады. Бұл ресурстар сабақ сапасын жақсартуға көмектесетін таптырмас құрал. Алғашқы сайт LearningApps деп аталады. Бұл сайтта құрастырылған ойын түрлері сыни тұрғыдан ойлауды дамытуға бағытталған. Өртүрлі интербелсенді жаттығулар жасауға мүмкіндік бар. Мысалға, викторина, топтастыру, мәтінді толықтыру, сөзжұмбақ және т.б. Бұл қосымшаның көмегімен сабаққа қойылған мақсат-міндеттерді толықтай қамтуға болады. Wordwall сайт көмегімен де интербелсенді ойындарды құрастыруға болады. Сайтта викторина, сәйкестендіру тапсырмаларын, анаграмманы, тест

түрлерін, ойындардың түр–түрін жасауға болады. Бұл ресурстың артықшылығы, интернет желісі болмаса да сабақта қолдануға болады. Қазіргі уақытта ең өзекті мәселе осы интернетке шығудың көп мектептерде, әсіресе ауылды жерлердегі оқу орындарында жоқтығы. Бұл ресурсты балалардың оқуға деген қызығушылығын оятуға көмектеседі. Бір тақырып төңірегіндегі материал осындай қызықты жаттығулар арқылы пысықталады. Әр ойынның нәтижесі түсінікті диаграммалар, сызбалар, кестелер арқылы көрінеді. Мұғалімнің педагогикалық шығармашылығы үшін таптырмас қайнар көз. Бұл сайттардың ерекшелігі осы, арнайы шығындар мен арнайы құралдарды керек етпейді. Әр оқушының сабаққа ат салысуын қамтамасыз етеді. Келесі сайт Zipgrade деп аталады. Бұл бағдарлама оңай, әрі тиімді қолданылады. Жаңа сабақты бекіту үшін немесе өткен тақырыпты еске алу үшін қолданамыз. Бір артықшылығы, жасалған тестті арнайы бланк түрінде басып шығарамыз. Кейін тестті оқушыларға таратып, жауаптар арасынан белгілі бір жауапты бояу арқылы белгілеу керектігін айтамыз. Балалар жауап бергеннен кейін арнайы ресурстың қосымшасы арқылы бланктерді сканерден өткіземіз де, көзді ашып жұмғанша оқушылардың нәтижесін көре аламыз. Бұл, сабақ сапасын арттыруға, уақыт үнемдеуге, сабақ барысын оңтайландыруға арналған керемет ресурс. Classroomscreen интернет ресурсы сабақта қолданатын сыныптағы қарапайым тақтаның жетілдірілген түрі. Бұл сайттағы тақтада оқытушы тек қана жазып қоймайды. Сауалнама жүргізуге, оқушылардан сабақ сұрау үшін ерекше етіп шақыруға, бейнематериал көрсетуге, сурет салуға, жазуға, уақытты шектеуге қолданатын таймерді қосуға, сыныпта шуды басқаруға керемет мүмкіндіктер беретін веб–сайт. Сондай секілді Quizizz және Kahoot сайттары оқушы орындайтын тапсырмаларды тартымдырақ өткізуге жәрдемдеседі. Nils blog сайтының мүмкіндіктерін қарастырайық. Бұл сайт көмегімен сөз құрау тапсырмасы, сөздерден әңгіме құрау, кроссворд пен анаграмма жасау мүмкіндіктері бар. Әрине, интернет ресурстарды кейде қолдану мүмкіндігі тұмайды. Дегенмен, оқытушының дайындығы арқасында интернет көмегімен тіпті бұл мәселені де шешуге болады. Мысалы, SlidesMania бағдарламаның мүмкіндігін пайдалануға болады. Бұл жерде ойын түріндегі презентациялардың үлгісі беріледі. Оқытушы жүктеп, өз сабағының ыңғайына қарай өзгертулер енгізеді. Жоғарыда аталған ресурстар соңғы аталғандардан ерекшелігі осында, интернет желісіне шығуды қажет етеді. Бірақ, кей уақыттарда бұны жүзеге асыру мүмкін емес болады. Мысалы, сыныптар техникалық құралдармен жабдықталмаған болуы мүмкін немесе интернет желісіне сабақ уақытында шығу мүмкін емес. Бірақ, іздеген адам іздегеніне жолығады демекші, оқытушы сабақтан тыс уақытта осы ресурстар көмегімен сабағына қажетті дүниені жасай алады. Интернеттің қолданылу аясы шексіз. Тек дұрыс, тиімді пайдалана білу керек. Соңғы аталған ресурстар мұғалім жұмысын жеңілдетуге, сабақ сапасын арттыруға бағытталған. К.Д. Ушинский айтқандай, балаға күштеп үйретуден гөрі, білімге деген құштарлығын ояту өте маңызды. Бұл мақсатты қазіргі уақытта интернет ресурстар тамаша орындайды.

АКТ мен интернет–ресурстарды сабақ барысында қолдану келесідей тиімді жақтарын қамтиды:

- 1) Оқу материалын оңтайлы түрде ұсыну.
- 2) Оқу материалының қолжетімділігі.
- 3) Оқу материалын оқушылармен игерілуін басқару.
- 4) Дағдылар мен қабілеттердің қалыптасуы.
- 5) Оқу іс–әрекеттерінің түрлі формаларын қолдану.
- 6) Оқытушы мен оқушының бірлесіп, жұмыс атқаруы.
- 7) Оқушылардың автономды жұмыс істеуіне жол ашу.
- 8) Шығармашылық қабілетін дамыту.

Қорытындылай келе, Интернет ресурстар мен интернет технологиялар оқу материалының жетіспеушілігі туса, орнын толтырады. Ізденіс дағдылары мен қабілеттерін дамытумен қатар, оқушылардың білімін қысқа мерзімде бағалауға мүмкіндік береді. Практикалық сабақтарда оқушылардың оқылым дағдысы жетіліп, сауатты жазумен қатар, сөздік қоры түрлі лексемалармен толады. Оқытушы интернет ресурстарды қолданып, тек қызығушылықты оятпайды. Сонымен қатар, оқушылардың көзқарасын молайтып, қалыптастырады. Ресурстар білім беруде қолдануға болатын танымды материал, ақпараттарға тұнып тұр. Тек оларды орынды пайдалану оқытушы мен оқушы қолында. Оқытушы қолдану аясына бағыт берсе, оқушылар дұрыс пайланады.

Әдебиеттер тізімі:

1. Nizamova R. Formation of students independent skills at the foreign language classes. Проблемы современной науки и образования – 2019.
2. Crystal D. Language and the Internet – 2004. – 279 p.

ӘӘЖ 373.1

ЦИФРЛАНДЫРУ – БҮГІНГІ БІЛІМ БЕРУДЕГІ ЖАҢА БАҒЫТ

Жаилганова Акжибек Мырзаболатовна
педагог–модератор, бастауыш сынып мұғалімі

Ещанова Раушан Тапековна
педагог–сарапшы, бастауыш сынып мұғалімі
Қостанай облысы әкімдігі білім басқармасының
«Қостанай қаласы білім бөлімінің
№10 жалпы білім беретін мектебі» коммуналдық
мемлекеттік мекемесі, Қостанай қ., Қазақстан
E–mail: ms.akonya_rud@mail.ru, ert010962@mail.kz

Аңдатпа

Жалпы мектеп жағдайында білім беру процесін цифрландыру жұмысын жүзеге асыру жолдары қарастырылған. Цифрлық технологияларды енгізу міндеттеріне талдау жасалып және оның білім беруді, ғылымды дамытудың 2020–2025 жылдарға арналған мемлекеттік бағдарламасын орындау мүмкіндіктері қарастырылған. Цифрлық құралдарды білім беру процесінде қолдану – заман талабы.

Түйінді сөздер: *білім беру үдерісін цифрландыру, цифрлық білім беру контенті, білім беруді басқаруды цифрландыру, білім беру сапасын арттыру.*

Аннотация

Рассматриваются подходы к системе цифровизации образовательного процесса в условиях основной школы. Проанализированы задачи внедрения цифровых технологии и их возможная реализация по Государственной Программе развития образования на 2020–2025 годы. Использование цифровых средств в образовательном процессе – требование времени.

Ключевые слова: *цифровизация образовательного процесса, цифровой образовательный контент, цифровизация управления образованием, повышение качества образования.*

Abstract

The approaches to the system of digitalization of the educational process in the conditions of the primary school are considered. The tasks of introducing digital technologies and their possible implementation under the State Program for the Development of Education for 2020–2025 are analyzed. The use of digital tools in the educational process is a time requirement.

Key words: *digitalization of the educational process, digital educational content, digitalization of education management, improvement of the quality of education.*

Ширек ғасыр бұрын атауы мен мазмұны көпшілікке бейтаныс болған цифрлық технологиялар бүгінде барлық салаға терең еніп, индивидтердің дағдыларын түрлендірді. Мемлекеттегі цифрландыру деңгейі мен оның азаматтарының мұндай технологиялар туралы сауаттылық көрсеткіші елдің әлемдік аренадағы бәсекелік қабілетін, халықтың әл-ауқатын айқындайтын факторлардың қатарына енді. Осыған байланысты, цифрлық жүйе мен сауаттылықты дамыту барлық қоғамдар үшін өзекті мәселелердің біріне айналды.

Цифрлық сауаттылық – ақпараттық қоғамдағы қауіпсіздіктің негізі, ХХІ ғасырдың ең маңызды білімі, ең негізгі тақырыптарымыздың бірі. Цифрлік сауаттылық – бұл адам өмірінің барлық салаларында цифрлік технологияларды сенімді, тиімді қолдануға дайындығы және қабілеті. Осы технологияны қолдану арқылы халықтың өмір сапасын арттыруға жол ашып отыр. Расымен де, адамзат қауымы жыл санап емес, ай санап, тіпті апта мен күн санап цифрландыру заманының сиқырлы әлеміне еніп барады. Цифрландыру технологиялары дегеніміз – бұл бұрын–соңды адамзат бастан кешпеген ғажайып әлемнің жаңа құралдары. Яғни, қазіргі таңда бұл технологиялар жасақталу үстінде. Олар қазірдің өзінде біз тамсанып айта беретін ақпараттық технологиялардың өзін жолда қалдыра бастады.

Бүгінгі таңда тұжырымдамалық түрде білім беру жүйесі негізгі үш бағыт бойынша жүргізілуде: білім беру үдерісін цифрландыру, цифрлық білім беру контенті, білім беруді басқаруды цифрландыру. Қазақстанда мектептік білім беруді цифрландыру оны реформалау үрдісіндегі басты тенденциялардың бірі болып табылады. Болашақ мектептерінің көрінісі көбінесе барлық пәндердің бұлтты білім беру жүйесіне біртіндеп көшуімен байланысты. Біз онлайн оқулықтар мен виртуалды зертханалар туралы, ашық білім беру мазмұны, әрбір қатысушыға икемді және жеке көзқарас туралы айтып отырмыз. Үй тапсырмаларын оқушылар онлайн режимінде бірге жұмыс істей алады. Мектеп кітапханалары ақпараттық және компьютерлік орталықтарға айналды. Оқу үрдісі әрбір білім алушының идентификаторымен байланыстырылатын болады, бұл бағалау және бағаларды қалыптастыруға мүмкіндік береді.

ХХІ ғасырдың икемділігі мен құзыреттілігіне келсек, олар бастауыш мектептен бастап барлық білім беру қызметінде қалыптастырылуы керек. Білім беруді цифрландырудың, атап айтқанда жалпы білім беру жүйесінің іске асуының кейбір аспектілеріне тоқталайық. Соңғы уақытта жеке тапсырмалардан бастап тағайындалған құзыреттерді қалыптастыру үшін толық курстар мен модульдерге дейін ашық жалпы білім беру, жалпы дамудың онлайн–ресурстарын құру және пайдалану үдерісі белсенді түрде жүргізілуде.

Цифрландырудағы негізгі мақсат – бәсекеге қабілеттілікті арттыру, халықтың өмір сүру сапасын жақсарту, оқу–тәрбие процесін жеделдету және жеңілдету, балаларға, ұстаздарға, ата–аналарға жүктемені азайту. Ең бастысы – білім беру сапасын арттыру. Біздің балаларымыз халықаралық деңгейде әртүрлі салаларда, оның ішінде жасанды интеллект және ауқымды деректер жасау саласында бәсекеге қабілетті болуға тиіс. Мемлекет басшысы атап көрсеткендей, елді цифрландыру – бұл мақсат емес, бұл – Қазақстанның абсолюттік артықшылыққа қол жеткізу құралы. Бүкіл процесс жүйелілікті, реттілікті және кешенді тәсілді талап етеді.

Білім сферасындағы цифрландырудың ең басты міндеті – білім беру сапасын арттыру, яғни халықаралық дейгейде әртүрлі салаларда, оның ішінде «жасанды интеллект» және «ауқымды деректер» жасау саласында бәсекеге қабілетті Ел жастарын дайындау. [1]

Жалпы бастауыш сыныптарда білім беру үдерісін цифрландыру үшін сабақ барысында қолданылатын әдіс–тәсілдерде АКТ құралдарын тиімді пайдалану керек. Математика сабағы барысында “Футбол”, “Шын немесе жалған”, “Сабын көпіршіктері”

ойындары мен әдіс–тәсілдерін қолдану арқылы оқушылардың цифрландыруын қалыптастыруға болады. Ал қазақ тілі сабағында “Шыбынды ұру”және “Викторина”, “Бинго” әдіс–тәсілдерін қолдану арқылы оқушылардың білім беру үрдісінде цифрландыруды енгізу арқылы қалыптастыруға болады. Бұл әдіс–тәсілдер мен ойындарды біз өз тәжірибемізде қолданған болатынбыз, Сонымен қатар АКТ құралдарын пайдалану арқылы біз «Виртуалды математика» атты факультатив бағдарламасын жасадық. Бұл бағдарламада оқушылар күнтізбелік жоспарға, қысқа мерзімді жоспарға сәйкес берілген есептерді компьютердің көмегімен шығарады. Яғни, бұл көрсетілген әдіс–тәсілдер, бағдарламалар арқылы бастауыш сынып оқушыларының білім беру үдерісінде цифрландыруды енгізу арқылы оқушылардың логикалық ойлауын дамытып, ой өрісін кеңейтіп, сабаққа деген қызығушылығын арттырады.

Негізінен елімізде «Цифрлы Қазақстан» мемлекеттік бағдарламасы шеңберінде Білім және ғылым министрлігі бірқатар маңызды жұмыстар жасағанын айтып өткен дұрыс. Республикамызда мұғалімдердің цифрлы сауаттылық бойынша білімдерін кеңейту және арнайы оқыту курстарынан өтуі ең басты жолға қойылған. Бұл мәселе бойынша «Өрлеу» АҚ филиалдары мен Назарбаев Зияткерлік мектептері базасында мектептердің информатика пәнінің мұғалімдеріне дәрістер тұрақты ұйымдастырылады. Бұл курстарда ұстаздар білім саласындағы соңғы жаңалықтармен, технологиялармен танысып, біліктілігін арттырады. «Цифрлы Қазақстан» бағдарламасы бірнеше салаға серпін бергенін айтып өткен жөн. [2]

Цифрландыру жағдайында оқушылар меңгеруге тиісті білім, білік, дағдының көлемі күннен күнге артып, мазмұны өзгеріп отыр. Мектептің білім беру саласында ақпараттық технологияларды пайдалану арқылы білімнің сапасын арттыру, білім беру үрдісін интенсификациялау мен модернизациялаудың тиімді тәсілдерін іздестіру жұмыстары жүргізіліп жатыр. Бұл жұмыстардың тиімділігі мен нәтижелілігі бірнеше оқу–әдістемелік, психологиялық–педагогикалық мәселелердің шешімін ғылыми түрде негіздеуді талап етеді. Оларды бірнеше бағыттарға бөлуге болады:

- оқу үрдісінде ақпараттық технологияларды іске асырудың жүйелі ғылыми–әдістемелік жолын анықтау;
- оқушылардың тәжірибелік іс–әрекетінде ақпараттық технологияларды пайдаланудың әдістемесін жасау;
- мұғалімдердің ақпараттық технологияларды меңгеру және оқу үрдісінде пайдалану бойынша кәсіби біліктерін жетілдіру;
- оқушыларды білім, білік, дағдыны меңгеру үшін ақпараттық технологияларды пайдалануға үйрету;
- мектептің материалдық–техникалық базасын нығайту.

Оқу үрдісінде компьютер оқып–үйрену нысаны ретінде, сонымен бірге оқыту, тәрбиелеу, дамыту мен оқытудың мазмұнын меңгеруді диагностикалау құралы ретінде әрекет етеді. Мұның өзі ақпараттық технологияларды пайдаланудың екі бағыты бар екендігін анықтауға мүмкіндік береді. *Бірінші бағыт* тұрғысынан алып қарасақ, ақпараттық технологиялар білім, білік, дағдыны игеру үшін қажетті ресурс болып табылып, оқушылардың саналы тәрбие, сапалы білім алуына жағдай жасайды, ал *екінші бағыт* тұрғысында ақпараттық технологиялар оқу–тәрбие үрдісін ұйымдастыру тиімділігін арттырудың қуатты құралы болып табылады. [3]

Бүгінгі таңда мектептің білім беру жүйесін ақпараттандыру жағдайында өзіндік қайшылықтардың да орын алып отырғанын айту қажет. Мәселен, мектептерде әлі де болса компьютерлердің саны жеткіліксіз, барлық пән мұғалімдерінің бағдарламашылармен тікелей жұмыс істеу мүмкіншілігі шектеулі, автоматтандырылған оқыту бағдарламаларының саны аз, оларды көбейту мәселесі нақты шешімін таппаған,

ақпараттық технологияларды пайдалану арқылы информатикадан басқа пән сабақтары өткізілмейді десе де болады.

Сондықтан білім беруді жаңа сатыға көтеру үшін тек білім мазмұны мен оқыту әдістерін ғана емес, ақпараттық технологияларды кеңінен пайдалану арқылы оқытуды ұйымдастыру формаларын да жетілдіру керек. Мұның өзі мынадай оқу–тәрбие міндеттерін шешуге көмектеседі:

– оқу үрдісін дербестендіру. Мәселен, компьютер оқытуды нақты бір авторлық бағдарлама бойынша жүзеге асыруға мүмкіндік береді;

– нақты әрекетке негізделген кері байланысты қамтамасыз етеді. Мәселен, компьютер арқылы әрбір оқушы өзінің білімін бақылауға, тексеруге және бағалауға мүмкіндік алады;

– материалды меңгеру жылдамдығын арттыруға болады.

Ғылыми педагогикалық–психологиялық әдебиеттерді және мектеп тәжірибесін оқып–үйрену мен талдау негізінде ақпараттық технологияларды мектептің оқу үрдісіне енгізу үшін кешенді ақпараттық білім беру жүйесін құру қажеттілігі туындады. Бұл жүйенің негізін ақпараттық технологиялар құрайды. Енді оқытудың ақпараттық технологияларының мәнін ашып көрсететін болсақ:

1. Компьютерлік және ақпараттық сауаттылық. Компьютерлік сауаттылыққа электронды есептеуіш техникасымен жұмыс істеу білігін жатқызуға болады. Ақпараттық сауаттылық ақпаратты алудың, қайта жасаудың, жеткізудің, сақтаудың және пайдаланудың негізгі ережелерін білуді көздейді.

2. Оқу үрдісінде компьютерді пайдалану оқушылардың өзіндік жұмыстарын ақпараттық–әдістемелік тұрғыдан қамтамасыз етуге де елеулі өзгерістер енгізуге мүмкіндік береді, мұндай жаңашыл өзгерісті оқулықтардан бастауға болады. Мұнда дәстүрлі баспа оқулықтарымен қатар оқу үрдісінде электронды оқулықтарды пайдалану көзделеді. [4]

Демек, заман ағымы бір орында тұрмайды, әрқашан өзгеріп, жаңарып отырады. Онымен бірге адамдардың тұрмыс–тіршілігі мен қажеттіліктері де өзгереді. Жаңа қажеттіліктерге сай мамандар даярлау үшін білім жүйесі де трансформацияланып, уақыт ағымына ілесіп отырады. Осы жағдайда білім беру технологияларының, форматтарының уақыт өткен сайын жаңарып, жаңғыруы қалыпты құбылыс. Бүгін өзекті болған кейбір құралдар мен нормалар, ертең маңыздылығын жояды. Мысалы, бүгін біртіндеп дамып келе жатқан виртуалды шындықтың білім беру жүйесіне енуі, басқа шарттарды талап етеді. Осындай өзгермелі әлемде мемлекеттегі білім саласына жауапты шешім қабылдаушылардың міндеті өзектілігі артып келе жатқан технологияларды ерте аңғарып, оны басқалардан бір саты бұрын енгізе білу. Бұл азаматтардың да, мемлекеттің де бәсекелік қабілетін күшейтеді деп ойлаймыз. [5]

Жалпы, заман талабына сай, еңбек нарығында бәсекеге қабілетті мамандар даярлау үшін білім беру жүйесін цифрландыру өте өзекті деген тұжырым жасауға болады. Сол себепті әлемнің көптеген елдері арнайы бағдарламалар қабылдап, заманауи технологиялардың білім саласында қолданылуын кеңейтуге ұмтылып отыр. Қазақстан да бұл салада жағымды өзгерістердің жүргізіліп жатқандығы, мемлекеттік қолдау мен инвестицияның жоғарылығы, еліміздің осы бағытта әлемнің кез келген елімен бөлісе аларлық тәжірибесі барлығы анықталды. Бұдан отандық білім жүйесі заманауи технологияларды меңгерген, сапалы кадрлар даярлауға қабілетті деген ой түйіндеуге болады.

«Білімдінің сөзімен бұзу оңай торды да, ақыл сөзді сіңірсең, жоғалмайтын сол мұра!» Махмуд Қашғари атамыз айтқандай, ешуақытта бір орында тұрмай білім алу қазіргі кезде жоғалмайтын мұра болып табылады.

Әдебиеттер тізімі:

1. Сарсенбаева Н.Ф., Мырзахметова Б.Ш., Адылбекова Э.Т. Цифровизация образования в Республике Казахстан. Мир педагогики и психологии: международный научно–практический журнал. 2021 жыл. №01 (54).
2. «Цифрлы Қазақстан» Мемлекеттік бағдарлама. Астана, 2017 жыл.
3. Сардарова Ж.И. Білім беруді жаңарту жағдайында бастауыш мектепті ақпараттандырудың теориясы және практикасы: педагогика ғылымдарының докторы ғылыми дәрежесін алу үшін дайындалған диссертация. Алматы, 2010 жыл. Б. 341.
4. Мошқалов А.Қ. Білім беру жүйесіне ақпараттық–коммуникациялық технологияларды енгізудің теориялық практикалық негіздері. Ғылыми–педагогикалық басылым «Ұлт тағылымы». 2015 жыл. №2. Б. 262–267.
5. Галкин Д.В. Кибернетикалық автоматтардан жасанды өмірге: цифрлық қалыптастырудың теориялық тұрғысынан виртуалдық шындық ретінде және тарихи–мәдени аспектілері ретінде қалыптастыру. Томск, 2016. Б. 51.

УДК 372.881

PECULIARITIES OF HYBRID TEACHING FORMAT IMPLEMENTATION IN ENGLISH CLASSES

Zhantleyeva MadinaTulegenovna

Master's student of Khoja Akhmet Yassawi
International Kazakh–Turkish University
Turkestan, Kazakhstan
E–mail: zhanmadinat@mail.ru

Turganbayev AskarAbdualiyevich

Candidate of Philological Sciences, Associate Professor
Vice–rector of Khoja Akhmet Yassawi
International Kazakh–Turkish University
Turkestan, Kazakhstan
Askar.turganbaev@ayu.edu.kz

Abstract

This report is devoted to a discussion of the features of the hybrid training format, since this training format is gaining relevance and its implementation requires certain conditions. Thanks to the broad presentation and utilize of computers, instruction has gotten to be by and large open. Numerous individuals utilize different applications to memorize dialects, get unused data, plan for exams. The notoriety and plausibility of creating online courses permitted college instructors to combine distinctive groups, as a result of which understudies ceased to be “passive” audience members and became dynamic members within the handle. The article talks about advanced instructive innovations (applications, stages and other programs) that can be connected as portion of a half breed shape of instruction.

Key words: hybrid learning, online course, information and communication technologies, planning and organization of the educational process, online platform, online application

Аннотация

В данной статье рассматриваются гибридный формат обучения, приобретающий всё большую актуальность и определенные условия для его внедрения. В статье раскрывается понятие гибридного обучения, затрагиваются педагогические принципы реализации гибридного формата обучения в настоящее время, а также обсуждаются трудности и проблемы возникающие на пути внедрения гибридного формата обучения на уроках иностранного языка.

Ключевые слова: гибридное обучение, онлайн–курс, информационно–коммуникационные технологии, планирование и организация учебного процесса, онлайн–платформа, онлайн–приложение

Аңдатпа

Бұл мақалада өзектілігі артып келе жатқан гибриді оқыту форматы және оны жүзеге асырудың белгілі бір шарттары қарастырылады. Мақалада гибридік оқыту тұжырымдамасы ашылып, қазіргі уақытта гибридік оқыту форматын енгізудің педогогикалық принциптері қозғалады, сонымен қатар шет тілі сабақтарында гибридік оқыту форматын енгізуде туындайтын қиындықтар мен мәселелер талқыланады.

***Түйінді сөздер:** гибридік оқыту, онлайн курс, ақпараттық– коммуникациялық технологиялар, оқу процесін жоспарлау және ұйымдастыру, онлайн платформа, онлайн қосымша*

As a matter of fact, hybrid teaching format has already become very popularized due to its flexibility in implementation not only in English classrooms but also in other various disciplines. This flexibility lies in both in the management of classroom and homework activities in mixed online and offline classes.

In the Post–Covid–19 Era, many educators easily use hybrid learning in the classroom or outside it. The Minister of Education of the Republic of Kazakhstan Aimagambetov A. K. says that Kazakhstan will not return to the education system that existed before coronavirus pandemic. And it's not due to the fact that teachers now are good at using programs like Zoom, Microsoft Teams or Google Meet. According to the minister, the country has set a course for universal digitalization. It is planned to use digital technologies to restore the gaps in knowledge that have arisen due to "distance learning" and to socialize students. Aimagambetov believes that it is possible to find a balance between online and offline learning. The Ministry will continue to develop cyber pedagogy and digital infrastructure, a new system for evaluating teaching and student knowledge will be developed, both teaching and IT staffs will work on the content of curricula and individualization of the educational process. The Minister intends to form a new teaching culture, which assumes greater autonomy of teachers and a gradual transition from standard curricula to a new digitalized one. Due to these changes in the education system, there is a great need for the study and proper implementation of a hybrid learning system, especially in English lessons, taking into account all methodological principles.

Despite some obvious problems like free Internet access and fast connection, hardware and software availability at schools and homes, students' computer and internet literacy skills, hybrid format of learning looks more attractive, efficient and exciting for students and teachers due to various peculiarities that are going to be discussed accurately in this report. First and foremost it is necessary to deal with the nature of hybrid teaching and learning by analyzing various definitions provided by different methodologists all over the world.

Today, hybrid learning is understood as a form of organizing and structuring the educational process in the way when one part of the participants in the learning process is in an educational organization, and the second part is at home. Hybrid learning is often confused with mixed learning. With mixed training, up to 45% is online training, and the remaining 55% is full–time. With hybrid learning, 40–80% of the educational process takes place online [1]. A Klimova and Kacetl (2015), there are three various meanings that are commonly applied to the term "hybrid learning": 1) the case when online and web–based learning are combined; 2) in hybrid learning a lot of media tools and instruments are used and 3) the case when several approaches are integrated irrespective of the teaching technology used.

Shortly, it can be suggested that Littlejohn and Pegler's (2007) definition of the term "hybrid learning" has the meaning of "an integrated of face–to–face teaching and learning methods with online approaches". Hybrid teaching can be of two types: Online asynchronous and Online synchronous. In the course of the online synchronous context hybrid learning takes places via virtual learning platforms and tools, but teachers and students are located in different places (e.g. at home or in the classroom). It's fully online course with live sessions at specified times. When it comes to asynchronous online

settings students and teachers interact at different times and in different places. For instance, a teacher can record video lectures, audio texts, or assign some tasks that the student will do and perform at a convenient time and in a comfortable place for themselves. Also today, hybrid learning is commonly understood as on-campus hybrid or mix of in-person instruction with online content delivered synchronously or asynchronously.

Therefore, hybrid foreign language teaching can be considered as a specially constructed axiological system of foreign language education practiced on the Internet. The pedagogical principles of the implementation of the hybrid learning format are currently believed to be the following:

- the principle for the use of technology, which involves the development of professional training of students of linguistic and non-linguistic specialities, taking into account the introduction of innovative pedagogical technologies into the educational process, depending on the students, their abilities and interests, aimed at the development of the student's personality as a whole;

- the principle of axiology, focused on the integral value characteristic of the personality of a student of linguistic and non-linguistic specialities, built and transformed by a person in the course of his life through an active attitude to the object of activity, other people, as well as his defining value attitude to his own activities in learning English;

- the principle of transition and continuity, which indicate the progressive rhythm of foreign language training, where each previous stage is the basis of the next, with the obligatory complication of activities in English;

- the principle of reflexivity, which allows students to evaluate and analyze their own activities, in particular, in mastering four speaking skills of the English language, including writing, listening, reading and speaking. In short, the analysis of modern psychological and pedagogical literature devoted to the issues of virtual linguistic training of university students allowed us to identify the following functions of digitalization: informational, communicative, motivational and educational [2].

Another key feature of the hybrid training format is full technical and informational immersion of the students and teachers in the process of learning. The possibilities of using such digital and interactive platforms and websites as Wordwall.net, Kahoot.com, Baamboozle.com, Quizizz.com, Canva.com, Google presentations, Interactive whiteboard Padlet.com, aVocaroo.com – website for recording audio messages online are the key to a successful lesson in a hybrid format. The types of tasks developed and worked out with the help of the listed above programs can be used directly in the lesson (according to the traditional model), but it is preferable to activate them in the Internet environment using interactive communication tools. The designated interactive communication services can be an effective means of teaching a foreign language, because they have the following characteristics:

- autonomy (the ability to organize your learning process according to your abilities and needs);
- multifunctionality (the ability to develop several types of speech activity);
- interactivity (the ability to interact with Internet users for educational purposes) [3].

Thus, these resources, used as the main tools for creating an interactive educational environment are an integral part of hybrid learning, that allow solving a set of tasks of foreign language education such as

- increasing motivation, in particular, when a student successfully deals with a task and acquires new skills;
- shifting the emphasis on productive interaction and cooperation – both with peers and with the teacher;

- increasing independence and, as a consequence, increasing the level of personal and metasubject competence when mastering English language and raising the effectiveness of the entire educational process as a whole;
- individualization of the educational process due to easy way of finding a personal approach to every student, depending on their level of English language.

Despite the above-mentioned advantages, the hybrid format has its drawbacks and difficulties. They also relate to both organizational – technical and pedagogical aspects of the educational process.

Here, we tend to agree with the point of view of T. S. Ivanova and A.V. Shustova [4], who divided a number of difficulties of hybrid learning into two categories:

- difficulties typical for both hybrid and distance learning in general;
- difficulties specific exclusively to hybrid learning.

The first category includes technical difficulties that arise both for teachers and students who connect to classes online. For example, a sudden power outage in residential buildings, poor Internet connection, lack of a working camera or microphone, low computer RAM or lack of a good computer or smartphone, background noise. Technical illiteracy of both teachers and students is often a serious problem, requiring explanatory conversations, master classes on working in a digital environment.

It is also necessary to talk about psychological cases. Both conducting and attending classes online at home are often hindered by distractions. Teachers complain about the lack of visual contact (many students either turn off their image or place their photo), the inability to control what the student is doing at a given time. Students connected online have psychological difficulties associated with embarrassment or unwillingness to turn on the cameras.

A. S. Kizilova highlights methodological difficulties for teachers, because classes in hybrid and distance formats require more careful planning, more time for preparation, creation of different forms of work and types of assignments for students in the classroom and connected online, difficulty in organizing discussions, checking papers [5]. A. G. Shirokolobova and Yu .S . Larionov note the low degree of readiness of teachers to the new conditions of the educational process in connection with the transition «to a new educational paradigm, the core of which is the digital educational environment»[6].

Among the problems that are exclusive characteristics of hybrid learning, it is possible to highlight the uneven attention paid to students online and in the classroom. The latter usually get more attention. In addition, a certain discomfort for all participants of the educational process is caused by the sound quality during the video broadcast. The issue of testing remains unclear. Different control tasks can be given to those who are in class full-time, and those who attend the lesson remotely, but there are complaints from students about unequal conditions. It is possible to conduct tests online with everyone, but those who do the test from home are in a better position compared to students doing the test in class. As a result, the results of both hybrid and distance learning are often impossible to evaluate objectively. Despite all the difficulties, hybrid and distance learning formats will continue to exist and develop and remain in high demand today.

The authors of the "Systematic Review of the literature on Synchronous Hybrid Learning" provided recommendations that will help reduce the impact of the negative effects listed above. Moreover, an English teacher and an expert on mixed and hybrid learning, Jo Stsouk, shared tips on how to improve the students' experience if the technical equipment of the audience is not of high quality.

The first recommendation is based on the idea of being prepared in advance and giving students time to prepare. Both a teacher and a student can reduce the number of technical problems if they test the equipment in advance – whether the camera works on the teacher's laptop, whether there are any problems with sound, and so on. It is also

worth allowing students to connect even before class, so that they also check how their cameras and microphones work, how to send messages to the chat and virtually raise their hand. Detailed instructions on how to create an account on the broadcast platform, how to enter the lesson, and so on should be send beforehand.

The second recommendation follows as to chose a technical assistant among the students. To slightly reduce the organizational and technical burden, it is advisable to delegate some of the tasks. For example, invitation one of the students to take on the role of a chat supervisor who monitors the questions that remote students send and voice them. Also, one of the students can perform the function of technical support – the guys from the online group will contact him if there are problems with the broadcast. According to American researchers, this will allow students to have more control over the educational environment and will have a positive impact on engagement.

The third recommendation focuses on the need to clearly convey to students the goals and objectives of the course. It is important for all students to see a specific educational goal in front of them. And students who study online, all the more need to clearly understand why they connect to the video broadcast every time. To ensure that this goal is not misunderstood, it is also useful for a teacher to think over tasks for a remote group in case the connection is interrupted or other problems occur. It is also advisabelt to discuss in advance with the students what they can do in such a situation.

The fifth recmendation considers the necessity to make sure that everyone can follow the progress of the lesson. If there is such an opportunity, instead of a printed textbook, it is better to open an electronic version on a computer and broadcast the image to all students. To those present it can be done on the screen in the classroom, and to a remote group – using a screen demonstration. Writing during the lesson is best done on a virtual whiteboard – there are many services that offer this feature and work directly in the browser. This will help all students to follow the progress of the lesson. In addition, the image from the online whiteboard can be saved and sent to students.

The last recommendation considers involving students in active participation. A variety of interactive methods will help here – surveys, tests, quizzes, educational mini-games. Group activities like brainstorming will also be useful. Researchers recommend that a teacher often addresses the audience with questions and pays attention to the answers, encourages participation in discussions on the topic of the lesson. Chat communication should also be stimulated – the distance between students from offline and online groups is not felt so much if students interact with each other, share opinions and comment on them, support each other.

To conclude it should be noted that the use of hybrid learning technology makes it possible to realize an urgent task which lies in activating the role of the student in the learning process, to move from a simple transfer of knowledge to the development of creative abilities of each student, the disclosure of their capabilities, preparation for life in modern conditions, i.e. to shift the focus from the primary importance of the subject to the student.

References

1. Ресенчук А. А., Тунёва Н. В. Использование гибридного обучения в многонациональных группах студентов вуза / А.А. Ресенчук, Н.В. Тунёва. – Текст: электронный // Вестник Кемеровского государственного университета. Серия: Гуманитарные и общественные науки. – 2021. – Т. 5. № 3. – С. 212–220. – URL: <https://doi.org/10.21603/2542-1840-2021-5-3-212-220> (дата обращения: 25.03.2022).
2. Тухватулина Л. Р. Коммуникативные особенности гибридного обучения / Л.Р. Тухватулина // Молодой ученый. – 12 (92). – С. 811 – 815. – URL: <https://moluch.ru/archive/92/20413/> (дата обращения: 24.03.2022).
1. 3.Титова С.В., Александрова К.В. Теоретико–методические основы использования электронных образовательных ресурсов в обучении иностранному языку // Вестник Московского Университета. 2018. № 3. С.113–123
3. Ivanova T. S., Shustova A. V. On the problems of organizing English language lessons in hybrid and distant learning environment in institutions of higher education. Mir pedagogiki i psikhologii, 2021, (4): 32–38. (In Russ.)
4. Kizilova A. S., Fadeyev G. N., Volkov A. A. Hybrid education: the estimation in the categories of information–axiological approach. Vestnik of Minin University, 2018, 6(1). (In Russ.) <https://doi.org/10.26795/2307-1281-2018-6-1-1>
5. Shirokolobova A. G., Larionova U. S. Change of educational paradigm due to e–learning technologies implementation in higher education. Pedagogy. Theory & Practice, 2021, 6(3): 357–362. (In Russ.) <https://doi.org/10.30853/ped210020>

ӘОЖ 711.7

ОҚУШЫЛАРДЫҢ ФУНКЦИОНАЛДЫҚ САУАТТЫЛЫҒЫН ДАМУ ЖОЛДАРЫ

Жуванышева Алманур Алпыспаевна

қазақ тілі мен әдебиеті пәнінің мұғалімі

Қостанай облысы әкімдігі білім басқармасының

«Қостанай ауданы әкімдігі білім бөлімінің Ыбырай

Алтынсарин атындағы жалпы білім беретін мектебі» КММ

Қазақстан

E–mail: zalmanur@bk.ru

Аңдатпа

Баяндамада квест технологиясы арқылы оқушылардың оқу құзіреттілігінің деңгейін арттыру, мәтіннің ақпараттық, мағыналық және идеялық жағын түсінуді меңгерудің дамуы әдістері қарастырылған. Бұл технология PISA, ООЖБ, ҰБТ тапсырмаларын орындау кезінде практикалық қолдану мақсатында оқылғанды қабылдау, талдау, сыни тұрғыдан бағалау және түсіндіру, ақпаратты алу және түсіну қабілетіне қалай әсер етеді.

Түйін сөздер: квест технология, оқу сауаттылығы, мағыналы оқу, интерактивті білім, функционалдық сауаттылық.

Аннотация

В докладе рассматриваются методы развития повышения уровня читательской компетенции обучающихся, овладение пониманием информационной, смысловой и идейной стороны текста через квестовую технологию. Как эта технология влияет на умения воспринимать, анализировать, критически оценивать и интерпретировать прочитанное, извлекать и осмысливать информацию с целью практического применения при выполнении заданий PISA, ООЖБ, ЕНТ.

Ключевые слова: квест технология, читательская грамотность, осмысленное чтение, интерактивное обучение, функциональная грамотность.

Abstract

The report discusses development methods for increasing the level of reading competence of students, mastering the understanding of the informational, semantic and ideological side of the text through quest technology. How does this technology affect the ability to perceive, analyze, critically evaluate and

interpret what is read, extract and comprehend information for the purpose of practical application when completing PISA, MODO, UNT tasks.

Keywords: *quest technology, reading literacy, meaningful reading, interactive learning, functional literacy*

Соңғы жылдары білім беруде басты назар оқу нәтижелеріне аударылды: білімнің өзі емес, оны өмірде қолдана білу маңызы. Қазіргі кезде бұл үшін «функционалдық сауаттылық» термині қолданылады. ФС дамытудың қабылданған әдістерінің бірі – мағыналы оқу. Бала оқығанда әртүрлі мақсаттарды көздей алады: көңіл көтеру, жаңа нәрселерді білу, ұмытылған ақпаратты есте сақтау. Баланың қолданатын оқу түрі мәтіннің мақсаты мен күрделілігіне байланысты болады. Мағыналы оқу туралы айтқанда, олар баланың мәтінді, оның күрделілігін бағалау және мақсатына жетуге көмектесетін оқу түрін таңдау қабілетін білдіреді. Бұған коммуникативті тапсырманы қабылдау, негізгі және қосымша ақпаратты анықтау, проблема мен негізгі ойды тұжырымдау жатады. Оқушылар арасындағы оқу сауаттылығы олардың білім алуында шешуші рөл атқарады. Жеткіліксіз деңгей мәтіндерді түсінуге, сыни ойлауды дамытуға және академиялық жетістікке әсер етуі мүмкін. Сауаттылықты жақсарту бойынша жұмыс құзыретті оқырмандар мен табысты білім алушыларды қалыптастыру үшін маңызды. Ақпаратқа толы қазіргі әлемде оқу сауаттылығы білім берудің негізгі элементіне айналуда. Оқушылардың сауаттылық деңгейі олардың мәтіндерді оқу және түсіну қабілетін көрсетіп қана қоймайды, сонымен қатар сыни ойлауға, тиімді оқуға және ақпаратпен сәтті өзара әрекеттесуге әсер етеді. Оқу сауаттылығы оқушылардың сыни ойлауын дамытудың негізгі құралы болып табылады. Мәтіндік материалдар негізінде талдау, салыстыру және қорытынды жасау қабілеті интеллектуалды дамудың негізін құрайды. Бұл сонымен қатар оқушыларға мифтер мен жалған мәлімдемелерден сенімді ақпаратты ажыратуға көмектеседі. Оқу сауаттылығы жоғары оқушылар әдетте оқуда жоғары нәтиже көрсетеді. Оқу материалдарынан ақпаратты тез және тиімді игеру қабілеті оларға оқу процесіне белсенді қатысуға және тапсырмаларды сәтті орындауға мүмкіндік береді. Оқу сауаттылығы сонымен қатар оқушылардың сандық әлемдегі әртүрлі ақпаратпен тиімді қарым-қатынас жасау қабілетін анықтайды. Мәтіндерді, соның ішінде веб-мазмұнды талдай білу цифрлық трансформация дәуірінде ажырамас дағдыға айналады. Оқушылар арасында оқу мәдениетін қалыптастыру ақпаратты сіңіріп қана қоймай, оны әртүрлі контексте қолдана алатын білімді тұлғалардың қалыптасуына ықпал етеді. Бұл жеке және кәсіби даму үшін маңызды.

Өз мектебімізде біз орта білім беру ұйымдарының басшылары мен мұғалімдерінің біліктілігін арттыру «Мектеп ұжымы: тиімді басқару және білім сапасы» атты курстан білім алып жобалық іс-шараларды ұйымдастыра бастадық. Мектеп ұжымымен квест технологиясы арқылы белгілі бір сынып оқушыларының мазмұнды оқу дағдыларын дамыту жобасын жасап, іске асырдық. Күтілетін нәтижесінде мынаны анықтадық: оқушылар ақпаратты шығарып түсінеді; мәтіндерден алынған ақпаратты іс жүзінде қолдану дағдыларының деңгейін арттырады; мәтіндегі ақпаратты талдайды, салыстырады және бағалайды; ішкі және сыртқы мониторинг нәтижелерінің, сондай-ақ білім алушыларды қорытынды аттестаттау нәтижелерінің деңгейі көтеріледі. Біз осы нақты мәселеге назар аударған себебіміз, тәжірибе көрсеткендей, бұл біздің мектеп оқушыларын дайындаудағы нақты қажеттілік, атап айтқанда, PISA, ООЖБ, ҰБТ тапсырмаларын орындау кезінде олардың оқығанын сыни тұрғыдан бағалау және түсіндіру, ақпаратты шығарып алу және түсіну тапсырмаларында дағдылары төмен дамыған. Жоба аясында оқушылар қарым-қатынас пен когнитивтік дағдыларға байланысты мета-пәндік құзыреттерді дамытады. Заманауи, қарқынды дамып келе жатқан әлемнің талаптарын сақтай отырып, басты құрамдас бөлік көзге түсетіні – бұл оқу. Ал оқушының бәсекеге

қабілетті тұлға болып қалыптасуына көмектесетін білім алуға бағытталған саналы оқу. Жоба жоспарына сәйкес, сабақ іс–әрекетін ұйымдастыруда үш бағыт бойынша шағын квесттерді енгізу жоспарланған: «Түрлі мәтіндерді талдау», оған үздіксіз, үздіксіз және аралас мәтіндермен жұмыс жасау, «Зейінді басқару», «Мәтінді инфографикаға айналдыру.

Қазіргі әлемде мағыналы оқу дағдыларын дамыту басты міндетке айналды. Бұл дамуға ықпал ететін инновациялық әдістердің бірі–квест технологиясын қолдану екенің түсіндік. Квест–ағылшын тілінен аударғанда «іздеу» немесе «оқиға» дегенді білдіреді. Кез келген оқиғаны іске асыруда іздену арқылы жүзеге асыратын ойын, тапсырмалар[1].

Квест технологиясы оқушыларды интерактивті шытырман оқиғаларға тарту арқылы оқуды үйренудің бірегей тәсілін ұсынады. Бұл оқу дағдыларын жақсартуға ғана емес, сонымен қатар сыни ойлауды, ақпаратты логикалық өңдеуді және шығармашылық ойлауды дамытуға мүмкіндік береді. Оқуды үйренудегі квесттердің негізгі артықшылықтарының бірі–мәтінге деген қызығушылықты арттыру. Квестке қатысқан студенттер сюжетке эмоционалды байланыста болады, бұл олардың назарын және мағыналы оқуға деген ынтасын арттырады. Сонымен қатар, квест технологиясы жеке оқытуға мүмкіндік береді. Оқушылардың әртүрлі оқу қарқыны мен стильдерін ескере отырып, квесттер оқу әлеміне ену үшін оңтайлы жағдай жасай отырып, әрқайсысына бейімделуі мүмкін. Квесттердің технологиялық аспектісі де маңызды рөл атқарады. Виртуалды шындық немесе мобильді қосымшалар сияқты заманауи құралдарды пайдалану оқуды тартымды және интерактивті етеді. Бұл оқушылардың оқумен байланысты жағымды тәжірибесін қалыптастыруға ықпал етеді. Екінші жағынан, оқуды үйренудің квест технологиясы оқу материалының шытырман оқиғаға қарсы негізгі болып қалуын қамтамасыз ету үшін мұқият жоспарлау мен дизайнды қажет етеді. Бұл білім беру сарапшылары мен технология әзірлеушілерінің ынтымақтастығын қажет ететін сынақ. Мектептегі білім беруді цифрландыру заманауи білім беру жүйесінің құрамдас бөлігіне айналып, тиімді оқытудың жаңа мүмкіндіктерін ашты. Оқушылардың белсенді қатысуына ықпал ететін және ынтасын арттыратын инновациялық тәсілдердің бірі – квест технологиясының интеграциясы [2]. Квест технологиясы – интерактивті сценарийлер аясында мәселелерді шешуге және шешімдерді табуға негізделген оқыту әдісі. Мектепті цифрландыру жағдайында бұл өте жақсы, өйткені ол оқушыларды өз бетінше ізденуге және сыни ойлауды дамытуға шақырады. Квест технологияларын біріктірудің артықшылықтары: біріншіден бұл белсенді қатысу: квесттер оқушыларға ақпаратты пассивті қабылдауға емес, оқуға белсенді қатысуға мүмкіндік береді. Екіншіден бұл сыни тұрғыдан ойлауды дамыту: квест тапсырмалары талдау мен шешім қабылдауды талап етеді, бұл сыни ойлауды дамытуға ықпал етеді. Үшіншіден бұл ұжымдық оқыту: көптеген квесттер ынтымақтастық пен топтық жұмыс дағдыларын дамытатын топтық жұмысқа арналған. Төртіншіден бейімделу: цифрлық квесттер оқушылардың жеке қажеттіліктеріне бейімделе отырып, әртүрлі қиындық деңгейіне бейімделуі мүмкін. Бесіншіден оқу мотивациясы: квесттердің ойын форматы жаңа материалдарды меңгеруге қызығушылық пен мотивацияны тудырады [3]. Технология білім беру процесінің ажырамас бөлігіне айналып отырған мектепті цифрландыру жағдайында квест технологиясы білім беру мүмкіндіктерін толықтырып, кеңейтеді. Оны жүзеге асыру қазіргі қоғам талаптарына жауап беретін жан–жақты, икемді және интерактивті білім беру кеңістігін қалыптастыруға ықпал етеді. Оқу жоспарларына оқуды дамыту бойынша арнайы бағдарламаларды енгізу; кітапхана жобалары мен оқуды ынталандыру бастамаларын қолдау; мәтіндерді сыни талдау әдістерін және олардың дұрыстығын бағалау критерийлерін оқыту. Оқу сауаттылығы тек оқу дағдысы ғана емес, бұл ақыл–ой қабілеттерін

дамытудың, табысты оқудың және білімді тұлғаларды қалыптастырудың кілті. Бүгінгі таңда осы дағдыны дамытуға инвестиция салу—бұл білім мен мәдениеттің болашағына инвестиция.

Қорытындылай келе, квест технологиясы арқылы мағыналы оқуды дамыту қазіргі білім беру ортасындағы перспективалық жолды білдіреді. Бұл тәсіл қызығушылықты оятады, оқытуды жекелендіреді және білім беру процесін жақсарту үшін технологияның күшін пайдаланады.

Әдебиеттер тізімі:

1. Капдолова П.С. Квест «Кітаппен серуен»—2бет
2. Данилова О.А. «Уәж мәселесі мен оны арттыру әдістері»—2016жыл, 76бет
3. Ғылыми еңбектер жинағы «Оқытудың инновациялық технологиялар»—2019жыл, 67бет

УДК 371.3

ПРИМЕНЕНИЕ ЦИФРОВЫХ ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫХ РЕСУРСОВ НА УРОКАХ ХИМИИ

Жуманова Жанар Аманжуловна

Учитель химии, школа—лицей № 37

имени Сырбая Мауленова, г. Астана, Казахстан

E—mail: Shanar80@mail.ru

Аңдатпа:

Білім беру барған сайын цифрлық сипатқа ие болып жатқан қазіргі заманда жаратылыстану ғылымдарын, оның ішінде химияны оқуда электрондық білім беру ресурстары мен цифрлық зертханаларды пайдалану ерекше өзекті болып отыр. Оқытудың бұл инновациялық құралдары мен технологиялары кез келген қызмет саласындағы мамандар үшін өмірлік маңызы бар кәсіби құзыреттілігін қалыптастырып, дамыта отырып, оқушылардың оқыту сапасын айтарлықтай жақсартып алады. Әрине, электронды білім беру ресурстары мен цифрлық зертханаларды пайдалану дәстүрлі оқыту әдістерін толығымен алмастырмауы керек. Дегенмен, олар оларға маңызды қосымша болып табылады және оқу тиімділігін айтарлықтай арттыра алады.

Түйінді сөздер: кәсіби құзыреттілік, оқушы, жаратылыстану пәндері, электрондық білім беру ресурстары, цифрлық зертханаларды.

Аннотация:

В современном мире, где образование становится все более цифровым, использование электронных образовательных ресурсов и цифровых лабораторий в изучении естественно—научных дисциплин, в том числе и химии, становится особенно актуальным. Эти инновационные средства обучения и технологии позволяют значительно повысить качество подготовки обучающихся, формируя и развивая у них профессиональную компетентность, которая является жизненно важной для специалистов в любой сфере деятельности. Конечно, использование ЭОР и цифровых лабораторий не должно полностью заменять традиционные методы обучения. Однако они являются важным дополнением к ним и могут значительно повысить эффективность обучения.

Ключевые слова: профессиональная компетентность, обучающийся, естественно—научные дисциплины, электронные образовательные ресурсы, цифровые лаборатории.

Abstract:

In the modern world, where education is becoming increasingly digital, the use of electronic educational resources and digital laboratories in the study of natural sciences, including chemistry, is becoming especially relevant. These innovative learning tools and technologies can significantly improve the quality of students' training, forming and developing their professional competence, which is vital for specialists in any field of activity. Of course, the use of EOR and digital laboratories should not completely

replace traditional teaching methods. However, they are an important addition to them and can significantly improve the effectiveness of training.

Key words: *professional competence, students, natural sciences, electronic educational resources, digital laboratories.*

Согласно рекомендациям ЮНЕСКО, современный учитель должен уметь использовать информационные и коммуникационные технологии (ИКТ), чтобы помочь учащимся успешно сотрудничать, решать задачи, осваивать навыки учения и стать полноценными гражданами и работниками. В условиях глобализации развитие сферы образования в Казахстане рассматривается как важнейшая составляющая национального проекта повышения международной конкурентоспособности в 21 веке. В последние годы образовательная политика в мире и Казахстане претерпела кардинальные изменения. Одним из главных векторов развития образования является создание современной и безопасной цифровой образовательной среды, обеспечивающей высокое качество и доступность образования всех видов и уровней. В настоящее время в системе казахстанского образования активно развивается онлайн–образование, что законодательно поддерживается на государственном уровне [1, с. 2].

В современном мире образование становится все более цифровым. Это связано с интеграцией казахстанской системы образования в мировую систему, а также с развитием технологий. Использование цифровых технологий в образовании предъявляет новые требования к личностным качествам и компетенциям обучающихся. В частности, они должны уметь самостоятельно учиться, осваивать новые знания и умения, а также критически оценивать информацию.

Однако учителя, работающие с цифровыми технологиями, сталкиваются с рядом трудностей. В частности, они недостаточно подготовлены к использованию цифровых технологий в профессиональной деятельности, а также отсутствует необходимая документальная база.

В то же время, современные первоклассники уже имеют опыт использования цифровых технологий. По мере взросления их цифровые навыки растут еще быстрее. Обучающиеся активно используют цифровые технологии с учебными целями, тогда как учителя делают это реже.

Это связано с тем, что учителя не всегда владеют современными цифровыми технологиями и не знают, как их эффективно использовать в образовательном процессе. Кроме того, они опасаются, что цифровые технологии могут негативно повлиять на качество образования [2, с. 16].

Чтобы повысить эффективность использования цифровых технологий в образовании, необходимо решить следующие задачи:

- Обеспечить профессиональную подготовку учителей к использованию цифровых технологий.
- Разработать нормативно–правовую базу, регламентирующую использование цифровых технологий в образовании.
- Создать условия для развития цифровых навыков обучающихся и учителей.

Решение этих задач позволит сделать образование в Казахстане более современным и эффективным. [3, с. 30].

Виртуальные лаборатории – это эффективный инструмент для изучения химии. Они позволяют учащимся проводить химические эксперименты, даже если в школе нет лаборатории или проводится дистанционное обучение.

Виртуальные лаборатории имеют ряд преимуществ:

- Экономия времени. Ученикам не нужно тратить время на подготовку к экспериментам.

- Наглядность. Ученики могут видеть результаты экспериментов в режиме реального времени.

- Доступность. Виртуальные лаборатории доступны всем учащимся, независимо от их местонахождения.

- Экономия средств. Виртуальные лаборатории не требуют использования дорогостоящих реактивов и оборудования.

Безопасность. Виртуальные лаборатории полностью безопасны для учащихся. Это позволяет проводить эксперименты с опасными веществами, которые в реальной лаборатории были бы исключены из-за риска для здоровья.

При дистанционном обучении виртуальные лаборатории позволяют учащимся выполнять практические работы и лабораторные опыты. Учитель может показать демонстрационный эксперимент.

Вот несколько конкретных примеров использования виртуальных лабораторий:

- Ученики могут наблюдать за процессом горения в различных условиях.

- Они могут изучить свойства химических веществ, не подвергая себя опасности.

- Ученики могут проводить эксперименты, которые невозможно повторить в реальной лаборатории.

Виртуальные лаборатории являются перспективным инструментом для обучения химии. Они позволяют учащимся получать ценные знания и навыки, не выходя из дома [4, с. 25].

На своих уроках я часто использую Программное обеспечение «Виртуальная лаборатория»

Школа–лицей № 37 имени Сырбая Мауленова города Астана

Краткосрочный план

Хлороводородная кислота. Лабораторный опыт № 10 «Изучение свойств раствора хлороводородной кислоты»

(тема урока)

Раздел:	9.3А Элементы 17 (VII), 16 (VI), 15 (V), 14 (VI) групп и их соединения	
ФИО педагога	Жуманова Жанар Аманжуловна	
Дата:	Январь 2024	
Класс: 9	Количество присутствующих:	Количество отсутствующих:
Тема урока	Хлороводородная кислота. Лабораторный опыт № 10 «Изучение свойств раствора хлороводородной кислоты»	
Цели обучения в соответствии с учебной программой	9.2.1.10–исследовать химические свойства раствора хлороводородной кислоты и знать области применения	
Цели урока	<p>Все ученики: знают свойства кислот.</p> <p>Большинство учеников: знает, что хлороводородная кислота – сильная, обладает восстановительными свойствами, одноосновная.</p> <p>Некоторые ученики: знают, что такое галогенид–ионы, как они определяются.</p> <p>Цель для учащихся с ООП: определить химические свойства соляной кислоты</p>	

Ход урока

Этап урока/ Время	Действия педагога	Действия ученика	Оценивание	Ресурсы
Начало урока 10 мин	Организационный этап. В начале урока был установлен психологический климат класса. Для этого был использован тренинг «от сердца к сердцу». Учащиеся, сидя в группе, смотрели друг на друга, выражали добрые пожелания, теплые пожелания. Заключительное желание было от учителя. Данный тренинг проводился с целью тесного вовлечения учащихся друг в друга, создания сотрудничества.	Учащиеся группы выражают теплые приветствия своим одноклассникам.	Психологический настрой	Слайд
	Мозговой штурм. – где расположены галогены в ПСХЭ? – сколько электронов на внешнем уровне у атомов галогенов? – какая степень окисления им характерна? – как изменяются окислительные свойства в группе? – какой является самым сильным окислителем? – при взаимодействии галогенов с водородом что образуется? – что образуется при растворении хлороводорода в воде? Объявление темы и целей урока	Учащиеся отвечают на вопросы выходят к названию темы урока и целям урока.	ФО Взаимооценивание	
Середине на урока 25 мин	Лабораторный опыт № 10 «Изучение свойств раствора хлороводородной кислоты» Цель: изучить химические свойства хлороводородной кислоты Демонстрация – Программного обеспечения «Виртуальная лаборатория» Инструкция: Внимание: работу проводить в вытяжном шкафу за защитным стеклом 1) Соберите прибор, изображенный на рисунке. 2) В колбу поместите кристаллический хлорид натрия, в капельную воронку – концентрированную серную кислоту, в химический стакан – дистиллированную воду. 3) Открыв кран капельной воронки, прилейте кислоту в колбу. Что наблюдаете? 4) Поднесите к стакану лакмусовую бумажку, смоченную водой. Что наблюдаете? 5) Поднесите к стакану стеклянную палочку, смоченную раствором аммиака в воде. Что наблюдаете? 6) Заполненный хлороводородом стакан опустите отверстием вниз в кристаллизатор с водой. Что наблюдаете? 7) Результаты эксперимента оформите в лабораторном журнале. Работа у доски: 1) 73 г раствора соляной кислоты смешали с порцией карбоната кальция. При этом выделилось	Учащиеся выполняют ЛБ	ФО Самооценивание	Программное обеспечение «Виртуальная лаборатория»

	<p>0,896 л газа. Вычислите массовую долю исходного раствора соляной кислоты. В ответе запишите уравнение реакции, о которой идёт речь в условии задачи, и приведите все необходимые вычисления (указывайте единицы измерения искомых физических величин).</p>						
	<p>Решение.</p> <p>1. Составлено уравнение реакции:</p> $2\text{HCl} + \text{CaCO}_3 = \text{CaCl}_2 + \text{H}_2\text{O} + \text{CO}_2\uparrow.$ <p>2. Рассчитаны количество вещества и масса соляной кислоты:</p> <p>по уравнению реакции $n(\text{HCl}) = 2 \cdot n(\text{CO}_2) = \frac{2 \cdot 0,896}{22,4} = 0,08$ (моль);</p> $m(\text{HCl}) = n(\text{HCl}) \cdot M(\text{HCl}) = 0,08 \cdot 36,5 = 2,92 \text{ (г)}.$ <p>3. Найдена массовая доля соляной кислоты в исходном растворе:</p> $\omega(\text{HCl}) = \frac{m(\text{HCl})}{m_{\text{р-ра}}(\text{HCl})} = \frac{2,92}{73} = 0,04 = 4\%.$ <p>Ответ: 4 %.</p> <p>2) Вычислите объём аммиака (н. у.), необходимого для полной нейтрализации соляной кислоты массой 146 г и массовой долей HCl 10%.</p> <p>3) 73 г раствора соляной кислоты смешали с порцией карбоната кальция. При этом выделилось 0,896 л газа. Вычислите массовую долю исходного раствора соляной кислоты.</p> <table border="1" data-bbox="279 1064 925 1153"> <tr> <td>Ход опыта</td> <td>Наблюдения</td> <td>Объяснение наблюдений. Вывод</td> </tr> </table>	Ход опыта	Наблюдения	Объяснение наблюдений. Вывод	<p>Учащиеся работают у доски</p>	<p>ФО Самооценивание</p>	<p>Слайды</p>
Ход опыта	Наблюдения	Объяснение наблюдений. Вывод					
<p>Конец урока 5 мин</p>	<p>Выполните тест:</p> <p>1. Вещества, с которыми не реагирует соляная кислота – это А хром В оксид углерода(IV) Б сульфат натрия Г гидроксид железа(III)</p> <p>2. Реагент для определения хлорид – ионов в растворе – это А нитрат бария В хлорид бария Б нитрат серебра Г хлорид серебра</p> <p>3. Соляная кислота – это А сильный электролит Б слабый электролит</p> <p>4. Пара ионов, которая может одновременно находиться в растворе – это А H^+ и SiO_3^{2-} В H^+ и SO_4^{2-} Б Si^{2+} и OH^- Г Ag^+ и Cl^-</p> <p>Код: 1–В, 2–Б, 3–А, 4–В Дескриптор: –выбирают один правильный ответ</p>	<p>Через сайт www.menti.com на вопросы теста каждый ученик отвечает индивидуально.</p>	<p>ФО Самооценивание</p>	<p>сайт www.menti.com</p>			
<p>Рефлексия 5 мин</p>	<p>Рефлексия «Лестница успеха»</p> <p>Постановка Д/З (разделитесь на микрогруппы и подготовьте свой пример)</p> <p>**Какое влияние оказывает соляная кислота на нашу жизнь?</p> <p>***Подкрепите свой ответ примерами из различных сфер жизни.</p>	<p>www.menti.com "Лестница успеха" 1. все понял на уроке, легко справился с заданиями 2. у меня остался вопрос, мне было трудно выполнить какое-то</p>	<p>ФО Самооценивание</p>	<p>сайт www.menti.com</p>			

		задание. 3.ничего не понял, затруднялся с выполнением задания.		
--	--	---	--	--

Выводы.

Использование цифровых образовательных ресурсов (ЦОР) на уроках химии имеет ряд преимуществ.

- ЦОР способствуют развитию у учащихся навыков работы с информацией. Ученики учатся находить, анализировать и структурировать информацию из различных источников.

- ЦОР способствуют развитию навыков исследовательской деятельности. Ученики получают возможность самостоятельно проводить исследования и эксперименты.

- ЦОР предоставляют возможность для самостоятельной работы и самоконтроля. Ученики могут самостоятельно оценивать свои результаты обучения.

- ЦОР способствуют развитию коммуникативных навыков и социализации учащихся. Ученики учатся работать в группах, общаться друг с другом и делиться информацией.

В целом, использование ЦОР на уроках химии способствует повышению эффективности обучения и развитию учащихся.

Важно помнить, что использование ЦОР на уроках химии должно быть продуманным и обоснованным. ЦОР не могут полностью заменить традиционный учебный процесс, в котором ключевую роль играет учитель. Учитель должен обладать глубокими знаниями и умениями в области химии, а также уметь использовать ЦОР в соответствии с целями и задачами урока [5, с. 10].

Виртуальные лаборатории могут быть эффективным дополнением к реальному химическому эксперименту, но они не могут его полностью заменить. Реальные эксперименты позволяют учащимся получить более полное и наглядное представление о химических процессах.

Список литературы:

1. Федулов, Б.А. Основные методы оценки развития качеств личности в компетентностном подходе / Б.А. Федулов // Квалиметрия качества образования в вузах культуры и искусств: материалы VIII Всероссийской научно-методической конференции. – Барнаул: Изд-во Алтайской гос. акад. культуры и искусств, 2008. – С. 36–39
2. Береснева, Е.В. Современные технологии обучения химии: учеб. пособие / Е.В. Береснева. – Москва: Центрхимпресс, 2004. – 142 с.
3. Радевская, Н.С. Активизация учебно-познавательной деятельности обучаемых на основе применения цифровых образовательных ресурсов: монография / Н.С. Радевская. – Санкт-Петербург: Стикс, 2008. – 111 с.
4. Моисеева, М.В. Интернет-обучение: технологии педагогического дизайна / М.В. Моисеева. – Москва: Камерон, 2004. – 216 с.
5. Полат, Е.С. Новые педагогические и информационные технологии в системе образования: учебное пособие / Е.С. Полат. 3-е изд., испр. и доп. – Москва: Академия, 2008. – 268 с.

ӘОЖ 673.78

ИНФОРМАТИКА САБАҚТАРЫНДА STEAM ЭЛЕМЕНТТЕРІН ЕНГІЗУ

Жусупова Анар Жасуланқызы
информатика мұғалімі, педагог–зерттеуші
«№21 мектеп–лицейі» КММ,
Ақмола облысы Көкшетау қ.Қазақстан
E–mail: anar.zhusupova72@gmail.com

Аннотация

Цифрлық технологиялардың қарқынды дамуы мен эволюциясы бағдарламашылардың, IT–мамандардың, инженерлердің, жоғары технологиялар саласындағы мамандардың және т.б. қоғамда ең сұранысқа ие мамандарға айналуына әкеледі. Осындай мақсатта, сабақта өткізілетін кейбір тақырыптарға негіздеме ретінде қолданылған әдіс–тәсілдерімді ұсынамын.

Түйінді сөздер: STEAM–білім, информатика, білім беру робототехникасы.

Аннотация

Стремительное развитие и эволюция цифровых технологий приводит к тому, что программисты, IT–специалисты, инженеры, специалисты в области высоких технологий и др. становятся наиболее востребованными специалистами в обществе. С этой целью я предлагаю свои методы, использованные в качестве обоснования для некоторых тем, проводимых на уроке.

Ключевые слова: STEAM–образование, информатика, образовательная робототехника.

Annotation

The rapid development and evolution of digital technologies leads to the fact that programmers, IT specialists, engineers, specialists in the field of high technologies, etc. become the most sought–after specialists in society. To this end, I offer my methods used as a justification for some of the topics taught in the lesson.

Key words: STEAM education, computer science, educational robotics

Бүгінгі таңда ақпарат қазіргі қоғамның негізгі құрамдас бөлігі болып табылады. Сондықтан білім беру процесінің нәтижесі оқушының ішкі мотивациясын ғана емес, сонымен қатар болашақта бүгінгі өскелең ұрпаққа пайдалы болатын дағдыларды дамытуда көрінуі маңызды.

STEAM білім беру – бұл жаңа технологияларды, инновациялық ойлауды дамытуға және жақсы дайындалған инженерлік кадрлардың қажеттілігін қанағаттандыруға бағытталған ғылымдардың жиынтығы. Бұл оқушыға айналасындағы күрделі және өте қызықты әлемді жан–жақты түсінуге мүмкіндік беретін білім салаларының өзара байланысы мен тығыз әрекеттесуі.

Ғылым бізді қоршаған әлем үшін ажырамас.

Технология өміріміздің барлық саласына барған сайын еніп келеді.

Инженерлік жолдар мен көпірлерді жобалауда, жаһандық климаттың өзгеруі мен қоршаған ортаны жақсартуда және т.б. қолданылады.

Біз STEAM жобаларын енгізу пәндерді біріктіруге мүмкіндік беретініне сенімдіміз және мектеп процесін жетілдіруге сәйкес келеді. Бұл мектеп оқушыларына әлемнің біртұтас бейнесін көруге мүмкіндік. Олар жеке пәндерді емес, әлемнің біртұтас бейнесімен танысатындықтарын түсіне бастайды және бұл оларға әрі қарай білім берудің бастапқы алаңы болады. Бір қарағанда, аббревиатура күрделі және қиын болып көрінеді, бірақ егер сіз оны түсінсеңіз, бәрі өте анық: S – science, T – technology, E – engineering, A – art, M – mathematics немесе аудармада "жаратылыстану, технология, инженерлік өнер, шығармашылық, математика" дегенді білдіреді. Қарапайым тілмен айтқанда, қазіргі әлемде ең көп сұранысқа ие пәндер.[1]

Дәстүрлі ғылыми оқыту мен математикалық білім берудің STEAM–білім беруден айырмашылығы неде? Бұл аралас оқу ортасын білдіреді және оқушыларға ғылыми әдісті күнделікті өмірге қалай қолдануға болатындығын көрсетеді. [2]

STEAM–бұл оқушылардың сабақта және сабақтан тыс жұмыстарында жобаларды жүзеге асыру бағыттарының бірі.

STEAM технологияларын білім беруге енгізудің артықшылықтары:

- Ғылыми–техникалық білімді нақты өмірде қолдану;
- Сыни тұрғыдан ойлау және проблемаларды шешу дағдыларын дамыту;
- Өз қабілеттеріне деген сенімділікті арттыру;
- Белсенді байланыс және топтық жұмыс;
- Техникалық пәндерге қызығушылықты дамыту;
- Жобаларға креативті және инновациялық тәсілдер енгізу;
- Балаларды өмірдің технологиялық инновацияларына дайындау.

Информатика сабақтарында мен steam білім беру элементтерін енгіземін.

Практикалық сабақтардың көмегімен оқушыларға ғылыми–техникалық білімді нақты өмірде қолдануды көрсетемін. Сыни тұрғыдан ойлау және қиындықтарды жеңу үшін қажетті мәселелерді шешу дағдыларын дамытамын.

Excel бағдарламасын күнделікті өмірде қажет болатын кәсіптер өте көп. Xsl форматындағы кестелер ақпараттың үлкен көлемін өңдейтін көптеген қызмет салаларында қолданылады. Өртүрлі мекемелерде, фирмаларда кесте, талдау, іріктеу және т. б. жиі қажет бағдарлама.

Мысалы:

- мәліметтер базасы;
- нарықтарды, тауарларды, қызметтерді талдау;
- клиенттер, жеткізушілер базасын құру;
- несиелер, айыппұлдар, өсімпұлдар пайызын есептеуде;
- жеткізу мерзімдерін көрсетуде және талдауда;
- іріктеумен айналысуда;
- жеңілдіктерді есептеуде;
- кез келген есептерді жасауда;
- презентациялар үшін графиктер немесе диаграммалар жасауда;
- сайт үшін семантикалық талдау жасағанда;
- болжамдар жасауда және т. б.

Excel көптеген мамандықтарға қажет. Сондықтан Excel бағдарламасын егжей–тегжейлі сабақтан тыс факультативте зерттеп, оқушыларға көптеген дәрістер беріледі. Бұл бізге жұмыс іздеуде, мансапта, талдауда, іріктеуде немесе есептерде жақсы шығаруға көмектеседі.

Мысалы, Excel бағдарламасында "Компьютерлік модельдеу" тақырыбын зерттеген кезде компьютерлік модель жасау керек.

Осы тақырыпты зерттеу үшін мен әртүрлі жобаларды орындауды ұсынамын:

1. Диетаның калория мөлшерін есептеу. Оқушыларға күнделікті рациондағы ақуыздардың, майлардың және көмірсулардың мөлшерін санап, өз жұмыстарына қорытынды жасауға шақырылады. Бұл ретте информатика пәнінің ғана емес, биология мен математиканың да интеграциясы жүріп жатыр.

2. Сондай–ақ, олардың пәтерін немесе үйін жөндеуге арналған орамдардың санын есептеу қажет болатын тапсырмалар бар. Мұндай тапсырмалар информатика–математиканың интеграциясын қамтиды.

3. Оқушылар үшін адам биоритмдерінің компьютерлік моделі тартымды. Электрондық кестелердегі формулаларды зерттемес бұрын, оқушыларға адам биоритмдерінің түсініктері мен түрлерімен танысып, бірнеше оқушыны таңдап, олар

өмір сүрген күндердің санын есептеп, ағымдағы күннің биоритмдерін көруді ұсынамын.

4. Болашақта көптеген адамдар ерте ме, кеш пе компьютер сатып алу мәселесіне тап болады. Оқушыларға компьютердің құнын есептеу үшін жобаны орындауды ұсынып, келешекте өздеріне керектігін түсіндіремін.

Жоғары сыныптарда "Web-дизайн" тақырыбын оқу кезінде оқушылардың инженерлік және техникалық мамандықтарға деген қызығушылығы артады. Сабақтарда өте қызықты танымдық сайттар құрылады. Негізінен оқушылар Html бағдарламалау ортасында топтарда немесе жұптарда жобалар жасайды немесе тегін Wix сайт құрастырушысын пайдаланады.

Биылғы жылы информатика пәні 9 сыныпта ағылшын тілінде жүргізілді. Тиісінше, балаларға арналған тапсырмалар ағылшын және қазақ тілдерінде болды. Әр түрлі сайттардың ағылшын тіліндегі жобалары құрылды және қорғалды.

5–6 сыныптарда Scratch бағдарламасында анимациялық мультфильмдер, анимация, ойындар жасалады. Командада жұмыс істей отырып, олар өз идеялары мен дағдыларын бір-бірімен бөліседі. Жобалармен жұмыс істеу оқушыларға соншалықты қызықтырады, олар тіпті сабақтан кейін кеткілері келмейді, өйткені олар жүзеге асырғысы келетін жаңа идеялар пайда болады.

Бастапқы деңгейдегі балалар үшін STEAM элементтерін әр сабақта қолдануға болады. Мысалы: 3-сыныпта графикалық редакторды оқу кезінде сіз ойын формалары мен әдістерін қолдана отырып, ребустар, бір немесе басқа түстермен бояу сияқты тапсырмаларды қолдана аласыз.

Толтыру және сызық құралымен танысу үшін келесі тапсырмалар ұсынылды:

1) жиһаздардың астынан белгілі бір түсті тауып, компьютердегі дайын үлгіні пайдаланып, фигураны белгілі бір түспен бояу;

2) сканерлеу сөзінен сол түсті тауып, сөзге сол түспен сызық сызу.

"Ою-өрнектер" тақырыбын зерделеу кезінде информатиканың тарихпен интеграциясы жүреді. Оқушылар графикалық редактордың көмегімен ұлттық тұрмыс, киім, ыдыс-аяқ заттарын бейнелейді.

"Интернет" тақырыбын зерделеу кезінде оқушылар Қазақстан мен қаламыздың танымал тұлғалары туралы ақпаратты, өлкеміздің жануарлар мен өсімдіктер әлемі туралы қызықты фактілерді іздеу үшін гаджеттерді пайдаланды, бұл оқушылардың ой-өрісін кеңейтіп қана қоймай, жаратылыстану пәндерін оқуға деген ынтасын арттырды.

Алгоритмдеу және бағдарламалау информатика пәніндегі оқушылардың түсінуі қиын тақырыптардың бірі болып табылады, ал егер пәнді оқуға бөлінген сағаттардың жетіспеушілігі болса, мұғалім барлық оқушыларды, соның ішінде профильді емес сыныптарды бағдарламалау негіздерін қалай меңгерте алады? Жұмыс тәжірибесінен информатика мұғалімдерінің әрқайсысы оқушылардың қызығушылығы баланың көре алатын нәрсесі деп айта алады, яғни бағдарламаны орындаудың нәтижесі бірден көрінген кезде. Сондай – ақ, кейде оқушыларға компьютердің бәрі бағдарламалар екенін түсіндіру қаншалықты қиын екенін білеміз.

Балаға шын мәнінде не болып жатқанын түсінуден гөрі, оны көріп, жасау ыңғайлы деп ойлаймын. Робототехниканы қолдана отырып, сіз барлық негізгі операторлардың жұмысын суреттей аласыз, ал егер сіз ағын сұлбаларының элементтерін қолдансаңыз, онда операторларды пайдаланбай алгоритмдердің жұмысын көрсете аласыз.

6–7 сынып оқушылары Lego Education Minstorms EV3 конструкторлары арқылы роботтарды құрастырумен қатар, программа жазып, басқаруды машықтануда. Роботтарды билету, жүргізу, шеңбер бойынша ақ қара сызықтар бойынша қозғалу,

лабиринттен бағдаршам арқылы жүру арқылы өздерінің қызығушылықтарын арттыруда. Осы жағдайда сабақтарда жобамен жұмыс жасалады:

Жоба (технология). EV3 көмегімен технологияны зерттеңіз.

EV3 көмегімен сіз мыналарды біле аласыз:

- жүйелер мен басқару жүйелері;
- инженерлік процесс;
- жобалау жобалары.

Нәтиже:

– инженерлердің белгілі бір мәселелерді шешу үшін жобаларды қалай жасайтынын түсіну

– оқушылар ақпаратты нақты ұсынып, талдай алатындай топтық жұмыс пен коммуникативті дағдыларды қолдануды ұйымдастыра білу.

- қажетті қашықтықты еңсере алатын өз роботыңызды жинай алу
- жүріп өткен жолды экранда көрсететін программа құра білу

Жобаның кезеңдері:

1. Мәселе туралы мәлімдеме
2. Миға шабуыл
3. Шешімді таңдау
4. Шешімді жасау (тестілеу)
5. Шешімді талдау
6. Шешімді жетілдіру (нақтылау, бағдарламалау)

Ультрадыбыстық қашықтық сенсорының көмегімен қашықтықты және сәйкесінше көлбеу жазықтықта қозғалатын арбаның жылдамдығын өлшеуге болады; сенсорлық немесе жарық сенсорының көмегімен заттардың құлау уақытын және сәйкесінше еркін түсу үдеуін өлшеуге болады.

Робототехника сабақтары сонымен қатар болашақ мамандықты таңдауға мүмкіндік береді. Белгілі бір кезеңде бала өзіне не ұнайтынын түсінеді, бағдарламалау немесе жобалау бойынша ол таңдалған қызмет түрімен тереңірек айналыса бастайды. Осылайша, робототехника сабақтарында оқушылардың инженерлік ойлауды дамыта отырып, Робототехника ойын технологиясын қолдана отырып, оларға физика және электроника заңдарын көрсетуге, музыкамен айналысуға, бағдарламалау негізін үйренуге мүмкіндік береді.

Осылайша, жобалармен жұмыс жасау барысында оқушылар ақпаратты жинау, өңдеу және талдау дағдыларын игереді. Олар топта сәтті жұмыс істеуді үйренеді; жұмысты топ ішінде бөлу; зерттеу жүргізу, компьютермен жұмыс істеу, презентациялар жасау. Олар сондай-ақ өз бетінше жұмыс істеу, көпшілік алдында сөйлеу, аналитикалық ойлау, қиындықтарды жеңу дағдыларын үйренеді. Ең бастысы, оқушылар алған білімдерін практикалық іс-әрекетте және күнделікті өмірде қолдану дағдыларын игереді.

STEAM оқытуды қолданған кезде мұғалім оқушылардан іс-әрекеттің үлкен жауабын алады. Мұғалім тәлімгер ретінде әрекет етеді, балаға әлемнің алуан түрлілігімен және алынған ақпаратпен өзара әрекеттесу тәжірибесін алуға мүмкіндік беретін, оқытудың негізгі аспектілеріне назар аударуға мүмкіндік беретін адам.[3]

Әдебиеттер тізімі:

1. Ноғайбаева Г., Жұмажанова С. "Әлемде және Қазақстанда STEM – білім беруді дамыту" \ "Білім елі – білім беру елі" 25.10.2016 ж. №20 (57)
2. Ахметова Г., Мурзалинова А. "STEM–білім берудің көзқарасы мен болашағы" \ \ "Білімді ел–білімді ел" №41 (102) 7 қараша 2017 ж.
3. Жүнісбек А. «Жаңа пехнологияның негізі – сапалы білім беру». – //Қазақстан Мектебі, №4, 2018 ж.

УДК 372.881.111.1

THE EVOLUTION OF ENGLISH LANGUAGE LEARNING: INTRODUCTION TO ONLINE PLATFORMS

Зюбан Вячеслав Владимирович

педагог–модератор,

КГУ «Общеобразовательная школа №5

им. Б. Момышулы отдела образования города Костаная»

г.Костанай, Казахстан

E–mail: z_v_2312@mail.ru

Abstract

This article discusses the process of using online platforms in English lessons. As well as the advantages of using Internet resources to increase the motivation and involvement of students in the educational process. The list of digital resources that can be used at different levels of education by foreign language teachers is analyzed.

Key words: *English, updated system, technology, online platforms, motivation.*

Аңдатпа

Бұл мақалада ағылшын тілі сабақтарында онлайн платформаларды пайдалану процесі қарастырылады. Сондай–ақ білім алушылардың білім беру процесіне ынтасын және қатысуын арттыру үшін интернет–ресурстарды пайдаланудың артықшылықтары көрсетілген. Шет тілі мұғалімдері оқытудың әртүрлі деңгейлерінде қолдануға болатын сандық ресурстардың тізімі талданады.

Түйінді сөздер: *ағылшын тілі, жаңартылған жүйе, технология, онлайн платформалар, мотивация.*

Аннотация

В данной статье рассматривается процесс использования онлайн платформ на уроках английского языка. А также преимущества использования интернет–ресурсов для повышения мотивации и вовлеченности обучающихся в образовательный процесс. Анализируется список цифровых ресурсов, которые могут быть применены на разных уровнях обучения учителями иностранного языка.

Ключевые слова: *английский язык, обновленная система, технологии, онлайн платформы, мотивация.*

However, the journey towards digitalization is not without its challenges. The digital divide, varying levels of technological infrastructure, and resistance to change are hurdles those educational institutions must navigate. The World Bank's World Development Report 2018 highlights the importance of addressing these challenges to ensure that the benefits of digitalization are equitably distributed.

Several case studies provide valuable insights into the implementation experience of digitalization in education. The advent of the digital era has ushered in profound changes across various sectors, and education is no exception. The digitalization of the educational process represents a revolutionary paradigm shift, where traditional teaching methodologies are being redefined and augmented by cutting–edge digital technologies. This transformation holds the promise of not only improving the efficiency and accessibility of education but also fundamentally altering the dynamics of the learning experience.

The implementation of digital technologies in education has gained momentum worldwide, driven by the ever–growing capabilities of information and communication technologies (ICTs). As a result, educational institutions are increasingly integrating digital tools, platforms, and resources into their curricula to enhance the teaching and learning experience. The implementation experience of digitalization in education serves as a rich

tapestry of insights, challenges, and successes that shape the future trajectory of the educational landscape.

The digital revolution in education encompasses a wide array of innovations, ranging from interactive learning platforms to immersive virtual classrooms. The shift towards digitalization is driven by the recognition that technology can facilitate personalized learning, offer diverse educational resources, and foster collaboration among students and educators.

Digitalization acts as an enabler, breaking down geographical barriers and democratizing access to quality education. The implementation of digital tools allows students to engage with educational content at their own pace, catering to different learning styles and preferences. Towndrow stated that online education in this digital age has the potential to bring about intellectual and academic growth and to foster the development of various skills and abilities in young people, such as critical thinking skills, language skills and technical skills. Also, it emphasises student-centred learning and has evolved from the traditional method of drill-and-practice methods to the latest trends of online learning and virtual learning environments [1]

One of the important aspects of modern education is the availability of information. Previously, learners were limited to textbooks and lectures provided by teachers online. However, with the advent of online resources such as e-textbooks, video lectures, interactive assignments, and data sharing platforms, students have unlimited access to learning materials.

Today's students value the freedom of choice and flexibility that online resources provide. Students can choose a learning pace that suits them, find additional materials and take part in educational projects of their choice.

Online resources also cover a variety of teaching methods. Students can learn through games, visualizations, educational videos, and interactive tests. This not only made learning more fun, but also allowed students to retain information better. [2]

The attitude of modern students to the use of online resources in learning demonstrates the desire for modern technologies, flexibility and accessibility. However, it is important, given the benefits and limitations of online learning, to continue to explore effective methods for integrating digital technologies into the educational process to ensure an optimal combination of traditional and innovative teaching methods.

This study aims to delve into the multifaceted landscape of the digitalization of the educational process by examining global implementation experiences.

As a result of this work, we will look at examples of the use of digital resources in English lessons, compile a list of resources that can help teachers of different classes increase student motivation, encourage them to use critical thinking skills, and develop skills in pair, group and individual work. The resources below allow you to diversify lessons, make them more visual, interesting, and also transfer students' knowledge from the theoretical to the practical plane.

The integration of online resources in teaching English offers a plethora of benefits, contributing to a more dynamic, engaging, and effective language learning environment. Here are several advantages of incorporating online resources into English language education:

Accessibility and Flexibility:

Access to online platforms allows for learning to take place beyond traditional classroom hours, promoting continuous and flexible language acquisition.

Diverse Learning Materials:

Online platforms offer a wide range of multimedia materials, including videos, audio clips, interactive exercises, and games, catering to different learning styles.

Varied content exposes learners to authentic language use, diverse accents, and cultural nuances, enhancing their overall language proficiency.

Interactive Engagement:

Online resources provide interactive tools and activities that engage learners actively in the language learning process.

Gamified elements, quizzes, and virtual simulations make learning English enjoyable, motivating students to participate and retain information more effectively.

Real-world Application:

Online platforms often simulate real-world scenarios, allowing learners to apply their language skills in practical contexts.

Virtual learning communities, language exchange programs, and collaborative projects connect learners with native speakers and peers, providing opportunities for authentic communication.

Enhanced Teacher-Student Interaction:

Online platforms facilitate communication between teachers and students outside the classroom through discussion forums, messaging, and video conferencing.

Teachers can provide timely feedback, answer questions, and offer additional resources, fostering a supportive learning environment.

Global Collaboration:

Online platforms facilitate collaboration between learners from different cultural backgrounds, fostering a global perspective.

Collaborative projects and shared online spaces promote cross-cultural understanding and the exchange of ideas, enriching the learning experience.

In summary, integrating online resources in teaching English not only enhances the accessibility and flexibility of language education but also provides a rich, interactive, and individualized learning experience that prepares students for success in a globalized, digital world.[3]

Below is a list of three online platforms that allow you to diversify learning activities and change the motivation of students in English lessons.

1. Miro.

One such platform that has gained popularity in recent times is Miro, a collaborative online whiteboard that offers a versatile space for visual collaboration and creative problem-solving. This article delves into the various ways educators can leverage Miro in English lessons to foster engagement, collaboration, and a deeper understanding of language concepts. Miro provides a virtual canvas where educators can create visually engaging content to supplement traditional teaching methods. Teachers can use the platform to illustrate complex grammar rules, create mind maps for vocabulary expansion, and visually represent literary elements such as plot structures or character development. The dynamic visual nature of Miro enhances comprehension and retention, making language learning a more interactive and memorable experience.

One of the standout features of Miro is its collaborative functionality. English lessons can be transformed into interactive sessions where students collaborate on virtual boards in real-time. Whether it's group brainstorming, peer editing of written assignments, or collaborative language games, Miro fosters a sense of teamwork and shared responsibility among students, promoting a collaborative learning environment.

Transforming grammar lessons into interactive exercises is made easy with Miro. Teachers can design interactive grammar boards where students drag and drop elements to create sentences, identify parts of speech, or even solve grammar puzzles. This gamified approach makes learning grammar more enjoyable and reinforces language rules in a practical context.

Expanding vocabulary is a crucial aspect of language learning. Miro provides a platform for creating visually rich vocabulary boards. Teachers can curate word banks with images, definitions, and example sentences, allowing students to explore and interact with new words in a visually stimulating way. This method aids in vocabulary retention and application.

2. Socrative.

Socrative, a versatile classroom engagement platform, has emerged as a game-changer.

One of Socrative's standout features is its ability to provide real-time assessment and instant feedback. English teachers can use the platform to create quizzes, polls, and short-answer questions that gauge students' comprehension of reading assignments, grammar rules, or vocabulary. The immediate feedback loop allows educators to address misconceptions promptly, fostering a more responsive and student-centric learning environment. Socrative excels as a formative assessment tool, allowing teachers to assess students' language proficiency throughout the learning process. Teachers can design quizzes that cover various language skills, including reading comprehension, writing, and grammar. The data generated by Socrative enables educators to track individual progress, identify areas of improvement, and tailor instruction to meet specific learning needs. Socrative has undoubtedly emerged as a transformative tool for educators seeking to enhance the English learning experience. By leveraging its real-time assessment capabilities, interactive features, and data analytics, English teachers can create a more engaging, responsive, and personalized classroom environment.

3. Stormboard.

Stormboard's digital canvas serves as an ideal space for interactive brainstorming sessions. English teachers can prompt students with open-ended questions related to a literary work, theme, or language concept. Students contribute ideas in real-time, creating a visual mind map that encourages creativity and collaboration. This collaborative brainstorming approach promotes critical thinking and allows students to explore diverse perspectives.

Stormboard supports collaborative reading activities by allowing students to collectively annotate and analyze texts. Teachers can upload passages, poems, or short stories, and students can add comments, questions, and reflections directly onto the digital canvas. This collaborative approach encourages active engagement with the material and facilitates meaningful discussions about language use and literary devices.

In conclusion, the integration of online resources into English lessons marks a step forward in the evolution of education. The benefits are manifold, ranging from increased accessibility and flexibility to fostering collaborative learning environments and enhancing individualized instruction.

As we introduce online resources into English lessons, it is essential to recognize the importance of striking a balance between technology and pedagogy. While the advantages are abundant, educators must remain mindful of potential challenges such as maintaining student engagement, addressing the digital divide, and ensuring the preservation of crucial face-to-face interactions.

In the continued exploration of online resources, educators and students alike embark on a collaborative quest for knowledge, leveraging the vast opportunities that technology affords. The introduction of online resources into English lessons is not merely an augmentation; it is a testament to the commitment to providing an enriched, inclusive, and forward-thinking education that prepares students to navigate the complexities of the globalized, digital landscape.

List of resources:

1. Towndrow P.A. Task Design, Implementation and Assessment. Integrating ICT in English Language Teaching and Learning. – Singapore: McGraw–Hill, 2007. – p.9, p.24.
2. Tapscott D. Growing up Digital: The Rise of the Net Generation. – NY: McGraw–Hill, 1997
3. Gang Li, Wenyi Li, Bing Li. Integration Practice of Modern Information Technology in English Teaching. MATEC Web of Conferences, 2022. – p.359

УДК 377

ЭФФЕКТИВНОСТЬ ПРИМЕНЕНИЯ НОВЫХ ТЕХНОЛОГИЙ В ПРЕПОДАВАНИИ СПЕЦИАЛЬНЫХ ДИСЦИПЛИН

Исркепов СаматТүлегенович,

Мастер производственного обучения
КГКП Житикаринский политехнический колледж,
г. Житикара, Казахстан
E–mail: isrkepov@gmail.com

Сандыгулов Бахтияр Серикович,

мастер производственного обучения
КГКП Житикаринский политехнический колледж,
г. Житикара, Казахстан
E–mail: gartmany@mail.ru

Аңдатпа

Бұл мақалада заманауи технологияларды қолдану және олардың сапалы оқыту процесіне әсері қарастырылған. техниканың заманауи жетістіктері–мультимедиа, интерактивті тақта, компьютерлер. Білім беру процесіне мультимедиялық технологияларды енгізу білім беруді ақпараттандырудың негізгі сәттерінің бірі болып табылады. Заманауи интерактивті технологиялар оқушылардың білім, оқу дағдылары сапасының динамикасына ықпал етеді.

Түйінді сөздер: Оқыту, заманауи технологиялар, интерактивті технологиялар, білім алушылар, педагог.

Аннотация

В данной статье рассмотрен вопрос применения современных технологий и их влияние на процесс качественного обучения. современные достижения техники – мультимедиа, интерактивную доску, компьютеры. Внедрение мультимедиа технологий в образовательные процессы является одним из ключевых моментов информатизации образования. Современные интерактивные технологии способствуют динамике качества знаний, учебных умений и навыков учащихся.

Ключевые слова: Обучение, современные технологии, интерактивные технологии, обучающиеся, педагог.

Abstract

This article examines the issue of the use of modern technologies and their impact on the process of quality education. modern technological achievements – multimedia, interactive whiteboard, computers. The introduction of multimedia technologies into educational processes is one of the key points of informatization of education. Modern interactive technologies contribute to the dynamics of the quality of knowledge, educational skills and abilities of students.

Key words: Education, modern technologies, interactive technologies, students, teacher.

Предметы специальных дисциплин являются одними из основополагающих при получении знаний по специальности. Поэтому от того, насколько качественными знаниями овладеет обучающийся, будет зависеть его квалификация. Быстрое развитие компьютерных технологий позволяет во многом решить проблему качественной подготовки специалистов, путем создания интерактивных,

динамических обучающих комплексов. Работа с интерактивными устройствами существенно помогает учебе. Это хороший выбор для тех преподавателей, которые хотят заинтересовать своих обучающихся, повысить успеваемость и посещаемость, облегчить усвоение учебного материала. Внедрение компьютерных технологий в учебный процесс по большинству предметов способствует повышению интереса обучающихся к обучению. Естественно, что эти нововведения требуют изменения технологии преподавания и творчества от самого преподавателя. На сегодняшний день в образовательном процессе для повышения качества обучения необходимо применять не только разнообразные методы, формы работы и современные технологии образования, но и современные достижения техники – мультимедиа, интерактивную доску, компьютеры.

Внедрение мультимедиа технологий в образовательные процессы является одним из ключевых моментов информатизации образования. В настоящее время мультимедиа технологии относятся к одним из наиболее динамично развивающихся и перспективных направлений информационных технологий. Актуальность применения мультимедиа технологий в учебном процессе обусловлена тем, что на современном этапе нашего общественного развития происходит информатизация общества и широкое распространение глобальной компьютерной сети Интернет. Компьютерные технологии на сегодняшний день стали уже неотъемлемой частью жизни многих обучающихся. Они зачастую воспринимают их с большим интересом, чем обычный учебник. Использование информационных технологий дает большую степень усвоения материала обучающимися. Интерактивность является очень важной составляющей мультимедиа. Люди запоминают только 20% того, что видят, 30% того, что слышат, 50% того, что видят и слышат, и целых 80% того, что они видят, слышат, и делают одновременно.

Специфика подготовки обучающихся для работы будущих специалистов заключается в том, что в дальнейшей профессиональной деятельности от них требуется точное знание основных нормативных документов, правил ТБ, инструкций, но и умение применять свои знания на практике. Как преподаватель специальных дисциплин я требую от своих обучающихся не только точных формулировок, правил, но и понимания сущности происходящего, умения воспользоваться полученными знаниями.

В своей педагогической практике я стараюсь использовать различные формы и методы преподавания специальных предметов, современные технологии образования. Изучение профессиональных модулей требует от обучающихся знаний по основам организации рабочего места, правил оформления документов. Поэтому весь теоретический материал был разбит на учебные разделы по каждому из которых подготовлены конспекты лекций, слайды, практические работы, тестовые задания. При объяснении отдельных тем широко используются видео материалы, презентации, электронные плакаты. Индивидуальная работа с ними обеспечивает глубокое понимание и освоение материала.

Чтобы облегчить этот процесс запоминания и дать возможность правильно использовать материал, обучающиеся по каждому учебному разделу выполняют практические работы. Главная задача – не просто заучить необходимые термины и правила, но и уметь применять их в решении практических задач. Многократное и разнообразное повторение – залог твердых и прочных знаний. Для успешного освоения материала необходим постоянный контроль знаний обучающихся. Я применяю различные формы контроля – интерактивное и бланковое тестирование, индивидуальное собеседование, контрольные работы. Применение тестовых технологий позволяет проводить промежуточную и итоговую аттестацию. Целью тестирования является проверка усвоения нового материала, базового уровня.

Интерактивное тестирование более привлекательно для обучающихся, чем бланковое, результат они видят сразу. Обучающийся видит объективную оценку компьютера, с которой сложно не согласиться. Результаты опроса и тестирования позволяют судить об эффективности используемых на уроках методов.

Вся система изучения специальных дисциплин в колледже основана на широком использовании компьютерных программ, и в дальнейшем выпускники колледжа быстро адаптируются на рабочих местах.

Существенные изменения, происходящие в среднем профессиональном образовании, ориентированы на соответствие требованиям регионального рынка труда, который требует подготовки конкурентного и практико–ориентированного специалиста, способного быстро приспосабливаться к постоянно меняющимся условиям производственного процесса. Одним из основных способов, мы считаем, является интегрированный подход в практико–ориентированном обучении для формирования профессиональных компетенций будущего специалиста. Интерактивный подход в практико–ориентированном обучении делает акцент на подготовку обучающихся студентов к будущей карьере, нахождении своего места в жизни. В практико–ориентированной образовательной среде используются несколько подходов, в том числе использование мультимедийных технологий обучения и методик моделирования фрагментов будущей профессиональной работы на основе использования возможностей контекстного (профессионально направленного) изучения профессиональных модулей. Изучение которых дает на приобретение помимо знаний, умений, навыков – опыта практической работы с целью достижения профессионально и социально значимых компетентностей. Это обеспечивает вовлечение обучающихся студентов в работу и их активность, сравнимую с активностью преподавателя. Чтобы подготовить современного специалиста, нужно обеспечить его таким комплексом умений и знаний, который несомненно помог бы ему успешно трудоустроиться после завершения учебного заведения. Работодатель набирает многогранно–развитых молодых специалистов, владеющих следующими качествами: профессиональная компетентность; коммуникативная компетентность; положительное отношение к собственной профессии; владение методами технологического расчета и экономического анализа; творческий подход к решению профессиональных задач; активная жизненная позиция.

Однако обучение на базе технологии мультимедиа не может заменить человека – преподавателя, но оно может дополнить и усовершенствовать его деятельность, особенно в тех областях, в которых развиваются самостоятельность, творческое мышление. Все это помогает учащимся лучше усвоить материал и соотнести его с тем, что они уже знают. Интерактивное творчество педагога и обучающегося безгранично. Важно только умело направить его для достижения поставленных учебных целей – подготовки высококвалифицированного специалиста.

Список литературы:

1. Акбашаев Т.Ф. Традиции и инновации в педагогическом образовании. Развитие образования в странах СНГ: материалы научно–конференции – М., 2005.
2. Вербицкий, А.А., Новая образовательная программа и контекстное обучение – М., 1999
3. Еркина С.Л. Современные образовательные технологии [Электронный ресурс]. Режим доступа: http://www.aucu.ru/files/documents/44redaktor/kursy/Erkina_lektsia_sovr_tehn.pdf, свободный, – (дата обращения: 23.09.2019).
4. Митина Н.А., Нуржанова Т.Т. Современные педагогические технологии в образовательном процессе высшей школы // Молодой ученый. – 2013 – № 1 – С.345–349. – URL <https://moluch.ru/archive/48/6062/> (дата обращения: 23.09.2019).

УДК 373.2

ИСПОЛЬЗОВАНИЕ ЦИФРОВЫХ ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫХ РЕСУРСОВ В РАБОТЕ ПО РАЗВИТИЮ РЕЧИ ДЕТЕЙ ДОШКОЛЬНОГО ВОЗРАСТА

Ишбулдина Галина Николаевна

воспитатель,

Коммунальное государственное казенное

предприятие «Ясли–сад № 3»

отдела образования города Костаная»

Управления образования

акимата Костанайской области

E–mail: galina1986_1986@mail.ru

Аннотация.

В данной статье говорится о возможности и эффективности использования различных вариантов цифровых образовательных ресурсов в работе с детьми дошкольного возраста в рамках реализации образовательной деятельности по развитию речи в педагогическом процессе дошкольной образовательной организации. Авторы приводят примеры организации работы с использованием цифровых образовательных ресурсов по различным направлениям речевого развития дошкольников, а также варианты самостоятельной разработки представленных элементов педагогами детского сада.

Ключевые слова: цифровые образовательные ресурсы, развитие речи, дети дошкольного возраста, образовательный процесс, дошкольная образовательная организация.

Аңдатпа

Бұл мақалада әр түрлі қолдану мүмкіндігі мен тиімділігі туралы айтылады мектепке дейінгі білім беру ұйымының Педагогикалық процесінде сөйлеуді дамыту бойынша білім беру қызметін іске асыру шеңберінде мектеп жасына дейінгі балалармен жұмыс істеудегі цифрлық білім беру ресурстарының нұсқалары. Авторлар ұйымның мысалдарын келтіреді мектеп жасына дейінгі балалардың сөйлеуін дамытудың әртүрлі бағыттары бойынша цифрлық білім беру ресурстарын пайдалана отырып жұмыс істеу, сондай–ақ балабақша мұғалімдерінің ұсынылған элементтерін өз бетінше әзірлеу нұсқалары.

Түйінді сөздер: цифрлық білім беру ресурстары, сөйлеуді дамыту, мектеп жасына дейінгі балалар, білім беру процесі, мектепке дейінгі білім беру ұйымы.

Abstract.

This article talks about the possibility and effectiveness of using various options of digital educational resources in working with preschool children as part of the implementation of educational activities for the development of speech in the pedagogical process of a preschool educational organization. The authors give examples of organizing work using digital educational resources in various areas of speech development of preschoolers, as well as options for independent development of the presented elements by kindergarten teachers.

Key words: digital educational resources, speech development, preschool children, educational process, preschool educational organization.

На сегодняшний момент компьютер является неотъемлемой частью на всех этапах обучения. Компьютер – инструмент для обработки данных, который является техническим средством обучения. На ступени дошкольного образования его применяют во многих направлениях деятельности педагогов ДО, а также непосредственно в образовательном процессе, реализуемом по разным областям с детьми дошкольного возраста.

Персональные компьютеры есть во многих семьях. Они легко просочились в жизнь детей и стали незаменимыми помощниками для родителей. Многие мамы и папы развивают малыша, используя компьютерные программы и цифровые образовательные ресурсы (ЦОР).

Современные ученые сделали вывод о том, что использование компьютера детьми дошкольного возраста должно приносить максимальную пользу из того времени, что они проводят перед монитором. Только есть одно но: обязательное соблюдение следующих требований при пользовании ЦОР, которые прописаны в СанПиН [2]:

- для развития детей младшего дошкольного возраста (от 3 лет) разрешено использование интерактивной доски и ноутбука в течение 5 минут;
- использование ЦОР в образовательной деятельности с детьми 5–7 лет разрешено не более одного занятия в день (10 минут для детей 5 лет и 15 минут для детей 6–7 лет) не более 3 дней в неделю;
- после применения ЦОР с детьми обязательно должна проводиться гимнастика для глаз;
- необходимо обратить внимание на положение монитора: он должен быть либо на уровне глаз детей, либо немного ниже – на расстоянии 50 см;
- если ребенок носит очки, то и за компьютером он должен быть в них.

Цифровой образовательный ресурс – информационный источник, содержащий графическую, текстовую, цифровую, речевую, музыкальную, видео, фото и другую информацию, реализующую цели и задачи современного стандарта образования [1]. Все вышеперечисленное позволяет индивидуализировать обучение при введении в образовательный процесс ЦОР, интегрируя многие образовательные области.

Интерактивные игры и компьютерные программы, которые представляют большую часть ЦОР для детей дошкольного возраста, имеют особую практическую значимость, так как включают в себя различные формы, методы и приемы, помогающие педагогу осуществлять образовательную деятельность с дошкольниками по различным направлениям развития малышей. В первую очередь, их использование способствуют развитию мышления, внимания, памяти, воображения, восприятия, познавательных способностей, а также речи [1].

К одной из самых важных задач воспитания и обучения детей дошкольного возраста относится развитие связной речи.

Дети проявляют огромный интерес к компьютеру, что позволяет использовать его как дополнительное средство в работе по развитию речи дошкольников всех возрастных групп. Чаще всего компьютерные программы и интерактивные игры в работе с детьми дошкольного возраста в рамках реализации образовательной области «Речевое развитие» применяются для расширения и активизации словаря дошкольников, совершенствования грамматического строя навыков звукопроизношения, развития связной речи, а также обучения грамоте.

Например, с целью развития речи детей дошкольного возраста и овладения грамотой можно использовать интерактивные игры и программное обеспечение «Веселая азбука с самым умным котом на планете» компании Руссобит «Мой Мир», серию игр для занятий «Уроки тетушки Совы» компании «Правильное кино», игры, разработанные и представленные на интернет-платформе Мерсибо, и многие другие.

Методические и дидактические материалы, входящие в ЦОР, которые можно использовать в работе по развитию речи дошкольников, формируются по следующим блокам:

- воспитание звуковой культуры речи;
- формирование лексико-грамматического строя речи, то есть морфологической стороны, словарного запаса и др.;
- развитие связной монологической и диалогической речи;
- подготовка к грамоте.

С младшей группы возможно применение ЦОР для восприятия детьми неречевых звуков, например, тиканье часов, стук колес, гудок машины и многие другие аудиозаписи, которые позволяют пополнить слуховые ассоциации малышей.

Для развития дикции и правильного звукопроизношения у детей дошкольного возраста можно использовать зашифрованные скороговорки в виде мнемотаблиц, представленных в электронном виде в форме презентаций.

Часто педагоги самостоятельно создают ЦОР, основанные на использовании различных вариантов электронных изображений, которые можно активно использовать в работе над совершенствованием и пополнением активного словаря детей дошкольного возраста. Так, например, можно использовать игру картинки «Противоположности», которая знакомит дошкольников с антонимами, учит сопоставлять их, то есть находить и использовать в собственной речи противоположные по значению слова. Игра «Найди лишнее» направлена на развитие умения классифицировать предметы, а также расширение словарного запаса за счет проговаривания лексических единиц, составляющих речевую основу игры. Также можно создать целую серию ЦОР в виде презентаций и компьютерных игр для детей дошкольного возраста разных возрастных групп, которые можно распределить по лексическим темам: «Животные», «Насекомые», «Овощи», «Фрукты» и т.п. Такую коллекцию можно постоянно расширять, дополняя различными вариантами, соответствующими уровню речевого развития детей конкретного периода дошкольного детства, а также направлениям работы, которые реализует педагог: словообразование, словоизменение, составление словосочетаний, связных высказываний и т. п.

Всеми любимые сказки также можно найти на просторах ЦОР. Например, в процессе прослушивания аудио сказок «Колобок», «Теремок», «Лисица и журавль» и др. расширяется словарный запас дошкольников, совершенствуется связная речь и грамматический строй, а также мнестические процессы, поскольку ребенок запоминает прослушанный текст сказок и пересказывает их.

Отдельное место в ЦОР для детей дошкольного возраста отведено темам, которые используются с целью развития и совершенствования связной речи дошкольников. Рассмотрим два самых распространенных варианта таких образовательных ресурсов: во-первых, это могут быть презентации, которые служат опорой для составления различных вариантов монологических высказываний (рассказ по картине, серии сюжетных картин, описание и др.); во-вторых, ЦОР могут быть представлены в виде электронных мнемотаблиц, помогающих составлять собственные тексты, пересказывать отрывки из художественной литературы и заучивать стихотворные произведения.

Помимо непосредственной работы с компьютером педагоги могут использовать его для изготовления наглядного дидактического материала: сканируя картинки, создавая таблицы, схемы, рабочие тетради и пособия по различным темам, воспитатель пополняет свою методическую копилку, что дает возможность разнообразить формы подачи материала, а также сформировать банк заданий для самостоятельной работы детей дошкольного возраста [1].

Все вышеперечисленные ЦОР могут использоваться на разных этапах развития речи детей дошкольного возраста и в различных возрастных группах поэтому все презентации, компьютерные упражнения и интерактивные игры можно видоизменять, дополнять или упрощать в зависимости от того, к какой возрастной группе относятся воспитанники, какие индивидуальные речевые особенности у них имеются, а также от того, какого рода образовательная деятельность будет организована с детьми на основе их использования: ознакомление с материалом

или же его закрепление. Все это может обеспечить компьютер с его безграничными техническими возможностями.

Таким образом, благодаря использованию ЦОР образовательный процесс в ДО становится более интересным, интенсивным и разнообразным. Повышается познавательная активность детей, что ведет к положительной динамике в процессе усвоения знаний. Цифровые образовательные ресурсы служат отличным средством развития и совершенствования речи дошкольников, их познавательной и личностной сферы, а также основой сплоченной работы педагогов и родителей.

Список литературы:

1. Пащенко О.И. Информационные технологии в образовании: Учебно–методическое пособие / О.И. Пащенко. – Нижневартовск: Изд–во Нижневарт. гос. ун–та, 2013. – 227 с.
2. Об утверждении Санитарных правил "Санитарно–эпидемиологические требования к дошкольным организациям и домам ребенка" Приказ Министра здравоохранения Республики Казахстан от 17 августа 2017года № 615 Зарегистрирован в Министерстве юстиции Республики Казахстан 13 октября 2017 года № 15893

ӘОЖ 37.026

ДИСКУССИВТІ ЭССЕ ЖАЗДЫРУ ЖОЛДАРЫ

Кабденова Салтанат Калижановна
филология ғылымдарының магистрі,
Қостанай қ. Назарбаев Зияткерлік мектебінің
қазақ тілі мен әдебиеті мұғалімі,
E–mail: kabdenova_s@kst.nis.edu.kz

Шамганова Жансая Мерекеқызы
Қостанай қ, Назарбаев Зияткерлік мектебінің
қазақ тілі мен әдебиеті мұғалімі
E–mail: shamganova_zh@kst.nis.edu.kz

Аңдатпа

Ұсынылған мақалада эссе түрі – дискуссивті (келісу–келіспеу) эссесін жазу жолдарын ұйымдастыру, жазу жолдары туралы жазылған. Шығармашылық жазылымның бұл түрін оқушыға қалай ұсынуға болады, оның шарттары қандай болатыны жайлы айтылады. Мұғалімдерге ұсыныс түрінде бірнеше тақырыптар мен бір эссе түрі беріледі.

Кілт сөздер: эссе, шығармашылық, жазылым.

Аннотация

В представленной статье изложена форма эссе – организация путей написания дискуссионного (согласование–несогласие) эссе, способы написания. О том, как преподнести этот вид творческой подписки ученику, расскажут, каковы будут его условия. Учителям дается несколько тем и один тип эссе в форме образца.

Ключевые слова: эссе, творчество, письмо.

Abstract

The presented article outlines the form of the essay – the organization of ways to write a controversial (agreement–disagreement) essay, methods of writing. They will tell you how to present this type of creative subscription to a student, what its conditions will be. Teachers are given several topics and one type of essay in the form of a sample.

Key words: essay, creativity, writing.

Эссе – еркін композицияға құрылған, көлемі үлкен емес, шағын жазылатын прозалық жанр. Анық бір мәселеге қатысты өзіндік ой–пікірі, тұжырымы, түсінігі,

тоғанысы бейнеледі. «Жүйеленген ғылыми түрде емес, еркін үлгіде қандай да бір мәселені сөз ететін очерк». [1] Эссе жанры жазылым дағдысының ішінде оқушылардың өзіндік көзқарасын беруге, сыни ойын жетілдіруге, ұстанымын жан-жақты бекітуге, басқа пәндерден алған білімін қоланып сөйлеуге, метанымдық білімін тиімді қолдануға, шығармашылық қабілетін арттыруға, берілген тақырып бойынша ой қорытып, саралауға, орфография мен пунктуацияны дұрыс қолданып жазуға дағдыландырады.

Эссе шығармашылық сипаттағы өз бетінше жазатын жазылым жұмысының бір түрі болғандықтан, көпшілік осы жанр түрін шығармамен шатастырып, дұрыс жазбай жатады. Эссе – прозалық жанр. Француз тілінен аударғанда «очерк», «нобай» дегенді білдірсе керек. [2] Ол автордың бір мәселеге деген өзіндік көзқарасын, алған әсерін, пайымын көрсетеді. Эссе жазу кезінде логика мен ойды дәлелді жеткізу, сауаттылық қабілеттер жақсы көрінеді. Стилi көбіне баяндауға бағытталған. Осы жанрдың шығарма жанрынан ерекшелігі – қарама-қайшылықтың болуы, қанатты сөздер мен риторикалық сұрақтардың болуы, оқырманды таң қалдырып, әсер ете білуі. Эссе тақырыбы үнемі нақты, идеясы болуы мүмкін емес, бір ғана ой жан-жақты қарастырылады. Бір жақсысы – автор неден бастап жазса да өз еркінде. [3] Нәзік сезімталдық. Өзін қоршаған өмірден әрқашан тың құпиялар іздеп, айрықша әсер алу, көз алдындағы құбылыстарды ерекше сезіну, сезінген–түйсінген шындығына бейтарап қала алмай, тербеле тебірену керек. [4]

Жаңартылған білім берудегі оқу мақсаттарының ішінде жазылым дағдысы бойынша Ж3. Жазылым жұмыстарын әртүрлі формада ұсыну; Ж4. 10. Ж4. Эссе құрылымы мен даму желісін сақтап, көтерілген мәселе бойынша екіжақты пікірді немесе жағдаятты талқылау, біреуіне таңдау жасап, өз ойын дәлелдеп жазу (дискуссивті эссе) деген оқу мақсаттары берілген. [5] Сол мақсаттарды іске асыру үшін эссенің бір түрі – келісу–келіспеу эссесі туралы мәлімет беріледі.

Эссе түрлері: философиялық, әдеби–сыни, тарихи, көркем, көркем–публицистикалық, сипаттау, баяндау, рефлексивті, аналитикалық, бағалау, келісу–келіспеу, аргументативті, салыстыру, ғылыми, академиялық т.б. Толығырақ тоқталып өтетініміз – дискуссивті (келісу–келіспеу) эссесі. [6]

Эссенің бұл түрін жазуда ойды дамытудың бірден–бір жолы – сұрақ қойып, оған жауап беру. Сұраққа жауап бере отырып, сен қандай ойды қолдайсың немесе қолдамайсың? Егер күдік туындап жатса, ойды екі бағанға тізіп жазып алуға да болады, қайсысында қолдаушы идеялар көп болса, соны жазып шығуға болады. Танысқан материалдар, ұсынатын аргументтер көбірек жағын таңдауға тырыс. Өзің сенімді түрде қабылдаған көзқарастар мен пікірлерге назар аударып, соларды жазуға тырыс. Олардың бірнешеуін жинап, әрқайсысын бір сөйлеммен беруге тырыс. Ойша тізім жаса. Бұл жоспар боп есептеледі. Енді осы пікірлерді түсіндіріп, дәлелдей алатындай етіп жазуға тырыс. Ол үшін мектеп кітапханасындағы, басқа да ақпарат көдеріндегі материалдармен жұмыс істе. Жоспар жазылған параққа әр пункт жанына дереккөздер атауын жазып отыр. Әр жоспарды шағын тезистерге бөліп, ойша баға беруге тырыс. [7]

Кіріспе бөлімді тақырып төңірегіндегі сұрақтан баста, мәселенің себебіне тоқтал. Кіріспе бөлімді *ежелден, түсінік бар, адамзат екі түрлі пікірде, әлі күнге дейін* т.б. клишелер арқылы жазуға болады. Содан кейін осы бөлімде *оған түрлі себептер бар, әлі күнге дейін еш қорытынды болмай тұр* т.б. сөз тіркестері арқылы мәселенің себебіне тоқтал. Кіріспедегі тезистік сөйлемді *бұл мәселенің артықшылықтары мен кемшіліктері де жоқ емес, оны төмендегідей дәлелдей аламын, көзқарас екіге бөлінеді* деген сияқты етіп жазып, негізгі бөлімге өтуге болады.

Негізгі бөлімдегі «қарсымын», «қарсы емеспін» деген позициялар жеке абзац ретінде берілу керек. *Ең бастысы, тағы бір артықшылығы, бұдан басқа, басқаша айтқанда, соған қарамастан, сөйтсе де, көпшіліктің пікіріне қарамастан, сонда қалай, оған қоса* т.б. клишелер арқылы ойды жалғастырып, негізгі позицияны осы жерде толық көрсету керек.

Қорытынды бөлімде қай позицияны таңдайтыныңды анықтап ал. Бастысы кіріспені қызықты етіп жазуға тырыс. Оқырманның көзі алдымен кіріспеге түседі, содан кейін негізгі бөлімде не айтылатыны жайлы тезистік сөйлем жаз. Тезистік сөйлемдегі ойды негізгі бөлімде тарқатып, аргументтермен дәлелдеуге тырыс. Негізгі бөлімде *ең маңыздысы, ең негізгісі, біріншіден, екіншіден, сонымен қоса, тағы бір артықшылығы, тағы бір кемшілігі, бұдан басқа, мысалы, мәселен, қарсы келушілердің пікірінше, көпшіліктің пікіріне қарамастан т.б.*

Оқырманға ой тастау, талқыланған мәселенің екіжақты шешімін ұсыну үшін қорытынды ой жазу міндетті. *Қорытындылай келе, жоғарыда айтылғандай, кейбір кемшіліктеріне қарамастан, қарастыру керек деп ойлаймын* т.б. деген сөз тіркестерімен қорыту өте маңызды. Соңында өз позицияңның қай жағына шыққаныңды жеткізу оқырман үшін де маңызды екені ұмытпа. Төменде келісу–келіспеу эссесінің бірнеше тақырыптары мен бір үлгісі берілген.

Тақырыптар: 1) «Мектебіңізде химия–биология апталығы болады. Апталық аясында өтетін эссе байқауына «Дәрі–дәрмектерді тәжірибеден өткізу үшін жануарларды пайдалану қаншалықты дұрыс?» деген тақырыпта дискуссивті эссе жазыңыз.

2) Ақпараттық технологиялардың дамуына байланысты қағаз кітаптарға деген сұраныс төмендеп бара жатыр. Электрондық кітаптар қаншалықты бейімделген және зиянсыз деп саналса да, олар көзге жүктеме береді. Қалай ойлайсыз, қағаз кітаптар дұрыс па, әлде электронды кітаптар дұрыс па?»

3) «Қазақстандағы кен мен металл өндірушілер – «Қазақмыс», «Қазцинк», «ССГПО», «Қаз-хром», «Қазақстан алюминийі», «Қостанай минералдары», «Қазақалтын», т.б. бірлестіктердің тау–кен және металлургиялық кәсіпорындары. Бұлардың бәрі шетел компанияларының меншігінде. Осымен қаншалықты келісуге болады?»

4) «Мектеп формасын кигісі келмейтін жасөспірімдердің барын бәріміз білеміз. Мектеп формасының болғаны қаншалықты дұрыс?» Осы тақырыпта келісу–келіспеу эссесін жазыңыз.

5) «Сіз газет мақаласынан «Жастар мүмкіндігінше өз жанұясынан ерте кетіп, өз жеке өмірлерін бастау керек» деген мәлімдемені көрдіңіз. Осы мәлімдемеге өз пікіріңізді білдіріп, дискуссивті эссе жазыңыз. [8]

3–тақырыпқа жазылған эссе түрі

Қазақстанның жер қыртысында 90–нан астам пайдалы қазбалар кездеседі. Қатты пайдалы қазбаларды өндірудің жалпы көлемі бойынша еліміз 70–ші, тау–кен державалардың ішінде 17–ші орында тұр. Топырағымыз қазба кен орындарына бай, шикізат өндіру жағынан үздік елдер қатарына кіріп отырсақ та, ауқымды кен мен металл өндірушілеріміздің қаражаты тікелей шет ел азаматтарының қалтасына барып құйылуда. Жер біздікі болғанымен, өнімі халықтың игілігіне жарамауы барлығымызды жабырқатады.

Барлығымызға белгілі жәйт, еліміздің бюджеті негізінен, минералды шикізатты экспорттаудан құралып отыр. Ал осы салада қорымызға бар жоқ дегенде 20%–ы ғана түседі, қарап отырсақ, біз ешқандай жағынан пайдасын көріп отырған жоқпыз. Жан–жақты жарылқап, «бармыз» деп мақтанатын жер қойнауындағы пайдалы қазбаларымыздың шексіз емес екені айдан анық. Қазір осылай жат елдің

азаматтарының жағдайын жақсартып қана қоймай, сонымен қоса біз өз болашақ ұрпағымызға осы байлығымыздың жетуіне күмән қойып отырмыз.

Біріншіден, мамандардың жетіспеушілігі. Жерімізді игеретін өзіміздің кәсіби мамандардың жетіспеушілігінен шет ел инвесторлары бірден осы аймаққа көзін тігіп, өз пайдасын ойлап қалады. Оған мысал – «Қазақмыс», «Қазцинк», «ССГПО», «Қазхром», «Қазақстан алюминии», «Қостанай минералдары», «Қазақалтын», т.б. бірлестіктердің тау–кен және металлургиялық кәсіпорындары.

Екіншіден, мемлекеттің осы мәселені алдын ала болжап, төтеп беретін шешімдерін уақытылы ойластырмаған, тіпті, енді–енді бастау алған кезде де қандай да бір іс–шаралар ұйымдастырмаған. Қазір барлық түп тамырын жайып алған шетел компанияларына қарсы шығу қиынға соғар. Ал дамыған елдерде (Ұлыбритания, Норвегия, Швеция және т.б.) мұнай–газдан мемлекеттің бюджетіне түсетін пайда 80–85 пайызды құрайды. Бұл мәселеге жоғары лауазымды басшылар көңіл аударса екен.

Үшіншіден, еліміздің тарихында қалған көптеген қазақстандық зерттеушілер бұл саланың дамуына көп үлес қосқан. Қаныш Сәтбаев, Шоқан Уалиханов сияқты ұлы ғалымдар жеріміздің көркін көрсетіп қана қоймай, оның байлығына аса мән берген. Сондықтан еліміздегі адамдар, осы салада оқып жатқан болашақ мамандар еліміздегі бірлестіктердің тау–кен және металлургиялық кәсіпорындарының дамуына үлкен үлес қоса алады.

Жоғарыда айтқан ойларымды қорытындылай келсем, мемлекеттің араласуынсыз бұл мәселені шешу ауырлау болмақ, өз жастарымызға жоғары көтерілуге мүмкіндік беру – «сарқылмас шикізатымыздың» болашағын қарастыру деп ойлаймын. Қазақстан пайдалы қазбаларға толы және оның қадағалау процесіне шетел елдердің кірісуіне мүлдем келіспеймін. Бұл біздің еліміздегі байлық және тек өзіміз қана оларды өндіріп, қолдануымыз керек. Қазақстан тәуелсіз ел болғандықтан, еліміздің дамуы басқа елдерге байланысты болмау керек. Қазба байлықтардың қарғысы атып жүрмесін десек, экономикалық дамудың озық үлгісін көрсетіп жатқан әлемдік тәжірибеде табиғи ресурстары аз немесе мүлдем тапшы Сингапур, Оңтүстік Корея, Жапония елдерінен үлгі алайық. (Насырова Наргиз, 9–сынып оқушысы) [9]

Эссенің бұл түрінде оқушы академиялық білімін кеңінен қолданады, өзінің жеке позициясын көрсетеді. Арнайы клишелер мен терминдерді қатар қолдана отырып, көтеріліп отырған мәселемен келіспейтін позициясын санамалап, анық жеткізеді, фактілермен дәлелдеп, оқырманның көзін жеткізеді.

Келісу–келіспеу эссесі оқушының қоғамда орын алып жатқан түрлі пікірлерге, таластарға атсалысуын, өз ойын дәлелдеп жеткізуге көмектесетін, олардың пікірталасқа түсе алу қабілетін шыңдайды, жетілдіреді. Оқушыға ұсынылатын пікірдің, аргументтің сенімді, шынайы екенін үйретіп отыру маңызды.

Әдебиеттер тізімі:

1. «Толковый словарь иноязычных слов» Крысин Л.П. 2006
2. Семей қаласының Шәкәрім атындағы мемлекеттік университетінің хабаршысы. Семей–2019
3. Эссе және оның түрлері • Martebe.kz білім сайты
4. Қабдолов З. Сөз өнері. –Алматы, Өлке, 2014.
5. «Назарбаев Зияткерлік мектептері» ДББҰ (НЗМ) оқу бағдарламасы. 9–сынып
6. Ерназарова З.Ш. Студенттің жазылым іскерлігін қалыптастыру кәсіби тілді меңгерудің құрамдас бөлігі ретінде // Қазақ тілін оқытудың заманауи әдіснамасы: үдеріс, сапа, жетістік.Ғылыми – практикалық конференция. ҚазХҚжӘТУ , 27 сәуір, 2012.
7. Ерназарова З.Ш. Эссе түрлері. Оқу–әдістемелік құрал. – Алматы: Bilimsema баспасы, 2019.
8. Кабденова С.К., Уразғалиева С. Б., Рустемова Ж.Ж. Қазақ тілі пәнінен сыртқы жиынтық бағалауға арналған әдістемелік көмекші құрал. Астана. 2022 ISBN 978–601–348–430–3
9. Оқушы жұмысы

ӘӨЖ 37.004.31

ГЕОГРАФИЯНЫ ОҚЫТУДА АКТ ҚОЛДАНУ

Казисова Дина Досымбековна

Ш. Уәлиханов атындағы Көкшетау университетінің магистранты,

Көкшетау қ., Қазақстан

E-mail: dkazisova@gmail.com

Аңдатпа

Мақалада ақпараттық–коммуникациялық технологияларды пайдалануды қамтитын білім беруді ақпараттандырудың маңыздылығы ұсынылған. Сондай–ақ географияны неғұрлым тиімді оқыту үшін қажетті АКТ қолданудың кейбір тәсілдері ұсынылған. Сондықтан компьютерлік технологияларды қолдану оқу материалын қолжетімді және қызықты етеді, білім алушылардың практикалық және конструктивтік білімін қалыптастырады.

Түйінді сөздер: ақпараттық–коммуникациялық технология, білім беру, ақпараттандыру, құралдар.

Аннотация

В статье представлена важность информатизации образования, что включает в себя использование информационно–коммуникационных технологий. Так же представлены некоторые способы применения ИКТ, которые необходимы для более эффективного обучения географии. Потому, применение компьютерных технологий делает учебный материал более доступным и интересным, формирует у учащихся практические и конструктивные знания.

Ключевые слова: информационно–коммуникационная технология, обучение, информатизация, средства.

Abstract

The article presents the importance of informatization of education, which includes the use of information and communication technologies. Also presented are some ways to apply ICT, which are necessary for more effective geography training. Therefore, the use of computer technology makes educational material more accessible and interesting, forms practical and constructive knowledge among students.

Key words: information and communication technology, training, informatization, instrument.

Қазіргі уақытта әлемнің көптеген елдері ақпараттық–коммуникациялық технологияларды кеңінен қолдану арқылы білім беру жүйесін жаңартуға ұмтылуда, бұл бүгінгі таңда оқытудың жаңа перспективалары мен ерекше мүмкіндіктерін ұсынады. Ақпараттық–коммуникациялық технологиялар мен қызметтің жаңа үлгілерін өзімен бірге алып келе жатқан адам өмірінің барлық салаларындағы түбегейлі өзгерістер әлемдік қауымдастықтың жаңа әлеуметтік талаптарымен бірге ақпараттық қоғамның сұранысына сай келетін сауаттылықтың мүлде басқа деңгейін талап етеді. Ал ол үшін ғылыми білімді меңгерудің принципті жаңа технологиясын, оқыту мен оқудағы жаңа педагогикалық тәсілдер, жаңа оқу курстары мен оқыту әдістерін жасау қажет. Осының барлығы оқушылардың интеллектісін белсендіруге, олардың шығармашылық және ақыл–ой қабілеттерін қалыптастыруға және ақпараттық қоғамның толыққанды мүшесі – жеке тұлғаның тұтас дүниетанымын дамытуға ықпал етуі тиіс. Соның нәтижесінде білім беруді ақпараттандыру жүріп жатыр.

Білім беруді ақпараттандыру деп оқу процесіне ақпараттық–коммуникациялық технологияларды әзірлеу және енгізу бойынша мақсатты іс–әрекеттер түсініледі. Атап айтқанда, қазіргі ақпараттық қоғамда азаматтарды өмірге және белсенділікке дайындау; ақпараттық–коммуникациялық технологияларды кеңінен қолдану негізінде мамандардың жалпы білім беру және кәсіптік даярлығының сапасын арттыру; мұғалімдердің жұмыс сапасын арттыру, ақпараттық–коммуникациялық техноло–гияларды қолдану негізінде жаңа білім беру технологияларын әзірлеу және енгізу [1].

География күрделі ғылым бола отырып, жаратылыстану, техникалық және гуманитарлық салалармен тығыз байланыста. Басқа ешбір пән сияқты география үнемі жаңаруды қажет етеді. Сонымен қатар, физикалық география, басқа геоғылымдар сияқты, білім беру мазмұны жағынан тұрақты болып қала берсе, ал экономикалық және әлеуметтік география барлық ең қиын нәрселерді – өңдеу, талдау және динамикалық әлем туралы жаңа ақпаратты студенттерге беруді қамтиды. Бүгінгі таңда географияны оқытудағы заманауи педагогикалық мәселелерді шешуді ақпараттық және компьютерлік технологияларсыз елестету мүмкін емес.

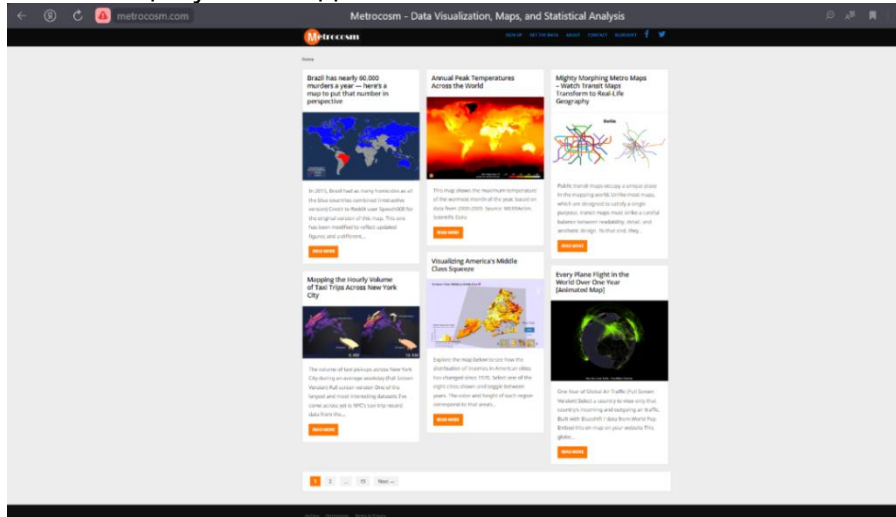
Оқу процесінде әртүрлі ақпараттық–коммуникациялық технология құралдарын әртүрлі мақсатта қолдануға болады:

Біріншіден, білім алушылардың жеке ерекшеліктерін, оқу пәндерінің мазмұнын, формаларын, қарқыны мен деңгейлерін кең таңдауын барынша ескеріп, студенттердің шығармашылық әлеуетін ашу.

Екіншіден, қызықты өзіндік жұмыстар үшін (оқу пәнінің жекелеген тақырыптары мен бөлімдері бойынша интерактивті кестелер, плакаттар және басқа да цифрлық білім беру ресурстарын құру, жеке шағын тесттер, презентациялар, кроссвордтар құру және т.б.

Үшіншіден, электронды және ақпараттық ресурстарды оқу–тәрбие процесін оқу–әдістемелік қамтамасыз ету ретінде пайдалануға болады. Оқытушы сабаққа дайындалу барысында, жаңа материалды түсіндіруде, алған білімін бекітуде, білім сапасын бақылау барысында тікелей АКТ–ның әртүрлі оқу құралдарын пайдалана алады: компьютерлік тесттер білімді бақылау мен бағалаудың әртүрлі түрлерін жүзеге асыру үшін пайдаланылуы мүмкін. Осындай қол тиімді және ыңғайлы платформалардың бірі Google Docs. Оның көмегімен сауалнама, тест, іс–шараға тіркелу сияқты қызметтер жасауға болады. Сонымен қатар Quizizz платформасын атап өткені жөн, online сервис арқылы немесе мобильді қосымшаны жүктеу арқылы қолдануға болады. Тегін нұсқаның мүмкіндіктері: сайтта басқа мұғалімдер жазған әртүрлі тесттер бар, өзіңізге сәйкес келетін нәрсені тауып, материалдарды пайдалана аласыз [2].

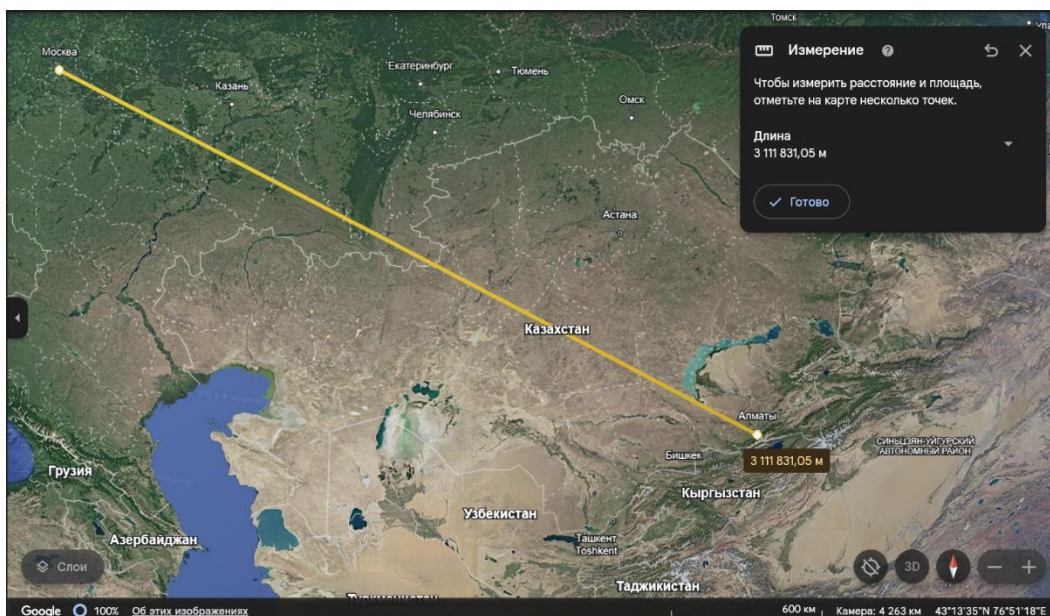
Географияны оқыту процесінде жиі ілеспе көрнекі құралдарды (мысалы, карталар, диаграммалар) өзгерту қажеттілігі туындайды. Мұндай жағдайларда компьютерлік презентациялар мен слайд–шоуларды қолдану өте тиімді [3]. Оқытушы тек оқулық немесе Интернет ресурстарында жарияланған ақпаратты пайдалана отырып, презентацияны көрсетіп қана қоймай, ақпаратты визуализациялауға болатын сілтемелерді қолдану мүмкіндігін ерекше атап айтуға болады. Оған <http://metrocosm.com/> жатқызуға болады.

Сурет 1. Metrocosm сайтының басты беті

География курсыңда оқытылатын объектілердің көпшілігі қашықтығына, үлкен немесе кішігірім болуына, сирек кездесетіндігіне байланысты студенттер бақылай алмайды, сондықтан идея мен ұғымды қалыптастыру үшін көрнекіліктің маңызы өте зор.

АКТ деректерінің маңызды құрамдас бөлігі – электронды карталар, олар тек визуализация құралы ретінде ғана емес, сонымен қатар географиялық білімнің қайнар көзі ретінде де қызмет етеді. Мысалы, Google Maps, Google Earth сияқты сервистерін қолдануға болады (Сурет 2).

Сурет 2. Google Earth сервисінде қашықтықты өлшеу мысалы

Географияны оқытуда қызығушылық пен көрнекілік, ізденуге, зерттеуге құштарлық атмосферасын қалыптастырудың маңызы зор.

Мультимедиялық технологиялардан басқа, желіде басқа АКТ құралдары бар – электрондық пошта, тарату тізімдері, жаңалықтар топтары, чат. Нақты уақыт режимінде байланыс орнатуға арналған арнайы бағдарламалар жасалды, бұл байланыс орнатылғаннан кейін пернетақтадан енгізілген мәтінді, сонымен қатар дыбысты, кескінді және басқа файлдарды жіберуге мүмкіндік береді.

Бұл бағдарламалар қашықтағы пайдаланушылардың бірлескен жұмысын ұйымдастыруға мүмкіндік береді (мысалы, қашықтықтан оқыту).

АКТ–ның салыстырмалы түрде жаңа құралы – интернет–телефония өте белсенді дами бастады. Сондай–ақ, Интернет арқылы арнайы жабдықтар мен бағдарламалық қамтамасыз етуді қолдана отырып, аудио және бейнеконференцияларды жүргізуге болады.

АКТ желілік құралдарының көмегімен оқу–әдістемелік және ғылыми ақпаратқа кеңінен қол жеткізуге, жедел консультациялық көмекті ұйымдастыруға, ғылыми–зерттеу қызметін модельдеуге, нақты уақыт режимінде виртуалды оқу сабақтарын (семинарлар, дәрістер) өткізуге болады.

Зерттелетін материалдың негізгі көлемін сақтауға және беруге мүмкіндік беретін қуатты технология–бұл компьютерлік желілерде таратылатын және CD–ROM–да жазылған электронды басылымдар.

Олармен жеке жұмыс материалды терең игеруге және түсінуге мүмкіндік береді. Дәстүрлі кітаптан айырмашылығы, білім беру электрондық басылымдары

материалды динамикалық графикалық түрде ұсынуға мүмкіндік береді, бұл оқушылар үшін көрнекі және қызықты [4].

Сонымен, И.Г. Захарова өзінің "білім берудегі ақпараттық технологиялар" атты жұмысында АТ–ны қолданудың оң жақтары деп санайды:

1. АТ–ны пайдалану қашықтықтан білім беру жағдайында да оқытушы мен білім алушы арасында тығыз өзара іс–қимылды қамтамасыз етуге көмектеседі. АТ ең кең мүмкіндіктерді ұсынады. Шығармашылық процестің сипаттамасы, оның нәтижелері электронды конференцияда ұсынылуы және талқылануы, электронды басылымда жариялануы, оқу орнының веб–сайтында орналастырылуы мүмкін. Мысалы, қолжазба тақырыптық журналдардың орнына (тарихи, әдеби және т.б.) тек жоғары оқу орындарында ғана емес, сонымен қатар көптеген мектептерде, гимназияларда, лицейлерде электронды журналдар пайда болады, олар үшін көбейту мен таратуда проблемалар жоқ. Әрбір тілек білдіруші олардың материалдарымен Internet арқылы, ал оқу орнында өзінің Web–сайты болмаған жағдайда – жергілікті желі арқылы таныса алады.

2. АТ білім беру ортасының мүмкіндіктерін әртүрлі бағдарламалық құралдармен де, білім алушылардың шығармашылығын дамыту әдістерімен де кеңейтеді. Мұндай бағдарламалық жасақтамаға модельдеу бағдарламалары, іздеу, зияткерлік оқыту, сараптамалық жүйелер, іскери ойындарды өткізуге арналған бағдарламалар кіреді. Шын мәнінде, барлық заманауи электронды оқулықтар шығармашылық ойлауды дамытуға баса назар аударады. Осы мақсатта олар эвристикалық, шығармашылық сипаттағы тапсырмаларды ұсынады, оларға нақты жауап беру мүмкін емес сұрақтар қойылады және т. б. Коммуникациялық технологиялар шығармашылық белсенділікті белсендіретін әдістерді жаңаша жүзеге асыруға мүмкіндік береді.

3. Білім беру ортасының жаңа мазмұны білім алушының білім құмарлығын ынталандыру үшін қосымша мүмкіндіктер жасайды. Осындай ынталандырудың бірі – Интернет ғаламдық желісінің кең мүмкіндіктерінің арқасында электронды кітапханаларға (ғылыми–техникалық, ғылыми–әдістемелік, анықтамалық және т.б.), мәдени, ғылыми және ақпараттық орталықтардың интерактивті мәліметтер базасына, энциклопедияларға, сөздіктерге қол жеткізу мүмкіндігі. Internet арқылы білім алушы оны қызықтырған мәселе бойынша тек өзінің тәлімгеріне ғана емес, сонымен қатар жетекші отандық және шетелдік мамандарға да жүгіне алады, оны электрондық конференцияда немесе чатта талқылауға шығара алады. Әлемдік ақпараттық кеңістікке біріктірілген білім беру ортасында ұсынылатын ақпараттың әртүрлілігі мұғалімге студенттерді зерттелетін мәселенің мәніне өз көзқарасын іздеуге бағыттауға көмектеседі. Виртуалды ғылыми зертханаларда жұмыс істеу, модельдеу бағдарламаларының көмегімен компьютерлік эксперименттер жүргізу мүмкіндігі студенттердің қызығушылығын дамытуға, іздеу–зерттеу қызметіне қызығушылықты арттыруға көмектеседі [5].

Қорытындылай келе, білім алушылардың танымдық қабілеті мен белсенділігін дамыту үшін, пәнді оқытуда инновациялық технологияларды пайдалануға тікелей байланысты. Яғни, білім алушылар жаңа ақпараттық технологияларды қолдану материалдың мазмұнын айтарлықтай тереңдете алады, ал көрнекі материал оқыту кезінде географиялық материалды игеруде оқушылардың практикалық дағдыларын қалыптастыруға айтарлықтай әсер етеді.

Әдебиеттер тізімі:

1. Рыжко К.В. Использование информационно–коммуникационных технологий на уроке географии // От цифровизации к цифровой трансформации. Челябинск, 2022. С. 229–232.
2. Кучерова С.Ф. Использование ИКТ–технологий в процессе преподавания географии. Новосибирск, 2016. –110 с.

3. Аджамоглян А.А. Информационные и коммуникационные технологии как средство повышения эффективности преподавания географии // Молодой учёный. –2015. –№12 (92). URL: <https://moluch.ru/archive/92/19957/>

4. Роберт И.В. Распределенное изучение информационных и коммуникационных технологий в общеобразовательных предметах // Информатика и образование. – 2001. – №5.

5. Захарова И.Г. Информационные технологии в образовании: Учеб. пособие для студ. высш. пед. учеб. заведений. – М.: Издательский центр «Академия», 2003. – 192 с.

ӘӨЖ 377.45

ЕРЕКШЕ БІЛІМ БЕРУ ҚАЖЕТТІЛІКТЕРІ БАР ОҚУШЫЛАРМЕН САБАҚ БАРЫСЫНДА ІТ КВАНТУМ ӘДІСТЕМЕСІН ҚОЛДАНУ

Капан Асель Нурлыбекқызы

Тарих пәнінің мұғалімі

Қостанай облысы әкімдігі білім

басқармасының «Рудный қаласы білім бөлімінің

Д. Карбышев атындағы № 14 жалпы

білім беретін мектебі» КММ

Утегенова Айнур Жаксылыковна

Қазақ тілі мен әдебиет мұғалімі

Мұса Шожанов атындағы

№2 жалпы білім беретін мектеп

Жітіқара қаласы

E-mail: assel461@mail.ru

Аңдатпа

Арнайы білім беру қажеттіліктері бар оқушылардың оқу мен үдерістері тең мүмкіндіктерге ие болуын қамтамасыз ету үшін қосымша қолдауды және бейімделген білім беру стратегияларын қажет ететін әртүрлі тарихи, интеллектуалдық, әлеуметтік немесе эмоционалдық сипаттамалары білім беру жүйесіндегі ерекше білім беру қажеттіліктерін түсіну мен шешу қарастырылады.

***Түйінді сөздер:** арнайы білім беру, ғылыми – педагогикалық кеңес беру түрлері, Іт квантум, кейс.*

Аннотация

Понимание и удовлетворение особых образовательных потребностей в образовательных системах с различными историческими, интеллектуальными, социальными или эмоциональными характеристиками, которые требуют дополнительной поддержки и адаптированных образовательных стратегий, чтобы гарантировать, что учащиеся с особыми образовательными потребностями имеют равные возможности для обучения и процессов.

***Ключевые слова:** специальное образование, виды научно-педагогической консультации, объем ИТ, кейс.*

Abstract

Understanding and addressing special educational needs in educational systems with different historical, intellectual, social or emotional characteristics that require additional support and adapted educational strategies to ensure that students with special educational needs have equal learning opportunities and processes.

***Key words:** special education, types of scientific and pedagogical consultation, scope of IT, case.*

Білім беру қабырғасында тарих сабағының маңыздылығы көптеген пән аралық салаларға тиіс. Тарих сабағы оқушылардың мемлекеттің, сонымен қатар өзге мемлекеттердің, халықтардың, ұлттардың мәдениетін, өзге жаңа үйлесімдердің жайлы

ақпарат алуға және олардың бір-бірімен байланыстарын, сонымен қатар адамгершілікке қолдау көрсетуге көмек көрсетеді. Тарих ғылымдарының докторы, профессор Аманжол Күзембайұлының «Тарихи санасы жоқ адам ешқашан патриот бола алмайды» сөздерінде ашық атап өткен [1]. Бұл дегеніміз мектеп қабырғасында тарих сабағына аса маңызды назар аудару қажет, бірақ бүгінгі таңда өзекті проблемалардың бірі ол ерекше білім беру қажеттілігі бар оқушылармен жұмыс. Себебі, ақпарат көзі мол толыққанды болғанымен оқушының қызығушылығын арттыру аса жүйелі проблемалардың бірі болып келеді.

Арнайы білім беру қажеттіліктері – оқушылардың оқу мен үдерістері тең мүмкіндіктерге ие болуын қамтамасыз ету үшін қосымша қолдауды және бейімделген білім беру стратегияларын қажет ететін әртүрлі тарихи, интеллектуалдық, әлеуметтік немесе эмоционалдық сипаттамалары білім беру жүйесіндегі ерекше білім беру қажеттіліктерін түсіну мен шешу аса маңызды. Қазіргі білім беру жүйесінің басты қағидасы ол әрбір оқушының арнайы білім беру біліктілігіне қарамастан, сапалы білімге қол жеткізуге құқығы бар екенін білдіреді. Осы қажеттіліктерді түсіну және шешу әділетті оқу ортасын құруға көмектеседі. Бейімделген әдістер мен тәсілдер бар оқушыларға өз әлеуетін тарих пәнінде дамытуға және оқу мен өмірде табысқа жетуге мүмкіндік береді. Бұл тыңдаушылардың өздері үшін де, жалпы қоғам үшін де маңызды, өйткені ол жұмыс күшінің жақсырақ және әртүрлі болуына ықпал етеді [2].

Ерекше білім беру қажеттіліктері бар оқушылар үшін Қазақстан тарихын оқуда бірқатар қиындықтар туындауы мүмкін. Олардың кейбіреулері мыналарды қамтиды:

1. Ерекше білім беру қажеттілігі бар оқушылар бейімделген ақпаратты нысанда қол жетімді болмауы немесе оқу материалдары, дереккөздер қарастыру барысында қиындықтарға тап болуы мүмкін.

2. Мәтіндерді оқу және түсіну қиынға соғады: Оқу оқулықтары мен тарих материалдарында көбіне күрделі тіл мен көп көлемдегі мәтіндер болады, әсіресе мәтіндерді оқу мен түсінуге қиындық туғызуы мүмкін.

3. Дерексіз ойлау: Тарихты оқу абстрактілі ойлау және талдау қабілетін талап етеді.

4. Оқиғаларды және фактілерді есте сақтау қиын болуы мүмкін, бұл олардың пән бойынша үлгеріміне әсер етуі мүмкін.

5. Тақырыптарға сезімталдық Тарихтағы кейбір тақырыптар ерекше білім беру қажеттілігі бар оқушылар үшін сезімтал және эмоционалды түрде зарядталуы мүмкін және бұл оқуды қиындатады.

Осы қиындықтарды жеңу басты мақсат, табысты оқуын қамтамасыз ету үшін Қазақстан тарихы әрбір оқушы үшін ең жақсы оқу ортасын қамтамасыз ету үшін мұғалімдер, арнайы білім беру мамандары және ата-аналар бірлесіп жұмыс істейтін білім беру ортасын қажет етеді [3].

Бүгінгі таңда ІТ технологиясы жаңа қарқында дамып жатыр. Тарих пәні пәнаралық байланысты ұстау арқылы ерекше білім берудегі қажеттілігі бар оқушылармен қол жетімді, әрі оқушының пәнге деген қызығушылығын артуға мүмкіндік беруге болады. Бұл желіде информатика пәнінің байланысы ІТ квантум әдістемесін қолдану Қазақстан тарихы сабақтарында ерекше білім беру қажеттіліктері бар оқушыларды қолдау үшін жаңа жол. Бұл әдістеме оқушылардың қызықты іс-шараларды жасауға, ішкі білімін арттыруға, ақпаратты жаңа технологияларға саралауға көмек көрсету үшін пайдаланылады [4]. ІТ квантум әдістемесін қолдану үшін келесі құрылмалар мен мәселелер керек:

1. WEB-сайттар жасау: Оқушылардың тарихтың ақпараттарын саралау үшін арнайы web-сайттарды жасау мүмкіндігін үйрету. HTML, CSS және JavaScript тілдерінің қызықтылықтарын жасау курстары өтініш болуы мүмкін.

2. Видео жасау: Оқушылар тарихтың маңызды оқиғаларын ашық нұсқаулармен жасауға қатыса алады. Бұлдарды жасау үшін сценарийді жазу, видеороликті жүргізу және редакциялау үшін бейне жасау технологияларын оқыту мүмкін.

3. Апликацияларды жасау: Мобильді қосымшаларды жасау және оқушылардың тарих білімін арттыру үшін оларға қолдау көрсету мүмкін. Қазақстан тарихы мен мәдени орындар үшін жасалатын апликацияларды құру мүмкін.

4. Тарихтың интерактивті жариялары: Интерактивті жариялар, 3D модельдер және мультимедиа қолдану оқушылардың тарихтың ерекшеліктерін жаңа білімдермен таныту үшін пайдалы болады.

5. Онлайн почталарды қолдану: Google Docs, Google Slides және подкасттарды жасау үшін Audacity және Anchor темасының оқытуын қолдану пайдалы болады.

Құрылмаларды жасау және пайдалану арқылы, оқушылар тарихты оқу үрдісінде өзге мамандықтарда, өзге білім деңгейлерінде және өз ұйымының қойылмалық ішкі жасақтарында да қолдау көрсете алады. Қазақстан тарихын оқытуда көрнекі және аудиовизуалды құралдарды пайдалану оқу үдерісін айтарлықтай жақсартып, материалдарды оқушыларға қолжетімді әрі қызықты етуге мүмкіндік береді. Карталар, фотосуреттер және иллюстрациялар сияқты көрнекі материалдары талқыланған тарихи оқиғалар мен орындарды елестетуге IT квантум әдісі көмектеседі. Сонымен қатар, оқушыларға тарихи карталарды, уақыт кестелерін және диаграммаларды зерттеуге мүмкіндік беретін интерактивті IT квантум әдістерінің ресурстарын пайдалану білім саласына зор үлес қосады. Бұл оларға оқиғалардың хронологиясы мен байланысын жақсырақ түсінуге көмектеседі. Қазақстан тарихындағы маңызды оқиғалар мен кезеңдерді көрсететін қысқа бейнелер мен аудио, IT квантум әдісінде заңды сақталған виртуалды мұражайлар, білім беру ойындары және оқытуды байытатын интерактивті тесттер сияқты көптеген интерактивті онлайн ресурстарды ұсынады.

Көрнекі және аудиовизуалды құралдарды пайдалану оқуды байытып, оны қызықты етіп қана қоймайды, сонымен қатар, әсіресе көрнекі және есту қабілеті бар оқушылар үшін жақсы оқуға ықпал етеді. Ерекше білім беру қажеттіліктері бар оқушылармен Қазақстан тарихы сабақтарында әдістерді қолдану әрбір жағдайға жеке көзқарас пен бейімделуді талап етеді [5]. Міне, осындай сабақтарда әдістерді қалай қолдануға болатынының бірнеше нақты жағдайлары:

Көру қабілеті бұзылған оқушыларға көрнекі құралдарды пайдалану:

- Кейс: Көру қабілеті шектеулі оқушы.

-Әдістеме: IT квантум әдісі мен Брайль карталары, тактильді суреттер мен модельдер, үлкейтілген қаріптер.

-Сипаттама: Көру қабілеті шектеулі оқушыларға Қазақстанның географиялық ерекшеліктерін физикалық түрде сезінуі үшін Брайль форматында бейімделген карталар мен материалдарды, сондай-ақ тактильді суреттер мен модельдерді қамтамасыз етіңіз.

Есту қабілеті бұзылған студенттерге арналған аудиожазбалар және аудио сабақтар.*

- Жағдай: Есту қабілеті нашар оқушы.

- Әдістеме: IT квантум әдісінде жасалған аудио платформалар мен дәріс сабақтары.

-Сипаттама: Қазақстан тарихындағы маңызды оқиғалар туралы әңгімелері бар аудио жазбалар жасаңыз, оны студент үй тапсырмасын орындау кезінде немесе мектепте құлаққап арқылы тыңдай алады.

Қорытындылай келе, ерекше білім беру қажеттілігі бар оқушылар деңгейі бірегей екенін және араласу олардың нақты қажеттіліктері мен қабілеттеріне бейімделуі керек екенін есте ұстаған жөн. Арнайы білім беру мұғалімдерімен және ата-аналармен ынтымақтастық жеке білім беру стратегияларын әзірлеу және енгізуде де пайдалы болуы мүмкін. Ерекше білім беру қажеттіліктері бар оқушы Қазақстан тарихын оқытуда IT квантум платформасын дамыту мен қолдану бірқатар маңызды нәтижелер мен жетістіктерге әкелуі мүмкін. Бейімделген әдістер ерекше білім беру қажеттіліктері бар оқушылар оқу материалын жақсы түсінуге және меңгеруге көмектеседі. Бұған жеңілдетілген мәтіндер, визуализациялар, аудио материалдар және ақпараттың анық және қолжетімді ұсынылуына ықпал ететін басқа да құралдар болуы мүмкін. Қазақстан тарихы пәніне деген қызығушылықты интерактивті және мультимедиялық әдістерді көбірек қолдану арқылы арттыруға болады. Оқушы сабаққа көбірек қатысып, бақыттырақ оқи алады. IT квантум әдісін қолдану білім беру ортасын құруға ықпал етеді, мұнда әрбір оқушы, соның ішінде ерекше білім беру қажеттіліктері бар оқушылар өз құрдастарымен бірге оқи алады және өзін қамтылғанын сезіне алады. Бейімделетін әдістерді қолдана отырып, ерекше білім беру қажеттіліктері бар оқушылар жоғары жетістіктерге қол жеткізе алады және оқу материалын тиімдірек меңгереді. Бұл өзін-өзі бағалауды және өзіне деген сенімділікті арттыруға көмектеседі. Аталмыш әдістер ерекше білім беру қажеттіліктері бар оқушы әлеуметтік интеграциясына ықпал етеді, өйткені олар басқа оқушылармен оңай араласады және өзін білім беру қоғамдастығының толық мүшесі ретінде сезіне алады [6]. Бұл нәтижелер мен жетістіктер Қазақстан тарихын оқытуда ерекше білім берудің және

бейімделген әдістемелердің маңыздылығын көрсетеді, өйткені олар әрбір оқушының білім беру тәжірибесі мен жетістігін арттыруға ықпал етеді.

IT квантум әдістерін ерекше білім беру қажеттіліктері бар оқушылардың білімге қолжетімділігін арттыруға, олардың қажеттіліктеріне байланысты кедергілерді жоюға көмектеседі. Олар бұрын болмаған оқу материалдары мен процестеріне қол жеткізуді қамтамасыз етеді. Бейімделген әдістер арнайы білім беру қажеттіліктері бар оқушыларға олардың қызығушылықтарын, дарындарын және әлеуетін дамытуға көмектеседі. Олар әр оқушыға өзінің ерекше тұлғасын ашуға мүмкіндік береді. Жалпы алғанда, Қазақстан тарихын оқытуда бейімделген әдістемелер ерекше білім беру қажеттіліктеріне қарамастан барлық оқушыларға білім алуға тең мүмкіндіктері мен білім жетістіктерін қамтамасыз етуде шешуші рөл атқарады. Оқушылардың осы категориясы үшін білім берудегі жаңа әдістерді дамыту және зерттеуді жалғастыру олардың табысы мен дамуын қамтамасыз ету үшін өте маңызды. Бұл білім беру бағдарламаларын олардың қажеттіліктеріне сәйкес келтіруге көмектеседі және оқу сапасын арттырады.

Әдебиеттер тізімі:

1. https://baq.kz/tarihi-sanasy-zhok-adam-eshkashan-patriot-bola-almaydy-amanzhol-kuzembayuly_264532/
2. Я. Харди и С. Вудкок, научная статья: «Политика инклюзивного образования: дискурсы о различиях, разнообразии и дефиците» 2014 г. З. Т. Бут, «Истории исключения: естественный и неестественный отбор» 1996 г.
3. Д. Митчелл, Эффективные педагогические технологии специального и инклюзивного образования, 2009 г.
4. <https://ru.wikipedia.org/wiki/Квант>
5. Горберг Г.С. Информационные технологии [текст] / Г.С. Горберг, А.В. Зафиевский, А.А. Короткин. – М.: Академия, 2004. – 231 с
6. Алехина, С.В. «Инклюзивное образование: от политики к практике» / Алехина, С.В. // Психологическая наука и образование. – 2016. – Том 21. – №1. – С. 136–145.

ӘОЖ 74.202.15

ҚАЗАҚ ӘДЕБИЕТІ САБАҒЫНДА ЦИФРЛЫҚ РЕСУРСТЫ ҚОЛДАНУ

Капарова Асел Махмұтовна

қазақ тілі мен әдебиеті пәнінің мұғалімі
Қостанай облысы әкімдігі білім басқармасының
«Арқалық қаласы білім бөлімінің
Ш.Уәлиханов атындағы
№1 жалпы білім беретін мектебі» КММ
E-mail: asel7719@mail.ru

Аңдатпа

Мақалада білім алушылардың алға ілгерілуіне көмектесетін тапсырмаларды, интерактивті жаттығуларды түрлі оқыту платформаларында әзірлеудің жолдары және цифрлы сабақтың құрылымы туралы айтылады.

Түйінді сөздер: оқыту платформалары, интерактивті жаттығу, цифрлы сабақ

Аннотация

В статье рассматривается, как разрабатывать задачи, интерактивные упражнения на разных платформах обучения и как структурировать цифровой урок, чтобы помочь учащимся прогрессировать.

Ключевые слова: образовательные платформы, интерактивное обучение, цифровые уроки

Abstract

The article discusses how to develop tasks, interactive exercises on different learning platforms and how to structure a digital lesson to help students progress.

Key words: *educational platforms, interactive learning, digital lessons*

Әлем цифрлық дәуірге қадам басқанда, мектептер де бұл өзгерістен шеттен тыс қалмайды. Мұғалім өзінің сабағында оқу мақсатын жүзеге асыру үшін, әрі білім алушының алға ілгерлеуіне мүмкіндік туғызу үшін әр сабағын түрлендіріп жоспарлайды. Жаңа білімді беруді презентация, слайдтар жасау, видео, ән қолдану жаңалық емес. Себебі сандық технология осы ғасырдың білім берудегі талабына айналды. Мұғалім білім беруде инновациялық технологияны ұтымды қолданып қана қоймай, техниканың көз ілеспейтін жылдамдықпен дамуында түрлі платформадағы оқыту түрлерін меңгереді. Цифрлық білім беру ресурстары сабақ барысында жаңа тақырыпты меңгертуде, үй тапсырмасын тексергенде, бекіту, практикалық сәттерде қажетті, әрі уақытты ұтымды пайдалануда таптырмас құрал болып отыр. Қазіргі балаға оқу материалын фотосуреттер, бейнематериалдар, рөлдік ойындар, пікірталас арқылы меңгертуде осыларды қағаз түрінен цифрлық ресурстармен меңгертсек әлдеқайда жеңіл, қызықты, ұтымды, бағалау критерийі мен нәтижеге апарады [1,б.1].

Қазақ тілі мен әдебиеті сабақтарында АКТ–ны тиімді қолданғанда байқағаным: сабақтың оқу мақсатына сәйкес тыңдалым, оқылым дағдысын қалыптастыруда иллюстрациялық және ақпараттық материалдарды дұрыс пайдаланғанда сабақ сәтті өтеді. Оны оқушылардың кері байланыстары мен рефлексияларынан көреміз. Жиырма үш жылдық тәжірибемде оқытудың көптеген технологияларын сабақта–рымда қолданып, жақсы нәтижелерге жетіп жүрмін. Соның ішінде білім алушыны ерекше қызықтыратын – цифрлық сабақтардың өтуі. Яғни тапсырмаларды түрлі оқыту платформаларында әзірлеу. Сабақта ақпараттық технологияны қалай қолданып жүргенімді көрсетіп, тәжірибеммен бөліскім келеді.

Цифрлы сабақтың құрылымы қысқа мерзімді сабақтың өн бойынан көрініс табады.

АКТ–ны сабақтың әр бөлігінде тиімді қолдануға болатынын дәлелдеуге тырысайын. Қоңырау соғылып, сабақ бастамас бұрын оқушылармен жылы атмосферада ұйымдастырушылық кезеңін өткіземіз. Үй тапсырмасын аз уақытта оқушылардың көпшілігін қамту үшін сұрақтар арқылы сұрауға болады. Бұл кезең үшін bamboozle онлайн–ресурсындағы дидактикалық ойындарын қолданған ұтымды. Мысалы, 9–сыныпта көркем шығарманың идеясы мен тақырыбын түсінуге, шығармадағы кейіпкерлердің әрекетін түсініп, өз көзқарасын білдіруге; кейіпкерлер жүйесін анықтауға байланысты мынадай жұмыстар жүргізуге болады: [2, б. 130]:

«Диафильм» әдісі. Балалар, қазір сіздерге бейнеролик тыңдатамын. Екі рет тыңдап, түсініп отырындар. Бүгінгі сабаққа қатысын анықтап отырамыз.

Кіріспе сұрақтары:

- Бейнеролик кім жайлы?
- Кейіпкерлер жайлы қандай ақпарат білдің?
- Бүгінгі сабаққа қандай қатысы бар деп ойлайсың?

Жаңа сабақты меңгеру барысында алдымен жабық, сосын ашық тапсырмалар дайындаймын. Жабық тапсырмаларды learningapps.org платформасындағы бір жауабы бар,жұпты табу, сәйкестендіру, реттілікті орнату, дұрыс/бұрысын тапқызу арқылы беремін. «Шын\жалған» әдісі. Ақпараттың шын\жалған екенін анықта.

Кесте 1 – Сұрақтарға жауап бер

Ақпарат	Шын	Жалған
Бұл типтегі кейіпкерлерге Есімбекті, Айнабайды жатқызуға болады.	+	
Жаңашыл, білімге құмар жандар ретінде Айнабайды, Шұғаны танимыз.		+
Бұл жастардың қасында Әбдірахман, Айнабай секілді қолдаушылары бар.		+
Бұлардың бәрі де сол заманның келбетін көрсететін бейнелер.	+	
Адамдардың өмірін, тіршілігін көрсете отырып, олардың мінез–құлқын да жеткізген.	+	
Болыстыққа таласамын деп кедейленіп қалған Айнабай бейнесінен де сол заманның кейпін аңғарамыз.		+

learningapps.org арқылы түрлі режимдегі интерактивті тапсырмаларды қолданғанда білім алушылардың сабаққа қызығушылығы артқанын, сонымен қатар өз білімдерін тексере алатынын, ойын арқылы ережені тез меңгеретінін байқаймын.

Сабақты бекіту кезеңінде тест, интерактивті тапсырмалар, ойындарды қолданған дұрыс. Себебі білім алушыға жаңа материалды, оның ішіндегі терминдерді, жаңа сөздер, мақал–мәтел, фразеологиялық ұғымдарды түсінуге жеңіл, әрі оңай болады. Мысалы, жұптық жұмыста «Адасқан әріптер» әдісі арқылы бүгінгі сабаққа қатысты жаңа сөздерді табыңыз деген тапсырманы беруге болады. Бұны оқушы learningapps.org арқылы орындайды. Егер балаға сөздерді табу қиындық тудырса, саралау ретінде жасырынған сөздерді көрсетіп те қоюға болады.

Жауабы:

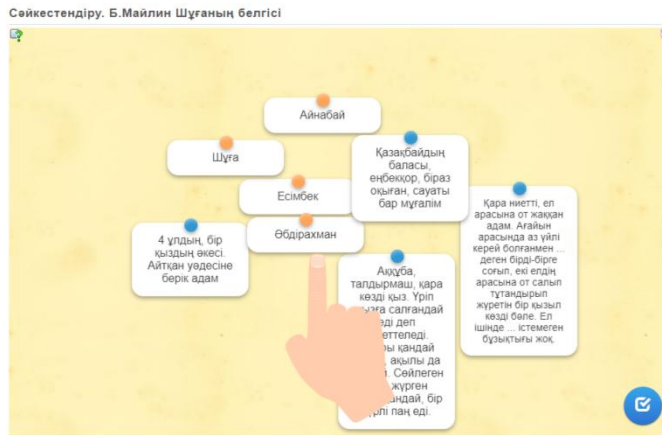
И	М	Ө	Ц	Е	С	М	Ф	Р	Щ	Н	А	Р
У	Д	Л	К	И	А	Ц	Щ	Н	В	Т	Й	
У	Ж	Е	Ъ	Щ	Б	Б	Я	Ф	Ф	Ф	Ы	К
Й	К	М	А	Т	А	М	Р	Ж	Э	Ъ	Х	В
А	Ю	Д	Г	Ц	К	Ұ	П	И	Я	В	В	В
Г	Ж	Ұ	Л	Д	Ы	З	Э	Б	Ю	Ы	Й	Ю
Қ	О	З	Ғ	А	Л	Ы	С	Е	Р	Э	Ж	У
К	С	Ш	Й	Э	А	Ф	Ь	Ю	Э	К	М	И
Ш	П	П	Ы	Л	У	Ч	Т	Т	Э	Н	У	Т
З	Ъ	Ш	З	Е	Ш	Ь	Р	Р	Н	А	Ц	
Р	З	У	Ы	Й	З	А	Ш	Е	К	С	І	З

И	М	Ө	Ц	Е	С	М	Ф	Р	Щ	Н	А	Р
У	Д	Л	К	И	А	Ц	Щ	Н	В	Т	Й	
У	Ж	Е	Ъ	Щ	Б	Б	Я	Ф	Ф	Ф	Ы	К
Й	К	М	А	Т	А	М	Р	Ж	Э	Ъ	Х	В
А	Ю	Д	Г	Ц	К	Ұ	П	И	Я	В	В	В
Г	Ж	Ұ	Л	Д	Ы	З	Э	Б	Ю	Ы	Й	Ю
Қ	О	З	Ғ	А	Л	Ы	С	Е	Р	Э	Ж	У
К	С	Ш	Й	Э	А	Ф	Ь	Ю	Э	К	М	И
Ш	П	П	Ы	Л	У	Ч	Т	Т	Э	Н	У	Т
З	Ъ	Ш	З	Е	Ш	Ь	Р	Р	Н	А	Ц	
Р	З	У	Ы	Й	З	А	Ш	Е	К	С	І	З

Сурет 1

Деңгейлік, өздігінен орындауға арналған тапсырмаларды ресурстарға сілтеме беру арқылы жасатуға болады. Мысалы, 8–сыныпта «Аққулар ұйықтағанда» поэмасын өткенде мынадай тапсырма беруге болады: QR сканерлеу арқылы тапсырманы орындаңдар.

2–тапсырма. Жұптық жұмыс. «Сәйкестендіру» әдісі. Кейіпкерлер бейнесін сәйкестендір. Шығармада берілген кейіпкерлердің бейнесін сәйкестендіреді. Кейіпкерлердің бейнесін табады.

Сурет 2

5–сыныпта зат есімнің мағыналық түрлерін біледі, жалғауларды түрлендіріп қолданады деген оқу мақсатына сәйкес мынадай жұмыстар жүргізуге болады. Жеке жұмыс. «Жұбын тап» әдісі. Берілген зат есімдердің жалпы немесе жалқы есім екенін ажыратады. Грамматикалық тапсырма орындайды.

<https://learningapps.org/view33424811>

Сурет 3

6–сыныпта «Соғыс ұрлаған балалық шақ» тақырыбындағы сабақта шығармада көтерілген мәселені табады, көтерілген мәселенің әлеуметтік рөлін анықтайды деген оқу мақсатына сәйкес «Ойлан, жұптас, пікірлес» шығарма мазмұны бойынша берілген кестені толтыр. [3, б. 101]

<https://wordwall.net/ru/resource/66554143/%d1%81%d0%bf%d0%b8%d0%bd%d0%bd%d0%b5%d1%80>–

Кесте 2 – Ойлан, жұптас, пікірлес

Шығармада көтерілген мәселе анықта	Көтерілген мәселенің әлеуметтік рөлін анықта	Екі сөйлеммен дәлелде

1. Соғыс ұрлаған балалық шақ

2. Жетімдіктің ащы дәмі

Мұғалімнің сұрағы:

1. Өңгімеде қандай ұлы оқиға орын алған?

2. Аяанның балалар үйіне кетуіне сенің көзқарасың қандай?

3. Аяанның балалар үйіндегі өмірі қалай өтті деп ойлайсың?

Оқушылар «Ойлан, жұптас, пікірлес» әдісі бойынша жұпта жұмыс жасайды. Шығармада көтерілген мәселені анықтап, оның әлеуметтік рөлін біледі және екі сөйлеммен дәлелдейді. Жауаптарын спиннер ойыны бойынша береді

Қорыта келе айтарым, мұғалім сабақты қызықты, әрі тартымды, балаға түсінікті етіп өткізу үшін цифрлық ресурстарды өзі жақсы меңгерген, әрі сабақтың кезеңінде оқу мақсатына сай ұтымды құрастыруы керек. Тапсырмаларды цифрлық ресурстарда дайындау үшін материалдың көлемі шектелмеген, бірақ оқушының түсінуіне оңай, жасауына ыңғайлы, қолжетімді болғаны дұрыс. Оқушыға, алдымен, сабақтың материалын мәтін түрінде ұсыну, цифрлы қосымшаларға сілтеме беру, сонымен қатар сабақ материалын мұғалімнің көмегінсіз зерделеу үшін түсінік беретін нұсқаулықтар, бейнероликтер дайындап алу маңызды. Бұл білім алушының цифрлы сабақты қолдануда сабақтың мазмұнын түсіну, әрі қиын тұстарын меңгеру үшін тиімді болады [4, б. 7]. Сабақ құрылымына сай цифрлы ресурстарды қолдану мұғалімге не береді:

- Сандық ресурстарда дайындалған тапсырмалар банкингі жинақталады;
- Оқудағы олқылықтармен жұмыс жасауда уақыт үнемдейді;
- Мұғалімнің цифрлық сауаттылығы дамиды;
- Графикалық редакторды меңгереді;
- Видеомонтаждау дағдысы қалыптасады;
- Программалау негіздерін түсінеді;
- Білім беру порталдарымен, онлайн платформаларымен танысады;
- Мұғалім оқушымен бір толқында жұмыс жасайды;
- Баланы өз пәніне қызықтыра алады;
- Оқушының қабілетін көре алады.

Осы айтылғандарды жинақтай келе айтарым, мұғалім цифрлы ресурстарды сабағында түрлендіріп қолдану арқылы қазіргі заманғы ұстаздың бойынан табылатын дағдыларға қол жеткізе алады.

Әдебиеттер тізімі:

1. Цифрлық сауаттылық – бүгінгі заман талабы. <https://bilimdiler.kz/informatika/31532-cifrlyk-sauattylyk-bugingi-zaman-talaby.html> (13 желтоқсан, 2021 жыл)
2. Т.Н.Ермекова, Ж.К. Отарбекова, Р.Н.Мұнасаева «Қазақ тілі». 5–сынып. – «Арман ПВ» баспасы. – 2019 ж.
3. С.Дәрібаева, Г.Орда, А.Сатылова «Қазақ әдебиеті». 8–сынып. – «Мектеп» баспасы. – 2019
4. Оқушылардың оқу сауаттылығы. Оқу құралы «Назарбаев Зияткерлік мектептері» ДББҰ, «Педагогикалық өлшеулер орталығы» 2017 ж.

УДК 377

ЦИФРОВАЯ ОБРАЗОВАТЕЛЬНАЯ СРЕДА КАК УСЛОВИЕ КАЧЕСТВЕННОЙ ПОДГОТОВКИ БУДУЩИХ СПЕЦИАЛИСТОВ

Каткенов Кусаин Амангельдинович

кандидат педагогических наук, директор
КГКП «Костанайский политехнический высший колледж»,
г.Костанай, Казахстан
E-mail: official@kpvk.edu.kz

Аннотация

В статье на основе исследования понятия цифровая образовательная среда показана актуальность ее развития в организациях технического и профессионального образования. Автор акцентирует внимание на том, что развитие цифровой образовательной среды является необходимым условием качества подготовки будущих кадров. В работе представлен опыт развития цифровой образовательной среды в Костанайском политехническом высшем колледже.

Ключевые слова: цифровизация, цифровая образовательная среда, цифровые образовательные ресурсы, цифровые технологии.

Аңдатпа

Мақалада, цифрлық білім беру ортасы ұғымын зерттеу негізінде, оның техникалық және кәсіптік білім беру ұйымдарында дамуының өзектілігі көрсетілген. Автор цифрлық білім беру ортасын дамыту болашақ кадрларды даярлау сапасының қажетті шарты болып табылатынына назар аударады. Жұмысында Қостанай жоғары политехникалық колледжінде цифрлық білім беру ортасын дамыту тәжірибесі ұсынылған.

Түйінді сөздер: цифрландыру, цифрлық білім беру ортасы, цифрлық білім беру ресурстары, цифрлық технологиялар.

Abstract

The article, based on the study of the concept of the digital educational environment, shows the relevance of its development in organizations of technical and vocational education. The author focuses on the fact that the development of the digital educational environment is a necessary condition for the quality of training of future personnel. The paper presents the experience of developing a digital educational environment in Kostanay Polytechnic Higher College.

Key words: digitalization, digital educational environment, digital educational resources, digital technologies.

В современном мире цифровизация проникает во все сферы нашей жизни, включая образование. В Казахстане действует Государственная программа «Цифровой Казахстан», направленная на развитие человеческого капитала через цифровые технологии, активизирующие жизнедеятельность общества и интенсификацию всех сфер. [1] Цифровизация активно осуществляется и в системе образования. Организации образования являются центрами активного внедрения IT-технологий для совершенствования учебного процесса. Развитие цифровой образовательной среды в учебных заведениях создает ряд преимуществ и благотворно влияет на обучение школьников и студентов, создавая новые возможности и вызовы. Цифровые платформы позволяют расширить доступ к образованию. Онлайн-курсы, вебинары, электронные учебники – все это делает знания более доступными, особенно для тех, кто не имеет возможности посещать традиционные занятия. Цифровые ресурсы предлагают интерактивные материалы, тесты, задания, что делает обучение более увлекательным и эффективным. Обучающиеся могут учиться в своем темпе, выбирать форматы обучения, которые больше подходят именно им. [2]

Важную роль играет цифровая образовательная среда в организациях технического и профессионального образования. Различные симуляторы, виртуальные лаборатории и программы моделирования предоставляют студентам возможность практиковаться без реального оборудования. [3] Это особенно полезно для технических специальностей, где практические навыки имеют важное значение. Онлайн-платформы обмена знаниями, форумы, сообщества студентов и преподавателей позволяют общаться, задавать вопросы и делиться опытом, что способствует более широкому пониманию предмета. Использование аналитики и данных позволяет настраивать учебные программы под индивидуальные потребности студентов, что повышает эффективность обучения. Цифровая образовательная среда создает интерактивные, гибкие и доступные условия для

обучения, обеспечивая студентам необходимые знания и навыки для успешной карьеры. [4]

Сегодня колледжи активно внедряют интерактивные учебные платформы, предоставляя студентам доступ к образовательным материалам в любое время и из любой точки мира. Электронные учебники, видеолекции, онлайн–курсы – все это позволяет студентам изучать материалы в удобном темпе и формате. Цифровая образовательная среда открывает возможности для персонализированного обучения. Адаптивные программы позволяют студентам изучать материалы, соответствующие их уровню знаний и темпу усвоения информации. Такой подход способствует более эффективному обучению каждого студента. Использование цифровых технологий не только облегчает процесс обучения, но и помогает студентам развивать необходимые навыки для успешной карьеры в цифровую эпоху. Работа с онлайн–инструментами, анализ данных, командная работа в виртуальных средах – все это становится частью образовательного процесса. [5]

В целом, развитие цифровой образовательной среды открывает перед учебными заведениями множество новых возможностей для обучения студентов. Она помогает сделать образование более доступным, эффективным и соответствующим требованиям современного мира. [6]

Под цифровой образовательной средой понимается общее пространство организации образования, включающее в себя цифровые технологии, ресурсы, программное обеспечение и инфраструктуру, используемые для обучения и подготовки будущих кадров. [7] Это среда, где студенты, преподаватели и другие участники образовательного процесса взаимодействуют и учатся с использованием различных цифровых инструментов, таких как интерактивные учебные платформы, электронные учебники, онлайн–курсы, мультимедийные материалы и другие образовательные ресурсы, доступные через интернет или с помощью специализированных программ. Цифровая образовательная среда направлена на улучшение доступности образования, персонализацию обучения, развитие навыков для цифровой эпохи и обеспечение более эффективного образовательного процесса. Она способствует интерактивности и адаптивности учебного процесса, а также поддерживает разнообразные методы обучения и оценки успеваемости студентов. [8]

Цифровая образовательная среда Костанайского политехнического высшего колледжа является многокомпонентным пространством, включающим в себя ключевые элементы, совместно обеспечивающие эффективное обучение и взаимодействие участников образовательного процесса. К ним относятся аппаратное обеспечение (это различные физические устройства – 168 компьютеров и ноутбуков, планшеты, смартфоны, 26 единиц проекционной и интерактивной техники, 14 из них – это интерактивные панели и проекторы, используемые для доступа к цифровым образовательным ресурсам); программное обеспечение, включающее в себя различные программы и приложения, такие как образовательные платформы Moodle, Canvas, электронные учебники, специализированные приложения для обучения отдельным дисциплинам и т.д.; цифровые ресурсы и контент (учебные материалы, видеоуроки, интерактивные задания, онлайн–курсы, электронные библиотеки, симуляторы), доступные через Интернет для обучения и углубления знаний в различных предметных областях; интернет–связь и сетевая инфраструктура, состоящая из сети Интернет, проводных и беспроводных соединений, обеспечивающих доступ к онлайн–ресурсам; инструменты совместной работы и коммуникации – инструменты для обмена информацией, обсуждения вопросов, коллаборации и совместной работы (электронная почта, видеоконференции, чаты, форумы для обсуждений и обмена опытом), аналитика и

управление данными, то есть инструменты для сбора и анализа данных об обучении, успеваемости студентов, чтобы улучшить образовательный процесс и адаптировать его под нужды студентов и преподавателей. На сегодня колледжем заключен договор о доступе студентов и преподавателей к ресурсам Республиканской межвузовской электронной библиотеки. Все вышеназванные компоненты взаимодействуют, обеспечивая функционирование цифровой образовательной среды, в которой обучение становится доступным, интерактивным, адаптивным и эффективным для всех участников образовательного процесса.

Развитие цифровой образовательной среды в высшем колледже осуществляется в нескольких ключевых направлениях. Эти направления обеспечивают современность, эффективность и адаптированность образования к потребностям студентов. Среди важнейших векторов развития цифровой образовательной среды в колледже можно назвать персонализацию обучения студентов, использование виртуальной и дополненной реальности, развитие облачных технологий и распределенного доступа, активное использование аналитики данных, развитие навыков обучающихся для цифровой эпохи, улучшение инфраструктуры и доступности, развитие онлайн-курсов и гибких форматов обучения. Персонализация обучения наших студентов осуществляется через применение инновационных методов, основанных на адаптивных технологиях, позволяющих настраивать образовательные программы под уровень знаний и способности каждого студента. Использование виртуальной и дополненной реальности идет через интеграцию VR и AR для создания интерактивных симуляций, которые позволят студентам погружаться в учебный материал и экспериментировать в контролируемых условиях. Широко применяются нами облачные технологии и распределенный доступ, то есть облачные решения для хранения, обмена и доступа к образовательным ресурсам, обеспечивающие комфортное обучение в режиме онлайн. Для оценки успеваемости студентов, определения их образовательных потребностей и оптимизации образовательного процесса активно используются большие данные и аналитика. Развитие навыков для цифровой эпохи предполагает интеграцию обучения навыкам работы с технологиями, программированию, анализу данных, чтобы выпускники колледжа были конкурентоспособны на рынке труда. Администрацией колледжа предпринимаются управленческие решения для улучшения инфраструктуры и доступности, то есть стабильного доступа к интернету, обновления программного и аппаратного обеспечения для облегчения работы преподавателей и обучения студентов. Большое внимание уделяется развитию онлайн-курсов и гибких форматов обучения, которые позволят студентам изучать материалы в удобное время и в индивидуальном темпе. Развитие цифровой образовательной среды в этих направлениях способствует созданию в нашем колледже современного цифрового образовательного пространства, учитывающего потребности студентов и требования современного мира.

Несомненно то, что цифровая образовательная среда в колледже должна быть тесно связана со специальностями, по которым учебное заведение готовит будущих специалистов. Внедрение цифровых технологий и образовательных практик должно быть адаптировано под требования конкретных областей знаний и профессиональных навыков, которые студенты приобретают. Например, для технических специальностей (инженерии, информационных технологий) цифровая образовательная среда должна обязательно включать в себя программирование, работу с САД-системами, виртуальные лаборатории и другие специализированные инструменты. Для гуманитарных специальностей она должна предлагать доступ к онлайн-библиотекам, курсам по литературе, истории, анализу текстов и общественным наукам. Главное, чтобы цифровая образовательная среда не только

соответствовала техническим потребностям, но и способствовала развитию навыков, необходимых для конкретной профессиональной области: аналитическому мышлению, командной работе, проблемному решению и т.д. Связь цифровой образовательной среды со специальностями и выбранными профессиями поможет подготовить студентов к реальным вызовам и требованиям рынка труда, делая их образование более применимым и ценным для будущей карьеры.

Сегодня Костанайский политехнический высший колледж осуществляет подготовку очень востребованных на рынке труда специалистов – электриков, электромехаников, технологов элеваторного, мукомольного, крупяного и комбикормового производства, техников–механиков в сфере машиностроения, технологов хлебопекарного, макаронного и кондитерского производства, программистов, бухгалтеров и техников по стандартизации. И по каждой специальности нами взят курс на создание сбалансированной цифровой образовательной среды, включающей в себя как теоретические, так и практические компоненты обучения. Например, в настоящее время одной из востребованных специальностей является специальность «Технология машиностроения». Актуальность специальности в нашем регионе объясняется тем, что сегодня Костанай стал центром отечественного автопрома. В городе действуют такие предприятия, как АО «АгромашХолдинг КЗ», ТОО «СарыаркаАвтоПром», ТОО «KamLitKZ», ТОО «Машиностроительный завод МТЗ–Казахстан», строится завод по производству автомобилей KIA. И на этих производствах уже используются новые цифровые стратегии для эффективного использования данных для повышения производительности. Соответственно, важными элементами цифровой образовательной среды по специальности «Технология машиностроения» становятся CAD/CAM/CAE программы, виртуальные лаборатории, симуляторы и 3D моделирование, обучающие онлайн–курсы и ресурсы, системы управления производством, интерактивные технологии для обучения и использование больших данных в машиностроении. Использование специализированных программ для проектирования, моделирования и анализа деталей и механизмов поможет студентам овладеть навыками работы с технологиями проектирования и инженерии. Создание виртуальных сред для проведения практических экспериментов и тестирования позволит студентам изучать свойства материалов, проводить анализ деталей и механизмов в виртуальной среде. Симуляторы и 3D моделирование используются для демонстрации работы механизмов, обучения основам управления производственными процессами и виртуального моделирования технологических процессов. Обучающие онлайн–ресурсы обеспечивают доступ студентов к онлайн–курсам по технологии машиностроения, включая видеоуроки, электронные учебники и специализированные платформы для обмена знаниями. Изучение программного обеспечения, используемого в управлении производством, необходимо для ознакомления студентов с современными технологиями управления производственными процессами. Применение интерактивных досок, вебинаров, а также возможности удаленного доступа к лекциям и практическим занятиям, способствует качеству обучения будущих техников–механиков в сфере машиностроения. Таким образом, имеющаяся в колледже цифровая образовательная среда для подготовки кадров по специальности «Технология машиностроения» акцентирует внимание на практической применимости знаний, подготавливая будущих специалистов к использованию цифровых технологий и инструментов в сфере машиностроения.

Несомненно, очень важен управленческий аспект развития цифровой образовательной среды в колледже, так как ее создание и развитие требуют планомерных шагов и поэтапной реализации. Должен быть разработан общий план, состоящий из определенных управленческих действий. Среди ключевых шагов

можно назвать следующие действия: анализ текущего состояния, определение целей внедрения цифровых технологий, разработка стратегии интеграции цифровых технологий в образовательный процесс, определение бюджета и обучение персонала, подбор программного обеспечения и оборудования, создание и адаптация учебных программ и материалов для работы в цифровой среде, тестирование новых технологий и методик обучения, внедрение цифровых решений в образовательный процесс, мониторинг эффективности и постоянное развитие среды. Данные управленческие решения должны осуществляться системно и постепенно. И тогда этот план поможет организации образования систематически интегрировать цифровые технологии в учебный процесс, обеспечивая студентам и преподавателям доступ к цифровым образовательным ресурсам.

Список литературы:

1. Государственная программа «Цифровой Казахстан» – URL: www.adilet.zan.kz (дата обращения 09.01.2024).
2. Лисовская Н.Б., Кузнецова О.В. Информационная компетентность как фактор профессиональной успешности молодого специалиста. В кн.: Т.А.Фленина (ред.) Электронная среда в открытом педагогическом образовании. Санкт–Петербург: Изд–во РГПУ им. А.И.Герцена, 2019. С. 132–136.
3. Исмагилов Н.А. Современные технологии цифровой образовательной среды / Н.А. Исмагилов, И.Р.Хабибуллин, О.В.Азовцева. – Текст: непосредственный // Молодой ученый. – 2023. – №12 (459). – С. 155–158. – URL: <https://moluch.ru/archive/459/101021/> (дата обращения: 13.01.2024).
4. Дидактическая концепция цифрового профессионального образования и обучения / П.Н.Биленко, В.И.Блинов, М.В.Дулинов, Е.Ю.Есенина, А.М.Кондаков, И.С.Сергеев; под науч. ред. В.И.Блинова. Москва: Изд–во «Перо», 2019. 98 с.
5. Лодде О.А. Актуальные проблемы цифровой трансформации образовательной среды вуза // Современные проблемы науки и образования. – 2021. – №5; URL: <https://science-education.ru/ru/article/view?id=31137> (дата обращения: 15.01.2024).
6. Государственный общеобязательный стандарт технического и профессионального образования Республики Казахстан. Приложение 5 к приказу Министра просвещения Республики Казахстан от 3 августа 2022 года №348 – URL: www.adilet.zan.kz (дата обращения 10.01.2024).
7. Хапаева С.С. Цифровая образовательная среда: проблемы взаимодействия // Современные информационные технологии и ИТ–образование. – 2021. – Т.17, №3. – С. 781–789.
8. Стратегия цифровой трансформации: написать, чтобы выполнить / под ред. Е.Г.Потаповой, П.М.Потеева, М.С.Шклярк. Москва: РАНХиГС. – 2021. – 184 с.

УДК 372.881.111.1

USING INTERACTIVE LEARNING PLATFORMS FOR FORMATIVE ASSESSMENT IN THE ENGLISH CLASS OF A SECONDARY SCHOOL

Kim Olga Andreyevna

master of philology, teacher–moderator,
English teacher,
KSU “Lyceum School No. 2 of the Education
Department of the city of Kostanay”
of the Education Department
of the Akimat of Kostanay region,
Kazakhstan
E–mail: potylitsyna.olga.1@mail.ru

Abstract

The integration of interactive learning platforms in the educational process is crucial for enhancing education and aligning with the demands of the 21st century. As Kazakhstan modernizes its education system, incorporating technology into the educational process of a secondary school becomes increasingly relevant. The article explores the integration of interactive learning platforms for formative assessment in secondary school EFL classrooms. It highlights the significance of leveraging technology to enhance student engagement, personalize learning experiences, and promote comprehensive assessment practices. Drawing on research by educational scholars, the article underscores the effectiveness of formative assessment in supporting student learning and the potential of interactive platforms to foster active learning environments.

Key words: Educational process, formative assessment, interactive learning platform, secondary school

Аңдатпа

Интерактивті оқыту платформаларын білім беру үдерісіне біріктіру оның 21 ғасырдың талаптарына сәйкестігі мен білім беру сапасын жақсартуда өте маңызды. Қазақстан өзінің білім беру жүйесін жаңғыртқан сайын орта мектептің білім беру үдерісіне технологияларды енгізу өзекті бола түсуде. Мақалада орта мектептегі ағылшын тілі сабақтарында қалыптастырушы бағалау үшін интерактивті оқыту платформаларын қолдану қарастырылады. Мақалада оқушылардың белсенділігін арттыру, оқу процесін жекелендіру және кешенді бағалау әдістерін ілгерілету үшін технологияларды пайдаланудың маңыздылығы атап өтіледі. Педагог–ғалымдардың зерттеулеріне сүйене отырып, мақала оқушыларды оқытуды қолдаудағы қалыптастырушы бағалаудың тиімділігін және белсенді оқу ортасын құру үшін интерактивті платформалардың әлеуетін көрсетеді.

Түйінді сөздер: білім беру үдерісі, қалыптастырушы бағалау, интерактивті оқыту платформасы, орта мектеп.

Аннотация

Интеграция платформ интерактивного обучения в образовательный процесс имеет решающее значение для повышения качества образования и его соответствия требованиям 21 века. По мере того, как Казахстан модернизирует свою систему образования, включение технологий в образовательный процесс средней школы становится все более актуальным. В статье исследуется применение интерактивных обучающих платформ для формативного оценивания на уроках английского языка в средней школе. В статье подчеркивается важность использования технологий для повышения вовлеченности учащихся, персонализации процесса обучения и продвижения комплексных методов оценивания. Опираясь на исследования ученых–педагогов, статья подчеркивает эффективность формативного оценивания в поддержке обучения учащихся и потенциал интерактивных платформ для создания активной среды обучения.

Ключевые слова: Образовательный процесс, формативное оценивание, интерактивная обучающая платформа, средняя школа.

In the dynamic landscape of education, the integration of technology has become imperative for fostering effective learning environments. Integrating interactive learning platforms in secondary school English classrooms holds significant promise for enhancing

education in Kazakhstan. Kazakhstan, like many countries, is witnessing the impact of digital transformation in various sectors, including education. As the nation strives to modernize its education system and prepare students for the demands of the 21st century, the integration of technology in English language education becomes increasingly relevant.

Within the realm of English language education, the utilization of interactive learning platforms presents a promising avenue for enhancing student engagement, facilitating personalized learning experiences, and promoting comprehensive assessment practices. This article delves into the significance of leveraging interactive learning platforms for formative assessment in the English class of secondary schools, elucidating how such tools not only augment traditional teaching methodologies but also empower educators to cater to diverse learning needs and foster a culture of continuous improvement. Thus, the aim of the research is to highlight the importance and benefits of integrating interactive learning platforms for formative assessment in secondary school English classrooms in Kazakhstan.

With the advent of digital innovations, traditional modes of education are undergoing a profound transformation. Educators are increasingly recognizing the potential of interactive learning platforms to transcend the constraints of conventional classroom settings and cultivate dynamic learning ecosystems that resonate with the needs and preferences of contemporary learners. In this context, the English classroom, often regarded as a crucible for nurturing critical thinking, communication skills, and literary appreciation, stands to benefit significantly from the integration of technology-enabled formative assessment practices.

'Interactive learning platform' is the term that was defined by researchers like Randy Garrison, Norman D. Vaughan and Terry Anderson [1]. This is a digital environment crafted to actively engage learners in the learning process. Interactive learning platforms incorporate various interactive features such as quizzes, simulations, games, and collaborative activities, aligning with the principles of active learning [2]. By leveraging technology, interactive learning platforms offer dynamic and personalized learning experiences, catering to diverse learning styles and preferences. They integrate multimedia resources, real-time feedback mechanisms, and adaptive learning algorithms to empower learners to explore concepts and enhance understanding through active participation [3].

Formative assessment, defined by Paul Black and Dylan William in their research "Inside the black box: Raising standards through classroom assessment", as a process that involves ongoing processes of gathering evidence about student learning to inform instructional decision-making. It is characterized by its emphasis on providing feedback to both teachers and students during the learning process, to promote student understanding and achievement [4].

According to John Hattie and Helen Timperley, formative assessment is particularly effective when it involves clear learning goals, effective feedback, and opportunities for students to be actively involved in the assessment process [5]. Royce Sadler in his research "Formative assessment and the design of instructional systems" highlights the importance of formative assessment in supporting student self-regulation and metacognitive development [6].

Formative assessment, as opposed to summative evaluation, emphasizes ongoing feedback and iterative learning processes, enabling educators to gauge student progress, identify areas of strength and weakness, and tailor instruction accordingly. While traditional formative assessment methods such as quizzes, assignments, and classroom discussions have proven instrumental in promoting student learning, interactive learning platforms offer

a multifaceted approach that transcends the limitations of traditional assessment techniques.

The integration of interactive learning platforms in secondary school English classrooms offers a transformative approach to formative assessment, catering to the diverse needs of learners while enhancing the effectiveness of teaching practices. Research indicates that such platforms not only improve student engagement but also facilitate meaningful learning experiences that align with the objectives of English language education. A study by Shaing Kwei Wang, Hui-Yin Hsu, and Todd Campbell explored the impact of interactive learning platforms on student engagement and learning outcomes in English language classrooms. The findings revealed that students who utilized interactive platforms demonstrated higher levels of motivation, participation, and achievement compared to those in traditional classrooms. This highlights the potential of technology-enhanced formative assessment to promote active learning and foster a positive learning environment conducive to academic success [7].

Interactive learning platforms offer educators valuable insights into student progress and understanding through real-time data analytics and diagnostic feedback mechanisms. According to a meta-analysis conducted by John Hattie and Helen Timperley, formative assessment practices that provide timely feedback have a significant impact on student learning outcomes, resulting in substantial gains in academic achievement. By leveraging interactive platforms to monitor student performance and provide targeted feedback, educators can identify learning gaps early on and intervene proactively to support student learning. Moreover, the personalized nature of interactive learning platforms allows educators to differentiate instruction and tailor learning experiences to meet the unique needs of individual students. As noted by Hattie and Timperley, formative assessment practices that focus on providing feedback and adapting instruction to student needs have a substantial effect size on student learning outcomes. Interactive platforms enable educators to customize learning pathways, recommend supplementary resources, and scaffold instruction based on students' strengths and weaknesses, thereby promoting personalized learning experiences that maximize student engagement and achievement [8].

In addition to promoting academic growth, interactive learning platforms cultivate essential 21st-century skills such as critical thinking, collaboration, and communication. The research work by James Paul Gee emphasized the role of digital games and simulations in fostering deep learning experiences and developing cognitive skills essential for academic success. By incorporating interactive elements such as gamified quizzes, collaborative projects, and multimedia presentations, educators can create immersive learning environments that encourage students to apply their knowledge in authentic contexts and develop transferable skills that are invaluable in today's interconnected world [9].

The integration of multimedia resources in interactive learning platforms enhances the experiential dimension of English language education, making abstract concepts more tangible and relatable. Richard E. Mayer in his research work highlighted the cognitive benefits of multimedia learning, demonstrating that the integration of visual and auditory stimuli enhances information processing and retention. By incorporating multimedia elements such as videos, audio recordings, and interactive simulations, educators can enrich the learning experience, cater to diverse learning styles, and promote deeper understanding of complex linguistic concepts [10].

In addition to the mentioned benefits, the integration of interactive learning platforms in secondary school English classrooms also contributes to fostering a culture of lifelong learning. By immersing students in dynamic and interactive educational experiences, these platforms instill a sense of curiosity and self-directed inquiry, essential qualities for

navigating the complexities of the modern world. As students engage with multimedia resources, collaborate on projects, and receive personalized feedback, they develop not only subject-specific knowledge but also the skills and dispositions necessary for continual growth and adaptation.

It is necessary to mention that the fact that the adoption of interactive learning platforms promotes inclusivity and accessibility in education. These platforms can be tailored to accommodate diverse learning needs, including those of students with disabilities or learning differences. Through features such as customizable interfaces, alternative formats for content delivery, and built-in accessibility tools, interactive platforms ensure that all students have equitable access to educational opportunities, thus fostering a more inclusive learning environment where every learner can thrive.

The integration of interactive learning platforms facilitates seamless collaboration and communication among students, educators, and even parents or guardians. Through online forums, discussion boards, and collaborative projects, students can engage in meaningful interactions with their peers, exchange ideas, and co-create knowledge. Educators can also leverage these platforms to communicate with students outside of traditional classroom hours, provide additional support, and foster a sense of community and belonging within the learning environment.

Therefore, the implementation of interactive learning platforms encourages innovation and experimentation in teaching practices. As educators explore the capabilities of these technologies, they are inspired to develop creative instructional strategies, explore new pedagogical approaches, and adapt their teaching methods to better meet the evolving needs of their students. This culture of innovation not only benefits individual classrooms but also contributes to the advancement of education as a whole, driving continuous improvement and excellence in teaching and learning.

As an English teacher in Kazakhstani secondary school, integrating technology into my classroom (Grade 8) has been a priority to enhance the learning experience of my students. Recognizing the transformative potential of interactive learning platforms, I embarked on the journey of implementing these tools for formative assessment in my English classes. To practically implement interactive learning platforms for formative assessment in secondary school English classrooms, educators can follow a systematic approach that ensures effectiveness and maximizes benefits for both teachers and students. The process of integration may include the following stages:

Stage 1 – Platform Selection and Familiarization. A teacher begins with researching and selecting an interactive learning platform that aligns with the specific needs and objectives of the English curriculum.

Stage 2 – Curriculum Alignment and Activity Design. A teacher designs interactive activities and assessments that complement the English curriculum and learning objectives.

Stage 3 – Clear Instructions and Expectations. A teacher provides clear instructions and expectations for using the interactive platform to ensure that students understand how to navigate the interface, access resources, and submit assignments.

Stage 4 – Continuous Monitoring and Feedback. A teacher utilizes the platform's analytics and feedback mechanisms to monitor student progress and engagement in real time. Additionally, it is necessary to track participation rates, assess performance on assignments, and provide timely feedback to guide student learning and address any misconceptions.

Stage 5 – Personalized Instruction and Support. A teacher analyzes student data to identify individual learning needs and adapt instruction accordingly. Provide personalized support and interventions to help students overcome learning gaps and achieve academic success.

Stage 5 – Promoting Collaboration and Communication. A teacher fosters a collaborative learning environment where students can interact with each other, share ideas, and collaborate on projects.

Stage 6 – Innovation and Adaptation. A teacher encourages innovation and experimentation in teaching practices by exploring the capabilities of interactive learning platforms. The stage aims to develop creative instructional strategies, explore new pedagogical approaches, and adapt teaching methods to meet the evolving needs of students.

Since the integration of interactive educational platforms into the English classes (8 grade) of the secondary school, the quality of education has undergone a significant transformation, marked by notable improvements and positive outcomes. Table 1 “Educational Process Before and After Integration of Interactive Learning Platforms” below represents the comparison between the educational process before and after the introduction of interactive learning platforms. The following aspects are taken into account: engagement and participation; personalized learning; feedback and assessment; collaboration and communication; innovation and flexibility.

Table 1 – «Educational process Before and After integration of interactive learning platforms»

No	Aspect	Before integration	After integration
1	Engagement and Participation	Traditional classroom methods often struggled to maintain student engagement, with passive learning being a common challenge. Participation levels varied, and some students were hesitant to engage in class activities.	With the introduction of interactive educational platforms, student engagement soared. The interactive nature of the platforms encouraged active participation through quizzes, games, and collaborative projects. Students eagerly interacted with the learning materials, fostering a dynamic and lively classroom environment.
2	Personalized Learning	Tailoring instruction to individual student needs was challenging within the constraints of traditional teaching methods. Addressing diverse learning styles and paces was often limited.	Interactive platforms allow for personalized learning experiences. Real-time data analytics allows to identify each student's strengths and weaknesses, providing targeted support and adapting instruction accordingly. This personalized approach catered to diverse learning needs, enhancing overall comprehension and retention.
3	Feedback and Assessment	Providing timely feedback and assessing student progress was labor-intensive and often delayed. Traditional assessment methods lacked immediacy and sometimes failed to capture a comprehensive understanding of student learning.	Interactive platforms revolutionized the feedback and assessment process. Real-time feedback mechanisms enable us to instantly evaluate student performance, offer constructive feedback, and address misconceptions promptly. This timely feedback loop empowered students to track their progress and make immediate adjustments, fostering continuous improvement
4	Collaboration and Communication	Opportunities for collaboration and communication outside of the	The introduction of interactive platforms facilitated seamless collaboration and communication.

		classroom were limited. Students had minimal interaction with peers or educators beyond scheduled class time.	Students engaged in online forums, discussion boards, and collaborative projects, extending learning beyond the classroom walls. This enhanced communication fostered a sense of community and peer support, enriching the overall learning experience.
5	Innovation and Flexibility	Teaching methods were relatively static, with limited room for innovation or experimentation. Adapting to individual student needs or incorporating new pedagogical approaches was challenging.	Interactive platforms encouraged innovation and flexibility in teaching practices. This culture of innovation invigorated the learning process and stimulated intellectual curiosity among students.

The results of the following analysis prove the fact that the classes have yielded substantial improvements in the quality of education. Using interactive learning platforms for formative assessment enhanced engagement and personalized learning experiences. It streamlined feedback and increased collaboration. Additionally, the integration of interactive resources enriched the teaching and learning journey for both educators and students alike.

In conclusion, the utilization of interactive learning platforms for formative assessment in secondary school English classrooms represents a paradigm shift in educational practices, offering myriad benefits for both educators and students. By harnessing the power of technology to foster engagement, personalize instruction, and cultivate essential 21st-century skills, educators can create dynamic learning environments that empower students to thrive academically and beyond. Through continued research, innovation, and collaborative efforts, we can harness the full potential of interactive learning platforms to transform English language education and prepare students for success in an increasingly digital and interconnected world.

References:

1. Garrison, D. R., & Vaughan, N. D. Blended Learning in Higher Education: Framework, Principles, and Guidelines / Garrison, D. R., Vaughan, N. D. // Jossey-Bass. – 2008. – № 1. – C. 25–44.
2. Anderson, T. Teaching in an online learning context / Anderson, T. // Athabasca University Press. – 2008. – № 2. – C. 343–365.
3. Dabbagh, N. Pedagogical models for E-learning: A theory-based design framework / Dabbagh, N. // International Journal of Technology in Teaching and Learning. – 2005. – T. 1, № 1. – C. 25–44.
4. Black, P., & Wiliam, D. Inside the black box: Raising standards through classroom assessment / Black, P., Wiliam, D. // Phi Delta Kappan. – 1998. – T. 80, № 2. – C. 139–148.
5. Hattie, J., & Timperley, H. The power of feedback / Hattie, J., Timperley, H. // Review of Educational Research. – 2007. – T. 77, № 1. – C. 81–112.
6. Sadler, D. R. Formative assessment and the design of instructional systems / Sadler, D. R. // Instructional Science. – 1989. – T. 18, № 2. – C. 119–144.
7. Wang, Y., Hsu, H., & Campbell, T. An interactive online approach to English vocabulary learning / Wang, Y., Hsu, H., Campbell, T. // Computer Assisted Language Learning. – 2015. – T. 28, № 1. – C. 81–96.
8. Black, P., & Wiliam, D. Developing the theory of formative assessment / Black, P., Wiliam, D. // Educational Assessment, Evaluation and Accountability. – 2009. – T. 21, № 1. – C. 5–31.
9. Gee, J. P. What video games have to teach us about learning and literacy / Gee, J. P. // Computers in Entertainment (CIE). – 2003. – T. 1, № 1. – C. 20
10. .Mayer, R. E. Multimedia learning / Mayer, R. E. // Cambridge University Press. – 2001.

УДК 373

ЦИФРОВИЗАЦИЯ ОБРАЗОВАНИЯ: ПРОБЛЕМЫ И ПЕРСПЕКТИВЫ

**Кирхмаер Лариса Валерьевна,
Искакова Кульбара Муктаровна**

учителя начальных классов,
КГУ "Школа–гимназия № 18
отдела образования города Костаная"
Управления образования акимата города Костаная,
Казахстан

Аннотация

В статье рассмотрены основные проблемы и перспективы цифровизации образования. Отмечено, что с появлением новых технологий и возможностей, связанных с интернетом, мобильными устройствами и программным обеспечением, перспективы цифровизации образования стали все более заметными. Автором статьи обозначены возможные пути решения проблем и лучшие практики внедрения цифровых технологий в учебный процесс.

Ключевые слова: образование, цифровая трансформация, технологии, проблемы перспективы.

Аңдапта

Мақалада білім беруді цифрландырудың негізгі мәселелері мен перспективалары қарастырылған. Интернетке, мобильді құрылғыларға және бағдарламалық қамтамасыз етуге байланысты жаңа технологиялар мен мүмкіндіктердің пайда болуымен білім беруді цифрландыру перспективалары барған сайын байқала бастағаны атап өтілді. Мақала авторы проблемаларды шешудің мүмкін жолдарын және оқу процесіне цифрлық технологияларды енгізудің үздік тәжірибелерін белгіледі.

Түйінді сөздер: білім беру, цифрлық трансформация, технология, перспективалық мәселелер.

Abstract

The article discusses the main problems and prospects of digitalization of education. It is noted that with the advent of new technologies and opportunities related to the Internet, mobile devices and software, the prospects for digitalization of education have become more and more noticeable. The author of the article identifies possible ways to solve problems and best practices of introducing digital technologies into the educational process.

Key words: education, digital transformation, technology, problems and prospects.

В современном мире цифровая трансформация затрагивает все сферы жизни, и образование не является исключением. На сегодняшний день Казахстан занимает 20–е место в мире по скорости цифровизации. Цифровизация в образовании – это расширение образовательных возможностей учащихся за счёт доступа к знаниям, персонализации обучения и коммуникаций в сообществе. В современном образовательном процессе имеется множество современных технологий, которые с каждым разом увеличивают свою эффективность. Цифровизация образования позволяет более дифференцированно подходить к изучению материала, а также позволяет работать с группами обучающихся, которые имеют разный уровень подготовленности.

Благодаря использованию инновационных образовательных технологий, у учащихся появляется познавательный интерес и потребность к изучению предметов, тем самым создаются внутренние условия для усвоения нового материала [1, с.80].

Проблемой, которая находится в центре внимания педагога, является проблема формирования интереса к обучению в школе. Современный школьник вправе сам сделать выбор в образовательной траектории, но при этом, педагог

обязан найти подходящие методы и приемы, которые смогут ему помочь придерживаться своего индивидуального образовательного пути. Образование становится личностно–ориентированным, оно обращается к сфере личных интересов и потребностей школьника.

Целью цифровизации в обучения является создания условий, при которых у учащихся происходит формирование самостоятельности, инициативности и креативности. Из преимуществ цифрового обучения следует отметить самостоятельность обучающихся и формирование научного взгляда на мир, развитие личностной автономии школьников как условие их конкурентоспособности. Применение цифровых технологий в обучении помогает решать различные задачи современного образования, в частности, организации процесса обучения, определения роли преподавателя на занятиях, подбора эффективных способов представления информации.

Новые технологии, интерактивные игры, разминки и упражнения на занятиях всегда дают хорошие результаты, позволяют устранить однообразие образовательной среды и монотонность учебного процесса. Эти компоненты учебной деятельности помогают преподавателю в проведении занятий с опорой на различные формы коллективной и групповой работы, а также взаимоотношение учащихся с преподавателем будет более близким, в режиме сотрудничества [2, с.125].

Новое время требует новых подходов к обучению, которые помогут учащимся развиваться в технологически сложном мире. Педагог должен быть готов использовать все возможности цифровых инструментов и программ для создания интерактивных и эффективных учебных материалов. Он должен стать не только экспертом по предметной области, но и цифровым педагогом – человеком, который поможет учащимся освоить навыки, необходимые для успешной карьеры в будущем. Одной из главных задач учителя в эпоху цифровизации образования является организация эффективного использования технологий в учебном процессе. Педагог должен быть компетентным в использовании различных цифровых инструментов и программ, чтобы создавать интерактивные уроки и предоставлять доступ к информационным ресурсам. Педагог должен стать наставником, который помогает ученикам ориентироваться в информационном потоке, анализировать и оценивать полученную информацию. Он должен поощрять творческое мышление, стимулировать самостоятельное исследование и разработку проектов.

Цифровизация образования позволяет расширить возможности использования интерактивных методов обучения. С помощью компьютерных программ и онлайн–платформ учащиеся могут участвовать в интерактивных уроках, решать задачи и проблемы, работать в команде или индивидуально. Это способствует развитию критического мышления, логического мышления, творческого потенциала и коммуникационных навыков.

Важным аспектом цифровизации образования является развитие информационной грамотности учащихся. В современном мире знание информационных технологий и умение эффективно использовать информацию становятся все более важными навыками. Цифровые технологии позволяют ученикам научиться искать, оценивать и анализировать информацию, проверять ее достоверность и применять ее для решения задач. Это не только помогает им в образовательном процессе, но также подготавливает к будущей профессиональной деятельности.

Следует отметить, что цифровая образовательная среда – это не дистанционное обучение, и она не должна заменить личное общение ученика и учителя. Современные методы призваны лишь повысить эффективность обучения. К

примеру, новую тему порой проще объяснить, показав увлекательный учебный фильм с элементами 3D–графики и другими спецэффектами [3, с.9].

Электронные образовательные ресурсы должны быть ориентированы на выполнение нескольких функций. В их числе – реализация новых видов учебной деятельности, изменение характера взаимодействия участников образовательного процесса, расширение образовательного контента, индивидуализация учебного процесса.

Тем не менее, несмотря на все преимущества цифровизации образования, возникают определенные проблемы.

В современном образовании Казахстана, существует две основные проблемы:

- большой разрыв в качестве образования между школами;
- отсутствие индивидуального подхода.

Например, для некоторых школ и территорий до сих пор проблемой остается низкая скорость доступа в интернет или нестабильное подключение. Кроме того, учащиеся, как правило, лучше владеют современными ИТ–технологиями по сравнению с учителями и способны оперативнее искать необходимую информацию. По сути дела, многие школьники переходят на иной, нежели традиционный, формат обучения и делают это самостоятельно.

Решить эти проблемы без внедрения цифровых технологий невозможно.

Для успешного проведения реформы образования необходимо создать условия в следующих направлениях:

- редизайн управления образованием;
- переподготовка педагогов;
- развитие цифровой инфраструктуры;
- интеграция с дополнительным образованием [4, с.7].

В Казахстане не только проводят конференции и обсуждают, какие технологии можно внедрить в образовательный процесс в будущем, но и работают с новыми технологиями обучения. Так, Казахский язык теперь можно учить с помощью мобильного приложения *Opai qazaqsha*. В нем есть тематический словарь, тексты, заложены основы грамматики. Если ежедневно заниматься, то закладывается лексический запас, который актуален в повседневной жизни. В Павлодарской области открыто 48 бесплатных ИТ–классов для детей по обучению навыкам программирования, из них 22 – в сельских школах. 20 сельских школ области подключили также к системе спутникового интернета *Starlink*. 80% казахстанских учебников переведены в цифровой формат. На сегодня в стране в электронный формат переведено 94% учебников для начальных классов, 81% учебников для 5–9–х классов, 61% учебников для 10–11–х классов. В 2024 году Минпросвещения планирует перевести в цифровой формат все школьные учебники [3, с.10].

Одной из успешных цифровых технологий, применяемых в образовании, стало дистанционное обучение. Так, условия сложной эпидемической обстановки COVID–19 показали, насколько дистанционное обучение стало не только современным, но и единственно возможным форматом преподавания, технологией обучения. Образовательные учреждения довольно короткий срок изменили свой привычный формат обучения, нарабатывая опыт эффективной реализации образовательных программ с использованием определенных информационно–обучающих платформ.

В школах широко используется социальная сеть *ВКонтакте*, а также платформа *Zoom*. Кроме того, широко используются мультимедийные учебные материалы, электронные формы учебников, электронные библиотечные системы [3, с.9].

Работа с обучающимися может вестись как онлайн, так и офлайн, то есть либо с прямым, непосредственным взаимодействием ученик–преподаватель (синхронное дистанционное обучение), либо посредством электронных писем (асинхронное дистанционное обучение). Сегодня digital–технологии играют важную роль в образовании. Digital–технологии – это то, что помогает всем участникам образовательного процесса сделать его более эффективным. Как на уровне учреждений, так и в самостоятельных занятиях. Кроме этого для образовательной системы РК важны конференции по типу EdCrunch: они помогают передать актуальный опыт молодого поколения опытным педагогам.

Микрообучение или нанообучение – образовательный подход, который ранее использовался в корпоративном обучении. Успех методики заставил педагогов мира задуматься о том, чтобы перенести ее в школы, что должно быть актуально если не в 2023, то в 2024 году.

Метод предполагает, что обучающий контент будет преподноситься учащимся в виде коротких, легко усваиваемых руководств или мини–уроков. Они будут сосредоточены на повторении одних и тех же материалов с целью лучшего их удержания в памяти. Микрообучение как тренд образования позволит педагогам контролировать информацию, предоставляя действительно полезный обучающий контент, разбивающий сложные темы на менее фрагменты.

В данном случае, ИТ позволяет создавать обучающие модули для реализации программ нанообучения, и автоматически делить информацию на понятные, доступные блоки, при этом выдавая их ученикам в привлекательной запоминающейся форме.

Искусственный интеллект (ИИ) называют самой влиятельной технологией XXI века. Сегодня он меняет все стороны нашей жизни, и образование в том числе. Конечно тема эта на слуху, и возможно вам уже не так интересно вновь читать о его применении, но без ИИ сегодня никуда [5, с.15].

ИИ может быть использован для разработки индивидуализированных программ обучения, которые учитывают потребности и способности каждого отдельного учащегося. Такие программы могут адаптироваться под индивидуальные особенности учеников и предоставлять им наиболее эффективные методы обучения.

В школьном классе он может встретиться в виде:

- виртуальных помощников для управления временем учеников/учителей и проверки домашних заданий;
- систем репетиторства, индивидуализирующих дополнительное обучение для детей всех возрастов и способностей;
- программ дистанционного и онлайн–обучения также с индивидуальным подходом к каждому;
- систем перевода для многоязыковых классов или школ;
- тренажеров для выработки навыков.

Неотъемлемой частью цифрового образования является использование онлайн–платформ для дистанционного обучения. Такие платформы позволяют получать знания из любой точки мира и в любое время, что делает образование более гибким и доступным. Они также предоставляют возможность для интерактивного взаимодействия с преподавателями и учащимися через форумы или видеоконференции.

Сегодня же ИТ дает неограниченные возможности для создания действительно полезных игр, органично дополняющих образовательный процесс. Сложность состоит в том, чтобы сделать процесс системным, не разбрасывая внимание ученика на разные инструменты ИТ–образования.

Виртуальная (VR) и дополненная (AR) реальности являются формами технологии расширенной реальности (XR), чье влияние на учебный процесс становится все активнее. Это своего рода форма игры, в которой ученик получает личный доступ к изучаемому материалу. Учащиеся могут посмотреть своими глазами на исторические события, побывать в лучших музеях мира не выходя из дома, получать переводы текстов на лету или справочные материалы рядом с интересующим его объектом. Как известно, что вызывает удивление, обычно очень хорошо запоминается.

Следует отметить, что внедрение цифровых технологий в образование не только делает процесс учебы более релевантным в современном мире, но и открывает новые возможности для обучения в отдаленных и труднодоступных районах Казахстана. Благодаря открытию IT-классов и обеспечению доступа к интернету для учащихся из сельских школ их выпускники потом могут на равных конкурировать за места в вузах с выпускниками городских школ [5, с.16].

Таким образом, применение цифровых технологий в образовательном процессе является одним из главных направлений деятельности современной школы, цифровые технологии в образовании – это новшества, применяемые в процессе обучения. Благодаря инновационным технологиям в обучении, возможно, выявлять и сформировать у учащихся способности к конкретным видам будущей профессиональной деятельности. Цифровизация образования открывает новые перспективы для развития и улучшения процесса обучения. Но чтобы реализовать все ее преимущества, необходимо решить проблемы доступности технологий и подготовки педагогического персонала. Только в таком случае цифровое образование сможет стать действительно эффективным инструментом для повышения качества образования и развития учащихся.

Список литературы:

1. Карпенко М.П. Платформенные решения как основа цифровой трансформации образования. // Сборник материалов XI Международной научно–практической конференции «Цифровая трансформация образования: отечественный и зарубежный опыт», 2023. – С. 80–88.
2. Аширова А. Особенности использования инновационных технологий в учебном процессе / А. Аширова // Вестник Казну. – 2019. – № 6. – С. 125–131.
3. Газалиев А.М. Открытие Международной научно–практической конференции «Цифровая трансформация образования: отечественный и зарубежный опыт», посвященной 90–летию юбилею академика НАН РК З.М. Мулдахметова. // Сборник материалов XI Международной научно–практической конференции «Цифровая трансформация образования: отечественный и зарубежный опыт», 2023. – С. 9–10.
4. Подымова Л.С. Инновационная образовательная среда как средство развития профессионализма педагога / Л.С. Подымова // Высшее образование сегодня. – 2019. – № 1. – С. 7–11.
5. Вербицкий А.А. Цифровое обучение: проблемы, риски и перспективы // Электронный научно–публицистический журнал «Номо Cyberus». – 2019. – №1(6). – С.15–20.

ӘОЖ 373.4

БАСТАУЫШ СЫНЫП ОҚУШЫЛАРЫНЫҢ ФУНКЦИОНАЛДЫҚ САУАТТЫЛЫҒЫН ҚАЛЫПТАСТЫРУ ҮШІН АҚПАРАТТЫҚ–КОММУНИКАЦИЯЛЫҚ ТЕХНОЛОГИЯЛАРДЫ ПАЙДАЛАНУ

Киябаева Салтанат Сансызбаевна

Ө.Сұлтанғазин атындағы педагогикалық институты,
А.Байтұрсынұлы атындағы Қостанай өңірлік университеті,
7М01101 Педагогика және психология мамандығы
1–курс магистранты,
Қостанай қ., Қазақстан
E–mail: saltanatk2013@mail.ru

Абдиркенова Акбидаш Капановна,

PhD докторы, қауымдастырылған профессор м.а.

Аңдатпа.

Мақалада бастауыш сынып оқушыларының функционалдық сауаттылығын арттырудағы ақпараттық технологиялардың маңызы көрсетілген. Сондай–ақ бастауыш сынып мұғалімінің АКТ сабақ ескеретін тұстары жинақталды.

Түйін сөздер: *Бастауыш сынып, ақпараттық–технологиялар, функционалды сауаттылық.*

Аннотация

В статье показано значение информационных технологий в повышении функциональной грамотности младших школьников. Также были подведены итоги урока ИКТ учителя начальных классов.

Ключевые слова: *Начальный класс, информационные технологии, функциональная грамотность.*

Annotation

The article shows the importance of information technology in improving the functional literacy of primary school children. The results of the primary school teacher's ICT lesson were also summed up.

Key words: *Primary school, information technology, functional literacy.*

Қазіргі уақытта елімізде әлемдік ақпараттық – білім беру кеңістігіне кіруге бағытталған жаңа білім беру жүйесі қалыптасуда. Бұл процесс педагогикалық теория мен оқу–тәрбие процесінің практикасында қазіргі заманғы техникалық мүмкіндіктерге сәйкес келетін және баланың ақпараттық қоғамға үйлесімді кіруіне ықпал ететін оқыту технологияларының мазмұнына түзетулер енгізуге байланысты елеулі өзгерістермен қатар жүреді. Сондықтан мұғалім баламен тілтабысу мақсатында заманауи әдістер мен жаңа білім беру технологияларын меңгеруі керек. Білім беруді ақпараттандырудың негізгі бөліктерінің бірі білім беру пәндерінде ақпараттық технологияларды қолдану болып табылады. Бастауыш мектеп үшін бұл білім беру мақсаттарын белгілеудегі басымдықтардың өзгеруін білдіреді. Осы мақсаттарды іске асыру жолында функционалдық сауаттылықты қалыптастыру қажеттілігі туындайды. Функционалдық сауаттылық – бұл адам қызметінің барлық салаларында: жұмыста, мемлекетте, отбасында, құқықта, саясатта, мәдениетте сауатты, білікті жұмыс істей білу. Бүгінгі бастауыш мектеп түлегі функционалды сауатты, ойлауы бар, яғни бейтаныс жағдайды шарлай алатын адам болуы керек. Сондықтан оқу процесіне оқыту мен тәрбиелеуді дараландыруды қамтамасыз етуге, оқушылардың дербестігін дамытуға, сондай–ақ денсаулықты сақтауға және нығайтуға жәрдемдесуге арналған инновациялық әдістемелер мен жаңа педагогикалық технологияларды енгізу қажеттілігі туындады. Жаңа әдістемелер мен педагогикалық технологиялармен қатар

мектептерге цифрлық білім беру ресурстары біртіндеп енгізілуде, бұл білім беру процесінде маңызды болып шықты.

Бүгінгі таңда функционалды сауаттылық күн тәртібінде: әр түрлі жастағы балалар оқу және математикалық сауаттылық бойынша тәуелсіз диагностика жазады. Олар, көптеген басқа іс – шаралар сияқты, қазақстандық мектеп оқушыларының халықаралық зерттеулердегі ең жақсы нәтижелеріне қол жеткізуге бағытталған: PISA, TIMSS, PIRLS – бұл «білім беру» ұлттық жобасының мақсаттарына кіреді. Әзірге әлемдегі ең маңызды функционалды сауаттылық зерттеулерінің бірі PISA біздің елімізде функционалды сауаттылықтың орташа дамығанын көрсетеді[1.7 б].

Функционалды сауаттылықтың негізінде функционалды (семантикалық) оқу жатыр: ол әртүрлі түрлерде ұсынылған ақпаратты – мәтінді, фотосуретті, сөйлеуді, графиканы, иллюстрацияны, бейнені, схеманы және басқаларын алуға және түсінуге, онымен жұмыс істеуге, түсіндіруге, талдауға, салыстыруға көмектеседі. Онсыз функционалды сауаттылықтың басқа түрлері – математикалық және қаржылық сауаттылық, креативті ойлау және жаһандық құзыреттілік – балаға қол жетімді болмайды, өйткені олардың әрқайсысы ақпаратпен жұмыс істеудің негізгі қабілетіне сүйенеді және бастауыш мектеп жасынан бастап функционалды оқуды дамыту маңызды[2. 63 б].

Бастауыш сынып оқушыларының функционалды сауаттылықтарының мазмұны келесі құзыреттіліктерден көрінеді.

- оқу, жазу сауаттылығынан
- жаратылыстану ғылымындағы сауаттылығынан
- математикалық сауаттылығынан
- компьютерлік сауаттылығынан
- денсаулық мәселесіндегі сауаттылықтан
- құқықтық сауаттылығынан [2. 63 б].

Бүгінгі таңда бастауыш мектеп баланың білім беру жүйесіндегі алғашқы тәжірибесі – өзінің білім беру күштерін сынау орны болуы керек. Бұл кезеңде белсенділікті, тәуелсіздікті дамыту, танымдық белсенділікті сақтау және баланың білім беру әлеміне үйлесімді енуіне жағдай жасау, оның денсаулығы мен эмоционалды әл-ауқатын қолдау маңызды. Сондықтанда жаңа оқу технологиялары оқу процесін ұйымдастыруға, оқулықтың шеңберін едәуір кеңейтуге үлкен мүмкіндік береді. Әрине, мұндай сабаққа дайындалу көп уақытты алады және әдеттегіден гөрі мұқият дайындықты қажет етеді. АКТ көмегімен сабақ өткізу үшін мұғалім мұқият дайындалуы керек:

1) оқу материалын, сабақ құрылымын, уақыт шығындарын диагностикалауды жүргізу.

2) балалардың мүмкіндіктері мен қабілеттерін, сабақты өткізудің әртүрлі нұсқаларын бағалау және ең қолайлысын таңдау.

3) сабақ өткізуді жоспарлау, оқу құралдарын таңдау және т.б. [3. 32 б]
Ақпараттық технологиялар оқушыға ғана емес, мұғалімге де дамудың бірегей мүмкіндігін ашады. Мұғалімге балаларға білім беруде және жеткізу жеңіл, ал балаларға пайдалы оқу ақпаратын түсіну, меңгеру және есте сақтау оңайырақ, бұл оқу процесін сәтті және әртүрлі етеді.

Оқушылардың функционалды сауаттылығын дамыту – білім саласындағы өзекті мәселелердің бірі: TIMSS (TRENDS IN MATHEMATICS AND SCIENCE STUDY)

Зерттеудің мақсаты – бастауыш және орта мектеп оқушыларының математика және жаратылыстану ғылымдарындағы дайындығын бағалау.

Зерттеудің негізгі ерекшелігі оқушылардың белгілі білім жиынтығының зерттелетіні болып табылады. TIMSS зерттеуінде қатысу халықаралық

салыстырмалы объективті ақпаратқа қол жеткізу мен қазақстандық білім беру жүйесінің күшті және әлсіз жақтарын анықтауға мүмкіндік береді. Сонымен қатар зерттеу нәтижелері мемлекеттік дерекқордағы ақпаратқа талдау жасауға жол ашып, оқушылардың жетістіктеріне әсер ететін факторларды анықтап, білім беру саясатын жетілдіруге бағытталған ұсыныстарды даярлауға мүмкіндік береді. 2023 жылдан бастап TIMSS зерттеуі компьютерлік форматта өткізіле бастады.

Қазақстан TIMSS зерттеуінің төрт циклінде қатысқан (2007, 2011, 2015, 2019). TIMSS–2007 зерттеуінде 141 қазақстандық мектептің 3 990 төртінші сынып оқушысы қатысты, ал TIMSS 2011 зерттеуінде – 154 мектептен 8775 оқушы, соның ішінде 4 385 төртінші сынып оқушысы мен 4 390 сегізінші сынып оқушысы, TIMSS 2015 зерттеуінде – 179 мектептен 9 579 оқушы, соның ішінде 4710 төртінші сынып оқушысы мен 4 869 сегізінші сынып оқушысы қатысты. TIMSS–2019 зерттеуінде – 176 мектептің 9 244 оқушысы, соның ішінде 4 791 төртінші сынып оқушысы мен 4 453 сегізінші сынып оқушысы қатысты.

TIMSS зерттеуінің құралдары:

- Тест тапсырмалары бар буклеттер;
- Мектеп әкімшілігіне арналған сауалнама;
- Оқушыларға арналған сауалнама;
- Математика және жаратылыстану пәні мұғалімдеріне арналған сауалнама;
- Ұлттық үйлестірушіге арналған нұсқаулық;
- Облыстық үйлестірушіге арналған нұсқаулық;
- Мектеп үйлестірушісіне арналған нұсқаулық;
- Тест өткізу туралы нұсқаулық;

TIMSS зерттеуінің негізгі бағыттары TIMSS халықаралық зерттеуі математика бойынша оқушылардың қабілетін анықтайтын тест тапсырмаларының мазмұнына ерекше көңіл бөлінеді. Математика бойынша мазмұнды блоктары: Сандар, Геометриялық пішіндер мен өлшемдер, Мәліметтерді ұсыну. Оқу–танымдық іс-әрекет түрлеріне қарай Білу, Пайдалану, Ойлау.

Жаратылыстану бағыты:

Тесттің жаратылыстану бөліміне төмендегі мазмұнды блок тапсырмалары кіреді:

- Биология
- Физикалық ғылымдар
- География және астрономия

TIMSS зерттеуінің жаратылыстану бағыты:

- қоршаған әлемдегі өзгерістерді және проблемаларды анықтау;
- зерттеулерге негізделген қорытындылар жасау;
- адамның әрекеттерімен енгізілетін нақты шешімдерді қабылдау үшін

жаратылыстану білімін қолдану.

Бастауыш мектепте компьютерлерді пайдалану бойынша ұсыныстар компьютерлік сабақты қолдауды қолданудың үш тәсілін ұсынады. Олардың бірі– аудио жүйесі (динамиктері), медиа проекторы және қабырға экраны (интерактивті тақта) бар бір компьютермен жабдықталған мектеп бөлмесі қажет болатын фронтальды оқыту формасын қолдану. Мен өзімнің кабинетімде АКТ–ны қолдана отырып сабақ өткіземін, бұл ең ыңғайлы деп санаймын. Балалар қоршаған орта таныс және олардың жас және физиологиялық ерекшеліктеріне сәйкес болған кезде олар үшін таныс ортада қалады. Бұл жағдайда Компьютер оқу объектісі ретінде қарастырылмайды, бірақ Математика, Орыс тілі, Жаратылыстану және басқа да мектеп пәндерін оқытудың заманауи құралына айналады.

Оқу сауаттылығы бағыты бойынша функционалдық сауаттылықты қалыптастыруда «Күнделік» әдісінің де маңызы зор. Бұл әдіс бойынша кез келген оқыған мәтінінің өзіне ұнаған тұстарын, ой салар сөздерін «Түртіп алу» стратегиясымен күнделігіне жазып отырады. Және жалпы өздеріне ұнаған мақал-мәтелдерді, афоризмдерді, шешендік сөздерді де жазып алып жүруге баулу керек. Осы ретте шығармашылыққа жақын кейбір оқушылар сол дәптерге әңгіме, мақала, пікір жазып үйренуге мүмкіндік туады.

Ыбырай Алтынсариннің «Таза бұлақ» әңгімесін оқыту барысында да әр жолаушының сөзінен құндылықтарды дамытатын ой түйгізіп, оқушыға әңгіме мазмұны бойынша қорытынды жасатқанда, функционалдық сауаттылығын дамытуға бағытталған тапсырма ұсынуға болады.

Құндылықтар негізінде функционалдық сауаттылықты қалыптастыруда күтілетін нәтижелер:

- терең ойлану, жеке рефлексиялық қабілеттерді дамыту;
- өз идеялары мен әрекеттерін талдау және оларға баға беру;
- ақпаратты өздігімен түсініп, жан-жақты талдап, таңдап алу;
- өздігімен жаңа түсінік пен білім құрастыру;
- пікірталастарға қатысып, өз ойы мен пікірін дәлелдеу;
- шешім қабылдау және қиын мәселелерді шешу

Бастауыш сынып оқушылары көрнекі-бейнелі ойлауға ие екені белгілі. Алайда, оқу процесінде визуалды ақпарат алу өте қиын, өйткені оқушыға арналған Оқу ақпаратының көп бөлігі қағазға жазу арқылы беріледі. Бұл проблема оқу процесінде АКТ қолдануды жеңуге мүмкіндік береді.

Мультимедиялық презентация – компьютерлік технологияны қолдануды қамтитын оқытудың белсенді түрлерінің бірі. Оның мақсаты–ақпаратты көрнекі, оңай қабылданатын түрде жеткізу [4. 468 б]. Презентация сабағын өткізудегі белсенді рөл мұғалімге тиесілі. Сабақтың негізі–суреттермен, қарапайым және анимациялық схемалармен, анимациялық және бейнефильмдермен суреттелген материалдың тұсаукесері. Мультимедиялық презентацияларды өткізу сабақтарды қызықты етуге мүмкіндік береді, қабылдау процесіне тек көру ғана емес, сонымен қатар есту, эмоциялар, қиял кіреді, балаларға зерттелетін материалға тереңірек енуге, оқу процесін аз шаршатуға көмектеседі.

Мен, болашақта өз сабағым барысында АКТ–ны сабақтарда жүйелі түрде қолдануға тырысамын. Кез–келген медиа–білім беру дидактикалық материалын жасау кезінде мен белгілі бір психологиялық, дидактикалық, әдістемелік жағдайларды сақтауға тырысамын, атап айтқанда: бастауыш сынып оқушыларының түсінігі, қол жетімділігі, жас ерекшеліктеріне сәйкестігі; қолданудың жүйелілігі; мазмұны мен көлемі бойынша материалды байыпты таңдауға назар аударамын.

АКТ–ны қолдану тәжірибесі маған ақпараттық технологияларды қолданатын сабақтар алған білімдерін кеңейтіп, бекітіп қана қоймай, оқушылардың шығармашылық және интеллектуалдық әлеуетін едәуір арттырады деп айтуға мүмкіндік береді. Бастауыш сынып оқушысының қиялы мен өзін көрсетуге деген ұмтылысы үлкен болғандықтан, оны өз ойларын, соның ішінде АКТ көмегімен мүмкіндігінше жиі айтуға үйреткен жөн. Ақпараттық технологияларды қолдану балалар еңбегін ұтымды ету, оқу материалын түсіну және есте сақтау процестерін оңтайландыру, ең бастысы балалардың оқуға деген қызығушылығын жоғары деңгейге көтеру арқылы дәстүрлі оқу пәндерін оқытуды өзгерте алады деп санаймын.

Әдебиеттер тізімі:

1. ҚР Білім және ғылым министрлігі Ы.Алтынсарин атындағы Ұлттық білім академиясы «Оқушылардың функционалдық сауаттылығын қалыптастыру» (Бастауыш сыныптар) Әдістемелік құрал. Астана 2013ж.
2. Бастауыш сынып оқушысының функционалдық сауаттылығы. Дидактикалық сүйемелдеу.
3. И. Ю. Алексашина, О. А. Абдулаева, Ю. П. Киселев; ғылыми. И.Ю. Алексашина. – Санкт–Петербург.: КАРО, 2019 –160 Б.
4. Мұғалімге арналған Кітап / Н. Ф. Виноградов, Е. Э. Кочуров, М.И. Кузнецов, О. О. Петрашко, В. Ю. Романов, О. А. Рыдзе, И. С. Хомяков. –М.: "білім академиясының білім беруді дамыту стратегиясы институты" ФГБНУ, 2018–468 Б.

УДК 377

**ЦИФРОВИЗАЦИЯ В ОБРАЗОВАНИИ КАК СРЕДСТВО ПОВЫШЕНИЯ
ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ КОМПЕТЕНЦИИ**

Кияшко Анастасия Робертовна

мастер производственного обучения
КГКП «Житикаринский политехнический колледж»
Управления образования акимата
Костанайской области
E–mail: amega1988@mail.ru

Золотарёва Ирина Александровна

преподаватель специальных дисциплин
КГКП «Житикаринский политехнический колледж»
Управления образования акимата
Костанайской области,
E–mail: iz_1983@mail.ru

Аннотация

Статья рассматривает влияние цифровизации на сферу образования и ее важность как эффективного инструмента для улучшения профессиональной компетенции студентов и преподавателей. Освещаются изменения в структуре обучения и организации учебных процессов под воздействием цифровых технологий. Цель статьи – представить представление о том, как интеграция цифровых технологий способствует созданию более динамичной и адаптивной образовательной среды, способствуя развитию ключевых навыков в эпоху цифровых технологий.

Ключевые слова: цифровизация, образование, информационно–коммуникационные технологии.

Аңдатпа

Мақалада цифрландырудың білім беру саласына әсері және оның студенттер мен оқытушылардың кәсіби құзыреттілігін жақсартудың тиімді құралы ретіндегі маңызы қарастырылады. Цифрлық технологиялардың әсерінен оқыту құрылымындағы және оқу процесстерін ұйымдастырудағы өзгерістер қамтылады. Мақаланың мақсаты–цифрлық интеграцияның цифрлық дәуірдегі негізгі дағдыларды дамытуға ықпал ете отырып, неғұрлым серпінді және бейімделгіш білім беру ортасын құруға қалай ықпал ететіні туралы түсінік беру.

Түйінді сөздер: цифрландыру, білім беру, ақпараттық–коммуникациялық технологиялар.

Abstract

The article examines the impact of digitalization on the field of education and its importance as an effective tool for improving the professional competence of students and teachers. The changes in the structure of education and the organization of educational processes under the influence of digital technologies are highlighted. The purpose of the article is to provide an idea of how the integration of digital technologies contributes to the creation of a more dynamic and adaptive educational environment, contributing to the development of key skills in the digital age.

Key words: digitalization, education, information and communication technologies.

Современные технологии развиваются с огромной скоростью. Многие сферы деятельности переходят на цифровые системы, в том числе и учебные заведения.

Основные изменения в образовании связаны с цифровизацией. В процессе цифровизации фундаментально меняются сама структура обучения и организация образовательного процесса. Цифровизация образования – именно так называется процесс перехода на электронную систему.

Цифровизация в образовании выражается в разнообразных форматах: от онлайн–курсов и виртуальных лабораторий до использования искусственного интеллекта. Эти технологии предоставляют обучающимся возможность изучать материалы в удобное время и месте, поддерживая их в процессе формирования профессиональных навыков.

Современная формулировка обучения в корне отличается от старой. Учебные материалы, планы, занятия, журналы и дневники – все это уже сегодня в онлайн–версии. Обучающийся посещает уроки, не выходя из дома, по Интернету. Создаются электронные ресурсы, на которых обучающийся находит подробную информацию для занятий. Онлайн–ресурсы предоставляют доступ к актуальным знаниям, поддерживают индивидуальный темп обучения и позволяют обучающимся экспериментировать в виртуальных условиях. Виртуальные лаборатории и симуляторы расширяют возможности практического опыта, способствуя глубокому усвоению профессиональных навыков. Искусственный интеллект находит применение в адаптивных образовательных платформах, персонализируя программы для индивидуальных потребностей обучающихся. Это не только улучшает их техническую подготовку, но также развивает критическое мышление и способности к решению задач.

Учебные заведения оснащаются современными технологиями: компьютеры, планшетные панели. В каждом учебном заведении имеется сеть Интернет для доступа к информационному контенту.

Цифровизация подразумевает самостоятельное изучение материала. Педагог выступает в роли помощника, куратора, к которому придется обращаться лишь при необходимости.

Цель цифровизации в повышении компетенции заключается в обеспечении более эффективного, гибкого и современного процесса обучения, способного отвечать на вызовы современного мира. Этот процесс направлен на формирование и развитие информационной культуры обучающихся, педагогических и руководящих кадров. В контексте образования, повышение компетенции в результате цифровизации включает в себя следующие аспекты:

1. Широкое использование информационных ресурсов: Цифровизация предоставляет доступ к разнообразным и актуальным образовательным ресурсам, что позволяет обучающимся осваивать современные знания и навыки в соответствии с требованиями рынка труда.

2. Интеграция компьютерных технологий в обучение: Внедрение современных технологий в учебный процесс способствует созданию интерактивных и адаптивных методов обучения, что в свою очередь способствует более эффективному усвоению материала.

3. Формирование информационной культуры: Цифровизация образования не только предоставляет доступ к информации, но и учит обучающихся эффективно ее обрабатывать, анализировать и применять в решении задач.

4. Развитие навыков самостоятельного изучения: Цифровые технологии обеспечивают обучающимся возможность самостоятельного поиска и усвоения информации, что развивает навыки самоорганизации и самостоятельной работы.

Цифровые технологии помогают улучшить системы управления образовательными учреждениями, обеспечивая эффективное взаимодействие между педагогами, администрацией и обучающимися. В основе создания информационно-образовательной среды образовательного учреждения лежит организация использования информационно-коммуникационных технологий (ИКТ). Именно эффективное использование ИКТ открывает новые возможности и перспективы развития системы образования в целом. Использование информационных и коммуникационных технологий в системе образования изменяет дидактические средства, методы и формы обучения, влияет на педагогические технологии, тем самым преобразуя традиционную образовательную среду в качественно новую – Информационно образовательную среду. [1]

В нашем учебном заведении мы используем на уроках интерактивные учебники и электронные пособия, онлайн-платформы и образовательные приложения: LearningApps – приложение для создания интерактивных заданий разных уровней сложности. Задание проверяется автоматически. Здесь можно найти много разнообразных шаблонов, есть библиотека готовых материалов.

Kahoot! и Quizizz – сервисы, позволяющие преобразовать обучение в игровой процесс. Здесь можно создавать как викторины и опросы, так и образовательные веб-квесты. Регистрация обучающихся в системе не требуется. Тесты можно выполнять вне класса.

Wordwall можно использовать для создания как интерактивных, так и печатных материалов.

Интерактивные воспроизводятся на любом устройстве с веб-интерфейсом, например, на компьютере, планшете, телефоне или интерактивной доске. Они могут быть воспроизведены самими обучающимися, или обучающимися под руководством преподавателя по очереди перед классом.

Learnis(joyteka) платформа даёт возможность создавать учебные веб-квесты, викторины и интеллектуальные онлайн-игры всего за несколько минут с возможностью добавления любых предметных заданий. Платформа поможет провести учебное занятие или внеклассное мероприятие нестандартно.

Игры можно использовать на групповых или индивидуальных учебных занятиях, а также в качестве домашнего задания. Не нужно устанавливать на компьютер программы или владеть навыками программирования. Просто выберите уже готовые квесты из каталога и адаптируйте задания для своего предмета.

Виртуальная доска Padlet_(онлайн-доска) – это сервис, который дает возможность каждому обучающемуся разместить свою работу на доске, а преподавателю – прокомментировать и оценить каждого. Возможно также использование доски преподавателем для размещения учебно-методических, контрольно-измерительных и других материалов.

Плюсы цифрового образования обширны и включают в себя ряд значительных преимуществ, способствующих более эффективному и современному обучению.

1. Доступность и гибкость:

- Обучение в любое время и из любой точки мира, что особенно важно для дистанционного обучения.
- Гибкость графика обучения, что позволяет студентам адаптировать учебный процесс под свои потребности и обстоятельства.

2. Широкий доступ к информации:

- Онлайн-ресурсы предоставляют студентам доступ к актуальным и разнообразным знаниям.

- Электронные учебники и материалы облегчают процесс обучения и избавляют от необходимости носить тяжелые учебники.

3. Интерактивность и адаптивность:

- Интерактивные образовательные платформы и приложения обогащают учебный процесс, делая его более увлекательным.

- Адаптивные системы обучения реагируют на индивидуальные потребности студента, предоставляя персонализированные материалы и задания.

4. Развитие навыков для цифровой эпохи:

- Студенты приобретают навыки работы с современными технологиями, что подготавливает их к требованиям современного рынка труда.

- Использование онлайн–инструментов и платформ способствует формированию цифровой грамотности.

5. Экономия времени и ресурсов:

- Учебный материал доступен в любое время, что позволяет студентам управлять своим графиком более эффективно.

- Уменьшение использования бумажных ресурсов ведет к экологической эффективности.

6. Удобство и эффективность для преподавателей:

- Автоматизированные системы управления учебным процессом облегчают административную работу преподавателей.

- Возможность использования онлайн–инструментов для создания интерактивных уроков и тестирования.

7. Самостоятельное обучение:

- Студенты развивают навыки самостоятельной работы, исследования и решения проблем, что важно для постоянного обучения в современном мире.

8. Эффективное взаимодействие:

- Возможность обмена мнениями, участия в дискуссиях и взаимодействия через виртуальные платформы способствует обогащению образовательного опыта.

- Цифровое образование, обладая этими плюсами, продвигает обучение вперед, содействуя современному образу жизни и технологическим требованиям общества.

Несмотря на множество преимуществ, цифровое образование также имеет свои недостатки. Рассмотрим некоторые из них:

1. Неравенство доступа:

Не все студенты имеют доступ к высокоскоростному интернету или современным устройствам, что создает разрыв между теми, кто может использовать цифровые ресурсы, и теми, кто этого не может.

2. Технические проблемы:

Неполадки в сети, сбои в программном обеспечении или проблемы с аппаратурой могут создавать препятствия для эффективного обучения, особенно в условиях удаленного обучения.

3. Отсутствие межличностного взаимодействия:

Учебные процессы, основанные на цифровых технологиях, могут снижать уровень межличностного общения, взаимодействия и социализации студентов, что важно для их развития.

4. Недостаток мотивации и саморегуляции:

У некоторых студентов может отсутствовать мотивация для самостоятельного обучения без физического присутствия преподавателя и коллег. Это может привести к проблемам с саморегуляцией и завершением курсов.

5. Риск дистанцирования:

Обучение в виртуальной среде может создавать чувство отчуждения и усталости от изоляции, особенно если студенты лишены общения в реальной жизни.

6. Ограниченность физической активности:

Долгие периоды работы за компьютером могут привести к ограниченности физической активности, что может негативно сказаться на здоровье обучающихся.

7. Снижение внимания и концентрации:

Цифровые технологии могут создавать дополнительные источники отвлечения, такие как социальные сети или множество открытых вкладок, что может снижать концентрацию внимания студентов.

8. Опасность кибербезопасности:

С увеличением использования онлайн-платформ и электронных ресурсов возрастает риск кибератак и утечек личной информации.

9. Неопределенность качества онлайн-образования:

Не всегда легко определить качество онлайн-образовательных материалов и программ, что может повлиять на уровень обучения и получаемые компетенции.

10. Ограниченность некоторых видов обучения:

Некоторые виды образования, особенно те, которые требуют физического взаимодействия и практической работы, могут столкнуться с ограничениями при использовании цифровых платформ.

Успешное внедрение цифровых технологий в образование требует внимательного учета этих недостатков и разработки стратегий и решений для их преодоления.

В заключение можно отметить, что цифровизация в образовании представляет собой неизбежный шаг вперед, открывающий новые возможности для повышения профессиональной компетенции студентов и преподавателей. Этот процесс не просто изменяет инструментарий обучения, но и преобразует саму сущность образования, делая его более гибким, доступным и адаптивным к требованиям современного мира.

Цифровые технологии дарят обучающимся шанс самостоятельно исследовать и учиться, обогащая процесс обучения интерактивностью и инновациями. Они также предоставляют преподавателям возможность переосмыслить свою роль, сосредотачиваясь на роли наставника и ментора.

Однако, несмотря на все преимущества цифровизации, важно учитывать и преодолевать связанные с ней вызовы, такие как неравенство в доступе и потеря межличностной связи. Успех внедрения цифровых технологий в образование зависит от сбалансированного подхода, внимательного отношения к потребностям всех студентов и постоянного обновления методов обучения.

В целом, цифровизация в образовании – это не просто средство повышения профессиональной компетенции, но и возможность создания образовательной среды, способствующей глубокому и всестороннему развитию личности. С правильным подходом и учетом всех аспектов, цифровое образование становится мощным инструментом для формирования профессионалов, готовых к вызовам будущего. [2]

Список литературы:

1. Цифровые технологии в образовании. Тенденции, проблемы, перспективы: монография / под общ. ред. научного совета ГНИИ "Нацразвитие". – СПб.: ГНИИ "Нацразвитие", 2023 – 80 с.
2. Шадрин Т.И., Федоров А.В. "Образование 4.0: интеллектуальные технологии в обучении". – Москва: Издательство «Экон-Информ» – 2019 .

УДК 372.851

СОВРЕМЕННЫЕ ИГРОВЫЕ МЕТОДЫ ОБУЧЕНИЯ МАТЕМАТИКЕ

Кокумбаева Надира Маратовна

учитель математики КГУ «Общеобразовательная школа №2
города Тобыл отдела образования Костанайского района»

Управления образования акимата Костанайской области

магистрант 1 курса, образовательной программы

«Математика» (7М01501) очной формы обучения

КРУ им. А.Байтурсынова

г. Костанай, Казахстан

E-mail: nadira_k@inbox.ru

Аннотация

В статье рассматриваются современные игровые методы, направленные на повышение эффективности и привлекательности изучения математики в современном образовательном контексте.

Ключевые слова: *игровые методы, образовательная платформа, процесс обучения математике.*

Аңдатпа

Мақалада қазіргі білім беру жағдайында математиканы оқытудың тиімділігі мен тартымдылығын арттыруға бағытталған заманауи ойын әдістері талқыланады.

Түйінді сөздер: *ойын әдістері, оқу платформасы, математиканы оқыту процесі.*

Abstract

The article discusses modern gaming methods aimed at increasing the effectiveness and attractiveness of learning mathematics in a modern educational context.

Key words: *game methods, educational platform, process of teaching mathematics.*

Применение игровых методов в обучении математике имеет давнюю историю, начало которой сложно точно определить. Игры, включающие математические элементы, стали популярны еще в середине 20 века, а с развитием компьютерных технологий в 1980–х годах появились программы и компьютерные игры, направленные на улучшение математических навыков. Со временем такие методы обучения стали разнообразными и широко используются как в школьной, так и в домашней среде для поддержки обучения математике.

Игровые методы обучения – это методы, способствующие формированию психологических структур, развитию личностных качеств, основанных на игре. Игровые методы обучения математике являются одними из наиболее эффективных способов повысить мотивацию учащихся, сделать процесс обучения более увлекательным и интересным. [1] Игры помогают учащимся лучше понять математические концепции, развить логическое мышление и творческие способности. Существует множество игровых методов обучения математике, которые можно соотнести к одним из следующих типов:

Игры–соревнования. В таких играх учащиеся делятся на команды, которые соревнуются друг с другом в выполнении математических заданий. Это могут быть игры на скорость решения примеров, на правильность выполнения заданий, на знание теории. Примеры игр–соревнований: «Математический бой», «Математический футбол», «Абака», «Кто быстрее?», «Угадай число», "Математический аукцион".

Математическая абака – командное соревнование, где все команды одновременно решают 30 задач. За правильные ответы начисляются очки, причем

их количество зависит от сложности задачи. Дополнительные бонусы команды могут получить за успешное решение всех задач в одной теме или за верные ответы с одинаковыми номерами в разных темах. Побеждает команда с наибольшим общим количеством очков и бонусов. Игра длится 90 минут, либо до исчерпания задач или времени.

Игры–путешествия. В таких играх учащиеся выполняют математические задания, чтобы добраться до конечной точки путешествия. Примеры игр–путешествий: «Математическая дорога», «Математический квест», «Математический лабиринт».

Игры–творческие задания. В таких играх учащиеся выполняют творческие задания, связанные с математикой. Это могут быть задачи на составление математических задач, на создание математических рисунков, на сочинение математических сказок и историй. Примеры игр–творческих заданий: «Составь задачу», «Нарисуй математическую фигуру», «Напиши математическую сказку».

Игры–загадки. В таких играх учащиеся отгадывают математические загадки. Примеры игр–загадок: «Математические загадки», «Математические ребусы», «Математические кроссворды».

Имитационные игры. В таких играх учащиеся имитируют деятельность людей, связанных с математикой. Это могут быть игры на роль учителя, инженера, экономиста, программиста. Примеры игр–имитационных игр: «Школа будущего», «Математический конструктор». [2]

Игровые методы выделяются своей способностью создавать образовательные сценарии, которые стимулируют не только интеллектуальное, но и эмоциональное взаимодействие. Одним из ярких преимуществ игровых методов является их способность сделать обучение увлекательным, поддерживая мотивацию учащихся и развивая коммуникативные навыки через коллективное решение задач. Однако, вместе с этим, необходимо рассмотреть и некоторые ограничения этого подхода, такие как возможное отвлечение от основной учебной цели, а также необходимость балансировки между развлекательными аспектами и достижением образовательных целей. Понимание преимуществ и недостатков игровых методов в контексте образования является важным шагом для эффективного интегрирования этих подходов в современные учебные программы. Помимо привычных нам математических игр существует множество образовательных платформ для обучения математике в школе. Вот некоторые из наиболее популярных которые были использованы на уроках математики:

Kahoot! – это платформа для создания и проведения онлайн–игр. Она является бесплатной, но так же существует премиум доступ к дополнительным форматам заданий. Игры kahoot! основаны на множественном выборе и могут быть использованы для изучения различных математических тем. В данной игровой обучающей платформе можно самостоятельно составлять разнообразные задания, подбирать необходимое время для выполнений заданий ученикам и выбирать формат заданий.

Khan Academy – это бесплатная онлайн–платформа, предлагающая широкий спектр образовательных ресурсов, включая игры по математике. Игры Khan Academy соответствуют учебной программе и помогают учащимся в освоении различных математических концепций. На данной платформе можно изучить различные дисциплины, а также более глубоко изучить многие дисциплины.

Math playground – это онлайн–платформа, предлагающая более 1000 математических игр для учащихся всех возрастов. Игры math playground основаны на различных математических темах, включая числа, алгебру, геометрию и статистику.

Mathletics – это онлайн–платформа, предлагающая интерактивные игры и упражнения по математике. Игры *mathletics* соответствуют учебной программе и помогают учащимся в освоении различных математических концепций.

Geogebra – это бесплатный онлайн–инструмент, который можно использовать для создания интерактивных математических моделей. *Geogebra* может использоваться для создания игр, которые помогают учащимся в освоении различных математических концепций, включая геометрию, алгебру и тригонометрию.

Mathific – это образовательная платформа, которая предлагает широкий выбор интерактивных математических игр и упражнений для учащихся 1–6 классов. Платформа разработана ведущими специалистами в области образования и математики. *Mathific* предлагает более 1000 интерактивных игр и упражнений, которые охватывают широкий спектр математических тем, от счета и представления чисел до алгебры и геометрии. Эти игры и упражнения разработаны таким образом, чтобы быть интересными и увлекательными, а также помогать учащимся развивать глубокое понимание математических понятий.

Эти платформы предлагают широкий выбор игр, которые можно использовать для обучения математике в школе. Игры могут быть использованы для повторения пройденного материала, изучения новых концепций или повышения мотивации учащихся. При выборе интерактивных игр и компьютерных программ для обучения математике важно учитывать следующие факторы:

1. Целевая аудитория. Платформа должна быть подходящей для возраста и уровня подготовки учащихся.
2. Соответствие учебной программе. Игры должны соответствовать учебной программе и помогать учащимся в освоении различных математических концепций.
3. Интересность и увлекательность. Игры должны быть интересными и увлекательными для учащихся, чтобы они могли мотивировать их к учебе.

Анализируя разнообразие игровых методов в обучении математике, становится очевидной необходимость разработки методических рекомендаций. Эти рекомендации будут способствовать более эффективному обучению, учитывая широкий спектр подходов в игровой образовательной среде.

Исходя из всего вышеперечисленного, современные игровые методы обучения математике предоставляют целый ряд преимуществ. Прежде всего, они обеспечивают интерактивность и привлекательность обучения, предоставляя увлекательные математические игры на различных платформах. Индивидуализированное обучение становится возможным благодаря выбору игр, соответствующих уровню знаний и интересам каждого ученика. Адаптивность и разнообразие заданий предоставляют широкий спектр упражнений, адаптирующихся к уровню сложности и потребностям учащихся. Доступность и гибкость в предоставлении обучающего материала онлайн повышают гибкость обучения. Использование интерактивных моделей, таких как *Geogebra*, способствует лучшему пониманию математических концепций через визуализацию. Тем не менее, существуют и некоторые недостатки современных игровых методов обучения математике. Во–первых, требуется наличие технической инфраструктуры для использования онлайн–игр, что может оказаться проблемой в школах или регионах с ограниченным доступом к технологиям. Возможны отвлекающие элементы, которые могут отвлечь учащихся от основного учебного материала. Ограниченность тем и контента также может быть недостатком, особенно по сравнению с более традиционными методами обучения. Для эффективного использования современных игровых методов требуется дополнительная подготовка учителей и знакомство с технологиями. Кроме того, в случае использования платных версий

игр, возможны ограничения доступа к дополнительным функциям, что может создать разрыв в опыте обучения для учащихся. [3]

Использование обучающих сайтов и программ может значительно повысить эффективность обучения математике. Игры помогают учащимся лучше понять математические концепции, развить логическое мышление и творческие способности. При использовании игр как метод обучения необходимо соблюдать следующие правила:

1. Игры должны быть направлены на решение образовательных задач.
2. Игры должны быть доступны учащимся по уровню сложности.
3. Игры должны быть интересны учащимся. [4]

Игровые методы обучения позволяют повысить эффективность обучения математике, сделать его более увлекательным и запоминающимся. Рекомендации по использованию игровых методов на уроках математики:

1. Объясните учащимся цель игры и правила ее проведения.
2. Обеспечьте учащихся всем необходимым для игры.
3. Дайте учащимся возможность работать в командах или индивидуально.
4. Поддерживайте учащихся в процессе игры.

Использование игровых методов на уроках математики может значительно повысить эффективность обучения. Игры помогают учащимся лучше понять математические концепции, развить логическое мышление и творческие способности.

Список литературы:

1. Давыдов в. В. Теория развивающего обучения. – м.:, 1996. – с. 366– 392; российская педагогическая энциклопедия: в 2 т. / гл. Ред. В. В. Давыдов. – м.: большая рос. Энцикл., 1993. – т. 1: а–м. – с. 242–243). М. В. Удовенко
2. Мынбаева А.К., Садвакасова З.М. – М 94 Инновационные методы обучения, или Как интересно преподавать: Учебное пособие. –7е изд., доп. –Алматы, 2012. – С 88.
3. Гаврилина О.В. Игровая технология: методы и особенности//Педагогический альманах. – 2022. – №47. – С. 40
4. Выготский, Л.С. Игра и ее роль в психологическом развитии ребенка / Л.С. Выготский.– М.: 1966.– 541 с

УДК 377

ЦИФРОВЫЕ ИНСТРУМЕНТЫ ДЛЯ ДИФФЕРЕНЦИАЦИИ ОБУЧЕНИЯ: ИННОВАЦИИ В ПЕДАГОГИЧЕСКОЙ ПРАКТИКЕ

Контрбаева Жаннат Дусембиевна

магистр экономических наук

КГКП «Костанайский политехнический высший колледж»
Управления образования акимата Костанайской области,
г.Костанай, проспект Кобланды батыра 3
E-mail: karabaeva85@mail.ru

Журсиналина Гультум Сайлаукановна

КГКП «Костанайский политехнический высший колледж»
Управления образования акимата Костанайской области,
г.Костанай, проспект Кобланды батыра 3
E-mail: gulsumj@mail.ru

Аңдатпа

Бұл мақаланың мақсаты—оқытуды саралау контекстіндегі цифрлық құралдардың мүмкіндіктерін зерттеу және бұл құралдардың педагогикалық тәжірибеге жаңа көкжиектерді қалай ашатынын анықтау. Зерттеу нәтижесінде оқуды студенттердің жеке қажеттіліктеріне сәтті бейімдеуге қабілетті әртүрлі цифрлық құралдар анықталды.

Түйінді сөздер: сандық құралдар, оқытуды саралау, оқу процесін жекелендіру, оқу үлгерімі.

Аннотация

Целью данной статьи является изучение возможностей цифровых инструментов в контексте дифференциации обучения и определение, как эти инструменты могут открывать новые горизонты для педагогической практики. В результате исследования были выявлены разнообразные цифровые инструменты, способные успешно адаптировать обучение к индивидуальным потребностям студентов.

Ключевые слова: цифровые инструменты, дифференциация обучения, персонализация образовательного процесса, успеваемость.

Abstract

The purpose of this article is to explore the possibilities of digital tools in the context of learning differentiation and to determine how these tools can open up new horizons for pedagogical practice. As a result of the research, a variety of digital tools have been identified that can successfully adapt learning to the individual needs of students.

Key words: digital tools, differentiation of learning, personalization of the educational process, academic performance.

Первый этап внедрения цифровых инструментов в дифференцированное обучение начинается с тщательного исследования методов. Это включает в себя ознакомление с современными технологиями, такими как системы адаптивного обучения, платформы для персонализированного обучения и инструменты, способные анализировать индивидуальные стили обучения студентов. Педагоги активно изучают возможности, которые предоставляют эти инновационные средства, чтобы адаптировать свои методики к индивидуальным потребностям учащихся [1, с.45].

Интерактивные приложения используемые на различных этапах урока оживляют процесс обучения, они становятся важным инструментом для удержания внимания и стимулирования интереса студентов. Создание такого упражнения порой занимает несколько минут, при этом урок получается более насыщенным и результативным [2, с.38].

Для удобства представляю подборку платформ и приложений, предоставляющих возможность создавать интерактивные уроки, чтобы сэкономить их время и предоставить дополнительные инструменты для творчества и экспериментов:

- Kahoot! – это инструмент для создания игровых квестов и тестов;
- Quizlet – это онлайн–инструмент для создания учебных материалов, для создания учебных карточек, тестов, аудио– и видео– материалов;
- Padlet – это инструмент для создания виртуальных досок, который позволяет добавлять тексты, изображения, видео и другие материалы;
- Edpuzzle – это инструмент для создания видеоуроков с вопросами и заданиями;
- Nearpod – это инструмент для создания интерактивных презентаций и уроков. Он позволяет педагогам создавать уроки, которые включают задачи, вопросы, графики и другие интерактивные элементы, помогающие привлечь учеников к обучению;
- Seesaw – это инструмент для создания цифровых портфолио для учеников;
- Flipgrid – это инструмент для создания видеообсуждений;

- Mentimeter – это инструмент для создания опросов и исследований;
- Socrative – позволяет создавать тесты, анкеты и голосования, а также предоставляет педагогам подробную статистику о работе студентов и результатах обучения;
- Wordwall – генератор интерактивных и печатных викторин.

На занятиях систематически применяю разнообразные цифровые инструменты, способствующие успешному адаптивному методу обучения к индивидуальным потребностям студентов [3, с.45]

Рисунок 1. Использование генератора интерактивных викторин Wordwall на уроках специальных дисциплин

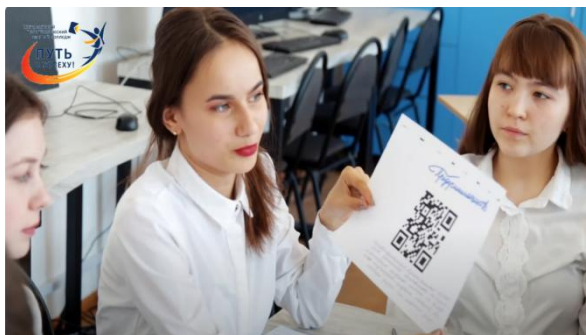

Рисунок 2. Работа студентов в интерактивном приложении Mentimeter.

При использовании данных цифровых инструментов в образовательном процессе также, стоит заострить внимание на роли Таксономии Блума. Этот и система классификации умственной деятельности, предложенная Бенджаминном Блумом, предоставляет структурированный подход к развитию учебных задач и целей, что делает её особенно ценной в контексте цифрового обучения.

При использовании цифровых технологий в образовании, таксономия Блума может быть эффективно применена для:

- создания качественных цифровых материалов т.к. исходя из уровней таксономии (например, запоминание, понимание, применение, анализ, синтез, оценка), педагоги могут разрабатывать разнообразные цифровые задания и материалы, соответствующие уровню когнитивных навыков студентов;
- разработки интерактивных уроков и заданий, при которой Таксономия Блума обеспечивает каркас для создания интерактивных задач и уроков, основанных на различных уровнях когнитивных процессов. Это способствует более глубокому пониманию материала и активному вовлечению студентов;
- оценки достижения учебных целей, применение таксономии Блума в цифровых оценочных инструментах помогает определить, насколько успешно

студенты освоили материал на разных уровнях сложности;

- развития критического мышления, это высший уровень таксономии (анализ, синтез, оценка) способствуют развитию критического мышления, и использование цифровых технологий может усилить этот процесс, предоставляя студентам возможности для более глубокого анализа и синтеза информации;

- индивидуализации обучения, представленные цифровые платформы позволяют адаптировать учебный материал под уровень каждого студента, что особенно важно при учете различий в когнитивных способностях, что даёт возможность педагогу создать разноуровневые задания.

Преимущества внедрения интерактивных технологий в образовательный процесс:

- Эффективное использование готовых материалов, которые способны сэкономить время преподавателя.

- Социализация и развитие коммуникативных навыков, процессе использования интерактивных технологий студенты обучаются договариваться, работать в команде, выражать свои мнения и аргументировать их. Это способствует развитию навыков эффективного общения, вежливости, поиска компромиссов и разрешения конфликтов.

- Стимулирование творческих навыков, зачастую внедрение интерактивных методов обучения содействует развитию творческих способностей у студентов и формирует нестандартный образ мышления.

- Использование интерактивных методов обучения среди студентов способствует поддержанию психического здоровья, предотвращая повышенную тревожность, избыточную умственную нагрузку и чрезмерную усталость.

Наряду с положительными факторами влияния цифровизации на образовательный процесс, перечислим негативные.

- Большая часть студентов испытывают трудности с доступом к высокоскоростному интернету и цифровым устройствам, что создаёт неравенство в образовательных возможностях.

- Использование цифровых технологий поднимает вопросы безопасности данных и конфиденциальности, особенно при сборе и хранении личной информации студентов.

- Недостаток технических навыков у преподавателей и студентов может стать преградой для успешного внедрения цифровых технологий.

- Дистанционное обучение и использование онлайн-платформ могут снизить уровень социального взаимодействия и общения между студентами и преподавателями.

- Обилие цифровых ресурсов может создать сложности для студентов в выборе качественных и достоверных материалов.

Цифровизация расширяет свои границы в области образования, появились более эффективные методы внедрения инноваций в образовательный процесс:

- STEAM технологии – представляет собой акроним, включающий в себя первые буквы слов, обозначающих естественные науки, технологии, инженерию, искусство и математику. Принципы этого подхода включают акцент на проектной деятельности, ориентацию учебных задач на практическое применение, охват ключевых дисциплин для подготовки к современным технологиям и междисциплинарный характер.

- Технология "Фишбоун" – основана на схематической диаграмме рыбьего скелета, предложенной японским профессором Исикавой. Проблема представлена как "голова" рыбы, а ее решение – как "хвост". Верхние "кости" обозначают причины,

а нижние – факты, подтверждающие их наличие. Этот подход развивает умение видеть причинно–следственные связи и анализировать факторы.

– Методика, разработанная в Сингапуре, акцентирует внимание на адаптации к новой реальности, ориентации на опыт мировых лидеров в образовании, высоких требованиях к подготовке преподавателей и развитию самостоятельности и практических навыков.

– Виртуальная реальность (VR) и дополненная реальность (AR) обеспечивают максимальное погружение в искусственно созданное пространство. Эти технологии применяются в обучении для достижения высокого уровня вовлеченности студентов, иммерсивности и интерактивности, что создает занимательный учебный процесс [4, с.61].

Современные студенты проявляют интерес к предметам, которые ранее казались им скучными или трудными, благодаря использованию цифровых технологий. Эти инновации позволяют применять новые методики обучения, учитывая предпочтения обучающихся, что способствует привлечению даже тех, кто ранее отставал в учебе, и улучшает их успехи в образовании. Адаптивное и интерактивное обучение помогает достичь наилучшего уровня усвоения материала. Использование гаджетов в учебном процессе способствует развитию цифровой грамотности, ключевой компетенции XXI века, необходимой для успешной жизни. Будущее студентов тесно связано с технологиями, и обучение с их использованием обеспечивает быструю адаптацию и успех в учебе, карьере и взрослой жизни. Поэтому внедрение цифровых устройств и приложений в образование не вызывает сомнений в своей важности. Использование современных цифровых технологий в образовании значительно положительно влияет на учебный процесс. Цифровизация образования способствует развитию творчества и нестандартного мышления, что позволяет многим студентам колледжа активно участвовать в конкурсах, хакатонах и научно–практических конференциях.

Список литературы

1. Ахметова, Д. З. «Человек экологический» в эпоху цифровизации // Высшее образование в России. – 2020. – № 5. – С. 117–126.
2. Бабаева, М. А. «Талгенизм» в эпоху цифровизации: отечественная история сМООС / М. А. Бабаева, Е. Б. Голубев // Высшее образование в России. – 2020. – № 8–9. – С. 71–84.
3. Байденко, В. И. Болонский процесс: в преддверии третьего десятилетия // Высшее образование в России. – 2018. – № 11. – С. 136–148.
4. Барабанова, С. В. Цифровизация инженерного образования в глобальном контексте (обзор международных конференций) / С. В. Барабанова, А. А. Кайбияйнен, Н. В. Крайсман // Высшее образование в России. – 2019. – № 1. – С. 94–103.

УДК 371.32

СОВРЕМЕННЫЕ ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫЕ ТЕХНОЛОГИИ В НЕПРЕРЫВНОМ ПРОФЕССИОНАЛЬНОМ РАЗВИТИИ ПЕДАГОГА

Королевская Людмила Юрьевна

преподаватель специальных дисциплин

ГККП «Агротехнический колледж с. Астраханка»

Акмолинская область, Астраханский район,

село Астраханка

E–mail: lyukorolevskaya@mail.ru

Аннотация

По мере развития системы образования в Казахстане непрерывное профессиональное развитие учителей становится приоритетным направлением, соответствующим национальному видению развития образования. В данной статье рассматривается интеграция непрерывного профессионального развития в подготовку учителей, подчеркивается его соответствие потребностям и проблемам педагогов. Через призму Концепции развития образования Казахстана (2023–2029 гг.) изложены ключевые инициативы, включая повышение доступности технического и профессионального образования и поддержку социально уязвимой молодежи.

Ключевые слова: непрерывное, профессиональное развитие, смешанное обучение, коллегиальный коучинг.

Аңдатпа

Қазақстанда білім беру жүйесінің дамуына қарай мұғалімдердің үздіксіз кәсіби дамуы білім беруді дамытудың ұлттық көзқарасына сәйкес келетін басым бағытқа айналады. Бұл мақалада мұғалімдерді даярлауда үздіксіз кәсіби дамуының интеграциясы қарастырылады, оның мұғалімдердің қажеттіліктері мен мәселелеріне сәйкестігі атап өтіледі. Қазақстанның білім беруді дамыту тұжырымдамасының призмасы арқылы (2023–2029 жж.) техникалық және кәсіптік білімнің қолжетімділігін арттыруды және әлеуметтік осал жастарды қолдауды қоса алғанда, негізгі бастамалар баяндалды.

Түйін сөздер: үздіксіз, кәсіби даму, аралас оқыту, әріптестік коучинг.

Abstract

As the education system in Kazakhstan develops, teachers' continuing professional development (CPD) is becoming a priority area that corresponds to the national vision of education development. This article examines the integration of continuing professional development (CPD) into teacher training, emphasizing its relevance to the needs and problems of teachers. Through the prism of the Concept of Education Development of Kazakhstan (2023–2029), key initiatives are outlined, including increasing access to technical and vocational education and supporting socially vulnerable youth.

Key words: continuing, professional development, blended learning, peer coaching.

Процессы развития системы образования Казахстана делают приоритетным направлением непрерывное профессиональное развитие педагогов, которое должно быть встроено в курсовую подготовку по затруднениям и потребностям самих педагогов. Более того, требуемое профессиональное развитие требует постоянных мониторинговых исследований его результативности. Такая интеграция позволит выполнять научно–методическую работу с целью непрерывного профессионального развития педагогов, но с ожидаемым результатом повышения качества

Концепция развития дошкольного, среднего, технического и профессионального образования Республики Казахстан на 2023 – 2029 годы:

- Доступность технического и профессионального образования;
- Доступ людей с ООП к профессиональному обучению;
- Поддержка социально уязвимой молодежи путем расширения списка квот при поступлении в организации ТипО;
- Одним из результатов плодотворного взаимодействия организаций ТипО и предприятий является организация дуального обучения;
- В рамках цифровизации государственных услуг утверждены минимальные требования к объектам информатизации;
- Обеспечение качественного и безбарьерного доступа технического и профессионального образования;
- работа по расширению взаимодействия с WorldSkills International, WorldSkills Europe;
- Внедрение демонстрационного экзамена по определению компетенции с учетом требований WorldSkills;
- Развитие движения WorldSkills Kazakhstan и Abilitympics (внедрение в учебный процесс стандартов WorldSkills;

- Создание центров компетенций на базе колледжей, оснащенных в рамках проекта "Жас маман", и расширение учебно–производственных мастерских;
- Укрепление материально–технической базы организаций ТиПО, в том числе за счет средств бизнеса;
- Осуществление перехода организаций ТиПО на гибкую организационно–правовую форму [1].

Внедрение инновационных способов преподавания предметов реализуется через электронные платформы для педагогов и обучающихся, что приведет к цифровизации всего учебного процесса.

Содержательные платформы, качественные учебники и учебно–методические комплексы, использование планшетов в учебном процессе позволят последовательно и системно развивать навыки по формированию у обучающихся функциональной грамотности, обеспечат наглядность, доступность, индивидуальность материалов, самостоятельность студентов

На основе результатов реформ и инициатив, реализованных в предыдущие годы, новое видение развития образования заключается в переориентации с приоритетных ранее системных проблем в образовании и проблем педагогического сообщества на обучающегося и его потребности.

Ключевым ориентиром системы образования на ближайшие семь лет станет создание в организациях образования условий для того, чтобы не только поднимать уровень образованности человека, но и создать атмосферу, которая будет способствовать формированию высоконравственной и всесторонне развитой личности, обладающей ключевыми компетенциями выпускника, способного реализовать творческий потенциал в динамичных социально–экономических условиях, как в собственных жизненных интересах, так и в интересах казахстанского общества.

Непрерывное развитие – это уже не разовое мероприятие, а путешествие длиною в жизнь для педагогов, стремящихся адаптироваться к требованиям образования XXI века. Смешанное обучение, сочетающее традиционное очное обучение с онлайн–обучением, становится одним из преобразующих подходов к непрерывному развитию педагогов.

Смешанное обучение объединяет лучшее из двух миров – индивидуальное взаимодействие в традиционных аудиториях и гибкость онлайн–платформ. Этот подход признает, что педагоги имеют различные стили обучения и предпочтения, обеспечивая более целостный и адаптивный опыт профессионального развития.

Основные компоненты смешанного обучения для повышения квалификации педагогов:

– Онлайн–модули и курсы. Смешанное обучение часто включает в себя онлайн–модули и курсы, позволяющие педагогам получать доступ к ресурсам в удобном для них темпе. Эти модули охватывают широкий спектр тем, от педагогических инноваций до интеграции технологий.

– Очные семинары и совместная работа. Очное взаимодействие остается важным в смешанном обучении. Очные мастер–классы, семинары и совместные занятия дают педагогам возможность участвовать в дискуссиях, делиться опытом и отрабатывать новые методики преподавания.

– Виртуальные учебные сообщества. Смешанное обучение способствует созданию виртуальных учебных сообществ, в которых педагоги могут общаться и сотрудничать независимо от географических границ. Эти сообщества служат форумами для обмена передовым опытом, ресурсами и знаниями.

– Микрообучение и "кусочный" контент. Микрообучение с его акцентом на короткие, целенаправленные фрагменты контента легко интегрируется в смешанное

обучение. Преподаватели могут участвовать в небольших по объему учебных мероприятиях, которые вписываются в их плотный график, что делает непрерывное развитие более доступным [2].

– Обратная связь и оценка. Платформы смешанного обучения часто включают механизмы непрерывной обратной связи и оценки. Педагоги могут в режиме реального времени получать обратную связь о своем прогрессе, что позволяет им выявлять области для совершенствования и отмечать успехи.

– Применение модели "перевернутого класса", когда традиционный контент в виде лекций подается в режиме онлайн, что позволяет сосредоточить время очных занятий на интерактивных обсуждениях, упражнениях и применении концепций.

– Использование адаптивных технологий обучения, которые позволяют адаптировать подачу контента с учетом индивидуальных потребностей и успехов преподавателей. Эти технологии обеспечивают персонализированный опыт обучения, гарантируя педагогам актуальное и целенаправленное профессиональное развитие.

– Создание сообщества практиков в колледжах или районах, где педагоги со схожими интересами или обязанностями собираются вместе, чтобы обмениваться опытом, ресурсами и передовыми практиками.

– Внедрение элементов геймификации и интерактивных модулей в смешанную среду обучения. Игрофикация может повысить вовлеченность, сделав процесс обучения более приятным и эффективным.

Преимущества смешанного обучения в развитии педагогов:

– Гибкость и доступность – смешанное обучение учитывает различные графики и предпочтения педагогов, позволяя им заниматься профессиональным развитием в удобное для них время.

– Персонализированные пути обучения. Педагоги могут разрабатывать свои учебные программы с учетом своих индивидуальных потребностей и целей. Такой индивидуальный подход обеспечивает соответствие профессионального развития их уникальным условиям преподавания.

– Эффективность затрат. Смешанное обучение часто позволяет сократить расходы, связанные с традиционным повышением квалификации, например, расходы на проезд и проживание. Онлайн–модули и виртуальное сотрудничество предлагают экономически эффективную альтернативу.

– Адаптация к технологическим тенденциям. Используя онлайн–платформы и инструменты, преподаватели становятся более искусными в интеграции технологий в свои методики обучения. Эта способность к адаптации имеет решающее значение для подготовки студентов к цифровой эпохе.

Несмотря на то, что смешанное обучение открывает огромные перспективы для непрерывного развития педагогов, для его успешного внедрения необходимо решить несколько проблем. Надежная технологическая инфраструктура имеет первостепенное значение, поскольку бесперебойная работа в режиме онлайн зависит от надежного соединения и доступа к цифровым ресурсам. Постоянная поддержка и обучение необходимы для того, чтобы помочь педагогам ориентироваться в технологических компонентах смешанного обучения и эффективно решать возникающие проблемы. Кроме того, преодоление потенциального сопротивления онлайн–обучению требует стратегического подхода, подчеркивающего преимущества, доступность и гибкость, которые предлагает смешанное обучение.

Достижение гармоничного баланса между виртуальными и очными компонентами имеет решающее значение для обеспечения комплексного и всестороннего обучения. Сложность заключается в том, чтобы подобрать сочетание

в соответствии с уникальными потребностями преподавателей, учитывая разнообразие предпочтений в обучении, технологические навыки и уровень комфорта при работе с онлайн–платформами. Соблюдение этого баланса позволяет использовать преимущества обеих форм обучения, создавая целостную и эффективную программу непрерывного повышения квалификации педагогов.

В сфере непрерывного развития педагогов техника коллегиального коучинга и наставничества становится подходом, способствующим сотрудничеству и поддержке. Педагоги объединяются в пары с более опытными коллегами или сверстниками, создавая отношения наставничества на основе знаний по предмету, стилю преподавания или общих областей интересов. Благодаря регулярным наблюдениям за работой класса и структурированным сеансам обратной связи наставники помогают своим подопечным выявить сильные стороны, области, требующие улучшения, и стратегии развития [3].

Совместные занятия по планированию уроков дают возможность наставникам и подопечным работать вместе, разрабатывая увлекательные и эффективные планы уроков. Основное внимание уделяется формированию культуры обмена передовым опытом и инновационными стратегиями преподавания. Обсуждаются профессиональные цели и карьерные устремления, что позволяет наставникам помогать подопечным в постановке реалистичных целей и разработке планов действий по их достижению.

Рефлексивная практика становится центральным элементом, поскольку педагоги регулярно проводят самоанализ и обсуждения в рамках отношений наставничества. В школах или округах создаются сообщества обучения равных, расширяющие модель наставничества и создающие сети поддержки, в которых педагоги делятся ресурсами и коллективно решают проблемы.

Семинары или тренинги, проводимые опытными педагогами, посвящены конкретным методикам преподавания, стратегиям управления классом или интеграции технологий. Эти занятия дают ценную информацию для непрерывного развития. Поощряется межклассное или межпредметное сотрудничество, позволяющее наставникам и подопечным обмениваться мнениями и стратегиями преподавания [4].

Технологии играют важную роль в развитии наставничества, особенно в тех случаях, когда физическое взаимодействие является проблемой. Виртуальные платформы наставничества, видеоконференции и совместные онлайн–пространства объединяют педагогов для постоянной поддержки и общения. Внедряются системы коллегиального наблюдения и исследовательские проекты, в рамках которых педагоги наблюдают за занятиями друг друга и совместно изучают, и внедряют инновационные методы преподавания.

Внедряя коллегиальный коучинг и наставничество, педагоги способствуют формированию культуры непрерывного совершенствования и роста. Этот подход позволяет использовать опыт образовательного сообщества, обеспечивая персонализированный и учитывающий конкретные условия метод непрерывного развития педагогов.

В то время как сектор образования становится свидетелем трансформационного сдвига в сторону инновационных методов непрерывного развития, интеграция коллегиального коучинга и наставничества является краеугольным камнем в содействии совместному росту педагогов. Помимо многообещающего ландшафта смешанного обучения, добавление коллегиального коучинга и наставничества обогащает путь профессионального развития.

Несмотря на присущие этому процессу проблемы, такие как необходимость создания надежной технологической инфраструктуры и преодоление потенциаль–

ного сопротивления онлайн–обучению, целостный подход, представленный смешанным обучением в сочетании с коллегиальным коучингом и наставничеством, обеспечивает многогранное решение. Нахождение баланса между виртуальными и очными компонентами становится не только императивом, но и возможностью для преподавателей получить комплексный и интегрированный опыт обучения.

В условиях развивающегося образовательного ландшафта, когда технологии прогрессируют, а потребности учащихся постоянно меняются, сочетание смешанного обучения и взаимного наставничества позволяет выработать гибкий, адаптируемый и персонализированный подход к непрерывному развитию педагогов. Применяя эти инновационные методы, педагоги не только получают возможность преуспевать в своей работе, но и создавать динамичные и эффективные учебные программы, формируя будущее образования в цифровую эпоху. Путь к постоянному совершенствованию становится совместной работой, общим исследованием и стремлением к совершенству в образовании.

Список литературы:

1. Республика Казахстан. Постановление Правительства. Концепция развития дошкольного, среднего, технического и профессионального образования Республики Казахстан на 2023–2029 годы [Электронный ресурс] : Информационно–правовая система нормативных правовых актов Республики Казахстан . Әділет – 2023.
2. Как создать контент для микрообучения. Интернет–издание vc.ru. [Электронный ресурс]. URL: <https://vc.ru/hr/333850–kak–sozdat–kontent–dlya–mikroobucheniya?ysclid=ls950fu8yz318393436>
3. Применение коучингового подхода к управлению воспитательно–образовательным процессом в условиях модернизации образования [Электронный ресурс] / Самохвалова О. – Методическое пособие. URL: http://ijm1.ru/files/Samokhvalova_2.pdf
4. Стратегии преподавания. Контент–платформа Pandia. [Электронный ресурс]. URL: <https://pandia.ru/text/78/395/68114.php?ysclid=ls95abglqw130861440>

ӘОЖ 372.881.1

ҚАЗАҚ ТІЛІ МЕН ӘДЕБИЕТІ САБАҚТАРЫНДА САНДЫҚ РЕСУРСТАРДЫ ҰТЫМДЫ ҚОЛДАНУ

Куандык Нургуль Мадениетқызы

педагог–зерттеуші,

Калашева Айгуль Койлыбаевна

педагог –модератор,

қазақ тілі мен әдебиеті пәнінің мұғалімдері
Павлодар облысының білім беру басқармасы,

Екібастұз қаласы білім беру бөлімінің

«№6 лицей–мектебі»

E–mail: nurgul_meirambek@mail.ru

kalasheva_aigul@mail.ru

*«Маған айтсаң – мен ұмытамын,
маған көрсетсең – мен есте сақтаймын,
маған жасатсаң – мен түсінемін»*

Конфуций

Аңдатпа

Заман талабына сай қазіргі кезде жаңашыл, креативті ұстаз болу басты міндет болып табылады. Бұл мақалада білім беру үдерісін цифрландыруда өзге ұлт өкілдеріне қазақ тілі мен әдебиеті пәнін оқыту барысында сабақта «Classtime», «Edpuzzle», «Canva» ресурстары мен

құралдарын қолдану тиімділігі көрсетіледі. Әр құралдың мүмкіндіктері мен артықшылықтары, қолдану аясы мысалдар арқылы беріледі.

Түйінді сөздер: цифрландыру, ресурстарды қолдану, тиімділік, тапсырма, презентация, видеосабақ.

Аннотация

В современных условиях обучения главной задачей является статья инновационным, креативным учителем. В данной статье отражена эффективность, практическое использование ресурсов и инструментов «Classtime», «Edpuzzle», «Canva» в цифровизации образовательного процесса при изучении казахского языка и литературы для представителей других национальностей. Возможности и преимущества каждого средства, сфера применения приведены на примерах.

Ключевые слова: цифровизация, использование ресурсов, эффективность, задача, презентация, видеоролик.

Annotation

In modern learning conditions, the main task teacher's goal is to become an innovative, creative teacher. This article reflects the effectiveness, practical use of the resources and tools "Classtime", "Edpuzzle", "Canva" in digitalizing the educational process in the study of the Kazakh language and literature for representatives of other nationalities. The possibilities and advantages of each tool, the scope of application are given in examples.

Key words: digitization, resource use, efficiency, task, presentation, video tutorial.

Әлемдік жаһандану дәуірінде еліміздің халықтарын біріктіруші фактор – тілді оқыту технологияларын жетілдіріп, өзге ұлт өкілдерінің мемлекеттік тілді үйренуіне жағдай жасау болып табылады. Қазақ тілін орыс мектептерінде оқытудағы басты мақсат – оқушылардың тіл үйренуге деген қызығушылығын арттыру, сыни тұрғыда ойлау қабілетін дамыту, қазақ халқының салт–дәстүрі мен әдет–ғұрпынынан сусындаған болашақ ұрпақты тәрбиелеу. Бұл ретте мұғалімнің кәсіби шеберлігі, өз ісінің нағыз майталманы болу әрі креативтілікті бойына сіңіру бүгінгі заман талабы десек те болады.

Әлемде болған соңғы жағдайлар көрсеткендей білім жүйесі кез келген жағдайда жұмыс жасауға даяр болуы қажет. Әсіресе, қашықтықтан оқыту кезінде білім үдерісін ұйымдастыру – бүгінгі таңдағы өзекті мәселе.

Білім беру жүйесіндегі жаңашылдық пен білім алушылардың қажеттіліктерін ескере отырып, оқыту сапасын арттыруда ақпараттық технологиялардың оның ішінде тиімді платформалар мен ресурстарды қолдану, сабаққа көмегі зор құралдармен жұмыс жасау өте маңызды. Бұл оқушылардың пәнге деген қызығушылығын, функционалдық сауаттылығын дамытып, білім беру сапасын арттыратыны сөзсіз. [6]

«Classtime» платформасы – бұл мұғалімдерге арналған бірден–бір таптырмас құрал. Платформа өте қолжетімді және қолдануға ыңғайлы, уақытты үнемдейді және бүкіл сынып бойынша оқушылардың жұмысын бақылауды қамтамасыз етеді. Сынып нақты уақыт режимінде жұмыс істейді. Сонымен қатар, қызмет әр оқушының жеке жұмыс кестесін ұсынады. Ол сынып прогресін және әр оқушыны лезде жеке–дара бағалауға көмектеседі. Оқушының сабаққа, тапсырманы орындауға деген қызығушылығын арттырып қана қоймай, сонымен қатар өз білімін тексеріп, рефлексия жасауына да мүмкіндік туғызады. [1]

Classtime мүмкіндіктері келесідей:

- Жауаптар аналитикасы. Оқушылардың белсенділігі бойынша нақты уақытта оқушылардың жауаптарын бақылау;
- Оқытуды оңтайландыру. Оқушылар сайтқа тіркелмей өте алады.
- Бағалау. Автоматтандырылған тестілеумен уақытты үнемдеу: әр сұраққа тиісті ұпай санын енгізу арқылы бағалауды автоматты түрде бірден бүкіл сынып үшін жасайды.

– Экспорттау. Автоматты түрде жасалған Excel және PDF форматтағы нәтижелерді сақтау және оқушыларға, ата-аналарға немесе мектеп әкімшілігіне бөлісу мүмкіндігі.

– Академиялық адалдық. Тапсырмаларын ретін алмастыру, жауаптарды араластыру және жауап беру уақытын енгізу.

Мектеп қабырғасындағы күнделікті оқу барысында оқушылардан сабақ соңында кері байланыс алуда, қалыптастырушы бағалау өткізуде, өзін-өзі бағалау, бірін-бірі бағалауда қолдансақ, қашықтықтан оқыту кезінде қалыптастырушы бағалау, кері байланыс, БЖБ, ТЖБ өткізуге өте тиімді. Оқушылардың тапсырмаларды орындау барысына уақытты шектеп қоюға да болады.

«Classtime» платформасын қолдану жайына тоқталар болсақ, қазіргі уақытта оқушылардың бәрінде дерлік смартфондары бар, тіпті ол балалардың «сүйікті досына» айналды десек, артық кетпеспіз. Оған қоса мектеп қабырғасында ғаламторға қосыла алады. Сабақ үстінде смартфонмен орындауға болатын тапсырма берсеңіз, олар асқан қызығушылықпен орындайды. Мұндай мүмкіншілікті неге пайдаланбасқа? Оқытудың белсенді әдіс-тәсілдерін де осы АКТ қолданумен ұштастырып, яғни платформаларда тапсырма орындату барысында қолдануға болады. Тапсырмаларды түрлендіріп беруге де болады

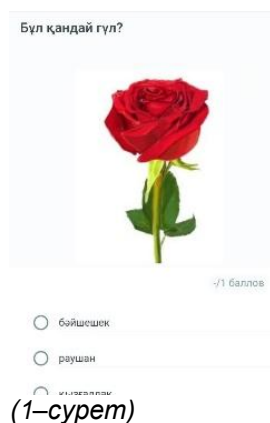
2. «Classtime» платформасында жұмыс жасау.

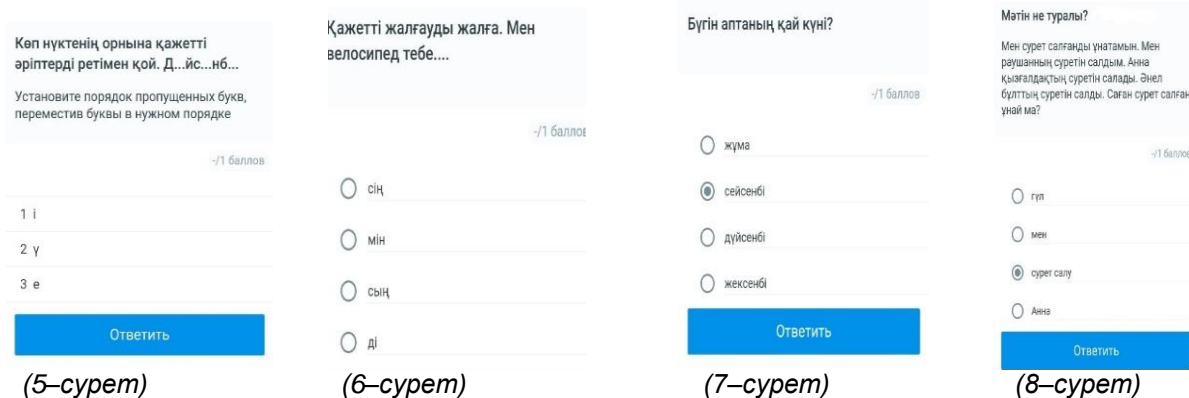
Платформамен жұмыс істеу үшін мұғалім тіркелуі қажет. Сұрақтарды порталдағы кітапхана бөлімінен алуға болады немесе өзіңіз құрастыра аласыз. Тапсырма құрастыруда ақпаратты компьютерден де, ғаламтордан да, сілтеме арқылы да енгізуге мүмкіндік бар. [2]

- Бір дұрыс жауапты тест тапсырмалары;
- Бірнеше дұрыс жауабы бар тапсырмалар;
- Шын/жалған типті тест тапсырмалары;
- Ашық сұрақты тапсырмалар;
- Ретін анықтауға арналған тапсырмалар;
- Сәйкестендіруге арналған тапсырмалар;
- Мәтіннен дұрыс сөзді анықтау тапсырмалары.

Мысалы, қалыптастырушы бағалауды келесі сілтемеден көруге болады <https://www.classtime.com/code/ZYM2YD>. Тағы бір тиімділігі қалыптастырушы бағалау немесе кері байланыс алсаңыз оқушы бірден нәтижесін көре алады.

Бұл 2– сыныптың қалыптастырушы бағалауына арналған тапсырмалар үлгісі (1,2,3,4,5,6,7,8 сурет):

(5–сурет)

(6–сурет)

(7–сурет)

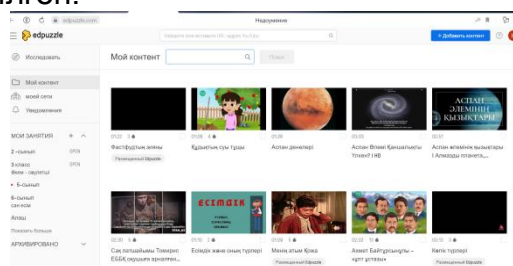
(8–сурет)

Мұнда Youtube арнасынан видео ұсынуға да болады.
<https://www.classtime.com/code/MVJD3D>.

«Classtime»–ды күнделікті сабақ барысында қалыптастырушы бағалау, рефлексия, кері байланыс алу өте ыңғайлы. Оқушылар платформада жұмыс жасауға дағдыланып, сабақта мұқият болуға, берілген материалдармен егжей–тегжей жұмыс жасауға, мұғалімнен алған білімді қорытып, сыныптастарымен ақпарат алмаса отырып, түйсікпен қабылдауға тырысады. Себебі, сабақ соңында платформа арқылы кері байланыс жасайтынын біледі. Бұл ретте оқушылардың функционалды сауаттылықтары да арта түседі. Уақытты шектеу арқылы жылдамдыққа, уақытын дұрыс пайдалануға сауаттылыққа баулимыз.

Кез келген адам көзбен көріп, қолымен ұстаған дүниені тезірек қабылдап, есіне сақтайды. Сол сияқты оқушының қызығушылығын арттырумен қатар ақпарат есте сақталатындай етіп, жеткізе білу шарт. Осы орайда мұғалімдерге «Edpuzzle» ресурсы көмекке келеді.

Edpuzzle – мұғалімдер мен оқытушыларға арналған ақысыз ресурс. Ол– кез келген бейнелерді (видео) интербелсенді оқыту құралдарына айналдыруа мүмкіндік беретін арнайы бағдарламалық құрал. Edpuzzle кереметінің бірі – бағдарламаны пайдалану өте оңай және мұғалімге жұмысты бастауға көмектесетін арнайы қадамдық нұсқаулықтар бар. [3] Бұл 9–суретте Edpuzzle–дың бірінші парақшасы көрсетілген.

(9–сурет)

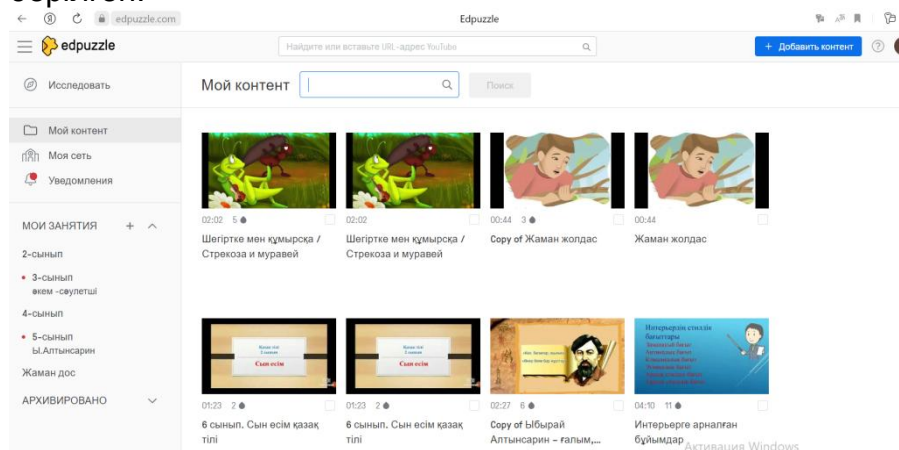
Мұғалімдер бейнеде не болып жатқаны туралы өз сұрақтарын кез келген уақытта енгізе алады. Көп жағдайда оқушылар тамашалаған бейне материалдарды ұмытып кетіп жатады, ал бұл ресурс оқушылардың тамашалаған бейнематериалы (видео) бойынша сөйлеуге және ойлауға көмектесу үшін әртүрлі стильдегі сұрақтар жасай алады. Мұғалімдер оқушылардың қаншалықты жауап бергенін көріп, қадағалай алады. Білім алушыларды ынталандыратын оқытудың заманауи әдістерін пайдалануға және ақпаратты жеткізудің жаңа тәсілдерін құрастыруға жақсы мүмкіндік береді.

Іс жүзінде қарастырып көрейік. Ол үшін біз сайтқа кіріп, платформада жұмысты бастау үшін тіркеуден өтеміз. Тіркелу үшін есептік жазбаның екі түрі бар: мұғалім (Мұғалім) және оқушы (студент). Мұғалім ретінде сіз сайтта бейне сабақтар құра

аласыз, сабақтар ұйымдастыра аласыз және оларға оқушыларды шақыра аласыз. Студент ретінде сіз құрылған сыныптарға қосыла аласыз және берілген тапсырмаларды орындай аласыз. Мұғалім ретінде тіркелу үшін "Teacher, start now" батырмасын басыңыз. Болашақта тіркелгеннен кейін сайтқа "Log in" батырмасын пайдаланып кіруге болады. [4]

Қазіргі кезде ғаламторда көптеген бейнемәтіндерді тауып алуға болады. Мәтінді тұтас мәтін, аудиомәтін ретінде немесе суретті мәтін ретінде беруге де болады.

Ол үшін іздеу жолағына бейненің атын, кілт сөздерін немесе ғаламтордағы бейне мекенжайын енгізіңіз, немесе өзіңіздің дайын мәтініңізді енгізуіңізге де болады. Қызмет YouTube, Vimeo, khanacademy, LearnZillio, TED–Ed, National Geographic және басқа платформаларда бейне сюжеттерді іздейді. 10–суретте тапсырма үлгілері берілген.

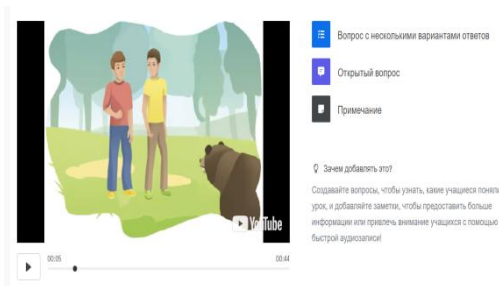
(10–сурет)

Таңдаған бейнеосюжеттер тым ұзақ болса, тапсырмада қолданылатын қажетті тұсын ғана қиып алуға болады. Оған дәлел ретінде сілтеме арқылы кіріп көруге болады. <https://edpuzzle.com/media/63f33f7df0ff56414039f7db>

Мысалы, 11,12– суреттерде 4–сыныпта Ы.Алтынсариннің «Жаман жолдас» ғибратты әңгімесі берілген. 10–суретте осы әңгіме мәтін түрінде берілсе, 11–суретте видео түрінде ұсынылған.

(11–сурет)

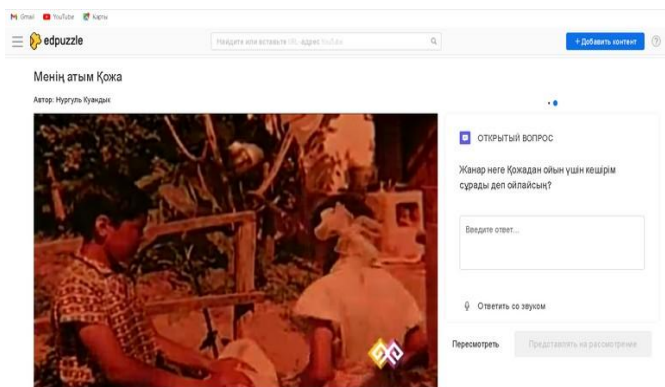
(12–сурет)

Сол әңгімені оқып болғаннан кейін төмендегідей сұрақтар қоюға болады:

- ▶ Әңгіме кім жайлы болды?
- ▶ Кім не істеді?
- ▶ Мәтіндегі кейіпкерлер қандай екен?
- ▶ Кейіпкерлер жайлы пікірлерің қандай?

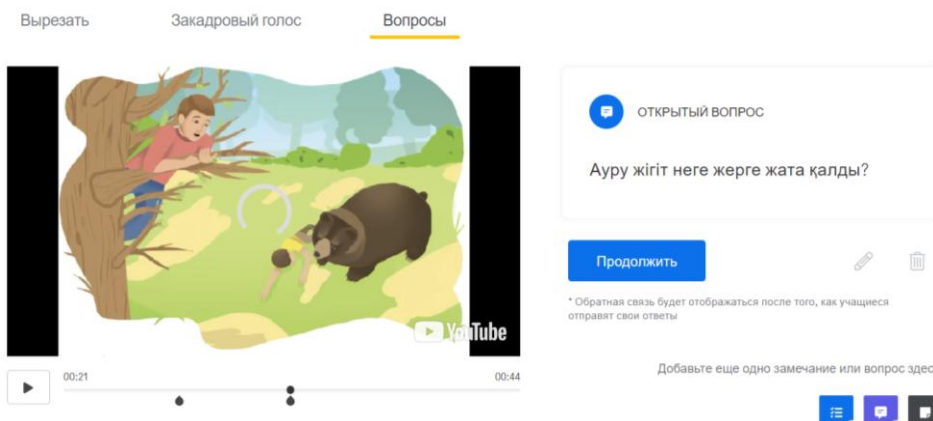
Енді оны тек оқулықтан оқығаннан гөрі, бейнені көрген әлде қайда тиімді.

Бірнеше жауаптан бір дұрыс жауапты, немесе бірнеше жауапты, ашық сұрақты тапсырмаларкезінде оқушыға ауызша да, жазбаша да жауап ұсыну мүмкіндігі бар. Бұл ретте оқушылардың айтылым және жазылым дағдылары (13–сурет) дамиды.

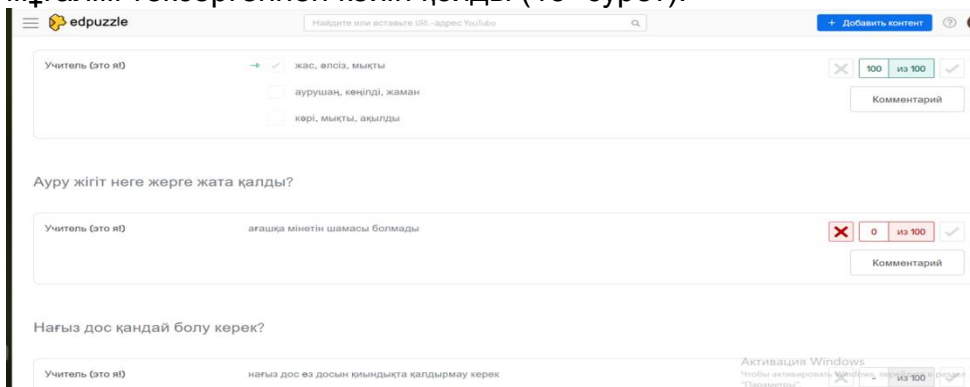
(13-сурет)

Мәтінді оқу, тыңдау, көру барысында терезелер ашылып сұрақтар қойылып отырады. Бұл жетелеуші сұрақтар мәтінді мұқият оқуға, (14-сурет) тыңдауға мүмкіндік береді.

(14-сурет)

Орындаған оқушылардың жауабын бірден көруге мүмкіндік бар. Жабық сұрақтардың жауабы автаматты түрде шығады, ал ашық сұрақтардың жауабын мұғалім тексергеннен кейін қояды (15-сурет).

(15-сурет)

Білім беруде мұғалімдер іс жүзінде заманауи технологияларды қолдануда қиындықтарға тап болып жатады. Осы тұрғыда тағы бір педагогтің оқу үдерісінде қолданатын өзекті цифрлық құралдары мен сервистерінің бірі және әртүрлі мақсаттарда қолдануға болатын – CANVA сервисі.

CANVA дегеніміз не? Бұл сервистің қандай мүмкіндіктері бар?

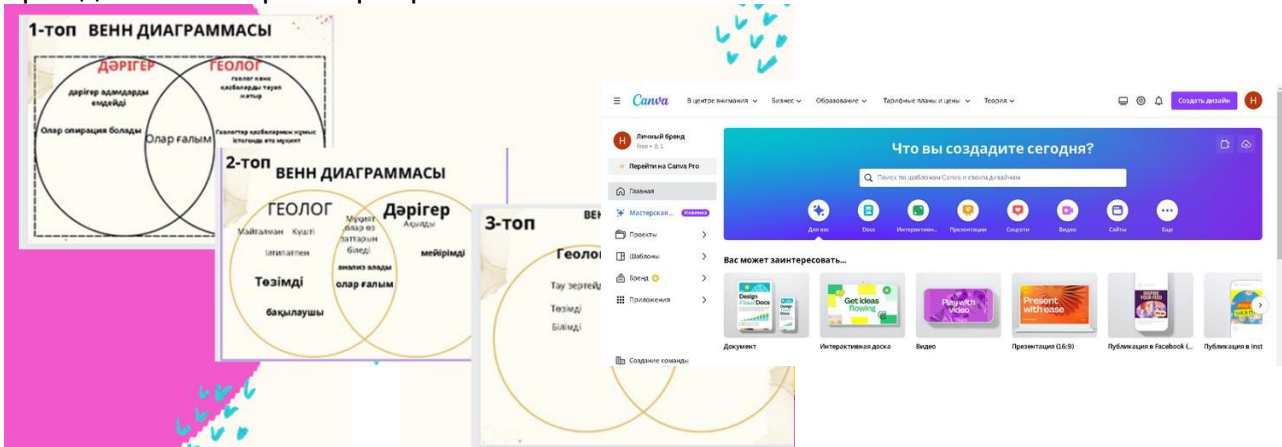
CANVA – бұл дизайнға арналған дайын идеялар қоры. Педагогтің шығармашылығына арналған көптеген идеялар ұсынылады. CANVA негізінен тегін сервис, бірақ тегін және ақылы да шаблондар, суреттер, фотосуреттер, анимациялар бар. [5]

Педагогтің виртуалды көмекшісі ретінде CANVA онлайн сервисі қандай мүмкіндіктерге ие? Бұл сервис кез–келген пән бойынша жоба жұмысын орындауға және хабарландырулар, ашықхаттар, плакаттар, куәліктер, дипломдар, сертификаттар жасауға мүмкіндік береді. Презентация жасауда бірегей дизайн мен стильдер бар. Содан соң бұл шаблоннан видеопрезентация жасауға немесе дайын презентацияны жүктеуге болады.

CANVA сервисінің артықшылықтары:

- Қолданылудағы қарапайымдылық;
- Кең көлемді тегін функционал;
- Барлық құрылғылармен байланыс орнатылған;
- Кез–келген стильдегі шаблондар жүйесі;
- Ауқымды фотоқор;
- Презентациялар үшін заманауи құрал.

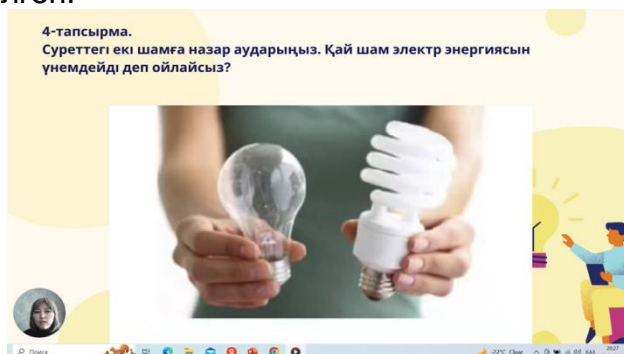
Қазақ тілі сабағында CANVA сервисі арқылы оқушылардың топтық жұмысын ұйымдастыруға болады. Мұнда мұғалім алдын ала дайындаған тапсырмасын сілтеме немесе QR код арқылы бере алады. Оқушылар өздеріне тиесілі презентация бетіне өтіп, тапсырмаларды орындайды. Оқушылардың жұмыстарын мұғалім бірден көруге мүмкіндігі бар. 16–суретте оқушылардың топпен сілтеме арқылы кіріп, орындаған тапсырмалары ұсынылған.

(16–сурет)

Белгілі бір тақырыпта сабаққа дайындалған презентацияны мұғалім өзінің қатысуымен, дыбыстауымен видеосабақ жасауға болады. Бұл видеосабақтарды қашықтықтан оқу кезінде оқушыларға ұсынуға болады және осындай сабақтарды жасау өте қарапайым жолмен іске асады. Демек, мұғалімдер үшін уақыт үнемдеуімен тиімді. [5]

Берілген 17–суретте CANVA сервисі арқылы жасалған видеосабақтың суреті көрсетілген.

(17–сурет)

Қорыта келгенде, сандық ресурстарды күнделікті сабақта қолдану арқылы оқушылардың пәнге, сабаққа деген қызығушылықтарын арттыру мұғалімнің шығармашылығына, креативтілігіне байланысты. Осы ұсынылған ресурстардың мүмкіншіліктерін пайдалана отырып, оқыту мен оқу сапасын жақсартуда септігін тигізетіні сөзсіз. Қазіргі заманның талабы осы.

«Адам мақсатына өзін-өзі жетілдіру арқылы жетеді», – деген Әл-Фараби пікіріне сәйкес платформалардың мүмкіндіктерін тиімді пайдаланып, тәжірибені жетілдіру – ұстаздық мақсат.

Әдебиеттер тізімі:

1. Марина Курвитстің шеберханасы Classtime: Возможность индивидуального подхода к обучению (marinakurvits.com)
2. Classtime – эффективный инструмент для онлайн обучения – Дидактор (didaktor.ru)
3. <http://didaktor.ru/kak-sozdat-interaktivnoe-video-s-edpuzzle/>
4. <https://www.youtube.com/watch?v=WcttxuwlqSs>
5. Canva-ны қалай пайдалану керек: оның не екенін және Canva-мен қалай дизайн жасау керектігін біліп алыңыз (creativosonline.org)

УДК 371

СОВРЕМЕННЫЙ УЧИТЕЛЬ ИСТОРИИ В ВЕК ЦИФРОВИЗАЦИИ

Куламбаева Гульшат Айтановна,
учитель истории,

Испулова Жанар Бакитжановна,
учитель истории,

КГУ «Общеобразовательная школа №21
отдела образования города Костаная», Казахстан

Аннотация

Создание и применение авторских цифровых образовательных ресурсов в учебном процессе позволяет увеличить объем информации, сообщаемой ученику на уроке, более активно по сравнению с обычными занятиями организовать познавательную деятельность обучающихся. Формирует положительную мотивацию у большинства обучающихся к предмету, делают урок наглядным и содержательным.

Ключевые слова: цифровые образовательные технологии, познавательная деятельность, урок.

Андапта

Оқу процесінде авторлық цифрлық білім беру ресурстарын құру және пайдалану сабақ барысында оқушыға жеткізілетін ақпарат көлемін арттыруға және оқушылардың танымдық іс-әрекетін әдеттегі сабақтарға қарағанда белсендірек ұйымдастыруға мүмкіндік береді. Оқушылардың көпшілігінің пәнге деген оң мотивациясын қалыптастырады, сабақты көрнекі және мазмұнды етеді.

Түйін сөздер: цифрлық білім беру технологиялары, танымдық белсенділік, сабақ.

Abstract

The creation and use of proprietary digital educational resources in the educational process makes it possible to increase the amount of information communicated to the student during the lesson and to organize the cognitive activity of students more actively than in regular classes. Forms positive motivation for the majority of students towards the subject, making the lesson visual and meaningful.

Key words: digital educational technologies, cognitive activity, lesson.

В настоящее время весь мир переживает бурные экономические и политические изменения, не исключением является и Казахстан, общество как никогда нуждается в творческой личности, которая не только бы сумела адаптироваться в новых условиях, но развиваясь, изменяло само общество.

Современное государство поставило перед образованием цель – формирование и развитие образованной творческой, компетентной и конкурентоспособной личности способной жить в динамично развивающейся среде, готовой к самоактуализации, как в собственных интересах, так и в интересах общества.

«Все мы едины в своем стремлении сделать Казахстан процветающей и развитой страной. Ключ к этому – качественное, доступное и современное образование. Сейчас, как никогда, важно придать новый, мощный импульс развитию данной сферы», – обратился к педагогам Касым–Жомарт Токаев.[1,с.3]. Для того чтобы решить поставленные государством задачи перед современной школой мы считаем, что необходимо развивать творческий и интеллектуальный уровень обучающихся. Эти качества в будущем помогут в становлении высококвалифицированных специалистов, патриотов своей Родины и достойных граждан нашего государства.

Во время пандемии COVID–19 как дети и так и взрослые освоили информационно–коммуникационные технологии. Их использование укоренилось не только в быту, но и в обучении и воспитании детей школьного возраста. Компьютер в семье стал проводником в мир знаний.

В «постковидный период» педагоги, используя информационно–коммуникационные технологии, создавали интересные видеоуроки. Так используем информационно–коммуникативных технологий, мы с ребятами создаем виртуальные страницы истории. Современное образования ставит каждого педагога перед необходимостью использовать информационные технологии, которые строятся на дифференцированном подходе к каждому ученику с учетом его уровня образования, способностей и интересов [2,с.31].

Сегодня весь мир переживает изменения и развитие, и наш Казахстан не является исключением. Современное общество невозможно без виртуального мира. Виртуальный мир – это искусственно созданный мир, построенный посредством программирования, на основе компьютерной технологий. В настоящее время жизнь без виртуальной реальности невозможна. Быстрое развитие технологий наложило отпечаток и на образовательный процесс.

Сегодня VR (виртуальной реальности)технологии в образовании имеют большие перспективы. Это является одной из актуальных проблем современного образования.

Первая проблема, с которой сталкиваются учителя – это низкая мотивация обучения предмету и вторая, высокая заинтересованность детей в виртуальном пространстве. Современный учитель должен использовать эти два обстоятельства и увлечь изучением своего предмета через виртуальную реальность.

Понимая, что именно виртуальная реальность для ребят актуальна и интересна.

Так родилась идея создание истории на виртуальных страничках.

Хотим поделиться опытом работы по созданию виртуальной истории на своих уроках. Так в тесном контакте учителя истории и обучающиеся стремятся к повышению качества знания. Во – первых, на занятиях с помощью разноуровневых творческих заданий, выявляем «одаренных обучающихся» в классе. Во – вторых, в тесном контакте с классным руководителем рассматриваем характеристики одаренных детей. Где выявляем детей, заинтересованных в получении дополнительных знаний – Есенжолова Айя, Мнацаканян Давит, Щеглова Яна,

Шахвалеева Валерия, Максакова Ольга и менее заинтересованных – Сафин Руслан, Похода Василий, Файзуллов Айрат и Погорелый Данил. В – третьих, организация с группой одаренных детей работы в творческом – поисковом направлении, для развития интереса у ребят (менее заинтересованных) к урокам истории. Это работа ориентирована на качественный результат.

Наша задача – давать знания не абстрактной группе детей, а каждому конкретному ребенку. А это значит построить свою работу таким образом, чтобы каждый ученик был активным участником учебного процесса, а не пассивным получателем знаний. На уроке в силу своих возможностей не каждый ученик становится активным участником учебного процесса. Поэтому в своей практике применяю разнообразные творческие задания для раскрытия интереса у каждого обучающего.

Индивидуальная работа с каждым обучающимся помогает раскрыть творческие способности этих ребят [3,с.4]. Используем различные формы работы: устный опрос, диктант, тестирование (в том числе авторские тесты учащихся), и т.п. Работа с группой одаренных детей, ориентированная на результат:

Первый этап – опираясь на программу и учебник «история Казахстана» организовываем работу по разделам:

- Цивилизация Великой Степи
- Ранние государства на территории Казахстана
- Путь к Независимости

Сущность первого этапа заключается в том, чтобы умело организовать самостоятельное изучение хронологии развития казахского общества. Л. Н. Толстой писал «Если ученик в школе не научится сам творить, то в жизни всегда будет подражать, копировать» [4,с.210]. Один из видов самостоятельной работы – составление опорных схем. В ходе работы над опорной схемой раскрывается сущность изучаемого материала, его взаимосвязи, происходит детализация и обобщение.

Второй этап – создание интересных видеофрагментов по истории. Так зародилась идея создания виртуальной истории. Работая с творческим заданием, создан интересный видеофрагмент по истории. На это задание откликнулись не все дети, но после просмотра видеофрагмента об «Золотом человеке», дети с интересом подключились к созданию следующих видео. Так появилась виртуальная история.

Третий этап – закрепление и обобщение, является заключительным этапом. Созданный банк видеороликов оформлен на сайте – google.sites под названием «История на виртуальных страницах» и систематизировано по направлениям: (схема 1.)

- Исторические памятники,
- Археологические сооружения,
- Исторические личности. (смотри схему 2.)

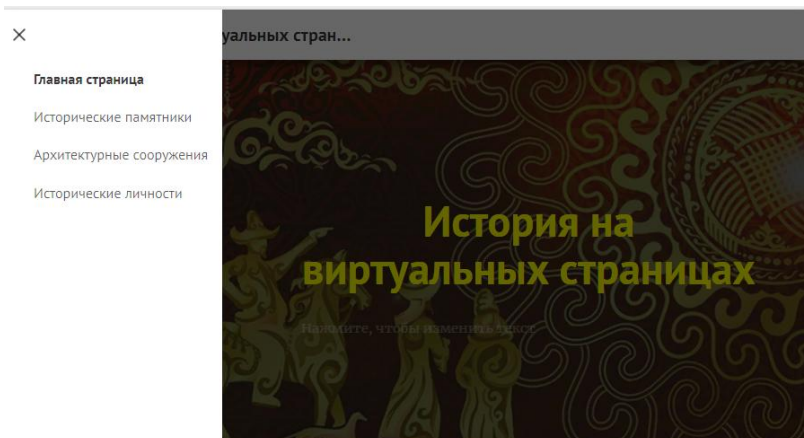

Схема 1. Систематизация «Истории на виртуальных страницах».

Сайт используется учителями и учащимися, как на уроках, так и на внеклассных мероприятиях, а также при подготовке к разнообразным конкурсам по истории. Благодаря виртуальным страницам истории, учащиеся расширяют знания об истории и культуры нашей страны.

Таким образом, именно на этом этапе:

- формируется система знаний и умений
- легче обнаружить «пробелы» в знаниях и ликвидировать их
- повышается ответственность за результат учебного процесса.

Все этапы работы с одаренными личностями были ориентированы на творчество – это самостоятельный поиск ответов на вопросы. Мы разделяем мнение И. Я. Лернера: «Развивает только такое обучение, которое уделяет место самостоятельной, творческой работе учащихся» [5,с.186]. Прочны лишь знания, добытые собственным трудом, направленные учителем. Самостоятельный творческий поиск позволяет ученику пережить радость успеха, поверить в свои силы, научиться преодолевать трудности.

Исторические личности

Схема 2. Систематизация направления «Исторические личности».

Применение индивидуальной работы с одаренными учащимися в течение года позволило проявлению познавательной активности, интереса к истории, повысило качество знаний по предмету, помогло в становлении самостоятельной и уверенной личности.

Виртуальная история способствует эффективному изучению истории через виртуальные технологии. Виртуальное восприятие истории можно организовать

как на классном занятии, так и обучении на расстоянии – домашнем, досуговом. Является более эффективным преподнесением исторического материала, а значит выше усвояемость материала. Это означает, что виртуальное восприятие – это путь эффективного и качественного восприятия исторического материала.

Таким образом, если цель педагогической деятельности – это желаемый результат, то задачи – это те шаги, с помощью которых мы достигли желаемого результата.

А результаты есть за 2022–2023 учебный год: Мнацакян Давит – 3 место в городском этапе республиканского конкурса «Моя малая Родина», Есенжолова Айя – 3 место в номинации «Компьютерные фильмы» в городском мультимедийном фестивале, Есенжолова Айя – 3 место в X Региональной научно–практической конференция школьников имени Т.Е. Даулетбаева, Музипов Тимур – 3 место на городском этапе республиканской олимпиады по истории среди 8–ых классов, Мнацакян Давит – 2 место на городском этапе республиканской олимпиады по истории и 3 место в областном этапе республиканской олимпиады по истории среди 10–ых классов.

Закончить наш доклад хочется словами философа Эсхила «Мудр не тот, кто знает, а тот, чьи знания полезны».

Список литературы:

1. Асель Муканова, Наталия Акопян «Ключ к развитому государству – качественное образование» // <https://online.zakon.kz/> – 1 с.
2. Гвоздева, А. В. О взаимосвязи интеграции и дифференциации в обучении / А. В. Гвоздева // Педагогическое образование и наука. 2007. – № 3. – С. 31–32
3. Перова М. В. //Образовательная социальная сеть.2017.–№10. С.3–5
4. Толстой Л.Н. Педагогические сочинения. М., 1989. С.210–211
5. Лернер И.Я. Дидактические основы методов обучения. – М.: Педагогика, 1981. – с.186

ӘОЖ 378

МЕДИАБІЛІМ ҮДЕРІСІНДЕ СТУДЕНТТЕРДІҢ ПСИХОЛОГИЯЛЫҚ ДЕНСАУЛЫҒЫН ДАМУ

Кулдашева Надежда Утегалиевна

Педагогика кафедрасы, «Педагогика және психология»

білім беру бағдарламасының PhD докторанты,

Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті, Астана қ., Қазақстан

E-mail: nadezhda.22.77@mail.ru

Ырымбаева Нургуль Алдажаровна

Педагогика кафедрасы, «Педагогика және психология»

білім беру бағдарламасының PhD докторанты,

Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті, Астана қ., Қазақстан

E-mail: nurgul.a@internet.ru

Аңдатпа

Мақалада масс-медияның студенттердің психологиялық денсаулығына әсерінің негізгі аспектілері, соның ішінде оң және теріс әсерлері сипатталды. Зерттеу тақырыбындағы кілттік сөздерге анықтамалар берілді. Деректерді талдау негізінде заманауи ақпараттық қоғам жағдайында студенттердің психологиялық денсаулығын сақтау мен нығайту мақсатында медиабілім беруді тиімді пайдалану бойынша ұсыныстар қарастырылды.

Түйінді сөздер: *масс-медиа, медиабілім, медиабілім үдерісі, психологиялық денсаулық, психикалық денсаулық, виртуалды әлем.*

Аннотация

В статье описаны основные аспекты влияния масс-медиа на психологическое здоровье студентов, включая положительные и отрицательные эффекты. Даны определения ключевых слов в теме исследования. На основе анализа данных рассмотрены предложения по эффективному использованию медиаобразования в целях сохранения и укрепления психологического здоровья студентов в условиях современного информационного общества.

Ключевые слова: *масс-медиа, медиаобразование, процесс медиаобразования, психологическое здоровье, психическое здоровье, виртуальный мир.*

Abstract

The article describes the main aspects of the influence of mass media on students' psychological health, including positive and negative effects. Definitions of key words in the research topic are given. On the basis of data analysis the proposals for the effective use of media education in order to preserve and strengthen the psychological health of students in the conditions of modern information society are considered.

Key words: *mass media, media education, media education process, psychological health, mental health, virtual world.*

Қазіргі қоғамдағы масс-медианың рөлі орасан зор және олар ақпараттың таралуына, қоғамдық пікірдің қалыптасуына, халықтың мәдени және әлеуметтік дамуына әсер ететін көптеген функцияларды орындайды. Масс-медианың жаңа құралдарының бірі интернеттің басым қолданушылары студенттер болып табылғандықтан, оларды медиабілім үдерісінде психологиялық денсаулықтарын дамыту бүгінгі күні өзекті болып отыр.

Бұл мәселенің өзектілі интернет кеңістігінен келіп түсетін ақпараттың болашақ маманның психологиялық денсаулығына әсер етуде оң немесе кері әсерін беруімен сипатталады.

ЮНЕСКО-ның бас директоры Одре Азуле «Бүгінгі күні ақпарат барлық жерде таратылып, бірден бүкіл әлем бойынша қозғала алады. Бүгінде әркім өз пікірін бұрын-соңды болмағандай білдіре отырып, контент жасап, тарата алады. Кейбір жағдайларда бұл интернетте де, оффлайн режимінде де ақпараттың көптігіне әкеліп, неге сену керектігін және кімге сену керектігін түсіну қиынға соғып, адамдарға демократияға, тұрақтылыққа және бейбітшілікке нұқсан келтіруі мүмкін», – деген болатын [1].

Масс-медиа қоғамға ақпаратты тарату құралы ретінде жаңалықтарды, талдау мәліметтерін, интервью, есеп түрлерін және т.б. ұсынады. Ол білім беру және идеялармен алмасу платформаларын ұсына отырып, білім беруді дамытуда, оқиғаларды талдау мен пікір білдіру арқылы қоғамдық көзқарастарды қалыптастыруда және мәдени құндылықтарды таратуда маңызды рөлге ие. Ал бүгінгі таңдағы цифрлық технологиялардың жылдам дамуы масс-медиа құралдарының аудиториямен қарым-қатынас орнатуында жаңа мүмкіндіктерді ұсынады. Яғни тұлғаның әлеуметтенуіне ықпал етуде, әлеуметтік-мәдени көзқарастары мен құндылықтарының қалыптасуында әлеуметтік желілерден, онлайн платформалардан алынатын ақпараттарды айтсақ болады. Масс-медиа қоғамның мәдени өмірі мен демалысының маңызды аспектісі ретінде ойын-сауық, фильмдер, сериалдар мен музыкалық контенттің кең спектрін ұсынады.

Осылайша масс-медианың бүгінгі күнгі маңыздылығы мен мүмкіндіктерінің кеңдігін ескере келе, медиабілім үдерісінде студенттердің психологиялық денсаулығына әсерін қарастырған маңызды. Медиабілім үдерісінде студенттердің психологиялық денсаулығына жағымсыз әсері ретінде мазасыздық, стресс, өздері туралы жағымсыз хабарлар, кибербуллингке, әл-ауқаты мен өзін-өзі бағалауына әсер ететін факторларға тап болуы мүмкін. Ал психологиялық денсаулыққа жағымды әсері ретінде сыни ойлаудың дамуы, шығармашылық мүмкіндіктер, интерактивті оқу және т.б. айтуға болады.

Масс-медиа ұсынатын ақпарат көздері медиабілім берудің бастапқы материалдары болып табылады. Ал медиабілім беру бұл медиатеchnологияларды қолдана отырып, адамдарға ақпаратты сыни тұрғыдан қабылдауға, талдау мен шығармашылық дағдыларын дамытуға, ақпараттың әртүрлі түрлерімен жұмыс істеуге дағдыландыру мүмкіндіктері.

Медиабілім беру – бұл педагогиканың жаңа саласы болғанымен, бүгінгі жаһандық кезеңде өзінің өзектілігін таныта білді.

«Медиабілім беру» (media education) нақты білім беру бағыты, педагогика бөлімі ретінде медиа-мәдениет әлемінде жас ұрпақты, студенттер мен оқушыларды бейімдеу тетіктерін қалыптастыруға бағытталған [2, 11 б.].

Профессор П.Б. Сейітқазының анықтауында «Медиабілім беру – бұл адамгершілік мұрағат пен құндылықтар негізінде бұқаралық ақпарат құралдарымен мәдени қарым-қатынасы бар жеке тұлғаны қалыптастыруға бағытталған медиабілім беру қызметі субъектілерінің жүйелі іс-әрекетінің жиынтығы», – деп берілген [3, 107 б.].

Ал Ресейлік медиапедагог А.В. Федоров «Медиабілім беру – бұқаралық коммуникация құралдарының (медианың) көмегімен және материалымен тұлғаны дамыту үдерісі: яғни медиамен қарым-қатынас мәдениетін дамыту, шығармашылық, коммуникативті қабілеттер, сыни ойлау, толыққанды қабылдау, интерпретация, талдау және бағалау дағдылары, медиатеchnиканың көмегімен өзін-өзі көрсетудің әртүрлі формаларын оқыту және т. б.», – деп анықтаған болатын [4].

Медиабілім беру медианың барлық түрлерімен және әртүрлі технологиялармен байланысты. Ол адамдармен қарым-қатынаста медианы пайдалану қабілеттерін игеруді және адамға бұқаралық ақпарат құралдарының қалай қолданылатынын білуді қамтамасыз етіп, келесідей сипатталады:

- медиа мәтіндерді талдау, сыни тұрғыдан түсіну және құру;
- медиа мәтіндердің көздерін, олардың саяси, әлеуметтік, коммерциялық және/немесе мәдени мүдделерін, олардың мәнмәтінін анықтау;
- медиа тарататын медиа мәтіндер мен құндылықтарды түсіндіру;
- өз медиатекстерін құру, тарату және оларға мүдделі аудитория табу үшін тиісті медианы таңдау;
- қабылдау үшін де, өнім үшін де медиаға еркін қол жеткізу мүмкіндігін алу [5].

Жоғарыда анықталған медиабілім берудің өзектілігін ескере отырып, қазіргі ақпараттық технологиялардың қолдану аясының артып, қоғамда цифрлық құзыреттіліктің қажеттілігі туындаған тұста болашақ мамандардың психологиялық денсаулығын дамытудың да рөлі артауда.

Дүниежүзілік денсаулық сақтау ұйымының анықтауы бойынша «Психикалық денсаулық – бұл адамдарға өмірдегі стресстік жағдайларды жеңуге, өз әлеуетін жүзеге асыруға, табысты оқуға және жұмыс істеуге және қоғамға үлес қосуға мүмкіндік беретін психикалық әл-ауқат жағдайы. Бұл біздің жеке және ұжымдық шешім қабылдау, қарым-қатынас орнату мен өмір сүріп жатқан әлемді қалыптастыру қабілеттеріміздің негізінде жатқан денсаулық пен әл-ауқаттың ажырамас бөлігі. Психикалық денсаулық – адамның негізгі құқықтарының бірі. Сонымен қатар, бұл жеке, әлеуметтік және әлеуметтік-экономикалық даму үшін өте маңызды» [6].

Зерттеуші Л.В. Кузьмина «Психологиялық денсаулық – бұл дамыған тұлғаның психологиялық қасиеті. Бұл жеке тұлғаның маңызды күйлерінің бірі және адамның адамгершілік дамуымен байланысты, мінез-құлықты, қарым-қатынасты, қызметті, тәжірибені реттеуді қамтамасыз етеді, қоғамның әлеуметтік нормаларына, мәдениетіне, гуманистік құндылықтарына сәйкес келеді. Тұлғаның психологиялық денсаулығы өмір жолында туындайтын проблемаларды сәтті шешуге көмектеседі, тек жеке әл-ауқатты ғана емес, сонымен бірге басқа адамдардың игілігін де ескереді», – деп қарастырса [7, 16 б.], ал О.С.Погребная және авторлық ұжым «Психологиялық денсаулық – қоршаған ортамен үйлесімді қарым-қатынаста, психологиялық жайлылықтың субъективті сезімінде және өмірде әл-ауқатқа жетудің жоғары әлеуетінде көрінетін әлеуметтік-психологиялық бейімделудің жоғары деңгейі, – деп сипаттаған болатын [8, 41 б.].

И.В. Дубровина «психикалық денсаулық» пен «психологиялық денсаулық» ұғымдарының айырмашылығына талдау жасады. Егер «психикалық денсаулық» ұғымы психикалық үрдістер мен механизмдердің қалыптылығы болса, «психологиялық денсаулық» ол адамның жоғарғы тұлғалық ерекшеліктерімен тығыз байланысты екенін анықтады. Осылайша, И.В. Дубровина педагогика және психология ғылымына «психологиялық денсаулық» ұғымын енгізді [9].

Психологиялық денсаулықтың негізгі өзара байланысты компоненттері:

➤ адамның психикалық және жеке дамуының толықтығына байланысты психикалық денсаулық;

➤ психологиялық сауаттылық, адамға өзінің психикалық және жеке дамуының ерекшеліктері мен қасиеттерін білуге, оларға саналы түрде сілтеме жасауға мүмкіндігі;

➤ адамның психологиялық мәдениеті, адамның өзін әлемде ғана емес, сонымен бірге осы әлеммен өзара әрекеттесуінде, адамның гуманистік бағытын және гуманистік дүниетанымды қалыптастырумен байланысы;

➤ психологиялық әл-ауқат психологиялық денсаулықтың көрсеткіші ретінде [10].

Жалпы медиабілім үдерісінің студенттердің психологиялық денсаулығын дамытуға әсерін бірнеше қырынан қарастыруға болады.

Медиабілім үдерісінде студенттердің психологиялық денсаулығын дамытуға ықпал ететін жағымды факторлар ретінде келесідей қарастырамыз:

- Интернеттегі ресурстар, қосымшалар мен платформалар студенттердің психологиялық денсаулығын қолдау үшін ақпарат, кеңестер мен ресурстар бере алады. Мұндай ақпараттар студенттерге өзін-өзі реттеу дағдыларын, стрессті басқару мен психологиялық қолдауды дамытуға көмектеседі.

- Онлайн курстар, вебинарлар, подкасттар және онлайн сабақтар сияқты цифрлық формалар психологиялық денсаулықты жақсарту, дамуды басқару, қарым-қатынас дағдыларын дамыту және психологиялық төзімділікті дамыту үшін білім мен мақсаттарға қол жеткізуге мүмкіндік береді.

- Медиабілім негізінде студенттерді сыни тұрғыдан ойлауға, медиа көздерден ақпаратты іздеуге, жүйелеу, талдауға үйрету арқылы медиа манипуляцияларды алдын алуға болады;

- Мультимедиалық технологияларды (фото, видео редакторлар, презентация және т.б.) игеру және медиа жобаларды құру студенттердің шығармашылық тұрғыдан дамуына ықпал етеді;

- Онлайн қауымдастықтар, әлеуметтік желі мен мессенджерлер, вебинарлар арқылы студенттер бір-бірімен сөйлесіп, пікірталас жүргізулері өзара қолдауға ықпал етіп, жаңа идеялар мен тәсілдермен тәжірибе жасауға ынталандырып, мотивацияны арттырады;

- Релаксация, медитация және демалу үшін медиа форматтарын пайдалану (аудио және видео материалдар, музыка).

Ал медиабілім үдерісінің студенттердің психологиялық денсаулығын дамытуға кері әсері ретінде:

- Психологиялық ауыр және трагедиялық фильмдер, зорлық-зомбылық туралы, қайғылы хабарлы жаңалықтар студенттердің күйзелісі мен мазасыздығын тудырып, зейіннің шоғырлану мен есте сақтау қабілетін қиындатуы мүмкін;

- Әрдайым жаңартылып отыратын үлкен ақпарат көлемі шамадан тыс жүктемеге әкелуі мүмкін;

- Медиа технологияларды қарқынды пайдалану тәуелділікті тудырып, үнемі желіде болу өмір салты мен ұйқыға әсер етіп, психологиялық денсаулыққа кері әсерін тигізеді;

- Интернет желісіндегі әйгілі тұлғалар мен өзіндік пір тұтатын адамдарын әрдайым бақылау, студенттерге шындыққа жанаспайтын үміттер, еліктеушілік, жеткіліксіздік сезімін, өзін-өзі бағалаудың төмендеуі мен күйзеліс туындатуы мүмкін;

- Кибербуллинг пен онлайн қорлау студенттің эмоционалды жағдайы мен өзін-өзі бағалауына әсер етуі ықтимал;

- Жалған ақпараттар мен жаңалықтар шатасу, алдану, алаңдау мен қорқыныш тудыруы мүмкін;

- Виртуалды әлемдегі қарқынды өзара әрекеттесу жеке байланыстың болмауына және қарым-қатынас дағдыларының төмендеуіне әкеліп, эмоционалды әл-ауқатқа әсер етуі мүмкін;

- Виртуалды әлемдегі белгісіз әртүрлі бағыттағы мамандардан кеңес алу арқылы психологиялық күйзеліске ұшырау ықтималдығы.

Осылайша масс-медианың студенттердің психологиялық денсаулығын дамытуға әсерін әр қырынан қарастыра келе, медиабілім берудің қажеттілігін аңғарамыз. Медиабілім үдерісінде ақпаратты алуда, қолдануда, онлайн қарым-қатынас жасауда медиақұзыретті студент, өзінің психологиялық денсаулығын дамытуда қиындықтарға ұшырамай, өмірдегі стресстік жағдайлармен күресуде, табысты оқу мен қоғам өміріне үлес қосуда белсенділік таныта алатыны анық.

Медиабілім үдерісінде студенттердің психологиялық денсаулығын дамытуға төмендегідей ұсыныстар беруге болады:

➤ Медиабілім арқылы студенттердің креативті ойлауын дамыту, ол өз кезегінде алған ақпаратты талдау, сын тұрғысынан қарауға көмегін тигізеді;

➤ Онлайн курстар арқылы студенттердің өзіндік бағалауын, өзіндік сенімділігін және өмір сүруге деген құлшынысын дамытуға болады;

➤ Онлайн курстар арқылы психологиялық сауаттылығын дамыта алады;

➤ Виртуалды әлемдегі диагностикалық әдістемелер арқылы өзінің психологиялық ерекшелігін анықтай алу мүмкіндігі ие болады;

➤ Тікелей эфир арқылы менторлардан психологиялық кеңес алу;

➤ Референтті топтарға рецепиенттерді қабылдауға деген шексіз мүмкіндік.

Қорытындылай келе, күнделікті кездесетін ақпарат ағыны өмірдің барлық салаларына еніп, кейде басқарылмайтынын ескерген жөн. Медиабілім үдерісінде ақпараттарды студенттер өздерінің қызығушылықтары мен қажеттіліктеріне сәйкес қолданса, бұл оларға пайдалы болатыны анық. Сонымен қатар, жекелік қасиеттерін, соның ішінде білім, білік, дағдыларын, интеллектуалдық, эмоционалды-этикалық және стресс жағдайларынан жеңіл шығудың жолдарын тәжірибелік бағытта дамытуға да мүмкіндік туады.

Әдебиеттер тізімі:

1. Глобальная неделя медийной и информационной грамотности 2023. UNESCO. <https://www.unesco.org/ru/media-information-literacy-week>

2. Ахметова Л.С. Медийная и информационная грамотность среди молодежи в сфере обеспечения национальной безопасности / Ахметова Л.С., Веревкин А.В., Лифанова Т.Ю. – Алматы: Қазақ университеті, 2019. – 108 с.

3. Сейітқазы П.Б. Болашақ мұғалімдерді БАҚ арқылы тәрбие үрдісіне дайындау. Монография.-Астана, 2009. – 311 б.

4. Федоров А.В. Развитие медиакомпетентности и критического мышления студентов педагогического вуза. – М.: Изд-во МОО ЮНЕСКО «Информация для всех», 2007. – 616 с.

5. Recommendations Addressed to the United Nations Educational Scientific and Cultural Organization UNESCO. In: Education for the Media and the Digital Age. – Vienna: UNESCO, 1999. – P.273-274.

6. Всемирная организация здоровья. <https://www.who.int/ru/news-room/fact-sheets/detail/mental-health-strengthening-our-response>

7. Кузьмина Л.В. Психологическое благополучие современных подростков: учебное пособие. – Чита : ЗабГУ, 2021. –124 с.

8. Погребная О.С. Формирование психологически комфортной и безопасной образовательной среды : учебное пособие / О. С. Погребная, Е. Н. Францева, О. С. Никабадзе [и др.]; под редакцией С. Г. Корляковой. – Ставрополь: СГПИ, 2020. –110 с.

9. Дубровина И.В. Психологическое здоровье детей и подростков в контексте психологической службы: Метод. пособие для дет. практик психологов учреждений образования. – Екатеринбург: Деловая книга, 2000. – 170 с.

10.Ирина Д. Психологическое здоровье личности в контексте возрастного развития / Развитие личности. – 2015. – № 2. – С. 67-95.

УДК 371.3

ЦИФРОВИЗАЦИЯ ОБРАЗОВАТЕЛЬНОГО ПРОЦЕССА: ОПЫТ В РАБОТЕ УЧИТЕЛЯ АНГЛИЙСКОГО ЯЗЫКА

Кустанова Динара Быржановна

учитель английского языка, педагог – эксперт
школы №23 имени М. Козыбаева
г.Костанай, Казахстан
E–mail: Dikustanova@bk.ru

Аңдатпа

Мақалада ағылшын тілін оқытуда ақпараттық–коммуникациялық технологияларды (АКТ) қолданудың таралуы мен маңыздылығы қарастырылады. Автор заманауи технологиялардың оқу–тәрбие процесін жетілдіруде шешуші рөл атқаратынын, мұғалімдерді оқыту тиімділігін арттырудың қуатты құралдарымен қамтамасыз ететінін атап көрсетеді. Оқушылар үшін оқу үдерісін тартымды және қызықты ету үшін әртүрлі онлайн–ресурстарды, мысалы, *speakometer.net*, *playphrase.me* және т.б. пайдалана отырып, интерактивті тапсырмаларды пайдалануға ерекше назар аударылады.

Түйінді сөздер: ақпараттық–коммуникациялық технологиялар, оқу процесі, интерактивті тапсырмала

Аннотация

Статья рассматривает распространение и важность использования информационно–коммуникационных технологий (ИКТ) в преподавании английского языка. Автор подчеркивает, что современные технологии играют ключевую роль в совершенствовании образовательного процесса, предоставляя учителям мощные инструменты для улучшения эффективности обучения. Особое внимание уделяется применению интерактивных заданий с использованием различных онлайн–ресурсов, таких как *speakometer.net*, *playphrase.me* и другие, с целью сделать учебный процесс более привлекательным и интересным для учащихся.

Ключевые слова: инновационные образовательные технологии, интерактивное обучение, информационно–коммуникационные технологии.

Abstract

The article examines the spread and importance of using information and communication technologies (ICT) in English language teaching. The author emphasizes that modern technologies play a key role in improving the educational process, providing teachers with powerful tools to improve teaching efficiency. Particular attention is paid to the use of interactive tasks using various online resources, such as *speakometer.net*, *playphrase.me* and others, in order to make the learning process more attractive and interesting for students.

Key words: information and communication technologies, educational process, interactive tasks.

Использование информационно–коммуникационных технологий (ИКТ) в работе учителя английского языка становится все более популярным и неотъемлемой частью образовательного процесса в Казахстане. В настоящее время, ИКТ играют важную роль в повышении эффективности обучения и помогают учителям справиться с вызовами современной педагогики.

В условиях цифровизации все образовательные организации должны быть оснащены современной компьютерной техникой, а также обеспечены специальными программами с подключением к сети Интернет. Для эффективного использования этой техники и программного обеспечения педагогу необходимо иметь соответствующую квалификацию, владеть ИКТ–компетентностью. Это необходимо,

прежде всего, для использования электронных учебников в образовательном процессе, электронных энциклопедий, виртуальных лабораторий, тренажеров, тестовых приложений. [1]

В своих исследованиях В.И. Виштынецкий отмечает, что «использование применяемых в сфере образования ИКТ должно ставить своей целью реализацию следующих задач: поддержка и развитие системности мышления обучаемого; поддержка всех видов познавательной деятельности обучающего в приобретении знаний, развитии и закреплении навыков и умений; реализация принципа индивидуализации учебного процесса при сохранении его целостности». [2]

Одной из основных причин использования ИКТ в образовательном процессе является возможность обогащения уроков английского языка различными интерактивными заданиями, которые делают обучение более привлекательным и интересным для учащихся. Например, использование компьютерных программ или приложений позволяет создать интерактивные упражнения на запоминание лексических единиц, правила грамматики или провести коммуникативные тренировки. Такой подход активизирует активность обучающихся, стимулирует их интерес к предмету и способствует более глубокому усвоению материала.

В своей работе я активно использую следующие средства ИКТ:

- speakometer.net – приложение для тренировки произношения. Благодаря разнообразным интерактивным упражнениям на произношение приложение помогает шаг за шагом овладеть или улучшить произношение в английском языке; [3]

- playphrase.me – веб–сервис, в котором с помощью поисковой строки вводится слово или фраза на английском, затем сервис находит сцены из фильмов, в которых данные фразы звучали, также удобно использовать для аудирования; [4]

- voice-to-text – функция голосового ввода текста есть в каждом телефоне, можно проверять прогресс произношения английского языка по тому, как речь интерпретируется голосовым помощником; [5]

- mentimeter.com – сервис, который позволяет создать опросники на любые темы: проверка знаний, начать обсуждение и дать учащимся возможность задать вопросы. Есть возможность добавлять текстовые и графические слайды для создания полноценных презентаций. Ответы сразу же появятся на экране в виде динамичных и красочных изображений, что поможет вам лучше взаимодействовать с группой и стоит отметить что, это бесплатный, простой, стильный онлайн–сервис для создания опросов и голосования в режиме реального времени; [6]

- iteslj.org – веб–сервис, содержащий огромное количество вопросов объединённых по темам, которые можно использовать для практики speaking skills; [7]

- wheelofnames.com – сервис «случайного выбора», с его помощью можно выбрать учащегося для ответа, тему для обсуждения, вопросы для мозгового штурма и другое; [8]

- jeopardylabs.com – сервис, позволяющий создавать викторины по определенному шаблону на любые темы. JeopardyLabs предоставляет возможность добавлять различные категории, вопросы с разными уровнями сложности, а также изображения и мультимедийные элементы. С помощью созданных игр учителя, тренеры или преподаватели могут проводить интерактивные уроки, тренировки или тестирования с учащимися.; [9]

Кроме того, использование ИКТ позволяет учителям английского языка расширить границы образования и обеспечить доступ к большому количеству аутентичных материалов на английском языке (kazakhstan.britishcouncil.org, learningapps.org, agendaweb.org, breakingnewsenglish.com). С использованием

компьютера и интернета, учащиеся могут прослушивать аудиозаписи, смотреть видеоролики, читать статьи и делать исследования на английском языке. Такой подход помогает развивать навыки аудирования, чтения, письма и говорения, а также способствует более глубокому пониманию культуры и образа жизни англоязычных стран.

Кроме того, ИКТ позволяют создать коммуникативные сети между учителями и учениками на уровне страны и даже международного уровня. С помощью социальных сетей, форумов и специализированных платформ, учителя английского языка могут обмениваться опытом и находиться в постоянном контакте с преподавателями других школ и университетов, а также с иностранными педагогами. Такие связи могут помочь учителям узнать о последних методиках обучения, получить обратную связь и поддержку, а также находиться в курсе последних тенденций в области образования.

Однако, несмотря на все преимущества использования ИКТ в образовательном процессе, в Казахстане остается несколько проблемных моментов. Например, низкая доступность компьютеров и интернета в некоторых районах страны может препятствовать полноценному использованию ИКТ в обучении. Кроме того, некоторым учителям может не хватать навыков и знаний для эффективного использования ИКТ в своей работе. Поэтому важно проводить систематическое обучение для педагогов, где они смогут освоить необходимые навыки и получить актуальную информацию о новых технологиях. Такие обучающие программы помогут учителям повысить свою компетентность и уверенность в использовании ИКТ в учебном процессе. Это также позволит создать единые стандарты использования ИКТ в образовательных учреждениях и обеспечить более качественное обучение. Важно также создать систему поддержки и оказания помощи учителям в процессе их работы с ИКТ, например, в форме консультаций и семинаров. Только объединив усилия учителей и организаций, занимающихся развитием образования, можно достичь более эффективного и полноценного использования ИКТ в учебном процессе.

Подводя итог всему выше сказанному, можно выделить то, что на сегодняшний день сильно отличается традиционно–образовательная среда и цифровая образовательная среда и это несомненно влияет на качество образования. Многие традиционные методы не работают в цифровой образовательной среде. Во–первых, это совсем другая технология, при реализации которой играют большую роль уровень цифровой грамотности, мотивация в новом формате, навык самостоятельной работы, опыт работы педагога, изменение технологий планирования. При этом существуют риски следующего характера: обилие источников и инструментов; умение формулировать вопросы; организация обратной связи; новые алгоритмы взаимодействия; новый вид деятельности. В современных условиях образования происходит процесс переноса в цифровую среду педагогических функций и педагогических процессов. Раньше это выполнялось людьми и организациями на основе использования больших данных для организации процесса обучения и воспитания.

В новых условиях внедряются информационно–коммуникационные технологии в содержание предметов, происходит включение участников учебного процесса самостоятельный поиск, отбор информации, которые расширяют возможности для познания, общения и обмена опытом. Все это делает обучение безграничным. Когда речь идет о цифровой грамотности педагога, о его ИКТ–компетентности, то ИКТ–компетентность – это поиск информации в сети Интернет; критическое восприятие информации; умение создавать контент; использование

онлайн–сервисов. При этом необходимо учитывать уровень доступности различных ИКТ технологий, доступность Интернета и цифровых устройств.

Педагогу стоит помнить о цифровой безопасности, которая заключается в способности защитить свои персональные данные; обеспечить конфиденциальность информации; иметь высокую культуру общения в социальных сетях; уметь пользоваться антивирусными программами.

С информационно–коммуникационными технологиями происходит трансформация и актуализация стиля преподавания, индивидуализация и персонализация образовательного процесса.

Комплексное использование интерактивных технологий обучения находит свое отражение в системе информационно–коммуникационного образования нашей страны.

Список литературы:

1. <https://elibrary.ru/item.asp?id=43273389&pf=1>
2. Виштынецкий Е.И. Вопросы информационных технологий в сфере образования и обучения / Е.И. Виштынецкий, А.О. Кривошеев // Информационные технологии. – 2004. – №2. – С. 32–37.
3. <https://www.speakometer.net/>
4. <https://protraffic.com/baza-znaniy/playphrase-me-neyroset-83263.html>
5. <https://www.mango-office.ru/newsletter/speech-to-text-kontroliruyte-rabotu-call-center/>
6. <https://newreporter.org/2016/10/25/mentimeter-com-onlajn-oprosy-v-rezhime-realnogo-vremeni/>
7. <http://iteslj.org/Techniques/Kayi-TeachingSpeaking.html>
8. <https://wheelofnames.com/ru/>
9. <https://jeopardylabs.com/>

УДК 371.31

ЦИФРОВИЗАЦИЯ ОБРАЗОВАНИЯ: ЗАДАЧИ, ИНСТРУМЕНТЫ

Кыдырбаева Индира Алпысовна

учитель информатики

КГУ «Общеобразовательная школа №1 поселка Жолымбет

отдела образования по Шортандинскому району

управления образования Акмолинской области»

г.Кокшетау, Казахстан

E–mail: indira_85_85_85@mail.ru

Аннотация

Основные темы включают в себя преимущества цифровизации, такие как повышение мотивации учащихся, расширение доступа к образованию, развитие навыков цифровой грамотности и подготовка к будущим технологическим вызовам.

Ключевые слова :использование интерактивных образовательных платформ, онлайн–курсов, вебинаров, виртуальных классов и других средств, способствующих персонализации обучения.

Аңдатпа

Негізгі тақырыптарға оқушылардың ынтысын арттыру, білімге қолжетімділікті арттыру, цифрлық сауаттылық дағдыларын дамыту және болашақ технологиялық қиындықтарға дайындық сияқты цифрландырудың артықшылықтары кіреді.

Түйінді сөздер: интерактивті білім беру платформаларын, онлайн курстарды, вебинарларды, виртуалды сыныптарды және оқуды жекелендіруге ықпал ететін басқа құралдарды пайдалану.

Abstract

The main topics include the benefits of digitalization, such as increasing student motivation, expanding access to education, developing digital literacy skills and preparing for future technological challenges.

Key words: *the use of interactive educational platforms, online courses, webinars, virtual classes and other tools that contribute to the personalization of learning.*

Информационно–коммуникационные технологии с каждым днем все больше проникают в различные сферы образовательной деятельности. Этому способствуют, как информатизация общества и необходимость подготовки специалистов, так и распространение в образовательных учреждениях современной компьютерной техники и программного обеспечения.

Главным трендом в образовании становится цифровая революция, которая ведёт к кардинальному изменению рынка труда, появлению новых компетенций, повышению ответственности граждан. Это, в свою очередь, послужит причиной для последующей реорганизации образовательного процесса, во многом основанной на использовании технологий искусственного интеллекта. [1]

Цифровизация образовательного процесса представляет собой внедрение современных информационных и коммуникационных технологий (ИКТ) в систему образования с целью улучшения качества обучения, доступности знаний и развития компетенций учащихся.

Цифровизация образовательного процесса является актуальным трендом в современном образовании. Многие учебные заведения по всему миру внедряют цифровые технологии для улучшения качества обучения и обеспечения более эффективного взаимодействия между учителями и учащимися.

Важно помнить, что успешная цифровизация требует не только внедрения технологий, но и обеспечения соответствующей подготовки учителей, технической поддержки и участия образовательного сообщества. Эти элементы могут быть внедрены постепенно или одновременно в зависимости от стратегии развития образовательного учреждения.

Вот несколько аспектов и опыта внедрения цифровизации образовательного процесса:

Электронные учебники и материалы:

Замена традиционных учебников электронными ресурсами, интерактивными приложениями, видеоуроками и онлайн–курсами.

Многие учебные заведения и школы переходят на электронные учебные платформы, где учащихся могут получать доступ к лекциям, учебным материалам, тестам и заданиям онлайн.

Интеграция платформ, таких как Moodle, Blackboard или Google Classroom, может упростить процессы обучения и обратной связи.

Использование мобильных приложений:

Разработка мобильных приложений для образования позволяет студентам учиться в любом месте и в любое время. Например, приложения для изучения языков, математики или научных предметов.

Виртуальные классы и вебинары:

Виртуальные классы и вебинары становятся все более популярными. Они предоставляют возможность участвовать в уроках и лекциях онлайн, что особенно актуально для дистанционного обучения.

Использование виртуальных экскурсий, тренировок и приложений с использованием дополненной реальности например как VR–туры по музеям, AR–приложения для обучения создает более иммерсивного обучения, повышение интереса и мотивации учащихся.

Использование интерактивных досок и учебных технологий:

Использование интерактивных досок в классе, применение образовательных приложений. Увлекательное обучение, визуализация материала, улучшение взаимодействия учителя с учащимися.

Интерактивные доски в классе и другие учебные технологии (например, планшеты для учеников) обеспечивают интерактивное обучение, что может сделать уроки более увлекательными и эффективными.

Индивидуализация обучения:

Цифровые технологии позволяют настраивать обучение в соответствии с потребностями каждого студента. Адаптивные образовательные платформы могут предоставлять персонализированные материалы и задания.[2]

Геймификация:

Все большую популярность в сфере цифровизации образования приобретает так называемая модель edutainment (образование + развлечение). Игровые механики позволяют человеку долгое время удерживать внимание на одном предмете с интересом для себя, и таким образом получать знания в увлекательной форме. Чаще всего подобный тренд используется в обучении иностранным языкам, что делает обучение простым и интересным.

Оценивание и обратная связь:

Замена традиционных бумажных тестов онлайн-вариантами, использование автоматизированных систем оценивания.

Быстрая обратная связь, улучшение процесса оценивания, возможность адаптивного тестирования.

Использование цифровых средств для проведения тестирования и оценивания результатов позволяет учителям быстро предоставлять обратную связь студентам, а также эффективно анализировать данные обучения.

Облачные технологии:

Хранение данных в облаке обеспечивает удобный доступ к материалам и ресурсам для студентов и преподавателей в любое время. Облачные технологии как Google Drive, Dropbox это обеспечение доступа к обучающимся к материалам и ресурсам через облачные хранилища.[3]

Электронные портфолио:

Создание и поддержание цифровых портфолио учащихся, где они могут хранить свои работы, достижения и прогресс.

Обучение программированию:

Введение базовых навыков программирования и цифровой грамотности в учебные программы для подготовки студентов к требованиям современного рынка труда.

Адаптивные технологии:

Внедрение адаптивных технологий, таких как искусственный интеллект, может индивидуализировать обучение, учитывая уровень знаний и индивидуальные потребности каждого ученика.

Программы для создания новых сценариев мышления:

IT-технологии позволяют использовать информацию по-новому: организовывать в различных форматах, визуализировать, интерпретировать и делать доступнее для восприятия.

Компьютер – это бесконечное пространство для категоризации данных и представления их в наиболее удобном для восприятия виде. Оно как мозг с удобным набором инструментов для поиска и обработки информации.

Если ученики сумеют грамотно хранить и распределять информацию на компьютере, то освободившееся время они смогут посвятить более значимым предметам.[4]

Эти примеры демонстрируют разнообразный опыт внедрения цифровых технологий в образовательный процесс. Ключевым аспектом успешной цифровизации является адаптация технологий к конкретным потребностям обучающихся и образовательных учреждений.

Цифровизация образования способствует повышению эффективности обучения, улучшению доступности образовательных ресурсов и подготовке учащихся к современным вызовам и возможностям.

Цифровизация образования акцентирует внимание на инновационных методах обучения, взаимодействии учащихся и преподавателей, а также создании обучающих сред, способствующих лучшему усвоению знаний. В контексте быстро меняющегося мира цифровизация образования становится ключевым фактором в формировании образовательной среды, способствующей успешному развитию личности и общества.[5]

В заключении хочется подчеркнуть, что внедрение в учебный процесс использование цифровых программ вовсе не исключает традиционные методы обучения, а гармонично сочетается с ними на всех этапах обучения: ознакомление, тренировка, применение, контроль. Но использование компьютера позволяет не только многократно повысить эффективность обучения, но и стимулировать учащихся к дальнейшему самостоятельному изучению предмета

Ведь по данным современных исследований, в памяти человека остается:

1/4 часть услышанного материала;

1/3 часть увиденного;

1/2 часть услышанного и увиденного одновременно;

3/4 части материала, если ко всему прочему ученик вовлечен в активные действия в процессе обучения.[6]

У учеников складывается особый, новый вид деятельности, который может быть назван модельно–конструктивной деятельностью. Такая деятельность увлекает обучающихся, способствует развитию образного мышления.

Список литературы:

1.Евладова Е.Б. Возможности дополнительного образования по развитию интеллектуального и творческого потенциала детей //Дополнительное образование. – 2001. – №5. – С.4–7.

2.Ваганова О.И., Гладков А.В., Коновалова Е.Ю. Цифровые технологии в образовательном пространстве – Россия.: 2020

3. Бороненко Т.А., Кайсина А.В., Федотова В.С. Развитие цифровой грамотности школьников в условиях создания цифровой образовательной среды // Перспективы науки и образования. 2019. № 2 (38). С. 167–193. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/razvitiye-tsifrovoy-gramotnosti-shkolnikovv-usloviyah-sozdaniya-tsifrovoy-obrazovatelnoy-sredy>.

4. Гэйбл Э. Цифровая трансформация школьного образования. Международный опыт, тренды, глобальные рекомендации / пер. с англ.; под науч. ред. П. А. Сергоманова; Национальный исследовательский университет «Высшая школа экономики», Институт образования. – М.: НИУ ВШЭ, 2019. – 108 с. – 200 экз. – (Современная аналитика образования. № 2 (23)).

5. Алиева Э.Ф., Алексеева А.С., Ванданова Э.Л., Карташова Е.В., Резапкина Г.В. Цифровая переподготовка: обучение руководителей образовательных организаций // Образовательная политика. 2020. № 1 (81). С. 54–61. URL: <https://edpolicy.ru/digital-retraining>

6.Проснякова Т.Н. Методические рекомендации к учебнику «Уроки мастерства». – Самара: Корпорация «Федоров», 2006. – 64 с.

ӘОЖ 371.388.8

PBL - PROJECT BASED LEARNING ӘДІСІ ЖОБАҒА НЕГІЗДЕЛГЕН ОҚЫТУ – ФИЗИКА ПӘНІН ОҚЫТУДЫҢ ТИІМДІ ӘДІСТЕРІНІҢ БІРІ

Қожағалиева Бопезжан Зделеуовна

физика пәні мұғалімі, педагог-зерттеуші
«Қостанай қаласы білім бөлімінің № 15 ЖББ мектебі» КММ,
Қостанай қ., Қазақстан
E-mail: bopezhank@mail.kz

Маженова Салтанат Толендиновна

физика пәні мұғалімі, педагог-зерттеуші
«Қостанай қаласы білім бөлімінің № 15 ЖББ мектебі» КММ,
Қостанай қ., Қазақстан
E-mail: s.mazhenova@mail.ru

Аңдатпа

Ең заманауи және 4К моделін бойынша барлық қабілеттерді дамыта алатын PBL -Project based learning әдісі. Жобаға негізделген оқыту – бұл шынайы, тартымды және күрделі сұрақты, проблеманы немесе мәселені зерттеу және оған жауап беру үшін жұмыс істеу арқылы оқушылар білім мен дағдыларды алатын оқыту әдісі. 4К моделі бойынша қабілеттер: коммуникацияны дамыту, шығармашылыққа тәрбиелеу, сыни ойлау, терең араласу, табандылық сияқты құндылықтар мен дағдыларды сіңіреді.

Аннотация

PBL — проектный метод обучения, позволяющий развивать все способности по самой современной модели в формате 4К. Обучение на основе проектов — это метод обучения, при котором учащиеся приобретают знания и навыки, работая над исследованием и ответом на аутентичный, интересный и сложный вопрос, проблему или проблему. Способности по модели 4К: прививает такие ценности и навыки, как развитие коммуникации, образование творческих способностей, критическое мышление, глубокая вовлеченность, настойчивость.

Abstract

PBL is a project-based learning method that allows you to develop all abilities using the most modern model in 4K format. Project-based learning is a teaching method in which students acquire knowledge and skills by working to investigate and answer an authentic, interesting, and challenging question, problem, or challenge. Abilities according to the 4K model: instills values and skills such as the development of communication, education of creative abilities, critical thinking, deep involvement, perseverance.

Бүгінгі таңда білім алушыларға тек қана теориялық білім ғана берумен шектелмей, ол алған білімін күнделікті өмірде қолдана алатын функционалдық сауаттылығын дамыту. Ол үшін проблемалық сұрақтар туындату арқылы білім алушыларды қызықтыра отырып, оны шешу жолдарын сыни тұрғыда, шығармашылықпен, ынтымақтастықта топпен бірлесе де жекелей де отырып таба алатын жағдай жасау.

Физика сабағында жобаға негізделген оқыту арқылы 4 К моделін тиімді қолдана отырып, сапалы білім берудің жолдарын қарастыру.

Оқушылар меңгерген білімдерін, игерген біліктерін цифрлық ресурстары арқылы бекітіп, толықтыру, нақтылау мақсатына қол жеткізеді. Шығармашылық қабілет оқушылардың сабақта алған білімдерін іс жүзінде қолдана алуға үйретеді.

Ең заманауи және 4К моделін бойынша барлық қабілеттерді дамыта алатын PBL -Project based learning әдісі. Жобаға негізделген оқыту – бұл шынайы, тартымды және күрделі сұрақты, проблеманы немесе мәселені зерттеу және оған жауап беру үшін жұмыс істеу арқылы оқушылар білім мен дағдыларды алатын оқыту әдісі. 4К моделі бойынша қабілеттер: коммуникацияны дамыту, шығармашылыққа тәрбиелеу, сыни ойлау, терең араласу, табандылық сияқты құндылықтар мен дағдыларды сіңіреді.

Нәтижелілігі және тиімділігі:

-оқушының танымдық ізденімпаздығы қалыптасады, мәселелерді терең талдауға үйреніп, шығармашылық ой өрісі артады;

-топ мүшелерімен бірлесе ортақ тұжырым жасауға үйренеді, мұғалім мен оқушылардың қарым-қатынасы жақсарады, оқушы өз ойын еркін айтуға, сөз сөйлеу мәдениетіне қалыптасады.

Жобаға негізделген оқыту -

Жобаға бағытталған оқытудың ең маңызды шарты оқушылар арасында белсенді қарым – қатынасты орнатып, мәселелерді жан-жақты үйрену және тіршілікке қабілетті шешімдерді шешу. Қазіргі кезде әлемде білім беру процесін инновациялық дамытуға арналған бірнеше оқыту технологиялары бар.

Жобаға бағытталған оқыту — мәні проблемалық жағдай туғызу мен оқушылардың оқу проблемасын дербес шешулері бойынша іс-әрекеттерін басқару болып табылатын оқыту түрі. Проблема деп шешілуі оқушылардан білім алу үшін белгілі әрекеттерді талап ететін есептердің, тапсырмаларын, теориялық немесе тәжірибелік мәселелердің әртүрлілігін түсінуге болады.

Проблемалап оқыту әдісін жүргізу дидактиканың заңдылықтарына байланысты мынадай кезеңдерге бөлінеді:

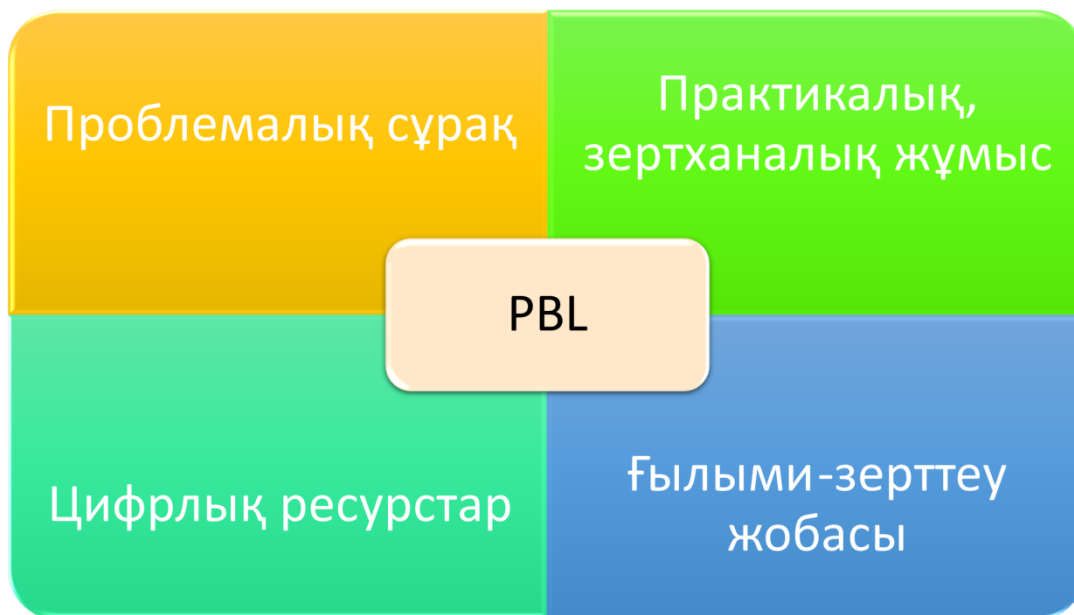
1.Проблемалық ахуалдар туғызу жолын алдын ала дайындау.

2.Проблемалық сұрақтарды грамматикалық және стилистикалық жағынан дұрыс құру.

3.Проблемалық мәселелерді шешу амалдарын күні бұрын дәл белгілеу.

4.Проблемалық сұрақтардың теориялық анықтамасын заңды түрде дәлелдеу.

PBL-ды дамытатын төрт бағыт

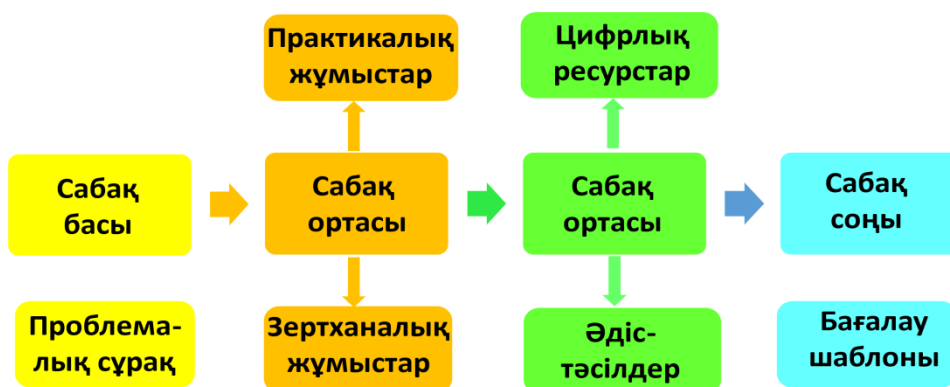
PBL технологиясының мақсаты:

Жобаға бағытталған ең негізгі мақсаты - қазіргі заманғы ғылым жетістіктеріне сүйене отырып, продуктивтік және творчестволық оқу процесінің логикалық жолдарын баяндау. Проблемалық оқытудың ерекшелігі мұнда мұғалім білімді дайын түрде баяндап бермейді, оқушылардың алдына проблемалық міндет қояды. Шешімді және шешу құралдарын оқушы өзі іздестіруі тиіс.

PBL технологиясының міндеттері:

Мұғалімнің проблемалық оқыту процесінің ұйымдастыруының негізгі тәсілдері мен формаларын көрсету, оқытудың ғылымилық дәрежесін жоғарылатып, оқушылардың неғұрлым тиімді жалпы дамуына жағдай тудыру.

PBL әдісін қолданатын сабақ құру алгоритмі

PBL технологиясын оқытудың негізгі ерекшеліктері:

- Оқушылардың логикалық ойлау қабілетін арттырады;
- Оқу еңбегіне қызығушылығын арттырады;
- Оларды өздігінен саналы жұмыс істеуге үйретеді;
- Берік білімге, оқытудың жоғары нәтижесіне жеткізеді;
- Оқушылардың білім жүйелері мен ақыл-ой және практикалық қызметтәсілдерін меңгертеді;

- Танымдық дербестігі мен шығармашылық қабілеттерін дамытады;
- Оқушылардың өз бетінше ойлау қабілеттерін дамытады.

PBL технологиясының әдістері:

- FILA диаграммасы
- Фишбоун әдісі
- Мозаика әдісі
- РАФТ әдісі
- Дискуссия әдісі

PBL әдісі— қойылған мәселемен өзбетінше жұмыс істеу нәтижесінде білім алушы әртүрлі пәндер бойынша компетенттілік құрылымдарын игеретін оқыту әдісі.

PBL өзіндік білім беру стилінде педагогикалық стратегияны немесе ерекше идеологияны көрсетеді, әлемдік ақпараттық ресурстарға негізделген, дәлелденген барынша пайдалану кезінде нақты өмірлік ситуациялар материалдарды игерген терең, белсенді, тұрақты түрде игеруге мүмкіндік береді.

Жобаға бағытталған оқыту әдісін пайдалану оқушылардың төмендегідей дағдыларды игеруін болжайды, олар:

Командамен жұмыс;

Топқа жетекші болу арқылы көшбасшылық қасиетті меңгеру;

Пікірсайысқа белсенді қатысу және тыңдай білуге үйрену;

Бірлесіп жұмыс істеу және өзара іс-әрекет, көзқараспен пікір алмасу;

Сыныптас көзқарасына сыйластықпен қарау;

Әдебиеттерге сыни баға беру;

Ресурстарды пайдаланып, оны мақсатқа бағыттап үйрену.

Әдебиеттер тізімі:

1. Нуртазин С.Т., Базарбаева Ж.М., Есимсиитова З.Б., Ермекбаева Д.К. ИННОВАЦИОННЫЙ МЕТОД «ПРОБЛЕМНО-ОРИЕНТИРОВАННОГО ОБУЧЕНИЯ» (PROBLEM-BASED LEARNING -PBL) // Успехи современного естествознания. – 2013. – № 5. – С. 112-114;
2. Schwab K. The Fourth Industrial Revolution // Foreign Affairs. 12.12.2015. URL: <https://www.foreignaffairs.com/articles/2015-12-12/fourth-industrial-revolution> (access date: 03.02.2016).
3. The Aalborg PBL-model - Progress, Diversity and Challenges. Aalborg : Aalborg University Press, 2006. 13 p.

ӘОЖ 371.398

БОЛАШАҚ МҰҒАЛІМНІҢ МЕДИАМӘДЕНИЕТІН ҚАЛЫПТАСТЫРУДЫҢ ПЕДАГОГИКАЛЫҚ ШАРТТАРЫ

Құдайберген Шолпан Сырлыбайқызы

Ө.Сұлтанғазин атындағы педагогикалық институты,
А.Байтұрсынұлы атындағы Қостанай өңірлік университеті,
педагогика және психология мамандығының 1–курс магистранты,
Қостанай қ., Қазақстан
E–mail: sholpan.kudaibergen9600@mail.ru

Ғылыми жетекші: Абдиркенова А.К.,
PhD докторы, қауымдастырылған профессор м.а.

Аңдатпа

Мақалада болашақ мұғалімнің кәсіби қызметіндегі медиамәдениеттің рөлі түсіндіріледі, сипатталған педагогикалық жағдайлардың маңызы анықталады, болашақ мұғалімнің медиамәдениетін қалыптастыру бойынша практикалық тапсырмалардың мысалдары келтірілген.

Түйін сөздер: медиамәдениет, медиасауаттылық, медиабілім, мультимедиа, ақпараттық сауаттылық.

Аннотация

В статье поясняется роль медиакультуры в профессиональной деятельности педагога, выявляется значение описываемых педагогических условий, приводятся примеры практических заданий по формированию медиакультуры будущего учителя.

Ключевые слова: медиакультура, медиаграмотность, медиаобразование, мультимедиа, информационная грамотность, медиатехнология.

Abstract

The article explains the role of media culture in the professional activity of a teacher, identifies the importance of the described pedagogical conditions, and provides examples of practical tasks for the formation of a future teacher's media culture.

Key words: media culture, media literacy, media education, multimedia, information literacy.

Қазіргі қоғамда медиамәдениет адамның жалпы мәдениетінің ажырамас бөлігіне айналды және оның қалыптасуындағы білімнің рөлі өте маңызды. Медиамәдениет ақпараттық қоғамның маңызды сипаттамаларының бірі болып табылады және ол саясат, экономика, білім беру және т.б. салаларда алатын орыны ерекше. Осы орайда, зерттеудің өзектілігін көрсететін «Цифрлық Қазақстан» мемлекеттік бағдарламасы қоғамға медиамәдениеттің, цифрлық жүйеге ауысудың, технологияларды қолданудың қажеттілігін нақтылайды және оларды қолдана алудың ережелерін білуді талап етеді [1].

Болашақ мұғалімдердің медиамәдениетін қалыптастыру – қазіргі ақпараттық технологиялардың қоғамдағы рөлі, оның мүмкіндіктерін шетелдік және қазақстандық ғалымдар жүйелі түрде қолдануда. Қазіргі қоғамда медиамәдениет адамның жалпы мәдениетінің ажырамас бөлігіне айналады, оның қалыптасуындағы білімнің рөлі өте маңызды. Сондықтанда, болашақ мұғалімнің медиамәдениеті – шығармашылық, коммуникативті қабілеттерін, сыни ойлауын, толыққанды қабылдау, интерпретациялау, талдау және бағалау дағдыларын қалыптастыру, өзін-өзі көрсетудің әртүрлі формаларын және оқыту мақсатында медианың көмегімен тұлғаның дамуына ықпал етуге бағытталатынын атап өту керек. Нақты айтқанда, болашақ мұғалімдер біліуі қажет:

– Оқыту ағарту үдерісіндегі медиа бағдарламаларды білу және тіркелу, әртүрлі бағдарламаларды құрастыра алу және бағдарламаларды пайдалану кезінде тәртіп–ережесін сақтау, т.б.;

– Мультимедиялық технологияларды меңгеру; «mass culture», «mass media» бұқаралық ақпарат құралдарын қолдануда: баспа басылымдары, теледидар, радио хабарламалар т.б. оның маңыздылығын және қоғамға мәдени құндылығын ұғыну және білім алушыларға жеткізу.

Ал, теориялық негізі медиа, медиа–педагогика және медиамәдениет мәселелерін, сондай–ақ кәсіби педагогикалық қызметте медиа технологияларды қолдануды қарастыратын авторлардың жарияланымдары болды. Шет елдік ғалымдардың ішінде Маршалл Маклюэн (Понимание медиа. Внешние расширения человека (2003)) [2], Эрнест Л. Бойердің (медиа сауаттылық тұжырымдамасы) [3]. Сонымен қатар, медиамәдениеттің негізгі сұрақтарын қарастыруға бағытталған ресейлік еңбектер қатарында А.В Федоров «Словарь терминов по медиаобразованию, медиапедагогике, медиаграмотности, медиакомпетентности» ғылыми еңбегі [4], В. И. Барсуков (Медиабілім) [5]. Ал отандық ғалымдарың ішінде Е.Ж Масановтың «Медиа мәдениеттегі адам мәселесі» философия докторы (Ph.D.)

ғылыми дәрежесін алу үшін дайындалған диссертациясы (2012) [6]. Г.С. Таженова (2004) [7] еңбектерін қарастыруға болады.

Қазіргі кезде келешек мұғалімдердің медиамәдениеті мен медиа педагогика мәселелері қарқынды түрде даму үстінде және қолдану аясына қойылатын талаптар жоғары. Өйткені, кез келген педагог цифрлық жүйеге қосылу үшін оны пайдалану мәдениетін, ережесін, қарым-қатынас формаларын меңгеруі тиіс. Тұлғаның даму, медиа саласында жаңа білімдерді игеру қабілеті, медиа мәтінді қабылдау, бағалау, сараптау, медиа шығармашылықпен айналысу деңгейінің көрсеткіші *медиамадениет* деп аталады. Бірақ медиамәдениетке жетелеудің жолында медиа білімді игеріп, мәдени аспектілерін зерделейміз. Тұлғаны ізгілік, рухани сипатта тәрбиелеу өркениетті қоғамдағы медиа білім берудің мақсаты болып табылады.

Медиа тұжырымдамасының негізін қалаушылардың бірі, медиа және коммуникация теоретигі М.Маклюен медиа құбылысының мәдениеттанулық тұжырымын алғаш рет ғылыми қолданысқа енгізген, коммуникация құралдарын қолдану аспектісінде қоғам дамуының тұжырымдамалық моделін ұсына отырып, атап өтті «технологиялық инновациялар адамның қабілеттері мен сезімдерінің кеңеюіне әкеледі, бұл өз кезегінде осы инновацияларды жасаған қоғамның өзін сөзсіз өзгертеді» [8].

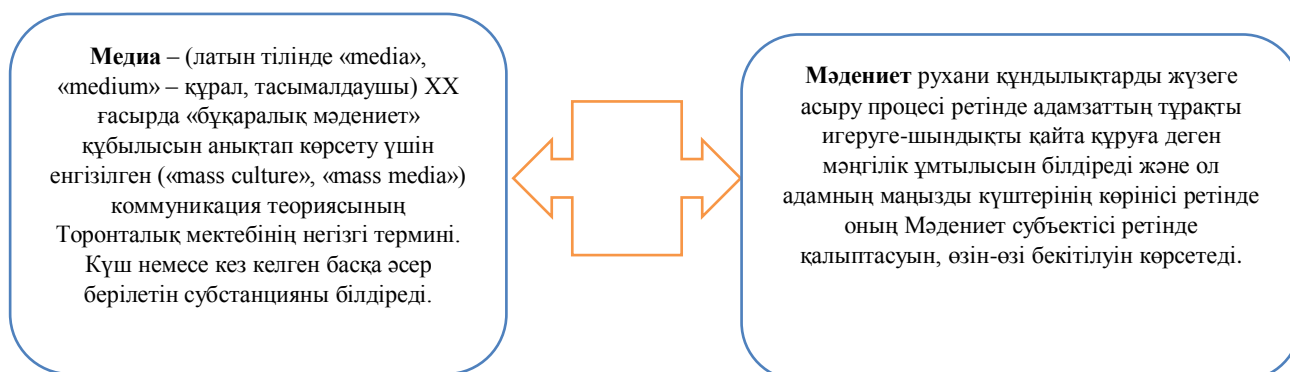
Қазақстандық ғалым Е. Масанов медиамәдениеттің мәдени-философиялық қырын төмендегідей тұжырымдар негізінде қарастырады:

– медиамәдениет – сөз, дыбыс және визуалды бейнелер арқылы әлемнің мәдени-әлеуметтік түсінігін қалыптастырушы, дәстүрлі және электронды бұқаралық ақпараты құралдарының іс-әрекет ету амалы мен болмысына ие, ақпараттық қоғамның өзектілігімен көрініс тапқан мәдениет;

– медиамәдениет – шынайлықтың қалыпты бейнесі ретінде айқындалып, өзіне тән белгілі кодтар арқылы бұқаралық ақпарат құралдары көмегімен өмір сүру тәжірибесін игерудің ерекше амалы;

– медиа мәдениет – белгі құбылысы әрекет ретінде, адамзат қоғамындағы әрекетінің бағыты, оның мазмұны көпқырлылықпен толықтырылған: әлде біреудің көздеген мақсатынан туындайтын тұлғаны манипуляциялаудан бастап, ғылым, шығармашылық және мәдениет саласының шынына адамды жетелейтін қатынасқа дейінгі ықпал ету [9].

Білім беру жүйесінде педагог кадрына қойылатын талаптар бар екені анық. Жалпы мұғалімдерге кәсіби біліммен бірге заманауи білім жүйелерін игеруге ұмтылуы тиіс. Мұғалімдерге аса бір қажеттілік болып саналатын «медиамадениет» ұғымын талдасақ (1-сурет).

1-сурет – Медиамәдениет ұғымының терминологиялық талдауы

Жоғарыда берілген талдаулардың негізінде медиамәдениет ұғымына өзіндік анықтама берілді. *Медиамәдениет* – бұл бұқаралық ақпарат көздерімен жұмыс жасаудың тәртібі, заманауи медиа құралдарды пайдаланудың мәдени талаптары.

Болашақ мұғалімдерде медиамәдениетті қалыптастыру туралы мәселені талқылау кезінде білім берудегі медианың рөлін түсіну және аталған мәселені шешуге ықпал ететін педагогикалық шарттарды анықтау қажет. Осы шарттарды тұжырымдау кезінде медиа білім беру саласындағы теориялық зерттеулер, мұғалімдердің кәсіби дайындығына қойылатын нормативтік талаптар және қазіргі білім беруді ақпараттандыру процесінің ерекшеліктері ескерілді.

Педагогикалық шарттар – бұл мақсаттарды жүзеге асыруға бағытталған университеттің педагогикалық процесінде медиамәдениетті қалыптастырудың *мазмұны, формалары, әдістерінің жиынтығы*. Бұл шарттар болашақ мұғалімдердің медиа мәдениетін қалыптастыру үшін жүйе компоненттерінің өзара әрекеттесу ерекшеліктеріне сәйкес келетін элементтердің болуын көздейтін ерекше педагогикалық ортаны құрайтыны анықталды. Олар: мотивациялық, когнитивті және іс–әрекеттік.

Педагогикалық шарттар кешенінің көрсетілген компоненттері болашақ мұғалімдердің медиамәдениетін қалыптастыру және дамыту қажеттілігін ескеретін жүйені құру критерийлерінің жиынтығы болып табылады.

Аталған шарттарды іске асыру педагогикалық мамандықтардың студенттерін медиа әлемімен және өзінің кәсіби қызметін іске асыру аспектісінде ондағы мінез–құлық ережелерімен таныстыру бойынша мақсатты жұмысты ұйымдастыруға мүмкіндік береді.

Болашақ мұғалімнің медиамәдениетін қалыптастыруға ықпал ететін педагогикалық шарттардың практикалық іске асырылуын пән аясында бір зертханалық сабақта оқылатын «Медиа–педагогика тұжырымдамасы» тақырыбының мысалында қарастырайық.

Сабақтың мақсаты–медиа педагогика ұғымын қалыптастыру және студенттерді білім беруде медиа технологияларды қолдану ерекшеліктерімен таныстыру.

Сабақтың міндеттері:

- 1) медиа педагогикамен байланысты ұғымдарды анықтау;
- 2) білім беруде медиатехнологияларды қолдану мүмкіндіктерін жүйелеу;
- 3) білім беруде медиатехнологияларды қолданудың артықшылықтары мен проблемаларын зерделеу;
- 4) оқу процесінде қолдануға болатын медиа материалдарды іздеуді жүзеге асыру.

Сабақтың жоспарланған нәтижелері. Студенттер зертханалық жұмысты аяқтағаннан кейін білуі керек: «медиа», «медиатехнология» ұғымдары; «медиа сауаттылық» және «медиа білім беру» ұғымдары; ашу, сипаттау білім беруде медиа технологияларды қолдану мүмкіндіктері; білім беру мақсатындағы медиа ресурстар; білім берудегі БАҚ рөлі; медиа сабақтың әдістемелік мүмкіндіктері мен артықшылықтары; білім беруде медиатехнологияларды қолданудың артықшылықтары; білім беруде медианы қолданумен байланысты негізгі проблемалар. Сонымен қатар, студенттер оқыту бейіні бойынша білім беру мақсатындағы медиаресурстарды іздеуді жүзеге асыруды үйренуі тиіс. Қарастырылып отырған зертханалық сабақта студенттердің практикалық орындауы үшін ұсынылатын тапсырмалардың мысалдары:

Тапсырма 1. Дереккөзді пайдаланып медиа–педагогикаға қатысты терминдерді сипаттаңыз. Терминдер тізімі: медиа агенттігі, бейнематериал, медиа білім беру міндеттері, бұқаралық ақпарат құралдары, медиа әсер ету, медиатека, медианы ұсыну, медиа білім беру әдістері, медиа білім беру формалары.

Тапсырма 2. Бұқаралық ақпарат құралдарының мектептен тыс ақпаратқа әсері туралы сұрақтардың біріне (таңдау бойынша) жауаптар ұсыныңыз. Сұрақтар

дереккөзде берілген. Сіздің жауабыңыз мысалдар мен дәлелдер келтіре отырып негізделуі керек.

Тапсырма 3. Дайындық профилі бойынша білім беру мақсатындағы медиа ресурстарды іздеңіз. Іздеу нәтижелері бойынша кестені келесі критерийлер бойынша толтырыңыз: медиа ресурстың атауы; медиаресурстың түрі (оқу фильмі, білім беру порталы, цифрлық білім беру ресурсы, мәтіндер немесе графика жинағы); білім беру сапасын арттыру мүмкіндіктері; оқу–тәрбие процесінде пайдалану кезіндегі мүмкін проблемалар.

«Медиа педагогика тұжырымдамасы» тақырыбындағы сабақты студенттермен келесі мәселелерді талқылау:

1. «Медиа» және «медиа технологиялар» ұғымдарын ашыңыз.
2. Білім берудегі медиатехнологияның мүмкіндіктерін сипаттаңыз.
3. Білім беру мақсатындағы медиа ресурстарға не жататынын тізімдеңіз.
4. «Медиа мәдениет» және «медиа білім беру» ұғымдарының байланысын сипаттаңыз.
5. Білім беруде медиа технологияларды қолданудың артықшылықтарын сипаттаңыз.

Пән бойынша сабақтар өткізу болашақ мұғалімдерге медиа технологиялардың олардың кәсіби қызметінде маңызды рөл атқаратынын көрсетуге арналған, бұл студенттердің медианы кәсіби қызметте пайдалануға деген ынтасын арттыруға және ұсынылатын педагогикалық шарттардың *мотивациялық* компонентін іске асыруға мүмкіндік береді. Студенттер медиамәдениетке байланысты жаңа ұғымдарды меңгереді: «медиа сауаттылық», «медиа білім беру» және т.б., сондай-ақ білім берудегі желілік медиа ресурстар мен сервистердің мүмкіндіктерімен танысады. Ұсынылатын педагогикалық шарттардың *ис-әрекеттік* компоненті медиаресурстар мен сервистерді кәсіби міндеттерді шешуде және олардың білім беру әлеуетін талқылауда пайдалану нәтижесінде іске асырылады. Осыған байланысты медиа контент педагогикалық ЖОО–ның ақпараттық–білім беру кеңістігінде ұсынылып қана қоймай, сонымен қатар ЖОО–ның оқу, ғылыми және тәрбие қызметінде сұранысқа ие болуы және педагогикалық практикадан өту барысында барлық кәсіби қалыптасу барысында студенттерді сүйемелдеуі тиіс. Мұның бәрі болашақ мұғалімнің медиамәдениетін үздіксіз қалыптастыруды және дамытуды қамтамасыз етуге мүмкіндік береді.

Қорытындылай келе, медиамәдениет дегеніміз – медиа аумаққа қатысты материалдық және зияткерлік құндылықтардың жиынтығы. Медиамәдениетті қалыптастыру және дамыту үшін белгілі бір дайындық пен тиісті шарттар қажет. Зерттеу нәтижесінде болашақ мұғалімдер үшін бұл дайындық медиамәдениетті қалыптастыру үшін жүйе компоненттерінің өзара әрекеттесу ерекшеліктеріне сәйкес келетін педагогикалық жағдайларды жүзеге асыруды көздейтіні анықталды. Аталған шарттарды іске асыру өскелең ұрпақтың медиамәдениетін қалыптастыру және дамыту аспектісінде кәсіби педагогикалық қызметті орындаудың тиімділігін арттыруға мүмкіндік береді. Педагогикалық шарттарды іске асыру үшін болашақ мұғалімнің медиамәдениетін дамытуға бағытталған тиісті ұйымдастырушылық–әдістемелік кешеннің мысалы көрсетілді. Мәселені одан әрі зерттеудің перспективаларын біз мұғалімнің медиамәдениетін дамыту аспектісінде білім беру жүйесінде болып жатқан жаңалықтарға сәйкес ұсынылған педагогикалық жағдайларды одан әрі жетілдіру деп білеміз. Бұл болашақ мұғалімнің медиамәдениетін өзекті және тиімді қалыптастыру үшін заманауи білім беруді трансформациялау процестеріне жедел әрекет ету үшін қажет.

Әдебиеттер тізімі:

1. «Цифрлық Қазақстан» мемлекеттік бағдарламасын бекіту туралы ҚР Үкіметінің 2017 жылғы 12 желтоқсандағы № 827 қаулысы.
2. Маклюэн Г.М. Понимание медиа. Внешние расширения человека. // Пер. с англ. В. Николаева. – М.: Жуковский: «КАНОН–пресс–Ц». «Кучково поле», 2003. – 464 с.
3. Бойер, Эрнест Л. Стремление к общему обучению: цели общего образования. Эссе Фонда Карнеги. Вашингтон, Округ Колумбия: Фонд Карнеги по развитию преподавания, 1981.
4. Федоров А.В. Словарь терминов по медиаобразованию, медиапедагогике, медиаграмотности, медиакомпетентности. Таганрог: Изд-во Таганрог. гос. пед. ин-та, 2010. – 64 с.
5. Барсуков В. И. Медиаобразование: новые книги, статьи // Медиаобразование. 2016. № 1
6. Таженова Г.С. Студенттердің медиақұзыреттілігін қалыптастырудың психологиялық–педагогикалық шарттары: Философия докторы (PhD) дәрежесін алу үшін дайындалған диссертация – Алматы, 2022. – 148 б.
7. Масанов Е.Ж. Медиамәдениеттегі адам мәселесі: Философия докторы (PhD) дәрежесін алу үшін дайындалған диссертация – Алматы, 2012 – 145 б.
8. Маклюэн Г.М. Понимание медиа. Внешние расширения человека. // Пер. с англ. В. Николаева. – М.: Жуковский: «КАНОН–пресс–Ц». «Кучково поле», 2003. – 464 с.

ӘӨЖ 377.1

ҚАШЫҚТЫҚТАН БІЛІМ БЕРУДЕ БАҒДАРЛАМАЛАРДЫ ҚОЛДАНУ

Құлан Назерке Мұратқызы

Қадыр Мырза Әлі атындағы Binom School мектеп-лицейі
Математика пәнінің мұғалімі
Астана қаласы, Қазақстан
E-mail.ru: nazekaa.com@gmail.com

Абай Айгул

Қадыр Мырза Әлі атындағы Binom School мектеп-лицейі
Математика пәнінің мұғалімі
Астана қаласы, Қазақстан
E-mail.ru: aigul_ab_ast@mail.ru

Аңдатпа

Мақалада қазіргі уақытта педагогикадағы сұранысқа ие мәселе – қашықтықтан білім беруде ақпараттық – коммуникациялық технологияларды қолдану тиімділігі туралы талдау берілген. Әртүрлі платформалардың мақсаты, формалары, қолдану бағыттары мен АКТ пайданудағы алынған нәтижесі туралы жазылған.

Түйінді сөздер: Бейнесабақ, бағалау, рефлексия, сұрыптау, топтастыру, жіктеу, тест құру, топқа бөлу, рандомды таңдау, әдіс алмасу, оқушылар арасындағы бәсекелестік, баламалы шешімдер, көрнекілік каналы.

Аннотация

В статье представлен анализ эффективности использования информационно-коммуникационных технологий в дистанционном образовании – проблемы, востребованной в настоящее время в педагогике. Написано о целях, формах, направлениях применения различных платформ и результатах, полученных при использовании ИКТ.

Ключевые слова: видеоурок, оценивание, рефлексия, сортировка, группировка, классификация, создание теста, группировка, случайный выбор, обмен методами, конкуренция между учащимися, альтернативные решения, визуальный канал.

Abstract

The article presents an analysis of the effectiveness of using information and communication technologies in distance education - a problem currently in demand in pedagogy. It is written about the purposes, forms, directions of application of various platforms and the results obtained from the use of ICT.

Key words: *video lesson, assessment, reflection, sorting, grouping, classification, test creation, grouping, random selection, exchange of methods, competition between students, alternative solutions, visual channel.*

Білім беру жүйесін ақпараттандырудың негізгі бағыты ХХІ ғасырдың талаптарына сәйкес қоғамды дамытудың жоғары тиімділікті технологияларына сүйенген жаңа білім стратегиясына көшу болып табылады.

Білім беру жүйесін ақпараттандыру бағыты жаңа ақпараттық технологияларды пайдалану арқылы дамыта оқыту, қашықтықтан оқыту, дара тұлғаға бағыттап оқыту максаттарын жүзеге асыра отырып, оқу-тәрбие үрдісінің барлық деңгейлерінің тиімділігі мен сапасын жоғарылатуды көздейді.

Қашықтықтан оқыту ұғымын кең мағынада алсақ, бұл – тыңдаушылар мен оқытушылардың бір-бірінен кеңістікте алыстатылған оқу формасы. Ал, тармағынадағы қашықтықтан оқу ұғымы тыңдаушылар мен оқытушылар арасындағы, сонымен қатар тыңдаушылардың өзара белсенді ақпаратпен алмасуын қарастыратын және жоғарғы дәрежедегі қазіргі жаңа ақпараттық технологияларды (аудио-визуальды құралдар, дербес компьютерлер, телекоммуникация құралдары, т.б.) пайдаланатын белгілі бір тақырыптар, оқу пәндері бойынша ұйымдастырылатын оқу процесі [1].

Бүгінгі таңда білім сапасы – бұл әлемдік білім беру қауымдастығы көпшілік пікір таластарының тақырыбы. Осыдан біраз бұрын бұл пікірталастар дәстүрлі білім беруге қатысты болса, қазір электронды оқытуға деген сапа ұғымы қолданылады. Ең дамыған елдердің оқыту үдерісіне заманауи ақпараттық технологияларды енгізу тенденциясы қазіргі уақытта білім беру жүйесінде түбегейлі өзгерістер үдерісі жүріп жатқанын көрсетеді.

Білім беру саласындағы қызметкерлердің алдында тұрған міндеттердің бірі – қашықтықтан білім беру жүйесін енгізу ғана емес, жаңа технологиялардың білім беру үдерісіне қолжетімділігін қамтамасыз ету, яғни күшті жақтарын дамыту және жағымсыз жақтарын азайту қажеттілігі.

Қашықтықтан оқыту бағдарламаларын 4-мақсатта қолдануға болады:

- онлайн кездесулер;
- сабақ барысын ұйымдастыру;
- бағалау;
- күнтізбелер.

Онлайн кездесуге арналған бағдарламалар:

1) Microsoft Teams – орталықтандырылған платформа, ол бірлесіп жұмыс істеу үшін виртуалды аудиторияларды құруға және білім алушылармен және оқу орнының қызметкерлерімен өзара электронды оқыту кезінде іс қимыл жасауға мүмкіндік береді.

Microsoft Teams интерфейсі және бағдарламаның негізгі мүмкіндіктері:

- 1.1 Жүйеге кіру;
 - 1.1.1 Office Online арқылы жүйеге кіру;
 - 1.1.2 Компьютерге арналған қосымша арқылы жүйеге кіру;
 - 1.1.3 Мобильді қосымша арқылы жүйеге кіру.
- 1.2 Teams Интерфейсі
2. Microsoft Team командаларымен жұмыс;
 - 2.1 Команданы құру;

2.2 Команданы орнату;

2.3 Командамен жиналысты жоспарлау.

2) **Proficonf** – бұл бейнеконференциялар, онлайн кездесулер мен веб-семинарлар өткізуге арналған алаң. Оның ерекшелігі – қосымша бағдарламалық жасақтаманы орнатудың қажеті жоқ, барлығы браузерде жұмыс істейді. Proficonf – платформасы қоғамдық ұйымдардан басқа оқытушылар, тьюторлар, онлайн мектептер, университеттер, оқу орталықтары үшін пайдалы болады.

Proficonf – тың қолданылуы:

– Оқу іс – шаралары үшін – сабақтар, вебинарлар, конференциялар және де платформада сіз тек сөйлесіп қана қоймай, құжаттарды көрсете аласыз, медиа файлдарды ойнай аласыз және чатты қолдана аласыз.

– Кездесулерді, стратегиялық сессияларды жоспарлауға арналған онлайн – платформа ретінде.

– Мұнда сіз бір минут ішінде команда ретінде жинала аласыз – барлық қатысушыларға іс-шараның сілтемесін жіберу қажет. **Zoom** немесе **Skype** сияқты ештеңе орнатудың немесе жүктеудің қажеті жоқ.

– Кеңестер, кездесулер, форумдарды жүргізуде.

Сабақты ұйымдастыруға арналған бағдарламалар

1. Google Classroom

Google Classroom – бұл Google компаниясының білім беру саласындағы ең жаңа өнімдерінің бірі және ол көптеген оқытушылардан жағымды пікірлер алды. Бұл оқытуды басқару жүйесі, ол тапсырмаларды сандық түрде құруға және басқаруға, сондай-ақ студенттерге кері байланысты қамтамасыз етуге мүмкіндік береді. Google Classroom әсіресе білімге арналған Google Apps-пен жұмыс істейді, өнімділікке арналған құралдар жиынтығы (Drive, Docs, Gmail және т.с.с.), сіз қазірдің өзінде мектепте қолдана аласыз.

Google Classroom жүйесіне жұмыс жасау.

1- қадам: Google Classroom жүйесіне кіріңіз;

//Classroom.google.com/ сайтына өтіңіз.

2- қадам: Сынып құру;

3- қадам: Оқушылардың тапсырмаларын бақылау;

4- қадам: Аудиторияны оқушы көзқарасынан көру;

5- қадам: Google Classroom – тің шығармашылық қолданысын қарастыру;

6- қадам: iPad қосымшасын жүктеп, алдыңғы әрекеттерді қайталау.

2. Padlet – онлайн тақтасын құруға арналған тегін платформасы

Padlet – бұл әр оқушыға өз жұмысын тақтаға шығаруға, ал мұғалімге-оған көп уақыт жұмсамай және ауыр дәптерлерді жинамай-ақ, әр мұғалімге түсініктеме беруге және бағалауға мүмкіндік беретін қызмет.

Padlet – виртуалды тақтасын қолдану мүмкіндігі көп. Оның қолдану аймағы өте үлкен. Қолдану мүмкіндіктерінің кейбіріне тоқталып өтетін болсақ:

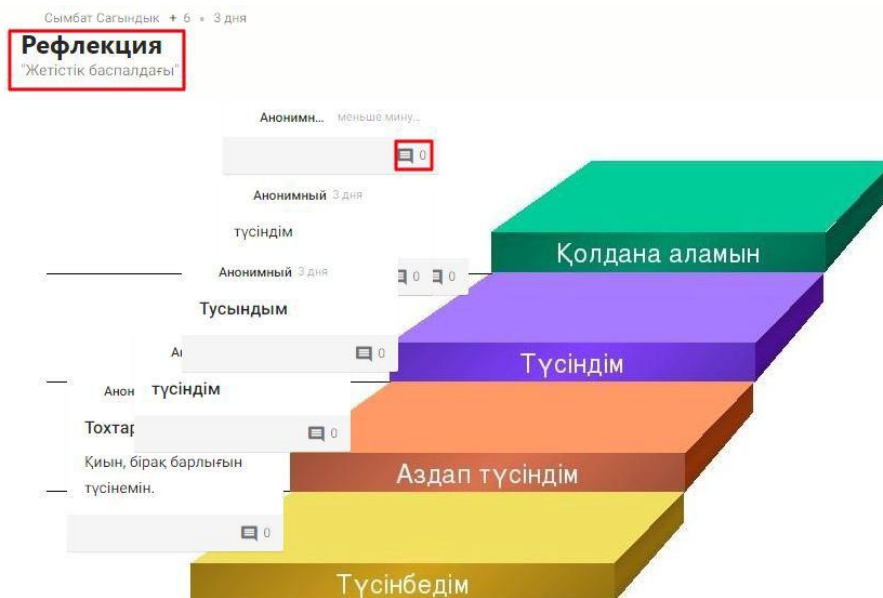
1. Оқушылар немесе мұғалімдермен кездесулер өткізу. Бір кеңесте идеялар мен сұрақтар қосып, кездесудің соңында оларды талқылау;

2. Оқиғаларды жоспарлау. Мәселен, экскурсияны жоспарласаңыз, виртуалды тақтада барлық қажетті ақпаратты: орын, бағыт, кету уақыты, шығын, қажетті заттардың тізімі және т.б. енгізе аласыз;

3. Тақырыпты зерттегеннен кейін сауалнама жүргізу. Мысалы, оқушылардан «Сіз не үйрендіңіз?», «Не түсініксіз болды?», «Сіз нені сұрағыңыз келеді?» деген сұрақтарға жауап беруін сұраңыз. Оқушыларға тек сөз түріндегі жауаптарды ғана көріп қана қоймай, мәтінді, сілтемені немесе мультимедиялық файлды қосып, оларға

түсініктеме бере аласыз.

Мысалы, Padlet – виртуалды тақтасын пайдалану арқылы өткен сабаққа рефлексия алуымызға болады. «Білім баспалдағы» тапсырмасын осында алу арқылы оқушылардың өз ойларын біле аламыз.

Jamboard – (интерактивті онлайн тақта) көптеген қатысушыларға нақты уақыт режимінде жұмыс жасауға мүмкіндік береді. Топтық жұмыста тыңдаушылар тақырып бойынша, жазуға және редакциялауға, сурет салуға, суреттерді жүктеуге және олармен жұмыс істеуге) графикалық органайзерлерді құра алады [6].

Мысалы, Jamboard – арқылы химиялық есептерді оқушылармен бірге шығара аласыз және, оқушылардан кері байланыс, қалыптастырушы бағалау алуымызға болады. Экранда тұрған функцияларды қолданып оқушымен бірлесе жұмыс жасауға болады.

Өздік жұмыстарын қолдануға арналған бағдарламалар

1. Learning Apps

LearningApps – бұл әр түрлі пәндер бойынша интерактивті оқу- әдістемелік қосымшалар жасауға мүмкіндік беретін білім беру мекемелеріндегі білім беру процесін қолдау үшін арналған сервис деп есептейміз.

Learning Apps құралдары.

Learning Apps құралдары әртүрлі интерактивті тапсырмаларды жасауға мүмкіндік береді: викторина, сұрыптау, топтастыру, жіктеу, мәтінді енгізу, кроссворд, уақытша таспа және т.б. Осы қосымшалардың бірін таңдау сабақ барысында мақсаттарға жету мен білімді игерту көзделеді. Біз осы қосымшаларды сабақтың білімді тиянақтау, топтық және жұптық, жаңа материалды игерту, үй жұмысын тексеру кезеңдерінде көптеп қолдануға болады деп есептеймін.

LearningApps сервисін пайдалану арқылы кері байланысты ұйымдастыру.

Сіз дайындап ұсынған тапсырмаларды орындау барысында оқушылар өздерінің теориялық білімдерін бірнеше рет тексеруге, білімдеріндегі кемшіліктерді жоюға, тапсырмаларды дұрыс орындауға қол жеткізеді, осылай олардың өз білімдерін өзін – өзі бағалауы артады. Оқушылардың жұппен, топпен жұмыс жасаулары олардың өз білімдерін салыстыруға, өзара көмек көрсетуге, өздерінің қабілеттерін өзге оқушылармен салыстыра отырып бағалауға мүмкіндік туады.

Осылайша оқушылар берілген тақырып немесе бөлім бойынша тапсырмаларды меңгерудегі өз жетістіктері туралы кері байланыс алады және қаншалықты жақсы түсінгендігін біледі [2].

Мысалы, Learning Apps сервисі арқылы кез келген пәнге қалыптастырушы бағалауға түрлі үлгідегі тапсырмаларын жасауымызға болады. Мысалы; тест, сәйкестендіру, артығын тап т.б тапсырмаларды құрастыруымызға болады. Оқушылар орындаған тапсырмаларының жауабын экранның төменгі жағында тұрған көк батырманы басу арқылы біле алады.

Wordwall – интерактивті және баспа материалдарын құрудың көп функционалды құралы болып табылады. Үлгілердің көпшілігі желіде де, баспа түрінде де қол жетімді.

Мысалы, Wordwall – да жұмыс жасау кезінде тесттік тапсырмаларды құрастыруымызға болады. Бұл бағдарламаның басты ерекшелігі тапсырмаларды құрастырғанда дыбыстық белгілерді қолдануымызға болады. Мысалы: оқушы тексттік тапсырманың жауабын дұрыс емес. белгісі берілсе соған сай дыбыс қосылатын болады. Тесттен басқада тапсырмаларды жасауға мүмкіндігіміз бар. Балалар түрлі үлгідегі тапсырмаларды шешу арқылы ынтасы ашылатын болады:

Microsoft Forms – бұл сауалнама және тест құруды жеңілдететін қарапайым қосымша. Білім беру ұйымдарында оны тест құруға, мұғалімдер мен ата-аналардың кері байланысын жинауға немесе іс- шараларды жоспарлауға пайдалануға болатын тиімді қосымша.

Мысалы, Microsoft Forms – қосымшасы Wordwall қосымшасы секілді. Мұнда баларға тесттік тапсырмаларды құрастыруымызға болады. Мұнда ең бастысы тапсырмалар жинақы түрде болады. Тест құрастырғанда дұрыс жауап ретінде бірнеше нұсқаларды да құрастыруымызға болады. Тест қорытындысы оқушыға да, мұғалімге де, тікелей көрінетін болады. Мұғалімге ең соңында сыныптың шкаласы ретінде қорытынды бағалау файл ретінде жіберілетін болады. Сол арқылы сыныптың қанша оқушысы тапсырғанын білетін боламыз [3].

Flippity – бұл Google бағдарламасы негізінде әр түрлі интерактивті оқу әрекеттерін жасауға мүмкіндік беретін онлайн қызметі. Flippity функционалдығы жағынан LearningApps, Quizziz, Classtools сияқты танымал қызметтерге ұқсас.

Мысалы, Flippity – балалардың қызығушылығын арттыратын бағдарлама. Мұнда түрлі үлгідегі тапсырманы ұйымдастыра аламыз. Мысалы: Спидер айналдыру арқылы баланың сабақты түсінгеніне мониторинг жүргізе аламыз. Оқушыларға белгілі уақыт береміз белгіленген уақытта сұраққа жауап береді. Спидер тапсырмасының басты ерекшелігі тапсырма кімге және қандай тапсырма берілетіндігі белгісіз болады. Сол арқылы сабақта бесенді болмаған оқушының да жауап беруіне тура келеді.

3) Күнтізбелер (сабақтарды жоспарлау, сабақ кестесі, тайм-менеджмент)

Google Күнтізбе – тапсырманы жоспарлаушы. Онда белгілі бір күнде орындалуы тиіс міндет карточкалары жасалады. Барлық тапсырмалар бойынша поштаға хабарлама келеді. Егер де қандай да бір тапсырмалар орындалмаса немесе жеделдікті талап етпесе, оларды күнтізбеде басқа күнге ауыстыруға болады.

Schooodle – оқу кестелерін жасау және жариялау үшін тегін веб- сервис. Сервис барлығы үшін және мәңгілікке тегін болып табылады. <http://schooodle.ru/> Schooodle сервисінде кез-келген адам өзінің оқу кестесін жүктеп, жариялай алады және оның мобильді нұсқасын жасай алады.

Қорытынды

Қазіргі жағдайда жаңғыруға деген ішкі ұмтылыс – біздің дамуымыздың ең басты қағидасы. Қазіргі заманғы мұғалімдер информатор, бақылаушы, тексеруші, ізденуші,

технолог, өнертапқыш шығармашылықпен жұмыс істейтін жаңашыл болып өзгеру керек.

Өмір сүру үшін өзгере білу керек!

Әдебиеттер тізімі:

1. Кругликов В.Н., Оленникова М.В. Интерактивные образовательные техноло- гии. Учебник и Практикум. 2-е изд. – М.: Юрайт, 2017. – 353 с.
2. Тасимова А.А. Современные образовательные технологии: Учебное пособие. – Алматы: TechSmith, 2020. – 220 с.
3. Лапыгин Ю.Н. Методы активного обучения: Учебник и Практикум. – М.: Издательство Юрайт, 2016. – 248 с.

УДК 373.51

ИСПОЛЬЗОВАНИЕ НЕЙРОСЕТЕЙ НА УРОКЕ ИСТОРИИ: НОВЫЕ ВОЗМОЖНОСТИ В ОБРАЗОВАНИИ

Лёвина Кристина Сергеевна

педагог–исследователь, учитель истории

КГУ «Общеобразовательная школа №19

отдела образования города

Костаная» Управления образования

акимата Костанайской области

г.Костанай, Казахстан

E–mail: burachova@mail.ru

Аңдатпа

Мақалада оқушылардың мотивациясын қолдау, пәнге деген қызығушылықты арттыру, студенттермен таныс тілде қарым–қатынас орнату үшін тарих сабақтарында нейрондық желілерді пайдалану әдістері келтірілген.

Түйінді сөздер: жасанды интеллект, нейрондық желі, чатбот, кескін генерациясы.

Аннотация

В статье представлены способы использования нейросетей на уроках истории для поддержания мотивации учеников, повышения интереса к предмету, налаживания общения с обучающимися на знакомом им языке.

Ключевые слова: искусственный интеллект, нейросеть, чат–бот, генерация изображения.

Abstract

The article presents ways to use neural networks in history lessons to keep students motivated, increase interest in the subject, and establish communication with students in a language they know.

Key words: artificial intelligence, neural network, chatbot, image generation.

В современном мире технологический прогресс позволяет интегрировать новые методы обучения в образовательный процесс. В настоящее время использование нейросетей и других современных информационных технологий на уроках истории становится все более актуальным.

История – это наука, которая изучает прошлое человечества и позволяет нам понять причины событий, их последствия, а также извлечь уроки для будущего. Вместе с тем, история может иногда представляться сухой или далёкой для молодого поколения, которое привыкло к интерактивным формам получения информации. Использование нейросетей при изучении истории может значительно

повысить интерес учащихся к предмету, обеспечивая им доступ к широкому спектру интерактивных материалов и возможность визуализации исторических событий.

Изучение истории является важным компонентом образования, ведь знание прошлого позволяет формировать критическое мышление, развивать аналитические способности и понимание современных процессов. Однако многие ученики часто испытывают затруднения в усвоении материала, так как традиционные методы обучения могут казаться скучными и непонятными. Чтобы преодолеть эту проблему, мне как учителю истории приходят на помощь нейросети, которые служат мощным инструментом для мотивации учащихся и повышения качества обучения.

Современные нейросети обладают удивительной способностью анализировать огромные объёмы данных, классифицировать информацию и создавать визуальные презентации. Применение нейросетей на уроках истории может привести к новому уровню интерактивности в обучении.

Использование нейросетей на уроках истории открывает новые возможности как для учителей, так и для учеников.

Учителям:

✓ Нейросети помогают в оценке и адаптации образовательной программы под потребности учащихся. Благодаря анализу больших данных о процессах обучения, нейросети могут выявлять индивидуальные особенности каждого учащегося и предлагать персонализированные методики обучения. Это позволяет учителям создавать более эффективные учебные планы.

✓ В проведении уроков нейросети помогают улучшить процесс проверки домашних заданий и контроля успеваемости учащихся. Автоматизированные системы проверки, основанные на нейросетях, могут значительно сэкономить время учителей, позволяя им сконцентрироваться на более глубоком взаимодействии с учащимися.

✓ Нейросети могут помочь в создании образовательного контента. Они способны генерировать учебные материалы, адаптированные под уровень и потребности учащихся, что делает процесс подготовки к урокам более эффективным.

Ученикам:

✓ Одним из основных преимуществ нейросетей является персонализированный подход. Благодаря анализу данных обучения, нейросети способны определять индивидуальные потребности каждого ученика и предлагать индивидуальные образовательные программы, соответствующие их уровню знаний, умениям и склонностям. Это позволяет ученикам эффективнее усваивать материал и достигать более высоких результатов.

✓ При помощи нейросетей можно создавать интерактивные учебные материалы, обучающие программы и игровые среды, которые делают процесс обучения более увлекательным и привлекательным. Позволяют им исследовать исторические данные, проводить анализ и делать выводы с использованием искусственного интеллекта.

✓ Улучшает оценку успеваемости и предоставляет более надёжные данные об их академических достижениях. Автоматизированные системы оценки, основанные на нейросетях, способствуют более объективной и справедливой оценке знаний учащихся.

Использование нейросетей является незаменимым помощником для создания интерактивных уроков истории, обеспечивают ученикам быстрый и простой доступ к информации, что способствует их учебному процессу и развитию знаний. Например, используя нейросети GPT-3 и GPT-4 позволяет ученикам взаимодействовать с нейросетью, задавать ей вопросы о прошлых событиях и получать полезные и

интересные ответы. [1] Таким образом, обеспечивают ученикам быстрый и простой доступ к информации, что способствует их учебному процессу и развитию знаний. Это может сделать уроки более интересными и увлекательными для учеников.

Также интересным способом на уроках истории является генерация изображений или артефактов, связанных с историческими событиями. Для этого помогут нейросети: Kandinsky 2.1, Lexica, Huggingface.co, Mage Space, Easy–Peasy.ai. Например, нейросеть может создавать исторические сцены, воссоздавая важные моменты прошлого. [2] Это даёт учащимся возможность погружения в атмосферу прошлого и более глубокого восприятия исторических фактов. Применение визуализации с использованием искусственного интеллекта на уроках истории открывает новые горизонты для обучения и позволяет учащимся более полно и глубоко понимать прошлое. Этот инновационный подход способствует активизации познавательной деятельности, расширению знаний и развитию критического мышления учеников, делая обучение истории увлекательным и более продуктивным.

С помощью нейросетей можно создавать интерактивные исторические карты и таймлайны, которые позволят учащимся визуализировать события, процессы и периоды времени. Нейросеть МойЛенс – <https://mylens.ai> инструмент, который сам находит нужную информацию и сразу визуализирует ее в виде готового таймлайна. Просто вводите запрос, а дальше за вас все делает нейросеть.

Приведу ещё некоторые возможные варианты использования таймлайнов.

1. Можно предложить учащимся с помощью таймлайнов выполнить традиционное задание: расставить события в хронологической последовательности. Здесь не важна точная дата, но важна правильная последовательность событий, а таймлайн также позволит расставить интервалы между событиями, что покажет учителю, насколько учащиеся усвоили взаимовлияние изученных процессов.

2. Задание для групповой работы. Учащимся даётся текст с пропусками дат. Более слабые учащиеся выполняют вставку пропущенных дат и наносят их на таймлайн, более сильные – корректируют их работу.

3. Ещё одно задание для группы учеников. Берётся небольшой отрезок времени и каждый из учеников наносит на таймлайн события определённой тематики: политика, наука, литература, искусство, экономика.

4. На обобщающем уроке в конце учебного года можно предложить учащимся разбить накопленные за учебный год на таймлайне даты на периоды (с которыми они знакомились в течение года). Работу также можно сделать групповой: одни производят разбивку, другие их корректируют.

5. Можно поступить противоположным образом: дать список дат и название периодов и предложить разместить их на таймлайне. [3]

Это позволит ученикам лучше понять хронологию исторических событий, причинно–следственные связи и географические особенности развития общества.

Однако необходимо помнить, что использование нейросетей на уроках истории не должно заменять роль учителя. Нейросети могут быть полезным дополнением к образовательному процессу, но важно, чтобы учитель оставался главным источником знаний и проводил необходимые объяснения и интерпретации исторических событий.

Кроме способов использования нейросетей на уроках истории, можно также предложить ученикам набор заданий, которые будут помогать им лучше усваивать исторический материал с использованием нейросетей. Вот несколько примеров заданий:

1. Компьютерная реконструкция: Попросите учеников использовать нейросети для реконструкции исторических событий, персонажей или мест. Предложите им провести исследование и восстановить, например, архитектурные детали древних зданий, внешность и знаковые черты исторических личностей или внешний вид памятников искусства. Ученики могут использовать генеративные модели для создания визуализаций, которые позволят им лучше представить историческую эпоху.

2. Исторический чат–бот: Попросите учеников создать исторического чат–бота, используя нейросети. Чат–бот может быть разработан для воплощения определённого исторического персонажа и отвечать на вопросы учеников, предоставлять информацию о соответствующей эпохе и взаимодействовать с ними на реалистичном уровне. Это может помочь учащимся ещё глубже погрузиться в историю и создать эмоциональную связь с персонажем. [4]

3. Генерация исторических сценариев: Предложите ученикам использовать нейросети для создания исторических сценариев. Они могут написать исторический рассказ, используя нейросеть для генерации диалогов или развития сюжета, соответствующего определённой эпохе. Это поможет им развить свою творческую мысль, а также лучше осознать исторические события и их последствия.

4. Анализ исторических данных: Попросите учеников использовать нейросети для анализа исторических данных. Они могут применить методы машинного обучения, чтобы выявить закономерности, тренды или связи между историческими событиями. Например, они могут проанализировать данные об исторических конфликтах, причинах войн или экономическом развитии и определить общие закономерности.

Эти задания помогут ученикам более активно взаимодействовать с историей, использовать нейросети в творческих и аналитических задачах, а также развивать свои навыки работы с историческими данными.

Использование нейросетей на уроках истории представляет собой современный подход к обучению, способствующий повышению мотивации учащихся, расширению их возможностей в области самостоятельного исследования, и углублённому пониманию исторических процессов. Таким образом, использование нейросетей на уроке истории открывает широкие перспективы для образования. Кроме того, нейросети позволяют создавать интерактивные исторические симуляции и персонализированный подход к обучению. Нейросети становятся новым и мощным инструментом для образования, принося в учебный процесс новые возможности и вдохновляя учеников на открытие исследования исторических событий.

Список литературы:

1. 16 способов использовать ChatGPT и другие нейросети на уроках в школе // Мел. 21.02.2023.
2. Босов А. В. Применение самоорганизующихся нейронных сетей к процессу формирования индивидуальной траектории обучения // Информатика и ее применения. 2022. Т. 16. № 3. С. 7–15.
3. Хабибуллин И. Р., Азовцева О. В., Гареев А. Д. Актуальность использования нейросетей в образовательных целях // Молодой ученый. 2023. № 13 (460). С. 176–178.
4. Нейросеть GPT–CHATBOT. <https://gpt-chatbot.ru/chatgpt-ot-openai-dlya-generacii-teksta>

УДК 316.472.3

ЦИФРОВАЯ ГРАМОТНОСТЬ СТУДЕНТОВ АГРАРНОГО ВУЗА: ПРОБЛЕМНЫЙ АСПЕКТ

Лесных Елена Алексеевна,
кандидат сельскохозяйственных наук, доцент, доцент кафедры
«Экономики, анализа и информационных технологий»,
ФГБОУ ВО «Алтайский государственный аграрный университет»,
Барнаул, Российская Федерация,
E-mail: lesnyh74@mail.ru

Аннотация

Отрасль сельского хозяйства является самой консервативной, но в последнее время оснащается новыми технологиями, системами и программными продуктами и требует новых (цифровых) компетенций от современных выпускников аграрных вузов. В статье анализируются результаты опроса студентов первого курса аграрного университета по определению освоения цифровых компетенций. Целью данной работы является определение готовности студентов работать в цифровом пространстве. Опрос проводился с использованием фрагментов опросника DigCompSAT. В работе представлен анализ результатов опроса.

Ключевые слова: цифровизация, цифровая компетенция, цифровая грамотность, цифровое доверие.

Аңдатпа

Ауыл шаруашылығы саласы ең консервативті болып табылады, бірақ соңғы уақытта жаңа технологиялармен, жүйелермен және бағдарламалық өнімдермен жабдықталған және аграрлық жоғары оқу орындарының қазіргі түлектерінен жаңа (цифрлық) құзыреттерді талап етеді. Мақалада аграрлық университеттің бірінші курс студенттерінің цифрлық құзыреттіліктерді игеруді анықтау бойынша сауалнамасының нәтижелері талданады. Бұл жұмыстың мақсаты студенттердің цифрлық кеңістікте жұмыс істеуге дайындығын анықтау болып табылады. Сауалнама DigCompSAT сауалнамасының үзінділерін қолдану арқылы жүргізілді. Жұмыста сауалнама нәтижелерін талдау ұсынылған.

Түйінді сөздер: цифрландыру, цифрлық құзыреттілік, цифрлық сауаттылық, цифрлық сенім.

Abstract

The agricultural sector is the most conservative, but recently it has been equipped with new technologies, systems and software products and requires new (digital) competencies from modern graduates of agricultural universities. The article analyzes the results of a survey of first-year students of the Agrarian University to determine the development of digital competencies. The purpose of this work is to determine the willingness of students to work in the digital space. The survey was conducted using fragments of the DigCompSAT questionnaire. The paper presents an analysis of the survey results.

Key words: digitalization, digital literacy, digital trust.

Одной из задач государственной политики является становление цифрового общества. В данном направлении цифровая грамотность современного студента становится фундаментом для эффективного вхождения в информационное общество.

Понятие цифровой грамотности появилось в конце XX века. Цифровая грамотность – это умение пользоваться информацией разных форматов из разных источников с помощью цифровых устройств. Наряду с цифровой грамотностью есть понятие медиаграмотности, но данный термин обозначает не столько поиск информации, сколько критическое отношение к ней и является одним из компонентов цифровой грамотности, наряду с компьютерной, вычислительной и коммуникативной грамотностью. Все виды «новой грамотности» имеют важное значение для формирования «информационной культуры» и «цифрового

интеллекта». Очевидно, что без развития общей культуры и грамотности полноценно развить «новые виды грамотности и культуры» не возможно, иначе мы рискуем превратиться в «бездумных потребителей данных» и стать просто «декодерами информации».

Цифровую грамотность можно рассматривать как возможность коммуницировать с людьми с помощью информационно коммуникационных технологий. Здесь на первый план выходят человеческие отношения, этика общения в Сети, определенные правила коммуникации, частично оцифрованные из реальной жизни или порожденные процессом виртуального общения [1, с. 166].

Целью исследования: является определение цифровых компетенций современных студентов аграрного вуза. Исследование направлено на то чтобы, определить слабые компетенции студентов и своевременно (в рамках курса информатики) попытаться исправить ситуацию.

Для получения максимально объективных результатов исследования по каждому направлению определяется уровень знаний: базовый, промежуточный, продвинутой. Для каждой компетенции определяется уровень владения.

- не знаю (не слышал) об этом;
- имею некоторое (общее) представление;
- хорошо знаю об этом;
- глубоко разбираюсь, могу объяснить другим;
- не знаю, как это сделать;
- могу сделать это с помощью других;
- могу сделать это сам;
- делать это с уверенностью и могу направлять другим [2, с. 14].

Оценка цифровых компетенций студентов аграрного вуза проводилась посредством расчета интегрального индекса цифровой грамотности. Для анализа уровня цифровой грамотности использованы фрагменты опросника DigCompSAT, разработанного Объединенным исследовательским центром (JRC) службы науки и знаний Европейской комиссии (ЕС) для самотестирования с учетом перспектив трудоустройства [Clifford et al. 2020]. Опрос проводился среди студентов первого курса аграрного университета (в письменной форме).

Полевой этап был проведен с 1 марта 2023 года по 30 апреля 2023 года. В анкетировании принимали участие 135 человек первого курса агрономического и биолого–технологического факультета.

Одним из авторитетных международных показателей информационной грамотности является Индекс сетевой готовности, с 2002 г. формируемый Всемирным экономическим форумом совершенствованный в 2019 г. Данный индекс основан на четырех измерениях: 1) технологии (доступ, контент, технологии будущего, включая искусственный интеллект и интернет вещей); 2) люди (граждане, бизнес, государственные органы); 3) управление (доверие, регулирование, инклюзивность); 4) влияние (экономика, качество жизни, вклад цифровой экономики в достижение целей устойчивого развития) [1, с. 167] Данный индекс позволяет определить цифровую грамотность по пяти направлениям:

- информационная грамотность;
- коммуникации и взаимодействие;
- создание цифрового контента;
- безопасность;
- решение проблем [2, с. 17].

Затем по каждому из направлений определяется уровень знаний и три уровня владений от базового до продвинутого. Для студентов использовали два уровня: базовый и промежуточный.

Опрос по базовому уровню показал следующие результаты. Более 50% студентов: как быстро находить информацию, что есть ложная и сфабрикованная информация (фейки), знают о причинах не подключения некоторых устройств к сети, функции самых распространенных цифровых устройств, какие средства связи использовать в разных обстоятельствах.

Только 15% студентов владеют языками программирования (Python, Visual basic и Java). О том, что нужно спросить разрешение у человека, прежде чем публиковать информацию о нем в сети или делиться его фотографиями, не знают 14%, имеют некоторое представление 38%, хорошо знают 31% и глубоко представляют 17%. Только 33% студентов знают, как вести себя в сети в зависимости от ситуации (например, официально или не формально), и только 16% опрошенных глубоко разбираются в этом.

Определение цифровых компетенций на промежуточном (среднем) уровне показало, что 50% опрошенных имеют некоторое представление о том, что разные поисковые системы могут выдавать разные результаты, и 24% знают, что на это влияют разные коммерческие факторы. Более 30% опрошенных имеют некоторые представления и почти 60% хорошо знают, что скачивание и распространение цифровых данных может иметь этические или правовые последствия.

Имеют представления об удобствах и рисках подключения некоторых устройств к сети (умные часы, система «умный дом» и т.д.) 65% опрошенных и только 23% хорошо знают об этом. Более 50% опрошенных, хорошо знают о важности своевременного обновления операционной системы, антивирусной защиты, и только 14% хорошо знают, как настроить защитные программы на различных устройствах, и 36% имеют некоторое представление об этом.

Имеют представление о том, какие персональные данные не следует публиковать или передавать 56% респондентов, и только 37% хорошо знают об этом. В неведении по данному вопросу остаются 3% студентов и только 4% глубоко разбираются в данном вопросе и могут помочь другим.

Более 70% опрошенных имеют представление о том, что цифровые технологии можно использовать как мощный инструмент для обновления процессов и продуктов и только около 20% хорошо знают об этом.

Все реципиенты хорошо знают, что многие государственные услуги доступны в Интернете и 80% активно пользуются этим.

Хорошо знают о наличии различных устройств для внешнего хранения данных более 80% респондентов.

Проблемным вопросом был вопрос об утилизации старых устройств и расходных материалов. Только 52% имеют некоторое представление об этом, 31% хорошо разбирается в этом, остальные 17% никогда не задумывались об этой проблеме, но слышали о способах утилизации.

Имеют некоторое представление об «экологических» правилах поведения при покупке электронных устройств только 49% опрошенных, хорошо знают 28% и не знают (не слышали об этом) 14% и только 9% глубоко разбираются в этом и могут помочь в данном вопросе другим.

Особую осведомленность студенты проявили в сфере заказов и оплаты покупок через Интернет, 67% студентов делают это уверенно и могут объяснить другим, 28% хорошо знают и только 5% слышали об этом, но никогда не пользовались.

Результаты опроса показали, что 78% реципиентов на высоком уровне обладают компетенцией «коммуникации в цифровой среде». Возможно этому «способствовали» пандемийные годы, и склонность «цифрового поколения» к «цифровой коммуникации».

Почти 70% студентов знают о различных профессиональных сервисах, но им необходима консультация для работы с данными сервисами, и только 6% реципиентов могут объяснить возможности данных сервисов и принципы работы. Возможно на старших курсах таких студентов больше, но в исследовании принимали участие только студенты первого курса, что, безусловно, является недостатком данного исследования.

Чтобы оценить долю опрошенных студентов, имеющих базовый уровень цифровой компетенции, был рассчитан агрегированный показатель на основе данных анкет. Результаты пороса показывают, что 64% студентов имеют самооценку «уверенный пользователь» и освоили начальный уровень цифровой грамотности

Проведенный анализ показал, что опрошенные респонденты обладают цифровыми компетенциями на базовом уровне. Вопросы второго уровня не вызвали у студентов затруднений, однако, более 70% имеют ограниченные навыки в проверке надежности сайта, защите от нежелательных материалов в онлайн-пространстве.

Проблемными зонами оказались знания о создании цифрового контента, безопасность, конфиденциальность, навыки программирования.

Думается, современным студентам, как и нам всем, уже в ближайшее время предстоит работать с технологиями искусственного интеллекта, виртуальной реальностью, внедрением профессиональных гаджетов, что, безусловно, может вызвать настороженность, подозрение, а иногда и технологический пессимизм. Для преодоления данной проблемы необходимо включать в учебные курсы больше дисциплин, связанных с изучением информационных технологий, систем, профессиональных баз данных.

Продолжение исследования, может послужить базой для корректировки учебных планов, рабочих программ, электронных курсов и практических занятий по информатике.

Как отмечают В.И. Токтарова и О.В. Ребко, «На сегодняшний день не разработана универсальная общепринятая система оценивания уровня цифровой грамотности, т.к. мировые стандарты цифровой грамотности еще не определены и находятся в постоянном обсуждении и дополнении». [1, с. 167]..

Безусловно, главную роль в процессе развитие цифровых компетенций играет система образования, но ориентироваться она должна не только на саму систему оценивания цифровой грамотности, но и на будущего работодателя, рынок труда, успешность в современном обществе.

Развивая цифровые компетенции необходимо помнить, что «любая информационная революция радикально трансформирует все средства обработки, передачи и производства информации и опосредованно оказывает возрастающее влияние на ход исторических событий, постепенно меняя систему ценностей, мировоззрение и представление людей о самом человеке, смысле его бытия и предназначения [3, с. 146]. Об этом необходимо помнить, полномасштабно, развивая цифровые компетенции.

Воспитание нового поколения информационно грамотным с развитыми цифровыми компетенциями должно быть сориентировано на интересы личности и сопрягаться с общей культурой и грамотностью. Цифровые компетенции, безусловно, являются приоритетными у современной молодежи. В монографии В.И. Иванова с соавторами подчеркивается, что «в социуме духовная культура (религия, философия, искусство) становится падчерицей техники и экономики...» [4, с. 9].

Чтобы формировать информационную культуру в интеграции с общей культурой современному студенту необходимо время, при изучении всех аспектов в

информационном обществе (устройств, программ, интеллектуальных изделий, теории информации и т.д.).

Показательно, что во многих вузах идет сокращение в учебных планах количества часов, отведенных на информатику. Например, в Алтайском государственном аграрном университете в 2024 году многие факультеты вместо 36 часов информатики, оставили только 16 часов. С одной стороны, повышаются требования к усвоению цифровых компетенций, а с другой, идет сокращение количества часов, предназначенных для их освоения. Думается, что результаты такого диссонанса не заставят себя ждать.

Список литературы:

1. Токтарова, В. И., Ребко О.В. Цифровая грамотность: понятие, компоненты и оценка // Вестник Марийского государственного университета. – 2021. – Т. 15, № 2(42). – С. 165–177
2. Об утверждении методик расчета прогнозных значений целевых показателей национальной цели развития Российской Федерации «Цифровая трансформация» // DRussia [Электронный ресурс]. URL: https://d-russia.ru/wp-content/uploads/2020/12/prikaz_mc_18_11_2020_60.pdf (дата обращения 18.04.2023).
3. Лесных, Е. А. Информационная культура как необходимый компонент образования / Е. А. Лесных // Педагогическое образование на Алтае. Барнаул: АлтГПУ, 2022. – № 1. – С. 144–149.
4. Иванов А.В. Духовно–экологическая цивилизация: устои и перспективы: монография. Барнаул: АГАУ, 2010. 133 с.

УДК 37.09

ЦИФРОВЫЕ РЕСУРСЫ И ЭФФЕКТИВНОСТЬ УРОКА: ВЗАИМОСВЯЗЬ С ДОСТИЖЕНИЕМ ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫХ ЦЕЛЕЙ

Лисогурская Оксана Михайловна

учитель информатики, педагог–исследователь
КГУ «Общеобразовательная школа № 6 отдела
образования города Костаная»,
г.Костанай, Казахстан
E–mail: oxanalisogurskaia@gmail.com

Аңдатпа

Сабақты ұйымдастырудың негізгі аспектілерінің бірі–оқытудың оңтайлы әдісін анықтау. Цифрлық білім беру ортасында мұғалім өзара әрекеттесудің жаңа әдістерін қажет етеді, мұнда цифрлық ресурстарды пайдалану сабақтың ажырамас бөлігі болып табылады. Мақалада информатика пәні бойынша оқытуда SAMR моделін енгізу қарастырылады.

Түйінді сөздер: *Сабақтың тиімділігі, цифрлық технология, цифрлық сауаттылық, SAMR моделі, сандық құралдарды қолдана отырып оқыту*

Аннотация

Одним из ключевых аспектов при организации урока является определение оптимального метода обучения. В цифровой образовательной среде педагогу требуются новые методы взаимодействия, где использование цифровых ресурсов является неотъемлемой частью урока. В статье рассматривается реализация модели SAMR в обучении по предмету информатика.

Ключевые слова: *эффективность урока, цифровая технология, цифровая грамотность, модель SAMR, обучение с использованием цифровых инструментов*

Abstract

One of the key aspects in organizing a lesson is determining the optimal teaching method. In the digital educational environment, educators require new methods of interaction, where the use of digital resources becomes an integral part of the lesson. The article explores the implementation of the SAMR model in computer science education.

Key words: *lesson effectiveness, digital technology, digital literacy, SAMR model, learning using digital tools*

Эффективность современного урока зависит от достижения поставленной образовательной цели, и одним из ключевых аспектов является определение оптимального метода обучения. Каждый педагог стремится структурировать урок таким образом, чтобы обеспечить гарантированный результат в достижении поставленных образовательных целей. В цифровой образовательной среде требуются от педагогов новые методы взаимодействия. Если ранее применение цифровых технологий на уроке воспринималось как дополнительный ресурс, то в настоящее время важно, чтобы педагог мог эффективно организовать урок, используя все доступные цифровые ресурсы.

Между тем, современное образование сталкивается с вызовами цифровой эпохи, требующими интеграции современных технологий в учебный процесс. Как можно определить и оценить воздействие компьютерных технологий на процесс преподавания и обучения? Этот вопрос нашел свое решение благодаря Рубену Пуэнтедура, эксперту в области инновационного применения информационных технологий в образовании. Он объединил различные современные образовательные подходы, использующие технологии, и сформировал ряд объективных критериев для оценки результатов внедрения этих подходов. Актуализация данной темы связана с необходимостью обновления методик обучения, повышения доступности образования и возможностей персонализации учебного процесса через применение модели SAMR.

Модель SAMR включает в себя четыре уровня использования технологий: подмены (Substitution), усиления (Augmentation), изменения (Modification) и преобразования (Redefinition). [1]

Реализация модели SAMR на уроках информатики с использованием этапа "подмены (Substitution)" осуществляется через замену традиционных методов обучения информатике новыми технологиями, не изменяя существующего процесса обучения, является инструментом для интеграции технологий в образовательный процесс. Она помогает учителю переосмыслить и изменить свои подходы к преподаванию, используя современные технологии. Этап "подмены" (Substitution) в модели SAMR предполагает замену традиционных инструментов и методов обучения на цифровые аналоги. На этом этапе учитель использует технологии для выполнения тех же заданий или активностей, но с использованием цифровых инструментов, сохраняя при этом те же самые цели и задачи обучения.

Примеры заданий на этапе "подмены" для уроков информатики:

Тема: Информация и поиск

Задание. Исследовать и собрать информацию по конкретной теме.

Вместо использования энциклопедий или учебников, обучающиеся могут использовать поисковые системы, такие как Google или Bing, для поиска и сбора информации о заданной теме.

Тема: Программирование

Задание. Написать программу на определенном языке программирования.

Вместо использования бумаги и ручки, обучающиеся могут использовать онлайн-инструменты, такие как Scratch или Code.org, для написания и отладки программы на блочном или текстовом языке программирования.

Тема: Робототехника

Задание. Разработать и запрограммировать робота для выполнения определенной задачи.

Вместо использования физических компонентов и проводов, обучающиеся могут использовать виртуальные среды, такие как TRIK STUDIO или LEGO Digital Designer, для разработки и программирования виртуального робота для выполнения задачи.

Использование этапа "подмены" в модели SAMR позволяет учителю заменять традиционные инструменты и методы обучения на цифровые аналоги, что делает процесс обучения более эффективным и интерактивным.

Этап "усиления" (Augmentation) в модели SAMR предполагает использование цифровых инструментов и ресурсов для улучшения и расширения традиционных методов обучения. На этом этапе учитель использует технологии для добавления новых возможностей и улучшения образовательного процесса.

Примеры заданий на этапе "усиления" для уроков информатики:

Тема: Информация и поиск

Задание. Создать презентацию на заданную тему.

Вместо создания презентации на бумаге (постер), обучающиеся могут использовать цифровые инструменты, такие как Microsoft PowerPoint или Google Slides, для создания интерактивной и мультимедийной презентации с использованием изображений, видео и звука.

Тема: Программирование

Задание. Разработать игру или приложение на выбранном языке программирования.

Вместо написания программы только на бумаге, обучающиеся могут использовать специализированные программные среды разработки, такие как Unity или Rpgame, для создания игр или приложений с использованием графики, звука и взаимодействия с пользователем.

Тема: Робототехника

Задание. Программировать физического робота для выполнения задачи.

Вместо использования простых команд и кнопок на роботе, обучающиеся могут использовать программные среды, такие как TRIK STUDIO или Arduino, для программирования робота с использованием сложных алгоритмов, датчиков и автономного поведения.

Использование этапа "усиления" в модели SAMR позволяет учителю улучшать и расширять традиционные методы обучения с помощью цифровых инструментов, что делает образовательный процесс более интерактивным и эффективным.

Этап "изменения" (Modification) в модели SAMR предполагает изменение существующих заданий или активностей с использованием цифровых инструментов и ресурсов. На этом этапе учитель использует технологии для изменения и адаптации заданий, чтобы обучающиеся могли создавать новые продукты или производить творческие работы.

Примеры заданий на этапе "изменения" для уроков информатики:

Тема: Информация и поиск

Задание. Создать видеорепортаж о заданной теме.

Вместо написания обычного текстового отчета, обучающиеся могут использовать цифровые инструменты, такие как iMovie или Adobe Premiere, для создания видеорепортажа с использованием интервью, видеозаписей и графики.

Тема: Программирование

Задание. Разработать веб-сайт на выбранную тему.

Вместо написания программы или игры, обучающиеся могут использовать инструменты для создания веб-сайтов, такие как WordPress или Wix, для разработки интерактивного и мультимедийного веб-сайта с использованием HTML, CSS и JavaScript.

Тема: Робототехника

Задание. Разработать и построить робота для выполнения задачи.

Вместо использования готовых наборов роботов, обучающиеся могут использовать компоненты и программное обеспечение для создания и программирования собственного робота, который будет выполнять задачу, специфичную для выбранной темы.

Использование этапа "изменения" в модели SAMR позволяет учителю изменять и адаптировать существующие задания с помощью цифровых инструментов, что способствует творческому мышлению, самостоятельности и развитию навыков учеников.

Этап "преобразования" (Redefinition) в модели SAMR предполагает переопределение заданий или активностей с использованием цифровых инструментов и ресурсов. На этом этапе учитель использует технологии для создания новых, уникальных возможностей, которые невозможны без использования цифровых средств.

Примеры заданий на этапе "преобразования" для уроков информатики:

Тема: Информация и поиск

Задание. Создать коллективный блог, где обучающиеся будут публиковать свои исследования и обсуждать их с другими обучающимися.

Вместо написания отдельных исследовательских работ, обучающиеся могут использовать цифровые инструменты, такие как WordPress или Blogger, для создания блога, в котором они будут публиковать свои исследования, добавлять мультимедийные материалы и взаимодействовать с другими обучающимися через комментарии.

Тема: Программирование

Задание. Разработать мобильное приложение для решения реальной проблемы.

Вместо написания программы или игры, обучающиеся могут использовать платформы для разработки мобильных приложений, такие как App Inventor или Swift, для создания мобильного приложения, которое будет решать реальную проблему, связанную с выбранной темой.

Тема: Робототехника

Задание. Разработать и запрограммировать группу роботов для выполнения сложной задачи.

Вместо использования одного робота, обучающиеся могут создать группу роботов, которые будут взаимодействовать и сотрудничать друг с другом для выполнения сложной задачи, связанной с выбранной темой. Это может включать совместное использование датчиков, коммуникацию и синхронизацию действий.

Использование этапа "преобразования" в модели SAMR позволяет учителю создавать новые, уникальные возможности для обучающихся с помощью цифровых инструментов, что способствует развитию творческого мышления, самостоятельности и решению реальных проблем.

Учителю необходимо обеспечить доступ к необходимым цифровым инструментам и программному обеспечению для обучающихся. Обучить школьников основам работы с цифровыми инструментами и программами. Постепенно внедрять цифровые задания и инструменты, начиная с простых и постепенно переходя к более сложным. Оценивать и анализировать эффективность использования цифровых технологий в образовательном процессе и вносить необходимые корректировки в свою практику. [2]

Список литературы:

1. Hamilton E. R., Rosenberg J. M., Akcaoglu M. Te Substitution Augmentation Modifcation Redefinition (SAMR) Model: a Critical Review and Suggestions for its Use // TechTrends. – 2016. – No. 5 (60) – P. 433–441
2. Puentedura R. The SAMR model: Six exemplars //Retrieved August. – 2012. – T. 14. – C. 2012

УДК 377.031

**ФОРМИРОВАНИЕ ФИЗИЧЕСКИ РАЗВИТОЙ ИНТЕЛЛЕКТУАЛЬНОЙ ЛИЧНОСТИ
НА УРОКАХ ФИЗИЧЕСКОЙ КУЛЬТУРЫ ЧЕРЕЗ ИНФОРМАЦИОННО–
КОММУНИКАЦИОННЫЕ ТЕХНОЛОГИИ**

Любарский Василий Яковлевич
учитель физической культуры
КГУ «Общеобразовательная школа №22
отдела образования города Костаная»
Управления образования акимата
Костанайской области
Казахстан
E–mail: lyubo@inbox.ru

Аннотация

В статье рассматривается формирование физически развитой интеллектуальной личности на уроках физической культуры через информационно–коммуникационные технологии, проанализированы методологические, нормативные документы и результаты обучения в соответствии с существующей методикой преподавания физической культуры, предложены методы улучшения преподавания физической культуры.

Ключевые слова: учитель, образование, урок, учащиеся, методы обучения, физическая культура, информационно–коммуникационные технологии, новшества образования.

Аңдапта

Мақалада ақпараттық–коммуникациялық технологиялар арқылы дене шынықтыру сабақтарында физикалық дамыған интеллектуалды тұлғаны қалыптастыру қарастырылады, дене шынықтыруды оқытудың қолданыстағы әдістемесіне сәйкес Әдістемелік, нормативтік құжаттар мен оқыту нәтижелері талданады, дене шынықтыруды оқытуды жақсарту әдістері ұсынылады.

Түйінді сөздер: мұғалім, білім, сабақ, оқушылар, оқыту әдістері, дене шынықтыру, ақпараттық–коммуникациялық технологиялар, білім беру жаңалықтары.

Abstract

The article considers the formation of a physically developed intellectual personality in physical education lessons through information and communication technologies, analyzes methodological, normative documents and learning outcomes in accordance with the existing methodology of teaching physical culture, and suggests methods for improving physical education teaching.

Key words: teacher, education, lesson, students, teaching methods, physical education, information and communication technologies, educational innovations.

В последние годы в Казахстане принимаются последовательные меры по популяризации физической культуры и спорта, пропаганде здорового образа жизни среди школьников.

В то же время существует необходимость внедрения в практику общеобразовательных школ конкретных программ в области физической культуры и спорта, способствующих улучшению здоровья учащихся, широкое вовлечение молодежи в спорт и отбор среди них талантливых спортсменов, формирование

национальных сборных спортсменами–мастерами, добивающимися высоких результатов в спорте, и создание дополнительных условий ведения уроков для педагогов по предмету «физическая культура». [1]

В целях определения приоритетных направлений, направленных на повышение квалификации самого учителя и знаний, учащихся в области физической культуры и спорта с целью формирования в стране всесторонне развитой и физически здоровой личности с высокой культурой, а также внедрение инновационных форм и методов в процесс обучения на уроках по физической культуре.

Школьный возраст – главный этап в развитии личности. В этом возрасте человек получает среднее образование. Именно в этот период происходит физиологическое “созревание” организма, закладываются основы крепкого здоровья, и человек готовится к труду, к военной службе. [2]

В период обучения в школе ребенок находится в среде многогранного образования, одной из составляющих которого является физическое воспитание. Бесспорно, что гармоничное развитие личности возможно при условии рационально организованной и систематически осуществляемой двигательной активности ребенка, а также при условии формирования у учащегося основных представлений о физической культуре и здоровом образе жизни.

Использование информационно–коммуникативных технологий в классе приносит многочисленные преимущества для преподавания и обучения, например, обнадеживающее влияние на мотивацию учащихся и их участие в работе в классе благодаря внедрению инновационных технологий в процесс преподавания и обучения на уроках по физической культуре. [3]

Кроме того, это говорит о том, что инновационные технологии могут улучшить сотрудничество учащихся со сверстниками, такие инновационные технологии способствуют развитию навыков мышления более высокого порядка, внедрение инновационных технологий способствуют развитию критического мышления, улучшают коммуникативные навыки и предоставляют учащимся возможности исследовать, учиться и мотивировать себя.

Информационно–коммуникационные технологии (ИКТ) широко рассматриваются как движущая сила развития навыков 21 века практически во всех областях, связанных с образованием, особенно в школах (Рутковски, Рутковски и Спаркс). [4]

ИКТ не только стали повсеместными в повседневной жизни современных детей и подростков, за это время они даже были внедрены почти во все школьные предметы.

Школьники, несомненно, являются так называемыми “цифровыми носителями”, которые используются для работы с ИКТ как частью их образа жизни и даже, ожидая, что это послужит окружающим ресурсом на протяжении всей их образовательной карьеры. [5]

Среди школьных предметов физическое воспитание также привлекло внимание к обсуждению интеграции ИК технологий в современном классе. Предлагаются различные варианты по обучению и педагогические сценарии, чтобы предоставить учителям физической культуры ценные возможности для интеграции ИК технологий в физкультуру.

Объем учебной ИКТ в физкультуре варьируется от компьютеров, ноутбуков и планшетов, устройств для измерения физической активности до онлайн–активности и активных видеоигр.

Методика ведения уроков с использованием ИКТ в школьном курсе по физической культуре должна базироваться в определенных направлениях, таких как:

1. Просмотр видеороликов и фильмов о важности физической активности личности учащегося, правильность техники исполнения того или иного упражнения (стрессоустойчивость, эффективность и правильность упражнений, получение положительных эмоций);

2. Применение игр–квестов, онлайн обзор занятий (дыхательная практика упражнений),

3. Ведение электронных дневников здоровья (пульс, давление, исполненные физические нагрузки во время урока, общее самочувствие);

4. Для учителя здесь важна возможность системы контроля полученных знаний учащихся и их индивидуальная заинтересованность;

5. Разработка домашних заданий для учащихся (анимация, слайды, графические изображения, презентации с объяснением правил игры, исторические события в спорте, биография спортсменов, хроника олимпийских игр). [6]

Внедрение ИКТ на уроках физической культуры способствует заинтересованности учащихся и приводит к повышению и эффективности усвоения учебного материала по физической культуре.

Принципы осознанности и активности, наглядности, доступности и индивидуализации, системности и динамизма составляют методологическую основу дидактики и поэтому непосредственно связаны с методологией проведения школьных уроков физической культуры, где ведущее место занимают процессы обучения и направленного развития. [7]

Каждый из этих принципов имеет свое место для реализации в ходе планирования образовательного процесса с использованием ИКТ и в процессе обучения, методология которого подбирается с учетом конкретных задач, возраста детей и их подготовленности.

Для дальнейшего эффективного восприятия методических основ построения школьного урока физкультуры необходимо повторить ранее пройденный материал. Методика школьного физического воспитания, как и любая другая методика, содержит совокупность методов, средств и методических приемов, которые находятся в строго определенной взаимосвязи и последовательности и позволяют решать поставленные задачи.

Методы физического воспитания делятся на две относительно самостоятельные, но взаимосвязанные группы: общепедагогические методы и приемы физических упражнений.

Использование определенных методов физического воспитания на уроках физкультуры в школе будет определяться поставленной задачей, возрастом детей и их подготовленностью. Так, например, задача урока физкультуры с использованием ИКТ может быть направлена на обучение какому–то элементу, но, учитывая разницу в технической и физической подготовленности детей в данном классе, учитель может использовать целостные или расчлененные (аналитические) методы обучения для решения этой задачи в различных случаях.

Такая же ситуация складывается и с использованием методов преимущественного развития физических качеств (стандартно–непрерывных, многократно–вариативных и т.д.), направленность урока на решение задачи развития общей выносливости определит использование стандартно–непрерывного метода, но в школьном возрасте для решения такой задачи учитель будет отдавать предпочтение комбинированным методам упражнений, связанным с частой сменой заданий, темпа и времени выполнения заданий, поскольку это детям этого возраста трудно выполнять длительную и монотонную нагрузку. [8]

Основные требования к использованию методов физических упражнений в процессе обучения при ИКТ:

1. Простые упражнения эффективны до тех пор, пока есть необходимость преодолеть трудности с координацией;

2. Не все двигательные действия следует доводить до навыка, поскольку некоторые из них не используются в повседневной жизни, на учебе, в спорте, а некоторые будут продолжать совершенствоваться с учетом изменившегося уровня физического развития.

Из вышеизложенного следует, что характер и конкретный порядок сочетания методов определяется:

1. Задачами образовательного процесса;
2. Задействованными особенностями учащихся;
3. Особенности изучаемого материала урока;
4. Внешние условия воспитательной работы самого преподавателя.

Если методы физического воспитания с использованием ИКТ – это способы решения поставленной задачи, то средства физического воспитания – это необходимые «инструменты», с помощью которых педагог–предметник достигает цели. [9]

Центральное место в процессе приобретения навыков в области ИКТ занимают убеждения учащихся в собственной востребованности, как интеллектуально–развитой личности в отношении ИКТ, а также их эмоциональные реакции на эти технологии.

В последние годы ИКТ приобретают все большее значение в физическом воспитании учащихся образовательных школ, а также повседневной работе учителей физкультуры и не только в Казахстане.

Список литературы:

1. Головина И.Ю., Меркулова А.А. Инновационные технологии в физической культуре / И.Ю. Головина, А.А. Меркулова // Наука–2020 Физическая культура, спорт, туризм: проблемы и перспективы. – №5(30). – С. 54–69.
2. Кленикова В.А. Интегрированная система обучения как средство подготовки студентов к исследовательской деятельности: дис. ... канд. пед. Наук / В.А. Кленикова. – М.: МГИУ, 2003. – 150 с.
3. Коняхина Г.П. «Применение информационных технологий в образовании и спорте [Текст] Учебно–методическое пособие – Типография «НИЗКИХ ЦЕН», ИП Купреев Е.А. 454000, г. Челябинск, ул. Гагарина, 51. 2022.– 61 с.
4. Ульянова И. С. Новые инновационные технологии в физическом воспитании школьников / И. С. Ульянова // Молодой ученый. – 2015. – № 10.1 (90.1). – С. 42–49.
5. Пиянзина О. П., Семенова Т. Б. Использование информационно–коммуникационных технологий в формировании физического развития в педагогической деятельности ДОО / О. П. Пиянзина, Т. Б. Семенова // Наука и перспективы. – 2017. – № 1. – С. 15–22.
6. Тагариев Р.З., Шихов С.Е. Новые образовательные технологии и принципы организации учебного процесса в сфере физической культуры // Современные наукоемкие технологии. – 2007. – № 6 – С. 92–93.
7. Aldhafeeri, F., Almulla, M., & Alraqas, B. (2006). Teachers' expectations of the impact of e-learning on Kuwait's public education system. *Social Behavior & Personality: An International Journal*, 34(6), 711–728.
8. Batane, T. (2004). Inservice Teacher Training and Technology: A Case of Botswana. *Journal of Technology and Teacher Education*, 12(3), 387–410.
9. Bernstein, E., Phillips, S.R., & Silverman, S. (2011). Attitudes and Perceptions of Middle School Students toward Competitive Activities in Physical Education. *Journal of Teaching in Physical Education*, 30(1), 69–83.

УДК 371

HOW TO IMPROVE YOUR LESSON PLANNING? THE LESSON CONSTRUCTOR

Магамедова Елена Павловна

Учитель английского языка, педагог–эксперт
КГУ «Гимназия имени А.М Горького
отдела образования города Костаная», г.Костанай, Казахстан
E–mail: lena.magamedova@mail.ru

Божко Елена Владимировна

Учитель английского языка, педагог–исследователь
КГУ «Заречная школа–лицей», с.Заречное, Казахстан
E–mail: yelenabozhkokz@gmail.com

Abstract

Do you have any challenges in effective lesson planning? The Lesson Constructor is an effective tool for “assembling lessons”. It will help the teachers to create a lesson template that allows the use of methods for the formation of various students’ competencies.

Key words: Lesson constructor, tool for assembling lessons, increasing the efficiency of lesson planning, the variety of methods and techniques.

Аңдампа

Сабақты тиімді жоспарлауда қиындықтар бар ма? Lesson Builder – «сабақтарды құрастыруға» арналған бірегей құрал. Бұл мұғалімдерге оқушылардың әртүрлі құзыреттіліктерін дамыту әдістерін пайдалануға мүмкіндік беретін сабақ үлгісін жасауға көмектеседі.

Түйімі сөздер: Сабақты құрастырушы, сабақты құрастыру, сабақты жоспарлау тиімділігін арттыру, әдіс–тәсілдердің алуан түрлілігі.

Аннотация

Есть ли у вас проблемы с эффективным планированием урока? Конструктор уроков – уникальный инструмент для «сборки уроков». Он поможет преподавателям создать шаблон урока, позволяющий использовать методы формирования различных компетенций учащихся.

Ключевые слова: Конструктор урока, инструмент для сборки уроков, повышение эффективности проектирования урока, разнообразие методов и техник

Do you encounter any obstacles when devising pedagogical strategies or do you have any challenges in effective lesson planning?

This web–based instructional manual centers on designing English curricula. The Lesson Constructor is an efficacious apparatus for ‘assembling lessons’. It facilitates the construction of a course framework that incorporates pedagogical approaches that cater to diverse students’ proficiencies. At the same time, it will help the teachers to create a lesson template that allows the use of methods for the formation of various students’ competencies.

Within modern pedagogy, an intriguing novel pedagogical concept referred to as the ‘Lesson Constructor’ has emerged, serving as a potent instrument for ‘constructing’ lessons. It is crucial to conceive and actualize an English lesson plan in such a manner that pupils can engross themselves in the imaginative process and pursue novel insights.[1]

The Lesson Constructor aims to demonstrate the proficiency of constructing a lesson plan in an effective manner by utilizing varied methodologies for the teacher’s pedagogical stages: the Beginning, Middle, and End.

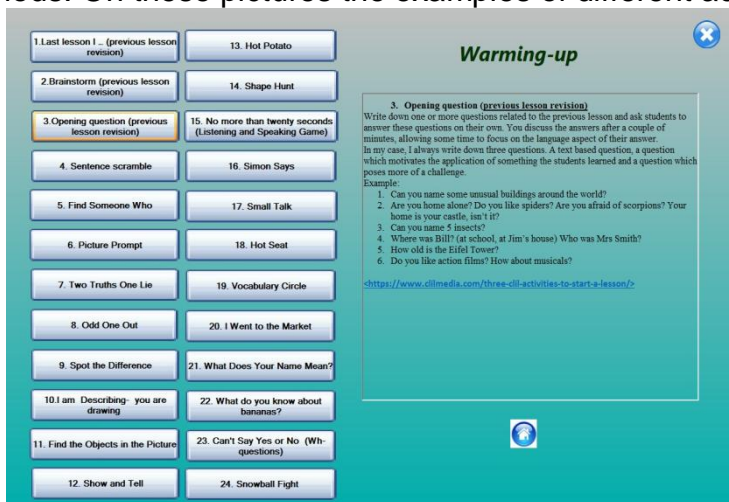
A multitude of potential techniques and methods will be disclosed for the development of students’ language abilities in each aspect. [2] This resource will feature diverse and

flexible activities for each stage of the lesson, contributing to an engaging and stimulating educational experience.

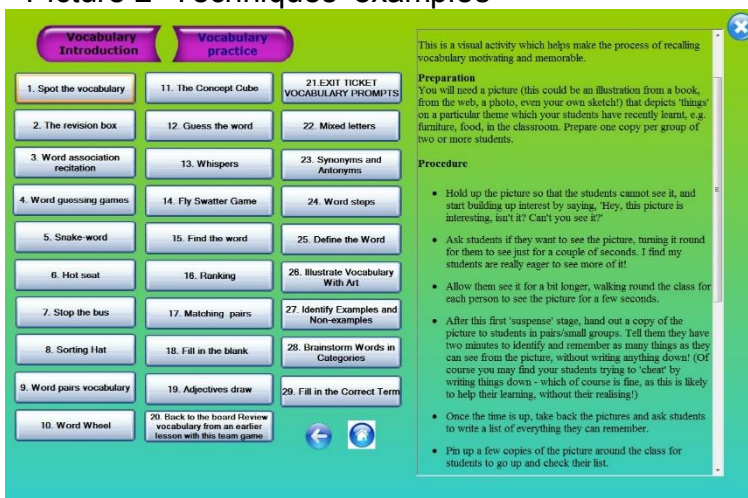

«Picture 1» The Contents of basic constructor's stages

The Lesson Constructor encompasses more than 150 distinct techniques and methods. On these pictures the examples of different activities.

“Picture 2” Techniques’ examples

“picture 3” Techniques’ examples

“Picture 4” Techniques’ examples

“Picture 5” Techniques’ examples

The benefits of utilizing this teacher's guide are multifarious.

Firstly, it provides a pliable and innovative approach for conducting lessons, thereby fostering a creative environment in which students can thrive.

Secondly, it offers the ability to differentiate tasks based on the students' proficiencies.

Ultimately, we anticipate that this resource will be exceedingly advantageous for our colleagues in the field of education.

This constructor was presented to English teachers at 19th KazTEA and TES Conference “Trunsfuntional Teacher– Smart Students” in Semey city, and at the “Capstone Event Conference 2023” dedicated to Scaffolding Pedagogical University Development Project’s completion in Kokshetay city. Besides these conferences, we were very glad to share our experience at our regional English teachers’ conference in August, 2023.

The participants were engaged in group activities, constructing and exchanging their individualized lesson plans utilizing the instructional manual. These workshops afford an occasion to evaluate the efficiency of one's teaching and pedagogical approaches briefly, and identify areas in which improvements may be made.

“Picture 6” KazTEA conference 2023

“Picture 8”

Список литературы:

1. Babushkina L. E., Kuznetsova N. V., Kadakin V. V., Shukshina T. I., Falileev A. E. The electronic designer of methodical puzzles as means of the educational process organization at school. Ponte, 2017. vol. 73. no. 6. DOI: 10.21506/j.ponte.2017.6.7. URL: <http://http://www.pontejournal.net/mainpanel/abstract.php?TOKEN=gRkgF5411G&PID=PJ-D516Y>
2. Babushkina L. E., Kuznetsova N. V., Kadakin V. V., Shukshina T. I., Falileev A. E. The electronic designer of methodical puzzles as means of the educational process organization at school. Ponte, 2017. vol. 73. no. 6. DOI: 10.21506/j.ponte.2017.6.7. URL: <http://http://www.pontejournal.net/mainpanel/abstract.php?TOKEN=gRkgF5411G&PID=PJ-D516Y>
3. SONATA-MIX: Lesson constructor. Basic school [Electronic resource]. URL: <http://www.protema.ru/multimedia/sonata-mix/item/349-c1>

УДК 796.011.3

ЦИФРОВЫЕ ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫЕ РЕСУРСЫ В ФИЗИЧЕСКОМ ВОСПИТАНИИ

Малютин Денис Александрович

преподаватель

государственного автономного профессионального
образовательного учреждения Новосибирской области
«Татарский педагогический колледж» г. Татарск, Россия
E-mail: maliutindennis@yandex.ru

Аннотация

Принято считать, что цифровые образовательные ресурсы хороши на истории, математике или на других учебных предметах, но только не на физической культуре. Они позволяют изучать предмет глубже, повышают наглядность обучения, тем самым и интерес к предмету. Усиливают эмоциональный настрой и мотивацию на уроке. Сеть интернет предлагает большой выбор веб-сервисов «платформ», которые позволяют педагогам самостоятельно создавать и распространять среди учеников обучающие игровые приложения.

Ключевые слова: физическая культура, цифровые технологии, электронные образовательные технологии, дистанционное обучение, Core App

Аңдатпа

Сандық білім беру ресурстары тарихта, математикада немесе басқа оқу пәндерінде жақсы, бірақ дене шынықтыруда емес деп саналады. Олар пәнді тереңірек зерттеуге мүмкіндік береді, оқытудың көрнекілігін арттырады, осылайша пәнге деген қызығушылықты арттырады. Сабақта эмоционалды көңіл-күй мен мотивацияны күшейтіңіз. Интернет желісі "платформалар" веб-қызметтерінің үлкен таңдауын ұсынады, бұл мұғалімдерге оқушыларға білім беру ойын қосымшаларын дербес құруға және таратуға мүмкіндік береді.

Түйінді сөздер: дене шынықтыру, цифрлық технологиялар, электрондық білім беру технологиялары, қашықтықтан оқыту, Core App

Abstract

It is generally believed that digital educational resources are good in history, mathematics or other academic subjects, but not in physical education. They allow you to study the subject more deeply, increase the visibility of learning, and thereby interest in the subject. They enhance the emotional mood and motivation in the lesson. The Internet offers a wide range of web services "platforms" that allow teachers to independently create and distribute educational game applications among students.

Key words: *physical education, digital technologies, electronic educational technologies, distance learning, Core App*

Федеральный государственный образовательный стандарт среднего профессионального образования предполагает широкое использование информационно-коммуникационных технологий при изучении физической культуры и спорта в колледже для обучения и развития творческих возможностей и способностей учащихся, а также создания условий для их самообразования в интересующих областях знаний. Современные реалии постоянно заставляют педагога вступать в соперничество с другими источниками информации, которые быстро распространяются и становятся все более доступными ученикам.

Урок – это рациональная комбинация актуальных педагогических и информационных технологий, благодаря которой традиционная система образования превращается в привлекательный для учащихся мир ИКТ.

Проанализировав педагогический опыт коллег, для достижения максимального эффекта при формировании познавательной компетенции учащихся, необходимо использование широкого спектра инновационных, в том числе, безусловно, разнообразных педагогических технологий в обучающем процессе. Использование информационно-коммуникационных технологий в преподавании физической культуры позволяет совместить традиционные и нетрадиционные методы в обучении. Основным критерием здесь выступает эффективность обучения.

В основе методической системы лежит профессиональное творчество, основанное на анализе, выборе и конструировании педагогической практики. Использование ИКТ технологий идет по двум направлениям: информационному и контролирующему. Информационные технологии – это использование презентаций на вводных занятиях к темам: «Техника безопасности на уроках физической культуры», «Легкая атлетика», «Гимнастика», «Баскетбол», «Волейбол», «Олимпийские игры». Преимущество использования презентаций по сравнению с традиционной лекцией или беседой преподавателя состоит в том, что позволяет в концентрированной форме преподнести максимум материала при минимальной затрате времени. Усвоение материала во много раз повышается в связи с наглядностью представленного вопроса, что повышает мотивацию к обучению. [1]

Такой способ преподавания материала облегчает общение с учащимися, так как к более сложным вопросам можно возвращаться несколько раз. Использование ИКТ позволяет увеличить время на отработку основных двигательных навыков и умений во время традиционных уроков, а также остается время на знакомство с историей Олимпийского движения.

Вторым направлением использования ИКТ является контроль знаний учащихся через использование электронного тестирования на сервисе CoreApp, который позволяет оперативно за ограниченное время провести контроль знаний теоретического материала. CoreApp – образовательная онлайн–платформа, которая помогает разработчикам онлайн–курсов создавать образовательные материалы с помощью педагогических шаблонов и улучшать результаты обучения благодаря аналитической рекомендательной системе. Интерактивные упражнения воспроизводятся на любом устройстве, имеющем доступ в интернет: на компьютере, планшете, телефоне или интерактивной доске. Основной целью использования CoreApp является :

- повышение эффективности обучения;
- повышение мотивации к обучению;
- совершенствование форм и методов организации учебного процесса;
- повышение качества образования;
- развитие познавательной активности учащихся;
- стимулирование самостоятельности учащихся, при подготовке к урокам.

С помощью этого ресурса можно организовать дифференциацию и индивидуализацию обучения, создавая интерактивные или печатные упражнения с учетом возможностей каждого студента. Данная платформа может быть интересна учителям любых дисциплин, так как этот сайт успешно применим практически в любых сферах знаний. Один из плюсов работы с данным сайтом – это возможность пользоваться многочисленными готовыми шаблонами своих коллег. Эти шаблоны включают в себя знакомые дидактические игры, которые часто используются в педагогической практике: викторины, подборки пар, словесные игры и кроссворды. [2]

Использование ИКТ на уроках физической культуры позволяет решить проблему освобожденных от занятий учащихся. Прослушивая материал вместе со всеми, учащиеся получают индивидуальное творческое задание на определенный срок, и представляют результат в виде презентаций, докладов, сообщений, а затем проходят электронное тестирование. [3]

Невозможно переоценить значение использования ресурсов Интернета в учебном процессе. С помощью глобальной сети, педагог может воспользоваться современными достижениями в культурной, методической и учебной областях и предоставить такую возможность своим ученикам. Главным качеством Интернета, которое и определяет его потенциальную роль в учебном процессе, является его возможность удовлетворить безграничную любознательность ребенка: интернет – кружки, интернет – олимпиады, тесты дополнительный материал к учебнику при подготовке презентаций и т.д. [4] Однако надо отметить, что ИКТ – это отнюдь не панацея на пути повышения мотивации и самостоятельности обучаемых в процессе изучения физической культуры и познавательном процессе в целом. Для достижения максимального эффекта необходимо использование широкого спектра методических приемов при условии осуществления обучения на основе здоровьесберегающих технологий.

Заключение

Занятия по физической культуре включают большой объем теоретического материала, на который выделяется минимальное количество часов, поэтому использование современных информационных технологий на занятиях позволяет эффективно решать эту проблему.

Таким образом, использование ЦОР в вводной части занятия, позволяет повысить интерес к изучаемой теме и мотивацию учащихся. В основной части, данные ресурсы помогают разъяснить и закрепить основной материал за счёт поэтапного просмотра, каких–либо упражнений, тактических схем. В заключительной

части занятия ЦОР позволяет более интересно проводить рефлексию. Чем больше информации видят учащиеся, тем больше они проявляют интерес к предмету.

Список литературы:

1. Попов Г.И. Информационные технологии в образовании в отрасли физической культуры и спорта – Г.И.Попов. – Вестник учебных заведений физической культуры. – 2020. – №1. – С. 22–23.
2. Воронов И.А. Информационные технологии в физической культуре и спорте / И.А.Воронов. – СПб.: Изд-во СПбГУП, 2021. – С. 140
3. Богданов В.М. Использование современных информационных технологий в теоретической и методико–практической подготовке студентов по физическому воспитанию/ В.М. Богданов, В.С. Пономарев, А.В. Соловов // Теория и практика физической культуры, 2019 – №8. – С. 55–59
4. Зайцева Т.И. Информационные технологии в образовании / Т.И. Зайцева, О.Ю. Смирнова. – М.: Просвещение, 2020 – 68 с.

УДК 372.882

**ИННОВАЦИИ В ЛИТЕРАТУРНОМ ОБРАЗОВАНИИ: ИСПОЛЬЗОВАНИЕ
ЦИФРОВЫХ РЕСУРСОВ НА УРОКАХ РУССКОЙ ЛИТЕРАТУРЫ**

Маралбаева Жанна Ульмесхановна

педагог–исследователь, учитель русского языка и литературы,
КГУ «Общеобразовательная школа имени М. Горького
отдела образования Карабалыкского района»
п. Карабалык, Костанайская область
E–mail: aida7.09@mail.ru

Твердохлебова Евгения Александровна

кандидат филологических наук, педагог–модератор,
учитель русского языка и литературы,
КГУ «Общеобразовательная школа имени М. Горького
отдела образования Карабалыкского района»
п. Карабалык, Костанайская область
E–mail: tverdohlebova.e@mail.ru

Аңдатпа

Бұл мақалада біз мұғалімдер сипаттаған цифрлық білім беру ресурстарын пайдалану тәжірибесіне және әдебиет сабақтарында онлайн–ресурстарды қолданудың жеке тәжірибесіне сүйене отырып, сабақты ұйымдастыруда Орталық коммуникациялар қызметінің функцияларын жүйелеуге тырысамыз, сонымен қатар әдебиеттерді зерттеудегі жұмыс нәтижелеріне онлайн ресурстардың әсерін қарастырамыз. Оқу міндеттеріне сәйкес біз әдебиет сабағында ЦОР–ның 4 функциясын бөлуді ұсынамыз: ақпараттық; иллюстрациялық; аспаптық; бақылаушы.

***Түйінді сөздер:** цифрлық білім беру ресурстары, сабақтың интерактивтілігінің артықшылықтары, оқытуды даралау, QR–кодты пайдалану, әдеби шығарманы қабылдау.*

Аннотация

В данной статье мы, опираясь на описанный педагогами опыт использования цифровых образовательных ресурсов и собственную практику применения онлайн–ресурсов на уроках литературы, представляем попытку систематизации функций ЦОР при организации урока, а также рассмотрим влияние онлайн ресурсов на результаты работы при изучении литературы. В соответствии с учебными задачами мы предлагаем выделять 4 функции ЦОР на уроке литературы: информационная; иллюстративная; инструментальная; контролирующая.

***Ключевые слова:** цифровые образовательные ресурсы, преимущества интерактивности урока, индивидуализация обучения, использование QR–кода, восприятие литературного произведения.*

Abstract

In this article, based on the experience of using digital educational resources described by teachers and our own practice of using online resources in literature lessons, we present an attempt to systematize the functions of the COR in organizing the lesson, and also consider the impact of online resources on the results of work in the study of literature. In accordance with the educational objectives, we propose to allocate 4 functions of the Central Educational System in the literature lesson: informational; illustrative; instrumental; controlling.

Key words: *digital educational resources, advantages of lesson interactivity, individualization of learning, use of QR code, perception of a literary work.*

В современном информационном обществе использование цифровых технологий и онлайн-ресурсов играет все большую роль в образовательном процессе. Педагоги обобщают опыт их применения, описывая преимущества по сравнению с традиционными формами обучения [1, 2, 3, 4]. Практика показывает, что онлайн-ресурсы открывают новые возможности для обучения и преподавания, и литература как учебная дисциплина не является исключением [5]. Цифровые образовательные ресурсы (далее – ЦОР) позволяют учащимся получить доступ к огромному количеству литературных произведений разных жанров, эпох и авторов. Имеющееся в свободном доступе разнообразие материалов позволяет расширить образовательное пространство, включить обучающихся в широкий культурный контекст, помогает углубить понимание текста и развить аналитические навыки, что в свою очередь повышает качество работы учителя и результаты обучающихся. Активное освоение цифрового образовательного пространства делает актуальной задачу систематизации функционала ЦОР применительно к уроку литературы.

Для изучения литературы как учебного предмета необходимы, прежде всего, тексты литературных произведений, что особенно актуальным становится с 8 класса, поскольку тексты изучаемых произведений не включаются в учебную литературу, в отличие от учебников для 5–7 классов. Использование аудио- и видеоматериалов на уроках литературы облегчает задачу демонстрации локаций, персонажей, событий и описаний, что помогает ученикам лучше представить содержание произведения и активизирует процессы восприятия и осмысления информации. Аудиоматериалы, включая аудиокниги, позволяют услышать произведение, ритм литературного языка, предоставляя образцы выразительности чтения. Использование аудиокниг погружает в мир литературы, даже если ученики не могут или не хотят читать тексты самостоятельно.

Кроме этого, для продуктивной работы на уроке необходимы сведения по истории и теории литературы, поскольку обучающимся важно уяснить место произведения в литературном и – шире – культурном процессе, а также освежить в памяти значение используемых при анализе литературного произведения терминов. Так, к примеру, при изучении романа Ф.М.Достоевского «Преступление и наказание» в 10 классе ЕМН важно понимать философские идеи автора. В учебнике эти сведения изложены сжато. Следовательно, предполагается обращение участников образовательного процесса к дополнительным источникам информации по теме. Ими могут стать материалы в форме текста или видео, при этом обучающиеся могут использовать тот способ репрезентации информации, который им ближе.

Помимо информационных ресурсов, важны иллюстративные материалы: фото и видео, репродукции, экранизации произведений, их воплощение в музыке, танце. Использование на уроке таких материалов не только разнообразит процесс обучения, но и демонстрирует актуальность включенных в программу произведений во все времена, включает обучающихся в контекст мировой культуры. Так, по мотивам сказки Т.А.Гофмана «Щелкунчик, или Мышиный король», впервые опубликованной в 1816 году, был создан П.И.Чайковским в 1892 году балет, а также с 1961 по 2022 годы создано множество экранизаций и мультипликационных фильмов. При изучении

романа М.Ю.Лермонтова «Герой нашего времени», написанного в 1837–1839 гг., помимо репродукций М.Врубеля, Д.Шмаринова и др., рекомендуем обучающимся посмотреть экранизации 20 века (известны фильмы, созданные с 1913 по 1975 гг.), а также экранизации 21 века. Это позволяет предложить старшеклассникам для обсуждения вопрос «Чем привлекает наших современников образ героя 19 века? Нет ли в нашем времени людей такого типа?». Стихотворения поэтов различных эпох (от Шекспира до шестидесятников), воплощенные в песенном творчестве, особенно современных исполнителей, вызывают большой интерес старших школьников. Включение подобных материалов в учебную деятельность позволяет перейти на более глубокий уровень осмысления произведения, к навыкам высокого порядка – оценке и сравнительному анализу.

Однако на уроке недостаточно снабдить обучающихся суммой информационных и иллюстративных материалов. Для их освоения ученику необходимо предложить разнообразные инструменты, интересные и привлекательные, при помощи которых обучающиеся могли бы переработать полученную информацию. Важно, чтобы эти инструменты повышали интерактивность урока, поддерживали познавательный интерес учащихся, создавали мотивационное окружение. ЦОР вооружают учителя инструментами для работы в двух аспектах: использование их при подготовке учебных материалов учителем или домашнего задания учеником, а также заимствование из социальных сетей форм для организации учебной деятельности обучающихся и репрезентации ее результатов.

При планировании учебной деятельности обучающихся учитель должен учитывать возрастные особенности класса, индивидуальные интересы и предпочтения учеников. Можно предложить разнообразные задания: создание кроссвордов или головоломок, разработка карты произведения, презентации, буктрейлера и даже интерактивных игр. Так, Canva можно использовать как в качестве инструмента при разработке рабочего листа учителем (рисунок 1), так и для выполнения задания учеником (например, создание ментальной карты по теме). Создание форумов на платформе Canva позволяет стимулировать обсуждение между старшими школьниками проблемных вопросов и дает возможность выразить свою точку зрения об изучаемом произведении даже стеснительным и неуверенным в своих речевых навыках ученикам.

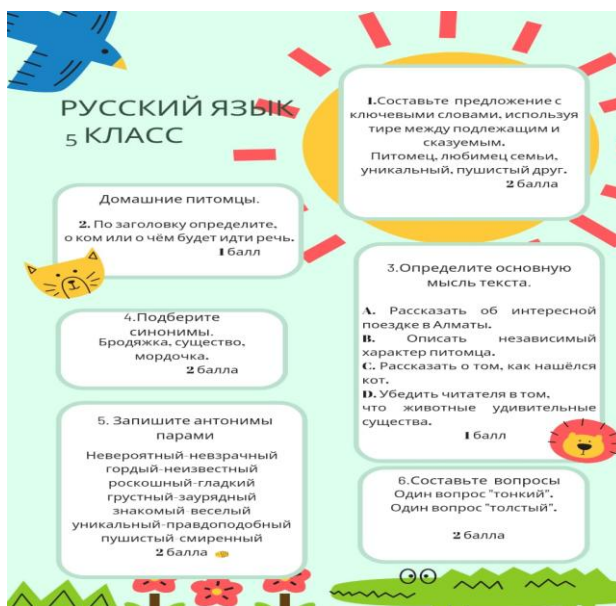

Рисунок 1.

Формы работы, заимствованные из социальных сетей, также показали свою эффективность. Например, при изучении в качестве подготовки к восприятию романа «Преступление и наказание» темы «Философия Ф.М.Достоевского» предлагаем обучающимся 10 класса ЕМН ознакомиться с учебными материалами о взглядах писателя, а затем оставить свой комментарий под цитатой из его произведения. Такая форма дает учителю возможность побудить обучающихся внимательнее отнестись к изучаемому, развивает аналитические навыки, необходимые при написании эссе, а также помогает понять множественные точки зрения. Цитаты из произведений Ф.М.Достоевского, представляющие его философские взгляды, можно также предложить обучающимся для осмысления и комментирования по их выбору.

Литература как предмет может иногда казаться сложной и скучной для некоторых учащихся. Однако с помощью ЦОР можно создать разнообразные и интересные задания и проекты, которые помогут преодолеть это ощущение. Ученики получают возможность получить новые впечатления, что способствует вовлечению учащихся, развивает коммуникационные и коллаборативные навыки, улучшает мотивацию для изучения литературы и в конечном итоге повышает результативность обучения.

И наконец, использование ЦОР эффективно с целью оценивания достижений обучающихся. Применение информационных технологий позволяет оптимизировать и объективизировать процесс оценивания, сделать его более комфортным для участников образовательного процесса. Например, платформа Canvas позволяет создавать онлайн-тесты и задания, которые можно оценивать и предоставлять обратную связь непосредственно через систему. Это удобно для проверки знаний учеников по литературе и оценки их успехов. Кроме того, платформа также позволяет хранить записи оценок, что упрощает анализ и отслеживание прогресса учащихся.

Применение Google-формы на уроках литературы также может быть полезным для обеспечения объективности оценивания и сбора обратной связи от учащихся. Использование Google-формы в контексте литературного обучения облегчает процесс оценивания, традиционно связанный с необходимостью проверки письменных работ значительного объема, во-первых, ввиду доступности Google-формы в сети Интернет в любое удобное для обучающихся время, что способствует более гибкому и комфортному обучению; во-вторых, благодаря автоматизации процесса сбора и анализа данных для оценивания уровня понимания и достижений учащихся. Пример использования такого способа оценивания на уроке литературы в 5 классе при изучении сказки Г.Х.Андерсена «Снежная королева» демонстрируют рисунки 2–5.

docs.google.com/forms/d/e

Тест

"Снежная королева" Г.Х. Андерсен

etverdohlebova46@gmail.com
Сменить аккаунт

Совместный доступ отсутствует

***Обязательный вопрос**

Ф. И. ученика *

Мой ответ

1. В какой семье воспитывалась Герда из сказки: * 1 балл

- в бедной
- в нищей
- в богатой

Рисунок 2

2. Какие качества проявляет Герда в своих поступках * 1 балл

- хитрость и чувство юмора
- доброту и храбрость
- упрямство и заносчивость

3. Куда Каю попал осколок зеркала: * 1 балл

- в руку
- в ухо
- в сердце и глаз

4. Кто дал Герде северного оленя, чтобы она могла добраться до царства Снежной королевы: * 1 балл

- лапландка
- чародейка
- разбойница

Рисунок 3

5. Как колдунья заставила девочку забыть о том, куда она направлялась и кого искала: * 1 балл

- расчесала волосы заколдованным гребешком
- заставила выпить волшебное зелье
- прочитала заклинание

6. Кто подарил Герде золотую карету: * 1 балл

- чародейка
- принц и принцесса
- разбойница

7. На чем было написано послание лапландки для финки: * 1 балл

- на старом конверте
- на бересте
- на сушеной рыбе

Рисунок 4

8. Кто оказался перед мальчиком, когда сани остановились: * 1 балл

- принцесса
- снежная королева
- старушка

9. На чем перебралась Герда от своего города к старушке: * 1 балл

- на оленях
- на санях
- на лодке

10. Кто укусил старуху-разбойницу, когда она достала сверкающий нож: * 1 балл

- лошадь
- её собственная дочь
- один из разбойников

Рисунок 5

Таким образом, применение ЦОР на уроке возможно свести к следующим основным функциям:

1. Информационная;
2. Иллюстративная;
3. Инструментальная;
4. Контролирующая.

В целом, использование ИКТ на уроках литературы способствует повышению интерактивности урока, укреплению мотивации и поддержке познавательного интереса обучающихся. Помимо описанных функций, использование онлайн-ресурсов позволяет индивидуализировать обучение, адаптировать уроки исходя из уровня подготовки и интересов обучающихся, помогает развивать навыки самообучения и самоорганизации. Соединить обучающихся с необходимыми ресурсами учитель может посредством ссылки или QR-кода. При этом обучающиеся с помощью учителя развивают навыки, необходимые в информационном обществе: способность анализировать и оценивать информацию, разделять надежные, подтвержденные источники и недостоверные, а также эффективно и безопасно использовать компьютеры, интернет, программное обеспечение и приложения.

Список литературы:

1. Гайсина С.В. Цифровая грамотность и цифровая образовательная среда школы. 2018г
2. Павлова И.В. Жиркова З.С. Цифровизация образовательного пространства в сельской школе. //Современное педагогическое образование. 2022.#10
3. Даянова Г.А. Обзор и анализ использования цифровых средств для проведения современного школьного урока. Самара.2019. Стр 75–79.
4. Саметова Ф., Кыинова Ж., Орынханова Г.Цифровые образовательные ресурсы как обеспечение нового качества образования.–Академия Педагогических Наук, Казахстан, г. Алматы // Педагогикалық ғылымдар сериясы. №2 (71) 2022.–<https://bulletin-pedagogic-sc.kaznu.kz>
5. Кузнецова С.Г. Использование QR-кодов на уроках русского языка и литературы как средства активизации познавательной деятельности учащихся. – <https://akadem.irooo.ru/images/>

УДК 378. 2

ТЕХНОЛОГИЯ СМЕШАННОГО ОБУЧЕНИЯ BLENDED-LEARNING ЧЕРЕЗ ПРИЗМУ «ПЕРЕВЕРНУТОГО КЛАССА» С ПРИМЕНЕНИЕМ DIGITAL-ТЕХНОЛОГИЙ НА УРОКЕ ЛИТЕРАТУРНОГО ЧТЕНИЯ

Марахова Наталья Владимировна

Председатель Ассоциации учителей начальных классов
Павлодарской области,
Учитель начальных классов
КГУ «Школа–лицей №6»,
отдела образования города Экибастуза,
управления образования Павлодарской области,
г.Экибастуз,Казахстан
E-mail: shiku777@mail.ru

Аннотация

Использование цифровых технологий на уроках с применением модели «Перевернутого класса» показывает свою высокую эффективность. Интерактивные маршрутные листы в технологии смешанного и гибридного обучения способствуют достижению целей обучения и развитию навыков XXI века.

Ключевые слова: Digital-технологии, цифровые инструменты, технология смешанного обучения, модель «Перевернутого урока», онлайн-тренажеры.

Аңдатпа

Flipped Classroom моделін қолданып сабақтарда цифрлық технологияларды қолдану оның жоғары тиімділігін көрсетеді. Аралас және гибриді оқыту технологияларындағы интерактивті бағдар парақтары оқу мақсаттарына қол жеткізуге және 21 ғасыр дағдыларын дамытуға қолдау көрсетеді.

Түйін сөздер: Цифрлық технологиялар, цифрлық құралдар, аралас оқыту технологиясы, «Төңкерілген сабақ» моделі, онлайн тренажерлар.

Abstract

The use of digital technologies in lessons using the Flipped Classroom model shows its high efficiency. Interactive route sheets in blended and hybrid learning technologies support the achievement of learning goals and the development of 21st century skills.

Key words: Digital technologies, digital tools, blended learning technology, “Flipped Lesson” model, Onlinesimulators.

В рамках обновленного содержания образования Республики Казахстан мы вышли на новую, векторную прямую и необходимо было кардинально пересмотреть процесс преподавания и обучения. Учитель новой формации должен идти в ногу со временем и применять активные и интерактивные методы обучения, различные Digital–ресурсы, веб–сервисы для достижения образовательных целей урока.

Для эффективной реализации достижения целей урока в педагогической практике используются инновационные технологии, такие как применение искусственного интеллекта на уроках, применение Digital–инструментов, проведение веб–квестов, технологии смешанного и гибридного обучения, обучение по сингапурской методике для вовлечения всех и каждого на каждом этапе урока. Применение данных технологий и методов позволяет развить у обучающихся дисциплину ума, развить креативность, критическое и дивергентное мышление, навыки сотрудничества (коллаборации), улучшить навыки коммуникации, взаимодействия, командной работы.

Хочу отметить, что использование цифровых онлайн–тренажеров позволяет дифференцировать задания по уровню сложности и учесть индивидуальные особенности каждого ребенка. Речь не только о слабомотивированных обучающихся, но и сильномотивированных. У детей разный уровень обучаемости, но одарён каждый, просто в своем ключе, и задача учителя раскрыть этот потенциал.

Применение технологии смешанного обучения через призму модели «Перевернутого урока» с использованием цифровых ресурсов решают весь комплекс этих задач. Часть материала даётся детям заблаговременно для самостоятельного изучения дома. Это помогает на уроке сосредоточиться на заданиях, направленных на формирование и развитие мыслительных навыков высокого порядка (согласно таксономии Блума) – анализ, синтез, оценочное суждение, создание.

Приведу пример из своей педагогической практики, как данные методы эффективно реализуются на уроке литературного чтения в 3 класса. Тема урока: Д. Мамин–Сибиряк «Серая Шейка». Цели обучения, взятые на этот урок:

3.1.2.1. – пересказывать подробно/выборочно содержание произведения свободно или по совместно составленному плану/драматизация;

3.1.4.2. сопровождать речь иллюстрациями/наглядностью/демонстрацией фотографий/ картин/ приборов;

3.3.3.1. писать творческие работы в форме постера/ проекта/рекламы/заметки/ презентации;

3.2.5.1. определять приёмы создания образа автором произведения (портрет, характер героя, выраженные через поступки и речь; мимика, жесты), оценивать его поступки, доказывая своё мнение словами и выражениями из текста.

Исходя из целей обучения мной поставлены следующие цели урока:

- пересказывают содержание произведения по составленному мультфильму;
- пишут творческую работу в виде кластера;
- определяют приемы создания образа персонажей (портрет, характеристика героя), оценивают их поступки, доказывая своё мнение словами и выражениями из текста.

Обращаю внимание, что в рамках обычного урока такое количество целей обучения будет сложно реализуемым, но благодаря структурированной работе и правильному планированию они будут достигнуты.

Для своих учеников я подготовила маршрутный лист подготовки к уроку [1]. Для изучения произведения «Серая Шейка» я предложила учебник, онлайн–учебник и аудиокнигу. Это позволило учесть индивидуальные особенности детей, такие как слабое зрение, разделение на кинестиков, аудиалов и визуалов.

После изучения произведения, обучающимся необходимо было пройти по QR–коду и просмотреть фрагмент мультфильма с последовательным выполнением тестовых заданий. Данный цифровой контент создан в приложении EdPuzzle[1]. При просмотре мультфильма (хронометраж регулируется, то есть можно взять определённый по продолжительности фрагмент видео) видео останавливается и ученикам предлагается ответить на тестовые вопросы по просмотренному фрагменту. Если ребенок ответил верно, продолжает просмотр до следующего вопроса, если нет, то возвращается к просмотру данного промежутка видео для корректировки полученных знаний. Этот способ приучает детей к активному слушанию и сознательному восприятию полученной информации. И EdPuzzle прекрасно работает на результат.

Закрепляют усвоенный материал при прохождении викторины Quizizz[1]. Данный онлайн–инструмент удобен тем, что проверка заданий является автоматической и ученики сразу получают конструктивную обратную связь. Также хочу отметить удобный и простой интерфейс платформы Quizizz. На создание викторины затрачивается немного времени, а геймификация и яркая визуализация очень нравятся ученикам. Помимо индивидуальной работы, которую можно дать в качестве домашнего задания, как в данном случае на моем уроке по литературному чтению, ссылку или QR на тренажёры Quizizz можно провести в режиме Live, здесь и сейчас. Формы проведения викторины тоже отличаются. Может быть командная работа, «Пик мастерства», самостоятельная работа с временем, когда учитель контролирует время на прохождение или даёт идти в своем темпе без учёта времени. Это зависит от тех целей, которые Вы ставите на урок.

Придя на урок по модели «Перевернутого класса», проработав с данным маршрутным листом подготовки к уроку, обучающиеся приступают к работе с рабочим листом урока [2]. Теперь представленные задания направлены на углубление знаний, на их интерпретацию и систематизацию, на анализ и синтез полученной информации. Но, перед структурированной работой, после целеполагания, ученики были разделены на 4 группы через приложение Flippity. [3]. Flippity – Digital–платформа, позволяющая рандомно разделить учеников на команды, определить комбинации раскладки, создать колесо баланса, облако слов WordsCloud, кроссворды, карты, викторины и многое другое. Удобно то, что при создании контента, все файлы сохраняются автоматически на Google–диске.

На каждое задание даётся определенное время на выполнение. Для соблюдения тайминга в течение всего урока использован ресурс Online–stopwatch [4].

В первом задании рабочего листа мной был создан комплект тренажёров LearningApps [2]. Это коллекция тренажёров, для выполнения которых им

необходимо было пройти по QR–коду, выполнить интерактивные задания. Такие, как соотнести характеристики Серой Шейки и Лисы; вставить пропущенные слова в текст (по 1 части); ответить на тестовые вопросы. Для слабомотивированных обучающихся и детей с ООП в качестве поддержки был предложен учебник для выполнения 2 задания. Ключ для формативного оценивания уже автоматически заложен в тренажер LearningApps.

После завершения работы с коллекцией тренажёров LearningApps, мои ученики приступили к командной работе по составлению кластера[2]. Обучающимся было предложено составить кластер о персонажах произведения Д. Мамина–Сибиряка «Серая Шейка» и дать характеристику героев, эстетично оформить свой проект и презентовать его классу. Получилась аналогия ментальной структурированной карты. Формативное оценивание было реализовано через приём «2 звезды – одно пожелание». В качестве релаксационного тренинга ученики послушали фрагмент произведения Мориса Равеля «Игра воды» в тональности ми мажор.

Третье задание рабочего листа – приём «Фотоаппарат». У учеников было задание: нарисуйте кадры из произведения, чтобы получился последовательный мультфильм. Для этого дети читают фрагмент, обсуждают и зарисовывают кадр в ленту. Получается лента времени произведения. В паре пересказывают по очереди по одному кадру. Для ребенка с ООП предложены картинки из произведения. Ему необходимо определить последовательность и приклеить на ленту с кадрами.

После приёма «Фотоаппарат» учащиеся, используя кубик Блума, задают друг другу по одному вопросу по процессу создания мультфильма или по содержанию произведения.

В соответствии с темой урока «Серая Шейка», был подготовлен таймер «Утиные гонки». Так как работало 4 группы, то и таймер был взят с 4 утятами[4].

На этапе рефлексии учащимся был предложен приём «SMS», в котором дети написали сообщение–письмо Серой Шейке или Лисе (на выбор). Читают по желанию свои письма друг другу и всему классу.

Далее в ходе урока вернулись к целям урока и обсудили, что достигли, а над чем продолжим работу на последующих уроках. Завершился урок рефлексивным оцениванием через приём КМ «4–3–2–1».

4 – ожидания от урока и работы в классе

3 – новые, полученные знания

2 – вопроса, оставшиеся без ответа

1 – идея!

Домашнее задание:

– Составить 7 вопросов по «Ромашке Блума» и дать на них развёрнутый ответ.

– Устно придумать продолжение сказки.

Программное обеспечение, использованное в данном конкретном уроке, всецело отвечает этим требованиям. Урок носит практико–ориентированный характер[5], способствует творческому проявлению, формированию 4К компетенций младших школьников. Аналогичные работы проводятся в нашей практике системно и по другим предметам. Благодаря информационным ресурсам, таким как EDPuzzle, Quizizz, электронный учебник, использованным в процессе подготовки к уроку по модели «Перевёрнутого класса», учащиеся смогли выполнить ряд заданий, которые в рамках обычного урока, заняли бы целый урок. А так мы могли сосредоточиться на аналитической и творческой деятельности на уроке. Этому, в том числе, способствовала коллекция тренажёров веб–сервиса LearningApps, использование рандомизатора Flippity позволило легко и быстро разделить детей на 4 группы

случайным образом. Соблюдение тайминга при выполнении того или иного задания регламентировалось использованием таймера в различных конфигурациях Online-stopwatch.

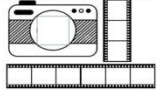

Урок литературного чтения в 3 «Б» классе Д. Мамин-Сибиряк «Серая Шейка»			
Фамилия и имя _____ <i>Маршрутный лист подготовки к уроку</i>			
Алгоритм действий			
Шаги	Задания	Ссылка + QR код	Отметка о выполнении (+)
Шаг 1	Читаю в учебнике с. 28-36	 https://okulyk.kz/russkaja-literatura/909/	
Шаг 2	Смотрю фрагмент мультфильма и отвечаю на вопросы во время просмотра	 https://youtu.be/6reDELEQX_k	
Шаг 3	Проверяю свои знания с помощью викторины Quizizz	 https://quizizz.com/join?gc=42745743 joinmyquiz.com Код 4274 5743	
Оцениваю свою работу от 1 до 5: 			

Марахова Н.В. КГУ «Школа-лицей № 6»

Рисунок 1. Маршрутный лист подготовки к уроку литературного чтения.

Рабочий лист урока литературного чтения в 3 «Б» классе

Технология: смешанное обучение. Модель «Перевернутый класс»
Тема: Д. Мамин-Сибиряк «Серая Шейка»

Шаги	Задания	Ресурсы + QR код	Отметка о выполнении
1 этап	Пройди по QR-коду, выполни интерактивные задания. 1 тренажёр: соотнеси характеристики Серой Шейки и Лисы. 2 тренажёр: вставь пропущенные слова в текст (по 1 части). 3 тренажёр: ответь на тестовые вопросы	<i>Learning Apps</i> 	
2 этап	1. Составьте кластер о персонажах произведения Д. Мамин-Сибиряка «Серая Шейка». 2. Дайте характеристику героям. 3. Раскрасьте.	<i>Кластер</i> 	
3 этап	1. Нарисуйте кадры из произведения, чтобы получился последовательный мультфильм. 2. В паре перескажите по очереди по одному кадру.	<i>Приём «Фотоаппарат»</i> 	
4 этап	1. Напиши сообщение-письмо Серой Шейке или Лисе (на выбор). 2. Раскрась телефон.	<i>Приём «SMS»</i> 	

Оцени свою работу на уроке: ☆☆☆☆☆
Оцени работу пары: ☆☆☆☆☆
Оцени работу команды: ☆☆☆☆☆

Рисунок 2. Рабочий лист урока литературного чтения

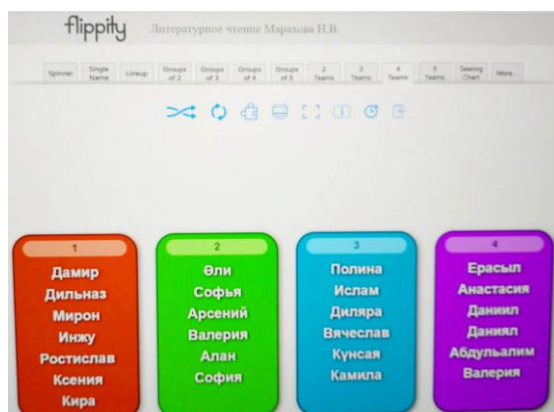

Рисунок 3. Рандомизатор Flippity.

Рисунок 4. Таймер Online-stopwatch.

Список литературы

1. Что такое Blended-Learning (смешанное обучение)? Учебное пособие 7 – Павлодар: Центр координации образовательных проектов КФУ. – 2020. – 100 с.
2. Типовая учебная программа по предмету «Литературное чтение» для 2–4 классов //
3. Кашина И.В. Модель «Перевернутый урок» в практике преподавания учителя русского языка и литературы в условиях дистанционного обучения. – Вятские Поляны. – 20217 – 42 с.
4. http://blendedlearning.pro/blended_learning_models/flipped_classroom/ Модель «Перевернутый класс»
5. <https://marinakurvits.com/perevernutii-klass/> Сайт Марины Курвис (г. Таллин) «Что такое перевернутый класс и в чём отличие от традиционного».

УДК 371.3

ИСПОЛЬЗОВАНИЕ ИНТЕРАКТИВНЫХ СРЕДСТВ ОБУЧЕНИЯ НА УРОКАХ МАТЕМАТИКИ В СТАРШИХ КЛАССАХ

Мац Вячеслав Григорьевич

учитель–модератор, преподаватель математики
КГУ «Физико–математический лицей»
отдела образования города Костаная
Управления образования акимата Костанайской области,
г. Костанай, Казахстан
E–mail: slam___1989@mail.ru

Ханина Татьяна Владимировна

учитель–эксперт, преподаватель математики
КГУ «Физико–математический лицей»
отдела образования города Костаная
Управления образования акимата Костанайской области,
г. Костанай, Казахстан
E–mail: khanina65@mail.ru

Аңдатпа

Мақалада интерактивті оқыту құралдары мен электрондық білім беру ресурстарына анықтама берілген. Электрондық білім беру ресурстарының түрлері және оларды математика сабағында пайдалану мақсаттары сипатталған. Қолданбаның жағымсыз жақтары да қамтылған.

***Түйінді сөздер:** интерактивті оқыту құралдары, электрондық білім беру ресурстары, мақсаттар.*

Аннотация

В статье дается определение интерактивных средств обучения, электронных образовательных ресурсов. Описываются виды электронных образовательных ресурсов, цели их использования на уроках математики. Освещены и отрицательные аспекты применения.

***Ключевые слова:** интерактивные средства обучения, электронные образовательные ресурсы, цели.*

Abstract

In the article the definition of the interactive tutorials, electronic educational resource have been made. The author describes kinds of electronic educational resources, the purposes of their use at mathematics lessons. Negative aspects of application are represented also.

***Key words:** interactive tutorials, electronic educational resources, the purposes.*

Современный этап развития процесса компьютеризации образования – использование интерактивных образовательных ресурсов в образовании. Организация процесса обучения на основе использования интерактивных технологий позволяет решать задачи развивающего обучения на высоком уровне, интенсифицировать все уровни образовательного процесса и положительно влиять на познавательную сферу личности обучающегося. Именно в старших классах к обучению математике предъявляют высокие требования, так как эта подготовка важна для сдачи итоговых контрольных работ, таких как ЕНТ, ОГЭ, и продолжения образования в дальнейшем. Именно поэтому мы обратили внимание на использование ИКТ–ресурсов при обучении математике в старших классах.

Интерактивные средства обучения – это совокупность методов и приемов организации проведения учебного процесса, основанная на диалоговом использовании электронных образовательных ресурсов. [1]

Электронный образовательный ресурс (ЭОР) – совокупность средств программного, информационного, технического и организационного обеспечения, электронных изданий, размещаемая на внешних носителях и/или в сети.

По назначению ЭОР можно предложить следующие виды:

1. Электронный учебно–методический комплекс (ЭУМК), обеспечивающий поддержку всех видов занятий, предусмотренных программой дисциплины;
2. Электронный учебный модуль (ЭУМ), поддерживающий все виды занятий по разделу (теме) дисциплины;
3. Электронное учебное пособие, методическое пособие, задачник, средства поддержки практических и лабораторных занятий;
4. Компьютерные модели изучаемых процессов и объектов, выполненные с помощью MathCAD Calculation Server, Matlab Web Server и др.;
5. Модули проверки знаний по разделам (темам дисциплины), компьютерные тестирующие системы;
6. Базы данных учебного назначения;
7. Сайты научно–образовательных проектов, электронных библиотек.
8. Программные системы автоматизированного проектирования.

Можно выделить следующие основные *цели* использования ЭОР на уроках математики:

1. Индивидуализация и дифференциация процесса обучения математике благодаря возможности поэтапного продвижения к цели по образовательным траекториям различной степени сложности, разрабатывая индивидуальные программы обучения. При организации своей работы для реализации индивидуализации обучения можно использовать информационные ресурсы, позволяющие выбрать темп выполнения деятельности.

2. Повысить теоретический уровень учебного процесса благодаря возможности подачи большего объема информации. Но при этом обеспечивая условия для исследовательской и творческой деятельности учащихся.

Эффективным средством повышения теоретического уровня учебного материала является использование различных типов электронных учебников по математике.

К примеру электронный учебник по математике от компании ООО "Физикон". Курс «Открытая Математика 2.5. Функции и Графики» предназначен для учащихся средних общеобразовательных школ, лицеев, гимназий, колледжей, студентов технических вузов и для самостоятельного изучения математики.

Курс включает: учебник с большим количеством справочного материала; более 250 интерактивных графиков; 58 интерактивных учебных моделей; графер (интерактивный инструмент для построения графиков и функций); справочник; 16 типов контрольных заданий; более 700 задач; журнал учета работы ученика; звуковое сопровождение; каталог Интернет–ресурсов по математике; биографии ученых–математиков; методическая поддержка курса.

3. Достичь понимания учащимися учебного материала за счет комплексного представления информации, повысить интерес к математике за счет автоматизации решения отдельных видов задач, наглядно обеспечить связь математики с практической жизнью, устранить негативную ситуацию беспомощности на некоторых этапах решения задач. относительно справочной системы.

Комплексное изложение математического материала эффективно достигается за счет использования различных электронных учебных комплексов. Учащийся сможет использовать их во время самостоятельного обучения. Суть самостоятельной работы с электронным учебным комплексом заключается в том, что приобретение новых знаний осуществляется каждым обучающимся самостоятельно

путем тщательного изучения материала электронного учебника и осознания фактов, примеров и теоретических выводов, вытекающих из него. Остановимся подробнее на уровнях развития навыков самостоятельной работы учащихся при работе с учебным комплексом.

1) Копирующие действия учащихся по заданному образцу, идентификация объектов и явлений, их узнавание путём сравнения с известным образцом. На этом уровне происходит подготовка учащихся к самостоятельной деятельности.

2) Репродуктивная деятельность по воспроизведению учебной информации, которая, как правило, не выходит за пределы уровня памяти. На этом уровне происходит обобщение приемов и методов познавательной деятельности, перенос их на решение более сложных, но все же типичных задач.

Продуктивная деятельность по самостоятельному применению полученных знаний для решения задач, выходящих за рамки типовых. На этом этапе самостоятельная деятельность требует от ученика умения делать индуктивные и дедуктивные выводы, а также элементов творчества.

3) Самостоятельная деятельность по переносу знаний при решении задач в совершенно новых ситуациях, условиях по составлению новых программ принятия решения, выработке диалектического мышления. [2]

Эти этапы формирования навыка самостоятельной работы реализуется с помощью использования модульных мультимедиа–систем.

Концепция разработки новых информационных ресурсов базируется на принципах:

- открытости (доступность, возможность модификации и наращивания преподавателем);
- модульности;
- реализации на практике идеологии личностно– ориентированного обучения, включая выстраивание учителем собственных образовательных траекторий;
- вариативности;
- интерактивности;
- тотальной мультимедийности.

Эффективное управление учебной деятельностью студентов за счет возможности многоуровневого контроля на различных этапах формирования навыка или понятия.

В настоящее время при подготовке контролирующих заданий учитель может воспользоваться как готовыми электронными тестами, поставляемыми как вместе с обучающими программами, так и отдельно. Одна из возможностей создания тестовых материалов – так называемые тестовые оболочки, которые также доступны учителю для создания собственного контролирующего материала. [3]

4. Возможность включения в процесс информатизации математического образования учащихся с любой степенью сформированности навыков работы с вычислительной техникой, так как ИКТ изначально не предполагают высокого уровня овладения ПС.

5. Совершенствование управления как информационно–методическим обеспечением образования, так и самим учебным процессом, его планирования, организации, контроля, модернизации механизмов управления системой образования.

Несмотря на достаточно большой объем проделанной работы, некоторые проблемы остаются и мы видим, что:

- разработка и научное объяснение принципов, инструментов создания, апробации и пользования программно–методических комплексов педагогического и управленческого назначения, информационных педагогических и управленческих технологий.

– создание системы экспериментальной проверки эффективности использования специального и сложного методического обеспечения педагогических и управленческих целей в различных условиях.

– создание такой системы обучения по курсу «Информатика и ИКТ», «Теория и методика преподавания математики», которая позволит эффективно решать следующие задачи:

а) обеспечить простейшей ИКТ всех учащихся на уровне, разрешающем использовать ИКТ в качестве средств обучения;

б) формировать информационную культуру у учащихся выпускных классов общеобразовательной школы, позволяющей эффективно использовать данные технологии в будущей профессиональной деятельности;

с) обеспечить профессиональную подготовку специалистов в области создания и внедрения ИКТ (программистов, системных администраторов, Web–дизайнеров и т. д.).

д) построить единое информационное пространство системы образования для возможности каждого учителя пользоваться и обмениваться ими.

е) Использование информационных технологий в дополнительных формах обучения, развитие дистанционного обучения.

Отрицательными сторонами использования электронных образовательных ресурсов может быть опасность подавления межличностного общения, поскольку в связи с общением с компьютером снижается количество и качество личных контактов, что может нанести вред эмоциональному воспитанию. Опасность снижения роли устной и письменной речи в структуре коммуникативной сферы студента, поскольку в новых технологиях преимущественно доминируют изображение и звук. При этом часто наблюдается пассивное усвоение информации, вызванное стремлением создателей программ сделать усвоение материала максимально трудоемким. Ослабевает способность к мысленному счету, снижается способность к самостоятельному творческому мышлению, поскольку компьютерные технологии помогают адаптировать мышление ученика к определенным правилам. Даже чрезмерное увлечение использованием ЭОР, когда оно не оправдано методической задачей, может стать опасным.

Изучив показания к использованию интерактивных ресурсов на уроках математики, мы пришли к выводу, что учитель должен гарантировать их рациональное и эффективное использование на каждом этапе урока математики.

Список литературы:

1. <https://cyberleninka.ru/article/n/interaktivnye-sredstva-obucheniya-kak-effektivnyy-instrument-obrazovatelnoy-deyatelnosti>
2. <https://nsportal.ru/shkola/raznoe/library/2020/11/13/samostoyatel'naya-deyatelnost-uchashchihsya-kak-sposob-povysheniya>
3. <https://znanio.ru/media/samostoyatel'naya-rabota-uchashchihsya-odna-iz-fundamentalnyh-osnov-dejstvennosti-pedagogicheskoy-tehnologii-problemno-modul'nogo-obucheniya-nauchno-metodicheskaya-statya-2786253>

УДК 372.862

ЦИФРОВАЯ ГРАМОТНОСТЬ КАК ТРЕБОВАНИЕ НАШЕГО ВРЕМЕНИ

Минасова Раушан Ахметжановна

учитель начальных классов
КГУ «Заречная школа–лицей отдела образования
Костанайского района»
Управления образования акимата
Костанайской области
Костанай, Казахстан,
E–mail: rakyshka90@mail.ru

Аңдатпа

Мақалада білім беру жүйесін цифрландыру мәселесі қарастырылған. Оқушылар мен мұғалімдердің цифрлық сауаттылығына маңызды рөл беріледі.

Түйінді сөздер. білім беру жүйесін цифрландыру, цифрлық инфрақұрылым, цифрлық сауаттылық, білім беруді ақпараттандыру, ақпараттық–коммуникациялық технологиялар.

Аннотация

В статье рассматривается цифровизация системы образования. Важная роль отводится цифровой грамотности обучающихся и преподавателей.

Ключевые слова. цифровизация системы образования, цифровая инфраструктура, цифровая грамотность, информатизация образования, информационные и коммуникационные технологии.

Abstract

The article discusses the digitalization of the education system. An important role is given to the digital literacy of students and teachers.

Key words. digitalization of the education system, digital infrastructure, digital literacy, informatization of education, information and communication technologies.

На сегодняшний день наблюдается процесс цифровизации системы образования по трем основным направлениям – образовательный процесс, содержание образования и управление образовательной сферой.

В нашей стране система школьного образования оцифрована и все предметы постепенно переводятся на облачные технологии. Каждому соискателю также доступны порталы с гибкими онлайн–учебниками и виртуальными лабораториями, интерактивными занятиями лучших преподавателей. Студенты могут выполнять домашние задания онлайн. Школьные библиотеки превратились в информационные и компьютерные центры. Процесс обучения будет привязан к идентификатору каждого учащегося, что позволит проводить оценивание и выставление оценок.

Кроме того, цифровая инфраструктура стала неотъемлемой частью системы образования. Поэтому в образовательных организациях реализуется развитие ИТ–инфраструктуры, цифровых образовательных ресурсов, сетей и платформ открытых онлайн–курсов, автоматизации государственных услуг. Также одним из основных направлений современного образования является использование социальных сетей в качестве образовательных ресурсов и проведение мастер–классов, тренингов. Использование сетевых технологий предполагает гибкость, мобильность, а это повышает производительность производства[1].

Цифровизация системы образования повысит конкурентоспособность в этой сфере, поможет ускорить и упростить образовательный процесс, снизить нагрузку на учащихся, учителей и родителей. Самое главное, что цифровизация повышает

качество образования. Цифровая грамотность способствует успешному обучению: учащиеся легче получают доступ к информации по мере того, как растет объем баз данных цифровых хранилищ, а это упрощает доступ по сравнению с работой с традиционными, бумажными ресурсами обучения. Компонентом цифровой грамотности является и управленческая информация, предоставляемая учащимся и используемая ими в частной жизни, когда они вступают в онлайн сообщества и работают с различными сетями. С другой стороны, интегрированная и оценочная информация становится частью навыков, осваиваемых в классе, когда учитель выступает как эксперт по оценке информации, показывая ученикам различия между надежными и бесполезными цифровыми ресурсами. Наиболее важны компоненты цифровой грамотности общие для будущих пользователей компьютера и профессионалов в области ИКТ – доступ, управление, оценка, интеграция, создание и коммуникационный обмен информацией в индивидуальной или коллективной работе в сети, поддержка компьютерных технологий, веб–среда для обучения, работы и досуга. Эти навыки напрямую связаны с базовыми компетенциями, следовательно, цифровая грамотность так же насущна, как и традиционная грамотность – чтение и письмо, математические навыки и управление социальным поведением[2].

Создание новых знаний – ключевая задача всех основных видов грамотности. Аналогичным образом построение новой цифровой информации путем адаптации, применения компьютерных программ, дизайна, изобретения или разработки авторских материалов также составляет ядро цифровой грамотности. Владение ИКТ входит в число первейших технических навыков, способных поддерживать процесс творчества. ИКТ стимулируют формирование новых методов творчества и жанров в науке и искусстве. Наконец, коммуникации представляют собой важный компонент основных видов грамотности, который радикально изменился в цифровую эпоху. ИКТ обеспечивают более быструю передачу информации и более убедительную ее презентацию для более широкой аудитории, чем могли предоставить любые прежние средства коммуникаций[3].

С января 2022 года первоклассников в казахстанских школах будут осваивать цифровую грамотность. Ранее ученикам преподавали предмет «Информационно–коммуникационные технологии» с третьего класса, а предмет «Цифровая грамотность» впервые будет включен в учебную программу в третьем семестре. Хотя название этого учебника было изменено, содержание предмета и учебная нагрузка не изменились. Тема состоит из 15 тем. Темы включают знакомство с компьютерами, интернет–безопасность, основы алгоритмов и программирования, робототехнику, а также анимационную программу и глоссарий.

Сегодня мы видим, что цифровой мир стремительно развивается. Цифровая грамотность становится одним из базовых навыков, таких как чтение и письмо. Цифровые технологии оказывают большое влияние на жизнь общества. Использование новых информационных технологий отличается обновлением содержания образования, формированием информационной среды, а также возможностью предоставления качественного образования. Среди них процесс обучения направлен на формирование личности знающей и способной экономить время в соответствии с требованиями XXI века, по–иному, чтобы по–новому взглянуть на информационно–коммуникативные ситуации. Основная цель цифровизации в сфере образования – повышение качества образования, то есть подготовка молодежи страны, конкурентоспособной в различных сферах, в том числе в «искусственном интеллекте» и «больших данных» на международном уровне.

Цель преподавания предмета «Цифровая грамотность» – предоставить учащимся базовые знания, деловые навыки и навыки практического использования

современных информационных технологий на компьютерной технике, представления и обработки информации, работы в сети Интернет, вычислительного мышления, робототехники. Использование информационно–коммуникационных технологий для развития конкурентоспособной национальной системы образования и ее возможностей в непрерывном вхождении в мировое образовательное пространство имеет первостепенное значение.

Информатизация образования, внедрение информационных технологий во все виды деятельности образовательных сфер и формирование национальной модели являются предпосылками поднятия казахстанского образования на качественный уровень.

Информационные и коммуникационные технологии очень полезны для создания педагогической и психологической среды, открывающей путь для всестороннего образования будущего поколения, предприимчивого и талантливого, творческого и свободного развития.

В эпоху передовых информационных технологий влияние нашего государства требует от учителя творчества и большого спроса. Процесс обучения с использованием компьютеров и информационных технологий формирует способность студента мыслить по–новому, подталкивает его к поиску системных связей и закономерностей и как следствие – открывает путь к формированию его профессионального потенциала. Информационные и коммуникационные технологии активно используются не только в образовании, но и во всех сферах и направлениях жизни. Известно, что технологии развиваются и меняются каждый день, поэтому я считаю необходимым быть в курсе новостей и изучать новые исследования и технологии в сфере образования и науки.

Цифровая грамотность может поддерживать другие виды грамотности, предоставляя наиболее адекватный и удобный канал коммуникации с целью адаптации и предоставления информации во множестве социокультурных контекстов. Для того чтобы развить у учащихся навыки, адекватные XXI веку, работники образования должны научиться уверенно использовать ИКТ и интегрировать цифровую грамотность с другими своими профессиональными компетентностями в жизни. Молодые преподаватели, родившиеся уже в цифровую эру, могут стать хорошим примером таких специалистов, активно использующих ИКТ, но пока не обязательно обладающих достаточной грамотностью для применения ИКТ в учебном процессе. Цифровая грамотность преподавателей должна включать в себя знания и навыки в области образовательной политики и этики применения ИКТ, они должны следить за темпом инноваций в цифровом образовании. Цифровая грамотность преподавателей должна включать в себя способность эффективно использовать ИКТ в обучении, профессиональном развитии и организации учебной деятельности, разнообразные комплексы навыков, необходимых в этих сферах.

Список литературы:

1. Глухов А. П., Камнева О. С., Соломина И. Г. Цифровая грамотность педагогов: концептуализация и мониторинг // Научно–педагогическое обозрение (Pedagogical Review). 2022. Вып. 5 (45). С. 39–47
2. . Селиверстова Н. А. Цифровая грамотность // Знание. Понимание. Умение. 2021. № 3. С. 220–224. <https://doi.org/10.17805/zpu.2021.3.18>.
3. Умарова Н. Р. Формирование цифровой грамотности у студентов // Наука и образование сегодня. 2021. № 4 (63). С. 20–21. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/formirovanie-tsifrovoy-gramotnosti-u-studentov> (дата обращения: 28.02.2023).

УДК 004.855.5

ПРИМЕНЕНИЕ ТЕХНОЛОГИИ ИСКУССТВЕННОГО ИНТЕЛЛЕКТА В СОВРЕМЕННОМ ОБРАЗОВАНИИ

Микитенко Кристина Анатольевна

Учитель английского языка,
КГУ "Общеобразовательная школа № 21
отдела образования города Костаная"
управления образования акимата
Костанайской области.

Аннотация

Данная статья рассматривает вопрос о применении технологии искусственного интеллекта в современном образовании. Автор исследует, какие преимущества может принести использование искусственного интеллекта в образовательном процессе, включая персонализацию обучения, улучшение аналитики оценок, адаптацию под разные стили обучения и создание дополнительных возможностей для доступности образования. Также обсуждаются некоторые возможные проблемы и ограничения использования технологии искусственного интеллекта в образовании. В итоге, статья заключает, что применение искусственного интеллекта в современном образовании может значительно улучшить его эффективность и результативность.

Ключевые слова: искусственный интеллект, образование, персонализация обучения, аналитика, доступность, эффективность.

Аңдатпа

Бұл мақала қазіргі білім беруде жасанды интеллект технологиясын қолдану мәселесін қарастырады. Автор білім беру процесінде жасанды интеллектті қолданудың қандай артықшылықтары бар екенін зерттейді, соның ішінде оқытуды жекелендіру, бағалау аналитикасын жақсарту, әртүрлі оқу стильдеріне бейімделу және білім алуға қол жетімділіктің қосымша мүмкіндіктерін жасау. Сондай-ақ білім беруде жасанды интеллект технологиясын қолданудың кейбір ықтимал мәселелері мен шектеулері талқыланады. Нәтижесінде, мақала заманауи білім беруде жасанды интеллектті қолдану оның тиімділігі мен тиімділігін едәуір жақсартып алады деген қорытындыға келеді.

Түйінді сөздер: жасанды интеллект, білім беру, оқытуды жекелендіру, аналитика, қол жетімділік, тиімділік.

Abstract:

This article examines the application of artificial intelligence technology in modern education. The author explores the benefits that the use of artificial intelligence in the educational process can bring, including personalization of learning, improvement of assessment analytics, adaptation to different learning styles and creation of additional opportunities for accessibility of education. Some possible problems and limitations of using artificial intelligence technology in education are also discussed. As a result, the article concludes that the use of artificial intelligence in modern education can significantly improve its effectiveness and efficiency.

Key words: artificial intelligence, education, personalization of learning, analytics, accessibility, efficiency.

В последние годы использование технологий в образовании стала неотъемлемой частью учебного процесса. С развитием цифровых технологий и появлением искусственного интеллекта (ИИ), возможности для эффективной подготовки к урокам и составления планов для преподавателей значительно увеличились. Эффективная подготовка к урокам и составление планов – это ключевые аспекты, которые играют важную роль в успехе образовательного процесса. Преподаватели стремятся создать интересные, структурированные и целенаправленные уроки, чтобы максимально использовать время, доступное для обучения.

На плечах преподавателей всегда лежал большой пласт ответственности и объем работы с обучающимися – контроль успеваемости, проверки типовых заданий, уровень знаний и подготовки к занятиям. Подобные рутинные задачи отнимают много времени у ценного процесса обучения на занятиях. Для повышения эффективности и качества образования теперь представляется возможность делегировать подобную рутинную работу искусственному интеллекту [1].

Роль и потенциал искусственного интеллекта в учебном процессе неоспоримы. Искусственный интеллект может анализировать большие объемы данных и извлекать сведения, которые могут быть полезны для определения сильных и слабых сторон каждого ученика. Это позволяет преподавателям адаптировать свое обучение и подходить к каждому ученику индивидуально.

Благодаря особенностям искусственного интеллекта, он способен предложить объективную оценку произношения и грамматических ошибок учеников, что позволяет им лучше понять свои слабые места и работать над ними. Кроме того, ИИ может помочь преподавателям создавать разнообразные учебные материалы, адаптированные под различные уровни обучения, что способствует эффективному усвоению материала.

Использование искусственного интеллекта (ИИ) в составлении плана уроков по английскому языку имеет ряд преимуществ.

Во-первых, ИИ может помочь преподавателям систематично организовать учебный процесс. С помощью ИИ можно создать оптимальную последовательность изучения языковых навыков, грамматических конструкций и лексики, а также учесть индивидуальные потребности каждого ученика. ИИ может анализировать данные об успехах и сложностях учеников и предлагать наиболее эффективные уроки и методы работы с ними.

Во-вторых, ИИ может предложить разнообразные учебные материалы и ресурсы. Он может проверить актуальность материалов и наличие полезных видео, аудио и интерактивных заданий. Это может помочь преподавателям в разнообразии уроков и использовании различных форматов обучения, что повысит мотивацию и интерес учеников к предмету.

В-третьих, ИИ может оценить эффективность плана уроков и предложить улучшения. Он может анализировать данные об успехах учеников, результаты тестов и опросов, чтобы определить, какие аспекты урока были наиболее полезными и нуждаются в доработке. Такое постоянное обновление и улучшение плана уроков может помочь ученикам быстрее и эффективнее усваивать материал.

Немаловажным аспектом является оптимизация времени преподавателя. ИИ может автоматизировать процессы поиска и отбора учебных материалов, обновления контента, оценки и отслеживания успехов учеников. Это сократит время и усилия, затрачиваемые на рутинные задачи, и позволит преподавателям сосредоточиться на более творческой и интерактивной работе с учениками.

Использование ИИ в подготовке к урокам и составлении плана уроков также может способствовать повышению качества обучения через инновационные методы. Инновации, такие как виртуальная реальность, аугментированная реальность и онлайн-платформы, могут быть интегрированы в план уроков с помощью ИИ.

Однако, несмотря на все преимущества, использование искусственного интеллекта в подготовке к урокам и составлении планов не должно заменить преподавателя, а стать средством дополнительной поддержки и инструментом для повышения качества образования. Важно помнить, что ИИ лишь инструмент, а источник знаний и опыта остается у самого преподавателя.

Таким образом, использование искусственного интеллекта в подготовке к урокам и составлении планов по английскому языку может значительно облегчить

работу преподавателя и улучшить качество образования. Однако важно помнить, что решения ИИ должны быть использованы как дополнительный инструмент, а не замена полной подготовки к урокам.

Сегодня педагоги рассматривают искусственный интеллект, как образовательную среду, обеспечивающую разнообразные возможности. Ранее, нейронные сети использовались только как помощники для учащихся, например, при переводе текстовых сервисов, таких как Google Translate и Яндекс переводчик. Обучающиеся могли использовать эти алгоритмы для перевода слов, фраз и даже абзацев. Однако сейчас появляются новые сервисы, базирующиеся на алгоритме ChatGPT, которые предоставляют студентам возможности для обучения, а не просто перевода и плагиата. Но не стоит забывать, что при должном понимании логики запросов к нейронной сети, и учителям английского языка открываются новые, невероятные возможности.

В конце 2022 года появился сервис [twee.com](https://www.twee.com), который работает на основе ChatGPT, но каждый запрос к этой нейронной сети автоматически преобразуется в запрос, относящийся к созданию упражнений и заданиям для учителей английского языка.

[Twee.com](https://www.twee.com) предлагает следующий набор инструментов: *reading, vocabulary, writing, speaking, grammar, listening*. Каждый из которых предлагает набор собственных дидактических средств.

1. **READING:** сгенерировать текст на заданную тему, придумать открытые вопросы по тексту, создать тест по тексту с 4 вариантами ответов, T/F – задания, создать диалог на базе вашего текста

2. **VOCABULARY:** заполнить пропуски, соотнести слово с его определением, сгенерировать предложения с нужным вокабуляром, подбор списка лексики на заданную тему

3. **WRITING:** придумать разные подтемы в рамках заданной темы, цитаты известных людей по теме

4. **SPEAKING:** создать диалог на любую тему, придумать вопросы для обсуждения по теме, найти 10 интересных фактов по теме, создать список аргументов “за” и “против” по теме, подбор цитат знаменитостей по теме

5. **GRAMMAR:** помимо *v/u gap-fill* – расставить слова в предложении в нужном порядке, раскрыть скобки

6. **LISTENING:** создать скрипт к любому ролику из YouTube, сгенерировать список вопросов к ролику из YouTube [2]

Примеры практического применения [twee.com](https://www.twee.com) в подготовке к урокам и составлении планов урока для учащихся 8–го класса Excel 8 на основе разделов: "Our world", "Daily life and shopping", "Entertainment and media", "Sport and health".

Создание интерактивных уроков:

С помощью [twee.com](https://www.twee.com) учителя могут создавать интерактивные уроки, которые помогут ученикам лучше усвоить материал и повысить их мотивацию для обучения. Например, для раздела "Our world" учитель может создать викторину, в которой ученики должны будут отвечать на вопросы о различных странах, климате, природных ресурсах и других аспектах мирового сообщества. Такие интерактивные задания позволят ученикам активнее вовлекаться в процесс обучения и запоминать информацию более эффективно.

Разработка учебных планов:

Используя ИИ [twee.com](https://www.twee.com), учителя могут разработать более структурированные и эффективные учебные планы для разделов 8–го класса. Например, для раздела «Daily life and shopping» учитель может использовать функцию автоматического составления учебного плана на основе предлагаемых тем и подтем данного

раздела. Это позволит учителю укрепить основные понятия и навыки, необходимые для успешного освоения материала, и обеспечит более рациональное использование времени на занятии.

Индивидуализированное обучение:

С помощью twee.com учителя могут учесть индивидуальные потребности каждого ученика и адаптировать учебный план для достижения наилучших результатов. Например, для раздела "Entertainment & Media" учитель может предложить различные активности и задания для учеников с разным уровнем языковых навыков или предпочтений в отношении медиа-материалов. Это позволит каждому ученику понять информацию на своем уровне и развивать навыки, соответствующие его потребностям.

Мониторинг прогресса:

С использованием платформы twee.com, учителя могут отслеживать прогресс учеников и анализировать их успехи. Так, для раздела «Sport and health» учитель может создать специализированные задания и тесты, которые помогут оценить уровень физической активности учеников и их понимание важности здорового образа жизни. После выполнения заданий, учитель сможет оценить прогресс каждого ученика и принять меры для дальнейшего улучшения учебного процесса. Использование ИИ-платформы twee.com в подготовке к урокам и составлении планов урока для разделов 8-го класса предоставляет учителям множество преимуществ.

Суммируя основные выводы и значимость использования искусственного интеллекта (ИИ) в подготовке к урокам и составлении плана уроков по английскому языку, можно отметить его важность для современного образования. Помимо возможности автоматизации рутинных задач, ИИ обладает потенциалом улучшить образовательный процесс. В современной педагогике ИИ может играть роль помощника, предоставляя интерактивные программы и инструменты для обучения, адаптированные к индивидуальным нуждам учеников. Он может анализировать данные обучения и предоставлять персонализированные рекомендации и обратную связь, что помогает студентам более эффективно учиться.

Технологии ИИ могут дополнить традиционные методы обучения, усиливая интерес и вовлеченность студентов. Они могут обеспечить доступ к богатому контенту и ресурсам, помочь в автоматической проверке заданий и предоставлении мгновенной обратной связи. Использование ИИ также может помочь преподавателям в разработке более инновационных и интерактивных уроков, что способствует повышению эффективности обучения и достижению более значимых результатов.

Однако, несмотря на значительные достижения в области применения ИИ в образовании, дальнейшее исследование и развитие технологий ИИ необходимы. Развитие новых методов и подходов, а также улучшение доступности и применения ИИ в образовательных учреждениях могут помочь максимально использовать потенциал этой технологии. Безусловно, такие исследования и развитие должны быть основаны на основных принципах этики и безопасности данных, чтобы обеспечить безопасность и конфиденциальность учащихся.

В итоге, использование ИИ в подготовке к урокам и составлении плана уроков по английскому языку имеет огромный потенциал для улучшения образовательного процесса. Он может повысить доступность и эффективность обучения, адаптировать его к потребностям каждого студента и способствовать достижению более высоких результатов. Однако чтобы полностью реализовать этот потенциал, необходимо продолжать исследования и развитие технологий ИИ в образовании, соблюдая этические и безопасные принципы.

Список литературы:

1. Сябитова, К.С. Искусственный интеллект в системе профессионального образования / К.С. Сябитова, О.Н. Филатова// Профессиональное самоопределение молодежи инновационного региона: проблемы и перспективы. – Красноярск – Челябинск – Нижний Новгород. – Москва. – 2023. – С. 132–134
2. Эффективное использование нейросети tweek.com преподавателями английского языка.. – Воронежская область, 2023. – Свидетельство о публикации в электронном СМИ: СВ №5856

УДК 371.3

ЭЛЕКТРОННЫЕ КНИГИ – ДОСТУПНОСТЬ И ИНДИВИДУАЛИЗИРОВАННОЕ ОБУЧЕНИЕ ДЕТЕЙ С ОСОБЫМИ ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫМИ ПОТРЕБНОСТЯМИ

Молдабекова Жамила Хайроллаевна

учитель математики и физики,
КГУ «Центр поддержки детей с особыми образовательными
потребностями города Рудного»
Управления образования акимата Костанайской области
г.Рудный, Казахстан
E-mail: arenowa9com@mail.ru

Ахметова Саня Тахиржановна

учитель математики и информатики,
КГУ «Центр поддержки детей с особыми образовательными
потребностями города Рудного»
Управления образования акимата Костанайской области
г.Рудный, Казахстан
E-mail: ahmetova.metodist@mail.ru

Аңдатпа

Электрондық кітаптар білім берудің жаңа дәуірін бастайды, әсіресе ерекше білім беру қажеттіліктері бар балалар үшін. Олардың қол жетімділікке және жекелендірілген оқытуға әсері баға жетпес, оқу процесінде жаңа көкжиектер әкеледі және барлығына әділ және инклюзивті білім беру тәжірибесін құруға ықпал етеді.

Түйінді сөздер: электрондық кітап, қол жетімділік, заманауи білім беру, цифрландыру, педагогикалық парадигма.

Аннотация

Электронные книги открывают новую эру в образовании, особенно для детей с особыми образовательными потребностями. Их влияние на доступность и индивидуализированное обучение неоценимо, принося новые горизонты в процессе обучения и способствуя созданию более справедливого и инклюзивного образовательного опыта для всех.

Ключевые слова: электронная книга, доступность, современное образование, цифровизация, педагогическая парадигма.

Abstract

E-books are ushering in a new era in education, especially for children with special educational needs. Their impact on accessibility and individualized learning is invaluable, bringing new horizons to the learning process and contributing to a more equitable and inclusive educational experience for all.

Key words: e-book, accessibility, modern education, digitalization, pedagogical paradigm.

В современном образовании электронные книги стали неотъемлемой частью учебного процесса, принося инновации и открывая новые возможности для детей с особыми образовательными потребностями. Эта форма образования предоставляет

не только доступ к обширным знаниям, но и способствует уникальному индивидуализированному обучению.

Обучение в образовательном процессе – это совместный педагогический процесс учителя и учащегося, направленный на достижение конкретной цели. А достижение этой конкретной цели обусловлено интенсификацией учебного процесса.

В учебном процессе необходимо широко использовать образовательные, воспитательные, развивающие функции обучения. Каждая педагогическая технология создает благоприятные условия, возможности для личностного саморазвития человека, повышения его творческого потенциала.

Электронные учебные пособия, вне зависимости от вида, могут ощутимо помочь учителю в учебном процессе и повышении качества знаний обучающихся. Тем не менее, развитие научно–технического прогресса требует рационального использования новых методов обучения, технических пособий, другими словами, новых технологий обучения. Это объясняется следующим:

- во–первых, широкие дидактические возможности компьютера по сравнению с обычными пособиями;
- во–вторых, соответствие компьютера всем требованиям научно–технического прогресса, а также новым образовательным технологиям;
- в–третьих, возможность использования электронных пособий не только в классах, но и вне класса, что особенно важно для учащихся с целью самостоятельного и быстрого изучения материала;
- в–четвертых, компьютер прост в использовании.

Электронный учебник – программно–методический комплекс, расположенный на магнитном переносном устройстве (жестком или гибком диске), обеспечивающий возможность усвоения учебного курса с помощью компьютера, самостоятельно или при участии учителя.

Электронный учебник должен состоять из трех основных компонентов: – основного информационного раздела – презентационного;

- практического раздела, отвечающего за закрепление полученных знаний – упражнения;
- раздела для оценки знаний обучающихся – тестирование.

Постоянная модернизация информационных технологий сможет обеспечить оптимизацию и интенсификацию учебного процесса. Поэтому новые технологии являются основным фактором развития и достижения высоких результатов для каждого учебного заведения.

Ежедневное использование на уроках видео, аудио–установок, телевизора, компьютера приводит к значительным результатам. Это позволяет повысить интерес учащихся к уроку, помимо внимательного просмотра и прослушивания материала, оно дает возможность повторного просмотра и прослушивания непонятных мест, уточнения данных.

Достоинства этого подхода:

- возможность дистанционного обучения;
- возможность быстрого получения нужной информации;
- повышение качества знаний.

Электронные книги предоставляют уникальную возможность улучшить доступность образования для детей с различными потребностями. Тексты могут быть адаптированы с учетом уровня чтения, аудио–версии обеспечивают доступность для незрячих или слабовидящих детей. Таким образом, цифровые ресурсы снимают барьеры и создают инклюзивную среду для всех. Ученики и педагоги могут легко получить книги в электронном формате в любом месте и в

любое время. Это особенно важно в условиях современного образования, где расстояния не представляют преграду для обучения. Электронные книги сокращают временные и пространственные ограничения, создавая идеальные условия для обмена педагогическим опытом между учителями разных регионов и стран. [1]

Электронные книги позволяют создавать персонализированные учебные материалы, адаптированные под индивидуальные потребности каждого ученика. Интерактивные элементы, аудио и видеопроцедуры способствуют разнообразному обучению, учитывая различные стили обучения и способности детей. Инструменты адаптации, такие как возможность изменения размера шрифта, подсветка текста, аудио–комментарии, позволяют создавать более комфортные условия для обучения для разнообразных категорий обучающихся, включая тех, кто имеет особенности восприятия или обучения. Это важное направление в развитии образования, позволяющее учителям лучше соответствовать индивидуальным потребностям каждого ученика.

С использованием электронных книг дети могут взаимодействовать с содержанием учебников более активно. Встроенные интерактивные задания, тесты и игры содействуют увлекательному обучению, что особенно важно для детей с особыми образовательными потребностями. Электронные книги обогащают образовательный процесс за счет использования интерактивности и мультимедийных элементов. Они предоставляют возможность внедрять в учебный материал аудио, видео, анимации и интерактивные задания. Такой подход делает обучение более привлекательным и эффективным, а также обеспечивает разнообразие в представлении учебной информации. Кроме того, эти возможности способствуют более глубокому усвоению материала и активизации педагогического опыта через новые методы и подходы. [2]

Учителя получают возможность более тесного взаимодействия с каждым учеником. Мониторинг прогресса, быстрая адаптация материалов и обратная связь становятся более эффективными, что способствует более успешному обучению. Электронные книги предоставляют учителям эффективные инструменты для обратной связи и мониторинга прогресса учащихся. Системы онлайн–тестирования, интерактивные упражнения и возможность внесения комментариев прямо в текст обеспечивают непрерывную обратную связь. Это позволяет адаптировать методику обучения в реальном времени, учитывая потребности конкретного класса или отдельного ученика.

Электронные книги способствуют развитию образовательных сообществ и сетей, где педагоги могут обмениваться своим опытом. Функции комментирования, обсуждения и совместной работы в онлайн–формате создают пространство для профессионального общения и обмена знаниями. Этот аспект играет ключевую роль в обобщении педагогического опыта, поскольку учителя могут узнавать о лучших практиках, применяемых коллегами в различных уголках мира. [3]

Исключительное внимание к вопросам экологии и устойчивого развития в современном обществе приводит к пересмотру традиционных форм печатных изданий. Электронные книги являются экологически более устойчивым вариантом, поскольку они не требуют бумаги и других ресурсов для производства и транспортировки. Их использование способствует уменьшению углеродного следа и вписывается в концепцию устойчивого образования.

В современном мире технологий, где цифровизация проникает в различные сферы нашей жизни, образование не остается в стороне. Одной из важных инноваций, способствующих эффективному обмену педагогическим опытом и распространению знаний, стали электронные книги. Эти виртуальные страницы, насыщенные текстом и мультимедийными элементами, открывают новые

перспективы для педагогики, способствуя повышению качества образования и обобщению педагогического опыта. [4]

Электронные книги играют важную роль в современном образовании, способствуя распространению и обобщению педагогического опыта. Они предоставляют уникальные возможности для создания гибкого, интерактивного и адаптированного к индивидуальным потребностям обучения. В эпоху быстрого технологического развития электронные книги становятся мостом к знаниям, перекидываясь между поколениями и обеспечивая эволюцию педагогической парадигмы.

Список литературы:

1. Костюк К. Книга в новой медийной среде. – М., 2015. – 432 с.
2. Прохоренков В.Б. The Ebook. Книга об электронных книгах. – М., 2013. – 440 с.
3. Тынянов Ю.Н. Иллюстрации / Тынянов Ю.Н. Поэтика. История литературы. Кино. – М., 1977. – С. 310–318.
4. Фаворский В.А. Об искусстве, о книге, о гравюре. – М., 1986. – 238 с.

УДК 372.862

IT КОМПЕТЕНЦИИ ПЕДАГОГА В СОВРЕМЕННОМ ОБЩЕСТВЕ

Молдабекова Сандугаш Кайрхановна

доктор PhD, ассоц.профессор
кафедры педагогики и психологии
КУ имени Ш.Уалиханова, г.Кокшетау, Казахстан
E –mail: Smoldabekova@shokan.edu.kz

Сыздыкова Баян Рамазановна

лектор кафедры педагогики и психологии
КУ имени Ш.Уалиханова, г.Кокшетау, Казахстан
E –mail: Bsyzydykova@shokan.edu.kz

Аңдатпа

Қазіргі әлемде мұғалім цифрлық технологиялар оның кәсіби қызметіне белсенді түрде енгізіліп жатқан цифрлық білім беру ортасында жұмыс істейді. Мақалада цифрлық құзіреттілік тұжырымдамасы, еуропалық мұғалім құзіреттілік моделі қарастырылады.

***Түйінді сөздер.** цифрлық құзіреттілік, цифрлық дағдылар, IT құзіреттілік, медиа құзіреттілік, IT технологиясы.*

Аннотация

В современном мире педагог работает в цифровой образовательной среде, когда цифровые технологии активно внедряются в его профессиональную деятельность. В статье рассматривается концепция цифровой компетентности, европейская модель компетенций педагога.

***Ключевые слова.** цифровая компетентность, цифровые навыки, IT–компетенции, медиакомпетентность, IT–технологии.*

Abstract

In the modern world, a teacher works in a digital educational environment, when digital technologies are actively being introduced into his professional activities. The article discusses the concept of digital competence, the European model of teacher competencies.

***Key words.** digital competence, digital skills, IT competence, media competence, IT technology.*

В современных условиях из-за резкого повышения требований к качественному образованию, а также инновационной деятельности любого образовательного учреждения, возникает необходимость в усилении роли IT-компетенции специалистов разного профиля, и особенно IT-компетенции педагогов.

Модифицируются технологии работы, средства хранения и распространения информации и знаний. Интернет, социальные сети, блоги, виртуальные книги и библиотеки, цифровые аудио-, видео-, фотоматериалы, средства мгновенного обмена сообщениями, карманные компьютеры обеспечивают современному студенту массу возможностей для информационного обмена. Эффективное использование широчайшего спектра возможностей, реализуемых на базе средств IT, связывается сегодня с формированием IT-компетенции всех участников образовательного процесса.

Владение современными IT-технологиями составляет основу профессиональной деятельности современного преподавателя. При этом под компетентностью предлагается понимать продемонстрированную способность применять свои знания и опыт. IT-компетентность как элемент профессионализма можно определить, как способность преподавателя использовать информационные и коммуникационные технологии для доступа к информации, ее определения, организации, обработки, оценки, а также ее продуцирования и распространения. Она достаточна для того, чтобы успешно трудиться в условиях информационного общества, в условиях экономики, которая основана на знаниях [2].

Г.У. Солдатовой предложена концепция цифровой компетентности. Структура цифровой компетентности включает четыре компонента: знания; умения и навыки; мотивация; ответственность. Каждый из компонентов может реализовываться в различных сферах деятельности в интернете – работа с контентом, коммуникация, техносфера, потребление в разной степени.

Выделяют четыре вида цифровой компетентности:

- 1) информационная и медиакомпетентность – знания, умения, мотивация и ответственность, связанные с поиском, пониманием, организацией, архивированием цифровой информации и ее критическим осмыслением, а также с созданием информационных объектов с использованием цифровых ресурсов (текстовых, изобразительных, аудио и видео);
- 2) коммуникативная компетентность – знания, умения, мотивация и ответственность, необходимые для различных форм коммуникации (электронная почта, чаты, блоги, форумы, социальные сети и др.) и с различными целями;
- 3) техническая компетентность – знания, умения, мотивация и ответственность, позволяющие эффективно и безопасно использовать технические и программные средства для решения различных задач, в том числе использования компьютерных сетей, облачных сервисов и т.п.;
- 4) потребительская компетентность – знания, умения, мотивация и ответственность, позволяющие решать с помощью цифровых устройств и интернета различные повседневные задачи, связанные с конкретными жизненными ситуациями, предполагающими удовлетворение различных потребностей [3].

По мнению И. В. Гайдамашко, Ю. В. Чепурной, цифровая компетентность – это «способность индивида критично, уверенно, безопасно и эффективно применять и выбирать инфокоммуникационные технологии во всех сферах жизнедеятельности, а также его готовность к такой деятельности» [4].

В докладе ООН 2018 года говорится о том, что цифровые навыки улучшают социальную интеграцию современного человека, этим навыкам должны обязательно обучаться школьники и служащие частного и государственного секторов [5]. Под цифровыми навыками понимаются устоявшиеся, доведенные до автоматизма

модели поведения, основанные на знаниях и умениях в области использования цифровых устройств, коммуникационных приложений и сетей для доступа к информации и управления ею. Часто цифровые навыки (компоненты цифровой грамотности) включаются в набор современных ключевых навыков. По мнению Дж. Уайта, это всесторонний набор навыков, необходимый человеку для жизни и работы в XXI веке, который включает четыре основных блока:

- навыки в области основных предметов и актуальных тем XXI века;
- навыки в области обучения и инновационные (творчество и инновации, критическое мышление и решение проблем, коммуникация и сотрудничество);
- информационные, медиа– и технологические навыки (информационная грамотность, медиаграмотность, грамотность в области ИКТ);
- жизненные и карьерные навыки [6].

Цифровые навыки позволяют людям создавать и обмениваться цифровым контентом, коммуницировать и решать проблемы для эффективной и творческой самореализации в обучении, работе и социальной деятельности в целом.

Большое внимание уделяют европейской модели компетенций педагога – Digital Competence of Educators (DIGCOMPEDU). Это принципиально иной подход к построению образовательного процесса. Европейская модель используется во многих странах Европы, состоит из трех основных блоков.

Первый блок – цифровые профессиональные компетенции. Это те навыки, которые должны быть у любого современного специалиста. Сюда относятся такие цифровые аспекты, как организация коммуникации, профессиональное сотрудничество, развитие цифровых навыков и рефлексивные практики. Рефлексивные практики – это способность размышлять, анализировать и извлекать уроки из своих действий. Это непрерывный процесс обучения на собственном профессиональном опыте, что позволяет постоянно развиваться и совершенствоваться.

Второй блок – это цифровые педагогические компетенции. К нему специалисты относят: цифровые ресурсы: их подбор, создание и модификацию, а также управление, защиту и совместное использование; обучение и преподавание: преподавание, наставничество, рефлексивные практики – анализ и обучение на собственном опыте, а также самостоятельное управление обучением; оценивание: стратегии оценивания, анализ доказательств, обратную связь и планирование; расширение возможностей учащихся: доступность и инклюзивность, персонализацию, вовлечение.

В третьем блоке объединены современные цифровые компетенции учителя, которые направлены на формирование цифровых компетенций учащихся. Авторы этой модели утверждают, что одна из важнейших задач педагога – способствовать развитию современных навыков у школьников. Это информационная и медиа–грамотность, цифровое общение и сотрудничество, создание цифрового контента, ответственное использование цифровых ресурсов и решение технологических задач.

В аналитическом отчете международной компании The Boston Consulting Group (BCG) «От кадров к талантам» представлена «Целевая модель компетенций 2025», компетенций, значимых для эффективного развития общества. Данная модель включает три группы компетенций: социально–поведенческие, когнитивные и цифровые навыки. К цифровым навыкам относятся: создание систем – программирование, разработка приложений, проектирование производственных систем; управление информацией – обработка и анализ данных [7].

Используя IT–технологии в обучении, преподаватель становится ближе к студентам, устанавливает более тесный контакт с ними, помогает студентам успешно осваивать большое количество информации, готовит их к условиям

реальной профессиональной деятельности в будущем. Грамотная подготовка и оформление основных компонентов в дизайне учебно–методических материалов является важным фактором, влияющим на эффективность обучения.

Ключевую роль отводится готовности освоения средств цифровых технологий, которая должна продуктивно повлиять на качественное содержание образовательного процесса, всего спектра теоретических и практических умений, составляющих основу профессиональной компетентности преподавателя.

Таким образом, необходимо отметить, что сегодня во всем мире огромное внимание педагогического сообщества направлено на формирование новых цифровых компетенций. Опыт последних лет показал, что в нынешних условиях учителям необходимо максимально быстро учиться, осваивать современные технологии, овладевать новыми инструментами обучения и взаимодействия, а также внедрять в ежедневную работу все эффективные форматы обучения.

Список литературы:

1. Саттарова Н.И., Прудинский Г.А. Роль и значение IT–компетентности преподавателей. // Записки Горного института. № 191, 2011. – С. 334–337.
2. Беспалько В.П. Образование и обучение с использованием компьютеров (педагогика третьего тысячелетия). М., 2002
3. Солдатова Г.У., Рассказова Е.И. Модели цифровой компетентности и деятельность российских подростков онлайн. // Национальный психологический журнал. № 2(22), 2016. – С. 50–60.
4. Гайдамашко И. В., Чепурная Ю. В. Цифровая компетентность и онлайн–риски студентов образовательной организации высшего образования // Человеческий капитал. № 10 (82), 2015. С. 18–21
5. United Nations E–government. Survey 2018. Gearing E–government to support transformation. Towards sustainable and resilient societies. URL: E–Government Survey 2018_FINAL.pdf (yandex.kz) (дата обращения 31.01.2024)
6. White G. Digital Fluency: skills necessary for learning in the digital age. URL: https://research.acer.edu.au/cgi/viewcontent.cgi?article=1006&context=digital_learning (дата обращения: 31.01.2024)
7. Обучение цифровым навыкам: глобальные вызовы и передовые практики. Аналитический отчет к III Международной конференции «Больше чем обучение: как развивать цифровые навыки» / Корпоративный университет Сбербанка. М. : АНО ДПО «Корпоративный университет Сбербанка», 2018. 122 с.

УДК 372.881.111.1

ENGLISH TEACHING IN THE DIGITAL AGE: EXPLORING THE POTENTIAL OF TELEGRAM CHANNELS AND BOTS FOR EDUCATION

Мостовая Владислава Игоревна

магистр языкознания, учитель английского языка

КГУ "Общеобразовательная школа

№23 им. М.Козыбаева отдела образования г. Костаная"

г.Костанай, Казахстан

E–mail: mostovaya.auliekol@gmail.com

Аңдатпа

Ағылшын тілін оқытуда Telegram арналары мен боттарын пайдалану қазіргі заманғы оқу процесінің тиімді элементі болып табылады. Мақалада Telegram арналары мен боттарын жекелендірілген тәсіл үшін пайдаланудың, білім олқылықтарын толтырудың және оқушылардың ынтымақтасуын арттырудың маңыздылығын атап өтуге бағытталған.

Түйінді сөздер: *цифрлық трансформация, білім беру, Telegram, ағылшын тілі, білім беру*

технологиялары.

Аннотация

Использование Telegram каналов и ботов в обучении английскому языку является эффективным элементом современного учебного процесса. Статья ставит перед собой задачу подчеркнуть значимость использования Telegram каналов и ботов для персонализированного подхода, восполнения пробелов в знаниях и повышения мотивации учащихся.

Ключевые слова: цифровая трансформация, образование, Telegram, английский язык, образовательные технологии.

Abstract

The use of Telegram channels and bots in English language education is an effective element of the modern learning process. The article aims to emphasize the significance of utilizing Telegram channels and bots for a personalized approach, filling knowledge gaps, and enhancing student motivation.

Key words: digital transformation, education, Telegram, English language, educational technologies.

English language education has evolved significantly in response to the demands of the digital age. Telegram channels and bots have emerged as allies, reshaping the educational landscape by providing opportunities for enhanced learning experiences. Adding educational channels and bots to traditional classrooms opens up a transformative opportunity. It gives students personalized, interactive, and easy-to-use ways to boost their language skills, critical thinking, and overall educational success. This approach helps create a dynamic and effective way of teaching for the 21st century. [1]

One of the standout features of Telegram channels is their ability to facilitate personalized learning experiences. Educators can tailor content to suit the individual needs and preferences of students. From interactive lessons to engaging multimedia resources, Telegram channels provide a platform for dynamic and adaptive learning.

Telegram bots and channels play a crucial role in addressing knowledge gaps among students. They offer customized learning experiences, providing additional support and clarification on specific language concepts. The interactive nature of these bots ensures that students receive targeted assistance, promoting a better understanding of the English language. [2]

Student motivation is a key factor in successful learning, and Telegram channels and bots contribute significantly in this regard. The interactive features such as real-time quizzes, flashcards and video explanations enhance motivation, making the learning journey more engaging. Students find motivation, which is creating a positive and enjoyable learning atmosphere. [3]

The integration of these tools not only enhances language education but also aligns with the ongoing shift toward technology-driven pedagogy. This digital transformation signifies a progressive step forward in creating more effective and engaging learning experiences.

Highlighting the practical use of Telegram channels and bots in English lessons is more significant than just listing their positive aspects, even though there are many. And to showcase these technologies in action, the Telegram channel and bot "Lemon Squeazy English" were created. They were designed for the 5th graders. They offer the access to videos explaining grammatical topics, concise rules, interactive exercises, new vocabulary, texts with comprehension tasks, and practical videos to enhance speaking skills—all in accordance with the studied module of the textbook.

The Telegram channel was created for the benefit of students. It correlates with the textbook. The content of the channel facilitates independent learning. It consists of 10 modules containing the following sections: video explanations of the grammatical topic, grammar exercises, interactive flashcards with new vocabulary, texts and comprehension tasks, role-playing videos for speaking practice.

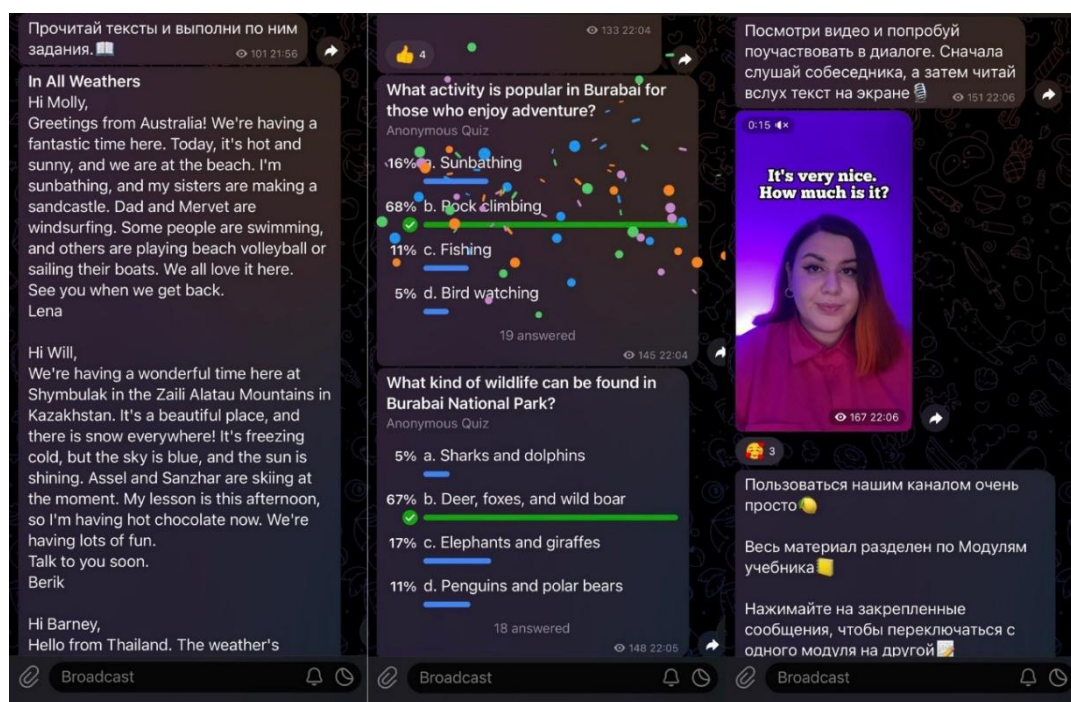
For each module, essential grammatical rules are explained through brief videos, clarifying key aspects of the topic. Following the videos, concise rules (schemes) are provided, including structures and examples. Post-video, students are tasked with completing 10 practical assignments.

To introduce new vocabulary, interactive flashcards are utilized on the quizlet.com platform. Each module features an embedded link, enabling students to memorize words, engage in translations, and evaluate their understanding.

From each module, three texts with translated keywords were chosen. Following the reading, students are presented with 5 comprehension questions.

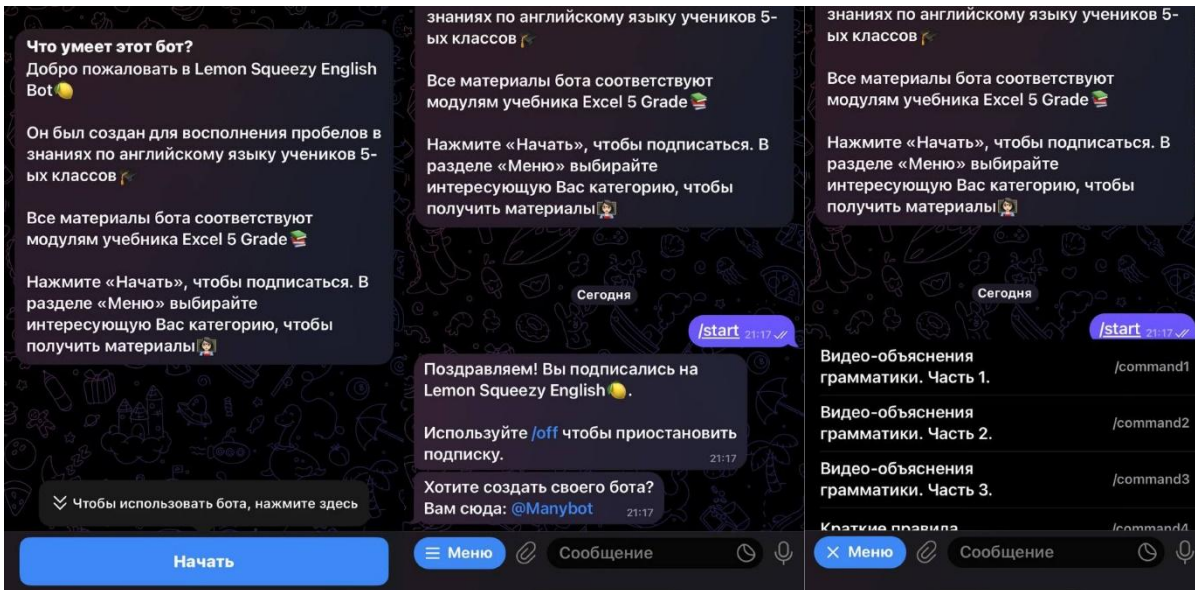
Everyday English dialogues are extracted from each module. The teacher takes on one role in the video, while the other role is assigned to the student. A pause follows each line, allowing the student to repeat the text displayed on the screen, facilitating the emulation of conversational speech.

Overall, the content of the channel offers: 22 video explanations of grammatical topics, 125 grammar tasks, 270 interactive flashcards with new vocabulary, 27 texts, 135 comprehension tasks and 8 role-playing videos for speaking practice.

“Picture 1” Telegram Channel for Students

The Telegram bot was designed specifically for teachers' convenience, consolidating all educational materials into a single accessible platform. To use these resources, one only needs to follow straightforward instructions provided in the menu. While the Telegram channel for students organized materials into modules, the teacher's bot categorizes all resources for easy access. Thus, the interactive materials featured on the channel are now presented in document format within the bot, providing teachers the flexibility to use them both during lessons and beyond.

“Picture 2” Telegram Bot for Teachers

Students can independently use the Telegram channel and bot, accessing interactive and self-paced learning resources to improve their English language skills, expand their vocabulary, and enhance their grammar accuracy. Teachers find these tools valuable as they can incorporate the provided tasks into regular classroom sessions to boost students' language skills. The Telegram channel and bot serve as helpful resources for preparing students for the SAU and SAT. Additionally, teachers can use the materials for a seamless transition to distance learning. These versatile platforms empower both students and teachers in their language learning journey.

The main advantage of Telegram bots and channels lies in their versatility. Telegram bots and channels bring convenience to the field of education. They are easy to use, giving teachers a straightforward platform to share their knowledge with colleagues precisely. This simplicity not only expands the community of teachers but also makes the learning process more accessible. Their interactive features create collaborative and dynamic environments, promoting effective communication and resource sharing within the educational community. [4] The digitalization of the educational process is more than just a theoretical concept, it's a practical necessity in today's dynamic world. Embracing digital tools enables teachers to stay current with the latest educational trends, resources, and methodologies. The use of various online platforms, applications, and interactive materials not only makes the teaching and learning process enjoyable but also cultivates a sense of engagement and curiosity among students. [5] Moreover, it opens up avenues for teachers to share their knowledge, experiences, and innovative teaching methods with colleagues, creating a collaborative community of educators. By embracing digitalization, teachers not only enhance their own professional development but also contribute to a more vibrant and interconnected educational environment. As we witness the transformative power of modern technologies in education, one can't help but wonder: How will they continue to shape the way we teach?

References

1. Alabbasi, D., Sánchez, I. A., & Jermann, P. Educational chatbots: A narrative literature review. *Technology, Knowledge and Learning*, 2019. 24(2), –191–210 p.
2. Okyar, H. Chatbots in English as a foreign or second language education contexts: A review of recent empirical research. 2023. –1336–1339 p.
3. Samia Saeed Ahmed Mohamed. Students' Attitudes Toward Using Chatbot in EFL Learning. 2023. –21–23 p.

4. Dewinta Mandalika, Fadhilah Ramadhanty, Dasuki, Muchlas Suseno. Telegram Bot as a Digital Learning Platform in English Language Teaching and Learning. 2023. –609–610 p.

5. Abid Haleem, Mohd Javaid. Understanding the role of digital technologies in education: A review. 2022. –275–285 p.

УДК 373.51

ПОНЯТИЕ ПОЗНАВАТЕЛЬНОЙ АКТИВНОСТИ И СПОСОБЫ ЕЁ ПОВЫШЕНИЯ НА УРОКАХ ЦИФРОВОЙ ГРАМОТНОСТИ ВО 2–3 КЛАССАХ.

Мукашов Жасулан Талгатович

педагог–модератор, учитель информатики
КГУ «Общеобразовательная школа №8
отдела образования города Костаная»
Управления образования акимата
Костанайской области
г.Костанай, Казахстан
E–mail: zhas777kz@gmail.com

Искакова Аида Артыкова

педагог, учитель информатики
КГУ «Общеобразовательная школа №8
отдела образования города Костаная»
Управления образования акимата
Костанайской области
г.Костанай, Казахстан
E–mail: iskakova91092@mail.ru

Аңдатпа

Бұл мақалада бастауыш сыныптардағы цифрлық сауаттылық сабақтарында оқушылардың танымдық белсенділігі және оны арттыру әдістері туралы түсінік қарастырылады. Қазіргі білім беруді цифрландыру контекстінде оқушылардың цифрлық дағдыларды саналы түрде игеру қабілеттерін дамытуға ерекше назар аударылады. Мақалада цифрлық технологияларды Құзыретті пайдаланушыларды қалыптастыруда бастауыш сынып оқушыларының танымдық белсенділік деңгейін арттыру үшін цифрлық ресурстар мен ойын қосымшаларын пайдалану бойынша нақты практикалық ұсыныстар ұсынылған.

Түйінді сөздер: Сандық сауаттылық, сандық ресурстар, әдістер, онлайн ойындар.

Аннотация

В данной статье рассматривается вопрос понятия познавательной активности учащихся на уроках цифровой грамотности в начальных классах и методам её повышения. В контексте современной цифровизации образования особое внимание уделяется развитию способностей школьников к осознанному усвоению цифровых навыков. В статье предложены конкретные практические рекомендации по использованию цифровых ресурсов и игровых приложений для повышения уровня познавательной активности младших школьников в формировании компетентных пользователей цифровых технологий.

Ключевые слова: цифровая грамотность, цифровые ресурсы, методы, онлайн игры.

Abstract

This article examines the issue of the concept of cognitive activity of students in the lessons of digital literacy in elementary grades and methods of its improvement. In the context of modern digitalization of education, special attention is paid to the development of students' abilities to consciously acquire digital skills. The article offers specific practical recommendations on the use of digital resources and gaming

applications to increase the level of cognitive activity of younger schoolchildren in the formation of competent users of digital technologies.

Key words: *digital literacy, digital resources, methods, online games.*

Цифровые технологии в современном мире играют все более значительную роль в повседневной жизни, и обучение цифровой грамотности становится важной составляющей образовательной программы. Умение пользоваться компьютерами, интернетом, электронными устройствами и различными программами становится важным навыком, который обязательно нужно освоить с самых младших лет. В контексте начальной школы особенно важно развивать познавательную активность учащихся и помогать им справляться с быстро меняющимся цифровым миром. Цифровая грамотность – важный элемент способностей, обучающихся в современной жизни, а цифровая грамотность преподавателя основное условие безопасности ребёнка. [1]

Урок цифровой грамотности во 2–3 классах является одним из ключевых предметов в образовательной программе. Цифровая грамотность способствует успешному обучению: младшие школьники легче получают доступ к информации. На этом этапе ученики начинают активно осваивать компьютеры и другие цифровые устройства, а также изучать основы интернета. Задача учителя – научить детей эффективно и безопасно использовать эти технологии. [2]

Одной из основных целей урока цифровой грамотности является обучение учащихся основам компьютерной грамотности. Это включает в себя умение работать с операционными системами, осуществлять навигацию в файловой структуре, знание основных программ и их функционала, правила безопасности во время работы с компьютером. [3]

Другой важный компонент урока – обучение основам программирования и решению логических задач. Раньше программирование было доступно лишь для опытных специалистов, но с развитием образования эта область стала доступной для учеников начальных классов. На уроках цифровой грамотности дети знакомятся с элементарными алгоритмами и учатся создавать простые программы или игры.

Понятие познавательной активности означает способность учащегося активно взаимодействовать с новой информацией, анализировать её, делать выводы и применять полученные знания на практике. На уроке цифровой грамотности, это включает в себя умение работать с компьютерными программами, понимание основных принципов интернета, критическое мышление при использовании информации из сети и многое другое.

Для повышения познавательной активности в своей практике на уроках цифровой грамотности в начальной школе мы используем следующие методы.

1. Использование цифровых ресурсов.

Цифровые ресурсы – это информационные материалы или данные, которые существуют в цифровой форме.

Примерами цифровых ресурсов являются видеоигры, веб–сайты, изображения, аудио, видео и другие. Цифровые ресурсы позволяют быстро и эффективно получать, обрабатывать и распространять информацию, а также создавать новые формы контента, что делает их очень ценными в нашем современном мире.

Цифровые материалы делают учебный процесс более интересным и привлекательным для учеников. Интерактивные приложения, образовательные видеоролики, аудиоматериалы и игровые программы позволяют детям учиться через игру, что сильно повышает их мотивацию и интерес к учёбе.

Во–вторых, использование цифровых ресурсов способствует более наглядному и запоминающемуся усвоению учебного материала. Визуальные и

звуковые эффекты, анимации и использование мультимедийных возможностей позволяют детям лучше понимать и запоминать информацию.

Существует целый ряд способов использования цифровых ресурсов на уроках цифровой грамотности для учащихся 2–3 классов. Прежде всего, это могут быть специализированные образовательные приложения и игры, направленные на развитие навыков работы с компьютером, интернетом, основ цифровой безопасности и других аспектов цифровой грамотности. [4]

Также важно использование интерактивных досок и онлайн–ресурсов для проведения уроков, например, просмотр мультфильмов: «Фиксики»: Дим Димыч и компьютер, Компакт диск, Клавиатура. Также мультфильмы «Смешарики»: Азбука цифровой грамотности и «Почемучки». Это позволяет создавать интерактивные уроки и задания, которые делают процесс обучения более увлекательным и эффективным. И, конечно, важно стимулировать учащихся к самостоятельному изучению цифровых ресурсов. Домашнее задание по поиску информации в интернете, созданию презентаций, использованию образовательных видеороликов – все это позволяет ученикам применять полученные на уроке навыки в реальной жизни.

2. Игровые технологии.

Игровые программы и задания помогают привлечь внимание учеников, способствуют более глубокому пониманию материала, а также развивают логическое и критическое мышление.

Типы игр для обучения цифровой грамотности:

1. Логические игры: такие игры могут помочь детям развить логическое мышление и умение анализировать информацию.

2. Обучающие квизы: квизы по основам цифровой безопасности, компьютерным терминам и принципам работы в интернете могут быть интересным и полезным инструментом для обучения.

3. Симуляторы: игровые симуляторы могут помочь учащимся понять, как работают различные аспекты цифровой технологии, будь то работа с операционной системой или использование различных электронных устройств.

На каждый урок мы создаём интерактивные квизы, тесты, задания на платформах, таких как Wordwall, LearningApps или Liveworksheets, которые позволяют проверить знания учащихся по темам цифровой грамотности, включая безопасность в интернете, основы компьютерных технологий.

Также на этапе активизации мышления на уроках цифровой грамотности используем пазлы, головоломки. Пазлы и головоломки – это не только увлекательные игры, но и отличные инструменты для развития цифровой грамотности у детей. Они помогают развить логическое мышление, пространственное воображение, а также улучшают внимание и концентрацию. [4]

При использовании пазлов и головоломок на уроках цифровой грамотности в начальной школе возможно несколько подходов. Во–первых, такие игры могут быть использованы для обучения различным алгоритмам и программированию. Дети могут изучать принципы сборки пазлов или решения головоломок, а затем создавать свои собственные алгоритмы для решения задач. Кроме того, пазлы и головоломки могут быть использованы для развития навыков работы с компьютером. Например, дети могут играть в онлайн–пазлы, где им придётся выбирать и перетаскивать кусочки, используя мышь или сенсорный экран. Такой подход поможет детям освоить базовые навыки работы с компьютером.

Ещё одним способом использования пазлов и головоломок на уроках цифровой грамотности можно считать развитие коммуникативных навыков. Вместо индивидуальной работы с пазлом или головоломкой, дети могут сотрудничать в

парах или группах, обсуждая и находя решения вместе. Это поможет развить навыки общения, умение выслушивать других и работать в команде.

Использование пазлов и головоломок на уроках цифровой грамотности в начальной школе имеет множество позитивных аспектов. Они помогают развить не только цифровую грамотность, но и другие ключевые навыки, необходимые для успешной жизни в информационном обществе.

Также в своей практике используем словесные игры. Создание игр, например, кроссвордов или поиска слов, связанных с терминами цифровой грамотности, на платформах, таких как Liveworksheets, для закрепления терминологии и понимания ключевых понятий.

Использование игр на уроках цифровой грамотности значительно повышает интерес и эффективность обучения. Однако важно не только выбрать правильные игры, но и интегрировать их в учебный процесс грамотно, чтобы достичь максимального образовательного результата.

3. Проектный метод.

Следующий метод, используемый нами на уроках цифровой грамотности метод проектной деятельности. Разработка учебных проектов по теме цифровой грамотности позволяет учащимся самостоятельно исследовать интересующие их аспекты, обмениваться мнениями, а также применять полученные знания на практике. Применение метода проектов имеет множество преимуществ.

Во-первых, этот метод активизирует учеников и развивает их творческие способности. Дети сами выбирают тему проекта, формулируют вопросы для исследования и определяют пути решения проблемы. Они становятся активными участниками учебного процесса, а не пассивными слушателями.

Во-вторых, метод проектов помогает развивать коммуникативные навыки детей. В процессе работы они общаются друг с другом, собирают информацию, анализируют ее и делают выводы. Они могут проводить опросы, интервьюировать экспертов, работать в группах и обсуждать свои результаты. Все это развивает у детей умение слушать, выражать свои мысли, аргументировать свои доводы и работать в коллективе. Сотрудничество и коллективная работа способствуют повышению мотивации и познавательной активности учеников на уроках цифровой грамотности.

В-третьих, метод проектов позволяет детям активно использовать цифровые технологии. В процессе работы над проектом они могут создавать презентации, делать иллюстрации, записывать видео, искать информацию в сети. Они научатся пользоваться поисковыми системами, выбирать надёжные источники информации и обрабатывать данные. Все это поможет им стать грамотными и безопасными пользователями интернета.

Метод проектов в 2–3 классах на уроках цифровой грамотности является эффективным способом развития знаний и навыков учеников. Данный метод помогает им стать активными и творческими участниками учебного процесса, развивает их коммуникативные навыки и цифровую грамотность.[4]

Эффективное повышение познавательной активности на уроках цифровой грамотности во 2–3 классах требует комплексного подхода и активного использования современных образовательных технологий. Однако, при правильном применении, эти методы способны значительно улучшить процесс обучения, развивая не только цифровую грамотность, но и познавательные способности учащихся.

И, конечно, важно стимулировать учащихся к самостоятельному изучению цифровых ресурсов. Давать задания по поиску информации в интернете, созданию презентаций, коллажей, рисунков, использованию образовательных видеороликов –

все это позволяет ученикам применять полученные на уроке навыки в реальной жизни.

Список литературы:

1. Методические рекомендации по обучению предмету «Цифровая грамотность» в начальных классах. – Нур–Султан: НАО имени Ы. Алтынсарина, 2022. – 192 с.
2. Государственный образовательный стандарт начального общего образования [Электронный ресурс] <http://adilet.zan.kz/rus/docs/V1800017669>
3. Ельцова О.В. Содержание и уровни развития цифровой грамотности у младших школьников. // Современные проблемы науки и образования. – 2020. – № 3. Солдатова Г.У., Рассказова Е.И.
4. Анисимова Э. С., Асхадуллина Н. Н. Практики развития цифровой грамотности учителя: учебное пособие. Издательство Казанского университета, 2022 – 124 с.

УДК 378.147

CURRENT TRENDS OF APPLYING THE DIGITALIZATION IN THE FIELD OF EDUCATION

Мухамеджанова Дина Алматовна

Учитель английского языка
КГУ «Общеобразовательная школа № 16»
г.Костанай, Казахстан
E-mail: dina_b16@mail.ru

Каримова Айгерим Тулегеновна

Учитель английского языка
КГУ «Общеобразовательная школа 16»
г.Костанай, Казахстан
E-mail: anapatyarev@mail.ru

Abstract

The article is devoted to trends in the development of digitalization in the modern world. The areas of application of digitalization in the field of education are described. Some directions of development of digitalization in education are shown.

Key words: digitalization, school education, Internet platform.

Аңдатпа

Мақала қазіргі әлемдегі цифрландырудың даму тенденцияларына арналған. Білім беру саласында цифрландыруды қолдану салалары сипатталған. Білім берудегі цифрландырудың дамытудың кейбір бағыттары көрсетілген.

Түйінді сөздер: цифрландыру, мектепте білім беру, интернет–платформа.

Аннотация

Статья посвящена тенденциям развития цифровизации в современном мире. Описаны области применения цифровизации в сфере образования. Показаны некоторые направления развития цифровизации в образовании.

Ключевые слова: цифровизация, школьное образование, интернет–платформа.

Modern technologies are rapidly becoming an integral part of our lives. The concept of 'Digitalization' is not only heard at scientific conferences but has also become commonplace in everyday life. While some people still debate the benefits or harms of the digitization process, in many countries, the trend of implementing modern technologies is becoming a routine that one must keep up with.

Digitalization is the extensive integration of digital technologies into various spheres of life. The prerequisite for digitization is the vast amount of information that

sustains our lives at all levels. The essence of digitization lies in translating diverse information into digital form. In digital form, information is easier to accumulate, store, transmit, and analyze. This will provide new opportunities, knowledge accessibility, and contribute to the development of new skills.

The attitude towards the use of digital methods in the education system is ambiguous. On one hand, there is an opinion that traditional education should not undergo significant changes, and digitization cannot ensure an improvement in the quality of education, having more negative aspects than positive ones. On the other hand, some authors view digitization as the only correct path for the development of education.

The concept of scientific and technological progress pushes us to conform to it and still requires the use of its products in our lives.

It is important to emphasize that in certain cases or for certain categories of citizens, only digital technologies provide access to knowledge. The implementation of digital technologies in education is a complex and multi-stage process. Each subsequent stage

builds on the achievements of the previous one and, in the course of development, sets new requirements for the achievements of the previous stage.

The digitization of education is a high information and technological stage, forming a comprehensive technological educational environment. Leveraging modern computer hardware platforms, existing communication technologies, developed software, e-learning moves to a new level.

The reform of digitizing education involves equipping educational institutions with quality software, such as information systems that allow access to educational resources, the results of modern scientific research and developments, electronic scientific libraries in various languages worldwide. However, to achieve this, it is first necessary to provide educational institutions with modern equipment, namely computers with internet connectivity."

"The concept of transitioning the Republic of Kazakhstan to sustainable development for the period 2007–2024, particularly the state program 'Digital Kazakhstan,' has generated numerous effective projects in the field of education. Notable examples include the 'Kundelik' system, educational resources of the 'BilimLand' platform, 'BilimMediaGroup,' the resource center BilimLAB, and the 'Teacher's office' modern teacher project, akin to coworking spaces. The 'Nur Otan' party has opened 48 free IT classes for children to learn programming skills. STEM education is being implemented, covering four directions: programming, engineering, robotics, and 3D modeling. [1]

The potential for using ICT to enhance the competitiveness and well-being of countries worldwide is assessed by the Networked Readiness Index. According to this index, in 2023, Kazakhstan ranked 81st out of 132 countries with a score of 26.7, rising by 2 positions compared to the previous year (83rd place).

In the field of education, digitalization receives significant attention as a national priority. Given the significant dispersion of educational organizations across vast territories and numerous institutions with limited internet access and digital technologies, resources become the 'infrastructural backbone' for updating the education system.

Digitalization of education ensures management of the educational process in solving a number of problematic problems. Let's look at the main ones.

1. Student identification task. Video surveillance with built-in analytical functions is no longer new. The facial recognition function and identification of people in the control zone by faces will automatically ensure objective monitoring of class attendance and identification when passing procedures for monitoring educational achievements.

2. The use of tasks in test form in large groups will provide the possibility of statistical substantiation of tests, increasing their diagnostic value, and allowing the organization of adaptive testing.

3. Active use of online educational resources will allow them to be differentiated, in other words, to build a rating of their popularity and usefulness.

4. It will be possible to create temporary or permanent creative teams to develop and test basic educational portals for various educational programs.

At the same time, problems appear that require resolution to implement this e-learning.

First of all, it should be noted that for the successful implementation of such training, it is necessary to provide all participants in the educational process with the necessary technical devices, means of communication, and a high-speed and stable connection to the Internet.

The implementation of digital technologies in education can only be successful on the basis of modern telecommunications support. To successfully exchange information between several remote subscribers (online lesson) with the exchange of audio and video information in real time, a hardware and software control system for video conferencing must be purchased and configured.

If we compare an online lesson with a traditional lesson, the first one has a number of features. Study groups that are suitable in terms of the number of students for conducting a seminar in the classroom are not always suitable for conducting an online lesson. The interaction of participants in an online lesson is characterized by a low switching speed (the “raised hand” tool), which does not allow each student to be heard at least once during the lesson. Additionally, normal eye contact may be lacking in an online lesson. Not all students have cameras, and not all of them turn them on during classes on online platforms, to reduce the size of the video stream or for other reasons. It is very difficult to hold the attention of a group of even 10 students for an online lesson, watching a screen divided into squares of photographs of various types for an hour and a half. It is difficult for a teacher to organize work in an online lesson in such a way that any student can express an opinion on the topic and at the same time, without breaking the order and without introducing chaos into the online lesson. Organizing interaction via text chat is not fast and efficient.

The question also arises about the effectiveness of the educational process. The potential effectiveness of e-learning is beyond doubt. The main conditions for the effectiveness of e-learning are the motivation of students, the availability of technical capabilities, and software. [2]

As English language teachers, we want to highlight the significant contribution of digitalization to effective subject learning. It's no secret that students may find it challenging to memorize certain educational material, and here digitalization removes barriers. The creation of lessons through platforms such as canva.com, quizizz.com, and chat GPT allows students to learn material more easily, quickly, and, most importantly, engagingly. Even completing tedious exercises to practice lexical and grammatical material can be transformed into an interesting and captivating activity.

In conclusion, it can confidently be stated that digital technologies in the education system are widespread. The effectiveness of such technologies in education will be determined by a range of circumstances, both subjective and objective. Among the objective circumstances are:

- the development of material-technical bases for all participants in the educational process, including telecommunications infrastructure;
- the acquisition of software for online lessons;
- the planned and gradual introduction of e-learning technologies, the

preparation of didactic materials;

- the professional development of teachers in the field of applying digital technologies in education and, in particular, in the field of video conferencing.

Accumulating experience and developing pedagogical technologies for use in the electronic environment are also important factors in increasing efficiency.

Список литературы:

1. Сарсенбиева Н.Ф., Мырзахметова Б.Ш., Адылбекова Э.Т. Цифровизация образования в Республике Казахстан // Мир педагогики и психологии: международный научно–практический журнал.– 2021. – № 01 (54). Режим доступа: <https://scipress.ru/pedagogy/articles/tsifrovizatsiya-obrazovniya-v-respublike-kazakhstan.html>

2. Болкунов И.А. Электронное обучение: проблемы, перспективы, задачи / И.А. Болкунов // Таврический научный обозреватель. – 2016. – № 11(16) – с. 128–132.

ӘОЖ 371.321.1.

ЦИФРЛЫҚ САУАТТЫЛЫҚТЫ ТӘЖІРИБЕГЕ – ЕНГІЗУ ЗАМАН ТАЛАБЫ

Мырзалиева Улжалгас Толыбаевна
қазақ тілі мен әдебиеті пәнінің мұғалімі
санаты: Педагог зерттеуші

Қостанай қаласы әкімдігі білім басқармасының

«Қостанай қаласы білім бөлімінің

№ 5 А мектеп гимназиясы» КММ

E-mail: ulzhalgas.mirzalieva@yandex.ru

Аннотация

Автор өз іс-тәжірибеде ақпараттық технология арқылы оқушылардың танымдық қызығушылығын қалыптастырып, шығармашылыққа баулуға көп көңіл бөлетінін сөз етеді. Оқушыларды шығармашылық бағытта жан-жақты дамыту бүгінгі күннің басты талабы. Ақпараттық технологияны қолдану ақпаратпен жұмыс жасау іскерлігін қалыптастырады деп тәжірибесімен бөліседі. Мұғалім үшін де ақпараттық-коммуникативтік технология сабаққа дайындалуда қосымша ақпаратты іздеуді кеңейтеді деп баяндайды. Цифрлық сауаттылық оқыту үрдісіндегі өзекті мәселелерді шешеді деп ой қорытады.

Түйін сөздер: цифрлық, сауаттылық, заманауи, тәжірибе, оңтайлы

Аннотация

Автор отмечает, что в своей практике посредством информационных технологий большое внимание уделяет развитию познавательного интереса учащихся и вовлечению в творчество. Всестороннее развитие учащихся в творческом направлении – главное требование сегодняшнего дня. Делится опытом, что использование информационных технологий формирует умение работать с информацией. Также для учителя информационно-коммуникативные технологии расширяют поиск дополнительной информации при подготовке к уроку. Считает, что цифровая грамотность решает актуальные проблемы в процессе обучения.

Ключевые слова: цифровой, грамотный, современный, практический, оптимальный

Annotation

The author notes that in his practice, through information technology, he pays great attention to the development of students' cognitive interest and involvement in creativity. Comprehensive development of students in a creative direction is the main requirement of today. He shares his experience that the use of information technology forms the ability to work with information. Also, for teachers, information and communication technologies expand the search for additional information in preparation for the lesson. He believes that digital literacy solves current problems in the learning process.

Key words: digital, literate, modern, practical, optimal

Цифрлық сауаттылық – ақпараттық қоғамдағы қауіпсіздіктің негізі, ХХІ ғасырдың ең маңызды білімі, ең негізгі тақырыптарымыздың бірі. Цифрлық сауаттылық – бұл оқушының цифрлық технологияларды сенімді, тиімді қолдануға дайындығы және қабілеті. Цифрландыру – сәнге айналған үрдіске ілесу емес, ұлттың бәсекеге қабілеттілігін арттырудың негізгі құралы. Цифрландырудағы негізгі мақсат – бәсекеге қабілеттілікті арттыру, оқушыларға жүктемені азайту. [1,9] Ең бастысы – білім беру сапасын арттыру. Цифрлық технологияның білім берудегі маңызы оқушының ақпараттық сауаттылығын арттырып, шеберліктерін шыңдап, жан-жақты іскерлігін дамытып, білім кеңістігінде өз мүмкіндіктерін тиімді пайдалануға жағдай жасайды. Атап айтсам, мектептің цифрлық портфелі құрылып, ҰББДҚ, «Kundelik.kz», «Bilimal», «Bilimland», «i-mekter», «i-test», «Daryn.online» платформаларымен жұмыс атқарудамын. “Күнделік” жүйесіне мектеп 100 пайыз енгізілген. Сыныпта өткізілетін іс-шараларды әлеуметтік желілер мен сайтқа жариялап отырамын.

Ұстаз үшін ең негізгі мақсат – әр сабағын түсінікті, тартымды, тиімді өткізу. Оны жүзеге асырудың бір жолы – заман талабына сай ақпаратты технологияларды қолдану. Қазіргі мектептердегі оқу үрдісін ұйымдастыру жаңа әдіс-тәсілдерден, технологиялардан құралады. Демек, баланың білімі ерекше болуы, ол білімнің нәтижелі болуы пән мұғалімінен жауапкершілікті талап етеді. Оқушы – оқу үрдісінің басты субъектісі, сондықтан баланың дамуына, оның ойлау қабілетін дамытуға оқушы мен оқытушының өзара ынтымақтастығы оқу үрдісіне қалыптастыру мен әр түрлі оқу іс-әрекетін қамтитын оқыту әдістерінің үйлесімдігі нәтижесінде жүзеге асырылуы тиіс.

Ақпараттық технологияны пайдаланып оқыту төмендегідей мақсатты көздейді: оқушылардың ақпаратпен жұмыс жасау іскерлігін қалыптастыру арқылы коммуникативтік қабілеттерін, ақыл-ойын, танымдық және шығармашылық қабілеттерін дамыту, алған білімдерін практикалық іс-әрекетте қолдануға үйрету. [2, 7] Болжам: Егер жаңа ақпараттық технологияны қазақ тілі мен әдебиеті сабағында тиімді пайдаланса, оқушылардың пәнге деген қызығушылығы, танымдық белсенділігі, зерттеушілік, іскерлігі, шығармашылығы артады. Еліміздің өркениетті елдер қатарына ұмтылуына байланысты қазіргі кезеңде білім ең басты мәселе болып отырғаны баршамызға аян. Бұл – білім берудің әлемдік деңгейіне сай болуды білдіреді. [3, 10]

Өзімнің тәжірибемде сабақ барысында дайындалған сандық объектілерді мультимедиялық проектор арқылы демонстрациялау, тыңдалым дағдылары кезінде аудио материалдарды пайдалану, білімді тексеруде компьютерлік тестілерді қолдану, сабақ үстіндегі оқушылардың жеке зерттеушілік және шығармашылық жұмыстарын жандандыру. Күтілетін нәтиже: Ақпараттық-коммуникативтік технологияны кеңінен пайдалана отырып оқушылардың қазақ тілі мен әдебиеті пәніне қызығушылығы артады. Бүгінгі күні оқушылар электронды оқулықтармен және интернет желісімен жұмыс істей алады, оқушының білімі қысқа мерзімде және кез келген уақытта бағаланады, орындаған жұмыстарының қателерін бірден көруге мүмкіншілік тудырады, интерактивті тақтаны еркін қолданады. Бұл үрдісті іске асырудың негізі компьютер болып табылады. Компьютер – менің де басты көмекшім. Көптеген материалдарды, дайын сабақтарды реттеп сақтауға, өз қоржынын толықтыруға мүмкіндік береді. Екіншіден, компьютердің арқасында әр сабаққа оқушылардың ерекшелігіне қарай және сабақтың мақсаты мен міндетін ескере отырып, әртүрлі тапсырмалар, үлестірме материалдар дайындай аламын. Үшіншіден, сабақтың формаларын түрлендіре алады, яғни көрнекілік, әдістемелік, аудио және бейнематериалдар қолдана аламын. Мұндай жұмыс сабақтың әр кезеңінде іске асырылады. Сонымен бірге, ақпараттық-коммуникативтік технология сабаққа дайындалуда қосымша ақпаратты іздеу қабілетімді кеңейтеді. [4, 13]

Интернеттің іздеу жүйесі арқылы қызықты мәліметтер, көрнекіліктер таба аламын. Сол жағынан да сабаққа дайындалу барысында әдістемелік көмек береді. Компьютер арқылы тұсаукесер сабақтарын, компьютерлік формадағы бақылау

сабақтарын дайындауға болады. Бұл технологияның тиімділігі, оқушы өз бетімен ізденіп, жаңа мәліметтер алып, еңбектену арқылы игереді. Білімді меңгере отырып, оқушы сын көзбен қарауға, өз ойын еркін айтуға, өз құқықтарын қорғай білуге, ақпарат көздері арқылы ізденуге, білімін толықтыруға мүмкіндік алады. Интерактивті тақтаны сабақта пайдаланудың маңыздылығы, яғни оның көмегімен оқыту үрдісіндегі өзекті мәселелерді шешуге болатындығы анықталған. Осыған байланысты күнделікті сабақта: мультимедияны аудио–видео қондырғылары мен теледидарды, электрондық оқулықтарды, компьютерлік бағдарламалар мен интерактивті тақтаны пайдалану айтарлықтай нәтиже береді. Атап айтсам, мультимедиялық қондырғылар оқушылардың қызығушылығын арттырып, зейін қойып тыңдауға және алған мәліметтерді нақтылауға мүмкіндік берсе, интерактивті тақтаның көмегімен сабақта тіл дамытуға арналған жаттығулардың құрылуы танымдық іс–әрекеттің дамуы арқылы оқушылардың қазақ тілі пәніне деген қызығушылығын арттырады. Ал анықтамалық мәліметтер қазақ тілі пәнінен алған білім сапасы мен сауаттылығын кеңейтуге жәрдемдесе, компьютерді қолдану оқушының дүниетанымын кеңейтеді, әсіресе, оқулықтағы тарауларды қорытындылау кезінде оқушылар қосымша материалдар жинақтап, білімдерін кеңейтіп, танымдық белсенділігін арттырып қана қоймай, қисынды ойлау жүйесін қалыптастырып, шығармашылығын дамытады. Теориядан практикаға көшетін болсақ, өз тәжірибемде АКТ–ны қалай қолданамын, соған тоқталып кетейін. Өз сабақтарымда жиі қолданатын құралым – ол презентация. Оқушылар сабаққа жиі презентация дайындап әкеледі. Оқушы презентациясын сапалы, дұрыс дайындап әкелу үшін мен оларды «Презентация дайындау» ережесімен таныстырамын. Мысалы қазіргідей оқу жағдайындағы ең тиімді АКТ тәсілдердің бірі – Google Forms платформасының мүмкіндіктері. Бұл Google ішіндегі бір қосымшасы болып табылады. [5, 14]

Бұл платформамен жұмыс жасау үшін Google account болу қажет. Google формы мүмкіндіктерін айта кететін болсам, бұл арқылы оқушылардан үйде отырып, сіздің өткен сабағыңызды қалай түсінгендігін білу үшін, google формыда тест дайындап, оқушыларға whatsapp арқылы сілтемелерін жібереміз. Оқушылардың орындаған тест нәтижесі, менің Google формы аккаунтыма автоматты түрде келіп отырады. Оқытудың бұл платформасы жұмыс жасау өте тиімді болып табылды. Тағы бір тиімді құрал – Prezi.com веб–сервисі. Тиімділігі – бағдарламамен жұмыс істеу үшін оған арнайы орнатудың қажеті жоқ. Ол үшін алдымен интернетке кіріп сол сайтқа өзіміздің аты–жөнімізді жазу арқылы тіркелемін. Оның қызықтылығы бағдарлама презентация сияқты слайдтардан құралмайды. Бағдарлама бір ғана слайдтан тұрады, оны path деп атайды.

Бір паздың үстіне өзімізге керекті ақпаратымызды қойып, оны зум арқылы жақындатып, алыстатып көре аламын. Паздың үстіне әртүрлі суреттермен видеоларды да жүктеп қоюға болады. Прези жүріп тұру үшін оның уақытын қойып, музыкамен ойнатуға болады. Президің әртүрлі эскиздері бар, оның ішінде 3D эскиздері де берілген. Бағдарламамызды жасап бітіргеннен кейін интернет желісінен жүктеп алып, кез–келген компьютерде көрсете аламын. Әріптестеріммен тәжірибе алмасу мақсатында қазақ тілі мен әдебиеті пәні сабақтарында оқушыларға тақырыпты нақты түсіндіруде дайындаған жұмысымның бірі 2–сыныпта өтілген «Отанымның табиғаты» деген тақырыптағы Prezi презентациясы дәлел бола алады. Қорыта келгенде, ақпараттық технологияның тиімділігі – оқушылардың білім олқылықтарына үнемі зерттеу жасап, түзету жұмыстарын жүргізуге пайдасы зор екендігі анықталды. АКТ–ны қолдану кең мүмкіндіктерге ие, оқытудың әдістерін кеңінен әрі сапалы қолдануға мүмкіндік береді. Ендеше, ақпараттық технологияны сабақта қолдану оқушының іс–әрекетін, жұмысын түрлендіруге көмектеседі, зейінін белсендіреді, жеке тұлғаның шығармашылық мүмкіндіктерін жоғарылатады деуге болады. [6, 16]

Ақпараттық технология арқылы жасалатын тапсырмалар уақытты, шығынды үнемдеуге көмектесе отырып оқушылардың өз білімін бағалауға үйретеді. Ең бастысы,

оқушылардың өзіндік білім алуын қамтамасыз етіп, әр түрлі білім көздерінен негізгісін бөліп алу, тауып алу дағдыларын дамытады. Әрбір оқушының білім деңгейін талапқа сай көтеру үшін озық әдістемелік технологиялар қажет. Сол жаңа озық әдістемелік технологиялармен қаруланған, заман талабына сай оқытудың жаңа әдістерін, яғни ақпараттық–коммуникациялық технологияларды толық меңгерген педагог қана білім алушының сапалы білім алуына мүмкіндік жасайды. Сабақ барысында шәкірттің білімге құштарлығын арттыру, еңбек етуге баулу, жалпы оқушы бойында жауапкершілік сезімін қалыптастыру оқытушыға қойылатын басты талап. Осы орайда Жүсіпбек Аймауытов «Сабақ беру үйреншікті жәй ғана емес, ол жаңадан жаңаны табатын өнер»,–демекші, заман талабына сай ақпаратпен жұмыс жасай алатын шәкірт тәрбиелей берейік дегім келеді.

Әдебиеттер тізімі:

1. Білім шыңы республикалық газет №7, 2019 ж 9– бет
2. 45 Минут республикалық журналы №6 2020 ж 7– бет
3. Қазақстан мектебі республикалық журналы №8 2020 ж 10– бет
4. Қазақстан мұғалімі республикалық журналы №6 2021 ж 13– бет
5. Қостанай таңы облыстық газеті №5 2022 ж 14 бет
6. Сынып жетекшінің анықтамалығы 2022 ж 16 бет

УДК 373

ЦИФРОВИЗАЦИЯ ОБРАЗОВАТЕЛЬНОГО ПРОЦЕССА: ОПЫТ ВНЕДРЕНИЯ

Никонова Анна Владимировна
Учитель начальных классов

Смирнова Лариса Павловна
Учитель начальных классов, Педагог–исследователь
КГУ «Владимировская общеобразовательная школа»
Казахстан
E–mail: anyuta.lushnikova.1996@mail.ru

Аннотация

В статье рассмотрены основные направления цифровизации системы начального образования в Республике Казахстан, изменения и дополнения, вызванные данным процессом в нормативно–правовых документах. Также приведены некоторые статистические данные, отражающие текущее состояние цифрового сопровождения образования. Обзорно представлены цифровые сервисы, функционирующие в казахстанских школах. Выделены основные проблемы и перспективы развития цифровых технологий в сфере образования в Казахстане.

Ключевые слова: цифровизация образования, опыт внедрения, методологическая основа.

Аңдатпа

Мақалада Қазақстан Республикасындағы бастауыш білім беру жүйесін цифрландырудың негізгі бағыттары, нормативтік–құқықтық құжаттарға осы процестен туындаған өзгерістер мен толықтырулар қарастырылған. Білімді цифрлық қолдаудың ағымдағы жағдайын көрсететін кейбір статистикалық мәліметтер де берілген. Қазақстандық мектептерде жұмыс істейтін цифрлық қызметтерге шолу ұсынылған. Қазақстанның білім беру саласындағы цифрлық технологияларды дамытудың негізгі проблемалары мен перспективалары көрсетілген.

Түйін сөздер: білім беруді цифрландыру, енгізу тәжірибесі, әдістемелік негіз.

Abstract

The article discusses the main directions of digitalization of the primary education system in the Republic of Kazakhstan, changes and additions caused by this process in regulatory documents. Some statistics reflecting the current state of digital support for education are also provided. An overview of the

digital services operating in Kazakhstani schools is presented. The main problems and prospects for the development of digital technologies in the field of education in Kazakhstan are highlighted.

Key words: *digitalization of education, implementation experience, methodological basis.*

Введение. Активное развитие цифровых технологий неизбежно ведет к трансформации всех сфер жизни общества. Цифровизация образования в свою очередь приводит к необходимости трансформации и адаптации всех процессов, сопровождающих обучение, развитие и воспитание учащихся всех уровней. В Казахстане цифровизация образовательного сектора началась с автоматизации в сфере оказания государственных услуг и управленческого сектора, мониторинга образовательных достижений на уровне выпускных классов школ и высших учебных заведений. За свою двадцатипятилетнюю историю данный процесс охватил все уровни системы образования. Термины «цифровизация», «информационно–коммуникационные технологии», «дистанционное обучение» были отражены в нормативно–правовых актах, в том числе и относящихся к ведению Министерства образования РК. С 2018 года действует государственная программа «Цифровой Казахстан» ключевыми направлениями которой является развитие человеческого капитала и создание инновационной экосистемы. Активно в процессе цифровизации участвуют представители государственно–частного партнерства. Катализатором повсеместного внедрения в образовательную сферу цифровых технологий стало вынужденное онлайн обучение, продлившееся в некоторых регионах страны с марта 2020 года до сентября 2021 года. Многие цифровые решения, применяемые в онлайн режиме, остались актуальными и в формате оффлайн. На текущий момент цифровизация образовательной отрасли проходит по трем уровням: внедрение цифровых технологий непосредственно в процесс взаимодействия педагогов и обучающихся и обновление содержания образования в соответствии с современными требованиями, разработка цифровых образовательных ресурсов и сред, цифровизация процессов обработки данных и менеджмента в образовании. В представленном исследовании проведен анализ основных направлений цифровизации в начальной школе, некоторые проблемы, сопутствующие данному процессу и перспективы дальнейшего развития информационно–коммуникационных технологий в образовании.

Методология. Методологическую основу исследования представляют нормативно–правовые акты, отчеты, аналитические записки Министерства образования Республики Казахстан, программные документы, отчеты Бюро национальной статистики, материалы научных конференций, на которых были представлены инновационные решения в сфере образования, а также изучение передового педагогического опыта.

Результаты исследования и дискуссия. Первым направлением остается автоматизация государственных услуг в сфере образования. Полностью в электронном формате проходит зачисление в 1 классы, перевод учащихся из одной школы в другую, мониторинг образовательной деятельности выпускников начальной школы (МОДО), с целью проверки качества знаний и выработки рекомендаций по улучшению данного показателя. Оцифрован процесс сдачи национального квалификационного тестирования (НКТ) для педагогов и выпускников педагогических специальностей. Существует национальная образовательная база данных (НОБД), где сосредоточена вся информация о субъектах образовательной деятельности, часть данной базы находится в открытом доступе, что обеспечивает доступность и прозрачность всех процессов в образовании [1].

Второе направление – полностью оцифрованный документооборот, как внутри школы, так и на более высоком уровне. Цифровизация позволяет производить обмен информацией в системе учитель–ученик–родитель в режиме реального

времени. Возможность формирования электронной отчетности существенно сокращает нагрузку на учителей. Третье направление – повышения цифровой грамотности всех субъектов образовательного процесса. Для учащихся с 1 класса введен предмет «Цифровая грамотность». Для учителей разработаны курсы повышения цифровых компетенций, начиная с базового уровня. Четвертое направление – предоставление открытого доступа к оцифрованным учебным пособиям и методическим разработкам, рекомендованным Министерством образования и науки РК. Пятое направление – формирования полноценных цифровых образовательных экосистем, разработанных в результате государственно–частного партнерства. Наиболее популярные цифровые ресурсы – Кунделік (1 место по посещаемости среди всех цифровых ресурсов на территории Казахстана), Bilimland (8 место) [2]. Масштабность процесса цифровизации повлияла на нормативно–правовую базу, регулирующую функционирования системы начального образования. В законе «Об образовании» введено понятие дистанционного обучения, как обучение с применением информационно–коммуникационных технологий. В законе «О цифровизации» ИКТ определены, как совокупность методов работы с электронными информационными ресурсами и методов информационного взаимодействия. В ГОСО дано определение цифровой грамотности – знание и умение использовать ИКТ в повседневной и профессиональной деятельности. В отчете МОН РК дано определение цифровизации образования – расширение с помощью цифровых решений и информационных систем доступа обучающихся к образовательным ресурсам [1]. На уровне программных документов рекомендуется использование ИКТ на уроках для достижения образовательных результатов. В связи с активным внедрением ИКТ в процесс обучения возникла необходимость в качественно новом подходе к освоению цифровой грамотности. Со второго полугодия текущего учебного года предмет «Цифровая грамотность» введен в школьную программу с 1 класса. Содержание предмета представлен в пяти разделах: компьютер, работа с информацией, Интернет, вычислительное мышление и робототехника. В учебной программе представлен ряд обязательных требований к оборудованию: персональный компьютер, широкополосный доступ к сети Интернет, наличие периферийных устройств и наборов для робототехники. Готовность школ к введению обновленного предмета можно увидеть в некоторых статистических показателях [3]. По данным Бюро национальной статистики 96,6% школ подключено к широкополосному Интернету. В период дистанционного обучения резко сократилось количество обучающихся на 1 компьютер до 6 человек. Важным фактором является не только доступ к технологичному оборудованию, но и умение эффективно его использовать. 86,4% учащихся являются активными пользователями цифровых устройств, однако данный факт не говорит о качественных показателях уровня цифровой грамотности. Таким образом, возникает вопрос о цифровой безопасности учащихся. 84% учителей используют передовые ИКТ в процессе обучения. Учитывая скорость развития цифровых технологий, регулярно проводятся открытые курсы повышения цифровых компетенций для учителей и учащихся педагогических специальностей. При проведении социологического опроса среди субъектов образовательной деятельности респонденты отметили положительные стороны цифровизации: рост цифровой грамотности, развитие самостоятельности учащихся, сокращение рутинной работы по составлению отчетности. Среди причин, тормозящих процесс цифровизации названы уровень материально–технического обеспечения учебных заведений и перебои с доступом к сети Интернет. В данный момент на цифровом поле образовательных ресурсов в Республике Казахстан представлены две полноценные экосистемы – Кунделік и Bilimland. Ядром экосистемы Кунделік является электронный дневник и журнал. К данному сервису

подключено более 6 тысяч казахстанских школ. Следующее приложение – Кунделік Аналитика – позволяет автоматически отслеживать рейтинг каждого учащегося, проводить мониторинг и сравнение показателей успеваемости, формировать внутришкольную отчетность. В экосистеме также представлены курсы по основам цифровой грамотности для учителей в синхронной и асинхронной формах, что позволяет строить процесс прохождения в максимально комфортном для слушателя объеме. Сервисом, отвечающим за цифровизацию непосредственно процесса обучения, является конструктор уроков Кунделік Lessons. Кунделік.Lessons – приложение для изучения школьных предметов, включенных в типовые учебные программы разных уровней образования согласно ГОСО. Все разработки цифровых материалов органично интегрированы с широко распространенным электронным дневником, которым уже пользуются учащиеся, что исключает необходимость регистрации, запоминания нового логина и пароля. Знакомый, интуитивно понятный интерфейс, сокращает период адаптации к новой форме работы. Данные особенности принципиально важны, так как есть большая часть учащихся начальной школы, которые по определенным обстоятельствам изучают цифровые инструменты самостоятельно. Приложение имеет три режима демонстрации материала: мессенджер – режим, напоминающий ленту социальных сетей или лендинг пэйдж. Вызвал интерес у учащихся 3–4 классов; классический – вопрос расположен в левой части экрана, поле для ответов – справа; режим «Кролики», целевой аудиторией которого являются учащиеся 1 классов. Задания сопровождаются забавными анимированными кроликами, что делает выполнение очень похожим на прохождение детской компьютерной игры. Интересная, на наш взгляд, задумка, позволяющая привлечь к использованию цифровых инструментов, самый «сложный» класс обучения – первоклассников. Среди функционала, присущего аналогичным приложениям, можно выделить возможность прикрепления видео, аудио, изображений, документов (текстовых и презентаций). Виды заданий в форме тестовых вопросов с одним или несколькими ответами, сортировка, сопоставление, расположение в определенном порядке, пропуски. Возможность оформления теоретического материала перед практическими заданиями, либо чередование теоретических блоков с закреплением на практике. Режим выполнения доступен по выбору для синхронного и для асинхронного обучения, с таймером или не ограничивая во времени. В каталоге готовых материалов представлены уроки, разработанные в соответствии с действующими типовыми программами по учебным предметам, что может сократить время для подготовки к уроку [4]. Вторым по популярности цифровым образовательным ресурсом является Bilimland. Сам сервис представлен каталогом электронных и видео уроков, интерактивных упражнений. Дополнительный модуль на данном сервисе – это онлайн школа Online Mекter, позволяющий полноценно организовать процесс обучения в удаленном формате. Еще одним представителем системы Bilimland является приложение, разработанное непосредственно для учащихся начальной школы iMекter, где содержатся все необходимые материалы по основным предметам начальной школы и интерактивные игровые упражнения [5].

Заключение. В заключении выделим три основные проблемы цифровизации начального образования в Казахстане:

1. Региональный разрыв в уровне материально–технического обеспечения и доступе к высокоскоростному интернету. Для решения данной проблемы ведется активная работа на уровне Министерства образования и Министерства цифровизации.

2. Цифровая безопасность – необходимо обеспечение не только «знания» основ цифровой грамотности, но и умения применять полученные знания на

практике. Необходимо проводить регулярную модернизацию типовых учебных программ и программ курсов повышения квалификации для учителей с учетом новых возможных цифровых угроз.

3. Дефицит педагогических кадров, специализирующихся на работе с цифровыми технологиями. В долгосрочной перспективе необходимо адаптировать образовательные программы педагогических специальностей. Возможным решением может стать включение практикующих педагогов и методистов в группы разработчиков цифровых ресурсов еще на стадии планирования.

Список литературы

1. Информационно–правовая система Республики Казахстан «Әділет». [Электронный ресурс]: URL: <https://adilet.zan.kz/rus/docs/Z070000319> (дата обращения: 26.02.2022).
2. Информационно–аналитическая система. Бюро Национальной статистики Агентства по стратегическому планированию и реформам Республики Казахстан. [Электронный ресурс]: URL: <https://taldau.stat.gov.kz/ru/Search/SearchByKeyWord> (дата обращения: 23.12.2021).
3. Типовая учебная программа по учебному предмету «Цифровая грамотность» для 1–4 классов уровня начального образования. [Электронный ресурс]: URL: <https://adilet.zan.kz/rus/docs/V1300008424> (дата обращения: 26.02.2022).
4. Электронный дневник Кунделік. Сайт электронного журнала и дневника [Электронный ресурс]: URL: <https://portal.kundelik.kz/>
5. Образовательная платформа для школьников Bilimland. [Электронный ресурс]: URL: <https://bilimland.kz/>

УДК 371

ПРИМЕНЕНИЕ ИКТ НА УРОКАХ БИОЛОГИИ.

Новикова Алина Ильнична

магистр естественных наук, учитель биологии
КГУ «Общеобразовательная школа № 19
отдела образования города Костаная»
Управления образования акимата
Костанайской области, Казахстан
Email: chumachenko.alina98@mail.ru

Аннотация

В статье рассмотрены современные методы преподавания предмета «Биология». Описаны способы применения ресурсов ИКТ при изучении данной дисциплины. Отмечена роль и результативность использования ИКТ на разных этапах урока.

Ключевые слова: *информационно–коммуникационные технологии, педагог, методы преподавания.*

Аңдатпа

Мақалада "Биология" пәнін оқытудың заманауи әдістері қарастырылған. Осы пәнді оқу кезінде АКТ ресурстарын қолдану әдістері сипатталған. Сабақтың әртүрлі кезеңдерінде АКТ қолданудың рөлі мен тиімділігі атап өтілді.

Түйінді сөздер: *ақпараттық–коммуникациялық технологиялар, мұғалім, оқыту әдістемесі.*

Abstract

The article discusses modern methods of teaching the subject "Biology". The ways of using ICT resources in the study of this discipline are described. The role and effectiveness of the use of ICT at different stages of the lesson is noted.

Key words: *ICT, educator, methods of teaching*

*«Технологии – это не серебряная пуля.
Это так же хорошо, как учителя...
используют его как еще один инструмент,
который помогает вдохновлять,
учить и решать проблемы».
Барак Обама*

Биология – уникальная, увлекательная наука, связанная со многими науками и отраслями. Объекты изучения биологии окружают нас повсюду. Одна из фундаментальных наук, которая является базовой при сдаче экзаменов для поступления преобладающего количества специальностей.

В современном обществе немаловажное значение имеет знание естественных наук, их понимание. На сегодняшний день невозможно представить нашу повседневную жизнь без информационных технологий, как и учебный процесс [1].

У детей школьного возраста развито образное мышление, которое способствует устанавливать связь между процессами живой и неживой природы, тем самым лучше усваивать большой объем информации. Развитие образного мышления возможно при чтении, работе с текстом, умении анализировать. Данная практика способствует развитию мыслительных навыков, аналитических, ораторских.

В современных реалиях учитель – словно спикер, направляющий и оценивающий труд учащихся. Развитие педагогики не стоит на месте, что явно демонстрирует увеличение числа методик преподавания, создание приложений, платформ, программ для мультимедийных уроков[1].

Современные дети способны проводить время за общением в соцсетях с друзьями, выполнять домашнее задание и играть в сетевые игры. Получая большую порцию информации, дети развивают интуитивное обучение. Именно это способствует формированию метапредметных связей. Программа школьного содержания биологии, отстает от развития биологии на сегодняшний день как правило, отстает от развития биологической науки. Программа учебников построена таким образом, что включает в себя лишь доказанную и необходимую информацию, исключая современные достижения, опыты, методы и открытия в биологии, как в науке. По этой причине используются дополнительные мультимедийные источники информации. По утверждению большинства методистов образования, поисково–исследовательский характер работы развивает мыслительные навыки учащихся.

Немаловажную роль в усвоении программы играет применение модульных технологий обучения в изучении биологии. Модульная технология особенна тем, что тема в процессе изучения делится на логически завершенные мыслительные модули и формируется модульная программа. Модульная программа– это помощь учителю в руководстве учебным планом для учащегося, которая включает в себя: дидактическую цель, модуль, учебные задания и инструкции для учащихся [2].

Современное поколение учеников не обходится без смартфона, который имеет доступ в интернет. Актуальным является не запрет на присутствие гаджетов на уроках, а использование их для лучшего усвоения информации.

Например, применение Google–определителей Plantarium для определения растений в процессе изучения систематики. Учащиеся самостоятельно определяют растение при помощи приложения, включая поисковый навык, развивая внимательность. При это активны два метода изучения биологии– наблюдение и сравнение, что положительно сказывается на усвоении программы предмета «Биология».

Для организации современного урока актуально применение следующих цифровых ресурсов: Plickers, LearningApps, QR–код, Learnis, HotPotatoes,

Онлайн Мектеп дигриге. Посредством данных приложений, учитель может разрабатывать разного уровня задания, применяя анимации и вознаграждения. Это может быть кроссворд, тест, задания на логику, внимание и даже квест.[1].

Данные приложения позволяют быстро налаживать связь с классом, активизировать работу и пробуждают интерес в детях к изучению нового. Применяя вышеприведенные приложения, можно активизировать сразу несколько форм работы: групповую, парную, индивидуальную. Современные интерактивные методы с использованием цифровых ресурсов не только облегчают работу учителю, но и делают урок красочней, насыщенной и интереснее, повышая процент усвоения предмета [2].

Применить ИКТ можно на разных этапах урока– в этом особенность данного приема. Зрительное восприятие детей и контакт с техникой, изучение программ в процессе различной формы работы и на разных этапах урока: изучение нового материала, игровая форма на закреплении или проверка домашнего задания– с использованием ИКТ фокусирует не только внимание всех учащихся и позволяет лучше зафиксировать информацию.

Использование ИКТ на уроках биологии позволяет расширить кругозор, побуждает стремление учиться через активный диалог учеников с компьютером, через нацеливания учеников на успех, систематизирует и закрепляет знания по биологии, развивает навыки самостоятельной работы с учебником и дополнительными источниками информации [3].

Вот примеры направлений из курса биологии, где оправдано использование компьютера:

- наглядное представление объектов и явлений микромира;
- изучение биохимических процессов;
- изучение природных процессов и явлений
- моделирование биологического эксперимента;
- система тестового контроля

Широкое использование анимации, биологического моделирования с использованием компьютера делает обучение более наглядным, понятным и запоминающимся [4, 8].

Не только учитель может проверить знания ученика, используя систему тестирования, но и сам ребенок может контролировать степень усвоения материала.

Использование виртуальных экскурсий значительно расширяет кругозор ребенка и облегчает понимание окружающей среды.

Большую популярность набирают программы с искусственным интеллектом. Данные программы являются не только помощником учителя, но и другом ребенка в постижении нового. Ярким примером данных программ является Chat GPT, который в считанные секунды может моделировать задания разного уровня и предоставлять ответы на интересующие вопросы [5].

Применение всех этих цифровых образовательных ресурсов не заменяют учителя, а способствуют формированию более полноценной формы работы с учеником, развивая зрительную память, позволяют акцентировать внимание на важных деталях и объектах. Применение ИКТ является эффективным в процессе изучения материала по биологии и его закреплению. Их можно использовать на любом этапе уроке [3].

Таким образом, благодаря творческому подходу, педагог способен максимально эффективно применять в своей работе богатый инструментальный–компьютерные технологии.

При активном использовании ИКТ гораздо лучше достигаются общие цели образования, формируются компетенции в области коммуникации: умение собирать

факты, их сопоставлять, организовывать, выражать свои мысли на бумаге и устно, логически рассуждать, слушать и понимать устную и письменную речь, открывать что-то новое, делать выбор и принимать решения [6, 7].

Используя ИКТ на уроке, учитель должен помнить о том, что перегруженность урока средствами ИКТ ведёт к нерациональному распределению рабочего времени, снижению активности учащихся и эффективности обучения в целом.

Результатами применения ИКТ становятся всестороннее развитие учащихся и педагогов, организация процесса обучения на более высоком методическом уровне, повышение эффективности и качества образования [9,10].

Список литературы

1. А.А.Азизов, Н.Г.Акиншина. Образование в интересах устойчивого развития. Учебно–методическое пособие. Ташкент – 2009
2. Белых О.А., Лаврентьева Л.А. Экологическая компетенция специалиста // Актуальные проблемы права, экономики и управления: сб. статей междунар. науч.–практ. конф. Иркутск, 2008. Вып. IV, т. II. С. 280–281.
3. J.A. Tolipova, A.T. Gafurov. Technology of Biological Education. Tashkent, 2002.
- Гузеев В.В. «Образовательная технология XXI века: деятельность, ценности, успех.» – М., Центр «Педагогический поиск» 2004 г.
4. Журнал «Школьные технологии» – 2003 – 2005 г.
5. Захарова, И. Г. Информационные технологии в образовании: учеб. пособие для студ. высш. педаг–х учеб. заведений / И. Г. Захарова. – М.: Академия, 2005. – 192 с.
6. Трайнев, В. А. Информационные коммуникационные педагогические технологии : учеб. пособие / В. А. Трайнев, И. В. Трайнев. – 3–е изд. – М.: изд.–торг. корпорация Дашков и КО, 2007. С. 9–110.
7. Картель А.И. КОЗ по теме "Биологическое действие радиации"
8. Матрос Д.Ш. «Управление качеством образования на основе новых информационных технологий и образовательного мониторинга» –педагогическое Общество России, М., 2001 г.
9. Новые педагогические и информационные технологии в системе образования./ Под ред. Е.С. Полат. М.: Издательский центр «Академия», 2000.
10. Руденко, Т. В. Дидактические функции и возможности применения информационно–коммуникационных технологий в образовании [электронный ресурс] / Т. В. Руденко. – Томск, 2006.

УДК 378.1

ЭФФЕКТИВНОСТЬ ДИСТАНЦИОННЫХ ЗАНЯТИЙ В ВУЗе

Новичкова Ирина Дмитриевна

студентка 1 курса

факультета социальной и коррекционной педагогики

Волгоградского государственного

социально–педагогического университета, Россия

E–mail: vip.irina.n@bk.ru

Козырева Дарья Олеговна

студентка 1 курса

специальности клиническая психология

Института общественного здоровья

Волгоградского государственного

медицинского университета, Россия

E–mail: Dasha.kozyreva.05@bk.ru

Аңдатпа

Қашықтықтан оқыту білім алудың тиімді құралы болып табылады, әсіресе қазіргі әлемде ІТ технологиялар өмірдің барлық салаларына енеді. Педагогикалық үдерісте инновацияларды қолдану оқытушы мен студенттің оқу үдерісіне бірлескен жұмысының жаңа әдістемелерін, нысандарын құру және интеграциялау үшін құралдар жинағын ұсынды. Қашықтықтан оқыту білім берудің икемділігі мен қол жетімділігін қамтамасыз етеді, бұл студенттерге тұрғылықты жеріне немесе уақытына байланысты емес өз саласында дамуға және өзін-өзі жүзеге асыруға мүмкіндік береді. Бұл жаһандық интеграцияға және жалпы білім деңгейін арттыруға ықпал етеді.

Түйінді сөздер: қашықтықтан оқыту, жоғары білім, университет, ЖОО.

Аннотация

Дистанционное обучение является эффективным инструментом для получения образования, особенно в современном мире, где ИТ технологии пронизывают все сферы жизни. Использование в педагогическом процессе инноваций предоставило инструментарий для создания и интеграции новых методик, форм совместной работы преподавателя и студента в процесс обучения. Дистанционное обучение предоставляет гибкость и доступность образования, позволяя студентам развиваться и самореализовываться в своей области без привязки к месту проживания или времени. Оно способствует глобальной интеграции и повышению уровня образования в целом.

Ключевые слова: дистанционное обучение, высшее образование, университет, вуз.

Abstract

Distance learning is an effective tool for education, especially in the modern world, where IT technologies permeate all spheres of life. The use of innovations in the pedagogical process has provided tools for the creation and integration of new methods, forms of collaboration between a teacher and a student in the learning process. Distance learning provides flexibility and accessibility of education, allowing students to develop and self-actualize in their field without being tied to their place of residence or time. It promotes global integration and increases the level of education in general.

Key words: distance learning, higher education, university, university.

Понятие «дистанционное обучение» по разному трактуется учёными. Водолад С.Н., Зайковская М.П., Ковалева Т.В., Савельева Г.В. в своей статье пишут, что термин "дистантное образование" подчёркивает именно процесс образования, а "дистантное обучение" сфокусировано на процессе обучения. В русскоязычной педагогической литературе оба термина используются, но "дистантное обучение" более распространено и часто используется в учебниках и научных статьях [1].

Наиболее полно термин «дистанционное обучение» раскрыла Е.А. Рак как «новая форма организации образовательного процесса, основанная на принципе самостоятельного обучения студента и дистанционных образовательных технологиях, оно позволяет студентам самостоятельно изучать материалы, выполнять задания и прослушивать лекции в удобное для них время и место» [2].

Существует несколько классификаций принципов дистанционного обучения. Основными принципами, характеризующими данный вид обучения, являются:

– принцип интерактивности (ученики и преподаватели взаимодействуют с использованием информационных и телекоммуникационных технологий в процессе обучения);

– принцип стартовых знаний (для эффективного проведения обучения в дистанционном формате необходимо, чтобы каждый учащийся обладал базовыми навыками работы с компьютером, другим техническим оборудованием и умел использовать Интернет);

– принцип индивидуализации (каждый ученик сам определяет свой темп образовательного процесса, период и время проведения дистанционных занятий, учитывая личные возможности, индивидуальный план может быть скорректирован по итогам контрольных тестов);

–принцип идентификации (контроль за самостоятельным выполнением заданий учащегося, так как дистанционное обучение предоставляет больше возможностей для фальсификации материала);

–принцип регламентности обучения (для усовершенствования нагрузки во время дистанционного обучения требуется строгое выполнение пунктов его регламента и введения графика самостоятельной дисциплины);

– принцип педагогической целесообразности применения средств новых информационных технологий (разумное и обоснованное использование инноваций, несмотря на их возможное преобладание в образовательном процессе, является ведущим принципом в педагогической сфере);

–принцип обеспечения открытости и гибкости обучения (в современном мире дистанционное обучение доступно почти всем без ограничений по возрасту, уровню образования, без необходимости сдачи вступительных испытаний) [3; 4].

Все принципы предусматривают прогресс дистанционного обучения, а также обеспечивают эффективное достижение высоких результатов, в случае их соблюдения.

Основная проблема развития дистанционного обучения заключается в том, чтобы создать новые методы и технологии обучения, которые будут соответствовать условиям телекоммуникационной среды общения. В этой среде студенты не являются просто пассивными получателями информации; они активно участвуют в процессе обучения и формируют своё понимание предметного содержания. В центре технологии обучения должен находиться студент, то есть обучение должно быть ориентировано на его потребности и возможности. Суть технологии обучения заключается в развитии способности студента к самообучению, что позволит ему успешно справляться с учебными задачами самостоятельно [5].

Главными отличиями дистанционного образования от очной формы обучения являются:

–расписание студенческого обучения разрабатывается в соответствии с их местом проживания или работы;

–индивидуализированный график образовательного курса, использование разных форм обучения, такие как лабораторные занятия или групповые проекты, также контрольные тесты или сдача экзаменов в онлайн формате;

–контакты с педагогом устанавливаются через средства телекоммуникаций [6].

Для решения исследовательских задач нами был проведен опрос через «Google Формы». В нем приняли участие 55 студентов первого курса, из них 45 девушек и 6 юношей. Возраст респондентов – 17–18 лет.

Цель опроса: выявление эффективности дистанционных занятий в вузе.

Представим результаты проведенного исследования.

Был ли у Вас опыт участия в дистанционных занятиях?
55 ответов

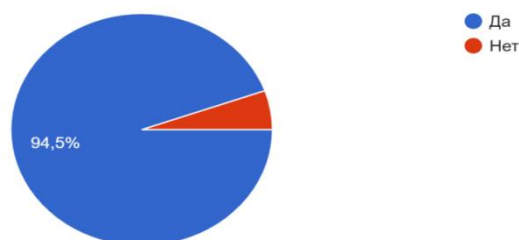

Рисунок 1. Ответы респондентов на вопрос «Был ли у Вас опыт участия в дистанционных занятиях?»

На рисунке видно, что 94,5% опрошенных респондентов ответили, что у них был опыт участия в дистанционных занятиях, 5,5 % – не было.

Есть ли у вас дистанционные занятия в ВУЗе?
55 ответов

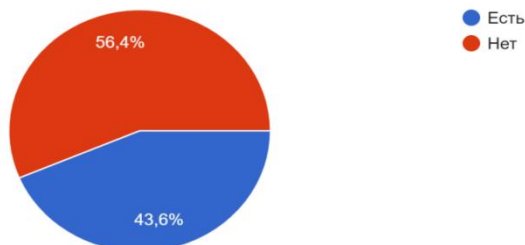

Рисунок 2. Сурет 2. Picture 2. Ответы респондентов на вопрос «Есть ли у вас дистанционные занятия в ВУЗе?»

На рисунке 2 показано, что у 43,6% опрошенных есть дистанционные занятия в ВУЗе.

Какие задачи с Вашей точки зрения решает дистанционное обучение?
55 ответов

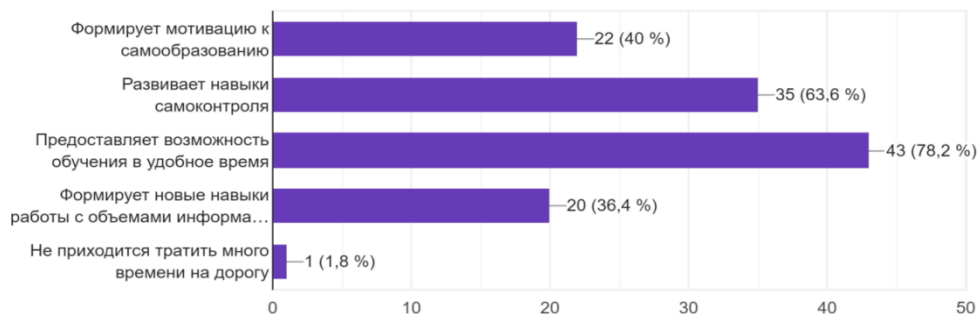

Рисунок 3. Ответы респондентов на вопрос «Какие задачи с Вашей точки зрения решает дистанционное обучение?»

На рисунке 3 показано, что 40% опрошенных ответили, что дистанционное обучение формирует мотивацию к самообразованию. 63,6% респондентов выбрали вариант ответа, что дистанционное обучение развивает навыки самоконтроля. 78,2% опрошенных ответили, что дистанционное обучение предоставляет возможность обучения в любое время; 36,4 %, что дистанционное обучение формирует новые навыки работы с объемами информации. Один респондент предложил вариант: «Не приходится тратить много времени на дорогу».

Какие инструменты дистанционного обучения наиболее эффективны, по Вашему мнению?
55 ответов

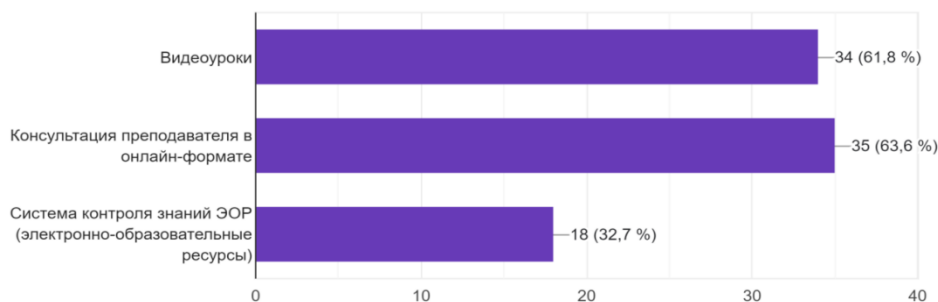

Рисунок 4. Ответы респондентов на вопрос «Какие инструменты дистанционного обучения наиболее эффективны по Вашему мнению?»

61,8% опрошенных выбрали ответ «Видеоуроки», 63,6% – «Консультация преподавателя в онлайн-формате», 32,7 % – «Система контроля знаний ЭОР».

Дистанционное обучение является эффективным для:
55 ответов

Рисунок 5. Ответы респондентов на вопрос «Дистанционное обучения является эффективным для...»

На рисунке 5 продемонстрированы ответы прошедших опрос студентов на вопрос о том, для кого дистанционное обучение является эффективным. Большинство респондентов (32,7%) ответили, что для студентов, пропустивших занятия из-за уважительной причины; 29,1% опрошенных выбрали вариант «Являются эффективным для всех студентов»; 25,5% – для студентов заочного обучения; 10,9% – для студентов с ОВЗ; оставшиеся респонденты выбрали вариант «Не является эффективным».

Таким образом, в ходе проведённого исследования нами выявлено, что у опрошенных студентов в ВУЗе используются дистанционное обучение. Опрошенные считают, что дистанционное обучение формирует навыки самоконтроля, предоставляет возможность обучения в удобное время, формирует мотивацию к самообразованию и другие навыки. Наиболее эффективными формами обучения они считают консультации преподавателя в онлайн-формате и видеоуроки.

Студенты видят потенциал дистанционного обучения и считают его эффективным средством получения высшего образования. Они надеются, что в будущем дистанционное обучение будет продолжать развиваться, улучшаться и становиться все более качественным.

Список литературы:

1. Водолад С. Н., Зайковская М. П., Ковалева Т. В., Савельева Г. В. Дистанционное обучение в вузе // Ученые записки. Электронный научный журнал Курского государственного университета. 2010.

№1 (13). URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/distantionnoe-obuchenie-v-vuze> (дата обращения: 06.12.2023).

2. Рак Е. А. Особенности применения дистанционных технологий обучения в виртуальном образовательном пространстве вуза // Власть. 2010. №10. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/osobennosti-primeneniya-distantionnyh-tehnologiy-obucheniya-v-virtualnom-obrazovatelnom-prostranstve-vuza> (дата обращения: 06.12.2023).

3. Петрушова М. В. Основные принципы организации дистанционного обучения // Вестник Марийского государственного университета. 2012. №9. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/osnovnye-printipy-organizatsii-distantionnogo-obucheniya> (дата обращения: 12.01.2024).

4. Маслаков С.И., Тутаева В.И., Колесникова А.В. Исследование эффективности дистанционного обучения на основе анкетирования студентов // Сборник трудов II международной научно-практической конференции «Инновации и дизайн». 2022. №1. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/issledovanie-effektivnosti-distantionnogo-obucheniya-na-osnove-anketirovaniya-studentov> (дата обращения: 06.12.2023).

5. Шевченко О.И., Ивко В.И. Формы дистанционного обучения в вузе // Инновационная наука. 2018. №12. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/formy-distantionnogo-obucheniya-v-vuze> (дата обращения: 06.12.2023).

6. Андрюхина Т.Н. Дистанционное обучение в вузе // Вестн. Сам. гос. техн. ун-та. Сер. Психолого-педагогич. науки. 2015. №2(26). URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/distantionnoe-obuchenie-v-vuze-1> (дата обращения: 08.12.2023).

ӘОЖ 371.368

ЦИФРЛЫҚ ТЕХНОЛОГИЯЛАРДЫҢ ОҚЫТУ ӘДІСТЕМЕСІНДЕГІ ТИІМДІЛІГІ

Нұрбекова Айнұр Жомартқызы
гуманитарлық ғылымдар магистрі,
"Қостанай қаласы білім бөлімінің №4
жалпы білім беретін мектебі" КММ, Қостанай қ., Қазақстан
E-mail: nuraizhan2018@mail.ru

Нұрбекова Балнұр Жомартқызы
жаратылыстану ғылымдарының магистрі,
"Қостанай қаласы білім бөлімінің
Абай атындағы жалпы білім беретін мектебі" КММ.,
Қостанай қ., Қазақстан
E-mail: balnur_2393@mail.ru

Аңдатпа

Аталған мақалада білім беру жүйесінде қолданылатын цифрлық технологиялардың өзіндік ерекшелігі мен тиімділігі туралы айтылады. Мақалада көрсетілген цифрлық ресурстар пән мұғалімдерінің АКТ құзыреттілігін арттыруға көмектеседі әрі сабақты қызықты ұйымдастыруға мүмкіндік жасап, оқушылардың белсенді қатысуын қамтамасыз етеді.

Түйінді сөздер: цифрлық технология, АКТ, цифрлық ресурс.

Аннотация

В данной статье речь идет о специфике и эффективности цифровых технологий, используемых в системе образования. Цифровые ресурсы, представленные в статье, помогают повысить ИКТ-компетентность учителей-предметников и обеспечивают активное участие учащихся, создавая возможность интересной организации урока.

Ключевые слова: цифровые технологии, ИКТ, цифровой ресурс.

Abstract

This article will focus on the specifics and effectiveness of digital technologies used in the education system. The digital resources presented in the article help to increase the ICT competence of subject

teachers and ensure the active participation of students, creating the opportunity for an interesting lesson organization.

Key words: *digital technologies, ICT, digital resource.*

Цифрлық трансформациялау идеясын әлемдік тренд деуге болады. Цифрлық технологиялар көптеген елдердің экономикасын дамытуда маңызды рөлге ие. XXI ғасыр – ақпараттандыру ғасыры екені белгілі. Ақпараттандыру технологиясы дамыған заманда мемлекетіміздің болашағы – жас ұрпаққа заман талабына сай білім беріп, жан-жақты дамуына ықпал ету мұғалімнен шығармашылық ізденісті, үлкен сұранысты талап етеді [1].

Білім беруді цифрландыру білім беру процесінде ақпаратты жинау, өңдеу, сақтау, тарату және пайдалану мақсатында біріктірілген әдістер, процестер және бағдарламалық–техникалық құралдар жүйесі ретінде қарастырылады. Білім беруді цифрландырудың негізгі элементтерінің бірі – цифрлық сауаттылық. Компьютерлік бағдарламалауды, графикалық бейнелеу техникасын, компьютерлік графиканы, мультимедияны, онлайн курстарды әзірлеуді және т.б. қолдана отырып, цифрлық технологияларды қолдана отырып, мазмұнды жобалау және пайдалану мүмкіндігі, ақпаратты іздеу және бөлісу, басқа оқушылармен байланыс – бұл цифрлық сауаттылық – білім берудің басты басымдығы [2].

Цифрлық білім беру – жаңа болашақ үшін тәжірибе ме? Цифрлық білім беру – жаңа болашақ үшін тәжірибе! Сөйлемнің соңындағы қай белгі сізге жақын – сұрақ немесе леп белгісі, сіз өзіңіз шешесіз. Баланы не нәрсеге үйрету керек және баланы қалай үйрету керек? Сұрақ мүлдем таңсық емес. Бірақ қазір ол ерекше естіледі. Өйткені, мектепте білім алуға "баланың ынтасын ояту" бұрынғыға қарағанда әлдеқайда қиын. Қазіргі баланы таң қалдыру оңай емес. Ғажайып ойыншықтар, көптеген мүмкіндіктері мен арнайы әсерлері бар танымдық және ойын–сауық компьютерлік индустриясы оқушыларды оқу–білімге тартуда көптеген педагогикалық әдістердің тиімділігін төмендетуде.

Біз осы өзгерістердің шегіне жеттік және жаңа білім беру жүйесінің – цифрлық білім беру жүйесінің қалыптасуының қатысушыларымыз. Цифрлық білім беру (digital education)– қашықтықтан оқыту, электрондық оқулықтар, түрлі веб–ресурстар, әлеуметтік желілер, блогтар және заманауи құрылғылардың (смартфондар, интерактивті тақталар) көмегімен желілік қоғам жағдайында жүзеге асырылатын білім.

Осыған байланысты мұғалімнің алдында оқу қызметін ұйымдастырудың жаңа түрлері мен формаларын іздеу міндеті тұр. Бір жағынан, балалардың қабілеттерін дамытуға ықпал ететін іс–шараларға қатысу қызығушылық артады. Екінші жағынан, жаңа ақпараттық технологияларға негізделген білім беруді жаңғырту оқытудың ақпараттық және телекоммуникациялық құралдарын пайдаланатын оқу қызметінің жаңа модельдерін қалыптастыруды көздейді. Компьютерлік технологияларды қолдану оқу ақпаратын іздеу, өңдеу және ұсыну процесін жеңілдетеді, өзіндік жұмыс дағдыларын дамытуға ықпал етеді. Бұл ретте электрондық оқытудың мамандандырылған әдістерін пайдалану АКТ–құзыреттілігін ғана емес, сонымен қатар пәндік құзыреттілікті де мақсатты дамытуға мүмкіндік беруге, сондай–ақ өз бетінше жұмыс істеуге дағдыландырады.

Ақпараттық технологиялар саласындағы білімі мен дағдылары. Цифрлық білім беру ресурсы сабақтың келесі кезеңдерінде қолданылады:

- білімді өзектендіру үшін (интерактивті тапсырмалар, электрондық тесттер);
- жаңа материалды түсіндіру кезеңінде (Мультимедиялық презентациялар, оқу бейне фрагменттері, анимациялар, интерактивті тапсырмалар);
- білімді, іскерлікті және дағдыларды бақылау және бағалау үшін (бағдарламалар–тренажерлер, тесттер).

Енді қазіргі таңда пәнімізге сай қолданып жүрген цифрлық технологиялардың ерекшеліктеріне тоқталып кетсек:

Қазақ тілін интерактивті–мультимедиалық оқу құралдары арқылы оқыту.

Қазіргі қазақ тілін оқытудың жаңартылған бағдарламасына сәйкес түрлі интерактивті–мультимедиалық онлайн платформалар пайда болды. Бұл оқушыларға сабақ барысында да, сабақтан тыс уақытта да жұмыс істеуіне мүмкіндік береді. Бұл оқушының сабаққа деген қызығушылығын тудырады. Түсінбеген тақырыбын қайта оқып шығуға болады. Сондай онлайн платформаларға <https://imektep.kz/>, <https://daryn.online.kz/>, <https://bilimland.kz/> сынды бағдарламалар жатады.

«Imektep» онлайн білім беру платформасында бастауыш сынып оқушыларының барлық пән жүйесі қамтылған. Мультимедиалық бағдарлама бірнеше тапсырмалар жүйесінен тұрады. Тақырып бейнефильм арқылы түсіндіріледі. Одан кейін тест тапсырмасы, сәйкестендіру тапсырмасы, анимациялық тапсырмалар сияқты тапсырма жүйесінен тұрады.

Erketai Kz | Еркетай сайты ең алдымен балалар мен ата–аналарға арналған, ютуб арнасында ертегілер және баланың логикасының дамуына қажетті материалдар жарияланады.

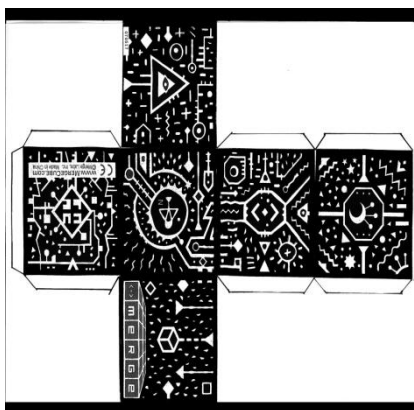
Bil-Bala – балаларға арналған интерактивті дыбысты кітапша – мектепке дейінгі және 1 сынып оқушыларына сай келетін 3 тілде (қазақша, орысша, ағылшынша) оқу, тыңдау, сызу, сөйлеу дағдыларын қамтиды. Ұсақ қол моторикасы дамиды (1–сурет). Үш тілдегі алфавитті меңгереді.

1–сурет. Bil-Bala интерактивті дыбысты кітапша

Бұлардан бөлек қазақ тілін кинофильмдер, электронды кітапхана, электронды сөздіктер арқылы да түрлендіріп өткізуге мүмкіндік бар. Ал заманауи цифрлық технологияларды қолдану барысында оқушыларға ойын элементтері бар тапсырмаларды орындату арқылы үлкен нәтижеге жетуге әбден болады. Өз тәжірибемде цифрлық технология әдіс–тәсілдерін түрлі заманауи қосымшалар арқылы жүзеге асырып, қазақ тілін оқытуда қолданып, нәтижесін көрудемін. Олар: wordwall, genderforest, learningup, quizlet, kahoot, plicers, чат–бот, тағы да сол сияқты геймфикациялар.

3d модельдеу, merge edu, mozaik education – сандық оқулықтары, анимациялық презентациялары және онлайн үй тапсырмалары бар сынып оқушыларына арналған тиімді презентациялық бағдарламалық тұрғыда қамтамасыз етілген, сонымен қатар студенттер үйде оқыту мен тәжірибе үшін пайдалана алатын бірнеше мың интерактивті мазмұн элементтері (3D көріністері, білім беру құралдары, бейнелер, тапсырмалар) көрініс табады. Merge Edu платформасындағы кубизмді қолдана отырып адамды ғылымға қызықтырудың ең жақсы тәсілдерінің бірі–бұл белгілі бір процестердің қалай жұмыс істейтінін немесе жүріп жатқанын нақты көрсету (2–3 сурет).

2–сурет. Кубизм

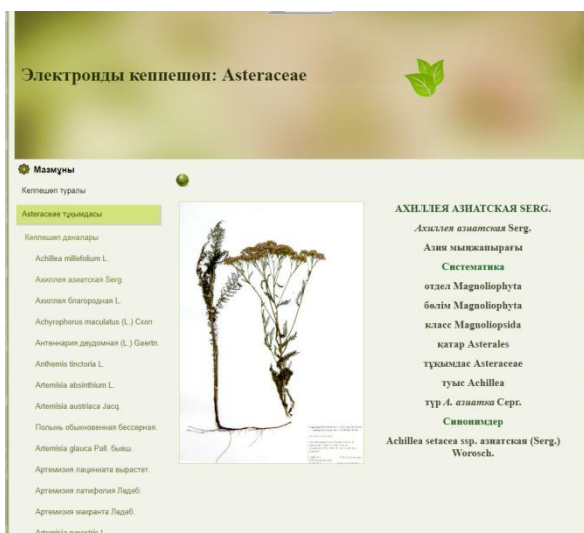

3–сурет. 3 D анимациялар

Joyteka–білім беру веб–квестін, интеллектуалды викторинаны, кері байланыс бейнелерін, терминдік ойындарды және "тест"білімді бақылау құралын құру қызметтері бар білім беру платформасы Бұл әдіс проблемалық оқыту мен ойын элементтерін біріктіреді, заманауи ақпараттық және коммуникациялық технологияларды белсенді қолдануды қамтиды. Бір бөлмеден іс әрекеттермен қатар, логикалық ойлау арқасында шығу.

Liveworksheets – барлық тілдер мен тақырыптарға арналған интерактивті жұмыс парақтары. Интерактивті жұмыс парағы–білім алушылардың жеке немесе бірлесіп өз бетінше жұмыс істеуі үшін бірлескен редакциялау құжаттарының көмегімен мұғалім жасаған электрондық ресурс.

Электронды кеппешөп – ботаника бойынша оқушылардың әр тұқымдастардың өсімдіктерімен электронды түрде нақтырақ танысуға мүмкіндік береді (4–сурет).

4–сурет. Электронды кеппешөп (гербарий)

Биологиядағы виртуалды зертхана – <http://www.virtulab.net> 5–11 сынып аудиториясына арналған. Бұл ресурс сабақтардың ең қызықты және тиімді әдістерін табуға мүмкіндік береді. Сондай–ақ, оны тексеру жұмыстарына дайындалу, зертханалық жұмыстарды орындау техникасының дұрыстығын бағалау үшін пайдалануға болады.

Цифрлық білім туралы айтатын болсақ, ол белгілі бір дағдыны – цифрлық сауаттылықты қалыптастыруға ықпал етуі тиіс екенін атап өту қажет. Сондықтан оң нәтижеге қол жеткізу үшін жалпы білім беретін ұйымдарда мұғалімнің дәйекті жұмысы қажет: мұғалімдерді даярлау, жалпы оқу бағдарламасының да, жекелеген сабақтардың да АКТ мүмкіндіктерін ескере отырып жоспарлау, ақпараттық–әдістемелік қолдау.

Цифрлық технологиялардың тиімділігі ең алдымен білім берудің теориялық жағы, заманауи формалары, проблемалық оқыту жақтарының ашылуына үлкен ықпал етеді. Цифрлық ақпараттандыру бұл мақсат емес десекте, оқушыларымыз халықаралық әртүрлі салаларда ауқымды дүниелерді жасауда бәсекеге қабілетті болуы тиіс.

Әдебиеттер тізімі:

1. <https://daryn.online/article/896>
2. https://ya-uchitel.ru/load/blogi/cifrovyykh_tekhnologij_v_prepodavanii_biologii/489-1-0-19735

ӨОЖ 372.881.1

ҚАЗАҚ ТІЛІ МЕН ӘДЕБИЕТІ САБАҚТАРЫНДА ЦИФРЛЫҚ ТЕХНОЛОГИЯЛАРДЫ ҚОЛДАНУ ӘДІСТЕМЕСІ

Оспанова Мәншүк Хасенханқызы

Филология ғылымдары магистрі

Қостанай қаласы білім бөлімінің №2 мектеп–лицейінің

қазақ тілі мен әдебиеті пәнінің мұғалімі,

Қостанай қ., Қазақстан

E-mail: monika_kspi@mail.ru

Аңдатпа

Мақалада цифрлық технологиялардың қазақ тілі мен әдебиеті сабақтарында пайдаланудың тиімділігі қарастырылды. Цифрлық технологияның білім беру үрдісінде алатын орны мен қызметі көрсетілді. Қазақ тілі мен әдебиеті сабақтарында цифрлық технологияларды қолданудың оқушыларға тигізетін артықшылығы мен ерекшеліктері талданды.

Түйінді сөздер: *цифрлық технология, әдістеме, қазақ тілі мен әдебиеті, ақпараттық оқыту құралдары.*

Аннотация

В статье рассматривается эффективность использования цифровых технологий на уроках казахского языка и литературы. Показана роль и функция цифровых технологий в процессе образования. Проанализированы преимущества и особенности использования цифровых технологий для учащихся на уроках казахского языка и литературы.

Ключевые слова: *цифровые технологии, методика, казахский язык и литература, информационные средства обучения.*

Abstract

The article examines the effectiveness of using digital technologies in Kazakh language and literature lessons. The role and function of digital technologies in the education process is shown. The advantages and features of using digital technologies for students in Kazakh language and literature lessons are analyzed.

Key words: *digital technologies, methodology, Kazakh language and literature, information teaching aids.*

XXI ғасыр жаңа технологиялардың озық даму ғасыры. Бүгінгі таңда технология күн сайын дамып келеді. Қазіргі таңда ақпаратты сақтау, өңдеу құралдарымен қаныққан қоғамда өмір сүруге және белсенді әрекет етуге дайын болумен қатар, мұғалімдер белгілі бір саланы зерттеудің мазмұнымен мақсатына толық сәйкес

келетін және қоғамды цифрландыру процесіне әсер ететін цифрлық технологияларды шебер таңдап, дұрыс қолдануы керек. Егер соңғы уақытқа дейін білім беруді ақпараттандырудың негізгі проблемасы білім беру мекемелерін материалдық–техникалық жабдықтаумен байланысты болса, қазіргі негізгі мәселе – бұл цифрлық технологиялар мен мұғалімдердің жетіспеушілігі ғана емес, сонымен қатар цифрлық білім беру ресурстарының жетіспеушілігі. Осыған орай, цифрлық қоғам жағдайында шығармашылық белсенділігі мен адамгершілік болмысы бірдей үндескен, сыни ойлай білетін, ақпаратты өз қажетіне орынды қолдана алатын, ақпараттық сауаттылығы мен ақпаратпен жұмыс істеу құзыреттілігі қалыптасқан мамандардың қажеттілігі мен маңыздылығы алдыңғы орынға шықты. Зерттеудің бастапқы кезеңінде басымдылық цифрлық технологияға, мұғалімдердің цифрлық құзыреттіліктеріне қатысты психологиялық–педагогикалық әдебиеттерді, ғылыми–зерттеу жұмыстарын талдау сияқты теориялық әдістермен қатар сауалнама, әңгімелесу, бақылау, диагностика жүргізу әдістері, яғни эмпирикалық әдістер кеңінен орын алды. Соның нәтижесінде шетелдік, отандық ғалымдардың «цифрлық құзыреттілік» ұғымы мен оның компоненттеріне берілген пікірлерін сұрыптай біз цифрлық құзыреттілік ұғымы мен оның компоненттерін келесі мазмұнда нақтыладық: *Цифрлық құзыреттілік* – бұл жеке тұлғаның өмірдің барлық салаларында ақпараттық–коммуникациялық технологияларды сыни таңдау негізінде сенімді, қауіпсіз және тиімді қолдануға мүмкіндік беретін қабілеттілік. Цифрлық құзыреттілік компоненттері құрамын келесі мазмұн құрады: эмоционалды–еріктік; әлеуметтік медиа қарым–қатынас; танымдық; әрекеттік; рефлексивті–бағалау [1].

«Цифрлық Қазақстан» мемлекеттік бағдарламасы ел экономикасын цифрландыруға бағытталған негізгі стратегиялық құжат болып табылады. «Цифрлық Қазақстан» бағдарламасының мақсаты – халықтың өмір сүру сапасын және Қазақстан экономикасының бәсекеге қабілеттілігін арттыру болып табылады. Әрине, бұл барлық білім беру жүйесіне де қатысты, өйткені экономиканы сандық технологияларға ие кадрлармен қамтамасыз ету міндеттерін шешуде білім беру жүйесі ерекше рөл атқарады. Қазіргі ақпараттық қоғамда сандық экономикаға барабар тұлғаның маңызды қасиеттерінің бірі сандық құзыреттілік болып табылады, яғни, сандық технологияларды меңгерген және оны өзінің күнделікті және кәсіби қызметінде пайдалана алатын тұлғаны қалыптастыру [2].

Білім беруді ақпараттандырудың қазіргі кезеңінің тенденциясы – бұл электронды анықтамалықтар, энциклопедиялар, оқу бағдарламалары, оқушылардың білімін автоматтандырылған бақылау құралдары, компьютерлік оқулықтар сияқты әртүрлі сандық білім беру ресурстарын әзірлеумен қолданудың бірыңғай педагогикалық тәсілдерін жасауға деген жалпы ұмтылыс. Мұндай біркелкілікті қамтамасыз ету әрекеттері білім беру жүйесінде одан әрі тиімді пайдалану үшін әртүрлі сандық білім беру ресурстарын мамандандырылған коллекцияларға (каталогтарға) есепке алу және біріктіру ниетінде айқын көрінеді. Цифрлық білім беру ресурстарын педагогикада қолданудың психологиялық–педагогикалық және әдіснамалық ережелерін Л.С.Выготский, П.Я.Халперин, С.Л.Рубинштейн, Ю.К.Бабанский, Н.Ф.Талызина және т. б. әзірлеген.

Зерттеулерге және күнделікті практикаға сүйенсек, цифрлық білім беру ресурстары (ЦБР) дәстүрлі оқыту құралдарымен салыстырғанда көптеген артықшылықтарға ие:

- Заманауи ақпараттық технологиялар құралдарын қолдану есебінен оқу–тәрбие процесінің барлық деңгейлерінің қарқындылығын арттыру (оқыту процесінің тиімділігімен сапасын арттыру);
- пән аралық байланыстарды тереңдету;
- қажетті ақпаратты іздеуді оңтайландыру және көлемін ұлғайту;

- танымдық іс–әрекеттің белсенділігін арттыру;
- білім алушының жеке басын дамыту, ақпараттық қоғам жағдайында жеке тұлғаны жайлы өмірге дайындау (ойлаудың әртүрлі түрлерін дамыту; коммуникативтік қабілеттерді дамыту);
- компьютерлік графиканы, мультимедиа технологиясын пайдалану есебінен эстетикалық тәрбие беру;
- ақпараттық мәдениетті, ақпаратты өңдеуді жүзеге асыру білігін қалыптастыру [3].

Қазіргі кезде қазақ тілі мен әдебиетін оқытуға байланысты практикалық тұрғыда сабақ өткізуде қолданылатын әдіс–тәсілдер өте көп. Қалай болғанда да әдіс–тәсілдердің барлығы сөйлеу әрекетінің төрт түрін қамтиды. Негізгі көрнекі құралымыз – мәтін. Себебі, жаттығу жұмыстарының көпшілігі мәтіннен өрбиді. Қазақ әдеби тілінің сөздігінде мәтінге: «Бір тақырып төңірегіндегі біріккен, сабақтастық пен тұтастық тән, ақпаратты жеткізетін мазмұнды сөйлемдердің, сөздердің тізбегі» деп анықтама берілген. Мәтін бойынша тапсырмалар жүргізіледі: сұрақ–жауап, мәтіннің мазмұны бойынша жоспар құру, мәтінді бөліктерге бөлу, мәтін бөліктеріне тақырып беру, мәтіндегі негізгі ойды анықтау, мәтінді мазмұндау т.б. Жазылым әрекетінің мақсаты – сауатты жазуға үйрету. Жазылымда: жаңа тақырыпқа байланысты сөз, сөз тіркестерімен сөйлем құрастыра алу, беріліп отырған тақырыпқа байланысты сөйлемдер құрастырып немесе сөйлемдегі ойды аяқтау, жаттығулардағы сөйлемді қажетті сөз, сөз тіркестерімен толықтыра білу, мәтіннен түсінгенін қысқаша жаза білу, аудиовизуалды материалдар бойынша естігені немесе көргені бойынша өз пікірін жазу т.б. тапсырмалар беріледі. Сабақты қорытындылауда тақырыпты пысықтау жұмыстарына байланысты жазба жұмыстары жүргізіледі (шағын шығарма, эссе, пікір білдіру т.б). Айтылым негізі – ойды дұрыс жеткізе білу, яғни білім алушының алған ақпараты бойынша өз ойын білдіруі. Берілетін тапсырмалар: ойтүрткі сұрақтарға жауап беру, жағдаяттық тапсырмаға сұхбат құру, пікірін білдіру немесе мәтін мазмұнын айту, диаграмма бойынша сұрақ–жауап әдістерін өз бетінше құра алу, аудиовизуалды материалдарға өз көзқарасын білдіре алу. Тыңдалым негізі – ақпаратты түсіну, жеткізе білу. Тыңдалым әрекеті негізінде ақпаратты тыңдай білу, аудиовизуалды материалдар арқылы естігенін, көргенін, түсінгенін айта білу немесе жаза білу, бейнематериалға қатысты пікірталасқа қатысу, яғни тыңдаған, көрген ақпарат бойынша өз көзқарасын білдіре алу. Біз оқу үдерісінде сөйлеу әрекетіне байланысты қолданылатын тапсырмалардың түрлеріне қысқаша ғана тоқталып өттік [4]. Қазақ тілін оқыту үдерісінде жоғарыда аталып өткен цифрлық білім беру ресурстарын пайдалану әдісіне қысқаша тоқталып өтейік.

Сабақты ұйымдастыру кезінде аудиторияға ақпаратты қолжетімді және түсінікті етіп жеткізу үшін цифрлық технологиялардың тигізер үлесі орасан зор. Қазақ тілі мен әдебиеті пәнінде оқу процесін тұтастай қамту мен ұйымдастыру барысында learningApp.com, quizlet, quizziz, kahoot секілді цифрлық технологиялардың мүмкіндіктерін пайдалануға болады. Бұл смарт технологиялардың артықшылығы әр түрлі деңгейдегі тапсырмаларды мультимедиялық құралдар мен қызықты тапсырмаларға түрлендіре отырып оқушылардың өз бетімен орындауға ықпал тигізу. Бұндай цифрлық технологиялар әр жұмысты жеке бағалап қана қоймай, оқушының жетістіктерін кестеге жинақтайды. Сонымен қатар, бұл цифрлық технологияларды сабақтың барлық кезеңінде пайдалануға болады. Бұл сабақты қызықты әрі тиімді ұйымдастыруға көмектеседі.

LearningApps.org сайты арқылы лексика–грамматикалық тақырыптарды сынып оқушыларына медиа, суреттер, түрлі шаблондарға енгізіп ұсынуға болады. Бұл орындауға болатын жұмыстардың алуан түрлілігін көрсетеді. Мысалы, пазлдарды құрастыру, интеллектуалды ойындар, карточкалар мен ребустар т.б. жүздеген

тапсырмалар жинақталған. Сабақтың тақырыбына сәйкес бейне немесе аудио жазбаларды дайындап, оқушыларға тыңдалым тапсырмаларын ұсынуда қолдануға болады. Бұл оқушылардың зейіні мен есте сақтау қабілетін жақсартады. Білімді жинақтау мен талдау деңгейлерінде кроссвордтарды шешу, айырмашылықтарын анықтау, сәйкестендіру және сөз іздеу секілді нысандағы тапсырмалар жүйесін әзірлеуге болады. Бұл сайт арқылы мұғалім өзінің сыныбын өз бетінше құрып, әр оқушының іс-әрекетінің белсенділігі мен нәтижелерін қадағалап, бағалау оңайырақ өтеді. Сабақтың қорытынды бөлімінде пікірлер мен ұсыныстар қалдыру бөлімі енгізілгендіктен, оқушылар сабақта қарастырылған тақырыптар бойынша кері байланыс ала алады. Бұл оқушының жұмыс жүргізуі қажет кемшіліктері мен жетістіктерін білуге мүмкіндік береді. Оқушының өзіндік көзқарастарын қалыптастыруға, өзін-өзі жетілдіруге және шешім қабылдауға ықпал етеді. Нәтижелерге сүйене отырып, оқушылар жалпылау, талдау, өзін-өзі тәрбиелеу және тәжірибеде қолдану дағдыларын дамытады. Сондықтан, цифрлық технологияларды қолдану оқушылардың білімін жақсарту үшін ғана емес, сонымен қатар, заманауи технологияларды пайдалану дағдыларын, функционалдық сауаттылықты дамытады.

Қорыта келе, қазақ тілі мен әдебиеті сабақтарында жаңаша оқыту бағытын жүзеге асыру үшін цифрлы технологияларды қолдану өзекті болып табылады. Оқушылар ақпараттық технологияларға негізделген тапсырмаларды орындау арқылы бәсекелестікке қабілетті білімді тұлға болып қалыптасады. Сол себепті, сабақ үрдісінде цифрлы технологияларды кіріктіре білім беру үрдісінде пайдалану маңызды. Сабақ барысында цифрлық технологиялардың жаңа түрлерін қолдану нәтижесінде оқушылардың шығармашылық және зияткерлік қабілеттерін дамытуға, өз білімдерін өмірде пайдалану дағдыларын қалыптастыруға ықпал етеді.

Әдебиеттер тізімі:

1. Сардарова Ж.И., Жұмашева Н.С., Мусағалиева Г.Б. «ЦИФРОВАЯ КОМПЕТЕНТНОСТЬ ПЕДАГОГОВ: СОВРЕМЕННОЕ СОСТОЯНИЕ, ПРОБЛЕМЫ». Вестник КазНПУ имени Абая, серия «Педагогические науки». 73, 1 (мар. 2022), с. 157–167
2. Исаев С.Ә., С.К. Аманбаева. «Қашықтан білім беруде цифрлық технологияларды пайдаланудың тиімділігі». ОҢТҮСТІК ҚАЗАҚСТАН ҒЫЛЫМ ЖАРШЫСЫ (2020). 139.
3. Джанзакова Ш.И., Дамуов Н.Г., Сулейменова Ж.У., Муканова Г. С1, Ш.И. Н.Г. «Особенности формирования готовности будущих учителей к использованию цифровых образовательных ресурсов». ХАБАРШЫ «Психология» сериясы. 64, 3 (май 2021), с. 36–42
4. Туякбаева, Р., Ашенова, А., & Мансуров, Н., «Виды заданий, используемых в процессе обучения казахскому языку». Вестник Евразийского национального университета имени Л.Н. Гумилева. Серия Филология, 142 (1), с.97–105.

ӘОЖ 371.321.1

ЦИФРЛАНДЫРУ ЖАҒДАЙЫНДА БІЛІМ БЕРУ ҮРДІСТЕРІН ДАМУ

Оспанова Шолпан Жумағалиевна

Директордың оқу жөніндегі орынбасары,
Тобыл қаласы №2 жалпы білім беретін мектебі
Қостанай облысы, Қазақстан
E-mail: Sholpan.k_90@mail.ru

Кульмагамбетова Толкын Жумағалиевна

Қазақ тілі мен қазақ әдебиеті пәні мұғалімі
Тобыл қаласы №2 жалпы білім беретін мектебі
Қостанай облысы, Қазақстан
E-mail: t.kulmagambetova@mail.ru

Аңдатпа

Жалпы білім беретін мектепте білім беру үрдісін цифрландыру жұмысын жүзеге асыру жолдары қарастырылған. Цифрлық технологияларды енгізу міндеттеріне талдау жасалып және оның білім беруді және ғылымды дамытудың 2020–2025 жылдарға арналған мемлекеттік бағдарламасын орындау мүмкіндіктері. Цифрлық құралдарды білім беру процесінде қолдануды өзгерту – заман талабы.

Түйінді сөздер: білім беру, цифрлық сауаттылық, модернизация, оқу процесі

Аннотация

Рассматриваются подходы к системе цифровизации образовательного процесса в условиях общеобразовательных школ. Проанализированы задачи внедрения цифровых технологий и их возможная реализация по Государственной Программе развития образования на 2020–2025 годы. Требуется времени к изменению использования цифровых средств в образовательном процессе.

Ключевые слова: образование, цифровая грамотность, модернизация, образовательный процесс

Abstract

The approaches to the system of digitalization of the educational process in high school are considered. The tasks of implementing digital technologies and their possible implementation under the State Program for the Development of Education for 2020–2025 are analyzed. The demand for time to change the use of digital media in the educational process.

Key words: education, digital literacy, modernization, educational process

Бүгінде Республика бойынша білім салаларын цифрландыру күн тәртібінің басты тақырыптарының бірі. Осы орайда басталып жатқан белсенді жұмыстың алғашқы бағыттарының бірі – білім беру бағыты.

XXI ғасырдың икемділігі мен құзыреттілігіне келсек, олар бастауыш мектептен бастап барлық білім беру қызметінде қалыптастырылуы керек. Білім беруді цифрландырудың, атап айтқанда жалпы білім беру жүйесінің іске асуының кейбір аспектілеріне тоқталайық. Соңғы уақытта жеке тапсырмалардан бастап тағайындалған құзыреттерді қалыптастыру үшін толық курстар мен модульдерге дейін ашық жалпы білім беру, жалпы дамудың онлайн–ресурстарын құру және пайдалану үдерісі белсенді түрде жүргізілуде. Цифрлық сауаттылық – бұл адамның өмірдің барлық салаларында цифрлық технологияларды сенімді, тиімді, сыни және қауіпсіз қолдануға дайындығы. Цифрлық сауаттылық – ақпараттық қоғамдағы қауіпсіздіктің негізі, Цифрлық сауаттылық – бәсекеге қабілетті заманауи жастарды дамытуға үлес қосады.

Қостанай қаласында ашылған Смарт орталықтың өзі, біздің мектеп оқушыларының цифрлы дамуына үлкен үлес қосуда. Бүгінгі таңда мысал ретіне айтатын болсам, Смарт орталығындағы бір ғана Вертуальды шындық үйірмесі баланың әлемді цифрлі жолмен қарауына үйретеді. Ал, цифрландыру технологиялары дегеніміз – бұл бұрын соңды адамзат бастан кешпеген ғажайып әлемнің жаңа құралдары. Бүгінгі күні бұл технологиялар жасақталу үстінде. Цифрландыру тікелей бұрын қол жетімді болмаған цифрлік технологияның оқу құралдарымен тығыз байланысты. Цифрландыру үрдісі, мінсіз білім беру үрдісі мен сапасына әсер етеді. Мектептік білім беру процесіне еңгізілген жаңа технологиялар мектеп оқушыларын қарапайым баяндамаларға қарағанда әлдеқайда көп қызықтыра алады. Білім беру үрдісін цифрландыру кезінде сабақтың жүргізілуі, оқушыларды қызықтыру, бағалаудан бөлек, өтілетін сабақтың мазмұнын цифрландыруды терең жүйеге асыра білуді дағдылану. Қазіргі оқушылардың цифрлі дамуына икемі барын көріп жүрміз. Қарапайым дүниемен қазіргі заман мектеп оқушыларын таңқалдыра алмаймыз. Сондықтан да біз білім сапасын жаңа цифрлі білім беру сапасын заманға сай, жаңашылдықпен жақсартуға міндеттіміз, жаңа ақпараттық технологияларды дамыту, заманауи қағаз процестерін жеделдету, мекеменің атқарушылық және әкімшілік қызметкерлеріне қажет. [1, б.6–7]

Ал, қазіргі білім беру жүйесінің ажырамас бөлігі дамыған цифрлық инфрақұрылым болып табылады. Ендеше білім беру ұйымдарында ІТ – инфрақұрылымды, цифрлық білім беру ресурстарын, ашық онлайн –курстардың желілері мен платформаларын дамыту, мемлекеттік көрсетілетін қызметтерді автоматтандыру қажеттігі анықталып Қазақстан Республикасының білім беруді және ғылымды дамытудың 2020–2025 жылдарға арналған мемлекеттік бағдарламасына енді. Ашығырақ тоқталатын болсақ келесі міндеттер анықталды:

Білім беру ұйымдарының цифрлық инфрақұрылымын (сымсыз коммуникациялар, бұлтты технологиялар, микросерверлер, компьютерлер мен перифериялық жабдықтар, жергілікті желі, кеңжолақты интернетке қол жеткізу және т.б.) дамыту жұмысы жалғастырылады. Білім беру үрдісіне цифрландыруды еңгізу кезінде өз кемшіліктері болатыны анық, десекте кемшіліксіз біздің жұмысымыз алға баспайды. Тәжірибиеде қолдану барысында кемшіліктерді түзету уақыт еншісінде. Мектептерде химия, биология, физика пәндері кабинеттерімен, STEM–кабинеттермен жарақтандырылуы, заман талабына сай болуы бәрі тәжірибиемен келетінін білеміз.[2, б.56–57]

2017–2021 жылдарға арналған «Цифрлік Қазақстан» мемлекеттік бағдарламасы іске асырылды, Осы орайда THESIS.KZ білім беру порталы «Бірінші қыркүйек» Республикалық ақпараттық – әдістемелік орталығымен бірге “Digital School” – «Цифрлік мектеп» жобасын жүзеге асырды. Бұл жоба ең алдымен мұғалімдерге бағытталған: қазіргі заманғы мектепте ақпараттық мәдениетті дамыту, цифрлік оқыту ортасын құру, жаңа электронды оқу өнімдерді тәжірибелік дамыту болды. Осы жобалар аясында .[3]

Қазақ мектептерін цифрландыруға қатысатын барлық ойшыларға: оқушыларға, олардың ата–аналарына, мұғалімдеріне, білім беру жүйесінің әкімшіліктеріне ыңғайлы және тиімді құралдарды жасауды білдіреді. Сонымен қатар, оқу үдерісін цифрландыру, адамның адамдық қарым–қатынасының оңтайлы теңгерімі және виртуалды ортада нақты және цифрлы әлемді синтездеудің бір түрі болып табылатыны маңызды.

Ақпараттандыру жағдайында оқушылар меңгеруге тиісті білім, білік, дағдының көлемі күннен күнге артып, мазмұны өзгеріп отыр. Мектептің білім беру саласында ақпараттық технологияларды пайдалану арқылы білімнің сапасын арттыру, білім беру үрдісін интенсификациялау мен модернизациялаудың тиімді тәсілдерін

іздігіру жұмыстары жүргізіліп жатыр. Бұл жұмыстардың тиімділігі мен нәтижелілігі бірнеше оқу–әдістемелік, психологиялық–педагогикалық мәселелердің шешімін ғылыми түрде негіздеуді талап етеді. Осы сұрақпен айналысатын ғалымдар оларды бірнеше бағыттарға бөліп отыр:

- Оқу үрдісіне ақпараттық технологияларды іске асырудың жүйелі ғылыми–әдістемелік жолын анықтау;
- Оқушылардың тәжірибелік іс–әрекетінде ақпараттық технологияларды пайдаланудың әдістемесін жасау;
- Мұғалімдердің ақпараттық технологияларды меңгеруі және оқу үрдісіне пайдалану бойынша кәсіби біліктіліктерін жетілдіру;
- Оқушыларды білім, білік, дағдыны меңгеру үшін ақпараттық технологияларды пайдалуға үйрету;
- Мектептің материалдық–техникалық базасын нығайту.

Цифрлық білім беру ресурстарының сабақты өткізудегі тиімділігі:

- Сабақ барысында дайындалған сандық объектілерді мультимедиялық проектор арқылы демонстрациялау;
- Зертханалық жұмыстарды орындауда электрондық микроскоп, интерактивті модельдерді пайдалану;
- Білімді тексеруде компьютерлік тестілерді қолдану;
- Сабақ үстіндегі оқушылардың жеке зерттеушілік және шығармашылық жұмыстары.

Цифрлық білім беру ресурстарының оқушылардың үй тапсырмасын орындаудағы тиімділігі:

- Үй тапсырмасын орындаудың және оған жауап берудің жаңа формасы арқылы оқушылардың пәнге деген қызығушылығы артады. Қабілеті төмен оқушылардың сабаққа қызығушылығы жоғарыласа, дарынды балалардың оқытудың зерттеушілік–ізденушілік деңгейі көтеріледі;
- Кез–келген уақытта оқушылар өздерінің білімдерін автоматты түрде тексере алады. Сонымен қатар, оқушы өз білімін автоматты түрде бақылау құрылғысы «жақсы», «өте жақсы» бағаларын қойса, қызығушылығы одан әрі жоғарылайды;
- Баяндама, ғылыми жоба, конференция, презентация дайындауда биологиялық объектілердің үлкен жинағы болып табылады. Оқушы сабаққа, сыныптан тыс жұмыстарға қажетті қызықты мәліметтер мен деректер жинақтай алады;
- Энциклопедиялық бағыттағы сұрақтарға жауап ала алады;
- Мультимедиялық анықтамалық –сөздіктер мен анықтауыш –атластарды пайдалану мүмкіншіліктері артады;
- Оқушының өз мүмкіндігі мен материалды меңгеру мен қабылдау ерекшелігін ескере отырып, жаңа білімді оқып үйренеді.

Оқу процесі барысында цифрлық білім ресурстарының көптеген түрлері қазірдің өзінде қолданылып отыр: анимациялар, интерактивті суреттер мен сызбалар. Келешекте интерактивті тапсырмаларды да кеңінен қолдануға болады. Сабақ кезінде жоғарыда айтылған мүмкіншіліктерді кеңінен пайдалану қажет. Цифрлық білім беру ресурстары табиғи объектілер мен көрнекі құралдарды толықтырып отырады. Бұл кезде мұғалімнің оқыту барысында белгілі бір жағдайда бейімдеуге, оқушылардың дайындық деңгейін ескеріп, оқушылардың жеке шығармашылық потенциалын ашуға мүмкіншіліктер берері сөзсіз.[4]

Электронды оқыту, яғни оқыту барысында цифрлық ресурстарды пайдалану жүйесі ең алдымен оқытушы мен оқушыға үлкен еркіндік береді. Бұл екеуінің де тұлғалық мүмкіндіктерін жүзеге асыруын қолайлы. Оған дәлел ретінде жоғарыдағы фотосуреттер. Бұл суреттерде біздің мектеп мұғалімдерінің цифрлық ресурстарды

сабақ барысында қолдану сәттері көрсетілген. 1,2–суреттерде ағылшын және қазақ тілі пәндерін шет тілі ретінде оқыту барысында мұғалімдердің интерактивті тақта мүмкіншіліктерін және «Bilim Land» сайтының дайын материалдарын қолдану сәтінен көрініс. 3–суретте мен өзім мұғалімдер арасында «Білім беру процесінің дамуы» тақырыбындағы жобаны қорғауым.

Сандық білім беру ресурстары мұғалімді алмастыра алмайды, бірақ мұғалімге қосымша материалдарды ұсынады. Яғни сабақ мазмұнын ақпараттық–коммуникациялық технологиялардың жаңа мультимедиялы мүмкіндіктерімен толықтыруға, оқушылардың назарын аса маңызды оқу тақырыптарына аударуға, қажет болған жағдайда оқушылардың назарын зерделенген көріністердің ерекшеліктеріне шоғырландыруға, оны көрнекі түрде көрсетуге мүмкіндік береді. Сабақтың мазмұнын қоғамда болып жатқан өзгерістермен, өмірлік тәжірибелермен, оқушының пәнге деген қызығушылықтарымен және тағы басқа құбылыстармен байланыстырудың қамтамасыз етуге де мүмкіндік береді.

Әрине, сандық оқыту барлық қиындықтардан құтқарады десек жалған айтармыз. Көп мәселе адамға келіп тіреледі. Адам тұлғасын өсіру одан да маңызды шаруа. Қысқасын айтқанда, цифрландырудың сиқырлы әлеміне ену жөніндегі Қазақстанның қазіргі ынта–жігері және ұмтылысы көптеген бағалаулар бойынша жаман емес. Дегенмен қол жеткенге қанағат қылудың ешбір реті жоқ. Керісінше, үдерісті одан әрі үдете түсу қажет.

Әдебиеттер тізімі:

1. Қазақстан Республикасында білім беруді және ғылымды дамытудың 2011 – 2020 жылдарға арналған мемлекеттік бағдарламасы. – Астана: 2010ж.
2. Қазақстан Республикасында білім беруді және ғылымды дамытудың 2020 – 2025 жылдарға арналған мемлекеттік бағдарламасы. – Нұрсұлтан: 2020ж.
3. 2017–2021 жылдарға арналған «Цифрлық Қазақстан» мемлекеттік бағдарламасы. – Астана: 2017ж.
4. <http://nci.kz/ru/content/uchebno–metodicheskie–posobiya–po–ispolzovaniyu–cifrovyyh–obrazovatelnyh–resursov–v–uchebnom> – сандық білім беру ресурстарының қолданылу әдістемесі.

УДК 377.031

ИСПОЛЬЗОВАНИЕ СОВРЕМЕННЫХ ЦИФРОВЫХ ТЕХНОЛОГИЙ НА УРОКАХ ХУДОЖЕСТВЕННОГО ТРУДА

Панова Ольга Александровна,
учитель художественного труда
КГУ «Общеобразовательная школа №22
отдела образования города Костаная»
Управления образования акимата
Костанайской области, Казахстан
E–mail: olga_panova7@mail.ru

Акимжанова Замзагуль Нуркановна,
учитель художественного труда
КГУ «Общеобразовательная школа №22
отдела образования города Костаная»
Управления образования акимата
Костанайской области, Казахстан
E–mail: zamzagul_n79@mail.ru

Аңдапта

Мақалада көркем еңбек сабақтарында заманауи цифрлық технологияларды қолдану ерекшеліктері қарастырылады, көркем еңбекті оқытудың қолданыстағы әдістемесіне сәйкес Әдістемелік, нормативтік құжаттар мен оқыту нәтижелері талданады, көркем еңбекті оқытуды жақсарту әдістері ұсынылады.

Түйінді сөздер: мұғалім, білім, сабақ, оқушылар, оқыту әдістері, көркем еңбек, цифрлық технологиялар, білім беру жаңалықтары.

Аннотация

В статье рассматриваются особенности использования современных цифровых технологий на уроках художественного труда, проанализированы методологические, нормативные документы и результаты обучения в соответствии с существующей методикой преподавания художественного труда, предложены методы улучшения преподавания художественного труда.

Ключевые слова: учитель, образование, урок, учащиеся, методы обучения, художественный труд, цифровые технологии, новшества образования.

Abstract

The article examines the features of the use of modern digital technologies in artwork lessons, analyzes methodological, regulatory documents and learning outcomes in accordance with the existing methodology of teaching artwork, suggests methods to improve the teaching of art work.

Keywords: teacher, education, lesson, students, teaching methods, artistic work, digital technologies, educational innovations.

Глобальное распространение современных цифровых технологий в XXI веке также оказало влияние на систему образования, в том числе на методику преподавания изобразительного искусства в школах.

Некоторые страны с наиболее развитыми системами образования в мире начали использовать цифровые технологии не только как инструмент обучения, но и как ключевой навык будущего. Система образования в Республике Казахстан в последние годы также стабильно развивается, и в этом процессе большое значение имеет перенимание лучшего мирового опыта.

Результаты показали, что интеграция современных цифровых технологий в художественное образование приводит к повышению готовности учащихся общеобразовательных школ Казахстана к будущему и помогает им исследовать новый мир искусства, а также сохранять традиционные подходы. [1]

В последние годы развитие творческой компетентности учащихся превратилось в ключевую цель образования во всем мире из-за связанных с этим значительных экономических, социальных и личных выгод личности.

Появление новых медиа предоставляет новые инструменты для развития критического мышления и творчества в образовательной среде, которая поощряет сотрудничество, соавторство и обмен идеями и произведениями искусства со школьной аудиторией. Внедрение новых медиа в уроки искусства и интеграция искусства с другими дисциплинами не только способствует развитию визуальной компетентности, но и сквозных компетенций, необходимых для будущей жизни детей.

Несмотря на множество преимуществ, которые влечет за собой этот процесс, до сих пор не существует широкой интеграции новых медиа на уроках искусства или интеграции искусства с помощью информационных технологий в школах, поскольку учителя часто не обращают внимания на новые возможности и средства вовлечения детей. Однако если мы действительно хотим подготовить детей к будущему, необходимо принять доминирующую сегодня культуру общения.

Процесс информатизации системы образования является одним из приоритетных направлений развития современного общества. Владение информационными и коммуникационными технологиями становится в современном

мире в один ряд с такими качествами, как умение читать и писать, и необходимо для каждого гражданина.

В свете Государственной программы «Цифровой Казахстан», принятой в середине 2017 года, информатизация и цифровизация образования актуализируется как стратегически важное направление развития системы образования. Доказано, что использование современных цифровых технологий в образовании в 3 раза интенсифицирует учебный процесс, в то же время в 2–3 раза улучшает качество обучения, что подтверждают ученые–педагоги разных государств (США – Симур Паперт, профессор, основатель педагогической философии конструкционизма; Индия – Абдул Вахид Хан, заместитель Генерального директора ЮНЕСКО; Россия – НИИ информатизации образования РАО Роберт И.В., специальное исследование Каймина В.А.; Казахстан – научная школа профессора Нургалиевой Г.К.). Социальный аспект внедрения цифровых технологий в школьное образование состоит в том, что все казахстанские школы, в том числе МКШ, получают равный доступ к дистанционному обучению по всем школьным предметам. [2]

Реализация дидактических возможностей современных цифровых технологий, включение новых видов информационной деятельности учащихся в образовательный процесс создают инновационные модели обучения изобразительному искусству (рис.1).

Рисунок 1 – Дидактические качественные особенности цифровых технологий

К ним можно отнести модель обучения на основе информационной деятельности, связанной с накоплением, обработкой, продуцированием информации различного вида, и модель обучения на основе интерактивного взаимодействия на базе информационных систем, программных средств и глобальной сети Интернет.

Первая модель строится на основе организации поиска и отбора информации из Интернета и опирается на значительные дидактические и методические возможности глобальной информационной среды с накопленными в ней ресурсами. Специальные поисковые технологии и системы предоставляют огромные возможности для изменения традиционного учебно–воспитательного процесса. [3] Они создают дополнительные дидактические условия для повышения мотивации познавательной деятельности, изменения отношения к процессу обучения, для формирования у учащихся навыков самопознания и саморазвития. Специфика этих технологий заключается в том, что они предоставляют ученику громадные возможности выбора и получения разнообразной информации.

Поисковые технологии реализуются в различных информационно–справочных системах, помогающих человеку найти то, что ему нужно. Примерами подобных

систем могут служить тематические каталоги и поисковые системы [4]. Используя возможности поисковых технологий и систем, преподаватель изобразительного искусства может предложить учащимся подготовить доклад, реферат, провести поиск и сравнение информации по какому-либо учебному вопросу.

Однако наиболее перспективно использование этих технологий в проектной деятельности. Для примера приведем внеурочный проект «Памятники нашего города».

Для проведения проекта в 6 классах средней общеобразовательной школы создаются группы по 5–6 учеников. Детям предлагается для обсуждения тема «Памятники нашего города» с проблемными вопросами:

- Сколько памятников искусства в нашем городе?
- Какие из них наиболее значимы?
- Кто авторы этих памятников?
- Какова история появления данного памятника?
- Влияют ли они на внешний облик города, можно ли при помощи памятников сделать город неповторимым?
- Куда бы вы поместили свою собственную композицию памятника?

Работа над проектом разбивается на ряд этапов.

Этап организационный. Учащиеся формируют творческие группы. Учитель предлагает каждой группе «Маршрутный лист проекта». Работая с ним, учащиеся обсуждают проблемные вопросы, задачи, которые они должны решить, обсуждают варианты представления результатов работы: альбом, газета, мультимедийная презентация. Делают предварительные эскизы к творческому заданию – разработать и выполнить в материале эскиз скульптуры.

Этап планирования. Учитель помогает детям спланировать действия, создает банк идей и предложений. Затем обсуждаются варианты презентации работы по проекту.

Этап самостоятельной работы учащихся. Дети ищут необходимую информацию по проекту, оформляют ее в запланированной форме, создают эскиз скульптуры.

Этап презентации и оценки результатов. На презентации группы представляют результаты своей работы с материалами о памятниках города. По предварительным эскизам и разработкам, каждая группа выполняет модель своего будущего памятника, обосновывает место ее размещения. [5]

Для верной организации деятельности учащихся предлагается использование Интернет ресурсов с адресами веб-сайтов, веб-порталы и т.д..

Наиболее интересными сайтами являются электронные библиотеки, виртуальные музеи и Интернет-издания.

Электронная библиотека – веб-сайт, предназначенный для постепенного накопления различных текстов (чаще литературных, но также и любых других, вплоть до компьютерных программ), каждый из которых самодостаточен и в любой момент может быть востребован читателем. Форматы размещаемых в электронных библиотеках произведений можно разделить на две категории – форматы, предназначенные для чтения текста онлайн и форматы, предназначенные для скачивания на компьютер читателя.

Электронные библиотеки включают комплекс информационно-справочных материалов, ориентированных на различные формы художественно-познавательной деятельности, в т.ч. исследовательскую проектную работу. В состав электронных библиотек могут входить электронные энциклопедии и альбомы по искусству, аудио- и видеоматериалы, тематические базы данных, фрагменты

культурно–исторических текстов, текстов из научно–популярных изданий, фотографии, анимация.

Например, Казахстанская национальная электронная библиотека (karlib.kz. elib.skolib.kz) предназначена для создания авторских галерей художников и различных собраний произведений искусств. На веб–сайте размещены публикации по теории и истории искусства, о художниках, о современной художественной жизни. В электронной библиотеке Books Gid (www.booksgid.com) есть учебная литература по компьютерной графике и графическому дизайну.

Большим потенциалом для проведения исследований учащимися обладает такая форма использования ресурсов Интернета как экскурсия в виртуальный музей. Виртуальный музей (веб–сайт–музей) – тип веб–сайта, оптимизированный для экспозиции музейных материалов. Представленные материалы могут быть из самых различных областей: от предметов искусства и исторических артефактов до виртуальных коллекций и фамильных реликвий. Виртуальные музеи представляют собой удачный пример применения Интернет–технологий для решения проблем хранения экспонатов, легкого и быстрого доступа к ним. [6]

Первые веб–сайт–музеи стали появляться в Интернете в 1991 году. Сначала это были сайты реальных музеев, но вскоре стали появляться и виртуальные музеи. Первый виртуальный музей, назвавший себя таковым, появился в 1994 году.

Не всякий набор документов и фотографий имеет право называться веб–сайт–музеем. Цифровая коллекция виртуального музея должна иметь две отличительные характеристики: виртуальную экскурсию и поисковую систему.

В Интернете существует огромное количество музеев: как электронных представительств реальных музеев, так и музеев виртуальных. Например, Государственный музей Республики Казахстан (csmrk.kz). На этом веб–сайте представлены шедевры коллекций, выставки, история музея, цифровая коллекция.

Для исследовательской работы учащихся могут быть использованы Интернет–издания. Это средства массовой информации, распространяющие свою продукцию через Интернет. Традиционные печатные и эфирные СМИ обычно имеют свои веб–сайты, иногда полностью повторяющие их содержание, иногда содержащие только анонсы статей или тексты прошлых номеров.

Веб–порталы – сайты, предоставляющие пользователю Интернета возможность дальнейшего получения информации с других сайтов, иными словами – содержащие большое количество внешних (ведущих на другие ресурсы) ссылок. Как правило, порталы также предоставляют пользователю ряд дополнительных возможностей по выбору и структурированию информации, отвечающей его интересам.

Так же следует обратить внимание на веб–кольцо – объединение веб–сайтов с похожей тематикой. При этом каждый сайт участника такого кольца размещает у себя на веб–странице ссылки на следующего и предыдущего члена кольца. Таким образом, переходя по ссылкам можно посетить сайты всех членов кольца. Веб–кольцо является способом упорядочивания сайтов в Интернете, наряду с каталогами и поисковыми системами.

Обучение на основе интерактивного взаимодействия строится с использованием аудиовизуальных и компьютерных средств [7]. На уроках изобразительного искусства сам кабинет должен создавать среду для интерактивного обучения. Кабинет изобразительного искусства должен быть полифункциональным и обеспечивать атмосферу художественной мастерской, выставочного зала, лектория за счет использования мольбертов, диапроекторов, магнитной доски, мультимедийного оборудования.

Использование компьютерных программ, реализующих интерактивную технологию обучения, позволяет решить целый ряд дидактических и методических задач [8].

Во–первых, их применение значительно повышает мотивацию обучения за счет предоставления учащемуся возможности самостоятельного выбора режима работы в интерактивной среде, обеспечения разнообразных видов самостоятельной работы, компьютерной визуализации учебного материала, использования игровых ситуаций.

Во–вторых, реализация в интерактивной среде возможностей современной компьютерной графики и мультимедиа формирует и развивает наглядно–образный, наглядно–действенный виды мышления.

В–третьих, выполнение учащимся экспериментально–исследовательской деятельности, организованной в интерактивной среде, формирует у него исследовательские умения, инициирует самостоятельное приобретение знаний.

В–четвертых, реализация идей алгоритмизации обучения в интерактивной среде инициирует формирование у учащихся навыков оптимального поиска стратегии решения задач определенного класса, развивает алгоритмический, логический стиль мышления.

Цифровые дидактические средства по изобразительному искусству включают мультимедийные энциклопедические программы, электронные учебники, электронные библиотеки по искусству, игровые компьютерные программы.

Особый интерес в системе обучения изобразительному искусству представляют компьютерные дидактические игры. В них игрок взаимодействует с виртуальной средой, построенной компьютером. Состояние виртуальной среды передается игроку при помощи различных видов информации.

Таким образом, инновации в художественном образовании происходящие под влиянием цифровых технологий, позволят активировать учащихся к художественно–творческой и исследовательской деятельности, подготовят их к обучению в течение всей жизни и позволят сформировать целостное представление о возможностях применения современных цифровых технологий в изобразительной деятельности.

Список литературы:

1. Бузаубакова К.Д., Амирова А.С., Маковецкая А.А. Цифровая педагогика: Учебник /К.Д.Бузаубакова, Амирова А.С., Маковецкая А.А. – Тараз, 2023. –320 с.
2. Информация управления образования об итогах развития сферы образования за октябрь месяц 2023 года// <https://www.gov.kz/memleket/entities/kostanay/documents/details/534641?lang=ru>
3. Доклад о состоянии и развитии системы образования Костанайской области. Костанай, 2018. – С.108.
4. Государственная программа развития образования и науки на 2016–2019 гг. Астана, 2016. – С.12.
5. Удалов С.Р. Использование современных информационных и коммуникационных технологий в художественном образовании // Современные проблемы науки и образования. – 2012. – № 4. URL: <https://science–education.ru/ru/article/view?id=6669> (дата обращения: 01.02.2024).
6. Мейрамбек А., Токпанов Е.А., Билибаева Ж.Т., Мухитдинова Р.А. Методы использования современных электронных образовательных ресурсов для контроля результатов знаний, полученных учащимися по естественнонаучному предмету в условиях дистанционного обучения //Материалы Республиканской конференции, посвященной 1150–летию великого мыслителя Востока «Второго учителя мира», Аль–Фараби, –Алматы, 2020. –С.117– 122.
7. Информационные технологии на уроках ИЗО// https://sch5izh.gosuslugi.ru/netcat_files/30/69/Seminar_Informatsionnye_tehnologii_na_urokah_IZO.pdf
8. Білім беру процесіндегі ақпараттық – коммуникациялық технологиялар// <https://kasipkor.kz/wp–content/uploads/2022/07/1–модуль.pdf>

УДК 371.315.7

РЕШЕНИЕ ПРОФЕССИОНАЛЬНЫХ ЗАДАЧ В ОБРАЗОВАНИИ С ИСПОЛЬЗОВАНИЕМ ИСКУССТВЕННОГО ИНТЕЛЛЕКТА

Пискунова Ольга Сергеевна

преподаватель информатики и математики
ГАПОУ НСО «Татарский педагогический колледж»,
г. Татарск, Новосибирской области, Россия
E-mail: piskunovanso@gmail.com

Аннотация

Мақалада жасанды интеллектті білім беруде қолдану, сондай-ақ мұғалімдер мен студенттердің кәсіби міндеттерін шешу қарастырылады. Оқытуды жекелендіруде жасанды интеллектті пайдалану мүмкіндіктері ұсынылған. Жасанды интеллектті қолдану мүмкіндіктерін талдай отырып, біз білім беруде нейрондық желілер мен жасанды интеллект технологияларын қолдану және жетілдіру қажеттілігі туралы қорытындыға келдік.

Түйінді сөздер: оқыту принципі, дербестік, жасанды интеллект (АИ), жасанды интеллект технологиялары, цифрландыру, чат-бот, интеллектуалды оқыту жүйелері, Автоматтандырылған бақылау.

Аннотация

В статье рассматривается применение искусственного интеллекта в образовании, а также для решения профессиональных задач педагогами и студентами. Представлены возможности использования искусственного интеллекта в персонализации обучения. Проанализировав возможности применения искусственного интеллекта, пришли к выводу, что о необходимости использования и совершенствования технологий нейронных сетей и искусственного интеллекта в образовании.

Ключевые слова: принцип обучения, самостоятельность, искусственный интеллект (ИИ), технологии искусственного интеллекта, цифровизация, чат-бот, интеллектуальные обучающие системы, автоматизированный контроль.

Abstract

The article discusses the use of artificial intelligence in education, as well as for solving professional problems by teachers and students. The possibilities of using artificial intelligence in the personalization of learning are presented. After analyzing the possibilities of using artificial intelligence, we came to the conclusion that it is necessary to use and improve neural network and artificial intelligence technologies in education.

Key words: learning principle, independence, artificial intelligence (AI), artificial intelligence technologies, digitalization, chatbot, intelligent learning systems, automated control.

Искусственному интеллекту пророчат великое будущее. Именно эта технология сейчас стала одной из самых быстроразвивающихся и перспективных. Умные голосовые помощники, нейросети, которые рисуют картины, пишут тексты и музыку, – этим сегодня уже никого не удивишь. Все больше разговоров ведется и о применении искусственного интеллекта в образовании: есть уже и такие кейсы.

Ожидается, что в скором времени образование невозможно будет представить без участия искусственного интеллекта (ИИ), который будет контролировать образовательный процесс от начала до конца. Пока алгоритмы привлекают к образованию фрагментарно.

Искусственный интеллект (АИ, ИИ) – это технология, благодаря которой машина может решать задачи, обычно решаемые с помощью разумного мышления. ИИ имитирует поведение человека; главной особенностью является способность к самообучению на основе полученных данных и «опыта».

10 октября 2019 года был издан Указ Президента Российской Федерации №490 «О развитии искусственного интеллекта в Российской Федерации» [1], которым была утверждена «Национальная стратегия развития искусственного

интеллекта на период до 2030 года» [2], где, в пункте 22, в частности, упоминается «Использование технологий искусственного интеллекта в социальной сфере способствует созданию условий для улучшения уровня жизни населения, в том числе за счет повышения качества услуг в сфере образования (включая адаптацию образовательного процесса к потребностям обучающихся и потребностям рынка труда, системный анализ показателей эффективности обучения для оптимизации профессиональной ориентации и раннего выявления детей с выдающимися способностями, автоматизацию оценки качества знаний и анализа информации о результатах обучения)...». То есть, уже на Федеральном уровне определяется необходимость использования современных разработок в области искусственного интеллекта для повышения качества образования.

ИИ в сфере образования в России занял уже вполне официальное место: так, с 2023 года письменные работы школьников по гуманитарным предметам в рамках пилотного проекта проверяет нейросеть.

Среднее профессиональное образование сегодня находится в процессе реформирования: цифровизация и внедрение искусственного интеллекта во все сферы преподавания – не только общеобразовательных, но и профессиональных дисциплин – позволяет использовать всё многообразие образовательных ресурсов Российской электронной школы, Московской электронной школы, Учи.ру, Фоксфорд, InternetUrok.ru, онлайн-школы Skyeng, а также весь накопленный опыт и возможности ресурса Союза «Молодые профессионалы (Ворлдскиллс Россия)».

Темп обучения для каждого человека и характер усвоения новой информации глубоко индивидуальны. Однако в условиях массового обучения учесть все эти нюансы сложно – например, преподаватель, объясняя новый материал, ориентируется на средние показатели. Адаптивное обучение построено на потребностях конкретного ученика. Сформировать индивидуальный обучающий трек возможно с помощью искусственного интеллекта. А ещё использование ИИ в образовании позволит найти проблемные места в составе обучающих курсов – разделы и задания, в которых ученики допускают больше всего ошибок. Это очень удобно для преподавателя – он может уделить больше внимания именно этим аспектам, например, дополнительно проработав сложную тему [3].

Если говорить об организации всего учебного процесса, то программа Knewton способна учесть специфику обучения каждого студента и разработать персонализированный план занятий.

Нейросеть также может быть полезно при самодиагностике. Анализируя историю совершенных пользователем действий, образовательная платформа с интегрированным ИИ предлагает адресный контент, точно соответствующий объективному уровню знаний. Технология, встроенная в обучающие сервисы, помогает и с освоением конкретных практических навыков: например, на образовательной платформе распознаёт звучащую речь ученика, а затем анализирует грамматику, произношение и лексику и показывает ошибки.

Чат-боты, нашедшие широкое применение на различных образовательных порталах и образовательных онлайн-платформах – это «программы, разрабатываемые человеком и для человека на основе технологии машинного обучения и нейросетей под определенный набор целей. Фактически чат-бот – это автоматизированный и персонализированный чат между компьютерной системой и пользователем. Он решает как простые организационные вопросы, так и более сложные, превращаясь в полноценного «младшего» партнера менеджера программы или обучающегося [4].

Нейросеть может содействовать педагогу в решении профессиональных задач. Например, с её помощью можно достаточно быстро составить вполне

рабочий план урока. Но использование ИИ имеет ограничения: наполнение каждого блока всё–таки должен продумывать сам специалист.

Когда ИИ берет на себя такие задачи, как тестирование и оценка, разработка персонализированной учебной программы или понимания эмоций обучающегося, у преподавателя будет больше времени для социальных навыков.

В перспективе посредством ИИ можно будет создавать и более сложные образовательные продукты, например серии курсов и обучающие приложения. Кроме того, с помощью нейросетей можно автоматизировать процесс превращения лекций в конспекты – технология автоматически распознаёт звучащую речь и переводит её в письменный текст.

Один из важнейших гибких навыков – коллаборативность, способность людей объединяться в команды и совместно выполнять различные задачи и здесь искусственный интеллект может быть полезен, тем что сможет подбирать людей в команды, которые смогут создавать успешные стартапы.

В последние годы зафиксировано заметное расширение спектра интеллектуальных соревнований в сфере искусственного интеллекта, всё ниже опускается возрастная граница их участников. Студенты, их родители и педагоги–наставники рассматривают эти изменения как рост образовательных возможностей и своеобразный «социальный лифт», как соответствие требованиям времени [5].

Искусственный интеллект может стать инструментом для учебы онлайн и офлайн, а также для повышения эффективности учебного процесса. Нейросеть будет полезна для студентов, чтобы решать повседневные задачи. Вот несколько способов использования искусственного интеллекта:

- анализирование с помощью нейросети больших объемов данных, чтобы проводить глубокий анализ и делать выводы на основе полученных результатов. Использование нейросети как инструмента для исследований и проектной деятельности;

- получение ответов на вопросы к тестам и экзаменам, чтобы сократить время на подготовку.

- генерирование текстов и картинок с помощью искусственного интеллекта;

- получение доступа к обширным базам данных и онлайн–ресурсам, для получения самой актуальной информации и аналитики, последних трендов и инноваций в различных отраслях знаний;

- генерирование идеи с помощью нейросети, чтобы найти лучшее решение для задачи. Нейросети могут неограниченно генерировать идеи и решения, основываясь на разных входных данных. Такой подход может привести к созданию инновационных идей.

- использование искусственного интеллекта для вычислений. GigaChat может выполнять сложные математические вычисления намного быстрее, чем человек. Он использует мощные алгоритмы и базы данных, чтобы обеспечить точные результаты. Это позволит экономить время и сосредоточиться на более важных задачах.

Возможности применения ИИ в образовании уже сейчас впечатляют, а дальше они будут только расширяться. Благодаря машинным алгоритмам можно структурировать и анализировать большие объёмы информации, собирать людей в команды, прокачивать предметные навыки, составлять индивидуальные карьерные треки.

Таким образом, искусственный интеллект в образовании помогает решать следующие профессиональные задачи:

- удобный сбор обратной связи;

- автоматизация рутинных процессов;

- персонализация;
- легкий доступ к полезным данным;
- генерация контента;
- быстрое вовлечение обучающихся;
- автоматическая оценка качества знаний;
- для развития гибких навыков.

Использование искусственного интеллекта в образовании идёт «семимильными шагами», как и его цифровизация. Это неизбежно. Для того, чтобы оставаться конкурентоспособными на рынке труда в будущем, и студентам, и преподавателям нужно много трудиться. Но эти усилия не напрасны: получить качественное образование, приобрести цифровую компетентность, не бояться современных достижений науки, уметь развиваться самостоятельно, работать в равной степени эффективно как на рабочем месте, так и в удалённом формате – вот те ответы на требования современной жизни, которые может дать успешный обучающийся. Основная цель педагога – постоянно заинтересовывать, развивать, обучать и воспитывать студента, мотивируя его применять полученные знания, умения и навыки уже сейчас.

Список литературы:

1. Указ Президента Российской Федерации №490 от 10.10.2019 г. «О развитии искусственного интеллекта в Российской Федерации». – URL://www.kremlin.ru/acts/bank/44731 (дата обращения: 11.01.2024)
2. Национальная стратегия развития искусственного интеллекта на период до 2030 года от 10 октября 2019 г. № 490. – URL://www.kremlin.ru/acts/bank/44731 (дата обращения: 11.01.2024)
3. Булаева, М.Н. Методические рекомендации применения цифровых платформ в профессиональных образовательных организациях обучения / М.Н. Булаева, О.Н. Филатова, П.В. Канатъев // Проблемы современного педагогического образования. – 2022. – №72(4). – С. 34–36
4. Лебедева, Т.Н. Формирование цифровой культуры педагога средствами массовых открытых онлайн–курсов / Т.Н. Лебедева, О.Р. Шефер, С.В. Крайнева, Н.А. Белоусова, Е.Н. Эрентраут, Ю.А. Ахкамова // Вестник Мининского университета. – 2022. – Т. 10. – №3.
5. Филатова, О.Н. Применение нейросетей в профессиональном образовании / О.Н. Филатова, М.Н. Булаева, А.В. Гущин // Проблемы современного педагогического образования. – 2022. – №77–3. – С.243–245

УДК 371

ИСКУССТВЕННЫЙ ИНТЕЛЛЕКТ В ОБРАЗОВАНИИ: ИННОВАЦИИ И ВОЗМОЖНОСТИ

Подгаец Светлана Викторовна,
преподаватель общеобразовательных дисциплин
КГКП «Казахстанский агротехнический колледж»,
п. Карабалык, Казахстан
E–mail: spodgaets@mai.ru

Аннотация

В статье исследуются перспективы внедрения искусственного интеллекта в образовательные процессы колледжа. Проводится обзор современных трендов и инноваций, связанных с применением искусственного интеллекта, и анализируется их конкретное влияние на уровень образования. В статье рассматриваются инструменты искусственного интеллекта, которые могут быть использованы преподавателями для повышения качества образования в современном колледже, а также даны примеры конкретного применения чата GPT преподавателями колледжа.

Ключевые слова: искусственный интеллект, инструменты искусственного интеллекта для обучения, чат-боты в образовательных процессах, современные подходы к обучению в колледже.

Аңдатпа

Мақалада колледждің білім беру процестеріне жасанды интеллектті енгізу перспективалары қарастырылады. Жасанды интеллектті қолдануына байланысты заманауи трендтер мен инновацияларға шолу жасалады және олардың білім деңгейіне нақты әсері талданады. Мақалада колледжде заманауи білім беру сапасын арттыру үшін оқытушылар пайдалана алатын жасанды интеллект құралдары қарастырылады, сонымен қатар колледж оқытушыларының GPT чатын нақты қолдану мысалдары келтірілген.

Түйінді сөздер: жасанды интеллект, оқытуға арналған жасанды интеллект құралдары, білім беру процестеріндегі чатботтар, колледжде оқытудың заманауи тәсілдері.

Abstract

The article examines the prospects for the introduction of artificial intelligence into the educational processes of the college. A review of current trends and innovations related to the use of artificial intelligence is conducted, and their specific impact on the level of education is analyzed. The article discusses artificial intelligence tools that can be used by teachers to improve the quality of education in a modern college, and also provides examples of the specific use of GPT chat by college teachers.

Key words: artificial intelligence, artificial intelligence tools for learning, chatbots in educational processes, modern approaches to college education.

Искусственный интеллект стал неотъемлемой частью нашей повседневной жизни. Эта тема не просто актуальна, она определяет новый этап в развитии образования, который влияет на каждого из нас, как преподавателей, так и наших обучающихся. Этот мощный инструмент переопределяет способы, которыми мы решаем задачи, общаемся и учимся. В образовании, искусственный интеллект (далее ИИ) представляет собой ключевой элемент, открывающий новые горизонты и возможности [1].

Тренды использования искусственного интеллекта в образовании:

1. Персонализированное обучение:

- использование ИИ для адаптации учебных программ под индивидуальные потребности обучающихся;
- системы оценки и рекомендации, основанные на данных об успехах и сложностях каждого учащегося.

2. Интерактивные образовательные ассистенты:

- развитие виртуальных ассистентов, способных отвечать на вопросы обучающихся и предоставлять дополнительные материалы;
- использование чат-ботов и голосовых ассистентов для улучшения обучения.

3. Автоматизация оценивания:

- применение ИИ для быстрого и точного оценивания заданий и тестов;
- автоматическое выявление паттернов в ответах обучающихся для анализа и обратной связи.

4. Адаптация учебных материалов:

- использование алгоритмов машинного обучения для оптимизации содержания учебных материалов;
- автоматическое обновление программ и учебных планов на основе новых данных и тенденций;

5. Использование виртуальной и дополненной реальности:

- развитие виртуальных классов и обучающих программ с использованием ИИ;
- создание интерактивных образовательных сценариев с применением дополненной реальности.

6. Анализ данных для улучшения успеваемости:

– использование аналитики искусственного интеллекта для предсказания успехов обучающихся и предупреждения о возможных трудностях;
– системы анализа данных для эффективного мониторинга образовательного процесса.

7. Развитие навыков будущего:

– обучение обучающихся использованию и программированию искусственного интеллекта;
– внедрение курсов, направленных на понимание этических и социальных аспектов использования ИИ.

8. Облачные платформы и коллективное обучение:

– использование облачных технологий для хранения и обмена образовательными данными;
– развитие коллективных проектов и обучения с использованием облачных платформ.

Эти тренды являются лишь малой частью того, как искусственный интеллект преобразует образование. Важно следить за развитием технологий и активно внедрять их в учебный процесс для максимальной эффективности и улучшения образовательного опыта обучающихся [2].

Существует множество инструментов искусственного интеллекта, предназначенных для образовательных целей. Вот несколько популярных категорий инструментов ИИ и примеры в каждой из них:

1. Персонализированное обучение:

– **DreamBox**: платформа для математического обучения, использующая ИИ для адаптации материалов под индивидуальные потребности обучающихся;
– **Knewton**: адаптивная платформа для обучения, использующая алгоритмы машинного обучения для персонализации учебного материала.

2. Чат-боты в образовании:

– **Duolingo Chatbots**: интерактивные чат-боты для изучения языков, которые помогают студентам практиковать разговорные навыки;
– **Squirrel AI**: система образовательных чат-ботов для поддержки учебы по математике;
– **Chat GPT**: помогает генерировать тексты, отвечать на вопросы и проводить чаты.

3. Системы анализа успеваемости:

– **BrightBytes**: аналитическая платформа, использующая ИИ для анализа данных и предоставления инсайтов по успеваемости обучающихся;
– **Learning Analytics Canvas**: инструмент для анализа успеваемости и поведения обучающихся с использованием методов машинного обучения.

4. Автоматизированные проверки заданий:

– **Gradescope**: платформа, использующая ИИ для автоматизации проверки домашних заданий и тестов;
– **Turnitin**: инструмент для обнаружения плагиата, использующий технологии ИИ для анализа текстов.

5. Образовательные роботы:

– **Nao**: образовательный робот, который может взаимодействовать со студентами и поддерживать их в обучении;
– **Cognimates**: платформа для создания и программирования образовательных роботов с использованием методов машинного обучения.

6. Интерактивные учебные платформы:

– **SMART Learning Suite**: платформа с элементами ИИ, предоставляющая интерактивные учебные ресурсы и возможности совместной работы;

– **IBM Watson Education:** платформа, использующая ИИ для обеспечения учителей инструментами для персонализации образовательного процесса.

7. Создание контента с использованием ИИ:

– **Canva:** инструмент для дизайна, использующий ИИ для предложения персонализированных дизайн-решений.

– **Articulate Rise:** Платформа для создания интерактивных курсов с использованием технологий ИИ.

Эти инструменты предоставляют широкий спектр возможностей для обогащения образовательного процесса с использованием искусственного интеллекта. Важно выбирать инструменты в соответствии с конкретными потребностями и целями образовательного учреждения [3].

Остановимся на одном инструменте ИИ – чате GPT

Использование чата GPT на уроках в колледже может быть увлекательным и инновационным способом обогащения образовательного опыта обучающихся. Вот несколько идей, как это можно сделать:

1. **Виртуальный тьютор:** используйте чат GPT в качестве виртуального тьютора, который будет отвечать на вопросы обучающихся в режиме реального времени. Это поможет обучающимся получать дополнительные пояснения и разъяснения по темам, которые они изучают на уроках.

2. **Обсуждение актуальных событий:** организуйте чат-сессии для обсуждения актуальных событий и новостей в соответствии с учебными предметами. Обучающиеся могут задавать вопросы и высказывать свои мнения, а чат GPT может предоставить дополнительные факты и контекст.

3. **Творческие задания:** задавайте творческие вопросы чату GPT, чтобы обучающиеся могли развивать свои навыки аргументации и выражения мыслей. Это может включать в себя обсуждение литературных произведений, искусства, науки и других тем.

4. **Игровые элементы:** внедрите элементы игры, где обучающиеся могут соревноваться в заданиях с использованием чата GPT. Это может быть квиз, викторина или игра в форме диалога с искусственным интеллектом.

5. **Практика владения языком:** предложите обучающимся использовать чат GPT для улучшения навыков владения языком. Задавайте вопросы, которые требуют продвинутых ответов, чтобы обучающиеся могли развивать свои языковые навыки.

Внедрение чата GPT в учебный процесс в колледже может стать уникальным и интересным опытом, способствующим развитию навыков обучающихся и стимулирующим их творческое мышление [4].

Для преподавателей колледжа мною был дан **мастер-класс** по использованию чата GPT. Целью мастер-класса было обучение преподавателей колледжа эффективному использованию чата GPT для создания интересных и увлекательных учебных материалов, стимулирующих активное участие обучающихся в образовательном процессе. Мастер-класс был ориентирован на практическое применение знаний в повседневной преподавательской деятельности. Сначала преподаватели были ознакомлены с возможностями ChatGPT и его применением в образовательной среде. Я подробно объяснила, как чат-модель может быть использована для улучшения процесса обучения, и продемонстрировала основные шаги по взаимодействию с ChatGPT через интерфейс OpenAI. Вместе мы исследовали различные параметры и настройки для получения наилучших результатов. Для выполнения практического задания все участники мастер-класса были разделены на 5 групп согласно их ролям в образовательном процессе: администрация, классные руководители, преподаватели

общеобразовательных дисциплин, преподаватели специальных дисциплин и мастера производственного обучения. Каждая группа получила свое задание, которое они обсудили и выполнили с помощью ChatGPT.

Задания для групп:

– *классные руководители*: разработать классный час по направлению «Духовно–нравственное развитие» для студентов 1 курса, предусмотреть несколько видов рефлексии;

– *МПО*: разработать инструкционную карту по любому предмету для выполнения практической работы в виде таблицы, технику безопасности на рабочем месте, предусмотреть несколько упражнений на стадию вызова;

– *преподаватели общеобразовательных дисциплин*: разработать поурочный план по предмету с использованием активных методов обучения, предусмотреть несколько видов рефлексии;

– *преподаватели специальных дисциплин*: разработать темы курсовых работ по предмету, написать примерный план по одной из тем;

– *администрация*: предложить тему научно–практической конференции для студентов колледжа, разработать названия секций, написать примерный перечень тем по одной из секций.

Для работы в мини–группах мною были разработаны методические указания, которые помогли сделать мастер–класс практическим и применимым к повседневной педагогической деятельности. На мастер–классе были рассмотрены возможности интеграции в различные аспекты учебного процесса, что помогло преподавателям увидеть широкий спектр применения конкретного инструмента искусственного интеллекта, подчеркнуло его универсальность. Работа в группах и обмен опытом создали возможность для практического применения знаний и обсуждения лучших практик. Я считаю, что этот мастер–класс обладал практической направленностью, способствовал освоению новых технологий и их успешной интеграции в образовательный процесс.

Использование искусственного интеллекта в образовании предоставляет множество возможностей для улучшения обучения, однако с этим сопряжены и определенные этические проблемы. Вот несколько ключевых аспектов, которые стоит учитывать:

1. **Прозрачность и объяснимость алгоритмов**: многие алгоритмы машинного обучения, используемые в ИИ, могут быть сложными и труднопонимаемыми, что создает проблему в объяснении принимаемых системой решений, особенно в случае важных решений, касающихся учебного процесса и оценок.

2. **Автоматизация и утрата человеческого контроля**: внедрение ИИ может привести к автоматизации ряда образовательных процессов, что в свою очередь может вызвать утрату человеческого контроля. Вопросы, связанные с оценкой обучающихся и принятием важных образовательных решений, должны включать в себя баланс между автоматизацией и человеческим вмешательством.

3. **Конфиденциальность и безопасность данных**: сбор и хранение больших объемов данных об обучающихся может вызывать опасения относительно конфиденциальности и безопасности этих данных. Важно обеспечивать надежную защиту личной информации обучающихся.

4. **Спектр алгоритмического смещения**: в случае, если алгоритмы обучаются на данных, которые могут содержать предвзятость или неравенство, существует риск алгоритмического смещения. Это может привести к неправильным или дискриминационным решениям, особенно при оценке обучающихся.

5. **Доступность и неравенство в образовании:** внедрение ИИ в образование может вызвать проблемы с доступностью технологий. Обучающиеся из менее обеспеченных слоев общества могут столкнуться с неравным доступом к высокотехнологичным образовательным ресурсам, что может усугубить социальные и образовательные неравенства.

6. **Зависимость от технологий:** сильная зависимость от технологий ИИ может создавать проблемы в случае сбоев в системе или непредвиденных обстоятельств. Непредвиденные технические сбои могут повлиять на обучение и оценивание обучающихся.

7. **Этические дилеммы в обучении машин:** обучение алгоритмов на основе данных может столкнуться с этическими дилеммами, такими как использование данных, содержащих чувствительные сведения, или создание алгоритмов, которые могут влиять на поведение обучающихся.

Решение этических проблем в образовании, связанных с использованием ИИ, требует тщательной разработки стандартов, нормативов и политик, а также прозрачного взаимодействия между разработчиками, образовательными учреждениями и обществом в целом [5].

Инновации в образовании и активное использование технологий играют ключевую роль в создании современной и эффективной системы образования. Интерактивные технологии, виртуальные лаборатории, игровые элементы и другие инновационные методы обучения, основанные в том числе на использовании искусственного интеллекта, способствуют активному вовлечению обучающихся в учебный процесс. Это делает обучение более увлекательным и эффективным.

Инновации и технологии в образовании не только совершенствуют учебный процесс, но и готовят обучающихся к требованиям быстро меняющегося мира, где цифровые навыки и умение адаптироваться к новым технологиям становятся все более важными.

Список литературы:

1. Норвиг П., Рассел С. Искусственный интеллект: Современный подход. 2-е изд. Пер. с англ. – М.:Издательский дом «Вильямс», 2016 г. – 1408 с.
2. Околелов О. П. Искусственный интеллект в образовании: методическое пособие – Москва; Берлин: Директ–Медиа, 2020. – 81 с.
3. Лебедева Т.А. Искусственный интеллект в образовании: потенциал и реализация. – Журнал "Научные ведомости БелГУ. Серия: История. Политология. Экономика. Информатика", 2019
4. Жданова Т.А., Куприянов А.В. Искусственный интеллект и его применение в образовании – Материалы IX Международной научно–практической конференции "Актуальные вопросы современной науки", 2019.
5. Козлов И.Н. Искусственный интеллект и образование: возможности и вызовы – Сборник статей "Научные труды Казанского государственного университета. Серия: Инженерные науки", 2021

УДК 004

ИННОВАЦИОННЫЕ ИГРОВЫЕ ПРИЕМЫ В ПРОЦЕССЕ ЭФФЕКТИВНОГО ПЛАНИРОВАНИЯ СОВРЕМЕННОГО УРОКА ИНФОРМАТИКИ

Проскурина Валентина Игоревна
учитель информатики, КГУ «Школа–гимназия № 3
отдела образования г.Костаная» Управления
образования акимата Костанайской области,
г.Костанай, Казахстан
E–mail: pvi27041@gmail.com

Аннотация

В статье рассматривается применение игровых технологий на уроках информатики. В статье приводятся примеры проведения и создания дидактических игр. В работе отражены вопросы организации игровой деятельности на уроках информатики в различных формах.

Ключевые слова: *игры на уроке, геймификация, обучающая среда, дидактические игры, технологии обучения.*

Аңдатпа

Мақалада информатика сабақтарында ойын технологиясын қолдану қарастырылады. Мақалада Дидактикалық ойындарды өткізу және құру мысалдары келтірілген. Жұмыста информатика сабақтарында әр түрлі формада ойын қызметін ұйымдастыру мәселелері көрсетілген.

Түйін сөздер: *сабақтағы ойындар, геймификация, оқу ортасы, дидактикалық ойындар, оқыту технологиялары.*

Abstract

The article discusses the use of gaming technologies in computer science lessons. The article provides examples of conducting and creating didactic games. The paper reflects the issues of organizing gaming activities in computer science lessons in various forms.

Key words: *classroom games, gamification, learning environment, didactic games, learning technologies*

*Игра – путь детей к познанию мира, в котором они живут и который призваны изменить.
М. Горький*

Изучение любого предмета в школе должно быть организовано таким образом, чтобы учащиеся на занятиях сами стремились получать новые знания, а учителю не приходилось заставлять их усваивать учебный материал. Информатика, предмет, который вызывает интерес школьников.

В Государственной программе развития Казахстанского образования в качестве приоритетных направлений обозначен переход к новым образовательным стандартам, которые, подразумевают не простую передачу знаний, умений и навыков от учителя к ученику, а развитие способности учащегося самостоятельно ставить учебные цели, оценивать и контролировать свои достижения, работать с разнообразными источниками информации, оценивать их и формулировать собственное мнение, оценку и суждение. [1]

Каждый учитель задаёт себе вопрос: «Каким нужно запланировать урок, чтобы учащимся было интересно?» Для своих учеников применяю инновационный подход – это использование геймификации в учебном процессе. Соревновательная форма игры способствует активному участию всех учеников, развивает их коммуникативные навыки, способность работать в коллективе и принимать решения. Также важно создать условия для самостоятельной деятельности учеников, чтобы они смогли применить свои знания и навыки в практической ситуации.

Геймификация учебного процесса не только делает его более интересным, но и мотивирует учеников к активному участию и достижению хороших результатов. Ученики могут зарабатывать баллы или достижения за выполнение заданий, отвечать на вопросы, участвовать в соревнованиях и рейтингах. Это позволяет им видеть свой прогресс, конкурировать с другими учениками и поддерживать интерес к учебе.

Однако важно учитывать индивидуальные особенности учеников и создавать игры, которые будут доступны каждому ученику, независимо от их уровня знаний и навыков. Возможно, использование разных уровней сложности заданий или индивидуальных задач поможет ученикам чувствовать свою успешность и прогресс. В целом, использование игр и геймификации в учебном процессе информатики позволяет сделать его более интересным и эффективным для учащихся. Это способствует активному участию, развитию навыков и мышления

учеников, а также созданию здоровьесберегающей образовательной среды. Важно планировать и организовывать игры таким образом, чтобы они были вписаны в учебный материал и способствовали достижению конкретных учебно–воспитательных целей.

Игры также помогают учащимся развивать коммуникационные навыки, сотрудничество, принятие решений и критическое мышление. Например, игра–головоломка может требовать от учеников анализа и решения проблем, а игра–симулятор может помочь им развить практические навыки, имитируя реальные ситуации. Другой способ сделать урок информатики интересным – это включить учеников в проектную деятельность. Проекты позволяют учащимся применить свои знания и навыки для выполнения конкретной задачи или создания продукта. Например, учащиеся могут разработать собственный веб–сайт, программу или робота. Это позволит им применить свои знания на практике и увидеть, как их усилия приводят к конкретным результатам. Кроме того, важно учитывать интересы и потребности учащихся при планировании уроков и использовать различные методы обучения, такие как групповая работа, дискуссии, презентации и т.д. Это поможет создать разнообразную и стимулирующую обучающую среду. Важно помнить, что каждый ученик уникален, и различные методы и подходы могут быть эффективными для разных учеников. Цель состоит в том, чтобы создать обучающую среду, которая будет стимулировать интерес и мотивацию учащихся и помогать им развивать не только знания, но и навыки, необходимые для успешной работы в современном информационном обществе. Во время урока ученики "путешествуют" по разным местам, связанным с изучаемой темой, и решают различные задания и головоломки. В процессе путешествия они обобщают и закрепляют полученные знания. Такая форма игры помогает сделать материал более запоминающимся и интересным для детей. Также важно помнить о необходимости разнообразия игровых моментов на уроках. Различные виды игр, как интеллектуальные, физические, творческие и т. д., позволяют удовлетворить потребности разных детей и обеспечить полноценное развитие их способностей. В целом, использование игровых моментов на уроках весьма полезно и эффективно. Они помогают создать благоприятную образовательную среду, способствуют активному участию детей в учебном процессе и позволяют достичь личностного роста и развития каждого ученика.

Использование элементов игры на уроках таких, как уроки–турниры и уроки–конкурсы, позволяет учащимся развивать коммуникативные и исследовательские умения, а также чувство ответственности. Ученики оказываются активными и заинтересованными в выполнении заданий в группах. На уроках также используются игровые элементы, такие как фронтальные опросы, в виде сбора пирожного или помощи Стиву собрать руду, игры в «Крестики–нолики», «Мемо», собери пазл и др. Многие игры можно не только распечатывать но и создавать и проверять онлайн, что дает возможность в очередной раз отработать навыки работа за ПК как индивидуально так и в парах. Это способствует развитию коммуникационных навыков учеников. При проведении рефлексии используются креативные методы, такие как рисование настроения в графическом редакторе или написание предложений в разных цветах и шрифтах в текстовом редакторе. Младшим учащимся предлагается написать письмо роботу, а старшим классам – заполнить рюкзак знаний или выставить свои успехи на лифте знаний. [2]

Для закрепления изученного материала используются дидактические игры, такие как "Алфавит", "Лови ошибку" и "Мухобойка", «Лото». Это помогает развить интерес к познанию нового и развитие способностей у детей. Использование элементов игры на уроках показывает положительную динамику в эмоциональной, мотивационной и интеллектуальной сферах учащихся. Они становятся более

заинтересованными и мотивированными, а также развивают свои интеллектуальные способности. Применяя игровые технологии на своих уроках информатики, пришла к выводу, что игровые технологии как нельзя лучше позволяют достигнуть хороших результатов у учащихся. Кроме этого, данные технологии, на мой взгляд, отвечают всем современным требованиям к уроку: учащиеся сами определяют цели урока, разрабатывают план работы, учитель только руководит процессом, материал исследуется детьми, развиваются коммуникативные качества детей и т.д. Именно игровые технологии помогают формировать у учащихся такие качества, как самостоятельность, толерантность, мобильность, умение адаптироваться в конкретной ситуации, гармоничное развитие качеств личности, ответственность за результаты своей деятельности, уважение и познавательный интерес к предмету, самореализацию и социализацию в современном мире.

Игра «Домино» 6 класс по теме «Инструменты 3d редактора»

Правила игры: вам нужно выстроить цепочку из карточек или костяшек домино, чтобы одинаковые половинки соприкасались, мы ищем пары костяшек. (рисунок 1)

Рисунок 1
Игра «Мемо»

Игроки по очереди переворачивают по две карточки таким образом, чтобы все могли видеть изображенные на них картинки (рисунок 2). Если картинки на карточках одинаковые, то игрок забирает их. Он может продолжать игру до тех пор, пока он находит карточки с одинаковыми картинками. Если картинки на карточках не совпадают, то игрок кладёт карточки обратно картинками вниз и ход переходит к следующему игроку. Выигрывает тот игрок, который к концу игры наберет большее количество парных карточек.

Рисунок 2
Игра «Словодел»

Правила и задачи игры: у каждого игрока есть на руках 7 фишек с буквами, и с их помощью на игровом поле игрокам предстоит по очереди выкладывать слова (рисунок 3). За один ход можно составить сколько угодно слов из имеющихся на руках фишек. Главное условие – новые слова составляются на базе уже существующих слов. Выигрывает тот, кто наберет максимальное количество очков, составив больше всего слов.

Рисунок 3
Игра «Крестики–Нолики»

Создаётся игровое поле. Как в крестиках–ноликах. За верный ответ от класса в ячейку ставится **Х**, за неверный балл засчитывается учителю и ставится **О** (рисунок 4).

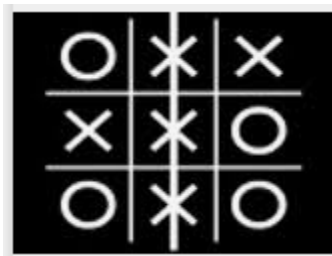

Рисунок 4

Список литературы:

1. Трафимчук Елена Новые формы, приёмы и методы воспитательной работы – Минск: ИВЦ Минфина 2017. –58 с.
2. Гурин Юрий Игры, которые помогают учить игровые технологии для современной школы – Спб.: АО «Медиа Пресс», 2022 – 176 с.

УДК 004.896

ОБРАЗОВАНИЕ В ЭПОХУ ВЫЗОВОВ: СТРАТЕГИИ В УСЛОВИЯХ ГЛОБАЛИЗАЦИИ И ЦИФРОВИЗАЦИИ

Радченко Петр Николаевич
магистр информатики
ст. преподаватель кафедры информационных систем
КРУ имени Ахмет Байтұрсынұлы
Костанай, Республика Казахстан
E-mail: PRad82chenko@mail.ru

Аннотация:

В данной статье рассматривается роль образования в современном мире, который отмечен вызовами и переменами, связанными с глобализацией и цифровизацией. Цифровизация изменяет традиционные подходы к образованию и требует новых стратегий. В контексте цифровизации искусственный интеллект играет решающую роль, предоставляя новые возможности для образовательной сферы. Искусственный интеллект позволяет персонализи-

ровать процесс обучения, повысить эффективность системы образования и снизить административную нагрузку на учителей.

Ключевые слова: образование, искусственный интеллект, цифровизация, машинное обучение, эффективность образования, персонализация обучения

Аңдатпа:

Бұл мақалада жаһандану мен цифрландыруға байланысты сын-қатерлер мен өзгерістермен ерекшеленетін қазіргі әлемдегі білім берудің рөлі қарастырылады. Цифрландыру білім берудің дәстүрлі тәсілдерін өзгертеді және жаңа стратегияларды қажет етеді. Цифрландыру контекстінде жасанды интеллект білім беру саласына жаңа мүмкіндіктер бере отырып, шешуші рөл атқарады. Жасанды интеллект оқу процесін жекелендіруге, білім беру жүйесінің тиімділігін арттыруға және мұғалімдерге әкімшілік жүктемені азайтуға мүмкіндік береді.

Түйінді сөздер: білім беру, Жасанды интеллект, цифрландыру, Машиналық оқыту, білім берудің тиімділігі, оқытуды жекелендіру.

Abstract:

This article examines the role of education in the modern world, which is marked by challenges and changes associated with globalization and digitalization. Digitalization is changing traditional approaches to education and requires new strategies. In the context of digitalization, artificial intelligence plays a crucial role, providing new opportunities for the educational sphere. Artificial intelligence allows you to personalize the learning process, increase the efficiency of the education system and reduce the administrative burden on teachers.

Key words: education, artificial intelligence, digitalization, machine learning, educational effectiveness, learning personalization.

В современном мире, пронизанном вызовами и переменами, образование играет решающую роль в формировании будущего. Эпоха глобализации и цифровизации накладывает свой отпечаток на нашу жизнь, изменяя традиционные подходы к образованию и требуя от нас новых стратегий.

Развёртывающаяся цифровизация, будучи одним из вызовов человечеству, влияет на все уровни современной жизни, на методы работы, изменяет способ взаимодействия государства с гражданами, трансформирует обучение и уже буквально произвела революцию в игровой индустрии. Разработка новых технологий и их практическое применение поможет исправить проблему нехватки рабочей силы, увеличивая вовлечение неблагополучных групп населения в экономику (использование информационных и коммуникационных технологий поддерживает, например, включение учеников с ограниченными возможностями), помогает повысить эффективность и оптимизировать затраты, способствует появлению новых направлений человеческой деятельности и новых профессий.

Искусственный интеллект – очень широкая дисциплина, область информатики, в которой компьютеры учатся моделировать процесс мышления, обучения и восприятия как у людей. Идея «искусственных» разумных существ не нова (например, древнегреческий бронзовый «автомат» Талоса или монстр Франкенштейна). Термин «искусственный интеллект» используется с 1956 года, но только в последние годы наступило его фактическое применение. В области изучения и внедрения искусственного интеллекта произошёл значительный сдвиг, известный как Deep Learning, который является дисциплиной машинного обучения. В машинном обучении умение эффективно использовать данные является ключевым фактором для повышения конкурентоспособности любой страны. [1]

Искусственный интеллект (ИИ), являясь частью цифровизации, может помочь познавать простые объекты не только путём определения и программирования характеристик объекта, но и на основе представления данных, таких как различные изображения, звук или цифры.

Сегодня содержание и методы обучения нужно преобразовать в новый формат, который будет соответствовать потребностям XXI века. В то время как

образование сталкивается с проблемой современных технологий, развитие искусственного интеллекта является тем, что может больше всего повлиять на то, как будет выглядеть образование в будущем, и расширить его возможности для ответа на современные вызовы. Искусственный интеллект имеет потенциал для значительного увеличения эффективности системы образования, персонализировать процесс обучения в соответствии с индивидуальными потребностями учащихся и значительно снизить административную нагрузку на учителей. Искусственный интеллект позволит индивидуализировать обучение, что не в состоянии сделать учитель в классе с 25 учениками, и обеспечить формирующее оценивание на совершенно новом уровне.

Исследования в области искусственного интеллекта и машинного обучения также могут внести положительный вклад в педагогические дисциплины и психологию, определяя, как конкретно люди учатся, как происходят мыслительные процессы обучения. Например, алгоритмы искусственного интеллекта могут точно определить, какие части учебных материалов менее понятны ученикам или где они делают больше ошибок. В конечном счёте они могут адаптировать обучение к каждому ученику.

Образовательные онлайн-системы и целые цифровые платформы, использующие искусственный интеллект, уже помогают учителям в англоязычных странах оценивать работу учеников, например, сочинения. Некоторые исследования показали, что алгоритмы оценивают объективнее, чем лучшие учителя. Например, они освобождены от личной предвзятости, которая иногда может присутствовать у учителя.

Искусственный интеллект не должен обрабатывать полностью всю работу ученика, только её дизайн, с которым затем продолжает работать живой учитель. В настоящее время, однако, это означает, что представленная работа должна быть в электронной форме, поэтому эти системы используются в основном в высшем образовании. Именно благодаря сотрудничеству человека и машины с искусственным интеллектом, а не замене учителя машиной, многие провидцы видят будущее обучения.

С педагогической точки зрения кажется более значимым использовать искусственный интеллект для разработки компетенций, которые позволят людям преодолевать трудности в обучении, так чтобы искусственный интеллект заменил навыки, которые являются основой важных когнитивных способностей. Искусственный интеллект можно представить, как способность компьютерных программ работать аналогично человеческому мозгу, то есть без заранее определённого программирования. Хотя искусственный интеллект ещё не достиг уровня человеческого мозга, он может использовать почти неограниченную ёмкость и быстрое копирование. Поэтому, если научить искусственный интеллект работать как отдельный учитель, можно очень быстро предоставить такого учителя каждому человеку и переключить обучение с массы на человека.

Чешский исследователь О. Ноймаер приводит примеры уже существующих научных разработок искусственного интеллекта для школьного обучения. Так, компания под названием SmallStep создала технологию искусственного интеллекта, которая будет автоматически создавать учебные и обучающие тексты из любого источника текста в любой области знаний. [2] SmallStep сейчас тестирует технологию обучения английскому языку в определённых дисциплинах. Достаточно «накормить» технологию большим количеством статей на английском языке в предметной области, и она сама будет генерировать обучающие упражнения и викторины, называемые предметами обучения. Затем уже другая технология искусственного интеллекта отслеживает прогресс каждого ученика, готовит для него

упражнения, полностью адаптированные к его способностям и успехам, что обеспечивает наиболее эффективную траекторию обучения. Преподаватель следит за общим развитием ученика онлайн посредством контрольных собеседований. Благодаря технологиям, учитель может взаимодействовать с намного большим числом учеников.

Другой пример – стартап под названием Illumina из области преподавания математики в начальных школах. Математика достаточно проблематична для каждого ребёнка. Школьного обучения недостаточно, и нужно больше заниматься дома, но не у всех есть для этого условия. Стартап Illumina подготовил обширный набор компьютерных игр для обучения математике, которые используют искусственный интеллект для взаимодействия с ребёнком, преследуя конкретные цели обучения. Искусственный интеллект, скрытый в компьютерных игровых развлечениях, сможет научить ребёнка проблемным зонам (например, изучение дробей, деление, умножение) более эффективно, чем если бы родители сидели с ним несколько дней. Ребёнок выберет подходящий момент для учёбы, а у родителей будет время поиграть или поговорить с ним.

Система образования построена таким образом, что к большинству учеников относятся одинаково. По мнению учёных, искусственный интеллект должен поддерживать их уникальность. Системы смогут распознавать сильные и слабые стороны учащихся и соответствующим образом адаптировать способ и процесс обучения. Искусственный интеллект порекомендует конкретному ученику, на что ему нужно обратить больше внимания, какой темп подходит ему, где у него есть пробелы и ему нужно больше повторений или тренировок. Например, через игры и специальное программное обеспечение. Интеллектуальные алгоритмы могут определить лучший метод обучения для каждого учащегося. Они будут консультировать учителей, определяя наиболее талантливых учеников и вырабатывать способы совместной работы учащихся, чтобы они не замедляли темп друг друга. Обучение в будущем станет гораздо более индивидуальным.

На протяжении последних двух десятилетий исследователи отмечали быстрые инновации в области технологий обучения. Виртуальная реальность, видеоигры и онлайн-обучение становятся довольно распространёнными в образовательных контекстах. С конца 1990-х годов в зарубежных исследованиях в области цифровых технологий учёные из разных научных областей начали разрабатывать новый подход к проектированию интерактивных учебных сред с применением анимированных педагогических агентов (искусственные интеллектуальные преподаватели). Педагогическими агентами называют присутствующих на экране виртуальных персонажей, предназначенных для облегчения обучения в мультимедийных средах.

В Казахстане также наблюдается внедрение новых технологий в области образования. Так, например, в Алматы была разработана виртуальная платформа «QazaqWorld», которая представляет собой онлайн-курсы по казахскому языку. Эта платформа использует интерактивные методы обучения и анимированных педагогических агентов для улучшения усвоения материала студентами. Идет активное внедрение различных образовательных видеоигр в учебный процесс. Например, создана игра «Қазақстан тарихы» («История Казахстана»), которая позволяет учащимся более интерактивно изучать историю своей страны через визуальные симуляции и задания. Также стоит отметить, что активно развивается онлайн-обучение. В стране созданы различные платформы, такие как "EduGate", "OpenEDU" и др., которые предлагают широкий выбор онлайн-курсов и образовательных материалов для студентов разных возрастов и уровней.

Все эти примеры свидетельствуют о росте интереса к новым технологиям в образовании в Казахстане и усилиях исследователей и разработчиков внедрять их для повышения эффективности и доступности обучения.

В результате проведенных ранее исследовательских проектов (STEVE, Adele) с анимированными педагогическими агентами были выявлены их потенциальные возможности для обучения, когда агент становится анимированной персоной и может взаимодействовать с учащимися. К таким возможностям отнесены следующие.

Интерактивные демонстрации. Агенты в виртуальных средах могут продемонстрировать, как выполнять те или иные конкретные задания, объясняя, что они делают и почему, а также направить внимание учащихся на важные особенности. В ходе демонстрации учащийся также может сотрудничать и взаимодействовать с агентом.

Навигационное руководство. Агент может привести учеников в сложную виртуальную среду и не дать им потеряться.

Взгляд и жест как направляющие внимание. Агенты могут указывать на объекты в среде и смотреть на них, чтобы привлечь к ним внимание учащегося.

Невербальная обратная связь. Агенты в качестве анимированных персонажей могут давать как вербальные, так и невербальные сигналы. Эти невербальные сигналы могут принимать различные формы, например кивать головой или дрожать, изображать улыбку или удивление.

Вербальные сигналы. Точно так же агенты могут использовать вербальные сигналы для регулирования разговора с учащимися.

Передача и выявление эмоций. Анимированные агенты могут выражать эмоции и могут вызывать эмоции у учащихся, что, в свою очередь, может повлиять на мотивацию учащегося.

Виртуальные товарищи по команде. Анимированные агенты могут играть роли в качестве членов команды, как часть сценариев обучения в команде. Была выдвинута гипотеза, что анимированные агенты могут сотрудничать с учащимися в качестве компаньонов для обучения – адаптивное педагогическое взаимодействие. [3]

В Казахстане происходит рост интереса к новым технологиям в образовании. Исследователи и разработчики активно работают над внедрением этих технологий для повышения эффективности и доступности обучения. В результате проведенных исследовательских проектов были выявлены потенциальные возможности анимированных педагогических агентов, которые могут помочь учащимся в обучении. Эти возможности включают интерактивные демонстрации, навигационное руководство, использование взгляда и жестов для направления внимания, невербальную и вербальную обратную связь, передачу и выявление эмоций, а также использование анимированных агентов в роли товарищей по команде в сценариях обучения в команде. Все эти методы позволяют улучшить обучение и поддержать мотивацию учащихся.

Список литературы:

1. Макк А. А. Способен ли искусственный интеллект превзойти интеллект человека? // URL: <https://elibrary.ru/item.asp?id=29167840/>
2. Адаптивное обучение – Adaptive learning // URL: https://ru.qwe.wiki/wiki/Adaptive_learning/
3. Струнин, Д. А. Искусственный интеллект в сфере образования / Д. А. Струнин. – Текст : непосредственный // Молодой ученый. – 2023. – № 6 (453). – С. 15–16. – URL: <https://moluch.ru/archive/453/99921/> (дата обращения: 15.01.2024).

УДК 372.8

ПРАКТИЧЕСКОЕ ПРИМЕНЕНИЕ ЭЛЕКТРОННЫХ ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫХ РЕСУРСОВ НА УРОКАХ ЦИФРОВОЙ ГРАМОТНОСТИ В НАЧАЛЬНОЙ ШКОЛЕ

Резуненко Полина Геннадьевна

Учитель информатики

КГУ «Общеобразовательная школа № 11 отдела образования города Костаная» Управления образования акимата Костанайской области
г.Костанай, Казахстан
E-mail: blackwhite599@mail.ru

Аннотация

Применение электронных образовательных ресурсов на уроках в начальных классах, является наиболее простой и эффективным способ вложить основные принципы информационной грамотности в младших школьников, а также приобрести и выработать у них навыки поиска, отбора и анализа информации. В статье рассматриваются тезисы, отражающие роль педагога в организации процесса обучения с применением электронных образовательных ресурсов. Приведен обзор электронных образовательных и информационных ресурсов для уроков цифровой грамотности, а также особенности применения электронных образовательных ресурсов на различных этапах урока.

Ключевые слова: электронные образовательные ресурсы, ЭОР, роль педагога в организации процесса обучения. особенности применения ЭОР на различных этапах урока.

Аңдатпа

Бастауыш сыныптарда сабақтарда электрондық білім беру ресурстарын қолдану бастауыш сынып оқушыларына ақпараттық сауаттылықтың негізгі принциптерін енгізудің, сондай-ақ олардан ақпаратты іздеу, іріктеу және талдау дағдыларын игерудің және дамытудың ең қарапайым және тиімді әдісі болып табылады. Мақалада электронды білім беру ресурстарын қолдана отырып, оқыту процесін ұйымдастырудағы мұғалімнің рөлін көрсететін тезистер қарастырылады. Цифрлық сауаттылық сабақтарына арналған электрондық білім беру және ақпараттық ресурстарға шолу, сондай-ақ сабақтың әртүрлі кезеңдерінде электрондық білім беру ресурстарын қолдану ерекшеліктері келтірілген.

Түйінді сөздер: Электрондық білім беру ресурстары, ЭОР, оқыту процесін ұйымдастырудағы мұғалімнің рөлі. сабақтың әртүрлі кезеңдерінде ЭОР қолдану ерекшеліктері.

Abstract

The use of electronic educational resources in primary school lessons is the simplest and most effective way to embed the basic principles of information literacy in younger students, as well as to acquire and develop their skills in searching, selecting and analyzing information. The article discusses the theses reflecting the role of the teacher in the organization of the learning process using electronic educational resources. The article provides an overview of electronic educational and information resources for digital literacy lessons, as well as features of the use of electronic educational resources at various stages of the lesson.

Key words: electronic educational resources, EOR, the role of a teacher in the organization of the learning process. features of the use of EOR at various stages of the lesson.

Построении учебного процесса с помощью использования ЭОР подразумевает изменение роли преподавателя. Его роль меняется. Он перестает быть непосредственным источником информации, а становится наставником и координатором.

При проектировании и организации учебного процесса с использованием электронных ресурсов, основное усилие делается на организацию активных видов познавательной деятельности и формирование открытой познавательной позиции происходит для развития открытой познавательной позиции, а также для формирования функциональных разновидностей познавательной деятельности

учащихся. [1] Преподаватель становится режиссером и менеджером процесса обучения, предоставляя учащимся не только учебную информацию, но и предлагает необходимый набор различных средств обучения. Учебная материал используется не как цель обучения, а как средство организации познавательной деятельности. Личностное развитие учащегося становится одной из главных целей образования, а сам учащийся, как и педагог, выступает в качестве субъекта деятельности.

Какова же специфика деятельности педагога в таких условиях?

Давайте составим тезисы, которые отражают роль педагога в организации процесса обучения.

1. Учитель—не единственный источник информации.
2. Учитель организует поиск и отбор учащимися информации, ее переработку в соответствии с выделенными критериями и тем самым выступает посредником между учащимися и источниками информации.
3. Преподаватель определяет оптимальный набор электронных ресурсов для каждого ученика в соответствии с результатами диагностики.
4. В соответствии с выявленными индивидуальными особенностями каждого учащегося, преподаватель выбирает виды контроля усвоения знаний, навыков и умений.
5. Учитель является инициатором новых форм взаимодействия между учениками и учителем как на уроках, так и во внеурочное время.
6. Учитель является организатор (модератор) дискуссий, обсуждения проблемных и спорных вопросов. [2]

Из всего вышесказанного можно сделать вывод, что подготовка учителя к организации учебного процесса и к конкретному уроку принципиально меняется.

• Педагог—консультант. Главной целью преподавателя в данной модели обучения – научить "как учиться".

Суть данной модели заключается в том, обучающая функция заменяется консультационной и осуществляется в реальном и удаленном режиме. Консультирование сфокусировано на решении определенной проблемы.

Подразумевается, что консультант знает готовое решение либо знает методы деятельности, указывающие способ решения проблемы, которое он может донести консультанту.

• Педагог—модератор. Модерирование направлено на раскрытие потенциала и способностей учащегося. Оно основано на использовании специальных технологий и ведущих учащегося к принятию решения через реализацию внутренних возможностей, помогающих организовать процесс свободного общения, обмена мнениями и суждениями. Так же модерирование помогает выявить скрытые возможности и нереализованные навыки учащегося, способствует раскрытию его внутреннего потенциала. Методами работы преподавателя—модератора побуждают учащегося действовать и активизироваться, создают дружеский климат, способствуют выявлению проблемы и организуют процесс участия в дискуссии. Педагог—модератор устанавливает отношения между учениками и выступает в роли посредника.

• Педагог—тьютор. Он осуществляет педагогическое сопровождение учащегося, разработку групповых заданий и организация рассмотрение любой проблемы. Его деятельность, как и педагога—консультанта, направлена на работу с субъектным опытом учащегося. Учитель разрабатывает, на основе современных методов общения, специальные упражнения и задания, анализирует познавательные интересы, намерения, потребности, личные устремления, рассматривает способы мотивации и фиксации достижений; развивает проектную деятельность каждого учащегося. [3]

Задачами педагога–тьютора является:

- Помощь учащемуся в получении максимальной отдачи от процесса обучения;

- Предоставлять обратную связь по выполненным задачам;

- Проведение групповых занятий, консультирование и поддержание интереса к обучению учащегося.

1. Учащийся не является пассивным участником образовательного процесса, он сам устанавливает цели собственной деятельности, а также способы их достижения.

2. Учащийся является активным участником различных видов деятельности: исследований, обсуждений, дискуссий.

3. Учащийся сам выбирает порядок усвоения содержания обучения и порядок выполнения заданий, а также сам задает темп и выбирает материал для достижения поставленных целей.

4. Учащийся ищет необходимую информацию, а затем демонстрирует результаты, полученные в ходе своей деятельности.

В итоге учащийся является участником проектирования своего собственного образовательного маршрута в изучении учебного материала. [4]

Применение новейших информационных технологий в начальной школе представляет собой один из основных аспектов обогащения запаса методических инструментов, совершенствования и оптимизации образовательного процесса. Все это способно значительно разнообразить методы работы, а урок сделать увлекательным и интересным.

Предпосылкой для высококачественного современного образования на сегодняшний день является гармоничное сочетание традиционного образования с применением современных технологий. Цель нынешнего образования в Казахстане – это формирование интенсивной, осознанной, серьезной личности. Поднять процесс обучения на новый уровень позволяет наличие компьютеров, электронных материалов, учебников и энциклопедий. В нынешних условиях учитель обязан понимать особенности поведения человека, использование методов, основанных на учете личных характеристик учеников. С появлением информационных технологий появляется вероятность индивидуализировать процесс преподавания в зависимости от темпа и глубины курса. Такой подход положительно влияет на мотивацию к обучению, так как формирует требования для успеха каждого учащегося, активизируя у них позитивные чувства и эмоции.

В традиционной методике педагог привык давать и требовать от учащихся конкретных знаний, а вот с применением интерактивных форм обучения, сам ученик открывает для себя путь усвоения знаний и становится главной действующей фигурой процесса обучения. Основной функцией учителя, в этой ситуации, является организация и стимулирование образовательного процесса. Учитель становится активным помощником. [5]

Исследования применения ЭОР в образовательном процессе и введению итогов проведенных исследований в образовательную практику. Это сопровождается информатизацию системы образования. Возможности электронных ресурсов формируют предпосылки для его практической реализации адекватно специфике исследования той или иной дисциплины.

В выборе электронных образовательных ресурсов для использования на уроках цифровой грамотности, необходимо основываться на принципы деятельностного подхода, что подразумевает потребность в обеспечении условий для активной самостоятельной работы учащихся. В образовательном процессе, необходимо использовать различные виды электронных образовательных ресурсов,

такие как: демонстрационные материалы (к ним относятся различные, фотографии, иллюстрации, презентации, диаграммы) интерактивные таблицы, справочники.

Классная работа учащихся с применением ЭОР является очень продуктивной формой учебного процесса. Учащиеся работают с помощью справочных инструментов ИКТ, интерактивных презентаций, образовательных справочников.

Компьютерные технологии способствуют внедрению учебных материалов, моделированию различных коммуникационных ситуаций, созданию игровых занятий, контроль и оценку знаний. Они позволяют применять, все без исключения, виды наглядности. Учащиеся применяют компьютер, как инструмент учебной деятельности, при выполнении различных текстовых и звуковых заданий в сети. Для производительности предлагает упражнения на практике в локальной сети области (звуковые и текстовые инструкции), что. Для контроля усваивания информации используются тестовые задания в программах тестирования. [6]

Во время выполнения классной работы учащиеся пытаются найти необходимую им информацию в Интернете. Это подталкивает учащихся действовать самостоятельно. Интернет – это сеть, дающая все возможности для получения всей необходимой, для учебного процесса и его участников, информации. Педагог, применяет ресурсы сети интернет для интегрирования в учебную программу материалы из сети, для организации самостоятельно работы учащихся в изучении цифровой грамотности и устранения пробелов в знаниях, а также для взаимообмена информацией о профессиональной подготовке.

ЭОР способствуют формированию личности во ходе собственной деятельности, дают возможность осуществить принципы дифференцированного и индивидуального подходов по отношению к образованию, направлены на формирование научно–исследовательских навыков учащихся, а кроме того, оказывают положительное влияние на уровень успеха в освоении цифровой грамотности. Проекты, сделанные с применением электронных ресурсов, помогают преобразить урок, проводимый с использованием учебников, а кроме того, осуществить комплексный подход к обучению и существенно увеличить мотивацию к изучению цифровой грамотности.

Самостоятельная работа учащихся, использующих электронные образовательные ресурсы, во–первых, способствует результативной деятельности по освоению способов деятельности и усвоению знаний, а во–вторых, способствует самосовершенствованию по предмету благодаря дополнительным материалам, не входящим в обязательную учебную программу.

Преподавание предметов цифровая грамотность и информатика уже немислимо представить без использования ЭОР. В настоящее время существует очень много различных электронных образовательных ресурсов (ЭОР) по этим предметам. Разрабатывались такие ЭОР по государственному заданию, в инициативном порядке, по заказу издательств, и т.д. [7]

Так что же все–таки нового для учащихся, предоставляют ЭОР?

Прежде всего – возможность действительно научиться. Ведь учебная работа теперь включает не только занятия с учителем, но и самостоятельные (дома).

Возникает потребность оценки возможности применения тех или иных ЭОР на уроках цифровой грамотности, разработки методики применения ЭОР на уроках разных типов.

Рассмотрим особенности применения ЭОР на различных этапах урока:

Во время изучения нового материала. Во время планирования урока, учитель обычно использует готовые методические рекомендации или полагается на свой педагогический опыт. В результате у него есть список уроков с их основными темами и ведущими типами (объяснение нового материала, фиксация, проведение

самостоятельной работы и т. Д.). В дидактической литературе хорошо разработан вопрос о типологии уроков в следствии чего учитель редко испытывает трудности. Основной сложностью на данном этапе планирования является выбор, адаптация старых и подготовка новых дидактических материалов, обеспечивающих полный спектр целевых установок и всю оригинальность конкретной образовательной ситуации, в которой работает преподаватель.

Требование думать, наблюдать, искать и осуществлять независимость ослабляется или даже исчезает, когда вводятся теоретические положения курса цифровой грамотности. Значительная часть тем школьного курса имеет обзорный и вводный характер изложения. Таким образом, теоретическая часть курса отделяется от всей массы учебного материала на особую часть, которая отличается от других видов образовательной информации (задачи, упражнения, вопросы и проблемные ситуации) не только способом подачи, но и цели и принципы их реализации.

Так как же можно активизировать обучающихся к изучению нового материала на уроках? Повышения уровня обучения и усвоения новых знаний в области ИКТ и цифровой грамотности возможно добиться с помощью ЭОР и увеличивая долю самостоятельных работ. Это характеризует эти информационные технологии как бесценный образовательный ресурс с огромным потенциалом для обучения.

Для того чтобы эффективно подготовить урок и организовать введения нового материала, преподавателю необходимо иметь: материалы, модели, инструменты, образы и задания.

Из-за вариативности исполнения электронные ресурсы различных типов могут функционировать с благодаря пяти в вышеперечисленных информационных сред.

Учитель может использовать ЭОР на уроках во время изучения нового материала для:

- Раскрытия новых понятий и терминов;
- Ознакомления с историческими сведениями;
- работы с текстом ресурса;
- предъявления справочного материала;
- демонстрации различных таблиц, моделей, фото и видео материала. [8]

При закреплении и обобщении материала. Практикуя навыки обучающихся в решении определенных задач, выполняя различные упражнений по информатике, мы часто не добиваемся поставленных целей. Некоторым удается освоить этот навык за отведенное время, а другим нет. Поэтому нам необходимы такие обучающие инструменты, которые позволили бы каждому ученику сформировать необходимый навык.

Использование электронных ресурсов в построении учебного процесса, позволяет закрепить и выработать умения и навыки, обобщить знания, полученные по данной теме. Это делается с учетом групп слабых, средних и сильных учащихся. Для них все задачи дифференцированы.

При контроле знаний. Интерактивность и наличие обратной связи является особенностями многих существующих электронных ресурсов. Существует внутренняя и внешняя обратная связь. *Внутренняя* обратная связь предназначена для самоконтроля учебной деятельности и представляет собой информацию, поступающую от электронного образовательного ресурса к учащемуся после выполнения упражнений. А та информация, которая поступает к учителю, который проводит обучение при помощи электронного образовательного ресурса называется *внешней* обратной связью [9].

Электронные образовательные ресурсы на различных этапах урока могут быть использованы для проведения текущего и итогового контроля знаний и умений,

для выполнения компьютерных лабораторных; организации самостоятельной научно–исследовательской и проектной деятельности учащихся. Все эти виды контроля можно проводить довольно часто, в связи с отсутствием трудоемкой проверки письменных работ.

Список литературы:

1. . Стратегия модернизации содержания общего образования: Материалы для разработки документов по обновлению общего образования. – М.: Министерство образования, 2001.
2. Использование электронных образовательных ресурсов нового поколения в учебном процессе: Научно–методические материалы / Бордовский Г. А., Готская И. Б., Ильина С. П., Снегурова В. И. – СПб.: Изд–во РГПУ им. А. И. Герцена, 2007. – 31 с.
3. Стандарт разработки цифровых образовательных ресурсов для системы электронного обучения в организациях среднего общего образования (на русском языке) – Министерство образования и науки Республики Казахстан НАЦИОНАЛЬНЫЙ ЦЕНТР ИНФОРМАТИЗАЦИИ, Алматы, 2011
4. Красноперов Е. Ж. Технология лично–ориентированного обучения ИЯ. //ИЯ в современном мире. – Алматы, 1999
5. Методика преподавания информатики: Учеб. пособие для студ. пед. вузов/ М.П.Лапчик, И.Г.Семакин, Е.К.Хеннер; Под общей ред. М. П. Лапчика. – М.: Издательский центр «Академия», 2001
6. Мосолков, А. Е. Электронные образовательные ресурсы нового поколения (ЭОР) [Электронный ресурс].– <http://www.metod-kopilka.ru/page-article-8.html>
7. Ардатский С.Н. Технологические принципы информационного образовательного ресурса/ Р.Н. Ардатский, О.С. Бартунов– М.: Технопечать, 2004
8. Норенков И.П., Зимин А.М. Информационные технологии в образовании. М.: Издательство МГТУ им Н.Э.Баумана, 2004.
9. Осин, А.В. Создание учебных материалов нового поколения: монография. – М.: Агентство «Социальный проект», 2007. – 32 с.

УДК 373.1

**СТУПЕНИ ЛИЧНОСТНОГО РАЗВИТИЯ И ТРАНСФОРМАЦИИ УЧИТЕЛЯ
В УСЛОВИЯХ ЦИФРОВИЗАЦИИ ОБРАЗОВАНИЯ**

Репетухас Елена Владимировна

магистр педагогических наук,

учитель русского языка и литературы

КГУ «Общеобразовательная школа №5

имени Бауыржана Момышулы города Костанай»

Управления образования акимата Костанайской области

г.Костанай, Казахстан

E–mail: repetuhaselena@mail.ru

Аңдатпа

Білім беруді цифрландыру жағдайында мұғалім тұлғасы үнемі өзгеріп, жетілдіріліп отыруы қажет. Білім беруде әртүрлі цифрлық технологияларды қолдану мұғалімнің заманауи қабілеттерін қалыптастырады, мұғалімдер мен студенттерге заманауи білім беру мазмұнын пайдалануға мүмкіндік береді, сонымен қатар олардың оқу процесін ұйымдастыруға шығармашылық көзқарасты жүзеге асыру мүмкіндіктерін кеңейтеді.

Түйінді сөздер: *Қазақстан, цифрландыру, білім беруді трансформациялау, онлайн оқыту, білім сапасы, интернет, мектеп, цифрлық технологиялар, цифрлық оқыту*

Аннотация

В условиях цифровизации образования личность учителя должна постоянно трансформироваться и совершенствоваться. Применение различных цифровых технологий в образовании формирует современные способности педагога, позволяет учителям и ученикам

использовать современный образовательный контент, а также расширяет их возможности для осуществления более креативного подхода к организации образовательного процесса.

Ключевые слова: Казахстан, цифровизация, трансформации образования, онлайн–обучение, качество образования, Интернет, школа, цифровые технологии, цифровое обучение

Abstract

In the conditions of digitalization of education, the teacher's personality should be constantly transformed and improved. The use of various digital technologies in education forms modern abilities of a teacher, allows teachers and students to use modern educational content, and expands their opportunities to implement a more creative approach to the organization of the educational process.

Key words: Kazakhstan, digitalization, education transformation, online learning, education quality, Internet, school, digital technologies, digital learning.

Сегодня почти каждый урок в школе, вузе или на онлайн–курсе включает интерактивные элементы: презентации, видео, тесты с автопроверкой. Все это стало возможным благодаря цифровизации. Онлайн–учебники, облачная система обучения, виртуальные лаборатории, персональный ID каждому ученику, открытый образовательный контент – все это пришло в образование Казахстана совсем недавно. Цифровизация, на которую страна взяла курс – один из ведущих трендов в процессе реформирования этой сферы. Использование различных программ, приложений и многих цифровых ресурсов для электронного обучения как удалённо, так и непосредственно в школе или вузе (например, когда какие–то задания выполняются на компьютере или на планшете в классе) –это еще не весь список, который дает нам возможность узнать что такое цифровизация в образовании.

Кроме того, цифровизация касается не только учебных процессов, но и организационных. Например, те же электронные дневники и журналы, а также возможность написать учителю электронное сообщение вместо того, чтобы звонить или приходить в школу лично, – это тоже цифровизация.

Цифровизация образования стала особенно заметной после начала пандемии коронавируса. Школы и вузы вынужденно переехали на дистант в онлайн, и это затронуло всех – школьников и их родителей, учителей, студентов и преподавателей вузов.

Первая волна цифровизации в середине восьмидесятых – начале девяностых годов была направлена на развитие компьютерной грамотности и включала в себя появление в школах и вузах первых компьютерных классов

На втором этапе с середины нулевых годов заговорили о внедрении в учебный процесс информационно–коммуникационных технологий – цифровые устройства и форматы стали использоваться не только на занятиях по информатике. В это время учителя осваивали компьютер, составляли презентации, разрабатывали тестовые задания, использовали электронные учебно–методические комплексы, пособия в свой учебный процесс. На личном примере хотелось бы доказать, что учитель всегда старается идти в ногу со временем, изучая, используя и внедряя что–то новое, то, что всегда может заинтересовать не только учителей, но и обучающихся. В 2008 году я закончила Костанайский государственный педагогический институт и моя дипломная работа была на тему «Телекомму–никационная технология изучения русского языка в школе (на материале местоимений), в то время информационно–коммуникационные технологии мало были известны учителям, особенно в отдаленных малокомплектных школах районов, где я сама работала в то время. В 2012 году прошла курсы повышения квалификации, после этого начала активно принимать участие в интернет–клубах, вести сайт учителя русского языка и литературы; разрабатывать уроки с применением ИКТ, интерактивные тесты, составлять презентации, которые очень успешно входили в то время как неотъемлемая часть любого урока по русскому языку и литературе. Спустя два года итогом моей увлеченностью стали два

электронных учебно–методических комплексов по русскому языку для 5 и 8 классов малокомплектных школ. Обобщение опытом на областном уровне в 2014 году, проведение авторских семинаров по использованию ИКТ на уроках русского языка и литературы– все это стало частью моей профессиональной деятельности. Итак, внедрение в учебный процесс информационно–коммуникационных технологий постепенно стало входить в нашу жизнь как само собой разумеющееся.

На третьем – современном этапе, примерно с 2018 года, речь идёт уже о цифровой трансформации – применении цифровых технологий во всех процессах в образовании. В это время, в 2018 году, я закончила магистратуру в г.Омске. Тема диссертации «Информационно–коммуникационные технологии как средство активизации познавательной деятельности обучающихся при изучении русского языка в общеобразовательной школе» была очень созвучна в то время с применением новых цифровых технологий в учебном процессе. Обновляется содержание образования Республики Казахстан, обновляются цифровые технологии, обновляется структура урока, меняется ведение урока учителем. В ходе цифровой трансформации образования обновляется всё: планируемые образовательные результаты и содержание образования. Ведь чем дальше, тем больше людям нужны в жизни цифровые компетенции (например, почти всё взаимодействие с государственными учреждениями теперь идёт через электронные «Госуслуги», с банками – через цифровые приложения; работу очень многих людей уже невозможно представить без цифровых технологий). А значит, возникла необходимость учить детей пользоваться цифровыми технологиями правильно; педагогические методы и технологии обучения, потому что занятия в цифровой среде во многом отличаются от традиционных занятий в классе (появилось даже понятие цифровой дидактики); организация учебной работы, инструменты (технические средства) для неё и управление этим процессом. [1]

Применение информационных коммуникационных технологий в преподавании русского языка способствует совершенствованию практических умений и навыков обучающихся; позволяет эффективнее организовывать самостоятельную работу и индивидуализировать процесс обучения; повышает интерес к урокам, активизирует познавательную деятельность обучающихся. [2]

Цифровизация образования – это использование приложений, программ и других цифровых средств обучения в школах, вузах, на дистанционных курсах. Например, когда ученики выполняют задания не в тетради, а с помощью платформы в интернете.

Цифровые технологии касаются и организации обучения. Пример: учителя используют электронные журналы, а не бумажные, родители пишут преподавателю письмо на email, а не звонят или идут в школу, если обучающийся не посещает школу по уважительным причинам– даем задания по русскому языку через мессенджер WhatsApp. Важным положительным аспектом внедрения цифровизации в школы является создание инновационной образовательной платформы «BilimLand», через которую ученики получают свободный доступ к электронному образовательному контенту в учебном процессе. Они получают знания и ответы на интересующие их вопросы, даже когда школа закрыта на определенный срок или по собственной причине, из–за которой пропускают уроки в офлайн режиме. На базе работы этого ресурса школьники значительно расширяют свой образовательный уровень и повышают свою конкурентоспособность как в рамках процесса поступления в высшие учебные заведения страны, так в процессе последующей трудовой деятельности, так как не будут пропускать ни одного урока и смогут общаться с учителем по средствам отправки сообщений. Несомненной положительной стороной цифровизации школьного образования стало также цифровое

оснащение казахстанских школ интерактивными панелями, проекторами и другим оборудованием. Подобная модернизация школы позволяет учителям и ученикам на уроках русского языка и литературы использовать современный образовательный контент, а также расширяет их возможности для осуществления более креативного подхода к организации образовательного процесса.

Очень много приложений и сайтов, которые помогают учителю при подготовке и ведению урока:

- 1) <https://learningapps.org>. Сервис предлагает на выбор 21 шаблон для разработки упражнений и игр.
- 2) <https://wordwall.net/ru>. Wordwall – многофункциональный онлайн–инструмент для создания как интерактивных, так и печатных материалов. Алгоритм работы примерно такой же, как в LearningApps. Однако качество шаблонов в Wordwall и функциональные возможности выше, а создавать упражнения там ещё проще.
- 3) <https://etreniki.ru/>. eТреники – это онлайн–конструктор, который позволяет создавать 5 типов учебных тренажёров:
- 4) <https://onlinetestpad.com/>. OnlineTestPad– это бесплатный конструктор, с помощью которого можно создавать разнообразные онлайн–задания: тесты, кроссворды, сканворды, опросы, логические игры, диалоговые тренажёры.
- 5) <https://vznaniya.ru/> Взнания – конструктор для создания интерактивных материалов к урокам. Изначально сервис был ориентирован на уроки иностранного языка, но сейчас функционал всё больше расширяется. Можно создавать интерактивные уроки на заучивание или на проверку знаний, обучающие онлайн–игры и интерактивные видео со встроенными заданиями. Есть возможность проводить соревнования между учениками в режиме реального времени и многие другие.

Сайт **ЯКласс** – хороший помощник в освоении школьной программы, уникальный тренажёр знаний по школьным предметам для самостоятельной тренировки, практики и закрепления пройденного материала.

На сайтах и в приложениях, которые обучающимся предоставляют учителя, ученики самостоятельно выполняют задания по русскому языку и литературе и сразу видят свои результаты. Использование QR –кодов на уроках русского языка проходит всегда интересно для детей, ведь наши ученики ждут от нас чего–то нового, необычного, того, что может повысить интерес к нашему предмету. Преимущества QR–кода на уроке – повышение заинтересованности учеников, быстрое считывание текстов, Как же применяем их на уроках русского языка и литературы? Можно закодировать любую информацию: текст, картинку, ссылку, таблицы, выражения. QR–коды надо только распечатать и раздать детям. С помощью телефонов обучающиеся считывают информацию и выполняют задания. Это могут быть задания на анализ, сопоставление, поиск ответов на вопросы, кроссворды, ребусы и т.д. Использование QR – кода на уроке решает следующие задачи: применение личных гаджетов в учебной деятельности; повышение интереса к учебе; дифференциация; совершенствование навыков работы в команде; расширение культурного кругозора учащихся; социализация учеников.

Многие путают цифровое обучение с дистанционным, но это разные понятия. На дистанте не всегда нужны цифровые инструменты. Например, еще 10–15 лет назад материалы отправляли по обычной почте. А цифровые технологии, в свою очередь, используют независимо от формата – онлайн или офлайн.

При применении цифровых технологий не нужно покупать учебники, тетради, дополнительные пособия, канцелярские принадлежности. Весь учебный материал есть на одной платформе, здесь же ученики выполняют домашние задания. [3]

Всеобщая цифровизация в XXI веке привела к возникновению такого понятия как геймификация. На сегодняшний день отмечается резкий рост интереса к игрофикации или геймификации в образовании. Особенно это стало актуальным во время применения дистанционных и электронных форм обучения. *Цифровая геймификация* как инновационный и трендовый подход в обучении детей представляет собой непрерывное творческое и рефлексивное переосмысление своей педагогической деятельности, готовность нас, учителей, к постоянной инновационной и исследовательской деятельности. Идея создания цифровой геймификационной среды как комфортного и безопасного образовательного пространства лежит в основе организации исследовательской, проектной и творческой деятельности как в урочной, так и во внеурочной деятельности. [4]

О положительных тенденциях внедрения цифровизации в учебный процесс, о развитии самостоятельности обучающихся, о быстром и удобном получении информации и знаний, о возможности обучения на расстоянии (дистанционно) мы много говорим.

Но внедрение цифровых инструментов может привести и к отрицательным последствиям. Одно из них – плохая социализация. Особенно это касается школьников. Компьютеризация образования может стать причиной того, что дети станут меньше общаться, взаимодействовать друг с другом. В результате они станут хуже социализироваться, а это нарушает психологическое развитие личности.

Не исключены и проблемы с физическим состоянием детей. Длительное пребывание у экрана компьютера, недостаток движений, постоянная работа с клавиатурой, – все это приводит к ухудшению здоровья. Так, снижается зрение, неправильно развивается опорно-двигательный аппарат, ухудшается мелкая моторика. Так как необходимую информацию можно найти в интернете, у обучающихся не будут развиваться творческие способности, потому что электронный носитель исключает возможность проявить индивидуальность, снижение умственной активности.

Наконец, может пострадать педагогика как явление. Учителей частично могут заменить компьютерные программы, а ученики станут больше заниматься самостоятельно. [5]

Но время не стоит на месте. Личностное развитие и трансформация учителя в условиях цифровизации образования способствует не только развитию креативности, критического мышления и интерактивности у педагога, но и обучающихся, а цифровые технологии занимают центральное место на современном этапе технологического развития и будут доминировать еще долгие годы.

Список литературы:

1. Статья «Цифровизация казахстанского образования: будущее началось сегодня» Опубликовано: 13 декабря 2018, <https://www.nur.kz/politics/kazakhstan/1768520-cifrovizacia-kazahstanskogo-obrazovaniya-budusee-nacalos-segodna/>
2. Швайко Г.С. ИКТ для развития грамотности/ Г.С. Швайко –М., 2013.–125 с.
3. Что такое цифровизация образования и зачем она нужна <https://skillspace.ru/blog/cto-takoe-cifrovizaciya-obrazovaniya-i-zachem-ona-nuzhna/>
4. Рябус И. М. От игры до геймификации в условиях цифровизации образования. Методические рекомендации <https://pedsovet.su/load/257-1-0-57813>
5. Михайлова Ф.Ф. Роль цифровизации образовательного процесса /Ф.Ф. Михайлова//Молодой ученый.– 2023.– № 46 (493).9–11 с. <https://moluch.ru/archive/493/107655/>

УДК 371.3

РЕАЛИЗАЦИЯ ЛИЧНОСТНО–ОРИЕНТИРОВАННОГО ПОДХОДА К ОБУЧЕНИЮ СТУДЕНТОВ ДИСЦИПЛИНАМ ГУМАНИТАРНОГО ЦИКЛА В УСЛОВИЯХ ИНФОРМАТИЗАЦИИ ОБРАЗОВАНИЯ

Рогожина Татьяна Александровна

учитель истории и географии, педагог–эксперт
школа–гимназия № 18
г. Костанай, Казахстан
E–mail: schumanskaya@mail.ru

Аннотация

В статье рассматриваются теоретические основания лично–ориентированного обучения студентов в условиях информатизации образования. Особое внимание уделено актуальности проблемы применения новых информационных и телекоммуникационных средств в обучении и лично–ориентированный подход.

Ключевые слова: лично–ориентированный подход, информатизация образования, инновации в образовании, активные методы обучения, электронное интерактивное учебное пособие, современные технологии, цифровизация учебного процесса.

Аңдатпа

Мақалада білім беруді ақпараттандыру жағдайында жеке тұлғаға бағытталған оқытудың теориялық негіздері қарастырылады. Оқытуда жаңа ақпараттық–телекоммуникациялық құралдарды қолдану мәселесінің өзектілігіне және жеке тұлғаға бағытталған тәсілге ерекше назар аударылады.

Түйімі сөздер: жеке тұлғаға бағдарланған әдіс, білім беруді ақпараттандыру, білім берудегі инновациялар, белсенді оқыту әдістері, электронды интерактивті оқулық, заманауи технологиялар, оқу үдерісін цифрландыру.

Abstract

The article considers theoretical grounds of personal–oriented training of students in conditions of informatization of education. Special attention is paid to the relevance of the problem of the use of new information and telecommunication means in training and a personal–oriented approach.

Key words: personal–oriented approach, informatization of education, innovations in education, active learning methods, electronic interactive teaching manual, modern technologies, digitalization of educational process.

В современном мире обучение воспринимается как общенародное достоинство. Во многих государствах это подтверждается конституционным правом гражданина на обучение. Его выполнение создается различными образовательными системами во всех современных государствах. В связи с этим в настоящее время возникает серьезная проблема верного выбора образовательной системы, что акцентирует актуальность данной работы. Несмотря на различные отрасли развития образования в современном обществе, преобладающей тенденцией, доказывающей значимость обучения XXI века, есть переход от традиционной, к личной то есть к гуманитарной парадигме образования. В настоящее время актуальным является вопрос использования информационных технологий в учебном процессе. Развитие информационных и коммуникационных технологий идет настолько быстро, что существующие педагогические исследования не успевают проанализировать новые методы, формы и средства обучения. В Государственной программе развития образования и науки Республики Казахстан на 2020 – 2025 годы обозначены цели обеспечения равного доступа всех участников образовательного процесса к лучшим образовательным ресурсам и технологиям [1].

В последнее время в системе образования Республики Казахстан выполняются мероприятия по интеграции средств информационных и коммуникационных

технологий, научных исследований и научно–методического обеспечения учебного процесса с целью объединить наработки системы образования с современными информационными технологиями. Это вызвано тем, что необходимо иметь в Казахстане открытое образовательное пространство, которое будет открыто для широких масс населения. Развитие информационной культуры – это одна из главных задач. [2].

Одной из главных целей образования является обеспечение становления профессионала, создание среды для максимальной реализации потенциала, определяющего мобильность и конкурентоспособность работника на рынке труда. Применение личностно–ориентированного обучения является перспективным направлением.

Новые жизненные условия, в которые поставлены все преподаватели, выдвигают свои требования к формированию молодых людей, вступающих в жизнь: они должны быть не только знающими и умелыми, но мыслящими, инициативными, самостоятельными. Растить именно таких людей – вот заказ нашего современного общества.

Контингент обучающихся является очень разнообразным, каждый требует к себе особого подхода и, в конце концов, настоящий преподаватель должен уметь найти индивидуальный подход к каждому обучающемуся и удивить его своим багажом знаний по дисциплине и методами обучения. [3].

К сожалению, личностно–ориентированные технологии обучения разрабатываются преимущественно на уровне школы, тогда как высшая школа остро нуждается в перестройке. Одним из актуальных остается вопрос о взаимодействии гуманитарного и естественнонаучного знания, что затрагивает проблемы гуманитаризации и, в целом, гуманизации образования как одного из факторов реформирования высшей школы.

В действительности, в учебном процессе технических университетов идеи гуманизации больше декларируются, чем воплощаются. Однако, совершенно очевидно, что формирование личности специалиста в современном обществе невозможно без приобщения его к сфере гуманитарной культуры, представляющей совокупность общечеловеческих идей, ценностных ориентаций и качеств личности.

Данное обстоятельство заставляет многих педагогов искать возможные пути восстановления утраченных позиций гуманитарного образования в системе высшей технической подготовки специалистов посредством проектирования и внедрения в учебный процесс инновационных технологий обучения, ориентированных на развитие личности студента. [4].

Одним из перспективных направлений в ходе решения обозначенных проблем можно назвать разработку и внедрение в учебный процесс вуза информационных технологий обучения на основе личностно–деятельностного подхода, которые, по–нашему мнению, позволяют достичь образовательные цели, воплощающие потребности общества и государства.

Информатизация образования как процесс интеллектуализации деятельности обучающего и обучаемого на основе реализации возможностей средств новых информационных технологий, поддерживает интеграционные тенденции процесса познания закономерностей предметных областей и окружающей среды (социальной, информационной, языковой и т.д.), сочетая их с преимуществами индивидуализации и дифференциации обучения, обеспечивая, тем самым, синергизм педагогического воздействия.

Информатизация образования затрагивает все компоненты обучения, включая цели и содержание обучения, что предполагает их трансформацию и наполнение новым смыслом, что, в свою очередь, требует изучения характера такого изменения

и перестройку всего учебного процесса вуза. [5].

Личностно–ориентированное образование являются тем форматом образования на сегодняшний день, который позволит рассматривать образование как ресурс и механизм общественного развития.

Для того чтобы максимально эффективно производить поиск информации в телекоммуникационных сетях в современном мире существуют различные автоматизированные поисковые средства, целью которых является сбор данных и предоставление пользователям услуг быстрого поиска. Благодаря поисковым системам стало возможным отыскать любую интересующую вас информацию, это документы всемирной паутины, различные программы и мультимедийные файлы, адресную информацию о людях и интересующих вас организаций.

Использование сетевых средств ИКТ дает нам широкий доступ к научной и учебно–методической информации, организация своевременных консультаций, моделирование научно–исследовательской деятельности, осуществление виртуальных аудиторных занятий (лекций, семинаров) в режиме реального времени.

Таким образом, если в учебном процессе при подготовке к занятиям использовать разработанное на принципах личностно–ориентированного обучения электронное учебное пособие, то это позволит обеспечить удобную подготовку студентов к занятиям, экономию времени, повышение рейтинговых баллов студентов и, в конечном счете, способствует повышению знаний по предмету, нахождению «комфортной» зоны обучения студента. [6].

Процесс информатизации системы образования уже необратим. Создаются условия для его дальнейшего продвижения и закрепления в массовой образовательной практике. Каждый преподаватель со временем окажется включенным в этот процесс. Задача освоения средств информационных технологий как нового инструмента организации обучения на данный момент для преподавателя одна из самых актуальных.

С одной стороны, личностно–ориентированное обучение – это то образование в течение которого формируется целенаправленное развитие личности. С другой стороны, важная задача как личностно–ориентированного обучения, так и развитие всесторонне развитой личности заключается в том, что вкладывается в представление личности. Следовательно, смысл личностно–ориентированного обучения можно разъяснить, обычным высказыванием Дж. Дьюи, который подчеркивал, что «начинающаяся перемена в деле нашего образования заключается в перемещении центра тяжести. Это – перемена, революция, подобная той, которую произвел Коперник, когда астрономический центр был перемещен с Земли на Солнце. В данном случае ребенок становится солнцем, вокруг которого вращаются средства образования: он – центр, вокруг которого они организуются». [7]. Следовательно, личностно–ориентированное обучение – обучение, предоставляющее формирование и саморазвитие личности студентов, беря во внимание обнаружение его субъективных особенностей как индивида запаса знаний и конкретной деятельности.

Исходя из этого, доказывается, что личностно–ориентированное обучение не делает своей задачей развитие личности с прежде указанными качествами, свойствами, уровнем обученности, а даёт возможность каждому студенту осуществить себя в познании, в учебной деятельности с основой на его стремления и кругозор, потенциал и способности, ценностное направление и индивидуальный опыт. Оно дает возможность для полноценного развития существующей возможности стать личностью, воплощение необходимости личности в самоактуализации, самоопределении, самоизменении. Информационные технологии при осуществлении дистанционного обучения должны обеспечивать:

- доставление обучаемым полного объема изучаемого материала;
- интерактивное взаимодействие в процессе обучения студентов и преподавателей;
- возможность студентам самостоятельно работать по уяснению материала для изучения;
- анализ их знаний и навыков, полученных в учебном процессе [8].

Для реализации данных целей должны применяться следующие информационные технологии:

- предоставление печатного материала (учебники);
- пересылка изучаемых материалов по компьютерным телекоммуникациям;
- кабельное телевидение;
- семинары и дискуссии, которые проводятся с помощью компьютерных сетей;
- трансляция образовательных программ по региональным и национальным радиостанциям;
- голосовая почта;
- компьютерные образовательные ресурсы
- видеоконференции;

Применение современных информационных технологий в преподавании дисциплин гуманитарного цикла позволяет наглядно демонстрировать возможности изучаемого программного обеспечения, повысить эффективность и мотивацию обучения. Современное общество вряд ли можно представить без информационных технологий. [9].

Список литературы

1. Государственная программа развития образования Республики Казахстан на 2011–2020 годы. Утверждена Указом Президента Республики Казахстан от 7 декабря 2010 года, № 1118 Астана, 2010.
2. Таранова, Т. Н. Общая педагогика [Электронный ресурс] : учебное пособие / Т. Н. Таранова, А. А. Гречкина. – Ставрополь Северо–Кавказский федеральный университет, 2017. – 151 с. – 2227–8397. – <http://www.iprbookshop.ru/69413.html>
3. Столяренко, А. М. Общая педагогика [Электронный ресурс] : учебное пособие для студентов вузов, обучающихся по педагогическим специальностям (030000) / А. М. Столяренко. – М. : ЮНИТИ–ДАНА, 2017. – 479 с. – <http://www.iprbookshop.ru/71029.html>
4. Афонин, И.Д. Психология и педагогика высшей школы / И.Д. Афонин, А.И. Афонин. – М.: Русайнс, 2018. – 256 с.
5. Новые формы организации учебного процесса в высшей школе различных стран [Электронный ресурс] : монография / С. М. Зильберман, Ю. С. Перфильев, А. П. Суржииков, О. А. Суржиикова. – Томск : Томский политехнический университет, 2016. – 522 с. – 978–5–4387–0628–1. – <http://www.iprbookshop.ru/84000.html>
6. Пахальян, В. Э. Личностно–ориентированное консультирование в образовании [Электронный ресурс] : материалы к организации и проведению учебных занятий / В. Э. Пахальян. – Саратов : Вузовское образование, 2015. – 278 с. – 22–27. – <http://www.iprbookshop.ru/37676.html>
7. Гангнус, Н. А. Педагогические технологии развития личности в учебной деятельности [Электронный ресурс] : учебное пособие / Н. А. Гангнус. – Пермь : Пермский государственный гуманитарно–педагогический университет, 2015. – 136 с. – 2227–8397. – <http://www.iprbookshop.ru/70646.html>
8. Вербицкий, А. А. Личностный и компетентностный подходы в образовании. Проблемы интеграции [Электронный ресурс] / А. А. Вербицкий, О. Г. Ларионова. – М. : Логос, 2017. – 335 с. – 978–5–98704–452–0. – <http://www.iprbookshop.ru/66413.html>
9. Борисенко, В. П. Интерактивные и творческие методы в организации учебного процесса (практические рекомендации) [Электронный ресурс] : методическое пособие / В. П. Борисенко. – М.: Московский гуманитарный университет, 2021. – 82 с. – <http://www.iprbookshop.ru/74723.html>

УДК 371

ЦИФРОВИЗАЦИЯ ОБРАЗОВАТЕЛЬНОГО ПРОЦЕССА КАК СРЕДСТВО ОРГАНИЗАЦИИ ПРАКТИЧЕСКИХ ДОМАШНИХ РАБОТ ПО ПРЕДМЕТУ ГЕОМЕТРИЯ

Роздольский Андрей Михайлович

учитель математики, магистр педагогических наук

Роздольский Дарья Дмитриевна

учитель математики, магистр педагогических наук

КГУ «Общеобразовательная школа №23 им.М.Козыбаева

отдела образования акимата Г.Костаная»

Управления образования Костанайской области, г. Костанай, Казахстан.

E-mail: andrey.rozdolskiy@gmail.com

Аннотация:

Данная статья посвящена цифровизации образовательного процесса. Авторы делятся опытом организации практических домашних работ по геометрии с использованием программного комплекса GeoGebra.

Ключевые слова: цифровизация образовательного процесса, практические работы, геометрия, прикладные программы, GeoGebra.

Аңдатпа:

Бұл мақала білім беру процесін цифрландыруға арналған. Авторлар GeoGebra бағдарламалық кешенін пайдалана отырып, геометрия бойынша практикалық үй жұмыстарын ұйымдастыру тәжірибесімен бөліседі.

Түйінді сөздер: білім беру процесін цифрландыру, практикалық жұмыстар, геометрия, қолданбалы бағдарламалар, GeoGebra.

Abstract:

This article is devoted to the digitalization of the educational process. The authors analyze the organization of practical housing construction, work on geometry using the GeoGebra software package.

Key words: digitalization of the educational process, practical work, geometry, applied programs, GeoGebra.

Цифровизация образовательного процесса – это процесс внедрения современных информационных технологий в сферу образования с целью улучшения качества обучения, доступности знаний, эффективности управления, включая улучшение эффективности, снижение издержек, максимизацию прибыли и многие другие. [1]

Цифровизация образовательного процесса может значительно улучшить доступность образования, повысить мотивацию учащихся и сделать обучение более эффективным. Однако важно учесть проблемы организации данного вида работы, обеспечить учащихся понятными алгоритмами действий с прикладными программами для достижения необходимых результатов.

Использование прикладных программ в организации практических домашних работ может значительно обогатить образовательный процесс, сделав его более интересным и эффективным. Один из примеров использования прикладных программ – это симуляция или виртуальная лаборатория по выполнению геометрических построений в рамках выполнения практических домашних работ.

GeoGebra – это интерактивный математический программный комплекс для изучения и преподавания естественных наук, технологий, инженерии и математики начиная с начальной школы и заканчивая университетом. Конструкции можно

создавать с помощью точек, векторов, отрезков, линий, многоугольников, конических сечений, неравенств, неявных многочленов и функций, все из которых впоследствии можно динамически редактировать. Элементы можно вводить и изменять с помощью мыши и сенсорных элементов управления или через панель ввода. GeoGebra может хранить переменные для чисел, векторов и точек, вычислять производные и интегралы функций и имеет полный набор команд, таких как Root или Extremum. Учителя и учащиеся могут использовать GeoGebra в качестве вспомогательного средства при формулировании и доказательстве геометрических гипотез. [2]

Одной из основных функций программного комплекса GeoGebra являются интерактивная геометрическая среда (2D и 3D), что позволяет выполнять геометрические построения из разделов планиметрии и стереометрии.

Обязательно нужно организовывать практические домашние работы в рамках урока геометрии. Так как многие задания, рассматриваемые в школьном курсе, учащиеся могут найти с решениями в интернете, главное правильно составить алгоритм работы, в чем и должен помочь учитель, указать направление деятельности.

Практическая деятельность подразумевает гибкость решения поставленной задачи и часто имеет множественность ответов. Обратная связь с учителем обязательна, так как необходимо проверять и ход работы, а не только предоставленный итог. Для организации обратной связи в рамках образовательного процесса для учащихся школ, можно использовать систему Кунделік (Kundelik). Данная возможность удобна для всех участников образовательного процесса, так как у всех имеется доступ к portalу и опыт использования.

При выдаче домашнего задания имеется возможность, как прикрепить необходимую информацию учителем, так и предоставление результатов работы учащимся, смотрите рисунок 1.

Редактирование домашнего задания

- Требуется проверка
Если задание не требует проверки, то оно будет автоматически проверено и закрыто после его выполнения учеником
- Требуется файл с результатом
Если требуется файл с результатом, то для завершения задания ученик должен будет прикрепить к нему один или несколько файлов.

Что задано

Описание домашнего задания (будет отображаться в календарном планировании)

2) Выполнить задания по презентации

Время на выполнение, в минутах (будет отображаться в календарном планировании)

Файл	Тип	Размер
 Параллельные прямые, их признаки и свойс...	PPTX	228,8 Кб

 Прикрепить файл

Рисунок 1. Организация практической работы через систему Кунделік.

Практическую работу можно предоставлять для учащихся в разных форматах в виде презентаций или маршрутного листа как при дистанционном обучении. Рассмотрим пример организации простой практической работы, смотрите рисунок 2. Данная работа соответствует долгосрочному планированию, тема «Параллельные прямые, их признаки и свойства». Цели обучения: 7.1.2.3 распознавать углы, образованные при пересечении двух прямых секущей, 7.1.2.5 применять признаки параллельности прямых при решении задач.

Выполните в используя GeoGebra практическую работу:

- 1) Постройте произвольно две прямые a , b ;
- 2) Постройте прямую c так чтобы выполнить условия $a \parallel c = E$ и $b \parallel c = F$;
- 3) Проверьте верность обозначения полученных построений, при необходимости переименуйте;
- 4) Измерьте полученные углы;
- 5) Используя признаки параллельности прямых докажите, что прямые a и b - параллельны или пересекаются.

Рисунок 2. Практическая работа. Признаки параллельности прямых.

Инструкция для пошагового выполнения работы на каждый этап:

1) Выбрать полотно 2D (вид, полотно 2D), используя панель инструментов полотна отключите Оси, Сетка – смотрите рисунок 3.

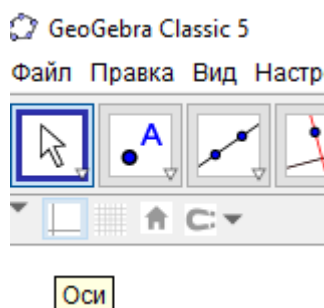

Рисунок 3. Панель инструментов полотна 2D.

1) Используя инструмент Прямая постройте две произвольные прямые указывая две точки на полотне.

2) Постройте секущую для двух данных прямых используя инструмент Прямая, необходимо указывать на точки, принадлежащие двум ранее построенным прямым.

3) При необходимости переименовать, выделите объект используя правую кнопку мыши и нажмите переименовать. Так же через контекстное меню можно скрыть лишние элементы, например точки, показать обозначения элементов.

4) Измерьте все полученные углы, используйте инструмент Угол. Необходимо указать две нужные прямые или три точки. При необходимости можно добавить точки на прямые, а после измерения углов скрыть данные точки. Также для наглядности можно изменить цвет указанного угла (выбрать угол, нажать правую кнопку мыши, свойства) смотрите рисунок 4.

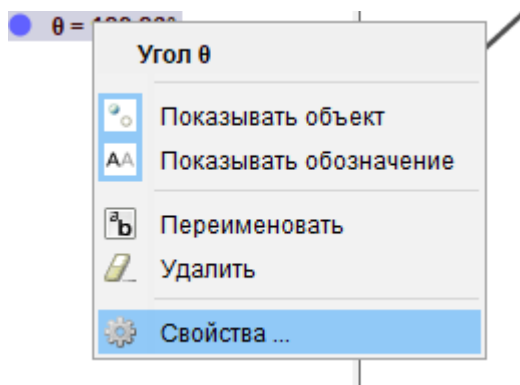

Рисунок 4. Свойства угла.

5) Используя инструмент Текст добавить запись. Нажать в любом месте на полотне можно добавить запись, для записи математическим языком используйте символы. С итогом данной работы можно ознакомиться на рисунке 5.

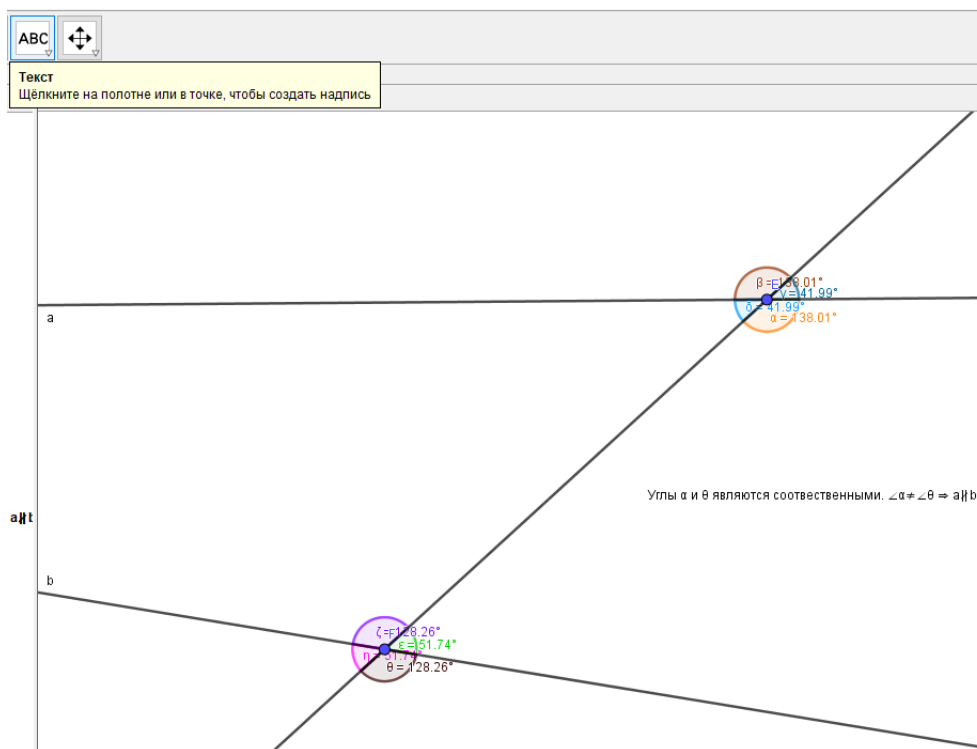

Рисунок 5. Инструмент текст. Итог практической работы.

Учащемуся для предоставления обратной связи итог практической работы можно представить в виде сохранения данной работы в формате программы GeoGebra или выполнить скриншот экрана и прикрепить файл через систему Күнделік (Kundelik).

Таким образом, как показывает опыт организации практических работ в процессе обучения геометрии в рамках дистанционного обучения с использованием прикладной программы GeoGebra не только мотивирует учащихся и вызывает интерес к данной дисциплине, но и учит самостоятельно делать выводы опираясь на теоремы, доказывать их или опровергать, решать исследовательские задачи, используя знания по геометрии, и развивать заложенный потенциал человека. А учитель становится координатором, уменьшая до необходимого минимума синхронную часть урока.

Использование программы GeoGebra развивает метапредметную связь с предметом информатика. При этом также можно предлагать выполнять задания из учебника с использованием этой программы, это позволит развивать академическую честность учащихся так как нет решенных заданий в сети интернет с использованием программы GeoGebra. Практическая работа может служить не только источником знаний, но и ценным инструментом для формирования навыков и ценностей, которые поддерживают академическую честность.

Прикладные программы во время организации самостоятельной работы учеников способствует более эффективному усвоению материала, а практические работы стимулирует интерес к предмету и развивают навыки самостоятельного обучения.

Список литературы:

1. Цифровизация и цифровая трансформация образования: ключевые аспекты и преимущества в современном мире // Научные Статьи.Ру – 2023. – URL: <https://nauchniestati.ru/spravka/czifrovizacziya-i-czifrovaya-transformacziya-obrazovaniya/> (дата обращения: 21.01.2024).
2. ГеоГебра // Материал из Википедии – свободной энциклопедии – URL: https://en.wikipedia.org/wiki/GeoGebra#cite_ref-8/ (дата обращения: 21.01.2024)

УДК 37.026.6

ЦИФРОВЫЕ ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫЕ РЕСУРСЫ КАК ИНСТРУМЕНТ ФОРМАТИВНОГО ОЦЕНИВАНИЯ ШКОЛЬНИКОВ НА УРОКАХ

Сабанов Марат Амангельдинович

учитель информатики, педагог–исследователь
КГУ «Общеобразовательная школа №4
отдела образования города Костаная
Управления образования Костанайской области»
г.Костанай, Казахстан
E–mail: m–sabanov@mail.ru

Аннотация

В статье рассматривается понятие, а также этапы и функции формативного оценивания.

Автор статьи описывает методы и приемы формативного оценивания, которые можно использовать на уроках информатики. Также в статье рассматриваются ключевые компоненты оценивания и возможности использования формативного оценивания на уроках.

Ключевые слова: оценивание, качество образования, цифровые сервисы

Аңдатпа

Мақалада қалыптастырушы бағалаудың тұжырымдамасы, сонымен қатар кезеңдері мен функциялары қарастырылған. Мақала авторы информатика сабақтарында қолдануға болатын формативті бағалаудың әдістері мен әдістерімен бөліседі. Мақалада бағалаудың негізгі құрамдас бөліктері мен формативті бағалауды сабақта қолдану мүмкіндіктері де қарастырылады.

Түйінді сөздер: бағалау, білім сапасы, цифрлық қызметтер

Abstract

The article discusses the concept, as well as the stages and functions of formative assessment. The authors of the article share the methods and techniques of formative assessment that can be used in computer science lessons. The article also discusses the key components of assessment and the possibilities of using formative assessment in the classroom.

Key words: assessment, quality of education, digital services

В процессе обучения учащихся перед нами, как учителями–практиками, была поставлена следующая задача: обеспечить качественное образование. Но для обеспечения качества образования необходимо создать соответствующие условия. Это подразумевает в том числе и применение эффективных инструментов оценивания учащихся на уроках, то есть приемы и методы формативного оценивания. Поэтому нами было решено изучить и провести исследование о применении формативного оценивания на уроках.

Цель исследования: изучить эффективность отдельных методов и приемов формативного оценивания на уроках информатики. В руководстве для учителя стр. 175, написано: «Лишь те, кто учатся, способны научиться и в этой связи для того, чтобы улучшить свое обучение, им необходимо реагировать на информацию, полученную в результате обратной связи». Поэтому инструменты, которые использует в своей практике учитель на уроке важны для дальнейшего развития и отслеживания прогресса обучения учащихся. [1]

Обзор литературы.

По П.Блэку и Д.Уильяму (Блэк и Уильям, 1998) оценивание означает все действия, предпринимаемые учителями, а также их учениками в оценивании самих себя, которые обеспечивают информацию, используемую в качестве обратной связи для корректировки преподавания и учения. [2]

Корректировка деятельности предполагает постановку задач педагога совместно с обучающимся для улучшения результатов обучения, т.е. формативное оценивание позволяет обучающимся осознать и отслеживать собственный прогресс и планировать дальнейшие шаги с помощью педагога.

Ключевые компоненты оценивания: обеспечение эффективной обратной связи с воспитанником, активное участие в процессе собственного обучения, постоянная корректировка педагогической деятельности, повышение уровня мотивации, умение оценивать свои знания и навыки самостоятельно. Оценивание выполняет функции: формирующая, стимулирующая, мотивирующая. [3]

Определив важность формативного оценивания, я приступил к исследованию проблемы в действии, предварительно определив следующие этапы исследования:

- Планирование и организация ФО;
- Выбор методов ФО;
- Предоставление обратной связи;
- Анализ результатов ФО.

Методы ФО можно использовать на разных этапах организованной учебной деятельности. [4]

В своей практике я использую следующие цифровые сервисы для формативного оценивания:

1. Edpuzzle

Edpuzzle позволяет превратить видео в быструю оценку.

2. Edulastic

Edulastic – это комплексная панель оценивания. Учителя могут создавать и отслеживать оценки и даже согласовывать с CCSS.

3. Flipgrid

Flipgrid – это платформа для видео дискуссий, которая позволяет школьникам отвечать на вопросы, темы и отражать это с использованием видео.

4. Gimkit

Gimkit – еще одна быстро развивающаяся игра–викторина, но с дополнительным элементом.

5. Инструмент вопросов Google Classroom

Внутри Google Classroom у вас есть возможность создать вопросы и поделиться с учениками. Вы можете сделать это совместно или просто сделать ответы видимыми для учителя. Это не инструмент для веток дискуссий, но он может быть полезен для формирующих оценок и для проверки понимания.

6. Formative

Formative – это бесплатный онлайн–инструмент оценки, который является очень надежным. Formative позволяет учителям выбирать предварительно сделанные оценивания и редактировать в соответствии с вашими потребностями, создавать свои собственные с нуля или даже загружать для создания PDF или документ.

7. Google Forms

Формы Google – это инструмент обзора и опроса, которые очень просты в использовании. Вы можете разместить данные своей формы или опроса в электронной таблице Google для анализа и оценки.

8. InsertLearning

InsertLearning – это расширение Chrome, которое позволяет превратить любую веб–страницу в интерактивный урок.

9. Kahoot!

Kahoot! это игровая платформа для обучения и викторин, которая позволяет создавать очень интересные викторины для вашего класса. Kahoot! это супер весело и захватывающе.

10. Mentimeter

Mentimeter – это инструмент интерактивной презентации, который позволяет вам опросить ваших учеников, проверить понимание или попросить учащихся проголосовать.

11. Nearpod

Nearpod – это интерактивный учебный инструмент для учителей, который привлекает учеников интерактивными занятиями. Nearpod позволяет создавать и обмениваться уроками, которые синхронизируются между устройствами и поощряют участие учеников, и оценивает ответы учащихся через всестороннюю отчетность.

12. Padlet

Padlet – это супер простой способ создать онлайн–доску объявлений, которая позволяет учителям и ученикам делиться и сотрудничать. Что замечательно в Padlet, так это то, что он предлагает так много гибкости!

13. Pear Deck

Pear Deck – это веб–инструмент для создания формирующего оценивания, который позволяет создавать интерактивные уроки с использованием инструментов G Suite.

14. Plickers

Этот инструмент оценки позволяет учителям собирать данные о формирующей оценке на месте, не требуя, чтобы учащиеся использовали устройства или бумагу и карандаш. (Бесплатный)

15. Poll Everywhere

Poll Everywhere – это инструмент опроса живой аудитории, который интегрируется в вашу презентацию. Вы можете задавать вопросы во время уроков, просматривать живые данные и отчеты. (модель Freemium, бесплатные учетные записи ограничены 25 ответами на опрос.)

16. Quizizz

Quizizz позволяет вам проводить с темпом обучения учащегося формирующие оценки веселым и привлекательным образом для учеников всех возрастов. (Бесплатный)

17. Socrative

Socrative – это веб–инструмент для создания формирующей оценки, который позволяет учителям создавать викторины, задавать вопросы, собирать ответы и обратную связь.

18. Spiral.ac

Spiral.ac – интерактивная обучающая платформа с набором приложений для совместной работы. Предоставляет быстрые формирующие оценки, обсуждения, команды учеников могут работать вместе, чтобы создавать презентации, и превращать любое публичное видео в чат с вопросами и викторинами. (модель Freemium, некоторые функции бесплатны.) [5]

Результаты проведенного исследования: в процессе использования данных инструментов на уроках нами отмечается повышение и активизация познавательной деятельности учащихся. Для определения эффективности использования данных приемов и методов формативного оценивания нами были проведены сравнительные мониторинги по результатам работ и ответов учащихся в серии проведенных уроков. Оценивалось количество формативных оценок за урок, а также качество ответов учащихся.

Динамика изменения ответов учащихся при использовании новых приемов и методов ФО

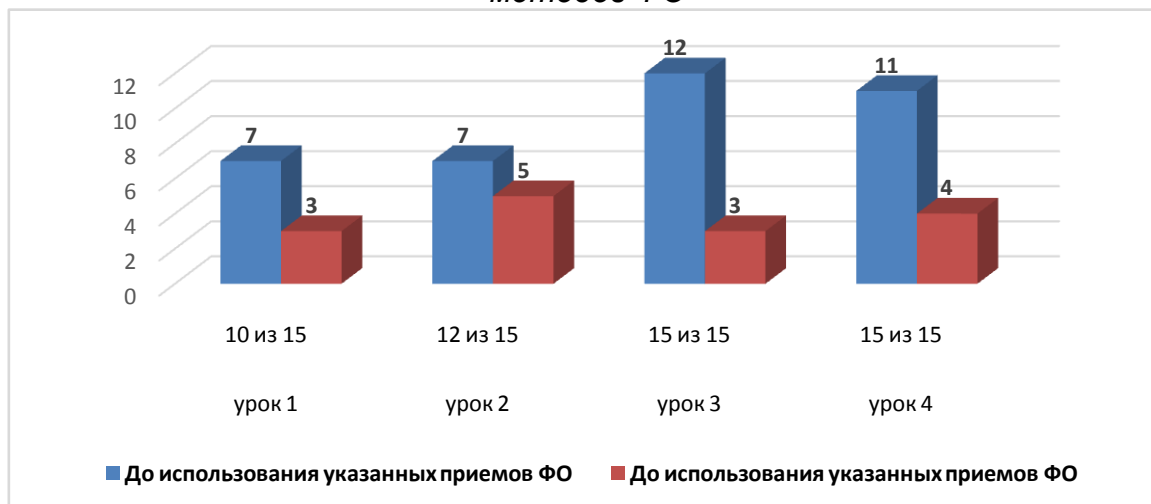

Рисунок 1.

Анализ показывает положительную динамику использования данных приемов и методов формативного оценивания. Таким образом, ответ на вопрос, поставленный в начале исследования получен. Эффективность использования перечисленных методов ФО доказана на практике и подтверждает предположения о том, что, формативное оценивание является процессом, который оказывает непосредственное влияние на рост и развитие учебных достижений, повышение качества образования. Формативное оценивание дает возможность систематически работать с каждым школьником на индивидуальном уровне и помогает педагогу организовать учебный процесс.

Список литературы:

1. Блэк П., Уильям Д. Оценивание и обучение в классе, оценивание в образовании: принципы, политика и практика / Assessment and Classroom Learning, Assessment in Education: Principles, Policy and Practice, 1989 – 75 с.
2. О.И.Можаева, А.С.Шилибекова, Д.Б.Зиеденова. Руководство по критериальному оцениванию для учителей основной и общей средней школ: Учебно–метод. пособие. – Астана: АОО «Назарбаев Интеллектуальные школы», 2016 – 56 с.

3. Айтпукешев А.Т., Кусаинов Г.М., Сагинов К.М./ Формативное и суммативное оценивание результатов обучения: Методическое пособие – Астана: Центр педагогического мастерства, 2014. – 108 с.
4. Сетевое издание портал «Развитие» URL: <https://portalrasvitie.ru /22632/215295/29753 /71138.html>
5. Белл Кейси. Shake up learning. Предоставление преподавателям практических ресурсов с использованием современных технологий – URL: <https://shakeuplearning.com/blog/20-formative-assessment-tools-for-your-classroom/>

УДК 004

ЦИФРОВИЗАЦИЯ КАЗАХСТАНСКОГО ОБРАЗОВАНИЯ: БУДУЩЕЕ НАЧАЛОСЬ СЕГОДНЯ

Савочкина Диана Кайратовна,
воспитатель КГКП " Ясли сад № 4
отдела образования города Костанай"
Управления образования акимата Костанайской области

Шамшина Елена Викторовна,
учитель–логопед КГКП " Ясли сад № 4
отдела образования города Костанай"
Управления образования акимата Костанайской области
E–mail:dronova.elena@mail.ru

Аннотация

Статья обращается к одной из актуальных проблем – трансформации образования в условиях цифровизации. В статье рассмотрены основные направления цифровой трансформации, которая радикально меняет экономику, образование и образ жизни в целом.

Ключевые слова: цифровые технологии, система образования, цифровая трансформация, обучение, педагог, интернет, цифровизация, онлайн–обучение.

Аңдатпа

Мақала өзекті мәселелердің бірі – трансформацияға жүгінеді цифрландыру жағдайындағы білім беру. Мақалада қарастырылған түбегейлі өзгеретін цифрлық трансформацияның негізгі бағыттары экономика, білім және жалпы өмір салты.

Түйінді сөздер: цифрлық технологиялар, білім беру жүйесі, цифрлық трансформация, оқыту, педагог, интернет, цифрландыру, онлайн–оқыту.

Abstract:

The article addresses one of the urgent problems – the transformation of education in the context of digitalization. The article examines the main directions of digital transformation, which radically changes the economy, education and lifestyle in general.

Key words: digital technologies, education system, digital transformation, education, teacher, Internet, digitalization, online learning.

Качество образовательного процесса неизбежно влияет на укомплектованность государства специалистами в будущем, в связи с чем данным проблемам необходимо уделять особое внимание. В процессе совершенствования национального образования с каждым годом все большую роль приобретают современные технологии, внедрение которых способствует модернизации и развитию образования, а также повышению качества подготовки будущих специалистов и сближению образования с наукой. В то же время такие технологии во многом требуют пересмотра существующих подходов к образовательной деятельности, а

также анализа их влияния на общество. В связи с этим изучение вопросов технологизации образовательного процесса и ее социальных последствий представляется весьма актуальным направлением научных исследований [1].

Сегодня использование цифровых технологий считается одним из основных требований во многих профессиональных сферах, в частности, в сфере образования. Педагоги все больше осознают преимущество, которое дает правильное внедрение цифровых технологий в организацию современного учебного процесса. Термин «цифровизация», возникший в связи с развитием информационно–коммуникационных технологий, все чаще звучит в научных обсуждениях. Споры вокруг позитивного и негативного эффекта цифровизации актуальны для всего мирового научного сообщества. Тем не менее, цифровизация, которая предполагает внедрение цифровых технологий в различные сферы жизни, стала современным трендом [2].

Цифровизация образования предполагает изменения в образовательных стандартах, появление новых компетенций, переосмысление роли педагога и в целом направлена на модернизацию учебного процесса. Такие особенности цифровизации, как доступность информации, высокие скорости, новые технологические инструменты, безусловно, ведут к качественной и кардинальной перестройке образования. Цифровизация формирует индивидуальные образовательные среды, куда могут входить платформы интернета, которые позволяют обучающемуся индивидуально управлять учебным контентом и лично создавать своего рода виртуальный стол. Цифровизация в образовании позволяет обогащать реальные учебные ситуации цифровыми данными. Например, учащиеся могут сформировать навыки определения места происхождения или содержания какой–либо вещи, документа, всего лишь сфотографировав его QR–код [3].

Одним из главных преимуществ цифровизации образования является возможность индивидуализировать обучение для каждого ученика. С помощью онлайн–платформ и адаптивных образовательных программ можно создавать персонализированные учебные планы, учитывая уровень знаний, интересы и образовательные потребности каждого ученика. Это позволяет обеспечить более эффективное усвоение материала и поддержать учеников в достижении своих целей.

Цифровизация образования преодолевает географические и временные ограничения, делая образование доступным в любой точке мира. Онлайн–курсы, виртуальные университеты и дистанционное обучение позволяют учиться у лучших специалистов и экспертов независимо от их местоположения. Это также способствует обмену культурными и образовательными опытами между студентами из разных стран.

Цифровые технологии предоставляют уникальные возможности для создания интерактивных учебных материалов и образовательных игр. Интерактивные уроки, визуализации, виртуальные экскурсии и обучающие игры сделали обучение более увлекательным и наглядным. Это способствует более глубокому пониманию материала и активному участию учеников в образовательном процессе [2].

Современные цифровые технологии расширяют возможности в педагогике, а также позволяют получать обратную связь практически мгновенно. Цифровые технологии – это неизбежный переход в будущее. Отрицать их существование или влияние на нашу жизнь бессмысленно и бесполезно. Полномасштабно оценить все плюсы и минусы цифровизации человека, а вместе с ней и цифровизации образования можно будет лишь спустя десятилетия после того, как одно из поколений человечества полностью проживет эпоху цифровых технологий. Безусловно, существует большой риск, что результат таких изменений окажется

отрицательным, ведь все происходящее кардинально меняет нашу жизнь, а предугадать все последствия невозможно. Однако очевидно, что создание современной цифровой среды является приоритетным направлением в образовании в настоящий момент. Частичное решение проблем, связанных с масштабной цифровизацией общества, видится в разумном применении новейших технологий. Необходимо заботиться о цифровой гигиене, бороться с цифровой зависимостью, вырабатывать правила применения цифровых технологий. В сфере образования такая задача ложится на педагогов, которые совместно с психологами должны разрабатывать программы грамотного использования технологий, контролировать их и знать не только преимущества цифровизации, но и ее опасности. Цифровое образование должно открыть новые возможности для обучения, создать новую среду, где студенту интересно получать и добывать знания. Цифровизация призвана повысить результативность процесса обучения, а не привести человека к цифровому аутизму. Лишь понимание этого позволит людям использовать технологии с целью создания и созидания, а не разрушения. На основании этого можно сказать, что использование инновационных технологий в образовательной деятельности является необходимым условием для подготовки высококачественных специалистов [3].

При этом важно помнить, что в ходе использования инновационных технологий возникают новые риски для общества. Безусловно, необходимо учитывать их специфику, представленную научным анализом и имеющимся опытом практического преобразования современной образовательной среды.

Цифровой Казахстан – это будущее, в котором каждый житель страны, с помощью своего смартфона совершает десятки важных манипуляций. И при этом не тратит на это самые ценные ресурсы – время и энергию. Это будущее началось уже сегодня [1].

Список литературы:

1. Мулдахметов З.М., Газалиев А.М. Перспективы цифровизации казахстанского образования // Материалы IV Международной научно–практической конференции «Проблемы и пути повышения эффективности и качества современного высшего образования в условиях цифровизации российского общества», 2019. – С. 34–37. 3
2. Ахромеева Т.С., Малинецкий Г.Г., Посашков С.А. Смыслы и ценности цифровой реальности. 1
3. Антонова Д.А., Оспенникова Е.В., Спирин Е.В. Цифровая трансформация системы образования. Проектирование ресурсов для современной цифровой учебной среды как одно из ее основных направлений // Вестник Пермского государственного гуманитарно–педагогического университета. Серия: Информационные компьютерные технологии в образовании. 2018. № 14.

ӘӨЖ 371.04

БАСТАУЫШ МЕКТЕПТЕГІ БІЛІМ САПАСЫН АРТТЫРУДА ИННОВАЦИЯЛЫҚ ТЕХНОЛОГИЯЛАРДЫҢ МАҢЫЗДЫЛЫҒЫ

Садуакасова Гульжанат Рысбаевна,
Нургазина Нургуль Отарбаевна

бастауыш сынып мұғалімдері

Дружба жалпы білім беретін мектебі

Қостанай қ., Қазақстан

E-mail: saduakosovaguljanat1984@gmail.com

Аңдатпа

Мақалада қазіргі таңда әр мұғалімнің алдына қоятын мақсаты мен міндеттерінің ең бастысы қарқынды да тез дамып келе жатқан әлемде білікті де білімді және жан-жақты көзқарастары қалыптасқан жеке тұлғаны қалыптастыруы туралы жазылған. Бүгінгі күннің талабы осы тиімді технологияларды игеру және білім беруде қолдана алу, бейімделу.

Түйінді сөздер: технологиялар, білім беру, интернет желісі, ақпараттық, цифрландыру

Аннотация

В статье описано формирование квалифицированной, образованной и всесторонне развитой личности в стремительно развивающемся мире, важнейшая цель и задача каждого педагога. Требования сегодняшнего дня – изучать, использовать и адаптировать эффективные технологии в образовании.

Ключевые слова: технологии, образование, интернет, информационный, цифровизация

Abstract

In the article, it is written that the most important goal and task for every teacher today is the formation of a qualified, educated and well-rounded individual in the rapidly developing world. The requirements of today are to study, use and adapt effective technologies in education.

Key words: technologies, education, internet, informational, digitalization

Қазіргі заманда әрбір мұғалім оқушылардың оқу іс-әрекетіне деген ынтасын арттыру, танымдық белсенділігін дамыту, соның нәтижесінде білім сапасының динамикасын арттыру мәселесімен айналысады. Оқушылар оқу әрекетінің өзінен және оның нәтижелерінен ләззат алуы үшін оқу процесін қалай түрлендіруге болады? Бұл мәселеде мұғалімге оқыту үдерісінде инновациялық технологияларды қолдану мүмкіндігі көмектесе алады. Қазіргі педагогикалық технологияларды қолданудан тұратын мұғалімнің инновациялық қызметі оның білім беру жүйесіндегі әдістемелік көзқарасын өзгертіп, оң нәтиже береді.

Өз жұмысымда қолданып жүрген педагогикалық технологиялар бір-бірімен байланысты және оқушылардың ынтасын арттыруға, оқушылардың танымдық белсенділігін, шығармашылық қабілетін, шығармашылық қабілеттерін дамытуға, ақпаратпен жұмыс істей білуге, өзін-өзі бағалауды арттыруға, ең бастысы динамикасын арттыруға бағытталған нақты дидактикалық жүйені құрайды. Білім сапасы туралы. Осы нәтижелерге қол жеткізу үшін келесі заманауи педагогикалық технологияларды қарастырыңыз:

Проблемалық оқыту технологиясы

Ойын технологиялары

Ақпараттық-коммуникациялық технологиялар

Жобалық іс-әрекеттің технологиясы

«Бірлесе отырып оқыту» технологиясы

Оқу жетістіктерін бағалау технологиясы

Оқу үрдісінде заманауи педагогикалық технологияларды қолдану қазіргі мектептердің алдында тұрған көптеген мәселелерді шешуге мүмкіндік береді:

– өзгермелі өмірлік жағдаяттарға икемді бейімделу, қажетті білімді өз бетінше меңгеру, туындаған әртүрлі мәселелерді шешу үшін тәжірибеде шебер қолдана білу;

– өз бетінше сыни ойлау, шындықта туындайтын мәселелерді көре білу және заманауи технологияларды пайдалана отырып, оларды ұтымды шешу жолдарын іздеу; алған білімін айналасындағы шындықта қайда және қалай қолдануға болатынын нақты түсіну; жаңа идеяларды тудыра білу және креативті ойлау;

– ақпаратпен сауатты жұмыс істеу: белгілі бір мәселені шешуге қажетті фактілерді жинай білу, оларды талдай білу, есептерді шешуге гипотеза қою, қажетті жалпылау, ұқсас немесе альтернативті шешімдермен салыстыру;

– көпшіл болу, әртүрлі әлеуметтік топтарда қарым-қатынас жасау, әртүрлі салаларда, әртүрлі жағдайларда бірлесіп жұмыс істей білу, кез келген конфликттік жағдайлардан оңай алдын алу немесе одан шыға білу;

– өз бетінше адамгершілігін, ақыл-ойын, мәдени деңгейін дамыту.

Төменде мұғалімнің алдында тұрған мәселелерді тиімді шешуге мүмкіндік беретін білім беру технологиялары берілген.

Проблемалық оқыту технологиясы. Мұғалімнің жетекшілігімен оқушылар оқу міндеттерін шешу үшін сабақта өз бетінше іздену әрекеттерін ұйымдастырады. Сабақ барысында оқушылар мәселені көріп қана қоймай, белгілі болғанды ескере отырып, оны шешу жолдарын кезең-кезеңімен анықтауға үйренеді. Есепті шешу барысында оқушылар қорытындыға жету траекториясын бақылайды, түзетулер енгізеді, қосымша ақпаратты іздейді. Проблемалық сабақ оқуға деген ынтасын күрт арттырады, әсіресе мәселе өмірге жақын болса. Мұғалімнің бұл технологияны қолдануының тиімділігі оқыту сапасы мен мотивациясының жоғарылау динамикасымен расталады. Бұл технологияның өзектілігі оқу іс-әрекетіне мотивацияның жоғары деңгейін дамытумен, оқушылардың танымдық қызығушылықтарын белсендірумен анықталады, бұл туындайтын қарама-қайшылықтарды шешу және сабақта проблемалық жағдайларды құру кезінде мүмкін болады. Мүмкін болатын қиындықтарды жеңе отырып, студенттер үнемі жаңа білім, жаңа әрекет тәсілдерін, қабілеттер мен дағдыларды игеру қажеттілігін сезінеді. Бұл технологияны қолдану барысында оқушылардың белсенділігі артып, сабақта мақсат, міндеттер қояды. Балалар мұғалімнің оқуға бергенінен гөрі өздері ашқан нәрселерді жақсы меңгереді. Мұғалім проблемалық оқытуды жаңа білімді ашу, жаңа материалды меңгеру және бастапқы бекіту сабақтарында және аралас сабақтарда пайдаланады.

Проблемалық оқыту технологиясын қолданудың нәтижесі оқушылардың жоғары сапалы білімі, оны еркін пайдалануы, сонымен қатар олардың алған және пайдаланатын білімге қатысты өз бетінше позициясы деуге болады. Бұл оқушылар тақтада қателескен мұғалімнің арандатуына бой алдырмай, «мұғалім әрқашан дұрыс» деген сөз емес, дәлелдеуді талап ететіндігінен көрінеді; Тақтада жауап беріп, қиналған балалар іс жүзінде кеңестерді тыңдамайды, бірақ жауаптарды өздері табуға тырысады. Оқушыларға тапсырмаларды таңдау құқығы берілгенде, олар өздерінің танымдық қажеттіліктерін қанағаттандыру үшін, олардың пікірінше, үлкен «ми қызметін» қажет ететін тапсырмаларды таңдауға бейім. Бұл оқуға деген жеке қатынасты, тұрақты когнитивтік мотивация мен дербестіктің қалыптаса бастауын көрсетеді.

Ойын технологиялары. Бастауыш мектеп жасы қабылдаудың жарықтығы мен стихиялылығымен, бейнелерге енудің жеңілдігімен сипатталады. Балалар ойын әрекетіне еркін қатысады. Сабақтағы ойынның мақсаты – білімге, оқуға деген қызығушылықты ояту. Ойын арқылы бала өзін қоршаған әлеммен танысады. Ойында ол өз мақсатына жетудің оңтайлы алгоритмін құрастыра отырып, өз қабілетін жүзеге асырудың жолдарын табады, әрекеттің жаңа түрлерін меңгереді, өз іс-әрекетін

бақылауға үйренеді. Ойын - апатия мен төмен мотивацияны, оқшаулануды және педагогикалық немқұрайдылықты емдейтін «дәрігердің» бір түрі. Мұғалім ойын арқылы оқушылардың шығармашылық мүмкіндіктерін ашады және тұлғаның «ұйық-таған» аспектілерін белсендіреді: қиял, символдық ойлау, коммуникативті дағдылар. Көптеген бастауыш сынып мұғалімдері орыс тілі сабақтарының басқа пәндермен салыстырғанда оқушылардың қызығушылығын тудырмайтынын байқайды. Кейбір балалар бұл тақырыпты қызықсыз деп санайды. Орыс тілін оқуға құлықсыздықтан сауатсыздық туады. Бұл пәнге деген қызығушылықты ояту үшін оқу-танымдық бағыттылығымен ерекшеленетін оқу мақсаты және сәйкес педагогикалық нәтижесі бар дидактикалық ойындарды сабақтарда белсенді қолдану қажет. Маңызды рөл сонымен қатар олар өздерінің жеткіліксіздігін сезінетін балаларда жазу кезінде шиеленіс пен қорқыныштан арылуға көмектеседі және сабақ барысында жағымды эмоционалды инфузия жасайды.

Жоғарыда айтылғандарды қорытындылау үшін ойын технологияларын қолданудың тиімділігін атап өтуге болады:

- ойын технологиялары қызығушылықты арттыруға, ойлауды белсендіруге және дамытуға көмектеседі;
- даму мен оқуда денсаулық сақтау факторын жүзеге асырады;
- білімді жаңа жағдайда пайдалануға ықпал етеді;
- бала әрекетінің, болашақ өмірге дайындықтың табиғи түрі болып табылады;
- ұжымның бірігуіне және жауапкершіліктің қалыптасуына ықпал етеді.

Мұғалімнің іс-әрекетінде ойын технологиясын қолданудың нәтижесі оқушылардың оқу іс-әрекетіне қызығушылығының артуы және балалардың сабақтағы үлгерімінің артуы деп санауға болады. Орыс тілі сабағында дидактикалық ойындарды қолдану оқушылардың орфографиялық қырағылығының артуына әкеледі. Бұл нәтижелердің себептері мұғалімнің оқу процесінде ойын технологиясын қолданатын жұмыс жүйесі, оның ішінде дидактикалық ойындарды қолдануы және оқушылардың орфографиялық қырағылығын дамыту барысында сараланған тапсырмалар болып табылады.

Ақпараттық-коммуникациялық технологияларды әртүрлі сабақтарда қолдануға болады. Бұл студенттердің қоршаған әлемнің ақпарат ағындарын бағдарлау қабілетін дамытуға мүмкіндік береді; ақпаратпен жұмыс істеудің практикалық тәсілдерін меңгеру; заманауи техникалық құралдарды пайдалана отырып ақпарат алмасу. Интернет-ақпараттық ресурстарды пайдалану мұғалімге тез, сапалы, қызықты, ойлы, жылжымалы сабақты дайындауға, білім тексеруін ұйымдастыруға мүмкіндік береді. Бұл білім беру үдерісінің тиімділігін арттыруға, сонымен қатар студенттердің ынтасын арттыруға көмектеседі. Заманауи мұғалім өз жұмысында SMART Notebook бағдарламасының кең мүмкіндіктерін (1-суретті қараңыз), Power Point және т.б. пайдалана отырып, әртүрлі пәндер бойынша мультимедиялық презентацияларды белсенді пайдаланады. Оқыту компьютерінің оқу құралдары ретінде мұғалім сабақта ойынсауық материалын пайдаланады – анимациялық кроссвордтар, викториналар, жұмбақтар, балалардың денсаулығын ұмытпау (мұғалім SanPin ережелерін басшылыққа алады). Сонымен қатар мұғалім сабақта аудио-бейне материалдарды пайдаланады.

Мұғалім әртүрлі сабақтарда оқушылардың АКТ құзыреттілігін дамыту мүмкіндігіне ие:

Технология сабақтарында:

- Компьютермен және барлық АКТ құралдарымен алғашқы танысу.
- Microsoft Word бағдарламасында мәтінмен жұмыс істеудің бастапқы тәжірибесі, Power Point бағдарламасында сызба, презентация; жұмысыңыздың нәтижелерін сақтау.

Орыс тілі сабақтарында:

- Компьютерлік сөздіктерді қолдану.
- Компьютерде мәтінді пішімдеу ережелерімен таныстыру.
- Орфографиялық бақылауды қолдану.

Әдебиеттік оқу сабақтарында:

- -Мультимедиялық хабарламалармен жұмыс.
- -Бейне және аудио фрагменттерді пайдалану.
- -Компьютерде рефераттар мен иллюстрациялық серияларға негізделген презентация.

Математика сабағында:

- Мәтіндермен, кестелермен, диаграммалармен жұмыс.
- Интерактивті компьютерлік ортада қарапайым геометриялық объектілермен жұмыс: геометриялық нысандарды құрастыру, өлшеу, салыстыру.

Айналадағы әлем сабақтарында:

- АКТ құралдарын пайдаланып эксперименттер жүргізу.
- Оқу және дербес танымдық мәселелерді шешу үшін қосымша ақпаратты іздеу.
- Картамен жұмыс істеу кезінде компьютерді пайдалану.

Мұғалім оқушылардың электрондық білім беру ресурстарының әртүрлі нысандарын: электрондық оқулықтар, мұғалімнің веб-сайты, білім беру платформаларын пайдалануына ықпал етеді.

АКТ технологиясын сабақта қолданудың нәтижесі ретінде оқушылардың ауызша және жазбаша коммуникациялық ақпараттық технологияларды пайдалана отырып, қажетті ақпаратты өз бетінше іздеу, талдау, іріктеу, өңдеу және беру қабілеті мен қабілетін қарастыруға болады.

Сонымен, АКТ-ны басқа педагогикалық оқыту технологияларымен бірге қолдану оқытудың жоғары сапалы, вариативтілігін, саралауын және даралануын тудырады. Қазіргі мұғалім сабағының ерекшелігі неде. АКТ-ны сабақта және сабақтан тыс уақытта қолдану мектеп жасына дейінгі балалардың қызығушылығын арттырады, ынтасын күшейтеді, шығармашылық қабілеттерін дамытады.

Сабақ барысында тақтада жауап беріп, қиналған балалар мұғалімнен қорықпайды, оның шешімін табуға тырысады немесе сыныптан немесе мұғалімнен көмек сұрайды, бұл сыныпта қолайлы, қолайлы жұмыс жағдайын көрсетеді. Олар топтық жұмысқа оңай қосылып, тез келісімге келіп, рөлдер мен жауапкершіліктерді бөледі, ал талқылауда қарым-қатынастарды нақтыламай іскерлік атмосфера орнайды. Оқушылар өз әрекеттерін бақылап, бағалай алады. Сабақ барысында мұғалім оқушылармен диалог жүргізеді, оларды ойлауға итермелейді. Мұғалім мен оқушы белгілі бір мәселе бойынша өз ойларын білдіре отырып, әр түрлі, бірақ қажетті тәжірибені жеткізуші, тең құқылы серіктес ретінде әрекет етеді. Балалар өз пікірлерін айтудан қорықпайды, өйткені мұғалім олардың ешқайсысын қате деп атамайды. Барлық балалар нұсқалары қатал бағалау жағдайында (дұрыс – бұрыс) емес, тең диалогта талқыланады.

Әдебиеттер тізімі:

1. Мошқалов А.Қ. Білім беру жүйесіне ақпараттық-коммуникациялық технологияларды енгізудің теориялық практикалық негіздері. Ғылыми-педагогикалық басылым «Ұлт тағылымы». 2015 жыл. №2. Б. 262-267.

2. Галкин Д.В. Кибернетикалық автоматтардан жасанды өмірге: цифрлық қалыптастырудың теориялық тұрғысынан виртуалдық шындық ретінде және тарихи-мәдени аспектілері ретінде қалыптастыру. Томск, 2016. Б. 51.

УДК 373

АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ ПЕДАГОГИЧЕСКОГО ОБРАЗОВАНИЯ В ЭПОХУ ЦИФРОВОЙ ТРАНСФОРМАЦИИ

Сакова Екатерина Игоревна

педагог, учитель истории

КГУ «Общеобразовательная школа №19

отдела образования города Костаная»

Управления образования акимата Костанайской области

E-mail: sakova.katyusha@gmail.com

Данник Надежда Александровна

Педагог–эксперт, учитель естествознания

КГУ «Общеобразовательная школа №19

отдела образования города Костаная»

Управления образования акимата Костанайской области

E-mail: dannik.nadezhda@mail.ru

Аннотация

Сегодня система образования Казахстана и не только, находится на новом этапе своего развития и цифровизация становится неотъемлемой частью развития не только общества, но и образования в целом.

Ключевые слова: педагогическое образование, цифровая трансформация образования, мобильность, результативность.

Аңдатпа

Бүгінгі таңда Қазақстанның білім беру жүйесі өзінің дамуының жаңа кезеңінде ғана емес, цифрландыру тек қоғам ғана емес, жалпы білім беру дамуының құрамдас бөлігіне айналады.

Түйінді сөздер: мұғалімнің білімі, білім берудің цифрлық трансформациясы, ұтқырлық, өнімділік.

Abstract

Today, the education system of Kazakhstan and not only is at a new stage in its development and digitalization is becoming an integral part of the development of not only society, but education as a whole.

Key words: teacher education, digital transformation of education, mobility, performance

Цифровая трансформация – это внедрение цифровых технологий в конкретной отрасли, изменяющее способ выполнения людьми определенных задач. Это оказало огромное влияние на то, как люди общаются и взаимодействуют друг с другом [1]. В частности, мы наблюдаем растущий интерес к цифровым преобразованиям в секторе образования.

Усилия по цифровизации, которые были реализованы как необходимость в последние годы, особенно в развитых странах, изменили идентичность образования. Сегодня наблюдается тенденция что цифровые элементы используются гораздо больше, от дошкольного образования до высшего образования. Цифровое образование, которое стремится обеспечить быстрые, эффективные и квалифицированные результаты, в настоящее время стала естественной частью образовательных процессов, хотя и создает споры о его стоимости.

Возрастающий уровень взаимодействия людей с цифровыми элементами в последние годы делает обязательным для них использование цифровых элементов в каждый момент своей жизни. Тот факт, что ученики и преподаватели, являющиеся двумя основными элементами образования, становятся цифровыми личностями или

людьми, которые очень внимательно следят за технологическими разработками, оказывает большое положительное влияние на цифровизацию образования.

Объяснить важность процесса цифровизации и интеграции технологий в образовании можно с помощью следующих элементов:

- Цифровое образование важно с точки зрения повышения доступности образования за счет экономии времени и места для лиц, получающих образование и обучение.
- В учебных заведениях не всегда возможно охватить всех имеющихся учащихся и обеспечить адекватную образовательную поддержку для них. По этой причине цифровые каналы дают возможность охватить широкую аудиторию.
- Устраняются географические ограничения в процессе цифровизации образования.
- В цифровизации можно представить вклад всего государственного и частного сектора образования одновременно и более мощно.
- Цифровизация создает элемент равных возможностей с точки зрения обновления возможностей для людей, которые считают, что в силу своего возраста они сталкиваются с различными проблемами при получении образования.

Цифровая трансформация педагогического образования является важной частью модернизации системы образования. Это привело к необходимости создания механизмов ее цифровизации.

Еще до пандемии цифровая трансформация начала охватывать школы и образование в целом. Кроме того, технологии начали играть важную роль в классе. Учителя начинали использовать компьютеры в своих уроках, и обучение использованию технологий, а также ответственность цифрового ученика становились все более важными темами для школ. Для самих учащихся платформы социальных сетей становятся важной частью социализации и взаимодействия со сверстниками [2].

Когда возникла пандемия COVID–19, она только ускорила многие из этих тенденций. По мере того как вводились ограничения на массовый сбор людей, включая образование, школы стали искать цифровые средства, чтобы учащиеся продолжали учебный процесс вне школы. Цифровые технологии стали важной частью решения.

Школы были вынуждены ускорить внедрение технологий, подчеркнув не только ценность, которую эти инструменты могут предложить учебному процессу, но и проблемы, которые остаются в процессе цифровой трансформации образования [3].

Цифровая трансформация образовательных задач:

1. Люди привыкли к статус–кво

Менталитет нашего общества выстроен так, что мы с трудом принимаем какие–либо нововведения. Убедить людей принять совершенно новые методологии для выполнения задач, с которыми, по их мнению, они всегда хорошо справлялись раньше, может оказаться сложной задачей. Это особенно ярко выражено в сфере образования.

Когда людей просят внедрить новые технологии в образование, они должны понимать, как эти возможности дополняют и улучшают их существующие методы. Им нужно показать, как новая технология облегчит определенные области их работы. В противном случае люди часто не хотят предпринимать важные шаги на пути к полной цифровой трансформации. Этот пункт остается верным как для руководителей образовательных организаций, например, школ, так и для отдельных преподавателей, столкнувшихся с вопросом преобразования своего учебного процесса.

Обучение людей цифровой трансформации, обучение их необходимым навыкам в легко усваиваемых фрагментах и помощь им в понимании преимуществ для них и их учеников в результате завершения этой трансформации остается ключом к получению их поддержки.

2. Отсутствие четкой стратегии или направления внедрения цифровых технологий.

Отсутствие стратегии при внедрении любой новой технологии может стать проблемой. Когда перед крупной школой стоит нечеткая задача завершения цифровой трансформации, может быть сложно узнать, как достичь этой цели и прогнозируемых результатов, если заявленное направление и желаемые результаты не определены с самого начала.

Трансформация такого масштаба может показаться пугающей для многих в образовательных учреждениях. Однако продвижение педагогов и администраторов вперед приведет к наибольшему успеху, когда надежная стратегия может прояснить, чего школа хочет достичь, а также основные моменты и шаги, на которых они сосредоточатся для достижения этой цели [4].

Результативная стратегия для всех, включает:

- Каких результатов школа хочет достичь к концу цифровой трансформации;
- Шаги, которые школа предпримет для достижения этой цели;
- Поддержка, которая будет предлагаться преподавателям на протяжении всего процесса, чтобы помочь им переключиться [5].

Это поможет всем чувствовать себя более комфортно в процессе и знать, что от них ожидается на протяжении всего пути. Это также предоставит школе измеримые цели, которые они могут использовать для измерения своего прогресса на протяжении всей трансформации. Использование этой стратегии поможет убедиться, что процесс идет по правильному пути и достигает поставленных целей.

3. Недостоверная информация для полноценного внедрения цифровых технологий.

Чтобы учащиеся уверенно и компетентно адаптировались к цифровым преобразованиям в сфере образования, они также должны обладать навыками, необходимыми для эффективного использования технологий, то есть умение пользоваться своей мобильностью. Тем не менее, многие пробелы в навыках мешают людям в разных отраслях и секторах. В Казахстане около 43% вакансий «E-gov. Kz» остаются незаполненными, потому что у работников нет компетентных навыков, необходимых для их заполнения [6].

Другими словами, пробелы в навыках остаются важным фактором при попытке успешно преобразовать образовательные учреждения.

Поэтому школам необходимо найти способы включить ключевые возможности обучения в свой план цифровой трансформации. Включение практикумов и семинаров, которые позволят преподавателям использовать весь потенциал образования, будет играть жизненно важную роль. Создать среду, в которой ожидается и ценится непрерывное обучение.

Необходимо обеспечить методическую помощь преподавателям для продолжения модернизации и развития их технологических навыков, чтобы они могли соответствовать современным тенденциям образовательного процесса и достигать успехов с учащимися.

4. Разнообразие приложений и образовательных сайтов и слабое техническое оснащение.

Не все технологии созданы одинаково, и во многих случаях учителя могут предпочесть использовать приложения и сайты, не доступные каждому школьнику в связи со слабым техническим оснащением. Это представляет собой серьезную

проблему, поскольку может привести к фрагментации вашей пользовательской базы и побудить персонал использовать неавторизованные приложения.

Чтобы избежать подобного, необходимо предоставить преподавателям и учащимся единый опыт, основанный на стандартизированных технологических решениях в сочетании с эффективным обучением. Кроме того, создать надежную библиотеку контента, в которую учителя могут вносить свой вклад и развиваться вместе. Всегда предоставлять учителям и ученикам возможность оставить отзыв. Все это привело к переходу на образовательную платформу «Online–мектеп», использование которой значительно облегчило работу школьных учителей.

5. Возможности совершенствования существующей системы образования.

Поскольку технологии уже начали проникать в мир образования за последние два десятилетия, многие учебные заведения уже имели множество различных инструментов и систем, которые они использовали для некоторых ограниченных форм технологий. К сожалению, поскольку эти системы не использовались как интегрированная система, многие из них плохо взаимодействуют друг с другом, что создает несогласованную систему в школьном учреждении.

С системами, которые не могут интегрироваться, школа сталкивается со сложной дилеммой: либо модернизировать большую часть своего оборудования, что может потребовать больших и непосильных расходов, либо пытаться использовать разрозненные системы. К сожалению, продолжение работы с разрозненными системами часто только усугубляет проблему разрозненных хранилищ данных и отодвигает необходимость дальнейшей интеграции системы в будущем [7].

Таким образом, школам обычно необходимо понять, что лучшим путем к этому будет модернизация или иная адаптация существующих систем для повышения их совместимости и обеспечения совместной работы системы цифровизации обучения.

По мере развития передовых цифровых технологий инициативы цифровизации обучения станут обычным явлением для школ. Цифровые трансформации для цифрового обучения обеспечивают гибкость и доступность для учащихся и подготавливают их к решению проблем в цифровом мире. Усилия цифровой трансформации будут продолжать формировать нормы и практики в рамках общеобразовательной школы, чтобы адаптироваться и развиваться параллельно интересам общества.

Список литературы:

- 1 «Цифрлық Қазақстан» мемлекеттік бағдарламасы.– Астана, 2017 жыл.
- 2 Digital transformation challenges in education institutions// <https://hospitalityinsights.ehl.edu/digital-transformation-challenges> –Date of access:20.01.2023.
- 3 Bates, T. & Sangrá, A., 2011, *Managing Technology in Higher Education: Strategies for transforming teaching and learning* (New Jersey, Jossey Bass). –Date of access:21.12.2022.
- 4 Henderson, M., Selwyn, N. & Aston, R., 2015, ‘_What works and why? Student perceptions of —usefull digital technology in university teaching and learning’, *Studies in Higher Education*, 42(8), pp. 1567–79 –Date of access:21.12.2022.
- 5 Zawachi–Richter, O. & Naidu, S., 2016, ‘_Mapping research trends from 35 years of publications in distance education’, *Distance Education*, 37(3), pp. 245–69. –Date of access:22.12.2022.
- 6 Alexander, B. *Academia Next: The Futures of Higher Education*; Johns Hopkins University Press: Baltimore, MD, USA, 2020. [Google Scholar] –Date of access:12.01.2023.
- 7 Park, C.Y.; Kim, J. Education, skill training, and lifelong learning in the era of technological revolution. *Asian Dev. Bank Econ. Work. Pap. Ser.* 2020, 34, 3–19. [Google Scholar] [CrossRef] –Date of access:12.01.2023

УДК 373.1

СОВРЕМЕННЫЙ УРОК. ФОРМА ОРГАНИЗАЦИОННОЙ РАБОТЫ НА УРОКАХ ИСТОРИИ

Сарсембаева Эльмира Сейтжановна

Учитель истории КГУ "Общеобразовательная школа №7
отдела образования города Костаная"
Управления образования акимата
Костанайской области.
г. Костанай, Казахстан
E-mail: emi_791@mail.ru

Ерденова Бағытнур Егизбаевна

Учитель истории КГУ «Школа– гимназия № 18
отдела образования города Костаная»
Управления образования акимата
Костанайской области,
г. Костанай, Казахстан
E-mail: bagitnur.erdenova.73@mail.ru

Аңдатпа

Мақала білім беру процесінде инновациялық әдістерді қолдана отырып, тарих сабақтарында ұйымдастырушылық жұмыстарға арналған. Мақалада Заманауи сабақ құруға мүмкіндік беретін ақпараттық – коммуникациялық технологияларды қолдану негізделеді.

***Түйінді сөздер:** Заманауи сабақ, АКТ, кроссворд фабрикасы, canva, learning apps ,lline test pad.*

Аннотация

Статья посвящена организационной работе на уроках истории с применением инновационных методов в образовательном процессе. В статье обосновывается применение информационно – коммуникационных технологий, позволяющих создать современный урок

***Ключевые слова:** современный урок, ИКТ, фабрика кроссвордов, canva, learning apps, online test pad.*

Abstract

The article is devoted to organizational work in history lessons using innovative methods in the educational process. The article substantiates the use of information and communication technologies to create a modern lesson.

***Key words:** modern lesson, ICT, crossword factory, canva, learning apps, online test pad.*

На сегодняшний день мы с вами ощущаем, что качество и скорость изменений, которые происходят в области цифровых технологий, превосходят даже то, что мы видели с распространением компьютеров, с распространением мобильных устройств, телефонов, социальных сетей. Появляется все больше технологий, приложений, помогающих нам легче жить и работать в условиях современного мира. Так в силу развития информационно – коммуникационных технологий (ИКТ), внедрения медиа образования, применения нейросети, совершенствуется и урок. [1]

Урок был и останется ключевым звеном учебно–воспитательного процесса. Вся учебная деятельность обучающихся в основном сосредоточена на уроке. Качество подготовки обучающихся, определяется содержанием образования, технологиями выполнения урока, его практической и организационной направленностью, его атмосферой. Все это вызывает необходимость поисков новых

педагогических решений, способный развить творческий потенциал педагога с целью эффективного воздействия на обучающихся. Большие возможности предоставляют современные информационные технологии.

С каждым годом учащимся необходимо усвоить огромный материал по предмету история Казахстана и мира. К тому же из года в год история не стоит на месте, а пополняется новыми фактами, событиями, политическими и экономическими процессами.

Необходимость использования ИКТ как средство организационной работы урока объясняется целым рядом фактов, как для учителя, так и для ученика:

Во – первых дидактические принципы построения урока в информационной образовательной среде являются важным педагогическим инструментом в подготовке учителем такого современного урока, и особенно они важны для анализа планируемых образовательных результатов.

Во – вторых применяемые платформы в организации урока истории усиливают мотивацию, повышают интерес и расширяют познавательные потребности обучающихся. Дают возможность усилить наглядность в обучении, повысить уровень визуализации. Погрузить обучающихся в виртуальную среду с возможностью имитации учебных и профессиональных ситуаций, инициирующих проявление готовности к решению возникающих проблем.

В–третьих, данная форма организации урока неординарна и интересна. Применение различных видов заданий в течение урока поддерживает внимание учеников на высоком уровне, что позволяет говорить о достаточной эффективности занятий. Такие уроки позволяют снять стресс, перенапряжение учащихся за счет переключения на разнообразные виды работы, стремительно повышают познавательный интерес, способствуют развитию у обучающихся воображения, интереса, мышления, речи и памяти.

В четвертых по средствам информационных технологий происходит межпредметная связь, интеграция уроков, позволяющие вызвать интерес и любовь обучающегося к предметам.

Каждого педагога волнует вопрос, как организовать урок, чтобы он стал для учеников радостью познания и активизировал их желание учиться, какие методы и приёмы использовать для достижения эффективного урока. Эффективность любого урока определяется не тем, что даёт детям учитель, а тем, что они взяли в процессе обучения. На таком уроке при активной деятельности всех детей каждый ученик приобретает определённые знания и навыки.[2] Объективной необходимостью в условиях современного образования становится освоение учителем и применение им на своих уроках инновационных технологий при обучении детей. Сегодня не должно быть такого учителя, который не задумывался бы над вопросами: «Как сделать урок интересным, ярким? Как увлечь ребят своим предметом? Как создать на уроке ситуацию успеха для каждого ученика?» Сегодня основная цель обучения – это не только накопление учеником определённой суммы знаний, умений, навыков, но и подготовка школьника как самостоятельного субъекта образовательной деятельности. В основе современного образования лежит активность ученика, направляемая учителем. Именно этой цели – воспитанию творческой, активной личности, умеющей учиться, совершенствоваться самостоятельно, и подчиняются основные задачи современного образования.[3]

Образовательный процесс уроков истории строится с использованием ИКТ не просто взятых на бум, это проверенные и освоенные учителем программы и платформы. Таких как: фабрика кроссвордов, облако слов, online test pad, canva, learning apps, word wall, а также виртуальные музеи. Данные программы позволяют даже самую сухую информацию оживить и сделать яркой и запоминающейся,

вовлечь каждого в активную работу, развить творческий потенциал, а также выявить учащихся, которые сильны в данном направлении.

На сегодняшний день чтобы применить ту или иную программу необходима регистрация, не каждый желает даже тратить время на это. «Фабрика кроссвордов» и «Облако слов» не требуют данной функции. Они позволяют актуализировать знания, вовлечь учащихся, заострив внимание на начальном этапе урока. Например, при изучении темы: Культура современного Казахстана в 9 классе, при приеме «Облако слов» необходимо сложить высказывание Абая о религии. Выполняя задания у детей уже появляется интерес, отвечая на вопрос дают объяснение значения данного высказывания, ну и конечно же имеют конкретное представление что будут изучать сегодня на уроке.

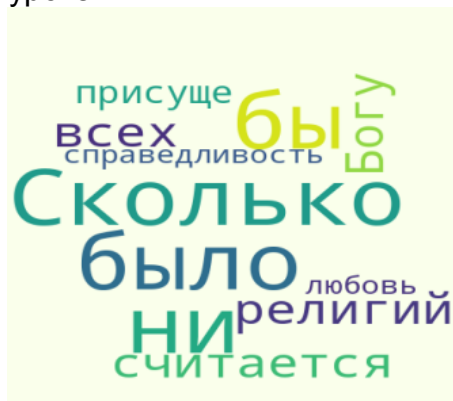

Рисунок 1 – Облако слов

Фабрику кроссвордов можно применять при составлении любого типа урока, будь изучение нового материала, закрепление, обобщение, комбинированный или смешанный. Также возможность применять как учителем на уроке, так и учеником при выполнении д/з. При составлении кроссворда, обучающимся необходимо будет выбрать определенную терминологию, вписать их и программа сама распределяет слова. Применение данной программы имеет целесообразность: понятна каждому обучающемуся, стимулирует его познавательную активность, расширяет кругозор, обогащает лексикон новыми словами, терминами, развивает логическое мышление и память, творческие способности, повышает грамотность.

Главным этапом в структуре урока является организация деятельности учащихся по освоению нового материала. В рамках этого этапа учитель организует поисковую работу обучающихся, проговаривает задание, получают задания, выявляют закономерности, анализируют, определяют причины, формулируют выводы наблюдений, объясняют свой выбор. Данный этап является самым объемным по временным затратам, по усвоению огромного материала, поэтому применение таких программ как canva, learning apps, ward wall, online test pad являются отличным решением. Они дают возможность учителю красочно преподнести материал, закрепить нужные и главные вопросы темы, поработать с картой и проверить свои знания. Так например, изучая тему урока по основам права «Правовое государство» через программу learning apps необходимо закрепить усвоенные знания при помощи упражнения, правильно соотнести принципы правового государства и положения Конституции РК.

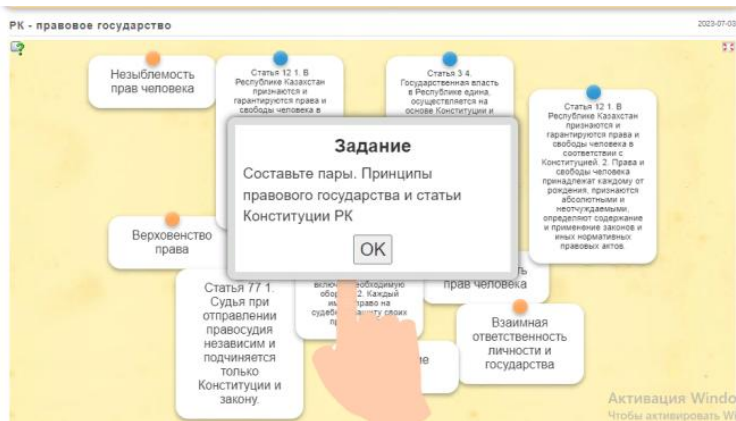

Рисунок 2 – Задание на закрепление в программе Learning apps

В течении 2–3 минут обучающимся дается возможность проверить свои знания, а также при неправильном ответе поработать над ошибками. Также в сервисе LearningApps.org имеются инструменты, позволяющие готовить качественные электронные наглядные пособия, аудио– и видеоматериалы, а также дистанционно общаться с учениками и коллегами. В данной программе может работать как учитель, так и ученик.

Для создания яркой и мотивирующей атмосферы для учеников я применяю программу canva: инструкция по созданию изображений для соцсетей, презентаций и сайтов. Но как учитель скажу вам, что данная программа дает огромные возможности и в образовании: при создании красочных презентаций, создание проектов, буклетов, инфографики, брошюр. В данной программе встроен ИИ, помогающий сгенерировать текст в изображение.

На моей зарегистрированной странице, имеются классы, в которых я преподаю, благодаря данной функции я могу просматривать их проекты, которые они создают. То есть нет необходимости создавать лишние движения, вставляя носитель информации и скачивая проект, для того чтобы его просмотреть и оценить. Я могу самостоятельно зайти и просмотреть выполненную работу. Либо это может быть ссылка отправленная учеником.

Данный редактор развивает творческие способности учащихся. При изучении темы «Движение Алаш и казахская национальная идея» в 8 классе. Было дано творческое задание на создание газеты «Казах» с публикацией Программы Партии «Алаш». Выполняя данное задание, ребята уже имели представление о материале, то есть дату выпуска, авторов, цель программы, ну и конечно количество пунктов и их содержание. Было продемонстрировано видение данной газеты каждым учеником, оформление. Данный организационный момент дает возможность погрузиться в историю нашей страны, почувствовать себя в роли редактора газеты, а также представителем казахской интеллигенции.

ЦИФРОВИЗАЦИЯ ОБРАЗОВАТЕЛЬНОГО ПРОЦЕССА: ОПЫТ ВНЕДРЕНИЯ

Рисунок 3 – Проект газета «Казакх». Программа партии Алаш (выполнили: ученица 8 «А» класса Щель Ульяна, ученица 8 «А» класса Муссина Нурай)

Многофункциональный онлайн конструктор Online test pad покрывает все задачи проведения тестирования. При помощи данной программы я могу провести моментальное оценивание на начальном этапе урока, середина, либо на закреплении. Содержание программы не просто тестовые вопросы с одним вариантом ответа, это могут быть вопросы с несколькими вариантами, задания на соотнесения, вставить пропущенное слово, а также ответ в свободной форме. Имеется возможность задавать функции, ограничивающие ненужные действия учеников. Через данную программу мною проводятся суммативные оценивания, например при дистанционном формате обучения. Данная программа не дает возможности списывания, так как задается параметр времени и дополнительные функции, которые не дают возможности списывания.

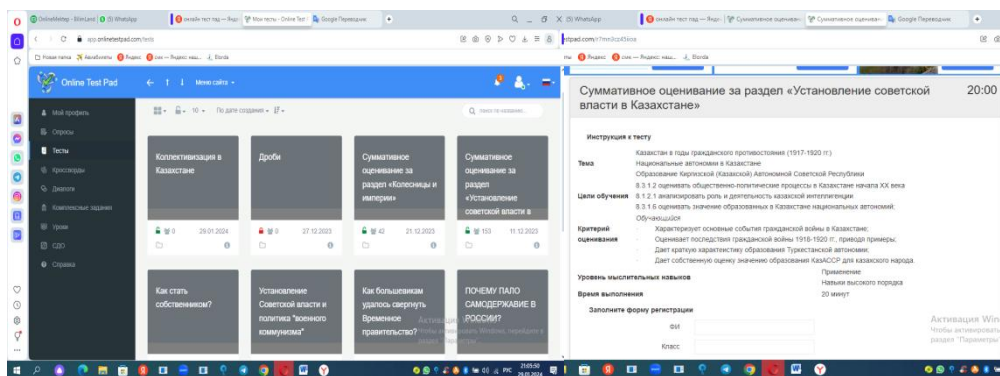

Рисунок 4 – Тестовые задания в программе online test pad

Построение урока с применением информационно – коммуникационных технологий, предоставляют возможность преподавателю и учащемуся совершенствовать собственный интеллект и овладеть сложным материалом, что особенно важно в период внедрения государственных стандартов в общеобразовательной школе. Результатами применения ИКТ становятся всестороннее развитие учащихся и педагогов, организация процесса обучения на более высоком методическом уровне, повышение эффективности и качества образования. Из всего выше сказанного можно сделать вывод о том, что цифровая грамотность является одним из важнейших навыков в современном мире. [4] Задача учителя быть

цифровизированным и создать все условия для развития всесторонне развитого обучающегося. Роль учащегося на уроке состоит не воспроизведении и пересказе материала, а формировании индивидуального пути освоения и применении этих знаний.

Список литературы:

1. Цифровизация как путь к успеху // Казахстанская правда. – 2017. – 14 сент. – С. 3
2. Современные технологии обучения: Методическое пособие по использованию интерактивных методов обучения / Под ред. Г.В.Борисовой, Т.Ю. Аветовой и Л.Ю. Косовой.– Спб., 2012. 3.
3. Руководство для учителя. – Астана, 2011г.
4. Бороненко Т. А., Кайсина А. В., Федотова В. С.ергеевна Развитие цифровой грамотности школьников в условиях создания цифровой образовательной среды // ПНиО. – 2019. – №2 (38). URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/razvitie-tsifrovoy-gramotnosti-shkolnikov-v-usloviyah-sozdaniya-tsifrovoy-obrazovatelnoysredy>) обращение 20.01.2023).

УДК 37.013

ADVANTAGES OF USING ELECTRONIC RESOURCES IN THE MODERN EDUCATIONAL PROCESS

Sartbayeva Zhuldyz

phD student majoring in biology
Zhetisu University named after I. Zhansugirov
Taldykorgan, Kazakhstan
e-mail: sartbaeva98@list.ru

Abduakassov Aibek

Master of pedagogical sciences,
Zhetisu University named after I. Zhansugirov
Taldykorgan city, Kazakhstan
e-mail: aibek.abduakas@mail.ru

Abstract

With the rapid development of information technology and resources, the teaching process has reached a new level. Today, electronic tools have become a reliable companion of the teacher. Integration of technologies in education is one of the actual topics of research in modern education. This article deals with the issue of evaluating the effectiveness of digital technologies and electronic resources used in modern education based on science teaching.

Key words: process modeling, interactivity, network distribution, e-learning resources, digital technologies, e-textbooks.

Аңдатпа

Ақпараттық технологиялар мен ресурстар қарқынды дамуымен білім беру процесіне жаңа деңгейге көтереді. Бүгінгі таңда электронды құралдар педагогтың сенімді серігіне айналды. Технологияларды білім беруде интеграциялау заманауи білім берудегі өзекті зерттеу тақырыптарының бірі. Бұл мақалада қазіргі білім беру саласында қолданылатын сандық технологиялардың және электрондық ресурстардың тиімділігін бағалау мәселесі жаратылыстану ғылымдарын оқыту негізінде қарастырылады.

Түйінді сөздер: процесстерді модельдеу, интерактивтілік, желіні тарату, электрондық білім беру ресурстары, цифрлық технологиялар, электрондық оқулықтар.

Аннотация

С быстрым развитием информационных технологий и ресурсов учебный процесс вышел на новый уровень. Сегодня электронные средства стали надежным спутником учителя. Интеграция

технологий в образование является одной из актуальных тем исследований в современном образовании. В данной статье рассматривается вопрос оценки эффективности цифровых технологий и электронных ресурсов, используемых в современном образовании, основанном на преподавании естественных наук.

***Ключевые слова:** моделирование процессов, интерактивность, сетевое распространение, ресурсы электронного обучения, цифровые технологии, электронные учебники.*

Introduction

The 21st century is the age of information systems. Today electronic educational programs are very interactive, accessible and effective. Electronic resources have become an indispensable tool in educational centers and institutions all over the world. With advances in technology and access to the internet, they have become available to virtually every learner, expanding learning opportunities and providing unique tools for learning and self-development. E-resources are known for their diversity. E-learning is based on digital information and digital technologies. According to the goals of the educational process, platforms and websites designed for virtual reality, information bases and cloud devices can be used to share various information [1]. In addition, for teachers, IT is a key support for delivering lessons in online and offline environments. For example, IT is an indispensable tool for creating assignments, video lessons, sharing scientific discoveries and working with specific information, whether it is an introduction or consolidation lesson.

Today, one of the information technologies successfully introduced into the educational process is electronic textbooks. Electronic textbooks have literally found their readers. Proof of this is the growing number of online stores and online libraries that sell e-textbooks or give the opportunity to download them for free. The peculiarities of using e-textbooks and led to such a large demand. Thus, when downloading an electronic textbook to such devices as a smartphone or laptop, it is possible to use it at any time [2]. Also today in textbooks the possibility of editing and marking up the necessary information, the work of quick search engines make it more convenient. And of course, in online learning, e-books, like other sources of information, are the main companions of students. Thus, electronic resources have a significant positive impact on students, helping them to learn more effectively, develop and successfully cope with the demands of modern education. Based on the scientific literature, the following features of electronic resources can be emphasized:

1. Electronic (educational) material is considered in a complex and provided by all components of the educational process;
2. Students will have access to all opportunities, they can get only the most important information, but also a chance to independently study the material, perform practical tasks, take tests and control learning in the process of studying the material;
3. The learning process becomes more interesting and dynamic;
4. The ability to memorize and retrieve large amounts of information increases;
5. Electronic resources improve the quality of teachers' work, students often work independently;
6. The emergence and use of various multimedia forms of learning provides interactivity of learning [3].

Materials and methods

With e-books, students can personalize their learning process by selecting materials and assignments according to their level of knowledge, interests and learning goals. This helps them feel more motivated and confident in their abilities. That is why it is so important to adapt electronic resources to the potential of students in accordance with modern educational requirements. The scientific literature to determine the impact of e-resources, including e-textbooks, on education primarily reflects an increase in the quality of students' knowledge. This is influenced by factors such as increasing students' interest

in the subject, saving time and students' allocation of time for independent work. Students' motivation is mainly influenced by the variety and multimedia of information in the textbook [4]. Thus, a survey was conducted at Zhetysu University in order to identify students' interest in electronic textbooks used in the study of subjects related to biology. The survey comprised 12 open-ended questions designed to elicit insights into students' preferences, perceptions, and experiences with electronic textbooks. Some of the key questions included:

- Preference for E-books: Participants were asked whether they frequently choose electronic textbooks over traditional print books.
- Effect on Motivation: Students were questioned about whether they believe using electronic textbooks increases their motivation to read and engage with the subject material.
- Advantages Influencing Interest: Participants were prompted to identify the main advantages of electronic textbooks that they believe contribute to their interest in the subject.
- Impact on Interests and Hobbies: Students were asked whether the availability of electronic textbooks has led them to develop new interests or hobbies related to the subject matter.
- Disadvantages Affecting Motivation: Participants were encouraged to discuss any perceived disadvantages of using electronic textbooks that may impact their motivation to read and learn.

Results

According to the results of a survey conducted among biology students of 1–3 courses (n=56), it can be determined that electronic textbooks are popular among students. Most of them – 47%, believe that e-books are more effective and have several advantages over traditional books. It is interesting to note that despite the many advantages of electronic resources, a significant proportion of students, about 33%, still prioritize accuracy and reliability over the format of the source. This suggests that for these students, the reliability of information is of paramount importance, regardless of whether it is presented in traditional print format or through electronic means. This preference emphasizes the continued importance of ensuring the quality and accuracy of learning materials, regardless of how they are generated. It also emphasizes the need for educators and content creators to prioritize the provision of accurate and reliable information (Fig.1).

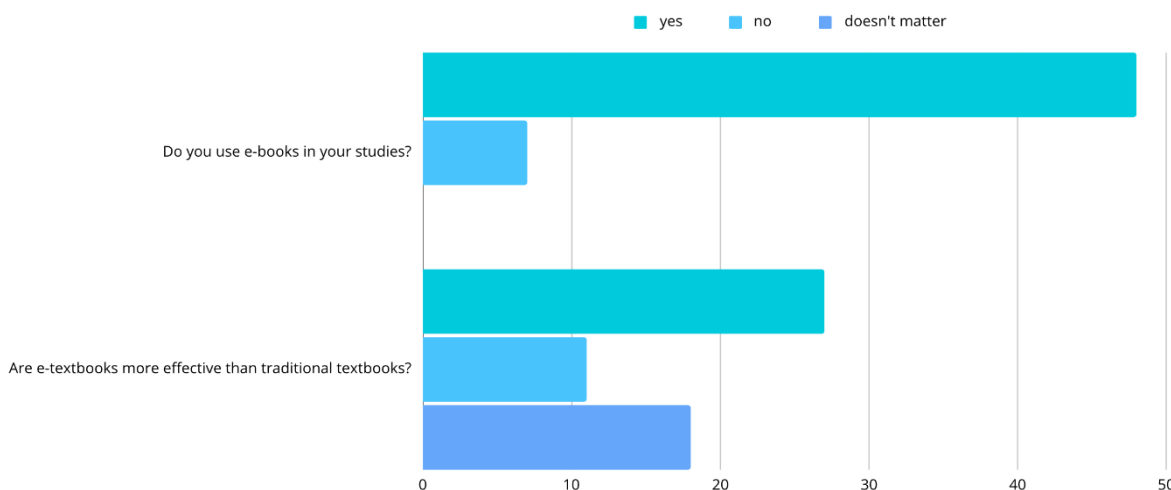

Figure 1. Result of a survey showing the level of e-book usage by students

Based on the findings of the study regarding the impact of e–books on student motivation, several key conclusions can be drawn:

- **Time saving and convenience:** The results show that e–textbooks provide a time–saving advantage by eliminating the need for extensive notes and providing the ability to easily edit notes. This convenience factor may have a positive impact on student motivation by reducing the time and effort required to study and prepare materials.
- **Physical benefits:** The study emphasizes the physical benefits of electronic textbooks, such as not having to carry heavy bags filled with traditional notebooks. This reduced physical burden can help motivate students by promoting comfort and convenience in their learning environment.
- **Skill Development:** Another important finding is the role of electronic resources in facilitating the development of computer skills. By utilizing e–textbooks, learners have the opportunity to improve their digital literacy and language proficiency, which is beneficial for their self–development and future academic and professional endeavors. This aspect of skill development can serve as a motivating factor for students seeking to acquire new competencies.
- **Flexibility of access:** The availability of e–textbooks provides students with continuous access to information at any time and from anywhere. This flexibility allows students to work with course materials.

However, students also do not deny that when working with e–books there are distractions (social media, internet) on the devices used to read e–books. These shortcomings apply to all electronic resources used in the educational process [5]. Despite this, most students prefer e–books over paper books. There are also several factors that reduce the quality of e–learning resources during training: Insufficient utilization of all the possibilities of electronic resources; good level of technical support; inconsistency of the electronic educational resource with the course content; psychological barriers of teachers. Indeed, teacher information literacy is a major component of this process. The analysis of teachers' opinions about the effectiveness of electronic educational resources shows that teachers are interested in using electronic resources, but the most important and essential thing is that students and pupils are prepared, and their studies become much more interesting and effective [6]. Also, electronic resources are very convenient for teachers depending on their competence.

Conclusion

In general, the modern state of the educational process is constantly connected with electronic educational resources. The use of electronic resources is an urgent task in higher education institutions, as it solves many problems arising in the educational process. Thanks to electronic resources information becomes more interesting and diverse. The use of electronic resources affects the quality of material assimilation, increases the motivation of students, which is also important in the educational process. While electronic resources offer many benefits such as accessibility, interactivity and personalized learning, it must be recognized that some students may place greater importance on the credibility of content. Therefore, instructors should strive to strike a balance between taking advantage of the benefits of electronic resources and ensuring that the information presented meets the high standards of credibility and accuracy demanded by students. As a result, we can conclude that educational institutions should not lag behind the progress, but to introduce and improve electronic resources that can bring education to a new level, and the accumulation of experience in the use of electronic resources – to improve the quality of our education.

References:

1. Roberts K., Benson A., Mills J. E–textbook technology: Are instructors using it and what is the impact on student learning? //Journal of Research in Innovative Teaching & Learning. – 2021. – Т. 14. – №. 3. – С. 329–344.
2. Masa'deh R. et al. Factors influencing students' intention to use E–textbooks and their impact on academic achievement in Bilingual environment: An empirical study Jordan //Information. – 2022. – Т. 13. – №. 5. – С. 233.
3. Emelyanenko, D. A. Electronic textbook as one of the types of educational technologies / D. A. Emelyanenko // Bulletin of the Training and Methodological Association for Education in the field of environmental engineering and water management. – 2012. – № 4. – С. 93–96. – EDN VIOPZB.
4. Dennis A. R. et al. Effects of e–textbook instructor annotations on learner performance //Journal of Computing in Higher Education. – 2016. – Т. 28. – С. 221–235.
5. Ebied M. M. A., Rahman S. A. A. The Effect of Interactive e–Book on Students' Achievement at Najran University in Computer in Education Course //Journal of Education and Practice. – 2015. – Т. 6. – №. 19. – С. 71–82.
6. Philip G. C., Soo–Young M. An investigation of student expectation, perceived performance and satisfaction of e–textbooks //Journal of Information Technology Education. Innovations in Practice. – 2013. – Т. 12. – С. 287.

УДК 372.851

**ЦИФРОВИЗАЦИЯ ОБРАЗОВАТЕЛЬНОГО ПРОЦЕССА НА УРОКАХ
МАТЕМАТИКИ**

Смирнова Анна Александровна,
магистр, учитель математики
КГУ ОШ№23 им.М.Козыбаева
E–mail: kst–many@ mail.ru

Земцова Наталья Анатольевна,
учитель математики
КГУ ОШ№23 им.М.Козыбаева,
г.Костанай, Казахстан
E–mail: kst–many@ mail.ru

Аннотация

Цифровизация образования отражает глобальные тенденции в развитии образования. Современные учащиеся выросли в цифровой эпохе, и использование технологий в учебном процессе становится неотъемлемой частью их образовательного опыта.

Ключевые слова: цифровизация, технологии, образовательный процесс, математика.

Аңдатпа

Білім беруді цифрландыру білім беруді дамытудың әлемдік үрдістерін көрсетеді. Бүгінгі студенттер цифрлық дәуірде өсті, оқу процесінде технологияны пайдалану олардың білім беру тәжірибесінің ажырамас бөлігіне айналуда.

Түйінді сөздер: цифрландыру, технология, оқу процесі, математика.

Abstract

Digitalization of education reflects global trends in the development of education. Today's students have grown up in the digital age, and the use of technology in the learning process is becoming an integral part of their educational experience.

Key words: digitalization, technology, educational process, mathematics.

Цифровизация сегодня проникает во все сферы человеческой жизни, и образование не является исключением. Внедрение цифровых технологий в образовательный процесс открывает новые горизонты для учеников и преподавателей, обеспечивая более эффективное, доступное и инновационное обучение. В

данной статье рассмотрим, как внедряется цифровизация в образовательный процесс и его положительные результаты [1].

Одним из ключевых компонентов цифровизации образования стали интерактивные учебные платформы. Вместо традиционных учебников и лекций, учащиеся теперь могут взаимодействовать с материалом, используя мультимедийные ресурсы, онлайн-тесты и интерактивные задания. Это не только делает учебный процесс более увлекательным, но и предоставляет возможность персонализированного обучения, учитывая потребности каждого ученика.

В современном обществе курс взят на качественные, а не количественные показатели в образовании. Под качественным образованием подразумеваются доступность в образовании для всех. Доступное образование для всех реализуется концепциями инклюзивного образования [2]. При изучении математических дисциплин в школе также возможно применение интерактивных ресурсов, задания в которых составляются учителем в соответствии с возрастными и индивидуальными особенностями детей с особыми образовательными потребностями.

Применение цифровых технологий способствует интерактивному обучению. Интерактивный режим: информационные потоки идут на ученика или группу, вызывают их активную умственную деятельность, замкнутую внутри них. Ученики выступают здесь как субъекты учения для себя, учащие себя. [3]

Интерактивные учебные платформы представляют собой ключевой элемент цифровизации образования, обеспечивая учащимся и учителям уникальные возможности для эффективного и увлекательного обучения. Платформы предлагают динамичные и инновационные методы обучения [2].

Одним из основных преимуществ интерактивных учебных платформ является использование мультимедийных ресурсов. Учащиеся получают доступ к видео, аудио, графике и интерактивным графикам, что делает обучение более наглядным и понятным. Это особенно полезно при изучении сложных тем в математике, где визуализация играет ключевую роль в понимании концепций.

Интерактивные учебные платформы предлагают разнообразные онлайн-тесты и задания, которые помогают учащимся проверить свои знания в режиме реального времени. Автоматизированная система оценки позволяет получить обратную связь мгновенно, что помогает ученикам лучше понимать свои сильные и слабые стороны.

Например, программа Quizizz. В этой программе можно создавать собственные вопросы и ответы, чтобы подготовить интересные и образовательные тесты.

Вопросы могут быть представлены в форме игры, что делает процесс обучения более увлекательным. Участники могут соревноваться друг с другом, что стимулирует интерес и активное участие. Учителя могут использовать Quizizz для проведения тестов в реальном времени в классе или удаленно. Ученики могут участвовать в тестировании с использованием своих устройств.

Платформа предоставляет отчеты о результатах тестов, что позволяет учителям оценивать успехи студентов и адаптировать учебные планы.

На уроке мы применяем Quizizz для разнообразия методов обучения и повышения мотивации, учащихся через игровой подход к обучению.

Вторая программа, применяемая на уроках Kahoot – это интерактивная онлайн-платформа, предназначенная для создания, проведения и участия в викторинах, опросах и обучающих играх. Программа предоставляет учителям, ученикам и другим пользователям возможность увлекательного и игрового обучения. Вот некоторые ключевые цели и функции Kahoot!:

Интерактивные презентации: учителя могут создавать многопользовательские игры и викторины с использованием множества вопросов и ответов.

Викторины и обучающие игры: Kahoot! предоставляет возможность создавать вопросы в игровой форме, что делает процесс обучения более увлекательным и интересным.

Соревновательная атмосфера: Участники могут соревноваться между собой в режиме реального времени, отвечая на вопросы и зарабатывая баллы, что способствует активному участию и мотивации.

Обратная связь и аналитика: После завершения игры доступны отчеты и статистика, которые позволяют учителям и ведущим анализировать результаты и оценивать понимание материала.

Обучение и развлечение: Kahoot! часто используется в образовательных учреждениях для разнообразия форм обучения, превращая уроки в интересные игровые сессии.

Возможность использования в различных контекстах: Kahoot! может быть использован как в классной комнате, так и для обучения на расстоянии дистанционно, что делает его удобным инструментом для учителей и обучающихся.

Данные интерактивные сервисы являются ярким примером приобретения и наращивания опыта использования математических знаний в новой учебной ситуации, подчеркивающей специфику предмета.

Следующая программа которую применяем в образовательном процессе HotPotatoesHotPotatoes, позволяет учителям и ученикам создавать различные типы учебных упражнений, такие как вставка слова, кроссворды, выбор правильного ответа и другие. Это полезно для дифференциации методов обучения. Программа позволяет создавать тесты с разными типами вопросов, такими как множественный выбор, соответствие, вставка пропущенных слов и т. д. Тесты могут быть использованы для оценки знаний учеников. После завершения упражнений ученики получают обратную связь, а учителя могут проводить оценку знаний.

HotPotatoes предоставляет удобный способ создания интерактивных и образовательных материалов без необходимости обширных навыков в программировании, в том числе помогает учителю создавать различные виды учебных заданий быстро и просто.

При изучении функций, графиков и их свойств на уроках алгебры очень удобным приложением является онлайн-сервис Desmos или Geogebra, которые позволяют быстро определить как проходит график функции, понять её основные свойства, найти нули функции и многое другое. Например, на уроке алгебры 8 класса по теме: «Квадратичная функция и ее свойства», учащиеся применяя данную платформу, исследуют графики функций $y = a(x-m)^2$, $y = ax^2 + n$, $y = a(x-m)^2 + n$, $a \neq 0$, определяют как перемещается график функции $y = a(x-m)^2 + n$ вдоль оси X и Y в зависимости от значения m и n, делают выводы, определяют вершину параболы, ось симметрии и т.д.

При изучении линейной функции в алгебре 7 класса также можно использовать графический калькулятор Desmos, для проверки выполненных заданий и для творческих работ. Такие задания исследовательского характера с применением цифровых ресурсов вызывают интерес, вовлекают всех учащихся в активную познавательную деятельность, что способствует развитию навыков критического мышления, креативности.

Данные сервисы Desmos или Geogebra могут быть использованы на уроках не только при изучении нового материала, но и для самопроверки и взаимопроверки выполненных заданий, таких как: построить график функции; определить промежутки возрастания, убывания функции; определить взаимное расположение

графиков функций; найти вершину параболы; или определить асимптоты и др. При самопроверке и при анализе собственных ошибок, недочетов и успехов ученики пытаются оценить самого себя, намечают для себя пути исправления, что дает возможность увидеть сильные и слабые стороны своих работ.

Подобное применение проверки первичных знаний для увеличения объема по данной теме или разделу позволяет продемонстрировать не просто обычную трансляцию знаний, а ввод исходных значений и одновременное выстраивание алгоритма, например построения графика, обдумывание обучающимися данной функции с ее анализированием. В ходе выполнения интерактивных заданий в соответствии со спецификой предмета формируют функциональную грамотность и навыки метапознания.

В целом, внедрение интерактивных учебных платформ в образовательный процесс стимулирует активное участие учеников, обогащает учебный опыт и способствует более глубокому усвоению знаний. Эти платформы не просто адаптируются к современным требованиям, но и формируют будущее образования, сделав его более доступным и интерактивным [3].

Опыт внедрения цифровизации в образовательный процесс подтверждает, что использование современных технологий способствует повышению качества обучения и делает его более доступным. Важно продолжать разрабатывать и внедрять инновационные подходы, чтобы обеспечить уча современные инструменты для успешного обучения в цифровой эпохе [3].

Список литературы:

1. Деза Е.И., Попов А.Н. Математическое образование в цифровом обществе: материалы XXXVIII Международного научного семинара преподавателей математики и информатики университетов и педагогических вузов. 26–28 сентября 2019 г. – Самара: СФ ГАОУ ВО МГПУ, 2019. – 320 с. – С. 127–129
2. Санина Е.И., Дендебри Н.Г., Поляков И.В. Обучение математике в цифровой образовательной среде: возможности и перспективы – URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/obuchenie-matematike-v-tsifrovoy-obrazovatelnoy-srede-vozmozhnosti-i-perspektivy>
3. Толыпина, Ю. А. Использование интерактивных технологий в образовательном процессе / Ю. А. Толыпина. // Педагогическое мастерство : материалы I Междунар. науч. конф. (г. Москва, апрель 2012 г.). – Москва : Буки-Веди, 2012. – С. 300–301. – URL: <https://moluch.ru/conf/ped/archive/22/2079>

УДК 373.51

ЦИФРОВИЗАЦИЯ ШКОЛЬНОГО МАТЕМАТИЧЕСКОГО ОБРАЗОВАНИЯ: ОПЫТ И НОВЫЕ ИДЕИ

Станогина Наталья Владимировна,

магистр педагогики, учитель математики

КГУ «Общеобразовательная школа №22 отдела

образования города Костаная»

Управления образования акимата

Костанайской области,

Республика Казахстан

E-mail: stnv1972@mail.ru

Аннотация

Цифровизация стала неотъемлемой частью жизни современного человека, и использование цифровых технологий в обучении может реально повысить его результативность. Задача педагога – подготовить школьника к этим постоянным изменениям, научить его применять технологии не только для развлечений, но и для дела: для учебы, работы, решения проблем.

Ключевые слова: цифровизация, цифровые технологии, задачи, применение.

Аңдатпа

Цифрландыру қазіргі адам өмірінің ажырамас бөлігіне айналды және оқытуда цифрлық технологияларды қолдану оның тиімділігін шынымен арттыра алады. Мұғалімнің міндеті–оқушыны осы тұрақты өзгерістерге дайындау, оған технологияны ойын–сауық үшін ғана емес, сонымен қатар бизнес үшін де қолдануға үйрету: оқу, жұмыс, мәселелерді шешу.

Түйінді сөздер: цифрландыру, цифрлық технологиялар, міндеттер, қолдану.

Abstract

Digitalization has become an integral part of modern human life, and the use of digital technologies in education can really increase its effectiveness. The task of the teacher is to prepare the student for these constant changes, to teach him to use technology not only for entertainment, but also for business: for study, work, problem solving.

Key words: digitalization, digital technologies, tasks, application.

Уже много раз говорилось о том, что в современной школе процесс обучения должен быть ориентирован на развитие компетентностей, способствующих реализации концепции «образование через всю жизнь». Одной из предпосылок развития компетентности личности, наряду с функциональной грамотностью, является высокий уровень цифровой грамотности. Поэтому не удивительно, что навыки использования цифровых технологий является одним их важных требований во многих профессиях, и, конечно же, в сфере образования.

Термин «цифровизация», возникший в связи с развитием информационно–коммуникационных технологий, все чаще звучит в научных обсуждениях. Споры вокруг позитивного и негативного эффекта цифровизации актуальны для всего мирового научного сообщества. И как бы там не было, цифровизация, которая предполагает внедрение цифровых технологий в различные сферы жизни, стала современным трендом.

Цифровизация образования предполагает изменения в образовательных стандартах, появление новых компетенций, переосмысление роли педагога и в целом направлена на модернизацию учебного процесса. Такие особенности цифровизации, как доступность информации, высокие скорости, новые технологические инструменты, безусловно, ведут к качественной и кардинальной перестройке образования [1].

Очевидно, что одной из важных современных тенденций развития общества в целом и системы образования в частности является повсеместная всеобщая «интернетизация» и «гаджетизация». Неотъемлемой частью нашей жизни стали смартфоны, которые, в отличие от персональных компьютеров, не требуют большого пространства, тратят намного меньше энергии, удобны в перемещении, но при этом обладают почти всеми функциями персонального компьютера. При этом стремительное развитие мобильного интернета открывает возможности, которые у нас не было еще лет двадцать назад: в любой момент и из любой точки мы можем получить ответ практически на любой вопрос.

Было бы, наверное, неправильным и нерациональным учителю закрывать глаза на эти веяния времени. Вместо запретов на использование гаджетов в школе (зачастую оправданных из–за нецелевого применения их на уроке), педагог вполне может включить смартфон в перечень технических средств обучения и активно использовать его на уроке.

И здесь открывается широкое поле для творчества при проектировании процесса образования. Возможности комбинировать классическое очное обучение в общении с педагогом и виртуальное обучение посредством использования цифровых технологий расширяет горизонты и для педагога, и для обучающегося.

Главное, правильно определить преимущества и постараться минимизировать отрицательные моменты цифровизации.

Очевидно, что всеобщая цифровизация имеет неоднозначные последствия для развития отечественного образования. Исследователи отмечают, что повсеместное внедрение цифровых технологий приводит к снижению интеллектуальной культуры общества. Когда «машина» начинает выполнять развивающие человеческий интеллект функции, развитие прекращается, а мыслительные способности деградируют [1].

И все же использование современных цифровых технологий существенно увеличивает возможности в преподавании даже в таких сложных дисциплинах, как математика. Здесь и новые электронные учебники, и on-line платформы, и каналы на видео-хостингах с обучающими фильмами, и тренажеры, и т.д. и т.п. Свободный доступ к таким ресурсам открывает большие возможности для каждого желающего, делая образование более доступным для всех.

Опыт показывает, что цифровизация на уроке в разумных объемах и в подходящих ситуациях не только оправданна, но и весьма эффективна. Наиболее удачным является использование таких цифровых ресурсов, как мультиплатформенное программное обеспечение по динамической математике для обучения и преподавания GeoGebra (<https://www.geogebra.org/graphing>), онлайн графический калькулятор Desmos (<https://ruprogi.ru/software/desmos>), образовательные порталы (<https://bilimland.kz/>, <https://itest.kz/> и т.д.), а также применение QR-кодов, сервисов для создания интерактивных учебно-методических пособий по разным предметам типа LearningApps (<https://learningapps.org/>), создание видеоуроков на видеохостинге YouTube (<https://www.youtube.com/>) и т.д.

Приведем несколько примеров.

1. Работа на образовательных порталах <https://bilimland.kz/>, <https://itest.kz/> и т.д.

Огромные возможности представляют нам различные образовательные порталы. Наиболее близким нам по содержанию является ресурс <https://bilimland.kz/>. Очень удобным при использовании данного ресурса является индивидуальное повторение того, что нужно вспомнить; решение тренировочных задач; тестирование по результатам изучения темы. В рамках урока на эти вопросы можно выделить 5–10 минут, при этом вместо фронтальной организовать индивидуальную или групповую работу, дав возможность ученикам продвигаться в наиболее комфортном для них темпе.

Для подготовки к ЕНТ, МОДО, ИАО очень удобен сайт <https://itest.kz/>. И на уроках, и на консультациях, и дома ученик может повторять теорию и тестироваться в формате, адаптированном к данным видам контроля знаний. Вместе с сервисом <https://onlinemekter.org> можно организовывать on-line уроки, что удобно при дистанционном обучении.

2. Адаптивное обучение.

Еще одним шагом на пути внедрения цифровых технологий является участие в качестве разработчика заданий в проекте «Адаптивное обучение» от компании BilimMediaGroup для портала <https://bilimland.kz/>.

Адаптивное обучение помогает каждому учащемуся усвоить предмет в соответствии с его природными задатками и способностями. Основной целью модели адаптивной системы электронного обучения портала <https://bilimland.kz/> является персональное обучение с использованием стратегии, зависящей от успехов на предыдущих этапах.

Именно в последовательности выполнения заданий разного уровня проявляется «адаптивность». Выполнение упражнений начинается с предполо-

жения, что обучаемый имеет общий уровень подготовки (средний), то есть первое упражнение ресурса является упражнением среднего уровня. При неверном решении задания любого уровня сложности ресурс дает подсказку. Результат решения каждого упражнения определяет уровень следующего упражнения или завершение решения упражнений. В итоге пользователь может оценить свой уровень подготовленности по данной теме, а также решить задачи, соответствующие этому уровню.

Участие в разработке заданий для данного проекта – еще один успешный опыт цифровизации процесса, близкий по функциям к переходу на использование искусственного интеллекта.

Возможно, в скором времени применение искусственного интеллекта станет основой адаптированной системы обучения и самообразующихся электронных консультантов, автоматически адаптируемых к индивидуальной стратегии обучения и другим особенностям обучающегося, обеспечивающим проектирование индивидуальных образовательных маршрутов и организацию учения по индивидуальному учебному плану [2].

3. Использование безбумажного варианта раздаточных материалов, закодированных с помощью QR-кодов.

Зачем распечатывать огромное количество раздаточных материалов и заданий, если можно дать ученику только ссылку на эти задания? А ссылку закодировать при помощи QR-кода. Такой подход интересен, удобен, экономичен.

Например, можно дать на уроке задачу практического содержания по геометрии. Нередко ученики затрудняются в решении таких задач, не могут перевести ее с «бытового» языка на язык математики. К данной задаче предлагается подсказка в виде картинки, зашифрованной с помощью QR-кода. Это позволит ученикам самим добыть необходимую информацию, развивая навыки критического мышления.

4. Обучающие видео на YouTube-канале.

В некоторых случаях, когда ученик не может лично присутствовать на уроке по ряду причин или не успевает работать в темпе класса, на помощь приходит еще один вариант – применение видео-хостингов. При многообразии и богатстве выбора обучающих роликов по математике, ученики всегда предпочитают привычное изложение своего учителя, поэтому целесообразно записывать небольшие видео по изучаемым темам.

Возможность повторного просмотра в любое удобное время – главное преимущество таких обучающих роликов. Некоторые из них становятся популярными и за пределами одной школы, набирая тысячи просмотров. Это говорит об актуальности и востребованности такой формы подачи учебного материала.

Что же еще можно сделать для дальнейшей цифровизации обучения математике?

Вот некоторые *идеи для ближайшего внедрения:*

– применять технологию чат-ботов для установления оперативной обратной связи с обучающимся, как в ходе обычного урока, так и в процессе дистанционного обучения;

– использовать технологии виртуальной реальности, которые позволяют конструировать визуальные модели объектов, помогая формировать навыки пространственного мышления (что особенно важно при изучении стереометрии), а также обеспечивая возможность проведения исследований и виртуальных экспериментов;

– внедряют технологии дополненной реальности, что помогает усиливать практическую направленность, добавлять интерактивность, а также развивать навыки прогнозирования при решении математических задач.

Реализация изложенных выше подходов позволяет продвигаться по пути развития цифровой грамотности учащихся, создавая благоприятные условия для дальнейшего обучения. На этом пути немало сложностей, но тем интереснее их преодолевать, получая в результате заинтересованность детей и бесконечные возможности для творчества.

Интенсивное внедрение цифровых технологий во все сферы современного общества будет способствовать увеличению потребности в их использовании в системе образования и сформирует основную базу цифрового образования.

Безусловно, в результате проведения фундаментальных и прикладных исследований и внедрения их в практику, это даст новый импульс подготовке специалистов с цифровым образованием, которые станут базисом будущего Нового Казахстана [2]. Онлайн–учебники, облачная система обучения, виртуальные лаборатории, персональный ID каждому ученику, открытый образовательный контент – все это ждет образование Казахстана в самом ближайшем будущем.

Цифровизация, на которую страна взяла курс – один из ведущих трендов в процессе реформирования этой сферы. Цифровой Казахстан – это будущее, в котором каждый житель страны может с помощью своего смартфона совершать десятки важных манипуляций. И при этом не тратить на это самые ценные ресурсы – время и энергию [3].

Цифровизация образования – это еще один шаг в будущее, которое преподнесет нам еще немало сюрпризов.

Список литературы:

1. Есілбай Д.Д. Цифровизация образования: проблемы и перспективы [Электронный ресурс] – URL: <https://bilimportal.kz/baza-materialov/raznoe/cifrovizacziya-obrazovaniyaproblemyi-i-perspektiviyi> (дата обращения: 28.01.2024).
2. Цифровая трансформация образования в XXI веке [Электронный ресурс] – URL: <https://smart-pedagog.kz/images/document/coaching/1-tema.pdf> (дата обращения: 28.01.2024).
3. Цифровизация казахстанского образования: будущее началось сегодня [Электронный ресурс] – URL: <https://www.nur.kz/politics/kazakhstan/1768520-cifrovizacia-kazahstanskogo-obrazovaniya-budusee-nacalos-segodna/> (дата обращения: 28.01.2024).

УДК 330.59

ЦИФРОВАЯ ТРАНСФОРМАЦИЯ И ЕЁ ВОЗДЕЙСТВИЕ НА ЖИЗНЬ И ОБРАЗОВАНИЕ

Таджиева Диёра Рустамовна

преподаватель

Ташкентский филиал РЭУ им. Г.В. Плеханова,

г. Ташкент, Узбекистан

E-mail: dioratad@gmail.com

Аңдатпа

Цифрлық трансформация қазіргі қоғамның ажырамас бөлігіне айналды, адамдар өмірінің әртүрлі аспектілеріне айтарлықтай әсер етті. Бұл мақала цифрлық трансформацияның халықтың өмір сүру деңгейіне және білім беру процесіне әсерін зерттейді. Экономиканы цифрландыру процесінің өмір сапасына әсері, сондай-ақ осы технологиялық өзгерістерден туындаған әлеуметтік және экономикалық салалардағы өзгерістер қарастырылады. Білім беру процесіне цифрлық технологияларды енгізу тәжірибесі және олардың оқыту әдістеріне, білімге қол жеткізуге және білім беру ортасын дамытуға әсері талданады. Мақала сонымен қатар

цифрлық трансформация процесінде туындайтын қиындықтарды қарастырады және өмір сүру мен білім деңгейін жақсартуда цифрлық ресурстарды тиімді пайдалану бойынша ұсыныстар береді.

Түйінді сөздер: цифрлық экономика, өмір сапасы, экономикалық өсу, білім

Аннотация

Цифровая трансформация стала неотъемлемой частью современного общества, оказывая значительное влияние на различные аспекты жизни людей. Данная статья исследует воздействие цифровой трансформации на уровень жизни населения и образовательные процессы. Рассматривается влияние процессов цифровизации экономики на качество жизни, а также изменения в социальных и экономических сферах, вызванные этими технологическими изменениями. Анализируется опыт внедрения цифровых технологий в образовательные процессы и их влияние на методы обучения, доступ к знаниям и развитие образовательной среды. Статья также затрагивает вызовы, возникающие в процессе цифровой трансформации, и предлагает рекомендации для эффективного использования цифровых ресурсов в улучшении уровня жизни и образования.

Ключевые слова: Цифровая экономика, качество жизни, экономический рост, образование

Abstract

Digital transformation has become an integral part of modern society, having a significant impact on various aspects of people's lives. This article examines the impact of digital transformation on the standard of living of the population and educational processes. The article examines the impact of the digitalization of the economy on the quality of life, as well as changes in social and economic spheres caused by these technological changes. The article analyzes the experience of introducing digital technologies into educational processes and their impact on teaching methods, access to knowledge and the development of the educational environment. The article also addresses the challenges arising in the process of digital transformation and offers recommendations for the effective use of digital resources in improving living standards and education.

Key words: Digital economy, quality of life, economic growth, education

В эпоху стремительного развития технологий цифровая трансформация становится определяющим фактором в общественном развитии, проникая в различные аспекты нашей жизни и знаково влияя на формирование будущего. Она преобразует наши способы взаимодействия, способы работы, учебы и самосовершенствования. Внедрение цифровых технологий перерабатывает общественные процессы, создавая новые горизонты возможностей и вызовов.

Данная статья представляет собой глубокий анализ воздействия цифровой трансформации на общественный уклад и сферу образования. Её целью является осмысление не только изменений, происходящих в контексте цифровизации экономики, но и влияния цифровых технологий на образовательные практики и формирование знаний.

Целью данной статьи является предоставление всестороннего обзора цифровой трансформации и её воздействия на общество, освещение ключевых аспектов и вызовов, а также выработка рекомендаций для эффективного использования цифровых ресурсов в улучшении уровня жизни и образования.

Роль влияния цифровых технологий на повышение качества и образования и уровня жизни населения достаточно очевидна. Развитие цифровой экономики обеспечивает возможность коммуникаций, обмена идеями и опытом. Площадки в интернете позволяют объединять усилия для создания бизнеса, инвестирования, поиска сотрудников, партнеров, ресурсов и рынков сбыта. [1] Цифровизация является мощным фактором, влияющим на все ключевые составляющие качества жизни—материальные условия жизни, здоровье, уровень образования и наличие различных навыков, персональную деятельность, гражданские права, социальные связи и отношения, состояние окружающей среды, экономическую и социальную безопасность. В повседневной жизни человека информационно—коммуникационные технологии (ИКТ) внедрены крайне широко: это онлайн—коммуникация, организация

персонального документооборота, осуществление трудовой деятельности, получение образования, реализация творческого потенциала, самовыражения, отдыха. Влияние качества жизни на цифровизацию также не вызывает сомнений: цифровые решения создаются и реализуются людьми, и от того, насколько население образованно, профессионально обучено, социально ответственно, имеет для этого материальные возможности, а главное – здоровье, зависит будущее цифровой экономики. [2] «Цифровые технологии служат средством социальных лифтов, способствуя увеличению доступности, качества и удобства получения услуг в таких областях, как медицина, образование, государственные и муниципальные услуги, культура». [3]

Таблица 1

Воздействие цифровой трансформации на общество и образование

Аспект цифровой трансформации	Воздействие на жизнь общества	Воздействие на образование
Экономика и рыночные процессы	Проникновение цифровых технологий в бизнес и финансы, изменение рабочих мест, создание новых индустрий	Внедрение цифровых платформ в учебный процесс, онлайн–обучение, доступ к образовательным ресурсам
Социальная сфера и общественные отношения	Изменение коммуникаций и социальных взаимодействий, цифровая идентичность	Развитие онлайн–образования, платформы для обмена знаниями и опытом
Информационная среда	Легкий доступ к информации, цифровые навыки, информационная безопасность	Обучение цифровой грамотности, использование интерактивных ресурсов для обучения

Анализ таблицы, отражающей воздействие цифровой трансформации на общество и образование через различные аспекты, подчеркивает важность этих изменений для развития современного мира. Цифровая трансформация оказывает глубокое влияние на общество и образование, приводя к изменениям в экономике, социальные отношения и информационную среду.

Цифровые технологии внедряются в бизнес и финансы, приводя к изменениям в структуре рынка труда и созданию новых отраслей экономики. Это отражает не только сдвиг в работе и производстве, но и создание новых рабочих мест, требующих новых навыков и компетенций. В образовании это отражается в внедрении цифровых платформ и онлайн–образования, расширяющих доступ к образовательным ресурсам и изменяющих формат учебного процесса.

Цифровая трансформация изменяет коммуникации и социальные взаимодействия, создавая новые формы цифровой идентичности и взаимодействия. В образовании эти изменения приводят к развитию онлайн–образования и платформ для обмена знаниями и опытом, усиливая учебный процесс и сотрудничество студентов.

Цифровая трансформация обеспечивает легкий доступ к информации, развивает цифровые навыки и обеспечивает информационную безопасность. В образовании это подчеркивает необходимость обучения цифровой грамотности и использования интерактивных ресурсов для эффективного обучения.

Таким образом, цифровая трансформация не только меняет технологический ландшафт, но и вносит глубокие изменения в общество и образование. Она требует адаптации и развития новых навыков, подготовки к новым реалиям и создания

учебной среды, способной эффективно использовать цифровые инструменты. Это также подчеркивает важность инноваций в образовании для подготовки студентов к изменяющемуся миру и обеспечения успешной интеграции в цифровую эпоху.

Развитие цифровых технологий в образовательном секторе имеет огромное значение, внося значительные изменения в способы обучения, доступ к знаниям и формирование учебной среды.

– Цифровые технологии расширяют доступ к образованию. Онлайн–платформы, курсы и уроки онлайн делают образование доступным для людей в любой точке мира, что особенно важно для тех, кто изолирован от образовательных ресурсов.

– Технологии позволяют адаптировать учебный материал под индивидуальные потребности студентов. Алгоритмы адаптивного обучения учитывают темп усвоения информации, предпочтения и уровень знаний каждого студента.

– Цифровые платформы предоставляют доступ к разнообразным учебным материалам: видеоуроки, интерактивные задания, визуализации. Это сделало процесс обучения более увлекательным и позволяет лучше запоминать информацию.

– Обучение цифровым технологиям, и их интеграция в учебный процесс помогает студентам развивать навыки работы с информацией, аналитического мышления и решения задач.

– Цифровые платформы упрощают международное обучение и сотрудничество между учебными заведениями разных стран, что способствует обмену знаниями и культурным разнообразием.

– Онлайн–образование дает студентам возможность изучать материалы в удобное для них время и темп, что особенно ценно для работающих или занятых людей.

Высокая скорость цифровизации всех сторон жизни обусловлена, прежде всего, ее возможными положительными проявлениями и последствиями на уровне всего общества. Обучение становится доступным, экономически эффективным и инклюзивным. Постепенная цифровизация образования происходит поэтапно, и позволяет все больше повышать доступность образовательных и учебных материалов всем слоям населения. Таким образом, цифровые технологии значительно расширяют границы образования, делая его более доступным, интересным и адаптированным к потребностям каждого ученика.

Цифровизация городов, позволяет следить за жизнью в городе с помощью камер и датчиков, прогнозировать какие–то события, связанные с дорожным движением, экологической обстановкой, преступностью и так далее. В настоящее время выполняется новый этап – анализ собранных данных искусственным интеллектом, и выдача рекомендаций по совершенствованию различных направлений функционирования городов. В последние десять лет активно идет цифровизация транспортных средств, происходящая путем наполнения цифровыми картами, которые содержат информацию не только о дорогах, но и об их загруженности, наличии пробок и аварий, качестве покрытия.

Цифровизация в науке идет относительно давно, например, если в середине 20 века ученые писали статьи в своей письменности и искали данные в бумажных версиях публикаций, то сейчас все это осуществляется через компьютеры, научные мероприятия уже не требуют личного присутствия, а новые технологии направлены на ускорение расчетов и вычислений. Цифровизация в сфере финансов позволяет упростить многие финансовые операции как для самих финансовых организаций, так и для предприятий, отдельных граждан. В финансовой сфере новые технологии – это, прежде всего, так называемый «блокчейн» и безналичные платежи, кроме того, это мобильный банкинг, онлайн–покупки, удаленная оплата. [4]

Цифровизация в сельском хозяйстве позволяет повысить производительность этой отрасли. Растущее население планеты нуждается в большом количестве ресурсов. Поэтому цифровизация сельскохозяйственных процессов – серьезный и необходимый шаг. [5] С помощью информационно–коммуникационных технологий, позволяющих обмениваться данными с серверов, можно грамотно управлять сырьем, строить «умные теплицы» и разворачивать «умные фермы». Таким образом оптимизируется количество труда и более эффективно расходуются вода, энергия и другие ресурсы.

Одной из основных задач Стратегии развития нового Узбекистана на 2022 – 2026 годы является «сокращение бедности, обеспечение населения новыми рабочими местами и гарантированным источником дохода, квалифицированными медицинскими и образовательными услугами, достойными условиями жизни». Стоит заметить, что вопрос качества жизни стоит перед Узбекистаном как один из приоритетных, и соответственно, стоит уделить особое внимание анализу изменений, происходящих в процессе цифровизации, затрагивающем также качество жизни.

Исследования показывают, что существующие цифровые технологии обладают огромным потенциалом развития и внедрения в различные сферы человеческой жизни. [6] Они охватывают все аспекты общества, включая образование, здравоохранение, культуру, транспорт, экономику и бизнес. Цифровые технологии позволяют оптимизировать и упорядочить работу людей, открывая перспективы для их личного развития и самореализации. Они предлагают новое будущее, где каждый человек может находить свою сферу деятельности, удовлетворять свои потребности и раскрывать свой творческий потенциал, не ущемляя при этом прав других. Поэтому важно интересоваться цифровыми технологиями, развивать свою цифровую грамотность и быть в курсе последних технологических тенденций. Однако, следует также осознавать негативное влияние цифровых технологий на людей и общество, а также быть внимательными к рискам, связанным с их внедрением и использованием. Современные технологии не должны полностью замещать человеческий труд, а, напротив, должны способствовать гуманизации экономики, где человек будет расширять свою творческую и трудовую деятельность, стремясь к достойной жизни. В научной сфере активно ведутся исследования на данную тему, но уже можно сделать вывод о том, что новые технологии в значительной степени способствуют повышению экономических показателей (экономического роста и конкурентоспособности), и как следствие, оказывают благоприятное влияние на благосостояние населения.

Список литературы:

1. Попов Е.В., Семячков К.А. Особенности управления развитием цифровой экономики // Менеджмент в России и за рубежом. 2017. № 2. С. 54–61
2. Скворцова Елена Евгеньевна Взаимосвязь цифровизации и качества жизни: измерение и интерпретация // Народонаселение. 2021. №2. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/vzaimosvyaz-tsifrovizatsii-i-kachestva-zhizni-izmerenie-i-interpretatsiya> (дата обращения: 30.05.2023).
3. Введение в «Цифровую» экономику/ А.В. Кешелава В.Г. Буданов, В.Ю. Румянцев и др.; под общ. ред. А.В. Кешелава; гл. «цифр.» конс. И.А. Зимненко. – ВНИИГеосистем, 2017. – 28 с.
4. Таджиева, Д. Р. Уровень жизни населения через призму доходов в Республике Узбекистан / Д. Р. Таджиева // Экономика и финансы (Узбекистан). – 2023. – № 3. – С. 25–31. – DOI 10.34920/EIF/VOL_2023_ISSUE_3_4. – EDN JOZTGD.
5. Шахназарова, Н. В. Толерантность как консенсус / Н. В. Шахназарова // International scientific review of history, cultural studies and philology : Collection of scientific articles V International correspondence scientific specialized conference, Boston, USA, 20–21 января 2019 года. – Boston, USA: PROBLEMS OF SCIENCE, 2019. – С. 37–41. – EDN YWJCDZ.

6. Карабаева, Г. Ш. Актуальные вопросы инновационного развития промышленности / Г. Ш. Карабаева // Theoretical & Applied Science. – 2018. – № 9(65). – С. 394–398. – DOI 10.15863/TAS.2018.09.65.59. – EDN YKWYCT.

ӘОЖ 37.091.3:51:004

LIVEWORKSHEETS – ИНТЕРАКТИВТІ ЖҰМЫС ДИЗАЙНЕРІ

Тайжанова Динара Тузельбековна

Н.Оңдасынов атындағы мамандандырылған
мектеп–интернатының математика пәні мұғалімі,
Түркістан қ., Қазақстан

Тайжанов Мирзабек Мамирович

М.Горький атындағы №8 ШЖЖББМ математика
пәні мұғалімі, Кентау қ., Ащысай ауылы, Қазақстан
E–mail: diko_5737@mail.ru

Аңдатпа

Авторлық–нәтижелі оқудың әдістемесі, сонымен қатар модульдік–редуктивті оқыту технологиясы ретінде кеңес беру түрінде көрінеді. Мақалада интерактивті тапсырмалар мен тестілерді құрудың әлеуеті жоғары желілік қызметтермен жұмыс істеуі қарастырылады.

***Түйінді сөздер:** интерактивті жұмыс парағы, ғылыми–педагогикалық кеңес беру, жұмыс дизайнері liveworksheets.*

Аннотация

Авторство проявляется в виде консультирования как методологии продуктивного обучения, а также модульно–редуктивной технологии обучения. В статье рассматривается работа с сетевыми сервисами с высоким потенциалом создания интерактивных заданий и тестов.

***Ключевые слова:** интерактивный рабочий лист, научно–педагогическое консультирование, рабочий дизайнер liveworksheets.*

Abstract

Authorship manifests itself in the form of counseling as a methodology for productive learning, as well as modular–reductive learning technology. The article discusses working with network services with a high potential for creating interactive tasks and tests.

***Key words:** interactive worksheet, scientific and pedagogical consulting, liveworksheets working designer.*

Әлемде цифрлық құрылғылар белең алған уақытта білім беру жүйесін интерактивті парақтардың ерекше дизайнерімен таныстырғанды жөн көрдік. Әдетте, көптеген мұғалімдер интерактивті тапсырмалар мен тестілерді құрудың әлеуеті жоғары желілік қызметтермен жұмыс істейді. Бұл конструктордың артықшылығы – ол баспа парағының көрінісіне мүмкіндігінше жақын.

Авторлық–нәтижелі оқудың әдістемесі, сонымен қатар модульдік–редуктивті оқыту технологиясы оқушыларға арналған схемалар болды.

Әрине, көптеген мұғалімдерде осындай тапсырма карталары, жұмыс парақтары бар. Енді оларды жаңа цифрлық құралдар логикасына бағындырып, лақтырудың немесе түбегейлі өзгертудің қажеті жоқ.

Алдарыңызға баспа дизайнын толыққанды интерактивті параққа айналдыруға мүмкіндік беретін қызметті ұсынғымыз келеді.

Қызметтің тікелей жұмыс кестесінің атауы (интерактивті жұмыс парағы) өздігінен көрінеді [1].

Интерактивті жұмыс парақтарын құру үшін Word мәтіндік редакторындағы жазбаларды, сондай-ақ PDF немесе JPEG кескіндерін пайдалануға болады. Бұл интерактивті жұмыс дизайнері liveworksheets деп аталады. Сіздерге бұл интерактивті жұмыс орнында қалай жұмыс жасау керектігінің негізгі бір бөлгімен таныстырайын. Кез келген браузер арқылы сайт тауын теріп, тіркеуден кейін интерактивті жұмыс парағын құру режиміне өтіңіз (Сурет 1).

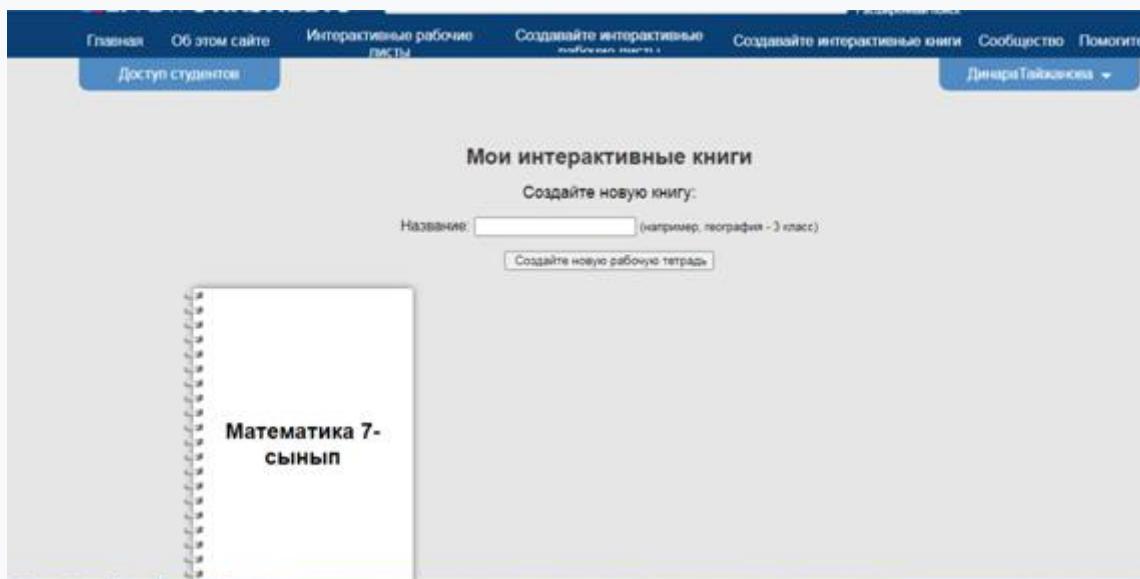
“1– Сурет” (“Сурет 1”, “Интерактивті жұмыс парағына тіркелу”)

Мәтіндік құжатты жүктеңіз (“Сурет 2”).

“2– Сурет” (“Сурет 2”, “Интерактивті жұмыс парағына материал жүктеу”)

Тәжірибеден сізге PDF форматына ауыстырылған құжатты немесе суретті жүктеуге кеңес беремін.

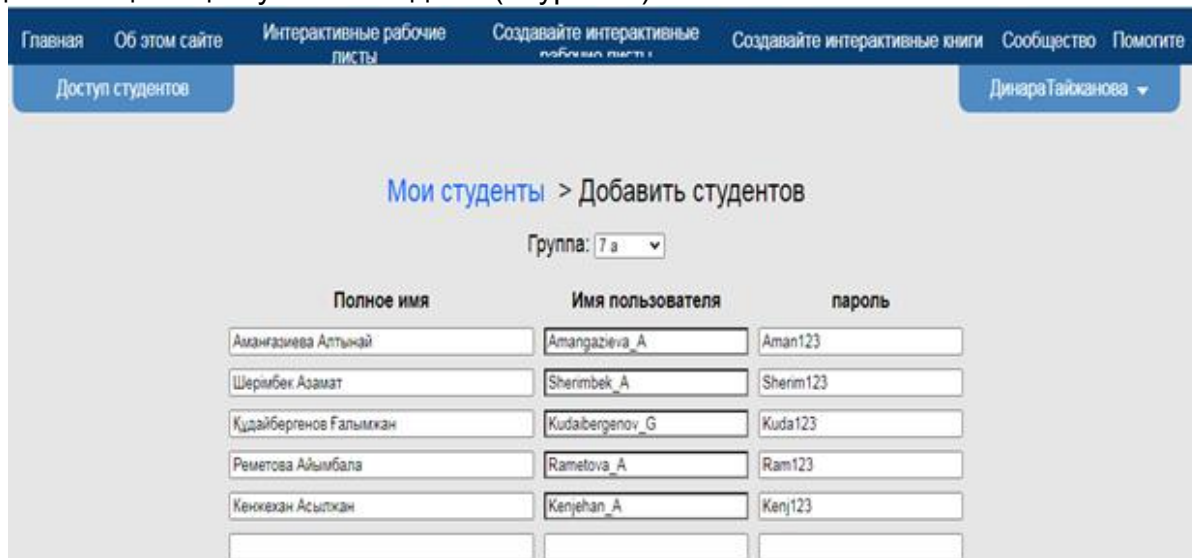
Әрі қарай біз «Интерактивті жұмыс парағын құру» командасын табамыз және оқушы өз жауабын енгізуі керек терезелерді енгіземіз. Интерактивті парақтарды интерактивті кітаптарға жинауға болады (“Сурет 3”).

“3– Сурет” (“Сурет 3”, “Интерактивті жұмыс парағында жеке кітаптарды орналастыру”)

Сабақ жопарына сәйкес немесе қосымша тестік жұмыстар, бақылау парақтарын осы жеке кітабыңызға жинақтауға болады [1].

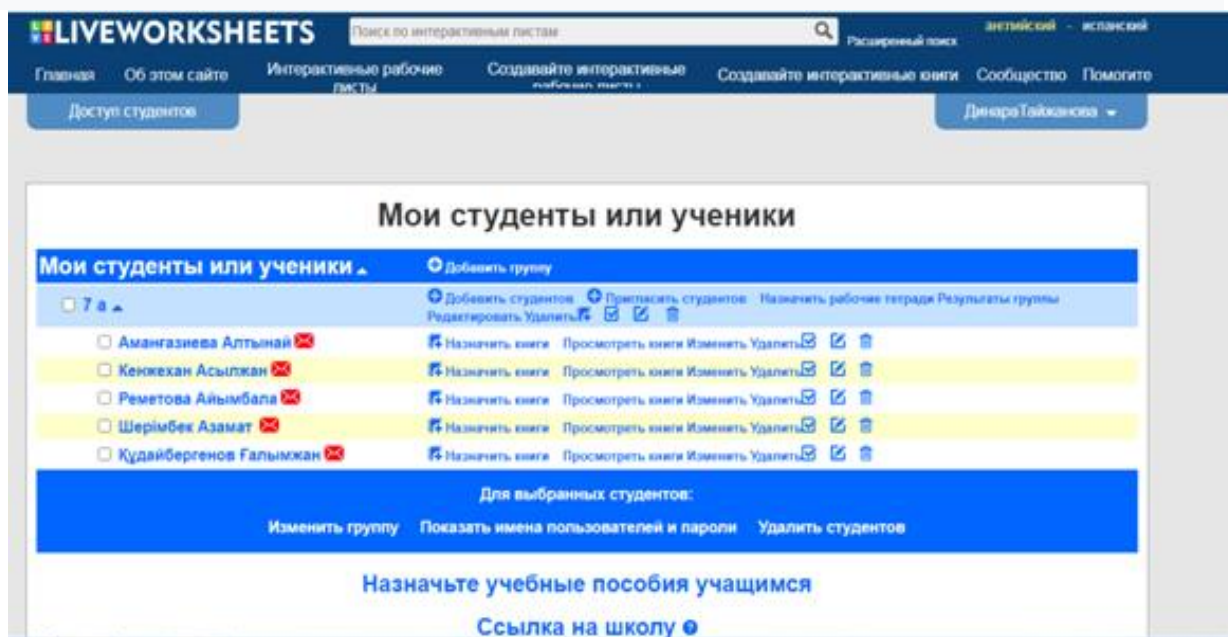
Жеке кітабымызды жасап алған соң, әлбетте осы жұмыстарды орындайтын оқушылар керек екені белгілі. Демек, келесі қадам оқушыларды тіркеп, беретін сыныбымыздық жеке жұмыс парақтарын құрамыз. Және ол парақтарды мұғалім ретінде біз бақылау алуымыз міндетті (“Сурет 4”).

“4– Сурет” (“Сурет 4”, “Оқушыларға арналған жеке журнал құру”)

Бұл жерде біз сыныптағы балаларды толық енгізіп, олардың параққа кіруі үшін жеке логині мен құпия сөзін енгіземіз. Осылайша оқушылардың жеке парақшалары пайда болады. Сіз студенттерге арналған интерактивті жұмыс парағына сілтеме жібере аласыз немесе оны веб–сайтқа немесе блогқа орналастыра аласыз. Ал

студенттер жұмысқа кіріседі. Бұрын басылған жұмыс парақтарының біреуі осылай көрінеді (“Сурет 5”). Терезені басып, тапсырманы орындауға жол ашылды деген сөз [2].

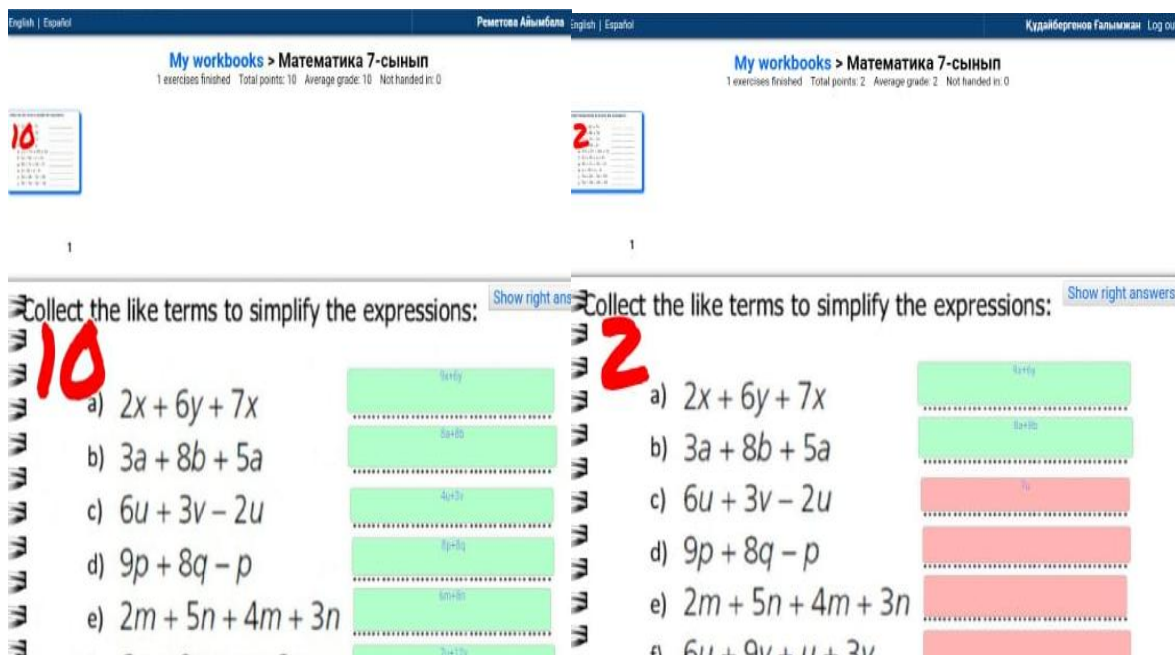
“5– Сурет” (“Сурет 5”, “Сіздің жеке журналыңыз”)

Көріп отырғаныңыздай, міне ашық жауаптар парағы деген осы. Жоғарыда айтылғандай, сіз тестке сурет салуға немесе ашық жауаптарды енгізе аласыз. Сонымен қатар конструктор сізге сәйкестік тесттері мен талдау сынақтарын жасауға мүмкіндік береді.

Барлық жауаптар мұғалімнің журналына жіберіледі, онда әр оқушының жұмысы қадағаланады.

Жұмыс парақтарының құралдары толыққанды жұмыс үшін қажетті көлемді және мұғалім мен оқушыға таныс режимді ұсынады. Яғни, IRL баспа парағы ретінде ұсынылған.

Сонымен қатар, бағдарлама оқушының белсенділігін жазады.

“6– Сурет” (“Сурет 6”, “Оқушының жауап парағы”)

Тапсырмаларды оқушыларға жеңіл болуы үшін баспаға шығарып алуға болады. Сонымен қатар жоғарыда көрініп тұрғандай бағалау сандық форматта болса, оны өзіміздің таңдауымызға қарай өзгертуімізге де болады (“Сурет 7”).

“7– Сурет” (“Сурет 7”, “Бағалау түрлері”)

Сонымен қатар, интерактивті жұмыс парақтары білім беруде қолданылатын жаңа технологиялардың барлық мүмкіндіктерін пайдаланады: оларға дыбыстар,

бейнелер, сүйреп апару жаттығулары, жебе байланыстары, бірнеше таңдау және тіпті студенттердің микрофонмен жасау керек сөйлесу жаттығулары кіреді.

Оқушылар жұмыс парақтарын желіде толтыра алады және мұғалімге жауаптарын жібере алады. Бұл оқушылар үшін жақсы (бұл ынталандырады), мұғалім үшін (уақытты үнемдейді) және қоршаған орта үшін (қағазды үнемдейді).

Интерактивті жұмыс парақтарын құру үшін жұмыс парақтарын немесе басқа мұғалімдерге берілген кестелерді пайдалануға болады. Бұл жерде көптеген тілдер мен пәндерді қамтитын мыңдаған интерактивті парақтар жиынтығы бар.

Әдебиеттер тізімі:

1. <https://www.liveworksheets.com/>
2. <https://www.google.com/search?q=liveworksheets>

УДК 373.51

ИСКУССТВЕННЫЙ ИНТЕЛЛЕКТ КАК ИНСТРУМЕНТ ДЛЯ РАЗВИТИЯ НАВЫКОВ ОБЩЕНИЯ НА УРОКАХ АНГЛИЙСКОГО ЯЗЫКА

Трухан Наталья Олеговна

магистр педагогических наук, учитель
английского языка, КГУ «Общеобразовательная школа №16
отдела образования города Костаная» Управления образования
акимата Костанайской области г.Костанай, Казахстан
E-mail: tashatruhan@gmail.com

Харламова Алёна Викторовна

магистр педагогических наук, учитель
английского языка, КГУ «Общеобразовательная школа №16
отдела образования города Костаная» Управления образования
акимата Костанайской области г.Костанай, Казахстан
E-mail: alenazherlo@mail.ru

Аннотация

В статье рассматривается актуальность использования искусственного интеллекта при обучении иностранному языку. Его возможности заключаются в повышении мотивации обучающихся, индивидуализация обучения и выявление пробелов учащихся.

Ключевые слова: *искусственный интеллект, интернет ресурсы, иностранный язык, восприятие, наглядность*

Аңдатпа

Мақалада шет тілін оқытуда жасанды интеллектті қолданудың өзектілігі қарастырылады. Оның мүмкіндіктері оқушылардың мотивациясын арттыру, оқуды даралау және оқушылардың олқылықтарын анықтау болып табылады.

Түйінді сөздер: *жасанды интеллект, интернет ресурстар, шет тілі, қабылдау, көрнекілік*

Abstract

The article discusses the relevance of using artificial intelligence in teaching foreign language. Its capabilities include increasing students' motivation, individualizing learning and identifying students' gaps.

Key words: *artificial intelligence, internet resources, foreign language, perception, visibility*

В современном мире, развитие цифровых технологий внесло в нашу жизнь такие явления как нейросеть и искусственный интеллект. Данные технологии стали неотъемлемой частью нашей жизни, оказывая влияние на различные аспекты

общества. Искусственный интеллект, обладая способностью обучения и адаптации, открывает новые горизонты и предоставляет уникальные возможности для развития, становясь при этом неотъемлемым союзником в области образования, в особенности при изучении английского языка. По мнению многих современных учёных, для грамотного формирования иноязычных компетенций у учащихся, необходимо сочетать разные методы, используя не только традиционные методы, но и цифровые, мобильные технологии, а также нейтронные сети. [1]

Следует рассмотреть, каким образом данная инновационная технология вносит свой вклад в процесс обучения, а также с помощью чего уроки английского языка становятся более эффективными.

1. Персонализированный подход
2. Интерактивные уроки
3. Технологии распознавания речи
4. Мгновенная обратная связь.
5. Доступность обучения
6. Преодоление языковых барьеров

Как известно, для большинства учащихся общение на английском языке вызывает сложности, по большей части причиной этому служит наличие языкового барьера, что является одной из самых распространенных проблем в изучении английского языка. Результатом данной проблемы является снижение мотивации у учащихся в изучении английского языка, и, следовательно, снижение успеваемости у учащихся.

В свою очередь, мы уверены, что процесс изучения иностранного языка является творческим, при этом учителю и учащимся необходимо находиться в тандеме, основанном на доверии. Ключевой задачей учителя английского языка является создание благоприятной мотивационной среды, ознакомление учащихся с широким спектром изучения английского языка, а также с многочисленными перспективами его применения. [2]

Искусственный интеллект включает в себя науку и технологии по созданию программ, работающих по принципу интеллекта человека. Подобные системы понимают язык, способны обучаться и мыслить. Они представлены в виде нейронных сетей, машинного обучения, чат-ботов, виртуальных помощников. Развитие технологий делает общение на английском языке более доступным, при этом становится легче и намного интереснее подготовить качественные уроки. [3]

Наглядный пример бота с искусственным интеллектом – ChatGPT. Данный чат способен писать код, создавать тексты, изображения, вести диалог, используя доступную ему информацию, при этом являясь отличным помощником для учителя английского языка. Далее мы приведем несколько примеров использования ChatGPT на своих уроках английского языка. Для ввода нового лексического материала в речь мы предлагаем учащимся совместно с искусственным интеллектом написать небольшую историю, главными героями которой будут сами учащиеся. Просим учащихся рассказать ключевые, интересные моменты их путешествия, при этом нейросеть выдает и изображения учащихся, несомненно на таких уроках, уровень мотивации растет, учащиеся с большим интересом и удовольствием делятся своими впечатлениями, задача учителя в данном виде работы направлять учащихся и дать качественную обратную связь по её окончанию. ChatGPT может также выступать в роли собеседника. На своих уроках мы представляем данный сервис в виде виртуального гостя – путешественника, который побывал во многих странах по всему миру, при этом предлагаем учащимся задать ему разные вопросы на английском языке. При обсуждении любой темы на уроке, нейросеть параллельно на экране способна генерировать картинки, фото на тему обсуждения.

Искусственный интеллект может также использоваться для создания обучающих видео на английском языке. Сервис *synthesys* является отличным помощником учителю, с помощью которого можно преобразовать текст в речь, либо в видео, при этом сервис предоставляет возможность выбора речи, языка, голоса.

В своей работе мы активно используем такие сервисы, как: *Twee*, *Cohesive*, *ProgressMe*, при помощи которых можно генерировать различные картинки, создавать грамматические таблицы, а также различные варианты заданий на урок английского языка. Возможности использования искусственного интеллекта безграничны, они помогают учителю создавать разноуровневые задания, учитывая интересы и потребности каждого учащегося (например, сделать акцент на тренировку грамматических и лексических конструкций). Система *ProgressMe* также включает в себя возможности создания изображений, аутентичных материалов, распознавания текстов из изображения. AI-ассистенты *ProgressMe* дают возможность конвертировать тексты из учебников; изображения в текстовый формат. Данная функция является полезным инструментом при использовании скриншотов, электронных учебников, заготовок в формате PDF. [4]

Кроме того, сервис *Twee*, позволяет нам создавать различные задания к любому видео материалу. Данный сервис активно используется нами на уроках английского языка и является отличным инструментом для повышения мотивации учащихся в развитии разговорной речи и преодолении языкового барьера.

Следующий обширный инструмент, которым может воспользоваться учитель английского языка для различных целей – *Storyboard That*. Данный сервис может служить визуальным словарем, с помощью которого учитель может создавать визуальные словари на различные темы, включая грамматические структуры, используя иллюстрации и короткие фразы для объяснения смысла слов и выражений. [5] Также *Storyboard That* может быть использован учащимися для создания иллюстрированных рассказов для демонстрации своего понимания литературных произведений или текстов на уроках английского языка. Как упоминалось выше, общение и диалоговая речь, является большим пробелом у учащихся на уроках английского языка, при этом данный сервис помогает учащимся с легкостью вступать в диалог, используя различных персонажей, визуализируя свои диалоги, для большего их понимания.

Одним из универсальных инструментов, который позволяет достигнуть максимального эффекта при обучении иностранному языку является визуализация. Искусственный интеллект может служить помощником учителю английского языка в создании красочных, интерактивных презентаций. Такие сервисы как *Genially*, *Keynote*, *Gamma*, *Тome* предлагают структуру и развернутый текст для каждого слайда, а также сгенерируют уникальные иллюстрации.

Однако на этом возможности искусственного интеллекта не ограничены, с помощью нейросети D-ID учитель английского языка может создавать видео-лекции. *Creative Reality Studio* технология, способная превратить самые обыкновенные портреты в реалистичные движущиеся, так называемые «говорящие головы». Платформа позволяет создавать бесконечное количество образов, персонализируя при этом получившегося героя под каждый отдельный случай. Данная технология позволяет выбрать личность героя, возраст, пол, язык, интонацию, акцент. Возможности D-ID можно использовать для создания различных образовательных и обучающих материалов, говорящих мемов, коротких видеороликов, музыкальных клипов, новостных репортажей. [6]

Несомненно, использование искусственного интеллекта на уроках английского языка обладает большим количеством преимуществ: индивидуализация учебного процесса и адаптация к уровню каждого учащегося, возможность доступа к

огромному количеству ресурсов, повышение уровня мотивации учащихся в обучении английскому языку, возможность генерировать иллюстрации, текстовые, аудио, видеоматериалы, создавать различные задания, проводить различные формы работы на уроках.

В заключении хотелось бы отметить, что искусственный интеллект становится надежным помощником в преподавании английскому языку, делая процесс обучения более эффективным, доступным и интересным. Данные сервисы открывают перед учителями и учащимися уникальные перспективы, обогащая процесс обучения современными технологиями. Нейросети предоставляют широкую гамму возможностей и инструментов для создания новых форм обучения, значительно улучшающие эффективность образовательного процесса и повышающие результаты учащихся.

Список литературы:

1. Долгая О.И. Искусственный интеллект и обучение в школе: ответ на современные вызовы / О.И. Долгая // Школьные технологии. – 2020. – №4
2. Павлова О.В. Эффективное использование технологий искусственного интеллекта в процессе обучения иностранному языку. – 2023. – №51
3. Толстель О.В. Некоторые применения технологий искусственного интеллекта. – 2005
4. Нетая Лотце – Виртуальный собеседник. Лингвистический анализ. – 2016
5. Валивач В.Ю. Возможности применения интернет – ресурсов в образовательном процессе основного общего образования. – 2022
6. Гринченко Н.А. Потенциал интернет – ресурсов в иноязычном образовании. – 2020

УДК 004

ОСОБЕННОСТИ ДИСТАНЦИОННОГО ОБУЧЕНИЯ КАК СРЕДСТВА ЦИФРОВИЗАЦИИ ОБРАЗОВАТЕЛЬНОЙ СРЕДЫ

Тяукова Карина Мекебаевна

магистр информатики, учитель информатики
КГУ «Школа–гимназия №3 отдела образования
города Костаная» Управления образования
акимата Костанайской области
г.Костанай, Казахстан
E–mail: makambetovak@gmail.com

Аннотация

В статье раскрываются особенности дистанционного обучения с использованием информационных технологий, определяется его роль в цифровизации образовательной среды. Рассматриваются формы, методы и режимы получения образования дистанционно. В статье представлен обзор наиболее доступных интернет–платформ, обеспечивающих видео и аудио связь педагога с учащимися, в том числе с функцией записи видеоконференции. Указаны преимущества этого вида взаимодействия при организации учебного процесса. Особое внимание уделено обзору наиболее популярных и доступных интернет–площадок. Каждая из них подробно описывается, указываются особенности, достоинства и недостатки.

Ключевые слова: *информационно–коммуникационные технологии, информационные технологии в образовании, интернет–ресурсы, цифровизация образования, образовательные площадки, дистанционное обучение, образовательные технологии.*

Аңдатпа

Мақалада ақпараттық технологияларды пайдалана отырып, қашықтықтан оқытудың ерекшеліктері ашылып, оның білім беру ортасын цифрландырудағы рөлі айқындалған. Қашықтықтан білім алудың нысандары, әдістері мен режимдері қарастырылады. Мақалада

мұғалімдер мен студенттер арасындағы бейне және дыбыстық байланысты қамтамасыз ететін ең қолжетімді интернет–платформалар, соның ішінде бейнеконференцияны жазу функциясы қарастырылған. Оқу процесін ұйымдастырудағы өзара әрекеттестіктің бұл түрінің артықшылықтары көрсетілген. Ең танымал және қолжетімді интернет–сайттарды шолуға ерекше назар аударылады. Олардың әрқайсысы егжей–тегжейлі сипатталған, оның ерекшеліктері, артықшылықтары мен кемшіліктері көрсетілген.

Түйінді сөздер: ақпараттық–коммуникациялық технологиялар, білім берудегі ақпараттық технологиялар, интернет ресурстары, білім беруді цифрландыру, білім беру платформалары, қашықтықтан оқыту, білім беру технологиялары.

Abstract

The article reveals the features of distance learning using information technology and defines its role in the digitalization of the educational environment. The forms, methods and modes of obtaining education remotely are considered. The article provides an overview of the most accessible Internet platforms that provide video and audio communication between teachers and students, including the function of recording a video conference. The advantages of this type of interaction in organizing the educational process are indicated. Particular attention is paid to the review of the most popular and accessible Internet sites. Each of them is described in detail, its features, advantages and disadvantages are indicated.

Key words: information and technologies, information technology in education, internet resources, digitalization of education, educational platforms, distance learning, educational technologies.

В последнее время система образования претерпевает значительные изменения, связанные с цифровизацией. Расширяются возможности выбора формы обучения, увеличивается разнообразие способов передачи информации и получения знаний. Все актуальнее становится применение информационных технологий в образовании при дистанционном обучении. Это связано с тем, что в такой форме получить образование можно более широкому кругу людей независимо от его местонахождения. Данный вид образования более доступен, чем очный или заочный. Важной особенностью дистанционного обучения является возможность совмещать его со своим основным видом деятельности. Дистанционно можно получить несколько видов образования одновременно, что немаловажно в стремительно меняющемся мире. Еще одной положительной особенностью дистанционного обучения является то, что оно позволяет не только обеспечить комфортный уровень связи обучающихся и педагогов во время обучения, но и дает возможность освоения изучаемого материала самостоятельно. Получая материал и задания дистанционно, обучающиеся освобождаются от необходимости контактировать с остальными участниками образовательного процесса.

В процессе дистанционного взаимодействия педагога со своими учениками возможна реализация двух режимов. Первый режим on–line позволяет осуществлять процесс обучения с помощью специальных программ в режиме реального времени. Основным преимуществом такого взаимодействия является возможность построения диалога с учащимися, работав группам, а также возможность реализовать индивидуальный подход к каждому учащемуся, добавить эмоциональности уроку. Однако есть у такого режима и свои недостатки, например, у ребенка может не быть возможности выходить на связь в точно указанное время. Это может быть связано с нехваткой в семье средств на приобретение компьютеров и другой технической сложностью, а также с отсутствием родителей дома у тех детей, у которых имеются трудности самостоятельного выхода на связь.

Второй режим off–line предусматривает получение заданий по предметам от учителя и возможность его выполнения в те часы, когда есть возможность у ребенка. С одной стороны, этот способ получения знаний позволяет ребенку выполнить задания в удобное время и в удобном темпе, а с другой стороны – нет возможности задавать уточняющие вопросы учителю. Есть ребята, которые столкнувшись с трудностью, не могут ее преодолеть самостоятельно, откладывают или вовсе прекращают выполнять домашнее задание. Тогда становится необходимо

присутствие взрослых, способных разобраться в проблеме и направить ребенка в нужную сторону. Педагог не может проводить on–line консультации в режиме нон–стоп, рабочий день ограничен. Учеников в каждом классе, который ведет учитель, много и, провести консультацию каждому, конечно же, не представляется возможным. Оптимальным решением в такой ситуации становится комбинирование этих двух режимов, когда новая тема объясняется в режиме on–line с функцией записи для возможности в дальнейшем просмотра этого материала еще раз. В это же время ребята могут задавать вопросы учителю. Домашнее задание для закрепления полученного материала ребята вполне могут выполнить самостоятельно в любое удобное время. Такой комбинированный вариант обучения максимально приближен к реальному обучению в учебном заведении, но без необходимости его посещения. Эти технологии также позволяют получить качественное образование в регионах, где оно недоступно в силах различных причин. В связи с этим, дистанционное образование в настоящий момент является одной из наиболее востребованных образовательных услуг. Если сравнивать самообучение и обучение, то становится понятным, что основой процесса обучения можно назвать диалог педагога с учеником. Он может быть реализован не только в аналоговом, но и в цифровом формате в процессе дистанционного обучения с помощью различных технологий.

К образовательным технологиям, наиболее приспособленным для использования в дистанционном обучении, относятся: видео–лекции; мультимедиа–лекции и практические задания; электронные интерактивные учебники; компьютерные тесты и экспертные системы; программы для моделирования процессов и ситуаций, интерактивные тренажеры; онлайн–консультации и видеоконференции. Именно видеоконференции в последнее время набирают все большую популярность. Во множестве программ, которые могут быть установлены как на компьютер, так и на телефон, можно выделить программы, предоставляющие бесплатные услуги связи. Конечно, бесплатные тарифы таких программ, как правило, имеют ряд ограничений, таких как длительность связи и количество участников конференции. Обычно это число не превышает 4–6 участников, но отдельные компании предлагают программы с бесплатным доступом до ста участников одновременно, заманивая множеством дополнительных платных функций, создающих удобство и комфорт при работе [1].

Для тех педагогов, кому необходимо обеспечивать on–line общение представлены такие наиболее доступные конференц–платформы, как:

1. Zoom – это наиболее популярное программное обеспечение для создания видеоконференций, которое предоставляет возможность проводить видеоконференции до 100 участников одновременно, но конференции с 3 участниками и более ограничены 40 минутами. Для участия в конференции Zoom участники должны зарегистрироваться и подключиться через Интернет. Для этого необходимо скачать приложение и воспользоваться мобильным устройством или стационарным компьютером/ноутбуком. Пользователи могут также через приложение обеспечить аудиосвязь, что особенно актуально при неустойчивой связи сети Интернет. Пользователи также могут записывать видео или аудио локально и делиться изображением экрана с другими участниками конференции.

2. WebRoom – это бесплатный сервис для проведения общения в режиме реального времени. Отличительной особенностью данного сервиса является то, что не нужно загружать и устанавливать специальное программное обеспечение и регистрироваться. Для проведения конференции между участниками на WebRoom, необходимо ввести свое имя и адрес электронной почты, после чего конференц–зал

сразу запускается. После этого можно приглашать других участников для общения, отправив им письма из WebRoom по электронной почте.

3. Skype – давно известное популярное приложение, которое подходит для видеоконференций с небольшим числом человек (до 50 бесплатно). Данный сервис включает такую полезную функцию, как запись звонков, которую может подключить каждый участник чата. При этом, остальные участники будут знать о том, что звонок записывается. Эту запись можно сохранять и делиться ею в течение 30 дней. Skype можно установить, как на телефоны, так и на стационарный компьютер/ноутбук. Очень полезной является функция голосового и текстового переводчика, которые поддерживают 10 и 60 языков соответственно. Это дает возможность организовывать многоязычные конференции.

В данный момент времени наблюдается изобилие образовательных платформ на просторах Интернета. Они позволяют осваивать образовательные программы дистанционно. Среди них можно встретить как платные, так и бесплатно предоставляющие свои ресурсы. Чаще всего можно встретить комбинированный вариант, когда часть функций предоставляется бесплатно, а остальные оплачиваются пользователями или организациями, заключающими договор. Часть образовательных организаций разработали свои платформы.

Помимо конференц–платформ существуют следующие образовательные платформы, которые могут использоваться как в традиционном режиме обучения, так и в дистанционном:

1. Online Mекter – это сервис на образовательном портале Bilimland.kz. Online Mекter содержит цифровой образовательный контент по всем учебным предметам с 1–11 классы согласно Типовым учебным планам для учащихся общеобразовательных школ страны. Возможности, которые предоставляет Online Mекter: Возможность учителю дать свои домашние задания по конкретной теме урока (с прикреплением файлов Word, Excel, Изображения, PDF и д.р.); возможность проверить работу каждого ученика; возможность просмотреть приступил ли ученик к просмотру видеообъяснения, выполнению упражнений, домашнего задания; мониторинг успеваемости ученика – правильно ли ученик выполнил упражнения и задания, сколько попыток ему потребовалось; чаты – личный чат с учеником (препода–вателем), общий чат с классом, по конкретному уроку [2].

2. Kundelik – единая образовательная сеть Казахстана. На сервисе предоставлены дополнительные образовательные ресурсы, которые могут помочь в подготовке к конкретному предмету и обучении в целом. В Kundelik можно общаться с другими пользователями, решать с ними важные вопросы, делиться свежей информацией. Преподаватели могут быстро менять расписание, раздавать домашнее задание, подготавливать отчеты [3]. Во время дистанционного обучения учителя могут прикреплять маршрутные листы, презентации, видеоролики, которые учащиеся могут просмотреть в любой удобный момент.

3. Kahoot – это сайт для создания образовательных тестов, игр и викторин. Kahoot – приложение для образовательных проектов. С его помощью можно создать тест, опрос, учебную игру или устроить марафон знаний. Сайт работает как на компьютерах, так и на смартфонах. Обладает похожими возможностями по регистрации учителей и вводу учащихся и вопросов, но при этом для ответов учащиеся используют свои собственные смартфоны.

4. Moodle – образовательная платформа, в которой реализована возможность не только загрузки выполненных учениками заданий, но и разработки целых курсов для дистанционного освоения учащимися. Её активно используют высшие учебные заведения. Moodle имеет простой, интуитивно–понятный интерфейс, поддержку различных моделей обучения: дистанционное, смешанное, очное.

5. Сайт Plickers предоставляет возможность пользователю зарегистрироваться, после чего создать свои классы, добавить в них учащихся. Далее можно создавать библиотеки вопросов, в том числе с использованием картинок, и варианты ответов на них. Вариантов ответов может быть четыре. Далее, этот сайт использует технологию QR– кодов для ответов учащихся. Каждому учащемуся выдается индивидуальная карточка с QR– кодом, каждая из четырех сторон которого обозначена буквой А, В, С и D. Учитель с помощью своего телефона, на котором запущена программа Plickers, взаимодействующая с сайтом, высвечивает на интерактивной доске вопрос с вариантами ответов на него. Ученик выбирает правильный ответ, после чего поднимает свою карточку той стороной вверх, буква которой соответствует правильному ответу. Учитель считывает карточки своим телефоном, и сразу может видеть статистику ответов.

6. Сервис Google Forms позволяет пользователю создавать опросы и тестирования. Есть возможность создавать тесты как с одним вариантом ответа, так и с несколькими. Опросы могут быть либо с выбором ответа, либо с вводом ответа вручную. Интерфейс данного сервера прост и понятен, можно легко добавить картинку, видеоматериал. Результаты опроса можно просмотреть в режиме реального времени. Есть возможность импорта результатов в формат Excel.

7. Google Classroom – это удобный продуманный портал, который создавался специально для школ. Легко настраивается класс и создаются классные работы. Если учебное заведение соответствует определенным условиям, то ему предоставляется бесплатная подписка для целого учебного заведения и возможность создания аккаунта. Учащиеся могут видеть не только текущие задания в своем личном кабинете, но и архивные, а также просматривать календарь и выполнять необходимые настройки аккаунта. Каждому учащемуся доступны свои курсы. Удобно также и то, что класс интегрирован с другими инструментами Google, такими как Документы и Диск.

8. Wordwall – можно использовать для создания интерактивных материалов. Сайт имеет следующие шаблоны интерактивных заданий: викторина, кроссворд, поиск слов, сопоставить и множество других. Интерактивные материалы воспроизводятся на любом устройстве, как на компьютере, так и на телефоне. Имея ссылку, учащиеся могут перейти по ней и выполнить дистанционно задание [4].

Как мы видим, для цифровизации образования в настоящее время созданы все условия. Огромное количество образовательных сервисов и платформ предоставляют свои ресурсы школьникам и студентам. Однако, не хватает современной образовательной системе организованности и единообразия в выборе оптимального информационного инструментария. В момент перехода на дистанционное обучение, очень большая нагрузка ложится на педагогов, так как образовательный процесс происходит фактически без остановки. Необходимо формирование единой базы с образовательными ресурсами и единой образовательной площадки.

Список литературы:

1. Баширова Ю.Н. Информационные технологии в дистанционном образовании современного общества. – Волгоград.: ОМЕГА САИНС, 2020. – 22–23 с.
2. Центр образовательных программ – проект Online Mektep. URL: <https://cep.nis.edu.kz/proekty/online-mektep/> (дата обращения: 27.01.2024).
3. Возможности kundelik.kz. URL: <http://kundelik.kz.ru/vozmozhnosti-kundelik-kz.html>.
4. Функции Wordwall. URL: <https://wordwall.net/ru/features>

ӘОЖ 373.31

ҚАЗАҚ ТІЛІ САБАҒЫНДА ЖАҢА ТЕХНОЛОГИЯЛАР МЕН ӘДІС – ТӘСІЛДЕРДІ ТИІМДІ ҚОЛДАНУ

Умарова Бибикуль Ахметкалиевна

«Қостанай облысы әкімдігі білім басқармасының
«Қостанай қаласы білім бөлімінің
№5 «А» мектеп – гимназиясы» КММ
Қазақ тілі мен әдебиеті пәні мұғалім
E-mail: Umarova_14.12@mail.ru

Хасенова Мадина Маратовна

«Қостанай облысы әкімдігі білім басқармасының
«Қостанай қаласы білім бөлімінің
№5 «А» мектеп – гимназиясы» КММ
Қазақ тілі мен әдебиеті пәні мұғалім
E-mail: madinok_87@mail.ru

Аңдатпа

Бұл жұмысымызда қандай цифрлық технологияларды қолданып жүрміз, қалай қолданып жүрміз және оның тиімділігі жөнінде ой бөліспекшіміз. Қазіргі таңда әр мұғалімнің алдына қоятын мақсаты мен міндеттерінің ең бастысы – қарқынды да тез дамып келе жатқан әлемде білікті де білімді және жан-жақты көзқарастары қалыптасқан жеке тұлғаны қалыптастыру. Ыбырай Алтынсариннің педагогикалық қызметін қазіргі уақыттағы білім беру жүйесінде қолданудың яғни заманауи мұғалімнің қызметінде көрсету. Бүгінгі күннің талабы осы тиімді технологияларды игеру және білім беруде қолдана алу, бейімделу.

Түйінді сөздер: технологиялар, білім беру, интернет желісі, ақпараттық, цифрландыру

Аннотация

В этой работе хотим рассказать об эффективности цифровых технологии которые мы используем в своей работе. Важнейшая цель и задача каждого учителя – воспитать квалифицированную и образованную личность развитой, перспективной в быстро развивающемся мире. Показать применение педагогической деятельности Ибрая Алтынсарина, в современной системе образования, в деятельности современного учителя. Требования сегодняшнего дня – изучать, использовать и адаптировать эффективные технологии в образовании.

Ключевые слова: технологии, образование, интернет, информационный, цифровизация

Abstract

In this work we want to talk about the effectiveness of the digital technologies that we use in our work. The most important goal and task of every teacher is to raise a qualified and educated person, developed, promising in a rapidly developing world. Show the application of the pedagogical activities of Ibrai Altynsarin, in the modern education system, in the activities of a modern teacher. The requirements of today are to study, use and adapt effective technologies in education.

Key words: technologies, education, internet, informational, digitalization

Еліміздің білім беру жүйесінде цифрландырудың үш негізгі басты бағыты бойынша жүзеге асырылды. Олар: білім беру үдерісін цифрландыру, цифрлық білім беру контенті және білім беруді басқаруды цифрландыру. Бүгінгі күні қай ел болса да бүкіл салада цифрландырылған әлеммен тығыз қарым – қатынаста әрекет етуде. Білім беру саласында үздіксіз жаңа бағдарламаларды, әдіс – тәсілдерді іздеу, енгізу оған бейімделу бүгінгі күннің ең негізгі талаптарының бірі болып отыр. Себебі, бәсекеге қабілеттілікті арттыру, оқу – тәрбие процесін жеңілдету, білім беру сапасын арттыру. Білім беру жүйесінде цифрландыруды енгізу елеулі өзгерістер әкелуде, дамуда. Цифрлық технологияны енгізудің білім берудегі маңызы – келешек ұрпақтың ақпараттық сауаттылығын арттыру, шеберліктерін шыңдау, жан – жақты іскерліктерін дамыту, білім кеңістігінде өздеріне керек мүмкіндікті тиімді қолдана алуларына

жағдай жасау, мүмкіндік беру. Сондай – ақ, ата – анамен байланыс, оқушы мен мұғалім арасындағы байланыста да алар орны зор. Әлемде болған пандемия уақытынан білім беру саласын цифрландыру қарқынды дамыды десек еш қателеспейміз. Себебі, қашықтықтан оқыту уақытында әр балаға қалай түсіндірсек жеңіл қабылдайды, қалай тиімді қолдануға болады деген сұрақтар білім беру саласындағы әріптестерімізді де ойландырып, осы сұрақтардың жауабын іздеуде біраз бағдарламаларды үйреніп, игеріп және іс – тәжірибе жүзінде қолдандық. Біз де «Bandikam», «Daryn online», «Bilimland», «Nand animation», «Screenpresso», «Mirillis», «Topic.kz», «Camtasia», «Zoom», «Classrom» платформа мен бағдарламаларын үйреніп қолдандық. Білім сапасын арттыруда білім беру жүйесін цифрландыру арқылы оқу үдерісінде білім алушыларды жан – жақты дамытып қана қоймай, бүгінгі өмірдің қиындықтары мен өзекті мәселелерін шешуде өз көзқарасын білдіріп, дәлелдей алатын жеке тұлғаны қалыптастыра аламыз.

Біздің өмір сүріп жатқан күніміз технологиялардың қарқынды дамыған уақыты. Алдымызда отырған білім алушыларымыз да заман талабына сай заманауи, сол себепті біз де үнемі дамып, өсіп отыруымыз қажет. Мұғалім оқытудың заманауи әдістері мен білім беру технологияларын жетік меңгеру қажет. Цифрлық білім беру ресурстарын сабағымызда кеңінен қолданып жүрміз. learning apps, wordwall, spinnerwheel, quizzz, padlet, classromscreen, miro, educaplay, kahoot платформа, тақта, ресурстары оқу – әдістемелік қосымшалар жасауға, оқушылардан кері байланыс алуға тиімді. «learning apps» ресурсы, ол интерактивті модульдердің көмегімен оқыту және оқыту процесін қолдауды, тапсырмалар базасын жинақтап, қолжетімді етуді қамтамасыз етеді. Сервисте тапсырмаларды орындаудың, ұйымдастырудың алуан түрлері мен жолдары бар. Онда тест, салыстыру, жұбын табу, бос орындарды толтыру, мәтін енгізу, жіктеу, топтастыру тапсырмалары бар. Сонымен қоса суреттермен жұмыс жасатып, оқушылардың қызығушылығын оятатын, сабақта сергіту тапсырмаларын да құрастыруға болады. Бұдан бөлек викториналық сұрақтар, пазл, аудио/видео контент, сөзжұмбақ тағы басқа түрлендірілген модульдері ұсынылған.

Бүгінде әр сабағымызда қолданып жүрген заманауи «Миро» тақтасына тоқталғымыз келеді. Бұл шексіз үлкен виртуальды тақта. Виртуальды «МИРО» тақтасы оқушылардың танымдық белсенділігін арттырады. Практикалық дағдыларды бекітуге және оны жүзеге асыруға, бақылау жүргізуге мол мүмкіндік береді. Сабақтың кез келген кезеңінде қолдануға қолайлы, әрі оқушылардың бар ынтасымен жұмыс істеулеріне, белсенділіктерін, қызығушылықтарын арттыруда маңызы зор. Бұл интерактивті виртуалды тақтаның тегін үш түрі берілген. Бұл тақтаны онлайн оқыту кезінде де, офлайн оқыту кезінде де қолдануға өте қолайлы. Тақтаның сол жағынан жаңа сабақты құруға арналған құралдар берілген, сабақты құру үшін стикер таңдап аламыз да әрі қарай сабақ бойынша керекті материалдарды енгізуге болады. Сондай – ақ, сабаққа қажетті видеоларды, сергіту жаттығуларын енгізуге болады. Рефлексия жүргізуге, сабаққа комментарии қалдыруға мүмкіндік бар. Ссылка қоя отырып тапсырма беруге де болады. Әр сабақтың кезеңінде стикерді үлкейтіп, кішірейтіп отыруға болады. Сабақтың әр кезеңіне дайындаған тапсырма түрлерін бір стикерге орналастырып, керек кезінде үлкейтуге және орнын ауыстыруға да болады. Әріптестердің қарпін өзгертуге болады, интернет желісінен видеоны немесе сергіту сәттерін жүктеп алуға, ссылқаның көшірмесін жасап қорытындылау, бекіту кезеңінде тест жұмысын ұйымдастыруға өте ыңғайлы, сондай – ақ стикерлердің түсін қалауыңызша өзгертіп отыруға, кері байланыс жасауға, тексеруге мол мүмкіндік береді. Біз бастауыш сыныпта қазақ тілі сабағын жүргізгендіктен үнемі түрлі деңгейдегі тапсырмаларды дайындап отырамыз. Оқушылардың сабаққа деген, пәнге деген қызығушылықтарын, ынталарын арттыру үшін алдымызға қойған мақсат – міндеттерімізге жету үшін міндетті түрде білім беру жүйесінде цифрландыруды құптаймыз. Білім алушыларымыздың жеке әлеуетін дамыту

үшін заманауи сандық технологиялар, платформалар, бағдарламаларды қолдану өте тиімді деп санаймыз. Егер әр мұғалім өз сабағында платформаларды түрлендіріп қызықты да ұтымды қолдана отырып өткізсе, сабағымыздың мазмұнды да нәтижелі, сапалы өтуінің алдымызға қойған мақсатымызға жетудің бірден – бір жолы осы. Сабақты алдын – ала жоспарлау немесе әр кезеңін балаға жеткізу жолдары, шаралары қарастырылмаса, ол сабақтан еш нәтиже шықпайды, білім сапамыз жоғарыламайды. Себебі, ең алдымен тиімді жолдарды өзіміз қарастырып, оны жеткізудің амал әрекетін жасауымыз, өз деңгейімізді көтеріп дамытуымыз, жаңа технологияларды игеруіміз қажет. Қазіргі кездегі білім берудегі ең басты мақсат – жан-жақты дамыған, білімді, болашаққа жаңа көзқараспен қарай білетін, болып жатқан өзгерістерге, өмір сүруге бейім, өзіндік ойы мен өз талғамы бар, қабілетті, өз ойын еркін айтып, дәлелдей алатын жеке тұлғаны қалыптастыру. Болашақ ұрпақтың болашағы жарқын болу үшін мұғалімнің қызметінің жүгі өте ауыр. Әр баланың табиғи қабілетін, білімін арттыру үшін сабақты қолайлы да тиімді, ұтымды да бала қызығарлықтай, қызыға отырып үйренетіндей, өсіп – өнтіндей еңбектенуіміз қажет. Технология бұл – шеберлік, оқытуда үйретуде, дәлелдеуде қолданатын амал әрекеттің, қимылдың жиынтығы. Оқу үрдісін оқушының сезінуі, танымдық қабілеттерін дамыту, өз бетінше әрекет етуге ықпал жасау, оқыту мен тәрбиенің бірлігіне әкеп тірейді. Қазақ тілін үйретуде коммуникативтік бағытта үйрету, оқыту. Цифрлық технологияларды енгізудің білім берудегі маңызы – келешек ұрпақтың ақпараттық сауаттылығын арттыру, шеберліктерін шыңдап, жан – жақты іскерліктерін дамыту, білім кеңістігінде өздеріне керек мүмкіндікті тиімді қолдана алуларына жағдай жасау, мүмкіндік беру. Ал ол үшін өзіміз үнемі ізденісте болып, дамып, өсіп отырсақ, болашақта оқушыларымыздың білікті де білімді болып биік шындарды бағындырары сөзсіз деп ойлаймыз. Оқығанын түсінуге, өз ойын басшылыққа алып жеткізе білуге, ойын жинақтап дәлелдеп айтуда түрлі сызба схемаларды жасап қолдануға болады. Оқығанын толық түсіну үшін, оны ынта жігерімен тыңдап ой түйуі үшін, зерделеп өзіне керекті ақпаратты түртіп алуына жағдай жасауымыз қажет. Өз пікірін өмірдегі жайттармен, жағдайлармен ұштастыра алуы үшін көмек беруіміз қажет. Мұндай жағдайда озық технологиялардың мәні де орны да ерекше. Оқушыларымыз жаңа тұрмысқа, ізденіске, білімін жетілдірулеріне, жаңа қарым – қатынас орнатуда өздерін еркін бейімделе алуларына ықпал жасау, үйрету. Осындай үдерістер арқылы ғана бәсекеге қабілетті, дамыған ұрпақты жетілдіре аламыз. Бұл ұстаздар біздің міндеттеріміздің басысы. Сабағымыздың тиімділігінің нәтижесін алдымызда отырған оқушыларымыздың танымдық қызығушылығынан, тақырыпты меңгерген деңгейлерінен, ізденушілік бағыттағы тапсырмаларымыздан біле аламыз. Ал осының нәтижелі болуы тағы да сабақта қолданатын әдіс – тәсілдерінің түрлеріне, сабақта қолданатын бағдарлама, платформаларымыздың, технологияларымыздың тиімділігіне әкеп тірейді. Оқыту үрдісінде оқыту әдістерін тиімді етіп пайдалану білім беру жүйесінде жаңа оқыту технологиясын оқыту процесінде толыққанды даму бағытында оң нәтиже береді.

Біз сөзімізді ұлылардың қанатты сөзімен түйіндесек дейміз. Қарапайым электронды оқулықтардың өзін пайдалану балалардың қызығушылығын арттырудың алғашқы қадамдарының бірі. Себебі, тапсырмасын орындай отырып нәтижесін көру үшін «тексеру» кетігін баса отырып өз еңбегінің нәтижесін көре алады. Содан ой түйеді, зерделеп шешім қабылдайды. Ал одан әрі басқа технологияларды, платформаларды қолдана отырып осы қызығушылықтарын одан әрі дамытуымыз қажет. Осындай мақсат көздесек жүйелі ізденістер мұғалімнің жаңа технологияларды меңгеруіне, инновациялық жетілуіне мүмкіндік туғызады. Ақпараттық технологиялар білік, білім дағдыны игеру үшін ең тиімді ресурстардың бірі болып табылады. Білім алушыларымыздың саналы тәрбиемен қатар сапалы білім алуына жағдай жасау болып табылады және де ақпараттық технологиялар тәлім – тәрбие үдерісін

ұйымдастырудың тиімділігін де арттырады. Осы жолмен тәрбие мен білімді қатар алып жүре алуымызға мол мүмкіндік береді. «Kahot» қолдану арқылы тест тапсырмаларын сурет, видеоларды қойып жасауымызға мүмкіндік береді. Сондай – ақ сайыс түрлерін өткізуде де өте ыңғайлы. Мысалы, мұғалім компьютері арқылы бір тесті әртүрлі гаджеттермен қатыстыра алады. Құрастырылған бір викторинаға отызға оқушыға дейін қатыса алады. Әр бөлімді бекітуге, тексеруге мүмкіндік береді. Жаңа технологияларды сабағымызда қолдану сабақты жеңіл, тартымды, қызықты өткізуімізге мол септігін тигізеді. Әр сабақтың мазмұнды да әсерлі, ақпаратты оқушыларға жеткізуде жалықтырмай игертуге көмектеседі. «Еліміздің ертеңі – білімді ұрпақ» дейміз олай болса, білім алушыларымыздың адамгершілігі мол, мәдениетті, заман талабына сай дамыған тұлға болуы үшін заман талабына сай білім беру, тәрбиелеу әр еңбек жолындағы ұстаздарды тыңбай еңбек етуіне, ізденуіне, өзін – өзі жетілдіруіне жетелейді деп ойлаймыз.

Жай мұғалім хабарлайды,
Жақсы мұғалім түсіндіреді,
Керемет мұғалім көрсетеді.

Ұлы мұғалім шабыттандырады.

Тек, хабарлап қана қоймай түсіндіре де көрсете де, шабыттандыра да отырып білім беруге тырысайық. Сапалы білім беруде жаңа технологияларды тиімді қолдана отырып ізденімпаз, шығармашыл, бәсекеге қабілетті тұлғаны дамыту үшін қолайлы әдіс – тәсілдерді қолданайық. Заман талабына сай жаңа технологияларды үйреніп, өзгеге үйрететін, бағыт – бағдар беретін, жол ашатын әрине, ол – мұғалім. Білім беру саласы – өте күрделі процес. Үнемі дамуымызды талап етеді.

Әдебиеттер тізімі:

1. «Цифрлы Қазақстан» мемлекеттік бағдарламы, Астана, 2017ж.
2. ҚР Үкіметінің қаулысы. Ақпараттық – коммуникациялық технологиялар саласын және цифрлық саланы дамыту тұжырымдамасы: 2021ж.

УДК 37.031.2

ЭЛЕКТИВНЫЙ ЯЗЫКОВОЙ КУРС И ЦИФРОВЫЕ РЕСУРСЫ КАК СРЕДСТВА РАЗВИТИЯ КОММУНИКАТИВНОЙ ПОЛИКУЛЬТУРНОЙ ЛИЧНОСТИ

Умурзакова Жанна Радиковна

учитель английского языка, педагог–исследователь
КГУ «Общеобразовательная школа № 21 отдела
образования г. Костаная» Управления образования
акимата Костанайской области, Казахстан
E–mail: zhannulya27–1985@mail.ru

Аннотация

В статье рассмотрены особенности применения элективного иноязычного курса с использованием современных цифровых образовательных ресурсов, определена их значимость в совершенствовании межкультурной коммуникации обучающихся в системе школьного образования.

Ключевые слова: цифровая грамотность, поликультурное образование, элективный курс, межкультурная коммуникация, цифровые образовательные ресурсы.

Аңдатпа

Мақалада заманауи цифрлық білім беру ресурстарын пайдалана отырып, *элективті шет тілді курсты қолдану ерекшеліктері қаралды, олардың мектептің бейіндік білім беру жүйесінде білім алушылардың мәдениетаралық коммуникациясын жетілдірудегі маңыздылығы айқындалды.*

Түйінді сөздер: *сандық сауаттылық, көп мәдениетті білім беру, элективті курс, мәдениетаралық коммуникация, сандық білім беру ресурстары.*

Abstract

The article considers the peculiarities of application of an elective foreign language course with the use of modern digital educational resources, determines their significance in improving intercultural communication of students in the system of school profile education.

Key words: *digital literacy, multicultural education, elective course, intercultural communication, digital educational resources.*

Одна из важных целей обучения для подрастающего поколения – приобретение поликультурного образования и совершенствование навыков иноязычной коммуникации. Элективные языковые курсы при этом выступают одним из средств погружения в мир культуры другой страны изучаемого языка. Актуальность обусловлена тем, что в настоящее время мы наблюдаем положительную динамику роста новых разработок по иностранному языку, направленные на изучение и совершенствование иноязычной компетенции, страноведческой культуры обучающихся и отвечающие новым задачам современности. С другой стороны, происходит адаптация к дистанционному обучению и ускоряется процесс цифровизации в сфере образования. В свою очередь, обучение английскому языку требует постоянной практики и усовершенствование языковых навыков, тем самым появляется необходимость прибегать к более интерактивным и гибким методам изучения английского языка, среди которых использование цифровых образовательных ресурсов, которые доступны в любом месте и удобны для каждого обучающегося. Цель данной статьи – выявить необходимость применения элективных интерактивных курсов с использованием онлайн–платформ в контексте иноязычного обучения направленных на развитие коммуникативной поликультурной личности обучающегося.

Модернизация содержания образования в Казахстане на современном этапе развития общества предполагает, прежде всего, внедрение инновационных технологий в организацию учебного процесса. Важнейшим социальным требованием в школе является ориентация образования не только на усвоение знаний, но и на развитие личности обучающегося, его коммуникативных умений, успешной социализации в обществе и активной адаптации на рынке труда.

Старшая ступень школы призвана помочь обучающемуся в выборе жизненного пути в соответствии с их склонностями, возможностями и способностями, именно поэтому на сегодняшний день особое внимание уделяется профильному обучению. Профильное обучение – средство дифференциации и индивидуализации обучения, когда за счёт изменений в структуре, содержании и организации образовательного процесса более полно учитываются интересы, склонности и способности обучающихся, создаются условия для образования старшеклассников в соответствии с их профессиональными интересами и намерениями в отношении продолжения образования.[1]

Важную образовательную роль в системе профильного обучения выполняют элективные курсы. Прилагательное «элективный» (electus) в переводе с латинского языка означает «избранный, отобранный». Данные курсы могут «поддерживать» изучение основных профильных предметов на заданном профилем уровне и служат для внутрпрофильной специализации обучения. Таким образом, элективные курсы – новый элемент учебного плана, дополняющие содержание профиля, что позволяет

удовлетворяют различные познавательные интересы и потребности обучающихся.[2] Они могут касаться любой тематики, как лежащей в пределах общеобразовательной программы, так и вне ее. Элективные курсы это новейший механизм актуализации и индивидуализации процесса обучения. С хорошо разработанной системой элективных курсов каждый ученик может получить образование с определенным желаемым уклоном в ту или иную область знаний.

В системе школьного профильного образования определяют три основные функции элективных курсов. Первый тип является в роли надстройки и дополняет основные знания учебной программы, второй тип способен более глубоко развивать содержание одного из базисных курсов. Третий тип элективных курсов направлен на удовлетворение познавательных интересов отдельных учащихся в областях деятельности человека, выходящих за рамки выбранного профиля.[3]

Так, например, разработанный авторский элективный курс по английскому языку “Welcome to America” для учащихся 9–10 классов является надстройкой по развитию поликультурной личности, межкультурной коммуникации и дополняет основные знания основной учебной программы. Преимуществом применения элективного курса страноведческой направленности является – упор на межпредметные связи, такие как география и история. Большое внимание направлено на формирование социокультурных стратегий, таких как: проведение различий, обобщений, схожесть между фактами родной и иноязычной культуры; новые ситуации общения; определение своей роли и значимости в изучении глобальных общечеловеческих процессах. Также в настоящее время большим спросом пользуются специальности, где иностранный язык выступает как средство изучения другой предметной области, другими словами из обычного учебного предмета он превратился в базовый элемент современной системы образования, в средство профессиональной поликультурной ориентации личности учащегося.

В последние годы, как отмечалось выше, в связи повышением цифровой грамотности, значительно преобразовался формат обучения, что требует активного взаимодействия Интернета и обучающихся мультимедийных ресурсов. Поэтому для повышения важности умения работать с информацией на иностранном языке, необходимой частью является применение технологии *эдьютейнмент*. По Н. А. Кобзевой, *эдьютейнмент* – это подход, соединяющее обучение и развлечение с помощью дидактических средств обучения. [4] И. В. Головашкина утверждает, что данная технология помогает сформировать условия языковой среды в реальном общении. [5]

Элективный курс “Welcome to America” построен из ряда цифровых онлайн-сервисов “Learningapps.org”, “Bookwidgets.com”, “Study Stack” и “Wordwall”, которые в основном основаны на применении технологии *эдьютейнмент*. Данные образовательные ресурсы предоставляют учащимся различные развлекательные возможности для изучения языка, такие как занимательные лексические и грамматические игры, тесты, аудиозаписи, работа с текстом, интерактивные упражнения. В центре внимания находится обучающийся с его потребностями, мотивами, интересами, а также такие виды деятельности, которые помогают ему учиться творчески, интерактивно и видеть результаты своего труда и прогресса. Дифференцированный и индивидуальный подход, предполагающий учёт уровня обученности учащихся, реализуется в данном курсе через применение QR –кода. Например, учащиеся получают раздаточный материал, содержащий задание через QR код, и каждый обучающийся получает возможность работать в соответствии с уровнем языковой подготовки и с применением несколько попыток. Широкое внедрение ИКТ и цифровых средств в процесс обучения английскому языку дает множество возможностей для интенсификации и совершенствования процесса

обучения. Например, в элективном курсе грамматическая тема “Types of questions” представлена в виде краткого объяснения с примерами и конструкциями, а затем обучающемуся предложено выполнить практическое задание – составление ситуативного диалога на тему “At the airport of the USA”. Для этого задания в помощь даётся прослушивание вспомогательной аудиозаписи на сайте “Narakeet”, созданная учителем, и специальная лексика, отработанная с помощью онлайн-сервиса “Wordwall”. Удобство использования цифровой среды заключается в возможности вернуться к материалам занятия и еще раз просмотреть непонятные моменты.

Благодаря различным технологиям и коммуникативным заданиям обучающиеся не только накапливают знания по страноведению, но и учатся общаться, что как раз и превращает язык в мощный инструмент всестороннего информационного обмена, диалога культур, усвоения личностью поликультурных навыков. Например, проводится чтение текста “American High schools” с полным пониманием прочитанного, сопровождается беседой и составлением диаграммы для сравнения школьной системы Америки и Казахстана. Закрепление проводится через выполнение упражнения на трансформацию слов, словарной работы, работы в парах по составлению мнения в диалоге. Также, развитие и закрепление лексических и речевых навыков по необычной теме “Популярные компании современных технологий” нетрадиционно проводится через проведение дискуссий, диалогов-интервью не только об известных компаниях США, их наличие и влияние на Казахстан. В такой атмосфере иноязычного общения при выполнении несложных практических интерактивных проблемных заданий “Group sort”, “Quiz”, “Flash cards”, “Interview” с помощью онлайн-платформ, учащиеся приобщаются к диалогу культур и воспитывают в себе культуру иноязычного общения.

Особое внимание уделяется проектной работе с использованием цифровых ресурсов как одной из форм учебной деятельности при обучении монологической речи. Именно проектная деятельность способна сделать учебный процесс для учащегося лично значимым, в котором он сможет полностью раскрыть свой потенциал, проявить свои исследовательские способности, цифровую грамотность, креативность, активность и коммуникативные навыки. К завершению элективного курса, обучающемуся предлагается подготовить проект с использованием любой цифровой платформы или ресурса на усмотрение. Они могут выбрать любую пройденную тему курса, например: “Famous Scientists of America and their inventions” (Известные учёные Америки и их открытия), “The Presidents of the USA” (Президенты США), “Independence Day: history and significance” (День Независимости: история и значимость) и другие.

В качестве методической доминанты элективного иноязычного курса с элементами интерактивности выступает система проблемных заданий и кейсов межкультурной, профессиональной, образовательной направленности. В отличие от заданий репродуктивного характера, выполняя которые обучающиеся выступают пассивными получателями знаний, посредством проблемных заданий (написание эссе, резюме, составление своего словаря американского и британского сленга, интерактивная презентация проекта, проведение интервью и другое) они погружаются в реальный мир иноязычной страны с ее требованиями, историей и укладом жизни. Именно поэтому практическая сторона обучения будет иметь особую важность для профессионального самоопределения обучающихся через коммуникацию и опыт.

Анализируя опыт апробации элективного языкового курса “Welcome to America”, разработанного на основе современных цифровых ресурсов и направленного на развитие межкультурной коммуникации, можно заключить, что данные средства являются эффективными не только в плане обогащения

страноведческих знаний и совершенствования лексико–грамматических умений, но и подготавливает обучающихся к активному, полноценному сотрудничеству в современном поликультурном и информационном мире средствами изучаемого языка.

Список литературы:

1. Баранников А.В. Элективные курсы в профильном образовании – Москва.: Издательский центр Глобус, 2004. –2 с.
2. Поддубная О. Н. Из истории создания профильного обучения в школе как одного из направлений модернизации образования //Вестник Государственного гуманитарно–технологического университета г. Орехово–Зуева. 2017. № 1. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/elektivnyy-kurs-po-inostrannomu-yazyku> (дата обращения: 25.01.2024)
3. Полат Е.С., Бухаркина М.Ю. Современные педагогические и информационные технологии в системе образования. – Москва.: Издательский центр «Академия», 2007. – 368 с.
4. Кобзева Н.А. Edutainment как современная технология обучения // Ярославский педагогический вестник. 2012. № 4. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/edutainment-kak-sovremennaya-tehnologiya-obucheniya/viewer> (дата обращения: 25.01.2024)
5. Головашкина И. В. Инновационные методы обучения иностранным языкам. Метод эдьютейнмент.// Филологические науки. 2017. № 12 (27). URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/innovatsionnye-metody-obucheniya-inostrannym-yazykam-metod-eduteynment/viewer> (дата обращения: 26.01.2024)

УДК 377.5

**ЦИФРОВЫЕ ТЕХНОЛОГИИ КАК СРЕДСТВО СОВЕРШЕНСТВОВАНИЯ
ПРОЦЕССА ОБУЧЕНИЯ МЕТОДИКЕ ПРЕПОДАВАНИЯ СТУДЕНТОВ
ПЕДАГОГИЧЕСКОГО КОЛЛЕДЖА**

Устименко Татьяна Петровна
Преподаватель ГАПОУ НСО
«Татарский педагогический колледж»,
г. Татарск, Российская Федерация
E-mail: ustimenkoTP@yandex.ru

Аннотация

Статья посвящена раскрытию вопросов применения цифровых технологий в процессе обучения, преподавания дисциплин в учреждениях среднего профессионального образования. В статье рассмотрены основные возможности цифровой технологии, используемых в образовательном процессе организаций среднего профессионального образования.

Ключевые слова: цифровые технологии, совершенствование, образование, обучение, компетенции, сервисы.

Андатпа

Мақала орта кәсіптік білім беру мекемелерінде пәндерді оқыту, оқыту процесінде цифрлық технологияларды қолдану мәселелерін ашуға арналған. Мақалада орта кәсіптік білім беру ұйымдарының білім беру процесінде қолданылатын цифрлық технологияның негізгі мүмкіндіктері қарастырылған.

Түйінді сөздер: цифрлық технологиялар, жетілдіру, білім беру, оқыту, құзыреттілік, сервистер.

Annotation

The article is devoted to the disclosure of the issues of the use of digital technologies in the learning process, teaching disciplines in institutions of secondary vocational education. The article considers the main

possibilities of digital technology used in the educational process of secondary vocational education organizations.

Key words: *digital technologies, improvement, education, training, competencies, services.*

Система среднего профессионального образования (СПО) претерпевает в настоящее время качественные изменения, направленные на модернизацию всех её элементов. Современное общество требует от системы СПО нацеленности на подготовку конкурентоспособных специалистов, умеющих оперативно расти в области своей профессиональной деятельности, владеющих технологиями быстрого самостоятельного приобретения новых профессиональных компетенций, адаптирующихся к быстро изменяющимся технологическим и прочим условиям в рамках своей профессии. Одной из важнейших задач в достижении поставленной цели является информатизация СПО, внедрение в образовательный процесс цифровых образовательных технологий. Цифровые технологии являются инструментом эффективной доставки информации и знаний до обучающихся, создания учебных материалов, эффективного способа преподавания общих и специальных дисциплин, средством построения новой образовательной среды: развивающей и технологичной [1,2].

Федеральные государственные образовательные стандарты среднего профессионального образования предъявляют высокие требования к современному выпускнику. Короткие сроки обучения, большие объёмы информации и жёсткие требования к практическому опыту, умениям, знаниям и компетенциям студента – вот современные условия образовательного процесса. Востребованность выпускников учреждений среднего профессионального образования на рынке труда зависит от применяемых педагогических технологий. Высокие запросы невозможно удовлетворить, основываясь на традиционных методах и средствах педагогических технологий. Необходимы новые подходы к организации учебного процесса, опирающиеся на прогрессивные педагогические технологии [3].

Особенностью применения современных цифровых технологий в образовательном процессе СПО является оптимизация сроков обучения, что позволит достигнуть педагогических целей, обозначенных в ФГОС СПО нового поколения. Среднее профессиональное образование – это практико-ориентированное образование, поэтому в большей степени применение информационных цифровых технологий имеет прикладной характер.

Процесс вхождение в мировое информационно-образовательное пространство сопровождается существенными изменениями в педагогической теории и практике учебно-воспитательного процесса, связанными с внесением корректив в содержание технологий обучения, которые должны быть адекватны современным техническим возможностям, и способствовать гармоничному вхождению ребенка в информационное общество. В рамках современной образовательной парадигмы уже давно не актуален вопрос о формировании только лишь знаний, умений и навыков обучающихся. Современный мир очень быстро изменяется. Меняются знания, меняются требования к умениям и навыкам, необходимым для реализации себя в профессиональной деятельности. Поэтому сейчас образование на всех ступенях переориентируется на обучение «умению учиться».

Преподаватели педагогических колледжей не только сами должны работать в новом формате формирования компетенций у студентов, но и учить своих студентов работать по-новому. Студенты педагогических колледжей – это будущие учителя. В своей будущей профессиональной деятельности они должны будут уметь реализовывать все требования стандартов, владеть эффективными технологиями обучения и уметь адаптироваться в быстро изменяющейся реальности современного мира и педагогики. Федеральный закон РФ «Об образовании в Российской

Федерации» основывается на принципе: «...свобода выбора получения образования согласно склонностям и потребностям человека, создание условий для самореализации каждого человека, свободное развитие его способностей...» [4]. Однако, до конца нерешенным остается вопрос индивидуализации обучения.

Известно, что недостатком классно–урочной системы, существующей в Российском образовании, является именно сложность организации индивидуального подхода к обучающимся. И, если даже у опытных педагогов возникают сложности, то они неминуемо возникают у молодых специалистов, недавних выпускников колледжа. Конечно, ориентация на личность в педагогике – не новая идея. Личностно–ориентированное обучение, гуманная педагогика, педагогика сотрудничества и т. д. – вот только несколько вариантов. Но вопрос о том, как интегрировать подобные педагогические идеи в образовательный процесс в современных условиях, остается открытым. В разных странах он решается по–разному. Но, пожалуй, не следует отрицать тот факт, что большим подспорьем в решении данного вопроса в настоящее время стали цифровые технологии. Непростая ситуация во всем мире в связи с пандемией, показала, что цифровое пространство, в которое вынуждены были перейти работать многие, в том числе и учителя, дает довольно большую палитру возможностей по самообразованию. Но также выяснилось, что не только в России, но и в зарубежных странах, многие учителя испытывают большие сложности с переходом на дистанционное обучение. Поэтому необходимо целенаправленно обучать студентов педагогического колледжа применять в своей будущей профессиональной деятельности цифровые технологии. Конечно, в колледжах есть уроки информатики, где студентов обучают использованию различных программ.

Но часто оказывается, что студенты затрудняются в применении своих знаний на практике. И трудности возникают не с технической стороны, а с методической: создавая материал для занятий в школе (презентации, тесты и т. д.), они испытывают трудности в отборе материала, в его презентации, не учитывают специфику дистанционного обучения, когда нет возможности непосредственно получить консультацию учителя. В статье Лыковой И.В. приводится определение: «ИКТ – компетенция является сложным и многоуровневым понятием, определяется информационно–коммуникативными знаниями, умениями, значимыми личностными качествами, имеет деятельно выраженный и ситуативный характер, является метапредметной и относится к базовым компетенциям учащихся». [5]

Необходимо на уроках методики преподавания уделять внимание формированию таких умений, как: умение производить отбор содержания дидактического средства не только с учетом методических задач, но и в соответствии со спецификой его цифрового представления; умение конструировать учебные задания по определенной теме в соответствии с уровнями усвоения знаний: узнавание, воспроизведение, понимание, применение; умение разрабатывать уровневые учебные задания, обеспечивающие усвоение конкретной темы по учебному предмету; умение подготавливать инструментарий для обеспечения усвоения материала по теме урока в условиях дистанционного обучения (подбор заданий тренировочного и контролирующего характера на разных образовательных платформах, составление инструкций для родителей).

Рассмотрим кратко некоторые инструменты, которые изучаем со студентами на уроках методики преподавания русского языка и литературного чтения, а затем используем на производственной практике в начальной школе. Одним из удобных и простых в освоении является LearningApps –онлайн–сервис, позволяющий создавать интерактивные упражнения для проверки знаний. Студенты создают в данном сервисе различные упражнения, которые можно использовать на разных

этапах в соответствии с уровнями усвоения знаний: узнавание, воспроизведение, понимание, применение. Сервис предоставляет довольно много вариантов заданий, позволяющих легко и быстро конструировать нужные учителю. На сервисе возможно создание и использование 20 видов интерактивных упражнений.

Основные сложности у студентов при создании учебных заданий в данном сервисе обычно связаны с написанием инструкций по выполнению. Часто в заданиях, где необходимо вводить ответ, они не представляют образец, а сами ответы оказываются излишне развернутыми для правильного ввода детьми. Только выполняя задания друг друга, когда каждый побудет в роли ученика, студенты начинают видеть недочеты. Особенности сервиса таковы, что для реальной дистанционной проверки знаний учащихся использовать упражнения затруднительно. Но их можно использовать на уроках при наличии интерактивных досок, а также для самопроверки учащихся дома. Так же студенты учатся использовать интерактивную доску и соответствующее программное обеспечение.

Wordwall можно использовать для разных активностей в дистанционном и смешанном обучении. Сервис имеет коллекцию разнообразных шаблонов для интерактивных упражнений – от кроссвордов и викторин до флеш-карточек, заполнения пробелов и заданий типа «Найди пару».

Online Test Pad – это образовательный онлайн-сервис для создания тестов, опросников, кроссвордов, логических игр и комплексных заданий.

Платформа Coreapp.ai для проведения в дистанционной, смешанной или гибридной формах обучения – это конструктор урока, в котором можно составить целое учебное занятие – от целеполагания до этапа рефлексии. В нем есть самые необходимые инструменты, чтобы смоделировать все этапы урока.

Наиболее часто встречающимся инструментом в настоящее время является презентация. Для создания презентаций можно использовать различные приложения, например, Microsoft PowerPoint и Google Презентации. Конечно, требования к презентации, как дополнительному средству визуализации на уроке, и к презентации, как средству дистанционного обучения, когда ученик осваивает материал самостоятельно или с родителями, отличаются. И именно на эти различия следует обращать внимание студентов при выполнении задания. Понятно, что презентация для самостоятельного изучения должна быть подробной, содержать инструкцию, а для младших классов аудио сопровождение просто обязательно. Можно отметить, что студенты в большинстве своем любят использовать средства ИКТ, что повышает их мотивацию. Здесь перечислена лишь небольшая доля средств, обучению использования которых можно и нужно уделять внимание на уроках методики.

Таблица 1 – Примеры разработанных на платформах дидактических средств для уроков в начальной школе

Платформа		Ссылка на материал
LearningApps	Дидактическое средство, которое можно использовать при изучении частей речи в начальной школе	https://learningapps.org/view33486259
		https://learningapps.org/watch?v=pktimbpcc24
Wordwall	Викторина по литературному произведению	https://wordwall.net/ru/resource/65847524
Online Test Pad	Тест по художественному произведению	https://onlinetestpad.com/nrw33odf1ki3u
Coreapp.ai	Учебное занятие по русскому языку в дистанционной форме	https://coreapp.ai/app/preview/lesson/651e5373ef77f31c5900bfce
		https://coreapp.ai/app/preview/lesson/65ba50b18fdb22b1a208b461

Эффективность использования цифровых технологий зависит от всех участников образовательного процесса, и, в первую очередь, от личностно-профессиональных качеств преподавателя. Системное использование цифровых технологий с их встраиванием во все этапы учебного процесса позволит гармонично дополнять и сочетать традиционные методы преподавания с новыми, использующими информационные технологии, расширять возможности учащегося в самостоятельной учебной работе и рост творческой составляющей в деятельности преподавателя. При применении цифровых технологий в образовательном процессе студенты более мотивированы в обучении, обладают критическим и творческим мышлением, способностью к самообучению.

Список литературы:

1. Алёшина, И. В. Использование интерактивных методов обучения на уроках русского языка / И. В. Алёшина. – Текст: непосредственный, электронный // Молодой ученый. – 2017. – № 8 (142). – С. 313–317. – URL: <https://moluch.ru/archive/142/39917/>
2. Вилкова И. А. Современные образовательные технологии в обучении студентов учреждений среднего профессионального образования // Царскосельские чтения. 2016. №XX. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/sovremennye-obrazovatelnye-tehnologii-v-obuchenii-studentov-uchrezhdeniy-srednego-professionalnogo-obrazovaniya>
3. Гаршина Ю. П. Практика использования современных образовательных технологий на уроках общеобразовательных дисциплин в учреждениях среднего профессионального образования // Научно-методический электронный журнал «Концепт». – 2016. – Т. 46. – С. 90–94.
4. Федеральный закон "Об образовании в Российской Федерации" от 29.12.2012 N 273-ФЗ
5. Лыкова, И.В. Информационно-коммуникационно-технологическая компетенция (ИКТ-компетенция) / И.В. Лыкова. // Молодой ученый. – 2014. – №4 (63). – С. 1016–1018.

УДК 371.3

ИСПОЛЬЗОВАНИЕ ЦИФРОВЫХ РЕСУРСОВ НА УРОКАХ РУССКОГО ЯЗЫКА И ЛИТЕРАТУРЫ

**Фатхудинова Аймагуль Мухтарбековна,
Стригина Марина Ильинична**
учителя русского языка и литературы
КГУ "Общеобразовательная школа №7
отдела образования города Костаная"
Управления образования акимата
Костанайской области, г. Костанай, Казахстан
E-mail: almagul.fatkhudinova@mail.ru

Аңдатпа

Бұл мақалада цифровизациялаудың жаңаша білім беру жүйесін қарастыра отырып, практикалық оқу тәжірибесіндегі сандық технологияларды жүзеге асырып көрсетеді. Білім берудегі қолжетімділікті жақсарту үшін белсенді қатысуын ынталандыруына, жаңа технологиялары пайдалану арқылы білім сапасын арттыруына ерекше көңіл бөледі.

Түйінді сөздер: *цифровизация, қашықтағы цифрлық технология, цифрлық сауаттылық, ақпараттық қауіпсіздік, ақпараттық коммуникациялық технологиялар (ИКТ).*

Аннотация

Статья рассматривает влияние цифровизации на современный образовательный процесс и демонстрирует практический опыт успешного внедрения цифровых технологий в образовательные практики. Особое внимание уделяется вопросам улучшения доступности образования, стимулированию активного вовлечения учащихся и повышению качества обучения через использование современных технологий.

Ключевые слова: цифровизация, дистанционное цифровые технологии образовательных программ, цифровая грамотность, информационная безопасность, информационно–коммуникационные технологии (ИКТ).

Abstract

The article examines the impact of digitalization on the modern educational process and practical experience in obtaining digital technologies in educational practice. Particular attention is paid to improving the accessibility of education, stimulating active computerization of students and improving the quality of education using modern technologies.

Key words: digitalization, distance digital learning technologies, digital literacy, information security, information and communication technologies (ICT).

Современное образование стало невозможно представить без цифровых технологий, которые проникают в учебные классы, меняя традиционные методы обучения. Этот опыт внедрения цифровизации в образовательный процесс приносит множество преимуществ, переформатируя способы обучения и подготавливая учеников к вызовам современного мира. Этот процесс не только расширяет возможности доступа к знаниям, но и преобразует сам характер обучения, сделав его более интерактивным, гибким и индивидуализированным.

Одним из ключевых этапов цифровизации образования является внедрение интерактивных досок и онлайн–ресурсов в учебный процесс. Их использование привносит в учебу элементы визуализации и интерактивности, делая материал более доступным и увлекательным. Учителя получают возможность создавать динамичные уроки, обогащенные мультимедийными элементами. Интеграция интерактивных досок и онлайн–ресурсов способствует созданию уроков, которые привлекают внимание учеников и стимулируют их мышление. Возможность интерактивного общения с материалом, использование графиков, диаграмм, и видео, делает обучение более визуальным и наглядным. Это не только помогает лучшему усвоению материала, но и формирует у учащихся навыки критического мышления. Использование интерактивных досок и онлайн–ресурсов предоставляет учителям возможность адаптировать учебный материал под различные стили обучения. Визуальные, аудиальные и кинестетические типы обучения находят свое отражение в разнообразных инструментах и ресурсах, что содействует более эффективному усвоению информации.

Электронные учебники становятся неотъемлемой частью образовательного процесса. Они предоставляют ученикам доступ к обширным и актуальным материалам, позволяют взаимодействовать с содержанием, вставляя мультимедийные элементы. Это делает обучение более гибким и адаптированным под индивидуальные потребности учащихся.

Основное преимущество электронных учебников заключается в мгновенной доступности к актуальным материалам. Ученики больше не зависят от физического наличия томов в библиотеке, а мультимедийные материалы предоставляют им обширный спектр информации в форматах, наиболее удобных для восприятия.

Электронные учебники дополняются мультимедийными материалами, такими как видео, аудио и интерактивные графики, что позволяет студентам взаимодействовать с учебным материалом на новом уровне. Этот визуальный и звуковой опыт делает обучение более запоминающимся и интересным.

Электронные учебники и мультимедийные материалы поддерживают индивидуализированное обучение. Учащиеся могут изучать материал в своем темпе, переходя между разделами и темами, пропуская уже известные им аспекты. Это способствует более глубокому пониманию материала и развитию самостоятельности в обучении [1].

Электронные учебники и мультимедийные материалы могут быть адаптированы под различные стили обучения студентов. Визуальные и аудиальные образы могут лучше соответствовать предпочтениям и потребностям разных групп обучающихся, что способствует повышению эффективности обучения.

Мультимедийные материалы, такие как виртуальные экскурсии, интерактивные симуляции и видео–лекции, обогащают образовательный опыт студентов. Они позволяют погружаться в изучаемую тему, делая обучение более живым и реалистичным.

Электронные учебники облегчают процесс оценивания, позволяя учителям использовать интерактивные тесты, онлайн–задания и автоматизированные системы оценок. Это уменьшает рутинные процессы и дает больше времени для индивидуального взаимодействия с учащимися.

Цифровизация образования направлена не только на обогащение содержания, но и на развитие цифровой грамотности. Ученики учатся эффективно работать с компьютерами, ориентироваться в интернет–пространстве, критически оценивать информацию. Эти навыки становятся ключевыми в современном информационном обществе.

Цифровая грамотность включает в себя умение эффективно работать с цифровой информацией, понимание основных принципов информационной безопасности, критическое мышление в отношении онлайн–ресурсов, а также способность создавать и обмениваться информацией в цифровой форме. Эти навыки необходимы для успешной адаптации в современном обществе.

Цифровая грамотность не должна быть изолированным элементом учебной программы. Она должна интегрироваться в различные предметы и предоставляться студентам в контексте их реальных учебных задач. Использование цифровых технологий для выполнения проектов, исследований и коммуникации способствует естественному развитию цифровых навыков.

Развитие цифровой грамотности также связано с формированием критического мышления в отношении информации, представленной в цифровой среде. Учащиеся должны уметь оценивать надежность и достоверность источников, различать факты от мнений, а также понимать этические аспекты в цифровом общении.

С увеличением онлайн–активности становится важным включение в учебную программу обучения основам безопасности в интернете. Учащиеся должны знать, как защищать свои личные данные, уметь распознавать интернет–мошенничество и соблюдать правила поведения в цифровом пространстве.

Одним из важных преимуществ цифровизации является возможность непрерывной обратной связи и персонализированного обучения. Электронные платформы позволяют учителям мониторить прогресс каждого ученика, предоставлять индивидуализированные задания и материалы. Это создает условия для более эффективного обучения и развития.

Цифровизация образования внесла значительные изменения в учебный процесс, среди которых особое значение приобрели непрерывная обратная связь и персонализированное обучение. Электронные платформы открывают новые возможности для более гибкого и индивидуализированного обучения, что в итоге приводит к повышению эффективности образовательной системы.

Цифровые инструменты позволяют учителям более тщательно мониторить прогресс каждого ученика. Они могут отслеживать выполнение заданий, оценки, уровень усвоения материала и даже активность на уроках. Это предоставляет учителям обширные данные для анализа и адаптации учебного процесса под индивидуальные потребности учеников [2].

Одним из важных преимуществ цифровизации является возможность предоставления индивидуализированных заданий и материалов для каждого ученика. Электронные платформы могут автоматически адаптировать уровень сложности задач, исходя из успехов и слабых сторон конкретного студента, что способствует более эффективному усвоению учебного материала.

Цифровые технологии обеспечивают непрерывную обратную связь между учителем и студентами. Это может включать в себя комментарии к выполненным заданиям, онлайн–чаты для обсуждения вопросов и трудностей, а также системы оценивания в реальном времени. Такой подход способствует более глубокому пониманию материала и оперативной коррекции ошибок.

Цифровые образовательные платформы могут учитывать различные стилевые особенности обучения студентов. Визуальные, аудиальные и кинестетические типы обучения могут быть учтены при создании учебных материалов и заданий, что делает обучение более эффективным для каждого индивида.

Цифровые инструменты поддерживают развитие навыков самостоятельности и ответственности у студентов. Возможность самостоятельно контролировать свой прогресс, самостоятельно выбирать задания и активно взаимодействовать с учителем создает условия для развития самоуправления и ответственности за свое обучение.

Опыт внедрения цифровых технологий показывает, что учебные платформы для дистанционного обучения становятся необходимым элементом современной образовательной среды. Они обеспечивают гибкость в учебном процессе, позволяя учащимся изучать материал в комфортной обстановке, а учителям – предоставлять обратную связь даже на расстоянии.

Цифровизация образования требует от педагогов не только умения использовать новые технологии, но и постоянного профессионального развития. Тренинги, семинары и обмен опытом позволяют учителям успешно интегрировать цифровые инструменты в образовательный процесс, повышая качество обучения.

Цифровизация образовательного процесса – это путь к современному, эффективному и доступному обучению. Опыт внедрения цифровых технологий подчеркивает важность гармоничного сочетания традиционных методов с инновационными подходами. Он создает возможности для более качественного обучения, развития цифровой грамотности и подготовки учащихся к современным вызовам. Цифровизация образования не просто внедрение технологий, это изменение парадигмы обучения, где акцент смещается с передачи информации на развитие критического мышления, творческих навыков и способности к самостоятельному обучению [3].

Опыт успешного внедрения цифровизации показывает, что учащиеся становятся более мотивированными, взаимодействие в учебном процессе становится более динамичным. При этом важно помнить, что технологии – это всего лишь средство, а не самоцель. Эффективное использование цифровых инструментов требует грамотного педагогического подхода.

В заключение необходимо отметить, что цифровизация образования – это процесс, который требует постоянного развития и адаптации. Исследования и практика показывают, что успешная цифровизация способствует подготовке нового поколения к сложным вызовам современного мира, делая обучение более гибким, доступным и эффективным.

Список литературы:

1. Красильникова В.А. Использование информационных и коммуникационных технологий в образовании: учебное пособие. 2–е изд. перераб. и дополн. Оренбург: ОГУ, 2012. –С.291с.

2. Третьяков А.Л. Информационная компетентность как образовательный феномен // Язык и актуальные проблемы образования: матер. Междунар. науч.–практ. конф. 31 января 2018 г., Москва / под ред. Е.И. Артамоновой, О.С. Ушаковой. Москва, 2018. С. 389–392.

3. Ключкова Е.Н., Садовникова Н.А. Трансформация образования в условиях цифровизации // Open education. 2019. – No4. – 23 с.

УДК 004

ЦИФРОВЫЕ ТЕХНОЛОГИИ НА УРОКАХ БИОЛОГИИ И ХИМИИ: ОПЫТ ВНЕДРЕНИЯ, РЕВОЛЮЦИЯ В УЧЕБНОМ ПРОЦЕССЕ

Фрай Наталья Васильевна

магистр «Педагогических наук»
КГУ «ООШ № 1» села Жалтыр,
Акмолинская область, Казахстан.
E-mail: natalya_korolevs@mail.ru

Аннотация

Статья посвящена перспективам внедрения цифровых технологий в образование с учетом опыта их практического применения. Показаны некоторые направления развития цифровизации на уроках биологии и химии. Полученные результаты свидетельствуют о том, что включение интернет–сервисов в процесс изучения биологии и химии в современной школе дает множество преимуществ.

Ключевые слова: цифровизация, цифровые технологии, электронное обучение.

Андапта

Мақала практикалық қолдану тәжірибесін ескере отырып, білім беруде цифрлық технологияларды енгізу перспективаларына арналған. Биология және химия сабақтарында цифрландыруды дамытудың кейбір бағыттары көрсетілген. Нәтижелер қазіргі мектепте биология мен химияны оқу процесіне интернет қызметтерін қосудың көптеген артықшылықтары бар екенін көрсетеді.

Түйінді сөздер: цифрландыру, цифрлық технологиялар, электрондық оқыту.

Abstract

The article is devoted to the prospects of introducing digital technologies in education, taking into account the experience of their practical application. Some directions of digitalization development in biology and chemistry lessons are shown. The results obtained show that the inclusion of Internet services in the process of studying biology and chemistry in a modern school provides many advantages.

Key words: digitalization, digital technologies, e-learning.

В современном мире цифровые технологии играют все более важную роль в различных сферах жизни, включая образование. Они предоставляют уникальные возможности для улучшения процесса обучения и обеспечения доступа к знаниям. Одной из областей, на которую оказывается огромное влияние этот процесс, является образование. Цифровизация образования – это не просто адаптация новых технологий в учебном процессе, но и переосмысление педагогических стратегий, методов обучения и взаимодействия между преподавателями и учениками. Переход к цифровому образованию – это значимый этап к созданию Интернет–технологий. Сейчас наука развивается с большой скоростью, каждый день появляются новые структуры. Цифровизация обучения поможет школьникам лучше ориентироваться в информационном мире в будущем.

Цифровые образовательные ресурсы (ЦОР) – это представленные в цифровой форме фотографии, видеофрагменты, статические и динамические модели, объекты виртуальной реальности и интерактивного моделирования, картографические материалы, звукозаписи, символные объекты и деловая

графика, текстовые документы и иные учебные материалы, необходимые для организации учебного процесса.

Процессы «цифровой трансформации» охватывают разные области жизнедеятельности социума и протекают активно. В последнее время большое внимание уделяется внедрению в систему общего среднего образования информационно–коммуникационных технологий. Существует три этапа [1] их освоения и применения в образовательном процессе:

– 1 этап: начало массового внедрения средств новых информационных технологий и в первую очередь компьютеров; происходит базовая подготовка в области информатики на всех ступенях непрерывного образования;

– 2 этап: активное освоение и внедрение средств ИКТ в традиционные учебные дисциплины, освоение преподавателями новых методов и организационных форм работы с использованием компьютерной техники;

– 3 этап: повсеместное использование средств современных ИКТ в обучении.

Использование ЦОР уместны на всех этапах урока: от актуализации знаний, контроля и оценки знаний, умений и навыков, до подготовки домашнего задания.

ЦОРы – это помощь при подготовке к уроку.

- Компонировка и моделирование урока из отдельных цифровых объектов. В копилке имеется набор ЦОРов ко всем программам курса биологии и химии, которые систематически обновляются с помощью Интернета.

- Эффективный поиск информации в комплекте ЦОРов (за небольшое время можно быстро найти нужный материал по теме урока).

- Подготовка контрольных и самостоятельных работ.

- Подготовка творческих заданий.

- Подготовка поурочных планов, связанных с цифровыми объектами. ЦОРы помощь при проведении урока.

- Демонстрация подготовленных цифровых объектов через мультимедийный проектор. В классе имеется автоматизированное рабочее место. На 90% уроков используется электронную коллекцию ЦОРов в качестве демонстрационного материала.

- Использование интерактивных моделей, электронного микроскопа при выполнении лабораторных работ.

- Компьютерное обучение и тестирование учащихся, помощь в оценивании знаний.

- Индивидуальная исследовательская и творческая работа учащихся с ЦОРами на уроке.

Цифровые технологии в образовании включают в себя широкий спектр инструментов и ресурсов, которые помогают улучшить образовательный процесс и обеспечить более эффективное обучение. Ниже перечислены основные виды цифровых технологий, которые широко используются в образовании: Компьютеры и ноутбуки, интерактивные доски и проекторы, мобильные устройства, онлайн–платформы и образовательные приложения, виртуальная и дополненная реальность, онлайн–курсы и вебинары.

Опыт цифровизации образовательного процесса на уроках биологии и химии.

В образовании, вслед за появившимися «электронными формами учебников», появилось их реальное системное воплощение в виде образовательных платформ, позволяющих интегрировать цифровые ресурсы в образовательный процесс. Примеры таких платформ приведены в таблице 1.

Таблица 1– Опыт цифровизации образовательного процесса (Источник: собственное исследование, 2024г.)

Название платформы	Описание
Online Mектеп	Online Mектеп – это очень большой и информативный ресурс для учителей, учеников и родителей. Это новая цифровая образовательная среда. В ней есть все необходимое для организации и управления образовательным процессом: Online Mектеп с 1 по 11 класс, подготовка к ЕНТ, итоговой аттестации, PISA, инструменты персонализации, мониторинга и оценки результатов, проектная деятельность, подсистема коммуникаций: чат, видеоконференция и многое другое.
Google Forms	Google Forms – это онлайн–инструмент, позволяющий создавать формы для сбора данных, онлайн–тестирования и голосования. Чаще всего Формы используются для проведения тестирования среди студентов и школьников. Функционал сервиса многогранен, однако редко используется в полную силу.
Microsoft Teams	Microsoft Teams – это сервис, интегрированный с другими продуктами Microsoft, в котором можно создавать учебную среду, включив в нее чаты, различный обучающий контент и тесты. Это виртуальная классная комната для педагогов, учащихся и их родителей. Она позволяет ученикам и учителям оставаться на связи 24/7 и помогать друг другу, используя для этого беседы, чаты и онлайн–встречи.
Якласс	Это образовательный онлайн–ресурс. Технология сайта позволяет проводить электронные тестирования и генерировать задания, уникальные для каждого ученика. Портал содержит онлайн–тренажеры по школьной программе и автоматическую проверку домашних заданий.
Migo	Онлайн доска, выделяется не только за счет качественного рисования, но и благодаря наличию в ней шаблонов блок–схем. Они позволяют ученикам организовывать планирование, создавать интеллект–карты. Учитель может организовать мозговой штурм, решение проблемных задач в команде.
3D Human Anatomy Atlas от Visible Body	Один из самых известных полноценных анатомических 3D–атласов. В приложении представлены 3D–модели человеческого тела с огромным количеством разнообразных конструкции (более 2500). Оно идеально подходит для студентов и преподавателей анатомии.
LearningApps.org	Онлайн–сервис позволяет создавать собственные упражнения, задания, приложения, сохранять их в различных форматах, использовать готовые модули из библиотеки, свободно обмениваться информацией между пользователями, создавать классы и записывать туда учеников, организовывать работу обучающихся.
Нереальный химик	Данное приложение предоставляет несколько категорий соединений, с участием которых можно посмотреть реакции. Главное преимущество приложения в том, что есть возможность наблюдать те реакции, которые проблематично провести в жизни, ввиду их сложности или опасности.
Чат–бот «Химаша»	Создан для решения химических реакций.

Цифровые технологии позволяют сделать уроки более эффективными, привлекательными и запоминающимися для обучающихся, а, следовательно, повышают интерес к обучению. Дети могут работать совместно, выполняя проект. Учителю интернет–сервисы позволяют творчески подойти к обучению. Использо–

вание цифровых технологий в учебном процессе – это средства, позволяющие оптимизировать учебный процесс, поднять интерес обучающихся к изучению предмета, реализовать идеи развивающего обучения, повысить темп урока, увеличить объем самостоятельной работы [2]. В современном мире учитель должен быть направлен на организацию совместной деятельности обучающихся.

Сегодня цифровые технологии произвели настоящую революцию в обучении. Именно цифровые технологии помогли усовершенствовать оценивание знаний обучающихся. Сегодняшние системы помогают следить за прогрессом каждого ученика, избегая сложных расчетов.

Для более эффективной работы существуют сервисы, которые позволяют самостоятельно разрабатывать свои уроки, тесты. На уроках биологии и химии выбраны платформы Online Mекter и Google формы.

Созданы и апробированы уроки, видео и для закрепления материала онлайн тесты по темам биологии: Макро– и микроскопическое строение кости. Химический состав костей. Лабораторная работа «Макро– и микроскопическое строение костей». Демонстрация «Химический состав костей» –8 класс. Фотопериодизм как адаптация организма к длине светового дня – 7 класс. По химии: Электрохимический ряд потенциалов –10 класс. Свойства оксидов элементов 14 (IV) группы. –11 класс. В форме урока с закреплением материала. На уроке использовались мультимедийные учебники по биологии и химии для объяснения нового материала и мультимедийный учебник с заданиями для интерактивной доски с помощью, которых проводилось первичное закрепление изученного материала.

Рисунок 1 – «Урок Фотопериодизм как адаптация организма к длине светового дня»

Фотопериодизм как адаптация организма к длине светового дня

Показать ответ

Из предложенного списка выбери реакцию растений на смену дня и ночи.

фотопериодизм

фототропизм

термопериодизм

фотонастии

← Назад

✓ Проверить

Вперед →

Рисунок–2 – Пример тестового вопроса

Чтобы выявить отношение детей к цифровым технологиям, было проведено анкетирование. Ученикам было предложено оценить такую форму проведения уроков, ответив на вопрос «Является ли данная форма работы более удобной перед традиционным (бумажным) вариантом». Для ответа было предложено 4 варианта ответов. Результаты анкетирования приведены на рисунке 4.

Рисунок 4 – Анкетирование учащихся

По результатам опроса было выявлено, что такая форма проверки знаний показала себя с положительной стороны и имеет ряд плюсов.

- автоматизированная проверка выдача результатов;
- экономия времени и использование оставшегося времени для анализа результатов;
- экономия ресурсов, электронные тесты, уроки, является менее экономически затратными, чем бумажные.

Результативность учебной и внеклассной деятельности учащихся просматривается по показателям: 100% успеваемость и постоянно стабильный высокий уровень качества знаний по биологии от 54% до 84%; по химии – от 45% до 67%; ежегодные призовые места на районных предметных олимпиадах; рост числа

учащихся, занимающихся научно–исследовательской работой (20% до 50%), рост числа участников и высокие результаты участия в дистанционных олимпиадах и конкурсах международного уровня.

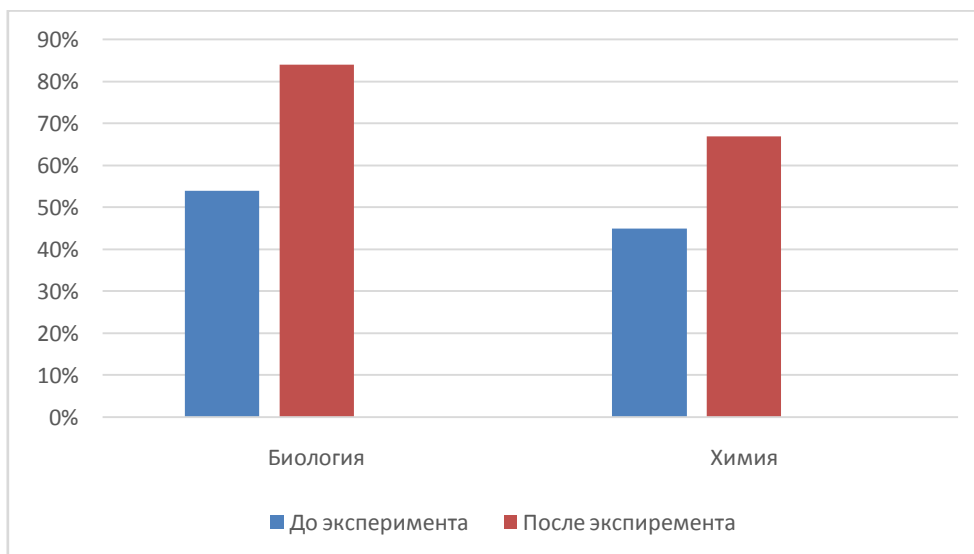

Рисунок 5 – Результаты внедрения цифровых технологий

В заключение следует отметить, что включение интернет–сервисов в процесс изучения биологии и химии в современной школе открывает целый ряд ценных возможностей. Оно может повысить мотивацию учащихся, позволяя им активнее заниматься предметами. Кроме того, использование онлайн–ресурсов облегчает самостоятельное обучение, позволяя ученикам осваивать материал в собственном темпе. Еще одним преимуществом является приобретение конкретных знаний, имеющих отношение к практическому применению, что позволяет преодолеть разрыв между теорией и реальными сценариями.

Кроме того, интеллектуальное развитие студентов обеспечивается благодаря интерактивным и разнообразным занятиям в Интернете. Использование интернет–сервисов способствует общению между учащимися, поощряя сотрудничество и дискуссии. Наконец, разнообразные виды и формы организации деятельности, которые становятся возможными благодаря онлайн–инструментам, позволяют педагогам лучше контролировать успеваемость и вовлеченность учащихся.

В целом, использование интернет–сервисов в преподавании биологии и химии – это перспективный подход, который соответствует развивающемуся характеру образования в цифровую эпоху. Он не только решает академические задачи, но и способствует целостному развитию и вовлечению студентов в технологически обогащенную учебную среду.

Список литературы:

1. Антонова Д.А., Оспенникова Е.В., Спирин Е.В. Цифровая трансформация системы образования. Проектирование ресурсов для современной цифровой учебной среды как одно из ее основных направлений // Вестник Пермского государственного гуманитарно–педагогического университета. Серия: Информационные компьютерные технологии в образовании. 2018. №14. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/tsifrovaya-transfor> (дата обращения: 25.01.2024)
2. Босова, Л.Л. Программа по учебному предмету биология для 7 – 9 классов [Текст]: Л.Л. Босова, А.Ю.Босова – Москва: БИНОМ. Лаборатория знаний, 2013.

ЭОЖ 318.14

МАГИСТРАНДАРДА ЦИФРЛЫҚ DAҒДЫЛАР НЕГІЗІНДЕ РЕФЛЕКСИЯЛЫҚ МӘДЕНИЕТТІ ҚАЛЫПТАСТЫРУ: СЫН–ҚАТЕРЛЕР МЕН ПЕРСПЕКТИВАЛАР

Шамитдинов Азиз Мираминұлы

«Педагогика және психология» ББ 1–курс докторанты
Қ.А.Ясауи атындағы Халықаралық Қазақ–Түрік университеті
Түркістан қ., Қазақстан
E–mail:: 4pwwspace@gmail.com

Аңдатпа

Мақала рефлексиялық мәдениет пен магистранттардың цифрлық дағдыларының арасындағы байланысты қарастырады. Осы саладағы негізгі міндеттер мен перспективалар, соның ішінде цифрлық технологиялардың қарқынды даму серпіні және цифрлық дағдыларды анықтау мен өлшеудегі екіұштылық талқыланады.

Түйінді сөздер: рефлексиялық мәдениет, цифрлық дағдылар, кәсіби даму, цифрлық технологиялар, өздігінен білім алу.

Аннотация

В статье рассматривается взаимосвязь рефлексивной культуры и цифровых навыков магистрантов. Обсуждаются основные вызовы и перспективы в этой области, включая быстрый темп развития цифровых технологий и неоднозначность в определении и измерении цифровых навыков.

Ключевые слова: рефлексивная культура, цифровые навыки, профессиональное развитие, цифровые технологии, самообразование.

Abstract

The article examines the relationship between reflective culture and digital skills of undergraduates. The main challenges and prospects in this area are discussed, including the rapid pace of development of digital technologies and the ambiguity in defining and measuring digital skills.

Key words: reflective culture, digital skills, professional development, digital technologies, self-education.

Кіріспе

Қазіргі білім беру кеңістігінде магистранттардың рефлексиялық мәдениетін қалыптастыру тақырыбы цифрлық дағдылар арқылы өзектілікке ие болады [1]. Білім алушылардың кәсіби дайындықтағы рефлексиялық қызметі маңызды рөл атқарады, өйткені ол педагог пен білім алушы арасындағы қарым–қатынастағы негізгі мәнді объект–субъектіліктен субъект–субъектілікке, тұлғалық қарым–қатынастарға ауыстырумен байланысты [1]. Бұл білім алушылардың өз әлеуетін барынша толық іске асыруын қамтамасыз етеді.

Қазіргі цифрлық дәуірдегі цифрлық дағдылар біздің күнделікті өміріміздің ажырамас бөлігіне айналуда. Олар қазіргі заманғы әлеуметтік, кәсіби және жеке салаларға сәтті бейімделу мен қатысудың маңызды құралы болып табылады [2]. Осыған байланысты, бұл шолудың мақсаты магистранттардың рефлексиялық мәдениеті мен цифрлық дағдыларының өзара байланысын, сондай–ақ осы салада туындайтын сын–қатерлер мен перспективаларды зерттеу болып табылады.

Мақалада біз магистранттардың рефлексивті мәдениеті мен цифрлық дағдыларын қалыптастырудың негізгі көзқарастарына шолу жасаймыз, сондай–ақ олардың даму әдістері мен стратегияларын және осы үдеріске әсер ететін факторларды қарастырамыз [2]. Сондай–ақ цифрлық дағдыларды қалыптастыруға байланысты қиындықтар мен перспективаларды сипаттаймыз және одан әрі зерттеу үшін қорытындылар мен ұсыныстар береміз [2].

Әдістер

Бұл шолу үшін Scopus, Web of Science және Google Scholar сияқты дерекқорларда ғылыми әдебиеттерді мұқият іздеу жүргізілді. Соңғы 10 жылда ағылшын және орыс тілдерінде жарияланған зерттеулер таңдалды. Іріктеу критерийлері «цифрлық дағдылар арқылы магистранттың рефлексиялық мәдениеті» тақырыбының өзектілігін және эмпирикалық деректердің болуын қамтиды. Білім саласына қатысы жоқ жұмыстар қарастырылған жоқ.

Магистранттың рефлексиялық мәдениеті

Магистранттың рефлексиялық мәдениеті оқу мен даму үдерісінде маңызды рөл атқарады. Студенттердің кәсіби даярлықтағы рефлексиялық белсенділігі педагог пен білім алушының қарым-қатынасындағы негізгі назардың субъект-объектіліктен диалогқа, субъект-субъектілікке, тұлғааралық қатынасқа ауысуымен байланысты. Бұл студенттердің өз мүмкіндіктерін толық іске асыруын қамтамасыз етеді [3].

Магистратураны меңгеру, ғылыми-зерттеу жетістіктері және жұмсақ дағдыларды (soft skills) дамыту магистранттардың оқу мәдениеті деңгейінің маңызды көрсеткіштері болып табылады. Бұл тұрғыда магистранттың рефлексиялық мәдениеті оның кәсіби және тұлға ретінде дамуының шарты ретінде қарастырылады [4].

Қазіргі уақытта ғылыми-педагогикалық магистратураның алдында білім алушыларды нақты оқу пәніне де, болашақ кәсіби іс-әрекетке де эмоционалды-құндылық қатынасты қалыптастыра отырып, барлық ситуациялық міндеттерді өз бетінше шеше отырып, педагогикалық шындықпен мақсатты түрде әрекеттесуге үйрету міндеті тұр [3].

Осыған байланысты ғылыми-педагогикалық магистратурада оқытудың түрлі инновациялық технологиялары, соның ішінде рефлексиялық оқыту үлгілері сынақтан өтуде. Рефлексиялық оқыту үлгілерін пайдалану оқушылардың зерттеу жұмысы барысында рефлексиялық әрекетке дайындығын дамытудың педагогикалық шарты ретінде қарастырылады [5].

Студенттердің рефлексиялық іс-әрекетке дайындығын дамыту кезінде әр магистранттың жеке даму траекториясын қамтамасыз ететін білім беру ортасының әр түрлі білім беру ресурстары мен бағдарламалары және оқытудың нақты педагогикалық құралдары бар өзгергіштік факторы бірінші орынға шығады [5].

Сонымен, магистранттың рефлексиялық мәдениеті оқу мен даму үдерісінің негізгі элементі болып табылады және магистранттардың кәсіби және тұлғалық құзыреттілігін қалыптастыруда маңызды рөл атқарады.

Сонымен қатар, магистранттың рефлексиялық мәдениеті өзін-өзі талдау, өзін-өзі бағалау және өзін-өзі реттеу қабілетін дамытуды қамтитынын атап өткен жөн. Бұл дағдылар магистранттарға өздерінің күшті және әлсіз жақтарын тануға және одан әрі даму бағыттарын анықтауға мүмкіндік береді.

Рефлексиялық мәдениет сонымен қатар табысты зерттеу жұмысының кілті болып табылатын сыни ойлауды дамытумен байланысты. Сыни тұрғыдан ойлау магистранттарға ақпаратты талдауға, дәлелдерді бағалауға және негізделген қорытынды жасауға көмектеседі.

Цифрлық дағдылар контекстінде рефлексиялық мәдениет магистранттарға оқу және зерттеу үшін цифрлық технологияларды тиімді пайдалануға көмектеседі. Мысалы, олар деректерді жинау және талдау және басқа зерттеушілермен бірлесіп жұмыс істеу үшін цифрлық құралдарды пайдалана алады.

Жалпы алғанда, магистранттың цифрлық дағдылар арқылы рефлексиялық мәдениеті магистранттардың оқу үдерісі мен кәсіби дамуына елеулі пайда әкелетін маңызды зерттеу саласы болып табылады.

Магистранттардың цифрлық дағдылары

Цифрлық дағдылар бүгінгі білім беру ландшафтында барған сайын маңызды бола түсуде. Олар заманауи әлеуметтік, кәсіби және жеке салаларға сәтті бейімделудің және қатысудың негізгі құралы болып табылады. Магистрлік контекстте цифрлық дағдылар студенттерді болашақ кәсіби мансапқа дайындауда маңызды рөл атқарады.

Магистранттардың цифрлық дағдылары әртүрлі құзыреттерді қамтиды, мысалы, Интернетте ақпаратпен жұмыс істеу, арнайы бағдарламалар мен қосымшаларды пайдалану, цифрлық қауіпсіздікті қамтамасыз ету және т.б. Бұл дағдылар студенттерге оқу, зерттеу және кәсіби іс-әрекеттер үшін цифрлық технологияларды тиімді пайдалануға көмектеседі.

Дегенмен, магистратура бағдарламасында цифрлық дағдыларды дамыту – бұл жеке көзқарасты және білім беру бағдарламасының ерекшеліктерін ескеруді қажет ететін күрделі үдеріс. Бұл тұрғыда онлайн курстарды, жобалық іс-шараларды және басқа заманауи білім беру технологияларын пайдалануды қамтуы мүмкін сәйкес оқыту әдістері мен стратегияларын таңдау маңызды [6].

Цифрлық дағдыларды дамытудың маңызды аспектісі сандық ортада коммуникация, үлкен деректермен жұмыс істеу, цифрлық қызметтерді пайдалану және т.б. сияқты әмбебап құзыреттерді дамыту болып табылады. Бұл құзыреттер студенттерге тез өзгеретін цифрлық әлемге бейімделуге және кәсіби тапсырмаларды сәтті шешуге көмектеседі.

Осылайша, магистранттардың цифрлық дағдылары заманауи білім беру үдерісінде басты рөл атқарады. Олар студенттерге оқу және зерттеу үшін цифрлық технологияларды тиімді пайдалануға көмектеседі, сондай-ақ оларды цифрлық экономикадағы болашақ кәсіби қызметке дайындауға көмектеседі.

Сонымен қатар, магистранттардың цифрлық дағдыларына сыни тұрғыдан ойлау және цифрлық ортада мәселелерді шешу қабілеті кіреді. Бұл дағдылар студенттерге цифрлық ақпаратты талдауға және түсіндіруге және сол ақпарат негізінде саналы шешім қабылдауға көмектеседі.

Цифрлық дағдылар сонымен қатар цифрлық технологиялардың қалай жұмыс істейтінін және оларды нақты мақсаттарға жету үшін қалай пайдалануға болатынын түсінуді қамтитын цифрлық сауаттылық дағдыларын дамытуға қатысты. Бұл бағдарламалау негіздерін түсінуді, деректермен жұмыс істеуді, бұлттық технологияларды пайдалануды және цифрлық технологияның басқа аспектілерін қамтуы мүмкін.

Цифрлық дағдылардың маңызды аспектісі цифрлық қауіпсіздік дағдыларын дамыту болып табылады. Киберқылмыс қаупінің өсуі жағдайында білім алушылар өздерінің цифрлық ақпараты мен құрылғыларын ықтимал қауіптерден қалай қорғау керектігін түсінуі маңызды.

Жалпы алғанда, цифрлық дағдыларды дамыту магистранттарды болашақ кәсіби қызметке дайындаудың маңызды бөлігі болып табылады және ол жеке көзқарасты және жылдам өзгеретін технологияларға сәйкес білім мен дағдыларды үнемі жаңартып отыруды талап етеді.

Рефлексиялық мәдениет пен цифрлық дағдылардың байланысы

Цифрлық дағдылар рефлексиялық мәдениетті дамытуға үлес қоса алады, өйткені олар білім алушыларға ақпаратты талдауға және түсіндіруге және негізделген шешім қабылдауға көмектеседі [1]. Мысалы, білім алушылар деректерді жинау және талдау үшін цифрлық құралдарды пайдалана алады, бұл олардың күшті және әлсіз жақтарын жақсырақ түсінуге және әрі қарай даму бағыттарын анықтауға көмектеседі.

Екінші жағынан, рефлексиялық мәдениет цифрлық дағдыларды дамытуға ықпал ете алады. Рефлексия білім алушыларға олардың цифрлық дағдыларын білуге және қандай дағдыларды дамыту керектігін анықтауға көмектеседі. Сонымен

қатар, рефлексия білім алушыларға өздерінің білім беру және кәсіби мақсаттарына жету үшін цифрлық технологияларды қалай қолдануға болатынын түсінуге көмектеседі.

Рефлексиялық мәдениет пен цифрлық дағдылар арасындағы қарым–қатынас екі жақты болуы мүмкін екенін атап өткен жөн. Бір жағынан, рефлексиялық мәдениет цифрлық дағдыларды дамытуға қолдау көрсете алады, себебі ол студенттерге олардың цифрлық дағдыларын білуге және қандай дағдыларды дамыту керектігін анықтауға көмектеседі. Екінші жағынан, цифрлық дағдылар рефлексиялық мәдениетті дамытуға үлес қоса алады, өйткені олар студенттерге цифрлық білім беру ортасымен тиімді әрекеттесу құралдарын береді [7].

Жалпы алғанда, рефлексиялық мәдениет пен цифрлық дағдылар арасындағы байланыс заманауи білім беру контекстіндегі зерттеудің маңызды саласы болып табылады. Бұл бағыттағы зерттеулерді одан әрі жалғастыру магистранттардың оқу үдерісі мен кәсіби дамуы үшін айтарлықтай пайда әкелуі мүмкін.

Сонымен қатар рефлексиялық мәдениет пен цифрлық дағдылардың байланысының келесі аспектілерін қарастыруға болады:

1. Рефлексия және цифрлық оқыту: рефлексиялық мәдениет магистранттарға цифрлық ортада оқу үдерісін жақсырақ түсінуге көмектеседі. Мысалы, олар рефлексияны цифрлық ресурстармен өзара әрекеттесуін талдау, әртүрлі оқыту стратегияларының тиімділігін бағалау және одан әрі даму бағыттарын анықтау үшін пайдалана алады.

2. Цифрлық дағдылар және өзін–өзі реттеу (саморегуляция): цифрлық дағдылар рефлексиялық мәдениеттің маңызды бөлігі болып табылатын өзін–өзі реттеуді дамытуға ықпал етуі мүмкін. Өзін–өзі реттеу өзінің оқуы мен жұмысын басқару, мақсаттар қою және оларға жету және өз әрекеттері үшін жауапкершілікті қабылдау қабілетін қамтиды.

3. Рефлексия және цифрлық сауаттылық: рефлексиялық мәдениет магистранттарға цифрлық технологиялардың қалай жұмыс істейтінін және оларды нақты мақсаттарға жету үшін қалай пайдалануға болатынын түсінуді қамтитын цифрлық сауаттылықты дамытуға көмектеседі.

4. Цифрлық дағдылар және сыни ойлау: цифрлық дағдылар рефлексиялық мәдениеттің маңызды аспектісі болып табылатын сыни ойлауды дамытуға ықпал етуі мүмкін. Сыни тұрғыдан ойлау білім алушыларға ақпаратты талдауға және түсіндіруге, дәлелдерді бағалауға және негізделген қорытынды жасауға көмектеседі.

Тұтастай алғанда, бұл аспектілер қазіргі білім беру контекстінде рефлексиялық мәдениет пен цифрлық дағдылар арасындағы байланыстың маңыздылығын көрсетеді.

Қиындықтар мен перспективалар

Қазіргі білім беру кеңістігінде магистранттардың рефлексивті мәдениеті мен цифрлық дағдыларын қалыптастыруға байланысты бірқатар сын–қатерлер тұр.

Негізгі қиындықтардың бірі–білім мен дағдыларды үнемі жаңартуды қажет ететін цифрлық дамудың жылдам қарқыны. Бұл үздіксіз оқыту мен өзін–өзі тәрбиелеу қажеттілігін тудырады, бұл өз кезегінде рефлексиялық мәдениеттің дамуын талап етеді [2].

Тағы бір қиындық бір терминді бөлектеудегі түсініксіздікпен және оны цифрлық дағдылар контекстінде түсіндірумен байланысты. Бір сыныпқа қатысты көптеген ұғымдар бар: цифрлық сауаттылық, цифрлық құзыреттілік, ақпараттық сауаттылық, ақпараттық–коммуникативтік сауаттылық, ақпараттық–коммуникативтік құзыреттілік, медиа сауаттылық, компьютерлік сауаттылық. Бұл сандық дағдыларды анықтау мен өлшеуде қиындықтар туғызады.

Студенттер арасындағы цифрлық дағдылар деңгейіндегі айырмашылыққа байланысты сынақты да атап өтуге болады. Бұл цифрлық дағдыларды оқыту мен дамытуда жеке көзқарасты қажет етеді, бұл өз кезегінде рефлексивті мәдениетті дамытуды талап етеді.

Сонымен қатар, рефлексивті мәдениет пен цифрлық дағдыларды қалыптастыру саласында перспективалар бар. Осындай перспективалардың бірі–рефлексиялық әрекеттерді қолдау үшін цифрлық технологияларды қолдану. Мысалы, цифрлық құралдарды рефлексиялық мәдениеттің маңызды бөлігі болып табылатын өзін–өзі бағалау мен өзін–өзі реттеуді қолдау үшін пайдалануға болады.

Тағы бір перспектива студенттерге цифрлық дағдыларды дамытуға және қолдануға көмектесетін жаңа оқыту әдістері мен стратегияларын дамытумен байланысты [9]. Бұл онлайн курстарды, жобалық қызметті және басқа да заманауи білім беру технологияларын пайдалануды қамтуы мүмкін.

Жалпы, қазіргі қиындықтарға қарамастан, білім беру үдерісінде рефлексивті мәдениет пен цифрлық дағдыларды дамытудың маңызды перспективалары бар. Осы саладағы қосымша зерттеулер магистранттардың білім беру үдерісі мен кәсіби дамуына айтарлықтай пайда әкелуі мүмкін.

Қорытынды

Қазіргі білім беру кеңістігінде рефлексиялық мәдениет пен цифрлық дағдылар магистранттарды болашақ кәсіби қызметке дайындауда маңызды рөл атқарады. Олар білім алушыларға цифрлық технологияларды оқыту мен зерттеу үшін тиімді пайдалануға көмектеседі және оларды цифрлық экономикада жұмыс істеуге дайындайды.

Бұл шолуда рефлексиялық мәдениет пен цифрлық дағдылардың негізгі аспектілері, сондай–ақ олардың өзара байланысы қарастырылды. Бұл саладағы негізгі қиындықтар мен перспективалар, соның ішінде цифрлық дамудың жылдам қарқыны, цифрлық дағдыларды анықтау мен өлшеудегі түсініксіздік және білім алушылар арасындағы цифрлық дағдылар деңгейіндегі айырмашылық анықталды.

Жүргізілген шолуға сүйене отырып, рефлексиялық мәдениет пен цифрлық дағдыларды дамыту қазіргі білім беру контекстіндегі зерттеудің маңызды саласы болып табылады деген қорытынды жасауға болады. Осы саладағы қосымша зерттеулер магистранттардың білім беру үдерісі мен кәсіби дамуына айтарлықтай пайда әкелуі мүмкін.

Қорытындылай келе, рефлексиялық мәдениет пен цифрлық дағдыларды дамыту жеке көзқарасты және тез өзгеретін технологияларға сәйкес білім мен дағдыларды үнемі жаңартуды қажет ететінін атап өткен жөн. Бұл үздіксіз оқыту мен өзін–өзі тәрбиелеу қажеттілігін тудырады, бұл өз кезегінде рефлексиялық мәдениетті дамытуды талап етеді.

Әдебиеттер тізімі:

1. Гревцева Г.Я. Рефлексивная деятельность студента в условиях приобщения к цифровой цивилизации // Педагогическая перспектива. 2021. № 2. С. 3–8.
2. Березина П.А. Основные взгляды на развитие цифровых навыков студентов: проблемы и перспективы // Universum: психология и образование : электрон. научн. журн. 2023. 7(109). URL: <https://7universum.com/ru/psy/archive/item/15633> (дата обращения: 01.01.2024).
3. Рубцова Н.Е., Михайлова Е.Е. Рефлексивное развитие гибких навыков магистрантов при переходе к персонализированному образованию // Вестник Московского университета. Серия 20. Педагогическое образование. 2021. № 1. С. 101–115
4. Браже Т.Г. Рефлексивная культура педагога: способы ее выявления и развития // Человек и образование. 2012. №1 (30). С. 80–84.
5. Валиева Л.Р. Организация учебно–познавательной деятельности студентов педагогической магистратуры на основе рефлексивных моделей обучения // Современные проблемы науки и образования. – 2023. – № 4. ; URL: <https://science–education.ru/ru/article/view?id=32921> (дата обращения: 01.01.2024).

6. Жохова В.В., Петропавловская А.А. Формирование цифровых компетенций при реализации магистерских программ (на примере Владивостокских вузов) // Вестник АГТУ. Серия: Экономика. 2022. №2. С. 107–116

7. Профессиональная рефлексия педагогов в условиях цифровой трансформации образования [Электронный ресурс] : учебно–методическое пособие / Н.В.Маркина, С.А.Ларюшкин, И.А.Менщикова. – Челябинск : ЧИППКРО, 2021. URL: <https://ipk74.ru/upload/iblock/f02/f029bca2b4cbe09a8f0792694a1bdae2.pdf> (дата обращения: 01.01.2024).

8. Ничагина А.В. Педагогические условия эффективного формирования цифровых компетенций в магистратуре // Современные проблемы науки и образования. – 2022. – № 4. ; URL: <https://science–education.ru/ru/article/view?id=31875> (дата обращения: 01.01.2024).

9. Подповетная Ю.В., Михайлова С.В., Письменный Е.В. Тенденции и перспективы применения цифровых технологий в образовании в области физической культуры и спорта // Современные проблемы науки и образования. – 2023. – № 6.; URL: <https://science–education.ru/ru/article/view?id=33044> (дата обращения: 01.01.2024).

УДК 372.8

USING ONLINE TOOLS IN THE ENGLISH LANGUAGE LESSONS

Шевчук Екатерина Владимировна

магистр филологических наук

учитель английского языка

ОШ №5 им. Б.Момышулы

город Костанай, Республика Казахстан

E–mail: shevchuk0496@mail.ru

Abstract

This article is about the usage of the online tools in English language lessons. This paper gives some theoretical information about internet resources for teaching English, their peculiarities and advantages. This article includes the description of the online tools for teaching English language.

Key words: online tools, English lesson, internet resources.

Аңдапта

Бұл мақала ағылшын тілі сабақтарында онлайн құралдарды қолдануға арналған. Бұл мақалада ағылшын тілін оқытуға арналған Интернет–ресурстар, олардың ерекшеліктері мен артықшылықтары туралы кейбір теориялық ақпарат берілген. Бұл мақалада ағылшын тілін оқытуға арналған онлайн құралдардың сипаттамасы берілген.

Түйінді сөздер: онлайн құралдар, ағылшын тілі сабағы, интернет–ресурстар.

Аннотация

Эта статья посвящена использованию онлайн–инструментов на уроках английского языка. В этой статье дается некоторая теоретическая информация об Интернет–ресурсах для обучения английскому языку, их особенностях и преимуществах. Эта статья включает описание онлайн–инструментов для обучения английскому языку.

Ключевые слова: онлайн–инструменты, урок английского языка, интернет–ресурсы.

The use of new information technologies in teaching English to children is one of the most important aspects of improving and optimizing the educational process, enriching the arsenal of methodological tools and techniques that allow you to diversify the forms of work and make the lesson more interesting for students [1].

The relevance of the topic is due to the fact that in modern society, knowledge of the English language plays an increasingly important role, which provides an opportunity to join world culture, use the possibilities of Internet resources in your work, as well as work with information and communication technologies (ICT) and use multimedia learning methods.

Therefore, it is very important to master and apply digital and Internet resources in English lessons. Modern information technologies are becoming a part of the educational process. Computer technology and English lessons are an urgent area that requires modern approaches and innovative solutions.

Forms of work with computer training programs in English lessons include: vocabulary research, pronunciation practice, study of dialogic and monological speech, study of writing, development of grammatical skills, checking homework, as well as additional tasks to the main forms of work in the classroom.

N.Hockley and G.Dudeny identify the following criteria for evaluating websites [2]:

1. Accuracy. To study the information about the author of the page, to find out whether he is an expert in this field, whether the information is reliable, correct in terms of language, whether the actual data is not distorted. To do this, it is recommended to check the information in other sources.

2. The relevance of the submitted materials. Find out when the information on the site was last updated.

3. Design. Analyze the site from the point of view of the students. Is it visually attractive; is it easy to navigate through it? It is necessary to check the logic of the links, make sure that the font does not tire the eyes, etc. A large number of advertisements, pop-up banners can not only harm the computer, but also contain information unacceptable to children and students.

4. Functionality. The efficiency of the site, the absence of outdated, invalid links. Check all the pages, hyperlinks that students can use. A large number of media files usually slow down page loading. Multimedia files should be easy to play and not interfere with work.

In English lessons, using ICT, i.e. a computer and Internet resources, you can solve a number of tasks [3]:

- to form reading skills and abilities using network materials of varying degrees of complexity;

- improve listening skills based on authentic audio texts;

- improve writing skills; enrich your vocabulary, both active and passive, with the vocabulary of a modern foreign language;

- to acquaint with cultural knowledge, including speech etiquette, peculiarities of speech behaviour of various peoples in terms of communication, peculiarities of culture, traditions of the country of the studied language;

- to form a stable motivation for students' foreign language activities in the classroom.

Nowadays, since English is a communication tool in all countries of the world, a lot of sites are dedicated to the English language. You can find almost everything on them, from lesson plans and developed topics, programs, educational materials to tests and exercises on individual grammatical topics. A large selection of materials and exercises allows the teacher to make the lesson and independent extracurricular work of students more interesting and intense. The Internet allows you to effectively solve a number of didactic tasks [3]:

- to form stable motivation;

- to activate students' thinking abilities;

- to involve passive students in the work;

- to make classes more visual;

- to provide the educational process with new, previously unavailable materials;

- to teach students to work independently with materials;

- to provide instant feedback;

- to increase the intensity of the educational process;

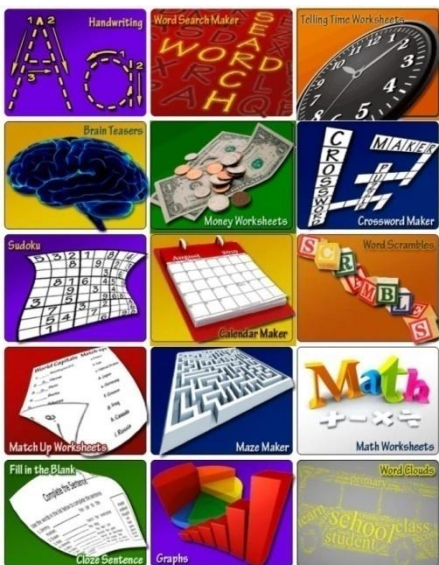
- to provide live communication with representatives of other countries and cultures;
- to develop skills and abilities of effective reading and writing;
- listening – to expand vocabulary.

The Internet forms the ability to analyze and evaluate what you read, sort information into main and secondary, quickly navigate the text based on such hints as keywords, text structure.

In the work, we use a lot of online tools to work with students.

Such tools include: <https://www.theteacherscorner.net/>, <https://learningapps.org/>, <https://www.liveworksheets.com/>, <https://en.islcollective.com/>, <https://onlinetestpad.com/>, <https://quizlet.com/ru>, <https://wordwall.net/>, <https://www.eslprintables.com/>.

<https://www.theteacherscorner.net> – is the site where the teacher can find printable worksheets, lesson plans, seasonal items, bulletin boards, teacher resources, thematic units, in addition the teacher can create his/her own crosswords, word search, match up, etc.

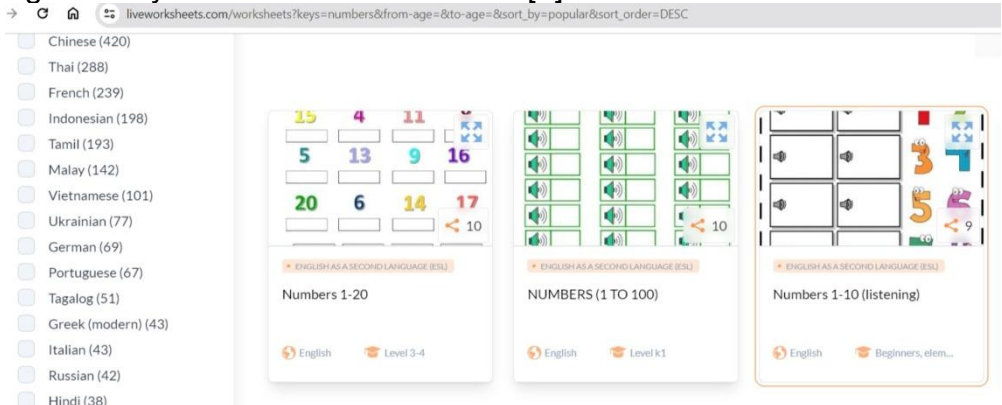
Picture 1 – <https://www.theteacherscorner.net>

<https://learningapps.org/> – was created to support learning and teaching through small, publicly available interactive modules – exercises. These exercises are created online and can be used in the educational process. To create such exercises, the site offers several templates (classification exercises, multiple choice tests, etc.). These exercises are not complete educational units and must be integrated into the training scenario. The service involves training lexical units through various interactive tasks. The self-monitoring function is available to students. The teacher can create their own classes to track the students' results [4].

Picture 2 – <https://learningapps.org/>

<https://www.liveworksheets.com/> – self-study of lexical and grammatical topics. It contains both ready-made tasks and allows you to create your own. The service allows students to both check the answer themselves and send them to the teacher for verification. The teacher receives tasks that have already been verified by the site, which significantly saves the teacher's time [4].

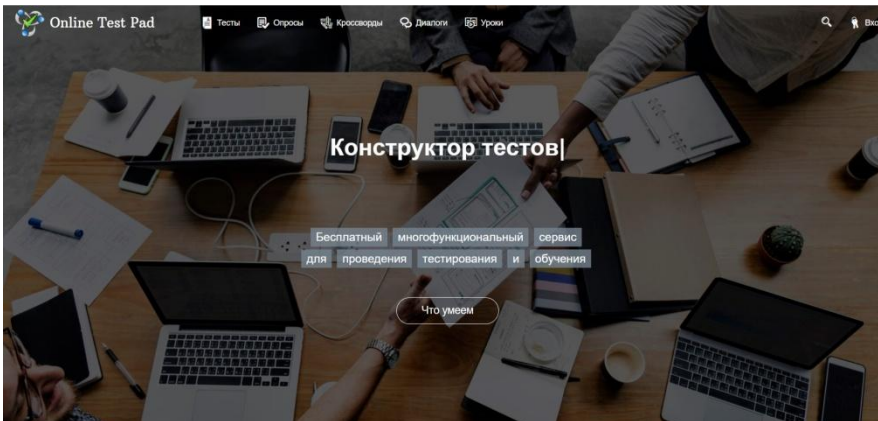
Picture 3 – <https://www.liveworksheets.com/>

<https://en.islcollective.com/> – It is in the top of the sites of searching for materials for lesson development. The site navigation is very convenient; you can choose a concrete grammar topic using a specific vocabulary. At the same time, you specify the type of material (board game, dialogue, insertion of a missing word, etc.) and specify the student's level along with the age category. Downloading files from this site is free – you only need to register. The site also offers ready-made presentations on various topics, as well as ready-made assignments for authentic videos [4].

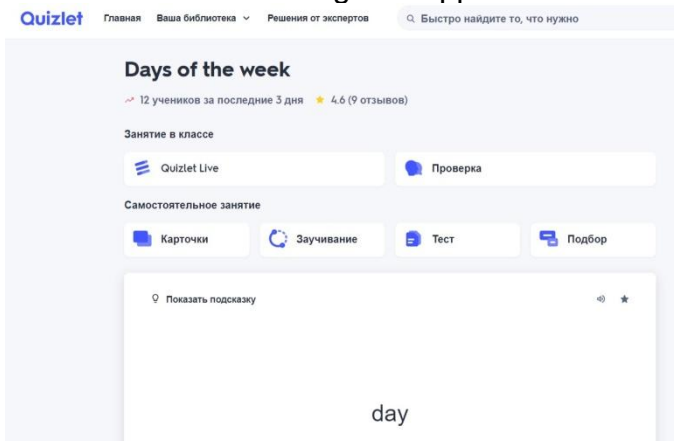
Picture 4 – <https://en.islcollective.com/>

<https://onlinetestpad.com/> – A website for creating test tasks. It allows the teacher to set a time limit for completing test tasks, and also gives the teacher the opportunity to decide whether the correct answers will be available to students upon completion of the test. This service allows the teacher to create a database of questions for testing, which can mix with each other [4].

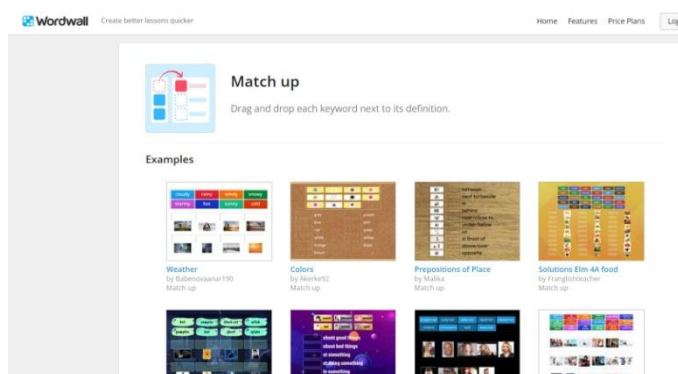
Picture 5 – <https://onlinetestpad.com/>

<https://quizlet.com/latest> – This service allows the teacher to teach and learn lexical units orally – through cards already formed by the teacher, as well as in writing – in the spelling section. A clear and convenient service that offers the performance of lexical tasks both on a PC and through an application downloaded to a smartphone [4].

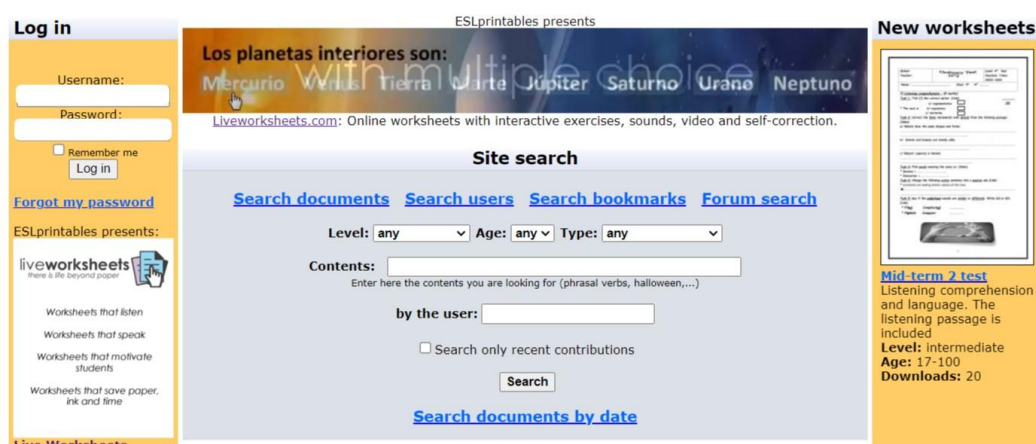
Picture 6 – <https://quizlet.com/latest>

<https://wordwall.net/> – is a multifunctional tool for creating both interactive and printed materials. Most of the templates are available in both interactive and printed versions. Many teachers will be pleased with the fact that the service has a Russian-language version. Interactive exercises can be played on any device with Internet access: on a computer, tablet, phone or interactive whiteboard [5].

Picture 7 – <https://wordwall.net/>

<https://www.eslprintables.com/> – is a simple toolbar that provides instant access to the eslprintables websites. This website allows teachers of English as a foreign language worldwide to share all types of content for their lessons. However, to be able to use their content, you first need to create an account and then upload something. For every time someone downloads any of the materials you have uploaded, you will get one point that you can use to download more content.

Picture 8 – <https://www.eslprintables.com/>

By entering a keyword in the search field, the toolbar enables you to easily find printable materials based on their type. Additionally, the toolbar grants you immediate access to the Forum where you can browse through popular or recent discussions or initiate a fresh conversation.

These sites and tools are used most often in my lessons. They help me organize the learning process, make the lesson interesting and exciting, and help me establish communication with each student and between students.

In conclusion, we would like to emphasize that the Internet provides many opportunities to improve the quality of teaching a foreign language and create motivation for learning. It is an excellent assistant in the organization of the educational process, namely, in teaching various types of speech activity; but despite the many obvious advantages of the Internet, many specialists who actively use it in their teaching practice and promote the introduction of new technologies into the educational process emphasize the need for a rational, methodically justified, strictly dosed, proportionally differently presented, depending on the aspect and purpose of teaching the use of the Internet in classroom classes.

References

1. Лосева, Т. В. Использование цифровых образовательных ресурсов на уроках английского языка // Молодой ученый. 2020. № 46 (336). URL: <https://moluch.ru/archive/336/75168/> (дата обращения: 29.01.2024).
2. Dudeney G., Hockly N. How to teach English with technology. Pearson Education Limited, 2008. – 292 с.
3. Демесинова, Ф. Б. Преимущества использования интернет–ресурсов на уроке английского языка // Молодой ученый. 2021. № 14 (356). URL: <https://moluch.ru/archive/356/79362/> (дата обращения: 29.01.2024).
4. Крайнова А.О. Использование онлайн–инструментов в рамках современного урока иностранного языка // Образовательная социальная сеть nsportal.ru. 2021. URL: <https://nsportal.ru/shkola/inostrannye-yazyki/angliiskiy-yazyk/library/2021/03/27/ispolzovanie-onlain-instrumentov-v> (дата обращения: 29.01.2024).
5. Ненькина И.Ф. Доклад «Применение платформы Wordwall при обучении младших школьников» // ИНФОРУОК. 2021–2022. URL: <https://infourok.ru/doklad-primenenie-platformy-wordwall-pri-obuchenii-mladshih-shkolnikov-5657970.html>

УДК 371.3

ИСПОЛЬЗОВАНИЕ ЦИФРОВЫХ ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫХ ПЛАТФОРМ НА УРОКАХ БИОЛОГИИ КАК ОДИН ИЗ СПОСОБОВ ПОВЫШЕНИЯ КАЧЕСТВА ЗНАНИЙ ОБУЧАЮЩИХСЯ.

Шефер Людмила Юрьевна,

магистр педагогических наук, учитель биологии
КГУ «ОШ № 23 им. М. Козыбаева
отдела образования г. Костаная»
Управления образования акимата Костанайской области
г.Костанай, Казахстан
Email: shefer_94@mail.ru

Алимбаева Айгерим Мейрамхановна

магистр естественных наук, учитель биологии
КГУ «ОСШ № 122
отдела образования г. Костаная»
Управления образования акимата Костанайской области
г.Костанай, Казахстан

Аннотация

В статье рассматриваются цифровые образовательные ресурсы, используемые на уроках биологии, способствующие повышению мотивации к изучению предмета. Тема является актуальной из-за изменений в системе образования в Казахстане и новой ориентации на мировые информационно–образовательные тенденции. Этот процесс требует пересмотра подходов к учебно–воспитательному процессу, включая технологии обучения, которые должны быть соразмерны современным возможностям и способствовать успешной адаптации учеников к информационному обществу.

Ключевые слова: цифровые образовательные ресурсы, мотивация к изучению предмета.

Аңдатпа

Мақалада биология сабақтарында қолданылатын, пәнге деген қызығушылықтарын арттыруға ықпал ететін цифрлық білім беру ресурстары қарастырылады. Тақырып Қазақстандағы білім беру жүйесіндегі өзгерістерге және әлемдік ақпараттық–білім беру үрдістеріне жаңа бағдарлануға байланысты өзекті болып табылады. Бұл үдеріс оқу–тәрбие үдерісіне, оның ішінде қазіргі заманғы мүмкіндіктерге сәйкес келетін және оқушылардың

ақпараттық қоғамға сәтті бейімделуіне ықпал ететін оқыту технологияларына көзқарастарды қайта қарауды талап етеді.

Түйінді сөздер: цифрлық білім беру, пәнге деген қызығушылық.

Abstract

The article discusses digital educational resources used in biology lessons, which help to increase motivation to study the subject. The topic is relevant due to changes in the education system in Kazakhstan and a new focus on global information and educational trends. This process requires a revision of approaches to the educational process, including learning technologies, which should be commensurate with modern capabilities and contribute to the successful adaptation of students to the information society.

Key words: digital educational resources, motivation to study the subject.

Джон Дьюи сказал: «Если мы будем учить сегодня так, как мы учили вчера, мы украдем у детей завтра». В XXI веке наблюдается стремительное развитие общества, сопровождаемое быстрым ростом значимости цифровых технологий в повседневной жизни. Цифровизация охватывает все сферы деятельности. Вычислительные устройства, мобильные телефоны и планшеты настолько вошли в нашу жизнь, что мы уже не можем представить существование без них. Образование всегда находится в центре современных тенденций, и сегодня невозможно представить современную школу без использования цифровых образовательных ресурсов. Знания в области биологии всегда имели важное значение для формирования научных взглядов. Биология не только служит теоретической основой для медицины и сельского хозяйства, но и открывает новые возможности для развития отраслей промышленности и усовершенствования техники. С учетом последних достижений в области биологии и цифровых технологий социальный запрос предполагает повышение уровня биологической грамотности у молодого поколения. Все это требует усовершенствования биологического образования на всех уровнях, в особенности в школе. Изучение биологии является достаточно сложным и наглядным, требует демонстрации процессов, систем и закономерностей, что усложняет усвоение школьниками этого предмета [1].

Цифровые образовательные ресурсы направлены на повышение умственных возможностей обучающихся в информационном обществе и улучшение качества образования на всех уровнях системы образования.

При использовании компьютера как основного средства обучения на уроке, учитель имеет возможность наблюдать и записывать проявления качеств обучающихся, таких как осознание цели поиска, активное воспроизведение ранее полученных знаний, интерес к углублению знаний из доступных источников и самостоятельный поиск. Это позволяет учителю разрабатывать стратегии по развитию творческого подхода обучающихся к учебному процессу.

Предоставление образцов для проверки учебных действий через учебные задания или компьютерные программы, а также обратная связь о причинах ошибок, постепенно обучает учеников самоконтролю и самоисправлению в учебной деятельности, что должно быть присутствовать на каждом уроке.

Вышеперечисленные возможности цифровых образовательных ресурсов способствуют выявлению и развитию способностей, а также формированию желаний и умения учиться [2].

Согласно целям использования цифровых образовательных ресурсов и их возможностям, можно выделить следующие виды цифровых образовательных ресурсов:

– электронная библиотека – распределенная информационная система для хранения и использования электронных документов, таких как электронные издания литературных произведений, справочники и т.д.

– библиотека электронных наглядных пособий – пособие, включающее мультимедийные компоненты для демонстрации объектов, процессов и явлений в определенной предметной области.

– электронная энциклопедия – ресурс, содержащий большое количество информации по различным областям знаний с многочисленными иллюстрациями, видео– и аудио–фрагментами, анимациями и трехмерными моделями.

– репетиторы, тренажеры, практикумы – учебно–методические комплексы, позволяющие самостоятельную подготовку к занятиям и экзаменам, а также объективную оценку своих знаний.

– мультимедийные учебники – программная среда для самостоятельного или сопровождаемого преподавателем изучения учебного курса или его части с использованием компьютера.

– виртуальные лаборатории – образовательные комплексы, позволяющие проведение предметных экспериментов, включая те, которые затруднены на уроке из–за необходимости дополнительного оборудования или высоких затрат.

Преимущества использования ЦОР в том, что они позволяют ускорить темп урока, высвобождают время учителя при проверке знаний, формируют навыки самоконтроля, исключают субъективность оценки, повышают мотивацию и интерес к обучению. ЦОР помогают решить следующие образовательные задачи, обеспечить:

– организацию учебной деятельности, предполагающую широкое использование форм самостоятельной групповой и индивидуальной исследовательской деятельности;

– качественное усвоение программного материала;

– содержание материалов, ориентированных на работу с информацией, представленной в различных формах (графики, таблицы, составные и оригинальные тексты различных жанров);

– компактность в изложении учебного материала, что высвободило время для закрепления и тренировки;

– доступность и наглядность изучаемого материала;

– учитывать индивидуальные особенности учащихся и существующие различия в культурном опыте учащихся;

– воспитать интерес и мотивацию к предмету [3].

В своей работе мы используем различные цифровые образовательные ресурсы: BilimLand, Online Mektep, Quizlet, Quizizz, Kahoot, Plickers, Padlet, LearningApps, Google Forms. ЦОР обладают рядом преимуществ по сравнению с классическими методами обучения.

В связи с отсутствием оборудования для проведения лабораторных и практических работ мы используем платформу BilimLand, которая позволяет виртуально проводить лабораторные опыты. Коллекция инновационных симуляторов и тренажеров – это настоящая находка для эффективного обучения. В числе преимуществ данного комплекса нужно выделить следующее: виртуальная лаборатория мотивирует учащихся и делает знания более системными; сложные закономерности и научные явления объясняются просто и наглядно; комплекс дает возможность проводить ученикам эксперименты и опыты как с учителем, так и самостоятельно. Виртуальная лаборатория становится дополнительным средством, развивающим визуальное мышление.

Online Mektep – цифровая образовательная платформа, рекомендованная Министерством просвещения. В ней содержится все необходимое для организации и управления образовательным процессом: подготовка к ЕНТ, итоговой аттестации, PISA, инструменты персонализации, мониторинга и оценки результатов, проектная деятельность, подсистема коммуникаций: чат, видеоконференция и многое другое.

Такие интерфейсы, как Quizlet, Quizizz, Kahoot, Plickers, Padlet, LearningApps, Google Forms применимы на всех этапах урока. Они повышают интерес к изучению предмета, за счет новой формы предоставления материала. Формативные оценивания с использованием перечисленных программ становятся более красочными, вызывающими интерес у обучающихся за счет соревновательного момента.

Компьютерные образовательные ресурсы (ЦОР) оказывают эмоциональное воздействие на учащихся, способствуя более глубокому запоминанию учебного материала, повышению интереса к предмету и обеспечению прочных знаний.

Без тщательно разработанных методов и форм обучения сложно организовать эффективное усвоение учебного материала. Поэтому необходимо постоянно совершенствовать методы и средства обучения, которые помогают вовлечь учащихся в активный поиск знаний и стимулируют их мышление.

Использование трехмерных онлайн моделей облегчают процесс изучения таких сложных тем, как «Кровеносная система». «Строение сердца человека и круги кровообращения», «принцип строения ДНК».

Использование цифровых образовательных ресурсов в преподавании биологии способствует активизации мыслительной деятельности учащихся, что делает уроки более эффективными. Это позволяет даже самым пассивным обучающимся проявлять больший интерес и развивать оригинальное мышление и творческий подход к проблемам, повышая тем самым качество образования. В целом, это помогает подготовить учеников к жизни в современном цифровом мире.

Использование цифровых образовательных ресурсов классным руководителем во внеурочной деятельности позволяет обучающимся преодолевать сложности в самоутверждении, так как способствует раскрытию своих способностей и возможностей. Благодаря им обучающиеся могут развивать свою познавательную и творческую активность, реализовывать личностные качества, демонстрировать способности, которые не всегда бывают востребованы в учебной деятельности. Благодаря этому появляется благоприятный фон для того, чтобы достичь успеха, что позитивно влияет на учебную деятельность [4]. Традиционный классный час с приходом в образовательный процесс цифровых ресурсов (виртуальные опросы и голосования, интерактивные тесты, презентации, викторины) – заиграл новыми красками.

Классным руководителям выпускных классов цифровые образовательные платформы позволяют проводить профориентационную работу при помощи виртуального посещения средних и высших учебных заведений, где выпускники могут познакомиться со специальностями и техническим оснащением.

Использование цифровизации на уроках не заменяет традиционных форм проведения урока, но дает новые возможности для повышения эффективности учебного процесса.

За годы работы в школе стало понятно, что образование заключается не в количестве полученных знаний, а в умении применить полученные знания на практике.

Список литературы:

1. Бартенева Т.П., Ремонтов А.П. Использование информационных компьютерных технологий на уроках биологии. Международный конгресс «Информационные технологии в образовании». – Москва, 2003. 190 с.
2. Такиуллин, Т.Р. Влияние цифровизации на систему образования / Т.Р. Такиуллин // Молодой ученый. – 2021. – № 47 (389). – С. 5–8.
3. Смирнов А. В. Цифровое образование: новые технологии и педагогические практики.// Информационные технологии в образовании. 2019. № 40. С. 48–58.

4. Золоткова, М. Г. Использование цифровых инструментов и сервисов в работе классного руководителя / М. Г. Золоткова. – Текст: электронный // Формирование психологически комфортной и безопасной образовательной среды в сельской школе. Ярославль : ИРО, 2021. – С. 220–225.

УДК 373.1

ПРОБЛЕМЫ И ПЕРСПЕКТИВЫ ВНЕДРЕНИЯ ОБОРУДОВАНИЯ ЦЕНТРОВ «ТОЧКА РОСТА» В ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫЙ ПРОЦЕСС

Шилинг Галина Сергеевна

канд. физ.–мат.наук, доцент
АГГПУ им. В.М. Шукшина, г. Бийск
E–mail: shilinggs@mail.ru

Брыляков Захар Владимирович

Студент 5–го курса
АГГПУ им. В.М. Шукшина, г. Бийск
E–mail: ajhcf235@gmail.com

Аннотация

В «Точки Роста» активно внедряются современные учебные программы, которые соответствуют мировым стандартам образования. Но при работе с оборудованием, учителя могут столкнуться с различными проблемами. В статье рассматривается о перспективах внедрения «Точек роста» в школах и решение проблем, которые возникают у учителей при работе с новым оборудованием.

Ключевые слова: проблемы и перспективы, задачи и функции, решение проблем.

Аңдатпа

«Growth Points» халықаралық білім стандарттарына сәйкес келетін заманауи білім беру бағдарламаларын белсенді түрде енгізуде. Бірақ құрал–жабдықтармен жұмыс істегенде мұғалімдер әртүрлі мәселелерге тап болуы мүмкін. Мақалада мектептерде «Өсу нүктелерін» енгізу перспективалары және мұғалімдердің жаңа құрал–жабдықтармен жұмыс істеу кезінде туындайтын мәселелерді шешу қарастырылады.

Түйінді сөздер: проблемалар мен перспективалар, міндеттер мен функциялар, мәселелерді шешу.

Abstract

“Growth Points” are actively introducing modern educational programs that meet international education standards. But when working with equipment, teachers may encounter various problems. The article discusses the prospects for introducing “Growth Points” in schools and solving the problems that teachers have when working with new equipment.

Key words: problems and prospects, tasks and functions, problem solving.

В рамках национального проекта «Образование» создается федеральная сеть образовательных центров «Точка Роста», которые становятся настоящими островками инноваций в мире образования. Это концепция, которая призвана изменить подход к образованию в сельских районах и малых городах России.

Центры «Точка Роста» создаются на базе сельских школ и образовательных учреждений малых городов. Их главная миссия – предоставить детям равные возможности для получения качественного образования, независимо от места их проживания. Это пространства, где дети могут развивать свои таланты, учиться новому и реализовывать идеи [1].

Кроме этого, центры «Точка роста» могут выступать в роли общественного пространства для развития цифровой грамотности, творческой, проектной

деятельности и другой познавательной и социальной активности учеников школы, их родителей, учителей, а также местных жителей.

Задачи и функции проекта «Точка Роста»:

Обновление учебных программ

В «Точке Роста» активно внедряются современные учебные программы, которые соответствуют мировым стандартам образования. Это позволяет учащимся быть на одной волне с их сверстниками из крупных городов и других стран.

Создание условий для дополнительного образования

Основное внимание уделяется не только базовым предметам, но и дополнительному образованию. Это могут быть курсы по искусству, музыке, спорту или программированию. Таким образом, каждый ребенок может найти занятие по душе.

Развитие проектной деятельности

Школьники учатся работать в команде, разрабатывать и реализовывать собственные проекты. Это способствует развитию критического мышления, умения анализировать и принимать решения.

Применение современных образовательных технологий

В классах используются интерактивные доски, планшеты, 3D-принтеры, VR-технологии и другое самое современное оборудование. Это делает процесс обучения более интересным и эффективным.

Индивидуальный подход к каждому ученику

Преподаватели «Точки Роста» работают над тем, чтобы учесть особенности и потребности каждого ребенка. Это позволяет максимально раскрыть его потенциал.

Поддержка талантливых учеников

В рамках проекта организуются различные конкурсы, олимпиады и мастер-классы, где дети могут продемонстрировать свои способности.

Взаимодействие с родителями

Одной из ключевых задач является создание доверительных отношений между школой и семьей. Родители активно привлекаются к жизни образовательного центра, участвуют в родительских собраниях, мероприятиях и проектах [2].

При работе с оборудованием из точек роста, учителя могут столкнуться с различными проблемами, включая следующие:

1. Отсутствие опыта работы с техническим оборудованием: Многие учителя могут испытывать трудности из-за недостаточного опыта работы с современным техническим оборудованием, таким как интерактивные доски, проекторы, или программное обеспечение.

Способ улучшить опыт учителей в работе с оборудованием из точек роста – это создание сообщества практикующих педагогов, где они могут обмениваться опытом, лучшими практиками и поддерживать друг друга в освоении новых технологий.

2. Недостаток ресурсов и обучения: Недостаточное обучение и подготовка учителей к использованию нового оборудования может привести к недостатку доверия и неуверенности в его использовании в учебном процессе.

Для решения этой проблемы, широко используется подход, основанный на обучении и поддержке педагогов. Организации часто предоставляют учителям возможности пройти обучение по работе с современным оборудованием. Это включает в себя как онлайн-обучение, так и практические занятия с использованием реального оборудования [3].

3. Технические проблемы: Неисправности оборудования, технические неполадки и сложности со связью могут затруднять эффективное использование технических средств в учебе.

Помимо обучения, важно также обеспечить учителям доступ к ресурсам, таким как онлайн–материалы, видео уроки, руководства по эксплуатации оборудования и техническая поддержка, чтобы они могли получать помощь в случае возникновения проблем в процессе использования оборудования.

4. Интеграция в учебный процесс: Учителя могут столкнуться со сложностями в интеграции технических средств в учебный процесс, включая разработку соответствующих уроков и оценку эффективности использования оборудования.

Важно создать условия для педагогов для практики и экспериментирования с новым оборудованием. Например, оборудование с точки роста может быть доступно для педагогов в рамках дополнительных занятий или мероприятий, чтобы у них была возможность более тесного знакомства с технологическими инструментами.

5. Отсутствие поддержки: Недостаток технической и методической поддержки со стороны администрации и коллег может привести к трудностям при использовании технических средств.

Нужно стимулировать сотрудничество и обмен опытом среди учителей. Опытные коллеги могут поделиться своими лучшими практиками по управлению временем и использованию оборудования из точек роста в учебном процессе, что является ценной поддержкой для других педагогов.

Важно помнить, что обучение должно быть не только по техническим аспектам, но и по интеграции технологий в учебный процесс. Обучение должно помогать учителям видеть, как использование современного оборудования может улучшить академическое развитие учащихся и сделать процесс обучения более увлекательным.

6. Управление временем: Добавление технического оборудования может вызвать трудности в планировании уроков и управлении временем, особенно в начальной стадии внедрения нового оборудования.

Важной составляющей эффективного использования времени является планирование и подготовка. Учителя могут создавать подробные планы занятий, включающие использование технического оборудования, заранее. Это поможет им оптимизировать работу на уроке и предусмотреть возможные сложности, которые могут возникнуть при работе с оборудованием [4].

Действительно, отсутствие опыта работы с современным техническим оборудованием может быть вызывающей задачей для учителей. Они могут чувствовать себя неуверенно в использовании нового оборудования, особенно если им не предоставляется достаточное обучение и поддержка.

Надеюсь, эти рекомендации помогут учителям преодолеть трудности, с которыми они могут столкнуться при работе с современным техническим оборудованием.

Список литературы:

1. Трошин А.А. Точки роста для прорыва в пятерку / Трошин А.А., под ред., Усманова З.Р.– Москва: 2023 – 297с. URL: <https://book.ru/book/950496>
2. Каирова М.А Центр «Точка роста» – драйвер изменений в системе образования ЦЗ8 Мурманской области. Сборник педагогического опыта / Сост. Каирова М.А. – Мурманск: ГАУДПО МО «Институт развития образования», 2022. – 93 с. URL: https://iro51.ru/images/upload/2022/Федеральные_проекты/2022_tochka_rosta.pdf
3. Исаенко В.А. Организация работы ресурсного центра для педагогических работников центров образования «Точка роста» / Педагогическая перспектива. 2023. № 3(11). С. 19–28. URL: <https://znaniyum.ru/catalog/document?id=436096>
4. Абрамовских Т.А. Развитие цифровых компетенций педагогических работников на основе использования потенциала Центра образования «Точка роста» : практическое пособие / Т. А. Абрамовских, А. В. Коптелов, А. В. Машуков [и др.]. — Челябинск : ЧИППКРО, 2022. URL: <https://ipk74.ru/upload/iblock/9e8/9e82153839dde61df3e8e5e682734b99.pdf>

УДК 37 (063)

ЦИФРОВИЗАЦИЯ ОБРАЗОВАТЕЛЬНОГО ПРОЦЕССА НА ПРИМЕРЕ ДИСЦИПЛИНЫ «ИМИТАЦИОННОЕ МОДЕЛИРОВАНИЕ»

Шилова Оксана Юрьевна

старший преподаватель кафедры
информационных технологий и
экономической информатики

Института информационных технологий
ФГБОУ ВО «Челябинского государственного университета»,
г. Челябинск, Российская Федерация
E-mail: oxsa91@gmail.com

Аннотация

Современное образование не может обойтись без цифровых технологий. В данной статье будет приведено определение имитационного моделирования. А также рассмотрен пример цифровизации образовательного процесса на примере дисциплины «Имитационное моделирование». Кроме того будет рассмотрено несколько подходов и методов к преподаванию имитационного моделирования.

Ключевые слова: цифровизация, имитационное моделирование, математическое моделирование.

Аңдатпа

Заманауи білім цифрлық технологияларсыз мүмкін емес. Бұл мақалада имитациялық модельдеудің анықтамасы беріледі. Оқу процесін цифрландырудың мысалы «Симуляциялық модельдеу» пәнінің мысалында қарастырылады. Сонымен қатар симуляцияны оқытудың бірнеше тәсілдері мен әдістері қарастырылады.

Түйінді сөздер: цифрландыру, имитациялық модельдеу, математикалық модельдеу

Abstract

Modern education cannot do without digital technologies. This article will provide a definition of simulation modeling. An example of digitalization of the educational process is also considered using the example of the discipline "Simulation Modeling". In addition, several approaches and methods to teaching simulation will be considered.

Key words: digitalization, simulation modeling, mathematical modeling.

Современное образование не может обойтись без цифровых технологий. Они позволяют улучшить качество обучения, сделать его более доступным и интересным для студентов. В данной статье будет рассмотрен пример цифровизации образовательного процесса дисциплины «Имитационное моделирование».

Имитационное моделирование – это метод исследования, при котором изучаемая система заменяется моделью, с достаточной точностью описывающей реальную систему, с которой проводятся эксперименты с целью получения информации об этой системе. [1] Имитационное моделирование – частный случай математического моделирования, позволяющий анализировать и оптимизировать процессы в различных сферах деятельности. Он основан на создании компьютерных моделей, которые позволяют имитировать реальные процессы и события. Преподавание имитационного моделирования может осуществляться различными способами и методами. Рассмотрим несколько подходов и методов к преподаванию имитационного моделирования:

1. Традиционный подход.

Традиционный подход к преподаванию имитационного моделирования предполагает использование лекций и практических занятий в аудитории. На лекциях преподаватель объясняет теоретические основы метода имитационного

моделирования, а на практических занятиях студенты создают и анализируют имитационные модели.

Данный подход часто сводится к преподаванию имитационного моделирования только лишь как к математическому моделированию. В таком случае преподавание имитационного моделирования начинается с изучения базовых математических понятий и определений, таких как вероятность, случайные величины, функции распределения и т.д. Затем студенты учатся строить математические модели и анализировать их. Например, в учебном пособии [2] представлены основные понятия и представления теории моделирования, классификации математических моделей, даны описания основных форм математических моделей динамических систем, используемых при решении задач современной теории систем и управления, но никакого применения программного обеспечения не предусмотрено. В курсе лекций «Имитационное моделирование сложных систем» [3] подробно излагается методика построения имитационных моделей, а также рассматривается прогнозирование параметров системы. В данном пособии, также как и в предыдущем, изучение имитационного моделирования предполагается без какого-либо программного обеспечения.

Преподавание имитационного моделирования как математического моделирования помогает студентам развивать навыки анализа данных и принятия решений. Они учатся оценивать результаты моделирования, проводить сравнительный анализ различных вариантов и выбирать оптимальный вариант решения задачи. Однако у данного подхода имеются и недостатки:

Первым недостатком является отсутствие практической направленности. Студенты могут изучать теорию и математические аспекты моделирования, но не получать достаточно практических навыков для применения данного метода в реальной жизни. Из-за этого они могут испытывать трудности при решении задач на практике.

Вторым недостатком является ограниченность в выборе программного обеспечения. Обучение имитационному моделированию как математическому моделированию часто связано с использованием определенных программных средств, например Matlab. Это может ограничить студентов в выборе наиболее подходящего инструмента для решения конкретных задач.

Третьим недостатком является отсутствие учета социальных и экономических аспектов. Преподавание имитационного моделирования только как математического моделирования может привести к тому, что студенты не будут учитывать социальные и экономические аспекты при решении задач. Это может привести к неправильным выводам и решениям.

Наконец, четвертый недостаток связан с ограниченностью в выборе задач. Преподавание имитационного моделирования только как математического моделирования может ограничить студентов в выборе задач для решения. Они могут не получать достаточно опыта в работе с различными типами задач.

Таким образом, преподавание имитационного моделирования только как математического моделирования имеет свои недостатки, такие как отсутствие практической направленности, ограниченность в выборе программного обеспечения, отсутствие учета социальных и экономических аспектов, необходимость дополнительного обучения и ограниченность в выборе задач. Чтобы успешно применять имитационное моделирование на практике, необходимо учитывать эти недостатки и развивать практические навыки и знания в различных областях.

2. Использование специализированных программ.

Использование специализированных программ для создания и анализа имитационных моделей является еще одним подходом к преподаванию

имитационного моделирования. Существует множество программных продуктов, которые позволяют создавать и анализировать имитационные модели, например, AnyLogic, Simul8, GPSS и другие.

Многие авторы предлагают изучение имитационного моделирования именно с помощью специализированных программ, например: А.Г. Куприяшкин посвятил моделированию динамических систем в среде AnyLogic в учебном пособии [4], В.Д. Боев в своем учебном курсе и в учебном пособии [5] рассматривает компьютерное моделирование в системах имитационного моделирования GPSS World и AnyLogic.

Этот подход имеет свои преимущества, такие как возможность более глубокого изучения метода имитационного моделирования и его применения в различных областях, а также возможность получения практических навыков работы с программным обеспечением. Однако он также имеет свои недостатки, такие как возможные проблемы с доступностью технического оборудования и программного обеспечения.

Цифровизация образовательного процесса включает в себя использование цифровых технологий для улучшения качества обучения. В случае с дисциплиной «Имитационное моделирование» цифровизация процесса может включать в себя следующие меры:

– Использование специализированных программ для создания и анализа имитационных моделей. Использование таких программ позволяет студентам более глубоко изучать метод имитационного моделирования и его применение в различных областях. При проведении практических и лабораторных занятий по дисциплине «Имитационное моделирование» я использую программный продукт – AnyLogic. AnyLogic – единственное программное обеспечение общего назначения для многометодного имитационного моделирования. [6] У данного продукта есть ряд преимуществ: наглядность, кроссплатформенность, бесплатная версия для образовательных целей – AnyLogic PLE, встроенные эксперименты (например, оптимизация), возможность использования сразу всех методов имитационного моделирования.

– Организация онлайн–курсов и вебинаров. Онлайн–курсы и вебинары позволяют студентам получать знания в удобное для них время и из любой точки мира. В случае с дисциплиной «Имитационное моделирование» такие курсы могут включать в себя видеолекции, практические задания и тесты. Для заочной формы обучения в нашем институте занятия проходят как раз в виде вебинаров, а тесты используются для проверки промежуточных знаний как для заочной формы обучения, так и для очной.

– Использование интерактивных учебных материалов. Интерактивные учебные материалы, такие как видеоуроки, графические схемы и т.д., позволяют студентам лучше понимать материал и запоминать его. В случае с дисциплиной «Имитационное моделирование» такие материалы могут включать в себя анимации, графики и т.д. Анимация является неотъемлемой частью выполненной модели, сделанной в программном продукте AnyLogic.

Цифровизация образовательного процесса имеет множество преимуществ, которые могут быть полезными для студентов, преподавателей и учебных заведений в целом. Некоторые из них:

– Улучшение качества обучения. Использование цифровых технологий позволяет сделать обучение более интересным и доступным для студентов. Они могут получать знания в удобное для них время и из любой точки мира.

– Сокращение затрат на обучение. Использование онлайн–курсов и вебинаров позволяет сократить затраты на организацию обучения, так как не требуется аренда аудиторий и оплата проживания преподавателей.

– Увеличение числа студентов. Использование цифровых технологий позволяет увеличить число студентов, так как они могут получать знания из любой точки мира.

– Улучшение качества преподавания. Использование цифровых технологий позволяет преподавателям лучше подготовиться к занятиям и предоставить студентам более качественный материал.

Цифровизация образовательного процесса на примере дисциплины «Имитационное моделирование» имеет множество преимуществ, которые могут быть полезными для студентов, преподавателей и учебных заведений в целом. Она позволяет улучшить качество обучения, сделать его более доступным и интересным для студентов. Все вышеперечисленные, предложенные в данной статье, меры по цифровизации дисциплины «Имитационное моделирование» используются в нашем институте.

Список литературы:

1. Колдаев Виктор Дмитриевич Имитационное моделирование систем управления процессом обучения // Вестник Северного (Арктического) федерального университета. Серия: Гуманитарные и социальные науки. 2012. №4. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/imitatsionnoe-modelirovanie-sistem-upravleniya-protsessom-obucheniya> (дата обращения: 19.01.2024).
2. Асанов А.З. Математические модели динамических систем: учебное пособие / А. З. Асанов. – Казань: изд-во Казан. гос. ун-та, 2007. – 205 с.
3. Духанов А.В. Имитационное моделирование сложных систем: курс лекций / А.В. Духанов, О.Н.Медведева; Владим. гос. ун-т. – Владимир: Изд-во Владим. гос. ун-та, 2010. – 115 с.
4. Куприяшкин, А.Г. Основы моделирования систем: учеб. пособие / А.Г. Куприяшкин; Норильский индустр. ин-т. – Норильск: НИИ, 2015. – 135 с.
5. Боев В.Д. Компьютерное моделирование: пособие для курсового и дипломного проектирования/ В.Д. Боев, Д.И. Кирик, Р.П. Сыпченко. – СПб.: ВАС, 2011. – 348 с.
6. AnyLogic [Электронный ресурс]: сайт / The AnyLogic Company. – Режим доступа: <http://www.anylogic.ru/>, свободный (дата обращения: 20.01.2024).

УДК 37.012

ПРОБЛЕМЫ И ПЕРСПЕКТИВЫ ЦИФРОВИЗАЦИИ ОБРАЗОВАТЕЛЬНОГО ПРОЦЕССА (НА ПРИМЕРЕ УДМУРТСКОЙ РЕСПУБЛИКИ)

Шиляева Ольга Николаевна

старший преподаватель
кафедры математики и информатики,
ГИПУ им. В.Г.Короленко, г. Глазов, Россия
E-mail: o.shiliaeva@mail.ru

Лопатюк Ксения Денисовна,

студентка
кафедры математики и информатики,
ГИПУ им. В.Г.Короленко, г. Глазов, Россия
E-mail: ksenialopatuk2@gmail.com

Аннотация

В статье рассматриваются основные аспекты цифровой трансформации образовательного процесса на примере Удмуртской Республики. На примере региона анализируются проблемы и перспективы цифровизации образовательного процесса.

Ключевые слова: цифровизация, образовательный процесс, цифровые технологии, система образования.

Аңдатпа

Мақалада Удмурт Республикасының мысалында білім беру процесінің цифрлық трансформациясының негізгі аспектілері қарастырылады. Өңірдің мысалында мақалада білім беру процесін цифрландырудың мәселелері мен перспективалары талданады.

Түйінді сөздер: цифрландыру, білім беру процесі, цифрлық технологиялар, білім беру жүйесі.

Abstract

The article discusses the main aspects of the digital transformation of the educational process, using the example of the Udmurt Republic. Using the example of the region, the article analyzes the problems and prospects of digitalization of the educational process.

Key words: digitalization, educational process, digital technologies, education system.

Цифровизация образовательного процесса стала значительно заметной после начала пандемии COVID–19. Образовательные учреждения вынужденно перешли в онлайн формат обучения, тем самым принудив преподавателей и обучающихся адаптироваться к цифровой среде. Цифровизация образовательного процесса предоставляет неограниченные возможности для улучшения образования, расширения доступности обучения и развития новых навыков учащихся. В ходе цифровой трансформации обновляются:

- компьютерные программы, и приложения для обучения, которые позволяют обучающимся получать доступ к образовательному контенту и материалам в доступной форме;
- содержание образовательного процесса и планируемые результаты;
- педагогические методы, дидактические материалы и технологии обучения;
- онлайн курсы и платформы электронного обучения, которые предоставляют учащимся возможность получения высококачественного образования, вне зависимости от местоположения;
- организация учебного процесса. [3]

Сейчас, образование уже невозможно представить без цифровизации. Она включает в себя использование различных цифровых ресурсов, программного обеспечения, онлайн – платформ. Цифровизация образовательного процесса стала важным направлением развития, которое имеет свои проблемы и перспективы. Одной из основных проблем цифровизации в Удмуртской Республике является ограниченный доступ к цифровой инфраструктуре в некоторых районах. Недостаток компьютеров, отсутствие Интернет – соединения и нехватка обученных профессиональных кадров, может затруднять эффективную реализацию цифровых технологий в образовательном процессе. Еще одна проблема связана с интеграцией цифровых технологий в образовательные программы и методики преподавания. Необходимо обеспечить качественную работу цифровых платформ и разработать адаптированные учебные материалы, чтобы создать условия для эффективного использования технологий в учебном процессе. Также требуется подготовка и обучение педагогических работников, чтобы они могли полноценно использовать цифровые ресурсы. [2]

Рассмотрим ряд проблем цифровизации в Удмуртской Республике. Одна из них – неравный доступ к цифровым технологиям. Возможны различия в доступе к цифровым технологиям и необходимому оборудованию у учащихся, особенно среди тех, кто живет в отдаленных или малообеспеченных районах. Неравномерное распределение технического обеспечения и ограниченность доступа к сети Интернет могут создавать неравенство возможностей для обучения. Параллельно возникает другая проблема – недостаток компетенций преподавателей по работе с техникой и со специальным программным обеспечением. Внедрение цифровых технологий требует компетенций и навыков учителей. Некоторые педагоги могут испытывать

трудности в освоении новых технологий и их применении в учебном процессе, что может стать причиной замедления цифровизации.

Еще одной проблемой является качество и достоверность информации. Некачественные электронные материалы или отсутствие курируемых цифровых образовательных платформ могут быть препятствием для эффективной цифровизации образования. Разработка высококачественного цифрового контента является сложной задачей. Не всегда доступны достоверные и актуальные цифровые учебные материалы, что может затруднить эффективное использование технологий в образовании.

Цифровизация может создать некоторую зависимость от технологий в образовательном процессе. Сбои в сети, технические проблемы или проблемы с оборудованием могут привести к прерыванию обучения и создать неудобства для студентов и педагогов.

Цифровое обучение может ограничить возможности межличностного взаимодействия, которые могут быть ценными для образования. Взаимодействие друг с другом, групповые обсуждения и обучение на практике могут быть ограничены в виртуальной среде.

Также важны безопасность и конфиденциальность данных. При использовании цифровых технологий в образовании могут возникнуть проблемы с безопасностью данных учеников и педагогов. Хранение и обработка информации требуют усиленных мер защиты данных, чтобы предотвратить возможные утечки и злоупотребления информацией.

Важно принимать во внимание эти проблемы и разрабатывать стратегии развития, чтобы уменьшить их влияние. Цифровизация должна быть осуществлена с учетом равенства возможностей, подготовки педагогов и обеспечения безопасности данных.

Однако, цифровизация образования в регионе также предлагает значительные перспективы. Она может снизить географические и социальные барьеры в доступе к образованию, предоставить более гибкие и индивидуализированные возможности обучения. Технологии также могут поддерживать дистанционное обучение, онлайн – курсы и совместные проекты для обмена знаниями между регионами.

Безусловно, видны и перспективы цифровизации:

- улучшение инфраструктуры образовательного процесса. Цифровые технологии позволяют учащимся получить доступ к информации и образовательным ресурсам в любое время и из любого места;
- расширение доступа к образованию. Цифровые технологии позволяют преодолеть географические преграды, обеспечивая доступ к образованию даже в удаленных районах, что позволяет дать возможность обучения всем желающим независимо от их местоположения;
- постепенное улучшение доступа к сети Интернет и обеспечение учебных заведений современной компьютерной техникой;
- повышение квалификации педагогов. Обучение учителей цифровым навыкам и интеграция цифровых технологий в учебные планы;
- разработка и использование качественного контента;
- индивидуализация обучения. Цифровые платформы позволяют учителям адаптировать обучение под индивидуальные потребности каждого ученика, позволяют создавать адаптированное обучение, которое учитывает индивидуальные потребности и способности учащихся. Персонализированное обучение, использование адаптированных программ могут помочь учащимся в более эффективном усвоении материала.

- развитие новых компетенций. Цифровая среда требует от учащихся развития навыков информационной грамотности, а также умения работы с технологиями и анализа цифровых данных. Цифровизация образования способствует формированию этих компетенций, которые становятся важными в современном информационном обществе.

- создание и доступ к проверенным и актуальным электронным материалам, онлайн–курсам и платформам для эффективного обучения. Цифровые ресурсы предоставляют широкий доступ к разнообразным образовательным материалам, онлайн – курсам, вебинарам и другим формам онлайн – обучения;

- организация дистанционного обучения;

- использование интерактивных средств обучения. Создание видеоуроков, интерактивных заданий и визуальных материалов, что делает учебный процесс более увлекательным и интересным для учащихся. Это может способствовать повышению мотивации и заинтересованности в обучении;

- использование цифровых инструментов, таких как интерактивные доски, планшеты, приложения, которые позволяют преподавателям создавать интерактивные уроки, привлечь и удержать внимание учащихся;

- обновление и адаптация. Цифровые технологии позволяют обновлять и адаптировать учебные материалы в реальном времени. Цифровые ресурсы могут быть легко обновлены и дополнены новыми данными и информацией;

- внедрение систем мониторинга и аналитики образовательных данных, которые позволяют собирать и анализировать данные для повышения эффективности и качества образования;

- установление партнерских отношений с технологическими компаниями, образовательными учреждениями и организациями для совместного внедрения цифровых инноваций и обмена опытом. Партнерство позволяет учащимся сотрудничать, обмениваться идеями и работать над проектами вместе, независимо от географического положения. [1]

Успешная цифровизация образовательного процесса может значительно расширить доступность образования, улучшить качество обучения и подготовить обучающихся к требованиям современного информационного общества. [4]

Эффективность цифровых технологий в образовательном процессе подтверждена в следующих направлениях:

- цифровизация образовательного процесса упрощает организационные задачи, например, в школьном электронном дневнике удобнее фиксировать и передавать информацию;

- удобное и доступное образование для школьников и студентов – гибридный формат работы позволяет ученикам находиться в аудитории или подключаться к лекции дистанционно, тем самым, не пропуская занятия по каким–либо причинам. Формат смешанного обучения помогает сделать обучение индивидуализированным;

- доступность к широкому спектру образовательного контента;

- сбор и анализ данных. [1]

Безусловно, цифровизация образовательного процесса в регионе сталкивается с проблемами, такими как ограниченный доступ к цифровой инфраструктуре и необходимость интеграции технологий в учебные программы. Однако, она также предлагает перспективы, которые могут усилить доступность образования и улучшить его качество. Для успешного развития цифрового образования в регионах требуется сотрудничество между образовательными учреждениями, правительством и другими заинтересованными сторонами.

В целом, цифровизация образовательного процесса в регионах имеет свои особенности и сложности, но также способствует новым возможностям и улучшению качества образования. Это требует совместных усилий со стороны образовательных учреждений, правительства и других заинтересованных сторон для устранения препятствий и создания благоприятной среды для развития цифрового образования в регионах.

Список литературы:

1. Акимова О.Б. Цифровая трансформация образования: своевременность учебно – познавательной самостоятельности обучающихся 2018. С. 27–34.
2. Андрюхина Л.М., Садовникова Н.О., Уткина С.Н., Мирзаахмедов А.М. Цифровизация профессионального образования: перспективы и незримые барьеры. Образование и наука. 2020. С 116–147.
3. Никулина, Т.В. Информатизация и цифровизация образования: понятия, технологии, управление. Педагогическое образование в России. 2018. С.107 – 113.
4. Уваров А. Ю., Гейбл Э., Дворецкая И. В., и др.; под ред. Уварова А. Ю., Фрумина И. Д.; Трудности и перспективы цифровой трансформации образования. 2019. С. 343.

ӨОЖ 371.321.1.

САБАҚ БЕРУ БАРЫСЫНДА АҚПАРАТТЫҚ КОММУНИКАЦИЯЛЫҚ ТЕХНОЛОГИЯНЫҢ РЕСУРСТАРЫН ПАЙДАЛАНУДЫҢ ТИІМДІ ЖОЛДАРЫ

Хакимова Гульжан Естаевна

Қостанай облысы әкімдігі денсаулық сақтау басқармасының "Қостанай жоғары медициналық колледжі" КМК директорының тәрбие және әлеуметтік жұмысы жөніндегі орынбасары

Аңдатпа

Мақалада білім алушылардың функционалдық сауаттылығын арттырудағы ақпараттық технологиялардың маңызы көрсетілген. Сондай-ақ сабақ беру барысында ақпараттық коммуникациялық технологияның ресурстарын пайдаланудың тиімді жолдары анықталған.

Түйін сөздер: ақпараттық–технологиялар, функционалды сауаттылық.

Аннотация

В статье показано значение информационных технологий в повышении функциональной грамотности учащихся. Также были определены эффективные способы использования ресурсов информационных и коммуникационных технологий во время обучения.

Ключевые слова: информационные технологии, функциональная грамотность.

Annotation

The article shows the importance of information technologies in improving the functional literacy of students Effective ways of using information and communication technology resources during teaching have also been identified

Key words: information technology, functional literacy.

Ақпараттық білімнің, орта мен адамның өзара қарым–қатынасын үйлесімді ету және жаңа ақпараттық қоғамда ақпараттық технологияны пайдалану, ақпараттық мәдениетпен байланысын кеңейту мүмкіндіктері мол. Өркениеттің өсуі ақпараттық қоғамның қалыптасуымен тікелей байланысты екенін ескерсек, қазіргі кездегі білім мен техниканың даму деңгейі әрбір адамға сапалы және терең білім мен кәсіби іскерліктердің болуын, жастардың белсенді шығармашылықпен жұмыс істеуін талап етеді. Елбасының «Жаңа әлемдегі жаңа Қазақстан» атты жолдауында «Ақпараттық технологиялар мен ақпаратты таратудың жаңа нысан–

дарына бағытталған мамандандырылған білім беру бағыттарын құру міндеті де алдымызда тұр» делінген, сондай-ақ «Онлайн тәсіліне оқыту тәжірибесін дамытып, елімізде оқу теледидарын құру қажет»–[1] деп атап көрсеткендей бүгінгі күні білім беру жүйесі жаңа педагогикалық технологияға негізделуін және ақпараттық құралдардың кеңінен қолданылуын қажет етеді. Осылайша, оқу–тәрбие үрдісінде жаңа ақпараттық технологияларды пайдалану заман талабынан туындап отыр. ХХІ ғасыр– бұл ақпараттық қоғам, технологиялық мәдениет дәуірі, айналадағы дүниеге, адамның денсаулығына, кәсіби мәдениеттілігіне мұқият қарайтын дәуір. Кәсіптік оқытуда ақпараттық коммуникациялық технологияларды пайдаланудың басты мақсаты – білімгерлердің оқу материалдарын толық меңгеруі үшін оқу материалдарының практикалық жағынан тиімді ұсынылуына мүмкіндік беру. Бұл мақсаттарға жету жолында электрондық оқулықтар, тексеру программалары, оқу программалары сияқты программалық өнімдер қызмет етеді. Кәсіптік оқыту саласында компьютер білімгер үшін оқу құралы. Жаңа заман талабына сай білімді, бәсекеге қабілетті, ақпараттық–коммуникациялық технологияларды жетік меңгерген, кәсіби біліктілікті жұмысшы мамандарды даярлауда кәсіптік оқытуды жетілдірудің, оның материалдық– техникалық базасын толық жаңартып отыру қажетті оқу құралдарымен қамтамасыз етіліп отырылуы қажет. Осыған байланысты мәлімет алмасуына, қарым–қатынасына ақпараттық–коммуникациялық технологиялардың кеңінен қолданысқа еніп жылда дамып келе жатқан кезеңінде ақпараттық қоғамды қалыптастыру қажетті шартқа айналып отыр. Келешек қоғамымыздың мүшелері– жастардың бойында ақпараттық мәдениетін қалыптастыру. Осы мақсатты орындау барысында білімгерлердің ақпараттық мәдениетін қалыптастыруда жаңа әдістерді қолдану қажеттілігі туындап отыр.

Егеменді еліміздің ең басты мақсаты өркениетті елдер қатарына көтерілу болса, ол өркениетке жетуде жан – жақты дамыған, рухани бай тұлғаның алатын орны ерекше. Қазіргі білім берудің басты мақсаты да жан – жақты дамыған, рухани бай жеке тұлға қалыптастыру болып табылады. Сондықтан заман талабына сай оқыту үрдісін жетілдіре отырып, қоғам сұранысына сай жеке тұлға қалыптастыру мәселесі бойынша білімгерлерге ақпараттық–коммуникациялық технологияларды сабақта көптеп қолдану тиімділігі артып отыр.

Әрбіріміздің санамызда ақпараттық–коммуникациялық технологиялар дегеніміз не деген сұрақ туындайды? «Білім берудегі АКТ» ұғымы «оқытудың жаңа ақпараттық технологиялары», «қазіргі ақпараттық оқыту технологиялары», «компьютерлік оқыту технологиялары» және т.б., тіркестермен тығыз байланысты. Ақпараттық–коммуникациялық технология электрондық есептеуіш техникасымен жұмыс істеуге, оқу барысында компьютерді пайдалануға, модельдеуге, электрондық оқулықтарды, интерактивті тақтаны қолдануға, интернетте жұмыс істеуге, компьютерлік оқыту бағдарламаларына негізделеді.

«Қазіргі заманда жастарға ақпараттық технологиямен байланысты әлемдік стандартқа сай мүдделі жаңа білім беру өте қажет» деген елбасымыздың үндеуінде айтылып кеткендей, білім ақпараттық қоғамда, жаһандану заманында құнның негізгі көзіне айналуда. Ғылым мен жаңа технологияларды, білім беруді дамытудың жаһандық үрдістері:

1. Ақпараттық коммуникациялық технологиялар.
2. Ақпараттық мәдениет орталығы. Қазақстан Республикасының «Білім туралы» Заңының 11 – бабының 9 тармағында оқытудың жаңа технологияларын, оның ішінде кәсіптік білім беру бағдарламаларының қоғам мен еңбек нарығының өзгеріп отыратын қажеттеріне тез бейімделуіне ықпал ететін кредиттік, қашықтан оқыту, ақпараттық–коммуникациялық технологияларды енгізу және тиімді пайдалану міндеті

қойылған. Ақпараттық технологиялардың бірі—интерактивтік тақта, мультимедиялық және он—лайн сабақтары.

Жаңа ақпараттық технологияларды сабақта қолдану келесі нәтижелерге жеткізеді:

1. Білімгерлерге еркін ойлауға мүмкіндік береді;
2. Тіл байлығын дамытады;
3. Өз ойын жеткізуге, жан—жақты ізденуге үйретеді;
4. Шығармашылық белсенділігін арттырып, ұжымда бірігіп жұмыс істеуге тәрбиелейді.
5. Өз бетімен білім алатын, ақпараттық технологияларды жақсы меңгерген, білімді жеке тұлғаны қалыптастырады.

«Қанша білсең, ізден тағы, тағы да, білікті адам жетер тілек, бағына» деген ғұлама Баласағұнның сөздері менің өмірлік қағидам. Ұлы педагог Ушинский: «Мұғалім білімін үздіксіз көтеріп отырғанда ғана мұғалім, ал оқуды, іздеуді тоқтатса, мұғалімдігі де жойылады» деген болатын. Сондықтан әр бір ұстаз күнделікті сабағына өмір талабына сай дайындалып ақпараттық—коммуникациялық технологияларды кеңінен пайдалануы тиіс. Ол заман талабы. Қазақстан Республикасының Білім туралы заңында «Білім беру жүйесінің басты— міндеті ұлттық және азаматтық құндылықтар мен практика жетістіктері негізінде жеке адамды қалыптастыруға және кәсіби шыңдауға бағытталған білім алу үшін қажетті жағдайлар жасау, оқытудың жаңа технологияларын енгізу, білім беруді ақпараттандыру, халықаралық ғаламдық коммуникациялық желіге шығу делінген.

Білім ақпараттық қоғамда, жаһандану заманында құнның негізгі көзіне айналуға. Ғылым мен жаңа технологияларды, білім беруді дамытудың жаһандық үрдістері:

1. Ақпараттық коммуникациялық технологиялар.
2. Ақпараттық мәдениет орталығы.

Ақпараттық—коммуникациялық технологияға интернет, теледидар, электрон—дық почта, радионы жатқызуға болады. Оқытушы ақпараттық коммуникациялық технологиялар арқылы білім алушылармен байланысын жеке—дара жақындаса алатындай жолмен жүргізуге мүмкіндік алады. Мультимедия кабинетінде электрон—дық оқулықпен сабақ берудің тиімділігі көп:

1. Оқытушы білім алушымен білімін бағалауды компьютерге жүктейді. Бұл бағалау көрсеткіштерінің нақты, дәл болуын қамтамасыз етеді.

2. Білім алушы жеке жұмыс жасайды.

3. Оқытушы аудиториядағы білім алушылардың жағдайын толық көріп, әрбір білім алушының қабілетіне қарай онымен жеке жұмыс жасауға мүмкіндігі ашылады. Сонымен қатар пәндерді оқыту әдістемесіне интернет жүйесін қосу сапалы білімнің қайнар көзі болар еді. Интернет жүйесі арқылы оқыту білім алушылардың өзара ақпарат алмасуын мүмкін етеді, танымдық қызметін арттырады, білім алуға қызығушылық ұлғайтып, өз бетінше ізденуге ұмтылдырады. Білім алушылардың мұндай қабілеттерін ашып, танымдық іс—әрекетін қалыптастыратын әрине, мұғалім екені даусыз. Оқытудың бұл жүйелерінде оқытушы тек басшылық жасайды әрі ұйымдастырушы, бағыттаушы рөлінде болады.

Оқытудың жаңа ақпараттық—коммуникациялық технологияларын меңгеру—қазіргі заман талабы. ХХІ ғасыр—ақпараттық технология ғасыры. Қазіргі қоғамдағы білім жүйесін дамытуда ақпараттық—коммуникациялық технологиялардың маңызы зор. Білім беруді ақпараттандыру және пәндерді ғылыми – технологиялық негізде оқыту мақсаттары алға қойылуда. Ақпараттандыру технологиясының дамуы кезеңінде осы заманға сай білімді, әрі білікті жұмысшы мамандарын даярлау оқытушының басты міндеті болып табылады. Қоғамдағы ақпараттандыру

процестерінің қарқынды дамуы жан–жақты, жаңа технологияны меңгерген жеке тұлға қалыптастыруды талап етеді.

Қазақстан Республикасының «Білім туралы» Заңының 11 бабының 9 тармағында оқытудың жаңа технологияларын, оның ішінде кәсіптік білім беру бағдарламаларының қоғам мен еңбек нарығының өзгеріп отыратын қажеттеріне тез бейімделуіне ықпал ететін кредиттік, қашықтан оқыту, ақпараттық–коммуникациялық технологияларды енгізу және тиімді пайдалану міндеті қойылған. [2]

Білім–болашақ бағдары, кез–келген маман даярлайтын оқу орынның басты міндеттерінің бірі–жеке тұлғаның құзіреттілігін дамыту. Құзірет білім алушының жеке және қоғам талаптарын қанағаттандыру мақсатындағы табысты іс–әрекетіне қажетті білім дайындығына әлеуметтік тапсырыс.

Құзіреттілік– білім алушының әрекет тәсілдерін жан–жақты игеруінен көрінетін білім нәтижесі. Ақпараттық құзіреттілік–бұл жеке тұлғаның әртүрлі ақпаратты қабылдау, табу, сақтау, оны жүзеге асыру және ақпараттық–коммуникациялық технологияның мүмкіндіктерін жан–жақты қолдану қабілеті. Білім алушылардың түпкілікті құзіреттіліктері – білім берудің жаңа нәтижелері. Құзіреттілікті білім алушының пән бойынша игерген білім, білігінің жинағы деп қабылдауға келмейді. Ол–оқу нәтижесінде өзгермелі жағдайда меңгерген білім, білік, дағдыны тәжірибеде қолдана алу қабілеті болып табылатын жаңа сапа.

Ақпараттық құзіреттілікті қалыптастырудың басты мақсаты – білім алушыларды ақпаратты беру, түрлендіру және оны қолдану білімдерімен қаруландыру, олардың компьютерлік технологияны өз қызметтеріне еркін, тиімді пайдалана алу қабілеттерін қалыптастыру. [3]

Қазіргі заман талабына сай адамдардың мәлімет алмасуына, қарым–қатынасына ақпараттық–коммуникациялық технологиялардың кеңінен қолданысқа еніп, жылдам дамып келе жатқан кезеңінде ақпараттық қоғамды қалыптастыру қажетті шартқа айналып отыр. Ақпараттық қоғамның негізгі талабы – білім алушыларға ақпараттық білім негіздерін беру, логикалық ойлау–құрылымдық ойлау қабілеттерін дамыту, ақпараттық технологияны пайдалану дағдыларын қалыптастыру және оқушы әлеуметінің ақпараттық сауатты болып өсуі мен ғасыр ағымына бейімделе білуге тәрбиелеу, яғни ақпараттық қоғамға бейімдеу. Ақпараттық технология– қазіргі компьютерлік техника негізінде ақпаратты жинау, сақтау, өндеу және тасымалдау істерін қамтамасыз ететін математикалық және кибернетикалық тәсілдер мен қазіргі техникалық құралдар жиыны.

Коммуникация– ақпаратты тасымалдап жеткізу әдістері мен механизмдерін және оларды жазып жинақтап жеткізу құрылғыларын қамтитын жалпы ұғым. Ақпараттық–коммуникативтік технология жағдайындағы жалпы оқыту үрдісінің функциялары: оқыту, тәрбиелеу, дамыту, ақпараттық болжамдау және шығармашылық қабілеттерін дамытумен анықталады.

Оқытудың ақпараттық–коммуникативтік және интерактивтік технологиялары бағыттары:

- а) электронды оқулықтар;
- ә) телекоммуникациялық технологиялар;
- б) мультимедиялық жән египер мәтіндік технологиялар;
- в) қашықтықтан оқыту (басқару) Интернет.

Ақпараттық–коммуникативтік технологияны оқу–тәрбие үрдісіне енгізуде мұғалім алдына жаңа бағыттағы мақсаттар қойылады:

- Өз пәні бойынша оқу–әдістемелік электронды кешендер құру, әдістемелік пәндік Web –сайттар ашу;

Жалпы компьютерлік желілерді пайдалану;

- Бағдарламалау ортасында инновациялық әдістерді пайдаланып, бағдарламалық сайттар, құралдар жасау. (мультимедиалық және гипермәтіндік технологиялар).
- Қашықтықтан оқыту (Internet желісі) барысында өздігінен қосымша білім аруды қамтамасыз ету.

Оқыту құралдарының біріне тоқталсақ– электрондық оқулық. Ол білім алушыларды даралай оқытуда жаңа информацияларды жеткізуге, сондай-ақ игерілген білім мен біліктерді тесттік бақылауға арналған программалық құрал. Білім беру жүйесінде электронды оқулықтарды пайдаланып, үлкен табыстарға жетуге болады. Электронды оқулықтарды пайдалану барысында оқушы екі жақты білім алады: біріншісі–пәндік білім, екіншісі– компьютерлік білім. Электронды оқулықтарды пайдалану білім алушының өз бетінше шығармашылық жұмыс жасауына, теориялық білімін практикамен ұштастыруына мүмкіндік береді. Электронды оқулық арқылы білім алушы көптеген қосымша материал ала алады, осы алған мәліметтерін компьютерден көргендіктен есінде жақсы сақтайды, өз бетінше жұмыс жасау қабілеті қалыптасады. Осылайша жас ұрпақты оқытуда инновацияны пайдаланудың – шығармашылық жетістіктің негізгі көзі.

Электрондық оқулықпен оқытудың негізгі мақсаты–оқыту үрдісін үздіксіз және толық деңгейін бақылау, сонымен қатар ақпараттық–ізденіс қабілетін, шығармашылық қабілетін дамыту. Мұның тиімді жағы: электронды оқулықта әр сабаққа арналған бейне көрініс, анықтама сөздік, диктант, тест тапсырмаларын, қайталау сұрақтарын пайдалана аламыз. Электронды оқулықты қолдану арқылы сабақта техникалық құралдарды, дидактикалық материалдарды қолдану тиімділігі, білім алушының пәнге қызығушылығы, білім, білік, дағды деңгейін қалыптастыруы, білімнің тереңдігі, тексеру түрлері, бағалауы, практикалық дағдыларды игеруі артады. Білім алушылардың өздері де алынған ақпаратты көшіріп алып, онымен өз ыңғайына қарай жұмыс істей алады.

Қорыта келгенде, оқытушы үшін нәтижеге жету білім алушысының білімді болуы ғана емес, білімді өздігінен алуы және алған білімдерін қажетіне қолдану болып табылады. Бүгінгі бала– ертеңгі жаңа әлем. Бүгінгі күні ақпараттар ағымы өте көп. Ақпараттық ортада жұмыс жасау үшін кез келген педагог өз ойын жүйелі түрде жеткізе алатындай, коммуникативті және ақпараттық мәдениеті дамыған, интерактивтік тақтаны пайдалана алатын, Онлайн режимінде жұмыс жасау әдістерін меңгерген мұғалім болуы тиіс. Заман талабына сай жаңа технология әдістерін үйрету, бағыт–бағдар беруші – мұғалімдерміз. Білім алушылардың жаңа тұрмысқа, жаңа оқуға, жаңа қатынастарға бейімделуі тиіс. Осы үрдіспен бәсекеге сай дамыған елдердің қатарына ену ұстаздар қауымына зор міндеттер жүктелетінін ұмытпауымыз керек.

Әдебиеттер тізімі:

1. Қазақстан Республикасының «Білім туралы» Заңы
2. Қазақстан Республикасы білім беруді дамытудың 2011–2020 жылдарға арналған мемлекеттік бағдарламасы
3. Мұхамбетжанова С.Т., Мелдебекова М.Т. Педагогтардың ақпараттық – коммуникациялық технологияларды қолдану бойынша құзырлылықтарын қалыптастыру әдістемесі. Алматы: ЖШС «Дайыр Баспа», 2010 ж.

СЕКЦИЯ 4

БІЛІМ АЛУШЫЛАРДЫҢ ЖЕКЕ ӘЛЕУЕТІН ДАМУДА ПСИХОЛОГИЯЛЫҚ-ПЕДАГОГИКАЛЫҚ ҚОЛДАУДЫҢ ЗАМАНАУИ ФОРМАТТАРЫ МЕН ТЕХНОЛОГИЯЛАРЫ

СОВРЕМЕННЫЕ ФОРМАТЫ И ТЕХНОЛОГИИ ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГИЧЕСКОГО СОПРОВОЖДЕНИЯ РАЗВИТИЯ ЛИЧНОСТНОГО ПОТЕНЦИАЛА ОБУЧАЮЩИХСЯ

УДК159.9(075.8)

МЕТОДОЛОГИЧЕСКИЕ ПОДХОДЫ И МЕТОДЫ ИССЛЕДОВАНИЯ ИНТЕЛЛЕКТУАЛЬНОЙ ОДАРЕННОСТИ ПОДРОСТКОВ

Абасов Эмиль Абузароглы

магистрант 2 курса ОП М701101–Педагогика и психология
педагогического института им. У.Султангазина
КРУ имени А. Байтұрсынұлы, г.Костанай, Казахстан
E–mail: abasovemill@gmail.com

Смаглий Татьяна Ивановна

кандидат педагогических наук, ассоциированный профессор
кафедры педагогики, психологии и специального образования
педагогического института им. У.Султангазина
КРУ имени А. Байтұрсынұлы, г. Костанай, Казахстан
E–mail: smagliy56@mail.ru

Аннотация

В статье описывается понятие интеллектуальная одаренность подростков, охватывая теоретические подходы и исследовательские методы в психологии и педагогике. Также в статье освещается методология исследований в сфере развития интеллектуальной одаренности.

Ключевые слова: интеллектуальная одаренность, подростки, развитие одаренности, способности.

Аңдатпа

Мақалада психология мен педагогикадағы теориялық тәсілдер мен зерттеу әдістерін қамтитын жеткіншектердің интеллектуалдық дарындылығы туралы түсінік берілген. Сондай-ақ мақалада зияткерлік дарындылықты дамыту саласындағы зерттеулердің әдістемесі көрсетілген.

Түйін сөздер: интеллектуалдық дарындылық, жеткіншектер, дарындылықты дамыту, қабілеттер.

Abstract

The article describes the concept of intellectual giftedness in teenagers, covering theoretical approaches and research methods in psychology and pedagogy. Also, the article describes the methodology of research in the field of development of intellectual talent.

Key words: intellectualgiftedness, teenagers, developmentofgiftedness, abilities

Интеллектуальная одаренность подростков представляет собой значимую и многогранную область исследований, находящуюся на пересечении психологии и педагогики. Эта тема привлекает внимание ученых и практиков из-за своей актуальности в контексте образовательных процессов, социальной интеграции и личностного развития молодых людей. В рамках научных исследований, учеными

предпринимается попытка систематизировать существующие теоретические подходы к пониманию интеллектуальной одаренности, выявить её роль и значение в современном психолого–педагогическом дискурсе, а также охарактеризовать основные направления исследований и методологические подходы, используемые для изучения этой феноменологии.

Акцентируя внимание на теоретических аспектах интеллектуальной одаренности, необходимо упомянуть о многообразии подходов к её определению и измерению. Существует ряд теорий, обосновывающих природу и механизмы интеллектуальной одаренности, начиная от традиционных моделей, основанных на измерении коэффициента интеллекта (IQ), до более современных концепций, учитывающих творческие, эмоциональные и социальные аспекты интеллекта.

Далее, исследуя интеллектуальную одаренность как психолого–педагогическую проблему, следует обратить внимание на вопросы, связанные с образовательной интеграцией одаренных подростков. В частности, стратегии и методы обучения, которые могут способствовать максимальному раскрытию потенциала одаренных учащихся, а также проблемы, с которыми они могут столкнуться в образовательной среде, такие как социальная изоляция, эмоциональные трудности и неадекватные образовательные вызовы.

Одним из наиболее важных факторов является опыт экспериментальных исследований, проводимых в этой области. Это включает в себя обзор количественных и качественных методов исследования, используемых для оценки интеллектуальной одаренности и анализа её влияния на образовательный процесс и личностное развитие. Также рассматриваются исследовательские работы, направленные на изучение эффективности различных педагогических практик.

Интеллектуальная одаренность, определяемая как способность к достижению высоких уровней когнитивной производительности, является предметом обширных исследований в области психологии и образования. В исторической перспективе вклад таких ученых как Л.Терман и Г.Гарднер, был фундаментальным для развития и понимания концепций интеллектуальной одаренности.

Так, Л.Терман, профессор психологии в Стэнфордском университете, был одним из первых, кто придавал важность количественной оценке интеллекта. Его исследования сфокусированы на использовании коэффициента интеллекта (IQ) как объективного показателя интеллектуальных способностей. Он был убежден, что IQ является надежным предиктором интеллектуальной одаренности и академического успеха [1].

В контрасте с Л.Терманом, Г.Гарднер, профессор образования в Гарвардском университете, предложил радикально отличающуюся теорию множественного интеллекта. Он утверждал, что интеллектуальная способность не является монолитной и не может быть полностью измерена через традиционные тесты IQ. Вместо этого ученый идентифицировал несколько отдельных видов интеллекта, включая лингвистический, логико–математический, музыкальный, пространственный, телесно–кинестетический, межличностный и внутриличностный интеллекты. Эта теория оказала значительное влияние на образовательные подходы, подчеркивая необходимость индивидуализированного обучения [2].

Дж. Рензулли акцентировал внимание на том, что одаренность является результатом взаимодействия множества компонентов, и не может быть определена исключительно на основе одного признака. Он предложил систему оценки поведенческих характеристик одаренных студентов в когнитивных, мотивационных, творческих и лидерских аспектах, а также разработал «трехкольцевую модель одаренности», включающую высокий уровень интеллекта, повышенную мотивацию и

креативность. Согласно Дж. Рензулли, умственная одаренность не является однородным явлением. Из этого подхода следует, что различия в умственной одаренности не ограничиваются только разными уровнями ее проявления, а также различными сочетаниями ее компонентов и их относительной значимостью. Эта модель представляется особенно полезной для анализа одаренности детей в педагогической практике [3].

Современные исследователи продолжают расширять понимание интеллектуальной одаренности, включая в свои работы новые теоретические и методологические подходы. Например, Р.Стернберг, известный своей триархической теорией интеллекта, предлагает синтез аналитических, творческих и практических аспектов интеллекта как компонентов успешного интеллектуального функционирования. Его вклад подчеркивает, что одаренность простирается за пределы академической успеваемости и включает в себя способность к применению интеллекта в реальных жизненных ситуациях [4].

Кроме того, в области изучения одаренности появляются исследования, уделяющие внимание социально-эмоциональным аспектам развития, а также взаимосвязи между культурными, образовательными и психологическими факторами в формировании интеллектуальных способностей. Эти исследования подчеркивают многогранность интеллектуальной одаренности.

Интеллектуальная одаренность, рассматриваемая в контексте психологических и педагогических наук, представляет собой сложный феномен, включающий в себя разнообразие когнитивных особенностей и способностей. С точки зрения психологии, ключевыми характеристиками интеллектуально одаренных лиц являются высокий уровень креативности и развитые аналитические способности. Эти атрибуты позволяют одаренным людям нестандартно мыслить, эффективно решать сложные задачи и проявлять оригинальность в подходах к различным ситуациям. «Интеллектуальная одаренность – это состояние индивидуально-психических процессов, обеспечивающих возможность творческой интеллектуальной деятельности, которая связана с созданием субъективно и объективно новых идей, использованием нестандартных подходов в разработке проблем, чувствительностью к ключевым, наиболее перспективным линиям поиска, открытостью к любым инновациям» [5, с.126].

В области педагогики акцент делается на создании образовательной среды, которая не только поддерживает и стимулирует развитие этих способностей, но и предоставляет учащимся возможности для их реализации. Это подразумевает использование дифференцированных методов обучения, ориентированных на индивидуальные потребности и интересы одаренных детей, а также разработку специализированных программ, направленных на развитие критического мышления, творческих и исследовательских навыков.

Однако вместе с высокими интеллектуальными способностями одаренные дети часто сталкиваются с рядом проблем, в частности, сложностями социальной адаптации и эмоциональными трудностями. Их уникальные когнитивные процессы и чувствительность могут приводить к ощущению изоляции от сверстников, проблемам в общении и понимании со стороны окружающих. Это подчеркивает необходимость внимания к социально-эмоциональным аспектам развития одаренных детей, а также разработку подходов, направленных на поддержку их социальной интеграции и эмоционального благополучия.

Важным аспектом в образовании одаренных детей является также развитие метакогнитивных навыков, то есть способности к саморефлексии и саморегуляции учебного процесса. Это помогает одаренным детям осознавать свои учебные

стратегии, управлять своими когнитивными ресурсами и более эффективно применять их для решения задач.

В рамках методологии исследования интеллектуальной одаренности, осуществляемой в области психологии и педагогики, применяются разнообразные методы и подходы, каждый из которых имеет свои уникальные возможности и ограничения.

В нашем исследовании в качестве методологических подходов используются системно–деятельностный и личностно–ориентированный подход, что позволяет разработать эффективно функционирующую модель развития интеллектуально одаренных подростков.

Системно–деятельностный подход применяется для обеспечения учебной деятельности обучающихся, согласно их возрасту и индивидуальным особенностям. Данный подход является попыткой объединения системного подхода (Б.Г.Ананьев, А.Г.Асмолов, Б.Ф.Ломов и др.) и деятельностного подхода (Л.С.Выготский, В.В.Давыдов, Г.Р.Нурмуханова и др.). В соединении с системным деятельностный подход обретает большую эффективность, методологически усиливается.

Для развития интеллектуально одаренных подростков нами предлагается использовать системно–деятельностный подход, поскольку он направлен на системную учебную деятельность, в результате которой через диалоговое обучение, диспут и исследовательскую беседу происходит развитие обучающегося, формируются способности и навыки.

Практико–ориентированной тактикой нашего исследования выступает личностно–ориентированный подход. Основы личностно–ориентированного подхода представлены в работах Н.А.Алексеева, Д.А.Белухина, В.В.Серикова, И.С.Якиманской и др. Занятия с использованием личностно–ориентированного подхода ориентированы на саморазвитие личности одаренных подростков, поскольку создаются ситуации успеха, заинтересовывая их, вселяя уверенность, мотивируя на дальнейшую учебную деятельность.

Личностно–ориентированный подход подразумевает изучение индивидуальных способностей интеллектуально одаренных обучающихся для дальнейшей разработки индивидуальной траектории их развития. Данная траектория позволяет выбрать оптимальные и рациональные средства, методы и формы индивидуальной работы.

Личностно–ориентированный образовательный процесс базируется на следующих принципах: самоактуализации, индивидуальности, субъектности, выбора, творчества и успеха, доверия и поддержки.

Принцип *самоактуализации* раскрывает потенциал индивидуальных способностей, приводит к устремленности на развитие. Одаренные обучающиеся стремятся расширить кругозор своих знаний, развить свои умения.

Принцип *индивидуальности* раскрывает суть планирования учебной деятельности, которая подразумевает развитие у интеллектуально одаренных обучающихся личностных качеств, знаний, умений и навыков.

Принцип *субъектности* направлен на осознание собственного «я» интеллектуально одаренными подростками. На основе данного подхода происходит самоопределение и саморазвитие его личности.

Принцип *выбора* состоит в том, что интеллектуально одаренные обучающиеся должны научиться делать правильный и самостоятельный выбор в своей деятельности.

Применение принципа *творчества и успеха* позволяет включить интеллектуально одаренных подростков в творческую деятельность, которая способствует формированию «Я–концепции» и стимулирует дальнейшее развитие.

Использование принципа *доверия и поддержки* должно обеспечить стремление к саморазвитию и самореализации за счет снижения требовательности и тотального контроля со стороны учителей и родителей.

В основе исследований интеллектуальной одаренности лежат как качественные, так и количественные методы, обеспечивающие многоуровневое понимание данного феномена.

Качественные методы, включающие интервью, фокус–группы и анализ содержания, позволяют глубже исследовать индивидуальные особенности и восприятия одаренных детей и подростков. Они способствуют получению детальной информации о личных переживаниях, убеждениях и отношениях к обучению и развитию. Интервью и фокус–группы обеспечивают богатый, детализированный контекстуальный материал, который может быть использован для формирования или модификации теорий и практик в области образования одаренных детей.

Количественные методы включают использование стандартизированных тестов, опросников и шкал оценки, которые позволяют измерить и сравнить различные аспекты интеллектуальной одаренности, такие как когнитивные способности, творческий потенциал и академические достижения. Стандартизированные тесты, такие как тесты IQ, предоставляют количественные данные, которые могут быть использованы для статистического анализа и сравнения групп.

Долгосрочное наблюдение за группами одаренных подростков представляет собой важную методологическую стратегию в исследованиях интеллектуальной одаренности. Такие наблюдения позволяют оценить влияние определенных методов обучения на долгосрочное развитие и успехи интеллектуально одаренных учащихся. Это включает в себя отслеживание изменений в когнитивных способностях, творческом потенциале и академической успешности на протяжении нескольких лет.

Таким образом, в процессе исследования были сделаны следующие выводы:

1. Интеллектуальная одаренность представляет собой сложный феномен, включающий в себя разнообразные аспекты когнитивных способностей, творчества и индивидуальных особенностей. Ключевыми характеристиками интеллектуально одаренных подростков являются высокий уровень креативности, аналитических способностей и способности к нестандартному мышлению.

2. Важным аспектом исследований интеллектуальной одаренности является разработка и применение индивидуальных подходов в образовании и психологической поддержке одаренных детей. Дифференцированные образовательные программы, специализированные методики обучения и поддержка в области социальной адаптации и эмоционального благополучия играют важную роль в обеспечении полноценного развития и социализации интеллектуально одаренных подростков.

3. Методологическую основу развития интеллектуально одаренных подростков составляют системно–детельностный и лично–ориентированный подходы.

Список литературы:

1. Terman L. M. The measurement of Intelligence: An explanation of and complete guide for the use of the Stanford revision and extension of the Binet– Simon Intelligence Scale “.– Boston.: Leland Stanford Junior University, 2007.– 183 p. <https://www.gutenberg.org/files/20662/20662-h/20662-h.htm>

2. Гарднер Г. Структура разума: теория множественного интеллекта/ пер. с англ.– М.: «И.Д. Вильямс», 2007.– 512 с. <https://ebin.pub/9785845911537.html>
3. Reis S.M., Renzulli S.J., Renzulli J.S. Enrichment and Gifted Education Pedagogy to Develop Talents, Gifts, and Creative Productivity. Educ. Sci. 2021, 11, 615. <https://doi.org/10.3390/educsci11100615>
4. Sternberg R. J. Intelligence, Information Processing, and Analogical Reasoning: The Componential Analysis of Human Abilities. – Hillsdale.: Erlbaum, 1977. – 348 p.
5. Ларионова Л.И. Культурно–психологические факторы развития интеллектуальной одаренности. – М.: Издательство «Институт психологии РАН», 2019. – 318 с.

УДК 373.5

ПРОЦЕССЫ РАЗВИТИЯ МАТЕМАТИЧЕСКОЙ ГРАМОТНОСТИ УЧАЩИХСЯ 5–6 КЛАССОВ

Авгунтаева Малика Жакияновна

учитель математики,
КГУ «Общеобразовательная школа № 8»
отдела образования города Костаная
Управления образования акимата Костанайской области,
город Костанай, Казахстан
E–mail: mavguntaeva@gmail.com

Аңдатпа

Мақалада орта мектеп оқушыларының математикалық сауаттылығын дамыту мәселесі қарастырылады. Оқушылардың математикалық сауаттылығын дамыту барысында коммуникативтік, танымдық, есеп шығару дағдыларын дамытуға аса мән беріледі. Математикалық сауаттылықты дамытудың маңызды аспектісі оқушылардың логикалық ойлауын және абстрактілі ойлауын дамыту болып табылады. Осы мақсатқа жету үшін оқытудың ойын және интерактивті түрлерін, топтық және жеке жұмыстарды қолдану, сонымен қатар оқу үдерісіне заманауи ақпараттық технологияларды енгізу сияқты түрлі әдістер мен тәсілдер қолданылады.

Түйінді сөздер: математикалық сауаттылық, даму процестері, іскерліктер мен дағдылар, заманауи ақпараттық технологиялар.

Аннотация

В статье рассматривается проблема развития математической грамотности у учащихся средней школы. В процессе развития математической грамотности учащихся, акцент делается на развитие коммуникативных, познавательных и проблемно–творческих умений. Важным аспектом развития математической грамотности есть развитие логического и абстрактного мышления учащихся. Для достижения этой цели, применяются различные методы и подходы, включая использование игровых и интерактивных форм обучения, групповую и индивидуальную работу, а также внедрение современных информационных технологий в учебный процесс.

Ключевые слова: математическая грамотность, процессы развития, навыки и умения, современные информационные технологии.

Abstract

The article deals with the problem of the development of mathematical literacy in middle school pupils. In the process of developing pupil's mathematical literacy, emphasis is placed on the development of communicative, cognitive and problem–solving skills. An important aspect of the development of mathematical literacy is the development of logical thinking and abstract thinking of pupils. To achieve this goal, various methods and approaches are used, including the use of game and interactive forms of learning, group and individual work, as well as the introduction of modern information technologies into the educational process.

Key words: mathematical literacy, development processes, skills and abilities, modern information technologies.

Математическая грамотность – это неотъемлемый навык, позволяющий человеку понимать и применять математические понятия, методы и принципы для решения задач и анализа информации. Это не только умение оперировать числами и формулами, но и способность логически мыслить, абстрагироваться от конкретных ситуаций и видеть общие закономерности.

Основой математической грамотности является понимание основных математических понятий. Человек, обладающий этим навыком, способен анализировать и интерпретировать математические выражения, оперировать с различными величинами и изучать их взаимосвязи. Также он знаком с базовыми математическими операциями и умеет применять их для решения задач.

Вторым важным компонентом математической грамотности является способность применять математические методы и алгоритмы. Это включает в себя умение решать математические задачи различной сложности, анализировать данные, строить графики и диаграммы. Человек с развитой математической грамотностью способен применять математические методы для решения реальных жизненных ситуаций, в том числе в экономике, науке, технике и различных областях деятельности.

Третий аспект математической грамотности – это умение мыслить абстрагировано и логически. Математика основана на логике и абстракции, и поэтому, чтобы быть грамотным в этой области, нужно уметь представлять информацию в виде символов, формул и моделей. Логическое мышление позволяет анализировать причинно–следственные связи, обосновывать выводы и решать сложные задачи методами доказательства.

Математическая грамотность необходима не только для успешного выполнения школьных и университетских заданий, но и для развития критического мышления и способности рассуждать аналитически. Человек, владеющий этим навыком, способен не только применять математические знания в повседневной жизни, но и осознавать их важность для науки, технологии и различных областей деятельности. Таким образом, математическая грамотность обеспечивает не только способность оперировать числами и формулами, но и развивает мышление, логику и абстрактное мышление. Она является неотъемлемым компонентом образования и прикладных наук, а также важным инструментом для успешной адаптации и развития в современном информационном обществе. [1]

Анализ заданий по диагностике математической грамотности является важной составляющей деятельности образовательных учреждений. Данный процесс направлен на выявление уровня понимания и умения студентов в области математики. Целью такого анализа является оценка уровня освоения математических знаний, навыков и умений каждым студентом, а также определение общих тенденций и слабых сторон в обучении. Однако, для проведения качественного анализа заданий по диагностике математической грамотности требуется детальный подход и систематический подход. Первоначально, необходимо изучить структуру заданий. Важно обратить внимание на их вариативность, сложность и содержание. Каждая задача должна иметь четкую постановку и однозначное решение. Далее, следует проанализировать критерии оценивания, используемые при проверке заданий. Критерии должны быть объективными и соответствовать намеченным образовательным целям.

Оценка заданий должна проводиться в рамках предложенной шкалы, которая включает в себя различные уровни сложности и требовательности. Уровень оценивания должен быть объективно сбалансирован и основываться на

общепринятых стандартах и нормах. В этом случае полученные результаты будут достоверными и позволят корректно оценить уровень математической грамотности студента. Для еще более глубокого анализа заданий необходимо провести статистическую обработку результатов. На основе полученных данных можно будет выявить тенденции в выполнении заданий, а также определить слабые стороны в обучении и необходимые улучшения в методиках преподавания математики. Анализ заданий по диагностике математической грамотности является важным этапом в оценке и улучшении образовательного процесса. Качественный анализ заданий позволяет выявить уровень понимания и умения студентов, а также определить общие тенденции и слабые стороны в обучении. Он помогает развивать математическую грамотность и повышать общую успеваемость студентов. [2]

Развитие математической грамотности у учащихся 5–6 классов является важной и неотъемлемой частью образовательного процесса. В этом возрасте дети начинают углублять свои знания в математике, осваивая более сложные темы и концепции. Однако, наряду с этими новыми вызовами, существуют и определенные особенности, которые нужно учитывать для наиболее эффективного развития математической грамотности.

Во–первых, неотъемлемой составляющей развития математической грамотности является понимание базовых математических понятий. Дети должны уметь работать с основными арифметическими операциями – сложением, вычитанием, умножением и делением. Они должны понимать, как применять эти операции на практике и как решать простые математические задачи. Кроме того, развитие математической грамотности включает умение применять математические концепции и методы для решения разнообразных задач. Дети должны уметь анализировать и интерпретировать информацию, представленную в графической или числовой форме, и применять соответствующие математические стратегии для ее решения. Они должны понимать, как применять алгоритмы и методы решения к задачам, которые они ранее не встречали. Однако, для эффективного развития математической грамотности, необходимо учитывать и индивидуальные особенности каждого ученика. Не все ученики усваивают математические концепции и методы с одинаковой скоростью и легкостью. Поэтому важно предоставить разнообразные методы обучения, которые будут учитывать различные стили обучения и потребности учеников.[3]

Важным аспектом развития математической грамотности является также применение математических знаний в реальной жизни. Ученики должны понимать, как математика применяется в повседневной жизни, чтобы видеть ее практическую ценность и мотивацию для изучения. Это может быть достигнуто путем предоставления задач и примеров, которые связаны с реальными ситуациями, и поощрения учеников применять свои математические навыки за пределами классной комнаты. Наконец, развитие математической грамотности также требует понимания и умения применять математический язык и терминологию. Ученики должны уметь читать математические тексты, понимать и анализировать математические символы и знаки, а также выражаться письменно и устно, используя соответствующий математический язык. В целом, развитие математической грамотности у учащихся 5–6 классов является постоянным и продолжительным процессом, требующим систематического и целенаправленного подхода. С учетом указанных особенностей и адаптации к потребностям каждого ученика, можно достичь максимального успеха в развитии их математических навыков и уверенности в себе в области математики.[4]

Развитие математической грамотности является одним из важных аспектов обучения учащихся в 5–6 классах. Этот процесс не только способствует формированию основных математических навыков и умений, но и развивает логическое мышление, абстрактное мышление и пространственное воображение. В данном тексте будет рассмотрено несколько практических аспектов развития математической грамотности учащихся в указанных классах.

Первый аспект – это использование игровых методик в процессе обучения. Игры являются эффективным инструментом для активизации детской деятельности и повышения интереса к математике. Они позволяют разнообразить уроки, усилить внимание и помочь ученикам лучше усваивать материал. Такие игры могут включать в себя раскладывание чисел по порядку, сравнение чисел, решение задач на логическое мышление и пространственное представление.

Второй аспект заключается в применении различных наглядных материалов и моделей. Визуальные средства, такие как геометрические фигуры, графики, диаграммы и таблицы, помогают учащимся лучше представить математические понятия и законы. Использование наглядности способствует более глубокому усвоению материала и формированию навыков анализа и синтеза.

Третий аспект состоит в проведении практических занятий и заданий. Практические задания помогают ученикам применить полученные знания на практике и укрепить их устойчивость. Это могут быть задачи на построение геометрических фигур, составление выражений, вычисление примеров, анализ данных и многое другое. Практические занятия развивают навык применения математических знаний в реальных ситуациях и обучают решать сложные задачи.

Четвертый аспект – это индивидуальный подход к каждому ученику. Учителя должны учитывать индивидуальные потребности и особенности каждого ученика. Это включает в себя оценку уровня математических знаний, определение слабых мест и применение дифференцированного подхода к обучению. Такой индивидуальный подход способствует большей эффективности обучения и повышает успеваемость учащихся.[5]

В заключение, развитие математической грамотности в 5–6 классах зависит от многих факторов. Использование игровых методик, наглядных материалов, практических занятий и индивидуального подхода позволяют эффективно развивать математические навыки и умения, а также формировать логическое и абстрактное мышление учащихся. Этот процесс является важным звеном в общей системе образования и способствует успешной учебной деятельности каждого ребенка.

Список литературы:

1. PISA: математическая грамотность. – Минск: РИКЗ, 2020 – 252 с.
2. Математическая грамотность. / К.П.Ахметова. – Алматы, 2017 – 159 с.
3. Епишева О.Б. Технология обучения математике на основе деятельностного подхода. М. «Просвещение», 2003 г.
4. Терешин Н. А. Прикладная направленность школьного курса математики.: Книга для учителя. – М.: Просвещение, 1990.
5. Теория и методика обучения математике: общая методика: учебное пособие/Е. А. Суховиенко, З. П. Самигуллина, С. А. Севостьянова, Е. Н. Эрентраут. – Челябинск: Издательство «Образование», 2010 – 65 с.

УДК 373.23

ПРОБЛЕМЫ АДАПТАЦИИ ДЕТЕЙ РАННЕГО ВОЗРАСТА К ДОШКОЛЬНОЙ ОРГАНИЗАЦИИ: АНАЛИЗ И РЕКОМЕНДАЦИИ

Агеева Анастасия Анатольевна

магистр педагогического образования,
старший преподаватель
кафедры дошкольного и начального образования
педагогического института им. У.Султангазина
КРУ имени АхметБайтұрсынұлы,
г.Костанай, Казахстан

Сатаева Маргарита Алексеевна

студентка ОП «6В01201 – Дошкольное обучение и воспитание»
педагогического института им. У.Султангазина
КРУ имени АхметБайтұрсынұлы,
г.Костанай, Казахстан
E-mail: nga3003@mail.ru

Аннотация

В данной статье рассматриваются вопросы адаптации детей раннего возраста к условиям дошкольной организации. Описываются критерии степеней трудности (тяжести) адаптационного процесса. Предлагаются рекомендации по оптимизации процесса адаптации детей раннего возраста к дошкольной организации. Статья предназначена для воспитателей и методистов дошкольных организаций, педагогов дополнительного образования, родителей детей раннего возраста, а также всех заинтересованных лиц.

Ключевые слова: ранний возраст, адаптация, дошкольная организация, условия.

Аңдатпа

Бұл мақалада ерте жастағы балаларды мектепке дейінгі ұйымның жағдайына бейімдеу мәселелері қарастырылады. Бейімделу процесінің қиындық (ауырлық) дәрежесінің критерийлері сипатталған. Ерте жастағы балаларды мектепке дейінгі ұйымға бейімдеу процесін оңтайландыру бойынша ұсыныстар ұсынылады. Мақала мектепке дейінгі ұйымдардың тәрбиешілері мен әдіскерлеріне, қосымша білім беру мұғалімдеріне, жас балалардың ата-аналарына, сондай-ақ барлық мүдделі тұлғаларға арналған.

Түйінді сөздер: ерте жас, бейімделу, мектепке дейінгі ұйым, жағдайлар.

Abstract

This article discusses the issues of adaptation of young children to the conditions of preschool organization. The criteria of the degrees of difficulty (severity) of the adaptation process are described. Recommendations are offered for optimizing the process of adaptation of young children to preschool organization. The article is intended for educators and methodologists of preschool organizations, teachers of additional education, parents of young children, as well as all interested persons.

Key words: early age, adaptation, preschool organization, conditions.

Поступление в дошкольную организацию представляет собой важный этап в развитии ребёнка раннего возраста и предстоящей ему социализации. Однако в первые месяцы пребывания в дошкольной организации дети часто сталкиваются с временными трудностями, отражённых в физическом и эмоциональном плане, и эти трудности могут сохраняться в течение нескольких месяцев. Насколько неотъемлемым является плач малыша в первые дни адаптации к новому

окружению? Существует ли возможность сделать этот переход для детей раннего возраста менее травматичным и более позитивным?

Ученые выявили, что реакция организма на изменения в окружающей среде зависит не только от объективной степени этих изменений, но также и от субъективного восприятия человеком происходящих перемен и наличия у него резервов для адаптации. В результате некоторые новшества переживаются человеком неприметно и быстро, в то время как другие, представляющие собой существенные и стрессовые изменения, требуют немедленной мобилизации внутренних ресурсов. Это вызывает фазовый характер адаптационного процесса, отличающийся от других форм приспособления.[1]

В первой, острой фазе адаптации человек переживает эмоциональный дискомфорт и проявляет неадекватное поведение в связи с изменившимися условиями. В течение второй, подострой фазы, эмоциональное состояние постепенно возвращается к норме. Человек изменяет себя, как осознанно, так и непроизвольно, а также может попытаться изменить окружающую среду, чтобы адаптировать ее под свои потребности.

Если несоответствующее поведение, характерное для острой фазы адаптации, продолжается длительное время, это может свидетельствовать о дезадаптации. В таком случае, вероятность успешной адаптации человека к измененной среде становится сомнительной, что требует проведения специальной коррекционной работы.

В случае успешной адаптации к новым требованиям наступает третья фаза – компенсаторная, в ходе которой происходит восстановление временно потерянной энергии и улучшение эффективности жизнедеятельности организма. Однако иногда адаптационные механизмы могут подвергнуться перенапряжению, и компенсаторная фаза может перейти в фазу истощения. Это может привести к появлению патологических изменений в организме.

В качестве индикаторов, позволяющих определить степень трудности (тяжести) адаптации, выделяются несколько ключевых аспектов. В первую очередь это сроки, необходимые для нормализации эмоционального состояния детей, развития положительного отношения к педагогам и сверстникам, а также проявления интереса к предметной деятельности. Кроме того, учитываются такие факторы, как частота и длительность острых заболеваний, характер аппетита и дневного сна, изменения в уровне речевой активности, формирование бытовых навыков, динамика массы тела и наличие невротических реакций. Также отмечается внимание к преобладающему характеру предметно–игровой деятельности, содержанию речевых высказываний и доминирующей форме общения с педагогом и родителями, согласно наблюдениям Н.Д.Ватутиной.[2]

Легкое протекание адаптационного процесса у детей раннего возраста имеет ряд характерных особенностей. В течение одной–двух недель у малыша происходит нормализация эмоционального состояния, и он начинает проявлять интерес, радость или спокойствие в отношениях с взрослыми и сверстниками, активно вступая в общение. Иногда происходит кратковременное проявление эмоций при расставании с матерью, но ребенок быстро успокаивается, переключаясь на взаимодействие с педагогом и игрушками. Радостное восприятие возвращения близких становится ярким. К концу второй недели возрастает интерес к окружающему миру, ребенок становится более активным и самостоятельным. Аппетит немного снижается, но к концу первой недели он восстанавливается до обычного уровня. Сон улучшается в течение двух недель. Не наблюдается острых заболеваний, и иммунитет постепенно восстанавливается, достигая нормы к концу

второй–третьей недели. Таким образом, при легкой адаптации поведение и общее состояние ребенка стабилизируются в пределах 10–20 дней. Некоторые исследователи учитывают возможность единичного случая респираторного заболевания, протекающего в легкой форме (до семи дней), что может удлинить адаптационный период до одного месяца.

При средней степени трудности (тяжести) адаптации проявляются более заметные и продолжительные изменения в поведении и общем состоянии ребенка. В течение многих дней сохраняется нестабильное настроение, а активность значительно снижается: ребенок становится более капризным, малоподвижным и не проявляет интереса к освоению нового окружения. Речевая активность также существенно уменьшается. Ребенок проявляет предпочтение к определенным взрослым, стремится к близкому контакту с ними и выражает протест против появления других взрослых, осуществляющих уход. В первые недели при расставании с близкими ребенок реагирует криком, пытается следовать за ними и бурно реагирует на их возвращение, вырываясь из рук воспитателя. Изменения в характере сна и аппетита проявляются, восстанавливаясь только к концу второго месяца пребывания в дошкольной организации, что может привести к некоторой потере веса. Отчетливо проявляются нарушения в деятельности вегетативной нервной системы, выражающиеся в функциональных расстройствах стула, бледности, повышенной потливости, «тенях» под глазами, «пылающих» щеках и аллергических реакциях. Эти проявления усиливаются перед началом заболевания, которое, как правило, протекает в форме острой респираторной инфекции. Заболевания, хотя и проходят легко и без осложнений, все же обуславливают продление периода адаптации из-за перерыва в посещении дошкольной организации.

Если острая фаза адаптации продолжается более двух–трех месяцев, то это рассматривается как тяжелая степень. Р.В. Тонкова–Ямпольская предлагает использовать термин «адаптационная болезнь» для описания этого состояния, которое характеризуется рецидивирующими функциональными нарушениями нервной системы и уменьшением сопротивляемости организма.

Тяжелая адаптация проявляется в частых заболеваниях ребенка, которые почти непрерывно сменяют друг друга, а также в замедлении, и иногда регрессе физического и психического развития. Возвращаясь после болезни в дошкольную организацию, ребенок проводит большую часть дня тихо сидя в одном месте, держа свою любимую игрушку. Его интерес к окружающему практически отсутствует, он избегает контакта с другими детьми, часто плачет, отказывается от еды, медленно засыпает, выплескивая эмоции во сне. Приспособление к условиям дошкольной организации затягивается на несколько месяцев и может иметь неблагоприятные последствия, такие как дезадаптация или истощение. Поэтому важно предотвращать развитие «адаптационной болезни» у малышей.

В период раннего возраста успешность адаптации ребенка к дошкольной организации зависит от множества факторов, при этом ключевую роль играет характер его эмоциональной связи с матерью и близкими взрослыми.

В процессе адаптации на ребенка могут также влиять и другие факторы. Например, важное значение имеет исходное состояние здоровья ребенка в целом и его нервной системы в частности. Это связано с тем, что любое снижение уровня здоровья представляет собой ограничение адаптационных возможностей организма.

Адаптационные возможности могут быть нарушены, если изменения в окружающей среде происходят непрерывно, не предоставляя организму возможности полностью восстановить утраченные ресурсы. Состояние хронической

усталости, часто вызванное несоответствием режима дня потребностям ребенка в сне и физической активности, значительно ограничивает индивидуальные возможности ребенка.

Тип нервной системы, присущий ребенку, также играет определенную роль в процессе его адаптации к дошкольной организации. Например, слабая подвижность нервных процессов в сочетании с недостаточной развитостью процесса торможения может затруднить формирование новых, адекватных измененным условиям форм поведения.

В отличие от более старших детей, ребёнок раннего возраста, из-за своей ограниченной жизненной опытности, ограниченного понимания обращенной к нему речи и неразвитого воображения, не способен предвидеть и предварительно готовиться к изменениям в окружающей среде. Ему трудно представить, что его ожидает в новом месте – дошкольной организации, и он не способен рефлексировать свое поведение и осознанно адаптировать его под требования новой среды. В то же время, при равных условиях, чем выше уровень психического развития ребенка, тем быстрее он может адаптироваться к условиям дошкольной организации.

Ребенок с достаточно развитой речью (в контексте своего возраста) может передать свои желания и опасения взрослому. Он способен воспринимать ответы взрослых и понимать обращения педагога или сверстника, который общается с ним словесно. Также ребенок с широким набором предметных навыков и способностью применять их к новым материалам может заниматься самостоятельно в течение продолжительного времени.

Если у малыша отсутствуют основные навыки самообслуживания, то ежедневные режимные процессы, которые регулярно повторяются, могут вызывать у него негативные эмоции. Это связано с тем, что вместо привычных мамы или бабушки эти процессы выполняет другой, еще малознакомый человек.

В условиях дошкольной организации необходимо, чтобы ребенок устанавливал контакты с сверстниками. Однако малыша больше привлекают старшие дети, которых он видит такими же «большими и умными», как взрослые, и порой считает их более умелыми в играх. Вместе с тем, сверстник для малыша интересен как отражение самого себя: он с удовольствием следит за ним, повторяет его действия и разделяет смех. Неспособность наладить взаимодействие может привести к ситуациям, где дети отбирают игрушки у друг друга, ссорятся или проявляют агрессивное поведение, пытаются защититься или вызвать реакцию на своё поведение.

Для того чтобы изучить индивидуальные особенности каждого ребенка и его семейного окружения, а также предвидеть степень трудности в протекании адаптационного процесса, педагоги и психологи дошкольных организаций часто используют различные методы и формы работы. Одним из наиболее часто применяемых методов является анкетирование родителей. Однако ответы на вопросы, связанные с поведением ребенка, часто подвержены возможному искажению информации как из-за намеренных искажений, так и из-за субъективности мнений родителей.

Для получения более точной информации о ребенке предпочтительной является беседа, проводимая в атмосфере доверия. Например, Г.Г.Зубова предлагает пригласить родителей вместе с малышом в кабинет психолога, где работают два специалиста. Один из них общается с взрослыми, выясняет причины обращения в дошкольную организацию, выявляет ожидания и опасения, представляет особенности адаптационной работы в организации, уточняет планы и

намерения семьи на первый месяц пребывания малыша в дошкольной организации, предоставляет советы по подготовке к предстоящей адаптации. В это время второй специалист (психолог) наблюдает за ребенком в новой ситуации: как он взаимодействует с матерью, подходит к игрушкам, проявляет интерес к различным моментам, и как он реагирует на незнакомого человека.

Некоторые ученые, такие как Н.Д.Ватутина и К.Л.Печора, рекомендуют педагогам посещать семьи будущих воспитанников. В ходе такого визита педагог имеет возможность наблюдать за тем, как ребенок реагирует на незнакомого взрослого, оценивать, как взаимодействует ребенок с членами семьи, анализировать разумность выбора и расположения игрушек. В неформальной беседе с родителями можно выяснить предпочтения малыша, узнать, какие ласковые слова используются для обращения к нему дома, какие методы поощрения и наказания применяются в семье, а также узнать, как лучше успокоить ребенка и как его отвлечь. Педагог может предложить членам семьи на короткое время оставить ребенка вдвоем с воспитателем, чтобы оценить, как он реагирует на их отсутствие.

Однако у малышей из-за их возрастных особенностей затруднено адекватное представление о том, что именно их ожидает в дошкольной организации. Поэтому критическим периодом для формирования у ребенка представлений о дошкольной организации и его отношении к нему становятся первые минуты, часы и дни его посещения. Поэтому для более успешного адаптационного процесса целесообразно, чтобы дети проводили свои первые дни в организации в сопровождении близких взрослых (матери, отца, бабушки или няни).[3]

В первые дни адаптационного периода с детьми раннего возраста воспитатели предлагают насыщенную и разнообразную деятельность, которая методически поддерживается разработанными циклограммами. Каждый день адаптационной работы тщательно описывается, включая постановку задач педагогической деятельности, обоснование выбранных методов и их реализацию. Подробное описание методических приемов, используемых средств и форм организации процесса соотносится с режимом дня. Кроме того, предоставляется характеристика критериев оценки достигаемых результатов и путей осуществления индивидуального подхода.

Таким образом, поступление ребенка раннего возраста в дошкольную организацию приводит к существенным изменениям в условиях его жизнедеятельности. Это требует от малыша адаптации к новому предметному окружению и формирования особых отношений как в организации (с педагогами и сверстниками), так и в семье (с близкими взрослыми). Ключевым критерием и результатом успешной адаптации является адекватность данной системы измененным требованиям социального окружения.[4]

Родители и сотрудники дошкольной организации проводят целенаправленную подготовку ребенка, направленную на смягчение острых переходов в жизни и поддержку формирования его психологической автономности. Организация первых дней пребывания в дошкольной организации, совместная деятельность с воспитателями, сверстниками и присутствием родителей в группе играют важную роль в успешной адаптации ребенка. Технология адаптационной работы, основанная на изучении факторов, благоприятствующих адаптации, способствует удержанию эмоционально комфортного состояния малыша, формированию положительного отношения к дошкольной организации и воспитателям, а также развитию адекватных для его возраста форм поведения.

Список литературы:

1. Хохрякова, Ю. М. Педагогика раннего возраста : учебник для вузов / Ю.М.Хохрякова. – 2–е изд., испр. и доп. – Москва : Издательство Юрайт, 2023. – 262 с.
2. Милькевич, О. А. Дошкольная педагогика. Педагогика младенчества : учебное пособие для вузов / О. А. Милькевич. – Москва : Издательство Юрайт, 2023. – 197 с.
3. Петрова, О. А. Адаптация детей к условиям дошкольного учреждения: группа кратковременного пребывания как пространство адаптации : учебное пособие для вузов / О. А. Петрова. – Москва : Издательство Юрайт, 2023. – 224 с.
4. Методические рекомендации по социализации детей раннего возраста, Нур–Султан, 2021 58стр.

УДК 373.1.02

ФОРМИРОВАНИЕ У ШКОЛЬНИКОВ ЦЕННОСТНОГО ОТНОШЕНИЯ К МУЗЫКАЛЬНОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ В ПРОЦЕССЕ СОЦИАЛИЗАЦИИ

Айсина Сулушаш Темиртаевна

зав. кафедрой искусств
магистр педагогики, ст. преподаватель кафедры искусств
педагогического института им. У.Султангазина
КРУ имени Ахмет Байтұрсынұлы,
г. Костанай, Казахстан
E–mail: sulu_aisina@mail.ru

Аңдатпа

Бұл мақалада білім беру жүйесін жаңғыртудың қазіргі кезеңінде әлеуметтену процесінде мектеп оқушыларының музыкалық іс–әрекетіне құндылық көзқарасын қалыптастыру мәселесі қарастырылған. Мақалада музыкалық оқыту мен тәрбиелеу процесінде мектеп оқушыларында музыкалық іс – әрекетке құндылық – құндылық қатынасты қалыптастырудың әдістері мен тәсілдері талданады, оның көмегімен бұл процесс мақсатты және жемісті жүзеге асырылады.

***Түйінді сөздер:** жеке тұлғаны әлеуметтендіру, білім беруді жаңғырту, музыкалық білім беру, мәдени құндылықтар, әлеуметтік нормалар.*

Аннотация

Данная статья рассматривает вопрос формирования у школьников ценностного отношения к музыкальной деятельности в процессе социализации на современном этапе модернизации системы образования. В статье анализируются методы и приемы формирования у школьников ценностного отношения к музыкальной деятельности в процессе музыкального обучения и воспитания, с помощью которых процесс социализации осуществляется целенаправленно и плодотворно.

***Ключевые слова:** социализация личности, модернизация образования, музыкальное образование, культурные ценности, социальные нормы.*

Abstract

This article examines the issue of developing a value-based attitude towards musical activity among schoolchildren in the process of socialization at the present stage of modernization of the education system. The article analyzes the methods and techniques of forming a value-based attitude towards musical activity in schoolchildren in the process of musical training and education, with the help of which this process is carried out purposefully and fruitfully.

***Key words:** socialization of the individual, modernization of education, music education, cultural values, social norms.*

На современном этапе развития казахстанского общества образование рассматривается как важный способ трансляции и воспитания культуры, в условиях которой личность социализируется и формирует ценностное отношение к различным аспектам жизнедеятельности. Этот процесс определяется как процесс

социализации, который во многом зависит от принятия и трансляции культурных ценностей и социальных норм, обусловленных конкретными социальными условиями.

В этой связи особое значение имеет музыкальное искусство, которое включает в себя базовые компоненты музыкальной культуры и находится в тесной взаимосвязи с другими видами искусств. Поэтому включение учащихся в мир музыкального искусства решает множество воспитательных задач и в частности задачу творческого присвоения социокультурного опыта во взаимодействии с окружающим миром.

Процесс социализации молодого поколения начинается еще в школьной среде, где закладываются основы взаимодействия с окружающим обществом, происходят качественные изменения личности, связанные с ростом ее самосознания и приобретением опыта реализации творческого потенциала [1]. Образование в данных условиях перестает нести функцию только специально организованного процесса, а сводится к формированию у школьников ценностного отношения к различным аспектам жизни.

Само понятие «социализация» происходит от латинского слова «socialis», означающего демонстрацию человеческой личности как части общества, при этом изучаемой различными областями наук. Одновременно этот процесс показывает, насколько человек принял определенную систему ценностей и правил и насколько они позволяют ему чувствовать себя полноценным членом данного общества или группы. Таким образом, говоря о возможности социализации, следует понимать, что оно включает в себе возможность воздействия на человека различных воспитательных и образовательных процессов, как планируемых, так и спонтанных, но одинаково влияющих на его развитие и становление.

В разных научных исследованиях понятие «социализация» рассматривается по-разному:

- как процесс самоутверждения личности в выполнении правил, ценностей, норм, принятых в определенном обществе или группе;
- как процесс формирования социокультурного опыта личности;
- как процесс обучения личностей в направлении следования социальным нормам и культурным ценностям общества.

В Словаре педагогических терминов понятие социализация определяется как «процесс освоения ролей и ожидаемого поведения в отношениях с людьми, обществом и в рамках развития межличностных связей»[2]. Но в целом, проанализировав понятие «социализация» в научно-педагогической литературе, следует отметить, что это в большей мере относится к самоопределению и развитию человека в процессе изучения и транслирования культуры, в рамках которой человек существует одновременно с видимыми условиями жизни на всех возрастных этапах.

В процессе социализации подрастающего поколения музыкальное искусство занимает большое место, так как музыка является временным искусством, и она влияет на его эмоциональную сферу непосредственно, затрагивая его психическую составляющую. Эта отличительная черта музыкального искусства распространяется и на ее способность воспитывать у учащихся эстетические идеалы, а также способность воспринимать окружающее на внутреннем уровне личностной основы, что определяет ведущую роль в процессе социализации.

Музыкальное искусство имеет воспитательное значение, также как и другие виды искусства. Это обогащает жизнь людей за счет отражения жизненных явлений и передаче впечатлений от различных аспектов. Музыкальное искусство не только

определяет характер и направление потребностей школьников, но и является символически значимым началом между межличностным общением и отношением с членами общества.

Поскольку социализация есть процесс становления личности, происходящий в трёх сферах – деятельности, общении и развитии самосознания через усвоение норм и общих ценностей, то можно проследить становление личности учащихся в результате занятий музыкой в каждой из этих трёх сфер. В сфере деятельности каждый учащийся осваивает новые виды музыкальной деятельности, осмысливая их значимость для себя, в сфере общения происходит умножение коммуникации, в развитии самосознания личности происходит становление образа учащегося, при котором занятия музыкальным творчеством помогают ребёнку глубже познать себя, повысить свою самооценку. Все эти три сферы расширяют кругозор, в которой ребёнок действует, общается, осваивая не только ближайшую среду, но и весь окружающий его мир, всю систему социальных отношений, принимая и воспроизводя социальный опыт.

Художественная культура общества выступает в качестве системы художественных ценностей разных видов искусства, музыкальное искусство в наибольшей степени служит фактором целостного развития личности. В свою очередь музыкальная культура личности, как подсистема по отношению к художественной и эстетической культуре, является важнейшим показателем уровня эстетического и художественного развития личности. Музыкальная деятельность, выступающая как процесс музыкального развития, даёт ключ к процессу формирования музыкальной культуры человека и на его социализацию влияют следующие показатели:

- система оценочных представлений на основе опыта музыкального восприятия и творчества, проявляющаяся в музыкально–эстетических оценках, взглядах, убеждениях;
- объем, качество, системность музыкальных знаний практического и теоретического характера как основа формирования эстетического отношения к явлениям музыкального искусства;
- влияние музыкального сознания и деятельности на другие виды материальной и духовной жизни, степень стимуляции разных сфер жизни человека [3].

Таким образом, участие в музыкальной деятельности, развитие нравственно–эстетических сторон личности под влиянием ее музыкально–культурного потенциала, высокий уровень знаний и оценочных представлений о музыке являются ведущими признаками, определяющими качество социализации человека.

Процесс социализации учащихся строится на обязательной основе приобщения к различным общечеловеческим ценностям. Эти аспекты необходимо развивать в музыкальной деятельности, так как на основе ценностного отношения к различным видам творчества происходит вовлечение в разные виды музыкальной деятельности: пение, игра на инструментах импровизация, слушание музыки. В дальнейшем это приводит к изучению стилевых особенностей произведений, жанров, синтеза различных смежных с музыкальным искусством, видов искусств. Через эти виды деятельности происходит общение учащихся с аудиторией, с замыслом композиторов, с возможностью реализовать себя в музыке.

Технология формирования у школьников ценностного отношения к музыкальной деятельности как система методических приемов на уроках музыки включает в себя способы деятельности учащихся и методы организации учебно–воспитательного процесса. Данный процесс формирования ценностного отношения

– это личностный результат учащихся, который прописан в программе «Музыка», а образовательные стандарты предполагают обязательное наличие у учащихся в процессе обучения музыке сформированной системы эстетических ценностей.

Правильно организованная музыкальная деятельность дает возможность структурирования эмоционального мира и музыкальной сферы учащихся. Атмосфера творчества помогает детям раскрыть себя, формирует позитивное отношение к миру, уверенность в себе, чувство собственного достоинства, понимание эмоционального состояния окружающих людей и потребность в сопереживании. В процессе музыкальной деятельности, учащийся учится вместе сопереживать, у него появляется чувство ответственности, формируется терпение, выдержка и упорство в достижении поставленной цели. У него формируются такие качества как организованность, сплочённость, уважение и взаимопонимание, коммуникативная культура.

В этой связи ценностное отношение учащихся к музыкальному искусству рассматривается как устойчивое личностно–смысловое образование, которое означает, что учащиеся с помощью учителя ищут личностный смысл в произведениях музыкального искусства. Эта технология направлена на практические поиски на уроке, на реализацию сформированных ценностей в виде творческой инициативы, самовыражения в музыке. Данная музыкально – педагогическая технология развития ценностного отношения к музыкальной деятельности эффективна в использовании именно в музыкальном образовании, потому что в работе с учащимися на всех этапах усилия направляются на расширение опыта музыкальной деятельности. На это и другие проявления учащихся в музыкальной деятельности направлены следующие методы:

– развернутый видеоряд (элементы наглядно – иллюстративного обучения), к урокам готовятся презентации, дидактические пособия, игры, иллюстрации.

– литературные первоисточники – не только в музыке, но и в литературе. Метод создания художественного контекста направлен на развитие музыкальной культуры через «выход» за пределы музыки.

–игровые приемы, например, сюжетно–ролевые игры: «Играем в дирижёра», «Играем в композитора», «Разыграй песню», «Оркестр», «Шапка вопросов».

– метод стимулирования и мотивации учебной деятельности через познавательные игры, учебные дискуссии, создание ситуаций успеха в учении, разъяснение, поощрение, исполнение, импровизация[4].

В процессе формирования ценностного отношения к музыке у учащихся происходит сознательное оценивание музыкальных явлений, выработка художественно– музыкального вкуса, который основывается на осознанном отношении к собственным музыкальным впечатлениям, оценке смысловых связей и компонентов в музыке. На это направлено формирование ценностной позиции личности по отношению к музыкальному искусству. Перед учащимися ставится задача проецирования накопленного личного опыта на объект отношений – произведения музыкального искусства, при котором учащимся дается возможность аранжировать музыкальное произведение, изменить стиль, добавить эффекты. Все данные методы формируют у учащихся потребность в активном проявлении ценностного отношения через трансляцию своего личного опыта в музыкальной деятельности.

Таким образом, формирование ценностного отношения учащихся к музыкальной деятельности направлено на то, что каждый учащийся рассматривает музыкальную культуру как часть общей духовной культуры в виде усвоения социального опыта и участия в музыкальной деятельности, воспроизводя этот опыт.

Изучение этого опыта в плане формирования ценностных ориентаций школьников средствами музыкальной деятельности имеет особое значение, поскольку осознание социальных, эстетических и нравственных функций музыкального искусства помогает рассматривать музыкальное искусство как неотъемлемую часть формирования духовной культуры школьника, как способ ценностного переживания явлений действительности, как первые шаги на пути к социализации в обществе.

Список литературы:

1. Алиев Ю.Б. Настольная книга школьного учителя музыки. – М., 2000.
2. Коджаспирова Г.М., Коджаспиров А.Ю. Педагогический словарь: Для студ. высш. и сред.пед. учеб. заведений. – М.: И; М.: Издательский центр «Академия», 2000. 176 с.
3. Сергеева, Г.П. Освоение технологий предмета «Музыка» в последипломном образовании: моногр. / Г.П.Сергеева. – М.: Триумф, 2013.
4. Сулова Н. В., Подуровский В. М. Психологическая коррекция музыкально–педагогической деятельности. – М., 2000
5. Школяр Л.В., Красильникова М.С., Критская Е.Д. и др. Теория и методика музыкального образования детей. – М., 2013.
6. Какимова Л.Ш. Инновационные методы обучения в практике преподавания музыкальных дисциплин // Вестник КазНПУ.– 2017.– С.112–117
7. Баталина – Корнеева С.В. Подготовка педагога–музыканта к формированию ценностных ориентаций подростков в массовой музыкальной культуре: Автореф. Дисс. канд. пед. наук / С.В. Баталина – Корнеева. – Москва, 2003. – 26 с.

УДК 373.01

ПЕДАГОГ НОВОЙ ФОРМАЦИИ – ОСНОВА ПОВЫШЕНИЯ КАЧЕСТВА ОБРАЗОВАНИЯ

Акбарова Раушан Газизовна

учитель английского языка

КГУ "Общеобразовательная школа имени Максима Горького
отдела образования Карабалыкского района"

Управления образования акимата Костанайской области

п. Карабалык, Казахстан

E–mail: raushan_akbarova@mail.ru

Аңдатпа

Мақалада шығармашылық ұғымы қарастырылады, педагогикалық шығармашылық ұғымға ерекше көңіл бөлінеді. Педагогикалық шығармашылықты ұйымдастыруға мүмкіндігі бар педагогикалық педагогикалық іс – әрекет салаларының мысалдары келтірілген.

Түйінді сөздер: педагогикалық қызмет, жаңа формациядағы педагог, шығармашылық, педагогтың кәсіби–тұлғалық дамуы.

Аннотация

В статье рассматривается понятие творчества, выделяется понятие педагогического творчества. Приводятся примеры областей педагогической деятельности, в которых есть возможность организовать педагогическое творчество.

Ключевые слова: педагогическая деятельность, педагога новой формации, творчество, профессионально– личностное развитие педагога.

Abstract

The concept of creativity is considered, the concept of pedagogical creativity is highlighted. Examples are given of areas of pedagogical activity in which it is possible to organize pedagogical creativity.

Key words: pedagogical activity, teacher of a new formation, creativity, professional and personal development of the teacher.

В эпоху высочайшего динамизма, глобализации, интенсивного развития средств коммуникации, которые меняют образ жизни, общения и мышления, а также

методы достижения благосостояния, интеллект человека, его способность к преобразующей, созидательной деятельности становятся основным капиталом общества [1].

Казахстанская школа в последние годы заметно изменила свой облик. Основные шаги были предприняты в поддержку обновления системы образования, включая разработку и внедрение государственных стандартов обязательного образования, внедрение трехступенчатой модели высшего образования на основе кредитных технологий, внедрение разнообразного образования, началась работа по разработке критериев оценки качества образования и др.

Школа XXI века требует от нас изменений, позволяющих адаптироваться к условиям быстро меняющегося мира, творчески реализовать себя в профессиональной деятельности и естественно, что переход на 12-летнее образование потребует обновления всей системы образования, приведение её в соответствие возрастным, индивидуально-психологическим и творческим способностям учащихся, их социальными притязаниями.

Достижение всех этих целей невозможно без хорошо подготовленного преподавательского состава, поэтому возросла потребность в педагоге, способном обновлять содержание своей деятельности путем критического, творческого развития, применения достижений науки и педагогического опыта. Преподаватель сталкивается с проблемами ориентации и отбора информации, обновления старых форм и методов работы [2].

Для того чтобы сделать подготовку и трудоустройство педагогов совместимыми с местными, региональными, национальными и международными ожиданиями и требованиями и разработать более функциональную и применимую модель, необходимо применять гибкую и динамичную политику подготовки педагогов.

В этой связи, учитывая реалии современного мира, необходимо обеспечить последовательный баланс между противоречивыми и общими потребностями личности и общества. В дополнение к этому особое внимание должно уделяться достижению будущими педагогами осознания своей универсальной гражданской позиции путем включения в них многокультурных и многоязычных программ. Это облегчит процесс интернализации таких универсальных ценностей, как демократия и права человека, которые получили широкое распространение под влиянием глобализации [3].

Основная цель деятельности педагога теперь заключается в умелой организации самостоятельной познавательной деятельности обучающегося, формировании творческого мышления, развития его потенциала. Именно этот момент является исходной точкой в формировании педагога новой формации. Это и определяет содержание деятельности педагога, как менеджера и как преподавателя.

Государство ставит целью педагогического образования: развитие компетентности педагога, развитие его способности решать профессиональные задачи, обусловленные стратегическими направлениями обновления общего 12 – летнего образования.

Компетентности педагога напрямую зависят от ресурсов, т.е. от знаний, умений, которыми владеет педагог.

В связи с этим предложенная модель педагога новой формации накладывает на его личность следующие требования:

- 1) профессиональная ориентация личности;
- 2) компетентность личности педагога;

- 3) идейно–нравственная позиция человека
- 4) новаторство и творчество человека;
- 5) адаптация педагога к условиям профессии [4].

Педагог должен уметь проектировать образовательный процесс, направленный на максимальную индивидуализацию обучения, усиление самостоятельного творческого начала в деятельности учеников, развитие исследовательской и социальной практики.

Компетентность педагога зависит от уровня сформированности трех групп компетенций, которыми должен владеть педагог новой формации: методологические (психолого–педагогические) компетенции; общекультурные (мировоззренческие) компетенции; предметно–ориентированные компетенции.

Мы хотели бы остановиться на одном из требований к личности педагога – профессиональной ориентации, который в основном раскрывается тремя составляющими – концептуальным, процедурным и личным.

Концептуальные составляющие учебного процесса профессиональной направленности рассматривают и изучают содержание и структура приобретенных знаний и умений будущего учителя в процессе обучения.

Процедурные составляющие профессиональной ориентации человека рассматривают и изучают способы саморегуляции и использования полученных знаний для образования.

Личные компоненты рассматривают и изучают вопросы формирования личности, вовлекая фундаментальные знания и компетентность, креативность, адаптивность, мобильность и коммуникабельность будущего специалиста [5].

Готовность педагога к инновационной деятельности – это особенности этой деятельности и условия ее возникновения. Поэтому содержание компонента готовности определяется характеристиками инновационной образовательной деятельности. Для будущих учителей их готовность к инновационной деятельности формируется в процессе интеграции инноваций в поиск, в экспериментальную работу, которая обеспечивает оптимальную среду для непрерывного творческого понимания реальности и ведет к созданию, развитию и совершенствованию их навыков и профессионализма. Из компонентов профессиональной направленности подготовки будущих учителей содержание образования является наиболее важным и фундаментальным.

Важнейшим направлением актуализации содержания образования при подготовке учителей является обеспечение роста и обогащения творческого потенциала личности учителя на основе возрождения национальной духовной культуры в сочетании с историей и культурой.

Преподаватель новой формации – духовно развитая творческая личность, способная к размышлениям, профессиональным навыкам, обучающий дар и тяга к новаторству. В идеале, педагог должен четко понимать внутреннюю ценность образования, быть культурный человек, отлично знает свой предмет, педагогику и психологию, использует ориентированные на студента методы обучения и иметь мотивацию для дальнейшего роста и развития своей личности.

Таким образом, в данной статье анализируется проблема подготовки педагогических кадров через глобальную перспективу и обосновывается необходимость конструирования существующей модели подготовки педагогических кадров высшей школы с акцентом на особую значимость профессии педагога в современных условиях.

Список литературы:

- 1 Айсина М.А. «Реализация национальной политики Республики Казахстан в области образования в условиях перехода на 12 летнее среднее общее образование» – журнал «12 – летнее образование» № 8 , 2006 г., с.22
- 2 Концепция непрерывного педагогического образования педагога новой формации Республики Казахстан, Астана, 2005
- 3 Кайкенова Ж.К. «Системный подход к подготовке учителя новой формации», журнал «12–летнее образование», № 6 ,2006 г. (стр.49)
4. Reading and Writing for Critical Thinking (RWCT), Kazakhstan. URL: <https://uil.unesco.org/casestudy/effective-practices-database-litbase-0/reading-and-writing-critical-thinking-rwct> (accessed: 21.01.2023). 2. Карагозина М
- 5 Курманалина Ш.Х. «Оценка качества профессиональной компетентности учителя, (методическое пособие)». Изд-во «Бәйтерек», Алматы, 2016г.
- 6 Мажикеев Т.М. Некоторые вопросы управления школой: качество, мониторинг, эксперимент, этика контроля. Алматы, 2009

УДК 371.72

**МЕТОДИКА РЕАЛИЗАЦИИ ДИФФЕРЕНЦИРОВАННОГО ПОДХОДА В
ФИЗИЧЕСКОМ ВОСПИТАНИИ СТУДЕНТОВ ТИППО (ИЗ ОПЫТА
ПРЕПОДАВАНИЯ МОДУЛЯ «РАЗВИТИЕ И СОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ
ФИЗИЧЕСКИХ КАЧЕСТВ»)**

Акманбетов Берик Дисенбекович

преподаватель
физической культуры КГКП Костанайский
строительный колледж,
г.Костанай, Казахстан,
E-mail: dina_murzalina@mail.ru

Аңдатпа

Мақалада ТЖКБ студенттерінің дене тәрбиесіндегі сараланған тәсіл әдісі қарастырылған. Сараланған тәсіл оқушылардың жеке ерекшеліктерін ескеруге мүмкіндік береді, бұл оқудың тиімділігін арттыруға, денсаулықты сақтауға және нығайтуға, жан-жақты дамыған жеке тұлғаны қалыптастыруға көмектеседі.

Аннотация

В статье рассматривается метод дифференцированного подхода в физическом воспитании студентов ТипПО. Дифференцированный подход позволяет учитывать индивидуальные особенности обучающихся, что способствует повышению эффективности обучения, сохранению и укреплению здоровья, формированию всесторонне развитой личности.

Abstract

The article discusses the method of a differentiated approach in the physical education of TVET students. A differentiated approach allows taking into account the individual characteristics of students, which helps to increase the effectiveness of learning, maintain and strengthen health, and form a comprehensively developed personality.

Дифференцированный подход в физическом воспитании – это метод, основанный на учете индивидуальных особенностей обучающихся. Он позволяет каждому студенту достичь максимального результата в освоении программного материала и формировании физической культуры личности.

В физическом воспитании студентов ТипПО дифференцированный подход реализуется с учетом следующих факторов:

- Состояние здоровья и физического развития. Студенты ТиППО могут иметь различный уровень здоровья и физического развития. В связи с этим необходимо учитывать эти особенности при составлении учебных программ и проведении занятий. Например, для студентов с ослабленным здоровьем могут быть предусмотрены специальные упражнения и режимы нагрузки.
- Уровень физической подготовленности. Студенты ТиППО могут иметь разный уровень физической подготовленности. В связи с этим необходимо дифференцировать нагрузки на занятиях, чтобы каждый студент мог выполнять их с максимальной эффективностью.
- Индивидуальные интересы и склонности. Студенты могут иметь различные индивидуальные интересы и склонности к различным видам спорта. В связи с этим необходимо предоставлять им возможность заниматься теми видами спорта, которые им нравятся и в которых они видят свои перспективы.

Применение дифференцированного подхода в физическом воспитании студентов ТиППО позволяет достичь следующих результатов

- Повышение эффективности обучения. Дифференцированный подход позволяет каждому студенту достичь максимального результата в освоении программного материала.
- Сохранение и укрепление здоровья. Дифференцированный подход позволяет учитывать индивидуальные особенности здоровья и физического развития студентов, что способствует их сохранению и укреплению здоровья.
- Формирование всесторонне развитой личности. Дифференцированный подход позволяет учитывать индивидуальные интересы и склонности студентов, что способствует формированию всесторонне развитой личности.

Применение дифференцированного подхода в лыжах

Лыжи – это зимний вид спорта, который требует от спортсменов высокой физической подготовленности, выносливости и координации движений. Дифференцированный подход в лыжах позволяет учитывать индивидуальные особенности студентов, что способствует повышению их результативности в соревнованиях [1].

При реализации дифференцированного подхода в лыжах необходимо учитывать следующие факторы

- Уровень физической подготовленности. Студенты могут иметь различный уровень физической подготовленности. В связи с этим необходимо дифференцировать нагрузки на занятиях, чтобы каждый студент мог выполнять их с максимальной эффективностью.
- Вид лыжных гонок. В лыжах существуют различные виды гонок, которые предъявляют разные требования к спортсменам. Например, гонки на длинные дистанции требуют высокой выносливости, а гонки спринт требуют высокой скорости. В связи с этим необходимо учитывать вид лыжных гонок, в котором студенты хотят участвовать.

Примеры дифференцированного подхода в лыжах:

- Для студентов с низким уровнем физической подготовленности могут быть предусмотрены специальные упражнения для развития выносливости.
- Для студентов, которые хотят участвовать в гонках на длинные дистанции, могут быть предусмотрены специальные упражнения для развития выносливости.
- Для студентов, которые хотят участвовать в гонках спринт, могут быть предусмотрены специальные упражнения для развития скорости.

Так, при применении дифференцированного подхода на уроках подготовки по лыжам, для студентов, которые хотели участвовать в гонках, были предусмотрены упражнения, направленные на развитие следующих физических качеств:

- Аэробная выносливость – способность организма длительно выполнять работу умеренной интенсивности. Развивается посредством упражнений на лыжах в равномерном темпе с увеличением продолжительности занятий и интенсивности нагрузки [2].
- Анаэробная выносливость – способность организма длительно выполнять работу высокой интенсивности. Развивается посредством упражнений на лыжах с переменной интенсивностью, в том числе спринтов и ускорений.
- Скоростно–силовая подготовка – способность организма развивать максимальную мощность при выполнении кратковременных усилий. Развивается посредством упражнений на лыжах с максимальной скоростью, в том числе спринтов и стартов.
- Координационные способности – способность организма выполнять двигательные действия точно, быстро и экономично. Развиваются посредством упражнений на лыжах с изменением направления и скорости движения, а также упражнений на баланс.
- Сила – способность организма преодолевать внешнее сопротивление или противодействовать ему. Развивается посредством упражнений на лыжах с преодолением препятствий, в том числе подъемов.
- Это дало результаты, в чемпионате Костанайской области среди юношей и девушек по лыжным гонкам, учащаяся Екимова Александра заняла 1 место.
- Организация групповых занятий с учетом индивидуальных особенностей и возможностей студентов.

Групповые занятия с учетом индивидуальных особенностей и возможностей студентов могут быть организованы по следующим признакам:

- Пол;
- Возраст;
- Уровень физической подготовленности;
- Спортивная специализация;
- Предпочтения в занятиях физическими упражнениями.

Оказание индивидуальной помощи студентам с учетом их индивидуальных особенностей и возможностей [3]. Индивидуальная помощь студентам с учетом их индивидуальных особенностей и возможностей может быть оказана в следующих формах:

- Индивидуальные занятия с преподавателем;
- Занятия в парах или малых группах;
- Самостоятельные занятия под руководством преподавателя.

Применение дифференцированного подхода на уроках физкультуры позволяет педагогу:

- Обеспечить каждому ученику возможность реализовать свой потенциал.
- Снизить риск травматизма.
- Повысить мотивацию к занятиям физической культурой.
- Создать условия для развития творческого потенциала учащихся.

Чтобы эффективно применять дифференцированный подход на уроках физкультуры, педагогу необходимо:

- Тщательно изучить индивидуальные особенности и возможности учащихся. Для этого можно использовать различные методы: тестирование, наблюдения, беседы с родителями и самими учащимися.
- Разработать дифференцированные задания для учащихся различных групп. Эти задания должны быть направлены на достижение общих целей урока, но при этом должны учитывать индивидуальные особенности учащихся.
- Контролировать выполнение дифференцированных заданий учащимися. Это необходимо для того, чтобы своевременно оказывать помощь учащимся, испытывающим затруднения.[4].

Так, к примеру, на уроке по спортивным играм можно предложить учащимся с разными уровнями развития физических качеств разные варианты игровых заданий. Например, учащимся с хорошо развитым скоростно–силовым потенциалом можно предложить выполнять скоростные упражнения, учащимся с хорошо развитым силовым потенциалом можно предложить выполнять силовые упражнения, а учащимся с хорошо развитым координационным потенциалом можно предложить выполнять упражнения, требующие хорошей координации движений.

Дифференцированный подход позволил правильно и интересно применить не стандартные виды спортивного оборудования на представленном мастер–классе конкурса «Лучший педагог физической культуры», проходившего в рамках областного конкурса, с применением стандартов WorldSkills.

Дифференцированный подход на уроках физкультуры – это эффективный инструмент, который позволяет каждому ученику раскрыть свой потенциал и получить максимальную пользу от занятий физической культурой.

Таким образом, дифференцированный подход является эффективным методом, который позволяет учитывать индивидуальные особенности студентов и достигать высоких результатов в физическом воспитании.

Список литературы:

1. Германов Г. Н., Корольков А. Н., Сабирова И. А. Теория и история физической культуры и спорта. Учебное пособие для СПО. В 3–х томах. Том 1. Игры олимпиад. М.: Юрайт, 2019. 794 с.
2. Зайцев А. А., Зайцева В. Ф., Луценко С. Я. Элективные курсы по физической культуре. Практическая подготовка. М.: Юрайт, 2020. 227 с.
3. Качанов Л. Н., Шапекова Н., Марчибаева У. Лечебная физическая культура и массаж. Учебник. М.: Фолиант, 2018. 272 с.
4. Кузнецов В. С., Колодницкий Г. А. Теория и история физической культуры. М.: КноРус, 2020. 448 с.
5. Кузнецов В. С., Колодницкий Г. А. Физическая культура. Учебник. М.: КноРус, 2020. 256 с.

УДК 711.7

РАБОТА С ТЕКСТОМ НА УРОКАХ ГЕОГРАФИИ В УСЛОВИЯХ ВЕЧЕРНЕЙ ШКОЛЫ

Альменова Алла Алексеевна
учитель географии
КГУ «Вечерняя школа №1 отдела образования
города Костаная»
Управления образования акимата
Костанайской области
E-mail: geography.kost@mail.ru

Аннотация

При работе с текстом на уроках географии организуется поисковая, самостоятельная работа с обучающимися. Осуществляется личностное развитие, развивается творческая личность. В качестве ведущего вида деятельности предлагаются приемы ТКМЧП (технологии критического мышления).

Ключевые слова: география, текст, самостоятельная работа, критическое мышление, функциональная грамотность.

Аңдатпа

География сабақтарында мәтінмен жұмыс жасау барысында білім алушылармен іздену, өзіндік жұмыстары ұйымдастырылады. Тұлға дамуы жүзеге асады, шығармашылық тұлға дамиды. Іс – әрекеттің жетекші түрі ретінде ТСМЧП (сыни тұрғыдан ойлау технологиялары) әдістері ұсынылған.

Түйінді сөздер: география, мәтін, өзіндік жұмыс, сыни тұрғыдан ойлау, функционалдық сауаттылық.

Abstract

When working with text in geography lessons, search activity and independent work with students is organized. Personal development is carried out, creative personality is developed. Techniques of TCTTW (critical thinking technologies) are proposed as the leading type of activity.

Key words: geography, text, independent work, critical thinking, functional literacy.

Не всегда у человека есть возможность своевременно получить общее образование, но в школу можно вернуться и совмещать её с работой или другой учёбой. Для этого действуют вечерние школы. Вечерняя школа – это учебное заведение, в котором полное среднее образование можно получить в любом возрасте. Особенностью учебного процесса является то, что мы применяем разные формы обучения: очное, заочное, индивидуальное. В отличие от общеобразовательной, в вечерней школе занятия проходят сессиями, а количество учебных часов меньше.

Состав обучающихся в нашей школе разнообразен: в основном приходят социально и профессионально не определившиеся подростки, с общей педагогической запущенностью, сопровождающейся негативным отношением к школе, учителям и учебной деятельности вообще, с низким материальным положением, имеющим проблемы со здоровьем, беременные молодые женщины. Задача педагогов – помнить о том, что за каждым таким учеником, за каждой его выходкой, стоит непростая судьба, возможно, трагедия.

Есть и взрослые учащиеся с большим перерывом в учебной деятельности, сопровождающимся, как правило, утратой навыков учебной деятельности. Однако у этих учеников есть острая необходимость получить заветный аттестат, т.к.

требования современных работодателей растут, нужно соответствовать, быть конкурентоспособным. Таким ребятам очень сложно: большинство из них имеют семьи, а учиться они вынуждены без отрыва от производства. Таким образом складывается разношерстный коллектив, совершенно не похожий на обычный класс. За одной партой с подростком может сидеть взрослый, у которого ребенок или даже внук – ровесник соседа по парте. И наша задача состоит не в том, чтобы помочь им избежать «шишек и синяков», а научить их брать на себя ответственность за свои действия, исправлять ошибки и справляться с трудностями, помочь им расти, а не препятствовать этому естественному процессу.

Педагоги нашей школы принимают детей такими, какие они есть, создают им комфортную образовательную среду и помогают им раскрыться. В центре образовательного процесса находятся обучающиеся. Весь процесс обучения направлен на создание благоприятной и безопасной среды для них[1].

Специфика вечерней школы состоит в том, что она должна давать те же знания, что и массовая, того же качества, но за меньший промежуток времени. С другой стороны, мы имеем дело, как правило, со слабо подготовленными учениками, повышенной психической возбудимостью, частыми нервными срывами. Наши ученики отличаются низкими учебными способностями, плохой памятью, не умением анализировать, сравнивать и делать выводы. Поэтому для поддержания познавательного интереса учащихся к предмету вырабатываю такие направления и методы, которые помогут им освоить учебную программу. Для реализации данной задачи самым важным для меня остается вопрос: «Как?» – как вызвать интерес к учебе? – как повысить мотивацию? – как добиться активности на уроке и одновременно обеспечить усвоение материала? – как обеспечить успешность каждого ученика в обучении? А. Г. Асмолов отмечает: «Задача школы – не дать объем знаний, отсюда наш подход к стандартам, а – научить учиться», «основной формой учебных занятий является самостоятельная работа заочников; она тесно связана с групповыми и индивидуальными консультациями, а также с зачетами» [4].

Задача учителя – научить способам и приемам самостоятельной работы с различным учебным материалом, на формирование умений и навыков работы с учебником, учебными пособиями, справочниками, дополнительной литературой.[6]

Моей главной задачей является не просто осуществить передачу опыта, но и укрепить веру в свои силы у каждого ученика независимо от его способностей. Именно на уроке, у ученика – заочника появляется заинтересованность в более глубоком изучении какого-либо вопроса или явления.[5]

Основным источником получения знаний остаётся текст учебника (для вечерней школы особенно, многие обучающиеся плохо читают). Учебный текст выступает одним из средств реализации деятельностного подхода на уроках вообще и географии в частности. Для учащихся вечерних классов планирую первоначальную работу с текстом с таких приёмов, как чтение текста, вопросы к тексту, выписывание и подчёркивание главного, составление схем, рисунков, таблиц, составление конспекта.

Современная жизнь предъявляет нам свои требования: не простое знание фактов, а способность пользоваться приобретенным; не объем информации, а умение получать и моделировать ее. То есть современный человек должен мыслить критически [1]. Для формирования этого типа мышления и была создана новая педагогическая технология «Развитие критического мышления через чтение и письмо». Критическое мышление на уроках образовательной области «Естествознание» включает развитие таких навыков, как приобретение доказательств посредством слушания, наблюдения, анализа и синтеза с учетом контекста [1].

Как все это реализовать с заочниками? В этом помогает организация самостоятельной работы учащихся с текстом, руководство ею – это ответственная и сложная работа учителя. Эффективность самостоятельной работы достигается, она является одним из составных, элементов учебного процесса, и для нее предусматривается специальное время на каждом уроке, если она проводится планомерно и систематически, а не случайно и эпизодически[2].

Самостоятельная работа способствует формированию инициативы и познавательных способностей учащихся. В этом помогает ТРКМЧП(технология развития критического мышления через чтение и письмо)

В технологии критического мышления существует множество приемов. Я стараюсь применять приемы «незаезженные», малоиспользуемые, чтобы ученикам было интересно. Обучающимся предлагается самостоятельно проработать содержание текста учебника (индивидуально или в паре). Затем ученики получают рабочий лист с конкретными вопросами и заданиями с целью обработки содержащейся в тексте информации. Например:

1. В начале урока записываю на доске ключевые термины темы и прошу учеников дать им свое определение. По мере изучения темы вновь предлагаю дать определение этих же терминов и сравнить их с первоначальными.

2. В конце урока необходимо выделить три основные идеи изученной темы и выразить их своими словами.

3. Предлагаю ученикам прочитать текст из учебника и отметить непонятные слова и фразы с последующим их обсуждением.

4. Составить цифровой диктант к теме [3].

5. Составить к тексту вопросы по таксономии Блума.

6. Задаю творческое задание: составить шпаргалку к параграфу из 10 слов и знаков[3], затем обсуждаем работу.

7. Упражнение «Редактор» или перевод «с русского на русский». Читаем выделенные на уроке сложные предложения текста и переписываем их другими словами. Уточняем предложение, упрощаем его, но так, чтобы смысл не потерялся.

8. Поставить вопросы к выделенному абзацу (такому, в котором много недоговорённостей).

9. Заполнить «слепой» текст терминами из изучаемой темы (с поддержкой).

10. Найди подсказки в тексте учебника и сформулируй ответы на проблемные вопросы: Почему?.. Зачем?.. Как можно объяснить?

11. Зашифровать понятия в символы, систему или последовательность символов [3].

12. Составить разные предложения с одним и тем же понятием[3].

13. Заполнение таблицы. На основе текста учебника заполнить различные виды таблиц.

14. Сравнить два близких понятия по смыслу, найти сходство. Что общего между тундрой и пустыней?

15. Сравнить два близких понятий по смыслу, найти различия. Пример: назовите как можно больше отличий бризов от муссонов; сравните циклоны с антициклонами, найдите не менее 4–х отличий. Назовите различия между паводком и половодьем [3].

После выполнения задания всегда организуется обсуждение результатов работы.

Свободная форма общения способствует повышению работоспособности, воспитывает навыки взаимоконтроля и самоконтроля, рефлексии, готовит к практической трудовой деятельности обучающихся. Ученик учиться управлять своим

поведением, открыто воспринимать новую информацию, быть контактными и взаимодействовать в паре, группе. Совместные исследования помогают формировать уважительное отношение к чужому мнению и культуре, способной понимать и принимать убеждения других людей, формируется функциональная грамотность.

Обучающимся нашей школы создается комфортная образовательная среда, учитывается их индивидуальность, оказывается внимание каждому – поэтому интерес к учебе у многих учеников все-таки просыпается, *потому что «все дети могут успешно учиться, если школа умеет учить»*[4]. Умения и навыки работы с текстом приобретенные на уроках в целом, географии в частности, впоследствии помогают каждому ученику в успешном самообразовании (школьник из книги черпает знания, находит, читает в справочниках и применяет нужную информацию, представленную в виде таблиц, диаграмм, графиков, формул). Заочник может применять в жизни знания и навыки, полученные в школе, а значит выпускник обладает всеми качествами функционально грамотного человека!

Список литературы:

1. Инструктивно-методическое письмо «Об особенностях учебно-воспитательного процесса в организациях среднего образования Республики Казахстан в 2023–2024 учебном году». – Астана: НАО имени И. Алтынсарина, 2023. – 102 с.
2. Юсупова Б.К. Организация самостоятельной работы на уроках географии // Интернет-журнал «Коллеги». URL: collegu.usoz.ru/publ/53-1-0-1918 (дата обращения: 20.01.2024)
3. Галеева Н.Л., Мельчук Н.Л. Сто приёмов для учебного успеха ученика на уроках географии: Методическое пособие для учителя. – М.: «5 за знание», 2007. – 128 с.
4. Асмолов А. Г. Системно-деятельностный подход к разработке стандартов // Педагогика: научно-педагогический журнал Российской академии образования. 2009. № 4. С. 18–22.
5. Шамова Т. И. Избранное / сост. Зубарева Т.Н., Перминова Л.М., Третьяков П.И. – М.: Центральное издательство, 2004. – 320 с.
6. Даринский А. В. Вечерняя школа: методическое руководство для работников вечерней (сменной) школы. – М.: Просвещение, 1978. – 232 с.

ӘОЖ 372.851

НЕГІЗГІ МЕКТЕП ОҚУШЫЛАРЫНА МАТЕМАТИКАЛЫҚ ҰҒЫМДАРДЫ ҚАЛЫПТАСТЫРУ ӘДІСТЕРІМЕН ПСИХОЛОГИЯЛЫҚ-ПЕДАГОГИКАЛЫҚ ШАРТТАРЫ

Альмуханова Айнур Қайыржанқызы

7B01101 Педагогика және психология білім бағдарламасының

2 курс магистранты.

Ө.Сұлтанғазин атындағы педагогикалық институты.

Ахмет Байтұрсынұлы атындағы ҚӨУ,

Қостанай қ., Қазақстан

E-mail: ainurochkaai@mail.ru

Аңдатпа

Мақалада негізгі мектеп оқушыларына математика сабақтарында функционалдық сауаттылықты қалыптастыру әдістері және қалыптастыру барысында психологиялық-педагогикалық шарттарын қою жолдары қарастырылады.

Түйінді сөздер: функционалды сауаттылық, психологиялық-педагогикалық шарттары, математика, негізгі мектеп, ұғымдарды қабылдау.

Аннотация

В статье рассматриваются методы формирования функциональной грамотности учащихся основной школы на уроках математики и пути постановки психолого-педагогических условий в процессе формирования.

Ключевые слова: функциональная грамотность, психолого-педагогические условия, математика, основная школа, восприятие понятий.

Abstract

The article discusses the methods of formation of functional literacy of primary school students in mathematics lessons and ways of setting psychological and pedagogical conditions in the process of formation

Key words: functional literacy, psychological and pedagogical conditions, mathematics, basic school, perception of concepts.

Бүгінгі білім жүйесі бүкіл әлем деңгейінде қоғамдық дамудың өлшемімен сол қоғамның негізін құрайтын басты тетіктердің біріне айналды. Сондықтан да әлемдік қауымдастықта айтарлықтай ықпалы артып келе жатқан еліміздің білім беру саласын халықаралық дәрежеге көтеру және бәсекеге қабілетті маман даярлау мақсатында тың да нақты қадамдар жасалуда.

Қазіргі таңда білім беретін мектептің функционалдық қызметінің басым бағыттары оқушылардың ғылымдар жүйесінің негіздерін меңгеріп, олардың бойында тұлғааралаық және этникалық топаарлық қатынастар мәдениетін, жеке тұлғаның өзін-өзі айқындау және кәсіптік бағдарларын анықтау қабілетін қалыптастыру болып табылады.

Ғылымының қай саласы болсын ұстаз қауымы алдына зор міндеттер жүктейді. Соның ең бастысы – сапалы білім және саналы тәрбие беру барысында оқушылардың шығармашылық қабілеттерін ақыл-ой белсенділігін дамыту. Себебі, білімді жастар ғана ел егемендігін баянды етіп, қоғамының әлеуметтік – экономикалық дамуына лайықты үлес қоса алады. Ендеше өскелең ұрпақ мұғалім берген білімді іс-әрекет тәсілдері мен бағалау өлшемдерін қамтитын қоғамдық және ұжымдық тәжірибе тағылымдарын ғана игеріп қоймай, оны әрі қарай өзінің белсенді, зерделі танымдық іс-әрекетімен сабақтастыру тиіс. Бұл міндеттерді жүзеге асыру үшін білім беруді дамыту, тұлғалық-бағдарлы, іс-әрекеттік тұрғыда жетілдіру қажет екенін бүгінгі заман талабына сай білім парадигмалары айқындай түсуде.

Білім беруде оқушы мұғалімнің объектісі ғана емес, білімді меңгеруде жеке субъект ретінде көрінеді. Олай болса, қазіргі ұстаздар қауымының алдындағы үлкен мақсат: өмірдің барлық саласында белсенді, шығармашылық іс-әрекетте қабілетті, еркін және жан-жақты жетілген тұлға тәрбиелеу. Бұл мақсатқа жетуде ұстаздар терең білімді, әдістемелік жағынан толық қаруланған, шығармашыл, құзыретті және жоғары мәдени деңгейі болуы тиіс. Себебі, негізгі мектеп мұғалімі әрбір өткізілетін пән арқылы оқушылардың оқуға ынтасын оятып, олардың қабілеттерінің дамуына жол ашады. Негізгі мектеп оқушыларының өткізілетін пәндердің бірі математика. Оқушыларға қазіргі заман талабына сай математикалық білім беру аса күрделі мәселе. Математиканың толып жатқан абстракті ұғымдарын оқушылар санасына жеткізе алу үшін мұғалім оның әдістерін жете меңгеруі керек.

Мектеп оқушыларына заман талабына сай білім беру үшін мұғалімнің психологиялық, педагогикалық факторларды ескеруінің және психологиялық, педагогикалық талдау жасай білуінің маңызы ерекше.

Білім санаға біртіндеп орнығады. Математика пәнінде білімнің, айталық, математикалық ұғымның санаға жетуі, орнығуы, басқаша айтқанда оқушының білімді меңгеріп, біліп алуы бірден бола қоймайды. Көп жағдайда бұл күрделі процесс, Оқушының түсінігі біртіндеп толысады. Содан кейін біртіндеп барып, кемелденген, толық түрге келеді.

Философия түрлі процестерді, құбылыстарды зерттегенде, оларды жеке дара бөліп алып қарамай, қоршаған ортамен тығыз байланыста қарау керектігін айтатыны белгілі. Сол сияқты оқыту, білім беру мәселелерін жан-жақты қарау керектігі: байланыстары болса солармен қоса зерттеу керектігі тұжырымдалған.

Абстракті ұғымдарды түсінбей жаттап алатын немесе үстіртмеңгеретін, нәтижесінде өз бетімен ойлауды, оқып үйренгенді салыстырып, саралап келіп жауап беруді талап ететін сұрақтар кездесе қалса, дәрменсіздік көрсететін оқушылар кездеседі. Осындай жағдайларды алдын алу үшін, оқушының білім меңгеру ерекшеліктерін ескеру керек. Яғни оқушы білімінің біртіндеп толысатындығын, жетіліп кемелденетінін білумен қатар, меңгертілуге тиіс ұғым жан – жақты және түрлі қырынан қарастырылуы қажет екендігін мұғалім ескергені дұрыс.

Негізгі мектеп оқушыларына математикалық ұғымдарды қалыптастыру күрделі психологиялық процесс. Ұғымдарды қалыптастырудың жолдары төмендегідей беріледі: сезіну (түйсіну қабылдау түсінік(елестету) – ұғым.

Сезіну, қабылдау және түсінік – танудың алғашқы сатысы, олар сезімдік тану деп аталады. Сезіну – сыртқы дүние заттары мен құбылыстарының жеке белгілерінің мидағы бейнеленуі. Сол себепті сезіну шындықты танып білудің алғашқы сатысы болып табылады. Сезінумен тікелей байланыста қабылдау жүзеге асырылады.

Түсінік сезіну мен қабылдаудан тыс бола алмайды. Ұғымның құралуы түсінікке негізделеді. Оқушылардың жалпы және жеке ойлау ерекшеліктерін қалыптастыру мен дамыту арқылы ғана қазіргі дүниенің ғылыми бояуын олардың бойларына сіңіруге болады. Ал ойлау үрдісі ғылыми ұғымдар жүйесінің қалыптасуы мен дамуына тікелей байланысты және керісінше, ұғым дегеніміз – ой. Адам ұғымдар арқылы ойланады, яғни ұғымдар ойлау заңдылықтары негізінде дамиды. Ұғым мен ойлауды бөле жарып қарау мүмкін емес. «Ойлау әрекеті дегеніміз не?» деген сұраққа орыс физиологы И.М.Сеченов: «Ол адам санасындағы өзара байланысқа түсініктер мен ұғымдардың бар болуы»– деп жауап берген. Ол сыртқы дүниені қабылдау объективті түрде бізден тыс болатын заттардың байланыстары мен тәуелділіктерін анықтауға бағытталады деп есептейді.

Соңғы зерттеулер мен жариялымдарды талдауды қарастырсақ, әр түрлі математикалық мәдениеттің аспектілерін зерттеген ғалымдар П.А. Батчаева[1], Л.В.Воронина[2], Н.О.Гордеева, Е.Н.Манаева, И.М.Примақ[3], Г.В.Ившина[4], Е.Ю.Панцева[5], Н.С.Чернякова[6]. Зерттеушілер математикалық мәдениетті жалпы немесе кәсіби мәдениеттің бөлігі ретінде, математикалық білім мен дағдылар жүйесін меңгерген адамның сапасы ретінде түсіндіреді. Адамда пайда болатын білімдердің негізгі түрлеріне байланысты PISA–2023 зерттеулерінде оқушылардың математикалық сауаттылығын бағалау қоршаған өмірдің күнделікті құбылыстарымен өзара іс–қимыл жасайды мазмұндық аймақтарға (санаттарға) бөлінеді:

- саны;
- белгісіздік және деректер;
- өзгеріс және тәуелділік;
- кеңістік және пішін.

Саны. Объектілердің қасиеттері, күнделікті өмірдегі нөмірлілік Заңы сандық сипаттамаларда көрінеді, сондықтан қоршаған орта мен кәсіби әлемнің құбылыстары мен әртүрлі объектілерін қарастыру және талдау кезінде тұлға ұғымы ең кең таралған және сұранысқа ие болып табылады. Зерттеу үшін әлемдегі заттардың сандық қасиеттері өлшеу, санау, шамалар, өлшем бірліктерінің мәнін түсіну қажет, сандық трендтер мен заңдылықтар. «саны» саласындағы математикалық сауаттылықтың нақты бөлігі сан туралы білім, есептей білу, алынған нәтиженің негізділігін бағалау.

Белгісіздік және деректер. Ғылымда, технология және күнделікті өмірдегі белгісіз сұрақтардың туындау нәтижесінде пайда болады, ғылыми болжамдар, ауа райы болжамдары, табиғи құбылыстардың пайда болуы, экономикалық жағдайлар. Белгісіздікті зерттеу үшін белгісіздікті тану, бағалау қабілетін қалыптастыру қажет мүмкін болатын нұсқалардың мәні мен сандық көрінісін түсіну үшін белгілі бір оқиғаның пайда болу мүмкіндігі. Негізгі белгісіздік саласындағы ұғымдар және деректерді талдау болып табылады. Деректерді түсіндіру, қорытындыларды бағалау және шешу жолдарын ұсыну жатады.

Өзгеріс және тәуелділік. Уақытша нысан мен жағдайлар арасындағы тұрақты тәуелділіктер әрқашан пайда болады табиғи және қиялдағы әлем. Үшін объектілер арасындағы тәуелділіктерінің өзгеруін сипаттау және болжау құбылыстар өзгерістердің негізгі түрлерін тани білуі керек және оларды сәйкесінше модельдеу. ақпаратты ұсынудың жеке нысандарын түсіндіруді және аударуды жүзеге асыратын функциялар, теңдеулер, теңсіздіктер (символдық, кестелік және графикалық).

Кеңістік және пішін. Қоршаған әлемді зерттеу үшін, әртүрлі құбылыстар олардың орналасуы мен бағытын бағалау, геометриялық білімнің көмегімен объектілердің қасиеттерін зерттеу қажет және кеңістіктік көріністер жатады. Бұл процесте геометрия негізгі болып табылады кеңістіктік қиялды, өлшемдерді және алгебраны тартатын құрал. "Кеңістік және формалар" саласындағы математикалық сауаттылықтың нақты бөлігі геометриялық шамаларды өлшеу формулалары, сызбалар мен сызбаларды түсіну, карталарды құру және оқу, пішіндерді трансформациялау, үш өлшемді кескіндерді түсіндіру, фигураларды салу.

Бала ойлауының дамуы сол байланыстарды қамтитын түсініктер мен ұғымдарды үздіксіз тереңдету және кеңейту болып табылады. Логиканың кейбір өкілдері ұғымдарды ойлау формасы деп қарастырады. Мысалы, логиканың дамуы М.С Строгович ұғымды объективті шындықтың заттары мен құбылыстарының ерекше белгілерін қамтитын және белгілейтін ойлау формасы деп анықтайды. Оқушылардың ойлауының дамуы математикалық ұғымдарды дамытумен үзілліссіз тығыз байланыста болады. Ұғымдар жүйелі дұрыс дамытылғанда ғана оқушылардың ойлау деңгейлерін жоғары болады, әрбір ұғымды теориялық ұғымдар биігінен көреді. Ойлаудың шырқау биігі заттар мен құбылыстардың қасиеттерін, олардың заңды байланыстарын бейнелеу болып табылады, ал ұғымдар байланысын терең білу арқылы жүзеге асады.

Математика сабақтарында функционалдық сауаттылықты қалыптастыру студенттерге математиканы үйретіп қана қоймай, оны күнделікті жағдайларда қолдануға көмектесетін арнайы психологиялық-педагогикалық жағдайлар жасауды талап етеді. Міне, осындай шарттарына мыналар жатады:

1. Қызықты және түсінікті материал жасау: мұғалім материалды оқушыларға қызықты және қол жетімді етіп ұсынуы керек. Бұл нақты өмір мысалдарын қолдануды және математикалық ұғымдарды контексттеуді қамтуы мүмкін.

2. Оқушылардың белсенді өзара әрекеттесуі: оқушыларды сабаққа белсенді қатысуға, сұрақтар қоюға және материалды талқылауға мүмкіндік беріңіз. Бұл ақпаратты терең түсінуге және есте сақтауға ықпал етеді.

3. Әр түрлі білім беру ресурстарын пайдалану: оқу процесін әртарап тандыру және оқушылардың әртүрлі оқу стильдерін қолдау үшін оқулықтарды, интерактивті қосымшаларды, бейне сабақтарды және басқа білім беру ресурстарын пайдаланыңыз.

4. Жеке қажеттіліктерді қолдау: оқушылардың білім деңгейіне сәйкес келетін қосымша көмек пен тапсырмаларды ұсына отырып, олардың білімі мен қабілеттерінің әртүрлі деңгейлерін қарастырыңыз.

5. Жайлы психологиялық ахуал құру: оқушылар өздерін жайлы және жайлы сезінетін сыныпта қолдау және достық атмосфераны қамтамасыз етіңіз.

Өмірдің әртүрлі салаларында оның маңыздылығы мен қолданылуын көрсету үшін математиканы басқа пәндермен және білім салаларымен байланыстыру маңызды.

Психологиялық–педагогикалық жағдайлар функционалдық сауаттылықты және нақты жағдайларда математиканы қолдану қабілетін дамытуға ықпал ете отырып, оқушылардың әртүрлілігі мен олардың қажеттіліктерін ескеруі керек.

Қорыта айтқанда мұғалім негізгі мектеп оқушыларына математикалық ұғымдарды меңгертуде ең алдымен түсініктерін қалыптастырып алып, жеңілден күрделіге қарай түсіндіріп, оқушы санасына әдіс–тәсілдерін қолдана отырып меңгерту қажет.

Әдебиеттер тізімі:

1. Батчаева, П. А.–Ю. Устные упражнения как одно из средств формирования математической культуры учащихся V–IX классов: автореф. Дис. канд. пед. наук: 13.00.02 / Батчаева Павлина Абу. Юсуфовна. – Астрахань, 2010. – 23

2. Воронина, Л. В. Формирование математической культуры у младших школьников / Л. В. Воронина // Актуальные проблемы математики и методики ее преподавания: материалы Международной научно–практической конференции, Саранск, 28–29 марта 2018 года. – Саранск: Мордовский государственный педагогический институт имени М.Е. Евсевьева, 2018. – С. 12–18

3. Гордеева, Н. О. К вопросу о понятиях «культура» и «математическая культура» / Н. О. Гордеева, Е. Н. Манаева, И. М. Примак // NovalInfo.Ru. – 2016. – Т. 4, № 47. – С. 244–249.

4. Ившина, Г. В. Развитие математической культуры средствами информационных и коммуникационных технологий в обучении студентов гуманитарного профиля / Г. В. Ившина, К. К. Исмагилова. – Казань: ООО «Центр инновационных технологий», 2010. – 164 с

5. Панцева, Е. Ю. Математическая культура – аспект профессиональной культуры / Е. Ю. Панцева // Концепт. – 2014. – Т. 20. – С. 1496–1500

6. Чернякова, Н. С. Формирование математической культуры младших школьников в рамках компетентностной модели образования / Н. С. Чернякова // Вестник ГОУ ДПО ТО «ИПК и ППРО ТО». Тульское образовательное пространство. – 2016. – № 1. – С. 107–111.

8. А.Е.Әбілқасымова. Математиканы оқытудың теориясы мен әдістемесі. – Алматы, «Білім», 2011

УДК 374

АКТУАЛЬНОСТЬ ПЕДАГОГИЧЕСКОГО ПОДХОДА LESSONSTUDY ДЛ МОЛОДЫХ УЧИТЕЛЕЙ В ШКОЛЕ

Аманжолова Сайран Ермековна

Школа–лицей Binom School имени Кадыр Мырза Али

учитель математики

Казахстан, город Астана

E–mail: sairan–0509@mail.ru

Аннотация

Данная статья познакомит с эффективным инструментом для улучшения педагогической практики – подхода Lessonstudy. Материал будет полезен для молодых учителей школ. В статье представлен алгоритм внедрения системы обмена опытом на примере организации работы

команды обучающихся учителей с использованием педагогического подхода Lessonstudy для получения высоких образовательных результатов и успеха каждого ученика.

Подход Lessonstudy помогает создать оптимальные условия для формирования ключевых компетенций у школьников средствами современного урока.

В статье описывается педагогический опыт проведения урока–исследования молодыми учителями с выводами и рекомендациями.

Ключевые слова: LessonStudy, приемы, оценивание, групповая и индивидуальная работа.

Аңдатпа

Бұл мақала Lesson Study зерттеуі арқылы педагогикалық практиканың тиімді нәтижелерімен таныстырады. Материал мектептегі жас мұғалімдер үшін пайдалы болады. Мақалада оқушылардың білім сапасын жақсартумен қатар, әр оқушының сабақта жақсы нәтиже көрсетуі үшін Lesson study зерттеулерін жас мұғалімдер арасында бірлесе отырып ұйымдастырудың, тәжірибе алмасудың оң нәтиже бергендігін көрсетілген.

Lesson study зерттеуі заманауи үлгіде сабақ арқылы оқушылардың құзыреттіліктерін қалыптастыру үшін оңтайлы жағдай жасауға көмектеседі.

Мақалада жас мұғалімдерге арналған Lesson Studдың зерттеуінің қорытындылары мен ұсыныстары сипатталған.

Түйін сөздер: Lesson Study, тәсілдер, бағалау, топтық және жеке жұмыс.

Annotation

This article will introduce you to an effective tool for improving pedagogical practice – the Lesson study approach. The material will be useful for school teachers. The article presents an algorithm for implementing an experience exchange system using the example of organizing the work of a team of trained teachers using the pedagogical approach of Lesson study to obtain high educational results and success for each student.

The Lesson study approach helps to create optimal conditions for the formation of key competencies in schoolchildren by means of a modern lesson.

The article describes the pedagogical experience of conducting a research lesson with conclusions and recommendations for teachers.

Key words: Lesson Study, techniques, assessment, group and individual work.

В современном образовании учителя школ должны найти наиболее оптимальные способы организации учебно–воспитательного процесса, когда учащиеся не просто получают хорошие теоретические знания, а умеют самостоятельно их добывать и использовать в повседневной жизни. Для повышения своего профессионального уровня учителя должны сотрудничать друг с другом. С внедрением в учебно–воспитательный процесс современных технологий учителя все более осваивают функции консультанта, советчика, воспитателя. Это требует от них специальной психолого–педагогической подготовки, так как в профессиональной деятельности учителя реализуются не только специальные, предметные знания, но и современные знания в области педагогики и психологии, технологии обучения и воспитания [1]. Очень важным, аспектом работы по развитию профессионализма учителей является LessonStudy, представляющий собой подход для исследования класса в целях усовершенствования школьной практики. Этот подход наиболее эффективен для молодых учителей, у которых нет опыта совместного определения проблем, создания коллаборативной среды для совместного обучения, обмена опытом и коллективной ответственностью за результативность исследования.

LessonStudy– педагогический подход, характеризующий особую форму исследования в действии на уроках, направленную на совершенствование знаний в области учительской практики. Подход основан в Японии в 70–х годах 19–го столетия, опередив примерно в 70 лет, используемый на Западе подход «Исследование в действии»[2].

В Lesson Study приняли участие молодые учителя, которые совместно учились планированию, преподаванию, наблюдению, анализу обучения и

преподавания, документируя свои выводы. При проведении Lesson Study молодые учителя могут вводить новшества и совершенствовать педагогические подходы, посредством проведения циклов уроков Lesson Study. Была сформирована фокусная группа в составе 4 предметников: учитель химии, учитель русского языка, учитель математики, учитель биологии.

Тема для исследования: Повышение мотивации в классах с низким качеством знания через изучение эффективных методов и приемов обучения
Проблема для исследования: Повышение внутренней мотивации учащихся.
Предмет: математика, русский язык, химия, биология.

Исследуемый класс: 8К.

Возраст: 14 лет.

Фокус–группа: учителя–предметники.

SMART цель к уроку – исследование: Учителя научатся преобразовывать общую цель урока в систему знаний и умений, которыми должен овладеть ученик на уроке, научатся ставить smart цели. Учителя используют рамки учебного процесса для внедрения и применения различных приёмов и методов в процессе преподавания своего предмета, становятся мыслящими практиками[3]. Фокус–группа сможет применять групповую форму работы с учащимися при проведении уроков для повышения качества обучения, мотивации. Члены команды смогут обсудить и выработать модель схемы планирования, наблюдения и обсуждения «уроков исследования», акцентируя внимание:

–на преодоление барьеров и трудностей в обучении исследуемых учеников А, В и С;

–на развитие навыков счета, чтения, письма и говорения учащихся;

–на улучшение навыков наблюдения учителей. Общая цель команды учителей урока исследования: совершенствование методики преподавания и повышения уровня знаний учащихся.

Цель для учителей: совершенствование методики преподавания и повышения уровня знаний учащихся.

Цель для учеников: организовать активное обучение ученика (А, В, С), способы работы в классе, а именно, через умение постановки целей урока и критериев успеха, индивидуальный и групповой с применением приемов критического мышления.

Ожидаемые результаты учителя: рост профессионального мастерства учителей, повышение эффективности урока через вовлеченность их в исследовательскую деятельность; активизация учебного процесса; получение опыта преобразования, практики преподавания через внедрения технологии критического мышления; привлечение учащихся к работе по активизации учебной деятельности; создание благоприятной учебно–познавательной среды для всестороннего развития личности.

Ученики: применение групповой работы обучения для повышения мотивации учащихся; создание комфортной среды и позитивного настроения учащихся, в перспективе; повышение качества обучения и образования.

В рамках проведения циклов уроков LessonStudy мной был проведен коучинг «Что такое LessonStudy?», где подробно познакомила коллег с проведением уроков по данному подходу с наблюдением за учащимися группы А, В, С анализом, выводами по данному подходу, с его главной целью– увидеть разницу между тем что ожидает учитель во время обучения и что происходит в реальности.

Ознакомила коллег с проблемами исследования, которые вызваны необходимостью преобразования. Фокусной группой было решено совместно

планировать проведение уроков русского языка, математики, физики, английского языка в 8 «К» классе. Были определены три «исследуемых» ученика: сильный А, средний В, слабый С.

Во время проведения серии уроков мы с коллегами хотели проследить, как будут раскрываться учащиеся, какие качества, характера будут проявляться, как учебный процесс, с применением новых подходов, повлияет на их обучение, на потенциал ребенка, мотивацию, самооценку, на самовыражение, на самостоятельность. А также на что надо обратить внимание о дальнейшей работе с этими учениками. Для наблюдения были выбраны следующие учащиеся: ученица А, сильная в учёбе, спокойная, скрытый лидер, она активна, отзывчива, охотно идет на помощь при необходимости, открыта для взаимодействия с соклассниками. Ученик В, средние способности в учебе, не может работать в любом составе группы, но помогает активным ученикам, может выступить спикером при защите работ. Ученик С, испытывает затруднения в учебе, застенчивый, не может работать в группе, где больше активных детей.

Цель для ученика А: активизировать процесс обучения, преодолеть некоторую скромность, выработать лидерские качества на каждом этапе взаимодействия (научится делать правильные выводы, доказывать свою точку зрения, самовыражаться).

Цель для ученика В: повысить уровень самоорганизации, научиться работать в команде, изменить отношение к учебе.

Цель для ученика С: что заставит его измениться, какие действия и подходы повлияют на него, активизируется ли учебная и мыслительная деятельность.

С самого начала процесса рабочая атмосфера в группе была комфортной, так как между участниками Lesson Study царил взаимопонимание и доверие.

Первая профессиональная беседа началась с ознакомления со структурой процесса, основными задачами и правилами организационной работы. Исследуемым объектом был определён 8 «К» класс

Приступая к реализации исследования в действии, мы предварительно выработали систему из четырех уроков, совместно планируемых, наблюдаемых и анализируемых учителями и представителями администрации.

Шаги:

1. Провели заседание с участниками исследования для определения ожидаемых результатов;

2. Выявили параметры потребностей в 8 «К» классе по первоначальному наблюдению: применение активных форм групповой работы с использованием инструментов критического мышления;

3. Определили зону наблюдения: работа с текстом (все формы анализа).

4. Обсудили план проведения исследования.

5. Определили три типа исследуемых учеников по результатам показателей успеваемости по общеучебным дисциплинам (слабый, средний, сильный).

6. Обозначили ожидаемые результаты от каждого ученика по окончании Lesson Study;

7. Закрепили за каждым исследуемым учеником «наблюдателя» и поручили фиксировать ожидаемую реакцию от наблюдаемых учеников в процессе занятий; Каждый член группы заполнял специальные карточки на исследуемых учеников:

8. После каждого урока Lesson Study обязательная рефлексия: учеников и учителей, обсуждение, рекомендации по коррекции плана следующего урока.

Определили между участниками группы, кто за каким исследуемым учащимся будет наблюдать. У каждого члена группы обязательно перед началом урока должна

быть копия схемы анализа урока, краткосрочный, т.е. поурочный план. Исследование в действии, посещение и наблюдение на уроках русского языка, химии математики и биологии с целью изучения эффективных методов и приемов обучения на разных этапах урока для повышения мотивации учащихся. Обязательное условие, использование на уроках одинаковых форм работ: индивидуальное, в паре, в малых группах. Почему именно в группах? Такая работа позволяет ученикам извлекать пользу, когда сталкиваются с многообразием мнений в группе.

Обучение эффективно в социальной среде, где осуществляется диалог между учащимися. В условиях коллаборативного обучения учащиеся должны уметь формулировать и защищать свои идеи, отстаивать свое собственное мнение, находить способы совместного решения проблем. Наблюдая за нашими исследуемыми учащимися, можно сделать вывод, что максимального преимущества от групповой работы не достигли. Необходимо развивать межличностные навыки: общение, самовыражение, поддержка других, наблюдение. Общение через устную и письменную речь, слушание и использование мимики и жестов. Навык общения развит у всех испытуемых, но иногда испытуемые проявляют безразличие к тому, что говорит одноклассник. Навык самовыражения проявляется через уверенность в себе для активного участия в работе группы, но при этом не занимая доминирующего положения.

Во время практической части был проведен цикл Lesson Study, участники группы разрабатывали и проводили уроки, после каждого из которых мы проводилось совместное обсуждение с полным анализом положительных и неудачных моментов.

При рефлексии и самоанализе урока мы обращали внимание на результаты наших наблюдений, внимательно выслушивали куратора и наставника рекомендации.

Уроки русского языка, химии, алгебры и биологии прошли на хорошем уровне, с выдержанной структурой урока. При обсуждении уроков были выявлены этапы или отдельные моменты, не до конца или неэффективно сработанные.

Рекомендации взяты на будущее:

- критерии оценивания работы учащихся должны быть визуально доступны (вывешивать на доске или четко прописывать в личных листах оценивания);
- при планировании творческой работы (постер, кластер, ОСК) обратить внимание на увеличение необходимого для работы времени;
- учебную рефлексию урока проводить в устной и письменной форме.

Общие выводы по проведению LS:

1. Создание коллаборативной среды – организация парной и групповой работы с учётом индивидуальных особенностей и общеучебных возможностей учащихся.

2. Применение активных форм работы – направленность на диалогическое обучение и вовлечение в учебный процесс всех учащихся.

Общие выводы Lesson Study.

3. Применение приёмов: “Ассоциации”, “Инсерт”, метод “Тарсия”, “Мозговой штурм” помогают активизировать деятельность всех учащихся на уроках, которые расширяют познавательные возможности учащихся.

4. Групповая и парная работа, показала, что от способа деления зависит работа и интерес к уроку, учащиеся проявляют активность.

5. Оценивание – визуальность успешности при выполнении любых видов работы на уроке.

Общее пожелание – продолжить сотрудничество в формате процесса LS.LessonStudy завершён. Считаю, что он достиг своей цели. Коллеги на практике увидели отличие серии посещенных уроков LessonStudy и открытого урока. Данная форма наблюдения за работой учителя и учащихся интересна и максимально направлена на развитие учащихся. Анализ урока, проведенный даже опытным учителем, может указать на возможные пути его совершенствования; учитель становится более заинтересованным в процессе преподавания, мотивированным, вдохновленным к новой работе. Кооперируясь с другими учителями, педагоги адаптируют учебный материал, взятый из разных источников. Основным принцип заключается в том, что изучение урока направлено не на результат деятельности, а на сам процесс. [4, с.21]

Важным при использовании данного подхода является то, что развитие в результате полученного опыта, и дальнейшего улучшения практики для молодых учителей происходит не у одного учителя, а у группы учителей, LessonStudy одна из нетрадиционных форм не только профессионального развития учителей, но и подрастающего поколения. Это дает возможность воспитать конкурентоспособную личность и её адаптацию в быстроменяющемся современном обществе. Молодые учителя, применявшие в своей работе педагогический подход **Lessonstudy** отметили, что совместное коллегиальное обучение способствует разрешению возникающих проблем, дает четкие ответы на возникающие вопросы, появляется видение дальнейшей работы.

Маргарет Мид сказала: «Многие сомневаются в том, что небольшая группа думающих людей, преданных своему делу, способна изменить мир. В действительности, как показывает история, именно так всегда и происходит...»[5]. Поэтому давайте меняться и мир изменится вместе с нами.

Список литературы:

1. Руководство учителя. Третий (базовый) уровень. Курсы повышения квалификации по Программе Кембриджского Университета, 2012. www.cpm.kz
2. The Alberta Teachers Association Action research guide for Alberta teachers, 2002
3. Fred A. J. Korthagen, Younghee M. Kim, William L. Greene A Core Reflection Approach to Quality and Inspiration in Education, 2012
4. Методическое пособие «Школьный урок», г. Кызылкия, 2006 г.
5. Eileen Ferrance Action research: Northeast and Islands Regional Educational Laboratory At Brown University, 2000

ӘОЖ 371.8

МЕКТЕПТЕГІ ВОЛЕЙБОЛ ҮЙІРМЕСІН ЖҮРГІЗУ ӘДІСТЕРІ

Арықпанов Бейсенби Ильясович

Дене шынықтыру пәні мұғалімі, педагог зерттеуші,
С. Мәуленов атындағы гимназия, Қостанай қ., Қазақстан
E-mail: bejsenbiarykpanov@gmail.com

Аңдатпа

Волейболдан мектептегі сыныптан тыс жұмыстар: Волейболдан жақсы жетістіктерге жету үшін дене тәрбиесі мен сыныптан тыс жұмыстарды ұштастыра білу қажет. Жасөспірімдердегі жақсы дағдылар мен іскерліктерді үйренуге үйірмелердің тигізетін әсері мол.

Волейболдан үйірме ашу үшін, ең алдымен, мұғалім оқушылардың қызығушылығын ояту керек. Бұл үшін үгіт–насихат жұмыстары жүргізіледі. Жыл басында мектепте волейболдан жарыс өткізіп, оған атақты спортшыларды шақыру қызықтырудың басты амалы болып саналады.

Түйінді сөздер: волейбол, үйірме, қозғалыс қасиет, ереже.

Аннотация

Внеклассная деятельность в школе по волейболу: для достижения хороших результатов в волейболе необходимо уметь совмещать физическое воспитание и внеклассную деятельность. Большое влияние оказывают кружки на изучение хороших навыков и умений у подростков. Чтобы открыть кружок по волейболу, прежде всего, учитель должен заинтересовать учащихся. Для этого проводится агитационная работа. В начале года в школе проводится соревнование по волейболу, на которое приглашаются известные спортсмены с целью заинтересовать учащихся.

Ключевые слова: волейбол, кружок, свойство движения, правило.

Abstract

Extracurricular activities in volleyball school: to achieve good results in volleyball, it is necessary to be able to combine physical education and extracurricular activities. Clubs have a great influence on the study of good skills and abilities among teenagers. To open a volleyball club, first of all, the teacher must interest the students. For this purpose, campaigning work is carried out. At the beginning of the year, a volleyball competition is held at the school, to which famous athletes are invited in order to interest students

Key words: volleyball, circle, motion property, rule.

Волейбол туралы жалпы өнердің дүниеге келу тарихы бар. 1895 жылы америкадағы колледждің мұғалімі вильям морган волейбол ойынын ойлап тапты. Талапты оқытушы оны үлкен творчестволық ізденістің перзенті ретінде спорт сүйгіш қауымға сыйлаған еді. Алғашқы кезде бұл ойын қарапайым ережелермен ғана шектелді. Осыдан болса керек, оның даму, өркендеу жолы тым саябыр басталды. Волейбол өнері біздің елімізге октябрь революциясының жеңісінен кейін келді. [1]

Қазір волейбол өнері мыңдаған, миллиондаған адамдардың сүйікті ісіне айналды. Волейболы әлемде алдыңғы қатарға шықты. Республикада волейболшылар қозғалысы отызыншы жылдардың басында басталды.. Бұл ойынның жалпы халықтық сипат алуы оның коллективтік өнер екендігінде. Мұнда команда бір адамның мүддесіндей мақсатқа ойын жүйесін тұжырымдағанда ғана жеңіске жете алады. Сондықтан да ол ұжымдық ойын, коллективтік жеңіс болып аяқталады. Мұның қуаттылығы мен тартымдылығы осында жатса керек. Ауыл–селолардағы физкультура ұжымдарында волейболшылар үйірмесін ұйымдастырудың еш қиындығы жоқ.

Мұның үш түрлі себебі бар:

Біріншіден – волейбол алаңын жасап алу қиын жұмыс емес.

Екіншіден – волейбол добы мен торы ауылдық жерлерге алдымен жететін спорт құралдарының бірінен саналады.

Үшіншіден – үйірмеге екінің бірі мүше болуға әзір тұрады десек артық айтқандық болмайды.

Жастардың салауатты өмір салтын ұстануымен қатар спортпен жүйелі түрде айналысып, жоғары жетістіктерге жетіп, отанының абыройын одан ары жоғарылатса, ұлтымыздың мерейі одан ары үстем бола түсер еді. Міне осындай жастар жағынан кең қолдауға ие спорт түрінің бірі волейбол ойыны. Дене тәрбиесі сабағындағы жас волейболшылардың күш-қуатын арттыруда волейболдың рөлі. Балалар мен жасөспірімдердің қозғалыс қабілеттері олардың морфофункционалдық негіздерімен тығыз байланысты. Оқушы жасөспірімдердің дамулары үздіксіз, бірақ бәрінде бірдей емес. Әрине, мектеп оқушыларының өсуіне негізгі жүгіру, секіру сияқты дене жаттығулары белсенді әсер етеді.[2] Ендігі мәселе – үйірме құрамын дұрыс іріктеу. Осы арада волейбол ойнауға бейімі бар, оған жан-тәнімен ден қоятындарды аңғара білу керек. Бұл үшін әр түрлі орталарда жарыстар өткізілуге тиіс. Біріншіліктерді өткізу дәстүрге айналып келеді. Мұның өзі халықтың дұрыс демалуына, дене тәрбиесін денсаулықтың қайнар бұлағына айналдыруына ықпал етеді. Спорт жарыстарын өткізу жүйесінің тұрақты кестесін жасап, оны ұйымшылдықпен белгіленген уақытта өткізіп тұрудың мәні зор. Бұл спорт өнеріне хадықтың дұрыс ден қоюына, үйірме жұмысының сәтті қадамына себін тигізетін жәй болып табылады.

Мектеп оқушыларының дамуын үш кезеңге бөлуге болады:

Төменгі мектеп жасында /6–10 жас/

II. Орта мектеп жасында /11 –14 жас/

III. Үлкен мектеп жасы /15–17 жас/

Волейболдан мектептегі сыныптан тыс жұмыстар: Волейболдан жақсы жетістіктерге жету үшін дене тәрбиесі мен сыныптан тыс жұмыстарды ұштастыра білу қажет. Жасөспірімдердегі жақсы дағдылар мен іскерліктерді үйренуге үйірмелердің тигізетін әсері мол. Мектеп оқушыларына волейболдың әсері. Оқушылардың дене қасиеттерінің үйлесімді, жан-жақты дамуына волейболдың әсері мол. Жүгіру, секіру, лақтыру, жүру әрбір сабақтың қатардағы жаттығуы болып есептеледі. Сыныптан тыс спорттық үйірмелерде, жазғы демалыс орындарында көп қолданылатын спорттың түрі волейбол болып саналады.

Волейбол негізгі қозғалыс қасиеттерін тәрбиелейді және дененің функционалдық қасиеттерін дамытады. Сонымен қатар моральдық ерік-жігерге, қиындықты жеңуге ұйымшылдыққа тәрбиелейді. Волейболмен шұғылданған адамдардың денесінде тек даму, өсу пайда болады. Волейболдан үйірме ашу үшін, ең алдымен, мұғалім оқушылардың қызығушылығын ояту керек. Бұл үшін үгіт-насихат жұмыстары жүргізіледі. Жыл басында мектепте волейболдан жарыс өткізіп, оған атақты спортшыларды шақыру қызықтырудың басты амалы болып саналады.

Мұғалім спортқа деген болашақтың күнделікті дене тәрбиесі сабағынан, үйірмелерден басталатына оқушылардың көз жеткізу керек. Үйірме жұмысы 2–3 сағат болуы тиіс. Жаттығу кезінде оқушылар жасына, жынысына, спорттық әзірлігіне байланысты 3 топқа бөлінеді. Жаттығу техникасын орындау кезінде қателер көрініс берсе, оқушы мұғалімнің көмегімен өз қатесінің мәнін міндетті түрде түсінуі қажет. Осыдан кейін мұғалім ойын техникасының берілген бөліктерінің дұрыс құрылымын оқушыға түсіндіріп көрсетеді және осы жаттығуды көп қайтара саналы түрде қайталауды ұсынады. Және де дұрыс жасалмаған қимылдың тежелуіне, оның орнына дұрыс қимыл жасауға қол жеткізу керек. Қандай да болмасын ойын техникасын үйрену үшін біріншіден, алдын ала жаттығуларын жасап алу керек. Волейболды ойнау кезінде кезінде сыртқы қозғалыс пен ішкі органдар арасында тығыз байланыс болады. [3]

Сондықтан волейбол ойындары оқушылар ағзасына тек дамытушылық әсерін тигізіп отырады. Қандай жағдайда болмасын жаттығу орындағанда қауіпсіздік ережесін және сақтандыру техникасын қатаң сақтаған жөн. Келеңсіз жағдайлар болмау үшін жылдың немесе тоқсан басында мұғалім оқушыларды қауіпсіздік ережесімен толық таныстырады. Мұғалім спортқа деген болашақтың күнделікті дене тәрбиесі сабағынан, үйірмелерден басталатына оқушылардың көз жеткізу керек. Үйірме жұмысы 2–3 сағат болуы тиіс. Жаттығу кезінде оқушылар жасына, жынысына, спорттық әзірлігіне байланысты 3 топқа бөлінеді

«Спорттық ойындардың ішінде волейбол ойынының ролі өте зор. Волейбол қимылы адам денесін жетілдіреді, волейбол қимылдарына үнемі қатысу, жылдамдық, күш–қуат, төзімділік, сәйкестілік және иілгіштік сияқты дене сапасын жетілдіріп, дене қабілетін жоғарлатады, денсаулықты жақсартып дененің қалыпты өсіп–жетілуін ілгерілетіп, денені бір келкі жетілдіреді, сондай–ақ ұстамдылық, байсалдылық, ақылдылық және батыл болу сынды қасиеттерді баулиды. Ол әсіресе жас өспірімдердің дамуы мен жан–жақты жетілуінде маңызды рол ойнайды. Сондықтан жастар арасында волейбол спортын насихаттау мен жүргізуі бүгінгі күннің басты талабы. Волейбол ойыншысының техникалық–тактикалық дайындықтарын жетілдірудің тиімді жолдары көрсету арқылы оқушыларды дайындау. Осы мақсатта гимназиямызда волейбол ойынына оқушыларды дайындап жоғары нәтижелерге жетті. Волейболда әдіс тактикаларды шебер қолдану арқылы ойынды дамытуға болады. [4]

Теориялық ақпарат көздерін оқу, талдау, зерттеу арқылы волейбол спортының техникалық дайындығын зерттеу, жүргізілген жұмыстармен танысу, анықтау;

Волейбол ойынның дұрыс техникаларын зерттеп, жас волейболшылардың техникалық дайындығын жоғарылатудың тиімді жолдары мен әдістемелерін анықтау;

Техникалық дайындығын жетілдіру жолдары мен әдістерін эксперименталдық зерттеп, дәлелдеу;

Үйірме жұмысын жастар тілегіне сай біркелкі жүргізіп отыру үшін үйірме кеңесін құрған жөн. Бұл орта үйірме жұмысының жоспарлы түрде нақты іс төңірегінде реттелуін қамтамасыз етеді. Гимназиямызда волейболшы жастардың өкілі бар. Волейбол ойыны аптасына 3 рет өткізіледі. Үйірме құрамында әр түрлі жастағы оқушылар бар. Соның ішінде 12 сі құрама командасында ойнайды. Өткен оқу жылында команда «Айсұлтан лигасында» жүлделі 1–ші орынға ие болып қаржылай сыйақы берілді. Бұл оқушылардың ойынға деген қызығушылықтарын арттырады. Сондықтан Волейбол ойынын алға қарай дамыту үшін үйірмелердің атқаратын міндеттері мынадай болу керек. Жарыс өтер кезде әдіскер–нұсқаушы төрешілер мен волейбол үйірмесі мүшелеріне жарысқа қатысушылардың тізімін алуды тапсыруы керек. Ойыншының туған жылын, мамандығын, қай кезден ойнай бастағанын қысқаша жазып алған жөн. Оның үйірме жұмысына тұрақты түрде қатысып тұруын да әңгіме еткен дұрыс. Осындай алдын ала жүргізілетін іс үйірме жұмысының белгілі бір жүйеде қалыптасуына үлкен ықпал етеді. Үйірменің жұмыс жоспарын нақты әрі өміршең етіп құра білу керек. Дене тәрбиесімен тұрақты түрде шұғылданған ортада еңбек өнімділігі жоғары болып, адамдардың өз ісіне деген жауапкершілігі артады. Ұжымдық еңбек жемісті болады.

Әдіскер–нұсқаушы үйірме кеңесімен тығыз байланыста болуы шарт. Үйірме кеңесіне жетекшілік жасап, оларды спорттық құрал–жабдықтармен қамтамасыз етіп отыруға тиіс. Сонда ғана жұмыс жанданады, көп қолдауын табады. Әдіскер–нұсқаушы жастардың денсаулығы мықты, рухани байлығы мол болуы үшін оларға жан–жақты тәрбие беру мәселесіне зор көңіл бөлуі керек. Айталық, еліміздің, тандаулы волейболшы жігіттері мен қыздарының шеберлікті қалай игергені жайында,

халықаралық жарыстарда еліміздің намысын қалай қорғағандығы жөнінде қысқаша әңгімелеп беруге болады. Мұның өзі жастардың спортқа ынта-ықыласын арттырады. Бір үлгілі ұйымшыл ұжымның өмірінен мысал келтіре кеткен дұрыс. Тәрбие мәселесіндегі ең басты мәселе– үйірме жетекшісінің педагогке тән принципшілдігі мен оқу–жаттығу жұмысын ойдағыдай ұйымдастыра білуі болып табылады. Үйірме жұмысы жемісті болуы үшін оқу–жаттығу ісін дұрыс жолға қоя білу керек. Кейбір үйірме жетекшілері, мұғалімдер волейболды үйретуді екіжақты ойын тәсілімен бастайды. Олар бұл арқылы тактикалық және техникалық білім беру жүйесін тым ауырлатып алады. Осыдан барады да шеберлік шыңдау, әрбір әдіс–айланың жеке детальдарын терең игеру сияқты тәрбиелік мәні бар талап–тілектер жеңілдеп кетеді. Демек әр ойыншының жауапкерлігі азаяды. Міне, сондықтан үйірме ұйымдасқан күннің алғашқы сәтінен бастап, мұндай дәстүрлерден іргені аулақ салған жөн. Нұсқаушы оқу–жаттығу жүйесінің жоспарын жасағанда әрбір сабақ сайын спортшының алдына жаңа міндеттер қойып отыру жағын ескертуі керек. Сонда ғана үйірме мүшелері оқу–жаттығу ісін етнотворчестволықпен қарайтын болады. Ең бір мықтап ескеретін жай– спортшының ынталылығы. Ынталылық дегенде алға қойған міндетті игеруге барлық салатын табандылықты айтамыз. Жасыратыны жоқ кейде ең шебер деген команданың өзі әлсіз деген әріптесінен жеңіліп қалады. Демек, бұл команда мүшелері ең қиын–қыстау сәтте «бір жеңнен қол, бір жағадан бас шығарып» бір кісідей қимыл жасай алмады деген сөз. Міне, ынталылық пен қажырлылықтың ауадай қажет жері осы. Волейболшының төзімді және табанды болуы – ең бір керек қасиет. Әр ойыншыны жарыстың өне бойына біркелкі қимылдайтындай етіп жаттықтыру керек. Сонда жаттықтырушының теккен тері далаға кетпейтін болады. Волейболшы әрбір тактикалық және техникалық әдіс–айланы салмақты, сабырлы түрде ақылмен жасауы шарт. Мысалы, жаттығу кезінде допты ойынға қосу, беру, қабылдау және т. б. Сол сияқты тосқауылға соқтырмай допты қиғаштай, құлдилата ұру немесе алаңның ашық қалған жеріне тастау әдістері ойыншыдан үлкен шеберлікті талап етеді. Сондықтан оқу жаттығу жүйесін жарыстың басынан аяғына дейін төтеп бере алатындай деңгейге құрған көп пайдалы. Теориялық сабақ үстінде жас волейболшылар ең қарапайым әдіс–айланы, комбинацияны үйренеді және кейбір командалардың ойынын талдайды.

Осыны іс жүзінде байқап көру үшін үйірме жарысын, мектеп оқушылары арасында мектепішілік, аудандық біріншілігін өткізу керек. Тіпті көрші ауылдың жасөспірімдерімен жолдастық, кездесу өткізуге де болады. Бір ескеретін жай – мұндай жарыстарды оқу–жаттығу жүйесінің жарты жылдық программасын өткеннен кейін ұйымдастырған дұрыс. Өйткені бұл кезде әр ойыншы жекелеген әдіс–айланы, допты қабылдау, беру, құлдилата ұру, сол сияқты тосқауыл қоюды біршама жақсы меңгереді. Сөйтіп, жаттықтырушы әр спортшының жарты жылда жеткен жетістігін өз көзімен көруге мүмкіндік алады.[5]

1.2 Волейбол ойының ережелері

Жарысқа ерлер және әйелдер командалары қатысады. (Сан жағынан шек қойылмайды). Балалар мен жас өспірімдер командалары мынадай топтарға бөлінеді: 13–14, 15–16 және 17–18 жастағылар. Дәрігердің қорытындысы (тұжырымы) бойынша әрбір топтағы командаға ересек топтағылардан 1–2 ойыншы қосылады. Ересек жас өспірімдер тобындағылар дәрігердің рұқсатымен ересектер командасында ойнай алады.

1. Ойыншылардың міндеті мен құқықтары

Ойыншы ойын тәртібін жақсы білуге тиіс.

Ойын кезінде ол төрешімен өз командасының капитаны арқылы сөйлесе алады.

Ойынға қатысатын ойыншыда дәрігер берген рұқсат қағазы болуы керек.

2. Ойыншылардың киімі

Ойыншылардың спорттық формасы – майка, труси және тапочкадан тұрады. Оларға жаттығу костюмдерімен ойнауға рұқсат беріледі.

3. Команда құрамы және ойыншыны айырбастау

1) Алаңға екі команда шығуға тиіс. Әр командада 6 адамнан болады. Ойын үстінде команданың кез келген ойыншысын запастағылармен айырбастауға болады. Әр командада негізгі құрамға жататын 5–6 ойыншының болуы заңды. Ал, командада запастағы мен негізгі құрамдағыларды қосқанда ойыншының саны 12–ден аспауы керек.

2) Ойын басталардан бұрын жарыс протоколына команданың барлық мүшелерінің фамилиясы жазылуы керек.

Егер запастағы ойыншылардың бірі жаңағы тізімге ойын басталар алдында ілікпей қалса, оны келесі партияның ойыны басталғанша жазып қоюға жаттықтырушының еркі бар.

3) Ойыншыларды алмастыру немесе бір минуттік үзіліс алу тек доп ойыннан шығып кеткенде команданың капитаны не жаттықтырушының талабы бойынша ғана жасалады. Бұған төрешінің рұқсаты керек.

4) Ойыншыны алмастыру төрешінің рұқсатымен ғана жасалады.

5) Алаңнан төрешінің талабы бойынша қуылған ойыншының қайтып ойынға кіруіне, оны екінші бір ойыншымен алмастыруға рұқсат етілмейді.

6) Егер екі команданың бірінде 5–ақ ойыншы қалып, запастағы ойыншылармен толықтыратын мүмкіндігі болмаса, ойын тоқтатылады да, командаға бұл партияда жеңіліс жазылады.

7) Егер бір команданың ойыншысы қатты жарақаттанып қалса, оның орнын басатын қосалқы ойыншы болмаса, онда команда капитанының өтініші бойынша жарыс төрешісі ойынды 3 минутқа тоқтатады. Осы уақыт өткеннен кейін команданың құрамы толықпаса, ойын онан әрі жалғастырылмайды, командаға жеңіліс жазылады.

Ойыншыларды алаңға орналастыру

Әр кез допты ойынға қосар алдында оны қабылдайтын жақтың ойыншылары алаңға үш–үштен екі қатар түзеді. Егер командада бес–ақ адам қалса, жаңағы екі қатардың соққысында екі ойыншы тұруға тиіс. Торға таяу тұрғандарды алаңның алғы сызығының, ал қалғандарын алаңның артқы сызығының ойыншылары деп атайды.

Ойыншылардың алаңдағы орналасу жүйесін ойын өтіп жатқан кезде өзгертуге болмайды. Егер жаттықтырушы қажет деп тапса, жаңа партия басталар алдында алаңдағы ойыншылардың орналасу жүйесін өзгертуіне болады. [6]

Доп ойынға қосылар алдында алаңның артқы сызығы ойыншыларының, алдыңғы сызықтың ойыншыларынан оза тұруына болмайды түседі. Өйткені ойынға қосылатын доп көбіне алаңның артқы сызығының аймағына

Жаттықтырушы, өкіл және команда капитаны

Жарысқа қатысушы әрбір ұйымның команданы басқаратын жаттықтырушысы не өкілі болуға тиіс. Егер бұл талап орындалмаса, онда жаттықтырушы мен өкілдің міндетін команда капитаны атқаруға тиіс.

Жаттықтырушы, өкіл немесе команда капитаны ойыншылардың тәртібі мен жарысқа дер кезінде қатысып отыруына жауап беретін болады.

Жаттықтырушы, өкіл немесе команда капитаны жарыстың өту барысы мен командалардың кездесу жүйесін анықтайтын жеребеге қатысады.

Егер жарыс төрешілерінің кеңесі өтетін болып, оған команда басшыларының қатысуы қажет болса, бұл талаптан да команда жетекшісінің бас тартуына қақысы жоқ.

Төреші және оның міндеті

Әр кездесуге төрешіні жарысты өткізіп отырған ұйым тағайындайды.

Ойын үстінде кеткен қателікке қолданылған шараға ойыншылар мен көрермендер дау айтатын болса, қателіктің қалай кеткендігін төреші түсіндіріп беруге тиіс.

Доп беру техникасы

Доп беру – волейбол ойынының ең негізгі тәсілі. Допты жерге түсірмеу үшін ойыншының жасайтын қаракеті – доп қабылдау тәсілі оны басқа ойыншыға жеткізумен ұштасады да доп беру деп аталады.

Допты қабылдаған ойыншы оны өз әріптесіне беру үшін қарсы алаңдағы ойыншылардың тактикалық орналасу жүйесін толық көріп, соған орай өз әріптесінің, тиімді орналасуын білуі керек.

Доп ойынға қосылысымен оның алаңның қай нүктесіне қарай кележатқанына байланысты сол шептің ойыншысы қабылдайды да шабуыл шебіндегі ойыншыларға дәлдеп беруге тырысады.

Допты қабылдап, оны өз әріптесіне берудің ең негізгі тәсілі – екі қолымен жоғарылатып жалғастыру болып табылады.

Үйірмеде жаттығудың алғашқы жылында осы тәсілді егжей–тегжейлі үйрету керек.

Допты жоғарылатып беру техникасы

Доп өзіне тақалған кезде ойыншы қарсы қимыл жасау қаракетіне көшеді. Ол бойын сәл жазады. Шынтағын иық деңгейіне дейін көтереді. Кеудесі сәл ғана шалқаяды. Бұл қимылдар қолы допқа тигенше жасалады. Допқа қолы тиген кезде кеуде мен шынтақ және саусақтың қимылы бір сәтке бірлескен қалыпта қозғалуы керек.

Доп келіп тиісімен тік қалыпқа келіп шеңбер жасайды. Осыдан келіп кеуде мен шынтақ бір қалыпта серіппелі қимылдайды.

Допты алақанға тигізбей саусақтардың ұшымен қабылдаған жөн. Осы арқылы ойыншы доптың бағытын өзгертіп, өз әріптесіне бағыттайды.

Ал, кейде бір қолмен доп алатын кез болады. Бұл көбіне қарсы жақтың шабуылынан кейін болатын жай.

Егер ойыншы допты ойынға дұрыстап қоса алмаса, оның өз әріптесіне дәл бағыттай алмаса және допты қарсыластар алаңына дәл түсіре алмаса, онда ол волейболды жақсы ойнай алмайтын болғаны.

Қашан да ойынды тамашалап отырған жұртшылыққа әр ойыншы бар тәсілдерді біркелкі орындап жүрген сияқты көрінеді. Бірақ бұлай емес. Кейбір әдістерді орындаудың техникасы ортақ талап бойынша жекелеген ойыншылардың шеберлігіне байланысты болып келеді. Сондықтан да ойын тәсілдерін үйреткен кезде және оны жетілдірген уақытта әр ойыншының ерекшелігін ескере отырып, дұрыс бағыт бере білу керек. Кейбір техникалық тәсілдерді үйренуге арнайы уақыт бөлген жөн. [7]

Жаттықтырушының ойын тәсілдерін әсерлі көрсете білуі ойыншыларды сол тәсілді тез меңгеріп әкетуге баулиды. Волейбол үйірмесін уақытылы дұрыс жүргізу және ойыншылардың қызығуын арттыру нәтижесінде оқушыларды жеңістерге жетелейді

Әдебиеттер тізімі:

1. Дүйсеков Н.С. Дене тәрбиесі сабағындағы волейболдың рөлі // Валеология, дене тәрбиесі, спорт, 2004. №7–8. – Б. 57–60.

- .Есіркепов Ж. Дене тәрбиесі сабағын жүргізудің кейбір ерекшеліктері// Қазақстан мектебі. 2005. №11–12. –Б. 24–28 .
- 3.Құрманқұлова К.А., Қазизұлы Е. Волейболдан жас спортшыларды дайындау мәселесі // 4.Валеология, дене тәрбиесі, спорт.2005.№ 6. – Б.64 .
- 5.Құрмашев А.С. Дене тәрбиесінің практикалық сабақтарында волейбол ойынын үйретуге арналған әдістемелік нұсқау //Ақтобе, 2010 ж.– Б.5–10.
- 6.Мектептегі дене шынықтыру журналы. №3, 2006ж./ Қошаев.Е Дене шынықтырудың дайындық негіздері. Алматы облысы, Рйымбек ауданы. воспитания и спорта //Ж. К. Холодов, В. С. Кузнецов. – М. : «Академия», 2006.
- 7.Шляпников С. К ., Кривошеин А.А. Комплексная тренировка связующего игрока. //Москва, 2011 г.– С.35.

УДК 371.3

ГЕОГРАФИЯ САБАҚТАРЫНДА КАПЛАН БЕЛГІШЕЛЕРІ АРҚЫЛЫ ОҚУШЫЛАРДЫҢ ЗЕРТТЕУШІЛІК ДАҒДЫЛАРЫН ДАМУ ЖОЛДАРЫ

Асанова Карлыгаш Илиуеновна

«Назарбаев Зияткерлік мектептері» дербес білім беру ұйымының Қостанай қаласындағы «физика–математикалық бағытындағы Назарбаев Зияткерлік мектебі» филиалының география пәнінің мұғалімі
E–mail: assanova_k@kst.nis.edu.kz

Андатпа

Мақалада 8–сынып оқушыларының география сабақтарында зерттеушілік дағдыларын дамытуға арналған Каплан белгішелерін қолданудың әсері негізінде жазылған педагогикалық іс–әрекетті зерттеуге шолу жасалған. Зерттеу аясында эксперименттік түрде сынақтан өткен Каплан белгішелері арқылы құрастырылған тапсырмалар мысалдары көрсетілген. Зерттеу барысында география сабағында оқушылардың зерттеушілік дағдыларын дамыту үшін қолданылатын бұл әдістемелік құралдың тиімділігі көрсетілген.

Түйінді сөздер: ақпарат іздеу, зерттеушілік дағдылар, Каплан белгішелері.

Аннотация

В статье представлен обзор педагогического исследования о влиянии использования иконок Каплан на развитие исследовательских навыков у учащихся 8–х классов. Приведены примеры заданий с использованием иконок Каплан, прошедшие экспериментальную проверку в рамках исследования. В ходе проведения исследования указывается эффективность этого методического инструментария, использованного для развития исследовательских навыков учащихся на уроках географии.

Ключевые слова: поиск информации, исследовательские навыки, иконки Каплан.

Abstract

The article provides an overview of pedagogical research on the impact of using Kaplan icons on the development of research skills in 8th grade students. Examples of tasks using Kaplan icons that have undergone experimental testing as part of the study are given. In the course of the study, the effectiveness of this methodological tool used to develop students' research skills in geography lessons is indicated.

Key words: information search, research skills, Kaplan icons.

Мектептегі білім берудің негізгі міндеті оқушылардың білім сапасын арттыру және зерттеушілік, рефлексиялық, өзін–өзі бағалау және басқа да негізгі құзыреттіліктерді дамыту. Оқушылардың зерттеу дағдыларын дамыту оқу үрдісіндегі өзекті мәселелерінің бірі болып табылады, себебі қазіргі білім бағдарламалары оқушыларға қойылған сұрақтарға өз бетінше жауап іздеу дағдыларының дамуын көздейді. Мектепбітіруші өз бетінше ойлай білуі, туындаған мәселелерді түсініп және

шығармашылықпен шеше алуы керек. Бұл дағды қазіргі тез қарқынмен дамып келе жатқан ақпараттық заманда әсіресе өзекті. Бірақ қазір байқалатын мәселе: оқушылар көптеген ақпаратпен танысып, одан кейін қажетті мәліметтерді таңдап алу, содан оны өз зерттеулерінде тиімді пайдалану қиынға түседі. Бұл жағдайды шешу үшін оқушылардың зерттеу іс-әрекетін оқу үрдісіне белсенді түрде енгізу қажет.

Көптеген мұғалімдер мен психологтардың зерттеулерінде оқушылардың ойлауы мен шығармашылығының өзіндік ерекшелігі зерттеушілік бағыттағы тапсырмаларында барынша толық көрінетінін және сәтті дамитынын атап көрсетеді. Бұл әсіресе орта мектеп оқушыларына қатысты, себебі сабақтағы іс-әрекет олар үшін жетекші және баланың негізгі танымдық қабілеттерін дамуын анықтайтын құрал болып табылады. Осы орайда 8-сынып оқушыларының зерттеу дағдылары қандай деңгейде екенің анықтауға тырыстым. Не байқадым: оқушылардың қажетті ақпаратты мәтіннен, ғаламтор желісінен, видеодан тез іздеу дағдысы жақсы дамыған, бірақ іздеу/анықтау жұмысының жүйелілігі жоқ, оқушылар сенімді немесе дәлелденбеген ақпаратты айыра алмайды, анықталған ақпараттың себеп-салдар байланысы жоқ. Әғни оқушылардың зерттеушілік дағдылары төмен деңгейде екені байқалды.

Сабақ үстінде оқушылардың зерттеушілік дағдыларын дамытуға арналған құрал қарастырдым. 2015 жылы Джонс Хопкинс Университеті ұымдастырумен өткен «Дарынды балалардың оқыту ерекшеліктері» атты курс аясында «Каплан белгішелері» құралымен танысқанмын. Калифорния Университетінің профессоры Сандра Каплан оқушылардың сабақтағы белсенді ойлауын дамыту үшін арнайы 11 белгіше құрастырған. Бұл белгішелер екі топқа бөлінеді: тереңдету – «Language of the Discipline», «Big Idea», «Details», «Rules», «Patterns», «Trends», «Unanswered Questions», «Ethics» және күрделендіру – «Changes over Time», «Multiple Perspectives», «Across the Disciplines» [1]. Осы он бір құралдардың әрқайсысы тақырыпты зерттеуге маңызды элемент болып табылады. Әр белгішенің атқаратын қызметі бар. Оқушылар белгішелерді пайдалана отырып, қандай бағытта мәліметтерді жинақтау керек екенің анықтайды. Мысалы, «Big Idea» белгішесін алса, осы тақырыптың негізгі түсініктерін немесе теориясын қарастырады.

Сурет 1. Каплан белгішелері

Жоғарыда аталған факторлар «География сабақтарында Каплан белгішелері арқылы оқушылардың зерттеушілік дағдыларын дамыту жолдары» іс-әрекетті зерттеу жүргізуге негіз болды.

Зерттеудің мақсаттары тұжырымдалды:

- Оқушылардың зерттеушілік дағдыларын дамытуға арналған Каплан белгішелерін қызметін талдау;

- Каплан белгішелерін сабақ барысында пайдалану және тиімділігін бағалау;

- Іс-әрекетті зерттеу тақырыбы бойынша негізделген қорытындыларды жасау, жинақтау, ұсыныстар жасау.

Action Research–тің алға қойылған мақсаттары мен міндеттеріне қол жеткізу үшін келесі зерттеу әдістері таңдалды:

- зерттеу тақырыбына қатысты әдебиеттерді теориялық талдау;

- оқу үрдісін бақылау және талдау;

- Каплан белгішелерін тәжірибеде қолдануды эксперименттік түрде тексеру;

- оқу қызметінің нәтижелерін талдау, зерттеу нәтижелерін талдау және статистикалық өңдеу.[3]

Теориялық дайындық және әдебиеттерді шолу кезеңінде келесі зерттеулерге шолу жасалды. Павлодар қаласының ХББ НЗМ информатика пәнінің мұғалімі Ермекова А.А. жүргізген зерттеу негізінде жазылған «Оқушылардың зерттеушілік дағдыларын дамыту әдісі ретінде белгілер жүйесінің элементтерін пайдалану» (2020) мақаласы зерттелінді. Дәл осы құралды Қостанай қаласындағы ФМБ НЗМ тарих пәнінің мұғалімі Аликулова М.С. да пайдаланды (2019). Екі мұғалім де Каплан белгішелерінің оқушылардың зерттеушілік дағдыларын дамыту тұрғысынан тиімділігін айқындайды.

Іс-әрекетті зерттеуде жоғары сапалы мәліметтер жинақтауды ұйымдастыру үшін кіріс диагностикасы жүргізілді: оған оқушылардың сауалнамасы, сонымен қатар 8.1 А «Географиялық зерттеу әдістері» және 8.1 В «Физикалық география. Литосфера» тараулары бойынша жазылған жиынтық бағалау нәтижелеріне талдау жасалды. Сауалнама іздеу, зерттеу тапсырмаларын орындаудағы қиындықтардың себептерін анықтауға бағытталды. Оқушылардың көпшілігі зерттеу тапсырмаларын орындау кезінде нақты ақпаратты анықтау, дұрыс пайдалану, жүйелеуде қиналатынын көрсеткен. 8.1 А «Географиялық зерттеу әдістері» және 8.1 В «Физикалық география. Литосфера» тараулары бойынша жиынтық бағалау нәтижелері де оқушылардың зерттеу дағдылары төмен екенін көрсетті. Мысалы, «Ұлы географиялық ашылулардың нәтижесінде әлемде қандай өзгерістер болды, нақты дәлелдер келтіріңіз» зерттеу тапсырмасында оқушылар жауабын тек сипаттама ретінде берген, себеп-салдар байланысын көрсете алмаған. Бірінші бөлім бойынша 11 балдан орташа есеппен 6 балл, ал екінші бөлім бойынша 11 балдан 5,8 балл жинаған. Осы жиналған ақпарат одан әрі әрекет ету үшін негіз болды.

Алғашқы сабақтарда «Details» белгішесі пайдаланылды, өйткені бұл белгішенің қызметі жеңіл: берілген немесе ғаламтор беттерінен анықталған ресурстан тақырып бойынша сипаттамалар мен ерекшеліктерді анықтау. Осылайша оқушылар берілген пікір мен идеяларды қолдау немесе келісу/келіспеу үшін мысалдар мен дәлелдемелерді анықтай алды. Мысалы, «Details» белгішесі арқылы оқушылар құрлық суларының экологиялық мәселелерінің себеп-салдар байланысын анықтап, шешу жолдарын ұсына алды. Келесі сабақтарда осыған ұқсас тапсырмалар да сәтті орындалды. Бұл сабақтарда өсімдік әлемі мен жануарлар дүниесін қорғау бойынша әлем елдеріндегі іс-әрекеттер зерттелінді. Оқушылар «Big Idea», «Trends» белгішелерінің қызметін іске асыра алды. Оқушылардың зерттеулерінде жүйелілік пайда болды.

Келесі екі сабақта оқушылар басқа да Каплан белгішелерін пайдалана отырып, үлгі болатын зерттеу жұмыстарының нәтижесін көрді. Оқушылар зерттеу сұрағына жауап қандай болуы керектігі туралы нақты түсінікке ие болды. Осы сабақтарды талдай отырып, тағы бір ой пайда болды. Сабақтатек бір немесе екі белгішені

пайдаланған тиімдірек, өйткені үш белгішені пайдалану оқушыларға шамадан тыс жүктеме түсіреді және сабақ барысында көп уақыт алады.

Екінші оқу жартыжылдығында оқушыларға тапсырмаларды күрделендіріп, зерттеу сұрақтарын өз бетінше құрастыруды талап ететін белгішелерді пайдалану туралы шешім қабылданды. 7.3 А бөлімі аясында «Әлеуметтік география. Геодемография» «Unanswered Questions», «Changes over Time» белгішелері пайдаланылды, сонымен қатар оқушылар өзі «Across the Disciplines» белгішесін пайдалануды ұсынылды. Бұл бөлім тақырыптары бойынша «Елдердің демографиялық көрсеткіштерін талдау», «ҚР демографиялық жағдайын зерттеу», «Дүниежүзі елдерінің демографиялық саясаттарының тиімділігін бағалау» зерттеу жұмыстары жүргізілді. Оқушылар көптеген мәліметтермен жұмыс жасап, ақпаратты бағалап, талдау жасай алды.

Оқушылардың бақылау және жазба жұмыстарын талдау, бағалау нәтижелері зерттеу мақсаттарын жүзеге асырудағы табыстылық туралы түпкілікті қорытынды жасауға мүмкіндік берді. Біріншіден, оқушылардың жауаптары толық және дәлелді болды. Оқушылардың өздері атап айтқандай: дұрыс сұрақтар қоюды үйрендік, «тереңірек» ойлауға және құрылымды жауап беруді үйрендік. Екіншіден, оқу барысында жазбаша жауаптардың сапасын арттыруға мүмкіндік туып, бұл 1–2 тоқсандағы жиынтық бағалау нәтижелерін салыстырмалы талдау арқылы дәлелденіп, орташа баллдың жоғарылағанын байқауға болды.

Қорытындылай келе Каплан белгішелері оқушылардың зерттеушілік, өздігінен жұмыс жасау дағдыларын дамытады. Соған қоса оқушылардың коммуникативті дағдыларына да тиімді әсер етеді. Әрбір оқушы бұл үрдісте өзінің рөлін сезінеді, белсенді ат салысады.

Оқушылардың қалыптастырушы бағалау жұмыстарын саралай отырып, мынадай қорытындыға келдім:

1. Каплан белгішелері алуан түрлі мәліметтердің ішінен керекті ақпаратты табу мүмкіндігін береді.

2. Оқушылар аз уақытта білім, білік, дағдыларын жинақтап, оқу мақсаттарына жету жолдарын анықтап, жүйелі жұмыс жасауға тиімді әсер етеді.

3. Каплан белгішелері оқушылардың шығармашылық қабілеттерін дамытуға жағдай жасайды.

4. Каплан белгішелері оқушылардың өздігінен білім алу дағдысының дамытуға мүмкіндік береді.

Әдебиеттер тізімі:

1. Gallagher, S. A. (1998). The Road to Critical Thinking: The Perry Scheme and Meaningful Differentiation. NASSP Bulletin, 82(595)
2. VanTassel-Baska J. (Ed.). (1998). Excellence in educating gifted and talented learners (3rd ed.). Denver, CO: Love.
3. Программа «Развитие одаренности детей», АОО «Назарбаев Интеллектуальные школы». 549 стр.
4. Gallagher, J., & Gallagher, S. (1995). Teaching the gifted child (4th ed.). Boston: Allyn&Bacon.

УДК 37.03

ПСИХОЛОГО–ПЕДАГОГИЧЕСКИЕ АСПЕКТЫ РАЗВИТИЯ ТОЛЕРАНТНОСТИ КАК ПРОФЕССИОНАЛЬНО ВАЖНОГО КАЧЕСТВА ЛИЧНОСТИ БУДУЩЕГО ПЕДАГОГА–ПСИХОЛОГА

Ахметбекова Зауре Далихатовна

Магистр педагогических наук, старший преподаватель
кафедры педагогики, психологии и специального образования
КРУ имени АхметБайтұрсынұлы, г. Костанай, Казахстан
E-mail: z-zharkungulova@mail.ru

Даумова Батима Бексултановна

Доктор философии PhD, и.о. ассоциированного профессора
кафедры педагогики, психологии и специального образования
КРУ имени АхметБайтұрсынұлы, г. Костанай, Казахстан
E-mail: bdaumova@gmail.com

Аннотация

Статья посвящена проблеме развития толерантности как профессионально важного качества личности будущего педагога–психолога. Приводятся результаты исследования уровня толерантности у студентов педагогического вуза. Рассматриваются психолого–педагогические аспекты развития толерантности у будущих педагогов–психологов в процессе профессиональной подготовки.

Ключевые слова: толерантность, личность, педагог–психолог, тренинг.

Аңдатпа

Мақала болашақ педагог–психологтың жеке басының кәсіби маңызды сапасы ретінде толеранттылықты дамыту мәселесіне арналған. Педагогикалық ЖОО студенттерінің толеранттылық деңгейін зерттеу нәтижелері келтіріледі. Кәсіби дайындық процесінде болашақ педагог–психологтарда толеранттылықты дамытудың психологиялық–педагогикалық аспектілері қарастырылады.

Түйінді сөздер: толеранттылық, тұлға, педагог–психолог, тренинг.

Abstract

The article is devoted to the problem of developing tolerance as a professionally important personality quality of a future teacher–psychologist. The results of a study of the level of tolerance among students of a pedagogical university are presented. The psychological and pedagogical aspects of the development of tolerance among future teachers–psychologists in the process of professional training are considered.

Ke ywords: tolerance, personality, educational psychologist, training.

В настоящее время формирование толерантности является объективной потребностью для успешного развития современного полиэтничного поликультурного общества Казахстана. В условиях становления новых социально–экономических отношений именно высшее образование выполняет социальный заказ на воспитание человека профессионально образованного, нравственного, предприимчивого, готового самостоятельно принимать решения в ситуации выбора, способного к сотрудничеству и межкультурному взаимодействию, обладающего чувством ответственности за судьбу страны.

Определяющим фактором в профессиональной деятельности будущих специалистов является формирование у них не только профессиональных знаний, умений и навыков, но и необходимых профессионально важных личностных качеств. Психолого–педагогический аспект подготовки студента к профессиональной педагогической деятельности включает в себя большое количество компонентов,

которые должны быть учтены в многофункциональной деятельности педагога. Так по мнению Бондаревской Е. В., среди них можно выделить следующие: 1) формирование научного мировоззрения, моральной воспитанности, социальной активности; 2) общая педагогическая и психологическая подготовка; 3) специальная подготовка, то есть подготовка к учебно-воспитательной работе; 4) подготовка к работе классного руководителя; 5) формирование умений и навыков социально-политической и культурно-просветительской работы среди населения; 6) подготовка к осуществлению элементов научного исследования в процессе педагогической деятельности [1].

Особую значимость в формировании и развитии личности педагога-психолога для будущей профессиональной деятельности приобретает такое качество как толерантность.

Толерантность – это не только определенное понятие, но и система гуманных принципов, которые должны определять отношения, взаимодействия между этносами, религиями, группами людей. Ученые считают воспитание миролюбия как свойства личности одной из важных задач педагогики, поэтому осуществить идею развития толерантного отношения к жизни и людям можно через систему образовательных институтов (школ, лицеев, колледжей, вузов), т. е. на всех этапах получения образования.

Толерантность – сложный комплексный феномен, который рассматривается в различных аспектах и должен пониматься как принятие индивидуальности другого человека и собственной личности, отказ от доминирования и насилия, и главное стремление во взаимодействии к диалогу и сотрудничеству.

Толерантность в контексте профессиональной подготовки будущего педагога, может быть рассмотрена как внутренне сформированное (психологическая готовность) и внешне проявляемое в профессиональной деятельности (профессиональная компетентность) качество учителя, направленное на продуктивное взаимодействие субъектов образовательного пространства (обучающихся, их родителей) [2].

Толерантность является профессионально важным качеством для будущего педагога-психолога. В основе толерантности педагога-психолога лежит система гуманистических ценностей, наличие внутренней установки на принятие «Другого», определенные способности и умения строить свое поведение на основе понимания, признания и принятия всех участников образовательного процесса во всем разнообразии их индивидуальных различий. Педагог-психолог в процессе профессионального взаимодействия с учащимися осуществляет передачу знаний, приобщает к базовым культурным ценностям, а также оказывает психологическое воздействие на развитие обучаемых, способствует созданию атмосферы понимания и принятия участников образовательного процесса.

Педагогам-психологам так же приходится работать с разными людьми, принадлежащими к определенным нациям и имеющие свою культуру, взгляды и мнения. Они должны уметь принимать чужой мир как должное, но при этом не изменять своим принципам и ценностям. Толерантность к субъектам образования будущих педагогов-психологов предполагает высокий уровень развития нравственных качеств и профессионально-педагогической этики как одной из главных составляющих [3].

В рамках проблемной группы нами было проведено проектное исследование «Развитие толерантности у студентов психолого-педагогических специальностей», которое осуществлялось студентами 2 курса образовательной программы «Педагогика и психология».

Ведущей целью проекта является развитие идей толерантности у студентов педагогического вуза.

В ходе реализации указанной цели студентами совместно с преподавателем–руководителем осуществлялось решение следующих задач: формирование представлений об особенностях и специфике толерантности; диагностика уровня толерантности субъектов образовательного процесса.

Основными формами работы проблемной группы выступали: обсуждение тематических докладов, дискуссии, выполнение исследовательской деятельности по проблеме развития толерантности.

Результаты исследовательской деятельности студентов подкреплялись данными анализа теоретических источников по вопросам толерантности. Были подготовлены тематические доклады на темы: «Толерантность – цивилизованная норма жизни», «Формы и методы развития толерантности», «Толерантность против экстремизма», «Факторы, влияющие на формирование толерантного сознания».

Анализ исследований показывает, что на процесс формирования и развитие толерантности будущих педагогов–психологов оказывает влияние ряд объективных и субъективных факторов: окружающая среда, культурные традиции, средства массовой информации, искусство, литература, индивидуально–психологические, гендерные и возрастные характеристики личности, степень образования и квалификации, характер межличностных отношений, практический жизненный опыт, уровень усвоения нравственной культуры и развитость сознания.

Для выявления уровня развития толерантности будущих педагогов–психологов была проведена диагностика, в которой использовались следующие методики: «Методика исследования уровня эмпатийных тенденций», «Методика диагностики общей коммуникативной толерантности» (В.В.Бойко), «Индекс толерантности» (Г. У.Солдатова, О. А.Кравцова, О. Е.Хухлаев, Л. А.Шайгерова)[4].

В исследовании принимали участие студенты психолого–педагогического факультета образовательной программы «Педагогика и психология» – 20 человек.

Исследование уровня эмпатийных тенденций показало, что студентов по образовательной программе «Педагогика и психология» с очень высоким уровнем эмпатийности – 0%; с высоким уровнем – 20%; с нормальным уровнем эмпатийности – 70%; с низким у – 10%; с очень низким – 0%. В результате наблюдается нормальный уровень проявления эмпатии.

Диагностика коммуникативной толерантности у студентов по образовательной программе «Педагогика и психология» показала, что у большей части респондентов 60% наиболее выражена нетерпимость к окружающим, т.е. проявляется интолерантность. Только у 40% опрошенных наблюдается более терпеливое отношение к окружающим.

«Индекс толерантности» (Г. У.Солдатова, О. А.Кравцова, О. Е.Хухлаев, Л. А.Шайгерова) показал, что у 60% опрошенных – средний уровень толерантности, у 40% – низкий уровень толерантности.

Анализ показал, что студенты образовательной программы «Педагогика и психология» эмпатийны, при этом у большей части наиболее выражена нетерпимость к окружающим и преобладает в основном средний уровень развития толерантности.

На основании результатов экспериментального исследования был сделан вывод: данный уровень толерантности будущих педагогов–психологов недостаточен и необходимо его развивать. Повышение уровня развития толерантности у студентов педагогического вуза может быть обеспечено путем разработки и реализации условий.

Для развития толерантности эффективно применение активных (деловые и ролевые игры, мозговой штурм, метод ассоциаций и т.д.) и интерактивных методов (групповая дискуссия, «круглый стол» и т.д.) обучения, а также метода «Портфолио» и дневника самонаблюдений [3].

Выстраивание системы толерантных отношений в образовательном процессе может происходить через подбор и конструирование заданий таким образом, чтобы акцент делался не столько на соревновании и соперничестве, сколько на взаимозависимости и взаимопомощи. В последнее время широкое распространение получило использование возможности групповых форм психотерапии, такие как тренинговые технологии на занятии.

Психологический тренинг – форма активного обучения навыкам поведения и развития личности. В тренинге участнику предлагается проделать те или иные упражнения, ориентированные на развитие или демонстрацию психологических качеств или навыков. Ключевым принципом, обеспечивающим эффективное обучение и развитие, является постоянное сочетание в тренинге всех форм деятельности: общение, игра, обучение, труд. Использование данной формы способствует повышению уровня принятия себя и других, развитию рефлексии, стремлению к саморазвитию [5].

Тренинг толерантности предполагает формирование и закрепление тех навыков и умений, которые соответствуют эффективному позитивному межличностному и групповому взаимодействию между людьми различных культур, религий, наций: развитию способности к гибкому общению, открытости, способности к проявлению уважения, включенности во взаимодействие, умению поддерживать позитивный контекст межличностных отношений.

Таким образом, толерантность является профессионально важным качеством личности будущих педагогов–психологов, проявляющаяся в положительном отношении к субъектам образовательного процесса и влияет на эффективность психологической и педагогической деятельности. Психолого–педагогические аспекты развития толерантности у будущих педагогов–психологов в процессе профессиональной подготовки включают в себя создание определенных условий и использование методов, которые способствуют личностному самопознанию, саморазвитию студентов, рефлексивному осмыслению ценностно–смысловых оснований толерантности, выражающейся в понимании, признании и принятии индивидуальных отличий участников образовательного процесса.

Список литературы:

1. Бондаревская Е. В. Педагогика: личность в гуманистических теориях и системах воспитания / Е. В. Бондаревская, С. В. Кульневич – Ростов н/Д: Творческий центр «Учитель», 1999 – 560 с.
2. Якса Н. В., Хацаюк Н. С. Психолого–педагогические аспекты профессиональной подготовки будущего учителя к толерантному взаимодействию субъектов педагогического процесса// Ученые записки Крымского федерального университета имени В. И. Вернадского. Социология. Педагогика. Психология. Том 4 (70). 2018. № 3. С. 23–33.
3. Фадеева Т.Ю. Психолого–педагогические аспекты формирования толерантности у будущих педагогов и педагогов–психологов / Вектор науки ТГУ. – 3(6). 2011 – С.311–313
4. Практикум по психодиагностике и исследованию толерантности / [под ред. Г.У. Солдатовой, Л.А. Шайгеровой и др.] – М.: МГУ им. М.В. Ломоносова, 2003. – 112 с.
5. Психотерапевтическая энциклопедия/ Под ред. Б.Д. Корвасарского – СПб.: Питер, 2010. – 584 с.

УДК 37.018

ТВОРЧЕСКАЯ САМОРЕАЛИЗАЦИЯ ОБУЧАЮЩИХСЯ ЧЕРЕЗ УЧАСТИЕ В КУЛЬТУРНО–МАССОВЫХ МЕРОПРИЯТИЯХ

Багомедова Уздият Магомедсаидовна

Старший преподаватель кафедры физики и математики

Заполярного государственного университета

Преподаватель Политехнического колледжа

Федерального государственного бюджетного

образовательного учреждения высшего образования

«Заполярный государственный университет»

г. Норильск, Россия

E–mail: uzdiet.bagomedova@gmail.com

Аңдатпа

Қазіргі білім беру–бұл оқу және тәрбие процестерінің ерекше үйлесімі, оның нәтижесі өзін–өзі жемісті жүзеге асыруға қабілетті жетілген, тұтас тұлғаны қалыптастыру болып табылады. Бұл студенттердің мәдени – бұқаралық іс–шараларға қатысуы жастардың мәдени деңгейін арттыруға, олардың дүниетанымы мен шығармашылық өзін–өзі жүзеге асыруына ықпал етеді.

***Түйінді сөздер:** тәрбие, білім беру, оқу–тәрбие процесі, шығармашылық өзін–өзі жүзеге асыру, креативтілік, шығармашылық, дарындылық, жалпымәдени құзыреттілік, кәсіби құзыреттілік, әлеуметтік–мәдени орта.*

Аннотация

Современное образование представляет собой уникальное сочетание учебного и воспитательного процессов, итогом которых является формирование зрелой, целостной личности, способной к плодотворной самореализации. Именно участие обучающихся в культурно–массовых мероприятиях способствует повышению культурного уровня молодежи, становлению ее мировоззрения и ее творческой самореализации.

***Ключевые слова:** воспитание, образование, учебно–воспитательный процесс, творческая самореализация, творчество, креативность, одаренность, общекультурные компетенции, профессиональные компетенции, социокультурная среда.*

Abstract

Modern education is a unique combination of educational and educational processes, the result of which is the formation of a mature, holistic personality capable of fruitful self–realization. It is the participation of students in cultural events that contributes to the improvement of the cultural level of young people, the formation of their worldview and their creative self–realization.

***Key words:** upbringing, education, educational process, creative self–realization, creativity, creativity, giftedness, general cultural competencies, professional competencies, socio–cultural environment.*

Самореализация обозначена как наивысшая ступень развития личности ещё Абрахамом Маслоу в его широко известной «Пирамиде потребностей», тем самым подчеркнута несомненная значимость творческой самореализации, как важнейшей из человеческих потребностей, позволяющей личности раскрыть свой потенциал, выразить себя, получить ощущение счастья от признания своего таланта, осознания своей значимости в социуме, своей миссии в обществе.

Как показывает практика, личность в любом возрасте стремится к самореализации. Но особенно актуально всё, что связано с вопросами самореализации, для молодежи, в том числе и получающей профессиональное самоопределение. Учебно–воспитательный процесс в образовательных учреждениях СПО сочетает в себе формирование целого комплекса компетенций–от общекультурных до профессиональных. Именно наличие возможности у обучающихся проявить в ходе учебно–воспитательного процесса творчество,

креативность, одарённость в самых разных сферах, позволяет им подняться на эту наивысшую ступень – ступень самореализации[1].

На наш взгляд, современные преобразования в российской образовательной системе, вызванные принятием новых федеральных государственных общеобразовательных стандартов, повлекли за собой изменения не только в нормативной, но и в практической составляющей образования[2]. В образовательный стандарт введены компетенции как необходимая база, сочетающая теоретические знания и практические умения для решения конкретных жизненных задач или проблемных ситуаций, предполагает не просто усвоение студентом отдельных, разрозненных знаний и умений, а овладение ими в комплексе[3]. Это предусматривает компетентный подход, где компетенция рассматривается как заранее заданное социальное требование (норма) к образовательной подготовке специалиста, необходимой для его эффективной продуктивной деятельности в определенной сфере.

Компетентность, согласно А.В. Хуторскому, это совокупность личностных качеств обучаемого (ценностно–смысловых ориентаций, знаний, умений, навыков, способностей), обусловленных опытом его деятельности в определенной социально и личностно–значимой сфере [9].

Успешное осуществление профессиональной деятельности каждым специалистом предполагает владение им рядом компетенций, в числе первых среди которых в образовательных стандартах практически по всем направлениям подготовки названы общекультурные компетенции.

По мнению Т.В.Ежовой, именно общекультурная компетентность определяет активную жизнедеятельность человека, его способность ориентироваться в различных сферах социальной и профессиональной жизни, гармонизирует внутренний мир и отношения с социумом. Значимость этого интегративного качества личности повышается и в связи с переходом от традиционной к личностно–ориентированной парадигме образования, когда обществу нужны активные, компетентные специалисты, способные самостоятельно принимать решения и готовые взять на себя ответственность за их осуществление, умеющие ставить цели и конструировать пути их достижения [5].

Педагоги–практики отмечают, что отсутствие сформированности общекультурной компетентности серьезно замедляет личностный рост студентов и в целом отрицательно сказывается на эффективности всего образовательного процесса. Поэтому формирование общекультурной компетентности как интегративного качества личности, определяющего личностный рост студентов и способствующего совершенствованию образовательного процесса в среднем специальном профессиональном образовательном учреждении, приобретает особую значимость [4].

В Политехническом колледже ФГБОУ ВО «Заполярный государственный университет им. Н.М. Федоровского» сформирована благоприятная социокультурная среда, обеспечивающая возможность формирования общекультурных компетенций выпускника, способствующая удовлетворению интересов и потребностей обучающихся, развитию личности, имеющая гуманистическую направленность и соответствующая требованиям цивилизованного общества к условиям обучения и жизнедеятельности студентов в колледже и компетентности модели современного специалиста. Она представляет собой пространство совместной жизнедеятельности студентов, преподавателей, администрации и др. сотрудников колледжа для обеспечения выбора ценностей, освоения культуры, жизненных смыслов, способов культурной самореализации, раскрытия

индивидуальных ресурсов личности.

Это стало возможным благодаря тому, что целью работы педагогического коллектива Политехнического колледжа ФГБОУ ВО «Заполярный государственный университет им. Н.М. Федоровского» является разработка и реализация молодежной политики образовательного учреждения в сфере культуры и творчества в качестве неотъемлемой части образовательного процесса, ориентированного на формирование у студентов широкого набора социокультурных компетенций, приверженность нормам нравственности и морали, высокой гражданской культуры, основанной на ценностях мировой, национальной культуры, патриотизме, здоровом образе жизни, способности к творчеству и самореализации, организации культурно–массовой деятельности образовательного учреждения и популяризации искусства среди обучающихся.

Особо следует отметить, что студенты Политехнического колледжа – это люди чрезвычайно талантливые и одаренные. Свои способности и таланты каждый обучающийся раскрывает и в учёбе, и в практической деятельности. Но, зачастую, именно участие студентов в культурно–массовых и спортивных мероприятиях, проводимых в образовательном учреждении, позволяет по–новому «увидеть» личность, осознать многогранность таланта, убедиться в точности высказывания: «Если человек талантлив, то талантлив во всём».

Одной из важнейших задач каждого педагогического коллектива является умение создать условия для раскрытия творческих способностей своих подопечных, вдохновить, поддержать, помочь раскрыться способностям обучающихся. Чаще всего это удается реализовать именно через участие студентов в культурно–массовых и спортивных мероприятиях. Именно публичные выступления студентов, организованные в различных формах (от выступления на научно–практических конференциях, до творческих выступлений при проведении праздничных культурно–массовых, а также спортивных мероприятий), в ходе которых они получают эмоциональный отклик окружающих – коллег–обучающихся, педагогов, зрителей, дарит радость общего дела, совместного творческого самовыражения, глубокой духовной общности, желания делиться своим талантом, приумножать и развивать достигнутое.

Мы придерживаемся допущения, что у человека есть внутренний потенциал, который позволяет ему проявлять, заложенное природой чувство гармонии, например, гармонический закон золотого сечения, гармоничные законы цветосочетания, чувство языка, которые самопроизвольно реализуются в теоретической и практической деятельности человека [6].

Планируя культурно–массовые мероприятия в образовательном учреждении, специалисты–педагоги учитывают многообразие талантов своих воспитанников, их способностей и интересов. Очень важно, чтобы при подготовке и проведении таких мероприятий каждый обучающийся мог быть причастным к процессу, чтоб никто не оставался в стороне, чтобы все студенты могли проявить свои самые лучшие стороны, продемонстрировав свою одарённость – будь то виртуозное владение музыкальным инструментом, прекрасная дикция, отличная физическая подготовка или замечательная хореография, либо прекрасные организаторские способности т.п. [7].

Творческая самореализация является основой для развития инновационного образа и стиля мышления. Важной особенностью инноваций в технологиях является то, что они расширяют традиции в ценностях, становятся необходимым условием поддержания и расширения хороших, важных для общества и для каждого человека традиций. В образовательном процессе необходимо создавать

реальные возможности для реализации обучающимися своих идей и своего творческого потенциала [8].

Подводя итог, отметим, что в настоящее время множество психолого–педагогических исследований посвящены вопросам творческой самореализации личности, но общий их лейтмотив созвучен позиции Эриха Фромма, который в монографии «Человек для себя» подчеркивает, что полнота жизни, как правило, присуща именно тем личностям, которые могут самореализоваться, и в полной мере ощущают себя ЧЕЛОВЕКОМ, а не просто индивидом.

Список литературы:

1. Андреев В.И. Педагогика. Учебный курс для творческого саморазвития. – Казань, Центр инновационных технологий, 2006.
2. Конституция Российской Федерации (принята всенародным голосованием 12.12.1993 с изменениями, одобренными в ходе общероссийского голосования 01.07.2020).
3. Федеральный закон «Об образовании в Российской Федерации» от 29.12.2012 № 273–ФЗ.
4. Данилюк А.Я., Кондаков А.М., Тишков В.А. Концепция духовно–нравственного развития и воспитания личности гражданина России. – М.: Просвещение, 2011. – 23 с.
5. Ежова Т.В. Формирование общекультурной компетентности студентов в образовательном процессе вуза: автореф. дис. канд. пед. наук. Оренбург, 2003.
6. Назаренко–Матвеева Т.М. Творческая самореализация обучающихся (консентусный подход). // Национальная ассоциация ученых (НАУ), # 11 (7), 2015/ ПЕДАГОГИЧЕСКИЕ НАУКИ, – С. 167.
7. Руденко А.М., Васьков М.А., Самыгин С.И. Методика воспитательной работы. Учебное пособие. ФГОС/Под ред. А.М. Руденко. Изд. Феникс, 2015.
8. Фромм Э. «Человек для себя». Издательство: Астрель. Серия: Наука & Жизнь, 2012.
9. Хуторской А.В. Ключевые компетенции как компонент личностно–ориентированной парадигмы образования // Ученик в обновляющейся школе: сб. науч. тр. М.: ИОСО РАО, 2002. С. 135–157.

ӘОЖ 37.026

БАСТАУЫШ СЫНЫПТАРДЫҢ ПӘН САБАҚТАРЫНДА ОҚЫТУДЫҢ ҒЫЛЫМИЛЫҚ ЖӘНЕ САБАҚТАСТЫҚ ПРИНЦИПТЕРІН ҚОЛДАНУ ӘДІСТЕМЕСІН ЖЕТІЛДІРУ

Базарбаева Бақыт Еркінқызы

«Бастауышта оқытудың педагогикасы мен әдістемесі»
білім беру бағдарламасының студенті, М.Х.Дулата атындағы
Тараз өңірлік университеті, Тараз қаласы, Қазақстан

E–mail: bina.bazi@mail.ru

Ғылыми жетекші – п.ғ.к., доцент Сарыбекова Қ.Н.

Аңдатпа

Мақалада бастауыш сыныптардың пән сабақтарында оқытудың ғылымилық және сабақтастық принциптерін қолдану әдістемесін жетілдіру жолдары көрсетілген. Ғылымилық және сабақтастық принциптерін оқушының оқу мотивациясын арттыратын танымдық қызмет ретінде басты мәселе болып алынған.

Түйінді сөздер: принцип, сабақтастық, ғылымилық, дидактика, бастауыш мектеп, әдістемелік жетілдіру, мотивация, мемлекеттік стандарт, оқыту заңдылықтары, нормативтік құжаттар, білім берудің озыңқы дамуы, білім беру жүйесіндегі басқару демократизмі.

Аннотация

В статье показаны пути совершенствования методики применения принципов научности и преемственности обучения на предметных уроках начальных классов. Принцип научности и

преимущества как познавательной деятельности, повышающей учебную мотивацию учащегося.

Ключевые слова: принцип, преемственность, научность, дидактика, начальная школа, методическое совершенствование, мотивация, государственный стандарт, закономерности обучения, нормативные документы, опережающее развитие образования, демократизм управления в системе образования.

Abstract

The article outlines ways to improve the methodology for applying the principles of scientific and continuity of teaching in the subject lessons of primary grades. The main problem is the development of the principles of Science and continuity as a cognitive activity that increases the student's learning motivation.

Key words: *principle, continuity, scientific, didactics, primary school, methodological improvement, motivation, state standard, learning patterns, regulatory documents, advanced development of Education, Management democratism in the education system.*

Қазіргі кезеңде Республиканың білім беру жүйесінің ең басты мәселесі – қазақ мектебі түлегінің білім сапасының деңгейін халықаралық дәрежеге жеткізу. Бұл мәселені шешудің дидактикалық міндеттеріне оқытудың заңдылықтары мен принциптеріне қайта талдау жасап, қазіргі білім беру жүйесінің ерекшеліктеріне сәйкестендіру жатады. Сол себепті біздің мақаламызда оқытудың жетекші принциптерінің ішінен ғылымилық және сабақтастық принциптерін таңдауымыз бекер емес. Өйткені, оқытудың ғылымилық принципі еліміздегі бастауыш мектепке көшудің негізгі талаптарына жауап беретін мәселеге сәйкес болса, сабақтастық принципі білім элементтері мен оның логикалық бірізділігін қамтамасыз ететін, яғни жүйелі білім алудың кепілі бола алады.

Бастауыш мектепте оқытудың негізгі ерекшелігі – ғылыми–техникалық даму нәтижелеріне және тұлғаға бағдарланған оқу–тәрбие процесін ұйымдастыру болып табылады. Сондықтан дамыта оқыту тұжырымы Қазақстандық бастауыш білім беру жүйесінің талабын қанағаттандыруы тиіс. Бұл дамыта оқытуда оқыту заңдылықтары мен принциптері: көздеген мақсатында, мәнінде, мазмұнында, дамытудың негізгі факторында, мұғалімнің рөлі мен атқаратын қызметінде, әдіс–тәсілдерінде, оқушының білім алу белсенділігінің түрінде, оқу үрдісінің мүшелерінің әрекеттестік ерекшеліктерінде, олардың қарым–қатынас сипатында, танып–білу үрдісін ұйымдастыру және ондағы коммуникациялар түрлерінде, т.б.жүзеге асады.

«Оқытудағы ғылымилық принциптің алға шығуы әлемдік педагогиканың тәжірибесінен көрінеді, олар тұлға дамуының негізі болатын – Л.С.Выготскийдің идеяларына негізделген В.В.Давыдов пен Д.В.Эльконин және Л.В.Занковтың дамыта оқыту жүйелері. Сондықтан оқыту сапасын айқындайтын нәтижелік көрсеткіштерге ғылыми білімдер мен әрекеттерді меңгеру жатқызылады» [1.69].

Бұл бағдарлы идеялар бүгінгі білім, беру аясында қолдауын табуда. Бірақ оны жалпы білім беретін мектептерде іске асыру көптеген қиындықтар тудыруда. Өйткені, ұсынылған әдістемеліктер мен технологиялар көбіне дербестік сипатта, сондықтан кез келген мектепте әр түрлі ерекшелікті балалар арасында қолдануын таба алмай жүр.

Сонымен қатар оқушы тұлғасын дамыту оқытудың мақсаты ма, әлде мақсатқа жетудің амалы ма (құралы ма) деген сауалға нақтылы түсінік берілмеген және тұлға дамытудың өзіне тән түрлі–түрлі көзқарастары бар. Біздің елде білім беру мекемелері, мектеп мұғалімдері және көптеген ғалымдар оқушы тұлғасын дамыту деп таниды. Бірақ, тұлға дамуы туралы ізденістегі психологтердің айтуы бойынша, әр адамның дамуы өз қолында, оны сырттан әсер етер күшпен дамытуға болмайды, тек оңтайлы ықпал жасауға болады. Осы пікірден туған білім беру мақсатының басқа да тұжырымы бар. Оқушы тұлғасын дамыту, ол оның толық өзіндік өсуінің, өзіндік қалыптасуының, өзіндік жетілуінің амалы ретінде қарастырылады.

Сондықтан, мектеп мақсаты баланың табиғи күштері мен мүмкіншіліктерінің өзіндік ашылуына қолайлы жағдай жасау болып табылады. Ол үшін оқушы тұлғасының дамуын көздейтін білім беру үрдісін ұйымдастырудың түрлі әдістері мен амалдарын анықтап, жүзеге асыру қажет.

Бұдан шығар түйін: «оқытудың ғылымилық принципі – білім беру мекемесінің әрбір сабақта, күнделікті қарым–қатынаста, мектепте және мектептен тыс істе асырылатын өзекті мақсаты, сонымен қатар, болашаққа болжаған оқушы тұлғасын өзіндік жетілдіруіне, өзіндік қалыптасуына жеткізетін амал. Оқушы тұлғасының дамуы түсінігіне оның қалыптасуына, біртұтастығына және бөлек бөліктеріне (сезімділік, зерде, ерік, құндылықтар, білімділік және жеке тәжірибе, т.б.) позитивті өзгерістер енеді» [2.74].

Біздің мақала ілгері дамуды көздейді, оған жетелейтін – өнімді іс–әрекет. Өнімді іс–әрекет жан–жақты ізденудің нәтижесінде ғана жүзеге асуы мүмкін. Мұндай жағдайда екінші бір жаңа, бұрынғыдан өзгешемағлұматтар (өнімдер) туындайды. Дамыта оқыту идеясы өнімді іс–әрекет арқылы іске асыатындығын талай ғалымдар дәлелдеген.

Ал бүгінгі мектеп оқушысы мұғалімнің баяндауын мұқият тыңдап, түсінуге тырысып немесе оқулықтан мәліметті өз бетінше оқып–танып, әр түрлі зерттелетін объектілер мен құбылыстарды бақылап және дайын ережелерді, нұсқауларды басшылыққа ала отырып, әр түрлі іс–әрекет жасайды. Мұндай оқу–танымдық әрекет–ережемен, алгоритм қолдану арқылы іске асады.

«Білім мазмұнының дидактикалық құрылымының компоненттік жүйесі төмендегідей түрде беріледі:

- білім беру процесінің осы саладағы сатылардың сабақтастығы қамтамасыз ететін үздіксіздігі;

- бұл барлық білім беру саласындағы мекемелерде, әсіресе бастауыш, орталау және орта мектептерде білім берудің сабақтастығын, соған байланысты қисыңдылық бірізділігі мен жүйелігін қамтамасыз етеді;

- ғылымның, техниканың, мәдениеттің жаңа табыстарының негізінде білім беруді ғылыми бағытта үнемі жетілдіру;

- білім беру кеңесі заңды ұйым, оның өзіндік мүлкі болады, өз атынан мүліктік және жеке мүлікті емес құқыққа ие болады;

- білім беру мекемесі айналадағы табиғи ортаны қорғайды, оның үнемі жақсарып отыруына белсенді көмектеседі»[3.67].

Білім берудің үздік дамуы. Халық шаруашылығының барлық салаларының жетілуі білім берудің алға дамуына байланысты. Білім беру ісі неғұрлым ғылым негізінде тиімді ұйымдастырылса, өндіргіш күштердің, халықтың материалдық жағдайының дамусыз өсуіне игі әсер етеді.

Білім беру жүйесіндегі басқару демократизмі. Халыққа білім беру ісінің шешуші шарттарының бірі демократиялық жолымен басқару. Демократияландыру – бұл білім беру мекемелерінің ұжымынан, жергілікті мұқтаждықтардан құтылып, қоғамның және жеке адамның мүдесіне бет бұруы, қоғамдық күштерде білім беру ісін басқаруға қатысуы.

Мемлекеттік білім беру мекемелеріндегі білім берудің зиялылық сипаты. Барлық оқу орнындарында және халық арасында оқыту мен тәрбиенің зиялылығын сипаттау, табиғат құбылыстарын қоғамдық өмірді ғылыми материалистік көзқарас негізінде түсіндіру, халық мәдениетіне зиян келтіретін ымырашылдықпен, жоққа дамушылықпен күресу.

«Ақиқат білім алуға кедергі болатын саяси және идеологиялық ықпалдарда *білім берудің тәуелсіздігі*. Қазіргі кезеңде ғылымның соңғы табыстарына негізделіп

мектеп өмірінде жүзеге асырыла бастаған және асырылатын ең басты мәселелер: оқытудың ғылыми негіздерінің өмір және еңбекпен байланыстылығы; оқытудың политехникалық принципі; арнаулы факультативтік курстар, бағдарламалар және дифференциялық оқыту, қоғамдық пайдалы және өнімді еңбектердің оқу және тәрбие жұмысында алатын орны, кәсіптік бағдар беру, техникалық құралдарды компьютерлерді, оқыту машиналарын кеңінен қолдану т.б. болып отыр» [4.11].

Білім мазмұнын, оның құрылымын анықтауда дамыта отырып оқытудың осы айтылған іргелі үш ұстанымынан басқа мазмұнның интегративті сипатын қамтамасыз ету, оқушының адамгершілігін эстетикалық талғамын, экологиялық-салауатты өмір сүру мәдениетін халықтың озық салт-дәстүрі, рухани-мәдени мұрасы негізінде тәрбиелеу сияқты ұстанымдар да басшылыққа алынады.

Бастауыш сатыдағы оқытудың мақсаты мен білім мазмұнының негізіне алынған дамыта оқыту идеясына, оның ұстанымдарына сәйкес білім мазмұнының төмендегідей түрде беріледі: дүние туралы (көркем, мифтік, т.б. түсініктермен байытылған дүниенің ғылыми бейнесі); оқушыда қалыптасуы тиіс әрекет түрлері (ойын, оқу, еңбек, қарым-қатынас); дүниені танып білудің әдіс-тәсілдері (логикалық, ғылыми) туралы білім біліктер.

Бастауыш саты оқушысының жас ерекшелігіне сай таным мүмкіндігін және оқыту мақсатының оқушы тұлғасын тәрбиелеуге бағындырылатынын ескерсек, онда бұл сатыда оқытылатын пәндерді ғылымдар негіздері түрінде құруға болмайтыны түсінікті: мұнда, негізінен оқушыда мәдениеттің базистік қырларын қалыптастыру бірінші орынға шығады. Осымен байланысты, білім мазмұнын әлі де жете сараламай былайша жіктеуге болады: коммуникативтік мәдениет, ақыл-ой мәдениеті, эстетика және адамгершілік мәдениеті, еңбек мәдениеті, дене тәрбиесі.

Әрине, бұдан білім мазмұнында ғылым негіздерінен ештеңе қамтылмайды деген түсінік тумауы керек: оқу әрекетін қалыптастыру приоритетті мақсат және мұның өз білімінің теориялық деңгейін көтерумен тікелей байланысты болғандықтан әр пән ғылыми білім элементтерін, ұғымдар жүйесін міндетті түрде қамтиды және танымдық, дамытушы ролімен қоса пропедевтикалық та қызмет атқарады.

Бүгінгі таңда дидактика саласының коммуникативті әдістер жүйесін анықтауға зерттеу жұмыстары жүргізіліп, оқыту теориясының жаңа технологияларын жүйелеу, оқушылардың жас кезеңдеріне сәйкестендіру проблемалары талқылануда. Жаңашыл педагогтардың тәжірибелері жинақталып, талқыланды. Педагогикалық процесті ізгілендіру (гуманизация), педагогикалық ынтымақтастық, оқу қызметі теориясы туралы теориялық тұжырымдар тағайындалды. Педагогикалық технология педагогикалық процестің екі жақтылығын жүйелі қамтамасыз ететін, концептуалды, нормативті, инвариантты қызмет ретінде қабылданды. Осы анықтамаға сәйкес түсініктер көптеп берілді. Бастауыш мектептің оқыту процесін жетілдіру жоғары дәрежеде дайындалған дидактикалық талаптар мен материалдарға тәуелді, сондықтан осы тәуелділікті тиімді шешуде жаңа технологиялық әдістер мен әдістемелер қажет дейді.

Сондықтан білім беру қызметінің сапасы дидактиканың оқу процесіне қатысатын әр түрлі факторлардың өзара байланысын көрсететін диалектикалық заңдылықтарды оқып-үйрену мен тікелей байланысты болады саналады.

Дидактикалық құрылым жөніндегі түсініктер төмендегідей болып берілді:

- оқытудың мақсатын барынша нақтылау;
- оқу мақсатын нәтиже алуға бағыттау;
- оқу мақсаттарына сәйкес оқыту барысы мен оқыту материалдарын дайындау;
- ағымдық нәтижелерді бағалау, қойылған мақсатқа жетуді коррекциялау;
- нәтижені қорытындылап бағалау.

Қазіргі кезде біздің республикамызда білім берудің жаңа жүйесі жасалып, әлемдік білім беру кеңістігіне еруге бағыталуда. Бұл педагогика теориясы мен оқу–тәрбие үрдісіндегі елеулі өзгерістерге байланысты болып отыр, білім беру парадигмасы өзгереді, білім берудің мазмұны жаңарып, жаңа көзқарас, басқаша қарым–қатынас, өзгеше металитет пайда болуда:

- білім мазмұны жаңа үрдістік біліктерімен, ақпаратты қабылдау қабілеттерінің дамуымен, ғылымдағы шығармашылық және нарық жағдайындағы білім беру бағдарламаларының нақтылануымен байи түсуде;

- ақпараттың дәстүрлі әдістері – ауызша және жазбаша, телефон және радио байланыс – қазіргі заманғы компьютерлік құралдарға ығысып орын беруде;

- баланың жеке басын тәрбиелеуде, оның жан дүниесінің рухани баюына, азамат, тұлға ретінде қалыптасуына көңіл бөлінуде;

- мектеп, отбасы және қоршаған әлеуметтік ортаның бала тәрбиесіндегі бірлігіне ұмтылыс жасалуда;

- қоғамдық біліммен бара бар педагогикалық технологияның кеңінен қолданылуына және ғылымның роліне мән берілуде.

Оқыту технологиясын жетілдірудің психологиялық–педагогикалық бағыттағы негізгі ой–тұжырымдары төмендегіше сипатталады:

- есте сақтауға негізделген оқып білім алудан, бұрынғы меңгергендерді пайдалана отырып, ақыл–ойды дамытатын оқуға көшу;

- білімнің статистикалық үлгісінен ақыл–ой әрекетінің динамикалық құрылым жүйесіне көшу;

- оқушыға орташа деңгейде білім беретін бағдарламадан жекелеп, саралап оқыту бағдарламасына өту.

Қазіргі республика оқу орындары педагогикалық ұжымдары ұсынылып отырған көп нұсқалыққа байланысты өздерінің қалауына сәйкес кез келген үлгі бойынша қызмет етуіне мүмкіндік алды. Бұл бағытта білім берудің әр түрлі нұсқадағы мазмұны, құрылымы, ғылымға және тәжірибеге негізделген жаңа идеялар, жаңа технологиялар бар. Сондықтан әр түрлі оқыту технологияларын оқу мазмұны мен оқушылардың жас және психологиялық ерекшеліктеріне орай таңдап, тәжірибеде сынап қараудың маңызы зор.

«Әлемдік тәжірибеде оқытудың ғылымилылық және сабақтастық принциптерін оқушының оқу мотивациясын арттыратын танымдық қызмет деп қарастыратын бірнеше түрлі өзара балама мектептер баршылық, әрбіреуінің ұтымдылығы әр түрлі. Мысалы, дәстүрлі мектеп түлектерінің білімділік деңгейі жүйелілік, теориялық, ғылымилық тұрғыдан қарастырғанда жоғары, бірақ сол білімдерін қолдануға іскерлік қасиет–қабілеттерінің шеңбері тар болып келеді. Ал қызығу мен қажеттілікке негізделген "еркін тәрбие" мектептеріндегі (дарынды балалар мектебі, арнайы шығармашылық мектептері) білім беру үрдісі оқушылардың еріктері мен танымдылық дамуын шектейді, мұнда психиканың механикалық еске сақтау қызметі дағдылар мен ебдейліктер игерілмейді деген астарлы пікір бар. Сондықтан, болашағы мол болып көрінетін дәстүрлі оқыту элементтері мен балама оқыту әдістемеліктерінің үйлестірілген түрі керек. Мұнда тасада қалдырмайтын мәселе – қайсысынан қандай элементтер, қандай негізде таңдалынып, қандай қатынаста құрастыры–латындығы»[1.52].

Оқушы тұлғасының дамуына айтарлықтай ықпал жасауды дәстүрлі мектеп іргесінде іске асыру – қазіргі кездегі білім беру жүйесінің дамуындағы елеулі бағыт. Яғни, мемлекеттік білім беру стандарты бойынша, базистік оқу жоспарына негізделген, сыныпты – сабақты ұстанымын сақтайтын, бірақ үнемі өзгерістегі,

заманға қарай икемделудегі білім беру жүйесі және психологиялық – педагогикалық жетістіктерге ашық мектеп болуы керек.

Оқушы тұлғасының дамуына максималды себепкер болу үшін – дамыта оқыту идеясы бойынша ұстанымдар жүйесі қалыптасқан. Соның ішінен сабақ беруде басшылыққа алып, қолдануға ыңғайлысын келтіре кетейік.

1. Оқыту үрдісінде танып–білуге арналған материалға және оны игеру уәжіне оқушының қызығуын тудыру.

2. Мұғалім білім беру мазмұнын өңдеп жоспарлағанда оқыту үрдісін оқушы есептің шешуін табу, не басқа оқу мәселесін шешу барысында өзінің өзекті даму аймағына сүйенетіндей етіп, ал нәтижесі оның жақын даму аймағына әкелетіндей етіп жасау керек. Басқаша айтқанда, оқыту үрдісі оқушының өзіне берілген есепті шешу барысында оны шешуге қабілеті, білімі жеткендіктен оны ұжымдық талқылап, ойланып, гипотеза ұсынып, оны тексеруіне, қосымша әдебиеттермен жұмыс істеуіне негізделуі қажет.

3. Оқушының тиімді даму жолдарын ашу үшін олардың әрқайсының «жеңістік жағдаятын» алдын ала ескеру қажеттігі туады, яғни, оларға өз күштерімен шығара алатын есептер мен атқара алатын оқу тапсырмаларын беру керек. Сонда бала өзін жеңімпаз, қиын шыңды басып өтуші, меншікті жеңісті иеленуші ретінде сезінеді.

4. Жұмысты тексеруде баға оқушының жеткен нәтижесіне емес, оның еңбегінің мөлшеріне сәйкес қойылуы керек.

5. «Сырттағы» білімді «іштегі» білімге алмастыруға арналған іс–әрекеттер тізбектерін алдын ала болжау қажет. Бұл нәтиже топтық талдау, пікірталастар және т.б. жеткізеді.

6. Дамыта оқыту үрдісінде білім дайын берілмеуі тиіс, оқушы білім тереңіне қарқынды ой еңбегін қажет ететін тапсырманы орындау арқасында жетуі керек.

Оқытудың ғылымилылық принципін қолдануда оқушыға оқу мақсаттарын қоюда, шешуде ешқандай дайын үлгі берілмейді. Мақсатты шешу іштей талқылау, сосын жинақтау арқылы жүзеге асады. Мұғалім – сабақ үрдісін ұйымдастырушы, бағыттаушы адам рөлінде. Шешім табылған кезде әркім оның дұрыстығын өзінше дәлелдей білуге үйретіледі. Әр оқушыға өз ойын білдіріп, пікір айтуға мүмкіндік беріледі, жауаптар тыңдалады. Әрине, жауаптар барлық жағдайда дұрыс бола бермес. Дегенмен, әр бала жасаған еңбегінің нәтижесін бөлісіп, дәлелдеуге талпыныс жасайды, жеке тәжірибесін қорытындылауға үйренеді.

Әдебиеттер тізімі:

1. Мұсаева С. Жас ерекшелік педагогикасы: оқулық / С. Мұсаева, Т. Бегалиев. – 2–ші басылым. – Астана : Фолиат, 2021.
2. Әбиев, Ж.Ә. Педагогика: Оқу құралы / Ж.Ә. Әбиев. – Алматы, 2006
3. Эльконин Д.Б. Психологические вопросы формирования учебной деятельности в младшем школьном возрасте. – М., 1981. – С.34–58.
4. Құдабеков А.Р. Математиканы жетілдіріп оқытудың кейбір мәселелері. – Алматы, «Ғылым», 1998.

ӘОЖ 371.9

БІЛІМ АЛУШЫЛАРДЫҢ ЖЕКЕ ӘЛЕУМЕТТІК ГЕЙМИФИКАЦИЯ ЭЛЕМЕНТТЕРІ АРҚЫЛЫ ДАМУДА

Баисеева Айгерим Еркиновна
қазақ тілі мен әдебиеті мұғалімдері
Қостанай облысы әкімдігі білім
басқармасының «Қостанай қаласы
білім бөлімінің №16 жалпы білім
беретін мектебі» КММ

Омарова Гүльсана Ержигитовна
қазақ тілі мен әдебиеті мұғалімдері
Қостанай облысы әкімдігі білім
басқармасының «Қостанай қаласы
білім бөлімінің №16 жалпы білім
беретін мектебі» КММ
Қостанай қ., Қазақстан
E-mail: ra.aiko_88mail.ru

Аңдатпа

Мақсаты: Білім алушылардың геймификация элементтері арқылы оқу іс-әрекетіне ішкі мотивациясын ынталандыру.«XXI ғасыр дағдысы» меңзертуде білім алушылардан ақпаратты есте сақтау, алған білімдерін түсіну, өмірде қолдана білуі талап етеді. «Зета» ұрпақтың жеке әлеуетін заманауи әдістер арқылы, өз бетінше жұмыс істей алу мүмкіндігін беру арқылы геймификациялауға болатыны жайлы айтылды.Геймификация білім алушыға оқу материалынан қажетті ақпаратты түсіну,білу, талдау, қолдану, жинақтау, бағалау сатылары бойынша білім алуына көмектеседі. Зерттеушілер геймификация элементтерін пайдалануда технологияның артықшылығы көрсетілді.Білім алушылардың оқу іс-әрекетіне, ішкі мотивациясына сабақта қолданатын ресурстар арқылы ынталандырылды.

***Түйін сөздер:** Рухани білім,қарым-қатынас,нарықтық өзгеріс.*

Аннотация

Цель: Стимулирование внутренней мотивации обучающихся к учебной деятельности через элементы геймификации.Запоминание информации от обучающихся при обучении «навыкам XXI века», понимание полученных знаний и применение их в жизни. Умение самостоятельно, современными методами работать над личным потенциалом поколения «Зета».Геймификация помогает обучающемуся получить знания по этапам понимания, знания, анализа, применения, накопления, оценки необходимой информации из учебного материала. Исследователи демонстрируют преимущества технологии в использовании элементов геймификации.Стимулирование внутренней мотивации обучающихся к учебной деятельности через ресурсы, применяемые на уроке.

***Ключевые слова:** Духовное образование,общение,изменение рынка.*

Abstract

Goal: To stimulate the internal motivation of students to study activities through the elements of gamification.Memorizing information from students when teaching "skills of the XXI century," understanding the knowledge gained and applying it in life. Ability to work independently, with modern methods on the personal potential of the Zeta generation.Gamification helps the student to gain knowledge in the stages of understanding, knowledge, analysis, application, accumulation, assessment of the necessary information from the educational material. Researchers demonstrate the benefits of technology in the use of gamification elements.

***Key words:** Spiritual education, communication, market change.*

Сандық дәуірдің қарқынды даму кезеңінде туған «Зета» буынды ұрпақты өмірге дайындау, олардың құзыреттіліктерін қалыптастыру қажеттілігін қамтамасыз ету қазіргі адам капиталын дайындаудың өзекті мәселесі болып отыр. ХХІ ғасырда өмір сүретін тұлғаның бойында сыни ойлау, қарым қатынас жасай білу, нарықтық өзгеріс, көші қон, саяси қауіп қатерлер, экологиялық проблемалар сияқты жаһандық мәселелерді шеше білуді, жалпы адамзаттық құндылықтар мен әлеуметтік, экономикалық дағдыларды қалыптастыру ең маңызды қабілеттер деп танылады. Қазіргі ұрпақтың бойынан табылуы тиіс қасиет – бәсекеге қабілеттілік. Бұл қасиет баланың бойына дағды қалыптастыру арқылы іске асады. Сын тұрғысынан ойлайтын, шығармашыл, кез келген мәселені шеше алатын, өз пікірін қоса алатын, зерттеушілік қабілеті бар, қарым–қатынасқа қиналмай түсе алатын, жеке де, топта да ынтымақты түрде жұмыс жасай алатын, ақпараттық коммуникативтік дағдыларды меңгерген, өмірлік дағдысы қалыптасқан рухани білімді тұлғаны толыққанды табысты ұрпақ деп бағалауға болады.

Ресей ғалымы А.М. Кондаковтың пікірінше, ХХІ ғасыр нарығында қажетті құзыреттіліктерді :

- өмір бойы білім алуды;
- ауызша және ауызша емес қарым қатынастың әртүрлі түрлерін;
- математикалық сауаттылықты;
- шығармашылық сыни ойлауды;
- басқа адамдармен тиімді қарым қатынас жасауды;
- саналы түрде тәуекелге баруды;
- басқа адамдарға, мәдениеттерге, пікірлерге толерантты және құрметпен қаоауды;
- өздерінің бойындағы күшті және әлсіз жақтарды дұрыс бағалауды;
- күрделі мәселелерді шешуді, көшбасшылыққа ынталандыруды атап айтуға болады. [1].

Сонымен, «ХХІ ғасыр дағдысы» меңгертуде білім алушылардан ақпаратты есте сақтау, алған білімдерін түсіну және оны өмірде қолдана білуі талап етеді. «Альфа» ұрпақтың жеке әлеуетін заманауи әдістер арқылы, өз бетінше жұмыс істей алу мүмкіндігін беру арқылы геймификациялауға болатыны жайлы айтпақпын.

«Геймификация» ұғымы алғаш рет 2002 жылы американдық бағдарламашы және өнертапқыш Ник Пеллинг қолданғаннан соң, кейіннен «gamification» термині болып 2010 жылдары танымал бола бастады.[2] Бүгінгі таңда бизнес, денсаулық сақтау, білім беру т.б. көптеген салаларда әртүрлі деңгейдегі күрделі мәселелерді шешудегі ерекше әдістерді белгілеуде қолданылады. Ең алдымен геймификация мен ойынға негізделген оқытуды ажырата білейік: ойын тәсілі белгілі бір ойын шеңберінде оқыту болса, геймификация білім алушылардың қызығушылықтарын арттыру үшін күнделікті үрдісте ойын әдістерін қолдану. Ойын әдістері құрамындағы деңгейлер, күйлер (статус), бонустар марапаттар және рейтингтер білім алушыны мақсаттарға, бәсекеге, ынтымақтастыққа, жетістіктерге жетелейді.

Компьютерлік ойын құрастырушы Марио Хергер геймификация мен ойын техникасыны н салыстыру кестесін ұсынған. «Кесте–1»[3].

«Кесте 1»– Марко Хергердің кестесі.

Салыстыру параметрі	Дәстүрлі ойындар	Рөлдік ойындар	Іскерлік ойындар	Симуляторлар	Геймификация
Риясыздық	жоқ	иә	жоқ	жоқ	жоқ
Ережелердің болуы	иә	жоқ	иә	иә	иә
Мақсаттың болуы	иә	жоқ	иә	иә	иә
Құрылымы	иә	жоқ	иә	иә	иә
Нақты әлем	жоқ	жоқ	иә/жоқ	иә/жоқ	иә
Жүйелілік	жоқ	жоқ	жоқ	иә/жоқ	иә

Геймификацияда жеңілден ауырға өту сатысы, онан соң ынталандыру мақсатында жеңілдіктер (бонустар) беріледі. Үздік білім алушыны немесе ойын жеңімпазын үй жұмысынан босату қосымша қызығушылықтарын арттырады. Ойын барысында қатысушының өзінің мінезін дамытады, әр деңгейді күміс, қола, алтын, платина деп белгілеп, деңгейі (статус) көтеріледі. Ойын аяғында берілетін виртуалды сыйлықтар мен марапаттар ойыншыны алға жетелеп отырады. Сыйлықтар тапсырманы тезірек, жақсырақ орындауға итермелейді. Ойында бәсекеге қабілетті элементтер, топтық, жұптық, жеке тапсырмаларды және сюжетті оқиғаларды қамтуы мүмкін. Әрбір тапсырма үшін опция таңдалуы керек.

Геймификация несімен пайдалы? Егер геймификация элементін үстемелеп отырса, білім алушыларда қызығушылықтары арта түседі. Бонустар мен жеңілдіктер мотивация тудырады. Күнделікті бірқалыпты тапсырмалардан шаршау пайда болады. Осы кезде геймификация тапсырмалары аяғына дейін орындауға жетелейді. Негізі адам баласы туылғанда ештеңеге қауқарсыз болып туады. Оны ата–анасы әртүрлі ойыншықтармен, түрлі ойындар арқылы танымын дамытады. Тамақ ішу, сөз үйрену, киіну, дұрыс жүру, тұру болсын бәрі де ойын элементі арқылы үйретіледі. Ойынға қатысқан ересектердің балалық кезеңге түсіп кеткенін байқамауы бақыланады. Ойынға қатысушылар нәтижеге жету үшін біріксе, ұжымдық жұмыс артады. Бәсекелестік туғанда эмоция қосылып, өзін–өзі бағалау артады. Геймификация білім алушыға оқу материалынан қажетті ақпаратты түсіну, білу, талдау, қолдану, жинақтау, бағалау сатылары бойынша білім алуына көмектеседі. Кез келген жаңалықтың артықшылығымен қатар кемшіліктері де жүреді. Кейде геймификация өзіміздікке әкелуі мүмкін. Бұл біржақтылықтан, жеке марапаттарды көп естуі мен алуынан болады. Сабаққа ойын элементін енгізу бюджет пен уақытты қажет етеді. Ойындарды әзірлеу мен оны іске қосу үшін көп қаражат жұмсалады. Дұрыс еептелмеген жүйе теріс нәтиже әкеледі. Мысалы, бәсекелестікті ынталандыру жағымсыз салдарға әкелуі мүмкін.

Зерттеушілер геймификация элементтерін пайдалануда технологияның артықшылығын көрсетіп берді.

1. Сабақта ақпаратты интерпретациялау сапалы жүргізіледі. Білім алушылар білімді, іскерлікті игеруде, құзыреттілікті дамытуда нәтижеге қол жеткізіледі.
2. Білім алушылардың жас ерекшеліктеріне сай өмірлік қажеттіліктерін қамтамасыз ету бағытында ойын әрекетінің әмбебаптығын атап өткен жөн. Геймификация ХХІ ғасыр ұрпағын дайындауда белді рөл атқарады.
3. Геймификация аспектілері ойынның эмоционалды мүмкіндіктерін белсенді түрде қамтиды: оқыту қуаныш пен еркіндік сезіммен, шабыт пен ойын сауықпен бірге жүретін үрдіске айналды. Ойындағы білім алушылардың

эмоционалды көңіл күйі танымдық імс әрекеттің психологиялық механизмдерін қосуды қамтамасыз етеді.

4. Топта жұмыс істеу мүмкіндігін ашады. Командада жұмыс істеуді үйренуге, бірлескен іс-әрекеттің және тұлға аралық қарым-қатынастың әртүрлі модельдерін сынауға мүмкіндік береді.
5. Ойын барысында қателіктерге қайта-қайта оралып, шешімдерді қайта талқыға салу, шешім табу қиындықтарды жеңуге, қателіктерін жоюға жағдай жасайды.
6. Геймификацияда білім алушылар стандартты емес тапсырмаларға кезігеді. Ойын барысында түрлі рөлдерді болып, сынақтардан өтіп, келіссөздер жүргізу арқылы білімдік дағдыларын шыңдайды. Бұл әрекеттер білім алушыларды шығармашылық қабілеттерін дамытуға ынталандырады.
7. Заманауи қажеттілік «4К» дағдысын қалыптастырады.

Геймификацияны қолдануда кемшілік тудыратын тараптар да бар.

1. Ойында білім алушының ойын іс-әрекетіндегі жетістіктерін көрсететін белгішелер, марапаттар бар. Бұл белгілер мен марапаттар оқу қызметін бағалау критерийлерімен байланысында күмән тумау керек. Алынған нәтижелер объективті ме?
2. Ойыншылардың кез келген тәсілмен сыйақы алуға деген ұмтылысын жиі көруге болады. Бұл жерде Бейдждер, ұпайлар, аватарлар, рейтингтер және т.б. алуда олардың тек сыртқы мотивациялары ойнап тұрады. Білім алушылардың оқу іс-әрекетіне ішкі мотивациясын қалай ынталандыруға болады? Білім алушылардың оқу үрдісінде емес, марапаттарға, сыйлықтарға назары аударылып, оқытудың ұйымдастырушылық сәттерінде қиыншылық тудырады.
3. Кейбір зерттеушілер геймификация қателіктер жіберуге және оларды түзетуге және дәлдік пен дұрыстыққа қол жеткізе отырып, сабырлы түрде қайта жасауға мүмкіндік береді деп санайды. Басқа ғалымдар қателіктер болашақта әртүрлі мәселелерді шешуге жауапсыз көзқарасқа әкелуі мүмкін деп санайды. [4].

Жалпы алғанда, зерттеушілердің пікірі геймификация бұл білім алушы кәсіби дағдылар мен дағдалары сынап, оларды болашаққа жеткізе алатын бірегей жүйе деген көзқарасы.

- Геймификацияның маңызды аспектсі қаралады: қуаныш (ойын ережелерін сақтау шынайы, қызықты өтеді); шындықпен байланыс (ойындық ортада ойыншы қиынсыз күтілген әрекеттерді орындайды); еркіндік (ойыншы кез келген уақытта бұл жүйеге қатысудан бас тарта алады).

Американдық білім беру дизайнері Зсолт Олахтың ұсынған геймификация моделі ойын дизайны сияқты ең қарапайым шешімдерді оқу мақсатына сәйкес келгенше орындауға болатынын көрсетеді. Оқытуда геймификация мақсаттар мен міндеттерді қоядан бастап білімді қорытынды бағалауға дейін жүреді. [3].

«Кесте2»– Гемификация моделі

Геймификация деңгейлері	Мақсаты	Нәтижеге жету	Мысалы
Ойын дизайны	Назар аудару	Интерфейске кіретін шағын, көңіл көтеру элементтері арқылы	Құпия сөзді енгізу кезінде эмодзиді өзгерту (😊 қауіпсіз құпия сөз, 😞 әлсіз құпия сөз)
Құрылымдық геймификация	Сыртқы мотивацияны ояту	Ынталандырушы элементтерді енгізу арқылы қол жеткізу	Тыңдаушыларды бейнелерді көргені үшін ұпайлармен марапаттау
Әрекет арқылы геймификация (мазмұн)	Материалды меңгерту	Негізгі білім беру мазмұнына ойын элементтерін қосу арқылы	Курс картасын құрастыру
Ойындық тапсырмалар	Кері байланыс	Ол білімді меңгеру және бағалау үшін викториналар мен басқа да танымал ойын форматтарын қолдану	Викторинадан өту және нәтижелер туралы ойлау ұсынысы
Ойын симуляциялары	Нақты жағдайдың немесе процестің жеңілдетілген үлгісін қолдану арқылы тәжірибені модельдеу	Модель құру, макет жасау, табысты болу немесе креативті нұсқалар енгізу	Ең жиі кездесетін қателерді өңдеуге арналған тапсырмаларды бірнеше рет орындау мүмкіндігі
Толық ойын циклі бар іскерлік ойындар	ойын	Нақты мақсатқа жету	Оқиға желісі, квестер, тапсырмалар, кейіпкерлердің өсуі т.б.
Sandbox сызықтық шектеулері жоқ ойын	Өзін –өзі көрсету	Деңгейлік тапсырмаларды орындау,	Minecraft EDU – бұл Minecraft бағдарламасының нұсқасы, онда ойыншылар жеке кеңістіктер жасайды және бір–бірімен шексіз әрекеттеседі.

Өз тәжірибемде геймификациялық ресурстарды ғаламтордан аламын. Сабақта қолданатын ресурстарым:

Leonardo AI,Renderfores,Prezi. Sway, Wizer,QRcod,Padlet, LearningApps, Plikers, Word Wall, Flippity, Kahot,Slido,Gimkit.

Қорытындылай келе, білім алушылардың жеке әлеуетін ХХ ғасыр дағдысын меңгерген жеке тұлға ретінде қалыптастыруда геймификация элементтері бар жеке сандық білім беру ресурстарын дамыту дағдыларын қалыптастырудың қиын міндеттерін шешу қажет Геймификация ойын элементтері арқылы білім беру материалындағы білім алушылардың өзекті қажеттіліктеріне жауап беретін және тиімді әрі қызықты оқу процесін ұйымдастыруға көмектесетін шексіз білім беру қабілетіне ие.

Әдебиеттер тізімі:

1. Кондаков И.М., Сухарев А.В. Методологическое обоснование зарубежных теорий профессионального развития. – Вопросы психологии, 1989, № 5. – С. 158–164
2. Культурологический журнал. Электронное периодическое рецензируемое научное издание 2014/1 (15) №5 ISSN 222 64 80 ELR 304
3. Сыдыков, Б. Д. Геймификация білім беруді ұйымдастырудың құралы ретінде / Б. Д. Сыдыков, Г. Т. Сман. – Текст: непосредственный // Молодой ученый. – 2022. – № 9 (404). – С. 251–255. – URL: <https://moluch.ru/archive/404/89152/> (дата обращения: 26.01.2024).

УДК 376

**РОЛЬ ДИДАКТИЧЕСКОЙ ИГРЫ В ОБУЧЕНИИ ДЕТЕЙ С ОСОБЫМИ
ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫМИ ПОТРЕБНОСТЯМИ В НАЧАЛЬНОЙ ШКОЛЕ**

Байдалина Гульжан Хабдыбековна

учитель коммунального государственного учреждения

КГУ «Костанайский специальный комплекс

«детский сад – школа – интернат»

для детей с особыми образовательными потребностями №2»

Управления образования акимата Костанайской области

г.Костанай, Казахстан

E-mail: 12102007n@mail.ru

Жунусова Нурбике Жоламановна

учитель коммунального государственного учреждения

КГУ «Костанайский специальный комплекс

«детский сад – школа – интернат»

для детей с особыми образовательными потребностями №2»

Управления образования акимата Костанайской области

г.Костанай, Казахстан

E-mail: i_nurbike@mail.ru

Аннотация

В статье на основе исследования понятия дидактическая игра показана актуальность ее применения в обучении детей с легкой умственной отсталостью в начальной школе. Автором раскрыты отдельные теоретические аспекты дидактической игры, обоснована ее эффективность в обучении детей с особыми образовательными потребностями. Практическая ценность работы заключается в частичном представлении опыта работы учителя по данному направлению.

Ключевые слова: *игровая деятельность, дидактическая игра, дети с легкой умственной отсталостью, обучение детей с легкой умственной отсталостью.*

Аңдатпа

Мақалада, зерттеу негізінде, дидактикалық ойын ұғымы, оны бастауыш мектепте жеңіл ақыл-ой кемістігі бар балаларды оқытуда қолданудың өзектілігін көрсетеді. Автор дидактикалық ойынның жеке теориялық аспектілерін ашты, оның ерекше білім беру қажеттіліктері бар

балаларды оқытудағы тиімділігі көрсетілген. Жұмыстың практикалыққұндылығы мұғалімнің осы бағыттағы жұмыс тәжірибесін ішінара көрсетуден тұрады.

Түйінді сөздер: ойын әрекеті, дидактикалық ойын, жеңіл ақыл–ой кемістігі бар балалар, жеңіл ақыл–ой кемістігі бар балаларды оқыту.

Abstract

The article, based on a study of the concept of a didactic game, and shows the relevance of its use in teaching children with mild mental retardation in primary school. The author reveals certain theoretical aspects of the didactic game, shows its effectiveness in teaching children with special educational needs. The practical value of the work lies in a partial presentation of the teacher's work experience in this area.

Key words: gaming activity, didactic game, children with mild mental retardation, teaching children with mild mental retardation.

Одной из проблем современного образования является проблема обучения и воспитания детей с особыми образовательными потребностями. Данная проблема требует к себе акцентированного внимания, поскольку количество детей с особыми образовательными потребностями растет скаждым годом. Наше государство определило ключевой задачей обеспечение равных стартовых возможностей для детей с особыми образовательными потребностями в получении образования.

Согласно Государственному общеобязательному стандарту начального образования Республики Казахстан для обучающихся с особыми образовательными потребностями в организациях образования должны быть созданы условия для получения ими образования, коррекции нарушения развития и социальной адаптации. [1] В этих условиях, педагоги, работающие с младшими школьниками с особыми образовательными потребностями, должны применять те методики и технологии, которые в наибольшей степени способствуют формированию мотивации к учению, развитию познавательной активности, включению этих детей в образовательный процесс и достижению ситуации успеха. [2]

К эффективным технологиям обучения особых детей относятся игровые технологии и, несомненно, среди них большим потенциалом обладают дидактические игры. Это объясняется тем, что дидактическая игра является формой непреднамеренного обучения, когда ни сам ребенок, ни педагог не ставят задачу обучения, а эффект обучающего воздействия огромен.

Надо отметить, что единой дефиниции дидактической игры в педагогике нет. Исследователями феномена дидактической игры даны самые разные определения. Приведем некоторые из них. Е.А.Репринцева под дидактической игрой понимает многоплановое, сложное педагогическое явление, являющееся одновременно и игровым методом обучения детей, и формой обучения, и самостоятельной игровой деятельностью, и средством всестороннего воспитания личности ребенка. [3] Согласно Забрамной С.Д. дидактическая игра по своей сути является игрой познавательной, направленной на расширение, углубление, систематизацию представлений детей об окружающем, воспитание познавательных интересов, развитие познавательных способностей. [4] Исследователь Грановская Р.М. считает, что дидактические игры есть разновидность игр с правилами, специально создаваемые педагогикой в целях обучения и воспитания детей. Они направлены на расширение конкретных задач обучения детей, но в то же время в них проявляется воспитательное и развивающее влияние игровой деятельности. Существенной особенностью этого вида игры является наличие и выполнение правил как обобщенных моделей социального поведения, которые имеют нормализованный и обязательный характер. [5]

Таким образом, в различных исследованиях дидактическая игра рассматривается и как специфический вид детской деятельности, и как форма

организации детей, и как средство и метод воспитания в целостном педагогическом процессе. Как форма обучения детей, дидактическая игра содержит два начала – учебное (познавательное) и игровое (занимательное). Педагог одновременно является и учителем, и участником игры. Он учит и играет, а дети, играя, учатся. Дидактическая игра имеет определенную структуру – основные элементы, характеризующие игру как форму обучения и игровую деятельность одновременно. В ней можно выделить следующие структурные компоненты – дидактическая задача, игровая задача, игровые действия, правила игры и результат (подведение итогов).

Дидактическая задача определяется целью обучающего и воспитательного воздействия. Она формируется учителем и отражает его обучающую деятельность. Так, например, в начальной школе в ряде дидактических игр в соответствии с программными задачами соответствующих учебных предметов закрепляется умение составить из букв слова, отрабатываются навыки счета и так далее. В дидактической игре она реализуется через игровую задачу, которая осуществляется детьми. Она определяет игровые действия, становится задачей самого ребенка. Самое главное то, что дидактическая задача в игре преднамеренно замаскирована и предстает перед детьми в виде игрового замысла. Основой игры являются игровые действия. Чем будут разнообразнее игровые действия, тем интереснее для детей будет игра и тем успешнее будут решаться познавательные и игровые задачи. В разных играх игровые действия различны по их направленности и по отношению к играющим. Это, например, могут быть ролевые действия, отгадывание загадок, пространственные преобразования и так далее. Они связаны с игровым замыслом и исходят из него. Игровые действия являются средствами реализации игрового замысла, но включают и действия, направленные на выполнение дидактической задачи [5]. Правила игры, их содержание и направленность обусловлены общими задачами формирования личности ребенка, познавательным содержанием, игровыми задачами и игровыми действиями. Правила содержат нравственные требования к взаимоотношениям детей, к выполнению ими норм поведения. В дидактической игре правила являются заданными. С помощью правил педагог управляет игрой, процессами познавательной деятельности, поведением детей. Правила влияют и на решение дидактической задачи – незаметно ограничивают действия детей, направляют их внимание на выполнение конкретной задачи. Подведение итогов, результата педагог должен провести сразу по окончании игры. Это может быть подсчет очков; выявление детей, которые лучше выполнили игровое задание; определение команды-победительницы и так далее. При этом отмечаются достижения каждого ребенка, подчеркиваются успехи детей [5]. И это особенно важно, когда мы говорим об обучении детей с особыми образовательными потребностями в начальной школе. Ведь игровая деятельность в младшем школьном возрасте является одним из эффективнейших способов развития ребенка, формирования познавательной сферы, в том числе, формирования ключевых когнитивных процессов. [3]

Мы работаем с детьми с легкой умственной отсталостью. В своем большинстве эти дети инертны, неэмоциональны. Для их развития необходимы такие методические приемы, которые могли бы привлечь внимание, заинтересовать каждого ребенка. В силу пассивности они не проявляют желания активно действовать на уроке. [6] Поэтому приходится постоянно создавать у детей положительное эмоциональное отношение к познавательной деятельности. Хотим отметить, что у этих детей потребность в игре возникает гораздо позже, чем у нормально развивающихся детей. Освоение учебной деятельности, включение в нее детей идет медленно, многие из них вообще не знают, что такое «учиться». Для них характерно недоразвитие познавательных интересов, которое выражается в том, что

они меньше, чем их нормальные сверстники, испытывают потребность в познании, или не испытывают вообще, так как в период младшего школьного возраста у таких детей преобладает игровая деятельность. Глядя на какой-либо объект, эти дети не стремятся основательно разобраться в его свойствах и особенностях; у них отсутствует потребность всматриваться, анализировать и сопоставлять его с другими объектами; они плохо устанавливают связи и отношения между предметами или их частями. В результате восприятие и понимание окружающего у них оказываются неполными, упрощенными и искаженными.

В процессе постоянного применения на уроке дидактических игр интерес особых детей к игре, к занимательному занятию, произвольное внимание, целенаправленность деятельности, стремление к достижению поставленной цели постепенно переключаются на учебные занятия. Первоначально эти занятия должны содержать некоторые элементы знакомых ребенку игр; чем старше ребенок, тем этих элементов должно становиться меньше. Учителю необходимо привлечь новые средства пробуждения, сохранения и расширения познавательных интересов, чего нельзя сделать без обучения умению пользоваться дидактическими играми на начальных этапах обучения. Вначале ученик заинтересовывается игрой, а затем и тем материалом, без которого невозможно участвовать в игре. У ребенка возникает интерес к учебному предмету.

Дети с легкими нарушениями интеллекта играют на уроках, используя дидактический материал, учебные пособия в качестве игрушек, не понимая их учебного значения. Желание играть, потребность в игре у этих школьников необходимо использовать и направлять в целях решения определенных учебных и воспитательных задач. В игре удастся привлечь внимание детей к таким предметам, которые в обычных неигровых условиях не интересуют их и на которых сосредоточить внимание не удастся. Дидактическая игра дает возможность решать различные педагогические задачи в игровой форме, наиболее доступной и привлекательной для данной категории детей. Включение в урок дидактической игры, которая удовлетворяет требованиям, вытекающим из задач обучения и воспитания, и носит обучающий характер, сближает новую деятельность ребенка с привычной и делает менее заметным для ребенка с задержкой умственного развития переход к серьезной учебной работе. [7]

Ценность дидактических игр в процессе обучения заключается в том, что они создаются в обучающих целях, служат обучению, воспитанию и развитию особых детей. Например, благодаря использованию дидактических игр на уроках математики можно добиться более прочных и осознанных знаний, умений и навыков, так как в игре обучающиеся незаметно для себя выполняют большое число математических действий, упражнений, тренируются в счете, сравнивают множества и числа, решают задачи. Внимание ребенка приковано к игре, к выполнению игровых целей, а между тем он преодолевает трудности математического характера, переносит имеющиеся знания в новую для него обстановку. Это особенно ценно, так как очень трудно обучить детей с легкой умственной отсталостью оперировать имеющимися знаниями в изменившейся обстановке, активизировать на длительное время их внимание на однообразной работе, вызвать их активную деятельность, волевое усилие, настойчивость в достижении цели. А дидактическая игра будит детское воображение, создает приподнятое настроение, так как она наиболее близка ребенку. Положительные эмоции, которые возникают во время игры, активизируют его познавательную деятельность, обеспечивают решение задач, которые связаны с развитием произвольного внимания, памяти, ассоциативной дея-

тельности и формированием способности сравнивать, сопоставлять, делать выводы и обобщения. Это говорит о корригирующей роли дидактических игр.

Дидактические игры позволяют индивидуализировать работу на уроке, давать задания, посильные каждому ребенку, с учетом его умственных и психофизических возможностей и максимально развивать его способности. Благодаря обучающей игре более эффективным становится процесс психического развития детей – у них развиваются мышление, все виды внимания и его свойства, формируется умение сосредотачиваться, идет широкое приобщение к жизни в доступных формах, что способствует более успешному усвоению учебного материала.[8] Успешное руководство дидактическими играми младших школьников с легкой умственной отсталостью предусматривает, прежде всего, отбор и продумывание их программного содержания, четкое определение задач, места и роли в образовательном и коррекционном процессе, взаимодействие с другими формами обучения. Оно должно быть направлено на развитие и поощрение познавательной активности, самостоятельности и инициативы детей, применение ими разных способов решения игровых задач, должно обеспечивать доброжелательные отношения между обучающимися. При помощи словесных пояснений, указаний педагог направляет внимание детей, упорядочивает, уточняет их представления, расширяет их опыт.

Учитель, работающий с детьми с легкой умственной отсталостью, должен знать, что дидактическая игра может вводиться на любом этапе урока. Чтобы успешно реализовать задачи обучающего характера, важно умело распределить игры по этапам урока, продумать их содержание. В зависимости от того, на каком этапе урока проводится дидактическая игра, ее задачи будут разными. Если это начало урока, то задача игры будет заключаться в организации младших школьников и стимулировании их активности, заинтересованности. В середине урока задача дидактической игры направлена на усвоение темы урока. Введение дидактической игры в конце урока может носить поисковый характер. Во всех случаях, вне зависимости от этапа урока, игра должна быть интересной, доступной, содержать разнообразные виды деятельности детей. В процессе применения дидактических игр на уроке учитель должен ориентироваться на принцип педагогического оптимизма и «зону ближайшего развития» детей. [9] Следует помнить, что при выборе дидактической игры обязательно надо учитывать индивидуальные и возрастные особенности обучающихся, а также соответствие содержания игры целям и задачам урока. Дидактические игры могут проводиться в словесной форме; объединять в себе слово с практическими действиями или реальными предметами; сочетать слово с наглядностью.

За время работы с данной категорией обучающихся намисобрана определенная картотека дидактических игр и упражнений для развития когнитивных процессов у детей. Например, развитию зрительной памяти, наблюдательности, удержанию словесного текста способствует игра «Что изменилось»; для формирования слуховой и кратковременной памяти, расширения объема памяти, способности удерживать инструкцию в процессе деятельности используется игра «Запомни и воспроизведи». Игра «Цепочка действий» способствует формированию способности ребенка к установлению логических связей в процессе запоминания, обучению использованию приемов запоминания, развитию навыка использовать эти приемы при воспроизведении. Эти и аналогичные задания направлены, прежде всего, на развитие способности удерживать в памяти заданные инструкции. Подобную работу следует проводить в различных вариантах регулярно, так как часто причиной невыполнения учебных заданий является «потеря» условия задачи,

неспособность удерживать в памяти заданные действия. Эффективностью в развитии памяти детей обладает «Игра в слова». Целью игры «Нелепицы» является развитие познавательной деятельности детей, наглядно–образного мышления, умение оперировать образами. Формированию у школьников с легкой умственной отсталостью операции обобщения способствует игра «Назовем все предметы одним словом». На усвоение или автоматизацию понятий вперед–назад, справа–слева работают дидактические игры «На параде», «Справа–слева», «Я робот», «Вратарь» и т.д. Развитию различных свойств внимания у детей способствуют дидактические игры «Где чей домик», «Найди отличия», «Раскрась вторую половинку», «Цифровая таблица», «Птица – не птица», «Топ–хлоп», «Найди и вычеркни», «Кто за кем», «Парочки», «Запомни и скажи правильно», «Перепутанные линии», «Орнамент» и многие другие. На уроках русского языка для развития связной речи детей используется дидактическая игра «Разложи и расскажи»; для обучения образованию множественного числа имен существительных – игра «Один – много». Обогащению лексического запаса детей с легкой умственной отсталостью способствует игра «Кто у кого». Целью игры «Найди по схеме» является развитие пространственного мышления и восприятия детей. Развитию визуализации и наглядно–образного мышления способствуют игры «На что это похоже», «Задачи на составление заданной фигуры из определенного количества палочек», «Классификация». И это лишь небольшой перечень дидактических игр, успешно применяемых на практике обучения детей с особыми образовательными потребностями.

Главный вывод, который можно сделать на основании вышесказанного – ни одна методика настолько не результативна в обучении детей с легкой умственной отсталостью как дидактическая игра. Именно дидактическая игра является одним из эффективнейших способов развития личности ребенка, формирования его познавательной сферы, в том числе, ключевых когнитивных процессов.

Список литературы:

1. Государственный общеобязательный стандарт начального образования (Приложение 2 к приказу Министра просвещения Республики Казахстан от 3 августа 2022 года №348) URL: <https://info@nao.kz> (дата обращения: 15.01.2024).
2. Инструктивно–методическое письмо «Об особенностях учебно–воспитательного процесса в организациях среднего образования Республики Казахстан в 2023–2024 учебном году» – Астана: НАО имени И. Алтынсарина, 2023. – 102 с. URL: <https://info@nao.kz> (дата обращения: 15.01.2024).
3. Актуальные проблемы игровой культуры современного детства/ Под общ. ред. Е.А.Репринцевой. – Курск: Курский государственный университет, 2018. – 303 с.
4. Забрамная С.Д. Психолого–педагогическая диагностика умственного развития детей. Учебное пособие для студентов вузов – Москва: Издательский центр «Академия», 2003. – 320 с.
5. Грановская Р.М. Элементы практической психологии. – Санкт–Петербург: Речь, 2010. – 656 с.
6. Психолого–педагогическое сопровождение детей с особыми образовательными потребностями в общеобразовательной школе: методические рекомендации / Елисеева И.Г., Ерсарина А.К. – Алматы: ННПЦ КП, 2019.– 118с.
7. Аубакирова А.О. Роль дидактических игр в коррекционно–воспитательной работе с умственно отсталыми детьми / А.О.Аубакирова, М.Н.Смыкова, А.А.Кульмаганова // Проблемы и перспективы развития образования. – Краснодар: Новация, 2019. – С. 200–202. – URL: <https://moluch.ru/conf/ped/archive/187/9545/> (дата обращения: 23.01.2024).
8. Психологическое сопровождение детей с особыми образовательными потребностями в общеобразовательных организациях: методические рекомендации / Ерсарина А.К. – Алматы: ННПЦ РСИО, 2022. – 142 с.
9. Выготский Л.С. Игра и ее роль в психологическом развитии ребенка // Вопросы психологии. – 1996. – №6.

ӘОЖ 711.7

БІЛІМ БЕРУДЕ «ҮШТІК ОДАҚ» ЖҰМЫСЫ АРҚЫЛЫ ПСИХОЛОГИЯЛЫҚ- ПЕДАГОГИКАЛЫҚ ҚОЛДАУ ЖАСАУДАҒЫ МҮМКІНДІКТЕР

Байдильдаева Назгуль Чкаловна
Қостанай облысы әкімдігі білім басқармасының
«Қостанай қаласы білім бөлімінің
№ 28 мектеп–гимназиясы» КММ
директорының тәрбие жұмысы жөніндегі орынбасары

Аңдатпа

Педагогикалық және психологиялық қолдау арқылы «Үштік одақ» арасындағы байланысты тәрбиелеуді көздейді. Білім беру қызметінде ата-ана – бала – педагог жұмысы арқылы өзара қолдау жасаудағы мүмкіндіктер қарастырылады. Мақсаты: Білім алушыларға адами құндылықтарды қалыптастырады.

Түйінді сөздер: білім беруде психологиялық–педагогикалық қолдау, педагогикалық кеңес беру, ата-аналарды педагогикалық қолдау мазмұны.

Аннотация

Предполагает воспитание связей между «Тройственным союзом» через педагогическую и психологическую поддержку. В образовательной деятельности рассматриваются возможности взаимной поддержки через работу родителей–детей – педагогов. Цель: Формирует у обучающихся человеческие ценности.

Ключевые слова: психолого–педагогическое сопровождение в образовании, педагогическое консультирование, педагогическое сопровождение родителей и детей.

Abstract

Involves the education of the connection between the "Triple union" through pedagogical and psychological support. In educational activities, opportunities for mutual support through the work of parents–children – teachers are considered. Purpose: form human values for students.

Key words: psychological and pedagogical support in education, pedagogical counseling, the content of pedagogical support for parents.

Білім алушылардың отбасы ахуалын анықтау және бағалау, білім алушының отбасына консультативтік–әдістемелік көмек көрсету, табысты оқыту, дамыту және әлеуметтендіру үшін әлеуметтік–психологиялық және педагогикалық жағдайлар жасауды қамтылуы керек. Мектепке дейінгі, бастауыш, негізгі орта, жалпы орта білім беру деңгейлерінде психологиялық–педагогикалық қолдап отыруды қамтамасыз ету педагогтер арқылы жүзеге асырылады.

Психологиялық–педагогикалық қолдап отыру үшін мінез–құлық және эмоционалдық проблемалары, қолайсыз психологиялық отбасындағы тәрбиенің бұзылуы, бала–ата–ана және отбасылық қарым–қатынастар факторларын анықтап, сараптама жасауды талап етеді.

Білім беру процесінде білім алушының қажеттіліктерін бағалау және психологиялық–педагогикалық консультациялық ұсынымдарының негізінде бала–ларға қолдау көрсете отырып, сабақ барысында педагог–психологтар, әлеуметтік педагогтер топтық сабақтарды ұйымдастыру негізінде жүзеге асырады. Психоло–гиялық–педагогикалық қолдап отырудың мазмұны әлеуметтік–психологиялық және педагогикалық жан–жақты жағдайларды қамтиды. Атап айтатын болсам, жалпы білім беретін оқу бағдарламаларына бейімдеу немесе жеке оқу жоспарлары мен бағдарламаларын құрастыру түріндегі оқу жоспарлары арқылы жүзеге асырылады.

[1]

Психологиялық–педагогикалық қолдап отыру білім беру ұйымының Жарғысына, балалардың ата–анасы арасындағы келісімге сәйкес жүзеге асырылған жағдайда оң нәтиже береді. Психологиялық–педагогикалық қолдап отыруды қамтамасыз ету екі кезең арқылы жүзеге асырылады. Психологиялық–педагогикалық қолдап отыруды ұйымдастыру туралы ереже бойынша білім алушыларды психологиялық–педагогикалық қолдап отыру процесінде педагогтер және ата–аналардың өзара іс–қимылына байланысты реттеледі.

Сынып жетекшілері пән мұғалімдері мен ата–аналардың өзара іс–қимылын ұйымдастырып, әлеуметтік педагогтерімен бірлесе отырып баланың дамуының әлеуметтік жағдайын зертеу арқылы, сабақ уақытында және сабақтан тыс уақытта қолайлы эмоционалдық–психологиялық климатқа жағдай жасау керек.

Білім алушылардың оқу бағдарламаларын меңгеруінде қиындықтарды анықтау мақсатында оқу жетістіктерін бақылап, кәсіптік этиканы сақтай отырып жүзеге асырған жағдайда жүйелі жұмыс нәтижесі болады.

Екінші кезеңде педагогтер оқу бағдарламаларын бейімдеп, оқу процесін дараландырып және балалардың жетістіктерін бағалау, білімдеріндегі, біліктеріндегі, дағдылардағы олқылықтарды толту, оқулықтарды, оқу материалдарды таңдау, физикалық, психикалық және моральдық денсаулығын сақтау мақсатында сабақтарда және сабақтан тыс жұмыстарда эмоционалдық жайлылық атмосферасын құра білуі керек.

Мектеп жасындағы білім алушылардың отбасымен өзара қарым – қатынас барлық нысындары мен түрлерінің негізгі мақсаты – балалар, ата–аналар, педагогтар арасында сенімділік қатынасты орнату, оларды бір командаға біріктіру, өздерінің проблемаларымен бөлісу және бірлесіп шешу қажеттілігіне тәрбиелеу.[2]

Педагогтар мен ата – аналардың өзара сабақтастығы мен серіктестігін екі бағыт, дәстүр және дәстүрден тыс жоспарланады.

педагогикалық – психологиялық сауаттылыққа жетілдіру
ұйымдастырылған оқу іс – әрекеттеріне қатысу

әжелер клубы

ашық есік күні

конференциялар

дөңгелек үстел

әлеуметтік дамытушы орта

спортты отбасы.

Педагогикалық – психологиялық сауаттылықтарын жетілдіру мақсаты: бала тәрбиесін ойдағыдай іске асыру.

Отбасының тұрмыстық жағдайы, отбасы мүшелерінің саны, психологиялық жағдайы, мәдени білім деңгейі, ата– ана өнегесі зерттеледі.

Жыл бойы жүргізілетін жұмыс жоспарын ата – аналармен бірлесе отырып жасаған тиімді. Себебі заманауи талаптарға сай өзекті мәселелерді, отбасы тәрбиесіне байланысты тақырыптарды өздері ұсына алады. Ата – аналарға арналған лекциялар, сұрақ – жауап кештері, тәрбие жұмысын алмасу жөніндегі конференциялар, ата – аналарды педагогикалық оқулықтар, әдебиеттермен таныстыру әдіс – тәсілдері қарастырылады.

Кез–келген елдегі жағдайдың шынайы өлшемі – балаларға қаншалықты қамқорлық жасалуы, олардың денсаулығы мен қорғалуы, материалдық әл–ауқаты, білімі және әлеуметтенуі. 2022 жылы Халықаралық балаларды қорғау күніне орайластырылған сөзінде Қазақстан Республикасының Президенті Қ.Ж.Тоқаев мемлекеттік саясаттың балалық шақты қолдауды басты назарда ұстайтынын атап өтті: «... әлемде балалардың бақыты мен күлкісінен маңызды ештеңе жоқ. Өскелең

ұрпақтың жан-жақты дамуы үшін қолайлы жағдайлар жасау әрқашан біздің мемлекетіміздің басты міндеттерінің бірі болды».

Ата – аналардың балалар өміріне мейлінше қызықты етіп өткізуіне үлес қосу үшін «Біртұтас тәрбие» бағдарламасы негізінде білім алушылардың жас ерекшеліктеріне байланысты жобала арқылы қолөнердің кейбір түрлеріне, кесте тігуге үйретсе, кейбір ата – аналар декорация жасауға, артрибуттар жасауға жәрдем береді. Ата – аналармен мейлінше кең тараған жұсымтардың бірі – ол ашық есік күні. Мектеп дәстүрлерімен ережелерімен, тәрбиелеу – оқыту жұмыстарының ерекшеліктерімен таныстыруға, олармен қызықтыра білуге және қатысуға мүмкіндік береді. Ата – аналармен топтарға саяхат жасау, білім процесі жұмысынан үзінді көрсету. Олардан алған әсерлерін анықтайды, туындаған сұрақтарға жауап береді. Әңгімелерді жеке дара, ұжымдық түрде өткізіп, кері байланыс алу мақсатында сауалнама, ашық алаң жасау арқылы түрлі байланыс іс-әрекетте жүзеге асырады. Бұл екі жағдайда нақты міндетте, нені анықтау қажеттілігі, немен көмектесуге болатыны белгіленеді.[3]

Педагог – психологтардың тренинг жұмыстарын ұйымдастыруда кеңестерді жеке дара және топтық түрде өткізген жағдайда ата – аналардың белгілі білімдері, әдістерді меңгеруі, проблемалық мәселелерді шешуге көмек көрсету арқылы қолдау жүргізген тиімді.

Семинар – практикұмды жас ата – аналармен өту, тиімді қолдау жұмыстарының бірі. Мұнда ата – аналарға тәрбие мен оқытудың әдістері мен тәсілдері туралы айтуға, кітапты қалай оқу керектігін көрсету, оқиға туралы әңгімелеуге, жазуға қолын жаттықтыруға мүмкіндік береді.

Қажеттілігіне қарай тақырыптарға дөңгелек үстел ұйымдастырып, ата – ана мен бала арасындағы адамгершілікті рухани қатынас, бірлік, ынтымақ жарасым тапқан жағдайда оның бала тәрбиесіне тигізетін ықпалы да нәтижелі болмақ.

Баланы тәрбиелеу, дамыту және білім беру мәселелерінде отбасы мен педагогтардың бірлескен өзара тығыз байланыста болуы.

Білім беру жүйесінің негізгі мақсаты – тұлғаны оқыту, тәрбиелеу, дамыту. Бұл мақсаттар өзара тығыз байланыста болғанда ғана нәтижелі болады. Баланы өмірге дайындау үшін дамытудың маңызы ерекше .

Әрбір баланың даму шығармашылық қабілетіне, тәжірибелілігіне байланысты.

Қазіргі кездегі психологтар мен педагогтер баланың жеке басының дамуындағы қиялдың маңыздылығының ең тиімді жолы шығармашылық жұмыста көрсету, үйрету, көркем әдебиетте нақтылау, өз бетінше жұмысына жағдай жасау, яғни еркіндік беру керектігін айтады. Сонымен қатар қиялдың дамуы төмендегідей үш компоненттен тұрады:

Бірінші дәрежеде қиял қоршаған болмыспен байланысты, дайын нәтижені ойластыруға мүмкіндік береді.

Екінші дәрежеде баланың өткен тәжірибесімен байланысты, бірақ сонда да заттық байланыстың рөлі бар.

Үшінші дәрежеде қиялдың дамуы балаға ақиқаттан қиялдың қозғалысының жоғарғы формасы – ой-пікірден оның іске асуына байланысты.

Бала сурет салғанда, ертегілер мен тақпақтарды ойлап шығарғанда қиял неғұрлым айқын байқалады. Сондай-ақ мектепте білім алатын балалардың зейіннің, естің, қиялдың дамуында ұқсастықтар бар.

Ұлттық құндылықтар мәдениет жүйесінде ерекше орын алады. Құндылық қатынастары адам қызметінің негізгі түрлеріне сәйкес келетіні белгілі. Сондықтан жекелеген ұлттық мәдениет шеңберінде өндіріс пен тұрмыс құндылықтары, саяси,

эстетикалық, құқықтық, әлеуметтік–экономикалық, этникалық, діни, адамгершілік–тәрбиелік құндылықтар ерекшеленеді. Ұлттың барлық құндылықтарында, соның ішінде материалдық құндылықтардың барлық түрлеріне енетін рухани бастама бар.

Ұлттық құндылықтардың жиынтығы материалдық объектілерді, рәміздерді, этникалық қауымдастық өмірлік маңызды деп таныған белгілерді де, психоэмоционалды сипаттағы құбылыстарды да қамтиды: тек осы этносқа тән темперамент үйлесімі мен қатынасы, ойлау түрі, дүниетанымы.

Ұлттық құндылықтар қажеттіліктердің, мүдделердің, көзқарастардың, құндылық бағдарларының, нанымдар мен идеалдардың, сенімнің, моральдың, осы халықтың өмірі ғасырлар бойы сақталған және оның мінезін анықтайтын ең қасиетті негіздердің жиынтығымен анықталады.

Бұл идеялық–дүниетанымдық стереотип ұлт өкіліне алдыңғы ұрпақтардан мұра болып, адам санасына «өте терең» еніп, осы халықтың сезімдері мен эмоцияларымен боялған.

Ұлттық құндылықтар халық шығармашылығында – эпоста, жырау шығармаларында, фольклорда, әйгілі шешендердің сөйлеген сөздерінде, сондай–ақ ойшылдар мен ағартушылардың шығармаларында айқын көрінеді. Осылайша, ұлттың идеалдары, сенімі, моральдық–адамгершілік негіздері бекітіліп, ұрпақтан–ұрпаққа беріледі.

Білім алушылардың табысты оқуы, дамуы, әлеуметтенуі және кәсіби білім беру траекториясын саналы таңдауын қалыптастыру үшін психологиялық–педагогикалық және әлеуметтік жағдайлар жасауға бағытталған психологиялық–педагогикалық қолдауды жүйелі ұйымдастыру арқылы жүзеге асырылады.

Біздің мақсатымыз – заман талабына сай шыншыл, жаңашыл, шығармашыл, адамгершілік рухы жоғары, мәдениетті, жан–жақты сауатты жеке тұлға тәрбиелеу.

Әдебиеттер тізімі:

1. Қ.Республикасының Оқу–ағарту министрлігі «Біртұтас тәрбие» бағдарламасы., Астана, 2023[5–18б.]
2. Ата–аналарды білім беру ұйымдарында педагогикалық қолдау бойынша нұсқаулық Алматы: АҮДҰИ, 2023. [8б.]
3. Қазақстан Республикасының Оқу–ағарту министрлігі Ы. Алтынсарин атындағы Ұлттық білім академиясы «2023–2024 оқу жылында Қазақстан Республикасының орта білім беру ұйымдарындағы оқу–тәрбие процесінің ерекшеліктері туралы» әдістемелік нұсқау хат.

ӘОЖ 37.013.8

БІЛІМ АЛУШЫЛАРДЫҢ ЖЕКЕ ӘЛЕУЕТІН ДАМЫТУДА ПСИХОЛОГИЯЛЫҚ– ПЕДАГОГИКАЛЫҚ ҚОЛДАУДЫҢ МАҢЫЗЫ ЖӘНЕ БЕРЕТІН АРТЫҚШЫЛЫҚТАРЫ

Байжанова Уразбике Исаевна
Қазақ тілі мен әдебиет пәні мұғалімі,
«Қостанай қаласы білім бөлімінің
№ 11 жалпы білім беретін мектебі» КММ,
Қостанай қ, Қазақстан
E–mail: urazbike.1967@mail.ru

Аңдатпа

Бүгінде білім беру жүйесі біздің елімізде ғана емес, бүкіл әлемде өте қарқынды даму үстінде. Мақалада біздің еліміздегі білім алушылардың жеке әлеуетін дамытуда психологиялық–педагогикалық қолдаудың заманауи форматтары мен технологияларының түрлі әдістемелері туралы айтылады.

***Түйнді сөздер:** педагогика, психология, білім беру, заманауи технология, тұлғалық қалыптасу, тәрбие.*

Аннотация

Сегодня система образования стремительно развивается не только в нашей стране, но и во всем мире. В статье речь пойдет о современных новых форматах и различных методиках технологии педагогико–психологического сопровождения развития личностного потенциала обучающихся в нашей стране.

***Ключевые слова:** Педагогика, психология, образование, современные технологии, формирование личности, воспитание.*

Abstract

Today, the education system is rapidly developing not only in our country, but also around the world. The article will focus on modern new formats and various methods of technology of pedagogical and psychological support for the development of personal potential of students in our country.

***Key words:** Pedagogy, psychology, education, modern technologies, personality formation, upbringing.*

Бала тәрбиесі жөнінде Абай атамыз: «...Адамға үш алуан адамнан мінез жұғады: ата–анадан, ұстазынан, құрбысынан. Әсіресе, олардың қайсысын жақсы көрсе, содан көп жұғады» деп осы үшеуінен баланың болашағы шешілетінін ескерткен. Ұлы Абайдың сөзінен шығатын ең басты қорытынды – білім алушы тұлға болып қалыптасып, білім мен даму тұрғысында әлеуеті дами түсу үшін, ұстазын қаттырақ жақсы көруі керек. Ал, баланың жүрегіне, білім алушының жүрегіне жол табу ең алдымен педагогтың өз қолында.

Бүгінгі таңда әрбір жеке тұлғаның білімді болуы, оның түрлі қызығушылықтар арқылы өзін дамытуы үшін біздің елімізде барлық жағдай жасалған деуге толық негіз бар. Ал, енді осы тұрғыдан қарсақ мектепте білім алушылардың жеке тұлға болып қалыптасып, олардың білім алудағы әлеуетін дамытуда психологиялық–педагогикалық қолдаудың маңызы зор. Бала мектеп табалдырығын аттағансәтте ең алдымен білімді болуды, тағлым алуды, өз қызығушылығын жетілдіруді қалайды. Бұл тұжырымнан шығатын қорытынды, педагог әр баланың білімге деген құштарлығын ғана оятып қоймай, олардың ішкі жасырынып жатқан таланттарын, яғни әлеуетін дамыта білу керек. Ол үшін психологиялық–педагогикалық қолдау көрсете отырып бағыт–бағдар беріп, дұрыс жол сілтей білуі өте маңызды.

Ұрпақ тәрбиесі мен оның білімді болуы – бұл болашағымыздың тірегі, мемлекеттік үшін өте маңызды іс. Бүгінгі білім алушы, мектеп табалдырығында жүрген

ұрпақтың өнегелі, өнерлі, еңбексүйгіш, абзал азамат болып өсуі үшін халық педагогикасының негізгі мақсатын шығармашылықпен оқу – тәрбие үрдісіне тиімді пайдалану әрбір ұстаздың міндеті болып табылады. Сондықтан, ұстаз – мұғалімдер қауымының алдына өте үлкен міндет жүктелді. Бүгінгі таңда жас ұрпаққа пәнді тиімді ұғындырудың бірі – жаңа технология негіздері болып табылады. Олардың форматтары әр түрлі, ұсынған әдістемелері сан түрлі болғанымен негізгі атқаратын функциясы, білім алушының қабылдауын, оның білімді болуын, әлеуетінің артуын қиындықтудырмай нәтижелі ету.

Білім берудегі заманауи технологиялар жаңа білім беру әдістемелер жүзеге асырудың құралы ретінде қарастырылады. Білім беру технологияларының даму тенденциялары білім беруді ізгілендірумен тікелей байланысты, жеке тұлғаның өзін-өзі тануы мен өзін-өзі жүзеге асыруына ықпал етеді. Бұл тұрғыда алғанда білімсаласында ұстаздар мемлекет бекіткен стандартты бағдарламадан айналып отырып, өз әдістемелері мен өз тәжірибелеріне сүйене отырып білім береді. Бұл өте маңызды.

Педагог ең алдымен өзінің алдында тек қана білімалушы емес, жеке тұлға отырғанын назарда ұстауы тиіс. Оның жеке қызығушылықтары, өзгелерге құсамайтын тұлғалық болмысы бар. Демек бүгінгі білім берудің заманауи форматтары мен технологиялары әр балаға ерекше назарсала отырып қарым қабілетіне қарай дамыту.

Бүгінде білім берудің сан түрлі әдістемелері бар. Олардың барлығы да тәжірибе жүзінде білім алушыларды қатып қалған қағидаға байлап қоймай, әр түрлі айла тәсілдер арқылы болмыстарын ашу, өзге қырынан танылуға мүмкіндік беру.

Мектепте оқу–тәрбие үрдісінде қолданылатын педагогикалық технологиялардың кең спектрі ұсынылған.

Қазіргі таңдағы ең тиімді жаңа технологиялар:

1. Ақпараттық және коммуникациялық технологиялар
2. Сын тұрғысынан ойлауды дамыту технологиясы
3. Жоба технологиясы
4. Дамыта оқыту технологиясы
5. Денсаулық сақтау технологиялары
6. Проблемалық оқыту технологиясы
7. Ойын технологиялары
8. Модульдік технология
9. Семинарлық технология
10. Іс – технология
11. Интегралды оқыту технологиясы
12. Ынтымақтастық педагогикасы.
13. Деңгей саралау технологиялары
14. Топтық технологиялар.
15. Дәстүрлі технологиялар (сынып–сабақ жүйесі)

Педагогикалық технологияның тиімді тұстары:

1. Оқушы өз бетінше жұмыс жасауға мүмкіндік алады, соған үйренеді;
2. Оқушының жеке қабілеті анықталады;
3. Іштей бір – бірінен қалмауға тырысып, талпынады;
4. Тапсырмалық күрделену деңгейіне сәйкес оқушының ойлау, орындау қабілеті артады.
5. өзін – өзі тексеруге дағдыланады.
6. Мұғалім жекелеген оқушыларға көмектесуге мүмкіндік алады.
7. Орындау қабілетіне қарай бағаланады [1].

Жоғарыда аталған технологиялардың қолданыс аясы заманауи форматтар негізінде ауысып, өзгеріп отырады. Бұл да білім беру үрдісіндегі жаңашыл үдеріс деуге болады.

Жоғарыдағы аталған технологияларды білім беру барысында пайдалана отырып мен түрлі мәселелерді деркезінде шешуге мүмкіндік аламын. Мысалға алатын болсақ, деңгей саралау технологиясы арқылы әр оқушының білім деңгейі анықталады. Соған сәйкес тапсырмалар да әр алуан болады. Бұл бәсекелестік тудыра отырып, оқушыларға алға ұмтылыс бере алады.

Ойын технологиясын алсақ. Бұл жерде кейбір қимыл–қозғалысы ширақ оқушылардың қызығушылығын арттыру үшін тиімді технология дер едім. Бұған психологиялық–педагогикалық қолдауды қоса отырып жасағанда оқушылардың көңіліде көтеріледі, әрі күрделі тақырыптарды жеңіл түсінуге септігін тигізеді.

Ақпараттық және коммуникациялық технологиялар арқылы білім беру. Бүгінде заманауи ақпараттық технологиялардың көз ілеспес жылдамдықпен даму үстінде екені баршамызға аян. Бұл үдерістен балалар да, мектеп оқушылары да оқшауланбаған. Тіпті, бұл білім алушылардың көпшілігін дерлік қызықтырып тұратын дүние деуге толық негіз бар. Сонымен ақпараттық–коммуникациялық технология электрондық есептеуіш техникасымен жұмыс істеуге, оқу барысында компьютерді пайдалануға, модель–деуге, электрондық оқулықтарды, интерактивті тақтаны қолдануға, интернетте жұмыс істеуге, компьютерлік оқыту бағдарламаларына негізделеді. Бұл арқылы оқушылардың жаңа технологияларды шебер меңгере отырып сол біліктіліктерін өз тұлғалық дамуына пайдалана білу.

Ақпараттық технологиялар мен инновациялық педагогикалық әдістерді біріктіру білім беру сапасы мен тиімділігін арттырады, білім саласындағы мемлекеттік саясаттың негізгі қағидаларының бірі болып саналатын білім беру жүйесінің білім алушылардың деңгейі мен даму ерекшеліктеріне сәйкестігін күшейтуге мүмкіндік береді [2].

Демек, ақпараттық технологиялар мен инновациялық педагогикалық әдістерді біріктіру педагогтың жылдар бойы тәжірибесі мен бүгінгі таңдағы білім жүйесіндегі оң өзгерістердің нәтижелі тәжірибесі болып саналады. Білім алушының жеке әлеуетін дамыта отырып, бұл тәжірибе түрлі заманауи форматтарды тиімді қолдануға мүмкіндік береді.

Қазақстан Республикасы білім беру жүйесінің реформалануы қоғамның демократиялық бағытта дамуына бет алғанын айқындайды. Осыған орай, білімге деген көзқарас түбегейлі өзгеріп, оқытудың жаңа түрлері, жаңа бағыттағы мектептер пайда болып, білім мазмұнының толығымен жаңаруына алып келді. Күн тәртібінде қойылып отырған күрделі мәселелердің ішінде жас ұрпаққа білім беруді әлемдік деңгейге жеткізу үлкен орын алады [3].

Сондықтан да психологиялық–педагогикалық қолдау бере отырып, білім алушыларға әлемдік деңгейде нәтижеге жеткен әдістемелерді стандартты түрде қолдану олардың әлеуетін арттыра түседі.

Проблемалық оқыту технологиясы жайыл айтар болсақ. Проблемалық оқыту технологиясының негізгі мақсаты – оқушыны өз бетімен ізденуге үйрету, олардың танымдық және шығармашылық икемділіктерін дамыту. Проблемалық оқыту технологиясының ерекшелігі де оқушының белсенділігін арттыру және оқу материалдарын баланы қызықтыратындай құпиясы бар мәнге жеткізу. Себебі, оқушы материалдарды сезім мүшелері арқылы қабылдап қана қоймайды, білімге деген қажеттілігін қанағаттандыру мақсатында меңгереді [3].

Орыс тілді сыныптарда білім беретін педагог ретінде тағы бір ойды нақтылай кетейін. Бізде орыс тілді сыныптарда түрлі ұлт өкілдері білім алады. Мұндай ортада топтық технологиялар өз тиімділігін көрсете алады деп толық айта аламын. Бұл олардың ұлтына, сөйлеу тіліне қарамастан біріктіре отырып, нәтижеге ұмтылуға дағдыландырады.

Мұғалім – әдіс түрлерін пайдалана отырып, оқушылардың тыңдалым мен айтылым дағдылары арқылы өздігімен жұмыс істей білуге, оқылым және жазылым дағдылары арқылы ой белсенділігі мен тіл байлығын арттыра түсуге түрлі әдістер мен шеберліктерді меңгеру арқылы қол жеткізуге болады[1].

Дегенмен, мұның барлығы педагогтың ізденісі мен психологиялық–педагогикалықдайындығына да байланысты болыпкеледі. Ең алдымен мұғалім өзі меңгеріп, оқуларды терең зерттей жүріп қай технологияның тиімдірек болатынын анықтап алуы тиіс. Оқушылардың білім деңгейі мен олардың өзіндік көзқарастарына қарап, білімді қабылдау мен жеке әлеуеттерін арттыруда көмегі тиетін технологияны жиірек қолдануы тиіс. Бұл тұрғыда педагогқа артылатын жүк пен жауапкершілік те ұшан теңіз. Кейбір технологиялардың нәтижелі болмауы терең зерделей алмағаны болады. Сондықтан ең алдымен педагогтың қырағы көзі, түсіне білетін жүрегі, оқушыларды аша білетін қабілеті болуы тиіс. Әрине, бұл қабілеттер бірден пайда болыпкетпейтіні де шындық. Заманауи білімді бойына сіңіру жолында педагог ешқашан тоқтап қалмауы тиіс. Бүгінде білім беру жолдары да дамып, өзгеріп, тиімді әдістерге тез ауысып жатқандықтан біліктілікті арттыру процесінде қашанда алда жүруге ұмтылуы тиіс. Бұл әрбір ұстаздың оқу–тәрбие жұмысына шығармашылықпен қарап, жаңа заман талабына сай, сабақты түрлендіру мақсатында оқытудың түрлі әдіс – тәсілдерін үйреніп, игі нәтижелерге қол жеткізуіне мол мүмкіндік береді.

Ұстаз үшін ең басты мәселе білім беру ғана емес, шәкіртінің өз бетінше іздене алып, сол алған білімін тиянақты түрде қолданып, әрі жеткізе білу деңгейіне шығару маңызды. Себебі, білімді алу мен есте сақтау – екеуі екі түрлі мәселе. Осы тұрғыда түрлі технологияларды пайдалану білімалушының санасынан алған білімінің ұмытылыпкетпейтініне де кепіл бола алады. Бір сыдырғы дәстүрлі білім алғанға қарағанда, түрлі жаңалықтарды пайдалана отырып білім алған оқушы санасында көп уақыт сақталады. Ұзақ сақталған мәліметтің пайдасы да, кейін қайта еске түсіру барысы да жеңіл болады. Міне, бұл білім беруді жеңілдетудің бір әдісі деуге толық негіз бар.

Жалпы ұстаз білім алушылардың жеке әлеуетін дамытуда психологиялық–педагогикалық біліміне сүйене отырып жаңа заманауи технологияларды қолданып жетістіктерді жақсартуға күш салады. Мен жоғарыда аталған технологиялардың көпшілігін сыныптардың жас ерекшелігіне, олардың қабылдау деңгейіне қарап қолданып отырамын. Бұл әдістемелерім нәтижесіз де емес.

Әдебиеттер тізімі:

1. Ботагоз Жубанова «Оқу үрдісіндегі инновациялық әдістер мен технологиялар» 9.6.2021 жылы <https://daryn.online/> платформасында жарық көрген мақаласынан.
2. Мұхамбетжанова С.Т., Мелдебекова М.Т. Педагогтардың ақпараттық – коммуникациялық технологияларды қолдану бойынша құзырлылықтарын қалыптастыру әдістемесі. Алматы: ЖШС «Дайыр Баспа», 2010 ж.
3. Ф. Б. Бөрібекова Н. Ж. Жанатбекова Қазіргі заманғы педагогикалық технологиялар Оқулық Алматы, 2014

УДК 371.39

ТРЕНДЫ СОВРЕМЕННОГО ОБУЧЕНИЯ, ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫХ ТЕХНОЛОГИЙ

Бактыбаева Галия Бахитовна
мастер производственного обучения
«Костанайского колледжа сферы обслуживания»,
г. Костанай, Казахстан
E-mail: macoshka@mail.ru

Аңдатпа

Педагогикалық технология – оқытудың мақсатын, мазмұнын, формаларын, әдістері мен құралдарын таңдауды анықтайтын ғылыми негізделген жүйе. Сонымен қатар, бұл көрсетілген нәтижелерге қол жеткізуге кепілдік беретін оқу процесінің сипаттамасы.

Түйінді сөздер: *концептуалдылық, жүйелілік, бақылану, тиімділік, қайталану.*

Аннотация

Педагогическая технология – это научно обоснованная система, которая определяет выбор целей, содержания, форм, методов и средств обучения. Также это описание образовательного процесса, который гарантированно приведёт к достижению заданных результатов.

Ключевые слова: *концептуальность, системность, управляемость, эффективность, воспроизводимость.*

Abstract

Pedagogical technology is a scientifically based system that determines the choice of goals, content, forms, methods and means of teaching. It is also a description of the educational process, which is guaranteed to lead to the achievement of specified results.

Key words: *conceptuality, consistency, controllability, efficiency, reproducibility.*

Современное общество испытывает потребность в творческой, самостоятельной, активной личности, с ярко выраженными индивидуальными качествами. В соответствии с общественными потребностями, которые на сегодняшний день определены, обществу необходим Человек – Творец, интеллектуальная личность, человек одарённый, объектом пристального внимания является развивающаяся личность с её внутренним миром, интересами, потребностями, творческими возможностями. Произошедшие в последние годы, коренные изменения в социально–экономической жизни обусловили необходимость применения трендовых методов обучения. Традиционные педагогические технологии имеют свои положительные стороны, например, четкая организация учебного процесса, систематический характер обучения, воздействие личности учителя на учащихся в процессе общения на уроке. Огромное значение имеют также широко применяемые наглядные пособия, таблицы, технические средства обучения. Традиционные технологии апробированы годами и позволяют решать многочисленные задачи, которые были поставлены индустриальным обществом конца XIX – середины XX века. В этот исторический период актуальными были задачи информирования, просвещения обучающихся, организации их репродуктивных действий. Это позволило за сравнительно короткий промежуток времени воспитать поколение грамотных людей, обладающих определенными знаниями и навыками, необходимыми для вовлечения каждого образованного индивида в процесс массового производства. Индустриальное общество нуждалось в огромном количестве квалифицированных рабочих и инженеров, владеющих современными технологиями. Естественно, что в этот период образование решало вполне

определенные задачи (и решало их, надо заметить, весьма успешно). В настоящее время общество уже изменило свои приоритеты, возникло понятие постиндустриального общества (общества информационного), оно в большей степени заинтересовано в том, чтобы его граждане были способны самостоятельно, активно действовать, принимать решения, гибко адаптироваться к изменяющимся условиям жизни.

Современное информационное общество ставит задачу подготовки выпускников, способных:

- ориентироваться в меняющихся жизненных ситуациях, самостоятельно приобретая необходимые знания, применяя их на практике для решения разнообразных возникающих проблем, чтобы на протяжении всей жизни иметь возможность найти в ней свое место;
- самостоятельно критически мыслить, видеть возникающие проблемы и искать пути рационального их решения, используя современные технологии; четко осознавать, где и каким образом приобретаемые ими знания могут быть применены;
- быть способными творчески мыслить;
- быть коммуникабельными, контактными в различных социальных группах, уметь работать сообща в различных областях, в различных ситуациях, предотвращая или умело выходя из любых конфликтных ситуаций;
- самостоятельно работать над развитием собственной нравственности, интеллекта, культурного уровня.

При традиционном подходе к образованию весьма затруднительно воспитать личность, удовлетворяющую этим требованиям. В создавшихся условиях естественным стало появление технологии развития личностного потенциала учеников. В своей работе я использую различные виды личностно ориентированных технологий: технология уровней дифференциации (дифференцированное обучение)[1–9], технология проблемного обучения [10–11], мыследеятельная педагогика [12–14], технология формирования ключевых компетентностей [15–18], технологии тьюторства [19–20], развитие критического мышления [21–22], технология «портфолио» [23–26], кейс – технологии (метод анализа ситуаций) [27–29], технология педагогических мастерских[30], ТРИЗ – теория решения изобретательских задач [31–32], технология проблемно – модульного обучения[33–35],

А также ставлю перед собой такие задачи:

- Создание атмосферы заинтересованности каждого обучающегося в работе группы;
- Стимулирование обучающихся к высказываниям, использованию различных способов выполнения заданий без боязни ошибиться, получить неправильный ответ и т. п.;
- Использование в ходе урока дидактического материала, позволяющего ученику выбирать наиболее значимые для него вид и форму учебного содержания.

Я считаю, что эффективны технологии, основанные на обучении в сотрудничестве.

Современные педагогические технологии в сочетании с современными информационными технологиями могут существенно повысить эффективность образовательного процесса, решить стоящие перед образовательным учреждением задачи воспитания всесторонне развитой, творчески свободной личности.

Класс, парта, доска – эти атрибуты образования постепенно уходят в прошлое. Сегодня существует немало новых форматов, благодаря которым любой человек сможет получить качественное образование, а соединение оффлайн и

онлайн–обучения сделает процесс получения новых знаний интересным и увлекательным. Хочу рассказать о некоторых трендах современного обучения.

Персонализация обучения.

Гибкий график обучения. Сейчас каждый обучающийся может сам подбирать удобное время для занятий и обучаться не в ущерб работе.

Удобное место для занятий. Онлайн–обучение позволяет просмотреть, изучить материал лекций практически в любом месте – в общественном транспорте, спортзале на беговой дорожке, дома во время уборки, в машине, когда стоите в «пробке».

Индивидуальный подход к слушателю курса. Данный подход замечателен тем, что информация адаптирована под потребности студентов и преподаватель обращается к каждому отдельно. Обучение предполагает обратную связь: любой слушатель может задать вопрос спикеру в онлайн–формате. В организациях для персонализации обучения проводят анализ, определяя потребности каждого обучающегося, исключают области, которыми он интересуется, и выявляют области, в которых требуется повышение квалификации. Индивидуальный план электронного обучения помогает организациям с легкостью сократить разрыв в навыках и демонстрирует сотрудникам их ценность для компании.

Сторителлинг как метод обучения.

Сторителлинг (storytelling) – способ донесения информации аудитории через рассказ историй с реальными или вымышленными персонажами. В образовании истории хороши тем, что мотивируют и побуждают к действию, они позволяют объяснить сложный материал простыми словами на конкретных примерах. В будущем образование еще больше будет уходить в упрощение материала через привлечение историй людей, примеров из фильмов или книг. Однако не все рассказы – сторителлинг. Прежде всего, истории должны быть короткими, однозначно трактоваться и пересекаться с жизненным опытом. Любая история должна иметь логичное завершение, которое подтолкнет слушателей к выводу. История должна быть эмоционально насыщенной и побуждать слушателей к действиям. Немаловажно качественное оформление истории в виде презентации или видео.

Соревновательный характер обучения, или обучение через Challenge.

StartupChallenge – онлайн–курсы по созданию своего бизнеса. Лучшие бизнес–практики страны в достаточно короткий срок обучают всем тонкостям предпринимательства. Организаторы курса представляют полезные материалы и инструменты для создания своего бизнеса, проводят серию обучающих вебинаров и организуют индивидуальные консультации с менторами. Эффективность формата огромна. И обусловлена она, прежде всего, особой соревновательной атмосферой процесса обучения. Обучающийся не просто самостоятельно изучает бизнес–планирование, он бросает вызов себе и окружающим, пытаясь выйти в лидеры и стать полноправным участником рынка предпринимателей. Многие опытные бизнес–практики уже отметили, что StartupChallenge полезен как тем, у кого еще нет идеи и бизнеса, так и начинающим стартаперам для получения необходимых знаний для развития проекта.

Сотрудничество и социальное обучение.

Сегодня социальное обучение – процесс формирования знаний, умений и навыков конструктивного взаимодействия с людьми на межличностном и социальном уровнях, направленный на достижение разнообразных, общественно значимых целей. Главным элементом социального обучения является

взаимодействие обучающихся, цель – учиться у друг друга. Такой процесс обучения можно стимулировать, создавая виртуальные сообщества, форумы, где люди в неформальной обстановке делятся своим опытом, проблемами и идеями их решения. Обсуждение материала способствует лучшему его усвоению, а также позволяет оперативно осуществлять обратную связь и формировать значимые связи внутри коллектива.

Обучение в неформальной обстановке, или Co-working.

Получение новых знаний – процесс утомительный, потому немаловажно обучаться в комфортных условиях. В этом случае можно выбрать такой формат, как коворкинг (коворкинг (англ. co-working) – совместная работа). Он предполагает обучение в удобном месте. Усвоение знаний на диване, в кресле, с чашкой чая или кофе уже пришлось по душе многим. Положительных сторон у коворкинга много. Он полезен тем, у кого есть проблемы с дисциплиной, кому трудно собраться, ведь вокруг находятся деятельные и перспективные люди, занятые делом, обсуждающие важные вопросы и не позволяющие лениться. Такая атмосфера не даст расслабиться и затянет в водоворот мыслительного процесса, а значит, резко возрастет эффективность и производительность. В отличие от онлайн-обучения в домашних условиях при коворкинге человек не отвлекается на посторонние вещи, так как это не позволяет сделать рабочее расписание.

Корпоративное онлайн-обучение.

Корпоративное онлайн-обучение помогает гибко и удобно настроить процесс обучения в любой компании, независимо от ее размера и принадлежности к отрасли. Это выгодно и малозатратно для компаний, так как сотрудников не нужно отправлять учиться в другой город или освобождать от работы на период повышения квалификации. Более того, такой формат обучения позволяет сотрудникам получать только необходимые знания, пропуская ту информацию, которая уже известна.

Обучение с помощью мобильного телефона.

Рынок мобильных обучающих систем в последние годы развивается усиленными темпами и выходит на новый уровень. С каждым годом появляется все больше приложений для обучения с расширенным функционалом. Онлайн-проверку знаний, аудиолекции, обучающие видео и презентации – все это вы можете изучать, читать, смотреть в удобном для вас месте, в удобное время. Кроме того, большинство учебных порталов адаптировали свои сайты к режиму мультиплатформенности и также создали приложения для смартфонов, что сделало обучение более гибким.

Перевернутое обучение.

Перевернутый класс – педагогическая модель, в которой типичная подача лекций и организация домашних заданий представлены наоборот. Во время традиционных лекций студенты часто пытаются понять то, что они слышат в момент речи лектора. У них нет возможности остановиться, чтобы обдумать сказанное, и, таким образом, они могут упустить важные моменты, потому что стараются записать слова преподавателя. Перевернутое обучение соединило преимущества традиционного образования за партами и онлайн-образования с гаджетами. Использование видео и прочей электронной информации позволяет студентам полностью контролировать ход лекции: они могут смотреть и пересматривать материал. Разница традиционного и перевернутого обучения в том, что лекции студенты смотрят дома в удобное время, а на занятиях в классе выполняют практические задания в группе вместе с лектором и его подсказками. При этом преподаватель имеет возможность видеть, сколько времени вы потратили на просмотр лекции, сколько задержались на том или ином слайде презентации.

Обучение небольшому объему материала за краткий промежуток времени, или *microlearning*.

Микрообучение (англ. *microlearning*) представляет собой концепцию получения какого-либо знания небольшими единицами за короткий промежуток времени. Чаще всего термин употребляется в контексте электронных форматов обучения. Материал представляется обучающимся небольшими разделами, продолжительность которых намного меньше тех, которые присутствуют в онлайн-курсах. Формат подачи информации разнообразен – интерактивное видео, подкасты, викторины и др. Длина информационных блоков – ключевой фактор микрообучения. Разбивая большую тему на несколько коротких видео, объясняющих какую-то одну из составляющих, создатели курсов способствуют лучшему ее усвоению. Это имеет смысл, так как максимальный уровень концентрации внимания у человека – пять минут. Такой подход может применяться в различных областях, в том числе и при приобретении профессиональных (производственных) навыков.

Геймификация образования – сильный инструмент для увеличения индекса вовлеченности в образовательный процесс. Прием геймификации срабатывает одинаково хорошо с детьми и взрослыми. В современном мире миллионы людей, которые играют в компьютерные игры, отлично представляют, что такое «уровни», «прокачка», «задания» («quests»), «награды», «достижения». При этом могут совершенно не понимать, что от них ждет начальник или как получить максимум от сервиса. Существует тенденция в переходе от простых рейтингов, рангов, очков опыта к более вдумчивым интеграциям игровых механик в образовательные процессы – социальность, реальные бонусы за достижения и т.д. Если раньше разработчики просто бездумно копировали друг у друга элементы, то теперь налицо более вдумчивый подход – создатели курсов уже понимают, как работают механизмы принятия решений, как вырабатываются привычки, навыки, как можно сделать образование действительно увлекательным.

Искусственный интеллект

Большая часть обычного образования уйдет в онлайн и в виртуальную среду, добавится персонификация, моделирование и прогнозирование карьеры, основанное на использовании искусственного интеллекта, и подходов BigData. Интеллектуальные помощники и чат-боты уже могут взять на себя большую часть работы в обучении: выдача лекционного материала, прием заданий в виде автоматизированных тестов.

Таким образом, изучая тренды обучения, применяя их в своей педагогической деятельности, мы будем выпускать конкурентно способных, гармонично развитых, высококвалифицированных специалистов.

Список литературы:

1. Беспалько В.П. Слагаемые педагогической технологии. – М., 1989.
2. Журнал «Завуч», № 4, 2001; №2, 8, 2002.
3. Кульневич С.В., Лакоценина Т.П. Совсем необычный урок.–Воронеж: Учитель, 2001.
4. Новые педагогические и информационные технологии в системе образования (под ред. Е.С.Полат).– М, 2000.
5. Педагогика (под ред. П.И. Пидкасистого) – М, 1998.
6. Профессиональная педагогика. – М, 1999.
7. Рыжкова В.Н. Дифференциация обучения, как важный фактор развития познавательных интересов школьников//Завуч, № 8, 2003.
8. Селевко Г.К. Современные образовательные технологии.– М, 1998.
9. Якиманская И.С. Дифференцированное обучение: «внешние» и «внутренние» формы//Директор школы, № 3, 1995.

10. Громыко Ю.В. Понятие и проект в теории развивающего обучения В.В.Давыдова//Изв.Рос.акад. метаспособов универсальных развивающего обучения. Идея Образования.– 2000.– № 2.– С. 36
11. Татьянченко Д.В., Воровщиковшкольников. построения их мышления в С.Г. Общеучебные умения: очарование очевидного.– Челябинск, ЦНТИ, 1996.
12. Технология анализа информации и составления вопросов//Школьные технологии, № 1, 2004.
13. Юнина Е.А. Технологии качественного обучения в школе. М: Педагогическое общество России, 2007
14. Голуб Г.Б. Перелыгина Е.А., Чуракова О.В. основы проектной деятельности.– Самара: Издательство «Учебная литература»: Издательский дом «Федоров», 2007.
15. Новикова Т. Проектные технологии на уроках и во внеурочной деятельности.//народное образование, № 7, 2000. – С. 151–157.
16. Новые педагогические и информационные технологии в системе образования/ Е.С. Полат, М.Ю. Бухаркина, М.В. Мосеева, А.Е. Петров; под ред. Е.С. Полат.– М: Издательский центр «Академия», 2001.
17. Пахомова Н.Ю. Метод учебных проектов в образовательном учреждении.– М: АРКТИ, 2003.
18. Дьяченко В.К. Коллективный способ обучения: дидактика в диалогах. – М: Народное образование, 2004.
19. Касицина Н.В., Михайлова Н.Н., Юсфин С.М. Педагогика поддержки.– СПб., 2005.
20. Загашев И.О., Заир–Бек С.И. Критическое мышление: технология развития. – СПб.: Альянс–Дельта, 2003. – 284 с.
21. Загашев И.О., Заир–Бек С.И., Муштавинская И.В. Учим детей мыслить критически. СПб.: альянс Дельта совм. с изд–ом «Речь», 2003. – 192 с.
22. Новикова Т.Г., Прутченков А.С., Пинская А.Н. Региональный опыт использования технологии портфолио в практике Российской школы// методист. – 2005. – № 4. – С.31–36.
23. Новые педагогические и информационные технологии в системе образования/ Е.С.Полат, М.Ю.Бухаркина, М.В.Мосеева, А.Е.Петров; под ред. Е.С.Полат.– М: Издательский центр «Академия», 2001.
24. Полилова Т.А. Концепция электронного портфолио.
25. Драйден Г. Революция в обучении: пер. с англ./Гордон Драйден, Джанет Вос. –М.: ООО «ПАРВИНЭ», 2003. – 672 с
26. Панина Т.С. Современные способы активизации обучения. – М.: Издательский центр «Академия», 2006.
27. Пузиков В.Г. Технологии введения тренинга, СПб.: Речь, 2005.
28. Панфилова А.П. Инновационные технологии: Активное обучение. – М.: Издательский центр «Академия», 2009.
29. Бершадский М.Е. Понимание как педагогическая категория. – М.: педагогический поиск, 2004.
30. Педагогические мастерские Франция – Россия /под ред. Э.С.Соколовой. – М.: новая школа, 1997. – 128 с.
31. Альтшуллер Г.С. творчество как точная наука. 2 изд.дополн. – Петрозаводск: Скандинавия, 2004. – с.208.
32. Крячко В.Б. Общая педагогика и теория решения изобретательских задач//Учителям о ТРИЗ, № 3, – развитие алгоритм решения 1999.
33. Чошанов М.А. Гибкая технология проблемно–модульного обучения: методическое пособие. – М.: Народное образование, № 2, 1996. – 160 с.
34. Левитес Д.Г. Практика обучения: Современные образовательные технологии. – Мурманск, 1997.
35. Третьяков П.И., Сенновский И.Б. Технология модульного обучения в школе. – М, Новая школа, 2001.

УДК 378.147

РАЗВИТИЕ НАВЫКОВ АУДИРОВАНИЯ ПОСРЕДСТВОМ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ ПОДКАСТОВ НА ЗАНЯТИЯХ ПО АНГЛИЙСКОМУ ЯЗЫКУ

Балжанова Айгуль Магжановна
старший преподаватель
кафедры иностранных языков
Костанайский региональный университет
имени Ахмет Байтұрсынұлы
г. Костанай, Казахстан

Аннотация

Одним из наиболее важных компонентов процесса преподавания иностранного языка является формирование и развитие у обучающихся навыков аудирования. В статье рассматривается вопрос развития навыков аудирования студентов в процессе обучения английскому языку, при котором особое внимание отводится использованию учебных англоязычных подкастов. Представлены различные трактовки понятия «подкаст», виды подкастов и этапы работы с подкастом при обучении аудированию на занятиях по английскому языку.

Ключевые слова: обучение английскому языку, аудирование, навыки аудирования, подкаст.

Аңдатпа

Шет тілін оқыту процесінің маңызды құрамдас бөліктерінің бірі білім алушылардың тыңдау дағдыларын қалыптастыру және дамыту болып табылады. Мақалада ағылшын тілін оқыту процесінде студенттердің тыңдау дағдыларын дамыту мәселесі қарастырылады, онда ағылшын тіліндегі подкасттарды қолдануға ерекше назар аударылады. "Подкаст" ұғымының әртүрлі түсіндірмелері, подкаст түрлері және ағылшын тіліндегі сабақтарда тыңдауды үйрену кезінде подкастпен жұмыс істеу кезеңдері ұсынылған.

Түйінді сөздер: ағылшын тілін үйрену, тыңдау, тыңдау дағдылары, подкаст.

Abstract

One of the most important components of the process of teaching foreign language is development of students' listening skills. The article reviews the problem of development of students' listening skills in the process of teaching the English language where special attention is given to the use of educational English podcasts. It presents different definitions to the concept "podcast", types of podcasts, and the stages of working with a podcast for teaching listening at English classes.

Key words: teaching the English language, listening, listening skills, podcast.

В современных условиях наблюдается активное внедрение информационных и инновационных мультимедийных технологий в образовательный процесс, что способствует повышению качества образования, эффективности обучения, мотивации учебной деятельности обучающихся. Интернет–технологии, в свою очередь, предоставляют преподавателям и обучающимся доступ к огромному разнообразию ресурсов для обучения и самообразования в профессиональных целях. В настоящее время вопрос обучения иностранным языкам остается приоритетным и требует особого внимания. Согласно Государственной программе по реализации языковой политики в Республике Казахстан на 2020–2025 годы одним из ключевых компонентов лингвистического капитала казахстанцев является знание иностранных языков как средства делового и международного общения [1]. В этой связи актуальным и важным выступает поиск инновационных форм, методов и средств обучения иностранному языку. Правильно подобранная методика позволяет не только формировать и развивать умения и навыки студентов, но и способствует

повышению уровня вовлеченности студентов в процесс обучения, их интереса, желания и мотивации учиться.

В данном контексте использование Интернет–ресурсов в обучении английскому языку представляется важным и уместным, так как ресурсы сети Интернет содержат современный информационный контент и аутентичный языковой материал. Цифровой контент предлагает студентам достаточно обширный обучающий языковой материал и информацию для изучения. В этом случае предоставляется возможность использовать эти ресурсы для обучения разных видов речевой деятельности: аудирования, говорения, чтения, письма.

Формирование и развитие навыков аудирования представляется одной из наиболее важных проблем в обучении английскому языку. Навыки аудирования позволяют различать и понимать речь других людей, а при изучении иностранного языка помогают понимать иноязычную речь. При этом необходимо знание и понимание лексики, грамматики английского языка, произношения, акцента речи. Поэтому проблема понимания аутентичной иноязычной речи является одним из главных аспектов в обучении иноязычному общению. Обучать умению слушать и понимать иноязычную речь важно, так как студенты сталкиваются с некоторыми трудностями при работе с аудиотекстами, разговоре, беседах, прослушивании песен, просмотре фильмов. В данном контексте тексты для аудирования позволяют развивать навыки студентов, включая произношение, тем самым способствуя пониманию английской речи. Очевидно, что чем больше студенты слушают, тем лучше понимают иноязычную речь, и соответственно со временем лучше говорят сами.

В распоряжении преподавателей английского языка сегодня имеется достаточно образовательных сайтов, где представлены различные обучающие ресурсы, такие как методические и научные статьи, словари, аудиокниги, тестовые задания, аудио– и видеоматериалы, подкасты, тексты и задания на аудирование и др. Так, в процессе обучения студентов навыкам аудирования преподаватели имеют возможность пользоваться ресурсами вебсайта Британского совета, который содержит англоязычные учебные подкасты на разную тематику для всех уровней обучения от начального до продвинутого. При этом, аудиофайлы снабжены скриптом, заданиями на аудирование, предусматривающими работу до прослушивания подкаста, во время аудирования и после прослушивания аудиотекста. Задания на аудирование разнообразны, предусматривающие работу по лексике, грамматике. Сайт BBC Learning English также предлагает аутентичные подкасты на разную тематику для развития навыков аудирования. Обучающие видео и аудиоматериалы также доступны на платформе YouTube, которые могут применяться в качестве вспомогательного материала, а также для самообразования или самостоятельной работы студентов.

В настоящее время подкасты набирают все большую популярность в связи с внедрением информационных технологий и мультимедийных инструментов. Подкастинг имеет потенциальную возможность выступать не только в качестве обширного источника информации в обучении студентов на занятиях иностранного языка, но также и видоизменить само обучение [2]. Так и на занятиях по английскому языку преподаватели часто используют подкасты в обучении аудированию. Подкасты – это цифровой аудиоконтент, имеющий определенную тематику. Термин «подкаст» возник в 2004 году и происходит от английского слова podcast (pod от iPod и broadcast– вещание, трансляция). Слово «подкастинг» впервые появилось в прессе и было использовано в статье британского журналиста Бена Хаммерсли для газеты The Guardian, который придумал этот термин [3]. В Кембриджском словаре

английского языка подкаст определяется как «радиопрограмма, хранящаяся в цифровом виде, которую можно загрузить из Интернета и воспроизвести на компьютере или на MP3–плеере» [4]. Согласно определению П.В.Сысоева, «подкаст – это аудио– или видеозапись, сделанная любым человеком и доступная для прослушивания или просмотра во всемирной сети» [5].

Подкасты различаются по форматам: подкаст с интервью, подкаст–монолог, совместный подкаст (беседа нескольких ведущих), сторителлинг (история рассказывается на протяжении нескольких эпизодов [3]. Существуют разные виды подкастов: теле– и радиоподкасты, созданные на базе телевизионных программ и лекций (TED, VOA (Voice of America), учебные подкасты (вебсайты Британского совета, BBC Learning English, TalkEnglish, EnglishClub, ESL–Lab, платформа YouTube), личные подкасты пользователей сети Интернет.

Для успешной реализации процесса аудирования важна методика использования аудиоматериалов. Работа с подкастом включает три этапа: предтекстовый этап (предварительные задания), текстовый этап (прослушивание подкаста и выполнение заданий) и послетекстовый этап (задания для контроля понимания прослушанного аудиотекста). Предтекстовые упражнения помогают снизить языковые трудности аудиотекста. Это могут быть задания на ознакомление с новой лексикой, группировка лексики по тематическому принципу, составление предложений или списка слов, нахождение синонимичных слов или предложений, составление ментальной карты mindmap, работа с грамматическими структурами, составление разных типов вопросов, работа с таблицами, рисунками, фото и др. Текстовый этап может также сопровождаться выполнением заданий по содержанию аудиотекста, таких как составление схем, заполнение таблиц во время прослушивания подкаста, выбор ответа в задании Т/Ф (верно/неверно), текст с пропусками, характеристика персонажей и др. Послетекстовый этап включает задания более сложного и творческого характера: выбор заголовка текста из предложенных вариантов, передача содержания подкаста, ответы на вопросы, выражение своего мнения по теме, SWOT– анализ, составление диалога по теме, написание эссе по теме подкаста и др.

Необходимо отметить, что при выборе материала для аудирования важно использовать аутентичный языковой материал, учитывать тематику, принимать во внимание языковой уровень обучающихся, их возрастные особенности. Преподавателю требуется умение грамотно применять информационные технологии и обучающие ресурсы в учебном процессе в качестве средства обучения.

При работе с подкастом студенты развивают следующие умения и навыки аудирования: понимают тематику и основную идею аудиотекста, определяют логику изложения информации, то есть последовательность событий, извлекают необходимую информацию, анализируют содержание аудиотекста, определяют отношение говорящего к теме или проблеме, выражают свое мнение по теме. Подкасты, предназначенные для изучения английского языка, включают грамматические правила и упражнения, лексику, идиомы и задания на тренировку произношения. Таким образом, студенты при работе с подкастом не только развивают навыки аудирования, но и получают информацию, факты, знания по теме аудиотекста, высказывают свое мнение или точку зрения касательно того или иного вопроса по прослушанному тексту, развивают навыки критического мышления.

При проведении аудирования и выполнении заданий по подкасту применяются разнообразные формы работы со студентами: групповая работа, работа в микрогруппах, в парах, индивидуальная работа. Групповая работа и работа в микрогруппах при обучении аудированию имеют преимущества в плане

совместной работы студентов по пониманию прослушанного текста и выполнении заданий по подкасту. Студенты работают в команде, помогая друг другу, обсуждают содержание подкаста, высказывают свою точку зрения, делают выводы, каждый студент вносит свой вклад в совместную работу. Тем самым, они становятся активными участниками процесса обучения.

Таким образом, развитие навыков аудирования на основе подкастов способствует развитию правильного произношения на английском языке, навыков разговорной речи, а также пополнению словарного запаса студентов современной лексикой английского языка. При этом особенно важно, что подкасты, созданные носителями английского языка, дают возможность слушать актуальные, реальные и аутентичные материалы.

Список литературы:

1. Государственная программа по реализации языковой политики в Республике Казахстан на 2020–2025 годы. URL:<http://www.adilet.zan.kz/rus/docs/P1900001045>
2. O`Bryan A., Hegelheimer V. Integrating CALL into the classroom: the role of podcasting in an ESL listeningstrategiescourse. ReCALL.2007.№ 19 (2). P. 162–180.URL:https://www.researchgate.net/publication/232027307_Integrating_CALL_into_the_classroom_The_role_of_podcasting_in_an_ESL_listening_strategies_course
3. Андреева Н. Что такое подкасты и почему такой вид информации все более популярен.URL:<https://www.nur.kz/leisure/entertainment/2044397-что-такое-подкасты-i-pochemu-takoy-vid-informatsii-vse-bolee-populyaren/>
4. Cambridge Dictionary Online. URL: <http://dictionary.cambridge.org>
5. Сысоев П.В. Подкасты в обучении иностранному языку// Язык и культура. 2014. № 2 (26). URL:<https://cyberleninka.ru/article/n/podkasty-v-obuchenii-inostrannomu-yazyku>

УДК 376.1

ФОРМИРОВАНИЕ «БЕЗБАРЬЕРНОЙ» ОБРАЗОВАТЕЛЬНОЙ СРЕДЫ У ДЕТЕЙ С ООП НА ОСНОВЕ ДИФФЕРЕНЦИРОВАННОГО ОБУЧЕНИЯ.

Батракова Людмила Ивановна
Учитель художественного труда,
педагог– исследователь
КГУ «Школа–лицей №2»,
г Кокшетау, Казахстан,
E–mail: batli69@bk.ru

Аннотация

В статье раскрываются научно–методические аспекты применения технологии дифференцированного обучения в работе с детьми с особыми образовательными потребностями на уроках. Раскрыты этапы и возможный алгоритм дифференциации учебных заданий. Отмечена стимулирующая и направляющая помощь педагога учащимся при выполнении заданий.

Ключевые слова: инклюзивное образование, особые образовательные потребности, дифференцированный подход, технология дифференцированного обучения.

Аңдатпа

Мақалада сабақтарда ерекше білім беру қажеттіліктері бар балалармен жұмыс жасауда сараланған оқыту технологиясын қолданудың ғылыми–әдістемелік аспектілері ашылады. Оқу тапсырмаларын саралаудың кезеңдері мен мүмкін алгоритмі ашылды. Тапсырмаларды орындау кезінде оқушыларға мұғалімнің ынталандырушы және бағыттаушы көмегі атап өтілді.

Түйінді сөздер: инклюзивті білім беру, ерекше білім беру қажеттіліктері, сараланған тәсіл, сараланған оқыту технологиясы.

Abstract

The article reveals the scientific and methodological aspects of the application of differentiated learning technology in working with children with special educational needs in the classroom, directly in the fifth grade. The stages and a detailed algorithm of differentiation are disclosed.

Key words: *inclusive education, special educational needs, differentiated approach, technology of differentiated education.*

*«Что ребенок умеет делать сегодня в сотрудничестве,
он сумеет сделать завтра самостоятельно»
Л.С. Выготский.*

Современная система образования непрерывно претерпевает изменения и подвергается систематической модернизации. Актуальными аспектами модернизации образования на современном этапе является максимальное вовлечение в образовательный процесс всех категорий детей независимо от состояния их психофизического здоровья через внедрение инклюзивного образования, которое определяется как часть общего образования, подразумевающая доступность образования для всех. Сегодня инклюзивное образование понимается как процесс совместного воспитания и обучения лиц с ООП и нормально развивающихся сверстников.

Одним из направлений в создании благоприятных условий для обучения и воспитания детей с особыми образовательными потребностями считаю применение технологии дифференцированного (разноуровневого) обучения, которая будет способствовать обеспечению комфортных, бесконфликтных и безопасных условий развития личности, реализации ее природных потенциалов; становление в учебном процессе развивающего педагогического взаимодействия, а также достижение положительного результата педагогической деятельности и успешной реализации инклюзивного образования.

Термин «**инклюзия**» в переводе с английского языка означает «включенность». Инклюзивное образование (фр. *Inclusif* – включающий в себя, лат. *include* – заключаю, включаю).

Инклюзивное образование – это такая специфическая организация процесса обучения, при которой все обучающиеся, независимо от их физических, психических, интеллектуальных, культурно–этнических, языковых и иных особенностей, включены в общую систему образования и обучаются по месту жительства вместе со своими сверстниками без инвалидности в одних и тех же общеобразовательных школах.[3]

Особые образовательные потребности – это условия развития ребенка, которому требуются обходные пути, чтобы достичь тех задач развития культуры, которые при обычных условиях выполняются стандартными способами, укоренившимися в современной культуре.

Отметим, что «дети, имеющие особые образовательные потребности» – это не только название для тех, кто страдает от психических и физических нарушений, но также и для тех, кто их не имеет. Например, когда необходимость в специальном образовании возникает под влиянием каких–либо социокультурных факторов.

Контингент детей, имеющих ООП, современная наука разделяет на три группы:

- с характерными ограниченными возможностями по состоянию здоровья;
- столкнувшиеся с трудностями при обучении;
- живущие в неблагоприятных условиях.

Дифференциация в переводе с латинского означает разделение, расслоение целого на различные части, формы, ступени.

Внешняя дифференциация – это тип дифференциации, при которой учащиеся разделяют по определенным признакам (способностям, интересам и т.д.) на стабильные группы, в которых и содержание образования, и методы обучения, и организационные формы различаются.

Внутренняя дифференциация – это тип дифференциации, учитывающий индивидуально–типологические особенности детей в процессе обучения их в стабильной группе (классе), созданной по случайным признакам.

Зная особенности условно–рефлекторной и психической деятельности учеников, можно правильно выбирать темп учебной работы, определять объём содержания уроков, виды и формы организации труда учащихся, обеспечивать рациональное и эффективное использование их сил и возможностей.[1]

Дифференцированный подход к обучению – это:

- создание разнообразных условий обучения для различных школ, классов, групп с целью учета особенностей их контингента;
- комплекс методических, психолого–педагогических и организационно–управленческих мероприятий, обеспечивающих обучение в гомогенных группах (одиночных по типу).

Технология дифференцированного(разноуровневого) обучения –это технология организации учебного процесса, в рамках которой предполагается разный уровень усвоения учебного материала, в зависимости от способностей и индивидуальных особенностей личности каждого учащегося.

Целевыми ориентациями данной технологии являются:

- обучение каждого на уровне его возможностей и способностей;
- приспособление (адаптация) обучения к особенностям различных групп учащихся.

Рассмотрим, как на практике реализуется *технология дифференцированного обучения*.

В нашей общеобразовательной школе для детей с ООП учебная и внеклассная деятельность на уроках направлена на социализацию ребёнка.

Конечно, в начале моей работы это вызывало определенные трудности при подготовке и проведении уроков. Любой урок, даже самый простой по своей структуре, представляет собой довольно сложную деятельность учителя и ученика. При построении урока огромное значение уделяю фазам работоспособности, темпу работы ученика, что, в свою очередь, помогает ему почувствовать себя в «ситуации успеха» участвующим в общей работе.

Поэтому обучение должно быть таким, чтобы каждый ученик работал в полную меру своих сил, чувствовал уверенность в себе, ощущал радость учебного труда, сознательно и прочно усваивал программный материал, развивался. Для этого учебный процесс необходимо строить на основе принципа индивидуального подхода.

Одним из путей реализации индивидуального подхода к детям является дифференциация обучения.

Главное в дифференциации учебной работы – это продвижение учеников в развитии, усвоение ими знаний, умений и навыков, психологический комфорт детей на уроке.

Рассмотрим на практике дифференциацию обучения:

- Дифференциация заданий по объёму учебного материала;
- Дифференциация работы по степени и характеру помощи учащимся
- Дифференциация подбора нескольких взаимосвязанных заданий нарастающей трудности.
- Дифференциация учебных заданий по уровню творчества

Дифференциация заданий по объему учебного материала.

Форма предоставления дифференцированных заданий бывает различной: индивидуальные карточки, записи заданий на доске в двух–трех и более вариантах, устные указания.

Дифференциацию осуществляю чаще всего при закреплении и повторении ранее изученного материала, поскольку имеется возможность организовать самостоятельную работу учащихся.

Дифференциация заданий по объему учебного материала предполагает, что часть учащихся выполняет кроме основного задания еще и дополнительные. В качестве дополнительного задания предлагается, аналогичное основному, однотипное с ним.

Например, **Предмет** «Художественный труд» 5 класс

Тема урока «Пейзаж. Гармония с природой. Воздушная перспектива»

Цель обучения 5.1.1.1 Изучать и определять ассоциативные значения и визуальные характеристики окружающего мира (композиция, цвет, форма, фактура, пропорции)

Основное задание: Найти правильную композицию, согласно правилам перспективы.

Дополнительное задание: Описать ошибки композиции

Задание №1 для детей с ООП. Найти правильную композицию, согласно правилам перспективы.

Рисунок 1.

Задание №1 для остальных учащихся. Найти правильную композицию, согласно правилам перспективы и описать ошибки.

Рисунок 2.

Необходимость использования дифференциации заданий по объему обусловлена разным темпом работы учащихся. Дети с ООП, а также дети с низкой мотивацией обучаемости обычно не успевают полностью выполнить самостоятельную работу, поэтому им требуется дополнительное время на выполнение задания. Но это время должно проходить с пользой для остальных учеников, которым и дается дополнительное задание.

Дифференциация подбора нескольких взаимосвязанных заданий нарастающей трудности

Другим вариантом дифференциации является подбор нескольких взаимосвязанных заданий нарастающей трудности.

Дифференциацию заданий по объему сочетаю с другими способами дифференциации. Например, в качестве дополнительных предлагаются творческие упражнения или более трудные.

Например, 5 класс **Предмет** «Мир вокруг», интегрируемый с предметом «Естествознание»

Тема урока. «Как растения размножаются»

Цель обучения 5.2.1.3 иметь представление о двух способах размножения растений – семенами и черенками;

Задание «Части растений» для детей с ООП.

а) Узнай, раскрась части растений

б) Подпиши все части растений.

в) Подумай, какие части растений нужны для размножения? (корень, стебель, лист, плод (семя))

При выполнении задания на карточке, индивидуального задания в тетради, учитываю желание ребенка с ООП «быть как все», выполнять задание вместе со всеми. Когда даешь карточку только одному обучающемуся, создается ситуация искусственного выделения его из общей учебной работы.

Ученики, которые выполнили основное задание раньше, приступают к работе над дополнительным заданием, не обращаясь к учителю, а в это время помогаю тем детям, которые испытывают затруднение при выполнении основного задания

Дифференциация работы по степени и характеру помощи учащимся.

Такой способ дифференциации, в отличие от дифференциации по степени самостоятельности, не предусматривает организации фронтальной работы под руководством учителя. Все учащиеся сразу приступают к самостоятельной работе. Детям, которые испытывают затруднения в выполнении задания, оказываю дозированную помощь.

Возможны три вида помощи: стимулирующая, направляющая и обучающая.

Стимулирующая помощь необходима тогда, когда ученик не включился в самостоятельную работу и допустил ошибку. Разъясняю задание, помогаю в организации деятельности и указываю на ошибку, предлагаю выполнить проверку.

Направляющая помощь необходима в том случае, когда стимулирующая помощь оказалась неэффективной. Ученику указывается путь, который приведет к выполнению работы или исправлению ошибки, т.е. дается подсказка, помогающая актуализировать знания, облегчающая выполнение задания.

Обучающая помощь оказывается тогда, когда ученик не может справиться с самостоятельной работой даже при направляющей помощи, в этом случае раскрываю перед учеником путь выполнения задания, сообщаю о том, что нужно делать.

Например, **Предмет** «Общетрудовая подготовка»

Тема урока «Растения цветников и комнатные цветы»

Цель обучения 5.3.1.5 ознакомиться с цветковыми растениями, выращиваемыми в цветниках и в комнатных условиях;

– Зачем люди выращивают комнатные растения? Вы бы хотели иметь их у себя дома? А как можно это сделать?

Сейчас мы с вами проведём практическую работу.

Будем учиться размножать комнатные растения 2 способами.

1 способ – размножение фиалки листовым черенком.

2 способ – размножение герани стеблевыми черенками.

Карточка 1 Правила размножения.

- 1) Размножение листовыми черенками. - фиалка
- А) берут целый лист с черенком- черенок до 5см длиной;
- В) черенок помещают в почву так, чтобы нижняя поверхность листа была обращена к стенке горшка. Основание пластинки горшка не должно касаться почвы.
- Г) почву вокруг пластинки листа приминают карандашом.
- 2) Размножение стеблевыми черенками. - герань
- А) черенок должен иметь 7 -15 см в длину;
- Б) срезают листья с нижней части черенка;
- В) с помощью карандаша делают углубление в почве;
- Д) помещают в углубление черенок, почву вокруг приминают карандашом.
- Е) накрывают стеклянной банкой или пакетом.
- Г) корни присыпают почвой и приминают, чтобы не остались воздушные карманы.

Карточка 2.

- Прочитай еще раз внимательно правило размножение стеблевыми черенками - герань.
- Посмотри на рисунок.
- Прочитай вопрос. Подумай, какую длину должен иметь черенок.
- Подумай, для чего срезают листья с нижней части черенка.
- Вспомни, как правильно укрепить растение в почве. Выполни действие.
- Подумай, почему накрывают стеклянной банкой растения.

Дифференциация по степени помощи позволяет наиболее полно учитывать индивидуальные особенности ребенка, уровень его обученности.

Задания разрабатываю с учетом зоны ближайшего развития.

Дифференциация учебных заданий по уровню творчества

Дифференциация учебных заданий по уровню творчества предполагает различный характер познавательной деятельности школьников: репродуктивный или продуктивный (творческий).

К репродуктивным заданиям относятся типовые упражнения, например, выполнение ручных швов с элементами вышивки и работа на швейной машинке т. д.

Для выявления и развития творческих способностей у детей с ООП, вовлекая их во внеурочную деятельность, где они выполняют, как индивидуальные творческие работы, так и коллективные, подбирая вид и технику декоративного творчества индивидуально, с учетом особенностей и возможностей каждого ученика.

Такая форма индивидуализации позволяет развивать у учащихся инициативу, самостоятельность, умение работать в коллективе, а когда дети видят результат своего труда и его высокую оценку, повышается мотивация к творческой деятельности и появляется уверенность в своих возможностях. Ученица принимает участие в конкурсах на разных уровнях.

Выготский Л.С. писал, что зона ближайшего развития определяется тем кругом задач, которые ребенок может решить «под руководством взрослых и в сотрудничестве с более умными сотоварищами», т.е. не самостоятельно, а с некоторой помощью. Это определяет перспективы развития каждого ученика. Важное условие – уважение к достоинству и духовной свободе ребенка.

Использование технологии дифференцированного (разноуровневого) обучения позволило создать «безбарьерную» образовательную среду для детей с ООП, модернизации упорядоченной системы действий, выполнение которых приводит к гарантированному достижению педагогических целей.

В итоге, обучение учащихся с использованием технологии *дифференцированного (разноуровневого) обучения* имеет положительные стороны, а это:

- создание «безбарьерной» образовательной среды;
- полная занятость всех учащихся, самостоятельно переходящая от уровня к уровню;
- формирование личностных качеств: самостоятельности, трудолюбия, уверенности в себе, творчества;
- повышение познавательного интереса и мотивации к обучению;
- развитие способностей учащихся.

Можно сделать вывод, что использование технологии дифференцированного обучения на основе обязательных результатов на уроках помогает формировать и развивать у учащихся с ООП:

- самостоятельность,
- коммуникативность,
- мобильность,
- умение адаптироваться к сложившейся ситуации,
- ответственность за собственный выбор и результаты своей деятельности.

А самое главное – самореализоваться и быть успешным в учебной деятельности.

Но нельзя забывать о том, что для учителя есть трудности в реализации такого подхода к обучению:

- Большая подготовительная работа к уроку;

- Переработка содержания учебного материала;
- Дидактическое обеспечение урока;
- Подготовка учащихся к такой форме работы;
- Проведение мониторинга.

Поэтому для учителя, несомненно, при осуществлении дифференцированного подхода необходимы терпение, настойчивость, своевременное оказание помощи, активное вовлечение в коллективную работу, поощрение успехов, благоприятная атмосфера между учителем и учениками.

Технология уровневой дифференциации – это рост качества образования, рост интереса к предмету, создание комфортности на уроке, развитие общеучебных умений и навыков, в том числе умения учиться.

Подводя итог, хочу обратиться к коллегам словами В.А.Сухомлинского, чтоб достичь желаемых результатов в работе с детьми ООП необходимо «...умело, умно, мудро, тонко, сердечно прикоснуться к каждой из тысячи граней, найти ту, которая, если её, как алмаз шлифовать, засверкает неповторимым сиянием человеческого таланта, а это сияние принесет человеку личное счастье...».

Список литературы:

1. Клевченя М.С Психологические проблемы дифференцированного обучения //Актуальные проблемы дифференцированного обучения. <https://helpiks.org/2-1557.html>
2. Куценко Е. Все дети – особые: советы по организации инклюзии <https://multiurok.ru/files/primeneniye-sovremennykh-obrazovatelnykh-tehnologiy-3.html>
3. Классное руководство и воспитание школьников. 2014. № 7/8. С. 10–11 <https://proshkolu.ru/user/Olgas28/folder/823422/>
4. Алехина С.В. Принципы инклюзии в контексте изменений образовательной практики // Психологическая наука и образование. 2014. № 1. С. 5–16. <http://childpsy.ru/lib/articles/id/32761.php>
5. Баранова Г.А. Подготовка учителя к применению современных педагогических технологий в работе с детьми с ограниченными возможностями здоровья // Известия Тульского государственного университета. Педагогика. 2016. № 1. С.21. <https://multiurok.ru/files/primeneniye-sovremennykh-obrazovatelnykh-tehnologiy-3.html>
6. Митчелл Д. Эффективные педагогические технологии специального и инклюзивного образования. М.: РООИ «Перспектива», 2011. 176 с. https://vk.com/wall-52864244_26
7. Селевко Г.К. Современные образовательные технологии: учебное пособие. М.: Народное образование. 1998. 256 с. https://dusshh.yam.sportsng.ru/media/2018/06/26/1240840460/Selevko-Ped._teKhnologii.pdf
8. Щуркова Н.Е. Педагогические технологии: учебное пособие для академического бакалавриата. М.: Изд-во Юрайт, 2015. 259 с. <https://delphinus.xyz/books/pedagogicheskie-tehnologii-uch>

УДК 37.048.4

ОБЗОР МЕТОДОВ ДИАГНОСТИКИ И РАЗВИТИЯ ЛИЧНЫХ ПРОФЕССИОНАЛЬНЫХ ПЕРСПЕКТИВ В СТАРШЕМ ШКОЛЬНОМ ВОЗРАСТЕ

Батырбаева Анна Янисовна

магистрант 1 года обучения образовательной программы
7М01101 Педагогика и психология
педагогического института им. У.Султангазина
КРУ имени Ахмета Байтұрсынұлы, г.Костанай, Казахстан
E-mail:anna.batyrbayeva@bk.ru

Демисенова Шнар Сапаровна

кандидат педагогических наук, и.о. ассоциированного профессора
кафедры педагогики, психологии и специального образования
педагогического института им. У.Султангазина
КРУ имени Ахмета Байтұрсынұлы, г.Костанай, Казахстан
E-mail: shnar15@mail.ru

Аңдатпа

Бұл мақалада қазіргі заманғы жоғары сынып оқушысының кәсіби өзін-өзі анықтау мәселесі қарастырылған. Психологиялық-педагогикалық әдебиеттерге талдау жасалды, сонымен қатар орта мектеп жасында жеке кәсіби перспективаларды диагностикалау мен дамытудың негізгі әдістері анықталып сипатталды. Мақалада тестілеу, дәрістер, мен тренингтер ,кәсіптік бағдарлау жұмысының интегралды элементтері сияқты әдістерге ерекше назар аударылады,бұл тек кәсіптік артықшылықтарды анықтауға ғана емес , сонымен қатар орта мектеп жасында кәсіби өзін-өзі анықтауды белсендіруге де ықпал етеді.

***Түйінді сөздер:** Психодиагностика әдістері, даму әдістері, жоғары сынып оқушылары, жеке кәсіби перспективалар.*

Аннотация

В данной статье рассмотрена проблема профессионального самоопределения современного старшего школьника. Проведен анализ психолого-педагогической литературы, выделены, а также подробно описаны основные методы диагностики и развития личных профессиональных перспектив в старшем школьном возрасте. В статье особое внимание уделено таким методам, как тестирование, лекции и тренинги, интегральным элементам профориентационной работы способствующим не только выявлению профессиональных предпочтений, но и активизации профессионального самоопределения в старшем школьном возрасте.

***Ключевые слова:** методы психодиагностики, методы развития, старшие школьники, личные профессиональные перспективы.*

Abstract

The article addresses the subject of professional self-determination of a modern high school student. Particular attention is given to the analysis of psychological and pedagogical literature, the author explains in great detail the main methods of diagnosis and development of personal professional prospects in high school age. The article pays special attention to such methods as testing, lectures and trainings, an integral element of career guidance that contributes not only to the identification of professional preferences, but also to the activation of professional self-determination in high school age.

***Key words:** methods of psychodiagnosics, methods of development, high school students, personal professional prospects.*

В настоящее время государственная политика Республики Казахстан направлена на усиление профориентационной работы, проводятся соответствующие мероприятия, в школах введена должность педагога-профориентатора [1]. Ранее

функции педагога–профориентатора выполняли завучи или педагоги–психологи, но они не всегда могли обеспечить качественную профориентационную помощь по нескольким причинам. Во–первых, данные специалисты были перегружены другими обязанностями, что не позволяло им уделять достаточно времени профориентации. Во–вторых, они не имели возможности повышать квалификацию в области профориентации, что негативно отражалось на их профессионализме [2]. Эти факторы обусловили появления педагога–профориентатора в школах, основная задача которого заключается в сопровождение учащихся в период их профессионального самоопределения. Однако, несмотря на все усилия, проблема выбора профессии остается актуальной для многих старших школьников. Это подтверждают данные Национальной палаты предпринимателей «Атамекен», где показатель трудоустройства выпускников с дипломом в 2023 году составил 67 % [3].

На основе анализа психолого–педагогической литературы мы выделили такие основные методы диагностики личных профессиональных перспектив в старшем школьном возрасте, как: анкетирование, тестирование, беседа, наблюдение, анализ продуктов деятельности. Помимо этого нами были выделены следующие методы развития данных перспектив: эксперимент, дискуссия, лекция, тренинг, разновидности игр, в частности деловые игры, ролевые игры, имитационные игры [4], [5], [6]. Более подробно данные методы раскрываются в таблице 1 и 2.

Таблица 1 – Характеристика методов диагностики личных профессиональных перспектив в старшем школьном возрасте

Метод	Характеристика	Практическая значимость
Анкетирование	Анкетирование – это письменный опрос посредством анкеты. Анкета используется для сбора информации и представляет заранее составленный исследователем список вопросов, адресованных определенной категории респондентов	Выявление профессиональных намерений
Беседа	Метод беседы. Используется в различных целях, в том числе для обмена мнениями, передачи информации, обсуждения вопросов и тем, а также социального взаимодействия. В рамках профориентационной работы предполагает получение исследователем сведений от участников посредством тематически направленного диалога. Формы организации беседы: индивидуальная и групповая	Определение уровня осведомленности о мире профессий, требованиях предъявляемых к специалистам и о состоянии современного рынка труда; выявление факторов влияющих на выбор профессии, наличия личного профессионального плана
Тестирование	Данный метод позволяет изучить индивидуально–психологические особенности личности с помощью стандартизированных методик. Эмпирические данные, полученные с помощью стандартизированных методик, поддаются методам математической обработки. Это	Выявление способностей и склонностей к определенным видам деятельности, а также личностных качеств (например, профессиональной направленности, дисциплинированности,

БІЛІМ АЛУШЫЛАРДЫҢ ЖЕКЕ ӘЛЕУЕТІН ДАМУДА
ПСИХОЛОГИЯЛЫҚ-ПЕДАГОГИКАЛЫҚ ҚОЛДАУДЫҢ ЗАМАНАУИ ФОРМАТТАРЫ МЕН ТЕХНОЛОГИЯЛАРЫ
СОВРЕМЕННЫЕ ФОРМАТЫ И ТЕХНОЛОГИИ ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГИЧЕСКОГО СОПРОВОЖДЕНИЯ РАЗВИТИЯ
ЛИЧНОСТНОГО ПОТЕНЦИАЛА ОБУЧАЮЩИХСЯ

	обеспечивает их объективность и достоверность	трудолюбия и т.д.); определение интересов и увлечений
Наблюдение	Основу данного метода представляет специально организованное и целенаправленное восприятие окружающей действительности. Всё наблюдаемое фиксируется с целью понимания происходящего или сбора информации для дальнейшего анализа	Изучение особенностей поведения старшего школьника в различных ситуациях
Анализ продуктов деятельности	Данный метод основан на положении о том, что деятельность человека является отражением его личности. К продуктам деятельности принято относить: дневники, сочинения, рисунки, различные самодельные изделия и пр. Исследователь анализирует содержание продуктов деятельности учащегося, их форму, структуру, стиль, а также контекст, в котором они были созданы. На основании этого анализа он делает выводы о психологических особенностях личности и деятельности	Выявление способностей и склонностей к определенным видам деятельности
Эксперимент	Данный метод позволяет изучать явления путем систематического наблюдения и измерения в рамках естественных и лабораторных условий. Эксперимент позволяет проверять гипотезы, устанавливать причинно-следственные связи	Изучение профессиональных предпочтений и способностей старших школьников; проверка эффективности проф-ориентационных мероприятий; разработка проф-ориентационных методик и технологий

В нашем исследовании такие методы, как тестирование и опрос (письменный) являются основными. Наиболее адекватный психодиагностический инструментарий для проведения исследования личных профессиональных перспектив в старшем школьном возрасте представлен следующими методиками:

- дифференциально-диагностический опросник Е.А. Климova (ДДО);
- методика изучения личной профессиональной перспективы (ЛПП) Н.С. Пряжниковой;
- методика «Ориентир» (И.Л. Соломин);
- опросник профессиональных предпочтений Дж. Холланда (ОПП);
- методика «Профиль» (методика карты интересов А. Голомштока в модификации Г. Резапкиной).

Рассмотрим их более подробно.

1. Дифференциально-диагностический опросник Е.А. Климova (ДДО). Данная методика основана на классификации Е.А. Климova состоящей из пяти типов профессий, как: «человек–природа», «человек–техника», «человек–знак», «человек–человек», «человек–художественный образ». В соответствии с данной классификацией определяется наиболее подходящий тип профессии[7]. Таким образом,

особенностью ДДО является дифференцированный подход к выявлению профессиональных интересов и склонностей.

2. Методика изучения личной профессиональной перспективы (ЛПП) Н.С. Пряжниковой. Данная методика является эффективным инструментом для оказания помощи в профессиональном самоопределении. Она направлена на оценку актуального уровня личных профессиональных перспектив, которые включают такие компоненты, как:

- «ценностно–смысловой» (отношение к содержанию, процессу и результату актуализации перспектив);
- «когнитивный» (владение знанием содержания перспектив);
- «рефлексивный» (способность к осознанному построению перспектив);
- «деятельностный» (опыт реализации перспектив)[4].

3. Методика «Ориентир» И.П. Соломина. Данная методика в первую очередь направлена на опитантов, сталкивающихся с трудностями при выборе профессии. Преимущества данной методики в следующем:

- дает общее представление о профессиональной направленности личности;
- повышает уровень осведомленности о мире профессий и требованиях предъявляемых к специалистам;
- позволяет, учитывая способности, склонности, интересы личности определить наиболее подходящий для нее тип профессии[8].

4. Методика «Опросник профессиональных предпочтений» Дж. Холланда (ОПП). Данная методика основана на теории Дж. Холланда и направлена на определение профессии в соответствии с определенными типами личности:

- «реалистический (Р)». Люди этого типа ориентированы на работу с материальными объектами, техникой и природой;
- «интеллектуальный (И)». Люди этого типа ориентированы на работу с абстрактными понятиями, идеями и теориями;
- «социальный (С)». Люди этого типа ориентированы на работу с другими людьми, оказание им помощи и поддержки;
- «конвенциональный (К)». Люди этого типа ориентированы на работу с данными и цифрами;
- «предприимчивый (П)». Люди этого типа ориентированы на работу с людьми, лидерство и достижение успеха;
- «артистический (А)». Люди этого типа ценят творчество и самовыражение[7].

Таким образом, согласно теории Дж. Холланда, каждый человек имеет свой тип личности, который выражается в его интересах, склонностях, ценностях и предпочтении определенных видов деятельности. В свою очередь, различные сферы профессиональной деятельности также имеют свои особенности, которые соответствуют определенным типам личности.

1. Методика «Профиль» (методика карты интересов А. Голомштока в модификации Г. Резапкиной). Данная методика позволяет, опираясь на знания собственных интересов и склонностей осуществить обоснованный выбор профессии. Она включает 10 шкал, каждая, из которых соответствует определенной сфере профессиональной деятельности: «физика и математика»; «химия и биология»; «радиотехника и электроника»; «механика и конструирование»; «география и геология»; «литература и искусство»; «история и политика»; «педагогика и медицина»; «предпринимательство и домоводство»; «спорт и военное дело»[9].

Таблица 2 – Характеристика методов развития личных профессиональных перспектив в старшем школьном возрасте

Метод	Характеристика	Практическая значимость
Дискуссия	В основе данного метода лежит проблема или спорный вопрос. В ходе дискуссии происходит ее обсуждение. Оппоненты должны приводить аргументированные доводы в защиту своего мнения, позиции. Можно использовать групповую дискуссию. Это увеличивает ценность данного метода, т.к. происходит коллективное обсуждение	Формирование целостного представления о мире профессий, положительного отношения к труду, готовности к осознанному выбору профессии
Лекция	Под лекцией принято понимать устное выступление, направленное на передачу информации и знаний по определенной теме. Она оказывает информационно–обучающее воздействие. Особенность лекции: передача большого объема информации и знаний в ограниченные сроки	Формирование представления о мире профессий, требованиях предъявляемых специалистам, потребностях общества; развитие профессиональных интересов; подготовка к профес-сиональному самоопреде-лению
Тренинг	Тренинг как метод формирования готовности к выбору профессии основывается на принципах активного взаимодействия всех участников. Тренинг применяется как метод активного влияния на развитие личности, в частности на развитие навыков принятия решения	Повышение мотивации и готовности к осуществлению профессионального выбора, формирование ответственного отношения к этому, создание и поддержание позитивного отношения к труду; развитие навыков принятия решений, самоанализа
Деловые игры	Данный метод обучения предполагает создание производственных ситуаций приближенных к реальности. В ходе деловой игры участники взаимодействуя друг с другом, осуществляют и отрабатывают по заданным правилам возможные сценарии действий	Ознакомление с различными профессиями, получение возможности попробовать себя в роли представителей этих профессий и изучение того, какие навыки и качества необходимы для успешной работы в той или иной сфере
Кейс–метод	Основу данного метода обучения составляет проблемная ситуация. Учащиеся должны ознакомиться с описанием вымышленной или реальной ситуации, проанализировать ее и найти решение	Осуществление знакомства с различными профессиями, более глубокое изучение конкретных направлений и сфер профессиональной деятельности
Квест–метод	Квест–метод – это метод активного обучения, который предполагает приобретение новых знаний и закрепление уже имеющихся, в процессе решения проблемных задач в игровой форме	Повышение мотивации к изучению профессий, способствование пониманию их сути, а также требований к личностным качествам, умениям и знаниям будущего специалиста

Для дальнейшей развивающей работы мы планируем использование лекционных и тренинговых занятий. Они являются эффективными методами

профориентационной работы, которые позволяют старшеклассникам получить информацию о различных профессиях в полном объеме; развить навыки принятия решений, целеполагания, критического мышления, преодоления препятствий, разработки личного профессионального плана; приобрести опыт выполнения профессиональных задач в различных сферах деятельности.

Лекции позволяют в сжатые сроки охватить большое количество участников и предоставить им необходимую информацию о различных профессиях. Это важно в условиях ограниченного времени, которое отводится на профориентационную работу школе.

Тренинговые занятия позволяют участникам активно участвовать в процессе обучения и развивать необходимые навыки и компетенции. Это способствует формированию более реалистических представлений о будущем и осознанному профессиональному самоопределению.

Таким образом, анализ методов развития и диагностики личных профессиональных перспектив показал, что наиболее эффективным является интегративный подход, активизирующий профессиональное самоопределение в старшем школьном возрасте. На следующем этапе исследования мы планируем разработать программу и сочетать такие методы, как: тестирование, опрос (письменный), лекции и тренинги. На наш взгляд именно они позволят оценить актуальный уровень ЛПП старших школьников и наметить пути дальнейшей работы по их развитию.

Список литературы:

1. Профориентаторы появятся в школах Казахстана URL:<https://24.kz/ru/news/obrazovanie-i-nauka/item/554722-proorientatory-poyavyatsya-v-shkolakh-kazakhstan> (дата обращения: 27.10.2023).
2. Бейсенбаева Ж.А. Психологические особенности профессионального самоопределения старшеклассников: сборник трудов конференции. / Ж.А. Бейсенбаева, О.С. Сангилбаев //
3. Педагогика, психология, общество: актуальные вопросы : материалы Всерос. науч.-практ. конф. с междунар. участ. (Чебоксары, 1 дек. 2020 г.) / редкол.: Ж.В. Мурзина [и др.] – Чебоксары: ИД «Среда», 2020. – С. 319–322.
4. НПП составила рейтинг лучших образовательных программ 2022 года URL: <https://atameken.kz/ru/news/48591-npp-sostavila-rejting-luchshih-obrazovatel-nyh-programm-0-goda>(дата обращения: 04.11.2023).
5. Пряжников Е.Ю. Профориентация: учеб. пособие для студ. высш. учеб.заведений [Текст] / Е.Ю.Пряжникова, Н.С. Пряжников. – 3-е изд., стер. – М. : Издательский центр «Академия», 2007. – 496 с.
6. Педагогика 100 вопросов – 100 ответов : учеб. Пособие для студентов вузов [Текст] / И.П. Подласый. – М. : Изд во ВЛАДОС ПРЕСС, 2006. – 365 с.
7. Мынбаева А.К., Садвакасова З.М. Инновационные методы обучения, или Как интересно преподавать: учебное пособие[Текст] / Мынбаева А.К., Садвакасова З.М. – 11-е изд.– Алматы: Қазақ университеті, 2012. – 462 с.
8. Истратова О.Н. Психодиагностика. Коллекция лучших тестов [Текст] / О.Н. Истратова, Т. В. Эксакусто. – 11-е изд. – Ростов н/Д : Феникс, 2016. – 376 с.
9. Бендюков М.А., Соломин И.Л. Ступени карьеры: азбука профориентации [Текст] / Бендюков М.А. Соломин И.Л. – Спб.: Речь, 2006. –240 с.
10. Резапкина Г.В. Психология и выбор профессии: программа предпрофильной подготовки: учебно-методическое пособие. [Текст] /Резапкина Г.В.– М.: Генезис, 2015. – 208 с.

ӘОЖ 371.39

ЖАҢАША ОҚЫТУ ҮРДІСІНДЕ ҰЛТТЫҚ ҚҰНДЫЛЫҚТАР АРҚЫЛЫ АДАМГЕРШІЛІККЕ ТӘРБИЕЛЕУ

Бекмагамбетова Сапаркуль Нұрымовна
бастауыш сынып мұғалімі
Қостанай қаласы білім бөлімінің
№11 жалпы білім беретін мектебі
Қостанай қ., Қазақстан
E-mail: bekmagambetova64@mail.ru

Аңдатпа

Мақалада автор ұлттық құндылықтарды адам сезім арқылы қабылдайды, сана арқылы оларды түсінеді және осы процестердің нәтижесінде адам осы құндылықтарды игереді деп ой түйеді. Ұлттық дәстүрді құрметтейтін, дүниетанымы, ақыл ой парасаттылығы қалыптасқан, мақсат қоя алатын тұлға тәрбиелеудегі тәжірибесін ортаға салады. Балада ұлттық құндылықтарды тәрбиелеуде бастауыш мектепте жұмыс ерекше орын алады, онда сабақ беруде ұлттық ойындарға орталық орын беріледі.

Түйін сөздер: рухани, ұлттық, тәрбие, үндестік, тәжірибе

Аннотация

В статье автор размышляет о том, что национальные ценности воспринимаются человеком через чувства, а сознанию происходит их понимание и в результате этих процессов личность усваивает эти ценности. В содержании статьи автор передает свой опыт в воспитании личности, уважающей национальные традиции, с устоявшимся мировоззрением, здравым смыслом, умеющей ставить цели. В воспитании у ребенка национальных ценностей особое место занимает работа в начальной школе, где во время занятий центральное место отводится национальным играм.

Ключевые слова: духовный, национальный, воспитание, гармония, практика

Abstract

In the article, the author reflects on the fact that national values are perceived by a person through feelings, and their understanding occurs in consciousness and as a result of these processes, the personality assimilates these values. In the content of the article, the author conveys his experience in educating a person who respects national traditions, with an established worldview, common sense, and knows how to set goals. In educating a child of national values, a special place is occupied by work in primary school, where national games are given a central place during classes.

Key words: spiritual, national, education, harmony, practice

Мектеп – үйрететін орта, оның жүрегі – мұғалім. Ізденімпаз мұғалімнің шығармашылығындағы ерекше тұс – тұлғаның жүрегіне жол таба білуі. Бастауыш сынып–үздіксіз білім берудің баспалдағы. Осы орайда бастауыш сынып мұғалімі ретінде негізгі ұстанған мақсатым: білім мен білік дағдыларын меңгерту, оқу мен тәрбие үрдісінде ұлттық құндылықтарды оқушы бойына сіңіруде ұйымдастырудың сан түрлі жаңа әдіс – тәсілдерін іздестіру. Өзімнің тәжірибемде, жаңартылған білім беру аясында интербелсенді әдіс–тәсілдер арқылы нақыл сөздер, жаңылтпаш мағынасын түсіндіріп елжандылыққа тәрбиелеймін. [1, б.7] Мақаламды Мұстафа Шоқайдың «Ұлттық мәдениеттен жұрдай рухта, тәрбиеленген ұрпақтан халқымыздың қажеті мен мүддесін жоқтайтын пайдалы азамат шықпайды.» деген қанатты сөздерінен бастағым келіп отыр. Иә, бүгінгі менің алдымда отырған жас ұрпақ – егемен еліміздің болашағы, халық тағдырын жетелейтін азамат. Ал сол ұрпаққа әлемдік деңгейде өркениетті негізде білім мен тәрбие беру, ұлттық құндылықтарды жас ұрпақ бойына сіңіру менің басты міндетім деп білемін. Ғаламдану үрдісінде ұлттық құндылықтарды сақтау мен өзінің бет – бейнесін, ізгі дәстүрін сақтау

жолындағы күрес ұлттың сананы сақтау күресі екенін түсіну, яғни, ұлттық сана – сезімімен мінез құлқының ана тілінде, ата тарихын, төл мәдениетін және ұлттық салт – дәстүрді меңгеруі негізінде қалыптасқан жеке тұлғаны тәрбиелеу міндетін айтамыз.[2, б.6] Ұрпақтың рухани байлығы, мәдениеті саналы ұлттың ойлау қабілетімен білімі болуы керек.

Құндылықтар – тәрбие мен оқытудағы адамгершілікке бағытталған мұраттар, ол шынайы болады, ол адамға тәуелді емес, дегенмен ол адам санасында орын алады. Осы орайда бастауыш сынып оқушысына білім мен ұлттық тәрбиені бірге беруді назарда ұстап келемін. Құндылықтар сезім арқылы қабылданады, ал сана арқылы оны түсінуге болады, соның нәтижесінде тұлға құндылықты игереді, соған сай әрекет етеді. Нақтырақ айтатын болсам, ана тілі мен ұлттық дәстүрді құрметтейтін, дүниетанымы, ақыл ой парасаттылығы қалыптасқан, мақсат қоя алатын, сол мақсатқа жету жолында жауапкершілігі мол, мінез құлқы, айналадағы адамдарға қарым – қатынас мәдениеті жоғары, Отанын сүйетін, күрделі жағдайда нақты шешім қабылдай алатын, салауатты тұлға.Ал, осы ұлттық тәрбиені бала бойына сіңіруде бастауыш сыныпта атқаратын жұмысының орыны ерекше.[3, б.8]

Қазіргі таңда екінші сыныпта сабақ беремін. Тәрбиені сәби ана құрсағынан бастаса, оны білім теңізінің мектеп атты кемесінде ұлттық құндылықтарымызбен жетілдіру өте маңызды. Ұлы Абай: «Бала мінез үш алуан адамнан жұғады: біріншісі – ата – анасынан, екіншісі – ұстазынан, үшіншісі – құрбысынан.» – деген екен. Қоғамға қызмет ететін болашақ жеткіншектерге сапалы білім мен өнегелі ұлттық тәрбие беру – менің басты парызым.Оқу мен тәрбие егіз. Оны бір – бірінен бөліп қарауға болмайды. Тәрбиенің өзі күнделікті сабақтың әр бір негізінде – ақ оқушы бойына сіңіре бастайды. Көп жылдан бері бастауыш сыныпта сабақ бере жүріп «Бастауыш сыныпта оқу – тәрбие арқылы ұлттық құндылықты бойына сіңірген жеке тұлғаны қалыптастыру» тақырыбында шығармашылық жұмыспен айналысып келемін.

Мақсатым – ұлттық құндылықтарын бойына сіңіру арқылы қалыптасқан тәні мен жаны сұлу, өзіне – өзі сенімді, халықтың салт – дәстүрін, ата заңын, тарихын құрметтейтін, елжанды, әлемдік бәсекеге қабілетті тұлғаның негізін қалау. Міндеттері: Оқушының ұлттық сана сезімін қалыптастыру. Ана тілі, діні, оның тарихы, мәдениеті, өнері, салт – дәстүрі, рухани мәдени мұраларды қастерлеу. Оқушы бойына жанаршырлық сезім, намысшылдық тәрбиесі, ұлттық мінезді қалыптастыру. Сабақты, сыныптан тыс шараларды тартымды, ұтымды ұйымдастыру.Оқушыларды елжандылыққа тәрбиелеу. [4, б. 5]

Бастауыш мектеп оқушыларының тұлғалық қасиеттерін қалыптастыру жұмыстарына балалардың жас ерекшеліктерін ескеріп, олардың қабылдау мүмкіндіктеріне сәйкес лайықтыларын ғана пайдаланып, оларды тиімді қолдана білген жөн. Қазіргі таңда бұл талаптарды жүзеге асырудың мынадай мүмкіндіктері бар:тұлғалық қасиеттерді қалыптастыру бойынша адамгершілік құндылықтарды кез келген пәнді оқытудың мазмұнына кіріктіру, сыныптан тыс сабақтарды баланың тұлғалық қасиеттерінің қалыптасуына ықпал ететіндей бағытта ұйымдастыру, жеке пән ретінде жүргізілетін сабақтардың бағдарламасына еңгізу.Бастауыш сынып оқушысы тұлғасын қалыптастыруда халық педагогикасы материалдарымен таныстыру, оларды тыңдағанын қайта әңгімелеп беруге, мақал–мәтелдерді, жаңылтпаштарды мәнерлеп айтуға үйрету мен сөздік қорларын байыту, сөздік шығармашылықтың бастапқы формаларын дамыту мен адами ізгілік қасиеттерді, психикалық процестерді жетілдіру жөніндегі жұмыс төмендегі жеке тұлғанының қалыптасу мүмкіндіктерін шешуге көмектеседі.Оған: ұлттық ойындарды түсініп, қызыға ойлануға баулу, халық педагогикасының асыл мұрасы – халық ауыз әдебиеті үлгілерін тыңдай білу, бейнелеу құралдарын сахналау, кейіптендіру, диалог, кестелі–

модельдер, т.б. ойынды қолдана отырып, шығарманы мәнерлеп, белгілі бір жанрмен орындауға үйрету, сөздік қорларын дамыту, әдет-ғұрып, салт-дәстүрлерді түсіну, алған білімдері мен іскерлік-дағдыларын оқушының өзі атқаратын іс-әрекетте, өмірде қолдануға үйрету жатады. Сабақ барысында ұлттық ойындарды көбірек қолданамын. Өйткені, ойын арқылы ұлттық рух қалыптасады.

Адамның адамгершілігі—оның жоғары қасиеті. «Адамгершілік» адамның санасындағы,оның ішкі дүниесіндегі асыл қасиеттердің жиынтығы немесе биік шыңы. Адам баласында адамгершілік қасиеті қараптан—қарап туындамайтын қасиет. Мен мұны әдебиеттік оқу пәнінде ұлағатты әңгімелер арқылы бойларына сіңіремін. [5, б.6] Ұлттық тәрбие алдымен отбасында, ортада, мектепте, айналадағы адамдармен қарым-қатынасында қоғамдық тәрбиелермен қалыптасады. Халықта «Ұяда не көрсең, ұшқанда соны ілесің» деген мақал бар. Тәрбие болмаған жерде адамгершілік болуы мүмкін емес. Адамның адамгершілік қасиеттері ең алдымен дұрыс амандаса білу,айналасындағылармен жақсы қарым-қатынаста болу,өзара сыйласу, қарапайымдылық, кішіпейілділік,салмақты да сабырлы болу,үлкенге ізетті, кішіге қамқор болу жатады.

Сондай—ақ өз қолыңнан келгенше көмегіңді аямау, біреудің жақсылығын бағалау, оны қанағат тұту.Мектептің есігін ашқан бастауыш сыныпоқушысы жарығы мол жаңаша өмірде адамдық асыл қасиеттерді қастерлеп, өмір заңдылықтарын үйренеді. Адам бойындағы жақсы қасиеттер рухтан туындайды, ал барлық жаман қасиеттер амалдың көрінісі. Адам денесі біреу болғанымен оның ішінде қарама—қарсы,яғни жақсы мен жаман екі күш болады.Ол екеуі үнемі күресте болады. Адамның жақсы не жаман болуының осыған байланысты екенін Ш.Құдайбердиевтің «Жастарға» өлеңі айқындай түседі.Қазір адамдардың компьютер дәуірінде өмір сүріп жатқанын бәріміз білеміз. Бірақ рухани адамгершілік адамның бойынан толық көріне бермейді.Сондықтан да,білім берудің барлық кезеңдерінде рухани адамгершілік тағылымдарын негізге алған жөн. Сонда мінез—құлқы жетілген, саналы адам қалыптасады. Жетілген мінез—құлқы үш нәрсенің: жүректің,ақылдың,қолдың келісімі. Бала өзінің жүрегін тыңдауға үйренсе, жүрегінің ғана айтқанын орындаса өмірден өз орнын таба алады деп сенемін. Оқушы бойында ұлттық құндылықтарды құрметтеуге мысал келтірейін:Жер бетіндегі әр ұлттың мақсаты —өз ұрпағының бойында адамдық қасиет, ұлттық рұх пен мәдениеттің күш — қуатын қалыптастыру, ұлттың болмысын, оның өмір сүру тәсілі мен тәжірибесін, тәрбие ықпалының жолы мен бағытын ұғындыру. Тек ұлттық құндылықтарымызды сақтау арқылы еліміздің білім мен саясатының ұлттық—рухани дамуына, білім жүйесінің жетілуіне қоғамда өзіне лайықты орын алатын білімді болашақ тәрбиелеуге, озық қоғам құруға қол жеткізуге болады. [6, б.10]

Өзімнің тәжірибемде ғылыми теорияға,зерттеу еңбектерге сүйіне отырып, бастауыш сыныптағы оқушылардың ұлттық құндылық бағдарын қалыптастыру моделін екі бағытта құрдым: 1 моделі — Оқушының идеалы, сенімі өзін — өзі тану құндылық ұғымын түсінуі. 2 моделі — оқушыға ақпарат беру, қызығушылығын туғызу. Бағалау — салыстыру, мәнін ашу, ұлттық құндылық ұғымын меңгеруі болды. Иә, бастауыш сынып оқушысына білім беруде ел тарихын терең қозғап,тәрбие сағаттарында, оқыту үрдісінде қазақ зиялы қауымның еңбектерінің, қоғам дамуына қосқан үлесін айтып түсіндіру арқылы олардың бойына адами құндылықтарды қалыптастыра аламын.

Адам бойындағы жақсы қасиеттер рухтан туындайды, ал барлық жаман қасиеттер амалдың көрінісі. Адам денесі біреу болғанымен оның ішінде қарама—қарсы,яғни жақсы мен жаман екі күш болады.Ол екеуі үнемі күресте болады.Егеменді еліміздің бүгінгі таңдағы ең басты мақсаты жан — жақты әлемдік білім кеңестігінен

орын алу болып табылады. Бүгінгі жас ұрпақ – егемен еліміздің болашағы, халық тағдырын жетелейтін азамат. Ал сол ұрпаққа әлемдік деңгейде өркениетті негізде білім мен тәрбие беру, ұлттық құндылықтарды жас ұрпақ бойына сіңіру ғаламдық мәні бар мәселеге айналып отыр.

Ғаламдану үрдісінде ұлттық құндылықтарды сақтау мен өзінің бет – бейнесін, ізгі дәстүрін сақтау жолындағы күрес ұлттың сананы сақтау күресі екенін түсіну, яғни, ұлттық сана – сезімімен мінез құлқының ана тілінде, ата тарихын, төл мәдениетін және ұлттық салт – дәстүрді меңгеруі негізінде қалыптасқан жеке тұлғаны тәрбиелеу міндетін айтамыз. Қоғамдағы адамдар жасаған рухани, материалдық, мәдени құндылықтардың алмасуы оқыту процесі арқылы жүзеге асырылады. Соның ішінде сын тұрғысынан ойлау жобасы арқылы оқыту – саналы процесс екенін айтқым келеді.

Қорытындылай келгенде, Міржақып Дулатов «Жалғыз құрғақ білім үйрену емес, біліммен бірге ұлттық тәрбиені қоса беру, балқыған жас баланың ойына, қанына, сүйегіне ұлт рухын сіңіріп, ана тілін үйретіп шығару. Мұндай балалар мектепті бітіргеннен кейін қай жұрттың арасында жүрсе де, сүйегіне сіңген ұлт рухы жасымайды, қайда болсады, тіршілігінде қандай ауырлық өзгерістер көрсе де, ұлт ұлы болып қалады" демекші, бастауыш сыныптан бастап ұлттық құндылықтарды бойына сіңіруде күш–жігерімізді аямайық дегім келеді.

Әдебиеттер тізімі:

1. Гимназия ұстаздарының кәсіби іс–тәжірибелері. Шығармашылық еңбектердің істәжірибелік жинағы /– Алматы, 2016. – 32 б.
2. Білімшапағаты республикалық газет URL: <https://bsh.kz/news/18741>(дата обращения: 30.01.2024).
3. Толегенова, А. Б. Жеке тұлғаны ұлттық құндылықтар арқылы тәрбиелеу / Молодой ученый. – 2015. – № 7.2 (87.2). – С. 64–65. – URL: <https://moluch.ru/archive/87/17229/> (дата обращения: 30.01.2024).
4. «Ақиқат» ұлттық қоғамдық –саяси журналы URL: <https://aqiqat.kazgazeta.kz/news/8472>
5. Білім шапағаты республикалық газет URL: <https://bsh.kz/news/18741>(дата обращения: 30.01.2024)
6. «Білім жолы нұрлы жол» Республикалық журнал № 10 (37) 2022. – 13 б.

УДК 371.4(075.8)

ИННОВАЦИОННЫЕ ТЕХНОЛОГИИ ВЫЯВЛЕНИЯ МЕТОДОВ ОБРАЗОВАНИЯ МЕЖПРЕДМЕТНЫХ СВЯЗЕЙ ХИМИИ И БИОЛОГИИ НА ОСНОВЕ ПРОБЛЕМНОГО ОБУЧЕНИЯ

Бектурганова Зульфия Казиевна

старший преподаватель,
Нукусский государственный педагогический
институт имени Ажинияза,
г. Нукус, Узбекистан
E-mail: zulfiyabekturganova70@gmail.com,

Дабылов Нуркасым Абатбаевич,

стажёр–преподаватель,
Нукусский государственный педагогический
институт имени Ажинияза,
г. Нукус, Узбекистан
E-mail: nurqasim.dabilov@gmail.com

Аннотация

В данной статье рассматриваются вопросы формирования экспериментальных навыков учащихся, в процессе внедрения которого разрешаются проблемные ситуации, способы выдвижения идей, на основе предположения мыслительной деятельности индивида.

Ключевые слова: формирование экспериментальных навыков, внедрение проблемных ситуаций, собственные размышления, образ действий в виде умений.

Аңдатпа

Бұл мақалада студенттердің тәжірибелік дағдыларын қалыптастыру, оны жүзеге асыру барысында проблемалық жағдайлар шешіледі, жеке тұлғаның психикалық әрекеті туралы болжамға негізделген идеяларды ұсыну әдістері қарастырылады.

Түйінді сөздер: *тәжірибелік дағдыларды қалыптастыру, проблемалық жағдаяттарды енгізу, өзіндік ой, дағды түрінде әрекет ету тәсілі.*

Abstract

This article discusses the formation of experimental skills of students, in the process of implementation of which these problem situations are resolved, methods of putting forward ideas, based on the assumption of the individual's mental activity.

Key words: *the formation of experimental skills, the introduction of problem situations, one's own thoughts, a way of acting in the form of skills.*

Инновационные технологии представляют собой новые способы и методы взаимодействия педагогов и обучающихся, обеспечивающие эффективное достижение результата педагогической деятельности. Применение и развитие инновационных технологий, включающие телекоммуникационные системы и компьютерную технику, в процессе инклюзивного образования связано с динамичным, интенсивным характером современного общества. Данные технологии способствуют более быстрому сближению человека с социумом, способствуют формированию и развитию определенного уровня образования, культуры, мировоззрения, интеллектуальных способностей.

Использование в рамках инклюзивного образования инновационных технологий позволяет достичь следующих результатов: создание единого образовательного пространства; – эффективность взаимодействия всех субъектов образовательного – процесса; совершенствование методов, содержания и

организационных форм – обучения, связанное с требованиями современного общества к уровню образования личности и ее особенностями. максимальное раскрытие интеллектуального потенциала обучающегося, формирование навыков самостоятельного приобретения знаний и – осуществлению различных видов самостоятельной деятельности, связанной с обработкой информации. Поэтому можно сказать, что современные образовательные организации, реализующие идеи инклюзивного образования, становятся инновационными, так как процесс обучения строится на основе оригинальных педагогических идей и инновационных технологий, что представляет собой воплощение новой образовательной практики в рамках инклюзивного образования. Выводы и заключение Таким образом, можно утверждать, что использование инновационных технологий в процессе обучения лиц с ограниченными возможностями здоровья отличается эффективностью, проявляющейся в быстрой интеграции человека в общество, развитии его коммуникативных навыков, освоении определенного уровня образования за счет вариативности использования в образовательном процессе информационно–технических средств. [1, с.4].

Основываясь на метод проблемного обучения, рассматриваем формирование экспериментальных навыков по химии как прогрессирующий процесс, в котором учащиеся развивают новые для себя идеи, взгляды, основанные на изучаемых и ранее приобретённых фактах, развиваемых понятиях, теориях, законах по химии. В процессе внедрения проблемных ситуаций ученик преобразует информацию, выдвигает идеи, принимает решения, опираясь на собственные размышления, собственное видение исследуемого вопроса. Поэтому проблемное обучение предполагает такую организацию познавательной, мыслительной деятельности индивида, которая позволяет ему строить новое знание. Но это не только химические знания, но также и знания о том, как их применять. Для усвоения таких знаний мы формируем у учащихся образ действий в виде умений.

Выявление методов образования экспериментальных навыков по химии на основе проблемного обучения можно выдвинуть общность теории о педагогичности и формировании реальности, уточнить вспомогательные представления нашего изучения. [1, с.65].

На первом процессе методики применяется систематизация способов, а еще ученье о навыках, опытов и внедрения с помощью индивидуального способа знания. В нынешнее время комплексный подход обширно применяется в методике обучения химии на основе трудам учёных–методистов. В нашем изучении в мыслях учащегося внедряем функцию экспериментальных знаний по химии. Выстраивание знаний выявляет применение способов активности, рождается вникание функции учебно–иллюстративной способности учащихся, сочетание способов, видов, систем обучения, направленных на образование экспериментальных знаний по химии. Сравнивая образование экспериментальных знаний как системный процесс, появляются структуры поэтапного характера.

В теории систем обобщенность и активность рассматриваются сообща параллельно, так как функциональные познание, логика, видение мира можно систематизировать в активной деятельности. Проблема обоснованности тесно связана с вопросом улучшения индивида, от того что способность и корректность строятся и используются в системе деятельности. Точно так же применяется методика деятельности, полагающий целенаправленность на систему деятельности учащегося, в процессе использования которой индивид усваивает методы реформирования нашего поколения. Знания и навыки, полученные на основе экспериментов, строятся как итог познания периодической деятельности

обучаемого. Обзорность учащегося как личности деятельности обозначает, что ученик может исследовать активность, выделять в ней комбинированные компоненты, определять их с точки зрения социально выработанных мерок, стандартов и преобразовывать её. Наше изучение формируется на основе навыков, получить химические соединения, применяя для получения положительного результата используя проблемное обучение.

Как отмечалось ранее процесс образования экспериментальных знаний по химии выдвигает наблюдение и исследование конкретных явлений, от того что учащийся путём сопоставления большого числа фактов выявляет всеобщее. У многих учащихся оно развивается поочередно либо прогрессирует вовсе. Следственно, на конкретно–методическом уровне постижения следует, обратится к проблемному подходу, который отражает логику развёртывания диалектического мышления и реализуется как теоретическое суммирование. Проблемное обучение при обзоре определенного факта разрешает выявить центральные связи. Следовательно, исходя из этого, ученик суммирует иные факты этой системы, а наши исследования дают свойственные связи между химическими процессами и явлениями.

Целеустремленное образование обзорного мышления мы создаём при решении проблемных задач, данных в виде проблемных обстановок. С составления этих ситуаций начинается реализация экспериментальной деятельности учеников, которая на обзор учеником условий происхождения представлений, овладение обобщёнными методами действий в обучении химии. [8, с.3]. Нахождение решения учебной проблемы осуществляется способом реформирования общего отношения рассматриваемой системы, через конструирование значительного отношения в предметной, графической, знаковой форме. Учащиеся могут внести представления о лучшем объекте мысленно с целью постижения его свойств в идеальном виде, выделяют периодические задачи, оценивают способы решения. Начальным при этом является реформирование проблемной ситуации, направленное на поиск взаимоотношений в системе объектов. [2, с.43].

Основываясь на теории, деятельность системы не могут развиваться на повторениях. Формы улучшения постоянно идут следом за процессами обучения. Выполняя задания проблемной ситуации, ученики приобретают методы самостоятельности, которые при этом внедряются экспериментальные навыки. Следственно использование проблемного обучения в системе прогрессирующего обусловлено тем, что:

– решение проблемных задач имеет социальный характер, содействует сознательному приобретению, оцениванию и реформированию информации, разностороннему использованию знаний;

– полагает сравнение предметных знаний и навыков в определенной учебной области – химии, т.е. проблемное конструирование процесса обучения экспериментальным знаниям разрешает использовать знания и умения в системе. При образовании экспериментальных знаний по химии отрабатывается не только все их компоненты, но и руководство познавательными процессами учащихся, которые приобретают систему представлений и знаний, а еще обобщённые методы решения учебных проблем. У аномальных детей, т.е. у детей, развитие, которого в том или ином смысле нарушено, выделены правила пополнения, т.е. пути улучшения, которые в силу их физиологического и психологического здоровья им доступны: «Возвести целый воспитательный процесс по направлению природных тенденций к свёрху компенсации – значит не облегчать тех сложностей, которые появляются из недостатка и дефекта, а напрягать все силы для его компенсации,

выдвигать только те задачи и в том порядке, какие отвечают постепенности становления всей особы под новым углом». У здоровых детей путей улучшения значительно больше. [3, с.3].

Активный познавательный процесс рассматривается как образование экспериментальных навыков по химии, в котором учащиеся создают новые для себя идеи, взоры, основанные на постигаемых и прежде приобретённых фактах, развиваемых представлениях, теориях, законах по химии. С точки зрения психологов, методистов, в процессе разрешения проблемных обстановок ученик отбирает и преобразует информацию, выдвигает догадки, принимает решения, опираясь на личные размышления, собственное видение исследуемого вопроса. Значит, проблемное обучение разрешает и помогает строить новое умение на основе организации познавательной, мыслительной деятельности индивида. Для усвоения таких знаний мы формируем у учащихся образ действий в виде знаний. [6, с.65].

Для реализации компонентов структуры деятельности учащегося по выполнению химического эксперимента применяется проблемное обучение. Понимание этой ситуации, у учащегося возникает надобность разрешить возникшее возражение. Функционирование возражения развивает цель деятельности. Нахождение ответа учебной трудности полагает дополнение новых навыков, образование новых представлений и знаний, выдвигается в виде познавательного процесса деятельности. Разрешенный компонент полагает, используя сформированные у учеников алгоритмы и способы применения информации, находить решения и стимулировать проблемные задачи. Выдвинутые итоги, с поставленными задачами и целями, формулируют активизацию контрольно–периодического компонента деятельности. В итоге становление экспериментальных знаний возникает не механически, а осознанно в процессе принятия трудности как лично важно. В проблемном обучении речь идёт об образовании экспериментальных навыков по химии. Решающим же представлением проблемного обучения является учебная задача, следственно обратимся к её определению. [3, с.4].

Профессиональные мыслители, занимающиеся разработкой вопросов мировоззрения, определяют проблему как искусство логики, жажда познания истины, вопрос, содержащий в себе диалектику, которая исследует отношения всеобщих противоположностей, всеобщие законы, следствие, возражения, «знания о незнании». Методологи обнаружение такой непредвзято присутствующей ситуации объединяют с основы поискового исследования. Педагоги–методисты проблемную обстановку основывают как обстановку, в которой одно из обстоятельств осознаётся как вопрос, отражающий мыслящее – психологическое возражение процесса внедрения, определяющее направление умственного поиска, пробуждающее интерес к изучению незнакомого. [4, с. 5].

Пробуждающий интерес к исследованию неизвестного может параллельно создать проблемную обстановку, представляющая сложность, возникающего в системе познания учащегося, а оно в свою очередь требует умозаключение, вывод о высокой вероятности чего–либо, построенный на основаниях. Разрешения учебной трудности в качестве опоры и в особенности значим на первых стадиях становления экспериментального знания. [6, с.2].

Принимая во внимание вышеизложенное, на первом месте методики значительно применение системного и активного подходов. Реализация фактической деятельности призывает периодического мышления проблемы и её осуществления с помощью информации, которая подтверждает представление об

истинности или ложности какого–либо утверждения. На фоне образовательного процесса образуется становление познавательных процессов личности, что выделило выбор проблемного обучения, как основы, для развития экспериментальных умений по химии на конкретно–методическом уровне исследования.

Список литературы:

1. Ваганова О.И., Пирогова А. А., Прохорова М.П. Инновационная экономика: перспективы развития и совершенствования, №6 (32), 2018.
2. Днепров Э.Д. Четвертая школьная реформа в России / Э.Д. Днепров. – М: Интерпракс, 1994. – 241 с.
3. Бектурганова З.К. (2021). Проблемное обучение как средство развития школьного образования и актуализации знаний на уроках химии в школе. *Международный журнал интегрированного образования*, 4 (4), 118–120. <https://doi.org/10.31149/ijie.v4i4.1617>.
4. Чернобельская Г.М. Методика обучения химии в средней школе: Учеб. для студ. высш. учеб. заведений / Г.М. Чернобельская. – М.: Гуманит. изд. центр ВЛАДОС. 2000. – 336 с.
5. Бектурганова З. Методические особенности и характер формирования понятий по химии //Scienceweb academic papers collection. – 2016.
6. Бектурганова З. Методика развития экспериментальных навыков учащихся по на основе проблемного обучения в средних школах //Журнал «Вестник физической культуры и спорта» Нукусского филиала Узбекского государственного университета физической культуры и спорта. – 2022. – Т. 58. – №. 4. – С. 80–82.
7. Граник Г.Г. Психологическая модель процесса формирования умения // Вопросы психологии. – 1979. – №3. – С. 56 – 65.
8. Zaripbayev K. S., Shurenbaeva U., Dzhumanova Z. K. Using the method of "assessment" in teaching the topic of carbohydrates. – 2023.

УДК 373.3

**ВОЗМОЖНОСТИ РАЗВИТИЯ ТВОРЧЕСКИХ СПОСОБНОСТЕЙ НА
ЗАНЯТИЯХ ПО РУССКОМУ ЯЗЫКУ, ЛИТЕРАТУРЕ И ВО ВНЕУРОЧНОЕ ВРЕМЯ У
ДЕТЕЙ С ОСОБЫМИ ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫМИ ПОТРЕБНОСТЯМИ**

Бельшева Ирина Николаевна

учитель начальных классов, педагог–эксперт.
КГУ «Общеобразовательная школа № 23
имени М. Козыбаева отдела образования
города Костаная»
Управления образования акимата
Костанайской области.,
E–mail: irinabel3538@mail.ru

Булатова Резида Гадынановна

учитель начальных классов, педагог–эксперт.
КГУ «Общеобразовательная школа № 23
имени М. Козыбаева отдела образования
города Костаная»
Управления образования акимата
Костанайской области.,
E–mail: rezida_valieva@mail.ru

Аңдатпа

Мақалада бастауыш мектептегі сыныпта және мектептен тыс іс-шараларда ерекше білім беру қажеттіліктері бар балалармен жұмыс істеу және инклюзия ұғымдарына түсініктеме берілген. Инклюзивті білім беруді ұйымдастырудың ерекшеліктері баяндалып, мүмкіндігі шектеулі балаларға инклюзивті білім беруді оқытудың артықшылықтары айқындалды. Мақалада мұғалімдер инклюзивті балалармен жұмыс істегенде қолданатын негізгі жаңа педагогикалық әдістемелер берілген.

Түйінді сөздер: білім беру процесі, балалар, мұғалім, инклюзив, инклюзивті білім беру, инклюзивтік принциптер, қосу, тәжірибе.

Аннотация

В статье дано объяснение понятий инклюзии и работы с детьми с особыми образовательными потребностями на занятиях и во внеклассной деятельности в начальной школе. Описаны особенности организации инклюзивного образования, выявлены преимущества обучения инклюзивному образованию детей с ограниченными возможностями здоровья. В статье представлены основные новые педагогические приемы, которые применяют педагоги при работе с инклюзивными детьми.

Ключевые слова: образовательный процесс, дети, педагог, инклюзия, инклюзивное образование, принципы инклюзии, включение, практика.

Abstract

The article provides an explanation of the concepts of inclusion and working with children with special educational needs in the classroom and in extracurricular activities in primary school. The features of the organization of inclusive education are described, and the advantages of teaching inclusive education to children with disabilities are identified. The article presents the main new pedagogical techniques that teachers use when working with inclusive children.

Key words: educational process, children, teacher, inclusion, inclusive education, principles of inclusion, inclusion, practice.

Начальная школа призвана формировать учебные и обще трудовые умения и навыки, повышать и совершенствовать интеллектуальное развитие каждого ученика, дать знания основ наук, приобщить к общекультурным ценностям человечества.

И когда мы говорим о ребятах, чьи способности к учению невысоки в зависимости от ряда причин (родовые травмы, ослабленное здоровье, отсутствие внимания родителей в процессе подготовки к школе, так и во время учебы в школе, и как следствие – плохая мотивация к учению, отсутствие познавательного интереса, долговременной памяти, дисграфия, повышенная отвлекаемость и утомляемость, импульсивность, недостаточный самоконтроль и т.д.), всем понятно, что речь пойдет об инклюзивном образовании.

Основная идея инклюзивного образования – изменение старой установки «ребёнок для школы», на установку «школа для ребёнка», т.е. школа должна обеспечить возможность успешного обучения любого ребёнка, каким бы трудным он не казался. [2]

Основой деятельности учителей начальной школы является вера в завтрашний день ребёнка, ориентация на «зону его ближайшего развития», оптимизм, принятие его таким, каков он есть, со всеми трудностями, готовность прийти на помощь, поощрение, самостоятельность.

Данная система уже помогла не одному десятку ребят. И если другие социальные учреждения специализируются на помощи медицинской, то школа занимается социально – педагогической и социально–психологической, а именно творческой реабилитацией детей, оказавшихся в нашем стремительно развивающемся мире в некотором смысле за пределами общего социума.

Актуальность инклюзивного образования заключается в том, что одной из самых острых социальных проблем является высокий уровень заболеваемости детей и неуклонный рост инвалидности. [1]

Различают следующие категории детей с ограниченными возможностями и соответственно с особыми образовательными способностями:

- слабослышащие;
- дети с нарушением функции опорно– двигательного аппарата;
- дети с нарушением эмоционально – волевой сферы;
- дети с нарушением интеллекта;
- дети с задержкой психического развития (трудно–обучаемые).

Детям с задержкой психического развития, поступающим в школу присущ ряд специфических особенностей. Прежде чем начать работать с детьми, мы вместе с психологом школы проводим диагностику умений и навыков детей и определяем особенности развития каждого ребенка. Работа в дальнейшем строится в зависимости от того, какие способности нужно развивать у детей. В первую очередь необходимо было развивать психологические процессы.

Было установлено, что свойственные детям снижение работоспособности и неустойчивость внимания имеют разнообразные формы индивидуального проявления. У одних детей максимальное напряжение внимания, высокая работоспособность обнаруживаются в начале выполнения задания и неуклонно снижаются по мере продолжения работы, у других, – сосредоточение внимания наступает лишь после некоторого периода деятельности; у третьих– отмечаются периодические колебания внимания и неравномерная работоспособность на протяжении всего времени выполнения задания. Для развития внимания на уроках в начальной школе рекомендуется проводить игры и частую смену деятельности. Развивать внимание помогают такие игры, как «День и ночь», «Что изменилось», «Сравни», «Найди похожее». Использую их практически на всех уроках. На уроках обучения грамоте детям даются задания вычеркнуть букву из текста (игра «Корректурная проба»), что развивает внимание и закрепляет изучаемую букву.

У всех детей с ЗПР наблюдаются и недостатки памяти, причем эти недостатки касаются всех видов запоминания; произвольного и произвольного, кратковременного и долговременного. Они распространяются на запоминание как наглядного, так и словесного материала, что не может не сказаться на успеваемости. Для развития этих особенностей детей я использую следующие приёмы. В начале каждого урока русского языка записывается предложение, разбираются его орфограммы, проводится заучивание наизусть, а затем пишется по памяти. Такой прием позволяет без ошибок писать предложения, запоминать последовательность слов в предложении, и развивает память детей.

Практика работы с такими детьми показывает, что у 65 – 85 % различные нарушения речи, среди которых наиболее частыми являются нарушения звукопроизношения. Понятно, что они затрудняют обучение и общение этих детей и отрицательно сказываются на всём их развитии.

Страдает не только устная, но и письменная речь. Имеет место пропуск звуков, слогов, слов, нарушения расстановки смысловых ударений. У большинства детей эти нарушения сочетаются с расстройством голоса: он тихий, монотонный.

При анализе речи учащихся с перечисленными заболеваниями налицо отставание по объёму высказываний от здоровых детей. Дети не умеют сами строить развёрнутые высказывания, испытывают затруднения при составлении сложных предложений. Запас слов беден, велик разрыв между активным и пассивным словарём.

Анализ нарушений ребёнка, страдающего нарушением опорно–двигательного аппарата (ОДА), эмоционально–волевой сферы, интеллекта и с задержкой психического развития, показывает, что одно лечение без систематического психолого– педагогического и социального воздействия развития недостаточно эффективно.

Наблюдения показали, что элементы творчества в любой сфере деятельности эффективно развивают детей с ограниченными возможностями в развитии. Главным образом это происходит потому, что в процессе творчества ребёнок меньше внимания обращает на свои недостатки, в дело вступают положительные эмоции. [6,18] Не последнюю роль в этом развитии играет общение. Ведь ребёнок с ограниченными возможностями с самого рождения живёт в замкнутом пространстве и к физической болезни прибавляется неумение общаться со сверстниками, скрытость, замкнутость. А наши дети имеют возможность не только развиваться творчески, но и жить в коллективе. В нашей школе обучаются ученики разного возраста и разнообразных интересов.

Но чем бы не увлекался ребёнок, задача наших учителей заключается в том, чтобы развивать его способности и всячески помогать его адаптации в обществе.

Задача учителя начальных классов, работающего с такими детьми, заключается в том, чтобы научить детей грамматически правильно, систематически точно, содержательно, выразительно высказывать свои мысли в устной речи и орфографически правильно передавать их на письме.

Использование просто дидактических приёмов и методов передачи учебной информации не всегда позволяет справиться с поставленной задачей.

Изыскивая резервы успешного усвоения школьного базового материала, мы используем в планировании и проведении занятий ряд принципов, которые помогают справиться с этой работой.

Это принцип динамичности восприятия, предполагающий построение обучения, таким образом, в ходе которого для ребёнка продумываются задания по степени нарастающей трудности. Например, при закреплении орфографических навыков в написании суффиксов существительных, прилагательных, используются алгоритмы, которые помогают детям не только правильно выбрать орфограмму, но и увидеть условие выбора. [4] Ребёнок работает над закреплением материала на своём индивидуальном задании. Параллельно ведётся работа по развитию культуры речи. В данном случае плодотворна работа по иллюстрациям. Пополняется словарный запас на конкретную тематику (времена года, профессии, Казахстан, семья, школа). Речь обогащается оценочными прилагательными; закрепляются орфографические навыки по теме «Фонетика». Детям предоставляется возможность вспомнить и закрепить знания по теме «Лексика», «Части речи». А самое главное, ребята могут передать свои ощущения, когда смотрят на красивые пейзажи Родины, семейные праздники, интересные и необычные профессии людей, добрые поступки детей.

Принцип развития и коррекции высших психических функций предполагает включение в занятие специальных упражнений, нацеленных на развитие памяти, внимания, развития лексической стороны речи. Результаты обследования детей логопедом школы показали, что уровень развития лексической стороны речи детей, обучающихся в условиях инклюзивного образования, находится почти на том же уровне, что и у детей общеобразовательной школы. [5] Этому способствует совместные, систематические занятия логопеда и учителей на занятиях по русскому языку и литературе, которые ведут к улучшению общей речевой практики детей, к

активизации их мыслительной деятельности, а в конечном итоге – более успешному пользованию речью как средством общения.

Принцип мотивации к учению предполагает обучение с увлечением; задания, упражнения должны быть интересны ребёнку. [3] Здесь имеет место интерактивные методики, которые побуждают к поисковой активности, порождают познавательный интерес. Например, при подготовке мероприятия «У Лукоморья» (по сказкам Пушкина) ребята, используя дополнительную литературу, самостоятельно делали подборку материала. Приложили все усилия, так как каждому хотелось проявить себя доказать, что он не хуже.

Практикуем специальные игровые формы: ребята прослушивают отрывки из различных произведений, чтобы узнать автора, название произведения. Монтаж для этой своеобразной викторины помогают составлять ребята. Узнавание авторского текста на слух развивает у детей чувство художественного слова, служит стимулом для чтения. Параллельно на занятиях организуются дискуссии на литературные темы, предлагаются самостоятельно создать творческие работы.

Многие ученики любят пробовать свои силы в поэтическом жанре. Итог – написание стихотворений, где дети затрагивают патриотическую тему, рассказывают о своих питомцах, делятся переживаниями. Бывает, что стихи несовершенно, подражательны, но искренние. Очень важно на данном этапе не погасить творческое горение, дать возможность ребёнку в той или иной форме поделиться своими чувствами, найти заинтересованных слушателей.

Хочется отметить, что нашим ребятам нравится участвовать в инсценированных представлениях. Поэтому при подготовке занятий и мероприятий, учитывая специфику воспитанников, составляются сценарии, требующие творческого подхода, самовыражения. Ребята, перевоплощаясь, словесно надевают на себя чужой наряд, примеряют мысли, чувства другого человека, начиная понимать его настолько, что могут думать и чувствовать от его имени.

Наши ребята были участниками школьного фестиваля творчества «Айголек», для детей с особыми потребностями (проводился ежегодно в нашей школе). Миссия этого фестиваля состояла в организации и предоставлении возможностей для развития творческих способностей, талантов для детей с особыми потребностями. Наши дети имели возможность продемонстрировать на этом празднике свои умения и таланты посредством выставок их творческих работ, выступлений на сцене, (постановка сказки, чтение своих стихов). Дается возможность детям прочувствовать великое могущественное слово «могу», так как считаю, что ребёнок, осознавший на деле магию этого слова, не побоится потом и других задач. В процессе работы нужно постоянно выделять, благодарить каждого ребёнка за его предложение, за индивидуальный вклад. Природные данные у каждого ребёнка разные, но в творчестве каждый постепенно поднимает свою планку.

Сложившаяся в школе система инклюзивного образования способствует достижению основной цели, поставленной школой, – создание адаптивной системы обучения, дающей возможность каждому ребёнку получить полноценное образование. Таким образом, учитываются индивидуальные особенности детей и развиваются их индивидуальные способности

Каждая творческая работа наших учеников – это результат кропотливого труда учителей начальных классов.

Список литературы:

1. Коррекционно-развивающее обучение. Составитель С. Г. Шевченко, Москва, 2002г.
2. Современные педагогические технологии. Пособие для учителя. Ростов на Дону, 2006г.

3. Условья реализации ГОСО в специальных (коррекционных) школах. А. А. Айдарбекова, 2008г.
4. Педагогика творчества учащихся. В. С. Шубинский, Знание – 1998г.
5. Бабкина Н.В. Психологическая готовность к школьному обучению детей с ЗПР // Диагностика и коррекция задержки психического развития. М. Аркти. 2004
6. Елемисова Г.М. Индивидуализация процесса обучения младших школьников с ЗПР. ОО «Центр СТАРТ», 2006г

УДК 372.854

ХИМИЯ ПӘНІН ОҚЫТУДА АҚПАРАТТЫҚ ТЕХНОЛОГИЯНЫҢ МҮМКІНДІКТЕРІ

Бердимуратова Гулназ Жумабай қызы
2 курс (химия) студент
E-mail: gulnazberimuratova04@gmail.com
Дабылов Нурқасым Абатбай улы
стажёр оқытушы
E-mail: nurqasimdabilov@gmail.com
Әжинияз атындағы НМПИ
Нөкіс қаласы, Өзбекстан Республикасы

Аңдатпа

Компьютерлік оқыту бағдарламалары химиялық процестердің механизмдерін терең түсінуге, оқытылатын материалдың маңызды аспектілеріне назар аударуға, білім мен дағдыларды дамытуға көмектеседі және алынған білімді практикалық қолдану құралы туралы айтылған.

Түйінді сөздер: анимациялық бағдарламалар, виртуалды зертханалар, VirtualLab, дидактика, физика–химиялық.

Аннотация

Компьютерные учебные программы помогают получить глубокое понимание механизмов химических процессов, сосредоточить внимание на важных аспектах преподаваемого материала, развить знания и навыки, а также предоставляют средства практического применения полученных знаний.

Ключевые слова: анимационные программы, виртуальные лаборатории, VirtualLab, дидактика, физико–химические.

Abstract

Computer-based training programs help to gain a deep understanding of the mechanisms of chemical processes, focus on important aspects of the material being taught, develop knowledge and skills, and provide a means of practical application of the acquired knowledge.

Key words: animated programs, virtual laboratories, VirtualLab, didactics, physical and chemical.

Бүгінгі таңда оқу үрдісіне ақпараттық технологияларды енгізбей, педагогикалық технологияларды және білім беру әдістеріне қатысты басқа да жаңалықтарды қолданбай, мектеп алдында тұрған міндеттерді ойдағыдай шешу мүмкін емес. Осыны негізге ала отырып, оқу–тәрбие үрдісін интенсификациялау міндеттерін шешу әртүрлі әдістер мен педагогикалық тәсілдерді іздестіру және оларды тиімді пайдалануды талап етеді. Заманауи дидактикалық талаптарды, әсіресе жаратылыстану ғылымдарын оқытудың автоматтандырылған жүйелері мен компьютерлердің техникалық мүмкіндіктерін пайдалана отырып, ойдағыдай жүзеге асыруға болады. Оқыту процесінде компьютерді пайдалану, нақты демонстрациялық тәжірибелерді тіпті тәжірибелік деңгейде қолдану мүмкін еместігіне байланысты оқушылардың оқуында белгілі бір қиындықтар туғызатын әртүрлі табиғи құбылыстар

мен химиялық процестерді ғылыми тұрғыдан толық түсіндіруге мүмкіндік береді [1, б. 67–71].

Компьютерлік оқыту бағдарламалары химиялық процестердің механизмдерін терең түсінуге, оқытылатын материалдың маңызды аспектілеріне назар аударуға, білім мен дағдыларды дамытуға көмектеседі және алынған білімді практикалық қолдану құралы ретінде көрінеді. Химия пәнін оқытудың мақсаты студенттерді химия негіздерімен және қоршаған әлемді тану әдістерімен таныстыру.

Осыған байланысты объективті себептермен зерттеу қиынға соғатын келесі тараулар мен тақырыптар ерекше орын алады:

- көзбен байқауға болмайтын процестер мен оқиғаларды оқыту;
- ауызша түсіндіргенде қабылдауы қиын, абстрактілі ойлауды қажет ететін және модельдік қиялдар арқылы оңай түсіндіруге болатын тақырыптар;
- жарылғыш, улы, сирек және қымбат реагенттерді қолданатын күрделі химиялық тәжірибелер;
- арнайы құрылғыларды қажет ететін тәжірибелер. Пәндерді терең меңгеру үшін осы эксперименттер мен зертханалық жұмыстарды зерделеуге ерекше назар аудару қажет [3, б. 152–154].

Анимациялық бағдарламалар. Мысалы, шешімдер тақырыбы бойынша жасалған анимациялар 2–3 минут ішінде тыңдалған теориялық материалды көрсетеді. Қарапайым көзбен көруге болмайтын моменттерді, процесс механизмін, иондар мен молекулалардың қозғалысын көрсету арқылы теориялық материал шыңдалады. NaCl кристалдық торының еруі, су молекулалары мен кристалдық тордың иондарының бір-бірімен әрекеттесуі, гидратталған иондардың түзілуі, кристалдық тор қабаттарының біртіндеп ерітіндіге ауысуы, осылайша су молекулаларының өзара әрекеттесуі және бромсутек, гидратталған бром иондарының және гидроксоний иондарының түзілуі көрсетіледі [2, б. 611–613].

Электролиттердің еру процесін салыстыру үшін студенттер компьютер экранында қант–неэлектролиттің суда еру механизмінің динамикалық дамуын, сөйлеушінің дауыстық түсіндірмесі сүйемелдеуімен түрлі-түсті бейнеде көреді. Анимациялар мұғалімнің түсіндірмесіне, түсіндірмелерінен кейін берілуі керек, өйткені онсыз олар қажетті тәрбиелік, дамытушылық және тәрбиелік міндеттерді орындай алмайды. Білімділік міндеті – оқушыларға ерітінділер, балқу процесінің физика–химиялық табиғаты туралы мағлұмат алу, дамытушылық тапсырма – оқушылардың бақылау, ойша салыстыру, көрген ақпараттарынан негізгісін алу, қорытынды жасау, жетілдіру. жалпылау дағдылары; тәрбиелік міндет – ерітінділерде болатын процестердің өсімдіктер мен жануарлар тіршілігінде, адамдардың өмір сүру жағдайында және өнеркәсіптік өндірісте үлкен маңызы бар екендігімен анықталады.

Виртуалды зертханалар. Виртуалдылық – (лат. virtualis ықтимал, мүмкін) – шындықта жоқ, бірақ белгілі бір жағдайларда болуы мүмкін объект немесе жағдай. Лаборатория сөзі латынның laborate сөзінен шыққан, ол «жұмыс істеу» дегенді білдіреді. Арнайы құрал–жабдықтармен және арнайы шарттармен зерттеу, талдау және эксперименттер жүргізілетін бөлмені жиі осылай атайды. Бірақ сонымен бірге зертхана – оқытудың бір түрі [4 б. 2105–2107].

Виртуалды зертханалар электрондық білім беру ортасында нақты өмір объектілерінің әрекетін модельдейді және студенттерге негізінен физика, химия, биология, математика, геометрия және информатика сияқты ғылыми және жаратылыстану ғылымдарынан жаңа білім, дағдылар мен дағдыларды алуға мүмкіндік береді. «Виртуалды зертхана» термині химияны оқыту курсына зертханалық ережелерді орындауға қажетті компьютерлік ақпараттарды жинақтауды білдіреді [5 б. 834–836]

Виртуалды зертхананың артықшылықтарына тоқталған Қ.И. Богатыренко бұл «әдістемелік материалдарды әзірлеуге кететін уақытты күрт қысқартуға және зерттелетін теорияның әдістеріне және алынған нәтижелерді талдауға назар аударуға мүмкіндік беретін құрал» деп жазады. Виртуалды зертханаларды құру мақсаттарының бірі – оқу үдерісін жан-жақты, толық бейнелеу, негізгі міндеттердің бірі – студенттің оқу үрдісінің мәнін толық қабылдау және түсіну. VirtualLab – физика, химия, биология және экология ғылымдары бойынша студенттерге арналған виртуалды зертханаларды әзірлеуге арналған Ресей Федерациясының жобасы. Виртуалды зертхананың міндеттері:

- зерттелетін заңдардың дұрыстығын демонстрациялық иллюстрациялау және дәлелдеу;
- жүргізілетін тәжірибелердің абсолютті қауіпсіздігін және сыныптағы таза ауаны қамтамасыз ету;
- оқушылардың дербестігін, конструктивті қабілетін және техникалық табандылығын дамытуға әсер етпейтін эксперименттерді жеке орындау мүмкіндігі;
- сабақ барысында виртуалды зертханалық жұмыстарды орындау теориялық және практикалық дайындық арасындағы кедергілерді жояды, бұл оқытудың сапасы мен тиімділігін, студенттердің өзіндік танымдық белсенділігін арттыруға көмектеседі;
- виртуалды ақпараттық-оқу зертханасы зерттеу сипатындағы эксперименттер жүргізуге кең мүмкіндіктер береді, белгілі бір әдістемелік негізделген жағдайларда оларды нақты зертханалық құрылғыларға қосымша ретінде пайдалануға болады;
- компьютерлік зертхана стандартты емес және проблемалық жағдайларда студенттердің субъективті тәжірибесін қамтамасыз етеді;
- – оқу орнының оқу процесіне ашық бағдарламалық өнімдер мен ақпараттық технологияларды енгізу;
- – семинар аясында практикалық тапсырмаларды орындау;
- – біліктілікті арттыру бойынша тренингтер өткізу; Виртуалды зертхананың мүмкіндіктері;
- Қымбат зертханалық жабдықты сатып алудың қажеті жоқ;
- Лабораториялық жағдайда орындау мүмкін емес процестерді модельдеу мүмкіндігі;
- Қауіпсіздік;
- Уақыт пен ресурстарды үнемдеу;
- Зертханалық нәтижелерді автоматты есептеу;
- Қашықтықтан оқытуда виртуалды зертханаларды пайдалану мүмкіндігі;
- Виртуалды процесті басқаруды компьютер өз қолына алатынын ескере отырып, енгізілген параметрлерді өзгертуге және тәжірибелер сериясын жүргізуге болады;
- Басқа уақыт шкалаларында зертханалық тәжірибені бақылау мүмкіндігі.

Сонымен қатар виртуалды ақпараттық-оқу зертханасы жағдайында оқу үлгілеу арқылы білімнің жаңа салаларын меңгерудегі студенттердің өз бетінше белсенділігі артады, өмір барысында туындайтын мәселелердің шешімін өз бетінше табу қабілеті, алған білімдерін қолдануға дайындығы артады. іс жүзінде қалыптасады. Сондықтан студенттердің дербестігін дамытуды қолдайтын виртуалды зертханаларды пайдалану электронды оқу компьютерлік өнімін енгізу табысының құрамдас бөлігі болып саналады.

Әдебиеттер тізімі:

1. Rahmatullayev N.G., Omonov H.T., Mirkomilov Sh.M. “Kimyo o`qitish metodikasi”, O`quv qo`llanma, Toshkent, “Iqtisod–Moliya”–2013 yil. 67–71 б.

2. Жамилова Ф. Ж., Зарипбаев К. Ш., Аймурзаева Л. Г. ХИМИЯ САБАҒЫНДА КОМПЬЮТЕР ҚҰРАЛДАРЫН ПАЙДАЛАНУ. – 2023. 611–613 б.

3. Бектурганова З. Методические особенности и характер формирования понятий по химии //Scienceweb academic papers collection. – 2016. 152–154 б.

4. Бектурганова З.К., Жумамуратов Р.Е., Бектилеуова Г.Б. Использование новых информационных технологий в обучении химии //современное экологическое состояние природной среды и научно–практические аспекты рационального природопользования. – 2017. – С. 2105–2107.

5. Zaripbayev K. S., Shurenbaeva U., Dzhumanova Z. K. USING THE METHOD OF «ASSESSMENT» IN TEACHING THE TOPIC OF CARBOHYDRATES. – 2023. 834–836 б.

ӨНДІРІСТІК ОҚЫТУ САБАҒЫНДА КӨРНЕКІ ӘДІС–ТӘСІЛДЕРДІ ҚОЛДАНУ

Байтенова Айгуль Амержановна

мастер производственного обучения
КГКП «Костанайский строительный колледж»
г.Костанай, Казахстан
E–mail: baytenova1990@bk.ru

Бирюк Елена Алексеевна

мастер производственного обучения, педагог–модератор
КГКП «Костанайский строительный колледж»
г.Костанай, Казахстан
E–mail: elenabir9@mail.ru

Аңдатпа

Бұл мақалада демонстрациялық емтиханда студенттердің кәсіби құзыреттілігін қалыптастыруға әсер ететін өндірістік оқыту сабағындағы магистрлік жұмыстың көрнекі әдістері егжей–тегжейлі сипатталған. Өндірістік оқытудың көрнекі әдістерін қолдану мәселесін зерттеу және оқу процесінде қолдану. Құрылыс жұмысшыларын өндірістік оқытудың көрнекі әдістерін ұйымдастыру тәжірибесін жалпылау.

Негізгі сөздер: түсіндіру, экскурсия, көрнекі құралдар, демонстрация, жаттығу, шеберлік, жұмыс қарқыны, өндірістік тәжірибе.

Аннотация

В данной статье подробно описываются наглядные методы работы мастера на уроке производственного обучения, влияющие на формирование профессиональных компетенций студентов на демонстрационном экзамене. Изучение проблемы использования наглядных методов производственного обучения и применение их в учебном процессе. Обобщение опыта организации наглядных методов производственного обучения рабочих специальностей строительного профиля.

Ключевые слова: объяснение, экскурсия, наглядные пособия, показ, упражнение, навык, темп работы, производственная практика.

Annotation

The article discusses the peculiarity of the activity of the master of industrial training in the conditions of an educational institution of technical and vocational education. The visual methods of the master's work that influence the formation of students' professional competencies are described. Studying the problem of using visual methods of industrial training and applying them in the educational process. Generalization of experience in organizing visual methods of industrial training for construction workers.

Key words: explanation, excursions, screening, audio–visual aids, exercise, skill, the pace of work, work experience internship.

Студенттердің өндірістік процестерді және олармен байланысты объектілерді дұрыс қабылдау қабілетін қалыптастыру олар өндірістік процестер мен объектілерді

өз бетінше және мазмұнды түрде бақылай алғанда ғана мүмкін болады. Оқу процесінде өз бетінше іздену студенттерден зейінді, табандылықты, шыдамдылықты, ерік-жігерді қажет етеді. Оқыту процесінде көрнекі әдістер қолайлы бола бастайды. Өйткені бұл жағдайда оқиға мен қатар көрсету оқу материалын тереңірек меңгеруге және өндірістік жұмыс дағдыларын меңгеруге қызмет етеді.

Арнайы психологиялық – дидактикалық зерттеулер көрсеткендей, демонстрациямен түсіндіру, әдетте, жалпы іс-әрекетті дұрыс таңдауды жеңілдетеді, жұмыстың жақсы сапасына ықпал етеді, бірақ тиісті қарқынды қамтамасыз етпейді [1]. Көрсету ғана тапсырманы түсінуді және оның түпкі мақсатына жетуді қамтамасыз етпейді, сонымен бірге жұмыстың әдістері мен қарқынына еліктеу үшін жағдайлар жасайды, сондықтан әрекет негізінде қарағанда тезірек және сенімдірек жүзеге асырылады, түсіндіру, бірақ жұмыс сапасы төмен болады [2].

Түсіндіру мен көрсетудің ұтымды үйлесімі олардың әрқайсысының артықшылықтарын пайдалануға мүмкіндік беретіні анық. Сонымен қатар, мүлде жаңа еңбек әрекеттерін оқыту кезінде, яғни жаңа көрнекі-қозғалыс байланыстарын дамыту қажет болғанда, алдын ала егжей-тегжейлі түсіндірулер мен демонстрациялар ешқандай нәтиже бермейді, өйткені студенттердің көпшілігі сынақ әрекеттерін бастағанда оларды мүлдем ұмытып кетеді. Мұндай жағдайларда іс-әрекеттің міндеттері туралы қысқаша әңгімеден кейін дереу сот әрекеттерін бастап, одан кейін демонстрация мен түсіндіруге көшкен дұрыс [3].

Оқытушылар шамамен келесідей түсіндіру және көрсету тізбегін жасады. Ең алдымен, шебер еңсерілетін әсерлердің міндеті мен мағынасын түсіндіреді, содан кейін көрсету процесі басталады. Еңбек процесін көрсетуде барлық әрекеттердің әдеттегіден баяу, яғни баяу қарқынмен орындалуы маңызды. Бұл процесте маңызды болып табылатын нашар дайындалған студенттің көргенін түсінуге уақыты болмайды. Демек, еңбек процесін баяу бейнелеу студенттерге күрделі еңбек процесінің құрамдас бөліктерін түсінуге және осы бөліктерді орындаудың нәзік жақтарын алуға көмектесетін маңызды әдістемелік әдістердің бірі болып табылады. Кейде іс-әрекеттің соңында үзіліп қана қоймай, оның жеке сәттеріне назар аударған жөн. Әрекеттердің нәзіктігін көрсету үшін, кейде сылақ процесі кезінде ерітіндіні әртүрлі позицияларда – солдан оңға және оңнан қарай жағу керек болған кезде тоқтату үшін сылақпен ерітіндіні лақтыру операциясын көрсету кезінде пайдалы болады. Еңбек процесінің барлық әрекеттерін қалыпты қарқынмен көрсетуді ұйымдастырған жөн, содан кейін дисплей уақытында қажетті нүктелерде тоқтаулармен баяу қозғалыста орындалуы керек, содан кейін ерекше күрделі және маңызды оқшауланған дисплейді қайталаңыз. Сәттерді (бұл жерде қолдың жеке бөліктерінің қозғалысын да қолдануға болады) және, ақырында, процесті қайтадан жұмыс қарқынымен көрсетеді. Кейде шеберлер іс-әрекетті бір-екі рет көрсетіп, студенттердің түсінгенін көріп, демонстрацияны аяқталды деп есептейді, студенттер не көрсетілгенін түсініп қана қоймай, нені есіне түсіргенде ғана тиісті әсерге қол жеткізілетінін ұмытып кетеді, барлық егжей-тегжейлі көрсетілді. Ал ол үшін әрекетті бірнеше рет көру керек. Сонымен қатар, мүмкіндігінше, оған студенттердің өздерін тарту, көрнекі құралдарды пайдалану және т.б. арқылы дисплейді әртараптандыру қажет.

Шебер көрсеткен еңбек әрекетін кейбір студенттердің бүкіл топ алдында қайталауы оның ерекшеліктерін қаншалықты анық түсінгенін, сәтті жүзеге асыруға кірісе ала ма, қандай кемшіліктер мен қателер бар екенін тексеруге көмектеседі. Көрнекі құралдарды қолдануға келетін болсақ, еңбек процестерін көрсету пайдалы, өйткені ол студенттердің болашақта еңбек функцияларын жаңғырту әрекеттерін үйлестіретін көрнекі еске салу қызметін атқарады. Зерттелетін іс-әрекеттің

ерекшеліктеріне қарай оны барлық студенттердің сынап көруі не екі кезеңмен, бірінші және екінші еңбек үрдісін жұмыс қарқынымен көрсеткеннен кейін немесе екінші демонстрациядан кейін ғана жүзеге асырылуы мүмкін.

Көрсетілген еңбек әрекеттерін студенттердің қабылдауы ойдағыдай болуы үшін олардың бақылауына сөз арқылы бағыт–бағдар беру керек: шебер нені көрсеткісі келетінін және неге ерекше назар аудару керектігін ескертіп, түсіндіреді. Бастапқы демонстрациялар кезінде шебер студенттердің назарын әрекеттің ең шешуші сәттеріне ғана аударады. Студенттердің еңбек әрекеті туралы жалпы түсінік алғанына көз жеткізгеннен кейін шебер өзінің әрбір әрекетін ауызша сипаттайды, оның мақсаты мен ерекшеліктерін түсіндіреді, оны алдыңғы және кейінгі әрекеттермен байланыстырады. Көрсету кезінде тыңдаушылардың назарын тыңдаушылардың мүмкін болатын қателіктерін болдырмау үшін әрекеттердің дұрыс емес тәсілдеріне аудару керек. Оның үстіне орындаудың қате әрекеттері жұмыс әдістерінің дұрыс әрекеттерін түсіндіргеннен кейін ғана көрсетілуі керек.

Шебердің еңбек тәсілдерін көрсетуін мұқият қадағалағанда, студенттер оған ойша еліктейді және бұл еліктеу саналы болуы өте маңызды, сол арқылы студенттердің санасында олардың өз бетінше әрекет ету әрекетінде ұстанатын моторлы бейненің қалыптасуына ықпал етеді.

Өндірістік оқыту шебері еңбек тәсілдерін көрсету процесінде студенттердің зейінін шоғырландыруы, еңбек техникасы мен оның элементтерін талдау және жеткілікті анық елестету қабілетін қалыптастыру, студенттерді көрсетілген әрекеттерге саналы түрде ойша еліктеуге баулу қажет. Көрсетілген еңбек тәсілдеріне деген қызығушылық студенттердің тәжірибелік маңыздылығын, дереу және дұрыс қайта өндіру, тәжірибеде және өндірісте қолдану қажеттілігін түсінгенде ғана шоғырланады.

Тәжірибе көрсеткендей, егер өндірістік оқыту шебері жұмыстың ең жақсы әдістерін білсе, онда бұл шоууды сәтті көрсету үшін әлі де жеткіліксіз. Көптеген адамдар бақылаушыларсыз қалай жұмыс істейтінін көрсете алмайды. Еңбек әрекеттері баяу қозғалыста көрсетілгенде айтарлықтай бұрмаланады. Жаңадан бастаған шебер тәжірибелі шеберінің немесе әрекетті орындаудағы кемшіліктерді түзететін досының қатысуымен алдын–ала жаттығуларсыз еңбек әрекеттерін көрсетпеуі керек. Олар жұмыс және баяу қозғалыста тұтас және ажыратылған әрекеттерді көрсетудің ең сәтті комбинациясын таңдауға көмектеседі. Олар сәйкес құралдар мен құрылғыларды жақсырақ пайдалануға, буын ретінде қалай жұмыс істеуге (жұмысшылардың аз саны) және бүкіл топқа нақты көрсетуге болмайтын әдістерді жеке студенттерге көмектеседі. Сонымен бірге бүкіл топты нені және қалай алу керектігін ойластыру керек, демонстрацияны жеке студенттер орындайды.

Өндірістік оқытудың барлық әдістерінің ішінде жаттығулар ең маңызды орын алады [4]. Жаттығулар студенттердің зерттелген еңбек әрекеттерін саналы, мақсатты және қайталап қайталауына негізделген. Шебердің жетекшілігімен орындалатын әрбір қайталау іс–әрекетті дәйекті түрде жетілдіру және дағдыларды біртіндеп меңгеру мақсатын көздейді. Студенттердің кәсіптік еңбекті білікті маман иесі ретінде меңгеруі үшін оның бойында әртүрлі білім, білік, дағдыларды қалыптастырып қана қоймай, оны іс жүзінде қолдана білуге үйрету, бірқатар кәсіби маңызды психофизиологиялық қасиеттерді дамыту қажет. Сондықтан жаттығулар әрқашан айқын тәрбиелік және тәрбиелік сипатта болуы керек.

Еңбек әрекеттерін іс жүзінде жүзеге асыруды үйренудің екі негізгі жолы бар. Бірінші жағдайда студенттер еңбек процесін меңгереді, әрбір жиі әрекетті, әрбір қимылды өздеріне үйретілген үлгіні көшіру арқылы орындап, мақсаттылығы түсіндіріліп, негізделеді. Әдетте, мұндай жол қозғалыс дағдыларының салыстырмалы

түрде тез қалыптасуына әкеледі, бірақ олар икемділікпен ерекшеленбейді, олар тым стереотиптік және инертті, өйткені әрекеттің психикалық жағы дамымаған.

Екінші жолмен, іс-әрекет арқылы ассимиляция студенттердің практикалық мәселені шешу процесі ретінде жүзеге асады. Өздеріңіз білетіндей, кез келген тапсырма қол жеткізуге тиісті нақты мақсатты және ескеру қажет шарттарды қамтиды; студенттер мақсаттар мен шарттарға сәйкес келетін шешімдерді азды-көпті өз бетінше таңдайды. Студенттерге оқу тапсырмасы ретінде қоюға болады – қол еңбегінің кез келген операциясын орындау дағдыларын меңгеру, мысалы, әртүрлі қол құралдарының көмегімен бетке сәндік өрнек беруді үйрену. Бұл мәселені шешу тұтынушылардың талаптарын, материалдың қасиеттерін және құрал мүмкіндіктерін ескере отырып, құрғақ қоспаларды таңдауды және текстуралы сылану әдістерін үйренуді білдіреді.

Өндірістік оқыту процесінде студенттердің жаттығулары белгіленген жүйе бойынша жүргізіледі. Алдыңғы жаттығу келесіге дайындық болды, ал келесі жаңаны меңгеруге және сонымен бірге алдыңғыны бекітуге ықпал етті. Жаттығуларды орындауды мұндай ұйымдастыру кәсіптік дағдыларды саналы және тұрақты меңгеруге әкеледі, студенттердің кәсіби дербестігін дамытуға ықпал етеді. Жаттығулар жүйесін құру, ең алдымен, дағдылар мен дағдыларды қалыптастырудың жалпы заңдылықтарымен, дағдыларды меңгерудің негізгі кезеңдерінің ерекшеліктерімен және олардың өзара байланысымен анықталады[5].

Жеке техникалар мен операцияларды өз бетінше орындау жаттығуларынан бастап, шебер студенттерді бұйымдарға қойылатын талаптарды өз бетінше талдауға және сәйкес жұмыс тәртібін анықтауға, қажетті материалдарды, құралдарды, құрылғыларды таңдауға үйретеді. Шебер сонымен қатар студенттерге технологиялық процестің элементтерін, өнім сапасын арттыру, еңбек өнімділігін арттыру, материалдық ресурстарды үнемдеу жолдарын өз бетінше анықтауға арналған шығармашылық сипаттағы тапсырмалар береді.

Дағдыны берік бекіту үшін мезгіл-мезгіл бұрын орындалған және үйренген жаттығуларға қосу керек. Тәжірибе көрсеткендей, студенттерде күрделі және меңгеруі қиын дағдылар дамыған кезде жаттығулардың ұзақтығы мен олардың арасындағы аралықтарды өзгерту қажет. Дағдыны меңгерудің бастапқы қадамдары энергияның айтарлықтай шығынымен, студенттердің шаршауының жоғарылауымен байланысты, сондықтан бірінші жаттығулардың салдары өте тұрақсыз. Уақыт өте келе қозғалыстар үйлесімді және сақ болады, шаршау азаяды, үйренген дағды күшейеді. Осыған сәйкес, жаңа, қиын операцияны орындаудағы жаттығулар алдымен қысқа және шағын аралықтармен бөлінген болуы керек; дағды игерілген сайын жаттығулар ұзарып, олардың арасындағы интервалдар көбеюі мүмкін. Жаттығуларды уақытында мақсатқа сай бөлу ғана емес, сонымен бірге уақытты өз мақсатына толық пайдалану өте маңызды. Жаттығулар кезеңінде қазіргі уақытта тәрбиелік мәні жоқ кез келген көмекші жұмыстар мен операцияларды алып тастау қажет. Әрине, бұл қайталау және бекіту мақсатында жаттығуларға саналы түрде енгізілген бұрын орындалған операцияларға қатысты емес.

Сондықтан жаттығулар жүйесінің міндетті элементі жұмыстың қажетті қарқынын дәйекті түрде қалыптастыру болып табылады. Дегенмен, дағдыларды қалыптастырудың бірінші кезеңінде еңбектің дұрыс әдістерін меңгеруге басты назар аудару керек, өйткені жұмыс қарқынының мерзімінен бұрын жоғарылауы түзетуге болатын әдістерді енгізудегі қателіктерге әкеледі. Жылдамдық дағдыларын қалыптастыру міндеті жұмыстың ұтымды әдістерінің негізгі элементтері игерілген кезде қойылады.

Арнайы зерттеулер жаттығулар кезінде қарқынды арттыру үнемді, бір типті әдістерді қолдануға ықпал етіп қана қоймайды, сонымен қатар жұмыс сапасын одан әрі жақсартуға ынталандырады, өйткені ол ойлау процестерін, қабылдауды, зейінді және өзін-өзі бақылауды белсендіреді [6].

Студенттерді техниканы орындауда қол техникасының жаттығуларына дайындай отырып, өндірістік оқыту шебері түсіндіреді және көрсетеді, ал студенттер бұл әдістемені бақылап, түсінеді. Шебер студенттерге техниканың барлық ерекшеліктерін түсінуге көмектеседі, ол олардың жадында кейінгі жаттығуларға негіз болуы керек ең жарқын және дәл бейнені бекіту үшін тиісті еңбек әрекеттерін ойша жаңғыртуға шақырады.

Алдыңғы қатарлы шеберлер студенттердің ұтымды әрекет ету қабілетін қалыптастырады. Оларға қолданылатын процестің нұсқаулық схемасы беріледі және озық жұмысшылардың тәжірибесін ескере отырып, оған түзетулер енгізу ұсынылады. Шебер студенттерге тапсырманы орындау кезінде ең білікті жұмысшылардың жұмысына тәуелсіз бақылау жүргізуді және осы мәселе бойынша техникалық әдебиеттермен танысуды ұсынады. Жақсартудың ұсынылған нұсқаларының ішінде ең сәтті екі немесе үшеуі қабылданады. Өндірістік оқытуда мұндай тапсырмаларды қолдану студенттердің өз бетінше жұмыс істеу қабілетін, технологиялық процестерді ұтымды етуде шығармашылық бастамасын дамытуға ықпал етеді, техникалық әдебиеттерге қызығушылықты оятады, оларды тәжірибелік түрде қолдануға және білімдерін жетілдіруге итермелейді.

Студенттердің кәсіби даярлығының маңызды құрамдас бөлігі оқудың соңғы айларында оқу орны ұйымдастырған құрылыс ұйымдарындағы өндірістік тәжірибе болып табылады. Соңғы өндірістік тәжірибенің негізгі міндеті – студенттердің жоғары өнімді еңбек әдістерін және осы ұйымдағы озық жұмысшылардың тәжірибесін қолдануды жетілдіру, заманауи жабдықтарды, өндірістік процестерді механикаландыру және автоматтандыру құралдарын игеру, еңбекті меңгеру, өнімділік нормалары, кәсіпорынның белгілі бір орындарында студенттерді еңбек жағдайларына бейімдеу. Мамандығы мен мамандығына, сондай-ақ өндіріс сипатына қарай студенттер өндірістік тәжірибеден арнайы бөлінген жұмыс орындарында, өндіріс орындарында, құрылыс алаңдарында, әдетте, оқуды бітіргеннен кейін жіберілетін кәсіпорындар мен ұйымдарда өтеді. Негізінде білім беру ұйымдары жұмыс істейтін кәсіпорындарда немесе ұйымдарда оқу жоспары мен қауіпсіздік техникасының талаптарына сәйкес келетін жұмыс орындарының саны жеткіліксіз болған кезде колледждерге студенттерді басқа кәсіпорындарда өндірістік тәжірибеден өткізуге рұқсат етіледі. Тыңдаушылар озық командалардың құрамында немесе кәсіпорынның үздік жұмысшыларының жетекшілігімен жұмыс істеуі өте маңызды. Бұл олардың еңбектің озық әдістерін меңгеруіне мүмкіндік беріп, еңбекке деген шығармашылық көзқарасын одан әрі дамытады.

Студенттердің тұрақты жұмыс орындарында тәжірибесі негізінде өндірістік оқыту шеберлеріне көмек көрсету кәсіпорындардың немесе ұйымдардың инженерлік-техникалық қызметкерлеріне жүктеледі. Оқу орны білім алушылардың оқу бағдарламаларының талаптарына сәйкес келетін өндірістік тапсырмалармен уақытылы қамтамасыз етілуін, білім алушылардың тәжірибелік сабақтарға бөлінген уақытын толық пайдалануын қадағалайды, олардың өндірістік нормаларға сәйкестігін, орындалған жұмыстардың техникалық шарттарға сәйкестігін тексереді. Кәсіпорынмен бірлесіп студенттерге оқытуды, олардың жаңа технологиялық процестерді және озық жұмысшылардың тәжірибесін меңгеруді ұйымдастырады. Кәсіпорындар мен ұйымдар өз тарапынан өндірістік тәжірибенің қалыпты жүргізілуін қамтамасыз ететін жағдайлар жасауға міндетті.

Тәжірибе аяқталғаннан кейін кәсіпорындар мен ұйымдар студенттерге әрбір студентке оның жұмысының сапасын, техникалық нормалардың орындалуын, жұмысқа деген көзқарасын көрсететін өндірістік сипаттама береді. Тәжірибені қорғағаннан кейін бітірушілер тобы демонстрациялық емтихан тапсырады.

Демонстрациялық емтихан – біліктілік емтиханы немесе жаңа форматтағы қорытынды аттестаттау, бітірушілерді даярлау сапасын тәуелсіз бағалау (аттестаттау) үлгісі. Тұтастай алғанда, демонстрациялық емтихан нақты қызметтер мен өндірістік процестерді модельдеу жағдайында практикалық дағдыларды, білім мен дағды деңгейін көрсету және тәуелсіз сараптамалық бағалау тәртібін қарастырады. Көрнекілік емтиханды өткізуге Қазақстан Республикасының білім мен ғылымды дамытудың 2020–2025 жылдарға арналған мемлекеттік бағдарламасы, білім берудің мемлекеттік білім стандарты және оқу үлгеріміне ағымдағы мониторинг жүргізудің үлгілік қағидалары негіз болып табылады.

Көрнекілік емтиханды техникалық және кәсіптік білім беру ұйымдарында (ТЖКБ) немесе оқу орталықтарында кәсіптік модульдерді меңгерген білім алушылар мен түлектер тапсыра алады.

Қорытындылай келе, оқытудың көрнекі әдістерін жақсы ұйымдастыру үшін сөздік әдістерді еңбек функцияларын орындау кезіндегі еңбек әрекеті процесін көрсетумен біріктіру қажет екенін атап өткім келеді, осылайша пәнді зерттеу, оның тараулары мен тақырыптары студенттердің білім, білік, дағдыны толық меңгеруіне сәйкес келеді.

Әдебиеттер тізімі:

1. Федотова Л.Д., Рыкова Е.А., Малышева В.А. Бастауыш кәсіптік білім беру сапасын бағалау. М., 2000. 82 б.
2. Конкова Н.В. Өндірістік оқыту сабағын ұйымдастырудың ерекшеліктері: әдістемелік ұсыныстар. Курск: КАТК, 2012. 28 б.
3. Кругликов Г.И. Өндірістік оқыту шеберінің анықтамалығы: кәсіптік білім беру студенттеріне арналған оқу құралы. М.: Академия, 2013. 272 б.
4. Отабаев И.А. Оқу шеберханаларында өндірістік оқыту сабағын оңтайландыру // Заманауи инновациялар. 2016 ж. No 10 (12). 35–37 беттер.
5. Чебышева В.В. Жұмыс қарқыны мен сапасы арасындағы байланыс туралы // КСРО Педагогикалық ғылымдар академиясының материалдары. 1968. Шығарылым. 144. С. 197–207.
6. <https://worldskills.kz/?p=2457>

УДК 37.025

ИСПОЛЬЗОВАНИЕ ИГРОВЫХ ТЕХНОЛОГИЙ И ГЕЙМИФИКАЦИИ В ОБРАЗОВАТЕЛЬНОМ ПРОЦЕССЕ ДЛЯ СТИМУЛИРОВАНИЯ ИНТЕРЕСА, СОТРУДНИЧЕСТВА И РАЗВИТИЯ КРЕАТИВНЫХ СПОСОБНОСТЕЙ

Бирюлина Анжела Анатольевна
магистр, учитель начальных классов
КГУ «Школа №16», г. Костанай, Казахстан
E-mail: angel_0701@mail.ru

Аңдатпа

Мақала оқушылардың қызығушылығын арттыру, ынтымақтастықты дамыту және шығармашылық қабілеттерін қолдау мақсатында заманауи білім беруде ойын технологиялары мен геймификацияны зерттеуге және енгізуге арналған. Оқытудың осы тәсілінің негізгі принциптері мен артықшылықтары анықталды. Кіші мектептегі рөлдік ойындардың рөлі түсіндіріледі.

***Түйінді сөздер:** ойын технологиясы, геймификация, кіші мектеп, рөлдік ойын, ынтымақтастық, шығармашылық, оқыту.*

Аннотация

Статья посвящена исследованию и внедрению игровых технологий и геймификации в современное образование с целью активизации интереса учащихся, развития сотрудничества и поддержки креативных способностей. Выявляются основные принципы и преимущества подобного подхода к обучению. Объясняется роль ролевых игр в младшей школе.

***Ключевые слова:** игровые технологии, геймификация, младшая школа, ролевая игра, сотрудничество, креативные способности, обучение.*

Abstract

The article is devoted to the research and implementation of gaming technologies and gamification in modern education in order to activate the interest of students, develop cooperation and support creative abilities. The basic principles and advantages of such an approach to learning are revealed. The role of role-playing games in elementary school is explained.

***Key words:** game technology, gamification, elementary school, role-playing, collaboration, creativity, learning.*

В настоящее время в области образования активно исследуются и внедряются инновационные методы с целью совершенствования процесса обучения, особенно в контексте начальной школы. В свете начального образования, внедрение игровых технологий приобретает особую актуальность, так как они способны сделать учебный процесс увлекательным и доступным для обучающихся. Взаимодействие с образовательными играми помогает не только углубить понимание учебного материала, но и сформировать положительные ассоциации с учением, что важно для формирования у обучающихся интереса к получению новых знаний и навыков.

Обращаясь к нормативно-правовым актам, видим, что ГОСО обычно определяет общие образовательные цели, направленные на развитие личности учащегося. Эти цели могут включать в себя формирование базовых предметных знаний, развитие навыков общения и социализации, а также стимулирование творческого мышления и любознательности [1, с. 5]. ГОСО подчеркивает важность разностороннего развития личности, включая физическое, социальное, эмоциональное и культурное развитие. Это может включать в себя требования к проведению физической активности, развитию социальных навыков и поддержке творческой активности.

Научные исследования о ролевых играх в образовании проводили многие исследователи. Приведем примеры нескольких из них, работы которых внесли значительный вклад в понимание роли ролевых игр в обучении и развитии личности: Дж. Дьюи (американский философ и педагог, внесший важный вклад в теорию образования, его идеи активного обучения оказали влияние на понимание роли игр в обучении), Л. Выготский (советский психолог и педагог, чьи теории о зоне ближайшего развития и социокультурном подходе также имеют отношение к ролевым играм), Ж. Пиаже (швейцарский психолог, работавший в области развития детей, его теории о когнитивном развитии могут быть использованы для понимания воздействия ролевых игр на умственный рост детей), Дж. Брюнер (американский психолог и педагог, который исследовал проблемы обучения и познания, его работы о зоне ближайшего развития и активном обучении также связаны с ролевыми играми), Д. Коллинз (автор работ по применению технологии и ролевых игр в обучении, в том числе в виртуальных образовательных средах), К. Зундерман (профессор образования и исследователь, работающий в области использования технологий и игр в образовании) [2, с. 74].

Рассмотрим педагогическую технологию ролевой игры, к которой заключены методы обучения с применением обучающимися определенных ролей и межличностным взаимодействий в соответствии с предложенным сценарием. Эта форма обучения акцентирует не только передачу знаний, но и развитие социальных, коммуникативных и креативных навыков у учащихся. Ролевая игра обеспечивает возможность развития социальной компетентности учащихся. Они учатся эффективно взаимодействовать, слушать друг друга, аргументировать свои точки зрения и решать конфликты [3, с. 8]. В современном образовании особенно важно обращать внимание на образовательные игры, ориентированные на взаимодействие младших школьников в коллективе. Этот метод обучения не только содействует развитию учебных навыков, но и подчеркивает значение формирования социальных умений с самого раннего возраста.

Этот опыт в младших классах также важен для развития навыков командной работы. Ребята, взаимодействуя в команде, формируют умение принимать друг друга, обсуждать их идеи, а также совместно создавать что-то новое. Это способствует как социальному, так и учебному развитию детей в начальной школе. Путем вживания в роли других людей учащиеся развивают эмпатию и лучше понимают различные точки зрения. Это способствует формированию толерантности и культуры общения. Участие в ролевых сценариях развивает креативное мышление и способность находить нетрадиционные решения задач. Учащиеся могут экспериментировать с различными ролями и сценариями. Этот метод не только развивает воображение, но и активно вовлекает детей в учебный процесс, создавая уникальные условия для развития их творческих способностей. Ролевая игра в младшей школе становится своеобразным мостом между абстрактным учебным материалом и реальным миром, позволяя детям воплощать в жизнь полученные знания. В ходе ролевых сценариев, дети примеряют на себя различные роли, будь то профессии, персонажи сказок или представители разных культур. Этот опыт не только обогащает их представления об окружающем мире, но и активно развивает креативное мышление.

Внедрение ролевых игр в учебный процесс младшей школы создает уникальный образовательный контекст, в котором учащиеся не просто запоминают факты, а проживают их. Этот подход активизирует учеников, делая обучение более привлекательным и интересным. Ролевая игра не только поддерживает запоминание материала, но и позволяет его глубже понять и осмыслить. Ролевая

игра в образовании становится мощным инструментом, объединяющим обучение и развитие личности, создавая условия для комплексного формирования учебных и социальных навыков у учащихся.

Геймификация, в свою очередь, может стимулировать младших школьников через применение элементов игрового дизайна в учебных задачах. Возможность заработать бейджи, пройти уровни, участвовать в игровых сценариях – все это создает мотивацию для активного участия в учебном процессе. Коллективные игровые сценарии позволяют младшим школьникам весело и эффективно работать в группе, учиться общению и решению задач в команде. Поддержка креативности в начальной школе становится более осязаемой с использованием игровых технологий. Интерактивные задания и творческие проекты в игровой форме развивают у детей креативное мышление и воображение.

Ролевая игра предоставляет детям возможность выражать себя через создание и интерпретацию персонажей. В ходе этого процесса, они развивают умение мыслить креативно, находить нестандартные решения, и воплощать свои идеи в действительность. Эта форма обучения способствует формированию креативной личности, которая открыта к новым идеям и готова к творческому самовыражению. На примере стратегии RAFT для учащихся младшей школы приведено задание урока математики. Основной задачей выступает введение в понятие геометрических форм (табл. 1). Такой подход позволяет активизировать учебный процесс, вовлекая учеников в разнообразные роли и предоставляя им возможность не только учиться, но и творчески применять полученные знания.

Таблица 1. Пример применения стратегии RAFT

Role (роль)	Математический исследователь – изучать и классифицировать различные геометрические формы. Художник–декоратор – создавать из различных геометрических форм картину или мозаику.
Audience (аудитория)	Класс – все ученики класса, которые будут активно участвовать в обсуждении.
Format (формат)	Презентация – математический исследователь представляет свои открытия и классификацию геометрических форм. Демонстрация – художник–декоратор показывает свою картину или мозаику. Вопросы и ответы – педагог взаимодействует с учениками, задавая вопросы о геометрических формах и получая ответы.
Topic (тема)	Геометрические формы (Круг, квадрат, треугольник и прочие).
Реализация	Математический исследователь может исследовать окружности, квадраты и треугольники, а затем делиться своими наблюдениями с классом. Художник–декоратор может использовать различные цветные формы (круги, квадраты, треугольники) для создания картин или мозаик, что также демонстрирует разнообразие геометрических форм. Педагог будет вести обсуждение, задавать вопросы о том, какие формы были использованы в созданных произведениях и как они различаются друг от друга.

Таким образом, внедрение игровых технологий и геймификации в начальное образование может обеспечить не только эффективное обучение, но и формирование положительного отношения к учебе, активизацию социальных навыков и развитие креативности у самых младших учеников. Использование игровых технологий и геймификации в образовательном процессе может быть эффективным инструментом для стимулирования интереса, развития

сотрудничества и поддержки креативных способностей учащихся. Дальнейшие исследования и практические эксперименты необходимы для полного выявления потенциала данных методов в области образования.

Список литературы:

1. Приказ Министра просвещения Республики Казахстан от 3 августа 2022 года № 348 «Об утверждении государственных общеобязательных стандартов дошкольного воспитания и обучения, начального, основного среднего и общего среднего, технического и профессионального, послесреднего образования». 2022. URL: <https://adilet.zan.kz/rus/docs/V2200029031> (дата обращения: 28.01.2024).
2. Артемьева О.А. Игровая концепция обучения на основе учебно–ролевых игр. Тамбов: Изд–во ТГУ им. Г.Р. Державина, 2001. – 74 с.
3. Щербак С.Ф. Учебная игра как средство формирования и развития интеллектуальных умений. – М., 2009. – с. 8.

УДК 372.881.161.1

ПРАКТИЧЕСКИЕ АСПЕКТЫ РЕАЛИЗАЦИИ ТЕХНОЛОГИИ ПРОБЛЕМНОГО ОБУЧЕНИЯ НА УРОКАХ РУССКОГО ЯЗЫКА

Болотвина Галина Васильевна

учитель русского языка и литературы

КГУ «Общеобразовательная школа

№16 отдела образования города Костаная»

Управления образования акимата Костанайской области,

г.Костанай, Республика Казахстан

E–mail: miss.bolotvina@mail.ru

Аннотация

Проблемное обучение способствует развитию у обучающихся свободного мышления, научного типа познания, помогает овладеть методами открытия новых знаний. Такое обучение позволяет достичь личностных, метапредметных и предметных результатов, создает условия для развития активной учебно–познавательной деятельности обучающихся, формирует готовность к саморазвитию и непрерывному образованию.

Ключевые слова: *проблемное обучение, трудности обучения, технологии обучения, методика преподавания русского языка.*

Аңдатпа

Проблемалық оқыту оқушылардың еркін ойлауын және танымның ғылыми түрін дамытуға ықпал етіп, жаңа білімді ашу әдістерін меңгеруге көмектеседі. Мұндай оқыту тұлғалық, метапәндік және пәндік нәтижелерге қол жеткізуге мүмкіндік береді, оқушылардың белсенді оқу–танымдық іс–әрекетін дамытуға жағдай жасайды, өзін–өзі дамытуға және үздіксіз білім алуға дайындығын қалыптастырады.

Түйінді сөздер: *проблемалық оқыту, оқу қиындықтары, оқыту технологиялары, орыс тілін оқыту әдістемесі.*

Abstract

Problem–based learning contributes to the development of free thinking and a scientific type of cognition in students, and helps them master methods of discovering new knowledge. Such training makes it possible to achieve personal, meta–subject and subject–specific results, creates conditions for the development of active educational and cognitive activity of students, and forms readiness for self–development and continuous education.

Key words: *problem–based learning, learning difficulties, teaching technologies, methods of teaching the Russian language.*

По мнению американского философа, педагога и психолога Дж. Дьюи, усвоение ребенком учебного материала происходит не в результате простого слушания и восприятия информации органами чувств, а в результате удовлетворения возникшей у него потребности в знаниях. Ребенок при этом становится не пассивным, а активным субъектом своего обучения.

Условиями успешности обучения являются:

- 1) проблематизация учебного материала;
- 2) активность ребенка;
- 3) связь обучения с жизнью ребенка, игрой, трудом.

Важнейшими понятиями теории проблемного обучения являются «задача», «действие», «проблема», «проблемная ситуация», т.е. эта теория отвечает деятельностному подходу к образовательному процессу [1].

Идея и принципы проблемного обучения в русле исследования психологии мышления разрабатывали такие психологи, как Д.Н.Богоявленский, А.М.Матюшкин, Н.А.Менчинская, С.Л.Рубинштейном, а в применение к школьному обучению – Ю.К.Бабанский, И.Я.Лернер, М.И.Махмутов, М.Н.Скаткин и др.

Среди определений понятия «проблемное обучение» наиболее близким в моей практике является данное ученым В. Оконем. По его словам, «проблемное обучение– это совокупность таких действий, как организация проблемных ситуаций, формулирование проблем, оказание ученикам необходимой помощи в решении проблем, проверка этих решений и, наконец, руководство процессом систематизации и закрепления приобретенных знаний» [2].

Проблемное обучение – особый тип обучения, где учитель создает проблемную ситуацию. Решая ее, учащиеся развивают навыки активной мыслительной деятельности, творческие способности, приобретают предметные знания по русскому языку. При информативном (традиционном) типе обучения ученики получают «готовые знания» и усваивает их путем повторения и тренировки, а при проблемном обучении – решают конкретные задачи приемами приобретения новых знаний [3].

Вот такое различие проявляется в сопоставлении традиционного и проблемного обучения.

№	ТРАДИЦИОННОЕ ОБУЧЕНИЕ	ПРОБЛЕМНОЕ ОБУЧЕНИЕ
1	<i>Цель обучения – усвоение результатов научного познания, накопленных человечеством знаний.</i>	<i>Цель обучения – не только получение результатов познания, но и овладение навыками открытия нового знания, процессом познания.</i>
2	<i>Учебный материал дается учителем в готовом виде, ученик запоминает и повторяет его.</i>	<i>Новая информация добывается самим учеником в ходе решения проблемных задач.</i>
3	<i>Учитель и учебник – единственные носители информации.</i>	<i>Множество носителей информации – справочные пособия, энциклопедии, Интернет–ресурсы.</i>
4	<i>Учитель объясняет новую тему, новые правила, пути решения задач, сам дает толкование терминов.</i>	<i>Учитель организует проблемное обучение, при котором обучающиеся самостоятельно изучают правила, на основе этого определяют новые понятия.</i>
5	<i>Трудностью является применение полученных знаний на практике.</i>	<i>Учащиеся учатся применять знания в новых ситуациях, развивая логическое</i>

	<i>и творческое мышление.</i>
--	-------------------------------

В основу краткосрочного планирования можно включить приемы создания проблемных ситуаций:

- 1) создание ситуации выбора;
- 2) сравнение фактов или явлений;
- 3) экскурсии в открытие новых знаний;
- 4) принципиально новый взгляд на привычные явления [4].

Первый прием создания проблемной ситуации – это ситуация выбора, принятия решения. Обучающиеся оказываются перед выбором и решением проблемной ситуации: затруднение, выдвижение гипотез, выбор и его обоснование. Например, изучая тему «Омонимы» на уроке русского языка, обучающимся предлагается нарисовать иллюстрации к предложенным словам (*кисть для рисования и кисть руки, гвОздики и гвоздИки*), записанным на доске. В итоге у обучающихся получатся разные рисунки. Таким образом, создается проблемная ситуация: почему разные рисунки, когда на доске записано одно слово. Тут же учитель просит учеников сформулировать тему и задачи урока.

Второй прием – сравнение фактов или явлений. Изучив правило «Прямая речь», обучающиеся сравнивают предложения, определяют из списка только предложения с прямой речью, объясняют постановку знаков препинания. На втором уроке обучающимся предлагается соотнести схемы с предложениями, либо необходимо определить пунктуационные ошибки, исправить их и записать правильный вариант.

Третий прием – экскурсии в открытие новых знаний. Учащимся предлагается самостоятельно изучить правила в учебнике, затем учитель предлагает в паре обсудить его либо составить тестовые вопросы.

При изучении темы «НЕ и НИ в местоимениях» учитель на доске пишет отрицательные местоимения, подчеркивает орфограммы, ставит ударение, а учащихся просит обратить внимание на слова и сформулировать правило. Таким образом, создается проблемная ситуация, благодаря которой обучающиеся задумываются, от чего зависит правописание отрицательных местоимений.

На втором же уроке это правило повторяется с помощью приема «Горячий стул». Вопросы по правилу формулируют сами обучающиеся и задают отвечающему ученику. Таким образом, все обучающиеся повторяют правило.

Четвертый прием – принципиально новый взгляд на привычные явления. К примеру, при изучении суффикса как словообразующей морфемы обучающимся можно предложить следующий алгоритм развития мысли. Учащиеся читают фрагмент стихотворения, находят новое слово и предполагают, от какого слова оно образовано, какой образ создает, с помощью какого суффикса. Подбирают слова с таким же суффиксом, придумывают свои слова, делают вывод о том, что данная морфема несет определенное лексическое значение. Таким образом, с помощью этого приема создается новый взгляд на привычное явление.

Следует сделать вывод о том, что проблемное обучение способствует достижению высоких результатов в преподавании русского языка. Его результативность заключается в повышенном интересе обучающихся к изучению предмета, в обеспечении развивающего эффекта и мотивации к обучению, в создании атмосферы сотрудничества учителя и ученика, в развитии речи и логического мышления, в грамотном подборе приема создания проблемной ситуации, наиболее эффективно реализуемого в рамках конкретной темы на уроках русского языка.

Список литературы:

1. Запрудский, Н. И. Педагогический опыт: обобщение и формы представления / Мн.: Сэр-Вит, 2014. – 256 с.
2. Мельникова, Е.Л. Технология проблемного обучения. «Школа 2100». Образовательная программа и пути ее реализации / Е. Л. Мельникова. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <https://kopilkaurokov.ru/nachalniyeKlassi/prochee/probliemno-dialoghichieskoie-obucheniie-v-obrazovatelnoi-modieli-shkola-2100>. — Дата доступа: 04. 02.2018.
3. Кудрявцев Т. В. Проблемное обучение – истоки, сущность, перспективы. – М.: Знание, 1991. – 80 с.
4. Андреев В. И. Педагогика: Учебный курс для творческого саморазвития. – Казань: Центр инновационных технологий, 2012. – 608 с.
5. Махмутов М. И. Организация проблемного обучения в школе. Книга для учителей. – М.: Просвещение, 1977. – 374 с.

ӘОЖ 371.3

**ОҚЫТУДЫҢ ИННОВАЦИЯЛЫҚ ТӘЖІРИБЕСІ: ДӘСТҮРЛІ ЖӘНЕ БАЛАМА
ӘДІСТЕРІ**

Борамбаева Айгуль Бейсембаевна

Педагог–сарапшы, қазақ тілі мен әдебиеті пәнінің мұғалімі
КММ «№18 мектеп–гимназиясы», Қостанай, Қазақстан
E–mail:gulight0@gmail.com

Аңдатпа

Бұл жұмыстың өзектілігі мектептерде екінші немесе шет тілін оқытудың альтернативті әдістерінің шұғыл қажеттілігімен, сондай-ақ тілдерді оқыту және заманауи мамандарды қайта даярлау қажеттілігімен түсіндіріледі. Мақаланың мақсаты – қазіргі білім беру міндеттері контекстінде әртүрлі заманауи әдістемелерді қолданудың негізгі әдістері мен дағдыларын анықтау. Оқытудың жетекші әдісі бұл мәселені мақсатты, саналы және тілдік оқытудың альтернативті әдістерін қолдануды меңгеру процесі ретінде қарастыруға мүмкіндік беретін модельдеу болып табылады. Мақалада оқыту/оқыту процесінің тиімділігін айтарлықтай арттыратын тілдік дағдыларды дамытудың балама әдістері ұсынылған. Модель білім беру саласындағы педагогтардың кәсіби қызметінің жаңа жағдайларына бейімделуге бағытталған және оқытуды дамыту мен енгізуге және тәжірибеде жаңа әдістерді қолдануға бағытталған.

Түйінді сөздер: *Білім беру технологиясы, тілдерді оқыту, дәстүрлі, тіл, интеграция*

Аннотация

Актуальность данной проблемы обусловлена острой потребностью в альтернативных методах изучения второго или иностранного языка в школах, а также необходимостью языковой подготовки и переподготовки современных специалистов. Цель статьи – выявить основные приемы и навыки использования различных современных методик в контексте современных образовательных задач. Ведущим методом обучения является симуляционное моделирование, позволяющее рассматривать данный вопрос как процесс целенаправленного, осознанного и освоения использования альтернативных методов языковой подготовки. В статье представлены альтернативные методы формирования языковых навыков, существенно повышающие эффективность процесса обучения/преподавания. Модель направлена на адаптацию к новым условиям профессиональной деятельности педагогов в сфере образования и ориентирована на разработку и внедрение в практику обучения и использования новых методов.

Ключевые слова: *Технология обучения, обучение языков, традиционно, язык, интеграция*

Abstract

The relevance of this problem is due to the urgent need for alternative methods of learning a second or foreign language in schools, as well as the need for language training and retraining of modern specialists. The purpose of the article is to identify the basic techniques and skills of using various modern techniques in the context of modern educational tasks. The leading teaching method is simulation, which

allows us to consider this issue as a process of purposeful, conscious and mastery of the use of alternative methods of language training. The article presents alternative methods for developing language skills that significantly increase the efficiency of the learning/teaching process. The model is aimed at adapting to new conditions of professional activity of teachers in the field of education and is focused on the development and implementation of teaching and the use of new methods into practice.

Key words: Educational technology, language teaching, traditionally, language, integration

Мәдениеттер диалогы, ғылым мен өнерді, ғылым мен дінді жақындастыру және өзара байыту, ғылыми–техникалық, гуманитарлық және көркем–эстетикалық білімнің интеграциясы, синергетикалық және сызықтық емес ойлаудың дискурсивті және эмоционалды–бейнелі, жүйелі көзқарасының синтезі білім беру әлеуетін жүзеге асыру үшін қажетті жағдайлар болуы керек. Интеграция процесі бұрыннан бар жүйеде орын алуы мүмкін; бұл жағдайда ұйымның жоғары деңгейіне және оның тұтастығына, сондай–ақ бұрын ажыратылған элементтердің жаңа жүйесіне әкеледі. Осылайша, интеграция процесінде сапалы жаңа білім беру жүйесі қалыптасуда. Соңғы уақытта тілдерді оқытудың әдістері мен процесіне көп көңіл бөлініп, талқылануда. Соңғы оқиғалар технологияның рөлін арттырып, күрделі тәжірибелерді енгізуде, оқу процесінде бірқатар түбегейлі өзгерістерді күшейтті.

Ғылымның интеграциясы өзара әрекеттесудің жаңа түрін болжайды, ол теориялық және практикалық алғышарттардың тиісті жиынтығының болуын талап етеді. Ғылыми білімнің білім мазмұнына кірігуі жартылай немесе толық ғылымаралық өзара әрекеттесуді көрсетеді. Бұл интеграциялық механизм жаңа білім беру мазмұнын әзірлеудің негізі болып табылады. Ғылым интеграциясының әртүрлі деңгейлерде интеграцияланған курстарға сәйкес келуі керек. Мақсатты дұрыс қою ғылыми саладағы (жаратылыстану, гуманитарлық, техникалық) пәндерді оқытуды интеграциялау стратегиясын және кіріктірілген курстардың мақсаттарын анықтайды.

Э. Аткинсон білім беру аспектісін жақсарту үшін оқытудың әртүрлі инновациялық әдістері бар екенін алға тартты. Атап айтқанда, теориялық және эмпирикалық дағдыларға, сондай–ақ дәстүрлі оқу бағдарламаларын жалпы қайта құруға және жаңартуға, сондай–ақ қажетті дағдыларды (ауызша немесе жазбаша) дамытуға ықпал ететін оқыту әдістерін енгізуге назар аудару керек. Болашақтың басты талабы – білім елдің әлеуметтік–экономикалық дамуының ең маңызды факторы болып табылатын ақпараттық қоғамға қатысуға студенттерді дайындау қажеттілігі [1]. Жаңа технологияларды енгізу электронды оқыту (e–learning) және қашықтықтан оқыту курстарын дамытуға және таратуға әкеліп соқты, сол арқылы білім беру мен мазмұнында жаңа өлшем ашылды.

Шынында да, жаңа ақпараттық–коммуникациялық технологияларды пайдалану дәстүрлі оқытуды өзгертеді және жаңа оқу бағдарламалары мен жаңа курстарды бар қолданбаларға бейімдеуге көмектеседі. Тілді оқыту қазіргі заманғы қолданбалар мен оқушыға бағытталған әдістерден гөрі, негізінен дәстүрлі немесе сәл жетілдірілген мұғалімге бағытталған әдістер арқылы жүзеге асырылды, ал білім мен ақпаратты беру әдеттегідей студент ретінде физикалық қатысуды талап ететін дәрістер немесе пікірталас түрінде жүзеге асырылды. Сонымен қатар, қолданылатын оқыту әдістері белсенді оқытуға әсер ету дәрежесіне қарай әртүрлі болуы мүмкін [2].

Мен бұл мақаланы осы тапсырмаға балама әдістер, оқыту мәдениеті және мәдениетті үйрену туралы өзімнің түсінігімді әкелетінімді атап өтуден бастаймын. Менің көзқарастарыма Дж.Е.Алатис (1989), М.Веше және Д.Риди (1985), П.Д. Макинтайр және Р.Гарднер (1991), М.Байрам (1989) және А.Пенникук (1990) деген ғылымдар балама және дәстүрлі тіл үйрету мәдениеттерін біріктіру үлгілерін ұсынды. Бұл жұмыстардың ортақ концептуалды өзегі және мәдениетті оқыту туралы күрделі байланысты жорамалдар жиынтығы бар.

Дегенмен, белсенді оқыту студенттерді қызықтырады және практикаға әсер ету арқылы курсты тереңірек түсінуге көмектеседі; басқаша айтқанда, индуктивті оқыту өнімді оқытуға қарағанда жақсы нәтиже береді. Сонымен қатар, индуктивті әдістер пәнді бекітуге және сақтауға, сондай-ақ өнімділікті бағалауға ықпал етеді, бұл берілген пәнді кітаптан оқитын студенттердің кейінгі мансабын жақсартады [2].

Тілді оқытуда қабылданған «дұрыс» белсенді оқыту әдісін таңдау критерийі қандай болуы керек деген түйінді сұраққа қатысты С.Боннер (1999) оқу мақсаттарын (қысқа мерзімді және ұзақ мерзімді) анықтайтын мұғалім теориялық тұрғыдан бағалауы керек деп тұжырымдайды. Білім алушылардың оқу үдерісін жеңілдететін әдіс(терді) таңдау қабілеті(тер)ін дамыту мақсатында Ф.Зейн мен Л.Мюленбург «терең оқыту» түсінігін енгізеді, оған сәйкес үстірт оқытуға емес, пәнді тереңірек түсінуге ықпал ететін нақты тәсіл қажет деп санайды.

Дегенмен, оқу да негізінен студенттердің мотивациясымен анықталады; Оқыту мен оқу үдерісін және пәнді түсінуді жақсарту үшін студенттерді не ынталандыратынын және осы мотиваторларды қалай күшейтуге болатынын ескеретін оқытудың нақты стратегиялары мен әдістерін әзірлеу керек.

Зерттеу мақсаты:

Бұл зерттеудің мақсаты тілді оқыту мен оқытудың дәстүрлі және инновациялық/балама әдістерін талдау; сонымен қатар тілдерді үйренудің тиімді педагогикалық шарттарының жиынтығын анықтау және негіздеу.

Зерттеу сұрақтары:

Бұл мақаланың негізгі зерттеу мәселесі мыналар болды:

Тілдерді оқыту мен оқытудың тиімді инновациялық әдістерінің жиынтығы қандай?

Оқытудың дәстүрлі әдістері:

Қоғамдастық әдісі

Американдық психолог Чарльз Карран оқуға гуманистік көзқарас пен кеңес берушінің психологиялық теориясына негізделген қауымдастық/кеңесші әдісін әзірледі. Теорияның мәні мынада: адамдарға психологиялық кеңесшінің көмегі қажет, ал кеңес беру мен қатысу адамның әлеуметтік қызметінің кез келген түрінде, оның ішінде білім беруде де қажет.

Оқыту процесі келесідей құрылымдалған: оқушылар топта жұмыс істейді, бір-біріне қарама-қарсы үстелге отырады және ана тілінде тақырыпты талқылайды. Содан кейін басқа тілде диалог басталады. Мұғалім бүйірге отырады, талқылауды бақылайды және анда-санда басқа тілдегі баламаларын ұсынады. Оқушылар сөз тіркесін бірнеше рет қайталайды, содан кейін оны дыбыс жазу құрылғысына жазып, қажет болған жағдайда тыңдайды.

«Қауымдастық» әдісінің жақтаушылары нағыз гуманистік сипатқа назар аударады, студенттің жеке басына назар аударады және оқу процесінде стресстің жоқтығын көрсетеді. Бұл әдісті қолдану жоғары білікті мұғалімдерді қажет етеді, өйткені мектеп пен университет тілінің мұғалімдері психолог емес және тиісті психологиялық әдістерді қолдануды білмейді.

Интенсивті әдістер

Suggestopedia әдісі Г.Лозанова бірқатар кеңестік интенсивті әдістерді әзірлеуге бастамашы болды, олардың негізгі әдістері: резервтік мүмкіндіктерді белсендірудің жеке және бірлескен әдісі.

Интенсивті әдістер әлеуметтік массивке жауап ретінде пайда болды. Алғашқы интенсивті курстар Екінші дүниежүзілік соғыс кезінде пайда болды (әскер әдісі) және әскери мамандарды дайындауға бағытталған. Интенсивті әдістерді жақтаушылар Лозанов әдісінің көптеген ережелерін қайта ойластырып, дамытты. Сондықтан

Г.А.Китайгородская (2009) студенттің жеке басына, оның шығармашылық және интеллектуалдық әлеуетіне, топтағы рөліне ерекше көңіл бөледі.

«Suggestopedia» әдісі барлық интенсивті әдістер сияқты студенттер мен мұғалімдердің үлкен қызығушылығын тудырады, өйткені ол диалог арқылы аз уақыт ішінде білім алуға бағытталған және нәтижесі бірнеше сабақтан кейін ғана байқалады. Бұл әдістердің кемшілігі – қателіктер көп және коммуникацияны дамыту қиынға соғады. Сонымен қатар, интенсивті әдістемелерді қолдану мұғалімдердің арнайы дайындығын талап етеді.

Осыған байланысты «қарқынды әдістер» және «оқу процесін интенсификациялау» ұғымдарын ажырату керек. Оқытуды интенсификациялау сол немесе одан да қысқа мерзімде оқу процесінің тиімділігін арттыруды көздейді. Тиімділіктің өзі оқытудың дәлдігіне байланысты. Оқудағы дәлдік қарым-қатынас жағдайына сәйкес сөйлеу әрекетінің барлық түрлерін барабар меңгеруді болжайды; Қарқынды әдістер оқытудың дәлдігін есепке алмай, максималды нәтижеге жетуге бағытталған.

Оқытудың балама әдістері:

Тыныш жол

Бұл әдістің авторы К.Гаттано болып табылады, ол математиканы оқыту және ана тілінде оқу бағдарламаларын жасаудағы тәжірибесінен және тілдерді оқыту әдістемесінен шабыт алған. Әдістеменің атауы сабақтағы бастаманың сөйлеуі сынып уақытының көп бөлігін алатын студенттерден шығуы, ал мұғалім сабақтамүмкіндігінше аз сөйлеуі керек деген ойды көрсетеді. Жаңартылған мазмұндағы қазіргі білім беру жүйесінде осыған ұқсас оқыту әдісін қолданамыз. Үнсіз оқыту мұғалімнің қайталауы мен еліктеуіне қарама-қарсы қойылады, бұл тәсіл оқушылардың ізденімпаздығында психикалық белсенділік пен зейінді шоғырландыруға ықпал етеді. «Сабырлы» оқытуды қолданудың өз шектеулері бар, өйткені ол оқушының жоғары қызығушылығын және ішкі мотивацияның болуын болжайды, бұл орта мектепте әрқашан мүмкін емес.

Толық физикалық белсенділік

Психолог Дж.Дж. әзірлеген физикалық белсенділікті қолдау әдісі. Ашер, құрылымдық лингвистикаға, бихевиоризмге, тәрбиенің гуманистік бағытына және сөйлеу психологиясына негізделген. Оның мәні дене жаттығуларын орындаумен қатар шет тілін меңгеру процесін модельдеуде жатыр.

Компьютер арқылы тіл үйрену

Компьютердің көмегімен тілді оқыту бихевиористтік теорияға және оқытудың оқушыға бағытталған тәсіліне негізделген. Компьютерлік оқыту бағдарламаларды оқыту және компьютерлік лингвистика саласындағы оқу жетістіктеріне жеке көзқарастың дамуына және машиналық аударманы зерттеу мүмкіндіктеріне байланысты тілдерді оқыту әдістемесінде кеңінен тарады. Қазіргі өмірде компьютердің кеңінен қолданылуы, сонымен қатар мұғалімдердің кәсіби шеберлігі; шет тілдерін оқыту әдістемесінің бағыты ретінде оқытуда компьютерді пайдалану туралы айтуға мүмкіндік береді.

Көптеген әдіскерлер мен зерттеушілер компьютерлік бағдарламалар тамаша, қызықты, мотивацияны арттырады, құзыреттілікті дамытуға ықпал етеді деп есептейді, бірақ олар коммуникативтік құзыреттілікті барлық жан-жақты дамытуға арнамайды және сабақта мұғалімнің орнын баса алмайды.

«Сана тәрбиесі» тәсілі

Саналы бағдарланған тәсіл лингвистикалық формалардың құбылыстарынан хабардар болуға негізделген – лексикалық және грамматикалық – және контрасттық лингвистиканың деректеріне және тілді меңгерудің индуктивті әдісіне негізделген.

Грамматиканы оқытудың тәсілі жасалды: грамматикалық дағдыларды меңгеру кезең–кезеңімен жүзеге асу ретінде қарастырылды. Тәсілдің саналы және салыстырмалы әдіспен көп ұқсастығы бар, ол барлық тілдердегі ойлау процесі бірдей, тек әртүрлі тілдік құралдармен қамтамасыз етілген өрнек формаларында ғана ерекшеленетініне негізделген.

Бұл тәсілді жақтаушылар білім беруде дәстүрлі және «дәстүрлі емес» екі бағытты үйлестіруге тырысады.

Тапсырмаға негізделген оқыту

Коммуникативтік тапсырмалар әдісі – бұл мұғалім ұсынған коммуникативтік тапсырмалардың тізбегін шешу, қай студенттердің вербалды және вербалды емес әрекеттерді орындайтынын, бір–бірімен, студенттер тобымен немесе мұғаліммен байланысқа түсетінін, дұрыс жолды табуға тырысатынын шешу. бір. коммуникация мәселелерін шешу; көбінесе ауызша ғана емес, сонымен қатар дене әрекеттері, ым–ишара, мимика және т.б. қолданылады. Осы әдіске сәйкес құрастырылған оқыту бағдарламалары коммуникативті тапсырмалардың жиынтығын білдіреді және лингвистикалық материалды таңдау мен ұйымдастыруды көздемейді. Коммуникативті тапсырмалар әдісін қолдану кезінде оқушылардың оқу іс–әрекетін басқару қаншалықты қажет және қандай формада болуы мүмкін деген сұрақ даулы.

Нейролингвистикалық бағдарламалау

Нейролингвистикалық бағдарламалау, бір жағынан, тұлғаның көшбасшылық дағдыларын жетілдіру өнері мен ғылымы, ал екінші жағынан, оқу процесінде адамның резервтік қабілеттерін кеңейтуге және нығайтуға мүмкіндік беретін тіл үйрету әдістері. шет тілі мен сөйлеу ортасына ену. Нейролингвистикалық бағдарламалау (NLP) біздің жалпы жетістіктеріміз тәуелді болатын ойлау тәсіліне де әсер етеді. «Ойлау процесін, сезімдер мен сенімдердің пайда болуы мен дамуын модельдеу арқылы NLP адам тәжірибесінің барлық компоненттерін, ең алдымен қарым–қатынас процесін – адамның өзімен және басқалармен өзара әрекеттесуімен айналысатын NLP–ті ескереді».

Көп интеллект теориясы

Г.Гарднер (2002) сегіз салыстырмалы дербес интеллектуалдық қабілеттерді анықтады: лингвистикалық, логикалық–математикалық, кеңістіктік, музыкалық, дене–кинестетикалық, тұлғааралық, сонымен қатар интраперсоналды және табиғи тестілеу. Соңғысы қоршаған ортаның қасиеттерін анықтауға, жіктеуге және пайдалануға мүмкіндік береді. Сондай–ақ, Гарднер мырза (2002) жаңа зияткерлік қабілеттер критерийлерге сай болса, анықтауға болатынын атап өтеді. Бұл теория білім берудің барлық деңгейлерінде – мектепке дейінгі білім беруден бастап ересектерге дейін; оқу пәндерін оқыту кезінде, оқу процесінде, сыныпта – қалыпты және дарынды оқушыларға және әртүрлі пәндерді оқуда қиындықтары бар балаларға. Бұл теория мұғалімдердің күнде кездесетінін растайды: адамдар басқаша ойлайды және үйренеді. Бұл теория оқу орнының концептуалды негізін де айқындайды және оқу жоспарын құру, білім беру тиімділігін бағалау және оқыту тәжірибесінде көрініс табады. Өз кезегінде мұндай рефлексия көптеген мұғалімдерге оқушылардың білім беру қажеттіліктерін тиімді қанағаттандыра алатын жаңа тәсілдер әзірлеуге мүмкіндік береді.

Тұтастай алғанда, Интернет білім беру саласына, соның ішінде оқытудың динамикасы мен жылдамдығына үлкен әсер етті десек, «e–Learning» сәйкес оқу бағдарламаларын әзірлеуде де жаңа міндеттер қойды десек, артық айтқандық емес.

Заманауи оқытудың негізгі әдістеріне бейнероликтер мен рөлдік ойындарды қарау кіреді, сонымен қатар студенттердің интерактивті тақтаны пайдаланып лекцияларға қатысуы және қатысуы ұсынылады. Виртуалды оқыту ортасының чаттар

және өзін-өзі бағалау сияқты әртүрлі мүмкіндіктері цифрлық оқыту ортасына қатысушылар арасында маңызды қарым-қатынас пен өзара әрекеттесу дағдыларын дамытуға ықпал етеді.

Ақпараттық-коммуникациялық технологиялар мұндай курстарды тиімді оқытудың жаңа басым құралдары болып табылады. Оқытудың дәстүрлі әдістері, соның ішінде жағдайлық есептер, топтық викториналар, лекциялар және соңғы уақытта бірлескен оқыту, үй тапсырмасы, тақтаны пайдалану және соңғы уақытта компьютерлік бағдарламалар және үзіліс әдісі сияқты басқа әдістер студенттерге дәрістерге қатысуға мүмкіндік береді. олардың оқу процесін өз бетінше таңдау мүмкіндігі бар.

Бұл мақала заманауи білім беру жүйесіндегі жаңа әдістерге бейімделгісі келетін мұғалімдерге пайдалы болады.

Қашықтықтан оқыту бағдарламалары мысалдарды қамтитын интерактивті мультимедиялық компакт-дискілерді және интерактивті теледидар арқылы теле-оқытуды қамтуы мүмкін. Сонымен қатар, қашықтан оқыту бағдарламалары студенттер арасында өте танымал болып табылатын Интернет және интерактивті тақталар арқылы виртуалды оқыту ортасын қамтамасыз ете алады, дегенмен дәстүрлі оқыту әдістерін әлі де студенттердің көпшілігі таңдайды. Шынында да, бұл тұрғыда студенттердің студенттер мен мұғалімдер арасындағы өзара әрекеттесуді жеңілдететін дәстүрлі оқыту мен оқуды қалайтынын атап өткен жөн.

Студенттер оқытудың негізгі әдісі емес, қосымша ретінде АКТ қолданбаларын қалайды. Ұқсас әдіс – LearningApps онлайн құралы, оны студенттер дәстүрлі оқытуды толығымен алмастырмауы керек деп санайтын қолдаушы стратегия ретінде таңдайды. Гибридті оқыту үлгілері студенттер мен мұғалімдердің дәстүрлі бетпе-бет әрекетін де, оқытудың балама әдістерін де қамтиды.

Жоғарыда айтылғандарды ескере отырып, қазіргі заманғы оқыту әдістері, стратегиялары мен құралдары ақпараттық-коммуникациялық технологияларды енгізу және біріктіру керек, егер соңғысы әрбір студенттік топтың қызығушылықтарына, қабілеттеріне және амбицияларына бейімделген жағдайда. Әрқашан жеке ерекшеліктерді ескеру керек, бұл ретте барлық жағдайда оқушы мен мұғалімнің өзара әрекетін ынталандыру керек. Бұл оқу үдерісін тиімді және қызықты етеді, ал студенттер өз білімдерін кеңейтеді, нарықта бәсекеге қабілетті болып қалу үшін негізгі дағдылар мен құзыреттерді дамытады және саланың жақсы дайындалған, шығармашыл және өнімді қызметкерлерге деген сұранысын қанағаттандырады.

Әдебиеттер тізімі:

1. Аткинсон, Э., Конбой, И., Аткинсон, Дж., Дудс, А. және МакИннис, С. (1996). Ашық оқыту бастамасын бағалау
2. Коттел П.Г. және Миллис Б.Дж. (1993). Кооперативті құрылымдар. Білім берудегі проблемалар, 8 (1), 40–60.
3. Гарднер, Х. (2002). «Бірнеше субъектілер арасындағы тұлғааралық байланыс: артықшылықты зерттеу». Эксперименттік психология 10, 72–80.
4. Гаттено, С. (1963). Мектептерде шет тілдерін оқыту: тыныш әдіс.
5. МакИнтайр, П.Д. және Гарднер, Р. (1991). Тілдік мазасыздық: оның басқа мазасыздықтармен және ана және екінші тілдердегі ақпаратты өңдеумен байланысы. Тіл үйрену, 41, 513–34.
6. Пенникук, А. (1990). Сыни педагогика және екінші тілдік білім. Жүйе 18, 303–314.

УДК 371

ПРЕДСТАВЛЕНИЕ ИСТОРИЧЕСКОГО ПРОЦЕССА С ПОМОЩЬЮ ОБОБЩАЮЩИХ СХЕМ НА УРОКАХ ИСТОРИИ КАЗАХСТАНА

Бородина Наталья Сергеевна
учитель истории, педагог-исследователь
КГУ «Общеобразовательная школа №23
имени М.Козыбаева отдела образования города Костаная»
управления образования Костанайской области

Аннотация

В статье рассматривается опыт применения авторских обобщающих схем на уроках истории Казахстана для формирования общего исторического процесса. Указывается актуальность данного вида работы и этапы работы с обобщающими схемами. Результатом применения данного вида работы станет умение школьников рассматривать исторический процесс в причинно-следственной целостности

Ключевые слова: обобщающие схемы, этапы работы с обобщающими схемами, понимание общего исторического процесса.

Аннотация

Мақалада ортақ тарихи процесті қалыптастыру үшін Қазақстан тарихы сабағында авторлық жалпылама сұлбаларды қолдану тәжірибесі қарастырылады. Жұмыстың осы түрінің өзектілігі және жалпылау сұлбалармен жұмыс кезеңдері көрсетіледі. Жұмыстың осы түрін қолданудың нәтижесі оқушылардың тарихи процестің себеп-салдарын біртұтас қарастыру қабілеті артады.

Түйінді сөздер: жалпылау схемалары, жалпылау схемаларымен жұмыс кезеңдері, жалпы тарихи процесті түсіну.

Abstract

This article investigates the efficiency of using summary diagrams in the standard History of Kazakhstan courses for broadening students understanding of the historical processes. It reviews the steps of the method, argues its relevance, and concludes that a summary diagram can serve as a excellent tool for establishing causal relationships between studied events.

Key words: summary diagrams, stages of using the summary diagrams, understanding of general historical processes.

В 2004 году в Казахстане было впервые введено ЕНТ. С этого периода предпринимались неоднократные попытки улучшения и реформирования главного экзамена, но при всех изменениях предмет «история Казахстана» оставался в перечне обязательных предметов и всегда вызывал определенные трудности у учащихся. Можно выделить несколько причин данного явления:

1. Темы по истории древнего Казахстана в период средних веков и нового времени изучались в среднем звене и, естественно, не всплывают в памяти ученика.
2. Многие учащиеся нацелены только на повторение тестовых заданий, но не считают нужным повторять теоретический материал. Поэтому при незначительном изменении формулировки вопросов ученик не может найти правильный ответ.
3. Отсутствие понимания общего исторического процесса.

Исходя из проблем и специфики подготовки к ЕНТ, учителями истории были разработаны собственные методики и приемы, помогающие ученикам успешно сдать единое национальное тестирование. Одним из таких приемов является использование в практике авторских обобщающих схем.

Историческое образование в современной школе страдает прежде всего тем, что изучая каждую отдельную тему, ученики не видят общей картины исторического процесса и поэтому история воспринимается как нагромождение дат, фактов, непонятных событий. [1] Нередко изученное на прошлых уроках ученик забывает еще до того, как узнает, к каким результатам приведет причинно-следственная связь. Для решения этой проблемы было решено создать крупные обобщающие схемы по разделам и отдельным темам, которые бы формировали смысловые связи изучаемого материала на уровне понимания общего исторического процесса.

Если материал каждого отдельного урока просто передается через повествовательный рассказ, лекцию, беседу, то в голове ученика образуется «каша» из множества мелких фактов и событий. Но если эти события и факты выстроены в единую логическую цепочку, которая создает четкое понимание исторического процесса, к тому же с выделением основных узловых вопросов темы, то это приводит к получению нового качественного результата.

Из всего курса истории Казахстана средней школы мной было составлено 9 обобщающих схем, которые представлены в таблице. Также в таблице приведены сведения, в каких классах ученики изучают или повторяют данные разделы или темы. Проанализировав таблицу, мы можем заметить, что в 11 классе от учеников требуется очень большой объем повторения исторического материала.

«Таблица 1» - Список обобщающих схем по истории Казахстана

	Название схемы	В каких классах изучается данный материал
1	«Древний Казахстан»	5 класс. Частично в 10 классе. Итоговое повторение в 11 классе при подготовке к ИА и ЕНТ
2	«Казахстан в средневековье»	6 класс. Частично в 10 классе. Итоговое повторение в 11 классе при подготовке к ИА и ЕНТ
3	«Казахское ханство (XV-нач.XVIII века)»	6 класс. Частично в 10 классе. Итоговое повторение в 11 классе при подготовке к ИА и ЕНТ
4	«Эволюция казахской государственности»	10 класс. Итоговое повторение в 11 классе при подготовке к ИА и ЕНТ
5	«Национально-освободительная борьба казахского народа»	7 класс. Частично в 10 классе. Итоговое повторение в 11 классе при подготовке к ИА и ЕНТ
6	«Колониальные реформы на территории Казахстана в конце XVIII – XIX веках».	8 класс. Частично в 10 классе. Итоговое повторение в 11 классе при подготовке к ИА и ЕНТ
7	«Казахстан в период 1917 года»	8 класс. Частично в 10 и 11 классах. Итоговое повторение в 11 классе при подготовке к ИА и ЕНТ
8	«Казахстан в период сталинской модернизации»	8 класс. Частично в 10 и 11 классах. Итоговое повторение в 11 классе при подготовке к ИА и ЕНТ
9	«Независимый Казахстан»	9 класс. Частично в 11 классе. Итоговое повторение в 11 классе при подготовке к ИА и ЕНТ

При работе с обобщающими схемами необходимо выделить несколько этапов:

Первый этап. Объяснение на уроке.

Объяснение учителя должно быть обязательно в динамике, схема должна выстраиваться перед учениками постепенно, с полным объяснением каждого события. При объяснении учитель опирается на знания учеников и выстраивает в логике цепочку исторических событий. Ученики фиксируют схему в рабочую тетрадь и уточняют у учителя непонятный для них материал.

Второй этап. Закрепление.

При применении схем в 5-9 классе такой объем нового и сложного материала ученики часто не усваивают с первого раза, поэтому очень важно, чтобы они могли прослушать объяснение учителя несколько раз. Для этого я записываю лекцию на YouTube канале. Эта запись помогает и «слабым» учащимся 11 классов, для которых сложно запомнить даже отдельный факт, событие, дату, не говоря о целой цепочке событий. Благодаря записи, схему можно прослушать еще раз и перед сдачей ЕНТ.

Третий этап. Работа с родительским чатом.

Последнее время в СМИ идет постоянная критика родительских чатов, но, на мой взгляд, это огромный ресурс для учителя. Когда начинается работа со схемой, я прошу родителей проверить ее усвоение у своих детей и помочь им правильно запомнить все события

Четвертый этап. Проверка усвоения схемы

«Ешь слона по частям»: идем к большой цели маленькими шагами. Отработка схемы на уроке может выглядеть следующим образом:

- Зачет по датам
- Проверка схемы на запоминание
- Проверка схемы на понимание
- Использование схемы

«Рисунок 1»- Авторский YouTube канал

The screenshot shows the YouTube channel page for 'Наталья Бородина' (@user-br3ydbwn8l). The channel has a green circular profile picture with a white letter 'Н'. The navigation bar includes 'Главная', 'ВИДЕО', and 'ПЛЕЙЛИСТЫ'. The video section shows two videos:

- video1202549337**: 137 просмотров, 2 месяца назад. The thumbnail shows a diagram with the word 'МОНОФИЯ' written vertically.
- Государства послемонгольского...**: 130 просмотров, 9 месяцев назад. The thumbnail shows a portrait of a man in historical attire and a list of bullet points.

В обобщающих схемах зафиксирован материал для длительного запоминания, узловые причины и факты, основные даты и ключевые исторические личности. Но при этом можно, при раскрытии содержания темы, включить в рассказ и дополнительный материал, карту, свидетельства очевидцев, живой рассказ о героях событий, карикатуры, картины и иллюстрации. Включение в практику педагогов обобщающих схем сделает изучение истории Казахстана более осмысленным и логичным для учащихся, позволит повысить эффективность обучения, выработать у учеников сознательное, заинтересованное отношения к учебе, научить рассматривать исторический процесс в причинно-следственной целостности.

Список литературы:

1. Даниярова А.Е., Огольцова Е.Г., Нурлигинова З.Н. Материалы по истории Казахстана с древнейшего времени до начала XX века (в таблицах и схемах): Учеб. пособие - Караганда: Кар ГТУ, 2009.–113 с.

УДК 37.03

ПСИХОЛОГО–ПЕДАГОГИЧЕСКИЕ УСЛОВИЯ РАЗВИТИЯ СОЦИАЛЬНОГО ИНТЕЛЛЕКТА СТУДЕНЧЕСКОЙ МОЛОДЕЖИ

Буляканова Юлия Маратовна

Магистрант 1 года обучения образовательной программы
7М01101 Педагогика и психология
педагогического института им. У. Султангазина
КРУ имени АхметБайтұрсынұлы, г. Костанай, Казахстан
E–mail: yulenska8121988@mail.ru

Демисенова Шнар Сапаровна

Кандидат педагогических наук, и.о. ассоциированного профессора
Кафедры педагогики, психологии и специального образования
педагогического института им. У. Султангазина
КРУ имени АхметБайтұрсынұлы, г. Костанай, Казахстан
E–mail: shnar15@mail.ru

Аннотация

В данной статье проведен анализ психолого–педагогической литературы, описаны основные составляющие социального интеллекта и его роль в современное время, инструменты для формирования и оценки его уровня. Рассмотрен вопрос создания условий для формирования социального интеллекта у студенческой молодежи.

***Ключевые слова:** студенческая молодежь, возрастная периодизация, профессиональные навыки, образовательная среда, средства развития социального интеллекта студентов.*

Аңғатпа

Бұл мақалада психологиялық–педагогикалық әдебиеттерге талдау жасалды, әлеуметтік интеллекттің негізгі компоненттері және оның қазіргі кездегі рөлі, оның деңгейін қалыптастыру және бағалау құралдары сипатталды. Студент жастардың әлеуметтік интеллектін қалыптастыру үшін жағдай жасау мәселесі қаралды.

***Түйінді сөздер:** студент жастар, жас кезеңдері, кәсіби дағдылар, білім беру ортасы, студенттердің әлеуметтік интеллектісін дамыту құралдары.*

Abstract

This article analyzes the psychological and pedagogical literature, describes the main components of social intelligence and its role in modern times, tools for the formation and assessment of its level. The issue of creating conditions for the formation of social intelligence in student youth is considered.

***Key words:** student youth, age periodization, professional skills, educational environment, tools for the development of students' social intelligence.*

Социальный интеллект – это совокупность способностей, определяющая успешность социального взаимодействия, включает в себя способность понимать поведение другого человека, своё собственное поведение, а также действовать сообразно в ситуации. Эта способность необходима для эффективного межличностного взаимодействия и успешной социальной адаптации.

Компонент, отличающий социальный интеллект от других видов интеллекта – возможность обращения к внутреннему опыту.

Социальный интеллект – относительно новое понятие социальной психологии, которое находится в процессе развития, уточнения, верификации.

Концепция социального интеллекта как способности понимать людей появилась в 1920 году. Тогдашний президент Американской психологической

ассоциации Эдвард Ли Торндайк впервые употребил этот термин. Торндайк считал социальный интеллект залогом успехов в жизни и осмысленного поведения в ситуации, когда нужно принять здоровое решение.

В дальнейшем эту идею развивали Гордон Олпорт, который разработал теорию черт личности, Джой Гилфорд, который создал модель структуры интеллекта, впервые разработал тест для выявления уровня социального интеллекта, тем самым сделав данный параметр измеряемым конструктом, и Ганс Айзенк – автор факторной теории структуры личности.

Помимо социально-коммуникативных навыков, понятие социального интеллекта включает и другие значимые компоненты, например «социальное осознание» и «восприятие социальной информации», включенные в современный трехфакторный опросник социального интеллекта Тромсо.

Ярким популяризатором концепта «социальный интеллект» в свое время стал американский научный журналист и психолог Д. Гоулман, проработавший в «TheNewYorkTimes» по профилю «Психология и исследования мозга». В структуру социального интеллекта ученый включил два ключевых компонента: социальное осознание, или «то, что мы чувствуем по отношению к другим», и социальные способности, или «то, как мы распоряжаемся этим осознанием» на практике.

Феномен социального интеллекта, несмотря на достаточно длительную историю изучения рассматривается до сих пор, как некое новшество, а связано это в первую очередь с методологическими трудностями психологии интеллекта, а также отсутствием у ученых единого мнения, относительно самого определения.

Д.В. Ушаков, анализируя складывающиеся теоретические представления о социальном интеллекте, выделил три относительно самостоятельных направления [1], [2]:

1. Социальный интеллект интерпретируется как вид познания, как особая интеллектуальная способность наряду с такими способностями, как вербальные, пространственные, математические и т.д., и отличается от них спецификой своего объекта (Х. Гарднер, Дж. Гилфорд);

2. Социальный интеллект рассматривается как компетентность в сфере коммуникации, как знания, умения и навыки, приобретенные в течение жизни (Р. Стернберг);

3. Социальный интеллект, как показывают многочисленные эмпирические исследования, следует рассматривать в качестве специфичной черты личности, которая определяет успешность социального взаимодействия.

Большинство психологов согласны с тем, что социальный интеллект имеет многокомпонентную структуру и формируется под влиянием множества внешних и внутренних факторов.

Компетентный подход к подбору, обучению и расстановке кадров в сфере информационных технологий требует рассматривать социальный интеллект как необходимое условие успешного овладения профессиональными навыками специалиста. Д.В. Ушаков писал, что в современном мире всё больше растёт разделение труда, следовательно, достижения из индивидуальных всё чаще превращаются в коллективные. И чтобы достичь успеха, сегодня уже недостаточно быть просто профессионалом своего дела. Нужно ещё уметь поддерживать связи с людьми, продвигать свои идеи в социуме, не бояться выдвигать смелые предложения и уметь простыми словами объяснить сложные вещи. В этом плане социальный интеллект становится важным элементом самореализации [3], [4].

В процессе исследования и изучения социального интеллекта ученые делали акцент на разных аспектах его значимости, влиятельности. Социальный интеллект

определяет успешность общения и социальной адаптации; адекватного распознавания поведения людей и их предрасположенности; понимание невербального языка собеседника; проявление дальновидности в отношении других. Также указана большая роль социального интеллекта в правильном понимании речевой экспрессии в контексте определенной ситуации, проявлении большей ролевой пластичности, способности аргументировать выбор тех или иных действий, анализировать и прогнозировать свое поведение. В свою очередь низкий уровень социального интеллекта влечет за собой непонимание в общении, ошибочное определение поступков и поведения, эмоций и чувств, неумение наладить контакт, понять другого человека. На основании этого люди не находят общих точек соприкосновения, не могут обеспечить успешного общения; как результат – благоприятная почва для конфликтов и проявления агрессии.

Фактически это означает, что неумение поддерживать социальные контакты сводит на нет даже самые высокие интеллектуальные способности [5].

В свете этого возрастает роль формирования социального интеллекта студенческой молодежи. Тем более что в системе высшего образования значительная доля специальностей типа «Человек–человек».

Так, например, в Костанайском региональном университете им. А. Байтұрсынұлы осуществляется подготовка бакалавров по 47 образовательным программам, из которых 25 относятся к типу «Человек–человек», в том числе из них 18 – педагогические специальности. Кроме того, сегодня межличностные взаимоотношения, а следовательно требования развитого социального интеллекта предполагается и в других типах профессии. На примере образовательных программ Костанайского регионального университета им. А. Байтұрсынұлы в качестве таких специальностей можно привести «Право», «Аудит и налогообложение», «Финансы, экономика, банковское страховое дело», «Окружающая среда» и другие.

Кроме того, развитие социального интеллекта обеспечивает студенту успешную включенность в социальные отношения, поскольку дает ему возможность приспособляться, адаптироваться к каждой новой для него ситуации, к условиям социальной среды в период обучения. Это значит, что развитие социального интеллекта у студентов способствует не только их эффективной профессиональной деятельности в будущем, но и позитивному социальному самочувствию во время учебы, благоприятному психологическому климату в студенческой среде, помогает предотвращению конфликтных ситуаций, создает основу для становления межкультурной коммуникативной компетентности, повышает мотивацию к учебе [5].

Помимо этого если обратиться к особенностям возрастной периодизации, приходящей на период студенчества, данный период самый подходящий для создания условий для формирования социального интеллекта. Конечно, способности социального интеллекта формируются и совершенствуются в течение всей жизни на основании приобретаемого личного опыта. Однако именно в юношеском возрасте происходит становление социального интеллекта [6].

Так студенты находятся в возрастной периодизации 17–22 года.

По схеме жизненного цикла Э.Х. Эриксона от 12 до 20 лет считается самым важным периодом в психосоциальном развитии человека. В этот период человек сталкивается с новыми социальными ролями и связанными с ними требованиями, оценивает мир и отношение к нему. Для молодого человека в этот возрастной период характерна озабоченность тем, что другие думают о нем и что он сам должен думать о себе. Содействие развитию социального интеллекта в этом возрасте будет способствовать формированию таких качеств, как способность сделать свой выбор,

найти путь в жизни и оставаться верным взятым на себя обязательствам, принять общественные устои и придерживаться их.

В возрасте от 20 до 25 лет по Э.Х. Эриксону наступает психосоциальная стадия молодости, которая обозначает формальное начало взрослой жизни. В целом это период получения профессии, ухода, начала самостоятельной семейной жизни. В этот период закладываются способности к построению межличностных, партнерских отношений, к поиску компромиссов в общих целях.

По мнению доктора педагогических наук, кандидата психологических наук, профессора Московского государственного психолого-педагогического университета О.В. Хухлаевой, главной задачей молодости является решение социальных задач, поскольку в этот период человек непосредственно впервые вступает в контакт с обществом. Социальные задачи – приобретение профессии, определение социального статуса, создание семьи. Достижение социальной зрелости отражает с одной стороны возможность выполнения социальных обязанностей, с другой – принятие ответственности за собственную жизнь, решений, поступков [7].

Таким образом, по мнению ученых, в данный возрастной период активно развивается познавательная сфера. В студенческом возрасте ведущим видом деятельности становится учебно-профессиональная, происходят процессы самоопределения личности, социализации, повышается социальная активность, стремление личности к получению социального опыта.

Исходя из вышеизложенного, развитие социального интеллекта студентов должно осуществляться в рамках образовательной среды, ориентированной на учет как внешних, так и внутренних факторов его развития, интеграцию личностной, социальной, культурной, информационной составляющих.

Это актуально и в свете Концепции развития высшего образования и науки Республики Казахстан на 2023–2029 годы, утвержденной Постановлением Правительства Республики Казахстан от 28 марта 2023 года №248, в соответствии с которой поставлена задача обеспечить оптимальные условия для целостного развития и самореализации личности студентов, самовоспитания, самоорганизации, освоения социального опыта и социальной ответственности [8].

Тем не менее, обучение в ВУЗах ориентировано, прежде всего, на получение профессиональных знаний и компетенций, и не учитывается важность получения теоретических основ и практических навыков социального взаимодействия, не уделяется достаточного внимания взаимосвязи социального интеллекта личности с личностными характеристиками студентов.

При этом в качестве сильной стороны высших учебных заведений можно отметить гибкость системы высшего образования, что выражается в академической свободе и развитой системе воспитательной работы.

Учитывая это, а также исходя из квалификационных требований к профессиям типа «Человек-человек», можно выделить ряд важных направлений развития социального интеллекта студентов [9], [10]:

1. Обучение пониманию контекста ситуаций социального взаимодействия, причин возникновения конфликтов и недопонимания, развитие личностной и профессиональной рефлексии;

2. Обучение умению разграничивать интеллектуальное и эмоциональное в ситуации профессионального и межличностного взаимодействия;

3. Развитие социального интеллекта через наблюдение и реальную практику, анализ с целью исключить стереотипность поведения, предубеждения.

В свою очередь, для успешного функционирования образовательной среды в целях развития социального интеллекта студентов необходимо:

1. Создание психологически комфортного климата на занятиях;
2. Включение студентов в активную учебную, социокультурную деятельность, в рамках которой формируется социальный опыт и профессиональная подготовка, тем самым развиваются отдельные компоненты социального интеллекта (когнитивный, эмоциональный, ценностный, поведенческий);
3. Включение студентов в различные социальные отношения, ориентированные на применение технологий общения, достижение успеха в межличностных отношениях, творческой деятельности;
4. Ориентация учебных программ на социокультурное развитие, формирование социально ориентированных знаний, практичность полученных знаний и опыта;
5. Направленность на развитие профессионально значимых личностных качеств, таких как рефлексивность, эмпатийность, целенаправленность, коммуникативность, способности вербализовать свои эмоции, проанализировать собственный социальный опыт.

К эффективным средствам развития социального интеллекта у студентов в условиях высшего учебного заведения относятся [3], [9]:

1. Перцептивно–ориентированный социально–психологический тренинг, каждое направление которого отрабатывается на трех уровнях: когнитивном, эмоциональном и поведенческом;
2. Фильмотерапия;
3. Анализ видеосюжетов и фото;
4. Проигрывание проблемных кейсов, сюжетно–ролевых игр;
5. Упражнения на развитие вербальных и невербальных средств коммуникация, эмпатийного слушания, развитие рефлексии;
6. Проектная деятельность;
7. Учебные дискуссии;
8. Совместные спортивные мероприятия.

Эти методы могут применяться как в рамках учебной деятельности, так и в рамках воспитательной работы в высшем учебном заведении.

Вместе с тем для оценки эффективности применяемых средств развития социального интеллекта у студенческой молодежи необходимо использовать диагностические инструменты. К настоящему моменту психологи владеют обширным и разнообразным диагностическим инструментарием, позволяющим оценить уровень развития социального интеллекта [6].

Инструмент, заслуживающий отдельного внимания, позволяющий дать комплексную оценку различным аспектам социального интеллекта – тест Гилфорда. Эта методика вносит заметный вклад в преодоление существующей диспропорции между большим количеством традиционных тестов интеллекта и недостатком методик для диагностики способностей к межличностному познанию. Тест является стандартизированным измерительным инструментом, имеет четкий алгоритм проведения и интерпретации и поэтому весьма прост в применении. Он по праву считается одним из лучших в мировой психодиагностической практике и может быть эффективно использован. Методика включает 4 субтеста: 1. «Истории с завершением»: измеряет фактор познания результатов поведения, то есть способность понимать связь между поведением и его последствиями, способность предвосхищать дальнейшие поступки людей на основе анализа реальных ситуаций общения (семейного, делового, дружеского), предсказывать события, основываясь

на понимании чувств, мыслей, намерений участников коммуникации; 2. «Группы экспрессии»: измеряет фактор познания классов поведения, а именно способность к логическому обобщению, выделению общих существенных признаков в различных невербальных реакциях человека. То есть, способность оценивать состояния, чувства, намерения людей по их невербальным проявлениям: мимике, позам, жестам. 3. «Вербальная экспрессия»: измеряет фактор познания преобразований поведения, а именно, способность понимать изменение значения сходных вербальных реакций человека в зависимости от контекста вызвавшей их ситуации. То есть, степень чувствительности к характеру и оттенкам человеческих взаимоотношений, понимания речевой экспрессии в контексте определенной ситуации, определенных взаимоотношений; 4. «Истории с дополнением»: измеряет фактор познания систем поведения, то есть способность понимать логику развития ситуаций взаимодействия, значения поведения людей в этих ситуациях. Успешное выполнение субтеста предполагает способность адекватно отражать цели, намерения, потребности и внутренние мотивы участников коммуникации, предсказывать последствия их поведения.

Также развитие психологии способностей на протяжении последних двух десятилетий свидетельствует о том, что социальный интеллект – это формируемый конструкт, который может измеряться посредством соответствующих вербальных и невербальных психодиагностических тестов, социометрических измерений. Эти инструменты также могут быть использованы для оценки степени развития уровня социального интеллекта благодаря применяемым методам.

Таким образом, предлагаемые средства развития социального интеллекта у студенческой молодежи достаточно эффективно могут быть внедрены в учебные программы, особенно для студентов педагогических специальностей и специальностей типа «Человек–человек», а также во внеучебную деятельность, что позволит уже в течение учебного года оценить их эффективность и экспериментально определить условия развития социального интеллекта студенческой молодежи.

Помимо улучшения психологического климата в учебном заведении, формирования гибких навыков молодежи и повышения конкурентоспособности будущих выпускников проведение теоретического и экспериментального исследования позволят расширить научные представления об особенностях развития социального интеллекта современной студенческой молодежи.

Список литературы:

1. Ушаков Д.В. «Социальный интеллект как вид интеллекта // Социальный интеллект. Теория, измерения, исследования», М.: Изд-во «Институт психологии РАН», 2004, 11–29 с.
2. Белинская, Е.П. Социальная психология личности / Е.П. Белинская, О.А. Тихомандрицкая. – М.: Аспект Пресс, 2001. – 300 с.
3. Рябкова, А. А. Психологические особенности общения студентов с разным уровнем социального интеллекта / А. А. Рябкова. – Текст: непосредственный // Молодой ученый. – 2023. – № 49 (496). – 665–667 с.
4. Лобанов А. П., Радчикова Н. П. «Социальный интеллект и стратегии принятия решений студентов магистратуры // Когнитивные студии: символичный, модульный и нейросетевой подходы»: материалы VII междунар. междисциплинар. конф. Вып. 7 / под ред. А. П. Лобанова, Н. П. Радчиковой. – Минск: БГПУ, 2017. – 64–71 с.
5. Егоренко Т. А. «Роль социального интеллекта в процессе профессионального становления личности на этапе обучения в вузе» // Современная зарубежная психология. – 2018. – № 3. – 109–114 с.
6. Михайлова Е.С. Тест Гилфорда. Диагностика социального интеллекта: методическое руководство. – СПб.: ИМАТОН, 2018. – 56 с.
7. Садыкова А.К. «Значение коммуникативной компетентности и высоко развитого социального интеллекта в типологической характеристике специалистов дошкольных

образовательных организаций»//Современная высшая школа: инновационный аспект, 2012, №4, 30–35 с.

Постановление Правительства Республики Казахстан от 28 марта 2023 года №248 «Об утверждении Концепции развития высшего образования и науки Республики Казахстан на 2023–2029 годы», <https://www.gov.kz/memleket/entities/sci/documents/details/adilet/P2300000248?lang=ru>.

8.Семченко А.А. «Системная реорганизация повышения квалификации работников образования РК»//Менеджмент в образовании, 2012, №2(65), 11–13с.

9.Наурзалина Д.Г., Карабалина А.А., Бердимуратова Л.Б., Лаукенова О.Д., Сатығалиева Д.Г., 10.Исатаева Б.Б. «Социальный и эмоциональный интеллект в структуре личности современных студентов–психологов»//Известия Национальной академии наук Республики Казахстан, 2014, №3, 82–88 с.

ӘОЖ 372.881.1

ӨЗГЕ ҰЛТ ӨКІЛДЕРІНЕ ҚАЗАҚ ТІЛІН «ТІЛМАР» СТРАТЕГИЯСЫ АРҚЫЛЫ ОҚЫТУ

Бурбаева Айнажан Халихановна

Қазақ тілі мен әдебиеті пәні мұғалімі
Қостанай облысы әкімдігі білім басқармасының
"Рудный қаласы білім бөлімінің №11
жалпы білім беретін мектебі" КММ,
Рудный қ., Қазақстан
E-mail: Kusainova76–76@mail.ru

Кусаинова Мейрамгуль Маратовна

Қостанай облысы әкімдігі білім басқармасының
"Рудный қаласы білім бөлімінің №11
жалпы білім беретін мектебі" КММ,
Рудный қ., Қазақстан
E-mail: burbaeva2014@mail.ru

Аңдатпа

Оқыту үдерісін стратегия формасына айналдыру – сабақты тиімді өткізудің бір жолы. Мақалада оқытудың бірнеше технологияларын жүйе формасында белгілі алгоритм бойынша қолдану жолы ұсынылған.

Түйінді сөздер: геймификация, үстел ойындары, «ТілМАР» стратегиясы, тілдік дағдыларды қалыптастыру, оқытуды стратегияға айналдыру.

Аннотация

Превращение процесса обучения в форму стратегии – один из способов сделать урок более эффективным. В статье представлен метод использования нескольких технологий обучения в виде системы по известному алгоритму.

Ключевые слова: геймификация, настольные игры, стратегия «ТілМАР», формирование языковых навыков, превращение обучения в стратегию.

Annotation

Turning the learning process into a form of strategy is one of the way to make the lesson more effective. The article presents a method of using several learning technologies in the form of a system based on a well-known algorithm.

Key words: gamification, board games, "TiIMAR" strategy, formation of language skills, transformation of learning into strategy.

XIX ғасыр жаһандану заманы, технологиялар заманы болғандықтан, білім беру ұйымдарында сабақты өткізу формасы мен тәсілдері де жетілдіріліп, түрлі

технология мен әдіс – тәсілдер қолданылып жатыр. Заманауи білім беру жүйесінде, пәнді оқытуда геймификация мен эдьютейнментті қолдану өзекті мәселеге айналып отырғаны сөзсіз. [1] Осы мәселелерді ескере отырып, біздің шығармашылық тобымыз геймификацияны стратегия құрамында қолдану жолын ұсынғалы отыр.

«ТілМАР» стратегиясы – оқу бағдарламасын геймификация арқылы меңгертуге арналған тәсілдер жиынтығы екені анық.

Ұсынылып отырған стратегиямыз үш кезеңді қамтиды:

- 1 кезең «Сөз байлығы»,
- 2 кезең «Саналы оқунемесе саналы тыңдау»,
- 3 кезең «Үздік шығарма».

Бұл стратегия білім алушылардың назарына ойын элементтері түрінде ұсынылады. Ойынды бастамас бұрын оқушылар топтарға бөлінеді және оларға ойын ережесі түсіндіріледі, бағалау критерийлері ұсынылады. Енді ойынның кезеңдері мен шарттарына назар аударайық.

Бірінші кезеңде оқушылар оқу бағдарламасындағы тақырыптарға берілген лексикалық минимумды қаншалықты білетінін «Сөз маржаны» дидактикалық үстел ойынында және «Тілмар» карт арқыл сөздерді байланыстырып, сөйлеуде қолдану дағдыларын көрсете отырып өз білімдерін шыңдай алатынына көз жеткізе аламыз.

Алғашқы кезеңдегі ұсынылып отырған «Сөз маржаны» ойыны. Бұл ойын негізгі орта білім беру деңгейіне арналған «Қазақ тілі мен әдебиеті» бағдарламасының мақсатын іске асырады, яғни – оқушылардың тілдік дағдыларын дамыту, қазақ тілін қадірлейтін, қоғамдық мәнін түсінетін тұлғаны қалыптастыру, тіл нормаларын сақтап, дұрыс қолдана білуге, еркін сөйлесуге үйрету. [2]

Ойынның негізгі шарттары білім алушылар топпен бірлесіп жұмыс жасайды. Ойыншылар санына байланысты екі–екіден немесе үш–үштен кіші топтарға бөлінеді. Әр топ өзіне фишка таңдау арқылы тапсырмаларды орындайды.

Команданың әрбір мүшесі фишкаларын алғаннан кейін, текше тастау арқылы кімнің кезегі бірінші болатынын анықтайды. Бір топтағы ойыншылар оларға кезек түскен кезде, біреуі екіншісіне үлестірме қағазындағы түскен сөзді түсіндіреді. Оқушылардың тапсырманы орындауын реттеуге құм сағаты қолданылады. Берілген уақыт ішінде топ ойыншылары қанша сөзді түсіндіріп үлгерсе, ойын алаңында да сонша қадам жасайды.

Мысалы: «Отан» сөзін алсақ, бала оны былай түсіндіреді – «Бұл жалпы, дерексіз зат есім, бас әріппен жазылады, адамның туып өскен жері».

Назарға алынатын шарт– сөзді түсіндіргенде, қимыл–қозғалыс, сөздің синонимін, түбірлес сөздерді қолдануға болмайды.

Сіздерге ұсынылған үстел ойынында сөз мағынасын түсіну және басқаға түсіндіру болса, «ТілМАР» картта, олар сөздерді ойға негізделген сөйлемдерге байланыстырады. Бұл ойын келесі алгоритм бойынша іске асырылады:

1. ойыншылар шеңберге отырады;
2. оларға саны тең болатын карт беріледі;
3. карттағы сөздер өтілетін тақырыпта жазылып беріледі;
4. бірінші ойыншы ортаға бір картты салады;
5. ортаға салынған карттағы ойдың жалғасы бар ойыншы өз картын салып сөйлемді оқиды;
6. ойын карты біткенше жалғасады, картты бірінші таусылған ойыншы жеңімпаз атанады.

Бірінші кезең барысында оқушылар келесі іс–әрекет, дағдыларды көрсетеді:

- балаларзаттарды бір–бірімен салыстырады, оларды қасиетіне қарай ажырата алады;

- табиғат құбылыстарын, адамның іс-әрекетін қазақша сипаттай алады;
- бала жасына сәйкес бағдарламалық минимумды меңгереді;
- балалар топта ойнайды, ойын ережесін сақтайды;
- зейіні, қиялы дамиды;
- бала үлкендермен, өз құрбыларымен қарым – қатынас жасайды;
- әр бала өз жетістігіне көз жеткізіп, бағалай алады.

Жаңартылған білім беру бағдарламасына сай, пән бойынша мәтінмен жұмыс жасау әдістері түрлендіріліп отырады. Осыған байланысты екінші кезең мәтінмен түрлі жұмыс жасауға бағыттталып отыр. Бұл кезеңде оқушылар оқылым және тыңдалым дағдыларын іске асырады. Олар **check-list**те топ ішінде тапсырмаларды орындап, әр тапсырма бойынша ұпайларды берілген кестеге толтырады. Соңында ұпайларды есептеп, екінші кезеңнің қорытындысы шығарылады. Осы кезеңде назарға алынатын басты мәселе –мәтінді барынша **түсініп, саналы оқу** немесе тыңдау,мазмұнын білу болып табылады. Ұсынылған мәтіндер және тапсырмаларды **Pisa** халықаралық зерттеуге дайындалудың бір форматы деп те айтуға болады. Тапсырмалардың формасы әр түрлі, біз үшін ең тиімді жолдары – бұл LearningApps.org, Plickers, Kahoot, Quizzz, Education. Minecraft, Quandary, RibbonHero, Scratch, Duolingo платформаларында жасалған тапсырмалар. Сонымен қатар креативті әдістерді де («Стакандар», «10 қадам», «Әткеншек») қолдану тиімді екенін атап өтпесек те, белгілі.

Мектеп оқушыларының шығармашылық қабілеттерін дамыту және де бағдарламаны толыққанды меңгергендіктерін білу үшін, үшінші кезеңде оқушылар белгіленген тақырыптар бойынша өздері таңдаған формада жазбаша немесе ауызша мәтіндер құрастыру жұмысы ұсынылады. Білім алушылар өздері таңдаған тақырыптарға сәйкес эссе, хат, шығарма, мақала, зерттеу жұмысы, ертегі, диалог, монолог, баяндама, сахналық көрініс, интервью форматтарының бірін таңдай алады. Десе де, жұмысты орындаған кезде, ойыншылар бірнеше талаптарды міндетті түрде орындаулары тиіс:

- шығармада өтілген тақырыпта берілген жаңа сөздердің 80% қолдану;
- кемінде 2 мақал–мәтелді пайдалану;
- өткен тараудың мәтіндерінен нақты 10 деректің болуы;
- өзіндік пікір білдіру және дәлел келтіру.

Оқушылар үш кезеңнен өткеннен кейін, Google кестесінде қорытынды ұпайлар есептеліп, жеңіске жеткен топ және үздік ойыншы анықталады. Оқушылардың уәждемелерін арттыру үшін, жеңген топты мадақтау формасын ойластырған дұрыс. Мысал ретінде біз өзіміздің шәкірттерімізге дәмханалар, аквапарк, ойын–сауық орталықтары, боулинг, сырғанаққа демеушілерден сертификаттар беріледі.

Үлгі ретінде «Ұлы дала табиғаты» тарауының «Шайтанкөл –ғажайып құбылыс» тақырыбыбойынша «ТілМАР» стратегиясымен әзірленген тапсырмалар ұсынылады.

Бірінші кезең «Сөз байлығы». Мұғалім оқу бағдарламасында тараудың меңгерілетін лексикалық минимумыойыншыларға алдын ала беріп, ойын шартымен оқушыларды таныстырады.

1–тапсырма. Аңызды тыңдаңыз,екі ойыншыдан бөлініп, мәтінге қатысты негізгі сөздердіңмағынасын ешбір қимылсыз, сөздің синонимын, түбірлес сөзін атамай жұбыңызға ауызша түсіндіріңіз.

Баяғыда бір байдың Сұлушаш деген қызы болыпты. Байдың есігінде жүрген Тезек деген құлы Шұнақ деген күңімен қосылып, одан Алтай туады. Ол ер жетіп, Сұлушаш екеуі бір– бірін сүйеді. Бірақ бай қарсы болады. Алтайдың Қайсар деген досы, Сұлушаш үшеуі елден қашады. Олар Қарқаралының маңайындағы

Жиренсақал деген жерді мекендейді. Сол жерде аң аулап, құс ұстап, күндерін көреді. Бір күні Алтай құс аулап жүріп, құзға кездеседі. Сол құзға бүркіт ұя салған екен. Алтай одан бүркіттің балапанын алмақшы болады. Бірақ жолы болмай шыңырауға құлайды. Сұлушаш Тескен таста сырнай тартып отырады. Біраздан соң артынан ырылдаған дауыс естіледі, қараса артында арыстан тұр екен. Содан қорыққаннан көлге құлап өледі. Қайсар Сұлушашты іздеп осы жерге келсе, көлдің бетінде қыздың көйлегі, тақиясы жүзіп жүреді. Ол да сол көлге құлап өледі. Содан кейін бұл көл «Шайтанкөл» атаныпты. [2, 113 бет]

«Сөз маржаны» ойынкарточкаларында келесі сөздер беріледі: *аңыз, қыз, көл, сую, мекендеу, арыстан, қорқу, бай, қарсы болу, өлу, қашу, атану, күн көру.* [3]

2–тапсырма. Шеңберге отырып, сөлемдердің жалғасын табыңыз.

«Ұлы дала табиғаты» тарауы бойынша «ТілМАР» карттарда берілген сөйлемдер:

Бір байдың ... (қызы болады).

Құл Шұнақтан ... (Алтай ұлы туады).

Екі жас ... (бір–біріне ғашық болады).

Бай ... (жастардың махаббатына қарсы болады).

Алтай ... (Қайсар досымен қызды алып қашады).

Көл жағасында ... (аң, құс аулап күн көреді).

Алтай бүркіттің ... (балапандарын алмақшы болады).

Бір күні Алтай ... (шыңырауға құлап түседі).

Сұлушаш ... (арыстаннан қорқып, суға түсіп өледі) т.с.с.

Екінші кезең «Саналы тыңдау». Оқушылар өздерінің жеке кабинеттері арқылы викторинаны Quizizz.com сайтында орындайды. Әр ойыншының ұпайлары топ есебіне кіргізіледі.

3–тапсырма. Тыңдалған мәтін мазмұны бойынша quiz тапсырмаларын орындаңыз.

1. Аңыздың басты кейіпкерлері

А) бір үйдің ұл мен қызы

Ә) бір–бірін сүйген екі жас

Б) бір ауылдың екі досы

В) бай мен жігіт

2. Ғашықтар қарсылық білдірген кейіпкер

А) ұлдың әкесі

Ә) қыздың шешесі

Б) Алтайдың досы

В) Сұлушаштың әкесі

3. Қыздың өліміне болған себеп

А) көл құстары

Ә) арыстанның дауысы

Б) қыздың әкесі

В) сырқат, т.с.с мәтін мазмұнын қаншалықты түсінгендіктерін тексеруге арналған 10–20 сұрақ беріледі.

4–тапсырма. Тыңдалған мәтін мазмұнын «10 қадам» әдісі арқылы топ басшылары мазмұндайды.

Еденге әр түрлі сұрақтар жазылған адам іздері қойылады. Топ басшысы әр ізді басып, аңыз мазмұнын ашатын сұраққа жауап береді.

Не ? (Көлдің «Шайтанкөл» деп аталуына көп аңыз бар екен).

Кім? (Байдың қызы Сұлушаш Алтайға ғашық болды).

Қандай? (Алтай кедей шаруаның ұлы болыпты).

Не істейді? (Екі жас досын ертіп көл жаққа қашады). т.с.с. аңыз мазмұнын ашатын 10 сұрақ қойылады.

Үшінші кезең «Үздік жазба».

5–тапсырма. –«Ұлы дала табиғаты» тарауы бойынша эссе жазыңыз.

Критерийлер:

- тарауда берілген лексикалық минимумның 25 сөзінен кемінде 18 сөзін қолданады;
- 2 мақал–мәтелді қолданады;
- эссе көлемі 90 сөзден тұрады;
- авторлар тақырыпқа қатысты өз пікірлерін білдіреді, дәлел келтіреді;
- тарау бойынша 10 факт жазады.

Қорыта келе, «ТілМАР» стратегиясы – өзге ұлт өкілдеріне қазақ тілін оқытудың жеңіл де, тиімді жолдарының бірі, өйткені ойын арқылы бала айналасындағы нәрселерді қазақша өзі сипаттай алады. Баланың бір ерекше қасиеті сөйлеуден еш жалықпайды. Ойын бала тілінің дамуына ықпалын тигізіп, таным белсенділігінің дамуына жол ашады. Қай бала болмасын ойынмен өседі, өйткені бала табиғатының өзі тек ойынмен байланысты. Ол өзін еркін ұстайды. Баланың білімге деген құштарлығы, сөйлеуі ойын үстінде қалыптасады.

Әдебиеттер тізімі:

1. Геймификация дегеніміз не? URL:<https://kk.healthy-food-near-me.com/what-is-gamification-and-under-what-conditions-does-it-give-a-result/>
2. Алтынсарин Академия URL:<https://uba.edu.kz/ru/metodology/>
3. Қазақ тілі мен әдебиеті оқулығы, 5 –сынып/Ф.Ш.Оразбаева, Ж.Т.Дәулетбеков, А.Қ. Рауандина, Р.С.Рахметова, Б.Қ. Мукеева – Алматы: ККөкжиек–Горизонт баспаы, 2017.

УДК 376.42

ПСИХОЛОГИЧЕСКИЕ ОСОБЕННОСТИ ДЕТЕЙ МЛАДШЕГО ШКОЛЬНОГО ВОЗРАСТА С НАРУШЕНИЕМ ИНТЕЛЛЕКТА

Бырко Алла Викторовна,

Заместитель директора по воспитательной работе,
первой квалификационной категории, учитель – логопед;

Зиберт Вероника Олеговна

Учитель – дефектолог, педагог – модератор;
КГУ «Центр поддержки детей с особыми образовательными потребностями
города Рудного» Управления образования акимата Костанайской области,
г.Рудный, Костанайская область, Республика Казахстан,
E-mail: veronichka_50@mail.ru.

Аңдатпа

Бұл мақала ақыл–ойы бұзылған балалардың ерекшеліктерін зерттеуге арналған. Интеллектісі бұзылған бастауыш мектеп жасындағы балалардың психологиялық–педагогикалық сипаттамалары олар туралы балалардың ерекше тобы ретінде айтуға мүмкіндік береді, олардың негізгі белгілері психофизиологиялық ақау және көбінесе айқын органикалық бұзылулар болып табылады.

Түйінді сөздер: ақыл–ой кемістігі, бастауыш сынып оқушылары, органикалық ақау, психофизиологиялық ақау.

Аннотация

Данная статья посвящена изучению особенностей детей с нарушением интеллекта. Психолого–педагогическая характеристика детей младшего школьного возраста с нарушением интеллекта позволяет говорить о них как об особой группе детей, основными чертами которой являются психофизиологический дефект и чаще всего выраженные органические нарушения.

Ключевые слова: умственная отсталость, младшие школьники, органический дефект, психофизиологический дефект.

Abstract

This article is devoted to the study of the characteristics of children with intellectual disabilities. The psychological and pedagogical characteristics of primary school children with intellectual disabilities allow us to talk about them as a special group of children, the main features of which are a psychophysiological defect and, most often, pronounced organic disorders.

Key words: mental retardation, primary school children, organic defect, psychophysiological defect.

Дети с нарушением интеллекта с ранних лет отстают в развитии от нормально развивающихся сверстников. Их развитие характеризуется низким темпом и качественными особенностями.

В младенчестве у них в иные сроки, чем у нормально развивающегося ребенка формируются навыки прямохождения, задерживается социально–эмоциональное развитие. Малыш с нарушением интеллектуального развития не стремится к общению со взрослым.

У ребенка с нарушением интеллекта к году наблюдается запаздывание и качественное своеобразие ведущих новообразований младенческого возраста: не формируются или недостаточно формируются первые формы общения со взрослым; практически отсутствует овладение предметной деятельностью; первые социальные эмоции стёрты, сформированы недостаточно; не развивается первое «предличностное» новообразование – активность; познавательная сфера не получает достаточных стимулов для развития.

Чем более выражена степень снижения интеллекта, тем более отставание в сроках становления новообразований этого возраста.

Ранний возраст характеризуется овладением детьми ходьбой, речью, предметной деятельностью, возникновением личностного образования «Я сам».

Не все малыши начинают ходить в установленные сроки, походка длительное время может оставаться неустойчивой, раскачивающейся, неуклюжей [1; 2, с.89].

У детей с нарушением интеллекта более продолжительное время наблюдается полевое (непроизвольное, обусловленное той материальной обстановкой, которая окружает ребенка) поведение, слабый интерес к предметному миру. Малыши не узнают на картинках известные им предметы, так как у них в этом возрасте не развивается знаково–символическая функция сознания.

Речевое развитие характеризуется медленным накоплением словаря, в раннем возрасте речь может не проявляться, а дети начинают говорить только в младшем и среднем дошкольном возрасте.

В дошкольном возрасте те нарушения, которые были незаметны или малозаметны для окружающих взрослых в раннем возрасте, становятся более яркими.

Не получают должного развития игровая, трудовая, продуктивная деятельность, а также общение. Это обусловлено несформированностью или недостаточным развитием психических процессов: внимания, восприятия, памяти, мышления.

Игровая деятельность находится на начальной ступени развития (предметно–игровые процессуальные действия). Дети вследствие нарушения моторики,

неумения осмыслить логику бытовых действий с трудом овладевают навыками самообслуживания.

Без специального обучения у них не формируются продуктивные виды деятельности – рисование, лепка, аппликация, конструирование. (О.П. Гаврилушкина). Ярко проявляются нарушения в познавательной сфере. На первый план выступают нарушения внимания: внимание трудно собрать, они не могут сосредоточиться на одном задании, повышенная отвлекаемость и рассеянность. К концу дошкольного возраста не формируются произвольные формы психической деятельности: произвольное внимание, произвольное запоминание, произвольное поведение [3, с. 26].

Ведущей деятельностью школьного возраста является учебная. Учебная деятельность детей с интеллектуальными нарушениями имеет свои особенности, которые определяются уровнем их психофизического развития.

Физическое развитие данной категории детей характеризуется в отличие от нормально развивающихся сверстников более низким ростом, весом, объемом грудной клетки. Сила, быстрота и выносливость развиты плохо (Н.П.Вайзман, В.М.Мозговой). Своеобразие психомоторики у этой категории детей состоит в том, что развитие высоких уровней деятельности сочетается у них с резким недоразвитием более простых форм действий [4].

И.Л.Баскакова, С.В.Лиепинь, М.П.Феофанов отмечают, что внимание у детей с нарушением интеллекта характеризуется рядом особенностей: трудностью его привлечения, невозможностью длительной активной концентрации, быстрой и легкой отвлекаемостью, неустойчивостью, рассеянностью, низким объемом [2,3].

М.М.Нудельман, Е.М.Кудрявцева характеризовали восприятие у данной категории детей недифференцированностью, снижением объема, значительным нарушением пространственного восприятия и ориентировки в пространстве.

В исследованиях многих авторов отмечаются следующие качественные особенности памяти детей с нарушением интеллекта. Отмечается, что страдают как произвольное, так и произвольное запоминания.

Основным дефектом при умственной отсталости является недоразвитие всей познавательной деятельности. Степень этого недоразвития может быть различной. Принято различать четыре степени умственной отсталости: легкую, умеренную, тяжелую и глубокую.

Дошкольники с легкой умственной отсталостью не всегда рано диагностируются клинически из-за отсутствия характерного фенотипа. Диагностика нередко осуществляется уже после поступления в общеобразовательную школу, то есть на основании социального критерия. Такие дети очень медленно осваивают материал и никогда не достигают среднего возрастного уровня.

При легкой степени расстройства дети в состоянии усваивать навыки общения и самообслуживания, отставание в развитии сенсомоторики у них минимально. При отсутствии осложненности расстройства мышления могут ограничиваться только слабостью абстрактного мышления. В дошкольном возрасте их отличие от сверстников выражено нерезко. У таких детей может не выявляться органический мозговой дефект, а умственная отсталость может быть связана с невысоким генетическим потенциалом умственного развития и неблагоприятными микросоциальными условиями, не позволяющему этому потенциалу реализоваться. К позднему подростковому возрасту они могут освоить программу пятого–шестого классов общеобразовательной школы. В дальнейшем они могут справиться с работой, не требующей инициативы, быстрой переключаемости, развитых навыков абстрактного мышления. Они могут жить и вести хозяйство самостоятельно с

небольшой помощью или руководством со стороны. Установлено, что данная степень умственной отсталости чаще выявляется среди населения с низким социально-экономическим и образовательным уровнем, что подтверждает значение взаимодействия генетических и социальных факторов в её происхождении [4].

Д.В. Зайцев, Н.В. Зайцева пишут, что при отсутствии отягчающих интеллектуальную недостаточность расстройств, раннем начале педагогических мероприятий коррекционного характера, социокультурный прогноз в отношении детей – дебилов благоприятен. Они овладевают несложной профессией (в специальных группах в ПТУ), что помогает им адаптироваться в обществе и вести самостоятельную жизнь. Дебилы могут работать на несложных участках производства, в сфере обслуживания, но предложить что-то новое, внести какое-либо усовершенствование в процессе своего труда они не в состоянии. Иногда у них проявляется способность к рисованию и пению. Большинство таких детей отличается повышенной внушаемостью. Попав под негативное влияние они сравнительно легко могут преступить черту закона, за что несут уголовную ответственность. Умственно отсталые лица рассматриваются как вполне вменяемые, а значит способные осознавать свои поступки и руководить ими [4].

Список литературы:

1. Бантова, М.А. Система формирования вычислительных навыков [Текст] / М. А. Бантова // Начальная школа. – 1993. – № 11. – С. 38–43.
2. Баряева, Л.Б. Развитие, воспитание и обучение дошкольников с нарушением интеллекта [Текст]: Хрестоматия / Л.Б. Баряева, А.П. Зарин, Е.Л. Ложко. – СПб, 1996. – 365 с.
3. Выготский, Л.С. Динамика умственного развития в школьном возрасте [Текст] / Л.С. Выготский // Педагогическая психология. – М.: Педагогика, 1991. – С. 391– 410.
4. Обучение детей с нарушениями интеллектуального развития: (Олигофренопедагогика) [Текст]: учеб. пособие для студ. высш. пед. учеб. заведений / под ред. Б.П. Пузанова. – М.: Академия, 2001. – 271 с.

УДК 378+159.9

АГРЕССИВНОСТЬ ПОДРОСТКОВ И ЦИФРОВИЗАЦИЯ ОБЩЕСТВА: ТЕОРЕТИЧЕСКИЕ ОСНОВЫ ИЗУЧЕНИЯ ПРОБЛЕМЫ

Вологодина Ирина Валерьевна

кандидат педагогических наук, доцент,
доцент Гуманитарно-педагогической академии
(филиала) КФУ им. В.И. Вернадского
г. Ялта, Россия
E-mail: volvg@mail.ru

Третьяков Андрей Леонидович

доцент Московского государственного
областного педагогического университета,
доцент Московского психолого-социального университета,
г. Москва, Россия
E-mail: altretyakov@list.ru

Аңдатпа

Мәселенің өзектілігі жасөспірімдер арасында әр түрлі келеңсіз салдарға әкелетін агрессивтіліктің күн сайын күшеюінде. Мақаланың мақсаты: кәсіби қоғамдастықты осы

проблемамен таныстыру, оны теориялық тұрғыдан негіздеу және дамудың негізгі векторларын қарастыру.

Түйінді сөздер: агрессивтілік, жасөспірімдер, тәуелділікті талдау, цифрландыру.

Аннотация

Актуальность проблемы заключается в нарастающей с каждым днём агрессивности среди подростков, которая может привести к различным негативным последствиям. Цель статьи: познакомить профессиональное сообщество с данной проблемой, теоретически её обосновать и рассмотреть ключевые векторы развития.

Ключевые слова: агрессивность, подростки, анализ аддикция, цифровизация.

Abstract

The urgency of the problem lies in the growing aggressiveness among teenagers every day, which can lead to various negative consequences. The purpose of the article: to introduce the professional community to this problem, theoretically substantiate it and consider key vectors of development.

Key words: aggressiveness, adolescents, addiction analysis, digitalization.

Проблема агрессивности одна из самых значимых проблем современной педагогике и психологии. Многообразие взглядов на ее причины, свойства и особенности проявления дало основу для возникновения разнообразных научных теорий и направлений (А.Адлер, А.Бандура, А.Басе, З.Фрейд, А.Маслоу, Э.Фромм, и другие). Сегодня в российской науке изучение агрессивности связано с именами А. Асмолова, К.Абульхановой–Славской, Л.Божович, И.Кона, А.Реана и другие [7]. Многочисленные исследования агрессивности обнаруживают отсутствие единственного источника агрессивных наклонностей человека, как и одного пути развития агрессивного характера. Однако мнения многих ученых совпадают при рассмотрении вопроса о стабильности человеческой агрессивности (Л. Берковиц, А.Личко, Р.Хьюсманн, Х.Хекхаузен, и другие) [4]. Из такой устойчивости агрессивного поведения следует, что изучение ранних влияний на становление агрессивности является важной областью исследования. Одним из важных факторов, влияющих на развитие агрессивности, является семья (А. Адлер, Л.Берковиц, Л.С.Выготский, А.И.Захаров, И.С.Кон, М.Раттер, Д.Ричардсон, Э.Фромм, Х.Хекхаузен, и другие) [4]. Семья должна обеспечивать и гарантировать безопасность ребенка при взаимодействии с внешним миром, его освоении новыми способами исследования и реагирования. Именно опыт внутрисемейных отношений позволяет ребенку впервые сделать выводы о смысле и ценностях жизни, оценить себя и испытать чувство принадлежности или отторжения [1].

Проблемы воспитания подрастающего поколения всегда были в центре внимания педагогической теории и практики, поскольку от того, какой выйдет в жизнь формирующаяся личность, во многом зависит судьба общества. Особенно остро встала проблема воспитания молодежи сегодня, в период, когда Россия переживает сложнейшие политические, экономические, идеологические и нравственные трудности. Среди основных причин, актуализирующих разработку проблем воспитания, можно выделить следующие: возникновение деструктивной для развития молодого поколения и опасной по своим последствиям социальной ситуации; появление новых требований со стороны общества к личности; размывание и девальвация системы традиционных ценностей, сложившегося механизма социализации личности; нарушение преемственности между поколениями; усиление бездуховности, падение образовательного и культурного уровня значительной части подрастающего поколения; вестернизация важнейших сфер жизни российского общества, внедрение чуждых ему духовных ценностей с целью вытеснения и забвения отечественной истории, культуры, традиций. В ряде исследований (Л.Г.Вяткин, О.С.Газман, Б.Т.Лихачев, В.Б.Сазанов, В.А.Ситаров и

другие) отмечается, что эффективное решение проблем, связанных с воспитанием современной молодежи, возможно лишь на основе комплексных исследований, позволяющих объединять усилия педагогов, психологов, социологов, медиков. Среди проблем, решение которых требует междисциплинарного подхода, следует назвать исследование агрессивного поведения как психолого–педагогического и медико–социального феномена, что предполагает выявление его сущности и специфики [3].

В большинстве отечественных и зарубежных исследований выделяют следующие методологические подходы к изучению агрессивного поведения:

1. этологический, основанный на понимании агрессивного поведения человека и животного как биологической (врожденной) реакции организма на окружающую среду;

2. психоаналитический, трактующий агрессию как защитный психологический механизм, выводящий отрицательную энергию из организма и направляющий ее в окружающую среду;

3. фрустрационный, объясняющий природу агрессии ситуативным поведением человека на непреодолимые барьеры, стоящие на пути к достижению цели, результатом чего является состояние растерянности (фрустрации);

4. бихевиористский, рассматривающий агрессивность как черту личности, формирующуюся в результате воздействия социальных факторов [3].

Этологический подход, основоположником которого является К.Лоренц, предрасположенность человека к агрессии объясняет тем, что агрессия обеспечивала биологические преимущества нашим предкам (приматам), способствовала их выживанию и адаптацию. К.Лоренц предполагал, что данный инстинкт развился в ходе длительной эволюции, в пользу чего свидетельствуют три его важные функции:

– во–первых, борьба видов рассеивает их представителей на ограниченном географическом пространстве, в условиях ограниченных пищевых ресурсов;

– во–вторых, агрессия помогает улучшить генетический фонд вида за счет того, что оставить потомство смогут наиболее сильные и энергичные особи;

– наконец, агрессивные животные лучше защищают себя и свое потомство.

Однако на определенном этапе социальный прогресс, развитие культуры обогнали медленно изменяющуюся биологическую эволюцию человека, развитие тормозных механизмов агрессии, что неизбежно проявляется в ее периодических вспышках. Иначе внутреннее напряжение будет накапливаться и создавать «давление» внутри организма, пока не приведет к вспышке неконтролируемого поведения.

Из этого следует вывод: если организм подвергается воздействию фрустрации, то он всегда на это реагирует агрессией, в силу этого не существует такой агрессии, которая возникает не на почве фрустрации. Интерес к изучению фрустрации и ее связи с агрессией был вызван опубликованной в 1939 г. фрустрационно–агрессивной гипотезой, разработанной группой психологов Йельского университета (США) во главе с Д.Доллардом. Детальная разработка данной теории содержится в работах Л.Берковица, который ввел новую дополнительную переменную, характеризующую возможные переживания, возникающие в результате фрустрации, – гнев, трактуя его как эмоциональное возбуждение в ответ на фрустрацию. Он отметил, что агрессия не всегда бывает

доминирующей реакцией на фрустрацию и при определенных условиях может быть подавлена.

В концепцию фрустрации–агрессии Л.Берковиц ввел три существенные поправки, выявляющих сущность данного явления:

- фрустрация не обязательно реализуется в агрессивных действиях, но она стимулирует готовность к ним;
- даже при готовности агрессия не возникает без надлежащих условий;
- выход из фрустрирующей ситуации с помощью агрессивных действий воспитывает у индивида привычку к подобным действиям.

Возникая в тех случаях, когда существует помеха осуществлению условной реакции, величина фрустрации зависит от силы мотивации к выполнению желаемого действия, значительности препятствия к удовлетворению потребности и количества попыток к ее удовлетворению. Дальнейшие исследования показали, что существует ряд факторов, тормозящих открытую демонстрацию агрессии, наиболее существенным, из которых является угроза наказания. Степень замедления в любом акте агрессии варьируется в прямом соответствии с предполагаемой тяжестью наказания, могущего последовать за этим действием. Однако, оказывая сдерживающее влияние на проявление агрессивного поведения, в отдельных ситуациях наказание не снимает возникающее эмоциональное напряжение, а, следовательно, актуальное побуждение к агрессии. Если индивидуума предостеречь от нападения на кого–либо наказанием, он все еще будет стремиться к агрессивным действиям. В результате могут иметь место агрессивные действия, направленные на совершенно другого человека, нападение на которого не ассоциируется с наказанием (эффект смещения).

Снижение агрессивной мотивации связано с процессом катарсиса. Катарсис представляет собой совершение агрессивных действий (даже скрытых от наблюдения, напрямую не связанных с фрустратором) которые снижают эмоциональное напряжение и, следовательно, снижают уровень побуждения к последующей агрессии. Подобным образом человек, получив хорошую «встряску» от начальника, которому он не сможет ответить, приходит домой и «отрывается» на своих близких, снимая эмоциональное напряжение.

Таким образом, фрустрационная теория объясняет происхождение агрессии особыми ситуативными обстоятельствами, в рамках которых возникшее эмоциональное напряжение может быть устранено либо удовлетворением потребности, либо путем агрессивных действий. Недостатком данного подхода является, в первую очередь, отсутствие четкости в понимании фрустрации, вследствие чего акцент в экспериментальных исследованиях переместился с анализа причин возникновения фрустрации, а затем и агрессии на изучение переменных, способствующих возникновению или торможению агрессии. В процессе своего развития фрустрационный подход к объяснению агрессии претерпел значительные изменения. В частности, в конце тридцатых годов возникла концепция фрустрации С. Розенцвейга, обратившегося к анализу фрустрационных ситуаций, классификации и типизации реакций на фрустрацию [3].

Многие исследователи стали рассматривать агрессию лишь как один из возможных выходов из фрустрирующей ситуации. Более того, некоторые ученые пришли к выводу, что при фрустрации личность реагирует целым комплексом защитных реакций, одна из которых играет ведущую и структурирующую роль. Бихевиористский (поведенческий) подход в исследовании природы агрессивного поведения опирается преимущественно на работы Арнольда Бассе, который определял фрустрацию как блокирование процесса инструментального поведения и

ввел понятие атаки–акта, поставляющего организму враждебные стимулы. А.Басе указал на ряд факторов, от которых зависит сила агрессивных привычек:

- во–первых, это частота и интенсивность случаев, в которых индивид был атакован, фрустрирован, раздражен (индивиды, которые получали много гневных стимулов, будут реагировать более агрессивно, чем те, которые получали меньше таких стимулов);
- во–вторых, частое достижение успеха путем агрессии приводит к сильным атакующим привычкам;
- в–третьих, это культурные и субкультурные нормы, усваиваемые человеком, которые могут облегчить развитие у него агрессивности. Для классификации агрессивного поведения А. Басе предлагает три дихотомии:
 - физическое – вербальное,
 - активное – пассивное,
 - направленное – ненаправленное.

Эмпирические данные свидетельствуют о том, что наказание, например, может способствовать как подавлению агрессии, так и ее стимуляции, включая овладение формами агрессивных действий. Последнее подтверждается наблюдениями и анализом поведения детей в реальных жизненных ситуациях. Показано, например, что агрессивные мальчики воспитывались родителями, применявшими по отношению к ним физическое насилие. Кроме того, мальчики, родители которых, особенно отец, часто и сильно их били, ведут себя спокойно и даже покорно дома, но по отношению к посторонним, в первую очередь, ровесникам, они проявляют больше агрессивности, чем их товарищи, у которых в семье была иная ситуация. Именно поэтому ряд исследователей считает наказание моделью агрессивного поведения, передаваемого ребенку взрослыми. Подобные наблюдения привели некоторых психологов к мысли, что наказание может быть эффективным только при соблюдении таких условий, как позитивное отношение наказывающего к наказываемому и принятие наказываемым норм наказывающего. Эффективность наказания как способа устранения агрессивного поведения, кроме того, зависит от места агрессии в иерархии поведенческих реакций, интенсивности и времени наказания. Считается, что наказание, следующее сразу после возникновения деятельности, которая должна быть устранена, приводит к более сильному торможению не одобряемого поведения, чем наказание, наступающее после завершения деятельности.

Большое распространение взглядов, основанных на исследованиях, выполненных в рамках бихевиористского подхода к изучению агрессии, во многом связано и импонирующим ученым стремлением к строгому использованию понятийного аппарата и примату эмпирики, а как следствие этого – предпочтением эксперимента. Однако и эти сильные стороны поведенческого подхода содержат в себе и истоки его недостатков, связанных со слабой теоретической проработанностью проблемы. Вместе с тем необходимо отметить содержащиеся в данном подходе следующие важные для дальнейших исследований положения:

- учет различий между отдельными видами агрессии;
- разведение таких личностных свойств, как агрессивность и враждебность;
- роль негативной модели поведения, которая является как источником, так и стимулятором агрессивного поведения;
- неоднозначность результатов применения наказания как способа подавления агрессии.

Особое место в развитии агрессивности подростков является интернет–аддикция.

Критерии Интернет–аддикции.

Все критерии, которые используются разными исследователями для диагностики Интернет–аддикции, как правило, выделяются на основе физических и психологических симптомов. Ниже мы приводим несколько наиболее распространенных и часто используемых признаков Интернет–аддикции.

М. Орзак выделила следующие психологические и физические симптомы, характерные для PCU – «патологического использования компьютера» (MaressaHeshtOrzackPh.D. WebPublishing 1996–1999):

Психологические симптомы: хорошее самочувствие или эйфория за компьютером; невозможность остановиться; увеличение количества времени, проводимого за компьютером; пренебрежение семьей и друзьями; ощущения пустоты, депрессии, раздражения не за компьютером; ложь работодателям или членам семьи о своей деятельности; проблемы с работой или учебой.

Физические симптомы: синдром карпального канала (туннельное поражение нервных стволов руки, связанное с длительным перенапряжением мышц); сухость в глазах; головные боли по типу мигрени; боли в спине; нерегулярное питание, пропуск приемов пищи; пренебрежение личной гигиеной; расстройства сна, изменение режима сна.

Кимберли Янг приводит **4 симптома Интернет–зависимости** (по работе “Пойманные в Сеть”):

1. Навязчивое желание проверить e–mail.
2. Постоянное ожидание следующего выхода в Интернет.
3. Жалобы окружающих на то, что человек проводит слишком много времени в Интернет.
4. Жалобы окружающих на то, что человек тратит слишком много денег на Интернет [2].

Более развернутую систему критериев Интернет–аддикции приводит Голдберг (IvanGoldberg, MDWebPublishing 1996–1999). По его мнению, можно констатировать **Интернет–зависимость при наличии 3 пунктов из следующих:**

1. Количество времени, которое нужно провести в Интернет, чтобы достичь удовлетворения (иногда чувство удовольствия от общения в сети граничит с эйфорией), заметно возрастает

2. Если пользователь не увеличивает количество времени, которое он проводит в Интернет, то эффект заметно снижается. Голдберг считает, что первый и второй пункт отражают возникновение такого феномена, как толерантность. Похожие признаки можно наблюдать у курящих людей, алкоголиков и наркоманов, когда для получения удовольствия необходимо постоянно увеличивать дозировку.

3. Пользователь совершает попытки отказаться от Интернет или хотя бы меньше проводить в нем меньше времени

4. Прекращение или сокращение времени, проводимого в Интернет, приводит пользователя к плохому самочувствию, которое развивается в течение от нескольких дней до месяца и выражается двумя или более факторами:

- Эмоциональное и двигательное возбуждение Тревога
- Навязчивые размышления о том, что сейчас происходит в Интернет
- Фантазии и мечты об Интернет
- Произвольные или непроизвольные движения пальцами, напоминающие печатание на клавиатуре. По мнению Голдберга такие эмоциональные изменения, происходящие с человеком, пытающимся отказаться или сократить время

пребывания в сети, указывают на его психологическую зависимость от Интернет и на языке психиатрии называются «синдром отказа» или «абстинентный синдром». В данном случае он сильно отличается от «абстинентного синдрома» курильщиков, наркоманов, алкоголиков, так как у них развивается не только психологическая, но и физическая зависимость к вредным веществам и их отмена переживается намного тяжелее. Преимущество Интернет-аддикции в отсутствии физиологического компонента. Синдром отмены вызывает у пользователя снижение или нарушение социальной, профессиональной или другой деятельности [2]. Циммерль и Панос (Cimmel, Panosh, 2000), на основе результатов своего исследования составили **список критериев**, согласно которым можно идентифицировать патологическую склонность к пользованию Интернетом:

- Часто возникающее непреодолимое желание войти в Интернет,
- Отсутствие контроля (длительное желание находиться в сети) связанное с возникающим от этого чувством вины,
- Социально-опасное эксцентричное поведение в кругу ближайшего окружения (друзья, коллеги, семья),
- Слабая работоспособность,
- Сокращение/недооценка благоприобретенной привычки к Интернету,
- Психическая раздражительность, возникающая в случае отсутствия доступа, вызванного определенными препятствиями (может проявляться в форме нервозности, повышенной возбудимости и депрессии)
- Многочисленные неудачные попытки перебороть себя и возобладать над страстью к Интернету.

Если, по крайней мере, четыре из выше приведенных критериев наблюдаются во временном интервале, превышающем 6 месяцев, специалисты считают, что болезненная зависимость от Интернетом сменяется хронической.

Список литературы:

1. Вологодина И.В., Ваганова О.И., Колесник Н.Т. Современные интерактивные воспитательные технологии в вузе // Проблемы современного педагогического образования. 2023. № 81–3. С. 71–73.
2. Вологодина И.В., Третьяков А.Л. Негативное влияние компьютерно-опосредованной коммуникации на личность: проблема интернет-аддикции // Алтынсаринские чтения: "Инновации, знания, опыт – векторы образовательных треков": матер. междунар. науч.-практ. конф. Костанай, 2023. С. 489–495.
3. Меньшикова Т.И. Специфика агрессивного поведения подростков // Вестник Таганрогского института имени А. П. Чехова. 2017. № 2. С. 106–115.

ӘОЖ 37.026

ҚАЗАҚ ТІЛІ САБАҒЫНДА САНДЫҚ БІЛІМ БЕРУ АРҚЫЛЫ ОҚУШЫЛАРДЫҢ ПӘНГЕ ДЕГЕН ҚЫЗЫҒУШЫЛЫҚТАРЫН АРТТЫРУ

Ғабдуллина Айгүл Түгелбайқызы

педагог–сарапшы

«Қостанай облысы әкімдігі білім басқармасының

«Қостанай қаласы білім бөлімінің

№6 жалпы білім беретін мектебі» КММ

қазақ тілімен әдебиеті пәнінің мұғалімі

E–mail: gabdullin.80@inbox.ru

Аңдатпа

Ақпараттық технологияларды педагогикалық тұрғыдан дұрыс пайдалана білу қажет. Бұл жұмыстар оқушының сабаққа деген қызығушылығын арттырып, сабаққа деген ынтымақын оятады, өз бетімен жұмыс істеуге, пікірталас ұйымдастыруға, проблемалық сұрақтарға жауап беруге, өмірмен байланыстыруға ықпал тигізеді.

Түйінді сөздер: ақпараттық–коммуникациялық технология, мультимедиялық оқулықтар, сандық білім.

Аннотация

Необходимо уметь правильно использовать информационные технологии с педагогической точки зрения. Эти работы повышают интерес ученика к уроку, вызывают у него энтузиазм к уроку, способствуют самостоятельной работе, организуют дискуссии, отвечают на проблемные вопросы, связывают с жизнью.

Ключевые слова: информационные и коммуникационные технологии, мультимедийные учебники, цифровое образование.

Abstract

It is necessary to be able to correctly use information technology from a pedagogical point of view. These works increase the student's interest in the lesson, arouse his enthusiasm for the lesson, promote independent work, organize discussions, answer problematic questions, and connect him with life.

Key words: information and communication technologies, multimedia textbooks, digital education

Ақпараттық-коммуникациялық технологияны замануи талаптарға сай ұлттық білім беру жүйесін дамытуға және оның мүмкіндіктерін әлемдік білім кеңістігіне енуде қолдану бүгінгі таңда үлкен өзектілікке ие болып отыр. Сол себепті де оқытудың ақпараттық-коммуникативті технологиясы білімді жаңаша беру мүмкіндіктерін ашу, білімді қабылдау, білім сапасын бағалау, оқу тәрбиесі үрдісінде оқушының жеке тұлғасын жан-жақты қалыптастыру үшін бойында ақпараттық мәдениетті, сауатты адам – ақпараттың қажет кезін сезіну, оны табу, бағалау және тиімді қолдану қабілетін арттыру керек.

Осыған орай ақпараттық заманда өмір сүретін адам өзін-өзі шектей білетін негізгі нормалар мен ережелерді игеруі тиіс. Қазіргі уақытта ақпараттық сауаттылық», ақпараттық құзыреттілік» деген түсініктердің қалыптасып, кең таралуының өзі аталмыш мәселенің қаншалықты өзекті екендігін айғақтайды, әрі өскелең ұрпаққа білім мен тәрбие беретін педагогтар үшін ақпараттық-коммуникативті техноло–гияларды пайдаланудың маңызын дәлелдейді[1].

Ақпараттық әдістемелік материалдар қарым-қатынастық байланыс құралдарын қолдану арқылы білім беруді жетілдіруді мақсат етеді.

Мультимедиялық оқулықтар, *біріншіден*, оқушылардың сабаққа деген қызығушылығын арттырады, *екіншіден*, зейін қойып көрумен қатар түсінбеген жерлерін қайта көруге, тыңдауға және алған мағлұматты нақтылауға мүмкіншілік береді, сонымен қатар оқушының білім алу кезеңінде оқу іс-әрекетіне белсенділігін арттыра түседі. Білім мен ғылымның дамуын басты назарға алған қазіргі заманның талаптарына сай қоғамды ақпараттандыруда мұғалімдердің ақпараттық-коммуникативті технологияларды қолдану бойынша біліктілігін көтеру – білім беру саласындағы негізгі міндеттердің біріне айналды.

Қазақстан Республикасының Білім туралы» Заңының 8-бабында «Білім беру жүйесінің басты міндеттерінің бірі – оқытудың жаңа технологияларын енгізу, білім беруді ақпараттандыру, халықаралық ғаламдық коммуникациялық желілерге шығу» [2] деп атап көрсетілген. Сол себепті білім беру саласында қызмет ететін барлық оқытушылар бүгінгі таңда сандық білім беру технологиясына бет бұрып, оны оқу үдерісінде белсене пайдалану үстінде.

Жалпы алғанда, қазақ тілі пәнді оқытқанда *сандық білім* технологияны пайдалану келесідей мүмкіндіктер мен артықшылықтарды береді:

- Оқушылардың сабаққа деген қызығушылығын арттырады;
- Жаңа материалды қабылдау және игеру үрдісін жеңілдетеді;
- Оқушылардың танымдық, ізденімпаздық әрекеттерін белсендендіреді;
- Мұғалімнің уақытын үнемдейді;
- Оқушылар мен оқытушылардың бойында ақпараттық сауаттылық пен ақпараттық құзыреттілік дағдыларын қалыптастырады.

Қазақ тілі әлемдегі бай әрі әдемі тілдердің бірі болумен қатар, өз ішінде тіл үндестігі, дыбыс үндестігі сынды түрлі заңдылықтарға бағынған күрделі жүйе болып табылады. Мұғалімдер үшін қанша оқушылардың ішінде әрқайсысына осындай екпін, ықпал, грамматикалық мағына, сингармонизм сияқты күрделі тақырыптарды және фонетикалық, лексикалық, грамматикалық талдау үлгілерін түсіндіру қиынға соғады. Міне, осындайда ақпараттық-коммуникативті технологияны пайдалану мәселенің таптырмас шешімі болып табылады.

Сандық білім технологиялардың негізгілерінің бірі – *интербелсенді тақта, мультимедиялық және онлайн сабақтар*. Қазіргі кезде ғаламтор желісінде еліміздің түкпір-түкпірінен жиналған мұғалімдер арнайы сайттар мен парақшаларды ашып, онда өздерінің тәжірибелерімен бөліседі, әсіресе білікті ұстаздардың онлайн сабақтары жас мамандарға және жалпы мұғалімдерге үлкен көмекші құрал қызметін атқарады.

Интербелсенді тақтаны сабақта пайдаланудың маңыздылығы, яғни оның көмегімен оқыту үрдісіндегі өзекті мәселелерді шешуге болатындығы анықталған. Осыған байланысты күнделікті сабақта:

- мультимедиялық құралдар (аудио, бейне-материалдар мен теледидар, радио, электрондық оқулықтарды);
- компьютер компьютерлік бағдарламалар, интербелсенді тақта);
- анықтамалық мәліметтер сөздіктер, энциклопедиялар, ғылыми еңбектер, электронды жаттығулар жинақтары);
- ғаламтор және басқа да көрнекі ақпараттық материалдарды сабақта қолдану айтарлықтай оң нәтиже береді.

Мұндай қондырғылар оқушылардың қызығушылығын арттырып, үлкен зейінмен тыңдауға және алған мәліметтерді нақтылай бекітуге мүмкіндік береді.

«Оқыту үрдісінде ақпараттық технологияны пайдаланып білім берудің әр түрлі аспектілерін дамытуға болады. Олар: ақпаратты өңдеудің когнитивті аспектілері, оқытудың мотивациялық аспектілері және оқытудың коммуникациялық аспектілері және танымдық аспектілері. Мәселен, *электронды оқулықпен жұмыс жасағанда*, компьютерлік бағдарламада таңдап алған тараудың барлық тақырыптардың теориялық материалдары, есеп шығару үлгілері, өз беттерімен жұмыс істеуге арналған жаттығулар, әр тақырып бойынша орындалатын зертханалық жұмыс тапсырмалары, оқушылардың білім сапасын тексеруге арналған тест тапсырмалары беріледі және сынып оқушыларының әрқайсысына жеке-жеке нұсқаулар бойынша жұмыс жүргізуге қолайлы. Бұндай бағдарламалардың ерекшелігі сол - әрі уақытты да үнемдейді, әрі мұғалімнің де жұмысын жеңілдетеді»

Қазақ тілі сабағында берілген материалды ақпараттық технология жағдайында меңгерумен байланысты мынадай оқу әрекетінің түрлерін бөліп қарастыруға болады:

1) эмпирикалық әрекет:

- интербелсенді тақтада слайд арқылы көрсетілген не шынайы суретті иллюстрацияларға назар аударып, миға шабуыл» жасау;

– жекеленген жаттығуларды презентация не басқа да қызықты формада ұсыну арқылы зейінін аудару;

– тақырыпқа сай белгілі бір мәтінді ұсынып, мағынасына ерекше назар аударуды/талдауды/сөздікпен жұмыс жасауды және т.б. қажет ететін сөздерді айрықша белгілеу арқылы ой қозғау;

– нақты сөйлемдерді кешенді бейнелеу;

2) жаттығуды/ережені/қосымша материалды танытуға бағытталған эвристикалық әрекет:

– жаттығуды абстрактілі ойлау;

– жаттығуды түрлендіру жолдарын іздеу;

– ережені оқып, өз сөздерімен түрлендіріп жеткізу;

– қосымша материалдармен танысып, танымдық әрекетін белсендендіру;

3) жаттығуды түрлендіру мен жаңа білім алуға бағытталған репродуктивтік әрекет:

– таңдалған жаттығу бойынша сөйлемді түрлендіру;

– бұрыннан таныс жаттығу түрлерін жасау;

– берілген жаттығуды бағалау;

– жаңа тақырып бойынша өздеріне бұрыннан белгілі мәліметтерді сызбаға түсіру;

4) белгілі бір дағдыларды қалыптастыруға арналған практикалық әрекет:

– дағдыны таныс жағдайда қолдану;

– жаңа, үйреншікті емес жағдайда дағды қалыптастыру.

Сонымен қатар дәл осы ақпараттық құралдардың көмегімен қазақ тілі сабақтарында Ойлан, тап», «Кім жүйрік?», «Не? Қайда? Қашан?», «XXI ғасыр көшбасшысы» сынды танымдық зияткерлік ойындарды өткізу арқылы да оқушыларды қазақ тілі грамматикасы бойынша алған білімдерін сынап қана қоймай, олардың пәнге деген сүйіспеншілігін, оны әрі қарай терең зерделеуге деген ынтасын да арттыруға болары хақ. Ал қазақ әдебиеті, Қазақстан тарихы, география және басқа да пәндермен сабақтастыра отыра кіріктірілген сабақтарды өткізу арқылы мұғалім оқушылардың ізденімпаздық әрекетін арттырады әрі өзінің кәсіби-шеберлігін шыңдайды. Сондай-ақ түрлі тақырыптарға пікірталас өткізу, дөңгелек үстел, квест» сабағы, саяхат не ойын сабақтары кезінде оқушылардың айтылым, тыңдалым, жазылым және оқылым сынды төрт маңызды әрекетін белсендендіріп, тақырып бойынша тиісті арнаға бұруға» болады[3].

Сандық білім технологияны оқу-тәрбие үдерісінде пайдалану оқушының қызығушылығын арттырып, шығармашылық шабытын шыңдап, ғылыми көзқарасын қалыптастырады. Жаңа материалдарды бірігіп талдауда, әсіресе топпен жұмыс жасағанда маңызы зор.

Қорыта айтқанда, ақпараттық технологияларды педогогикалық тұрғыдан дұрыс пайдалана білу оқушының сабаққа деген қызығушылығын арттырып, сабаққа деген ынтасын оятады, өз бетімен жұмыс істеуге, пікірталас ұйымдастыруға, проблемалық сұрақтарға жауап беруге, өмірмен байланыстыруға ықпал тигізеді. Ал оқытушы үшін ол келесідей артықшылықтармен ерекшеленеді: мұғалім үздіксіз ізденіс үстінде жүреді, жеке тұлғаны қалыптастырудағы жауапкершілігі артады, инновациялық технологияларды қолдану іскерлігі артады, жас мамандардың қызығушылығын арттырады, ғаламтор жүйесі арқылы әлемдік деңгейде іс-тәжірибе алмасуды қалыптастырады және оқытудың түрлі әдіс-тәсілдерін игеруге қол жеткізеді, оқытушы сабақты қызықты, жүйелі түрлендіріп өткізуге машықтанады.

Елбасымыз: «Қазіргі заманда жастарға ақпараттық технологиямен байланысты әлемдік стандартқа сай мүдделі жаңа білім беру өте қажет» - деп, атап көрсеткендей, жас ұрпаққа білім беру үдерісінде ақпараттық-коммуникативті технологияны пайдаланудың практикалық маңызы өте зор және бұл технология жылдан-жылға әрі қарай дамып, болашақта да үлкен сұранысқа ие болатындығы сөзсіз.

Әдебиеттер тізімі:

1. Бахтиярова Р.Ж. Пән сабақтарында АКТ–ны қолданудың тиімділігі. «Өрлеу» біліктілікті арттыру Ұлттық Орталығы» АҚ филиалы БҚО бойынша педагогикалық қызметкерлердің біліктілігін арттыру институты. – Орал, 2014.
2. «Білім туралы» Қазақстан Республикасының 2007 жылғы 27 шілдедегі № 319 Заңы.
3. Насыритдинова Г.Н. Қазақ тілі сабақтарында оқушылардың білім сапасын арттыруда ақпараттық–коммуникативтік технологиялардың маңызы. Ғаламтордағы нұсқасы: http://www.rusnauka.com/9_SNP_2015/Philologia/1_187867.doc.htm

УДК 373.3

ФОРМИРОВАНИЕ КОМПЕТЕНЦИИ КРИТИЧЕСКОГО И КРЕАТИВНОГО МЫШЛЕНИЯ, КОММУНИКАЦИИ И КООПЕРАЦИИ («4К») НА УРОКАХ В НАЧАЛЬНОЙ ШКОЛЕ, КАК РАЗВИТИЕ ЛИЧНОСТНОГО ПОТЕНЦИАЛА ОБУЧАЮЩИХСЯ

Гаер Марина Сергеевна

магистр педагогических наук, учитель начальных классов
школы–гимназии № 18 г.Костаная, Казахстан

Мухамеджанова Любовь Михайловна

магистр педагогических наук, учитель начальных классов
школы–гимназии № 18 г.Костаная, Казахстан

Аннотация

Внедрение компетенций критического и креативного мышления, коммуникации и кооперации на уроках начальной школы позволит детям развить навыки, необходимые для успешной адаптации в современном мире. В статье рассматривается значение и условия формирования «4К» компетенций, как развитие личностного потенциала обучающихся.

Ключевые слова: компетенции критического и креативного мышления, коммуникация и кооперация, задания для развития «4 К» компетенций

Аңдатпа

Мектепте бастауыш сыныптың сабақтарында сыни және креативті ойлау, коммуникациялық құзыреттеріненгізубалаларғақазіргізамандабыстыбейімделуүшін қажетті дағдыларды дамытуғамүмкіндікбереді. Мақалада білім алушылардың жеке әлеуетін дамыту ретінде "4 К" құзыреттілігін қалыптастырудың мәні мен шарттары қарастырылады.

Түйінді сөздер: сынижәнекреативтіойлауқұзыреттілігі, коммуникация жәнебірлестік, "4 К" құзыреттілігін дамытуға арналған тапсырмалар.

Abstract

The introduction of critical and creative thinking, communication and cooperation competencies in primary school lessons will allow children to develop the skills necessary for successful adaptation in the modern world. The article considers the meaning and conditions for the formation of "4 K" competencies as the development of the personal potential of students.

Key words: competencies of critical and creative thinking, communication and cooperation, tasks for the development of "4 K" competencies

В последнее время школьное образование отходит от традиционной ориентации на формирование предметных знаний и умений, стараясь создать условия для развития современных ключевых компетенций.

Основные компетенции в наше время – это интеллект, креативность, социальные умения. Знаний и умений, которые формировала школа в прошлом веке, недостаточно для того, чтобы стать успешным в наше время.

Наше общество активно меняется. Система образования также переосмысливает свои цели и включает в образовательные программы все более широкий перечень навыков.

Наиболее важными становятся критическое мышление, социальные умения, умение кооперироваться с другими людьми, решать проблемы. Формирование компетенции критического и креативного мышления, коммуникации и кооперации («4К») является важным заданием на уроках в начальной школе. Эти навыки помогут развить у детей качества, необходимые для успешной адаптации в современном обществе. [1]

Вот как можно определить эти компетенции:

1. Когнитивные компетенции:

– Познавательная активность: стимулирование интереса к новым знаниям, развитие памяти, внимания, мышления.

– Развитие навыков чтения, письма, счета.

– Умение анализировать информацию и применять полученные знания на практике.

2. Коммуникативные компетенции:

– Развитие навыков устной и письменной речи.

– Умение слушать и понимать других.

– Развитие навыков общения и взаимодействия в группе.

3. Креативные компетенции:

– Способность к творческому мышлению и решению задач.

– Развитие художественных и музыкальных способностей.

– Поддержание интереса к творческому процессу и развитие фантазии.

4. Кооперативные компетенции:

– Развитие навыков работы в команде.

– Понимание и уважение точек зрения других.

– Умение решать конфликты и договариваться. [2]

Эти компетенции важны для понимания и применения знаний, умений и навыков, которые ученики могут использовать на протяжении всей своей учебы и в дальнейшей жизни.

Вот несколько примеров заданий для развития компетенций критического и креативного мышления, коммуникации и кооперации на уроках в начальной школе:

1. Для развития критического мышления:

– Задание на анализ: учащиеся могут рассматривать разные аспекты изучаемой темы или задачи, анализировать их и делать выводы (например, анализ исторических событий, анализ текста или задачи).

– Задание на решение проблемы: учащиеся могут столкнуться с реальными или вымышленными проблемами, для которых им придется искать решение.

2. Для развития креативного мышления: [3]

– Творческое написание: учащиеся могут писать рассказы, стихи или выдумывать сказочных персонажей.

– Изобразительное искусство: учащиеся могут творчески рисовать, лепить или создавать поделки на тему урока.

К педагогическим техникам, развивающим креативность можно отнести:

1. Метод проб и ошибок.
2. Мозговой штурм.
3. Метод контрольных вопросов.
4. Метод ассоциаций. Синквейн[2]

3. Для развития коммуникативных навыков:

– Дискуссии: учащиеся могут обсуждать в группах интересующие их вопросы, высказывать свое мнение и аргументировать его.

– Совместное чтение и обсуждение текстов: учащиеся могут читать тексты в парах или в группах, затем обсуждать их, обмениваться мнениями.[1]

4. Для развития навыков кооперации:

– Совместное проектное задание: учащиеся могут работать в группах над проектом, где каждый член группы отвечает за определенную часть работы.

– Ролевые игры: учащиеся могут играть в ролевые игры, где им нужно взаимодействовать, сотрудничать и находить общий язык. Эти задания могут помочь учащимся развивать навыки критического и креативного мышления, коммуникации и кооперации на уроках в начальной школе.[3]

Обучение критическому мышлению способствует развитию самостоятельной мысли, способности анализировать информацию, принимать обоснованные решения и развитию критического взгляда на мир вокруг.

Развитие креативности позволяет обучающимся видеть мир широкими глазами, находить новые подходы к решению задач, развивать умение видеть возможности в обыденных вещах и умение творчески преобразовывать окружающий мир. Умение эффективно выражать свои мысли, слушать и понимать других, умение договариваться и разрешать конфликты способствуют формированию личностного потенциала и улучшению отношений с окружающими.

Работа в команде, умение сотрудничать, поддерживать других и выстраивать взаимодействие способствует развитию социальных навыков, эмпатии, лидерства и умению видеть ценность в различных точках зрения.

Эти компетенции, в совокупности, способствуют личностному развитию обучающихся, помогая им стать самостоятельными, творческими, общительными и эффективно работать в коллективе.

Учителю важно создать структурированное и целенаправленное пространство в классе для развития данных компетенций. Распределите время на уроках таким образом, чтобы ученики имели возможность активно участвовать в обсуждениях, творческих заданиях и групповых проектах. Предоставьте им возможность самостоятельно принимать решения, выражать свои мнения и идеи, а также сотрудничать с другими учениками.

Наконец, не забывайте о важности обратной связи и оценки. Проявляйте интерес к идеям и мнениям учеников, активно обсуждайте их и помогайте им развивать мыслительные навыки. Используйте различные формы оценки, чтобы оценить прогресс и достижения учащихся в развитии данных компетенций.

Рефлексия: по 4 К

1. Соглашались ли с вашим мнением одноклассники?
2. На уроке предлагали свои идеи, выполняя задания?
3. Легко ли вам работалось сегодня, в таком составе?
4. Во время урока приходилось обращаться за помощью к одноклассникам?

Да– зеленый цвет

Нет– красный [2]

Формирование "4К" компетенций у детей в начальной школе является чрезвычайно актуальным в современном обществе по нескольким причинам:

1. Подготовка к изменяющемуся миру: В современном мире дети сталкиваются с быстрыми изменениями в технологиях, обществе и экономике. Формирование "4К" компетенций помогает детям развить гибкое мышление, способность адаптироваться к новым ситуациям и развивать навыки, которые будут актуальны в будущем.

2. Готовность к самостоятельности: Развитие критического мышления и креативности помогает детям становиться более независимыми в принятии решений и решении задач, что важно для успешной адаптации в обществе.

3. Способность к сотрудничеству: Умение работать в команде и взаимодействовать с другими людьми является ключевым навыком для успешной адаптации в коллективе и обществе в целом.

4. Развитие социальных навыков: Коммуникативные и кооперативные навыки помогают детям лучше понимать других, справляться с конфликтами и находить компромиссы, что является важным для успешной социализации.

5. Подготовка к будущей профессиональной деятельности: В современном мире все больше ценится не только набор специальных знаний, но и способности к творчеству, анализу информации, общению и совместной работе. Формирование "4К" компетенций в начальной школе поможет детям подготовиться к будущей профессиональной деятельности.[1]

Внедрение компетенций критического и креативного мышления, коммуникации и кооперации на уроках начальной школы позволит детям развить навыки, необходимые для успешной адаптации в современном мире. Эти компетенции сделают учение более интересным, увлекательным и позитивным процессом, где каждый ребенок сможет раскрыть свой потенциал и достичь личностного и академического роста.

Список литературы:

1. Ибраев Т.К. Теоретико–методологические аспекты социально–образовательной сферы в условиях реформирования. – Астана.: Проспект, 2017. –157 с.
2. Дубинина С. П. Функциональная грамотность как фундамент современного образования.– Москва.: АО «Издательство «Просвещение», 2022 г.–27 с.
3. Пинская М.А, Михайлова А.М. Компетенции «4К»: формирование и оценка на уроке: Практические рекомендации.– Москва: Благотворительный фонд «Вклад в будущее», 2017.– 76 с.
4. О.А. Беляева Модель обучения 4К // Мастерство online [Электронный ресурс]. – 2022. – 4(33).
5. Пинская, М.А. Навыки 21 века: как формировать и оценивать на уроке? / М.А. Пинская, А.М. Михайлова, О.А. Рыдзе // Образовательная политика. № 3. 2019. с. 50–62.

УДК 37.032

ПСИХОЛОГО–ПЕДАГОГИЧЕСКАЯ ПОДДЕРЖКА МЛАДШИХ ШКОЛЬНИКОВ

Гимельрейх Нажиха Рашитовна
педагог–эксперт начальных классов,
общеобразовательная школа имени Абая
г.Костанай, Казахстан
E–mail: nadya_260791@mail.ru

Жумагалиева Алтынгүль Жанাবেковна
педагог–исследователь начальных классов,
общеобразовательная школа имени Абая
г.Костанай, Казахстан
E–mail: altusha–zh@mail.ru

Аннотация

Первокласснику требуется на этапе адаптации к школе психолого–педагогическая поддержка, способная улучшить взаимоотношения ребенка и взрослых. Психолого–педагогическая поддержка способна подарить ребенку веру в себя, увидеть сильные свои стороны, сосредоточиться на верном выполнении заданий, повысить самооценку и т.д. Для организации психолого–педагогической поддержки младшему школьнику от педагога требуется понимание им процесса адаптации в целом и в частности адаптации / дезадаптации к школе.

Большой эффективности можно достичь путем комбинирования разновидностей поддержки. Комплекс мер поддержки должен быть в системе. Эффективность психолого–педагогической поддержки напрямую зависит от уровня компетентности педагога, психолога и родителя.

Ключевые слова: *первоклассник, младший школьник, адаптация, дезадаптация, психолого–педагогическая поддержка, поведение.*

Аңдатпа

Бірінші сынып оқушысына мектепке бейімделу кезеңінде бала мен ересектер арасындағы қарым–қатынасты жақсарту алатын, психологиялық–педагогикалық қолдауды қажет етеді. Психологиялық–педагогикалық қолдау баланың өзіне деген сенімін арттыруға, оның күшті жақтарын көруге, тапсырмаларды дұрыс орындауға назар аударуға, өзін–өзі бағалауды арттыруға және т.б. көрсете алады. Кіші мектеп оқушысына психологиялық–педагогикалық қолдау көрсетуді ұйымдастыру үшін мұғалім жалпы бейімделу процесін, атап айтқанда, мектепке бейімделу/ бейімсіздікті түсінуі қажет.

Қолдау түрлерін біріктіру арқылы жоғары тиімділікке қол жеткізуге болады. Қолдау шараларының кешені жүйеде болуы керек. Психологиялық–педагогикалық қолдаудың тиімділігі мұғалімнің, психологтың және ата–ананың құзыреттілік деңгейіне тікелей байланысты.

Түйінді сөздер: *бірінші сынып оқушысы, кіші мектеп оқушысы, бейімделу, бейімсіздік, психологиялық–педагогикалық қолдау, мінез–құлық*

Abstract

The school adaptation stage requires a first–grader to have a psychological and pedagogical support that can improve the relationship between the child and adults. Additionally, psychological and pedagogical support can give a child self–confidence, self–esteem, a focus on completing tasks correctly, identify the strengths, etc. To organize psychological and pedagogical support for a schoolchild, the teacher is required to understand the process of adaptation in general and, in particular, adaptation/disadaptation to school.

Greater efficiency can be achieved by combining types of that support. A set of support measures must be in the system. The effectiveness of psychological and pedagogical support directly depends on the level of competence of the teacher, psychologist and parent.

Key words: *first–grader, schoolchild, adaptation, maladjustment, psychological and pedagogical support, behavior*

Первокласснику требуется на этапе адаптации к школе психолого–педагогическая поддержка, способная улучшить взаимоотношения ребенка и взрослых. Психолого–педагогическая поддержка способна подарить ребенку веру в себя, увидеть сильные свои стороны, сосредоточиться на верном выполнении заданий, повысить самооценку и т.д. Для оказания психолого–педагогической поддержки привлекаются значимые взрослые (родители, педагоги, школьные психологи).

Ребенок отражает в своем сознании реальные образцы поведения, они воспринимают и принимают опыт, полученный от общения со взрослыми и сверстниками, принимают и учатся заботе, эмпатии, защиты. Все позитивное, что направлено на ребенка со стороны взрослых отражается в его сознании и присваивается.

Если сравнивать запрос на оказание психолого–педагогической поддержки у детей разного возраста, можно отметить ее наибольшую актуальность именно для младшего школьного возраста. Так как переход от детства к школьной жизни делает ребенка особенно уязвимым, а адаптацию к школе наиболее сложной. И.В. Дубровина считает, что к моменту поступления ребенка в школу у него должны быть сформированы необходимые психологические образования, требуемые для адаптации к школе [1].

В психологической и педагогической литературе часто можно проследить выделение идей гуманизма и индивидуального подхода по отношению к детям (Мухина В.С., Каган М.С. и др.). Ребенок, должен ощущать принятие и понимание со стороны взрослых. Если есть ощущение «Нужности», то это является основанием для благополучия для ребенка этого возраста [2].

Рассмотрим, как проявляется дезадаптация у младших школьников. Дезадаптация проявляется в следующих признаках: сложности с обучением и соответствии предъявляемым требованиям, низкой дисциплиной. Также у детей с низкими показателями адаптированности к школе может наблюдаться недостаточная зрелость мозговых структур, не соответствие нервно–психического функционирования школьным задачам. Данная незрелость к школе прослеживается в отсутствии соответствующей моторики пальцев рук, согласованность системы «вижу–пишу», выполнение задания по шаблону, образцам поведения и т.д. Произвольность недостаточно развита в этом возрасте, что приводит к затруднениям в выполнении словесных инструкций, осуществлении действий по правилам, произвольность внимания и запоминания [3].

В качестве причин школьной дезадаптации также можно выделить недостаточность развитости видов мыслительных процессов, понятийного аппарата, речи, слуха и т.д. Это приводит к непониманию младшими школьниками в педагогическом общении материала или другой важной для учебной деятельности информации.

Не маловажную роль играет наличие устойчивого познавательного интереса, потребности в познании, принятие внутренней позиции школьника. Это определяет появление затруднений учебной деятельности, низкой дисциплины, самостоятельности в выполнении заданий в школе и в домашней обстановке. При этом может сформироваться школьная тревожность.

Родители и педагоги должны с опережением смотреть на потенциальные возможности ребенка. Это позволит предупредить появление сложностей при переходе к школьному обучению. С этой целью важно на этапе дошкольного обучения определить соответствие новым требованиям, которые будут предъявлены в школе.

Образовательная практика в качестве центральной проблематики выделяет оказание психолого–педагогической помощи через использование развивающих личность стратегий и технологий взаимоотношений.

Ребенок благополучен, ощущает себя счастливым, хорошо себя чувствует в эмоциональном плане, когда от окружающих взрослых исходит принятие ребенка со всеми его положительными и отрицательными чертами, особенностями поведения. Когда взрослые просто рады тому, что ребенок есть, он живет и развивается – это и есть точка благополучия ребенка [4]. Это становится особенно актуальным в ситуациях кризиса или сложностей адаптации, в том числе значимой ситуации адаптации к ведущей деятельности – учебной.

О.В. Лобза предприняла попытку определить ролевую значимость окружающих ребенка взрослых. Если окружающие взрослые предъявляют завышенные требования, превышающие возможности к ребенку, без учета природных особенностей ребенка, его потенциальных возможностей, интересов и желаний, то это может привести к формированию эмоционального благополучия и даже расстройств (невротического характера) у ребенка.

О.В.Лобза подчеркивает, что взаимоотношения ребенка и взрослых будут доминировать и выступать как ведущие на протяжении всего процесса взросления. Реальной сложностью может стать адаптация ребенка к социальному окружению, при высокой степени зависимости от влияния взрослых, наличия источника травматизации, недостаточной активности и низких потенциальных способностей самоподдержки [5].

Учитель, оказывающий психолого–педагогическую поддержку ребенку на этапе адаптации к школе, должен быть достаточно эффективным, иметь соответствующего уровня профессиональную компетентность. Учитель принимает различные роли для достижения успеха и упрощения адаптации к школе. Например, он может быть другом, попутчиком в мир школы, помощником, пристальным оценителем школьных успехов и т.д. [6].

Успех в оказании психолого–педагогической поддержки зависит от профессиональной подготовленности, Я–концепции учителя как личности, конструктивных способностей общения, и личным опытом принятия психолого–педагогической поддержки от окружающих.

Гуманистический подход к личности подразумевает использовать потенциал психолого–педагогической поддержки, как содействие развитию личности ребенка. С этой целью важно выделить действенные механизмы поддерживающего влияния на ребенка. Ими являются: принятие, внимательное отношение, понимание (Петровский В.А.) [7].

Психолого–педагогическая поддержка может осуществляться для оптимизации самооценки, нормализации статуса ребенка в классном коллективе, через использования похвалы, использования доброжелательности тона в обращении, доверии. Для этого важно чтобы учитель проявлял эмпатию, умел смотреть на каждую ситуацию глазами ребенка, бережного отношения, общения без душевного травмирования. Принятие взрослыми ребенка на эмоциональном уровне является ключевым в организации психолого–педагогической поддержки.

В проявлении психолого–педагогической поддержки фоном выступает достигнутое доверие между учеником (первоклассником) и педагогом. Авторитет учителя не должен подавлять самооценку ребенка, а демонстрировать ребенку его ценность и значимость его достижений. Все это сопровождается положительной оценкой достижений и авансирования похвалы. Потенциальные возможности

ребенка включены в поле зрения учителя, он их имеет в виду и авансирует похвалу [8].

Авансирование помогают преодолеть кризис перехода от детства к учению в школе. Это создает ситуацию успеха. Ананьев Б.Г. отмечал, что успешность в ведущей учебной деятельности позволяет удовлетворение ею и приводит к дальнейшему развитию. Поэтому авансированием похвалы учитель создает ситуацию успеха, и продвигают на пути развития личностных качеств первоклассника [9].

Ключевым в механизме реализации психолого–педагогической поддержки является термин «Принятие». Он обозначает понимание и безоценочное восприятие субъекта общения во всем многообразии его бытия. В гуманистической психологии «Принятие» обозначено как условие конструктивности в общении. Запрос младшего школьника на принятие его, с пониманием и без критики наблюдается в психологической практике.

Для организации психолого–педагогической поддержки младшему школьнику от педагога требуется понимание им процесса адаптации в целом и в частности адаптации / дезадаптации к школе.

Таким образом, в период младшего школьного возраста высока значимость оказания психолого–педагогической поддержки. Большей эффективности можно достичь путем комбинирования разновидностей поддержки. Комплекс мер поддержки должен быть в системе.

Эффективность психолого–педагогической поддержки напрямую зависит от уровня компетентности педагога, психолога и родителя.

Список литературы

1. Дубровина И.В., Акимова М.К., Борисова Е.М. и др. Рабочая книга школьного психолога / Под ред. И.В. Дубровиной. М.: Просвещение, 1991. 303 с.
2. Матвеева О.А., Львова Е.Д. Модель коррекционно–развивающей работы с детьми 6–12 лет по проблемам школьной дезадаптации // Журнал практического психолога. 1997. № 3. С. 47–64.
3. Михайлова Н.Н., Юсфин С. М. Педагогическая поддержка и международный опыт // Классный руководитель. 2000. № 3.
4. Безруких М.М. Адаптация к школе // Педагогический вестник. 1999. № 5 (224). С. 2–3.
5. Лобза О.В. Роль близких взрослых в становлении эмоциональных мироощущений ребенка в период перехода к школьной жизни: Дисс. . канд. псих. наук. М., 2000.
6. Ясюкова Л.А. Психологическая профилактика проблем в обучении и развитии школьников. СПб., 2003.
7. Петровский А.В. Личность. Деятельность. Коллектив. М.: Политиздат, 1982. 254 с.
8. Екимова В.И. Синдром «учебной неуспешности» // Журнал практического психолога. 1998. № 3. С. 3–9
9. Леонтьев А.Н. Деятельность. Сознание. Личность. М., 1977.

УДК 377

ФОРМИРОВАНИЕ КОМПЕТЕНЦИЙ «4К» В ПРОСТРАНСТВЕ СОВРЕМЕННОЙ ОБРАЗОВАТЕЛЬНОЙ СИСТЕМЫ СПО

Горпинченко Екатерина Викторовна

преподаватель ФГБОУ ВО

«Заполярный государственный университет

им. Н.М. Федоровского»

Политехнический колледж

Г. Норильск, Россия

E-mail: gorpinchenko0203@mail.ru

Аннотация

Формирования soft skills или «мягкие навыки» являются составной частью современного образования и профессиональной деятельности. Успешное формирование soft skills требует сочетания различных методов обучения, от комбинации классического преподавания до интерактивных моделей обучения, ролевых игр, тренинговых занятий и проектной работы. Такой подход создает условия для активного участия учащихся в образовательном процессе. А в дальнейшем позволяет стать конкурентным на рынке труда.

***Ключевые слова:** Soft skills, виды и методы формирования soft skills, hard skills, тренинговые занятия и упражнения, развивающие soft skills.*

Ұдатпа

«Жұмсақ дағдыларды» немесе soft skills қалыптастыру қазіргі заманғы білім мен кәсіби қызметтің ажырамас бөлігі болып табылады. Soft skills–ті сәтті қалыптастыру классикалық оқытудан бастап интерактивті оқыту модельдеріне, рөлдік ойындарға, тренингтік сабақтарға және жобалық жұмыстарға дейін әртүрлі оқыту әдістерін біріктіруді талап етеді. Бұл тәсіл оқушылардың оқу процесіне белсенді қатысуына жағдай жасайды. Ал болашақта еңбек нарығында бәсекеге қабілетті болуға мүмкіндік береді.

***Түйінді сөздер:** Soft skills, soft skills қалыптастырудың түрлері мен әдістері, hard skills, soft skills дамыту бойынша тренинг сабақтары мен жаттығулары,*

Abstract

The formation of soft skills or "soft skills" is an integral part of modern education and professional activity. The successful formation of soft skills requires a combination of various teaching methods, from a combination of classical teaching to interactive learning models, role-playing games, training sessions and project work. This approach creates conditions for active participation of students in the educational process. And in the future, it allows you to become competitive in the labor market.

***Key words:** Soft skills, types and methods of formation of soft skills, hard skills, training sessions and exercises that develop soft skills.*

В настоящее время рынок труда формирует новые требования к уровню квалификации работника. Поэтому профессиональное образование должно быть ориентировано на генерирование не только теоретических знаний, но и практических умений, востребованных в организациях, компаниях, на производстве, подготовку кадров, способных эффективно работать в условиях высокотехнологической деятельности, а также создать социальные, эмоциональные и коммуникативные связи.

Исходя из этого, образовательная деятельность должна быть направлена на выполнение следующих функций: во первых, оно должно быть доступным, чтобы каждый смог выбрать для себя ту деятельность, которая сможет раскрыть в полной

мере его потенциал; во вторых, воспроизводить те трудовые ресурсы, которые действительно необходимы для развития экономики в данный период времени; в третьих, быть содержательной и информативной, чтобы качество усвоенной информации соответствовало предъявляемым требованиям; в четвертых, развивать личность будущего специалиста.

Сегодня, чтобы быть конкурентоспособным специалистом, нужны не только профессиональные навыки. Если посмотреть в «Атлас новых профессий 2030», где подробно описываются профессии, которые с высокой вероятностью появятся до 2030 года, то можно увидеть качества, необходимые «сотруднику будущего», не связанные напрямую с профессиональной деятельностью, такие как: работа с людьми, клиентоориентированность, работа в условиях неопределенности, межотраслевая коммуникация, управление проектами и многие другие компетенции. [1]

Организация экономического сотрудничества и развития, выпустившая данный проект предлагает следующую рамку знаний, умений, навыков, компетенций, необходимых к 2030 году:

1 Когнитивные и метакогнитивные навыки: критическое мышление, креативность, саморегуляция, умение учиться.

2 Социальные и эмоциональные навыки: эмпатия, сопереживание, самооэффективность ответственность, сотрудничество.

3 Практические и физические способности умения работать с различными материалами, физическая сила, ловкость. [1]

Поэтому в современных условиях актуально развивать так называемые универсальные компетенции, «мягкие» навыки, чтобы успешно достигать поставленных целей, быть достойным конкурентом на рынке труда.

Растущая глобализация, мульти– и междисциплинарность, обильность, цифровая экономика и уникальность профессий ближайшего будущего являются причиной столь пристального внимания, которое уделяется качеству и эффективности всех уровней образования и профессиональной подготовки.

Чтобы подготовить учащихся к постоянно развивающемуся рынку труда, крайне важно, чтобы образовательные программы предоставляли им обширную базу не только знаний, но и навыков, которые они могли бы гибко применять при решении новых, нестандартных задач в повседневной практике.

Сегодня каждый педагогический работник независимо от стажа работы должен быть способен гибко реагировать на изменения образовательной ситуации, учитывать специфику существующих педагогических систем, в короткие сроки адаптироваться к новым условиям профессиональной деятельности, для того чтобы реализовать свой профессиональный и личностный потенциал.

Гарвардским университетом были проведены исследования, в результате которых отмечается, что успешность в работе на 85% зависит от хорошо развитых soft skills, и только на 15% – от hard skills. В наше время для решения технических задач можно позвать на помощь искусственный интеллект, но заменить человека в вопросах коммуникации, творческого, стратегического мышления он вряд ли когда-нибудь сможет. [2]

Впервые термины hard skills и soft skills были введены американскими исследователями в военном деле. [3]

В ходе исследований в 1959 г. было установлено, что для военнослужащих важны не только профессиональные компетенции (hard) но и универсальные личностные навыки, не поддающиеся планомерному обучению (soft). [3]

Компетенции – когнитивные способности и навыки, которыми люди обладают или могут овладеть для решения конкретных проблем и для успешного и ответственного использования мотивационной, волевой и социальной готовности, а также способностей для решения проблем в различных ситуациях.

Способности и навыки делятся на:

1 Hard skills (с англ. «жесткие навыки») – профессиональные, технические компетенции, которые можно наглядно продемонстрировать, оценить и проверить. Например, знание иностранных языков, навыки работы за компьютером, умение управлять автомобилем или самолетом. Они неизменны для конкретной профессии и не зависят от того, в какой компании или в каком коллективе работает человек.

2 Soft skills (с англ. «мягкие навыки») – универсальные социально–психологические качества, которые не зависят от профессии, но непосредственно влияют на успешность человека. К ним относятся коммуникативные навыки, организованность, способность решать конфликты, умение убеждать, работать в команде, адаптивность. Эти качества могут как зависеть от характера человека, так и формироваться с опытом. [4]

Несмотря на то, что сейчас все больше внимания акцентируется на важности мягких навыков, без жестких компетенций развиваться профессионально не получится. Это относится к любой сфере деятельности. При высокой коммуникабельности, организованности, эмотивности человек, без специальных знаний в своей профессии, не сможет реализоваться в полной мере.

Поэтому на первом этапе освоения знаний, умений и формирования навыков важно формирование Hard skills. В процессе обучения эти навыки играют решающую роль. Без освоения профессиональных компетенций сложно говорить о формировании профессионала в своей области деятельности.

Уровень жестких навыков проверяется с помощью тестирования, экзамена, аттестации. Увидеть профессиональную компетентность будущего сотрудника можно уже во время собеседования. Но понять, как человек будет вести себя в определенной стрессовой ситуации, практически невозможно. [4]

Жесткие навыки подтверждаются дипломами, аттестатами, сертификатами. Они показывают уровень квалификации специалиста и подтверждают, что он проходил обучение по специальности и получил определенные профессиональные навыки. [4]

Требования к жестким навыкам почти всегда остаются неизменными и четко формируются в ФГОС СПО в виде общих и профессиональных компетенций. В дальнейшем перечень hard skills отражается в должностной инструкции специалиста.

Если какие–то необходимые жесткие навыки отсутствуют, их легко получить на профильных курсах или тренингах. Жесткие навыки почти невозможно потерять, их можно со временем только усовершенствовать.

Есть профессии, в которых жесткие навыки выходят на первый план, а мягкие могут быть не так уж важны. Например, специалист – архивист может не быть коммуникабельным человеком, но обязательно должен знать сроки сдачи документов, правила работы с архивами организации, чтобы организация избежала штрафов. Но способность контактировать с людьми, быть доброжелательным, ясно и четко выражать свои потребности, уважать границы других, уметь отказывать, контролировать эмоции, работодателем с высокой вероятностью оценится.

На втором этапе, после формирования hard skills необходимо плавно вводить систему soft skills, как более высокий уровень развития навыков. [5]

Soft skills не связаны с конкретным видом деятельности, а с коммуникациями для эффективного взаимодействия с людьми. Их часто называют «личными качествами», подчеркивая прямую зависимость между soft skills и характером человека, его темпераментом и личным опытом. [6]

Ключевая сторона вопроса soft skills – это личность. В данном случае, имеется в виду совокупность личностных черт и установок по отношению к окружающему миру, людям, успеху, поражениям, целям. Именно в студенческом возрасте есть возможность привить эти качества подростку, чтобы в дальнейшем он самостоятельно развивал и задействовал их. [7]

«4К» – это компетенции:

- 1 Кооперация.
- 2 Коммуникация.
- 3 Критическое мышление.
- 4 Креативность.

В процессе преподавания дисциплин «Психология общения», «Профессиональная этика и основы делового общения», «Конфликтология» реализуются компетенции «4К» через проведение тренинговой работы по формированию эмпатии, эмоционального интеллекта, стрессоустойчивости, навыков активного слушания. В процессе проведения тренинга студенты учатся находить неожиданные решения проблемы, гибко реагировать на происходящие изменения, работать в команде, брать на себя как лидерские, так и исполнительские функции, распределять роли, контролировать выполнение задач.

Кооперация – это умение эффективно взаимодействовать с другими людьми и умение эффективно работать в различных командах. На начальном этапе используются отдельные упражнения, а в дальнейшем активно применяется полноценная тренинговая работа с использованием деловых игр, упражнений, кейсов. Тренинги позволяют в полном объеме реализовать процесс кооперации. [8]

Такие упражнения как «Повернуться в одну сторону», «Прирожденный лидер», «Вавилонская башня», «Необитаемый остров» позволяют принимать общие цели как свои, формировать умение договариваться, соотносить свои действия с другими, выполнять взятые на себя обязательства. Дают возможность побыть лидером. [9]

Лидерство в команде носит «ресурсный» характер. При наблюдении за работой команды становится понятно, что лидерство время от времени переходит к разным людям в зависимости от обстоятельств. Разные члены команды в силу своих знаний или опыта в разные периоды времени выступают в роли «ресурсов» для группы.

Работа в команде позволяет развивать коммуникативные навыки.

Коммуникация – это способность выражать и интерпретировать мысли, чувства и факты в устной и письменной форме, а также эффективно коммуницировать в различных социальных и культурных контекстах.

Но иногда коммуникация подменяется понятием «общение», хотя термин общение намного шире и включает в себя: легкость установления контакта, умение договариваться, поддержание разговора, навыки публичных выступлений, убедительную аргументацию своей позиции; отстаивание своих интересов; преодоление конфликтов; эффективное слушание, навык задавать вопросы; осознанное использование невербальных способов коммуникации.

С целью отработки коммуникативных навыков проводятся такие упражнения как: «Неожиданное знакомство», «Давай дружить», «Очередь», «Добрые слова», «Эмблема группы», «Попробуй переубедить», «Колечко», «Ассоциации», «15 слов», «Свое пространство», «Я реальный –идеальный».[9]

Эти упражнения дают возможность сформироваться важным навыкам общения: искать точки соприкосновения, общие интересы, устанавливать длительный контакт, выражать позитивные чувства и эмоции по отношению к окружающим, избавиться от скованности, доносить информацию разными способами, расширяют способности в сфере невербального общения, позволяют рефлексировать.

В 2016 году редакция Оксфордского словаря признала неологизм «постправда» словом года. Так описывается ситуация, когда для формирования общественного мнения главенствующими становятся обращение к эмоциям и личным убеждениям, а не к объективным фактам.

Факт – это реальное событие; явление, подкрепленное надежными свидетельствами; то, что произошло или происходит. Факты должны быть установлены, проверены и перепроверены. Отличить правду от лжи позволяет критическое мышление.

Критическое мышление – это способность взвешенно подходить к анализу и потреблению информации.

Учащиеся постоянно находятся в информационном потоке, в котором легко потеряться или стать жертвой манипуляций. Навык критического мышления помогает проверять информацию, искать взаимосвязи между фактами.

Навык критического мышления студентов формируется с помощью следующих упражнений: «Экскурсовод для иностранца», «Факт или мнение», «Вижу. Думаю. Удивляюсь», «Шесть шляп мышления», «Разрушители мифов».[9]

Креативность является способностью к творческому поиску, нестандартному решению различного рода задач и характеризуется следующими критериями: скорость (продуктивность), гибкость мысли, оригинальность, любознательность, точность, смелость и проявляется, когда приходится действовать в ситуациях неопределенности.

Автор одного из классических исследований креативности Джой Пол Гилфорд определил, в чем разница между креативными людьми и ее не проявляющими. Креативные ищут множество ответов на один вопрос, а все остальные ищут единственно правильный ответ из всех возможных.

Формировать нестандартное мышление позволяют следующие тренинговые упражнения: «Горячий лед», «Парадоксальные связи», «За и против», «Сказочные твари», «Обратная перемотка». [9]

Формирование soft skills возможно, как на индивидуальном уровне, так и через коллективное обучение. Индивидуальные программы обучения направлены на развитие самостоятельности и саморазвития личности.

Коллективная работа более эффективна в процессе проведения тренингов, где учащиеся не только знакомятся с теми или иными понятиями, ситуациями, но и получают возможность потренировать свои навыки и улучшить их.

Тренинги можно включить в программу дисциплин, в качестве практических занятий или проводить вне аудиторных занятий. Тренинги можно разбить по темам, соответствующим выделенным гибким навыкам и совершенствовать их по отдельности.

Список литературы:

1. О проекте «Образование 2030» URL: <https://fioco.ru/Contents/Item/Display/> (дата обращения: 05.01.2024).
2. Уварина Н.В., Корнеева Н.Ю., Микрюков Ю.В. Soft skills: актуальность, история, перспективы развития. Профессиональное образование в России и за рубежом. – 2021. – № 4 (44). С. 40–46.

3. CON Reg 350–100–1 Fort Monroe // Virginia: UNITED STATES CONTINENTAL ARMY COMMAND. 1968.

4. Ивонина А.И., Чуланова О.Л., Давлетшина Ю.М. Современные направления теоретических и методических разработок в области управления: роль soft–skills и hard skills в профессиональном и карьерном развитии сотрудников // Интернет–журнал «НАУКОВЕДЕНИЕ». – Т9. – №1. – 2017. URL: <http://naukovedenie.ru/PDF> (дата обращения: 11.01.2024).

5. Уварина Н.В., Петрова Е.В. Модель формирования гибких навыков студентов профессиональных образовательных организаций // Современная школа: инновационный аспект. – 2022. – Т. 14. – № 4. С. 126–134. DOI: 10.7442/2071–9620–2022–14–4–126–134 (дата обращения 07.01.2024).

6. Колдун И. Что такое hard и soft skills. Инфоподдержка вашей карьеры. –2017. URL: <https://enjoy-job.ru/edu/business-edu/chto-takoe-hard-soft-skills/>. (дата обращения: 11.01.2024).

7. Laura H. Lippman Renee Ryberg, Rachel Carney, Kristin A. Moore WORKFORCE CONNECTIONS: KEY “SOFT SKILLS” THAT FOSTER YOUTH. Child Trends, 2015. 56 с.

8. Романова Л.Л. Тренинг как инструмент формирования гибких навыков у студентов вуза. Научно–методический электронный журнал «Концепт». – 2023. – № 02. – С. 17–29. – URL: <http://e-koncept.ru/2023/231008.htm>. DOI 10.24412/2304–120X–2023–11008 (дата обращения 07.01.2024).

9. Кипнис М. Ш. Большая книга лучших игр и упражнений для любого тренинга. – М.: Издательство АСТ, 2021. – 640 с.

УДК 37.02

РАЗВИТИЕ ПОЗНАВАТЕЛЬНОЙ, СОЦИАЛЬНОЙ И РЕЧЕВОЙ АКТИВНОСТИ ВОСПИТАННИКОВ ЧЕРЕЗ ТЕХНОЛОГИЮ «ПЛАН – ДЕЛО – АНАЛИЗ»

Гулевич Людмила Владимировна

Воспитатель

КГКП "Ясли–сад №16" отдела образования город Костаная"

Управления образования акимата Костанайской области.

г. Костанай, Республика Казахстан.

E–mail: gul1967@list.ru

Остроухова Марина Петровна

Воспитатель

КГКП "Ясли–сад №16" отдела образования город Костаная"

Управления образования акимата Костанайской области.

г. Костанай, Республика Казахстан.

E–mail: marina.ostroukhova.71@mail.ru

Аннотация

В статье говорится о технологии «план–дело–анализ» это дневной цикл жизни деятельности детей, в течение которого воспитанники вместе с педагогами совершают увлекательную, поисково–познавательную, творческую работу. Дети стали любознательны, внимательны и активны, проявляют интерес к творчеству, высказывают смелые идеи.

Ключевые слова: *план–дело–анализ, технология, поисково– познавательная, творческая деятельность, помогает выявить инициативу у детей.*

Аңдатпа

Мақалада «жоспар–іс–талдау» технологиясы туралы айтылады. Бұл балалар өмірінің күндізгі циклі, оның барысында тәрбиеленушілер педагогтармен бірге қызықты, іздестіру–танымдық, шығармашылық жұмыстар атқарады. Іс–әрекеттің нәтижесінде балалар қызығушылық танытады, мұқият және белсенді болады, шығармашылыққа қызығушылық танытады, батыл идеялар айтады.

Түйінді сөздер: жоспар–іс–талдау, технология, іздеу–танымдық, шығармашылық қызмет, балалардың бастамасын анықтауға көмектеседі.

Abstract

The article talks about the "plan–case–analysis" technology. This is a daily cycle of vital activity of children, during which pupils, together with teachers, do fascinating, search–cognitive, creative work. As a result of the activity, children become curious, attentive, active, show interest in creation and express bold ideas.

Key words: plan–case–analysis, technology, search–cognitive, creative activity, self–realization, helps to identify initiative in children.

Педагоги–практики привыкли к стандартному планированию работы с детьми. Однако, ГОСОи лично–ориентированный подход, требуют нового формата планирования с учетом создания благоприятных условий для целостного развития и раскрытия потенциала каждого ребенка[1]обогащение его личного опыта и интересов всей группы.

Внастоящее время в нашем детском саду проводится работа по технологии организации совместной деятельности детей: "План–дело–анализ" (проект Л.В. Михайловой–Свирской).

Принятое решение о планировании организованной деятельности на основе плана–паутинки дает возможность для осуществления творческих начинаний, а также предоставляет свободу в выборе содержания, которое будет соответствовать интересам детей, через меняющуюся среду, которая способствует развитию.

Цель данного проекта: предоставление детям возможности проявлять инициативу и активность, приобретать ключевые компетентности, наращивать способность к осознанному ответственному выбору, самореализации в выбранной деятельности.

Задачи:

Развивать индивидуальные способности каждого ребенка.

Максимальная помощь в самореализации ребенка.

Развивать каждого ребенка, по собственной траектории.

Внедряя данную технологию «План–дело–анализ» мы пришли к формату планирования ребенок+ педагог, что дает участникам процесса определенные возможности.

Для детей:

- Активно участвовать в планировании организованной деятельности, реализовать свои интересы и право выбора.

- Проявлять инициативу, самостоятельность.

- Приобретать опыт работы в команде, развивать коммуникативные навыки, учиться регулировать свое поведение.

- Учатся анализировать собственный опыт и актуализировать знания.

- Самостоятельно проверять выполнение задуманного.

Для воспитателя:

- Имеет свободу для творчества, не привязан жестко к программным задачам.

- Действует здесь и сейчас, ориентируется не только на свои интересы, но и интересы конкретного ребенка.

- Имеет арсенал техник, технологий и приемов, которые выбирает и использует по ситуации.

- Может легко отслеживать реализацию задач образовательной деятельности.

- Выявляет в процессе составления совместного плана интересы детей, их знания в разных областях, оценивает сформированность коммуникативных умений, самостоятельность, инициативность.

Пополнение предметно–развивающей среды в группах, позволяет направлять, поддерживать и корректировать внимание детей.

В группах ясли–сада в свободном доступе много самых разнообразных материалов: бумага и различные изобразительные средства, лоскуты ткани, нитки, коробки разных размеров, проволока, деревянные бруски, камешки и прочее доступное для свободной трансформации «имущество», а также тематические карточки, содержание которых предоставляет широкий диапазон для действий. Все имеющиеся уголки педагоги дополняли подсказками – схемами для рисования, пооперационные карты и образцы.

Совместное планирование дня или совместной деятельности начинается с утреннего группового сбора. В самом широком понимании утренний сбор группы предназначен для того, чтобы обеспечить возможность конструктивного, познавательного – делового развития детей в ситуации естественного социально–эмоционального общения со сверстниками и взрослыми, для формирования навыков понимания себя и других, согласования целенаправленной деятельности всей группы и каждого в отдельности.[2]

Воспитанники и воспитатель располагаются на ковре по кругу под звуки определенной мелодии. Такое общение детей дает возможность понять, что они – команда, участники единого образовательного процесса. раскрепощает и помогает сформировать у них чувство единства.

Воспитатель планирует самостоятельно время проведения, чаще всего это время перед завтраком или сразу после завтрака. Педагог рассказывает, что интересного и нового ожидает детей на этой неделе. Побуждает вносить свои предложения и по мере их поступления составлять схематичный коллаж на планшете. Далее, ориентируясь на интересы детей, обговаривается тема недели, при этом воспитатель косвенно направляет воспитанников на выбор темы. Главный ориентир для педагога в этот момент–интересы детей.

Для того чтобы определить уровень знаний детей по выбранной теме, а так же выяснить, что именно им интересно, воспитатель использует модель трех вопросов: «Что я знаю?», «Что бы я хотел узнать?», «Как я могу это узнать?».

Таким образом, в ходе утреннего группового сбора определяется тема интересная для всех участников процесса. Участие в совместном обсуждении не только развивает коммуникативные навыки, но и учит детей делать выбор, даёт возможность проявить фантазию, изобретательность,

Участвовать – значит вносить свой вклад в совместную работу, выражать свое мнение по поводу происходящего, делиться своими планами и решениями по вопросам, затрагивающим жизнь ребенка и группы, совместно находить решения вопросов и задач, возникающих в процессе совместного жизнетворчества[3]. Все воспитанники в этот момент вовлечены в образовательную ситуацию.

После того, как дети выбрали тему, воспитатель разворачивает перед ними выбранный лист необходимого формата с разметкой, которую он нанёс заранее, до утреннего сбора.

По периметру листа обозначены названия уголков активности в группе. В центре листа воспитатель пишет тему и иллюстрирует ее рисунком или картинкой. От темы проводит стрелки к названиям уголкам активности, которые будут «работать» по выбранной теме.

Как правило, в первый день дети отражают в плане не все виды деятельности, которыми будут заниматься. Выбранная тема «работает» в группе неделю. В течение этого времени мы предлагаем детям дополнять план–паутинку: «У кого из вас появились новые идеи?»

В ходе и в результате совместного обсуждения идей дети вырабатывают совместный план действий. Объединяем идеи детей и взрослых по видам деятельности (экспериментирование, игра, творчество, игра, драматизация и т. д.), но не устанавливаем пространственные и временные рамки, оставляя свободу выбора – что и когда делать; сколько раз возвращаться к деятельности или содержанию; с кем в партнерстве; где и как организовать деятельность.

С целью решения педагогических задач, предлагаем детям свои мероприятия, например: организовать выставку, сделать альбом и т.д.

Дети думают, выбирают уголок и обозначают свой выбор на обязательном для данной технологии стенде, где обозначены все уголки детской активности.

Воспитанники, размещают фишку, определяя условный образовательный угол напротив своей фотографии и выбранного им центра.

Так появляется план совместной деятельности и возможность его реализации, включаясь в кооперативную деятельность с другими детьми или работая под руководством воспитателя (в малой подгруппе, в индивидуальном партнерстве со взрослым).

Принятие решения об индивидуальной работе или сотрудничестве с другими детьми или взрослыми остаётся за ребёнком, вплоть до отказа от участия в общей теме. В то же время, в одном из центров педагог организует совместную деятельность, как правило, с желающими, но дети должны понимать и слово «надо», поэтому педагог, распределяя детей, может сказать: «Маша и Саша пойдут сегодня со мной в центр науки».

Итоговый сбор проводится после того, как дети выполняют задуманное – реализуют свой план.

На итоговый сбор детей собирает все та же мелодия. Место проведения – ковер, откуда стартовал утренний сбор. На итоговый сбор дети приносят все то, что они успели сделать, – рисунки, поделки, карточки с выполненными заданиями. Все работы раскладываются наковре возле своих мастеров – им нужно будет представить то, что они сделали.

В этом помогают вопросы:

– Кто хочет рассказать о своей работе?

– Получилось ли у тебя, что ты задумал?

– Что вы хотели бы посоветовать тем, кто будет работать в уголке творчества завтра?

В процессе общения, мы фиксируем высказывания детей, совместно с детьми выбираем и наклеиваем подходящие фотографии, отражающие содержание детской деятельности или ее продукт.

В течение недели воспитатель меняет план: увеличивает или уменьшает количество образовательных ситуаций. При этом перед каждой организованной образовательной деятельностью он проводит с детьми утренний сбор, в вечернее время – вечерний (рефлексивный) круг. Воспитатель дает оценку положительным действиям детей.

Особое внимание воспитатель обращает на детские работы, выполненные в процессе свободной самостоятельной деятельности. Он побуждает детей к дальнейшему совершенствованию своих работ. Затем каждому ребёнку предоставляется возможность рассказать о себе хорошее.

При внедрении в свою работу технологии «План – дело – анализ», можно увидеть то, как растёт инициативность детей, как меняется направленность интересов (от игровых действий к учебным). Дети стремятся к организации игр, продуктивных видов деятельности, общению. Они умеют находить занятие, соответствующее собственному желанию; включаться в разговор, предлагать интересное дело.

Участвуя в принятии решений и чувствуя уважение к своим интересам, дети развивают у себя такие качества, как ответственность и самостоятельность. А так же учатся отстаивать и обосновывать свою точку зрения. С уважением относятся к чужому мнению, находят компромисс и разрешать конфликты. Перейдя от обсуждения к выбранному делу, ребенок выражает свою индивидуальность, проявляя инициативу, экспериментирует, самозабвенно творит.

Таким образом, обучение становится естественным и эффективным. Вечером на итоговом сборе ребенок с гордостью предъявит результат, завершится его труд с чувством глубокого удовлетворения – он важен и всеми отмечен.

Список литературы:

1. Государственный общеобязательный стандарт дошкольного воспитания и обучения. URL: <https://adilet.zan.kz/rus/docs/V2200029031#z20>
2. Свирская Л.В. Утро радостных встреч: Метод пос. М.: Линка–Пресс, 2010. с. 14
3. Михайлова–Свирская Л.В. Детский совет: методические рекомендации для педагогов.– М.:Издательство «Национальное образование»,2015.3. с11
- 4.Пчелинцева Е. В. Воспитание творческой направленности личности детей старшего дошкольного возраста на основе моделирования проблемно–поисковых ситуаций: монография/Е. В. Пчелинцева. – Великий Новгород: НовГУ им. Ярослава Мудрого, 2005.

УДК 373.5

РАЗВИТИЕ ГЛОБАЛЬНЫХ КОМПЕТЕНЦИЙ УЧАЩИХСЯ ЧЕРЕЗ ИСПОЛЬЗОВАНИЕ МОДЕЛИ 4КНА УРОКАХ ХИМИИ

Дёмин Иван Сергеевич

Магистрант 2 курса образовательной программы «Химия»
Костанайского регионального университета
имени АхметБайтұрсынұлы,
Учитель химии КГУ «Школа–гимназия №10
отдела образования города Рудного»
Управления образования акимата Костанайской области,
E–mail: vanchope.vano@gmail.com

Аннотация

В современном мире функциональная грамотность является ключевой особенностью международных и республиканских исследований качества обученности школьников, поэтому важно использовать современные модели и методы образования делать упор на неё. Модель 4К помогает развивать 4 ключевые компетенции которые присущи функционально–грамотной личности.

Ключевые слова: 4К, креативность, критическое мышление, кооперация, коммуникация, функциональная грамотность.

Андатпа

Қазіргі әлемде функционалдық сауаттылық оқушылардың оқу сапасын халықаралық және республикалық зерттеулердің басты ерекшелігі болып табылады, сондықтан оған баса назар

аудару үшін білім берудің заманауи модельдері мен әдістерін қолдану маңызды. 4К моделі функционалды сауатты тұлғаға тән 4 негізгі құзыреттілікті дамытуға көмектеседі.

Түйінді сөздер: 4К, шығармашылық, сыниойлау, ынтымақтастық, коммуникация, функционалдысауаттылық.

Abstract

In the modern world, functional literacy is a key feature of international and national studies of the quality of schooling, so it is important to use modern models and methods of education to focus on it. The 4K model helps to develop 4 key competencies that are inherent in a functionally literate person.

Key words: 4K, creativity, critical thinking, cooperation, communication, functional literacy.

Во времена внедрения англоязычного компонента в преподавание предметов естественно–математического направления, методика CLIL включала в себя 4 группы навыков, которые связывали язык и предмет: критическое мышление, креативность, коммуникации и коллаборация. Эти навыки способствовали изучению предмета через язык и язык через предмет.

В 2016 году на Всемирном экономическом форуме были выделены три группы профессиональных навыков: грамотность, компетенции, черты характера. В числе компетенций были названы 4К: креативность, критическое мышление, кооперация и коммуникация. По большому счёту 4К методика пришла в Казахстан, в последствие, внедрения английского языка, и теперь претерпела изменение в том, что не использует иностранный язык. Эти четыре компетенции являются основополагающими для успешной адаптации к современному обществу и обеспечивают учащихся навыками, которые будут востребованы в их будущей карьере и личной жизни. Интеграция 4К в образовательный процесс помогает формировать у учащихся не только знания, но и умения, необходимые для творческого и продуктивного взаимодействия с окружающим миром.

Креативность – это способность генерировать новые идеи, подходы и концепции, а также использовать их для решения проблем и создания новых продуктов или решений. Например, задания, которые стимулируют учащихся к поиску нестандартных подходов к решению химических задач, создание экспериментов, исследований и проектов. Что включает в себя креативность? Любознательность и интерес к окружающему миру, желание узнать больше, самостоятельный поиск информации и ответов на свои вопросы. Воображение, способность генерировать множество идей, оригинальность придуманных концепций. Развитие идей или синтез – оценка идей с различных точек зрения, выявление их сильных и слабых сторон, способность быстро адаптировать свою деятельность к изменяющимся условиям и появлению новой информации.

Критическое мышление– это способность анализа и оценки информации, размышления над проблемами, принятия обоснованных решений и выработки логически обоснованных выводов. Например, работа, с химическими данными, критическое оценивание экспериментов, формулирование вопросов и гипотез, разработка логических цепочек рассуждений. Что включает в себя критическое мышление? Анализ или способность выявлять логические связи между утверждениями, вопросами и аргументами. Умение оценивать убедительность и надежность аргументов. Способность аргументировать свою точку зрения. Выдвижение гипотез или умение определять нехватку информации и делать выводы на основе этого. Саморегуляция, самопроверка, коррекция выводов и рефлексия.

Кооперация – это способность работать в группе, эффективно взаимодействовать с другими людьми, делиться идеями и ресурсами для достижения общей цели. Например, групповые лабораторные работы, совместные проекты, обсуждение результатов и взаимная помощь в освоении материала. Что

включает в себя кооперация? Принятие общих целей как своих собственных. Социальное взаимодействие, включая обсуждение общих целей, умение договариваться и координировать действия с другими людьми. Исполнение взятых на себя обязательств. Проявление самостоятельности и инициативности. То есть при кооперации, мы используем ресурс каждого для достижения общей цели.

Коммуникация – это способность эффективно и четко выражать свои мысли, идеи и информацию, а также внимательно слушать и взаимодействовать с другими. Например, презентации, дискуссии, написание научных отчетов, обсуждение результатов экспериментов, объяснение сложных концепций своими словами. Что включает в себя коммуникация? Коммуникация охватывает способность передачи и толкования мыслей, эмоций и фактов как устно, так и письменно. Она также включает в себя эффективное общение в различных социальных и культурных контекстах.

Если необходимо разработать урок с использованием модели 4К, то нам следует учесть следующие задачи:

1. Задача, предоставляющая несколько вариантов решения (проблемная ситуация или кейс).

2. Задача, требующая работу над мини-проектом или создание продукта с использованием нестандартных средств.

3. Задание, включающее работу в группе и подзадачи для автономной или парной работы, чтобы каждый ученик мог проявить свои индивидуальные способности.

4. Задача, требующая самостоятельного поиска информации в открытых источниках.

5. Задача, предполагающая поиск и использование знаний из других предметных областей.

По вышеописанным задачам, можно сделать вывод, что применяя модель 4К, задачи не могут иметь одного, четко поставленного решения, всё выполняется с учетом индивидуальных особенностей учащихся.

Конечно же, в результате выполнения, какой либо задачи, нам необходимо провести оценивание уровня сформированности описанных в статье компетенций. Но поскольку методы и инструменты, которые позволяют оценить, в какой мере у учащихся сформировались 4К компетенции, являются наибольшим дефицитом, нам необходимо использовать средства, которые позволяют определить проявления или индикаторы данных навыков. В качестве примеров обратной связи, для каждой компетенции можно привести следующие техники.[1]

Креативность: учащийся предлагает свои идеи, принимает и ценит идеи одноклассников, использует имеющиеся базовые навыки в нестандартных ситуациях, находит самостоятельные и оригинальные решения.

Критическое мышление: ученик способен проявлять высшие когнитивные навыки – анализ информации, выдвижение гипотезы, синтез решения, аргументация, оценивание.

Коммуникация: умение задавать вопросы по теме и отвечать на вопросы одноклассников, учащийся может задавать уточняющие вопросы и пояснять свои идеи, устраняет конфликтные ситуации и избегает их сам.

Кооперация: учащийся выслушивает аргументы товарищей и соглашается с предложениями, встраивает в работу группы свои действия, может оценить свой вклад в работу всей группы.

Также модель 4К напрямую развивает функциональную грамотность. В рамках реализации Концепции развития дошкольного, среднего, технического и

профессионального образования Республики Казахстан на 2023 – 2029 годы (утвержденной Постановлением Правительства Республики Казахстан от 28 марта 2023 года № 249) в среднем образовании акцент сделан на академические знания, формирование функциональной грамотности, развитие предметных, метапредметных навыков и компетенций, обучение на основе STEM-подхода, усиление воспитательного компонента и формирование инклюзивной среды. Функциональная грамотность является ключевой особенностью международных и республиканских исследований качества обученности школьников, поэтому важно использовать современные модели и методы образования делать упор на неё.[2]

В контексте изучения разделов химии в школьном курсе, покажу пример развития 4К компетенций и функциональной грамотности на теме «Химические элементы в организме человека». Не секрет, что в современном мире есть проблемы с правильным питанием и многие просто не знают, отчего в их организме происходят сбои. Данная тема даёт возможность раскрыть не только какие элементы и какие функции они выполняют, но и с помощью правильного подхода раскрывает компетенции, которые можно использовать в быту.

У нас есть таблица элементов, которые встречаются в организме человека, их функции и болезни которые возникают при недостаточности. Даём общее задание, которое необходимо сделать: используя таблицу «Источники, функции и признаки недостаточности в организме для некоторых незаменимых элементов», составьте меню на день так, чтобы каждый из элементов был включен в рацион.[3] Для того чтобы учащиеся понимали процесс оценивания вводим критерии: 1) составлено меню (завтрак, обед, полдник, ужин); 2) каждый элемент из таблицы включен в рацион; 3) к каждому блюду записаны пояснения, какие элементы в него входят. Эти три критерия включают в себя образовательный компонент, который уже частично основан на жизненном опыте, ведь учащиеся имеют представления о рационе в различное время суток. Но в самостоятельной работе у ребенка развивается критическое мышление, ведь он анализирует и оценивает, какие блюда и когда лучше всего использовать, а также составляет собственный образовательный продукт. Далее мы добавляем критерий, который направлен на креативность: у каждого блюда есть название. Придумывая название, учащийся старается мыслить нестандартно, подбирая интересные сравнения и факты. В контексте данной работы чтобы начать развивать навыки кооперации и коммуникации можно изменить форму работы из индивидуальной в групповую. Если провести предварительную подготовку к данному уроку или дать время дополнительно для данного проекта, то можно добавить дополнительные дескрипторы в образовательный продукт: рассчитать массу блюд необходимых для массы тела; рассчитать стоимость продуктов, которые будут использоваться для приготовления; составить меню с учетом определённых особенностей (аллергия, недостаточность того или иного элемента). Также можно разработать проект и бизнес-план для создания организации по питанию.

Развивая «Модель 4К» на уроках химии, мы можем достичь гораздо большего чем академических знаний, мы можем учить детей жить. То есть, используя различные формы и методы, мы можем развивать в детях те компетенции, которые необходимы в жизнедеятельности каждого.

Список литературы:

1. М. А. Пинская, А.М. Михайлова. Компетенции «4К»: формирование и оценка на уроке: Практические рекомендации. Корпорация «Российский учебник», 2019. – 76, [4] с.
2. Инструктивно-методическое письмо «Об особенностях учебно-воспитательного процесса в организациях среднего образования Республики Казахстан в 2023–2024 учебном году». – Астана: НАО имени И. Алтынсарина, 2023. – 102 с.

3. Оспанова М.К., Белоусова Т., Аухадиева К. Химия 7 класс. Издательство Мектеп, 2018. – 104–105

УДК 731

ЖЕКЕ ТҰЛҒАНЫҢ ӘЛЕУЕТІН ДАМУДА ИННОВАЦИЯЛЫҚ ӘДІС–ТӘСІЛДЕРДІҢ ТИГІЗЕТІН ЫҚПАЛЫ

Доскалиева Галия Аблаевна

Қазақ тілі мен әдебиеті пәнінің мұғалімі
Қостанай облысы әкімдігі білім басқармасының
«Әулікөл ауданы білім бөлімінің
Тимофеев жалпы білім беретін мектебі» КММ
E-mail: galiya.ablaevna90@bk.ru

Аңдатпа

Автор өз мақаласында оқушылардың әлеуетін қалыптастыруда оқу–тәрбие үдерісінің маңызы өте зор деп оңтайлы тәжірибесімен бөліседі. Әлеуеттік құзыреттілік – бұл білім, білік, дағды және іс–әрекет тәсілдерінің бір–бірімен байланысқан жүйесі. Оқушының әлеуеттік мүмкіндігі оның жеке тұлға ретінде қалыптасу үдерісінде пайда болады деп ой қорытады. Қазіргі заманның өркениеті, прогресшіл бағытына сай азаматтық адамгершілік қасиеті мол, терең білімді ұрпақ тәрбиелеудегі өзінің тәжірибесін ортаға салады. Сабақ барысында жаңа технологияны қолданудың тиімділігін баяндайды.

Түйін сөздер: тұлға, психологиялық, әлеует, білім, оңтайлы тәжірибе.

Аннотация

В своей статье автор делится положительным опытом о том, что учебный процесс имеет очень важное значение в формировании потенциала учащихся. Потенциальная компетентность – это взаимосвязанная система знаний, навыков, умений и способов ведения дел. Делается вывод, что потенциал ученика проявляется в процессе его личностного развития. В соответствии с современной цивилизацией и прогрессивным направлением гражданин поделится своим воспитанием глубоко образованного поколения с множеством нравственных качеств. В ходе урока описывается эффективность использования новой технологии.

Ключевые слова: личность, психологический, потенциал, знания, оптимальный опыт.

Abstract

In his article, the author shares his positive experience that the educational process is very important in shaping the potential of students. Potential competence is an interconnected system of knowledge, skills, abilities and ways of doing things. It is concluded that the student's potential is revealed in the process of his personal development. In accordance with modern civilization and progressive direction, a citizen will share his upbringing of a deeply educated with many moral qualities. The lesson describes the effectiveness of using new technology.

Key words: personality, psychological, potential, knowledge, optimal experience.

Жаңаша оқыту үрдісінде Тәуелсіз елдің жас ұрпағын лайықты түрде тәрбиелеу – біздерге артылған аса жоғары міндет. Мен үшін өмірімдегі ең қастерлі әрі қасиетті ұстаздық. Осы орайда қазақ тілі мен әдебиеті пәнінің мұғалімі ретінде қиындығы мен қызығы, ауыртпалығы мен жауапкершілігі қатар жүретін тіл маманы тұрғысында мерейлі мақсатым – жаңалыққа ұмтылып, шәкірттеріміздің бойынан жылт еткен жақсылықты, талап пен талантты тауып, бұлақтың көзін ашу, биікке жетелеу. Педагогикалық технологияны өте жақсы меңгеру дегеніміз бұл – шеберлік. Жаңа технологиялық деңгейде жұмыс істеуді үйренгенім менің, ізденіс үстінде дамып келе жатқан жағдайымдағы танымдық процесстің әрқашан басты бағдар болады.

Пән мұғалімі ретінде инновациялық іс –әрекетімді қалыптастырып, оны меңгеріп, сол жаңа педагогикалық технологияларды оқу–тәрбие үрдісінде жүйелі

қолдануым арқылы оқушылардың білім деңгейін арттыруым қажет. Сонда ғана жаңа педагогикалық технологияларды меңгерген, өз тәжірибемде өз сабағымды нәтижелі даму жағынан көре аламын. Педагогикалық технологиялардың тарихы, оның пайда болуын және құрылымдық ерекшеліктерін қарастыру педагогикалық құрылымды түсінуге мүмкіндік береді. Жаңартылған білім беру жүйесінің алдында тұрған қазіргі заманғы психологиялық–педагогикалық міндеттерді шешу үшін оқу мақсаттарының басымдықтарын түбегейлі өзгерту қажет, білім алушы тұлғасының қалыптасуын, оның жеке қабілеттерін ашуды, ақыл–ой мен шығармашылық белсенділікті дамытуды қамтамасыз ететін даму функциясын бірінші орынға қою керек, бұл олардың психологиялық дайындығының маңызды шарты болып табылады. [1,5]

Осы қызметті дамыту арқылы жеке тұлғаның маңызды қасиеттері қалыптасады: оқуға деген жауапкершілік, оны ұйымдастыру, сыни тұрғыдан түсіну және бағалау мүмкіндігі. Ең бастысы тиімді білім беру технология мен мұғалім мен шәкірт тұлғасының үйлесімі екені анық. Сонымен, оқыту технологиясы сабақ беру әдістемесімен салыстырғанда, оқушылардың өздерінің іс–әрекетін ұйымдастыру тәсілдері және мазмұнын өндіруді көрсетеді. Олар диагностикалық білім маңыздылығын және оқыту процесінің қасиеттерінің жалпы оқушылардың тұлғасын дамытуға бағытталған объективті бақылауын қажет етеді. Оқушыларда әлеуеттік құзыреттілікті қалыптастырудың негізгі бағыты ретінде – оқушыны бүгінгі қоғамның ең маңызды құндылығы ретінде танып, өз еркімен шешім қабылдай алатын жеке тұлға ретінде қалыптастыру жұмысы танылып отыр. Мектеп оқушыларының әлеуметтік құзыреттілігін қалыптастыру мен дамыту бағытында мектептегі оқу–тәрбие үдерісінің маңызы өте зор. Әлеуеттік құзыреттілік түсінігін қарастыра отырып ең алдымен, мынаны атап өткеніміз дұрыс, кез–келген құзыреттіліктің түрі әлеуеттік ретінде анықтала алмайды. Сонымен, әлеуеттік құзыреттілік – бұл білім, білік, дағды және іс–әрекет тәсілдерінің бір–бірімен байланысқан жүйесі. Ол нақты объектілерге қатысты тұлғалық және әлеуметтік маңызды іс–әрекеттерді жүзеге асыру үшін қажет. Оқушылар үшін құзыреттіліктер – оның меңгеру нысаны. Оқу кезеңінде оқушыда болашақ өміріне дайындық құзыреттілігі емес, сонымен қатар күнделікті жағдаяттарға қажетті құзыреттіліктер де қалыптасады.

Оқушыны әлеуеттік құзыреттілікке баулу, өз еңбегінің нәтижесін көруге, бағалауға бағыттау өте күрделі үдеріс. Сондықтан оқушының әлеуметтік құзырлы мүмкіндігі оның жеке тұлға ретінде қалыптасу үдерісінде пайда болады. Демек, бүгінгі күні мектептің алдына қойған ең басты мақсаты – қазіргі заманның өркениеті, прогресшіл бағытына сай азаматтық адамгершілік қасиеті мол, терең білімді ұрпақ тәрбиелеу. Олай болса, білім беру ісінде ұстаз басты әрі шешуші тұлға болып саналады. Оқу – баланың рухани өміріндегі өте маңызды сала, бірақ бірден – бір сала емес. Оқушының жаңа материалды қабылдауына немесе білгенін көрсетуде көңіл күйдің орны ерекше екені белгілі. Сондықтан әрбір оқушымен жеке танысып, оларды қабілетіне қарай бөліп, соған сәйкес оқытудың әртүрлі типтерін қолдану – тығырықтан шығудың бір жолы. [2,6]

Біз әр баланың дара қасиеттерін ескере отырып таңқалдыруға әрекет жасай алуымыз керек. «Баланы таңқалдыруды ұмытпа, даналық таңқалдырудан басталады» дейді даналар. Берілетін білімді де, тәрбиені де, әдепті де ұрпақ бойына құр айтумен ғана емес, өз бойымыздағы шынайы асыл қасиеттерімізді іс арқылы сіңіре алсақ, ұтарымыз көп болмақ. Адамгершілікті мұғалімнің келбеті оның кісілігі мен маман ретіндегі білігінің үйлесімінен тұрады. Олай болса, осы деңгейден жаңа формация мұғалімі шыға алуы қажет – ақ. Білім беру парадигмасы өзгерді, білім берудің жаңа мазмұны пайда болуда: – білім мазмұны жаңа біліктермен, ақпараттарды қабылдау қабілеттерінің дамуымен, ғылымдағы шығармашылық және

нарық жағдайындағы білім беру бағдарламаларының нақтылануымен байланысты: ақпараттық дәстүрлі әдістері – ауызша және жазбаша, телефон және қазіргі заманғы компьютерлік құралдарға ығысып орын беруде.

Білім мен тәрбие аса бағалы құндылық ретінде қаралып, оған қоғамның тарихи дамуының заңды нәтижелері деп қарау орын алып отыр. Тұлғаның бойына рухани–адамгершілік қасиеттерді қалыптастыру ісі, адамзат баласының қол жеткен қоғамдық–тарихи бай тәжірибесіне негізделіп, әлеуметтік–этикалық қалыптар мен игіліктерді қатар игеруге болатынын педагог–ғалымдар дәлелдеп берді. Қазақстанның білім беру жүйесінде лайықты және ізгі мінезді оқушы тәрбиелеу басым бағыты болып табылады, сондықтан мектептің тұтас білім беру үдерісінде тұлғаны рухани – адамгершілік тұрғысынан дамыту идеяларын кеңінен енгізу қажеттігі туындайды. ХХІ – ғасырдың жаһандану өрісі өнер салаларында ереулі өзгерістер алып келді. Сан түрлі салалы кәсіби мамандықтардың арасында қазақ халқының әдебиеті, мәдениеті мен өнерінің даму тарихы, оның ішінде театр өнерінің сараланып, зерттеліп зерделеніп халқаралық деңгейге көтеруде өзекті мәселелер қатарында орын алуда. Мектепке тиісті Президент Қ.К.Тоқаевтың Жолдауында: «Өзінің тарихын, тілін, мәдениетін білетін, сондай–ақ заманына лайық, шет тілдер меңгерген оық әрі жаһанды көз қарасы бар Қазақстандық біздің қоғамымыздың идеясына айлануға тиіс!» – деп жол сілтеуі өте орынды. Сонымен қатар қоғамда адами көз қарастағы құндылықтарда үлкен өзгерістерге ие болып отыр. Көп ұлтты Қазақстан жерінде ұлттық ерекшеліктері болып табылатын тілі мен ділі, мәдениеті мен әдебиеті, өнері, жалпы психологиялық қалыптағы ерекшелігін яғны; рухани байлығы мен ұлттық рухына мән бермей, ескермей саясат сүрлеуіне салу – ол отпен ойнаған мен бірдей деуге болады. «Жақсыдан үйреніп, жаманнан жиренсекте», ғасырдан–ғасырға жеткен ұлттық құндылықтарымызды бағамдап ұмытпағанымызды оқушылардың бойына сіңіру өзекті мәселе. Өсіп келе жатқан бала тәрбие жалауын педагогтан алады және оны әрі қарай өзін – өзі жетілдіру жолында алып жүреді.Сабақ барысында қазіргі таңда педагогикалық технология мен оқушының психологиялық жағдайын да қатар ескеру дағдыма айналған. Өйткені алдымен оқушының көңіл–күйін тренингтер арқылы көтеріп алу аса маңызды деп білемін. Педагогикалық технология оқушылардың осы іс–әрекеттің тәжірибесін алуға бағытталуын қамтамасыз етуге мүмкіндік береді, негізгі құзіреттіліктерді қалыптастырады оқушылардың алған білімдерін, дағдыларын өмірде қолдануға мүмкіндік береді. Тиімді педагогиканың басты тәсілі – әр оқушыны жеке тұлға ретінде қарастыру.

Менің міндетім барлық оқушылардың білім алу, мақсатқа жету мен сынып өміріне қатысу қабілеттерін арттыру үшін оны тұлға ретінде дамытуға ерекше назар аудару болып табылады. Осы орайда мен өз тәжірибемде көбінесе диалогтық оқытуға көп көңіл бөлемін. Диалог екі үш адамның қарым–қатынастағы сөзі, сұрақ жауап әдісі. Менің тәжірибемде диалогты оқытудың маңызы мен рөлі көп. Сөйлеу дағдыларын қалыптастыруда диалогтік оқыту, оқушының білім деңгейін дамытуға, білім беруге көп жеңілдік жасайды. Күнделікті сабақтарымда диалогтік оқытуды оқушы мен оқушы, мұғалім мен оқушы арасында жүргізіп отырамын. Өңімелесу – балалардың оқуға деген ынтасын оята алатын пәрменді тетік. [3,8]

Сыныпта диалогті қолдану арқылы пән мұғалімі ретінде балалардың білім алу сапасына үлкен ықпал ете аламын. Білімі мен идеясын анықтауға бағытталған шынайы әрекет оларды оқыту үдерісіне мейлінше тартуға көмектеседі. Диалогтік әдістерді қолдану саласындағы теориялық білім, оларды жауап алу, шағын топтардағы жұмыс сияқты түрлерде қолдану балалардың білімін жақсартуына мүмкіндік береді. Оқушының білім деңгейін дамытуға әлеуметтік қолдау көрсетуде

менің рөлім ерекше. Егер де оқушылар көп оқыған, көп білетін адамдар мен және бұл рөлдер де сыныптастарымен достары, ата-аналарымен диалог жүргізуге мүмкіндік жасап, сұхбаттасып отырған жағдайларда білім беру жеңілдірек болмақ. Қазіргі кездің өзінде оқушылардың бірлескен сұхбаты үлкен пайда әкелетініне көптеген дәлелдер бар. Оқушылардың тақырып бойынша өз ойларын білдіруге мүмкіндік береді, әртүрлі пікірлерді оқушылардың түсінуіне көмектеседі, оқушылардың өз ойларын, ұсыныстарын, көзқарастарын дәлелдеуіне көмектеседі. Пікір алмасу оқушылармен диалог құру арқылы іске асады. Мерсердің зерттеуіне сәйкес, әңгімелесу оқушылардың білім алуының ажырамас бөлшегі болып табылады және әңгімелесудің үш түрі бар. Оны сабақта қолданамын. [4,6] Тарқатып айтсам, бірінші әңгіме–дебат, екінші топтық әңгіме, үшінші зерттеушілік әңгіме. Осылардың ішінен мен сабағымда жиі қолданылатыным топтық әңгіме және зерттеушілік әңгіме. Барнс пен Мерсер зерттеушілік әңгіме мұғалімдердің оқушыларды әңгімеге тарту кезінде оларды өзара дамыту қажет болып табылатын әңгіменің түрі деп айтқан. Ендеше, тәжірибеде оқушылардың өзара әрекет дағдыларын дамытудың бір тәсілі топтарға берілген ортақ проблемалар арқылы түйінді шешімге келетіні анықталды. Мысалы, шәкірттерім мәтіндерді оқып олардың негізгі идеясын анықтауда өзара кеңесіп, талдап, талқылап ортақ шешімге келіп, түсіндірді. Кластерге түсіріп, тақырыптарын қорғады. Оқушылардың өзара әрекет дағдыларын дамытудың тағы бір тәсілі оқушылардың бір-біріне сұрақ қоюы. Егер де сұрақ дұрыс қойылған болса сабақ берудің, білім берудің тиімді құралына айналып, оқушылардың білім алуына жағдай жасайды. Оқушылардың тақырыпты түсінуіне қол жеткізу үшін мұғалімдер қолданатын сұрақтың екі түрі бар: төмен дәрежелі сұрақ қою және жоғары дәрежелі сұрақ қою болып табылады. Сұрақты оқушылардың білім алу қабілеттеріне сәйкес құр, іс қажет және түрлі мүмкіндіктеріне қарай оқушылардың білім деңгейіне қарай сұрақтарды саралауға болады. Оқушының білім алуын қолдау үшін сұрақтар түрткі болу, сынақтан өткізу және қайта бағыттау сұрақтары болуы мүмкін. Түрткі болуға арналған сұрақтар бірінші жауап алу үшін және оқушының жауабын түзету үшін қажет. Сұрақты қарапайым етіп қою өткен тақырыпқа оралу ойға салу, дұрысын қабылдап және толық жауап беруге жол сілтейді. Сынақтан өткізу сұрақтары оқушыларға толық жауап беруге, өз ойларын анық білдіруге, өз ойын дамытуға көмектесетіндей болып құрылады. Қайта бағыттау сұрақтары басқа оқушыларға сұрақты қайта бағыттау. Сабақта диалогты оқыту оқушыларды тақырып бойынша сындарлы сөйлеуге ынталандырады, қызығушылығын анықтайды, білімге деген құштарлығын дамытады, зерттеуге жол ашады, сыни тұрғыдан ойлауға көмек береді, бірін бірін тыңдауға, пікірлерін құрметтеуге, бағалауға, ойларын жинақтауға, саралап қорытындылауға мүмкіндік болады. Диалогты әңгімеде мұғалім сұрақтары және оларға берілген жауаптар ғана емес, сонымен қатар оқушылардың сұрақтары да маңызды. [5,12]

Күнделікті бала өмірінде жиі қолданыста жүрген сөздерді пайдалана отырып сөйлесу тілді тез меңгеруге мүмкіндік береді. Оқушылар тілдесу арқылы ой бөліседі, жөн сұрасады. Оқушылардың ауызекі сөйлеу тілін дамытатын әдістердің бір түрі топтық жұмыс болып табылады. Алдымен тапсырманы жеке орындайды, содан соң жұпта, топта талқылайды. Яғни, олардың шығармашылық белсенділіктері дамиды, өз ойларын толық жеткізуге машықтанады, сөздік қорлары молаяды. Диалогтық әдіс тәсілдің сабақта тиімді екеніне көзім жетті. Диалогтық әдісті қолданғанда бала өз ойын біреуге жетік жеткізе алады. Бұл әдіс материалды есте сақтауына себін тигізеді, баланың сөздік қорын дамытады. Диалогтік әдісті жұппен жүргізген тиімдірек пе деп ойлаймын.

Жақсы оқитын оқушылар мен нашар оқитын оқушылар бір жұпта жұмыс жасауда нашар оқитын оқушылар жақсы жауап береді. Оқушылар бір-бірін білім алуға жетелейді. Жұппен талдау жасап болғаннан кейін оқушылар өз түсінгендерін топпен талқылап, өз дәлелдерімен пікір алмасады. Бұл оқушылардың өзара топтық әңгіме арқылы ой – пікірлерін қалыптастырып, сыни тұрғыдан ойлауын дамытады. Сабақ барысында оқушыларға әр түрлі мазмұндағы сұрақтар қоюға тырыстым. Әсіресе сұрақтардың оқушы ойлауын дамыту мақсатында қойылуына ерекше назар аударамын. Бұл әдісті сабақтың кезеңдерінің барлығынан көруге болады. Жаңа тақырыпқа көшпес бұрын СТО модулінің «Ой қозғау» әдісі бойынша сұрақтар қойып, жаңа тақырыпты ашуда, бекіту кезеңінде «Блиц» турнир өткізіп, рөлдік ойындар кезінде, бағалау, рефлексия өткізуде сұрақ-жауап әдісі қолданылады. «Балаға күштеп білім беруден гөрі, баланың білімге деген құштарлығын ояту ең маңызды мақсат» К.Д.Ушинский сөзін ескере отырып, диалогтік тәсілдің оқушылардың ашылуына, ойын жеткізуіне, сөздік қорының молаюына көмектесетінін түсіндім. Жаңа білім алу үрдісі оқушыны шығармашылықпен жұмыс жасауға итермелейді, себебі оқушы білімді өздігінен іздену арқылы алу керек болса, мұғалім оқушының білім алуына себептер, жағдайлар тудыру керек. Күнделікті жұмыс нәтижесінде, сыныпта ынтымақтастық ахуал қалыптасып, білімге құштарлықтары артты, әр күнгі өткізілетін сабақтар балалардың көңіл күйлеріне оң әсерін берді. Ынтымақтаса жұмыс істей отырып, олар бір нәтижеге жетудің маңыздылығын сезінді. Жаңартылған оқу бағдарламасы оқушылардың бойына мынадай құндылықтар мен дағдыларды қалыптастыруды мақсат етеді. Құндылықтар, шығармашылық және сыни тұрғыдан ойлау, қарым-қатынас жасау қабілеті, өзгелердің мәдениетіне құрметпен қарау, денсаулық, айналасына құрметпен қарау, өмір бойы оқуға дайындалу. Дағдылар, сыни тұрғыдан ойлау, білімді шығармашылық тұрғыда қолдана білу қабілеті, мәселелерді шешу қабілеті, ғылыми-зерттеу дағдылары, қарымқатынас, тілдік дағдылар, жеке және топпен жұмыс істей алу қабілеті, АКТ саласындағы дағдылар. Әсіресе, Кейс әдісі арқылы шәкірттің жекетұлғалық әлеуетін жетілдіруге аударамын. Кейс әдісінің көмегімен оқытудың мақсаты жағдайды дұрыс талдай білетін, яғни мәселенің белгілерін анықтап, олардың туындауына түрткі болған себептерді тауып, соның ішіндегі басты себепті көре біліп, мәселені шешудің жолдарына талдау жасап, оның ең тиімдісін таңдап, әрі қарай оны іске қосып және бақылау орната білетін шығармашыл адамды қалыптастыру болып табылады. Бұл үшін оған білім, белгілі бір әдісті қолдана білуі және тәжірибе қажет.

Кейс әдісін қолдану барысында менің іс-әрекетім екі кезеңнен тұрады. [6,3] Бірінші кезең-кейс жағдай таңдап алу және сұрақтар құрауға арналған шығармашылық жұмыс, жағдайды құрастыру және суреттеу. Екінші кезең – сыныптағы іс-әрекетім. Сыныпта кейс әдісін қолдану кезеңі: кейске кіріспе, жағдайдың талдануы шағын пікірталас, қортынды шығару. Кейс әдісінің ерекшелігі: Оқыту өмірдегі нақты жағдаймен байланыстырылады, оқушыға проблеманы шешудің жолдарын іздеуге еркіндік береді. Кейс жағдайын талдау үдерісінде оқушылар өмірдегі нақты, бір-бірімен байланысқан процестерді көрсетеді. Сабақты кейс әдісімен өткізілу барысында келесі жетістіктерге оңай қол жетуге болады: бейтарап отырып қалатын оқушының қатары азаяды, я болмаса мүлдем болмайды, пәнге деген қызығушылығы айтарлықтай артады. Кейспен жұмыс жасау адамның білімге деген ынтымақын барынша арттыра түседі, шығармашылық қабілетін дамытады. Бұл жағдайда біздің алдымызда білімге әуесқойлық, салыстырушылық әлемі ашылады. Кейс әлемі оқушыларды қуанышқа бөлеп, олардың табанды түрде білім алу, шешім шығару жұмысын қолға алуға дем береді. Ең бастысы, біз заман талабына сай жан-жақты қалыптасқан, дамыған шығармашыл тұлғаны дамытуға қол жеткіземіз. Өзімнің

тәжірибемде былтырғы оқу жылынан бастап «Оқу мен жазу арқылы сын тұрғысынан ойлау» технологиясының стратегияларын сабақтарымда қолданып жүрмін. Бұл технологияны қолданудағы мақсатым алдымдағы оқушыға кез – келген мазмұнға сәйкес сыни тұрғыдан қарап екі ұйғарым бір пікірдің біреуін таңдап сапалы шешім қабылдап отыру. Бұл – оқушылардың мәтінмен жұмыс дағдыларын дамытуға ауызша және жазбаша тілдің барлық түрін қарым–қатынас дағдыларын меңгертуге бағытталған технология. Қорыта келе, жаңа технология әдістерін кеңінен қолдану оқушылардың тілдік дағдыларының жоғары деңгейде болуын қамтамасыз етеді. Білім беру процесін жетілдіру, оқушылардың қазіргі кезеңдегі технологиялық процестерді игеруі үшін тың ізденіп, көптеген инновациялық әдістерді тиімді қолдана отырып, шығармашыл бәсекеге қабілетті шәкірт дайындауда үлесімді қоса беремін дегім келеді.

Әдебиеттер тізімі:

1. Білімдегі жаңалықтар республикалық газеті №5, 2019 ж 5 – бет
2. Егеменді ел республикалық газеті №6 2020 ж 6– бет
3. Қазақ энциклопедиясы 2020 ж 8– бет
4. Қазақстан мұғалімі №4 2021 ж 6– бет
5. Қазақстан мектебі республикалық журналы №5 2021 ж 12– бет
6. 45 Минут республикалық журналы №2, 2021 ж 3– бет

УДК 37.017.4

**ФОРМИРОВАНИЕ ГРАЖДАНСТВЕННОСТИ ШКОЛЬНИКОВ В
ОБРАЗОВАТЕЛЬНОМ ПРОЦЕССЕ ШКОЛЫ**

Досова Лунара Кенжитайқызы

Учитель начальных классов

КГУ "Общеобразовательная школа № 11 отдела образования
города Костаная" Управления образования

акимата Костанайской области

г. Костанай

E-mail: lshaymerden@mail.ru

Аннотация

Общество делегирует школе задачу формирования у подрастающего поколения необходимых жизненных позиций, идеалов и устремлений, дающих им возможность адаптации в современном мире. В статье рассматривается способность школы внести ощутимый вклад в формирование новых жизненных установок, гражданской позиции личности, сочетающей в себе развитую нравственную, правовую и политическую культуру. Автором раскрывается формирование гражданской позиции школьников.

Ключевые слова: гражданская позиция, методы, мотивация.

Аңдатпа

Қоғам мектеп алдына жас ұрпақтың бойында қажетті өмірлік ұстанымдарды, мұраттар мен ұмтылыстарды қалыптастыру, олардың заманауи әлемге бейімделуіне мүмкіндік беру міндетін жүктейді. Мақалада мектептің дамыған моральдық, құқықтық және саяси мәдениетін ұштастыра отырып, жаңа өмірлік көзқарастарды, жеке тұлғаның азаматтық ұстанымын қалыптастыруға нақты үлес қосу мүмкіндігі қарастырылады. Автор мектеп оқушыларының азаматтық ұстанымының қалыптасуына шып көрсетеді.

Түйінді сөздер: азаматтық, әдістер, мотивация.

Abstract

Society delegates to the school the task of forming in the younger generation the necessary life positions, ideals and aspirations, giving them the opportunity to adapt in the modern world. The article examines the ability of the school to make a tangible contribution to the formation of new life attitudes, the civic position of the individual, combining a developed moral, legal and political culture. The author reveals the formation of the civic position of schoolchildren.

Key words: *citizenship, methods, motivation.*

Гражданское общество имеет многообразные функции, одна из которых имеет особое значение – это функция социализации индивида, осуществляемая в трех сферах: деятельности, общении, самосознании – в процессе которой происходит становление личности гражданина, усвоение им ценностей, норм, установок, образцов поведения, присущих данному обществу.

В научной литературе гражданственность рассматривается в качестве своеобразного механизма, интегрирующего активность личности, регулирующего её деятельность, поведение, развитие и обуславливающего процесс самоопределения и социальной самоотдачи личности. Благодаря активной гражданской позиции личность становится субъектом не только собственного развития, но и прогрессивного развития общества.

Вместе с тем анализ современной психолого–педагогической литературы показал, что на сегодняшний день нет единого общепринятого определения понятия «гражданственности». В связи с этим перед нами стала задача изучить имеющиеся определения данного понятия, раскрыть его содержание и дать характеристику его структуры.

Наиболее важным фактором, отмечаемым в приведенных определениях и помогающим объяснить сущность гражданственности, является важная взаимосвязь категории позиции с понятием деятельности, причем, обусловленной отношением и оценкой личности.

Важной задачей воспитания подрастающего поколения всегда было и остаётся воспитание патриотизма и гражданственности, так как именно в этом основа жизнеспособности любого общества и государства, преемственности поколений. Актуальность этой задачи в современных условиях подчеркнута в специальной концепции 12–летнего общего среднего образования Республики Казахстан подчеркивается: «Самое главное – быть патриотом своей Родины – Казахстана, проявлять гражданскую активность».

В.А.Сухомлинский в своей книге «Воспитание гражданина» в определённой мере обобщил и систематизировал теоретический и практический опыт деятельности советской школы по гражданскому воспитанию. Особое место в этой работе уделялось формированию гражданской позиции ребёнка, влиянию школы, семьи, детских общественных организаций на воспитание гражданственности.

Гражданское образование в общеобразовательной школе проходит через все три ступени.

На первой ступени (начальное образование) закладываются основные моральные ценности, нормы поведения, начинается формирование личности, осознающей себя частью общества и гражданином своего Отечества. Развиваются коммуникативные способности ребёнка, которые позволяют ему интегрироваться в сообщество, способствуют формированию умения разрешать конфликтные ситуации через диалог. Решение одной из главных задач начального образования – развитие творческого потенциала младшего школьника – помогает сформировать личность, способную внести свой вклад в жизнь страны.

Вторая ступень (основная школа) продолжает формировать систему ценностей и установок поведения подростка, помогает приобретать знания и умения, необходимые для будущей самостоятельной жизни в обществе. На этом этапе стержнем гражданского образования является уважение к закону, праву, правам других людей и ответственности перед обществом. Идёт обогащение сознания и мышления, учащиеся знаниями об истории Отечества, познание ими элементарных моральных и правовых норм.

На третьей ступени (средняя (полная) школа) углубляются знания в процессах, происходящих в различных сферах общества, о правах людей, определяется гражданская позиция человека, его социально–политическая ориентация. Задача этого этапа состоит в том, чтобы в процессе общественной деятельности учащиеся совершенствовали готовность и умение защищать свои права и права других людей, умели строить индивидуальную и коллективную деятельность.

Главной целью гражданского образования является воспитание гражданина для жизни в демократическом государстве, гражданском обществе. Такой гражданин должен обладать суммой знаний и умений, иметь сформированную систему демократических ценностей. Основными компонентами содержания гражданского образования являются политические, правовые знания; знания об основных социально–экономических процессах, происходящих в обществе; знания в области истории и культуры Казахстана и мира...» [1]

В школе содержание гражданского образования реализуется во всех учебных курсах, и в первую очередь, в дисциплинах гуманитарного и естественного циклов.

Интегрированный характер курса «Человек. Общество. Право» позволяет учащимся усвоить наиболее актуальные обобщённые знания о человеке, обществе, отношениях человека к природе, обществу, самому себе, другим людям, об основных областях общественной жизни (экономике, политике, праве, социальных отношениях, духовной культуре). [2] Этот курс помогает школьнику успешно ориентироваться в социальной реальности, взаимодействовать с социальной и природной средой. На этих уроках старшеклассники приобретают опыт освоения основных социальных ролей (члена семьи, гражданина, избирателя, потребителя, собственника, и т.д.). На основе личностно–эмоционального осмысления опыта взаимодействия людей в прошлом и настоящем у них формируется уважительное отношение к иному мнению, толерантность. Школьники учатся вести диалог и конструктивно разрешать конфликтные ситуации, делать выбор в сложных ситуациях. В процессе изучения обществознания школьники смогут усвоить идеалы и ценности демократического общества, патриотизма, осознать себя носителями гражданских прав и свобод в своей стране.

Программы курсов истории Казахстана и Всемирной истории позволяют организовать систематическое и целенаправленное освоение школьниками истории развития прав человека и основных принципов, зафиксированных в середине прошлого века во Всеобщей декларации прав человека. В ходе изучения истории учащиеся получают представления о духовном развитии человека, о статусе личности, условиях становления различных цивилизаций, демократии, о проблемах свободы и ответственности, гражданственности, гражданского самосознания и терпимости.

Изучаемые в курсе литературы произведения выступают в качестве источника знаний о добре и зле, жизни и смерти, смене поколений, человеке и Боге, человеке и природе, человеке и нации, о правах человека, чести и долге, совести, нравственном

выборе и способствуют формированию важнейших нравственных понятий и ценностей.

При изучении иностранного языка школьники получают общие сведения о стране языка, который они изучают, о её национальной культуре и вкладе в мировую культуру. Они знакомятся с традициями, этикетом, бытом и досугом народов, населяющих данную страну. Изучение иностранного языка позволяет глубже понять культуру других народов, познакомиться с опытом становления и развития гражданского общества и демократического государства за рубежом, что способствует взаимопониманию между народами, толерантности.

Предметы естественного цикла акцентируют внимание на взаимодействии и взаимозависимости природных, социальных и экономических аспектов жизни общества; формируют у учащихся чувство ответственности за сохранение окружающей среды, готовность активно участвовать в решении глобальных проблем, стоящих перед человечеством.

Внеурочная деятельность выступает фактором воспитания гражданственности и патриотизма. Она дает возможность сформировать гражданскую идеологию, мировоззрение. Олимпиады, краеведческие музеи, интеллектуальные конкурсы, сотрудничество с Советом ветеранов воспитывают такие качества как духовность, бережное отношение к традициям, к культуре и истории своего народа, общественную активность. Большое значение в реализации задач гражданского образования имеет эффективное использование новейших педагогических технологий, обеспечивающих деятельностный аспект учебного процесса. Активные и интерактивные методики способствуют формированию умений и навыков как учебных, так и гражданских. Воспитательный потенциал содержания гражданского образования, реализуемый в учебном процессе, при всей своей значимости всё-таки недостаточен для формирования социально-активной, компетентной личности.

Существенным фактором гражданского становления подрастающего поколения является его активная социально-психологическая адаптация. Общеизвестно, что активную жизненную позицию молодого человека легче сформировать через деятельностное освоение явлений социально-экономического спектра, когда он участвует в моделировании социальных явлений, практически осваивает навыки ведения дискуссий и отстаивания своей точки зрения. [3,4]

В основу гражданского воспитания положена идея полноценного участия личности в решении общественно значимых задач общества. Она предполагает сочетание формирования навыков социальной практики с глубоким усвоением основ социальных наук. Одним из интенсивных методов социальной практики является социальное проектирование, осуществляемое как на уроках, так и в внеурочной деятельности. Основная цель социального проектирования – создать условия, способствующие формированию у учащихся собственной точки зрения по обсуждаемым проблемам. Социальное проектирование представляет собой незаменимую сферу применения гражданских компетентностей.

Социальное проектирование не имеет жёсткого ограничения во времени, в месте приложения сил. Здесь возможна живая практика, с настоящими социально-значимыми результатами, реально влияющими на социальную действительность. Социальные проекты дают учащимся возможность связать и соотнести общие представления, полученные в ходе уроков, с реальной жизнью, в которую вовлечены они сами, их друзья, семьи, учителя, с общественной жизнью, с социальными и политическими событиями, происходящими в масштабах микрорайона, города, края, и, наконец, страны в целом.

В ходе реализации проектов учащиеся активно используют свои знания, общаются и сотрудничают друг с другом. [2]

Гражданская ответственность – высшее достоинство человека, и формирование ее – трудная задача для всех, кто участвует в образовательном процессе. Решение проблемы возможно лишь общими усилиями семьи, школы, общественных организаций – всего социума. Достойная жизнь возможна только в том государстве, которое любят ее граждане, на той земле, по которой ходят, которую украшают и берегут, где формируют культуру отношений, знают и гордятся ее историей, хранят память в семейных архивах и готовы сами взять ответственность и заботу на себя. [5]

Наиболее полно теория гражданского воспитания в зарубежной педагогике была разработана немецким педагогом Г.Кершенштейнером, отмечавшим необходимость целенаправленного формирования гражданственности. В казахстанской педагогике цели и задачи гражданского воспитания нашли отражение в трудах Л.Б.Доржиевой, Н.А.Ивановой С.В.Колотий, О.Е.Милько и других.

Гражданственность представляет собой интегративного свойства личности, которое включает в себя понимание своих прав и свобод и умение использовать их на практике в рамках уважения прав и свобод других граждан. Гражданственность предполагает личную ответственность за свой выбор и свое поведение. [6]

Формирование гражданственности старшеклассника происходит в процессе его взаимодействия со средой, в том числе с ближним и дальним социальным окружением, во взаимодействии с которым он проявляется как личность. Характер этого взаимодействия определяется его гражданской позицией, в основе которой лежит система ценностей личности, которую он соотносит с ценностями социума. Выстраивая отношения с социумом в соответствии с гражданско–правовыми нормами, ученик опирается на систему знаний о человеке как таковом, как другом, как ином, как своём «Я». Человек как абсолютная ценность универсальна, она не определяется национальностью человека и не зависит от национальности. Отношение к Человеку как к наивысшей ценности одинаково значимо и для гражданина своей родины, и для гражданина Мира.

Знания служат познанию внешнего мира, используются для самопознания и формирования позиции личности как субъекта деятельности. Знания помогают старшекласснику идентифицировать себя и как гражданина своей страны. В этом случае Знание выступает как универсальная наивысшая ценность, одинаково значимая для гражданина своей страны.

Список литературы:

1. Научно–теоретические основы конструирования содержания общего среднего образования в 12–летней школе Республики Казахстан: Метод. пособие. – Астана: РАДиАЛ, 2006.
2. Жумаканова Р. А. Развитие образования в Республике Казахстан и воспитание гражданственности у школьников// ҚПҒА хабаршысы = Вестник АПНК. – 2010. – № 4.
3. Гаязов А.С. Образование и образованность гражданина в современном мире: монография. – М.: Наука, 2003.
4. Митросенко С. В. Формирование гражданской позиции будущего учителя на этапе допрофессиональной подготовки: автореф. дис. ... канд. пед. наук. – Красноярск, 2002.
5. Крицкая Н. Ф. Гражданское образование как фактор личностного развития // Субъектность в профессиональном и личностном развитии человека: материалы Всерос. науч.–практ. конф. / под общ. ред. Г. В. Мухаметзяновой. – Казань: КСЮИ, 2004.
6. Калиева С. И., Медетбекова А.Т. Формирование гражданского самосознания старшеклассников средствами гуманитарных предметов: метод. пособие для учителей школ г. Алматы. – 2008.
7. Ортаева А.С. Психолого–педагогические компоненты гражданской активности учащихся // Современные проблемы науки и образования – 2013.–№6. (приложение «Педагогические науки»).

УДК 37.02

СОЗДАНИЕ КОМФОРТНЫХ УСЛОВИЙ ДЛЯ РАЗВИТИЯ И ТВОРЧЕСТВА УЧАЩИХСЯ ПРОГРАММЫ КУРСА ПО ВЫБОРУ – ЗАЛОГ УСПЕШНОГО ОБУЧЕНИЯ

Дусенбина Маруаш Жанбосыновна
педагог–исследователь,
КГУ «Основная средняя школа № 122
отдела образования г. Костаная»
E–mail: maruash55@mail.ru

Аңдатпа

Ақылды мұғалімнің іс – әрекетінде оқушылар үшін өзіне – өзі сенімді, адами тұрғыда қалыптасқан және өмір бойы оқып білім алатын мүмкіндік бар.

Түйінді сөздер: Мұғалім, стратег, тактик, скафольдер, фасилитатор.

Аннотация

В руках мудрого учителя находится возможность создать комфортную среду для обучающихся, атмосферу благоприятного обучения, в которой все будут чувствовать себя спокойными и уверенными, будут становиться людьми, готовыми и умеющими учиться всю жизнь.

Ключевые слова: Учитель, стратег, тактик, скафолдер, фасилитатор.

Abstract

In the hands of a wise teacher is the opportunity to create a comfortable environment for students, an atmosphere of favorable learning, in which everyone will feel calm and confident, and will become people ready and able to learn throughout their lives.

Key words: Teacher, strategist, tactician, scaffolder, facilitator.

Однажды Альберт Эйнштейн – величайший рефлексивный практик XX –го века, обдумывая свою педагогическую деятельность, сказал: «Я никогда не учил своих учеников, а лишь создавал условия, в которых им хотелось учиться самим».

Создание такой образовательной среды, где интересы ученика, его убеждения жизненно важны для определения педагогических действий учителя, и есть важная отличительная черта современной педагогики.[1, с.11]

Работая в течение года с программой курса по выбору, я столкнулась с фактом, что для целого ряда учителей (совсем не лентяев, а достаточно старательных учителей), создание комфортной среды для обучающихся оказывается серьезной проблемой.

Анализируя высказывания коллег в учебных диалогах, их размышления в частных беседах, свои учительские действия в мини–преподавании на курсе по выбору, пришла к выводу, что отдельные параметры комфортной учебной среды знают все, а вот целостное видение всех составляющих и их глубокое понимание есть далеко не у каждого из нас.

Оказалось, что не все понимают важность мгновенной адекватной реакции на учебную ситуацию и смену учительских функций на уроке и на курсовых занятиях – это задача учителя–наблюдателя.

Учитель – стратег, который не спешит с красивым объяснением (оно то, конечно, готово и ждет своей минуты на уроке), но дает возможность активно формировать умение самому учиться на уроке.

Учитель–тактик умело балансирует сложностью заданий, контролирует их разнообразие, чтобы удерживать интерес участников курса, выбравших твою

программу, их природную любознательность и стремление справиться с проблемами, которые возникают на пути к новому знанию.

Учитель–скафолдер помогает научиться планировать учебные действия логично и последовательно.

Учитель–фасилитатор побуждает мыслить совместно и креативно, помогает улавливать идеи и гипотезы, подводя ученический коллектив к сравнению, контрастированию, а затем и к анализу полученных результатов.

Подобное вовлечение в обучение ставит ученика в центр учебного процесса, сотворчества. Занятие становится событием, не в том плане, что это нечто эпохальное, нет, это совместное бытие в течение 40 минут, доставившее радость познания, научения всем кто был в классе.

Таким образом, учителя пришли к совместному выводу о том, что современный учитель создает оптимально комфортную учебную среду, в которой:

1) Учителем подготовлено эффективное учебное планирование, основанное на глубоком понимании, что сегодня в основе урока лежит конструктивистская теория обучения.[3, с.106] Иными словами, учитель четко представляет, что его ученики уже могут знать по новой теме урока. Оставшиеся сомнения он развеивает, организовав этап погружения в новую тему такими стратегиями критического мышления, как: «Круги на воде», «Покопаемся в памяти», «Слышал, видел, умею» и т.д. Это дает учителю возможность соединить уже имеющиеся знания и навыки с планируемыми новыми, нацелив ученика на их расширение и укрепление образовавшихся мыслительных связей.

Планируя урок, учитель анализирует возможности класса и определяет объем материала и время, за которое он должен быть практически проработан и усвоен. Очень важно, запланировать время на процесс осмысления, апробирование новых идей и умений.

2) Ученики активны в процессе обучения: постижение знания происходит через поиск доказательств, построение выводов на основе сравнения и анализа фактов, закономерностей через совместный учебный диалог. Мыслительная активность ребенка напрямую связана с его интересом (внутренняя мотивация). «Мне интересно – я работаю, нет – мне скучно, и я начинаю придумывать себе другое занятие», – вот типичное объяснение ученика, которому делают замечание за то, что отвлекается: не слушает, не участвует. И вот мы вновь обращаемся к приемам критического мышления, к его сути: учитесь использовать детское воображение, предыдущий практический опыт и знание во благо нового урока.

Дайте ученикам возможность сравнивать, предполагать, доказывать. Учитель и сам должен тренировать и оттачивать свое критическое мышление, владеть техниками учебного разговора.

Наблюдательный педагог в нужный момент организует учебный спор, который учитель–фасилитаторумело переведет в исследовательскую беседу, в которой предыдущие спорные идеи получают аргументацию, и затем учитель – скафолдер поможет конструктивно и доброжелательно оценить деятельность каждого.

Будьте сами интеллектуально азартны, и вы сумеете внушить это своим ученикам.

3) Учитель направляет учебный диалог поддерживающей реакцией на высказывания учеников: их рассуждения, полные или даже частичные ответы на вопросы.[3, с.125]

Чтобы мы не говорили о падающем авторитете учителя, но дети очень остро реагируют на наше мнение об их словах и поступках. Когда мы выстраиваем учебный диалог, мы учителя всегда помним, что наша реакция может быть

поддерживающей, а может быть гасящей. Стоит один раз неосторожно отреагировать на робкое проявление мысли словами: "Нет! Неправильно!" и, возможно, вы долго будете ждать, чтобы ребенок, осаженный вашей негативной реакцией, стал снова участвовать в рассуждениях. Воспитывая будущих рефлексивных практиков, мы учим их думать в действии.

Не прерывайте полет мысли, поддерживайте мыслительный процесс!

4) Ученики учатся друг от друга: умеют работать как в учебной паре, так и в команде. Социальное взаимодействие играет важную роль в обучении. Современное понятие «учебное сообщество» подразумевает общение, в котором и учитель позиционирует себя как ученик, поощряя взаимоподдержку, формируя командный дух. Работа в парах, в группах предполагает умение слушать, уважительно оппонировать собеседнику, развивает саморегуляцию, необходимую для дальнейшего обучения на протяжении всей жизни. Развивая свою, и ныне актуальную, социально – культурную теорию Л.С.Выготский доказывает, что в общении (неважно учитель или значимый для ребенка сверстник) достигается новый учебный уровень, который обучающийся не всегда мог бы достичь самостоятельно. Этому потенциалу учебного общения помогает «Зона Ближайшего Развития». И очень хотелось бы, что во время подобного общения учитель действовал как «рефлексивный агент» – грамотно реагируя на работу группы или пары, стимулируя развитие их обучения.[3, с.121]

5) Интерактивное формирование умений и навыков, которые оцениваются посредством понятных ученику критериев.[2, с.23]

Обладающий саморегуляцией взрослый человек понимает, что невозможно достичь успеха, если не знаешь точной цели, если не спланируешь этапы её достижения. Ребенка же к этому пониманию должен привести учитель.

Схемы: «ситуация – задача – действие – результат»; постановка цели – общее планирование (определение этапов продвижения) – обучение–практика – оценивание достигнутого – детальное планирование. Данные схемы необходимы в обучении новому. Планирование обучения подводит учащегося к мысли о необходимости выработки критериев, которые помогут верно оценить продвижение и убедиться, что обучение и развитие происходят в нужном направлении.

Во время одного семинара возник учебный спор между учителями–предметниками и отдельной группой учителей начальных классов (не все учителя начального звена высказывали подобную точку зрения). Так вот ряд учителей начального звена высказывал мнение, что планирование обучения, критерии – этому всему нужно учиться уже в старшем звене, младшее – еще не готово к этому, задача начальной школы – это обеспечение базовыми знаниями. Спор был завершён после посещения уроков учителей начальных классов, все они как раз – то и умеют создать необходимую соответствующую среду, которая поддерживает развитие обучения, посредством совместного (а порой и самостоятельного) планирования и отбора критериев. **Вывод:** планируйте уроки с включением опыта ваших учеников, изучайте их образовательные нужды и потребности, обеспечивайте их необходимой экспериментальной средой, и вы удивитесь открывшимся вам возможностям.

6) Рефлексия: ученик понимает, зачем ему учиться, как ему учиться и чему для него важно учиться. Человек – существо социальное, поэтому каждому из нас важна реакция окружающих на наши слова, действия, поступки. Так и обучающемуся необходима обратная связь. Реакция одноклассников, самого учителя стимулирует его внутреннюю рефлексивность, дальнейшее обдумывание возникших в процессе урока собственных идей. Предоставляемая обратная связь должна быть толерантной, не забывайте хвалить своих учеников: одно вовремя сказанное слово может окрылить

вашего ученика, и вы получите активного мыслителя на много уроков вперед. Но не превратите похвалу в нечто обыденное и приевшееся, похвала должна быть заслуженной, более того грамотно прокомментированной и не обязательно только учителем. Совместный анализ причин результата позволит ученику в дальнейшем улучшить результат правильно спланированными действиями. [2, с.26]

7) Личность учителя. Роль учителя в создании комфортной среды неизмерима. Нужно быть приветливым, доброжелательным, терпеливым, высокообразованным, интеллигентным, справедливым, обладать чувством юмора и верить в детей. Это не набор прилагательных – это выборка из анкет моих учеников «Какой учитель тебе нужен?» Станьте «значимым взрослым» (по Выготскому) в жизни школьника, и вы много сумеете достичь вместе.[3, с.121]

В связи со всем выше изложенным, хотелось бы напомнить одну известную притчу: «Жил когда-то Мудрец, который знал всё. Один человек захотел доказать, что Мудрец знает не всё. Зажав в ладонях бабочку, он спросил: «Скажи, Мудрец, какая бабочка у меня в руках: мёртвая или живая?» А сам думает: «Скажет живая – я её умертвлю, скажет мёртвая – выпущу». Задумался Мудрец и ответил: «Всё в твоих руках». Именно в руках мудрого учителя находится возможность создать комфортную среду для обучающихся, атмосферу благоприятного обучения, в которой все будут чувствовать себя спокойными и уверенными, будут становиться людьми, готовыми и умеющими учиться всю жизнь.

Список литературы:

1. Закон Республики Казахстан «Об образовании» 11.07.2017 г.
2. «Об особенностях учебного процесса в организациях образования Республики Казахстан в 2023–2024 учебном году» Инструктивно–методическое письмо от 02.09.2023 г.
3. Руководство для учителя (I уровень) – АОО «Назарбаев Интеллектуальные школы», 2012 г.

ӘОЖ 37.025

ОҚЫТУДЫҢ ЗАМАНАУИ ҮЛГІЛЕРІН ОҚУШЫ БОЙЫНА ДАҒДЫ РЕТІНДЕ ҚАЛЫПТАСТЫРУ

Егизбаева Алия Мырзабаевна

қазақ тілі мен әдебиеті пәнінің мұғалімі,

педагог–сарапшы,

Қадыр Мырза Әлі атындағы BINOM мектеп–лицейі,

Астана қаласы, Қазақстан

E–mail: aliya_egizbaeva@mail.ru

Аңдатпа

Қазіргі заманауи форматтар мен технологиялар білім алушылар үшін ыңғайлы, түсінікті, қолжетімді. Заман талабына сай әдістер нәтиже мен сапаның кепілі. Оқушы әлеуетін дамытуда қабілеттеріне, мүмкіндіктеріне қарап тапсырмалар қарастырылады.

***Түйінді сөздер:** сыни ойлауды дамыту, қашықтықтан оқыту, жобалап оқыту технологиялары. Осы оқытуда ұстаздардың бағыт беріп, қолдауы. Интернет ресурстарында ақпаратты зерттеу, салыстыру.*

Аннотация

Современные форматы и технологии удобны, понятны, доступны для обучающихся. Современные методы–залог результата и качества. Рассматриваются задания, посвященные способностям, возможностям в развитии потенциала учащегося.

Ключевые слова: развитие критического мышления, дистанционное обучение, технологии проектного обучения. Руководство и поддержка учителей в этом обучении. Изучение, сравнение информации на интернет ресурсах.

Abstract

Modern formats and technologies are convenient, understandable, and accessible to students. Modern methods are the key to results and quality. The tasks devoted to the abilities and opportunities in the development of the student's potential are considered.

Key words: development of critical thinking, distance learning, project-based learning technologies. Guidance and support of teachers in this training. Studying and comparing information on Internet resources.

Заманауи білім беру өз алдына тек білім беріп қана қоймай, әр оқушының жеке қабілеттері мен мүмкіндіктерін ашуды да міндет етіп қойды. Өмір асығыс дамуда, заман зымырап бара жатыр. Өркениетке қарап бой түзеп жаһандануға жұтылып кетпес үшін білім беруші де, білім алушы да оқытудағы заманауи форматтар мен технологияларды меңгеруі тиіс. Осы технологияларды теориялық және ғылыми тұрғыдан жазылған зерттеулерді арқау етіп, оларды оқыту үдерісін жетілдіру бағытында қолдану мәселесімен отандық көшбасшы педагогтер мен әдіскерлер қызмет атқаруда. Қазіргі уақытта заманауи формат пен технологияны игеріп, оны жүзеге асыру, оқушы қажеттілігін жеңіл әрі ұтқыр өтеу әрбір оқытушыға ортақ міндет. Тәуелсіз, жаңа Қазақстанның шәкірттері сұраныстарының жоғары екендігін көрсетіп отыр. Ахмет Байтұрсынов: «Біз әуелі елді түзетуді бала оқыту ісін түзетуден бастауымыз керек», дегеніндей, жеке тұлғаны дамыту оқушының ойлау дағдыларын дамыта отырып жүзеге асырылады. Ал ойлау дағдыларын дамытуда мектеп оқушысының жеке тұлғасын дамытуда психологиялық-педагогикалық қолдау маңызды рөл атқарады. Жаңа технологиялар мен әдістердің қарқынды дамуының арқасында педагогтер балалармен тиімді жұмыс істеу үшін әртүрлі форматтар мен құралдарды қолдану мүмкіндігіне ие болып отыр. Десек те «Балаңды өзімдей бол деп үйретпе, өзімдей болма деп үйрет!» деген Әзірет Әлінің сөзінде көп шындық бар. Балаға білім бергенде әрбір ұстаздың, тәрбиешінің алдымен қолданатын жолы – өз тәжірибесі. Яғни, бала күнінде өзі не көрді, көбінесе сол жолмен жүруді таңдайды. Алайда бала тәрбиесінде біржақтылыққа, өзімшілдікке салыну дұрыс емес, себебі бала тәрбиесі ол – өнер, өнер болғанда да жүгі ауыр өнер, жеке бір ғылым иесі болуды қажет ететін өнер. Осы өнерді қайталанбайтын, сансыз көп тәжірибелер арқылы көрсететін ол – педагогика ғылымы. Баланы дамыту үшін оның әлеуеті берік болу керек. Әлеуеті берік бала ол – санасы сергек, денесі шыныққан, жаны жаңалыққа ашық бала. Ал, санасы сергек, ойлай білетін оқушы шын мәнінде тұлға [1].

Бүгін де елімізде оқу үдерісінде қолданылып жүрген бірегей, озық педагогикалық технологиялар аз емес. Соның бірі «Сыни тұрғыдан ойлау». Сыни тұрғыдан ойлау – мектепте, жұмыста және жалпы өмірде табысқа жету үшін қажетті негізгі дағдылардың бірі. Білім беруде оқушылардың бойында осы дағдыны дамытуға көбірек көңіл бөлінуі керек, себебі сыни тұрғыдан ойлау адамдарға ақпаратты талдауға, негізделген қорытынды жасауға, мәселелерді шешуге және шешім қабылдауға көмектеседі. Ол сонымен қатар шығармашылыққа, тәуелсіздікке және өзін-өзі бақылауға ықпал етеді.

Сыни тұрғыдан ойлауды дамытуға ықпал ететін оқыту форматтарының бірі – белсенді оқыту. Белсенді оқытудың тиімділігі оқушылар түрлі фактілерді есте сақтап қана қоймай, ақпаратты талдап, өзіндік көзқарастарын дамытып, қорытындыларын дәлелдеуге үйренеді. Олар проблемаларды шешеді, топта жұмыс істейді, әртүрлі көзқарастарды талқылайды және пікірталасқа қатысады. Нәтижесінде оқушылардың болашақ кәсіби іс-әрекеттерінде пайдалы болатын сыни ойлау дағдылары қалыптасады.

Сыни тұрғыдан ойлауға ықпал ететін тағы бір танымал оқыту форматы – проблемалық оқыту. Бұл әдіс оқушыларға жағдайларды талдауды, балама шешімдерді іздеуді және шешімдерінің салдарын бағалауға баулиды. Аналитикалық, сыни ойлау және шешім қабылдау дағдыларын дамытуға көмектеседі. Сыни тұрғыдан ойлауды дамытудың маңызды аспектісі оқытуда пәнаралық тәсілдерді қолдану болып табылады. Оқушылар әртүрлі пәндерді оқиды, бұл оларға мәселелерді түрлі ракурстан көруге және әртүрлі салалардағы ақпаратты талдау және синтездеу қабілетін дамытуға ықпал етеді. Ойлауды өркендетудің жолдары бала әсер алатын суреттеулер, ой тудыратын тапсырмалар болуы тиіс. Сабақ барысында ақпараттарды жинақтап, ой елегінен өткізіп, жаңа тақырыпты, өтілген тақырыптардан ажыратады. Қазіргі оқытуда сыни тұрғыдан ойлау маңызды рөл атқарады, себебі осы формат білім беріп қана қоймай, дағдылар дамуына сеп болады. Барлық оқушы үшін қызықты, дамытушы әдіс. Қолданыста жүргеніне қысқа уақыт емес, үнемі актуалды болып қалмақ. Мұғалім үшін де, оқушы үшін де оң нәтижесін көрсетті [2].

Заманауи оқытудың тағы бір танымал форматы – «Қашықтықтан оқыту». Бұл процесте қатысу дәрежесі әртүрлі болмақ, дегенмен ең маңыздысы оқушының ұстазбен қарым-қатынас жасауға, сұрақтар қоюға және үнемі кері байланыс алуға мүмкіндігі бар. Қашықтан оқытудың басты артықшылығы кез келген уақытта оқу мүмкіндігінің болуы, ұстаздардың сол оқушының әлеуетіне қарай тапсырманы түрлендіріп отыруы. Сабақтардың көпшілігі өздігінен орындалады және өзіңізге ыңғайлы жұмыс уақыты мен жұмыс қарқынын таңдауға болады. Онлайн оқыту біртіндеп үйреншікті форматқа айналуға бастады. Көптеген жоғары оқу орындары қашықтықтан оқытуға арналған бағдарламалар ашуда. Бұл форматтың кейбір білім алушыға ықпалы зор, неге десеміз, ерекше білімді қажет ететін, уақытша науқастанып қалған балалар үшін өте тиімді. Онлайн форматта баламен қарым-қатынас не қосымша тапсырма беріп, кері байланыс алуға да тиімді. Қашықтан оқыту оқушыны өз ісіне есеп беруге, дисциплинаға, жауапкершілік алуға машықтандырады. Қашықтықтан оқыту білім алушының жеке әлеуетін дамыту үшін де, мүмкіндігін көрсетуге де барлық қасиеттерін дамытуға арналған технологияның бірі. Заманауи технологияның үздік жетістіктерін пайдалану – дамыған, дамушы елдердің шешімі. Онлайн оқытуда мұғалімнің рөлі арта түседі. «Ел басына күн туса етігімен су кешер», деген мәтел де осының дәлелі. Өлемдік пандемия кезінде ұстаз-оқушы-ата-ана болып бірлесіп, қашықтан оқытуды жүзеге асыру арқасында білім берудегі тұрақтылық сақталды.

Қашықтықтан оқытудың синхронды, асинхронды түріне тоқталсақ, синхронды оқыту топтық сөйлесулер, конференциялар сияқты компоненттер қолданылады. Асинхронды оқыту – бұл нақты уақыттағы өзара әрекетсіз онлайн арналар арқылы оқыту. Бірнеше жылдар бойы онлайн оқыту форматымен жұмыс жасап келе жатқан ұстаздардың айтуынша білім алушылардың 70–90 пайызы синхронды онлайн курстан, ал 50 пайыздан аз мөлшері асинхронды курстан өтеді. Синхронды форматты оқытуға бірнеше ұсыныстың түрлерін жатқызуға болады: 1) Синхронды бағыттағы тікелей эфирде оқыту форматы үшін сабақтың 10–нан 30 минутына дейінгі уақытты қамтуға болады, ол 30–80 пайызды құрайды. 2) Мұғалімге оқушылар үшін ағындық режимде әрекеттер алгоритмі бар жадынама дайындау қажеттілігі туындайды. 3) Егер техникалық ақаулар туындап, тікелей эфирге шығу мүмкіндігі жоғалған уақытта мұғалім сабақты бірден асинхронды форматқа ауыстырады. 4) Синхронды форматтағы сабақтың құрылымына мыналар кіреді: –өткізілген материалдың қысқаша мазмұны қажет болған жағдайды жаңа материалды түсіндіру үшін логикалық байланысқа ие қажетті жаңа тақырыптың негізгі ережелерін көрсету; – осы

ретте оқушылардың назарын жаңа материалды меңгеру үшін қажет болуы мүмкін білім мен дағдыларға аудару; – жоспар негізінде жаңа материалды баяндау; – материалды бекіту бойынша ұсыныстар әзірлеу; 5) Сабақтың мазмұны келесі талаптарға сай болуы керек: – оқу бағдарламасының мақсаттары мен міндеттерін, ақпараттың жаңалығын және интернет–платформалар мазмұнын ескере отырып материалды мұқият таңдау; – ақпараттың анық құрылымы; – негізгі дидактикалық принциптерді ескеру: ғылыми сипат, нақтылық, қолжетімдік, теория мен практиканың байланысы, циклділік, ғылыми–көпшілік баяндалу, оқу материалының оқылу эстетикасы; – әртүрлі ақпараттық оқу материалдарын қолдану: мәтін, презентациялар, графика, медиа, сызбалар, кестелер және инфографика. 6) Оқу тапсырмалары ұсынылған көлемнен аспауы тиіс, орындау алгоритмімен және электронды оқу материалдарына қажетті сілтемелермен қоса беріледі. 7) Мұғалім кері байланысты белгіленген тәртіпте электронды журналдардың мүмкіндіктері арқылы, электронды журналдар болмаған жағдайда оқытушының қалауы бойынша қолжетімді байланыс түрлері арқылы қамтамасыз етеді. 8) Мұғалім сабақтың жазбасын сақтайды, оқушыларға кез келген уақытта материалдарға қол жеткізуге мүмкіндік береді. 9) Егер ағынмен жіберу мүмкін болмаса мұғалім сабақты асинхронды форматта жүргізеді. Асинхронды форматтағы сабақтарға ұсыныстар: 1) Асинхронды форматтағы сабақ интернет платформалардың мүмкіндіктері арқылы мұғалімнің оқушылармен әрекеттесуі арқылы жүзеге асырылады. Сабаққа арналған оқу тапсырмаларын мұғалім интернет платформаларының мазмұны мен мүмкіндіктерін ескере отырып әзірлейді. «Мұғалім қанша оқиды, сонша өмір сүреді, оқуда тоқтатқан бойындағы мұғалімдік өледі».

Мектеп оқушыларының тұлғалық дамуын қолдаудың заманауи форматтарының бірі – әрбір оқушыға жеке көзқарас. Педагогтер оқушының жеке тұлғалық ерекшеліктерін және қажеттіліктерін талдай отырып, әр оқушының ерекшеліктерін ескере отырып, жекелендірілген даму бағдарламасын құра алады.

Оқушылардың тұлғалық дамуын қолдауда технологияның маңызы зор. Онлайн платформалар, оқу қосымшалары, интерактивті оқу материалдары – мұның бәрі оқушылардың жеке әлеуетін оқу және дамыту үшін қызықты және қолжетімді ортаны құруға мүмкіндік береді.

Келесі «Жобалап оқыту» технологиясына келетін болсақ бұл сөз жоспарлау, дайындау мағынасын білдіреді. Бұл жоба мақсаты – балаларды өз еңбектерінің жемісін көруге ынталандыру, үлкен өмірге дайындау. Білім алушы өз оқыған шығармасынан не болмаса басқа жұмыс түрінен өнім шығарады. Оның бірі–сахналық көрініс болса, екіншісі түрлі анимациялар, енді бірі күрделі де мағынасы ауыр шығарманы заманауи үлгіде қарапайым, көпшілікке, әсіресе бастауыш, орта буын оқушыларына жеткізе білу. Осы жобалап оқытудың мақсаты: білім алушының қызығушылық ынтасын дамыту, өз бетімен жұмыстарын жүргізу арқылы білімдерін жетілдіру, қабілетін арттыру. Осы арқылы оқушыны көпшілік алдында еркін, ашық, өзін–өзі көрсете білуге бейімдеу. Жобаның тағы бір ерекшелігі жоба жұмысын орындау арқылы білім алушы өз бетінше әрекет жасайды, өздігінен шешім жасауға үйренеді. Осы ретте М. Жұмабаевтың:«Баланы бір затпен таныстырғымыз келсе, сол зат туралы сөйлеп қана қоймай, алып келіп балаға көрсет, көрсетіп қана қойма, сол заттың суретін салдыр, суретпен ғана қанағаттанба, балаға балшықтан сол затты жасат», деп айтқанындай, оқушы тиісті өнім шығарып, жоба нәтижесін көрсетті. Жобалап оқыту, қазіргі заман талабына лайық оқыту болып табылады. Оқытушы бағыт береді, оқушы өзі орындайды. Балалар арасында ынтымақтастық пайда болады [3].

«Ұжымдық өзара оқу технологиясы» Бұл технология статистикалық, вариациялық, динамикалық түрде қолданылады. Бұл технологияның басымдықтары: үнемі қайталап отырудың нәтижесінде логикалық ойлау және түсіну дағдысы жетіледі. Өзара араласу барысында жадысы іске қосылады, оқушы өзін еркін сезінеді, жеке қарқынды жұмыс жасайды. Тұлғаның адекватты өзіндік бағасы, мүмкіндіктері мен қабілеттері қалыптасады. Статистикалық жұп. Мұнда қалауы бойынша екі оқушы бірігеді. Олар рөлдермен алмасады. Мұғалім мен оқушы. Осылай өзара психологиялық үйлесімділік жағдайында әртүрлі қабілеттегі оқушы жаттыға алады. Динамикалық жұп. Төрт оқушы таңдалады, сол төрт оқушыға төрт бөліктен тұратын тапсырма беріледі. Оқушы өзіне берілген тапсырманы орындағаннан кейін оны талқылайды. Жолдастарымен әр кезде баяндауын, екпінін, қарқынын т.б ауыстыру керек. Яғни жолдастарының жеке ерекшелігін бейімделу тетігін іске қосу керек. Вариациялық жұп. Мұндағы төрт жұп тапсырманы өздері орындайды, мұғаліммен талқылайды, қалған жолдастарымен сызба бойынша жұмысты өзара жүргізеді, нәтижесінде әрқайсысы оқу мазмұнының үлесін меңгереді [4].

Сонымен қатар біртұтас білім беру бағдарламасында оқушыларға жоғары талап қоюды қамтамасыз ету үшін мұғалімдер қолданатын оқыту тәсілінің маңызы зор. Себебі қазіргі мұғалімнің міндеті – оқушылардың назарын жаңа затқа аудара отырып, қызығушылықтарын тудыру, олардың білім алуға деген қызығушылықтарын ояту. Оқушыларға материалды қызықты етіп ұсыну, олардың әрі қарайғы өздерінің жеке түрде үйренуін, дамуын қамтамасыз етіп қана қоймай, зор ықпалын тигізеді. Жаңа технологияларды меңгерген мұғалімнің ойлау тәсілі мен туындаған мәселені шешу мен бағалауы, өз іс-әрекетін ұйымдастыруға басқаша көзқараспен қарауы бірден байқалады. Жаңа және озық технологияларды пайдалану педагогикада жаңа ұғымдардың пайда болуына алып келеді. Білім беруді ақпараттандырудың негізгі бөліктерінің бірі ақпараттық технологияларды пайдалану болып табылады. Күнделікті сабақта презентация, аудио тыңдау, танымдық бейнероликтерді пайдалану, жаңа технологияларды жиі қолдану, оның заманауи білім берудің талаптарына бірден-бір сәйкес келетін сипаты. Осындай форматта өткізілген күнделікті сабақтан оқушылар алған білімдерін кеңейтіп қана қоймай, шығармашылық және интеллектуалдық әлеуетін арттырады. Нәтижесінде оқушылар түрлі жағынан дамиды, мұғалім осы ретте келесі сабақты қызықты өткізуге шабыт алады. Қазіргі уақытта көп ұстаздар өздерінің сабақтарында «Bilimland» платформасынан түрлі құралдарды пайдалану арқылы сабақтың маңыздылығын арттырады. Түрлі тақырыптарды оқушыға ұғынықты тілде түсіндіру үшін аталған платформадан тақырыпқа сай фильмдер, қысқа видеолар пайдалануға мүмкіндік алуға болады. Тақырыпты түсінікті етуден кейін, оқушы санасында ары қарай орнықтыру үшін тесттер мен мәтіндік сауалдарды пайдалануға болады [5].

Жоғарыда өз тәжірибемде нәтижелі болған технологиялар талданды. Еліміз әлемдік дамудың көшіне батыл ілескен уақытта білім беру саласында заманауи форматтар мен технологияларды қолдану зор ықпалға ие. Ал жеке оқушының әлеуетіне психологиялық – педагогикалық қолдауға келсек кез келген тұлға өз мүмкіндігіне, деңгейіне қарай осы мүмкіндіктерді пайдалана алады. Жаңа технологиялар әрбір оқушыға сонымен қатар, ерекше білімді қажет ететін не әртүрлі жағдайларға байланысты өз замандастарына ілесе алмай қалған балалар үшін де маңызы зор. Сондықтан заманауи форматтар мен технологиялар балаларға білімнің барлық қырларын меңгертіп дамытып жатқаны күнделікті іс – тәжірибемізде көрініс тауып жатыр. Ахмет Байтұрсынов: «Біреу жұмыс қыламын десе жол ашық, қандай жерде қалай жасаса да» дегеніндей, білім алуға талпынған әр оқушы мен білімді беруге ұмтылған әр мұғалім осы сөздерді білуі тиіс.

Әдебиеттер тізімі:

1. Мағжан Жұмабаев «Педагогика», Қызылжар: 1922. – 148 бет
2. <https://alashainasy.kz/koshbas/syini-turgyidan-oylau-tehnologiyalaryi-arkyilyi-okyitudyin-80712/>
3. <https://tilalemi.kz/article/580?ysclid=lrvol0uz7h570864554>
4. Арысбек Тәжіұлы «Тау тұлға», Алматы: Дала Дизайн, 2021. – 400 бет
5. Дэниел Сигел, Тина Пейн Брайсон «Ақылды бала», MAZMUNDAMA – 266 бет

УДК 372.8

ОБОБЩЕНИЕ ОПЫТА РАБОТЫ ГОРОДСКОЙ ШКОЛЫ КЛАССНЫХ РУКОВОДИТЕЛЕЙ

Едревская Людмила Валерьевна

педагог дополнительного образования
категории педагог–исследователь
КГУ «Школа детского творчества
отдела образования города Костаная»
Управления образования акимата Костанайской области,
магистр педагогики
Костанай, Казахстан
E-mail: ludmila-74@mail.ru

Аңдатпа

Бұл мақалада автор Қостанай қаласындағы қалалық балалар шығармашылығы мектебі жанындағы сынып мұғалімдер мектебінің тәжірибесін қорытындылайды. Оқушылардың жеке басының дамуына психологиялық және педагогикалық қолдау көрсету мақсатында жас мұғалімдермен жұмыстың осы түрінің маңыздылығы, жаңалығы мен өзектілігі ерекше атап өтілген. Сынып мұғалімінің балалар істерін ұйымдастырушы ретіндегі рөлі және мектептің тәрбие жұмысындағы негізгі функционалдық буыны қарастырылады.

Түйінді сөздер: тәрбие, тәрбие жұмысы, сынып мұғалімі, сынып мұғалімі мектебі, сыныпты басқару.

Аннотация

В данной статье автором обобщается опыт деятельности Школы классного руководителя при городской Школе детского творчества г. Костанай. Подчеркивается важность, новизна и актуальность данного вида работы с молодыми педагогами в целях психолого–педагогического сопровождения развития личности обучающихся. Рассмотрена роль классного руководителя как организатора детских дел и основного функционального звена в учебно–воспитательной работе школы.

Ключевые слова: воспитание, воспитательная работа, классный руководитель, Школа классного руководителя, классное руководство.

Abstract

In this article, the author summarizes the experience of the Class Teacher School at the City School of Children's Creativity in Kostanay. The importance, novelty and relevance of this type of work with young teachers in order to provide psychological and pedagogical support for the development of students' personalities is emphasized. The role of the class teacher as the organizer of children's affairs and the main functional link in the educational work of the school is considered.

Key words: upbringing, educational work, class teacher, class teacher's school, class management.

Воспитание в современной трактовке – это не набор неких действий и операций, которым педагога можно обучить и, совершая которые, он гарантированно достигает успеха, а деятельность, которую педагог должен выстраивать сам,

определяя её цели, насыщая её ценностями, подбирая методы и средства, рефлексировав процесс этой деятельности.

В современной системе образования роль классного руководителя рассматривается как многопрофильная и многофункциональная, в зависимости от типа школы, целей и задач учебно-воспитательного процесса и т.д. Выделяют несколько типов классного руководства:

1. Учитель-предметник, одновременно ведущий классное руководство;
2. Освобожденный классный руководитель;
3. Классный наставник. [1]

Цели и задачи классного руководства определяются в зависимости от потребностей детей, родителей, запросов учебно-воспитательного процесса и возможностей самого педагога. Роль педагога меняется в зависимости от возраста учащихся: от наставника до консультанта и советчика. [2]

Проект «Школа классного руководителя» в г. Костанай работает уже более 12 лет, на базе ГШДТ. Подобных Школ в других регионах Казахстана нет. За это время он не потерял своей актуальности. Не было ни одного года, чтобы не приходили слушатели. Данный проект востребован среди классных руководителей благодаря тому, что рассматривает сложные вопросы становления личности молодого педагога и начинающего классного руководителя. В арсенале Школы классных руководителей профессионально подобранные методические материалы, советы специалистов, индивидуальное консультирование. Школа классного руководителя – это коллаборативная среда, где участники сами решают педагогические задачи, поставленные перед ними в профессиональной деятельности.[5]

Уникальная идея создания Школы классного руководителя в городе Костанай на базе городской Школы детского творчества состоит в том, чтобы помочь начинающим педагогам, педагогам со стажем, имеющим перерыв в работе классным руководителем и педагогам, работающим в школе, непрерывно совершенствоваться и развиваться в профессиональном плане.

Механизм реализации идеи обусловлен тем, что Школа классных руководителей работает для повышения уровня практических навыков и умений педагогов.

Занятия проводятся в соответствии с учебным планом и согласно разработанной программе 1 раз в неделю в удобное для педагогов время.

Виды занятий различны: индивидуальные и групповые консультирования, лекции, практические занятия, мастер-классы, работа с приглашенными специалистами, выездные занятия. Первое занятие в Школе, мы начинаем с прогнозирования: какими классными руководителями хотят видеть себя наши молодые педагоги? В настоящее время классный руководитель идет в ногу со временем, он методически и психологически подкован, владеет знаниями по теории и методике воспитательной работы, хорошо разбирается в трудовом законодательстве, а также умеет ориентироваться в основных нормативных документах. Классный руководитель интересуется вопросами, волнующими современную молодежь, изучает новинки информационных технологий. Кроме того, классный руководитель хорошо знает инфраструктуру города, в котором он живет и работает, это помогает организовывать внеклассную работу. Регулярно повышает свою квалификацию, посещая и участвуя в тематических секциях, семинарах и конференциях. Именно такой образ Учителя мы культивируем на занятиях Школы классного руководителя.

Также помогаем молодым учителям с формулировкой собственного педагогического кредо – принципа, с которым он будет работать в профессии. Но сколько бы мы не читали, не учились, главное, не забывать о мнении детей.

Дети являются центральным звеном воспитательного процесса. Без их участия ни один классный руководитель не сможет продемонстрировать своё мастерство, показать навыки работы, поделиться опытом. Поэтому 80% тем занятий Школы классного руководителя отведено непосредственно работе с обучающимися и тем проблемам, с которыми ребята сталкиваются. Там, где мы, учителя, можем реально им помочь.

Методическая целесообразность проведения курса для классных руководителей обоснована в соответствии со ст. 11 Закона «Об образовании» Республики Казахстан [3]. Методические материалы помогают классным руководителям совершенствовать работу в классных коллективах, направленную на реализацию основных положений данной статьи: формирование и развитие личности на основе национальных и общечеловеческих ценностей, воспитание гражданственности и патриотизма, воспитание личности с активной гражданской позицией[4].

Методические материалы подобраны с учетом меняющихся реалий и темы меняются ежегодно. Также на изменение тем влияет региональный компонент, то есть принятые воспитательные программы в г. Костанай. Мы стараемся, чтобы, прослушав курс, учителя возвращались в школы полные не только теоретических знаний, но и новых педагогических замыслов и идей.

1. Методические материалы разделены на следующие блоки:
2. Развитие профессионально–педагогической культуры учителей.
3. Научно–методические основы деятельности классного руководителя
4. Взаимодействие классного руководителя с родителями
5. Организация и проведение внеклассного мероприятия
6. Психологические аспекты в деятельности классного руководителя
7. Технологии психолого–педагогического анализа процесса и результатов

воспитательной работы.

Наиболее востребованными у курсантов являются темы: обновление содержания образования, профессиональная этика, педагогические ситуации, работа с трудными, одаренными детьми, инклюзив, профилактика аутодеструктивного поведения, конфликтология, проведение родительских собраний. Формы взаимодействия со слушателями всегда адаптированы под тему – практикум, мастер–класс, лекция, семинар и т.д.

Своей деятельностью Школа как бы подталкивает педагогов на путь саморазвития и совершенствования личностных качеств. У молодых педагогов формируется:

1. Ярко выраженная гражданская позиция в отношении к людям, к деятельности, к самому себе.
2. Гуманистическая направленность личности, развитые духовные потребности, эрудиция.
3. Нетерпимость к эгоизму, потребительству, нечестности, фальши, аморальным поступкам, лени.
4. Честность, искренность, эмпатия, сочувствие в отношениях детей и взрослых.
5. Доброжелательность в сочетании с разумной требовательностью к себе и другим.
6. Интеллигентность, целеустремленность, настойчивость.

7. Работоспособность, самодисциплина, трудолюбие, добросовестность.
8. Педагогическая интуиция, чувство нового.
9. Искусство общения, коммуникативность, культура речи, эмоциональная уравновешенность.
10. Умение устанавливать контакты: классный руководитель – класс; классный руководитель – ученик; классный руководитель – родители учащихся.

Обязательно в работе делаем упор на сущность понятия «профессионализм», стараемся избегать дилетантства в изучаемых вопросах.

В процессе обучения мы можем увеличить количество часов для прохождения интересующих тем, согласно запросам молодых специалистов. То есть тематическое планирование гибкое и напрямую связано с профессиональными интересами молодых коллег. В ходе занятия курсанты постоянно рефлексировали по поводу своей педагогической деятельности – это просто необходимо. В ходе рефлексии педагоги самостоятельно приходят к пониманию главного в нашей профессии: «Ты должен быть именно таким, каким видишь своего идеального воспитанника» [6].

На базе Школы классного руководителя ежегодно проходит городская секция классных руководителей в рамках Августовского совещания по воспитательной работе. В ходе заседаний всегда поднимаются актуальные вопросы воспитательной работы:

2017 год – Совершенствование работы с родителями в условиях модернизации образовательного процесса: пути эффективного взаимодействия;

2018 год – Модернизация сознания участников образовательного процесса как необходимое условие модернизации системы воспитания;

2019 год – Молодежь – главная ценность суверенного Казахстана;

2020 год – Обновление системы образования;

2021 год – Повышение качества профессиональной поддержки молодых специалистов;

2022 год – Голос ученика – самый важный;

Деятельность Школы классного руководителя является действительно нужной и полезной, особенно в плане улучшения практических навыков работы в школе. По итогам занятий в конце учебного года выдается сертификат об окончании курсовой подготовки, администрации школ города засчитывают данный сертификат при аттестации на уровне модератор и при учете общей результативности работы учителя за год.

Для учителя самая важная задача в профессии – помочь вырастить достойное поколение, которое будет своим трудом, своими личностными качествами продвигать Казахстан вперед. Педагог должен гордиться, без преувеличения, тем, что участвует самым непосредственным образом в создании будущего своей Родины.[7]

Список литературы:

1. Верещагин, Н.В. Стандарт педагога в контексте ФГОС ДО / Н. В. Верещагин. – М.: Детство-Пресс, 2017. – 80 с.
2. Голованова, Н.Ф. Педагогика. Учебник и практикум / Н. Ф. Голованова – М.: Юрайт, 2017. – 378 с.
3. Закона «Об образовании» Республики Казахстан <https://adilet.zan.kz/rus/docs/Z070000319>
4. Гусейнова, А. Психология и педагогика воспитания. Как достичь гармонии в отношениях родителей и ребенка / А. Гусейнова. – М.: Ленанд, 2014. – 320 с.
5. Левичев, О.Ф. Основы духовно-нравственного воспитания школьников. Учебное пособие для академического бакалавриата / О. Ф. Левичев, С.Г. Чухин. – М.: Юрайт, 2018. – 114 с.

6. Маленкова, Л. И. Классный руководитель (воспитатель): Практические материалы: Учебно-методическое пособие / Л. И. Маленкова – М.: Педагогическое общество России, 2005. – 272с.

7. Слостенин, В. А. Педагогика: Учеб. пособие для студ. высш. пед. учеб. заведений / В. А. Слостенин, И. Ф. Исаев, Е. Н. Шиянов; Под ред. В. А. Слостенина. – 3-е изд., стереотип. – М.: Издательский центр "Академия", 2004. – 310 с.

ӘОЖ 159.99

ТҰЛҒАНЫҢ ДАМУЫН ПСИХОЛОГИЯЛЫҚ–ПЕДАГОГИКАЛЫҚ СҮЙЕМЕЛДЕУ

Елеусизова МаржанНасибуловна

Әдістемелік кабинеттің әдіскері
Қостанай облысы әкімдігі білім басқармасының
"Қостанай қаласының білім бөлімі" ММ,
Қостанай қ., Қазақстан
E-mail: marzhaneleusizova@mail.ru

Жаксылыкова Айдана Мирамхановна

Информатика мұғалімі
Қостанай облысы әкімдігі білім басқармасының
"Қостанай қаласы білім бөлімінің №14 негізгі орта мектебі" КММ,
Қостанай қ., Қазақстан
E-mail: aidana777.love@bk.ru

Аңдатпа

Мақала жалпы білім беретін мектепте оқушылардың жеке басының дамуын психологиялық–педагогикалық қолдаудың практикалық моделіне арналған. Оның қоғамның жеке тұлғаға қойылатын қазіргі талаптарына сәйкестігі қарастырылды. Қазіргі мектепте Денсаулық сақтау ортасының жұмыс істеу мәселесіне ерекше назар аударылады.

Түйінді сөздер: *тұлға, психологиялық–педагогикалық сүйемелдеу, білім алушылар, педагогикалық ұжым, білім беру ұйымы, қоғам.*

Аннотация

Статья посвящена практической модели психолого–педагогического сопровождения развития личности учащихся в общеобразовательной школе. Рассмотрено ее соответствие современным требованиям общества к личности. Особое внимание уделено проблеме функционирования здоровьесберегающей среды в современной школе.

Ключевые слова: *личность, психолого–педагогическое сопровождение, обучающийся, педагогический коллектив, образовательная организация, социум.*

Abstract

The article is devoted to a practical model of psychological and pedagogical support for the development of personality of students in secondary schools. Its compliance with the modern requirements of society for the individual is considered. Special attention is paid to the problem of the functioning of a health-saving environment in a modern school.

Key words: *personality, psychological and pedagogical support, students, teaching staff, educational organization, society.*

Қазіргі қоғам өзгермелі әлеуметтік және экономикалық жағдайда өмір сүруге ғана емес, сонымен бірге оны жақсы жаққа өзгерте отырып, бар шындыққа белсенді әсер етуге дайын тұлғаны қалыптастыру проблемасына тап болады. Мұндай тұлғаға қойылатын нақты талаптар бірінші орынға шығады–Шығармашылық, Белсенді, әлеуметтік жауапты, интеллектуалды дамыған, жоғары білімді, сауатты. Осыған

байланысты қазіргі уақытта білім берудің басты құндылықтарының бірі жеке тұлғаны қалыптастыру, баланың даралығын тәрбиелеу болып саналады. Қазіргі білім оқушылардың өзін-өзі дамыту жолын таңдау құқығын тануына негізделген. Қазіргі білім беру жүйесінде осы қондырғыны жүзеге асыру үшін олар білім беру мекемелерінің әртүрлі түрлерін, оқытудың балама түрлерін, вариативті білім беру бағдарламаларын құруға жүгінеді. Алайда, көптеген білім беру мекемелерінде бар жүйе аясында оқушының танымдық қабілеттерін тиімді дамытуға, тұлғаға бағытталған оқу процесін ұйымдастырған жағдайда оның жеке басын қалыптастыруға болады.

Жеке тұлғаны қалыптастыру және дамыту процесінде оқушыларды сүйемелдеуді ұйымдастыру практикасы, әдетте, психологиялық, педагогикалық және медициналық-әлеуметтік аспектіде зерттеледі. Сондықтан біз әлеуметтік-педагогикалық сүйемелдеудің келесі бағыттарын талдауға жиі тап боламыз: девиантты мінез-құлқы бар балаларды әлеуметтік-психологиялық сүйемелдеу; ерекше назар аударатын топтағы балаларды әлеуметтік-психологиялық сүйемелдеу (немесе "тәуекел тобындағы" балаларды); медициналық көрсеткіштері бар балаларды әлеуметтік-психологиялық сүйемелдеу; ерекше проблемалары жоқ немесе «жақсы әлеуметтік жағдайы» бар балаларды әлеуметтік-психологиялық сүйемелдеу.

Білім алушыларды әлеуметтік-педагогикалық сүйемелдеуді тікелей ұйымдастыру процесінде екі құрылымдық компонентті ажыратуға болады: сүйемелдеуді әдістемелік ұйымдастыру және қабылдаумен, түсінуден, түсінуден, санамен тікелей психологиялық жұмыс, ойлауды қалыптастыру бойынша психологиялық-педагогикалық қызмет (процестің теориялық және әдіснамалық негіздерін практикалық іске асыру). Бұл компоненттердің екеуі де бір жағынан білім беру ұйымының әлеуметтік әріптестерін, ал екінші жағынан-ҚР заңнамасын қамтамасыз ету құралын қоса алғанда, білім беру процесінің барлық субъектілерінің тиімді өзара іс – қимылының пәрменді тетігі болып табылатын жалпы білім беру ұйымында әлеуметтік-психологиялық қызметті құру жолымен толық көлемде пайдаланылуы мүмкін [1].

Психологиялық-педагогикалық қолдаудың мақсаты, ең алдымен, білім беру ұйымының Әлеуметтік қауіпсіз ортасы үшін жағдай жасау, білім беру процесінің барлық субъектілері үшін әлеуметтік және психологиялық қолайлы жағдайлар жасау, білім алушылардың да, оқытушылардың да, білім алушылардың заңды өкілдерінің де психологиялық денсаулығын сақтау, білім алушылардың ғана емес, сонымен қатар білім беру мекемесінің оқытушыларының да жеке басын және жеке әлеуетін дамыту болып табылады, қызметтің барлық салаларында білім берудің барлық деңгейлерінде психологиялық-педагогикалық қолдауды ұйымдастыру кезінде интеграция мен сындарлы өзара іс-қимылды қамтамасыз ету.

Жалпы білім беру ұйымында психологиялық-педагогикалық қолдауды қалыптастырудың қазіргі кезеңінде әлеуметтік-педагогикалық қызметтің келесі түрлері жиі кездеседі: қиын өмірлік жағдайға тап болған баламен жұмысты ұйымдастыру, көбінесе дағдарыс ретінде анықталады; оқушының жеке басын әлеуметтендіру; жоғары ынталы, дарынды балалардың қызметін қолдау; мүмкіндігі шектеулі балалармен жұмысты ұйымдастыру[2].

Толеранттылық мәдениетін қалыптастыруға бағытталған бірыңғай мәдени-білім беру ортасын құру және оңтайландыру мақсатында білім беру мекемесінде педагогикалық ұжымның қызметін әдістемелік және психологиялық-педагогикалық сүйемелдеу жүйесі әзірленді. Бұл бірінші кезекте педагогикалық ұжымның қызметін қолдау туралы, өйткені ол барлық білім беру процестерінде оқушыларға

психологиялық–педагогикалық қолдау көрсетудің ең тиімді құралы болып табылады. Психологиялық қауіпсіз педагогикалық ортаны құру механизмін басқарудың тиімді әдісі ретінде біз өзін–өзі реттеуге, өзін–өзі көрсетуге және оның барлық субъектілерінің білім беру процесінің сапалы өсуінің маңыздылығын түсінуге негізделген басқарудың бағдарланған жолын таңдадық.

Біздің ойымызша, білім беру процесінің әрбір субъектісінің жеке басын есепке алуға негізделген білім беру сапасын басқарудың мақсатты тәсілін таңдау, оның барлық компоненттерін толерантты, әлеуметтік белсенді, бәсекеге қабілетті, жоғары құзыретті тұлғаны қалыптастыру үшін бірыңғай үздіксіз педагогикалық процеске біріктіруге ықпал етеді.

Білім беру сапасын тиімді басқару мақсатында мектепте білім беру процесін әдістемелік және психологиялық–педагогикалық сүйемелдеу, қажеттілігіне қарай Қазақстан Республикасының, өңірдің білім беру стандарттарының және басқа да нормативтік құжаттарының, білім беру ұйымдарының жергілікті актілерінің талаптарын орындау ұйымдастырылды [3].

Білім беру сапасын арттыруға бағытталған әдістемелік жұмысты ұйымдастыру қазіргі уақытта мынадай бағыттар бойынша құрылады: мұғалімдерге оқушылардың құзыреттілігін арттыратын оқыту принциптері мен әдістерін енгізуге жәрдемдесу; мұғалімдерді шығармашылық педагогикалық ізденіске қосу; мұғалімдерге білім беру процесін ұйымдастыру бойынша әдістемелік ұсынымдар әзірлеу; қосымша білім беру бойынша оқу–әдістемелік әдебиеттердің ақпараттық банкін құру; педагог қызметкерлердің біліктілігін арттыру жүйесін ұйымдастыру; мектептің әдістемелік бірлестіктерінің жұмысына басшылық жасау; нормативтік құжаттарды мұғалімдердің назарына жеткізу; стандарттардың мазмұнын игеру; мектептің білім беру бағдарламасын әзірлеу және іске асыру.

Білім беру ұйымы қызметінің тиімділігін бағалаудың ішкі критерийлері:

- 1) нәтижелілік;
- 2) білім алушылардың шығармашылық қабілеттерін дамыту;
- 3) оқушылардың адамгершілік дамуы;
- 4) қауіпсіз және денсаулық сақтау ортасының критерийі.

Білім беру сапасын басқару моделін енгізу кезінде мектептің әдістемелік жұмысының мазмұны, ең алдымен, басқарушылық қызметті қамтыды. Мектептің әдістемелік жұмысын жоспарлау (әдістемелік кеңестің жоспарын, пән мұғалімдерінің әдістемелік бірлестіктерінің және мектептің құрылымдық бөлімшелерінің жоспарларын әзірлеу және бекіту). Мектеп мұғалімдерінің білім беру процесін әдістемелік қамтамасыз ету қажеттіліктерін болжау.

Педагогикалық процесті психологиялық–педагогикалық қолдау, біріншіден, екі компонентке бөлінеді – педагогикалық және психологиялық, екіншіден, ол бірнеше компоненттерден тұрады–әдістемелік және ұйымдастырушылық, үшіншіден, ол педагогикалық қызметтің екі негізгі субъектісіне – мұғалім мен оқушыға бағытталған. Психологиялық–педагогикалық сүйемелдеу процесс ретінде келесі кезеңдерден тұрады: жеке тұлғаны диагностикалау, психологиялық портрет жасау, жеке маршрутты немесе жеке картаны әзірлеу, өсу нүктелеріне жету үшін психологиялық–педагогикалық сүйемелдеу субъектісімен тікелей жұмыс, жүргізілген жұмысты талдау, содан кейін әдістемелік жұмыс жоспарына өзгерістер енгізу [4].

Білім беру ұйымында психологиялық–педагогикалық сүйемелдеуді ұйымдастырумен психологиялық қызмет айналысуы керек, оның құрамына директордың оқу–тәрбие жұмысы жөніндегі орынбасары, білім беру ұйымының ғылыми–әдістемелік жұмысын сүйемелдейтін директордың оқу–тәрбие жұмысы жөніндегі орынбасары, мектеп оқушыларын тәрбиелеу және әлеуметтендіру

процесіне жетекшілік ететін директордың оқу–тәрбие жұмысы жөніндегі орынбасары, директордың оқу–тәрбие жұмысы жөніндегі орынбасары, бастауыш жалпы білім беру сатысында мемлекеттік білім беру стандартын енгізу үдерісіне жетекшілік ететін, негізгі жалпы білім беру, Жалпы орта білім беру, әдістемелік бірлестіктердің басшылары, әлеуметтік педагог, білім беру мекемесінің педагог–психологы. Бұл қызмет ұйымдастырушылық–басқарушылық, оқу–әдістемелік және психодиагностикалық функцияларды орындайды.

Тек жүйелі, мақсатты, әдістемелік сауатты, құрылымдық негізделген басқару білім беру мекемесінің барлық субъектілерін психологиялық–педагогикалық қолдау процесін қамтамасыз етеді, ол жеке тұлғаның ішкі әлеуетін өзін–өзі жүзеге асыруға, өнімді әдістерді, формаларды, өзін–өзі ашу әдістерін іздеуге, білім беру ұйымы субъектісінің өзін–өзі оң жүзеге асыруға бағытталған. Бұл, өз кезегінде, білім беру ұйымының имиджін, оның мүшелерінің бәсекеге қабілеттілігін қалыптастыруға негіз болады, бұл қазіргі білім беру парадигмасында ұйымның да, оның субъектілерінің де жетістігінің кепілі болып табылады.

1–кесте–білім алушыларды психологиялық сүйемелдеу шеңберіндегі іс–шаралар

Контингент	мақсаты	Іс–шара
оқушы	Өзін–өзі жүзеге асыру, өзін–өзі анықтау, қарым–қатынасты түзету, кәсіптік бағдар беру	Профилактикалық жұмыс оқушылардың бойында физикалық, психологиялық және әлеуметтік денсаулықты сақтауды және нығайтуды қамтамасыз ететін, реттеуші, коммуникативті, когнитивті құзыреттіліктерді қалыптастыруға ықпал ететін білім, көзқарастар, тұлғалық бағдарлар мен мінез–құлық нормаларын қалыптастыруға бағытталған. Тәуекел тобындағы оқушыларды анықтау (мониторинг арқылы), қамқорлықтағы дарынды оқушыларды қолдау және жеке немесе топтық түзету–дамыту жұмыстарын ұйымдастыру. Оқушыларға кеңес беру (проблемаларды шешуге көмектесу). Кәсіптік бағдар беру жұмысы. Оқушыларды әлеуметтік–кәсіби өзін–өзі анықтауда сүйемелдеу кезінде оқушылардың жас ерекшеліктерін ескере отырып, профильді таңдау бойынша жеке кеңестерге, Оқушылардың кәсіптік бағдарлау бойынша топтық сабақтар өткізуге (кәсіптік тесттер, тренингтер, іскерлік ойындар) көп көңіл бөлінеді. Мемлекеттік қорытынды аттестаттауды дайындау және тапсыру кезінде білім алушыларды сүйемелдеу. Мүмкіндігі шектеулі оқушыларды қолдау. Білім беру траекториясын құру, инклюзияның оңтайлы моделін таңдау және сәттілік жағдайын жасау бойынша жұмыс (басқа шақырылған мамандармен бірге).
Мұғалімдер	Мұғалімнің кәсіби рефлексиялық ұстанымын жандандыру.	Профилактикалық жұмыс. Бір–бірін өзара түсінуге және өзара қабылдауға негізделген оқушылармен қарым–қатынастың психологиялық сауатты, дамытушы жүйесін құру.

	Мұғалімнің психологиялық кедергілерін жеңу. Мұғалімнің инновациялық қызметін белсендіру, жаңа технологиялар мен жұмыс әдістерін игеру.	Білім беру процесін жетілдіру мәселелері бойынша кеңес беру (жеке білім беру траекторияларын сүйемелдеу). Семинарлар, практикалық сабақтар, дәрістер өткізу
Ата–аналар	Баланы тәрбиелеу және оқыту мәселелерінде психологиялық–педагогикалық құзыреттілік деңгейін арттыру Балалармен өзара әрекеттесу процесінде отбасында тиімді, дамытушылық мінез–құлықты дамытуға ықпал ететін білім мен дағдыларды қамтамасыз ету мақсатында ата–аналармен (заңды өкілдермен) профилактикалық жұмыс	Белгілі бір қызмет түрінің психологиялық ерекшеліктеріне арналған білім берудің жаңа деңгейіне көшу кезінде балалар мен жасөспірімдердің сәтті бейімделуін қамтамасыз ететін жағдайлар жасау мәселелері бойынша кеңес беру. Профилактикалық жұмыс ата–аналарды балалармен өзара әрекеттесу процесінде отбасында тиімді, дамытушылық мінез–құлықты дамытуға ықпал ететін білім мен дағдылармен қамтамасыз етуге бағытталған. Жұмыс нысандары: дәстүрлі – топтық және жеке консультациялар, дәрістер, семинарлар, жаңа–ата–аналар (заңды өкілдер) де, балалар да қатысатын коммуникативтік дағдыларды дамыту, ынтымақтастық, жанжалдарды шешу бойынша бірлескен оқыту семинарлары.

Тұлғаның дамуы деп біз адамның субъективті қасиеттерінің жиынтығының мақсатты, үдемелі, сандық және сапалық (құрылымдық) өзгерістерін түсінеміз, олардың өзіндік ерекше әлеуеттерін (жеке өсу, өзін–өзі актуализациялау) ашу процесінде саналы түрде алынған.

Тұлғаның дамуын педагогикалық қолдау арқылы біз жеке тұлғаны оқытуда қиындықтарға тап болған студенттерге көмек көрсету технологиясын түсінеміз, олар тұрақты жағымсыз эмоционалды тәжірибелерде көрінеді, бұл осы оқушылардың жеке басының дамуында қиындықтар мен деформацияларды тудырады.

Педагогикалық қолдау баланың жеке басының дамуын қамтамасыз ететін процестердің күрделілігіне, жеке дамуында қиындықтарға тап болған балаларға (қиын балаларға) тиісті жағдайлар жасау және жеке көмек көрсету қажеттілігіне байланысты.

Біздің зерттеу контекстінде «қиын балалар» –бұл мектеп жағдайларының олардың жеке қажеттіліктеріне сәйкес келмеуіне байланысты оқу процесінде тұлғаны деформациялайтын оқуда қиындықтары бар балалар. Ұсынылған интерпретациядағы «қиын балалар» ұғымы оқыту мен тәрбиенің ресми сәттілігімен тікелей байланысты емес екенін атап өткен жөн [5].

Педагогикалық қолдау жөніндегі қызметте біз екі кезеңді бөлдік: біріншісі–барлық оқушылар үшін жеке тұлғаның дамуы үшін жағдай жасауды қамтамасыз ету және осы оқушылардың тұрақты эмоционалдық күйлері туралы ақпарат алу; екіншісі – тұрақты жағымсыз эмоционалдық тәжірибелерде көрінетін жеке, мазасыз сипаттағы оқуда қиындықтарға тап болған балаларға көмек көрсету.

Оқушының жеке басын тиімді дамыту үшін қажетті жағдайлар ретінде біз мыналарды атап өттік:

- оқу іс–әрекетінің мақсаты, мазмұны мен әдістерінде сырттан қатаң белгіленбеген бос кеңістіктердің болуы;
- баланың білім беру қызметінің мақсаттары, мазмұны мен әдістері кеңістігінде еркін, бірақ жауапты таңдау жасау мүмкіндігі мен құқығы;
- интроспекция мен рефлексияны қамтитын білім беру тапсырмаларын қолдану;
- білім беру қызметінің шығармашылық сипатының басым болуы;
- баланың қоршаған әлемге және өзіне деген құндылық қатынастарының өзіндік жүйесіне ие болу мүмкіндігі мен құқығы;
- оқушының субъективті тәжірибесінде тұрақты жағымды эмоционалды күйлердің болуы;
- ашық диалог негізінде оқытушымен және басқа оқушылармен қарым–қатынас қажеттіліктерін жүзеге асыру мүмкіндігі мен құқығы.

Біз бұл шарттарды барлық осы шарттардың ажырамас бірлігін ескере отырып, жүйе ретінде анықтадық.

Педагогикалық қолдау психологиялық қолдауы бар бірыңғай кешен болып табылады. Бұл ретте педагогикалық қолдау бастапқы болып табылады және екі кезеңді қамтиды; психологиялық қолдау педагогикалық құралдармен көмектесу мүмкін емес балаларға арнайы көмектің келесі, үшінші кезеңі ретінде қарастырылады.

Біз оқушының эмоционалды жағдайы баланың жеке басының дамуы үшін үлкен маңызға ие екенін анықтадық, бір жағынан жеке тұлғаның сәтті дамуының шарты ретінде, екінші жағынан жеке дамудың терең, ішкі процестерінің сәттілігінің көрсеткіші ретінде әрекет етті.

Барлық жағымсыз эмоционалды күйлер жеке деформацияларды көрсетпейтіндіктен, біз жағымсыз эмоционалды күйлерді тудыратын білім беру мәселелерінің классификациясын жасадық.

- Тұрақтылық бойынша: баланы оқытудағы ситуациялық және жеке мәселелер;
- Болжам бойынша: стресске байланысты қиындықтар және күйзелісті тудыратын мәселелер.

Педагогикалық қолдаудың белсенді кезеңі, егер оқудағы қиындықтар күйзелісті тудыратын жеке тұлға ретінде жіктелсе, қажет.

Жеке дамудың сыртқы белгілеріне біз мыналарды жатқыздық:

- қарым–қатынаста диалогқа дайын болу;
- пікірлер мен іс–әрекеттердегі тәуелсіздік;
- жеке мазасыздықтың төмен деңгейі;
- қабылданған шешімдердің хабардарлығы, өз таңдауы үшін жауапкершілікке дайын болу;
- шығармашылық қабілеттерін дамыту деңгейі;
- тұлғаның өзін–өзі бағалауы;
- жеке құндылық бағдарларының даму деңгейі мен мазмұны;

Сонымен қатар, алынған деректерді талдау бізге келесі қосымша қорытындылар жасауға мүмкіндік берді.

Педагогикалық қолдау жүйесін енгізу студенттерді оқыту мен тәрбиелеудің тиімділігін арттыруға мүмкіндік береді, Дегенмен біз алдымызға мұндай мақсат қоймадық. Сабақтардағы үлгерім мен білім оқу мотивациясындағы сапалы оң өзгерістер, оқу іс–әрекеті тұрғысынан оқушылардың субъективті қасиеттерін

белсендіру, өз іс-әрекетінің процесі мен нәтижесі үшін жауапкершілікті сезіну есебінен артты. Орындалған зерттеу білім беру мекемесінің мүмкіндіктерін және баланың жеке дамуының сәттілігіне әлеуметтік әсерін толық ашпайды.

Теориялық тұрғыдан біз мектептегі оқушылардың тұлғалық дамуын педагогикалық қолдау жүйесін одан әрі жетілдірудегі зерттеулердің перспективаларын көреміз; баланың, ең алдымен отбасының жеке даму процестеріндегі әлеуметтік институттардың рөлі мен маңыздылығын зерттеуде; білім беру мекемелерінің басқа түрлерінде: мектептерде, колледждерде, жоғары оқу орындарында, қосымша білім беру мекемелерінде педагогикалық қолдаудың ерекше ерекшеліктерін анықтауда; жеке-мұғалімге қойылатын кәсіби талаптар.

Әдебиеттер тізімі:

1. Белухин Д.А. Основы личностно-ориентированной педагогики: курс лекций. М.: Институт практической психологии, Воронеж: НПО МОДЭК, 1996.–320.
2. Александровская Э.М., Кокуркина Н.И., Куренкова Н.В. Психологическое сопровождение школьников. М., Издательский центр «Академия», 2002. – 208.
3. Бехтерев В.М. Обоснование объективной психологии. // Проблемы развития и воспитания человека. М.: Издательство «Институт практической психологии», Воронеж: БОЛО «МОДЭК», 1997. 35–97.
4. Битянова М.Р. Организация психологической работы в школе. –М.: Совершенство, 1997. 298.
5. Вильвовская А.В. Теоретические основы формирования содержания обучения при личностно-ориентированном подходе к образованию: Дисс. канд. пед. наук. М., 1996. – 221.

УДК 711.7

СПОСОБНОСТЬ СТУДЕНТА ОРГАНИЗОВАТЬ СВОЮ САМОСТОЯТЕЛЬНУЮ РАБОТУ – УСЛОВИЕ ЕГО УСПЕШНОЙ УЧЁБЫ И ПРОФЕССИОНАЛЬНОГО СТАНОВЛЕНИЯ

Ефремова Ангелина Сергеевна
студентка 1 курса
ГАПОУ Новосибирской области
"Татарский педагогический колледж",
г. Татарск, Россия
E-mail: efremova2901.ne@mail.ru

Аңдатпа

Мақала авторы студенттердің өзіндік жұмысын ұйымдастыра алмау мәселесін ашып, осы дағдыларды қалыптастыру жолдарын (ережелерін) ұсынды. Өзінің тәжірибесі мен жүргізілген бақылауларына сүйене отырып, ол тек колледж студенттері ғана емес, сонымен қатар бастаушы мамандар да қол жетімді түрде пайдалана алатын идеялар–олжалармен бөліседі және индикаторлар тәртібінде дағдылардың қалыптасуын анықтауды ұсынады. Мақаланың аудиториясы кең–студенттер, педагогтар, мамандар, ата-аналар, үлкен оқушылар.

Түйінді сөздер: өзіндік жұмыс, жоспарлау, қалыптасу.

Аннотация

Автор статьи раскрывает проблему неумения организовывать самостоятельную работу студентами и предложила пути (правила) формирования этого умения. Исходя из своего опыта и проведённых наблюдений, она делится идеями–находками, которыми в доступной форме могут воспользоваться не только обучающиеся колледжей, но и начинающие специалисты, и предлагает определить сформированность умения по ряду показателей. Аудитория статьи обширная – студенты, педагоги, специалисты, родители, старшие школьники.

Ключевые слова: самостоятельная работа, планирование, сформированность.

Annotation

The author of the article reveals the problem of the inability to organize independent work by students and suggested ways (rules) of forming this skill. Based on her experience and observations, she shares ideas and findings that can be used in an accessible form not only by college students, but also by novice specialists, and suggests determining the formation of the skill in the order of indicators. The audience of the article is extensive – students, teachers, specialists, parents, high school students.

Key words: *independent work, planning, formation.*

Чем старше становится человек, тем больше ему приходится действовать самостоятельно. Он проходит путь от умения самостоятельно выполнять незначительную бытовую деятельность (умыться, принимать пищу, идти в школу и др.) до умения организовать свою учебную деятельность, а далее – и профессиональную. Анализируя своё студенческое окружение, я пришла к выводу, что, к сожалению, многие из нас не могут не только организовать свою самостоятельную деятельность, но и выполнять самостоятельно задания без непосредственного участия взрослого (учителя). Я решила изучить эту проблему и выработать некоторые правила, которые бы позволили мне и другим студентам организовывать свою самостоятельную работу, управлять временем, искать и использовать информацию, управлять своими ресурсами и организовывать свое рабочее пространство и расписание, потому что эти навыки являются важными для достижения успеха в учебе и в будущей профессиональной жизни.

Под самостоятельной работой я понимаю разную индивидуальную, групповую и коллективную деятельности, осуществляемые нами, студентами, на классных и внеклассных занятиях или дома по заданиям без непосредственного участия учителя. Роль преподавателя – организация познавательной деятельности студентов. Студент сам осуществляет познание. [2]

Большинству моих сверстников знакома ситуация, когда лень готовиться к занятиям, трудно запомнить важную информацию, страшно переспросить учителя, если чего-то не понял и др. При этом почти всем очевидно, что дальше – хуже, пробелы в знаниях накапливаются как снежный ком, успеваемость снижается, а в результате пропадает интерес к обучению и появляется ежедневный стресс. Часто это происходит от неумения планировать своё время. **Отсюда первое правило: организацию самостоятельной работы необходимо начинать с правильного планирования.** Я на листке прописывала задачи на день, чтобы эффективно провести свое время. При выполнении учебных заданий составляла алгоритм их выполнения. Кому-то удобнее работать с чек-листами, когда есть возможность вычеркнуть выполненную задачу. При этом важно учитывать свои сильные и слабые стороны, а также время, которое необходимо для выполнения каждой задачи. План должен быть реалистичным и гибким, чтобы можно было вносить коррективы в случае изменения обстоятельств. Когда я научилась планировать, поняла, какие каналы восприятия у меня ведущие, что меня отвлекает, а что вдохновляет, мне стало легче учиться.

В настоящее время не существует универсального способа учиться эффективно. Каждому нужен свой формат. Учиться можно в группе или дома, самостоятельно или с чьей-то помощью, можно смотреть обучающие видео, искать информацию в интернете, ходить на групповые занятия или к репетитору. Эффективным способом для каждого будет свой. И важно понимать, что если долгое время мы занимаемся чем-то и не получаем результатов – равно как и удовольствия, – то нужно поменять способ овладения навыками. **Второе правило: тренируйте концентрацию внимания, память, чтобы научиться, во-первых,**

быстро приступать к выполнению задачи, а во-вторых, не отвлекаться, воспитывайте самомотивацию. Эти навыки помогают не только в учебе, но и в жизни. Важно не останавливаться на достигнутом, а постоянно развивать разные каналы восприятия, проводить эксперименты и даже игры. Надо найти подходящие способы эффективного обучения, не останавливаться в своих знаниях. Однако, само по себе этого недостаточно. **Третье правило: дисциплина и последовательность.** Студент должен быть дисциплинированным и последовательно выполнять свои планы. Для этого можно использовать различные методы и стратегии, такие как создание ежедневного расписания, установление приоритетов, использование техник временного учета и т.д. **Четвёртое правило: убрать отвлекающие факторы.** Нам, молодому поколению, необходимо научиться отказываться от отвлекающих факторов, таких как социальные сети, телевизор, и т.д., и своевременно сосредоточиваться на выполнении поставленных задач.

В ходе работы над проблемой у меня появились интересные **идеи-находки:**

–повысить мотивацию легче в группе студентов, которые столкнулись с такой же проблемой и успешно её решили. Эта группа буквально подталкивает вас к тому, чтобы двигаться вперёд;

–нужно ценить сотрудничество и командную работу. Это научит искать помощи и руководства, а также предлагать помощь, когда это необходимо;

–как можно чаще проявлять инициативу и решать самим, когда, как и чему учиться. Это поможет сформировать чувство ответственности за результаты своей деятельности;

–необходимо активно задавать вопросы, проявлять любознательность. В результате научишься задавать главные вопросы, которые значительно сэкономят время при выполнении поставленных задач;

–установить собственные стандарты обучения. Независимо от оценок, измерять свой прогресс в соответствии с личными учебными целями. Результат – повышенная внутренняя мотивация;

– развивать позитивный настрой, быть благодарным и признательным за все усилия, которые вкладываешь в свое образование. Это сохранит здоровье и позволит успешно двигаться к поставленным целям.

В итоге я нашла **показатели сформированности** умения самостоятельно работать:

–сама ставлю цель;

–сама действую;

–сама получаю результат;

–сама отвечаю за результат.

Путь формирования умения таков: у студентов от самостоятельного осуществления учебной деятельности (умение самостоятельно учиться), аспецлистов от самостоятельно принятого решения и самостоятельного выполнения задач профессиональной деятельности –до ответственности за полученный результат. Сформированные умения дают возможность стать более независимым, ответственными и самодостаточным.

Список литературы:

1. Кукушкин В.С. Введение в педагогическую деятельность: учеб. пособие. – Ростов н/Д: МарТ, 2002. – 217 с.

2. Федчишин Ю.И. Самостоятельная работа обучаемых и ее место в учебном процессе. Организация электронного обучения (e-learning) в вузе: Сб. науч. статей/Под общ. ред. Н.Н. Снеткова: МЭСИ, ЯФ МЭСИ. – Ярославль: Изд-во ЯФ МЭСИ, 2006. – С. 94–99.

УДК 372.857

ХИМИЯ ОҚЫТУШЫСЫНЫҢ ИННОВАЦИЯЛЫҚ ҚЫЗМЕТІН ЖОБАЛАУ

Жакселикова Бибиназ Кабул қызы

4 курс (химия) студент
E-mail: bibinaz02@gmail.com

Хошимова Нилуфар Мадияр қызы

4 курс (химия) студент
Әжинияз атындағы НМПИ
Нөкіс қаласы, Өзбекстан Республикасы
E-mail: xoshimovanilufar@gmail.com

Аңдатпа

Қазіргі уақытта білім беру процесінде оқытудың заманауи әдістері кеңінен қолдану және білім беру инновациясы—бұл жаңа тәсіл негізінде бар мәселені шешу үшін білім беру процесінде бұрынғыға қарағанда әлдеқайда тиімді нәтижеге кепілдік бере алатын форма, әдіс және технологиялар туралы айтылған. Оқытушының инновациялық белсенділігі студенттер қауымдастығын қозғаушы, прогресті қоздыратын, шығармашылықты ынталандыратын, білім беру процесінің сапасына кепілдік беретін күш ретінде көрінеді.

Түйінді сөздер: химия, инновация, эвристикалық оқыту, инновациялық қызмет, проблемалық зерттеулер, шағын зерттеулер жүргізу, пікірталастар, полемика; дидактика

Аннотация

В настоящее время в образовательном процессе широко используются современные методы обучения, а под образовательными инновациями понимаются такие формы, методы и технологии, которые могут гарантировать более эффективный, чем раньше, результат в образовательном процессе для решения существующей проблемы на основе нового подхода. Инновационная активность преподавателя рассматривается как сила, которая движет студенческим сообществом, стимулирует прогресс, стимулирует творчество, гарантирует качество образовательного процесса.

Ключевые слова: химия, инновации, эвристическое обучение, инновационная деятельность, проблемное исследование, проведение небольших исследований, дебаты, полемика; дидактика

Abstract

Currently, modern teaching methods are widely used in the educational process, and educational innovations are understood as such forms, methods and technologies that can guarantee a more effective result in the educational process than before to solve an existing problem based on a new approach. The innovative activity of the teacher is manifested as a force that drives the student community, drives progress, stimulates creativity, guarantees the quality of the educational process.

Key words: chemistry, innovation, heuristic learning, innovative activity, problem-based research, conducting small studies, debates, polemics; didactics

Қазіргі уақытта білім беру процесінде оқытудың заманауи әдістері кеңінен қолданылады. Инновация білім беру жүйесіне басқа салаларға қарағанда алғашқылардың бірі болып еніп кетті. Төменде біз инновацияның білім беру процесінде қалай көрінетінін көре аламыз:

1. Білім беру жүйесіне инновациялардың енгізілуін біз "білім туралы заңмен" Біліктілікті арттырудың ұлттық бағдарламасын"қабылдау мысалынан көре аламыз. Бұл білім беру жүйесін түбегейлі реформалаудың құқықтық негізі болды [1].

2. Біз оқыту жүйесіне білім беру мазмұнында, оқыту әдістерінде, сабақ формасында, оқыту түрлерінде, оқыту құралдарында инновацияларды енгізуді көріп отырмыз.

– білім беру мазмұнындағы инновациялар дәстүрлі, дәстүрлі емес және қашықтықтан оқыту нысандарын енгізумен түсіндіріледі;

– біз сабақтың стандартты, стандартты емес және виртуалды формалары мысалында сабақ формасына инновацияларды енгізуді көреміз;

– оқыту түрлеріндегі инновациялар проблемалық оқытумен, эвристикалық оқытумен, градуирленген оқытумен, интеграцияланған оқытумен, интерактивті оқытумен, бейресми оқытумен, ресми оқытумен, бейресми оқытудың түрлерімен түсіндіріледі;

– оқыту құралдарына инновацияларды енгізуді біз сабақ барысында мультимедиа, электронды тақталар және басқа құралдармен түсіндіреміз;

– оқыту әдістеріндегі инновацияларды біз көре аламыз.

1. Белсенді әдіс. Бұл әдіс студенттерді сабақ барысында белсенділікке, нақты жағдай мен шындық туралы ойлауға шақырады.

2. Пассивті әдіс. Бұл әдіс сабақ барысында оқушылардың зерттелетін тақырып туралы біржақты түсінігін қалыптастыруға әкеледі.

3. Интерактивті әдіс. Бұл әдістің мақсаты сабақ процесінде мұғалім мен оқушылардың бірлескен белсенді әрекеті.

Оқытушының инновациялық іс-әрекеті төмендегілермен анықталады:

Лирикалық тұрғыдан алғанда, «инновация» ұғымы ағылшын тілінен аударғанда («инновация») «инновация» дегенді білдіреді. Инновациялық білім (ағылш. «innovation» – инновация, өнертабыс) – оқырманға жаңа идея, нормалар, ережелер жасауға, басқа адамдар жасаған прогрессивті идеяларды, нормаларды, ережелерді табиғи қабылдаумен байланысты қасиеттерді, біліктілікті қалыптастыруға мүмкіндік беретін білім. Білім беру инновациясы–бұл жаңа тәсіл негізінде бар мәселені шешу үшін білім беру процесінде бұрынғыға қарағанда әлдеқайда тиімді нәтижеге кепілдік бере алатын форма, әдіс және технология [2–3].

Оқытушының инновациялық белсенділігі студенттер қауымдастығын қозғаушы, прогресті қоздыратын, шығармашылықты ынталандыратын, білім беру процесінің сапасына кепілдік беретін күш ретінде көрінеді. Сондықтан әр мұғалім инновацияның мәнін өз қызметіне дәйекті түрде қолдана білуі, оларды толық түсінуі қажет.

– инновацияны қолдануға дайындық;

– педагогикалық инновацияларды енгізу;

– инноватор дәрежесі;

– коммуникативті қабілеттерді дамыту;

– шығармашылық сипаттағы инновациялық қызмет оқытушының ақыл–ой, психикалық, физикалық күштерін белгілі бір мақсатқа бағыттау негізінде БКМ алуды, практикалық қызметті теориялық біліммен толықтыруды, танымдық, дизайнерлік, коммуникативті–сөйлеу және ұйымдастырушылық қабілеттерін дамытуды талап етеді.

Қазіргі жағдайда оқушылардың оқу–танымдық белсенділігін арттыру, оқытудың сапасы мен тиімділігін арттыру мақсатында инновациялық сипаттағы білім беру формаларын қолданған жөн. Бүгінгі таңда практикалық ойындар, проблемалық оқыту, интерактивті білім беру, модульдік несие жүйесі, қашықтықтан оқыту, аралас оқыту (аралас оқыту) және шеберлік сыныптары білім берудің инновациялық формалары ретінде танылды. Қазіргі заманғы білім беру технологиялары мемлекеттік білім беру стандарттары, оқу бағдарламасы, нұсқаулық материалдар мен оқулықтар негізінде берілген бағыт пен көлеммен білім беру мазмұнын беруге қызмет етеді. Кез келген технология білім беру мақсатына сәйкес келетін себеппен жасалады. Оқытушының білім беру процесінде инновациялық сипаттағы әртүрлі

белсенді әдістерді қолдануы оқушылардың дамуына, олардың қабілеттерін одан әрі дамытуға қызмет етеді [1–4].

Атап айтқанда:

- проблемалық зерттеулер;
- шағын зерттеулер жүргізу;
- пікірталастар;
- полемика;
- эвристикалық әңгіме;
- шағын топтарда жұмыс істеу және т. б.

Төменде біз химияны оқытуда кеңінен қолданылатын кейбір әдістермен танысамыз.

Эвристикалық оқыту әдісі.

"Эвристикалық" термині сұрақ–жауап негізінде "мен табамын" дегенді білдіреді. Эвристикалық әдісті қолдана отырып оқыту мектептерде негізінен XIX ғасырдың басынан бастап қолданыла бастады. Сабақтар қызықты болуы үшін осы сабақтардағы әрбір сұрақ немесе тапсырма сөзбе–сөз құрғақ есте сақтауға емес, олардың жоғары қызмет түрлерін тартуға мүмкіндік беретін сипатына есептелуі керек. Американдық ғалым Д. Поя эвристикалық оқыту әдісі туралы: "эвристиканың мақсаты – инновацияға әкелетін әдістер мен ережелерді табу" деді. Ол эвристикалық әдістің мәнін келесідей дәйекті түрде жасалған жоспар арқылы жүзеге асыруды ұсынады:

- тапсырманы орындау тәртібін түсіну;
- мәселені шешу жоспарын құру;
- аяқталған жоспарды іске асыру;

Артқа қараңыз (шешімді тексеру арқылы). Осы жоспарды жүзеге асыру барысында мұғалімдер келесі сұрақтарға жауап табады:

- тапсырмада не белгісіз?
- тапсырма туралы не белгілі?
- тапсырманы орындаудың шарты қандай?
- мұндай міндеттер бұрын шешілген бе?
- Егер ұқсас тапсырмалар шешілсе, оны орындалатын тапсырманы аяқтау үшін пайдалануға бола ма?

Әрине, жоғарыдағы жоспар схемасы оқушылардың шығармашылық ойлау әрекетін қалыптастырады, бірақ бұл жоспар–схема оқушылардың шығармашылық қабілеттерін бір уақытта қалыптастырудың бір жолы бола алмайды. Өзіндік жұмыс – бұл анда–санда орындалатын, студенттердің өз бетінше оқу, оқулықпен жұмыс істеу және өз бетінше практикалық қызметпен айналысу дағдыларын қалыптастыратын, әр студент үшін жеке немесе жалпы түрде ұйымдастырылатын тапсырманы орындау; студенттердің практикалық іс–әрекетіне араласпай, кері байланыс–қарым–қатынасты қолдана отырып, сырттан бағыттау арқылы басшылық етеді және бақылайды. Жұпта жұмыс істеу–тақырып бойынша қатар отырған оқушыларды бір–бірімен өзара әрекеттесуге шақыру; идеялармен алмасу және олардың кейбірін тыңдау; "талқылау" әдісі келесі кезеңдерде жүзеге асырылады: мұғалім талқылау тақырыбын таңдап, оқушыларды талқылауға шақырады; мұғалім ынталандырады оқушылар мәселеге "психикалық шабуыл" жасайды және оның тәртібін анықтайды мұғалім оларды жазады, бөледі, қорытындылайды және талдайды. Талдау нәтижесінде тапсырманың оңтайлы шешімі таңдалады. Зерттеу әдісі–зерттеу әдісін тағайындау деңгейінің шыңы. Бұл әдіс арқылы сабақ өткізілген кезде оқушылар жалғыз немесе бірге алған білімдеріне сүйене отырып, әлі зерттелмеген шағын сұрақты зерттейді,

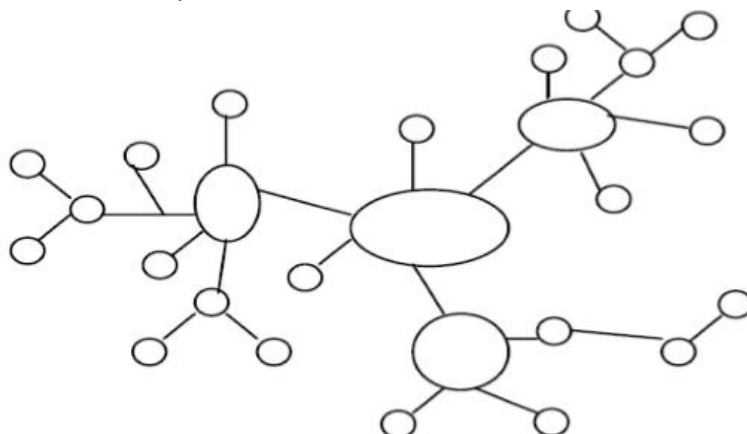
бұл мәселені шешуге қатысты жасалған болжамның бақыланатын дәлелдері негізінде шындыққа сәйкес келетіндігін тексереді және дәлелдейді [4].

Кезеңдер:

- сабақтың барлық қатысушылары үшін қызығушылық тудыратын объектінің қасиетін анықтаңыз немесе осы мәселе бойынша сұрақ қойыңыз;
- оларды зерттеу, ғылыми–зерттеу үшін мәліметтер жинау;
- мәселені немесе мәселені шешуге қатысты болжамдар, болжамдар жасау;
- жиналған деректерге негізделген әрбір болжамның қаншалықты дәл екенін талдау және дәлелдеу;
- қорытынды жасаңыз;
- сынып алдында презентация өткізу.

Кластерлік әдіс кластерлік әдіс–бұл оқушыларға еркін, ашық ойлауға және еркін мәселе (тақырып) контекстінде ойларды жайбарақат ұсынуға жағдай жасауға көмектесетін педагогикалық, дидактикалық стратегияның ерекше түрі. Бұл әдіс әртүрлі идеялар арасындағы байланыстар ойлауға мүмкіндік беретін құрылымды анықтауды талап етеді. Бұл әдіс оқырмандар осы немесе басқа тақырыпты терең және мұқият меңгергенше ойлау белсенділігін бір уақытта ұстауға қызмет етеді [3].

“Схема 1” – Кластерлік әдіс

Екі бөлімнен тұратын күнделіктер екі бөлімнен тұратын күнделіктер оқырмандарға мәтіннің мазмұнын өздерінің жеке тәжірибелерімен тығыз байланыстыруға, олардың табиғи қызығушылығын қанағаттандыруға мүмкіндік береді. Екі бөлімнен тұратын күнделіктер әсіресе студенттерге оқу аудиториясынан тыс әдебиеттерді оқу тапсырылған кезде пайдалы. Екі бөліктен тұратын күнделік үшін оқырмандар жазылмаған парақтың ортасынан тік сызық сызып, оны екіге бөлуі керек. Мақаланың сол жағында олар мәтіннің қай бөлігі оларға қатты әсер еткенін атап өтеді. Мүмкін, бұл кейбір естеліктерді тудырады немесе олардың өмірінде болған оқиғаларды еске түсіреді немесе жай таң қалдырады. Немесе олар жүректерінде қатты наразылық сезімін оятады. Оң жақта олар түсініктеме беруі керек: оларды бір дәйексөз жазуға не мәжбүр етті? Оларды қандай ойлар тудырды? Осыған байланысты оларда қандай сұрақ туындады? Қысқаша айтқанда, мәтінді оқыған кезде оқырмандар анда–санда тоқтап, Қос күнделігінде осындай жазбалар жасауы керек. Төменде осындай екі бөлімнен тұратын күнделіктің мысалы келтірілген:

“Кесте 1” – Күнделік

Кальцийдиннің табиғатта таралуы	
---------------------------------	--

Кальцийдиннің физикалық қасиеттері	
Кальцийдиннің химиялық қасиеттері	

Сонымен, студенттерге танымдық белсенділікті арттыруға және оқытудың тиімділігін арттыруға мүмкіндік беретін технологиялардың өзіндік ерекшеліктері бар, олар білім беру процесінде шығармашылық қызметті оқыту, дамыту, тәрбиелеу, бағыттау, коммуникативті, логикалық ойлау, ойлау тәсілдерін қалыптастыру, талдау сияқты функцияларды орындайды. олардың қызметі, Мамандық таңдау, мақсатқа дұрыс жетуге үйрету, ынтымақтастықты жолға қою.

Әдебиеттер тізімі:

1. Ишмухамедов Р., Абдуқодиров А., Пардаев А. Таълимда инновацион технологиялар. Т.Истеъдод, 2008
2. Сайидахмедов Н.С. Янги педагогик технологиялар. – Т.: Молия, 2003.
3. Уразова М.Б., Эшпулатов Ш.Н. Бұлажак ұқитувчининг лойихалаш фаолияти. //Методик кўлланма. – Т.: ТДПУ Ризографи, 2014 йил.
4. Meliboeva G.S. /Kimyoni o`qitishda zamonaviy texnologiyalar/ Toshkent «2020»

УДК 37.012

ИСПОЛЬЗОВАНИЕ ЛИЧНОСТНО–ОРИЕНТИРОВАННОЙ ТЕХНОЛОГИИ ДЛЯ ПОВЫШЕНИЯ ИНТЕРЕСА К ИЗУЧАЕМЫМ ДИСЦИПЛИНАМ

Жукова Диана Нурболовна,
преподаватель специальных дисциплин
КГКП Житикаринский политехнический колледж,
г Житикара, Казахстан
E–mail: Diana.zukova.22@mail.ru

Кожатаева Надежда Викторовна,
мастер производственного обучения
КГКП Житикаринский политехнический колледж,
г Житикара, Казахстан
E–mail: buzova1992@mail.ru

Аннотация

В статье рассмотрена цель личностно ориентированного обучения, перечислены функции личностно–ориентированного образования, также уделено внимание личностно ориентированному воспитанию, которое способствует успешному обучению, служит профилактикой стрессовых психических состояний у ребёнка в процессе обучения. Для большинства детей успех – сильный стимул к дальнейшему совершенствованию. Выход за рамки привычного, стандартного всегда сопутствует творчеству. Личностно–ориентированное обучение способствует динамике качества знаний, учебных умений и навыков учащихся.

Ключевые слова: обучение, личностно ориентированное обучение, личностно ориентированное воспитание, педагог, личность ребенка.

Аннотация

Мақалада тұлғаға бағытталған білім берудің мақсаты қарастырылады, тұлғаға бағытталған білім берудің функциялары тізбеленеді, сонымен қатар табысты оқуға ықпал ететін және баладағы стресстік психикалық күйлердің алдын алу қызметін атқаратын тұлғаға бағытталған білім беруге де назар аударылады. Көптеген балалар үшін табыстылық – одан әрі жетілдіруге күшті ынталандыру болып табылады. Әдеттегіден және стандарттан шығу әрқашан шығармашылықпен бірге жүреді. Жеке тұлғаға бағытталған оқыту оқушылардың білім сапасының, білім беру дағдылары мен дағдыларының динамикасына ықпал етеді.

Түйінді сөздер: білім беру, тұлғаға бағытталған оқыту, тұлғаға бағытталған тәрбие,

оқытушы, бала тұлғасы.

Abstract

The purpose of person-centered education is considered, the functions of person-centered education are listed, and attention is also paid to person-centered education, which promotes successful learning and serves as a prevention of stressful mental states in a child during the learning process. For most children, success is a strong incentive for further improvement. Going beyond the usual and standard always accompanies creativity. Personally-centered learning contributes to the dynamics of the quality of knowledge, educational skills and abilities of students.

Key words: education, person-oriented learning, person-oriented upbringing, teacher, child's personality.

Прежде чем подробнее остановиться на личностно-ориентированных технологиях обучения, попробуем разобраться с понятием технология вообще и технологическими вариантами в образовательном процессе.

“Технология” в широком смысле этого слова – наука о мастерстве.

techno – искусство, мастерство

logos – наука, закон

Технология обучения – это:

- Совокупность методов и средств обработки, представления, изменения и предъявления учебной информации.
- Наука о способах воздействия преподавателя на учеников в процессе обучения с использованием необходимых технических и информационных средств.
- Совокупность приемов, применяемых в каком-то деле, мастерстве (толковый словарь).
- Содержательная техника реализации учебного процесса (В.П.Беспалько).
- Составная процессуальная часть дидактической системы (М.Чошанов).
- Системная совокупность и порядок функционирования всех личностных, инструментальных и методологических средств, используемых для достижения педагогических целей (М.В.Кларин).
- Модель совместной педагогической деятельности по проектированию, организации и проведению учебного процесса, обеспечивающего комфортность условий для учителя и учащихся (В.М.Монахов).
- Описание процесса достижения планируемых результатов обучения (И.П.Волков).

Система, включающая некоторое представление ПРО, средств диагностики состояния обучаемых и прогнозирования их ближайшего развития, множество моделей обучения и критерии выбора оптимальной модели для конкретных условий (В.В. Гузеев). [1]

Технология обучения – системная категория, структурными составляющими которой являются:

- цели обучения;
- содержание обучения;
- средства педагогического воздействия;
- организация учебного процесса;
- обучающийся,
- преподаватель;
- результат деятельности.

Принципиально важной стороной в педагогической технологии является позиция обучающегося в образовательном процессе, отношение к обучающемуся со

стороны взрослого. Здесь выделяются несколько типов технологий:

- авторитарные технологии;
- дидактоцентрические технологии;
- лично–ориентированные технологии, в рамках которых

самостоятельными направлениями выделяются гуманно–личностные технологии, технологии сотрудничества и технологии свободного воспитания.

Рассмотрим подробнее психолого–педагогические особенности лично–ориентированных технологий и условия их применения в образовательном процессе ДОУ. [2]

Лично–ориентированные технологии

Выражение «Лично–центрированное» (PERSONALITY–CENTERED EDUCATION) взаимодействие идёт от работ выдающегося психолога и педагога гуманистического направления Карла Роджерса. Он совершил своеобразное открытие, что критерии успешной психотерапии и успешной педагогической деятельности – одни и те же. Чтобы достигнуть успеха в видах деятельности, связанных с взаимодействием людей, один из которых помогает другому измениться, усовершенствоваться, необходимо по Роджерсу: эмпатия, т.е. сопереживание, проникновение в мир другого человека; тёплое, человеческое отношение к человеку, принимающее его таким, каков он есть без всяких предварительных условий. [3]

В русском языке часто вместо термина «лично – центрированного» образования используется термин «лично–ориентированное» образование, между которыми могут быть принципиальные различия. Но в педагогическом сообществе, несмотря на принципиальную разницу в понятиях, всё–таки более устоявшимся понятием считают «лично–ориентированное» и рассматривают его как такое взаимодействие, которое обеспечивает развитие и саморазвитие личности обучающегося, исходя из выявления его индивидуальных особенностей как субъекта познания и предметной деятельности. Отсюда следует то, что лично–образовательные технологии ставят в центр образовательной системы личность обучающегося, обеспечение комфортных, бесконфликтных и безопасных условий её развития, реализации её природного потенциала. Личность обучающегося в этой технологии не только субъект, но субъект приоритетный; она является целью образовательной системы, а не средством достижения какой–либо отвлечённой цели. Такие технологии называют ещё антропоцентрическими. Рассматривая гуманно–личностные технологии, следует отметить, что она, отвергая принуждение, «исповедует» идеи всестороннего уважения и любви к обучающемуся, оптимистическую веру в его творческие силы.

Технология сотрудничества реализует демократизм, равенство, партнёрство в субъектных отношениях преподавателя и обучающегося. Преподаватель и обучающийся совместно вырабатывают цели, содержание занятия, дают оценки, находясь в состоянии сотрудничества, сотворчества. Технология свободного воспитания акцентирует своё внимание на предоставлении обучающемуся свободу выбора и самостоятельности. Осуществляя выбор, ребёнок наилучшим способом реализует позицию субъекта, идя к результату от внутреннего побуждения, а не от внешнего воздействия.

Таким образом, лично–ориентированные технологии характеризуются антропоцентричностью, гуманистической и психотерапевтической направленностью и имеют целью разностороннее, свободное и творческое развитие обучающегося как субъекта деятельности.[4]

Использование данных технологий требует от участников образовательного

процесса создания ряда условий, а именно:

- разрабатываются индивидуальные программы обучения, моделирующие исследовательское (поисковое) мышление;
- организуются групповые занятия на основе диалога и имитационно-ролевых игр;
- учебный материал конструируется для реализации метода исследовательских проектов, выполняемых самими обучающимися.

С целью внедрения личностно-центрированного подхода к занятию, учитываются следующие особенности:

- оценка и необходимая коррекция психологических состояний в течение всего занятия (эмоциональных – радость, досада, веселость и др.; интеллектуальных – сомнение, сосредоточенность и др.);
- поддержка высокого уровня мотивации в течение всего занятия с использованием приема смещения мотива на цель;
- выявление субъектного опыта обучающихся по предложенной теме; подача нового материала с учетом психолого-педагогической характеристики группы;
- использование различных сенсорных каналов при объяснении нового материала;
- построение деятельности каждого ребенка с учетом данных психолого-педагогических обследований и рекомендаций психолога и общие рекомендации нейропсихологов;
- отказ от фронтальной работы как основной формы проведения занятия и широкое использование различных вариантов индивидуальной, парной или групповой работы;
- гендерный аспект в организации различных форм работы на занятии; в подборе методов и приемов учебно-воспитательного процесса;
- использование при работе над закреплением темы разнообразного дидактического материала, позволяющего обучающемуся развивать различные сенсорные каналы, проявлять избирательность к типу, виду и форме задания, характеру его выполнения;
- обязательная оценка и коррекция процесса и результата учебной деятельности каждого ребенка в ходе занятия; широкое применение самооценки и взаимооценки;
- создание условий для формирования у каждого обучающегося высокой самооценки, уверенности в своих силах;
- проведение с обучающимися рефлексии занятия (что узнали, что понравилось, что хотелось бы изменить или, наоборот, повторить).

Какие же существуют личностно-центрированные технологии?

Исследовательская (проблемно-поисковая)

Характерной чертой этой технологии является реализация педагогом модели «обучение через открытие»

Коммуникативная (дискуссионная)

Особенностью этой технологии является наличие дискуссий, характеризующихся различными точками зрения по изучаемым вопросам, сопоставлением их, поиском за счет обсуждения истинной точки зрения

Имитационного моделирования (игровая)

Характерной чертой этой технологии является моделирование жизненно важных профессиональных затруднений в образовательном пространстве и поиск

путей их решения.

Психологическая (самоопределенческая)

Характерной чертой этой технологии является самоопределение обучаемого по выполнению той или иной образовательной деятельности.

Деятельностная

Характерной чертой этой технологии является способность обучающегося проектировать предстоящую деятельность, быть ее субъектом

Рефлексивная

Особенностью этой технологии является осознание обучающегося деятельности: того как, каким способом получен результат, какие при этом встречались затруднения, как они были устранены, и что чувствовал он при этом.

Если особенности всех технологий объединить в одну, то получится интегральная технология. Ярким представителем интегральной технологии является проектная деятельность, в основе которой лежит проект.

В системе личноно–ориентированного обучения преподаватель и обучающийся выступают как равноправные партнеры, носители разного, но необходимого опыта. Профессиональная позиция педагога состоит в том, чтобы знать и уважительно относиться к любому высказыванию ученика по содержанию обсуждаемой темы.

В таких условиях обучающиеся стремятся быть услышанными, активно высказываются по обсуждаемой теме, предлагают, не боясь ошибиться, свои варианты. Преподавателю остается способствовать выражению учениками своих индивидуальных точек зрения. Обсуждая их на занятии, преподаватель формирует коллективное знание, а не просто добивается от группы воспроизведения готовых образцов, подготовленных им для усвоения.

Список литературы:

1. Арменкова И. В. Роль индивидуального подхода в развитии личности// Начальная школа плюс до и после. – 2004. – № 4. – С. 23–26.
2. Афанасьева Н. Личностный подход в обучении// Школьный психолог. – 2001. – № 32. – С. 7–10.
3. Бондаревская Е. В. Смыслы и стратегии личноно–ориентированного воспитания//Педагогика. – 2001. – № 1. – С. 17–24.
4. Невоструева Н. Г. Личноно–ориентированный подход в воспитании // Молодой ученый. – 2015. – №24.2. – С. 30–31. – URL <https://moluch.ru/archive/104/24655/> (дата обращения: 14.12.2018).

УДК 372.857

БІЛІМ БЕРУДЕГІ ЖАҢА КӨЗҚАРАС: SMART EDUCATION – БІЛІМ БЕРУ ЖӘНЕ ДАМУ ТЕХНОЛОГИЯСЫ

Жумабаев Бердах Айтбаевич

доцент, х.ф.к

E-mail: jumabaev75@gmail.com

Айтбаева Хурлиман Бердах қызы

1 курс (химия) студент

Әжинияз атындағы НМПИ

Нөкіс қаласы, Өзбекстан Республикасы

E-mail: hurliman0330@gmail.com

Аңдатпа

Smart білім берудің білім беру ортасы, өз кезегінде, оның қатысушыларынан бүкіл білім беру үдерісін, қолданылатын әдістер туралы айтылған.

Түйінді сөздер: *Smart, Twitter, Facebook, Smart education, зертхана, молекулалар, коммуникациялық технологиялар.*

Аннотация

Образовательная среда Смарт–образования, в свою очередь, рассказывает своим участникам обо всем образовательном процессе, используемых методах.

Ключевые слова: *Смарт, Twitter, Facebook, Смарт–образование, лаборатория, молекулы, коммуникационные технологии.*

Abstract

The educational environment of Smart education, in turn, tells its participants about the entire educational process, the methods used.

Key words: *Smart, Twitter, Facebook, Smart education, laboratory, molecules, communication technology.*

21 ғасырға қарай адамзат ақпаратқа барлығына тең қол жеткізуді қамтамасыз ететін ашық ақпараттық қоғамды қалыптастыруға қарай қарқынды қадам басып келеді. «Электрондық» үкімет, «электрондық» үй, «электрондық» коммерция, «электрондық» білім беру сияқты цифрлық болмыс элементтері өмірімізге еніп, үйреншікті жағдайға айналды. Қазір адамзат электронды ресурстарды ақпарат көзі ретінде ғана емес, интерактивті ортада интеллектуалды түрде пайдалануды мақсат етіп отыр. Бұл коммуникация деңгейінде жедел жаңартылатын ақпараттық–коммуникациялық технологиялардың мүмкіндіктерін пайдалануды, деректерді өңдеуді және белгілі бір мағынада адамдарды адамның орнына «ойлауға» мәжбүрлеуді талап етеді. Осындай «ақылды» адаммен қарым–қатынас жасайтын және оны оқытатын электрондық ресурстарды жасау – оны жасау үшін әлемнің ең білікті сарапшыларының мүмкіндіктерін біріктіруді талап ететін өте өзекті және күрделі міндет. Бұл бағытта қолға алынған елеулі қадамдардың бірі – дүние жүзінде білім беру саласында жүзеге асырыла бастаған Smart education жобасы. Smart білім беру (немесе смарт білім беру) – ашық ақпараттық ресурстардың көмегімен интерактивті виртуалды ортада жүзеге асырылатын икемді және дараланған жаңа жаһандық білім беру технологиясы. Оның басты ерекшелігі – оны жаһандық ауқымда жүзеге асыру және ақпаратқа тең қолжетімділікті және әрбір адам үшін кең білім беру мүмкіндіктерін құру [1 б. 32].

Smart білім берудің білім беру ортасы, өз кезегінде, оның қатысушыларынан бүкіл білім беру үдерісін, қолданылатын әдістер мен технологияларды жаңартуды және біріктіруді талап етеді. Дәл осы мақсатта Еуропалық Одақ елдері өздерінің білім беру жүйелерін бір стандартқа келтіруге бет бұрып, әлемнің басқа елдерін де солай етуге шақыруда. Болашақ білім беру ортасы ретінде танылған Біртұтас Еуропа университетінің жобасы осы бағыттағы маңызды қадамдардың бірі. Күні кеше ғана тәрбиенің көзі ұстаз болса, оқушы сыныпқа келіп, мұғаліммен бетпе–бет араласып немесе кітап оқып, түсінбеген жерін мұғалімнен сұрауы керек еді.

Бүгінгі таңда ақпараттық–коммуникациялық технологияларды меңгерген оқушының білімді тек мұғалімнен ғана емес, сонымен қатар интернет желісіндегі басқа да белсенді білім көздерінен алуға мүмкіндігі бар. Сонымен қатар қазіргі таңда қолданылып жүрген білім беру және ақпараттық коммуникациялық технологиялар мұғалімнің оқу–тәрбие процесіндегі рөлін өзгертуде. Мұғалімнің рөлі білімнің қайнар көзі ғана емес, оқытудың бағдаршысы және осы процесті басқарушы. Бұл жағдайда интерактивті технологияларды қолдану білім беру және жаңасын қалыптастыру көзі

ретінде оқушылардың өздерінің рөлін арттырады. Сонымен қатар, соңғы жылдары студенттердің Twitter, Facebook сияқты әлеуметтік желілерді басып алып, әртүрлі қызығушылықтары бойынша, әсіресе білім алу үшін өз бірлестіктерін құруы, белсенді қарым-қатынас жасауы, яғни кең ауқымды қарым-қатынас және білім беру ортасын құру, осы оқу жүйесіне деген қызығушылығын арттырады. Ақылды білім беру ортасының құралдары да күн санап өзгеруде [2 б. 336].

Қазір кез келген жерден Интернетке қосылу мүмкіндігі, ұялы байланыс құралдары, «ақылды» тақта, «ақылды» экран және басқа да «ақылды» техникалық білім беру құралдары күн сайын пайда болып, жетілдіріліп келеді, Smart білім беру белсенді оқытудың ықпалын арттыруда. білім беру ортасы. Бұл өз кезегінде білім көзі ретінде кітапқа қарағанда көптеген артықшылықтарға ие белсенді, ыңғайлы және мобильді білім беру мазмұнына қажеттілікті тудырады. Мұны бір кітаптағы және интернеттегі ақпарат пен білім беру мазмұнының көлемін салыстыру арқылы түсінуге болады. Интернетке орналастырылған, күн санап көбейіп келе жатқан білім қазынасын, веб-ресурстарды ұтымды пайдалану, интернеттің мүмкіндіктері мен техникалық мүмкіндіктерін толық пайдалану – кезек күттірмейтін мәселеге айналды. бүгін. Мұндай біртұтас білім беру жүйесі техникалық қолдауға ие болғанымен, оның сәйкес білім беру мазмұны, мобильді және интерактивті ортада жұмыс істейтін білім беру ресурстары болмаса, әрине, пайдасыз. Бұл мәселені жақын арада ең білікті сарапшылар, ғалымдар мен дизайнерлер жасайды және ашық ресурс ретінде қолжетімді болады. Біздің елімізде де білім беру жүйесіне Smart технологияларды енгізу жұмыстары жүргізілуде [3 б. 611–613].

Атап айтқанда, республикамыздың білім беру жүйесінің құрылымдық құрылымын әлемдік стандарттарға сәйкес өзгерту және құзыреттілік көзқарасқа негізделген мемлекеттік білім беру стандарттарына көшу

– осы жолда жасалған қадамдар. Мектептерді, лицейлерді, колледждерді, жоғары оқу орындарын осындай «ақылды» кабинеттермен қамтамасыз ету жұмыстары жалғасуда. Осы Smart технологияларды болашақта еліміздің білім беру жүйесіне енгізу үшін келесі шараларды жүзеге асырған дұрыс:

– технологиялық жаңартуға берілген уақыт 2020–2025 жылдар;

– өте қысқа. Сондықтан «жылдам бастау» әдісін қолдану, яғни Smart education білім беру ортасының талаптарын зерттеп, оны еліміздің білім беру жүйесіне енгізуді жеделдету;

– республикамызда дүниежүзілік стандарттарға сәйкес, үйлестірілген және жүйелі түрде және мүмкіндігінше басқа елдермен ынтымақтастықта әртүрлі пәндерден электрондық ресурстарды құру, оларды жалпы білім беру ортасына сәйкес құру (бүгінгі таңда тіл мәселесі күн тәртібінде жоқ, өйткені ол шешілген мәселе);

– дүние жүзінде жасалған басқа ашық ресурстарды қайта жасамай, олардың ең қолайлысын аударып, бейімдеп, оқу үдерісіне енгізбей;

– білім беру ұйымдарын Smart education білім беру ортасының техникалық құралдарымен қамтамасыз етуді жеделдету. Қазіргі қоғам

– компьютерлік технологиялар мен коммуникация құралдарының дамуымен сипатталатын, айналадағы объектілер мен құрылғыларды «ақылды» ететін, өмірді жайлы, қауіпсіз және қызықты ететін ақпараттық қоғам.

Smart (интеллектуалды) қоғамның пайда болуы жаһандық ауқымда көрініс табады. Нидерландыда, Австралияда және Кореяда SMART қоғамы ұлттық идея және негізгі саяси міндет ретінде жарияланды.

Сурет 1

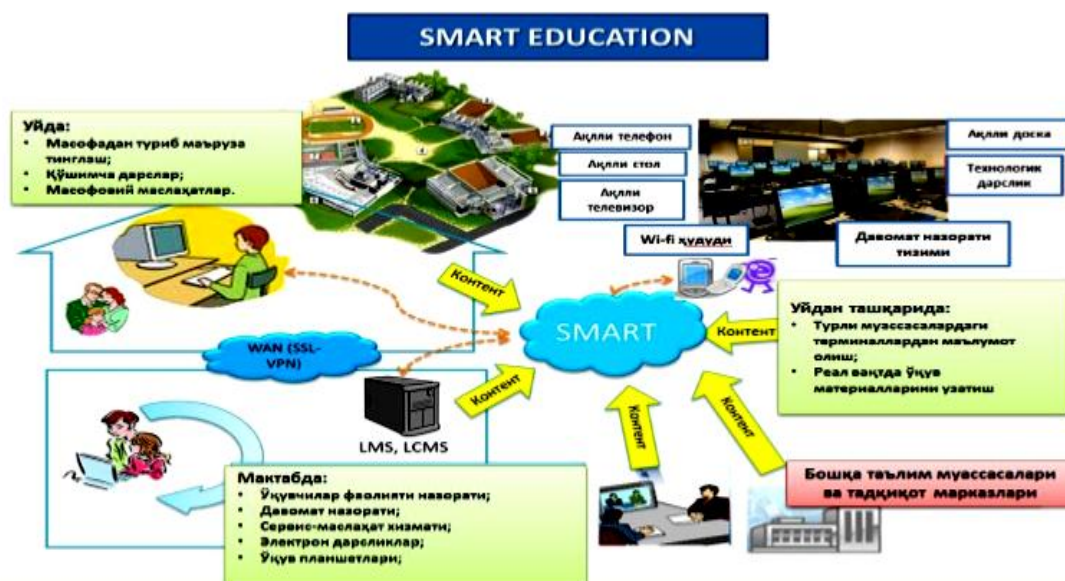
Бүгінде басқа да бірқатар елдер smart-білім беруді дамыта бастады. Smart-қоғам үлгісі заманауи ақпараттық және ұйымдастырушылық жүйелердің көмегімен интеллектуалды, жоғары технологиялық, адамға қолайлы орта құруды көздейді. Барған сайын адам жаңа білімді игереді және ол бұл білімді ақпараттық технологиясыз пайдалана алмайды. Білім берудің басты мақсаттарының бірі – Smart технологияларына негізделген заманауи білім беру жүйесін қалыптастыру арқылы сапалы білімге қол жеткізу. 21 ғасырда Smart білім беру арқылы «Өмір бойы білім алу», «Баршаға арналған білім» және «Баршаға арналған білім» ұстанымдары жасалуда. Smart-learning «кез келген уақытта, кез келген жерде, кез келген уақытта» оқу мүмкіндіктерін арттырады. Білім беру процесінде Smart-технологиялар әртүрлі құрылғыларды: смартфондар, планшеттер және басқа да осыған ұқсас құрылғыларды пайдалана отырып, білім алушыларға білімді жеткізу құралы ретінде қарастырылады, сонымен қатар интеллектуалды виртуалды оқыту ортасын құру.

Smart-білім беру Smart-технологияларын қолдану арқылы білім беру процесін жүзеге асыруды көздейді. Болашақта Smart білім беру білім беру қажеттіліктері мен мүдделерін қанағаттандыру үшін жаһандық ақпараттық қоғамға қолжетімділікті қамтамасыз етуі керек. Әртүрлі шағын бағдарламалық қамтамасыз етумен (гаджеттермен) заманауи білім берудің жаңа тәсілдерін елестету қиын. Гаджеттен Smart оқыту құралын жасау үшін қосымша бағдарламалық құралды орнату қажет. Смартфонға немесе планшетке қандай бағдарламалық құрал орнату керек? Мұны қалай жасауға болады? Бұл мәселелерді шешу үшін Google мобильді құрылғыға Smart қолданбасын орнататын Play Market қолданбасын ұсынады. «Play Market» мобильді операциялық жүйесі – Android смартфондары мен планшеттерінің стандартты құрылғыларында орнатылған қосымша. Бұл қолданбаны пайдалану үшін Google жүйесінде тіркеліп, тіркелгі (аккаунт) жасау керек. Тіркелген пайдаланушылар Google жүйесінің барлық желілік бағдарламаларына қол жеткізе алады. Бағдарлама ойын-сауық пен оқыту үшін пайдаланушыға кең ауқымды қосымшаларды ұсынады. Әрбір оқу пәні бойынша өтінімдердің көп саны бар [4 б. 834–836].

Мысалы, Google Play Market-те бір оқу пәнінің іздеу атын енгізу жеткілікті, ал мониторда ағылшын және орыс тілдеріндегі мобильді қосымшалар, әдебиет, математика, алгебра, геометрия, физика, химия, биология, дене шынықтыру. Ғылымды оқуға қажет мобильді қосымшалардың кейбір мысалдарын қарастырайық. «Химик» бағдарламасы химия сабақтарына қосымша болып табылады. Бағдарлама

виртуалды зертхана ретінде жүзеге асырылады. Мұнда әрбір адам «профессор» ретінде ең таңғаларлық тәжірибені сезіне алады. Бағдарлама жоғары сапалы 3D және мәліметтермен қамтамасыз етілген. «Зертхана» қоймасында екі жүзге жуық химиялық элементтер бар. «Молекулалар» бағдарламасы арқылы оқушылар әртүрлі заттар туралы жаңа білім ала алады. Қолданбада көптеген молекулалық модельдер бар. Әрбір молекула және молекулалық құрылымдар мен заттар туралы толық ақпаратты табуға болады. «Anatomy 3D Pro» («Anatomy 3 D») қолданбасы.

Сурет 2

Осы бағдарламамен оқушылар адам ағзасына енеді. Бағдарлама 3D форматындағы барлық нәзіктіктердің бірегей бөлшектерімен сипатталады. Бағдарлама жылдам іздеу функциясымен қамтамасыз етілген. Сіздің біліміңізді тексеру үшін қызықты викторина ұсынылады. «Star Walk 2» қосымшасы жұлдызды аспанды зерттеуге арналған. Онда оқырмандар барлық жұлдыздар мен галактикалардың атаулары мен орналасқан жерлерін көре алады, сондай-ақ олар туралы ақпарат ала алады. Сондай-ақ шоқжұлдыздар мен олардың тарихы бар. «Edmodo» қосымшасы (Edmodo) – бұл оқу процесінде көмектесетін мұғалімдер мен студенттердің кездесу орны [5 б. 34–37].

Бағдарламаның мақсаты – мұғалімдер мен студенттерге уақыт пен орынға қарамастан үнемі өзара әрекеттесу, байланыс орнату мүмкіндігін беру. «Пликерлер» бағдарламасы ұялы телефон арқылы студенттермен сауалнама жүргізуге мүмкіндік береді. Ол мобильді қосымшаларға, сайтқа және QR (Quick Response) кодтарымен басып шығарылған карталарға негізделген. «Пликерлер» бағдарламасы балалардың білімін жүйелі түрде бақылауға мүмкіндік береді, бұл сабақтың бірнеше минуттан астам уақытын қажет етеді. Әр пәннен кез келген тақырып бойынша интерактивті плакаттар мен иллюстрациялар жасауға арналған бағдарламалар: «LearningApps», «Thinglink»; психикалық карталар – «WiseMapping», сөз бұлттарының кластерлері – «Word It Out!». және басқалар. Көрсетілген жабдықты «Smart Tools» қолданбасы арқылы орнатуға болады.

Әдебиеттер тізімі:

1. Кимё фанини ўқитиш методикаси модули бўйича ўқув–услугий мажмуа.– Toshkent 2018. 32 б
2. Норенков И.П., Зимин А.М. Информационные технологии в образовании: Учебное пособие.–М.: Изд. МГТУ им. Н.Баумана,2002.–336 б.

3. Жамилова Ф. Ж., Зарипбаев К. Ш., Аймурзаева Л. Г. ХИМИЯ САБАҒЫНДА КОМПЬЮТЕР ҚҰРАЛДАРЫН ПАЙДАЛАНУ. – 2023. 611–613 б.
4. Zaripbayev K. S., Shurenbaeva U., Dzhumanova Z. K. USING THE METHOD OF «ASSESSMENT» IN TEACHING THE TOPIC OF CARBOHYDRATES. – 2023. 834–836 б.
5. Meliboeva G.S. / Kimyoni o'qitishda zamonaviy texnologiyalar / Toshkent «2020». 34–37 б.

УДК 376.42

ПЕДАГОГИЧЕСКИЕ ИДЕИ И.АЛТЫНСАРИНА В ОБУЧЕНИИ ДЕТЕЙ С ОСОБЫМИ ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫМИ ПОТРЕБНОСТЯМИ

Жумабаева Гульшат Тоғузбаевна

магистр дефектологии, руководитель-лидер, директор
КГУ «Костанайский специальный комплекс
«детский сад-школа-интернат»
для детей с особыми образовательными потребностями №2»
Управления образования акимата Костанайской области
Казахстан, г. Костанай
E-mail: gulschat0706@mail.ru

Шавеля Алина Сергеевна

учитель
КГУ «Костанайский специальный комплекс
«детский сад-школа-интернат»
для детей с особыми образовательными потребностями №2»
Управления образования акимата Костанайской области
Казахстан, г. Костанай
E-mail: glaksinia@mail.ru

Аннотация

В данной статье рассматриваются педагогические идеи Ибрая Алтынсарина, реализуемые в специальном образовании. Актуальность педагогического наследия И.Алтынсарина и особенности работы с детьми с особыми образовательными потребностями, обучающихся в специальных организациях образования для детей с нарушениями интеллекта.

Ключевые слова: дети с особыми образовательными потребностями, принцип концентризма, интериоризация.

Аңдатпа

Бұл мақалада арнайы білім беруде жүзеге асырылатын педагогырай Алтынсариннің педагогикалық идеялары қарастырылады. Ы. Алтынсариннің педагогикалық мұрасының өзектілігі және ақыл-ойы бұзылған балаларға арналған арнайы білім беру ұйымдарында оқитын ерекше білім беру қажеттіліктері бар балалармен жұмыс істеу ерекшеліктері.

Түйінді сөздер: ерекше білім беру қажеттіліктері бар балалар, концентризм принципі, интериоризация.

Abstract

This article discusses the pedagogical ideas of Ibrai Altynsarin implemented in special education. The relevance of I. Altynsarin's pedagogical heritage and the features of working with children with special educational needs studying in special educational organizations for children with intellectual disabilities.

Key words: children with special educational needs, the principle of centrism, interiorization.

Как говорится в известной пословице «Все новое – хорошо забытое старое». И сейчас как никогда педагоги понимают значение основ педагогики, которые подарили нам в наследие великие просветители, одним из которых был Ибрай Алтынсарин.

Педагогическое наследие И.Алтынсарина сегодня как никогда актуально. В наше время необходимо обращение к исторической основе воспитания, ведь без осмысления исторического педагогического наследия невозможно приобщение подрастающего поколения к человеческим идеалам. А в веренице сменяющих друг друга информационных технологий, активного роста осознанности и доступности информации сама суть развития личности обесценивается. И где, если не в школе учебная мотивация будет взрощена в единстве с искренним желанием становиться лучше? «Школы – это главные пружины образования – писал Ибрай Алтынсарин. – ...на них, и в особенности на них надежда, в них же и будущность киргизского (казахского) народа»[1]. Школа была и остается местом, где концентрируется польза знаний, преподнесенная на важности таких базовых для человека качествах, как доброта, чувство ответственности, умение общаться с людьми и добиваться целей.

Обучение детей с особыми образовательными потребностями имеет тот же основной посыл, только путь в данном случае будет индивидуализирован, а методы и формы работы будут подобраны с учетом психофизиологии ребенка.

Дети с особыми образовательными потребностями – это дети, имеющие особенности в развитии психических или физиологических функций организма, в следствии нарушений или недоразвития. В Костанайском специальном комплексе «Детский сад-школа-интернат» для детей с особыми образовательными потребностями №2 обучаются дети с нарушением интеллекта, особенностью развития которых являются нарушения формирования высших психических функций, таких как: память, внимание, восприятие, мышление и речь. Главной задачей каждого педагога нашего комплекса является найти подходящие именно этому ребенку методы и приемы работы на уроках для достижения наилучших результатов из возможных.

Но также как и в специальном образовании, которое сущю своей доказывает, что учение доступно каждому, И.Алтынсарин в свое время учил всех, не разделяя, например, по национальностям. А также несколько школ он открыл для девушек, где русские учились вместе с казашками. И учили в его школах не только грамоте, но и ремеслам, что было вообще неслыханно в то время. «Давайте, дети, учиться». Эти его слова знает каждый и именно их можно вынести в лозунг, как для общеобразовательных учебных заведений, так и для специальных.

Труды и творчество И.Алтынсарина пронизано неиссякаемым желанием делиться знаниями и важностью развития. Мы знаем его как великого казахского просветителя, общественного деятеля, педагога-новатора, ученого этнографа, поэта и прозаика. А также известно, что он один из основоположников казахской письменной литературы и литературного языка, создатель казахского алфавита на основе русской графики.

Современники, следившие за подвижнической деятельностью И. Алтынсарина, уже при жизни могли оценить его вклад в дело образования казахов. В числе заслуг, помимо собственно педагогической деятельности, они отмечали его разностороннее литературное творчество: составление хрестоматии на родном языке, составление первых сборников народной поэзии и первых книжных произведений для начального чтения. [2, с. 26]

Можно сделать вывод о том, что Ибрай Алтынсарин уже тогда адаптировал имеющиеся знания для лучшего усвоения детьми казахской письменности.

Так, согласно 9 пункту 14 статьи 4 главы Закона Республики Казахстан от 27 июля 2007 года «Об образовании» (с поправками из Закона Республики Казахстан от 26 июня 2021 года № 56-VII «О внесении изменений и дополнений в некоторые законодательные акты Республики Казахстан по вопросам инклюзивного образования»): «Организации образования для обучения лиц (детей) с особыми образовательными потребностями адаптируют образовательные программы в соответствии с индивидуальными особенностями развития и потенциальными возможностями обучающихся и воспитанников».

29 пункт 5 параграфа 2 главы типовых правил деятельности специальных комплексов "детский сад-школа-интернат" (ранее описанного Приказа Министра образования и науки РК) гласит: обучение обучающихся с нарушением интеллекта осуществляется в соответствии с индивидуальными программами, составленными с учетом анализа достижений обучающегося, сроком на полугодие.

В 60-е годы в письмах И.Алтынсарин излагает свои взгляды на методику преподавания, которую он частично позаимствовал у своего наставника, старшего товарища и друга Н.И. Ильминского: "... Методу учения я занял у Вас; даю им сначала названия предметов, исключительно слова, относящиеся к имени существительному; потом названия качества предметов - имени прилагательному; потом соединения названий предметов с их качествами, далее - глаголы, а потом сопряжения и склонения слов, род и число...".

В письме Ильминскому он писал: "... Мое постоянное стремление клонилось к тому, чтобы непременно быть полезным человеком, а теперь мысль, что достигаю этого- утешение..."[3,с.141].

Все обучение в специальных организациях образования строится по принципу концентризма. По этому принципу учебный материал на каждом последующем этапе обучения изучается повторно, но с усложнением. Например, тема «Предложение» на уроках русского языка будет изучаться как в 3-м классе, так и в 7-ом, но в 7-ом классе более углубленно, с большим количеством терминов, часть из которых будет использоваться в качестве повторения изученного в предыдущих классах. А изучение частей речи идет по описанному И.Алтынсариным сценарию. Сначала изучается имя существительное, описывающее сам предмет. Затем прилагательное или название качеств предметов. А после этого – глагол.

Следует согласиться с утверждением знаменитых психологов (Л.С.Выготский, А.Н.Леонтьев, Д.Б.Эльконин), что цель коррекционной работы должна определяться пониманием закономерностей психического развития ребенка как активного деятельностного субъекта этого процесса, реализуемого в сотрудничестве со взрослыми в форме усвоения общественно-исторического опыта путем его интериоризации. [4, с. 10]

То есть огромную роль в специальной педагогике отводят личности педагога.

Ы. Алтынсарин утверждал, что профессия педагога - одна из самых замечательных, но в то же время – одна из самых трудных.

Педагог- это учитель и воспитатель в одном лице. Учителю в школьном деле И.Алтынсарин отводил ведущую роль: «Для народных школ учителя составляют все, с ними не могут сравниться ни прекраснейшие педагогические руководства, ни благодетельнейшие правительственные распоряжения, ни тщательный инспекторский надзор...» [4 с.247]. «Не служба, а Богом данное призвание. Во все времена ходили учителя в рубище. Высокую душу для этого следует иметь,

способную отдать свою пламень другим людям, ничего не требуя взамен», — любил повторять Алтынсарин[5].

Сегодня, говоря о принципах работы образовательной системы Алтынсарина, педагоги акцентируют внимание на нескольких важных, актуальных и по сей день моментах. Во-первых, Ибраялтынсарин считал, что учить нужно согласно склонностям и успехам ребенка. Во-вторых, учитель должен любить детей и ни в коем случае не гасить в них любопытство, а стимулировать стремление к знаниям. Третьим золотым правилом было то, что знания должны приносить реальную пользу. Никакой бессмысленной зубрежки, лишь преподавание по принципу «от простого к сложному» в интересной форме. Удивительно, насколько актуальны сегодня эти заветы [8].

Обучение учащихся с особыми образовательными потребностями должно быть в первую очередь нацелено на улучшение усвоения учебного материала, поэтому темп работы, сложность изложения материала и количество терминов, количество наглядности, качество воздействия на мелкую и общую моторику ребенка зависит от особенностей развития ребенка. Необходимо применение большого количества наглядности, материал должен быть прост в понимании и четко структурирован. Особое внимание в обучении детей с особыми образовательными потребностями необходимо уделять межпредметным связям, ведь именно благодаря им, у ребенка будет формироваться умение применять полученные знания в разных учебных и жизненных ситуациях.

Также существует практика использования не только красной пасты при проверке выполненных заданий, но и зеленой, для акцентирования на успехах детей с особыми образовательными потребностями.

Аристипп Киренейский писал: «Детей надо учить тому, что пригодится им, когда они вырастут». Этим необходимо руководствоваться при обучении детей, особенно детей с особыми образовательными потребностями и именно эта мысль прослеживается во всех трудах Ибраялтынсарина.

Список литературы:

1. Джумагулов К.Т. Алтынсарин и развитие культуры казахского народа. Алма-Ата: Казахстан, 1984.
2. М.А.Ауэзов, «Собрание сочинений в двадцати томах». «Жазушы», 1985, т.20 - С.26.
3. И.Алтынсарин. Собр. соч. в трех томах, Алма-Ата, 1978, т. 2, С.141.
4. Основы коррекционной педагогики. Гонеев А. Д., Лифинцева Н. И., Ялпаева Н.В., 1999 (с) Издательский центр "Академия", 1999
5. О.Зорина. «МК. Российский региональный еженедельник», ЗАО "Редакция газеты "Московский Комсомолец" Электронное периодическое издание «МК.ru», 2021.
6. Ильминский Н., Воспоминания об И. А. Алтынсарине, Каз., 1891, с. 247.
7. М.А.Ауэзов, «Собрание сочинений в двадцати томах». «Жазушы», 1985, т.20 - С.26.
8. Е. Ермакова, «Казахстанская правда», АО «Республиканская газета «ЕгеменҚазақстан», г. Нур-Султан, 2019
9. Приказ Министра просвещения Республики Казахстан Г.Бейсембаева №294 «Об утверждении «Единой программы воспитания» в организациях образования, за исключением высших учебных заведений, 19.09.2023

УДК 372.878

РАЗВИТИЕ ЭМОЦИОНАЛЬНОГО ИНТЕЛЛЕКТА ШКОЛЬНИКОВ НА УРОКАХ МУЗЫКИ

Задорожная Светлана Николаевна

ст. преподаватель кафедры искусств
педагогического института им. Султангазина
КРУ им. А.Байтурсынова, г. Костанай, Казахстан
E-mail: stella1065@mail.ru

Аннотация

Бұл мақалада оқушылардың эмоционалды интеллектісін дамытудағы музыка сабағының мүмкіндіктері, жеке эмоциялармен тұлға аралық қарым-қатынастың эмоционалды саласын түсіну, талдау және басқару қабілеті қарастырылады. Мақалада музыкалық құзыреттіліктің түрлері бойынша орналасқан музыка сабағында оқушылардың музыкалық іс-әрекетінің негізгі түрлерінің мазмұны сипатталған.

***Түйінді сөздер:** эмоционалды интеллект, модернизация, жаһандық құзыреттіліктер, эмоционалды жауап, интерпретация, эстетикалық қабылдау.*

Аннотация

В данной статье рассматриваются возможности урока музыки в развитии эмоционального интеллекта учащихся, как способности осознавать, анализировать и управлять собственными эмоциями и эмоциональной сферой межличностной коммуникации. В статье приведена характеристика содержания основных видов музыкальной деятельности учащихся на уроке музыки, расположенных по типам развиваемых музыкальных компетенций.

***Ключевые слова:** эмоциональный интеллект, модернизация, глобальные компетенции, эмоциональное реагирование, интерпретация, эстетическое восприятие.*

Abstract

This article examines the possibilities of a music lesson in the development of students' emotional intelligence, as the ability to recognize, analyze and manage their own emotions and the emotional sphere of interpersonal communication. The article describes the content of the main types of musical activity of students in a music lesson, arranged by types of musical competencies being developed.

***Key words:** emotional intelligence, modernization, global competencies, emotional response, interpretation, aesthetic perception.*

Модернизация системы казахстанского образования на современном этапе направлена на всестороннее развитие личности учащихся, владеющих разнообразными компетенциями, гибким мышлением и креативностью, необходимыми для эффективной адаптации в социальной среде. В связи с этим, в системе образования РК, как и во всей мировой системе, существует тенденция к усилению роли универсальных и интегративных качеств личности, являющихся основой для формирования глобальных компетенций. Одной из ключевых компетенций является эмоциональный интеллект, представляющий собой способность личности осознавать, анализировать и управлять собственным эмоциональным состоянием и эмоциональной сферой межличностной коммуникации.

Процесс музыкального образования в своей основе опирается на единство интеллектуального и эмоционального, тем самым формируя модель эмоционального реагирования на основе гуманистических, культурно-эстетических и духовно-нравственных принципов и обеспечивает гармоничное развитие интеллектуальных и творческих умений и навыков учащихся за счет привлечения современных методов и технологий, обеспечивающих эффективное развитие эмоционального интеллекта. Одновременно с этим, гармоничное взаимодействие интеллектуального и эмоционального в структуре личности в процессе музыкального

обучения и воспитания способствует развитию познавательных способностей, создающих основу для самостоятельной и мотивированной познавательной активности обучающихся.

Важность развития продуктивной модели эмоционального реагирования в школьном возрасте обуславливается возникновением в этом возрасте психофизиологических предпосылок для формирования и развития эмоционального интеллекта, основанном на активном взаимодействии школьника с разнообразным миром окружающих его людей. В то же время, его эмоциональная непосредственность связана с познавательной активностью, в которой творческий компонент опыта познания и самопознания ярко выражен.

Таким образом, тенденции в развитии образования предполагают усиления роли эмоционального интеллекта в целостном развитии личности учащихся, чему способствует общественный запрос на личность, обладающую высокой адаптивностью и готовностью к сотрудничеству, что в большинстве жизненных ситуаций связано с высоким уровнем развития эмоционального интеллекта.

Впервые важность эмоционального интеллекта в целостном развитии личности и в системе успешной социальной и личностной адаптации выявил ученый Х. Гарднер и его концепция интеллекта легла в основу дальнейших исследований, которые привели к формированию понятия «эмоциональный интеллект». В более поздних исследованиях, в частности Д. Голмана, понятие «эмоциональный интеллект» было расширено и конкретизировано с позиции разнообразия решаемых задач межличностного взаимодействия, а также способов и методов решения этих задач [1].

На современном этапе развития науки и образования понятие «эмоциональный интеллект» трактуется как целенаправленное интеллектуальное использование эмоций, как способности к моделированию и контролю эмоций, а также познание эмоциональной сферы и управление своими отношениями с окружающими через целесообразное в данной ситуации проявление эмоций.

Необходимо отметить, что в психолого-педагогических исследованиях взаимосвязь интеллекта и эмоций, а также интерпретация и проявление эмоций в процессе познавательной активности изучено довольно глубоко. В какой-то мере педагогические исследования даже предвосхитили появление аналогичных исследований в психологии. Еще Л.С. Выготский отмечал единство мышления и эмоций, проявленных во взаимосвязанной системе интеллектуальных и аффективных процессов, которым присуща динамика на протяжении ступеней развития психики, С.Л. Рубинштейн полагал, что мышление является следствием единства эмоционального и интеллектуального в процессе развития личности человека [2].

В этой связи становится очевидным, что эмоциональный интеллект с точки зрения целей и задач педагогики представляет собой многокомпонентное понятие, охватывающее способность личности к осознанному восприятию, интерпретации и анализу эмоций как собственных, так и окружающих, с последующим волевым и целенаправленным использованием результатов этих процессов для адаптации в социальной среде. Необходимо также отметить, что развитие эмоционального интеллекта в школьном возрасте неразрывно связано с проявлением креативности мышления – необходимого и базового качества современной успешной личности.

Не случайно, в современной педагогике развитие эмоционального интеллекта в учебной деятельности опирается на применение интерактивных методик и технологий. В числе таких технологий творчеству уделяется особое значение. Произведения музыкального искусства знакомят учащихся с основными эмоцио-

нальными состояниями, способствуют развитию способности идентифицировать свои и чужие эмоции, развивают эмпатию и осознанное желание управлять эмоциональными состояниями.

О роли творческой активности в развитии единства интеллектуальной и эмоциональной сферы в современной научно–педагогической и психологической литературе сказано немало. Еще ученый У. Грейв ходе своих исследований писал, что эмоционально–интеллектуальная деятельность и творчество – два неразрывных компонента функционирования социального существа. В некотором роде проявление и интерпретация эмоций есть творческий акт, зависящий от совокупности когнитивных функций мозга, как производной интеллекта. В то же время, чем сложнее и разнообразнее окружающие индивида условия, тем сложнее и разнообразнее его эмоциональное реагирование.

Как многоплановая способность, эмоциональный интеллект развивается, прежде всего, под воздействием впечатлений, формируемых в среде воспитания и обучения. Как отмечают исследователи Ш.Е.Коржаубаева и О.Г.Мачина, период школьного возраста совпадает с периодом становления самосознания ребенка, в котором формируются навыки самоконтроля и понимания важности эмоциональной составляющей общения с окружающими и в котором высока восприимчивость к новому и потребность в собственной интерпретации [3].

Таким образом, эмоциональный интеллект представляет собой способность индивида осознавать, анализировать и понимать как собственные эмоциональные проявления, так и проявления окружающих, а также умение управлять собственным эмоциональным состоянием и проявлением этого состояния.

В процессе музыкального образования осуществляется реализация принципов, позволяющих развивать компоненты эмоционального интеллекта во взаимодействии с основными видами музыкальной деятельности. Именно они обеспечивают единство и образную целостность эмоционального и рационального и через них учащиеся осваивают опыт интерпретации эмоций, их анализа и проявления через саму музыку.

На уроках музыки в их структуре и содержании основные виды музыкальной деятельности располагаются по типу развиваемых музыкальных компетенций. Поскольку музыкальный образ является формой отражения действительности и чувств человека, освоение основных видов музыкальной деятельности через знакомство с содержанием музыкальных произведений формирует эмоциональное состояние, а также позволяет через ассоциативные связи, запечатленные в сознании, формировать понятийную систему эстетического восприятия. В этой связи крайне важен воспитательный аспект развития эмоционального интеллекта на уроках музыки.

Музыкальная интонация тесным образом связана с жизненными образами и характером реагирования на них, с формами общения. Основные музыкальные компоненты, отражающие интонационные образы окружающей действительности, существуют при реализации основных видов музыкальной деятельности учащихся, что позволяет при неоднократном повторении формировать устойчивые эмоциональные связи с явлениями окружающей действительности, с чувствами, которые вызывает музыкальное произведение.

Так, в процессе музыкального обучения в школе, учащийся осваивает следующие виды музыкальной деятельности, формирующие компоненты эмоционального интеллекта:

– Слушание музыки (распознавание и идентификация эмоциональных состояний своих и транслируемых окружающими);

- Изучение музыкальной грамоты (распознавание и идентификация информации об эмоциональном состоянии);
- Инструментальное и хоровое исполнение (способность к использованию информации об эмоциональном состоянии, развитие эмоциональной реакции на музыку).

Данное взаимодействие учащихся с основными видами деятельности на уроке музыки способствует улучшению социально–коммуникативных навыков, расширению опыта эмоционального контакта с окружающими. Уроки музыки позволяют школьникам увереннее проявлять как вербальные, так и невербальные способы эмоциональной коммуникации. В целом же, на уроках музыки через коллективную творческую деятельность формируются практические навыки эмоционального контроля и эмоционального реагирования на жизненно важные события и явления, тем самым обеспечивая логическую связь между музыкальной культурой и культурным восприятием явлений окружающей действительности. Это важное условие для развития навыков анализа эмоциональных реакций, понимания и интерпретации эмоциональных взаимосвязей между явлениями окружающего мира, собственными эмоциями и эмоциями окружающих.

Практико – ориентированная направленность обучения в условиях урока музыки позволяет формировать как теоретические знания об эмоциональных реакциях и проявлениях, так и практические навыки контроля, что является одним из ключевых направлений развития эмоционального интеллекта в школьном возрасте современной парадигмы образования. Полученные прикладные навыки эмоционального анализа и контроля являются базой для развития стрессоустойчивости и позитивного мышления, навыков продуктивной коммуникации с окружающими в деле формирования успешной личности с высокими адаптивными возможностями.

Содержание обучения музыке в условиях общего образования является по сути интеграционным, так как рассматривает развитие эмоционального интеллекта во взаимодействии с важнейшими событиями и явлениями окружающей действительности. В рамках развития эмоционального интеллекта у школьников развиваются не только способности к пониманию, анализу, интерпретации и проявлению эмоций, а целенаправленное их проявление в разрезе воспитания гражданской ответственности, доброжелательного отношения к окружающим, формирования бережного и уважительного отношения к культурному наследию [4].

Программа по предмету «Музыка» является одной из наиболее полно отражающей современные инновационные подходы, методы и технологии образования. Сама творческая основа индивидуального восприятия и интерпретации, коллективного творческого взаимодействия создает благоприятные условия для успешного внедрения современных образовательных технологий в методики музыкального обучения и воспитания.

Таким образом, урок музыки на современном этапе развития образования характеризуется сквозным и спиральным обучением школьников общим и специальным музыкальным компетенциям, через которые достигается развитие компонентов эмоционального интеллекта. Такие принципы как преемственность содержания, деятельность овладения основными знаниями и навыками творчества, доступность материала определяют содержание программы по предмету «Музыка» и создают методологическую основу для постепенного и комплексного развития эмоционального интеллекта. Благодаря тому, что музыкальное искусство является универсальной формой отражения окружающей действительности и обращено к рациональной и эмоциональной сфере, оно раскрывает сферу эмоциональных контактов учащихся с действительностью при создании необходимых педагогических

условий для комплексного и поэтапного развития эмоционального интеллекта у детей школьного возраста.

Список литературы:

1. Mayer, J. D., Salovey, P., & Caruso, D. Models of emotional intelligence / In R. J. Sternberg (Ed.) – Cambridge University Press. –2000. – P. 396–420
2. Психология человека в современном мире. Т.2. Проблема сознания в трудах Л.С. Выготского, С.Л. Рубинштейна, Д.Н. Узнадзе/ под. общ.ред.В.В. Селиванова, Д.В. Ушакова.–М.: Изд-во Института Психологии РАН.–2009.–404 с.
3. Коржаубаева Ш.Е., Мачина О.Г. Учимся быть хорошими родителями для детей школьного возраста.– Нур–Султан: Unisef Kazakhstan.–2021.– 27 с.
4. Ғылым мен білім беруді дамытудың өзекті бағыттары» атты халықаралық ғылымтеориялық конференция материалдары жинағы. – Қарағанды: «Досжан» баспасы.– 2022. – 230 с.
5. Пархоменко К.С. Анализ подходов к оценке социоэмоциональной компетентности в дошкольном и младшем школьном возрасте // Теоретическая и экспериментальная психология.– 2015.– С. 69–73
6. Горина Л.В., Чернышов А.И. Теория и методика музыкального воспитания младших школьников / учебное пособие. – Саратов.–2011.– 66 с.
7. Какимова Л.Ш. Инновационные методы обучения в практике преподавания музыкальных дисциплин // Вестник КазНПУ.– 2017.– С.112–117

УДК 37.04 – 053

СОТРУДНИЧЕСТВО СЕМЬИ И ШКОЛЫ В ПЕРВЫЙ ГОД ОБУЧЕНИЯ КАК СРЕДСТВО ВОСПИТАНИЯ ЛИЧНОСТИ, СПОСОБНОЙ К ДАЛЬНЕЙШЕМУ ПСИХОЛОГИЧЕСКОМУ, ЛИЧНОСТНОМУ И СОЦИАЛЬНОМУ РАЗВИТИЮ

Замацикова Татьяна Евгеньевна

педагог–психолог,
КГУ "гимназия имени А.М. Горького
отдела образования города Костаная"

Аңдатпа

Өзектілігі. Қазіргі білім берудің басым бағыты оқушылардың даму әлеуетін іске асыру, олардың қабілеттерін есепке алу және олардың зияткерлік және жеке ресурстарын жан–жақты ашу болып табылады. Осыған байланысты бейімделудің мәніне көзқарастар өзгерді, сәтті бейімделу критерийлерінің тізімі кеңейді, бейімделу кезеңінде ата–ананың нақты мінез–құлық стратегиясын құру қажеттілігі туындады. Мақсаты: Ата–аналарды педагогикалық қолдау орталығының бағдарламасы аясында отбасы мен мектептің белсенді өзара әрекеттесуін кеңейту арқылы бірінші сынып оқушыларының бейімделуіне қолайлы жағдай жасау.

Түйінді сөздер: отбасы және мектеп, бейімделу, бедел, белсенділік.

Аннотация

Актуальность. Приоритетным направлением современного образования является реализация развивающего потенциала учащихся, учет их способностей и всестороннее раскрытие их интеллектуальных и личностных ресурсов. В связи с этим изменились подходы к сущности адаптации, расширился список критериев успешной адаптации, появилась необходимость в построении актуальной родительской стратегии поведения в адаптационный период. Цель: создание благоприятных условий для адаптации первоклассников путем расширения активного взаимодействие семьи и школы в рамках программы Центра педагогической поддержки родителей.

Ключевые слова: семья и школа, адаптация, авторитет, активность.

Abstract

Relevance. The priority direction of modern education is the realization of the developing potential of students, taking into account their abilities and the full disclosure of their intellectual and personal resources.

In this regard, approaches to the essence of adaptation have changed, the list of criteria for successful adaptation has expanded, and there is a need to build an up-to-date parental behavior strategy during the adaptation period. Objective: creating favorable conditions for the adaptation of first-graders by expanding the active interaction of family and school within the framework of the program of the Center for Pedagogical Support of Parents.

Key words: family and school, adaptation, authority, activity.

На современном этапе образования проблема адаптации детей к школьной жизни стала наиболее актуальной, так как стандарт впервые определяет такую составляющую, как здоровье школьников, в том числе и психологическое, в качестве одного из важнейших результатов образования. Приоритетным направлением новых образовательных стандартов является реализация развивающего потенциала общего среднего образования, главной задачей становится обеспечение развития универсальных учебных действий как психологической составляющей ядра образования. Обучение ориентировано на развитие учащихся, учет их способностей и всестороннее раскрытие их интеллектуального и личностного потенциала [1].

Начало обучения в школе – это не только учеба, новые знакомые и впечатления. Это новая среда и необходимость подстраиваться под новые условия деятельности, включающие в себя физические, умственные, эмоциональные нагрузки для детей. Ребенка, пришедшего впервые в школу, встречает новый коллектив детей и взрослых. Ему нужно установить контакты со сверстниками и педагогами, научиться выполнять требования школьной дисциплины, новые обязанности, связанные с учебной работой [2]. Опыт показывает, что не все дети готовы к этому. Некоторые первоклассники, даже с высоким уровнем интеллектуального развития, с трудом переносят нагрузку, к которой обязывает школьное обучение. Для многих первоклассников, и особенно шестилеток, трудна социальная адаптация, так как не сформировалась еще личность, способная подчиняться школьному режиму, усваивать школьные нормы поведения, признавать школьные обязанности.

Современные исследования проблемы адаптации позволили выделить ключевые особенности и закономерности данного процесса:

адаптация не сводится к элементарному приспособлению, а подразумевает взаимодействие сторон – личности и среды;

для достижения положительного результата необходима активность личности в процессе взаимодействия;

обучение и воспитание признаны ведущим средством достижения успешности адаптационного процесса;

адаптационные способности человека во многом зависят от психологических особенностей, качеств и свойств личности, которые образуют одну из интегративных характеристик ее психического развития – адаптивность[3].

Поэтому процесс адаптации – это не только процесс приспособления к успешному функционированию в данной среде, но и способность к дальнейшему психологическому, личностному, социальному развитию. Следовательно, адаптированный ребенок – это ребенок, приспособленный к полноценному развитию своего личностного, физического, интеллектуального и других потенциалов в данной ему новой педагогической среде[4].

Достижения данных задач невозможно без создания таких психолого-педагогических условий, которые привели бы к успешной адаптации учащихся. Важную роль в создании благоприятных условий для адаптации первоклассников играет плодотворное взаимодействие семьи и школы. Начиная с нового учебного года, на базе гимназии в соответствии с рекомендациями Министерства

Просвещения Республики Казахстан функционирует Центр педагогической поддержки родителей. Деятельность Центра призвана способствовать обеспечению безопасности, здоровья и психологического благополучия детей через повышение культуры позитивного родительства. На занятиях Центра педагогической поддержки родители в интерактивном режиме получают конкретные навыки позитивного общения со своими детьми, учатся понимать их психологическое, эмоциональное состояние, что помогает воздействовать на корни такой серьезной проблемы, как нарушение детско-родительских отношений.

Ведущим направлением программы педагогической поддержки родителей первых классов является интеграция семьи и школы в адаптационный период. Определяя содержание направления «Семья и школа в период адаптации первоклассников», мы основывались, прежде всего, на убеждении о том, что учителя и родители должны выстроить свое взаимодействие с первоклассниками таким образом, чтобы в его процессе были обеспечены благоприятные условия для мобилизации внутренних ресурсов учащихся и развития личности школьника. Самый важный результат такого взаимодействия является восстановление у ребенка положительного отношения к жизни, в том числе и к повседневной школьной деятельности, ко всем участникам образовательного процесса. Когда учеба приносит детям радость или хотя бы не вызывает негативных переживаний, связанных с осознанием себя неполноценным, недостаточным любви, тогда школа не является проблемой [5].

Проведенное нами в рамках работы Центра исследование позволило разработать практические рекомендации для учителей и родителей по оказанию помощи учащимся первых классов в период их адаптации к школьному обучению.

На индивидуальных консультациях, встречах педагоги-психологи помогали родителям понять, что надо быть готовым к тому, что период адаптации может продлиться несколько месяцев. Ребенку нужна помощь и, прежде всего, он нуждается в поддержке самых близких ему людей – родителей.

Нами была разработана родительская стратегия поведения в адаптационный период, основанная на трех главных компонентах: адаптация, авторитет, активность.

Адаптация. Задача родителей – оказать первокласснику моральную и эмоциональную поддержку, помочь разобраться в непривычной обстановке.

Самое главное, что родителям необходимо дать своему ребенку – это его внимание. Если ребенок увидит родительский интерес к его делам и заботам, он обязательно почувствует их поддержку.

Очень важно помочь ученику войти в новый режим жизни. Первоклассник привыкает к школе не только психологически, но и физически.

Родителям необходимо уметь сохранять спокойствие по отношению к школьным заботам ребенка. Для ребёнка чего-то не уметь, что-то не знать – это нормальное положение вещей. На то он и ребёнок – этим нельзя попрекать. Упреки понижают самооценку ребенка, лишают его уверенности в себе.

Помощь ребенку в установлении отношений со сверстниками – еще одна задача родителей. Уверенный в себе, общительный первоклассник адаптируется к любой ситуации быстрее и спокойнее.

Родители должны помнить, что школьная отметка – показатель знаний ребенка по данной теме данного предмета на данный момент. Она не характеризует личность ребенка. Поэтому не стоит относиться к первым неудачам ребенка, как к краху всех надежд.

Авторитет. Задача родителей – укрепить и поднять на новый уровень авторитет родителей, формировать авторитет учителя, школы.

Чтобы укрепить свой родительский авторитет, необходимо общение с ребенком строить на правах равного партнёра и показывать образцы поведения, общения, взаимодействия с окружающими. Очень важно выработать единую тактику общения с ребенком всех членов семьи.

С поступлением в школу в жизни первоклассника появился человек более авторитетный, чем родители. Это учитель. Негативные или неуважительные высказывания о школе и учителях «в семейном кругу» подрывают спокойствие ребенка и уверенность в заботе и согласии между важными для него взрослыми людьми. Положительное отношение к школе и учителям значительно упростит ребенку период адаптации.

Активность. Задача родителей – установить тесный контакт с учителями, согласовать требования к учебной деятельности, прислушаться к советам, предложить помощь в организации внеклассных мероприятий, общих дел.

Иногда родители убеждены, что их задача – обеспечить материальное благополучие ребенка, а воспитывать его должна школа. Не стоит игнорировать родительские собрания и другие мероприятия. Иначе результатом станет низкая осведомленность родителей о жизни ученика, его интересах, увлечениях, друзьях, заботах. Это приведет к накоплению непонимания, отделению учителей, детей и родителей друг от друга, к низкой педагогической культуре родителей. Вследствие этого резко возрастает количество ошибок, допускаемых родителями и учителями в воспитании детей.

Таким образом, следуя данным рекомендациям, родители помогут ребенку чувствовать себя спокойно и уверенно. Следовательно, у него будет формироваться положительная мотивация, адекватная самооценка и позитивное отношение к учебной деятельности, что поможет ему благополучно пройти процесс адаптации и быть успешным в учебе.

Организация всей жизни детей в первый год обучения в школе должна создать условия для благополучной адаптации ребенка к школьной жизни и предупреждения явлений дезадаптации. От эффективного взаимодействия семьи и школы на начальном этапе обучения во многом зависит реализация задач современной системы образования, направленной на воспитание личности, способной активно, творчески мыслить и действовать, саморазвиваться интеллектуально, нравственно и физически.

Список литературы

1. Малхасян Е.Г. Основные аспекты обновленного содержания образования Республики Казахстан // Республиканский информационно-методический журнал «Открытая школа». –2020.–№6 (157).– С.9–10.
2. Крамаренко Н. С. Адаптация детей к школе как психологическая проблема // Вестн. Ун-та Рос. Акад. Образования. – 2021. – N 2. – С. 37–39.
3. Вертягина, Е.А. К определению понятий «адаптация», «адаптивность», «адаптированность» / Е.А. Вертягина // Адаптация личности в современном мире: Межвуз. сб. науч. тр. – Саратов: Изд-во «Научная книга», 2019. – Вып. 4. – С. 8–10.
4. Битянова, М. Р. Адаптация ребенка в школе: диагностика, коррекция, педагогическая поддержка / М.Р. Битянова – М.: Образоват. центр «Педагогический поиск», 2020. – 167 с.
5. Гагай, В.В. Особенности школьной адаптации первоклассников как трудной жизненной ситуации для детей и родителей / В.В. Гагай, К.Ю. Гринева // Вестник Челябинского государственного педагогического университета. – 2019. – № 2. – С. 33–43.

УДК 372.854

ХИМИЯДАН ПРАКТИКАЛЫҚ ЖӘНЕ ЗЕРТХАНАЛЫҚ САБАҚТАРДЫ ОҚЫТУ ТЕХНОЛОГИЯСЫ

Зарипбаев Кунхожа Шерипбаевич
стажёр оқытушы
E-mail: zkunhoja@gmail.com

Аймурзаева Лиза Гулмурзаевна
үлкен оқытушы, (PhD)
Әжинияз атындағы НМПИ
Нөкіс қаласы, Өзбекстан Республикасы
E-mail: aymurzaevaliza591@gmail.com

Аңдатпа

Мұғалімнің сабақ барысында оқушыларға берген білімдерінің жиынтығын өмірде қолдану және химия бойынша барлық теориялық білім практикада қолданбай пайдасыз. Сондықтан химиялық заңдылықтар, ұғымдар, заттардың қасиеттері, олардың түзілуі тәжірибе негізінде зерттелуі және химиядағы тәжірибелер туралы айтылған.

***Түйінді сөздер:** практикалық сабақ, зертханалық жұмыс, техникалық қауіпсіздік ережелері, практикалық дағдылар, бақылау түрі, демонстрациялық тәжірибелер, студенттік тәжірибе.*

Аннотация

Все теоретические знания по химии бесполезны без практического применения совокупности знаний, данных учителем учащимся на уроке. Поэтому на основе опыта изучаются химические законы, понятия, свойства веществ, их образование, упоминаются эксперименты в химии.

***Ключевые слова:** практическое занятие, лабораторная работа, правила технической безопасности, практические навыки, вид контроля, демонстрационные эксперименты, опыт учащихся*

Abstract

All theoretical knowledge of chemistry is useless without practical application of the set of knowledge given by the teacher to the students during the lesson. Therefore, chemical laws, concepts, properties of substances, their formation are studied on the basis of experience, and experiments in chemistry are mentioned.

***Key words:** practical lesson, laboratory work, technical safety rules, practical skills, type of control, demonstration experiments, student experience*

Практика – мұғалімнің сабақ барысында оқушыларға берген білімдерінің жиынтығын өмірде қолдану. Химия бойынша барлық теориялық білім практикада қолданбай пайдасыз. Сондықтан химиялық заңдылықтар, ұғымдар, заттардың қасиеттері, олардың түзілуі тәжірибе негізінде зерттеледі. Химиядағы тәжірибелер өте маңызды. Эксперимент көмегімен оқушылар өз дағдыларын жетілдіреді. Жаңа педагогикалық технологиялар негізінде ұйымдастырылған сабақтарда оқушылардың интеллектуалдық қабілеті, сөйлеу мәдениеті, бір–бірімен достық қарым–қатынасы ескеріледі. Ынтымақтастықта жұмыс жасау арқылы оқушыларда бір–біріне қолдау көрсету, достық, достық сезімдері қалыптасады, осы арқылы оқушылардың дағдылары мен дағдыларын меңгеруі жеңіл болады [1].

Қазіргі таңда ғылым мен техниканың қарқынды дамуының нәтижесінде білім беру компьютерлік, мультимедиялық, аудио–видеотехнологиялар сияқты бірқатар жаңа технологиялар, қашықтықтан оқытуда интернет жүйесін пайдалану негізінде жүргізілуде. Студенттерге химиядан терең және жан–жақты білім беру, әрине, әр

кафедра мен тақырып бойынша зертханалық және практикалық сабақтардың дұрыс және дұрыс өтуіне байланысты. Зертханалық және практикалық сабақтарды өткізу, ең алдымен, студенттердің осы пән бойынша алған теориялық білімдерін бекітуге қызмет етеді, түрлі сапалық және сандық реакциялардың түсі мен мөлшерінің өзгеруі, тұнба және газдың бөлінуімен жүргізілетін тәжірибелер ғылымға үлкен қызығушылық тудыратыны заңды [2].

Өртүрлі химиялық ыдыстар мен химиялық заттардың болуы және оқытушының оларды ұтымды пайдалана білуі практикалық сабақтар мен зертханалық жұмыстарды жүргізудің қажетті шарттары болып табылады. Әрбір сабақта, әсіресе практикалық сабақтарда мұғалім студенттерді қазіргі ғылым мен техника жаңалықтарымен таныстырып, мүмкіндігінше осы жаңалықтарға байланысты тәжірибелерін көрсетуі қажет. Студент химия пәнінен бағдарламада қарастырылған білімді толық меңгеріп, өз бетінше зертханалық және практикалық сабақтарды өткізу дағдыларын меңгеруі керек.

Студентте мынадай практикалық білім мен дағдылар болуы керек;

- химия зертханасы кабинетінде жұмыс істеу ережесін білу;
- химиялық заттармен жұмыс істеу кезіндегі қауіпсіздік ережелерін білу;
- қарапайым химиялық ыдыстар мен құралдардың көмегімен қатты және сұйық заттардың массасы мен көлемін өлшей білу;
- зертханалық жағдайда тәжірибе жүргізуге арналған қарапайым химиялық қондырғылар мен ыдыстар жиынтығын дайындауды, химиялық жабдықтың қосылатын бөліктерін өз бетінше дайындауды;
- химиялық заттардың сулы және басқа еріткіштердегі ерітінділерін белгілі концентрацияда дайындау мүмкіндігі;
- сұйық заттардың тығыздығын арнайы ареометрлермен немесе басқа әдістермен анықтай білу, қайнау температурасын анықтау әдістерін білу;
- еріткіш және еріген зат туралы толық түсінікке ие болу, еріген затты еріткіштен бөлу әдістерін білу;
- индикаторлар арқылы реакция ортасының қышқылдылығын немесе сілтілілігін анықтау;
- жай химиялық заттардың арасындағы бейтараптандыру, орын ауыстыру реакцияларын, тұндыру, газдың бөліну реакцияларын көрсету және себебін түсіндіру;
- зертханалық жұмыстарды өз бетінше орындап, тиісті қорытынды жасай білу;
- химиялық реакциялар жылдамдығының сыртқы факторларға, яғни температураға, әрекеттесуші заттар мен катализатордың байланыстырушы байланыстарына және заттардың табиғатына тәуелділігін тәжірибе жүзінде көрсете білу;
- органикалық заттардың құрамындағы көміртегі, сутегі және хлорды анықтай білу;
- органикалық заттардың карбондануын көрсету және түсіндіру;
- кейбір органикалық заттарды сыртқы түріне, ерекше иісіне, түсіне, күйіне қарай ажырата білу;
- көмірқышқылдарының әдістері мен қасиеттеріне байланысты тәжірибелердің мәнін көрсету және түсіну;
- органикалық заттарды анықтауға байланысты есептерді шешу;
- пластмассаларды анықтау бойынша тәжірибелер жүргізіп, түсіндіре білу;
- химиялық талшықтарды анықтау тәжірибелерін білу;
- зертханалық және практикалық жаттығуларды өз бетінше жүргізе білу, реакцияның мәнін түсіну, бақылау нәтижелерін жазып, қорытынды жасау,

реакцияның себебі мен нәтижесі арасындағы байланыстың заңдылықтарын анықтау, білу. заттардың синтезі кезінде қажетті жағдайлардың толықтығын қалай қамтамасыз ету керек.

Студенттік эксперимент – мектептегі химия бағдарламасындағы оқулықтар мен оқу құралдарында берілген оқушының өзіндік жұмыс негізіндегі химия эксперименті. Химиялық эксперимент оқушылардың оны жүргізу дағдылары мен дағдыларын қалыптастырып қана қоймайды, сонымен қатар студенттердің алған білімдерінің дұрыстығын негіздейді. Білімді меңгеру оқу материалын терең меңгеруге әкеледі. Химия сабағында химияның өмірмен байланысын негіздеу маңызды. Студенттік эксперимент зертханалық тәжірибе және практикалық жұмыс болып бөлінеді. Олар бір–бірінен дидактикалық мақсатымен ерекшеленеді. Зертханалық тәжірибелердің мақсаты – жаңа білімді меңгеру үшін жаңа материалды зерттеу. Тәжірибелік сабақ тақырыпты оқып–үйренгеннен кейін жүргізіледі және ол білімді жетілдіруге және бекітуге, практикалық дағдыларды қалыптастыруға және қалыптасқан дағдылар мен дағдыларды жетілдіруге әкеледі, бұл бақылаудың бір түрі. Оқушылардың экспериментін жүзеге асыру келесі кезеңдерде өтеді.

1. Эксперимент мақсатын түсіну.
2. Заттарды зерттеу.
3. Химиялық ыдыстар мен құралдардан құрылғылар жасау.
4. Эксперимент жүргізу.
5. Эксперимент нәтижелерін талдау және қорытынды жасау.
6. Алынған нәтижелерді түсіндіріңіз және реакция теңдеулерін жазыңыз.
7. Есеп шығару.

Оқырман эксперименттің не үшін жасалып жатқанын және эксперимент негізінде қандай мәселені анықтауға болатынын білуі керек. Құралдар мен көрсеткіштер арқылы оқушыдан материалды меңгереді. Экспериментті орындау олардан құрал–саймандармен жұмыс істеуді, тәжірибенің жолын білуді талап етеді. Эксперимент нәтижесінен соған байланысты теориялық түсініктер негізінде қорытынды жасай білу қажет. Оқушылардың бойында химиялық дағдыларды қалыптастыру. Тәжірибелік сабақтарда дағдылар мен дағдыларды қалыптастыруға көп көңіл бөлінеді. Олар 7–сыныптан бастап химиядан сабақ бере бастайды. Химиялық дағдылар мен дағдыларды қалыптастыру нақты жүйе негізінде жүзеге асырылады. Алдымен қыздыру құрылғыларымен жұмыс істеу дағдылары қалыптасады, зертханалық әдістемелер оқытылады, яғни заттарды қыздыру, қоспалардан заттарды бөлу, техниканың қауіпсіздік ережелерін меңгеру, содан кейін күрделі затты бөлшектеу арқылы қарапайым заттарды алу және оларды тексеру. қасиеттері. Келесі қадам – күрделі заттарды қабылдау, құрғақ заттан ерітінді дайындау. Студенттердің одан әрі жұмысы сандық эксперименттер жүргізуге бағытталады [1–3].

Таразыны қолдану өлшеу құралдарын пайдаланып тәжірибелер жүргізуден және тәжірибелік есептерді шешуден тұрады. Тәжірибелік оқыту екі нысанда болады:

1. Нұсқаулар немесе үлестірмелі материалдар негізіндегі эксперименттер.

2. Эксперименттік есептерді шығару. Нұсқау – тәжірибелік нұсқаулықтарда келтірілген орындалатын тәжірибенің немесе тәжірибені орындайтын құрылғының сипаттамасы. Онда эксперимент кезіндегі қауіпсіздік шаралары туралы ақпарат болады. Бірақ тапсырманы нұсқаулармен орындау жетіспейді. Сондықтан тәжірибенің өте дәл орындалуы практикалық жұмысқа дайындық кезінде көрсетіледі.

Мысалы, 8–сыныпта аммиак туралы мағлұматтар «Аммиакты алу және соған байланысты тәжірибелер», аммиактың судағы ерітіндісі, сілтілі ортаның болуы, аммиактың суда ерігіштігі т.б. Осы тәжірибелерден реакция жағдайлары

нақтыланады. Тәжірибелік сабақтарды өткізер алдында студенттерді құрылғылардың құрылысымен, тәжірибелерді жүргізумен, жұмыстың мақсаты мен қызметімен таныстырады. Үйде жазылған мәліметтер нақтыланады. Эксперимент мақсаты мен оның нәтижесі түсіндіріледі [1].

Практикалық сабақта сабақты бастамас бұрын қауіпсіздік техникасы туралы пікірталас жүргізіледі. Демонстрациялық үстелге жинақталған аммиак алу құрылғысы қойылады. Оны студенттер практикалық жұмыс тәжірибесін орындау үшін пайдаланады. Тәжірибелік жұмыстың есебі оған қоса берілген дәптерге анық жазылуы керек. Содан кейін жұмыстың тақырыбы, эксперименттің атауы және оның орындалуы төмендегі кестеге сәйкес толтырылады.

Кесте 1

Эксперименттің мақсаты	Орындау тәртібі	Бақылау құрылғысының суреті	Қорытынды және реакция теңдеуі

Бұл диаграмма тәжірибеден кейін уақытында толтырылуы керек. Мұғалімдердің тәжірибелік жұмыстарының есебіне сүйене отырып, оларға баға қойылады.

Әдебиеттер тізімі:

1. Рахматуллаев Н.Г., Омонов Х.Т., Миркомиллов Ш.М. Кимё ўқитиш методикаси. Тошкент. «Ўқитувчи» 2008
2. М.Нишонов, Ш.Мамажонов, В.Хўжаев «Кимё ўқитиш методикаси» Тошкент Ўқитувчи 2002
3. Бектурганова З.К., Жумамуратов Р.Е., Бектилеуова Г.Б. Использование новых информационных технологий в обучении химии //современное экологическое состояние природной среды и научно–практические аспекты рационального природопользования. – 2017. – С. 2105–2107

УДК 372.8

АНАЛИЗ ПРИМЕНЕНИЯ КОМПЕТЕНТНОСТНОГО ПОДХОДА В КЛАССЕ С УГЛУБЛЕННЫМ ИЗУЧЕНИЕМ ИНФОРМАТИКИ

Зеленов Борис Александрович

магистрант 1 курса

7М01103 – Педагогика и психология

Педагогического института им. У.Султангазина

КРУ имени АхметБайтұрсынұлы,

педагог–исследователь, учитель информатики,

НИШ ФМН г.Костанай, Казахстан

Аннотация

В фокусе данной статьи находятся ключевые аспекты внедрения компетентностной модели обучения. Эти аспекты включают в себя формирование предметных компетенций, развитие критического мышления и творческих навыков учащихся. Исследуются выходные компетенции обучающихся, необходимые для успешного продвижения в высшем образовании и в последующей профессиональной сфере. Полученные результаты анализа предоставляют основу для выводов о целесообразности применения компетентностного подхода в углубленном изучении информатики.

Ключевые слова: обучение, компетенция, компетентностный подход.

Аңдатпа

Осы мақаланың негізгі фокусы оқытудың құзыреттілік моделін енгізудің негізгі аспектілері болып табылады. Бұл аспектілер пәндік құзыреттілікті қалыптастыруды, оқушылардың сыни ойлауы мен шығармашылық дағдыларын қалыптастыруды қамтиды. Жоғары білім беруде және одан кейінгі кәсіптік салада табысты ілгерілеу үшін қажетті білім алушылардың шығыс құзыреттері зерттеледі. Алынған талдау нәтижелері информатика пәнін терең оқытуда құзыреттілік тәсілді қолданудың орындылығы туралы қорытынды жасауға негіз береді.

Түйінді сөздер: оқыту, құзыреттілік, құзыреттілік тәсіл.

Abstract.

This article focuses on the key aspects of implementing a competency-based learning model. These aspects include the formation of subject competencies and the development of student's critical thinking and creative skills. The output competencies of students necessary for successful advancement in higher education and the subsequent professional field are examined. The obtained results of the analysis provide the basis for conclusions about the advisability of using a competency-based approach in the in-depth study of computer science.

Key words: training, competence, competency-based approach.

В современном мире, где информационные технологии стремительно развиваются, роль информатики в образовании неуклонно возрастает. Недостаточно просто обладать базовыми знаниями и навыками в этой области. Востребованы специалисты, способные самостоятельно решать задачи, работать в команде, использовать информационные технологии для достижения целей в различных сферах деятельности.

В связи с этим, все более актуальным становится компетентностный подход в образовании, который направлен на формирование у обучающихся не только знаний и умений, но и компетенций – совокупности личностных качеств, позволяющих успешно решать задачи в определенной области.

Компетентностный подход в образовании имеет ряд преимуществ:

– Практическая направленность. Компетенции ориентированы на реальные задачи, которые могут встретиться обучающимся в жизни.

– Развитие самостоятельности. У обучающихся формируется способность самостоятельно решать проблемы, используя свои знания и умения.

– Гибкость. Компетентностный подход позволяет обучающимся адаптироваться к новым условиям и требованиям.

– Мотивация. Обучающиеся видят практическую ценность получаемых знаний и умений, что повышает их мотивацию к учебе.

В классе с углубленным изучением информатики применение компетентностного подхода особенно важно, так как позволяет:

– Формировать у обучающихся необходимые компетенции для успешного обучения в вузе и дальнейшей профессиональной деятельности.

– Развивать у обучающихся навыки критического мышления, решения проблем, работы в команде, коммуникации.

– Готовить обучающихся к работе в условиях быстро меняющихся технологий.

Таким образом, компетентностный подход является актуальным и перспективным направлением развития образования, особенно в области информатики.

Ещё в 2004 году в Концепции 12-летнего среднего общего образования в Республике Казахстан содержание казахстанского среднего общего образования характеризовалось получением учащимися знаний, умений и навыков по областям отдельных учебных предметов, что недостаточно для компетентного участия их в

жизни [1]. Информационная перегруженность содержания образования ведет к снижению мотивации обучения и ухудшению здоровья учащихся.

Внедрение компетентного подхода в образовательную систему произошло в контексте изменения образовательной парадигмы в Казахстане, под влиянием глобальных тенденций интеграции и глобализации мировой экономики [2]. В свете измененных условий ключевая задача образовательных учреждений заключается в формировании у учащихся способности осмысленного и реалистичного взгляда на мир.

«Компетенция – включает совокупность взаимосвязанных качеств личности (знаний, умений, навыков, способов деятельности), задаваемых по отношению к определенному кругу предметов и процессов и необходимых для качественной продуктивной деятельности по отношению к ним, а компетентность – владение, обладание человеком соответствующей компетенцией, включающей его личностное отношение к ней и предмету деятельности» [3].

Модернизация системы образования становится одним из приоритетных направлений государственной политики, способствуя развитию творческой и многогранной индивидуальности педагогов. Ориентация на лучшие практики, выработанные в отечественном и мировом образовательном пространстве, явились предпосылкой для продолжения развития казахстанской системы образования и ее дальнейшего самосовершенствования. Понятие "компетентность" трактуется как «приспособление» или " «функционирование» и включает отношение к результатам, субъекту, объекту, процессу деятельности и инструментам труда [4]. В Казахстане всегда ценили человека, обладающего умением и навыками. С практической точки зрения компетентный человек просто использует плоды цивилизации, в то время как умелый человек стремится понять суть явлений. Переход к компетентности является результатом существенного повышения качества образования.

Компетентный подход является одним из ключевых принципов обучения в Назарбаев Интеллектуальных школах. Он означает, что акцент делается не на запоминании информации, а на умении использовать знания и навыки для решения реальных задач.

Изменения содержания образовательных программ Назарбаев Интеллектуальных школ (NIS–Programme) версии 2.0 определяют рамки реализации ключевых компетенций. Эти компетенции включают в себя перечень ценностей, знаний, видов грамотности и навыков, которые служат фундаментальной основой для обучения. Набор ключевых компетенций предоставляет базу для формирования и развития необходимых учащимися навыков. Важно обеспечить каждого учащегося прочным фундаментом, который позволит им раскрыть свой потенциал и стать ответственными членами общества [5].

Развитие предметных компетенций в области информатики в контексте класса с углубленным изучением этого предмета является фундаментальным элементом формирования у учащихся не только тщательных знаний, но и высококачественных навыков в сфере информационных технологий. Прежде всего, акцент на глубоком понимании ключевых концепций информатики формирует у учащихся прочные фундаментальные знания. Из опыта реализации компетентного подхода выделю направления, которые существенно способствуют расширению предметных компетенций, предусмотренных в учебной программе:

1. Освоение основных концепций. Целостное понимание основных понятий информатики, таких как алгоритмы, структуры данных, программирование, базы данных развивает навыки эффективного проектирования и оптимизации программного кода.

2. Программирование и алгоритмическое мышление. Развитие навыков алгоритмического мышления при решении задач и построении алгоритмов позволяет учащимся самостоятельно освоить новый язык программирования.
3. Работа с информацией. Обучение правилам эффективного и безопасного взаимодействия с информацией формируют навыки поиска, анализа и оценки информации в сети интернет.
4. Разработка и использование программного обеспечения. Понимание процесса разработки программного обеспечения и его основных этапов. Навыки работы с различными инструментами разработки программ.
5. Работа с технологиями искусственного интеллекта. Использование технологий искусственного интеллекта и методов его реализации позволяет учащимся выбирать необходимые ресурсы для решения проблем в различных сферах.
6. Проектная деятельность формирует навык разработки научно–исследовательских проектов, связанных с информатикой, и способствует углублению теоретико–практических знаний и развитию креативности.
7. Работа с программным и аппаратным обеспечением формирует понимание принципов работы компьютеров и сетей, что позволяет часть проблем, связанных с домашней компьютерной техникой и сетью, решать учащимся самостоятельно.
8. Развитие навыков критического мышления в процессе анализа информационных технологий, позволяющих учащимся активно участвовать в обсуждении воздействия компьютеров на общество, формулировать выводы и оценивать предпринятые действия.

Применение компетентного подхода в классе с углубленным изучением информатики предоставляет множество преимуществ. Этот метод не только способствует глубокому пониманию предмета, но и развивает критическое мышление и творческие навыки у учащихся. Интеграция знаний и активное участие в учебном процессе создают благоприятную среду для более полного освоения материала. Компетентный подход также подготавливает учащихся к решению реальных задач и участию в проектах, что акцентирует их подготовку к практическому применению знаний. Работа в группах и коллективные задания в рамках данного подхода способствуют развитию коммуникативных навыков. Важным аспектом является также акцент на саморегуляции и ответственности учащихся, что способствует формированию самостоятельных и активных обучающихся. В конечном итоге, компетентный подход в углубленном изучении информатики готовит учащихся к быстро меняющемуся миру технологий, развивая навыки адаптации и обучаемости, формируя гибкое и компетентное поколение в области информационных технологий.

Результаты обучения через применение компетентного подхода позволяют учащимся отвечать на вопросы высокого порядка, синтезируя свои знания в решение проблемного вопроса. Некоторые учащиеся старшей школы получают возможность быть фрилансерами по разработке прикладного программного обеспечения и получать свой первый доход.

Применение компетентного подхода в классе с углубленным изучением информатики является весьма целесообразным, обеспечивая более глубокое и структурированное освоение материала студентами. Этот метод обучения способствует не только формированию широкого спектра знаний, но и развитию ключевых навыков, таких как аналитическое мышление, критическая оценка информации, программирование, работа с базами данных и участие в проектной деятельности. Кроме того, компетентный подход создает благоприятные

условия к активному и исследовательскому подходу к учебному процессу, формирует у учащихся компетенции, необходимые для успешного обучения в высшем учебном заведении и последующей профессиональной деятельности. Этот подход способствует развитию навыков самообразования и саморазвития, а также готовности учащихся к активной жизни в современном обществе.

Список литературы:

1. Концепция 12–летнего среднего общего образования в Республике Казахстан от 2004 г. // https://astana-bilim.kz/12_let_sred_obr?lang=kz
2. Нуртазина Р.А. Интеграция образования Казахстана в условиях глобализации // Интеграция образования, 2004. –№2.
3. Хуторской А. В. Компетентностный подход в обучении: научно–методическое пособие // Издательство института образования человека, М: Эйдос, 2013, 73 с.
4. Касен Г.А. Теория и методика преподавания психологических дисциплин в вузе // Алматы: Қазақ университеті, 2013 – 287 с.
5. Учебная программа по предмету «Информатика» (углубленный уровень) // АОО «Назарбаев Интеллектуальные школы», Астана, 2023.

ӘОЖ 37.017.92

АДАМИ ҚҰНДЫЛЫҚ – ТҰЛҒАНЫҢ ӨЗІН–ӨЗІ ТӘРБИЕЛЕУІНЕ ЫҚПАЛ ЕТУІ

Ибраева Эльмира Адилбековна

бастауыш сынып мұғалімі,
Қостанай облысы әкімдігі білім басқармасының «Қостанай қаласы білім бөлімінің Ахмет Бірімжанов атындағы жалпы білім беретін мектебі»
коммуналдық мемлекеттік мекемесі,
E–mail: elmira.ibraeva85@mail.ru

Шайхыбеков Кенжебек Поездович

география, биология пәндерінің мұғалімі,
Қостанай облысы әкімдігі білім басқармасының «Қостанай қаласы білім бөлімінің Ахмет Бірімжанов атындағы жалпы білім беретін мектебі»
коммуналдық мемлекеттік мекемесі,
E–mail: Kenge1978@mail.ru

Аңдатпа

Мақалада тұлғаның өзін–өзі тану, өзін–өзі дамыту және өзін–өзі тәрбиелеу феномені педагогикалық–психологиялық позициядан қарастырылады. Адамның өзін–өзі тануы оның мәдени ортасының да көрінісі болып табылады. Бұл пәнаралық сала адамның таза жеке тәжірибесімен, адам өмір сүретін мәдениетімен байланысты. Адам тек биологиялық, тәндік болмыс емес: оған сана, сананың тасымалдаушысы берілген, одан логикалық түрде (әлеуметтік–мәдени өзара әрекеттесу процесінде) мәнді әрекет нәтижесінде оның өзіндік санасының жоғары деңгейі қалыптасады. жеке тұлғаның дамуы.

***Түйінді сөздер:** үш бет –бейнесі, құндылықтар, жеке адам, тұлға, бауырмашылдық, адалдық, адамгершілік, үлкенге ізет, кішіге қамқорлық.*

Аннотация

В статье рассматриваются феномен самопознания, саморазвития и самовоспитания личности с педагогической и психологической позиции. Самопознание человека также есть отражение его культурной среды. Эта междисциплинарная сфера связана с суэубо индивидуальным человеческим опытом, с той культурой, в которой живёт человек. Человек ведь не есть только биологическое телесное существо: он наделён сознанием, носитель сознания, из

которого логически (в процессе социокультурного взаимодействия) вытекает, формируется его высший уровень самосознание как результат осмысленного развития индивидуума.

Ключевые слова: три лица – имидж, ценности, личность, личность, братство, честность, нравственность, уважение к старшим, забота о младших.

Abstract

The article deals with the phenomenon of self-knowledge, self-development and self-education of the individual from a pedagogical and psychological position. A person's self-knowledge is also a reflection of their cultural environment. This interdisciplinary field is connected with a purely individual human experience, with the culture in which a person lives. After all, a person is not only a biological body being: he is endowed with co-knowledge, a carrier of consciousness, from which logically (in the process of socio-cultural interaction) his highest level of self-consciousness is formed as a result of the meaningful development of the individual.

Key words: three faces – image, values, personality, personality, brotherhood, honesty, morality, respect for elders, care for the younger ones.

Адам өмірге келген сәттен бастап өзінің іргетасын қалыптастырып, өмірдің ағы мен қарасын ажыратуды үйреніп, жеке тұлғалық қасиеттерге ие бола бастайды. Өзін қоршаған адамдарымен араласу жағдайында өзара қарым-қатынасқа түсуді үйренеді. Өзінің менін қалыптастырады. Адамның өзінің менінің бейнесі әр түрлі жағдайларда, әр түрлі адамдармен көп түрге ие болуы мүмкін. Жапондардың көзқарастары бойынша, адамдардың үш бет-бейнесі болады екен. Бірі – жай ғана адамдармен араласқанда қолданатын бейнең, екіншісі – жаныңа жақын адамдарыңмен араласқандағы бейнең, және үшіншісі – өзіңмен араласқанда, дәлірек айтқанда, өз-өзіңмен оңаша қалғандағы бейнең. Осы аталғандардың ішіндегі соңғысы адамның шын бет бейнесі. Расында да, адам оңашада қалғанда өзін еркін ұстап, қалаған нәрсесін санаға байланысты ерікті түрде жасайды. Не нәрселерді де ойлауы мүмкін. Жеке қалған жағдайда жағымды ойлар ойлап, болашағын елестеткен адамның ойлары жүзеге асатынына сенемін. Бұл жөнінде көптеген кітаптар жазылып, видео туындылар да шығарылған болатын. Үшінші бейнеңді таза ұстаған жағдайда ғана, біріншіден, өзіңмен қарым-қатынаста шынайы боласың, екіншіден, адамдармен қарым-қатынаста көп жүзділіктен арыласың. [1]

Психология ғылымы бойынша мен концепциясын екіге бөліп қарастырады: идеалды мен және реалды мен. Идеалды мен өзін қандай деп санайтын бейнесі немесе сол бейнеге ұмтылуы. Тағы да екі мағына... Адам бір бейнеге ұмтылып, өзінің қарапайымдылығын сақтауы мүмкін немесе өзін әу бастан биік санап, жоғары көрінуі мүмкін. [1] Қазіргі таңда, адам өзін-өзі жақсы көруі қажет, сол жағдайда ғана басқаларды жақсы көре алады деген пікірлер көбейіп кетті. Бір жағынан дұрыс та болар. Дегенмен, әр нәрсенің екі жағы бар... Адам өзіне-өзі ғашық болып, тамсану дәрежесіне дейін өтіп кеткен жағдайда қоршаған адамдарын жақсы көру функциясынан айырылады. Эгосының дәрежесі өте биікке өсіп, жақындарын төмен санайды. Бүкіл әлемдік тордың құрсауына түскен адамдар әр жақтан жетіп жатқан шындыққа жанасымды, бірақ алдамшы ақпараттарды дұрыс қабылдап, өмірлік тәжірибелерінде қолданып жатады.

Психологияны, адамдармен қарым-қатынастарды шетелдік ғалымдардың зерттеулерінен көп оқып біліп, ойланбастан сол нұсқаулар бойынша қадамдар жасайды. Бұл тақырыпқа сай болмаса да, өзіміздің даналығымыздың белгісі Абай атамның Қара сөздерінің ең болмағанда біреуін оқып көріңізші... Адамға ерекше берілген қасиет – ойы мен санасы. Ой мен сананы уламай, өзіндік өмір сүру қабілеттілігіне жеткізіп, құбылыстарды саналы түрде қабылдаған жағдайда ғана реалды менді идеалды мен концепциясымен ұштастыра аласың. Теңдікті сақтау маңызды

Аксиология (грек, axios – құнды, logos – ілім) – құндылықтардың табиғаты, олардың әлеуметтік орны және құндылық әлемінің құрылымы туралы философиялық ілім. Аксиологияның негізгі мәселесі – «Игілік деген не?» деген сұрақты алғашқы болып қойған Сократ екенін білеміз. Құндылықтар өмірге, еңбекке, шығармашылыққа, адам өмірінің мәніне баға беруден тұрады. Құндылықтар қоғам үшін ең маңызды деген әдет-ғұрыптар мен нормалар қызметін өзіне бағындырады және реттейді. [2] Адам өзін қоршаған заттық және рухани әлемді құндылықтар арқылы бағалайды. Құндылықтар – қасиеттер. Жеке адамның индивид қалпынан тұлға тұғырына көтерілу процесіне қоғамдағы қалыптасқан ахуал, отбасындағы этностық тәлім тәрбие, білім берген оқу ордасы, ата бабасынан мирас болып бойына сіңетін генетикалық ерекшеліктері, жоғарғы психикалық процестердің жүзеге асу ерекшеліктері әсер етеді. Ұлттық тәрбиенің өлмес негізі, рухани күші оның өмір сүру болмысынан туындаған өзіндік ұлағаты, тәжірибесінің молдығы, рухани мұрасының тереңдігі мен өнегелігінде жатыр.

Қазақ қашанда ұрпағының толыққанды тұлға болып қалыптасуына атсалысып жырлары, әпсаналары, ертегілері арқылы бала кезінен ұлттық тәрбиені бойына сіңіріп отырған. Бауырмашылдық, адалдық, адамгершілік, үлкенге ізет, кішіге қамқорлық сияқты қасиеттерді Қаз дауысты Қазыбек былай суреттейді:

Біз қазақ елі мал баққан елміз,
Ешкімге соқтықпай жай жатқан елміз.
Елімізді жау басынбасын деп
Ордамыздан құт қашпасын деп,
Найзаға үкі таққан елміз,
Дұшпанның аяғына жаншылмаған елміз,
Басымыздан намысты асырмаған елміз,
Адалдықты әрқашан жасырмаған елміз.
Атаның өсиетін балаға,
Баланың өнерін атаға
Айтып, тарата білген елміз.
Құлақтың құрышын қандырып
Әділ сөзді халыққа айта білген елміз. [3]

Ұлттық тәрбиенің адамгершілік ұстанымдары қоғам дамуының кең көлемдік, әлемдік мәселесі ретінде қарастырылуда қазақ халқы тәрбиесінің өне бойынан табылады. Жеке адам туралы сөз болғанда, жеке адам – көптің бірі, ол әлі тұлға емес. Осы мағынада алғанда «жеке адам» және «тұлға» ұғымдары көлем жағынан да, мазмұны жағынан да бір-бірінен қарамақарсы болып табылады. Жеке адам ұғымында адамның жекеше ерекше түрі, сапасы бейнеленбейді, сондықтан оның мазмұны аз болады, бірақ өте көлемді, өйткені әрбір адам–индивид.

Әр адам өзінше жеке тұлға. Жеке адамның айтарлықтай ерекшеліктерінің бірі – оның өзіне тән мінез-құлқында, іс-әрекетінде, көзқарасындағы ерекшеліктерімен даралануы. Жеке адам болу дегеніміз – азаматтың адам ретінде сезіну, сан ғасырлар бойы халық тәжірибесі туғызған рухани мәдениеттің мәңгілік игіліктерін бойына дарытып, осы игіліктерді еңбекке, әлеуметтік мәнді қызметке, қоғамдық өмірге, адамдар қатынасы, күнделікті тұрмысқа енгізу. Адам немесе жеке тұлға өзінің санасезімін, көзқарасын, рухани–саяси дүниетанымын үнемі білім мен еңбектің арқасында жетілдіріп отыруы керек. [4]

Тұлғаны құндылықтар арқылы дамытуға, мәдени дағдыларды игеруге, өз жауапкершілігін арттыруға және әділдік жолымен жүруге, әділдік жоқ жерде адамшылық жоқ деген пікірді айтады ұлы ойшыл М.Х. Дулати. Жеке тұлғаның ең

маңызды белгілері – оның саналылығы, жауапкершілігі, бостандығы, қадір–қасиеті, даралығы.

Жеке тұлғаның маңыздылығы оның қасиеттері мен іс–әрекеттерінде қоғамдық тенденцияларының, әлеуметтік белгілер мен қасиеттердің айқын және өзіне тән ерекшелігінің көрініс табуы, оның іс–әрекетіндегі шығармашылық қасиетінің деңгейі арқылы анықталады. Осы орайда «адам», «жеке тұлға» деген ұғымдардың қатары «даралық» деген ұғымымен толықтырылуы қажет. Жеке тұлғаның, яғни құндылықтар дүниесінің қалыптасуына оның дүниетанымының ықпалы зор. [2]

Жеке тұлғаның дара ерекшеліктері оның жас ерекшеліктерімен тығыз байланыста болады. Жеке тұлғаның жас ерекшеліктері деп белгілі бір адамға тән оның мінез құлқындағы, ақыл ойындағы, қабілетіндегі, тағы басқа басты қасиеттерін басқа адамдардан елеулі айырмашылығын айтуға болады. Оқыту мен тәрбие жұмыстарының мақсатын, мазмұнын жүзеге асыруды қолданылатын формалармен әдістерді таңдау, көптеген жағдайда жас және дара ерекшеліктеріне байланысты өзгеріп отырады.

Сондықтан да мұғалімнің педагогикалық әрекетін нәтижелі ұйымдастыру шарттарының бірі – балалардың жас және дара ерекшеліктерінің даму заңдылықтарын жете меңгеру». Даралық бір адамның басқа бір адамнан, бір тұлғаның басқа бір тұлғадан айырмашылығын, оның ешкімге ұқсамайтынын, өзіне тән ерекшелігі бар екенін сипаттайды. Даралық, әдетте, адамның мінезі және шығармашылық қызмет – әрекеті мен қабілеттілігінің өзгешелігінің өзгешелігі арқылы ерекшеленеді.

Даралық ұғымы бір адамды басқа бір адамнан, бір тұлғаны басқа бір тұлғадан ажыратып, оған өзіне тән сұлулық мен қайталанбас қасиеттерден тұрады. Бүкіл адамзат тегіне тән, жалпы белгілермен қатар, оның өзгелерден ерекшеленетін өздеріне тән қасиеттері бар. Әлем әрқашан түрлі дауыстар, түрлі үндерден тұрады. Бір–біріне даралығы жағынан ұқсамайды әр адамның бойы, түрі, салмағы, дене бітімі, әлеуметтік дамуының интеллектуалдық деңгейі, психологиялық қатпары, рухани мәдениеттің әр түрлі–деңгейі сияқты ерекшеліктер болып табылады. Адам дүниедегі ең басты құндылық. Құндылықтар оның қоршаған дүниеге қатысты ұстанымдары мен қатынасын қалыптастыру, күрделі әрі өзгермелі әлемде бағыт–бағдарын айқындауға әсер етеді. Тек тарихи дамудың белгілі бір кезеңінде адами әрекет құндылықтар арқылы реттеліп отырады.

Аксиология құндылықтар табиғаты оларды реалдылықтағы орны және құндылық әлемінің құрлысы, өзара әлеуметтік және мәдени факторлармен, жеке тұлғаның құрлысымен байланысы туралы философиялық ілім. Кең мағынасында мәдениет әлемі, адамның рухани 498 әрекетінің саласы, тұлғаның рухани байлығының өлшемін білдіретін, оның адамгершіліктік санасын білдіреді. [4]

Құндылықтар қоғам мен адамға жақсы мен жаманды, пайда мен зиянды, ақиқат пен жалғанды, сұлулықпен ұсқынсыздықты, әділеттілік пен әділетсіздікті, тиым салынған мен рұқсат етілмегенді, маңыздылық пен мәнсіздіктің ара жігін ашуға көмектеседі. Яғни құндылықтар табиғатында адамзат тегінің өзі өмір сүріп отырған әлемді рухани–практикалық тұрғыдан игерудің тәжірибесі жинақталған. Осы тұрғыдан мәдениет пен құндылық ажырамас бірлікте болады, құндылық мәдениет болмысының құрамдас бөлігі болып табылады.

Өзін–өзі тәрбиелеу – жеке адамның өз кемшіліктерін жою мақсатында жасайтын саналы да, жүйелі іс–әрекеті болып табылады. Жеке адамның әлеуметтік талаптарға деген жауапкершілігін арттырып, жағымды қасиеттері қалыптастыру үрдісі. Өзін–өзі тәрбиелеу мәселесін зерттеу философтар, психологтар, физиологтар және педагогтарды қызықтырады. Философтар қоғам мен жеке адамның дамуындағы

теориялық сұрақтарын қарастырса, психологтар өзін-өзі танудың табиғаты, оның пайда болу мәселесін анықтаса, ал педагогтар тәрбиелеу мен өзін-өзі танудың өзара байланысы мен өсіп келе жатқан ұрпақтың өзін-өзі тәрбиелеудегі өзін-өзі танудың роліне ерекше мән беріп зерттейді.

Өзін-өзі тәрбиелеу – жеке адамның өнегелі психологиялық қалыптасу мақсаттылық, еріктілік пен саналы үрдіс. Өзін-өзі тәрбиелеу сыртқы жағдайлар тәрбиемен ұшасып жатуы тиіс. Өзін-өзі тәрбиелеу динамикалық құбылыс. Көптеген зерттеулерде жеке адамның дамуымен өзін-өзі тәрбиелеудің мақсаты мен тәсілдері қоғам дамуымен ілесе отырып өзгереді. Өзін-өзі тәрбиелеу жеке адамның дамуы мен іс-әрекетінде өнегелі немесе физикалық, эмоционалдық, еректік немесе интеллектуалдық және эстетикалық өзін-өзі тәрбиелеу болуы да мүмкін. Жеке адам өзінің негізгі жоспарымен, өмірлік бағытына, белгілі өмір кезеңінде болатын нақты мақсатына байланысты қажетті қасиеттерді тәрбиелеп отырады. Адам саналы жан ретінде үнемі өзінің іс-әрекетін басқаларға белгілі себептерге байланысты атқарған істеріне есеп беріп отырады.

Мотив – жеке адамның іс-әрекетіне әсер етуші күш. Ол сонымен қатар ішкі де күштерді талаптандыруы мүмкін. Мысалы, сыртқы талаптарға экономикалық, саяси, өмір жағдайлары, әлеуметтік идеологиялық және моральдық және жеке адамға ұжымның қоятын талаптары жатады. Егер сыртқы талаптар жеке адамның қызығушылықтарымен сәйкес келсе, онда оған қалаулы бола отырып, оның белсенді әрекетіне түрткі болады. Ішкі талаптарға материалдық және рухани қажеттіліктерге қызығушылықтарына сенімдерін көрсететін түрлі әлеуметтік мақсаттармен т.б. жатады.

Өзін-өзі тәрбиелеу тек жеке адамның ғана емес, қоғамдық маңызды іс-әрекет. А.Г.Ковалев, Л.С.Сапожникова т.б. зерттеушілер жеке адамның өзін-өзі тәрбиелеуінің негізгі мотивтерін:

1. Әлеуметтік моральдық талаптар
2. Ұжымның сыйлауы мен әлеуметтік орныға ие болуға талпыну
3. Жарыс
4. Сын мен өзін-өзі сынау
5. Үлгі
6. Материалдық қызығушылық [5]

Адамның өнегелі – психологиялық қасиеттері біртіндеп қалыптасып жетілсе, ал өнегелік өзін-өзі жетілдіру бойынша жұмыс пен өнегелік талаптарын түсіну тереңдігіне байланысты өмір сүру процесінің барысына созылуы мүмкін. Жеке адамның ұжымда құрметті және сыйлы адам болуға жету өзін-өзі тәрбиелеудің мәнді мотивтерінің бірі. Сондықтанда жеке адам ұжымда сыйлы болуы үшін ең бастысы өнегелі, тәртіпті болуы керек. Жеке адам көп жағдайда өзімен жұмыс істеуіне жігерлі және мейірімді адамның іс-әрекеті үлгі болады. Ол көркем шығарманың кейіпкері, шынайы өмірдегі адам болуы да мүмкін. Адам жақсы жұмыс істеуге, өз біліктілігін көтеруге, жоғары жалақы алуға ұмтылады. Мұны түсінген адам өзінің қоғамдық еңбектік қызметтерді орындауға дайындау үшін өз бетімен білім алып, өзін-өзі тәрбиелеуге ұмтылады. Адам қоғам мүшесі болғандықтан, оның өзін-өзі тануна және өзін-өзі тәрбиелеуіне көп факторлармен қоса, өмір жағдайларыда әсер етеді. Сондықтанда жеке тұлғаның дамып қалыптасу барысындағы өзін-өзі тәрбиелеу мәселесіне тигізетін ықпалы зор деп есептейміз.

Әдебиеттер тізімі:

1. Кон И.С. Открытие «Я». – М: Политиздат, 1978.– 256 бет
2. Асмолов А.Г. Психология личности. Культурно-историческое понимание развития человека 3-е издание, исправленное и дополненное АСАДЕМ'А Москва 2007 – 39 бет

3. Мен – Адаммын, жеке тұлғаның рухани– адамгершілігін дамыту сабақтарын ұйымдастыруға арналған әдістемелік құрал, Игенбаева. Б. Қ. Алматы – 2000 https://ust.kz/word/jalpyadamzattyq_qundylyqtar_tulgany_ryhani_adamgersilik_tarbieleyding_negizi-238323.html/ (21 қараша 2020 жыл)
4. Лебедев В.И. Познание личности. Психология и управление – М., 2003 –57 бет
5. Слободчиков В.И., Исаев Е.И. Психология развития человека. – Издательство Православного Свято–Тихоновского гуманитарного университета, 2013 –156–161 беттер

УДК 711.7

ПСИХОЛОГО– ПЕДАГОГИЧЕСКОГО СОПРОВОЖДЕНИЯ СТУДЕНТОВ С ОГРАНИЧЕННЫМИ ВОЗМОЖНОСТЯМИ ЗДОРОВЬЯ

Инертбаева Гульнара Сериковна

заместитель директора по учебной работе
КГКП «Костанайский строительный колледж»
г.Костанай, улБаймагамбетова 1,
E–mail: inertbaeva68@mail.ru

Аңдатпа

Мақалада Қостанай құрылыс колледжінде инклюзивті тәсілді іске асыру жағдайында мүгедектігі бар және денсаулығының мүмкіндігі шектеулі білім алушыларды кәсіптік бағдарлауды, білім беруді және әлеуметтік бейімдеуді ұйымдастырудың қазіргі заманғы тәсілдері қаралады.

***Түйінді сөздер:** Кәсіптік бағдарлау, әлеуметтік бейімдеу, әлеуметтік табыс, денсаулығының мүмкіндіктері шектеулі білім алушылар, кәсіптік білім, оңалту, кәсіптік өзін-өзі анықтау.*

Аннотация

В статье рассматриваются современные подходы в организации профессиональной ориентации, образования и социальной адаптации обучающихся с инвалидностью и с ограниченными возможностями здоровья в условиях реализации инклюзивного подхода в Костанайском строительном колледже.

***Ключевые слова:** Профессиональная ориентация, социальная адаптация, социальная успешность, обучающийся с ограниченными возможностями здоровья, профессиональное образование, реабилитация, профессиональное самоопределение.*

Abstract

The article considers modern approaches in organizing vocational guidance, education and social adaptation of students with disabilities and disabilities in the context of the implementation of an inclusive approach at the Kostanay Construction College

***Key words:** Professional orientation, social adaptation, social success, learning with disabilities, professional education, rehabilitation, professional self–determination*

Согласно стратегическим важным направлениям развития государства, в нашей республике, внедряется принципиально новые подходы, способствующие развитию образованности, гуманности всего общества. Одной из приоритетных целей социальной политики Казахстана является модернизация системы образования в направлении повышения его качества и доступности для всех категорий граждан. Возможный путь реализации этой задачи – образовательная инклюзия, которая может рассматриваться как средство социальной реабилитации людей с инвалидностью. Развитие инклюзивного образования обеспечивает равные права, доступность, возможность выбора подходящего образовательного маршрута для человека вне зависимости от его физических возможностей. Форма обучения детей с ООП определяется индивидуально в зависимости от потребностей

обучающегося. Приоритетной задачей инклюзивного образования в Казахстане является поиск оптимальных путей, средств, методов для успешной социализации и интеграции детей с различными особенностями психофизического развития в обществе, создание специальных условий для получения образования – условия, включающие специальные учебные программы и методы обучения, технические и иные средства, среду жизнедеятельности, а также медицинские, социальные и иные услуги, без которых невозможно освоение общеобразовательных учебных и образовательных программ лицами с ООП [1]

Психолого–педагогическая поддержка – это особый вид помощи обучающемуся, которая обеспечивает его комфортное пребывание в условиях образовательного процесса. Оно направлено на создание условий успешного получения профессионального образования, развитие каждого студента в соответствии с его возможностями и потребностями, с непосредственной поддержкой социально–психологической службы колледжа, совместно с медицинским и административно–педагогическим сообществами.

Под психолого–педагогическим сопровождением лиц с ограниченными возможностями здоровья можно понимать комплексную технологию психолого–педагогической поддержки и помощи обучающемуся и его родителям в решении задач, связанных с развитием, обучением, воспитанием, социализацией со стороны специалистов различного профиля [2]

В условиях модернизации образования разработка механизмов адаптивных стратегий для людей с ограниченными возможностями здоровья является закономерным этапом, связанным с переосмыслением обществом и государством своего отношения к инвалидам, с признанием их прав на предоставление равных с другими возможностей в разных областях жизни, включая профессиональное образование [3].

Профессиональное образование лиц с ограниченными возможностями здоровья рассматривается как совокупность следующих процессов:

– профессиональная ориентация, основанная на развитии профессиональных потребностей, способствующая осознанию профессионального выбора, ценностей предпочитаемой профессиональной деятельности, профессионального самоопределения;

– вооружение знаниями и умениями, способствующими пониманию значимости и смысла профессиональной деятельности, овладение конкретной специальностью или профессией; – развитие адаптационных механизмов, свидетельствующих о необходимости закрепления человека на рабочем месте [4].

Таким образом, процесс профессионального образования обучающихся с инвалидностью является процессом профессиональной реабилитации в единстве профессиональной ориентации, профессионального обучения, социальной адаптации и трудоустройства.

Преподаватель в инклюзивном образовательном учреждении – это профессионал, ориентирующийся на своих обучающихся, придерживающийся принципа ценности каждого, гибко меняющий программу в соответствии с «зоной ближайшего развития» обучающегося, активно подключающий к образовательному процессу других специалистов, родителей, волонтеров. Обучающийся в инклюзивном образовании – это лицо, имеющее ограниченные возможности (слух, зрение, опорно–двигательный аппарат).

В колледже созданы специальные условия для обучения лиц с ограниченными возможностями здоровья:

– улучшена материально–техническая база (проведены работы по обеспечению безбарьерной среды);

– содержание образования адаптировано к потребностям инвалидов (разработаны учебно–методические комплексы в электронном виде и на бумажных носителях);

– организовано психолого–педагогическое сопровождение инвалидов и лиц с ограниченными возможностями здоровья.

Образовательная среда колледжа направлена на создание условий для полноценного профессионального и личностного роста студентов с ограниченными возможностями. Составляющие образовательной среды:

Особенности организации архитектурной среды:

Оснащенность помещений и лестниц.

–Удобное расположение здания, наличие тактильных указателей, пандусов и другое

Техническая организация учебного процесса для студентов с ОВЗ

Система поддержки образовательного процесса:

- структурированные лекции (крупный шрифт) и аудиокниги;;
- сопровождение мультимедийными техническими средствами;
- предоставление раздаточного материала;
- предоставление комплексного программного и компьютерного обеспечения;

- проведение индивидуальных консультаций

Комплексный характер самого процесса профессиональной реабилитации предполагает выделение следующих групп методов:

1) педагогические, связанные непосредственно с учебно–воспитательным процессом и обеспечивающие академическую успеваемость и освоение выбранной профессии / специальности обучающимися с инвалидностью;

2) коррекционно–педагогические (специальные педагогические), предполагающие проведение групповой, подгрупповой или индивидуальной коррекционно–педагогической работы с обучающимися в соответствии с характером и степенью тяжести нарушений психофизического развития;

3) технические / эргономические, обеспечивающие комфортность среды жизнедеятельности и обучения;

4) психолого–педагогические, адаптирующие обучающихся с инвалидностью в учебном коллективе, корректирующие их личностные качества в процессе занятий с психологом, социальных проектов, благотворительных акций;

5) социально–педагогические, помогающие оптимизировать связи лиц с ОВЗ в микро– и макросоциуме [5].

Механизмами реализации методов профессиональной реабилитации выступают различные средства и способы индивидуализации учебной работы обучающихся с инвалидностью, которые дополняются комплексом методов психолого–педагогического сопровождения. К педагогическим проблемам адаптации общей образовательной программы для студентов с ОВЗ относятся особенности организации поэтапного овладения программой, условия эффективной подачи и усвоения учебного материала студентами на лекциях, семинарах, практических занятиях.

Лекции и семинарские занятия по большинству предметов проводятся совместно. При этом преподаватель должен уметь гибко перестраивать ход лекционного и семинарского занятия, адаптировать с учетом потребностей смешанной аудитории как сам материал, так и способ его подачи. Студенты с ОВЗ, в

отличие от обычных студентов, имеют свои специфические особенности восприятия, переработки материала, выполнения промежуточных и итоговых форм контроля знаний. Например, визуальные презентации являются необходимыми для эффективного обучения слабослышащих студентов. Незрячие ребята и студенты с остаточным зрением довольно хорошо воспринимают информацию на слух. Поэтому требования к студентам с различными образовательными потребностями гибко варьируются внутри одной и той же общей для всех обучающихся программы. Эти требования касаются не только выработки переменных критериев качества усвоенных знаний с содержательной точки зрения, но также индивидуального (оптимального для конкретного студента) темпа усвоения и способов промежуточного и итогового контроля усвоенных знаний. Все это является важнейшими составляющими инклюзивного образования. Как правило, студентам с нарушением зрения и ДЦП (испытывающим трудностями в письменном конспектировании) разрешается использовать на лекции диктофон, чтобы дома проработать материал еще раз. Некоторые незрячие и слабовидящие студенты довольно успешно пользуются для конспектирования лекций «ноутбуками». Большинство студентов с ОВЗ трудно делать самостоятельно доклады, публичные выступления, презентации в обычном режиме. Поэтому педагоги часто практикуют групповые варианты подготовки семинарской темы занятия и доклада. Слабослышащие студенты предпочитают письменные варианты промежуточной отчетности и итогового контроля, а инвалидам по зрению и некоторым студентам с ДЦП доступны только устные формы отчетности и экзамена. Для категории студентов с ОВЗ важнейшим условием компенсации дефекта является наличие программ, учебников, учебных пособий, материалов для самостоятельной работы в электронном виде. Во многом учебному процессу помогают различные формы сотрудничества, взаимной поддержки, толерантного отношения друг к другу между обычными студентами и студентами с ОВЗ.

Все вышеобозначенные условия, необходимые для эффективной самореализации в учебном процессе каждого обучающегося, учитываются преподавателями и сказываются на увеличении гибкости образовательной программы в колледже.

Проблема организации поддерживающей (или дружественной) среды решается совместными усилиями администрации, психологической службы, преподавателей, учебно-методического совета колледжа, проведение консультаций, тренингов, психологическая помощь в трудных жизненных ситуациях, индивидуальная работа всех служб.

Этапы:

1. Диагностико-прогностический – изучение индивидуальных возможностей и особенностей студента, прогнозирование перспектив его адаптации к учебному процессу и самопроявления в ситуациях развития, обучения (овладения профессией). Данный этап предполагает сбор информации о студенте с ОВЗ при обучении в колледже. Собирается следующая информация:

– о патологии, существующей у студента с ОВЗ; перспективы развития патологии, возможности преодоления, снижения уровня негативного проявления или стабилизации;

– об индивидуальном потенциале студента, на который можно опираться при организации социально-педагогического сопровождения;

– об индивидуальных особенностях в самосовершенствовании, преодолении трудностей, возникающих при адаптации к учебному процессу и дальнейшем саморазвитии; – об особенностях развития и воспитания студента с ОВЗ;

– об уровне адаптивных возможностей студента к социокультурной среде образовательного учреждения, к получению информации, предоставлению усвоенного знания в процессе его получения, к взаимоотношению в группе сверстников–однокурсников;

– о возможности участия в социально–педагогическом сопровождении студента с ОВЗ студентов старших курсов

2. Выявление возможных проблем (трудностей), существенно сказывающихся на адаптации и самопроявлении студента в ситуации развития, процессе овладения профессией.

3. Проектирование перспектив преодоления возможных проблем (трудностей) самим студентом с ограниченными возможностями здоровья.

4. Определение содержания, специфики и способов сопровождения студентов в преодолении проблем (трудностей) в процессе обучения в колледже. Цель социально–педагогической технологии заключается в том, чтобы способствовать адаптации студента с ОВЗ к учебному процессу, обеспечить наиболее целесообразное и полное проявление его возможностей и способностей при овладении профессией, а также интеграцию в социальную среду.

Основные направления реализации:

–предупреждение ситуаций, которые студент с ОВЗ не может самостоятельно преодолеть.

–работа с педагогическим коллективом и средой (социальным окружением), способствующая созданию условий для наиболее полного проявления студентов при овладении профессией.

–побуждение студента с ОВЗ к самостоятельному поиску путей овладения профессии, самостоятельному преодолению трудностей в обучении, в том числе, с опорой на окружающую среду.

Достижение предусмотренной цели требует четкого решения следующих задач:

– способствовать адаптации и интеграции в образовательную среду; – способствовать преодолению проблем, возникающих у студентов с ОВЗ при овладении профессией;

– обеспечить самостоятельное, творческое проявление студентов с ОВЗ в самообразовании

Рациональное трудоустройство – предполагает поиск и подбор для выпускников с ограниченными возможностями здоровья подходящей работы как в обычных организациях, предприятиях, имеющих специальные рабочие места, так и на специализированных предприятиях. С выпускниками с ограниченными возможностями здоровья проводятся элективные курсы «Основы эффективного трудоустройства», «Основы предпринимательства», в ходе которых у них формируется ориентировочная основа действий при их вступлении в трудовую деятельность и организации собственного дела. Колледж сотрудничает с Центрами занятости по поиску учреждений и индивидуальных предпринимателей по вопросам занятости инвалидов на вновь созданные специальные рабочие места. Но не все инвалиды могут безболезненно интегрироваться в трудовую деятельность, где работодатель требует от них такой же производительности труда как от здоровых работников.

Готовность к успешной самореализации в профессии обучающихся с инвалидностью определяется формированием социальных компетенций, которые определяются следующими критериями: культура общения, социализированность, профессиональное самоопределение. Показателями социальной успешности

выпускника с инвалидностью являются взаимоотношения со студентами и преподавателями, управление своим эмоциональным состоянием, культура речи, самостоятельность и ответственность в решениях и поступках, социальная активность, соблюдение общественных правил поведения и внутреннего распорядка, трудолюбие, профессиональные намерения.

Список литературы:

1. Закон РК «Об образовании» от 27 июля 2007 года № 319–3
2. Денисова, О. А. Современные тенденции высшего профессионального образования инвалидов и лиц с ограниченными возможностями здоровья/М., – 2017
3. Ишембитова, З. Б. Формирование социальной успешности обучающихся с ограниченными возможностями здоровья в системе непрерывного инклюзивного образования / Наука. Образование. Экономика. – 2013.
4. Старобина, Е. М. Профессиональное образование инвалидов / Е. М. Старобина. – М., – 2003.

ӘОЖ 373.1

ТАРИХ САБАҒЫНДА ИНТЕРАКТИВТІ ӘДІСТЕРДІ ҚОЛДАНУ

Исенова Гулмаржан Беришбаевна

Педагог–зерттеуші, С. Мәуленов атындағы гимназияның
тарих мәні мұғалімі, Қостанай қ. Қазақстан
E–mail:isenova.66@mail.ru

Базарбаева Балганат Еркимбаевна

Педагог–зерттеуші, С. Мәуленов атындағы гимназияның
тарих пәні мұғалімі Қостанай қ. Қазақстан
e–mail: balganat77@mail.ru

Аңдатпа

Білім саласында қойылып отырған жаңа талаптарға сай қоғам үрдістері бүгінгі өскелең ұрпаққа қат–қабат міндетгер қойды. Солардың бірі білім саласында оқушыларға ақпараттық білім жүйесі, білім әдістерімен сабақ беру. Яғни бұл мектептерде тарих пәнінен сабақ беруде интерактивті оқыту тәсілдерін қолданудың тиімділігі болып табылады. Оқытудың интерактивті формасын тарих сабақтарында қолданып оқыту оқушыларды сол өтіліп жатқан материалды игеруге белсенділігін арттырады.

Түйінді сөздер: сынып, тарих сабағы, топпен жұмыс, сарапшылар, интервьюер, «ассоциация» әдісі, «ротация» әдісі, «автор орындығы» әдісі, «алты телпек» әдісі, спикер, ұлттық патриотизм.

Аннотация

В соответствии с новыми требованиями, предъявляемыми в сфере образования, общественные процессы ставят перед сегодняшним подрастающим поколением непростую задачу. Одним из них является обучение учащихся в сфере образования информационным системам знаний, методам обучения. То есть это эффективность кодификации интерактивных подходов к обучению в преподавании истории в школах. Обучение с использованием интерактивной формы обучения на уроках истории повышает активность учащихся к усвоению пройденного материала.

Ключевые слова: класс, урок истории, групповая работа, эксперты, интервьюер, метод «ассоциаций», метод «ротации», метод «авторского стула», метод «шести шапок», оратор, национальный патриотизм.

Abstract

In accordance with the new requirements imposed in the field of education, social processes pose a difficult task for today's younger generation. One of them is teaching students in the field of education information systems of knowledge, teaching methods. That is, it is the effectiveness of codifying interactive approaches to learning in teaching history in schools. Learning using an interactive form of learning in history lessons increases the activity of students to assimilate the material they have learned.

Key words: class, history lesson, group work, experts, interviewer, "association" method, "rotation" method, "author's chair" method, "six hats" method, speaker, national patriotism.

Отаншылдық сезім тұлғаның тектілігімен туындап, тәрбие арқылы өсіп жетіліп, патриоттық сана түрінде қалыптасады.

Ұлттық патриотизмді қанмен, тектілікпен туа біткен қасиеттердің тәрбие арқылы бекіп, нығаюы, елін, жерін шексіз сүйіп, ұлттың барлық қасиеттерін ардақтау деп түсінеміз. Біздің Отанымыз – Қазақстан. Ендеше жастарымыз осы мемлекеттің мүддесін қорғайтын патриоттары болуы керек.

Елдің мемлекеттік нышандары: күн, шұғыла, бүркіт және өрнектің бейнесі бейнеленген – Көк Туымыз, мұралық ерекшелік белгі – ел иелерінің тарихи дәстүрлеріне бейнелі түрде мән–мағына беретін заттар мен бейнелердің таңбасы – Елтаңбамыз, рухты өніміз – Әнұранымыз еліміздің өрбір азаматы үмітін қымбат және ешқашан басқа біреудің белден асып, аттап өтуге болмайтын қасиет мүлкіміз деп саналуға тиіс. [1]

Оқушыларды ізденуге, білуге, талпынуға баулу, ойын қозғап таным көзқарасын қалыптастыру үшін оқытудың әр түрлі әдіс–тәсілдерін пайдаланған дұрыс. Ал, оқушылардың сабаққа белсенділігін арттыру үшін өз бетімен жұмыс істеуіне дағдыланатын тапсырмалар беру тиімді. Сабақтың нәтижелі, ұтымды өтуі сабақтың ғылыми–теориялық жағынан жоғары деңгейде болып, мазмұны ғылыми жаңалықтармен толықтырылуына байланысты. Бұл үшін үздіксіз ізденіп өмір талабынан артта қалмай, замана көшіне ілесіп отыру қажет. Демек, оқытудың жаңа технологиялық әдістеріне сүйене отырып, оқушыларға тиянақты білім беруді қалыптастыру керек. Оқушы білім алып қана қоймай, сабаққа қызыға қатысып, шығармашылық жұмыс жасауы тиіс [2]

«Ассоциация» әдісі

1–қадам

Шеңбер сызып ортасына тақырыптың атын жазу

2–қадам

Дәптерлеріне сол тақырыпта өздері білетін ақпаратты жаздыру

3–қадам

Сол тақырып бойынша жазғандарына тұсаукесер жасау

4–қадам

Тақырып бойынша алынған бүкіл ақпараттың тізімін жасау

«Ротация» әдісі

1–қадам

Сұрақ дайындау (1–ден 4–ке дейін) сұрақтарды нөмірленген ватмандарға жазып, аудиторияның әр бұрышына ілу

2–қадам Сынып оқушыларын төрт топқа бөлу

Әр топ өз сұрақтарына жауап беру

3–қадам

Сағат тілімен орындарын алмастыру

4–қадам

Барлық топтардың жауаптары талқылану

«Автор орындығы» әдісі

1–қадам Кез келген жұмысты жазып болғаннан кейін тақтаның алдына үстел
қою

2–қадам: Үстелге отырып өз жазғаның аудиторияға оқу

3–қадам: аудиторияны тыңдау. Сұрақтарына жауап беру

«Алты телпек» әдісі

Сыныпты алты топқа бөлу

«Ақ телпек» – статистикалық (мәселеге қатысты деректерді таласссыз
келтіреді)

«Сары телпек» – сәттілік (сәтті кезеңдерді айтады)

«Қара телпек» – сәтсіздік (оқып жатқан мәселенің сәтсіз тұсын айтады)

«Көк телпек» – аналитикалық (талдау жасайды, топтар не үшін? неге? неге
байланысты? Деген сұрақтарға жауап іздейді)

«Жасыл телпек» – шығармашылық (ақылға сыйымсыз идеялар мен
болжамдар айтады)

«Қызыл телпек» – сезімтал (оқиғаны оқу барысында бастан кешірген
сезімдерін айтады). [3]

«Жүк журналы» әдісі

1–қа.Бойынша болжамды «Жүк журналының сол жағына жазу»

Болжам	Жаңа ақпарат
Тақырып бойынша бұрыннан не білемін? Бұл туралы не білуім керек?	Бұл туралы енді не білдім? Қандай маңызды сәттерді мен енді анықтадым?

3–қадам Жұмыс жұбын құру

4–қадам Ақпаратты тыңдау барысында жұптың біреуі «Болжам» бөлімімен жұмыс жасап «+» таңбасын болжамның дұрыс–бұрыстығына қарай қойып отырады, ал екіншісі тек жаңа ақпарат жазады. Оқушылар жеке жұмыс жасайды.

5–қадам:

«Жүк журналының» екі жағын салыстыру, ақпаратты қосу, жазғандарын сыныппен талдауға дайындық

«Қара жәшік» әдісі

1–қадам: Қара жәшік дайындалады.

2–қадам: қара жәшікке тақырыпқа қатысты сөз немесе сурет жасырынады

3–қадам:

Қара жәшіктегі заттың түрлі белгілерін біртіндеп оқиды

4–қадам: жасырын зат табылады. [4]

«Фишбоун» әдісі (постерде)

Постерге балықтың қаңқасы суретін салып, басына тақырып жазылады. Денесінің жоғарғы жағындағы қанаттарға идеяның себептері, төменгі қанаттарға идеяның салдары жазылады. Түйінді ой құйрығына жазылады. Кейін ауызша, жазбаша кері байланыс беруге болады.

«Біреуі үйде, үшеуі қонақта» әдісі

1–қадам

Сабақтың тақырыбы мен мақсатын ашу

2–қадам Төрт адамнан «үй» тобына бөлу. Әр оп 1,2,3,4 деген өз нөмірлерін
алады

3–қадам

Әрқайсына тапсырма үлестіріледі

4–қадам топ ішінде әр оқушыға нөмір беріледі (1,2,3,4)

5–қадам

Үй тобында мәселе талқыланады

6–қадам Белгілі бір уақыттан кейін топтағы оқушылар орнынан тұрады 1 нөмірлер көрші топқа, 2–нөмірлер 3–топқа, 3–нөмірлер 4–топқа, 4–нөмірлер 1–топқа жиналады.

7–қадам

«қонақтар сұрақ қояды» сосын өз топтарына қайтады.

8–қадам

1,2,3–нөмірлер үй тобына келіп , кезек–кезек қонақта не үйреніп келгендерін айтады.

9–қадам: Топ жұмыстарын өзара салыстырады

МИКС» жаттығуы

А.Ж.Егізбаев бойынша

Тақтаға түйінді 9–10 тірек сөздер жазылады. 1–ші топ – өлең шығару, 2–ші топ – эссе жазу, 3–ші топ – суреттеу, 4–ші топ – сахналық көрініс, 5–ші топ – бір әннің мелодиясына салып, топпен орындау.

«Галереяны шарлау» әдісі

Саймон Браунхилл бойынша

Қабырғаға дайындалған постер ілінеді. «Галереяға саяхат» –топтар кабинет ішінде қозғалысқа түседі, қабырға газеттерін қарайды, сараптайды, талдайды және жапсырма қағазға пікірін немесе сұрағын жабыстырып кетеді. Галереяға саяхат аяқталған соң, топтар жұмыстарға шолу жасап, өз қабырға газеттеріне жазылған сыныптастарының пікірін сараптайды, талқылайды, сұрақтарға жауап береді және қорытынды жасайды.

«Менің есімімнің тарихы» әдісі

А.Ж.Егізбаев бойынша

1 күн бұрын өзінің есімінің тарихы, кім және қашан қандай жағдайда қойғаны туралы зерттеу тапсырма беріледі.Сабақта жеке–жеке сұралады. Сонда әрбір оқушы өзінің есімінің тарихы туралы айтып береді.

«Қатесін тап»

1. Жұпқа бөлініңіздер.

2. 3 ұйғарым жазыңыз, оның біреуі “жалған” болып табылады.

3. Өз ұйғарымдарыңызды басқа жұпқа беріңіздер.

4. Екінші жұп ұйғарымды оқиды және үш жауаптың қайсысы дұрыс еместігін

талқылайды.

«Тыңдайтын үшбұрыштар»

Оқушылар үш адамнан тұратын топта бірлесіп жұмыс істейді:

СПИКЕР мұғалімнің нұсқаулығы бойынша тақырыпты түсіндіреді (немесе проблема туралы өз ойымен бөліседі).

ИНТЕРВЬЮЕР мұқият тыңдайды және егжей–тегжейін анықтау үшін сұрақтар қояды.

ХАТШЫ үдерісті бақылайды және «спикерге» де, «интервьюерге» де кері байланыс береді. (Рөлдерді анықтау үшін “Бірге ойланамыз” тәсілі қолданылуы мүмкін – рөлдермен ауысуға болады (қазір немесе кешіректеу).

«Бір минуттық әңгіме» тәсілі

Иен Майлс бойынша

Оқушылар қарама–қарсы сызық бойымен қатарға тұрып, жұптық әңгіме жүргізеді. Үйге берген тапсырма туралы әңгімелесулеріне болады немесе жаңа сабақты бекіту мақсатында өз ойларымен бөліседі.

“3 таяқша” әдісі

Берілген тақырыпқа байланысты

1 сұрақ

1 жауап

1 идея әр топ даярлап, көпшілікке салады.

«Сұрақтар жаңбыры»

Ұйымдастыру: топпен жұмыс.

Мақсаты: оқушылардың сұрақ қою және сыни ойлау дағдыларын дамыту.

Сипаттамасы: оқушылар топтарға өз еркімен, қалауымен бөлінеді. Әр топ параққа сұрақтар жазып, бір-біріне лақтырады. Алған сұрақтарына жауап жазып, кері лақтырады. Жауап жазылған парақты қағып алған ойыншы, сол жауаптан сұрақ тудырып, ары қарай лақтырады. Ойын осылай жалғасады.

«Джигсо» әдісі

Элиот Аронсон бойынша

Көлемді мәтін төрт бөлікке бөлінеді оқушыларда төрт адамдық шағын топтарға бөлініп («бастапқы топ»), 1–ден 4–ке дейін нөмірленеді. Осыдан кейін олардың әр-қайсысы өз нөміріне сәйкес мәтіннің бір бөлігін ғана оқиды. Содан кейін топтар құрамы өзгертіліп, жаңа топтар («сарапшылар тобы») тобы құрылады, сарапшылар топтарында оқушылар өз нөмірлері бойынша жинақталады: мәтіннің № 1 бөлігін оқыған оқушылар 1 топқа т.с.с. Өкілдер басқа топтарға барып, өз жұмыстарын таныстырады, топтық талқылау жүреді.

«Кластер» әдісі

Тұжырымды ойларын қарталарға түсіріп, топтық жұмыс қорғалады (постер)

«Коллаж әңгіме»

Ұйымдастыру: топпен жұмыс.

Мақсаты: оқушылардың сыни ойлау және коммуникативтік дағдыларын дамыту.

Сипаттамасы: оқушыларға түрлі-түсті суреттері бар журналдар беріледі. Олар журналдардан қиып алып алған суреттерін флипчартқа жабыстырып, әңгіме құрастырады.[5]

Түйіндеме

Бұл жұмыста тарих сабағында оқытудың әр түрлі әдістерін пайдалана отырып, оқушылардың пәнге деген қызығушылығын, белсенділігін арттыру мақсатында, сабақ берудің түрлі әдістерін қолдану арқылы функционалдық сауаттылықтарын арттыруға бағытталады.

Әдебиеттер тізімі:

1. Ковжасарова М.Р., Нурмухаметов Н.Н. Аульбекова Г.Д. Технологизация учебного процесса: казахстанский опыт. – Алматы: Изд. «Зият-Пресс», 2005. – 224 с.
2. ҚР жалпы білім беретін мектептері педагогтерінің біліктілігін арттыру курсының бағдарламасы бойынша мұғалімдерге арналған нұсқаулық үшінші (негізгі) деңгей. Үшінші басылым. «НЗМ» ДББҰ, 2014 жыл.
3. Б. Молдағалиев, А. Махимова, Г. Сатқанова. Интерактивті оқыту әдістері. // Қазақстан мектебі, 2012 – №9. – 25–28 б.
4. Тұрсын Хазретұлы. Мектепте тарихты оқыту әдістемесі. – Алматы 2014.
5. С. Мирсентова. Оқыту ізденіс ретінде және ізденіс оқыту ретінде. – Қарағанды 2017.

УДК 711.7

СОВРЕМЕННЫЕ ФОРМАТЫ И ТЕХНОЛОГИИ ПСИХОЛОГО–ПЕДАГОГИЧЕСКОГО СОПРОВОЖДЕНИЯ РАЗВИТИЯ ЛИЧНОСТНОГО ПОТЕНЦИАЛА ОБУЧАЮЩИХСЯ

Искенова Анар Есимбековна

учитель русского языка и литературы
КГУ «Школа–гимназия № 18
отдела образования города Костаная»
г.Костанай, Казахстан

Торсунова–Усенова Алия Срымовна

учитель русского языка и литературы
КГУ «Школа–гимназия № 18 отдела образования города Костаная»
г.Костанай, Казахстан
E–mail: iskenovaa@mail.ru

Аңдатпа

Білім алушылардың жеке әлеуетін дамытудың психологиялық–педагогикалық қолдауы екі құрылымдық компонент түрінде көрінеді: сүйемелдеуді әдістемелік ұйымдастыру және қабылдау, түсіну, сана және ойлаумен тікелей психологиялық жұмыс.

Түйінді сөздер: *психологиялық–педагогикалық сүйемелдеу, жеке тұлғаны дамыту, білім алушының жеке басын әлеуметтендіру; жоғары ынталы, дарынды балалардың қызметін сүйемелдеу.*

Аннотация

Психолого–педагогическое сопровождение развития личностного потенциала обучающихся выражается в форме двух структурных компонентов: методическая организация сопровождения и непосредственно психологическая работа с восприятием, осмыслением, пониманием, сознанием и мышлением.

Ключевые слова: *Психолого–педагогическое сопровождение, развитие личности, социализация личности обучающегося; сопровождение деятельности высокомотивированных, одаренных детей.*

Abstract

Psychological and pedagogical support for the development of the personal potential of students is manifested in the form of two structural components: methodological Organization of accompaniment and direct psychological work with perception, understanding, awareness and thinking.

Key words: *psychological and pedagogical support, personal development, socialization of the student's personality; support of the activities of highly motivated, gifted children.*

Сегодня необходимость организации социально–психологического сопровождения образовательного процесса признана на законодательном. Практика организации сопровождения обучающихся в процессе становления и развития личности изучается, как правило, в психолого–педагогическом и медико–социальном аспекте. В процессе непосредственной организации социально–педагогического сопровождения обучающихся можно выделить два структурных компонента: методическая организация сопровождения и непосредственно психологическая работа с восприятием, осмыслением, пониманием, сознанием, психолого–педагогическая деятельность по формированию мышления (практическая реализация теоретико–методологических основ процесса).

На современном этапе становления психолого–педагогического сопровождения в общеобразовательной организации наиболее распространены следующие

виды социально–педагогической деятельности: социализация личности обучающегося; сопровождение деятельности высокомотивированных, одаренных детей; организация работы с детьми с ограниченными возможностями здоровья.

Основными стратегическими ресурсами в нынешнем обществе являются информация, знание и творчество. Информатизация общества существенно изменила повседневную жизнь современного общества, в нашу жизнь она вошла прочно. Применяются информационные технологии во всех сферах жизни человечества.

Современный мир невозможно представить без информационных технологий.

Буквально в самом недалеком прошлом человек не мог представить большее, чем стационарный телефон, радио и телевизор. А вот уже в наше время мы не можем представить себе жизнь без информационных технологий.

Современные дети с самого рождения живут в постоянно развивающемся информационном пространстве. Они очень быстро обучаются. В два года ребенок уже неплохо разбирается в гаджетах родителей, и с его взрослением этот интерес только усиливается. Поэтому мы имеем глубокое убеждение, что традиционные формы работы с учащимися по любым предметам, в том числе и по изучению русского языка и литературы, должны накладываться на сетку со временных компьютерных технологий. Именно благодаря этой наложенной на предмет «сетке» компьютерных технологий современный ребенок будет полноценно изучать предмет.[1].

Как показывает имеющийся в настоящее время казахстанский и зарубежный опыт информатизации образования современные компьютерные технологии позволяют кардинально повысить эффективность образовательного процесса по предметам русский язык и литература. Это же касается и эффективности работы не только с одаренными детьми, но и с детьми с ограниченными возможностями здоровья.

В современных реалиях работа с детьми часто проходит в виртуальном пространстве интернет – сети, и использование различных онлайн–сервисов в таком случае дает возможность визуализировать информацию, сделав её усвоение более удобными доступным. В своей повседневной практике работы с одаренными детьми нами используется такой популярный в образовании онлайн–сервис как Padlet.[2].

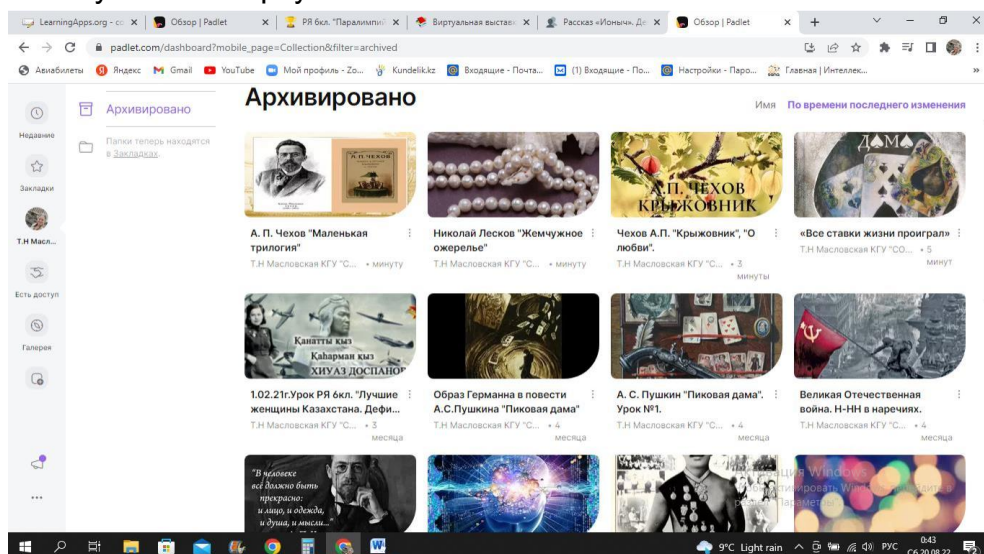
Сервис Padlet – это прежде всего инструмент для совместной работы в виртуальном пространстве (на виртуальном холсте), позволяющий:

- организовать мозговой штурм (даже если участники находятся на расстоянии);
- подготовить виртуальную выставку, плакат или стенгазету по определенной тематике;
- организовать сбор идей, примеров по обозначенному вопросу изучаемой темы;
- осуществить обмен информацией, доступной для просмотра и редактирования любым пользователем
- отобразить результаты информационного поиска обучающихся по теме;
- организовать рефлексию.

Не смотря на то, что сервис Padlet – это прежде всего инструмент для совместной работы в виртуальном пространстве, нами используются и его возможности индивидуальной работы творческой и информационной направленности. Создание доски Padlet может быть самостоятельным совместным заданием, например, при подготовке одаренных учащихся к различным конкурсам. Так ниже мы можем увидеть совместную творческую работу учащегося с ограниченными возможностями, созданную при поддержке учителя.

БІЛІМ АЛУШЫЛАРДЫҢ ЖЕКЕ ӘЛЕУЕТІН ДАМУДА
ПСИХОЛОГИЯЛЫҚ-ПЕДАГОГИКАЛЫҚ ҚОЛДАУДЫҢ ЗАМАНАУИ ФОРМАТТАРЫ МЕН ТЕХНОЛОГИЯЛАРЫ
СОВРЕМЕННЫЕ ФОРМАТЫ И ТЕХНОЛОГИИ ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГИЧЕСКОГО СОПРОВОЖДЕНИЯ РАЗВИТИЯ
ЛИЧНОСТНОГО ПОТЕНЦИАЛА ОБУЧАЮЩИХСЯ

Рисунок 1. «Виртуальная выставка:Л.Н.Толстой.

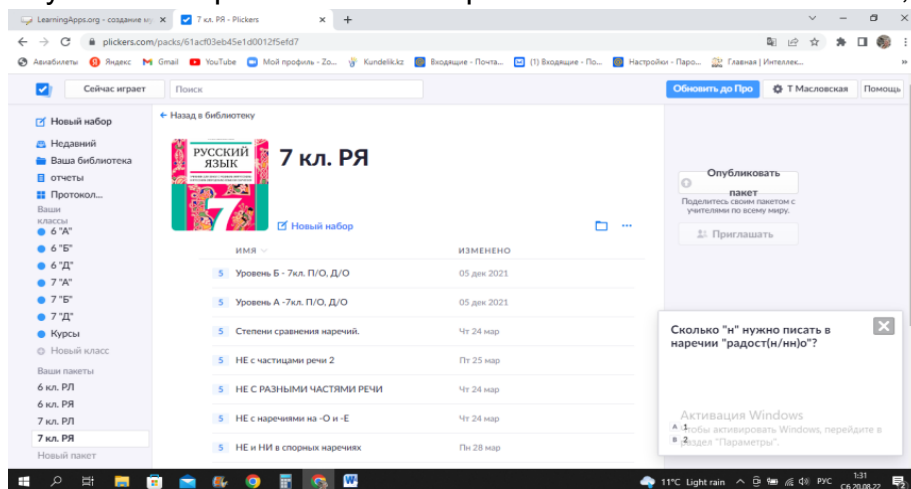

Также можно писать прямо на доске, перемещать элементы, увеличивать и уменьшать их, настраивать фоновое изображение, и работать совместно с другими. При регистрации в онлайн – сервисе Padlet, можно добавить именно то количество участников, которое будет участвовать в создании проекта. Когда доска готова, Вы можете поделиться ей в соцсетях, встроить ее в сайт, экспортировать в различных форматах, распечатать, и даже создать QR–код.

При использовании сервиса Padlet создаются яркие, информативно насыщенные проекты, использование которых позволяет создать не просто выборку расширенного материала для одаренных детей, но и подать их в формате видео уроков, схем и плакатов.

Использование доски Padlet в работе с детьми с ОВ возможно для повторения уже изученного; совместного конспектирования; проведения опроса после изучения той или иной темы. Сервис Padlet удобно использовать как систему хранения документов, загрузив на нее материалы, которые будут доступны для использования и скачивания в любое время. (рис. 2)

Рисунок 2. «Паралимпийские игры. Сочетания «не кто иной», «не что иное»

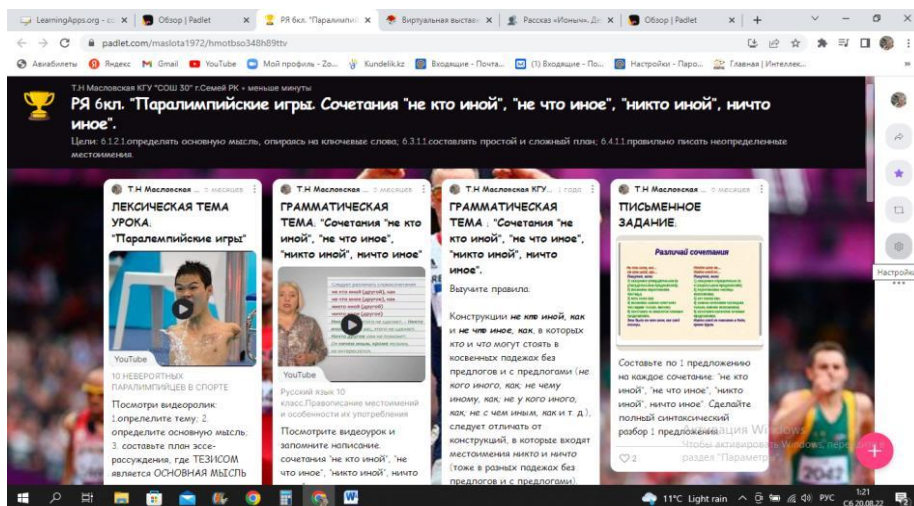

Отрицательным фактором данного сервиса, на наш взгляд, является ограничение одновременного использования большого количества онлайн–досок. Остальное

БІЛІМ АЛУШЫЛАРДЫҢ ЖЕКЕ ӘЛЕУЕТІН ДАМУДА
ПСИХОЛОГИЯЛЫҚ-ПЕДАГОГИКАЛЫҚ КОЛДАУДЫҢ ЗАМАНАУИ ФОРМАТТАРЫ МЕН ТЕХНОЛОГИЯЛАРЫ
СОВРЕМЕННЫЕ ФОРМАТЫ И ТЕХНОЛОГИИ ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГИЧЕСКОГО СОПРОВОЖДЕНИЯ РАЗВИТИЯ
ЛИЧНОСТНОГО ПОТЕНЦИАЛА ОБУЧАЮЩИХСЯ

может храниться в архиве онлайн–сервиса Padlet.

Рисунок 3. «Архив онлайн–сервиса»

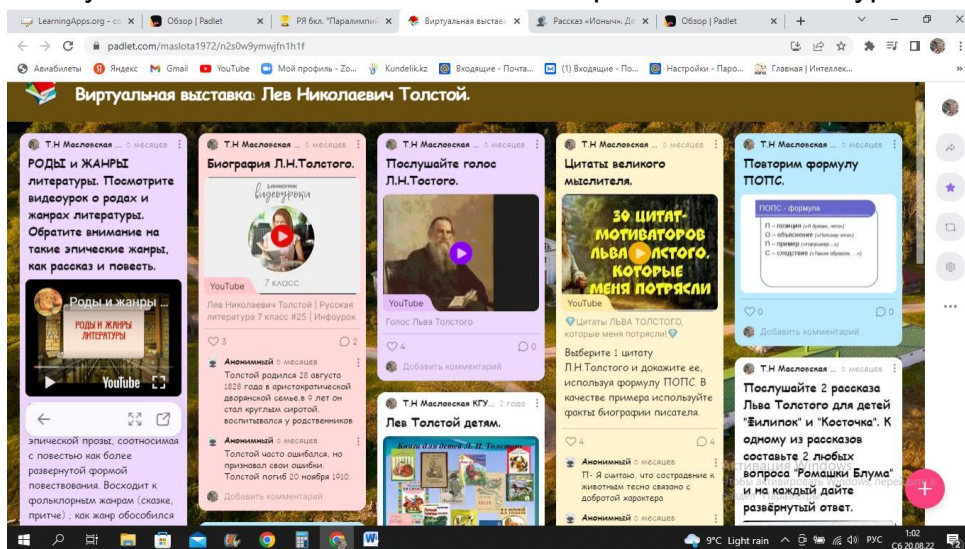

В своей повседневной практике дифференцированной работы также нами используется такой популярный в образовании онлайн–сервис как Plickers.

Plickers – это приложение, которое позволяет мгновенно увидеть результат всей проделанной содаренными детьми работы. Работает данный онлайн–сервис с применением QR – кодов, более привычных нам в автобусах, магазинах и рекламе. Plickers используется педагогом на смартфоне, всвязке с компьютером.[3].

Камерой телефона педагог сканирует поднятые одаренными детьми карточки QR – кодов с ответами. Так мы получаем мгновенную статистику усвоения материала на доске каждым конкретным одаренным ребенком. Также в данном онлайн–сервисе имеется возможность увидеть как слабые, таки сильные стороны учащихся. Онлайн–сервис Plickers рекомендуется использовать в проверке усвоения полученных знаний. Рис.3. «Использование олайн–сервиса Plickers на уроках литературы»

Рисунок 4. «Использование олайн–сервиса Plickers на уроках литературы»

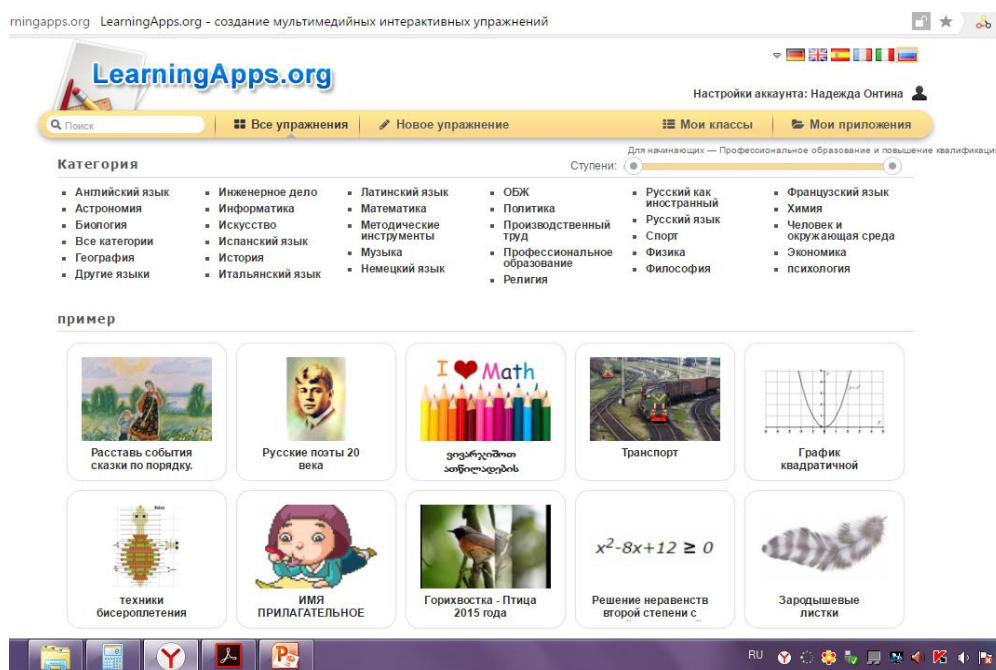

Также в повседневной практике работы с одаренными детьми нами используется такой популярный в образовании онлайн–сервис как LearningApps.

Онлайн – сервис LearningApps.org позволяет удобно и легко создавать электронные интерактивные упражнения, которые будет интересно выполнять учащимся. На сайте представлено более 30 различных интерактивных видов упражнений, 5 из них в форме игры для 2–4 участников. Сервис Learning Apps предназначен для создания интерактивных заданий по разным предметам. Сервис основан на работе с шаблонами (заготовками) для создания работы. [4].

Онлайн – сервис Learning Apps является конструктором интерактивных заданий: «Пазлы», «Найди пару», «Найди соответствия», «Установи последовательность», «Викторина с выбором правильного ответа» и другие. Используя данный сервис в работе с одаренными детьми можно проверить и закрепить их знания в творческой игровой форме. Онлайн–сервис Learning Apps содержит большую коллекцию уже созданных другими учителями упражнений по категориям (по предметам), которые мы можем использовать в своей работе с детьми с ОВ. Рис.5 «Возможности сервиса «LearningApps»

Рисунок 5 «Возможности сервиса «LearningApps»

Как показало опытное применение онлайн–сервиса Learning Apps в работе с детьми различных категорий помогает активизировать их творческую деятельность, развивает у детей познавательный интерес к конкретному материалу.

На сегодняшний день личностно–ориентированный подход в образовании является наиболее отвечающим современным требованиям гуманистического образования. Его популярность обусловлена рядом обстоятельств, описывающих сложившуюся в отечественной образовательной системе ситуации: во–первых, современный социум остро нуждается в нетипичной личности, яркой индивидуальности, которая позволит ребёнку занять своё место в мобильном мире; во–вторых, сегодняшние школьники очень прагматичны в своих действиях и мыслях, подвижны и свободны, следовательно, все перечисленные выше характеристики требуют от педагога использования новых технологий. [5].

Список литературы:

1. Кобдикова, Жанартай, и др. «Инновационные технологии обучения в высших учебных заведениях». Педагогика и психология, 2021, №4(49), с. 83–94. DOI: 10.51889/2021–4.2077
2. Артеменко В.Б. Организация сотрудничества в электронном обучении на основе проектного подхода и веб–инструментов. Образовательные технологии и общество. Вып. № 2. Т. 16. 2013. С. 489–504.
3. Пискунова Д.А. Технология интерактивного тестирования Plickers на уроке. [Электронный ресурс] – Режим доступа: <https://multiurok.ru/files/tekhnologiiia-interaktivnogo-testirovaniia-plicke-1.htm>
4. LearningApps.org – обучающие приложения [Электронный ресурс] // Сайт педагога–исследователя. – Режим доступа: <http://si-sv.com/dir/6-1-0-122>
5. Бондаревская Е.В., Бермус Г.А. Теория и практика лично ориентированного образования // Педагогика.–1996, № 5.

УДК 711.7

**СОВРЕМЕННЫЙ УРОК КАК ОСНОВА РАЗВИТИЯ
ЛИДЕРСКОГО ИНТЕЛЛЕКТА**

Исмагулова Алла Маданьятовна

учитель английского языка,
КГУ «Гимназия отдела образования
Житикаринского района»
Управления образования акимата
Костанайской области

Божинская Оксана Владимировна

учитель английского языка,
КГУ «Гимназия отдела образования
Житикаринского района»
Управления образования акимата
Костанайской области
E–mail: alla771zhit@mail.ru

Аңдатпа

Көшбасшылық – бұл басқаларды басқара білу ғана емес, сонымен қатар өз өміріңізді басқара білу. Заманауи сабақ Жаратушы мен Іскерді тәрбиелеуі керек!», балалар өз пікірін айтуға қорықпайтын, жаңашылдықтан қорықпайтын, ұстаз бен шәкіртке ыңғайлы сабақ.

Түйінді сөздер: жетекші, сабақ, оқушының оқуы, өзектілігі, шығармашылық

Аннотация

Лидерство– это не только умение вести за собой других, но и умение управлять собственной жизнью. Современный урок должен воспитывать Творца и Деятеля!», где дети не боятся высказывать свое мнение, не боятся новшества, урок на котором учителю и ученику комфортно.

Ключевые слова: лидер, урок, ученик обучение, актуальность, креативность

Abstract

Leadership is not only the ability to lead others, but also the ability to manage your own life. A modern lesson should educate the Creator, where children are not afraid to express their opinions, are not afraid of innovations, a lesson in which the teacher and student are comfortable.

Key words: leader, lesson, student learning, relevance, creativity

Сегодня наша встреча посвящена теме урока. Уроку новому, эффективному, современному. А как же традиционный урок – основа на которой обучалось и воспитывалось не одно поколение. Традиционный урок – это известные ученые и не менее известные учителя – практики. Традиционный урок – как родной человек, в нем все близко и понятно: пусть смертельная усталость, пусть не всегда удовлетворяют ученики, на уроке – все знакомо, привычно, понятно, это – традиционно. Так может и не стоит ничего менять? Чтобы этот вопрос не остался риторическим, давайте задумаемся над строками стихотворения:

Хоть выйди ты не в белый свет,
А в поле за околицей,
Пока идешь за кем-то вслед,
Дорога не запомнится.
Зато, куда б ты ни попал
И по какой распутице,
Дорога та, что сам искал,
Вовек не позабудется.[1]

Что значит современный? По – моему мнению, это и совершенно новый, и не теряющий связи с прошлым, одним словом – актуальный урок. Актуальный означает важный, существенный для настоящего времени. А еще – действенный, имеющий непосредственное отношение к интересам ребенка, его родителей, общества, государства. Помимо этого, если урок современный, то он обязательно закладывает основания для будущего, готовит ребенка к жизни в меняющемся обществе, т.е. именно современный урок должен способствовать развитию лидерских качеств у учащихся.

В нашем сегодняшнем мире не хватает лидеров. Будь то личная, профессиональная или социальная сфера, везде нужны лидеры. Лидерство – это не только умение вести за собой других, но и умение управлять собственной жизнью. До сих пор продолжается спор на тему: «лидерами рождаются» или же «лидерами становятся». Некоторые считают, что кто-то от рождения обладает «экстраординарной особенностью», которая делает его лидером, другие считают – что за счет определенного правильного сочетания образования, подготовки и имеющегося опыта можно «создать» и сформировать лидера.

Учитель, планируя урок по-новому должен использовать новые технологии, которые способствуют самореализации школьников. На уроке дети должны осмысленно действовать в ситуации выбора, принимать решения в нестандартной ситуации. Современный урок должен воспитывать Творца и Деятеля!», где дети не боятся высказывать свое мнение, не боятся новшеств, урок на котором учителю и ученику комфортно.

Современный школьный учитель в процессе обучения и воспитания школьников играет многофункциональные роли. Мы – учителя и няньки, и заместители родителей, и воспитатели, и друзья, и преподаватели. Наряду с новейшей математикой, физикой или химией мы обучаем детей нравственным и духовным ценностям. Вся эта огромная нагрузка усложняет работу учителя по воспитанию у детей лидерских качеств. К тому же современные дети рано взрослеют, чрезмерная информационная нагрузка подавляет их энергию и снижает их творческие возможности. Многочисленными исследователями доказано, что к моменту окончания школы у выпускников снижаются творческие способности, чем это было, когда они только начинали учиться.

Когда дети приходят в школу, они переполнены талантами, они полны природным стремлением учиться. Они доверчивы и в огромной мере зависят от

учителей, способных их не просто обучить и воспитать, но вложить в них лидерские качества и развить лидерские способности, творчески подходя к каждому ребенку, высвечивая его индивидуальные лидерские качества. И очень важно, чтобы этот процесс подхватил учитель, сам обладающий качествами лидера. С ребенком должны работать учителя–профессионалы, учителя–лидеры.

Педагоги нашей школы в работе с потенциальными лидерами стараются создать на уроке ситуацию, которая стимулирует лидерский потенциал воспитанников.

Делают все, чтобы ученик стал живым участником образовательного процесса, который самостоятельно научиться добывать знания, ставить цель и решать проблемы, осуществлять самостоятельно действия целеполагания, планирования, программирования, контроля и оценивания.

Формирование лидеров – не стихийный процесс, его можно и нужно организовывать.

Основные качества, которыми должен обладать ученик–лидер:

1. активная жизненная позиция
2. ответственность за свои слова, действия, поступки
3. наличие организаторских способностей
4. инициативность
5. умение работать в группе
6. уровень общей культуры[2]

Я не случайно акцентировала внимание на основных качествах, которыми должен обладать настоящий лидер. Ведь именно они являются для педагога основными ориентирами для построения правильной работы с обучающимися.

Лидер и коллектив – понятия неразделимые! Различные виды совместной деятельности вырабатывают необходимые навыки социального взаимодействия, умение подчиниться коллективной дисциплине и, в то же время, отстаивать свои права, соотносить личные интересы с общими. На уроке со своими сверстниками, где взаимодействие строится на равных, а статус и авторитет необходимо заслужить и уметь поддерживать, обучающийся вырабатывает необходимые коммуникативные навыки, партнёрские и лидерские качества. Это формирует чрезвычайно важное чувство эмоционального благополучия, устойчивости, ответственности за себя и других.

Лидеру присущи следующие психологические качества: уверенность в себе, острый и гибкий ум, сильная воля, умение понять особенности психологии одноклассников, организаторские способности. Порой лидером становится человек, и не обладающий перечисленными качествами, и, с другой стороны, человек может иметь данные качества, но не являться лидером. Лидер не только направляет, и ведёт своих последователей, но и хочет вести их за собой, а последователи не просто идут за лидером, но и хотят идти за ним. [3]

Не вызывает сомнений и тот факт, что участие школьников в различного рода творческих мероприятиях, конкурсах, соревнованиях способствует как развитию его способностей, так и лидерских качеств. Выбирая тему, доказывая ее актуальность, самостоятельно собирая материал, ребенок учится выступать, убеждать, отстаивать свою точку зрения, учиться побеждать и проигрывать, делать выводы, т.е. всему тому, чем и должен обладать лидер.

Учащиеся нашей школы из года в год принимают участие в конкурсах, соревнованиях, олимпиадах, творческих мероприятиях, акциях. Это сложный и кропотливый труд учителя и учеников. В результате многие учащиеся неожиданно открывают в себе новые возможности: умение выступать, брать интервью,

проводить анкетирование, работать с большим объемом информации, составлять презентации, грамотно работать с литературой, вести дискуссию, уметь общаться, убеждать. Все эти навыки, несомненно, пригодятся им в жизни.

Руководить и управлять процессом развития лидерских качеств можно при создании педагогических условий, способствующих развитию качеств лидера. Для этого я создаю временное или постоянное поле для социального развития личности ребенка, выбираю наиболее целесообразные виды деятельности, способствующие проявлению и формированию лидерских качеств у детей. Используя эффективные педагогические технологии и современные диагностические методики выявляю детей с развитыми организаторскими способностями, обеспечиваю формирование и развитие лидерских качеств. В данном случае часто использую игровые моменты

Немаловажный момент – мы–учителя должны рассказывать ребятам даже о небольших достижениях, чтобы они поверили в успех, и захотели снова проявить свою активность. Стимулирование в виде похвалы и оценки пусть небольших, но достижений – ключ к дальнейшему продвижению вперед.

Древнекитайский поэт ЛаоЦзы (5 век до н.э.) так описывал качества лидера[4]

Лучший лидер – это тогда,
Когда люди едва осознают, что он есть;
Не слишком хороший – когда они
Подчиняются и поклоняются ему;
Плохой, когда люди презирают его;
Но тот хороший лидер, кто мало говорит,
А когда работа сделана, цель достигнута,
То все говорят: мы сами это сделали.[5]

«В каждом из нас живёт лидер, и плохо, если он скован. Отпустить его на свободу – значит волшебным образом изменить свою жизнь»

Именно на современном уроке, который мы можем охарактеризовать следующими чертами: актуальность, креативность, информационность, действенность, системность, интерактивность, комфортность, коммуникативность и т.д., главной целью урока является развитие каждой личности ребенка, как лидера в процессе обучения и воспитания.

Но главное всего сами отношения между учителем и обучающимися, которые строятся на основе доверия, сотрудничества, равнопартнёрства.

Лидерство – это не универсальное качество. У каждого лидера есть своя индивидуальность и опыт, которые определяют его стиль. Этот стиль может эволюционировать с течением времени, поэтому тот лидер, которым вы являетесь сейчас, может отличаться от того лидера, которым вы хотите стать в будущем.[6]

Список литературы:

1. Современный урок – как основа эффективного и качественного образования. 2022год URL: <https://infourok.ru/sovremennyj-urok-kak-osnova-effektivnogo-i-kachestvennogo-obrazovaniya-6559476.htm>
2. Попова О. С. Я – учитель новой школы! Каким должен быть современный урок URL: <http://popovaolga.wordpress.com/читаем-обсуждаем/современный-урок/>
3. Ерюкова Е. В. Воспитание лидерских качеств личности ребёнка начальной школы, 09.01.2015 URL: <https://www.prodlenka.org/metodicheskie-razrabotki/92639-vospitanie-liderskih-kachestv-lichnosti-rebjo>
4. Савва Л. И., Якунина Е. К. Проблемы современного педагогического образования, 2019 год URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/razvitiye-liderskih-kachestv-buduschih-menezherov-v-obrazovatelnoy-srede>
5. 11 распространённых стилей лидерства (и советы, как выбрать подходящий вам) / Team Asana, 26 мая 2021 г. URL: <https://asana.com/ru/resources/leadership-styles>

УДК37.014

АДАПТАЦИЯ УЧЕБНЫХ МАТЕРИАЛОВ ПО ИНФОРМАТИКЕ ДЛЯ УЧАЩИХСЯ С ОСОБЕННОСТЯМИ ВОСПРИЯТИЯ ИНФОРМАЦИИ

Ищанова Светлана Сансзбаевна

Учитель информатики
КГУ «Общеобразовательная школа №16
отдела образования г.Костаная»
Управления образования акимата
Костанайской области.
E-mail: rauansveta1493@gmail.com

Аңдатпа

Бұл жұмыс ақпаратты қабылдау ерекшеліктері бар оқушылар үшін информатика бойынша оқу материалдарын бейімдеу мәселелеріне арналған. Зерттеу оқушылардың белгілі бір санаты үшін оқу мазмұнының қол жетімділігін қамтамасыз ететін тиімді әдістерді әзірлеуге бағытталған. Жұмыс информатика саласында инклюзивті білім беру ортасын құру үшін педагогикалық стратегияларды, технологиялық шешімдерді және психологиялық тәсілдерді талдауды қамтиды.

Түйінді сөздер: бейімделу, Оқу материалдары, информатика, қабылдау ерекшеліктері, инклюзивті білім.

Аннотация

Данная работа посвящена вопросам адаптации учебных материалов по информатике для учащихся с особенностями восприятия информации. Исследование фокусируется на разработке эффективных методов, обеспечивающих доступность обучающего контента для данной категории учащихся. Работа включает анализ педагогических стратегий, технологических решений и психологических подходов для создания инклюзивной образовательной среды в области информатики.

Ключевые слова: адаптация, учебные материалы, информатика, особенности восприятия, инклюзивное образование.

Abstract

This work is devoted to the adaptation of educational materials in computer science for students with special information perception. The research focuses on the development of effective methods to ensure the accessibility of educational content for this category of students. The work includes an analysis of pedagogical strategies, technological solutions and psychological approaches to create an inclusive educational environment in the field of computer science.

Key words: adaptation, educational materials, computer science, perception features, inclusive education.

Инклюзия представляет собой глобальный тренд современной образовательной системы. В настоящий момент этапа развития инклюзивного процесса в образовании, когда установлена государственная политика в области образования детей с особыми образовательными потребностями(ООП), и утверждены основные механизмы и нормы реализации концепции инклюзии, а также приняты государственные образовательные стандарты для детей с ограниченными возможностями здоровья, обеспечивающие системные и содержательные изменения, становится ясным, что инклюзивное образование будет эффективным только при внутреннем внедрении идеи инклюзии в его содержание и качество.

При организации урока в рамках инклюзивного образования, активное использование информационно–коммуникационных технологий (ИКТ) представляется важным аспектом [1]. Это обусловлено тем, что применение данных технологий не только способствует более эффективному развитию уже имеющихся у

учащихся способностей, но и обеспечивает компенсацию недостатков в реализации учебно–познавательной деятельности.

Важным шагом является подготовка теоретического материала, где применение разнообразных ИКТ–средств становится неотъемлемой частью процесса обучения. В данном контексте, помимо традиционных технологических решений, таких как текстовые документы, презентации, структурно–логические схемы и web–страницы, активно использование аудио–, видео– и медиафайлов представляется более эффективным.

Особенности разработки уроков информатики в инклюзивном образовании требуют учета не только общеобразовательных, но и коррекционно–развивающих задач [2]. Среди них можно выделить создание ситуации успеха и положительной мотивации, развитие и коррекция связной монологической и диалогической речи, расширение лексикона, формирование и развитие навыков смыслового чтения, преодоление трудностей в реализации когнитивных процессов, таких как развитие внимания и памяти, коррекция трудностей аналитико–синтетической деятельности и другие аспекты.

Организация учебного занятия в классе, где обучаются дети с особыми образовательными потребностями(ООП), требует от преподавателя более тщательной и кропотливой подготовки. Это предполагает выполнение важных требований к уроку информатики в инклюзивном классе, включая адаптацию материала, поддержку индивидуальных потребностей учащихся и обеспечение доступности образовательного процесса для всех.

Эффективное осуществление учебного процесса в инклюзивной среде предполагает от преподавателя не только глубокие знания по предмету, но и умение применять разнообразные методики и приемы для организации урока. Важным требованием является готовность доступно представлять информацию для детей с особыми образовательными потребностями(ООП).

Для достижения выполнения коррекционно–развивающих задач в процессе обучения информатике необходимо осуществлять индивидуально–дифференцированный подход. Это включает в себя адаптацию материала, ориентированную на особенности каждого учащегося, а также учет различных методов обучения.

Преподаватель также должен опираться на практическую деятельность учеников, учитывать их знания и опыт, а также использовать более развитые способности каждого ребенка. Это позволяет создать среду, способствующую более эффективному восприятию и усвоению материала.

Использование специализированного технического оборудования в компьютерном классе играет ключевую роль [3]. Применение специальных клавиатур, адаптированных под разные физические особенности, планшетов, интерактивных досок и других средств позволяет учащимся с ООП более полноценно участвовать в образовательном процессе.

Немаловажным фактором является наличие достаточного количества специализированного дидактического материала по информатике. Этот материал должен предоставлять возможность более эффективной организации деятельности детей с ОВЗ, соответствуя их потребностям и способностям.

При планировании урока информатики в классном коллективе с участием детей с особыми образовательными потребностями(ООП), необходимо учитывать ряд важных условий для обеспечения эффективного образовательного процесса:

1. Организация гибкого графика обучения и возможность выбора средств обучения: Создание гибкого расписания уроков и предоставление возможности

выбора средств обучения позволяет адаптировать учебный процесс под индивидуальные потребности каждого ученика.

2. Организация самостоятельной деятельности с индивидуальным подходом: Предоставление возможности самостоятельной деятельности с учетом индивидуальных особенностей каждого обучающегося с ООП способствует развитию их навыков и повышению самостоятельности. Сотрудничество между учащимися также может способствовать взаимопониманию и взаимной поддержке.

3. Дифференцированный и разноуровневый дидактический материал: Разработка материала, который учитывает разные уровни подготовки и интересы учащихся, способствует более эффективному усвоению информации [4].

4. Использование специализированных технических средств и программного обеспечения: Применение специализированных средств, таких как специальные клавиатуры и программное обеспечение, обеспечивает доступность образовательного процесса для детей с различными физическими и умственными особенностями.

5. Тьюторское сопровождение: Организация тьюторской поддержки помогает создать индивидуальный и поддерживающий подход, обеспечивая необходимую помощь и направление для учащихся с ООП.

При проведении практических занятий по информатике рекомендуется использовать компьютерные задания, учитывая особенности каждого ученика. Для детей с ОВЗ могут быть предложены упрощенные варианты заданий или те же по сложности, но в более удобной форме представления.

Для повышения интереса и концентрации внимания разработаны дидактические компьютерные игры. Эти игры способствуют активному вовлечению детей в учебный процесс, облегчают усвоение материала и способствуют развитию самостоятельности и самоконтроля.

Задания для учащихся с определенными ООП должны быть адаптированы, предоставляя детальные инструкции и шаблоны для выполнения задач. Это особенно важно для обучающихся с нарушениями слуха и расстройствами аутистического спектра. Для детей с нарушениями опорно–двигательного аппарата и речи, четкая постановка задачи и требований к представлению результата является приоритетной.

Применение информационно–коммуникационных технологий (ИКТ) в образовательном процессе приобретает особую важность в контексте инклюзивного образования. Этот подход делает обучение более интересным и динамичным, позволяя детям ощущать себя свободными от ограничений пространственно–временных рамок. Для детей с особыми образовательными потребностями (ООП) использование информационных технологий становится прекрасной возможностью для самореализации [5].

Использование ИКТ в инклюзивном образовании существенно облегчает процесс обучения и благоприятно влияет на интеллектуальное и языковое развитие учащихся с ограничениями. Это средство также стимулирует творческую активность детей, вызывает интерес к учебной деятельности и обеспечивает широкие возможности для расширения связей с внешним миром.

Неоспоримым преимуществом применения ИКТ в инклюзивном образовании является поддержка коммуникации. Эта технология открывает перед учащимися с ОВЗ возможности для более эффективного общения и обмена информацией, способствуя созданию инклюзивной среды, где каждый ученик может чувствовать себя вовлеченным и уважаемым.

Важно подчеркнуть, что использование ИКТ не является универсальным решением всех проблем в обучении школьников с ограниченными возможностями здоровья. Тем не менее, эти технологии предоставляют значительные преимущества, обеспечивая радикальное улучшение доступа к информации и поддержке коммуникации. ИКТ становятся мощным дидактическим и коммуникативным инструментом, формируя основу для существенного прогресса в развитии личности, давая людям с особыми образовательными потребностями возможность полноценного участия в жизни общества [6].

В заключении отмечается, что адаптация учебных материалов по информатике для учащихся с особенностями восприятия информации в рамках инклюзивного образования представляет собой комплексный и ответственный процесс. При этом ключевым элементом является успешное использование информационно-коммуникационных технологий (ИКТ) для создания доступной, интересной и эффективной учебной среды.

В первом тексте подчеркивается, что ИКТ делают процесс обучения более интересным, расширяя пространственные и временные рамки для учащихся. Для детей с ограниченными возможностями здоровья, применение ИКТ становится отличной возможностью для самореализации, положительно влияя на интеллектуальное и языковое развитие, а также стимулируя творческую активность и интерес к учебной деятельности.

В последующем тексте подчеркивается, что использование ИКТ в инклюзивном образовании облегчает процесс обучения, содействует развитию личности учащихся с ограничениями, и стимулирует их творческую активность. Отмечается, что ИКТ служат не только средством поддержки коммуникации, но и значимым дидактическим инструментом, содействуя прогрессу в развитии учащихся с особыми образовательными потребностями.

В завершающем тексте подчеркивается, что адаптированные задания для учащихся с особыми образовательными потребностями следует разрабатывать с учетом их конкретных потребностей. Подчеркивается важность четкой постановки задач и предоставления поддержки техническими средствами, такими как специализированные клавиатуры и программное обеспечение.

Таким образом, использование ИКТ в адаптации учебных материалов по информатике в инклюзивном образовании является неотъемлемой частью успешного обучения учащихся с особенностями восприятия информации. Этот инновационный подход создает возможность для раскрытия потенциала каждого ребенка, обеспечивает доступность образования и способствует их полноценному участию в жизни общества.

Список литературы:

1. Грохульская Наталья Леонидовна Особенности психологии восприятия учебного материала по математике и информатике // Педагогическое образование в России. 2015. №7. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/osobennosti-psihologii-vospriyatiya-uchebnogo-materiala-po-matematike-i-informatike> (дата обращения: 23.01.2024).
2. Выготский Л.С. Проблема культурного развития ребенка (1928). // Вестн. Моск. ун-та. – Сер. 14, Психология. – М., 1991. – № 4.
3. БадарчДендев. Информационные и коммуникационные технологии в образовании: монография / Под редакцией: БадарчДендева – М.: ИИТО ЮНЕСКО, 2013. – 320 стр.
4. Дозорова Л.В. Основные преимущества использования ИКТ в инклюзивном образовании / Л.В. Дозорова, Е.А. Гурова // Приоритетные направления развития науки и образования: материалы VIII Междунар. науч.– практ. конф. (Чебоксары, 29 янв. 2016 г.) / редкол.: О.Н. Широков [и др.] – Чебоксары: ЦНС «Интерактив плюс», 2016. – С. 117–119.

5. Потапова А.И. Методика организации школьного урока информатики в рамках инклюзивного образования // Современная педагогика [Электронный ресурс].

6. Банзаракцаева Я.Ш. ОСОБЕННОСТИ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ ИКТ В ИНКЛЮЗИВНОМ ОБРАЗОВАНИИ // Теория и практика современной науки. 2018. №12 (42). URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/osobennosti-ispolzovaniya-ikt-v-inklyuzivnom-obrazovanii> (дата обращения: 23.01.2024).

УДК37.01

АКТУАЛЬНЫЕ ПОДХОДЫ И ТЕХНОЛОГИИ ПСИХОЛОГО–ПЕДАГОГИЧЕСКОГО СОПРОВОЖДЕНИЯ ОБУЧАЮЩИХСЯ

Кабдулинова Анар Алибаевна,
магистр педагогической инноватики
директор, учитель казахского языка и литературы

Бузмакова Ирина Александровна,
магистр педагогики, учитель биологии
КГУ «Общеобразовательная школа №19
отдела образования города Костаная» Управления
образования акимата Костанайской области

Аннотация

В современном образовании значительное внимание уделяется развитию личностного потенциала обучающихся. Для эффективного сопровождения этого процесса применяются различные технологии, которые позволяют целенаправленно воздействовать на развитие личности учащихся. Использование подобных технологий в образовательной практике позволяет педагогам более эффективно сопровождать и развивать личностный потенциал обучающихся, поддерживая их гармоничное развитие.

Ключевые слова: индивидуальный подход, арт–терапия, игровые технологии, психолого–педагогическое сопровождение.

Аннотация

Қазіргі білім беруде білім алушылардың жеке әлеуетін дамытуға көп көңіл бөлінеді. Бұл процесті тиімді сүйемелдеу үшін оқушылардың жеке басының дамуына мақсатты әсер етуге мүмкіндік беретін әр түрлі технологиялар қолданылады. Мұндай технологияларды білім беру практикасында қолдану мұғалімдерге олардың үйлесімді дамуын қолдай отырып, оқушылардың жеке әлеуетін тиімдірек сүйемелдеуге және дамытуға мүмкіндік береді.

Түйінді сөздер: жеке көзқарас, арт–терапия, ойын технологиясы, психологиялық–педагогикалық сүйемелдеу.

Abstract

In modern education, significant attention is paid to the development of the personal potential of students. To effectively support this process, various technologies are used that make it possible to purposefully influence the development of students' personality. The use of such technologies in educational practice allows teachers to more effectively accompany and develop the personal potential of students, supporting their harmonious development.

Key words: individual approach, art therapy, gaming technologies, psychological and pedagogical support.

Современное образование ставит перед педагогами сложную задачу – обеспечить гармоничное развитие личностного потенциала каждого обучающегося. С учетом разнообразия индивидуальных особенностей учащихся, а также динамичности общественных изменений, важно развивать и применять

современные форматы и технологии психолого–педагогического сопровождения для эффективного развития личностного потенциала учащихся.

Одним из ключевых аспектов современного психолого–педагогического сопровождения является индивидуальный подход к каждому обучающемуся. Использование различных форматов и технологий помогает адаптировать образовательный процесс к потребностям и способностям каждого ученика. [1] Например, дифференцированный подход и индивидуальные образовательные планы способствуют эффективному развитию личностного потенциала каждого учащегося. При систематическом использовании данных подходов в процессе обучения в ходе уроков, обучающиеся могут сами отслеживать свой прогресс по предмету. Педагог разделяет задания на уровни и в зависимости от того, какой уровень смог выполнить ребенок, он может видеть насколько глубоко он понял ту или иную тему. Кроме того, индивидуальные учебные планы помогают ребенку освоить программу по предмету, исходя из его способностей. Так, детям с особыми образовательными потребностями индивидуальные адаптированные учебные программы, составленные на основе рекомендаций специалистов, помогают к 8–9 классу «выровняться» и идти в ногу с одноклассниками. Правильный подбор заданий разных уровней позволяет обучающимся стремиться выполнять задания более высокого уровня. На уроках создается соревновательный момент, и при правильной мотивации со стороны учителя, обучающиеся стараются вникать в суть новой темы, больше читать и изучать материал самостоятельно для лучшего результата на уроке.

Одним из современных форматов психолого–педагогического сопровождения является использование технологий дистанционного обучения. В условиях развития информационных технологий и интернет–ресурсов, дистанционное обучение предоставляет широкие возможности для адаптации образовательного процесса к индивидуальным потребностям учащихся. [2] Данный тип обучения можно применять и в условиях традиционной школы. Так, учитель может вести Ютуб–канал, посредством которого можно как заинтересовать ребенка новой темой, так и более глубоко объяснить пройденный на уроке материал.

Кроме того, важным элементом современных технологий психолого–педагогического сопровождения является использование компьютерных программ и специализированных приложений, позволяющих проводить диагностику уровня развития личностного потенциала учащихся, а также эффективно планировать и проводить коррекционные мероприятия. [3] Так, использование методов арт–терапии и кинетической психотерапии позволяет выявить и преодолеть психологические проблемы учащихся, способствуя развитию их личностного потенциала. Данный вид работы на уроках как начального, так и среднего звена позволяет не только раскрыть творческий потенциал школьника, но и способствует развитию мелкой моторики, что положительно сказывается на его когнитивных способностях. Психологические тренинги и игры также являются важной составляющей современных технологий психолого–педагогического сопровождения. Например, игра "Колесо качеств" позволяет обучающимся осознать и развить свои личностные качества, такие как ответственность, целеустремленность, толерантность и другие. Данные приемы могут использовать не только психологи в ходе тренингов, но и учителя–предметники. Элементы кинетической терапии в виде изготовления макетов, моделей из пластилина и других материалов может использовать каждый учитель–предметник. Но особую роль данный вид терапии играет у младших школьников, когда в ходе работы с различными материалами они создают свой макет или модель, в этот момент у них создаются нейронные связи в

головном мозге, способствующие развитию речи и других когнитивных способностей. В процессе создания своей работы у обучающегося запускаются все познавательные процессы – ощущение, восприятие, мышление, воображение, память. Протекая одновременно, эти процессы взаимодействуют друг с другом, создавая новые знания у ребенка.

Современные исследования в области образования подтверждают эффективность использования игровых технологий в психолого–педагогическом сопровождении обучения. Игровые технологии способствуют развитию креативности, логического мышления, социальных навыков и общей учебной мотивации учащихся.[4] Они помогают организовать учебный процесс, сделать его более интересным, а сам процесс учения – эффективным для запоминания информации. Данные технологии могут применяться не только в начальном звене. Старшеклассники также, как и малыши с интересом принимают участие в мероприятиях, где игровые технологии – их составляющие. Так игры могут применяться для различных задач: для изучения различных дисциплин; развития навыка решения проблем, жизненных ситуаций, развить навыки сотрудничества и коммуникации; игровые элементы, такие как достижения, баллы, рейтинги и награды, могут стимулировать учебную активность и заинтересованность в обучении. Эффективность данной технологии состоит в том, что в ней сочетаются свобода действий и четкое распределение обязанностей, моменты, заставляющие волноваться и переживать и развлечение, действительность и фантазия, чувства и эмоции и рациональный расчет.

Одним из эффективных современных форматов сопровождения обучения является персонализированное обучение. Каждый учащийся имеет свои сильные и слабые стороны, именно поэтому важно применять технологии, которые адаптируются под индивидуальные потребности каждого учащегося. Это может включать в себя использование онлайн–платформ для обучения с возможностью индивидуализированного контента, а также инструменты аналитики для оценки прогресса каждого ученика. Одним из таких аналитических инструментов является платформа Online–TestPad, которая позволяет создавать не только широко распространенные тесты с вариантами ответов, но и открытые задания, задания на соотнесение и многие другие. Платформа Quizizz позволяет отслеживать индивидуальный прогресс каждого ученика и благодаря красочному интерфейсу повышает интерес к выполнению заданий, и как следствие, ребенок запоминает информацию без скучного заучивания и зубрежки. Платформу Learning.apps можно применять на всех предметах, очень наглядно показывает соответствия, соотнесения, переводы слов.

Помимо этого, технологии виртуальной реальности (VR) и дополненной реальности (AR) могут быть использованы в целях обогащения учебного процесса. [5] Эти технологии могут предоставить учащимся возможность погружения в предметную область, что способствует более глубокому пониманию материала и активизации процессов запоминания. Ученики при помощи данных технологий могут совершать экскурсии как по музеям и интересным местам современности, так и перенестись в прошлое и увидеть флору и фауну Юрского периода или оказаться в центре исторических событий античности или средних веков. Данные технологии позволяют сделать процесс учения более интересным и запоминающимся.

Вместе с тем, обучающиеся могут сами в ходе подготовки домашнего задания или работы на уроке использовать искусственный интеллект для создания определенного рода моделей, анимаций, изображений и презентаций, что позволяет развивать у детей функциональную грамотность в ходе уроков. Использование

учителем искусственного интеллекта в ходе подготовки к урокам позволяет сэкономить время на создании презентаций к уроку. ИИ gamma.aar может создавать презентации по заданным параметрам, чем больше исходных данных вводит педагог, тем больше созданная презентация будет отвечать его требованиям. Кроме того, можно создавать анимированные портреты великих ученых, первопроходцев, писателей и поэтов с заданным текстом, которых также будет озвучивать искусственный интеллект.

В заключение, современные форматы и технологии психолого–педагогического сопровождения играют важную роль в развитии личностного потенциала обучающихся. Их эффективное использование способствует созданию комфортной образовательной среды, адаптированной к индивидуальным потребностям обучающихся, и способствует формированию гармонично развитой личности.

Список литературы:

1. Павлова Н.И. Психолого–педагогическое сопровождение обучения: сущность, проблемы, перспективы. // Педагогика. – 2019.
2. Леонтьев Д.А. Современные технологии в образовании: проблемы и перспективы. // Высшее образование сегодня. – 2020.
3. Горелова Е.М. Индивидуализация образования в современной школе: психолого–педагогические технологии. // Психология обучения. – 2021.
4. Коваленко О.И. Игровые технологии в образовании: психолого–педагогический аспект. // Образовательные технологии. – 2022.
5. Тимофеева Л.С. Дистанционное обучение: опыт применения в современной педагогике. // Инновационные образовательные технологии. – 2023.

УДК 373.3:796.08

БАСТАУЫШ СЫНЫП ОҚУШЫЛАРЫНЫҢ ОҚУ МОТИВАЦИЯСЫН ҚАЛЫПТАСТЫРУ ЕРЕКШЕЛІКТЕРІ

Каденова Аяна Ерлановна

Қорқыт Ата атындағы Қызылорда мемлекеттік
университетінің магистранты,
Қызылорда қ., Қазақстан
E–mail: kadenovaa@mail.ru

Аңдатпа

Қазіргі уақытта оқушылардың оқу мотивациясының тиімділігін арттыру мәселесі әлі де өзекті болып отыр. Бұл, негізінен, оқушыларалатын ақпараттың жыл сайын артуынан туындап отыр. Сонымен қатар, бұл мәселе мектеп оқушыларына оқуға деген ынтасын арттыруға көмектесетін әдістерді іздеу қажеттігіне де байланысты. Мақаланың мақсаты – бастауыш сынып оқушыларының оқу мотивациясы деңгейін айқындау және эмпирикалық түрде дәлелдеу.

***Түйінді сөздер:** мотивациялық сала, бастауыш мектеп оқушылары, оқушының әлеуметтік жағдайы, танымдық іс–әрекет, оқу әрекеті, психикалық процестер.*

Аннотация

В настоящее время по–прежнему актуален вопрос повышения эффективности учебной мотивации учащихся. В основном это связано с ежегодным увеличением информации, которую получают учащиеся. Кроме того, эта проблема также связана с необходимостью поиска методов, которые помогут школьникам повысить мотивацию к обучению. Цель статьи–выявить и эмпирически доказать уровень учебной мотивации младших школьников.

Ключевые слова: мотивационная сфера, учащиеся начальной школы, социальное положение школьника, познавательная деятельность, учебная деятельность, психические процессы.

Abstract

Currently, the problem of increasing the effectiveness of students learning motivation remains relevant. This is mainly due to the annual increase in the information that students receive. In addition, this problem is associated with the need to find methods that will help increase the motivation of schoolchildren to learn. The purpose of the article is to determine and empirically prove the level of learning motivation of Primary School students.

Key words: motivational sphere, primary school students, social status of the student, cognitive activity, educational activity, mental processes.

Қазіргі әлемде өте маңызды жеке қасиет—бұл өзін және өз ұстанымдарын қорғай білу, алға қойған мақсаттарға жету, қиындықтарды жеңу, шешуші болу, бірақ басқалардың құқықтарына нұқсан келтірмеу, бұл үшін мотивация мен қызығушылықтың едәуір бөлігі қажет. Сондықтан мектепке дейінгі білім беру мекемесін бітіргеннен кейінгі маңызды кезең—балаға оқу мотивациясын игеруге көмектесу [1].

Балалардағы танымдық белсенділік және ойлау процесін ынталандыру білім берудің қажетті компоненті болып табылады. Қоғамдық сұраныс—жаңа көзқарас пен білім бәрінен бұрын бағаланады.

Оқу әрекеті кезінде әлсіз мотивацияны тиімсіз деп санауға болады. Бұл оқуға көмектесетін мотивацияның жоғары және тұрақты деңгейі. Сондай—ақ ауызша немесе жазбаша жауап беру кезінде өзіне деген сенімділік сезімі одан әрі оқуға деген ұмтылысты анықтайды. Өйткені күш—жігердің көлемі өзіне деген сенімділік пен мәселеге деген қызығушылықпен анықталады [1].

Негізгі сипаттамаларға талдау жасай отырып, Е.Е.Гугучкина «оның ерекшелігі — ғылыми білім беруде. Оқу іс—әрекеті мазмұнының негізгі бөлігі ғылыми түсініктер, заңдар, практикалық мәселелерді шешудің жалпы әдістері болып табылады. Сондықтан оқу іс—әрекетін қалыптастыру және жүзеге асыру шарттары тек мектепте жасалады, ал басқа қызмет түрлерінде білімді игеру күнделікті ұғымдар түріндегі жанама өнім ретінде әрекет етеді» [2, 14 б.]. Мектепке дейінгі жастағы балалар үшін бала орындауы тиіс міндеттер түбегейлі ерекшеленеді, балабақшада балаларға осы немесе басқа ойынды қалай ойнау керектігі алдын ала түсіндіріледі, балаларға тереңдеп, көп ойлаудың қажеті жоқ. Бірақ содан кейін, мектепке келгеннен кейін бәрі өзгереді, балалар «ойын ережелерін» өздері үйренуі және табуы керек, олар өзінше білімнің «ізденушілері», дәл осы дағды мектепте өте бағаланады. баланың өзі белгілі бір мәселелерді қоюы және шешуі [3, 95 б.]. «Және тек оқу іс—әрекетінде», — деп дәлелдейді Ю.М. Жаворонкова — ғылыми білім мен дағдыны меңгеру қызметтің негізгі мақсаты мен негізгі нәтижесі ретінде әрекет етеді. Бала мұғалімнің жетекшілігімен ғылыми ұғымдармен әрекет ете бастайды» [4, 19 б.].

Оқытудағы алғашқы қадамдар, жоғарыда атап өткеніміздей, студент өміріндегі ең маңызды кезең. Бұл «осында және қазір» ғана емес, болашақта да маңызды. Бұл кезеңде келесілер қалыптасады:

- бастапқы мотивация;
- жаңа әрекет балаға өзін—өзі тануға және жаңа мүмкіндіктер көрсетуге көмектеседі. Жаңа "оқушы" мәртебесі қалыптасуда.
- сөйлеу қабілеттерінде өзгерістер орын алады, оқу—танымдық іс—әрекет қалыптасады, ал бұл өз кезегінде оқытудың негізі болып табылады;

– жаңа әлеуметтік байланыстар қалыптасуда, оқушы ұжымда жұмыс істеуді үйренеді, құрдастарымен ғана емес, мұғалімдермен де қарым-қатынас жасау тәжірибесі артады [5].

Қорытынды жасай отырып, оқу мотивациясын құру динамикасы тұрақты болуы керек деп айта аламыз. Баланың білім алуы басқа да көптеген іс-әрекеттермен қатар жүруі керек, тек осы жағдайда ғана ол қоғамның үлгілі мүшесі болады.

Оқу мотивациясын жақсарту немесе арттыру үшін әртүрлі әдістерді қолдануға болады. Бұл негізінен сабақтар мен іс-шараларды дайындау және орындау конфигурациясына әсер етеді. Бұл мәселеде көп нәрсе мұғалімнің тапқырлығына, сабақты ұйымдастыра білуіне байланысты, мұнда мұғалімнің өзінің ішкі жұмысы қажет. Оқу мотивациясы білім беру аспектісінде негізгі болып табылады. Оқушының өз оқуына деген көзқарасы баланың оқуға қаншалықты дайын екенін анық көрсетеді [6,358 б.].

Зерттелетін жас тобы психикалық даму кезеңдерінің бірін білдіреді. Егер белгілі бір жаста психикалық дамуда проблемалар болса, бұл оны тек қиындатады. Бұл жағдай организмнің интеллектуалдық, әлеуметтік және жалпы дамуындағы қайшылықтармен байланысты [7].

Бастауыш мектептегі дамудың әлеуметтік жағдайының ерекшеліктеріне жасына қарай объективті түрде өзгермейтін, бірақ оқушының қалыптасқан дүниетанымын өзгерте алатын жаңа мүдделер мен құндылықтарға қайшы келуі мүмкін жағдайларды жатқызуға болады [8].

Бір жағынан, қазіргі уақытта мектеп құрдастарымен және мұғалімдермен белсенді қарым-қатынас орнына айналады, ал екінші жағынан, бос уақыттың мазмұнында өзгерістер байқалады; білімді игеру барған сайын өз бетінше білім алуға да, мұғалімдердің іс-тәжірибесі және оқу бағдарламасы бойынша.

Бір әлеуметтік құрылымнан екіншісіне қайта құрылымдау кезеңінде бала бұрын басынан өтпеген қатты күйзеліс пен шиеленісті бастан кешіреді, сондықтан мұғалім мен ата-ана оқушыға ең аз күйзеліспен қалыпқа келуге көмектесуі керек.

Бастауыш мектеп жасындағы балалар өзін-өзі ұйымдастыра алмайды, оларға сырттан көмек, мұғалімнің көмегі қажет. Бастауыш сынып оқушылары қиындықтарға тап болғаннан кейін, олар дәрменсіз болып, импульсивтілік, ашулану сияқты жағымсыз қасиеттерді көрсете бастайды. Бастауыш сынып оқушыларының мақсат қою қабілетінің төмендігі және оқуға құлықсыздықтың және жалпы мектепке деген теріс көзқарастың себептерінің бірі болып табылады.

Мұғалім жеке мүмкіндіктерді ескеруі керек және әр оқушының қабілеттері, әрқайсысымен бірге жүруге тырысу, олардың мақсаттарын қоюға және жүзеге асыруға көмектесу. Бастауыш сынып оқушыларының ұмтылыстары бұлыңғыр немесе мүлдем қалыптаспауы мүмкін. Бастауыш сынып оқушылары жақында мектепте оқудың маңыздылығы туралы ойнағанын және ойланбағанын ұмытпаған жөн, сондықтан сабақтарда ойын формалары мен жағдайлары болуы мүмкін және болуы керек. Эмоционалды боялған сабақтар бастауыш сынып оқушылары арасында оң реакцияға ие, бұл өз кезегінде оқытудың мотивациялық компонентіне белсенді әсер етеді.

Оқу мотивациясының жоғары деңгейін дамыту үшін сізге бірқатар шарттарды қамтамасыз ету: сыныпта салауатты атмосфераны сақтау, түрлі-түсті дидактикалық материалдарды әзірлеу, дауыстың біркелкі және тыныш тембрі, оқушылардың бастамасын көтермелеу, оқу мотивациясын арттыруға көмектесетін ұжымдық тапсырмалар мен ойындарды ұйымдастыру, қосымша баға алу мүмкіндігі үшін қосымша тапсырмалар әзірлеу, бағдарламада артта қалған оқушыларға көмек көрсету, оқушыларды бейімдеу. олар өздерін көрсетуге, білім беру сағаттарына,

ұжымдық және шығармашылық істерді ұйымдастыруға, оқушылардың өзін-өзі жоғары бағалауын қалыптастыруға ұялады[8].

Сабақ басталғанға дейін балалардың мотивациясы оқушылардың көңіл-күйінде және сабақта жаңа білім ашуға ынталандыруда үлкен маңызға ие. Мұғалімнің сабақта және үзілісте оқушылармен үнемі оң байланысы оқушыларға күні бойы жағымды көңіл-күй орнатуға көмектеседі. Көңілді костюм өзгерістері оқушыларды позитивті күйге келтіреді, ойлауды, сөйлеуді дамытады, эмоционалды шиеленісті жеңілдетеді, топтастыруға көмектеседі ұжымдар жаңа тақырыпты сәтті игеруге итермелейді. Бастауыш сынып оқушыларының оқу мотивациясының деңгейін анықтау үшін дамудың әртүрлі ерекшеліктерін анықтауға мүмкіндік беретін әртүрлі диагностикалық материалдар таңдалды.

Оқу мотивациясының деңгейіндегі айырмашылықтарды анықтау үшін келесі әдістер: «мектеп мотивациясын бағалау» Лусканова Н.Г.; оқушылардың оқу мотивациясының құрылымын диагностикалау, авторы М. В.Матюхина; оқу іс-әрекетінің әдістемесі: деңгейлері мен түрлері (И.С. Домбровскийдің дамуы).

Эмпирикалық зерттеудің нәтижелері 1–4 кестелерде келтірілген. Бастау үшін «мектеп мотивациясының деңгейін бағалау» әдістемесі бойынша бастауыш сынып оқушыларының оқу мотивациясының деңгейін анықтау нәтижелерін қарастырыңыз, автор Н.Г.Лусканова.

Кесте 1 – Мектеп мотивациясының деңгейін бағалау әдістемесі бойынша бастауыш сынып оқушыларының оқу мотивациясын диагностикалау нәтижелері, авторы Н.Г.Лусканова

	Оқу мотивациясының деңгейі	%
	Жоғары	5
	Орта	38
	Сыртқы	25
	Тұрақсыз	31
	Төмен	3

Кесте 2– Оқушылардың оқу мотивациясының құрылымын диагностикалау бойынша бастауыш сынып оқушыларының оқу мотивациясының деңгейін анықтау нәтижелері, авторы М.В.Матюхина

	Оқу мотивациясының деңгейі	%
	Танымдық мотивтер	16
	Қарым-қатынас мотивтері	13
	Эмоциялық мотивтер	12
	Өзін-өзі дамыту мотивтері	17
	Оқушы позициясы	17
	Жетістік мотиві	20
	Сыртқы (көтермелеу, жазалау)	5

Кесте 3 – Бастауыш сынып оқушыларының оқу іс-әрекетінің әдістемесі бойынша: оқу мотивациясының деңгейін анықтау нәтижелері деңгейлері мен түрлері(И.С. Домбровский әзірлеген)

	Оқу мотивациясының деңгейі	%
	Жоғары	38
	Орта	45
	Төмен	17

Алынған мәліметтерге сүйене отырып, мотивациялық саланың деңгейі бастауыш сынып оқушыларында мотивацияның орташа деңгейі 45%, жоғары деңгей 38%, төмен деңгей 17% екендігі айқындалды.

Оқу мотивациясын қалыптастыру міндеті әр адамның өміріндегі маңызды аспект болып табылады, өйткені өзін-өзі табысты жүзеге асыру, кәсіби даму мақсатында мектепте оқыту кезеңі қажет.

Оқу мотивациясын дамыту өмірлік белсенділікке ықпал етеді, қоғамдағы бейімделу, бәсекеге қабілеттілік, сондықтан бастауыш мектеп оқушыларымен жұмыстың бұл бағыты қазіргі мектептерде оқу мотивациясының деңгейін арттырудың өзекті және тиімді технологиясы ретінде ұсынылуы керек.

Әдебиеттер тізімі:

1. Антонова, Г.П. Обучаемость и внушаемость младших школьников // Вопросы психологии / Г.П. Антонова, И.П. Антонова. – 2020. – № 4. – 217 с.
2. Гугучкина, Е. Е. Нестандартные уроки в начальной школе. Учитель. №4 / Е. Е. Гугучкина. – 2021 – 165 с.
3. Бабаева, Е. С. Изучение особенностей мотивации учения современных школьников / Е.С. Бабаева // Вестник Российского университета дружбы народов. Серия: Психология и педагогика. – 2011. – С. 92 – 97.
4. Жаворонкова, Ю.М. Мотивация учебной деятельности у детей младшего школьного возраста / Ю.М. Жаворонкова, И.А. Кильмасова // СанктПетербургский образовательный вестник. – 2017. – № 3 (7). – С.18–23.
5. Дәулетбекова Ж.Т. Оқушылардың оқу мотивтері сапалы білім негізі. Алматы, 2001, 170б
6. Венец, В. И. Некоторые проблемы, связанные с «мотивацией» авторов в WEB OF SCIENCE // Информационные процессы. 2013. Т. 13. № 4. С. 353–361.
7. Аверин, В.А. Психология детей и подростков: учеб. Пособие / В.А. Аверин. – СПб.: изд-во Михайлова В.А., 2019. – 437 с.
8. Шинтимирова, А. К. Оқушылардың мотивациялық және білімділік сапасын көтеру мақсатында математикалық құзіреттілігін дамыту. URL: <http://repo.kspi.kz/handle/item/3510>

УДК 376

КИНЕЗИОЛОГИЧЕСКИЕ УПРАЖНЕНИЯ В РАБОТЕ С ДЕТЬМИ С ЗПР

Казакова Ольга Викторовна
магистр психологии, старший преподаватель
кафедры педагогики, психологии и специального образования
КРУ им.А.Байтұрсынұлы;

Бажакова Дайана Сериковна
Студентка 4 курса, ОП Специальная педагогика
КРУ им.А.Байтұрсынұлы,
г.Костанай, Казахстан
E-mail: ov_kazakova@list.ru

Аңдатпа

Бұл мақала психикалық дамуы тежелген балалармен жұмыс жасауда кинезиологиялық жаттығуларды қолданудың тиімділігін зерттейді. Кинезиологиялық жаттығулардың ПДК бар балаларды оқыту мен дамытудағы тиімді құрал ретіндегі рөлі қарастырылады

Түйінді сөздер: психикалық дамудың кешігуі, кинезиологиялық жаттығулар, кинезиология.

Аннотация

Данная статья исследует эффективность применения кинезиологических упражнений в работе с детьми с задержкой психического развития. Рассматривается роль кинезиологических упражнений как эффективного инструмента в обучении и развитии детей с ЗПР.

Ключевые слова: задержка психического развития, кинезиологические упражнения, кинезиология.

Abstract

This article examines the effectiveness of kinesiological exercises in working with children with mental retardation. The role of kinesiological exercises as an effective tool in the education and development of children with ASD is considered

Key words: mental retardation, kinesiological exercises, kinesiology.

Кинезиология—это наука о развитии умственных способностей и физического здоровья через определенные двигательные упражнения. В данный момент кинезиологические упражнения являются инновационным подходом в развитии детей с задержкой психического развития.

Она существует уже двести лет и используется во всем мире. Кинезиологические упражнения представляют собой активные двигательные действия, которые способствуют улучшению физического, психического и социального развития детей. Кинезиологическими движениями пользовались Гиппократ и Аристотель. Кинезиологические упражнения развивают мозолистое тело, повышают стрессоустойчивость, синхронизируют работу полушарий, улучшают мыслительную деятельность, способствуют улучшению памяти и внимания, облегчают процесс чтения и письма[1].

Основной задачей кинезиологии является, возвращение человеку его природных естественных ресурсов, путём снятия стрессовых зажимов в теле и создания баланса между мышлением (интеллектом), эмоциями (чувствами) и телом (ощущениями), что и обеспечивает возможность позитивного и радостного обучения, спонтанности и творчества, даёт возможность человеку эффективнее усваивать информацию, успешно овладевать даже самыми сложными интеллектуальными действиями. Человеческий мозг представляет собой «объединение» функционально ассиметричных левого и правого полушарий. Информация, которая закладывается в правом полушарии, становится базовой для функций левого полушария.

Цель кинезиологических упражнений:

- развитие межполушарного взаимодействия;
- развитие межполушарных связей;
- синхронизация работы полушарий;
- развитие мелкой моторики;
- развитие памяти, внимания;
- развитие речи;
- развитие мышления;
- упражнения способствуют стрессоустойчивости организма.

Задержка психического развития – это состояние, при котором ребенок отстает в своем психическом развитии от сверстников. Это может включать задержку развития речи, двигательных навыков, когнитивных способностей и других аспектов. Дети с задержкой психического развития нуждаются в специальных

методах поддержки и стимуляции своего развития. Кинезиологические упражнения представляют собой мощный инструмент, который помогает ребенку справиться с физическими и психическими проблемами, улучшить координацию движений, развить моторику и улучшить общий уровень функционирования.

По словам П.И. и Г.И. Деннисон «развитие психических процессов нужно начинать с развития движений рук и тела. Вся развивающая работа должна быть направлена от движений к мышлению, а не наоборот»[2].

Обучение, основанное на движении, подразумевает включение в образовательный процесс, структурированных и целенаправленных движений, которые будут благоприятно воздействовать на развитие головного мозга. А ведь, если развит мозг, значит, и развиты все сопутствующие обучению познавательные процессы. Реализовывать обучение через движение помогает метод образовательной кинезиологии. Он включает в себя простые в исполнении упражнения, построенные на двигательной активности.

С помощью специально подобранных упражнений организм координирует работу правого и левого полушарий и развивает взаимодействие тела и интеллекта. Каждое из упражнений способствует возбуждению определенного участка мозга и включает механизм объединения мысли и движения, что в свою очередь способствует развитию координации движений и психофизических функций.

Данный метод может быть использован во время занятия, прогулки, в свободной деятельности (как средство переключения внимания, активизации деятельности), они достаточно просты в исполнении. Можно использовать элементы игр и упражнений как настройку на любой вид деятельности, усвоение информации и снятие психоэмоциональных стрессов или просто как развлечение. Это позволит облегчить взаимодействие всех органов и систем организма ребенка.

Кинезиологические упражнения могут играть ключевую роль в развитии детей с ЗПР, помогая им преодолеть физические и психологические ограничения. Они могут быть интегрированы в различные образовательные программы, чтобы дать детям возможность развития наравне со своими сверстниками.

Упражнения дают как немедленный, так и кумулятивный (накапливающийся) эффект для повышения умственной работоспособности и оптимизации интеллектуальных процессов. Занятия проводятся в эмоционально комфортной, доброжелательной обстановке, если есть возможность – под спокойную музыку. Занятия, проходящие в ситуации стресса, не имеют своего воздействия. Результативность занятий зависит от систематической и кропотливой работы[3].

Занятия могут выполняться ежедневно, но без принуждения. Регулярность проведения кинезиологических игр и упражнений, движений – это залог быстрого достижения положительного результата в развитии и обучении ребенка. Чтобы у ребенка начали развиваться определенные навыки, повысилась функциональность ЦНС, нужно выполнять как минимум по 1–2 упражнения в день. Общая продолжительность всего комплекса упражнений должна находиться в пределах от 5 до 10 мин., так как ребенок может устать.

В данном исследовании можно использовать различные кинезиологические упражнения, такие как физические упражнения, игры на свежем воздухе, массаж, упражнения для развития моторики и равновесия, а также специальные техники для тренировки мелкой моторики. Упражнения проводятся под наблюдением специалистов и адаптируются к уникальным потребностям каждого ребенка.

Кинезиологические упражнения могут положительно влиять на различные аспекты развития детей с ЗПР. Физические упражнения способствуют укреплению мышц и улучшению координации движений, игры на свежем воздухе способствуют

социальной адаптации и коммуникации, массаж способствует расслаблению и снятию напряжения, а упражнения для развития моторики улучшают мелкую моторику и навыки письма[4].

Преимущества кинезиологических упражнений для детей с задержкой психического развития:

– Улучшение координации движений: кинезиологические упражнения помогают развить моторику, координацию и баланс у детей с задержкой психического развития. Это способствует улучшению их способности контролировать свое тело и выполнять повседневные задачи.

– Улучшение социальных навыков: кинезиологические упражнения могут проводиться в рамках групповых занятий или игр, что способствует развитию социальных навыков у детей с задержкой психического развития. Они учатся работать в команде, сотрудничать с другими детьми и следовать инструкциям.

– Стимуляция мозговой активности: активные движения, свойственные кинезиологическим упражнениям, способствуют стимуляции мозговой активности, что положительно сказывается на развитии психических процессов у детей.

– Повышение концентрации и внимания: регулярные занятия кинезиологическими упражнениями способствуют улучшению концентрации и внимания у детей с задержкой психического развития, что помогает им лучше усваивать новую информацию и преодолевать проблемы в обучении.

– Улучшение эмоционального состояния: физические упражнения способствуют выработке эндорфинов – гормонов счастья, что положительно сказывается на эмоциональном состоянии детей. Кинезиологические упражнения помогают снизить уровень стресса и тревожности, улучшают самооценку и самоуверенность ребенка.

В настоящее время, кинезиологические методики направлены на активизацию различных отделов коры головного мозга, что в первую очередь позволяют развивать способности ребенка с ЗПР и корректировать проблемы. Необходимо отметить, что результаты от кинезиологических упражнений могут различаться у разных детей. У каждого ребенка есть свои индивидуальные особенности и потребности, поэтому важно принимать во внимание его возраст, уровень развития и здоровье при выборе и проведении упражнений.

Для получения положительного результата в процессе коррекционно-развивающих занятий у дошкольников с задержкой психического развития необходимо выполнение важных требований к применению таких упражнений. Таким образом, для начала педагог должен самостоятельно освоить все упражнения до уровня осознания субъективных признаков изменений, происходящих в системе организма, и только потом научить каждого ребенка выполнять движения и приемы, получив обратную связь о специфике выполнения упражнений.

Можно сделать вывод о том, что кинезиологические упражнения представляют собой важную составляющую в работе с детьми с ЗПР. Они способствуют всестороннему развитию ребенка, помогают улучшить физические навыки, усиливают социальные навыки и развивают когнитивные способности, приводят к повышению концентрации и эмоциональному благополучию. С помощью регулярных занятий кинезиологическими упражнениями дети могут достичь лучших результатов в своем развитии и обрести уверенность в своих способностях. Стремление к внедрению кинезиологических упражнений в развитие и обучение детей с ЗПР представляет собой важную задачу для специалистов в области образования.

Список литературы:

1. Струкова, О. В. Зеркальное рисование как метод синхронизации активности обоих полушарий головного мозга у детей дошкольного возраста / О. В. Струкова, О. В. Петрова. – Текст : непосредственный // Образование и воспитание. – 2018.
2. Деннисон П.Е. Гимнастика мозга: книга для учителей и родителей / П.Е. Деннисон, Г.Е. Деннисон. – СПб.: ВЕСЬ, 2016. – 320 с.
3. Литвинова, Ю. В. Применение кинезиологических упражнений в работе с дошкольниками с задержкой психического развития / Ю. В. Литвинова. – Текст : непосредственный // Педагогическое мастерство : материалы XLV Междунар. науч. конф. (г. Казань, март 2023 г.). – Казань : Молодой ученый, 2023.
4. Использование метода кинезиологии в работе с дошкольниками / Е.И. Стальская, Ю.С. Корнеева, Е.Г. Ромицына // Северная Двина. – 2009. – 3 с.

УДК 711.7

ТЕХНОЛОГИИ ОБУЧЕНИЯ ДЕТЕЙ С НАРУШЕНИЯМИ СЛУХА

Калжанова Алмагуль Умурзаковна

Учитель – дефектолог

КГУ «Костанайский специальный комплекс
«детский сад – школа – интернат» для детей
с особыми образовательными потребностями»

Управления образования
акимата Костанайской области
г.Костанай, Казахстан

Николаенко Елена Ивановна

Учитель – дефектолог

КГУ «Костанайский специальный комплекс
«детский сад – школа – интернат» для детей
с особыми образовательными потребностями»

Управления образования
акимата Костанайской области
г.Костанай, Казахстан

Аннотация

В статье рассматриваются современные подходы в обучении детей с нарушениями слуха. Рассмотрены педагогические методы и приемы развития остаточного слуха и речи у незлышащих детей. Представлен опыт педагогов по созданию эффективных условий обучения и воспитания детей с нарушениями слуха и речи.

Ключевые слова: нарушение слуха, кохлеарная имплантация, аудиовизуальный курс, фонетическая ритмика, фонетическая зарядка, электронное учебное пособие, социализация.

Аңдатпа

Мақалада есту қабілеті бұзылған балаларды оқытудың заманауи тәсілдері қарастырылады. Естімейтін балаларда қалдық есту қабілеті мен сөйлеуді дамытудың педагогикалық әдістері мен тәсілдері қарастырылды. Есту және сөйлеу қабілеті бұзылған балаларды оқыту мен тәрбиелеудің барысында тиімді жағдайларын жасау бойынша педагогтардың тәжірибесі ұсынылған.

Түйінді сөздер: есту қабілетінің бұзылуы, кохлеарлық имплантация, аудиовизуалды курс, фонетикалық ырғақ, фонетикалық жаттығу, әлеуметтену, электронды оқу құралы

Abstract

The article reveals modern approaches in children teaching with hearing disabilities. Pedagogical methods and techniques and the development of residual hearing also the speech of deaf children are looked into. The article includes the experience of the teachers in creating effective teaching conditionals of education and upbringing children with speech and hearing disabilities.

Key words: *hearing disabilities, cochlear implantation, audiovisual course, phonetic rhythm, phonetic drill, e-learning tool, socialization.*

Нарушение слуха – это стойкое понижение слуха, вызывающее затруднения в восприятии речи, негативно отражающееся на процессе естественного формирования коммуникативной деятельности. Невозможность полноценного речевого общения, являющегося основой коммуникативной деятельности, ведет к обеднению опыта общения, сужению и боязни социальных контактов, относительной изоляции от «слышащего» социума, а в целом вызывает социально-адаптивные нарушения у детей со слуховой депривацией [1].

В настоящее время благодаря развитию медицинских, технических и педагогических методов значительно расширились возможности реабилитации детей с нарушением слуха.

Современные технические средства и медицинские технологии обеспечивают возможность слышать многим слабослышащим и глухим детям и благодаря этому увеличивается потенциал научиться понимать речь и говорить. Развитию слуха и речи неслышащих детей способствует использование специальных педагогических методов в процессе специально организованной коррекционной учебной деятельности. Комплекс мероприятий позволяет ребенку с нарушенным слухом полноценно интегрироваться в слышащее общество.

В КГУ «Костанайский специальный комплекс «детский сад – школа – интернат» для детей с особыми образовательными потребностями» обучается 114 детей с различными нарушениями слуха. Неслышащие школьники охвачены ступенями дошкольного, начального и основного образования. В рамках обновления содержания образования, структура нашей школы определилась исходя из принципа дифференцированного подхода к процессу обучения, в основу которого положены показатели нарушения слуха и особенности речевого развития неслышащих школьников. Основная задача педагогического коллектива комплекса заключается в создании эффективных условий обучения и воспитания детей с нарушениями слуха и речи, что предполагает совместную педагогическую деятельность по проектированию, организации и проведению учебно-воспитательного процесса с безусловным обеспечением комфортных условий для учащихся. Специальный комплекс имеет хорошую техническую базу и оснащен современной звукоусиливающей аппаратурой коллективного и индивидуального пользования, компьютерными тренажерами, интерактивным оборудованием.

Создание эффективных условий обучения и воспитания детей с нарушениями слуха и речи предполагает продуманную во всех деталях совместную педагогическую деятельность по проектированию, организации и проведению учебно-воспитательного процесса с безусловным обеспечением комфортных условий для учащихся.

Одним из методов реабилитации неслышащих школьников является *кохлеарная имплантация*.

Система мероприятий кохлеарной имплантации включает хирургическую операцию и психолого-педагогическую реабилитацию детей с глухотой и выраженной степенью тугоухости.

Кохлеарные импланты – это сложное техническое устройство, которое преобразует звуковые волны в нервные импульсы. В этом его принципиальное отличие от слухового аппарата. Кохлеарную имплантацию могут проводить уже с 6-ого месяца жизни. Устройство состоит из внутренней и внешней частей. Для установки внутренней части импланта проводится операция по введению цепочки электродов в улитку и установки приёмника в височной кости черепа. При адекватной настройке процессора импланта, соответствующей слухоречевой реабилитации и отсутствии дополнительных нарушений пользователи КИ различают шёпотную речь до 6 метров [2].

Кохлеарный имплант размещают в ходе хирургической операции в заушной области, а цепочка электродов вводится в улитку. Речевой процессор размещается снаружи. В настоящее время операция является стандартной и занимает 1 – 1,5 часа, если у пациента нет анатомических особенностей и заболеваний среднего уха. В Казахстане операции проводятся в Аксайской клинике г. Алматы, городской больнице г. Астаны.

Но установка кохлеарного импланта не позволяет неслышащим школьникам сразу же после подключения речевого процессора различать звуковые сигналы и пользоваться речью в коммуникативных целях, так как слуховой опыт ребенка равен нулю. Ребенка с кохлеарным имплантом нужно как новорожденного учить слышать и понимать звучания, отделяя их друг от друга. После включения речевого процессора КИ большинство пациентов отмечают, что они слышат даже тихие звуки, но звуки сливаются в один непрерывный меняющийся шумовой поток, речь слышится зашумлено: «все малейшие звуки отдаются в ухе, но я не понимаю, то ли это кто-то прошел по коридору, то ли меня позвали по имени», «все звуки и слова сливаются вместе». Насколько бы совершенными ни были технические средства, для достижения поставленных целей, а именно научить неслышащего ребенка слышать, правильно говорить, научить искусству диалога, необходима помощь специальных педагогов. Главная цель слухоречевой реабилитации детей после кохлеарной имплантации – научить детей воспринимать, различать, опознавать и распознавать окружающие звуки, понимать их значение и использовать этот опыт для развития собственной речи и коммуникации наравне со слышащими детьми.

Ежегодно увеличивается количество детей после кохлеарной имплантации. Родители, в рамках сближения специальных и общеобразовательных учебных заведений, стремятся к тому, чтобы их ребенок учился в общеобразовательной школе. А перед учителями и дефектологами закономерно встают вопросы условий организации обучения и воспитания на перспективу. Центром внимания педагогической общественности стал вопрос о совместном обучении нормотипичных детей и детей с нарушениями слуха. Но, как показывает опыт, у детей с кохлеарной имплантацией, которые обучаются в общеобразовательной школе, возникают проблемы в личностном развитии, трудности общения и поведения.

Преодолеть их возможно лишь при продуманной совместной педагогической деятельности учителя школы и учителя дефектолога по проектированию, организации и проведению учебно-воспитательного процесса с безусловным обеспечением комфортных условий для учащихся после кохлеарной имплантации.

В КГУ «Костанайский специальный комплекс «детский сад – школа – интернат» для детей с особыми образовательными потребностями» в настоящее время обучается 38 детей после кохлеарной имплантации. С неслышащими школьниками на уроках развития слухового восприятия учителями дефектологами проводится коррекционная индивидуальная работа, направленная на развитие способности эффективно пользоваться слухом в процессе речевого общения и

восприятия слуховых образов, формирование произносительных навыков, работа над ритмико–интонационной стороной речи, практической ориентации в звучащем мире.

С целью адаптации учебных классов для неслышащих школьников в специальном комплексе используют специальные системы индукционного типа.

Индукционная петля или индукционная катушка – это дополнительный компонент слухового аппарата или импланта. Петля принимает электромагнитные сигналы извне и преобразует их в электрические, которые улавливает аппарат или имплант [3].

Индукционные системы позволяют качественно, без искажений внешних акустических условий слышать голос собеседника, музыку и другие окружающие звуки, что дает возможность педагогам активно использовать на уроках звуки окружающего мира.

Доступность к *информационным технологиям* приобретает особенно большое значение в системе обучения глухих и слабослышащих детей в связи со свойственными им коммуникативными ограничениями[4]. У детей с нарушениями слуха зрительное восприятие информации приобретает ведущую роль, а в системе информационных технологий визуальный канал передачи информации является основным.

Специалистами Лаборатории компьютерных технологий Института коррекционной педагогики РАО был разработан пакет специализированных компьютерных программ, поддерживающих развивающее обучение детей с различными нарушениями. Среди них коррекционно–диагностическая среда «Мир за твоим окном» (О. И. Кукушкина, Т. К. Королевская, Е. Л. Гончарова) и цикл специализированных программ «Картина мира»: программа 2 «В городском дворе» Она представляет собой четыре блока упражнений, работать с которыми авторы рекомендуют последовательно. Выполнение заданий предшествующего блока является условием успешного усвоения заданий следующего. Стратегия обучения такова – новые представления о мире формируются на основе углубления понимания хорошо знакомых событий и явлений, происходящих на протяжении года в одном и том же городском дворе. Уроки с применением интерактивных комплексов повышают познавательную и речевую активность школьников.

Верботональная система реабилитации детей с нарушением слуха разработана хорватским ученым Петером Губериной. Метод основан на технологии педагогической работы с глухими детьми, но и предполагающий использование оригинальной слуховой аппаратуры нового поколения, учитывающей значительные поражения слуха глухих не только по силе звука, но и по частотному диапазону.

Используя специальную аппаратуру и нестандартные методические приёмы, специалисты воссоздают вибро–тактильную фазу развития ребёнка, формируют в коре головного мозга звуковые образы (картинки).

С этого времени и до сегодняшнего дня верботональная система и её применение развиваются, обогащаются и распространяются, основываясь на положениях о неразрывной взаимосвязи двуединств «человек – речь/язык» и «речь – слушание». Речь – естественная коммуникативная потребность человека, а слушание – важнейшая предпосылка речи[3] [5].

Педагоги дефектологи специального комплекса используют *аудиовизуальный курс верботонального метода*, способствующий развитию диалогической речи у неслышащих школьников. Аудиовизуальный курс верботонального метода оказывает положительное влияние на развитие связной самостоятельной речи,

лексической и фонетической прогрессии. Аудиовизуальный курс, в котором усвоение всех речевых структур идёт через картинку, помогает ребёнку быстрее накапливать словарь и развивать речь. Все грамматические структуры усваиваются ребёнком через картинку–контекст. Картинки должны быть связаны между собой, чтобы воспринимались как целая законченная ситуация. Ученики усваивают готовые языковые структуры, которые воспринимаются глобально, а затем анализируются. Полученная речевая база даёт возможность слуховосприятия ежедневных выражений.

Цель аудиовизуального курса – транспозиция (перенос) аудиовизуального материала в самостоятельную речь.

Основными задачами курса считаются:

- приближение речи детей с нарушенным слухом к уровню слышащих;
- более свободное общение с окружающими людьми;
- развитие потребности общаться с другими людьми посредством устной речи.

Дистанционный формат обучения натолкнул дефектологов школы на поиск путей подачи материала учащимся с ограниченными возможностями. Хотелось создать возможность для самостоятельной работы детей.

В результате нами была создана электронное учебное пособие по работе над орфоэпией для детей, имеющих нарушения слуха. (рисунок 1)

Она представляет собой методическую разработку, которая может стать хорошим подспорьем для работы учителя, воспитателя или родителей. После совместной работы наставника и «особого» ребёнка, ученик сможет самостоятельно закрепить полученные знания, используя предложенный видеоролик, как «тренажёр». В методическую разработку вошли занятия по основным направлениям орфоэпии, доступной для усвоения и рекомендованной для обучения детей с нарушениями слуха.

Рисунок 1.

Основной упор был сделан на практическое использование орфоэпически правильной речи, понимание общей закономерности использования определённых правил русского языка.

Ролики лаконично, точно и красочно отражают основные направления работы по указанным темам. Регулярно видеоролики выставлялись на школьном сайте для возможности использовать их в работе.

Одной из новых технологий является технология **QR-кодов**. Интернет–технология QR–кодов позволяет сделать занятия более увлекательными и эффективными. Используя данную технологию, учащиеся в интересной и доступной форме самостоятельно прорабатывают материал, используют различные игровые методы и приемы для обобщения и закрепления знаний по определенным темам.

Фонетическая ритмика – это система двигательных упражнений, в которых различные движения (корпуса, головы, рук, ног) сочетаются с произнесением определенного речевого материала – слов, фраз, слогов, звуков, т.е стимуляция

речи движением тела. Использование данного приема позволяет добиться хороших результатов в работе по развитию речевого дыхания, слитности речи, работе над достаточно естественным звучанием голоса неслышащего ребенка, работе над звуками и их сочетаниями в словах и фразах [3].

Фонетическая зарядка – это одна из форм организации работы над произношением. Основной задачей здесь является закрепление в устной речи учащихся ранее произносительных навыков, их совершенствование и предупреждение распада. Не менее важно и закрепление вновь приобретенных навыков.

Содержанием фонетической зарядки может быть любая сторона устной речи: работа над звуками, голосом, речевым дыханием, словесным и логическим ударением, нормами орфоэпии, темпом речи, интонацией. Конкретное содержание определяется программными требованиями. Кроме того, оно зависит от состояния устной речи данного класса в целом и от индивидуальных особенностей произношения каждого учащегося.

Таким образом, умелое владение и систематическое использование педагогами дефектологами в учебном процессе современных технологий обучения, электронных мультимедиа обучающих программ в сочетании с традиционными методами значительно повышают эффективность обучения неслышащих школьников. Учебный процесс становится более качественным, захватывающим. Вследствие одновременного воздействия нескольких технологий происходит качественное усиление результата образования и одновременно развитие личностных компетенций: научиться познавать, научиться делать, научиться жить вместе, научиться жить.

Список литературы:

1. Аксенова Л. И. и другие Специальная педагогика. – М.: Академия. 2002.
2. Королева И.В., Реабилитация глухих детей и взрослых после кохлеарной и стволомозговой имплантации
3. Речицкая Е.Г. Сурдопедагогика. – Владос, 2014
4. Анашкина. И.В Активные и интерактивные формы обучения: методические рекомендации / 5.И.В Анашкина. – Тамбов: изд. ООО Орион,2011
6. Альтернативная и дополнительная коммуникация как основа для развития, реабилитации и обучения людей с нарушениями в развитии. Сборник статей международной научно–практической конференции 18–20 сентября 2014 г. – СПб, 2014. – 240 с. – 978–5–9903711–3–.

УДК 378

НОВЫЕ ТРЕНДЫ ПОВЫШЕНИЯ КАЧЕСТВА ПЕДАГОГИЧЕСКОГО ОБРАЗОВАНИЯ – НАПРАВЛЕНИЕ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ КАФЕДРЫ

Калимжанова Роза Лаиковна

доктор PhD, и.о. ассоциированный профессор,
заведующая кафедрой педагогики, психологии
и специального образования
Педагогический институт им. У. Султангазина
КРУ им. Ахмет Байтұрсынұлы
г.Костанай, Казахстан
E-mail: roza.kalimganova@mail.ru

Аңдатпа

Ұсынылған мақалада педагогикалық университет түлектерін дайындау сапасын арттырудағы кафедра қызметінің өзекті мәселелері талқыланады. Университеттегі кафедра түлектерді даярлауда оқу процесінің сапасын қамтамасыз етудің негізгі буыны бола отырып, институтта студенттерге көрсетілетін білім беру қызметтерінің белгіленген талаптарға сай екендігіне сенім тудыру үшін қажетті жоспарлы және жүйелі жүргізілетін іс-шаралар кешенін анықтайды. және сапалық сипаттамалары.

Түйінді сөздер: жоғары мектеп, оқу жүйесі, білім сапасы, оқу процесі, оқу траекториясы

Аннотация

В представленной статье рассматриваются актуальные вопросы деятельности кафедры в повышении качества подготовки выпускников педагогического вуза. Кафедра в вузе, являясь основным звеном обеспечения качества образовательного процесса при подготовке выпускников, определяет совокупность планируемых и систематически проводимых мероприятий, необходимых для создания уверенности в том, что образовательные услуги, которые оказываются студентам в институте, удовлетворяют установленным требованиям и качественным характеристикам.

Ключевые слова: высшая школа, образовательная система, качество образования, образовательный процесс, образовательная траектория

Abstract

The presented article discusses current issues of the department's activities in improving the quality of training of graduates of a pedagogical university. The department at the university, being the main link in ensuring the quality of the educational process in preparing graduates, determines the set of planned and systematically carried out activities necessary to create confidence that the educational services provided to students at the institute meet the established requirements and quality characteristics.

Key words: higher school, educational system, quality of education, educational process, educational trajectory

Современное общество ставит перед системой образования новые задачи и требования, что предполагает постоянное развитие и адаптацию педагогического образования к изменяющимся условиям. В этом контексте университетские кафедры играют ключевую роль, определяя направления развития и внедрения инноваций в образовательный процесс.

Качество педагогического образования становится одним из приоритетных направлений для университетов. Кафедра педагогики, психологии и специального образования находятся в центре этого процесса, являясь ключевым звеном в обеспечении высокого уровня подготовки будущих педагогов. В данной статье мы рассмотрим новые тренды в повышении качества педагогического образования и направления деятельности кафедры университета для их реализации.

Итак, одним из ведущих направлений современной кафедры педагогического вуза является интеграция технологий в образовательный процесс. С развитием информационных технологий и цифровизации общества, важно интегрировать современные технологии в педагогическое образование. Кафедры университетов должны активно внедрять в образовательный процесс цифровые инструменты, онлайн-платформы, виртуальные классы и другие средства, способствующие более эффективному обучению и развитию студентов.

Интеграция технологий в образовательный процесс – это процесс использования различных информационно-коммуникационных технологий (ИКТ) для улучшения качества обучения и обогащения учебного процесса. Это означает не только применение компьютеров и интернета, но и использование цифровых инструментов, программного обеспечения, онлайн-ресурсов, мультимедийных материалов и других средств, способствующих эффективной передаче знаний и развитию умений и навыков учащихся. Давайте рассмотрим подробнее, какие

конкретные аспекты включает в себя интеграция технологий в образовательный процесс:

1. Цифровые учебники и учебные материалы. Интерактивные учебники и онлайн–ресурсы предоставляют учащимся доступ к актуальной информации, обогащают учебный материал различными мультимедийными элементами (видео, аудио, интерактивные графики), что делает процесс обучения более интересным и доступным.

2. Онлайн – платформы для обучения: Современные образовательные платформы, такие как Moodle, Google Classroom, Edmodo, Platonus и др., предоставляют возможность создания виртуальных классов, где преподаватели могут выкладывать учебные материалы, задания, тесты, проводить обсуждения и взаимодействовать с учащимися в режиме онлайн. Это создает определенные преимущества и для обучающихся, и для преподавателей. Прежде всего, онлайн–платформы позволяют работать в определенном временном режиме, работать в удобном рабочем темпе. Также это позволяет преподавателю каждому обучающемуся дать комментарий и обратную связь по выполненной домашней самостоятельной работе.

3. Виртуальная и дополненная реальность: Использование виртуальной и дополненной реальности позволяет создавать интерактивные симуляции и визуализации, которые помогают студентам лучше понимать сложные концепции в науке, математике, медицине и других областях.

4. Онлайн–курсы и массовые открытые онлайн–курсы (MOOCs): Множество университетов и образовательных платформ предлагают бесплатные онлайн–курсы по различным предметам и специализациям. Это позволяет студентам расширить свои знания и навыки в удобное для них время и темпе.

Беспрецедентный и замечательный опыт Казахстана – это интеграция международных стандартов в образовательную дисциплину учебного плана вуза, который стал возможен благодаря инициативе Министра науки и высшего образования Республики Казахстан Саясата Нурбека – открытие курсов Coursera для более чем 20 000 студентов нашей страны.

5. Интерактивные доски и аудио–визуальное оборудование. Использование интерактивных досок, проекторов, аудио– и видеооборудования позволяет преподавателям создавать более динамичные и интересные уроки, привлекать внимание студентов и облегчать процесс обучения.

Использование специализированного программного обеспечения позволяет автоматизировать процесс оценки работ студентов, а также предоставлять им быструю и детальную обратную связь, способствуя их лучшему пониманию материала и развитию навыков. Интеграция технологий в образовательный процесс открывает перед университетами и преподавателями широкие возможности для улучшения качества обучения, увеличения доступности образования и развития инновационных подходов к обучению и воспитанию. Важно, чтобы этот процесс был осуществлен системно и с учетом потребностей и возможностей как преподавателей, так и студентов.

6. Развитие компетенций для цифровой педагогики. С учетом роста роли цифровых технологий в образовании, кафедры университетов должны уделять особое внимание развитию компетенций для работы в цифровой среде. Это включает в себя обучение студентов использованию образовательных платформ, разработку цифровых учебных материалов, умение проводить онлайн–обучение и эффективно взаимодействовать с учащимися в виртуальной среде.

7. Активное внедрение методов активного обучения. Современные педагогические исследования подтверждают эффективность методов активного обучения, таких как проблемно–ориентированное обучение, проектная деятельность, коллективное обучение и др. Кафедры университетов должны активно внедрять эти методы в педагогический процесс, создавая условия для развития критического мышления, творческой активности и самостоятельности студентов.

8. Укрепление практической составляющей обучения. Помимо теоретических знаний, важно, чтобы будущие педагоги приобрели практические навыки, необходимые для успешной профессиональной деятельности. Кафедры университетов должны сотрудничать с образовательными учреждениями, предоставляя студентам возможности для стажировок, практик и педагогической практики под руководством опытных преподавателей.

9. Стимулирование исследовательской работы. Развитие педагогической науки играет важную роль в повышении качества педагогического образования. Кафедры университетов должны поддерживать и стимулировать исследовательскую работу преподавателей и студентов, проводя научные конференции, семинары, мастер–классы и предоставляя доступ к актуальной научной литературе и ресурсам.

Необходимым условием для реализации успешной учебной деятельности является ее развитая гибкая структура. Преподаватели кафедры педагогики, психологии и специального образования наряду с традиционными методами передачи и проверки знаний, пользуются самыми современными педагогическими приемами, задействуют множество различных источников информации, пользуются средствами ее презентации, в том числе техническими.

Методологическая функция проявляется в определении стратегии познавательной и практической деятельности. В основном методологическая функция общекультурного знания реализуется в подходах. Подход обеспечивает изучение и описание явления с какой–либо стороны. Различные подходы не устраняют, а дополняют друг друга. При изучении общественных явлений можно выделить такие распространенные подходы, как исторический, социологический, культурологический, психологический, философский, научный и т.д. Внутреннее деление указанных отраслей знания дает возможность применять другие специфические подходы. Так, можно использовать онтологический и гносеологический подходы, и в целом философский подход (как умозрительный в отличие от научного как обобщения опытных данных). Методологическая культура является сложным явлением. Она включает в себя следующие уровни [1]:

– Уровень, включающий умение использовать в своей деятельности любые подходы (в исследованиях, как правило, используется один, редко два подхода. Не случайно многие открытия происходят на стыке наук, где как раз применяются новые, неиспользованные ранее подходы смежных дисциплин).

– Уровень, характеризующий умение выбирать подходы, наиболее адекватные для достижения поставленных целей (осуществление всех подходов – недостижимый идеал, и в практическом отношении в этом зачастую не испытывают необходимости, поэтому очень важно выбрать наиболее эффективный подход).

– Уровень, содержащий умение обеспечить целостный анализ явлений в целостном подходе. Каждый подход односторонен, лишь целостный анализ может дать полноценные знания о явлении. При этом разные подходы открывают в нем различные стороны, свойства и качества. Очень важным является овладение различными подходами в ходе изучения конкретных дисциплин. Надо изучать не

только и даже не столько содержание дисциплины, сколько способы анализа явлений спомощью знаний, полученных в ходе ее изучения. В программе изучения каждой дисциплины должен быть раздел по использованию полученных знаний в качестве методологии познавательной и практической деятельности.

На кафедре возлагается решение следующих основных задач [2]:

– совершенствование подготовки специалистов по лицензированным направлениям и специальностям (структуры и содержания учебных дисциплин, межпредметных связей, методики проведения учебных занятий и повышения их воспитательного потенциала и пр.);

– нормативно–методическое, организационное, информационно–методическое обеспечение читаемых на кафедре учебных дисциплин и осуществление мониторинга образовательного процесса; выполнение научных и научно–методических работ по профилю кафедры, организация педагогических экспериментов;

– подготовка научно–педагогических и научных кадров, повышение квалификации сотрудников кафедры;

– осуществление дополнительного профессионального образования.

Одним из ключевых факторов, обеспечивающих качество подготовки специалистов, является мониторинг учебного процесса, знаний, умений и навыков обучающихся и оперативная коррекция содержания технологий обучения. Ведущая роль в этом вопросе отводится именно кафедре.

Таким образом, новые тренды в повышении качества педагогического образования требуют от кафедр университетов активного и комплексного подхода к организации образовательного процесса. Интеграция современных технологий, развитие цифровых компетенций, активное использование методов активного обучения, укрепление практической составляющей и стимулирование научно–исследовательской работы – все это ключевые направления работы кафедр университетов в стремлении к обеспечению высокого качества педагогического образования, отвечающего вызовам современного общества.

Список литературы:

1. Завалько Н.А. Эффективность научно–образовательной деятельности в высшей школе. Омск: Омский государственный педагогический университет, 2009. 142 с.
2. Завалько Н.А. Стратегические аспекты эффективного функционирования высшей школы в условиях рыночной системы. Екатеринбург: Уральский государственный экономический университет, 2010. 234 с.

УДК 371.8

БУЛЛИНГ–СИСТЕМЫ ПРЕДУПРЕЖДАЮЩИЕ ФАКТОРЫ ВОЗНИКНОВЕНИЯ БУЛЛИНГА

Калиниченко Оксана Викторовна

Магистр психологии, старший преподаватель
кафедры педагогики, психологии и специального образования
педагогического института имени У. Султангазина
КРУ имени А. Байтұрсынұлы,
г. Костанай, Казахстан
E-mail: kalinichenkooksana@mail.ru

Назмутдинов Ризабек Агзамович

кандидат психологических наук, профессор
кафедры педагогики, психологии и специального образования
педагогического института имени У. Султангазина
КРУ имени А. Байтұрсынұлы,
г. Костанай, Казахстан
E-mail: nazmu1956@mail.ru

Аннотация

Данная статья посвящена актуальной проблеме профилактики буллинга в школьной среде. Представлено определение понятия «буллинг» и синонимичного ему понятия «травля», раскрыты последствия вовлечения ребенка в процесс травли с позиции жертвы.

Ключевые слова: буллинг, агрессия, давление, кибербуллинг, эмоциональный буллинг, экономический буллинг, психологический буллинг.

Аңдатпа

Бұл мақала мектеп жағдайында қорлауды болдырмаудың өзекті мәселесіне арналған. «Қорқыту» ұғымының анықтамасымен «қорқыту» синонимдік ұғымы беріліп, жәбірленуші позициясынан баланы қорқыту процесіне тартудың салдары ашылады.

Түйінді сөздер: қорқыту, агрессия, қысым, кибербуллинг, эмоционалды қорлау, экономикалық қорлау, психологиялық қорқыту.

Abstract

This article is devoted to the current problem of preventing bullying in a school environment. The definition of the concept of “bullying” and the synonymous concept of “bullying” is presented, and the consequences of involving a child in the process of bullying from the position of the victim are revealed.

Key words: bullying, aggression, pressure, cyberbullying, emotional bullying, economic bullying, psychological bullying.

На сегодняшний день «буллинг» является модным понятием, взятым из англоязычных источников. Однако, существует слово «травля», которое достаточно точно описывает исследуемое в данной статье явление, однокоренное со словом «отравлять», что заставляет задуматься о том, к чему это может привести[1]. Травля буквально способна испортить ребенку детство и его школьные годы. Она способна изменить представление человека о себе, о других и об отношениях между людьми. Нужно помнить, что опыт травли вовсе не без обиде ни может иметь серьезные последствия, такие как: не успеваемость в учебе, сложность сосредоточиться из-за постоянного стресса; постоянные пропуски занятий, потому что мысль о походе в школу вызывает страхи отвращение, что способствует развитию психосоматических заболеваний; не стабильная самооценка, зависящая от отношения к ребенку

окружающих сегодня; тревожные и депрессивные расстройства, склонность к суицидальному поведению; сложности общением, потому что базовые потребности в безопасности и доверии были подорваны.

Однако изучение буллинга так и не привело к единому определению данного понятия. Современные социальные реалии обуславливают противоречивость процесса становления индивидуальности личности в условиях сложного и трудного жизненного мира подрастающего поколения, который провоцирует появление жестокости во взаимоотношениях. Наиболее показательным по этому прослеживается в практике межличностных отношений среди подростков[2].

Буллинг относят к форме конфликтного взаимодействия. Подобная форма отличается высокой скоростью проявления и продолжительностью последствий. Присутствие буллинга в среде подростков несёт отрицательное влияние на формирование личности. Данная форма конфликтного взаимодействия требует особого содержания и форм воспитательной работы, такой как комплексного психолого-педагогического сопровождения[3].

Явление буллинга носит вне национальный характер, его распространение широко изучается специалистами Японии, Канады, США. Впервые системное исследование буллинга проводилось Д. Олвеусом. Исследования американских учёных показали, что в ходе опроса школьников четверть опрошенных либо были сами жертвами буллинга, либо сами были агрессорами («булли») или выступали в обеих ролях.

Российскими учёными М.Г. Нечаевой, И.С. Коном были установлены высокие показатели распространённости буллинга среди молодёжи до двадцати лет, более половины опрошенных сталкивались с насилием, жестокостью, травлей во взаимоотношениях между друг другом, при взаимодействии с учителями[4]. Рассматривать буллинг как поведение отдельного индивида было бы ошибочно. Для буллинга характерна структура межличностного конфликта с рядом отличительных черт. Основными чертами являются повторяемость явления, наличие чётко распределённых ролей за каждым участником (жертва, агрессор, помощник агрессора, свидетель); не равные силы между обидчиком и жертвой. Следовательно, буллинг подразумевает многократный повтор насильственных действий агрессора по отношению к жертве.

Буллинг характеризует не только физическую агрессию, но и психологическое давление, запугивание, отстранение, унижение. Дети, подвергшиеся буллингу, часто боятся рассказать родителям о школьных ситуациях. Психика угнетённого ребенка часто может иметь такие изменения, как нарушение режима сна и питания, агрессивное отношение к младшим, быстрая утомляемость, длительное сидение в покое, плохая успеваемость, отказ от посещения школы, невротические симптомы.

По признакам такого поведения ребенка мы можем узнать, что он стал жертвой буллинга[5].

Таким образом, существует четыре основных типа буллинга. Это: словесное запугивание, насильственное запугивание, форма реляций и кибернетическое запугивание. Даже в современном мире количество жертв буллинга не уменьшается. Часто жертвы буллинга не говорят о себе последующим причинам: чувств о стыда и вины; страх обвинений в своем имени; страх мести обидчика; страх одиночества; не доверие к обращению в нужные организации; страх последствий; защита семьи; терпимость к партнеру / обидчику; страх собственных эмоций агрессии; уменьшение тяжести ситуации; отрицание тяжести ситуации.

Что делать, чтобы предотвратить буллинг? На этот вопрос, Молчанова Л. Н., Кузнецова А. А. отвечают следующим образом: наблюдение и контроль со школы;

открыто разговаривать с ребенком, понимать; помощь в открытом самовыражении без стеснения; проведение специальных мер в данном контексте; проведение психологических вебинаров и создание антибуллинговых клубов[5]. С нашей точки зрения, наиболее важной задачей, стоящей перед исследователями агрессивного поведения в подростковой среде, а так же перед всеми участниками образовательного процесса, является формирование общего поля дискуссий, поиск общей цели, по которой вопросы, связанные с насилием в подростковой среде, могут обсуждаться открыто и конструктивно.

В юридической литературе определения буллинга не предусмотрено. С точки зрения взаимодействия с указанным явлением и продуцируемыми им проблемами важно выявить субъективный состав, характеристики, факторы и последствия буллинга. Кон И. С., Мальцева О. А. полагают возможным классифицировать буллинг по способам травли:

Физическое воздействие. Агрессор воздействует на жертву физически (толкает, пинает, дергает за волосы). Физическое насилие может быть как слабо выраженным, так и сильным, вплоть до нанесения побоев. Такой буллинг пресекается чаще других форм, поскольку его последствия очевидны, а соответствующие действия наказуемы по закону.

Эмоциональный буллинг. Наиболее распространенная форма травли, которая выражается в постоянном унижении, насмешках и оскорблениях. Ребенок может быть дискриминирован по национальным или социальным признакам, физическим недостаткам. Жертва подвергается издевательствам, зачастую находится в социальной изоляции, что может послужить причиной нервного срыва. В роли агрессора могут выступать не только ученики, но и учителя, публично высмеивающие умственные способности или поведенческие навыки ребенка, упоминающие аспекты жизни его семьи.

Экономический буллинг. Выражается в том, что у жертвы вымогаются или прямо отбираются деньги или другие ценности, вещи. Могут подвергаться порче одежда, иные личные предметы.

Кибер буллинг. Эта форма травли появилась сравнительно недавно и включает в себя проявление агрессии с использованием средств коммуникации. Это могут быть распространение порочащей информации в социальных сетях, направление писем с угрозами по электронной почте или в виде сообщений, съемка.

Такой вид агрессии опасен тем, что сведения о преследуемом человеке распространяются очень быстро и становятся доступными одновременно большому количеству людей. Полагаем, что буллинг следует рассматривать как социальное явление (в которое включены не только жертвы и агрессоры, но и все остальные), а не индивидуально–психологическое.

В образовательной среде особое внимание следует уделять жертвам буллинга. Меры по снижению буллинга на школьном уровне включают в ведение программ по профилактике буллинга, привлечение родителей, применение дисциплинарных методов, улучшение социального климата в школе, наблюдение за детьми [6; 7].

Для предотвращения буллинга важны комплексные стратегии профилактические программы, высокая информированность, а также развитие службы поддержки жертв буллинга и кибер запугивания. Сегодня на организации образования возлагается ответственность за проработку и устранение проблемы буллинга. Это позволит создать благоприятную развивающую образовательную среду, обеспечивающую сохранение психологического здоровья обучающихся, высокое качество образования, духовно–нравственное воспитание и развитие

обучающихся, а так же гарантирующую сохранение и укрепление физического и социального здоровья обучающихся.

Профилактика насилия и улучшение взаимодействия служб здравоохранения и оценка существующих законов, касающихся насилия, являются ключевыми компонентами борьбы с буллинг-киберзапугиванием.

Таким образом, коррекционная работа по профилактике и психолого-педагогической коррекции буллинга должна носить комплексный и полисубъектный характер, в ней необходимо участие классного руководителя, преподавателя, педагога-психолога, психолога, социального педагога, а также администрации школы. Коррекционная работа педагога с обучающимися подросткового возраста значительно отличается от базовых принципов профилактики буллинга, основанных на идее коллективно образования. Акцент в работе идёт на персональные характеристики каждого из участников коллектива. Описанная модель предлагает системную, алгоритмически выстроенную по ролям функций деятельность, пронизывающую всех участников буллинг-системы и предупреждающую факторы его возникновения.

Список литературы:

1. Шарина К. А. Проблема буллинга в современной школе // Молодойученый. 2022. – №44 – С. 518–520.
2. Фельдштейн Д. И. Буллинг как объект исследований и культурный феномен // Психология. 2016. – №8. – С. 104–109.
3. Бекмаганбетова Г. Г. Конфликтность как психологическая проблема // Вестник Костромского государственного университета. 2017. – №4. – С. 4–11.
4. Загвязинский В. И., Атаханов Р. Методология и методы психолого-педагогического исследования // Консультативная психология и психотерапия. 2020. – № 4. – С. 208–211.
5. Молчанова Л. Н., Кузнецова А. А. Особенности структуры статусно-ролевого риска школьного издевательства среди подростков. Молчанова Л. Н., Кузнецова А. А. // Будущее науки и образования. 2022. – №4. – С. 440–456.
6. Кони С. Теоретико-методические основы деятельности педагога-психолога по предотвращению буллинга в школе: гендерно-возрастной аспект // Вопросы науки и образования. 2017. – №3. – С. 156–163.
7. Мальцева О. А. Профилактика жестокости и агрессивности в подростковой среде и способы ее преодоления // Вопросы психологии. 2017. – №7. – С. 43–47.

УДК 372.854

“МАРГАНЕЦ ТОБЫ ЭЛЕМЕНТТЕРІ” ТАҚЫРЫБЫН ОҚЫТУДА ГРАФИКАЛЫҚ ОРГАНИЗАЦИЯЛАРДАН ПАЙДАЛАНУ

Камалова Марина Орынбай қызы
Әжинияз атындағы НМПИ
Нөкіс қаласы, Өзбекстан Республикасы
2 курс магистранты
E-mail: aniramkamalova@gmail.com

Аймурзаева Лиза Гулмурзаевна
үлкен оқытушы, (PhD)
E-mail: aymurzaevaliza591@gmail.com

Аңдатпа

Интерактивті әдістерді қолданғанда оқушы білім алу процесінің толыққанды қатысушысына айналады. Мұғалім дайын білімді бермейді, оқуға деген ынтасын оятады, өз бетінше ізденуге шақыру туралы айтылған.

Түйінді сөздер: химия, интегративті тәсіл, кәсіби–педагогикалық, марганец, калий перманганаты, диаграмма, тотықтырғыш

Аннотация

При использовании интерактивных методов студент становится полноправным участником процесса обучения. Учитель не дает готовых знаний, он пробуждает желание учиться, говорят, что его приглашают к самостоятельному поиску.

Ключевые слова: химия, интегративный подход, профессионально–педагогический, марганец, перманганат калия, схема, окислитель

Abstract

When using interactive methods, the student becomes a full participant in the learning process. The teacher does not give ready-made knowledge, he awakens the desire to study, it is said that he is invited to search on his own

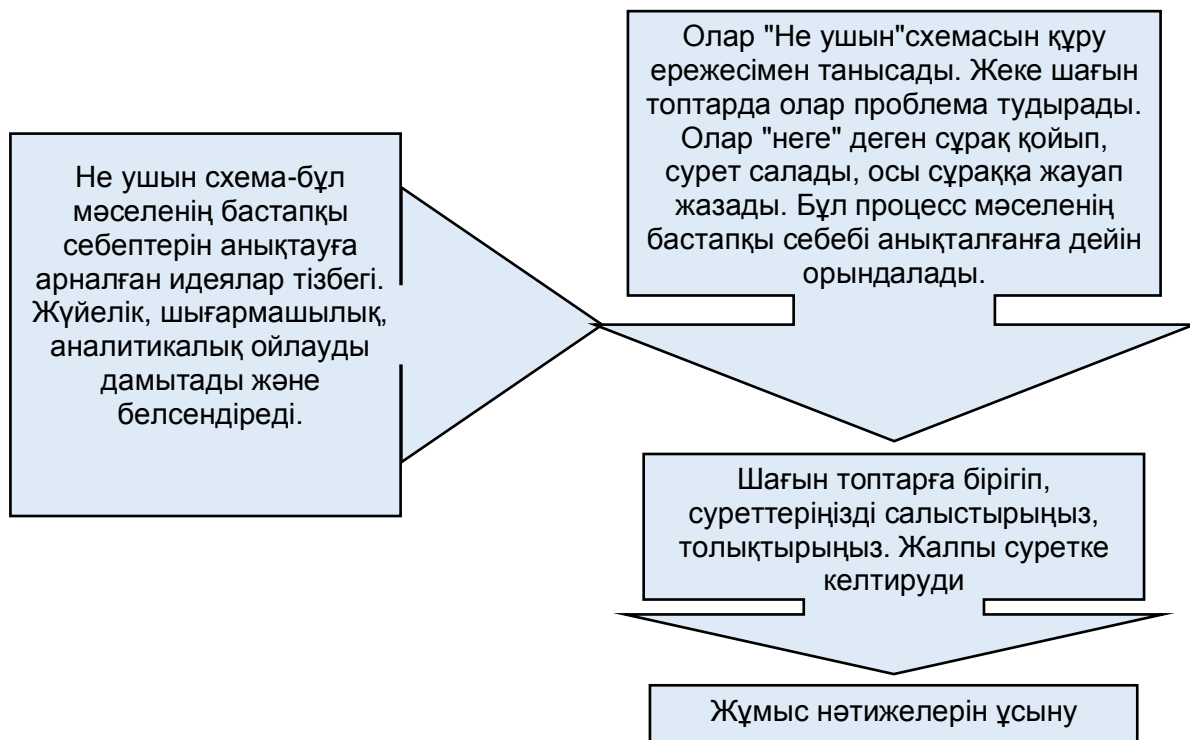
Key words: chemistry, integrative approach, professional–pedagogical, manganese, potassium permanganate, diagram, oxidizer

Интерактивті әдістерді қолданған кезде студент білім алу процесінің толыққанды қатысушысы болады. Оқытушы дайын білім бермейді, бірақ білімге деген құштарлықты оятады, өзін–өзі іздеуге шақырады. Қызмет барысында оқытушының белсенділігі оқушылардың белсенділігімен алмасады, бұл жағдайда оқытушы оқушылардың бастамасы үшін жағдай жасайды. Оқушының әрқашан оқуға деген құштарлығы болуы үшін әрқайсымызда әйгілі оқытушы К.Ушинскийдің: "оқырман – бұл бос орынды толтыратын ыдыс емес, ол жанатын алау" деген сөзін әрқашан есте ұстаған жөн [1].

Интегративті тәсіл негізінде білім беру процесінде кәсіби–педагогикалық құзыреттілікті қалыптастыру сараланған оқыту арқылы студенттер үшін арнайы әзірленген ғылыми–зерттеу және жобалау қызметін іске асыруды көздейді [2–4].

Сұрақтарды анықтау, қою және мәселені шешу үшін жоспарлау әдістері мен құралдары "Не ушын?", "Балық Қаңқасы". Сұрақтарды анықтау, қою және мәселені шешу үшін жоспарлау әдістері мен құралдары "Не ушын?", "Балық қаңқасы" схемасы және, "Қандай" диаграммасы құрылымдық – мантиялық суреті, "Пирамида", "Нилуфар гүлі" суреттері кіреді.

"Схема 1" – "Не ушын" технологиясы

Whys ("Не ушын?") бұл әдісті 1930 жылы Toyota компаниясының негізін қалаушы Сакити Тойота соншалықты күрделі процесс үшін әзірледі, бұл мәселенің түп-тамырын табу өте қарапайым, бірақ өте қарапайым болды. Егер мәселе 5 рет айтылған болса, ол мойындайды ("Не ушын?"), әрине, оның пайда болу себебі анықталды.

Әрекеттер жоспары

1. Шешілуі керек нақты мәселені таңдау.
2. Шешілетін мәселені білдіруде бір нәрсеге тоқталу.
3. Мәселенің шешімін іздегенде, мәселенің түпкілікті нәтижесінен бастаңыз және мәселенің нәліктен пайда болғанын сұрап, қарама-қарсы бағытта жүріңіз.
4. Жауаптар тапсырманың астында жазылған.
5. Егер жауап мәселенің шығу тегін анықтамаса, онда тағы да "Не ушын?" сұрақ қойып, оның астына Жаңа жауап жазыңыз.
6. "Не ушын?" сұрақ бастапқы мәселе шешілгенге дейін қойылады.

Әдістің артықшылықтары

Қарапайым құралдардың бірі.
Мәселенің көзін анықтауға көмектеседі.
Мәселенің әртүрлі себептерінің байланысты екенін анықтайды.

Әдістің кемшіліктері

Тек қарапайым мәселелерді шешеді

"Не ушын?" схеманы құрастыру ережелерімен танысу

Тапсырма жеке немесе жұпта қалыптасады. "Не ушын?" сұрақтың жанында көрсеткі сызылған және бұл сұрақтың жауабы жазылған [3–5].

Бұл процесс проблеманы тудырған жасырудың негізгі себебі анықталғанға дейін жалғасады. Шағын топтарға біріктіріліп, өз схемаларын салыстырады және толықтырулар енгізеді. Жалпы схемаға жинақталады

"Не ушын?" схеманы құру ережелері

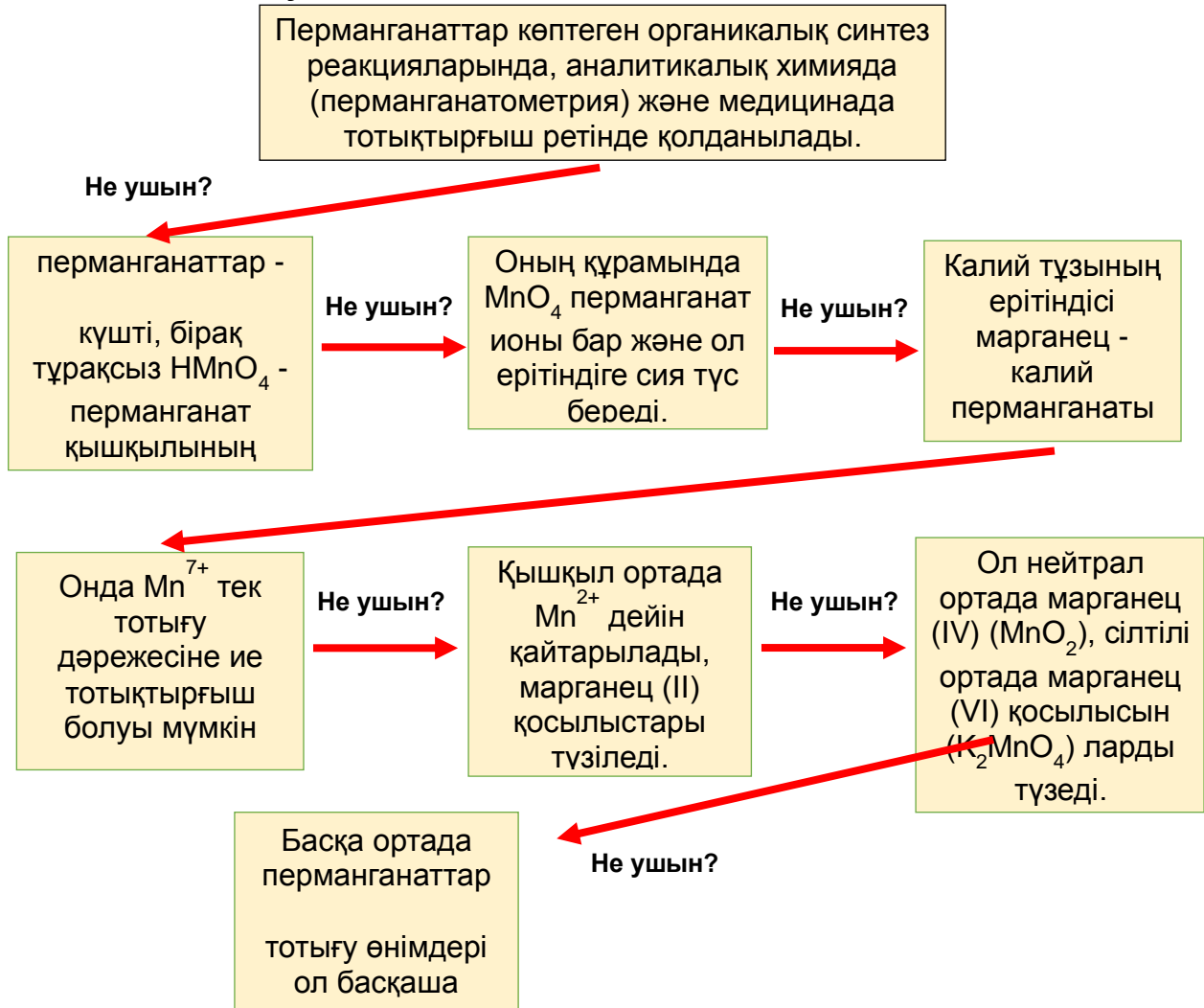
1. Сіз қандай піктограммадан пайдалану керектігін шешесіз: шеңбер немесе төртбұрыш.

2. Кері байланыс тізбек схемасының түрін таңдайсыз: сызықтық, сызықтық емес, спиральдық (бастапқы кәйді ортасына немесе шетіне орналастыру арқылы).

3. Көрсеткі іздеу бағытын анықтайды: бастапқы кәйден соңына дейін .

Төменде "Марганец тобы элементтері" тақырыбын үйренуде "Не ушын?" Графикалық органайзердің құрылымы берілген

"Схема 2" – "Не ушын?"

Қандай?" Иерархиялық диаграммасы

"Қандай?" Иерархиялық диаграмма – бұл жалпы мәселе туралы жалпы түсінік алуға мүмкіндік беретін Логикалық сұрақтар тізбегінің жиынтығы. Студенттердің жүйелі, шығармашылық, аналитикалық бақылау дағдыларын дамытады.

"Қандай?" диаграммасын құру ережелері

1. Көп жағдайда сізден: "не істеу керек? – мәселелерді шешу кезінде. – бұл туралы ойланудың қажеті жоқ. Мәселе негізінен "Бұны қалай жасауға болады? – тайпада болады. "Қандай?" – бұл мәселені шешудегі басты мәселе.

"Қандай?" иерархиялық диаграмма жалпы мәселе туралы жалпы түсінік алуға мүмкіндік беретін Логикалық сұрақтар тізбегіне ұқсайды.

Дәйекті түрде: "Қандай?" осы сұрақты қою арқылы сіз мәселені шешудің барлық мүмкіндіктерін зерттеп қана қоймай, оларды жүзеге асыру әдістерін де білесіз.

Диаграмма стратегиялық деңгейдегі сұрақтан басталады. Мәселені шешудің төменгі (төменгі) деңгейі бірінші кезектегі әрекеттер тізіміне сәйкес келеді.

2. Барлық идеяларды бір-бірімен ойланбастан, бағаламай және салыстыра отырып, жылдамдықпен жазу қажет болады.

3. Схема ешқашан аяқталмайды: оған жаңа идеялар енгізуге болады.

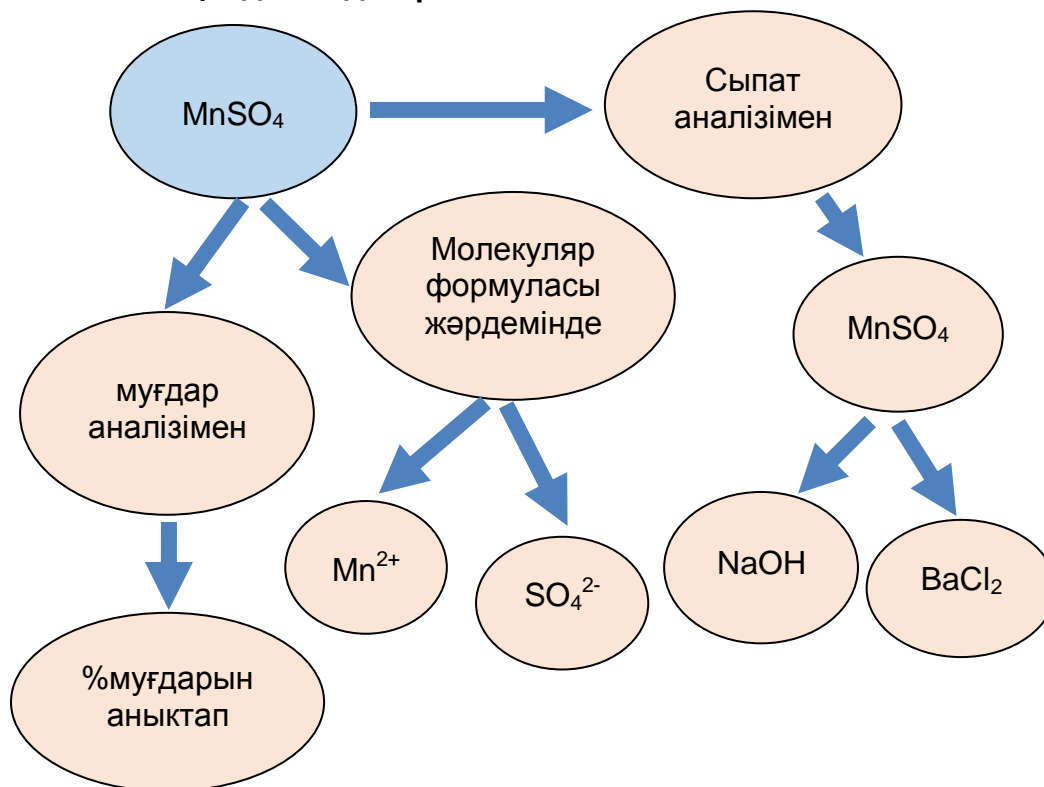
4. Егер сұрақ тізбектегі "мүйіздер" қатарына оралса, онда бұл салыстырмалы түрде маңызды. Бұл мәселені шешудегі маңызды қадам болуы мүмкін.

5. Жаңа идеяларды графикалық түрде жазуды өзіңіз шешіңіз: ағаш немесе Каскад түрінде, жоғарыдан төменге немесе солдан оңға қарай. Ең бастысы, есте сақтау керек: салыстырмалы түрде көп пайдалы идеялар және мәселенің шешімін табу әдісі – ең оңтайлы әдіс.

6. Егер Сіз дұрыс сұрақ қойып, оптимистік көзқараста болсаңыз, онда схема (әдіс) кез-келген мәселенің шешімін табуға кепілдік береді.

Оқушылар диаграммаларды жеке немесе жұппен салады. Жұптасады, өз диаграммаларын салыстырады және толықтырулар енгізеді.

“Схема 3” – “Қандай?” диаграммасы

Интерактивті білім беру технологияларын қолдана отырып, "Марганец тобы элементтері" тақырыбын оқыту оқушылардың білімін жақсартуға, теориялық және практикалық дағдыларды қалыптастыруға және сабақтың тиімділігін қамтамасыз етуге ықпал етеді.

Әдебиеттер тізімі:

1. O.U. Avlayev, S.N. Jo'rayeva, S.P. Mirzayeva — Ta'lim metodlarill o`quv–uslubiy qo`llanma, — Navro`z nashriyoti, Toshkent – 2017
2. Ishmuhammedov R. — Innovatsion texnologiyalar yordamida ta`lim samaradorligini oshirish.– T.: O`qituvchi, 2004.
3. Qayumov B., Abdunazarova Z., Pedagogika fanining mazmuni va uning dolzarb muammolari., Xalq ta`limi.–2005–№5–25–28 b.
4. To`raqulov X.A., Bo`lajak mutaxassislarni tayyorlashda ta`limning faol usullaridan foydalanish., Xalq ta`limi.–2005–№5–29–32 b.
5. Бектурганова З.К., Жумамуратов Р.Е., Бектилеуова Г.Б. Использование новых информационных технологий в обучении химии //современное экологическое состояние природной среды и научно–практические аспекты рационального природопользования. – 2017. – С. 2105–2107.

УДК 373.3

ЗДОРОВЬЕСБЕРЕГАЮЩЕЕ СОПРОВОЖДЕНИЕ ОБРАЗОВАТЕЛЬНОГО ПРОЦЕССА В НАЧАЛЬНОЙ ШКОЛЕ

Каримов Ринат Каримович
педагог–исследователь, учитель физической культуры,
КГУ «Общеобразовательная школа № 13»
г. Рудный, Казахстан

Каримова АнараТурсумбековна
учитель физической культуры,
КГУ «Набережная общеобразовательная школа
отдела образования района БеймбетаМайлина»
с.Бойшуак, Казахстан
E–mail: Krk1987@mail.ru

Аңдатпа

Мақалада бастауыш мектепте білім беру үдерісін денсаулықты сақтайтын сүйемелдеу ұсынылған, ол білім алушылардың физикалық, эмоционалдық және әлеуметтік әл–ауқатын қамтамасыз етуге бағытталған кешенді тәсілді іске асыруды көздейді. Физикалық әл–ауқат күнделікті физикалық белсенділікке, физикалық күш салуды қажет ететін оқу және сабақтан тыс міндеттерді толық орындауға ықпал етеді. Психологиялық әл–ауқат дегеніміз–білім алушы өзін эмоционалды тұрақты сезінетін, өзін–өзі реттеуге қабілетті және қоршаған ортаның әлеуметтік талаптарын сәтті жеңе алатын жағдай. Әлеуметтік әл–ауқат білім алушыға құрдастары мен ересектердің қолдауымен басқалармен сәтті қарым–қатынас жасауға, әлеуметтік дағдыларды тиімді дамытуға және қоғамдық кеңістікке бейімделуге мүмкіндік береді.

Түйінді сөздер: денсаулықты сақтау, бастауыш мектеп, принциптері, физикалық әл–ауқат, эмоционалдық әл–ауқат, әлеуметтік әл–ауқат.

Аннотация

В статье представлено здоровьесберегающее сопровождение образовательного процесса в начальной школе, которое предполагает реализацию комплексного подхода, направленного на обеспечение физического, эмоционального и социального благополучия обучающихся. Физическое благополучие способствует повседневной физической активности, полноценному выполнению учебных и внеучебных обязанностей, требующих физических усилий. Психологическое благополучие представляет состояние, в котором обучающийся чувствует себя эмоционально устойчивым, способным к саморегуляции и успешно справляющимся с социальными требованиями окружающей среды. Социальное благополучие позволяет обучающемуся успешно взаимодействовать с окружающими, при поддержке со стороны сверстников и взрослых, эффективно развивать социальные навыки и адаптироваться в общественное пространство.

Ключевые слова: здоровьесберегающее сопровождение, начальная школа, принципы, физическое благополучие, эмоциональное благополучие, социальное благополучие.

Abstract

The article presents health–saving support of the educational process in primary school, which involves the implementation of an integrated approach aimed at ensuring the physical, emotional and social well–being of students. Physical well–being contributes to daily physical activity, the full performance of academic and extracurricular duties that require physical effort. Psychological well–being is a state in which a student feels emotionally stable, capable of self–regulation and successfully coping with the social demands of the environment. Social well–being allows the student to successfully interact with others, with the support of peers and adults, effectively develop social skills and adapt to the public space.

Key words: health–saving support, primary school, physical well–being, principles, emotional well–being, social well–being.

В современном образовательном пространстве забота о здоровье детей становится неотъемлемой частью педагогического процесса. Данный факт особенно

актуален на начальном этапе обучения, когда формируются основы физического и психического здоровья ребенка. По мнению современных ученых в области здоровьесберегающего сопровождения одной из главных задач образовательного процесса является повсеместное развитие здоровьесберегающей среды и создание условий для формирования теоретических знаний и практических навыков в области оздоровительной деятельности обучающихся [1].

Так исследователь Н.В. Румянцева, анализируя здоровьесберегающую среду начальной школы, отмечала необходимость включения здоровьесберегающих технологий в сам образовательный процесс. По ее мнению «состояние здоровья школьника рассматривается как основной показатель эффективности образовательного процесса, а это означает, что современная школа должна стать не только местом где учат детей, но и пространством их полноценного взросления, становления успешных, жизнеспособных – здоровых людей»[2].

Проблеме внедрения здоровьесберегающих технологий в образовательный процесс посвящена научная работа М.С. Надеевой. Автор отмечает, что «выявление критериев здоровьесберегающего потенциала школьной среды является важнейшим условием преодоления здоровьезатратного характера школьного образования организованного согласно принципам правильной организации труда и отдыха обучающихся»[3].

Н.Т. Рылова определяет здоровьесберегающую среду образовательных организаций как «совокупность управленческих, организационных, обучающих и оздоровительных условий, направленных на формирование, укрепление и сохранение физического, психического и социального благополучия обучающихся, педагогов на основе психолого–педагогических и медико–физиологических средств, а также методов сопровождения образовательного процесса, профилактики факторов «риска», реализации комплекса мероприятий по созданию социально–адаптированной образовательной среды»[4].

Здоровьесберегающее сопровождение образовательного процесса в начальной школе осуществляется согласно принципам оздоровительной деятельности (рис.1).

Рисунок 1 – Принципы оздоровительной деятельности

Принципы оздоровительной деятельности здоровьесберегающего сопровождения в своей совокупности направлены на комплексное обеспечение физического, эмоционального и социального благополучия обучающихся [5].

Физическое благополучие младших школьников – это способность к повседневной физической активности, к полноценному выполнению учебных и внеучебных обязанностей требующих физических усилий. В младшем школьном возрасте формируются полезные навыки (привычки), которые будут сопровождать детей на протяжении всей жизни, поэтому важно именно в это время создавать условия для их эффективного развития [6].

Рассмотрим наиболее важные навыки физического благополучия:

– физическая активность – реализуется средствами активной игровой деятельности, занятий физической культурой, посещения спортивных, туристических, танцевальных и др. секций, утренней гимнастики, активного отдыха на свежем воздухе и т.д.

– правильное питание – формируются через принятие образцов пищевого поведения родителей, участие в образовательных мероприятиях, направленных на разъяснение значимости здорового питания в жизни человека, через обучение саморегуляции при приеме пищи, а также через создание позитивной, в некоторых случаях, праздничной атмосферы во время еды;

– позитивные эмоции – занятия спортом или участие в командных играх способствуют формированию дружеских отношений в коллективе младших школьников развивают социальные навыки; создание позитивного опыта позволяет сделать физическую активность важной и приятной в эмоциональном плане частью их повседневной жизни.

Физическое благополучие играет ключевую роль в общем развитии обучающихся их успешной учебной деятельности. Забота о здоровье, включая

регулярные физические упражнения, правильное питание и поддержку эмоционального равновесия, не только способствует физическому здоровью, но и благотворно влияет на психологическое состояние школьников.

Далее рассмотрим следующую составляющую комплексного подхода к здоровьесберегающему сопровождению образовательного процесса младших школьников – *психологическое благополучие*, которое важно не менее чем физическое. Как уже было сказано, начальная школа – это период структурных трансформаций для ребенка, он сталкивается с новой социальной средой, обучается новым навыкам, начинает понимать собственные эмоции.

Психологическое благополучие младшего школьника представляет собой состояние, в котором ребенок чувствует себя эмоционально устойчивым, способным к саморегуляции и успешно справляющимся с социальными требованиями окружающей среды. Важными аспектами психологического благополучия являются: позитивное самовосприятие, умение эффективно общаться и взаимодействовать со сверстниками, способность адекватно реагировать на стрессовые ситуации, осознанное отношение к себе и окружающему миру [7].

Обеспечение психологического благополучия младших школьников достигается созданием благоприятной социальной среды в классе и школе (психологические тренинги, беседы с психологом и т.д.), где дети могут чувствовать себя комфортно и свободно, без страха, либо тревоги. Кроме того, оказанная психологическая поддержка со стороны родителей, близких и сверстников содействует развитию эмоциональной устойчивости и позитивного отношения к себе, толерантности к окружающим людям. Наличие школьных психологов и специалистов, готовых оказывать помощь детям в случае эмоциональных трудностей, также важно для поддержания психологического благополучия школьников.

Обучение в школе не ограничивается только приобретением специальных учебных знаний и навыков – важнейшей функцией образовательной организации является социализация подрастающего поколения. И именно в начальной школе закладываются основы и создаются благоприятные условия для осознанной социализации детей, обеспечивающей эффективное формирование их социального здоровья, способности противостояния любого рода дискриминации, для создания безопасной среды для всех участников школьного сообщества.

Социальное благополучие школьника – это состояние, в котором ребенок успешно взаимодействует с окружающими, чувствует поддержку со стороны сверстников и взрослых, эффективно развивает социальные навыки и благополучно адаптируется в общественное пространство [8].

Создание условий для социального благополучия школьников включает в себя несколько ключевых аспектов:

- эмпатия и взаимопонимание – развивают социальную компетентность и способствуют эффективным взаимоотношениям;
- способность и готовность к дружеским отношениям – формирует позитивное социальное окружение, направленное на конструктивное взаимодействие;
- возможность для самовыражения – развивает индивидуальность и самооценку, способность выражать собственное мнение, проявлять склонности и таланты;
- безопасная среда – способствует обеспечению безопасности и поддержки школьника в образовательной среде;

– способность конфликто-разрешения – развивает навыки конструктивного разрешения конфликтов, помогает обучающимся управлять межличностными отношениями;

– поддержка со стороны взрослых – активное участие учителей, родителей и школьного персонала в социальной адаптации и развитии играет важную роль в обеспечении социального благополучия обучающихся.

Отдельно следует добавить, что образовательный процесс начальной школы обладает огромным методологическим потенциалом для обеспечения социального благополучия обучающихся. Кроме учебных методов, форм и средств, следует сказать о таких внеклассных инструментах социализации как классные часы, групповые проекты, коллективные мероприятия, экскурсии, взаимодействие в социальных сетях и мн.др. Акцент на важности взаимоуважения и терпимости друг к другу помогает формировать толерантное общество с самого начала образовательного пути.

Здоровьесберегающее сопровождение образовательного процесса в начальной школе может достигать максимального успеха при соблюдении комплекса педагогических условий, включающего, во-первых, как уже было сказано ранее, применение здоровьесберегающих технологий (организационно-педагогические, психолого-педагогические, учебно-воспитательные и др.), во-вторых – рациональную организацию учебного процесса, организацию питания и выполнение санитарных правил и норм, в-третьих – создание благоприятной среды для формирования здоровьесберегающей культуры всех участников образовательного процесса.

В заключении отметим, что здоровьесберегающее сопровождение образовательного процесса в начальной школе представляет собой важный аспект, оказывающий влияние практически на все сферы развития обучающегося. Забота о его физическом, психологическом и социальном благополучии формирует не только здоровые привычки и навыки, но и, в целом, осознанное отношение к здоровому образу жизни, взаимодействию с окружающим миром, собственному мироощущению и миропониманию. Эффективно организованное здоровьесберегающее сопровождение образовательного процесса создает пространство, где каждый ребенок имеет возможности для всестороннего развития личности, создает устойчивый фундамент для активной и насыщенной жизни.

Список литературы

1. Ячменникова Т.С. Здоровьесберегающие технологии в начальной школе / Т.С. Ячменникова // Образование: инновации и эксперимент. – 2013. – № 5. – С. 66–71.
2. Румянцева Л.Н. Педагогическое сопровождение здоровьесберегающего образования младшего школьника: дис. ... канд. пед. наук : 13.00.08 / Румянцева Людмила Николаевна. – М., 2019. – 2004 с.
3. Надеева М.С. Здоровьесберегающие технологии в начальной школе / М.С. Надеева // Эксперимент и инновации в школе. – 2012. – № 1. – С. 14–17.
4. Рылова Н.Т. Организационно-педагогические условия создания здоровьесберегающей среды образовательных учреждений. Автореферат кандидатской дис. Кемерово: КГУ. – 2007. – С. 21.
5. Иванова О.А. Здоровьесберегающее сопровождение образовательного процесса в начальной школе [Электронный ресурс]. – URL: <https://www.ispring.ru/elearning-insights/gameschool> (дата обращения: 15.01.2024).
6. Джайнакбаев Н.Т. Показатели физического развития школьников / Н.Т. Джайнакбаев, Л.Ж. Оракбай, А.В. Вдовцев // Вестник Казахского Национального медицинского университета. – 2020. – № 3. – С. 244–246.
7. Насонова Н.И. Особенности формирования психологического здоровья у младших школьников / И.Н. Насонова // Вестник Воронежского Государственного технического университета. – 2022. – № 3. – С. 121–126.

8. Дружинин Р.О. Социальное здоровье детей: сущность и технологии сохранения / Р.О. Дружинин // Социально-экономические явления и процессы. – 2011. – № 9. – С. 255–259.

ӘОЖ 371.3

ДИАЛОГТЫҚ ОҚЫТУДЫ ЕНГІЗУ АРҚЫЛЫ БІЛІМ АЛУШЫЛАРДЫҢ ҚАРЫМ-ҚАТЫНАС ЖАСАУ ІСКЕРЛІКТЕРІН ДАМУ

Карсыбекова Улжана Алпысбаевна

ағылшын тілі пән мұғалімі

Қостанай облысы әкімдігі білім басқармасының
«Рудный қаласы білім бөлімінің Дм. Карбышев атындағы
№14 жалпы білім беретін мектебі» КММ
Рудный қ., Қазақстан
E-mail: karsybekova18@gmail.com

Аңдатпа

Білім алушының жеке әлеуетін дамыту барысында, қарым-қатынас жасау іскерліктеріне көңіл бөлу маңызды. Бұл мақалада диалогтық оқытудың әдіс түрлері және оның білім алушылар үшін маңыздылығы сипатталынған.

Түйінді сөздер: диалогтық оқыту, қарым-қатынас жасау, жеке әлеуеті дамыту.

Аннотация

В процессе развития личностного потенциала обучающегося важно обращать внимание на умения общаться. В данной статье описаны виды метода диалогического обучения и его значение для обучающихся.

Ключевые слова: диалогическое обучение, общение, развитие личностного потенциала.

Abstract

In the process of developing the student's personal potential, it is important to pay attention to communication skills. This article describes the types of dialogic teaching methods and their importance for students.

Key words: Dialogue teaching, communication, development of personal potential.

Қоғамдық дамудың заманауи процестері білім беру басымдықтарының өзгеруін анықтайды, баланың жеке басын дамытуға, оның әлеуметтік бейімделуіне ықпал ететін жағдайлар жасауға бағытталған оқыту мен тәрбиелеудің жаңа жолдарын іздеудің маңызы артып келеді. Сөйлеу кез-келген қызметті жүзеге асырудың міндетті шарты және қажетті компоненті болып табылады. Сөйлеу арқылы адамдар қоршаған орта жайлы, шындық туралы ақпарат алады, бір-бірін түсінеді, жинақталған тәжірибе мен біліммен алмасады. Қазіргі уақытта ата-аналар да, мұғалімдер де көптеген мектеп оқушыларының өзге адамдармен қарым-қатынаста қиындықтарға тап болатынын байқады. Олар үшін өз ойын білдіру, әңгімені жалғастыру, бір-біріне жанашырлық таныту қиын.

Адамның табысты психикалық дамуының кілті – адамдармен ынтымақтастық, қарым-қатынас жасау, достық қарым-қатынасты сақтай білу қабілеті. Бұл мәселенің өзектілігі психологтардың, мұғалімдердің және ата-аналар пікірінен туындаған. Балалардың құрдастарымен, жақындарымен және айналасындағы адамдармен жағымды қарым-қатынасын дамыту мақсатында жасөспірімнің қалыптасып келе жатқан тұлғасына психологиялық-педагогикалық жетілдірілген әдістер қажет. Олар

білім алушы дамуында оң тенденцияларды бекітеді және болашақ өмірге моральдық және ерікті дайындықты қамтамасыз етеді.

Қазіргі білім беру ортасында диалогтық оқыту технологиясы танымал бола бастауда. Диалогтық оқыту технологиясы – оқытушы мен оқушы арасындағы өзара белсенді әрекеттесуге негізделген оқыту әдісі. Бұл технология, оқу процесіндегі білім алушылар арасындағы диалог, пікір және идеялар алмасу негізінде құрылады.

Диалогтық оқытудың негізгі идеясы білім алушылардың, оқытушыдан ақпарат алып қана қоймай, оны талқылауға, талдауға және мәселелерді шешуге белсенді қатысуы болып табылады. Осындай өзара әрекеттесу нәтижесінде студенттер сыни ойлауды, өз көзқарастарын дәлелдеу және топта жұмыс істеу қабілетін дамытады.

Диалогтық оқытуды күнделікті сабақта немесе сыныптан тыс іс–шараларда топтық пікірталастар, семинарлар, жобалық жұмыстар және т.б. әртүрлі форматтарда қолдануға болады.

Диалогтық оқыту технологиясы коммуникативтік дағдыларды дамытуға, басқаларды тыңдау қабілетіне, сондай–ақ сынды талқылау және мәселелерді шешу қабілетіне ықпал етеді. Оқу процесіне белсенді қатысу және оқу үшін жауапкершілікті өз мойнына алу барсында, диалогтық оқыту технологиясы білім алушылардың дербестігі мен жауапкершілігін қалыптастырады [1].

Балалардың білім алуында, сабаққа қызығушылықпен, ынтамен, және шығармашылықпен келуі маңызды. Сондықтан, оқытуда балалардың логикасын, ойлауын ынталандыратын, белсендіретін, сөйлеуді дамытуға, өз білімінде өзін–өзі бекітуге ықпал ететін, бұрын алған білімдерін оңай және нақты бекітуге көмектесетін және оларға сүйене отырып, жаңа өнімді жасау технологиясын жақсы түсінетін стандартты емес оқыту әдістерін қолдану қажет. Бұл әдістің басты ерекшелігі – мұғалім дайын түрде жаңа білім бермейді, білім алушылардың өздері бұрын алған білімдері мен дағдылары негізінде зерттеу қызметі, гипотеза ұсыну арқылы шешім іздейді. Мұғалім тек бағыттады, дұрыс шешім мен қорытындыға әкеледі, білімді өз бетінше алуға ынталандырады, алынған нәтижелерді қорытындылайды.

Диалогтық оқыту әдісінің негізгі белгілері бұл оқытушы мен оқушы арасындағы диалогта пайда болған проблемалардың шешілуі, сонымен бірге диалог барысында білім алушыларға тірек білімдерін қайталауды көздейтін және есте сақтау жұмысын жандандыратын репродуктивті сұрақтардың қойылуы.

Бұл әдіс проблемалық – дамытушылық оқытуға жатады және сабақтың нақты мақсаттары мен міндеттерін ескере отырып, мұғалім мен білім алушылардың өзара байланысын қамтамасыз етеді.

Диалогтық әдіс практикалық дағдыларды қалыптастыруда негізгі болып табылмайды, ол тек көмекші рөлді атқарады. Бұрын алынған теориялық білімді қайталау мақсатында оны әр сабақта қолдануға болады. Бұл әдісті қолдану кезінде мұғалім білім алушыларға қандай да бір бейнефильм көруді немесе оқу құралын зерттеуді ұсына алады [3].

Диалогтық оқыту әдісін практикада, ағылшын тілі сабағында қолдану жұмысын қарастырайық. Ағылшын тілін оқытудың негізгі мақсаттарының бірі бұл шет тіліндегі коммуникативті құзыреттілікті қалыптастыру.

Жалпы білім беретін мектепте ағылшын тілдерін оқытудағы негізгі және жетекші мақсат – бүкіл оқу процесін анықтай алатын қарым–қатынас жасай білу. Сөйлеу қарым–қатынасының негізгі формаларының бірі – диалогтық сөйлеу.

Қазіргі педагогика ғылым саласында, шет тілін оқыту барысындағы өзекті мәселелерінің бірі – диалогтық сөйлеуді дамыту. Соңғы уақытта пайда болған бірқатар зерттеулер, мақалалар, және нұсқаулықтар жоғарыда аталған мәселені растайды. Диалогтық сөйлеуге қойылатын заманауи талаптар, білім алушылардың

зерттелетін шет тілінде сөйлесуге үйрету тәрізді тұжырымдама – толық орындалмайды, сол себепті бұл мәселе одан әрі әдістемелік шешімді қажет етеді [2].

Кез келген сабақ кезеңінде диалогтық сөйлеуді үйрену, оқушылардың белгілі бір жаттығуларды орындауын қамтитыны анық. Оқу процесінің тиімділігі көбіне таңдау және мұғалім ұсынатын жаттығулардың реттілігіне байланысты. Әр жаттығудың өзіндік сипаты және фокусы, белгілі бір білім мен дағдыларды қалыптастыруға немесе нығайтуға ықпал етеді [5].

Шет тілдерін оқыту бағдарламасына сәйкес мектепте оқушылар ақпарат алмасу, қарым-қатынас жасай алу дағдыларын игеруі керек. Сұхбаттасушыны кез-келген қарым-қатынас жағдайына байланысты типтік шектеу шеңберде қарапайым этикеттік диалог жүргізу жағдайлары немесе қарапайым деңгейде өзі, отбасы, дос, тақырыбында сөйлесе білу, қысқаша сипаттай алуға ынталандыру [6].

Тіл үйренуге диалогтық оқытудың әсері. Соңғы зерттеулер балалардың тілдік дамуына ықпал етудегі диалогтық оқытудың бірнеше негізгі артықшылықтарын анықтады. Біріншіден, диалогтық оқыту балалардың тілдік құзыреттілігін арттыруға және жаңа лингвистикалық ресурстарды дамытуға көмектесетін семиотикалық медиацияның әртүрлі формалары арқылы тиімді негіз береді.

Екіншіден, диалогтық оқыту оқушылардың лингвистикалық хабардарлығын арттыру үшін мұғалімдерді бай метатілмен қаруландырады, оқушыларға зерттелетін тілдегі мәтіндермен өзара әрекеттесуге мүмкіндік береді және олардың мағынаны зерттеудегі рөлін барынша арттырады.

Үшіншіден, логиканы оқыту интерактивті алмасуларға ықпал ету арқылы мұғалім мен оқушының қарым-қатынасын жақсартып алады, оның барысында оқушылар өздерінің жақын даму аймағында когнитивті дағдыларын дамытуға көбірек мүмкіндіктер ала алады.

Төртіншіден, диалогтық оқыту мұғалімдерге оқушылардың шығармашылық дискурсын қалыптастыруға ықпал ету үшін шығармашылық қызметті пайдалануға мүмкіндік береді [6].

«Тақырыпқа кіріспе» сабақ кезеңіндегі Диалог.

Сөз тіркестерін қолдану арқылы, автоматизмді игеру және дамыту үшін сабақтарда әртүрлі сөйлеу жаттығуларын қолдануға болады. Қарапайым, қысқа уақыт, аралығында жүзеге асатын мини-диалогтар жиі қолданылады. Оларды сабақ тақырыбына кіріспе, тыңдау немесе оқу тақырыбына кіріспе ретінде пайдалануға болады. Осы жаттығулардың негізінде сөйлеу жұмыстары пайда болады, және мұндағы негізгі мақсат – қарым-қатынас жасап үйрену.

Мұндай жаттығулардың мақсаты тақырыпқа кіріспеде, қарапайым тапсырма арқылы сұхбаттасушының жауап беру дағдысын дамыту, яғни диалогты еркін меңгеру, сөйлеу тәжірибесін қысқа уақытқа кеңейту. Мысалы, жаңа тақырыпты ашу үшін келесі тапсырманы беруге болады. Қандай да бір тақырып бойынша жеке ойын білдіру. What kind of activity would you choose? And why?

Мәтін мазмұнын ашу үшін келесі жұптық тапсырманы беруге болады. Мәтін тақырыбы бойынша алдын ала үш сұқрақты талқылау. Мысалы: What aspect of the future do the photos relate to? What environmental developments do you think will happen in your country in the near future? және т.б

Суреттерді қолдана отырып сөйлеуге үйрету. Суреттерді қолдана отырып диалог құруға арналған тапсырмалар, берілген жазбаша мәтін бойынша диалог құрудан гөрі, диалогтық сөйлеудің күрделі түрі болып саналады. Себебі тапсырманың бұл түрінде болжам жиі кездеседі. Сонымен қатар, көрнекі сурет кейде оқушылардың тақырыпқа назар аударуына жол бермейді, олар тапсырмаға тиісті назар аудармай, суретте көргендерінің бәрін сипаттай бастайды. Сондықтан

тапсырманың бұл түрі ерекше назар аударуды және орындалу стратегиясын түсінуді қажет етеді.

Эссе жазуға дайындық кезеңіндегі диалог. Эссе жазуды дайындау кезінде берілген мәселеге екі қарама–қарсы көзқарасты талқылау, осы көзқарастарға нақты дәлелдер мен қарсы дәлелдер беру маңызды. Эссеге дайындық сабақтарында оқушылар жұптарға немесе топтарға бөлінеді, өз көзқарастарын қолдайтын дәлелдермен және мүмкін қарсы дәлелдермен кестеге қысқаша жазбалар жасайды. Әрі қарай жұптарда немесе топтарда студенттер келесі алгоритм бойынша диалог жасайды:

S1–өз пікірін білдіру, дәлелдеу;

S2– қарсыластың пікірімен сыпайы түрде неге келіспейтіні жайлы айту.

S1–дәлелмен қарсыластың пікірімен неге келіспейді және өз пікірін қолдайтын екінші дәлелді айту және т. б.

Табысты жұмыс істеу үшін өз пікірін, келісімін/келіспеушілігін білдіру үшін сөз тіркестерін меңгеру ғана емес, сонымен қатар тақырып бойынша лексикалық қолдау немесе тіпті "Идеялар банкі" қажет [8].

Осындай диалогтардан кейін әр түрлі тақырыптар түрлерін салыстыруға арналған эсселер оқушыларға оңай беріледі.

Ағылшын тілі мұғалімдері, бастауыш мектепте диалогтік сөйлеуге оқыту әдістерін алдын ала қарастыру қажет. Әдістемелік әдебиеттерде сипатталған және қолданыстағы әдістер түрлерін қарастырайық.

Диалогтық сөйлеуді оқытудың танымал әдістерінің бірі сұхбат. Бұл техниканың міндеті мүмкіндігінше көп оқушылардан сұхбат алу, олардың пікірін, қойылған сұрақтар жауаптары арқылы анықтау. Ол үшін бір уақытта жұмыс істейтін оқушылар еркін қозғалады, аудитория бойынша өз сұрақтарына жауап беретін оқушыны таңдап, жауаптарды параққа жазып болған соң, жалпы сауалнама қорытындыларын барлығы бірге талқылайды.

Рөлдік ойындар ұжымдық жұмыс принциптеріне негізделген. Әр оқушыны практикалық пайдалылық, бәсекелестік, максималды жұмыспен қамту және шығармашылық қызметтің шексіз перспективасы – рөлдік ойын аясында. Рөлдік ойын барысында логикалық ойлау, қойылған сұрақтарға жауап іздеу қабілеті, сөйлеу, сөйлеу этикеті, бір–бірімен қарым–қатынас жасау қабілеті дамиды [7].

Жұмыс тәжірибесі көрсеткендей, оқушылардың шет тілді қарым–қатынас мотивін құрудың тиімді құралдарының бірі оқытудың дәстүрлі емес әдістері болып табылады. Рөлдік ойын – бұл оқушы белгілі бір жағдайларда еркін сөйлеуі, шет тіліндегі қарым–қатынасқа қатысушылардың бірі ретінде әрекет етуі керек оқу әдісі. Ойындардың міндетті элементі проблемалық жағдайды шешу болып табылады. Рөлдік ойын – бұл бір уақытта сөйлеу, ойын және оқу әрекеттері.

Оқушылардың көзқарасы бойынша рөлдік ойын – бұл белгілі бір рөлдерде әрекет ететін ойын әрекеті. Олар көбінесе ойынның оқу сипатын түсінбейді.

Мұғалімнің көзқарасы бойынша рөлдік ойынды диалогтық қарым–қатынасты оқытудың бір түрі ретінде қарастыруға болады. Мұғалім үшін ойынның мақсаты– оқушылардың сөйлеу дағдылары мен дағдыларын қалыптастыру және дамыту. Оның үлкен оқу мүмкіндіктері бар.

Әдетте, алған білімімді шыңдау үшін тақырыпты зерттеудің соңында рөлдік ойындарға жүгінеді. Бұл жағдайда ағылшын тілінің қажетті лексикасы мен грамматикалық құрылымдары игеріліп, сөйлеу үлгілері пысықталды, фонетикалық және орфографиялық тапсырмалар орындалды.

Осылайша, диалогтық оқытудың дәстүрлі емес әдістері тілді үйренуге мотив береді, олар табиғиға жақын тілдік ортаны құруға көмектеседі. Оқушылар сөйлеу

құрылымдары мен формулаларын тез меңгереді (белгілі бір жағдайлар аясында), басқа типтегі коммуникативті тапсырмаларды орындау кезінде автоматты түрде жүзеге асады. Мұндай сабақтар тыңдау дағдыларын дамытуға қосымша мүмкіндік береді, оқушыларға оқытылып жатқан тіл елінің әдебиетімен, эстетикалық тәрбиесіне, ел мәдениетімен таныстыруға ықпал етеді.

Шет тілін оқытудың негізгі мақсаты қазіргі уақытта баланың жеке басын, оның ойлауын, қиялын, есту қабілетін дамыту (интонация, дыбыстардың айырмашылығы), оқушылардың сөйлеу кезінде шетелдік лексиканы қолдануға бейімделуіне жағдай жасау болып табылады.

Диалогтық сөйлеу әрқашан ынталандырылады. Бұл, ең алдымен, оқушының «өзін-өзі көрсету» қажеттілігін тудыратын ынталандыруларды қолдану, бұл жағымды психологиялық климатты құру кезінде мүмкін, бұл тұжырымдарға, сынып ұжымы мен мұғалімнің достық қарым-қатынасына, ұсынылған тапсырмаларды орындауға қызығушылық, оларды жақсы орындауға деген ұмтылыс. Қарым-қатынас үшін қолайлы жағдайлар балаларды тыңдауға, сөйлеуге, оқыған тілде оқуға және оны қуанышпен жасауға, оқушыларға шет тілін түсінуге және сөйлеуге деген сенімділікті оятады. Бұған жаттығу және шығармашылық жаттығулар, рөлдік ойындар мен сахналау айтарлықтай ықпал етеді.

Әдебиеттер тізімі:

1. Использование воспитательного потенциала речевого этикета на иностранном языке, Ариян М. А. – 1991.
2. Коммуникативно–ориентированный подход при обучении диалогической речи на начальном этапе, Букичева О. А. – 2006. – № 5. – б. 50–53.
3. Методика формирования диалогической речи у детей дошкольного возраста, Чулкова А.В. – Волгоград: Перемена, 2003. – 168 б.
4. Применение диалогического метода обучения на занятиях в объединении технической направленности
5. Современные методы обучения английскому языку, Конышева, А. В. Минск: ТетраСистемс, 2004. 176 б.
6. Щукин А.Н. Обучение иностранным языкам. Теория и практика.– М.: Филоматис, 2004. – с.74.
7. Диалоговое обучение: эффективная технология развития навыков коммуникации и познавательной активности, Филипп Х. // 08.10.2023 URL: <https://nauchniestati.ru/spravka/tehnologiya-dialogovogo-obucheniya/#author>
8. Обучение диалогической речи на уроке английского языка, Ирина Сахарова 2021 // URL: <https://pedsovet.org/article/obuchenie-dialogicheskoy-rechi-na-uroke-angliyskogo-yazyka?ysclid=lrn6uaozmr864695750>

УДК 711.7

**СОЗВУЧИЕ ПРОСВЕТИТЕЛЬСКИХ ИДЕЙ АХМЕТА БАЙТУРСЫНОВА
СОВРЕМЕННЫМ ТЕНДЕНЦИЯМ МОДЕРНИЗАЦИИ В СИСТЕМЕ ОБРАЗОВАНИЯ
РЕСПУБЛИКИ КАЗАХСТАН**

Кашпур Юлия Васильевна
учитель начальных классов
ГГУ «Общеобразовательная школа № 4
отдела образования города Костанай»
Управления образования акимата
Костанайской области,
г.Костанай, Казахстан
E-mail: nika_www@mail.ru

Андапта

Ұлт білімін дамыту әлемдік дамудың өзекті үрдістерін зерделеуге және білім беруді дамытудың өзекті тиімді қадамдарын міндетті есепке алуға негізделеді. Мақалада Ахмет Байтұрсыновтың білім беру жүйесін жаңғырту жөніндегі негізгі идеялары қарастырылады.

Түйінді сөздер: жетілдіру, жаңарту, түрлендіру, өзгерту, қайтақұру, жаңғырту, жаңарту.

Аннотация

Развитие образованности нации строится на изучении актуальных тенденций мирового развития и обязательном учете актуальных эффективных шагов развития образования. В статье рассматриваются основные идеи Ахмета Байтұрсынова по модернизации системы образования.

Ключевые слова: усовершенствование, обновление, преобразование, модификация, реконструкция, модернизирование, апгрейд.

Abstract

The development of the nation's education is based on the study of current trends of world development and compulsory consideration of actual effective steps of education development. The main ideas of Akhmet Baitursynov on modernization of educational system are considered in this article.

Key words: improvement, renewal, modification, transformation, reconstruction, modernization, upgrade

Говоря о роли идей выдающегося интеллектуала, просветителя Ахмета Байтұрсынова в развитии современного образования, следует указать основные значимые идеи, сформулированные им о необходимости соответствия «общегосударственных интересов и потребностей динамичной и противоречивой социальной практике» [1]. Просвещение и образование народа является вопросами судьбоносными, полагал А. Байтұрсынов, бывший приверженцем прагматизма и реализма в вопросах развития; понимание неотделимости развития казахского народа от развития вкупе с другими. Полагаем, доказательством тому является сильная вовлеченность казахской интеллигенции в научные, культурные, социальные, общемусульманские организации, развитых стран–соседей. «Их действия, социально–политические и пропагандистские усилия, публицистика были нацелены на формирование представлений о неразрывности интересов казахов и других народов..., стимулирование консолидирующих ориентиров в отношении этносообщества к своему месту в общегосударственном гражданском пространстве» – пишет исследователь Д.А. Аманжолова [2]. Идея не отделять себя от страны – продвигалась казахской интеллигенцией через газету «Казах». Так, А. Байтұрсынов пишет: «Соотечественники – русский народ; единовѣрцы мусульмане, татарский

народ, а также другие соседние народы». Анализируя документы, составленные автором, мы видим, что, по мнению Ахмета Байтурсынова, важнейшими вехами развития является:

- Модернизация;
- Учет актуальных условий для разработки шагов развития;
- Учет актуальных тенденций мирового развития для определения стратегического направления развития.

Кроме того, Ахмет Байтурсынов полагал, что процесс модернизации государства «тесно связан с общими социально–экономическими и культурными условиями развития этносоциума, качеством его политико–правовой культуры, организационного и идейного оформления ... содержанием и качеством ее образования». Таким образом, более ста лет назад в Казахстане уже были сформулированы важные направления и идеи развития и государства и образования, а также было сформулировано понимание взаимосвязи развитого государства и развитого образования.

Современное состояние развития образования в Республике Казахстан можно описать, как «модернизация», кроме того, на современном этапе президентом страны К.–Ж.Токаевым выдвинута идея «актуализации роли образования для развития нации», что вылилось в принятие масштабного Национального проекта «Качественное образование «Образованная нация» [3], что несомненно показывает приверженность Республики Казахстан идеям развития через образование.

Рассмотрим содержание указанных терминов и дадим собственную интерпретацию их понимания, чтобы мы могли выявить и оценить созвучные современности идеи в работах великого казахского просветителя Ахмета Байтурсынова.

Поскольку в основе изменений в педагогике, как и в любой другой важной области существования и развития государства и общества лежит направленность на изменение с целью развития, зачастую, в современном мире, они строятся на основе модернизации различных аспектов (мысли, идей, концепции развития, и прочее). Под модернизацией что, в переводе с французского, «moderne», значит «современный», понимается «стремление государства, политической системы общества приблизить менее развитые страны к лидерам» [4].

Словарь русских синонимов приводит следующую синонимическую базу:

- усовершенствование
- обновление;
- преобразование;
- модификация;
- реконструкция;
- модернизирование;
- апгрейд [5].

Как мы можем судить, современное развитое государство развивает идеи для определения направления развития, а также выполняет организационные и управленческие функции развитием сферы образования, причем этот процесс – модернизации – идет постоянно. Процесс межстрановой коммуникации идеями на сегодняшний день достигает небывалых высот, скорость обмена информацией поражает воображение. Отсюда мы должны понимать, что обновление информации также как и ее устаревание идет таким же скорым ходом. Как же тогда определить, какие мировоззренческие идеи имеют жизненную силу, а какие – нет? Полагаем, одной из устойчивых скреп развития является опора на этническое мировоззрение. Как пишет об этническом мировоззрении казахстанский философ Г.

Котошева, определяя его как «самоидентификацию духовной сущности этноса» [6]: «Мировоззрение этноса – это результат коллективной деятельности людей, истинных творцов духовного наследия, которые передают его из поколения в поколение. Все это создает своеобразие духовного развития этноса». Сошлемся на работу российских философов, А. И. Столетова, Р. Х. Лукмановой, изучающих универсальное и этническое в мировоззрении. Ученые, считают, это мнение мы поддерживаем, их взаимосвязанными. Как это проявляется? Во-первых, мировоззрение человека складывается под воздействием общественных отношений и окружающей среды, социума. В то же время «мировоззренческая система открыта для изменений», поскольку социальная среда все время меняется. В указанной нами работе «показателем развитости и сформированности мировоззрения, является эмоциональная вовлеченность того знания, которым обладает субъект» [7]. Каким образом мы, преподаватели можем способствовать развитию определённого мировоззрения у школьников? Полагаем, верным ответом здесь будет – путем эмоционального вовлечения школьников в образовательный процесс. Таким образом, чтобы успешно развивать определенное мировоззрение, мы должны обеспечить школьнику возможность переработать информацию, эмоциональную вовлеченность в восприятие и понимание информации. То есть, «субъект мировоззрения должен находиться с этим фактом сознания в личностных отношениях, предполагающих эмоционально–оценочный компонент. Это и означает «присвоенность» знания» [7].

Что касается мировой тенденции развития цифровых технологий в глобальном плане, здесь требуется решение колоссальных задач включения современного школьника в мультязычную языковую среду, чтобы к моменту взросления иметь равный доступ к выбору и построению собственного будущего. И вновь мы находим созвучие с идеями Ахмета Байтурсынова, утверждавшего необходимость развития казахского языка, интегрирования языкового образования в международное языковое пространство, обеспечение детям равных возможностей к обучению. Здесь мы проведем параллель с тем, что красноречие – умение говорить красиво и убедительно, – является нашей этнокультурной ценностью. «Красноречивая риторика была традиционным средством толкования конфликтных ситуаций в кочевом обществе»– пишет Д.А. Аманжолова [1]. Ахмет Байтурсынов пишет: «корень всех...недоразумений и трений» лежит лишь «в неподготовленности населения и в чрезвычайной поспешности, местами – грубости и злоупотреблениях в действиях властей». Именно этим можно объяснить современную проблему «необразованности школьников». Обратимся к практике образования. Современные философы образования усматривают проблему «общего падения интеллектуального потенциала в средней школе [8, с.4]. Мы полагаем, это не так. Во-первых, следует учитывать идущие в современном обществе изменения. Сюда мы относим явления цифровизации и информатизации, пронизывающих жизнь современного ребенка с самого рождения. Мы считаем естественным, что способ мышления современного школьника изменился, причем, изменился полностью. Поэтому для обеспечения эффективного образования современного школьника необходимо тщательное изучение особенностей мышления современного ребенка. (Отметим из нашего опыта работы (по работе в начальных классах): дети, поступающие в школу, отличаются клиповым мышлением, однако программы обучения, ориентированы на несуществующего в реальности школьника). Таким образом, «поспешность» (А.Б.) и недостаточная изученность современного мышления является корнем недоразумений по поводу оценки мыслительных и интеллектуальных способностей школьников.

Полагаем, развитие образованности нации, ее культуры, и мировоззрения должно строиться на тщательном изучении как актуальных тенденций мирового развития для определения стратегического направления развития, так и при обязательном учете актуальных условий для разработки эффективных шагов развития образования, что, созвучно как никогда идеям развития образования, выдвинутым более ста лет назад в работах Ахмета Байтурсынова.

Список литературы

1. Букейханов А. Киргизы // Формы национального движения в современных государствах. – СПб., 1910.
2. Аманжолова Дина Ахметжановна А.Н. Букейханов и проблемы политической консолидации казахского народа // Мир Большого Алтая. 2016. №2 (2.1). URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/a-n-bukeyhanov-i-problemy-politicheskoy-konsolidatsii-kazahskogo-naroda> (дата обращения: 24.11.2022).
3. Национальный проект «Качественное образование «Образованная нация» <https://www.akorda.kz/assets/media/files/obrazovannaya-natsiya.pdf>
4. <https://dic.academic.ru/dic.nsf/politology/114/%D0%9C%D0%BE%D0%B4%D0%B5%D1%80%D0%BD%D0%B8%D0%B7%D0%B0%D1%86%D0%B8%D1%8F#sel=12:1,12:10>
5. https://dic.academic.ru/dic.nsf/dic_synonims/80219/%D0%BC%D0%BE%D0%B4%D0%B5%D1%80%D0%BD%D0%B8%D0%B7%D0%B0%D1%86%D0%B8%D1%8F#sel=6:1,6:1
6. Котошева Г. Этническое мировоззрение как самоидентификация духовной сущности этноса // Вестник КазНПУ. 2011. Алматы [электронный источник]: <https://articlekz.com/article/11381>
7. Столетов А. И., Лукманова Р. Х. Универсальное и локальное (этническое) в мировоззрении // Журнал "Регионология" №1 2009. [электронный источник]: <https://regionsar.ru/ru/node/292>
8. Садовничий В.А. Университеты на пути к новому качеству образования / В.А. Садовничий // Вестник Московского университета. Серия 20. Педагогическое образование. – 2009. – № 1. – С. 3–15.

УДК 37.02

САМООБРАЗОВАТЕЛЬНАЯ ДЕЯТЕЛЬНОСТЬ КАК УСЛОВИЕ РАЗВИТИЯ ЭКОНОМИЧЕСКИХ КОМПЕТЕНЦИЙ СТУДЕНТА – БУДУЩЕГО СПЕЦИАЛИСТА ТЕХНИЧЕСКОГО ПРОФИЛЯ

Киреева Полина Алексеевна

преподаватель высшей квалификационной категории
Политехнического колледжа Заполярного
государственного университета им. Н.М. Федоровского,
г. Норильск, Красноярский край, Россия
E – mail: KireevaPA@norvuz.ru

Аннотация

Формирование экономической компетентности рассматривается как один из ключевых компонентов самообразовательной траектории студентов технического профиля. В ходе исследования и обоснования проблемы самообразовательной деятельности студентов по приобретению и развитию экономических компетенций были обозначены два вектора направления исследования: выявление и идентификация готовности будущих специалистов к профессиональному самообразованию и проектирование педагогического сопровождения процесса формирования экономических компетенций студента технического профиля.

Ключевые слова: самостоятельная образовательная деятельность студента (СОД), экономические компетенции, проектирование педагогического сопровождения, профессиональная идентичность, компетентностная модель специалиста, система мотивации.

Аңдатпа

Экономикалық құзыреттілікті қалыптастыру техникалық бейіндегі оқитын студенттердің өзін-өзі тәрбиелеу траекториясының негізгі компоненттерінің бірі ретінде қарастырылады. Студенттердің экономикалық құзыреттіліктерді меңгеру және дамытудағы өзін-өзі тәрбиелеу қызметі мәселесін зерттеу және негіздеу барысында зерттеу бағытының екі векторы анықталды: болашақ мамандардың кәсіби өзін-өзі тәрбиелеуге дайындығын анықтау және техникалық маманның экономикалық құзыреттіліктерін қалыптастыру үдерісін педагогикалық қамтамасыз етуді жобалау.

Негізгі сөздер: студенттің дербес білім беру қызметі (СӨӘ), экономикалық құзыреттіліктер, педагогикалық қолдауды жобалау, кәсіби сәйкестік, маманның құзыреттілік моделі, мотивация жүйесі.

Abstract

The formation of economic competence is considered as one of the key components of the self-educational trajectory of technical students. In the course of research and justification of the problem of self-educational activities of students in acquiring and developing economic competencies, two vectors of research directions were identified: identifying and identifying the readiness of future specialists for professional self-education and designing pedagogical support for the process of forming economic competencies of a technical student.

Key words: student's independent educational activity (SEA), economic competencies, design of pedagogical support, professional identity, competence model of a specialist, motivation system.

Актуальность разработки теоретических основ самообразования и технологии его внедрения в учебный процесс заключается в том, что познавательная самостоятельность студента в должной мере не может быть реализована, если процесс его обучения не ориентирован на самообразование, формирование необходимых личностных качеств и самообразовательных умений [1].

Проблема самообразования имеет особую актуальность в сфере подготовки специалистов технического профиля, в частности, – по разработке и эксплуатации систем автоматизации, компетенции которых тесно связаны с процессом проектирования систем автоматизации, системным анализом.

Самостоятельная образовательная деятельность (СОД) студента – это вид познавательной деятельности, в котором предполагается достижение определенного уровня самостоятельности: от постановки проблемы до осуществления контроля, самоконтроля и коррекции [1].

Формирование экономической компетентности рассматривается как один из ключевых компонентов самообразовательной траектории студентов технического профиля.

В ходе исследования и обоснования проблемы самообразования студентов колледжа и, в частности, их самообразовательной деятельности по приобретению и развитию экономических компетенций, были обозначены два вектора направления исследования:

1) Выявление и идентификация готовности будущих специалистов к профессиональному самообразованию

2) Проектирование педагогического сопровождения процесса формирования экономических компетенций студента технического профиля

По **первому направлению** исследовательской работы инициирование становления профессиональной идентичности обучающегося зависит:

– от меры ответственности, которую специалист готов на себя принять, соотношения процессуальной и целевой активности;

– от уровня личностного развития;

– от сильной мотивационной готовности к реализации себя на избранном профессиональном поприще, к постоянному самоисследованию и развитию своей личности.

К тому же, требования заказчиков образовательных услуг к знаниям, умениям и навыкам выпускников, к личностным качествам составляют основу *компетентностной модели специалиста* (студенты проходят производственную практику на промышленных предприятиях градообразующей компании)

Для формирования готовности к самообразованию студентов в своей практике руководствуюсь поэтапной моделью [2]:

1) *Подготовительный этап* определяет исходный уровень общеобразовательной подготовки, особенности характера студента, мотивы поступления в учебное заведение и пр.

2) *Формирующий этап* отличается отработкой профессионально – значимого материала, когда студент активно включается в процесс учебных занятий, руководствуясь разработанными методическими рекомендациями по управлению СРС

3) *Заключительный этап* – это уровень сформированности готовности к самообразованию, на котором студент демонстрирует навыки самостоятельной работы

Итогом СОД и степени усвоения студентами знаний, умения использовать знания при решении конкретной производственной задачи (выбор студентом темы исследовательского проекта всегда адаптирован к условиям конкретной технологии), является курсовое и дипломное проектирование, в ходе которых студент приобретает необходимые **экономические компетенции**, а именно:

– приемы технико–экономического анализа механизма ресурсобеспечения и ресурсосбережения на предприятии;

– владение методами технико – экономического обоснования проектных решений (рентабельность единовременных капитальных вложений в проект автоматизации ТП, срок окупаемости проекта, повышение качества конечного продукта производства, оптимизация условий труда и безопасности работ и другие экономические категории);

– усвоение логики теоретического материала и его взаимосвязка с соответствующим фактическим материалом, сбор которого осуществляется в период прохождения практики;

– структура, стиль ответа студента, умение формулировать выводы и аргументировать их

Второе направление исследовательской работы – это технология проектирования педагогического сопровождения формирования экономических компетенций студента технического профиля.

Технологическая цепочка разработки педагогического сопровождения проекта самостоятельной работы студента (СРС) следующая:

1 целеполагание СРС (репродуктивные, реконструктивные и творческие цели и т.д.);

2 выстраивание системы мотивации студентов (именно продуктивная мотивация стимулирует самообразование: поиск, обнаружение (открытие), а не адаптивная);

3 обеспечение СРС учебно–методическими материалами;

4 обозначение сроков промежуточных отчетов;

5 контроль результатов самоконтроля и самокоррекции студентов;

6 организация защиты результатов СРС и оценка результатов работ.

Обобщив вышесказанное, можно выделить факторы снижения эффективности организации СРС у многих преподавателей:

1 неправильное сочетание объемов аудиторной и самостоятельной работы;

2 методически неправильная организация работы студента в аудитории и вне ее;

3 недостаточная обеспеченность необходимыми учебно – методическими материалами;

4 неэффективные формы контроля за организацией и ходом самостоятельной работы и отсутствие адекватных мер поощрения студента за ее качественное выполнение.

Каковы же должны быть методические рекомендации преподавателям по организации самостоятельной работы студентов, учитывая *экспертную оценку* эффективности СРС?

Преподавателю следует:

1 Не перегружать учащихся заданиями.

2 В лекциях ставить вопросы для самостоятельной работы студентов, указывая на источник ответа в литературе.

3 Давать опережающие задания для самостоятельного изучения фрагментов будущих тем занятий, лекций (в статьях, учебниках, в ссылках электронного ресурса и др.).

4 Давать студентам четкий и полный инструктаж по выполнению СРС, включающий: цель задания; условия выполнения; объем; сроки; образец оформления.

6 Осуществлять текущий контроль и учет, оценивать, рецензировать работы, обобщать уровень усвоения навыков самостоятельной работы.

7 И что очень важно – следует формировать ответственное отношение студентов к самостоятельной работе, а также потребности к самоподготовке через систему качественного контроля знаний и умений.

В заключении – о трех слагаемых формирования экономической компетентности будущего специалиста в колледже:

1) На основе *проектной деятельности* студентов разработана и адаптирована профессионально и экономически – ориентированная система самоподготовки студентов

2) Сформулированы правила применения системы самоподготовки студентов

3) Отработан механизм гарантированного достижения результатов саморазвития профессионально–экономических компетенций за счет привязки проектной деятельности студента к реальному сектору производства в период прохождения технологической и преддипломной практик.

Таким образом, роль скоро, способность к самообразованию должна рассматриваться сегодня как необходимое профессиональное качество специалиста, то синтез специальных и экономических компетенций обеспечит будущему специалисту в сфере труда должную «конвертируемость» данных компетенций. А нам, преподавателям, важно конструировать свою педагогическую деятельность таким образом, чтобы познавательные действия студента, его самообразовательная деятельность были насыщены задачами и проблемами, требующими самостоятельного поиска ответов.

Список литературы:

1 Сериков Г.Н. Самообразование. Совершенствование подготовки студентов. [Текст] / Г.Н. Сериков. – Иркутск: Изд-во Иркут. ун-та, 2020. – 221с.

2 Осницкий, А.К. Регуляторный опыт, субъектная активность и самостоятельность человека. Часть 1 [Электронный ресурс]/ А.К. Осницкий // Психологические исследования: электрон. науч. журн. – 2019. – №5(7). – URL: <http://psystudy.ru/index>

УДК 37.025

РАЗВИТИЕ ЛИДЕРСКИХ НАВЫКОВ В УНИВЕРСИТЕТСКОЙ СРЕДЕ

Кожаметов Алишер Булатович

магистрант ОП 7М01103 – Педагогика и психология

Педагогического института им. У.Султангазина

КРУ имени АхметБайтұрсынұлы,

г.Костанай, Казахстан

E-mail: alisher.kb@gmail.com

Аннотация

В данной статье рассматриваются стратегии развития лидерских навыков студентов в университетской среде. Анализируется уровень лидерских качеств среди студентов и предлагаются рекомендации по их развитию. Рекомендации включают в себя внедрение специальных дисциплин и использование современных технологий для активизации лидерского потенциала студентов.

Ключевые слова: *развитие лидерских навыков, университетская среда, стратегии психолого–педагогической работы, лидерские качества, стимулирование лидерского потенциала.*

Аңдампа

Бұл мақалада университет ортасында студенттердің көшбасшылық дағдыларын дамыту стратегиялары қарастырылады. Студенттер арасындағы көшбасшылық қасиеттер деңгейі талданады және оларды дамытуда ұсыныстар беріледі. Ұсыныстарға арнайы пәндерді енгізу және студенттердің көшбасшылық әлеуетін арттыру үшін заманауи технологияларды қолдану кіреді.

Түйін сөздер: көшбасшылық дағдыларды дамыту, университет ортасы, психологиялық–педагогикалық жұмыс стратегиялары, көшбасшылық қасиеттері, көшбасшылық әлеуетті ынталандыру.

Abstract

This article discusses strategies for developing students' leadership skills in a university environment. The level of leadership qualities among students is analyzed and recommendations for their development are offered. The recommendations include the introduction of special disciplines and the use of modern technologies to enhance the leadership potential of students.

Key words: development of leadership skills, university environment, strategies of psychological and pedagogical work, leadership qualities, directions of development, stimulation of leadership potential.

В современном образовательном контексте акцент смещается от традиционной передачи знаний к формированию комплексных навыков, способствующих успешной адаптации в быстро меняющемся обществе. В этом контексте, важность развития лидерских навыков становится неотъемлемой частью университетского образования. Университетская среда предоставляет не только уникальные образовательные возможности, но и является плацдармом для формирования лидерских качеств, необходимых для личного и профессионального роста студентов.

В данном контексте становится актуальным исследование и разработка стратегий, направленных на эффективное развитие лидерских навыков в университетской среде. Этот процесс включает в себя не только усвоение теоретических аспектов лидерства, но и активное взаимодействие с практическими задачами, обогащение личного опыта и формирование самостоятельной позиции.

Но для начала дадим определение понятия «лидер»:

На взгляд Питера Г. Нортхауса, лидер – это индивид, обладающий способностью влиять на других, направлять их усилия и координировать деятельность с целью достижения общих целей или решения задач. Питер Г. Нортхаус Лидерство часто ассоциируется с качествами, такими как харизма, эмпатия и способность к принятию решений.[1]

Лидерство, по мнению ряда исследователей (В.Д. Гончаров, И.С. Кон, Е.С. Кузьмин, Г.М. Андреева, Р. Бейлз, К. Берд), представляет собой многогранный социальный феномен, который проявляется в организованных группах, нацеленных на достижение общей цели. Это также способность оказывать влияние на индивидуальные личности и коллективы. Лидерские качества включают разнообразные аспекты, в том числе психофизиологические и социальные. Среди них выделяются умение эффективно взаимодействовать с людьми, убеждать, вдохновлять, внушать и направлять. Также Аронов И.З. к лидерским чертам относит предприимчивость, нацеленность на достижение целей, настойчивость, личная сила, коммуникативная компетентность, самостоятельность, критическое мышление и инициативность.[2]

Харизматический лидер обладает способностью вдохновлять и мотивировать своих последователей. Его личная привлекательность и убедительность не только создают особое влияние, но и позволяют ему формировать общие цели и направлять коллективные усилия для их достижения. Благодаря харизме, лидер становится не только авторитетом, но и источником вдохновения, что способствует

укреплению единства и эффективности группы. Макс Вебер утверждает, что способность коммуникации и лидерские качества выделяют его среди других, создавая обстановку доверия и согласованности в коллективе.[3]

Современная высшая школа, отвечая на вызовы современности, придает первостепенное значение не только передаче знаний и формированию навыков для будущей профессиональной карьеры студентов, но также развитию их личностных качеств, включая лидерские навыки. Акмеология, как важная составляющая психологической науки, остро реагирует на этот тренд, предоставляя ценные инструменты для понимания и развития лидерских качеств у студентов. В настоящее время, исследование психологических аспектов лидерства в университетской среде становится ключевым направлением научных исследований в области психологии образования. Это подчеркивает важность не только интеллектуального, но и эмоционального и социального развития студентов. Университетская среда стимулирует приобретение навыков эффективного руководства, командной работы и принятия решений, что является неотъемлемой частью подготовки к успешной профессиональной карьере. Как отмечают в своем исследовании Слинков А.М., Пастухова Д.А., Слинкова О.К. этот фокус на развитии лидерских навыков в университете подчеркивает его роль не только как места обучения, но и формирования личности будущих лидеров и профессионалов.[4]

Формирование личностных качеств у студентов представляет собой целенаправленный процесс, который требует тесного и долгосрочного взаимодействия между преподавателями и обучающимися. Для эффективной организации данного процесса важно создавать специальные психолого-педагогические условия. Одним из наиболее успешных методов считается вовлечение студентов в разнообразные социально значимые деятельности.

При работе с группой студентов в роли классного руководителя осуществляется наиболее успешная реализация этого подхода. Это предоставляет возможность не только формировать академические навыки, но и активно развивать личностные черты, такие как лидерство, ответственность и коммуникабельность. Кроме того, оказывается положительное воздействие на учебный процесс в целом. Необходимо отметить, что включение студентов в разнообразные социальные проекты и инициативы не только обогащает их опыт, но и способствует формированию гражданской позиции и участия в общественной жизни. Этот подход создает благоприятную среду для развития личности студента, которая важна как для его личностного роста, так и для успешной адаптации в будущей профессиональной сфере.

Развитие лидерских качеств подвергается изучению в рамках различных исследований. Например, в 2020 году в Московском государственном областном университете проводилось исследование с целью выявления лидерских качеств у студентов и обоснования стратегий развития психолого-педагогической деятельности сотрудников вузов в данной области.[5]

Адаптированный тест «Я – лидер» А.Н. Лутошкина занимает центральное место в исследовании, организованном в несколько этапов для более полного понимания лидерских качеств студентов.

На первом этапе, который является подготовительным, проведен тщательный теоретический анализ различных источников, посвященных проблеме лидерства и его качеств. Этот этап включал в себя также подбор методик, необходимых для более точной и всесторонней оценки лидерских черт у студентов.

На втором, констатирующем этапе, усилия направлены на выявление степени выраженности лидерских качеств у студентов. Этот процесс осуществлялся,

опираясь на самооценку студентов, что позволяло получить их собственное восприятие своих лидерских способностей.

Завершающий этап исследования включал в себя анализ полученных результатов. Оценивался не только уровень лидерских качеств у студентов, но и определялись возможные направления и стратегии развития этих качеств с использованием психолого–педагогической практики.

Важно отметить, что в ходе анализа теоретических источников выявлено многообразие черт личности, связанных с успешным лидерством. При выборе теоретической основы исследования уделялось внимание референтным критериям и структурированности качества, чтобы обеспечить более четкое представление о возможных методах развития.

В процессе анализа методов исследования обнаружено, что существует множество методических инструментов для оценки лидерских качеств, но предпочтение отдано тестовым методикам.

Таблица 1. Результаты самооценки студентами лидерских качеств в целом по выборке

Лидерские качества	Уровень оценки качества в целом по выборке, баллы	Структурные показатели выборки, %		
		низкий уровень оценки	средний уровень оценки	высокий уровень оценки
Умение управлять собой	13,7	16,7	65,0	18,3
Осознание цели	4,8	8,3	68,3	23,4
Умение решать проблемы	15,0	8,3	65,0	26,7
Наличие творческого подхода	14,9	3,3	71,7	25,0
Влияние на окружающих	13,1	21,7	61,7	16,6
Организаторские способности	14,9	5,0	76,7	18,3

По результатам проведенного исследования был осуществлен анализ уровня лидерских качеств среди участников, используя предложенную методику градации оценок. В общем, все тестируемые демонстрировали средний уровень лидерских качеств. Стоит отметить, что самооценка варьирует в зависимости от конкретных характеристик.

Наивысшие уровни самооценки были зафиксированы в отношении «умения решать проблемы» и «наличия творческого подхода», соответственно, составив 15,0 и 14,9 балла. С другой стороны, самые низкие уровни самооценки были замечены в «влиянии на окружающих» и «умении управлять собой» с оценками 13,1 и 13,7 балла соответственно. Дифференциация результатов самооценки стала заметной при рассмотрении структурных показателей тестирования. Минимальная доля студентов с низкой самооценкой была выявлена в «наличии творческого подхода» (3,3%) и «организаторских способностях» (5,0%). С другой стороны, максимальная доля студентов с низкой самооценкой отмечена в «влиянии на окружающих» (21,7%) и «умении управлять собой» (16,7%). Итоги проведенного исследования свидетельствуют о наличии определенного лидерского потенциала у студентов, который требует актуализации и развития. В большей степени это относится к таким качествам, как «влияние на окружающих» и «умение управлять собой». Следует отметить, что способность воздействовать на поведение других людей представляет

собой ключевой аспект лидерства, отражающий непосредственно его суть. Что касается навыков управления собой, то является очевидным, что человек, неспособный управлять своим поведением, имеет мало шансов на успешное руководство другими людьми. Следовательно, основные психолого–педагогические усилия работников высшей школы должны быть направлены на развитие этих ключевых навыков.

Таким образом, мы считаем, что для эффективного развития лидерских навыков среди студентов вуза необходимо провести ряд мероприятий и внести изменения в образовательную практику. Основываясь на результатах исследования, предлагаем следующие рекомендации:

1) Организовать тренинги и семинары для развития ключевых лидерских компетенций и внедрить элементы эмоционального интеллекта в учебные программы.

2) Поддерживать участие студентов в практических проектах и волонтерской деятельности, а также способствовать созданию студенческих лидерских инициатив.

3) Внедрить систему менторства и коучинга для студентов, обеспечивая персональное руководство и создавая структуры студенческого лидерства.

4) Интегрировать элементы лидерства в учебные программы и разработать курсы по развитию навыков принятия решений и эффективного руководства.

5) Внедрить систему регулярной обратной связи по лидерским навыкам и поддерживать внутреннюю и внешнюю оценку программ развития лидерства.

6) Формировать положительную лидерскую культуру в вузе для вдохновения студентов.

Реализация этих мер позволит не только эффективно формировать лидерские качества, но и поддерживать устойчивое лидерство в образовательном процессе. Важно подчеркнуть, что развитие лидерских навыков не только способствует личностному росту студентов, но также подготавливает их к успешной интеграции в общество и будущей профессиональной деятельности. В целом, усилия по развитию лидерских качеств в университете могут оказать значительное положительное воздействие на студентов, обогащая их опыт и обеспечивая успешный переход в профессиональную жизнь.

Список литературы:

1. Northouse P.G. Leadership: Theory and Practice (8th ed.). – Sage Publications, 2018. – p. 4
2. Аронов И.З. Лидер или руководитель: что лучше для организации. // РИА «Стандарты и качество». – 2022. – № 1. – С. 72–76.
3. Weber M. The Theory of Social and Economic Organization. – Martino Fine Books, 2012. – p. 10.
4. Слинков А.М., Пастухова Д.А., Слинкова О.К. Исследование мотивации личностного роста студентов в процессе вузовского обучения // Экономика и предпринимательство. – 2017. – № 3–1 (80). – С. 774–779.
5. Пастухова Д.А., Виттенбек В.К., Мельников Т.Н. Исследование и развитие лидерских качеств студентов в процессе обучения. //Проблемы современного педагогического образования. – 2020. – № 67–3. – С. 302–305.

ӘОЖ 37.013.77

БІЛІМ АЛУШЫЛАРДЫ ПЕДАГОГИКАЛЫҚ–ПСИХОЛОГИЯЛЫҚ ҚОЛДАУ: ЛОГИКАЛЫҚ ОЙЛАУ – ЛОГИКАЛЫҚ СӨЙЛЕУДІҢ НЕГІЗІ

Кожина Фарида Койшыбаевна

Қостанай облысы білім басқармасының
«Қостанай ауданы білім бөлімі Н.Наушабаев атындағы
мектеп –гимназиясы» КММ, ағылшын тілі пәні мұғалімі
Тобыл қ, Қазақстан
E–mail farida.84.81@mail.ru

Аңдатпа

Мұғалімдердің педагогикалық және психологиялық тұрғыдан оқушыларды дамытуы– олардың логикалық ойлау қабілеттеріне жұмсалған іс–әрекеттерінің жемісі. Мақалада оқушылармен сабақ барысында ұйымдастырылған әдіс– тәсілдер мен тапсырмалар қамтылды. Оқушылар өздігінен жүргізген логикалық ойлау әрекеті нәтижесінде нақты шындыққа көз жеткізеді.

Түйінді сөздер: логикалық ойлау, логикалық ойлаудағы іс–әрекеттер, тәжірибемен алмасу, оқушылардың өз қабілетін машықтандыруы.

Аннотация

Развитие учащихся с педагогической и психологической точки зрения педагогов является результатом их действий, направленных на развитие способностей логического мышления. В статье приведены методы и задания, организуемые с учащимися во время урока. В результате самостоятельного логического мышления учащиеся убеждаются в истине.

Ключевые слова: логическое мышление, деятельность по логическому мышлению, обмен опытом, тренировка способностей учащихся.

Abstract

The development of students from the pedagogical and psychological point of view of teachers is the result of their actions aimed at developing logical thinking abilities. The article presents methods and tasks organized with students during the lesson. As a result of independent logical thinking, students become convinced of the truth.

Key words: logical thinking, logical thinking activities, exchange of experience, training students' abilities.

Заманауи әлемдік дамудың ерекшелігі дамыған елдердің инновациялық мүмкіндіктерін игеру, тәжірибені тарату, жаңа білімді іздестіру. Бұл үрдіс адами капиталдың құндылығын арттырып, жас ұрпақтың заманауи ойлау қабілетін дамытуға деген қажеттілікті қалыптастырады. Елбасы Н.Ә.Назарбаев «Біз қазір «білім – ғылым – инновация» атты үштік үстемдік құратын постиндустриялық әлемге қарай бағыт алып барамыз» –деген болатын [1]

Бұл бағыт білім мазмұнын, оқытудың әдістері мен тәсілдерін, оқушылардың зерттеушілік дағдысын қалыптастырудың жаңа жолдарын іздестіруге ықпал етті. Демек, мектеп оқушылары да қоғамда болып жатқан өзгерістерді дұрыс қабылдап, өз зерттеушілік әлеуетін арттыруға ұмтылулары қажет. Ол мектептегі педагогикалық үрдіс кезінде жүзеге асады.

Балалардың зерттеушілік іскерліктері мен дағдыларын тәрбиелеу, өмірдің түрлі салаларына ізденушілік қарым–қатынасын қалыптастыру қазіргі мектептің маңызды міндеті болып табылады. Қоршаған ортаны дербес зерттеуде баланың белсенділігі генетикалық түрде қаланғаны және ерте балалық шақта көрініс беретіні белгілі.

Оқушының шығармашылық қабілетін ашудың жолы зерттеушілік іс–әрекет болып табылады. Зерттеушілік іс–әрекет ұғымы бірқатар ғалымдардың зерттеу нысанына айналған.

А.Н. Леонтович өз еңбегінде оқу үдерісіндегі зерттеу іс–әрекеті нақты оқушы орындайтын әрекет екенін атап көрсетті. Оның пікірінше, кез–келген белсенділік зерттеушілік әрекет бола алмайды. Оқушыда мотив, мақсат, болуы қажет [2].

Сондықтан да ХХІ ғасыр талаптарына сәйкес мектеп оқушылары келешекте қол жетімді табысқа жету үшін, әртүрлі дағдыларды меңгеруі қажет. Мен қарастыратын мәселе мектеп оқушыларының зерттеушілік дағдысын логикалық ойлау арқылы қалыптастыру.

Логика –біздің ойлау әрекетіміздің ең маңызды жарты шары. Ол ойымызды дұрыс тізбектеуге, болып жатқан іс–әрекет туралы ойлауға көмектеседі, көптеген жағдайлар мен құбылыстарды түсіндіреді. Ал логикалық ойлау –логикалық сөйлеудің негізі болып табылады. [3].

Мен ағылшын тілі пәні мұғалімі ретінде өз сабақтарымда көбіне оқушылардың логикалық ойлау қабілеттерін машықтандыра түсетін тапсырмалар мен әдіс–тәсілдерді қолданамын. Себебі ағылшын тілі әртүрлі деңгейдегі балалар үшін оңай, әрі тез меңгеріп кететін тіл емес. Өзге тілді игеру жолында оқушының жолында түрлі кедергілер кездеседі. Сол кедергілерді жою жолында, оқушылардың тілге деген қызығушылығын арттыру, тек қана мұғалімнің құзырындағы әрекет. Кейде оқушылардың тілді түсіне алмауы, сөздік қорларының жетіспеуі салдарынан, баланың бойында ұялшақтық немесе өзіне деген сенімсіздігі қалыптасады және тілді үйренуге деген құлшынысы да азаяды. Баланың көкейі сайрап тұр, бірақ тілді білмеуінен өз ойын мұғалімге жеткізе алмай қиналады.

Ал егер қазіргі заманның оқушылары жаңа технологияның балалары деп есептейтін болсақ, олардың ойлау қабілеті әлдеқайда ұшқыр. Ендеше неге логика мен шет тілін байланыстырып көрмеске? Мен былтырғы оқу жылынан бастап логикалық тапсырмаларды сабағымның әр кезеңіне кіріктіріп, бір жағынан өзімнің осы бағдарламамды зерттеп келемін.

Баланы сабаққа қызықтыру үшін ең алдымен, мен өзім логикалық тұрғыдан жетілуім қажет. Және өзіме түрлі сұрақтарды, мәселен: «Сабағымды қалай қызықты етіп өткіземін? Балалар үшін бұл тақырып несімен қызықты болуы керек? Мен баланың орнында болсам, не істер едім?» деген сияқты сұрақтарды жиі қоямын. Сабақ барысында оқушыларда ой тұтастығының сақталмауы жиі байқалады. Қазір айтқан ақпаратты, қазір ұмытып қалатын оқушылар да жоқ емес. Ол баланың пәнге деген зейінінің аздығынан. Мұндай қателерді болдырмау үшін оқушының ой жүйелілігінің қажеттігін сезінуіне көз жеткізудің амал – тәсілдерін тауып, орнықты ой түйіндеуге жетелеу қажет.

Ал оқушылардың ойлауын дамытып, дұрыс ой түйіп, өздігінен сапалы, дәлелді шешімдер қабылдай білуге үйрету – мұғалімнің басты міндеті. Өйткені, жасырын тұрған ойдың нені меңзеп тұрғанын ойлап табу үшін баланың ми қыртыстарының жұмысы шыңдалады. Яғни, логикалық ойлау сезімін қалыптастырады.

Әрине ең алдымен тапсырмалар оқушылардың жас ерекшелігіне сай құрылуы қажет. Оқушылардың логикалық ойлау қабілетін дамытуға бағытталған стандартты емес тапсырмаларды шығармашылық жаттығулар деп атаймыз. Сондықтан шығармашылық жаттығуды ұдайы жүргізе отырып, біз оқушылардың тек пәнге деген қызығушылығын ғана емес, логикалық ойлауын да дамыта аламыз. Оларды жеңіл, бірыңғай жаттығулар орындау жалықтырады. Сондықтан мұғалім оқушыларға міндетті емес тапсырмаларды үнемі орындатып отыруы тиіс. Шығармашылық тапсырмалар оқушылардың жаңа бір нәрсені ашуы, яғни оқушы өзін белгілі бір

жаңалықтардың авторы ретінде сезінеді. Бұл оған белгілі бір пән төңірегіндегі қызығушылығын жүзеге асыруға мүмкіндік береді. Яғни, оқушыны өзіне тарта, баули түседі.

Оқушылардың логикалық ойлауын дамыту үшін төмендегідей тапсырмалардың көмегі зор:

1. Көру арқылы дамытатын тапсырмалар, яғни ребус, сөзжұмбақ, пазл және түрлі суретті мүсіндер т.б

2. Тыңдау арқылы дамытатын тапсырмалар: логикалық сұрақтар, қалжың әңгімелер, жазба аудио немесе видеолар.

3. Ойлау арқылы дамытатын электронды тапсырмалар: сұрақ–жауап, сәйкестендіру, жасырын суреттер т.б.

Егер мектеп оқушыларын бастауыш, орта және жоғарғы деп буындарға бөлер болсақ, әр буынның жасына сай тапсырмаларды қолданған жөн.

Бастауыш сынып оқушылары үшін, көбіне ойын, пазл, суретті сәйкестендіру немесе ребус әдістері тиімдірек болады. Мәселен, 3–сынып оқушыларына «Жыл мезгілдері» тақырыбында өткен сабағымда ең алдымен сынып оқушыларын топтарға бөліп алдым. Сабақтың тақырыбын жасырын ұстап, оқушылардың өзіне анықтауды тапсырдым. Ол үшін жыл мезгілдері суреттерін пазл бойынша оқушылар құрастырып, пайда болған суреттің нәтижесінде сабақтың тақырыбын таба білді. Ал кейде тақтаға сабақтың тақырыбына қатысты жанама суретті іліп қойып та, оқушылардың ойлау қабілетін дамытуға болады.

Ойын арқылы ерте жастағы балалар негізгі іс–әрекет кезінде айналадағы өмірден алған білімдерін, әсерлерін, жинақтаған тәжірибелерін өз бетінше іс жүзіне асырады. Логикалық ойын – баланың оқуға, еңбекке деген белсенділігін арттырудағы басты құрал. Логикалық ойындар баланың психикасында сапалы өзгерістер тудырады:

- бала зейінінің қалыптасуына, қиялдау қабілетінің дамуына әсер етеді.
- баланың интеллектуалдық қабілеттерінің негізін құрайды.
- баланың логикалық ойлау дағдыларын арттырады.[4].

Сол себептен балаларға логикалық ойындарды кеңінен және жүйелі пайдаланудың маңызы ерекше.

Ал орта буын оқушылары үшін, көбіне логикалық сұрақтар, жұмбақтар немесе тесттерді және түрлі платформалар арқылы дайындалған тапсырмаларды ұсынамын. Егер логикалық сұрақтарды қолданар болсаңыз, сұрақтардың көлемі қысқа, мазмұнды әрі мағыналы болуы керек. Мысалы:

- 1.What has to be broken before you use it? – an egg
- 2.What has four legs,but can't walk? – a table, a chair
- 3.What kind of room has no doors or windows? – a mushroom

Оқушылар осындай тектес тапсырмаларды орындар кезінде ең алдымен, оны түсінуі қажет болады, сыни ойлайды, өз ойын жеткізеді әрі қызығушылығы да артады. Себебі балалар бір сарынды тапсырмалардан гөрі, өздерінің білгенін дәлелдей алатын бәсекелес сабақтарды ұнатады.

Кейде сұрақтардан бөлек қызықты тақпақтарды да беремін. Тақпақ арқылы тіл жаттығады, ойлары ұшқырлана түседі. Тоқтала кетер болсам, мұндай тақпақ ішінде жасырынған жануар атауларын оқушылар жарыса тауып жатады.

1. That will **be** a real help.–аю
2. She **came** late every day.–түйе
3. He came to America **today**.–мысық

«Жасырын сандар» әдісі бойынша осыған ұқсас тақпақтарды сандарға қатыстырып та, ұйымдастырамын. Мәселен:

1. Listen carefully to the dialogue on the tape recording.–10
2. Albert works in a big company.–2
3. We thought that was the best year of our lives.–4
4. Now their team is even with ours.–7

Орта буын оқушылары нағыз білімді толығымен қамту қажеттігі бар оқушылар деп айтар едім. Себебі бастауышта оқушылар шындығында әлемді енді танып жатқан балалар, оларға тілден бөлек әлемнің қызық тұстары өте көп және алаңдаушылық пен балалық мінездер де жоқ емес. Ал енді оңымен солын танып, білімге деген құлшынысы артып тұрған кезінде, оқушыларға білімді қалай игертемін десеңіз де, өз еркіңіз.

Ал енді жоғарғы буын оқушыларына арналған түрлі сыни тұрғыдан ойлауды қажет ететін тұстары өте көп. Жақында 10 сынып оқушыларымен өткен «Capabilities of human brain» яғни «Адам миының мүмкіндіктері» тақырыбында өткен сабағыма төмендегідей сурет үлгілері арқылы, миға шабуыл жасадық.

1–сурет: Суретте қанша бас бар?

Бұл суреттен көбіне аңғарғандары анық әрі үлкен етіп, жасырылған бас суреттері. Тереңірек және басқатырғыш тапсырмаларды жақсы көретін оқушылар асықпай санай бастады және нәтижесінде нақты жауап берді.

2–сурет: Нені байқадың?

Ал келесі сурет белгісіндегі оқушылардың бірден көзіне түскен бейне– ол қара футболкаға ақ түспен салынған адамның бас суреті. Бұл суретте адамның бас суретінен басқа, жасырын жазылған «Liar» яғни өтірікші сөзін байқаған оқушылар өте аз, бірақ көп уақытты қажет етті. Түрлі деңгейдегі осыған ұқсас тапсырмалар оқушылар үшін өзін-өзі зерттеу саласының бір бөлігі. Себебі оқушылар әрбір тапсырманы орындау кезінде өздерінің кейбір қырларын ашып, үнемі зерттеу үстінде болады. Әр сабақ сайын түрлі логикалық зерттеу тапсырмаларының деңгейін күрделендіре отырып, логикасы ұштасқан, терең ойлай алатын, тіпті заманауи инновациялық құралдарды өзі жасай алатын оқушылардың өз ортамыздан

шықпасына кім кепіл? Ол үшін мақаламның басында айтып кеткендей, мұғалім өзі логикалық тұрғыда жан-жақты дамыған болуы керек.

Оқу процесіндегі осындай іс-әрекеттердің арқасында қоғам талап етіп отырған шығармашылық қабілеті жоғары, өз ойын жүйелі де ашық айта алатын, қоғамға еркін сіңетін, өндіріске белсене араласатын азамат қалыптасады.

Әдебиеттер тізімі:

1. Назарбаев Н.Ә. Елбасының Назарбаев Университеті студенттері алдында сөйлеген сөзі. 5 қыркүйек, – 2012.
2. Леонтович А.Н. Концепция развития исследовательской деятельности учащихся М: Образование, –2014. –152б
3. Малыгина Г.И. Логика–Минск: Вышэйшая школа, 2013. 15б
4. Аскар Л.А. Логика как феномен культуры мышления в контексте истории философии. – А., 2014. – 292 с.

УДК 372.857

ХИМИЯНЫ ОҚЫТУДАҒЫ ЗАМАНАУИ ПЕДАГОГИКАЛЫҚ ТЕХНОЛОГИЯЛАР

Кошербаев Саламат Байрамбаевич

4 курс (химия) студент

E-mail: salamat01@gmail.com

Зарипбаев Кунхожа Шерипбаевич

стажёр оқытушы

Әжинияз атындағы НМПИ

Нөкіс қаласы, Өзбекстан Республикасы

E-mail: zkunhoja@gmail.com

Аңдатпа

Педагогикалық технологияларды, оқытудың заманауи әдістерін қолдана отырып, талапкерлер мен студенттерді әлемдік талаптар деңгейінде оқыту туралы айтылған.

***Түйінді сөздер:** химия, интерактивті әдістер, логикалық қорытынды, пирамида, қосақлы, элементтер, металдар, бейметалдар*

Аннотация

Используя педагогические технологии и современные методы обучения, говорилось о подготовке абитуриентов и студентов на уровне мировых требований.

***Ключевые слова:** химия, интерактивные методы, логический вывод, пирамида, дуал, элементы, металлы, неметаллы*

Abstract

Using pedagogical technologies and modern teaching methods, they talked about preparing applicants and students at the level of world requirements.

***Key words:** chemistry, interactive methods, logical inference, pyramid, dual, elements, metals, non-metals*

Білім беру процесінің жоғары сапасы мен тиімділігіне қол жеткізу білім беру процесіне инновациялық көзқарасты талап етеді. "Инновация" термині ағылшын тіліндегі "инновация" сөзінен шыққан, "инновация", "жаңа идея" дегенді білдіреді. Инновациялық оқытуда білім алу міндеті өзгереді. Яғни, алдыңғы тұрақты есте сақтаудан логикалық ойлау іздеуге көшеді. Мұндай қызмет студенттің іс-әрекетінде шығармашылықты дамытады. Ол құрдастарымен және мұғалімімен "субъект-субъект" өзара белсенді қарым-қатынасқа түседі [1 б. 26–29].

Бүгінгі таңда бірқатар дамыған елдерде білім беру процесінің тиімділігіне кепілдік беретін заманауи педагогикалық технологияларды қолданудың үлкен тәжірибесінің негізінде жатқан әдістер интерактивті әдістер деп аталады. Интерактивті оқыту әдістері қазіргі уақытта оқу орындарының барлық түрлерінде ең кең таралған және кеңінен қолданылады. Сонымен қатар, интерактивті оқыту әдістерінің көптеген түрлері бар және қазіргі уақытта білім беру процесінің барлық міндеттерін орындау үшін қолайлы түрлері бар. Іс жүзінде оларды белгілі бір мақсаттарға сәйкес келетін етіп дұрыс қолдануға болады.

Қазіргі уақытта бұл жағдай нақты мақсаттарға жету үшін интерактивті оқыту әдістерін дұрыс таңдау мәселесіне әкелді. Бұл сабақ процесін ұтымды ұйымдастыруды, мұғалімнің оқу процесінде оқушылардың белсенділігін үнемі ынталандыруды, оқу материалын ұсақ фрагменттерге бөлу және олардың мазмұнын ашу процесінде психикалық шабуылды, шағын топтарда жұмыс істеуді, дау-дамайды, проблемалық жағдайды, ұсыныс мәтіні, жоба, рөлдік ойындар сияқты әдістерді қолдануды және студенттерді практикалық әрекеттерді өз бетінше орындауға ынталандыру жаттығулар [2 б. 611–613].

Бұл әдістер интерактивті немесе интеракционистік әдістер деп те аталады. Интерактивті әдістер оқушыларды өз бетінше ойлауға ынталандыратын және ынталандыратын және білім беру процесінің негізі болып табылатындар ретінде түсініледі. Бұл әдістер қолданылған кезде мұғалім оқушыны белсенді қатысуға шақырады. Мұғалім бүкіл процеске қатысады. Студенттің назарында болатын тәсілдің пайдалы аспектілері:

- жоғары оқу үлгерімі бар оқуды үйрену;
- оқушыларды жоғары ынталандыру;
- бұрын алынған білімді есепке алу;
- студенттің мақсаттары мен қажеттіліктеріне сәйкес оқу процесін үйлестіру;
- студенттің бастамасы мен жауапкершілігін қолдау;
- практикада оқыту;

Осылайша, химияны оқыту процесінде интерактивті әдістерді қолданудың өзіндік ерекшелігі бар. Білім беру тәжірибесінде қолданылатын әрбір интерактивті әдісті мұқият зерделеу және тәжірибеде қолдану оқушылардың ойлауын кеңейтеді және олардың мәселенің дұрыс шешімін табуына оң әсер етеді. Оқушылардың шығармашылығы мен белсенділігін арттырады. Әр түрлі теориялық және практикалық мәселелерді интерактивті әдістер арқылы талдағанда, студенттердің білімін, дағдыларын, біліктілігін кеңейтуге және тереңдетуге қол жеткізіледі.

Төменде біз химияны оқытуда қолданылатын интерактивті әдістердің сипаттамасымен және оларды қолданумен танысамыз [3 б. 834–836].

“Логикалық қорытынды” әдісі (Rezyume)

Әдістің мақсаты: бұл әдіс күрделі, көп қырлы, мүмкіндігінше проблемалық сипаттағы тақырыптарды зерттеуге бағытталған. Әдістің мәні мынада: бұл жағдайда тақырыптың әртүрлі бөлімдері бойынша бірдей ақпарат беріледі және сонымен бірге олардың әрқайсысы жеке аспектілерде талқыланады.

Мысалы, мәселе оң және теріс жақтары, артықшылықтары, қасиеттері мен кемшіліктері, пайдасы мен зияны бойынша зерттеледі. Бұл интерактивті әдіс сыни, аналитикалық, айқын логикалық ойлау мен жүйелі презентацияны сәтті дамытуға, тәуелсіз идеяларды қорғауға, оқушылардың жазбаша және ауызша көзқарастарын қорғауға мүмкіндік береді [4 б. 34–37].

"Логикалық қорытынды" әдісін оқытуда тақырып бойынша білімді бекіту, талдау және салыстыру мақсатында жеке және жұпта, шағын топтарда жұмыс түрінде қолдануға болады.

Химияға "Қорытындылау" (Rezyume) әдісін қолдану

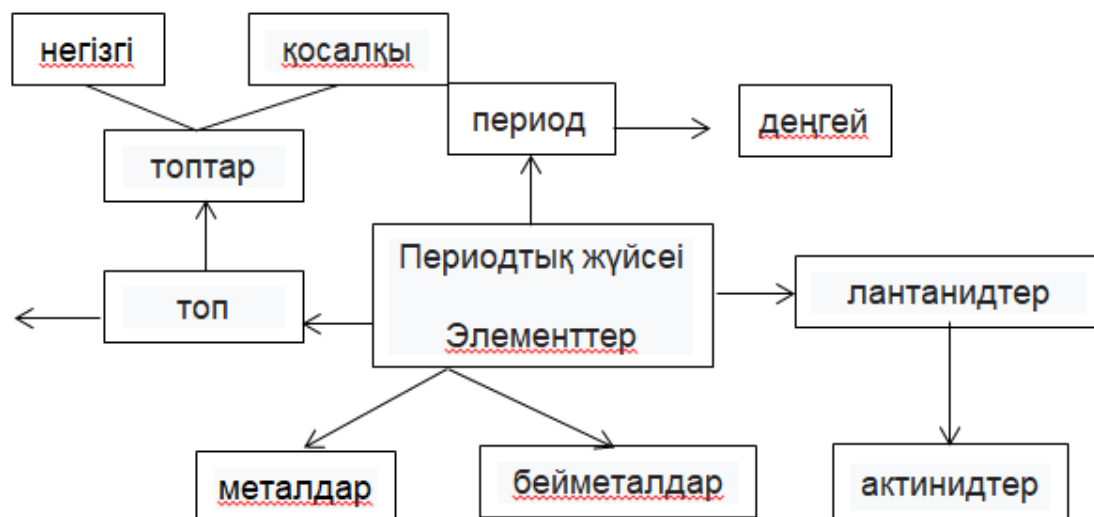
Кесте 1

Галогендердің биологиялық маңызы							
Фтор		Хлор		Бром		Йод	
оң	теріс	оң	теріс	оң	теріс	оң	теріс
Қорытынды:							

«Пирамида» сурет салу әдісі

«Пирамида» суреті – идеяларды төменнен жоғары қарай кезең-кезеңмен ұсыну құралы. Жүйелік ойлау, талдау дағдыларын дамытады және белсендіреді. Олар сурет салу ережесімен танысады. Жеке/шағын топтарда сурет салыңыз: алдымен олар негізгі мәселені (идея, тапсырма) жазады, содан кейін кішкентай мәселені егжей-тегжейлі қарастыру үшін әрқайсысынан "кішкентай бұтақтарды" шығарады. Осыған сүйене отырып, жұмыс нәтижелерін ұсынудың әр идеясының дамуын егжей-тегжейлі байқауға болады, мысалы, химиялық элементтердің периодтық жүйесі тақырыбында жасалған пирамида суреті.

Сурет 1

Жоғарыда айтылғандарға сүйене отырып, оқу орындарында жаңа педагогикалық технологияларды, оқытудың заманауи әдістерін қолдана отырып, талапкерлер мен студенттерді әлемдік талаптар деңгейінде оқытуға болады деп айтуға болады. Бір сөзбен айтқанда, білім беру процесіне жаңа көзқарас енгізілген кезде шығармашылық, шығармашылық принцип қолданылады, ал педагогикалық іс-әрекет процестері әдіснамалық және психологиялық тұрғыдан дұрыс ұйымдастырылған кезде білім беру әсері жаңа деңгейге көтеріледі.

Әдебиеттер тізімі:

1. Голиш Л.В. "Оқытудың белсенді әдістері: мазмұны, іріктеу және енгізу" т. орта арнайы кәсіптік білім беру орталығы, 2001 ж. 26–29 б.

2. Жамилова Ф. Ж., Зарипбаев К. Ш., Аймурзаева Л. Г. ХИМИЯ САБАҒЫНДА КОМПЬЮТЕР ҚҰРАЛДАРЫН ПАЙДАЛАНУ. – 2023. 611–613 б.
3. Zaripbayev K. S., Shurenbaeva U., Dzhumanova Z. K. USING THE METHOD OF «ASSESSMENT» IN TEACHING THE TOPIC OF CARBOHYDRATES. – 2023. 834–836 б.
4. Meliboeva G.S. /Kimyoni o`qitishda zamonaviy texnologiyalar/ Toshkent «2020». 34–37 б

УДК 372.881.111.1

TEACHING GRAMMAR IN FOREIGN LANGUAGE INSTRUCTION AS A TOOL FOR THE DEVELOPMENT OF COMMUNICATION CLARITY AND FORMATION OF THE EFFECTIVE COMMUNICATION SKILLS

Кудрицкая Марина Ивановна

Candidate of Pedagogy,
Kostanai Akhmet Baitursynuly Regional University,
Pedagogical Institute after Umyrzak Sultangazin,
associate professor of Foreign Languages Department
E-mail: marinakudr@gmail.com

Бермухамбетова Асель Атымтаевна

Master in humanitarian sciences,
Kostanai Akhmet Baitursynuly Regional University,
Pedagogical Institute after Umyrzak Sultangazin,
Senior teacher of Foreign Languages Department
E-mail: kurman85@mail.ru

Аңдатпа

Мақалада грамматиканы оқыту коммуникацияның айқындылығын дамытуға және арнайы таңдалған жаттығуларды қолдану арқылы шет тілін оқытуда тиімді коммуникативтік дағдыларды қалыптастыруға ықпал ететін тәсілдер қарастырылады, олар коммуникацияға баса назар аударады.

Түйінді сөздер: грамматиканы оқыту; коммуникацияның нақтылығы; шет тілінің құзыретін қалыптастыру; тиімді коммуникативтік дағдылар

Аннотация

В статье рассматриваются способы, с помощью которых обучение грамматике может способствовать развитию ясности коммуникации и формированию эффективных коммуникативных навыков в обучении иностранному языку путем применения специально подобранных упражнений, которые акцентируют внимание на коммуникации.

Ключевые слова: преподавание грамматики; четкость коммуникации; формирование компетенции иностранного языка; эффективные коммуникативные навыки

Abstract

The article discusses the ways teaching grammar can contribute to the development of communication clarity and formation of the effective communication skills in foreign language instruction through application of specially chosen exercises that bring communication into focus.

Key words: teaching grammar; communication clarity; formation of the foreign language competence; effective communication skills

The role of grammar in foreign language instruction has long been a subject of passionate debate within the educational community. Should grammar be explicitly taught, or is it more effectively acquired through immersion and communicative methods? This

question has given rise to diametrically opposite views, creating a controversial landscape in the field of foreign language education.

Proponents of explicit grammar instruction argue that a systematic approach is essential for language learners to grasp the intricacies of a foreign language.[1–2] Grammar, in this view, serves as the backbone of linguistic competence, providing learners with a set of rules and structures that guide their language production. The explicit teaching of grammar, they contend, accelerates the learning process, offering a clear roadmap for understanding the language's syntax, morphology, and semantics. Those in favor of explicit grammar instruction often highlight the importance of accuracy in communication. A solid foundation in grammar, they argue, ensures that language learners can express themselves precisely, avoiding misunderstandings and misinterpretations. [3] This perspective aligns with traditional language teaching methods that emphasize rote memorization of rules and structured exercises to reinforce grammatical concepts.

On the opposing side of the spectrum are advocates for communicative language teaching, who argue that language acquisition is a natural process that occurs through immersion and meaningful communication. [4] They assert that focusing solely on explicit grammar instruction can stifle fluency and hinder learners from developing authentic language skills. In this view, language is best acquired by using it in context, engaging in real-life conversations, and experiencing the language in its natural, communicative settings. Proponents of communicative language teaching often criticize the overemphasis on grammar drills, suggesting that such exercises may lead to mechanical and formulaic language use. [5] They advocate for a more holistic approach that integrates grammar into meaningful, communicative activities. Through this approach, learners are exposed to authentic language use, allowing them to absorb grammatical structures organically while honing their practical language skills.

The debate on teaching grammar in foreign language instruction is further complicated by the emergence of technology and the influence of artificial intelligence. [6] Some argue that language learners today have access to advanced language learning applications and AI-driven tools that can provide personalized, interactive experiences. These tools, they contend, offer a middle ground, allowing learners to receive tailored grammar instruction while engaging in immersive and communicative language activities.[7]

In this dynamic landscape, the key lies in striking a balance between explicit grammar instruction and communicative language teaching. A nuanced approach recognizes the value of both perspectives, acknowledging that learners benefit from a solid understanding of grammar while also needing opportunities for authentic language use. [8] The integration of technology into language instruction can further enhance this balance, providing learners with interactive exercises, real-life simulations, and immediate feedback on their language production.

Teaching grammar in foreign language instruction serves several crucial purposes. A few key reasons include communication clarity, language proficiency, effective communication, writing skills, cultural insight, language accuracy, exam preparedness, critical thinking, linguistic awareness, and facilitating learning of other skills. Looking at each of the purposes briefly, we would like to define them for the further clarity of the terminology we are operating in the present article. While the terms may seem related, there are subtle distinctions between them.

Communication clarity refers to the overall transparency of the message. It involves using language in a way that minimizes ambiguity and ensures that the intended meaning is easily understood. Clear communication focuses on expressing ideas in a

straightforward manner. Grammar provides a structured framework for language use, helping learners convey their thoughts accurately. Proper grammar usage ensures that messages are clear, reducing the risk of misunderstandings. Comparing communication clarity vs. effective communication, we may suggest an example: a clear message might be, "The meeting is at 2:00 PM." An effective communication of the same information, considering the audience, could be, "Please be advised that our meeting is scheduled for 2:00 PM. Your input during this session is highly valued." This means that communication clarity does not necessarily result in effective communication, as it certainly lacks style and register, which is essential to communicating effectively. In essence, while clarity is a foundational aspect of effective communication, effective communication goes beyond just being clear. It involves successfully conveying the intended message in a way that achieves the desired response. This includes considering the audience, adapting language to different contexts, and using appropriate tone and style. Mastery of grammar facilitates effective communication by enabling learners to use appropriate language forms in different contexts. This includes understanding the nuances of formal versus informal language, which is crucial for varied social interactions.

Language proficiency, in its turn, encompasses a broader range of language skills, including speaking, listening, reading, and writing. Proficiency indicates a general level of competence in using the language across various contexts.[8] It's about functional ability and fluency. Understanding grammar is fundamental to achieving proficiency in a foreign language. It enables learners to construct sentences, form paragraphs, and express complex ideas, fostering overall language competence. Language accuracy focuses specifically on the correctness of language use. It pertains to adhering to grammatical rules, using appropriate vocabulary, and applying the right structures. Accuracy is concerned with precision in linguistic expression. Correct grammar usage contributes to language accuracy. This is particularly important in academic and professional settings where precision in language is crucial for conveying ideas effectively. For example, a person with high language proficiency might fluently engage in a conversation on various topics. Language accuracy, on the other hand, ensures that the person doesn't make grammatical errors or misuse vocabulary during that conversation.

Similarly, language proficiency involves a range of skills, while language accuracy specifically targets correctness in language use. These distinctions highlight the multifaceted nature of communication and language competence.

Developing communication clarity through grammar exercises involves focusing on exercises that enhance precision, coherence, and appropriate language use. Here are some grammar exercises that can contribute to improving communication clarity (see Table 1):

Table 1. Grammar exercises to develop communication clarity

#	Name of exercise	Directions for the students
1	Sentence Structure Exercises	Practice constructing varied sentence structures. This includes simple, compound, and complex sentences. Rearrange sentences to emphasize different information and understand the impact on meaning.
2	Punctuation Exercises	Work on punctuation rules to ensure that sentences are correctly segmented and convey the intended meaning. Practice using commas, semicolons, and colons appropriately.
3	Clarity in Pronoun Usage	Exercises focusing on using pronouns clearly to avoid ambiguity. Correctly identifying and using antecedents to ensure clarity in pronoun reference.
4	Vocabulary	Enhance word choice by practicing exercises that involve

	Precision	choosing the most precise and appropriate words for a given context.Explore synonyms and antonyms to understand nuances in meaning.
5	Conciseness Exercises	Practice rewriting sentences to convey the same information with fewer words.Eliminate redundant phrases and unnecessary details.
6	ParallelStructure Exercises	Work on maintaining parallel structure in lists, comparisons, and series of items.Ensure consistency in the grammatical structure of elements within a sentence.
7	Contextual Usage of Tense and Aspect	Practice using tenses and aspects appropriately based on the context.Understand how different tenses convey different meanings and implications.
8	Grammar in Dialogue	Engage in exercises that involve constructing and analyzing dialogues.Focus on using appropriate tags, punctuation, and structures to make conversations clear.
9	Sentence Combining	Combine short, related sentences into longer, more complex structures.This helps in creating cohesive and well-connected paragraphs.
10	Editing Exercises	Given a passage, identify and correct grammatical errors to improve overall clarity. This can involve identifying and fixing errors in punctuation, pronoun reference, verb agreement.
11	Formal vs. Informal Language	Explore exercises that differentiate between formal and informal language use.Discuss how language choices vary in professional emails, casual conversations, and academic writing.
12	Tone and Register Exercises	Practice adjusting tone and register based on the audience and purpose of communication. Analyze how changing vocabulary, sentence structure, and expressions impact the overall tone.
13	Email Writing Exercises	Engage in exercises that involve composing professional emails.Focus on greetings, salutations, and structuring the content in a clear and effective manner.
14	Role-Play Scenarios	Create role-play scenarios where learners must use appropriate language based on their assigned roles.This could include workplace conversations, customer service interactions, etc.
15	Persuasive Writing	Explore exercises that require learners to construct persuasive arguments using effective language.Emphasize the use of rhetorical devices and convincing language.
16	Debates and Discussions	Participate in debates or discussions where learners must express and defend their opinions.Focus on using clear, persuasive language to communicate ideas effectively.
17	Conditional Sentences for Hypothetical Scenarios	Practice constructing conditional sentences to discuss hypothetical situations.This helps in expressing ideas about possibilities and consequences.
18	Negotiation Language	Engage in exercises that simulate negotiation scenarios. Practice using language that facilitates compromise, agreement, and constructive communication.
19	Cultural Sensitivity Exercises	Explore how cultural differences influence language use.Discuss exercises that highlight the importance of adapting language to diverse cultural contexts.
20	Storytelling with Emotion	Practice incorporating emotion and empathy into storytelling.This can involve using descriptive language, varied sentence structures, and appropriate expressions.

21	Reviewing and Critiquing Content	Analyze and critique written or spoken content, focusing on how language choices contribute to or detract from effectiveness. Encourage learners to suggest improvements for more impactful communication.
----	----------------------------------	--

It is necessary to remember that the key is not just to complete these exercises mechanically but to understand the impact of grammatical choices on the overall clarity of communication. Most modern textbooks include exercises of the above-mentioned types [9–10]. We should encourage learners to reflect on how changes in grammar contribute to the effectiveness of their expression.

Enhancing effective communication through grammar exercises involves activities that go beyond correctness and focus on the nuances of language use in different contexts. These exercises not only reinforce grammatical concepts but also encourage learners to consider the broader context of their communication. Effective communication involves not just being grammatically correct but also using language strategically to achieve specific goals in different situations.

In conclusion, the controversy surrounding the teaching of grammar in foreign language instruction reflects the evolving nature of language education. While proponents of explicit instruction emphasize the importance of a structured approach for linguistic accuracy, advocates of communicative language teaching argue for a more naturalistic and immersive learning experience. Striking a balance that incorporates the strengths of both approaches, augmented by technology, holds the potential to offer a comprehensive and effective foreign language learning experience. The challenge lies in navigating this complex terrain and adapting language instruction to meet the diverse needs and preferences of learners in the modern educational landscape.

References

1. Pawlak Miroslaw, Ali Derakhshan, Mostafa Mehdizadeh, Mariusz Kruk, Yet another look at strategies for learning grammar: Validating the Grammar Learning Strategy Inventory in the Iranian EFL context, *System*, Volume 118, 2023, 103139, ISSN 0346–251X, <https://doi.org/10.1016/j.system.2023.103139>.
2. Tamanna Mostafa, YouJin Kim, Eric Frigal, Examining a developmentally based measure of L2 oral performances: Does it predict L2 learners' oral proficiency?, *System*, Volume 89, 2020, 102197, ISSN 0346–251X, <https://doi.org/10.1016/j.system.2019.102197>.
3. Damira Jantassova, The Solution of Teaching English as a Foreign Language Integrating with Kazakh and Russian Languages to Students of Kazakhstan Technical Universities, *Procedia – Social and Behavioral Sciences*, Volume 177, 2015, Pages 136–141, ISSN 1877–0428, <https://doi.org/10.1016/j.sbspro.2015.02.364>.
4. Elina Tergujeff, Second language comprehensibility and accentedness across oral proficiency levels: A comparison of two L1s, *System*, Volume 100, 2021, 102567, ISSN 0346–251X, <https://doi.org/10.1016/j.system.2021.102567>.
5. Stefano Bannò, Marco Matassoni, Back to grammar: Using grammatical error correction to automatically assess L2 speaking proficiency, *Speech Communication*, Volume 157, 2024, 103025, ISSN 0167–6393, <https://doi.org/10.1016/j.specom.2023.103025>.
6. Erhan Aslan, Bite-sized language teaching in the digital wild: Relational pedagogy and micro-celebrity English teachers on Instagram, *System*, Volume 121, 2024, 103238, ISSN 0346–251X, <https://doi.org/10.1016/j.system.2024.103238>.
7. Tang Youjun, Ma Xiaomei, Computational thinking: A mediation tool and higher-order thinking for linking EFL grammar knowledge with competency, *Thinking Skills and Creativity*, Volume 46, 2022, 101143, ISSN 1871–1871, <https://doi.org/10.1016/j.tsc.2022.101143>.
8. Donald F.B. Ward, Yuen Yi Lo, Incidental development of implicit and explicit grammar knowledge from reading: The case of lower-intermediate learners of English, *System*, Volume 116, 2023, 103094, ISSN 0346–251X, <https://doi.org/10.1016/j.system.2023.103094>.
9. Clandfield, Lindsay & Jeffris, Amanda. *Global Pre-intermediate*. Macmillan, 2014, 158 pages.
10. Oxenden, Clive & Latham-Koenig, Christina. *New English File Intermediate*. Oxford University Press, 2008, 159 pages.

УДК 373.3

ФОРМИРОВАНИЕ ЧИТАТЕЛЬСКОЙ ГРАМОТНОСТИ КАК ОСНОВА РАЗВИТИЯ ЛИЧНОСТИ ОБУЧАЮЩЕГОСЯ

Кужубаева Жанат Бергембаевна

магистр педагогических наук,
учитель начальных классов
КГУ "Школа–гимназия № 18 отдела образования города Костаная"
Управления образования акимата Костанайской области
E-mail: vip.kuzhubaeva@mail.ru

Чугаева Марина Николаевна

учитель начальных классов
КГУ "Школа–гимназия № 18 отдела образования города Костаная"
Управления образования акимата Костанайской области
E-mail: marinachugaewa86@mail.ru

Аннотация

Статья посвящена вопросу формирования читательской грамотности младших школьников средствами работы с учебно–методическим комплексом «Учимся работать с текстом». В статье приведены мониторинговые данные результатов формирования читательской грамотности учащихся.

Ключевые слова: читательская грамотность, конкурентоспособность, новые подходы в обучении и преподавании

Аңдатпа

«Мәтінмен жұмыс істеуге үйренеміз» оқу–әдістемелік кешенімен жұмыс істеу арқылы бастауыш сынып оқушыларының оқу сауаттылығын қалыптастыру мәселесіне арналған. Мақалада оқушылардың оқу сауаттылығын қалыптастыру деректері мониторингтік нәтижелер ретінде келтірілген.

Түйінді сөздер: оқу сауаттылығы, кбәсекеге қабілеттілік, оқытудағы жаңа тәсілдер

Abstract

Article is devoted to a question of formation of reader's literacy of younger school students by means of work with the educational and methodical complex "We Learn to Work with the Text". Monitoring data of results of formation of reader's literacy of pupils are provided in article.

Key words: reader's literacy, competitiveness, new approaches in learning and teaching

Наша страна достигла колоссальных результатов не только в сфере развития экономики, инфраструктуры, бизнеса, но и в образовательном секторе.

Казахстанское образование является единственным социальным институтом, осуществляющим трансляцию и воплощение базовых ценностей и целей развития нашего общества.

Сегодня, благодаря политике государства, особое внимание уделяется модернизации системы образования, способствующей качественному и своевременному преобразованию всей страны, взят курс на мировое образовательное пространство.

Казахстанское образование выступает одним из главных факторов социального прогресса, духовного обновления мира человека.

В системе приоритетов подрастающего поколения образование должно стоять на первом месте. Задачи системы образования включают в себя развитие человека конкурентоспособного, образованного, нравственного, предприимчивого, готового

самостоятельно принимать решения в ситуации выбора, способного к сотрудничеству и межкультурному взаимодействию, обладающего чувством ответственности за судьбу страны.

В этом быстроменяющемся мире каждый человек понимает, что образование является самым фундаментальным фактором успеха в будущем. Сегодня не только каждый человек, но и нация в целом имеет большие шансы на успешность, развивая конкурентоспособность.

Однако основными тенденциями последних лет можно назвать утрату роли чтения и грамотного письма в обществе. Чтение и письмо в наши дни больше ориентируется на удовлетворение информационно–прагматических потребностей, а не общекультурных, эстетических, эмоциональных. Вместе с тем, чтение и письмо, как универсальная культурологическая техника, остается важнейшим инструментом образования, социализации и развития личности. Исследователи делают вывод о том, что только читающее и грамотно пишущее общество является обществом мыслящим [1].

Сегодня научить ребенка читать недостаточно. Государственный общеобязательный стандарт образования поставил перед школой задачу освоения обучающимися умений полноценного чтения, что предполагает готовность школьников к решению таких познавательных и коммуникативных задач, как понимание текста (общее, полное и критическое), поиск конкретной информации, самоконтроль, восстановление широкого контекста, интерпретация, комментирование текста и др. Научить ребенка читать «правильно», «эффективно», продуктивно – важная задача учителя и не только на уроках литературного чтения, хотя на них оттачиваются необходимые умения [2].

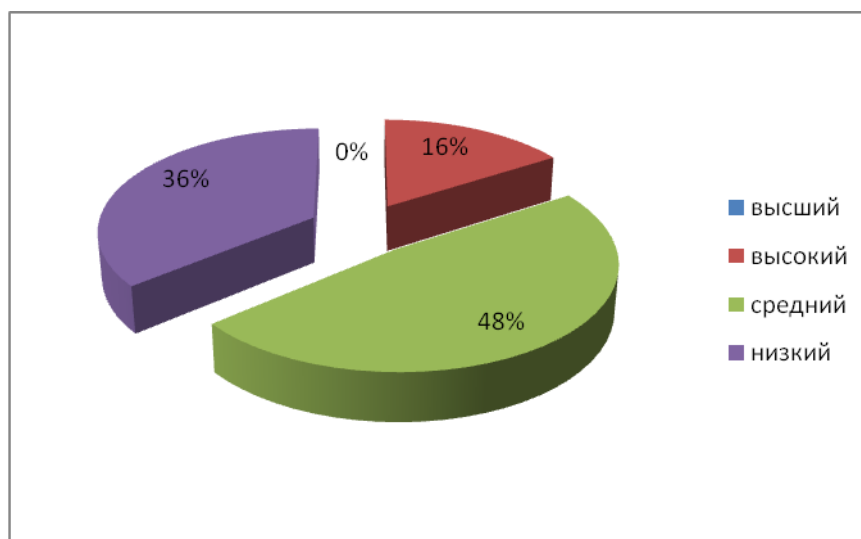
Для решения этой задачи на базе КГУ «Школа–гимназия № 18 отдела образования города Костаная» была создана творческая группа учителей начальных классов с целью исследования состояния проблемы развития читательской грамотности у детей младшего школьного возраста. Таким образом, были изучены работы психологов и педагогов В.Маранцмана, Т.Пичерола, М.Качурина, В.Недилька, Б.Степанишина, Н.Светловской, О.Джежелей и др., а так же результаты международных исследований PIRLS и PISA. Именно в контексте этих исследований были разработаны группы читательских умений и выявлены уровни читательской грамотности (см. Таблица 1) [3].

Таблица 1. – Уровни читательской грамотности

Критери и	Высший	Высокий	Средний	Низкий
Понимание текста	Школьники воспринимают текст целостно и в это же время понимают отдельные единицы текста в их взаимосвязи, а так же опираются на текст для обоснования собственных интерпретаций авторской позиции.	Учащиеся понимают существенные сообщения текста, могут делать собственные умозаключения, основываясь на тексте, оценивают как содержание, так и форму текста, обращают внимание на некоторые языковые особенности текста.	Читатели могут находить в тексте информацию, делать на ее основе умозаключения, используя при этом некоторые особенности формы и языка текста.	Школьники могут вычитать из текста такую информацию, которая сообщается в явном виде и, которую легко локализовать

На основе рассмотренных уровней (см. таблицу 1) была проведена диагностика с целью определения уровня читательской грамотности младших школьников. Учащимся 4–го класса была предложена работа, состоящая из текста (венгерская народная сказка «Два жадных медвежонка») и задания в форме теста, который содержал вопросы как низкого, так и высокого порядка.

Рисунок 1. Данные диагностики уровня читательской грамотности

Как видно из *рисунка 1*, выпускники начальной школы затрудняются в интерпретации событий и действий героев для понимания их чувств, мотивов, целей и особенностей характера. Результаты диагностики показали, что высокий уровень показали 16% испытуемых, большая часть учащихся (48%) имеет средний уровень развития читательской грамотности; 36% имеют низкий уровень развития читательской грамотности.

По результатам стартовой диагностики силами творческой группы был создан учебно–методического комплекс по развитию читательской грамотности младших школьников «Учимся работать с текстом 1–4 класс».

Разработанный УМК органично дополняет систематический курс литературного чтения, а также позволяет развить у учащихся творческий подход, самостоятельность, инициативность и познавательную активность. УМК позволяет углубленно работать с текстами, понимать окружающую природу, явления и процессы, которые происходят вокруг, а также готовит учащихся к успешному усвоению содержания естественных наук. В учебно–методический комплекс входит пособие для учителя (методические рекомендации), а так же пособия для ученика (книга для чтения и рабочая тетрадь)

«Книга для чтения» представляет собой комплекс разнообразных, адаптированных возрасту обучающихся текстов. В нем отражены основные темы для детского чтения: фольклор, произведения о Родине, природе, детях, братьях наших меньших, о добре, дружбе, честности, юмористические произведения.

В учебное пособие вошли произведения устного народного творчества, произведения классиков казахской литературы: Ы.Алтынсарина, С.Сейфуллина, Т.Абдрахмановой и русской литературы: Л.Толстой, В.Бианки, К.Ушинский и др. Содержательная часть текстов способствует нравственному и эстетическому воспитанию учащихся.

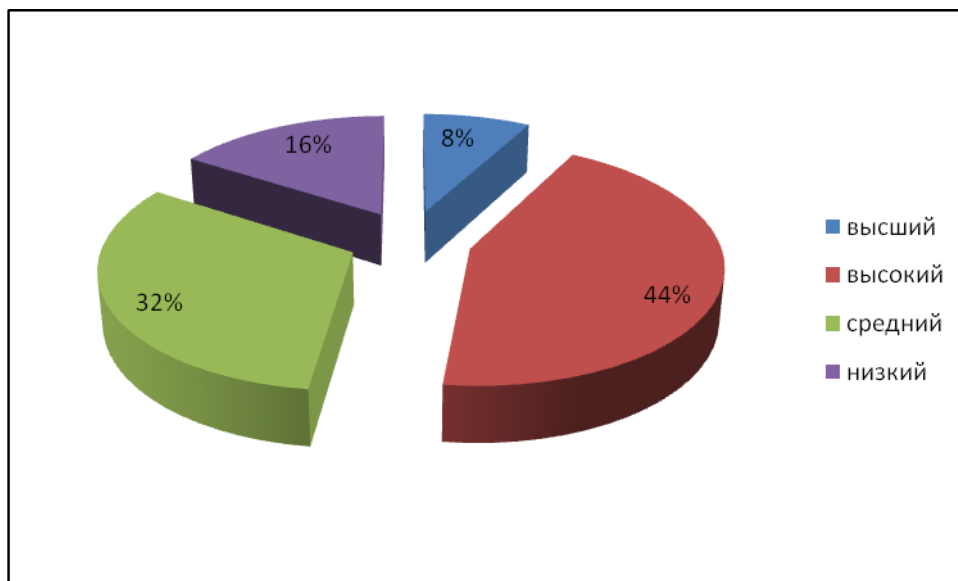
Задания, вошедшие в «Рабочую тетрадь», включают в себя следующие виды речевой и читательской деятельности:

- умение слушать, умение отвечать на вопросы, определение последовательности событий;
- постепенный переход от слогового к плавному осмысленному, правильному чтению целыми словами вслух, постепенное увеличение скорости чтения, развитие умения переходить от чтения вслух к чтению про себя;
- самостоятельное определение темы и главной мысли текста;
- развитие умения предвосхищать ход развития сюжета, последовательность событий.

В последствии было проведено контрольное исследование с целью выявления эффективности использования УМК «Учимся работать с текстом» для развития читательской грамотности младших школьников. Обучающимся 4–ого класса была предложена работа, состоящая из текста (бирманская народная сказка «Жемчужинка и жаба») и 14 тестовых вопросов низкого и высокого порядка.

Результаты диагностики позволили сделать вывод, что уровень развития читательских умений значительно повысился (см. Рисунок 2).

Рисунок 2. Динамика уровня развития читательских умений

Положительная динамика развития читательской грамотности свидетельствует об эффективности использования УМК для решения обозначенной проблемы.

Читательская грамотность способствует развитию когнитивных умений: умение сопоставлять, сравнивать, анализировать и объяснять, позволяет определить вид и назначение информации; понимать тексты научного, художественного и делового характера; выделять основное содержание события текста, соотносить его с собственным опытом, позволяет отбирать те знания и умения, которые необходимы для достижения целей и удовлетворения потребностей; систематизировать полученную информацию, на ее основе строить собственные утверждения, составлять опорные схемы, таблицы; видеть проблемы и решать их.

Подводя итог всему вышеизложенному, хотим подчеркнуть необходимость развития читательской грамотности младших школьников в условиях обновления содержания образования. Современный ученик начальных классов при выполнении суммативных работ должен проявить способности к осмыслению письменных текстов и рефлексии на них, использования их содержания для достижения собственных целей, развития знаний и возможностей для активного участия в жизни общества. При обновленной системе образования оценивается не техника чтения и буквальное понимание текста, а понимание и рефлексия на текст, использование прочитанного для осуществления жизненных целей.

Работа с использованием УМК «Учимся работать с текстом» позволила сделать вывод, что использование современных подходов к обучению чтению и работе с текстом способствует развитию у учащихся интереса к чтению, формирует читательскую культуру и грамотность младших школьников и способствует развитию личности младшего школьника.

Читательская грамотность –основная база функциональной грамотности, которая пригодится ребенку во взрослой жизни. Результат педагогического труда–это успешная личность младшего школьника, готового к взаимодействию с окружающим миром, стремящегося к самообразованию и саморазвитию.

Список литературы

1. Коротаяева, Е.В., Формирование читательской компетентности в начальной и основной школе (чтение в системе универсальных учебных действий), 2013г.
2. Орлова, Э.А. Рекомендации по повышению уровня читательской компетенции в рамках Национальной программы поддержки и развития чтения. – М.: МЦБС, 2008.
3. Цукерман, Г. А., Ковалёва, Г. С., Кузнецова, М. И. Хорошо ли читают российские школьники? // Вопросы образования. – 2007. – №4.

УДК 711.7

ПРИМЕНЕНИЕ ИГРОВЫХ ТЕХНОЛОГИЙ НА УРОКАХ АНАТОМИИ И ФИЗИОЛОГИИ ЧЕЛОВЕКА

Кузовлева Наталья Валерьевна

преподаватель специальных дисциплин
ГАПОУ Новосибирской области
«Татарский педагогический колледж»,
г. Татарск, Россия
E-mail: kuzovleva-nata@mail.ru

Аңдатпа

Ойын әрқашан оқушылардың ұйымдастырылған іс-әрекетінің тамаша тәсілі болды, бұл оқу процесін бай және қызықты етуге көмектеседі. Мақалада ойынды педагогикалық құрал ретінде пайдалану тәжірибесі сипатталған. Автор кешенді педагогикалық міндеттерге қол жеткізу үшін ойынды пайдаланады. Ол сабақтың ойын формасын ұйымдастыру алгоритмін, сабақтарда ойын технологияларын қолдану ережелерін, білім беру процесінде ойын технологияларының "артықшылықтары" мен "кемшіліктерін" ұсынды. Мақаланың мақсатты аудиториясы – білім беру процесін әртараптандыруды және оқушылардың интеллектуалды, коммуникативті және шығармашылық қабілеттерін дамытуды қалайтын мұғалімдер, мұғалімдер.

Түйінді сөздер: ойын, қалыптастыру, психологиялық-педагогикалық әсер.

Аннотация

Игра всегда была отличным способом организованной деятельности учащихся, помогающим сделать процесс обучения насыщенным и интересным. В статье описывается опыт использования игры как педагогического средства. Автор использует игру для достижения комплексных педагогических задач. Он представил алгоритм организации игровой формы занятий, правила применения игровых технологий на занятиях, «плюсы» и «минусы» игровых технологий в образовательном процессе. Целевая аудитория статьи – педагоги, учителя, желающие разнообразить образовательный процесс и развивать интеллектуальные, коммуникативные и творческие способности личности учащихся.

Ключевые слова: игра, формирование, психолого-педагогическое воздействие.

Abstract

The game has always been a great way for students to organize their activities, helping to make the learning process rich and interesting. The article describes the experience of using the game as a pedagogical tool. The author uses the game to achieve complex pedagogical tasks. He presented the algorithm for organizing the game form of classes, the rules for using game technologies in the classroom, the "pros" and "cons" of game technologies in the educational process. The target audience of the article is educators, teachers who want to diversify the educational process and develop the intellectual, communicative and creative abilities of students.

Key words: game, formation, psychological and pedagogical impact.

«...игра есть подлинно человеческое занятие, и только тот, кто играет, может быть назван человеком» (Ф. Шиллер).

Игра – это явление жизни, вроде и бесполезное, но в то же время и необходимое. Являясь развлечением, отдыхом, она перерастает в игру–творчество, в игру–обучение, в игру–терапию, в игру–модель типа человеческих отношений и проявлений в труде.

Серьезно разрабатывали теорию игры К.Д. Ушинский, П.П. Блонский, Г.В. Плеханов, С.Л. Рубинштейн, Л.С. Выготский, Н.К. Крупская, А.Н. Леонтьев, Д.Б. Эльконин, А.С. Макаренко, В.А. Сухомлинский, Ю.П. Азаров, В.С. Мухина, О.С. Газман и др.

Анализ опыта других педагогов, показал, что, несмотря на достаточное изучение влияний игровых методов на процесс обучения и воспитания, они применяются на занятиях довольно редко, а потребность психолого–педагогического воздействия на формирующуюся личность студента с целью развития в нем интеллектуальных, коммуникативных и творческих способностей имеется всегда. В этом и заключена актуальность моей темы.

Игра – наиболее доступный вид деятельности с людьми разного возраста, способ переработки полученных из окружающего мира впечатлений и знаний. В игре они получают опыт произвольного поведения, учатся управлять собой, соблюдать правила. На занятиях со студентами по анатомии и физиологии человека использую игру как педагогическое средство для достижения комплексных педагогических задач:

- усвоение нового и закрепление старого материала;
- формирование общеучебных умений;
- развитие творческих способностей и т. п.

Применяю различные их модификации: имитационные, операциональные, ролевые, деловые и др. игры.

На занятиях использую ролевые игры, как по модели преподаватель–студент, так и игра в группе. Ролевые игры формируют у студентов опыт творческой деятельности и закладывают фундамент личностно–ориентированного обучения. Сценарий игры разворачивается при непосредственном участии студентов. Знания по предмету добываются и эффективно усваиваются, через эмоциональное восприятие происходящих событий, непосредственное живое участие в игровом процессе. Такой вид урока я провожу на уроках повторения и обобщения знаний, закрепления умений в форме известных телевизионных игр: «Слабое звено», КВН, «Что? Где? Когда?», «Звездный час», «Своя игра» и др.. Уроки–конкурсы, уроки–соревнования успешно применяю для закрепления материала.

Игры экологического характера, когда дети выступают в роли экологов, директоров предприятий, решающих экологические проблемы, успешно способствуют углублению, закреплению учебного материала, помогают закрепить межпредметные связи. Активизация студентов достигается личным участием и интересным сюжетом игры.

На своих уроках я использую различные интеллектуальные игры. По своему механизму они требуют от учащихся активной познавательной деятельности. К этой категории относятся так называемые задачи «на сообразительность» – шарады, головоломки, задачи–загадки.

В процессе игры происходит активное формирование интереса к предмету. У студентов появляется возможность реализовать свой потенциал, выработать такие качества, как память, воображение, внимание, умение логически анализировать, сопоставлять факты и делать на основе этого выводы. Игра обеспечивает вовлеченность каждого учащегося в активную деятельность. В ходе её студенты

проявляют способности к импровизации и перевоплощениям, могут самостоятельно получать необходимые знания и искать требуемую информацию. [3]

Применение игровых методик мне позволило вывести занятия на современный уровень, обеспечить сотрудничество между мною и студентами, добиться формирования общих компетенций и изменить роль преподавателя на занятии как организатора познавательной деятельности студентов.

Я создаю игровую форму занятий по следующему **алгоритму**:

- ставлю** дидактическую цель перед учащимися в форме игровой задачи;
- подчиняю** учебную деятельность правилам игры;
- использую** учебный материал в качестве средства игры;
- ввожу** в учебную деятельность элемент соревнования, который переводит дидактическую задачу в игровую;
- связываю** успешное выполнение дидактического задания с игровым результатом.

В ходе работы я определила «плюсы» и «минусы» игровых технологий, которые учитываю при их использовании в образовательном процессе.

«Плюсы»: игровые технологии способствуют повышению интереса, активизации и развитию мышления, использованию знаний в новой ситуации; несут здоровьесберегающий фактор в развитии и обучении; являются естественной формой труда студента, подготовлением к будущей жизни; объединяют коллектив и формируют ответственность.

«Минусы»: сложность в организации и проблемы с дисциплиной; большие затраты времени при их подготовке, нежели при проведении; увлекаясь игровой оболочкой можно потерять образовательное содержание; невозможность использовать на любом материале; сложность в оценке студентов.

Для эффективного применения игровых технологий на занятиях необходимо соблюдать следующие **правила**:

свободное и добровольное включения детей в игру: не навязывания игры, а вовлечения детей в неё;

в игре учащиеся должны руководствоваться принятыми в обществе нормами нравственности, основанными на гуманизме, общечеловеческих ценностях;

в игре не должно унижаться достоинство её участников, в том числе и проигравших;

игра должна положительно воздействовать на развитие эмоционально–волевой, интеллектуальной и рационально–физической сфер её участников;

студенты должны хорошо понимать смысл и содержание игры, её правила, идею каждой игровой роли;

игры не должны быть излишне (откровенно) воспитательными и излишне дидактическими: их содержание не должно быть навязчиво назидательным и не должно содержать слишком много информации (дат, имён, правил, формул);

педагог должен организовывать и направлять игру, при необходимости сдерживать, но не подавлять, и стараться обеспечивать каждому участнику возможности проявления инициативы;

игра должна оканчиваться раньше, чем надоест. [2]

Из своего опыта применения игр на занятиях я сделала **выводы**:

1) удовольствие от самого игрового процесса получают учащиеся в том случае, если свободная развивающая деятельность предпринимается по их желанию;

2) самостоятельный поиск интересных фактов и добывание дополнительной информации будет иметь активный и творческий характер, если деятельность в значительной мере будет импровизированной;

3) деятельность приобретает смысл, когда заданные условия наиболее приближены к реальной жизни;

4) игра всегда предполагает принятие решения: как поступить, что сказать, как выиграть? Желание решить эти вопросы обостряет мыслительную деятельность играющих.

Применение игры на уроках позволило повысить у студентов мотивацию заниматься анатомией и физиологией человека, успешность при выполнении тестовых и контрольных заданий, самостоятельность при подготовке проектных работ и практических заданий.

Список литературы:

1. Игнатъева Е. Ю. Использование активных и интерактивных образовательных технологий в учебном процессе вуза, Методические рекомендации. – Великий Новгород: 2013. – 88

2. Неверова А.В. Использование деловых игр в учебном процессе для повышения мотивации к профессиональному росту, 2011, Молодой ученый. – №7. Т.2. – С. 108–110.

3. Осмоловская, И. М. Наглядные методы обучения : учеб. пособие для студ. высш. учеб. заведений [Текст] / И. М. Осмоловская. – М.: Издательский центр «Академия», 2009. – 192 с.

УДК 711.7

ПСИХОЛОГО–ПЕДАГОГИЧЕСКИЙ КОНТРОЛЬ РАЗВИТИЯ ОБУЧАЮЩИХСЯ

Кулак Светлана Ивановна

педагог–исследователь, учитель физической культуры
КГУ "Физико–математический лицей
отдела образования города Костаная"
Управления образования акимата
Костанайской области
E–mail: kylak–s@mail.ru

Сакаев Аслан Нурунбаевич

педагог–исследователь, учитель физической культуры
КГУ "ОШ №19 отдела образования города Костаная"
Управления образования акимата
Костанайской области
Казахстан

Аннотация

В статье описаны подходы к определению комплексной оценки развития обучающихся, возможные пути решения, связанные с формированием комплексной оценки развития обучающихся. Показаны особенности организации работы образовательной организации для достижения определенного уровня компетенции учителя и учеников, нами предлагаются четко описанные показатели, благодаря которым можно четко сформулировать направление, в котором необходимо двигаться для достижения цели. Данная работа апробирована учителями физической культуры, проста и доступна в применении.

Ключевые слова: *психомоторное развитие, физическое воспитание, физическое здоровье человека, комплексной оценки развития.*

Андатпа

Мақалада оқушылардың дамуын кешенді бағалауды анықтау тәсілдері, оқушының дамуын кешенді бағалауды қалыптастыруға байланысты ықтимал шешімдер сипатталған. Біз мұғалім мен оқушылардың белгілі бір құзыреттілік деңгейіне жету үшін білім беру ұйымының жұмысын ұйымдастырудың ерекшеліктерін көрсетеміз, нақты сипатталған көрсеткіштерді ұсынамыз,

соның арқасында қандай бағытқа өту керек екенін нақты тұжырымдауға болады. мақсатқа жету. Бұл жұмыс дене шынықтыру мұғалімдерімен сыналған, қарапайым және қолдануға қолжетімді.

Түйінді сөздер: психомоторлық даму, дене тәрбиесі, адамның дене денсаулығы, дамуды кешенді бағалау.

Abstract

The article describes approaches to determining a comprehensive assessment of student development, possible solutions related to the formation of a comprehensive assessment of student development. We show the features of organizing the work of an educational organization to achieve a certain level of competence of the teacher and students, we offer clearly described indicators, thanks to which it is possible to clearly formulate the direction in which it is necessary to move to achieve the goal. This work has been tested by physical education teachers, is simple and accessible to use.

Key words: psychomotor development, physical education, human physical health, comprehensive assessment of development.

Систематические занятия физическими упражнениями и спортом оказывают влияние не только на здоровье, но и на развитие его личности. Растить поколения физически и нравственно здоровых людей – одна из самых ответственных задач, стоящих перед школой. Комплексной программой физического воспитания учащихся предусматривается не только развитие физических качеств, формирование двигательных навыков и умений, но и воспитание у школьников высоких нравственных качеств. [1] Но если уровень развития двигательных качеств находится под постоянным контролем педагога, то влияние процесса физического воспитания на формирование личности школьника специально и целенаправленно не контролируется. Конечно, каждый учитель физической культуры имеет определенное представление о личных особенностях своих воспитанников, поскольку постоянно наблюдает их. Однако речь здесь идет о том, чтобы наблюдения эти велись по четкой системе, позволяющей получить данные, сопоставимые с наблюдениями. Проведенными другими педагогами при других способах и условиях обучения. Только в этом случае психологический контроль над учащимися будет полезен и для совершенствования содержания и методов физического воспитания. [2]

Практическое использование показателей психомоторного и личностного развития представлено нами в виде методике комплексной оценки развития обучающихся. Учитель должен тщательно изучить комплексной оценки развития обучающихся до начала учебного года, с тем, чтобы целенаправленно вести индивидуальные наблюдения за учениками.

Показатели психомоторного развития. В методике используется 7 показателей.[3,7]

1. *Умение сохранять тела.* Этот показатель характеризует как произвольную, так и непроизвольную сферу саморегуляции. Оценкой «10» оценивается умение сохранять достаточно длительное время равновесие в затрудненных условиях на узкой опоре, с закрытыми глазами. Оценки «7» и «5» даются за более короткое время сохранения равновесия.

2. *Общий уровень развития произвольного управления своими движениями.* При оценивании необходимо учитывать умение ученика подчинять свои движения основной двигательной задаче, то есть выполнять осмысленные движения. Высокий уровень развития (10 баллов) проявляется в успешном освоении новых двигательных действий на основе наглядного показа. Примеры: умение переходить в циклических движениях на менее привычные для себя формы движений; умение произвольно расслабляться.

3. Умение тонко регулировать изменения своих движений по отдельным параметрам: усилию, пространственной характеристике и времени. Развитие этого умения связано с развитием соответствующих видов различительной чувствительности и проявляется в тонкости самоконтроля, в умениях произвольно незначительно изменять темп движений, скорость бега или ходьбы, дальность прыжка с места с закрытыми глазами.

4. Умение координировать сложные одновременные движения. Высокий уровень этого умения проявляется в крупных так и в мелких движениях и обозначается чаще всего такими терминами, как «двигательная ловкость», «ручная ловкость». Баллы снижаются за снижение темпа координируемых движений.

5. Двигательная память. От уровня развития этого показателя психомоторного развития зависит быстрота и прочность запоминания значительного числа последовательных движений, длительность сохранения их, оперативность использования в необходимых случаях. Необходимо учитывать, что все перечисленные особенности памяти имеют важное значение, хотя могут быть выражены неодинаково. При оценивании этого показателя высший балл следует ставить, если достаточно отчетливо выражены все особенности памяти.

6. Двигательное воображение. Если от двигательной памяти зависит успешность произведения хранящейся в ней двигательной программы реально выполненного движения, то от двигательного воображения – успешность реализации еще никогда не выполнявшихся двигательных действий. Двигательное воображение невозможно без оперирования образами памяти или их элементами, но не сводится к памяти. В жизни встречается немало школьников с хорошей памятью, но слабо развитым воображением, и наоборот. В то же время необходимо учитывать, что резкой границы между процессами памяти и воображения не существует. Двигательным образам присуща обобщенность, они всегда в известной мере подвижны, изменчивы, поскольку сам способ управления движениями человека не является готовой двигательной программой, а носит ориентировочно-исследовательский, а поэтому, в известной мере, творческий характер.

7. Умение предвосхищать двигательные действия. По существу, такие умения представляют наглядно-действительное мышление в структуре психомоторных действий. Эти умения вызваны к жизни ограниченностью физических возможностей человека в решении достаточно широкого класса двигательных задач.

Вспомним упреждающие действия вратаря в футболе или хоккее, когда самая быстрая реакция не дает решения задач. Об уровне развития умений предвосхищать движения, как собственные, так и чужие, учитель может судить по частоте случаев проявления этих умений: упреждающая реакция на движущийся объект; угадывание направления удара мячом.

Названные выше показатели психомоторного развития характеризует состояние исполнительного звена в двигательной деятельности школьников.

Показатели личного развития. [2], [6].

1. Уровень самоконтроля и организованности в двигательной деятельности. Наиболее общее проявление этого показателя у школьников – уровень внимания на занятиях физической культурой, способность на протяжении всего занятия воспринимать объяснения учителя, устойчиво контролировать собственные двигательные действия. С этим связаны также умения экономить время на занятиях, правильно оценивать свою двигательную активность в целом и по отдельным этапам, успешность и причины неудач в отдельных двигательных действиях. Оценивание школьников по данному показателю следует производить с

учетом возрастнo–половых особенностей, принимая во внимание фоновые данные учащихся по всему классу.

2. *Уровень инициативности и творческого подхода к решению задач, преодоление трудностей на занятиях физической культурой.* В зависимости от возраста школьников это может проявляться по–разному: в стремлении к самостоятельности; в проявлении критичности к действиям и замечаниям других людей.

3. *Уровень притязаний, стремление к более трудным целям.* При одинаковом исходном уровне учащиеся могут различаться по трудности очередной цели: один стремится к более сложным упражнениям, другой не стремится.

4. *Уровень интереса к занятиям физической культурой и спортом.* Наиболее низкий уровень интереса и, следовательно, мотивации проявляется в нежелании заниматься физическими упражнениями. Причины этого могут быть самые разные. Следующий, более высокий уровень проявляется в стремлении заниматься физической культурой под влиянием сравнительно слабых и переходящих мотивов.

5. *Сформированность мотивации к занятиям физической культурой как средству, помогающему лучше учиться в школе.* Появление и развитие этого мотива у школьников предполагает в известной мере осознание ответственности перед обществом за успешность своей учебной деятельности. Высшей оценки заслуживают те учащиеся, которые самостоятельно занимаются физической культурой.

6. *Сформированность мотивации к занятиям физической культурой как средству подготовки себя к будущей трудовой деятельности.* Данный показатель имеет еще более отчетливую социальную направленность, чем предыдущий.

7. *Уровень развития волевого качества дисциплинированности.* Его оценка обычно не представляет трудности для учителя. Наиболее отчетливо дисциплинированность проявляется в старательном выполнении неинтересных, но нужных упражнений.

8. *Уровень развития качества смелости.* Проявляется в умении преодолевать страх, боязнь при выполнении определенных физических упражнений.

9. *Уровень развития волевого качества настойчивости.* Проявляется в количестве нерегламентированных попыток выполнить трудное задание.

10. *Уровень эмоциональной устойчивости, самообладания, выдержки.* Наиболее отчетливо проявляется в экстремальных и особенно ответственных условиях деятельности.

11. *Эмоциональная возбудимость.* Проявляется, как способность сильно возбуждаться в значимых для себя обстоятельствах.

12. *Степень удовлетворенности коллективным характером физкультурных занятий.* В основе удовлетворенности могут лежать коллективистские черты личности и понимание своей полезности в групповых действиях.

Изложенная методика комплексной оценки развития обучающихся, апробирована в работе с учителями физической культуры. В целом методика вполне доступна учителям физической культуры. Для усиления системности информации в методику включены также показатели физического развития: сила, быстрота, гибкость, двигательная активность.

Список литературы:

1. Айдарбекова А. А. Создание социально гуманной среды в организациях общего образования. Алматы, 2015.

2. Бодалев А. А. Столин, В.В. Аванесов В.С. Общая психодиагностика. Санкт–Петербург: Речь, 2000.
3. Ингенкамп К. Педагогическая диагностика. Москва: Педагогика, 1991.
4. Каримова Р.Б. Проблемы психофизиологической готовности детей к обучению в условиях перехода к 12–летнему образованию.
5. Колясникова Л. В. Диагностическое обеспечение образовательного процесса: учебное пособие. Екатеринбург: Изд–во Рос. гос. проф.–пед. ун–та, 2003.
6. Копотева Г. А. Дидактика уверенности в себе: проектируем урок, реализующий требования ФГОС. Основное общее образование. В., 2015.
7. Лукьянова М.И., Калинина Н.В. Психолого–педагогические показатели деятельности школы: критерии и диагностика. Теория и практика. – М.: ТЦ “Сфера”, 2004.

УДК 373.1

РАЗВИТИЕ ВНУТРЕННЕЙ МОТИВАЦИИ УЧЕБНОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ КАК ФАКТОР АКАДЕМИЧЕСКОЙ УСПЕШНОСТИ СТАРШЕКЛАСНИКОВ

Кункабаева Сарбинас Сериковна

магистрант 1–го курса специальности Педагогика и Психология
педагогического института им. У. Султангазина
КРУ имени Ахмет Байтұрсынұлы, г. Костанай, Казахстан
Школа: КГУ «Общеобразовательная школа
с государственным языком обучения имени Ахмета Байтұрсынұлы
отдела образования Костанайского района»
Управления образования акимата Костанайской области
Педагог – эксперт
sarbina@list.ru

Аннотация

В данной статье определены понятие мотивации, ее виды и особенности развития. Также рассмотрено развитие внутренней мотивации учебной деятельности как фактор академической успешности старшеклассников.

Ключевые слова: обучение, мотивация, старшеклассники, академическая успешность.

Аңдатпа

Бұл мақалада мотивация ұғымы, оның түрлері мен даму ерекшеліктері анықталған. Сондай-ақ, жоғары сынып оқушыларының академиялық табысының факторы ретінде оқу іс-әрекетінің ішкі мотивациясын дамыту қарастырылды.

Түйінді сөздер: оқу, мотивация, жоғары сынып оқушылары, академиялық жетістік.

Abstract

This article defines the concept of motivation, its types and features of development. The development of internal motivation of educational activities as a factor of academic success of high school students is also considered.

Key words: education, motivation, high school students, academic success.

Чтобы дать правильную оценку деятельности подростка, педагог прежде всего должен правильно понимать его мотивы. Иногда у учащихся, выполнявших одно и то же задание, могут быть совершенно разные толчки.

А. Н. Леонтьев различает понятия мотива и цели. Цель—это заранее спланированный результат, а мотив – это мотивация для достижения этого результата. Он состоит из стадии понимания и действия. В реальной ситуации период понимания продолжается действием. Например: учащийся понимает, что ему нужно сделать домашнее задание, но он еще не получил достаточно мотивации

и не спешит учиться, даже если понимает, что «должен». А теперь, когда он знает, что накажут если не сделает (или хвалит, что это задание встречается на экзамене, что в дальнейшем понадобится и т.д.), он будет стараться выполнить максимально. Со временем школьник привыкает готовиться самостоятельно, без посторонней помощи.

Сегодня мотивация реальных подростков к обучению становится актуальной проблемой. Родители и педагоги говорят о низком уровне интереса детей к учебе, о том, что они не спешат получать новую информацию, об отсутствии энтузиазма и желания. Часто это объясняется изменением основного вида деятельности. Если основным занятием для младших школьников является чтение, то в подростковом возрасте оно переходит к необходимости общения со сверстниками[1].

Внутренняя мотивация учебной деятельности – это системное понятие, которое строится из иерархии различных целей, потребностей, интересов учащихся. В процессе обучения в школе меняется иерархия мотивов, поэтому считается, что «формирование внутренней мотивации – это возникновение или усиление позитивного отношения к учебе, усложнение структуры мотивационной сферы, поступающих в нее побуждений».

Кроме того, изменение мотивации будет связано с увеличением или уменьшением интереса к конкретным предметам. Подросток в зависимости от будущей профессии или индивидуальных особенностей делает упор на одни предметы, успеваемость снижается по сравнению с остальными.

Иногда ученика интересует не само полученное в школе образование, а результат, который он получает после его освоения (получение аттестата, получение награды, отсутствие наказания и т.д.). Условно разделим мотивацию подростков, связанную с результатом обучения, на 2 группы:

1. Побуждения негативного характера. То есть этот толчок возникает в ситуации, когда ученик чего-то избегает, боится. (ссоры родителей, неудовлетворенность учителя, наказание и т. д.)

2. Стимулы позитивного характера рассматриваются внутри себя еще в 2-х контекстах:

– Мотивация, регулируемая важными для школьника социальными устремлениями (долг перед Родиной, семьей).

– Личностная мотивация (завоевание авторитета в окружающей среде, улучшение состояния личности и т.д.).

Изучение и формирование внутренней мотивации подростков становится проблемой, интересующей многих отечественных и зарубежных педагогов-психологов. Дж.Брунер выделил множество типов мотивов, таких как любопытство, стремление к компетентности[2, с. 7].

К числу наиболее сильных мотивов относим познавательный интерес. По мнению В. В. Давыдова, Д. Б. Эльконина, А. К. Марковой, важную роль в формировании познавательной мотивации играет характер учебной деятельности, похвала, оценка. Влияние оценки на личность подростка и отношение к обучению можно увидеть в работе Б. Г. Ананьева «Психология педагогической оценки». Автор рассматривает оценку, выставляемую в результате метода вопросов и ответов, и дает ей название «парциальный». Парциальная оценка выполняет стимулирующую функцию, информируя учащегося об уровне его знаний, мнении преподавателя[3].

На снижение мотивации обучения, наряду с субъективными факторами, связанными с индивидуальными особенностями учащихся, могут влиять объективные факторы, связанные с деятельностью преподавателя:

– Несоответствие учебного материала уровню учащихся, содержание которого не вызывает интереса или неясности;

– Методы обучения не повышают активность, заинтересованность учащихся (длинная монологическая лекция и т.д.);

– Выбранный преподавателем метод может вызвать у учащихся негативное отношение, дискомфорт, агрессию;

Каждый из этих факторов должен учитываться при формировании учебной мотивации[4, с. 65].

В связи с этим для улучшения учебной мотивации подростков как фактор академической успешности могут быть приняты следующие меры:

– Уделять больше внимания качественной, а не количественной стороне обучения, обучаться не ради оценок, а ради новых знаний;

– Избегать сравнения учащихся друг с другом, публичной критики;

– Не забывать о возрастных и личностных особенностях подростков;

– Выбор методов активного обучения;

В связи с этим, хочу дать рекомендации по вопросу развития внутренней мотивации учебной деятельности старшеклассников для повышения академической успешности:

* *Формирование устойчивого познавательного интереса*: увлекательное обучение, новизна учебного материала, использование новых и нетрадиционных форм обучения, компьютерное обучение, использование интерактивных компьютерных, мультимедийных средств, взаимное обучение, эвристическое обучение, соревнование, проблемное обучение.

* *Учет индивидуальных особенностей учащегося в ходе урока* – это использование в образовании всех педагогических методов, средств, методик с учетом интересов, качества, требований, возможностей каждого учащегося.

* *Давать учащимся индивидуальные задания*: формировать умения делать рефераты, самостоятельные работы, проекты.

* *Требовать от учащихся ответственности*. Введение в урок героев, которые смогли преодолеть различные препятствия благодаря своему мужеству и настойчивости.

* *Следовать принципу перехода от простого к сложному*: мотивировать к выполнению задач повышенной сложности.

* *Оснащение необходимыми источниками знаний*: компьютерными и др. средствами

* *Вовлечение учащихся в научную работу*: научные проекты, олимпиады.

* *Развивать логическое мышление и формировать убеждения*: учить аргументации обоснованию своей точки зрения.

• *Использование интерактивных методов*: сущность интерактивного обучения в процессе обучения например: – «Паутина», «Аквариум», «Дебаты», «Горячий стул», «Мозговой штурм», «Методика ведения дискуссии», «Ролевая дискуссия», «временные рамки», «аквариум для золотых рыбок», «Психолого–педагогический консилиум», «Мозаика», групповая, парная и др. организация учащихся таким образом, чтобы они вовлекали их в процесс познания, позволяли им переосмысливать, понимать то, что они знают и думают[5, с. 99].

Итак, исходя из определений, данных различными авторами под понятием внутренняя мотивация, мы установили, что внутренняя мотивация учебной деятельности старшеклассников – это совокупность психических процессов, побуждающих человека к получению знаний, дающих общую направленность, дающих энергетический импульс человеческому характеру.

Учитель должен быть не только человеком с высоким профессионализмом, но и духовно развитым, творческим, понимающим культуру, ценность знаний, душу учащегося, поддерживающим, помогающим им в достижении высоких результатов.

Список литературы:

1. Гордеева Т.О. Мотивация школьников XXI века: практические советы. Методическое пособие М.: Благотворительный фонд «Вклад в будущее», 2022. – 135 с.
2. Леонтьев Д.А. От инстинктов – к выбору, смыслу и саморегуляции: психология мотивации вчера, сегодня, завтра // Современная психология мотивации / Под ред. Д.А. Леонтьева. – М.: Смысл. – 2012. – С.4–11.
3. Ананьев Б. Г. Избранные психологические труды: в 2 т. / Акад. пед. наук СССР. – М. : Педагогика, 1980. – (Труды действительных членов и членов–корреспондентов Акад. пед. наук СССР) Т. 2 / под ред. А. А. Бодалева, Б. Ф. Ломова, Н. В. Кузьминой. – 1980. – 286 с.
4. Андреева А.Д. Изучение учебной мотивации подростков и старших школьников: история вопроса // Психология и школа. – 2012. – №4. – С. 64–70.
5. Абилдаева Г.С. Корреляционная взаимосвязь мотивации достижения и потребности в достижениях казахстанских школьников // «Педагогика и психология» КазНПУ им. Абая. – Алматы. – 2023. – №1 (74). – С. 95–101.

УДК 711.7

**СОЦИАЛИЗАЦИЯ ДЕТЕЙ С ОГРАНИЧЕННЫМИ ВОЗМОЖНОСТЯМИ В
УСЛОВИЯХ ДЕТСКОГО САДА**

Кухарева Марина Викторовна,
бакалавр дефектологических наук, учитель–дефектолог,
КГКП «Ясли–сад №9 «Айгөлек»,
област Абай, город Семей.

Шмидт Виктория Валерьевна,
бакалавр дефектологических наук, учитель–логопед,
КГКП «Ясли–сад №9 «Айгөлек»,
област Абай, город Семей.
vika.88v@maill.ru

Аннотация

Психологтар мен дәрігерлер мүмкіндігі шектеулі балалардың «жеке әлеуметтік мүмкіндіктері» әлсіз дамығандығы туралы айтады. Ерекше балалардың әлеуметтенудың спецификалық ерекшеліктері осы санаттағы балаларды әлеуметтік тәуекел топқа қосуға мүмкіндік береді. Сондықтан ерекше қабілеттіліктері бар балалардың құрдастары және ересектермен өзара әрекеттесуінің әртүрлі нысандарын дамыту, олардың коммуникативті білім дағдыларын меңгеру мәселелері ерекше мәңге ие болады.

Түйінді сөздер: бейімделу, әлеуметтену, мүмкіндігі шектеулі балалар, түзету.

Аннотация

Психологи, медики, изучающие детей с ограниченными возможностями, отмечают, что у них значительно ослаблены «социальные возможности личности». Специфические особенности социализации особых детей, позволяют включить данную категорию детей в так называемую группу социального риска. Поэтому у детей с особенностями проблемы развития различных форм взаимодействия со сверстниками и взрослыми, овладения ими коммуникативными умениями и навыками приобретает особую значимость.

Ключевые слова: адаптация, социализация, дети с ограниченными возможностями, коррекция.

Abstract

Psychologists and doctors studying children with disabilities note that their "social capabilities of personality" are significantly weakened. The specific features of the socialization of special children make it possible to include this category of children in the so-called social risk group. Therefore, the problems of developing various forms of interaction with peers and adults in children with disabilities, mastering their communication skills and abilities are of particular importance.

Key words: *adaptation, socialization, children with disabilities, correction.*

Образование детей – один из наиболее важных вопросов, стоящих перед каждой семьей. Наиболее остро встает этот вопрос, если в семье есть ребенок с особыми образовательными потребностями.

В современных условиях общественного сознания, когда на здоровье и развитие детей и их семей воздействуют многие неблагоприятные факторы, приоритетной задачей становится социально– медико– психолого– педагогическая защита, помощь в адаптации, реабилитации и интеграции детей с особыми нуждами и их ближайшего окружения [1. С 27–31].

Дошкольное детство – один из самых важных этапов жизни ребенка. Социализация взаимосвязана с психологическим здоровьем, как совокупностью личностных характеристик, являющихся предпосылками стрессовой устойчивости к социальной адаптации, успешной самореализации.

Специфические особенности социализации особых детей, позволяют включить данную категорию детей в так называемую группу социального риска. Поэтому проблемы развития различных форм взаимодействия со сверстниками и взрослыми у данных детей, овладения ими коммуникативными умениями и навыками приобретает особую значимость.

В процессе социализации ребенок испытывает множество педагогических влияний, идущих от взрослых: родителей, старших членов семьи, воспитателей детского сада, педагогов и т.д. Они действуют, как правило, одновременно и вместе с тем автономно, и конкретный ребенок всегда оказывается в пересечении множества рассогласованных социализирующих воздействий.

В социальной адаптации ребенка с особыми образовательными потребностями, ведущие роли отводятся семье и дошкольному учебному заведению.

В коррекционных группах залогом успешной социальной адаптации является совместная работа учителя–дефектолога, педагога–психолога, воспитателя, учителя–логопеда и родителей.

Все коррекционно–развивающее обучение в нашем детском саду ориентировано на реализацию следующих задач:

- укрепление здоровья, создание условий для полноценного физического развития и совершенствование двигательной сферы;
- формирование определенного запаса представлений об окружающем, фонда знаний, умений, навыков, предусмотренных ГОСО дошкольного воспитания и обучения;
- формирование психологического базиса для развития высших психических функций и предпосылок к школьному обучению;
- формирование нравственно–этической сферы, создание условий для эмоционально–личностного становления;
- социальная адаптация.

При работе нами учитывается принцип индивидуально – дифференцированного подхода, создаются педагогические условия для обеспечения образовательных потребностей каждого воспитанника.

Реализация индивидуально – дифференцированного подхода во время ОД и индивидуальных занятий осуществляется за счет:

– дозирования индивидуальной образовательной нагрузки, как по интенсивности, так и по сложности материала;

– индивидуальной помощи в виде стимуляции к действию, дополнительного пояснения и др.;

– введения специальных видов помощи, а именно:

- зрительных опор на этапе программирования и выполнения задания,
- речевого регулирования на этапах планирования и выполнения задания;
- совместного с педагогом сличения образца и результата собственной

деятельности, подведения итога выполнения задания и его оценки.

Целенаправленное формирование функций речи (особенно регулирующей, планирующей), создание условий для овладения ребенком всеми компонентами языковой системы, различными формами общения, обеспечение полноценных эмоциональных и деловых контактов со взрослыми и сверстниками позволяет решать практические вопросы социализации дошкольников с ОВ в современном обществе [2. с 102].

Социализация детей с особыми образовательными потребностями проводится не только с детьми, посещающими коррекционные группы дошкольного учреждения, но и с особыми детьми, находящимися в обычных группах в рамках инклюзивного образования, а также с детьми, не посещающими детский сад – в рамках работы инклюзивного ресурсного кабинета.

Социализация, приобщение ребенка к жизни в обществе в нашем дошкольном учреждении ведется через основной вид деятельности дошкольников – игру. В дидактических играх мы знакомим детей с предметами ближайшего окружения, дети изучают их, учатся взаимодействовать друг с другом; в сюжетно–ролевых играх – учатся строить взаимоотношения, действовать согласно взятой на себя ролью. Педагог, зная особенности ребенка, постоянно напоминает о том, что он это знает, обязательно справится и всегда может получить помощь от взрослого.

У детей с особенностями даже к концу дошкольного возраста игра не достигает уровня ведущей деятельности без специальной психолого–педагогической коррекции. Поэтому в нашем детском саду мы используем метод игротерапии.

Игровая терапия выполняет три функции: диагностическую, терапевтическую и обучающую.

Терапевтические игры ставят своей целью устранение аффективных препятствий в межличностных отношениях, а обучающие – достижение более адекватной адаптации детей.

Иготерапия включает специальные игры с музыкальным сопровождением, игры с перевоплощением, а также арттерапия, психодрама, сказкотерапия и др. Важен дифференцированный подбор сюжетных игр, способствующих адаптации ребенка к своему окружению. Содержание игр должно соответствовать уровню умственного развития ребенка. В играх нами подбираются специфические ситуации, которые хорошо понятны ребенку и актуальны для него. В процессе игр происходит обучение детей адекватному взаимодействию с окружающими детьми и взрослыми.

Куклотерапия, как часть игротерапии, имеет эмоционально стрессовое воздействие на личность. Куклотерапия способствует созданию условий, когда

каждый ребенок может говорить с помощью средств искусства о сокровенном, важном.

Куклотерапия помогает ликвидировать болезненные переживания, укрепить психическое здоровье и улучшить социальную адаптацию детей с ограниченными возможностями здоровья за счет гармонизации процесса созревания личности, развития самосознания (самопознания, самооценки, саморегуляции) [3. с 201–203].

Куклотерапию мы проводим в ходе обучения сюжетно–ролевым играм, таким как: «Дочки–матери», «Больница», где мы обыгрываем с детьми стрессовые ситуации (уход матери на работу, приход в детский сад, посещение врача и т.д.)

Включение в коррекционную работу театрализованной деятельности позволяет нам решить многие проблемы, связанные с робостью, трудностями общения, неуверенностью в себе.

Театрализованные игры и упражнения обогащают ребенка знаниями, правилами поведения, стимулируют формирование потребностей во взаимодействии с окружающими людьми.

Проводя драматизацию простых, хорошо знакомых детям, коротких сказок («Колобок», «Репка», «Куручка Ряба», «Алдар косе и жадный бай», «Мақта и кошка» и т.д.) мы учим детей общаться друг с другом, преодолевать речевой барьер и другие коммуникативные комплексы.

Опыт работы с дошкольниками с ограниченными возможностями показывает, что нереализованные возрастные возможности в эмоционально–личностном становлении ребенка пагубно отражаются на формировании его личности.

Необходимы значительные усилия для того, чтобы ребенок научился осознавать свои эмоциональные проявления, а также понимать эмоции других детей и взрослых, а в дальнейшем – мог адекватно регулировать свое поведение [4. с 157].

Коррекционная работа по развитию эмоциональной сферы предполагает следующие направления:

- обучение умению фиксировать свое внимание на эмоциональном состоянии других – людей и животных;
- обучение правильному распознаванию эмоционального состояния другого человека по внешним признакам того или иного чувства;
- обучение умению анализировать собственные эмоции;
- обучение поведенческой этике на эмоциональной основе.

При этом мы используем такие игры, как: «Узнай настроение», «Грустный, веселый, злой», «Нарисуй настроение героя» и т.д.

С этой же целью нами активно внедряются упражнения (подражательно–исполнительского и творческого характера), игры–драматизации, сюжетно–ролевые игры, рассказы, беседы, игры и этюды на выражение основных эмоций и на выразительность мимики, пантомимики, речи и др.

Спецификой в организации работы по коррекции нарушений является обязательное наличие практической деятельности, сочетающейся с умелым использованием наглядности и живого слова педагога. В логопедии разработаны довольно эффективные методики коррекции речевых нарушений, которые активно нами используются, это: дыхательная, пальчиковая, артикуляционная гимнастики, логоритмические упражнения, массаж, элементы песочной терапии и многое другое [5. с 84].

Психологическое сопровождение рассматривается как система мероприятий, направленных на восстановление, коррекцию или компенсацию нарушенных психических функций и состояний, а также процесс, направленный на адаптацию личности ребенка к определенным социальным условиям.

Психолого–педагогическое сопровождение семьи требует от нас широкого использования на практике комплекса интегрированных средств взаимодействия всех взрослых (специалисты и родители), являющихся заинтересованными участниками образовательного и воспитательного процессов.

При выборе стратегии коррекционно–развивающего обучения целесообразно создание специальных педагогических условий для формирования сотрудничества ребенка со взрослым:

- эмоциональный контакт взрослого с ребенком;
- правильное определение способов постановки перед ребенком образовательно–воспитательных задач;
- подбор способов передачи ребенку общественного опыта (совместные действия, подражание, действие по образцу и речевой инструкции).

Вышеуказанные виды работы имеют коррекционную значимость лишь при системном формировании детской деятельности [6. с 120].

Для родителей регулярно проводятся консультации, круглые столы, семинары–тренинги; даются рекомендации, чек–листы, памятки, домашние задания и т.д.

Реализация поставленных задач возможна при условии организации жизни ребенка с ограниченными возможностями, насыщенной положительными эмоциями, разнообразной деятельностью, высоким интеллектуальным потенциалом окружающей среды и общения.

Таким образом, вся работа по социальному развитию нацелена на формирование у особенных детей навыков продуктивного взаимодействия с окружающими людьми, их подготовку к школьному обучению, а в конечном итоге – на адаптацию к жизни в обществе, в быстро изменяющемся и нестабильном мире. Для этого необходимо создание специальных педагогических условий в семье и образовательных учреждениях.

Вселяя уверенность в себя, свои силы и способности, дети становятся открытыми, активными, жизнерадостными, дружелюбными. Результатом тому служат неоднократное участие наших воспитанников в городских фестивалях детского творчества среди детей с особыми образовательными возможностями, танцевальных конкурсах и конкурсах по пению, где они занимают призовые места.

Список литературы:

1. Локтева Е.В. Содержание работы по формированию социально–коммуникативных навыков у старших дошкольников с задержкой психического развития//Воспитание и обучение детей с нарушениями развития. 2007. – № 3, с.27–31
2. Психология детей с отклонениями и нарушениями психического развития/Сост. и общая ред. В.М.Астапов, Ю.В.Микадзе. – СПб.: Питер, 2002. – 304 с.
3. Станоев Л. Методы воспитания в социальной работе/Теория и практика социальной работы: отечественный и зарубежный опыт. Т.1. – Москва – Тула, 1993. – 460 с.
4. Триггер Р.Д. Психологические особенности социализации детей с задержкой психического развития. – СПб.: Питер, 2008. – 192 с.
5. Фридман Л.М., Кулагина И.Ю. Социальная ситуация развития/ Социальная педагогика. Хрестоматия/ Сост. М.Д.Горячев/ Самарский институт управления. Самара: СМУ, 1996. – 246 с.
6. Щетинина А.М. Социализация и индивидуализация в детском возрасте: Учебное пособие. – Великий Новгород: Нов ГУ им. Ярослава Мудрого, 2004. – 132 с.

УДК 371

ПОВЫШЕНИЕ МОТИВАЦИИ УЧАЩИХСЯ К ОБУЧЕНИЮ В УСЛОВИЯХ ДИСТАНЦИОННОГО ОБУЧЕНИЯ

Кушкурбаева Анара Турбаевна,
учитель английского языка
ОШ №23 им. М.Козыбаева, г. Костанай, Казахстан;
магистрант Омского государственного
педагогического университета, г. Омск, Россия

Аннотация

Повышение мотивации учащихся во время дистанционного обучения играет ключевую роль в обеспечении качественного и продуктивного образования. В статье рассмотрены проблемы дистанционного обучения и способы повышения мотивации учащихся в дистанционный период обучения как способ педагогической поддержки.

Ключевые слова: *повышение мотивации, дистанционное обучение, педагогическая поддержка*

Аңдатпа

Қашықтықтан оқыту кезінде оқушылардың мотивациясын арттыру сапалы және өнімді білім беруде шешуші рөл атқарады мақалада қашықтықтан оқыту мәселелері және қашықтықтан оқыту кезеңінде оқушылардың мотивациясын арттыру жолдары педагогикалық қолдау тәсілі ретінде қарастырылады.

Түйінді сөздер: *мотивацияны арттыру, Қашықтықтан оқыту, педагогикалық қолдау*

Abstract

Increasing the motivation of students during distance learning plays a key role in ensuring high-quality and productive education. The article discusses the problems of distance learning and ways to increase the motivation of students during the distance learning period as a way of pedagogical support.

Key words: *motivation enhancement, distance learning, pedagogical support*

В условиях современного мира дистанционное обучение становится все более распространенным. Дистанционное обучение – взаимодействие учителя и учащихся между собой на расстоянии, отражающее все присущие учебному процессу компоненты (цели, содержание, методы, организационные формы, средства обучения) и реализуемое специфическими средствами Интернет–технологий или другими средствами, предусматривающими интерактивность. [1]

Этот подход к образованию приобретает особую актуальность в ситуациях, когда доступ к традиционному обучению ограничен, как в случае кризисных ситуаций, таких как пандемии, так и в ситуациях, когда ученики находятся в удаленных районах, переноса занятий в связи с погодными условиями. Однако, сдерживающим фактором для эффективного дистанционного обучения часто является низкая мотивация учащихся.

Вопросы мотивации активно разрабатывались как в зарубежной, так и в отечественной науке. Еще в начале XX века Л.С. Выготский [2] обозначил проблему изучения связей, объединяющих эмоции с более сложными психологическими системами, которую определил как одну из главных задач научной психологии. Он одним из первых установил тесную связь между интеллектуальной и эмоционально–волевой сторонами личности, подчеркивая, что именно их совместная работа лежит в основе успешной жизнедеятельности. [3]

Мотивация учебной деятельности также представляет собой сложную динамическую систему, включающую иерархию внутренних и внешних мотивов, учебные цели и намерения, способы реагирования на трудности и неудачи,

возникающие в процессе обучения, а также ожидания и представления, касающиеся оценки собственного потенциала и собственных достижений, успехов и неудач.[4]

Основные факторы, влияющие на мотивацию учащихся в дистанционном обучении:

- Технические проблемы и доступность технологий

В отличие от традиционных классов, где структура и доступ к образовательным ресурсам более стабильны, дистанционное обучение требует от учащихся навыков работы с компьютерами и доступа к надежному интернет-соединению. Неполомки с интернет-соединением или компьютерным оборудованием могут добавлять стресс и вызывать чувство беспомощности.

- Отсутствие личного контакта

Дистанционное обучение может ограничить возможности для общения и взаимодействия с одноклассниками, что может повлиять на социальные навыки и чувство принадлежности. Это может привести к утрате личного контакта между учениками и преподавателями, что может привести к ощущению изоляции и недостатка мотивации учащихся.

- Отсутствие награды и признания

В контексте дистанционного обучения учащиеся могут испытывать дефицит мотивации из-за отсутствия возможности непосредственно получать похвалу и признание со стороны преподавателей и сверстников.

- Стресс и тревога

Дистанционное обучение может вызывать стресс из-за новых технологий, необходимости самостоятельной организации учебного процесса, а также беспокойства о своем здоровье и благополучии.

- Самодисциплина и самоорганизация.

Некоторым учащимся может быть трудно справиться с дистанционным обучением из-за нехватки самодисциплины и навыков самоорганизации.

- Домашняя обстановка

Условия дома могут быть не всегда благоприятными для учебы, например, из-за шума, отсутствия необходимого пространства или семейных проблем, стеснения высказывать свое мнение перед родными.

Для смягчения негативных последствий дистанционного обучения важно обеспечить учащихся поддержкой, структурированным подходом к учебе, возможностью социального взаимодействия, а также обучением навыкам управления стрессом и эмоциями. Регулярная связь с учениками, психологическая поддержка и создание условий для комфортного обучения важны для поддержания психоэмоционального благополучия в период дистанционного обучения.

Можно предложить и рассмотреть следующие стратегии для повышения мотивации учащихся в дистанционном обучении:

– Интерактивные формы обучения, а именно включение методик, таких как онлайн-уроки, вебинары, групповые проекты и обсуждения, что способствует активной вовлеченности учащихся в учебный процесс. Использование платформ для онлайн-обучения, которые предлагают интерактивные уроки и игровые элементы, способствующие увлекательному и эффективному обучению. Организация виртуальных мероприятий, таких как конкурсы, онлайн-выставки и культурные мероприятия, которые способствуют созданию сообщества и укреплению мотивации учащихся.

- Обратная связь

Регулярная обратная связь со стороны преподавателей помогают учащимся чувствовать себя оцененными. Регулярная обратная связь от преподавателей демонстрирует учащимся, что их усилия и достижения замечены и оценены. Это

создает у них чувство важности и значимости своей работы, что, в свою очередь, стимулирует их к дальнейшему участию и усердию. Регулярная обратная связь и помогают учащимся построить доверительные отношения с преподавателями. Постоянное внимание к прогрессу и достижениям учеников помогает им развивать навыки саморегуляции и ответственности за свое обучение. Зная, что их усилия будут замечены и оценены, ученики склонны к более целенаправленной и последовательной работе над своими учебными заданиями.

- Поощрение.

Поощрение достижений и прогресса учащихся помогают им чувствовать себя оцененными и мотивированными. Поощрение достижений и прогресса учащихся поддерживает их мотивацию к самосовершенствованию и достижению новых целей. Когда ученики видят, что их усилия приводят к положительным результатам и получают признание за свои успехи, это стимулирует их стремление к дальнейшему развитию и росту. Уверенность в том, что они могут получить поддержку и понимание со стороны своих учителей, способствует формированию позитивной образовательной среды, где ученики чувствуют себя комфортно и готовы преодолевать трудности. Индивидуализация обучения

– Учет индивидуальных особенностей и темпа обучения каждого ученика способствует созданию более поддерживающей и мотивирующей обучающей среды несмотря на то, что требует более тщательного планирования со стороны педагога. Например, давать ученикам возможность выбирать темы для исследований или проектов в соответствии с их интересами и уровнем подготовки. Также можно давать учащимся возможность работать в своем собственном темпе, предоставляя дополнительные материалы для более глубокого изучения темы или дополнительные задания для тех, кто быстрее усваивает материал. И самое главное – предоставлять возможность для индивидуальных консультаций с учителями, где ученики могут получить дополнительное объяснение и поддержку по темам, которые им вызывают затруднения.

Таким образом, повышение мотивации учащихся во время дистанционного обучения играет ключевую роль в обеспечении качественного и продуктивного образования. Разработка и применение эффективных стратегий для поддержки мотивации становится важной задачей для образовательных учреждений и педагогов в современном мире. Время дистанционного обучения представляет собой вызов, но также и возможность для инноваций в сфере образования, и эффективное повышение мотивации учащихся становится ключевым фактором успешной реализации этого потенциала.

Список литературы:

1. Полат Е.С., Бухаркина М.Ю., Моисеева М.В. Теория и практика дистанционного обучения: Учеб. пособие для студ. высш. пед. учебн. заведений. – Москва.: Издательский центр «Академия», 2004. – 416 с.– стр. 17
2. Выготский, Л.С. Собрание сочинений. В 6 т. Т. 6. Научное наследство – Москва : Педагогика, 1984. – 400 с.
3. Опарина Я.О., Шабанова О.А. Развитие познавательного интереса и учебной мотивации через внедрение модели персонализированного обучения. Вестник Щадринского государственного педагогического университета. № 4 (48) 2020
4. Гордеева Т.О. Мотивационные факторы, влияющие на достижения в учебной деятельности. – Психология в вузе. 2005. No 4. С. 3–27.

ӘОЖ 37.02

БАСТАУЫШ БІЛІМ БЕРУДЕ ПӘНАРАЛЫҚ БАЙЛАНЫСТЫ ҚОЛДАНУДЫҢ ҚАЖЕТТІЛІГІ МЕН МҮМКІНДІГІ

Кушмурзина Даметкен Хажмухановна,
аға оқытушы, педагогика ғылымдарының магистрі,
Ө.Сұлтанғазин атындағы педагогикалық институты
Ахмет Байтұрсынұлы атындағы ҚӨУ, Қостанай қ., Қазақстан
E-mail: dametken1201@mail.ru

Аңдатпа

Бұл мақалада білім беру жүйесіндегі оқыту мен оқу үдерісін жаңа мазмұнда, тың идеяларға сүйене отырып ұйымдастыру, оқытудың заманауи әдістері білім беру мазмұнында көрінетін пәнаралық байланыстарды жан-жақты қолдануға ықпал ету, сондай-ақ оның қажеттілігі мен қазіргі бастауыш мектепте пәнаралық байланысты қолдану мүмкіндігі айтылады.

Түйін сөздер: пәнаралық байланыс, оқытудың тиімді әдістері, бастауыш мектеп, пән, өзектілік, оқыту мен оқу.

Аннотация

В данной статье говорится организация процесса преподавания и обучения в системе образования на основе новых идей, современных методов обучения, содействие всестороннему использованию межпредметной связи в содержании образования, а также ее необходимость и возможность использования межпредметной связи в современной начальной школе.

Ключевые слова: межпредметная связь, эффективные методы обучения, начальная школа, предмет, актуальность, преподавание и обучение.

Abstract

This article discusses the organization of the teaching and learning process in the education system on the basis of new ideas, modern teaching methods, promoting the comprehensive use of interdisciplinary communication in the content of education, as well as its necessity and the possibility of using interdisciplinary communication in modern primary school.

Key words: interdisciplinary communication, effective teaching methods, primary school, subject, relevance, teaching and learning.

«Сабақ өту – жай ғана шеберлік емес, ол – жаңадан жаңаны табатын өнер», – дейді Ж.Аймауытов. Расымен де, мұғалім болып, бала оқыту – оңай шаруа емес. Кез келген педагог өз сабағының қызықты, әрі тартымды өтуі үшін өз сабағымен қатар, жалпы білім беретін басқа да пәндерге байланыс жасау арқылы білім беруі тиіс. Пәнаралық байланыс ең алдымен, жалпы оқу процесін, бір мектептің барлық жұмысын бір жолға салуға, ғылымдар жүйесінің бір арнаға тоғысуына септігін тигізеді. Барлық мұғалімге бірыңғай талаптар қоюға және әр түрлі пәндерде ортақ мүддені шешуге жұмылдырады. [1]

Жалпы білімнің мазмұны ғылымдардың өзара байланысы, өндіріс пен қоғамдық дамудың жаңару процесіне тікелей ықпал жасайды. Сондықтан қазіргі таңда мектептегі оқыту үрдісінде пәнаралық байланыс ерекше өзекті орын алып отыр және жалпы педагогикалық маңызға ие болуда.

Пәнаралық байланыс – түрлі оқу пәндерінің арасындағы өзара байланысын айқындау шарты және білім беру мен оқыту талаптарының бірі. Пәнаралық байланыстың қазіргі оқыту-тәрбиелеу, білім беру жүйесінде оқушылардың дүниетанымын тереңдете отырып, оқытудың тиімділігін арттыруға көмектесуі ғылыми педагогикалық дәлелдеме ретінде танылады. Оқушылардың әртүрлі пәндер бойынша берілетін теорияларды түсініп-білуі, олардың жалпы ақыл-ойына серпін

туғызып, танымдық іс-әрекеттеріне шығармашылық сипат беріп, барлық алынған білімін жүйелейді.

Бүгінгі таңда біз бастауыш білім берудегі пәнаралық байланысты өзара пайдалану мүмкіндігі, оның түрлері мен оқыту формалары мәселесін өзекті тақырыптардың бірі деп санаймыз. Бұған дейін де тәжірибедегі пәнаралық байланыс мәселесі сандаған ағартушы педагогтарды толғандырған. Мысалға, ерте заманнан-ақ Әл-Фараби, Я.А.Коменский, И.Г.Песталоци, қазақ ғалымдары мен педагогтары Ш.Уалиханов, А.Құнанбаев, Ы.Алтынсарин, А.Байтұрсынов, М.Дулатов, М.Жұмабаев және т.б. оқытудағы пәндерді бір-біріне интеграциялау мәселесі бойынша өз еңбектерінде атап өткен.

Пәнаралық байланыстың ең негізгі дидактикалық міндеті – оқыту үрдісінде білім беру, дамытушылық сипатының арасындағы байланысты құру.

Бүгінгі таңда бастауыш сынып оқушыларында жеке емес, кең тасымалдау қасиетке ие жалпы дағдыларды қалыптастыру қажеттілігі туындады. Белгілі бір пәнді оқу барысында алынған білімді оқушылар басқа пәндерді оқу кезінде еркін пайдаланады. Біздің ойымызша, бұл дағдыны тек сабақ барысында ғана емес, сонымен қатар сабақтан тыс жұмыстарда да дамытуға болады. Осы жерден сұрақтар туындайды:

«Пәнаралық байланыстың қандай түрлері мен формаларын қолдану керек? Қандай педагогикалық шарттар қажет? Әр түрлі салалардағы білімді жинақтайтын арнайы оқу пәндері қажет пе?»

Мәселенің мәні – мектептегі барлық пәндерді бастауыш сынып оқушысының бір басына қалай сыйғызып, бірі басқаларына қайшы келмейтіндей және олармен үйлесімді өзара байланыста әрекет етуінде. Жаһандану дәуірінде бұл педагогикалық мәселе мектеп ұсынған жаңа әлеуметтік сұраныстардан туындайды. Біздің ойымызша, оқытудың заманауи әдістері білім беру мазмұнында көрінетін пәнаралық байланыстарды жан-жақты қолдануға ықпал етуі керек.

Бастауыш сынып мұғалімі жұмысының ерекшелігі бірнеше пәндер бойынша оқытуды қамтиды. Бірінші сыныптан бастап әр пән әртүрлі салалардағы білім мен дағдылар жүйесі болатындай етіп жасалған. Әр пән қазірдің өзінде әртүрлі білім салаларының интеграциясын қамтиды. Барлық пәндер бойынша көрінбейтін жіппен «ортақ тақырыптар» арқылы бір-бірімен жалғасуы пәнаралық байланыстарды мүмкіндігінше тиімді ұйымдастыруға мүмкіндік береді. [4; 188–бет]

Пәнаралық байланыс сабаққа кішігірім үзінділер түрінде, сабақтың жеке кезеңдерінде (математикалық диктант, кіріспе тапсырма, мәселелік сұрақ) енгізіледі, онда басқа пәндерден білімді тартуды талап ететін белгілі бір танымдық тапсырма орындалады. Қосымша ақпарат сабақты шамадан тыс жүктемеуі және оқу материалының негізгі мазмұнынан назардан тыс қалдырмау үшін басқа оқу пәндерінен алынған ақпаратты мұқият таңдау керек. [5; 7–бет]

Пәнаралық байланыс мүмкіндік береді:

- оқушыны өз бетінше білім алуға үйрету;
- оқуға деген қызығушылықты дамыту;
- оқушының интеллектуалды деңгейін арттыру.

Пәнаралық байланысты қолдану оқушының математика, қазақ тілі, әдебиеттік оқу, жаратылыстану, дүниетану пәндерін оқуға деген қатынасын да белсендіру рөлін атқарады. Балалардың алдында «құрғақ» есептеулер мен жалықтыратын жаттығулардың артындағы белгісіз елдер мен халықтардың әйгілі туындылары пайда болады. [6; 148–бет]

Пәнаралық байланысты бір сабақта бірнеше рет қолдануға да болады. *Мысалы*, 4–сыныптың «Жаратылыстану» (2–бөлім, 9–сабақ, 42–43 бет) сабағында келесідей тапсырмалар ұйымдастыруға болады.

Сабақ тақырыбы: «Пайдалы қазбаларды немен алмастыруға болады?».

1–тапсырма: «Өз мектебінді зертте» топтық зерттеу жұмысы. Оқушыларға мектептің соңғы 3 айда тұтынған электр энергиясын зерттеу үшін *екі тапсырма* (1.1 және 1.2) беріледі.

1.1–тапсырма: Электрмен жабдықтау бағасы 1 кВт үшін 25 теңгені құрайды. Мектеп ай сайын қанша ақша төлегенін есептеңіз. Қорытынды жасаңыз.

1.2–тапсырма: 1 кВт электр энергиясын тұтыну үшін шамамен 200 грамм көмір қажет. Әр айда электр энергиясын тұтыну үшін қанша кг көмір қажет болғанын есептеңіз. 1 кг = 1000 г. *Сұрақ:* көмірді тұтынуды үнемдеу үшін не істеу керек? Немен алмастыруға болады?

Тапсырманы орындау үшін келесідей критерий беріледі:

- Әр айда электр энергиясы үшін жұмсалған қаражатты есептейді;
- Әр айда электр энергиясын тұтыну үшін жұмсалған көмір мөлшерін анықтайды;
- Көмірді үнемдеу үшін тиімді альтернатива ұсынады.

Айлар	Пайдаланылды / кВт	Құны / теңге	Көмір / кг	Қорытынды
Қаңтар	5370 кВт			
Ақпан	7050 кВт			
Наурыз	6420 кВт			

Кері байланыс:

- Көмірді тұтынуды үнемдеу үшін не істеу керек?
- Көмірді немен ауыстыруға болады?
- Біз қандай зерттеу жүргіздік?
- Бұл тапсырма пайдалы болды ма?
- Қандай пәнмен байланысты байқадыңыздар?

Осы зерттеу жұмысы арқылы математика пәнімен байланыс жүзеге асырылады, есептеу дағдылары шыңдалады және шамалардың өлшем бірліктерін есте сақтайтын болады. Бұл тапсырма оқушыларды жергілікті өз мектептерін зерттеумен қызықтырады. Алған білімді олар күнделікті өмірде де қолдана алумен оқытудың жүйелілік пен бірізділік, түсініктілік және теория мен практиканың байланыстылық принциптері көрініс табады. Әрі мұндай тапсырмалар арқылы баланы үнемшілдікке тәрбиелеп, экономикалық тәрбие мәселесі де жүзеге асады.

Енді осы сабақты бекітіп, қорытындылап өту үшін келесідей үй тапсырмасын беруге де болады. Тапсырманың жүйелі орындалуы үшін оқушылар бағалау критериймен және мұғалімнің жазған үлгісімен таныстырылады.

Тапсырма: Пайдалы қазбалардан жасалған дәрі–дәрмектер туралы ақпарат дайындау.

Критерий келесідей:

1. Кем дегенде 2 мысал жазу (дәрі–дәрмек түрлерінен).
2. Дәрілік заттардың сипаттамасы:
 - * қолданылуы (ауру түрі, жас ерекшелігі);
 - * дәрілік түрі (таблетка, спрей, жақпа май, тамшылар, капсула);
 - * өндіруші.
3. Ол дәрі–дәрмек қандай пайдалы қазбадан жасалады, құрамы?

Осы ұсынылған үй тапсырмасы арқылы оқушы биология, медицина салаларымен де байланыс орната алады. Мұнда оқушының тақырыпты жан-жақты қарастыруына және күнделікті өмірдегі түрлі дәрі-дәрмекпен танысуына деген мүмкіндігі зор.

Осылайша бір ғана жаратылыстану пәнінің бірнеше пәнмен байланысуы оқушылардың қосымша білімдерін шоғырландырып, негізгі тақырыптан ауытқымауына жол ашады. Бұл өз кезегінде педагогтарға пәндер арасындағы ортақ тақырыптарды жүзеге асыруға деген мүмкіндік болып табылады. Берілген мүмкіндікті пайдалану арқылы педагог әр саладағы біліммен бөлісіп, оқушылардың танымын кеңейтеді.

4-сынып, «Қазақ тілі» пәні бойынша «Қоршаған ортаны қорғаймын» тақырыбында тапсырма математика пәнімен байланысады. 68-беттегі 70-жаттығу: *«Көктемде құстар жылы жақтан оралды. Олардың жалпы саны отыздан көп, елуден аз. Оның үштен бірі – қараторғай, саны – 16, төрттен бірі – қаздар, алтыдан бір бөлігі – үйректер, ал сегізден бір бөлігі – тырналар. Қалғандары – қарлығаштар. Ұшып келген өзге құс түрлерінің санын анықта»*. Мұнда математика бойынша «Бөлшек» ұғымы бойынша алған білім-біліктіліктерін еске түсіріп, қолдана алады, кеңінен меңгеріп, есептеу дағдыларын жетілдіреді. Есептеу дағдыларын тек математика сабақтарында ғана қолданылып қоймай, басқа да пәндерді игеруде қажет екеніне көздері жетеді. «Математика – күнделікті өмірде» қағидасының мәнін түсінеді. Сонымен қатар «Құстардың қайтуы» дегенді ұғынады, экологиялық тәрбие беру, яғни құстарды қорғауға, оларға тиіспеуге, ұя жасап қарсы алуға тәрбиелеу мүмкіндігі туады. Үйге қосымша ақпарат жинастырып келуге де тапсырма берген тиімді, мысалы: «Құстардың қайтуы» немесе «Жыл құстары» дегеніміз не? Қай құстар бірінші, қай құс соңынан өз еліне оралады? «Климаттың маусымдық өзгерісі» дегенді қалай түсінесіздер?

«Қазақ тілі» пәнін «Дүниетану» пәнімен байланыстыруға өте тиімді. Мысалы, 4-сынып, 2-бөлім, 74-сабақ «Апатты табиғи құбылыстар. Барыс септігі» тақырыбында 50-жаттығуда келесідей «Шығармашылық үзіліс» айдарымен төмендегідей тапсырма берілген:

Тапсырма: Берілген жағдаяттарда қайда хабарласытыныңды айт. Сыныппен талқыла.

«Сен көрші пәтердің терезесінің түтін шығып жатқанын көрдің. Қайда хабарласу керек? (өрт сөндіру қызметіне) Сен мектептен қайтып келе жатып, өз үйіңнің дәлізінен газдың иісін сездің. Қайда хабарлау керек? (газ апаты қызметіне). Көшедегі машина бұрылыста жаяу жүргіншіні қағып кетті. Қасыңда ешкім болмады. Машина тоқтамады, бірақ сен нөмірін есіңе сақтап қалдың. Не істейсің? Қайда хабарлау керек? (алдымен жедел жәрдемге, содан соң полицияға)».

Табиғи жасанды апаттар тақырыбы дүниетану сабағында меңгерілген. Оқушылар осы тапсырма арқылы өз қауіпсіздігі туралы жан-жақты жауап беріп, өз пікірін айту арқылы тілдік дағдаларын дамытуға мүмкіндік алады. Осы шығармашылық жұмыс негізінде «Барыс септігін» де меңгереді.

«Математика» пәні 4-сынып, 2-бөліміндегі 93-сабақ. *Тақырыбы:* «Математикалық мазмұндағы пікірлер. Ақиқат және жалған». Осы тақырыпқа байланысты келесідей тапсырма ұсынылады: «... екендігі дұрыс» деген сөздермен өз пікіріңді әзірле. Ол қандай пікірлер? Жер сілкінісі кезіндегі іс-әрекеттер қандай?»:

1. Ғимараттан сыртқа шығу.
2. Үстел астында жасырыну.
3. Есіктің жақтауына тұру.
4. Терезеден алысырақ тұру.

Тапсырманы орындау арқылы дүниетану пәнімен байланыс жасайды. Оқушыларды табиғи катаклизм кезіндегі төтенше жағдайда іс-әрекет шараларын үйретіп, жеке қауіпсіздігін жоспарлауға дағдыландырады.

«Табиғат құбылыстары» тақырыбы аясында математика сабағында (4–сынып, 3–бөлім, Алматыкітап, 2023, 99 сабақ, 1–тапсырма) келесідей тапсырма беріледі: «Есептеп, алдымен қай табиғат құбылысы орын алатынын анықта. Жауапты өсу ретімен орналастыр. Найзағай 451•203 – 444444 : 11 + 3789; Күн күркіреу 56•640 – (11258 – 27•35) + 374498». Өрнектерді есептеу арқылы оқушылар найзағай басталар алдында найзағай жарқырап, сосын күн күркірейтінін біледі. Орындалған тапсырма арқылы жаратылыстану пәнімен байланыс орнатылады.

Математика сабағының биология саласымен байланысын 4–сыныптың «Қоршаған ортаны қорғаймын» ортақ тақырыбында кездестіруге болады. *Мысалы:* (Математика, 3–бөлім, Алматыкітап, 2023, 115–сабақ, 118–бет, 8,9 тапсырмалар).

1–тапсырма: «Саябақта шырша, жөке және қарағай ағаштары өсіп тұр. Қарағай мен жөке бірге алғанда – 400, қарағай мен шырша – 300, шырша мен жөке – 440 ағаш. Саябақта әрқайсысынан қанша ағаш бар?»

2–тапсырма. «Балалар жасыл бұршақ дәнін өсірді. Бақылау нәтижесін олар кестеге жазды. Кестедегі мәліметтер бойынша дәптеріңе график сыз.»

3–тапсырма. Тапсырмаларды орындап, қандай жануар Қазақстанның қызыл кітабына енгізілегінін анықта.

Сырға толы дүниетану сабағы да пәнаралық байланыстан тыс қалмады. 4–сыныптың «Дүниетану» оқулығының 63–бетінде жарақаттану кезінде қолданатын шаралар бойынша дәрігердің кеңесі ұсынылған. *Тапсырма:* «Жарақат алған сәтте не істеу керек? Ол үшін тәжірибелі дәрігердің кеңестерін оқыңдар. Жұппен жұмыс істеу барысында әртүрлі жарақаттар алған кезде не істеуге болатынын, нені істеуге болмайтынын бір–біріңе түсіндіріңдер. Талқылауға берілген тапсырма арқылы оқушылар күнделікті өмірде орын алатын жағдай кезінде әрекет түрлерімен танысады. Бұл өз кезегінде медицинамен немесе биология саласымен байланыс болып табылады.

Дүниетану сабағы тарих пәнімен байланыста болады. 4–сынып оқулығында «Адам өміріне климаттың әсері қандай?» тақырыбы берілген. Алғашы адамдар өмір сүрген жылдардың климаты туралы ақпаратпен танысқан соң, талқылау тапсырмасы ұсынылады.

1–тапсырма: «Суреттерге қара. Мұз басу дәуірі адам өміріне қандай өзгерістер әкелді? Адамның климат жылынғаннан кейінгі ойлап тапқан құралдарын ата».

2–тапсырма: «Климаттың өзгеруіне байланысты біздің бабаларымыздың қандай шаруашылық түрімен айналысқанын есіңе түсір. Суретке қара. (А.Дүзелханов. «Сақ көші» картинасы) Адамдардың өмір салтына, тұрмысына бұл кәсіптің қалай әсер еткені туралы әңгімеле».

Дүниетану оқулығында «Менің өлкемнің ауылшаруашылығы» тақырыбы берілген. Сол тақырыпта сыныппен оқыған мәтін бойынша кері байланыс жүргізу үшін «Бидайдың сұрағы» әдісі қолданылады. Сұрақтарға жауап беру арқылы мәтінді бекіту. *Сұрақтар:* «Техникалық дақылдарға қандай өсімдіктер жатады? (Арпа, бидай, сұлы, күнбағыс). Қатардағы артық сөз қандай? Мал шаруашылығының салаларын ата. Қостанай облысында қандай шаруашылық салаларын білесің?». Оқушылар бидайдың масақтары қойған сұрақтарға жауап беру арқылы биология саласымен байланыс жасайды.

Әдебиеттік оқу пәнін жаратылыстану пәнімен байланыстыру үшін мынадай тапсырма беруге болады. *1–тапсырма:* «Электр қуатынсыз өмір сүрудің қиындығы

туралы айтып беріңдер». *2–тапсырма:* «Электр пен Көмірдің атынан айтыс ұйымдастырыңдар». Оқушылар жаратылыстану пәнінде алған білімді әдебиеттік оқу сабағында қолданып, пәнаралық байланысты жүзеге асырады.

Әдебиеттік оқу пәнін дүниетану пәнімен байланыстыру үшін талқылау тапсырмасын құрастыруға болады. *Тапсырма:* «Дәлелде. Ретін көрсет».

Күннің батуы, шығуы.

Таңның ағаруы, таның білінуі, Күннің көтерілуі.

Толған ай, жарты ай, туған ай.

Бұлт, шалшық, жаңбыр.

Осы пәнді астрономиямен байланыстыру үшін тапсырма берілген.

1–тапсырма: «Құсжолын, Жетіқарақшыны тақтаға сызып көрсетіңдер».

2–тапсырма: «Аспан денелдері туралы ертегі құра. *Мысалы:* Ай мен Күн».

Міне, сонымен жоғарыда бірнеше пәндердің тақырыптарын басқа пәндермен тығыз байланыстара отырып, бір пәннен алған білімін келесі пәнде қолдана отырып, толықтырып, жан–жақты талдау мүмкіндігіне ие пәнаралық байланысты қолдану қажет екенін және оны қолдану мүмкіндігі бар екенін дәлелдеп өттік.

Пәнаралық байланыстың тиімділігі:

Пәнаралық байланысты жүзеге асыру сабақты жүйелеуге мүмкіндік береді. Демек, білімнің тереңдігі мен беріктігіне ықпал етеді, оқушыларға әлемнің тұтас бейнесін беруге көмектеседі. Оқыту мен тәрбиелеудің тиімділігі артады, әртүрлі пәндер бойынша сабақтарда алған білім, білік, дағдыларды түпкілікті қолдану мүмкіндігі қамтамасыз етіледі. Пәнаралық байланыстарды қолдану мектеп пәндерінің бөлінуін жояды. Оқушылардың білімі тереңдей түседі.

Пәнаралық байланыстар, мәселелік тәсіл сияқты, оқушылардың танымдық іс–әрекетінің мазмұны мен үрдісін қиындатады. Сондықтан мәселелік элементтерді де, көлемді де, пәнаралық байланыстардың күрделілігін де біртіндеп күшейту қажет. Білім алушылардың ғылыми байланыстарды білуге деген қызығушылығын арттыратын танымдық дағдылар мен оқу жетістіктерінің өсуін қамтамасыз ету маңызды. Пәнаралық байланысты оқу процесінде әртүрлі әдістемелік тәсілдер мен құралдардың көмегімен жүзеге асыру оқушылардың танымдық іс–әрекетін айтарлықтай белсендіреді.[6;17]

Қорытындылай келе, сабақ тұлғаның дамуы мен қалыптасуында жетекші рөл атқаратынын айтқымыз келеді. Ал қазіргі сабақты қалай елестетсек те, ол бәрібір оқушылардың жас ерекшеліктерін ескеретін біртұтас және бірізді үдеріс болып табылатын оқу жүйесінің дидактикалық талаптарына сай болуы керек. Ал пәнаралық байланысты жүзеге асыру жұмысы жүйелі және мақсатты түрде жүргізілуі керек, өйткені бұл әрекеттестік сөйлеудің, зейіннің, ойлаудың дамуына ықпал етеді.

Әдебиеттер тізімі:

1. Білім беруде пәнаралық байланыстың маңызы зор. https://el.kz/content-21496_13403/ Назира Бурханова.
2. А.А.Бейсенова. Мектептегі оқу–тәрбие процесіндегі пәнаралық байланыс Алматы 1991. 5 б.
3. Мұсабеков О. Пәнаралық байланысты жүзеге асырудың шарттары// Бастауыш мектеп – 2000. – №1.–34 б.
4. В.Н. Максимова Межпредметные связи и совершенствование процесса обучения. М.: Провещение 1984. 188 б.
5. БайназароваТ.Б. Бастауыш сынып оқушыларына пәнаралық кіріктіру арқылы эстетикалық тәрбие беру («Бейнелеуі өнері» мен «Дүниетану» материалдары негізінде): пед. ғыл. канд. ... дис.: 13.00.01. – Алматы, 2019. – 7 б.
6. С. Аликулов Методические основы развития общетехнических знаний и умений учащихся посредством межпредметных связей: Диссертация на соискателя ученой степени к. п.н. Ташкент Пед. Унив. имени Низами, 2008. – 148 б.

7. Жалпы білім беретін мектептің 4–сынып оқулықтары (математика, жаратылыстану, дүниетану, қазақ тілі, әдебиеттік оқу), 2022, 2023 ж.

УДК 373.51

ГЕЙМИФИКАЦИЯ КАК СПОСОБ ПОВЫШЕНИЯ МОТИВАЦИИ ОБУЧАЮЩИХСЯ

Лебедь Ирина Петровна

педагог–эксперт, учитель математики,
Учреждение «Академический лицей города Костанай»
E–mail: irina.lebed.2012@bk.ru

Абилова Асия Касымбековна

педагог–эксперт, учитель казахского языка и литературы.
Учреждение «Академический лицей города Костанай»
г. Костанай, Казахстан
E–mail: asiya_abilova@mail.ru

Аңдатпа

Заманауи білім беру үнемі өзгеріп отыратын қиындықтар мен талаптарға тап болады, бұл оқытудың инновациялық тәсілдерін іздеу қажеттілігін көрсетеді. Соңғы он жылдықтарда геймификация – ойын элементтерін ойын емес контексттерге біріктіру–оқушылардың мотивациясын ынталандыру құралы ретінде танымал болды. Бұл мақала геймификация принциптерін және оның оқушылардың мотивациясын арттыруға әсерін зерттейді.

Түйінді сөздер: геймификация, мотивация, ойын, принциптер, интерактивтілік, қатысу, білім беру ортасы.

Аннотация

Современное образование сталкивается с постоянно меняющимися вызовами и требованиями, что подчеркивает необходимость поиска инновационных подходов к обучению. В последние десятилетия геймификация – интеграция элементов игр в неигровые контексты – приобрела популярность как инструмент для стимулирования мотивации обучающихся. Данная статья исследует принципы геймификации и ее влияние на повышение мотивации обучающихся.

Ключевые слова: геймификация, мотивация, игра, принципы, интерактивность, вовлеченность, образовательная среда.

Abstract

Modern education is faced with constantly changing challenges and requirements, which emphasizes the need to find innovative approaches to learning. In recent decades, gamification – the integration of game elements into non–game contexts – has gained popularity as a tool to stimulate student motivation. This article explores the principles of gamification and its impact on increasing the motivation of students.

Key words: gamification, motivation, game, principles, interactivity, engagement, educational environment.

*«Игры детей – вовсе не игры,
а правильнее смотреть на них как на самое значительное
и глубокомысленное занятие этого возраста».*

М. Монтель

Современное образование сталкивается с рядом вызовов, стимулирующих необходимость поиска инновационных подходов к обучению, которые предоставляют образовательным организациям и педагогам новые способы и инструменты для повышения эффективности учебно–воспитательного процесса. В последние десятилетия, ввиду глобального развития информационных технологий,

все большую популярность набирает геймификация – интеграция элементов игр в неигровые контексты образовательной среды, в трудовую деятельность, в социальное взаимодействие и повседневную жизнь.

Геймификация в обучении предполагает не только использование готовых игр, но и преобразование всего образовательного процесса в игру. Основная идея геймификации в образовании заключается в применении элементов и принципов, характерных для игр, с целью сделать учебный процесс более привлекательным, мотивирующим и эффективным. Геймификация может быть направлена на решение целого ряда задач, таких как: стимуляция мотивации, повышение вовлеченности, поддержка индивидуализации, развитие социальных навыков, формирование критического мышления, повышение осознанности и понимания учебного материала и мн.др. Одна из самых привлекательных особенностей геймификации – это свобода, которую получают ученики и преподаватели. Технология открывает пути для самовыражения, экспериментов, сильных эмоций – все это ограничено при традиционном варианте учебы. Именно эмоции приводят к закреплению опыта, который обучающиеся получают во время игры.

По мнению ряда современных ученых геймификация в образовании приобрела известную популярность, являясь мощным инструментом именно для стимулирования мотивации обучающихся.

Исследователь И.С. Буракова отмечает, что «процесс геймификации повышает уровень вовлеченности, мотивирует участие и улучшает результаты деятельности, она является эффективным методом обучения в цифровой среде, от грамотного использования данного метода зависит отношение современного обучающегося к процессу обучения» [1].

В.Д. Емельяненко определяя положительные стороны геймификации, отмечает «повышение мотивации и улучшение качества усвоения материала при сохранении образовательных форм и наполнении их новым содержанием в соответствии со спецификой изучаемого предмета» [2].

И.В. Ставцева, исследуя влияние геймификации на мотивацию к обучению, сообщает, что «использование геймификации в образовании повышает желание учиться, делает сам процесс обучения более интересным и «близким» для современного поколения, привыкшего к повседневному использованию гаджетов» [3].

Современный апологет геймификации Ю-Кай Чоу в своей концепции исходит из анализа мотивации и поведенческих стимулов людей. Он описывает 8 потребностей, которые управляют мотивацией человека:

- потребность в ощущении собственной значимости;
- потребность в развитии творческих способностей;
- потребность в достижении успеха;
- потребность в общественном влиянии и социальных связях;
- потребность в обладании, в ощущении контроля;
- потребность в вовлеченности, удовлетворении любопытства;
- ограниченность ресурсов и потребность удовлетворить вызванное этим нетерпение;
- потребность избегания потерь [4].

Суть в том, что все перечисленные потребности личность может удовлетворить в процессе обучения, если в него грамотно внедрить игровые техники. К наиболее распространённым игровым сценариям в педагогике относятся игровые квесты, конкурсы, ролевые сценарии, игровые симуляции и т.д.

Один из ключевых принципов геймификации в образовании – это *создание четких и достижимых целей*, которые должны быть четко сформулированы и понятны для участников. Обучающиеся, сталкиваясь с конкретными задачами и вызовами, начинают осознавать практическую значимость учебного процесса. Благодаря системе виртуальных и реальных вознаграждений, наглядной информации о продвижении к цели (графики, диаграммы, бонусные копилки и др.) они видят подтверждение собственного прогресса, что дополнительно мотивирует их на дальнейшее продвижение вперед.

Следующий принцип – принцип мотивации. Любая игра содержит в себе мотивацию для ее участников, что необходимо для того, чтобы игрок не забросил ее прохождение на одном из этапов. В учебно-воспитательном процессе, перед обучающимися должна стоять конкретная цель, которая движет его вперед. Это могут быть отметки (другие поощрения), которые дети получают с успешным прохождением каждого следующего уровня. Также, признание успеха другими обучающимися, одобрение учителя и родителей, являются достаточно важными мотиваторами учебной деятельности, организованной на основе методов и форм и средств геймификации.

Принцип индивидуализации. Применение геймификации в образовательной среде позволяет создать более гибкую систему обучения, адаптируемую к потребностям каждого обучающегося в отдельности. Ученики получают возможность выбора задач, ориентированных на их интересы и образовательный уровень, что способствует более глубокому вовлечению и внутренней осознанности. Интерактивные элементы, встроенные в учебный материал, делают обучение увлекательным и доступным, а интересные сценарии, ассоциированные с учебным материалом, активизируют внимание и улучшают усвоение информации [5].

Принцип соревновательности включает в себя использование элементов конкуренции с целью стимулирования участников игры и усиления их внутренней мотивации. Данный принцип может проявляться через применение различных методов и средств обучения: оформление лидерских стенов, бонусно-накопительные системы оценки, где выполнение конкретных задач приносит бонусы, а также командные игры и соревнования, способствующие развитию коллективного духа. Вручение призов и наград (реальных и виртуальных), создает соревновательный эффект, стимулирует обучающихся к достижению наиболее лучших результатов. Отметим отдельно, что соревновательность должна быть здоровой, направленной на продуктивную деятельность и мотивировать на успех, не вызывая негативных эмоций и последствий, а также служить источником вдохновения для всех участников игрового процесса. Соревновательность позволяет сформировать у обучающихся конкурентивные навыки – целеустремленность, амбициозность, решимость, инициативность, самодисциплину, упорство, ответственность, конкурентоспособность и т.д.

Важным принципом геймификации является *принцип сотрудничества*. Наряду с соревновательностью, в любой игре поощряется сотрудничество, которое развивает командные навыки, способствует обмену знаниями и эффективному решению коллективных задач. А групповые достижения и совместные усилия стимулируют сплочение всех участников игры, повышают командный дух, создают общую удовлетворенность проделанной работой и полученными результатами. Принцип сотрудничества проявляется в учете личностных качеств каждого обучающегося, который на каждом уроке получает оценку своего труда за инициативу, любознательность, способности, творчество, выбирает задачи по своим способностям, убеждается, что он уважаем [6].

Принцип интерактивности в геймификации направлен на преобразование обучения в динамичный процесс, где его участники активно формируют собственный образовательный опыт. Вместо пассивного принятия информации, они активно взаимодействуют с учебными материалами, самостоятельно принимают решения, достигают поставленных целей и продуктивно взаимодействуют друг с другом. Интерактивность геймификации предполагает внедрение в учебный процесс игровых сценариев, увлекательных квестов или ролевых игр. Создание виртуальных миров, образовательная симуляция предоставляют обучающимся возможность применять полученные знания в учебно–практических ситуациях, что способствует более глубокому пониманию, осознанию и запоминанию информации. Интерактивность также присутствует в методах оценки, самооценки и взаимооценки.

Принцип оценки в геймификации включает в себя инновационные методы оценки, направленные на стимулирование мотивации, вовлеченности и личного развития обучающихся. В отличие от традиционных форм оценки, где акцентируется только результат, геймификация позволяет оценивать поэтапно весь процесс обучения, а также отмечать, в виде бонусов и наград, активное участие наиболее успешных учеников. К основным аспектам принципа оценки можно отнести:

- уровни и прогресс – обучающиеся постепенно продвигаются к более сложным задачам или темам при достижении определенных порогов, что создает ощущение прогресса и развития;

- награды и достижения – применение виртуальных или реальных наград, значков, бейджей, бонусов и т.д. за успешное выполнение заданий, мотивирует обучающихся к достижению личных и командных целей;

- комментарии и обсуждения – использование форумов, чатов или других средств коммуникации для обсуждения учебной деятельности, вопросов и решения проблем способствует реализации технологии коллективного обучения и повсеместной взаимопомощи;

- самооценка– вовлечение в процесс самооценки позволяет оценивать обучающимся собственный образовательный прогресс;

- конструктивная обратная связь – которая осуществляется своевременно (в момент игровой деятельности) и позитивно, способствует поддержке личного роста и развития [7].

Отдельно следует сказать о преимуществах применения геймификации в образовательном процессе. Геймификация повышает у обучающихся уверенность в собственных силах. Если что–то не получилось, есть вариант попробовать снова и добиться успеха. Данная технология позволяет раскрыться тем ученикам, которые сдерживают свой потенциал при традиционном обучении, создает комфортные условия – большинство учащихся ведут себя активно и открыто. Участие в образовательных играх повышает вовлеченность, дает возможность нестандартно мыслить, помогает адаптироваться к изучаемому предмету, разбавляет монотонный процесс и учит нацеливаться на результат в любой работе. Благодаря легкости и ненавязчивости геймификация формирует потребность в получении знаний и развитии, создает условия для применения теоретических знаний на практике.

Таким образом, геймификация, как инновационная педагогическая технология, через реализацию системы принципов, предоставляет большие возможности для формирования учебной мотивации обучающихся. Кроме того, геймификация создает позитивное и вовлекающее образовательное пространство, где каждый обучающийся чувствует себя значимым и успешным. Существенным аспектом геймификации в образовании является не только получение знаний, но и развитие навыков, которые могут быть применены в учебной и реальной жизнедеятельности

школьников. Однако важно учитывать, что геймификация должна быть интегрирована в учебный процесс органично, она должна быть направлена на достижение образовательных целей и не отвлекать от самой сути обучения.

Список литературы:

1. Буракова И.С. Геймификация образовательного процесса как инструмент повышения мотивации обучающихся / И.С. Буракова // Мир науки, культуры, образования. – 2023. – № 3 (100). – С. 160–162.
2. Емельяненко В.Д. Геймификация в образовании: пределы применения // Философия образования. – 2018. – № 75. – С.130–146.
3. Ставцева И.В. Влияние геймификации на мотивацию к обучению / И.В. Ставцева, Вагина Т.С. // Вестник ЮУрГУ. – 2019. – № 1. – С.33–39.
4. Ю-кайЧоу Геймифицируй это. Как стимулировать клиентов к покупке, а сотрудников – к работе // Издательство «Бомбора». – 2021. – 519 с.
5. Геймифицируй это: как превратить урок в игру [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <https://www.ispring.ru/elearning-insights/gameschool> Дата обращения: 12.01.2024.
6. Обучение с интересом: казахстанские айтишники создают образовательные игры [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <https://almaty.tv/news/obrazovanie-i-nauka/1942> Дата обращения: 12.01.2024.
7. Геймификация в образовании Казахстана: принципы, особенности, формы [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <https://edu.mcfz.kz/article/4356> Дата обращения: 12.01.2024.

УДК 372.893

РОЛЬ ИСТОРИЧЕСКОГО ЗНАНИЯ В СОВРЕМЕННОМ ПЕДАГОГИЧЕСКОМ ОБРАЗОВАНИИ: ИННОВАЦИОННЫЕ ПОДХОДЫ К ПРЕПОДАВАНИЮ ИСТОРИИ

Лескина Ольга Анатольевна,
педагог–эксперт, учитель истории и географии,
КГУ «Общеобразовательная школа №11
отдела образования города Рудного»,
управления образования акимата Костанайской области
E–mail: valebnaya.olga@mail.ru

Аннотация

Данная статья рассматривает роль исторического знания в современном педагогическом образовании и представляет ряд инновационных подходов к преподаванию истории. В статье также рассматривается роль исторического знания в современном педагогическом образовании, представлено несколько инновационных подходов, проблемно–ориентированное обучение, геймификация, активные методы обучения, помогающие сделать обучение истории более интерактивным и доступным.

Ключевые слова: инновационный подход, проблемно–ориентированное обучение, современные технологии, интеграция, геймификация, активные методы обучения.

Аннотация

Бұл мақала қазіргі педагогикалық білім берудегі тарихи білімнің рөлін қарастырады және тарихты оқытудың бірқатар инновациялық тәсілдерін ұсынады. Сонымен қатар, мақалада қазіргі педагогикалық білім берудегі тарихи білімнің рөлі қарастырылады, тарихты оқытудың бірнеше инновациялық тәсілдері, проблемалық бағытталған оқыту, геймификация, белсенді оқыту әдістері сияқты, тарихты оқытуды интерактивті және қолжетімді етуге көмектесетін тәсілдер ұсынылған.

Түйінді сөздер: инновациялық тәсіл, проблемалық бағытталған оқыту, заманауи технологиялар, интеграция, геймификация, белсенді оқыту әдістері

Abstract

This article examines the role of historical knowledge in modern teacher education and presents a number of innovative approaches to teaching history. The article also examines the role of historical knowledge in modern teacher education, presents several innovative approaches, problem-oriented learning, gamification, and active teaching methods that help make history teaching more interactive and accessible.

Key words: *innovative approach, problem-based learning, modern technologies, integration, gamification, active learning methods.*

История как наука играет важную роль в педагогическом образовании. Историческое знание позволяет учащимся понять прошлое, его связь с настоящим и предсказывать возможные сценарии будущего. Оно воспитывает у учащихся межкультурное восприятие, уважение к разным культурам и ценностям. Кроме того, изучение истории формирует у учащихся навыки культурной и исторической грамотности, развивая у учащихся аналитические и исследовательские навыки, способность к критическому мышлению и эмпатии. Однако, в свете быстро меняющегося мира, современные педагогические подходы к преподаванию истории требуют инноваций и адаптации к современной реальности.

Из практики преподавания на уроках истории хорошо заходят инновационные подходы. Само толкование термина «инновация» означает введение чего-либо нового; нововведенная вещь; модернизация; реформа [1]. Под **инновационным подходом** в системе образования понимаются **процессы совершенствования педагогических технологий, совокупности методов, приёмов и средств обучения** [2]. Данный подход имеет большое количество технологий, но из собственной практики можно выделить лишь некоторые из них, которые заходят на уроках истории на «Ура». Это проблемно-ориентированное обучение, геймификация, использование современных технологий, активные методы обучения.

1. **Проблемно-ориентированное обучение** – данная методика предполагает формулирование проблемных вопросов и обучение учащихся навыкам исследования и анализа. Этот подход помогает учащимся активно участвовать в процессе обучения и развивать навыки самостоятельного поиска информации, что приводит к активной познавательной деятельности. «Установлено, что в процессе самостоятельного получения и воспроизведения информации...» ученики не так легко забывают полученные знания, «а в случае забывания их быстро можно восстановить» [3].

Проблемно-ориентированное обучение в истории – это подход к обучению, который акцентирует внимание на проблемах, конфликтах и сложностях в прошлом, чтобы развивать у учащихся критическое мышление, навыки анализа и аргументации.

Целью проблемно-ориентированного обучения истории является не только передача фактического материала, сколько развитие критического мышления и способности к самостоятельной работе с информацией. Вместо того чтобы просто запоминать даты и события, учащиеся изучают исторические проблемы и анализируют различные точки зрения на них.

Этот подход к обучению представляет учащимся возможность активно участвовать в процессе обучения, проводить собственные исследования и принимать обоснованные решения. Он развивает навыки работы с источниками, анализа исторических данных и самостоятельного мышления.

Одним из подходов проблемно-ориентированного обучения истории является использование «кейсов» – ситуаций, которые требуют учащимся провести

историческое исследование и найти решение проблемы. Учащимся предлагается анализировать различные источники, проводить интерпретацию данных и формулировать свои выводы [3]. Например, исследование исторического объекта: учащиеся выбирают конкретный исторический объект (например, памятник, замок, музей) и проводят исследование о его истории, значимости и влиянии на окружающую среду. Затем они разрабатывают презентацию или отчет, в котором делятся своими результатами и делают выводы о важности сохранения исторических объектов для будущих поколений.

2. **Геймификация** – это современный метод обучения, который позволяет создать интерактивную среду и использовать игровые технологии для активизации познавательной деятельности при изучении различных предметов [4]. Игровые технологии являются уникальной формой обучения, которая делает процесс обучения интересным и увлекательным для обучающихся. Они эффективно способствуют развитию навыков, знаний и критического мышления, предлагая различные игры, ролевые игры, симуляции, головоломки и другие задания. Преимуществами игровых технологий являются их доступность и гибкость – они могут быть адаптированы к разным возрастным группам. Игровые технологии могут использоваться как в классе, так и вне его, в том числе с помощью компьютерных и мобильных игр или онлайн-платформ. Одним из интересующих нас аспектов является геймификация в процессе преподавания урока:

✓ «историческая реконструкция»: учащиеся изучают конкретное историческое событие (например, Французскую революцию) и создают реконструкцию ключевых моментов этого события в классе или на школьной сцене. Они разыгрывают роли исторических фигур, создают костюмы и декорации, а также проводят исследование исторического контекста, чтобы максимально точно передать атмосферу и значение события.

✓ «Исторический детектив» – ученики расследуют историческое событие или период, анализируя доказательства и делая логические выводы.

✓ «Исторический квест» – ученики получают задания и вопросы на разных этапах истории и должны найти правильные ответы, чтобы продвигаться по квесту.

Геймификация на уроках истории развивает критическое мышление. Игровые задания могут требовать анализа и критического мышления. Ученики учатся понимать и оценивать различные исторические события и их последствия. Многие игры включают элементы сотрудничества и командной работы. Ученики учатся общаться и работать вместе, что развивает навыки коммуникации и сотрудничества.

3. **Использование современных технологий** – современные дети выросли в цифровой эпохе, и использование различных технологий, таких как интерактивные образовательные платформы, виртуальная реальность и онлайн-ресурсы (LearningApps, Online Test Pad и другие), делает процесс обучения истории более интересным и доступным. Это позволяет учащимся лучше визуализировать события прошлого и экскурсировать в виртуальных музеях и исторических местах. Например, многие страны начали оцифровывать свои исторические архивы и делать их доступными онлайн. Это позволяет учащимся изучать первоисточники, такие как старые документы, письма и фотографии, что помогает им лучше понять исторические события и взглянуть на них со свежей перспективы. Вот примеры некоторых <http://www.rgakfd.ru/> – Государственный Архив кинофотодокументов (РГАКФД), <https://fgurgia.ru/object/5522827> – Российский государственный исторический архив (РГИА), https://guides.loc.gov/sb.php?subject_id=162830 – Библиотека Конгресса: оцифрованные документы по истории США,

<https://archive.president.kz/ru/funds/ecatalog/> – Архив Президента Республики Казахстан и другие.

В целом, современные технологии значительно обогащают процесс обучения истории, делая его более интерактивным, интересным и доступным для всех студентов.

4. **Активные методы обучения**– это методы, направленные на активизацию мышления обучаемых, характеризующиеся высокой степенью интерактивности, мотивации и эмоционального восприятия учебного процесса, и позволяющие:

✓ активизировать и развивать познавательную и творческую деятельность обучаемых;

5. повышать результативность учебного процесса [5, 4]

Активное обучение представляет собой систему методов, которые способствуют самостоятельному овладению учениками знаниям и навыкам через активную практическую и мыслительную деятельность. Оно стимулирует интерес личности к решению познавательных задач и применению усвоенных знаний. Этот подход меняет роль ученика от пассивного «устройства», который просто запоминает информацию, к активному участнику образовательного процесса, обладающему качествами современного успешного человека.

Например, «проект исторической рекламы»: учащиеся разбиваются на группы и выбирают конкретный исторический период, фигуру или событие. Используя свои знания и исследования, они создают рекламу (например, постер, ролик или презентацию) для привлечения внимания и интереса сверстников к истории. Они должны оправдать свой выбор, представить ключевые факты и сделать акцент на значимости и актуальности исторической информации.

«Дебаты»: разделение класса на две команды, чтобы обсудить исторический вопрос или спорный момент. Это развивает критическое мышление и навыки аргументации.

«Проектная деятельность»: ученики работают в группах или индивидуально над проектами, связанными с историческими темами. Например, создание исторических брошюр, фильмов, презентаций или сайтов.

«Исторический музей»: ученики создают музейную выставку по определенному историческому периоду или событию, где каждый предмет представляет определенное историческое значение и становится предметом изучения.

Перечислены лишь некоторые из методов активного обучения, которые могут применяться на уроках истории. Однако их эффективность зависит от уровня познавательной активности школьников, поскольку то, что хорошо работает в одном классе, может оказаться неудачным в другом. Чтобы успешно развивать самостоятельность и интерес учащихся, учителю необходимо продумать теоретическую основу и овладеть навыками использования различных приемов и методов на разных этапах урока. Применение этих методов и приемов делает учащихся активными, заинтересованными и равноправными участниками обучения. Они перестают думать стереотипно и развивают стремление к знаниям, формируется мотивация к учебному процессу.

Роль исторического знания в современном педагогическом образовании играет важную роль в развитии у учащихся аналитических и критических способностей. Инновационные подходы к преподаванию истории, такие как проблемно–ориентированное обучение, использование технологий, геймификация и активные методы, помогают сделать процесс обучения истории более интересным и

эффективным. Важно помнить, что преподавание истории должно быть не только передачей фактов и дат, но и способствовать формированию критического мышления и развитию навыков, необходимых для современного мира.

Список литературы:

1. Комлев, Н. Г. Словарь иностранных слов: [более 4500 слов и выражений] / Н. Г. Комлев. – Москва : Эксмо, 2006 (Тверь: Тверской полиграфкомбинат). – 669.
2. Шайдулина, А. А. О применении инновационных подходов в процессе обучения / А. А. Шайдулина, О. О. Мамадалиев. – Текст: непосредственный // Молодой ученый. – 2016. – № 6 (110). – С. 839–841.
3. Субочева А.Д. Инновационные методы обучения как способы активизации мыслительной деятельности студентов /А. Д. Субочева, О.Н.Субочева// Муждунар. Научно–исследовательский журнал. – 2014. – Вып. 9 (28) –С.136–139.
4. Селевко Г.К. Современные образовательные технологии. Учебное пособие. – М.: Народное образование,1998. – 256 с.
5. Курбатова О.В., Красноперова Л.Б., Солдатенко С.А. Активные методы обучения: рекомендации по разработке и применению / О.В., Красноперова Л.Б., Солдатенко С.А., п. Металлплощадка, 2017. – 53 с.

УДК 37.015.33

КРАТКАЯ ХАРАКТЕРИСТИКА МЕТОДОВ ОЦЕНКИ ИНТЕРНЕТ ЗАВИСИМОГО ПОВЕДЕНИЯ

Литвинцев Дмитрий Павлович

магистрант ОП 7М01101 – Педагогика и Психология
Костанайский региональный университет
им. А. Байтұрсынұлы, г. Костанай, Казахстан
E – mail: Dimon_28_98@bk.ru

ДемисеноваШнарСапаровна,

к.п.н., ассоциированный профессор,
кафедры педагогики и психологии,
Костанайский региональный университет
им. А. Байтұрсынұлы, г. Костанай, Казахстан
E – mail: shnar15@mail.ru

Аңдатпа

Бұл жұмыс Интернетке тәуелді мінез–құлықтың сипаты мен ауырлығын Қазақстанда және шетелде бағалау үшін қолданылатын жалпы сынақ әдістеріне қысқаша шолу жасайды. Әр әдістеме мен есептеу әдістерінің негізгі ерекшеліктері сипатталған. Критерийлер белгілі бір әдістің негізінде, біз тәуелді тәуелді мінез–құлықтың болуы немесе тенденциясы туралы айтуға болады.

***Түйінді сөздер:** Интернет, Интернетке тәуелді мінез–құлық, техника, диагностикалық құралдар, Интернетке тәуелділік.*

Аннотация

В данной работе приведен краткий обзор распространенных тестовых методик, используемых для оценки характера и степени выраженности интернет–зависимого поведения, как в Казахстане, так и за рубежом. Описаны основные особенности каждой методики и способы подсчета баллов. Так же озвучены критерии, по которым на основании той или иной методики можно говорить о наличии или склонности тестируемого к интернет зависимому поведению.

***Ключевые слова:** интернет, интернет зависимое поведение, методика, средства диагностики, интернет зависимость.*

Abstract

This paper provides a brief overview of common test methods used to assess the nature and severity of Internet addicted behavior, both in Kazakhstan and abroad. The main features of each technique and methods of scoring are described. Criteria are also voiced, according to which, on the basis of one or another method, one can speak about the presence or inclination of the test person to Internet addictive behavior.

Key words: *Internet, Internet addictive behavior, methodology, diagnostic tools, Internet addiction.*

В современном мире, где цифровые технологии используются в каждой сфере, невозможно отрицать оказываемого ими влияния на психологический аспект жизни пользователя. Новейшие технологии становятся все более доступными, сеть интернет опоясывает весь земной шар, а дети рожденные в это время уже не смогут продуктивно социализироваться без приобщения к технологическим продуктам современности. Но все это играет в жизни человека двойственную роль, с одной стороны благодаря технологиям и в частности интернету мы имеем облегчение нашей повседневной жизни, а с другой может привести к ряду негативных последствий для психического и физического здоровья человека, а также для его социальной жизни и профессиональной деятельности.

Первый прототип сети интернет – ARPANET, появился в 1969 году [1, с. 51–55]. В 1991 году «всемирная паутина» стала общедоступной для владельцев стационарных компьютеров, а уже всего спустя 5 лет, в 1996 году, АйвенГолдберг вводит термин «интернет зависимость» вкладывая в него медицинский смысл, сподобив его с алкогольной и наркотической зависимостями, видя в нем угрозу по вытеснению нормальной жизни [2].

Как можно заметить, проблема интернет зависимости занимает умы различных ученых, психологов, психотерапевтов и психиатров практически с момента создания знакомой нам сети интернет. И естественно, раз имеется проблема зависимости, должен разрабатываться и вопрос ее диагностики.

Обзор методов диагностики интернет зависимого поведения остается актуальным в связи с тем, что происходит рост исследований в данной сфере. Этот рост непосредственно связан с быстрой скоростью распространения сети интернет и все более широким использованием современных цифровых технологий практически во всех сферах нашей жизни. С ростом исследований интернет зависимого поведения существенно увеличивается количество методик, посредством которых можно провести диагностику. Но, как и в любой сфере, рост количества методик не означает рост в их качестве. В этой статье мы хотим предоставить обзор наиболее распространённых методик, которые используются для диагностики интернет зависимого поведения, разработанные или адаптированные для использования в странах СНГ.

Начало исследований по интернет зависимости положил оригинальный скрининговый опросник по интернет–зависимости, разработанный Кемберли Янг в 1994году. Он включает в себя 8 вопросов, на которые респондент должен отвечать либо да, либо нет которые оценивают степень погружения человека в онлайн–мир, наличие у него симптомов абстиненции, потери контроля над использованием интернета и т.д. Тестируемый считается интернет зависимым при наличии 5 и более положительных ответов на них. Несмотря на то, что он является первым в своем роде, и далее был усовершенствован, данная методика до сих пор используется в современных исследованиях по интернет аддикции и зарекомендовала себя как простая в обработке, и надежная в плане получения результатов [3, с. 237– 244].

Кемберли Янг не остановилась на этом, и следующим шагом разработала опросник из 20 вопросов по диагностики интернет аддикции. Каждый вопрос

предлагает утверждение, на которое нужно ответить по 5–балльной шкале: «очень редко», «редко», «иногда», «часто» и «очень часто». Вопросы касаются таких аспектов, как потеря контроля над использованием интернета, чувство беспокойства при отсутствии доступа в интернет, пренебрежение общением в реальной жизни в пользу онлайн–общения и т.д. Методика позволяет получить количественную оценку интернет зависимости в диапазоне от 20 до 100 баллов. Сумма баллов от 20 до 49 является нормой и не указывает на наличие интернет зависимости у тестируемого. Сумма баллов от 50 до 79 является показателем выше нормы, и свидетельствует о наличии некоторых проблем по части пользования интернетом. При сумме баллов от 80 и до 100 можно с уверенностью говорить о наличии у тестируемого интернет зависимости. Данная методика была адаптирована и переведена на русский язык В.А.Лоскутовой. Спустя время, Лоскутова, доработала эту методику, выделив в ней 2 части по 20 вопросов в каждой [4].

В 1999 году, под руководством Жичкиной А.Е., был разработан опросник «поведение в интернете». Методика состоит из 21 парного вопроса, где первый вариант (А) оценивается в 1 балл, а второй вариант (Б) оценивается в 0 баллов. Результаты интерпретируются посредством суммирования полученных баллов. Опросник состоит из 3 шкал одной из которых является шкала интернет зависимости и включает в себя 7 вопросов от их общего количества. Чем выше балл показал тестируемый по результатам методики, тем более он склонен к интернет зависимости. Результаты от 0 и до 2 баллов включительно говорят о том, что тестируемый не склонен к интернет зависимости, от 3 до 5 баллов говорят о склонности к формированию интернет зависимости и баллы от 6 до 7 свидетельствуют о наличии интернет зависимости у тестируемого [5].

Жичкиной А.Е. в соавторстве с Щепиловой Е.А. был адаптирован проективный тест «незаконченные предложения» для оценки субъективного отношения тестируемых к интернету. Методика состоит из 33 незаконченных предложений, делающих акцент на отношении опрашиваемых к интернету и компьютеру. Интерпретация производится по 6 шкалам по результатам которых можно так же судить о склонности к интернет –зависимости [6].

В 2003 году, китайским психологом Ченом, была разработана методика диагностики интернет зависимости – «Шкала интернет–зависимости Чена» [7, с.136–140]. Методика включает 26 вопросов, оценивающих следующие аспекты интернет–зависимости:

- Интернет–зависимость как образ жизни;
- Использование интернета для уменьшения плохого настроения;
- Недостаток контроля над использованием интернета;
- Недостаток взаимодействия в реальной жизни;
- Использование интернета для убегания от проблем;
- Ощущение беспокойства и депрессии при отсутствии доступа к интернету, и т. д.

Помимо этого, методика позволяет измерять специфические симптомы зависимости и включает в себя 5 оценочных шкал:

1. Шкала компульсивных симптомов;
2. Шкала симптомов отмены;
3. Шкала толерантности;
4. Шкала внутриличностных проблем и проблем со здоровьем;
5. Шкала управления временем.

В дополнение к этому, первые три шкалы и последние две, объединяются в 2 типа надшкальных критериев – интегральные или ключевые (симптомы самой интернет зависимости) и критерий негативных последствий использования интернета соответственно.

Каждый вопрос оценивается по 5–балльной шкале, где 1 – «никогда», 2 – «редко», 3 – «иногда», 4 – «часто», 5 – «очень часто». Окончательный результат определяется путем сложения баллов, набранных в ответах на все 26 вопросов. Чем выше общий балл, тем выше уровень интернет–зависимости.

В 2004 году С.А. Кулаковым была разработана методика «тест на интернет зависимость». Методика является модификацией опросника К. Янг. Данный тест рассчитан на выявление интернет зависимости и имеет 2 формы: для ребенка и для взрослого. Особенность проведения детского опросника в том, что оценка интернет зависимости производится родителями и способен предостеречь их от риска возникновения интернет зависимости. Оба варианта теста содержат 20 вопросов и 5 вариантов ответа на них. Результаты диагностики определяются суммой баллов по каждому из вопросов. Сумма баллов ниже 50 по обоим формам, говорит о том, что риск развития интернет зависимости минимален. Сумма баллов от 50 до 79 говорит о том, что сеть интернет оказывает серьезное влияние на жизнь тестируемого. Сумма баллов от 80 и выше свидетельствует о наличии у тестируемого высокой степени интернет зависимости, и необходимости срочного вмешательства специалиста по данному виду зависимости [8, с –464].

В 2005 году за авторством Т.А.Никитиной и А.Ю. Егорова вышел тест на выявление интернет зависимости. Методика состоит из 27 вопросов и содержит различные по количеству и характеру варианты ответов. Имеются вопросы открытого характера. Первая половина методики состоит из вопросов социально – демографического характера, вторая половина состоит из вопросов, направленных на выяснение характера работы с сетью интернет и работой за компьютером. Обработка результатов производится путем подсчета совпадений ответов испытуемого и ключа методики, за каждое совпадение начисляется от 0 до 4 баллов. Сумма баллов от 5 до 10 считается нормой, у тестируемого в таком случае не наблюдаются признаки зависимости. Сумма баллов от 10 до 15 свидетельствует о склонности тестируемого к возникновению игровой зависимости. Сумма баллов от 15 и выше свидетельствует о наличии у тестируемого игровой зависимости [9, с – 436].

В 2006 году Л.Н.Юрьева в соавторстве с Т.Ю.Большот разработали способ скрининговой диагностики компьютерной зависимости, направленный на выявление кибераддикции, в том числе и интернет зависимость [10, с – 196]. При создании методики авторы опирались на критерии диагностики интернет зависимости по Голдбергу. Методика состоит из 11 вопросов и 4 вариантов ответа на них. По окончании тестирования проводится подсчет баллов. Если сумма баллов меньше 16, то риск развития интернет зависимости близок к нулю. Результаты с суммой баллов от 16 до 22 авторы называют стадией увлечения, это тот момент где профилактические мероприятия будут наиболее эффективными. Если сумма баллов от 23 и до 37, то у тестируемого диагностируется первая стадия зависимости, здесь особое внимание следует уделить реабилитации респондента. Сумма баллов от 38 и выше свидетельствует о второй стадии зависимости по мнению авторов где необходимо проведение лечебных мероприятий.

В 2009 году Щеплиной Е.А. Был разработан опросник «восприятие интернета». Опросник состоит из 67 вопросов и 3 вариантов ответа на них. Методика имеет следующую особенность – последний, 67, рассматривается и анализируется

отдельно. Этот вопрос является социолингвистическим и введен для определения степени принадлежности опрашиваемых к сетевой субкультуре. Результаты диагностики определяются по 3 факторам и 12 шкалам внутри них. Благодаря большому количеству вопросов тест позволяет более детально изучить психологические особенности интернет зависимости тестируемого [11].

В 2011 году Кузнецовым К.В. в соавторстве с Данилейко А.А. была разработана анкета для выявления интернет зависимости [12]. Анкета состоит из 10 вопросов и 3 – 4 вариантов ответа на них. Вопросы связаны с характером взаимодействия пользователя с сетью интернет и времяпровождением за компьютером, а также о влиянии вышеперечисленного на личную жизнь, работу и здоровье тестируемого. Обработка результатов производится путем подсчета баллов за каждый из ответов.

Определенный интерес представляет методика диагностики склонности к различным видам зависимости за авторством Лозовой Г.А. Тест позволяет диагностировать склонность респондента к 15 различным видам зависимости среди которых игровая, интернет и компьютерная виды зависимости. Методика является ориентировочной и показывает лишь склонность к той или иной зависимости. Методика состоит из 80 утверждений и 5 вариантов ответов на них. Для выявления каждого из приведенных видов зависимости отводится по 5 вопросов. Баллы подсчитываются отдельно по каждому из видов зависимости. Сумма баллов от 5 до 11 свидетельствует о низкой склонности респондента к зависимости. Сумма баллов от 12 до 18 говорит о средней склонности респондента к зависимости, ситуация, требующая применения профилактических мер. Сумма баллов от 19 до 25 говорит о высокой степени склонности респондента к определенному виду зависимости [13].

На основании всего вышесказанного следует отметить то что на данный момент в наличии имеются достаточно разнообразные методики от довольно простых, до сложных многофакторных. Ряд методик, приведенных выше имеет версии, предназначенные для определенного возраста и определенного пола. Несмотря на то, что эти методики могут быть полезны при диагностике интернет–зависимости, важно понимать, что ни один тест не может быть абсолютно точным и надежным. Так же, стоит учитывать, в большинстве своем, отсутствие сведений по стандартизации и валидации имеющихся методик. Из имеющихся на данный момент средств диагностики интернет зависимости наиболее надежными можно считать методики Л.Н. Юрьевой и Т.Ю. Ботьот, а также методику Чена. Важно отметить, что ни одна из представленных методик не имеет шкалы для определения лжи. Поэтому для получения точных результатов необходимо иметь высокий уровень доверия в коммуникации между психологом–диагностом и тестируемым, а также наличие высокого уровня конфиденциальности.

Список литературы:

1. Byung–Keun Kim. Internationalising the Internet the Co–evolution of Influence and Technology (англ.). – Edward Elgar, 2005. – P. 51–55.
2. Саглам, Ф.А. Интернет–аддикция подростков как форма проявления отклоняющегося поведения / Ф.А. Саглам // Педагогическое образование и наука. – 2009. – №5. – С.88– 91. Young K. Internet Addiction: The emergence of a new clinical disorder. // CyberPsychol. Behavior. – 1996. №1(3). – P.237–244.
3. Лоскутова В.А. Тест на интернет–зависимость (полная версия теста) [Электронный ресурс] – Режим доступа: http://user.lvs.ru/vita/test/default_old.htm (дата обращения 27.03.23).
4. Жичкина А. Опросник поведения в интернете А.Жичкиной [Электронный ресурс] – Режим доступа: <https://cyberpsy.ru/tests/oprosnik-povedeniya-v-internete-zhichkinoy/> (дата обращения 02.04.23).

5. Методика выявления отношения к интернету «Незаконченные предложения». [Электронный ресурс] – Режим доступа: <https://cyberpsy.ru/tests/nezakonchennye-predlozheniya-shchepilinoj-zhichkinoj/> (дата обращения 20.03.23).

6. Интернет-зависимое поведение у подростков. Клиника, диагностика, профилактика / В.Л. 7. Малыгин, А.Б. Искандирова, Н.С. Хомерики [и др.]. – М.: Изд-во «Мнемозина», 2010. – 136 с.

8. Кулаков С.А. Практикум по клинической психологии и психотерапии подростков. – СПб.: Речь. 2004. – 464 с.

9. Егоров А.Ю., Игумнов С.А. Расстройства поведения у подростков: клинико-психологические аспекты. – СПб.: Речь. 2005. – 436 с.

10. Юрьева Л.Н., Большот Т.Ю. Компьютерная зависимость: формирование, диагностика, коррекция и профилактика. – Днепропетровск: Пороги. 2006. – 196 с.

11. Опросник Е.А. Щепиловой «Восприятие интернета». [Электронный ресурс] – Режим доступа: <http://psylist.net/praktikum/00121.htm> (дата обращения 13.03.23).

12. Кузнецов, К.В., Данилейко А.А. Исследования интернет-зависимости // Журнал научных публикаций аспирантов и докторантов. – 2011. – № 9.

13. Лозовая Г.А. Методика диагностики склонности к различным видам зависимости. [Электронный ресурс] – <http://www.vashpsixolog.ru/psychodiagnostic-school-psychologist/69-diagnosis-emotional-and-the-personal-sphere/4259-metodika-diagnostiki-sklonnosti-k-razlichnym-zavisimostyam-lozovaya-gv-> (дата обращения 02.04.23).

УДК 378.14

НАУЧНО-ИССЛЕДОВАТЕЛЬСКАЯ ДЕЯТЕЛЬНОСТЬ В ФОРМИРОВАНИИ ПРОФЕССИОНАЛЬНЫХ КОМПЕТЕНЦИЙ БУДУЩИХ СПЕЦИАЛИСТОВ С ПРИМЕНЕНИЕМ BIM-ТЕХНОЛОГИЙ

Ловягина Татьяна Владимировна,
преподаватель специальных дисциплин,
КГКП «Костанайский строительный колледж»,
Г. Костанай, Казахстан
E-mail: lovvatvla@mail.ru

Аңдатпа

Мақалада студенттердің оқу үдерісіндегі ғылыми – зерттеу қызметінің рөлі, bit-технологияларды қолдана отырып ғылыми-зерттеу қызметін ұйымдастыру мүмкіндігі, болашақ сәулетшілерді кәсіби даярлаудағы ғылыми-зерттеу қызметінің маңыздылығы қарастырылады. BIM технологияларын ғылыми іздеу және игеру процесінде болашақ мамандардың кәсіби өзін-өзі тәрбиелеу және өзін-өзі жетілдіру қажеттілігі туралы хабардар екендігі расталды.

Түйінді сөздер: ғылыми-зерттеу қызметі, bit-технология, танымдық қабілеттерін өзектендіру, студенттердің зерттеу дағдыларын қалыптастыру, ғылыми-практикалық конференциялар, кәсіби құзыреттіліктер.

Аннотация

В статье рассматривается роль научно – исследовательской деятельности студентов в учебном процессе, возможность организации научно-исследовательской деятельности с применением bit-технологий, важность научно-исследовательской деятельности в профессиональной подготовке будущих архитекторов. Подтверждено, что в процессе научного поиска и владения bit-технологиями происходит осознание будущими специалистами необходимости профессионального самообразования и самосовершенствования.

Ключевые слова: научно-исследовательская деятельность, bit-технология, актуализация познавательных способностей, формирование исследовательских умений студентов, научно-практические конференции, профессиональные компетенции.

Abstract

The article examines the role of students' research activities in the educational process, the possibility of organizing research activities using bim technologies, the importance of research activities in the professional training of future architects. It is confirmed that in the process of scientific research and

possession of bim technologies, future specialists become aware of the need for professional self-education and self-improvement.

Key words: *research activities, bim technology, actualization of cognitive abilities, formation of students' research skills, scientific and practical conferences, professional competencies.*

От специалиста среднего звена на современном этапе, в связи с развитием всех сфер жизни человека, повышением социальных потребностей населения требуются новые профессиональные и личностные качества: системное мышление, экологическая, правовая, информационная, коммуникативная культура, способность анализировать свою деятельность, самостоятельно действовать в условиях неопределенности, приобретение новых знаний, творческая активность, ответственность за выполняемую работу [1].

Кто такой «современный высококвалифицированный специалист»? Прежде всего это – исследователь! Ведь ему необходимо не только профессионально и основательно разбираться в своем деле, но и обязательно обладать высокой профессиональной мобильностью, уметь самостоятельно ориентироваться в обширной научно–технической информации, владеть компьютерными программами. Что касается обучающихся, то без активного участия студентов в научно–исследовательской работе, этого всего достичь невозможно.

Научно–исследовательская деятельность – один из способов формирования профессиональной компетентности выпускников направленная на развитие навыков самостоятельного овладения научными знаниями и их творческого применения. Научно–исследовательская деятельность студентов рассматривается как одно из ключевых направлений совершенствования качества профессиональной подготовки студентов [2].

Можно выделить несколько направлений по применению и внедрению различных видов и форм научно–исследовательской деятельности студентов на учебных занятиях и во внеучебное время: написание научных докладов, статей, подготовка сообщений; проведение олимпиад и научных конференций; разработка проектов для получения Грантов; факультативные формы обучения; научно–исследовательские кружки и др. [3].

О научно–исследовательской работе студентов опубликовано много статей в интернет и печатных изданиях. Это вопрос рассматривается на педагогических чтениях, научных конференциях на разном уровне, обсуждается в социальных сетях. Но красной линией проходит то, что научно–исследовательская работа студентов является одной из важнейших форм учебного процесса в среднем профессиональном образовании. Один из основополагающих факторов в повышении подготовки будущих техников–проектировщиков – владение bim–технологиями (компьютерными программами для проектирования).

Студенты, активно участвующие в студенческих научных обществах (в нашем колледже – «Зерек»), конкурсах и конференциях разного уровня, приобретают опыт полноценной научной работы, расширяя свой кругозор и практические навыки. Неоспоримо, что научно–исследовательская работа, выполненная самостоятельно, уровень в совершенстве выполнять проекты в компьютерных программах позволяет студенту интеллектуально, творчески расти, оттачивать профессиональные навыки, учит умению отстаивать свои идеи, аргументировать высказывания, грамотно строить отношения с окружающими, предают уверенности. И чем раньше приобщить студента к научно–исследовательской деятельности, тем выше будет результат его профессиональной подготовки. Кстати, и факультативные занятия по сути своей также связаны с изучением особенностей научно–исследовательской деятельности, позволяют своевременно выявить студентов, имеющих склонность и

мотивацию к научной деятельности, стремящихся показать или, как это стало модно сейчас, пропиарить себя и свои способности. Как следствие, такие студенты будут успешно справляться с выполнением обязательных учебно–научных работ, а по окончании учебы, смогут более качественно осуществлять свою профессиональную деятельность, что показывает практика.

Архитектурное проектирование немыслимо сейчас без bim–технологий. Без применения их в научно–исследовательской деятельности для студентов архитектурного отделения при освоении основных профессиональных модулей «Разработка отдельных архитектурных и объемно–планировочных решений архитектурного раздела проектной документации» и «Подготовка демонстрационных материалов для представления архитектурного концептуального проекта заказчику» однозначно не достичь нужного результата – в рамках курсового проектирования разработать достойный архитектурный проект: будь это индивидуальный, многоэтажный жилой дом, общественное здание или небольшое архитектурное сооружение.

Когда студенты ознакомятся с заданием на проектирование, ими будет выдвинута цель и поставлены вытекающие из нее, требуемые решения, задач и так далее. Проведя довольно–таки сложную работу, каждый автор смело представляет свой проект, выполненный в программе Archicad, аргументирует преимущества, отличия от типовых, целесообразность, реальность, при этом демонстрирует свою способность презентовать накопленные знания и навыки. Это всё касается непосредственно учебного процесса в подготовке будущих архитекторов.

Наверное, каждого преподавателя волнует, как выбрать тему будущей научной работы. Во время учебных занятий у моих студентов уже при работе над проектом, часто возникают вопросы, проблемы, которые требуют дополнительного рассмотрения, изучения, исследования. При этом студент, автор проекта, смог предложить интересное, оригинальное и качественно выполненное конструктивное и объемно–планировочное решение определенного здания. Например, такие вопросы как обеспечение безопасности, создание комфорта и уюта, применение новых технологий в проектировании и строительстве, соответствие внешнего облика здания его функциональному назначению и др. Тут рождается идея, развить проект дальше и представить его в качестве научно–исследовательской работы. Ведь практическая часть, сам проект, можно считать, готова.

Научно–исследовательская работа начинается, в соответствии с отработанным алгоритмом: обоснование темы, постановка целей и задач, выдвижение гипотезы, определение предмета и объекта исследования, подборкой методов, доказательства актуальности темы. И закипела работа! Изучается состояние темы на текущем этапе, как в нашем государстве, городе, так и за рубежом, выявляются проблемы и достижения, инновационные решения. Далее подбирается и изучается база нормативных документов, специальная необходимая литература, интернет материал. Обязательно студенты знакомятся с уже существующими объектами по теме, проектами типовыми и индивидуальными, анализируют их. Рассматривают вопрос о строительных материалах, которые более эффективно использовать в будущем проекте и их местное производство, предусматривая экономическую целесообразность.

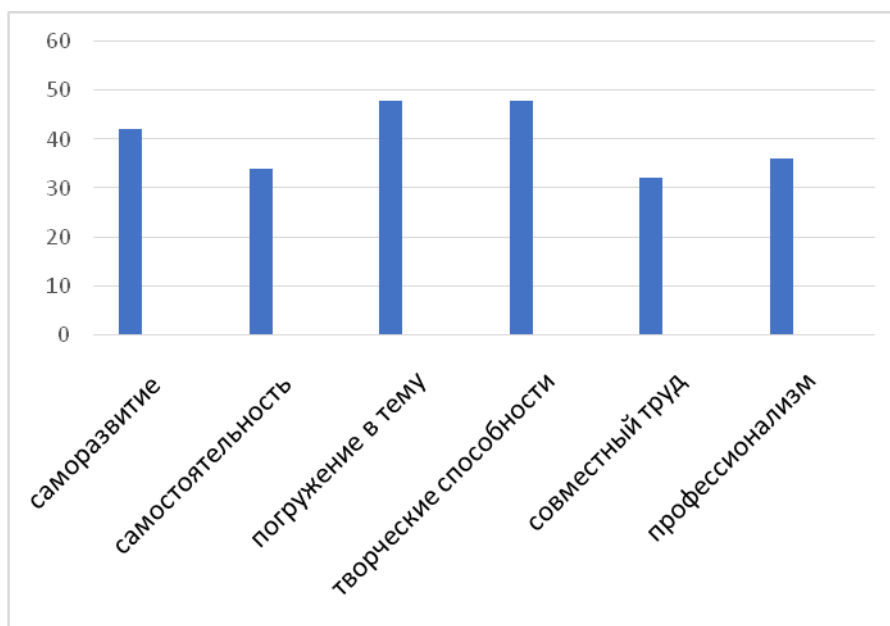
Студенты могут изучить состояние темы или отношение к ней, предпочтения тех, для кого этот объект предназначен путем устного или онлайн опроса, анкеты (максимум 5 вопросов). Далее определяют суть практической части, состав, способ подачи проекта. Уже после этого они приступают непосредственно к проектированию: создают клаузуру, применяя весь подобранный и изученный

материал, смотрят его отображение в эскизе. Причем одним эскизом или клаузурой никогда дело не обходится, если предусмотреть разные стили, конструкции, строительные материалы, назначение объекта, пожелания опрошенных респондентов. Вся эта предварительная работа и позволяет студентам смело перейти к выполнению непосредственно практической части исследовательской работы: проектирование в компьютерной программе (в нашем колледже предпочтение отдано программному пакету «Archicad»), изготовление макета, создание видеоролика в программе lumion (как уже замечено, именно этот момент иногда является акцентом при оценивании конкретной работы).

Важно выстроить работу со студентом в научно–исследовательской деятельности на доверии и взаимопонимании. Нужно заинтересовать, вовлечь, подать пример. Часто бывает, что некоторые интересные малоизвестные факты, события, обнаруженные во время поиска материала по теме работы и исследований, используются на учебных занятиях.

Со студентами третьего курса мною проведено анкетирование, в котором нужно было обозначить своё отношение к научно–исследовательской деятельности и профессиональным конкурсам, расставить приоритеты (рис. 1):

Рисунок 1. Отношение студентов к научно–исследовательской деятельности и профессиональным конкурсам

Тут можно сделать следующий вывод: все опрошенные студенты осознают, что научно–исследовательская деятельность погружает в тему, повышает творческие способности, способствует саморазвитию.

Ежегодно студенты, под моим руководством, участвуя в научно–практических конференциях, проводимых как в области, республике, так и зарубежом, в том числе традиционных, например: «Жас ғалым» (КИНЭУ), «Путь к успеху: образование. наука. профессия» (КПВК), «Костанайпрождект» (РНПЦ «Костанай дарыны») и другие. Из международных можно выделить «Национальное достояние России» (Омский АТК), «Архитектура и строительство» (г. Санкт–Петербург, СПАСК), «Форум молодых ученых: мир без границ» (Донецкая МАН) и многие другие. Число конференций, на которых мы представляли свои работы, например, в 2022–2023

учебном году – 14. Были успешно представлены работы: «Жизненное пространство студентов в организации достойной студенческой жизни» (рис. 2), «Архитектурный облик общественного здания в формировании информации о его назначении», «Новые подходы в проектировании жилого дома – возможность достижения разнообразия в городской архитектуре», «Малые архитектурные формы в интеллектуальном развитии детей», «Новые технологии в проектировании торгово–развлекательного комплекса». При этом не было случая, чтобы мои подопечные остались без диплома или грамоты.

Рисунок 2. Проект в Archicad и макет студенческого общежития

Научно–исследовательская работа захватывает, увлекает, расширяет кругозор, оттачивает навыки работы с *bim*–технологиями будущих техников–проектировщиков. А глядя на студентов, достигших успехов с научными работами на мероприятиях в колледже и вне его, появляется желание заняться научно–исследовательской деятельностью и у многих других студентов. Стоит начать, и появляется ощущение азарта: дальше – больше, глубже, интереснее.

У нас, работающих и обучающихся на архитектурном отделении в плане участия в научно–практических конференциях проблема одна – в силу специфики специальности трудно определиться с выбором секции или направления. Но, как показывает опыт, что это все решаемо, дорабатываем работу под тему конференции.

Понятно, что прежде, чем студент выйдет на конференцию с научно–исследовательской работой, необходима длительная и кропотливая подготовительная работа, обеспечивающая развитие навыков исследовательской деятельности и *bim*–проектирования– от постановки проблемы до самостоятельного обобщения полученных в ходе исследования результатов, выполнения практической части в виде проекта. Тут авторы проектов идут далеко за пределы учебной программы: осваивают современные компьютерные программы, записывают видеоролики, выполняют дизайн–интерьеров. Конечно, не менее существенным является и умение представлять и отстаивать полученные результаты.

Повторюсь, что актуализация познавательной потребности, пробуждение исследовательской жилки в студенте будет происходить только тогда, когда он почувствует удовольствие от поиска, от нахождения интересных фактов, будет стремиться в совершенстве овладеть программами для проектирования. Нам же, педагогам нужно начинать работу со студентами с заинтересованного обсуждения темы, чтобы они почувствовали, что преподавателю самому любопытно. Начать с каких–то простых вещей, но так, чтобы «зацепить» своим интересом [2].

Итак, вовлечение в научно–исследовательскую деятельность будущих архитекторов с применением *bim*–технологий способствует формированию готов–

ности к творческой реализации полученных в колледже знаний, умений, практических навыков, помогает овладеть методологией научно поиска, обрести исследовательский опыт. Нам, преподавателям специальных дисциплин, необходимо заложить у студентов не только профессионально–предметную подготовленность по специальности, но и основу всех направлений профессиональной компетентности в будущем, что в полной мере может быть реализовано при занятии со студентами научно–исследовательской работой.

Именно в процессе научного поиска, что важно, и происходит осознание будущими специалистами необходимости профессионального самообразования и самосовершенствования.

Список литературы:

1. Петрова С. Н. Научно–исследовательская деятельность студентов как фактор повышения качества подготовки специалистов // Молодой ученый. – 2011. URL: <https://nsportal.ru/>
2. Роль научно–исследовательской деятельности в процессе обучения у студентов. URL: <https://infourok.ru/rol-nauchno-issledovatelskoj-deyatelnost>
3. Фролова Н. В. Роль научно–исследовательской деятельности студентов колледжа в системе профессиональной подготовки // Молодой ученый. – 2015. – №8. – С. 445–447. – URL <https://moluch.ru/archive/55/7584/>

УДК 377.031

ПСИХОЛОГО–ПЕДАГОГИЧЕСКОЕ СОПРОВОЖДЕНИЕ УЧАЩИХСЯ СТАРШИХ КЛАССОВ ПРИ ОБУЧЕНИИ ИНОСТРАННОМУ ЯЗЫКУ В ШКОЛЕ

Любарская Римма Александровна

учитель английского языка
КГУ «Общеобразовательная школа №22
отдела образования города Костаная»
Управления образования акимата
Костанайской области
Казахстан
E–mail: lyubo@inbox.ru

Белова Марина Александровна

учитель английского языка
КГУ «Общеобразовательная школа №22
отдела образования города Костаная»
Управления образования акимата
Костанайской области
Казахстан
E–mail: linkevich1989@list.ru

Аңдапта

Мақалада шет тілін оқыту кезінде жоғары сынып оқушыларын психологиялық–педагогикалық қолдау қарастырылады. Шет тілін оқыту бойынша психологиялық–педагогикалық сүйемелдеу егжей–тегжейлі зерделенді, ағылшын тілін оқытудың қолданыстағы әдістемесіне сәйкес оқытудың әдіснамалық, нормативтік құжаттары мен нәтижелері талданды, шет тілін оқытуды жақсарту әдістері ұсынылды.

Түйінді сөздер: мұғалім, білім, сүйемелдеу, сабақ, оқушылар, жоғары сыныптар, оқыту әдістері, шет тілі, білім беру жаңалықтары.

Аннотация

В статье рассматривается психолого–педагогическое сопровождение старшеклассников при обучении иностранному языку. Детально изучены психолого–педагогическое сопровождение по преподаванию иностранного языка, проанализированы методологические, нормативные документы и результаты обучения в соответствии с существующей методикой преподавания английского языка, предложены методы улучшения преподавания иностранного языка.

Ключевые слова: учитель, образование, сопровождение, урок, учащиеся, старшие классы, методы обучения, иностранный язык, новшества образования.

Abstract

The article deals with the psychological and pedagogical support of high school students in teaching a foreign language. The psychological and pedagogical support for teaching a foreign language has been studied in detail, methodological, normative documents and learning outcomes have been analyzed in accordance with the existing methodology of teaching English, methods for improving foreign language teaching have been proposed.

Key words: teacher, education, support, lesson, students, senior classes, teaching methods, foreign language, educational innovations.

Новые образовательные стандарты общеобразовательной школы выдвигают ряд требований к подготовке учащихся, коммуникативные компетенции которых должны быть ориентированы на современные требования.

В настоящее время термин «психолого–педагогическое сопровождение» используется касательно вопросов организации обучения в рамках модернизации образования. Психолого–педагогическое сопровождение является особым видом помощи подростку в образовательном процессе, технологией, направленной на оказание помощи на той или иной стадии развития в решении или предупреждении возникающих проблем в обучении.

Образовательный процесс в школе должен инициировать определенный смыслообразующий потенциал учащихся; позволяя им регулировать свои действия, ставить цели, самостоятельно определять когнитивные приоритеты, совершенствовать свои знания, проявлять самоуважение и самоконтроль. Выведение процесса обучения на смыслообразующий уровень происходит, когда ученик “включает” внутреннюю мотивацию и начинает учиться не только из–за оценки, но и потому, что познание становится неотъемлемой частью его собственного жизненного мира, того, что интересно, развивает и увлекает.

Особый раздел проблем модернизации образования в современной школе связан с изучением иностранных языков (Зимняя И.А., Китайгородская Г.А., Ковалевская Е. В.).

В контексте модернизации школьного образования целью обучения учащихся старших классов иностранному языку является не только практическое овладение этим языком, т.е. приобретение тех навыков и умений, которые необходимы для чтения литературы по предмету и общения в устной и письменной формах, но и усвоение иностранного языка как средства совершенствование личности, трансформация самого человека, повышение общей, эмоциональной культуры, а показателем эффективности обучения учащегося являются сдвиги и трансформации, происходящие в личности. [1]

Расширение коммуникативного пространства и необходимость включения Интернета и инновационных технологий в инструменты обучения современного субъекта деятельности повышают субъективную значимость владения иностранным языком как интернализированного инструмента взаимодействия.

Стремление к конкурентоспособности на практике изучения иностранного языка повышает мотивацию к включению старшеклассника в различные образовательные программы. Запрос на образовательные услуги в этом направлении ставит перед современной педагогической психологией задачу методологического обоснования и методического сопровождения эффективных программ обучения иностранному языку старшеклассников.

Изучение иностранных языков старшеклассников получило широкое распространение. Это объясняется рядом причин, среди которых следует отметить, что потребность в иноязычном общении и взаимодействии представителей различных слоев общества все больше возрастает в социально–экономической, политической и культурной жизни общества. Возможности для такого общения и взаимодействия все еще можно считать ограниченными из–за недостаточного уровня владения иностранным языком.

Старшеклассник как субъект образовательной деятельности нуждается в определенной психологической помощи, направленной на оптимизацию позиции субъекта в обучении, повышение адаптации к учебной ситуации.

Сегодня как никогда востребованы целевые, коррекционные и развивающие программы, направленные на актуализацию внутреннего потенциала и развитие скрытых резервов учащихся старших классов для преодоления и компенсации психологических барьеров при изучении иностранного языка. Вопросы диагностики, прогнозирования, профилактики и коррекции психологических барьеров различного уровня, поиска технологий и методик, обеспечивающих эффективное освоение иностранного языка учащимися старших классов, слабо разработаны в современной педагогической психологии. Решение вышеперечисленных проблем актуально для развития психологического оснащения системы образования учащихся старших классов. [2]

1. В процессе овладения иностранным языком у учащихся старших классов могут возникать специфические психологические барьеры макросоциального, микросоциального, субъективного уровня, продуцируемые специфическими особенностями процесса изучения иностранного языка, которые затрудняют эффективное освоение новой иноязычной реальности.

2. Источником психологических барьеров в обучении является амбивалентность влияния макросреды на ситуацию преподавания иностранного языка учащимся, а также особенности отношения значимой микросреды к факту изучения иностранного языка, особенность педагогического взаимодействия “учитель – ученик – учащийся старшего звена”, особенности социального статуса “старшеклассник”, индивидуально–психологические особенности старшеклассника как субъекта образования, специфика иностранного языка и способ организации процесса его изучения.

3. Характеристики мотивационного, когнитивного, эмоционального и личностного плана могут выступать на индивидуальном уровне в качестве потенциальных детерминант субъективных психологических барьеров при изучении иностранного языка.

4. Преодоление и компенсация психологических барьеров в обучении при изучении иностранного языка старшеклассниками возможно при включении учащихся в специально разработанную программу психологической поддержки процесса овладения иноязычной действительностью учащимися старших классов. [3]

Теоретико–методологической основой исследования послужили основные положения психологии личности (К.А. Абульханово–Славская, А.Н. Леонтьев, А.В.

Петровский, С.Л. Рубинштейн, И.Б. Котова), концепция активного субъекта жизнедеятельности (С.Л. Рубинштейн), теория субъектности (А.В. Брушлинский, В.И. Слободчиков, В.А. Петровский), положение о психических отношениях как системе осознанных связей субъекта с окружающей действительностью (В.Н. Мясищев, А.А. Бодалев, Б.Ф. Ломов), основные идеи психологии образования взрослых (Ю.Н. Кулюткин, С.Г. Вершловский, Г.С. Сухобская, С.И. Змеев, И.А. Колесникова), гуманистические теории, развивающие идею о возможностях неограниченного развития субъекта на различных возрастных этапах (Л.И. Анцыферова, А.А. Бодалев, К.Роджерс, У.Шай), теоретические позиции отечественных и зарубежных психологов относительно этимологии, механизмы проявления и условия преодоления и компенсации психологических барьеров (Б.Д. Парыгин, Р.Х. Шакуров, Е.В. Цуканова, И.А. Зимняя, Дж. Мальдонадо, Г. Клауд, Дж. Таунсенд), принципы личностно-ориентированного подхода к обучению (В.А. Петровский, А.Г. Асмолов, И.С. Якиманская), основные положения теории методов активного обучения (Ю.А. Петровская, И.Ф.Комков). [4]

Анализ психолого-педагогических исследований проблемы обучения учащихся старших классов иностранному языку позволил нам сделать вывод о том, что ученик старших классов как субъект образовательной деятельности характеризуется специфической учебной мотивацией, особой системой отношений с различными агентами образовательной среды.

Учащиеся старших классов – это особый контингент учащихся, характеризующийся прагматичным отношением к образовательным услугам, включением образования в общий контекст жизни, зависимостью образовательной среды от их доминирующих интересов и потребностей. Это предъявляет особые требования к образовательным технологиям для образования.

Занимая субъективную позицию в обучении, учитель старших классов самостоятельно определяет цели своей образовательной деятельности, выбирает формы, методы, средства и приемы обучения, регулирует процесс усвоения учебной информации, оценивает и корректирует результаты продвижения, развивает собственный опыт, занимает авторскую позицию в обучении, реализует свои способности и его место в осуществляемой деятельности.

Процесс обучения учащихся старших классов характеризуется рядом противоречий, обусловленных различием в социальном, возрастном статусе и роли учащегося; профессиональные и социальные достижения и потребность в общении с преподавателем; несоответствие между общим уровнем компетентности и низкой компетентностью в области осваиваемых знаний.

В процессе учебной деятельности учащихся старших классов могут возникать различного рода психологические барьеры, в той или иной степени препятствующие успешному обучению. В современной психологической литературе представлен обширный материал о содержании, видах, функциях и механизмах проявления психологических барьеров в деятельности и общении. Традиционно проблема психологических барьеров рассматривалась в рамках общей и социальной психологии. В последние десятилетия психологические барьеры стали предметом исследований и педагогической психологии (И.А. Зимняя, А.К. Маркова). Сегодня различают конструктивную: индикаторную, стимулирующую, мобилизующую и негативную: сдерживающую, деструктивную функции психологических барьеров в обучении. [5]

В процессе изучения иностранного языка учащимися старших классов могут возникать психологические препятствия, как характерные для образовательной деятельности в целом, так и спровоцированные особенностями освоения новой

языковой реальности. Результаты научно–теоретического анализа показывают, что возникающие психологические барьеры можно разделить на 4 основные группы.

Это разделение основано на этимологии противоречий. Макросоциальные барьеры вызваны несогласием между постоянным стимулированием потребности в изучении иностранного языка и отсутствием полноценной поддержки для его предоставления.

Микросоциальные барьеры порождаются спецификой отношения ближайшего окружения к идее овладения иностранным языком субъектом во взрослой жизни и особенностями взаимоотношений старшеклассника и преподавателя.

Субъективные барьеры обусловлены особенностями сенсорных и когнитивных процессов, блокирующих эффективное восприятие иноязычной речи, спецификой мотивации, личностными качествами и низким уровнем психологической готовности к изучению иностранного языка. К последней группе относятся барьеры, обусловленные психологическими особенностями процесса изучения иностранного языка.

Исходя из приоритетных положений гуманистической психологии, которые позволяют поставить субъект учебной деятельности в центр образовательной деятельности, правомерно основной акцент в преодолении и компенсации психологических барьеров при изучении иностранного языка делать на работе учащегося старших классов с барьерами субъективного порядка. Компенсация и преодоление психологических барьеров макро–, микро–, субъективного и технологического уровня играют значительную роль в повышении эффективности образования учащихся старших классов. [6]

Исходя из положения о том, что барьеры макросоциального, микросоциального уровня и обусловленные психологическими особенностями процесса изучения иностранного языка менее подвержены коррекции и преодолению субъектом образовательной деятельности и требуют дополнительной активности со стороны различных преподавателя, в качестве сопровождения когнитивных, мотивационных и личностных факторов следует выбирать потенциальные детерминанты субъективных психологических барьеров учащихся старших классов.

В психолого–педагогическом сопровождении учащихся старших классов следует учитывать такие факторы как неуспеваемость в обучении, которые правомерно можно рассматривать как психологические барьеры субъективного порядка, относятся низкая продуктивность долговременной, кратковременной, оперативной памяти, недостаточный уровень развития смыслового запоминания, малый объем внимания, низкие показатели по параметрам распределения и переключения информации. внимание, фиксация на мотивационной тенденции избегать неприятностей, отсутствие выраженности потребности в достижении и стремления к успеху, некоторые личностные качества: ригидность, ригидность, скептицизм по отношению к гуманитарным знаниям, консерватизм, близость к инновациям, несамостоятельность, зависимость, безынициативность, беспомощность, эмоциональная нестабильность, безответственность, повышенная тревожность и низкий уровень языковых способностей. Осмысление всех этих проблем в рамках психолого–педагогического сопровождения учащихся старших классов при обучении иностранному языку будет способствовать совершенствованию иноязычной подготовки учащихся и их успешной интеграции в мировое образовательное пространство. [7]

Таким образом, на уроках английского языка в старшей школе учитель должен принимать во внимание такие психолого–педагогические особенности

старшеклассников, как ориентированность на будущее и готовность к личностному и профессиональному самоопределению, отношение обучающихся к учебной деятельности на данном возрастном этапе, важность роли общения в жизни старшеклассников, изменения устойчивости личности, развитие самоконтроля и саморефлексии. При рациональном подходе к построению уроков иностранного языка с учетом вышеупомянутых особенностей, ценность таких уроков значительно возрастет для старшеклассников как с точки зрения их заинтересованности в предмете, так и с точки зрения важности владения иностранным языком для достижения обучающимися будущих целей.

Список литературы:

1. Зимняя И. А., Сахарова Т. Е. Проектная методика обучения иностранному языку // Иностранные языки в школе. 1991. № 3. С. 9–15.
2. Зимняя И. А. Педагогическая психология. М.: Логос, 2004.
3. Долгова В.И., Крыжановская Н.В., Непомнящая Н.А. Актуальные проблемы психолого–педагогического сопровождения личности // Научно–методический электронный журнал «Концепт». – 2016. –Т.44. –С.1–8.
4. Пузина Ю. А. статья на тему "Способы преодоления языкового барьера на уроках иностранного языка", 02.12.2016; Номер свидетельства: 364943
5. Сергеева А.В., Чаплыгина О.В. Проблема психологических барьеров при изучении иностранного языка // Научно–методический электронный журнал «Концепт». – 2019. – № 6 (июнь).
6. Шустова, Е. Р. Учет психолого–педагогических особенностей старшеклассников при обучении иностранному языку в школе / Е. Р. Шустова. – Текст: непосредственный // Молодой ученый. – 2023. – № 24 (471). – С. 217–219.
7. Arestova O.N., Pakhomov I. A. On the correlation of physical and semantic parameters of the communicative space // Questions of Psychology, 2002, No. 2. pp. 112–123

УДК: 378.147

ПСИХОЛОГО–ПЕДАГОГИЧЕСКИЕ УСЛОВИЯ ПРОФИЛАКТИКИ МЕЖЛИЧНОСТНЫХ КОНФЛИКТОВ В СТУДЕНЧЕСКОЙ СРЕДЕ

Манарбекова Малика Манарбековна,
магистрант 2 курса ОП М701101–Педагогика и психология
педагогического института им. У.Султангазина
КРУ имени А.Байтұрсынұлы, г.Костанай, Казахстан
E–mail: Malika–manarbekova@mail.ru

Смаглий Татьяна Ивановна,
кандидат педагогических наук, ассоциированный профессор
кафедры педагогики, психологии и специального образования
педагогического института им. У.Султангазина
КРУ имени А.Байтұрсынұлы, г. Костанай, Казахстан
E–mail: smagliy56@mail.ru

Аннотация

Данная статья рассматривает вопросы профилактики межличностных конфликтов в студенческой среде, так как они являются неизбежным явлением, которое может оказывать негативное воздействие на обучение, социальную адаптацию и психологическое благополучие студентов. Рассматриваются различные виды межличностных конфликтов и выделяются факторы, способствующие их возникновению. Выделяются принципы создания бесконфликтной

среды, формирования конфликтологической компетенции у студентов, а также развитие эмоционального интеллекта.

Ключевые слова: межличностные конфликты, студенческая среда, профилактика, бесконфликтная среда, конфликтологическая компетенция, эмоциональный интеллект.

Аңдатпа

Бұл мақала студенттер ортасындағы өзара қарым-қатынас конфликттерін алдын-алу мәселелерін қарастырады, өйткені олар сөзсіз құбылыс болып табылады, бірақ олар студенттердің оқуына, әлеуметтік бейімделуіне және психологиялық саулығына теріс әсер етуі мүмкін. Мақалада өзара қарым-қатынас конфликттерінің әр түрлі түрлері қарастырылады және олардың пайда болуына ықпал ететін факторлар бөліп көрсетіледі. Бесконфликтті ортаны құрудың принциптері, студенттерде жан-жалды шешудің конфликтологиялық құзыреттілігін қалыптастыру және олардың эмоционалдық интеллектін дамыту бөліп көрсетіледі.

Түйін сөздер: өзара қарым-қатынас конфликттері, студенттер ортасы, алдын-алу, бесконфликтті орта, конфликтологиялық құзыреттілік, эмоционалдық интеллект.

Abstract

This article discusses the issues of prevention of interpersonal conflicts in the student environment, as they are an inevitable phenomenon that can have a negative impact on students' learning, social adaptation and psychological well-being. The article discusses various types of interpersonal conflicts and identifies factors that contribute to their occurrence. The principles of creating a conflict-free environment, the formation of conflictological competence among students, as well as the development of emotional intelligence are highlighted.

Key words: interpersonal conflicts, student environment, prevention, conflict-free environment, conflictological competence, emotional intelligence.

В современных условиях образования студенческая среда представляет собой сложную социальную структуру, где множество индивидов с различными характерами, ценностями и ожиданиями взаимодействуют друг с другом. Неизбежно возникают межличностные конфликты, которые могут оказать негативное воздействие на обучение, социальную адаптацию и психологическое благополучие студентов. В связи с этим профилактика межличностных конфликтов в студенческой среде является важной и актуальной задачей. Как показывают исследования, многие из конфликтов начинаются именно на почве межличностных противоречий, и их разрешение часто оказывается сложным и требует значительных усилий, как со стороны самих студентов, так и педагогических работников.

Социально-психологические тренинги, ролевые игры, психологические упражнения и беседы могут помочь предотвратить конфликты, создавая благоприятную образовательную среду. Кроме того, предупреждение конфликтов способствует снижению уровня стресса среди студентов и повышению общего уровня комфорта и безопасности. Таким образом, профилактика конфликтов является важной составляющей поддержания здоровой и продуктивной студенческой среды.

Межличностный конфликт рассматривается различными учеными. Например, Н.В.Гришина определяет межличностный конфликт как «противостояние участников, воспринимаемое и переживаемое ими как значимая психологическая проблема, требующая своего разрешения и вызывающая активность сторон, направленную на преодоление возникшего противоречия в интересах одной или обеих сторон» [1, с.137].

В других источниках межличностный конфликт трактуется как несоответствие между ожиданиями и реальностью в отношениях между людьми, которое может привести к напряженности и конфронтации.

Межличностный конфликт – это открытое столкновение двух и более личностей, имеющих различные, как правило, противоположные взгляды цели,

интересы. Субъектами конфликта являются участники, которые стремятся доказать свою правоту, отстоять свои взгляды и цели.

Выделяют следующие виды межличностных конфликтов: мотивационные, когнитивные и ролевые [2, с. 99]. К. Левин относит мотивационные конфликты в большей мере, к внутриличностным конфликтам. Л. Берковиц, М. Дойч, Д. Майерс описывают мотивационные конфликты как групповые. Когнитивные конфликты связаны с противоречащими друг другу или несовместимыми ценностями, которые имеют для участников особое значение. Ролевые конфликты возникают из-за нарушения индивидом норм или правил взаимодействия.

В студенческой среде могут возникать различные типы межличностных конфликтов, включая:

1. Конфликты из-за учебы. Это самые распространенные конфликты в студенческой среде. Они могут возникать по разным причинам: из-за несовпадения интересов, из-за конкуренции за высокие оценки, из-за недобросовестности одного из участников конфликта.

2. Конфликты из-за личных отношений. Такие конфликты могут возникать между друзьями, между влюбленными, между родственниками. Причиной конфликта могут быть разные факторы: ревность, обида, непонимание, ссоры.

3. Конфликты из-за бытовых проблем. Такие конфликты могут возникать в общежитии, в съемной квартире, в студенческой группе. Причиной конфликта могут быть разные факторы: нарушение правил общежития, несоблюдение договоренностей, неумение делить пространство.

Кроме того, в студенческой среде могут возникать конфликты по политическим, религиозным, расовым, этническим мотивам. Такие конфликты могут быть достаточно серьезными и даже привести к насилию.

Профилактика в контексте межличностных конфликтов в студенческой среде означает систему мер, направленных на предотвращение возникновения конфликтов, а также на создание условий для их конструктивного разрешения. Ученые выделяют важность профилактики в контексте предупреждения межличностных конфликтов, поскольку она способствует созданию благоприятной образовательной среды, снижению уровня стресса среди студентов и повышению общего уровня комфорта и безопасности. Важно выделять причины конфликтов, определять их виды и находить способы конструктивного решения предконфликтных и конфликтных ситуаций. В свою очередь профилактика играет важную роль в поддержании здоровой и продуктивной студенческой среды, а также способствует развитию навыков конструктивного взаимодействия и уменьшению негативного влияния конфликтов на образовательный процесс.

Различные типы личности могут реагировать на конфликтные ситуации в учебной среде по-разному. Некоторые студенты могут быть склонны к конфликтам из-за своего характера, темперамента или уровня агрессивности. Другие студенты могут избегать конфликтов и стараться сохранить мирные отношения с окружающими. Кроме того, личностные черты студентов могут влиять на их способность к конструктивному разрешению конфликтов. Например, студенты с высоким уровнем эмпатии и умением слушать других могут лучше справляться с конфликтами, чем студенты с низким уровнем эмпатии. Важно учитывать личностные особенности студентов при проведении профилактики и разрешении конфликтов в учебной среде.

К межличностным конфликтам в студенческой среде более склонны следующие типы личности:

1. Конкурентные личности. Такие личности стремятся к первенству, к лидерству. Они могут быть агрессивными и эгоцентричными, что может приводить к конфликтам с другими людьми.

2. Агрессивные личности. Такие личности склонны к выражению негативных эмоций в форме агрессии. Они могут быть грубыми, обидчивыми, вспыльчивыми.

3. Импульсивные личности. Такие личности склонны действовать без обдумывания, что может приводить к конфликтам.

4. Нетерпимые личности. Такие личности не принимают других людей такими, какие они есть. Они могут быть осуждающими, критичными, что может приводить к конфликтам.

5. Неуверенные в себе личности. Такие личности могут быть чувствительны к критике, что может приводить к конфликтам.

Конечно, не все представители этих типов личности обязательно склонны к конфликтам. Однако если человек обладает такими чертами характера, то он более вероятно будет вовлечен в межличностные конфликты.

Кроме того, к конфликтам могут быть склонны люди, которые испытывают стресс, переутомление, депрессию. В этих состояниях люди могут быть более раздражительными, вспыльчивыми, что может приводить к конфликтам.

Межличностные конфликты в учебной среде могут иметь негативные последствия, как для отдельных студентов, так и для учебной группы в целом. Для отдельных студентов межличностные конфликты могут привести к психологическому дискомфорту, что в свою очередь может вызывать у студентов такие негативные эмоции, как гнев, обида, разочарование. Эти эмоции могут привести к стрессу, депрессии, снижению самооценки. Ухудшению успеваемости, так как конфликты могут отвлекать студентов от учебы, снижать их мотивацию к обучению. Нарушению отношений с другими студентами, изоляции студента в группе и проблемам с преподавателями. В свою очередь, для учебной группы в целом межличностные конфликты могут привести к разобщению группы, снижению эффективности учебной работы и появлению проблем с дисциплиной.

Философский энциклопедический словарь понятие «условие» определяет, как философскую категорию, выражающую отношение предмета к окружающим его явлениям, без которых он существовать не может. Сам предмет выступает как нечто обусловленное, а условие – как относительно внешнее многообразие объективного мира. Иными словами, условия составляют ту среду, обстановку, в которой возникает, существует и развивается процесс [3, с.187].

Для профилактики межличностных конфликтов в студенческой среде необходимо создавать педагогические и психологические условия. Педагогические условия включают в себя организацию работы по профилактике конфликтов, проведение тренингов, семинаров и индивидуальных консультаций. Также важно проводить анализ специфики конфликтов в студенческой группе и выявлять причины их возникновения. Психологические условия включают в себя работу по формированию здоровой психологической атмосферы в группе, а также организацию работы по выявлению и коррекции фрустрационной направленности студентов.

Также необходимо создавать условия для понимания студентами психологической сущности и специфики конфликта, развития навыков коммуникативного контроля в общении, развитие эмпатических тенденций и толерантности, снижение интолерантных установок и агрессивности в отношениях, а также выработку оптимальной стратегии конструктивного поведения в конфликте [4, с. 233].

Существует необходимость создания бесконфликтной среды, безопасной для студентов. Бесконфликтная среда – это среда, построенная на определенных принципах, договоренностях и системе внутренних отношений, которые, несмотря на наличие разногласий и противоречий, способствуют минимизации конфликтов и их конструктивному разрешению. Создание бесконфликтной среды направлено на уменьшение негативных последствий конфликтов и разрешение их в конструктивном ключе.

Для создания бесконфликтной и безопасной среды для студентов, необходимо учитывать следующие условия:

1. Принципы равного доступа и справедливости: обеспечение равных возможностей для обучения и развития, а также соблюдение прав студентов.

2. Принцип уважения и поддержки: создание атмосферы, где каждый студент чувствует, что его мнение уважается, и получает поддержку со стороны преподавателей и коллег.

3. Принцип конструктивного разрешения конфликтов: установление процедур и инструментов для разрешения конфликтов, способствующих поиску взаимовыгодных решений.

4. Создание атмосферы доверия, сотрудничества и позитивных отношений, способствующих уменьшению вероятности возникновения конфликтов.

Еще одним инструментом профилактики межличностных конфликтов в студенческой среде может служить формирование конфликтологических компетенций.

Конфликтологическая компетентность – это способность действующего лица (организации, социальной группы, общественного движения и т. д.) в реальном конфликте осуществлять деятельность, направленную на минимизацию деструктивных форм конфликта. Она представляет собой уровень развития осведомленности о диапазоне возможных стратегий конфликтующих сторон и умение оказать содействие в реализации конструктивного взаимодействия в конкретной конфликтной ситуации [5, с. 491].

Конфликтологическая компетенция формируется в образовательном процессе, если цель его состоит не столько в передаче информации, сколько в том, чтобы привить студентам навыки самостоятельного критического мышления, сделать их интеллект пластичным к усвоению новых знаний, сформировать у них социальную и мобильную зрелость. Такая установка характерна для «инновационных», «развивающих», «критических», «деятельностных» концепций образования [6, с. 315].

Для создания конфликтологической компетенции у студентов могут быть использованы различные формы и методы обучения и воспитания.

Студенты могут получить знания о конфликтологии в рамках учебных дисциплин, связанных с психологией, социологией, педагогикой, менеджментом и другими областями. В процессе обучения студенты могут познакомиться с основами конфликтологии, научиться анализировать конфликтные ситуации, конструктивно общаться в конфликтах и разрешать их.

Тренинги по конфликтологии позволяют студентам развить практические навыки, необходимые для эффективного взаимодействия в конфликтных ситуациях. В процессе тренинга студенты могут научиться слушать и понимать других людей, выражать свои чувства и потребности, разрешать конфликты конструктивными способами.

Практика является важным условием для развития конфликтологической компетенции. Студенты могут получить практические навыки в ходе участия в

различных социальных и образовательных проектах, а также в процессе решения реальных конфликтных ситуаций.

Также при формировании данной компетенции необходимо учитывать принципы: системности, последовательности и практичности.

Педагогам необходимо организовать медиативную поддержку в ходе профилактики конфликтов, что может способствовать развитию у студентов умения разрешать конфликты конструктивно.

Развитие эмоционального интеллекта у студентов также играет важную роль в профилактике межличностных конфликтов в учебной среде. Для достижения этой цели необходимо использовать методы, направленные на формирование навыков осознания собственных эмоций, понимания и сопереживания эмоциям других людей, а также управления собственными эмоциями. Эффективными методами являются тренинги, семинары, индивидуальные консультации и специальные упражнения, направленные на осознание и анализ собственных эмоций. Что в свою очередь способствует формированию у студентов навыков управления эмоциями, что ведет к созданию благоприятной атмосферы в учебной среде и снижению вероятности возникновения конфликтов.

Анализ научной литературы и личный практический опыт свидетельствуют о том, что невозможно осуществлять профилактику, не изменяя ту среду, в которой находятся учащиеся. Поэтому создание бесконфликтной среды, безопасной для студентов и формирование у них конфликтологической компетенции являются важными условиями эффективной профилактики межличностных конфликтов.

Список литературы:

1. Гришина Н. В. Психология конфликта: учебное пособие. – СПб.: Питер, 2005. – 464 с.
2. Шейнов В. П. Управление конфликтами: учебное пособие. – СПб. : Питер, 2014. – 572 с.
3. Философский энциклопедический словарь. – 2-е изд. – М.: Советская энциклопедия, 1983. – 840 с.
4. Копылова Т.Ю., Цурик Т.О., Цурик С.М., Карху Е.А. Профилактика конфликтов в студенческой группе / Известия Юго-Западного государственного университета. Серия: Лингвистика и педагогика. – 2022.–№12(4). – С. 225–236.
5. Анцупов А. Я. Конфликтология: учебник для вузов / А. Я. Анцупов, А. И. Шипилов. – Москва: ЮНИТИ, 2000. – 551 с.
6. Рябинина Е. В. Конфликтологическая компетентность как составляющая профессиональной мобильности личности // Социально–профессиональная мобильность в XXI веке: Сборник материалов и докладов международной конференции. – Екатеринбург, 2014. – С. 314–318.

УДК 378.14

ВЗАИМОСВЯЗЬ ВРЕМЕННОЙ КОМПЕТЕНТНОСТИ ЛИЧНОСТИ И ЭМОЦИОНАЛЬНОГО ИНТЕЛЛЕКТА

Мастрюкова Наталья Владимировна

магистрант 2 курса ОП М701101–Педагогика и психология
педагогического института им. У.Султангазина
КРУ имени А.Байтұрсынұлы, г.Костанай, Казахстан
E-mail: natalie.mastryukova@gmail.com

Смаглий Татьяна Ивановна

кандидат педагогических наук, ассоциированный профессор
кафедры педагогики, психологии и специального образования
педагогического института им. У.Султангазина
КРУ имени А.Байтұрсынұлы, г. Костанай, Казахстан
E-mail: smagliy56@mail.ru

Аннотация

Статья посвящена исследованию взаимосвязи временной компетенции и эмоционального интеллекта. В ней освещается проблематика эффективного распределения времени и расстановки приоритетов при выполнении задач. В статье представлена информация об основных составляющих временной компетенции и эмоционального интеллекта, по представлениям различных авторов.

Ключевые слова: временная компетентность, прокрастинация, эмоциональный интеллект.

Аңдатпа

Мақала уақыт құзыреттілігі, кешіктіру және эмоционалдық интеллект арасындағы байланысты зерттеуге арналған. Ол тапсырмаларды орындау кезінде уақытты тиімді басқару және басымдық беру мәселелерін көрсетеді. Мақалада әртүрлі авторлардың пікірлері бойынша уақытша құзыреттілік пен эмоционалдық интеллекттің негізгі құрамдас бөліктері туралы ақпарат берілген.

Түйінді сөздер: уақытша құзыреттілік, прокрастинация, эмоционалды интеллект.

Abstract

The article is devoted to the study of the relationship between temporal competence, procrastination and emotional intelligence. It highlights the issues of effective time management and prioritization of completing tasks. The article provides information about the main components of temporal competence and emotional intelligence, according to the views of various authors.

Key words: temporal competence, procrastination, emotional intelligence.

В условиях постоянных социальных изменений и ускоренного развития темпа жизни, присущих современному обществу, происходит трансформация субъективной временной динамики организации личности. Важным становится умение человека рационально организовывать свою деятельность при остром дефиците времени, своевременно предоставлять ее результаты. В связи с этим возрастает временной компетентности личности, которая выступает интегральной характеристикой, определяющей умение человека формировать свой индивидуальный режим и перспективу деятельности. Эта компетентность развивается и проявляется в ходе повседневной деятельности, и важно учитывать контекст, в котором она выражается. Временная компетентность отражает степень овладения человеком управлением временем и зависит от общего развития личности, а также от того, как она интегрируется в социальные процессы. Она содействует правильной оценке

сложившихся ситуаций и принятию соответствующих решений, направленных на достижение эффективных результатов.

Исследования в области временной компетенции проводятся в различных областях науки, таких как психология, менеджмент, образование и социология. В основном, данные исследования направлены на изучение развития временной компетенции у представителей разных специальностей, людей, уже владеющих профессией и занимающихся активной трудовой деятельностью. Однако исследования О.В. Кузьминой[1], А.Ю. Петрушки[2], М.А. Реуновой[3] и других свидетельствуют, что формирование временной компетенции происходит еще на стадии обучения в старшей школе и в ВУЗе. Это напрямую связано с повышением нагрузки учебного процесса, подготовкой к экзаменам и началом научно–исследовательской деятельности. Поэтому особое внимание следует уделить рассмотрению этой проблемы именно в подростковом и юношеском возрасте.

Временная компетентность учащихся рассматривается нами как способность правильно оценивать сложившуюся ситуацию и принимать в связи с этим соответствующее решение, позволяющее достичь успешного результата. Результаты временной компетентности проявляются в точности установления временных затрат на конкретный вид деятельности, в способности оптимального конструирования во времени программы достижения цели, в умении контролировать временной график выполнения учебной работы.

Вместе с тем недостаточный уровень развития временной компетентности у старшеклассников и студентов часто приводит к систематическому несоблюдению установленных человеком сроков, то есть к несоответствию между индивидуальным и общественным временем, что влечет за собой снижение эффективности и продуктивности жизни. Этот явный разрыв между установленными личностными сроками и общепринятыми стандартами времени нашел свое отражение в понятии «прокрастинация» и стал предметом широкого исследования в современной литературе (Т.В. Зарипова[4], В.С. Ковылин[5], Д.И. Попова[6] и другие). Прокрастинация – это неспособность организовать собственное время и неумение использовать правильно, имеющиеся временные ресурсы, это тенденция откладывать выполнение задач на потом, несмотря на их важность и неотложность. Особый интерес для нашего исследования представляет академическая прокрастинация – «это периодическое систематическое откладывание выполнения академических заданий, сопровождающееся негативными эмоциями и состояниями, способное привести к снижению успеваемости»[6, с. 8].

Анализ научной литературы и имеющихся данных, позволяет сделать выводы о том, что, во–первых, прокрастинация и все сопутствующие ей проявления, является результатом отсутствия развитой временной компетенции; во–вторых, прокрастинация может быть вызвана несформированностью умения устанавливать очередность действий и вытекающей отсюда непоследовательностью, бессистемностью действий, неспособностью сосредоточения на проблеме. Таким образом, можно говорить о прямой взаимозависимости снижения уровня прокрастинации от повышения уровня временной компетенции.

Большинство авторов[2,3,7] единодушно сходятся в том, что умелая организация времени начинается с постановки цели и это позволяет нам предположить, что важнейшими составляющими временной компетенции будут навыки, связанные с целеполаганием. Наличие ясной, осознанной цели является основой планирования и превращает время из хаотичного потока в структурированный процесс.

Компонентом временной компетенции, который лежит в основании организации времени, также является планирование. Оно тесно связано с целеполаганием и выделением приоритетов, но определяющим в нем является то, чтобы выстраивать последовательность действий, схему достижения целей и осуществление текущей деятельности, что предполагает развитие навыков планирования.

Важным фактором в эффективном управлении личностными ресурсами выступает взаимосвязь между временной компетенцией и эмоциональным интеллектом.

Современные исследователи, изучая взаимосвязь временной компетентности с различными личностными особенностями, которые могли бы оказывать влияние на ее развитие, пришли к выводу, что среди таких регуляторов особое место занимает эмоциональный интеллект. Эмоциональный интеллект включает способности к опознанию, пониманию эмоций и управлению ими. Д. Гоулман отмечал, что эмоциональный интеллект оказывает влияние на достижение человеком профессионального и личного успеха [8, с.123]. Д. Карузо, Дж. Мейер и П. Сэловей считали, что развитый эмоциональный интеллект способствует умению выбирать оптимальный способ поведения в различных ситуациях [9, с. 219]. Эти концепции связаны с умением контролировать свои эмоции и действия в конкретных ситуациях. Взаимозависимость упомянутых выше свойств личности может оказывать положительное влияние во многих сферах жизнедеятельности человека, включая планирование и организацию времени, расстановку приоритетов, самомотивацию, борьбу с прокрастинацией, эмоциональную стабильность и улучшение концентрации. Причем, подчеркивается, что люди, склонные к прокрастинации, скорее всего не имеют навыка управления своими эмоциями, не могут дифференцировать свои эмоциональные переживания и справляться с самыми сильными из них. В межличностной коммуникации они не проявляют способности к эмпатии и не понимают чувств своих партнеров. Из этого следует, что в качестве устойчивой личностной черты прокрастинация ведёт к трудностям в узнавании, назывании, понимании и выражении своих эмоций. Таким людям сложно взаимодействовать с другими на эмоциональном уровне, при этом собственные эмоции человеком успешно подавляются.

Существенное влияние, по мнению С. Кови [10], на эффективность использования времени оказывают приемы саморегуляции, которые вкрапливаются в контекст рабочего или учебного дня и позволяют длительно поддерживать работоспособность на высоком уровне. Говоря о саморегуляции и ее влиянии на продуктивность деятельности личности, нельзя не затронуть понятие эмоциональной саморегуляции. Среди факторов, определяющих процессы и механизмы саморегуляции, необходимо учитывать эмоциональные аспекты и составляющие элементы эмоциональной сферы личности, которые могут оказывать существенное влияние на регуляторные характеристики поведения и деятельности. Эмоциональная саморегуляция принадлежит к широкому классу процессов регуляции эмоций, включающих в себя как контроль над собственными чувствами, так и воздействие на чувства других людей в процессе межличностного общения.

Эмоциональный интеллект является важной характеристикой саморегуляции, объединяющей эмоциональные и когнитивные процессы. Компоненты эмоциональной сферы оказывают влияние на саморегуляцию поведения, деятельности, мышление.

Подводя итоги, мы сделали выводы о том, что эмоциональный интеллект является ключевым фактором в эффективном управлении временными ресурсами и

борьбе с прокрастинацией. Временная компетенция, включающая в себя умение планировать, устанавливать цели, и предполагающая навыки саморегуляции, не может сосуществовать параллельно с низко развитым уровнем эмоционального интеллекта. Это означает, что развитая временная компетенция является показателем высокого уровня эмоционального интеллекта, что в свою очередь отражается на осуществлении эффективной учебной и профессиональной деятельности, а так же достижении успеха в других сферах жизнедеятельности человека.

Список литературы:

1. Кузьмина О.В. Персональный тайм-менеджмент: развитие временной компетентности личности. – Екатеринбург: УрГИ, 2012. – 240 с.
2. Петрушка А.Ю., Смаглий Т.И. Теоретические подходы к исследованию временной компетентности // Материалы международной научно-практической конференции «Султангазинские чтения». – Костанай, 2019. – С. 232–236.
3. Реунова М.А. Тайм-менеджмент студента университета: учебное пособие. – Оренбург: ООО ИПК «Университет», 2013. – 102 с.
4. Зарипова Т.В., Данилова Н.А. Взаимосвязь академической прокрастинации и учебной мотивации студента // Омский научный вестник. – 2015. – №4(141). – С. 122–126.
5. Ковылин В.С. Теоретические основы изучения феномена прокрастинации // Электронный научный журнал «Личность в меняющемся мире: здоровье, адаптация, развитие». – 2013. – №2. – С. 22–41.
6. Попова Д.И. Академическая прокрастинация студентов 1 курса: психологические аспекты и особенности // Инновационная наука: психология, педагогика, дефектология. – 2021. – Т. 4. – № 4. – С. 6–26. doi: <https://doi.org/10.23947/2658-7165-2021-4-4-6-26>
7. Енькова Л.П. Временная компетентность у студентов педагогических специальностей и проблема ее диагностики // Вектор науки ТГУ. – 2011. – 3(6). – С. 123–126.
8. Гоулман Д. Эмоциональный интеллект. Почему он может значить больше, чем IQ / пер. с англ. А. П. Исаевой. – М.: Манн, Иванов и Фербер. – 2013. – 243 с.
9. Mayer J.D., Salovey P., Caruso D. Emotional intelligence: Theory, findings, and implications // Psychol. Inq. – 2004. – V. 15. – № 3. – P. 197–215.
10. Кови С. Семь навыков высокоэффективных людей. – М.: Омега-Л, 2005. – 114 с.

УДК 371.3

ОБРАЗОВАТЕЛЬНАЯ СРЕДА КГУ «ФИЗИКО-МАТЕМАТИЧЕСКИЙ ЛИЦЕЙ» – ОСНОВА ДЛЯ РАЗВИТИЯ ОДАРЕННЫХ ДЕТЕЙ

Михалькова Наталья Михайловна

заместитель директора по учебной работе,

КГУ «Физико-математический лицей

отдела образования города Костаная»

Управления образования акимата Костанайской области,

Казахстан, E-mail: mihalkova65@mail.ru

Аннотация

В статье рассматриваются вопросы педагогического сопровождения одаренных обучающихся. Описываются формы работы лицея с одаренными школьниками, образовательная среда школы, как фактор эффективной работы с данной категорией детей. Автор выделяет особое место совместной проектно-исследовательской деятельности педагогов и учащихся..

Ключевые слова: образовательная среда, внеурочная деятельность, одаренные дети, ключевые компетенции, профлинизация лицея, проектная деятельность.

Аңдатпа

Мақалада дарынды білім алушыларды педагогикалық сүйемелдеу мәселелері қарастырылады. Дарынды оқушылармен лицейдің жұмыс формалары, мектептің білім беру ортасы

балалардың осы санатымен тиімді жұмыс істеу факторы ретінде сипатталады. Автор мұғалімдер мен оқушылардың бірлескен жобалық – зерттеу қызметіне ерекше орын береді.

Түйінді сөздер: білім беру ортасы, сабақтан тыс жұмыстар, дарынды балалар, түйінді құзыреттер, лицейді бейіндеу, жобалық қызмет.

Abstract

The article discusses the issues of pedagogical support for gifted students. The forms of work of the lyceum with gifted students, the educational environment of the school, as a factor of effective work with this category of children are described. The author highlights a special place for joint design and research activities of teachers and students..

Key words: educational environment, extracurricular activities, gifted children, key competencies, lyceum specialization, project activities.

Лицей – место, где ум и талант находят свое вдохновение.

Физико–математический лицей отдела образования города Костаная – это учреждение образования инновационного типа, которое является неотъемлемой частью системы образования акимата Костанайской области.

Лицей занимает особое место в системе образования города и региона, благодаря своим особым требованиям к обучению и формированию учащихся, которые представляют собой одаренные дети. Поэтому работа с одаренными детьми является одним из приоритетных направлений деятельности физико–математического лицея.

Процесс обучения в лицее отличается высокими стандартами образования, направленными на развитие потенциала одаренных детей. Лицей предоставляет уникальные образовательные программы и условия для обучения, которые способствуют развитию умений и навыков в области физики, математики и других точных наук. Программы разработаны с учетом индивидуальных особенностей каждого учащегося, а также направлены на развитие критического мышления, творческих способностей и интеллектуальной выносливости.

В основе данных программ лежат ключевые принципы, к ним относятся:

- ✓ Создание благоприятной образовательной среды, стимулирующей активное познание и развитие интеллектуальных способностей учащихся.
- ✓ Индивидуальный подход к каждому учащемуся, ориентированный на его потенциал, уровень подготовки и интересы.
- ✓ Использование современных образовательных технологий и методов, способствующих развитию творческого мышления и аналитических способностей.

Физико–математический лицей отдела образования города Костанай активно сотрудничает с университетами и институтами, что позволяет обогащать образовательный процесс учащихся самыми новыми научными знаниями и практиками. Помимо этого, в лицее проводятся различные олимпиады, научно–практические конференции и другие мероприятия, способствующие развитию умений и навыков в различных предметных областях.

Отдел образования города Костанай при активной поддержке управления образования акимата Костанайской области всегда ставит своей целью обеспечение высококачественного образования для одаренных детей и физико–математический лицей– не исключение. Так как лицей способствует развитию научных и творческих способностей молодого поколения, обеспечивая им перспективное будущее и возможности для профессионального роста в области науки и технологий.

Важной составляющей в процессе образования в физико–математическом лицее являются педагоги. Они стали сильнейшей командой преподавателей в городе Костанай. На сегодняшний день педагогический коллектив физико –

математического лицея обладает хорошими потенциальными возможностями для решения задач, обозначенных государством в области образования. Помимо уроков, преподаватели занимаются и внеурочной деятельностью школьников. Они ведут курсы по выбору, организуют соревнования, конкурсы и олимпиады, занимаются дополнительным образованием лицеистов по различным направлениям.

Наши учителя стали исследователями и успешно создают электронные пособия. Главное достоинство авторских электронных пособий в том, что в них максимально собрана та информация, которую учителям обычно приходится искать из огромного количества различной литературы. Повысился интерес к занятиям у ребят. Более того, по этим учебникам они могут готовиться совершенно самостоятельно. В лицее, как правило, индивидуальную траекторию обучения используют ученики двух категорий – олимпиадники и те, кто по состоянию здоровья пропустил много тем.

Работа с одаренными детьми в физико–математическом лицее складывается как из урочной, так и из внеклассной деятельности.

На основании этого, в лицее разработана и успешно реализуется «Система предпрофильного и профильного обучения». В связи с профилизацией лицея, предпочтение отдается предметам естественно – математического цикла: математика, информатика, физика, химия, биология и география. Кроме того, учитывая стратегию государства в области языковой политики и ориентацию на трехязычие, предметам: казахскому языку, русскому языку и английскому языку.

В 5–х – 9–ых классах осуществляется предпрофильная подготовка. В 10–х – 11–ых классах реализуется физико–математический профиль. Шесть предметов естественно–математического цикла и языка (казахский, русский, английский) входят в вариативную часть Учебного плана лицея и обеспечены Программами, принятыми Методическим советом, Экспертной комиссией.

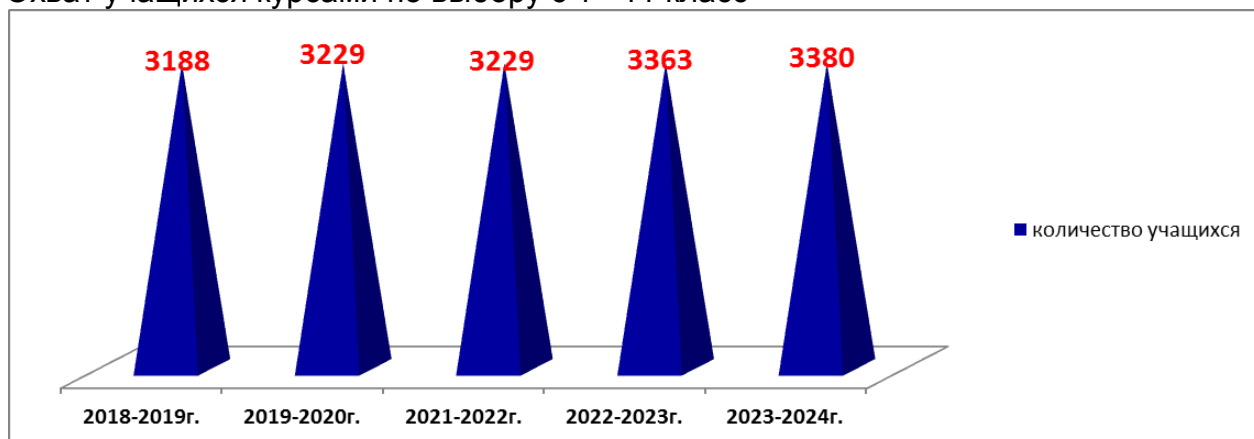
Содержание курсов направлено на углубление и значительное расширение изучаемой предметной области. Данная дифференциация обучения достигается введением индивидуального компонента: системой курсов по выбору, прикладных курсов, студий, кружков, секций и т.д. Учащиеся имеют право определить самостоятельно свой профиль обучения.

Сама структура процесса обучения, предусматривающая индивидуализацию, предлагает воспитаннику право выбора траектории развития в соответствии с направленностью его личности, а также возможность специализировать, углублять и совершенствовать свои знания в той или иной области[1]. Вариативная часть учебного плана своим содержанием призвана обеспечить реализацию физико–математического профиля лицея.

Помимо этого, учащимся лицея гарантировано право выбора не только предмета, но и преподавателя, у которого они хотят заниматься, что является немаловажным преимуществом по подготовке к олимпиадам и конференциям. Проведение данных курсов способствовало формированию Школы олимпийского резерва. Тем самым, облегчает работу учителей в поисках участников на различные олимпиады и конкурсы. Особенность этих курсов в том, что один ученик может выбрать не один курс, а несколько.

На рисунке 1 представлен охват учащимися курсами по выбору с 1 по 11 класс в разрезе пяти лет.

Рис.1 Охват учащихся курсами по выбору с 1 –11 класс

В 2023 – 2024 учебном году по индивидуальному расписанию работало 256 групп курсов по выбору, в которых задействовано 3380 учащихся 1–11 классов, что составляет 383% от списочного состава. При том, что посещение курса является добровольным.

Посещали курсы по выбору по предметам естественно – математического цикла 1568 учащихся с 1 по 11 класс (при списочном составе учащихся 1–11 классов – 950 человек).

Это означает, что 178% учащихся добровольно посещало более одного курса по предметам естественно – математического цикла в течение учебного года.

Данные цифры являются хорошим подтверждением эффективности деятельности педагогического коллектива по формированию положительной мотивации учащихся к активной познавательной деятельности и планомерной реализации профиля лица.

Особенность данных занятий в том, что объединяются учитель и ученики, проявляющие определенный интерес к их предмету. Безусловно, такие занятия требуют от учителя особой, углубленной подготовки и профессиональной преданности своему учебному предмету, когда предмет становится образом жизни.

Применить данные знания, полученные во время посещения курсов, учащиеся могут, участвуя в олимпиадах, научно – практических конференциях, интеллектуальных соревнованиях и конкурсах различного уровня, что позволяет эффективно формировать и развивать их функциональную грамотность.

Лицей славится своими многолетними традициями, одной из таких традиций в лицее является проведение ежегодной школьной олимпиады по общеобразовательным предметам для учащихся 1–11 классов. Это мероприятие является значимым событием в жизни лицея, которое позволяет выявить талантливых учеников и стимулирует их стремление к знаниям.

Участие в олимпиаде добровольное, и каждый ученик имеет возможность проявить свои сильные стороны и достичь высоких результатов.

Школьная олимпиада в лицее является не только соревнованием, но и возможностью для учеников расширить свой кругозор и узнать больше о науке, искусстве и культуре. Во время олимпиады все лицеисты из разных классов общаются, соотносят свои силы. В общем, получают опыт особой, интенсивной жизни в атмосфере той предметной области, где особенно проявились их таланты и интересы[4].

Организация и проведение олимпиады требует значительных усилий со стороны педагогического коллектива и администрации лицея. Педагоги, подготавливающие учащихся к олимпиаде, вносят свой вклад в развитие творческих способностей и умений учеников. Проведение олимпиады также способствует повышению престижа лицея и содействует привлечению талантливых учеников и их семей.

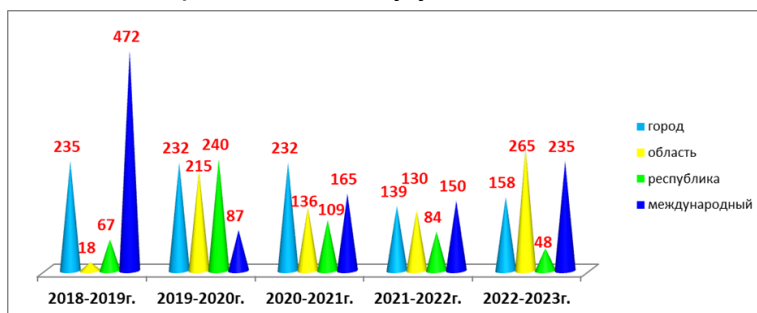
В целом, проведение школьной олимпиады в лицее – это важная традиция, которая способствует развитию учащихся и поощряет их стремление к знаниям. Она способствует формированию активной жизненной позиции, амбиций и целеустремленности учеников, что создает благоприятную образовательную среду[3].

За последние несколько лет прослеживается положительная динамика количества учеников, участвующих в различных олимпиадах, конференциях, конкурсах, также растет и количество призовых мест. В течение года учащиеся лицея принимают активное участие и неоднократно становятся призерами и победителями в таких олимпиадах и конкурсах как:

- ✓ Президентская олимпиада по предметам естественно–математического цикла для учащихся 11–х классов;
- ✓ Республиканская олимпиада по общеобразовательным предметам для учащихся 9–11 классов;
- ✓ Республиканская олимпиада по лингвистике для учащихся 9–11 классов;
- ✓ Международная олимпиада Аль–Фараби;
- ✓ Многопрофильная инженерная олимпиада «Звезда» по предмету «Естественные науки»;
- ✓ Открытая межвузовская олимпиада школьников «Будущее Сибири» по химии и физике;
- ✓ Международная многопрофильная инженерная олимпиада «Звезда» по русскому языку;
- ✓ Международная Открытая онлайн олимпиада по инженерному 3D моделированию;
- ✓ Международная Онлайн– олимпиада "Phystech. International" (физика и биология) МФТИ.

На рисунке 2 представлено общее количество призовых мест учащихся ФМЛ в олимпиадах, конкурсах, научно–практических конференциях, фестивалях различного уровня в разрезе 5 лет.

Рис. 2 Общее количество призовых мест у учащихся ФМЛ

В каждый период времени количество участников то увеличивалось, то уменьшалось, но стабильным оставался высокий уровень подготовки, и мотивация учащихся покорять новые вершины и расширять границы своих знаний.

Одну из важных ролей в подготовке учащихся к олимпиадам и конкурсам различного уровня составляют преподаватели НАО «Костанайский региональный университет имени Ахмет Байтұрсынұлы» и Костанайского филиала ФГБОУ ВО «ЧелГУ», так как они оказывают научно–методическую помощь педагогам лица.

В системе работы с одарёнными детьми выделяется особое место совместной проектно– исследовательской деятельности педагогов и учащихся КГУ «ФМЛ».

В лицее научное общество учащихся существует с 1992 года. Научно – исследовательское сообщество является добровольным (для учащихся) и обязательным (для учителей КГУ «ФМЛ».) объединением, созданным для развития творческих способностей учащихся и стимулирования исследовательской деятельности учителей КГУ «ФМЛ». НИС организуется в составе учащихся 1–11 классов, учителей лица и преподавателей ВУЗов. Деятельность НИС осуществляется согласно положению о Научно–исследовательском сообществе.

Физико – математический лицей стабильно занимает ведущие позиции, как в городском конкурсе научных проектов (как среди учащихся 8–11 классов, так и среди учащихся 1–7 классов), так и в областном конкурсе научных проектов по общеобразовательным предметам[2].

Желание расширить конкурентную среду позволили коллективу лица с 2012 года организовывать и проводить на базе «ФМЛ» региональную научно–практическую конференцию школьников.

С 2015 года Региональная научно–практическая конференция носит имя кандидата физико–математических наук, профессора Костанайского государственного педагогического института Даулетбаева Тобыла Еслямгалиевича – прекрасного педагога и человека с открытой душой. Тобыл Еслямгалиевич внес неоценимый вклад в организацию и проведение конференции, был подвижником становления олимпиадного движения.

Учащиеся Физико–математического лица принимают активное участие в конференции. Нужно отметить плодотворную работу учащихся, учителей и их родителей, которые выступают в качестве научных руководителей проектов.

В 2022–2023 уч.году наибольшее количество призовых мест (87) заняла команда КГУ «Физико–математический лицей отдела образования города Костаная».

Конференция объединяет учащихся, проявляющих способности к научным исследованиям в различных областях знаний, создавая условия для реализации личностного и интеллектуального потенциала.

Получается великолепное сотрудничество высококвалифицированного профессорско–преподавательского состава ВУЗов с учащимися, учителями, родителями. Во время конференции создается непередаваемая атмосфера сотворчества разновозрастных единомышленников!

Ведущей технологией педагогического коллектива лица, является проектная технология, которая позволяет учащимся применять интегрированные знания для решения конкретных задач с высокой долей самостоятельной работы, а учителям осуществлять профессиональную ориентацию учащихся на старших ступенях школы и непрерывно повышать свою профессиональную компетенцию, посредством освоения новых информационных технологий и навыков исследовательской деятельности.

Эффективность использования данной технологии подтверждается результативностью учителей и учащихся в городском, областном, республиканском и международном конкурсах научных проектов по общеобразовательным предметам.

Ученики лицея со своими научными проектами выступают не только на уровне города и области, республики, а также и на международном уровне, что отмечается не только высокими наградами, но и вниманием членов жюри.

- ✓ Международный конкурс исследовательских проектов по математике и механике имени У. Джолдасбекова (г. Алматы)
- ✓ Международные научные соревнования «Открываем мир науки» (Байконур)
- ✓ Международный конкурс «Математика и проектирование» (г. Москва)
- ✓ Международная научно–практическая конференция школьников "Политех"(Омск)
- ✓ Международный конкурс проектов по 3D– моделированию «3D – INVENTION» (г. Гомель)
- ✓ Международный открытый онлайн конкурс по 3 D моделированию (г. Курск)
- ✓ Международный заочный чемпионат «Лига 3D» по компетенции 3D моделирование (г. Якутск)

Таким образом, в лицее создана среда, которая позволяет высокомотивированным и интеллектуально одаренным учащимся реализовывать свои возможности.

Таким образом, КГУ «Физико–математический лицей» создает ту образовательную среду, которая благоприятно влияет на развитие личности одаренных детей и способствует улучшению качества образования. Так как учитель с помощью своих способностей и педагогического мастерства вовлекает в познавательную деятельность ученика, тем самым раскрывает его внутренний потенциал, учитывая желания и возможности. Благодаря этому, КГУ «ФМЛ» успешно реализовывает свои поставленные цели и задачи в формировании конкурентоспособной личности в современных реалиях.

Список литературы:

1. Богоявленская Д.Б., Богоявленская М.Е. Психология одаренности: понятие, виды, проблемы. М., 2005.
2. Официальный сайт КГУ «Физико–математический лицей отдела образования города Костаная» Управления образования акимата Костанайской области, Режим доступа:<http://fmlkost.edu.kz/>
3. Круглова Н.Ф., Конопкин О.А., Панов В.И. Возможность регуляторно–когнитивной диагностики скрытой одарённости // Одарённые дети: теория и практика / Под ред. В.И. Панова. М.; Ярославль, 2001.
4. Савенков А.И. Психология детской одаренности. М., Просвещение. 2010.

УДК 37.035.2

ЭКСПЕРИМЕНТАЛЬНОЕ ИССЛЕДОВАНИЕ РАЗВИТИЯ ТОЛЕРАНТНОСТИ ЛИЧНОСТИ У МЛАДШИХ ПОДРОСТКОВ

Мукенова Адина Думановна,
магистрант 2 года обучения образовательной программы
7М01101 – Педагогика и Психология
педагогического института им. У.Султангазина
КРУ имени АхметБайтұрсынұлы, учитель английского языка,
КГУ «Общеобразовательная школа № 23 имени М. Козыбаева
отдела образования города Костаная» г. Костанай, Казахстан
E – mail: adina_isakova_1995@mail.ru

Демисенова Шнар Сапаровна,
к.п.н., и.о. ассоциированного профессора
кафедры педагогики, психологии и специального образования
педагогического института им. У.Султангазина
КРУ имени АхметБайтұрсынұлы, г.Костанай, Казахстан
E – mail: shnar15@mail.ru

Аңдатпа

Бұл мақалада тұлғаның толеранттылығының дамуына эксперименттік зерттеу жүргізілді. Толеранттылық адамның басқа адамдармен бірге өмір сүруге дайындығымен дайындығын дамытуды және оларды сол күйінде қабылдауды талап ететін іске асырылатын жағдай ретінде қарастырылады. Зерттеу үлгісін Қостанай қаласындағы мектептің 50 бесінші сынып оқушылары құрады. Төзімділік деңгейін бағалау үшін екі сауалнама қолданылды. Диагностика көрсеткендей, оқушылардың көпшілігінде төзімділік орташа деңгейде. Автор сонымен қатар төзімділіктің даму деңгейі төмен жасөспірімдерде атап өтілгенін атап өтті, бұл осы бағытта жұмыс істеу қажеттілігін көрсетеді.

Түйінді сөздер: толеранттылық, толеранттылық диагностикасы, толеранттылық деңгейі, кіші жасөспірімдер, ата-ана тәрбиесі.

Аннотация

В данной статье проведено экспериментальное исследование развития толерантности личности. Толерантность рассматривается как реализуемое состояние, требующее развития готовности и подготовленности человека к сосуществованию с другими людьми и принятию их такими, каковы они есть. Выборку исследования составили 50 пятиклассников школы в городе Костанай. Для оценки уровня толерантности были использованы два опросника. Диагностика показала, что у большинства учащихся толерантность находится на среднем уровне. Автор также отмечает, что также были отмечены подростки с низким уровнем развития толерантности, что указывает на необходимость работы в данном направлении.

Ключевые слова: толерантность, диагностика толерантности, уровень толерантности, младшие подростки, родительское воспитание.

Annotation

In this article, an experimental study of the development of personality tolerance is carried out. Tolerance is considered as a realizable state that requires the development of a person's readiness and preparedness to coexist with other people and accept them as they are. The study sample consisted of 50 fifth-graders from a school in the city of Kostanay. Two questionnaires were used to assess the level of tolerance. The diagnosis showed that the tolerance of the majority of students is at an average level. The author also notes that adolescents with a low level of tolerance development were also noted, which indicates the need to work in this direction.

Key words: tolerance, diagnosis of tolerance, level of tolerance, younger adolescents, parental education.

Состояние толерантности в школах Казахстана непосредственно связано с социально-экономическими отношениями в стране и с гражданским состоянием общества. Понимая толерантность как одно из проявлений отношений человека к другим людям, воспитание может и не менять этого отношения, даже если оно негативно: мы не можем, да и не имеем права вынудить ребенка изменить взгляды, заставить его мыслить и относиться иначе, чем он это уже делает. Дело не в том, чтобы он признал то, чего раньше не признавал, полюбил то, чего прежде не любил: он имеет право на свое отношение. Дело в другом и более сложном: толерантность может и должна обеспечить ее субъекту и объекту ситуацию сосуществования; воспитание же толерантности призвано помочь ребенку достойно прийти к этой ситуации [1, с.11].

Основа толерантности и возможное пространство ее динамики лежат и действуют, прежде всего, в опыте личности. Поэтому и воспитание толерантности – это, с педагогической точки зрения, целенаправленная организация позитивного опыта толерантности, т. е. целенаправленное создание условий, требующих взаимодействия с другими, какими бы в глазах субъекта они ни были [2, с. 65].

Толерантность, в сущности, не столько качество, черта личности, сколько ее состояние, точнее – реализуемое состояние. Поэтому еще одной особенностью воспитания толерантности выступает теснейшее двуединство его задач: развитие готовности и подготовленности человека к сосуществованию с другими людьми, сообществами, обстоятельствами и принятию их такими, каковы они есть. Готовность – это внутреннее состояние, мотивация, желание и способность положительного отношения к объекту; а подготовленность – практические умения коммуникации и понимания, умения разобраться, постараться понять другого и его обстоятельства, динамичную обновляющуюся или новую среду [3, с. 121].

С целью изучения процесса воспитания толерантности в современной школе и определения уровня ее сформированности, был проведено исследование. В нём приняли участие 50 испытуемых, все из которых – пятиклассники КГУ «Общеобразовательная школа № 23 им. М.Козыбаева отдела образования г. Костаная» Управления образования акимата Костанайской области. Возраст респондентов составил – 10–11 лет. С целью получения информации об уровне толерантности, сформированной у школьников, был использован эмпирический метод исследования – тестирование. Всем испытуемым было предложено 2 теста–опросника–Опросник для выявления уровня толерантности / интолерантности подростков (П.В. Степанов) и Экспресс–опросник «Индекс толерантности» (Г.У. Солдатова, О.А. Кравцова, О.Е. Хухлаев, Л.А. Шайгерова). В первом опроснике «Тест на определение степени толерантности респондентам было необходимо ответить на серию из 45 вопросов и проставить соответствующие баллы: 0 – совсем неверно, 1 – чаще не верно, 2 – чаще верно, 3 – всегда верно. По итогам ответов на вопросы был определен уровень толерантности старшеклассников: высокий, средний и низкий уровни, полное неприятие окружающих.

В результате проведенного тестирования при помощи опросника для выявления уровня толерантности/интолерантности подростков (П.В. Степанова) были получены следующие данные, представленные на рисунке 1.

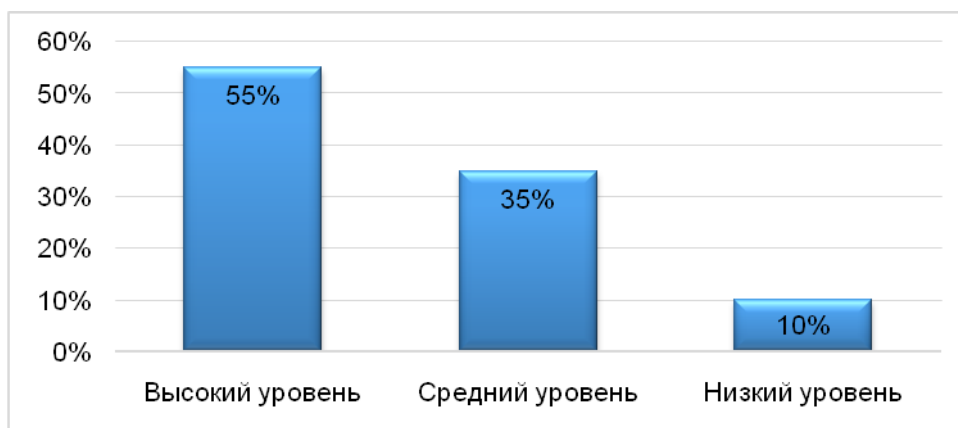

Рисунок 1 – Уровень толерантности/интолерантности (Опросник для выявления уровня толерантности/интолерантности подростков (П.В. Степанова)

В результате проведенного тестирования было выявлено, что большинство – 55% школьников достаточно толерантны. Эта группа учащихся проявляют симпатию и понимание к людям, отличающимся от них по национальности, культуре, религии или другим социальным категориям. Они не имеют негативных предрассудков и обладают гибким мышлением.

У 25 % опрошенных – средний уровень толерантности. Подростки с средним уровнем толерантности располагаются между высоким и низким уровнем. Они могут быть склонны к толерантности, но в то же время проявлять некоторые негативные предрассудки.

10 % опрошенных обладают низким уровнем толерантности. Такие дети проявляют недостаток симпатии и понимания к людям, отличающимся от них по национальности, культуре, религии или другим социальным категориям. Они могут иметь негативные предрассудки и стереотипы.

Далее проанализируем результаты тестирования, проведенного при помощи экспресс-опросника «Индекс толерантности» (Г.У. Солдатовой, О.А. Кравцовой, О.Е. Хухлаева, Л.А. Шайгеровой).

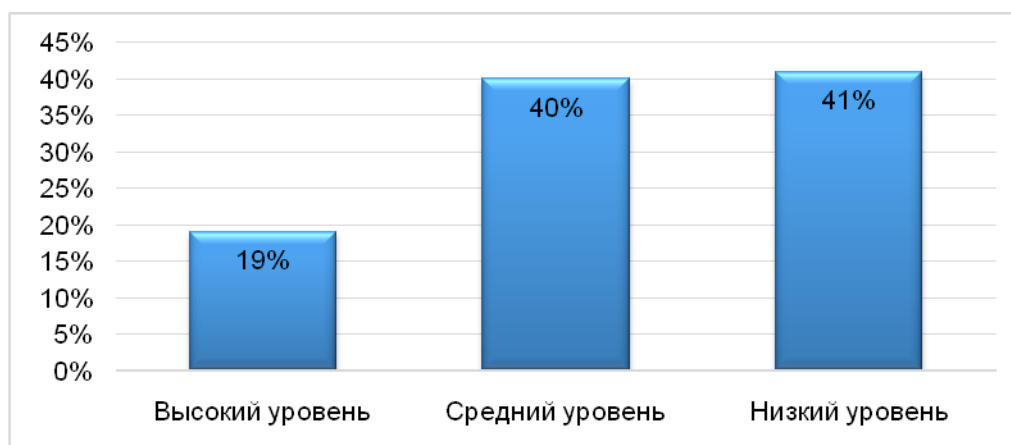

Рисунок 2 – Уровень толерантности (Экспресс-опросник «Индекс толерантности»)

Из рисунка 2 можно увидеть, что большинство детей 40% характеризуются средним уровнем толерантности. В очевидных «плохих» ситуациях дети принимают правильные решения, в их основе не лежат какие-то различия между людьми, хотя

школьники все же принимают их во внимание. Большая часть детей со средним уровнем проявляет высокий уровень толерантности в семье, однако в окружающем мире и со сверстниками ведут себя иначе.

Низкий уровень проявили 41% детей, которые думают только о своем комфорте, не встают на место другого человека, не понимая, что могут сделать ему больно, четко видны параллели поведения с наличием каких-либо гендерных, возрастных или национальных различий. Высокий уровень показали 19% детей, которые дружелюбны и терпимы к окружающим во всех кругах своего общения, всегда рады прийти на помощь и понимают, что какие-то их действия могут обидеть другого.

Таким образом, проведенное исследование показало, что сегодня остроактуальной проблемой является дефицит уважительных человеческих отношений в школьной среде, как результат такого недостатка в обществе в целом.

Согласно исследований, в школах и гимназиях не созданы достаточные условия, воздействующие на формирование и развитие толерантности в межличностных отношениях, педагоги еще не прониклись исключительной важностью проблемы толерантности, не перестроили процесс образования и воспитания в аспекте решения задач по формированию и развитию высоких человеческих качеств и духовно-нравственных ценностей.

Толерантность детей может зависеть от стиля воспитания в семье. Стиль воспитания включает в себя различные аспекты, такие как уровень строгости, поддержка, обучение и коммуникация. Если в семье преобладает авторитарный стиль воспитания, то дети могут вырасти с низким уровнем толерантности. В таких семьях родители обычно устанавливают жесткие правила и ожидают их строгого соблюдения без объяснений. Это может привести к негативному отношению к различиям и неприятию других точек зрения. В то же время, демократический стиль воспитания может способствовать развитию высокого уровня толерантности у детей. В таких семьях родители вовлечены в процесс принятия решений и обеспечивают поддержку и понимание. Они помогают детям развивать навыки принятия решений и принимать точку зрения других людей [4].

Кроме того, коммуникация в семье играет важную роль в формировании толерантности детей. Открытая и эмоционально поддерживающая коммуникация помогает детям понять и принять различия в мнениях, культуре и вероисповедании. Если дети видят, что их родители уважают и ценят разнообразие, они склонны проявлять большую толерантность в отношении других людей. Однако стоит отметить, что стиль воспитания в семье может оказывать только частичное влияние на толерантность детей. Другие факторы, такие как школа, общество и общение с другими детьми, также могут влиять на их отношение к разнообразию и толерантность. Это заставляет задумываться, что в учащихся не воспитывается должным образом это качество. Поэтому, следует проводить больше мероприятий, в данном случае учителю и администрации следует больше уделять внимания данной направленности при составлении плана внеклассной работы, ведь основными условиями поликультурного воспитания обучающихся являются: организация в учреждениях образования воспитательной среды, поликультурной атмосферы, способствующей налаживанию межкультурного диалога.

В контексте нашего исследования дальнейшее исследование данной проблемы видится в определении влияния стиля воспитания на развитие толерантности у подростков. Такое исследование может помочь разработать более эффективные воспитательные практики и программы для подростков, способствующие их толерантному отношению к другим людям.

Список литературы:

1. Даумова, Б.Б. Проблема формирования толерантности и диалогичности в поликультурной образовательной среде / Б.Б. Даумова // Билим – Образование. – 2010. – № 3. – С. 120–124.
2. Демисенова, Ш.С. Формирование поликультурной толерантности студентов педагогических вузов / Ш. С. Демисенова // Билим – Образование. – 2009. – № 3. – С. 34–37.
3. Тугжанов, Е.Л. Политика межэтнической толерантности и общественного согласия в Республике Казахстан: политологический анализ: автореф. дис. ... канд. полит. наук / Е.Л. Тугжанов. – Астана, 2010. – 28 с.
4. Бобоева С.Б. Семейное воспитание – основа толерантного поведения // Ученые записки Худжандского государственного университета им. академика Б. Гафурова. Гуманитарные науки. – 2015.– №1 (42).– URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/semeynoe-vospitanie-osnova-tolerantnogo-povedeniya> (дата обращения: 25.01.2024).

УДК 711.7

**ОБРАЗОВАТЕЛЬНОЕ ПРОСТРАНСТВО
КАК ВОЗМОЖНОСТЬ ЛИЧНОСТНОГО РАЗВИТИЯ ОБУЧАЮЩИХСЯ**

Мурзакулова Аманкуль Каузкановна

руководитель отдела мониторинга работы с педагогами
отдела образования города Костанай, Казахстан
E-mail: atest@kst-goo.kz

Бектурганова Алтынай Сулейменовна

руководитель методического кабинета
отдела образования города Костанай, Казахстан
E-mail: altynai_bekturganova@mail.ru

Аңдатпа

Білім алушылардың жеке әлеуетін дамытудың пәрменді құралы кеңістіктік мектеп ортасының сапасы болып табылады. Мақалада білім беру ұйымын жаһандық трансформациялауға қабілетті кеңістіктік мектеп ортасының негізгі құрылымдары қарастырылады.

Түйінді сөздер: *кеңістіктік мектеп ортасы, жеке ерекшеліктері, оқыту бағдарламасының қызметтік құрылымы*

Аннотация

Действенным инструментом развития личностного потенциала обучающихся является качество пространственной школьной среды. В статье рассматриваются основные структуры пространственной школьной среды, способные провести глобальную трансформацию образовательной организации.

Ключевые слова: *пространственная школьная среда, личностные особенности, деятельностная структура программы обучения.*

Abstract

An effective tool for developing the personal potential of students is the quality of the spatial school environment. The article examines the main structures of the spatial school environment capable of carrying out a global transformation of an educational organization.

Key words: *spatial school environment, personal characteristics, the activity structure of the training program.*

Мир стремительно меняется, предъявляя нам всё новые требования. Мы стоим перед необходимостью ответить на три серьезных вызова времени: экологический, экономический и социальный. Кажется очевидным, что проблемы современности не могут быть решены только с помощью развития технологий, расширения производства, накопления новых знаний.

Ключевую роль в получении знаний, развитии навыков, ценностей, которые позволят человеку творчески созидать своё будущее, играет образование. Именно оно должно способствовать тому, чтобы человек работал не только над ростом материального благосостояния и развитием технологий, расширяющих человеческие возможности, но и над развитием способности использовать свой личностный ресурс, управлять им, а также работать над умением совершенствовать себя как личность[1].

Сегодня все, кто так или иначе причастен к школе, говорят о том, что условия жизни изменились, мир предъявляет новые требования к образованию, что «знаниевая» парадигма уже не даёт желаемых результатов и необходимо развивать навыки XXI века. В разговорах с педагогами мы часто слышим о низкой учебной мотивации детей, выгорании педагогов, неудовлетворённости родителей, несоответствии программ требованиям времени... Однако универсального решения всё ещё нет, а на творческий поиск у педагога не всегда (почти никогда) не находятся ресурсы. Всему этому можно найти тысячу причин и объяснений, но время идёт, дети растут, родители требуют... Что делать руководителю образовательной организации в этих условиях?

Современная школа должна учить не только знаниям, но и способам их использования для того, чтобы исследовать мир, создавать новое, решать проблемы, работать в команде, понимать себя и других, управлять собой. Однако даже этого может оказаться недостаточно, чтобы ответить на вызовы окружающего мира. Ответом на его сложность является сложность общества, а значит, максимальное разнообразие того, что умеют люди, какими стратегиями поведения и реагирования на различные ситуации они обладают. Меняется роль взрослого в образовательном процессе: педагог, сфокусированный на передаче знаний, становится наставником, коммуникатором, тьютором, который не только направляет ребёнка в его развитии, но и сам выступает в качестве ролевой модели, развивает собственные личностные качества и ресурсы. Личность современного педагога выступает ключевым инструментом его профессиональной деятельности. Однако она важна не только для него самого – у учащихся по мере взросления появляется всё больший запрос на педагога как ролевую модель личности, развивающей свой потенциал[2].

Но говоря о значимости личностной зрелости взрослого в процессе развития личности ребёнка, важно учитывать всех взрослых участников образовательных отношений, не только педагогов. Так, идеологом и проводником принципов корпоративной культуры, миссии и ценностей организации, одной из которых должно стать непрерывное развитие коллектива, является руководитель образовательной организации. Новая концепция управления требует, чтобы на смену управленческим иерархиям, жёстким схемам и правилам пришли гибкость решений, командная работа, соучастующее проектирование и внедрение инноваций, причём исходящее из индивидуальных потребностей и интересов участников и задач организации, а также обучение с целью развития личностного потенциала всех участников образовательных отношений.

Таким образом, необходимо изменить культуру взаимоотношений в образовательной организации, перезапустить профессиональную инициативу педагогов, ввести новые формы работы с родителями, создать профессиональные обучающиеся сообщества, мотивированные на работу по развитию личностного потенциала.

Действенным инструментом влияния, способным провести глобальную трансформацию образовательной организации в зависимости от актуальных

условий, которые во многом зависят от желания и готовности видеть возможности развития, является пространственная среда школы, которая может быть не только удобной, функциональной для всех, но и задающей определённый эмоциональный фон, не просто создающей условия, но и предоставляющей возможности. Организуя пространство определённым образом, можно усилить чувство безопасности, способствовать общению и творчеству, пробуждать интерес к различным сферам жизни и т. д., что повлечёт за собой и другие позитивные изменения в школе и в первую очередь отразится на межличностном взаимодействии.

Качество пространственной школьной среды включает в себя трёхкомпонентную структуру: физическое окружение, человеческие факторы и программа обучения [3].

Физическое окружение составляют архитектура школьного здания, степень открытости–закрытости конструкций внутришкольного дизайна, размер и пространственная структура классных и других помещений в здании школы, лёгкость их пространственной трансформации при возникшей необходимости, возможность и широта пространственных перемещений в них субъектов и т. п.

К человеческим факторам относятся пространственная и социальная плотность среди субъектов учебно–воспитательного процесса, степень скученности и его влияние на социальное поведение, личностные особенности и успеваемость учащихся, изменение персонального и межличностного пространства в зависимости от условий конкретной школьной организации, распределение статусов и ролей, половозрастные и национальные особенности учащихся и учителей и т. п.

Программа обучения включает такие факторы, как деятельностьная структура, стиль преподавания и характер социально–психологического контроля, использование кооперативных или конкурентных форм обучения, содержание программ обучения (их традиционность, консерватизм или гибкость) и т. п.

Так же на формирование личности ребёнка, на его внутреннюю мотивацию к развитию особенно сказывается культура общения, носителем которой в школе является педагог. Но и сам педагог испытывает влияние этой культуры: он или чувствует поддержку коллег и руководства, доверие со стороны родителей и учащихся, или находится под постоянным давлением со всех сторон, поэтому предпочитает «ставить галочки», сидеть тихо, ибо «инициатива наказуема», таким образом плавно приближаясь к эмоциональному и профессиональному выгоранию. И это ещё одна сфера, на которую можно и нужно влиять. Необходимо формировать и поддерживать культуру открытости, диалога и доверия, которая бы помогала человеку – и педагогу, и школьнику – раскрываться и развиваться.

Этот процесс подкрепляется возможностями для самообразования педагога, интересными и эффективными приёмами обучения детей и их личностного развития. Они не сводятся только к воспроизводству знаний, но и способствуют развитию саморегуляции– умению управлять своими личностными ресурсами в ситуациях выбора и достижения цели, а также в преодолении трудностей, неизбежно встречающихся на пути любого ищущего человека.

Кроме того, родительское сообщество не остаётся в стороне от происходящих в школе изменений. Более того, оно получает возможность конструктивно взаимодействовать с образовательной организацией. Вовлечённость родителей отражается на мотивации детей и сказывается на их успехах в обучении. А это возможно только при стратегии открытости школы к диалогу с родителями.

«Учиться надо весело, чтоб хорошо учиться» – так пелось в популярной, но хорошо забытой детской песне. Действительно процесс познания – это радостный, творческий, вдохновенный, сродни сложному многодневному восхождению в гору, в

котором не только на вершине ты получаешь заслуженную награду, но и испытываешь в процессе восхождения удовольствие от преодоления, от того, что ты не один, что твой труд ценят и его есть с кем разделить, от того, что с каждым шагом ты становишься всё могущественнее.

Мы учим наших детей для того, чтобы они могли принять культуру человечества в наследство, сохранять и развивать её, сохраняя и развивая свой личностный потенциал. Поэтому школа – образовательное пространство, создаваемое творчеством взрослых и детей; результат образования не только возможность к продолжению образовательной или трудовой карьеры, но и личностное развитие, бесконечный рост человеческого в человеке.

Список литературы:

1. Фейнберг И.М. Человек Достоинный и этика. Цивилизация как этап развития жизни Земли. – М.: Медицинское информационное агентство, 2011.
2. Леонтьев Д.А. Личностный потенциал: структура и диагностика. – М.: Смысл, 2011. – 679 с.
3. Ясвин В.А. Школьное средоведение и педагогическое средотворение. – М.: Просвещение, 2020. – 15 с.

УДК 376.6

СОВРЕМЕННЫЕ ТЕХНОЛОГИИ ПСИХОЛОГО–ПЕДАГОГИЧЕСКОГО СОПРОВОЖДЕНИЯ ВОСПИТАННИКОВ ИЗ ЧИСЛА ДЕТЕЙ СИРОТ ОБУЧАЮЩИХСЯ В ОРГАНИЗАЦИЯХ ОБРАЗОВАНИЯ

Мурзахметова Алматай Бекказиевна
воспитатель, педагог–исследователь
КГУ «областной дом юношества»
Управления образования акимата
Костанайской области
г.Костанай, Казахстан
E–mail: almatay1969@mail.ru

Семикоз Валентина Исмагиловна
воспитатель, педагог–исследователь
КГУ «областной дом юношества»
Управления образования акимата
Костанайской области
г.Костанай, Казахстан
E–mail: v.semikoz@mail.ru

Аннотация

Оқушылардың әлеуметтенуі мен бейімделуі мүмкіндігінше тезірек жеңілуі керек ең маңызды мәселе ретінде қарастырылады. Бұл мәселені шешуде мұғалімдерге, тәрбиешілерге, өндірістік оқыту шеберлеріне және сынып жетекшілеріне үлкен рөл беріледі. Білім беру және тәрбие процесінің барлық субъектілерінің өзара іс–қимылы тәрбиеленушіге оң әсер етеді. Өзін–өзі анықтау процесінде Өзін–өзі белсенді іздеу, жаңа байланыстар мен қатынастар құру жүреді.

Түйінді сөздер: әлеуметтену, бейімделу, оқушы, мұғалім, қоршаған орта, сүйемелдеу.

Аннотация

Социализация и адаптация воспитанников, рассматривается как самая главная проблема, которую необходимо преодолеть, как можно быстрее. Большая роль в преодолении этой проблемы отводится педагогам, воспитателям, мастерам производственного обучения и

классным руководителям. Взаимодействие всех субъектов образовательного и воспитательного процесса положительно сказывается на воспитанниках. В процессе самоопределения происходит активный поиск себя, построение новых связей, взаимоотношений.

Ключевые слова: социализация, адаптация, воспитанник, педагог, окружающая среда, сопровождение.

Abstract

Socialization and adaptation of pupils is considered as the most important problem that must be overcome as quickly as possible. A large role in overcoming this problem is assigned to teachers, educators, masters of industrial training and class teachers. The interaction of all subjects of the educational and educational process has a positive effect on the students. In the process of self-determination, there is an active search for oneself, building new connections and relationships.

Key words: socialization, adaptation, pupil, teacher, environment, support.

Социализация – процесс и результат, усвоения и активного воспроизводства индивидом социального опыта, осуществляемый в общении и деятельности. Социализация может происходить как в условиях стихийного воздействия на личность различных обстоятельств, так и в условиях воспитания, то есть целенаправленного формирования личности. Наиболее интенсивно процесс социализации протекает в детстве и юности, когда закладываются все базовые ценностные ориентации, усваиваются основные социальные нормы и отношения, формируется мотивация социального поведения.

Для процесса социализации воспитанников имеет значение окружающая среда, какой социальный опыт может накапливаться – положительный или негативный. Социальная адаптация – активное приспособление к условиям социальной среды путем усвоения и принятия целей, ценностей, норм, правил и способов поведения, принятых в обществе, является универсальной основой для личного и социального благополучий человека.

Проблема социализации, адаптации актуальна на протяжении всей жизни человека. Потребность в ней возникает, когда человек появляется в новой для него среде, и привычное поведение становится неэффективным, необходимо преодолеть возникшие трудности, искать новый стиль поведения. Адаптация воспитанников при поступлении в учебные заведения – самая главная проблема, которую необходимо преодолеть, как можно быстрее и, желательно, с положительным исходом. Воспитанники в первую очередь, приобретают новую роль – студент, они методом проб и ошибок пытаются освоить ожидаемое от них поведение, на основе которого строят отношения со сверстниками, педагогами. Главным в адаптации остается процесс психологической перестройки личности воспитанников, его заинтересованности, а также способности, умения и желания приспособиться к новой социальной среде, к условиям обучения в новых организациях образования.

Под психолого – педагогическим сопровождением понимают систему профессиональной деятельности, которая направлена на поддержку и помощь воспитаннику в решении задач развития, обучения, воспитания, коррекции и социализации.

Психолого–педагогическое сопровождение воспитанников из числа детей – сирот, является совместной деятельностью разных специалистов по выявлению проблем в развитии воспитанников и оказанию помощи в преодолении трудностей

Задачи психолого–педагогического сопровождения: осуществление индивидуально ориентированной психолого–педагогической помощи воспитанникам; их интеграции в образовательном учреждении; систематическое отслеживание психолого–педагогического статуса воспитанника и динамики его развития в

процессе воспитания и обучения; помощь (содействие) воспитаннику в решении актуальных задач развития и социализации.

Принципы построения системы психолого–педагогического сопровождения:

–сотрудничества между воспитанником и сверстниками, воспитанником и взрослыми:

–гуманистической направленности, предполагающий уважение личности воспитанника и развитие его индивидуальности;

–индивидуального подхода, основанный на выборе форм, методов и средств обучения и воспитания с учетом индивидуальных образовательных потребностей воспитанника;

–социально–психологической защищенности, опирающийся на взаимодействия педагогов и воспитанников, являющиеся условием создания атмосферы доверия, безопасности и самораскрытия;

–поддержки самостоятельности и активности, обеспечивающий условия для самостоятельной активности воспитанника;

–активного включения в образовательный процесс всех его участников, позволяющий создать условия для понимания и принятия друг друга и достичь плодотворного взаимодействия;

–формирование общего воспитательного «поля» вокруг воспитанника, обеспечивающего согласованность действий педагогов, единство требований и стиля отношения к воспитаннику.

Личностно–ориентированные технологии позволяют формировать адаптивные, социально–активные черты воспитанников, чувства взаимопонимания, сотрудничества, уверенности в себе, ответственности за свой выбор.

Здоровьесберегающие технологии – предполагают создание условий для укрепления физического и психического здоровья воспитанников из числа детей сирот, профилактики их психоэмоционального перенапряжения, формирования у них ощущения эмоционального комфорта и благополучия.

Игровые технологии – формирования личности осуществляется средствами разумной организации разносторонней игровой деятельности, доступной каждому воспитаннику, с учетом психофизических возможностей, имеющих как общеразвивающий, так и специализированный характер.

Арт–технологии – терапия искусством, или «терапия творческим самовыражением», расширение возможностей социальной адаптации воспитанника через искусство/творческую деятельность.

Помощь в адаптации воспитанников в учебных заведениях должна осуществляться на основе совместного взаимодействия всех специалистов.

Задачи, которые при этом необходимо решить:

1. Создание благоприятных условий для развития личности воспитанников–студентов, свободного и полного раскрытия их способностей.
2. Развитие групповой сплоченности, создание благоприятного психологического климата в группе.
3. Развитие навыков эффективного межличностного взаимодействия.

Формы работы для педагогов, психологов:

1. Анкетирование.
2. Тренинги.
3. Беседы.

Уровни адаптации воспитанников–студентов:

1. Приспособление к новой системе обучения.
2. Приспособление к изменению учебного режима.

3. Знакомство с новым коллективом и обучение в нём.

В процессе адаптации воспитанников к обучению в учебных заведениях, выявляются следующие **трудности**:

1. Недостаточная мотивационная готовность к выбранной профессии.
2. Выбор оптимального режима труда и отдыха в новых условиях.
3. Трудности коммуникации с одноклассниками и педагогами, связанные с неуверенностью, тревожностью, боязнью быть непонятым.
4. Социально-экономические проблемы у воспитанников: проживание в новых условиях, самостоятельное решение финансовых проблем, слабая ориентация в социуме, отсутствие эмоциональной поддержки родных и близких.

Подростковый возраст — особый период в развитии человека, переходный этап между детством и взрослостью. Если раньше для того, чтобы считаться взрослым, человеку нужно было пройти через точку полового созревания, то теперь этого недостаточно: перед молодым человеком встает задача соответствия требованиям общества и лишь при решении данной задачи он может быть признан зрелым[1],[2].

Подростковый возраст полон противоречий, у юношей и девушек преобладает чувство взрослости и тенденция к взрослости. В психологии этот возраст называют переходным, трудным, критическим. В это время возникают частые трения со взрослыми, кто-то из подростков ищет себя, свои цели в жизни, стремятся больше узнать о противоположном поле. Однако желание быть взрослым вызывает сопротивление со стороны окружающих. Ребёнком он уже себя не ощущает, а взрослым пока тоже не может стать. Одна из черт людей этого возраста это резкие перепады настроения. Также существует разрыв между половым созреванием и социокультурным развитием. По множеству психологических и физиологических характеристик подросток соизмерим, но не равен взрослому [2],[3].

В старшем подростковом возрасте ведущей деятельностью выступает учебно-профессиональная деятельность, представленная как усвоение системы научных понятий в контексте предварительного профессионального самоопределения[3].

Адаптация – универсальное явление в жизни человека, выражающееся в процессе приспособления к новым изменившимся условиям. От успеха адаптации зависит успех жизни и деятельность человека в новых условиях. Адаптация тем труднее и тем больше ее значение, чем больше различия между старыми и сменяемыми их условиями[4].

Различают следующие два вида адаптации.

Биофизиологическая адаптация: приспособление организма к устойчивым и меняющимся условиям среды, а также к изменениям и в самом себе.

Социально-психологическая адаптация: процесс вживания человека в определенный коллектив, включающий систему отношений, сложившихся в нем.

Социально-психологическая адаптация: процесс взаимодействия с социальной средой. Состояние взаимоотношений личности и группы, когда личность без длительных внешних и внутренних конфликтов продуктивно включается в ведущую деятельность, удовлетворяет основные социогенные потребности, идет навстречу ролевым ожиданиям, которые предъявляет к ней группа, переживает состояние самоутверждения и свободы выражения творческих способностей, называется социально-психологической адаптивностью[4].

Главное в адаптации – степень приспособления организма к условиям среды. Главными показателями адаптированности личности являются эмоциональные состояния. Положительные эмоции, которые человек испытывает в отношениях с

друзьями, в бытовой сфере, удовлетворительное самочувствие, ощущение душевного комфорта – все это факторы адаптированности личности.

К факторам, ухудшающим адаптацию в экстремальной или сложной ситуации, относится недостаток информации. Этот фактор считается основной причиной дезадаптации. Именно из-за недостатка информации могут включаться эмоции и начинаться стрессовые состояния.

Адаптация воспитанников–студентов к условиям обучения имеет, конечно, свою специфику. Основной составной частью проблемы адаптации могут оказаться люди с совершенно разным уровнем общих и специальных способностей. Успешность в обучении может быть не только показателем высокой трудоспособности, но и показателем адаптивности.

Обучение в учебных заведениях – сложный процесс, который предъявляет высокие требования к здоровью, пластичности психики и физиологии воспитанников. Наиболее активные процессы адаптации к новым условиям студенческой жизни происходят на первых курсах. При этом адаптация воспитанников из числа детей–сирот, проживающих в отрыве от родителей, протекает тяжелее и часто приводит к возникновению разнообразных соматических и психоневрологических патологических состояний[5].

Психолого–возрастные особенности студенчества характеризуются эмоциональной незрелостью, открытостью, внушаемостью, самоидентификацией. В этот период воспитанникам–студентам важно именно окружение, в котором они находятся. Очень часто в одну группу попадают юноши и девушки с разным социальным уровнем, а именно – провинциалы и городские жители. Период адаптации данных категорий будет различным[5].

Начало учебы на новом месте, обычно это переход из общеобразовательной школы в среднееспециальное или высшее учебные заведения, достаточно резкая перемена в жизни подростков, так как обучениесильно различается по содержанию, формам, нагрузкам, требованиям к результатам. Трудности возрастают тогда, когда воспитанник не старателен в учебе, не вырабатывает в себе правильной организации времени. Очень трудно учиться так же воспитаннику с низкой мотивацией к достижению успеха. Новая обстановка, новый режим, новая социальная роль, новый уровень отношений, иное отношение к себе, автоматически включает адаптационный процесс. Адаптация воспитанников к обучению в учебных заведениях представляет собой многоуровневый процесс, который включает составные элементы социально–психологической адаптации и способствует развитию интеллектуальных и личностных возможностей воспитанников[6].

Процесс адаптации воспитанника на новом месте включает несколько ее **психологических разновидностей:**

- 1.Организационную адаптацию – изучение учебного заведения и организационной среды в нем, требований и норм, внутреннее принятие и соответствующее построение своего организационного поведения.
- 2.Деятельностную – определение ответственности, прав и действий на своем месте студента, обязанностей, требований, к качеству учебной деятельности.
- 3.Профессиональную – понимание характера профессии, места специальности в общей системе, также стремление овладеть профессией – возникновение мотивации.
- 4.Социально–психологическую – привыкание к студентам своей группы, налаживание деловых и личных доброжелательных отношений с ними, завоевание признания своей личности и, таким образом, самоутверждения в группе. Важным

аспектом этого вида адаптации является налаживание отношения с преподавателями, администрацией.

5.Бытовую – привыкание к рабочему режиму жизни, повышенным психологическим и умственным нагрузкам, решению вопросов питания, досуга.

Студенческая жизнь начинается с первого курса и, поэтому успешная, эффективная, оптимальная адаптация воспитанника первокурсника к жизни и учебе, является залогом дальнейшего развития каждого воспитанника как человека, гражданина, будущего специалиста.

Психологическое сопровождение адаптации воспитанника–студента предполагает организацию работы по следующим направлениям:

– психологическое просвещение, формирование у студентов потребности в психологических знаниях, желания использовать их в интересах собственного развития. Личность должна быть психологически готова к восприятию воспитательного воздействия;

– психологическое диагностирование, проведение на протяжении всего срока обучения, а также на момент адаптации, динамики личностного роста, адаптивности студента и выявление причин и механизмов нарушений обучения, развитии социальной адаптации студентов;

– коррекционная деятельность, разработка на основании выявленных причин коррекционных программ успешной адаптации студента первого курса, коррекции личностных качеств и свойств, вовлечения студентов в различные виды деятельности с учетом корректирующих причин;

– консультативная деятельность, разработка конкретных рекомендаций по возникающим у студентов проблемам адаптации, самовоспитания и самореализации, по предупреждению возникновения явлений дезадаптации[5].

Сигналом, необходимости оказания социально психологической поддержки воспитаннику, должны служить признаки утраты эмоционального благополучия, как в учебе, так и в общении. Оказать психологическую поддержку воспитаннику, находящемуся в затруднительном положении, означает:

–снять беспокойство, чтобы воспитанник смог анализировать и правильно оценить сложившуюся ситуацию.

–доверительный разговор о проблемах воспитанника, недопустимо использовать запугивание и оскорбления, провоцирующие к большему намерению действовать деструктивным образом.

–не подавлять, ни силой, ни авторитетом, ни знаниями, ни умениями, ни возрастом.

–ориентироваться на возможности воспитанника.

–использовать критику только по отношению к действиям, способам выполнения задания, а не применять ее к личности.

–педагог, должен уметь снимать ощущение безысходности, используя для этого приемы планирования.

В процессе социально психологического сопровождения, необходимо, относиться положительно и объективно к любому воспитаннику, так как отношение является нормализующей сферой взаимодействия. Адаптация воспитанника студента начинается с включения его в единое пространство учебного заведения, специальности. Установившийся контакт воспитанника с группой и педагогами, является показателем успешной адаптации[6].

Социально–психологическая адаптация воспитанников к новым условиям обучения, связана с необходимостью отказа от привычного, неизбежностью преодоления адаптационных проблем и профессиональных трудностей.

Адаптация воспитанников сложный, но управляемый процесс. При этом деятельность педагогов сложна и многогранна, она охватывает широкий круг задач и осуществляется при помощи различных форм и методов.

Педагоги, прежде всего, должны не только наблюдать и замечать, но и изучать личности поступивших воспитанников. Затем должна быть проведена сложнейшая работа по сплочению коллектива, посредством бесед и тренинговых занятий. Огромное значение имеет умение педагогов организовывать воспитательный процесс, чем ближе он подойдет к обучающимся своей группы, тем успешнее будет воспитательная работа в группе. Чем больше педагог будет вникать в жизнь, проблемы и интересы воспитанников, чем проще и искренне будет относиться к ним, тем с большим доверием они будут относиться к нему. Хороший педагог полностью должен владеть информацией о жизни каждого воспитанника, должен замечать малейшие изменения в их настроении и поведении. В конечном результате мы получим личность, полностью адаптированную, готовую стать профессионалом в выбранной профессии.

Список литературы:

1. Трофимова Н.С. Адаптация студентов к условиям обучения: метод. Пособие для педагогов–психологов. – М: Маршрут, 2005.–51с.
2. Иванкина Л.И., Раточка Л.А., Солодовникова О.М. Как помочь первокурснику стать студентом. Методическое пособие и психологический практикум куратора. Томск: Изд–во ТПУ, 2007. 38с.
3. Паршина Т.О. Структурная модель социально–психологической адаптации человека // Социологические исследования, 2008, № 8, с.100–106
4. Безюлёва Г.В. Психолого–педагогическое сопровождение профессиональной адаптации учащихся и студентов: монография. – М.: НОУ ВПО Московский психолого–социальный институт, 2008. –320с.
5. Обухова Л. Ф. Возрастная психология: учебник для бакалавров –Москва: Юрайт, 2013. 460с.
6. Мельник С.Н. Проблемы адаптации первокурсников к учебному процессу, – Студенческий научный журнал Т.1. 2010№ 6. с.83.

УДК 37.03

МЕТОДЫ ДИАГНОСТИКИ И РАЗВИТИЯ СОЦИАЛЬНОГО ИНТЕЛЛЕКТА У БУДУЩИХ ПЕДАГОГОВ

Мусин Ерлан Маратулы

магистрант ОП 7М01101 – Педагогика и психология
Костанайский региональный университет
им. А. Байтурсынова,
г. Костанай, Казахстан
E – mail: ymussin@gmail.com

Аннотация

Изучение методов диагностики и развития социального интеллекта у будущих педагогов играет ключевую роль во взаимодействии обучающихся, коллегами и родителями. Развитие социального интеллекта помогает педагогам эффективнее взаимодействовать с учащимися, создавать благоприятную образовательную среду, управлять классом и разрешать конфликты. Изучение методов диагностики позволяет оценить уровень социального интеллекта студентов и разработать персонализированные программы их развития.

Ключевые слова: социальный интеллект, диагностика, будущие педагоги, высшее образование, студенты, развитие.

Аңдатпа

Болашақ мұғалімдердің әлеуметтік интеллектісін диагностикалау және дамыту әдістерін зерттеу оқушылармен, әріптестермен және ата-аналармен өзара әрекеттесуде шешуші рөл атқарады. Әлеуметтік интеллектіні дамыту мұғалімдерге оқушылармен тиімдірек әрекеттесуге, жағымды оқу ортасын құруға, сыныпты басқаруға және жанжалдарды шешуге көмектеседі. Диагностикалық әдістерді зерттеу студенттердің әлеуметтік интеллект деңгейін бағалауға және оларды дамытудың дербестендірілген бағдарламаларын жасауға мүмкіндік береді.

Түйінді сөздер: әлеуметтік интеллект, диагностика, болашақ мұғалімдер, жоғарғы білім, студенттер, дамыту.

Abstract

Studying methods for diagnosing and developing social intelligence in future teachers plays a key role in interaction with students, colleagues and parents. Developing social intelligence helps educators interact more effectively with students, create a positive learning environment, manage the classroom, and resolve conflicts. The study of diagnostic methods allows us to assess the level of social intelligence of students and develop personalized programs for their development.

Key words: social intelligence, diagnostics, future teachers, higher education, students, development.

В современном мире, где ключевую роль играет не только объем знаний, но и способность эффективного взаимодействия с окружающими, диагностика и развитие социального интеллекта становятся неотъемлемой частью образовательного процесса. В университетах и колледжах, где студенты готовятся к будущей профессиональной деятельности, важность социального интеллекта трудно переоценить. Это не просто набор умений общения, а ключ к успешной адаптации в современном обществе, где высоко ценятся навыки эмпатии, эффективного взаимодействия в коллективе и умение учитывать интересы разнообразных социокультурных групп.

В данной статье мы рассмотрим важность диагностики социального интеллекта у студентов, которые помогают выявить и развить этот важный аспект их личностного и профессионального роста. Погружение в эту тему позволит нам понять, какие инструменты могут быть использованы для оценки социального интеллекта, а также какие практики способствуют его развитию, создавая основу для успешной карьеры и гармоничных отношений в обществе.

Методика измерения социального интеллекта строится на оценке действий реальных людей либо с помощью тестов. В первом варианте даётся возможность получить больше информации так как у тестируемого создается впечатление о целостном человеке, тогда как в методиках тестового вида появляются затруднение с анализом предлагаемого задания.

Следующая проблема для тестов этой группы оказывается достаточно серьезной. За оценкой другого человека может стоять целая система способностей – от понимания языка мимики и жестов до знания социальных норм. Кроме того, наше познание других людей зависит от ситуации, в которой оно происходит, и может различаться в отношении тех свойств, на которые обращается внимание собеседников[1].

Методы измерения социального интеллекта включают различные тесты и методики, которые помогают определить способности людей понимать и прогнозировать поведение других людей, а также распознавать намерения и чувства. Один из наиболее известных тестов социального интеллекта разработан Дж. Гилфордом и его коллегами. Этот тест включает четыре субтеста, из которых три основаны на невербальном стимульном материале и один на вербальном. Субтесты диагностируют четыре способности в структуре социального интеллекта:

познание классов, систем, преобразований и результатов поведения. Дж. Гилфорд и его коллеги пришли к выводу что измерение социального интеллекта проходит в двух аспектах: познавательного и поведенческого. Познавательный аспект концентрируется на познании испытуемым поведения других людей, исходя из этого в исследованиях Дж.Гилфорда выделяют факторы познания поведения. Поведенческий аспект в свою очередь подразумевает способы регулирования поведения,[2].

Использование теста социального интеллекта Гилфорда всё еще остается актуальным методом во многих современных исследованиях. Так, для изучения уровневых и содержательных характеристик социального интеллекта у студентов, будущих педагогов – психологов данный тест используется как основной метод тестирования [3].

Штейнмец же предложил метод, где испытуемые должны были предсказать поведение других, оценивая совпадения с фактическим поведением предсказываемых лиц. В модифицированной версии данного подхода испытуемые наблюдали за незнакомцами на экране и, после этого, отвечали на вопросы о них.

Этот метод тесно связан с принципом теста предложенного Розалиндой Даймонд (1966) для измерения эмпатийных способностей. В одной из его форм испытуемые оценивают себя и своего партнера по 10 качествам, используя шкалу от симпатичного до антипатичного, эмоционального до неэмоционального и так далее. Оценка производится по пятибалльной системе. Кроме того, испытуемые должны предсказать, как их партнер оценит их самих и друг друга по тем же 10 качествам. Мера эмпатии определяется разностью между предсказанной и реальной оценкой. Максимальная эмпатия соответствует минимальной разнице (0 баллов), в то время как основная масса испытуемых набирает 15–20 баллов.

Возможно, что метод оценки эмпатии через разность не является наилучшим. Самооценка людей обычно выше, чем оценка другими. Те испытуемые, которые систематически ставят более высокие отметки, могут иметь шанс оказаться более эмпатичными. Результаты Маркуса, Стратилеску и Гергинеску подтверждают это предположение: более эмпатичные испытуемые оценивают других и себя выше. Представляется, что более адекватным математическим способом оценки эмпатии была бы корреляция, а не разность [4].

Маркус, Стратилеску и Гергинеску провели анализ дополнительных аспектов, полученных в рамках использования теста Даймонд. В своем исследовании они сосредоточились на сравнении оценок испытуемых с общей средней оценкой соответствующего индивида в группе. Кроме того, была вычислена разница:

- между оценкой партнера и предсказанием, как партнер оценивает самого себя;
- между оценкой партнера и реальной самооценкой партнера;
- между самооценкой испытуемого и предполагаемой оценкой партнера;
- между самооценкой и фактической оценкой со стороны партнера.

Исследование показало, что высокоэмпатийные испытуемые оценивают других людей ближе к средней групповой оценке. Они также склонны считать свои взгляды более сходными с мнениями других людей по сравнению с низкоэмпатийными испытуемыми. Фактически, их оценки чаще соответствуют мнениям других.

Таким образом, высокие баллы в тесте Даймонд свидетельствуют о конформности испытуемых, которые не проявляют особой склонности к различению того, каким они представляются и какими они считают себя. Все эти обстоятельства

поднимают вопросы относительно того, измеряет ли тест действительно социальный интеллект.

Некоторые методики оценки социального интеллекта основаны на заданиях по оценке испытуемыми невербальных компонентов социальных ситуаций. Тест Профиля невербальной чувствительности (Rosenthal, Hall, DiMatteo, Rogers, Archer, 1979) включает изображение одной и той же женщины в разных ситуациях. Задача испытуемого состоит в том, чтобы оценить эту ситуацию.

Тест социальной интерпретации (Archer, 1980) также предлагает испытуемому восстановить социальную ситуацию, но предоставляет при этом не только невербальную информацию, но и отрывки из разговоров персонажей.

Методика диагностики уровня развития способностей к адекватному пониманию невербального поведения Лабунской В.А. так же может быть использована для диагностики социального интеллекта, ведь в основе данной методики лежит диагностика адекватной интерпретации поведения, что в свою очередь соответствует определению социального интеллекта как способности. Данная методика имеет 8 задач.

К методикам диагностики социального интеллекта также могут относиться тесты эмоционального интеллекта. Социальный интеллект и эмоциональный интеллект тесно взаимосвязаны, поскольку оба они ориентированы на понимание и эффективное взаимодействие с окружающими людьми, а также на управление эмоциями, как своими, так и чужими. Оба типа интеллекта взаимодействуют в сложном сочетании, способствуя формированию комплексного и адаптивного подхода к социальным ситуациям и отношениям. К примерам относятся тесты за авторством Д. В. Люсин, М. Манойлова, Н. С. Шутте в адаптации Варицкого, Ю. А. [5].

Переход к методам развития нужно сказать, что на данный момент проведение исследований, посвященных программам развития социального интеллекта у студентов-психологов и студентов-педагогов имеют свою актуальность. Эти программы можно классифицировать на две основные группы:

1. Программы, изменяющие саму систему обучения в ВУЗе;
2. Программы, проводящиеся параллельно с основной учебной нагрузкой.

К первой группе программ можно отнести модель развития социального интеллекта для студентов-педагогов, предложенную А. О. Куракиной. В рамках данной программы был разработан комплекс педагогических условий, включающий:

1. стимулирование активного участия студентов в социальных взаимодействиях;
2. обучение студентов механизмам идентификации, рефлексии и эмпатии в педагогическом взаимодействии;
3. моделирование типичных ситуаций профессионального взаимодействия в диалоговых ролевых играх;
4. организация групповой работы в ходе обучения.

Эффективность данной программы была оценена путем двухэтапного тестирования (до и после ее внедрения), а также сравнения результатов участников, обучавшихся по данной модели, с результатами контрольной группы. Результаты исследования продемонстрировали статистически значимый рост уровня социального интеллекта в экспериментальной группе, в отличие от контрольной группы, где такого улучшения не наблюдалось [6].

Ко второй группе можно относить всевозможные тренинги и семинары, организуемые сотрудниками ВУЗов и специалистов, а также в рамках исследования проводимых по данной теме.

Развитие социального интеллекта большинством подразумевается целенаправленным процессом. В качестве методов обучения могут быть выбраны личностно – ориентированные подходы, проблемные ситуации, моделирование, социальные роли, методики рефлексивного анализа психолого–педагогических ситуаций. При этом имеются примеры внедрения методик в содержание учебного процесса, с помощью интеграции данных способов в образовательный процесс представляется возможность непрерывного развития социального интеллекта. Однако остается неизвестным влияние методик развития социального интеллекта на общее качество учебного содержания и целесообразность его изменения [7].

Немало важным аспектом также являются особенности развития социального интеллекта в контексте дистанционного обучения. В свете современных требований к педагогу, которые акцентируют важность личностной и творческой активности, а также способности эффективного взаимодействия с участниками образовательного процесса и регулирования своего поведения в соответствии с контекстом общения, актуальной задачей становится развитие социального интеллекта будущих педагогов. При этом, учитывая особенности цифровой среды и новые требования к личности педагога, основным инструментом для достижения этой задачи следует рассматривать использование дистанционных и онлайн–технологий. Это обусловлено необходимостью ориентации на практику в процессе развития социального интеллекта [8].

Также в моделях развития социального интеллекта возможно использование идей эмоциональной гибкости, эмоционального интеллекта и адаптационных способностей личности. Так авторская модель технологии развития социального интеллекта включает такие компоненты, как эмпатия, эмоциональный интеллект, личностный адаптационный потенциал и коммуникативные способности. Дополнительные компоненты включают идентификацию эмоций, саморегуляцию, моральную нормативность, самомотивацию и вербальное/невербальное общение. Технология также предполагает работу над позитивной мотивацией, эмоциональным коучингом и развитием коммуникативных навыков. В исследовании предлагается модель формирования социального интеллекта студентов, основанная на соотношении социального интеллекта, эмоционального интеллекта и адаптивных способностей. В нем также подчеркивается важность релаксации, упражнений для самопринятия, эмоционального осознания и продуктивного общения [9].

В заключении надо сказать что диагностика и развитие социального интеллекта у студентов–педагогов представляет собой сложную задачу, поскольку данная сфера интеллектуальной деятельности тесно связана с их будущей профессиональной деятельностью, которая требует высокого уровня социальных навыков. Несмотря на важность социального интеллекта в образовательной среде, существуют определенные проблемы и вызовы в процессе его диагностики у будущих педагогов. Многие из существующих инструментов для диагностики социального интеллекта могут сталкиваться с проблемой субъективности, оценка социального интеллекта может зависеть от индивидуальных восприятий оценивающего и даже от самооценки студента. Это создает риск искажения результатов и снижает объективность полученных данных. Имеется проблема в стандартизованных тестах социального интеллекта, к примеру распространенный тест Гилфорда имеет критику заключающуюся в том, что данный тест не является тестом интеллекта. При этом развитие социального интеллекта у будущих педагогов

и в целом у студентов находит своё место в современных исследованиях, однако требуются основательные методологические исследования. Сознательное управление своими действиями, способность учитывать и ориентироваться на эмоции учащихся представляют собой важные аспекты формирования профессиональных навыков будущего педагога.

Список литературы:

1. Ушаков, Д.В. Социальный интеллект и его измерение / Д.В. Ушаков // Социальный интеллект: Теория, измерение, исследования. Сер. Труды Института психологии РАН Институт психологии РАН; под редакцией Д. В. Любина, Д. В. Ушакова. – Москва, – 2004. – С. 141–160.
2. Е. С. Михайлова. Социальный интеллект. Концепции, модели, диагностика. СПб.: СПбУ, 2007.
3. Самсоненко Людмила Сергеевна, Липская Татьяна Алексеевна Уровневые и содержательные характеристики развития социального интеллекта у будущих педагогов–психологов // АНИ: педагогика и психология. 2021. №2 (35).
4. Marcus S., Stratilescu D., Gherghinescu R. L'empathie et la connaissance in" terpersonnelle // Revue Roumaine de psychologie. 1992. 36, 2. P. 105– 117.
5. Варицкий, Ю. А. Особенности психодиагностики эмоционального интеллекта личности с помощью опросника Шутте / Ю. А. Варицкий // Современные проблемы психологии и образования в контексте работы с различными категориями детей и молодежи : материалы научно–практической конференции, Москва, 18 февраля 2016 года. – Москва: Московский финансово–юридический университет МФЮА, 2016. – С. 192–202. – EDN VOBFML.
6. Дмитриева, А. В. Методы развития социального интеллекта у студентов педагогических и психологических специальностей / А. В. Дмитриева // Шуйская сессия студентов, аспирантов, педагогов, молодых ученых : Материалы XIII Международной научной конференции, Москва–Иваново–Шуя, 25 сентября 2020 года. – Шуя: Ивановский государственный университет, 2020. – С. 159–161. – EDN BVGCAQ.
7. Дегтярева Н. В. Методика педагогического сопровождения развития социального интеллекта бакалавров психолого–педагогического направления // Психология и педагогика: методика и проблемы практического применения. 2013. №29.
8. Дмитриева Анна Всеволодовна Особенности развития социального интеллекта у студентов–педагогов с использованием дистанционных технологий // Стратегии и ресурсы личностно–профессионального развития педагога: современное прочтение и системная практика. 2022. №1.
9. Уваров Е.А., Горбунова А.В. Моделирование технологии развития социального интеллекта студентов // Психолого–педагогический журнал «Гаудеамус». 2023. Т. 22. № 2. С. 56–62. DOI 10.20310/1810–231X–2023–22–2–56–62.

УДК 373.51

ЛИЧНОСТНО–ПСИХОЛОГИЧЕСКИЙ ПОДХОД К ИЗУЧЕНИЮ ИСТОРИИ

Нагимова Багытжамал Иряшевна
педагог–эксперт, учитель истории
«Академический лицей города Костанай»
г.Костанай, Казахстан

Полешко Татьяна Анатольевна
психолог,
«Академический лицей города Костанай»
г.Костанай, Казахстан
E–mail: bahyt_6868@mail.ru

Аннотация

Важная роль в организации и проведении уроков истории отводится личностно–психологическому подходу, направленному на развитие личности обучающихся с учетом их

психологических особенностей и типов внутренней мотивации. В статье представлены структурно-содержательные характеристики наиболее эффективных форм реализации личностно-деятельностного подхода на уроках истории: «психологический анализ исторической личности», «историческая дискуссия», «ролевые игры и театрализация», «исследовательские проекты» и др.

Ключевые слова: личностно-психологический подход, историческая личность, личность обучающегося, личностные качества.

Аңдатпа

Тарих сабақтарын ұйымдастыруда және өткізуде білім алушылардың психологиялық ерекшеліктері мен ішкі мотивация түрлерін ескере отырып, олардың жеке басын дамытуға бағытталған тұлғалық – психологиялық тәсіл маңызды рөл атқарады. Мақалада тарих сабақтарында тұлғалық-белсенділік тәсілін жүзеге асырудың ең тиімді формаларының құрылымдық-мазмұндық сипаттамалары келтірілген: «тарихи тұлғаны психологиялық талдау», «тарихи пікірталас», «рөлдік ойындар мен театрландыру», «зерттеу жобалары» және т.б.

Түйінді сөздер: тұлғалық-психологиялық тәсіл, тарихи тұлға, білім алушының жеке тұлғасы, тұлғалық қасиеттер.

Abstract

An important role in organizing and conducting history lessons is given to a personal psychological approach aimed at developing the personality of students, taking into account their psychological characteristics and types of internal motivation. The article presents the structural and substantive characteristics of the most effective forms of implementing the personal activity approach in history lessons: "psychological analysis of a historical personality", "historical discussion", "role-playing games and theatricalization", "research projects", etc.

Key words: personal-psychological approach, historical personality, learner's personality, personal qualities.

Процесс изучения истории в общеобразовательной школе обладает значительным образовательным потенциалом и оказывает глубокое воздействие на формирование личности обучающихся. Погружение в события прошлого предоставляет школьникам уникальную возможность расширить свой культурный и образовательный кругозор, понять, каким образом сложились те или иные исторические обстоятельства, установить их причинно-следственные, пространственные и временные связи. Организация и проведение уроков истории имеет собственную образовательную специфику, которая заключается в необходимости построения уникальной структуры учебного занятия, применения продуктивных педагогических технологий, использования эффективной методологии, включающей совокупность определенных методов, способов и стратегий, направленных на достижение поставленных учебной программой целей и задач [1].

Важная роль в организации и проведении уроков истории отводится *личностно-психологическому подходу*, направленному на развитие личности обучающихся с учетом их психологических особенностей и типов внутренней мотивации.

Согласно словарю психолого-педагогических понятий, личностно-психологический подход – это «методологическая концепция, которая акцентирует внимание на индивидуальных характеристиках личности, ее психологических особенностях и внутренних индивидуальных психических процессах» [2].

По мнению ряда современных исследователей в области организации образовательного процесса именно личностно-психологический подход способствует наиболее глубокому и осознанному освоению учебного материала.

О.В.Щупленков считает, что «применение личностно-психологического подхода на уроках истории помогает не только передать знания, но и активно развивать личностные качества учеников, такие как эмпатия, патриотизм,

гражданственность, социальная солидарность, толерантность, уважение к другим нациям и народам и т.д.» [3].

И.Л. Порфирьева в своем исследовании о повышении эффективности уроков истории в школе отмечает что «проблемы в обучении детей истории связаны с неумением применить психологический контекст на учебных занятиях; учителю необходимо научиться структурировать учебно–практические задания с учетом возрастных психических функций обучающихся: для дошкольника это – воображение, для младшего школьника – внимание (непроизвольное, произвольное) и память, для ученика среднего звена – ассоциативное и причинно–следственное мышление, а для старшеклассника – логическое и критическое мышление» [4].

В.А.Полонин, исследуя личностно–психологический аспект при изучении истории, утверждает, что «в настоящее время, одной из самых актуальных психолого–педагогических проблем, которая не уходит от внимания многих учителей, является формирование познавательного интереса обучающихся к предмету истории через призму личностных сопереживаний исторической личности и пониманию жизненного сценария, через личностные качества и мотивы поведения этой личности» [5].

Интеграция личностно–психологического подхода в структуру уроков истории может осуществляться через специально организованную практическую деятельность обучающихся (учебные задания), направленную на формирование навыка понимания исторических событий, личностных особенностей великих людей, собственных убеждений и сомнений в них. К числу наиболее эффективных форм реализации личностно–деятельностного подхода на уроках истории отнесем «психологический анализ исторической личности», «историческую дискуссию», «ролевые игры и театрализацию», «исследовательские проекты».

Психологический анализ исторической личности – позволяет обучающимся наиболее точно понимать причины и последствия действий исторических фигур, а также определять внутренние мотивы их деятельности, определять личностные черты, оказывающие влияние на исторические процессы и события. Психологический анализ исторической личности может иметь следующую структуру: выбор исторической личности,

- сбор информации (первичные и вторичные источники);
- изучение периода жизнедеятельности личности;
- анализ внутренних и внешних мотивов;
- изучение личностных характеристик (темперамент, интеллектуальные данные, характер и др.);
- оценка масштабов влияния личности на исторические события;
- сравнение с другими историческими личностями;
- оформление и представление психологического анализа исторической личности в виде таблицы, схемы, презентации и т.д.

Образовательный эффект: осознанное понимание причин и следствий исторических событий, развитие аналитических навыков, формирование эмпатии, исследовательских и творческих способностей.

Историческая дискуссия – позволяет обучающимся принимать активное участие в учебном процессе, проявлять аналитические способности, умение формулировать и защищать собственную точку зрения, выдвигать личностные аргументы. Историческая дискуссия имеет предварительную подготовку заключающуюся в выборе темы (в зависимости от возрастных и психологических особенностей), изучении исторических материалов по теме дискуссии, формулировке аргументов, выборе и подготовке модераторов дискуссии (из числа

обучающихся), составлении плана проведения дискуссии, выборе критериев оценки и рефлексии, подборе материала для домашнего задания, предполагающего углубленного изучения обсуждаемого вопроса.

Образовательный эффект: активизация учебного процесса, формирование коммуникативных навыков, толерантности и уважения, развитие критического мышления и способности осуществлять анализ (синтез) исторических событий.

Ролевые игры и театрализация – помогут сделать изучение истории более непринужденным, увлекательным и запоминающимся, а также способствуют развитию творческих и аналитических навыков обучающихся. К наиболее распространенным разновидностям ролевых игр и театрализации относятся:

– исторические драматизации – короткие представления, где обучающиеся исполняют роли известных исторических личностей и их окружения;

– сценарии исторических событий (диалоги, сцены битвы, переговоры и т.д.) – разрабатываются обучающимися совместно с учителем, при реализации отражают личностно–психологический события;

– музыкальные и танцевальные номера – способствуют наиболее глубокому пониманию обучающимися духа исторической эпохи, социальных изменений и трансформаций (к примеру, исполнение песен военных лет и др.), культурных особенностей (исполнение танца в национальных костюмах и др.) и традиций;

– ролевые игры в форме интерактивных квестов–обучающиеся, совместно с учителем, создают маршрут, проходя по которому впоследствии будут решать исторические задачи и проблемы, перемещаясь от одной точки к другой, что может сделать интересным и увлекательным изучение исторических фактов и последовательности событий и т.д.

Образовательный эффект: эмоциональное вовлечение, создание атмосферы исторического контекста, повышение внутриличностной мотивации, развитие творческого воображения, глубокое понимание исторических событий [6].

Исследовательские проекты – являются эффективным средством стимулирования познавательного интереса студентов, развития их аналитических и исследовательских навыков. Проектная деятельность на уроках истории может быть весьма разнообразной и направленной на анализ исторических документов, исследование исторических событий, осуществление сравнительного анализа различных периодов, создание исторической газеты, картографических проектов, проектов визуализации данных и т.д. [7]

Образовательный эффект: способность выявлять и решать проблемы, критически оценивать и анализировать факты и события, формирование технологических и коммуникативных навыков, оценка осуществляемой деятельности, развитие личностных качеств (ответственность, самостоятельность и т.д.), развитие навыков поиска информации и правильного ее применения.

Применение личностно–психологического подхода к организации и проведению уроков истории открывает перед обучающимися уникальную перспективу познания через призму личностно–психологического анализа, в рамках которого происходит глубокое осознание причин и следствий исторических событий, не только на основе научных доводов и фактов, но и при помощи осмысления внутреннего мира, характера и темперамента, мотивов решений и поступков исторических личностей.

Список литературы

1. Кутыкова И.В. Изучение и преподавание истории / И.В. Кутыкова // Тир «М»: Методология, методика, метод – 2016. – № 3. – С. 92–98.
2. Каленникова Т.Г. Словарь психолого–педагогических понятий. – Режим доступа: https://elib.belstu.by/bitstream/123456789/2926/1/kalennikova_slovar-psichol. Дата обращения: 12.01.2024.
3. Щупленкова О.В. Применение личностно–психологического подхода в обучении. – Режим доступа: <https://cyberleninka.ru/article/n/innovatsionnoe-obuchenie> Дата обращения: 12.01.2024.
4. Порфирьева И.Л. Личностно–ориентированный подход к обучению истории – Режим доступа: <https://infourok.ru/nauchnoissledovatel'skaya-rabota> Дата обращения: 12.01.2024.
5. Пололин В.А. Личностно–психологический аспект при изучении истории / В.А. Пололин// Молодой ученый. – 2023. – № 2 (449). – С. 472–474.
6. Брылеев Ю.В. Активные и интерактивные формы организации деятельности на уроках истории / Ю.В. Брылеев// Обучение и воспитание: методика и практика. – 2019. – № 10. – С. 183–187.
7. Каражигитова Т.А. Научные проекты школьников: организация обучения / Т.А. Каражигитова // Информация и образование: границы коммуникаций INFO. – 2019. – № 5. – С. 242–244.

УДК 37.015

ВОПРОСЫ ОРГАНИЗАЦИИ ПСИХОЛОГО–ПЕДАГОГИЧЕСКОГО СОПРОВОЖДЕНИЯ УЧАСТНИКОВ ОБРАЗОВАТЕЛЬНОГО ПРОЦЕССА

Назмутдинов Ризабек Агзамович

Кандидат психологических наук, профессор
Кафедры педагогики, психологии и специального образования
Педагогического института им. У.Султангазина
КРУ имени Ахмет Байтұрсынұлы, г.Костанай, Казахстан
E–mail.ru:nazmu1956@mail.ru

Калиниченко Оксана Виктровна

Магистр психологических наук, старший преподаватель
Кафедры педагогики, психологии и специального образования
Педагогического института им. У.Султангазина
КРУ имени Ахмет Байтұрсынұлы, г.Костанай, Казахстан
E–mail.ru:kalinichenkooksana@mail.ru:

Аңдатпа

Бұл мақалада қазіргі уақытта білім беруді жаңғырту жағдайында оқыту мен тәрбиелеуді ұйымдастыру мәселелеріне қатысты «психологиялық–педагогикалық қолдау» термині қолданылатыны атап өтіледі. Осы саладағы теориялық әзірлемелерді тәжірибе жүзінде жүзеге асыру мәселелері көрсетілген.

***Түйінді сөздер:** сүйемелдеу, сүйемелдеу, психологиялық қызмет, психологиялық–педагогикалық қолдау, баланың тұлғалық дамуы, тірек технологиялары.*

Аннотация

В данной статье отмечается, что настоящее время термин «психолого–педагогическое сопровождение» используется применительно к проблемам организации обучения и воспитания в контексте модернизации образования. Выделяются проблемы практической реализации теоретических разработок в этой области.

***Ключевы еслова:** сопровождение, поддержка, психологическая служба, психолого–педагогическое сопровождение, личностное развитие ребенка, технологии сопровождения.*

Abstract

This article notes that currently the term “psychological and pedagogical support” is used in relation to the problems of organizing training and education in the context of modernization of education. The problems of practical implementation of theoretical developments in this area are highlighted.

Key words: *accompaniment, support, psychological service, psychological and pedagogical support, personal development of the child, support technologies.*

Современное казахстанское общество стоит перед проблемой формирования личности, готовой не только жить в меняющихся социальных и экономических условиях, но и активно влиять на существующую действительность, изменяя ее к лучшему. На первый план выходят совершенно определенные требования к такой личности – творческой, активной, социально ответственной, интеллектуально развитой, высокообразованной, грамотной. В связи с этим в настоящее время одной из главных ценностей образования считается становление личности, воспитание индивидуальности ребенка.

Современное образование основывается на признании за учеником права на выбор пути саморазвития. Для реализации данной установки в современной системе образования прибегают к созданию различных типов образовательных учреждений, альтернативных форм обучения, вариативных образовательных программ.

Психолого–педагогическое сопровождение является особым видом помощи ребенку в образовательном процессе, технологией, направленной на оказание помощи на той или иной стадии развития в решении или предупреждении возникающих проблем [1].

Специалисты сближают понятие «сопровождение» с понятием поддержки и отмечают, что технологии сопровождения позволяют проводить анализ социальной ситуации развития ребенка, его ближайшего окружения, диагностировать уровень его психического развития, применять активные групповые методы работы, методы активного–социально–психологического обучения, а также индивидуальную работу с обучающимися, родителями, педагогами. Система сопровождения выросла из практики и ориентирована на практику [2].

Л.М. Шипицына трактует сопровождение как метод, обеспечивающий создание условий для принятия субъектом развития оптимальных решений в различных ситуациях жизненного выбора. Под субъектом развития при этом понимается как развивающийся человек, так и развивающаяся психолого–педагогическая система. С точки зрения автора, сопровождение является комплексным методом, в основе которого лежит единство взаимодействия специалиста и сопровождаемого. А процесс сопровождения – это взаимодействие психолога, педагога, медика и обучающихся, результатом которого является помощь в разрешении проблем личностного развития.

Кроме того, психологическое сопровождение представляет собой своего рода модель организации психологической службы в образовании и является отражением на практике системы теоретических представлений о деятельности школьного психолога [3].

Таким образом, психолого–педагогическое сопровождение – взаимодействие психолого–педагогической службы и различных субъектов образовательного процесса: учащихся, родителей, педагогов, администрации во время осуществления основных видов деятельности службы – профилактика, диагностика, развитие, коррекция и консультирование – с целью принятия субъектами оптимальных решений в различных ситуациях жизненного выбора.

Сама идея сопровождения как воплощения гуманистического и личностно-ориентированного подхода связана с реализацией права ребенка на полноценное развитие и, как следствие, с качественной модернизацией системы образования. Вопрос сопровождения учащихся сложился под влиянием обращения на индивидуальность обучающихся, где в основе лежит гуманистический подход, еще II века назад. Однако, данная тема стала обретать популярность только в конце XX века и продолжается до сих пор. Тема психолого-педагогического сопровождения появилась еще в работах Л. С. Выготского, который обратил внимание на взаимодействие педагогики и психологии.

Помимо Л. С. Выготского, тема сопровождения интересовала и А. В. Брушлинского, который считал, что психолого – педагогическое сопровождение связано с саморазвитием личности, обретением психологических знаний и навыков.

Э. Ф. Зеер, определяет и характеризует психолого-педагогическое сопровождение «как целостный процесс изучения, формирования, развития и коррекции профессионального становления личности, прикладное направление в подготовке специалистов, «обслуживающее» процесс овладения фундаментальными теоретическими и практическими знаниями, умениями, навыками, обеспечивая их наилучшее усвоение» [4]. Мнение о том, что психолого-педагогическое сопровождение должно быть исключительно личностно-ориентированным выдвигает П. С. Лернер [5].

В рамках существующей в большинстве образовательных учреждений системы возможно эффективное развитие познавательных способностей ученика, формирование его личности, при условии организации личностно-ориентированного процесса обучения. Активное внедрение в педагогическую практику личностно-ориентированных процессов обучения тесно связано с изменениями парадигмы образования, получившего развитие в работах К.А. Абульхановой, С.А. Анисимова, О.С. Анисимовой, Н.В. Кузьминой, А.К. Марковой, И.Н. Семенова, Е.А. Яблокова и др.

Сущность такого подхода заключается в том, что ребенок в своем личностном развитии должен стремиться к некоему оптимуму. Личностно-ориентированные методики позволяют разработать персональный оптимум как набор критериев развития, для каждого ребенка. Кроме того, развитие ребенка в условиях личностно-ориентированного обучения проходит в темпе, соответствующем его способностям и потребностям.

Личностное развитие ребенка обусловлено целым рядом факторов: природными задатками, социальной средой, условиями обучения, степенью сотрудничества с родителями и учителями, собственной активной учебно-познавательной деятельностью ученика. Наиболее интенсивное развитие в школьном возрасте ребенку обеспечивает учебная деятельность. И главная проблема становления личности школьника заключается в интенсификации процесса обучения, его соответствия современным требованиям. На педагога возложены функции организатора учебы, консультанта, старшего друга, осуществляющего индивидуальный подход не только по форме, но и по содержанию воспитания и образования.

Ведущей идеей психолого-педагогического сопровождения личности ученые называют осознание специалистами важности самостоятельности ребенка в решении проблем его собственного развития. Концептуальными составляющими психолого-педагогического сопровождения становятся: систематический мониторинг динамики психического развития ребенка и его психолого-педагогического статуса; социально-психологические условия развития личности учащихся и их успешного

обучения; специальные социально–психологические условия оказания помощи детям, имеющим особые образовательные потребности[5].

Таким образом, сущность психолого–педагогического сопровождения личности ребенка в образовательном процессе заключается в создании социально–психологических условий личностного развития ребенка и его успешного обучения, в том числе формирование характеристик личности, отвечающих требованиям новых образовательных стандартов, на основе выстраивания индивидуальной образовательной траектории развития ребенка и формирования устойчивой учебной мотивации, а также для психолого–педагогической поддержки всех участников образовательного процесса.

Можно сделать вывод, что изученность проблемы психолого–педагогического сопровождения в научной литературе стоит на высоком уровне теоретической разработки. Существуют разные точки зрения авторов, касающиеся основ и методов работы с личностью в образовательной и профессиональной среде, определены основные цели, задачи психологической работы. Однако, до сих пор не существует единой практики внедрения в каждое образовательное учреждение системы сопровождения. При наличии объемной теоретической базы разработки вопроса отсутствует практическая значимость и действенные, реальные способы и средства осуществления сопровождения личности в образовательной среде. Следует предположить, что сложность в практическом осуществлении психолого–педагогического сопровождения состоит в том, что для качественной работы необходима координация всех сил административного состава образовательных учреждений, педагогов, родителей и самих учащихся. Изменения, которые следуют за внедрением комплексной системы психолого–педагогического сопровождения и поддержки, требуют реформирования системы образования на всех уровнях управления. Поэтому проработка вопроса по–прежнему является актуальной и нуждается в решении проблем, применении инновационных форм обучения, формулировании новых идей и возможных способов внедрения системы психолого–педагогического–сопровождения в образовательную среду, что является актуальной темой на сегодняшний день.

Список литературы:

1. Битянова М.Р. Практическая психология в образовании. – М.: Изд–во Генезис, 2000. – 304 с.
2. Шипицына Л. М., Хилько А. А., Галлямова Ю. С., Демьянчук Р. В., Яковлева Н. Н. Комплексное сопровождение детей дошкольного возраста / Под науч. ред. проф. Л. М. Шипицыной. – СПб.: «Речь», 2003. – 240 с.
3. Долгова В.И., Рокицкая Ю.А. Диагностико–аналитическая деятельность психолога в сфере образования. – М.: Перо, 2016. – 241 с.
4. Зеер Э. Ф. Психология профессий: учебное пособие для студентов вузов. – 2–е изд., перераб., доп. Москва: Академический проект; Екатеринбург: Деловая книга, 2003. 336 с.
5. Лернер П.С. Профориентация школьников как фактор подготовки кадров для перспективной экономики России /П.С. Лернер// Мир образования – образование в мире. 2009. №3. – С. 3–13
6. Паршина Е. С. Концепция социально–педагогического сопровождения в современном образовательном пространстве / Е. С. Паршина. – Текст: непосредственный // Молодой ученый. – 2010. – № 4 (15). – С. 366– 368.

ӘОЖ 37

ТІРЕК-ҚИМЫЛ АППАРАТЫ ЗАҚЫМДАНҒАН БАЛАЛАРДЫҢ МАТЕМАТИКА САБАҚТАРЫНДА ЛОГИКАЛЫҚ ОЙЛАУ ҚАБІЛЕТІН ДАМУ

Нурова Асемгуль Кожихановна

Ахмет Байтұрсынұлы ҚҰУ,
педагогика, психология және арнайы білім беру
кафедрасының педагогика ғылымдарының магистрі,
Қостанай қ., Қазақстан
E-mail: nurova.asemgul@mail.ru

Дарменова Нурсулу Жолдыбаевна

Ахмет Байтұрсынұлы ҚҰУ,
арнайы педагогика мамандығы 2 курс студенті,
Қостанай қ., Қазақстан
E-mail: nursuludarmenova@mail.ru

Аңдатпа

Қазіргі білім беру үдерісінде оқушыларды оқытудың маңызды бағыттарының бірі – логикалық ойлау қабілетін дамыту, оған көптеген оқу бағдарламалары мен әдістемелік әдебиеттеріндегі зерттеулер дәлел. Мақалада оқушылардың логикалық ойлау қабілетін әр түрлі әдістер мен математикалық жаттығулар арқылы дамытуға болатындығы қарастырылады.

Түйінді сөздер: ойлау, логикалық ойлау, қызығушылық, дағды, мотивация, ой ерекшеліктері, логикалық ойындар, математикалық жаттығулар.

Аннотация

Одним из важнейших направлений обучения учащихся в современном образовательном процессе является развитие логического мышления, о чем свидетельствуют исследования во многих учебных программах и методической литературе. В статье рассматривается возможность развития у учащихся способности к логическому мышлению с помощью различных методик и математических упражнений.

Ключевые слова: мышление, логическое мышление, интерес, умения, мотивация, особенности мышления, логические игры, математические упражнения.

Abstract

In the modern educational process, one of the most important areas of teaching students is the development of logical thinking, as evidenced by numerous studies in educational programs and methodological literature. The article discusses the possibility of developing students' logical thinking through various methods and mathematical exercises.

Key words: thinking, logical thinking, interest, skills, motivation, features of thinking, logic games, mathematical exercises.

Бүгінде елімізде мүмкіндігі шектеулі балалар санының артуы осы мәселеге медицина, білім беру, әлеуметтік қорғау салаларынан назар аударуды талап етеді. Осы жылдар ішінде қоғамның мүмкіндігі шектеулі балаларға деген көзқарасы өзгеріп, оларды қоғам мүшесі ретінде қарастырады. Церабральды сал ауруы – психофизиологиялық даму процесінің ең күрделі бөліктерінің бірі болып табылады. Арнайы білім беру ұйымдарында тірек-қозғалыс аппараты бұзылған балалардың даму ерекшеліктерін ескеретін оңалту, оқыту және тәрбиелеу жүйесі құрылды. Біздің еліміздегі 138 513 мүмкіндігі шектеулі баланың 14,6% -ы тірек-қимыл аппараты бұзылған балалар [1]. Тірек-қимыл аппараты бұзылған балалардың дамуының артта қалуы әртүрлі ақаулардың полиморфизмінен туындайды. Бірқатар зерттеулердің нәтижелеріне сәйкес, жүйке жүйесінің зақымдануы моторлық бұзылыстары бар балаларда жиі кездеседі. Тірек-қимыл аппаратының аурулары бар балаларда негізгі

бұзылыс моторлы бұзылулар болып табылады. Моторлы бұзылыстарға: жетілмеу, бұзылу немесе қозғалыс функцияларының толық жоғалуы жатады. Мұндай бұзылыстары бар балалардың ішінде церебральды сал ауруына шалдыққан балалар басым болады.

Тірек-қимыл аппараты бұзылған балалардың әртүрлі ойлау ерекшеліктері бар. Қарапайым бейнелеу әрекетінің барлық түрлері тапсырмаларды орындауды, объектілермен мақсатты және ерікті әрекеттерді қамтиды. Кіші мектеп жасына дейінгі балалармен сабақтар танымдық белсенділікті ынталандырады, зейінді, есте сақтауды, ойлауды, сөйлеуді, ересектермен қарым-қатынасты белсендіреді. Дегенмен, церебральды сал ауруына шалдыққан балалардың моторикасының бұзылуы күнделікті өмірдің әр сағатында кездесетін және орындалатын барлық әдеттегі көру және функционалдық міндеттерді меңгеруге мүмкіндік бермейді.

Церебральды сал ауруына шалдыққан балалар не қозғалыссыз, не қозғалысы шектелген. Осыған байланысты көрнекі-тиімді ойлау айтарлықтай кешіктіріліп, өзінше қалыптасады. Бұл белсенді әрекет кезінде қоршаған дүниені тану процестерін қиындатады. Көрнекі-бейнелі, метафоралық және сөздік-логикалық ойлау, көрнекі-тиімді ойлау түрі негізсіз қала бастайды.

Церебральды сал ауруымен ауыратын балалардың ойлау қабілеті төмен интеллектуалды қабілеттер мен ақыл-ой әрекетінің енжарлығымен көрінетін церебральды инфаркт құбылыстарымен әсер етеді.

Логикалық ойлау – мәселені шешу және қорытындыға келу үшін дәлелдеу тізбегін қолдану процесі, өміршең шешімдерге келуіне мүмкіндік беретін пайымдауды қолданатын дағды. Бұл дағды біреуге жағдайды дәл талдауға, деректер арасында кез келген байланыс орнатуға және мәселені шешу үшін жиналған ақпаратты пайдалануға мүмкіндік береді. Егер нақты анықтамаға сүйенетін болсақ, логикалық ойлау термині «логика» және «ойлау» сөздерінен шыққан[2].

Логикалық ойлауды дамытуға тоқталатын болсақ, біз логикалық ойлау қабілетімізді әртүрлі тәсілдер қолдану арқылы дамыта аламыз. Бірақ, ең алдымен дұрыс талдаулар жүргізіп үйренуіміз қажет. Дұрыс талдау жүргізу қабілетіне қол жеткізе алсақ, бұл бізге зор пайда әкеледі. Өмір жолы бойында туындаған барлық мәселеміз тез шешіледі. Бұны ұлы адамдардың немесе бизнесте, саясатта және өмірінде көптеген жоғары нәтижелерге қол жеткізген адамдар мысалынан байқауға болады. Логикалық ойлау қабілеті балада туған кезден бастап пайда болады. Логиканы дамытуда тиімді әдістерге: әртүрлі ойындар, шеберлік сабақтар, арнайы әдебиеттерді оқу және тілдерді үйренуді жатқызуға болады.

Математика сабағында логикалық ойлау қабілетін дамытуда қолданылатын әдіс-тәсілдер.

Математика сабақтарында логикалық ойлауды дамыту үшін әртүрлі әлістер мен тәсілдер жиі қолданылады. Олардың кейбіреулері мыналарды қамтиды:

1. **Анализ және синтез:** Күрделі есепті оның құрамдас бөліктеріне талдау және шешімін алу үшін біріктіру.

2. **Артық заттарды жою:** «Оқушыларға объектілерді немесе ұғымдар тобы ұсынылады, олардан сәйкес емес элементті оқшаулау қажет.

3. **Жіктеу:** Білімді жүйелеуге ықпал ететін заттарды немесе құбылыстарды белгілі бір критерийлер бойынша топтарға бөлу.

4. **Логикалық есептер:** Дұрыс жауапқа жету үшін жүйелі жіне логикалық ойлауды қажет ететін есептер.

5. **Сану:** Шешімді табу үшін опцияларды жүйелі іздеуді пайдалану.

6. **Геометриялық мазмұндағы есептер:** Кеңістіктік қиялды және логикалық ойлауды қажет ететін есептермен жұмыс.

7. **Тасымалдау есептері:** Шамаларды бір контейнерден екіншісіне тасымалдауды, абстракцияны және есептерді шешу дағдыларын дамытуды қамтитын әртүрлі тапсырмалар.

8. **Әзіл мәселелері:** Сабақты қызықты ету үшін әзіл элементтерін қамтуы мүмкін ойын-сауық есептер.

9. **Пазлдар:** Декодтауды қажет ететін графикалық белгілер немесе суреттер түрінде берілген есептер.

10. **Көңілді іс-әрекеттер:** Математикаға қызығушылықты ояту үшін әртүрлі шығармашылық және қызықты тапсырмалар.

Бұл әдістерді біріктіру логикалық ойлауды дамытуға ықпал етіп қана қоймайды, сонымен қатар оқу процесін оқушылар үшін қызықты әрі қолжетімді етеді[3].

Математиканы оқыту процесінде жаттығулар ерекше орын алады. Жаттығулар дегеніміз не? Жалпы алғанда, ғылым мен өмірдің әртүрлі салаларында «жаттығу» термині әртүрлі мағынада қолданылады. Педагогикалық әдебиеттерде жаттығу ұғымы оқыту әдістерінің дәстүрлі түсінігімен тығыз байланысты деген мағынада анықталады[3]. Көптеген анықтамаларда жаттығулар білімді бекітудің, білім мен дағдыны қалыптастырудың және оқушылардың ойлау қабілетін дамытудың негізгі әдістерінің бірі ретінде қарастырылады.

Логикалық жаттығулардың түрлері:

1. Саида мен Айзаттың әкелерінің аттарын ата. Саида мен Айзат – Данияр мен Мұраттың қыздары. Саида Даниярдың қызынан үш жас кіші болса, бұлардың әрқайсысының әкелерінің аттары кім?

(Саида- Мұраттың, Айзат-Даниярдың қызы)

2. Үш ағайынды.

Аслан, Абзал, Аян ағайынды үшеуі әртүрлі сыныпта оқиды. Аян Асланнан, ал Абзал Аяннан кіші емес. Бұл үйдің үлкені, ортаншысы, кішісі кім?

(Ең үлкені Абзал, ең кішісі Аслан, ортаншысы Аян)

Логиканы дамытатын қызықты әзіл-есептер:

1. Түнгі сағат 11-де жаңбыр жауып тұрса, 24 сағаттан кейін күннің жарқырап тұруы мүмкін бе?

2. Дорбадағы 20 асықты 20 бала бір-бірлеп алды. Сонда бір асық дорбада қалды. Бұл қалай?

3. 8 таяқша арқылы 4 төртбұрышты және 3 шаршыны қалай құрастыруға болады[5].

Логикалық ойындар сабақта және сабақтан тыс уақытта ойналады. Ойынның мақсаты түсіндіріліп, ойын ережесін қатаң сақтау талап етеді. Сонымен қатар, балалармен бірге ойнау қажет. Логикалық ойындарды қолдану педагогикалық шеберлікті қажет етеді:

- Сәйкес ойындарды таңдау
- Сабақ мазмұнына ұқсас келетін ойындарды таңдау.
- Балалар оларды түсінікті болуы.
- Жасына сай болуы[4].

Мысалы, «табу», «көрсету», «белгілеу» ойындарды тыңдаушылар топтары үшін қолайлы, бірақ ересек балалар үшін салыстыру бірінші орынға шығады, ал интерактивті мәтіндер барған сайын дамымайды.

Логикалық ойындар балалардың зейінін, ойлауын, қабылдауын, есте сақтауын, салыстыруын, жіктеуін, өзін-өзі бақылауын дамытады.

Ойындардың түрлеріне кезек берсек:

«Сиқыршы» ойыны.

Қорапта үш қызыл және үш көк шар болды. Бірінші қораптан қызыл шарды алып, үстелге қойды, содан кейін көк шарды, содан соң қайтадан қызыл шарды. Содан кейін қораптан бірден екі шарды алуға тырысты: а) екі көк шарды ә) екі қызыл шарды б) қызыл және көк шарды.

Жауабы:

Алдыңғы үш шарды алып шыққанда, қорапта екі көк шар және бір қызыл шар қалды. Сондықтан екі қызыл шарды қораптан шығару мүмкін емес. Екі көк шар немесе бір қызыл және бір көк алып шыға аламыз.

«Кершісін тап» ойыны.

Сандық қатарды толықтыру.

3,4,...6.

8,9,...11,12.

Логикалық ойлау психикалық құбылыстарды бірізділікпен құрастырады, ол оқиғалар немесе қарастырылатын объектілер арасындағы байланысты қадағалауға мүмкіндік береді. Адамның логикасы шамамен 7-8 жастан бастап қалыптаса бастайды және өмір бойы жетіледі [2]. Логика заңдары тәжірибелік ақпаратқа негізделгенін есте сақтаған жөн. Бұл жерде қорытындылар бұрын алынған білімдерге негізделеді.

Әдебиеттер тізімі:

1. Тебенова К.С., Рымханова А.Р. Арнайы психология: Оқулық.- Алматы: ЖШС РПБК «Дәуір», 2011. - 264 б.
2. Vplate.ru Логическое мышление: особенности, назначение, типы <https://vplate.ru/myshlenie/logicheskoe/>
3. Математические методы и модели: теория, приложения и роль в образовании : Международная научно-техническая конференция (Россия, г. Ульяновск, 28–30 апреля 2016 г.) : сборник научных трудов. Ч. 2 / под общ. ред. д-ра физ.-мат. наук, проф. П. А. Вельмисова. – Ульяновск : УлГТУ, 2016. – 180с.
4. videouroki.net “Логикалық ойындар арқылы баланы дамыту” <https://videouroki.net/razrabotki/loghikaluk-oiyndar-ark-yly-balany-damytu.html>
5. infourok.ru “1-ші сыныпқа арналған логикалық тапсырмалар әдістемелік әзірleme” <https://infourok.ru/sinipa-arnalan-logikali-tapsirmalar-distemelik-zirleme-383375.html>

ӨОЖ 37

МАТЕМАТИКА САБАҒЫ АРҚЫЛЫ АҚЫЛ-ОЙЫ КЕМ ОҚУШЫЛАРДЫҢ ТАНЫМДЫҚ ҚАБІЛЕТІН ДАМУДА

Нурова Асемгуль Кожихановна

Ахмет Байтұрсынұлы ҚӨУ,
педагогика, психология және арнайы білім беру
кафедрасының педагогика ғылымдарының магистрі,
Қостанай қ., Қазақстан
E-mail: nurova.asemgul@mail.ru

Утегенова Жанель Ермековна

Ахмет Байтұрсынұлы ҚӨУ,
арнайы педагогика мамандығы 3 курс студенті,
Қостанай қ., Қазақстан
E-mail: utegenova20041003@gmail.com

Аңдатпа

Қазір ақыл-ой кемістігі бар оқушыларға білім беруде оқушыға тақырып негізіндегі фактілерді жеткізу ғана емес, сонымен қатар оқушылардың танымдық қызығушылықтарын

ынталандыру да шешуші рөл атқарады. Мақалада арнайы мектеп оқышыларының танымдық қызығушалақтарын дамытудың жолдарын және олардың білім беру тәжірибесін байытуға әсері қарастырылады.

Түйінді сөздер: таным, танымдық іс-әрекет, ой, зейін, оқытуды жекелендіру, көрнекілік, дифференциалды оқыту.

Аннотация

В настоящее время в образовании учащихся с умственной отсталостью решающую роль играет не только передача учащимся фактов, лежащих в основе темы, но и стимулирование познавательных интересов учащихся. В статье рассмотрены пути развития познавательных интересов школьников учащихся в специальных школах и их влияние на обогащение образовательного опыта.

Ключевые слова: познание, познавательная деятельность-мышление, внимание, персонализация обучения, наглядность, дифференцированное обучение.

Abstract

Currently, in the education of students with mental retardation, not only the transmission of the facts underlying the topic to students plays a crucial role, but also the stimulation of students' cognitive interests. The article examines the ways of developing the cognitive interests of schoolchildren in special schools and their impact on the enrichment of educational experience..

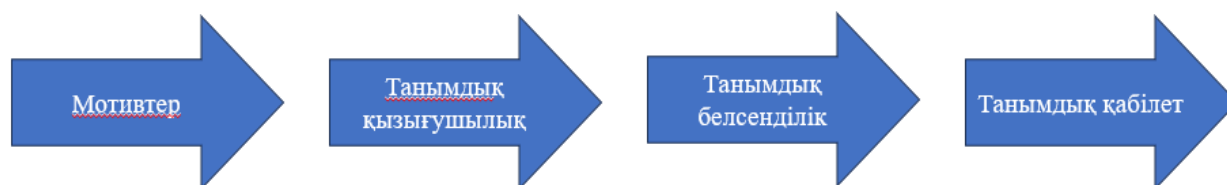
Key words: cognition, cognitive activity-thinking, attention, personalization of learning, visibility, differentiated learning.

Қазіргі таңда арнайы мектептерде ақыл-ойы кем оқушылардың саны артуымен байланысты интеллектуалды кемістігі бар балаларға білім беру мәселесінің маңыздылығы жыл сайын артуда. Танымдық қабілеттің дамуы баланың ұмтылыстарын, шығармашылықтарын, жалпы қоршаған ортаны зерттеп білуін жүзеге асырады. Бұл санаттағы оқушылардың психофизикалық ерекшеліктеріне байланысты математика сабағы өте көп қиындықтар тудырады. Математика сабағында бұл санаттағы балалармен жұмыс жасау, танымдық қабілеттерін арттыру арнайы педгогика үшін маңызды, қажетті тапсырма болып табылады.

Баланың танымдық қабілеті – танымдық қызығушылық негізінде білім алушының оқудағы іс-әрекетін ынталандыратын түсініктің бірі. Танымдық қабілет – адамның айналасындағы процесстерді түсінуге, білім алуға мүмкіндік береді. Осы себептен оқушының танымдық іс-әрекетін қалыптастыру оқудың ажырамас бөлігі болып табылады. Ол ақпаратты өңдеуді және іздеуді, талдауды(анализ, синтез) жасау, ондағы мәселелерді шешуді, тәжірибе және басқа да үрдістерді қамтиды. Танымдық іс-әрекеттің жалпы мақсаты – жаңа ақпаратты қабылдау, жаңа білім, білік, дағдыларды игеру, ойлау мен түсіну мен мәселелерді шешу қабілеттерін одан әрі дамыту. Танымдық қабілеттің негізгі аспектісі – жаңа білімді игеруге деген қызығушылық, ынта, өзін-өзі тәрбиелеу жатады [1].

Л. С. Выготский пайымдауынша: Танымдық қабілет – бұл сенсорлы қабылдау мен теориялық және практикалық ойлаудың іс-әрекеттік бірлігі.

Білім алушылардың танымдық қабілетін құрайтын факторларды келесідей сызбада көрсетуге болады(сурет 1):

Сурет 1

Танымдық қабілет келесі құраушы бөліктерден тұрады, олар:

Ойлау-танымдық қабілеттің адамға мәселелерді шешуге, ақпараттарды өңдеуге, талдауға мүмкіндік беретін жоғарғы танымдық қабілет. Кез келген ақпаратты талдау, синтездеудің қызметін атқарады.

Зейін – белгілі бір объект немесе құбылысқа саналы назар аударуымыз. Ол ақпаратты іріктеп, негізгі бөлшектерді анықтауға, маңызды элементтерге назар аударуға мүмкіндік береді.

Қабылдау – кез-келген сезім мүшелері арқылы айналадағы әлем туралы ақпаратты алу. Оған тітіркендіргіштерді анықтау, сенсорлық жүйелерді топтастыру және реттеу, кодтау жатады.

Жады – ақпаратты кодтауды, есте сақтауды, қалпына келтіруді қамтитын маңызды танымдық әрекеттердің бірі.

Жадының келесі түрлері ажыратылады, соның ішінде: сенсорлық жады, қысқа мерзімді жады, ұзақ мерзімді жады.

Сөйлеу – бұл жазбаша немесе ауызша ақпаратты алмасуға, жеткізуге, түсінуге мүмкіндік беретін танымдық қабілет. Сөйлеу дыбысты тануды және айтуды, сөздердің грамматикалық құрылымын, мағынасын, әлеуметтік және мәдени өңдеуін қамтитын процестердің жиынтығы.

Қиял, шығармашылық – стандартты емес шешімдерді қабылдау арқылы проблемаларды немесе тапсырмаларды шешудегі өзіндік, ерекше көзқарастарды, жаңа идеяларды қалыптастыратын танымдық қабілеттің құраушы бөлігі

Ғалымдардың пайымдауынша, оқушылардың жас ерекшеліктерін сай шығармашылық пен қиялды дамыту – «Ғасырлық проблема». Себебі дәл осы қасиет адамзаттағы «ең қиын, күрделі психологиялық қабілет», «күрделі психологиялық жүйе» – деген атауларға ие.

Орталық жүйке жүйесінің органикалық өзгерістері танымдық және жеке саланың бұзылуына, ми бұзылыстарына әкеліп соғады. Ақыл-ойы кем оқушыларда барлық анализаторлардың жұмысының бұзылуы айқын байқалады. Баланың ақыл-ойының бұзылуы танымдық қабілетінің дамымауының түпкі себебі болып табылады. Интеллектуалды бұзылысы бар оқушы қоршаған орта туралы бұрмаланған әрі толық емес ақпарат алады, соның нәтижесінде бұл балалардың әлеуметтік тәжірибесі дұрыс қалыптаспайды.

Г. Е. Сухарева өзінің еңбектерінде былай деп жазады: «Ақыл-ойы кемістігі бар балаларды сау балалармен салыстырғанда, олардың қоршаған ортаны тануға деген ұмтылысы болмайды» [2].

Ақыл-ойы кем балалардың тек қана интеллектуалды саласы ғана емес, сонымен қатар мінез-құлық саласындағы әртүрлі бұзылыстардың болуына әкеледі. Ол осы қатардағы балалардың танымдық қабілетінің ерекшелігі болып табылатын өзін-өзі бақылау мен өзін-өзі реттеуінің бұзылыстарымен сипатталады.

Ақыл-ойы кем оқушылар өз әрекеттерін бір мақсатта жоспарлауға келгенде қиындықтарға тап болады. Олардың ақпаратты талдауы мен логикалық ойлау қабілеті төмен деңгейде. Бұл балалардың ақпаратты игеруі және оны өңдеу қабілетіне, сондай-ақ жалпы танымдық қабілетіне әсер етуіне әкеп соғады.

Алайда, бұл балалардың барлық ерекшеліктеріне қарамастан, білім беру барысында олардың кез-келген жетістіктерін мақұлдап, мадақтап отыру олар үшін өте маңызды [3].

Ақыл-ойы кем балаларға педагогикалық әсер етудің негізгі формасы ересектердің басшылығымен өтетін сабақтар болып табылады. Ақылы кем оқушыларға білім беруде арнайы бекітілген «Ақыл-ойы кем оқушыларға бағытталған арнайы тәрбиелеу және оқыту бағдарламасымен жүзеге асырылады.

Ақыл-ой кемістігі бар оқушыларға білім беру жүйесі 20-шы ғасырдың 40-50 жылдары Н.Ф.Кузьмина-Сыромятникова, М.Н.Перова, және тағы басқа ғалымдардың еңбектерінің негізінде қолданысқа енді. Бұл әдістердің маңыздылығы сол уақытта дәлелденіп, қазіргі күнге дейін кеңінен қолданылуда.

Балалардың бағдарламаның материалын игеруі педагогтың оқыту әдіс-тәсілдерін таңдауының дұрыстығына байланысты. Сонымен қатар әр педагог оқушылардың жас ерекшеліктерін, жеке ерекшеліктерін, зияткерлік бұзылыстарының дәрежесін ескеруі керек. Әдетте, бұл қатардағы оқушылар эмоционалды емес, сабаққа деген қызығушылығы төмен, сабақ үстінде тапсырмаларды орындауға деген қалауы жоқ. Сол себепті оларға тартымды болатын әдістер мен тәсілдерді таңдауға аса көңіл бөлу керек [4].

Ақылы кем білім алушылардың танымдық қабілеттерін математика сабақтарында әртүрлі педагогикалық әдістерді қолдану арқылы дамытуға болады.

Оқытуды жекелендіру әдісі

Оқытуды жекелендіру – білім беру процесін ұйымдастыру кезеңінде білім алушылардың жеке ерекшеліктері мен қабілеттерін ескеру арқылы сабақты тиімді өткізудің тәсілі. Оқытуды жекелендіру тәрбиелік жұмыстар мен сабақтың мазмұнының ортақ міндет шеңберінде өтеді. Білім беру стандартына сай, білім берудің алғашқы кезеңінде тұлғаны қалыптастыруды қамтамасыз етуге бағытталған білім алушылардың қабілеттерін анықтау және танымдық, оқыту қабілеттерін дамыту болып саналады [5].

Көрнекіліктерді қолдану.

Ақыл-ойы кем оқушылар үшін математика сабағында көрнекіліктерді қолдану үлкен маңызға ие. Көрнекі құралдар олар үшін дерексіз математикалық ұғымдарды визуалды және тактильді әдістер арқылы түсінуге көмектеседі. Бұл әдіс олардың ақпаратты түсінуін айтарлықтай жақсартады.

Оқушылардың білімін қалыптастыруда когнитивті-визуалды, визуалды танымдық көзқарас негізінде құрылған математиканы оқыту процесі оқушының көрнекі ойлау мүмкіндіктері мен дағдыларын, оқушының потенциалды мүмкіндіктерін барынша қолдануға мүмкіндік береді. Оқушыларға математиканы оқыту процесінде когнитивті-визуалды әдісті жүзеге асыру білім алушылар үшін көрнекі оқу ортасын ұйымдастыруға мүмкіндік береді. Бұл қағида оқытудың ең тиімді құралдарының бірі ретінде қолданады.

Топта немесе жұпта оқыту әдісі.

Топтық немесе жұптық оқыту әдістері математика сабағындағы ақылы кем оқушылардың танымдық қабілетін арттыруда маңызды рөл атқарады. Бұл оқыту әдістері баланың әлеуметтік дағдыларын дамытуға көмектеседі. Ақпаратты игеру мен оқуға деген зейінің арттырады, сондай-ақ коммуникативті дағдыларын дамытуға атсалысады.

Топтық оқыту әдістері ақыл-ойы кем оқушылардың арасында бір-бірімен қарым-қатынас жасауға, математикалық ұғымдарды талқылауға, есептерді бірге шешуге мүмкіндік береді. Бұл ортада оқушылар идеялармен алмасып, бір-біріне көмектесе алады. Сонымен қатар, топта балаларды оқытудың әртүрлі стильдері бойынша оқытуға болады, олар: визуалды, аудио, кинестетикалық және т.б.

Жұптарда оқыту әдістері де бұл санаттағы білім алушылар үшін тиімді, ол оқушыларға мұғалімнің жеке назарын аударуға мүмкіндік береді. Бұл әдіс сонымен қатар әлеуметтік дағдыларды дамытуға ықпал етеді, себебі жұптағы оқушылар математикалық ұғымдарды, бір-бірімен талқылау жасауды, түсіндіруді, үйренеді. Бұл олардың математикалық білімінің деңгейіне оң әсерін тигізеді.

Осылайша, топтық және жұптық оқыту әдістері интеллектуалды кемістігі бар білім алушылар математика саласындағы танымдық қабілетін дамытуға тиімді ықпал етеді, олардың ақпаратты игеруіне оң әсер етеді.

Дифференциалды оқыту тәсілі.

Дифференциалды оқыту тәсілі – оқытудың форматын ұйымдастыруда оқу ұжымының шеңберінде оларды қызығушылықтарының, білім деңгейінің негізіне сүйене отырып шағын топтарға бөлуді қарастыратын сабақтың дайындық кезеңі. Әр топқа даму деңгейіне сай сан-алуан тапсырмалар беріледі. Дифференцияланған оқыту сыныптың ұжымының аясында артта қалғандарға көмек көрсетуге, олардың дамуына мүмкіндік беруіне жәрдемдеседі[6].

Әдебиеттер тізімі:

1. Ананьев Б.Г. Познавательные потребности и интересы. – СПб.: Питер, 2016; 25 б.
2. Тебенова, Қ. С. Арнайы психология [Мәтін] : оқулық / Қ. С. Тебенова, А. Р. Рымханова. – Алматы ЖШС РПБК Дәуір, 2011. – 264 б.
3. Зимняя И. А. Педагогическая психология. – М.: Логос, 2015; 368 б.
4. Аманасьянц, Р. А. Интеллектуальные нарушения: учебное пособие для студентов пед. вузов / Р. А. Аманасьянц. – М. : Академия, 2016.-238 б
5. Раянова Д.Р., Фролова У.М., Воистинова Г.Х. Индивидуализация обучения на уроках математики в школе // Вопросы науки и образования. 2022. №3-128 б
6. Демченкова Н., Моисеева Е. Формирование познавательного интереса у учащихся // Математика. -2015.-№19; 304 б.

УДК37.01

ФОРМИРОВАНИЕ ФУНКЦИОНАЛЬНОЙ ГРАМОТНОСТИ ШКОЛЬНИКОВ НА УРОКАХ РУССКОГО ЯЗЫКА И ЛИТЕРАТУРЫ КАК ОСНОВА РАЗВИТИЯ ТВОРЧЕСКОЙ ЛИЧНОСТИ

Нурпаисова Гульжан Сатыбалдиевна,
учитель русского языка и литературы
КГУ «Чапаевская основная средняя школа
отдела образования города Костаная»
Управления образования акимата Костанайской области,
Казахстан

Аннотация

Данная статья раскрывает значимость формирования функциональной грамотности на уроках русского языка и литературы. Формирование функциональной грамотности на уроке является важным условием развития компетентностей учащихся. Для обеспечения продуктивности формирования функциональной грамотности учащихся педагогам необходимо менять подходы в обучении.

Ключевые слова: формирование функциональной грамотности, менять подходы в обучении, важное условие развития компетентностей учащихся.

Аңдатпа

Бұл мақала орыс тілі мен әдебиеті сабақтарында функционалдық сауаттылықты қалыптастырудың маңыздылығын ашады. Сабақта функционалдық сауаттылықты қалыптастыру, оқушылардың құзыреттілігін дамытудың маңызды шарты болып табылады. Оқушылардың функционалдық сауаттылығын қалыптастырудың өнімділігін қамтамасыз ету үшін, мұғалімдер оқыту тәсілдерін өзгертуі керек.

Түйінді сөздер: функционалдық сауаттылықты қалыптастырудың маңыздылығын ашады, мұғалімдер оқыту тәсілдерін өзгертуі керек.

Abstract

This article reveals the importance of developing functional literacy at Russian language and literature lessons. The formation of functional literacy at the lesson is an important condition for the development of student competencies. To ensure the effectiveness of the formation of functional literacy of students, teachers need to change approaches to teaching.

Key words: *importance of developing functional, the effectiveness of the formation of functional, teachers need to change approaches*

Современные изменения, происходящие в нашем обществе, повлекли за собой изменение целей современного образования, изменение всех составляющих методической системы учителя. Современных детей необходимо учить иначе, отойти от традиционных методов и приемов. Перемены в обществе задали новые параметры обучения и воспитания подрастающего поколения, потребовали кардинального пересмотра целей, результатов образования, традиционных методов преподавания, систем оценки достигнутых результатов. Моя задача сформировать самостоятельность в учебной, творческой деятельности, воспитать целеустремленного, трудолюбивого ученика, стремящегося к здоровому образу жизни, умеющего планировать свою деятельность и самостоятельно добывать знания, конкурентоспособного.

Проблема урока – его содержание, построение, организация и методика работы на уроке – не случайно волнуют учителей. Ведь именно в повышении эффективности каждого урока кроется залог успеха повышения качества обучения. От выбора формы организации работы на уроке, от приема и метода, который использует учитель, во многом зависит успешность обучения. На последнее, в свою очередь, также влияет ряд таких факторов, каков интерес самих учащихся к изучаемому предмету, познавательная активность каждого из учеников, их позитивное отношение к обучению. Чтобы процесс обучения был успешным, ученики должны успевать на каждом уроке. Не секрет, что учащиеся успевают тогда, когда они понимают то, о чем говорит учитель, и могут передать полученные знания другим. Другими словами, одно из условий успеха обучения – активная включенность ученика в работу на уроке.

Функциональная грамотность – тот уровень образованности, который может быть достигнут учащимися за время обучения в основной школе, и предполагает способность человека решать стандартные жизненные задачи в различных сферах жизни и деятельности на основе преимущественно прикладных знаний, т.е. социализацию личности.

Главной целью образования становится «обеспечение самоопределения личности, создания условий для самореализации».

Функциональная грамотность – степень подготовленности человека к выполнению возложенных или добровольно взятых на себя функций, развитие которых я вижу в основном на уроке посредством применения критического мышления и проблемного обучения. Формирование функциональной грамотности на уроке – условие развития компетентностей учащихся.[1] Если исходить из того, что функционально грамотная личность – это человек, ориентирующийся в мире и действующий в соответствии с общественными ценностями, обладающий определенными нравственными качествами и умеющий жить среди людей, то начинать закладывать этот фундамент необходимо со школы. Но как расшевелить детей? Какие приемы и методы использовать для того, чтобы дети стали с интересом ходить в школу? Это были основные вопросы, которые я поставила перед собой и, проанализировав их, пришла к заключению, что наиболее эффективным способом обучения является активное обучение, которые способствуют развитию

мыслительной деятельности учащихся, что предположительно скажется на повышении мотивации в обучении. Активные методы обучения – это система методов, обеспечивающих активность и разнообразие мыслительной и практической деятельности учащихся в процессе освоения учебного материала. Активные методы обучения строятся на практической направленности, творческом и игровом характере обучения, интерактивности, разнообразных коммуникациях, диалоге, использовании знаний и опыта обучающихся, групповой форме организации их работы, деятельностном подходе к обучению и рефлексии.

Я работаю над проблемой поиска и широкого использования активных форм и методов, стимулирующих сознательное отношение учащихся к процессу обучения русского языка и литературы, уже несколько лет. Считаю, что наибольшая эффективность образовательного процесса достигается при использовании целостных методик активного обучения, конечной целью которого является развитие функциональной грамотности учащихся. Интерес к использованию активных форм обусловлен широкими возможностями их применения в системе образовательного процесса. Ведь каждому человеку, вступающему в этот сложный и противоречивый мир, необходимы определенные навыки мышления и качества личности. Умение анализировать, сравнивать, выделять главное, решать проблему, способность к самосовершенствованию и умение дать адекватную самооценку, быть ответственным, самостоятельным, уметь творить и сотрудничать – вот с чем ребенку необходимо войти в этот мир. И задача моя, как педагога, так построить процесс обучения, чтобы помочь раскрыться духовным силам ученика. В своей работе использую формы, методы и приемы, соединяющие обучение и воспитание в единый процесс. Широко применяю следующие активные формы обучения: групповая работа, работа в парах, инсценирование фрагментов произведений на уроках литературы, диалогов, иллюстрирование литературных произведений; составление кроссвордов, ребусов, викторин, презентации, мозговой штурм, диспуты, составление диаграмм, ментальных карт, кластеров, постеров и т.д. В качестве метода, позволяющего побудить обучаемого к творческому участию на уроке, – я использую метод – ассоциаций. Через слово выхожу на образ, а через образ – на эмоции, чувства. Ассоциации – это мыслительный процесс, основанный на операции «анализа–синтеза», условных взаимосвязях. Этот метод я чаще всего использую при стадии вызова, чтобы вовлечь учащихся в процесс работы. Например, какая ассоциация у вас возникает при слове диалог, ребята изобразили птицу сороку, телефон, уши, язык.

Главными функциональными качествами личности являются инициативность, способность творчески мыслить и находить нестандартные решения, умение выбирать профессиональный путь, готовность обучаться в течение всей жизни. Все данные функциональные навыки формируются в условиях школы. Общие ориентиры развития функциональной грамотности определены в Государственной программе развития образования Республики Казахстан на 2011–2020 годы, одной из целей которой являются формирование в общеобразовательных школах интеллектуального, физически и духовно развитого гражданина Республики Казахстан, удовлетворение его потребности в получении образования, обеспечивающего успех и социальную адаптацию в быстроменяющемся мире. Цель Национального плана – создать условия для развития функциональной грамотности школьников Республики Казахстан. Профессиональная компетентность учителя в формировании функциональной грамотности учащихся характеризуется как интеграция педагогических знаний, умений, профессионально значимых личностных качеств на достижение социально–педагогических результатов по формированию

информационной, проблемной, коммуникативной и организационной компетенций выпускников школы, формированию компетенции в решении жизненных проблем, необходимых для адаптации и полноценного функционирования в современном обществе. [1] Для обеспечения продуктивности формирования функциональной грамотности учащихся педагогам необходимо применять специальные активные, деятельностные, личностно–ориентированные и развивающие образовательные технологии. Среди них можно выделить следующие виды деятельности и технологии:

✓ проблемно–диалогическая технология – это освоение новых знаний, позволяющая формировать организационные, интеллектуальные и другие умения, в том числе умение самостоятельно осуществлять деятельность учения;

✓ технология формирования правильной читательской деятельности, создающая условия для развития важнейших коммуникативных умений;

✓ технология проектной деятельности – обеспечивает условия для формирования организационных, интеллектуальных, коммуникативных и оценочных умений (подготовка различных моделей и плакатов, организация и проведение конкурсов, викторин, мини–исследований и др., предусматривающих обязательную презентацию полученных результатов);

✓ уровневая дифференциация обучения, использование которой вносит определённые изменения в стиль взаимодействия учителя с учениками (ученик – это партнёр, имеющий право на принятие решений, например, о содержании своего образования, уровне его усвоения и т. д.), главная же задача и обязанность учителя – помочь учащемуся принять и выполнить принятое им решение;

✓ информационные и коммуникационные технологии, использование которых позволяет формировать основу интеллектуальных умений, как сравнение и обобщение, анализ и синтез;

✓ технология оценивания учебных достижений учащихся и др. [2]

Успех в учении – единственный источник внутренних сил ребенка, рождающий положительную мотивацию, энергию для преодоления трудностей школьника. На базе этого состояния могут формироваться устойчивые чувства удовлетворения, формируются новые более сильные мотивы деятельности, меняется уровень самооценки, самоуважения.

Успех – переживание состояния радости, удовлетворения учащегося и учителя от результата своей деятельности, который либо совпал с ожиданиями и надеждами педагога, либо нет, а иногда превзошёл их. В основе ожидания успеха у школьника лежит огромное стремление понравиться учителю, похвала родителей и учителя. [3]

Мы, учителя, используем много интересных, нестандартных приемов создания ситуации успеха на уроке. С. Смит утверждал: «Разум дан человеку, чтобы познавать мир, чтобы вновь и вновь давать имена явлениям и предметам. Но важно, чтобы путь познания продолжался по инициативе самого человека, чтобы тот был не объектом, а субъектом освоения тайн мира». Всегда удачным с позиции мотивации бывает урок, который начинается с приёма «Верные и неверные утверждения». Примеры заданий включены в учебники русского языка и литературы по обновленной программе 5 и 7 классов. Для того чтобы эффективно сориентировать обучающихся в цели, сообщить информацию, необходимую для плодотворной самостоятельной работы с новым материалом, использую методы «Инфо–угадайка», «Кластер» и др. Кластер даёт волю воображению и интуиции. Применение групповой работа позволяет приучить учеников взаимодействовать в группе с любым партнёром; работать активно, серьёзно относясь к порученному заданию; вежливо и доброжелательно общаться, испытывать чувство ответственности не только за собственные успехи, но и за успехи своих партнёров, всего класса; полностью осознавать, что совместная работа в группах – это серьёзный и ответственный труд. «Если вы мне расскажете, я это быстро забуду,

если вы мне напишите, я прочитаю, но тоже забуду, а если вы вовлечёте меня в дело, я буду это знать и запомню», – писал Жан Жак Руссо. Групповая работа является одной из форм развития языковых и коммуникативных способностей учащихся. При выполнении групповой работе группы соревнуются между собой. Например: кто больше подберет однокоренных слов, существительных 3 склонения. Или же задание дается в форме игры: с последней парты передается листочек, на который нужно по цепочке записать примеры на изучаемое правило. Выигрывает тот, кто быстрее вручит учителю листок с меньшим количеством ошибок в записанных словах. Излюбленным заданием учеников при работе в группе в старших классах стало составление ментальных карт и постеров. Визуализация информации – представление информации в виде графиков, диаграмм, структурных схем, таблиц, карт и т.д. Ментальные карты–это инструмент, позволяющий эффективно структурировать информацию; мыслить, используя весь творческий потенциал, развивают мышление. «Интеллект – карты» чаще всего составляем на уроках закрепления материала. Презентуя на уроках интеллект–карту и постер, ученики учатся готовить и преподносить информацию ясно, образно и с успехом, развивают активность, креативность и коммуникативную компетентность. Надо заметить, что работать в группе им очень нравится.

Иллюстрирование литературных произведений, составление кроссвордов, ребусов, викторин, инсценирование, учебную игру чаще использую в средних классах. В ходе применения все участники оказываются вовлечёнными в процесс познания. Для каждого этапа урока использую свои активные методы, позволяющие эффективно решать конкретные задачи этапа.

Я перечислила только некоторые методы и приемы, применяемые мною, активного обучения, помогающие воспитывать по–настоящему образованных, нравственных людей, которые могут сами принимать ответственные решения, способны к сотрудничеству, отличаются мобильностью и динамизмом. Рене Декарт сказал:«Мало иметь хороший ум, главное –хорошо его применять». Наш ученик имеет«хороший ум», задача современного учителя – найти применение этому уму. Активные методы обучения исключают доминирование одного мнения над другими, в процессе диалога ученики учатся критически мыслить, решать сложные проблемы на основе сопоставления, анализа информации, учатся оценивать разные мнения, принимать продуманные ответственные решения, участвовать в дискуссиях, открыто общаться с другими людьми. Современному обществу нужны грамотные, всесторонне развитые, свободные, самоопределяющиеся личности, самостоятельно адаптирующиеся в коллективе и обществе. Использование активных форм и методов обучения помогает активизировать познавательную деятельность учащихся, обеспечить заинтересованную позицию наибольшего количества учеников, дает возможность задействовать всех, даже самых слабых. [4] Применение данного опыта считаю актуальным и перспективным. В обучении своих учеников я руководствуюсь принципом «Ученик не объект, а субъект образовательного процесса». [5] Воплотить этот принцип в практическую деятельность помогают активные формы и методы.она воспитывает и обучает личность, востребованную за её пределами, активную, энергичную, находящуюся в поиске. Задача каждого из нас– создать условия для развития этой личности.

Таким образом, мы пришли к выводу, что:

– сущность функциональной грамотности состоит в способности личности самостоятельно осуществлять деятельность учения, а также применять все постоянно приобретаемые в жизни знания, умения и навыки для решения

максимально широкого диапазона жизненных задач в различных сферах человеческой деятельности, общения и социальных отношений;

–составляющими функциональной грамотности являются умения(ключевые компетенции или универсальные учебные действия) определённого типа, основанные на прочных знаниях, а именно: организационные, интеллектуальные, оценочные и коммуникативные. [1]

В образовательном процессе они могут быть приобретены учеником, если соблюдены следующие условия: – обучение носит деятельностный характер; – учебный процесс ориентирован на развитие самостоятельности и ответственности ученика за результаты своей деятельности; – предоставляется возможность для приобретения опыта достижения цели; – правила аттестации отличаются чёткостью и понятны всем участникам учебного процесса; – используются продуктивные формы групповой работы;

3) для обеспечения продуктивности формирования функциональной грамотности педагогам необходимо применять специальные активные, деятельностные, «субъект субъектные», личностно ориентированные, развивающие образовательные технологии, такие как: – проблемно диалогическая технология освоения новых знаний, позволяющая формировать организационные, интеллектуальные и другие умения, в том числе умение самостоятельно осуществлять деятельность учения; – технология формирования читательской деятельности, создающая условия для развития важнейших коммуникативных умений;

– информационная компетентность школьников необходима для качественного освоения всех учебных предметов. Владение компьютерной культурой, формирование информационной компетенции школьников – необходимое условие включения подрастающего поколения в мировое информационное пространство.

Применение активных методов обучения позволили развивать у учащихся функциональную грамотность, творческие способности и личностные качества, самостоятельность, оценить роль знаний и увидеть их применение на практике. Значительно повысился интерес учащихся к изучаемому предмету

Список литературы:

1. Бунеев Р.Н. Понятие функциональной грамотности. –Образовательная программа—Школа 2100II, Педагогика здравого смысла / Под ред. А.А. Леонтьева
2. Ващенко А.А. Дифференцированный подход к учащимся. – Русский язык в школе, 1991, № 3.
3. Коротаева Е.В. О ситуации успеха в учебной деятельности. – Русский язык в школе и дома, 2003, № 1.
- 4.Лизинский В.М. Приемы и формы в учебной деятельности. – Москва, «Педагогический поиск», 2002.
- 5 Руководство для учителя. Второй (основной) уровень. – Астана, 2014

УДК 371.32

РОЛЬ УЧЕБНОЙ ДИСКУССИИ В РАЗВИТИИ КОММУНИКАТИВНЫХ НАВЫКОВ НА ЗАНЯТИЯХ ПО РУССКОМУ ЯЗЫКУ

Нурсейтова Алия Касымжановна

кандидат педагогических наук

и.о. профессора кафедры филологии и практической лингвистики

КРУ имени А.Байтурсынұлы, Костанай, Казахстан

Аңдатпа

Бұл мақалада орыс тілі сабақтарында университеттің қазақ бөлімдері студенттерінің қарым-қатынасын оқыту әдісі ретінде оқу пікірталасының рөлі қарастырылады. Психологиялық-педагогикалық әдебиеттерді талдау және жеке педагогикалық тәжірибені жалпылау сөйлеу дағдыларын дамыту үшін пікірталастың интерактивті әдісін қолдану қажет деп айтуға мүмкіндік береді. Университеттің филология және практикалық лингвистика кафедрасында орыс тілін оқытудың Типтік бағдарламасына сәйкес болашақ мамандардың кәсіби қызметі саласында қажетті пікірталас қарым-қатынас дағдыларын кезең-кезеңімен қалыптастыруға бағытталған тапсырмалардан тұратын мәтіндер қамтылған оқу құралдары әзірленіп, үнемі жетілдіріліп отырады.

***Түйінді сөздер:** пікірталас, белсенді әдіс, мәтіндер, тапсырмалар, сөйлеуді дамыту.*

Аннотация

В данной статье рассматривается роль учебной дискуссии как метода обучения общению студентов казахских отделений университета на занятиях по русскому языку. Анализ психолого-педагогической литературы и обобщение личного педагогического опыта позволяют утверждать, что для развития навыков говорения необходимо использовать интерактивный метод дискуссии. На кафедре филологии и практической лингвистики университета в соответствии с Типовой программой обучения русскому языку разработаны и постоянно совершенствуются учебные пособия, содержащие тексты с заданиями, направленными на поэтапное формирование умений дискуссионного общения, необходимых в сфере профессиональной деятельности будущих специалистов.

***Ключевые слова:** дискуссия, активный метод, тексты, задания, развитие речи.*

Abstract

This article examines the role of the educational discussion as a method of teaching students who study in Kazakh departments of the university to communicate during the Russian language classes. An analysis of psychological and pedagogical literature and a generalization of personal pedagogical experience suggest that in order to develop speaking skills, it is necessary to use an interactive method of discussion. The Center for Language Training of the University, in accordance with the Standard Program for Teaching the Russian Language, has developed and is constantly improving teaching aids containing texts with tasks aimed at the gradual formation of discussion communication skills which will be necessary for the future specialists in the field of professional activity.

***Key words:** discussion, active method, texts, exercises, development of speech.*

Введение.

Как показывает многолетний опыт работы, некоторые студенты казахских отделений на занятиях по русскому языку испытывают психологический дискомфорт по причине боязни сделать ошибки и критики со стороны преподавателя стесняются говорить на русском языке, т. к. говорение в отличие от других речевых навыков требует раскрепощенности и смелости перед аудиторией. Иногда у студентов возникает проблема – отсутствие мыслей, они не могут сконцентрироваться и выразиться на русском языке. Студенты иногда пытаются на занятиях использовать родной язык из-за недостаточности запаса слов. Однако некоторые студенты говорят достаточно хорошо и лидируют в группе, а для некоторых, чтобы быть услышанным, требуется много времени, и они говорят очень

мало или совсем ничего не говорят. Возникает вопрос: какими методами обучения пользоваться при формировании навыков говорения для первых курсов неязыковых специальностей вуза?

Анализ психолого–педагогической литературы и обобщение личного педагогического опыта позволяют утверждать, что для развития навыков говорения необходимо использовать интерактивные и активные методы обучения, которые активизируют умственную и самостоятельную работу студентов, поддерживают внимание и развивают речь. Большое распространение в современной методике преподавания получил интерактивный метод дискуссии. Дискуссия (от латинского *discussio* – рассмотрение, исследование) понимается как способ обсуждения какого–либо вопроса группой людей. По мнению М. Н. Прякина, дискуссия – это процедура выработки общего мнения, снятия противоречий внутри коллектива [1, с. 2].

2. Материалы и методы.

Значимость коммуникативной компетенции студентов казахских отделений вузов в сфере дискуссионного общения отражена в Типовой учебной программе по русскому языку. Так, в ряду общекультурных компетенций отмечено умение «обсуждать этические, культурные, социально–значимые проблемы в дискуссиях, высказывать свою точку зрения, аргументированно отстаивать её, критически оценивать мнение собеседников» [2, с.108].

На кафедре филологии и практической лингвистики в соответствии с Типовой программой обучения русскому языку разработаны и постоянно совершенствуются учебные пособия, содержащие тексты с заданиями, направленными на поэтапное формирование умений дискуссионного общения, необходимых в сфере профессиональной деятельности будущих специалистов. Одна из важнейших функций учебных пособий – выступать в качестве стимула к общению и тем самым интенсифицировать учебный процесс [3,4].

Подготовлены и прошли апробацию темы по обучению дискуссионному общению, посвященные массовой и традиционной культуре, контрастам мегаполиса, жилищным проблемам, проблемам современной семьи, социальным ролям мужчины и женщины в современном обществе, проблемам современной молодёжи, социальным проблемам современного общества. Исходным материалом для учебных текстов и заданий к ним послужили полемические статьи из периодической печати и других источников, посвященные актуальным вопросам. Так, например, по теме «Массовая и традиционная культура» предлагаются следующие задания:

1) Выразите морально–этическую оценку популярному произведению искусства; 2) Выразите одобрение или осуждение, дайте социально–правовую оценку: оправдайте либо защитите, оцените эффективность произведения искусства; 3) Выясните рациональную причину: сравните массовую культуру с традиционной, оцените эффективность.

Проблемность тем, предлагаемых для обсуждения, способствует быстрому развитию речевых умений и навыков. Особое значение имеет подготовительный этап занятия. Вначале студенты знакомятся со «словарем темы»: статьями из словаря С. И. Ожегова, иностранных слов.

Дискуссия – (от лат. рассмотрение, исследование) – обсуждение какого–либо спорного вопроса на собрании, в печати, в беседе, спор.

Диспут – (лат. рассуждать, спорить) – публичный спор на научную или общественно важную тему.

Аргумент – (из лат.) – логический довод, служащий основанием доказательств.

Тезис – (из греч.) – положение, истинность которого должна быть доказана.

Оппонент – (от лат. возражающий) – противник в споре.

Компромисс – (из лат.) – соглашение, достигнутое путем уступок.

Студентам предлагается в парах обсудить, какие из предложенных эпитафий наиболее созвучны с темой занятия, формируют наиболее важные, на их взгляд, правила общения, и записать 3–4 в тетрадь.

А. Экзюпери: «...единственная и настоящая роскошь – это роскошь человеческого общения».

Д. Лондон: «Нельзя уподобляться безумному флюгеру, который поворачивается при малейшем ветерке».

Сервантес: «Ничто не обходится нам так дешево и не ценится так дорого, как вежливость».

Саади: «Покуда человек не говорит, неведом дар его, порок сокрыт».

И. Гауг: «Ничего не начинай во гневе! Глуп, кто во время бури садится на корабль».

Гораций: «Красноречие – украшение для человека».

Гораций: «Когда суть дела продумана заранее, слова последуют без затруднений».

Д. Леббок: «Для успеха в жизни умение общаться с людьми гораздо важнее обладания талантом».

И. Гете: «Общение – это зеркало, в котором каждый показывает свой лик».

Затем студенты знакомятся с правилами ведения дискуссии, до них доводится «Свод правил ведения дискуссии»:

1. С уважением относимся друг к другу.
2. Чтобы высказаться, поднимаем руку.
3. Порядок выступлений определяет ведущий.

4. Свое мнение аргументируем фактами, примерами из жизни, литературы, фильмов.

5. Признаем право каждого иметь свою точку зрения, свое мнение.

6. Обсуждаем точки зрения и взгляды, а не людей и личности.

Основными составляющими интерактивных форм обучения являются задания, которые выполняются студентами. В интерактивном режиме предполагается групповая работа, которая складывается из следующих элементов:

1. Вводная часть. Подготовка к выполнению группового задания:

- а) постановка дискуссионной задачи;
- б) инструктаж о последовательности работы.

2. Групповая работа, «мозговой штурм»:

- а) планирование работы в группе, распределение ролей;
- б) обсуждение индивидуальных результатов, обсуждение общего задания группы;

в) определение лидера–докладчика от группы.

3. Заключительная часть:

- а) выступление лидеров групп;
- б) рефлексия: самооценка, взаимооценка, оценка преподавателя.

Важнейшей частью любой дискуссии является процедура вопросов и ответов. Методически правильно поставленный вопрос позволяет получить информацию, уточнить позицию собеседника. В учебных пособиях [3,4] представлены задания, необходимые для развития коммуникативной компетенции студентов. Так, например, по теме «Проблемы современной семьи» проводится групповая дискуссионная работа по проблемным вопросам «Причины разводов», «Проблемы гражданского брака» [3, с.20] по теме «Социальные роли мужчин и женщин в

современном обществе» студенты высказывают своё мнение, выражают согласие/несогласие, сомнение, обсуждая проблемы социальной роли мужчин и женщин в современном Казахстане [3,с.31]. По теме «Проблемы современной молодёжи» студенты на основе анализа материала для наблюдений выделяют проблемы современной молодёжи и дискутируют на тему «К чему нужно стремиться в молодые годы или как правильно жить» [3,с.40].

Активная деятельность студентов на занятиях по русскому языку предполагает выполнение заданий для формирования умений и навыков диалогического общения. Так, например, по теме «Мой дом. Квартирный вопрос» студентам предлагается вступить в коммуникацию с арендодателем, продавцом жилья, а также выразить просьбу и пожелание [3,с.16], по теме «Проблемы современной семьи» – обсудить в группе основные проблемы современной семьи [3,с.19].

Внедрение в учебный процесс компьютерных технологий позволяет сделать занятие более интенсивным. Так, использование компьютера даёт возможность приготовить презентацию, представить её и обсудить в группе. В учебных пособиях по русскому языку презентации предусмотрены по лексическим темам «Национальные традиции в воспитании», «Традиции и обычаи. Празднование важных событий в жизни».

Основанием для дискуссии может служить также и использование фразеологизмов, пословиц и поговорок. В таком случае дискуссия возникает из-за возможного согласия/несогласия студента с тем утверждением, которое составляет содержание суждения. На занятиях они вводятся в небольшом количестве и сочетаются с лексической темой. Так, по теме «Проблемы современной семьи» студенты объясняют значение пословиц «Не ищи красоты – ищи доброты. Не с богатством жить – с человеком».

3. Результаты и обсуждение.

По завершении данных занятий проводится рефлексия, которая говорит о положительном эмоциональном настроении студентов. Они пишут:

–«Меня эти учебные занятия заряжают хорошим настроением. Я лучше узнала своих одноклассников».

–«Оказывается, спорить не так – то просто. Дискуссии тоже нужно учиться».

–«Как часто мы слышим только себя, но не слушаем других!»

–«Нам нужно уважать друг друга. Ведь это самое главное в процессе общения».

Таким образом, трудно переоценить роль групповых, дискуссионных технологий, которые способствуют формированию у студентов умения общаться, чувства собственного достоинства, взаимоуважения, готовности к взаимодействию и взаимопомощи.

Одной из основных проблем современного образования становится активность личности в процессе обучения. Методом интерактивного обучения, который вовлекает студентов в активный процесс получения знаний, более активное взаимодействие студентов не только с преподавателем, но и друг с другом, является учебная дискуссия.

4. Выводы.

Учебная дискуссия позволяет продуктивно работать над формированием необходимых будущему специалисту навыков и умений: чётко и ясно выражать свою точку зрения, анализировать информацию и выстраивать необходимые факты в логической последовательности.

Внедрение данного методического приёма на первом курсе обучения в вузе поможет совершенствовать навыки говорения и развивать коммуникативную

компетенцию, так как на начальном этапе студенты имеют разный уровень подготовки, мотивации и способностей. Мы считаем, что использование дискуссии на занятиях по русскому языку способствует эффективному созданию естественной мотивации речи у студентов и тем самым ведет к органическому слиянию обучения лексическим темам с развитием неподготовленного высказывания.

Список литературы:

1. Пряхин М. Н. Практикум по курсу «Журналистское мастерство». Тема: «Телевизионная дискуссия». – Москва: УДН, 1989. – 34 с.
2. Типовая учебная программа общеобразовательной дисциплины «Казахский (русский) язык» для организаций высшего послевузовского образования. – Астана, 2022. – 220 с.
3. Нурсеитова А.К. Русский язык (Уровень В2), 1 семестр. Учебное пособие для студентов казахских отделений университета–Костанай, 2023. – 92 с.
4. Нурсеитова А.К. Русский язык (Уровень В2), 2 семестр. Учебное пособие для студентов казахских отделений университета–Костанай, 2023. – 76 с.

УДК 711.7

ПРИМЕНЕНИЕ ИМИТАЦИОННЫХ МЕТОДОВ ОБУЧЕНИЯ НА УРОКАХ ИНФОРМАТИКИ

Олейник Марина Васильевна

Преподаватель

Политехнический колледж

Заполярный государственный университет

им. Н.М. Федоровского

г. Норильск, Российская Федерация

Аннотация

Имитационные методы обучения побуждают обучающихся к активной мыслительной и практической деятельности в процессе овладения учебным материалом. Игровые технологии повышают эффективность учебного процесса, уменьшают время на изучение учебного материала, превращают процесс обучения в творческое и увлекательное занятие.

Ключевые слова: имитационные методы обучения, игровые технологии, педагогическая игра, эффективность использования игр в процессе обучения, учебно-познавательная деятельность.

Аңдатпа

Оқытудың имитациялық әдістері студенттерді оқу материалын игеру процесінде белсенді ойлау және практикалық іс-әрекетке итермелейді. Ойын технологиялары оқу процесінің тиімділігін арттырады, оқу материалын оқуға кететін уақытты азайтады, оқу процесін шығармашылық және қызықты әрекетке айналдырады.

Түйінді сөздер: имитациялық оқыту әдістері, ойын технологиялары, педагогикалық ойын, тиімділік оқу процесінде ойындарды пайдалану, оқу-танымдық іс-әрекет.

Annotation

Imitation teaching methods encourage students to actively think and practice in the process of mastering educational material. Gaming technologies increase the efficiency of the educational process, reduce the time spent studying educational material, and turn the learning process into a creative and exciting activity.

Key words: simulation teaching methods, game technologies, pedagogical game, effective use of games in the learning process, educational and cognitive activity.

«...в игре человек испытывает такое же наслаждение от свободного обнаружения своих способностей, какое художник испытывает во время творчества».

Ф. Шиллер

В основе актуализированного Федерального государственного образовательного стандарта нового поколения лежит системно – деятельностный подход, который предполагает воспитание и развитие качеств личности, отвечающих требованиям информационного общества.

Одним из основных решений проблемы это повышение эффективности обучения применяя имитационные методы обучения.

Имитационные методы обучения побуждают обучающихся к активной мыслительной и практической деятельности в процессе овладения учебным материалом. Имитационные методы подразделяют на игровые и неигровые. При этом к неигровым относят анализ конкретной ситуации (метод кейсов), решение задач, действия по инструкции и т.д.

Игровые технологии повышают эффективность учебного процесса, уменьшают время на изучение учебного материала, превращают процесс обучения в творческое и увлекательное занятие. В отличие от игр вообще педагогическая игра обладает существенным признаком – четко поставленной целью обучения и соответствующим ей педагогическим результатом, которые могут быть обоснованы, выделены в явном виде и характеризуются учебно–познавательной направленностью.

Игровые методы подразделяют на:

1. Ролевые игры,
2. Деловые игры,
3. Тренинги,
4. Имитационные игры
5. Игровое проектирование и т.д.

Многие преподаватели обращают внимание на эффективность использование игр в процессе обучения. В своей педагогической деятельности использую урок – игру для решения тактических задач:

- организовывать внимание студентов;
- облегчить запоминание учебного материала;
- стимулировать мотивацию и интерес к предмету и т.д.

На уроках информатике использую:

1 Ролевые игры

Например:

Урок «Устройства компьютера»

Цель: В занимательной форме повторить тему «Устройства компьютера»

1 Группа делится на микро – подгруппы, каждая подгруппа получает свое задание. В группе выбирают лидера, помощников, историк, художник (оформляет карту памяти), экономист.

2 Защита проекта

3 Подведение итогов, выставление оценок.

2 Деловые производственные игры.

Например:

Урок «Мы создаем компьютерную фирму»

Цель: Повторение и обобщение изученного материала и применение на практике.

1 Создается 2 фирмы. Раздаются роли в группе

2 На практическом занятии создаётся фирмы и учащиеся их презентуют.

3 Подведение итогов

3 Игровое проектирование.

Например:

Урок «Работа в PowerPoint»

Цель: Применить игровое проектирование в разработке презентации в РР.

1 Практическое занятие по разработке проекта в игровых условиях.

2 Демонстрация проектов.

3 Подведение итогов. Выставление оценок.

Примерные темы для специальности 13.02.11 Техническая эксплуатация и обслуживание электрического и электромеханического оборудования (по отраслям):

1. Солнечная энергия.

2. Лампочки.

3. Провода высокого напряжения.

4. Приборы для измерения напряжения.

5. Электрик – квалифицированный рабочий.

6. Ветрогенератор (ветроэлектрическая установка)

7. Электромагнитный импульс.

8. Фоторезисторы.

9. Электронные и микроэлектронные приборы.

10. Безопасность труда электромонтера по обслуживанию электрооборудования.

11. Электронные вольтметры.

12. Полупроводниковые приборы (тиристоры, транзисторы, диоды).

13. Терморезисторы.

14. Микропроцессорные системы.

15. Аналоговая и цифровая электроника.

16. Энергетика и окружающая среда.

17. Кабельные линии среднего и высокого напряжения.

18. Очистка окружающей среды от выбросов энергопредприятий.

19. История развития электроэнергетики России.

20. Виды и особенности работы электростанций.

21. Конструкции линий электропередач.

22. Профессия электрик.

23. Электричество.

24. Статическое электричество.

25. Провода и кабели.

26. Заземление.

27. Электродвигатели.

4 Работа в малых группах

Метод обучения с участием слушателей, где преподаватель выступает в качестве консультанта в процессе обучения.

Пример:

Урок Закрепление решения задач с помощью программирования.

Цель: Перевести новые знания по программированию в долговременную память.

1 Разбиваются по парам, решают задачи по карточкам различными видами алгоритмизации.

2 Апробируют на практике, вводя в программу код.

3 Подведение итогов, выставление оценок.

5 Метод Исикавы.

Процесс обсуждения проблемы в группе. Этот метод позволяет произвести анализ причин возникновения данной проблемы.

Пример:

Урок «Вирусы и антивирусные программы»

Цель: Повторение и обобщение материала.

1 Постановка проблемы (борьба с компьютерными вирусами).

2 Изображение диаграммы Исикавы где:

1) Голова – это проблема которую нужно решить;

2) Ребра – это составляющие ее «проблемные области»;

3) Косточки – более мелкие проблемы.

3 Подгруппы представляют свои методы решения проблемы.

4 Подведение итогов, выставление оценок.

6 «Метод мозгового штурма»

Пример:

Урок «Моделирование и формализация»

Цель: Обобщение и систематизация знаний.

1 Постановка проблемы.

2 Генерирования способов решения проблемы, когда студент предлагает свой вариант, пока на уровне идей.

3 Поиск аргументов в поддержку предложенных способов решений.

4 Отбор наиболее аргументированных способов решения.

5 Критика отобранных решений.

6 Выбор продуктивных способов решения.

7 Подведение итогов, выставление оценок.

7 Алгоритм действий.

Пример:

Урок «Системы счисления. Позиционные и непозиционные системы счисления»

Цель: Обобщение и систематизация знаний.

1 Участники Круглого стола делятся на группы в количестве 5 – 6 человек и распределяются за отдельными столиками под номерами. За столиком постоянно сидит модератор, а остальные участники перемещаются от столика к столику всякий раз, когда обновляется новый круг. (Примерно каждые 15 минут).

2 Выполнение заданий по карточкам (ребусы, задания, кроссворды и т.д.).

3 После 4 раундов (когда гости вернулись к своему первому столу) проводится анализ и подведение итогов Круглого стола.

4 Происходит рефлексия, обозначение перспектив совместной работы в виде итоговой работы или презентации своих успехов.

8 Метод кейсов

Пример:

Урок «Обработка, защита и хранение информации»

Цель: Повторение и закрепление материала

1 Делятся на 3 группы (обработка, хранение и защита)

2 Индивидуальная работа с текстом конкретной ситуации в группах.

3 Обсуждение в малых группах.

4 Публичное выступление и групповая дискуссия.

5 Преподаватель обобщает результаты работы с конкретной ситуацией.

6 Подведение итогов, выставление оценок.

9 Опорный конспект (карта памяти)

Пример:

Урок «Программное обеспечение компьютера»

Цель Изучение самостоятельно нового. Совершенствование работы в малых группах.

1 Формируются подгруппы, выявляется спикер.

2 Преподаватель ставит каждой подгруппе цель изучить материал, составить карту памяти.

3 Студенты, с помощью карты памяти, рассказывают оппонентам суть конспекта. Задают вопросы по теме. Лучшей команде – лучшие оценки.

В своей педагогической практике активно использую на уроке **дополнительные приемы активизации обучающихся.**[1]

1 Составить кроссворды по изученному материалу;

2 Составить вопросы по изученному материалу;

3 Прием «Жокей и лошадь».

Студенты делятся на две группы «жокеев» и «лошадей». Первые получают карточки с вопросами, вторые – с правильными ответами. Каждый «жокей» должен найти свою «лошадь».

4 «Заполни пропуски»

Вставить пропущенные термины, слова, данные, таблицу, подписать составные части схемы.

5 «Найди ошибки»

Студенты должны найти ошибки в тексте, в видеофрагменте, на рисунке, в практической работе другого студента, в лекции преподавателя.

6 Для привлечения внимания к дисциплине, провожу занимательные игровые уроки:

1 «Турнир знатоков информатики»,

2 «Своя игра»,

3 «Лучшие из лучших»,

4 «Безопасный интернет»

5 Игра – квест «Переменные» – комбинированный урок(математика, информатика и физика).

Использую **приемы работы с научными терминами:**

1 «Четвертый лишний» – даются несколько терминов, один из которых не по теме. Нужно его исключить;

2 «Продолжи ряд» – даются понятия, нужно определить принцип и продолжить перечень;

3 «Иерархия» – расставить предложенные термины в определенном порядке;

4 «Распределение» – 15 – 20 терминов необходимо распределить по 2 – 3 темам;

5 «Смысловый ряд» – Необходимо предложить общее понятие к определенному ряду терминов. И др. приемы. [1]

Список литература:

1. Корпоративный университет Норникель «Методы активного обучения – справочные материалы г. Норильск 2019 г.

Интернет ресурсы:

1 <https://skyteach.ru/2017/06/13/interesting-lesson/>

2 <https://kopilkaurokov.ru/informatika/page=113?class=13&count=20>

3 <https://sibac.info/arhive-article?science=177>

4 <https://teacher.yandex.ru/posts/kak-vovlech-detey-v-informatiku>

УДК 372.8

СОВРЕМЕННЫЕ ФОРМАТЫ И ТЕХНОЛОГИИ ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГИЧЕСКОГО СОПРОВОЖДЕНИЯ РАЗВИТИЯ ЛИЧНОСТНОГО ПОТЕНЦИАЛА ОБУЧАЮЩИХСЯ ПО АНГЛИЙСКОМУ ЯЗЫКУ

Омарова Айша Тулегеновна

Магистр экономических наук, учитель английского языка
КГУ "Общеобразовательная школа №7
отдела образования города Костаная"
Управления образования акимата
Костанайской области г.Костанай, Казахстан
E-mail: aisha-s1989@mail.ru

Нурсултанова Айтгуль Амангельдыкызы

Магистр педагогических наук, учитель английского языка
КГУ "Общеобразовательная школа №7
отдела образования города Костаная"
Управления образования акимата
Костанайской области г.Костанай, Казахстан
E-mail: nursultanova98@inbox.ru

Аңдатпа

Мақалада психологиялық-педагогикалық қолдауға назар аудара отырып, білім беру саласындағы инновациялық әдістерге шолу жасалады. Зерттеу технологиялық тенденциялар мен жасанды интеллектті және олардың ағылшын тілін үйрену контекстінде оқушылардың жеке әлеуетін қалыптастыруға әсерін қамтиды.

Түйінді сөздер: жасанды интеллект, технология, психологиялық-педагогикалық қолдау, білім, жеке әлеует.

Аннотация

Статья предоставляет обзор инновационных методов в сфере образования, сосредотачиваясь на психолого-педагогическом сопровождении. Исследование охватывает технологические тренды и искусственный интеллект, и их влияние на формирование личностного потенциала обучающихся в контексте изучения английского языка.

Ключевые слова: искусственный интеллект, технологии, психолого-педагогическое сопровождение, образование, личностный потенциал.

Abstract

The article provides an overview of innovative methods in the field of education, focusing on psycho-pedagogical support. The research covers technological trends and artificial intelligence, and their impact on shaping the personal potential of learners in the context of learning the English language.

Key words: artificial intelligence, technologies, psycho-pedagogical support, education, personal potential.

Современные образовательные технологии претерпевают несравненные изменения, внедряя в себя инновационные методы, такой как искусственный интеллект (ИИ). В рамках обучения английскому языку эти технологии не только предоставляют новые инструменты, но и создают уникальные возможности для интенсивного развития личностного потенциала учащихся. Давайте взглянем в этот захватывающий путь инноваций.

Технологические тренды в обучении английскому языку

Современный мир оказывается в водовороте технологических изменений, и сфера образования не остается в стороне. Обучение английскому языку, как никогда ранее, воспринимает инновационные технологии как ключевой элемент преобразования образовательного процесса. Рассмотрим последние технологические тренды в обучении английскому языку, которые переворачивают привычные методы и создают новые возможности для учащихся:

1. Интерактивные Приложения для Мобильных Устройств:

Мобильные технологии внесли революцию в обучение английскому языку, предоставив студентам доступ к образовательным приложениям в любое время и в любом месте. Интерактивные приложения предлагают уроки, разработанные под индивидуальные потребности студентов, интегрируя игровые элементы для более эффективного усвоения материала.

2. Виртуальные Классы и Вебинары:

Виртуальные классы и вебинары стали нормой в обучении английскому языку. Они обеспечивают учащихся возможность общения с преподавателями и другими обучающимися в онлайн-среде, что расширяет границы традиционного класса и создает динамичную обучающую среду.

3. Адаптивные Системы Обучения с Искусственным Интеллектом:

Искусственный интеллект (ИИ) активно внедряется в обучение английскому языку, предоставляя адаптивные системы, способные анализировать индивидуальные потребности учащегося. Алгоритмы ИИ адаптируют уровень сложности материала, поддерживают учеников в процессе обучения и предоставляют персонализированные рекомендации для улучшения результатов.

4. Использование Игр в Обучении:

Обучение английскому языку становится увлекательным благодаря игровым элементам. Игровые технологии используются для создания образовательных сценариев, где обучающиеся учатся в неформальной обстановке, что способствует более эффективному усвоению и повышению мотивации.

Технологии продолжают внедряться в образование, делая процесс обучения английскому языку более увлекательным и эффективным. Эти инновации не только обеспечивают обучающихся современными инструментами, но также стимулируют интерес к изучению языка и расширяют границы образовательного опыта. Становится ясно, что технологии играют ключевую роль в создании новой эры в обучении английскому языку, обогащая учебный процесс и поднимая его на новый уровень. [1]

Искусственный интеллект в психолого-педагогическом сопровождении

В современной образовательной среде, искусственный интеллект (ИИ) становится неотъемлемым компонентом психолого-педагогического сопровождения обучения, в частности, при изучении английского языка. Технологические инновации в области образования сфокусированы на создании индивидуализированных и персонализированных подходов к обучению, которые способствуют более эффективному развитию личностного потенциала обучающихся.

1. Персонализация Обучения:

Искусственный интеллект предоставляет возможность создания персонализированных образовательных планов, учитывая индивидуальные потребности, темпы усвоения и стили обучения обучающихся. Алгоритмы анализируют данные о производительности, предпочтениях и слабых сторонах каждого обучающегося, что позволяет адаптировать учебные материалы и методики.

2. Адаптивные Алгоритмы и Оценка Прогресса:

ИИ применяется для создания адаптивных алгоритмов оценки прогресса, которые следят за достижениями обучающихся на каждом этапе обучения. Системы анализа прогресса могут предоставлять детальные отчеты о знаниях и навыках, что облегчает преподавателям и родителям понимание индивидуальных потребностей учащихся.

3. Интерактивные Образовательные Платформы:

ИИ внедряется в интерактивные образовательные платформы, которые предлагают не только традиционные уроки, но и дополнительные материалы, адаптированные к уровню знаний и интересам каждого обучающегося. Эти платформы активно взаимодействуют с обучающимися, предоставляя рекомендации, поощрения и мгновенную обратную связь.

4. Индивидуальная Мотивация и Обучение:

Алгоритмы ИИ также используются для создания систем мотивации, подстраиваясь под уникальные потребности обучающихся. Это включает в себя индивидуализированные задания, поддержку в форме интерактивных задач, и даже геймификацию обучения для стимулирования интереса и внимания.

5. Системы Раннего Выявления Проблем:

Искусственный интеллект может оперативно выявлять возможные проблемы или трудности, с которыми обучающийся может столкнуться в процессе обучения. Это позволяет преподавателям и психологам своевременно реагировать и предоставлять дополнительную поддержку, способствуя успешному преодолению трудностей.

Искусственный интеллект в образовании по-новому взглядывает на психолого-педагогическое сопровождение обучения английскому языку, предоставляя инструменты для создания индивидуализированных и мотивирующих образовательных опытов. С эффективным использованием этих технологий, образование становится более доступным, эффективным и адаптированным к потребностям каждого учащегося, что в конечном итоге способствует развитию и раскрытию их личностного потенциала.[2]

Психолого-педагогическое сопровождение и развитие личностного потенциала

Психолого-педагогическое сопровождение в сфере образования играет ключевую роль в стимулировании развития личностного потенциала обучающихся. В наше технологическое время, с его быстрыми темпами изменений, эта область подвергается революционным трансформациям, интегрируя современные подходы и технологии для максимальной эффективности.

Современные психолого-педагогические методы уделяют особое внимание менторству и индивидуализированной поддержке. Это включает в себя тесное взаимодействие с учащимися, выявление их индивидуальных потребностей и создание персонализированных планов развития, направленных на раскрытие личностного потенциала.

Интеграция технологий в психолого-педагогическое сопровождение открывает новые возможности для более эффективного взаимодействия. Электронные журналы, облачные хранилища данных, искусственный интеллект, и другие инновации обеспечивают более оперативное и качественное взаимодействие между педагогами, психологами и обучающимися.

Современное психолого-педагогическое сопровождение также уделяет внимание эмоциональному развитию обучающихся. Программы поддержки эмоционального благополучия и тренинги по управлению стрессом становятся важной частью образовательного процесса.

Системы оценки и раннего выявления трудностей в обучении становятся более дифференцированными и адаптивными. Использование технологий, таких как искусственный интеллект, помогает выявлять индивидуальные потребности студентов и предоставлять своевременные рекомендации для преодоления трудностей.

Современное психолого–педагогическое сопровождение акцентирует внимание на развитии не только академических, но и социальных и творческих компетенций. Программы и мероприятия направлены на развитие критического мышления, коммуникативных навыков и креативности. [3]

Современные подходы в психолого–педагогическом сопровождении ориентированы на создание гармоничного образовательного пространства, где каждый обучающийся имеет возможность максимально раскрыть свой личностный потенциал. С интеграцией технологий, фокусом на индивидуализации и развитии широкого спектра навыков, эта область продолжает эволюционировать, ставя перед собой цель не только передачи знаний, но и создания условий для гармоничного развития каждого учащегося.

Заключение:

Сегодняшний образовательный пейзаж претерпевает радикальные перемены, внедряя технологические новшества в каждый уголок учебного процесса. В обучении английскому языку использование искусственного интеллекта не только предоставляет уникальные инструменты для обучения, но и становится ключом к развитию личностного потенциала обучающихся, готовя их к успешной адаптации в современном мире.

Список литературы:

- 1.КормилинаН. В., ШугаеваН. Ю.Современные методы и технологии преподавания иностранных языков :– Чебоксары: Чуваш.гос. пед. ун–т, сб. науч. ст., 2019. – 449 с.
- 2.Зеер Э.Ф. Психология профессионального образования: Учеб. пособие. – 3–е изд., перераб. М.: Изд–во Московского психолого–социального института; Воронеж: Изд–во НПО «МОДЭК», 2008. 480 с.
- 3.Ососова М.В. Психолого–педагогическое сопровождение самоопределения подростков в системе образовательного процесса. // Успехи современного естествознания. 2010. № 1. 74–78 с.

УДК 374.7

**ПСИХОЛОГО–ПЕДАГОГИЧЕСКОЕ СОПРОВОЖДЕНИЕ ОБУЧАЮЩИХСЯ
В ОБЛАСТИ БЕЗОПАСНОГО ПОВЕДЕНИЯ НА ДОРОГАХ**

Орлянская Александра Валериевна
аспиранткафедры «Педагогика и психология»
Тольяттинского государственного университета,
г.Тольятти, Россия
E–mail: aleksorlyanskaya@mail.ru

Руденко Ирина Викторовна
доктор педагогических наук, профессор
профессор кафедры «Педагогика и психология»
Тольяттинского государственного университета,
г.Тольятти, Россия
E–mail: irudenko@rambker.ru

Аннотация

В статье описан опыт психолого–педагогического сопровождения образовательного процесса в области обучения детей безопасному поведению на дорогах. Психолого–педагогическое сопровождение в рассматриваемой области раскрыто на основе описания практико–ориентированных форм работы педагогов с детьми в процессе реализации авторской программы «Дорога БЕЗ опасности».

Ключевые слова: психолого–педагогическое сопровождение, безопасное поведение на дорогах, программа обучения, формы и методы работы.

Аңдатпа

Мақалада балаларды жолдағы қауіпсіз мінез–құлыққа үйрету саласындағы білім беру процесін психологиялық–педагогикалық қолдау тәжірибесі сипатталған. Қарастырылып отырған саладағы психологиялық–педагогикалық сүйемелдеу "Қауіп–қатерсіз жол" авторлық бағдарламасын іске асыру үдерісінде педагогтардың балалармен жұмысының тәжірибеге бағытталған жұмыс түрлерін сипаттау негізінде ашылды.

Түйінді сөздер: психологиялық–педагогикалық сүйемелдеу, жолдағы қауіпсіз мінез–құлық, оқу бағдарламасы, жұмысформалары мен әдістері.

Abstract

The article describes the experience of psychological and pedagogical support of the educational process in the field of teaching children safe behavior on the road. Psychological and pedagogical support in the field under consideration is disclosed based on the description of practice–oriented forms of work of teachers with children in the process of implementing the author's program "The Path without risk".

Key words: psychological and pedagogical support, safe behavior on the road, curriculum, forms and methods of work.

Личностное развитие современного школьника происходит в социокультурной среде, которая полна рисков и опасностей. Проблема формирования у детей навыков безопасного поведения в окружающей среде попадает в сферу воспитательной деятельности современной школы. Примерная программа воспитания, принятая Министерством просвещения РФ в 2022, ориентирует педагогов на эффективную профилактическую деятельность по обеспечению безопасности жизнедеятельности как условия успешной воспитательной работы.

В этой связи одной из актуальных задач является образовательная деятельность по профилактике и обучению детей основам безопасного дорожного движения. По данным Всемирной организации здравоохранения «ежегодно в результате дорожно–транспортных происшествий обрывается жизнь около 1,19 миллиона человек. Дорожно–транспортный травматизм является основной причиной смертности детей и молодых людей в возрасте от 5 до 29 лет» [1]. Государственная политика большинства развитых стран направлена на решение этой проблемы. Во многих государствах реализуются стратегические программы по предупреждению и профилактике аварийности на дорогах. В России для достижения стратегических целей в вопросах обеспечения детской безопасности на дорогах проводится большой объем информационно–пропагандистской работы по формированию транспортной культуры детей. Так, в рамках стратегии комплексной безопасности детей в Российской Федерации на период до 2030 года реализуются мероприятия, отражающие механизмы государственной политики в сфере обеспечения безопасности детей [2].

Данная работа требует создание комплексных программ профилактической деятельности с детьми разных возрастов, а значит психолого–педагогического сопровождения образовательного процесса с обучающимися. По мнению группы авторов (А.И. Григорьева, Е.С. Арбузова, Т.В. Дьячкова, Л.В. Заика, А.А. Кацера, Е.А. Рыбакина) понятие психолого–педагогическое сопровождение понимается как «профессиональная деятельность взрослых, взаимодействующих с ребенком

в образовательной среде. Главная цель сопровождения – создание социально–педагогических и психологических условий, в которых каждый ребенок становится субъектом своей деятельности, общения и собственного внутреннего мира». [3] Многие исследователи (Вашкевич Т.Ю., Толочко Е.И. и др.) в своих работах поднимают вопрос о необходимости подготовки педагогов к обучению детей безопасному поведению на дорогах, так как данная тема требует особых навыков, умений, а главное мотивирующей составляющей работника образования для достижения результатов [4]. В своей работе Беляева О.М. акцентирует внимание на психолого–педагогическом сопровождении детей в освоении культуры безопасности дорожного движения, которое «заключается в комплексном подходе, реализации модели, основанной на формировании нравственно–этического отношения к окружающим и соблюдению правил культуры безопасности на дороге» [5].

Одним из значимых условий профилактической работы в данном направлении является соответствующая компетентность педагогов. В 2023 году в Институте дополнительного профессионального образования «Жигулевская долина» совместно с Тольяттинским государственным университетом была разработана и апробирована программа повышения квалификации педагогов в области обучения детей безопасному поведению на дорогах. Содержание программы направлено на обучение педагогов организационнообразовательного процесса по обеспечению безопасности детей в сфере дорожного движения в условиях реализации Федеральной образовательной программы (2023 г). При этом акцент делался на использование ресурсов социальных партнеров, учреждений и ведомств г.о. Тольятти, которые проявляют заинтересованность в эффективности профилактической работы с несовершеннолетними. В процессе курсов повышения квалификации педагогам была предложена для реализации в образовательных организациях модульная программа «Дорога БЕЗопасности» и учебно–методическое пособие к ней. Данная программа может составить основу модели психолого–педагогического сопровождения по формированию навыков безопасного поведения у обучающихся.

Программа состоит из четырех модулей, оснащенных технологическими картами и мультимедийным сопровождением к занятиям. Каждый модуль предусматривает разработку готовых сценариев с презентациями на каждый учебный год начальной школы. Занятия разработаны с учетом психолого–возрастных особенностей младших школьников. Использование системно–деятельностного подхода способствует интеграции теоретического и практического материала. Тематика занятий программы соответствует единой концепции по обучению безопасности дорожного движения в образовательных организациях, разработанной в 2021 г. Институтом изучения детства, семьи и воспитания Российской академии образования [6].

Остановимся на технологиях, формах и методах психолого–педагогического сопровождения обучающихся. Программа отражает основные правила безопасности для разных участников дорожного движения (пешеходы, пассажиры, велосипедисты, водители средств индивидуальной мобильности). Для младших школьников основной теоретический материал подается через поисковые задачи. Например, каждое занятие начинается с поиска темы через ребусы или загадки. Затем педагог вместе с детьми рассуждает о значимости новых понятий в области дорожного движения, демонстрирует их на интерактивной доске. Рассказы, сказки истории о правилах дорожного движения используются для запоминания их. «Физминутки» отражают тематику беседы в стихотворной форме. Практическая отработка и применение полученных знаний предусматривает решение ситуационных задач,

участие в ролевых играх и обсуждение подборки видеороликов.

Например, в процессе решения ситуационной задачи по правилам перевозки детей, школьники не только осваивают дорожную грамотность, но и учатся работать в команде, развивают лидерские качества. Остановимся на одной из таких задач. Семья Ивановых (мама и папа) собралась поехать на дачу с детьми (старшей Маше 11 лет, среднему Пете 8 лет и младшей Кате 2 годика). Первая задача учащихся распределить роли, обозначив своего героя. Далее на автомобиле в виде 5 стульев детям необходимо разместиться согласно правилам дорожного движения, при этом используя импровизированные ремни безопасности и, по необходимости, картинки с детскими креслами. После того, как ребята выполнили задание, начинается обсуждение с остальными учащимися. Педагог акцентирует внимание школьников на пятиточечное крепление ремней безопасности, уточняет, какое самое безопасное место в автомобиле для установки детского кресла, о его необходимости, о безопасных способах высадки пассажиров.

На некоторых занятиях обобщение изученного материала происходит в процессе проектной деятельности обучающихся. Например, создание макета маршрута из дома в школу с подробным объяснением безопасности выбранного пути одноклассникам. В процессе создания макета, обучающиеся приобретают навыки не только в области дорожного движения, но и, используя интернет ресурсы для построения безопасного маршрута, учатся пользоваться информационными цифровыми технологиями. Знакомство с безопасным использованием средств индивидуальной мобильности проходит в процессе разбора опасных дорожных ситуаций и просмотр видеороликов. В рекреационных помещениях школы дети знакомятся с такими понятиями как тормозной и остановочный путь, зависимость его от погодных явлений. Обучение детей правилам для пешеходов сопряжено с использованием экскурсий, акций с приглашением сотрудников ГИБДД.

Программой предусмотрено участие детей совместно с родительской общественностью в патрулировании подъездных путей к школе. В данном мероприятии у учащихся формируются представления об ответственности за нарушения правил дорожного движения, о необходимости использования автокресел для маленьких пассажиров и о значимости световозвращающих элементов в темное время суток для пешеходов. При знакомстве с правилами для велосипедистов проводятся занятия с представителями велоклубов. Обучение оказанию доврачебной помощи проходит при участии медицинских работников. Каждое занятие заканчивается рефлексией. Кроме этого, программой предусмотрены варианты проведения итоговых занятий в виде квест-игр «Безопасная дорога». Станции квеста предполагают задания, направленные на закрепление, обобщение и применение знаний и умений в области правил для всех участников дорожного движения, согласно психофизиологическим возрастным особенностям младших школьников.

Модульная система программы создает условия для включения модулей в различные программы, реализуемые в урочной и внеурочной деятельности. Приобретение знаний, умений и навыков в области дорожной безопасности становится осмысленным и внутренне согласованным процессом. Подготовка педагогов к работе с программой, оснащенной демонстрационным, наглядным и методическим материалом, разработанным с учетом психофизиологических возрастных особенностей несовершеннолетних, позволяет установить необходимую связь между учителем и обучающимся в процессе реализации Программы воспитания. Создание благоприятных условий для педагогов и детей обеспечивается за счет взаимодействия с социальными партнерами.

Таким образом, современные форматы и технологии психолого–педагогического сопровождение обучающихся в вопросах обучения детей безопасному поведению на дорогах является неотъемлемым фактором повышения эффективности образовательного процесса.

Список литературы:

1. Глобальный веб–сайт Всемирной организации здравоохранения URL: <https://www.who.int/ru/news-room/fact-sheets/detail/road-traffic-injuries> (дата обращения: 30.01.2023).
2. Указ Президента Российской Федерации от 17.05.2023 № 358 "О Стратегии комплексной безопасности детей в Российской Федерации на период до 2030 года" URL: <http://publication.pravo.gov.ru/Document/View/0001202305170008mladshih> (дата обращения: 30.01.2023).
3. Психолого–педагогическое сопровождение развития ребенка в современном образовательном пространстве: Учебно–методическое пособие / А.И. Григорьева, Е.С. Арбузова, Т.В. Дьячкова, Л.В. Заика, А.А. Кацера, Е.А. Рыбакина. – Тула: ГОУ ДПО ТО «ИПК и ППРО ТО», 2019. – 216 с.
4. Вашкевич А. В., Коноваленко А.В., Толочко Е.И. Педагогические технологии создания и развития образовательной среды для формирования культуры безопасного поведения детей на дорогах : учебно–методическое пособие. Санкт–Петербург : ООО «Р–КОПИ», 2017. 104 с.
5. Беляева О. М. В добрый путь! Методическое пособие для педагогов по формированию у дошкольников представлений о правилах безопасности дорожного движения. Издание второе, исправленное и дополненное. – Ульяновск.: Изд. Качалин Александр Васильевич, 2017. – 199 с.
6. Единая концепция по обучению безопасности дорожного движения в образовательных организациях. Москва 2021. URL:https://bdd-eor.edu.ru/uploads/files/normative_doc/30/edinaa-konceptsiya-obuceniya-detej-bezopasnomu-povedeniю-na-dorogah.pdf(дата обращения: 30.01.2023).

ӘОЖ 82.0

**ЖҮЙЕЛІК – БЕЛСЕНДІ ТӘСІЛ – СЫНИ ОЙЛАУДЫ ДАМУДАҒЫ НЕГІЗГІ
КОМПОНЕНТІ РЕТІНДЕ**

Отарова Назгуль Илясовна

магистр, аға оқытушы,
биология кафедрасы, жаратылыстану және
география институты, Абай атындағы ҚазҰПУ,
Алматы қ., Қазақстан
E-mail: Nazgul_azua@mail.ru

Жарылқасынова Жәзира Мұсаханқызы.

магистр, оқытушы,
биология кафедрасы, жаратылыстану және
география институты, Абай атындағы ҚазҰПУ,
Алматы қ., Қазақстан
E-mail: Zhazira6162@mail.ru

Аңдатпа

Қазіргі оқушыны танымдық іс–әрекетке, ақпарат пен коммуникация саласындағы мақсатқа жету жолын іздеуге ынталандыру өте қиын. Бұл білім алушылар көбінесе барлық мектеп пәндері бойынша оқу материалын қабылдауда үлкен қиындықтарға тап болғандықтан болады. Мұның себебі ойлаудың дамуының жеткіліксіз деңгейінде және ең алдымен сыни деңгейде. Аталған құзыреттерді дамытуға мүмкіндік беретін білім беру саласындағы ең қызықты заманауи технологиялардың бірі – сыни ойлауды дамыту технологиясы.

Түйінді сөздер: *сыни ойлау технологиясы, жүйелік белсенді тәсіл, білім беру, заманауи технология, оқыту технологиясы*

Аннотация

Очень сложно мотивировать современного школьника к познавательной деятельности, поиску пути достижения цели в области информации и коммуникации. Это происходит потому, что учащиеся часто испытывают большие трудности с усвоением учебного материала по всем школьным предметам. Причина кроется в недостаточном уровне развития мышления и, прежде всего, на критическом уровне. Одна из самых интересных современных технологий в сфере образования, позволяющая развивать данные компетенции – технология развития критического мышления.

Ключевые слова: технология критического мышления, системно–активный подход, образование, современные технологии, технология обучения

Abstract

It is very difficult to motivate a modern student to cognitive activity, to find a way to achieve goals in the field of information and communication. This is because students often have great difficulty assimilating educational material in all school subjects. The reason lies in the insufficient level of development of thinking and, above all, at the critical level. One of the most interesting modern technologies in the field of education, which allows developing these competencies, is the technology of developing critical thinking.

Key words: critical thinking technology, system–active approach, education, modern technologies, learning technology

Білім беру үрдісі бүгінде қарқынды даму үстінде, сәйкесінше өскелең ұрпақ та уақытпен қатар жүруге тырысады. Білім беру жағдайына әсер ететін қоғамдағы басты өзгеріс – бұл даму қарқынын жеделдету. Сонымен, мектеп өз оқушыларын өзі әлі білмейтін болашақ өмірге дайындауы керек. Сондықтан бүгінгі таңда балаға мүмкіндігінше көп білім беру маңызды емес, оның жалпы мәдени, жеке және танымдық дамуын қамтамасыз ету, оқу қабілеті сияқты маңызды шеберлікпен қаруландыру маңызды. Шын мәнінде, бұл жаңа білім беру стандарттарының басты міндеті, олар негізгі жалпы білім берудің даму әлеуетін жүзеге асыруға арналған.

Білім берудің басты мақсаты білім мен әлеуметтік тәжірибені жеткізу емес, оқушының жеке басын дамыту, оның оқу мақсаттарын өз бетінше қою, оларды жүзеге асыру жолдарын жобалау, жетістіктерін бақылау және бағалау, басқаша айтқанда – оқу қабілетін қалыптастыру. Жаңа стандарттарды әзірлеу жүйелік–белсенділік тәсіліне негізделген.

"Білімге апаратын жалғыз жол – бұл әрекет" (Б.Шоу) демекші, жүйелік–белсенділік тәсілі – бұл оқу үрдісін ұйымдастыру, оның басты бағыты белсенді және жан–жақтылық қабілетін арттыра отырып, білім алушының танымдық іс–әрекетін қалыптастыру болып табылады [1].

Жүйелік–белсенділік тәсілі әйгілі психолог Лев Семенович Выготскийдің мәдени–тарихи теориясынан бастау алады. Оның шәкірттері мен ізбасарлары – Алексей Николаевич Леонтьев, Петр Яковлевич Галперин, Даниил Борисович Эльконин, Василий Васильевич Давыдов, Александр Григорьевич Асмолов және басқа да танымал ғалымдар, әдіскерлер осы тәсілді зерттеудің бастапқы негізін қалаушылар деуге болады [2].

"Жүйелік–белсенділік тәсілі" ұғымы 1985 жылы енгізілген. Бұл тәсілді педагогикалық ғылымның классиктері (мысалы, Б.Г. Ананьев, Б.Ф. Ломов, Л.С. Выготский, Л.В. Занков, А.Ф. Лурия, Д.Б. Эльконин, В.В. Давыдов, Л.Н. Ананьев және басқа да көптеген зерттеушілер) зерттей бастады [3].

Жүйелік–белсенділік тәсілінде негізгі орынды "әрекет" категориясы алады, ал іс–әрекеттің өзі нәтижеге бағытталған жүйенің бір түрі ретінде қарастырылады.

Жүйелік–белсенділік тәсілі білім беру нәтижелеріне бағытталған–эмбебап оқу іс–әрекеттері негізінде білім алушылардың жеке қабілеттіліктерін дамыту, бұл оқу қабілетін, яғни жаңа әлеуметтік тәжірибені саналы және белсенді игеру арқылы оқушының өзін–өзі дамыту қабілетін білдіреді.

Оқытудың белсенді әдісі технологиясының ерекшелігі—оқушының алдағы іс-әрекетті жобалау, оның субъектісі болу қабілеті.

Белсенділік тәсілінің мақсаты—баланың жеке басын тіршілік субъектісі ретінде тәрбиелеу.

Субъект болу – өз қызметінің иесі болу, мақсат қою, міндеттерді шешу, нәтижеге жауап беру.

Негізгі нәтиже—оқу іс-әрекеті негізінде оқушының жеке басын дамыту.

Негізгі педагогикалық міндет – оқушыларға мүмкіндік туғызатын жағдайлар жасау және ұйымдастыру [4].

Осылайша, жүйелік белсенді тәсілдің оқытудағы маңызын дәстүрлі сабақ мазмұнымен салыстыра отырып, оның жоғары тиімділігіне көз жеткізуге болады (Кесте 1).

Кесте 1. Жүйелік – белсенді сабақтың ерекшеліктері

Салыстыру элементтері	Дәстүрлі сабақ	Жүйелік – белсенді сабақ
Сабақ тақырыбын құрастыру	Мұғалім оқушыға өзі хабарлайды	Оқушылар өздері табады
Мақсат пен міндет қою	Мұғалім оқушыға нені үйрену керегін өзі айтып береді	Оқушылар білетін – білмейтін тұстарын өздері анықтайды
Жоспарлау	Мұғалім оқушыға мақсатқа жету үшін не істеу керегін айтады	Оқушылар мақсатқа жету үшін не істеу керектігін өздері жоспарлайды
Білім алушылардың іс – әрекеттері	Мұғалімнің жетекшілігімен оқушылар практикалық тапсырмаларды орындайды (ол әдетте фронталды, яғни тек мұғалім –оқушы қатынасында ғана болады)	Оқушылар жоспар бойынша практикалық тапсырмаларды орындайды (әдетте топтық немесе жеке жұмыс түрінде ұйымдастырылады)
Бақылауды жүзеге асыру	Мұғалім орындалған жұмысты бақылайды	Оқушылар өздігінен бақылау, өзара бақылау арқылы жұмысты бақылайды
Түзетуді жүзеге асыру	Мұғалім орындалған жұмысты тексеріп, түзетулер жасайды	Оқушы туындаған қиындықты және түзетулерді өздігінен орындайды
Бағалау	Мұғалім сабақ үстінде бағалайды	Оқушы өз нәтижесі бойынша бағалайды (өзін – өзі бағалау, жұбын бағалау т.б.)
Сабақ қорытындысы	Мұғалім оқушылардың есінде не қалғанын сұрайды	Кері байланыс (рефлексия) жүргізіледі
Үй тапсырмасы	Мұғалім үй тапсырмасын хабарлайды (әдетте барлық оқушыға бірдей тапсырма беріледі)	Оқушылар өз жеке қабілеттіліктеріне сай үй тапсырмасын мұғаліммен бірлесе отырып таңдайды

Жүйелік–белсенді тәсілінің негізгі идеясы—жаңа білім дайын түрде берілмейді. Оқушылар тәуелсіз зерттеу әрекеті барысында оларды өздері "ашады". Олар өз жаңалықтарын жасайтын кішкентай ғалымдарға айналады. Жаңа материалды енгізу кезінде мұғалімнің міндеті бәрін көрнекі және қолжетімді түрде түсіндіру, көрсету және айту емес. Мұғалім оқушылардың зерттеу жұмыстарын ұйымдастыруы керек, сонда олар сабақ мәселесін өздері шешіп, жаңа жағдайда қалай әрекет ету керектігін өздері түсіндіреді [5].

Жоғарыда аталған ақпараттардың барлығы оқушылардың бойында төмендегідей негізгі дидактикалық принциптердің орындалуына алып келеді:

Іс – әрекет принципі – оқушы білімді дайын түрде ала алмай, оны өзі өндіре отырып, өзінің оқу іс–әрекетінің мазмұны мен формаларын түсінеді, оның нормалар жүйесін түсінеді және қабылдайды, оларды жетілдіруге белсенді қатысады, бұл оның жалпы мәдени және белсенділік қабілеттерін, жалпы білім беру дағдыларын белсенді табысты қалыптастыруға ықпал етеді.

Үздіксіздік принципі – оқушылардың жас ерекшеліктеріне байланысты психологиялық ерекшеліктерін ескере отырып, технология, мазмұн және әдістеме деңгейінде оқытудың барлық кезеңдері арасындағы сабақтастықты білдіреді.

Тұтастық принципі – оқушылардың әлем (табиғат, қоғам, әлеуметтік–мәдени әлем, ғылым жүйесіндегі әрбір жеке ғылымның рөлі мен орны) туралы жалпыланған жүйелік идеясын қалыптастыруды көздейді.

Минимакс принципі келесідей: мектеп оқушыға білім беру мазмұнын ол үшін ең жоғары деңгейде (жасерекшелігіне қарай) игеру мүмкіндігін ұсынуы керек және сонымен бірге оны әлеуметтік қауіпсіз минимум (мемлекеттік білім стандарты) деңгейінде игеруді қамтамасыз етуі керек.

Психологиялық жайлылық принципі – оқу процесінің барлық стресстік факторларын алып тастауды, мектепте және сабақтарда ынтымақтастық педагогикасы идеяларын жүзеге асыруға, қарым–қатынастың диалогтық формаларын дамытуға бағытталған достық атмосфераны құруды қамтиды.

Вариация принципі – оқушылардың нұсқаларды жүйелі түрде іріктеу және таңдау жағдайында дұрыс шешім қабылдау қабілеттерін қалыптастыруды қамтиды.

Шығармашылық принципі – білім беру үдерісіндегі шығармашылыққа барынша бағдарлануды, оқушылардың шығармашылық қызметін өз тәжірибесінен алуын білдіреді [6].

Осылайша, бұл әдісті практикада қолдану педагогикалық өзара әрекеттесуді сауатты құруға, әр оқушыны жаңа білімді "ашу" процесіне қосуға және сайып келгенде, тәуелсіз қызметке қабілетті тұлғаны қалыптастыруға мүмкіндік береді.

Әдебиеттер тізімі:

1. Тұрғынбаева Б., Әлімов А. Қ. Оқытудың инновациялық әдістемелері мен технологияларын жоғары оқу орындарында қолдану тәжірибесі. Оқу–әдістемелік құрал. – Алматы, 2011. –180 б.
2. Устемиров.К.У., Шаметов Н.Р., Бакиров Р.Т. Современные образовательные технологии технические системы обучения. Алматы, 2006. – С. 78–80.
3. Кудрявцева Н.Г. Системно–деятельностный подход как механизм реализации ФГОС нового поколения // Справочник заместителя директора. – 2011. – №4. – С.13–27.
4. Бабаев С., Қазиева К. Педагогикалық инновациялар мен педагогикалық зат технологиялар – талапшаңмұғалімненшісі // Бастауыш мектеп. – 2011. – № 4. – 25 б.
5. Тұрғынбаева Б., Әлімов А. Қ. Оқытудың инновациялық әдістемелері мен технологияларын жоғары оқу орындарында қолдану тәжірибесі. Оқу–әдістемелік құрал. – Алматы, 2011. –180 б.
6. Соловьева А. Биология. Жалпы білім беретін мектептің 8–сыныбына арналған оқулық. Атамұра, 2018. –288 б.

УДК 37.026.7

ИСПОЛЬЗОВАНИЕ ДИФФЕРЕНЦИРОВАННОГО ОБУЧЕНИЯ В ПСИХОЛОГО– ПЕДАГОГИЧЕСКОМ СОПРОВОЖДЕНИИ МЛАДШИХ ШКОЛЬНИКОВ

Петрякова Светлана Петровна,
учитель начальных классов
КГУ «Общеобразовательная школа №16
отдела образования г. Костаная» УОАКО,
г. Костанай, Республика Казахстан
E–mail: kovalchuk_svetik@mail.ru

Аннотация

Одним из современных форматов психолого–педагогического сопровождения младших школьников является дифференцированный подход к обучению. Он является важным инструментом для создания комфортной и эффективной образовательной среды. В данной статье рассматриваются методы и принципы дифференцированного обучения в психолого–педагогическом сопровождении младших школьников.

Ключевые слова: дифференцированное обучение, принципы, методы и стратегии дифференцированного обучения, учёт индивидуальных особенностей, повышение мотивации, благоприятная среда, успех каждого ученика.

Аңдатпа

Бастауыш сынып оқушыларын психологиялық–педагогикалық қолдаудың заманауи форматтарының бірі – оқытудағы сараланған тәсіл болып табылады. Бұл ыңғайлы және тиімді білім беру ортасын құрудың маңызды құралы. Осы мақалада бастауыш сынып оқушыларын психологиялық–педагогикалық қолдаулағы сараланған оқыту әдістері мен принциптері қарастырылады.

Түйінді сөздер: сараланған оқыту, сараланған оқытудың принциптері, әдістері мен стратегиялары, жеке ерекшеліктерді есепке алу, ынтаны арттыру, қолайлы орта, әр оқушының жетістігі.

Abstract

One of the modern formats of psychological and pedagogical support for primary school students is a differentiated approach to education. It's an essential tool for creating a comfortable and effective educational environment. This article explores the methods and principles of differentiated learning in the psychological and pedagogical support of primary school students.

Key words: differentiated learning, principles, methods, and strategies of differentiated learning, consideration of individual characteristics, motivation enhancement, favorable environment, success for each student.

Перед современным образованием стоит важная задача – развитие личностного потенциала каждого обучающегося. Для достижения этой цели необходимо использовать современные форматы и технологии психолого–педагогического сопровождения. Одним из таких форматов является дифференцированный подход к обучению. Это подход к обучению, который учитывает индивидуальные особенности каждого ученика. Он основан на идее, что каждый ребенок уникален и имеет свой уникальный способ обучения. Это является важным инструментом для создания комфортной и эффективной образовательной среды. В данной статье рассматриваются методы и принципы дифференцированного обучения в психолого–педагогическом сопровождении младших школьников.

Дифференциация – это процесс индивидуализации обучения, который позволяет учителю адаптировать материал к индивидуальным потребностям и способностям каждого ученика. [1, с.203]

Принципы дифференцированного обучения являются основой для создания индивидуальных учебных планов и организации образовательного процесса. Важно учитывать следующие аспекты:

– Учет потребностей и способностей учащихся: учителя должны знать особенности каждого ученика, чтобы применить соответствующие учебные стратегии и методы. Работа в малых группах и использование различных учебных материалов позволяет учителям индивидуализировать обучение.

– Расширение образовательных возможностей: дифференцированное обучение ставит своей целью предоставить учащимся разные способы получения информации и демонстрации знаний. Это могут быть учебные материалы разного уровня сложности, а также использование современных технологий в образовательном процессе.

– Преодоление трудностей и стимулирование успеха: дифференцированное обучение предоставляет возможность учащимся получать поддержку и помощь в преодолении трудностей. Работа с другими учащимися и педагогом (коллаборация) может стимулировать уверенность и мотивацию учеников в достижении успеха.

– Ученики оцениваются на основе их личных достижений. Оценка основана на индивидуальных целях, которые устанавливаются для каждого ученика.

– В зависимости от потребностей и прогресса учеников изменяются и подходы и стратегии обучения. Педагог постоянно анализирует и корректирует свои методы обучения, чтобы достичь наибольшей эффективности. Для успешного применения дифференцированного обучения необходимо использовать различные методы и стратегии. Рассмотрим некоторые из них:

Как отмечает Кэрол Энн Томлинсон в своей недавней книге «Дифференцированный класс: отвечая на потребности всех учащихся», дифференцированное обучение является использованием конкретного плана урока и использования нескольких подходов к обучению для поддержки всех учащихся.[2,с.35]

Индивидуализированные учебные планы являются основой дифференцированного обучения. При составлении таких планов педагоги учитывают уровень знаний, способности и особенности каждого ученика. Это позволяет создать индивидуальный подход к каждому ребёнку, учитывая его сильные и слабые стороны. Например, один ученик лучше усваивает материал через визуальные материалы, а другой предпочитает аудиальное обучение. Для визуально-ориентированных учеников можно использовать графические схемы и диаграммы, а для кинестетических – игры и практические задания. Уровень сложности заданий и темп обучения выбирается с учетом индивидуальных потребностей и возможностей учащихся, чтобы каждый мог успешно освоить материал в соответствии с его уникальным образом мышления. Адаптация учебного материала к разным уровням подготовки позволяет предоставить индивидуальные задания и материалы, соответствующие способностям учащихся. Это может включать использование дополнительных учебников, вариантов задач или материалов на разных уровнях сложности. Предложить более сложные задания для более продвинутых учеников, а для тех, кто испытывает трудности, – дополнительную поддержку и объяснения, пояснения и иллюстрации для более полного понимания материала.

Дидактические игры и упражнения являются прекрасным инструментом для стимулирования интереса и мотивации к обучению. Они помогают учащимся лучше усвоить и применить изученный материал. Отбор игр и упражнений должен быть осуществлен с учетом интересов и потребностей каждого ученика. Игры могут быть привлекательными, интерактивными и использующими коллаборативное взаимодействие, что позволяет учащимся обмениваться опытом и знаниями. Работа

в малых группах: организация учебной деятельности в малых группах позволяет более детально и эффективно учитывать потребности и способности каждого ученика. Учащиеся могут активно взаимодействовать друг с другом, обмениваться опытом и помощью, что способствует развитию личностного потенциала.

Индивидуальные уроки и задания: выделение индивидуального времени и учебных материалов для каждого ученика помогает точно адаптировать обучение к его уровню и возможностям. Также важно предоставлять учащимся задания, связанные с их личными интересами и мотивацией, чтобы удерживать их вовлеченность в процесс обучения. Когда ученик видит, что его индивидуальные потребности учитываются, он чувствует себя более уверенно и мотивированно. Это помогает развить у него навыки самостоятельной работы и принятия ответственности за своё обучение. Предоставляя возможность выбора и самостоятельного выполнения заданий, учитель помогает учащимся развитию у них критического мышления и умения принимать решения. Эти навыки будут полезны ученикам не только в учёбе, но и в жизни.

Работа с различными учебными материалами: использование материалов разной сложности и уровня позволяет учителям предложить ученикам возможность выбора и адаптации обучения к их академическим потребностям. Это может включать дополнительные задания, дополнительные материалы или специализированные учебные пособия.

Технологические инструменты: использование современных технологий в образовательном процессе позволяет эффективно индивидуализировать обучение. Это может включать онлайн-платформы с интерактивными заданиями, образовательные приложения, которые позволяют учащимся самостоятельно изучать материалы и прогрессировать в соответствии с их индивидуальными потребностями.

Организация сотрудничества: стимулирование сотрудничества и коллективной работы позволяет учащимся активно взаимодействовать, обмениваться знаниями и поддержкой. При этом важно учитывать все уровни подготовки учащихся и распределить роли и задачи таким образом, чтобы каждый ученик вносил свой вклад в проект или задание.

Планирование и проведение формативного оценивания: Дифференцированное обучение также предполагает использование различных методов оценивания, чтобы получить информацию о прогрессе каждого ученика. Кроме традиционных тестов, контрольных срезов, учителя могут использовать портфолио, проектные работы или устные выступления, чтобы оценить различные аспекты знаний и навыков. Формативное оценивание позволяет учителям получить немедленную обратную связь о понимании учащимися пройденного материала и определить следующие шаги для их развития. Оценивание должно быть основано на конкретных критериях и быть прозрачными для учащихся, что помогает им понять свои сильные стороны и области, требующие улучшения.

Использование дифференцированного обучения в психолого-педагогическом сопровождении младших школьников помогает создать инклюзивную образовательную среду. Ведь учитывая индивидуальные потребности каждого ученика, учитель может создать условия, в которых каждый ребёнок может успешно учиться, в том числе и дети с ООП.

В заключении следует отметить, что дифференциация не означает разделения класса на группы или отдельное обучение каждого ученика. Дифференцированное обучение является эффективным инструментом психолого-

педагогического сопровождения, позволяющим учителям адаптировать образовательный процесс к потребностям и способностям каждого учащегося. Создание индивидуализированных учебных планов, адаптация учебного материала, использование разнообразных дидактических игр и упражнений, а также формативное оценивание помогут учителям начальных классов достичь основных целей психолого–педагогического сопровождения: построить доверительные отношения с учащимися, поддерживать их мотивацию и самооценку, а также содействовать развитию каждой личности в соответствии с ее потенциалом. Дифференцированное обучение создает благоприятную образовательную среду, которая способствует успеху каждого ребенка и помогает ему достичь высоких результатов.

Список литературы:

- 1.Селевко Г.К. Энциклопедия образовательных технологий: В 2т. Т.1.М.: НИИ школьных технологий, 2006 г.
- 2.Кэрролл Энн Томлинсон. Дифференцированный класс: отвечая на потребности всех учащихся. ASCD, 2001 г.

УДК 377.6

**КОЛЛАБОРАЦИЯ ПРЕДПРИЯТИЙ И УЧЕБНЫХ ОРГАНИЗАЦИЙ КАК
ВОЗМОЖНОСТЬ ПОДГОТОВКИ СПЕЦИАЛИСТА**

Петухова Анастасия Владимировна

Преподаватель Политехнического колледжа
ФГБОУ ВО «Заполярный государственный
университет им. Н.М. Федоровского»
г.Норильск Красноярского края
E–mail:PetukhovaAV@norvuz.ru

Аннотация

Применение проектной деятельности в работе со студентами позволяет развивать самостоятельные, креативные, ответственные личности. В данной статье рассматривается вариант создания проектов не в стенах учебного заведения, а в креативном пространстве.

Ключевые слова: традиционное обучение, проект, инновации.

Аңдатпа

Студенттермен жұмыс жасауда жобалық әрекеттерді қолдану тәуелсіз, шығармашыл, жауапты жеке тұлғаны дамытуға мүмкіндік береді. Бұл мақалада жобаларды оқу орнының қабырғасында емес, шығармашылық кеңістікте жасау нұсқасы қарастырылады.

Түйінді сөздер: дәстүрлі оқыту, жоба, инновация.

Annotation

The use of project activities in working with students allows us to develop independent, creative, responsible individuals. This article discusses the option of creating projects not within the walls of an educational institution, but in a creative space.

Key words: traditional training, project, innovation.

Цель образования в современном обществе – развитие личности учащихся, реализация уникальных человеческих возможностей, подготовка к сложностям жизни.

Все мы знаем из своего педагогического опыта, что лекция – это не только «основная форма организации учебного процесса». Это еще и то, какие уроки мы извлекаем из организации нашей жизни. Обучение этому процессу начинается в школе. Однако проблема состоит не в новизне требований, а в новизне их понимания.

Полностью отказываться от традиционных методов преподавания нет смысла. Стоит по-другому посмотреть на методику преподавания. Возможно, следует изменить обычный лекционный урок, на что-то более увлекательное.

Переосмысление многих прежних взглядов и традиций приведет к разнообразию и совершенствованию образовательной системы.

В традиционном обучении внимание акцентировалось на запоминании и воспроизведении информации, то в новых условиях возникла необходимость развития творческого (продуктивного) мышления учащихся, формирование его коммуникативных умений и практической подготовки к активной жизнедеятельности в постоянно меняющейся социальной среде. Итак, возникает потребность широкого внедрения инноваций в учебный процесс. Характерной чертой инновационных педагогических и, в частности, дидактических технологий является личностно-ориентированное образование. [1]

Одной из технологий, обеспечивающей личностно-ориентированное воспитание и обучение, является метод проектов, так как он практически вбирает в себя и другие современные технологии.

Метод проектов возник в 1920-е годы в США. Внимание русских педагогов-новаторов он привлек в начале 20 века, а в 1931 году был запрещен из-за недостаточные продуманности. А в зарубежной школе продолжал активно развиваться.

Метод проектов – это способ достижения дидактической цели через детальную разработку проблемы, которая должна завершиться вполне реальным, практическим результатом.

Итогом работы студента над проектом может быть, как идеальный продукт (сделанное на основе изучения информации умозаключение, выводы, сформированные знания), так и продукт материальный (лабораторное оборудование, наглядное пособие, экспонат).

Совместная работа над проектом позволяет каждому не только выполнять порученное для него задание, но и учиться навыкам совместного труда в коллективе, когда необходимо выслушать партнера, принять или не принять его точку зрения, аргументировать свой выбор. То есть каждому проявить свое «я», рассказать о себе, о своих мыслях, оценить, что твоя точка зрения кому-то интересна и интересен ты сам как личность. Здесь мы уже видим проявление «Я-фактора», волевой саморегуляции, избирательности личности.

Работа над проектами развивает воображение, фантазию, творческое мышление, самостоятельность и другие личностные качества. Резервы развивающего обучения раскрываются наиболее плотно, если этому способствуют благоприятный психологический климат на уроке и адекватное поведение как речевого партнера и старшего помощника.

Преподаватель объясняет студентам цель задания, дает советы и рекомендации о том, как лучше организовать совместную работу: с чего начать, на что необходимо обратить большее внимание, а что не следует упускать. Студентам нужно помочь выбрать проект, который соответствует их интересам и уровню их подготовки. Студенты имеют право предложить свой собственный проект, если ни один из предложенных им не интересен.

В проектной технологии известны различные способы повышения мотивации учения: ролевые игры, моделирование круглых столов и конференций, творческие проектные работы, конкурсные задания и т. п. Сегодня педагогу необходимо учитывать, что в силу все нарастающих темпов научно–технического прогресса использование исключительно традиционных методов обучения, сколь эффективными бы они ни были, неприемлемо. [2]

В нашем учебном заведении, мы применяем как традиционные методы образования, так и инновационные.

Первоначально преподаватели применяют традиционные технологии. При использовании данной технологии педагог основное внимание в своей работе отводит трансляции готового учебного материала. При подготовке к лекциям преподаватель старается наиболее эффективно изложить новый материал и сопровождать рассказ наглядными пособиями в виде схем, презентаций. При этом преподнесение студентам информации, определенной рамками программы, практически всегда происходит в форме монолога педагога.

Ознакомив обучающихся с направленностью дисциплины, междисциплинарного курса предусмотренной образовательной программой преподаватель может провести урок–зачет. Уже по результатам освоения материала можно проводить инновационные виды занятий. [3]

При изучении дисциплины Мехатроника студенты колледжа проводили лабораторные работы в лаборатории инновационных технологий «FabLab».

Фаблаб – это лаборатория по цифровому производству штучных изделий и прототипов, место, где можно творить, изобретать, учиться и обучать других. Существуют стандарты по оборудованию, программному обеспечению и технологическим процессам, которые позволяют Фаблабам по всему миру без особых сложностей обмениваться идеями, технологиями и опытом. Благодаря этой унификации всемирное сообщество Фаблабов можно рассматривать как огромный единый научный–технический проект.

Группа была поделена на две команды, каждая из которых самостоятельно предложила тему своего проекта. Но даже в стенах этой замечательной лаборатории все занятия начинались с традиционных методик образования. Руководитель проводил беседы, вспоминая и повторяя все, что студенты должны были изучить во время теоретического курса.

Прослушав краткий экскурс по правилам работы, технике безопасности студенты, приступили к осуществлению своих проектов.

Студенты командно разрабатывали свою идею, вносили предложения и обговаривали все что хотели уточнить. Это научило их слушать друг друга.

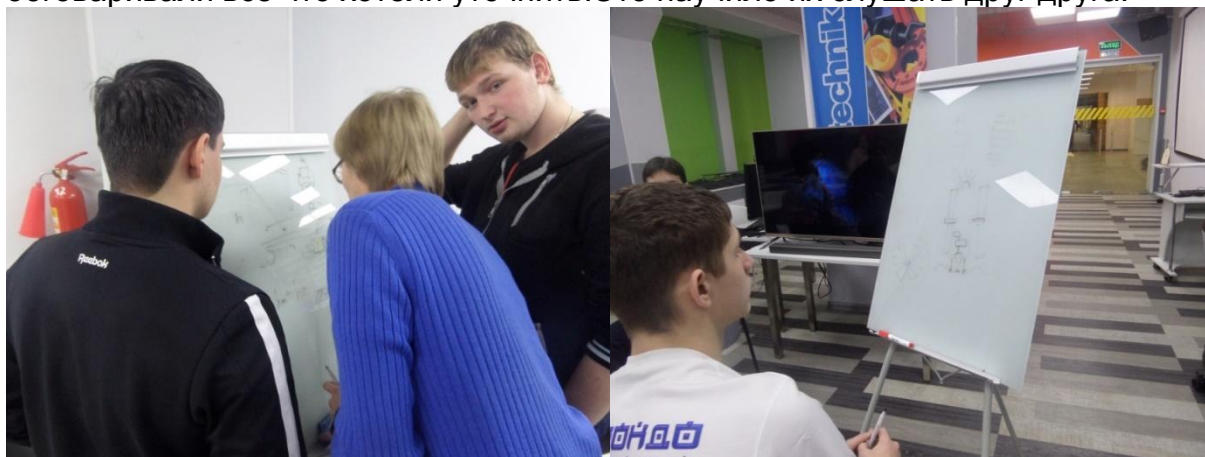

Рисунок 1 – Эскиз идеи, команд А и Б

Определившись с темами проектов, ребята разделились на подгруппы. Каждая подгруппа выполняла свою конкретную задачу: одни проектировали, другие собирали, третьи программировали, четвертые отвечали за красоту и дизайн.

За время пребывания в лаборатории, и выполняя все этапы проекта самостоятельно, студенты ознакомились и научились пользоваться новым оборудованием.

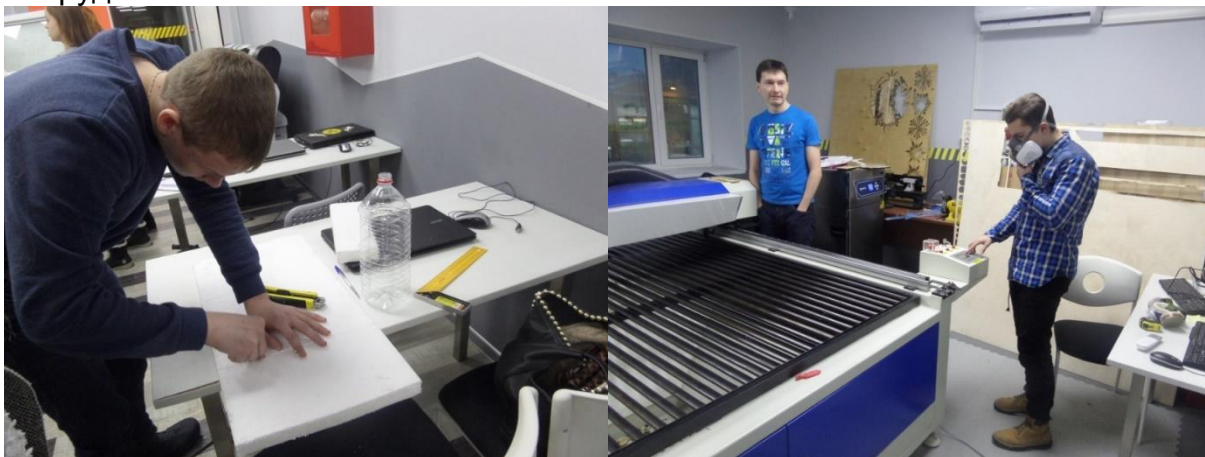

Рисунок 2 – Самостоятельная деятельность

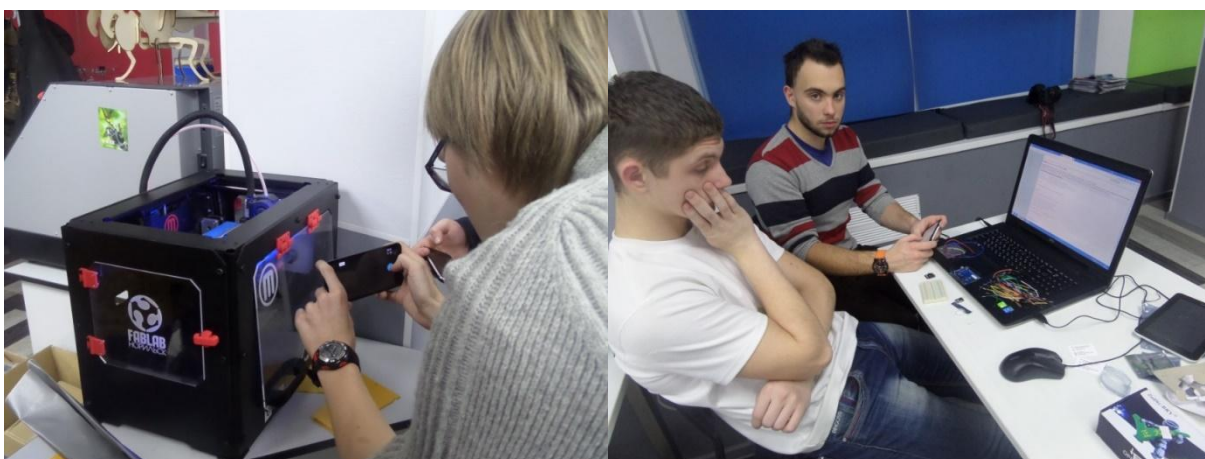

Рисунок 3 – Ознакомление с инновационными технологиями

Самостоятельность и интерес, проявившиеся у студентов, не имели границ. Они сталкивались с препятствиями, но очень быстро находили ответы на все вопросы. Задавали вопросы руководителю лаборатории. Интересовались техническими новшествами. Без внешней помощи находили интересные материалы в интернете. И продолжали работать.

Пройдя какой-нибудь этап, они с радостью, как маленькие дети проводили испытания своих проектов. Если испытания проходили успешно, гордость не оставляла ребят до конца дня.

Рисунок 4– Испытания на воде

Интерес к работе проявлялся не только у студентов мужского пола, но и слабый пол был вовлечен и увлечен процессом.

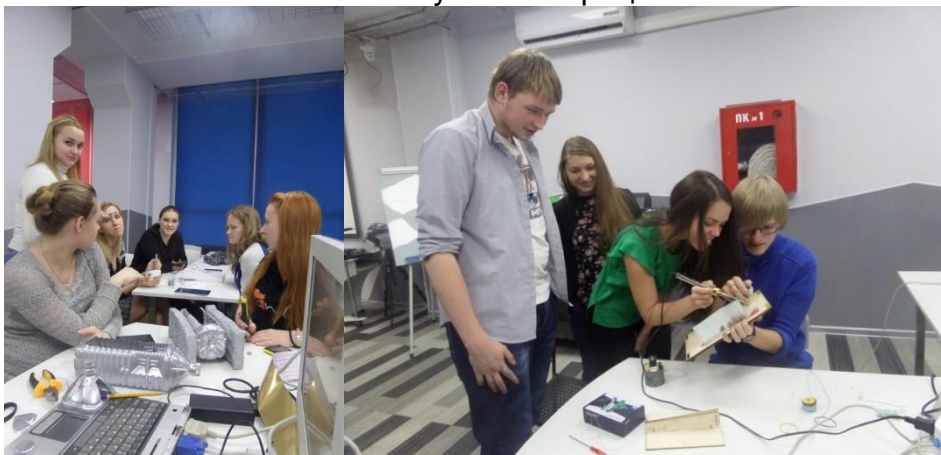

Рисунок 5 – Креативная группа

Студенты научились работать командой, творчески мыслить, правильно использовать инструменты и материалы.

Выполняя самостоятельно собственные проекты студенты:

1 систематизируют и закрепляют полученные теоретические знания и практические навыки;

2 углубляют и расширяют теоретические знания;

3 формируют умения использовать нормативную, справочную документацию и специальную литературу;

4 развивают познавательные способности, творческие инициативы, самостоятельность и самоорганизацию;

5 формируют самостоятельность мышления, способность к саморазвитию, самосовершенствованию и самореализации;

6 активизируют учебно–познавательную деятельность будущих квалифицированных рабочих.

Результаты такого проведения практических занятий просто удивили всех педагогов.

Ребята заинтересовались многими проектами предлагаемые лабораторией. После окончания курса занятий, они посещали «фаблаб» самостоятельно участвуя в интересующей их деятельности лаборатории.

Не маловажно и то, что подобная совместная работа и самостоятельный подход к изучению немалого нового материала позволило студентам выбрать более интересные темы для дипломных проектов.

Учащиеся выбирали простые технологические процессы и вносили очень качественные, инновационные предложения в их модернизацию, автоматизацию.

В наше время знания в науке и хорошее образование уже не является определяющим мотивом учения для подавляющего большинства обучающихся. Слово «надо» для них существует, но не имеет такой побудительной сущности, как для взрослого человека. Поэтому нам необходимо прислушаться к народной мудрости, которая гласит, что «охота пуще неволи», и всеми возможными способами разнообразить процесс обучения и делать его интересным и жизненно важным для каждого конкретного ребенка. Активно использовать в своей практической деятельности сочетание различных технологий для подготовки специалистов. В связи с этим перед преподавателями в процессе обучения ставятся новые задачи, состоящие в том, чтобы не только дать учащимся знания, но и обеспечить формирование и развитие у них творческого мышления, умений и навыков самостоятельного умственного труда. Решению этих задач способствует применение инновационных педагогических методов и технологий.

Список литературы:

- 1 Профессиональное образование № 1/2006: Периодическое издание/В.Г.Казаков – Новое время – новые технологии профессиональной подготовки.
- 2 Поливанова, К. Н. Проектная деятельность школьников: пособие для учителя. М. – 2008.
- 3 Романовская, М. Б. Метод проектов в учебном процессе: методическое пособие. – М.: Центр «Педагогический поиск». – 2006.

УДК 37.012.7

ОБЗОР МЕТОДОВ ДИАГНОСТИКИ И КОРРЕКЦИИ ПСИХОЛОГО– ПЕДАГОГИЧЕСКОЙ ГОТОВНОСТИ СТУДЕНЧЕСКОЙ МОЛОДЕЖИ К БРАКУ

Питканина Анастасия Александровна
магистрант 2 года обучения образовательной программы
7М01101 – Педагогика и Психология
педагогического института им. У.Султангазина
КРУ имени АхметБайтұрсынұлы, г.Костанай, Казахстан
E-mail: grossmansoul@yandex.ru

Демисенова Шнар Сапаровна
Кандидат педагогических наук, и.о. ассоциированного профессора
кафедры педагогики, психологии и специального образования
педагогического института им. У.Султангазина
КРУ имени АхметБайтұрсынұлы, г.Костанай, Казахстан
E-mail: shnar15@mail.ru

Аннотация

Статья представляет собой обзор современных методов оценки и воздействия на психолого–педагогическую готовность студентов к браку. В статье рассматриваются различные подходы к измерению этой готовности, а также методы коррекционной работы с молодежью. Автор анализирует актуальность проблемы и предлагает практические рекомендации для специалистов, работающих в области психологии и педагогики.

Ключевые слова: методы диагностики, методы коррекции, психолого–педагогическая готовность, брак, студенческая молодежь.

Аңдатпа

Мақала студенттердің некеге психологиялық–педагогикалық дайындығын бағалаудың және әсер етудің заманауи әдістеріне шолу болып табылады. Мақалада осы дайындықты өлшеудің әртүрлі тәсілдері, сондай–ақ жастармен түзету жұмыстарының әдістері қарастырылады. Автор мәселенің өзектілігін талдайды және психология мен педагогика саласында жұмыс істейтін мамандарға практикалық ұсыныстар ұсынады.

Түйінді сөздер: диагностика әдістері, түзету әдістері, психологиялық–педагогикалық дайындық, неке, студент жастар.

Abstract

The article is a review of modern methods of assessing and influencing students' psychological and pedagogical readiness for marriage. The article considers various approaches to measuring this readiness, as well as methods of corrective work with young people. The author analyzes the relevance of the problem and offers practical recommendations for specialists working in the field of psychology and pedagogy.

Key words: diagnostic methods, correction methods, psychological and pedagogical preparedness, marriage, student youth.

По мнению Т.А. Гурко, недостаточная готовность студенческой молодежи к семье, браку и предбрачным отношениям является сегодня тормозом и индивидуального, и общественного развития. Поэтому изучение психолого–педагогических особенностей формирования готовности студентов к семье, браку и предбрачным отношениям требуют теоретического осмысления и эмпирического исследования. [1]

Подготовка студенческой молодежи к супружеской жизни исключительно важна как для своевременного создания семьи и воспитания детей, так и для укрепления семейных отношений. Жизненные стратегии молодежи являются важным фактором ее социальной активности и в то же время индикатором фундаментальных перемен, происходящих в нашем обществе. Именно это делает значимым исследование особенностей формирования психологической готовности студентов к семье и брачным отношениям.

Диагностика и коррекция психолого–педагогической готовности студенческой молодежи к браку являются важными аспектами в развитии личности и формировании устойчивых отношений. В данном контексте применяются различные методы, ориентированные на выявление и улучшение психологического и педагогического аспектов готовности к семейной жизни.

Перейдем к рассмотрению методов диагностики.

1. Анкетирование и опрос. Проведение анкетирования и опроса позволяет собрать информацию о мнениях и уровне знаний студентов относительно семейных ценностей, роли супруга и супруги, проблем в отношениях.

Разработка анкет, включающих вопросы о мнениях студентов относительно брака, семейных ценностей, их представлений о роли супруга и супруги, а также ожиданиях от будущих отношений.

Проведение опросов с использованием структурированных вопросов для получения количественных данных и открытых вопросов для выявления индивидуальных мнений

2. Психологические тесты. Использование специальных тестов, направленных на выявление личностных особенностей, уровня эмоциональной интеллектуальной готовности к браку.

Использование стандартизированных тестов, оценивающих эмоциональный интеллект, коммуникативные навыки, стрессоустойчивость и другие параметры, важные для успешных семейных отношений.

Анализ результатов тестирования с целью выявления слабых сторон и потенциальных проблем, требующих коррекции.

3. Групповые дискуссии. Обсуждение тем, связанных с браком, в группах позволяет выявить различные точки зрения, обмен опытом и формирование общего понимания семейных ценностей.

Организация групповых встреч, где студенты могут обсудить вопросы, связанные с браком, поделиться своим опытом и взглядами.

Фасилитация дискуссий, направленных на формирование общего понимания семейных ценностей, роли партнера в отношениях и умения решать конфликты.

4. Индивидуальные беседы с психологом. Проведение персональных консультаций помогает выявить индивидуальные особенности студента, проблемы, которые могут влиять на его готовность к браку.

Проведение конфиденциальных бесед для выявления личных проблем и определения уровня готовности студента к семейной жизни.

Работа с индивидуальными запросами и проблемами, которые могут повлиять на качество будущих отношений. [2]

Методы коррекции:

1. Тренинги по семейным навыкам. Организация занятий, направленных на развитие навыков общения, решения конфликтов, ведения домашнего хозяйства и других навыков, необходимых в семейной жизни. Проведение практических занятий, направленных на развитие коммуникативных навыков, умения решать конфликты и эффективно взаимодействовать в семейной среде.

Обучение навыкам планирования бюджета, ведения домашнего хозяйства и организации совместной деятельности.

2. Психологическое консультирование. Проведение индивидуальных или групповых консультаций, направленных на решение личных проблем и повышение уровня психологической готовности.

Проведение индивидуальных сессий для работы над личностными проблемами и повышения уровня эмоциональной интеллектуальной готовности.

Предоставление рекомендаций по преодолению страхов, неуверенности и других факторов, мешающих формированию стойких семейных отношений.

3. Семинары и лекции. Проведение образовательных мероприятий по темам, связанным с семейной жизнью, включая роли партнеров, решение конфликтов и т.д.

Обсуждение практических ситуаций и примеров, позволяющих студентам лучше понимать аспекты семейных отношений.

4. Создание семейных клубов и групп поддержки. Формирование общностей, где студенты могут обмениваться опытом, делиться своими переживаниями и получать поддержку от психологов и сверстников.

Организация регулярных встреч для обсуждения тем, важных для студентов, и развития взаимопомощи в процессе подготовки к браку.

Использование этих методов в комбинации поможет студентам более осознанно и глубоко подготовиться к браку, развивая необходимые навыки и укрепляя психологическую готовность.

Важно учитывать индивидуальные особенности каждого студента и применять комбинированный подход, интегрируя различные методы диагностики и коррекции для эффективной подготовки молодежи к браку. [3]

Рассмотрев основные методы диагностики и коррекции психолого-педагогической готовности студенческой молодежи к браку, мы пришли к выводу, что можно их объединить в одну общую таблицу.

Таблица 1 – Методы диагностики и коррекции психолого–педагогической готовности студенческой молодежи к браку

Метод	Тип	Практическая значимость
Анкетирование и опросы	Диагностический	Применение структурированных анкет и опросников для оценки уровня знаний студентов о семейных ценностях, их ожиданий от брака и понимания ролей в семье.
Интервью и групповые дискуссии	Диагностический	Использование интервью и групповых дискуссий для получения более глубокого понимания эмоционального опыта и убеждений студентов относительно брака.
Тестирование личностных характеристик	Диагностический	Применение психометрических тестов для оценки личностных качеств, влияющих на готовность к семье.

Продолжение Таблицы 1

Психологические тренинги	Коррекционный	Организация тренингов по развитию межличностных навыков, коммуникации и решения конфликтов в контексте семейных отношений.
Индивидуальные консультации	Коррекционный	Предоставление студентам возможности для индивидуальных консультаций с психологами по вопросам брака и семейных отношений.
Семинары и лекции	Коррекционный	Проведение образовательных семинаров и лекций, нацеленных на расширение знаний о семейных ценностях, роли мужа и жены, и важности взаимопонимания.

Какими бы действенными не были методы, к сожалению, всегда можно выделить их плюсы и минусы. Проанализировав вышеперечисленные методы диагностики и коррекции психолого–педагогической готовности студенческой молодежи к браку, нами были выявлены как плюсы, так и минусы использования каждого метода.

Таблица 2 – Положительные и отрицательные стороны использования методов диагностики и коррекции психолого–педагогической готовности студенческой молодежи к браку

Метод	Плюсы использования метода	Минусы использования метода
Анкетирование и опросы	Легко масштабируются для больших групп студентов. Структурированные данные обеспечивают объективность. Эффективны для измерения общих знаний и ожиданий.	Ограниченная глубина анализа эмоционального состояния. Возможность искажения результатов из–за социального желаемого ответа.
Интервью и групповые дискуссии	Позволяют получить более глубокое понимание эмоционального опыта. Способствуют открытому обмену мнениями и идеями. Создают благоприятную атмосферу для обсуждения темы брака.	Трудность контроля за ходом дискуссии. Возможно доминирование нескольких участников.

Продолжение Таблицы 2

Тестирование личностных характеристик	Объективное измерение личностных качеств. Позволяет выявить индивидуальные особенности студентов. Психометрическая точность результатов.	Ограниченность в измерении комплексных личностных аспектов. Влияние внешних факторов на результаты.
Психологические тренинги	Помогают развивать межличностные и коммуникационные навыки. Практическое применение в реальных сценариях. Создают благоприятные условия для обучения и изменения поведения.	Требуют значительных временных и финансовых ресурсов. Эффективность может зависеть от уровня мотивации студентов.
Индивидуальные консультации	Персонализированный подход к потребностям каждого студента. Конфиденциальность и индивидуальный контекст. Эффективны для решения конкретных проблем и вопросов.	Ограниченное количество времени для каждого студента. Не всегда возможна непрерывная поддержка.
Семинары и лекции	Массовая передача информации. Возможность создания образовательной атмосферы. Поддерживает формирование общих ценностей и знаний.	Риск утраты внимания студентов. Ограниченная возможность взаимодействия.

В заключение, в любой отрасли профессиональной деятельности особая роль принадлежит диагностике состояния и качества производимой продукции и производственного процесса. В настоящее время сложно представить производственные, научные и образовательные процессы без предварительной диагностики.

В частности, диагностика и коррекция психолого–педагогической готовности студенческой молодежи к браку представляют собой важный и многогранный процесс. Применение разнообразных методов диагностики, таких как анкетирование, психологические тесты, групповые дискуссии и индивидуальные беседы, позволяет выявить ключевые аспекты уровня готовности и потенциальные трудности. [4]

Система методов коррекции, таких как тренинги по семейным навыкам, психологическое консультирование, семинары и создание групп поддержки, предоставляет студентам возможность активно работать над устранением выявленных проблем и развитием необходимых навыков для успешной семейной жизни.

Совокупность этих методов способствует формированию гармоничной и устойчивой готовности к браку, учитывая индивидуальные особенности каждого студента. Этот процесс не только способствует личностному росту, но также создает основу для здоровых и стойких отношений в будущем. С учетом сложности современного общества, где динамика семейных отношений постоянно меняется, подобные методы становятся актуальными для эффективной подготовки студентов к браку и семейной жизни.

Список литературы:

1. Саратовцева Н. В., Гринчук А. В., Ермолаева О. А. Создание семьи в студенческом возрасте // Научно–методический электронный журнал «Концепт». – 2018. – . – URL: <http://e-koncept.ru/2018/0.htm>.
2. Фещенко Е.М., Кузнецова Е.В. Проблема формирования ценностей современной молодёжи. Сборники конференций НИЦ Социосфера. – 2013. – № 11. – С. 22–26. .
3. Чернов А.Ю., Триполева Т.С. Готовность к браку в период ранней взрослости // Личность, семья и общество: вопросы педагогики и психологии: сб. ст. по матер. LXVI междунар. науч.–практ. конф. № 7(64). – Новосибирск: СибАК, 2016. – С. 82–91.
4. Дудина, Марина Михайловна. Основы психолого–педагогической диагностики: учебное пособие / М. М. Дудина, Ф. Т. Хаматнуров. Екатеринбург: Изд–во Рос. гос. проф.–пед. ун–та, 2016. – С. 8.

УДК 373.1

НОВЫЕ ГОРИЗОНТЫ: СОВРЕМЕННЫЕ ФОРМАТЫ И ТЕХНОЛОГИИ ПСИХОЛОГО–ПЕДАГОГИЧЕСКОГО СОПРОВОЖДЕНИЯ ДЛЯ РАСКРЫТИЯ ПОТЕНЦИАЛА ОБУЧАЮЩИХСЯ

Пращур Марина Валерьевна

магистр педагогических наук, учитель географии,
КГУ «Общеобразовательная школа №2 города Тобыл отдела
образования Костанайского района» Управления образования
акимата Костанайской области
E– mail: marinochkaprachshur@inbox.ru

Аннотация

В статье автор представляет описание научно-методологических основ организации психолого-педагогического сопровождения образовательного процесса, ориентированного на реализацию принципа преемственности как ключевого фактора в раскрытии потенциала обучающихся. Автор рассматривает современные подходы к психолого-педагогическому сопровождению обучающихся в образовательной среде школы. Раскрыты основные содержательные компоненты деятельности педагога по психолого-педагогическому сопровождению учащихся.

Ключевые слова: психолого-педагогическое сопровождение, потенциал ученика, образовательная помощь, социализация личности, непрерывность.

Аңдатпа

Мақалада автор білім алушылардың әлеуетін ашудың негізгі факторы ретінде сабақтастық принципін іске асыруға бағытталған білім беру процесін психологиялық-педагогикалық қолдауды ұйымдастырудың ғылыми-әдістемелік негіздерінің сипаттамасын ұсынады. Автор мектептің білім беру ортасында білім алушыларды психологиялық-педагогикалық сүйемелдеудің заманауи тәсілдерін қарастырады. Оқушыларды психологиялық-педагогикалық сүйемелдеу бойынша педагог қызметінің негізгі мазмұндық компоненттері ашылды.

Түйінді сөздер: психологиялық-педагогикалық сүйемелдеу, оқушының әлеуеті, білім беру көмегі, жеке тұлғаны әлеуметтендіру, сабақтастық.

Abstract

In the article, the author describes the scientific and methodological foundations of the organization of psychological and pedagogical support of the educational process, focused on the implementation of the principle of continuity as a key factor in unlocking the potential of students. The author examines modern approaches to the psychological and pedagogical support of students in the educational environment of the school. The main content components of the teacher's activity on psychological and pedagogical support of students are revealed.

Key words: psychological and pedagogical support, student potential, educational assistance, socialization of personality, continuity.

В условиях обновлённого содержания образования Республики Казахстан большое внимание уделяется индивидуальному развитию обучающихся, раскрытию их всестороннего потенциала. Педагог должен умело осуществлять свою педагогическую деятельность, применяя традиционные и инновационные приёмы, методы, технологии, руководствоваться современными направлениями психологической, педагогической теории и практики. Почему именно возможности развития ребёнка, а не его достижения? Личностное развитие ребёнка, его способностей, интересов – это непрерывный процесс. Сопровождение играет большую роль в раскрытии личностного, интеллектуального потенциала учащихся. Оно ориентируется на выявление, решение проблем эмоционально-личностного и познавательного развития, формирование информационно-коммуникативных компетентностей обучающихся, учёт индивидуальных особенностей каждого обучающегося, создание благоприятных условий для его роста, развития, особенно для детей с ООП на этапах с дошкольного, основного по среднее общее образование, обеспечивая непрерывность, преемственность образовательного процесса.

Первая попытка дать определение психолого-педагогическому сопровождению была предпринята в середине 90-х годов 20 века. Чередникова Т.Н., Бардиер Г.Л., Ромазан И.А., понимали под психолого-педагогическим сопровождением концептуальный подход к организации работы с детьми, их развития с предупреждением всякого возможного торможения, искажения [1].

Психолого-педагогическое сопровождение – это комплекс мероприятий, которые необходимо проводить педагогическим коллективом для обеспечения нормального развития учащегося в соответствии с возрастом. Это метод

практической работы оказания психологической поддержки участниками учебного процесса, целью которого является создание социально безопасной психологически образовательной среды для развития индивидуально–личностного потенциала, конструктивного взаимодействия, сохранение психологического здоровья обучающихся, педагогов, родителей обучающихся [2].

Для успешности ребёнка, нужно его направлять, знать, понимать прогнозировать. В сопровождении выделяются следующие структурные компоненты:

- 1) методическая организация, психологическая работа на восприятие, осмысление, понимание, сознание;
- 2) формирование мышления в результате психолого–педагогической деятельности.

Выделяют виды психолого–педагогического сопровождения в школе:

- работа с ребёнком, который находится в трудной кризисной жизненной ситуации;
- поддержка, сопровождение деятельности детей с высокой мотивацией, одарённых детей;
- социализация с детьми с особыми образовательными потребностями [3].

Педагог должен знать, какие факторы влияют на процесс обучения того или иного ученика, комфортность в классном коллективе, на каком он уровне развития, соответствует ли он своему возрасту в своём развитии.

В психолого–педагогическом сопровождении заложены такие основные составляющие, как наличие совместных действий того, кто сопровождает и сопровождаемого, тесное взаимодействие [4].

Психолого–педагогическое сопровождение определяется данными **принципами**:

- **принцип уникальности и ценности личности** (самоценность ребёнка, признание его индивидуальности);
- **целесообразности** в рамках сопровождения любое воздействие должно быть осознанным и целесообразным, осознание причин и конечной цели воздействия.
- **принцип системности**: осуществление комплекса приёмов и методов практической психологии;
- **принцип активности**: актуализация и мотивация активной позиции ребёнка как активного субъекта личностных изменений;
- **принцип практической направленности**: формирование необходимых компетенций у ребенка, способность применять их в повседневной жизни, в ведущих видах деятельности;
- **принцип целостности**: многообразие мотивационных, эмоциональных, познавательных и других проявлений личности;
- **принцип своевременности**: воздействие в рамках сопровождения должно быть проведено в благоприятных для обучающихся условиях и своевременно;
- **принцип охраны и укрепления психического, психологического физического состояния ребёнка**: формирование у обучающихся привычек к аккуратности, к режиму дня, эффективному и бесконфликтному взаимодействию, самоконтролю и саморегуляции [5].

Психолого–педагогическое сопровождение образовательного процесса определяется следующими направлениями (таблица 1).

«Таблица 1» – Направления и подходы психолого–педагогического сопровождения

БІЛІМ АЛУШЫЛАРДЫҢ ЖЕКЕ ӘЛЕУЕТІН ДАМУДА
ПСИХОЛОГИЯЛЫҚ-ПЕДАГОГИКАЛЫҚ ҚОЛДАУДЫҢ ЗАМАНАУИ ФОРМАТТАРЫ МЕН ТЕХНОЛОГИЯЛАРЫ
СОВРЕМЕННЫЕ ФОРМАТЫ И ТЕХНОЛОГИИ ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГИЧЕСКОГО СОПРОВОЖДЕНИЯ РАЗВИТИЯ
ЛИЧНОСТНОГО ПОТЕНЦИАЛА ОБУЧАЮЩИХСЯ

№	Подход	Содержание подхода
<i>Направление: Психолого–педагогическое сопровождение нормального развития</i>		
1.	Личностно–ориентированный	Запросы, потребности, интересы, логика индивидуального развития ребёнка
2.	Ориентация на психическое и психологическое здоровье	Изучение личности ребёнка Систематический мониторинг и коррекция неблагоприятных параметров образовательной среды
3.	Подход развивающего образования	Проектирование системы образования, обеспечивающей развитие и формирование у обучающихся знаний, умений и навыков, личностных качеств.
<i>Направление: Психологическое сопровождение отклоняющегося поведения</i>		
1.	Психолого–педагогическая коррекционная поддержка	Создание условий для личностного, профессионального самоопределения через сотрудничество, сотворчество взрослого и ребёнка, взаимовыгодного обмена.
2.	Коррекционно–развивающее образование	Формирование у учащихся знаний, умений и навыков, коррекция человеческих способностей и личностных качеств.
3.	Проектный подход	Проектирование в образовательной среде благоприятных условий для сотрудничества всех субъектов,решениепроблемных ситуаций.

Таким образом, психолого–педагогическое сопровождение учащихся в образовательной среде представляет инструмент оказания им педагогической, психологической, социальной, поддержки.

Эффективное применение технологий сопровождения напрямую зависит от трёх условий:

1. организация развивающей и психологически безопасной для каждого ребёнка образовательной среды; способность всех участников к диалогу, сотрудничеству;
2. понимание администрации, педагогическими работниками, а также родителями (законные представители) ценностных и научных механизмов непрерывного образования ребёнка на разных возрастных этапах;
3. высокого уровня профессиональных компетенций педагогических работников, осуществляющих реализацию принципа преемственности образовательного процесса для различных категорий обучающихся [6].

Таким образом, психолого–педагогическое сопровождение выступает как комплексная технология, поддержка и помощь учащимся в образовательном процессе.

Список литературы:

- 1.Рожков М.И. Социально–педагогическое сопровождение: концептуальное осмысление процесса *Психология и педагогика социального воспитания*: Кострома: КГУ, 2015: 322 – 329.
2. Умняшова И.Б. Научные основания психолого–педагогической экспертизы в системе образования // *Психология образования: научный альманах / отв. ред. Р.Е. Барабанов*; Московский финансово–юридический университет (МФЮА). М.: МФЮА, 2016. С. 123–132
3. Умняшова И.Б., Кузнецова А.А. Потенциал для развития. Сотрудничество педагога–психолога и учителя по созданию развивающей среды на уроке // *Школьный психолог*. 2014. № 4. С. 43–47

4. Бадина Н.П., Афтенко В.Н. Диагностика психологических условий школьной образовательной среды: методические рекомендации для работников образования. Курган, 2004. 18 с.

5. Баева И.А., Лактионова Е.Б. Экспертная оценка состояния образовательной среды на предмет комфортности и безопасности // Психологическая наука и образование. 2013. № 6. С. 5–12.

6. Аквазба Е.О., Аквазба С.О. Современные подходы психолого–педагогического сопровождения обучающихся в урочной и внеурочной деятельности: проблемы и перспективы // Современные наукоемкие технологии. – 2016. – № 12–2. – с. 304–308

УДК 373.1

ДИФФЕРЕНЦИРОВАННЫЕ ЗАДАНИЯ КАК СРЕДСТВО РАЗВИТИЯ ПОЗНАВАТЕЛЬНОЙ АКТИВНОСТИ ОБУЧАЮЩИХСЯ НА УРОКАХ ИНОСТРАННОГО ЯЗЫКА

Рагимова Рамиля Незаметдинкызы

учитель английского языка

КГУ "Общеобразовательная школа №5

имени Б. Момышулы отдела образования города Костаная".

7М01101–Педагогика и психология

Магистратура, Костанайский

региональный университет имени

А.Байтурсынова

Аңдатпа

Мақалада сараланған оқыту ұғымы берілген. Шет тілі сабақтарында оқушылардың танымдық белсенділігін дамыту құралы ретінде сараланған тапсырмаларды қолдану мүмкіндігі қарастырылады. Сонымен қатар, сараланған тапсырмалар арасында көп деңгейлі тапсырмалар да талданады.

Түйінді сөздер: *шет тілі, оқыту, оқушылар, сараланған тапсырмалар, танымдық белсенділік.*

Аннотация

В статье дается понятие дифференцированного обучения. Рассматривается возможность использования дифференцированных заданий как средства развития познавательной активности обучающихся на уроках иностранного языка. Кроме того, среди дифференцированных задач анализируются и разноуровневые задачи.

Ключевые слова: *иностраннный язык, обучение, учащиеся, дифференцированные задания, познавательная активность.*

Abstract

The article gives the concept of differentiated learning. The possibility of using differentiated tasks as a means of developing the cognitive activity of students in foreign language lessons is considered. In addition, among the differentiated tasks, multi-level tasks are also analyzed.

Key words: *foreign language, teaching, students, differentiated tasks, cognitive activity.*

По мере развития научно–технических процессов система образования сталкивается с новыми возможностями. Воспитание молодого поколения как полностью зрелого, интеллектуального, высокообразованного и конкурентоспособного человека является самой насущной задачей нашего общества. Это означает, что каждый учитель должен по–новому заниматься творческим поиском.

Проблема повышения познавательной активности учащихся, осуществляющих повышение качества образования по английскому языку в средних школах, в соответствии с требованиями современного общества, все еще нуждается в изучении. Тем не менее, пути совершенствования эффективности процесса

обучения в повышении познавательной активности и активности учащихся, а также использования возможностей формирования с помощью дифференцированных заданий на уроках английского языка еще недостаточно изучены. Из-за недостаточной научно-теоретической проработки данной проблемы в школьной практике имеют место определенные недостатки.

Педагоги в своей практике признают, что их готовность к использованию эффективных путей развития познавательной активности в формировании познавательной деятельности учащихся находится на низком уровне. Учитывая специфику урока английского языка, использование дифференцированных заданий имеет большой потенциал для развития познавательной активности учащихся.

Познавательная деятельность как очень важная и сложная для человека структура имеет множество понятий в своих психологических определениях. В связи с важной социальной силой эта проблема является фундаментальной в современной диалектике, образовательном опыте и воспитании.

Учебную работу невозможно организовать только через занятия. Основным недостатком классно – урочной системы – отсутствием достаточных возможностей для развития индивидуальных особенностей учащихся – послужил повод для поиска других путей организации обучения. Поэтому используются дополнительные формы организации учебной работы с целью развития, дополнения познавательной деятельности учащихся на уроках.

Цель дифференцированного обучения: создание благоприятных условий для выявления склонностей, развития способностей разных учащихся.

Дифференцированное обучение означает обучение одного и того же материала всем учащимся, используя разные подходы к обучению, и требует, чтобы учитель организовал урок, классифицировав задания по уровню сложности в зависимости от способностей каждого ученика[1].

Дифференцированное обучение – это слово, заимствованное из латинского языка, что означает классифицировать, дифференцировать единое целое по различным частям, вариантам, ступеням, а во французском языке означает различие.

Таким образом, дифференцированное обучение – это форма организации учебного процесса в индивидуальном, парном, групповом освоении учителем содержания передаваемого по предмету образования с учащимися в классе. Как это происходит? Конечно, через работу с обучающимся. Тогда работа с обучающимся – это система дифференцированных заданий, построенная на содержании дисциплины в соответствии со спецификой ребенка (возраст, память, особенности мышления, темперамент, уровень восприятия содержания образования, медлительность, быстрота, внимание, лидерские качества, креативность, любознательность и др.).

Остановимся на **эффективности и результатах дифференцированных заданий**:

- Идти снизу, вверх, то есть от легкого к сложному;
- Каждый ученик привыкает работать самостоятельно;
- Содержание знаний, полученных учащимися по каждой теме, хорошо запоминается и закрепляется;
- Из-за сложной задачи мышление учащегося увеличивается [2].

Неоспоримым фактом является то, что школьники не всегда полностью готовы к уроку. Причины различных уровней успеваемости учащихся в классе можно точно понять, находя причины отставания каждого ученика и определив факторы, вызывающие это изменение. Приведены разные причины: один ученик пропустил

занятия из-за болезни, другой был невнимателен на уроке, а третий не понял объяснений учителя. Различие между преподаванием иностранного языка и другими предметами часто основано не на личностных особенностях учащихся, а на его индивидуальных проблемах с точки зрения знаний. Не следует сбрасывать со счетов самое главное – способности школьников к изучению иностранного языка неодинаковы: одним дается легко, другим трудно.

Следует отметить, что в зависимости от уровня образования ученики могут приобретать учебные материалы различными способами, такими как приобретение словарного запаса с помощью механической памяти, решение задач прослушивания или обладание превосходными слуховыми возможностями. Кроме того, не все дети имеют одинаковую модель мышления. Интересы и предпочтения школьников, а также их образовательные перспективы, и потенциал их развития должны стать отправной точкой дифференцированном подходе к изучению иностранного языка, с акцентом на изучение этих интересов и склонностей[3].

Дифференцированные задания как средство развития познавательной активности учащихся можно использовать на разных этапах урока.

Система английской грамматики, в том числе система времен, представляет собой значительную проблему для школьников, что приводит к многочисленным трудностям. Например, Present Simple представляет собой программы обучения времени. Требуется подготовка задач трех степеней сложности, но она варьируется в зависимости от уровня владения структурами в Present Simple.

Например, задание 1. Для учащихся с высоким образованием.

Им предлагается описать картину несколькими персонажами. Учащие показывают картинку своему классу и описывают ее.

Задание 2. Для менее подготовленных учеников, которые смотрят на картинку и получают задание ответить на вопросы.

Задание 3. Для учеников с низким уровнем. Им дается карточки с глаголами в Present Simple, чтобы перевести слова, которые написаны на карточке.

Выполнение этой задачи можно также использовать к обработке различных других грамматических явлений [4].

Лексические диктанты обычно используются для оценки компетентности новых слов по теме в понимании их значений и обеспечении правильных словарей.

Ученики с высоким и средним уровнем выполняют задачу под диктовку.

Слабым ученикам дается карточки с двумя столбцами слов: 1-ый под цифрами – это русские слова, 2-ой под буквами – английские.

Количество слов, которые используется, может быть одинаковым или превышать неограниченное количество в столбце, который содержит английские слова.

Способность учащихся усваивать материал на разных уровнях, обучаясь в одном классе, по одной программе и одному учебнику называется уровневой дифференциацией. Поэтому обязательный уровень подготовки является определяющим условием. Достижение уровня обязательной подготовки характеризует выполнение обучающимся минимально необходимых требований к усвоению содержания. На основе этого формируются более высокие уровни усвоения материала.

К заданиям этих уровней предъявляются следующие требования:

К заданиям I уровня:

1) дать возможность отрабатывать вновь усвоенные знания на предыдущем занятии;

2) задания должны быть типовыми для новой темы и связаны с жизнью;

К заданиям II уровня:

1) задания на упорядочение и систематизацию пройденного материала. Это задачи в измененных ситуациях, то есть аналогичные предыдущим задачам, но для их выполнения необходимо преобразовывать и использовать первые полученные знания.

2) задания на совершенствование мышления учащегося. Это: логические задачи, ребусы и кроссворды.

К заданиям III уровня:

1) при выполнении заданий познавательной–поисковой (эвристической) формы учащиеся должны совершенствовать и углублять первые элементарные знания по новой теме, а также вновь осваивать новые знания и открывать для себя новое;

2) задачи, решаемые различными методами, способами;

3) самостоятельное составление примеров и задач, построение диаграмм, графиков на основе данных из жизни, задания на изготовление наглядных пособий. Задания для осмысления, формирования навыков.

Задания IV–творческого уровня:

1) в результате накопленного жизненного опыта и сформированных понятий, представлений, воображения и активного мыслительного труда учащихся создается новый, ранее несуществующий, в определенной степени проявляющий гибкость их личности.

2) олимпийские задания; [5].

Таким образом, используя дифференцированный подход для развития познавательной активности в работе с детьми в классах английского языка, вы можете разнообразить виды работы, которые могут выполнять дети, применяя различную трудовую этику к работе, выполняемой в английских классах, используя более эффективную педагогику, которая культивирует любопытство учащихся и способствует более высокому уровню участия в обучении, и гарантируя, что английский язык, как сложный предмет, доступен для всех учеников независимо от их уровня обучения.

Список литературы:

1. Ваулина Ю.Е., Дули Д., Подоляко О.Е., Эванс В. Английский язык. 5 класс: учеб. для общеобразоват. организаций. 13–е изд. М.: Express Publishing: Просвещение. – 2021. – 168 с.
2. Гузев В. В. Постановка целей и дифференциация образовательного процесса. М.: Знание. –1998. –68 с.
3. Народное образование в СССР. Сб. документов 1917–1973 гг. М.: 1974. –138 с.
4. Рыжкова В.Н. Дифференциация обучения, как важный фактор развития познавательных интересов школьников // Завуч. –2003. –№8. –С. 14–19.
5. Технологии уровневой дифференциации. Дифференциация обучения. [Электронный ресурс]. URL: <https://studfile.net/preview/1806271/page:14/> (дата обращения: 10.03.2022г.)

УДК376.1

СОТРУДНИЧЕСТВО С РОДИТЕЛЯМИ И ОБЩЕСТВОМ ПО ВОПРОСАМ ОБУЧЕНИЯ И ВОСПИТАНИЯ УЧАЩИХСЯ С ОСОБЫМИ ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫМИ ПОТРЕБНОСТЯМИ

Рамазанова Гульмадина Тошмановна

Учитель начальных классов

КГУ «Основная средняя школа №14

отдела образования города Костаная»

Управления образования акимата Костанайской области

г. Костанай

E-mail: madina-kst71@mail.ru

Нуртазина Гульнара Умурзаковна

Учитель начальных классов

КГУ «Основная средняя школа №14

отдела образования города Костаная»

Управления образования акимата Костанайской области

г. Костанай

E-mail: gulnara.nurtazina-68@yandex.kz

Аннотация

В статье рассматриваются вопросы взаимодействия школы и семей детей с особыми образовательными потребностями, форм и методов работы школы с родителями. Обращается внимание на развитие учебных и мыслительных возможностей учащихся, участие родителей в процессе просвещения и воспитания детей. Поднимается вопрос о необходимости осуществления целенаправленной помощи родителям со стороны специалистов образовательного учреждения.

Ключевые слова: сотрудничество, активная вовлеченность родителей, ответственность за воспитание.

Андапта

Мақалада мектеп пен ерекше білім беру қажеттіліктері бар балалар отбасыларының өзара әрекеттесуі, мектептің ата-аналармен жұмыс формалары мен әдістері сұрақтары қарастырылады. Оқушылардың оқу және ойлау қабілеттерін дамытуға, ата-аналардың балаларды ағарту мен тәрбиелеу процесіне қатысуына назар аударылады. Білім беру мекемесінің мамандары тарапынан ата-аналарға мақсатты көмекті жүзеге асыру қажеттілігі туралы мәселе көтеріледі

Түйінді сөздер: ынтымақтастық, ата-аналардың белсенді қатысуы, тәрбиеге жауапкершілік.

Abstract

The article examines the issues of interaction between schools and families of children with special educational needs, forms and methods of school work with parents. Attention is drawn to the development of educational and intellectual abilities of students, the participation of parents in the process of education and upbringing of children. The question is raised about the need for targeted assistance to parents from specialists of an educational institution.

Key words: cooperation, active parental involvement, responsibility for parenting.

Необходимость и важность взаимодействия школы и семьи очевидны. Успешность достижений ребенка зависит от того, кто и как влияет на его развитие. Большую часть времени ребенок проводит в школе и дома, поэтому важно, чтобы взаимодействие педагогов и родителей не противоречили друг другу, а положительно и активно воспринимались ребенком. Это осуществимо, если педагоги

и родители станут союзниками и единомышленниками, заинтересованно и согласовано будут решать проблемы воспитания.

Нидлякогонесекрет, что деятельность школы в разы превышает интенсивность деятельности семьи. Но иначе и быть не может, так как именно педагоги являются специалистами в области образования, а потому именно мы должны инициировать взаимодействие с родителями, приводящее обе стороны к сотрудничеству.

Возникает необходимость в создании модели взаимодействия с семьёй на основе сотрудничества и взаимопомощи. Нужно научиться выстраивать отношения с родителями с учётом их запросов, степени активности и уровня психолого-педагогической компетентности. Надо стремиться развивать и обучать родителей, так как от их компетентности будет во многом зависеть и качество образовательного процесса.[1]

Ответственность здесь делится пополам, и стороны выступают не заказчиками и исполнителями, а скорее членами одной команды с разными функциями и сферой приложения сил. В таком типе взаимодействия обязательно присутствует двусторонняя обратная связь.

Макаренко подчеркивал: «Воспитание есть процесс социальный в самом широком смысле. Воспитывает все: люди, вещи, явления, но прежде всего и больше всего – люди. Из них на первом месте – родители и педагоги». Но школа не может ни заменить, ни полностью компенсировать то, что получает формирующаяся личность от родителей. Мы можем и должны педагогически целенаправленно, обогатить, усилить положительные внешкольные влияния, включить их в систему своей воспитательной деятельности, а также в допустимых пределах нейтрализовать отрицательные влияния, используя профессиональные возможности.

Взаимодействие с семьёй – одна из актуальных и сложных проблем в работе школы и каждого педагога.

Семья очень разные, у каждой свои проблемы и трудности, поэтому невозможно дать готовый ответ и единственно правильный на вопрос о том, как взаимодействовать с семьёй. Много зависит от интуиции, мастерства педагога, который должен проанализировать комплекс различных обстоятельств, чтобы принять нужное решение в выборе способов и средств взаимодействия с родителями и ребенком в конкретной ситуации.

Именно семья с раннего детства призвана заложить в ребенка нравственные ценности, ориентиры на построение здорового образа жизни. Однако практика показывает, что некоторые родители не имеют специальных знаний в области воспитания и привития навыков здорового образа жизни, испытывают трудности в установлении контактов с детьми.

Поэтому педагогу необходимы терпение и целенаправленный поиск путей решения этой проблемы, поиск оптимальных форм совместной работы школы и семьи в интересах ребенка, для повышения уровня вовлеченности родителей в жизнь школы.

Роль семьи в обществе несравнима по своему значению ни с какими другими составляющими общества, так как именно в семье развивается и формируется личность человека, его отношение к себе, своему здоровью. Но, тем не менее, школа была, есть и останется одним из важнейших социальных институтов, обеспечивающих воспитательный процесс и реальное взаимодействие ребенка, родителей и социума. [2]

Взаимоотношения семьи и школы важны не только в первые годы пребывания ребенка в школе. Актуальными они остаются и в старшем возрасте, ведь очень

часто именно в школе у ребенка появляется шанс для самовыражения, проявления своих талантов. Школа ставит перед собой много задач: и воспитательные, и учебные, и просветительские. Школа может помочь родителям в решении многих вопросов воспитания детей, но она никогда не сможет конкурировать с семьей. Именно семья является самым мощным средством в формировании личности ребенка. Жизнь и наука доказали, что все беды у детей, а потом и у взрослых, объясняются ошибками семейного воспитания, главные из которых – отсутствие любви и неумение хвалить и поддерживать своих детей. Самое важное для ребенка – чтобы его любили так, какой он есть.

Сегодня одна из главных задач школы – создание педагогической системы, основанной на взаимодействии педагогического, ученического и родительского коллективов как равноправных партнеров.

Вопрос взаимодействия семьи и школы весьма актуален, так как сегодня многие семьи беспокоит, прежде всего, экономическое благополучие, родители большую часть дня проводят на работе, и дома предпочитают обсуждать денежные проблемы, все чаще уклоняясь от воспитания ребенка, перекладывая эту миссию на педагогов школы. Как сделать общение с родителями живым? Как привлечь родителей в школу? Как создать условия, чтобы им захотелось с нами сотрудничать? Как сделать так, чтобы на родительском собрании присутствовали почти все родители? [3]

Положительный результат зависит от контакта с семьей учащегося. Именно в семье закладывается фундамент добра, порядочности, ответственности, а в школе эти качества развиваются. Помочь семье в воспитании и обучении детей и одновременно поднять её ответственность за воспитание возможно в результате систематической, последовательно организованной работы.

Совместная деятельность педагогов, родителей и детей может быть успешной, если все положительно настроены на совместную работу, действуют сообща, осуществляют совместное планирование, подводят итоги деятельности. Характер взаимодействия педагогов с семьей должен быть дифференцированным. Не следует навязывать всем одинаковые формы взаимодействия, надо ориентироваться на потребности, запросы родителей, особенности семейного воспитания, терпеливо приобщать родителей к делам школы, класса.

Перечислим основные направления взаимодействия семьи и школы, которые мы используем в работе с родителями:

1. Изучение условий семейного воспитания. Составление характеристик семей обучающихся.
2. Информирование родителей о содержании учебно-воспитательного процесса.
3. Психолого-педагогическое просвещение родителей.
4. Взаимодействие с родительским комитетом.
5. Совместная деятельность родителей и учащихся.
6. Информирование родителей о ходе и результатах воспитания, обучения детей.
7. Взаимодействие с родителями, входящими в общественные организации, занимающиеся вопросами здоровья.

К ним можно добавить:

1. Выполнение заданий, рассчитанных на совместную работу ребенка и родителей;
- 2.

3. Участие в выставках, соревнованиях, организуемых для учеников и родителей; проведение дней здоровья; [4]

Основными формами работы с семьёй являются групповые и индивидуальные. К индивидуальным формам можно отнести организуемые классными руководителями и учителями беседы с родителями по вопросам обучения и воспитания ребёнка, консультации, посещение семьи, что помогает лучше познакомиться с условиями жизни, в которых живёт ребёнок, материальным положением семьи, образом жизни, проверить режим дня ребёнка.

При посещении семьи педагог беседует с родителями об интересах и склонностях ребёнка, об отношении к родителям, к школе, информирует родителей об успехах ребёнка, даёт советы по организации выполнения домашних заданий и т.д. Посещая семьи и беседуя с родителями, учителя узнают о семейных традициях, о характере работы каждого члена семьи, выявляют, кто из членов семьи оказывает большее влияние на ребёнка, ищут пути сотрудничества семьи и школы; уделяют большое внимание здоровью ученика.

Консультации могут быть тематическими. Их рекомендуется проводить в каникулярное время или после проведения всех занятий с детьми, чтобы педагог не был жестко ограничен во времени и мог свободно общаться с родителями. Консультации с родителями полезны как для них самих, так и для учителя. Родители получают реальное представление о школьных делах и поведении ребёнка, учитель же – необходимые ему сведения для более глубокого понимания проблем каждого ученика. [5]

Одной из форм взаимодействия семьи и школы является дневник ученика. Это письменная форма информирования родителей об успехах их детей, где выставляются оценки, делается запись учителями–предметниками о поведении, опозданиях на уроки и т.д.

Иногда даже телефонный разговор можно считать достаточно эффективной формой общения с родителями, если нет возможности личной встречи. Словом, для достижения положительного результата в работе, классному руководителю необходимо уметь выбирать нужную форму работы с семьёй, исходя из её индивидуальных особенностей.

К групповым формам работы с семьёй мы относим психолого–педагогическое просвещение родителей. Классные руководители нашей школы используют такие формы взаимодействия, как родительские собрания, конференции, лекции, встречи с учителями – предметниками, администрацией. К психолого–педагогическому просвещению родителей привлекают специалистов различных направлений: врачей, юристов, психологов, инспектора ГИБДД, ПДНУВД и т.д. В качестве основного недостатка в организации классных родительских собраний следует назвать отсутствие разнообразия форм и методов их проведения, следствием чего и бывает низкая посещаемость и активность родителей.

Учителя и родители оказывают неограниченное влияние на развитие, обучение и воспитание детей, поэтому необходимо их взаимодействие и сотрудничество. Одним из очень важных направлений в работе классного руководителя является диагностика.

Без использования психолого–педагогической диагностики невозможно спланировать воспитательную работу в детском коллективе, наладить работу с коллективом родителей.

Диагностика в работе с классным коллективом помогает выявить проблемные ситуации в отдельных семьях, даёт возможность классному руководителю выбрать правильную линию поведения с родителями тех учеников, положение которых в

семье чрезвычайно трудное. Диагностические материалы, если педагог их грамотно использует, могут коренным образом повлиять на общение родителей и ребенка в семье, изменить статус отдельных членов семьи, стратегию поведения взрослых по отношению к ребенку.

В средней школе классный руководитель должен продолжать знакомить родителей класса с традициями школы, ее историей, достижениями в обучении и воспитании учащихся; с теми требованиями, которые предъявляет школа к своим ученикам, с системой контроля за выполнением домашних заданий учащихся. Это знакомство с Уставом учебного заведения, с правилами поведения в классе, спортивном зале, библиотеке, столовой и т.д.

Формирование здоровья подрастающего человека происходит в течение всего учебно-воспитательного процесса, с использованием разных видов деятельности, форм, методов и приемов. Однозначно, что без участия родителей учащихся вся эта работа будет неэффективной. [6]

Большую часть дня учащиеся проводят в стенах школы. Постоянная модернизация образования имеет две стороны. С одной – наши дети получают крепкие знания, позволяющие после школы поступить и продолжить обучение в других учебных заведениях. На первый взгляд, и дети, и родители должны быть этим довольны. Но есть другая сторона этого вопроса. Имея огромное количество учебных перегрузок, именно успешные ученики больше, чем другие теряют свое здоровье. Это не может не беспокоить как педагогов, так и семьи учащихся.

Общеизвестно, что состояние здоровья детей, значительно зависит от условий, в которых находятся дети (безопасность пребывания в школе, санитарно-гигиеническое состояние помещений, освещенность и температурный режим помещений, нормальное функционирование всех систем жизнеобеспечения, уют и комфортность помещений и т.д.). В нашем образовательном учреждении для учеников созданы достаточно хорошие условия.

Сотрудничая с родителями, мы должны создать благоприятные условия для обеспечения взаимопонимания в формировании здоровой личности ребенка, ее ценностных ориентаций, в раскрытии индивидуальности каждого ребенка, его творческого потенциала. Здоровье, счастье и успешность детей – норма жизни в современном обществе и совместная цель родителей и педагогов.

Работа с родителями всегда считалась одной из самых трудных в педагогической деятельности учителя. Родители учеников являются основными участниками образовательного процесса, с которыми делятся усилия и ответственность за итоги педагогической работы.

Родители могут немало сделать для того, чтобы ребенок любил школу и учился с радостью. Например, каждый день интересоваться школьными событиями. Чем занимались на уроке чтения? Чем вас кормили сегодня в столовой?

Родители нуждаются не только в информировании со стороны школы. Родитель должен чувствовать, что он нужен школе и что школа работает с ним постоянно и системно. Это не должен быть просто перечень мероприятий по работе с семьей, а комплексное и планомерное взаимодействие с ней.

Работа должна строиться не от праздника к празднику, а иметь своеобразный круг дел, когда родители вместе с педагогическим коллективом постепенно становятся готовыми к взаимодействию. Сегодня в школе есть родители, которые полностью посвящают себя воспитанию детей, они ждут от педагогов советов и рекомендаций, готовы подключиться к любым общественным делам, активно проявляют себя в общественной и досуговой жизни своего ребенка и всего классного коллектива в целом. [7]

Эффективность воспитания ребенка зависит от того, насколько тесно взаимодействуют школа и семья. Ведущую роль в организации сотрудничества школы и семьи играют классные руководители. Именно от их работы зависит то, насколько семьи понимают политику, проводимую школой по отношению к воспитанию, обучению детей, и участвуют в ее реализации. При этом семья должна рассматриваться как главный заказчик и союзник в воспитании детей, а объединение усилий родителей и педагога создаст благоприятные условия для развития ребенка. Мы всегда должны помнить, что функции классного руководителя разнообразны, работа с семьями своих учеников – важное направление вашей деятельности.

Список литературы:

1. Антипова, Е. В. Модель взаимодействия учреждений образования и семьи в формировании педагогической культуры родителей / Е. В. Антипова // Вектор науки ТГУ. – 2012. – № 1(8). – С. 34–37. https://interactive-plus.ru/ru/article/554488/discussion_platform
2. Агавелян, М. Г. Взаимодействие педагогов ДОУ с родителями / М. Г. Агавелян, Е. Ю. Данилова, О. Г. Чечулина. – М.: ТЦ Сфера, 2009. – 128 с. <https://cyberleninka.ru/article/n/osobennosti-vzaimodeystviya-pedagogov-s-roditelyami-v-doshkolnoy-obrazovatelnoy-organizatsii-kak-faktor-uspeshnoy-realizatsii/viewer>
3. Арнаутова, Е. П. Поддержка воспитательных ресурсов семьи – стандарт работы дошкольного образовательного учреждения/Е.П.Арнаутова//Детский сад от А до Я. – 2015. <https://dohcolonos.ru/stati/19321-sovremennye-form>
4. Международный образовательный портал «Азбука.kz» URL: azbuka.kz/vzaimodeystvie-shkoly-semi
5. Антонова, Г. Проблемы и поиск современных форм сотрудничества педагогов ДОУ с семьей / Г. Антонова // Дошкольное воспитание. – 2006. – № 2. – С. 66–70.
6. <https://www.prodlenka.org/metodicheskie-razrabotki/465345-model-vzaimodejstviya-dou-i-semi>
7. Антипина, Г. А. Новые формы работы с родителями в современном ДОУ / Г. А. Антипина // Воспитатель ДОУ. – 2011. – № 12. – С. 88–94.
8. https://trvasilek.68edu.ru/wp-content/uploads/2019/02/Doklad_Formi-raboti-s-roditelymi.pdf
9. Учительская плюс. Областная еженедельная общественная информационно-образовательная газета URL: uchitelskaya.kzvse-rubriki/shkola

ӘОЖ 711.7

**ҚАЗІРГІ МЕКТЕПТІҢ БІЛІМ БЕРУ ПРОЦЕСІНДЕ ЖЕКЕ ТҰЛҒАНЫҢ СЫНИ
ОЙЛАУЫН ДАМУДА**

Рахимова Эльмира Ерсалимовна,
қазақ тілі мен әдебиеті мұғалімі, педагогика ғылымдарының магистрі
Қостанай облысы әкімдігі білім басқармасының
"Қостанай қаласы білім бөлімінің №1 мектеп-лицейі" КММ,
Қостанай қ., Қазақстан
E-mail: rakhimova.elmira@mail.ru

Кебиспаева Айгуль Савкомбаевна,
қазақ тілі мен әдебиеті мұғалімі, педагогика ғылымдарының магистрі,
Қостанай облысы әкімдігі білім басқармасының
"Қостанай ауданы білім бөлімінің Мичурин жалпы білім беретін мектебі" КММ,
Қостанай ауданы, Қазақстан

Андапта

Қазіргі мектептің негізгі мақсаты—әр оқушыда тез өзгеретін әлемде жайлы өмір сүретін бәсекеге қабілетті тұлғаны тәрбиелеу. Қазіргі табысты адам еркін, шығармашылық тұлға ретінде бейнеленеді, өзін-өзі дамытуға ұмтылады.

Түйінді сөздер: сыни тұрғыдан ойлау, білім беру процесі, заманауи мектеп, тұлға.

Аннотация

Основная цель современной школы—воспитание у каждого ученика конкурентоспособной личности, комфортно живущей в быстро меняющемся мире. Современный успешный человек представлен как свободная, творческая личность, стремится к саморазвитию.

Ключевые слова: критическое мышление, образовательный процесс, современная школа, личность.

Abstract

The main goal of the modern school is to educate in each student a competitive personality who lives comfortably in a rapidly changing world. A modern successful person is portrayed as a free, creative person, striving for self-development.

Key words: critical thinking, educational process, Modern School, personality.

Қазіргі таңда білімалушылар үшін ақпарат тапшылығы емес, керісінше, ақпарат ағымы көлемінің тым ауқымдылығы негізгі мәселелердің бірі болып отыр. Сыни тұрғыдан ойлау – оқушының өзгелердің ойына сыни көзқараспен қарап, алған білімін талдап, салыстырып, дәлелдеп, жеке әрі бірлесіп шығармашылық жұмыс жасау. Оқушыларды кез келген мазмұнға сыни тұрғыдан қарап, екі пікірдің біреуін таңдауға саналы шешім қабылдауға үйрету. Сабақ мұғалімнің емес, оқушының іс-әрекетімен бағаланады. Бұл технология бойынша білім дайын күйінде беріле салмауы тиіс. Сын тұрғысынан ойлауды дамыту бағдарламасы көптеген білім берушілердің бірлескен еңбегі. Бұл тәжірибені жүйеге келтірген Дженни Стил, Куртис Мередит, Чарльз Тэмпл. Жобаның негізі Пиаже, Выготский теорияларын басшылыққа алады. «Сын тұрғысынан ойлау технологиясы» Кеңес өкіметі кезінде 1973 жылдан, Қазақстанда 1997–1998 жж. бері таныла бастады. Біздің елімізге Джордж Соростың ашық қоғам институты, «Сорос–Қазақстан» қоры арқылы келген. [1.б.91].

Жасөспірімдердің сыни ойлауын дамыту саласындағы ғылыми әдебиеттер мен практикалық жұмыс тәжірибесін талдау мына қайшылықты анықтауға мүмкіндік берді:

– ұсынылған талаптардың арасында оқушылардың оқу сапасына және олардың көпшілігінің сыни ойлау деңгейінің төмендігі

– сыни ойлауды дамытуды әдістемелік қолдауға білім беру практикасының қажеттілігі мен педагогикадағы мәселенің жеткіліксіздігі

Бұл қайшылық зерттеудің өзектілігі қазіргі мектептің білім беру процесінде жасөспірімдердің сыни ойлауын дамытуын анықтайды. Бұл қарама-қайшылық келесі зерттеу міндетін тұжырымдауға мүмкіндік берді, яғни қазіргі мектепте жасөспірімдердің сыни ойлауын дамытудың педагогикалық шарттары қандай?

Мектепте оқушылардың сын тұрғысынан ойлауын дамытуда келесі міндеттерді қою керек:

1. Әдебиетке психологиялық–педагогикалық талдау жасай отырып, қазіргі мектептің білім беру процесінің портретін жасау, сыни ойлау технологиясы ұғымын анықтау;

2. Қазіргі мектепте жасөспірімдердің сыни ойлауын дамытудың педагогикалық шарттарын бөліп көрсету және сынақтан өткізу;

3. Жасөспірімдердің сыни ойлауын дамыту критерийлері мен көрсеткіштерін бөліп көрсету;

4. Қазіргі мектептің білім беру процесінде жасөспірімдердің сыни ойлауын дамыту бойынша тәжірибелік жұмыстарды жүргізу және бағалау. [2.б.56].

Білім беру процесінің негізі қажеттілік болып саналады. Мотив—бұл қажеттілікті қанағаттандыратын тақырып. Мотив қалыптасқаннан кейін жұмыс мақсаттарын анықтау қажеттілігі туындайды. Бұл тізбектің логикалық аяқталуы мұғалім мен оқушылардың бірлескен жұмысы арқылы мақсаттарды жүзеге асыру болады. Механизмдер оқушы мен мұғалімнің қызметін анықтайды. Қызметті ұйымдастыру формалары іс—әрекеттің бірыңғай бағытын білдіреді. Осы иерархиядағы субъективті тәжірибеге аралық нәтиже беріледі. Осы тізбектің нәтижесі ретінде оқушылардың сыни тұрғысынан ойлауды негіз ретінде маңыздылығын атап өтейік. [3.б.87].

Білім беру процесінің қозғаушы күші қандай? Кез—келген дамудың ішкі көзі қайшылықта көрінетіндіктен, ішкі қайшылықтарға кез—келген процестің қозғаушы күштерінің рөлі беріледі. Теориялық тұрғыдан алғанда, білім беру процесінің өзіндік ерекшеліктері мен оқу процесінен айырмашылықтары бар. Сондықтан осы екі процесті процестің негізгі компоненттері тұрғысынан қарастырған жөн, олар: мақсаттар, мазмұн, процесті ұйымдастыру

Қазіргі өмірдің тез өзгеретін жағдайында білім, дағдылар мен біліктердің белгілі бір тұрақсыздығына ие, нәтижесінде ол да өзгеріске ұшырайды. Яғни білім беру процесінің құрылысы ақпараттық кеңістіктің өзгеруін ескере отырып жүргізілуі керек. Нәтижесінде білім, дағдыларды игеріп қана қоймай, адамның психикалық процестерін дамыту, білім беру процесінің мазмұнының құрамдас бөлігі ретінде моральдық—құқықтық сенімдер мен әрекеттерді қалыптастыру маңызды. Сыни ойлау көбінесе бір нәрсені елестетуге, баламалы шешім қабылдауға, ойлау мен іс—әрекеттің жаңа тәсілдерін енгізуге дайын болуды көздейді. Оқушылар мәселені толық түсінуі үшін сұрақ қоя білулері керек. Мысалы, бастауыш сынып оқушыларына мұғалім пішініне қарап анықтау үшін заттарды беруі мүмкін. Оқушылардың мәселені анықтап, нақтылауына көмектесу үшін мұғалім төмендегідей сұрақтарды қоя алады:

- Сендерге қандай тапсырма берілді?
- Қолдарыңда қандай зат бар?
- Қандай пішін түрлерін білесіңдер?
- Заттардың түсі бөлек болса, ол пішінге әсер ете ме?
- Кейбір заттар үлкен, кейбірі кішкентай болса не болады?
- Кейбір заттар жұмсақ, кейбірі қатты болса не болады?
- Қолдарыңдағы заттармен не істейміз деп ойлайсыңдар?

XXI ғасырда оқушылар үшін ақпарат тапшылығы емес, керісінше, ақпарат ағымы көлемінің тым ауқымдылығы негізгі мәселелердің бірі болып отыр. Білім беру процесінің қажетті ерекшелігі оның циклдік сипаты болып саналады. Бұл мағынада цикл білім беру процесінің нақты әрекеттерінің жиынтығымен анықталады. Циклдердің әрқайсысының негізгі көрсеткіштері мақсаттар (жаһандық және пәндік), оқу ақпаратын игеру деңгейіне, оқушылардың білім деңгейіне байланысты құралдар мен қорытынды болып табылады.

Ең оңай кезең жаңа білімге деген қызығушылықты ояту кезеңі емес деп ойлаймыз. Өйткені, бұл оқушының зейінін ғана емес, сонымен бірге оны бұрын үйренген білімдерін еске түсіруге мәжбүр етеді. Оларға болашақ білімге бағыттаушы рөл берілген. Шындығында, бұл барлық жұмыстың қарқынын белгілейді. Егер сіз оқушылардың жаңа білімге деген қызығушылығын тудырмасаңыз, онда, тиісінше, жаңа нәрсені түсінуге деген ұмтылыс болмайды. Бұл осы технологияның өте маңызды кезеңі. [6.б.155].

Ой—толғаныс — бұл кезеңде күнделікті оқыту процесінде білім алушының толғанысын ұйымдастыру, өзіне, басқаға сын көзбен қарап, баға беруге үйретеді.

Білім алушылар өз ойларын, өздері байқаған ақпараттарды өз сөздерімен айта алады. Технологияның соңғы кезеңі—рефлексия. Неге ол? Оның мақсаты қорытынды, талдау, нәтижелерді қорытындылау болады. Оқушылар атқарылған жұмыстарға көз жүгіртіп, қателіктермен жұмыс жасайды, қиындықтарды айтады. Осы бетбұрыс кезеңінде жаңа білімнің өзін-өзі тануы туады, оның мәні келеді.

Кез-келген технологияның сәтті болуы үшін оның барлық қадамдарын мұқият ойластыру керек. Барлық жұмыс бүкіл жүйе болуы керек және оның компоненттерімен бірлескен жұмыста істеуі керек. Ақпарат ретінде оқу мен жазуда осы технологияның ерекшеліктері ашылады, сондықтан технология осындай атауға ие болды. Түйінді сөздермен айтқанда, әртүрлі мәселелермен жұмыс жасауда, белсенді оқуда, ақпаратты берудің графикалық тәсілдерінде, технология авторларының пікірінше, ақпараттық қызметке, сынып жұмысын ұйымдастыруға, топтық жұмысты ұйымдастыруға қатысты әртүрлі әдістер ашылады.

Қазіргі заманғы мектепке заманауи сұраныстарға сәйкес келу оңай емес. Бұл жаңа технологиялар мен әдістерді үнемі іздеуді талап етеді. Бірақ егер жарты ғасыр бұрын оқушылар ақпаратты оның фактілеріне күмән келтіру қатаң түрде қабылдаса, қазір бәрі керісінше. Қазіргі мектеп қоғамнан өсіп келе жатқан тұлғалардың сұрақтарға өз бетінше жауап іздеу қабілетін дамытуға тырысады. Білім беру мекемелері таза білім беруге емес, оны зерттеуге арналған құралдарды беруге бағытталған. Оқушылар бұл білімнің өмір үшін қажеттілігін дайын күйінде ғана қабылдайды. Жаңа білімді әдеттегі қабылдаудан алшақтау маңызды, қолда барға күмән келтіру, осы ақпараттың шындығын немесе жалғандығын үнемі дәлелдеу маңызды. Оқушылар сұрақтарға жауап іздейді, ешкімнің идеясын қабылдауға тырыспайды, сонымен бірге басқа қатысушылардың пікіріне құрметпен қарайды [7.б.87].

Қорыта келгенде айтарымыз, сыни ойлау, пайымдау және шығармашылық танымдық процестермен байланысты болғанымен, оларды жекелей қарастыру қажет. Сыни ойлау мәселені жақсы түсіну үшін қажет. Пайымдауға логикалық дәлелдер жасап, бағалау жатады. Ол оқушылардың неге бір жағдай орын алғанын немесе не болуы мүмкін екенін анықтай білуін талап етеді. Шығармашылықтың нәтижесінде жасөспірім үшін жаңа және құнды болып келетін өнімдерге қол жеткізуге болады. Ал ой талқы, әсіресе топта жүргізілген ой талқы сыни ойлауды арттыра алады.

Әдебиеттер тізімі:

1. Абрамова Г.С. Жас ерекшелікпсихологиясы: жоғарыоқуорындарынаарналғаноқуқұралы – М.: Академиялықжоба, 2000. – 624 бет.
2. Базаркулова С.А. / / "ҚазіргікезеңдегіҚазақстанРеспубликасының білім беру мекемелерінде қазақ тілі мен әдебиетіноқытудыңтеориясы мен практикасы" II республикалықғылыми–практикалықконференциясыныңматериалдары 27 Наурыз, 2020 ж
3. ҚР Педагог кадрлардыңбіліктілігінарттыруғаарналғандеңгейлікбағдарлама. Мұғалімдергеарналғаннұсқаулық. Астана, 2015 ж.
4. А.Х.Әлімов. Интербелсендіәдістемені ЖОО – да қолданумәселелері,Оқуқұралы. Алматы – 2013 ж.
5. Дьюи Д. Психология и педагогика мышления. – М.: Совершенство,1997, 285 бет

УДК 372.893

ФОРМИРОВАНИЕ ИСТОРИЧЕСКОЙ ПАМЯТИ НА УРОКАХ ИСТОРИИ

Репич Юлия Серикбаевна

Учитель истории, педагог–эксперт КГУ
«Общеобразовательная школа №23 имени М.Козыбаева
отдела образования города Костаная»
управления образования Костанайской области
г.Костанай, Казахстан
E–mail:yuliya.abenova@mail.ru

Аннотация

Ключевая цель, преследуемая учителем истории – это формирование исторической памяти у подрастающего поколения. Историческая память по своей природе образна, поэтому необходимо обучить учащихся конструировать образы. В статье рассматриваются основные методы и приёмы, зарекомендовавшие себя в практике.

Ключевые слова: историческая память, образность мышления, методы и приёмы мнемотехники.

Аңдатпа

Тарих пәні мұғалімінің алға қойған басты мақсаты – жас ұрпақтың тарихи жадын қалыптастыру. Тарихи жады бейнелі сипатқа ие, сондықтан оқушыларды бейнелерді құрастыруға үйрету қажет. Мақалада тәжірибеде өзін дәлелдеген негізгі әдістер мен әдістер қарастырылады.

Түйінді сөздер: тарихи жады, ойлаудың бейнелілігі, мнемотехниканың әдістері мен тәсілдері.

Abstract

The key goal pursued by a history teacher is the formation of historical memory in the younger generation. Historical memory is figurative in nature, so it is necessary to teach students to construct images. The article discusses the main methods and techniques that have proven themselves in practice.

Key words: historical memory, imagery of thinking, methods and techniques of mnemonics.

В современных реалиях быстро меняющегося политически неустойчивого мира, историческая память приобретает особую актуальность. На сегодняшний момент казахстанская нация должна осмыслить, какую роль она призвана сыграть в мировом культурно–историческом и политическом процессах.

Историческая память содержит представления и знания об исторических событиях исключительной важности, судьбоносных поворотах в жизни общества, наследие выдающихся представителей культуры, науки, политики. Историческая память поддерживает, «связь времен» и поколений.

Сегодня можно наблюдать возросший интерес к разнообразным формам исторической памяти – обычаям и традициям, реальным событиям прошлого, истории искусства и культуры, общезначимым памятникам и наследию выдающихся представителей культуры. Значительно усилился интерес к национальной истории, и её новое, более глубокое и осознанное осмысление. Восстановление памяти незаслуженно забытых великих деятелей культуры, науки, политики Казахстана, интерес к семейной родословной, которая в понимании многих казахстанцев тесно переплетается с историей страны.

Историческая память по своей природе образна. Образ – это представление о ком либо, или о чём либо. Образ отличается от стереотипа и возникает в индивидуальном порядке, а не передаётся в готовом виде. Умение конструировать образы событий и персонажей исторического прошлого, прежде всего с помощью художественных средств является основой для формирования эмоционально–

ценностного отношения к содержанию учебного материала, так как историческая память, одним из носителей которой является учащийся, по своей природе образна и сохраняет сведения о прошлом на основе чувств и ощущений, вызванных настоящим.

Мнемотехника, или мнемоника – это совокупность методов и приёмов для эффективного запоминания информации и увеличения объёма памяти. Упражнения мнемотехники основаны на разных способах запоминания информации: визуализация, аудиальное, кинестетическое представление, модификации, связывания и упрощения.[1]

Приёмы мнемотехники.

1)Кодирование в образы (описание события на основе его восприятия)

2)Запоминание (соединение двух образов одного и того же события в процессе их сравнения)

3)Запоминание последовательности (конструирование образа события на основе причинно–следственной связи)

4)Закрепление в памяти (интерпретация образа события через выявление противоречия).

Например, рассматривая тему «Почему в Древней Индии индуизм доминировал над буддизмом?», мы заранее подготовили с ребятами небольшую сценку о Индии, создав яркие элементы одежды. Затем учащиеся нанесли друг другу бинди. И вот, в такой ярко разрисованной атмосфере мы погрузились в изучение нового материала. Поприветствовали и попрощались на хинди.

Таким образом, у детей происходит кодирование в образ (первоначальное запоминание). Далее следует набольшой рассказ о происхождении народа опираясь на исторические факты, и о религии Индуизм, которая делится на пять периодов и так или иначе тоже описывает историю индийского народа. Здесь происходит вторая ступень запоминания (соединения двух образов одного и того же события в процессе их сравнения). Далее предлагаю учащимся изучить исторические факты о кастовой системе в Индии, и легенду о происхождении каст в Индуизме. Визуализирую понятия, выкладывая из «Чёрного ящика» ткани четырех цветов (белый, красный, жёлтый, чёрный). После прочтения учащиеся проходят третий этап мнемонического запоминания – запоминания последовательности (конструирование образа события на основе причинно–следственной связи). Затем идёт четвертый этап – интерпретация образа события через выявление противоречия, то есть сопоставляем и анализируем историю и рассказы Вед. Таким образом, у учащихся сформирован ряд, мнемонических ассоциаций, «история осязаема», визуальные образы переведены на вербальный язык, а после заложены основы формирования исторической памяти.

В начале учебного года, для того чтобы заинтересовать пятиклассников и создать у них яркий образ предмета история, можно провести метод «исторического яблока». Суть его заключается в том, что детям задается вопрос: а сможет ли вся всемирная история уместиться в одном яблоке? Ответ на вопрос, со стороны учителя должен быть утвердительный. Перед детьми выстраивается простой ассоциативный ряд, который сразу же объясняется: яблоко Евы, эстетическое яблоко Париса, деструктивное яблоко Вильгельма Телля, гравитационное яблоко Ньютона, структурное яблоко Сезанна, IT–яблоко Стива Джобса. Таким образом, на вполне визуальном предмете представлена вся всемирная история.

Очень важно создать у школьников осязаемость истории. Например, рассматривая историю разных государств, с пятого класса можно привить привычку приветствия на языке государства, о котором мы будем говорить на уроке. Как

показывает практика, детям очень интересны языки, и если уходя с урока они будут знать хотя бы, слова приветствия и прощания на таких не близких к нам языках как, индийский, японский, испанский, бразильский – это безусловно, один из приёмов создания яркости в образе.

В своей работе я очень часто использую такие методы, как
–метод хронологически – картографической работы с одновременным усвоением понятийного аппарата;
–метод персонификации;
–метод драматизации;
–метод образной характеристики;
– метод картинного описания. [3]

Метод хронологически – картографической работы с одновременным усвоением понятийного аппарата является специфическим видом деятельности на уроках истории, эта работа очень важна для формирования исторической памяти. Работа с картами, датами, и понятийном аппаратом одновременно помогает формировать у учащихся так называемые места памяти, которые могут приобретать статус национальных святынь для создания героических или трагических образов прошлого. На уроках историческая карта является в большей степени наглядной информацией, нежели историческим источником. Так, карта служит для создания образов природы, ландшафта, климата. Основные вопросы, которые я задаю, работая с картой: «Что было? Что стало? Где? Куда? Откуда?». Например, изучая тему «как монгольские завоевания изменили политическую карту Евразии?» учащиеся выбирают произвольно карточки, где указаны походы Чингисхана с указанием времени и описанием похода. После озвучивания и описания, они самостоятельно прикрепляют флажки с указанием года на карте. Место указывает на дату, а дата на место. Наличие описания походов формирует вышеуказанное место памяти.

Метод персонификации – образного или сюжетного повествования от первого лица, представленного в исторически достоверном контексте в связи с яркими и значительными событиями с передачей отношения участника к событию с возможностью эмпатии, т.е умения проникать во внутренний мир человека. Так при изучении темы «Участие казахстанцев в сражениях Великой Отечественной войны», я использую отрывки из книги Бауржана Момыш-ұлы «За нами Москва».

Метод драматизации – образного или сюжетного повествования в форме творческой реконструкции диалога двух или более лиц, представителей различных общественных слоев, выражающих различные и противоположные интересы в условиях возникновения конфликтной ситуации в диалоге. Например, при изучении темы «Наука и система образования в 20–30 годы XX века» можно использовать отрывки из рассказа Беимбета Майлина «Коммунистка Раушан».

Метод образной характеристики, которая предполагает воссоздание яркого, оригинального образа реальных исторических деятелей или типичных представителей социальных групп на основе портретного описания их внешности, перечисления важнейших биографических данных, характерных особенностей поведения, мировоззрения, менталитета с оценочным выводом об исторической роли и значении деятельности персоны. Портреты многих исторических личностей, вплоть до XVIII века считаются вымышленными. Исходя из этого я использую следующий приемы. Пример воссоздания исторических личностей через современность: Альмира Турсын в образе Томирис, БерикАйтжанов в образе Касым хана, АсылханТолепов и Аян Утепберген в образе казахских батыров, Санжар Мадиев в образе Амре Кашаубаева.

В образной характеристике отдельных исторических событий я использую просмотр отрывков из художественных фильмов. Например, «Александр», «Троя», «Томирис», «Войско мын бала», «Кочевник», «Золотая орда», «Казахское ханство». В которых, можно не только по достоинству оценить батальные сцены, но и сформировать яркое представление о личности.

Метод картинного описания – предполагает воссоздание яркого целостного образа относительно статичного исторического факта для формирования красочных представлений о месте исторического события, жилище, одежде, образе жизни и деятельности людей в прошлом с использованием эпитетов, метафор, гипербол с целью погружения в изучаемую эпоху. На уроке всемирной истории в 6–м классе при изучении темы «Каковы причины стремительного распространения Черного мора?» для более красочного описания и эмоциональной передачи я использую выдержки из первого дня Декамерона Джованни Бокаччо. Бокаччо очень ярко и ёмко описал саму Флоренцию во время эпидемии чумы и саму болезнь.

Представленная система работы с приёмами и методами формирования исторической памяти помогает учащимся прилагать значительные усилия для поиска ответов на вопросы, что в свою очередь помогает более успешно усваивать учебный материал.

Список литературы:

1. Козаренко В.А. Система запоминания Джордано. – Москва.: kaiu, 2020.–199с.<https://djvu.online/file/hl9vxtmoxn6EIs>
2. Тихомирова Л.Ф. Развитие познавательных способностей детей. – Ярославль.: Академия развития, 1996.–192с.http://smol-detsad1.ru/files/razvitie_poznavatelnyh_sposobnostey_detey.pdf
3. Непота А.В. Приёмы мнемотехники в школе //Молодой учёный 2023.№39.URL:<https://moluch.ru/archive/486/106200>(дата обращения:31.01.2024).

УДК376.3

ИСПОЛЬЗОВАНИЕ ИНФОРМАЦИОННО–КОММУНИКАЦИОННЫХ ТЕХНОЛОГИЙ ОБУЧЕНИЯ В СПЕЦИАЛЬНОЙ (КОРРЕКЦИОННОЙ) ШКОЛЕ

Сабанова Кира Васильевна

учитель информатики

КГУ «Общеобразовательная школа имени Абая

отдела образования города Рудного»

Управления образования акимата Костанайской области

E–mail: kiravol_84@mail.ru

Маралбаева Аминат Алпысбаевна

учитель физики и информатики

КГУ «Общеобразовательная школа имени Абая

отдела образования города Рудного»

Управления образования акимата Костанайской области

E–mail: aminat.maralbaeva@mail.ru

Аннотация

Статья посвящена вопросу мотивации учебной деятельности учащихся с использованием информационных технологий в системе работы учителя в коррекционной школе. В статье уделено внимание цифровым технологиям как важному элементу образовательного процесса в современных

условиях.

Ключевые слова: мотивация, учебная деятельность, информационно–коммуникационные технологии, обучение, компьютерные программы, дети с ограниченными возможностями здоровья.

Андапта

Мақала түзету мектебінде мұғалімнің жұмыс жүйесінде ақпараттық технологияларды қолдана отырып, оқушылардың оқу іс–әрекетін ынталандыру мәселесіне арналған. Мақалада қазіргі жағдайдағы білім беру процесінің маңызды элементіретінде цифрлық технологияларға назар аударылады.

Түйінді сөздер: мотивация, оқу қызметі, ақпараттық–коммуникациялық технологиялар, оқыту, компьютерлік бағдарламалар, мүмкіндігі шектеулі балалар.

Abstract

The article is devoted to the issue of motivation of students' learning activities using information technologies in the system of teacher's work in a correctional school. The article focuses on digital technologies as an important element of the educational process in modern conditions.

Key words: motivation, educational activity, information and communication technologies, training, computer programs, children with disabilities.

Формирование учебной мотивации – это основная проблема обучения, поэтому уровень сформированности мотивов учения – это основной показатель в работе над этой проблемой.

Сегодня информационные и коммуникационные технологии тесно интегрированы во все сферы нашей жизни, в том числе и в образовательный процесс. На уроках широко используются компьютерные технологии, ни одно школьное мероприятие не обходится без мультимедийных презентаций, а урок не обходится без использования инновационных образовательных ресурсов.

Отечественные и зарубежные исследования по использованию ЭВМ в коррекционно–воспитательном процессе убедительно доказывают не только возможность и целесообразность этого, но и особую роль ЭВМ в развитии и интеллекта, речи и в целом личности детей.(С.Новоселова, Г.Петку, И.Пашелите, С.Паперт, Б.Хантери др.).[1]

В современных реалиях очень стремительно происходит изменение жизни, что влечет изменение взглядов и убеждений у детей, а это в свою очередь может стать причинами потери интереса к обучению в школе. Поэтому задачей школы является создание условий для формирования положительной учебной мотивации, а задачей учителя – поиск педагогических методов, приемов и средств обучения.

Для того чтобы использование ИКТ на школьных уроках было действительно полезным, учителю крайне важно:

а) Постоянно совершенствоваться во владении компьютерными технологиями. Мы живем в современную эпоху, когда техника и технологии стремительно развиваются. Преподаватель должен быть готов идти в ногу со временем, постоянно осваивать новые способы подачи информации.

б) Не увлекайтесь ИКТ сверх меры.

Использование компьютерных технологий не должно быть самоцелью. Добиться эффективности в обучении можно только в том случае, если использование компьютерных технологий в данном случае уместно и оправдано.

в) Показать все возможности компьютерных программ сервисов на личном примере.

Уроки с использованием ИКТ обладают большим потенциалом коррекционной работы, направленной на концентрацию внимания, развитие мышления, воображения, мелкой моторики, самостоятельности, повышение мотивации,

формирование познавательной активности и, как следствие, успешную социальную адаптацию.

Использование информационных и компьютерных технологий значительно облегчает подготовку к уроку, делает уроки нетрадиционными, запоминающимися, интересными, более динамичными. Современные уроки с использованием ИКТ обеспечивают гибкость учебного процесса, повышают познавательный интерес учащихся, способствуют исправлению их недостатков, служат развитию воображения, внимания, мышления, памяти, речи, творческой активности, что обеспечивает эффективность обучения детей с ограниченными возможностями.[4]

Помните, учителя говорили: не всегда под рукой будет калькулятор, учитесь считать в уме. Сейчас практически у каждого в смартфоне есть не только калькулятор, но и целый мир приложений и программ для всех дел и задач. Значит, пришло время учиться выбирать виртуальных помощников так, чтобы они помогали развиваться и получать важные навыки. С их помощью можно заменить скучные диктанты на увлекательные викторины, проводить опросы, быстро исправлять ошибки при проверке, делиться интересными подкастами по теме, создавать красочные презентации и инфографику.

Информация запоминается лучше, если ассоциируется с чем-то приятным, необычным или новым. Как учитель может сделать урок интереснее?

Как сделать так, чтобы ученики не думали с тоской, что завтра вновь тот или иной урок, он скучный и неинтересный. Конечно, школьника необходимо увлечь – играми, викторинами, квестами и квизами.

На сегодняшний день требования к уроку очень многогранные, это: работа учителя должна быть направлена на эффективность урока; хорошо организованный урок; должна быть спланирована обратная связь и т.д.

Поэтому проблемы создания интересного урока, в особенности для молодых специалистов очень актуальны. Нами представлены различные образовательные платформы, которые могут помочь педагогу в составлении интересного урока.

Создание тестов.

a. Мастер–Тест – это бесплатный интернет сервис, который позволяет создавать тесты.

b. Googleforms – для создания форм необходимо иметь почтовый ящик на gmail, если его нет, то необходимо пройти по ссылке и зарегистрироваться: <http://mail.google.com/>.

c. Konstruktortestov.ru – это огромное количество интересных и бесплатных тестов на сообразительность, IQ, зрение, знания правил дорожного движения, программирования и многое другое.

d. OnlineTestPad – в конструкторе тестов предусмотрено большое количество различных настроек тестов.

e. Wordwall – приложение, которое можно использовать для создания как интерактивных, так и печатных материалов.

f. Madtest – простой способ разнообразить учебный процесс и сделать его более интересным, это удобный конструктор для создания теста за 10 минут.

Деление на группы.

a. *Wheelofnames* – это генератор случайного выбора в формате колеса фортуны, интересный способ снять напряжение во время сложных заданий, притянуть внимание и задействовать всех в классе.

b. *Classdojo* – генератор случайных групп поможет вам распределить учеников по парам, тройкам, четверкам и так далее.

c. *Classtools* – игра создана на основе шаблона *ArcadeGameGenerator* (генератор аркадных игр), который позволяет из простой викторины с ответами создать пять игр.

d. *Flippity* – онлайн–сервис интерактивных заданий, который работает без предварительной регистрации пользователя, но при этом у пользователя должна быть заранее создана учетная запись Google.

Создание презентаций

a. *Prezi* – веб–сервис для создания презентаций, работа которого основана на способе масштабирования – приближения и отдаления блоков информации.

b. *Visme* – онлайн–сервис и компьютерная программа для оформления презентаций, многостраничных PDF, плакатов, постов в социальные сети. Данная программа предлагает простое управление и встроенную коллекцию шаблонов.

c. *PowToon* – онлайн–сервис, который предназначен для создания анимированных презентаций, которые можно сохранить как видеоролик или как файл со слайдами для PowerPoint

d. *Canva* – программа для презентаций, которая обеспечивает бесплатный доступ к сотням красивейших слайдов на любую тему, с которыми создание презентации превратится в удовольствие.

e. *Figma*– одно из самых известных и мощных современных приложений, которые используются для создания дизайнов и обмена ими с командой, где вы можете воспользоваться множеством возможностей, которые оно предоставляет для создания красивых презентаций.

Онлайн доска.

a. *Padlet* – к преимуществам использования сервиса *Padlet* можно также отнести такие возможности, как:

– возможность выбора дизайна виртуальной доски;

– возможность организации коллективной деятельности в режиме реального времени и работы с визуальным контентом;

– возможность размещения материалов как с любого носителя, так и из сети Интернет (фото–, видео–, аудиофайлы).

b. *Linoit* – все объекты, размещенные на этой доске, могут редактировать не только ее создатели. Если необходимо, то вы можете предоставить доступ к доске всем, кому пожелаете, и работать коллективно.

Виды доступа к страницам виртуальной доски:

– по чтению;

– для совместной работы неограниченному кругу пользователей у кого есть ссылка.

c. *Whiteboard* – *WBO* это бесплатная и открытая виртуальная онлайн доска, позволяющая рисовать одновременно сразу нескольким пользователям.

Создание кроссвордов/ребусов.

a. *Online–puzzle*– в конструкторе пазлов играть онлайн бесплатно без регистрации смогут и дети и взрослые.

b. *Crossmaker* – один из самых простых и удобных. Сервис русскоязычный, полностью бесплатный, и имеет интуитивно понятный интерфейс.

c. *Biouroki* – принцип работы очень простой: составляется список слов для кроссворда (не более 20), а сервис на их основе генерирует сетку.

d. *Генератор «Кроссворд»* – это игра–головоломка, которая прекрасно тренирует внимание и память, помогает воспитать ребенка–интеллектуала.

Интерактивные задания

a. *LIVEWORKSHEETS* – мощный и простой инструмент для создания интерактивных заданий на рабочих листах в электронном виде.

b. *Logiclike* – популярная интерактивная развивающая платформа для детей.

c. *Joyteka* – платформа, которая объединяет пять онлайн конструкторов по созданию интерактивных заданий.

d. *Socrative* – бесплатный сервис, позволяющий быстро создавать викторины, голосования, опросники и тесты.

e. *Igraemsa* – детский портал, развивающие компьютерные игры заинтересуют и удержат внимание ребёнка.

Что важно учесть, выбирая приложения для работы.

– Большинство популярных приложений работают и в iOS и в Android. Лучшие приложения для школы часто имеют еще и версию для обычного компьютера. Если интересный вам вариант подходит только для iPhone, вы всегда можете уточнить на сайте производителя планы разработки приложения для школы на андроид.

– Обратите внимание на среднюю оценку. Лучше, если она выше 3, а лучше 4 из 5. Прочитайте минимум один хвалебный отзыв и один отзыв с 1 звездочкой, но не делайте поспешных выводов. Часто проблемы пользователей не связаны с самим приложением, а вызваны непониманием функций. Гораздо важнее увидеть, что разработчик корректно отрабатывает жалобы, постоянно проводит обновление приложения.

– Не стоит ставить приложения для школы на смартфон ребенка без его ведома: продвинутые дети не пропускают такого вмешательства. Так вы только дадите школьнику шанс научиться вас обманывать. Лучше поговорите, объясните свое беспокойство, договоритесь о конкретном сроке и условиях родительского контроля.

Благодаря внедрению в образовательный процесс современных технологий обучения, дети с ограниченными возможностями приобретают необходимые навыки и умения для дальнейшей жизни и успешной адаптации в обществе, повышается их уровень мотивации к обучению.

Включение в презентацию заданий, тестов, вопросов, дидактических игр разного уровня сложности позволяет актуализировать имеющиеся у детей знания, закреплять и обобщать информацию, полученную в ходе урока, осуществляя индивидуальный подход к учащимся. Если возникает трудная ситуация, можно повторно вернуться к нужному слайду, уточнить, получить подсказку в виде объяснения или выбрать вариант ответа. Отображение правильного ответа на экране облегчит детям самоанализ.

Таким образом, использование информационно–коммуникационных технологий на уроках в коррекционной школе позволило сделать выводы о его эффективности. Использование ИКТ позволило сконструировать грамотный, профессиональный, технологичный урок, повысить эффективность урока по всем параметрам (подача материала – объем, скорость и качество, оперативность и др.).

Список литературы:

1. Королевская Т.К. Компьютерные интерактивные технологии и устная речь как средство коммуникации: достижения и поиски / Т.К. Королевская. – Дефектология. – 1998. – с. 89 – 92.
2. Кукушкина О.И. Внедрение информационных технологий в различных областях специального образования: Автореф. / О.И. Кукушкина. – М., 2005. – с. 58.
3. Кукушкина О.И. Новые средства развития письменной речи детей / О.И. Кукушкина. – Дефектология. – 2004. – с. 46 – 56.
4. Мазуркова Н.В. О применении компьютерного логопедического тренажера на уроках труда в коррекционной школе / Н.В. Мазуркова // Обогащение словаря тематической лексикой на уроках трудового обучения в коррекционных школах VIII вида с использованием компьютерных

технологий. – М.: Современные тетради, 2003. – С. 150 – 161.

5. Тимофеева Ж. А. О способности детей с нарушением в развитии извлекать информацию из общения с героем компьютерной программы / Ж.А. Тимофеева. – Дефектология. –1997. – с. 65 – 69.

6. Андреева Н.В. Шаг школы в смешанное обучение [Текст] / Н.В. Андреева, Л.В. Рождественская, Б.Б. Ярмахов. – М.: Буки Веди, 2016. – 280 с.

УДК373.1

ПЕДАГОГИЧЕСКИЕ УСЛОВИЯ РАЗВИТИЯ МЕТАКОГНИТИВНЫХ НАВЫКОВ СТАРШЕКЛАССНИКОВ

Сармурзина Алия Коныспаевна

магистрант 1–го курса специальности Педагогика и Психология
педагогического института им. У. Султангазина
КРУ имени Ахмет Байтұрсынұлы,
педагог–исследователь КГУ «Общеобразовательная школа
№5 имени Бауыржана Момышулы
отдела образования города Костаная»
Управления образования акимата Костанайской области
г. Костанай, Казахстан
E–mail: sarmurzinaalii@mail.ru

Смаглий Татьяна Ивановна,

кандидат педагогических наук,
и.о. ассоциированного профессора
кафедры педагогики, психологии и специального образования
педагогического института им. У.Султангазина
КРУ имени Ахмет Байтұрсынұлы,
г.Костанай, Казахстан
E–mail: smagliy56@mail.ru

Аннотация

Научные исследования подчеркивают важность метакогнитивных знаний, так и метакогнитивных навыков в обучении. В этой статье рассматриваются основные педагогические условия развития метакогнитивных навыков старшеклассников.

Ключевые слова: *навыки, метакогнитивные навыки, старшеклассники, педагогика, обучение.*

Аңдатпа

Ғылыми зерттеулер метакогнитивті білімнің де, метакогнитивті дағдылардың да оқудағы маңыздылығын көрсетеді. Бұл мақалада орта мектеп оқушыларының метакогнитивті дағдыларын дамытудың негізгі педагогикалық шарттары қарастырылады.

Түйінді сөздер: *дағдылар, метакогнитивтік дағдылар, жоғары сынып оқушылары, педагогика, оқыту.*

Abstract

Scientific research highlights the importance of both metacognitive knowledge and metacognitive skills in learning. This article examines the main pedagogical conditions for the development of metacognitive skills of high school students

.Key words: *skills, metacognitive skills, high school students, pedagogy, training.*

В XXI веке, в связи с изменением парадигм образования, целью образовательной стратегии нашего государства определено воспитание личности с высокой познавательной самостоятельностью, способной быстро осмыслить актуальную проблему, иметь сообразительность и любознательную деятельность, оптимально использовать знания и умения в меняющихся условиях жизни и формировать в себе гибкие навыки.

В Законе Республики Казахстан «Об образовании» для развития сферы образования в стране, в изменениях и дополнениях к приказу министра образования и науки Республики Казахстан от 31 октября 2018 года №604 «Об утверждении государственных общеобязательных стандартов образования на всех уровнях образования» [1] главной задачей считаются вопросы развития профессиональных компетенций будущего специалиста, совершенствования содержания образования.

Метакогнитивные навыки обучающихся, являющихся структурной составляющей всех навыков, возникли в XXI веке. Поэтому педагоги нового времени должны быть намного выше по уровню образования, по уровню квалификации.

Термин «метакогнитив» используется для обозначения ряда процессов, которые способствуют развитию сознательного обучения и мышления учащихся. Метакогнитив можно определить как использование для распознавания, понимания и регулирования когнитивных процессов или для рассмотрения когнитивных процессов, включая распознавание ошибок и наблюдение за мышлением [2, с. 115].

Основные педагогические условия развития метакогнитивных навыков старшеклассников:

- умение учителя доводить задания возможного уровня до творческого уровня для организации урока;
- умение анализировать их для выполнения творческих заданий и выражать свою точку зрения;
- методы активизации мысли при усвоении новых знаний умение творчески выстраивать контрольные вопросы, искать способы практического усвоения мысли;
- использовать эмпирические методы (анкетирование, наблюдение, интервьюирование, собеседование, анализ творческих работ учащихся, проведение опытно–экспериментальных работ);
- дать справедливую оценку творческой работе учащихся и привести ее к получению новых результатов в своем деле;
- уметь выстраивать каждую работу в соответствии с темой и целью, видами и уровнями творческой работы [3, с. 17].

Метакогнитивные навыки старшеклассника предопределяют способы самоорганизации, саморегуляции и качество учебного результата. Старшеклассник, обладая метакогнитивными навыками, может согласовывать внешние и внутренние условия осуществления деятельности, при этом утилизировать возможности и ограничения по отношению к целям.

Мониторинг метакогнитивных навыков учащихся определяется на основе наблюдения и анализа: знания обучающегося о себе как личности; знание, понимание и оценка целей и задач; знание стратегий, необходимых для выполнения задания, и их контроль. Выбранные задачи должны способствовать реализации методов саморегуляции, а их саморегуляция должна способствовать переходу к задаче на более высокий уровень интереса. В ходе обширного исследования «Как научиться» исследователи из Кембриджского университета реализовали проект «Голос ученика».

Целью проекта было: учесть мнение старшеклассника об обучении; разработать рекомендации для учителей по методам и приемам консультирования

учащихся; выявить проблемы и возможности построения открытого и безопасного диалога в школах. В рамках этого проекта были проведены беседы с учащимися по многим вопросам школьной жизни, в том числе по таким темам, как изменение системы поощрения и наказания. На этапе «Пробуждения интереса» можно контролировать уровень знаний учащихся, проводя тестовые работы для проверки пройденной темы, а перед началом нового урока можно сотрудничать с учащимися с помощью стратегии «Консолидации».

На этапе «Познание смысла» можно подготовить вопросы, разделив учащихся на группы и реализовав их с помощью стратегии «Куббизм». Вопросы разрабатываются на трех уровнях. Учащиеся, выражая свои мысли, отвечают на подготовленные вопросы. Следующий этап этой технологии – рефлексия. Здесь вы можете использовать диаграмму «Венн», чтобы показать сходства и различия между темами. На этом этапе вы можете написать дискуссию или «5–минутное эссе». При написании Эссе учащиеся с низкой пропускной способностью написали мысль из 5–6 предложений, что позволило вовлечь учащихся в урок. Учителя, участвовавшие в проектировании, были впечатлены ответственностью и конструктивностью учащихся, а ученики, в свою очередь, признали преимущество единомышленников. В результате они: почувствовали, что другие уважают, слушают их мнением; убедились, что их мнение учитывается при решении проблемы; определили уровень контроля над самообразованием; определили круг вопросов, которые можно обсудить совместно.

Довольно интересную модель метапознания предложили исследователи С. Тобиас и Х. Эвертон под названием «Иерархическая модель метапознания», в которой знание когнитивных процессов и мониторинг, оценка процесса обучения и контроль над ним являются компонентами метапознания. Кроме того, результаты их исследований показывают, что наблюдение за процессом обучения является фундаментальным или незаменимым метакогнитивным процессом[4].

Используя свой небольшой опыт общения и мотивации старшеклассников в процессе обучения английскому языку, я применяю самые элементарные, хорошо изученные, как отечественными, так и зарубежными исследователями стратегии для решения проблемных задач, включающие следующие элементы:

1. Оценка, понимание и анализ задачи.
2. Планирование, постановка цели и подцели собственной интеллектуальной деятельности, продумывание средств их реализации, выстраивание последовательности собственных действий и т.д..
3. Выполнение задачи.
4. Оценивание, проверка и осмысление результатов проделанного.

Метакогнитивные навыки имеют решающее значение в самообучении и саморазвитии старшеклассников, и эти навыки также важны в процессе достижения учебной деятельности.

Спектр метакогнитивных способностей обширный, чаще всего охватывающий такие функции, как рефлексия, метапознание, метакогнитивная память и когнитивная оценка стратегий.

Многие педагоги считают, что метакогнитивные навыки в сочетании с критическим мышлением могут значительно повысить качество образования, улучшить и повысить учебное достижение старшеклассников.

Таким образом, педагогические условия развития метакогнитивных навыков старшеклассников позволяет им овладеть собственными ресурсами: понимать себя, развить саморефлексию, установить цели, структурировать время, действовать в ситуации неопределенности, овладеть эмоциональными способностями, а также

многими конкретными, прикладными видами навыков, которые позволяют им лучше учиться и выстраивать отношения с собой и другими.

Список литературы:

1. Государственная программа развития образования и науки Республики Казахстан на 2020–2025 годы.
2. Карпов, А. В. Методология метасистемности в реализации компетентностного подхода / А. В. Карпов // Методология современной психологии. – 2022. – № 15. – С. 111–124. – EDN YBBHPS.
3. Карпов, А. В. Системогенетические закономерности метакогнитивной регуляции учебной деятельности / А. В. Карпов, Е. В. Карпова // Актуальные проблемы психологии образования: сборник научных материалов, Ярославль, 21 февраля 2020 года. Том Выпуск XI. – Ярославль: Ярославский государственный педагогический университет им. К. Д. Ушинского, 2020. – С. 13–42. – EDN NYMFBR.
4. Скворцова, Ю. В. Метакогнитивные компоненты педагогического мышления преподавателя высшей школы: автореф. дис. ... канд. психол. наук / Ю. В. Скворцова. – Ярославль, 2006–201 с.

УДК 378.1

РОЛЬ ПАРТИСИПАТИВНОЙ ГОТОВНОСТИ В ФОРМИРОВАНИИ ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ ИДЕНТИЧНОСТИ БУДУЩИХ УЧИТЕЛЕЙ

Сафронова Мария Викторовна

Магистрант ОП 7М01101– Педагогика и психология

КРУ имени Ахмет Байтұрсынұлы,

г. Костанай, Казахстан

E-mail: iammariasafronova@gmail.com

Аннотация

Партисипативная готовность является важным фактором, влияющим на формирование профессиональной идентичности будущих учителей. В статье анализируются исследования, посвященные взаимосвязи партисипативной готовности и профессиональной идентичности будущих учителей.

Ключевые слова: партисипация, партисипативная готовность, профессиональная идентичность.

Аңдатпа

Партисипативті дайындық болашақ мұғалімдердің кәсіби тұлғасын қалыптастыруға әсер ететін маңызды фактор болып табылады. Мақалада болашақ мұғалімдердің партисипативті дайындық пен кәсіби сәйкестілік арасындағы байланыс туралы зерттеулер талданады.

Түйінді сөздер: қатысу, партисипативті дайындық, кәсіби сәйкестік

Abstract

Participative readiness is an important factor influencing the formation of the professional identity of future teachers. The article analyzes research dedicated to the interconnection between participative readiness and the professional identity of prospective teachers.

Key words: participation, participative readiness, professional identity.

Идентичность является важным аспектом формирования и развития личности каждого человека. Профессиональная идентичность, в свою очередь, играет ключевую роль в выборе и успешности карьеры. Будущие учителя, также, не являются исключением из этого правила. Их профессиональная идентичность содержит в себе множество аспектов, таких как знания, умения, ценности и мотивации.

Под профессиональной идентичностью понимается сочетание качества содержания профессии, обеспечивающее индивиду достижение желаемого уровня профессионального роста и профессионализма, а также применения полученных навыков и умений в измененных условиях деятельности [2, 34–38]. Профессиональная идентичность выполняет две функции: стабилизирующую (когда обеспечивается профессиональная концентрация и стойкое профессионально–умственное положение, включающее в себя такие качества, как сопротивляемость к изменениям и способность к ликвидации неадекватных профессиональных стереотипов и т.д.) и преобразующую (направленную на развитие и изменение профессиональной позиции личности). Заметим, что вторая функция зависит от таких параметров, как степень изменения важных профессиональных качеств и идентификации себя с профессией, профессиональным дистанцированием (для адаптации к изменившимся условиям профессионального пространства).

В педагогических исследованиях по управлению педагогическими системами термин «партисипация» рассматривается как противоположность доминированию, принуждению и авторитарности, реализующаяся в совместном принятии решений, совместном выявлении проблем и вариантов их решения, делегировании прав, а также создании благоприятного для сотрудничества психологического климата.[1]

На основании анализа исследуемой проблемы можно сделать вывод, что «партисипативность» – понятие более узкое, чем «партисипация». Парти–сипативность – это способность человека к активному участию в различных сферах общественной жизни. Партисипация – это процесс реализации этой способности.

Многие ученые разводят понятия «партисипация» и понятия «соуправление» и «самоуправление». Соуправление – это форма участия граждан в управлении общественными организациями и учреждениями. Самоуправление – это форма организации общественной жизни, основанная на самоуправлении граждан.

В педагогической литературе также встречаются различные трактовки понятий «партисипация», «соуправление» и «самоуправление». Ряд авторов рассматривают эти понятия как синонимы. Другие авторы выделяют между ними различия.

Например, Н.Г. Мустаев рассматривает партисипацию как более широкое понятие, включающее в себя как соуправление, так и самоуправление. Партисипация рассматривается как процесс активного участия граждан в различных сферах общественной жизни, в том числе в управлении образованием. Соуправление и самоуправление рассматриваются как формы реализации партисипации в образовании. [2]

Н.А. Матвеева и В.В. Данилова выделяют управленческий аспект педагогического общения, который, по их мнению, имеет важное значение при обмене информацией участников коммуникации. Следовательно, такие понятия, как «соуправление» и «самоуправление», становятся необходимыми составляющими педагогического общения.[3]

Таким образом, в научной литературе существует несколько подходов к трактовке понятий «партисипация», «соуправление» и «самоуправление». В педагогической литературе эти понятия также часто рассматриваются как синонимы. Однако некоторые авторы выделяют между ними различия, основываясь на различных аспектах рассмотрения этих явлений.

Одним из важных факторов, влияющих на формирование и развитие профессиональной идентичности у будущих учителей, является партисипативная готовность. Этот термин отражает готовность участия и вовлеченности в профессиональные практики и ситуации, которые могут возникать во время обучения и работы учителем. Партисипативная готовность может быть выражена в

желании активного обучения, сотрудничества с коллегами, принятия новых методик и стратегий преподавания.

В последнее время проблема партисипативной подготовки получила новое развитие. Этому способствовали следующие факторы:

- 1) изменения в обществе и образовании. В современном обществе всё больше внимания уделяется развитию самостоятельности, ответственности и инициативности граждан. В образовании эти тенденции также находят своё отражение.
- 2) переосмысление отечественного и зарубежного опыта и анализ опыта других стран показал, что партисипативная подготовка является эффективным инструментом для формирования у будущего учителя необходимых компетенций.

В результате этих факторов партисипативная подготовка стала рассматриваться как составная часть профессионально–педагогической подготовки учителя. Она включает в себя формирование у будущих учителей компетенции участия в принятии решений, компетенции сотрудничества, критического мышления и самоуправления.

В современном образовательном контексте понятие партисипативной готовности становится все более актуальным. Учителя будущего должны быть готовыми взаимодействовать со студентами, родителями, коллегами и другими заинтересованными сторонами. Важно участвовать в коллективном профессиональном образовательном процессе, учитывая мнения, интересы и потребности всех участников.

Под партисипативной подготовкой будущего учителя понимается система подготовки (теоретическая, методическая, практическая), целью которой является формирование партисипативной компетентности, основанной на сотрудничестве, творчестве и педагогической эмпатии.[4]

Таким образом, партисипативность будущего учителя определяем как профессионально–нравственное качество личности, в основе которого лежат субъект–субъектные отношения, означающие сотрудничество, обусловленное общими интересами, ценностями, взглядами, характеризующееся творческим подходом и педагогической эмпатией и выражающееся в равноправии и соуправлении учителя и обучаемых.

Партисипативное педагогическое взаимодействие предполагает активное участие студента в процессе обучения. Это взаимодействие основано на принципах сотрудничества, равенства и уважения всех участников образовательного процесса. Партисипативное педагогическое взаимодействие создает оптимальные условия для развития личностного потенциала студента. Во–первых, оно позволяет студенту развивать навыки межличностного общения. Студент учится вести диалог, взаимодействовать с преподавателем, планировать свою образовательную траекторию по предмету.

Во–вторых, партисипативное педагогическое взаимодействие способствует развитию у студента инициативы и ответственности. Студент сам начинает проявлять инициативу, предлагать и выбирать варианты решения учебных задач, принимая на себя ответственность за их выполнение.

Таким образом, развивая свою «самость» в образовательной среде, студент начинает проявлять самостоятельность в учебе. Он становится более самостоятельным в подготовке к занятиям, в поиске и обработке информации, в выполнении учебных заданий.

В результате этого происходит первичная адаптация студента–первокурсника к новым условиям учебы. Студент начинает чувствовать себя более уверенно в коллективе, у него появляется чувство причастности к происходящему в вузе.

На старших курсах благодаря полученным знаниям и умениям вести партисипативное взаимодействие с помощью гуманитарных предметов, студент получает первичную профессиональную адаптацию. Он начинает понимать, что такое сотрудничество в педагогической деятельности, как важно уметь выстраивать отношения с коллегами и обучающимися.

Партисипативное педагогическое взаимодействие способствует формированию у студента следующих качеств:

- 1) компетентность – способность решать профессиональные задачи на высоком уровне.
- 2) активность – готовность к активному участию в различных сферах общественной жизни, включая профессиональную деятельность.
- 3) ответственность – готовность брать на себя ответственность за свои действия и решения.
- 4) толерантность – готовность к взаимодействию с другими людьми, имеющими различные взгляды и убеждения.

Одним из основных преимуществ партисипативной подготовки студентов является их активная роль в процессе обучения, что позволяет им стать более ответственными и самостоятельными в своей профессиональной деятельности. Они развивают умение работать в коллективе, анализировать свои действия и находить конструктивные решения.

Таким образом, партисипативная подготовка студентов педагогических вузов является эффективным и перспективным подходом к обучению, который способствует развитию профессиональных навыков и компетенций у будущих педагогов.

Список литературы:

1. Данилова В.В. Система по формированию партисипативной готовности будущего учителя к воспитательной деятельности и условия ее функционирования // Современные проблемы науки и образования. 2014. № 6. С. 861.
2. Мустаева Н.Г., Тонконог В.В., Ананченкова П.И. Развитие менеджмента инновационных организаций на основе партисипативного управления // Труд и социальные отношения 2016. № 5. – С. 101–115.
3. Матвеева Н.А., Данилова В.В. Теоретические и практические аспекты психологии и педагогики: коллективная монография [под ред. И.В. Андудяна]. – Уфа: Аэтерна, 2015. – С.117–138.
4. Шкитина Н.С., Касаткина Н.С. Партисипативная подготовка студентов педагогических вузов // Вестник НВГУ. 2019. №4. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/partisipativnaya-podgotovka-studentov-pedagogicheskikh-vuzov> (дата обращения: 18.01.2024).
5. Половникова К.В., Канай Г.А. Профессиональная идентичность будущих учителей в Казахстане. Вестник Казахского национального женского педагогического университета. 2023;(1):9–21. URL: <https://vestnik.kazmkpu.kz/jour/article/view/833> (дата обращения: 22.01.2024).
6. Жиенбаева Н. Б.1, Абдигаббарова У. М., Тапалова О.Б. Особенности использования партисипативного управления в построении единой системы научно–исследовательского и образовательного процесса // «Хабаршы» КазНПУ им. Абая. Серия «Психология». 2022. №72(3). URL: <https://bulletin-psychology.kaznpu.kz/index.php/ped/article/view/957/605> (дата обращения: 22.01.2024).

УДК 376.42

ЗНАЧЕНИЕ МУЗЫКИ В ПСИХИЧЕСКОМ И ФИЗИОЛОГИЧЕСКОМ РАЗВИТИИ ДЕТЕЙ С ОСОБЫМИ ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫМИ ПОТРЕБНОСТЯМИ

Свиридова Елена Михайловна

учитель музыки и коррекционной ритмики
КГУ «Костанайский специальный комплекс
«детский сад–школа–интернат» для детей
с особыми образовательными потребностями №2»
Управления образования акимата
Костанайской области
г.Костанай, Казахстан
E-mail: lena_sessa1990@mail.ru

Сакенова Жанат Амангельдиновна

учитель музыки и коррекционной ритмики
КГУ «Костанайский специальный комплекс
«детский сад–школа–интернат» для детей
с особыми образовательными потребностями № 2»
Управления образования акимата
Костанайской области
г.Костанай, Казахстан
E-mail: sakenova.zhanat@mail.ru

Аннотация

Статья посвящена организации и значению уроков музыки, коррекционной ритмики в обучении и воспитании детей с ООП с интеллектуальными нарушениями. Актуальность статьи состоит в том, что музыкальное развитие будет всегда значимым, т.к. музыка и коррекционная ритмика оказывает ничем не заменимое воздействие на общее развитие любого ребёнка: совершенствуется мышление, формируется психоэмоциональная сфера, человек делается чутким к красоте в искусстве и жизни.

Ключевые слова: музыка, музыкальное воспитание, музыкальное развитие.

Аңдатпа

Мақала интеллектуалды кемістігі бар ерекше білім беру қажеттіліктері бар балаларды оқыту мен тәрбиелеудегі музыка сабақтарының, түзету ырғағының ұйымдастырылуы мен маңыздылығына арналған. Мақаланың өзектілігі музыкалық дамумен әрдайым маңызды болады, өйткені музыка мен түзету ырғағы кез–келген баланың жалпы дамуына алмастырылмайтын әсер етеді: ойлау қабілеті жетілдіріледі, психоэмоционалды сала қалыптасады, адам өнер мен өмірдегі сұлулыққа сезімтал болады.

Түйінді сөздер: музыка, музыкалық тәрбие, музыкалық даму.

Abstract

The article is devoted to the organization and importance of music lessons, correctional rhythmic in the education and upbringing of children with special educational needs with intellectual disabilities. The relevance of the article lies in the fact that musical development will always be relevant, since music and correctional rhythmic have an irreplaceable effect on the overall development of any child: thinking improves, the psycho–emotional sphere is formed, a person becomes sensitive to beauty in art and life.

Key words: music, musical education, musical development.

*Долг каждого из нас принести посильную лепту на пользу своей Родины.
Ы. Алтынсарин*

Значение музыки в жизни любого человека – велико. Издревле мать пела колыбельную малышу. Колыбельная песня была и остаётся первым инструментом воспитания ребенка. Тексты её незамысловаты, но оказывают развивающее, успокаивающее и воспитательное действие с первых дней жизни. «Колыбельная песня не только закладывает прочный фундамент физического, психического и нравственного здоровья человека, но и представляет собой некую голограмму жизни человека, которая реализуется впоследствии. По сути, это свернутый личностный миф», – говорит кандидат искусствоведения Лилия Демина.

В религиозных обрядах практически всех народов мира музыке отводилась огромная роль. Она, согласно древним верованиям, должна была исцелять страждущих. Абу–Насыр Аль–Фараби утверждал, что музыка, как любое снадобье, может быть средством исцеления. Согласно его музыкальному трактату «Большая книга музыки», в вопросах целительной силы все зависит от характера музыки. Наблюдения средневекового ученого весьма ценны. Он описал немало примеров, когда легкая музыка, отвлекающая от суеты, распаивает в организме человека каналы для исцеления. Утверждения Аль–Фараби тысячелетней давности подтвердило время: сегодня существуют методики профилактики и лечения заболеваний, называемые музыкотерапией.

Большой вклад в музыкальное воспитание и обучение для поколений казахского народа внёс Ибрай Алтынсарин. В 1841 году в Бокеевской Орде по указу хана Джангира была открыта школа, которая и положила начало светскому образованию Казахстана. Впервые урок пения, как обязательный предмет русско–казахской школы, ввел Ибрай Алтынсарин. Он совершенствовал методику слухо–подражательного обучения музыке и пению, сделал попытку использовать музыкальные инструменты в процессе преподавания, впервые опубликовал тексты песен, впервые составил и использовал музыкальные загадки, организовал художественную самодеятельность. [1] В светских школах музыкальное воспитание не было совершенным, так как отсутствовала научная методика.

Деятельность И. Алтынсарина дала первый толчок к систематизации музыкального воспитания, так как она ломала традиционные представления о содержании, целях и задачах музыкального воспитания. Деятельность И. Алтынсарина способствовала расширению объема знаний по музыке.

В социалистическом обществе главенствующим было всестороннее развитие учащихся. Учащиеся имели возможность познакомиться с произведениями народных композиторов. В школах стало традицией открывать хоры. Эту традицию основал Ибрай Алтынсарин. Для развития музыкального образования Ибрай Алтынсарин обеспечил степь роялем и организовал хор в школах, который на тот период времени был однопольным.

Музыкальное воспитание и обучение играет большую роль в учебном процессе в специальном образовательном учреждении. Музыка нормализует многие психические процессы, способствует эмоциональному познанию окружающего мира, является эффективным средством преодоления невротических расстройств, свойственных детям с особыми образовательными потребностями. [2]

Согласно типовым учебным программам, разработанным в соответствии с подпунктом 6 статьи 5 Закона Республики Казахстан от 27 июля 2007 года «Об образовании», учитывая структуру нарушения, характерную для детей с интеллектуальными нарушениями и типологические уровни, музыкальное обучение в специальной школе состоит из трёх учебных предметов, с соответствующими целями и задачами: [3]

- музыка и пение, коррекционная ритмика– 1 тип (лёгкая умственная отсталость);
- музыка и ритмика– 2 тип (умеренная умственная отсталость).

Коррекция (лат. *Correctio*–исправление) в дефектологии система педагогических мер, направленных на исправление или ослабление недостатков психофизического развития детей. Под коррекцией подразумевается как исправление отдельных нарушений, так и целостное влияние на личность.[4]

Коррекционно–педагогическая работа на уроках музыки и коррекционной ритмики направлена на:

- коррекцию речевых нарушений;
- нормализацию психических процессов и свойств памяти, мышления, регуляции процессов возбуждения и торможения. Контакты с музыкой способствуют развитию внимания, обеспечивают тренировку органов слуха;
- укрепление, тренировку двигательного аппарата: развитие равновесия, свободы движений, снятие излишнего мышечного напряжения, улучшение умения ориентировки в пространстве, координации движений; развитие дыхания; воспитание правильной осанки и походки; формирование двигательных навыков и умений; развитие ловкости, силы, выносливости;
- помощь каждому ученику почувствовать свой успех, самореализацию в каком–либо виде музыкальной деятельности– пение, танец, игра на музыкальных инструментах.

Исходя из целей музыкального воспитания, выделяется комплекс задач, стоящих перед преподавателем на уроках музыки и пения, коррекционной ритмики:

Задачи коррекционные:

- корригировать отклонения в интеллектуальном развитии;
- корригировать нарушения звукопроизносительной стороны речи;
- помочь самовыражению школьников через занятия музыкальной деятельностью снятию эмоционального напряжения;
- содействовать приобретению навыков искреннего, глубокого и свободного общения с окружающими.

Задачи развивающие:

- совершенствовать певческие навыки;
- развивать чувство ритма, речевую активность, звуковысотный слух, музыкальную память, эмоциональную отзывчивость и способность реагировать на музыку;
- активизировать творческие способности.

Задачи образовательные:

- формировать знания о музыке с помощью изучения произведений различных жанров, а также в процессе собственной музыкально–исполнительской деятельности;
- формировать музыкально–эстетический словарь;
- формировать ориентировку в средствах музыкальной выразительности;
- воспитание чувства уважения к национальному музыкальному наследию казахского народа изучая народные песни и кюи в вокальном и инструментальном звучании, а также при ознакомлении с творчеством казахских музыкантов и композиторов.[5]

Главное содержание музыки – чувство, эмоция, настроение, поэтому именно на уроках музыки и коррекционной ритмики в специальной школе особенно важна необходимость коррекции эмоционально–поведенческих нарушений детей.

Чем больше органов чувств участвуют в процессе деятельности ребёнка, тем интенсивнее идёт его развитие, поэтому на уроках музыки и ритмики рекомендовано

использовать различные методы и приёмы для всестороннего развития ученика. Одним из методов является использование музыкальной логоритмики – одного из звеньев коррекционной педагогики. С её помощью дети очень хорошо включаются в творческую деятельность. Это комплексная методика, включающая в себя средства логопедического, музыкально-ритмического и физического воспитания. Её основой являются речь, музыка и движение. [6] С применением логоритмики на уроках дети могут выполнять музыкальные приветствия, артикуляционные, дыхательные, двигательные гимнастики, распевки, попевки, разучивать и исполнять песни. Использование данной методики значительно помогает процессу запоминания и воспроизведения различных упражнений и позволяет детям с различными нарушениями речи или при её отсутствии полноценно участвовать в различных этапах урока.

Согласно учебной программе значительную роль в развитии музыкальных способностей и устойчивого интереса к музыке нужно отводить слушанию музыкальных произведений и вокальной работе с детьми, в том числе постановке певческого голоса. У детей с особыми – образовательными потребностями часто наблюдаются различные виды нарушений речи. Это связано, прежде всего, с несовершенством вокально-слуховой координации, звукопроизводительной стороны речи, слабостью праксиса. Поэтому пение на уроках музыки является одним из видов логопедической коррекции оно способствует правильной работе артикуляционного аппарата, укрепляет голосовые связки, улучшается дикция, дыхание, развивает музыкально-слуховое восприятие, что, в свою очередь, помогает в становлении фонематической стороны речи, её мелодики, выразительности. Развитие певческого голоса начинается с пения слогов фонетической ритмики, попевок, детских песенок, прибауток. [3]

Эмоциональное развитие даёт возможность для развития певческого голоса, поэтому педагог в специальной школе должен создать все условия для того, чтобы каждый ребёнок чувствовал свободу в пении, пережил состояние успеха. Необходимо постоянно подбадривать детей, держать их в поле зрения, замечать их старания, обязательно хвалить перед сверстниками. Каждый ученик должен чувствовать себя успешным.

Именно такие средства обучения, коррекции и воспитания позволяют ученикам нашего комплекса ежегодно участвовать в областных, республиканских конкурсах, мероприятиях и занимать призовые места, что, несомненно, является большим и значимым достижением для наших детей.

Организация коррекционно-педагогической работы, музыкально-творческое воспитание, развитие природной музыкальности – это не только путь к эстетическому образованию или способ приобщения к ценностям культуры, а очень эффективный способ развития самых разных способностей школьников с особыми образовательными потребностями, путь к их одухотворённой счастливой жизни и самореализации как личности.

Таким образом, благодаря вкладу великих деятелей и просветителей Казахстана в музыкальное искусство, обучение и воспитание, одним из которых является представитель казахского просвещения И. Алтынсарин, уделяя большое внимание развитию музыкального восприятия у детей с интеллектуальными нарушениями, мы учим их понимать язык музыки, воспринимать средства музыкальной выразительности, которые в свою очередь помогают им точнее выполнять задачи, необходимые для осуществления коррекционной работы.

Список литературы:

1. Биография И. Алтынсарина «Жизнь и творчество» <https://ibraj.allib.kz>
2. «Развитие музыкальных способностей детей» М.А.Михайлова, 1997 г.
3. Типовые учебные программы для детей с ООП <https://special-edu.kz>
4. Столяренко Л.Д. Психология. – Ростов н/Д: Феникс, 2003.
5. «Воспитание и обучение детей во вспомогательной школе» В.В.Воронковой (изд. Москва «Просвещение», 2006 г.).
6. Выготский Л.С. Основы дефектологии / Выготский Л.С. – СПб.: Лань, 2003.

ӘОЖ 371.39

**МЕКТЕП ОҚУШЫЛАРЫНЫҢ ТАНЫМДЫҚ ҚЫЗЫҒУШЫЛЫҚТАРЫН ДАМУ
ЖОЛДАРЫ**

Смағұлова Гүлнұр Қашақбайқызы

Әл-Фараби атындағы ҚАЗҰУ,
биология мамандығы 2 курс магистранты,
Алматы қ., Қазақстан
E-mail: smagulova.g11@mail.ru

Сагинтай Аяулым Мусабекқызы

Әл-Фараби атындағы ҚАЗҰУ,
биология мамандығы 2 курс магистранты,
Алматы қ., Қазақстан
E-mail: ayaukasagintay@gmail.com

Аңдатпа

Қазір білім беру үдерісінде оқушыға тақырып негізіндегі фактілерді жеткізу ғана емес, сонымен қатар оқушылардың танымдық қызығушылықтарын ынталандыру да шешуші рөл атқарады. Мақалада мектеп оқышыларының танымдық қызығушалақтарын дамытудың жолдарын және олардың білім беру тәжірибесін байытуға әсері қарастырлады.

***Түйінді сөздер:** таным, танымдық іс-әрекет, қызығушылық, дағды, мотивация, ой шиеленісі, тәрбиелеу системасы, сабақ формалары.*

Аннотация

Сейчас в образовательном процессе решающую роль играет не только доведение до учащегося фактов, лежащих в основе темы, но и стимулирование познавательных интересов учащихся. В статье рассмотрены пути развития познавательных интересов школьников и их влияние на обогащение образовательного опыта.

***Ключевые слова:** познание, познавательная деятельность–интерес, умение, мотивация, напряжение мысли, система воспитания, формы занятий*

Abstract

Now, in the educational process, a crucial role is played not only by bringing to the student the facts underlying the topic, but also by stimulating the cognitive interests of students. The article examines the ways of developing the cognitive interests of schoolchildren and their impact on the enrichment of educational experience.

***Key words:** cognition, cognitive activity–interest, skill, motivation, tension of thought, education system, forms of occupation*

Мектеп оқушыларының танымдық қызығушылықтарын дамыту мәселесі әрқашан мұғалім алдында тұртатын маңызды мәселе болып табылады. Педагогика тарихына көз жүгіртер болсақ: Сократ шәкірттерінде әрдайым шындықты іздеп, логикалық ойлау қабілетін дамытты; Ж.Ж.Руссо білім алушыларға жаңа біліммен

ақпарат әкелетін танымдық ой шиеленісіне мәжбүр ететін арнайы күрделі жағдайлар жасады; ал, Песталоцци және басқа оқытушылар бала дайын білім алып қана қоймай, оны өз бетінше әрі қарай іздестіріп, өндіріп алатындай етіп үйретті. Бұл мәселе өткен ғасыр педагогикасында толық зерттеліп, негізделді. Ал, Ш.А.Амонашвили балалардың танымдық қызығушылығын оятуға, олардың пән мұғалімімен бірлескен қызметін, білім беру үдерісін ұйымдастыруға бағытталған оқытумен тәрбиелеу системасын жасады.

Қызығушылық, әдетте, адамның оның қызметіне деген оң көңілін бағалау қатынасы негізінде анықталады. Танымдық қызығушылық танымдық қызмет саласында, оның барысында оқушы қажетті әдістерді, білім алу дағдыларын игеріп, нәтижесінде білік қалыптасады [1].

Педагогтар мен психологтар оқушы қызығушылығының қалыптасу құбылысын үш типке бөліп қарастырады: интеллектуалды, эмоционалды, ерікті. Интеллектуалды қызығушылық иелері адамның психологиялық белсенділігімен, оның таным жүйесімен байланыстырады; эмоционалды қызығушылық өкілдері—ләззат пен қуаныш сезімдерімен; ерікті ағым иелері —қиындықтарды жеңуге итермелейтін жеке тұлғаның қасиеттері мен аспектілері[2].

Танымдық қызығушылықты ғалымдар былай сипаттайды:

– тұлғаның психикалық және эмоционалды белсенділігінің көрінісі (С.Л.Рубинштейн);

–интеллектуалды, эмоционалды және ерікті процестердің ерекше синтезі (Л.А.Гордон);

– субъектінің қызметке белсенді танымдық қатынасы (В.Н.Мясищев);

– адамның эмоционалды—танымдық ұстанымын қоршаған шындық (Н.Г.Морозова);

– танымдық қажеттіліктерден тұратын құрылым (В.С.Ильин);

–таным—объектіге оның мағынасын білуге және эмоционалды бояуға ерекше көзқарас (А.Г.Ковалев);

–субъектінің қоршаған орта объектілерін, құбылыстарын тануға таңдамалы бағыты (Г.И.Щукина) [3].

К.В.Ренницкий қызығушылық—бұл оқушыға оқудағы қиындықтарды жеңуге, Рахат сыйлауға, назар аударуға көмектесетін сәтті оқудың шарты деп жазды. Автор Көңілді оқуға қарсы шығып, бұл маңызды, тәуелсіз жұмыс екенін атап өтті.

Заманауи білім беру технологияларын қолдану мектепті жаңа және заманауи оқу құралдарымен жабдықтауды ғана емес, сонымен қатар қазіргі білім беру мазмұны аясында белсенді формалар мен әдістерді енгізу бойынша нақты ұсыныстар беруді білдіреді. Мұғалім оқытудың заманауи әдістерін, формалары мен әдістемелерін қалай үйлестіру керектігін немесе мұндай модельдер мен құрылымдардың артықшылықтары мен кемшіліктері қандай екенін және оларды біздің педагогикалық тәжірибемізде сәтті қолдануға болатындығын білуі керек.

Тұйық және өзін—өзі көрсете алмайтын оқушылар үшін олардың оқуға деген қызығушылығын арттыру үшін жеке үй тапсырмаларын қолдануға болады:

– өз қалауы бойынша тапсырма (бірнеше тапсырмалардың ішінен балалар өздеріне ұнайтын біреуін таңдайды);

– ойын—сауық түріндегі тапсырмалар: ойындар, жұмбақтар, жағдаяттар, жаттығулар;

– тапсырмалар—нұсқаулықтар (ерекше фактілердің, пәндер бойынша ойын—сауық материалын таңдау).

Егер мұғалім оқушыға оған орындауға мүмкін болатын тапсырмаларды ұсынса, оқушы сабақта қызығушылықпен жұмыс істейді. Өйткені, оқуға деген құлшыныстың

болмауының себептерінің бірі—оқушыға сабақта ол әлі жеңе алмайтын тапсырмаларды орындауға рұқсат етіледі.

Оқушылардың танымдық белсенділігін ынталандыру және әр түрлі әдістерді, формалар мен жұмыс түрлерін қолдана отырып, кез—келген сабақтың барлық кезеңдерінде оқу процесіне қызығушылықты арттыру қажет. Оларға сараланған көзқарас, әртүрлі дидактикалық, үлестірмелі, иллюстрациялық материалдар, жеке жұмыс, техникалық оқыту құралдары және басқалар жатады. Оқушылардың әр сабақта ашылу қуанышын сезінуі өте маңызды, сондықтан олар танымдық қызығушылықты дамытады және өз күштеріне деген сенім қалыптасады [4].

Сабақта стандартты емес жағдайларды құру сонымен қатар оқу материалына танымдық қызығушылық пен зейіннің дамуын ынталандырады, оқушылардың белсенділігіне және олардың шаршауын жеңілдетуге көмектеседі.

Жұмыс тәжірибесінде мұғалімдер көбінесе сабақ—конкурс, сабақ—ертегі, сабақ—ойын, сабақ—саяхат сияқты стандартты емес сабақ формаларын қолданады. Бұл сабақтардың барлығының өзіндік ерекшеліктері бар, бірақ олардың әрқайсысы білім беру негізіндегі ізгі ниет атмосферасын құруға мүмкіндік беріп, қызығушылықтың оянуына ықпал етеді, бұл оқушыларға білімді игеру процесін жеңілдетуге көмектеседі.

Осы әдістер мен формалардың барлығын білу және қолдану арқылы білім алушылардың танымдық қызығушылығының айтарлықтай артуына қол жеткізуге болады [40].

Тиімді әдістердің алуан түрлілігі балалардың қызығушылығының пайда болуына және нәтижелерге ғана емес, сонымен бірге оқу процесінің өзіне, мұғалімге деген оң көзқарасына ықпал етіп, қиындықтарды жеңу кезінде өз қабілеттеріне деген сенімділікті арттыруға көмектеседі [5].

Тапсырмаларды орындаудағы өзіндік ізденісті арттыру бойынша ұсыныстар:

Оқушылардың танымдық іс әрекетін ұйымдастыру арқылы оқушылардың өзіндік ізденісін арттыру кезінде келесі тармақтарды бөлуге болады:

—өзіндік жұмыстың әртүрлі формаларын қолдану, өйткені олардың ауысуы оқушылардың танымдық белсенділігін белсендіреді;

— оқушылардың белсенділігі мен өзіндік ізденісін ынталандыратын таңқаларлық, қиындықтар, оларды шешудің жолдарын іздеу керек проблеманы енгізу;

— оқушының эмоционалды—ерікті және интеллектуалды психикалық процестерін белсендіретін шығармашылық жұмыстарды қолдану;

— теориялық білімді қолдану арқылы белсенділікті қалыптастыратын практикалық жұмыстарды қолдану.

Қиындықтарды жеңе алмайтын өзіндік ізденіс деңгейі төмен балалар үшін қолданған жөн:

— алгоритмі бар тапсырмалар;

— жауапжоспары бар тапсырмалар;

— дайындықжаттығулары бар тапсырмалар;

— нұсқаулығы бартапсырмалар.

Өзіндік іздену мен оқытуды дамытуда заманауи ақпараттық технологиялар мектеп оқушыларының оқу іс—әрекетіне танымдық қызығушылығын арттыру құралы ретінде тиімді әсер етуі мүмкін.

Пәндер бойынша презентациялар, жаратылыстану ғылыми жобалар, медиа эсселер, әртүрлі тест түрлері, анимациялық және бейне роликтер жасау, шығармашылық жобаларды әзірлеу және т.б. сияқты өзіндік жұмыстардың түрлері

оқушыларының оқу іс-әрекетіне танымдық қызығушылығын арттыру процесіне ықпал етеді [6].

Кез-келген ақыл-ой әрекеті сұрақтан, таңданудан басталады. Таңдану ой туғызатындықтан, мұғалім оқушыдан сұрақ туғызуға тырысу керек, оқушыны кенеттен ашылған бейтаныс жаққа таң қалдыратындай етіп көрсету керек.

Егер жағдаяттық мәселе оқушы жас ерекшелігіне сәйкес келсе, оқушы мәселені тұжырымдайды, өйткені балалар өздерінің қызығушылықтары бағытталған күрделі мәселелер саласындағы ақпарат тапшылығын толтыру қажеттілігін сезінеді. Сонымен қатар, алғашқы танымдық сұрақтардың туу шарты–бұл жалпы мәселені шешудің әртүрлі тәсілдерін ұсынатын балалар арасындағы дау болып табылады.

Психологиялық-педагогикалық әдебиеттерді талдау, сондай-ақ бақылау деректері сабақтарда жұмысты ұйымдастырудың келесі моделін жасауға мүмкіндік берді:

– мұғалімнің балаларға деген оң көзқарасына, олардың танымдық сұрақтар қоюына, олардың белсенділігін мақұлдауға негізделген іскерлік сенімгерлік қарым-қатынас атмосферасын құру, мұғалімге жүгінген іс-әрекеттер (күмән, қарсылықтар, қиындықтарды көрсету, көмек сұрау);

– балаларды туындаған қиындықтарды жеңуге итермелейтін проблемалық жағдайларды жасау негізінде оқу материалын ұсыну, сондай-ақ оқушылардың танымдық сұрақтардың көмегімен қойылған міндеттерді шешу үшін жаңа ақпаратты өз бетінше алу қабілетін дамытатын тапсырмаларды қолдану;

– әр сабақта оқушылардың тек мұғаліммен ғана емес, сонымен бірге сыныптастарымен де ынтымақтастығын ұйымдастыру, бұл оқушылардың танымдық бастамашылығын сәтті дамытудың негізгі шарты болып табылады, өйткені тапсырманы бірлесіп орындау кезінде оқушылар өз білімдері мен дағдыларына сүйене отырып, балалар ойлау, болжам жасау, оқу процесінде өз бетінше жаңа білім алуға үйренеді.

Балаларды сұрақты дұрыс қоюға үйрету үшін, яғни оларды дұрыс, дәл тұжырымдап, түсінікті етіп айту үшін мұғалім «тақырыпты тап» ойынын өткізе алады. Ойын мұғалімнің тақырыпты жеткізе білуінде, ал балалар сұрақтар қояды және тақырыпты атамай-ақ мұғалімнің не ойлағанын болжайды. Содан кейін жүргізушінің рөлі тақырыпты болжаған адамға беріледі. Балаларды сұрақтар қоюға үйрету үшін оларға келесі тапсырмаларды беруге болады:

– зерттелетін тақырып бойынша мүмкіндігінше көп сұрақтар қою;

– сынып үшін өткен тақырып бойынша мүмкіндігінше көп сұрақтар құрастыруға тапсырма беру [7].

Оқушының мұғалімге бағытталған сұрақтары түсініксіз нәрсені түсінуге, тақырыпқа қызыға отырып, оған тереңірек енуге деген ұмтылысын білдіреді.

Өз бетінше қойылған сұраққа жауап іздеу негізгі себепті табуға деген белсенді ұмтылысты білдіреді. Сондықтан кез-келген сұрақ қазірдің өзінде танымдық қызығушылық пен бастамашылықтың көрсеткіші болып табылады. Оқушылардың іс-әрекетке қатысуға деген ұмтылысын, өз көзқарасын білдіруге деген ұмтылысын дамыту. Оқу мотивациясының маңызды көрсеткіші–оқушылардың сабақта көтерілген мәселелерді талқылауға, өз көзқарасын білдіруге деген ұмтылысы.

Мұнда білім беру процесіне қатысушылар арасындағы қарым-қатынастың ерекшеліктері үлкен рөл атқарады, олар мейірімді, сенімді қарым-қатынаста белсенділіктің дамуына ықпал етеді:

- оқушылардың іс-әрекетінің эмоционалды тонусы;
- мұғалімнің оқушылардың интеллектуалдық көңіл-күйі;
- пікірталастардағы жоғары эмоционалдылық;

- мұғалімнің эмоционалдылығы;
- қарым-қатынасқа деген бірлескен құштарлық;
- сабақтағы іскерлік, жігерлік стиль;
- педагогикалық оптимизм, танымдық сенім;
- оқушының мүмкіндіктері;
- өзара қолдау, ынталандыру.

Мұғалімнің міндеті – әр оқушыға өзін-өзі растауға, тапсырмасына жауап алудың өз жолдарын іздеуге және табуға көмектесу [8].

Ойын технологиялары оқу процесінде маңызды рөл атқарады, есте сақтау қабілетін жаттықтырады, жаңа білім мен дағдыларды алуға көмектеседі; ақыл-ой белсенділігін ынталандырады, ойлауды дамытады. Ойын элементтеріне енген сабақтар, ойын жағдайлары бар жарыстар сынып оқушыларының танымдық қызығушылықтарын дамытуға айтарлықтай ықпал етеді. Ойын барысында білім алушы танымдық іс-әрекеттің субъектісі ретінде әрекет етеді, ол өз алдына міндеттер қояды және оларды шешеді. Өртүрлі ойындарды ойнай отырып, оқушы белсенді, мақсатты және дамыған болады [9].

Оқушы қызығушылығы мен таным деңгейін өсіруде әртүрлі жолдары қолдана отырып, олардың таным деңгейіндегі өзгерістерді анықтап отыруға болады (кесте 1).

Кесте 1 – Танымдық белсенділік кезеңдерін анықтау критерийлері

№	Критерий	Сипаттама
1	Жоғарғы кезең – шығармашылық белсенділік	Ол құбылыстардың мәніне және олардың өзара байланыстарына терең еніп қана қоймай, осы мақсат үшін жаңа жол табуға деген қызығушылық пен ұмтылыспен сипатталады. Белсенділіктің бұл деңгейі оқушының өз тәжірибесінде не болғанын және жаңа ақпаратпен, жаңа құбылыспен танысқаны арасындағы келіспеушіліктің жоғары дәрежесін қоздыру арқылы қамтамасыз етіледі. Белсенділік, жеке тұлғаның іс-әрекетінің сапасы ретінде, оқытудың кез-келген принципін жүзеге асырудың ажырамас шарты және көрсеткіші болып табылады.
2	Орташа кезең – интерпретациялық белсенділік	Ол оқушының зерттелетін мазмұнның мағынасын анықтауға деген ұмтылысымен, құбылыстар мен процестер арасындағы байланысты білуге, өзгерген жағдайларда білімді қолдану тәсілдерін игеруге деген ұмтылысымен сипатталады. Сипаттамалық көрсеткіш: ерікті күш-жігердің үлкен тұрақтылығы, бұл оқушының басталған істі соңына дейін жеткізуге ұмтылуынан көрінеді, қиындық туындаған кезде тапсырманы орындаудан бас тартпайды, бірақ шешім жолдарын іздейді.
3	Төменгі кезең – қабылдаушылық	Ол оқушының білімді түсінуге, есте сақтауға және көбейтуге, оны үлгі бойынша қолдану тәсілін игеруге деген ұмтылысымен сипатталады. Бұл деңгей оқушының ерікті күш-жігерінің тұрақсыздығымен, оқушылардың білімді тереңдетуге қызығушылығының жоқтығымен және «неге?» деген сияқты сұрақ қоюмен сипатталады.

Танымдық қызығушылықтары төмен балалармен жұмыс жасауда мұғалімнің алдында тұрған кезекті міндет – оқушылардың оқуға деген тұрақты мотивтерін, мектепке және оқу процесіне қатысты оң көзқарас қалыптастыру.

Танымдық қызығушылықтың қалыптасу деңгейі төмен балалар ерекше назар аударуды қажет етеді, өйткені білім беру үдерісінің жүйелілігі мектепте оқушылардың толыққанды физиологиялық және интеллектуалдық дамуын, демек, мұғалімнің жұмысының сапасын анықтайтын негізгі параметрлер болып табылады. Дегенмен

әрбір оқушының бірегей екенін және тиімді әдістер әртүрлі болуы мүмкін екенін есте ұстаған жөн. Білім берудің заманауи тәсілдері әр оқушының қажеттіліктері мен ерекшеліктерін ескеретін әр түрлі және икемді білім беру орталарын құруға тырысады.

Сонымен, мұғалімдердің, ата-аналардың және жалпы қоғамның қолдауы мен мотивациясы оң білім беру тәжірибесін қалыптастыруда шешуші рөл атқарады. Бұл кешенді тәсіл оқушылардың жан-жақты дамуына жағдай жасайды.

Әдебиеттер тізімі:

1. Волостникова А.Г. Познавательные интересы и их роль в формировании личности: учеб.-метод. пособие / МВ и ССО РСФСР. Уральск. гос. ун-т им. А. М. Горького. Свердловск, 1971. – 13 с.
2. Меньшикова Е.А. Психолого-педагогическая сущность познавательного интереса / Е.А. Меньшикова // Вестник ТГПУ. 2008. – №3. – 16–20 с.
3. Куликова В.А. Формирование у школьников познавательного интереса к математике (из опыта работы) / В. А. Куликова // Образование и наука. – 2010. – №6. – 132–142 с.
4. Чащевая, А. Г. Методика формирования познавательной активности учащихся младших классов на уроках физической культуры : дис. канд. пед. наук 13.00.04 / А. Г. Чащевая ; Тюмен. гос. ун-т. – Тюмень, 2003. – 218 с.
5. Литранович Ж. Т. Развитие познавательной активности и творческих способностей учащихся в контексте современных образовательных технологий / Ж. Т. Литранович, В. Д. Землянова // Педагогический альманах. – 2002. – № 1. – 94–99 с.
6. Куклина И.Д. Компьютер как средство активизации интеллектуального развития личности / И. Д. Куклина // Начальная школа. – 2010. – №12. – С.32–37 с.
7. Шумакова Н.Б. Исследовательская активность в форме вопросов в разные возрастные периоды / Н. Б. Шумакова // Вопросы психологии. – 2006. – №1. – 53–59 с.
8. Пологрудова И.С. Теоретические подходы к изучению «познавательного интереса» в психолого-педагогической литературе / И.С. Пологрудова // Молодой ученый. – 2012. – №4. – 366–367 с.
9. Юркевич В.С. Развитие начальных уровней познавательной потребности у школьников / В.С. Юркевич // Вопросы психологии. – 1980. – № 2. – 83–92 с.

УДК 377.112.4

SOFT SKILLS КОМПЕТЕНЦИИ, КАК ФАКТОР УСПЕШНОСТИ ПЕДАГОГОВ ПРЕПОДАВАТЕЛЕЙ СПЕЦИАЛЬНЫХ ДИСЦИПЛИН И МАСТЕРОВ ПРОИЗВОДСТВЕННОГО ОБУЧЕНИЯ

Смолева Наталья Васильевна

преподаватель специальных дисциплин,
КГКП «Костанайский строительный колледж»
E-mail: smoleva-natalya73@mail.ru

Тертышник Ольга Сергеевна

Преподаватель специальных дисциплин,
КГКП «Костанайский строительный колледж»
E-mail: llunna85@mail.ru

Аннотация

В статье рассматриваются вопросы развития softskills (гибких навыков), которые на сегодняшний день являются важным фактором профессионального роста преподавателей и мастеров производственного обучения, а также softskills способствуют успешности обучающихся, повышая конкурентноспособность и востребованность выпускников на рынке труда.

Ключевые слова: softskills, гибкие навыки, hardskills, твёрдые навыки, профессиональные навыки, преподаватель специальных дисциплин, мастер производственного обучения, результаты обучения.

Аңдатпа

Мақалада бүгінгі таңда оқытушылар мен өндірістік оқыту шеберлерінің кәсіби өсуінің маңызды факторы болып табылатын soft skills (ікемді дағдыларды) дамыту мәселелері қарастырылады, сондай-ақ soft skills еңбек нарығында түлектердің бәсекеге қабілеттілігі мен сұранысын арттыра отырып, білім алушылардың табыстылығына ықпал етеді.

Түйінді сөздер: softskills, ікемді дағдылар, hardskills, берік дағдылар, кәсіби өсу, кәсіби дағдылар, арнайы пәндер оқытушысы, өндірістік оқыту шебері, оқыту нәтижелері.

Abstract

The article discusses the development of softskills (flexible skills), which today are an important factor in the professional growth of teachers and masters of industrial training, as well as softskills contribute to the success of students, increasing the competitiveness and relevance of graduates in the labor market.

Key words: softskills, flexible skills, hardskills, solid skills, professional growth, professional skills, teacher of special disciplines, master of industrial training, learning outcomes

В недавнем прошлом успешность специалиста определялась его профессиональными знаниями, способностью решать технические и технологические задачи, когда основными качествами специалиста считались понимание себя в профессии, знание должностных обязанностей, усидчивость, но на сегодняшний день современные тенденции указывают на то, что профессиональные знания не являются основной составляющей успеха. Сегодня хороший специалист—это публичный специалист, умеющий мобильно и интегративно выбирать продуктивный способ взаимодействия с окружающей социальной средой, состоящей из множества элементов: культурных и политических[1].

В современном мире профессионалу практически в любой сфере занятости, чтобы быть востребованным на рынке труда, быстро построить карьеру и добиться личного успеха, необходимо владеть softskills.

Softskills, или «гибкие» навыки (англ. softskills) – необходимый для успешной профессиональной деятельности набор над профессиональных, не специализированных навыков, являющихся сквозными, и не связанных с определенной предметной областью[2]. Эти навыки способствуют эффективному выполнению профессиональных задач, повышают производительность труда.

Softskills – это комплекс умений общего характера, тесно связанных с личностными качествами; так или иначе важных во всякой профессии. Гибкими считаются навыки критического мышления, решения задач, публичного выступления, делового общения, умение работать в команде, владение цифровыми технологиями, организация деятельности рабочей группы. А также необходимо знание трудовой этики, дисциплины, чувство ответственности и определенный уровень лидерских качеств.

Одной из основных характеристик softskills является способность создания рабочей группы для достижения определённых целей и задач, и данный навык помогает при составлении рабочей документации, разработке рабочих программ, содержание которых определяется совместно, также определяются результаты обучения и критерии оценивания. Применяя в работе «гибкие» навыки, работая в тандеме, преподаватель специальных дисциплин и мастер производственного обучения дополняют друг друга знаниями и умениями, так как всё знать и уметь не возможно. Преподаватель даёт теоретические знания, а мастер учит применять эти знания на практике. Именно такие педтандемы успешны в подготовке студентов к чемпионатам WorldSkills, когда преподаватель специальных дисциплин и мастер

производственного обучения определяют и дают необходимый объем теоретических знаний и также совместно нарабатывают со студентом профессиональное мастерство. Результат такой работы приносит радость педагогу, мастеру и обучающемуся, обучение становится процессом сотворчества, помогающим совершенствованию и самореализации каждого участника, как личности [3, с.136].

В Костанайском строительном колледже преподаватели специальных дисциплин и мастера производственного обучения, работая в тандеме, способствуют развитию не только своих собственных «гибких» навыков, но и их развитию у обучающихся.

В соответствии с миссией строительного колледжа главная задача – это подготовка высоко квалифицированных, конкурентоспособных специалистов системы технического и профессионального образования для удовлетворения потребностей строительной отрасли региона посредством формирования современной экосистемы колледжа. На сегодняшний день конкурентоспособность выпускников достигается путем развития не только Hardskills («твердыми навыками»), но и softskills («гибкими навыками»).

На итоговой аттестации студенты, обладающие развитыми «гибкими» навыками публичности, кооперативности, делового общения, умения креативно отвечать на вопросы, презентующие себя членам комиссии, состоящим из числа работодателей, приглашаются на работу гораздо чаще, чем студенты, которые не демонстрируют и не проявляют себя на защите, несмотря на то, что уровень Hardskills, профессиональных навыков достаточно высокий.

Также проходя практику на базах социальных партнеров, студенты обладающие коммуникабельностью, креативностью и кооперативностью легче осваивают и нарабатывают профессиональные навыки, проявляют лидерские качества и становятся востребованными на рынке труда.

У современной молодежи можно выделить «любимые и «не любимые» softskills. Одним из «гибких» навыков, которым владеют практически все обучающиеся – владение цифровыми технологиями, студентам эта тема понятна, молодежь много времени проводит за компьютерами, ноутбуками, планшетами, играет в компьютерные игры, «зависает» и живет в виртуальном мире и поэтому такой навык, как публичность и презентация себя аудитории, становится одним из «не любимых». Так, например, студенты владеющие игрой Майнкрафт, придя на занятия информатики, легко выполняют моделируют 3д объекты, но на презентацию своих работ идут с нежеланием и защитить достойно им сложно.

Что же касается Hardskills, они, безусловно, важны и требования к твердым навыкам остаются высокими, особенно в строительстве, но следует отметить, что возрастает значимость визуализации объектов, что и просматривается в разработке архитектурных и конструкторских проектов.

С развитием систем автоматизированного проектирования строительство будет выходить на новый уровень, будут создаваться информационные модели зданий, и жизненный цикл здания будет отслеживаться виртуально от этапа проектирования, на протяжении всего срока эксплуатации до демонтажа здания.

С целью приобретения softskills («гибких навыков») в профессиональные модули необходимо внедрять результаты обучения, способствующие их развитию, студенты должны уметь себя презентовать, выступать с необычными идеями и креативными походами. Так, например, в строительном колледже внедрены в обучение профессиональные модули, в результате которых у студентов приобретаются как Hardskills, так и Softskills. Это модули «Участие в проектировании зданий и сооружений», «Выполнение технологических процессов при строительстве,

эксплуатации и реконструкции строительных объектов», рабочие программы которых разрабатывались с учетом пожеланий и предложений социальных партнеров, а также темы проектов выдавались проектной группой БК Строй и отделом архитектуры г. Костанай. Результатом обучения этих модулей являются дизайнерские, архитектурные и конструкторские проекты, разработанные группой студентов или индивидуально, но при этом проектные решения обсуждаются командой. Так, например, по запросу социальных партнеров компании БК–Строй студенты строительного колледжа разрабатывают проекты жилых домов на тему «Семиэтажный жилой дом 2 класса комфортности», а также разработаны интерьеры для нового общежития Костанайского колледжа автомобильного транспорта: несколько помещений общежития отделаны и обустроены в соответствии с проектом. Визуализацию вы видите на слайде. Как руководитель проектной группы по внедрению в учебный процесс ВМтехнологий, могу отметить, что после изучения данных профмодулей студенты становятся более критичными, рассудительными, коммуникабельными, публичными, умеют работать в команде, что ценят работодатели при работе в коллективе и работе в проектном бюро.

Таким образом, возникает необходимость формирования «мягких навыков» у студентов различных специальностей как показателя наличия активной творческой позиции по отношению к собственной жизни и сформированной мотивации на выработку эффективных стратегий поведения в будущей профессиональной деятельности [4, с.194].

Обучаясь и отрабатывая «гибкие навыки» каждый день в педтандеме преподаватель специальных дисциплин – мастер ПО, происходит осознанное профессиональное развитие, совершенствуются и формируются новые компетенции, решаются сложные задачи, которые в конечном итоге являются фактором успешности не только педагогов, но и обучающихся, которые конкурентноспособны и востребованы на рынке труда.

Список литературы:

1. Научно–методический электронный журнал «Концепт», 2018, №4 (апрель)[Электронный ресурс] //https://e-koncept.ru/en/2018/181018.htm (дата обращения 12.12.2023).
2. Карта слов.RU– Карта слов и выражений русского языка [Электронный ресурс] https://kartaslov.ru/карта-знаний / Гибкие+навыки :-:text = Гибкие навыки или мягкие навыки,не зависят от специфики конкретной (дата обращения 12.12.2023).
3. Бирюк Е.А. Взаимодействие мастера производственного обучения и обучающихся на уроках производственного обучения // Педагогическая наука и практика.– 2021.– №2(32)– С.135–139.
4. ISSN 1991–5497. Мир науки, культуры, образования. № 1 (86) 2021 [Электронный ресурс] file:///C:/Users/Admin/Downloads/soft-skills-myagkie-navyki-i-ih-rol-v-podgotovke-sovremennyh-spetsialistov.pdf (дата обращения 12.12.2023).

УДК37.025

РАЗВИТИЕ ОСНОВНЫХ ЛИЧНОСТНЫХ КОМПЕТЕНЦИЙ УЧАЩИХСЯ ДЛЯ ДОСТИЖЕНИЯ УСПЕХА В XXI ВЕКЕ

Соколова Вера Владимировна
магистр, учитель русского языка и литературы
«Общеобразовательной школы имени Ә. Бөкейхана
отдела образования города Костаная» УОАКО
г.Костанай, Казахстан
E–mail: sok–dik@bk.ru

Аннотация

В статье рассматриваются основные инновационные компетенции личностного роста учащегося. К ним относятся когнитивные навыки, социальные и эмоциональные навыки. В статье также раскрыты навыки XXI века, которые позволят им в будущем стать успешными..

Ключевые слова: *личность, креативность, критическое мышление, коммуникабельность, командная работа, софт–скиллы.*

Аңдатпа

Мақалада оқушының тұлғалық өсуінің негізгі инновациялық құзыреттіліктері қарастырылады. Оларға когнитивтік дағдылар, әлеуметтік және эмоционалды дағдылар жатады. Сонымен қатар, мақалада оқушыларға болашақтағы болуға мүмкіндік беретін XXI ғасыр дағдылары ашылады.

Түйінді сөздер: *тұлғалық, шығармашылық, сыни тұрғыдан ойлау, коммуникативті дағдылар, топтық жұмыс*

Abstract

The article discusses the main innovative competencies of a student's personal growth. These include cognitive skills, social and emotional skills. The article also reveals the skills of the 21st century that will allow students to become successful in the future.

Key words: *personality, creativity, critical thinking, communication skills, teamwork, soft skills*

Качество образования является стратегическим приоритетом для Республики Казахстан. Как и многие другие образовательные системы в мире казахстанское образование сталкивается с современными вызовами, обусловленными высокими темпами развития технологий. Необходимость учитывать эти вызовы и искать способы решения этих проблем. Это важный фактор, помогающий определить приоритетные направления развития казахстанского образования как единой системы. Учитель должен быть вовлечён в непрерывную работу по развитию качества образования в своей школе, во взаимодействие с коллегами, в регулярное повышение квалификации. Необходимо развивать современные формы наставничества, оказывать методическую помощь учителям, имеющим проблемы в обучении.

Помимо нацеленности на достижение высоких образовательных результатов в целом, система образования должна помочь обучающимся найти себя, реализоваться, стать успешным. Она должна мотивировать каждого ученика на максимальную вовлечённость в образовательный процесс. Мотивировать на достижения результатов важных именно для обучающегося, для его развития, построения подходящей ему образовательной траектории.

Давайте рассмотрим, какие же навыки необходимы обучающемуся в XXI веке. Ну, прежде всего – непрерывное обучение.

«Следующее поколение молодых граждан будет создавать рабочие места, а не искать их, и объединяться на пути всеобщего прогресса в усложняющемся мире. Это потребует от них любознательности, воображения, сочувствия, предпринимчивости и стойкости, способности конструктивно подходить к неудачам и учиться на ошибках. Очевидно, что в мире, который требует постоянной адаптации и когнитивного роста со стороны учащихся, появляется необходимость создания потенциала и мотивации к непрерывному образованию...» [1]

Базовые навыки: Как учащиеся применяют базовые навыки для решения повседневных задач. 1. Навыки чтения и письма (читательская грамотность). 2. Математическая грамотность. 3. Естественнонаучная грамотность 4. Компьютерная грамотность. 5. Финансовая грамотность.

Компетенции (4К): Как учащиеся решают более сложные задачи. 1.Критическое мышление. 2.Креативность. 3.Коммуникабельность. 4.Командная работа.

Личностные качества: Любознательность. Инициативность. Настойчивость. Способность адаптироваться. Лидерские качества. Социальная и культурная грамотность.

С базовыми навыками всё понятно. Они входят в курс школьной программы и активно развиваются в процессе обучения. Уровень овладения базовыми навыками проверяется посредством МОДО и ЕНТ. Мне бы хотелось более подробно остановиться на компетенции (4 К). В простой модели профессиональных компетенций навыки разделяются на softskills (гибкие) и hardskills (жесткие). Softskills – надпрофессиональные навыки, которые помогают решать жизненные задачи и работать с другими людьми. О важности софт–скиллов в нашем непредсказуемом мире говорится давно и много. Умение анализировать информацию, решать трудные задачи, взаимодействовать с другими людьми поможет нынешним школьникам не только в будущей студенческой жизни, но и в профессиональной. Softskills–нельзя научиться на тренинге или курсе, они закладываются в детстве и развиваются на протяжении всей жизни. (hardskills – профессиональные навыки, ими можно овладеть за короткое время, а эффективность измерить)

Учёные из Гарварда, Стенфорда и Фонда Карнеги выяснили, что «гибкие навыки» – это 85 % успеха человека в профессии, жесткие составляют только 15 %. [2] Таким образом, давайте рассмотрим гибкие навыки.

Критическое мышление. Важность критического мышления особенно возросла в цифровую эпоху, когда человек получает огромное количество информации и, её необходимо отфильтровать. Способность критически оценивать информацию, анализировать и интерпретировать её помогает делать верные выводы и принимать рациональные решения в личной жизни, общественной и профессиональной. Лучшее условие для развития критического мышления – ситуация социального общения, где участники совместными усилиями могут приблизиться к истине. Так как само по себе критическое мышление – довольно широкое понятие, его представить как набор конкретных умений, которые можно наблюдать у учеников и отслеживать в динамике: анализ – умение находить логические связи между утверждениями, вопросами и аргументами; оценка – умение оценивать убедительность и надёжность аргументов; объяснение – умение аргументировать свою точку зрения; выдвижение гипотез – умение определять нехватку информации и, исходя из этого, самостоятельно делать выводы; саморегуляция – самопроверка, коррекция выводов и рефлексия.

Креативность. Говоря об определении креативности, можно отметить, что исследователи часто связывают её с дивергентным типом мышления, к которому относится умение придумывать идеи, неожиданные способы решения задач и так далее. Креативность также включает в себя некоторые личностные характеристики, такие как уверенность в себе и открытость новому: любознательность – интерес к окружающему миру и желание узнать о нём больше, самостоятельный поиск информации и ответов на собственные вопросы; воображение – способность продуцировать множество идей, оригинальность придуманных идей; развитие идей – оценка идей с разных позиций, поиск их сильных и слабых сторон, умение быстро перестраивать свою деятельность в изменившихся условиях и с появлением новой информации. Креативность – это умение соединить уже известные элементы уникальным образом.

Игорь Намаконов в своей книге даёт рекомендации на развитие креативности у подростков (при этом он считает, что в 17 лет обучаться креативности уже поздно): – Ищи авторитетные голоса: успешных практиков с подтверждёнными достижениями. Стремись пообщаться с ними лично хотя бы

5–10 минут. Получи вместе с советами силу этих людей действовать и добиваться наивысших результатов. [3]

Коммуникация – это способность выражать и интерпретировать мысли, чувства и факты в устной и письменной форме, также эффективно коммуницировать в различных социальных и культурных аспектах. Развитый навык коммуникации включает в себя отсутствие страха общения и умение инициировать общение, готовность задавать вопросы и отвечать на них. Кроме того, важна способность адаптироваться к цели и контексту коммуникации, а также к партнёру. Ещё можно включить в этот набор умений использование вербальных и невербальных средств достижения целей коммуникации, то есть убеждение. В каждом классе есть дети, которые боятся отвечать у доски, высказывать своё мнение. Здесь на помощь должен прийти педагог. Необходимо создать ситуацию успеха. Ученику должно быть комфортно. Педагог, который говорит с детьми свободно, эмоционально, применяет жесты рук, эмоции так, что ребёнок забывает, что он в большом коллективе... Он должен почувствовать, что его мнение интересно окружающим, что никто над ним не будет смеяться и он не упадёт в обморок от страха.

И последняя компетенция – это *командная работа*. *Командная работа* (кооперация) – умение эффективно взаимодействовать с другими людьми и работать в команде для достижения общей цели. Это качество тоже проявляется в нескольких взаимосвязанных навыках: умение принимать общие цели в качестве собственных; социальное взаимодействие, то есть обсуждение общих целей, умение договариваться, координировать свои действия с действиями других людей; выполнение взятых на себя обязательств; самостоятельность и инициативность. Именно в командной работе мы можем пронаблюдать все выше перечисленные компетенции. Опять же эту работу учитель должен организовать так, чтобы дети проявили себя со всех сторон.

В нашей школе создана творческая группа учителей русского языка и литературы, которая работает над темой: Развитие функциональной грамотности на уроках русского языка и литературы посредством моделирования. На уроках, при обобщении какого-либо раздела учащиеся создают проекты. Пятые–шестые классы составляют лепбуки, где показывают не только полученные знания, но и своё креативное мышление: кармашки с заданиями, объёмные фигуры, гармошки, кроссворды и многое другое. Нельзя оставить без внимания литературное консервирование. Ребята в банки собирали предметы из произведений, что-то рисовали, что-то лепили, писали рецепты–рекомендации как читать и т.д. В данных командных работах применены абсолютно все виды компетенций. В старших классах работа посложнее: они создают проекты на более серьёзные темы. Это интеллект-карты, видеопрезентации и другое.

Как оценить прогресс в формировании 4К– компетенции. Оценка критического мышления, креативности, кооперации и коммуникации, как и других софт–скиллов, – это не самая простая задача, так как просто невозможно измерить непосредственно, насколько у ученика развита та или иная компетенция. В этой ситуации, как пишут авторы «Компетенции „4К“: формирование и оценка на уроке», могут помочь так называемые индикаторы – то есть проявления той или иной компетенции в поведении человека. Пинская и Михайлова назвали такой подход к оцениванию «аутентичным»: ученикам предлагается задача, которая отражает реальную

жизненную ситуацию и связана с использованием определённого навыка или умения. [5]

Перечень из ключевых индикаторов, которые ученик с развитыми 4К–компетенциями проявляет в решении подобных задач:

Коммуникация: ученик задаёт вопросы и отвечает на вопросы одноклассников, просит уточнить то, что ему непонятно в рассуждениях другого человека, разъясняет свои идеи, избегает конфликтных ситуаций или устраняет их.

Кооперация: ученик обращается за помощью, слушает чужие аргументы и соглашается с предложениями, встраивает свои действия в работу группы, определяет свой вклад в общую работу, приглашает одноклассников к ответу или выступлению.

Критическое мышление: ученик анализирует информацию, предлагает гипотезы и варианты решения, аргументирует, даёт оценку.

Креативность: ученик предлагает идеи, ценит идеи, предлагаемые другими, применяет базовые умения в нестандартной ситуации, находит оригинальные решения, продолжает поиск новых идей и решений даже после завершения задания.

По мере формирования этих компетенций ученик будет двигаться от пассивности при выполнении задач к инициативности и самостоятельности, что также можно оценивать по индикаторам в поведении и отслеживать от урока к уроку [6].

Какие именно условия делают среду на уроке благоприятной для развития критического мышления, креативности, коммуникации и кооперации. Во–первых, учителю лучше выступать в роли консультанта, то есть не задавать чётких правил и алгоритмов для решения задачи. Важно также, чтобы ученики не боялись осуждения, высказывая свои идеи и мысли, даже ошибочные. Этого можно добиться, если учитель будет конструктивен и доброжелателен при критике рассуждений ученика. Со страхом оценки, поможет справиться совместное с учениками составление критериев оценивания, поощрение самооценки и взаимной оценки среди учеников. Большое значение имеет возможность делиться опытом друг с другом, поощрение групповой работы и взаимной поддержки. Здесь учительница заметила, что, если в классе есть ребята, которые пассивны в групповой работе, полезно поручить им представлять результаты команды.

Таким образом, даже если ученик не принимает активного участия в общей работе, ему понадобится вникнуть в то, что делают другие, чтобы потом защитить проект перед классом.

Список литературы

1. Андреас Шляйхер Образование мирового уровня. Как выстроить школьную систему 21 века. М.: Издательство «Национальное образование», 2018
2. Д.Карнеги Книга–тренер убеждения, умения влиять на людей и приобретать друзей. М.: АСТ, 2012
3. Намаконов И. Креативность:31 способ заставить мозг работать. М.: Альпина Паблишер, 2020, с.239
4. Шиманская В. Коммуникация: найди общий язык с кем угодно. М.: Альпина Паблишер, 2020, с
5. Шиманская В. Командная работа: запуск проекта любой сложности. М.: Альпина Паблишер, 2022
6. Непряхин Н. Критическое мышление: железная логика на все случаи жизни.М.: Альпина Паблишер, 2021, с.76

УДК377.01

ИННОВАЦИОННЫЕ ТЕХНОЛОГИИ В СИСТЕМЕ ВОСПИТАТЕЛЬНОЙ РАБОТЫ ШКОЛЫ, КАК УСЛОВИЕ ФОРМИРОВАНИЯ ГАРМОНИЧНО РАЗВИТОЙ ЛИЧНОСТИ УЧАЩИХСЯ

Тайжанова Динара Жангабуловна
заместитель директора по воспитательной работе
КГУ «Общеобразовательная школа №19 отдела образования г. Костаная»
Управления образования акимата Костанайской области

Николаева Юлия Валерьевна
магистрант
ФГБОУ ВО «Омский государственный педагогический университет»
педагог – психолог
КГУ «Общеобразовательная школа №19 отдела образования г. Костаная»
Управления образования акимата Костанайской области

Аңдатпа

Мектептердің тәрбие жұмысындағы инновациялар балалардың салауатты қоғамға үйлесімді енуіне және мектептегі жасөспірімдер ортасындағы девианттық көріністердің алдын алуға ықпал ететін жаңа білім беру құралдарын пайдалануға мүмкіндік беретін ұзақ мерзімді бастамалар ретінде үлгі болып табылады.

Түйін сөздер: *инновациялық технологиялар, оң әлеуметтік тәжірибе, жеке көзқарас принципі, білім беру және білім беру үдерістерінің барлық қатысушыларына теңдік және құрмет принципі.*

Аннотация

Инновации в воспитательной работе школы – это модели, как долгосрочные инициативы, позволяющие использовать новые воспитательные инструменты, способствующие гармоничному вхождению детей в здоровое общество и предупреждению девиантных проявлений в школьной подростковой среде.

Ключевые слова: *инновационные технологии, позитивный социальный опыт, принцип индивидуального подхода, принцип равенства и уважения всех участников воспитательного и образовательного процессов.*

Annotation

Innovations in the educational work of schools are models, such as long-term initiatives, that allow the creation of new educational tools that contribute to the introduction of children into a healthy society and the prevention of deviant diseases in the school teenage environment.

Key words: *innovative technologies, positive social experience, the principle of individual government, the principle of equality and independence of all participants in the educational and educational processes.*

Инновации в воспитательной работе школы – это модели, как долгосрочные инициативы, позволяющие использовать новые воспитательные инструменты, способствующие гармоничному вхождению детей в здоровое общество и предупреждению девиантных проявлений в школьной подростковой среде. Понятие «инновация» в литературе определяется по-разному в зависимости от различных методологических подходов, среди которых можно выделить:

Инновация рассматривается как результат творческого процесса;
Инновация представляется как процесс внедрения новшеств.

Основной особенностью такой системы в школе является индивидуализация процесса воспитания. Как ученик воспринимается индивидуальностью и личностью,

так и педагог является ключевой фигурой. Основу такой системы составляют новые, актуальные условия современного общества, воспитательные технологии.[1,с.36]

Воспитательная технология как одна из форм работы с детьми, позволяет добиться видимых результатов: позитивного социального опыта учащихся – опыт общения, взаимодействия и создание ситуации успеха. Инновационная деятельность в школе по воспитанию включают в себя несколько этапов: определить поле работы, подбор методов и форм работы, практическое применение наиболее эффективных приёмов, анализ и превращение в систему и традиции школы.

Вопрос применения инновационных технологий в воспитании детей является одной из ключевых вопросов, стоящих перед каждым родителем, обществом и государством в целом.[2,с.239]Обусловлено это тем, что современный ребёнок нуждается наряду с традиционной формой сотрудничества «Ребёнок–Педагог», в современном, комфортном и безопасном подходе воспитания.

Поэтому перед современной школой стоит задача выстроить взаимодействие всех субъектов воспитательного процесса, ориентированную на перспективную модель выпускника школы.[3, с.39]Следовательно, имея в виду данные тенденции, мы призваны решать задачу по формированию разносторонней развитой личности путём приобщения её к человеческой культуре, взятой в аспекте социального опыта и последующей его трансформации в опыт индивидуальный. Главной отличительной чертой такого образования и воспитания является особое внимание как к индивидуальности школьника и его личности в целом, так и индивидуальности, и личности учителя. Необходимость инновационного характера развития образования в условиях его модернизации стала очевидной: без инновационного прорыва в применении образовательных технологий невозможно получить принципиально новое качество уровня образования (уровня воспитанности) выпускников.

Реализация инноваций в воспитательном процессе в нашей школе базируется на четырёх принципах:

– *принцип индивидуального подхода:*

реализуется через восприятие личности ребёнка и создание условий для его развития на основе глубоких знаний индивидуально–психологических особенностей ребёнка (группы детей).

– *принцип равенства и уважения всех участников воспитательного и образовательного процессов:*

осуществляется через создание условий открытости, доступности и прозрачности. Ключевая форма взаимодействия администрации школы, педагогов, учащихся и родителей строится на взаимном доверии, обмене информацией, а также идеями. [4, с.204]. В современной школе учащиеся являются равноправными участниками воспитательного процесса и зачастую, именно от них идут инициативы проектов, современные идеи, которые дают свои результаты, и школа по–прежнему занимает особое место в душе каждого ребёнка. Это позволяет формировать у школьников открытое мировоззрение, осуществляется подготовка членов информационного, равноправного общества;

– *принцип активности:*

реализуется через умелое использование приёмов воспитания, которые способствуют формированию потребностей и интересов детей к действию. Занятость, активность ребёнка позволяет сформировать у него навыки социального взаимодействия. Такие дети легко находят способ выражения своей индивидуальности. Эффективность на практике доказана организацией кружковой

деятельности, что позволяет досуг детей сделать разнообразнее и результативнее, а также дополнительное образование. Оно является составной частью системы образования и воспитания детей и подростков, ориентированной на свободный выбор и освоение учащимися дополнительных образовательных программ. Само дополнительное образование школьников органически связано с учебно-воспитательным процессом в школе, внеурочной работой. Цель дополнительного образования школьников, а значит и внеурочной деятельности – развитие мотивации детей к познанию и творчеству, содействие личностному и профессиональному самоопределению учащихся, их адаптации к жизни в обществе, приобщение к здоровому образу жизни. Связующим звеном между внеурочной работой и дополнительным образованием детей выступают различные факультативы, школьные научные общества, учебные курсы по выбору. [5, с.114] В зависимости от целей и задач, решаемых ими, содержания и методов работы их можно отнести и к той и к другой сфере образовательного процесса.

–принцип креативности, творчества:

реализуется через формирование у детей умения творчески подходить к выполнению поставленных задач, мыслить масштабно, оригинально. К тому же, креативность в воспитательном процессе обеспечивает наличие прогрессивного подхода во взаимодействии педагогов и детей, воображения и оригинальности. Развитие творческого, самостоятельного мышления школьников, формирование умений и навыков самостоятельного поиска, анализа и оценки ситуаций, овладение навыками выхода из кризисных ситуаций обеспечивает формирование зрелой личности с активной гражданской позицией.

Важным условием эффективности инновационной работы в воспитательном процессе является практическая значимость. Педагогам необходимо фокусировать внимание в рамках целеполагания, а мероприятия должны носить эмоционально-окрашенный характер. [6, с.213]

Таким образом, становится понятной система взаимодействия с разными категориями семей и детей, находящихся на всех видах учёта. И эффективность воспитания современного школьника зависит от целостности воспитательных влияний различных социальных субъектов. Педагоги должны помнить, что выходя из школы, выпускник вступает на новый совершенно неизведанный путь взрослой жизни и то, какими личностными качествами он овладел, создаст благоприятные условия формирования его гражданской ответственности, развития творческой и познавательной активности выпускников школы.

Список литературы:

1. Главы государства БОЛАШАҚҚА БАҒДАР: РУХАНИ ЖАҢҒЫРУ, "Взгляд в будущее: модернизация общественного сознания", стр. 1–4, 2017 г. Астана.
2. Жарикбаев К. Б., Калиев С. К. Антология педагогической мысли Казахстана. – А., Рауан, 1995
3. Кабдуев А. Воспитание личности и право. // Мысль. 2005. № 6.
4. Ковалев С.В. Психология современной семьи. Москва, Просвещение. 1998
5. Ресурсы Интернета: сайт Министерства Просвещения РК.
6. Образовательные сайты: <http://kollegi.kz/> <http://pedsovet.su/>

ӘОЖ 373.2

МЕКТЕПКЕ ДЕЙІНГІ ҰЙЫМНЫҢ АТА–АНАЛАР ҚАУЫМДАСТЫҒЫМЕН ЖҮРГІЗІЛЕТІН ЖҰМЫСТАРДЫҢ ЖАҢА ФОРМАТТАРЫ

Темирханова Кымбат Шашубаевна

педагогика ғылымдарының магистрі, аға оқытушы
Мектепке дейінгі оқыту және тәрбиелеу білім беру бағдарламасы
Ы.Алтынсарин атындағы Арқалық педагогикалық институты
Арқалық қ., Қазақстан
E-mail: Kimbat.Sh@mail.ru

Аңдатпа

Мақалада балаларды дамыту мен тәрбиелеу үшін отбасы мен мектепке дейінгі ұйымның әрекеттестікте атқаратын жұмыстары қарастырылады. Баланы тәрбиелеуде тәрбиеші мен отбасының ролі анықталған. Ата–аналармен жүргізілетін жұмыстардың жаңа форматтары ұсынылады.

***Түйінді сөздер:** отбасы тәрбиесі, баланы тәрбиелеу мен дамыту жолдары, ата–аналардың жауапкершілігі, бала тәрбиесінің тиімді әдістері.*

Аннотация

В статье рассматривается работа семьи и дошкольной организации по развитию и воспитанию детей. Определена роль воспитателя и семьи в воспитании ребенка. Будут представлены новые форматы работы с родителями.

***Ключевые слова:** семейное воспитание, пути воспитания и развития ребенка, ответственность родителей, эффективные методы воспитания детей.*

Abstract

The article examines the work of a family and a preschool organization for the development and upbringing of children. The role of the educator and the family in the upbringing of the child is determined. New formats of working with parents will be presented.

***Key words:** family education ways of upbringing and development of a child, parental responsibility, effective methods of parenting.*

Мектепке дейінгі кезең – мектепке дайындық сатысы, баланың өмірлік маңызды дағдыларын дамыту кезеңі. Демек, бала өміріндегі мектепке дейінгі тәрбиелеу мен оқыту тәсілінің ұйымдастырылған оқу қызметінен баланың жеке ерекшеліктері мен қажеттіліктерін ескере отырып, әр баланың әлеуетін барынша дамытуға жағдай жасауға қарай өзгеруі тиіс[1]. Педагогтің алдын ала жоспарлаған әрекеттерін орындап қана қоймай, баланың қызығушылығына көңіл бөліп, күнді өзі таңдаған белсенділік түріне қарай құрудың маңызы зор.

Тәрбиелеу мен дамыту ерте балалық шақтан басталады, бұл ғылыми тұжырымдармен дәлелденген. Балаларды тәрбиелеуде отбасындағы жайлы жағдай, ата–аналардың моральдық қасиеттері зор маңызға ие.

Отбасы дегеніміз – кішкентай ғана әлеуметтік–психологиялық топ, оның мүшелері некелік немесе туысқандық қатынастармен, ортақ тұрмыспен және өзара моральдық жауапкершілікпен байланысқан, ал ондағы әлеуметтік қажеттілік қоғамның халықты нақты және рухани өсіріп–өндіруге деген қажеттілігінен туындайды.

Үлкен энциклопедиялық сөздікте мынадай анықтама берілген: «Отбасы – некеге немесе туысқандыққа негізделген шағын топ, оның мүшелері өзара ортақ тұрмыспен, өзара көмекпен, моральдық және құқықтық жауапкершілікпен байланысқан».

С.И.Ожеговтың «Орыс тілі сөздігінде» бұл ұғымға келесідей анықтама беріледі: «Отбасы – бірге тұратын жақын туысқандар тобы. Ортақ мүдделермен топтасқан адамдардың бірлестігі».

Әлеуметтанушылық тұрғыда «отбасы» ұғымы, әдетте, ортақ өмір, ортақ мүдде, өзара қамқорлық сипатындағы адамдардың неке, туыстық, тәрбиелеуге балаларды отбасына қабылдауы арқылы құрылған одағы деп қабылданады.

И.В.Злобинаның «отбасы» ұғымына деген көзқарасы да назар аударарлық, ол: «Отбасы дегеніміз ерлі–зайыптылықты, туыстықты, туғандықты, бірге өмір сүруді, ортақ шаруашылық жүргізуді, бірлесіп тәрбиелеуді, асырап–сақтауды қамтитын күрделі құқықтық ахуал болып табылады», дейді.

Осылайша, отбасы келесідей төрт сипаттамасы бар күрделі құрылым болып табылады, ол қоғамның шағын әлеуметтік тобы; жеке тұрмысты ұйымдастырудың аса маңызды түрі; ерлі–зайыптылық одақ; ерлі–зайыптылардың туыстармен, яғни бірге тұратын және ортақ шаруашылық жүргізетін ата–аналармен, аға–інілермен, әпке–сіңлілермен, ата–әжелермен және басқа да туысқандармен, көптаралы қарым–қатынастары.

Бала өмірдің алғашқы сабақтарын отбасында алады. Оның ең алғаш ұстаздары мен тәрбиешілері әке мен шеше. Бала үшін отбасындағы күнделікті қуанышты сәттер мен реніштер, сәттіліктер мен сәтсіздікте, мейірімділік пен сезімталдықты, адамдарға деген қайырымдылық сезімдерін қалыптастыратын бастаулар болып табылатыны ежелден–ақ дәлелденген. Отбасында баланың бойында адалдық пен зұлымдық, адамгершілік өлшемдері, еңбекке бейімділіктің бастапқы сабақтары туралы алғашқы ұғымдар қалыптасады. Өмірлік жоспарлар мен адамның идеалдары да дәл осы отбасында қалыптасады.

Сондықтан балаларды дамыту мен тәрбиелеу үшін отбасы мен мектепке дейінгі ұйымның күш–жігерін біріктіру қажет. Мектепке дейінгі тәрбиелеу мен оқытуда баланың өмірі мен дамуына ықпал ететін барлық факторларды ескеру қажет. Демек, баламен жұмысты ата–аналарымен, қоршаған ортамен өзара ынтымақтастықта құру аса маңызды. Барлық ерекшеліктерді: әлеуметтік жағдайды, отбасы тарихын, елдің мәдени ерекшеліктері мен салт–дәстүрлерін, баланың мінез–құлқы мен ерекшеліктерін ескеру қажет.

Ата–аналармен үнемі қарым–қатынаста болу және оларды бейімдеу мен оқыту процестеріне тарту мектепке дейінгі ұйым ұжымының басты міндеттерінің бірі болуға тиіс. Жаңа нормативтік–мазмұндық тәсілдерді іске асыру жағдайында мектепке дейінгі тәрбиелеу мен оқытудың алдына ашықтықты, ата–аналармен тығыз ынтымақтастықты және өзара іс–қимылды көздейтін нысаналы бағдарлар қойылады[2]. Білім беру жүйесінің алдына қойылған міндеттер оқу–тәрбиелеу процесінің нәтижелі болуы үшін ата–аналардың жауапкершілігін арттыруды көздейді. Балаларды дамыту, тәрбиелеу және оқыту процесіне ата–аналарды тарту мәселесі мынадай бағыттарда шешіледі:

- 1) ата–аналардың педагогикалық мәдениетін арттыру;
- 2) ата–аналарды мектепке дейінгі ұйымның қызметіне тарту.

Мектепке дейінгі тәрбиелеу мен оқыту жүйесінің алдына балаларды тәрбиелеу мен оқыту үшін жауапкершілікті іске асыруда ата–аналарға көмек көрсету жолымен оларды педагогикалық процеске белсенді қатысушылар ретінде тарту мақсаты қойылған. Аталған мақсатқа қол жеткізу үшін:

- 1) әр тәрбиеленушінің отбасымен әріптестік қарым–қатынас орнату;
- 2) балаларды дамыту мен тәрбиелеу үшін отбасы мен мектепке дейінгі ұйымның күш–жігерін біріктіру;

3) өзара түсіністік атмосферасын құру, мүдделердің ортақтығын, мектепке дейінгі ұйымның тәрбиеленушілері мен педагогтері, ата–аналар арасында қарым–қатынасқа деген оң көзқарас пен тілектестікті қолдау;

4) балалардың ата–аналарымен және заңды өкілдерімен сындарлы ынтымақтастықта қарым–қатынас орнату үшін педагогтерді даярлау көзделеді.

Ата–аналармен жұмыста ата–аналар жиналыстарының жаңа форматтары пайдаланылатын болады, олар тренингтер, семинарлар, "игі істер күндері", ата–аналардың қатысуымен педагогикалық кеңес, ата–аналар конференциясы, ата–аналармен бейресми байланыс орнатуға, олардың назарын мектепке дейінгі ұйымға аударуға бағытталған дәстүрлі емес қарым–қатынас нысандары түрінде өтуге тиіс, ата–аналар өз баласын жақсы білуі керек, оны басқа, өзі үшін таныс емес жағынан көруі тиіс, педагогтермен өзара қарым–қатынаста болуы қажет. Жеке және топтық консультациялар, ата–аналар жиналыстарын, проблема бойынша пікірталастар, "ауызша журналдар", педагогикалық қонақ бөлмелерін, сұрақ–жауап кештерін, "ток–шоу" өткізу, сабақтардың бейнежазбаларын және режимдік сәттерді қарау, содан кейін талқылау және басқалары ұсынылады. Мектеп жасына дейінгі ересек балалардың ата–аналары үшін белсенді етудің интерактивті әдістерін қолдану, сұхбаттасу, талқыланатын проблеманы рейтингтік бағалау, әрқилы бірнеше көзқарасты талқылау ұсынылады[3].

Отбасында тұрақты, жылы жағдай қалыптасқан болса, ондай ортада тәрбие алып өскен бала да жақсы жетістіктерге жетіп, өзінің даму әлеуетіне көтеріле алады. Алайда, заманауи отбасылары қоғамдық дамудың сапалы және қарама–қайшы жағдайында қалыптасады.

1. Қоғамның қарқынды жіктелуі (материалдық байлығының деңгейі және әлеуметтік мәртебесі бойынша)

2. Балалардың психикасына кері әсер тигізетін ажырасулар санының артуы.

3. Бір ата–анаға тәрбие беретін отбасылар санының өсуі.

4. Бұқаралық ақпарат құралдары мен интернет жаһандық желісінің қуатты озбырлық ықпалы.

Сапалық тұрғыдан алғанда отбасын нығайту жөнінде кешенді бағдарламалар әзірленіп жүзеге асырылуда. Ал отбасындағы қарама–қайшылық мәселелерді шиеленістіруге әкеліп соқтыратын жағдайлар.

Отбасымен педагогикалық ынтымақтастық баланың қанағаттану деңгейімен тәрбиеші жұмысының сапасын арттырады. Осының барлығы отбасымен қоғамдық мекемелердің бірігіп жұмыс жасауының нәтижелі болатындығына көз жеткізеді. Ол үшін алдымен баланың отбасылық ортасы зерттелуі керек.

Зерттеу әдістері: бақылау, әңгімелесу жеке және топтық, сауалнама іскерлік ойын арқылы балалардың отбасылық ортасына зерттеу жүргізіледі.

Отбасылық орта мынадай параметрмен анықталады:

1. Әлеуметтік мәдени орта, ата–аналардың және отбасының басқа мүшелері, ата–аналардың білімділік деңгейі, қоғам өміріне, балабақша істеріне қызығушылығы.

2. Техникалық–гигиеналық орта: тұрмыс тіршілік жағдайлары, үй жайдың жабдықталуы, тұрмыс салтының ерекшеліктері.

3. Демографиялық орта: Отбасы құрылымы, оның жасқа байланысты құрамы.

Отбасы тәрбиесін ұйымдастыруға қойылатын жалпы талаптар

1. Баланың жеке тұлға ретінде қалыптасуының физикалық, психикалық, адамгершілік саулығының негіздері.

2. Отбасы баланы әлеуметтендірудің қалыптасуының алғашқы институты.

3. Баланың қоғамда өмір сүру даярлығын реттеу және бақылау.

4. Ата–аналардың баланың денсаулық жағдайларына дене бітімінің даму деңгейіне отбасы мүмкіндігіне сәйкес мектепке дейінгі ұйымдарды таңдауға құқы бар.

Отбасы тіршілігін, дәстүрі мен рухани бағдарын зерттеу арқылы баланың мінез–құлық жағдайларын анықтауға болады[4]. Отбасындағы тәрбиелеу жұмыстарымен танысқаннан кейін алынған ақпарат ата–аналарды балабақша жұмысына қызықтыратын оңтайлы жағдайда құрылу керек. Яғни, ата–ана балабақшада өздерінің балаларына деген құрмет пен махабатты сезінуі керек.

Балаларды тәрбиелеудегі бірлік балалардың бойында дұрыс мінез–құлық қалыптастыруды қамтамасыз етеді, дағдыларды, білімдерді, іскерліктерді меңгеру процесін тездетеді, балалардың алдында ата–аналар мен тәрбиешілердің беделінің артуына көмектеседі. Мұндай бірліктің негізі ата–ананың педагогикалық білімділігі, олардың мектепке дейінгі мекеме жұмысы туралы хабардарлығы болып табылады.

Мектепке дейінгі ұйым тәрбиешілерінің міндеті ата–аналардың бала туралы, оның дамуының заңдылықтары және оны жан–жақты жарасты дамыту, мектепке оқуға дайындау мақсатымен оған ықпал жасау жолдары туралы білім алуына көмек көрсету болып табылады. Бұл үшін ата–аналарды психологияның, педагогиканың, анатомияның, физиология мен гигиенаның негізгі проблемаларымен таныстырады. Олар теориялық біліммен қатар кейбір методикалық білімдер мен іскерліктерді меңгереді. Балалардың ойынын қалай басқару керек, оған қалай тәртіп беру керек, оған қалай талап қою керек екенін, оны көтермелеу мен жазалау шараларының қандай екенін т.б. үйренуге мұқтаж. Мектепке дейінгі ұйымның ата–аналар қауымдастығымен жүргізілетін жұмыстары жақсы нәтиже беріп, балаларды тәрбиелеуде бірлік орнатуға көмектесетіндей болуы үшін жоғарда көрсетілген жұмыс түрлері мақсатты, жоспарлы, жүйелі түрде жүргізілуі тиіс.

Әдебиеттер тізімі:

1. Мектепке дейінгі тәрбиелеу мен оқытуды дамыту моделі. Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2021 жылғы 15 наурыздағы № 137 қаулысымен бекітілген. – Астана. 2021.
2. Жұмабекова Ф.Н. Мектепке дейінгі педагогика. – Астана. 2014. 187 б.
3. Бұзаубақова К.Ж., Жиенбаева С.Н. Мектепке дейінгі білім инновациясы. – Алматы. 2016. 207 б.
4. Темирханова Қ.Ш. Балабақшада заттық – дамытушы ортаны қалыптастыру әдістемесі.
5. Арқалық. 2016. 48 б.

УДК.159.99

ОРГАНИЗАЦИЯ ПРОФОРИЕНТАЦИОННОЙ РАБОТЫ С ПОДРОСТКАМИ В ПЕДАГОГИЧЕСКОМ ВУЗЕ

Тетерина Екатерина Александровна
студентка, Филиал ОмГПУ в г. Таре, Россия.
E–mail: teterina2000e@yandex.ru

Пузеп Любовь Геннадьевна
зав.кафедрой., доцент, к.пс.н.
Филиал ОмГПУ в г. Таре, Россия.
E–mail: puzep@mail.ru

Аннотация

Представлен опыт организации профориентационной работы с подростками на базе педагогического вуза. Раскрыты игры, используемые в рамках профориентационного мероприятия «Уверенный шаг в будущее».

Ключевые слова: профессиональное самоопределение, профориентация, профессия, матрица, подросток, игра, студенты.

Андапта

Педагогикалық университет базасында жасөспірімдермен кәсіптік бағдар жұмысын ұйымдастыру тәжірибесі берілген.«Болашаққа сенімді қадам» кәсіптік бағдар беру іс-шарасы аясында қолданылатын ойындар ашылды.

Түйінді сөздер: кәсіби өзін-өзі анықтау, кәсіптік бағдар беру, кәсіп, матрица, жасөспірім, ойын, студенттер.

Abstract

The experience of organizing career guidance work with teenagers on the basis of a pedagogical university is presented. The games used as part of the career guidance event "A Confident Step into the Future" are revealed.

Key words: professional self-determination, career guidance, profession, matrix, teenager, game, students.

Подготовка подростков к профессиональному самоопределению всегда была актуальной социально–психологической проблемой, от решения которой зависит качество подготовки будущих специалистов.

Подростковый возраст – время интенсивного формирования мировоззрения, системы оценочных суждений, нравственной сферы личности, идеалов и убеждений (Божович Л.И., Воробьева М.А., Выготский Л.С., Драгунова Т.В., Кон И.С., Эльконин Д.Б. и др.). Данный возраст характеризуется становлением самосознания, которое является ядром профессионального самоопределения, т. к. подросток начинает отождествлять себя с той или иной профессией. Профессиональное самоопределение предполагает понимание своих желаний, способностей, личностных особенностей [2].

В психологии самоопределение определяется учеными как процесс и результата выбора человеком своих целей, жизненной позиции, норм поведения в определенных обстоятельствах его жизни. Например, И.С. Кон говорил о том, что факторы самоопределения и отношения с людьми, окружающими индивидами, непременно связаны. По мнению автора, самоопределение находится в прямой зависимости от внутренних факторов человека и от внешних жизненных периодов [3].

Теоретические аспекты проблемы профессионального самоопределения исследовались в трудах Б. Ананьева, Л. Божович, Е. Климова, А. Петровского, Н. Пряжникова, Е. Пряжниковой, Е. Романова, Ю. Укке, В. Чебышевой и других. Развитие профессионального самосознания является одним из приоритетов профориентации [5].

Американский исследователь Е. Гинзберг определяет профориентацию следующим образом: «Профориентация – это процесс структурного вмешательства, имеющий целью помочь индивидам использовать имеющиеся возможности в области образования, профессиональной подготовки и выбора рода занятий»[4].

Швейцарский специалист Э. Клапфорд определяет профессиональную ориентацию как помощь индивиду при данных способностях выбрать для него наиболее подходящую профессию[1].

С 14 – 15 лет подросток воспринимает себя человеком мира и может осознанно сделать профессиональный выбор, именно поэтому целесообразнее вести разнообразную профориентационную работу. Приведем опыт организации такой работы на базе Филиала ОмГПУ в г. Таре.

Одним из мероприятий, проводимым для подростков в педагогическом вузе является профориентационный интенсив «Уверенный шаг в будущее». Участниками данной встречи стали обучающиеся 7–8 классов г. Тары в количестве 39 человек. Мероприятие проводилось студентами 4 курса направленности (профиля) Психология образования.

В начале школьникам было предложено ответить на вопросы методики «Матрица выбора профессии» (Резапкина Г.В.). Методика проводилась в письменной форме с заранее подготовленными бланками и раздаточным материалом. Участники ответили на два вопроса с десятью вариантами выбора в каждом, выбрав то утверждение, которое им нравится, привлекает, предпочтительно ими. Первый вопрос раскрывал сферу труда, второй – вид деятельности. Далее подростки проводили анализ ответов с помощью Матрицы выбора профессии. Профессии, которые находились на пересечении «сферы труда» и «вида труда» являются наиболее близкими к интересам и склонностям опрашиваемого. Были получены следующие результаты:

На вопрос: Какой объект деятельности вас привлекает (сфера труда)? Обучающиеся дали следующие ответы: человек – 10 ребят; искусство – 8 чел.; финансы – 8 чел.; информация – 6 чел.; техника – 3 чел.; животные – 2 чел.; изделия – 1 чел.; природные ресурсы – 1 чел.

На вопрос: Какой вид деятельности вас привлекает? Учащиеся отдали предпочтение: 13 человек – творчеству; 13 человек – управлению; 4 человека – исследованию, 4 человека – оздоровлению; 2 человека – обслуживанию; 2 человека – контролю; 1 человек – конструированию.

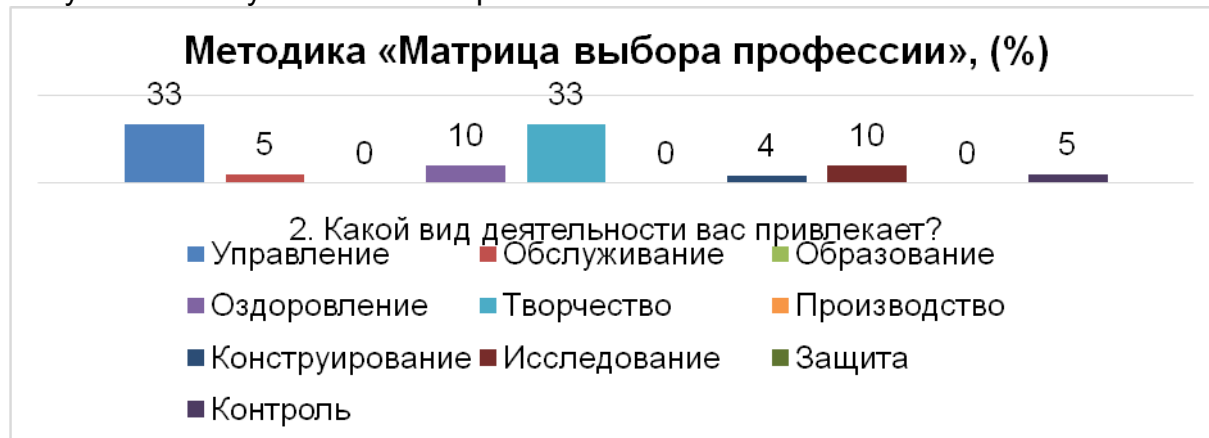
Таким образом, при ответе на первый вопрос: Какой объект деятельности вас привлекает (сфера труда)? школьники в большей степени выбрали – человека (26% – 10 человек), никто не выбрал 2 объекта деятельности – растения и продукты. Наглядно результаты представлены на рисунке 1.

Рисунок 1.– Результаты анкетирования

При ответе на второй вопрос: Какой вид деятельности вас привлекает? школьники в большей степени выбрали – управление и творчество (33% – по 10 человек), никто не выбрал 3 вида деятельности – образование, производство и защиту.

Рисунок 2.– Результаты анкетирования

После обсуждения результатов диагностики школьникам было предложено назвать качества, которые необходимо проявлять в выбранном виде деятельности. Ребята отметили, что каждая профессия требует определённых профессиональных качеств. Но есть и базовый набор, необходимый любому человеку независимо от рода деятельности, это ответственность, внимательность, скорость реакции, креативность, коллективизм и другие.

Вторая часть мероприятия была направлена на отработку необходимых профессиональных качеств, через включения подростков в различные игры.

Игра «Рошфор» помогает интеллектуально объединить команду, чтобы она совместно решила простую задачу по перемещению шара по поверхности игрового поля. Важно, чтобы команда действовала вместе, выработала общий план и делила друг с другом ответственность за свои поступки.

В игре «ОКАВОКА» школьники тренировали такие качества как внимание и скорость реакции. Перед участниками раскладывается игровое поле состоящего из четырех цветов – жёлтого, синего, красного и белого. Ведущий показывает участникам игровую карточку с изображением предмета находящегося на игровом поле. Задача участников найти данный предмет и крикнуть «ОКАВОКА». Побеждает тот, кто получит больше карт. Лучший способ предотвратить потерю концентрации – использовать игровые приемы.

Креативность – главный навык, на который обращают внимание руководители компаний при наборе персонала. Причина, по которой креативность является наиболее ценным навыком, заключается в том, что творческие люди являются независимыми мыслителями и способны решать поставленные задачи разными способами. Фрёбель считал, что каждый ребенок обладает врожденной способностью к творчеству и задача педагога – создать условия для его развития. Игровое упражнение «Ёлка» с использованием игрового набора «Даров Фрёбеля» способствует творческому подходу к решению возникающих ситуаций. Задача игроков: создать новогоднюю ёлочку из представленных материалов и продемонстрировать ее перед аудиторией.

Таким образом, использование игрового оборудования, интерактивных приемов дают возможность подросткам развивать профессионально важные качества, задуматься о значимости профессионального выбора. С другой стороны, студенты педагогического вуза при проведении занятий накапливают опыт общения с подростковой аудиторией, методический материал, который будет необходим в практической деятельности.

Список литературы:

1. Блинов, В. И. Образовательная профориентация: учебное пособие для СПО / В. И. Блинов, Н. Ф. Родичев, И. С. Сергеев. – 2-е издание, стер. – Санкт-Петербург: Лань, 2024. – 336с. – ISBN 978-5-507-47466-0. – Текст: электронный // Лань: электронно-библиотечная система. – URL: <https://e.lanbook.com/book/379952> (дата обращения: 15.01.2024).
2. Кон И.С. Психология старшеклассника: Пособие для учителей. – Москва: Просвещение, 1980. – 192 с.
3. Панина С.В. Самоопределение и профессиональная ориентация учащихся / С.В. Панина, Т.А. Макаренко. – М.: Издательство Юрайт, 2017. – 312с.
4. Панина, С.В. Профессиональная ориентация: учебник и практикум для среднего профессионального образования / С.В. Панина, Т.А. Макаренко.– 4 издание – Москва: Издательство Юрайт, 2023.– 363с.– (Профессиональное образование).– ISBN 978-5-534-16506-7. – Текст: электронный // Образовательная платформа Юрайт. – URL: <https://urait.ru/bcode/531185> (дата обращения: 12.01.2024).
5. Ранняя профориентация детей дошкольного возраста: учебное пособие / составители О. В. Вакуленко [и др.]. – Шадринск: ШГПУ, 2023. – 182 с. – ISBN 978-5-87818-685-8. – Текст: электронный // Лань: электронно-библиотечная система. – URL: <https://e.lanbook.com/book/359030> (дата обращения: 12.01.2024).

УДК 378.1

АКТУАЛЬНЫЕ ТРЕНДЫ В ОБРАЗОВАНИИ

Тойымбетова Динара Серикбаевна

ст. преподаватель КРУ им. А. Байтұрсынұлы

магистр педагогических наук

E-mail: d.dosaeva@list.ru

Аннотация

Система образования, как и всё вокруг не стоит на месте. Глобализация, расширение образовательного пространства вносит свои коррективы и на содержание, методы преподавания, методы оценивания учебных достижений, процесс обучения в целом. В статье рассматриваются актуальные на сегодняшний день тенденции развития образования, дается краткий обзор их содержания.

Ключевые слова: непрерывность образования, персонализация образования, коммуникативные навыки, готовность к обучению.

Аңдатпа

Білім беру жүйесі, айналадағы барлық салалар сияқты, бір орында тұрмайды. Жаһандану, білім беру кеңістігін кеңейт умазмұнға, оқыту әдістеріне, оқу жетістіктерін бағалау әдістеріне, жалпы оқу процесіне өз түзетулерін енгізеді. Мақалада бүгінгі таңда білім беруді дамытудың өзекті тенденциялары қарастырылады, олардың мазмұнына қысқаша шолу жасалады.

Түйінді сөздер: білім берудің үздіксіздігі, білім беруді жекелендіру, коммуникативтік дағдылар, оқуға дайындық.

Abstract

The education system, like everything else, does not stand still. Globalization, the expansion of the educational space also makes adjustments to the content, teaching methods, methods of evaluating educational achievements, and the learning process as a whole. The article examines the current trends in the development of education, provides a brief overview of their content.

Key words: continuity of education, personalization of education, communication skills, readiness to learn.

Во все времена, а особенно в современном мире образование играет ключевую роль в развитии как отдельного человека, так и всего общества в целом. И

конечно же, по мере развития, с течением времени, используемые подходы и методы обучения и воспитания становятся не актуальными и на смену им приходят новые, более прогрессивные. Задачей сегодняшнего образования является формирование профессионала, конкурентоспособного на рынке труда, готового идти «в ногу со временем», к постоянному развитию и повышению своей квалификации.

Научно–технический прогресс, четвертая промышленная революция оказали огромное влияние на образовательную сферу, приведя к ряду растущих тенденций в мире образования. Понимание этих тенденций может помочь им создать более эффективную среду обучения.

Эти тенденции включают *непрерывность образования, интеграцию технологий в образование, сдвиг на обучение вместо преподавания, персонализацию образования и развитие коммуникативных компетенций.*

Непрерывность образования. Готовность и способность к непрерывному образованию возможно сформировать при условии организации и реализации грамотного процесса обучения и воспитания, содержание которого включает в себя формирование навыков и умений саморазвития у обучающихся и у преподавателей. В процессе обучения должны предоставляться возможности для обучения навыкам самообучения.

С. Н.Шашкова и Н. А.Кондратенко отмечают, что образование на долгосрочную перспективу стало выступать в качестве социального процесса поддержки развития человека на всех этапах его жизни. Потребность в непрерывном образовании вызвана как стремительно развивающимися технологическими и информационными процессами, так и особенностями демографической ситуации и социально–экономического развития. Процесс институционализации непрерывного образования происходит на разных уровнях: на вертикальном – как образование по уровням в течение всей жизни, на горизонтальном – как параллельное обучение по программам разного уровня и самообразование [1, с. 105]. Кроме того, как утверждает П. М. Алексеева, что вопрос непрерывного обучения является особо актуальным для высшего профессионального образования, которое направлено на подготовку высококвалифицированных специалистов [2, с. 105].

Исследования подтверждают тот факт, что за последние десятилетия изменилась доля времени, которое человек тратит на обучение, по отношению к остальной активности. И эта доля не только увеличивается за последнее столетие, но и будет нарастать в будущем. Также доля обучения меняется с возрастом, захватывая всё больше времени жизни человека. Мы начинаем учиться во всё более раннем возрасте, не прекращаем в зрелости, и продолжаем в пожилом возрасте.

Интеграция технологий в образование. Взрыв технологий за последние два десятилетия не оставил позади себя и сектор образования. Компьютеры и Интернет изменили возможности обучающихся не только в получении доступа к информации, но и получать образование онлайн (онлайн–платформы для обучения, онлайн–классы, онлайн–уроки и т.д.).

Эта тенденция представляет ряд преимуществ для педагогов, обучающихся и учебных заведений. Педагоги видят в числе преимуществ: большую гибкость в расписании обучения, мобильность, расширение возможности учителей по предоставлению методов и технологий для разных стилей обучения, трансляция и запись учебных занятий, облегчение мониторинга, получение более быстрой и точной обратной связи от обучающихся, эффективная система отслеживания учебных достижений обучающихся по курсу.

Для обучающихся онлайн платформы и онлайн обучение предоставляют возможность смотреть лекции в прямом эфире или в записи позже. При

необходимости и по желанию, обучающиеся могут получить дополнительные учебные ресурсы и задания, чтобы побудить их углубиться в материал, не прерывая основной поток занятий, возможность проходить более своевременные тренировки по мере необходимости без участия педагога и, конечно же, не оспорим тот факт, что материал, предоставляемый посредством технологий является очень наглядным и увлекательным и т.п.

В свою очередь интеграция технологий в образование мотивирует педагогов модернизировать методы преподавания, делая процесс обучения более эффективным, доступным. Учебным заведениям это дает возможность предлагать своим обучающимся разнообразные дополнительные образовательные и учебные курсы. Так, например, в КРУ им. А. Байтұрсынұлы реализуются несколько программ: курсы повышения квалификации, курсы переподготовки кадров, курсы педагогической подготовки, дуальное обучение, обучение с использованием дистанционных форм обучения. Все это дает преимущество ВУЗу, необходимое ему для процветания.

Конечно же помимо преимуществ интеграция технологий в образование имеет и ряд недостатков. Так, технологии не всегда могут стимулировать учащихся к изучению навыков межличностного общения и взаимодействия. Отсутствие полных возможностей для общения со своими одноклассниками, однокурсниками, как в традиционных классах, группах. Отсутствие возможности для лидерства в групповых проектах и т.п.

Сдвиг на обучение вместо преподавания.

По мере модернизации системы образования изменились и отношения педагогов с обучающимися. На сегодняшний день обучающиеся располагают огромным количеством путей и инструментов получения нужной им информации, многие имеют необходимые навыки для самостоятельного раскрытия огромного количества фактов и знаний. В данной ситуации меняется роль педагога, теперь задача педагога поддержать, направить, сопроводить, помочь обучающемуся. Работа педагога постепенно превратилась в положение, когда они должны помочь ученику, студенту, слушателю понять, как учиться, любить учиться и как раскрывать и понимать информацию, которую они находят.

Современный педагог должен сам развивать в себе навыки лидерства и навыки решения проблем, научиться поддерживать беседы и создавать среду, в которой ценится командная работа, помочь обучающимся брать ответственность за свое образование на себя. Современный и успешный педагог – это педагог который больше сосредоточен на развитии ученика, студента, а не просто на предоставлении ему знаний.

Персонализация образования.

Персонализация образования – это проектирования и осуществления образовательного процесса, направленного на развитие личностного потенциала учащегося. В персонализированном образовании учащийся выступает субъектом совместной учебной деятельности, имеет возможность строить свою индивидуальную траекторию так, чтобы в ней учитывались особенности его личности и потребности развития.

Персонализированное обучение – весь спектр образовательных программ, форм и методов учебной деятельности, направленных на удовлетворение конкретных образовательных запросов, интересов, устремлений, обучающихся, позволяющих самостоятельно определять стратегию и темп учения.

Методологической основой персонализации обучения являются положения выдвинутые рядом исследователей.

Школа Л.С.Выготского:

- Обучение должно быть адекватно уровню развития учащегося.
- Для работы в зоне ближайшего развития ребенку нужен опытный взрослый. Это также может быть ровесник в обучающем сообществе или «умные» технологии.
- Осознание хода умственных действий повышает результативность этих действий.
- Обучение происходит в деятельности.
- Действие имеет цель, сложное действие разбивается на простые операции.
- Для развития мыслительных действий требуется внешняя опора (система ориентиров).

Отечественная педагогика (А.С.Макаренко, И.П.Иванов), социальная психология:

- Обучение – процесс социальный, «вместе интереснее».
- Коллектив формирует ценности и направляет деятельность.
- Использование потенциала «распределенной мотивации».

Сравнительные педагогические исследования и международный опыт (Д.Хэтти, Р Марзано, Д.Миктай, PISA и др.):

- Оперативная и содержательная обратная связь – один из ведущих факторов образовательного процесса.
- Наличие выбора повышает мотивацию.
- Обучение можно геймифицировать – привнести принципы разработки игровых технологий, которые удерживают мотивацию и внимание ребенка.
- Цифровые технологии могут взять на себя рутинные операции учителя, освободив часть времени для высокопрофессиональной работы.
- Любой продукт учебной или творческой деятельности ребенка несет в себе много информации. Если у этой информации есть цифровой след, информация может быть обработана и использована для персонализации траекторий учащегося.

Классические и современные теории управления (С.Кови, ДАО Тойоты, Аджайл и др.):

- Мотивированный и осмысленный труд эффективнее.
- Трудозатраты ученика, учителя, школы должны быть соразмерны результатам.

Отличительной особенностью персонализации является то, что персонализированные траектории выстраиваются самими обучающимися. В системе обучения ВУЗа персонализации обучения реализуется посредством выборности формы обучения, формата обучения, выборности учебных курсов, дополнительных программ обучения, самостоятельного темпа обучения (выполнения и сдачи выполненных заданий). Результатом персонализации образования является развитие личности учащегося, его мягких навыков (Softskills) и высокие академические результаты.

Развитие коммуникативных компетенций.

Наиболее важные навыки современного успешного специалиста включают критическое мышление, решение проблем, управление людьми и креативность. Работодатели хотят видеть среди своих сотрудников профессионалов, которые понимают, как принимать трудные решения в кратчайшие сроки, и обладающих развитыми лидерскими способностями.

Стремясь подготовить обучающихся к их будущей карьере, учебные заведения должны в процессе обучения помочь учащимся развивать эти навыки.

Следует отметить, что одновременная тенденция к онлайн–обучению делает проблемой развитие компетенций в сфере социального взаимодействия субъектов образовательного процесса. Несмотря на наличие ряда трудностей преподавателям необходимо все–таки найти способ сбалансировать время, проводимое за экраном, с важностью поощрения учащихся к совместной работе лицом к лицу для развития навыков межличностного общения.

Сформировать коммуникативные умения, значит, научить учащегося задавать вопросы и четко формулировать на них ответы, внимательно слушать и активно обсуждать рассматриваемые проблемы, комментировать высказывания собеседников и давать им критическую оценку, аргументировать свое мнение в группе, а также способность выражать собеседнику эмпатию, адаптировать свои высказывания к возможностям восприятия других участников коммуникативного общения.[3]

Под коммуникативной компетентностью обычно понимается способность устанавливать и поддерживать необходимые контакты с другими людьми. В состав компетентности включают совокупность знаний и умений, обеспечивающих эффективное протекание коммуникативного процесса. Коммуникативная компетентность рассматривается как система внутренних ресурсов, необходимых для построения эффективного коммуникативного действия в определенном круге ситуаций межличностного взаимодействия.

Коммуникативная компетентность обучающегося играет значимую роль в образовательном процессе.

Во–первых, она влияет на учебную успешность. Если ученик стесняется отвечать у доски или испытывает при этом чрезмерную тревогу, его реальный ответ (как воплощение коммуникативной компетентности) будет хуже имеющихся знаний, а его оценка, соответственно, ниже. Полученный негативный опыт отрицательно повлияет на последующую учебную деятельность.

Во–вторых, от коммуникативной компетентности во многом зависит процесс адаптации ребенка к школе, в частности его эмоциональное благополучие в классном коллективе. Неумение контактировать с ровесниками сужает круг друзей, вызывает ощущения неприятности, одиночества в классе, может провоцировать асоциальные формы поведения.

В–третьих, коммуникативная компетентность обучающихся может рассматриваться в образовательном процессе не только как условие сегодняшней эффективности и благополучия субъекта образовательного процесса, но и как ресурс эффективности и благополучия его будущей взрослой жизни.

В данной ситуации к деятельности педагога предъявляется глобальное требование – умение организовать условия формирования личности, способной защищать свои интересы и взгляды в диалоге, брать ответственность за свои поступки на себя, грамотно, логично и свободно доносить до собеседника свои умозаключения и мысли.

Знание и понимание сущности тенденций современного образования может помочь педагогу создать более эффективную среду обучения и воспитания успешной личности.

Список литературы:

1 Шашкова, С. Н. Современные тенденции развития института образования / С. Н. Шашкова, Н. А. Кондратенко // Известия Тульского государственного университета. Гуманитарные науки. – 2021. – N 3. – С. 98–107.

2 Андриянова, И. В. Тенденции современного образования / И. В. Андриянова. – Текст : непосредственный // Молодой ученый. – 2023. – № 38 (485). – С. 37–39. – URL: <https://moluch.ru/archive/485/106060/> (дата обращения: 30.01.2024).

3 Рудакова Г. В. Развитие коммуникативных умений подростка // Первоесентября. – 2013. – №10. – С. 3 – 6.

УДК373.24

ПСИХОЛОГО–ПЕДАГОГИЧЕСКОЕ СОПРОВОЖДЕНИЕ ДЕТЕЙ МЛАДШЕГО ДОШКОЛЬНОГО ВОЗРАСТА В ПРОЦЕССЕ АДАПТАЦИИ В ДОШКОЛЬНОЙ ОРГАНИЗАЦИИ

Токмагамбетова Слушаш Сапабековна
воспитатель КГКП «Ясли–сад №44 отдела образования ягорода Костаная»
Управления образования акимата Костанайской области Казахстана

Русинова Юлия Витальевна
воспитатель КГКП «Ясли–сад № 44 отдела образования города Костаная»
Управления образования акимата Костанайской области. Казахстан

Аннотация

Статья посвящена описанию опыта работы по адаптации младших дошкольников в условиях дошкольной организации. Рассмотрены особенности процесса адаптации и его основные фазы. Определены ведущие факторы, которые влияют на процесс адаптации детей в дошкольной организации. Данная статья будет полезна педагогам дошкольных организаций, которые осуществляют свою работу с детьми младшего дошкольного возраста.

Ключевые слова: адаптация, фазы адаптации, младший дошкольный возраст, дошкольная организация, психолого–педагогическое сопровождение.

Аңдатпа

Мақала мектепке дейінгі ұйым жағдайында бастауыш сынып оқушыларын бейімдеу бойынша жұмыс тәжірибесін сипаттауға арналған. Бейімделу процесінің ерекшеліктері және оның негізгі фазалары қарастырылады. Балалардың мектепке дейінгі ұйымға бейімделу процесіне әсер ететін жетекші факторлар анықталды. Бұл мақала бастауыш мектеп жасына дейінгі балалармен жұмыс жасайтын мектепке дейінгі ұйымдардың мұғалімдеріне пайдалы болады.

Түйінді сөздер: бейімделу, бейімделу кезеңдері, кіші мектепке дейінгі жас, мектепке дейінгі ұйым, психологиялық–педагогикалық қолдау.

Abstract

The article describes the experience of work on the adaptation of younger preschoolers in a preschool organization. The features of the adaptation process and its main phases are considered. The leading factors that influence the process of adaptation of children in preschool organizations have been identified. This article will be useful for teachers of preschool organizations who carry out their work with children of younger preschool age.

Key words: adaptation, adaptation phases, preschool age, preschool organization, psychological and pedagogical support.

Проблема адаптации детей раннего и младшего дошкольного возраста к условиям детского сада всегда была одной из приоритетных в дошкольном воспитании. Адаптация к условиям дошкольной организации—это всегда стресс для ребёнка–дошкольника. Потому что он переходит из привычной ему среды в новую среду детского коллектива. Правила дошкольной организации, режим дня, общение в большом детском коллективе—всё это является новым для дошкольника только что поступившего в детский сад.

Очень важно, чтобы период адаптации у ребёнка прошёл мягко. Для этого необходимо постоянное психолого–педагогическое сопровождение, учёт индивидуальных особенностей, оценка эмоционального и психического состояния ребёнка младшего дошкольного возраста. Педагоги должны использовать эффективные критерии для оценки процесса адаптации детей, владеть навыками работы с детьми раннего и младшего дошкольного возраста.

Если не создавать условия для максимально мягкой адаптации дошкольников, могут возникать проблемы эмоционального состояния детей, нарушение поведения и общения со взрослыми и сверстниками. То, как проходит процесс адаптации в дошкольной организации оказывает прямое влияние на дальнейшее положительное отношение ребёнка к детскому саду.

При этом процесс адаптации детей в дошкольной организации является комплексным, затрагивая социологию, педагогику и психологию. Впервые термин «адаптация» был предложен учёным Г.Аубертом, всего понимани и адаптация рассматривалась как процесс приспособления кожных покровов к условиям окружающей среды. Термин «адаптация» по–разному трактуется в биологии, философии, социологии, психологии и других науках.

Адаптация в психологии рассматривается как процесс и результат приспособления личности к условиям окружающей внешней среды. Основное внимание в психологии уделяется внутреннему психоэмоциональному состоянию личности в условиях определённой внешней среды. Педагогика также рассматривает адаптацию, как процесс приспособления и принятия условий внешней среды, ценностей, нравов и интересов общества, в котором адаптируется индивид [1, с. 221].

В процессе адаптации детей в дошкольной организации психологи педагоги выделяют три фазы:

1) Для острой фазы характерны нарушения в эмоциональном и психическом состоянии дошкольника, что выражается в снижении иммунитета, нарушении аппетита, сна, пищеварения. В острой фазе может наблюдаться некоторое снижение веса или даже регресс в речевом плане;

2) Под острой фазой может длиться на протяжении 3–5 месяцев, для неё характерна нормализация общего фона поведения ребёнка, но при этом могут наблюдаться отдельные показатели нестабильности психоэмоционального состояния;

3) Фаза компенсации характеризуется преодолением регресса, который мог возникнуть на ранних стадиях адаптации и нормализацией психоэмоционального состояния ребёнка [2, с. 38].

Адаптация может быть лёгкой, средней и тяжёлой степени тяжести.

При лёгкой степени адаптации психоэмоциональное и физическое состояние ребёнка приходит в норму уже через 10–15 дней, ребёнок легко вливается в коллектив, не испытывает затруднений в общении со взрослыми и сверстниками.

Средняя степень адаптации длится приблизительно на протяжении одного месяца. Для неё характерны незначительные нарушения психоэмоционального состояния дошкольника, при этом присутствуют признаки стрессовой ситуации для ребёнка, может наблюдаться недлительное снижение иммунитета.

Тяжёлая степень адаптации характеризуется длительным течением – от 2–х до 6–ти месяцев. Ребёнок может часто болеть, проявлять нестабильность психоэмоционального состояния. Для тяжёлой степени адаптации свойственны нарушения аппетита, стула, сна ребёнка.

Особенности поведения детей в период адаптации в значительной мере определяются их потребностями, которые возникли на момент прихода в дошкольную организацию. В соответствии с этим, можно выделить три группы детей, которые отличаются поведением и потребностями в общении.

Первая группа включает детей, которые испытывают потребность в общении с близкими взрослыми. Эти дети ожидают от этих взрослых внимания, заботы, доброты и информации об окружающем мире.

Вторая группа состоит из детей, у которых уже сформировалась потребность в общении не только с близкими взрослыми, но и с другими взрослыми. Они желают совместных действий с взрослыми и получения от них информации об окружающем мире.

Третья группа включает детей, которые испытывают потребность в самостоятельных действиях и общении с взрослыми.

Для того чтобы адаптация детей к условиям дошкольной образовательной организации была более успешной, необходимо оказывать грамотную поддержку всем ее участникам – детям, их родителям и педагогам. Подобную поддержку можно оказывать путем профессионального психолого–педагогического сопровождения, которое создает комфортные и благоприятные условия для адаптации.

Понятие «психолого–педагогическое сопровождение» стало популярным среди педагогов и психологов за последние 10–15 лет. Оно означает действие, сопутствующее определенному явлению, содействующее его протеканию. Психолого–педагогическое сопровождение направлено на предотвращение проблем развития ребенка, помощь ему в решении актуальных задач развития, обучения и социализации. Оно также обеспечивает психологическую поддержку образовательным программам и развивает психолого–педагогическую компетентность воспитанников, родителей и педагогов.

Принципы психолого–педагогического сопровождения детей раннего возраста включают личностное формирование через деятельность, направление на процесс коммуникации, открытость, непрерывность, индивидуализацию и гуманизацию.

Согласно Закону Республики Казахстан «Об образовании», психолого–педагогическое сопровождение детей раннего возраста осуществляется через профилактическую деятельность, диагностирование, консультационную деятельность, развитие личности ребенка, коррекцию, психологическое образование и просвещение, экспертизу.

Профилактика – одно из ключевых направлений деятельности педагога–психолога, позволяющее предотвратить различные проблемы. В раннем и младшем дошкольном возрасте профилактика осуществляется через воздействие на ребенка через его родителей или воспитателей.

Диагностика также является важным направлением деятельности педагогического коллектива дошкольной организации, позволяя отслеживать норму развития ребенка и выявлять проблемные периоды в его жизни, такие как период адаптации к детскому саду или готовность к поступлению в учебное заведение.

Консультирование проводится по мере необходимости и является периодической деятельностью педагогов дошкольной организации. В ходе консультаций решаются проблемы, возникшие у педагогов или родителей.

Развивающая и корректирующая работа проводится в индивидуальной или групповой форме, ориентируясь на нормы развития в определенном возрасте. Она создает благоприятную среду для ребенка, в которой он достигает оптимального уровня развития.

Психологическое просвещение – это весьма значимая сфера деятельности педагогов, работающих с детьми в дошкольной организации, хоть и второстепенная. Его цель заключается в улучшении психологической подготовленности педагогов, администрации и родителей в образовательном учреждении. Современная модель дошкольного воспитания в Казахстане предписывает лично–ориентированный подход к каждому ребенку. В таком подходе учителя должны уметь объединять свои действия для решения возникающих проблем. Именно поэтому советуем решать актуальные проблемы обучения и воспитания детей через просветительскую работу с педагогическим коллективом дошкольной организации [6].

Таким образом, психолого–педагогическое сопровождение представляет собой систему психологических и педагогических условий, обеспечивающих удовлетворение образовательных потребностей детей дошкольного возраста, успешную социализацию, а также проведение коррекционных и развивающих занятий. Эффективность управления процессом адаптации детей в дошкольное учреждение зависит от грамотной организации работы психолого–педагогического сопровождения.

Задачи работы психолого–педагогического сопровождения включают: установление взаимодействия между администрацией дошкольного учреждения, педагогическими специалистами и родителями в организации периода адаптации; планомерное повышение уровня психолого–педагогической компетентности педагогов и родителей в вопросах адаптации детей к детскому саду. Основными задачами педагогов в период адаптации детей являются оказание помощи в успешной адаптации каждого ребенка к новым социальным условиям, создание атмосферы безопасности и доверия в отношениях «педагог – ребенок – родитель», стимуляция потенциала ребенка на основе его ближайшей развитой зоны, а также предотвращение возможных проблем [7, с. 29].

Итак, главная задача психолого–педагогического сопровождения заключается в помощи детям преодолеть преграды и успешно адаптироваться к новому уровню образования. Педагогическое сопровождение включает в себя эмоциональное, коммуникативное, физическое и психическое развитие детей, направляя их на гармоничное развитие в сложном и разнообразном мире. Успешная адаптация ребенка в дошкольной организации зависит от слаженных и обдуманных действий всех участников педагогического процесса, при этом основную роль играет воспитатель. Воспитателю необходимо постоянно повышать свою профессиональную компетентность в вопросах адаптации детей раннего дошкольного возраста, создавать ситуации успеха для детей в общении с другими детьми и в создании развивающей игровой среды [7].

Таким образом, адаптация детей раннего и младшего дошкольного возраста представляет собой актуальную социально–педагогическую проблему. Она особенно важна для педагогов и родителей, которым доверена ответственность за детей. Только успешная адаптация в дошкольной организации способствует будущему развитию ребенка в качестве личности.

Список литературы:

1. Анучина О.А. Организация работы по адаптации детей раннего возраста к условиям детского сада // Педагогический опыт: теория, методика, практика, 2016. № 4 (9). – С. 221–224
2. Браткова М.В. Коррекционное обучение и развитие детей раннего возраста в играх со взрослыми / М.В. Браткова, А.В. Закрепина, Л.В. Пронина. – М.: Парадигма, 2017. – 112 с.
3. Теплюк С. Дети раннего возраста в детском саду. Программа и методические рекомендации. – М.: Мозаика–Синтез, 2018. – 122 с.

4. Ожегов С.И. Толковый словарь русского языка / С.И. Ожегов, Н.Ю. Шведова. – М.: ИТИ Технологии; Издание 4–е, доп., 2015. – 944 с.

5. Закон Республики Казахстан «Об образовании» от 27 июля 2007 года № 319–III (с изменениями и дополнениями по состоянию на 01.01.2024 г.). – URL: https://online.zakon.kz/Document/?doc_id=30118747

6. Модель развития дошкольного воспитания и обучения в Республике Казахстан от 15.03.2021. – URL: <https://adilet.zan.kz/rus/docs/P2100000137>

7. Внешняя среда и психическое развитие ребенка / Под ред. Р.В. Тонковой–Ямпольской. – М.: Педагогика, 2004. – 232 с.

ӘӨЖ 372.8

ОҚУШЫЛАРДЫҢ ТЫҢДАЛЫМ ДАҒДЫЛАРЫН ҚАЛЫПТАСТЫРУДА САРАЛАП ОҚЫТУДЫҢ ТИІМДІЛІГІ

Тургаева Боранкүл Асқарқызы

Қазақ тілі мен әдебиеті пәнінің мұғалімі,

Педагогика ғылымдарының магистрі

№1 мектеп–лицейі, Қостанай қ., Қазақстан

E–mail: bturgaeva@mail.ru

Аңдатпа

Мақалада сөйлеу әрекетінің рецептивті түрі – тыңдалымның маңызы, мақсаты, тілді меңгерудегі рөлі сипатталады. Тыңдалым дағдыларын қалыптастыру үшін саралап оқыту әдістемесі туралы мәліметтер ұсынылады.

Кілтті сөздер: тіл үйренуші, дағдылар, тыңдау, түсіну, зейін қою, ойлану, саралау, ақпаратты қорыту

Аннотация

В статье описывается рецептивный вид речевой деятельности – значение, цель, роль аудирования в овладении языком. Для формирования навыков аудирования представляются сведения о методике дифференцированного обучения.

Ключевые слова: изучающий язык, навыки, слушание, понимание, внимание, мышление, дифференциация, обобщение информации

Abstract

The article describes the receptive type of speech activity – the meaning, purpose, and role of listening in language acquisition. For the formation of listening skills, information is provided on the methodology of differentiated learning.

Key words: language learner, skills, listening, understanding, attention, thinking, differentiation, generalization of information

Тыңдалым – сөйлеу әрекетінің рецептивті түрі, қабылдаушы дағды. Ол адамның сөйлеуді есту арқылы қабылдауын және түсінуін білдіреді, қарым–қатынас жасауға әкеледі. Тыңдалымның басты мақсаттарының бірі – қабылданған ақпаратты, хабарды, әңгімелесуді, жаңалықтарды, нұсқаулар мен тапсырмаларды түсіну [1]. Білім алушылардың тыңдалым дағдыларын жетілдіру үшін, білім беру мазмұнын табысты игертуге, оқушының қабілетін және икемін дамытуға барынша қолайлы білім беру ортасын құру үшін саралап оқыту стратегияларын пайдалану керек. Бұл – адамдар арасындағы жеке айырмашылықтарды зерттейтін психологияның бір саласы.

Балаларды оқыту, тыңдауға дағдыландыру мұғалімнің алдында тұрған ең қиын міндет болуы мүмкін. Осындай қиындықты сараланған көзқараспен шешу керек.

Балаларды саралап оқыту мәселесі туралы жергілікті ғалымдар өз еңбектерінде: «Саралап оқыту әр оқушының бейімділігі мен қабілеттерін анықтауға және оны барынша арттыруға бағытталған. Мектептегі білім деңгейі – барлығына бірдей қойылған шарт. Оқыту мен тәрбиелеуді саралау оқушының жеке басының ерекшеліктерінің, оның қабілетінің, қызығушылығының, бейімділігінің, білім алуға дайындығының айырмашылығына негізделеді. Ол икемді және мобильді болуы керек, мұғалімге оқу процесінде әрбір оқушыға жеке көзқараспен қарауға және сыныпты жалпы белсендіруге ықпал етуге мүмкіндік береді», – деген [2].

Тыңдалым дағдысын қалыптастыру үшін біршама уақыт пен орасан еңбек керек. Демек, сабақта жаңа материалды түсінуіне оқушылардың барлығына бірдей жағдайда мүмкіндік беріліп, сабақтың оқу мақсатына негізделген тапсырмалар ортақ беріледі, бірақ әркім өз деңгейінде орындайды. Өз сабақтарымда кейбір оқушылардың тілді үйренуге деген қызығушылықтарын тудыру үшін, әр оқушының қабілетіне, дағдыларына, сөйлеу белсенділігі мен ойлау ерекшелігіне назар аударамын.

Әрбір білім алушы өзінің қабілеттері деңгейінде жұмыс істеуі мүмкін, бірақ айтарлықтай қиындықты жеңе алатын ұйымдастырушылық формаларды қарастыруы керек. Оқушылардың өзге тыңдағандарын, естігендерін қабылдай білу үшін, алдымен жоғары деңгейдегі білім алушыларды тыңдау қажет, өйткені мықты білім алушылар жоғары жұмыс қабілеттілігіне, жақсы есте сақтауына, ұйымдастырылуына ие болады, содан кейін үлгерімі нашар балаларды міндетті түрде тыңдай алады, өйткені қажетті ақпаратты бірнеше рет тыңдағаннан кейін олар ұсынылған тақырыпты түсінетіндігін көрсете алады.

Сондай-ақ жұмысты жұпқа және топқа бөліп қолданған жөн, онда білім алушыларды әртүрлі және бірдей дәрежеде біріктіруге болады [3]. Оны өзімнің педагогикалық іс-тәжірибеммен ұштастыра отырып, мектепте саралап оқытуды ұйымдастыру үшін, оқушының өзіне ғана тән ерекшелігін анықтап, оның дамуына және әлеуметтік әсерлерге қарсы тұруына көмектесуге жағдай жасау керек. Мысалы, «Баламалы қуат көздері» деген тақырыпты өткен кезде I деңгейге мәтінді тыңдап, «Дұрыс нұсқасын тап» әдісі арқылы кестеде берілген тірек сөздерге сай дұрыс нұсқасын сәйкестендіру тапсырмасы берілді (ЭКСПО – бас тақырыбы «Болашақтың энергиясы», Күн – ең арзан энергия көзі, сарқылмас энергия). II деңгейге шатасқан әріптерді дұрыс орналастырып оқы тапсырма. өшыбасшк, ослектртанциэя, энергия, ярафнци, імөкр, тазамад. III деңгейге мәтінді тыңдап, берілген ашық сұрақтарға жауап беру тапсырмасы берілді. Тыңдалым мәтіндері оқушының тілді білу деңгейіне, жас ерекшелігіне, қажеттілігіне және оқу мақсатына қарай таңдалып, іріктеліп алынды.

Саралау – бұл дараландырудың бір түрі, сондықтан оқытуды ұйымдастыру үшін, қандай да бір ерекшеліктер негізінде құрылуы керек [4]. Демек, оқушының өзгеше қасиеттерімен ерекшелінуін ескеру керек. Ол үшін мектеп мұғалімдерінің білім беру үдерісінде саралап оқытуды ұйымдастырып, шығармашылықпен жұмыс істеуіне психологиялық тұрғыдан жан-жақты көмек қажет. Балаларды ең алдымен жауаптарын бағалауға, оларды талдауға, содан кейін басқа білім алушылардың жұмысына, өз пікірін айтуға, не ұнағанын және не үшін, қандай да бір түзетулер енгізуге үйрету керек. Жауаптың өзін-өзі талдауы оқушылардың өзіне де, басқаларға да талапты болуына ықпал етеді. Әрине, сабақта тапсырмаларды орындау кезінде кейбір білім алушылар бұл тапсырмаларды тезірек, ал басқалары баяу орындайды. Сондықтан әр оқушының ерекшеліктерін, сондай-ақ сабақ кезеңін ескере отырып, қосымша жеке тапсырмалар дайындау қажет.

Сөйлеу және ақыл–ой белсенділігін арттыру, жаңа лексикалық минимумды немесе грамматикалық материалды енгізу үшін алдымен үлгерімі жақсы оқушылармен, содан кейін жұптармен және топтармен түрлі жұмысты қолдана отырып, үлгерімі нашар оқушылармен жұмыс жасаған жөн. Оқыту деңгейі әртүрлі білім алушыларға саралап оқыту әдісін үй тапсырмасын анықтау кезінде де жүзеге асыру қажет, яғни үлгерімі нашар, сондай–ақ күшті балалар үшін үй тапсырмасын дайындау деңгейін анықтау, тапсырмалардың көлемі мен олардың күрделілігін өзгерту қажет.

Саралап оқыту стратегиялары білім алушылардың даярлық деңгейін де, сондай–ақ әлеуетті мүмкіндіктерін де есепке алуды көздейді, яғни жаттығулар білім алушылардың қазақ тіліне қабілетін айқындайтын олардың жеке ерекшеліктерін дамытуға бағытталған арнайы тапсырмаларды қамтуы тиіс [5].

Қазақ тілі мен әдебиетін оқытуда оң нәтижелерге қол жеткізу үшін әрбір оқушымен жұмыс істеу үшін саралап оқытуды көздейтін, белгілі бір, бірақ міндетті түрде ойластырылған жүйені ұстанған жағдайда ғана мүмкін болады, бұл білім деңгейі жоғары білім алушыларға қосымша ақпарат береді және үлгерімі нашар балаларға ұсынылған материалды түсіну мен меңгеруді жеңілдетеді. Оқыту жүйесіне сүйене отырып, саралап оқыту стратегияларын қолдана отырып, жұптар мен топтарда жұмыс істеу білім алушыларға қателіктер жіберуден қорқуды жеңуге, жаңа сөздерді немесе грамматикалық материалдарды игеруге, осының бәрін өз сөзінде сәтті қолдануға көмектеседі.

Мұғалім оқу материалына, тақырыпқа жүйелі түрде қызығушылық танытуы, танымдық қажеттіліктерді қалыптастыруы, оқыту мысалдарының эмоционалдылығын арттыруы керек. Үлгерімі төмен оқушылар үнемі олардың қызметінің мағынасын түсіндіруі керек. Бұл білім алушылардан оқу іс–әрекеті туралы қажетті түсініктерді таңдау үшін оларға оқу тапсырмасын беру жеткіліксіз, бірақ әр жолы тапсырма мазмұнының мағынасына назар аудару керек. Еске сала кетейік, көбінесе мадақтау мен сөгудің бір ғана сөзі, бір қимыл, ишара түрде айтылған сезім немесе оқушы күткен мұғалімнің реакциясының болмауы ілімге деген көзқарастың кенеттен өзгеруіне әкеледі. Өздігінен қолданған кезде теріс әсер ететін сөздің күші саналы түрде қолданылған кезде және одан да сәтті әрекеттермен бірге оқушыға жағымды әсер етуі мүмкін.

Қорыта келе, оқушылардың тыңдалым дағдысын қалыптастыру үшін, саралап оқыту стратегияларын жүзеге асыру мұғалімнен үлкен өнерді талап ететінін атап өткім келеді. тыңдалған аудиомәтіннің мағынасын түсініп, ауқымды ойлай алуына қолайлы жағдай жасаумен қатар әр оқушының мүмкіндіктерін ескеруі керек. Қандай жағдай болмасын олардың әрқайсысының жеке мүдделеріне нұқсан келтірмеуі керек. Мектеп мұғалімдері аудиомәтіннің мағынасына зейін қойып, есте сақтау арқылы тыңдалған мәтіннің мазмұнын түсіне алу дағдыларын қалыптастыру талап етіледі.

Сондықтан да саралап оқыту стратегияларын қолдану және ең алдымен, олардың тілдік дайындығын, сөйлеу дағдыларының қалыптасу деңгейін ескеру заманауи сабақтардың қажетті құрамдас бөлігі болып табылады және оның тиімділігін арттыруға айтарлықтай ықпал етеді. Мұғалім әрбір сынып оқушыларымен толық әрі жете таныс болуы керек. Сонда ғана оқушыларды саралап оқытуда жұмысты ұйымдастыру әрі оны жүйелі жүргізу жақсы нәтиже береді.

Әдебиеттер тізімі:

1. Тыңдалым дағдыларын жетілдіру жолдары / Г.Ж. Кулманова. Ұлттық тестілеу орталығы ҚАЗТЕСТ жүйесі AZTEST_Ty_dalym_da_dylaryn_zhetildiru_zholdary.pdf
2. Дифференциация обучения как стратегия личноно–ориентированного образования в современной школе. – Научный журнал «Вестник ЕАГИ» №2, 2016.–116–120 с.

3. Онищенко Е.А., Смаглий Т.И., Утегенова Б.М. Основы дифференциации преподавания и обучения в современной школе: учебно–методическое пособие – Астана: АОО «Назарбаев Интеллектуальные школы» ЦПМ. – 2016, 99 с.
4. Ізғали Ж. І. 1–30 Жоспарлау мен оқытуда саралау тәсілдерін қолдану. Әдістемелік құрал. – Атырау. 2019. – 68 б.
5. Онищенко Е.А., Смаглий Т.И., Утегенова Б.М. Основы дифференциации преподавания и обучения в современной школе: учебно–методическое пособие – Астана: АОО «Назарбаев Интеллектуальные школы» ЦПМ. – 2016, 99 с.

УДК 37.03

ОСОБЕННОСТИ СТИЛЯ ПРИНЯТИЯ РЕШЕНИЙ У СТУДЕНТОВ ПЕДАГОГИЧЕСКОГО ВУЗА

Утегенов Адилет Булатович

магистратуры 2 курса ОП М701101–Педагогика и психология
педагогического института им. У.Султангазина
КРУ имени А.Байтұрсынұлы, г.Костанай, Казахстан
E–mail: uu.adlet@gmail.com

Смаглий Татьяна Ивановна

кандидат педагогических наук, ассоциированный профессор
кафедры педагогики, психологии и специального образования
педагогического института им. У.Султангазина
КРУ имени А.Байтұрсынұлы, г. Костанай, Казахстан
E–mail: smagliy56@mail.ru

Аннотация

В данной статье освещается тема стилей принятия решений среди студентов педагогических вузов. Исследование фокусируется на анализе того, как образовательный процесс и специфика будущей профессии влияют на формирование подходов к принятию решений. Основное внимание уделяется тому, как личностные качества, эмоциональный интеллект и профессиональные навыки, приобретаемые в процессе обучения, формируют уникальный стиль принятия решений у будущих педагогов. Статья подчеркивает значимость образовательной программы педагогических вузов в развитии компетенций, необходимых для эффективного принятия решений.

Ключевые слова: стиль принятия решений, личностные качества, эмоциональный интеллект, образовательная среда, теория и практика обучения.

Аңдатпа

Мақалада педагогикалық жоғары оқу орындарының студенттері арасында шешім қабылдау стилдері тақырыбы көрсетілген. Зерттеуде білім беру процесі мен болашақ мамандықтың ерекшеліктері шешім қабылдау тәсілдерін қалыптастыруға қалай әсер ететінін талдауға бағытталған. Оқыту процесінде алынған жеке қасиеттер, эмоционалдық интеллект және кәсіби дағдылар болашақ мұғалімдердің бірегей шешім қабылдау стилін қалай қалыптастыратынына назар аударылады. Мақалада педагогикалық жоғары оқу орындарының білім беру бағдарламасының тиімді шешім қабылдауға қажетті құзіреттіліктерді дамытудағы маңыздылығы көрсетілген.

Түйінді сөздер: шешім қабылдау стилі, жеке қасиеттер, эмоционалды интеллект, білім беру ортасы, оқытудың теориясы мен практикасы.

Abstract

This article highlights the topic of decision–making styles among students of pedagogical universities. The study focuses on analyzing how the educational process and the specifics of the future profession influence the formation of approaches to decision making. The focus is on how personal qualities,

emotional intelligence and professional skills acquired during the learning process shape the unique decision-making style of future teachers. The article emphasizes the importance of the educational program of pedagogical universities in the development of competencies necessary for effective decision-making.

Key words: *Decision-making style, personal qualities, emotional intelligence, educational environment, theory and practice of teaching.*

Принятие решений является ключевым аспектом любой профессиональной и личной деятельности. Особенно это касается студентов педагогических вузов, которым предстоит работать в сфере образования, где каждое решение может оказать заметное влияние на жизнь и развитие учащихся. В данной статье рассматриваются характерные черты и специфика стиля принятия решений у студентов педагогических вузов. Прежде всего, важно понимать, что процесс принятия решений включает в себя идентификацию и анализ проблемы, поиск альтернативных вариантов, оценку этих вариантов и выбор наилучшего решения. Стил ь принятия решений зависит от множества факторов, включая личностные качества, образовательный и культурный бэкграунд, а также контекст ситуации. Студенты педагогических вузов обычно характеризуются высокой социальной ответственностью, эмпатией и стремлением к обучению и развитию. Эти качества оказывают заметное влияние на их стил ь принятия решений. Они склонны учитывать не только логические и прагматические аспекты, но и эмоциональные и моральные факторы [1, с. 22–38].

Принятие решений в сфере образования имеет свои специфики. Студентам–педагогам необходимо развивать навыки критического мышления, умение анализировать разнообразные данные и учитывать потребности разных учащихся. Они должны научиться находить баланс между теоретическими знаниями и практическими потребностями образовательного процесса. Образовательная программа педагогического вуза способствует развитию у студентов комплексного подхода к принятию решений. Курс обучения включает изучение психологии, педагогики, методик обучения, что позволяет будущим педагогам более осознанно подходить к решению профессиональных и личных задач [2, с. 62–66]. На практике студенты педагогических вузов сталкиваются с необходимостью применять свои навыки в реальных условиях. Это может быть работа в школах, участие в образовательных проектах или стажировки. В этих условиях они учатся адаптировать теоретические знания к реальным ситуациям, учитывая индивидуальные особенности учащихся и специфику образовательной среды.

Для студентов одним из основных параметров эффективного обучения в высшем учебном заведении является способность проанализировать различные ситуации, их оценить и принять соответствующее решение. Принятие решений подразумевает принятие ответственности за их дальнейшие последствия, поэтому уклонение от принятия решений и их реализации характерно для незрелой личности [3, с. 528]. При выборе стратегий совладания с проблемными ситуациями, зрелая личность выбирает предпочтение стратегий разрешения проблемы, а не избегающим, непродуктивным стратегиям [4, с. 1–2]. Совладание и разрешение проблем и трудностей может включать в себя две формы стратегий: конструктивные способы реагирования и неконструктивные способы реагирования. к конструктивным относят разрешение проблем, которые основываются на самостоятельный выбор и принятие решений с последующей его реализацией, также контроль и оценка результатов: вербализация чувств и эмоций при общении с другими людьми [5]. Неконструктивные способы реагирования, которые отвлекают внимание от решения проблем и создают аддикции: алкоголизация, наркотизация, шопинг, пищевая зависимость, интернет–зависимость [6, с. 4–10]. Многими исследованиями доказано,

что в случае значительных стрессогенных факторов представители юношеского возраста чаще всего используют деструктивные стратегии, а не принятие и реализация самостоятельных решений [7]. В качестве затруднений решений является низкая самооценка, внушаемость, конформность, негибкость мышления, низкий уровень интеллекта [8, с. 93–101].

Среди проблем, с которыми сталкиваются студенты педагогических вузов при принятии решений, – стресс, неопределенность и высокие требования к профессиональной компетентности. Научиться эффективно управлять этими вызовами является важной частью их обучения и профессионального развития. Стиль принятия решений у студентов педагогических вузов формируется под влиянием множества факторов [9]. Обучение в педагогическом вузе не только предоставляет необходимые теоретические знания, но и способствует развитию практических навыков, необходимых для эффективного и ответственного принятия решений в профессиональной деятельности педагога. Развитие этих навыков является ключевым для успешной карьеры в образовании и формирования будущего поколения.

Понимание и развитие эмоционального интеллекта, основываясь на исследованиях Гоулмана, является ключевым фактором для подготовки квалифицированных и эффективных педагогов. Это не только способствует личностному росту студентов, но и оказывает прямое влияние на их профессиональную успешность и способность позитивно влиять на образовательный процесс. В педагогической практике, эмоциональный интеллект проявляется через способность учителя понимать и учитывать эмоциональные потребности учащихся, что способствует созданию благоприятной учебной среды и поддерживает эффективное обучение. Для студентов педагогических вузов важно не только обладать высоким уровнем эмоционального интеллекта, но и постоянно его развивать [10, с. 192–211]. Это включает в себя умение рефлексировать свои эмоции, развивать эмпатию и улучшать навыки межличностного общения. Эмоциональный интеллект в педагогической деятельности выходит за рамки личных компетенций. Он включает в себя способность понимать эмоциональное состояние учащихся, что является ключевым для создания благоприятной учебной атмосферы и улучшения образовательных результатов.

Список литературы:

1. Корнилова Т. В., Керимова С. Г. Особенности личностных предпосылок принятия решений (на материале фрейминг–эффекта) у врачей и преподавателей // Психология. Журнал Высшей Школы экономики. 2018. Т. 15 № 1. С. 22–38
2. Папшева Л.В., Грищенко Е.А. Личностные детерминанты процесса принятия решения в ситуации морально–нравственного выбора // Изв. Саратов. ун–та Нов. сер. Акмеология образования. Психология развития. 2010. N 3. С. 62–66.
3. Бурлачук, Л.Ф. Словарь–справочник по психодиагностике / Л.Ф. Бурлачук, С.М. Морозов. – СПб.: Питер, 2008. – 528 с.
4. Войнова В. И, Костина Л. А., Сергеева М. А., Кубекова А. С. Психологические особенности процесса принятия решений студентами вузов // Мир науки. Педагогика и психология – 2019. – №1(7).
5. Вербин, С.В. Наука принятия решений / С.В. Вербин. СПб., Питер, 2012. 241 с
6. Корнилова Т.В. Мельбурнский опросник принятия решений: русскоязычная адаптация // Психологические исследования. 2013. Т. 6, N 31. С. 4–10.
7. Евланов, А.Г. Теория и практика принятия решений. / А.Г. Евланов. М.: Экономика, 2014. – 175 с.
8. Захогина Н.В. Психологические особенности принятия решения в процессе группового взаимодействия // Педагогика и психология образования. 2010. N 4. С. 93–101.
9. А. В. Карпов / Психология принятия решений в профессиональной деятельности: учебное пособие; Ярослав. гос. ун–т им П. Г. Демидова. –Ярославль: ЯрГУ, 2014 – 164 с.

10. Дэниел Гоулман / Эмоциональный интеллект; пер. с англ. А.П. Исаевой. – М.: АСТ: АСТ МОСКВА; Владимир: ВКТ, 2009. – 478, [2] с.

УДК 378

РОЛЬ ФУНКЦИОНАЛЬНОЙ ГРАМОТНОСТИ В ОБУЧЕНИИ МАТЕМАТИКЕ УЧАЩИХСЯ

Фазылова Айгуль Абдулгалимовна

ст. преподаватель кафедры ФМиЦТ
педгогического института им. У Султангазина
КРУ имени Ахмет Байтұрсынұлы, г.Костанай, Казахстан

Канапина Мадана Рымовна

Учитель математики, КГУ «Школа–гимназия
г. Тобыл отдела образования Костанайского района»
Управления образования акимата Костанайской области
E–mail: azotnur@mail.ru

Аңдатпа

Функционалдық сауаттылық оқушыларға математиканы оқытуда маңызды рөл атқарады, олардың білімдері мен дағдыларын өмірдің әртүрлі жағдайларында қолдануға көмектеседі. Ол нақты есептер контекстінде математикалық ұғымдарды түсінуге ықпал етеді, сыни ойлауды дамытады және басқа пәндермен байланысты қамтамасыз етеді. Сондықтан функционалдық сауаттылықты дамыту оқушыларға математикалық білімдерін өмірде сәтті қолдануға көмектесетін оқу процесінің маңызды құрамдас бөлігі болуы керек

Түйінді сөздер: Математика, есептер, математикадағы функционалдық сауаттылық, ойлау, оқыту, дағдылар.

Аннотация

Функциональная грамотность играет важную роль в обучении математике учащихся, помогая им применять свои знания и навыки в различных ситуациях жизни. Она способствует пониманию математических концепций в контексте реальных задач, развивает критическое мышление и обеспечивает связь с другими предметами. Поэтому развитие функциональной грамотности должно быть важным компонентом учебного процесса, помогая ученикам успешно применять свои математические знания в жизни.

Ключевые слова: Математика, задачи, функциональная грамотность в математике, мышление, обучение, навыки.

Abstract

Functional literacy plays an important role in teaching mathematics to students, helping them apply their knowledge and skills in various life situations. It promotes the understanding of mathematical concepts in the context of real-world problems, develops critical thinking and provides communication with other subjects. Therefore, the development of functional literacy should be an important component of the educational process, helping students successfully apply their mathematical knowledge in life.

Key words: Math, tasks, functional literacy in mathematics, thinking, learning, skills.

Функциональная грамотность – это способность применять знания и навыки в реальных жизненных ситуациях. В контексте обучения математике, функциональная грамотность играет ключевую роль в понимании и применении математических концепций в различных областях жизни. Рассмотрим, как функциональная грамотность влияет на обучение математике учащихся и почему она является важным аспектом учебного процесса.

Понимание контекста

Одним из основных аспектов функциональной грамотности в математике является способность студентов понимать математические концепции в контексте реальных ситуаций. Например, умение применять знания о пропорциях и процентах для решения финансовых задач или использовать геометрические принципы при решении повседневных задач. Это помогает студентам видеть ценность и практическое применение математики в их жизни.

Решение проблем

Функциональная грамотность также включает в себя умение студентов решать разнообразные математические задачи, которые могут возникнуть в их повседневной жизни. Это может быть расчет стоимости товаров в магазине, определение времени прибытия поезда или расчет площади комнаты при ремонте. Учащиеся, обладающие функциональной грамотностью, способны адаптировать свои математические знания к различным ситуациям и эффективно решать возникающие задачи.

Критическое мышление

Функциональная грамотность также развивает критическое мышление учащихся. Они учатся анализировать информацию, принимать взвешенные решения и оценивать свои действия в контексте математических проблем. Это помогает им развивать навыки самостоятельного мышления и принятия решений, которые могут быть применены в различных сферах жизни.

Связь с другими предметами

Функциональная грамотность в математике имеет также связь с другими предметами. Например, умение анализировать данные и строить графики может быть полезным при изучении наук о природе или социальных наук. Понимание математических концепций также может быть важным для успешного изучения предметов, таких как физика, химия или экономика [1, с.58].

Функциональная грамотность играет важную роль в обучении математике учащихся. Она представляет собой набор навыков и знаний, которые помогают студентам применять математические концепции и методы в реальных ситуациях. Функциональная грамотность включает в себя понимание математических понятий, умение анализировать и решать задачи, а также коммуникативные навыки, позволяющие объяснить свои решения и идеи другим людям.

Одним из основных аспектов функциональной грамотности в математике является умение применять математические знания для решения повседневных задач. Учащиеся, обладающие функциональной грамотностью, могут применять математические концепции, чтобы решить проблемы из реального мира. Например, они могут использовать алгебру и геометрию, чтобы рассчитать расстояние до работы или определить оптимальный путь для доставки товаров. Эти практические примеры помогают ученикам увидеть практическую пользу от своих математических навыков и развить их применение в своей повседневной жизни.

Кроме того, функциональная грамотность позволяет учащимся стать более аналитическими и критическими мыслителями. Учащиеся, обладающие этими навыками, могут анализировать сложные математические проблемы и разбираться в их сущности. Они умеют применять логику и рациональное мышление для решения задач и принятия обоснованных решений. Это особенно важно в современном мире, где математическая грамотность является ключевым фактором успеха во многих областях, включая науку, инженерию, экономику и технологии [2, с.17].

Коммуникативные навыки также являются важной составляющей функциональной грамотности. Умение ясно и точно объяснять свои математические решения и идеи не только способствует лучшему пониманию материала самим

студентом, но и помогает другим людям понять и оценить его подход к решению проблемы. Важно научить учащихся использовать аргументацию, приводить обоснованные доводы и выражать свои мысли с использованием математической терминологии. Эти навыки могут быть полезными не только в учебе, но и в различных профессиональных и социальных ситуациях.

В итоге, функциональная грамотность играет важную роль в обучении математике учащихся. Она помогает ученикам не только усвоить математические концепции и методы, но и развить навыки и навыки, которые они могут применять в реальной жизни. Обладание функциональной грамотностью способствует лучшему пониманию материала, развитию аналитического мышления и уверенности в своих математических навыках. Поэтому, важно акцентировать внимание на развитии этой грамотности учащихся в процессе обучения математике.

Математической терминологии. Такие навыки коммуникации не только помогают учащимся успешно представлять свои идеи и решения, но и развивают их уверенность в своих математических знаниях.

Обучение функциональной грамотности в математике требует интеграции практических задач в учебный процесс. Это может включать задания, которые требуют от обучающихся применять математические концепции для решения реальных ситуаций или проводить исследования, чтобы выяснить, как математика используется в различных областях жизни. Такой подход помогает ученикам увидеть практическую ценность математики и позволяет им развить применимые навыки.

Организация коллективной работы и дискуссий также способствует развитию функциональной грамотности. Работа в группах, в которых учащиеся могут обмениваться идеями, аргументировать свои решения и разрешать разногласия, помогает развивать их коммуникативные навыки и способность работать в коллективе. В процессе обсуждения задач и их решений студенты могут увидеть разные подходы и найти более эффективные стратегии решения[5, с.47].

Важно отметить, что функциональная грамотность в обучении математике не является отдельной целью, но представляет собой важный аспект обучения. Она помогает студентам усвоить материал более глубоко и применить его на практике. Развитие функциональной грамотности в математике также способствует развитию более широких навыков, таких как аналитическое мышление, логика и критическое мышление, которые они смогут применять в различных сферах своей жизни.

Одним из способов развития функциональной грамотности учащихся в обучении математике является использование контекстуальных задач. Вместо того, чтобы представлять математические концепции в изолированной форме, задачи могут быть построены таким образом, чтобы требовать учащимся анализировать и решать задачи в реальных ситуациях. Например, это могут быть задачи, связанные с финансовыми расчетами, прогнозированием погоды или оценкой данных из научных исследований. Это помогает студентам увидеть, как математика применяется на практике и развивает их способности к применению математических навыков в реальной жизни.

Другой важной составляющей развития функциональной грамотности является развитие общих навыков решения проблем. Математика часто представляет собой решение сложных задач, требующих анализа и логического мышления. Учащимся полезно развивать навыки выявления сути проблемы, разработки стратегий решения и оценки результатов. Подобные навыки применимы во многих областях жизни, и развитие их через обучение математике имеет долгосрочное значение.

Кроме того, важно создавать среду в классе, которая поощряет активное участие учащихся и развивает их навыки коммуникации. Привлечение учащихся к обсуждениям задач, объяснение своих решений и слушание других мнений не только способствуют развитию функциональной грамотности, но и развивают социальные навыки и умения сотрудничества [5, с.32].

И наконец, роль учителя в развитии функциональной грамотности неоспорима. Учитель должен создать стимулирующую учебную среду, представлять материал в контексте и учить студентов применять его на практике. Он также может предоставлять обратную связь, помогая студентам осознавать и исправлять свои ошибки и улучшать свои навыки коммуникации и анализа.

Формирование функциональной грамотности можно отследить по уровням. В основной школе развитие функциональной грамотности целесообразно начинать с 5 класса постепенно осуществляя ступенчатый переход по годам обучения. В этот период обучающиеся могут соответствовать 1–2 уровню функциональной грамотности (начальному этапу).

Задача 1. «План»

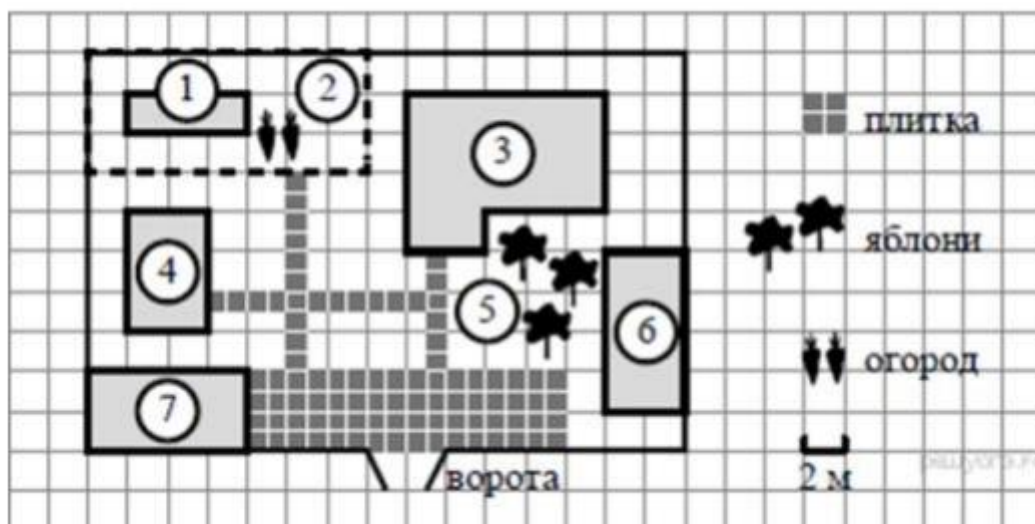

Рисунок 1

Прочитайте внимательно текст и выполните задание. На плане изображено домохозяйство (сторона каждой клетки на плане равна 2 м). Участок имеет прямоугольную форму. Выезд и въезд осуществляются через единственные ворота. При входе на участок справа от ворот находится баня, а слева – гараж, отмеченный на плане цифрой 7. Площадь, занятая гаражом, равна 32 кв. м. Жилой дом находится в глубине территории. Помимо гаража, жилого дома и бани, на участке имеется сарай (подсобное помещение), расположенный рядом с гаражом, и теплица, построенная на территории огорода (огород отмечен цифрой 2).

Вопрос 1) Перед жилым домом имеются яблоневые посадки. Все дорожки внутри участка имеют ширину 1 м и вымощены тротуарной плиткой размером 1 м × 1 м. Между баней и гаражом имеется площадка площадью 64 кв. м, вымощенная такой же плиткой. Хозяйка захотела поменять тротуарную плитку. Тротуарная плитка продаётся в упаковках по 4 штуки. Сколько упаковок плитки понадобилось, чтобы выложить все дорожки и площадку перед гаражом? В таблице представлены фирмы, где можно приобрести понравившуюся тротуарную плитку. Выбрать выгодную покупку.

«Таблица 1– Фирмы для выбора выгодной покупки»

Фирмы	Стоимость 1 упаковки	% доставки от общей суммы покупки	Общая сумма
Барыс	450 т	4%	
Әлем	340 т	5%	
3 Желания	390 т	6 %	

Вопрос 2

Хозяйка решила покрасить пол в гараже. Для покраски 1м² пола требуется 140 г краски. Краска продается в банках по 1,5 кг. Сколько банок краски нужно купить для покраски пола в гараже?

Вопрос 3

В сарае хозяйка держит куриц, они свободно гуляют по территории участка, на котором построен дом. Она решила огородить огород, чтобы куры не портили посеы. Нужно купить сетку–рѳица. 1м сетки стоит 45 рублей. Во сколько обойдется покупка сетки [8, с.11].

Задача 2. «Покупка» Мама отправила в 10 часов утра Асем и бабушку за покупками в магазин. Это был день недели –среда. Мама знала, что в среду в некоторых магазинах действуют скидки. Она дала им с собой 4000 тенге и список необходимых покупок: батон, буханку черного хлеба, пакет кефира, пачку пельменей, упаковку сосисок, пряники. Поблизости находились магазины, со следующими ценами на интересующий товар. Как вы думаете, в каком магазине Асем и бабушка сделают выгодную покупку? [3, с.26]

«Таблица 2 – Список необходимых покупок»

Название магазинов	«Small» +5% скидка	«Солнечный» + 10 %	«Астықжан» 0 %
Батон	300	330	270
Буханка черного хлеба	270	280	300
Пакт кефира	330	390	290
Пачка пельменей	1300	1270	1320
Упаковка сосисок	2830	2750	2600
Пряники	530	590	450

Задача 3. «Расставьте знаки и скобки»

Расставь скобки так, чтобы получилось верное равенство:

1) $5 \cdot 38 - 70 : 8 - 6 = 60;$

3) $30 - 49 : 42 : 6 \cdot 8 = 184;$

2) $630 : 7 : 2 \cdot 9 \cdot 25 = 125;$

4) $180 : 300 - 30 \cdot 9 + 199 = 205.$

В целом, функциональная грамотность является неотъемлемой частью обучения математике, которая помогает студентам стать компетентными и уверенными в применении математических знаний в реальной жизни. Развитие этой грамотности требует интеграции практических задач, развития навыков решения проблем, коммуникации и активной роли учителя в процессе обучения.

Список литературы:

1. Рослова Л. О., Краснянская К. А., Квитко Е. С. Концептуальные основы формирования и оценки математической грамотности // Отечественная и зарубежная педагогика. 2019. Т.1, № 4 (61). с. 58–79.
2. Развитие функциональной грамотности обучающихся основной школы: методическое пособие для педагогов /Под общей редакцией Л.Ю. Панариной, И.В. Сорокиной, О.А. Смагиной, Е.А. Зайцевой. – Самара: СИПКРО, 2019.– 125с.
3. PISA 2021 Mathematics: A Broadened Perspective.
4. PISA 2021 Mathematics/An analysis of the Center for curriculum redesign (CCR), January 2016, С. 27–32.
5. Развитие функциональной грамотности учащихся на уроках математики. Нур–Султан: филиал «Центр образовательных программ» АОО «Назарбаев Интеллектуальные школы», 2020 – 60 стр.
6. Сборник по материалам участников телекоммуникационного обучающего проекта–конкурса «Компетентностно–ориентированный урок», Омск, 2012.
7. Шарыгин И.Ф., Наглядная геометрия 5–6 классы, М: Изд.Дрофа, 2007.
8. Материалы конкурса «Кенгуру» <https://russian-kenguru.ru/konkursy/kenguru>.

УДК 711.7

**ТОЛЕРАНТНОСТЬ КАК СОСТАВЛЯЮЩАЯ ПЕДАГОГИЧЕСКОЙ КУЛЬТУРЫ
И ПЕДАГОГИЧЕСКОЙ КОМПЕТЕНТНОСТИ УЧИТЕЛЯ**

Фоминых Кристина Юрьевна

педагог–психолог, педагог – эксперт
КГУ «Общеобразовательная школа № 4
отдела образования города Костаная»
Управления образования акимата
Костанайской области,
г. Костанай, Казахстан
E–mail: gaberer–kristina251090@mail.ru

Аннотация

Казахстан на сегодняшний день является уникальным примером единства людей, основу достижений которого составляет модель толерантных отношений. В статье раскрывается роль образовательных учреждений, как социальных институтов, в формировании толерантного общества, которые оказывают непосредственное воздействие на формирование личностных черт и установок поведения подрастающего поколения.

Ключевые слова: профессионально–педагогическое образование, толерантность, педагог, образование.

Аңдатпа

Бүгінгі таңда Қазақстан адам бірлігінің бірегей үлгісі болып табылады, оның жетістіктерінің негізі толерантты қарым–қатынас моделі болып табылады. Мақалада жас ұрпақтың мінез–құлқының жеке ерекшеліктері мен көзқарастарының қалыптасуына тікелей әсер ететін толерантты қоғамды қалыптастырудағы білім беру мекемелерінің әлеуметтік институттар ретіндегі рөлі ашылады.

Түйінді сөздер: кәсіптік–педагогикалық білім беру, төзімділік, оқытушы, білім беру.

Abstract

Currently Kazakhstan is the unique example of the unity of people, the basis of its achievements is comprised of the model of tolerant relations. The article reveals the role of educational institutions as social institutions in the formation of a tolerant society, which have a direct impact on the formation of personal traits and attitudes of behavior of the younger generation.

Key words: professional and pedagogical education, tolerance, teacher, education.

Казахстан на сегодняшний день является уникальным примером единства людей, основу достижений которого составляет модель толерантных отношений. Созданная по инициативе Президента страны в 1995 году Ассамблея народа Казахстана выполняет важную миссию по укреплению толерантности и согласия между людьми различных этносов и стран.

Проблема толерантности имеет первоочередное значение в сфере образования, особенно в нашем поликультурном регионе, который называют «краем ста народов».

«Педагогика сотрудничества» и «толерантность» – те понятия, без которых невозможны какие-либо преобразования в современной школе. Действительно, образовательная деятельность является главным средством развития толерантности в обществе, как отмечается в «Декларации принципов толерантности UNESCO, 1995» [1].

Важная роль в формировании толерантного общества отводится образовательным учреждениям как социальному институту, который оказывает непосредственное воздействие на формирование личностных черт и установок поведения подрастающего поколения. На сегодняшний день возникает необходимость построения образовательного пространства, основанного на принципах толерантности. Особенно эта проблема актуальна при работе с детьми, которые только что переступили порог школы.

Задача школ подготовить будущих выпускников к толерантному взаимодействию в поликультурной среде современного общества. Большая роль в решении этой задачи отводится педагогу.

Профессионально необходимыми проявлениями толерантности педагога являются выдержка и самообладание. Душевная чуткость в характере педагога – своеобразный барометр, позволяющий ему чувствовать состояние учащихся, их настроение, вовремя приходить на помощь тем, кто в ней больше всего нуждается. Естественное состояние педагога – профессиональное беспокойство за настоящее и будущее своих питомцев. Такой учитель осознает свою личную ответственность за судьбы подрастающего поколения [2].

Я рассматриваю толерантность как профессионально важное качество педагога, один из аспектов коммуникативной компетентности, так как эта черта находит свое проявление в межличностном взаимодействии и, в первую очередь, в отношениях с учащимися, определяя их позитивный вектор. Смысл деятельности педагога в формировании толерантных отношений – содействовать повышению коммуникативной компетентности учащихся, то есть готовности и умению вступать в диалог, вместе с другими искать истину и сообщать о результатах своих поисков в форме, понятной каждому, кто в этой истине нуждается. Толерантность являет собой новую основу педагогического общения педагога и учащегося, сущность которого сводится к таким принципам обучения, которые создают оптимальные условия для формирования у обучающихся культуры достоинства, самовыражения личности, исключают фактор боязни неправильного ответа.

Толерантность – профессионально необходимое личное качество педагога, диктуемое задачами, содержанием и характером его деятельности. Проблема осложняется тем, что это качество связано с взаимоотношениями не только с детьми, но и со взрослыми.

Образование не может быть отделено от общества, поскольку оно отражает процессы, которые происходят в обществе. В Национальной доктрине развития образования в XXI веке отмечается, что образование подчинено формированию

системы национальных интересов как главных приоритетов мировоззренческой культуры личности и вместе с тем оно способствует овладению богатствами мировой культуры, воспитанию уважения к народам мира [3, с.517].

Существенная часть пройденного Казахстаном пути – это уникальная история культурного и этнического взаимодействия населяющих его народов, проникающего по существу во все сферы бытия – язык, поведенческие стереотипы, образ жизни и мышления, менталитет. В нашей Республике, в которой, по данным последней переписи, проживают более 130 национальностей, на протяжении многих лет складывалась собственная модель межнационального поведения, основа которой – толерантность.

Толерантность, сформированная в школьные годы, является одним из важнейших условий снижения напряженности в социуме. Следовательно, на систему образования, а в частности, на педагогов ложится серьезная нагрузка по выстраиванию новых отношений в обществе.

Роль педагога первостепенная. Именно он каждым своим шагом может и должен транслировать учащимся ценности толерантности и уважения, что проявляется не только в специально организованных мероприятиях, но и в ежедневном повседневном стиле взаимодействия с учениками, родителями, коллегами. В основе успешности такой работы, на наш взгляд, лежат установки самого педагога на проявление уважительного и толерантного отношения ко всем учащимся, готовность к гибкому и креативному поведению, заинтересованность и уверенность.

Чтобы воспитывать толерантность других, надо самому быть примером толерантности.

Итак, проблема формирования толерантного поведения в учебном процессе может быть в первом приближении разбита на две задачи. Первая задача сводится к воспитанию, а часто и к самовоспитанию, толерантного поведения учителя.

Вторая сводится к воспитанию навыков толерантного поведения учащихся. Успешность в решении обеих этих задач четко проявляется при непосредственном общении педагога и ученика, то есть в самом педагогическом процессе. В результате должен быть обеспечен необходимый эмоциональный фон педагогического процесса. Это, в свою очередь, влияет как на характер усвоения учащимися преподаваемых дисциплин, так и на профессиональную удовлетворенность педагога своей практической деятельностью.

Будучи толерантным, педагог не только успешнее осуществляет своё взаимодействие с учениками, но и становится «передатчиком» этого качества последним, что в свою очередь способствует созданию толерантного общества [4, с. 31].

Толерантные отношения слагаются из интереса к личности учащегося, из сочувствия к личности, помощи ему, уважения его мнения, состояния особенностей развития, из высокой требовательности к его учебной деятельности и озабоченности развитием его личности. Учащиеся видят эти проявления и следуют им сначала неосознанно, постепенно приобретая опыт толерантного отношения к людям. [5, с. 86].

Развивающему обществу нужны современные образованные, предприимчивые люди, которые самостоятельно будут принимать решения в ситуации выбора, которые способны к сотрудничеству, которые готовы к межкультурному взаимодействию, которые обладают чувством ответственности за судьбу своей республики Казахстан. Современная система образования должна давать знания и формировать у учеников потребность в непрерывном самостоятельном овладении

знаниями, создавать возможности для закрепления приобретенных умений и навыков. Педагогический процесс школы обладает всеми условиями для формирования толерантности общения учащихся.

В современной системе образования должна присутствовать идея глобальности мира, наполненного межэтническим и межконфессиональным диалогом, многоликостью языков, культур разных народов. Следовательно, необходимо пересмотреть содержание социально–гуманитарных дисциплин с целью актуализации в них проблем гражданственности, патриотизма, толерантности [6].

Построение толерантной среды в образовательном пространстве любого учебного заведения затрагивает социологический, психолого–педагогический и методологический уровни в пространственной организации жизнедеятельности человека. В качестве особой ценности образования рассматривается взаимодействие с другими людьми, в ходе которого происходит личностное взаимообогащение и развитие.

Таким образом, именно педагог– транслятор толерантности, социального опыта человечества подрастающему поколению через различные аспекты образования.

Если педагог толерантен, он открыт, недирективен, доброжелателен. Он выступает по отношению к учащемуся в роли наставника. Значит, каждому педагогу важно воспитывать в себе толерантность – одну из существенных черт, характеризующих профессиональное достоинство и мастерство и проявляющихся в бесконечном многообразии школьной или внешкольной среды, ситуаций и условий ее существования [7].

Развитие и формирование толерантности и согласия должно стать одной из ведущих образовательных задач наступившего века.

Список литературы:

1. Декларации принципов толерантности UNESCO, 1995.
2. Узакбаева С.А. Казахская культура как часть мировой цивилизации // Казахская цивилизация в контексте мирового исторического процесса: Материалы междунар. науч. конф. (7–8 июля 2003 г.).– Алматы, 2003.– С.517–527.
3. Каргина Н. В., Бабаев Т. М. Межнациональное общение и толерантное поведение в студенческой среде.
4. Данилова С. В. Педагогические условия развития толерантности студентов младших курсов вуза в процессе обучения: Автореф. дис. канд. пед. наук. – Омск, 2007. С. 31.
5. Жаркангулова З.Д. Анализ понятия толерантности в философской, психологической и педагогической литературе//Вестник КГПИ, № 2, Костанай: 2011. С.86–89
6. Образцов, П.И. Методы и методология психолого–педагогического исследования [Текст] / П.И. Образцов. – СПб. и др.: ПИТЕР, 2004. – 267 с.
7. Шиманский М. Выстраивая архитектуру мира и согласия// Казахстанская правда, 2010, №166–167

УДК37.011.33

ПСИХОЛОГО–ПЕДАГОГИЧЕСКОЕ СОПРОВОЖДЕНИЕ – ФАКТОР, ОБЕСПЕЧИВАЮЩИЙ ПОМОЩЬ ОБУЧАЮЩИМСЯ В РЕШЕНИИ ЗАДАЧ РАЗВИТИЯ, ОБУЧЕНИЯ, ВОСПИТАНИЯ И СОЦИАЛИЗАЦИИ

Чижова Анастасия Александровна

учитель английского языка
КГУ «Общеобразовательная школа № 16
отдела образования города Костаная»
Управления образования акимата
Костанайской области
E–mail: vinyusha@mail.ru

Аннотация

В статье представлены технологии психолого–педагогического сопровождения развития личностного потенциала обучающихся и способы их применения в школьной сфере. Рассмотрены технологии, которые использовались на уроках английского языка в средней школе на разных этапах обучения предмету. Главным итогом деятельности по обеспечению психолого–педагогического сопровождения, является адаптация детей всех ступеней обучения к быстроменяющейся жизни, обеспечение организации образовательного процесса, способствующего, прежде всего, становлению личности ребенка.

***Ключевые слова:** психолого–педагогическое сопровождение, технология личностно–ориентированного обучения, здоровьесберегающие технологии, обучающие игры, психолого–акмеологический подход.*

Аңдатпа

Мақалада білім алушылардың жеке әлеуетін дамытуға психологиялық – педагогикалық қолдау көрсету технологиялары және оларды мектеп секторында пайдалану жолдары көрсетілген. Пәнді оқытудың әртүрлі кезеңдерінде орта мектепте ағылшын тілі сабағында қолданылған технологиялар қарастырылды. Психологиялық–педагогикалық қолдау көрсету бойынша іс–шаралардың негізгі нәтижесі білім берудің барлық деңгейіндегі балаларды тез өзгеретін өмірге бейімдеу, оқу–тәрбие процесін ұйымдастыруды қамтамасыз ету болып табылады, бұл ең алдымен баланың жеке басының дамуына ықпал етеді.

***Түйінді сөздер:** психологиялық–педагогикалық қолдау, тұлғаға бағдарланған оқыту технологиясы, денсаулық сақтау технологиялары, оқу ойындары, психологиялық–акмеологиялық тәсіл.*

Abstract

The article presents technologies for psychological and pedagogical support for the development of students' personal potential and ways of their application in the school sphere. The technologies that were used in English lessons in high school at different stages of teaching the subject are considered. The main result of the activities to provide psychological and pedagogical support is the adaptation of children at all levels of education to a rapidly changing life, ensuring the organization of the educational process, which contributes, first of all, to the development of the child's personality.

***Key words:** psychological and pedagogical support, technology of person–centered learning, health–saving technologies, educational games, psychological and acmeological approach.*

Изменения, происходящие в жизни современного общества, вызвали необходимость разработки новых подходов к системе обучения и воспитания обучающихся. Современному обществу необходима личность готовая жить не только в меняющихся социально–экономических условиях, но и активно влиять на существующую действительность, изменяя ее к лучшему.

В Государственном общеобязательном стандарте основного среднего образования определена цель образования: «...формирование общей культуры личности, адаптация личности к жизни в обществе, создание основы для осознанного выбора и освоения профессии, специальности, в том числе с учетом особых образовательных потребностей и индивидуальных возможностей обучающихся».[1] В учебно–воспитательном процессе осуществляется целостное развитие и раскрытие потенциала каждого ребенка на основе общечеловеческих и национальных ценностей с учетом его интересов, особенностей и потребностей. Отличительной особенностью обучения и воспитания обучающихся является личностно–ориентированный подход.

Технология личностно–ориентированного обучения предполагает специальное конструирование учебного текста, дидактического и методического материала к его использованию, типов учебного диалога, форм контроля за личностным развитием ученика. Для развития индивидуальной личности приемлемы такие виды заданий: «Узнай себя!», «Выбирай себя!», «Проверяй себя!», «Твори совместно!» Развитие личности ребенка, его способностей, интересов – процесс непрерывный. Для того чтобы прогнозировать, направлять, вести ребенка к успеху, нужно знать и понимать его психологию, внутренний мир. Педагогу важно иметь представление о потенциальных возможностях ребенка, которые по разным причинам не всегда раскрываются во время учебной деятельности. В процессе становления личности вес имеет каждый показатель: познавательный, учебный, личностный. Педагог должен точно знать, что влияет на успешность обучения того или иного ученика, комфортно ли ему в классе, в коллективе, не остановился ли он в своем развитии. Педагог должен иметь запас знаний по социальной и педагогической психологии, учитывать возрастные и индивидуальные особенности своих учеников, применять педагогические и психологические знания в работе с детьми.

Психолого–педагогическое сопровождение учебно–воспитательного процесса в условиях общеобразовательной школы – достаточно молодое направление в образовании. Его основные направления – диагностика, психокоррекционная и развивающая работа с детьми, консультирование и просвещение субъектов образовательного процесса, социально–диспетчерская деятельность. Важной задачей является обеспечение качества, доступности, индивидуализации и дифференциации, что предполагает:

- создание психологически безопасной образовательной среды;
- осуществление квалифицированной диагностики возможностей и способностей ребенка, начиная с раннего возраста, психологической помощи семьям детей групп особого внимания;
- помощь ребенку в решении актуальных задач развития и в выборе для него образовательного и профессионального маршрута;
- профилактику нарушений эмоционально–волевой сферы;
- помощь в разрешении проблем во взаимоотношениях со сверстниками, учителями, родителями.

В условиях обновления содержания образования сфера ответственности психолого–педагогического сопровождения не может быть ограничена рамками задач преодоления трудностей в обучении. Она должна включать в себя задачи обеспечения социализации, сохранения и укрепления здоровья, защиты прав детей и подростков, формирования установок на здоровый образ жизни, развитие навыков само регуляции и управления стрессом, профилактики поведенческих факторов риска. При этом в поле зрения должны находиться все категории детей, в том числе,

талантливые (одаренные), дети с ограниченными возможностями здоровья, дети-инвалиды, поддержка при социализации, которых, требует особого внимания.[2]

Проведённые исследования свидетельствуют, что наиболее распространёнными заболеваниями среди детского населения в Казахстане за 2018–2020 годы «являются болезни органов дыхания, болезни органов пищеварения и болезни глаз. Вместе с тем, в динамике отмечен рост количества болезней нервной системы». [3] В этой связи на школу возлагается миссия воспитания у детей бережного отношения к собственному здоровью и профилактика детской и подростковой заболеваемости. Активное внедрение в педагогическую практику здоровые берегающих технологий– это комплекс мер по охране и укреплению здоровья детей в образовательном учреждении. К ним относят педагогические, психологические, медицинские программы и подходы, которые обеспечивают безопасный для педагогов и детей учебный процесс. Меры, укрепляющие здоровье и способствующие развитию подростков, оправдывают себя и впоследствии снижают заболеваемость и смертность. В поурочный план я включаю физминутки, зарядку для глаз, поощряю передвижение обучающихся по классу во время формирования пар, групп, использую музыкальные паузы, во время которых ребята выполняют упражнения на движение.

Обучающие игры занимают важное место среди современных психолого–педагогических технологий обучения. Обучающие игры выполняют 3 основные функции:

- Инструментальная: формирование определенных навыков и умений.
- Гностическая: формирование знаний и развитие мышления учащихся.
- Социально–психологическая: развитие коммуникативных навыков.[4]

На уроках английского языка я использую игровые моменты, которые позволяют обучающимся правильно оценивать себя и других, эффективно строить общение с другими людьми в повседневной жизни, в деловых ситуациях и, конечно, любить сам процесс общения. Обучающимся нравятся игры с мячом, «угадай предмет», имитация, снежный ком, «горячий стул» и другие.

Актуальной задачей психолого–педагогического сопровождения развития личностного потенциала обучающихся является помощь в выборе для него образовательного и профессионального маршрута. В этой связи возникает необходимость в психолого–акмеологическом подходе, который определяет карьеру как процесс реализации человеком себя, своих возможностей в условиях профессиональной деятельности. Человек выступает подлинным творцом своего «акме» выходя за рамки профессионализма.«Акме» – это пик, высшая точка развития личности, всех ее физических и духовных сил. На уроках английского языка в 11 классе в ходе изучения темы «Мир профессий» провожу с ребятами ролевую игру «Interviewing candidates for the position in the job»: ученик выступает в роли работодателя, проводя собеседование с кандидатом на вакансию. Старшеклассники с удовольствием принимают участие в создании и презентации проекта «An idea for a new business start-up». В ходе выполнения этого проекта у ребят появляется возможность предложить свою идею успешного бизнеса. Такие игры развивают у ребят критическое мышление, формируют представление о будущей работе, способствуют правильному выбору профессии.

Главным итогом деятельности по обеспечению психолого–педагогического сопровождения, является адаптация детей всех ступеней обучения к быстроменяющейся жизни, обеспечение организации образовательного процесса, способствующего, прежде всего, становлению личности ребенка.

Обозначенный результат достигается посредством создания условий для формирования не только определенных личностных качеств (активность, коммуникабельность, ответственность, социально–психологическая умелость), но и адекватных требований общества к потребностям каждого конкретного человека способных обеспечить качество жизни.[5]

Таким образом, эффективное психолого–педагогическое сопровождение в современных социокультурных условиях выступает как комплексная технология, особая культура поддержки и помощи подростку в решении задач развития, обучения, воспитания и социализации.

Список литературы:

1. Государственные общеобязательные стандарты дошкольного воспитания и обучения, начального, основного среднего и общего среднего, технического и профессионального, послесреднего образования.
2. Интернет–источник <https://www.unicef.org/kazakhstan/media> Здоровье подростков и молодежи как общественная ценность Казахстана.
3. Интернет–источник <https://cyberleninka.ru/article/n/struktura-zabolevaemosti-sredi-detey-i-podrostkov-v-respublike-kazakhstan>.
4. Битянова М.Р. Организация психологической работы в школе.
5. Чернова Е.Н. Современные психолого–педагогические технологии обучения.

ӘОЖ 37.026

МАТЕМАТИКА ПӘНІН ОҚЫТУДА КӨРНЕКІ ЖӘНЕ ДИДАКТИКАЛЫҚ ҚҰРАЛДАРДЫҢ МАҢЫЗЫ МЕН МӘНІ

Шайзадаева Сабина Асқарқызы

«Бастауышта оқытудың педагогикасы мен әдістемесі»
білім беру бағдарламасының студенті, М.Х.Дулати атындағы
Тараз өңірлік университеті, Тараз қаласы, Қазақстан
E–mail: bina.bazi@mail.ru
Ғылыми жетекші – п.ғ.к., доцент Сарыбекова Қ.Н.

Аңдатпа

Мақалада бастауыш сыныптардың математика пәнін оқытуда көрнекі және дидактикалық құралдардың маңызы мен мәніне байланысты зерттеуді қажет ететін мәселелер қарастырылған. Көрнекі құралдарды пайдаланғанда есепке алынатын негізгі талаптарға байланысты қағидаттар көрсетілген.

Түйінді сөздер: *принцип, көрнекілік, сабақтастық, оқыту принципі, динамикалық көрнекілік, ғылымилық, дидактика, бастауыш мектеп, әдістемелік жетілдіру, білім берудің озыңқы дамуы, білім беру жүйесіндегі басқару демократизмі.*

Аннотация

В статье рассматриваются вопросы, требующие изучения, связанные с значением наглядных и дидактических средств в обучении математике начальных классов. Изложены принципы, связанные с основными требованиями, учитываемыми при использовании наглядных пособий.

Ключевые слова: *принцип, наглядность, преемственность, принцип обучения, динамическая наглядность, научность, дидактика, начальная школа, методическое совершенствование, опережающее развитие образования, демократизм управления в системе образования.*

Abstract

The article discusses issues that need to be studied in connection with the importance and significance of visual and didactic means in the teaching of mathematics of primary grades. The principles related to the basic requirements taken into account when using visual aids are outlined.

Key words: *principle, visualization, continuity, teaching principle, dynamic visualization, scientific, didactics, primary school, methodological improvement, advanced development of Education, Management democratism in the education system.*

Білім берудің жалпы мақсаты тұрғысынан келгенде оқу үрдісінің атқаратын негізгі қызметі – білім беру, дамыту, тәрбиелеу, сонымен қатар оқуға деген ынта–ықыласты жебеп, оны ұйымдастыру. Әрине, мұның бәрі бірлікте қаралатын тұтас құбылыс, алайда білімдендірудің практикалық жолдарын, оқытуды жоспарлаудағы іс–әрекет жүйесін өз алдына қарастырған жөн деп саналады. Оқыту үрдісіндегі білім берудің атқаратын қызметі оқушының білім, білік, дағдыларын қалыптастырып, ғылым саласындағы заңдар мен теориялардың негіздерін меңгеру болып табылады. Сонда білім– оқушының ғылыми деректі, теорияны, ұғым–түсініктерді қабылдап, есіне сақтап ұғына білуі болса, білік алған білімін, меңгерген, танып–түсінген ұғымын өмір практикасында қолдана алу тәсілі, жолы болып шығады.

«Ал дағды – алған білім, білігін іс–әрекетке келтіру, ешбір бөгелместен автоматты түрде жүзеге асыру. Оқыту үрдісіндегі тәрбие болса, оқушының меңгерген білім, білігі барысында оның сезімдік, танымдық көзқарас құндылықтары, тұлғалық болмыс бітімі, мінез–құлқының қалыптасуына ықпалды әсер ете білу. Оқушының оқу үрдісіндегі дамуы– шәкірттің болмыс бітімінің барлық жағынан жетілуі. Саралай айтқанда, тұлғаның психологиялық жағынан өркендеуіндегі ерік қасиеттері, сезімі, қабылдауы, түсінуі, эмоциялық әсерлену шеңбері, сонымен қатар танымдық түсінуі, іскерлігінің өркендеуі тұрғысынан қаралады. Дамудың жүзеге асуындағы тиімділік – оқыту принциптеріне және оның әдістері мен тәсілдеріне тікелей байланысты екендігінде» [1,79].

Оқыту принципі дегеніміз – дидактикалық үрдісті жүзеге асыруда басшылыққа алынатын жетекші идея мен оны ұйымдастырудағы қағидалық ұстаным және тиісті деңгейлік мөлшерге қойылатын негізгі заңдылық талаптар. Бұл оқыту үрдісін реттеп, ереже белгілеп, деңгейін айқындауға ортақ жалпылама нұсқау арқылы сипатталады. Оқыту принципі қабылданған дидактикалық тұжырымдамаларға байланысты. Оқыту принциптері ілкі тарауда көрсетілген және осы саладағы оқулықтар мен оқу құралдарында жан– жақты сипатталған. Сондай–ақ орталыққа бағынған кеңестік кезеңдегі оқытып білім берудің бірыңғай жүйесі бойынша жазылған педагогикалық еңбектер мен ғылыми зерттеулерде оқыту принциптерінің қағидалары мен заңдары және оның бүкіл адамзатқа ортақ құндылықтары әрбір саладан ашылған. **«Көрнекілік принципі** – дидактика саласындағы әріден келе жатқан байырғы принциптердің бірі. Көрнекілік адамның тиісті түсінікті қабылдауына, терең сезінуіне әсер етуімен бірге сол мәселені пайымдау жасай білудің арнасын кеңейтеді. Педагогикада дидактиканың “алтын ережесі” деп аталған бұл принцип оқыту үрдісінде оқушының көрнекілікті бақылап, байқап, көріп, қолымен ұстап, танып– білуі олардың ойлануына деген мүмкіндікті арттырады. Дидактика – бұл ежелгі грек сөзі, яғни *didaktikos* – үйретуші, *didaskalos*– мұғалім деген ұғымды білдіреді. Дидактика білім беру мен оқытудың теориялық және әдістемелік негіздерін зерттейтін педагогика ғылымының саласы. Дидактика білім беру мен оқытудың мазмұныны, оқыту принциптерін, оқытуды ұйымдастыру әдістерін және формаларын қарастырады. “Білім беруді жетілдірудің негізгі талаптарының бірі – оқу пәндері бойынша сабақ беру деңгейін арттыру, оқу пәндерінің негізгі ұғымдары мен жетекші

идеялары барынша айқын баяндалатын болсын, оларда ғылым мен практиканың жаңа жетістіктерінің қажетті түрде көрініс табуы қамтамасыз етілсін,»– деп мемлекеттік стандартта жазылған» [2,6].

«Көрнекілік – педагогикадағы дидактикалық тәсіл. Ол ақпараттың, дәрістің, үгіт–насихаттың, жарнаманың танымдылығы мен пәрменділігін арттыру жолы, оқытуда заттар мен құбылыстардың әр қайсысының өзіне тән жаратылыс бітімін, әр қилы сыр–сипаттарын сезім мүшелері арқылы байқау, қабылдауға баулиды. Адам қоршаған ортаны, дүниені, құбылыстарды бес сезім мүшесі арқылы түйсінеді. Оның ішінде ақпаратты ең көп қабылдайтын сезім мүшесі – көру түйсігі. Адам жадында терең таңбаланатыны да осы көру түйсігі арқылы қабылданған ақпараттар. Бірақ, түйсік өздігінен құбылыстардың ішкі байланысын, олардың заңдылығын бейнелей алмайды. Құбылыстардың мәнін адам санасында ойлау, пайымдау қабілеті ғана бейнелейді. Көрнекіліктің нәтижесінде қоршаған өмір құбылысын және заттарды салыстыра ойлап, пайымға салып қабылдау арқылы оқушылардың мәселені түйсіну дәрежесі артады, сана–сезімі қалыптасады. Сонымен бірге, қабылданған ақпараттар оқу міндеттеріне байланысты талданып, қорытылады. Көрнекі құралдары оқушыларға бейнелі түсінік беру үшін ғана емес, оқушылардың ұғымын қалыптастырумен бірге, абстрактілі байланыстар мен тәуелділікті түсіндіру үшін қолданылады» [3,23].

Көрнекілік принципінің негізіне мынадай ғылыми заңдылық жатады: сезім мүшелері сыртқы тітіркендіргіштерді түрліше қабылдайды. Ең сезімталы – көру мүшелері; Олар арқылы миға енетін ақпараттар оқушылардың есінде жақсы сақталады. Кейбір заттарды есте сақтау көрнекіліксіз мүмкін емес.

Шарттары:

- балалардың ақыл–ой жұмысы үшін формалар, бояулар, дыбыстар керек екенін естен шығармау;
- оқытудың алтын ережесі: көрініп тұрғандарды көрсету, еститінді естірту, иіскететінді иіскету, дәмін татып көретінді дәмін таттыру;
- көрнекілік – оқыту және ақыл–ойды дамыту құралы;
- оқушы ұғымдар және абстрактілік ережелерді түсіну үшін нақты фактілер, мысалдар келтіру;
- көрнекілікті мәселелі жағдаяттар туындату үшін қолдану;
- көрнекі құралдық оқылатын зат және құбылыс туралы анық және дұрыс түсінік алуға көмектесуі;
- оқушылардың бақылауын жүйелеп, құбылыстардың себептерін, салдарын анықтату;
- көрнекілікті балалармен бірге алдымен түгел қарау, негізгісі мен негізгі емесін анықтау, содан кейін тағы бір рет толық қарап шығу;
- көрнекіліктің алуан түрін қолдану, бірақ көп көрнекілік қолданбау, өйткені балалардың назары басқа жаққа ауып, негізгіні түсіне алмай қалады;
- көрнекілікті қолданып оқушының сезіміне қозғау салу, қалыптасқан түсініктерге сүйеніп, меңгерілетін ұғымды нақтылау;
- балалармен бірге көрнекілік жасау, оқушылардың өздері жасаған көрнекіліктердің де әсері мол;
- қазіргі көрнекі құралдарды, атап айтсақ: оқу теледидарларын, бейнежазбаларды, кодослайдтарды, жартылай экранды проекцияларды т.б. қолданып, техникалық құралдармен жұмыс істей білу;
- көрнекі құралдарды қолданып оқушылардың зейінін, бай–қампаздығын, ақыл–ой мәдениетін, жобалай білуін, оқуға деген қызығушылығын тәрбиелеу;
- көрнекілік арқылы өмірмен байланыс орнату;

- балалардың жас ерекшеліктеріне қарай заттың көрнекілікті азайтып, символдық көрнекіліктерді қолдану;
- нақты заттар мен құбылыстарды көрсету, мүмкіндік болмаған жағдайда символдың көрнекі құралдарды қолдану.

Көрнекі құралдарды пайдаланғанда мынадай негізгі талаптар орындалуы тиіс.

1. Көрнекілікті тек көрнекілік үшін қолданбай, белгілі бір мақсат үшін қолдану керек. Мысалы, 10–нан аттап қосқанда, көрнекі құрал қосу әдісін түсіндіру үшін және балалар оны алу үшін қолданылады, ол тек математика сабағында көрнекі құрал қолдануға тиісті деген жалпы талаптан тумады.
2. Математиканы оқығандағы түпкілікті мақсат баланы дерексіз түрде ойлауға дағдыландыру мақсаты болу керек; көрнекі түрде қабылдау–бұл дерексіз түрде ойлауға дағдыландырудың алғашқы сатысы ғана болып табылу керек.

Мұғалім көрнекілікті шектен асырып қолдануға тиіс емес. Бала дерексіз сандарға амал қолдана алатын жерде, көрнекі құралдар қолдану артық жұмыс болып табылады.

Бірақ өткен материалды қайталау кезінде мұғалім балалардың бір мәселені шала ұққанын байқаса, тағы қайта түсіндіру үшін көрнекі құралдарды пайдаланатын жағдайлар болады.

Мектеп бөлмесінің қабырғаларында көрнекі құралдардың барлығы бірдей ілініп қойылады; сурет, кесте секілді бағдарлама бойынша оқылған кезде ілінсе, жыл бойына сол қалпында тұра береді. Көрнекі құралдарды керекті кезінде ғана пайдаланып, тиісті тақырыпты өткеннен кейін алып қою керек.

Көрнекілікті қолдану балалардың белсенділігін арттырады, көрнекі құралдарды пайдалана отырып, мұғалімнің жетегімен, балалар өздігінен оңай қорытындылар жасай алады.

Оқылатын материалды көрнекі құралдармен иллюстрациялауда баланың зейіні басқа жаққа бөлінбей, тиісті бағыт алып отырады.

Көрнекі құрал баланың жұмысқа деген ынтасын арттырады. Бұл–оқудың ойдағыдай нәтижелі болуының шарты.

Оқып отырған материалды көрнекі құралдармен иллюстрациялау математиканы оқитудың бірінші күнінен бастап барлық оқу жылдарында қолданылып отырады. Баланың санды үйренудегі бірінші адымы сурет қараудан басталады. Баланың көз алдынан құстың, қоянның, мысықтың, ұшақтың т.с.с. суреттері өтеді. Бұл суреттер белгілі жолмен құралып, бірінші ондық сандарының әрқайсысын кескіндейді.

Көрнекі құралдар арқылы балалар әр амалдың идеясын да түсінетін болады, мысалы, төрелкедегі сүтті жалап жатқан екі мысыққа үшінші бір мысық жүгіріп келе жатқанын көргенде, бала барлығы неше мысық деген сұрауға жауап беру үшін, екіге бірді қосу керек деген ойға келеді.

Сонымен қатар, көрнекі құрал тиісті мақсатқа сай болуы үшін:

- а) құрылысы, формасы, бояуы жағынан қарапайым болуы керек;
- б) балалар орындарында отырып көре алатындай үлкен болуы керек,
- в) бір орыннан екінші орынға оңай көшіріп апаруға лайықты болу керек;
- г) жеке бөліктері оңай қозғаларлықтай болу керек;
- д) құрамды бөліктерге ажыратылатын болу керек.

«Көрнекі құралдардың түрлері мынадай болуы мүмкін: нәрселік көрнекі құралдар, кескіндік көрнекі құралдар және графикалық көрнекі құралдар.

Кескіндік көрнекі құралдардың қатарына мыналар жатады: жеке нәрселердің суреттері, нәрселердің суреті салынған картиналар, орман ағаштары кескінделген

және арнаулы тілектеріне аңдардың, құстардың т.б. суреттерін қыстырып қоюға болатын картиналар» [4,23].

Нәрселік көрнекі құралдарды да сондай-ақ кескіндік және графикалық көрнекі құралдарды да жалпы жұмыс істеу кезінде де, балалармен жұмыс істеу кезінде де пайдалануға болады, сондықтан оларды жалпы немесе демонстрациялық құралдар және даралық құралдар деп те екі топқа бөлуге болады.

Көрнекі құралдарды пайдаланып жеке дараланып жұмыс істеу үшін нәрселік немесе кескіндік құралдардың жиынтығын пайдаланады. Әсіресе 10 көлеміндегі сандарды, қосу, азайту амалдарын оқып үйрену кезінде даралық құралдар көп керек болады.

Даралық көлемдік көрнекі құралдардың қатарына шыбықтарды, емен жаңғақтарын т.с.с. жатқызуға болады, ал кескіндік дара көрнекі құралдардың қатарына жеке нәрселердің суреті салынған карточкаларды, сондай-ақ есеп құрастыруға немесе жеке нәрселерді санауға арналған картиналары бар есептер жинағын жатқызуға болады.

Динамикалық көрнекі құралдарға жеке нәрселердің суреттері жатады, мұнда суреттердің екі жаққа қарап тұратындай етіп салынғаны жөн. сонда жеке нәрселердің біріне-бірінің жақындасуына, қосылуына берілген есептерді құрастыруға болады.

«Шартты көрнекілік деп те аталатын көрнекілік бар, –мұнда нәрселердің біреуі, оның көлемі де, өлшемдері де басқаларынікіндей болса дағы, он нәрсенің орнына жүреді. Есеп шот, абак, санау жәшігі тағы осылар сияқтылар осындай көрнекі құралдар болып табылады» [3,42].

Математика пәні үшін қажетті қарапайым көрнекіліктер мен дидактикалық материалдар дайындау, берілетін білімнің жүйелі, тиянақты болуына септігін тигізеді. Мысалы, балаларға қағазды өлшеп қию арқылы геометриялық фигуралар жасатып, оларды математика сабағында көрнекілік ретінде пайдалануға болады. Ол үшін мұғалім бұрыннан дайын тік төртбұрыштар мен квадрат үлгілерін балаларға үлестіріп беріп, олардың қабырғаларын өлшетеді. Балалар бұдан тік төртбұрыштың қарсы жатқан қабырғалары, ал квадраттың барлық қабырғалары тең болатынына көз жеткізеді. Балаларға геометриялық материалды дұрыс ұғындыру үшін тік төртбұрыш пен квадраттың арасындағы ұқсастық пен айырмашылықты оларды дидактикалық санау материалы ретінде пайдаланған кезде де көрсетіп отырған дұрыс.

«Мектепте пайдаланылатын көрнекі құралдардың түрі көп. Солардың ішінде балалардың өздері жасаған көрнекі құралдар олардың танымдық қабілетін арттырып, сөздік қорын молайтуға септігін тигізеді. Әрине, бұл мәселеде әр мұғалімнің өзіне тән әдістемелік әдіс-тәсілдері мен мүмкіндіктері бар екенін ескермеуге болмайды»[3,59].

Ғылыми тұрғыдан жан-жақты зерттелген материалдарды оқып білу, оқу, тәрбие жұмыстарының тәжірибелері негізінде жасалған монографиялармен, озат тәжірибелермен танысу, ғылыми баяндамаларды тыңдау, мұғалімнің ұдайы ізденісі балаларға сапалы, білім саналы тәрбие беруге әсерін тигізеді. Балалардың қабілетін дамыту, өмір шындығына дұрыс көзқарасына қалыптастыру, балаларды ізденімпаздыққа баулу мұғалімнің ізденімпаздығына байланысты. Баланың ойлау қабілетін дамытуда математика сабағы ерекше орын алады. өйткені оның әрбір жұмысы ой белсенділігін қажет етеді. Математика сабағында балалардың ойлау қабілетін дамыту, шамаларды салыстыру, есеп құрастыру, ауызша есептеу жолдарымен жүзеге асады, олар нақты іс қимылға үйретіледі. Түрлі себептерге байланысты әр баланың ой өрісі әр түрлі болады. Сондықтан оқыту жұмысын жобалау кезінде олардың осындай мүмкіншіліктерімен ерекшеліктерін ескеріп отырған жөн. сонымен қатар мұғалімнің ықпалымен жасаған балалардың көрнекі

құралдары дидактикалық материалдары сабақта пайдаланудың тиімді екендігін оқыту ісінде айқын көрсетеді. Мұның өзі балалардың ой-өрісін дамыту мен бірге олардың бойында мақтаныш сезімін туғызады.

Әдебиеттер тізімі:

1. Бұзаубақова К.Ж. Медиабілімберудің теориясы мен практикасы. –Тараз: ЖК «Байталиев К», 2009. –80 б.
2. Умаров А.Т. Математиканы оқытудың теориясы мен әдістемесі: оқу құралы /А.Т. Умаров, М.И. Ақылбаев, Ә.Б. Мүсірепова. – Алматы : "Альманах", 2017. – 162 б.
3. Қаскатаева, Б.Р. Математиканы оқытудың инновациялық әдістері: Оқу құралы / Б.Р. Қаскатаева. – Алматы : Отан, 2016. – 81б.
4. Сарыбекова, Қ.Н. Математиканы оқыту әдістемесі пәнінен қысқаша лекциялар курсы: Оқу-әдістемелік құрал /Қ.Н. Сарыбекова. – Тараз : ТарМПИ, 2016.

УДК 711.7

**ГОТОВНОСТЬ К ИССЛЕДОВАТЕЛЬСКОЙ РАБОТЕ УЧАЩИХСЯ ВО
ВНЕУРОЧНОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ**

Шаяхметов Адил Бейсенович

учитель математики,
КГУ «Амангельдинская общеобразовательная школа
отдела образования Карасуского района»
Управления образования акимата Костанайской области
E-mail: Shab_44@mail.ru

Аңдатпа

Оқушылардың ғылыми-зерттеу жұмысы бұл оқушылардың құзыреттіліктерінің кең спектрін көрсететін педагогикалық технология. Қазіргі кезеңде біздің елде және басқа да елдерде педагогика бұл технологияны жиі қолдана бастады. Біздің оқушылар зерттеу қызметіне қаншалықты дайын, оқушылардың қандай құзыреттіліктерді дамыту қажет, бұл туралы осы мақалада айтылады.

Түйінді сөздер: зерттеу жұмысы, сабақтан тыс жұмыстар, білімпаздық, ес, ойлау, нәтижелерді талдау.

Аннотация

Исследовательская работа учащихся это педагогическая технология, которая демонстрирует большой спектр компетенции учащихся. На современном этапе отечественная педагогика все чаще начала использовать данную технологию. Насколько готовы наши учащиеся углубиться в исследовательскую деятельность, какие необходимо выработать компетенции учащихся, об этом будет говорится в данной статье.

Ключевые слова: исследовательская деятельность, внеурочная деятельность, эрудиция, память, мышление, интерпретация результатов.

Abstract

Student research is a pedagogical technology that demonstrates a large range of student competence. At the current stage, domestic pedagogy has increasingly begun to use this technology. As far as our students are ready to delve into research activities, what competencies of students need to be developed, this will all be stated in this article

Key words: research activity, extracurricular activity, erudition, memory, thinking, interpretation of results.

Организация исследовательской работы учащихся во внеурочной деятельности является важным аспектом развития творческого мышления и

научного потенциала молодежи. В современном образовательном процессе все большее внимание уделяется не только получению знаний, но и формированию навыков самостоятельной работы и исследовательского подхода к изучению предметов. В этом процессе важную роль играет внеурочная деятельность, которая позволяет учащимся проявить свои таланты и интересы [1].

Исследовательская работа – это систематический процесс поиска, анализа и интерпретации информации с целью получения новых знаний или расширения уже существующих [2]. Она основана на использовании различных методов исследования, таких как наблюдение, эксперимент, анкетирование и другие. Основной задачей исследовательской работы является решение конкретной проблемы или доказательство гипотезы.

Вовлечение участников в исследовательскую работу требует определенной подготовки и готовности учащихся, что объясняет необходимость практического исследования данного вопроса. Ключевыми понятиями в этом контексте являются интерес, мотивация, целеустремленность [3].

Для определения уровня готовности учащихся к исследовательской работе учащихся была проведена экспериментальная работа на базе КГУ «Общеобразовательная школа №— отдела образования г. Костаная» Управления образования акимата Костанайской области. Выборку исследования составили учащиеся 7–9 классов в общем количестве 70 человек. С целью получения информации об уровне готовности учащихся к исследовательской работе, был использован эмпирический метод исследования – тестирование, который позволил определить уровень необходимых знаний и навыков, оказывающий влияние на качество проводимой работы, дать оценку способности применять в практической работе поисковые, оценочные, организационные, информационные умения, способности представить результат исследовательской деятельности, а также степень мотивации учащихся к участию в исследовательской работе [4].

По итогам проведенной диагностики, на основании полученных результатов, учащиеся были отнесены в соответствии с градацией к одному из уровней готовности к исследовательской работе у учащихся: низкому, среднему и высокому. Рассмотрим данные, полученные при помощи опросника, отразив их в таблице 1.

Таблица 1 – Распределение учащихся по уровням практической готовности учащихся к осуществлению исследовательской работы (в % от числа учащихся)

Группа	Число учащихся	уровни		
		низкий	средний	высокий
7 «В» класс	25	68%	24%	8%
8 «В» класс	25	64%	28%	8%
9 «В» класс	20	70%	15%	15%

В результате полученных данных необходимо отметить, что во всех классах преобладает низкий уровень практической готовности учащихся к осуществлению исследовательской работы. Учащиеся 7 класса продемонстрировали следующие результаты: на низком уровне находятся 68% учащихся; на среднем уровне практической готовности учащихся к осуществлению исследовательской работы находятся 24% учащихся. У 8% школьников был выявлен высокий уровень практической готовности учащихся к осуществлению исследовательской работы.

Количество учащихся, достигших низкого уровня в 8 «В» классе – 64%. У 24% учащихся 8 «В» класса был выявлен средний уровень практической готовности учащихся к осуществлению исследовательской работы. У 10% школьников был

выявлен высокий уровень практической готовности учащихся к осуществлению исследовательской работы.

Учащиеся 9 класса продемонстрировали следующие результаты: на низком уровне находятся 70%; на среднем уровне практической готовности учащихся к осуществлению исследовательской работы находятся 15% учащихся. У 15% учащихся был выявлен высокий уровень практической готовности учащихся к осуществлению исследовательской работы.

Далее рассмотрим данные полученные при помощи **опросника на определение уровня мотивации учащихся по отношению к исследовательской работе**, отразив их в таблице 2.

Таблица 2 – Распределение учащихся по уровням мотивированность к исследовательской работе учащихся

Группа	Число учащихся	уровни		
		низкий	средний	высокий
7 «В» класс	25	68%	24%	8%
8 «В» класс	25	72%	16%	12%
9 «В» класс	20	70%	15%	15%

В результате полученных данных, было выявлено, что у учащихся 7 «В» класса высокий уровень мотивированности к исследовательской работе был обнаружен у 8%. Средний уровень мотивированности к исследовательской работе продемонстрировали 24% учащихся 7 «В» класса.

На низком уровне мотивированности к исследовательской работе находятся 64% школьников 7 «В» класса. Низкий уровень мотивированности к исследовательской работе у учащихся 8 «В» класса обнаружился у 72% учащихся. Средний уровень мотивированности к исследовательской работе продемонстрировали 16% учащихся 8 «В» класса.

На высоком уровне мотивированности к исследовательской работе находятся 4% школьников 8 «В» класса. У 15% учащихся 8 «В» класса был выявлен высокий уровень мотивированности к исследовательской работе.

Средний уровень мотивированности к исследовательской работе продемонстрировали 15% учащихся 9 «В» класса. На низком уровне мотивированности к исследовательской работе находятся 75% школьников 9 «В» класса.

На наш взгляд, главная причина, по которой были получены именно такие результаты заключается в том, что для занятия исследовательской работой недостаточно иметь высокий уровень сформированности знаний, умений и навыков по каким-либо предметам, нужно быть личностью, способной выходить за рамки обычного, нестандартно мыслить. Причем мышление должно отличаться гибкостью, умением выделять главное, видеть проблему.

Эрудиция, находчивость, уверенность в себе и способность генерировать идеи, внутреннее стремление учащегося к саморазвитию и самообразованию – вот главные характеристики личности школьника-исследователя.

Данные первичной диагностики свидетельствуют о недостаточном уровне сформированности мотивации учащихся на исследовательскую работу. 28% опрошенных не прилагают особых усилий для совершенствования своих умений и навыков.

Таким образом, важными характеристиками личности школьника–исследователя являются эрудиция, находчивость, уверенность в себе и способность генерировать идеи. Однако предварительная диагностика показала, что учащиеся не всегда обладают этими качествами и мотивацией к саморазвитию и самообразованию. Следовательно, необходимо проводить дополнительные мероприятия по формированию и развитию у учащихся мотивации и готовности к исследовательской работе. Это могут быть тренинги, семинары, проектные занятия и другие формы работы.

Также важно создать стимулирующую среду, в которой учащиеся будут чувствовать себя заинтересованными и поддержанными. Мы считаем, что эффективнее всего с этим может справиться внеурочная деятельность. Во внеурочной деятельности учащиеся имеют возможность выбрать предмет исследования в соответствии с их интересами и предпочтениями, а педагог научный руководитель может помочь учащимся определить направление исследования, выбрать методы исследования, а также дать рекомендации по анализу и интерпретации полученных результатов, может помочь в оформлении и представлении исследовательской работы.

Дальнейшая перспектива изучения данной темы видится в исследовании организации исследовательской работы во внеурочной деятельности с целью изучения конкретных методов и подходов, которые способны организовать стимулирующую среду, а также исследовать взаимодействие между педагогом научным руководителем и учащимися, чтобы выявить оптимальные подходы к помощи учащимся в выборе направления, методов исследования, анализа и интерпретации результатов, а также оформлении и представлении исследовательской работы.

Список литературы:

1. Сартаева, Н.Т. Бастауышсыныпоқушыларыныңзерттеушілік–әрекетінұйымдастырудыңөзектілігі / Н.Т.Сартаева, С. Е. Мырзахметова. // Молодой ученый. – 2017. – № 7.1 (141.1). – С. 60–62. – URL: <https://moluch.ru/archive/141/39696/> (дата обращения: 25.01.2024).
2. Санько А.М., Борисова С.П. Организация исследовательской деятельности обучающихся // Известия Самарского научного центра Российской академии наук. Социальные, гуманитарные, медико–биологические науки. – 2023. – №88. – URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/organizatsiya-issledovatel'skoy-deyatelnosti-obuchayuschih-sya> (дата обращения: 25.01.2024).
3. Рождественская И.В. Исследовательская работа школьников // Народное образование. – 2015. – № 4. – С. 102.
4. Плигин А.А. Исследовательская деятельность школьников в модели личностно ориентированного образования // Исследовательская работа школьников. – 2005. – № 4. – С. 47–55.

УДК 546.371

ХИМИЯНЫ ОҚЫТУДАҒЫ ОЙЫН ӘРЕКЕТІНІҢ ФУНКЦИЯЛАРЫ

Шуренбаева Умитай Темирбай қызы
3 курс (химия) студент
E-mail: umitay03@gmail.com

Аймурзаева Лиза Гулмурзаевна
үлкен оқытушы, (PhD)
E-mail: aymurzaevaliza591@gmail.com
Өжинияз атындағы НМПИ
Нөкіс қаласы, Өзбекстан Республикасы

Аңдатпа

Мақалада дидактикалық ойындардың рөлі мен даму мүмкіндіктері ашылады. Дидактикалық ойындар оқушыларды талдауға, логикалық ойлауға, зерттеуге, есептеуге, өлшеуге, құруға, тексеруге, бақылауға, салыстыруға, қорытынды жасауға, өз бетінше шешім қабылдауға, топпен немесе топпен бірге жұмыс істеуге, әдептілік пен этикетке үйретеді, сонымен қатар мақалада тілді оқыту процесінде Дидактикалық ойындарды қолдану, жаңа білім алу және басқа да әрекеттер туралы айтылады.

Түйінді сөздер: химия, дидактикалық ойын технологиялары, белсенді ойындар, іскерлік ойын, проблемалық ойын, ойын әрекеті.

Аннотация

В статье раскрыты роль и развивающие возможности дидактических игр. Дидактические игры учат учащихся анализировать, логически мыслить, исследовать, рассчитывать, измерять, создавать, проверять, контролировать, сравнивать, делать выводы, принимать самостоятельные решения, работать с группой или группой, манерам и этикету. Также в статье говорится об использовании дидактических игр в процессе обучения языку, получении новых знаний и других видах деятельности.

Ключевые слова: химия, дидактические игровые технологии, активные игры, деловая игра, проблемная игра, игровая деятельность.

Abstract

The article reveals the role and developing possibilities of didactic games. Didactic games teach students to analyze, think logically, explore, calculate, measure, create, check, control, compare, draw conclusions, make independent decisions, work with a group or a group, manners and etiquette, the article also talks about the use of didactic games in the process of learning a language, gaining new knowledge and other activities.

Key words: chemistry, didactic game technologies, active games, business game, problem game, game activity.

Қазіргі таңда қоғамымыздың алдында тұрған кезек күттірмейтін міндеттердің бірі – жаңаша ойлайтын, жасампаз ойы бар, интеллектуалдық әлеуеті жетілген ұрпақ тәрбиелеу. Білім беру үрдісінде жастардың оқуға, оқытуға деген қызығушылығын қалыптастыруда заманауи білім беру технологияларынан дидактикалық ойын әдістерін қолданудың маңызы зор [1–2].

Дидактикалық ойын технологиялары оқу процесінде дидактикалық ойын сабағы түрінде қолданылады. Бұл сабақтарда оқушылардың оқу процесі ойын әрекеті арқылы үйлестіріледі. Осы себепті оқушылардың оқу әрекеті ойын әрекетімен ұштасатын сабақтар дидактикалық ойын сабақтары деп аталады.

Химияны оқытуда қолданылатын ойын әрекеті мынадай қызмет атқарады:

- ойын әрқашан оқушының оқу әрекетіне деген қызығушылығын арттырады;
- ойын барысында оқушылардың қарым–қатынасы коммуникативті мәдениетті меңгеруге көмектеседі;
- оқушының сабақ барысында өзінің дарындылығын, қызығушылығын, білімін, өзіндік ерекшелігін көрсетуге мүмкіндік береді;
- өмірде және ойын барысында кездесетін түрлі қиындықтарды жеңу үшін нысананы дұрыс алу дағдылары енгізіледі;
- ойын барысында оқушылар әлеуметтік стандартқа сай пәнді меңгеріп, кемшіліктерін жоюға мүмкіндік алады;
- оқушылардың тұлғалық ерекшеліктеріне байланысты өзгерістер жасалады, яғни жағымды қасиеттер мен қасиеттердің қалыптасуына негіз дайындайды;
- адамзат үшін маңызды құндылықтар жүйесін, әсіресе табиғи, әлеуметтік, рухани және мәдени құндылықтарды зерттеуге көңіл бөлінеді;
- ойынға қатысушылар арасында ұжымдық қарым–қатынас мәдениетін дамыту жоспарлануда;
- ойынның мазмұны, барысы, логикалық бірізділігі, уақыт тепе–теңдігі және оқушыларды проблемалық жағдаяттарды бірден шешуге, мақсатты дұрыс алуға үйрету. Оқытушының ойын әдісі оқыту әдісі ретінде келесі міндеттерді орындайды:

Оқытушы: жалпы оқу дағдыларын қалыптастыру, жаңа жағдайларды тұжырымдау және талдау; өз әрекетінің ықтимал стратегиясын анықтау, оларды құрамдас бөліктерге бөлу, олардың ең маңыздысын анықтау; проблемалық жағдаяттың еліктеу тәсілімен сатылы кешенді шешімін әзірлеу; мүмкіндігінше шындыққа жақын жағдайларда есептерді шешу дағдыларын қалыптастыру (әдіс теориялық білім алғаннан кейін бірден практикалық даму құралы ретінде тиімді); дамытушылық: танымдық және шығармашылық қабілеттерін, логикалық ойлау, сөйлеу, өзін–өзі бақылау, қоршаған орта жағдайына бейімделу қабілетін дамыту; мотивациялық: оқушылардың оқуға деген қызығушылығын қалыптастыру және оқуға ынталандыру (негізінен білім берудің бастапқы кезеңінде тиімді), өз бетінше шешім қабылдауға ынталандыру; тәрбиеші: белсенділік пен қарым–қатынас стандартына, ойлауға бейімділікке түсіру арқылы жауапкершілік, дербестік, іскерлік т.б. қалыптастыру; бақылау–талдау: білім алушылардың дайындық деңгейін, олардың жеке қасиеттерін бағалау (оқытудың бастапқы кезеңінде қолжетімділікті бақылау үшін пайдаланылады), білім беру ақпаратын меңгеру дағдылары мен құзыреттіліктерінің сапасын тексеру (оқыту тиімділігін қорытынды бақылау үшін оқытудың соңғы кезеңі). Ойынды оқу бағдарламасы мен оқыту тапсырмаларының әртүрлі кезеңдерінде қолдануға болады, ал оқу ойындарын негізгі категориялары бойынша 3 категорияға бөлуге болады: іс–әрекетті ұйымдастыру, іскерлік, рөлдік–зерттеу ойындары. Оқыту ойындарын құрастыру және өткізу технологиясы ұсынылған, мұнда оқу ойынын жүзеге асыру үш кезеңнен тұратыны көрсетілген [3].

Белсенді ойындар: процесті модельдеу әрекет туралы ойлауды қамтиды, бірақ модельмен алдау емес. Рөлдер шартты, ал шешімдер мемлекет ішіндегі ұйымдық құрылымдардан тыс қабылданады. Дегенмен, рөлдік мақсаттар мен рөлдік өзара әрекеттесулер ажыратылады [4].

1. Жобалау ойыны кезінде әдетте бар ұйымдық құрылымдарды құруға немесе реформалауға байланысты әртүрлі ұйымдастырушылық мәселелер шешіледі.

2. Проблемалық ойын барысында жағдайға әсер ететін факторлардың саны мен әртүрлі шешімдерді ескере отырып, мәселелер қойылып, шешу жолдары іздестіріледі. Табылған шешім тексерілді: мұнда оңтайлылар әзірленіп, ойында ойналады.

3. Зерттеу ойыны ғылымдағы жаңа заңдылықтарды ашуға бағытталған–дығымен ерекшеленеді. «Егер... ше?» зерттеу ойындары. нақты ұйымдық жағдайларды ретімен үлгілейді. Бұл жағдай өзгерген кезде әртүрлі нұсқаларды болжауға мүмкіндік береді.

Іскерлік ойын – ол әдетте ойынға қатысушылар берген немесе әзірлеген ережелерге сәйкес әртүрлі жағдайларда басқару шешімдерін имитациялау әдісі ретінде анықталады. Ол әрекетті, кооперативтік қызмет жүйесін, ойын қарым–қатынасын және қарым–қатынасын қозғалыстағы жүйенің (әлеуметтік–экономикалық, өндірістік және т.б.) нақты жұмыскерлерінің практикалық қызметіне жақындатады. Іскерлік ойын алгоритмі: қатысушылар өз рөлдеріне сәйкес ұжымдық шешімдер қабылдайды, ал басқару объектісі олардың әсерінен өзгереді – қатысушылар осы өзгерістер туралы ақпаратты олардың қызметін бағалайтын жүйе арқылы алады, алынған ақпарат негізінде қатысушылар шешім қабылдайды, әсерінен басқару объектісі өзгереді. Ұзақтығы бойынша ойындар:

- сабаққа қатысу, қысқаша;
- жаттығуды аяқтаңыз немесе бірнеше жаттығуларға созыңыз.

Оқу іскерлік ойындары келесі кезеңдерден тұрады: Оқу іскерлік ойынына дайындық.

Оқу іскерлік ойынының негізгі элементтерін анықтайтын 1 кезең: 1) тақырыпты таңдау және бастапқы жағдайды диагностикалау; 2) мақсаттар мен міндеттерді анықтау, күтілетін (ойындық және педагогикалық) нәтижелерді болжау; 3) оқу іскерлік ойынының құрылымын анықтау; 4) топтың мүмкіндіктерін диагностикалау, болашақ рөлдердің ойыншыларының ойындық қасиеттері; 5) ойын барысына әсер ететін нақты аспектілерді диагностикалау. 2–кезең, сценарийді дайындау: 1) бастапқы ақпаратты жүйелі талдау; 2) анықталған мәселенің бар шешімдерін талдау; 3) оны шешудің ең қолайлы жолдарын таңдау; 4) сценарийді дайындау.

Оқу іскерлік ойынын өткізу. Студенттерді алдын ала ақпаратпен таныстыратын 1–кезең: 1) мұғалімнің алдын ала ақпаратты ұсынуы, ойын тапсырмалары мен оқу міндеттерін бірлесіп анықтау; 2) рөлдерді бөлу. Оқушыларды ойынға дайындау 2 кезең: 1) алдын ала ақпаратты талдау; 2) арнайы әдебиеттерді оқу; 3) рөлдік тапсырмаларды орындауға дайындық. Ойынды өткізу 3 кезең: 1) қатысушылардың рөлдік тапсырмаларды орындауы; 2) жұмысты басқару; 3) оқушылармен бірге ойын нәтижесін талдау; 4) мұғалімнің ойынды аяқтауы.

Барлық қатысушылардың белсенділігін мұғалім талдайды. Ойын барысында туындаған мәселелер талқыланады. Оқушылардың еліктеу әрекетінің мақсатына жету деңгейі және оқу міндеттерін шешуді түсінуі және оның маңыздылығы түсіндіріледі. Сабақ келесі сабақтың тақырыбын хабарлаумен аяқталады. Ойын сабақтарының қайталанбас ерекшелігі оқушының басқарушы және қатысушы ретіндегі жауапкершілігін арттырудың маңызды факторы болып табылады. Кәдімгі сабақ барысында шешуі қиын жағдайларды ойын арқылы оңай шешіп, оң нәтижеге қол жеткізуге болады. Әрине, әрбір ойын оқытылатын пәннің ерекшеліктеріне қарай құрастырылады. Сонымен бірге әр ойынның мақсаты мен міндеттерін анықтау қажет. Әйтпесе, ойын қалай ұйымдастырылғанына қарамастан жұмыс істемеуі мүмкін [5].

Химияны оқыту процесінде қолданылатын дидактикалық ойын технологиялары мен дидактикалық ойындар оқушылардың танымдық іс–әрекетін белсендіреді, оқулықтар мен қосымша әдебиеттермен өз бетінше жұмыс жасайды, сөйлеу мәдениетін дамытады, қарым–қатынас мәдениетін дамытады, оларды кәсіпке саналы түрде бағыттайды, қиындықтарды жоюда мақсатқа дұрыс қол жеткізеді. дидактикалық ойын барысында туындайтын әр түрлі жағдайларды талдап, дұрыс қорытынды жасауға негіз дайындайды.

Әдебиеттер тізімі:

1. Rahmatullayev N.G'., Omonov H.T., Mirkomilov Sh.M. "Kimyo o'qitish metodikasi", O'quv qo'llanma, Toshkent, "Iqtisod–Moliya"–2013 yil.
2. Ro'ziyeva D., Usmonboyeva M., Xoliqova Z., Interfaol metodlar: mohiyati va qo'llanilishi. T.: 2013.
3. Omonov H. T., Xo'jayev N., Madyarova S. A., Eshchonov E. Pedagogik texnologiyalar va pedagogik mahorat. Iqtisod–moliya T. 2009
4. Кимё фанини ўқитишда замонавий ёндашувлар ва инновациялар модули бўйича ўқув–услубий мажмуа. Тошкент 2018
5. Бектурганова З.К., Жумамуратов Р.Е., Бектилеуова Г.Б. Использование новых информационных технологий в обучении химии //современное экологическое состояние природной среды и научно–практические аспекты рационального природопользования. – 2017. – С. 2105–2107.

СЕКЦИЯ 5

**ИНКЛЮЗИВТІ БІЛІМ БЕРУДЕГІ ОҚЫТУ МЕН ТӘРБИЕЛЕУДІҢ
ИННОВАЦИЯЛЫҚ СТРАТЕГИЯЛАРЫ**

**ИННОВАЦИОННЫЕ СТРАТЕГИИ ОБУЧЕНИЯ И ВОСПИТАНИЯ В
ИНКЛЮЗИВНОМ ОБРАЗОВАНИИ**

УДК 376.1

**ИННОВАЦИОННЫЕ ПОДХОДЫ В ИНКЛЮЗИВНОМ ОБУЧЕНИИ
АНГЛИЙСКОМУ ЯЗЫКУ: СТРАТЕГИИ И РЕШЕНИЯ**

Абилова Фаина Александровна

Учитель английского языка

КГУ "Общеобразовательная школа № 8"

отдела образования города Костаная, Казахстан

E-mail: abilova.faina@gmail.com

Аңдатпа

Мақалада ағылшын тілін инклюзивті оқытуда оқытудың инновациялық әдістері мен жүйелі мониторингін қолданудың практикалық перспективалары талқыланып. Олардың білім беруді жекелендіру және бейімделген білім беру ортасын құрудағы маңыздылығы атап өтіледі.

Түйін сөздер: инклюзивті оқыту, табысты бағалау, инновациялық бағалау әдістері, білім берудегі технологиялар, онлайн платформалар, мобильді қосымшаларб формативті бағалау.

Аннотация

В статье рассматриваются практические перспективы по использованию инновационных методов обучения и систематического мониторинга в инклюзивном обучении английскому языку, подчеркивая их важность для персонализации образования и создания более адаптивной образовательной среды.

Ключевые слова: Инклюзивное обучение, оценка успехов, инновационные методы оценки, технологии в образовании, онлайн-платформы, мобильные приложения, формативное оценивание.

Abstract

The article discusses practical perspectives on the use of innovative teaching methods and systematic monitoring in inclusive English language teaching, highlighting their importance for personalizing education and creating a more adaptive learning environment.

Key words: Inclusive learning, assessment of progress, innovative assessment methods, technology in education, online platforms, mobile apps, formative assessment.

В современном образовательном контексте, все больше внимания уделяется инклюзии в процессе обучения, в том числе изучению английского языка. В моей статье я исследую современный подход к инклюзивному обучению английскому языку, выделяю значение инновационных методов и предлагаю конкретные стратегии и решения для создания эффективного и доступного образовательного опыта для всех учащихся.

В настоящее время наблюдается увеличение потребности в приспособлении образовательных систем к разнообразию учеников, включая тех, у кого есть особые потребности. Это изменение подхода к образованию подчеркивает необходимость инклюзии при изучении английского языка. Анализ этих изменений показывает, что инклюзивность - это не просто модное слово, а неотъемлемая часть создания равных возможностей для всех школьников.

Особое внимание следует уделить этим требованиям при изучении английского языка, так как он является ключевым средством коммуникации и успешной интеграции в общество. Учитывая, что учащиеся с разными уровнями языковых навыков и особыми образовательными потребностями могут столкнуться с различными трудностями в процессе обучения, создание инклюзивной среды для изучения английского языка становится критически важной задачей.

Описание основных принципов инклюзивного обучения, связанных с языковым образованием:

Принципы инклюзивного обучения в контексте языкового образования направлены на создание образовательной среды, способствующей успешному обучению каждого ученика. Эти принципы включают:

1. Доступность:

- Гарантирование доступа ко всем языковым ресурсам и учебным материалам для обучающихся с различными потребностями.

2. Индивидуализация обучения:

- Разработка методов обучения, учитывающих различия в языковых способностях и стилях обучения обучающихся.

3. Развитие сотрудничества:

- Поддержка сотрудничества между учителями, специалистами по образованию и родителями для создания согласованных стратегий обучения.

4. Постоянное профессиональное развитие педагогов:

- Обеспечение учителей языка средствами для постоянного обновления своих навыков и знаний в области инклюзивного обучения. [1]

Технологии в инклюзивном обучении английскому языку:

Современные методы обучения английскому языку с использованием новейших технологий играют важную роль в создании инклюзивной образовательной среды, которая ставит перед собой задачу обеспечить доступность, эффективность и персонализацию процесса обучения для обучающихся с различными потребностями. Инновационные технологии в области изучения английского языка в инклюзивной среде не только делают образование доступным для всех обучающихся, но и гарантируют его эффективность и адаптацию к разнообразным учебным потребностям, создавая индивидуальную и мотивирующую обучающую среду [2].

Использование интерактивных платформ для обучения - это новаторский подход, при котором применение виртуальных учебных материалов расширяет процесс изучения английского языка. Такие платформы как [Lingualeo.com.](https://www.lingualeo.com/), [Duolingo.com.](https://www.duolingo.com/), [Englishspeak.com.](https://www.englishspeak.com/), [Quizlet.com.](https://www.quizlet.com/) создают интерактивную, гибкую и персонализированную учебную среду, которая отвечает на различные потребности и стили обучения учеников. Такие интерактивные платформы предусматривают индивидуализацию обучения, где ученики могут выбирать уровень сложности заданий, темп обучения и формат взаимодействия с материалами в соответствии со своими потребностями и предпочтениями.

Виртуальная реальность (VR) и дополненная реальность (AR) предоставляют уникальные возможности для изучения английского языка, создавая виртуальные

ситуации, в которых обучающиеся могут погрузиться в языковую среду. С помощью этих технологий школьники могут преодолевать географические и культурные преграды, получая уникальный и интерактивный опыт обучения. Я выделяю несколько приложений для обучения и изучения английского языка при помощи виртуальной реальности:

✓ AltspaceVR создано специально, чтобы разговаривать по-английски в веселой непринужденной обстановке;

✓ Immersive VR Education разрабатывает обучающие программные продукты нового типа, которыми с удовольствием пользуются как ученики, так и преподаватели. У этой платформы множество других увлекательных возможностей для развития языковых навыков. Например, подключившись к Titanic VR, вы сможете исследовать затонувшее судно и искать сокровища. Apollo 11 VR перенесет вас на Луну: вы будете читать карты и надписи и слушать аудиозаписи реальных исторических переговоров астронавтов;

✓ ClassVR – обучающая VR-платформа с сотнями различных уроков, посвященных английскому языку и культуре. Платформа разработана для преподавателей, но на ней есть отдельная независимая обучающая программа с готовыми уроками.

Виртуальная реальность позволяет создавать сценарии, в которых школьники могут оказаться в аутентичных языковых ситуациях, таких как разговоры, поездки или повседневное общение. Это способствует более эффективному изучению языка в контексте. Виртуальные классы в дополненной реальности объединяют обучающихся и преподавателей со всего мира, создавая мультикультурную образовательную среду и поддерживая обмен знаниями. Посещение различных мест через эти виртуальные классы позволяет ученикам взаимодействовать с языковой средой и расширять свой словарный запас, применяя языковые навыки на практике. Дополненная реальность может также добавлять языковую информацию к окружающему миру ученика, предоставляя переводы, транскрипции или ассоциации с объектами, что делает процесс изучения языка более визуальным и запоминающимся. [3]

Инновационный подход, который я использую, заключается в использовании онлайн-ресурсов, которые объединяют текст и звук для обучения английскому языку. Это создает более полное и многоуровневое образовательное пространство. Платформы, на которых проводится обучение, предлагают разнообразные материалы для изучения грамматики, лексики и других аспектов языка. Текст может быть представлен в разных форматах - статьи, учебники или интерактивные задания.

Кроме того, эти платформы включают аудиоматериалы в виде записей разговоров, аудиокниг и диалогов. Это позволяет обучающимся прослушивать различные акценты речи и интонации. Задания на этих платформах требуют сочетания чтения текста с прослушиванием аудиозаписей. Например, обучающимся могут предложить заполнить пропуски в тексте после прослушивания аудиозаписей.

Платформы способны подстраиваться под индивидуальные потребности обучающихся. Они могут предоставлять транскрипцию аудиоматериалов или, наоборот, визуализировать текстовую информацию с помощью аудиокомментариев. Это мультимодальное обучение, которое позволяет обучающимся эффективнее усваивать и запоминать информацию, активизируя разные каналы восприятия.

Благодаря возможности выбора между текстовыми и аудио-ресурсами обучающиеся могут выбрать подход, который лучше всего соответствует их стилю обучения. Это обеспечивает более глубокое понимание материала. [4]

Также важно создавать цифровые учебники и материалы с интерактивными функциями, которые помогут школьникам лучше усвоить материал и соответствовать различным предпочтениям стиля.

Я выделяю следующие онлайн-платформы:

- ✓ Forvo позволяет просто ввести слово и услышать, как его произнесет носитель языка;
- ✓ Bussuu.com - одно из крупнейших сообществ языкового обмена в сети;
- ✓ VoiceThread - это инструмент, который позволяет загружать изображения и видео, а затем записывать свои разговоры о них;
- ✓ Lang 8 - это платформа для изучения языков, где носители языка исправляют то, что вы пишете, объясняют типичные ошибки и способы их избежать;
- ✓ Обучающий сайт Британского Совета <https://www.britishcouncil.org> / предоставляет возможность совершенствования навыков письма и чтения;
- ✓ Educational Technology and Mobile Learning <https://www.educatorstechnology.com/> – ресурс для преподавателей, где представлены адреса 19 образовательных сайтов, которые будут полезными для развития навыков чтения и письма;
- ✓ ESL Ideas: Improving Reading Skills by Using the Internet <https://www.universalclass.com/> –представлены несколько ресурсов для совершенствования навыков чтения:
 - ESL reading Smart;
 - NaturalReader;
 - TextAloud MP3;
 - Story Place;
 - Self-Study quizzes for ESL Students.
- ✓ Randall’sESLCyberListeningLab– обучающийсайт, на котором представлено много полезных материалов на развитие навыковговорения и аудирования.
- ✓ Eillo– бесплатная онлайн библиотека аудио и видеоклипов. Также здесь имеется раздаточный материал к урокам, который будет,несомненно, полезен преподавателю в процессе подготовки к занятию.

Роль педагогов в создании образовательных планов:

Создание корректных учебных планов является важной задачей для обеспечения эффективного и персонализированного обучения обучающихся с особыми образовательными потребностями. Учителя играют ключевую роль в этом процессе, разрабатывая, внедряя и постоянно обновляя планы, которые учитывают индивидуальные потребности, интересы и способности каждого ученика.

Они оценивают текущие знания и навыки каждого обучающегося, чтобы лучше понять его подготовку и потребности. Определение индивидуальных стилей обучения, предпочтений и потребностей помогает адаптировать методики преподавания к уникальным особенностям каждого обучающегося.

Учителя также определяют конкретные цели, которые будут служить ориентиром при разработке учебного плана. В соответствии с целями и потребностями каждого обучающегося они могут адаптировать учебные стандарты для максимальной реализации его потенциала.

На основании диагностики, преподаватели могут выбирать методы обучения, которые лучше всего соответствуют потребностям каждого ученика. Они исследуют и предоставляют различные учебные материалы, включая цифровые и печатные ресурсы, чтобы ученики могли выбирать самые подходящие для них. Преподаватели

также создают гибкие расписания, которые учитывают индивидуальные потребности учеников, например, дополнительные занятия или индивидуальные проекты. Они также обеспечивают обратную связь и проводят рефлексии с учениками для совместного анализа результатов и корректировки стратегий обучения. Важную роль играют преподаватели в создании и поддержке персонализированных образовательных планов с целью развития потенциала каждого обучающегося в индивидуальной образовательной среде. [6]

В заключение, хотелось бы обратить ваше внимание на то, что внедрение новаторских методов оценки успехов обучающихся в инклюзивном обучении английскому языку является ключевым аспектом, направленным на более точное и справедливое измерение индивидуальных достижений каждого ученика. Этот подход учитывает разнообразие способностей и потребностей школьников в инклюзивной среде.

Вместо традиционных тестов педагоги активно используют проектные работы и портфолио, чтобы дать детям возможность проявить свои знания и навыки более креативным образом. Также мы видим появление альтернативных методов оценки, таких как устные экзамены, групповые обсуждения, исследовательские проекты и групповые задания, которые учитывают различные стили обучения. Учителя также успешно интегрируют современные технологии в процесс оценки, используя онлайн-платформы для проведения тестирования, мобильные приложения и электронные формы оценивания, что делает процесс более гибким и интерактивным.

Активное вовлечение учеников в процесс самооценки и рефлексии, где они могут принимать активное участие в оценке своего прогресса и учебных достижений, является значимой стратегией в области оценивания. Формативная оценка, которая позволяет систематически собирать данные о прогрессе школьников в режиме реального времени, позволяет оперативно реагировать на изменения в их обучении. [7]

Для разработки индивидуальных стратегий поддержки проводятся регулярные консультации и коллективные обсуждения данных мониторинга с участием учителей, специалистов по образованию и родителей. В целом, использование новаторских методов оценки и систематического мониторинга позволяет создать более адаптивную и эффективную образовательную среду в инклюзивном обучении английскому языку, предоставляя лучшую поддержку для разнообразных потребностей обучающихся.

Заключение:

Важно отметить, что использование инклюзивных подходов в образовании не только обогащает учебный процесс, но и способствует созданию открытой и толерантной образовательной среды. Эти стратегии соответствуют потребностям школьников с различными уровнями способностей и поддерживают уникальные стили обучения каждого человека.

В условиях быстро меняющейся образовательной сферы мы видим, что будущее инклюзивного английского языка в обучении предлагает неисчерпаемые возможности для инноваций и улучшений.

Список литературы:

1. Алехина С.В., Алексеева М.Н., Агафонова Е.Л. Готовность педагогов как основной фактор успешности инклюзивного процесса в образовании // Психологическая наука и образование. – 2011. – Т. 16, № 1: Инклюзивный подход и сопровождение семьи в современном образовании. – С. 302.
2. Алехина С.В. Инклюзивное образование в Российской Федерации (доклад) // Инвестиции в образование – вклад в будущее: междунар. симпозиум, М., 07.12.2010.
3. Альманах психологических тестов. – М.: КСП, 2006. – С. 400.
4. Михальченко К.А. Инклюзивное образование – проблемы и пути решения // Теория и практика образования в современном мире. – СПб.: Реноме, 2012. – С. 206.

5. Инклюзивное образование. Вып. 1 / сост. С.В. Алехина, Н.Я. Семаго, А.К. Фадина. – М.: Центр «Школьная книга», 2010. – С. 132.

6. Gargiulo R.M., Metcalf D. Teaching in Today's Inclusive Classrooms (3rd ed.). Boston, MA: Cengage Learning, 2015.

7. Hall T.E., Meyer A., Rose D.H. Universal Design for Learning in the Classroom. New York: The Guilford Press. 2012.

УДК 376.1

ПРОБЛЕМЫ РАЗВИТИЯ И ПОТЕНЦИАЛ ИНКЛЮЗИВНОГО ОБРАЗОВАНИЯ В УСЛОВИЯХ ОБНОВЛЕННОГО СОДЕРЖАНИЯ ОБРАЗОВАНИЯ

Абишева Гульмира Сайляубаевна

учитель биологии

КГУ «Общеобразовательная школа

№ 17 отдела образования города Костаная»

Управления образования акимата Костанайской области

г.Костанай, Казахстан

E-Mail: Kulmanovags90@mail.ru

Аннотация

Статья посвящена актуальной на сегодняшний день проблеме, поскольку инклюзивный подход предполагает понимание различных образовательных потребностей детей и предоставление услуг в соответствии с этими потребностями.

Ключевые слова: инклюзивное образование, дети с особыми образовательными потребностями, повышение квалификации.

Аңдатпа

Мақала бүгінгі күннің өзекті мәселесіне арналған, өйткені инклюзивті тәсіл балалардың әртүрлі білім беру қажеттіліктерін түсінуді және осы қажеттіліктерге сәйкес қызмет көрсетуді қамтиды.

Тірек сөздер: инклюзивті білім беру, ерекше білім беру қажеттіліктері бар балалар, біліктілікті арттыру.

Abstract

The article is devoted to a problem that is relevant today, since an inclusive approach involves understanding the various educational needs of children and providing services in accordance with these needs.

Key words: inclusive education, children with special educational needs, advanced training.

Политика Республики Казахстан направлена на обеспечение прав всех граждан на качественное образование вне зависимости от их социального, экономического, культурного статуса. Инклюзивное образование рассматривается в качестве одного из стратегических направлений развития системы образования страны, является ведущей тенденцией современного этапа развития системы образования.

Право на доступность качественного образования гарантировано законодательством Республики Казахстан всем обучающимся, независимо от индивидуальных возможностей, с учетом разнообразия особых образовательных потребностей (далее-ООП).

Представления образования должна быть направлена на равные возможности, учитывая и обеспечивая различные потребности учащихся. Существует необходимость в предоставлении ранней интенсивной поддержки учащихся с целью улучшения качества, равенства и эффективности результатов политики всеобщего образования. Инклюзивное образование с конца прошедшего

столетия стало ведущим ориентиром образовательной политики многих развитых стран мира: США, Великобритании, Дании, Испании, Финляндии, Германии, Италии, Австралии и другие

В настоящее время в Республике Казахстан разработана определенная нормативно-правовая база, регулирующая на государственном уровне необходимые условия включения детей с ограниченными возможностями в общеобразовательный процесс, в соответствии с которыми в дошкольных и школьных организациях, осуществляющих совместное обучение детей с нормальными и нарушенным развитием, создаются соответствующие условия («безбарьерная среда», материально-техническое оснащение, коррекционные и реабилитационные мероприятия и др.).

Вопросам инклюзивного образования учащихся с ограниченными возможностями в Республике Казахстан посвящены работы Х.С. Ералиевой, Д.Д. Ешпановой, Д.С. Жакуповой, А.К. Жалмухамедовой, З.А. Мовкебаевой, И.А. Оралкановой и др. Актуальность проблем инклюзивного образования возрастает в связи с увеличением числа детей с особыми образовательными потребностями [1], и в связи с гуманизацией образования, что обуславливает необходимость обеспечения условий для повышения качества жизни лиц с ограниченными возможностями [2], и повышения их жизнеспособности как продукта социального взаимодействия, включенности человека в социальные сети [3].

Одной из целей развития государства в рамках социальной модернизации, выдвинутой Президентом Казахстана, Касым-Жомартом Токаевым, в его Послании народу «Конструктивный общественный диалог – основа стабильности и процветания Казахстана», является поддержка института семьи и детства, а также создание инклюзивного общества. Президент подчеркивает необходимость особого внимания к семьям, в которых воспитываются дети с ограниченными возможностями. Он призывает к разработке мер по улучшению медицинского и социального сопровождения детей с диагнозом ДЦП, а также расширению сети реабилитационных центров для детей.

В условиях перехода к обновленному содержанию среднего образования учителя в Казахстане проходят обучение на курсах повышения квалификации, охватывающих обновленные цели обучения, методики преподавания и оценивание учебных достижений. Однако, согласно результатам анкетирования и опыту педагогов, программы курсов не включают специальные темы, касающиеся организации учебного процесса в контексте инклюзивного образования. Учителя выражают потребность в специальных курсах, охватывающих аспекты инклюзивного образования в новых образовательных программах [1].

В ответ на запросы педагогов в филиале АО «Национальный центр повышения квалификации «Өрлеу»» были проведены курсы повышения квалификации для более чем 1700 слушателей в 2018-2019 годах. Эти курсы направлены на развитие профессиональных компетентностей педагогов в области организации инклюзивного образования, применения технологии психолого-педагогического сопровождения и коррекционно-развивающего обучения. По окончании курса участники получают знания о государственной политике в области инклюзивного образования, осваивают технологии психолого-педагогического сопровождения и коррекционно-развивающего обучения, а также приобретают навыки составления индивидуальных образовательных программ и проектирования оптимальных маршрутов для обучающихся с особыми образовательными потребностями, включая применение критериального оценивания учебных достижений.

Для эффективной реализации учебных программ с учетом инклюзивного образования, учителя обращают внимание на важные характеристики обновленных учебных программ, такие как их гибкость и универсальность. Эти программы предоставляют учителям возможность самостоятельно определять количество часов и последовательность изучения разделов, тем или целей обучения в рамках соответствующей четверти. Такой подход успешно помогает адаптировать образовательные программы, методику преподавания и систему оценивания к особым образовательным потребностям учащихся [2].

В контексте организации инклюзивного образования в общеобразовательной школе, дифференцированный подход в обучении считается одним из оптимальных вариантов. Для учета особенностей обучения детей с особыми образовательными потребностями, рекомендуется планировать уроки с учетом методов дифференциации и фиксировать соответствующие аспекты в краткосрочном плане (КСП).

Например, при разработке целей урока можно проводить ранжирование на уровне «все», «большинство» и «некоторые». Цели, направленные на ожидаемые результаты детей с особыми образовательными потребностями, могут быть сформулированы под категорией «все» или, при необходимости, дополнительно выделены цели урока для данной группы детей. В концептуальной части КСП рекомендуется добавить строку с указанием планируемых ожидаемых результатов для детей с особыми образовательными потребностями [3].

При планировании хода урока с учетом инклюзивного образования, учителю необходимо организовывать деятельность учащихся класса с использованием различных методов дифференциации, предложенных в рамках курсов по обновлению содержания среднего образования. Среди оптимальных методов дифференциации могут быть выделены следующие:

Задания, которые включают в себя задачи для учеников с разными уровнями знаний.

Создание упражнений и заданий, а также таблиц, соответствующих потребностям учеников с особыми образовательными потребностями (ООП).

Использование карточек с заданиями, предоставляющими разные уровни сложности в зависимости от прогресса в обучении.

Другие способы включают в себя:

Диалог и предоставление поддержки, где ученикам с ООП может быть предоставлена всесторонняя и конкретная помощь, например, с помощью заранее подготовленных вопросов.

Классификация, позволяющая учителю группировать детей по уровню оказания поддержки ученикам с ООП [4].

Учителям предоставляется возможность указать планируемые методы дифференциации в дополнительной информации по краткосрочному плану (КСП) для каждого урока. После проведения урока учителю рекомендуется провести рефлексию и выставить итоговую оценку, уделяя внимание тому, что было узнано об учениках в целом или отдельных личностях, включая детей с ООП.

Для успешной реализации инклюзивного образования рекомендуется ориентироваться на нормативно-правовые документы, регулирующие деятельность образовательных организаций. На текущем этапе профессиональные проблемы в организации учебного процесса в условиях обновленного содержания образования могут быть решены путем разработки методических рекомендаций по инклюзивному образованию и продуктивного обмена опытом между педагогами на различных уровнях образования через научно-практические и методические мероприятия.

Список литературы:

1. Послание Президента РК Касым-Жомарта Токаева народу Казахстана «Конструктивный общественный диалог – основа стабильности и процветания Казахстана» от 2 сентября 2019 года.
2. Ералиева Х.С. Внедрение инклюзивного образования в Казахстане // Инновационные педагогические технологии: материалы IV междунар. науч. конф. (г. Казань, май 2016 г.). – Казань: Бук, 2016. – С. 26-28.
3. https://www.akorda.kz/ru/addresses/addresses_of_president/poslanie-glavy-gosudarstva-kasymzhomarta-tokaeva-narodu-kazahstana
4. <https://nao.kz>
5. <http://zkoipk.kz>

УДК 376.37

**ИНКЛЮЗИВНОЕ ОБРАЗОВАНИЕ ОБУЧАЮЩИХСЯ С ОВЗ В
ОБЩЕОБРАЗОВАТЕЛЬНОЙ ШКОЛЕ**

Аверина Елена Николаевна,
Магистрант, кафедра
филологии и межкультурной коммуникации,
ФГБОУ ВО «Алтайский государственный
педагогический университет»
г. Барнаул, Россия
E-mail: averina.fedorova@yandex.ru

Аннотация

В соответствии с мировыми стандартами, в настоящее время человечество переходит к новой мировоззренческой системе – единое общество, включающее людей с особенностями психофизического развития. Современной мировой тенденцией является стремление к социальной интеграции лиц с ограниченными возможностями здоровья.

Одной из форм обучения детей с особыми образовательными потребностями является новая, но признанная во многих странах мира инклюзивная форма образования, которая обеспечивает безусловное право каждого ребенка обучаться в общеобразовательном учреждении по месту жительства с обеспечением всех необходимых для этого условий.

Ключевые слова: образование, система, обучение.

Аңдатпа

Әлемдік стандарттарға сәйкес, қазіргі уақытта адамзат жаңа дүниетанымдық жүйеге – психофизикалық даму ерекшеліктері бар адамдарды қамтитын біртұтас қоғамға көшуде. Қазіргі әлемдік үрдіс-мүмкіндігі шектеулі жандардың элеуметтік интеграциясына ұмтылу. Ерекше білім беру қажеттіліктері бар балаларды оқытудың бір түрі-бұл әлемнің көптеген елдерінде жаңа, бірақ танылған білім берудің инклюзивті түрі, ол әр баланың тұрғылықты жері бойынша жалпы білім беру мекемесінде оқуға сөзсіз құқығын қамтамасыз етеді, бұл үшін барлық қажетті жағдайларды қамтамасыз етеді.

Түйінді сөздер: Білім, жүйе, оқыту.

Annotation

In accordance with international standards, humanity is currently moving to a new worldview system – a unified society that includes people with special needs of psychophysical development. The current global trend is the desire for social integration of people with disabilities. One of the forms of education for children with special educational needs is a new, but recognized in many countries of the world, inclusive form of education, which ensures the unconditional right of every child to study in a general education institution at the place of residence with all the necessary conditions for this.

Key words: education, system, training.

В настоящее время в рамках реформы российского образования осуществляется реализация инновационных подходов к обучению детей с ограниченными возможностями развития в общеобразовательных школах. Современной мировой

тенденцией является стремление к упорядочению и социальному слиянию лиц с ограниченными возможностями здоровья.

Инклюзивное образование – это процесс обучения детей с особыми потребностями в общеобразовательных школах.

Инклюзивное образование, по мнению А. А. Колупаевой, предусматривает создание образовательной среды, которая бы отвечала потребностям и возможностям каждого ребенка, независимо от особенностей его психофизического развития [6].

В России в настоящее время применяются три подхода в образовании обучающихся с особыми образовательными потребностями:

- дифференцированное обучение (обучение детей с нарушениями речи, слуха, зрения, опорно-двигательного аппарата, интеллекта, с задержкой психического развития в специальных (коррекционных) учреждениях);
- интегрированное обучение в специальных классах (группах) в общеобразовательных учреждениях;
- инклюзивное обучение, когда дети с особыми образовательными потребностями обучаются вместе с обычными детьми [3].

Инклюзивное образование стремится создать подход к обучению, который будет более удобным с современным для удовлетворения всех потребностей в обучении.

Существуют несколько принципов инклюзивного образования:

- каждый человек способен чувствовать и думать;
- каждый человек имеет право на общение;
- каждый человек нуждается в поддержке и дружбе;
- разнообразное образование усиливает все стороны жизни человека;
- каждый ученик имеет право на образование и должен иметь возможность получать необходимый уровень знаний;
- каждый ребенок имеет уникальные способности, интересы и учебные потребности;

Педагогический процесс должен опираться на четко определенные цели:

- в образовательной форме: решать поставленные задачи, отработка учебного материала, усвоение учебных знаний, умений и навыков;
- в воспитательной форме: отработки моделей поведения, усвоение коммуникативных умений;
- в коррекционно-развивающей форме: развитие способностей всех детей и исправление имеющихся недостатков.

В инклюзивном образовании особенностью является то, что учитель должен учитывать разнообразие всех детей в классе, их особенности, возможности, интересы. В связи с этим учитель меняет формы и методы работы, ориентируясь на свой класс. За основу можно взять несколько основных форм работы:

-Индивидуальное обучение – индивидуальные задания на уроке.

-Парная работа – объясняют друг другу какой-либо вопрос, защищают свою тему, оценивают результаты работы соседа по парте.

-Групповая работа – объяснение материала, обсуждение, распределение ролей, оценка работы, выступление.

-Фронтальное обучение всего класса.

Следуя общим правилам учебной деятельности на уроке, учитель инклюзивного класса должен учитывать все тонкости включения в работу ребенка, у которого есть особенности в познавательной деятельности, поведения. Очень часто такой ученик не может успевать за темпом всего класса.

Учитель, при подготовке к уроку, должен помнить и понимать следующее:

1. При индивидуальной работе на уроке – необходимо учитывать желание ученика «быть на уровне», выполнять задания вместе с одноклассниками. Учитель не должен выделять ученика, раздавая материалы для урока. Ребенок с ОВЗ будет чувствовать себя увереннее, если будет отвечать у доски, участвовать в парной и групповой работе. Например, на уроке можно раздать карточки для устного счета нескольким ученикам и это задание сможет решить и ребенок с ОВЗ. В итоге будет сформирована положительная учебная мотивация.

2. Парное обучение является одной из основных форм инклюзивного образования в школе – это ситуация, когда один ученик учит другого под наблюдением учителя. Обычно более успешный ученик учит менее успевающего учащегося. Ученики с ОВЗ также могут выступать в роли обучающихся. Технология взаимного обучения основана на предположении, что дети могут многому научиться друг у друга. Взаимное обучение полезно, когда необходимо закрепления полученных навыков и знаний. Вначале с ним в паре могут работать дети, показывающие явно положительное отношение, готовые помочь и поддержать. Это не обязательно самые лучшие ученики, главный признак здесь – лояльность. Здесь необходимо быть очень осторожным в использовании одного ученика для поддержки другого. Включение ребенка с ОВЗ в групповую работу также носит постепенный. Основными критериями эффективности групповой в инклюзивном классе будет ориентация на согласованность, взаимовыручку, поддержку, совместное принятие решений. На первых порах при организации работы в группах можно использовать работу с распределением функций – когда каждый ребенок вносит свой вклад в общий результат, выполняя свое задание. При этом ребенку с трудностями в обучении можно предложить вспомогательные материалы (например проверять расчеты на калькуляторе, подбирать необходимый наглядный материал – картинки к заданию). При этом у учащихся, играющих роль учителя, формируются умения самообучения, контроля и оценки, что в свою очередь является условием развития в учебной деятельности школьника. Ребенок же, исполняющий роль ученика, в процессе совместной работы с одноклассниками усваивает учебный материал и приобретает опыт преодоления трудностей. В такой ситуации выигрывают оба ученика.

Для учебной деятельности обучающихся с ОВЗ можно использовать следующие активные методы и приемы обучения:

1. Использование сигнальных карточек (с одной стороны на ней изображен плюс, с другой – минус; круги разного цвета по звукам, карточки с буквами). Удобство и эффективность заключаются в том, что видна работа каждого ребёнка.

2. Использование картинок на доску при выполнении заданий. Детям нравится момент в ходе выполнения данного вида задания, т. к. нужно правильно ответить на вопрос или выполнить задание лучше других.

3. Восприятие материала на определённом этапе урока с закрытыми глазами. Используется для развития слухового восприятия, внимания и памяти; переключения эмоционального состояния детей в ходе урока; для настроя детей на урок после активной деятельности.

4. Использование кинезиологических упражнений. Включаем упражнения: растяжки, дыхательные упражнения, глазодвигательные упражнения, телесные упражнения, упражнения для развития мелкой моторики.

5. Использование презентаций.

Этот метод включает в себя три вида памяти: зрительная, слуховая, моторная. Мультимедийные презентации привносят эффект наглядности в урок, повышают мотивационную активность, способствуют более тесной взаимосвязи учителя и ребенка.

6. Использование картинного материала для смены вида деятельности в ходе урока, развития зрительного восприятия, внимания и памяти, активизации словарного запаса, развития связной речи.

7. Методы рефлексии. Для настроения и эмоционального состояния;

Из опыта работы можно отметить моменты:

1. При чтении необходимо помочь ребенку открыть учебник, найти нужную страницу, показать, где мы будем читать, во время чтения показать, где мы читаем (дети не могут удерживать внимание).

2. В ходе урока, приходится сокращать время на выполнение заданий (если это вопросы к тексту – то обсудить можно 1 и 4 вопрос).

3. При ответах на вопросы, отвечающему необходимо дать немного больше времени на обдумывание .

4. Письменные работы, тесты занимают гораздо больше времени (дать возможность доделать)

Для детей ОВЗ нужно формулировать задание так:

1. Задание должно быть сформулировано как в устном, так и в письменном виде.

2. Задание должно быть кратким, конкретным.

Чтобы правильно оценить ребенка, можно предложить учитывать, такие аспекты:

1. Старайтесь отмечать хорошее поведение ребенка, а не плохое.

2. Не обращайте внимание на не очень серьезные нарушения дисциплины.

3. Придумайте какое-то «особое» слово, после произнесения вами которого ребенок поймет, что поступает не должным образом.

4. Используйте промежуточную оценку, чтобы отразить прогресс.

5. Разрешайте ребенку переписывать работу, чтобы получить лучшую отметку.

6. Если ученику трудно отвечать перед всем классом, то можно дать ему возможность рассказать на перемене. [5].

В ходе занятия следует учитывать: соотношение побуждений учащихся к деятельности и принуждения. Стараться строить обучение без принуждения (основанное на интересе, успехе, доверии). Так как в развитии инклюзивного образования большую роль должен играть человеческий фактор, то есть формироваться «идеальный педагог». В котором содержится профессиональное мастерство, тактичность, креативность, гибкость мышления и творческий подход.

Но рассмотрев разные методы и формы , можно сделать вывод, что один учитель не может создать все необходимые условия для обучения и развития. Важным условием является это наличие команды специалистов, осуществляющих коррекционно-развивающую работу: учитель-дефектолог, психолог, логопед и другие специалисты. Именно эта единая команда и осуществляет трансформацию образовательной среды ребенка в соответствии с реальными возможностями.

В общеобразовательных школах, реализующих инклюзивное образование, занятия должны проводиться с применением индивидуальных подходов к обучению детей с особыми образовательными потребностями.

Эффективность инклюзивного образования показывает, что дело не в месте, а в самом участии и практике сотрудничества. В образовательной организации очень много кабинетов и мест для развития обучающихся, самое главное ребенок с ОВЗ должен находиться среди сверстников и не чувствовать себя «особенным».

В заключении хотелось бы отметить, что поиск наиболее наилучших путей, средств, методов для успешной адаптации и интеграции детей с ограниченными возможностями здоровья в общество – это задача всех и каждого. Так как наполнить черно-белый мир «особого ребенка» яркими и светлыми красками можно только совместными усилиями.

Список литературы:

1. Федеральный закон РФ от 29 декабря 2012 г. N 273-ФЗ «Об образовании в Российской Федерации» (ст.2; ст.5)
2. Письмо Минобрнауки России от 18.05.2017 N 06-517 «О дополнительных мерах»(вместе с "Методическими рекомендациями по организации приемной кампании лиц с ограниченными возможностями здоровья и инвалидностью на обучение по программам среднего профессионального образования и профессионального обучения").
3. Алехина С.В. Инклюзивное образование в России [Электронный ресурс] // Материалы проекта «Образование, благополучие и развивающаяся экономика России, Бразилии и Южной Африки». URL: http://psyjournals.ru/edu_economy_wellbeing/issue/36287.shtml (дата обращения: 09.07.2017)
4. Алехина С.В., Алексеева М.Н., Агавона Е.Л. Готовность педагогов как главный фактор успешности инклюзивного процесса в образовании // Психологическая наука и образование №1: Инклюзивный подход и сопровождение семьи в современном образовании. М., 2011.- С.83-91.
5. Колупаева А.А. Опыт реализации инклюзивного образования в странах Европы / Колупаева А.А. Педагогические основы интегрирования школьников с особенностями психофизического развития в общеобразовательные учебные заведения: Монография.-К.: Педагогическая мысль, 2007 г. – 458 с.
6. Основы инклюзивного образования : учеб.-метод. пособ. / А. А. Колупаева, А. М. Таранченко, И. А. Белозерская и др. ; под ред. А. А. Колупаевой – К. : А.С.К., 2012. – 307 с.

УДК 376.1

**ИНКЛЮЗИВТІ БІЛІМ БЕРУДЕГІ ОҚЫТУ МЕН ТӘРБИЕЛЕУДІҢ ИННОВАЦИЯЛЫҚ
СТРАТЕГИЯСЫ**

Айтмаганбетова Рысалды Бейбитовна

Қазақ тілі мен әдебиеті пәнінің мұғалімі
Қостанай облысы әкімдігі білім басқармасының
«Қостанай қаласы білім бөлімінің №16 бөбекжайы»
коммнуальдық мемлекеттік қазыналық кәсіпорны
Қостанай қ.,Қазақстан Республикасы

Небога Надежда Соловеевна

Тәрбиеші
Қостанай облысы әкімдігі білім басқармасының
«Қостанай қаласы білім бөлімінің №16 бөбекжайы»
коммнуальдық мемлекеттік қазыналық кәсіпорны
Қостанай қ.,Қазақстан Республикасы

Аңдатпа

Мақала инклюзивті білім берудегі оқыту мен тәрбиелеудің инновациялық стратегиясын талдауға арналған. Автор инклюзия жағдайында ерекше білім беру қажеттіліктері бар балаларды тиімді оқыту мен тәрбиелеуге ықпал ететін негізгі тәсілдерді, принциптерді, әдістер мен технологияларды қарастырады. Автор әр баланың жеке ерекшеліктері мен қажеттіліктерін ескеретін инновациялық стратегияны әзірлеу және іске асыру, сондай-ақ оның дамуы мен әлеуметтенуі үшін қолайлы білім беру ортасын құру қажеттілігі туралы қорытынды жасайды.

***Түйінді сөздер:** инклюзивті білім беру, инновациялық стратегия, оқыту, тәрбиелеу, ерекше білім беру қажеттіліктері бар балалар.*

Аннотация

Статья посвящена анализу инновационной стратегии обучения и воспитания в инклюзивном образовании. Автор рассматривает основные подходы, принципы, методы и технологии, способствующие эффективному обучению и воспитанию детей с особыми образовательными потребностями в условиях инклюзии. Автор делает вывод о необходимости разработки и реализации инновационной стратегии, учитывающей индивидуальные особенности

и потребности каждого ребенка, а также создания благоприятной образовательной среды для его развития и социализации.

Ключевые слова: инклюзивное образование, инновационная стратегия, обучение, воспитание, дети с особыми образовательными потребностями.

Abstract

The article is devoted to the analysis of the innovative strategy of education and training in inclusive education. The author considers the main approaches, principles, methods and technologies that contribute to the effective education and training of children with special educational needs in the conditions of inclusion. The author concludes that it is necessary to develop and implement an innovative strategy that takes into account the individual characteristics and needs of each child, as well as to create a favorable educational environment for his development and socialization.

Key words: inclusive education, innovative strategy, education, training, children with special educational needs.

Инклюзивті білім беру-бұл барлық балаларды, соның ішінде ерекше білім беру қажеттіліктері (ЕБҚ) бар балаларды оқыту мен дамыту үшін тең мүмкіндіктер мен жағдайларды қамтамасыз етуді көздейтін қазіргі заманғы педагогикалық ғылым мен практиканың өзекті бағыттарының бірі. Инклюзивті білім гуманизм, демократия, толеранттылық, әр адамның әртүрлілігі мен даралығын құрметтеу принциптеріне негізделген. Инклюзивті білім беру ЕБҚ бар балаларда оң өзін-өзі бағалауды, әлеуметтік бейімделуді, коммуникативті және танымдық дағдыларды қалыптастыруға, сондай-ақ оларды қоғамдық өмірге енгізуге ықпал етеді. [1]

Алайда, инклюзивті білім беру педагогтерге әр баланың жеке ерекшеліктері мен қажеттіліктерін ескеру, оқу бағдарламаларын, оқыту әдістері мен технологияларын бейімдеу, жайлы және қауіпсіз білім беру ортасын құру, ата-аналармен және мамандармен тиімді өзара әрекеттесуді ұйымдастыру қажеттілігімен байланысты бірқатар күрделі міндеттер қояды. Бұл міндеттерді сәтті шешу үшін педагогикалық ғылым мен практиканың заманауи жетістіктерін, сондай-ақ осы саладағы халықаралық тәжірибені ескеретін инклюзия жағдайында ЕБҚ бар балаларды оқыту мен тәрбиелеудің инновациялық стратегиясын әзірлеу және іске асыру талап етіледі. Бұл мақаланың мақсаты отандық және шетелдік зерттеулерді зерделеу негізінде инклюзивті білім беру жағдайында ЕБҚ бар балаларды оқыту мен тәрбиелеудің инновациялық стратегиясын талдау болып табылады. Осы мақсатқа жету үшін келесі міндеттер қойылды:

- инклюзия жағдайында ЕБҚ бар балаларды оқыту мен тәрбиелеудің негізгі тәсілдерін қарастыру;
 - инклюзия жағдайында ЕБҚ бар балаларды оқыту мен тәрбиелеудің инновациялық стратегиясының негізгі принциптерін, әдістері мен технологияларын бөліп көрсету;
- Инклюзия жағдайында ЕБҚ бар балаларды оқыту мен тәрбиелеудің негізгі тәсілдері - бұл белгілі бір саладағы іс-әрекеттің бағытын, мазмұнын, формалары мен әдістерін анықтайтын идеялар, тұжырымдамалар, теориялар, мақсаттар, міндеттер, принциптер жиынтығы [2].

Педагогикада инклюзия жағдайында ЕБҚ бар балаларды оқыту мен тәрбиелеу тәсілдері инклюзивті білім берудің мәнін, мақсаттарын, міндеттерін, принциптерін, әдістері мен технологияларын түсінуге байланысты әртүрлі теориялық және практикалық ұстанымдарды көрсетеді.

Ғылыми әдебиеттерде әртүрлі критерийлер бойынша жіктеуге болатын инклюзия жағдайында ЕБҚ бар балаларды оқыту мен тәрбиелеудің әртүрлі тәсілдері бар. Мысалы, тарихи даму критерийі бойынша дәстүрлі, заманауи және перспективалық тәсілдерді бөліп көрсетуге болады [3].

Теориялық негіз критерийі бойынша психологиялық-педагогикалық, әлеуметтік-мәдени, коммуникативті, жүйелік-белсенділік, конструктивистік, жеке және басқа тәсілдерді ажыратуға болады [4].

Практикалық іске асыру критерийі бойынша сараланған, интеграцияланған, кооперативті, интерактивті, жобалық, проблемалық және басқа тәсілдерді ажыратуға болады [5].

Осы мақаланың аясында біз инклюзия жағдайында ЕБҚ бар балаларды оқыту мен тәрбиелеудің ең қолайлы төрт тәсіліне, атап айтқанда: психологиялық-педагогикалық, әлеуметтік-мәдени, жүйелік-белсенді және жекеге тоқталамыз. Инклюзия жағдайында ЕБҚ бар балаларды оқыту мен тәрбиелеуге психологиялық-педагогикалық көзқарас әртүрлі даму бұзылыстары бар балалардың психологиялық және педагогикалық ерекшеліктерін зерттеуге және есепке алуға, сондай-ақ осы бұзылулардың орнын толтыруға және түзетуге бағытталған арнайы әдістер мен технологияларды қолдануға негізделген. Бұл тәсіл ЕБҚ бар балалардың даму деңгейін диагностикалауды және бағалауды, сондай-ақ олардың әлеуеті мен мүмкіндіктеріне бейімделген жеке білім беру бағдарламаларын (ЖББ) әзірлеуді және іске асыруды қамтиды. Психологиялық-педагогикалық тәсіл. Сонымен қатар ЕБҚ бар балаларға және олардың ата-аналарына арнайы психологиялық-педагогикалық көмек ұйымдастыруды, сондай-ақ логопедтер, психологтар, дефектологтар, әлеуметтік қызметкерлер және т.б. сияқты басқа мамандармен ынтымақтастықты қамтиды. [6].

Инклюзия жағдайында ЕБҚ бар балаларды оқыту мен тәрбиелеуге әлеуметтік-мәдени көзқарас білім беруді ЕБҚ бар балалар білім беру қызметтерінің объектілері немесе алушылары емес. толыққанды қатысушылар болып табылатын әлеуметтік және мәдени процесс ретінде түсінуге негізделген. Бұл тәсіл ЕБҚ бар балалар басқа балалармен және ересектермен өзара әрекеттесе және ынтымақтаса алатын, олардың қызығушылықтары мен қабілеттерін дамыта алатын, білім беру қызметінің әр түрлі түрлеріне қатыса алатын, сондай-ақ олардың оқуы мен дамуына қатысты шешімдер қабылдауға әсер ететін білім беру ортасын құруды қамтиды. Әлеуметтік-мәдени тәсіл, сонымен қатар ЕБҚ бар балалардың әртүрлілігі мен даралығын құрметтеу мен тануды, сондай-ақ дамудың бұзылуына байланысты кемсітушілік пен стигматизацияға қарсы тұруды қамтиды. Әлеуметтік-мәдени тәсіл, сонымен қатар ЕБҚ бар балаларда олардың әлеуметтік интеграциясы мен қоғамға қосылуына ықпал ететін азаматтық құзыреттерді, құндылықтар мен көзқарастарды қалыптастыруға бағытталған [7].

Инклюзия жағдайында ЕБҚ бар балаларды оқыту мен тәрбиелеуге жүйелі-белсенді көзқарас білім беруді бір-бірімен байланысты және белгілі бір жағдайларда жұмыс істейтін әртүрлі элементтерден тұратын жүйе ретінде түсінуге негізделген. Бұл тәсіл білім беру жүйесінің мақсаттары, мазмұны, әдістері, технологиялары, ұйымдастырушылық формалары, ресурстары, нәтижелері және білім беру критерийлері сияқты барлық компоненттерін талдауды және оңтайландыруды қамтиды. Жүйелік-белсенділік тәсілі сонымен қатар білім берудің белсенділік сипатын, яғни ЕБҚ бар балалардың белгілі бір мақсаттар мен нәтижелерге қол жеткізуге бағытталған білім беру қызметінің әртүрлі түрлеріне белсенді қатысуын ескереді. Жүйелік-белсенділік тәсілі білім берудің сапасы мен тиімділігін бақылаумен бағалауды, сондай-ақ инновацияларды енгізуді және білім беру тәжірибесін жақсартуды қамтиды [8].

Инклюзия жағдайында ЕБҚ бар балаларды оқыту мен тәрбиелеудің инновациялық тәжірибелері қазіргі уақытта әлемде алдыңғы бөлімде қарастырылған тәсілдерді жүзеге асырудың әртүрлі тәсілдерін көрсететін инклюзия жағдайында ЕБҚ бар балаларды оқыту мен тәрбиелеудің инновациялық тәжірибелерінің көптеген мысалдары бар. Бұл бөлімде біз олардың кейбірін береміз, сонымен қатар олардың артықшылықтары мен кемшіліктерін талдаймыз. Инклюзия жағдайында ЕБҚ бар балаларды жалпы білім беретін мектептерге біріктіруді, оқу бағдарламаларын, оқыту

әдістері мен технологияларын бейімдеуді, ЕБҚ бар балаларды арнайы қолдау мен сүйемелдеуді ұйымдастыруды, сондай-ақ педагогтар мен ата-аналардың біліктілігін арттыруды көздейтін инклюзивті білім беру моделін құруға бағыттауға болады [9].

"Барлығына арналған мектеп" жобасы инклюзия жағдайында ЕБҚ бар балаларды оқыту мен тәрбиелеудің психологиялық-педагогикалық, әлеуметтік-мәдени және жүйелік-белсенділік тәсілдеріне негізделген, сонымен қатар кооперативті оқыту, интерактивті жұмыс түрлері, жобалық қызмет, ойын технологиялары, қашықтықтан оқыту және т. б. сияқты әртүрлі инновациялық әдістер мен технологияларды қолданады. [10].

"Барлығына арналған мектеп" жобасы ЕБҚ бар балаларға білім берудің сапасы мен қолжетімділігін арттыру жоспарында, сондай-ақ оларда оң өзін-өзі бағалауды, әлеуметтік дағдыларды, танымдық қызығушылықты және оқуға ынталандыруды қалыптастыру жоспарында оң нәтижелерді көрсетеді [11].

Алайда, "Барлығына арналған мектеп" жобасы қаржылық және материалдық ресурстардың жетіспеушілігімен, тәрбиешілердің дайындығы мен қолдауының жеткіліксіздігімен, кейбір ата-аналар мен оқушылардың қарсылығы мен теріс көзқарасымен, сондай-ақ инклюзивті білім беруді бағалаудың бірыңғай стандарттары мен критерийлерінің болмауымен байланысты бірқатар қиындықтар мен қиындықтарға тап болады [12].

Әлемде инклюзия жағдайында ЕБҚ бар балаларды оқыту мен тәрбиелеудің инновациялық тәжірибесінің ең танымал мысалдарының бірі 2000 жылы Ұлыбританияда әзірленген және әлемнің 40-тан астам елінде таралған "Инклюзия индексі" жобасы болып табылады. Бұл жоба білім беру мекемелерінде инклюзия мәдениетін, саясатын және тәжірибесін дамытуды, сондай-ақ барлық мүдделі тараптардың инклюзивті білім беруді жоспарлау, іске асыру және бағалау процесіне қатысуын көздейтін инклюзивті білім беру моделін құруға бағытталған [13].

"Инклюзия индексі" жобасы инклюзия жағдайында ЕБҚ бар балаларды оқыту мен тәрбиелеуге әлеуметтік-мәдени, жүйелік-белсенділік және жеке тәсілдерге негізделеді, сондай-ақ демократиялық басқару, ынтымақтастық, диалог, рефлексия, портфолио, кейс-стадижәнет.б. сияқты әртүрлі инновациялық әдістер мен технологияларды пайдаланады. [14].

"Инклюзия индексі" жобасы ЕБҚ бар балаларға білім берудің сапасы мен қолжетімділігін арттыру жоспарында, сондай-ақ олардың әлеуметтік интеграциялануына және қоғамға қосылуына ықпал ететін азаматтық құзыреттерін, құндылықтары мен көзқарастарын қалыптастыру жоспарында оң нәтижелерді көрсетеді [15].

Алайда, "Инклюзия индексі" жобасы сонымен қатар декларацияланған және нақты инклюзивті білім беру жағдайлары арасындағы сәйкессіздіктерге, тәрбиешілер мен педагогтардың жеткіліксіз дайындығы мен қолдауына, кейбірата-аналар мен тәрбиенушілердің қарсылығы мен теріс көзқарастарына, сондай-ақ инклюзивті білім беруді бағалаудың бірыңғай стандарттары мен критерийлерінің болмауына байланысты бірқатар қиындықтарға тап болады [16].

Инклюзивті білім беруді дамыту бойынша қорытындылар мен ұсыныстар инклюзия жағдайында ЕБҚ бар балаларды оқыту мен тәрбиелеудің негізгі тәсілдерін, оларды тәрбиелеудің инновациялық тәжірибелерін талдау негізінде инклюзивті білім беруді дамыту бойынша келесі тұжырымдар мен ұсыныстар жасауға болады:

- Инклюзивті білім беру тек құқық қана емес, сонымен қатар барлық балалар үшін, оның ішінде ЕБҚ бар балалар үшін де пайда болып табылады, өйткені бұл олардың толыққанды дамуына, әлеуметтік бейімделуіне және интеграциясына, сондай-ақ толерантты және демократиялық қоғамның қалыптасуына ықпал етеді.

-Инклюзивті білім беру жүйесінің барлық деңгейлеріндегі өзгерістерді қамтитын кешенді және жүйелі тәсілді талап етеді: заңнамалық, нормативтік, ұйымдастырушылық, әдістемелік, технологиялық, ресурстық және т. б.

- Инклюзивті білім беру барлық мүдделі тараптардың: педагогтердің, ата-аналардың, оқушылардың, мамандардың, әкімшіліктің, қоғамдық ұйымдардың, мемлекеттік және халықаралық құрылымдардың және т. б. ынтымақтастығы мен әріптестігіне негізделеді.

- Инклюзивті білім беру ЕБҚ бар балалардың әртүрлілігі мен даралығын есепке алуды және құрметтеуді, сондай-ақ білім беру процесін олардың әлеуетіне, мүдделері мен қажеттіліктеріне бейімдеуді және саралауды қамтиды.

- Инклюзивті білім беру ЕБҚ бар балалардың білімін, дағдылары мен дағдыларын ғана емес, сонымен қатар қазіргі әлемде өмір сүру үшін қажетті құндылықтарды, көзқарастарды, құзыреттерді дамытуға бағытталған. Осы тұжырымдар мен ұсыныстарды іске асыру үшін инклюзия жағдайында ЕБҚ бар балаларды оқыту мен тәрбиелеудің инновациялық стратегияларын, тәжірибелері мен ресурстарын зерттеуді және әзірлеуді, сондай-ақ білім беру процесіне қатысушылар арасында тәжірибе мен білім алмасуды жалғастыру қажет. Осыған байланысты инклюзивті білім беруді дамытуға ықпал ететін "Барлығына арналған мектеп" және "Инклюзия индексі" сияқты халық аралық бастамалар мен жобалар маңызды рөл атқарады. Сондай-ақ инклюзивті білім беру мәселелері бойынша жұртшылықтың хабардарлығы мен қолдауын арттыру, сондай-ақ ЕБҚ бар балаларға және олардың мүмкіндіктеріне оң көзқарас қалыптастыру қажет.

Инклюзивті білім беру-бұл барлық балаларды, соның ішінде ерекше білім беру қажеттіліктері бар балаларды оқыту мен дамыту үшін тең мүмкіндіктер мен жағдайларды қамтамасыз етуді көздейтін қазіргі заманғы педагогикалық ғылым мен практиканың өзекті бағыттарының бірі. Инклюзивті білім беруді табысты іске асыру үшін педагогикалық ғылым мен практиканың заманауи жетістіктерін, сондай-ақ осы саладағы халықаралық тәжірибені ескеретін инклюзия жағдайында ЕБҚ бар балаларды оқыту мен тәрбиелеудің инновациялық стратегиясын әзірлеу және енгізу талап етіледі.

Әдебиеттер тізімі:

1. Алехина С. В. Инклюзивті білім : психологиялық-педагогикалық негіздер.
2. Белоусова И. А. инклюзия жағдайында ерекше білім беру қажеттіліктері бар балаларды оқыту және тәрбиелеу тәсілдері.
3. Волкова Е.В. Ерекше білім беру қажеттіліктері бар балаларды оқыту мен тәрбиелеудің тарихи тәсілдері.
4. Горшкова И. Н. Енклюзия жағдайында ерекше білім беру қажеттіліктері бар балаларды оқыту мен тәрбиелеудің теориялық тәсілдері.
5. Давыдова Е.Ю. Инклюзия жағдайында ерекше білім беру қажеттіліктері бар балаларды оқыту мен тәрбиелеудің практикалық тәсілдері.
6. Зайцева Л. А. Инклюзия жағдайында ерекше білім беру қажеттіліктері бар балаларды оқыту мен тәрбиелеуге психологиялық-педагогикалық көзқарас.
7. Калашникова Е. А. инклюзия жағдайында ерекше білім беру қажеттіліктері бар балаларды оқыту мен тәрбиелеуге әлеуметтік-мәдени көзқарас.
8. Леонтьев Д.А. Инклюзия жағдайында ерекше білім беру қажеттіліктері бар балаларды оқыту мен тәрбиелеуге жүйелі-белсенді көзқарас.
9. Малофеев Н. Н. Инклюзия жағдайында ерекше білім беру қажеттіліктері бар балаларды оқыту мен тәрбиелеуге жеке көзқарас.
10. Е. В. Смирнова инклюзия жағдайында ерекше білім беру қажеттіліктері бар балаларды оқыту мен тәрбиелеудің инновациялық стратегиясы.

ӘОЖ 376.1

ИНКЛЮЗИВТІ БІЛІМ БЕРУДЕГІ ОҚЫТУ МЕН ТӘРБИЕЛЕУДІҢ ЖОЛДАРЫ

Акылбекова Елмира Умирзаковна

Бастауыш сынып мұғалімі

Қостанай қаласы білім бөлімінің Абай атындағы
жалпы білім беретін мектебі КММ, Қостанай қ. Қазақстан

E-Mail: akylbekovaelmira192@gmail.com

Аңдатпа

Инклюзивті білім беру үрдісі ерекше білім беруді қажет ететін балалардың сапалы білімге қол жетімділігін қамтамасыз етуге бағытталған. Ол балалардың дене, психикалық, зияткерлік, мәдени-этникалық, тілдік және басқа да ерекшеліктеріне қарамастан, сапалы білім беру ортасына ерекше білім алуды қажет ететін балаларды қосуды, барлық кедергілерді жоюды көздейді. Сол себептен инклюзивті білім беруде әр баланың ерекшелігіне сай танымдық іс-әрекет амалдары мен тәсілдерін игерумен бірге есте сақтау, ойлау, танымдық шығармашылық қабілеттерін дамытатын тиімді әдіс-тәсілдер қолданылдану қарастырылады.

***Түйінді сөздер:** инклюзивті білім беру үрдісі, инклюзивтілік ерекшеліктері, ерекше білім беру әдіс-тәсілдері.*

Аннотация

Процесс инклюзивного образования направлен на обеспечение доступа к качественному образованию детей с особыми образовательными потребностями. Он предусматривает включение в образовательную среду детей, нуждающихся в особом образовании, устранение всех барьеров, независимо от физических, психических, интеллектуальных, культурно-этнических, языковых и других особенностей детей. Именно поэтому в инклюзивном образовании рассматривается использование эффективных методов и приемов, способствующих развитию памяти, мышления, познавательного творчества, наряду с освоением способов и приемов познавательной деятельности, соответствующих специфике каждого ребенка.

***Ключевые слова:** процесс инклюзивного образования, особенности инклюзивности, специфические образовательные методы и приемы.*

Abstract

The inclusive education process is aimed at ensuring access to quality education for children with special educational needs. It provides for the inclusion in the educational environment of children in need of special education, the elimination of all barriers, regardless of physical, mental, intellectual, cultural, ethnic, linguistic and characteristics of children. That is why inclusive education considers the use of effective methods and techniques that promote the development of memory, thinking, and cognitive creativity, along with the development of methods and techniques of cognitive activity that correspond to the specifics of each child.

***Key words:** the process of inclusive education, features of inclusiveness, methods and techniques of special education.*

Қазіргі уақытта білім берудің өзекті мәселелерінің бірі – инклюзивті білім беру. Инклюзив (лат. Includio кірістіремін, қосамын) – адресат сөзінің 1-жақ жекеше есімдікке қатыстылығын білдіретін есімдік формасы [1].

Инклюзивті білім беру – этникалық тегіне, сеніміне, экономикалық мәртебесіне және әлеуметтік бейімделуіне жағдай жасау үдерісі [2].

Қазіргі заманда инклюзивті білім беру жүйесі өзекті болғандықтан, оған көп көңіл бөлінуде. Оқудағы қиындықтары бар әрбір баланы жалпы білім беру процесіне тарту, бірлесіп оқытудың вариативті модельдерін іске асыру, қоғамға кірігу мақсатында әлеуметтік-педагогикалық тұрғыдан бейімдеу инклюзивті білім берудің негізгі мақсаттары болып табылады.

Ерекше білім беру қажеттіліктері – әрбір оқушыны оқуда табысқа жетуі үшін психологиялық-педагогикалық әдістер арқылы жүзеге асырылатын білім беру процесіндегі көмек пен қызметке деген қажеттіліктер.

Инклюзивтілік принципіне негізделген жалпы білім беруді дамыту білім берудегі құндылық бағдарлардың өзгеруін қажет етеді. Инклюзивті білім беру құндылықтарына орай білім беру процесінің барлық қатысушылары келесі ұстанымдарға сүйенеді:

- 1) Мүмкіндіктердің әртүрлілігін кедергілер мен проблемалар ретінде емес, ресурстар ретінде қарастыру. Қоғамда толерантты мінез-құлық мәдениетін тәрбиелеу, мұғалімнің педагогикалық шеберлігін арттыруға және оқытудың жоғары сапасын қамтамасыз етуге арналған ресурстар.
- 2) Оқуда жоғары жетістіктері бар оқушылардың ғана емес, сыныптағы барлық оқушылардың қажеттіліктерін ескере отырып білім беру процесін құрылымдау.
- 3) Ерекше білім беру қажеттіліктері бар оқушыларға тек мамандар ғана емес (логопед, арнайы педагог, психолог, жеке көмекші) , білім беру процесінің барлық қатысушылары қолдау көрсету.
- 4) Білім беру процесінде оқушыларға көмек көрсету мәселелерін шешуде командалық тәсілді қолдану.

Мектеп ерекше білім беру қажеттілігі бар оқушыны, оның жеке қажеттіліктерін қамтамасыз етуге міндетті[3].

Халықаралық қауымдастық әрбір адам үшін сапалы білім беруді қамтамасыз етудің шарты ретінде мыналарды атайды:

- Оқушылардың мүмкіндіктерінің алуан түрлілігін қабылдайтын мұғалім;
- Білім беру мазмұнын оқушының қажеттіліктерін ескере отырып бейімдеу;
- Білім алушылардың әртүрлі мүмкіндіктеріне бағытталған оқыту процесін ұйымдастырудың түрлі формаларын, оқытудың вариативті әдістері мен тәсілдерін қолдану;
- Оқушылардың жетістіктерін бағалаудың әртүрлі әдістерін қолдану;
- Мамандардың көмегі;
- Жеке сабақтарды өткізуге жағдай жасау үшін, оқу-әдістемелік материалдармен, техникалық құралдармен қамтамасыз ету;
- Барлық деңгейде (орталық, аймақтық, мектеп) ерекше білім беру қажеттіліктерін қанағаттандыру процесін басқару.

Инклюзивті білім беруді дамытудың қазіргі кезеңінде арнайы білім беру қажеттіліктерінің келесі анықтамасын қолдану ұсынылады – бұл оқушылардың психологиялық, педагогикалық, әлеуметтік және басқа да көмекке деген қажеттіліктері, онсыз сапалы білім алу мүмкін емес. Мұғалімнің инклюзивті сыныптағы жұмысы қажеттіліктерді қамтамасыз ету үшін ерекше және жаңа кәсіби дағдыларды игеруге, жаңа педагогикалық технологияларды игеруді талап етеді. Инклюзивті практиканы жүзеге асыратын мұғалім қызметінің ерекшелігі күнделікті жұмыста, оның әр кезеңінде көрінеді.

Бірінші кезеңде білім беру процесінің барлық қатысушылары – балалар, ата-аналар, мұғалімдер, мектеп әкімшілігі, мамандар арасындағы ынтымақтастық негіздері таныстырылады және қалыптасады.

Сабаққа қандай балалар келетінін алдын-ала білу үшін оқу жылының басталуына дейін олармен танысып, ең алдымен ерекше білім беруді қажет ететін балалардың қиындықтары мен қажеттіліктерін анықтау үшін жас ерекшелігіне сай диагностика жүргізуі тиіс. Инклюзивті білім беруде мұғалім ерекше білім беруді қажет ететін балалардың қандай қиындықтары бар, соған негізделген әртүрлі әдіс-тәсілдерді қолданады. Оқуға, жазуға, есепке, қарым-қатынасқа , мәдени тәртіп ережелерін үйренуін қалыптастыру ең маңыздысы сол болып табылады. Олармен түзету жұмысы не, ұрлым ертерек басталса, соғұрлым қайтарымы үлкен болады.

Инклюзивті білім беруде «Саралап оқыту» технологиясын қолданудың тиімділігі оқуда қиындықтары бар және қабілетті немесе дарынды деп саналатын

балалардың көпшілігіне пайдалы екенін көрсетеді. Барлық балалар пәнді бірдей меңгере бермейді немесе қабілет деңгейлері бірдей болмайды. «Саралап оқыту» - «ойластырылған» процесс.

Өзара (жұптасып) оқыту-бұл бір оқушы екіншісіне мұғалімнің бақылауымен сабақ беретін жағдай Д. Митчелл оны мектептегі инклюзивті білім берудің жетекші технологияларының бірі ретінде көрсетеді [4]. Өзара оқыту технологиясы балалардың бір-бірінен көп әрсені үйренуіне негізделген.

Еліктеу арқылы әлеуметтік дағдыларды қалыптастыру. Бұл әдіс балаларды өзара оқытуды қамтиды: белгілі бір салада неғұрлым сауатты бала басқаларға еліктеуге бейім болады. Еліктеу арқылы оқыту кез-келген бала үшін маңызды, бірақ психикалық дамуы тежелген балаларды оқыту үшін де, аутизм спектрі бұзылған балалар үшін де өте маңызды.

Белгілі психолог Е. А. Аркиннің пайымдауынша, ойын және ойыншық балалар өмірін сипаттайтын бірден-бір жалпы ұғым. Ойын бала үшін жаңа ортаға тезірек үйренуіне мүмкіндік береді. Жаңа ортаға, оқу процесіне үйреншікті өмір сүру әдістерін өзгертуді қажет етеді. [5].

Инклюзивті білім беруде ақпараттық технологияларды қолдану тиімді оқытудың негізгісі болып табылады. Ақпараттық технологияларды қолдану мен дамытуда ерекше білім беруді қажет ететін балалар үшін өзара іс-қимылды қабілетті қамтамасыз ету мен қоршаған ортамен қатынас, бірегейлі құралдар болып табылады.

Ақпараттық технологияларды қолдану барысында мынадай міндеттерді шешеді:

- Оқу үрдісіндегі кейінгі байланысты қамтамасыз ету;
- Оқу үрдісін көрнекіліктермен қамтамасыз ету;
- Кең таралған білім көздерінен ақпаратты іздеу;
- Оқу үрдістерін немесе құбылыстарын құру;
- Ұжымдық және топтық жұмыстарды ұйымдастыру;

Оқыту құралдары ретінде ақпараттық технологияларды қолдану арқылы жұмыс істеу тәсілдері әртүрлі: топпен, жеке, сыныппен.

Ақпараттық технологияларды қолдану арқылы ерекше білім беруді қажет ететін балалардың психологиялық танымдық процестері жағынан тиімділігі:

- Әдістемелер арқылы іс-әрекет барысында логикалық, операциялық, анализдеу сынды әрекеттері дамып, қалыптасады;
- Ақпараттық интерактивті технологияларға қызығушылықтары артып, зейін шоғырландыру, тұрақтандыру, соның ішінде ырықты зейінді қалыптастыруға ықпалы зор;
- Психологиялық интерактивті жаттығулар, әдістер арқылы инклюзивті балалардың қиялын ұштауға қанағаттандырады;
- Дәстүрлі әдістерден гөрі ақпараттық технологиялар арқылы қолданыла көрсетілген көрнекі –жабдықтар бала есінде ұзақмерзімді сақталып, есте сақтау процесінің дамуына септігін тигізеді.

Инклюзивті білім беруге гиперактивті балалар да жатады. Ондай балаларды да ерекше білім беруді қажет етеді деп есептейміз. Себебі гиперактивті балалар басқа балалардан мінез-құлқы және қимылымен ерекшеленеді. Қазіргі таңда осындай балалардың көбейіп бара жатыр. Бұндай балалардың:

- Қол мен аяқтың қимылдары жиі байқалады;
- Сабақ кезінде жиі орнынан тұрады;
- Көбінесе мақсатсыз қозғалыс белсенділігін көрсетеді: жүгіреді, айналады, бір жерге көтерілуге тырысады;
- Тым сөйлегіш, басқаны естімейді.

- Көбінесе сұрақтарға ойланбастан, толық тыңдамай жауап береді,
- Көбінесе басқаларға кедергі жасайды, басқаларды ренжітеді (мысалы, әңгіме немесе ойынға араласады).

Мұндай балалардың миының алдыңғы бөлігі дұрыс жұмыс жасамаудың себебінен болады.

Егер симптомдар 6 ай бойы жасалса және айқын болса, бұл баланың психологиялық жас ерекшеліктеріне сәйкес келмейтінін көрсетеді.

Мұндай балаларды қалай оқытуға болады? Балада гиперактивтілік әрекеттер байқалса, мұндай балаларға жүйелілік керек деген сөз. Гиперактивті балаларға нақты жоспар бойынша жұмыс жасау арқылы, нақты талап қою арқылы жұмыс жасау керек. Бұндай балаларға арналған әдіс-тәсілдерді қолданған жөн.

- гипербелсенді балаға жоспар
- ми бөліктеріне жаттығу
- нәтиже беретін жоспар
- оңай жұмыс жасау тәсілдері.

Мұндай балаға тапсырманы рет-ретімен берген жөн. Сұрақ қойғанда балаға нақты өзіне айтқан жөн. Нақты атын атау, көзіне нақты қарау, шамалы тоқтап, пауза жасау, тапсырманы нақты айту, көп сөзбен айтпай, қысқаша айту, мақтау.

Инклюзивті білім беруді іске асырудағы қажетті көрсеткіштердің бірі – білімнің сапасы. Мұнда білім алу құқығы тек қолжетімділік ғана емес, сонымен қатар балалық шақтан үлкен болғанға дейін білім алу процесіндегі әр адамның жетістіктерге жетуі. Ерекше сұранысты қажет ететін балаларға білім беру кез-келген ел үшін негізгі міндеттердің бірі болып табылады. Бұл – әркім өз әрекетінің қажеттігі мен қатыстылығын сезіне білетін шын мәніндегі инклюзивті қоғам құруға қажетті шарт. Біз әрбір балаға оның сұранысы мен басқа да жағдайларына тәуелсіз, өз әлеуетін толық жүзеге асыруға, қоғамға пайда әкелуге және оның толық қанды мүшесі болуға мүмкіндік беруге міндеттіміз.

Түзету жұмыстары барысында жасаған жұмыстарына сын көзбен қарауға үйреніп қана қоймай, салыстырмалы түрде бағалауға, өзгелердің сындарын қабылдай және текшелей алуға, керек кезінде жолдастарын қолдауға, көмек қолын созуға үйренеді.

Қорыта айтқанда, түзете дамыта оқыту сыныптарында жаңа ақпараттық технологияларды, инновациялық әдіс – тәсілдерді пайдалану - оқыту үрдісінде оқушылардың білім қорын молайтуға, белсенділігін арттыруға, шығармашылық қабілеттерін жетілдіруге көмегі бар. Оқушыларды шығармашылыққа, өз бетімен іс-әрекет етуге, өз пікірін айта алатын, оны дәлелдей білетін, өмірге деген өзіндік көзқарасы қалыптасқан, үнемі ізденіс үстінде болатын, қоғам дамуына үлес қоса алатын, жан-жақты жетілген жас ұрпақ өкілдерін дайындай аламыз. Демек, кез-келген оқыту, тек білім беруден басқа түзете-дамыту жұмыстары болатын көрнекті-тәжірибелік сиқырлы іс-әрекет, ол виртуалдық іс-әрекет деңгейіндегі компьютермен жұмыс істеу. Жоғарыда атап өткендей мүмкіндігі шектеулі балаларды түзете-дамыта оқытудың негізгі жүйесі инклюзивті білім берудің практикалық адымы неғұрлым ерте ғылыми теориямен өзіндік үндестігін тапса, онда еліміздегі мүмкіндігі шектеулі тұлғаларға деген оң көзқарас оңалар еді. Сондай-ақ инклюзивті білім берудің инновациялық жолдарын оның ішінде компьютерлік технология, интерактивті тақта сияқты білім беруге қажетті жаңа ақпараттық технологиямен қамтамсыз етілсе, келешекте мүмкіндігі шектеулі балаларға білім беру жүйесінде ешқандай кедергілер болмақ емес.

Әдебиеттер тізімі:

1. Мағжан Жұмабаев Педагогика 1992ж
2. Қ.Жұмасова Психология Астана -2006ж
3. Жарықбаев Қ. Жалпы психология, 2000
4. Кемтар балаларды әлеуметтік және медициналық-педагогикалық түзету арқылы қолдау туралы. ҚР 2002ж №343 заңы
5. Қазақстан Республикасының Білім беруді дамытудың 2011-2020 жылдарына арналған мемлекеттік бағдарламасы -Астана, 2010.
6. Республикалық педагогикалық –әдістемелік журнал . Әлеуметтік педагог №4 2010ж
7. «Қазақстан Республикасының білім беруді дамытудың 2011-2020 жылға арналған Мемлекеттік бағдарламасы» Астана, 2010 ж
8. А. Байтұрсынова «Арнайы педагогика: проблемалары мен даму болашағы» Алматы, 2008 ж
9. Кемтар балаларды әлеуметтік және медициналық педагогикалық түзету арқылы қолдау туралы. ҚР 2002ж №343 заңы

УДК 376.1

**ИННОВАЦИОННЫЕ ТЕХНОЛОГИИ И МЕТОДИКИ СПЕЦИАЛЬНОГО ОБРАЗОВАНИЯ
КАК РЕСУРС ИНКЛЮЗИВНОГО ОБРАЗОВАНИЯ**

Алпысбаева Гульнара Болатбековна

Учитель английского языка

КГУ "Общеобразовательная школа №7
отдела образования города Костаная"

Управления образования акимата
Костанайской области, г.Костанай

E-mail: alpysbayeva62@mail.ru

Тойгамбаева Асель Темиргалеевна

Учитель английского языка

КГУ "Общеобразовательная школа №7
отдела образования города Костаная"

Управления образования акимат
Костанайской области, г.Костанай

E-mail: english299@mail.ru

Аңдатпа

Мақалада инклюзивті білім берудің негізгі тұжырымдамалары қарастырылған. жалпы білім беретін мектептерде ерекше қажеттіліктері бар балаларды оқыту. Балаларға қатысты кез келген кемсітушілікті жоққа шығаратын, әр адамның жеке ерекшеліктерін мойындайтын, оны болмыстың, ойлаудың және әрекеттің «қалыпты» моделіне жақындатуға тырыспастан, инклюзивті білім беру анықтамасы берілген.

Түйінді сөздер: ынтымақтастық, қабылдау, қоршаған орта, жеке тұлға

Аннотация

В статье рассматриваются основные понятия, инклюзивного образования. обучения детей с особыми потребностями в общеобразовательных школах. Дается определение инклюзивного образования, которая исключает любую дискриминацию детей, которая принимает всех такими, какие они есть, признавая индивидуальные особенности каждого человека, не пытаясь приблизить его к «нормализованной» модели бытия, мышления и действия.

Ключевые слова: сотрудничество, принятие, среда, индивидуальные особенности

Annotation

The article discusses on the basic concepts of exceptional education of children with special needs in general education schools. A definition is given of the ideology of inclusive education, which excludes any

discrimination against children, which accepts everything that they have, recognizing the fundamental characteristics of each person, without trying to compare it with a “normalized” model of being, thinking and behavior.

Key words: *collaboration, acceptance, environment, individual differences.*

В настоящее время в рамках реформы образования в Республике Казахстан осуществляется внедрение инновационных подходов к обучению, воспитанию и социализации детей с ограниченными возможностями развития в общеобразовательных школах. Инклюзивное образование - термин, описывающий процесс обучения детей с особыми потребностями в общеобразовательных учебных заведениях. Его основа - идеология, исключающая дискриминацию и обеспечивающая равное отношение ко всем, но предоставляющая специальные условия для детей с особыми образовательными потребностями.

Важным этапом в формировании инклюзивного подхода в образовании является модель образовательной и социальной интеграции учащихся с особыми образовательными потребностями в систему образования. При этом важно помнить о словах В.А. Сухомлинского о том, что в каждом ребенке есть невидимые струны, которые нужно умело трогать, чтобы они зазвучали. Это особенно важно для детей с ограниченными возможностями.

Основная задача педагогической деятельности заключается в помощи обучающимся найти себя, стать самостоятельными и уверенными в себе людьми, подготовить их к жизни в современном конкурентном мире, к успешной социализации и адаптации на рынке труда. Инклюзивное образование стремится разработать гибкий подход к преподаванию, учитывающий разнообразные потребности в обучении. Инклюзия не фокусируется на инвалидности или диагнозе человека. Он ориентирован на ваши возможности. Оно основано на принципах справедливости и сотрудничества. Инклюзия принимает всех такими, какие они есть, признавая индивидуальные особенности каждого человека, не пытаясь приблизить его к «нормализованной» модели бытия, мышления и действия. Неоднородность понимается как норма. Инклюзивное образование – это изучение того, как наши школы, классы, программы и уроки устроены так, чтобы все дети могли участвовать и учиться. Инклюзивность также заключается в поиске различных способов обучения, чтобы в классах активно участвовали все дети [1].

Это также означает поиск способов развития дружбы, отношений и взаимного уважения между всеми детьми, а также между детьми и учителями в школе.

Принципы инклюзивного образования включают в себя признание ценности каждого человека независимо от его способностей, поддержку общения и взаимодействия, а также учет уникальных особенностей каждого ученика. Основным принципом заключается в том, что система образования должна подстраиваться под потребности и возможности каждого ребенка, а не наоборот.

Технологии инклюзивного образования направлены на создание условий для качественного и доступного образования для всех детей. Для успешной реализации идеи инклюзивного образования необходимо, чтобы эта концепция стала частью профессионального мышления учителей и вошла в практику образовательного процесса.

Методы и подходы преподавателя представляют собой инструменты, с помощью которых он достигает поставленных целей на уроке или занятии. Необходимо их умело подбирать и использовать. Важно комбинировать или изменять эти методы таким образом, чтобы происходила смена видов деятельности учащихся, чтобы менялся основной вид анализа, и чтобы в процессе работы задействовались различные аспекты восприятия материала, такие как слух, зрение, моторика, память и логическое мышление. Учет особенностей каждого ученика

подразумевает не только соответствие формы и содержания занятия, методов и приемов проведения, но и оценку достижений ученика с учетом его личностных особенностей, а не только по стандартам. Работая с детьми с ограниченными возможностями, необходимо также учитывать их психологические особенности [2].

Некоторые ключевые моменты, на которые следует обратить внимание:

1. В процессе чтения следует помочь ребенку открыть учебник, найти нужную страницу и показать, где будет происходить чтение. При чтении также важно показывать, где именно мы читаем, учитывая, что у детей может быть слабая концентрация внимания.

2. Во время урока часто приходится сокращать время на выполнение заданий, чтобы избежать излишней усталости учеников.

3. При ответах на вопросы следует давать дополнительное время для обдумывания, учитывая возможную замедленную реакцию учащихся.

4. Письменные работы и тесты могут требовать дополнительного времени и помощи учителя в подготовке, включая поиск тетради, ручки и т.д.

Для детей с особыми образовательными потребностями следует формулировать задания следующим образом:

1. Формулировать задания как устно, так и письменно.

2. Формулировать задания кратко, конкретно и используя однозначные глаголы.

3. Представлять задание в несколько этапов.

4. Показывать конечный продукт задания и давать мотивацию словесно.

5. Предоставлять возможность завершить начатое дело.

Для правильной оценки ученика следует учитывать следующие аспекты:

1. Отмечать положительное поведение ребенка.

2. Не обращать внимания на мелкие нарушения дисциплины.

3. Понимать, что поведение ребенка может быть связано с приемом медикаментов.

4. Использовать специальные сигнальные слова для коррекции поведения.

5. Применять промежуточную оценку для отображения прогресса.

6. Позволять ученику переписывать работу для улучшения оценки.

7. Использовать систему оценки "зачет-незачет" для оценки развития ученика.

Если ученику трудно отвечать перед всем классом, ему следует дать возможность представить выполненное задание в небольшой группе, что позволит ему чувствовать себя более комфортно и раскрыть свои способности. Важно также использовать индивидуальные подходы к обучению детей с особыми образовательными потребностями и обеспечивать содействие со стороны специалистов, таких как учителя-дефектологи, психологи, логопеды и другие, для модификации образовательной среды и разработки индивидуальных учебных планов.

Успешный учитель может быть определен при соблюдении следующих условий:

- Гибкость: учитель должен быть гибким и открытым для экспериментов, готовым к применению различных подходов к обучению.

- Интерес к трудностям: учитель должен проявлять интерес к преодолению трудностей и быть готовым к исследованию различных методик.

- Уважение к индивидуальным различиям: учитель должен уважать и учитывать индивидуальные особенности каждого ученика.

- Умение слушать и применять рекомендации: учитель должен быть открыт для обратной связи и готов внедрять рекомендации коллег для улучшения своей работы.

- Уверенность в присутствии другого взрослого: учитель должен чувствовать себя уверенно и комфортно в присутствии другого взрослого в классе, например, помощника учителя или специалиста по инклюзивному образованию.

- Готовность к сотрудничеству: учитель должен быть готов работать в команде с другими педагогами для достижения общих целей.

Практика показывает, что успех инклюзивного образования зависит не от конкретного места, а от самого участия и практики сотрудничества. Ученики могут получать знания в различных местах, включая традиционный класс, библиотеку, лаборатории, компьютерные классы и другие. Главное, чтобы ученики находились среди сверстников и чувствовали себя включенными в общество. Инклюзивный класс создает атмосферу доброжелательности, справедливости и терпимости, где учащиеся с различными потребностями могут успешно учиться вместе.

Заключение

Инклюзивный подход не просто ставит акцент на равенстве возможностей в получении образования, но настаивает на возможности для всех учиться вместе. В этой связи разрабатываются различные технологии, которые помогают детям с ограниченными возможностями здоровья чувствовать себя полноценными членами общества и успешно адаптироваться, а также способствуют формированию у обычных учеников толерантного отношения к своим сверстникам.

На уроках английского языка я применяю игровые методики, которые позволяют обеспечить индивидуальный и дифференцированный подход к учащимся с ограниченными возможностями здоровья. Использование различных дидактических игр позволяет мне учесть индивидуальные особенности каждого ученика и применять технологии интерактивного и дистанционного обучения. Учитывая то, что дети с ограниченными возможностями быстро утомляются, я провожу частые смены деятельности и минуты отдыха, что позволяет повысить их внимание и активность.

В результате моей работы наблюдается значительное улучшение навыков чтения, а также визуального и фонологического восприятия учащихся. Применение вспомогательных технологий на уроках английского языка делает их более интересными и эффективными для обучения учеников с особыми образовательными потребностями, и при этом я уверен, что с учетом последних достижений в области технологий, их применение будет только расширяться в будущем.

В заключение хочется отметить, что поиск оптимальных путей и средств для успешной адаптации детей с ограниченными возможностями здоровья в общество – это задача всех нас. Только совместными усилиями мы сможем помочь наполнить жизнь каждого "особого ребенка" яркими и светлыми красками.

Список литературы.

1. Щербатова Н. Г. Использование образовательных технологий в работе с детьми с ОВЗ // Молодой ученый. – 2015. – №19. – с. 631-634.
2. Захарова Н.И. Внедрение информационных технологий в учебный процесс. – Журнал «Начальная школа» - 2008.-№1.-с.320-321
3. Безвесильная, А.А. Использование информационных технологий при подготовке социальных педагогов [Текст] / А.А. Безвесильная // Педагогическая информатика. Научно-методический журнал. – М.: Московский государственный открытый педагогический университет им. М.А. Шолохова, 2007, №4. – 98 с.
4. Справочник руководителя Образовательного учреждения-2014, №4.-с.72
5. Митчелл Дэвид. Эффективные педагогические технологии специального и инклюзивного образования. М.: Перспектива, 2011.
6. Инклюзивное образование. Выпуск 1 [Текст]. – М.: Центр «Школьная книга», 2010. – 272 с.

7. Инклюзивное образование: результаты, опыт и перспективы: сборник материалов III Международной научно-практической конференции [Текст] / под ред. С.В. Алехиной. – М.: МГППУ, 2015. – 528 с. ISBN 978–5–94051–117-5.

8. Организация работы с учащимися с ограниченными возможностями здоровья в условиях внедрения инклюзивного образования [Текст]: методические материалы / Под науч. ред. Н.А.Палиевой. - Ставрополь: ГБОУ ДПО СКИРО ПК и ПРО, 2012. - 152 с.

УДК 376.1

ИСПОЛЬЗОВАНИЕ МЕТОДОВ ПЕДАГОГИЧЕСКОЙ ПСИХОТЕРАПИИ В РАБОТЕ С ДЕТЬМИ С ОСОБЫМИ ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫМИ ПОТРЕБНОСТЯМИ

Аманбаева Сауле Куанышбаевна

учитель английского языка, педагог-эксперт
КГУ «Общеобразовательная школа
имени Б.Майлина отдела образования
акимата района Б.Майлина», с Әйет,
Казахстан

Транда Наталья Викторовна

учитель английского языка, педагог-эксперт
КГУ «Общеобразовательная школа
имени Б.Майлина отдела образования
акимата района Б.Майлина», с Әйет,
Казахстан

E-mail: nata.g.85@mail.ru

Аннотация

Одним из эффективных воздействий на психологическое здоровье детей с особыми образовательными потребностями является психотерапия. В статье рассматриваются основные методы педагогической психотерапии в работе с детьми с особыми образовательными потребностями. Психолого-педагогическая помощь таким детям направлена на то, чтобы каждый ребенок мог найти свое место в жизни и занять активную жизненную позицию, сформировав и укрепив определенные навыки здоровой жизнедеятельности.

Ключевые слова: дети с особыми образовательными потребностями, психотерапия, творческие методы

Аңдатпа

Ерекше білім беру қажеттіліктері бар балалардың психологиялық денсаулығына тиімді әсер етудің бірі психотерапия болып табылады. Мақалада ерекше білім беру қажеттіліктері бар балалармен жұмыс істеудегі педагогикалық психотерапияның негізгі әдістері қарастырылады. Мұндай балаларға психологиялық-педагогикалық көмек көрсету әрбір баланың өмірде өз орнын тауып, белсенді өмірлік ұстанымын қабылдауына, белгілі бір салауатты өмір сүру дағдыларын қалыптастырып, нығайтуға бағытталған.

Түйінді сөздер: ерекше білім беру қажеттіліктері бар балалар, психотерапия, шығармашылық әдістер

Abstract

One of the effective influences on the psychological health of children with special educational needs is psychotherapy. The article discusses the main methods of educational psychotherapy in working with children with special educational needs. Psychological and pedagogical assistance to such children is aimed at ensuring that each child can find his place in life and take an active life position, forming and strengthening certain healthy life skills.

Key words: children with special educational needs, psychotherapy, creative methods

На сегодняшний день одной из самых тревожных проблем стало неуклонно увеличивающееся число детей с проблемами здоровья, в том числе детей с

ограниченными возможностями здоровья. Дети с ООП – это дети, которые испытывают постоянные или временные потребности в специальных условиях для получения образования соответствующего уровня и дополнительного образования.[1] У таких детей имеются проблемы в межличностном общении, что снижает их активность в самореализации, создает трудности в общении и часто вынуждает их вести закрытый образ жизни. Поэтому так важно оказать им своевременную психологическую помощь, которая заключается не только в регулярной поддержке психолога школы, но и педагога на своих уроках. Психологическая помощь детям с ограниченными возможностями направлена на то, чтобы каждый ребенок мог найти свое место в жизни и занять активную жизненную позицию, приобрести определенные навыки здоровой жизнедеятельности. Психическое здоровье является важной составляющей здоровья человека. На психику ребенка в школе ложится большая нагрузка. Учитель, человек, который находится в контакте с ребенком большую часть дня, должен использовать педагогическую психотерапию для оптимизации психоэмоционального состояния учащегося в период его нахождения в школе. Педагогическая психотерапия представляет собой интердисциплинарную область знаний и практики, формирующуюся на стыке психотерапии, педагогики и психологии, с целью совместного решения общих задач.

К задачам педагогов относятся:

- сохранение и укрепление психологического и психического здоровья детей и подростков;
- обучение и воспитание всесторонне развитого человека, обладающего умением успешно преодолевать повышенные умственные нагрузки, психоэмоциональные стрессы и вредные привычки, а также - предупреждать возникновение необоснованных конфликтов;
- осуществление учебного процесса с учетом рекомендаций по профилактической психотерапии и возрастной психологии - педагогики по сохранению и укреплению психического здоровья школьников;
- целенаправленно формировать оптимальный психологический климат в классе.

Можно выделить следующие психотерапевтические методы в работе с детьми с ООП. Один из наиболее эффективных средств коррекции - это метод психотерапевтического воздействия на детей с использованием игры. Игротерапия применяется в основном для работы с детьми с ООП всех категорий и включает специальные игры с музыкальным сопровождением, игры с перевоплощением. В играх подбираются специфические ситуации, которые хорошо понятны ребенку и актуальны для него. В процессе игры педагог обучает ребенка адекватному взаимодействию с окружающими детьми и взрослыми. Педагог подбирает специальные игры и пособия, направленные на развитие адаптации к окружающему миру, развивающие предметно-практическую деятельность, речь, познавательные процессы.[2] Содержание игры должно всегда соответствовать уровню умственного развития ребенка.

В работе с детьми с ООП широко используют метод арт-терапии. Фундаментом такого способа помощи детям является цветовая система. После того, как будет сделан рисунок, можно увидеть, какие цвета используются ребенком чаще всего. Это и будет сигналом к его эмоциональному состоянию. Помимо того, что арт-терапия дает возможность провести диагностику психического состояния ребенка, она дает возможность раскрыть художественные способности.

Арт-терапия - («лечение искусством») безопасная среда, способствующая самовыражению и спонтанной активности. Поэтому приемы и техники подбираются с

учетом возможностей ребенка, любые усилия ребенка в ходе работы должны быть интересны и приятны ему. Педагог должен избегать оценочных суждений и сравнений, применяя данный метод. Помнить, что основные цели арт-терапевтического занятия - психотерапевтическая и коррекционная, а не обучающая. Поэтому ориентироваться нужно, прежде всего, на процесс, а не результат.

Музыкотерапия – это метод, использующий музыку в качестве средства коррекции эмоциональных отклонений, страхов, двигательных и речевых расстройств, отклонений в поведении, при коммуникативных затруднениях, реабилитации, образовании и воспитании детей и взрослых, страдающих от соматических и психосоматических заболеваний. Она основана на процессе слушания музыки и музицировании, регулирует и развивает эмоциональную сферу личности. Даже уже само общение с музыкой изменяет ребёнка изнутри, делает его мир богаче, разнообразнее.

Сказкотерапия – это процесс образования связи между сказочными событиями и поведением в реальной жизни. Это процесс переноса сказочных смыслов в реальность. Этот метод особенно эффективен в работе с детьми с задержкой психического развития, так как позволяет ребёнку актуализировать и осознать свои проблемы, а также увидеть пути их решения. Сказка играет большую роль в коррекции эмоциональной сферы «особых» детей. Сказка служит для ребенка посредником между реальностью и внутренним миром.[3] Будучи воспринятой и понятой (как правило, на бессознательном уровне), она решает или, точнее, помогает решать некоторые психологические задачи, обеспечивая вступление человека в общественные отношения. Сказкотерапия – это один из самых эффективных методов работы с детьми с ограниченными возможностями здоровья, которые испытывают затруднения в физической, эмоциональной или поведенческой сфере.

Имаготерапия – (от лат. *imago* – образ) занимает особое место среди видов арт-терапии. Ее основой является театрализация психотерапевтического процесса. Имаготерапия опирается на теоретические положения об образе, а также о единстве личности и образа. Термин «имаготерапия» был введён в 1966 году И.Е.Вольпертом и представлял собой психотерапевтический метод тренировки в воспроизведении определенного комплекса характерных образов с лечебной целью. Его основой являлась театрализация психотерапевтического процесса. Занятия театрализованной деятельностью детей с ООП дают положительную динамику в качественном развитии воображения, формировании его творческого компонента. Обеспечивают становление знаково-символической функции мышления, произвольного внимания, коррекции психоэмоционального состояния, а также способствуют развитию многих компонентов личности.

Песочная терапия – одна из разновидностей игротерапии, как способ развития ребенка. Метод строится на теории Юнга о том, что каждый предмет внешнего мира вызывает какой-либо символ в глубине бессознательного. Х. Джайнотт и Г.Л. Лендрет (1994) описывали воду как наиболее эффективное терапевтическое средство из всех игровых материалов. Песок и вода не имеют структуры и могут превратиться по желанию ребенка во что угодно – в пляж, бассейн – возможности здесь безграничны. Не существует правильного или неправильного способа игры с песком и водой, поэтому ребенок всегда уверен в успехе. Это особенно полезно для неуверенных, замкнутых детей, для воспитанников с несформированными игровыми действиями, не понимающих символизма игрового пространства. Цель песочной терапии: развитие познавательного интереса к различным областям знаний и видов деятельности. Песочная терапия замечательно развивает фантазию, творческие способности, образное мышление, мелкую моторику (песок благодаря своей

структуре благотворно воздействует на тактильные ощущения и стимулирует нервные окончания, которые находятся в подушечках пальцев), развивает внимательность и концентрацию, вырабатывает способность контролировать свои эмоции, учит преодолевать трудности, полагаться на самого себя.[4]

Помогает укрепить здоровье дыхательная гимнастика. Её применение в работе с детьми с ослабленным здоровьем. Она стимулирует работу органов и систем организма, а также помогает расслабиться и успокоиться. Правильное дыхание имеет важное значение: улучшает работу сердца, головного мозга и дыхательной и нервной систем, способствует улучшению пищеварения. При помощи дыхательной гимнастики можно добиться расслабления, медленный выдох помогает, успокоиться, справиться с волнением и раздражительностью.

Психологическая помощь детям с ограниченными возможностями направлена на то, чтобы каждый ребенок мог найти свое место в жизни и занять активную жизненную позицию, сформировав и укрепив определенные навыки здоровой жизнедеятельности. Овладение методами и приемами педагогической психотерапии – возможность для учителя повысить качество своей педагогической деятельности, её творческой составляющей, а также укрепить своё психологическое здоровье и здоровье своих учеников. Это новая ступень профессионального совершенствования учителя и развития его личности.

Список литературы:

1. «Об утверждении Правил оценки особых образовательных потребностей» (приказ Министра образования и науки РК от 12 января 2022 года № 4) –Глава 1. Пункт 2.2
2. Бремс К. Полное руководство по детской психотерапии.- Москва.: Эксмо-Пресс, 2002.- 640 с.
3. Бретт Д. Жила-была девочка, похожая на тебя...: Психотерапевтические истории для детей.- Москва.: Класс, 2008.-150 с.
4. Оклендер В. Окна в мир ребенка: Руководство по детской психотерапии. - Москва.: Класс, 2007.- 336 с.

УДК 159.9

THE DETECTION OF BULLYING AND ITS SYMPTOMS AMONG SCHOOL-AGED CHILDREN

Amirbekov Manas Mirashevich

Master`s degree student

Department of Pedagogy

Eurasian National University L.N. Gumilyov

Astana, Kazakhstan

E-mail: amirbekov-manas@mail.ru

Аңдатпа

Мақалада мектеп оқушылары арасындағы буллинг мәселесі қарастырылады. Мақала буллинг және оның белгілерін сауалнамалар арқылы анықтауға ұсынылады

Түйінді сөздер: жасөспірім, буллинг, мақсат, анықтау, нәтиже

Аннотация

В данной статье рассматривается проблема буллинга среди детей школьного возраста. Статья посвящена выявлению буллинга и его симптомов посредством опросников.

Ключевые слова: подросток, буллинг, цель, определить, результат

Abstract

In this article, the problem of bullying among school-aged children is examined. The article is dedicated to identifying bullying and its symptoms through questionnaires

Key words: *adolescent, bullying, aim, identify, result*

Adolescence is a period of alterations and difficulties especially concerning dominance over behavior, psychological tendency and social engagement. The period of involvement is significantly impacted by relations to parents as well as family, and as they do grow older to a rising extent by peer bonds and their approval and positive reaction. Teens may thus be especially vulnerable to the health results of negative social engagements. [1]

Bullying in childhood has been categorized by the WHO as a main public health issue and for ten years has been known to raise the hazard of poor well-being, social and educational effects in childhood and adolescence. Qualified by repeated stalking within a power-imbalanced bond, bullying includes a wide range of categories, periodicities and aggression grades, ranging from mocking and verbal abuse to physical, oral and social offend. [2]

Much of the effort on bullying has accepted the identification of Daniel Olweus, whose job in the 1990s boosted attention on bullying as a study topic. According to Olweus, an individual is stalked when he or she is exhibited frequently over time to negative acts by one or more or other things, leaving out cases where two students of comparable physical and psychological powers are fighting (Olweus, 1994). Olweus included that bullying could be direct (available assaults that are physical or oral in nature) and indirect (exception) [3]

The aim of the research article is to identify the percentage of bullying among adolescents as well as to verify the symptoms of bullying through two questionnaires in the city of Kostanay, Kazakhstan

The first questionnaire contains five questions and was conducted within 21 students. The objective of the questionnaire is the identification of bullying among school-aged children. The second questionnaire contains four questions and was conducted within 30 students. The objective of the second questionnaire is the verification of the symptoms of bullying. The students are 12,13-year-old students who study in the sixth grade

Result of the first questionnaire

Tables for the first and second questions are shown below

In the first table, the question for the student was «Have you ever been abused by your peer at school» the 95,2% (20) of the students confirmed that nobody abused them, however, one student 4,8% confirmed being abused by his/her peers at school

In the second table, the question was about «How often have you been abused», approximately all the students, 95,2% (20) of them stated that they have never been bullied at school, whereas, a student 4,8% claimed being bullied once in a week

Table 1 Have you ever been abused by your peer at school

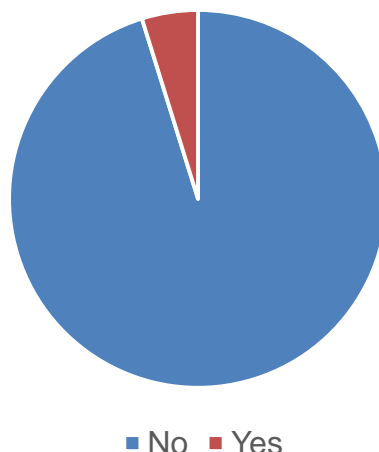

Table 2 How often have you been abused?

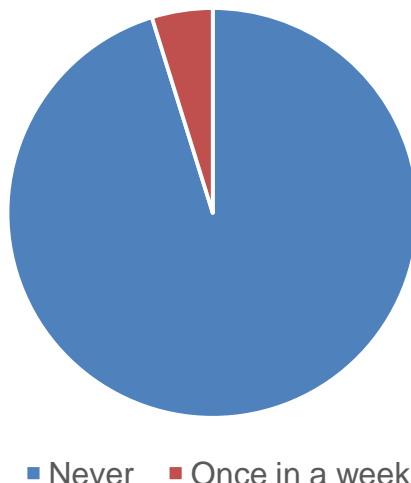

Table 3 How does your peer offend you and in which way?

In the following 3rd Table, the vast majority of students claimed that they have not been bullied at all, nevertheless, some students stated being bullied by two different reasons

Classmates do not bully me	90,8% (19)
Say bad things about me and my parents	4,8% (1)
Throws a piece of paper at me	4,8% (1)

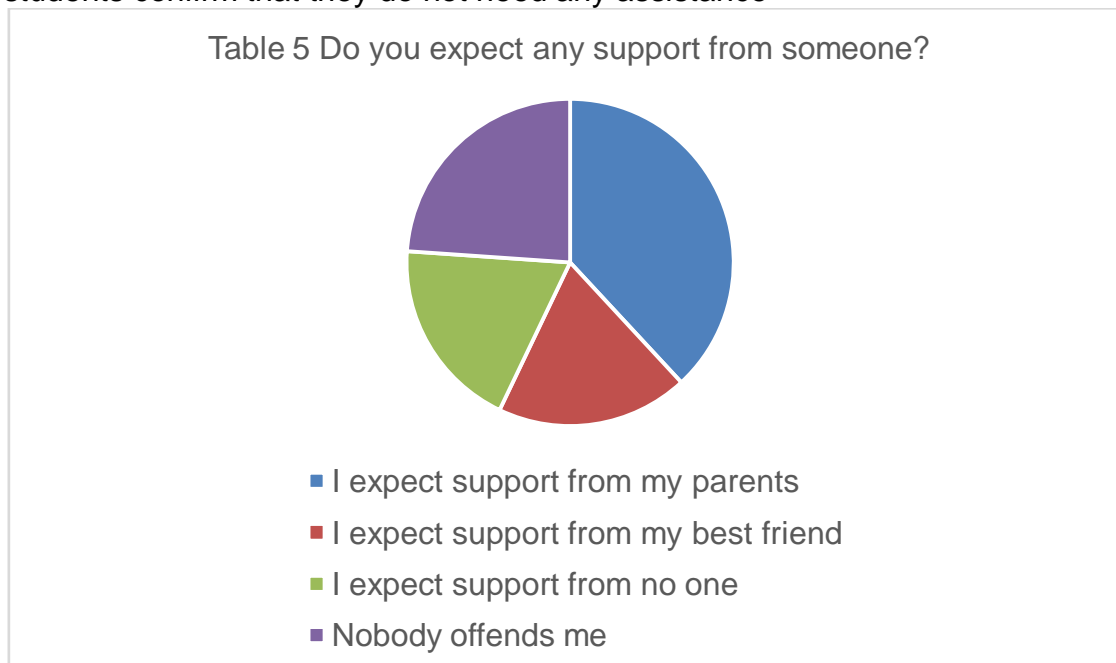
Table 4 if someone bullied you, who had you informed about it

In the 4th Table, I've determined the percentage of students who do they inform while being bullied at school. In the following 4th Table, the result shows that the students informed about the occasions not only their school teachers, but also their close people

Peers do not bully me	43,1% (9)
I had informed it to my best friend	23,8% (5)
I had informed it to my own teacher	14,3% (3)

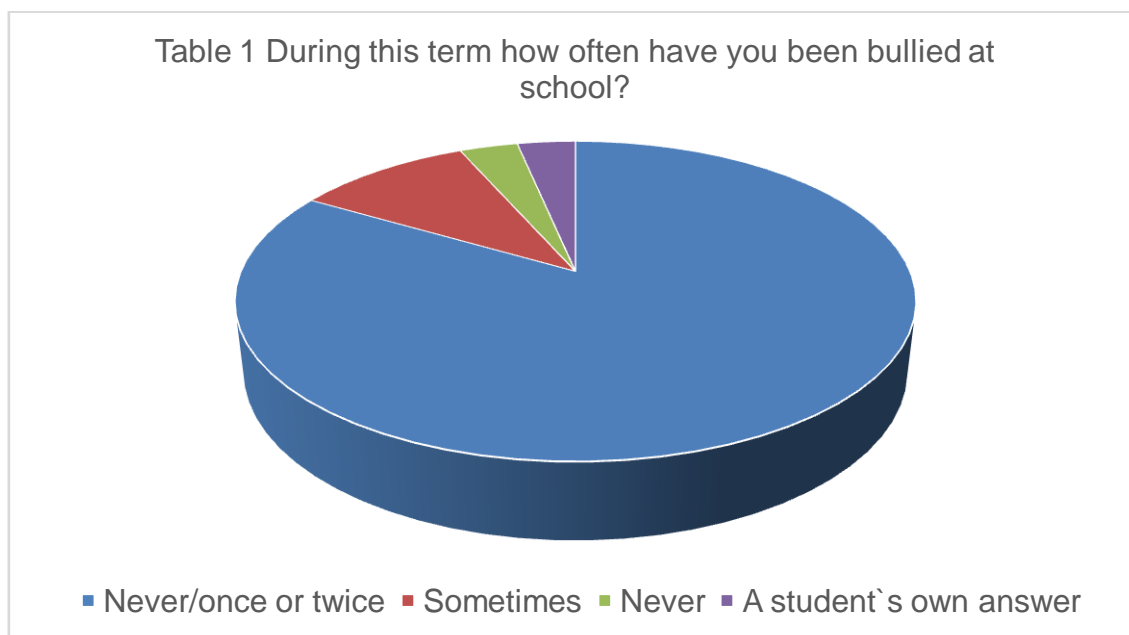
I do not inform anyone about it	9,5% (2)
I had informed to my parents, best friend, and my own teacher	4,8% (1)
Nobody bully me, but, if someone does, I will talk to him/her	4,8% (1)

In the last 5th Table shown below, 38,1% (8) of the students expect support from their parents as well as 19% (4) of the students need assistance from their best friends. However, 23,9% (5) of the students assert that nobody bullies them and the other 19% (4) of the students confirm that they do not need any assistance

Result of the second questionnaire

In the first question, the school-aged children were supposed to answer the following question `During this term how often have you been bullied at school? The responses were recorded into four levels: 1) Never/once or twice, 2) Sometimes, 3) Every week, 4) A student`s own response. In the 1st Table below, 83,3% (25) percent of students responded that have Never/once or twice been bullied at school during this term, the next 10% (3) of the students replied that they have sometimes been bullied, 3,3% (1) of a student answered to have never been bullied and the last student reported being bullied at first, then, perpetrators ceased to bully him

In the second question, the students answered the question `What physical pain did you feel after being bullied? The options were ranged from 1) Headache, 2) Stomachache, 3) Backache, 4) Dizziness, 5) The student's own answer

Table 2 shown below

Headache	30% (9)
Stomachache	6,7% (2)
Backache	3,3% (1)
Dizziness	3,3% (1)
I did not feel anything	19,9% (6)
Nobody bullied me	36,3% (11)

In the third question I asked the students `What psychological symptoms did you feel after being bullied? The responses were recorded into five levels: 1) Nervousness, 2) Bad temper, 3) Take a revenge on the perpetrator, 4) Feeling low, 5) The student's own answer. The 30% (9) of the students responded to have a bad temper as well as other 20% (6) percent of the students answered to feel nervousness and take a revenge on someone. Moreover, 6,7% (2) of the school-aged children replied feeling low. However, the other 36,3% (11) of children confirmed that nobody bullied them as well as the last 6,6% (2) of the students asserted that they did not feel any psychological symptoms

Table 3 shown below

Bad temper	30% (9)
Nervousness	10% (3)
Take a revenge on the perpetrator	10% (3)
Feeling low	6,7% (2)
Nobody bullied me	36,3% (11)
Did not feel any psychological symptoms	6,6% (2)

In the fourth question, adolescents were supposed to answer the question `How did you behave at home after the occasion?

Feeling lonely	13,3% (4)
Sleeping difficulties	10% (3)
Overthink	16,7% (5)
Was rude to everyone	3,3% (1)
Did not bully me	33% (10)
Do not think about it	9,9% (3)
Behave and feel myself good	6,6% (2)
Did not care about it	6,6% (2)

Discussion

The first questionnaire was experimented among 21 students. Hopefully, in the first two questions, the majority of students stated that nobody bullies them at school, however, there was a student who claimed being bullied. In the third question, two students claimed being bullied by different reasons, in the fourth question, the results shows that not only a teacher they do inform about occasions, but also their best friends and parents too. Moreover, a student asserted to figure out the problem single-handedly, and two students do not inform anyone about the problem. In the last question, the most of students expect support from their parents and best friends. Some of them claimed that nobody bullies them and others asserted to not inform about the problem

The second questionnaire was tested among other 30 students. In the first question, within 30 participants, 83,3% (25) of stakeholders responded Never/once or twice being bullied during the term. Possibly, the half of the members meant to be bullied once or twice. Nevertheless, I've measured those 13 students who were bullied once or twice as well as other 4 students who were bullied sometimes, including the last student who was bullied by his example. Finally, I've measured that among 30 participants, 17 members were bullied during the term at school, but, the rest 13 members were not. In the second question, 13 members felt physical pains (headache, stomachache, backache, etc.) after being bullied, 6 of them did not feel anything, probably, they endured or were not bullied, and the rest 11 participants were not bullied. In the third question, 17 pupils felt psychological symptoms (bad temper, nervousness, feeling low, etc.) whereas other 11 members were not bullied, and the last 2 participants did not feel any psychological symptoms. In the fourth question, 16 participants have personal issues at home (loneliness, sleep deprivation, overthink, etc.) The other 10 participants confirm that nobody bully them at home, 2 participants behave pretty good at home, though, the last members did not care about it.

Conclusion

In the current research article, 51 students from Kostanay participated completing two questionnaires about the detection of bullying and the symptoms the students gain after being bullied. Hopefully, the first questionnaire was quite good and welfare, however, there are some students who are bullied and need assistance and support from teachers and parents. However, the results of the second questionnaire are quite disappointing since, the huge amount of students were the targets of bullying and felt multiple physical and psychological symptoms after being bullied. Therefore, teachers and school administration should invent an extra course or additional training that will gradually decrease the rate of bullying. Similarly, parents also have to play their own roles. Parents should not intervene in personal lives of their children, nevertheless, they are supposed to have a contact with their child and school administration.

References

1. Pernille Due, Bjorn E. Holstein, John Lynch, Finn Diderichsen, Saoirse Nic Gabhain, Peter Scheidt, Candace Currie and The Health Behavior in School-Aged Children Bullying Working Group. Bullying and symptoms among school-aged children: international comparative cross-sectional study in 28 countries. – Oxford University Press, 2005. –p.2
2. Richard Armitage. Bullying in children: impact on child health. – Nottingham, UK, 2021. – p.1
3. Merle E. Hamburger, Kathleen C. Basile, Alana M. Vivolo. Measuring Bullying Victimization, Perpetration, and Bystander Experiences: A Compendium of Assessment Tools. – Atlanta, Georgia 2011. – p.1

УДК 376.1

ИННОВАЦИОННЫЕ СТРАТЕГИИ ОБУЧЕНИЯ И ВОСПИТАНИЯ В ИНКЛЮЗИВНОМ ОБРАЗОВАНИИ НА УРОКАХ МАТЕМАТИКИ

Анисимова Яна Анатольевна

магистр естественных наук, педагог-модератор,
учитель математики «Общеобразовательной школы №6
отдела образования города Костанай», г. Костанай, Казахстан
E-mail: yana.anisimova_96@mail.ru

Нурушева Данагуль Маратовна

магистр естественных наук, педагог-модератор,
учитель математики «Общеобразовательной школы №6
отдела образования города Костанай», г. Костанай, Казахстан
E-mail: Dodana3107@gmail.com

Аңдатпа

Бұл тақырып математика сабақтарында инклюзивті білім беруде қолданылатын инновациялық стратегияларға қатысты. Инклюзивті білім беру барлық оқушыларға, соның ішінде оқу ерекшеліктері бар оқушыларға тиімді оқытуды қамтамасыз етуге бағытталған. Математикалық оқыту контекстінде инновацияға сараланған тәсіл, технологияны қолдану, оқушылардың әртүрлі дайындық деңгейлерімен ынтымақтастығы, өзін-өзі реттеу дағдыларын дамыту және психологиялық қолдау кіреді. Бұл стратегиялар барлық оқушылардың жеке қажеттіліктері мен оқу стильдерін ескере отырып, олардың табысты оқуына ықпал ететін инклюзивті ортаны құруға бағытталған. Мұндай инновацияларды енгізу математиканы оқытуға ықпал етіп қана қоймайды, сонымен қатар оқушылардың білім беру процесіне белсенді қатысуға дайындай отырып, олардың тұрақты дағдыларын қалыптастырады.

Түйінді сөздер: инклюзивті білім беру, математикалық оқыту, инновациялық стратегиялар, сараланған тәсіл, білім берудегі технологиялар, оқушылардың ынтымақтастығы, өзін-өзі реттеу, психологиялық қолдау, оқу ресурстары, оқытуды саралау.

Аннотация

Данная тема касается инновационных стратегий, применяемых в инклюзивном образовании на уроках математики. Инклюзивное образование стремится обеспечить эффективное обучение для всех учеников, включая тех, у кого есть особенности в обучении. В контексте математического обучения, инновации включают дифференцированный подход, использование технологий, сотрудничество учеников с разным уровнем подготовки, развитие навыков саморегуляции и психологическую поддержку. Эти стратегии направлены на создание инклюзивной среды, способствующей успешному обучению всех учеников, учитывая их индивидуальные потребности и стили обучения. Внедрение таких инноваций не только содействует обучению математике, но и формирует устойчивые навыки учащихся, подготавливая их к активному участию в образовательном процессе.

Ключевые слова: инклюзивное образование, математическое обучение, инновационные стратегии, дифференцированный подход, технологии в образовании, сотрудничество учеников, саморегуляция, психологическая поддержка, учебные ресурсы, дифференциация обучения.

Abstract

This topic concerns innovative strategies used in inclusive education in mathematics lessons. Inclusive education strives to provide effective learning for all students, including those with learning disabilities. In the context of mathematical learning, innovations include a differentiated approach, the use of technology, the cooperation of students with different levels of training, the development of self-regulation skills and psychological support. These strategies aim to create an inclusive environment conducive to the successful learning of all students, taking into account their individual needs and learning styles. The introduction of such innovations not only facilitates the teaching of mathematics, but also forms sustainable skills of students, preparing them for active participation in the educational process.

Key words: *inclusive education, mathematical training, innovative strategies, differentiated approach, technologies in education, student cooperation, self-regulation, psychological support, learning resources, learning differentiation*

Современное математическое образования должно предусматривать учет личных особенностей и возможностей всех обучающихся. При этом необходимо учитывать как особенности зрительного и слухового восприятия математического материала, так и возможности обучаемого в области интеллектуальной переработки воспринятого. Таким образом, при обучении школьников с ограниченными возможностями здоровья математике, необходимо осуществлять учет трудностей при овладении математическими знаниями и потенциальных возможностей учащихся. Для эффективности процесса обучения в инклюзивных классах учителю необходимо владеть определённым арсеналом средств, методов и технологий.

Инклюзивное образование – процесс совместного воспитания и обучения лиц с ОВЗ с нормально развивающимися сверстниками, в ходе которого они могут достигать наиболее полного прогресса в социальном развитии. [1]

Инновационные стратегии включают использование разнообразных образовательных ресурсов, дифференцированный подход к обучению, технологические средства для индивидуализации материала и содействие взаимодействию между учениками разного уровня подготовки. Однако, важно также учитывать потребности каждого ученика, поддерживать психологическую безопасность и создавать благоприятное образовательное окружение.

В инклюзивном образовании на уроках математики применяются инновационные подходы, направленные на учет индивидуальных потребностей каждого ученика. Это может включать в себя:

1. Дифференциация обучения: Преподаватели адаптируют учебные планы, материалы и методы в зависимости от уровня учебной подготовки каждого ученика.

- Индивидуальные учебные планы (ИУП) позволяют адаптировать программу для каждого ученика, учитывая его специфические образовательные потребности.

- Разнообразные методы оценки, включая проектную работу, портфолио и устные экзамены, чтобы учесть разные стили обучения.

Это позволяет обеспечить более эффективное усвоение материала.

Пример. Предоставление дополнительных материалов для более продвинутых учеников и упрощенных версий задач для тех, кто нуждается в дополнительной поддержке.

2. Использование технологий: Внедрение интерактивных образовательных технологий, приложений и программного обеспечения для персонализированного обучения. Технологии также способствуют визуализации математических концепций.

- Обучение с использованием интерактивных досок, образовательных приложений и онлайн-ресурсов для персонализированного обучения.

- Применение виртуальной реальности и симуляций для визуализации математических концепций.

Пример. Геометрия в виртуальной реальности:

- Для учащихся с более низким уровнем: Позвольте им взаимодействовать с трехмерными моделями геометрических фигур для лучшего понимания объемов, поверхностей и углов.

- Для учащихся с более высоким уровнем: Создайте задания, где они могут исследовать более сложные пространственные концепции и теоремы.

Использование VR может поддерживать индивидуализированный подход к обучению, соответствуя потребностям каждого ученика в ЗПР.

3. Коллективное обучение: Стимулирование взаимодействия между учениками с разным уровнем знаний. Партнерская работа и обмен опытом могут способствовать взаимопониманию и совместному обучению.

- Групповые проекты, стимулирующие сотрудничество и взаимопомощь.

- Методы партнерского обучения, где более подготовленные ученики помогают своим менее опытным одноклассникам.

4. Развитие навыков саморегуляции: Обучение учеников управлению своим обучением, постановке целей, планированию и оценке своего прогресса. Это развивает ответственность за собственное обучение.

- Обучение стратегиям самоорганизации и планирования учебного процесса.

- Регулярные самооценки и обсуждения целей обучения для развития метакогнитивных навыков.

5. Психологическая поддержка: Создание благоприятной атмосферы, где ученики чувствуют себя комфортно и уверенно. Психологическая поддержка также важна для работы с эмоциональными и социальными аспектами обучения.

Эти стратегии способствуют более эффективному включению всех учащихся и создают условия для успешного обучения в современной инклюзивной среде.

- Система менторства и консультаций для учеников с особенностями в обучении.

- Создание дружественной обстановки в классе с акцентом на взаимопонимание и уважение.

Эти методы не только способствуют успешному инклюзивному образованию в математике, но и формируют устойчивые навыки обучения, подготавливая учеников к более эффективной учебной деятельности в будущем.

Примеры

1. Дифференцированные учебные материалы:

- Предоставление дополнительных материалов для более продвинутых учеников и упрощенных версий задач для тех, кто нуждается в дополнительной поддержке.

2. Интерактивные образовательные технологии:

- Использование онлайн-платформ и приложений для индивидуализированного обучения, предлагая задания и упражнения, соответствующие уровню каждого ученика.

3. Проектная работа и проблемное обучение:

- Включение математических проектов, где ученики с разным уровнем подготовки могут применять свои знания к решению реальных проблем.

Примеры заданий проектной деятельности на уроках математики:

Исследование Фибоначчи:

- Задача: изучите последовательность Фибоначчи и опишите ее математические свойства. Разработайте графическое представление и объясните, как эта последовательность применима в реальной жизни.

Учащиеся могут провести исследование, выясняя, как распределены числа в последовательности, и создать проект с графиками, диаграммами или примерами использования Фибоначчи в природе, искусстве или науке.

Геометрические формы в искусстве:

- Задача: Создайте проект, используя геометрические формы в искусстве. Рассмотрите, какие математические концепции вы использовали при создании произведения искусства.

Учащиеся могут создать картину, скульптуру или даже абстрактное произведение искусства, объясняя, как они использовали геометрические элементы, такие как линии, углы и фигуры, для достижения определенного эффекта.

Математика в кулинарии:

- Задача: Подготовьте кулинарный проект, где учащиеся будут использовать математические расчеты для изменения размеров рецепта, вычисления пропорций ингредиентов и настройки температур приготовления.

Учащиеся могут выбрать рецепт, изменить количество порций, вычислить необходимое количество ингредиентов и провести анализ процесса приготовления.

Финансовый проект:

- Задача: Создайте бюджет для определенной ситуации (например, путешествие или покупка товаров) с учетом расходов и доходов. Примените математические концепции для планирования финансов.

Учащиеся могут разработать бюджет для вымышленной ситуации, учитывая расходы на транспорт, проживание, питание и развлечения, а также доходы, и проанализировать финансовые возможности.

Картография и навигация:

- Задача: Разработайте проект, включающий создание карты определенной местности с использованием геометрических принципов. Объясните, как математика помогает в навигации.

Учащиеся могут создать карту своей школы, района или вымышленного места, используя геометрические инструменты для измерения расстояний, углов и масштаба.

Математические игры и головоломки:

- Задача: Спроектируйте математическую игру или головоломку, в которой другие учащиеся смогут развивать свои навыки в решении задач и логическом мышлении.

Учащиеся могут создать игру, в которой другие ученики решают математические задачи, используют стратегии и развивают логическое мышление.

Эти проекты не только разнообразны, но и позволяют учащимся применять математические концепции в творческой и интересной среде, учитывая их потребности и способности.

4. Сотрудничество в парах и группах:

- Организация совместных занятий, где ученики с различным опытом могут обмениваться идеями и поддерживать друг друга.

5. Менторская поддержка:

- Создание системы менторства, где опытные ученики могут помогать тем, кто испытывает трудности в определенных математических темах.

6. Использование визуальных и аудиальных средств:

- Применение графиков, схем, аудиоматериалов и других визуальных и звуковых средств для более полного понимания математических концепций.

Эти примеры отражают подходы, направленные на создание инклюзивного учебного пространства, где каждый ученик может достичь успеха в математике, учитывая свои индивидуальные потребности и стили обучения.

В целом, инклюзивное образование на уроках математики предоставляет более равные образовательные возможности для всех учащихся и способствует созданию поддерживающей обучающей среды.

Список литературы:

1. Создание и апробация модели психолого-педагогического сопровождения инклюзивной практики: Методическое пособие / Под ред. С. В. Алехиной, М. М. Семаго. – М.: МГППУ, 2012 – 156 с. – [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://psychlib.ru/inc/absid.php?absid=160947> (дата обращения: 15 ноября, 2021г).
2. Созыкина, Л.Ю. Организация инклюзивной образовательной среды для детей с ОВЗ [Электронный ресурс] / Официальный сайт. – Режим доступа: <https://solncesvet.ru/> (дата обращения: 20.11.2021г.)
3. Степаненко Е.С. Дифференцированное обучение. Что же такое дифференциация обучения? [Электронный ресурс] <http://stepanenko.ucoz.ru/index/0-9/> (дата обращения: 20.11.2021г.).
4. Власов А.С. Методика преподавания математики в условиях инклюзивного образования // Материалы XI Международной студенческой научной конференции «Студенческий научный форум» / [Электронный ресурс] <https://scienceforum.ru/2019/article/2018015406> (дата обращения: 30.01.2024).

ӘОЖ 376.1

**ИНКЛЮЗИВТІ БІЛІМ БЕРУДЕГІ ОҚЫТУ МЕН ТӘРБИЕЛЕУДІҢ ИННОВАЦИЯЛЫҚ
СТРАТЕГИЯЛАРЫ**

**Ахметбекова Ажар Больтириковна
Турганова Диана Маратқызы**

«Қостанай ауданы әкімдігі білім бөлімінің
«№11» бөбекжай-бақшасы»
коммуналдық мемлекеттік
қазыналық кәсіпорнының
тәрбиешісі, психологы Қостанайқ., Қазақстан
E-mail: Azhar.akhmetbekova@mail.ru

Аңдатпа

Инклюзивті оқыту балаларды жалпы білім беру үрдісіне толық еңгізу және әлеуметтік бейімделуге, жынысына, шығу тегіне, дініне қарамай балаларды айыратын кедергілерді жоюға ата-аналарын белсенділікке шақыруға, балалардың түзеу-педагогикалық және әлеуметтік қажеттіліктерін арнайы қолдау. Қоршаған ортаның балаларды жас ерекшеліктеріне бейімделуіне жағдай қалыптастыру.

Түйінді сөздер: *инклюзивті білім беру, қалыптастыру, педагогикалық-психологиялық қолдау, өз бетімен әрекет жасау.*

Аннотация

Инклюзивное обучение способствует полному внедрению детей в общеобразовательный процесс и привлечению родителей к активности в устранении барьеров, отличающих детей от пола, происхождения, религии, созданию условий для адаптации детей в окружающей среде.

Ключевые слова: *инклюзивное образование, формирование, педагогико-психологическая поддержка, самостоятельность.*

Abstract

Inclusive education contributes to the full integration of children into the general education process and the involvement of parents in the removal of barriers that distinguish children from gender, origin, religion, creating conditions for the adaptation of children in the environment.

Key words: *inclusive education, formation, pedagogical and psychological support, independence.*

Инклюзивті оқыту- барлық балаларға мектепке дейінгі оқу орындарында, мектеп және мектепке өміріне белсене қатысуға мүмкіндік береді. Инклюзивті оқыту-балалардың тең құқығы және ұжым іс-әрекетіне қатысуға мүмкіндік беру. Адамдармен қарым-қатынаста қажетті қабілеттілікті дамытады. Инклюзивті оқыту-

барлық балалардың мұқтаждығын ескеретін ерекше қажеттілігі бар балалардың білім алуын қамтамасыз ететін жалпы білім үрдісінің дамуы болып табылады.[1] Инклюзивті білім беру балалардың оқу үрдісіндегі қажеттіліктерін қанағаттандырып, оқыту мен сабақ берудің жаңа бағытын өңдеуге талпынады. Егер инклюзивті оқытудың оқыту мен сабақ беруге еңгізілген өзгерістер тиімді болса, онда ерекше қажеттіліктері бар балалардың жағдайы да өзгереді. Инклюзивті оқыту балаларды жалпы білім беру үрдісіне толық еңгізу және әлеуметтік бейімделуге, жынысына, шығу тегіне, дініне қарамай балаларды айыратын кедергілерді жоюға ата-аналарын белсенділікке шақыруға балалардың түзеу-педагогикалық және әлеуметтік қажеттіліктерін арнайы қолдау, қоршаған ортаның балаларды жас ерекшеліктеріне бейімделуіне жағдай қалыптастыру.

Психикалық дамуының негізгі бұзылыстары интеллектуалды даму деңгейі, яғни, зейіні, есте сақтауы, ойлауы, кеңістікті бағдарлауы төмен болып келеді. Осы себептерге байланысты психикасы дамуы тежелген (ПДТ) балалардың оқу үлгерімі төмен болады [2]. Бұл балалардың оқуға үлгермеушілігі жеті-сегіз жастан анық байқалады. Ата-аналары көмекші не арнайы мектептер мен мектеп-интернаттарға, психологиялық-педагогикалық түзеу кабинеттері мен коррекциялық-түзету сыныптарына балаларын бергісі келмеген жағдайда жалпы білім алатын мектептерде ПМПК-ның ұсынысы бойынша жеңілдетілген бағдарламамен оқытуына толық құқықтары бар.[3] Жалпы білім беретін мектептер мен балабақшалар ПМПК-ның қорытындысы бойынша көрсетілген баланың деңгейіне қарай жеңілдетілген бағдарламамен кемтар балаларды тәрбиелеуге және инклюзивті оқытуға дайын болулары қажет. Инклюзивті оқытуға жалпы мектептерде арнайы психологы, әлеуметтік мұғалімі, олигофрено мұғалімі, логопед мамандары жұмыс жасайды. Егер бала көмекші бағдарламаны толық игерген болса, оған арнайы куәлік беріледі, ал игермесе, анықтама ғана алады. Егер ата-анасы баласын арнайы мектеп-интернатқа жібергісі келмесе, жергілікті жалпы мектепте мүмкіндігі шектеулі баланың мүмкіндігіне қарай, жеңілдетілген бағдарлама бойынша, инклюзивті оқытуға міндетті. Қазіргі таңда барлық әлем жұртшылығының назарын аударып отырған мәселе балалардың жеке сұраныстары мен ерекшеліктеріне ортаның, отбасының қатысуымен білім беру үрдісіне толық қосуды қарастыратын ол-инклюзивті білім беру. Осы жаһандық мәселеге әлем ғалымдары мынадай анықтама береді: инклюзивтік білім беру дегеніміз – барлық балаларды, соның ішінде мүмкіндіктері шектеулі балаларды жалпы білім үрдісіне толық еңгізу және әлеуметтік бейімдеуге, жынысына, шығу тегіне, дініне, жағдайына қарамай, балаларды айыратын кедергілерді жоюға, ата-аналарын белсенділікке шақыруға, баланың түзеу-педагогикалық және әлеуметтік мұқтаждықтарына арнайы қолдау, яғни, жалпы білім беру сапасы сақталған тиімді оқытуға бағытталған оқыту жүйесі.

Инклюзивті оқыту- негізгі принциптері:

1. Адамның құндылығы мен қабілеттілігіне, жеткен жетістіктермен анықталады.
2. Әр адам сезуге және ойлауға қабілетті.
3. Әр адамның қарым- қатынасқа құруға құқығы бар.
4. Адам бір-біріне қажеттілігі.
5. Білім шынайы қарым-қатынас шеңберінде жүзеге асады.
6. Құрбы-құрдастарының қолдауы мен достығының қажеттігі.
7. Әрбір оқушы үшін жетістікке жету-өзінің мүмкіндігіне қарай орындай алатын әрекетін жүзеге асыру.
8. Жан-жақтылы адам өмірінің даму аясын кеңейтеді.

Психолог, логопед, дефектолог мамандары оқуда қиындықтары бар балаларды анықтауға диагностикалық жұмыс жүргізіп, оқушыларды қадағалау мақсатында жеке жоспарға сәйкес сабақтан тыс уақытта түзету-дамыту сабақтарын

ұйымдастырады. Мүмкіндігі шектеулі балалармен жұмыс істейтін кабинеттер құрал-жабдықтармен толық қамтамасыз етілгені жөн. Арнайы сабақ кестесі бойынша аптасына екі рет 20 минуттан жұмыстар жүргізілу керек. Ол басқа пәндерге кедергі жасалмау жағы қарастырылған жөн.

Балабақшада тәрбиеленушілерге инклюзивтік білім беруді ұйымдастыруды тиімді түрде жүзеге асыруда кедергілер мен қиындықтар жетерлік. Мүмкіндігі шектеулі балалар үшін оқу материалдарын меңгеруде жеке тәсіл, арнайы бағдарлама, арнайы түзету психологиялық, педагогикалық, әлеуметтік қолдаудың жеткіліксіздігі салдарынан қиындықтарға тап болады.

Инклюзивті білім беретін мектептерде білім мазмұны 3 түрлі бағдарлама бойынша реттеген абзал:

- жалпы мектептерге арналған типтік оқу бағдарламалары;
- мүмкіндігі шектеулі балалардың ақаулық типтеріне сәйкес арнаулы білім беру бағытындағы оқу бағдарламалары;
- мүмкіндігі шектеулі балалардың психофизикалық ерекшеліктерін есепке ала отырып әзірленген оқытудың жеке бағдарламасы;

«Білім туралы» Қ.Р-ның Заңының 21-тармағының 3 тармақшасына сәйкес инклюзивті білім беру – оқытудың тиісті білім беретін оқу бағдарламаларына білім алушылардың өзге де санаттарымен тең қолжетімділікті, арнайы жағдайларды қамтамасыз ету арқылы дамытуға түзету-педагогикалық және әлеуметтік қолдауды көздейтін, мүмкіндігі шектеулі адамдарды бірлесіп оқыту және тәрбиелеу;».[4] Сондықтан мамандар елімізде инклюзивті білім беруді дамыту қажет екендігін алға тартады. Заманауи педагогикада интеграциялау процесінің дамуына білім берудегі жаңа құндылықтардың пайда болуы үлкен әсер етті. Білім саласындағы құндылықтар, әлеуметтік жүйе ретінде, адам мен қоғамның дамуына жағдай жасайды. Білім беру жүйесі оқушылардың қажеттіліктерін қамтып, білім алып, құқықтарын қорғай алуға көмек беруде. Инклюзивті білім беруді іске асырудағы қажетті көрсеткіштердің бірі – білімнің сапасы болып табылады. Мұнда білім алу құқығы тек қолжетімділік ғана емес, сонымен қатар балалық шақтан бастап үлкен болғанға дейін білім алу процесіндегі әр адамның жетістіктерге жетуі. Ерекше сұранысты қажет ететін балаларға білім беру кез- келген ел үшін негізгі міндеттердің бірі болып табылады. Бұл – әркім өз әрекетінің қажеттігі мен қатыстылығын сезіне білетін шын мәніндегі инклюзивті қоғам құруға қажетті шарт. Біз әрбір балаға оның сұранысы мен басқа да жағдайларына тәуелсіз, өз әлеуметін толық жүзеге асыруға, қоғамға пайда әкелуге және оның толық қанды мүшесі болуға мүмкіндік беруге міндеттіміз.

Түзету жұмыстары барысында жасаған жұмыстарына сын көзбен қарап қана қоймай, салыстырмалы түрде бағалауға, өзгелердің сындарын қабылдай білуге және керек кезінде жолдастарын қолдауға, көмек қолын созуға үйретеміз. Ерекше балалардың қоғамдық өмірге араласулары үшін әлеуметтік- тұрмыстық білім мен икемдерін қалыптастыру екенін назарда ұстай отырып, педагог арнайы сабақтарда балалардың қоғамдық орындарда өздерін ұстай алу, қажетті хабарламалар мен жарнамалық ақпараттарды түсіне бастауға үйрету керектігін де басты назарда ұстайды. Мысалы, жаяу жүргіншіге арналған белгілер, ойнауға тиым салынатын белгілер, жақын жердегі асхана, емхана бар екені туралы айтатын белгілерді көріп, керегіне жарата алу, кез-келген жағдаяттан шығатын жол болатынын түсіндіру қажет. Мүмкіндіктері шектелген балаларда қоршаған орта туралы түсінік қалыптастыру көп жағдайда педагогтың оқыту мен тәрбиелеудің түрлі әдістері мен формаларын қолдана отырып, дұрыс педагогикалық процесс ұйымдастыруымен анықталады. Ерекше көзқарасты қажет ететін балалардың дамуы оқу мен тәрбие барысында практикалық әрекеті негізінде құрылады. Сондықтан, бұл балаларды өмірге бейімдеу

экскурсия және сабақтар, түрлі ойындар формасында ұйымдастырылып, бала дамуында жетекші орын алады. Егер ұйымдастырылған оқу іс-әрекетінде «Тағамдар», «Дүкенде» тақырыптары өтілсе, сабақтан тыс уақыттарда тақырыптық экскурсия өткізу қажет.

Бүгінгі күні мүмкіндігі шектеулі баланы ортаға кіріктіру, жалпы білім беру процесіне қосу, мүмкіндігі шектеулі балалардың құқығын қамтамасыз ету маңызды мәселенің бірі болып отыр. Баланы психологиялық-педагогикалық қолдау – инклюзивті білім беру жүйесінде баланың тәрбиесіне, оқу процесіне, әлеуметтенуіне, бейімделуіне жағдай жасауға бағытталған жүйе. Жүсіпбек Аймауытов «Мұғалім істеген ісі өнімді, берекелі болуын тілесе, әуелі өз қызметін шын көңілмен жақсы көрсін» деген. [5] Олай болса, өз мамандығын шексіз сүйе білген маман иесі ғана үздіксіз ізденіс пен асқан шыдамдылық, қажырлы еңбектің арқасында баланың біліміне, оның болашағына үлкен сәулесін түсіріп, бала өмірін дұрыс бағытқа бағыттары сөзсіз. Мәселен әр оқушының эмоционалдық және психикалық таным процестерінің дамуы деңгейі әртүрлі болады. Қазіргі таңда әр оқушыға жеке тұлға ретінде қарап, саналы тәрбие сапалы білім беру өмір талабы болып табылады. Әлемдік қауымдастықта білім беру саясатындағы басымдылық саясаты дәл осы инклюзивті білім беру принциптеріне негізделеді. Дегенмен инклюзивті білім беруді енгізу бойынша әр елдің қайталанбас ерекшеліктеріне байланысты барлық мемлекет үшін қолданылатын нақты әдістемелер мен нұсқаулықтар жоқ, инклюзивті үрдістерді дамыту тәжірибесі оның дұрыс бейімделу барысында оларды пайдалану үшін маңызды.

Қорыта келгенде, түзету-дамыта оқыту жаңа ақпараттық технологияларды, инновациялық әдіс – тәсілдерді пайдалану - оқыту үрдісінде балалардың білім қорын молайтуға, белсенділігін арттыруға және шығармашылықабілеттерінжетілдіруге көмегі бар. Балаларды шығармашылыққа, өз бетімен іс-әрекет жасауға, өз пікірін еркін айта алуына, оны дәлелдей білуіне, өмірге деген өзіндік көзқарасы қалыптасқан, үнемі ізденіс үстінде болатын, қоғам дамуына үлес қоса алатын, жан-жақты жетілген жас ұрпақты дайындай аламыз. Жоғарыда атап өткендей мүмкіндігі шектеулі балаларды түзете-дамыта оқытудың негізгі жүйесі инклюзивті білім берудің практикалық қадамы неғұрлым ерте ғылыми-теориямен өзіндік үйлесімділігін тапса, онда еліміздегі мүмкіндігі шектеулі тұлғаларға деген көзқарастары өзгерер еді.

Әдебиеттер тізімі:

1. Кемтар балаларды әлеуметтік және медициналық педагогикалық түзету арқылы қолдау туралы. ҚР 2002ж №343 заңы
2. Қ.Жұмасова Психология Астана -2006ж
3. Жарықбаев Қ. Жалпы психология, 2000
4. Қазақстан Республикасының Білім беруді дамытудың 2011-2020 жылдарына арналған мемлекеттік бағдарламасы -Астана, 2010.
5. Республикалық педагогикалық –әдістемелік журнал . Әлеуметтік педагог №4 2010ж.

ӘОЖ 376.5

ИНТЕРАКТИВТІ ОҚЫТУ ӘДІСТЕРІ АРҚЫЛЫ ҮЛГЕРІМІ ТӨМЕН ОҚУШЫНЫҢ ТАНЫМДЫҚ ҚАБІЛЕТІН ДАМУ

Аяндина Айман Серикбаевна

информатика пәні мұғалімі, педагог-зерттеуші
жаратылыстану магистрі,
«Әуликөл ауданы білім бөлімінің
№1 Құсмұрын жалпы білім беретін мектебі» КММ
E-Mail: aayandina@mail.ru

Тайкешева Балауса Наушабековна

«қазақ тілі мен әдебиеті пәні мұғалімі, педагог-зерттеуші
Әуликөл ауданы білім бөлімінің
№1 Құсмұрын жалпы білім беретін мектебі» КММ
E-Mail: t.balausa73@mail.ru

Аңдатпа

Білім беру үрдісі – жекелеген құбылыс немесе дағды емес, ол оқушылардың оқуға қабілетін жақсартуға, белсенділігін арттыруға, сыни тұрғыда ойлай алуына мүмкіндік беретін педагогикалық тетіктердің біртұтас кешені деп айқындалған. Осы мақсатта жаңаша қырда қолданылатын көптеген технологияларды пән мұғалімдері өз тәжірибелерінде тиімді пайдалануда.

Түйінді сөздер: үлгерімі төмен оқушылардың ынтасын арттыру, ойын формасындағы тапсырмалар, онлайн оқыту платформалары, белсенді әдістер, жабық тапсырмалар, үлгерімі төмен оқушымен жүргізілетін жеке жұмыс, жоспар құру.

Abstract

The process of education is't a separate phenomenon or skill, but it is defined as a single complex of pedagogical mechanisms that allow students to improve their ability to learn, increase their activity and think critically. For this purpose, teachers of subjects effectively use many technologies that are used in a new way in their practice.

Key words: Increasing the motivation of low-achieving students, tasks in the form of games, online learning platforms, active methods, closed task, individual work with low-achieving student, planning.

Аннотация

Процес обучения не является отдельным явлением или умением а определяется как единый комплекс педагогических механизмов позволяющих учащимся совершенствовать свои способности к обучению, повышать активность критически мыслить. С этой целью преподаватели предметов эффективно используют множество технологий, которые по-новому применяются в своей практике.

Ключевые слова: Повышение мотивации слабоуспевающих учащихся, задания в форме игр, онлайн-платформы обучения активные методы, закрытые задания, индивидуальная работа с низкоуспевающими ученикам, планирование.

Мұғалімнің жеке тәжірибесіндегі жан-жақты іздену, жұмысын түрлендіріп отыру, сабақты қызықты өткізуінің нәтижесінде оқушылардың пәнге деген үлгерімі жақсаратыны сөзсіз. Әрине барлығы мұғалімнің шеберлігі мен оқушының қызығушылығына байланысты.

Қазіргі кезде халыққа білім беру жүйесінде үлгерімі төмен оқушыларға үлкен көңіл бөлініп отыр. Денсаулығы дұрыс кез келген оқушы мектеп бағдарламасын толық игеруі керек. Үлгерімі төмен оқушылардың басым көпшілігі оқу бағдарламасын қиындықпен, тіпті кейбірінің негізгі пәндерден ұзақ уақыт бойы үлгермеуіне байланысты жүргізілетін жұмыстар да жолға қойылған.

Мақсаты:

Алған білімдерін кеңейтіп, білім, білік дағды іскерлік қабілеттерін қалыптастыру, оқушылардың пәнді ұғынып, шығармашылық ойын дамытуға тәрбиелеу.

Үлгерімі төмен оқушы кім? Ол оқушының негізгі қиындықтары неде?

Сонымен үлгерімі төмен оқушының белгісі:

- Мақсатты іс-әрекетін ұйымдастыру дағдысы нашар қалыптасқан;
- Тапсырма шартын, тапсырмаға нұсқауды толық түсінбейді;
- Тапсырманы мұқият орындай алмайды, зейін белсенділігі төмен;
- Оқуға қызығушылығы тұрақсыз;
- Үнемі үлкендердің көмегін қажет етеді;
- Баяу есте сақтайды, тапсырма күрделенгенде есте сақтау көлемі азаяды.
- Жазуда, оқуда, қателер пайда болады;
- Жазбаша жұмыстар жиі аяқталмаған күйде қалады;

Мектебімізде ұстаздар «Үлгерімі төмен оқушылармен қандай жұмыс ұйымдастыруға болады?» деген сұрақ қоя отырып, жоспар құрады.

Оқу жылында үлгерімі төмен оқушымен жүргізілетін жеке жұмыс кестесін құру;

Оқушыға жеке папка арнау;

Қосымша сабақтарға арналған дәптерлер бастату;

Білім кетіктерін жоюға арналған тапсырмалар (карточка, тірек –үлгілер, ребус, сөзжұмбақтар);

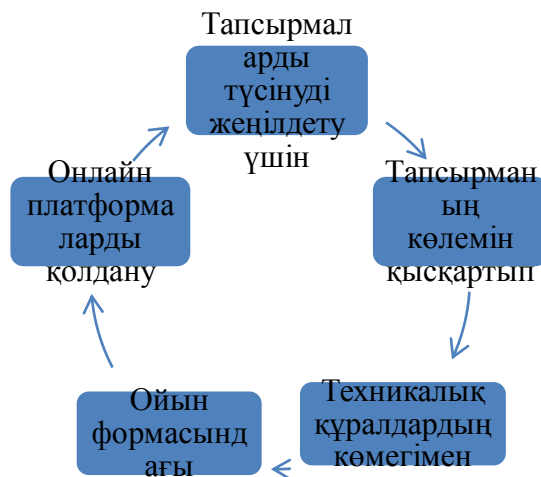
Ата-анасымен үнемі байланыста болу, бірігіп жол іздеу;

Психолог, дәрігерлер, логопедтердің кеңесіне жүгінуге ата анасына кеңес беру.

Осы жоспар негізінде үлгерімі төмен оқушыларды табысты оқыту үшін арнайы оқыту әдістерімен бірге, *барлық* оқушыларға сәйкес келетін стратегияларды қолданамыз. Алдымен, білім алушымен қандай жұмыс түрлерін жасайтынымызды, ол баланың жағдайын, белсенді оқыту әдістерін анықтап аламыз. Кестеге назар аударайық.

Жұмыс түрлері	Білім алушыға қандай жағдай жасаймын?	Белсенді оқыту әдістері
Оқу тапсырмаларының көлемін қысқарту , жеңілдету. Жұмыстың қарқынын өзгерту	Қалыптастырушы бағалау тапсырмаларының саны азаяды. Жұмысты орындауға қосымша уақыт беріледі.	талқылауларға қатысуға мүмкіндік беру. жазбаша/ ауызша жауап беру бос орындарды толтыру қысқа әңгімелер, сурет салуға мүмкіндік беру.
Жұпта және топта жұмыс істеу	Қабілетті оқушы оқуда деңгейі төмен оқушыға үйретеді	сұрақ қою; еске түсіру; позитивті кері байланыс беру қателерді түзету сабақтың жазбасын жүргізуге үйрету
Тапсырмаларды түсінуді жеңілдету үшін суреттер, үлгілер мен көрнекі құралдарды қолдану	Тапсырманы орындаудың ауызша/жазбаша түрін таңдайды. Көрнекті және басқа тірек материалдармен жұмыс жасайды.	PowerPointкодоскоп диаграммалар шағын карталар, графиктер таныстырылымдар
Техникалық құралдардың қажеттілігі	Сыныпта планшет, компьютер , смартфонды қолдану	слайд АКТ қолдану
Мақтау және ойын формасындағы тапсырмалар арқылы ынталандыру		Адасқан әріптер Сәйкестендіру Сыңарын тап

Үлгерімі төмен және үлгерімі жоғары білім алушылар арасындағы алшақтықты қысқарту мақсатында ойын формасындағы тапсырмалар мен онлайн оқыту платформаларындағы белсенді әдістер баланың сабаққа соның ішінде үлгерімі төмен оқушылардың ынтасын арттыруға мүмкіндік туғызады. Үлгерімі төмен оқушының танымдық қабілетін дамыту үшін мынадай алгоритмді қолданамыз:

Берілген алгоритм бойынша сабақта қолданылған тапсырмалардың бірнешеуіне тоқталып кетейік.

Волл ворд платформасы. Жауабын тап! Әдісі

Тапсырма: Мәтінді оқыңыз. Ақпаратты ретімен орналастырыңыз. Оқушы жабық тапсырманы планшет арқылы орындайды. Бұл жерде тапсырмаларының саны аз. Жұмысты орындауға көп уақыт кетпейді. Сұрақ:

Қазақ тілі бай тіл ме? Білім алушы 1 нұсқаны таңдайды.

2-тапсырма. Learningapps.org платформасы. Қазақтың салт дәстүрі, ұлттық құндылығын суреттермен сәйкестендір.

3-тапсырма. Бос орынға қажетті сөзді қой. Оқушы Learningapps.org платформасында жартылай ашық тапсырманы жазады.

4-тапсырма. Learningapps.org платформасында «Адасқан әріптер» әдісі

Тор көзден адасқан әріптердің ішінен тақырыпқа қатысты сөздерді сызып көрсет. Шыққан сөздерге дыбысық талдау жаса.

1-тапсырма. Мәтінмен түсініп оқы. Карточкалық жүйеде орналасқан сұрақтарға жауап бер. Дауыссыз дыбыстар неше топқа бөлінеді?

Тапсырмалар қиын емес, лексикалық, грамматикалық тақырыптарға бағытталған. Бұл тапсырма оқушылардың сабаққа деген қызығушылықтарын арттырады.

2-тапсырма

Вордволл платформасында жасалған “бос қорапша”.

Бос орындарға мақал-мәтелдің жалғасын тауып толтыр.

Қазақ халқының рухани байлығы-тілге байланысты мақал-мәтелдерден құрастырылған тапсырма.

3-тапсырма

Вордволл платформасында. Сәйкестендіру арқылы бос орындарды толтыр.

“Қазақ тілі бай тіл ме?”, “Тіл туралы қандай мақал-мәтелдер білесіз?”- деген сұрақтарға жауап береді .

4-тапсырма

Оқушылар Куизиз сайтындағы тест сұрақтарына жауап береді.

Бұл сұрақтар оқушылардың қазақ тілінің грамматикасын қаншалықты деңгейді білетіндігін анықтау үшін бағытталған, оқушы жауап бергеннен кейін, дұрыс жауабы жасыл түске боялады.

1-тапсырма

Оқушылар Куизиз сайтындағы тест тапсырмаларына жауап береді.

Бұл сұрақтар шығарманың мазмұнына негізделген, бұл тест тапсырмалары оқушылардың қаншалықты деңгейде мұқият болғандығын анықтайды.

3-тасырма

“Анаграмма”. Оқушы берілген сөзді белгілі бір уақыт ішінде табуы керек.

Қазіргі таңда мұғалімдер сабақта «Балық қаңқасы», «Ойлан-жұптас-бөліс» т.б. әдіс-тәсілдерді жиі қолданады. Бұл әдісті пайдаланып тапсырманы орындау барысында топтағы белсенді оқушылардың жетелеуімен үлгерімі төмен оқушылардың пәнге деген қызығушылығы артады. Үлгерімі төмен оқушылардың өзіне, біліміне, күшіне деген сенімділігін қалыптастыру керек. Сабақ барысында болсын, сыныптан тыс уақытта болсын оқушыларға жеке тапсырма түрлерін ұсынған кезде қарапайым түсініктен бастау керек. Үлгерімі төмен оқушы мәтінде кездескен жаңа сөздердің мағынасын мәнмәтін бойынша анықтап, ақпаратты қорытындылауды, бағалауды түсінбеуі мүмкін, бірақ жабық тапсырманы қызығып орындайтынына куә болып жүрміз. Сондықтан бұл тапсырмаларды орындар алдында нақты уақытты көрсету қажет. Белгілі бір тақырыпта берілген мәтіннің түрлерін, жанрын, стилін салыстырып, ұқсастықтары мен айырмашылықтарын анықтауды мұғалімнің көмегімен орындайды.

Қорыта келе, әр мұғалім білім беру тәжірибесінде оқушының жеке ерекшеліктері мен мүмкіндіктерін ескере отырып, мұғалім арнайы даярлаған жеке оқу - дидактикалық материалдарын кеңінен қолданады. Мысалы, есту-сөйлеу ақпаратын өңдеу қиындықтары бар бала үшін (сөйлеуді түсіну) әртүрлі көрнекіліктерді кеңінен қолдана отырып, жеке дидактикалық материал дайындау қажет. Мысалы: оқу материалын түсінуді жеңілдететін және оқушыны сабаққа қосуға мүмкіндік беретін суреттер, схемалар, алгоритмдер. Үлгерімі төмен оқушының танымдық қабілетін дамыту үшін кешенді жұмыс жүргізілуі керек. Алдымен мұғалім оқушыға тақырып бойынша аудио, бейнежазбаны тыңдатып немесе мәтінді оқытып мазмұнына сәйкес тапсырмалар береді. Білім алушы мәтінде кездескен жаңа сөздердің мағынасын мәнмәтін бойынша анықтап, ақпараттық орытындылайды, бағалауды түсінеді. Белгілі бір тақырыпта мәтіннің түрлерін, жанрын, стилін салыстырып, ұқсастықтары мен айырма-шылықтарын анықтауды мұғалімнің көмегімен орындайды. Оқыған, тыңдаған және аудио визуалды материалдар бойынша жоспар құрып тірек сөздердің көмегімен тапсырманы орындайды. Ойлаудың жоғары деңгейі болғандықтан эссе жазу қиындық туғызуы мүмкін, бірақ суретпен берілген әңгімелерді мұғалімнің көмегімен орындайды. Жазба жұмысын орындамас үшін онлайн оқыту платформаларында жабық тапсырмаларды орындайды.

Интерактивті оқыту әдістерінің көмегімен баланың мынадай танымдық қабілеттері дамиды:

- орындалатын тапсырманың мақсатына назар аударады;
- тапсырманы орындау кезеңдерін есіне сақтайды;
- өзінің жетістіктерін бағалай алады;
- сабаққа деген қызығушылығы артады.
- оқушыға ұсынатын тапсырмалар саны азаяды.

Әдебиеттер тізімі:

1. Г.Ф. Жақсибаева, Г.Т. Сраилова «Зерттеушілік тәсілдер арқылы оқушылардың білім сапасын дамыту жолдары», ISSN 2520-2634, 2021.-316.

2. Р.М.СЫБАЕВА : «Қазақ тілі пәні бойынша үлгерімі төмен оқушылармен жұмыс түрлері» «Білім айнасы» газеті, 2017.-5б.
3. Айнаш ТӘҢІРБЕРГЕНОВА «Үлгерімі төмен оқушыны қалай үйретуге болады?» Egeмен Qazaqstan, <https://egemen.kz/article/251600-ulgerimi-tomen-oqushyny-qalay-uyretuge-bolady>, 2020.
4. Қоқашева Л.Р «Қазақ тілі пәнінен үлгерімі төмен оқушыларға арналған жұмыс дәптері» «Білім таіms» журналы, <https://adilet.edu.kz/wp-content/uploads/2023/03/otchyot-po-samooczeинke-kolledzha-әdilet-v-ramkah-procedurey-gosudarstvennoj-attestaczii.>,2019.- 45б.

УДК376.1

ОСОБЕННОСТИ ОБУЧЕНИЯ МАТЕМАТИКЕ ДЕТЕЙ С ОГРАНИЧЕННЫМИ ВОЗМОЖНОСТЯМИ

Байзакова Сауле Связхановна
учитель математики и информатики
средней школы №2, г.Аркалык, Казахстан
E-mail: saule_alikosh@mail.ru

Сундетбаева Айнур Жаукеевна
Старший преподаватель, магистр
образовательной программы Информатика, ИИКТРТ
педагогического института им.Ы.Алтынсарина, г.Аркалык, Казахстан
E-mail: sundetbayevaa90@mail.ru

Аңдатпа

Инклюзивті білім беруді дамыту-ең күрделі бағыттардың бірі. Математика сабақтарында бұл әдіске ерекше назар аудару керек.

***Түйінді сөздер:** инклюзивті білім беру, инклюзия, математиканы оқыту*

Аннотация.

Развитие инклюзивного образования является одним из самых сложных направлений. Именно на уроках математики следует обратить особое внимание на данный метод.

***Ключевые слова:** инклюзивное образование, инклюзия, обучение математике.*

Abstract

The development of inclusive education is one of the most difficult areas. It is during math lessons that you should pay special attention to this method.

***Key words:** inclusive education, inclusion, teaching mathematics.*

Инклюзивное образование – (от франц.inclusif – включающий в себя), термин, используемый для описания процесса обучения детей с особыми потребностями в общеобразовательных(массовых) школах.

Концепция инклюзивного образования основана на убеждении, что все дети должны посещать одни и те же школы независимо от их культурного и социального уровня, способностей и возможностей, и признании того, что все дети являются людьми с разными потребностями в обучении. В имеющихся на сегодняшний день нормативно-методических документах четко определено, что организация инклюзивного обучения детей с ограниченными возможностями развития предусматривает возможность обучения в любых общеобразовательных школах, расположенных на территории ребенка и где детям оказывается необходимая коррекционная помощь. Такой вид обучения не отличает детей от семьи и дома, обеспечивает им постоянное общение с родными, близкими, друзьями и здоровыми сверстниками. Это способствует эффективному решению проблем их социальной

адаптации и адаптации к обществу [1].

Мы-понимаем, что необходимо решить ряд проблем, необходимость совершенствования нормативно-правовой базы, регламентирующей организацию инклюзивного образования для успешной реализации перехода к инклюзивному образованию детей с ограниченными возможностями; нехватка специалистов, подготовленных к работе с детьми с ограниченными возможностями в условиях инклюзивного образования; недостаточное методическое обеспечение образовательного процесса, способное удовлетворить потребности специалистов и педагогов; связанных с недостаточной подготовкой общества и родителей детей с ограниченными возможностями к принятию идеи инклюзивного образования.

Мы, как педагоги, очень хорошо знаем, что лучший способ обучения ребенка с особыми потребностями – это наличие адаптированных материалов для обучения, которые могут быть использованы для удовлетворения индивидуальных потребностей конкретного ребенка, для достижения успеха в классе/группе. Незнание учителями инклюзивных школ причины затруднений в обучении, особенностей психофизического развития учащихся, а также методов взаимодействия с ними, как правило, приводит к сбоям в учебной деятельности как учителя, так и ученика. Поэтому мы считаем, что одной из важнейших задач инклюзивного образования является создание образовательных условий, эффективная организация учебного процесса с учетом потребностей обучения учащихся, то есть адаптация и интеграция образовательного процесса [2].

Активное участие семьи в реализации инклюзивного образования, реализация индивидуальных потребностей ребенка осуществляется через педагогическую и социальную адресную поддержку и адаптацию образовательной среды к индивидуальным особенностям и образовательным потребностям детей, т.е. создание соответствующих образовательных условий.

Методика обучения математике для детей с особыми образовательными потребностями имеет следующие цели:

- освоение базовых математических знаний и навыков, необходимых для повседневной жизни и будущей профессиональной деятельности;
- развитие логического мышления и других качеств мышления;
- формирование основных учебных умений;
- создание условий для социальной адаптации учащихся.

Педагог в инклюзивном классе дает учащимся возможность усвоить знания и, при необходимости, направляет их при интерпретации нового учебного материала (имплицитный подход). Специальный педагог при психолого-педагогическом сопровождении часто берет на себя нагрузку учащегося и работает с ним по пути коррекции (эксплицитный подход).

По словам Мерсера Лейна, Джордана и Эйзила (1996), при обучении детей с ограниченными возможностями в обычном классе реализуются оба подхода, имплицитный и эксплицитный.

Учителю важно знать, каковы цели обучения ребенка с ограниченными возможностями в обычном классе, как ученика и каково качество его ежедневного участия в классной работе. Цели будут зависеть от приоритетов обучения и могут варьироваться по содержанию, требованиям, ожидаемым действиям от ребенка, темпу и критериям оценки.

Помощи учителя и совместной работы учащихся известно, что в классе, где акцент делается на самостоятельной работе, а не на работе в обучаемых малых группах, успеваемость учащихся с ограниченными возможностями будет плохой. Все учащиеся должны активно участвовать в работе, проводимой с помощью интерактивных методов обучения.

На уроках математики желательно использовать приемы, позволяющие развивать внимание, память, мышление школьников. Внимание школьников развивают, например, задания с пропуском элементов, нахождение лишнего элемента, исправление ошибок. Память учащихся позволяет развивать составление опорных конспектов, выполнение творческих заданий [3].

С помощью решения задач дети знакомятся с познавательными и познавательными задачами. Решение задач очень благотворно влияет на умственное развитие учащихся, так как требует этапа, на котором анализ и синтез проводятся с таким мышлением, как уточнение и абстрагирование, сравнение, обобщение. Задача занимает особое место в обучении математике. Основная цель его обучения-научить учащихся методике решения определенной системы математических задач, объяснить. Задачи представляют собой конкретный материал, формирующий новые знания у детей и отрабатываемый в процессе использования уже имеющихся знаний. С помощью решения задач дети знакомятся с наиболее важными факторами познавательного и технологического характера. Поэтому решение задачи-это не только цель, но и инструмент обучения.

Закрепление учебного материала можно проводить с использованием: многовариативного дидактического материала для работы с различными по подготовке учащимися, позволяющего многократно повторить изученный материал таблиц, карточек, содержащих подробное изложение алгоритмов решения основных задач по темам курса. Карточки-опоры, дающие возможность переносить способ решения стереотипных основных задач в новые условия карточки для организации устной работы учащихся, которые позволяют отрабатывать умения в применении, например, формул сокращенного умножения, свойств степени и другие.

Любой учебный материал нужно использовать для формирования у детей различных приемов мыслительной деятельности, для коррекции недостатков их развития.

Принцип инклюзивного образования означает: все дети должны быть с самого начала включены в образовательную и социальную жизнь школы. Поместу жительства задача инклюзивной школы-построить систему, которая удовлетворяет потребности каждого в инклюзивных школах все дети, а не только инвалидность, обеспечиваются поддержкой, которая позволяет им добиваться успехов, ощущать безопасность, ценность совместного пребывания в коллективе. Инклюзивные школы нацелены во многом на иные образовательные достижения, чем те, что чаще всего признаются обычным образованием.

Цель такой школы-дать всем учащимся возможность наиболее полноценной социальной жизни, наиболее активного участия в коллективе, местном сообществе, тем самым обеспечить наиболее полное взаимодействие, помощь друг другу как членам сообщества [4].

Список литературы

1. «Қазақстан Республикасындағы баланың қықықтары туралы» // Қазақстан Республикасының 2002 жылғы 8 тамыздағы №345 Заңы. <http://adilet.zan.kz/kaz/docs/Z020000345>.
2. Кемтар балаларды әлеуметтік және медициналық-педагогикалық түзеу арқылы қолдау туралы // Қазақстан Республикасының 2002 жылғы 11 шілдедегі №343 Заңы. <http://adilet.zan.kz/kaz/docs/Z020000343>
3. "Білім туралы" Қазақстан Республикасының Заңына өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы // Қазақстан Республикасының 06.07.2013 жылғы №487-IV Заңы
4. Гудонис В.П. Социальные и психолого-педагогические основы интеграции лиц с нарушенным зрением: дис. психол. наук: 19.00.10. - М.: ИКП РАО. - 1995.

УДК 376.3

ИННОВАЦИОННЫЕ ТЕХНОЛОГИИ ОБУЧЕНИЯ ДЕТЕЙ С ОСОБЫМИ ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫМИ ПОТРЕБНОСТЯМИ В ОБЩЕОБРАЗОВАТЕЛЬНОЙ ШКОЛЕ

Баталина Лариса Викторовна
учитель русского языка и литературы,
педагог – исследователь
КГУ «Основная средняя школа № 14
отдела образования г. Костанай» Управления
образования акимата Костанайской области
г.Костанай, Казахстан
E-mail: 53-06-61@mail.ru

Аннотация

В статье рассматриваются инновационные технологии обучения в инклюзивном образовании. Показана роль технологий в образовательном процессе для детей с особыми образовательными потребностями и педагогов школ. Рассматриваются особенности использования инновационных технологий в инклюзивном образовании.

Ключевые слова: инклюзивное образование, инновационные технологии, особые образовательные потребности, индивидуализация обучения, метод проектов.

Аңдатпа

Мақалада инклюзивті білім берудегі инновациялық оқыту технологиялары талқыланады. Ерекше білім беру қажеттіліктері бар балалар мен мектеп мұғалімдеріне арналған білім беру үрдісіндегі технологияның рөлі. Инклюзивті білім беруде инновациялық технологияларды қолдану ерекшеліктері қарастырылады.

Түйінді сөздер: инклюзивті білім беру, инновациялық технологиялар, арнайы білім беру қажеттіліктері, оқытуды даралау, жобалық әдіс.

Abstract

The article discusses innovative learning technologies in inclusive education. The role of technology in the educational process for children with special educational needs and school teachers. The features of the use of innovative technologies in inclusive education are considered.

Key words: inclusive education, innovative learning technologies, special educational needs, individualization of learning, project method.

В современном обществе активно развиваются процессы гуманизации социальных отношений. Это создало предпосылки для перехода к принципу социальной толерантности, к уважению прав каждого человека независимо от его возможностей. Процессы внедрения обновленной системы образования привели к реконструкции системы адаптации детей с особыми образовательными потребностями.

Актуальность внедрения инклюзивного обучения в педагогическую практику не вызывает сомнений. Она обусловлена признанием права детей с особыми образовательными потребностями на совместное существование с остальными членами социума.

В основу инклюзивного образования положен принцип, обеспечивающий равное отношение ко всем людям, создания необходимых условий для детей с ООП.

Инклюзивное образование – это такая форма обучения, при которой учащиеся с особыми образовательными потребностями посещают те же школы, что и их сестры и братья, находятся в классах с детьми одного с ними возраста, имеют индивидуальные, соответствующие их потребностям и возможностям учебные цели,

обеспечиваются необходимой поддержкой со стороны психолога, социального педагога, учителей-предметников.[2]

Включение детей с особыми образовательными потребностями в массовые общеобразовательные школы предусматривает специализированную коррекционную помощь и психологическую поддержку. Основная задача – контроль за развитием ребенка, оказание помощи при адаптации в среде сверстников, успешность обучения ребенка в школе.

И именно внедрение инновационных технологий в процесс обучения способствует повышению качества образования детей с ООП. Главной целью применения инновационных технологий образования является подготовка человека к жизни в постоянно меняющемся мире. Сущность такого обучения состоит в ориентации учебного процесса на потенциальные возможности человека и их реализацию.

Внедрение инновационных технологий обучения в учебный процесс направлено на решение следующих задач:

- создание необходимой адаптивной среды в общеобразовательной школе для получения полноценного образования без каких-либо ограничений;
- создание условий для получения образования в различных вариативных обстоятельствах;
- обеспечение индивидуально-личностного образовательного сопровождения на основе инклюзивных подходов. [3]

Инновационные технологии обучения в инклюзивном образовании играют первостепенную роль, как так предполагают взаимосвязанную деятельность учителя и ученика.

Как показывает практика, в настоящее время в инклюзивном образовании наиболее востребованными и эффективными являются следующие технологии обучения:

Индивидуализация обучения – это модель организации учебного процесса на основе стратегий, форм и приемов, темпа обучения, выстроенных с учетом индивидуальных личностных особенностей учащихся.

При такой технологии обучения предполагается проведение углубленной диагностики личности ребенка, проектирование на этой основе индивидуальной программы его обучения и развития, рефлексия результатов. А также проведение различных учебно-методических, психолого-педагогических, организационно-управленческих мероприятий, обеспечивающих право детей на разный уровень и содержание образования.

В организации учебного процесса в классе, где одновременно обучаются разные дети, актуальной является технология индивидуальной поддержки. Ярким представителем данной технологии является К. Роджерс, который считает, что основная задача педагога заключается в том, чтобы помочь ребенку в его личностном росте. К. Роджерс утверждает, что учитель должен руководствоваться следующими положениями для создания в классе атмосферы, которая поможет ребенку в его личностном росте:

- демонстрация на всем протяжении учебного процесса своего полного доверия к детям;
- помощь учащимся в формировании и уточнении целей и задач, стоящих как перед всем классом в целом, так и перед каждым ребенком в отдельности;
- учитель - источник разнообразного опыта, к которому можно всегда обратиться за помощью;
- учитель - активный участник группового взаимодействия;

– стремление к достижению эмпатии, позволяющей понимать чувства и переживания каждого учащегося в классе.

В настоящее время в инклюзивном образовании наиболее яркими примерами технологий индивидуализированного обучения являются следующие:

- метод проектов;
- технология продуктивного образования;
- адаптивная система обучения А. С. Границкой;
- обучение на основе индивидуально-ориентированного учебного плана В.

Д.Шадрикова.

Технологии индивидуализации обучения представляют собой динамические системы, охватывающие все звенья учебного процесса: цели, содержание, методы и средства.

Среди инновационных технологий, которые обеспечивают реализацию требований инклюзивного образования, следует выделить Метод проектов. Автором и разработчиком метода проектов является Д. Дьюи, который предлагал строить обучение на активной основе, через целесообразную деятельность ученика, сообразуясь с его личным интересом именно в этом знании. [4]

Метод проектов – это комплексный метод обучения, который позволяет строить учебный процесс исходя из интересов учащихся и дающий возможность каждому ребенку проявить самостоятельность в планировании, организации и контроле своей учебно-познавательной деятельности, результатом которого является создание какого-либо продукта. В процессе подготовки проекта учащиеся самостоятельно приобретают новые знания из различных источников, учатся пользоваться приобретенными знаниями для решения поставленных перед ними задач, приобретают коммуникативные умения и навыки, развивают исследовательские умения. Этот метод позволяет сформировать у каждого ребенка опыт творческой деятельности, у них вырабатывается устойчивый интерес, постоянная потребность в творческих поисках.

Метод проектов в обучении детей с ООП помогает реализации актуального требования инклюзивного образования - включения родителей в учебный процесс. В связи с этим в качестве специфической особенности метода проектов в классе, где обучаются дети с ООП, становится организация работы с родителями. В линии «ученик–учитель–родитель» учебный материал (проект) может стать путем индивидуализации темпов и уровня изучения школьной программы. А защита проектов – не только итогом самостоятельного погружения в проблему, но и праздником преодоления трудностей. [5]

Еще одной актуальной и эффективной технологией, которая активно применяется учителями общеобразовательных школ в настоящее время, является игровая технология. В образовательном процессе используются занимательные, театрализованные, компьютерные, ролевые и деловые игры.

Осмысление роли игровой технологии в инклюзивном образовании предполагает понимание функции игры. К наиболее важным функциям игры как педагогического феномена относятся:

- диагностическая функция;
- функция коммуникации;
- функция самореализации учащегося в игре.

При планировании урока с использованием игровой технологии учитель должен продумать те функциональные цели игры, которые должны стать доминирующими в организуемой игровой деятельности. Учитель должен четко систематизировать процесс и понять, оправдывает ли себя метод игры в отношении к конкретной учебной теме. Стоит отслеживать и контролировать введение

развлекательного аспекта, ведь преобладать должна учебно-познавательная направленность. Это позволит более эффективно реализовать назначение игры не только в обучении ребенка, но и в его личностном и социальном развитии.

Реализация игровых приемов при урочной форме занятий с детьми с особыми образовательными потребностями основывается на

- постановке дидактической цели в форме игровой задачи;
- организации учебной деятельности в соответствии с правилами игры;
- применении учебного материала в качестве средства игры;
- введении в учебную деятельность элементов соревнования, которые переводят дидактическую задачу в игровую.

Игровая технология – это один из важнейших аспектов интерактивного обучения ребенка с ООП. Со временем игровая система трансформируется из учебно-познавательной деятельности в профессиональную и общественно-полезную. Она оставляет отпечаток на процессе развития и формирования ребенка, позволяя охватить и запомнить большой объем информации.

В игровой технологии сочетаются несколько значимых факторов: свобода действий, четкое распределение обязанностей, напряженные моменты и развлечение, эмоции и рациональное мышление. Игровая технология позволяет ребенку с ООП, будучи лично заинтересованным, отрабатывать навыки работы в команде, тем самым воспитывая в себе ответственность, дисциплинированность и целеустремленность.

Таким образом, применение инновационных технологий в обучении детей с ООП в общеобразовательных школах позволяет учащимся стать более активными участниками образовательного процесса, а педагогам создавать новые подходы, методы, модели обучения и воспитания.

Список литературы:

1. Жумагалиева Д. Ш. Учет инклюзивного образования в обновленных программах среднего образования республики Казахстан// Материалы международной научно-практической конференции. Национальная академия образования им. И. Алтынсарина. – Астана.: НАО им. Алтынсарина, 2017. – 96-100 с.
2. Семаго Н.Я., Семаго М. М., Семенович М.Л., Аверина И. Е. Инклюзивное образование как первый этап на пути к включающему обществу// Психологическая наука и образование. 2011. № 1. – 51-59с.
3. Технология индивидуализации обучения. URL: https://lyceum1.ru/sites/default/files/_128.pdf (дата обращения 21.01.24)
4. Резепникова Н. В. Инновационные технологии и методики специального образования как ресурс инклюзивного образования. 2017. URL: <http://xn----btb1bbcge2a.xn--p1ai/blog/2017-06-15-1058> (дата обращения 21.01.24)
5. Конопелько А. А. Метод проектов в современном образовании. 2015. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/metod-proektov-v-sovremennom-obrazovanii/viewer> (дата обращения 21.01.2024)

ӘОЖ 376.4

ҚАЗІРГІ ҚОҒАМДАҒЫ АУТИЗМ МӘСЕЛЕСІ

Бегежанова Райхан Карымжановна

педагогика ғылымдарының магистрі, аға оқытушы

педагогика, психология және арнайы білім беру кафедрасы

Ө. Сұлтанғазин атындағы педагогикалық институты

Ахмет Байтұрсынұлы атындағы Қостанай өңірлік университеті

Қостанай қ., Қазақстан

E-mail: raikhan_begezhanova@mail.ru

Аңдатпа

Мақала аутистік спектрінің бұзылысына жаһандық мәселле ретінде қарауға бағытталған. Мақалада аутистік спектрінің бұзылысы терминіне анықтама, градация және аталмыш диагнозды қоюға себеп болатын көрсеткіштер берілген. Аутистік спектрінің бұзылысы бар балалармен жұмыс жасауда қолданылатын әдіс-тәсілдерге шолу жасалынған.

Түйінді сөздер: аутистік спектрінің бұзылысы, түзету, симптом, терапия.

Аннотация

Статья направлена на рассмотрение расстройства аутистического спектра как глобальную проблему. В статье дается определение термина расстройства аутистического спектра, градация и критерии, которые могут стать причиной постановки данного диагноза. Проведен обзор методов и приемов, используемых в работе с детьми с расстройствами аутистического спектра.

Ключевые слова: расстройства аутистического спектра, коррекция, симптом, терапия.

Abstract

The article is aimed at considering autism spectrum disorder as a global problem. The article defines the term autism spectrum disorder, gradation and criteria that can cause this diagnosis. The review of methods and techniques used in working with children with autism spectrum disorders is carried out.

Key words: autism spectrum disorders, correction, symptom, therapy.

Әлемдегі аутизм мәселесі көптеген жолдармен айқындала бастайды. Өкінішке орай, өткен жылдармен салыстырғанда науқастар санының арақатынасы артып келеді. Аутизм мәселесін түсіну жан-жақты зерттеуді және пәнаралық көзқарасты қажет етеді. Аутизм өзінің дамуы мен түсінігінде көптеген өзгерістерге ұшырады: «суық аналар» теориясынан бастап, жаңа зерттеулерге сәйкес күн сайын өзгеріп отыратын осы бұзылыстың қазіргі түсінігіне дейін.

Аутистік спектрінің бұзылысы (әрі қарай АСБ) – әлеуметтік өзара әрекеттесу мен қарым-қатынас тәсілдеріндегі сапалық ауытқулармен, қызығушылықтар және әрекеттердің шектеулі, стереотиптік, қайталанатын жиынтығымен сипатталатын психологиялық дамудың бұзылуының клиникалық гетерогенді тобы. Бұл сапалық ауытқулар барлық жағдайларда жеке тұлғаның жұмысының жалпы белгілері болып табылады және ауырлық дәрежесінде айтарлықтай өзгеруі мүмкін. Көп жағдайда даму ерте балалық шақтан бастап қалыптан тыс болады және сирек жағдайларды қоспағанда, бұзылыс өмірдің алғашқы бес жылында көрінеді.

«Аутизм» ұғымын өткен ғасырдың ортасында австриялық және американдық педиатр, психиатр Лео Каннер енгізген. 1943 жылы австриялық ғалым Ганс Аспергер, ал 1947 жылы кеңес ғалымы Самуил Мнухин егде жастағы балалардағы ұқсас бұзылуларды сипаттады [1].

Бүгінгі таңда көптеген сарапшылар аталмыш бұзылыс бастапқыда көрінгеннен әлдеқайда үлкен және күрделі екенін түсінеді. Аутистік спектрінің бұзылысы қарапайым психикалық аномалия емес, көп функциялы бұзылыс, оның негізінде шығу тегі әртүрлі: иммунологиялық, неврологиялық, биохимиялық, эндокриндік және т. б.. себептер жатыр. Аутизм бұзылыстарының спектріне енетін тұлғалардың саны жалпы белгілермен, яғни тән үштіктің болуымен біріктіріледі, атап айтқанда: басқа адамдармен қарым-қатынас жасау қиындықтары; жаңа нәрсені қабылдаудағы қиындықтар және белгілі бір шектеулі мүдделер; қайталанатын мінез-құлық үлгілері [3].

Аутизм спектрінің бұзылуы келесі градацияға ие:

- аутизм (Каннер синдромы);
- Аспергер синдромы;
- балалардың дезинтегративті бұзылуы;
- дамудың спецификалық емес первазивті бұзылуы.

Жоғарыда айтылған диагноздардың барлығы келесі алты критерийге сәйкес қойылады:

- қазіргі уақытта көрінетін немесе болашақ анамнезде болатын әлеуметтік коммуникация мен әлеуметтік өзара әрекеттесудегі әр түрлі контекстегі тұрақты бұзылыстар;

- мінез-құлық құрылымындағы, қызығушылықтардағы немесе іс-әрекеттердегі шектеулер, қайталанулар;

- көріну қарқындылығы төмен болуы мүмкін және толық көрінбеуі мүмкін ерте балалық шақтағы симптомдар;

- симптомдар өмірдің келесі салаларында бұзылыстарды тудырады: күнделікті жұмыс, әлеуметтік, оқу, кәсіби;

- ақыл-ойдың артта қалуы және аутистік спектрінің бұзылуы жиі қатар жүреді, бірақ тұрақты бұзылулар интеллектуалды шектеулермен түсіндірілмейді [2].

Осылайша, аутизм – бұл адамның әдеттегі жүктемелеріне төзбеушілікпен (бәрі тым қатты және айқын қабылданады), әсіресе басқа адаммен тығыз байланыста және «Мен» сезімінің әлсіздігімен сипатталатын дамудың жалпы бұзылуы. Аутизмнің ауыр түрлері сирек кездеседі, жеңіл және мозаикалық формалар кең таралған. Сонымен қатар, мұндай диагнозы бар балалар, шын мәнінде, қоршаған әлемнен бас тартпайды, қарым-қатынас жасауға және түсінуге деген ұмтылыс, әдетте, аутистік спектрінің бұзылысы бар балаларда қарапайым балалардан да жоғары. Сөйлеу тілінің бұзылыстары күрделі емес, олардың көпшілігі өте жақсы сөйлейді және сақталған, кейде өте жоғары интеллектке ие [3].

Аутистік спектрінің бұзылуын түзетудің бірнеше жолдары бар. Ең үлкен нәтижеге бір уақытта бірнеше әдісті қолдану арқылы қол жеткізуге болады. Тұжырымдамалық негізді ТЕАССН әдісі және АВА терапиясы құрайды. Осы әдістерден басқа, заттық терапия (сенсорлық интеграция және ынталандыру) құм терапиясы, иппотерапия, дельфин терапиясы, кинезотерапия және т.б. сынды көмекші әдіс-тәсілдер қолданылады.

Алғашқыда ТЕАССН бағдарламасының толық атауының аббревиатурасы: аутизм және коммуникация саласындағы білім беру (аутизм және коммуникация бұзылыстары бар балаларды емдеу және оқыту) деп берілген. Алайда, бүгінгі таңда бағдарламаның атауы бағдарламаның негізгі тұжырымдамалық принциптерін білдіретін ағылшын сөздерінің аббревиатурасы болып саналады:

Оқыту (Teaching) – әр түрлі мамандар мен практиктердің дағдылары мен біліктілігін арттыру үшін аутизм туралы біліммен бөлісу;

Кеңейту (Expanding) – аутистік спектрінің бұзылысы бар тұлғаларға және олардың отбасыларына жоғары сапалы қызмет көрсету үшін өз білімдерін үйрену және жинақтау;

Бағалау (Appreciating) – аутистік спектрінің бұзылысы бар тұлғалардың күшті жақтары мен ерекшеліктерін ескеру және тану;

Әріптестермен, басқа мамандармен, аутистік спектрінің бұзылысы бар тұлғалармен және олардың отбасы мүшелерімен ынтымақтастық және өзара әрекеттесу (Collaborating and Cooperating);

Біртұтас тәсіл (Holistic) – АСБ бар тұлғаның, оның отбасы мен қоғамының мүдделерін ескеретін тұтас тәсілді қолдану.

Бағдарламаны тек оқытудан өткен сертификатталған маман жүзеге асыра алады. Көптеген араласу бағдарламалары сияқты, әдісті қолдану әр бала үшін жеке бағыт жасау мақсатында дағдыларды дамытудың ағымдағы деңгейін бағалаудан басталады, бағдарламаның негізгі әдісі – құрылымдалған оқыту (TEACSHing). Мұндай оқытудың негізгі мақсаттары – баланың дербестігін (тәуелсіздігін) арттыру, дағдыларды жетілдіру және мінез-құлық мәселелерінің алдын алу. Әдістің

ерекшелігі– аутистік спектрінің бұзылысы бар тұлғалардың ерекше білім беру қажеттіліктерін (әлеуметтік коммуникация мен зейіннің қиындықтары) ескеру. Әдіс негізінен оқшауланған сыныптарда қолданылады, бірақ сонымен бірге бағдарламаны ата-ана өз баласы үшін сотерапевт ретінде әрекет ететін үй жағдайларына бейімдеу мүмкіндігі бар, бұл маманның үнемі қатысу қажеттілігін азайтуға мүмкіндік береді. TEACCH (teaching children with Autism to Mind-Read) әдісі ересектер баланың барлық тітіркендіргіш факторларды алып тастап, жайлы жеке дамуы үшін ерекше жағдай жасауы керек деген тұжырымға келеді. Осы жүйеде тәрбиеленген баланың бүкіл күні қатаң кестеге бағынады, бала карточкалардың арқасында белгілі бір дағдыларды игереді. Барлық заттарға белгілі бір орын беріледі, бөлмедегі заттардың орны өзгермейді. Түзету сабақтары баланың бейімделуінің ұзақ кезеңін және мұғаліммен байланыс орнатуды қамтиды. Басымдылық көрсету немесе әрекетке шақыру қабылданбайды.

ABA (Applied Behavioral analysis) – қолданбалы мінез-құлық талдауы) терапия – мінез-құлық технологиялары мен оқыту әдістеріне негізделген қарқынды оқыту бағдарламасы. Әрбір әрекет баламен бөлек меңгеріледі, содан кейін әрекеттер тізбекке қосылып, күрделі әрекетті құрайды. Ересек адам балаға бастама беруге тырыспайды, бірақ оның қызметін қатаң басқарады. Дұрыс әрекеттер автоматизмге бекітіледі, дұрыс емес әрекеттер қатаң түрде басылады. Мұғалім жаңа дағдыларды кезең-кезеңімен игерудің нақты жүйесін құрады. Терапия негізінде кез-келген мінез-құлық кейбір салдарға алып келеді деген ой негізге жатыр, егер бала оның салдарын ұнатса, ол бұл мінез-құлықты қайталайды, ал егер оның салдарын ұнатпаса, сол мінез-құлықты доғарады. АВА терапиясының жұмыс принципі бала үшін сыртқы маңызды факторларға әсер ету және манипуляциялау арқылы мінез-құлықты, когнитивті саланы түзету болып табылады. АВА терапиясының негізгі принципі балаға әлеуметтік маңызды және қажетті дағдыларды үйретуді көздейді, сондықтан терапия табиғи ортада тікелей заттармен және оқу объектілерімен жұмыс істеуді қамтамасыз етеді. Маман клиникалық психология, жас психологиясы, аутизм патогенезі туралы білімге, аналитикалық дағдыларға және АВА терапиясының құралдарына ие болуы керек.

Аутизм үшін ең бастысы –уақытылы диагноз қою. Неғұрлым тезірек анықталған бұзылыс, соғұрлым одан әрі түзету және оңалту міндетін жеңілдетеді. Сонымен қатар, аутистік спектрінің бұзылыстары бар балаларды ұйымдастыру мен әлеуметтендірудің маңызды сәті –нақты инклюзивті білім беру жүйесін құру болып табылады, бұл шын мәнінде оларды әртүрлі мектептер мен сыныптарға бөлудің орнына «ерекше» және қалыпты балаларды бірлесіп оқытуды білдіреді.

Қорыта айтқанда, аутистік спектрінің бұзылуы– полигендік тұқымқуалаушылық пен күрделі патогенезі бар мультифакторлық аурулар тобы. Микробиологиялық, психологиялық және популяциялық зерттеулердің соңғы жетістіктеріне қарамастан, осы саладағы ғылыми жаңалықтар үшін әлі де үлкен өріс бар. Білімді жинақтау, технологияны дамыту және оны жаңа зерттеулерде қолдану адамзатты аутизм құпиясын ашуға, ерте диагностикалауға және тиімдірек емдеуге жақындатады. Жарты ғасырда аутистік спектрінің бұзылыстарын түсіну, диагностикалау және емдеуде түбегейлі өзгерістер болды. Бұл бұзылыстың «жұмбағын шешуге» уақыт қажет, бірақ аутистік спектрінің бұзылыстары бар балаларға көмек қазір қажет. Бүгінгі мінез-құлықты бейімдеу және түзету әдістерінің нәтижелері аутизмнің қайтымды процесс екенін дәлелдейді, бірақ бұл саладағы соңғы зерттеулер мен жаңалықтар зерттеуді, түзету мен терапиядағы мұқият, жан-жақты тәсілді қажет етеді.

Әдебиеттер тізімі:

1. Основы специальной психологии: Учеб. пособие для студ. сред. пед. учеб.заведений / Л. В. Кузнецова, Л. И. Переслени, Л. И. Солнцева и др.; Под ред. Л. В.Кузнецовой - М.:Издательский центр «Академия», 2002. – 480 с.
2. Нелюбина Д.О. Развитие научных представлений об аутизме // Образование и проблемы развития общества. 2019. №3 (9).
3. Нейсон Б. О ключевых проблемах аутизма. Сенсорные аспекты аутизма // Аутизм и нарушения развития. 2016. Том 14. № 3. С. 42–48.

УДК 371

К ПРОБЛЕМЕ ШКОЛЬНОЙ ДЕЗАДАПТАЦИИ ПЕРВОКЛАССНИКОВ

Бекжанова Мария Армановна

магистрант ОП 7М01101 – Педагогика и Психология
Костанайский региональный университет
им. А. Байтұрсынұлы, г. Костанай, Казахстан
E-mail: sweet_d08@mail.ru

Демисенова Шнар Сапаровна,

к.п.н., ассоциированный профессор,
кафедры педагогики, психологии и специального образования,
Костанайский региональный университет
им. А. Байтұрсынұлы, г. Костанай, Казахстан
E - mail: shnar15@mail.ru

Аннотация

В данной статье рассматривается проблематика школьной дезадаптации у первоклассников. Автором проанализированы понятия «дезадаптация» и «адаптация» в понимании казахстанских авторов и авторов ближнего зарубежья, выявлены подходы к решению проблемы дезадаптации; изучена особенность педагогической коррекции школьной дезадаптации. В статье особое внимание уделяется внедрению самооценки в этап урока и формированию навыка саморефлексии, что способствует, по мнению автора, повышению познавательной мотивации обучающихся начальных классов и росту их учебных достижений.

Ключевые слова: дезадаптация, адаптация, виды школьной дезадаптации, самооценивание, компоненты школьной дезадаптации, педагогическая коррекция.

Андатпа

Бұл мақалада бірінші сынып оқушыларының мектептегі дезадаптация мәселелері қарастырылады. Автор қазақстандық және таяу шет ел авторларының түсінігінде «дезадаптация» және «бейімделу» ұғымдарын талдады, дезадаптация мәселесін шешудің тәсілдерін анықтады; мектептегі дезадаптацияны педагогикалық түзетудің ерекшелігі зерттелді. Мақалада сабақтың кезеңіне Өзін-өзі бағалауды енгізуге және автордың пікірінше, бастауыш сынып оқушыларының танымдық мотивациясын арттыруға және олардың оқу жетістіктерінің өсуіне ықпал ететін өзіндік рефлексия дағдыларын қалыптастыруға ерекше назар аударылады.

Түйінді сөздер: дезадаптация, бейімделу, мектептегі дезадаптация түрлері, өзін-өзі бағалау, мектептегі дезадаптация компоненттері, педагогикалық түзету.

Annotation

This article examines the problems of school maladjustment in first-graders. The author analyzes the concepts of «maladjustment» and «adaptation» in the understanding of Kazakhstani authors and authors from neighboring countries, identifies approaches to solving the problem of maladjustment; examines the peculiarity of pedagogical correction of school maladjustment. The article pays special attention to the introduction of self-assessment into the lesson stage and the formation of self-reflection skills, which,

according to the author, contributes to increasing the cognitive motivation of primary school students and the growth of their educational achievements.

Key words: *maladaptation, adaptation, types of school maladaptation, self-assessment, components of school maladaptation, pedagogical correction.*

Современное педагогическое сообщество все больше обращает внимание на основную цель школы – формирование здоровой, гармонично развитой личности. Эта личность должна быть способной к самоанализу, рефлексии, саморефлексии, проявлению творческого начала и успешной интеграции в общество. Однако, к сожалению, педагоги, психологи и другие специалисты все чаще сталкиваются с тем, что современные дети испытывают трудности с переходом на новый уровень обучения. Этот переход сопряжен с приобретением новой социальной роли – «ученик». В результате этого стрессового состояния увеличивается число детей, сталкивающихся с психосоматическими заболеваниями, которые, в свою очередь, являются следствием школьной дезадаптации.

Внедрение самооценивания в этап урока и формирование навыка саморефлексии способствуют повышению познавательной мотивации обучающихся начальных классов и росту их учебных достижений. Кроме того, формирование навыка самооценивания способно обеспечить успешное обучение и последующее успешное развитие обучающихся, как в учебной деятельности, так и в личностном развитии.

Казахстанские ученые вносят свой вклад в исследования проблемы самооценивания учебных достижений обучающихся. В работе исследователя Сембаевой А.М. (2006) раскрыты педагогические условия формирования самооценки в начальной школе. Автором разработана структурная модель формирования самооценки учащихся начальных классов. Определены педагогические условия, обеспечивающие успешность формирования самооценки, как компонента учебной деятельности младших школьников. Предложена и экспериментально проверена система заданий, направленная на формирование самооценки учебного действия школьника и становление адекватной самооценки предметного характера [1].

Дезадаптация учащихся первых классов в школе представляет собой распространенное явление, характеризующееся психологическим дискомфортом при посещении учебного заведения. Это явление часто встречается среди детей, переходящих из детского сада с заботливыми воспитателями в новую среду школы, где устанавливаются новые правила, появляется новый коллектив и изменяется режим дня. Не все первоклассники успешно адаптируются к этим новым условиям.

В сложных ситуациях дети первых классов могут не только испытывать дискомфорт, но также переживать негативные эмоции, которые могут блокировать познавательную активность и замедлять их развитие. Именно поэтому проблема школьной дезадаптации требует внимания и решения.

Школьная дезадаптация включает в себя три компонента:

1. Когнитивный компонент: Ребенок осознает, что теперь он школьник и должен справляться с новыми социальными ролями, но ему может быть трудно адаптироваться. Решение этой дезадаптации на уровне понимания и принятия новых правил и обязанностей.

2. Эмоциональный компонент: Связан с самооценкой ребенка и его уровнем притязаний. Проблема может заключаться в том, что ребенок испытывает трудности в управлении своим поведением, проявляя школьные фобии. Адекватная самооценка и низкий уровень притязаний могут облегчить справление с дезадаптацией.

3. Поведенческий компонент: Включает в себя особенности поведения ребенка в обществе, его умение взаимодействовать с окружающими и соблюдать правила социума. Если ребенок плохо воспитан, имеет тенденцию нарушать правила, процесс адаптации к учебе в школе становится сложным, и, как правило, возникает дезадаптация.

Адаптация в школе представляет собой процесс приспособления ребенка к новой социальной среде, новым требованиям, видам деятельности и режиму жизни. Недостаточное освоение этих навыков и называется дезадаптацией. Взгляд на дезадаптацию был рассмотрен различными психологами, такими как Б.ОГ. Ананьев, Л.С. Выготский, А.Н. Леонтьев, С.Л. Рубинштейн, которые рассматривали ее как динамический процесс перестройки функциональных систем организма, обеспечивающий возрастное развитие.

Проблема школьной дезадаптации привлекала внимание многих ученых, таких как П.К. Анохин, М.М. Безруких, А.Л. Венгер, С.Г. Вершдлевский, А.Д. Гонеев, Г.С. Зобина, И.К. Кряжева, А.Г. Мороз, Т.С. Полякова, Т.А. Филиппова, И.В. Шалыгина, Сембаева А.М. Они исследовали проблемы школьной дезадаптации, особенно в начальном периоде обучения, через основные компоненты: когнитивный, эмоциональный и поведенческий.

Сегодня проблема адаптации к школе беспокоит каждого третьего первоклассника, и процент детей, сталкивающихся с трудностями адаптации, ежегодно увеличивается. Недостаточное внимание к вопросам школьной адаптации со стороны образовательных учреждений и учителей также является проблемой.

Рассмотрение особенностей педагогической коррекции школьной дезадаптации первоклассников становится ключевой задачей нашей работы.

В начале нашего исследования мы провели анализ литературы в области психологии и педагогики, выявив различные трактовки понятий «адаптация» и «дезадаптация» со стороны различных авторов. Согласно В. И. Загвязинскому, адаптация представляет собой процесс приспособления к жизненной среде с целью выживания и преодоления ограниченности этой среды для реализации программы саморазвития и самообеспечения [2].

Ю.Н. Дрешер воспринимает адаптацию как приспособление к чему-либо, освоение норм и ценностей среды, изменение и преобразование среды в соответствии с новыми условиями и целями деятельности [3].

И.И. Калачева в своей трактовке рассматривает адаптацию как процесс приспособления личности к социально-психологическим условиям среды. Кроме того, она определяет дезадаптацию как невозможность приспособления, промежуточное состояние здоровья человека в общем спектре состояний от нормы до патологии [4].

В глоссарии терминов инклюзивного образования «дезадаптация» рассматривается как психическое состояние, возникающее в результате несоответствия социо-психологического или психофизиологического статуса ребенка требованиям новой социальной ситуации.

Согласно мнению А.С. Воронина, дезадаптация – это психическое состояние, происходящее из-за несоответствия социо-психологического или психофизиологического статуса (возможностей) человека требованиям ситуации жизнедеятельности, что, в свою очередь, мешает ему адаптироваться в условиях среды его существования [5].

По определению Г.М. Коджаспировой, дезадаптация – это психическое состояние, возникающее в результате несоответствия социо-психологического или психофизиологического статуса ребенка требованиям новой социальной ситуации [6].

Мы рассмотрели разнообразные виды дезадаптации, включая психическую, социальную, школьную, патогенную и психологическую. Особое внимание уделили анализу компонентов школьной дезадаптации и её различным проявлениям. Критерии выявленных признаков школьной дезадаптации были определены. В некоторых источниках термин «школьная дезадаптация» широко используется для обозначения любых трудностей, с которыми ребенок сталкивается в процессе учебы. Однако нет единого мнения среди ученых относительно того, что именно следует считать нарушениями в школьной адаптации [7].

Согласно литературным источникам, термин «школьная дезадаптация» представляет собой обобщенное понятие, включающее в себя социально-средовые признаки (такие как характер семейных отношений и влияния, особенности образовательной среды), психологические признаки (индивидуально-личностные особенности, мешающие включению ребенка в учебный процесс, формирование девиантного поведения) и медицинские признаки (отклонения в психофизическом развитии, уровень заболеваемости) [8].

Мы полагаем, что важно учитывать особенности формирования школьной дезадаптации, так как она зависит от причин и механизмов, лежащих в её основе. Группа риска, включающая «отказные дети», детей, лишившихся рано родителей, а также детей из социально-дезорганизованных семей с постоянными конфликтами, нуждается в особом внимании из-за повышенных требований, стоящих перед ними со стороны взрослых, и наличия клинических нарушений в здоровье.

Период перехода от дошкольного детства к систематическому школьному обучению является сложным для каждого ребенка, особенно для тех, кто входит в группу риска с сниженными механизмами адаптации и повышенным уровнем тревожности [8].

Особенность педагогической коррекции школьной дезадаптации заключается в том, чтобы педагог обращал внимание на поведение учащихся, поскольку их поведение часто служит сигналом для взрослых о наличии проблемы. Важно выявлять сигналы ребенка, такие как неспособность сосредотачиваться, повышенная утомляемость, проявляющаяся в агрессивном поведении или изменении общения со сверстниками.

Таким образом, чтобы плавно и грамотно преодолеть период школьной адаптации или же побороть дезадаптацию, педагогу нужно предпринять ряд действий. Эти меры направлены на создание положительного эмоционального фона отношений в новом социальном пространстве, а также повышение уровня самооценивания. Самооценивание поможет школе повысить качество образования. Применение специальных заданий отслеживать успеваемость учеников и выявлять тех учеников, которым необходимо восполнить пробелы, и которые нуждаются в помощи учителя, а также в принятии решений на основе выявленного уровня школьника. Достижение учебных целей через специальные задания на самооценивание в соответствии принципу «SMART» и Таксономии Блума положительно влияет на учебную и познавательную мотивацию обучающихся начальных классов. Не маловажным компонентом является и сотрудничество учителя и родителей, которое обеспечивает снижение уровня тревожности у всех действующих в нем субъектов. Такие шаги позволят сделать период адаптации первоклассников недолгим, а результаты его – высокими, способствуя гармоничному интегрированию детей в образовательную среду.

Список литературы:

1. Сембаева А.М. Педагогические условия формирования самооценки учащихся начальных классов: дис. канд. пед. наук. – 2006. – с. 131

2. Загвязинский В.И. Теория обучения: Современная интерпретация: Учеб. пособие для студ. высш. пед. учеб. заведений. – М.: Издательский центр «Академия», 2001. – 192 с.
3. Дрешер Ю.Н. Библиотерапия. Полный курс: учеб. пособие. – М: «Издательство Гранд-ФАИР», – 2007. – с. 256-381
4. Калачева И.И. Словарь социального педагога и социального работника / под ред.:] – с.41-97
5. Воронин А.С. Словарь терминов по общей и социальной педагогике. Екатеринбург: ГОУ ВПО УГТУ-УПИ, 2006. – 135 с.
6. Коджаспирова Г.М., Коджаспиров А. Ю. Педагогический словарь. М.: Академия, 2003. – 176 с/март 2023 г.). – Казань : Молодой ученый, 2023. – С. 41-46. – // <https://moluch.ru/conf/ped/archive/485/17900/> (дата обращения: 24.01.2024).
7. Божович Л.И. Личность и ее формирование в детском возрасте [Текст] / Л. И. Божович ... – Москва [и др.] : Питер, 2008. - 399 с.
8. Асеев В.Г. Возрастная психология./М.: Просвещение, 2012. – с. 134 - 155

ӘОЖ 376.1

ИНКЛЮЗИВТІ ОРТАДА МАТЕМАТИКА САБАҒЫНДА САНДЫҚ-МУЛЬТИМЕДИЯЛЫҚ ҚҰРАЛДАРЫН ҚОЛДАНУ

Бекмуратова Сагила Куанишовна

Қостанай облысы әкімдігі білім басқармасының

«Рудный қаласы білім бөлімінің

Бейімбет Майлин атындағы

№ 7 мектеп-гимназиясы» КММ

Математика пәні мұғалімі, педагог-зерттеуші

E-mail: bekmuratova-77@mail.ru

Аңдатпа

Ерекше білім беруді қажет ететін балаларға білім мен тәрбие берудегі ғылымның нәтижеге қол жеткізудің бірі жаңа технологияны игеріп, компьютерді пайдалану. Компьютерді пайдалануда мынадай дидактикалық мүмкіндіктерді көруге болады, логикалық ойлау жүйесін қалыптастыруға, шығармашылық еңбек етуіне жағдай жасайды.

Түйінді сөздер: оқыту, инклюзия, әдіс-тәсілдер

Аннотация

Одним из результатов науки в образовании и воспитании детей с особыми потребностями является разработка новых технологий и использование компьютеров. Следующие дидактические возможности можно увидеть в использовании компьютеров, которые способствуют формированию системы логического мышления, творческой работы.

Ключевые слова: обучение, инклюзия, методы и приемы

Abstract

One of the results of science in the education and upbringing of children with special needs is the development of new technologies and the use of computers. The following didactic possibilities can be seen in the use of computers, which contribute to the formation of a system of logical thinking and creative work.

Key words: training, inclusion, methods and techniques

Инклюзивтік білім беру дегеніміз - барлық балаларды, соның ішінде ерекше білім беруді қажет ететін балаларды жалпы білім үрдісіне толық енгізу және әлеуметтік бейімдеуге, жынысына, шығу тегіне, дініне, жағдайына қарамай, балаларды айыратын кедергілерді жоюға, ата-аналарын белсенділікке шақыруға, баланың түзеу-педагогикалық және әлеуметтік мұқтаждықтарына арнайы қолдау, яғни, жалпы білім беру сапасы сақталған тиімді оқытуға бағытталған мемлекеттік саясат. Педагог қызметкерлер дамуындағы кемшілігі бар баланы өзімен қатарлас дені сау балалармен бірдей спорттық сайыстарға, түрлі байқауларға қатыстыру арқылы өмірге құштарлығын, танымдық қабілеттерін дамытады. Білім беру

саласында озық технологиялардың енуі мұғалімнің ойлану стилін, оқу әдістемесін өзгертеді. Математика пәнін оқытуда озық технологияларды пайдаланудағы мақсатым – оқушыларға білім беру процесінде көмектесу. Оған: оқыту бағдарламалары, оқытуда қолдануға арналған электрондық оқулықтар, тексеру бағдарламалары мен тестік, өзіндік жұмыстар ерекше орын алады. [1].

Ерекше білім беруді қажет ететін баланы қатарға қосу, әлеуметтік кедергілерге қарсы тұра алатын тұлғаны қалыптастыруда АКТ – ның барлық мүмкіндігін пайдаланамыз. Өз тәжірибемде денсаулығына байланысты үйден оқитын оқушыға математика пәнінен білім беруде АКТ-ны қолданып жүрмін. Электрондық оқулық арқылы түрлі суреттер, бейнекөріністер, дыбыс және музыка тыңдап көрсетуге болады. Тақтаға жазып түсіндіргеннен тиімді әрі әсерлі. Жаңа тақырыпты өту барысында формулалар, графиктерді презентация арқылы көрсету уақытты үнемдейді. Т апсырманы орындағаннан кейін оқушы дұрыстығын компьютер арқылы тексереді жіберген кемшіліктерді көреді. Ерекше білім беруді қажет ететін балаларға білім мен тәрбие берудегі ғылымның нәтижеге қол жеткізудің бірі жаңа технологияны игеріп, компьютерді пайдалану. Компьютерді пайдалануда мынадай дидактикалық мүмкіндіктерді көруге болады, логикалық ойлау жүйесін қалыптастыруға, шығармашылық еңбек етуіне жағдай жасайды. Электрондық оқулықтарда теориялық тақырыптар кеңінен беріліп түсіндіріледі. Ақпараттық қоғамның негізгі талабы – оқушыларға ақпараттық білім негіздерін беру, логикалық – құрылымдық ойлау қабілеттерін дамыту, ақпараттық технологияны өзіндік даму мен оны іске асыру құралы ретінде пайдалану дағдыларын қалыптастырып, ақпараттық қоғамға бейімдеу. Демек, ақпараттық бірліктердің білімге айналуы әлемнің жүйелік – ақпараттық бейнесін оқушылардың шығармашылық қабілеттері мен құндылық бағдарларын дамыту арқылы қалыптастыруды көздейтін, адамның дүниетанымының құрамдас бөлігі болып табылатын интеллектуалды дамуды қалыптастырудың бір жолы.[2].

Қазіргі білім беру жүйесі ақпараттық технологиялар мен компьютерлік коммуникацияларды белсенді қолдануда. Әсіресе қашықтан оқыту жүйесі жедел қарқынмен дамуда, бұған бірнеше факторлар, ең бастысы – білім беру мекемелерінің қуатты компьютер техникасымен қамтылуы, оқу пәндерінің барлық бағыттары бойынша электрондық оқулықтар құрылуы және Интернеттің дамуы мысал бола алады. Оқытудың әр сатысында компьютерлік тесттер арқылы оқушыны жекелей бақылауды, графикалық бейнелеу, мәтіндері түрінде, мультимедиалық, бейне және дыбыс бөлімдерінің бағдарламасы бойынша алатын жаңалықтарды іске асыруға көп көмегін тигізеді. Электрондық оқулықтарды қарапайым оқулықтарға қарағанда пайдалану ыңғайлы және оларда өзін – өзі тексеру жүйесі бар. Осы электрондық оқулықтың артықшылығы болып табылады. Сондықтан, өзін – өзі тексеру жүйесі оқушы мен оқытушының арасындағы байланысын алмастырады. Электрондық оқулықтарды пайдалану оқушылардың, танымдық белсенділігін арттырып қана қоймай, логикалық ойлау жүйесін қалыптастыруға шығармашылықпен еңбек етуіне жағдай жасайды. Осы уақытқа дейінгі білім беру саласында тек мұғалімнің айтқандарын немесе оқулықты пайдалану қазіргі заман талабын қанағаттандырмайды. Оқыту үрдісінде оқыту әдістерін тиімді пайдалану, білім беру жүйесін тұтастай жаңа оқыту технологиясын енгізу оқыту процесінде толыққанды дамуына мүмкіндік жасайды. Оқыту процесінде компьютерге негізделген жеке әдістемелер оқу мақсаттарымен жағдайларына байланысты тиімді қолданылуы қажет. Оқытудың тиімділігі оқытудың жеке тұлғалық стиліне, яғни, оқушыға оқу материалын тиімді сипаттайтындай қабылдау механизміне тәуелді болады. Осыған байланысты оқу іс-әрекетін тиімді қамтамасыз ету бәрінен бұрын оқушылардың өзіндік іс-әрекетін, оқытушының әрбір оқушымен жеке тұлғалық оқу іс-әрекетін

сүйемелдеуді және жобалар мен оқу жұмыстарын оқытушылармен бірге ұйымдас-тыруды жобалайды. Осылайша жаңа технологиялардың дамуы жаңа әдіс-тәсілдердің пайда болуына көмектеседі және сонымен бірге оның сапасын жоғарылатады.

Бұл технологияның өзектілігі қоғамның ақпараттандыру жылдамдығының артуымен сипатталады. Әр түрлі пән сабақтарында жаңа технологияны пайдалану білім мазмұнын жаңарту мен, ақпараттық ортаны қалыптастыруымен, сондай-ақ сапалы білім беру мүмкіндігінің жоғары болуымен ерекшеленеді. Соңғы кезеңде қазіргі заманғы педагогикалық ғылым мен практика түбегейлі өзгерістерге ұшырауда. Соның ішінде оқыту үрдісі ақпараттық –коммуникациялық жағдайларда жаңа көрініс алу жолында басқаша жаңалаған жолмен ХХІ ғасыр талаптарына сай білгір, уақытты үнемдей алатын тұлғаны қалыптастыруға бағытталады.

Жаңа ақпаратты құралдарды қолданғанда күтілетін нәтижелер:

- сабақта пайдаланылатын көрнекілік санын арттырады ;
- оқушының сабаққа деген қызығушылығын арттырады;
- оқушыға білімді жеңіл меңгеруге көмектеседі;
- жеке жұмыс істеуге үйретеді;
- оқушының есте сақтау , есту, көру, ойлау қабілеттерін дамытады;
- өзін-өзі бақылау дағдыларын қалыптастырады.[3].

Жаңа ақпараттық технологиялармен қатар, сабақтарымда ойын әдіс – тәсілдерін қолданамын, ерекше білім беруді қажет ететін балалармен көбінесе ойын арқылы жұмыс жасаған тиімді. Ойын – адамның өмір танымының алғашқы қадамы. Сондықтан ойын арқылы балалар өмірден көптеген мәліметтер алып білімін жетілдіреді. Ойнай жүріп балалар қоршаған орта жайлы білімдерін толықтырады, дербес шешім қабылдауға дағдыланады, ойлау барысында ұтқырлық пен тапқырлық танытады. Ойын әсері арқылы бала өз қасиетін қалай қанағаттандыра алатынын, қандай қабілеті бар екенін байқап көреді. Түрлі ойындар баланың тапқырлығын, байқағыштығын, зейінділігін арттырумен қатар ерік сезім түрлерін де дамытады. Сабақта суреттерді, сызбаларды, кестелерді пайдалана отырып, «Айырмашылығын тап», «Сәйкестендір», «Артығын тап», ойындары арқылы математика сабағына қызығушылығын оятамын, математикалық ұғымдарымен таныстыру мақсатында «Домино», «Ребустарды шешу» ойындарын ұйымдастырамын. Инклюзивті оқытуда мұғалім оқушылардың жас ерекшеліктеріне сәйкес оқыту мен оқу туралы білу және жаңа технологияларды игеріп, оқушы танымы мен қызығушылығын арттырып, ақпараттық – коммуникативтік технологиялардың келешек ұрпақтың жан-жақты білім алуына, іскер әрі талантты, шығармашылығы мол, еркін дамуына жол ашатын педагогикалық, психологиялық жағдай жасау үшін де тигізер пайдасы аса мол. Инклюзивті білім беру – ерекше білім беру қажеттілігі бар балалардың өздерін қоғамның толыққанды мүшесі сезуіне жол ашады. Жас ұрпақ арасында толеранттылықты дамытып олардың өзін-өзі бағалай білуіне, қоршаған ортаға сүйіспеншілікпен қарауға мүмкіндік береді. Ал балалардың өмірге деген құштарлығын біліммен бірге арттыру жолында педагогтың рөлі зор.[4].

Әр мұғалім оқушыға көпқырлы сабақ беретін болған соң, қазіргі жаһандану саясатына сәйкес жаңа технологияны өз ыңғайына, пәніне лайықтап пайдалануы тиіс. Мұғалім шеберлігі – ізденіс нәтижесі. Сондықтан, орыстың ұлы педагог-ғалымы К.Д.Ушинскийдің «Мұғалім – өзінің білімін үздіксіз көтеріп отырғанда ғана мұғалім, оқуды, ізденуді тоқтатысымен оның мұғалімдігі де жойылады» – деген. Бұл «Ұстаз» атты ұлы сұрлеуге соқпағын салып жол тартқан көкірегі ояу, көзі ашық әрбір адамға берілген елеулі ескерту [5]. Сабақты тартымды өткізіп, оқушылардың қызығушылығын арттыру үшін әр сабағымызды түрлендіріп отыру шарт. Ол үшін тек

бір технологиямен шектеліп қалмай, әртүрлі технологияның элементтерін пайдалану қажет.

Әдебиеттер тізімі:

1. Қазақстан Республикасының Білім туралы Заңы. 2007 ж.
2. Еркебаева Г.Ф. / Қазақстан Республикасының ұлттық білім беру жүйесінің міндеттеу, бағыттары мен мазмұны. Халықаралық ғылыми-практикалық конференция. Шымкент, 2011. – Б.6-9.
3. Смирнова С.А. / Педагогика: теории, системы, технологии. –М., 2006.
4. Халықова К.З., Абдулкәрімова Г.А. / Педагогикалық информатика /білім беруді ақпараттандыру. –Алматы, 2007.
5. «Мектептегі психология» журналы №7, 2014 ж.

ӘОЖ 376.1

БАСТАУЫШ СЫНЫП САБАҚТАРЫНДА МҮМКІНДІГІ ШЕКТЕУЛІ БІЛІМ АЛУШЫЛАРҒА ИНКЛЮЗИВТІ БІЛІМ БЕРУДІҢ ИННОВАЦИЯЛЫҚ ТЕХНОЛОГИЯЛАРЫ

Бисембаева Жанат Кумаровна

аға оқытушы, педагогика ғылымдарының магистрі,
мектепке дейінгі және бастауыш білім беру
кафедрасы, Ө. Сұлтанғазин атындағы педагогикалық
институты, Ахмет Байтұрсынұлы атындағы ҚҰУ,
Қостанай қ., Қазақстан
E-mail: bisembaevaz@mail.ru

Аңдатпа

Инклюзивті білім беру мүмкіндігі шектеулі балаларды дамыту және оқыту тәсілі ретінде. Ол үшін осы оқытуды жүзеге асыруға және нәтижелерге қол жеткізуге көмектесетін арнайы заманауи технологиялар бар. Осылайша, қоғамдағы ерекше адамдарға бейімделуге және қарапайым адамдармен байланыс орнатуға көмектеседі.

Түйінді сөздер: инклюзивті білім беру, мүмкіндігі шектеулі балалар, инклюзивті білім беру технологиялары.

Аннотация

Инклюзивное образование как способ развития и обучения детей с ограниченными возможностями здоровья. Для этого существуют специальные современные технологии, которые помогают в осуществлении этого обучения и достижению результатов. Тем самым, помогая адаптироваться особым людям в обществе и вступать в контакт с обычными людьми.

Ключевые слова: инклюзивное образование, инклюзия, люди с ОВЗ, технологии инклюзивного образования.

Abstract

Inclusive education as a way of developing and educating children with disabilities. For this purpose, there are special modern technologies that help in the implementation of this training and achieve results. Thus, helping special people to adapt to society and come into contact with ordinary people.

Key words: inclusive education, inclusion, people with disabilities, inclusive education technologies.

Инклюзивті немесе енгізілген білім беру-бұл жалпы білім беретін (жаппай) мектептерде ерекше қажеттіліктері бар балалардың оқу процесін сипаттау үшін қолданылатын термин. Инклюзивті білім беру барлық адамдарға тең қарым-қатынасты қамтамасыз ететін, бірақ ерекше білім беру қажеттіліктері бар балаларға ерекше жағдай жасайтын балалардың кез-келген кемсітушілігін жоққа шығаратын идеологияға негізделген.

Инклюзивті білім беру әртүрлі оқу қажеттіліктерін қанағаттандыру үшін икемді болатын оқыту мен оқыту тәсілін әзірлеуге тырысады.

Инклюзивті білім берудің келесі принциптері бар:

- * адамның құндылығы оның қабілеттері мен жетістіктеріне байланысты емес;
- * әр адам сезінуге және ойлауға қабілетті;
- * барлық адамдар бір-біріне мұқтаж;
- * шынайы білім тек нақты қатынастар аясында жүзеге асырылуы мүмкін;
- * барлық адамдар құрдастарының қолдауы мен достығына мұқтаж;
- * әр баланың білім алуға негізгі құқығы бар және білімнің қолайлы деңгейін алуға және сақтауға мүмкіндігі болуы керек;
- * әр баланың өзіндік ерекшеліктері, қызығушылықтары, қабілеттері мен оқу қажеттіліктері бар;
- * осы ерекшеліктер мен қажеттіліктердің алуан түрлілігін ескере отырып, білім беру жүйелерін әзірлеу және білім беру бағдарламаларын орындау қажет.

Инклюзивті білім берудің ерекшелігі-мұғалім сыныптағы балалардың әртүрлілігін, олардың ерекшеліктерін, мүмкіндіктерін, қызығушылықтарын ескереді. Осыған байланысты жұмыс формаларын, әдістері мен технологияларын өзгерту қажеттілігі туындайды. Мысалы, егер сіз балаларды ұқсас белгілер бойынша топтарға біріктірсеңіз, жеке ерекшеліктерді есепке алуға болады.

Процеске қатысушылардың санына байланысты сабақтардың негізгі формалары: жеке оқыту-сабақтағы жеке тапсырмалар, үй тапсырмалары.[1]

Жұптық өзара оқыту (тұрақты жұптар немесе ауыспалы құрам жұптары) – бір-біріне қандай да бір мәселені түсіндіреді, өз тақырыптарын қорғайды, жолдас жұмысының нәтижелерін бағалайды. *Топтық жұмыс*-топ ішіндегі оқыту: материалды түсіндіру, талқылау, жұмысты бағалау, материалды айту. Бүкіл сыныпты *фронтальды оқыту*.

Сабақта оқу іс-әрекетін ұйымдастырудың жалпы ережелері мен тәсілдеріне сүйене отырып, инклюзивті сынып мұғалімі танымдық іс-әрекеттің, мінез-құлықтың, қарым-қатынастың ерекшеліктері бар баланы жұмысқа қосудың қыр-сырын есте сақтап, ескеруі керек. Көбінесе мұндай оқушы бүкіл сыныптың қарқынына толық ілесе алмайды: тапсырмаларды өзіне қол жетімді деңгейде орындайды, бірақ сыныптастарының тақырып мазмұнын, пәнді меңгеру деңгейінен төмен.

Мұғалім оқу іс-әрекетін жоспарлау кезінде мыналарды есте сақтап, түсінуі керек:

Сабақта *жеке жұмысты* ұйымдастыру кезінде-карточкадағы тапсырманы, дәптердегі жеке тапсырманы орындау – «бәрі сияқты болу» мүмкіндігі шектеулі баланың сыныптастарымен бірге тапсырманы орындауға деген ұмтылысын ескеру қажет. Егер мұғалім карточканы тек бір оқушыға берсе, оны жалпы оқу жұмысынан жасанды түрде бөлу жағдайы жасалады. Мүмкіндігі шектеулі бала тақтада жауап беруге, фронтальды жұмысқа қатысуға мүмкіндік алса, өзін сенімді сезінеді. Мысалы, математика сабағында ауызша санау процесінде мұғалім мүмкіндігі шектеулі оқушыға қол жетімді тапсырмаларды қосқанда және жеке тәуелсіз тапсырмалары бар карталарды ол ғана емес, тағы бірнеше оқушы алады. Бұл ретте тапсырманың мазмұны мен нысаны әрбір оқушының материалды меңгеру деңгейіне сәйкес келеді. Оң оқу мотивациясын қалыптастыруға баланың өзі олардың күрделілігі мен көлемін анықтаған кезде таңдау бойынша жеке тапсырмаларды орындау да ықпал етеді.

Мектептегі жетекші инклюзивті білім беру технологияларының бірі ретінде *өзара (жұптық) оқыту*-бұл бір оқушы екіншісіне мұғалімнің бақылауымен сабақ беретін жағдай. Әдетте табысты Оқушы үлгерімі төмен оқушыға сабақ береді. Мүмкіндігі шектеулі оқушылар да білім беру рөлін атқара алады. Өзара оқыту технологиясы балалар бір-бірінен көп нәрсені үйрене алады деген болжамға негізделген. Өзара оқыту дағдыларды қайталау арқылы дамыту қажет болғанда немесе алынған дағдылар мен білімді бекіту кезеңінде пайдалы. Бастапқы оқыту кезеңінде ол сирек қолданылады. Бұл технология басқа оқыту әдістеріне қатысты

қосымша болып табылады. Оқу және мінез-құлық қиындықтары бар баланы жұптық жұмысқа қосу біртіндеп жүруі керек. Бастапқыда онымен жұпта оң көзқарасты көрсететін, көмектесуге және қолдауға дайын балалар жұмыс істей алады. Бұл міндетті түрде ең жақсы оқушылар емес, мұндағы басты белгі-адалдық. Дегенмен, бұл жерде есте сақтау маңызды – екіншісін қолдау үшін бір оқушыны пайдалануда өте мұқият болу керек. Кез-келген, тіпті ең мейірімді бала жауапкершіліктің тұрақты жүктемесінен тез шаршайды. Сондықтан, ерекше " баланың өзара әрекеттесу саласындағы дағдылары қалыптасқан сайын, жұпта жұмыс істеу кезінде қызмет алгоритмін қалыптастыру кезінде мұғалім оның құрамын өзгертеді. Осылайша, бүкіл сынып біртіндеп арнайы оқушымен өзара әрекеттесу тәжірибесін алады. Алдымен мұғалім нәтижені өзі емес, дәйектілік, ұйымшылдық, ынтымақтастық қабілеті және т. б. атап өтеді және мақұлдайды. Осыдан кейін сіз жұмысты жұппен және басқа принциптер бойынша ұйымдастыра аласыз.

Мүмкіндігі шектеулі баланы *топтық жұмысқа* қосу да біртіндеп және дәйекті. Инклюзивті сыныптағы сабақта топтық жұмыс тиімділігінің негізгі критерийлері сәттілікке бағдарлану болмайды: «кім үлкен және жақсы», бірақ келісімділікке, өзара көмекке, қолдауға, бірлесіп шешім қабылдауға, жағдайлардан шығу үшіниссалы шешімдер әзірлеуге және т. б. дәл осы критерийлер тек сабақта ғана емес, сонымен қатар сыныптан тыс жұмыстарда да жетекші болады. бірте-бірте мектеп ұжымындағы тәртіптің өзгеруіне әкелетін жалпы мектептік іс-шаралар. Алдымен топтарда жұмысты ұйымдастырған кезде функцияларды бөлумен жұмысты қолдануға болады – әр бала өз тапсырмасын орындау арқылы жалпы нәтижеге үлес қосқанда. Сонымен қатар, оқуда қиындықтары бар балаға көмекші материалдарды ұсынуға болады (мысалы, егер сізге ұсыныс жасау қажет болса, бала алдын-ала дайындалған сөздерді – карточкаларды пайдаланады, олар мәселені шешкен кезде қажетті ретпен орналастырылуы керек-шарттың дайын қысқаша жазбасы). Рөлдерді бөлу тобында жұмысты ұйымдастыру сонымен қатар баланың мүмкіндіктерін түсіну негізінде оның толық қосылуын болжайды (мысалы, ол калькуляторды қолдана отырып есептеулерді тексере алады, қажетті көрнекі материалды таңдай алады – тапсырманың мазмұнын бейнелейтін суреттер, диаграммалар). Әдетте, оқушылар басқа балалардың біреуіне немесе тобына қатысты мұғалім рөлін таңдайтын жұмыс нәтижелі болады. Бұл ретте мұғалім рөлін ойнайтын оқушыларда өзін-өзі оқыту, бақылау және бағалау дағдылары қалыптасады, бұл өз кезегінде оқушының оқу іс-әрекетінде дамудың шарты болып табылады. Сонымен бірге, оқушының рөлін атқаратын бала құрдастарымен бірлесіп жұмыс жасау барысында қажетті оқу материалын игереді және қиындықтарды жеңу тәжірибесін алады. Сонымен қатар, басқалардың қиындықтарын жеңу үшін жұмыс істеу өз проблемаларын түсінуге көмектеседі. Мұндай жағдайда екі оқушы да жеңеді.

Мұғалімнің *әдістері мен тәсілдері* - бұл сабақтың міндеттерін шешуге көмектесетін құралдар. Оларды шебер таңдап, пайдалану керек. Құралдар мен әдістерді біріктіру немесе өзгерту қажет, осылайша оқушылардың іс - әрекеттері өзгереді, доминантты анализатор өзгереді, осылайша жұмыс кезінде мүмкіндігінше көп анализаторлар қатысады-есту, көру, моторика, есте сақтау және логикалық ойлау материалды қабылдау процесінде. Оқушылардың ерекшеліктерін ескеру сабақтың формасы мен мазмұнын, оның әдістері мен тәсілдерін ғана емес, сонымен қатар оқушының жетістіктерін бағалаудың нормативті сипатын емес, жеке басын да қамтиды. Әрине, мүмкіндігі шектеулі балалармен жұмыс жасай отырып, олардың психологиялық ерекшеліктерін де ескеру қажет. [2]

Мүмкіндігі шектеулі балалардың қызметін жандандыру үшін оқытудың келесі белсенді әдістері мен тәсілдерін қолдануға болады:

- Тапсырмаларды орындау кезінде сигналдық карталарды пайдалану (бір жағынан плюс, екінші жағынан минус бейнеленген; дыбыстар бойынша түрлі түсті шеңберлер, әріптері бар карточкалар). Балалар тапсырманы орындайды немесе оның дұрыстығын бағалайды. Карточкалар оқушылардың білімін тексеру, өткен материалдағы олқылықтарды анықтау мақсатында кез-келген тақырыпты зерттеу кезінде қолданыла алады. Олардың ыңғайлылығы мен тиімділігі-әр баланың жұмысы бірден көрінеді.

- Тапсырманы орындау кезінде тақтаға кірістірулерді (әріптер, сөздер) пайдалану, кроссвордты шешу және т.б. балаларға тапсырманың осы түрін орындау барысында бәсекелестік сәт өте ұнайды, өйткені картаны тақтаға бекіту үшін олар сұраққа дұрыс жауап беруі керек немесе ұсынылған тапсырманы басқаларға қарағанда жақсы орындауы керек.

- Есте сақтауға арналған түйіндер (тақырыпты зерттеудің негізгі сәттерін, есте сақтау керек қорытындыларды құрастыру, жазу және тақтаға ілу). Бұл әдісті тақырыпты зерттеудің соңында – бекіту, қорытындылау үшін қолдануға болады; материалды зерттеу барысында – тапсырмаларды орындау кезінде көмек көрсету.

- Сабақтың белгілі бір кезеңінде материалды көзді жұмып қабылдау. Есту қабілетін, зейінін және есте сақтау қабілетін дамыту үшін қолданылады; сабақ барысында балалардың эмоционалды жағдайын ауыстыру; белсенді әрекеттен кейін (дене шынықтыру сабағынан кейін), қиындық тапсырмасын орындағаннан кейін және т. б. балалардың сабаққа деген көңіл-күйі үшін.

- Кинезиологиялық жаттығуларды қолдану. Жаттығу кешендеріне мыналар жатады: созылу, тыныс алу жаттығулары, көзге арналған жаттығулар, дене жаттығулары, ұсақ моториканы дамытуға арналған жаттығулар, релаксация жаттығулары және массаж.

- Сабақ барысында презентация-офтальмотренажерлерді, жеке презентацияны және презентация үзінділерін пайдалану.

- Материалды осындай ұйымдастырумен балалардың жадының үш түрі кіреді: көру, есту, мотор. Бұл орталық жүйке жүйесінің тұрақты визуалды-кинестетикалық және визуалды-аудиалды шартты-рефлекторлық байланыстарын қалыптастыруға мүмкіндік береді. Осының арқасында балаларда дұрыс сөйлеу дағдылары қалыптасады, содан кейін олардың сөйлеуіне өзін-өзі бақылау жасалады.

- Сабақ барысында қызмет түрін өзгерту, көрнекі қабылдауды, зейін мен есте сақтауды дамыту, сөздік қорын белсендіру, үйлесімді сөйлеуді дамыту үшін сурет материалын пайдалану.

Жоғарыда аталған оқытуды ұйымдастырудың барлық әдістері мен тәсілдері белгілі бір дәрежеде мүмкіндігі шектеулі оқушылардың танымдық белсенділігін ынталандырады.

Қолданыстағы оқыту әдістерінің әртүрлілігі мұғалімге жұмыс түрлерін ауыстыруға мүмкіндік береді, бұл сонымен қатар оқытуды белсендірудің тиімді құралы болып табылады. Қызметтің бір түрінен екіншісіне ауысу шамадан тыс жұмыс істеуден қорғайды және сонымен бірге зерттелетін материалдан алшақтатуға мүмкіндік бермейді, сонымен қатар оны әр түрлі жағынан қабылдауды қамтамасыз етеді. [3]

Назар аударатын сәттер:

1. Оқу кезінде балаға оқулықты ашуға, қажетті бетті табуға, қайда оқитынымызды көрсетуге, оқу кезінде қайда оқитынымызды көрсетуге көмектесу керек (балалар назар аудара алмайды). Мұндай сәттер кез-келген сыныпта кездеседі, бірақ бұл жағдайда бала қандай да бір себептермен сабақтың барысын қадағалай алады, бірақ қаламайды және айыптауға лайық. Инклюзивті сыныпта балалар сабақтың барысын бақылай алмайды, сондықтан оларға көмек қажет.

2. Сабақ барысында тапсырмаларды орындау уақытын қысқартуға тура келеді (егер бұл мәтінге қатысты сұрақтар болса, онда сіз 3, 4 сұрақты талқылай аласыз, мәтінді толық оқымаған жөн, өйткені балалар тез шаршайды).

3. Сұрақтарға жауап беру кезінде жауап берушіге ойлануға біраз уақыт беру керек (балалардың реакциясы баяулауы мүмкін)

4. Жазбаша жұмыс, тесттер көп уақытты алады (мұғалімнің көмегі қажет – дәптер табу, дәптер ашу, қалам табу және т. б.)

Мүмкіндігі шектеулі балалар үшін тапсырманы келесідей тұжырымдау керек:

1. Тапсырма ауызша да, жазбаша да тұжырымдалуы керек.

2. Тапсырма қысқа, нақты, бір етістік болуы керек.

3. Тапсырмаларды тұжырымдау кезінде соңғы өнімді (толық мәтін, математикалық есептің шешімі)көрсетіңіз

4. Тапсырманы тұжырымдау кезінде баланың жанында тұрыңыз.

5. Балаңызға бастаған ісін аяқтауға мүмкіндік беріңіз.

Егер «ерекше» балаға бүкіл сынып алдында жауап беру қиын болса, онда оған орындалған тапсырманы шағын топта ұсынуға мүмкіндік беріледі. Топтарда жұмыс істеу мұндай оқушыларға жолдастарынан ашуға және үйренуге мүмкіндік береді.

Ерекше білім беру қажеттіліктері бар балалардың жалпы білім беру мектебіне келуімен мұғалімдер әр баламен жеке тұлға ретінде қарым-қатынастың маңыздылығын түсіне бастады. Арнайы білім берумен айналысатын педагогтар жалпы білім беру жүйесі өзін мүмкіндігі шектеулі оқушылар үшін тиімді деп танығанын мойындайды. Жалпы білім беретін мектептердің мұғалімдері өз кезегінде ерекше қажеттіліктері бар білім алушылардың нәтижелерін жақсартуға мүмкіндік беретін жаңа әдістемелерді іздеп, арнайы білім беру жүйесіне жүгінеді.

Инклюзивті білім беруді іске асыратын жалпы білім беретін мектептерде сабақтар ерекше білім беру қажеттіліктері бар балаларды оқытуға жеке тәсілдерді қолдана отырып жүргізілуі тиіс.

Инклюзивті білім берудің тиімділігі тәжірибесі бұл жерде емес, ынтымақтастықтың қатысуы мен тәжірибесінде екенін көрсетеді. Әркім әртүрлі жерлерде білім алады, ал дәстүрлі сынып - бұл орындардың бірі ғана. Кітапхана, зертханалар, компьютерлік сыныптар, ойын алаңдары, спортзал, мектеп ауласы және т. б. бар. Оқушылардың қай жерде екендігі маңызды емес, бастысы олар құрдастарының арасында. Кейде оқу үшін оқушының бүкіл сыныппен, кейде шағын топта, кейде тіпті мұғаліммен жалғыз болуы қажет. Инклюзивті сынып-мүгедектігі бар және мүгедектігі жоқ білім алушылар ізгі ниет, әділеттілік және төзімділік жағдайында болатын орын.

Қорытындылай келе, мүмкіндігі шектеулі балаларды қоғамға сәтті бейімдеу және интеграциялау үшін ең оңтайлы жолдарды, құралдарды, әдістерді іздеу – бұл әркімнің және әркімнің міндеті екенін атап өткім келеді. Ақыр соңында, сіз «ерекше баланың» ақ-қара әлемін жарқын және ашық түстермен толтыруға тек бірлескен күш-жігермен көмектесе аласыз.

Әдебиеттер тізімі:

1. Инклюзивті білім беру. 1 Шығарылым [Мәтін]. - М.: «Мектеп кітабы» орталығы, 2010. – 272 б.

2. Акимова О. И. Инклюзивті білім беру қазіргі заманғы білім беру моделі ретінде / / инклюзивті білім беру: әдістеме, практика, технология. – М.: баспагер: Мәскеу қалалық психологиялық-педагогикалық университеті, 2011. – с. 10-11

3. Селевко, Г.К. Қазіргі білім беру технологиялары [Мәтін]: оқу құралы / Г. К. Селевко. - М.: халықтық білім, 1998. - 256 б.

УДК 37.04

ИНТЕГРИРОВАННЫЙ ПОДХОД В ОБУЧЕНИИ ОДАРЕННЫХ ДЕТЕЙ КАК БЛАГОПРИЯТНАЯ МЕЖКУЛЬТУРНАЯ СРЕДА ДЛЯ ИХ РАЗВИТИЯ

Бондарь Рима Рашитовна

учитель русского языка и литературы,
педагог - исследователь

КГУ «Общеобразовательная школы №19 отдела образования города
Костаная» Управления образования акимата Костанайской области,
г. Костанай, Казахстан

Менг Наталья Олеговна

учитель русского языка и литературы,
педагог - эксперт

КГУ «Общеобразовательная школы №19 отдела образования города
Костаная» Управления образования акимата Костанайской области,
г. Костанай, Казахстан

E-mail: natashameng@mail.ru

Аңдатпа

Дарынды балаларды оқытудың кешенді тәсілі олардың дамуы үшін қолайлы мәдениетаралық ортаны білдіреді. Бұл көзқарас әртүрлі мәдениеттердегі әртүрлі құндылықтар мен дәстүрлер арасындағы қарым-қатынас принципіне негізделген. Мақалада дарындылық ұғымының өзі, дарынды балаларды оқытудың кешенді тәсілі, олардың жан-жақты дамуына, оның ішінде мәдени ойлау кеңістігіне, әлеуметтік дағдыларына және топта жұмыс істеу қабілетіне ықпал ететін қолайлы мәдениетаралық орта қарастырылған. Бұл тәсіл дарынды балаларды оқыту мен дамытуды жақсарту үшін орасан зор әлеуетке ие.

Түйінді сөздер: дарындылық, диагностика, оқытудың дәстүрлі емес түрлері мен әдістері, кешенді тәсіл.

Аннотация

Интегрированный подход в обучении одаренных детей представляет собой благоприятную межкультурную среду для их развития. Этот подход основывается на принципе взаимосвязи между различными ценностями и традициями, существующими в разных культурах. В статье рассматривается само понятие одаренности, интегрированный подход в обучении одаренных детей, который является благоприятной межкультурной средой, которая способствует их всестороннему развитию, включая культурную широту мышления, социальные навыки и умение работать в коллективе. Этот подход имеет огромный потенциал для улучшения образования и развития одаренных детей.

Ключевые слова: одаренность, диагностирование, нетрадиционные формы и методы обучения, интегрированный подход.

Abstract

An integrated approach to teaching gifted children represents a favorable intercultural environment for their development. This approach is based on the principle of the relationship between different values and traditions existing in different cultures. The article examines the very concept of giftedness, an integrated approach to teaching gifted children, which is a favorable intercultural environment that promotes their comprehensive development, including cultural breadth of thinking, social skills and the ability to work in a team. This approach has enormous potential to improve the education and development of gifted children.

Key words: giftedness, diagnosis, non-traditional forms and methods of teaching, integrated approach.

Общение с одаренными детьми требует от учителя гибкости мышления, творчества, профессионализма, позволяет чувствовать себя свободным в рамках школьной программы, предполагает творческую деятельность учителя и ученика.

Ж.Брюно.

Потребность в людях нестандартно мыслящих, творческих, способных самостоятельно решать поставленные задачи и формулировать новые, перспективные цели в современном обществе возрастает все больше. Именно поэтому в учреждениях образования выявление, поддержка, развитие и социализация одаренных детей становится одной из главных задач.

На данном этапе одаренность определяется как способность к выдающимся достижениям в любой социально значимой сфере человеческой деятельности, а не только в отдельно взятой академической области [1]. Одаренность следует рассматривать как достижения и как возможность достижения. Смысл утверждения в том, что нужно принимать во внимание и те способности, которые уже проявились, и те, которые могут проявиться.

Проблема одаренности представляет собой комплексную проблему, в которой пересекаются интересы разных школьных дисциплин. Основными из них являются проблемы выявления, обучения и развития одаренных детей, а также проблемы профессиональной и личностной подготовки педагогов для работы с одаренными детьми.

Система развития одаренности ребенка должна быть продумана, строго индивидуализирована и ее реализация должна приходиться на достаточно благоприятный возрастной период. Детский возраст – период становления способностей, личности и бурных интегративных процессов в психике. Уровень и широта интеграции характеризует формирование и зрелость самого явления – одаренности. Их интенсивность или, напротив, остановка определяют динамику развития одаренности.

Выявление одаренности детей очень важно для построения педагогической системы, ориентированной на развития интеллектуальных и творческих способностей учащихся. Для достижения этой цели в нашей школе разработаны такие тесты, с помощью которых успешно выявляются одаренные дети. Основой методики диагностики одаренности послужила трехкольева модель одаренности американского ученого Джозефа Рензулли, которая рассматривает одаренность как сочетание интеллектуальных способностей, мотивации и креативности. Благодаря данной методике диагностирования число детей повышенного интеллектуального уровня растет, в их число входит достаточно одаренных детей по русскому языку и русской литературе, которые в дальнейшем свою жизнь планируют с учетом возможностей, полученных при изучении названных учебных дисциплин, став филологами, журналистами, дикторами.

Признаки одаренности – это те особенности одаренного ребенка, которые проявляются в его реальной деятельности. И могут быть оценены на уровне наблюдения за характером его действий [2].

Вместе с тем, об одаренности ребенка следует судить в единстве категорий «хочу» и «могу». Поэтому признаки одаренности охватывают два аспекта поведения одаренного ребенка: инструментальный и мотивационный. Инструментальный характеризует способы его деятельности. Мотивационный – характеризует отношение ребенка к той или иной стороне действительности, а также к своей деятельности.

Выявление одаренных детей - продолжительный процесс, связанный с анализом развития конкретного ребенка. Для выявления одаренных детей необходимо направлять усилия на постепенный, поэтапный поиск одаренных детей в условиях общеобразовательной школы.

Проблема выявления одаренных детей имеет четко выраженный этический аспект. Идентифицировать ребенка как «одаренного» либо как «неодаренного» на данный момент времени - значит искусственно вмешаться в его судьбу, заранее

предопределяя его субъективные ожидания. Следует учитывать, что детская одаренность не гарантирует талант взрослого человека. Соответственно далеко не каждый талантливый взрослый проявлял себя в детстве как одаренный ребенок [3]. Воспитание и обучение, в результате которого одаренный ребенок вырастает в одаренного взрослого, – это и есть единственная педагогическая цель [4].

Для того, чтобы одаренному ребенку вырасти в одаренного взрослого, педагогический процесс должен быть выстроен в режиме педагогической поддержки, ориентированной на сохранение личности одаренного ребенка и поддержки его одаренности [5]. При выявлении одаренных детей целесообразно использовать комплексный подход: разнообразные варианты метода наблюдения за детьми, психодиагностические тренинги, проведение «пробных» уроков, вовлечение детей в игровые и предметно-ориентированные занятия, организация различных интеллектуальных и предметных олимпиад, конференций.

Обучение одаренных детей в условиях общеобразовательной школы должно проходить на основе принципов индивидуализации и дифференциации учебно-воспитательного процесса.

На сегодняшний день большинство психологов признает, что уровень, качественное своеобразие и характер развития одаренности - это всегда результат сложного взаимодействия наследственности (природных задатков) и социальной среды, опосредованного деятельностью ребенка (игровой, учебной, трудовой). В то же время нельзя игнорировать и роль психологических механизмов саморазвития личности, лежащих в основе формирования и реализации индивидуального дарования.

В литературе существует несколько определений понятия «одаренность». Толковый словарь Д.Н.Ушакова определяет данное понятие как «талантливость, даровитость, та или иная степень ее, умственная одаренность». Одаренный – человек, обладающий какими-нибудь свойствами, качествами, способностями» [6].

Одаренный ребенок – это ребенок, обладающий выдающимся интеллектом и нестандартным мышлением, индивидуальными задатками и способностями, их сочетанием, творческим подходом и высокой мотивацией к деятельности, что приводит в процессе сложного взаимодействия личностного потенциала, социокультурной среды и профессионального педагогического сопровождения к высоким достижениям и ярким результатам в одной или нескольких сферах.

Отличительными особенностями одаренных детей являются: повышенная концентрация внимания, упорство, высокий уровень мышления и интеллекта, познавательная потребность, отличная память, хорошо развитая речь, большой словарный запас, что особенно важно в изучении русской литературы.

В то же время одаренного ребенка не всегда устраивают традиционные методы и формы обучения, не позволяющие ему проявить, реализовать себя на уроке и во внеурочное время. Одаренный ребенок стремится к лидерству, к совершенству во всем, высоким требованиям к себе и окружающим.

Мы свою деятельность направили на развитие одаренности именно талантливых детей, вовремя оказывая педагогическую поддержку.

Таким образом, работа с одаренными детьми предполагает три этапа:

1. учет успешности детей в каком-либо виде деятельности;
2. индивидуализация творческих возможностей и способностей ребенка;
3. формирование, углубление и совершенствование неординарных способностей учащегося.

Разумеется, что в данном процессе необходимо учесть и определить роль, место и значение каждого учебного предмета. «Русская литература» и «Русский язык», в отличие от других учебных предметов, являются средством коммуникации и

познания художественного мира слов. Следовательно, перед современной школой стоит задача создания таких условий, которые помогают поддерживать и развивать индивидуальность ребенка, его способности, реализовать и развивать его потенциальные возможности, обеспечивать образовательные потребности одаренных детей, чтобы в будущем эти способности превратились в их достижения.

Определив одаренных ребят, мы должны заинтересовать их своим предметом, его значимостью на современном интегрированном развитии общества, научить их логически мыслить, обогатить их познания, словарный запас, занимать их творческими, проблемными заданиями, дать толчок творчеству и пробудить воображение, предпринимать все возможное для развития их одаренности.

Принимая во внимание опыт и достижения в работе, нами выявлены три основных уровня успешности деятельности, с каждым из которых связана своя специфическая стратегия ее осуществления:

- быстрое освоение деятельности и высокая успешность ее выполнения;
- использование и изобретение новых способов деятельности в условиях поиска решения в заданной ситуации;
- выдвижение новых целей деятельности за счет более глубокого овладения предметами, ведущее к новому видению ситуации и объясняющее появление, на первый взгляд, неожиданных идей и решений.

Для поведения одаренного ребенка характерен главным образом третий уровень успешности: новаторство как выход за пределы требований выполняемой деятельности.

Таким образом, главная роль ложится на нас – учителей, как основных субъектов дидактического процесса. Опыт работы с одаренными детьми показывает, что систему работы с одаренными детьми по русской литературе и русскому языку можно разделить на три части:

1. *классно- урочная деятельность* - традиционные уроки, инновационные уроки: уроки с ИКТ, проекты, круглый стол, экскурсии, диспуты, дебаты, пресс-конференции, ролевые игры, интегрированные уроки;
2. *внеклассная работа*: предметные олимпиады и декады, спецкурсы, научно-исследовательские работы, консультации, творческие домашние задания;
3. *система дополнительного образования* – дистанционные олимпиады и курсы, самостоятельная работа учащихся, портфолио по данным предметам.

Для того чтобы детям было интересно на уроке необходимо использовать разные методы (исследовательский, частично-поисковый, проблемный, проективный) и формы (игры, дискуссии, работа в парах, малых группах, разноуровневые и творческие задания) [7].

На наш взгляд, реализация создания условий для развития личности в обучении русскому языку и литературе происходит в основном на учебных занятиях, где учитываются возрастные и индивидуальные особенности детей, уровень предметных знаний, уровень обученности в целом. Урок является основой для работы с одаренными детьми, но в данном случае он требует иной композиции, иного содержания и иной организации учебно-познавательной деятельности учащихся [8]. Можно выделить четыре стратегии обучения, которые могут применяться в разных комбинациях: ускорение, углубление, обогащение, проблематизация [9]. Все эти подходы требуют нестандартных форм урока: дифференцированная работа, разноуровневая технология, создание проектов, уроки с ИКТ, урок – дебаты, урок – экскурсия, урок – телемост, ролевая игра, интегрированный урок, что позволяет поддерживать и сохранять интерес к нашим предметам, развитию познавательной деятельности учащихся, базируясь на фактах, явлениях. Интегрированный подход в данном случае означает определение

количества, качества и последовательности упражнений, заданий, задач, требующих выполнения различных по количеству и качеству операций. Самым ценным является то, что это происходит незримо для учащихся, то есть они работают все в одном ключе, к примеру, обсуждают прочитанный текст, жизненную ситуацию, необычный случай, поступок, совершенный героем какого-либо произведения.

Что касается разноуровневой технологии, она предполагает незримо подразделения детей на одаренных, продвинутых и обычных. Разноуровневая технология – когда одаренные дети собираются в одну группу на уроке литературы или русского языка и выполняют особые задания.

Большое внимание уделяется учебному сотрудничеству, коллективно-творческой деятельности, то есть работе в малых группах. При этом оговаривается роль каждого ученика в выполнении задания. Сильный ученик выполняет роль учителя: помогает понять прочитанное, грамматические структуры, лексику, исправляет ошибки в случае необходимости. Такая организация деятельности позволяет каждому реализовать себя в меру своих возможностей и способностей; видеть и ощущать продукт собственной деятельности, иными словами, каждый ученик развивает себя как личность посредством коллективно творческой деятельности, анализирует и сравнивает себя с другими, строит планы на будущее – быть не хуже других.

Одним из эффективных средств решения поставленной задачи является также проектный метод как активный способ обучения одаренных детей. Это практический и действенный метод всестороннего развития одаренности ребенка, воспитания его самостоятельности и успешности обучения.

Преимущества проектной деятельности очевидны, потому что она:

- включает в себя интегрированную межкультурную работу;
- оказывает содействие социальному и культурному развитию;
- через привлечение к продуктивной деятельности дети могут ощутить радость успеха;
- придает учебному процессу динамичность и привлекательность;
- развивает независимость, так как дети учатся не только иметь свое собственное мнение, но и принимать решения;
- всесторонне развивает ребенка, обогащает его образовательный уровень;
- положительно влияет на эмоциональное развитие ребенка.

Важным компонентом при организации обучения проектным методом является социальное взаимодействие, поскольку межличностное общение, построенное по определенным принципам, позволяет видеть проблему, создать атмосферу творчества, комфортности, что способствует проявлению индивидуальности каждого ученика [10]. Но это требует от учителя определенной этапности в работе:

А- учитель предлагает проблему для обсуждения, итогом работы является личностная позиция учителя по данной проблеме, которую он излагает учащимся логично и доказательно (как образец);

Б- ученики сами определяют проблему и коллективно решают выделенную проблему;

В- ученики сами определяют и решают проблему.

Фактически, такая организация деятельности реализует теорию поэтапного формирования умственных действий П.Я.Гальперина и Н.Ф.Талызиной.

Мы согласны с высказыванием В.П. Эфроимсона: «Нужно отменить ложное представление, что одаренность – редкое явление».

Важно также подчеркнуть, что каждый ребенок должен иметь возможность получить такое образование, которое позволит ему достичь максимально возможного уровня развития. Именно поэтому, учитывая особенности работы с

одаренными детьми, мы сможем реализовать тот потенциал, который заложен в одаренном ребенке.

Список литературы:

1. Словарь практического психолога / сост. С.Ю.Головин. – Минск: Харвест, 1998. – 800 с.
2. Электронный ресурс: <http://school.keldysh.ru/avto096887/oda.ru>
3. Савенков А.И. Детская одаренность: развитие средствами искусства. - М., 1999
4. Кулемзина, А.В. Отношения: одаренный ребенок - образовательная система / А.В. Кулемзина // Лучшие страницы педагогической прессы. - 2002. - № 6. - С.71-78
5. Кульчицкая, Е.Н. Психологические вопросы выявления одаренности / Е.Н. Кульчицкая, В.А. Моляко. - Киев, 1992
6. Толковый словарь русского языка / под ред. Д. Н. Ушакова. Т. 2: Москва: Государственный институт «Советская энциклопедия»: ОГИЗ, 1938
7. Пушина Н.Н. Урок иностранного языка как благоприятная межкультурная среда для развития одаренных детей. – Ижевск, 2011. – С. 7
8. Татарченкова С.С. Урок как педагогический феномен. - Санкт-Петербург, 2008
9. Электронный ресурс: <http://babyshop.com.ua/lib/htm>.
10. Селевно Г.К. Современные образовательные технологии. - М., 1998

ӘӨЖ 376.1

**ИНКЛЮЗИВТІ БІЛІМ БЕРУ ЖАҒДАЙЫНДАҒЫ ЕРЕКШЕ ҚАЗЕТТІЛІГІ БАР
ОҚУШЫЛАРДЫ ОҚЫТУ МЕН ТӘРБИЕЛЕУ ЕРЕКШЕЛІКТЕРІ**

Бримжанова Айгуль Каримовна

Қостанай қаласы әкімдігі білім басқармасының
«Қостанай қаласы білім бөлімінің
№10 жалпы білім беретін мектебі»
коммуналдық мемлекеттік мекемесі
директордың ғылыми әдістемелік ісінің
орынбасары, қазақ тілі мен
әдебиет пәнінің мұғалімі, педагог-зерттеуші
E-mail: aygulkarimovna@mail.ru

Ибрагимова Торгын Сапарбековна

Қостанай қаласы әкімдігі білім басқармасының
«Қостанай қаласы білім бөлімінің
№10 жалпы білім беретін мектебі»
коммуналдық мемлекеттік мекемесі
бастауыш сынып мұғалімі, педагог-зерттеуші
E-mail: torgin-06.74@mail.ru

Аңдатпа

Инклюзивті білім беру жағдайында ерекше білім беру қажеттіліктері бар оқушылармен жұмыс жасау, өмірге бейімдеу. Мақалада ерекше білімді қажет ететін балаға білім берудегі оқыту мен тәрбиелеудің әдістері қарастырылады.

Түйінді сөздер: инклюзивті білім беру, ерекше білімді қажет ететін бала, оқу жетістігіндегі жұмыс түрлері

Аннотация

Работа с учащимися с особыми образовательными потребностями в условиях инклюзивного образования, адаптация к жизни. В статье рассматриваются методы обучения и обучения в образовании ребенка, нуждающегося в особых знаниях.

Ключевые слова: *инклюзивное образование, ребенок с особыми образовательными потребностями, формы работы в учебных достижениях*

Abstract

Working with students with special educational needs in an inclusive education, adapting to life. The article discusses the methods of teaching and teaching in the education of a child in need of special knowledge.

Key words: *inclusive education, child with special educational needs, forms of work in educational achievements*

Инклюзивті білім беру ортасы барлық балалардың табысты әлеуметтенуі мен жұмысқа орналасуы мақсатында олардың білім беру қажеттіліктерін барынша қанағаттандыру үшін оңтайлы жағдайлар жасауды көздейді. Білім беру ұйымында инклюзивті білім беру ортасын құрудың негізгі шарттары: - инклюзивті білім беру саласында нормативтік – құқықтық актілерді жүзеге асыру; - ғимараттың сәулет-кеңістік тұрғысынан қол жетімді (кедергісіз) ұйымдастырылуы (оқу кеңістігін бейімдеу); - білім алушылардың білім беру қажеттіліктеріне сәйкес келетін материалдық – техникалық және оқу – әдістемелік жабдықтау (оқытудың арнайы құралдары); - білім беру процесін дараландыру: бейімделген оқу жоспарларымен оқу бағдарламалары; білім беру – тәрбиелеу әдістемелерінің, формаларының және құралдарының вариативтілігі және икемділігі; - педагогтердің инклюзивті білім беру жағдайында жұмыс істеуге тұлғалық және кәсіби дайындығы (инклюзивті білім беру идеясын құндылықтар ретінде қабылдау, үздіксіз білім алу және өзін-өзі дамыту); - «отбасы-мектеп-қоғам» жүйесінде инклюзивті білім беру процесі қатысушыларының өзара байланысы шектерінің кеңеюі [1].

Мемлекетіміздің әрбір азаматы - ұлттық құндылық, әрбір баласы-еліміздің ертеңі екенін есте сақтау керек. Әрбір ерекше білім қажеттілігі бар балалар өз сыныптастары секілді сапалы білім алулары қажет. Оларға жағдай жасау біздің міндетіміз. Білім беру жүйесін түрлендірудің бірі инклюзивті білім беру болып табылады. Алғаш рет 2002 жылы Қазақстан Республикасының «Мүмкіндігі шектеулі балаларды әлеуметтік және медициналық-педагогикалық түзетулік қолдау туралы» Заңы күшіне енді. Заң әлеуметтік және медициналық-педагогикалық түзетулік қолдаудың түрлері мен әдістерін анықтайды, мүмкіндігі шектеулі және ерекше білім беруді қажет ететін балаларға тиімді көмек жүйесін құруға, олардың тәрбиесіне, оқуына, еңбектік және кәсіптік дайындығына, бала мүгедектігінің алдын-алуға байланысты мәселелерді шешуге бағытталған. Бүгінгі таңда инклюзивті білім беруді қолдау бағытында жалпы білім беретін мектептерде белгілі себептермен ақыл-ой дамуында ауытқуы бар немесе психикалық дамуы тежелген оқушылар білім алуда. Әр оқушының білім алуда өз ерекшеліктері бар. Мәселен әр оқушының эмоционалдық және психикалық таным процестерінің дамуы деңгейі әр түрлі. Қазіргі таңда әр оқушыға жеке тұлға ретінде қарап, саналы тәрбие, сапалы білім беру өмір талабы болып табылады.

Жанұяда ерекше білім беру қажеттіліктері бар баланың өмірге келуі бірінші кезекте ата-ананың және жанұя мүшелерінің өмірге көзқарасын, өзгелерге және өзіне деген қарым-қатынасын өзгертпей қоймайды. Отбасында бала үшін, ата-ана мен жанұя мүшелері үшін ауыр психологиялық атмосфера қалыптасатыны белгілі. Әйгілі ғалым Л. С. Выготский баланың өсіп-дамуы бірінші кезекте әлеуметтік даму жағдайына негіздеген. Дамуында ауытқуы бар баланың кейінгі тағдыры өзі туып, тәрбиеленіп жатқан отбасының жағдайына байланысты. Яғни, баланың дамуы

көбінесе медицина және педагогикалық қызметкерлердің назарынан тыс қалып, басты ықпал етуші күшата-ана болып табылады. Сондықтан ерекше білім беру қажеттіліктері бар бала тәрбиелеуші отбасы қандайда болмасын медициналық, педагогикалық, психологиялық, құқықтық ақпараттық қолдауды қажет етеді. Дер кезінде алынған қандайда қолдау түрі баланың немесе отбасының кез-келген әлеуметтік – психологиялық мәселесінің шешілуіне әсерін тигізеді. Баланың ата-анасымен тығыз байланыста болу, бала не орындай алды, не орындай алмады, қандай тапсырма орындаудан қиналды, қандай кедергідер кездесті, ата-анадан қандай көмек керек екеніне назар аударып отыру керек. Ата-ана баласының дамуы мен тәрбиесіне белсене қатысып, жауапкершілікпен қарау керек [2].

Инклюзивті білім беру жағдайында ерекше білім беру қажеттіліктері бар оқушыларды психологиялық - педагогикалық қолдау маңыздырөл атқарады. Инклюзивті білім беру төмендегідей құндылықтар мен ұстанымдарға негізделген:

- әр адам білім алуға құқылы;
- барлық балалар білім алуы керек;
- әр адам белгілі бір сала бойынша не белгілі бір уақытта оқыту бойынша қиындықтарға тап болуы мүмкін;
- әр адам білім алу барысында көмекке мұқтаж;
- мектеп, мұғалім, отбасы бала ғана емес, өзге тұлғаларды да оқытуға ықпал етуге жауапты;
- әр түрлі болу табиғи жағдай, ол өте бағалы және қоғамды толықтырып отырады;
- балаларды толеранттылық - тән және әр түрлілікті қалыпты жағдайда қабылдайтын инклюзивті қоғамда өмір сүруге дайындау керек;
- мұғалімдер өздерімен өздері өмір сүрмеу керек, олар да үнемі қолдауға мұқтаж.

Сыныпта отырған ерекше білімді қажет ететін бала білім алу үшін ерекше жағдайларды қажет етеді. Ең біріншіден білім беру бағдарламасын меңгеруімен тоқтамай, жеке өмір сүру дағдыларын қалыптастыру қажет. Өмір сүру біліктері қоршаған ортада кеңістікті немесе уақытты бағдарлау болсын, түрлі қарым-қатынас жасау, әлеуметтік бейімделу, өз мінез-құлқын саналы түрде тәртіпке келтіру. Сыныпта отырған оқушымызды 1-сыныпқа келгеннен байқадым, бірақ оқу жылының ортасында ерекше білім қажет екені анықталды. Баланың ойлау дағдысы тежелген, қаламсапты ұстау, жазу, сурет салу, бояу жұмыстарына бейімделмеген. Бірақ жаттауға берілген өлеңдерді үлкендердің көмегімен тез жаттай алады. Әріптерді танығанмен, сөздерді қосып оқи алмайды. Әліппе оқулығы аяқталды, әріптерді толығымен өтіп болдық, басқа сыныптастары мәтін оқып, сөйлемдер мен диктант жазып жатқанда, бұл бала қиындықтарға ұшырауда. Осы оқушымызмен әлі де әліппе оқулығымен жұмыс жасап отыюмын. Басты бір қиындықтың себебі орысша ойлауы, қазақша түсінбеуінен болып тұр. Оқушымыз жеңілдетілген бағдарламамен оқиды, логопед жұмыс жасайды, басқа балалардың тапсырмасы оған ауыр болғандықтан, басынан сызықтарды сызудан бастап отырмыз. Білім беру ұйымдарына инклюзивті мәдениетті қалыптастыруға назар аудару ұсынылады, себебі оның негізінде жеке ерекшеліктері мен қажеттіліктері бар барлық білім алушыны қабылдау, сондай-ақ тұтастай алғанда инклюзия философиясы жатыр. Педагог инклюзивті практикада мектептің психологиялық-педагогикалық қолдау қызметі мамандарын (психолог, логопед, әлеуметтік педагог, арнайы педагог және т.б.) тарта отырып және ата-аналарды инклюзивті білім беру процесіне қоса отырып, білім алушыларды қолдаудың әртүрлі технологиялары мен стратегияларын қолдануы қажет. Мектепте инклюзивті практика білім беру процесінің барлық қатысушыларымен, сыртқы серіктестермен (ПМПК, ППТК, ОО және т.б.), сондай-ақ инклюзивті білім беруді дамытуға мүдделі басқа ұйымдармен тығыз өзара байланыс кезінде іске асырылады. Инклюзивті білім беру ортасын құрудың тиімді жолдарының бірі инклюзивті

мәдениетті, инклюзивті саясатты және инклюзивті практиканы дамыту бойынша білім беру ұйымдарына тұрақты мониторинг (өзін-өзі бағалау) жүргізу болып табылады. Тапсырмалары жеңілдетілген, бояуға, қиюға көп тапсырма беремін. Оқушыда ұсақ моторика дамымаған. Дене шынықтыру сабағына бару үшін оқушылар өздері шешініп, киіне алады, басында бәрі қиналғанмен, қазір көпшілігі дағдыланып қалды. Бұл оқушыма сыныптағы балалар өз көмек қолдарын созады, түймесін салып беру, киімін кигізісіп жіберу сияқты. Асханаға барғанда баланың өзі тамақ жеген ыдысын жинау, орындығын итеріп орнына қойғызудың өзі баланы өмірге дайындау, өзіне өзі қызмет ету дағдыларын дамытуға жетелейді. Өзінің әр жетістігіне, алған әр мақтауына қуанады. Мұғалім әр уақыт оқушының жас ерекшелігін ескеріп, оған қолжетімді тапсырмалар беріп отырғаны дұрыс. Бұл жерде басты мәселе-ғылыми білімді, оқу біліктілігін, кітаппен жұмыс дағдыларын жүйелі меңгеруді балаға арнайы үйрету. Оның мазмұны: оқылған тақырыпты ұстау; ережелерді табу және жаттай білу, жаттығуларды орындауда ережелерді білу; көркемдеулердің не үшін керек екендігін және оларды жұмыста пайдалана білу; оқулықтармен жұмыс істеуде жинақы болу және зейін қоя білу, алаңдамау, кітапты пайдалануда мұқият болу, ұсақ, жалпы моторикасындамыт.с.с. Сыныптастарының балаға қарым - қатынасына да ерекше көңіл бөлу керек. Сынып ішінде қолынан келетін жеңіл жұмыстарды атқаруға беруге болады. Басқа балалармен бірігіп гүл суару, отырған орнын тәртіпке келтіру, тақта сүрту, кезекші болу сияқты жұмыстар. Желтоқсан айында өткен «Әліппемен қоштасу» іс-шарасында оқушымының басқа оқушылармен қатар тақпақты жаттауы, ұлдармен би билеуі, сахнаға шығып өлең айтуы ата-анасына да, баланың өзіне де қуаныш сыйлады. Оқушының басқа балалармен сыныпта отырып оқуы, мұғалімнің оған арнайы уақыт бөлуі және тапсырманы арнайы дайындауы әрине қиындық туғызады. Соған қарамастан мұғалім уақыт тауып, баланың құқығын бұзбай сабақ үдерісін өткізу керек.

Баланың жасаған жұмысына бірінші сыныпта бағалау жүрмейтіндіктен, кері байланыс беріп отыру қажет. Баланы смайлик арқылы, «Бес саусақ», «Жетістік баспалдағы» өз - өзін бағалау әдістері арқылы кері байланыс беруге болады.

Ерекше білімді қажет ететін баламен жұмыс жасағанда ұстазға көп еңбек, жылы сезім, шыдамдылық пен кішіпейілділік керек және баланың жан дүниесін түсіну, балаға не қызықты, нені істей алады, қалай қызықтыру керектігін зерттеп алған жөн. Оқушымен күнделікті өмірде қарапайым әңгімелесудің өзі қарым-қатынасты нығайтады, оқушының сенімін арттырады, бала мектепке өз еркімен келуіне, қорқыныш пен сенімсіздік сезімдерінің болмауына күш жұмсау қажет. Әр баланың білім дәрежесі қаншалықты екенін саралап алғаннан кейін, оның алға жылжуына ықпал етуге міндетті. Әр уақытта бала білімін алға қоюшы ұстаз үлкен көрсеткішке қол жеткізу жолында талмай талаптанып, шаршамай еңбектенсе ғана білім сапасы жақсарады. Елді өсіретін де, елді төмен түсіретін де - білім. Сондықтан қолда бар амалдарды тиімді пайдалану ата-ана мен мұғалім үлесінде.

Әдебиеттер тізімі:

1. Әдістемелік нұсқау хат 2023-2024 оқу жылы Ы.Алтынсарин атындағы ҰБА Астана 2023жыл
2. Қазақстан Республикасында инклюзивті білім беруді дамытудың тұжырымдылық тәсілдері. ҚР Білім және ғылым министрінің 2015 жылғы №348 бұйрығымен бекітілген.
3. Инклюзивті білім беру жағдайындағы ерекше қажеттілігі бар оқушылардың оқу жетістіктерін критериялды бағалау жүйесі.Әдістемелік құрал- Астана Ы.Алтынсарин атындағы ҰБА 2016ж

УДК 376.1

ЗНАЧЕНИЕ ТЬЮТОРСКОГО СОПРОВОЖДЕНИЯ ДЕТЕЙ С ООП В УСЛОВИЯХ ИНКЛЮЗИВНОЙ ОБРАЗОВАТЕЛЬНОЙ ПРАКТИКИ

Бримжанова Алия Бауржановна

Магистр психолого-педагогического образования,
педагог-психолог КГУ «Общеобразовательная школа
№ 19 отдела образования города Костаная» Управления
образования акимата Костанайской области
E-mail: auspanova@mail.ru

Аннотация

Мақалада ерекше білім беру қажеттіліктері бар балалармен жұмыс жасауда даралау принципін ерекше өзектілігі атап өтіледі, оның негізгі бағыты тьюторлық қолдау болып табылады, тьюторлық қызмет кеңістігінің құрылымы ашылады.

Түйінді сөздер: мүмкіндігі шектеулі балалар,, тьютор, тьюторлық сүйемелдеу

Аннотация

В статье подчёркивается особая актуальность принципа индивидуализации в работе с детьми с особыми образовательными потребностями, основным направлением которого является тьюторское сопровождение, раскрывается структура пространства тьюторской деятельности.

Ключевые слова: дети с ограниченными возможностями здоровья, , тьютор, тьюторское сопровождение

Annotations

The article emphasizes the special relevance of the principle of individualization of work with children with disabilities, the main focus of which is a tutor support, revealed the structure of space tutor activities.

Key words: children with disabilities, tutor, tutor support

Адаптация детей с особенными образовательными потребностями (ООП) в общеобразовательных школах нашей республики проходит лучше, чем в специализированных учреждениях, поскольку дети получают жизненный опыт и становятся более самостоятельными. В классе где появляется ребёнок с ООП школа должна оборудовать учебное место, оснащать необходимой мебелью, обеспечивать учебниками и психолого-педагогическим и тьюторским сопровождением (приказ МОН РК №595 глава 2, пункт 25).

Дети с особыми образовательными потребностями требуют к себе особого подхода, который включает в себя как использование особых коррекционно-методических подходов в работе, так и создание толерантной среды в детском коллективе. Обеспечение успешности обучения и воспитания ребенка с особыми образовательными потребностями строится, прежде всего, на создании комфортных, благоприятных условий в образовательной среде и развитии у ребенка самостоятельности. Комфортные условия – это такие условия, при соблюдении которых ребенок с ООП сможет осваивать адаптированную для него учебную программу, в удобном темпе и в соответствующем объеме [1].

Вопрос педагогических кадров наиболее актуальный в условиях внедрения инклюзии. Введение в штатное расписание образовательных учреждений ставки тьютора поможет решить многие проблемы в организационнообразовательного процесса.

Тьюторское сопровождение – это педагогическая деятельность по индивидуализации образования, направленная на выявление и развитие образовательных интересов и мотивов ребенка, поиск образовательных ресурсов для создания индивидуальной образовательной программы[3].

Основной целью тьюторской деятельности определяется усиление активности самого обучающегося (в том числе с особыми образовательными потребностями) в процессе освоения учебных задач и достижения продуктивной социализации. Среди основных инструментов достижения данной цели выделяется создание дружественной социальной среды в образовательной организации, а также необходимых условий для становления социального партнерства в инклюзивном образовательном пространстве. Одновременно с этим при реализации тьюторского сопровождения обучающегося в учебном процессе исследователи выделяют ряд возможных видов функциональных позиций, которые может занимать данный специалист в ходе своей профессиональной деятельности: учебнокоммуникативную, менеджерскую и сервисно-техническую. Исследователями также выделяются различные позиции тьютора: наставник, консультант, посредник, реформатор образовательной среды под потребности обучающегося, инициатор развития самостоятельности у обучающегося, ответственный за интеграцию различных видов деятельности в учебном процессе и индивидуальный сопровождающий [4].

Учеными подчеркивается четко выраженный процессуальный характер тьюторской деятельности. Как отмечают Е.А. Екжанова и Е.В. Резникова, модель тьюторского сопровождения имеет практико-ориентированный характер и опирается на прохождение ряда этапов: 1) мотивационного (диагностического); 2) ориентировочного (консультативно-проектного); 3) содержательно-операционного (деятельностного); 4) оценочного (рефлексивного). В исследованиях обозначения этапов тьюторского сопровождения отличаются, но логика их периодичности основывается на деятельностном подходе [5]. Важным моментом выступает и технологическая составляющая деятельности тьютора, в соответствии с которой в ходе оказания необходимой поддержки ученику может быть использована комбинация различных техник сопровождения, в том числе: техника построения командной работы, техника предоставления адаптивного дополнительного инструктирования, сюжетно-ролевая, развивающая, игровая, коммуникативно-интерактивная, оценочно-рефлексивная техники, техника «равный – равному», тьюторская техника обратной связи, позволяющая заключить между обучающимся и тьютором неформальный инструктированный договор по налаживанию взаимодействия. Практика тьюторской деятельности также ориентирована на использование определенных технологий, таких как создание образовательных ситуаций для развития навыков самостоятельности и самоопределения, технология личностно-ресурсного картирования, использование образов для развития мышления, использование модульной, проектной и проблемно-ориентированной технологий обучения и развития личности. Содержание конкретной технологической составляющей варьируется в зависимости от потребностей самого обучающегося, этапа его индивидуального онтогенеза, социальной ситуации развития

Тьютором должен быть человек, имеющий высшее специальное образование в области специальной педагогики и специальной психологии; иметь практические представления о тех конкретных областях деятельности, которые имеют прямое отношение к обучению детей с ООП; иметь опыт педагогической и по возможности, практической деятельности с особыми детьми.

Достаточно высокие требования должны предъявляться и к этическим качествам тьютора. Этот специалист должен обладать способностью оценивать свои личностные и профессиональные качества со стороны. Тьютор в инклюзии должен быть рефлексивной и рефлексирующей личностью, четко понимающей и удерживающей рамки своей профессиональной деятельности.

Цель работы тьютора заключается в создании условий для успешного включения ребенка с ограниченными возможностями здоровья в среду детского

коллектива, поддержке и сопровождении его образовательной деятельности, основываясь на принципе индивидуального подхода.

Создание условий успешности включения ребенка с особенностями развития в образовательную среду возможно при решении следующих групп задач:

Создание условий для успешного обучения ребенка;

Создание условий для успешной социализации ребенка;

Максимальное раскрытие потенциала личности ребенка;

Тьютор в работе с ребенком с особыми образовательными потребностями выполняет следующие задачи:

- совместно с педагогами и классным руководителем, при участии родителей ребенка участвует в составлении индивидуальной образовательной траектории и ее регулярной корректировке для ребенка;

- создает развивающую среду в рамках коллектива;

- обеспечивает соблюдение ребенком режима дня и индивидуальной образовательной траектории;

- взаимодействует с психологом образовательного учреждения, логопедом, дефектологом, медицинскими работниками, другими специалистами по вопросам эффективности своей работы и решению проблем;

- осуществляет организационную и методическую помощь педагогу в работе с ребенком с ООП;

- адаптирует учебную программу под соответствующие образовательные возможности ребенка с ООП;

- по необходимости оказывает помощь ребенку в самообслуживании (туалет, питание, перемещение по помещениям учреждения);

- осуществляет связь с родителями, информирует о достижениях ребенка, советуется с ними, оказывает им консультативную помощь;

- ведет дневник наблюдения;

- при необходимости ведет коррекционно-развивающую работу с ребенком.

На сегодняшний день проблема тьюторского сопровождения детей с ООП в условиях образовательного учреждения недостаточно разработана. Трудности построения коррекционно-педагогического процесса во многом обусловлены тем, что категория детей с ООП полиморфна и разнородна по составу. Обучающиеся различаются как по уровню развития, так и по характеру имеющихся недостатков. Различны достижения детей в плане знаний, представлений об окружающем мире, навыков в предметно-практической деятельности.

В методическом пособии разработанным Национальной Академией Образования имени А. Алтынсарина обозначено, что функциональное значение тьюторского сопровождения состоит в выравнивании разнообразных способностей и возможностей всех детей вне зависимости от степени выраженности у них нарушений. Деятельность тьютора заключается в распределении функциональных ролей в отношении субъектов инклюзивной практики, разработке программ совместной работы в урочной и внеурочной деятельности. Таким образом, тьютор как специалист наделен целым рядом функциональных обязанностей.

Список литературы:

1. Чернова М.И. Значение тьюторского сопровождения детей с ограниченными возможностями здоровья в условиях инклюзивной образовательной практики // Молодой ученый. – 2015. – №4. – С. 677-679.

2. Малофеев, Н.Н. Специальный федеральный государственный стандарт общего образования детей с ограниченными возможностями здоровья: основные положения концепции / Н. Н. Малофеев, Е. Л. Гончарова, О. С. Никольская, О. И. Кукушкина // Дефектология. - 2009. - №1. - с. 5-19

3. Куликова М. Ю. Тьютор в системе сопровождения образовательной деятельности студентов с ограниченными возможностями здоровья // М. Ю. Куликова // Молодой ученый. – 2012. – №8. – С. 342-344.

4. Зарецкий В.К., Зарецкий Ю.В. Субъектная позиция ребенка в преодолении учебных трудностей // Консультативная психология и психотерапия. 2012. Том 20. № 2. С. 110– 133.

5. Ковалева Т.М. Создание образовательных ситуаций в работе тьютора и формирование self skills // Тьюторство в открытом образовательном пространстве: образовательная ситуация и тьюторская деятельность: материалы XII Международной научно-практической конференции (XXIV Всероссийской научно-практической конференции) (г. Москва, 29–30 октября 2019 г.) / под ред. Т.М. Ковалевой, А.А. Терова. М.: МГПУ, 2019. С. 11–16.

ӘОЖ 376.1

ИНКЛЮЗИВТІ БІЛІМ БЕРУ – ҚОҒАМДА АДАМНЫҢ ӘЛЕУМЕТТЕНУІНІҢ НЕГІЗІ

Бутагарина Арайлым Ирбулатовна

қазақ тілі мен әдебиеті мұғалімдері

Қостанай облысы әкімдігі білім

басқармасының «Қостанай қаласы

білім бөлімінің №16 жалпы білім

беретін мектебі» коммуналдық мемлекеттік мекемесі

Ибраева Айнаш Сергазиевна

қазақ тілі мен әдебиеті мұғалімдері

Қостанай облысы әкімдігі білім

басқармасының «Қостанай қаласы

білім бөлімінің №16 жалпы білім

беретін мектебі» коммуналдық мемлекеттік мекемесі

Қостанай қ., Қазақстан

E-mail: zaryabuta@mail.ru

Аңдатпа

Ерекше білімді қажет ететін балаларды оқыту мен тәрбиелеуде, оның қажеттілігі мен танымдық белсенділіктері және ерекше білімді қажет ететін балалардың білім алу жүйесін жетілдірудің басты бағыттары, оқытуды жүзеге асыруға және нәтижеге қол жеткізуге көмектесетін технологиялар туралы қарастырылады.

Түйінді сөздер: білім, технологиялар, оқыту, тәрбиелеу, мүмкіндіктері шектеулі балалар, тәрбиелілік.

Аннотация

В данной статье рассматриваются основные направления образования и воспитание детей с ограниченными возможностями, их потребности и познавательная деятельность, а также совершенствование системы образования для детей с ограниченными возможностями.

Ключевые слова: дети с особыми потребностями, с ограниченными возможностями, инклюзивные, нравственные, личные.

Annotation

This article examines the main directions of education and upbringing of children with disabilities, their needs and educational activities, as well as improving the education system for children with disabilities.

Key words: children with special needs, with disabilities, inclusive, moral, personal.

«Инклюзия» мағынасы француз тілінен аударғанда «inclusif» – «өзіне кіріктірген», латын тілінде «include» – «ендіремін, қосамын», ағылшын тілінде «араластырамын» деген мағынаны береді. Ал, жапондық таным жүйесінде «инклюдс» ұғымы «инь» мен «янь» шеңберінде қарастырылып, «бұл – мен және менің денем», «мен өз денемді қалай басқара аламын?», яғни әр адамның өзін-өзі басқаруы әуелі денесін басқара білуден басталады деген терең әрі күрделі философия негізінде

сипатталады. Бүкіл әлем инклюзивтік білім беру идеясы мен тәжірибесіне назар аударуда. Білім беру жүйесі барлық санаттағы азаматтарды тиімді білім берумен қамтамасыз етуге байланысты әр түрлі мәселелерге кездесуде. Барлығына арналған білім беру үшін мүмкіндіктерді демократияландыру жолында алға жылжу қажеттілігі қоғамды ізгілендіруге бағытталған ұлттық стратегия мен саясатты қалыптастыру мақсатындағы инклюзия үдерісіне негізделеді. Инклюзивтік білім беру – бұл барлық балаларды олардың денсаулық жағдайына, экономикалық жағдайына, этникалық немесе әлеуметтік шығу тегіне, тіліне, жынысы мен жеке ерекшеліктеріне қарамай жалпы білім беру үдерісіне қосуға бағытталған мемлекеттік саясат. Инклюзивтік білім беру саясатының негізгі мазмұны барлық бала оқи алады деп мойындаумен тұжырымдалады; мектеп балалардың айырмашылықтарына қарамай, барлық балаларды қабылдайды және олардың оқудағы ерекше қажеттіліктерін қанағаттандыруға арналған қажетті талаптарды құрады. Инклюзивтік білім беруді ендіру барлық адамдарға әлеуметтік оңалтуға және әлеуметтік теңдікке қол жеткізуіне, қоғамдағы кемсітушілік пен шеттету мәселелерін жеңуге көмектесуге тиісті. [1]

Қазақстан Республикасындағы баланың құқықтары туралы конвенцияның 15-бабында «Әрбір баланың білім алуға құқығы бар және Қазақстан Республикасының білім туралы заңдарына сәйкес оған тегін бастауыш, негізгі орта және жалпы орта білім және конкурстық негізінде тегін техникалық және кәсіптік, орта білімнен кейінгі және жоғары білім алуға мүмкіндік беріледі. Ерекше білім беру қажеттіліктерін бағалауға сәйкес арнаулы педагогикалық тәрбиені қажет ететін мүмкіндігі шектеулі балаларға мемлекеттік бюджеттен белгіленген стандарттар деңгейінде олардың білім алуына кепілдік беретін қаражат бөлінеді.» - деп жазған. Инклюзивті білім беру – бұл мүмкіндігі шектеулі адамдарға тең қызмет көрсету, яғни барлық адамдар білім алуда тең мүмкіндіктерге ие болуы керек. Қазіргі уақытта білім беру жүйесінде инклюзивті оқыту мәселесі қоғамда талқылануда. Соның ішінде инклюзивті оқытудың негізгі принциптері барлық баланың тең құқықтылығын айқындап көрсетеді. [2]

Олар:

1. Адам құндылығы оның мүмкіндігіне қарай қабілеттілігімен, жеткен жетістіктерімен анықталады;
2. Әрбір адам сезуге және ойлауға қабілетті;
3. Әрбір адам қарым – қатынасқа құқылы;
4. Барлық адам бір – біріне қажет;
5. Білім шынайы қарым – қатынас шеңберінде жүзеге асады;
6. Барлық адамдар құрбы – құрдастарының қолдауы мен достығын қажет етеді;
7. Әрбір оқушы үшін жетістікке жету өзінің мүмкіндігіне қарай орындай алатын әрекетін жүзеге асыру;
8. Жан – жақтылық адам өмірінің даму аясын кеңейтеді; [3]

Оқытудың осындай формалары өзгеше қажеттіліктері бар оқушылардың білім алуға мүмкіндік болатын жалпы білім беру үрдіс деп атап өткен жөн, бұл үрдіс ерекше білімді қажет ететін оқушылардың жағдайлары жақсы жаққа өзгерері анық. Олардың ерекшеліктеріне қарамастан оларға жалпы білім беретін мекемелерде оқуға мүмкіндік беріледі, онда олардың жайлылығы үшін арнайы жағдайлар жасалады: оқу үй-жайларын қайта құру, оқытудың жаңа әдістемелері, бейімделген оқу жоспары, бағалаудың өзгертілген әдістері.

Инклюзивті білім берудің негізгі міндеттері: – инклюзивті білім беруді дамытудың нормативтік-құқықтық, ұйымдастырушылық-экономикалық жағдайын жетілдіру; – инклюзивті білім беруді дамытудың әдіснамалық, оқу-әдістемелік негіздерін жетілдіру (оқу жоспарлары мен бағдарламаларды, оқулықтарды, оқу-әдістемелік кешендерді бейімдеу және түрлендіру, оқу жетістіктерін бағалаудың критериялды жүйесін ендіру); – ерекше білім қажеттігі бар оқушыларды жеке түзету

педагогикалық және әлеуметтік-психологиялық қолдауды қамтамасыз ету; білім алушыларды мектеп қоғамының маңызды және белсенді мүшесіне айналу мүмкіндігін беретін қолайлы орта құру; баланың өзін-өзі бағалауын жоғарылату; оқу және әлеуметтену уәждемесін арттыру; – қолжетімді «кедергісіз орта» құру және білім алушыларды теңгеруші құралдармен қамтамасыз ету.

Мүмкіндігі шектеулі баланы білім беру мен тәрбиелеудің жалпы ортасына қосудың кешенді механизмі ретіндегі инклюзивтік білім беру баланы жалпы білім беру мекемесіне, содан кейін одан да кең әлеуметтік ортаға инклюзиялауға арналған технологиялық ресурстар спектрі бар стратегиялық кең алаңды тірек етеді. Инклюзивтік білім беру практикасы мүмкіндігі шектеулі баланың өзіндік ерекшеліктері мен инклюзивтік сыныптағы барлық балалардың өнімді қатынасының мазмұнын білдіретін орталық детерминанттарды есепке алатын технологияның, әдіс-тәсілдердің белгілі бір спектрін пайдаланғанда ғана тиімді жүзеге асуы мүмкін. Инклюзивтік білім беруді құру тәсілдері мен құралдарын талдаудың технологиялық бірлігін ерекшеленудің негізгі көрсеткіштері:

- ұымдастырушылық технология;
- педагогикалық технология ;
- білім алуудағы ерекше қажеттіліктерді қанағаттандырудың технологиялық қызметі;
- тьюторлық технология;

Ұйымдастырушылық технология бейімделген және қол жетімді білім беру ортасын құруға, педагогикалық технология оқу – тәрбиені жүзеге асыруға бағытталған. Атап өткен технологиялар ерекше білімді қажет ететін оқушыларда бұзушылықтардың белгілі бір дамуына бағытталған ішкі санаттарға бөлінеді. Инклюзивті сыныпта ұйымдастыру көп күшті қажет етеді, өйткені баланы жұмысқа тартудың барлық әдісін ескеру керек. Өйткені әр бала әр түрлі болғандықтан оларға әр түрлі көзқарас керек болады. Мұғалім осыны ескере отырып, жұмыс жасау қажет. Жаңа білім беру технологияларын меңгеру үшін көп күш қажет, атап айтқанда бұл педагогтерге қатысты. Мұғалімнің негізгі міндеті - оқушыларға болашақта өздерін табуға көмектесу, тәуелсіз, өзіне сенімді адамдар болу, оларды қоғамдағы өмірге дайындау. Мұғалімнің оларға белгілі бір функционалдық пен қасиеттер жиынтығын қалай үйретуі олардың қоғамға бейімделуіне байланысты болады. Инклюзияны дамыту үшін мыналар аса маңызды болып табылады: мұғалімдерді қайта даярлау, арнайы білім беру жүйесінің тәжірбиесін пайдалана отырып, инклюзивті білім беруді қолдаудың ресурстық орталықтарын құру, мүмкіндігі шектеулі оқушылармен жұмыс істеудің нысандары мен әдістерін жетілдіру, қашықтықтан оқытуды ұйымдастыру және дамыту, тәрбиелеу мен оқытудың барлық кезеңдерінде арнайы технологияларды пайдалану. Педагогикалық технологияларды қолданудың бір түрі - сауалнама. Сауалнаманың арқасында мұғалім оқушының мүдделері мен қабілеттерін біле алады. Ерекше білімді қажет ететін оқушылармен жұмыс жасауда педагогтерге тьюторлардың көмегі зор. Тьютор ағылшын тілінен келген сөз. Мағынасы «қамқоршы» деген мағынаны білдіреді. Балаға бағыт беруші. Балаға білім берумен қатар оның қоғамдық белсенділігі қарастырылады. Яғни, тьютор мен оқушы белгілі бір тақырыпты анықтап, алдына мақсат – міндеттер қойып, жеке білім алу бағдарламасын жасайды. Тьютор ерекше білім қажет ететін оқушының жалпы сыныпта білім алуға бейімделуіне көмектеседі. [4]

Инклюзивті білім беру тұрақты даму, қоғамдағы қалыптылық, күрделеніп келетін қоғамда адамның әлеуметтенуінің негізі болады. Инклюзивті білім беру әр балаға оның мектепте оқу көрсеткіштеріне сәйкес немесе сәйкес емес екендігіне қарамастан, білім алуға құқық береді. Балалар ұжымдарында өзара байланысқа түсіп, педагогпен бірге шығармашылық тұрғыдан білім алу мәселелерін шешуге үйренеді.

Қорытындылай келе, білім беру аймағына қатысты Бала құқығы туралы конвенцияны қосқандағы халықаралық құжаттардағы сапалы білім алуға берілген құқықтар адамның әлеуетінің, адамгершіліктік және өзін-өзі сыйлау сезімдерінің және демократиялық қоғам өміріне тиімді қатысу мүмкіндігінің толық дамуына көмектеседі. Инклюзивтік білім беру білім берудің жоғарғы стандарттары әрбір балаға қолжетімді болатындай етіп жүзеге асырылуға тиісті. Инклюзияның өзі кез келген адамға өзінің әлеуетін жүзеге асыруға мүмкіндік беретін білім берудің жаңа тиімді түрі ретінде қарастырылады. Бұл өз кезегінде үлкен дайындық жұмысын жүргізуді және халықаралық тәжірибе жетістіктерін пайдалануды, сондай-ақ ұлттық ерекшеліктер мен салтдәстүрлердің даму деңгейін есепке алуды білдіреді. Көптеген зерттеушілердің пікірінше, ең күрделісі құндылықтың өзгеруі: бұл білім беру философиясының «білім беру білім беру үшіннен» «дамытуға арналған білім беруге» дейін өзгеруі, әрқайсысының құндылығы жалпы жетістіктің негізі болып табылатын, өзінің барлық қатысушыларын дамытуға ынталандыратын, теңдік пен қабылдау идеяларын бөлісу. Инклюзивті білім бере отырып, балаға әлемнің алуан түрлілігін көрсетіп, өмір сүруге, тәрбиеленуіне, дамуына құқығы бар екендігін сезінідерміз. Адам баласы өзгелерге өз басына түскен жағдайдан кейін ғана қайырымды бола бастайды деген қағиданы бұзып, қоршаған ортамызға, айналамыздағы адамдарға мейірімді бола білу. Инклюзивті білім беру-болашағы бар игі іс, заман талабы.

Әдебиеттер тізімі:

1. Қазақстан Республикасында білім беруді дамытудың 2011 -2020 жылдарға арналған мемлекеттік бағдарламасы. Астана, Ақорда, 2010ж 7 желтоқсан № 1118
2. Қазақстан Республикасындағы баланың құқықтары туралы 2002 жылғы 8 тамыздағы № 345.15 – бапқа өзгеріс енгізілді – ҚР 2007.07.27 №320
3. Атеева А.А. Инклюзивті білім берудің қажеттіліктері. [http://vsedali.com/naurok/lpgoped/tekt - 41569562.html](http://vsedali.com/naurok/lpgoped/tekt-41569562.html) 20.11.2016 ж.
4. Адырбаева М.Ж. Инклюзивті білім беру жүйесіндегі психологиялық медициналық педагогикалық консультацияның жұмыс барысы. Алматы, 2011.-Б.3035

УДК 376.2

ПОДХОДЫ, СТРАТЕГИИ И ТЕХНОЛОГИИ ОБУЧЕНИЯ ДЕТЕЙ С ОСОБЫМИ ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫМИ ПОТРЕБНОСТЯМИ В УСЛОВИЯХ ИНКЛЮЗИВНОГО ОБРАЗОВАНИЯ

Бушueva Наталья Александровна

учитель начальных классов, учитель-дефектолог
КГУ «Центра поддержки детей с ООП города Рудного»
Управления образования акимата Костанайской области
Г.Рудный, Казахстан
E-mail: bushueva-66@inbox.ru

Нуштаева Ольга Петровна

руководитель методического кабинета
ГУ «Рудненского городского отдела образования»
акимата города Рудного

Аңдатпа

Инклюзивті білім берудің ерекшелігі-мұғалім сыныптағы балалардың әртүрлілігін, олардың ерекшеліктерін, мүмкіндіктерін, қызығушылықтарын ескереді. Осыған байланысты инклюзивті білім беру жағдайында ерекше білім беру қажеттіліктері бар балаларды оқытудың тәсілдерін, стратегиялары мен технологияларын өзгерту қажеттілігі туындайды

Түйінді сөздер: инклюзивті білім беру, тәсілдер, стратегиялар, оқыту технологиялары, ерекше білім беру қажеттіліктері бар балалар

Аннотация

Особенностью инклюзивного образования является то, что учитель учитывает разнообразие детей в классе, их особенности, возможности, интересы. В связи с этим возникает необходимость менять подходы, стратегии и технологии обучения детей с особыми образовательными потребностями в условиях инклюзивного образования

Ключевые слова: инклюзивное образование, подходы, стратегии, технологии обучения, дети с особыми образовательными потребностями

Abstract

The peculiarity of inclusive education is that the teacher takes into account the diversity of children in the classroom, their characteristics, capabilities, and interests. In this regard, there is a need to change approaches, strategies and technologies for teaching children with special educational needs in an inclusive education environment

Key words: inclusive education, approaches, strategies, learning technologies, children with special educational needs

Инклюзивное образование (в переводе с английского языка означает включение, включающее образование, совместное обучение)-при которой каждому человеку, независимо от имеющихся физических, социальных, эмоциональных, ментальных, языковых, интеллектуальных и других особенностей, предоставляется возможность учиться в общеобразовательных учреждениях.

При этом для людей с инвалидностью и с ограниченными возможностями здоровья (ОВЗ) создаются специальные условия: перепланировка учебных помещений, новые методики обучения, адаптированный учебный план, изменённые методы оценки и другие. Инклюзию следует отличать от интеграции, при которой инвалиды, люди с ОВЗ или особыми образовательными потребностями обучаются в обычных учебных заведениях и адаптируются к системе образования, которая остаётся неизменной.

Один из важных вопросов развития детей с ограниченными возможностями – образование. Это не только возможность получить документ и профессию. Это решение проблемы социализации детей с особыми потребностями. Для этого в Казахстане развивают инклюзивное образование.

Согласно Конституции РК (ст. 30), все граждане страны имеют право на бесплатное среднее образование в государственных заведениях, а также в высших на конкурсной основе. Но до недавнего времени дети с ограниченными возможностями не могли учиться в обычных образовательных заведениях. Их отправляли на надомное обучение либо в специализированные центры, что не обеспечивало необходимый уровень социализации, адаптации детей в обществе. Проблема сдвинулась с мертвой точки с началом развития инклюзивного образования в Казахстане.

Инклюзивное образование – это совместное обучение, включая организацию совместных учебных занятий, досуга, различных видов дополнительного образования лиц с ограниченными возможностями здоровья и лиц, не имеющих таких ограничений. Наблюдения за детьми с ОВЗ показывают, что именно умение использовать оказанную помощь и осмысленно принимать усвоенные в процессе дальнейшего обучения знания приводят к тому, что через некоторое время эти дети могут успешно обучаться в массовых школах.

Поэтому перед учителями стоит большая задача, т. к. нужно подобрать эффективные методы и формы обучения, а также обеспечить дополнительные занятия по отработке форм адекватного учебного поведения, умения вступать в коммуникацию и адекватно воспринимать похвалу и замечания.

Инклюзивное образование на ступени начального общего образования направлена на организацию комплексной педагогической, психологической и социальной помощи школьникам с ОВЗ для обеспечения возможности коррекции недостатков в их психофизическом развитии и освоения основной образовательной программы. При этом самым важным звеном всей системы коррекционной работы, на наш взгляд, является психолого-педагогическая компетентность учителя. Так как, важная роль в системе становления и развития личности ребенка отводится учителю. При обучении ребенка с ограниченными возможностями здоровья в школе особенно важным является создание условий для благоприятной адаптации ребенка, т. е. обеспечение благополучного развития и обучения с учетом его индивидуальных возможностей. Педагог в своей профессиональной деятельности ставит и решает особые профессиональные задачи, в чем-то очень похожие на привычные, а в чем-то – совершенно новые.

В настоящее время основными задачами для учителя состоят в том, чтобы помочь ребенку в нахождении себя в учебной деятельности и овладеть разнообразными знаниями об окружающем мире, раскрыть индивидуальные способности, формировать умение самостоятельно добывать знания и найти эффективные пути взаимодействия с ребенком при формах организации занятий. Особенностью инклюзивного образования является то, что учитель учитывает разнообразие детей в классе, их особенности, возможности, интересы. В связи с этим возникает необходимость менять технологии работы.

Можно выделить две большие группы инклюзивных технологий: организационные и педагогические. По определению Б. Т. Лихачева педагогическая технология – это совокупность психолого-педагогических установок, определяющих специальный набор и компоновку форм, методов, способов, приемов обучения, воспитательных средств; она есть инструментарий педагогического процесса. [3, с.6]

Под педагогическими технологиями инклюзивного образования мы понимаем те технологии, которые ведут к созданию условий для качественного доступного образования всех без исключения детей. Педагогические технологии могут быть успешно использованы в инклюзивной практике учителем на уроке: технологии дифференцированного обучения, технологии индивидуализации образовательного процесса, технологии коррекции учебных и поведенческих трудностей, технологии, направленные на формирование социальных (жизненных) компетенций, технологии оценивания достижений в инклюзивном подходе.

Среди педагогических технологий можно выделить те, которые могут быть успешно использованы в инклюзивной практике учителем на уроке. Классифицировать их можно в соответствии с задачами и ролью в организации совместного образования детей с различными образовательными потребностями:

– технологии, направленные на освоение академических компетенций при совместном образовании детей с различными образовательными потребностями: технологии дифференцированного обучения, технологии индивидуализации образовательного процесса;

– технологии коррекции учебных и поведенческих трудностей, возникающих у детей в образовательном процессе;

– технологии, направленные на формирование социальных (жизненных) компетенций, в том числе принятия, толерантности;

– технологии оценивания достижений в инклюзивном подходе.

Учителя с первого класса уже после начала учебного года знают, что не всем детям легко удастся адаптироваться в школе, у многих возникают сложности (не может усидеть на месте, вскакивает, бродит по классу, не слышит обращенную речь учителя, задания не выполняет).

Детям надо объяснить, что каждый ребенок – особенный. Рассказать, что ему трудно, и объяснить, чем ему можно помочь. Как правило, дети с готовностью откликаются на просьбы взрослых, если имеют достаточную информацию. Если педагог показывает положительное отношение к «особому» ребенку: не старается выделить его из всех детей, включает в занятие, организует взаимодействие на занятии и перемене, то в группе формируются отношения доверия, сотрудничества и взаимопомощи.

Важно уже при первом знакомстве установить контакт не только с детьми, но и с родителями. Очень важно при этом, чтобы родители сами захотели поделиться с педагогом проблемами своих детей. Технология сотрудничества при организации инклюзивного образования состоит в знакомстве и формировании основ взаимодействия всех участников образовательного процесса – детей, педагога, специалистов, родителей.

На втором этапе возможно использовать технологии индивидуального обучения и технологию создания успеха для обучающихся. Здесь особенно важным является создание условий для благоприятной адаптации ребенка к школе, т. е. обеспечение благополучного развития и обучения с учетом его индивидуальных возможностей. Для облегчения адаптации можно предложить ребенку план дня в картинках. Для формирования положительной учебной мотивации ребёнку надо предлагать выполнение индивидуальных заданий по выбору, когда он сам может определить их сложность и объем. Выполняя такие задания, он почувствует себя увереннее.

На третьем этапе целесообразно использовать групповое обучение как одну из ведущих технологий инклюзивного образования. Организационная структура групповых способов обучения может быть комбинированной, т. е. содержать в себе различные формы: групповую (один учит многих), парную (это ситуация, когда один ребёнок учит другого под наблюдением педагога). Особенности дети также могут выступать в роли обучающихся, это значительно повышает самооценку, особенно если они работают с младшими детьми.

Технология взаимного обучения основана на предположении, что дети могут многому научиться друг у друга. Взаимное обучение полезно, когда необходимо развитие навыков путем повторения, или на этапе закрепления полученных навыков и знаний. Для учеников значительно легче работать в паре, т. к. во время занятий учащиеся находят решения и помогают друг другу. При работе в паре каждый раз менять состав. Так вся группа постепенно приобретёт опыт взаимодействия с особенными детьми.

Сущность группового обучения состоит в следующем. На групповых занятиях происходит взаимодействие между педагогом и учащимися и между учащимися, академические знания помогают учащимся выявить главные жизненные ценности.

Инклюзивное образование может быть эффективным только в том случае, если педагог умеет работать в сотрудничестве с другими специалистами. Поэтому среди технологий инклюзивного образования мы выделяем технологию взаимодействия учителя и специалистов психолого-педагогического сопровождения. Специалисты, которые проводят углубленное обследование ребенка составляют предварительные рекомендации для его эффективного обучения.

Представляем важные условия взаимодействия педагога с особенным ребенком в процессе учебной деятельности:

- для ребенка важно чувствовать вашу помощь и поддержку;
- вы должны относиться к ребёнку как к обычному;
- найдите занятия, которые бы удавались ребенку и повышали его уверенность в себе;

- подберите материал по теме урока и наглядные средства с учетом особенностей детей;
- оберегайте ребёнка от переутомления;
- тесно взаимодействуйте с родителями, давайте им рекомендации;
- старайтесь выслушать то, что хочет сказать ребёнок;
- используйте формы и приемы, соответствующие возможностям ребенка;
- хвалите ребенка в каждом случае, когда он того заслужил;
- учитывайте желание ребёнка особенного «быть как все»;
- выбирайте задания, которые соответствуют возможностям ребёнка;
- чаще проводите игровые приемы в процессе учебной деятельности.

Таким образом, инклюзивное образование говорит о том, что каждый ученик – особенный, своими интересами, способностями, потребностями и увлечениями требующая индивидуального подхода в процессе обучения и гибкости в разработке учебных программ, учитывающих эти особенности, поэтому индивидуальный подход требует от учителя высокого профессионализма, включающего в себя такие качества, как этичность, гибкость, деликатность, умение услышать и понять другого. Особенностью инклюзивного образования является то, что учитель учитывает разнообразие детей в классе, их особенности, возможности, интересы. Поэтому учителям важно использовать эффективные технологии работы.

Наиболее эффективны игровые технологии в коррекционно-развивающем сопровождении детей с ОВЗ. «Применяя игровые технологии в коррекционной работе, мы помогаем детям раскрепощаться, обретать уверенность в себе. Как показал опыт, действуя в игровой ситуации, приближённой к реальным условиям, дети легче усваивают материал любой сложности.

Большие трудности в обучении и вживание в коллектив происходят с детьми, имеющих диагноз аутизм. Предлагаем практические рекомендации по формированию коммуникативных навыков у детей с аутизмом:

- называйте ребёнка по имени;
- научите ребёнка смотреть в вашу сторону, когда вы обращаетесь к нему по имени;
- не заставляйте ребёнка смотреть именно вам в глаза, чтобы показать, что он вас слушает;
- при нежелании слушать проблемная деятельность (ситуация), вызывающая у него напряжение устраняется или изменяется.

При слуховой гиперчувствительности голос взрослого понижается, а звук, вызывающий у ребёнка тревогу, устраняется. Если закрывание ушей руками становится проявлением стереотипных действий ребёнка, то подобные действия облекаются специалистом в игровую форму для придания им смысла.

Зарекомендовала себя успешной инновационная техника тейпирования в работе логопеда. Результативность этой техники подтверждена в работе с заикающимися детьми. Возможно практиковать присутствие родителей на логопедических занятиях с использованием тейпов, чтобы практически ознакомить их с принципами подхода к преодолению заикания, с приёмами по предупреждению и устранению у детей речевых судорог.

Мы учителя, обязаны дать возможность каждому ребёнку, независимо от его потребностей и других обстоятельств, полностью реализовать свой потенциал».

В адаптированной образовательной программе для детей с ООП необходимо сделать упор на выполнение упущенного, на создание базы для освоения следующих знаний, умений и навыков, так как без этого ребёнок не может продвигаться дальше. В классах с ЗПР в типовой программе представлены уроки «Индивидуальные и подгрупповые занятия по восполнению пробелов в знаниях» чтобы повторить те темы, где ребёнок не усвоил материал. Например, если он ещё

понял тему «Свойства сложения и вычитания», не стоит пока учить его решать даже простые уравнения, он с ними не справится. Или если ребёнок не разобрался с тем, какие бывают звуки и чем звук отличается от буквы, если у него не развиты фонематические процессы, нет смысла объяснять ему, как делается фонетический разбор слова, ему пока это не осилить. Поэтому лучше сначала поработать над фонематическим восприятием и постепенно процесс усвоения пойдёт вперёд.

Инклюзивное образование – очень серьёзная, кропотливая, длительная работа. Задача педагогов заключается в том, что образовательная среда детского сада, школы должна удовлетворять потребностям всех детей, в том числе детей с ООП, при этом необходимым элементом в реализации инклюзивного образования становится качество образования, обеспечение успеха каждого ребёнка в образовательном процессе с раннего детства до взрослой жизни.

Список литературы:

1. Закон Республики Казахстан от 27 июля 2007 года № 319-III «Об образовании» (с изменениями и дополнениями по состоянию на 08.01.2021 г.)
2. Лихачев Б.Т. ПЕДАГОГИКА : курс лекций / Б.Т. Лихачев ; под ред. В.А. Сластенина. – М. : Гуманитар, изд. центр ВЛАДОС, 2010. – 647 с. – (Педагогическое наследие).
3. Жумагалиева Д. Ш. Учет инклюзивного образования в обновленных программах среднего образования республики Казахстан // Материалы международной научно-практической конференции. Национальная академия образования им. И. Алтынсарина. – Астана: НАО им. И. Алтынсарина, 2017. – С.96–100
4. Гонеев А. Д. Основы коррекционной педагогики: Учеб. пособие для студ. высш. пед. учеб. заведений / А. Д. Гонеев, Н. И. Лифинцева, Н. В. Ялпаева; Под ред. В. А. Сластенина. – 3-е изд., перераб. – М.: Издательский центр «Академия», 2004. – 272 с.
5. Педагогические технологии: Учебное пособие для студентов педагогических специальностей / Под общей редакцией В. С. Кукушина.-М.: ИКЦ «МарТ»: – Ростов н/Д: издательский центр «МарТ», 2006. – 336с.
6. Самсонова Е. В. Основные педагогические технологии инклюзивного образования // Инклюзивное образование: результаты, опыт и перспективы: сборник материалов III Международной научно-практической конференции. 2015. С. 85.

УДК 376.1

ПЕДАГОГИЧЕСКИЙ МЕНЕДЖМЕНТ УЧЕБНО-ВОСПИТАТЕЛЬНОГО ПРОЦЕССА В ИНКЛЮЗИВНОМ ПРОСТРАНСТВЕ

Бырко Алла Викторовна,
заместитель директора по воспитательной работе,
первой квалификационной категории, учитель – логопед;

Комарова Нина Николаевна,
заместитель директора по учебной работе первой квалификационной
категории, педагог- исследователь,
педагог- психолог; «педагог- мастер», учитель музыки;
КГУ «Центр поддержки детей с особыми образовательными потребностями
города Рудного» Управления образования акимата Костанайской области,
г.Рудный, Костанайская область, Республика Казахстан,
E–mail: komarovann65@mail.ru.

Аннотация

В статье рассматривается понятие педагогического менеджмента, содержание которого направлено на развитие культуры управленческой деятельности в сфере образования.

С позиции управления образовательными системами и процессами педагогический менеджмент – это отрасль педагогики, предметом которой являются вопросы организации управления в сфере образования и в образовательновоспитательных учреждениях. Педагогический менеджмент включает следующие уровни: управление деятельностью педагогического коллектива; управление деятельностью педагога; управление деятельностью учащегося. Главные задачи педагогического менеджмента – постановка целей и задач; планирование процесса; ресурсное обеспечение процесса; обеспечение высокой мотивации участников; контроль и координация процесса; анализ результатов.

Ключевые слова: педагогический менеджмент, образовательные системы, управление образовательным процессом, менеджмент в образовании.

Аңдатпа

Мақалада мазмұны білім беру саласындағы басқарушылық қызмет мәдениетін дамытуға бағытталған педагогикалық менеджмент ұғымы талқыланады.

Білім беру жүйелері мен процестерін басқару тұрғысынан педагогикалық менеджмент пәні білім беру саласында және оқу орындарында басқаруды ұйымдастыру болып табылатын педагогика саласы болып табылады. Педагогикалық менеджмент мынадай деңгейлерді қамтиды: педагогикалық қызметті басқару команда; мұғалімнің қызметіне басшылық ету; Студенттік қызметті басқару. Педагогикалық менеджменттің негізгі міндеттері – мақсаттар мен міндеттер қою; процесті жоспарлау; процесті ресурстық қамтамасыз ету; қатысушылардың жоғары уәждемесін қамтамасыз ету; процесті бақылау және үйлестіру; Алынған нәтижелерді талдау.

Түйінді сөздер: педагогикалық менеджмент, білім беру жүйелері, менеджмент білім беру процесі.

Annotation

The article discusses the concept of pedagogical management, the content of which is aimed at developing a culture of managerial activity in the field of education.

From the point of view of management of educational systems and processes, pedagogical management is a branch of pedagogy, the subject of which is the organization of management in the field of education and in educational institutions. Pedagogical management includes the following levels: management of the activities of the teaching staff; management of the teacher's activities; management of the student's activities. The main tasks of pedagogical management are setting goals and objectives; planning the process; providing resources for the process; ensuring high motivation of participants; control and coordination of the process; analysis of the results.

Key words: pedagogical management, educational systems, educational process management, management in education.

В современном мире педагогическая деятельность выходит за границы образовательных учреждений. Она приобретает активный социальный статус и целенаправленно реализует задачи повышения образовательного уровня управленцев и руководителей, направленные на совершенствование результативности работы муниципальных и государственных служащих.

Традиционным в науке являлось мнение о том, что в основе эффективности управления в органах государственной и муниципальной власти лежит личный и практический опыт менеджера, чиновника. Вместе с тем актуальные потребности общества диктуют новые условия качественных характеристик управленческой деятельности, основной целью которой является реализация высоких гуманитарных стандартов жизни и достижение социально значимых результатов.

Одним из путей формирования культуры управления современными исследователями признана теория педагогического менеджмента, который представляет собой комплекс принципов, методов, организационных форм и технологических приемов управления педагогическими системами подготовки служащих, направленными на повышение эффективности их профессиональной деятельности и развития личностных качеств (Симонов, 2009). Особое значение в педагогическом менеджменте играют искусство общения с людьми, особые управленческие умения и способность к организации [1, с.33].

Современные авторы констатируют, что педагогический менеджмент – это комплекс принципов, методов, организационных форм и технологических приемов управления образовательным процессом, направленный на повышение его эффективности. С позиций педагогического менеджмента Ю. А. Конаржевским выделены следующие управленческие принципы: принцип уважения и доверия к человеку; принцип целостного взгляда человека; принцип сотрудничества; принцип социальной справедливости; принцип индивидуального подхода в управлении; принцип обогащения работы педагога; принцип личного стимулирования; принцип консенсуса; принцип коллективного принятия решения; принцип целевой гармонизации; принцип горизонтальных связей; принцип автономизации управления; принцип постоянного обновления (Конаржевский, 2000).

Функции менеджера, обеспечивающего образовательный процесс школы или вуза, состоят в том, чтобы:

- 1) определить и найти нуждающихся в обучении (в большинстве стран с рыночной экономикой нет закона об обязательном образовании);
- 2) подобрать персонал необходимой квалификации, нанять специалистов, владеющих высокопрофессиональным опытом;
- 3) сконцентрировать в одном месте (университетах, школах, аудиториях, классах) субъектов учения и обучения;
- 4) запустить процесс и обеспечить его всеми необходимыми средствами;
- 5) стимулировать, контролировать и корректировать течение процесса, добиваясь нужного качества;
- 6) получить ресурсы, распределить их на оплату труда и развитие производства.

Главные задачи педагогического менеджмента следующие: постановка целей и задач; планирование процесса; ресурсное обеспечение процесса; обеспечение высокой мотивации участников; контроль и координация процесса; анализ результатов. Своеобразие сферы педагогического менеджмента обусловлено характером и природой образовательной деятельности. Обучением и воспитанием создается весьма своеобразный продукт, не похожий на продукты других производств и сфер деятельности. Продукт школы – человек, потому «педагогическое производство» отличается многими особенностями, а менеджмент в педагогических системах имеет определенную специфику. Менеджмент в сфере образования и воспитания имеет ряд следующих особенностей:

- непосредственное и лично включенное взаимодействие со всеми субъектами образовательного процесса;
- необходимость дифференциации и индивидуализации образовательных услуг;
- желание потребителей получать относительно небольшие объемы услуг;
- зависимость функционирования организации от поведения потребителей;
- проблематичность (а часто и невозможность) создания запасов;
- сложность определения параметров качества;
- необходимость владения совершенными навыками работы с потребителями;
- сложность определения эффективности работы персонала;
- наличие ряда местных регуляторов, существенно влияющих на ход процесса.

Очевидно, что ведущая роль в педагогическом менеджменте как повседневной практике отводится руководителю образовательного учреждения, а именно той философии и мотивации руководства, на основе которой он организует свою

деятельность. Следовательно, руководитель образовательного учреждения должен быть лидером в своей организации. Обращаясь к сложившемуся опыту управления образовательными учреждениями, можно выделить пять типов лидерства, необходимых руководителю образовательного учреждения, для того чтобы его организация считалась успешной.

Техническое лидерство: руководитель успешен и признан в планировании, организации, координации, составлении бюджета, учебного расписания. Хорошо разбирается в хозяйственных проблемах школы.

Человеческое лидерство: руководитель хорошо контактирует с людьми, может оказывать поддержку и управлять конфликтами. Оказывает влияние на формирование моральных устоев и нравственных ценностей, способствует развитию творчества.

Использует тактику совместного принятия решений. Образовательное лидерство предполагает успешность руководителя в диагностике проблем школы и учителей, оказании помощи в оценке учителей (как педагогов и как предметников). Образовательный лидер успешен в составлении учебного плана и в структурировании программы обучения. Он может участвовать в подготовке учителей школы.

Символическое лидерство: руководитель становится символом образовательного учреждения, т. е. школу (или лицей, колледж, вуз) многие знают не по названию, а по фамилии руководителя. Он председательствует на церемониях и собраниях, знает по имени сотрудников и учеников, посещает занятия и делает обходы школы. Педагогический коллектив и обучающиеся сразу понимают, что ценит их руководитель, что дает им чувство уверенности и целенаправленности в своих действиях. Они ощущают свою вовлеченность в дела школы, и их заинтересованность возрастает.

Культурное лидерство: руководитель в такой школе – это своего рода «верховный жрец», он является главным носителем и хранителем культуры школы, ее традиций и символов. Он поддерживает климат, основополагающие идеи и общие задачи, следит за передачей традиций и культуры новичкам. Люди начинают верить в школу как в идеологическую систему, понимают, что они члены сильной культуры, и это придает им чувство собственной значимости и ощущение важности их работы, что служит для них прекрасным стимулом.

Для успешного обеспечения целостного образовательного процесса руководитель должен умело сочетать в себе и своей работе различные типы лидерства, нести опыт разностороннего построения образовательной действительности как среды полноценного формирования личности обучаемых и дееспособного труда педагогического коллектива

Список литературы:

1. Методические рекомендации по сопровождению обучающихся с особыми образовательными потребностями в процессе обучения в общеобразовательной школе. // Нур – Султан, - 2019 г.
2. Сардарова Ж. И., Жумашева Н. С. Инклюзивное и интегрированное обучение в Республике Казахстан // Научно-методический электронный журнал «Концепт». – 2017. – Т. 35. – С. 113–116. – URL: <http://e-koncept.ru/2017/771194.htm>.
3. Дмитриева Т.П. Организация деятельности координатора по инклюзии в образовательном учреждении. Инклюзивное образование. Выпуск 3.- Москва: Школьная книга, 2010.
4. Алферова Г.В. Новые подходы к коррекционно-развивающей работе с детьми с ограниченными возможностями здоровья // Дефектология. - 2001. - №3, стр. 12
5. Вайзман Н.П. Реабилитационная педагогика. М.: Аграф, 1996. 160с.
6. Еуканова Е.А., Стребелева Е.А. Системный подход к разработке программы коррекционно-развивающего обучения детей с нарушениями интеллекта // Дефектология, 1999. № 6. С. 25 - 34.

УДК 376.1

ИННОВАЦИОННЫЕ ПУТИ ИНКЛЮЗИВНОГО ОБРАЗОВАНИЯ

Волкова Татьяна Александровна

учитель русского языка и литературы
КГУ «Основная средняя школа №25 отдела
образования города Костаная» Управления
образования акимата Костанайской области
Костанай, Республика Казахстан
E-mail: nusha190@mail.ru

Аннотация

Обеспечение детей с ограниченными возможностями качественным образованием-одна из самых актуальных проблем на сегодняшний день. В последние годы в системе специального образования вносятся позитивные изменения в расширение доступа к образованию детей с ограниченными возможностями. В статье рассматриваются инновационные пути инклюзивного образования.

Ключевые слова: инклюзивное образование, обучение, воспитание, инновация.

Аңдампа

Мүмкіндігі шектеулі балаларды сапалы біліммен қамтамасыз ету-бүгінгі таңда ең өзекті мәселелердің бірі. Соңғы жылдары арнайы білім беру жүйесінде мүмкіндігі шектеулі балалардың білім алуына қолжетімділікті кеңейтуге оң өзгерістер енгізілуде. Мақалада инклюзивті білім берудің инновациялық жолдары қарастырылған.

Түйінді сөздер: инклюзивті білім беру, оқыту, тәрбиелеу, инновация.

Abstract

Providing children with disabilities with high-quality education is one of the most pressing problems today. In recent years, positive changes have been made in the special education system to expand access to education for children with disabilities. The article discusses innovative ways of inclusive education.

Key words: inclusive education, training, upbringing, innovation.

Инклюзивное обучение дает возможность всем детям активно участвовать в жизни школы и в дошкольных учебных заведениях. Инклюзивное обучение определяет равные права учащихся и позволяет участвовать в деятельности коллектива. Позволяет развивать способности, необходимые для общения с людьми. Инклюзивное обучение-развитие общего образовательного процесса, обеспечивающего образование детей с особыми потребностями, учитывающее потребности всех детей. Инклюзивное образование удовлетворяет потребности детей в учебном процессе и стремится к разработке нового направления обучения и преподавания. Если изменения, внесенные в инклюзивное обучение и преподавание, будут эффективными, то изменится и ситуация с детьми с особыми потребностями.

Дети, обучающиеся в школах, открывших инклюзивное образование, имеют возможность получить знания о правах человека. Инклюзивное обучение обеспечивает полную интеграцию детей в общеобразовательный процесс и содействие социальной адаптации, устранению барьеров, лишаящих детей независимо от пола, происхождения, вероисповедания, вовлечению родителей в деятельность, специальной поддержке коррекционно-педагогических и социальных потребностей детей, формированию условий для адаптации детей к возрастным особенностям окружающей среды, т. е. эффективной политики, при которой сохраняется качество общего образования [1].

Основными нарушениями психического развития являются низкий уровень интеллектуального развития, то есть внимание, память, мышление, простран-

ственная ориентация. По этим причинам дети с задержкой психического развития (ЗПР) имеют более низкую успеваемость. Неуспеваемость этих детей к обучению очевидна уже в возрасте восьми лет. В случае нежелания родителей отдавать детей в вспомогательные либо специальные школы и школы-интернаты, кабинеты психолого-педагогической коррекции, общеобразовательные школы имеют полное право на обучение по упрощенной программе по предложению ПМПК. Общеобразовательные школы и детские сады должны быть готовы к воспитанию и инклюзивному обучению детей с ограниченными возможностями по указанной по итогам ПМПК программе, в зависимости от уровня ребенка. На инклюзивное обучение в общеобразовательных школах работают специальные психологи, олигофренопедагог, специалисты-логопеды. Если ребенок полностью освоил вспомогательную программу, ему выдают специальное свидетельство, а если не освоил, то только справку. Если родители не хотят отправлять своего ребенка в специальную школу - интернат, они обязаны по мере возможности обучать ребенка с ограниченными возможностями в местной общеобразовательной школе, по льготной программе, инклюзивному обучению [2].

В настоящее время проблема, привлекающая внимание всей мировой общественности, заключается в инклюзивном образовании, предусматривающем полное включение в образовательный процесс с участием семьи, среды в индивидуальные запросы и особенности детей. Ученые мира дают следующее определение этой глобальной проблеме: инклюзивное образование – это полное включение всех детей, в том числе детей с ограниченными возможностями, в общий образовательный процесс и социальная адаптация, устранение барьеров, лишаящих детей независимо от пола, происхождения, религии, положения, поощрение родителей к активности, содействие коррекционно-педагогическим и социальным нуждам ребенка. поддержка, то есть государственная политика, направленная на эффективное обучение с сохраненным качеством общего образования.

Основные принципы инклюзивного обучения:

- 1.Ценность человека определяется его способностями, достижениями.
- 2.Каждый человек способен чувствовать и думать.
- 3.Каждый человек имеет право на общение.
- 4.Все люди нужны друг другу.
- 5.Образование осуществляется в рамках реальных отношений.
- 6.Всем людям нужна поддержка и дружба со сверстниками.
- 7.Достижение успеха для каждого ученика-это реализация того, что он может выполнять по своему усмотрению.
- 8.Универсальность расширяет сферу развития человеческой жизни.

В ходе коррекционной работы дети с ООП научатся не только критически относиться к проделанной работе, но и сравнительно оценивать, принимать и принимать критику окружающих, при необходимости поддерживать товарищей, протягивать руку помощи. Принимая во внимание, что формирование у особых детей социально - бытовых знаний и умений для участия в общественной жизни, педагог также подчеркивает, что на специальных занятиях дети должны научиться вести себя в общественных местах, понимать необходимые сообщения и рекламную информацию. Например, увидеть знаки для пешеходов, знаки, запрещающие играть, знаки, говорящие о том, что поблизости есть столовая, поликлиника, сделать все, что нужно, объяснить, что выход из любой ситуации, конечно, связан со знаниями, которые мы получаем в процессе обучения [3].

Формирование у детей с ограниченными возможностями адекватного представления об окружающей среде во многом определяется организацией

педагогом правильного педагогического процесса с использованием различных методов и форм обучения и воспитания. Развитие детей, требующих особого подхода, строится на основе их практической деятельности в процессе обучения и воспитания. Поэтому адаптация этих детей к жизни организуется в форме экскурсий и занятий, различных игр и занимает ведущее место в развитии ребенка. Если в организованной учебной деятельности проходит тематика «В магазине», то во внеурочное время особое значение имеет проведение тематической экскурсии. Но очень важно организовать так, чтобы дети не только внешне наблюдали за определенным объектом, но и сами могли действовать в соответствии с возрастом, подражая действиям взрослых.

На сегодняшний день одним из важных вопросов является интеграция ребенка с ограниченными возможностями в среду, включение в общеобразовательный процесс, обеспечение прав детей с ограниченными возможностями здоровья. Психологическая и педагогическая поддержка ребенка в этом вопросе – сложный и важный процесс. Психолого-педагогическое сопровождение ребенка – профессионально активная система, направленная на создание условий для воспитания, образовательного процесса, развития, социализации, адаптации ребенка в системе инклюзивного образования. Педагог-дефектолог в службе психолого-педагогического сопровождения предполагает не только внесение изменений в содержание образования, но и развитие познавательных способностей ребенка и организацию жизни ребенка в целом. Психодиагностическое тестирование является главным важным условием формирования познавательных возможностей ребенка.

Существует множество технологий, которые позволяют направить усилия учителей на предотвращение противоречий в развитии. Хочу отметить технологии, направленные на развитие социальной компетентности детей, и технологии социальной игры. Первый, в свою очередь, осуществляется путем непосредственного обучения и формирования социальных навыков путем имитации и организации групповых видов деятельности, в том числе игровых. Эта технология полезна и важна, потому что она учит навыкам взаимодействия со сверстниками, взаимопомощи и продуктивной деятельности. Для людей с ограниченными возможностями – это большая ценность, когда вы воспринимаете себя в обществе, поэтому вы должны направлять развитие взаимодействия и взаимопомощи. В любой сложной ситуации на помощь приходят именно такие особенные люди, а другие просто оборачиваются. Вторичные технологии имеют ту же цель, но немного отличаются. В технологии социальных игр существуют дидактические игры, разработанные на основе театральных упражнений, дворовых и обучающих игр, которые не только развивают внимание, волю, память, речь, сообразительность, координацию движений, но и формируют навыки делового общения с одноклассниками и учителем, что важно в условиях интерактивного обучения. Эти технологии легко реализовать, потому что в них много игр, благодаря которым людям с ограниченными возможностями становится легче учиться.

В настоящее время, рассматривая каждого ученика как личность, осознанное воспитание является требованием качественной образовательной жизни. В настоящее время в мировом сообществе политика приоритета в образовательной политике основывается именно на принципах инклюзивного образования. Тем не менее, из-за уникальных особенностей каждой страны по внедрению инклюзивного образования не существует конкретных методологий и руководств, применяемых для всего государства, опыт развития инклюзивных процессов имеет важное значение для его использования в процессе правильной адаптации [4].

Таким образом, использование новых информационных технологий, инновационных методов и приемов в классах коррекционно – развивающего

обучения - способствует увеличению базы знаний, активизации, совершенствованию творческих способностей учащихся в процессе обучения. Мы можем подготовить учащихся к творчеству, к самостоятельной деятельности, к высказыванию своего мнения, к его аргументации, к формированию собственного отношения к жизни, к постоянному поиску, способному внести свой вклад в развитие общества, к всестороннему зрелому молодому поколению. Отсюда и видно-практическая магическая деятельность, при которой любое обучение является коррекционно-развивающей работой, это работа с компьютером на уровне виртуальной деятельности. Как отмечалось выше, чем раньше практическая ступень инклюзивного образования нашла свое созвучие с научной теорией, тем позитивнее было бы отношение к людям с ограниченными возможностями в нашей стране. Кроме того, если инновационные пути инклюзивного образования будут обеспечены новыми информационными технологиями, необходимыми для образования, такими как компьютерные технологии, интерактивная доска, в будущем в системе образования детей с ограниченными возможностями не будет никаких препятствий.

Список литературы:

1. Максудов, У.К. Проблемы и перспективы инклюзивного образования / У. К. Максудов. – Текст : непосредственный // Молодой ученый. – 2015. – № 22 (102). – С. 830-831.
2. Сатпаева, З.Т. Инклюзивные инновации в Казахстане / З.Т. Сатпаева. – Текст : непосредственный // Молодой ученый. – 2022. – № 36 (431). – С. 43-46. – URL: <https://moluch.ru/archive/431/94755/> (дата обращения: 21.01.2024).
3. Турлубекова М. Б., Бугубаева Р. О. Инклюзивное образование в Казахстане: анализ процесса организации и возможности дальнейшего его развития // Central Asian Economic Review. – 2021. – № 3. – С. 89–109. <https://doi.org/10.52821/2224-5561-2021-3-89-109>
4. The Inclusive Development Index 2018: Summary and Data Highlights. Geneva: World Economic Forum, 2018. 25 p.

ӘОЖ 376.1

ИНКЛЮЗИВТІ БІЛІМ БЕРУДІҢ ДАМУЫ

Габдуллина Гульмира Негматовна,

мектеп директорының оқу жұмысы бойынша
орынбасары, қазақ тілі мен әдебиеті пәні мұғалімі
E-mail: ggn198@yandex.kz.

Мусафирова Сауле Аягановна

қазақ тілі мен әдебиет мұғалімі
Қостанай облысы әкімдігінің білім басқармасының
"Қостанай қаласы білім бөлімінің №19 жалпы
білім беретін мектебі" КММ
E-mail: saule-re@list.ru

Аңдатпа

Мақалада мектепте инклюзивті білім беруді дамыту мәселелері қарастырылады. Автор бұл тақырыптың ерекше өзектілігін атап өтеді, өйткені мүмкіндігі шектеулі балалардың сапалы білім алуы олардың сәтті әлеуметтенуінің, қоғамға, кәсіби және әлеуметтік қызметтің әртүрлі түрлеріне толық қатысуын қамтамасыз етудің негізгі шарттарының бірі болып табылады. Осы міндеттерге қол жеткізу үшін автор дефектолог-мұғалімдер мен ата-аналарды тарта отырып, жалпы білім беретін мектепте мүмкіндігі шектеулі балаларды инклюзивті оқытудың арнайы әзірленген әдістемесін ұсынады. Мақала жалпы білім беретін мектеп мұғалімдеріне, әдіскерлерге, арнайы педагогикалық білім беру студенттеріне пайдалы болуы мүмкін.

Түйінді сөздер: инклюзия, инклюзивті білім, ДДТ балалар, инклюзивтік оқыту әдістемесі.

Аннотация

В статье рассматривается проблематика развития инклюзивного образования в школе. Автор отмечает особую актуальность данной темы, поскольку получение детьми с ОВЗ качественного образования является одним из основных условий их успешной социализации, обеспечения полноценного участия в жизни общества, различных видах профессиональной и социальной деятельности. Для достижения этих задач автор предлагает специально разработанную методику инклюзивного обучения детей с ограниченными возможностями здоровья в общеобразовательной школе с привлечением учителей-дефектологов и родителей. Статья может быть полезна учителям общеобразовательных школ, методистам, студентам специального педагогического образования.

Ключевые слова: инклюзия, инклюзивное образование, дети с ОВЗ, методика инклюзивного обучения.

Abstract

The article is about problems of developing inclusive education in school. The author notes the particular relevance of this topic, since children with disabilities receiving a quality education is one of the main conditions for their successful socialization, ensuring full participation in the life of society, various types of professional and social activities. To achieve these goals, the author proposes a specially developed methodology for inclusive education of children with disabilities in a comprehensive school with the involvement of speech pathologists and parents. The article may be useful to teachers of secondary schools, methodologists, and students of special pedagogical education.

Key words: inclusion, inclusive education, children with disabilities, inclusive teaching methods.

Соңғы жылдары инклюзивті білім беру барлық оқушыларға олардың қабілеттері мен дамуына қарамастан тең білім беру мүмкіндіктерін ұсынуға бағытталған жаһандық басымдыққа айналды.

Инклюзивті білім беру тұжырымдамасы ерекше білім алуды қажет ететін балары мен нормотиптік балаларды бірлесіп оқыту мен тәрбиелеуді көздейді, ал қажетті жағдайлардың болмауы бұл идеяның сәтті жүзеге асырылуына кедергі келтіреді. Бұл ресурстардың жетіспеушілігі, ұйымдастырушылық мәселелер, қаржылық шектеулер, қоғамның көзқарасы және оқытушылар құрамының менталитеті сияқты мәселелер көбінесе инклюзияның дамуына кедергі келтіреді.

Қазіргі уақытта әртүрлі ғылыми пәндердің сарапшылары, соның ішінде педагогтар, психологтар, әлеуметтанушылар және басқалар (мысалы: Малофеев Х.Х., Скок Н.И., Ярская-Смирнова Е.Р., Добровольская Т. А., Шабалина Н. Б., Гудонис В. П., Шматко Н. Д. және т.б.) мүгедектерді әлеуметтік құрылымға біріктіруге қатысты әр түрлі аспектілер бойынша ауқымды зерттеулер жүргізуде. Бұл мамандардың зерттеулерінде білім беру инклюзиясын талдауға ерекше назар аударылады.

Инклюзивті білім беру мүмкіндігі шектеулі жандардың әртүрлі қажеттіліктерін қанағаттандыру үшін тиісті материалдық ресурстарды қажет етеді, соның ішінде білім беру ортасына тең қатысуды қамтамасыз ететін оқу материалдары, технологиялық құралдар және көмекші құрылғылар кіреді. Бұл қажетті ресурстарсыз инклюзивті білім берудің барлық әлеуетін жүзеге асыру мүмкін емес.

Тәжірибе көрсеткендей, ресейлік және қазақстандық мектептердің көпшілігінде мүмкіндігі шектеулі балаға қолдау көрсететін мұғалімдер, мұғалімдердің көмекшілері, тьюторлар жоқ. Сыныпта инклюзияны жүзеге асыруға негізінен педагог жауап береді, ол өзінің біліктілігін үнемі арттырып, білім беру тәжірибесін ерекше қажеттіліктері бар оқушылардың бірегей қажеттіліктері мен мүмкіндіктеріне бейімдейтін оқытудың инновациялық стратегиялары мен әдістемелерін зерделеуі тиіс.

Бушуева Е.С., Овчинникова Т. С. және Горский Б. Б. айтуынша, инклюзивті білім беру тұжырымдамасы балаларды білім беру жүйесін олардың нақты қажеттіліктеріне бейімдеу арқылы қабылдау және бейімдеу болып табылады. Көбінесе мүгедек балалар деп аталатын бұл балалар жалпы дамуына кедергі келтіретін физикалық немесе психикалық бұзылулардан зардап шегеді [1]. Бұл

балалардың денсаулығының нашарлауы жалпы білім беретін мекемелерден тыс жерде жүзеге асырылуы мүмкін білім беру бағдарламаларын жасауға тырысқанда қиындықтар туғызады. Тиімді білім беру мүмкіндіктерін қамтамасыз ету үшін арнайы білім беру осы балалардың ерекше қажеттіліктері мен қабілеттерін ескеретін әртүрлі стратегиялар мен тәсілдерді қолданады.

Мүмкіндігі шектеулі балалардың көпшілігі танымдық белсенділігі шектеулі, оқу тапсырмаларын орындауға ынтасы жоқ, Тәуелсіздік пен өнімділік деңгейі төмендейді, нәтижесінде қазіргі заманғы түзету және дамыту тәсілдерінің тиімділігін арттыру үшін қажетті алғышарттар ретінде оқытудың белсенді нысандарын, тиімді әдістерін зерттеу және енгізу өте маңызды болады. Оқытудың белсенді формалары мен әдістеріне басымдық бере отырып, мүмкіндігі шектеулі балаларға қызығушылық пен қызығушылық сезімін оятуға болады.

Инклюзивті білім беру мақсаттарына қол жеткізу үшін ерекше білім беру мүмкіндіктері бар балалардың қабілеттері мен әлеуетін барынша дамытуға бағытталған орта құру шешуші мәнге ие. Оқытудың белсенді әдістері мен заманауи ақпараттық технологияларды білім беру жүйесіне біріктіру сыныпта және одан тыс жерлерде, тіпті мүмкіндігі шектеулі балалар үшін де қолайлы жағдай жасауға мүмкіндік береді. Бұл құралдар мұғалімдерге оқушылардың әртүрлі қажеттіліктерін қанағаттандыру тәсілін бейімдеуге көмектеседі және ешкімнің шетте қалмауын қамтамасыз етеді [2].

Мектептің негізгі мақсаты-әр түлектің тәуелсіз өмірді сенімді жүргізу үшін қажетті біліммен, дағдылармен және қасиеттермен қамтамасыз етілуіне ықпал ету. Практикалық өмірлік дағдыларды, сыни ойлауды және проблемаларды шешу қабілеттерін дамытатын жан-жақты білімге баса назар аудара отырып, мектеп ерекше білім беру қажеттіліктері бар баланы нақты өмірге, оның белсенді әлеуметтенуіне дайындауда маңызды рөл атқарады. Бұған осы санаттағы балалар үшін күрделі, бірақ шынайы жағдайларды жасау және көбейту арқылы қол жеткізуге болады [3].

Мүмкіндігі шектеулі балалардың білім беру талаптарына олардың даму ерекшеліктері (танымдық, психикалық, психофизикалық) тікелей әсер етеді. Мұндай талаптар білім беру процесіне жалпы құрылым мен көзқарасты қалыптастырады және оның барлық компоненттерінде көрінеді. Мүмкіндігі шектеулі балалардың ең маңызды қажеттілігі-жеке оқыту қажеттілігі. Мүмкіндігі шектеулі әр баланың өзіндік оқу стилі, қарқыны мен қалауы бар. Сондықтан оқыту әдістері мен материалдарын оқушының нақты қажеттіліктері мен қабілеттеріне сәйкес бейімдеу маңызды. Бұл жеке тәсіл мүмкіндігі шектеулі балалардың оқу әлеуетін барынша арттыру үшін қажетті қолдау мен басшылыққа ие болуын қамтамасыз етеді.

Сонымен қатар, мүмкіндігі шектеулі балалар әлеуметтік интеграция мен өзара әрекеттесуді қажет етеді. Олар үшін құрдастарымен өзара әрекеттесуге және қоғамдық жұмыстарға қатысуға мүмкіндіктер жасау маңызды. Әлеуметтік дағдыларды дамыту және оң қарым-қатынастарды орнату олардың жалпы әлауқатын арттырып қана қоймайды, сонымен қатар олардың қоғамға интеграциялануын жеңілдетеді. Білім беру процесі инклюзивті әлеуметтік тәжірибеге ықпал ету үшін топтық жұмысты, ынтымақтастықты және коммуникацияны белсенді түрде дамытуы керек.

Мүмкіндігі шектеулі балаларға эмоционалды және психологиялық қолдау қажет. Олар күнделікті кездесетін мәселелер көбінесе көңілсіздікке, өзін-өзі бағалаудың төмендігіне немесе оқшаулану сезіміне әкелуі мүмкін. Осы қажеттіліктерді қанағаттандыру үшін тәрбиешілер мен қамқоршылар олардың жетістіктерін мойындайтын, эмоционалды көріністі ынталандыратын және қолдайтын ортаны қамтамасыз етуі керек.

Кожанова Н. С., мүмкіндігі шектеулі балалар арасында жиі кездесетін келесі ерекше қажеттіліктерді анықтап көрсетеді [4].

- мүмкіндігі шектеулі балалармен ерте түзету және дамыту жұмыстары;
- мүмкіндігі шектеулі балаларды оқытуды даралау;
- мүмкіндігі шектеулі балаларды оқытудың арнайы құралдарын, әдістері мен әдістерін қолдану қажеттілігі;
- білім беру мазмұнындағы өзгерістер (мысалы, арнайы бөлімдерді енгізу, мазмұн көлемін қысқарту);
- мүмкіндігі шектеулі балалар үшін білім беру ортасын ерекше кеңістіктік-уақыттық ұйымдастыруды қамтамасыз ету;
- білім беру кеңістігін барынша кеңейту.

Тәрбиешілердің, ата-аналардың және жалпы қоғамдастықтың бірлескен күш-жігері арқылы оқыту тәсілдерін бейімдеу, қолжетімді оқу ортасын қамтамасыз ету, әлеуметтік интеграцияны ынталандыру және эмоционалды қолдау көрсету арқылы инклюзивті білім беру білім беру ландшафтын әділ және инклюзивті болашақ бағытында дамытуды және өзгертуді жалғастыруда.

Әдебиеттерді талдау жалпы білім беретін мектепте мүмкіндігі шектеулі балаларды инклюзивті оқыту әдістемесін жасауға мүмкіндік берді. Әдістемені тексеру Қостанай облысы әкімдігі білім басқармасының "Қостанай қаласы білім бөлімінің №19 жалпы білім беретін мектебі" КММ базасында өтті. Тәжірибелік жұмыс барысында инклюзивті оқытудың аралас (аралас) моделі қолданылды. Онда мүгедектігі бар, бірақ психофизикалық және тілдік даму деңгейі жоғары оқушылар бір мектепте қарапайым оқушылары оқитын сыныпқа бірге оқиды.

Мұнда мектеп мұғалімдерімен қатар логопедтар мен психологтың көмегі қажет. Логопед-мұғалім мүмкіндігі шектеулі балалармен (жеке немесе шағын топтарда) жүйелі сабақтар өткізеді, сонымен қатар жалпы білім беретін сыныптарда сабақ алып, құрдастарымен бірге оқитын және тәрбиеленетін баламен жұмыс жүргізуге көмектеседі.

Біздің зерттеулеріміз сонымен қатар жалпы білім беретін мектептердегі оқыту мүмкіндігі шектеулі баламен жұмыс істеудің барлық бағыттарын қамтамасыз ете алмайтынын көрсетеді, әсіресе инклюзивті оқытудың арнайы әдістері мен технологиялары қолданылған жағдайда. Бұл жерде ата-аналардың көмегі қажет екені сөзсіз. Сондықтан мүмкіндігі шектеулі балалардың ата-аналары мұғалімдер мен логопедтың ұсыныстарымен баланың үйде сөйлеуін дамытуға, сабақта алған оқу материалын толықтыруға және бекітуге, оны дамытатын түрлі ойындарды, баланың бос уақытында қызықты жұмыс түрлерін ұйымдастыруға назар аударуы керек.

Тәжірибелік-эксперименттік жұмыстың бастапқы кезеңінде мектеп мұғалімдеріне, оған қатысқан ата-аналарға және дефектолог-мұғалімге арнайы әзірленген ұсыныстар берілді. Бұл ұсыныстарда әрқайсысы мүмкіндігі шектеулі балалармен жұмыс жасауда орындайтын жұмыстың негізгі бағыттары, олардың мазмұны, ол қолданатын жұмыс түрлері мен әдістері, өзара әрекеттесу бағыттары туралы мәліметтер болды.

Атап айтқанда:

а) Жалпы білім беретін сынып мұғалімі:

- мүмкіндігі шектеулі баламен жұмыс істеуге психологиялық дайындық;
- мүмкіндігі шектеулі баланың ата-анасымен қарым-қатынас орнатуға, оларға көмек көрсетуге деген ұмтылысы;
- арнайы білім беру қажеттіліктері бар баланың жеке басын жан-жақты зерттеу;
- мүмкіндігі шектеулі баланы сыныпқа, оқытудың жаңа жағдайларына бейімдеу, оның қарапайым құрдастарымен жағымды қарым-қатынас орнатуға және барлық қызмет түрлеріне бірлесіп қатысуға жәрдемдесу;

- мүмкіндігі шектеулі балаға көмек көрсету
- инклюзивті оқыту талаптарына сәйкес сабақтар мен сыныптан тыс іс-шараларды жоспарлау;
- мүмкіндігі шектеулі балаларды инклюзивті оқыту технологиялары мен әдістемелерін білу және тиімді пайдалану;
- инклюзивті оқыту барысының мониторингі және оның нәтижелерін өз бетінше талдау.

б) ата-аналар:

- баланың күнделікті оқу жұмысын үйде ұйымдастыру;
- тұрмыстық жағдайда баланың сөздік қарым-қатынасын үнемі дамыту;
- мүмкіндігі шектеулі баланың мектеп өмірін ұйымдастыруға белсенді қатысу.

в) дефектолог-мұғалім:

- ата-аналарға дамуында ауытқулары бар баланың мектебіне бару дұрыс емеспе, әлде бала интеграцияланған оқытуға дайын емес пе деген кеңес береді;
- ата-аналарға кезең-кезеңімен кеңес береді, өйткені бұқаралық мектептерде оқитын мүмкіндігі шектеулі балалардың жалпы және тілдік даму деңгейін жақсы біледі;

- мүмкіндігі шектеулі балалармен сөйлеуді дамыту, оқу мен жазуды үйрену, есту қабілетін дамыту бойынша өз бетінше немесе кіші топтық жұмыс жүргізеді

Зерттеу барысында әзірленген мүмкіндігі шектеулі балаларды жалпы білім беретін мектепте инклюзивті оқыту әдістемесі:

1) жалпы білім беретін сыныптарда табысты дамып келе жатқан оқушылары бар денсаулық мүмкіндігі шектеулі балаларды интеграцияланған оқыту (интеграцияланған сабақтарды ұйымдастыру және өткізу);

2) "икемді сыныптар" жағдайында мұғалім-дефектолог сабақтарын өткізу;

3) түзету кабинеттерінде мүмкіндігі шектеулі балалармен өз бетінше немесе топтық жұмыс жүргізу;

4) сыныптан тыс іс-шаралар жүйесінде мүмкіндігі шектеулі балалардың құрдастарымен өзара іс-қимылы мен өзара іс-қимыл түрлерін ұйымдастыру.

Мүмкіндігі шектеулі балаларды қарапайым оқушылармен бірге оқыту кезінде дефектолог-мұғалім, ата-аналар және жалпы білім беретін мектеп мұғалімі дамуында артта қалған баланың құрдастар ұжымына кіріп, олармен достасуы үшін жауапкершілікті бөліседі. Мұндай бала мүмкіндігінше сыныптың жұмысына қатысуы керек, Сабақтың барысы қарқынын үзбеуі керек. Мүмкіндігі шектеулі балаларды "икемді" сыныптарда оқыту балалардың өз қабілеттеріне, мүмкіндіктеріне деген сенімділігін арттыруға бағытталған, өйткені оқудағы жетістіктер оның өзін-өзі бағалауы мен өз қабілеттеріне деген сенімділігін қалыптастыруға әсер етеді.

Табысты даму балаларымен бірге оқитын мүмкіндігі шектеулі балалардың оқу жетістіктерін бақылау «икемді» сыныптардағы сабақтарға немесе жеке түзету сағаттарына ауыстырылады, бақылау жұмыстары мүмкіндігі шектеулі балалардың даму деңгейіне сәйкес жасалады, түзету білім беру бағдарламасының талаптарына сәйкес бағаланады. Зерттеу барысында нормативтік құжаттаманы, ғылыми, ғылыми-әдістемелік әдебиеттерді талдау негізінде инклюзивті оқыту нәтижелерін бақылау мен бағалаудың келесі критерийлері анықталды: - мүмкіндігі шектеулі балалардың нормотиптік балалар үшін көзделген оқу бағдарламаларын меңгеру деңгейі; - мүмкіндігі шектеулі балалардың тілдік даму деңгейі және коммуникативтік дағдыларын қалыптастыру; - мүмкіндігі шектеулі балаларды танымдық іс-әрекеттің әртүрлі түрлеріне қосу.

Жалпы білім беретін мектепте мүмкіндігі шектеулі балаларды инклюзивті оқыту әдістемесін іске асыру мынадай нәтижелерге қол жеткізуге мүмкіндік берді. Біріншіден, оқу жылының соңына дейін үлгермейтін және артта қалатын оқушылар

саны айтарлықтай азайды, мамандандырылған оқу орындарына (ТРМРК) жіберілетін мүмкіндігі шектеулі оқушылар саны азайды; нақты инклюзияны ұйымдастыруды растай отырып, жалпы білім беретін мектепте даму ерекшеліктері бар оқитын балалар саны өсті.

Екіншіден, қалыпты дамып келе жатқан балалар мен мүмкіндігі шектеулі балалар арасындағы бірлескен іс-әрекетке жәрдемдесу мұғалімдердің орта мектептердегі инклюзивті білім беру әлеуетіне деген көзқарасын өзгертіп қана қоймай, оларға жаңа және құнды кәсіби дағдыларды игеруге мүмкіндік беретіні атап өтілді. Үшіншіден, ата-аналар қауымдастығы инклюзивті білім беруді қалыпты дамып келе жатқан балалар үшін де, мүмкіндігі шектеулі балалар үшін де пайдалы қолдану ретінде қабылдайды және қарастырады.

Әдебиеттер тізімі:

1. Социализирующие тенденции и проблемы дополнительного профессионального образования педагогических работников / Е.С. Тушева, Б.Б. Горская, Т.С. Овчинникова // Интеграция методической (научно-методической) работы и системы повышения квалификации кадров = Integrating methodological (scientific and methodological) work and system of personnel development: материалы XVIII Международной научно-практической конференции, Москва – Челябинск, 20 апреля 2017: [в 2 ч.]. Ч. 1. - Челябинск: ЧИППКРО, 2017. - С. 21-27.

2. Смирнова Л.В. Актуальные проблемы специального образования: анализ ошибок и пути преобразований // КПО. 2022. №4 (32). URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/aktualnye-problemy-spetsialnogo-obrazovaniya-analiz-oshibok-i-puti-preobrazovaniy> (дата обращения: 10.11.2023).

3. Сорокина О.Ю. Модель тьюторского сопровождения детей с ограниченными возможностями здоровья в условиях дошкольной образовательной организации // Коррекционно-педагогическое образование. 2017. № 4 (12). С. 24-29.

4. Кожанова Н.С. Определение особых образовательных потребностей обучающихся с ограниченными возможностями здоровья // Гуманитарные науки. 2021. №2 (54). URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/opredelenie-osobyh-obrazovatelnyh-potrebnostey-obuchayuschih-s-ogranichennymi-vozmozhnostyami-zdorovya> (дата обращения: 10.11.2023).

УДК 376.42

ИННОВАЦИОННЫЕ СТРАТЕГИИ ОБУЧЕНИЯ И ВОСПИТАНИЯ В ИНКЛЮЗИВНОМ ВОСПИТАНИИ

Ғабдрахман Нұржамал Жамберкенқызы
бакалавры, педагог – эксперт, учитель труда
КГУ «Костанайский специальный комплекс
«детский сад-школа-интернат» для
детей с особыми образовательными
потребностями №2» УоаКо Управления
образования акимата Костанайской области,
г. Костанай, Казахстан
E-mail: nurzhamal.2012@mail.ru

Баймаганбетова Асель Жамберкеевна
педагог – модератор, учитель труда
КГУ «Костанайский специальный комплекс
«детский сад-школа-интернат» для
детей с особыми образовательными
потребностями №2» УоаКо Управления
образования акимата Костанайской области,
г. Костанай, Казахстан
E-mail: asel.19840604@mail.ru

Аннотация

В статье изложены основные нормативные документы и инновационные стратегии в инклюзивном образовании в Республике Казахстан, воспитание в инклюзивном образовании, основные принципы инклюзивного образования, а также коррекционная работа.

Статья направлена на формирование и убеждения в том, что образование является основным правом человека и обеспечивает доступ к образованию. Эта система обучения детей с ограниченными возможностями здоровья, основанная на совместном обучении здоровых детей и детей-инвалидов. В инклюзивном образовании все дети, несмотря на свои физические, интеллектуальные и иные особенности, включены в общую систему образования и обучаются вместе со своими сверстниками по месту жительства в массовой общеобразовательной школе, учитывающей их особые образовательные потребности.

Ключевые слова: инклюзивное обучение, школы, дошкольные учреждения, развитие способностей.

Аңдатпа

Мақалада Қазақстан Республикасында инклюзивті білім берудегі негізгі нормативтік құжаттар мен инновациялық стратегиялар, инклюзивті білім берудегі тәрбие, инклюзивті білім берудің негізгі принциптері, сонымен қатар түзету жұмыстары туралы жазылған. Мақала білім беру адамның негізгі құқығы болып табылады және білімге қол жетімділікті қамтамасыз етеді деген сенім мен сенімге бағытталған. Дені сау балалар мен мүгедек балаларды бірлесіп оқытуға негізделген бұл мүгедек балаларды оқыту жүйесі. Инклюзивті білім беруде барлық балалар өздерінің физикалық, интеллектуалдық және басқа да ерекшеліктеріне қарамастан жалпы білім беру жүйесіне енгізілген және өздерінің ерекше білім беру қажеттіліктерін ескеретін жаппай жалпы білім беретін мектепте тұрғылықты жері бойынша құрдастарымен бірге оқиды.

Түйінді сөздер: инклюзивті оқыту, мектептер, мектепке дейінгі мекеме, қабілеттерін дамыту.

Annotation

The article outlines the main normative documents and innovative strategies in inclusive education in the Republic of Kazakhstan, education in inclusive education, the basic principles of inclusive education, as well as correctional work. The article is aimed at forming and convincing that education is a fundamental human right and provides access to education. This is a system of education for children with disabilities, based on the joint education of healthy children and children with disabilities. In inclusive education, all children, despite their physical, intellectual and other characteristics, are included in the general education system and study together with their peers at their place of residence in a mass comprehensive school that takes into account their special educational needs.

Key words: inclusive education, schools, pre-school institutions, development of abilities.

Инклюзивное обучение-дает возможность всем детям активно участвовать в жизни школы и школы в дошкольных учебных заведениях. Именно инклюзивное обучение-определяет равные права учащихся и позволяет участвовать в деятельности коллектива. Позволяет развивать способности, необходимые для общения с людьми. Инклюзивное обучение-развитие общего образовательного процесса, обеспечивающего образование детей с особыми потребностями, учитывающее потребности всех детей. Инклюзивное образование удовлетворяет потребности детей в учебном процессе и стремится к разработке нового направления обучения и преподавания. Если изменения, внесенные в инклюзивное обучение и преподавание, будут эффективными, то изменится и ситуация с детьми с особыми потребностями. Дети, обучающиеся в школах, открывших инклюзивное образование, имеют возможность получить знания о правах человека. Инклюзивное обучение обеспечивает полную интеграцию детей в общеобразовательный процесс и содействие социальной адаптации, устранению барьеров, лишаящих детей независимо от пола, происхождения, вероисповедания, вовлечению родителей в деятельность, специальной поддержке коррекционно-педагогических и социальных потребностей детей, формированию условий для адаптации детей к возрастным особенностям окружающей среды, т. е. эффективной политики, при которой сохраняется качество общего образования. [1]

Основными нарушениями психического развития являются низкий уровень интеллектуального развития, то есть внимание, память, мышление, пространственная ориентация. По этим причинам дети с задержкой психического развития имеют более низкую успеваемость. Неудачность этих детей четко прослеживается с 7-8 лет. В случае нежелания родителей отдавать детей в вспомогательные либо специальные школы и школы-интернаты, кабинеты психолого-педагогической коррекции и коррекционно-коррекционные классы, общеобразовательные школы имеют полное право на обучение по упрощенной программе по предложению ПМПК. Общеобразовательные школы и детские сады должны быть готовы к воспитанию и инклюзивному обучению детей с ограниченными возможностями по указанной по итогам ПМПК программе, в зависимости от уровня ребенка. На инклюзивное обучение в общеобразовательных школах работают специальные психологи, социальные учителя, учителя олигофрено, специалисты-логопеды. Если ребенок полностью освоил вспомогательную программу, ему выдают специальное свидетельство, а если не освоил, то только справку. Если родители не хотят отправлять своего ребенка в специальную школу - интернат, они обязаны по мере возможности обучать ребенка с ограниченными возможностями в местной общеобразовательной школе, по льготной программе, инклюзивному обучению. В настоящее время проблема, привлекающая внимание всей мировой общественности, заключается в инклюзивном образовании, предусматривающем полное включение в образовательный процесс с участием семьи, среды в индивидуальные запросы и особенности детей. Ученые мира дают следующее определение этой глобальной проблеме: инклюзивное образование – это полное включение всех детей, в том числе детей с ограниченными возможностями, в общий образовательный процесс и социальная адаптация, устранение барьеров, лишаящих детей независимо от пола, происхождения, религии, положения, поощрение родителей к активности, содействие коррекционно-педагогическим и социальным нуждам ребенка. поддержка, то есть государственная политика, направленная на эффективное обучение с сохраненным качеством общего образования. [4]

Инклюзивное обучение - основные принципы:

1. Ценность человека определяется его способностями, достижениями.
2. Каждый человек способен чувствовать и думать.
3. Каждый человек имеет право на общение.
4. Все люди нужны друг другу.
5. Образование осуществляется в рамках реальных отношений.
6. Всем людям нужна поддержка и дружба со сверстниками.
7. Достижение успеха для каждого ученика - это реализация того, что он может выполнять по своему усмотрению.
8. Универсальность расширяет сферу развития человеческой жизни.

Содержание образования в инклюзивных школах необходимо регулировать по 3 различным программам:

- типовые учебные программы для общеобразовательных школ;
- учебные программы специального образовательного направления в соответствии с дефектными типами детей с ограниченными возможностями здоровья;
- индивидуальная программа обучения детей с ограниченными возможностями здоровья с учетом психофизических особенностей. [9]

В соответствии с подпунктом 3 пункта 21 Закона К.Р. «Об образовании» инклюзивное образование - совместное обучение и воспитание лиц с ограниченными возможностями, предусматривающее коррекционно-педагогическую и социальную поддержку развития посредством обеспечения равного доступа к соответствующим образовательным учебным программам обучения, специальных условий, иных

категорий обучающихся. Поэтому специалисты подчеркивают необходимость развития инклюзивного образования в стране. [5]

Одним из необходимых показателей в реализации инклюзивного образования является качество образования. Здесь право на образование-это не только доступность, но и достижение каждым человеком успехов в процессе получения образования с детства до совершенства. Образование детей, нуждающихся в особом споре, является одной из основных задач для любой страны. Это необходимое условие для создания по-настоящему инклюзивного общества, в котором каждый осознает необходимость и сопричастность своих действий. Мы обязаны предоставить каждому ребенку возможность полностью реализовать свой потенциал, принести пользу обществу и стать его полноправным членом, независимо от его спроса и других обстоятельств. [2]

В ходе коррекционной работы научатся не только критически относиться к проделанной работе, но и сравнительно оценивать, принимать и принимать критику окружающих, при необходимости поддерживать товарищей, протягивать руку помощи. Принимая во внимание, что формирование у особых детей социально - бытовых знаний и умений для участия в общественной жизни, педагог также подчеркивает, что на специальных занятиях дети должны научиться вести себя в общественных местах, понимать необходимые сообщения и рекламную информацию. Например, увидеть знаки для пешеходов, знаки, запрещающие играть, знаки, говорящие о том, что поблизости есть столовая, поликлиника, сделать все, что нужно, объяснить, что выход из любой ситуации, конечно, связан со знаниями, которые мы получаем в процессе обучения. Формирование у детей с ограниченными возможностями адекватного представления об окружающей среде во многом определяется организацией педагогом правильного педагогического процесса с использованием различных методов и форм обучения и воспитания. Развитие детей, требующих особого подхода, строится на основе их практической деятельности в процессе обучения и воспитания. Поэтому адаптация этих детей к жизни организуется в форме экскурсий и занятий, различных игр и занимает ведущее место в развитии ребенка. Если в организованной учебной деятельности проходит тематика «Еда», «в магазине», то во внеурочное время особое значение имеет проведение тематической экскурсии. Но очень важно организовать так, чтобы дети не только внешне наблюдали за определенным объектом, но и сами могли действовать в соответствии с возрастом, подражая действиям взрослых. [8]

На сегодняшний день одним из важных вопросов является интеграция ребенка с ограниченными возможностями в среду, включение в общеобразовательный процесс, обеспечение прав детей с ограниченными возможностями здоровья. Психологическая и педагогическая поддержка ребенка в этом вопросе-сложный и важный процесс. Психолого-педагогическое сопровождение ребенка-профессионально активная система, направленная на создание условий для воспитания, образовательного процесса, развития, социализации, адаптации ребенка в системе инклюзивного образования. Педагог-дефектолог в службе психолого-педагогического сопровождения предполагает не только внесение изменений в содержание образования, но и развитие познавательных способностей ребенка и организацию жизни ребенка в целом. Психодиагностическое тестирование является главным важным условием формирования познавательных возможностей ребенка-психологической компетентности педагога-дефектолога. Все это создает условия для развития познавательных способностей ребенка и повышения уверенности ребенка в себе, на шаг ближе к достижениям.

Таким образом, использование новых информационных технологий, инновационных методов и приемов в классах коррекционно – развивающего обучения

- способствует увеличению базы знаний, активизации, совершенствованию творческих способностей учащихся в процессе обучения.

Мы можем подготовить учащихся к творчеству, к самостоятельной деятельности, к высказыванию своего мнения, к его аргументации, к формированию собственного отношения к жизни, к постоянному поиску, способному внести свой вклад в развитие общества, к всестороннему зрелому молодому поколению. Отсюда и видно-практическая магическая деятельность, при которой любое обучение, кроме обучения, является коррекционно-развивающей работой, это работа с компьютером на уровне виртуальной деятельности. Как отмечалось выше, чем раньше практическая ступень инклюзивного образования нашла свое созвучие с научной теорией, тем позитивнее было бы отношение к людям с ограниченными возможностями в нашей стране. Кроме того, если инновационные пути инклюзивного образования будут обеспечены новыми информационными технологиями, необходимыми для образования, такими как компьютерные технологии, интерактивная доска, в будущем в системе образования детей с ограниченными возможностями не будет никаких препятствий. [9]

Список литературы:

- 1.Жумабаев М. Руководство для учителя. Педагогические подходы к обучению. - Алматы.: 1992.-19 с.
- 2.Жұмасова К.С. Психология: Кәсіптік білім. Оқулық.- Астана-2006 .- 292 с.
- 3.Жарыкбаев К. Б. Общая психология – Астана.: 2006. - 67 с.
- 4.О поддержке детей с ограниченными возможностями через социальную и медико-педагогическую коррекцию. Закон РК от 11 июля 2002г № 343.: https://adilet.zan.kz/rus/docs/Z020000343_
- 5.Государственная программа развития образования Республики Казахстан на 2011-2020 годы- Астана, 2010., Утверждена Указом Президента Республики Казахстан от 7 декабря 2010 года №1118
- 6.Республиканский педагогико-методический журнал . Социальный педагог №4 2010г
- 7.«Государственная программа развития образования Республики Казахстан на 2011-2020 годы « Астана, 2010 г Астана, Акorda, 7 декабря 2010 года № 1118
8. А. Байтурсынова «Специальная педагогика: проблемы и перспективы развития» Алматы., 2008 .-73с
- 9.О поддержке детей с ограниченными возможностями посредством социальной и медико-педагогической коррекции. Закон РК 2002г. от 11 июля 2002 г. № 343.

УДК 376.1

РАБОЧИЕ ЛИСТЫ ПО ИНФОРМАТИКЕ И МАТЕМАТИКЕ КАК ФОРМА ИНДИВИДУАЛИЗАЦИИ ОБУЧЕНИЯ УЧАЩИХСЯ С ООП В ОБЩЕОБРАЗОВАТЕЛЬНОЙ ШКОЛЕ

Гаджиева Лариса Владимировна

магистр,учитель математики и информатики

КГУ «Общеобразовательная школа №6

отдела образования города Костаная» УОАКО, Казахстан

E-mail: lgadghi@mail.ru

Павлюченко Валентина Ивановна

учитель математики,

КГУ «Качарская общеобразовательная школа №1

отдела образования города Рудного» УОАКО, Казахстан

E-mail: lgadghi@mail.ru

Аннотация

Инклюзивное образование в Казахстане представляет собой систему обучения, ориентированную на создание равных возможностей для всех детей, независимо от их специфических обстоятельств или особенностей. В статье рассматривается опыт использования рабочих листов на уроках математики и информатики как одной из форм индивидуализации обучения учащихся с ООП.

Ключевые слова: инклюзивное образование, обучающиеся с особыми образовательными потребностями, индивидуальные рабочие листы.

Аңдатпа

Қазақстандағы инклюзивті білім беру – бұл барлық балаларға, олардың нақты жағдайларына немесе ерекшеліктеріне қарамастан, тең мүмкіндіктер жасауға бағытталған білім беру жүйесі. Мақалада математика және информатика сабақтарында жұмыс парақтарын пайдалану тәжірибесі ерекше білім беруді қажет ететін оқушыларды оқытуды дараландырудың бір түрі ретінде қарастырылады.

Түйінді сөздер: инклюзивті білім беру, ерекше білім беру қажеттіліктері бар студенттер, жеке жұмыс тапсырмалары.

Abstract

Inclusive education in Kazakhstan is a system of education focused on creating equal opportunities for all children, regardless of their specific circumstances or characteristics. The article discusses the experience of using worksheets in mathematics and computer science lessons as one of the forms of individualization of learning for students with special education needs.

Key words: inclusive education, students with special educational needs, individual work assignments.

Инклюзивное образование в Казахстане представляет собой систему обучения, ориентированную на создание равных возможностей для всех детей, независимо от их специфических обстоятельств или особенностей. В последние годы Казахстан активно развивает и внедряет инклюзивные практики в образовательной сфере с целью обеспечения доступа к образованию для каждого ребенка.

Одним из ключевых аспектов инклюзивного образования в Казахстане является создание условий для полноценного участия детей с разными потребностями в учебном процессе. Это включает в себя адаптацию учебных программ, методик и материалов с учетом индивидуальных потребностей каждого ученика. Применение различных образовательных подходов и технологий помогает учителям индивидуализировать обучение, обеспечивая эффективное усвоение материала всеми детьми[1].

Анализ ученического состава классов показывает, что с каждым годом увеличивается количество детей с особыми образовательными потребностями (ООП) в целом по школе. Учителя – предметники сталкиваются с тем, что наряду с хорошей нормативно-правовой базой принятой в Казахстане, отсутствует учебно-методическое обеспечение процесса интегрированного обучения, позволяющее реализовать концепцию инклюзивного образования на практике. Несмотря на стремление обеспечить доступность образования для всех детей, учителя часто сталкиваются с нехваткой специализированных материалов, методик и оборудования, необходимых для эффективного обучения детей с разными потребностями[2].

В практике преподавания математики и информатики мы используем индивидуальные рабочие листы, которые адаптированы для различных уровней способностей и потребностей обучающихся. Это позволяет нам осуществлять индивидуальный подход к каждому ребенку, учитывая его темп усвоения материала, степень поддержки, необходимую для успешного обучения, и уровень

академической подготовки, т.е. выстроить индивидуальный образовательный маршрут учащегося в изучении математики и информатики.

Индивидуальные рабочие листы включают в себя задания, ориентированные на развитие конкретных навыков и компетенций, предусмотренных учебной программой. При этом учитывается уровень подготовки каждого ученика, а также его индивидуальные особенности, связанные с возможными трудностями в обучении.

Исследованиями Л.А. Венгера [3], П.Я. Гальперина, А.В. Запорожца [4] установлено, что с помощью пространственных и графических моделей относительно легко и быстро совершенствуется ориентировочная деятельность, формируются перцептивные, интеллектуальные и практические действия, происходят изменения в развитии мышления и речи, поэтому разрабатываемые нами индивидуальные рабочие листы содержат схемы, опорные конспекты, карты, иллюстрированные изображения, фотографии тесты, таблицы, ребусы и многое другое по изучаемой теме.

Разрабатываемые нами интегрированные рабочие листы, состоят из:

- заданий на повторение материала, изученного не только на предыдущих занятиях;
- краткий информационный материал по новой теме;
- задания для самостоятельной работы: типовые, развивающие и творческие;
- обобщение и заключение по теме урока: выводы, контрольные вопросы;
- домашнее задание.

В начале учебного года, используя диагностические работы, наблюдение за учащимися и беседы с классными руководителями, психологом и социальным педагогом школы мы определяем группы учащихся, на которые в дальнейшем ориентируем разработку индивидуальных рабочих листов. Для удобства описания опыта работы назовем учащихся имеющих особые образовательные потребности группой А, а остальных учащихся группой В. Необходимо отметить, что учащиеся группы А - это учащиеся имеющие ограниченные возможности здоровья, и которым рекомендован индивидуальный подход в обучении. Учащиеся, отнесенные к данной целевой группе, в основном, требуют повышенного внимания со стороны педагога и обладают различными, связанными со спецификой заболевания, образовательными возможностями. Отдельно мы выделяем талантливых и одаренных учащихся (группа С), которые также имеют особые образовательные потребности, но в данной статье речь о них не идет.

Рассмотрим фрагмент индивидуальных рабочих листов по теме «Гирроскопический датчик» по предмету «Информатика», 5 класс (рис.1).

Что такое робот? 	Дескрипторы: - дает определение робота
Подпиши названия датчиков 	- определяет датчики по рисунку и подписывает их название

Рисунок 1а) Шаг «ПОВТОРИ!» рабочего листа учащегося

№18 ИИ* ПОВТОРИ!	Тема: Гирроскопический датчик	3 четверть
Что такое робот? 		Дескрипторы: - записывает определение робота [1]
Внимательно прочитай тему урока, найди датчик, который мы будем сегодня изучать и подчеркни его.		
	Датчик цвета	Датчик касания
	Гирроскопический датчик	Ультразвуковой датчик
Рассмотри датчик и опиши его внешний вид: <i>сверху гирроскопического датчика находятся две стрелочки.</i>		

Рисунок 1б) Шаг «ПОВТОРИ!» рабочего листа учащегося с ООП

Задание шага «ПОВТОРИ» для учащихся одинаковое, однако учащимся с ООП предложены названия датчиков и им необходимо, прочитав тему урока,

подчеркнуть нужный датчик, выделить особенности внешнего вида гироскопического датчика, тогда как учащиеся класса определяют датчики по их изображениям, вспоминают какие датчики ранее уже использовались ими при сборке робота, какие не известны, и формулируют тему урока.

На этапе изучения нового материала, слушая объяснение учителя или работая с текстом учебника (дополнительным материалом) учащиеся заполняют опорный конспект/схему (рис.2).

Гироскопический датчик – это _____	

Функции гироскопического датчика:	Принцип работы гироскопического датчика:
1. _____	_____
2. _____	_____
_____	_____
Перечислите режимы работы гироскопического датчика:	
1. ...	
2. ...	
3. ...	

Задание 2. Допиши определение используя ключевые слова.

Гироскопический _____ предназначен для того, чтобы измерять _____ и скорость _____ робота.
--

Ключевые слова: датчик, угол, вращения

Задание 2. Найди и прочитай в тексте п.18 на стр.79 основные функции гироскопического датчика.

Выбери верные утверждения (поставь знак «+»)

Утверждение	Верно
Измеряет угол вращения	
Измеряет скорость вращения в градусах	

Рисунок 2 а) Шаг «Работа с учебником» рабочего листа учащегося

Рисунок 2 б) Шаг «Работа с учебником» рабочего листа учащегося с ООП

Как видно из рисунка 2 опорная схема для учащегося с ООП содержит задания «Допиши определение, используя ключевые слова», причем ключевые слова в задании этого этапа урока, даются в порядке следования, чтобы помочь учащимся запомнить определение. В задании «Выбери верные утверждения, используя текст», всегда дается конкретная ссылка на фрагмент в тексте, так как учащимся трудно работать с большим объемом информации. Кроме этого в таких заданиях даются только верные утверждения, для того чтобы учащиеся смогли не только запомнить нужную информацию, повторив ее несколько раз, но и однозначно справиться с заданием, тем самым мы мотивируем их и поддерживаем интерес к процессу обучения.

На рисунке 3 представлен фрагмент индивидуального рабочего листа для учащихся с ООП по теме «Масштаб» по предмету «Математика» 6 класс.

№19 М6	Тема: Масштаб	1 четверть
ПОВТОРИ! Единицы измерения длины 1 см = 10 мм 1 дм = 10 см 1 м = 10 дм 1 м = 100 см 1 км = 1000 м	Запиши в порядке возрастания единицы измерения длины <i>см, м, мм, км, дм</i>	_____
Вырази в более мелких мерах по образцу		
Образец	Выполни	
5 м = _____ см	9 м = _____ см	
1 м = 100 см	_____	
5 м = 100 см * 5	_____	
5 м = 500 см	_____	
2 км = _____ см	3 км = _____ см	
1 км = 1000 м	_____	
2 км = 1000 м * 2 = 2000 м	_____	
1 м = 100 см	_____	
2000 м = 100 см * 2000 = 200000 см	_____	
Вырази в более крупных мерах по образцу		
500 см = _____ м	900 см = _____ м	
100 см = 1 м	_____	
500 см = 500 м : 100	_____	
500 см = 5 м	_____	

Рисунок 3 Фрагмент индивидуального рабочего листа обучающегося с ООП

В отличие от индивидуального рабочего листа учащихся группы В, для группы А задания содержат опорную схему и образец выполнения задания.

На этапе изучения нового материала, теоретический материал представлен кратко, сжато и наглядно в виде опорных схем. На каждое правило приводится пример, к каждому заданию дается образец (рис.4).

ЗАПОМНИ!

Отношение длины отрезка на карте к длине соответствующего отрезка на местности называется **масштабом** карты.

Виды масштабов

численный 1 : 50 1 : 100 1 : 1000	линейный 	именованный в 1 см – 1 дм в 1 см – 1 м в 1 см – 1 км
---	---	--

Задание 4. Переведите численный масштаб карты в именованный по образцу.

Правило!
 Чтобы перевести численный масштаб в именованный, нужно количество сантиметров перевести в километры.

Образец	Выполни
1 см : 200 000 200 000 см : 100 = 2000 м 2000 м : 1000 = 2 км 1 см : 2 км	1 : 5 000 000 _____ _____

Задание 5. Переведите именованный масштаб карты в численный по образцу.

Правило!
 Чтобы перевести именованный масштаб в численный, нужно количество километров перевести в сантиметры.

Образец	Выполни
1 см : 5 км 5 км * 1000 = 5000 м 5000 м * 100 = 500 000 см	1 см : 3 км _____ _____

Рисунок 4 Фрагмент рабочего листа учащихся с ООП на этапе изучения нового материала.

Опыт использования индивидуальных рабочих листов в процессе обучения учащихся с особыми образовательными потребностями показывает ряд положительных моментов, таких как:

- учитель учитывает состав класса, уровень его подготовки;
- при составлении рабочих листов есть возможность включать задания разного уровня и вида;
- у учителя есть возможность интеграции материала с другими учебными предметами;
- учитель создаёт пакет рабочих листов, входящий в УМК;
- учитель может, комбинируя или заменяя задания на листах, использовать материал на уроках повторения;
- материалы рабочих листов легко преобразуются в материалы презентаций в формате Power Point;
- материал на целый урок представлен структурировано;
- предлагаемый материал для письменного выполнения подбирается для каждого обучающегося с учетом его индивидуальных особенностей;
- на рабочих листах может быть размещено домашнее задание, что позволяет отработать задание уже на уроке;
- обучающийся зрительно сразу может оценить предлагаемый ему объем классной и домашней работы.

Индивидуальные рабочие листы не только обеспечивают эффективное инклюзивное обучение, но также поддерживают разнообразие образовательных методов, что способствует более полному и глубокому усвоению материала каждым учеником.

Для учеников с особыми образовательными потребностями мы также создаем дополнительные материалы, например, визуализации, игровые элементы или интерактивные задания, чтобы сделать процесс обучения более доступным и увлекательным. Это способствует не только успешному усвоению материала, но и развитию у учеников позитивного отношения к учебному процессу.

Кроме всего вышеизложенного важным элементом нашей практики является поощрение взаимопомощи и взаимопонимания среди учеников. Мы стимулируем сотрудничество и взаимопомощь, чтобы каждый ученик чувствовал себя частью общности, независимо от его индивидуальных особенностей. Это способствует формированию положительной образовательной среды, где каждый ученик воспринимается и уважается в равной мере.

Список литературы:

1. Мовкебаева З.А. Инклюзивное образование в Республике Казахстан: проблемы и перспективы.- Монография. - Алматы, 2019.-190 с.
2. Козырева, О. А. Проблемы инклюзивного образования : учебное пособие для вузов / О. А. Козырева. – 2-е изд. – Москва: Издательство Юрайт, 2023. – 179 с. – (Высшее образование). – ISBN 978-5-534-14411-6. – Текст : электронный // Образовательная платформа Юрайт [сайт]. – URL: <https://urait.ru/bcode/520105> (дата обращения: 03.12.2023).
3. Венгер Л.А. Развитие познавательных способностей в процессе дошкольного воспитания /Л.А. Венгер, Е.Л. Агаева, Н.Б. Венгер и др.. – М. : Педагогика, 1986. 222 с. 2.
4. Психология детей дошкольного возраста [Текст] : развитие познавательных процессов : [монография] /под ред. А.В. Запорожца, Д.Б. Эльконина. – М. : Просвещение, 1964. 352 с.

УДК 373.24

СОВРЕМЕННЫЕ ПУТИ РЕШЕНИЯ ПРОБЛЕМ ИНКЛЮЗИВНОГО ОБРАЗОВАНИЯ В ДОШКОЛЬНЫХ ОРГАНИЗАЦИЯХ

Гапеева Екатерина Владимировна

воспитатель среднего уровня квалификации, педагог модератор,
КГКП «Ясли-сад № 16» отдела образования города Костаная»
Управления образования акимата Костанайской области
Казахстан
E-mail: gapeewa-88@mail.ru

Кежайкина Евгения Геннадьевна

воспитатель высшего уровня квалификации, педагог модератор
КГКП «Ясли-сад № 16» отдела образования города Костаная»
Управления образования акимата Костанайской области
Казахстан
E-mail: evakiss001@mail.ru

Аннотация

В статье говорится о проблемах, которые могут являться риском при проектировании. Также говорится о реализации инклюзивного образования в дошкольных организациях, описаны возможные пути их решения. В статье представлены различные подходы и инструменты, которые помогают дошкольным организациям успешно реализовывать инклюзивное образование, а также решать возникающие проблемы.

Ключевые слова: инклюзивное образование, ограниченные особенности здоровья, дошкольное образование, дошкольная организация.

Аңдатпа

Мақалада жобалау кезінде тәуекел болуы мүмкін проблемалар туралы айтылған. Сондай-ақ, мектепке дейінгі ұйымдарда инклюзивті білім беруді жүзеге асыру туралы айтылып, оларды шешудің ықтимал жолдары сипатталған. Мақалада мектепке дейінгі ұйымдарға инклюзивті білім беруді табысты іске асыруға, сондай-ақ туындаған проблемаларды шешуге көмектесетін түрлі тәсілдер мен құралдар ұсынылған.

Түйінді сөздер: Түйінді сөздер: инклюзивті білім беру, денсаулықтың шектеулі ерекшеліктері, мектепке дейінгі білім беру, мектепке дейінгі ұйым

Abstract

The article talks about problems that can be a design risk. It also talks about the implementation of inclusive education in preschool organizations, and describes possible ways to solve them. The article presents various approaches and tools that help preschool organizations successfully implement inclusive education, as well as solve emerging problems.

Key words: *inclusive education, limited health conditions, disabilities, preschool education, preschool organization.*

Инклюзивное образование является одной из важнейших тем в современной педагогике. В дошкольных организациях, внедрение инклюзивного образования требует совместной работы всех участников образовательного процесса, в том числе педагогов, родителей и специалистов. Однако, при реализации инклюзивного образования возникают различные проблемы, связанные с организацией учебного процесса, работой с детьми с особыми образовательными потребностями и обеспечением адекватной поддержки их развитию.

Инклюзия – это возможность для всех учащихся в полном объеме участвовать в жизни коллектива детского сада, школы, института, в дошкольной и школьной жизни. Цель такой (инклюзивной) школы или детского сада дать всем учащимся возможность наиболее полноценной социальной жизни, самого активного участия в коллективе, местном сообществе, тем самым, обеспечивая наиболее полное взаимодействие и заботу друг о друге, как членах сообщества.

Инклюзия – активное включение в образование детей с различными стартовыми возможностями, независимо от интеллектуального уровня и физического состояния, социальной, национальной и религиозной принадлежности. Отличительная черта инклюзивной формы образования и воспитания – учет индивидуальных образовательных потребностей всех детей, не подразделяя их на обычно развивающихся и «особых».

Инклюзия – новизна дошкольного образования, которая подразумевает под собой «новую» педагогику. Считается, что педагогическое сопровождение воспитанников с ОВЗ – это комплекс мероприятий, обеспечивающий равные возможности для полноценного развития каждого ребёнка в период дошкольного детства. Так как инклюзивная педагогическая деятельность реализуется с применением инновационных технологий, таких как: здоровьесберегающие, социо-игровые приемы, проблемные ситуации, ИКТ, мнемотехника, пиктография и пр. педагог, должен обладать рядом профессиональных компетенций. [1]

Далеко не все воспитатели способны перестроиться на инновационный режим работы. Особо тяжело это дается педагогам-стажистам, у которых имеются твердо устоявшиеся взгляды на педагогику и образовательный процесс. Это является и проблемой, и риском в оказании качественной образовательной услуги дошкольникам со статусом ОВЗ. Наряду со стажистами молодые педагоги олицетворяют категорию кадров, которые в силу своей недостаточной профессиональной компетентности, недостаточного понимания системы инклюзивного образования тоже создают проблему при реализации качественного инклюзивного образования в ДО. Проблема низкого уровня профессиональной компетентности всех кадров независимо от стажа работы может коснуться при проектировании и организации педагогического сопровождения семьи ребенка с ОВЗ.[2]

Еще одной из проблем инклюзивного образования является психологическая неготовность общества (детей, родителей) к принятию ребенка с ОВЗ, как полноправного участника образовательно-воспитательного процесса и участника социального развития. Для того чтобы избежать сложностей, о которых говорилось,

рекомендуем организовать непрерывное образование педагогических кадров с целью повышения уровня профессиональной компетентности по вопросам инклюзивного образования и работы в инновационном режиме; оказывать методическую поддержку молодым педагогам, мотивировать стажистов, проводить просветительскую работу по проектированию социо-педагогической поддержки семей детей с ОВЗ, выстроить систему работы по психологической поддержке общества (детей и родителей) для принятия в свою повседневную жизнь детей с ОВЗ, как полноправных ее участников.[3]

В данной статье представлены современные пути решения данных проблем.
Организация инклюзивного образования:

Первым шагом к решению проблем является правильная организация инклюзивного образования в дошкольной организации. Это включает в себя создание подходящей физической и психологической среды, разработку индивидуальных планов работы с каждым ребенком, проведение регулярных консультаций и совещаний с педагогами и специалистами.

Использование адаптивных технологий:

Современные технологии могут существенно облегчить процесс обучения и развития детей с особыми образовательными потребностями. Использование адаптивных технологий, таких как специальные программы и приложения для обучения, позволяет детям получать индивидуализированное образование и развиваться согласно своим потребностям и способностям.

Роль педагогов и специалистов:

Педагоги и специалисты играют ключевую роль в успешной реализации инклюзивного образования в дошкольных организациях. Важно обучать их навыкам работы с детьми с особыми образовательными потребностями, предоставлять им необходимые инструменты и знания для оказания поддержки и проведения индивидуальной работы с каждым ребенком.

Сотрудничество с родителями:

Сотрудничество с родителями играет значительную роль в инклюзивном образовании. Родители являются важными партнерами в образовательном процессе и могут дать ценные рекомендации и советы для успешной адаптации и развития своих детей.

Инклюзивное образование в дошкольных организациях является сложной задачей, требующей комплексного подхода и внедрения различных путей решения проблем. Создание адаптивной среды, использование современных технологий, обучение педагогов и специалистов и сотрудничество с родителями - это лишь некоторые из направлений, которые могут помочь в решении данных проблем. Современные пути решения проблем инклюзивного образования в дошкольных организациях способны создать оптимальные условия для развития и обучения каждого ребенка, независимо от его особых образовательных потребностей.[5]

Инклюзивное образование – прогрессивный способ обучения, имеющий большие перспективы в современном обществе, и это дает надежду, что каждый ребенок с ограниченными возможностями здоровья сможет реализовать право на получение качественного образования, адаптированного к его возможностям и потребностям, найти свое место в жизни и реализовать свой жизненный шанс и потенциал.

Список литературы:

1. Битов А.Л. Особый ребенок: исследования и опыт помощи; проблемы интеграции и социализации. – М.: Правда, 2000. – 254 с.
2. Гулидов П.В. Основные направления модернизации инфраструктуры дошкольных учреждений // Справочник руководителя дошкольного учреждения. – 2012. 42–45 с.

3. Кротова Т.В. Развитие профессиональной компетентности педагога дошкольного образовательного учреждения в сфере общения с родителями воспитанников: дис. канд. пед. наук. – М., 2005 – 179 с.

4. Малофеев Н.Н. Система специального образования нового типа. - URL: http://www.flife.com.ua/inclusion/7page_id=407.

1. Мёдова, Н.А. Теоретические основы формирования инклюзивного образования на современном этапе / Н.А. Мёдова // Теоретические и практические инновации в науке : материалы Международной научно-практической конференции.– Гданьск, 2012. – 11–13 с.

УДК 376.1

ИННОВАЦИОННЫЕ СТРАТЕГИИ ОБУЧЕНИЯ И ВОСПИТАНИЯ В ИНКЛЮЗИВНОМ ОБРАЗОВАНИИ

Глытнева Ольга Анатольевна

Учитель-дефектолог

Краснова Дарья Сергеевна

Учитель математики

КГУ «Костанайский специальный комплекс

«Детский сад-школа-интернат» для детей с особыми образовательными потребностями №2»

Управления образования акимата Костанайской

области, г.Костанай

Костанайская область г. Костанай

Аннотация

В статье рассматриваются виды новейших инновационных стратегий, используемых при обучении и воспитании учащихся с особыми образовательными потребностями в инклюзивном образовании. Определяются перспективы и особенности внедрения инновационных стратегий обучения в рамках инклюзивного образования.

Ключевые слова: педагогический процесс, логика, проблемное обучение, мыслительные способности, инновации, технологии, проблемы внедрения, методологические принципы, саморегулируемая система, обществознание, инклюзивное образование.

Андапта

Мақалада инклюзивті білім беруде ерекше білім беру қажеттіліктері бар оқушыларды оқыту мен тәрбиелеуде қолданылатын ең жаңа инновациялық стратегиялардың түрлері қарастырылады. Инклюзивті білім беру шеңберінде оқытудың инновациялық стратегияларын енгізудің перспективалары мен ерекшеліктері айқындалады.

Түйнді сөздер: педагогикалық процесс, логика, проблемалық оқыту, ойлау қабілеттер, инновациялар, технологиялар, енгізу мәселелері, әдіснамалық принциптер, өзін-өзі реттейтін жүйе, әлеуметтік зерттеулер, инклюзивті білім беру.

Abstract

The article examines the types of the latest innovative strategies used in teaching and educating students with special educational needs in inclusive education. The prospects and features of the introduction of innovative learning strategies within the framework of inclusive education are determined.

Key words: pedagogical process, logic, problem learning, thinking abilities, innovations, technologies, implementation problems, methodological principles, self-regulatory system, social science, inclusive education.

Инновационные стратегии являются одним из основополагающих и приоритетных в современных условиях трансформаций. «Кардинальное изменение парадигмы развития требует таких же кардинальных изменений в сфере образования и науки» [1]. Они оказывают существенное влияние на динамику развития национально-экономических и социокультурных изменений. Особую роль

инновационная деятельность выполняет посредством инновационных технологий и стратегий в современной системе образования и науки. Инновация качественно изменяет сущность, элементы, методы или систему в целом, обеспечивая более совершенный уровень ее организации, функционирования, управления и ее результативности.

За последнее время инновационные технологии в образовании и науке, изменили их качественные составляющие, обеспечили ускорение познавательных процессов, что отразилось на мышлении человека, скорости принятия управленческих решений, темпах социально-экономического развития и жизнедеятельности общества в целом. А также они обозначили переход от информационного общества к открытому обществу знания, с преимущественным использованием открытых коммуникаций.

Инклюзивное образование ориентировано на создание условий для полноценного участия всех учащихся, включая тех, у кого есть особые образовательные потребности. Инновационные стратегии обучения и воспитания в инклюзивном образовании направлены на обеспечение разнообразных потребностей учащихся, учитывая их индивидуальные характеристики.[2].

Включение детей с особыми образовательными потребностями в массовые образовательные учреждения предусматривает специализированную коррекционную помощь и психологическую поддержку, задачами которых являются контроль за развитием ребенка, успешность его обучения, оказание помощи в решении проблем адаптации в среде здоровых сверстников. Следовательно, в образовательном пространстве должна функционировать четко организованная и хорошо отлаженная инфраструктура специализированной коррекционной и психологической помощи детям с особыми образовательными потребностями, интегрированным в образовательные учреждения.

Инклюзивное образование – это процесс дальнейшего развития и расширения образовательной интеграции. Интеграция и инклюзия не являются концептами, противоречащими друг другу. Это уровни одного социального процесса, затрагивающего и меняющего систему образования. В связи с этим основная задача, которую необходимо решить - это включение в образовательный процесс различных групп детей и создание для каждого ребенка равнозначных условий. Поэтому под инклюзией, согласно определению ЮНЕСКО, понимается динамический подход, предполагающий поощрение различий и восприятия индивидуальных особенностей каждого ребенка не в качестве проблемы, а возможности обогащения процесса познания.

Для реализации внедрения инновационных стратегий в обучение необходимы средства и технологии, которые одновременно должны быть универсальными, а также индивидуальными, так как каждый ребенок обладает собственными образовательными потребностями и способностями. Именно такими возможностями обладают современные интерактивные и дистанционные технологии обучения. Инновационная деятельность направлена на решение следующих задач:

- создание условий для получения полноценного образования без территориальных, интеллектуальных ограничений;
- создание необходимой адаптивной среды в образовательном учреждении посредством укрепления учебно-материальной базы учреждений;
- корректировка психолого – медико – педагогического сопровождения на основе инклюзивных подходов;
- обеспечение индивидуального образовательного сопровождения ребенка;
- обеспечение доступа к дополнительному образованию в образовательном учреждении;

- создание условий для получения образования в различных вариативных условиях.

Наиболее востребованными и эффективными в настоящее время являются следующие технологии:

Интерактивные технологии, которые позволяют:

- наладить контакт детей со сверстниками в группе и со взрослым;
- незаметно вмешиваться в учебный процесс, так как оценка, данная машиной, понятна ребенку и воспринимается им объективно;
- создать в группе различные учебные ситуации (при этом учитываются индивидуальные особенности каждого ребенка), для решения которых можно попробовать различные варианты.

Кроме того, данные технологии позволяют педагогам самостоятельно создавать для ребенка учебный материал с учетом его особенностей и потребностей, а также максимально быстро и гибко вносить необходимые изменения.[3].

Дистанционные технологии

Современные компьютерные технологии полностью меняют понятие дистанционного образования. Ведь теперь, несмотря на то, что учащийся находится вне аудитории, он может видеть и слышать происходящее и активно участвовать в учебном процессе. Также крайне важной задачей является постоянное и эффективное сопровождение и поддержка специалистов, учителей и воспитателей, ведь именно от них зависит успешное обучение детей.

В то же время необходима реализация системы поддержки всех участников образовательного процесса, которая может быть достигнута с помощью многофункционального интерактивного сенсорного комплекса. С его помощью можно решать такие проблемы, как психофизиологическое развитие, коррекция и развитие функций сенсорной интеграции, проведение различных комплексов, направленных на реализацию коррекционных и развивающих мероприятий.

В процессе использования информационных технологий, учащиеся совершенствуют навыки работы с текстом, создают графические объекты, базы данных, используют электронные таблицы. Доступность глобальных информационных баз позволяет ученику учиться использовать разнообразную информацию, анализировать ее, что, несомненно, расширяет кругозор. Использование информационных технологий повышает мотивацию к обучению, стимулирует познавательный интерес, повышает эффективность самостоятельной работы.

Информационные технологии могут стать основными инструментами в сфере образовательной, учебной и творческой деятельности учащихся [4].

В основном, на практике применяются педагогические технологии интерактивного образования, так как они отвечают за воплощение всех идей обучения людей с ограниченными возможностями. Для того чтобы интерактивное образование приносило результаты, нужно, в первую очередь, узнать больше о способностях людей, которых обучают. Так как от этого будут вступать в игру уже организационные технологии. Благодаря им будет построена определенная схема для обучения.

Существует также огромное количество инновационных стратегий, которое позволяет направить усилия учителей на предотвращение каких-либо противоречий в развитии. Из всех хотелось бы выделить стратегии, направленные на развитие социальных компетенций детей и социогровые стратегии. Первые, в свою очередь, реализуются через прямое обучение социальным навыкам, формирование социальных навыков через подражание и организацию групповых видов активности,

в том числе и игровых. Эта стратегия полезна и важна, так как обучает навыкам взаимодействия со сверстниками, взаимопомощи и продуктивной деятельности. Для людей с ограниченными возможностями – это является огромной ценностью, когда тебя принимают в обществе, поэтому нужно направить развитие именно взаимодействия и взаимопомощи. При любой сложной ситуации, которая может произойти, именно такие особенные люди первыми придут на помощь, а другие просто отвернутся. Вторые стратегии несут такую же цель, но воплощаются немного по-другому. Социоигровые стратегии содержат дидактические игры, сконструированные на основе театральных упражнений, дворовых и обучающих игр, которые не только развивают внимание, волю, память, речь, сообразительность, координацию движений, но и формируют навыки делового взаимодействия с одноклассниками и педагогом, что важно в условиях интерактивного образования. Эти стратегии легко реализуются, потому что содержат обширное количество игр, благодаря которым людям с особыми образовательными потребностями будет легче осваиваться[5].

Таким образом, внедрение инновационных стратегий обучения и воспитания в инклюзивном образовании – это что-то новое для нашего сознания. Это очень хороший метод для развития, повышения самооценки для людей с особыми образовательными потребностями. Для них очень тяжело адаптироваться в стране, где все не такие, как они. Таких людей почему-то считают другими, так завелось еще давно. Но они точно такие же, они даже лучше, потому что они индивидуальности. Такие люди по статистике становятся намного успешнее, чем простой человек. Сколько известных людей были с ограниченными возможностями здоровья, и им не помешало это завоевывать сердца людей. У всех это проявляется по-разному: у кого-то сильнее, у кого-то слабее. И именно инновационные стратегии интерактивного образования помогают детям с особыми образовательными потребностями почувствовать себя полноценными членами общества и успешно пройти адаптационные периоды, а обычным детям и их родителям воспитать в себе толерантное отношение к особым детям и научиться принимать людей такими, какие они есть.

Список литературы:

1. Бауэр Н. В., Шабатура Л. Н. Культура формирования устойчивой городской среды. Вестник Ишимского государственного педагогического института им. П. П. Ершова. 2013. № 3 (9). С. 4.
2. Латипова Л. Н., Латипов З. А. Изучение нормативно-правового обеспечения учебного процесса в учреждениях в квалификационно-образовательных уровнях подготовки на современном этапе //Теория и практика общественного развития, Москва, с.34 2014. № 2. с.57
3. Мовкебаева З.А. Инклюзивное образование в Республике Казахстан: проблемы и перспективы. –Монография.- Алматы, 2019. – 190 с
5. Лернер И. Я. Проблемное обучение. Москва., 1974.с. 58
6. Шопенгауэр А. «О самостоятельном мышлении». Алматы, 2020 с. 69

УДК 376.4

ИГРОВЫЕ ТЕХНОЛОГИИ КАК СРЕДСТВО РАЗВИТИЯ ПОЗНАВАТЕЛЬНОЙ АКТИВНОСТИ В РАБОТЕ С ДЕТЬМИ С ЗАДЕРЖКОЙ ПСИХИЧЕСКОГО РАЗВИТИЯ

Григорова Юлия Борисовна

магистр социальных наук (Психология),
старший преподаватель
Костанайский региональный университет
имени Ахмет Байтұрсынұлы
E-mail: julia73@mail.ru

Досмаилова Амина Бисенбаевна,

учитель русского языка и литературы
КГУ «Школа-гимназия №28
отдела образования г. Костаная»
Управления образования акимата
Костанайской области,
студентка 2 курса ОП «Специальная педагогика»
Костанайский региональный
университет имени Ахмет Байтұрсынұлы
E-mail: aminaisierik.dosmailovy.84@mail.ru

Аннотация

Актуальность. В данной статье представлены игровые технологии в работе с детьми с задержкой психического развития, которые помогут педагогу в преодолении трудностей в работе с данной категорией обучающихся и повышения эффективности учебно-воспитательного процесса. Цель: Автор статьи ставит своей целью оказать практическую помощь педагогам образовательных учреждений и показать применение игровых технологий в работе с детьми с задержкой психического развития.

***Ключевые слова:** задержка психического развития, внимание, дидактические игры, обучение.*

Аңдатпа

Өзектілігі. Бұл мақалада мұғалімге оқушылардың осы санатымен жұмыс істеудегі қиындықтарды жеңуге және оқу-тәрбие процесінің тиімділігін арттыруға көмектесетін психикалық дамуы тежелген балалармен жұмыс жасаудағы ойын технологиялары ұсынылған. Мақсаты: мақала авторы білім беру мекемелерінің мұғалімдеріне практикалық көмек көрсетуді және психикалық дамуы тежелген балалармен жұмыс жасауда ойын технологияларын қолдануды көрсетуді мақсат етеді.

***Түйінді сөздер:** психикалық дамудың кешігуі, назар аудару, дидактикалық ойындар, оқыту.*

Abstract

Relevance. This article presents game technologies in working with children with mental retardation, which will help the teacher to overcome difficulties in working with this category of students and improve the effectiveness of the educational process. Purpose: The author of the article aims to provide practical assistance to teachers of educational institutions and to show the use of gaming technologies in working with children with mental retardation.

***Key words:** mental retardation, attention, didactic games, learning.*

«Без игры нет и не может быть полноценного умственного развития. Игра-это искра, зажигающая огонек пытливости и любознательности».

В.А. Сухомлинский

Необходимость инклюзивного образования обозначена в основных нормативных документах, регулирующих деятельность системы образования Республики Казахстан., таких как Закон «Об образовании», ГОСО и других.

На данный момент термин «инклюзивное образование» включает в себя организацию процесса обучения, когда все дети, независимо от их физических, психических, интеллектуальных и иных особенностей, включены в общую систему образования, обучаются в общеобразовательных учреждениях, которые оказывают необходимую специальную поддержку детям с учетом их возможностей и особых образовательных потребностей, в том числе с задержкой психического развития.

Проблема помощи детям с задержкой психического развития приобрела в последние годы особую актуальность. В последнее время отмечается значительный рост младших школьников, страдающих задержкой психического развития. Проблема неуспеваемости в начальной школе является одной из острых. Учебные нагрузки и напряженный школьный режим часто приводят к резкому ухудшению психического здоровья таких детей.

Для детей данной категории характерны нарушения произвольности и целенаправленности познавательной деятельности, трудности планирования заданной психической операции, нестойкость произвольного внимания и контроля.

У большинства детей с задержкой психического развития отсутствует учебная мотивация или она выражена крайне слабо. Снижение познавательной активности и внимания рассматривается как одно из важнейших причин трудностей обучения детей с задержкой психического развития. На мой взгляд, главная задача учителя – это обеспечение собственной деятельности обучающихся. Для этого учитель должен создавать условия для активного включения учащихся в познавательный процесс и обеспечивать их эмоциональной поддержкой [1].

Усвоение программного материала зависит от правильного выбора методов обучения. При этом каждый педагог должен помнить о возрастных особенностях детей, об отклонениях в развитии, характерных для детей с задержкой психического развития. Необходимо применять такие методические приемы, которые привлекают внимание, заинтересовывают каждого ребенка. Педагогам необходимо постоянно создавать у детей положительное эмоциональное отношение к предлагаемой деятельности. Эту цель служит дидактическая игра.

Дидактическая игра представляет собой многоплановое сложное педагогическое явление: она является и игровым методом обучения детей младшего школьного возраста с задержкой психического развития, и формой обучения, и самостоятельной игровой деятельностью, и средством всестороннего воспитания личности ребенка.

Применение игровых технологий позволяет добиться решения не только образовательных задач, но сохранить работоспособность и повышать познавательную активность детей, кроме того дает возможность даже самым слабым учащимся принимать участие в коллективной деятельности и чувствовать себя комфортно.[2]

Дидактические игры создаются и организуются взрослыми и направлены на формирование определенных качеств ребенка. Ребенка привлекает в игре не обучающая задача, которая заложена в ней, а возможность проявить активность, выполнить игровые действия, добиться результата.

Дидактические игры на уроках русского языка конструируются по-разному. В некоторых из них есть элементы ролевой игры: сюжет, роль, действие, игровое правило; в других – только отдельные элементы: действие или правило, или то и другое. По структуре дидактические игры делятся на сюжетно-ролевые и игры-упражнения, включающие только отдельные элементы игры. В сюжетно-ролевых

играх дидактическая задача скрыта сюжетом, действием, правилом. В играх-упражнениях она выражена явно. На уроках русского языка с помощью дидактических игр проводится работа по закреплению навыков словоизменения и словообразования, связной речи.

На урок дети с задержкой психического развития не могут долго собраться, настроиться на урок. Здесь поможет игра на внимание: «Класс, внимание!» или «Класс, стройся!». Игра «Не порви цепочку»: каждый обучающийся вспоминает слова, где начальным звуком будет последний звук предыдущего слова, или называют слово на заданную учителем орфограмму.

Дети с задержкой психического развития – это дети, нуждающиеся в получении специальной организации особых условий при их воспитании и обучении. В начале урока необходимо создавать «ситуацию успеха». Удачным, считаю, является эмоциональный настрой на урок. Тщательно отбираю занимательный материал: загадки, пословицы, стихи, притчи, басни. Предусматриваю с детьми лексическую разминку.

Работу над словом необходимо сочетать с развитием образного мышления, зрительного и слухового восприятия, внимания и памяти.

Минутку чистописания можно разнообразить, если дети сами будут «искать» задание, играя: букву по заданному элементу, буквы на зашумленных картинках, с наложением изображения и схожие буквы. А после написания, они контролируют правильность, выбирая букву - самую красивую.

При этом можно дать задание написать одно слово с заглавной буквы, другое - с маленькой.

Приход на урок сказочных героев помогает школьникам разобраться в новой теме и ответить на возникшие вопросы или помочь в выполнении заданий. [3]

Выбор игры зависит от целей конкретного урока и возможностей детей.

Применяемые на уроке игры-упражнения, совершенствуют познавательные способности учащихся, способствуют закреплению учебного материала, развивают умение применять его в новых условиях. Такими играми упражнениями могут быть кроссворды, ребусы, викторины.

Игра «Рассыпанные буквы».

Цель: развитие внимания и умения составлять слова из данных букв.

Инструкция. Собери буквы, которые назвал учитель и составь слово.

Игра «Словарное слово».

Цель: развитие внимания, концентрации, закрепление правил словарных слов.

Инструкция. Подчеркни каждую седьмую букву, считая слева направо, переходя из одного ряда в другой. Из подчеркнутых слов составь слово. Запиши его. Составь с данным словарным словом предложение.

Игра «Кто быстрее?».

Цель: активизировать внимание и мыслительную деятельность учащихся, дифференцировать шипящие звуки: ж,ш,ч,щ.

Инструкция. Выбрать из предложенных учителем любую карточку «предмет» и поместить ее в соответствующий карманчик. Участвуют все дети по очереди.

Игра «Найди ошибку».

Цель: развивать умение выделять в речи слова, обозначающие предмет.

Инструкция. Учитель называет ряд слов, обозначающих названия предметов и допускает одну «ошибку». Ученики должны определить, какое слово лишнее и почему. Правильно выполнивший задание, получает фишку.

Игра «Найди пару».

Цель: развивать умение правильно соотносить название предмета и действия.

Инструкция. У каждого ученика на парте карточка, на которой в один столбик записаны слова: мебель, гром, солнце, молния, ветер, дождь, снег, облака, туман, мороз, а в другой столбик слова- действия: капает, плывут, падает, стелется, плывет, метет, гремит, печет, сверкает, дует, трещит.

Ученики к каждому слову, обозначающему название явления, подбирают слово, обозначающее действие предмета, отмечая стрелкой. Выигрывает тот, кто первый составит пары слов.

Игра «Поезд».

Цель: развитие умения выделять в речи слова, обозначающие предметы.

Инструкция. Учащиеся изображают движение поезда, учитель называет слова. Если слово обозначает предмет, учащиеся хлопают в ладоши – остановка. Если называется другая часть речи, учащиеся продолжают двигаться, а учитель произносит: «Проехали мимо, поехали дальше».

Комментарий для учителя. Игра проводится в умеренном темпе. Необходимо, чтобы ученики понимали причину остановки. Для лучшего осмысления учитель иногда просит доказать, почему это слово – название предмета.

Игра «Дополни предложение».

Цель: развитие умения употреблять слова в правильной форме.

Инструкция. Учитель начинает предложение и показывает картинку, название которой нужно употребить в предложении в правильной падежной форме. Каждый ученик должен повторить все предложения с названием той картинке, которая ему предъявлена. Например: Я ловлю мяч (шарик, ленту, рыбку).

Комментарий для учителя. В этой игре можно последовательно отрабатывать все словоформы.

Игра «Кто последний?».

Цель: развитие умения распространять предложение.

Инструкция. Учитель показывает картинку и составляет короткое предложение из двух слов. Затем предлагает дополнить предложение, одним словом. Каждый следующий ученик удлиняет фразу еще на одно слово. Например: Дима рисует. Дима рисует домик. Дима рисует домик красками. Дима рисует домик красками в альбоме. Дима рисует домик красками в новом альбоме[4].

Таким образом, использование игровых технологий на уроках позволяют добиться лучшего усвоения учебного материала у учащихся с задержкой психического развития. Благодаря чему они становятся самостоятельнее и активнее. Через игру происходит процесс развития индивидуальных способностей и психических функций.

Игра – мощный стимул в обучении. Посредством игры активизируется познавательный интерес, так как в игре мотивов больше, чем в учебной деятельности. Дидактические игры привлекают внимание к учебному материалу, что позволяет добиться лучшего его усвоения и качества образования.

Список литературы:

1. Никуленко Т.Г. Коррекционная педагогика. Ростов-на-Дону: Феникс, 2006. - 163 с.
2. Кабанова Л.В. Учебные игры как средство повышения эффективности уроков. Начальная школа №1. Москва, 1992. - 24 с.
3. Катаева А.А., Стребелева Е.А. Дидактические игры в обучении. Москва: Владос, 2001. - 98 с.
4. Аксенова А.К., Якубовская Э.В. Дидактические игры на уроках русского языка - Москва: Просвещение, 1991. - 173 с.

УДК 376.1

ПРОБЛЕМА АДАПТАЦИИ ДЕТЕЙ С ОСОБЫМИ ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫМИ ПОТРЕБНОСТЯМИ К УСЛОВИЯМ СОВРЕМЕННОЙ ШКОЛЫ И ВОЗМОЖНОСТИ ЕЕ РЕШЕНИЯ

Даус Елена Владимировна

учитель начальных классов,
КГУ "Общеобразовательная школа № 23 имени
М.Козыбаева отдела образования города Костаная"
Управления образования акимата Костанайской области,
г.Костанай

Есекеева Гафура Маликовна

учитель начальных классов,
КГУ "Общеобразовательная школа № 23 имени
М.Козыбаева отдела образования города Костаная"
Управления образования акимата Костанайской области,
г.Костанай

Андатпа

Мақалада ерекше білім беру қажеттіліктері бар балаларды қазіргі мектептегі оқу жағдайларына бейімдеу мәселесін өзектендіруге әрекет жасалды. Ол үшін зерттеушілердің (педагогтар мен психологтардың) қазақстандық және халықаралық деңгейдегі жұмыстары қаралды. Ерекше білім беру қажеттіліктері бар оқушылардың қазіргі мектеп жағдайына бейімделуін ұйымдастыру тәжірибесінде қолдануға болатын тиімді оқыту стратегиялары анықталды.

Түйінді сөздер: бейімделу, қазіргі мектеп, оқыту стратегиялар, ерекше білім беру қажеттіліктер.

Аннотация

В статье предпринята попытка актуализации проблемы адаптации детей с ООП к условиям обучения в современной школе. Для этого рассмотрены работы исследователей (педагогов и психологов), как казахстанского, так и международного уровня. Выявлены эффективные стратегии обучения, которые могут быть использованы в практике организации адаптации школьников с ООП к условиям современной школы.

Ключевые слова: адаптация, современная школа, стратегии обучения, особые образовательные потребности.

Abstract

The article attempts to actualise the problem of adaptation of children with disabilities to learning conditions in a modern school. For this purpose, the works of researchers (teachers and psychologists), both Kazakhstani and international level, are considered. Effective teaching strategies that can be used in the practice of organising the adaptation of schoolchildren with disabilities to the conditions of a modern school have been identified.

Key words: adaptation, a modern school, effective teaching strategies, disabilities to the conditions.

Модернизация образовательной практики современной школы, в контексте понимания основного составляющего понятия - модернизация - как обновление и приведение (исследуемого объекта) в соответствие с новыми требованиями жизни, требует решения назревшей проблемы включения в образовательный процесс детей с особыми образовательными потребностями (здесь и далее ООП).

Собственно детей с ООП в различных работах исследователи различных направлений, как психологи, так и педагоги, зачастую называют детьми с ограниченными возможностями здоровья (здесь и далее ОВЗ) (к примеру, в работах российских авторов Д.Е.Шевелевой, А.Ю.Домбровской и других [1]-[3]).

В работах казахстанских современных исследователей Д.В. Лепешева, Д.К.Абдульмановой, И.Г.Елисейевой, А.К.Ерсариной, Х.С.Ералиевой и других ученых, занимающихся исследованием и внедрением практики инклюзивного образования в Казахстане, принята традиция именовать детей, имеющих трудности с процессом осуществления образовательной подготовки, детьми с ООП [4]-[7].

Известно, что важность и даже основополагающий фактор для дальнейшего продвижения по направлению обучения и самообучения школьника представляют годы обучения в начальных классах школы. Именно в это время мы педагоги формируем у школьников подготовленность к дальнейшему обучению, закладываем основы компетентности к самообразованию. Следовательно, если ребенок испытывает трудности в учебном процессе на этапе начальной школы, то о дальнейшем формировании образовательной компетентности школьника говорить сложно.

Усвоение компетенций, знаний, умений и навыков школьника с ООП нарушается, и базис, на котором в иных условиях формируются мыслительные и практические операции, умственные действия и умения, так и не складывается в полной мере. Это ведет к прямым нарушениям, которые мы наблюдаем постоянно в педагогической практике – у ребенка фактически не сформированы учебные навыки, что непосредственно отражается на практике. Не формируется подготовленность ребенка к дальнейшему обучению. Как известно, в среднем звене обучения в условиях средней школы такие обучающиеся признаются неспособными, ведь они действительно имеют большие трудности в освоении образовательной программы. Практика по школам России подтверждает, что такие обучающиеся «часто бросают школу, либо избегают и противятся процессу обучения» [5, 73].

Что касается Казахстана, то «по данным статистики число учащихся начальных классов, которые с трудом усваивают школьные предметы только увеличивается».

Потребность учителей в выявлении практических основ работы со слабоуспевающими школьниками, в поиске и обосновании таких эффективных подходов и методов обучения на уроках, которые способствовали бы успешному освоению учащимися предметных понятий, сокращению числа слабоуспевающих учащихся сегодня очень велика» [там же].

В нашей практике преподавания отмечена динамика роста обучающихся с ООП, что при отсутствии у педагога владения мастерством преподавания с помощью специальных методов обучения и отсутствие понимания и опыта практической работы с детьми с ООП становится проблемой. Это касается, как самих школьников с ООП, так и их преподавателей как в начальной так и в средней школе. Кроме того, проблемы испытывают также и одноклассники таких ребят, которые без направленного вмешательства со стороны педагога не понимают проблемы с формированием обученности у ребят с ООП.

Представим подтверждение сложившейся в нашей практике точке зрения с помощью выводов казахстанских исследователей по вопросу характерных причин и факторов, не способствующих решению проблемы обученности детей с ООП в виде таблицы (см. Таблица 1).

Таблица 1 - Характерные причины и факторы, не способствующие решению проблемы обученности детей с ООП в работах казахстанских ученых

Исследователи	Выводы
А.К. Акишева	«Неуспеваемость школьников закономерно связана с их индивидуальными особенностями и с теми условиями, в которых протекает их развитие. Важнейшим из этих условий педагогика признает обучение и воспитание детей в школе. Именно дидактика призвана дать определение неуспеваемости» [8].
Г.А. Шибинтаева	несформированность приемов адекватной учебной деятельности; наличие неадекватных способов учебной деятельности индивидуального характера [9].
Д.В.Лепешев, Д.К.Абдильманова	Иногда наблюдается грубость и упрощение методов работы со стороны педагога по отношению к учащимся с плохой успеваемости [5].

За годы моей педагогической практики и период управления методическим объединением учителей начальных классов, была проделана исследовательская работа преподавателей по вопросу выявления причин и сложностей в обучении детей с ООП в педагогической практике преподавателей школы. Были получены следующие результаты (см. Таблица 2).

Таблица 2 - Причины и сложности в обучении детей с ООП, выявленные в собственной практике преподавания

Причины	Обусловленные сложности в обучении
специфические/частичные нарушения учебных навыков	расстройства чтения, расстройства навыков правописания, расстройства навыков счёта
Смешанные нарушения и общие нарушения учебных навыков	нарушения чтения, правописания и счёта и общие нарушения учебных навыков; возможны изолированные расстройства только правописания, изолированных же расстройств чтения не бывает.
«побочные» нарушения	Если нарушены навыки чтения, то автоматически нарушаются и навыки правописания. Нарушения поведения, нарушения в межличностных отношениях, эмоциональные нарушения

Как видно, для нас задача определения конкретных причин возникновения нарушений была решена недостаточно четко. В объяснение тому укажем, что на данный момент у ученых «нет однозначного ответа. Изучение этих нарушений и исследования проводятся сегодня во многих направлениях. Ясно одно, что причины мультифакториальны. Немаловажную роль здесь играют и различные неблагоприятные факторы воздействия на ребёнка» [10, 5].

Для нас важным пониманием стал вывод о необходимости адаптации детей с ООП к обучению в школе. Основным смыслом понятия адаптация применительно к подготовке школьников с ООП к обучению в школе является процесс обеспечения/стимулирования вхождения ребенка в социокультурную среду школы, принятие её норм и ценностей.

Поскольку дети с ООП нуждаются в иных/отличных образовательных условиях, чем обычные школьники для педагогов начальных классов представляется проблемным обеспечить приспособление внешних условий для школьников с ООП, поскольку эта задача требует создания для них соответствующей среды, в которой существуют способы удовлетворения их особых потребностей.

Отсюда важным становится понимание и изучение особых потребностей детей с ООП, что требует от педагога ведения исследовательской работы.

Далее от педагога требуется изучение международного опыта решения проблемы адаптации детей с ООП к условиям школы.

Представим выводы исследовательской работы, выполненной нами по вопросу изучения международного опыта решения проблемы адаптации детей с ООП к условиям школы (см. Таблица 3)

Таблица 3 - Международный опыт решения проблемы адаптации детей с ООП к условиям школы

Англоязычные стратегии совместного обучения школьников предполагают			
1. Программу обучения здоровых школьников /среди обычных школьников	2. организация обучения для детей с ООП		
	А) приближенных по уровню интеллектуального развития к группе 1	Б) имеющих сниженный уровень интеллектуального развития	
Обычная образовательный стандарт и программа обучения для школьников	Стратегия аккомодации: курс обучения тождественный образовательным стандартам и программе обучения для школьников группы 1	Стратегия модификации: требует дифференциации в зависимости от диагноза ребенка, образовательные стандарты изменяются	

Как видно из эффективных условий совместного обучения школьников с ООП, выявленных в англоязычных странах, для осуществления стратегии «модификации» требуется введение измененных образовательных стандартов (относительно начального варианта для массовой школы), формирование других образовательных целей, отвечающих адекватно учебным потребностям детей с ООП группы 2 б.

Как показывает практика американских и английских школ, педагогу для этого требуется:

1. знание и владение специальными педагогическими методами,
2. расширение психолого-педагогической компетентности, поскольку модификация возможна лишь при выявлении комплекса психолого-педагогических знаний о ребенке:

- определении уровня и динамики его психического/интеллектуального развития,
- определение его особых образовательных потребностей
- установлении его учебных возможностей [11].

Опираясь на опыт, выявленный при исследовании работ казахстанских и зарубежных авторов, мы применяем следующие методы обучения детей с ООП, что представляем как некоторые методические рекомендации:

1. Необходимо знать, с каким конкретно ООП мы имеем дело. Следовательно необходимо:

- определить и понимать особенности психологического развития ребенка;
- определить и понимать особенности физического состояния ребенка (диагноз);
- определить и понимать особенности умственного развития ребенка.

2. На основе полученных данных определить:

- может ли ребенок с ООП обучаться по стратегии здорового ребенка;
- не может, и тогда необходима индивидуальная разработка образовательной программы, включающая постановку цели, изменение содержания образования и изменение оценочных категорий обучения ребенка с ООП группы 2.

Мы полагаем, - чему есть подтверждение в нашей педагогической практике – что в результате обширной, постоянной и глубокой исследовательской работы

педагога проблема адаптации детей с ООП к условиям современной школы может быть плодотворно решена.

В частности, итогами эффективной адаптации для школьников с ООП к условиям обучения в начальной школе должны стать следующие достижения:

- повышение положительного отношения к учебе,
- формирование интереса к школьному содержанию занятий и учебным видам деятельности;
- формирование положительного отношения к самоорганизации собственной деятельности и поведения в коллективе, стремление к сотрудническим отношениям;
- формирование положительного авторитета учителя.

Таким образом, проблема адаптации школьников с ООП к условиям обучения в начальной школе может быть эффективно решена.

Список литературы:

1. Шевелева Дария Евгеньевна Адаптация детей с особыми образовательными потребностями в массовой школе: педагогические и социально-психологические аспекты. Позиция учёных разных стран // Народное образование. 2020. №1 (1478). [Электронный ресурс]: <https://cyberleninka.ru/article/n/adaptatsiya-detey-s-osobymi-obrazovatelnyimi-potrebnostyami-v-massovoy-shkole-pedagogicheskie-i-sotsialno-psiologicheskie-aspekty> (дата обращения: 19.10.2023).
2. Шевелева Дария Евгеньевна Педагогические механизмы интеграции детей с ограниченными возможностями здоровья в массовую школу (компаративистское исследование) // Отечественная и зарубежная педагогика. 2015. №6 (27).). [Электронный ресурс]: <https://cyberleninka.ru/article/n/pedagogicheskie-mehanizmy-integratsii-detey-s-ogranichennymi-vozmozhnostyami-zdorovya-v-massovuyu-shkolu-komparativistskoe> (дата обращения: 19.10.2023).
3. Домбровская А.Ю. Социальная адаптация людей с ограниченными возможностями здоровья в современной России. Дисс. д-ра соц. наук. – Тула, 2015.
4. Лепешев Дмитрий Владимирович, Бобкова Е.Е. Особенности организации психолого-педагогического сопровождения детей с особыми образовательными потребностями в школе // НИП/S&R. 2023. №1 (13).). [Электронный ресурс]: <https://cyberleninka.ru/article/n/osobennosti-organizatsii-psiologo-pedagogicheskogo-soprovozhdeniya-detey-s-osobymi-obrazovatelnyimi-potrebnostyami-v-shkole> (дата обращения: 19.10.2023).
5. Лепешев Дмитрий Владимирович, Абдульманова Динара Каримовна Анализ причин отставания младших школьников в освоении школьной программы // НИП/S&R. 2022. №1 (9).). [Электронный ресурс]: <https://cyberleninka.ru/article/n/analiz-prichin-otstavaniya-mladshih-shkolnikov-v-osvoenii-shkolnoy-programmy> (дата обращения: 19.10.2023).
6. Психолого-педагогическое сопровождение детей с особыми образовательными потребностями в общеобразовательной школе: метод. рекомендации/ Елисеева И.Г., Ерсарина А.К. - Алматы: ННПЦ КП, 2019. - 118с.
7. Ералиева Х. С. Внедрение инклюзивного образования в Казахстане / Х. С. Ералиева. - Текст: непосредственный // Инновационные педагогические технологии: материалы IV Междунар. науч. конф. - Казань: Бук, 2016. - С. 26-28.
8. Акишева А.К., Караменди А.М. Причины отставания младших школьников в освоении школьной программы // Наука и реальность / Science & Reality. – 2021. - №2(6). – С. -243-245.
9. Шибинтаева Г.А. Отставание младших школьников и пути ее преодоления в процессе обучения. – Оренбург: ОГПУ, 2008. – 80 с.
10. Катарина Штро. Нарушение учебных навыков: практическое пособие для родителей, психологов, (психо)терапевтов, педагогов и учителей Katharina Stroh, Berlin, 2018 Kontakt: info@lerntherapie-berlin-karow.de
11. Митчелл Д. Эффективные педагогические технологии специального и инклюзивного образования. Пер. с англ.И.С.Аникеева,Н.В.Борисовой. М., 2011.

УДК 376.1

МУЗЫКАЛЬНОЕ РАЗВИТИЕ ДЕТЕЙ ДОШКОЛЬНОГО ВОЗРАСТА С ОСОБЫМИ ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫМИ ПОТРЕБНОСТЯМИ В УСЛОВИЯХ ИНКЛЮЗИВНОГО ОБРАЗОВАНИЯ

Даянова Амина Муратовна

магистр педагогики, музыкальный руководитель
КГКП «Ясли-сад № 44 отдела образования города Костаная»
Управления образования акимата Костанайской области
E-mail: amina2672@mail.ru

Аңдатпа

Мақалада инклюзивті білім беру жағдайында мектеп жасына дейінгі балалардың музыкалық тәрбиесін ұйымдастырудың ерекшеліктері қарастырылады. Шетелдік педагогтардың инклюзивті білім беру және музыка терапиясы саласындағы жұмыс тәжірибесі қарастырылуда. Пәндік даму ортасына және жұмысты жұптар мен микротоптарда қолдануға қойылатын талаптар сипатталған. Сондай-ақ, музыкалық тәрбие процесінде инклюзивті білім беру жағдайында барлық топтағы балалардың жеке ерекшеліктерін ескеру, барлық мамандардың түзету және педагогикалық жұмыстарын үйлестіру маңызды.

***Түйінді сөздер:** ерекше білім беру қажеттіліктері, инклюзия, инклюзивті білім беру, музыкалық даму, музыкалық терапия, түзету-педагогикалық жұмыс.*

Аннотация

В статье рассматриваются особенности организации музыкального воспитания детей дошкольного возраста в условиях инклюзивного образования. Рассматривается опыт работы зарубежных педагогов в области инклюзивного образования и музыкотерапии. Описаны требования к предметно-развивающей среде и использованию работы в парах и микрогруппах. Также в процессе музыкального воспитания в условиях инклюзивного образования важно учитывать индивидуальные особенности детей всей группы, согласовывать коррекционно-педагогическую работу всех специалистов.

***Ключевые слова:** особые образовательные потребности, инклюзия, инклюзивное образование, музыкальное развитие, музыкотерапия, коррекционно-педагогическая работа.*

Abstract

The article discusses the peculiarities of the organization of musical education of preschool children in inclusive education. The experience of foreign teachers in the field of inclusive education and music therapy is considered. The requirements for the subject-development environment and the use of work in pairs and microgroups are described. Also, in the process of musical education in an inclusive education, it is important to take into account the individual characteristics of children of the whole group, coordinate the correctional and pedagogical work of all specialists.

***Key words:** special educational needs, inclusion, inclusive education, musical development, music therapy, correctional and pedagogical work.*

Согласно данным Агенства Республики Казахстан по статистике ежегодно растёт число детей с особыми образовательными потребностями (ООП). Так, в 2023 году число детей с ООП до 18 лет составило около 55 тысяч, что составляет 3% от общего числа детей по Республике [1].

Согласно положениям, озвученным в июне 1994 в Саламанке (Испания) на Всемирной конференции по образованию детей с особыми потребностями под эгидой ЮНЕСКО, всем детям должно быть доступно образование и воспитание с учётом их способностей и возможностей. Дети, имеющие особенности в развитии, при этом способные обучаться и воспитываться в условиях организаций образования и воспитания общего типа должны быть включены в образовательно-воспитательный процесс наравне с детьми, не имеющими особенностей развития. Главный принцип включения (inclusion) в образовательный процесс заключается в

доступности, недопущения дискриминации, разумном приспособлении к образовательно-воспитательному процессу и социализации детей [2].

Инклюзивный подход делает образовательно-воспитательный процесс доступным для детей с особенностями в развитии и позволяет им эффективно интегрироваться в общество. При в процессе реализации инклюзивного образования важно учитывать, что дети с ООП нуждаются в определённом подходе, поддержке и учёте их индивидуальных особенностей со стороны педагога.

Ранняя диагностическая и коррекционно-развивающая работа с детьми с ООП позволяет оказывать своевременную психолого-педагогическую помощь именно в дошкольном возрасте, тем самым способствуя снижению количества детей с ООП на следующих ступенях образования. Поэтому инклюзивное образование в дошкольных организациях занимает одно из важнейших мест [3, с. 57].

Педагогами и психологами давно доказано благоприятное влияние музыки на психическое и физическое состояние человека. При этом сегодня существует проблема, заключающаяся в том, что многие педагоги дошкольных организаций испытывают сложности в организации инклюзивного образовательного процесса. Музыкальные руководители зачастую оказываются неготовыми к организации совместной деятельности детей, не имеющих особенностей в развитии, и детей с ООП. Педагоги не всегда обладают достаточным уровнем знаний в области обучения и воспитания детей с особыми образовательными потребностями. Таким образом, в условиях внедрения в казахстанскую систему образования инклюзии, перед музыкальными руководителями встают следующие задачи:

- эффективная организация музыкального воспитания и развития в детей дошкольного возраста;
- совершенствование коррекционно-педагогической работы с детьми с ООП с учётом их индивидуальных особенностей;
- расширение собственных знаний и уровня подготовки в области организации инклюзивного образования.

Наш опыт работы с детьми с ООП показал, что в процессе музыкальной деятельности с дошкольниками в условиях инклюзивного образования особое внимание следует уделять следующим аспектам:

- самообразованию педагога в области инклюзии;
- организации предметно-развивающей среды;
- использованию работы в парах и микрогруппах;
- учёту индивидуальных особенностей детей всей группы;
- согласованной коррекционно-педагогической работе всех специалистов, работающих с детьми с особенностями в развитии (психолог, логопед, воспитатели, спортивный инструктор и т.д.).

Остановимся подробнее на характеристике каждого из перечисленных выше аспектов.

В рамках работы по самообразованию, нами были изучены работы В.И. Петрушина в концепции музыкально-рациональной психотерапии; Я. Кирша, применявшего гипнопсихоанализ, погружая пациентов в релаксационное состояние на фоне музыки и голоса; А. Томатиса, обратившего внимание на целебную действенность музыки Моцарта; В. Элькина, сумевшего объединить музыкотерапию с цветодиагностикой М. Люшера. Анализ научно-методической литературы и передового педагогического опыта говорит о том, что музыка рассматривается как эффективный метод коррекционной работы с детьми дошкольного возраста. Одно из направлений арт-терапии – музыкотерапия – рассматривает музыку, как эффективное средство коррекционно-развивающей, реабилитационной, образовательно-воспитательной работы с детьми. Как отмечает, В. Ворожцова,

музыка может быть использована в процессе реабилитации лиц, страдающих от различных соматических и психических заболеваний [4, с. 38].

Огромное внимание музыкотерапии отводится в зарубежных образовательно-воспитательных программах. Так, швейцарский педагог Э. Жак-Далькроз разработал новаторскую систему музыкально-ритмического воспитания детей. Суть его методики заключается в приобщении детей к миру музыки через передачу ее эмоционального характера и образного содержания посредством пластических движений под музыку, через мышечно-двигательное переживание музыки [5, с. 422].

Особого внимания заслуживает музыкальная концепция К. Орфа, которая рассматривает основы элементарного музицирования в дошкольном возрасте, как средство развития речи, движений, творческого самовыражения и развития импровизационных навыков. Таким образом, изучение психолого-педагогической литературы и передового педагогического опыта, а также обмен данным опытом позволяют музыкальному руководителю на практике реализовывать возможности музыки в образовательно-воспитательном процессе в условиях инклюзии [6, с. 109].

Предметно-пространственная среда является важнейшим условием эффективного достижения целей музыкального воспитания. При создании предметно-пространственной среды важно учитывать уровень развития воспитанников, их познавательные способности и образовательные потребности. Музыкальные занятия должны вызывать у дошкольников положительные эмоции, что обеспечивается соответствующим эстетическим оформлением групп и музыкального зала.

Важное место в музыкальном воспитании дошкольников занимают музыкально-дидактические игры. Они могут быть классифицированы в зависимости от вида музыкальной деятельности: слушание, пение, игра на музыкальных инструментах. Организация музыкально-дидактических игр требует наличия музыкальных инструментов и музыкального уголка. В музыкальном образовании дошкольников могут быть использованы адаптированные музыкальные инструменты, которые созданы собственными руками. Музыкальный уголок может быть наполнен музыкальными инструментами, дидактическими играми и атрибутами к ним. Использование музыкальных инструментов позволяет снизить уровень агрессии и стабилизировать эмоциональное состояние детей с особенностями в развитии.

Технические средства также занимают важнейшее место в предметно-пространственной среде. Технические средства (аудио, видео, презентации и т.д.) вызывают у дошкольников яркий эмоциональный отклик, создавая целостный художественный образ. Технические средства позволяют объединить вместе слово, музыку и зрительный образ, составляя «треугольник» эстетического воспитания детей. При этом использование технических средств должно быть дозированным, не допускается чрезмерное их включение в образовательно-воспитательный процесс.

Организация предметно-пространственной среды дошкольной организации в процессе музыкальной деятельности позволяет формировать мотивы деятельности детей и переходить от игровой к учебной деятельности.

В музыкальном воспитании дошкольников широко используется работа в парах и микрогруппах. В процессе такой работы происходит формирование социально-коммуникативных навыков и умения сотрудничать. В процессе организованной деятельности по музыке «помощником» для ребёнка с особыми образовательными потребностями становится ребёнок с нормой. Тем самым, ребёнок с нормой может почувствовать ответственность, став «помощником» музыкального руководителя. Ребёнок с особенностями в развитии закрепляет навыки коммуникации, учится с помощью своего товарища. Парные и групповые

формы работы могут быть использованы при развитии ритмических навыков, слухового восприятия, организации коллективной музыкально-творческой деятельности. Очень часто работа в парах оказывает более выраженное коррекционное воздействие, нежели показ и объяснение педагога.

Важное место в работе с дошкольниками занимает вокалотерапия. В работе с детьми с ООП вокалотерапия может быть использована как коррекционно-развивающее и реабилитационное средство. Например, в работе с дошкольниками очень часто применяется такой приём, как «пение с движением руки», когда происходит показ направления движения и протяжённости звука с помощью рук. Такой приём работы помогает в развитии певческой координации. Немаловажное место также отводится хоровому пению, потому что хоровое пение учит детей прислушиваться к окружающим, объединяет их в процессе выражения общего эмоционального фона. Пение позволяет преодолеть многие речевые нарушения (заикание, пропуск звуков и т.д.), позволяет достичь более высоких результатов в коррекционно-развивающей работе с детьми с особыми образовательными потребностями.

В коррекционно-развивающей работе широко используются музыкально-ритмические и логоритмические упражнения. Такие упражнения оказывают положительное влияние на двигательную активность дошкольников, позволяют развивать общую подвижность, побуждают у детей желание двигаться, вызывая положительный эмоциональный отклик.

В процессе работы с дошкольниками большое внимание уделяется работе с музыкальными инструментами. Существует такое направление коррекционно-педагогической работы, как инструментальная музыкотерапия. В работе с дошкольниками используются простые музыкальные инструменты, которые обладают большими ритмическими и шумовыми возможностями, при этом передают эмоциональные нюансы и не требуют особой подготовки для игры на них. К таким музыкальным инструментам относятся барабан, колокольчики, ложки, бубен, ксилофон и т.д.

В работе с детьми дошкольного возраста важно учитывать индивидуальные и возрастные особенности. Дети с особенностями в развитии имеют заключения психолого-медико-педагогического консилиума, где указан тип нарушений и рекомендации по обучению и воспитанию. На основе данного заключения дети могут быть включены в общеобразовательные группы дошкольной организации, при этом для детей с ООП должен быть разработан индивидуальный маршрут с учётом предложенных рекомендаций. В процессе разработки индивидуального маршрута учитываются особенности развития познавательной деятельности, речи, эмоционально-волевой сферы, личностного развития детей. Большинству детей с особенностями в развитии характерны затруднения в процессе умственной деятельности, низкий уровень игровой активности, быстрое психическое утомление, трудности в сосредоточении. Также дети очень часто испытывают сложности в коммуникативном взаимодействии со сверстниками и педагогами. Дети с ООП имеют проблемы в развитии крупной и мелкой моторики.

Комплексная психолого-педагогическая диагностика позволяет музыкальному руководителю определить цели и задачи коррекционно-развивающей работы с детьми, подобрать наиболее эффективные методы и средства работы. Тем самым, эффективно реализовать содержание музыкальной деятельности со всей группой. В процессе музыкальной деятельности в условиях инклюзивного образования важно учитывать индивидуальные особенности всех детей. То есть работа с детьми с ООП не должна влиять на качество работы с детьми, не имеющими особенностей в развитии. Эффективными формами работы в условиях инклюзивного образования

являются музыкально-дидактические игры, ритмопластика, игра на музыкальных инструментах, пение и слушание музыки.

Для достижения максимальной эффективности коррекционно-педагогической работы музыкальный руководитель в процессе организованной деятельности должен учитывать рекомендации других специалистов, работающих с детьми. Так как именно комплексная работа позволяет в полной мере корректировать все трудности, с которыми сталкиваются воспитанники. Поэтому важное значение отводится работе службы психолого-педагогического сопровождения детей с ООП в условиях дошкольной организации. В условиях дошкольной организации педагогами совместно создаются индивидуальные маршруты для детей с ООП, где учитываются рекомендации каждого специалиста.

Таким образом, в музыкальное воспитание детей с особыми образовательными потребностями позволяет проявить детям свои индивидуальные особенности, развивает коммуникативные навыки, эмпатию, творческие и двигательные способности, стабилизирует эмоциональное состояние дошкольников. Взаимодействие со сверстниками позволяет детям с ООП почувствовать уверенность в себе, приобрести социальный опыт и лучше усвоить материал. Коррекционно-педагогические возможности музыки в работе с детьми с особенностями в развитии связаны с появлением у дошкольников положительных эмоций, развитием творческих способностей, удовлетворением познавательных, эстетических и социальных потребностей. Педагогу в работе с детьми дошкольного возраста, имеющими особенности в развитии, важно учитывать тип и характер нарушения, возраст ребёнка, а также возможности включения его в образовательно-воспитательный процесс наравне со всеми детьми.

Список литературы:

1. Бюро национальной статистики Агентства по стратегическому планированию и реформам Республики Казахстан. – URL: https://stat.gov.kz/ru/cluster/mics-2024/intro/index.php?sphrase_id=283197
2. Руководящие принципы политики в области инклюзивного образования. – ЮНЕСКО. – 2009. – URL: <http://unesdoc.unesco.org/images/0017/001778/177849r.pdf>
3. Музыкальное воспитание детей с проблемами в развитии и коррекционная ритмика: Учеб. пособие для студ. сред. пед. учеб. заведений / Е. А. Медведева, Л. Н. Комиссарова, Г. Р. Шашкина, О. Л. Сергеева; Под ред. Е. А. Медведевой. – М.: Издательский центр Академия, 2002. – 224 с.
4. Развитие музыкальных способностей дошкольников с ОВЗ на музыкальных занятиях в детском саду / Н. С. Филиппова, Н. В. Смирнова, Т. Г. Корнеева [и др.]. // Вопросы дошкольной педагогики. – 2022. – № 3 (51). – С. 38-40.
5. Тихонова С.А. Зарубежная практика образования детей с ограниченными возможностями здоровья в соответствии с требованиями Конвенции ООН о правах инвалидов // Теория и практика образования в современном мире: материалы I Междунар. науч. конф. (г. Санкт-Петербург, февраль 2012 г.). – Т. 2. – Санкт-Петербург: Реноме, 2012. – С. 422-427.
6. Тютюнникова Т.Э. Уроки музыки. Система обучения К Орфа. – М. ООО «Фирма «Издательство АСТ», ООО «Издательство «Астрель», 2000. – 96с.

ӘОЖ 376.5

ҮЛГЕРІМІ ТӨМЕН БІЛІМ АЛУШЫҒА САПАЛЫ БІЛІМ БЕРУДІ ТРАНСФОРМАЦИЯЛАУ

Досымова Замзагул Муратбековна

қазақ тілі мен әдебиеті пәнінің мұғалімі

Қостанай облысы әкімдігі білім басқармасының

«Қостанай қаласы білім бөлімінің

С.Мәуленов атындағы гимназиясы» КММ

E-mail: zamza210976@mail.ru

Аңдатпа

Мақалада үлгерімі төмен және үлгерімі жоғары білім алушылар арасындағы алшақтықты қысқарту мақсатында саралап оқытудың белсенді әдістері арқылы баланың сабаққа ынтыласын арттыруға мүмкіндік туғызуға болатыны жөнінде айтылады. Осыған байланысты оқушыны дамытуға бағыттайтын міндеттер туралы да айтылады.

Түйін сөз: үлгерімі төмен, саралап оқыту, даму, міндеттер.

Аннотация

В статье отмечается, что с целью сокращения разрыва между малоуспевающими и высокоуспевающими обучающимися, можно создать возможность повышения мотивации ребенка к занятиям с помощью активных методов дифференцированного обучения. В связи с этим речь идет и о задачах, которые направляют учащегося на развитие.

Ключевые слова: низкая успеваемость, дифференцированное обучение, развитие, задачи.

Abstract

The article notes that in order to reduce the gap between low-achieving and high-achieving students, it is possible to create an opportunity to increase the motivation of a child to study using active methods of differentiated learning. In this regard, we are talking about the tasks that direct the student to development.

Key words: low academic performance, differentiated learning, development, tasks.

Қазақстан Республикасының «Білім туралы» Заңында білім беру жүйесінің басты міндеттеріне білім бағдарламаларын меңгеру үшін жағдайлар жасау және жеке адамның шығармашылық рухани және дене мүмкіндіктерін дамыту, адамгершілікпен салауатты өмір салтының берік негіздерін қалыптастыру және жеке басының дамуы үшін жағдай жасау туралы атап көрсеткен. Осыған байланысты қоғам алдына оқушының жеке басын үйлесімді дамытуға бағыттайтын міндеттер қойылып отыр. Үлгерімі төмен оқушының белгісіне мыналарды жатқызуға болады:

- Мақсатты іс-әрекетін ұйымдастыру дағдысы нашар қалыптасқан;
- Тапсырмаға нұсқауды толық түсінбейді;
- Тапсырманы мұқият орындай алмайды, зейін белсенділігі төмен;
- Оқуға қызығушылығы тұрақсыз;
- Үлкендердің көмегін қажет етеді;
- Жазуда, оқуда, қателер пайда болады.[1, 4-б.]

Кесте 1 – үлгерімі төмен баламен жұмыс түрі

Жұмыс түрлері	Білім алушыға қандай жағдай жасаймын?
Оқу тапсырмаларының көлемін қысқарту, жеңілдету. Жұмыстың қарқынын өзгерту	Қалыптастырушы бағалау тапсырмаларының саны азаяды. Жұмысты орындауға қосымша уақыт беріледі.
Жұпта және топта жұмыс істеу	Қабілетті оқушы оқуда деңгейі төмен оқушыға үйретеді
Тапсырмаларды түсінуді жеңілдету үшін суреттер, үлгілер мен көрнекі құралдарды қолдану	Тапсырманы орындаудың ауызша/жазбаша түрін таңдайды. Көрнекті және басқа тірек материалдармен жұмыс жасайды.
Техникалық құралдардың қажеттілігі	Сыныпта планшет, компьютер, смартфонды қолдану
Мақтау және ойын формасындағы тапсырмалар арқылы ынтыландыру	

Білім беру жүйесінде үлгерімі төмен оқушы мен даму мүмкіндігі шектеулі балаларға айрықша орын бөлінген. Тіпті ұлы ақынымыз Абай Құнанбаевтың өзі: «Тірі адамның жүректен аяулы жері бола ма? Біздің қазақтың жүректі кісі дегені – батыр кісі дегені. Онан басқа жүректің қасиеттерін анықтап біле алмайды. Рақымдылық,

мейірбандылық, әртүрлі істе адам баласын өз бауырым деп, езіне ойлағандай оларға да болса игі еді демек, бұлар – жүрек ісі» деп айтып кеткен. Яғни ерекше білімді қажет ететін бала ерекше мейірімді, мұғалімнің рақымдылық танытып білім беруін қажет етеді. Осы ретте инклюзивті оқытудың негізгі принциптеріне тоқталмай кетпеуге болмайды. Ол қағидаттар мыналар:

1. Адам құндылығы оның мүмкіндігіне қарай қабілеттілігімен, жеткен жетістіктермен анықталады;
2. Әрбір адам сезуге және ойлауға қабілетті;
3. Әрбір адам қарым қатынасқа құқылы.

Әр баланың эмоционалдық және психикалық таным процестерінің дамуы деңгейі әртүрлі екенін мұғалімдер естен шығармайды. Сондай-ақ бірдей білім алуға қолжетімділік және инклюзивтілік қағидаттарын сақтай отырып, білім беру жүйесін трансформациялауды білім ордаларында даму жоспарына жоспарлап жатыр. Инклюзивті білім берудің құндылықтарын түсіне отырып, соған басымдық бере отырып, мектептерде психологиялық-педагогикалық сүйемелдеуді мұғалімдердің инклюзивті тәжірибесіне енгізуге дайын. Тағы бір қағидат деуге де болады, ерекше білімді қажет ететін балалар мен олардың ата-аналары өздерін жайлы, қауіпсіз және заманауи білім беру ортасында сезінулері үшін инклюзия бойынша курстардан өтуге, арнайы әдістемелік оқытуларды меңгеруге міндеттер қойылған. Себебі еліміздің білім беру ұйымдары өмір бойы, баршаға бірдей үздіксіз сапалы білім беруді қолдайды. Ойымды жинақтай келе айтарым, қазіргі таңда әр оқушыға жеке тұлға ретінде қарап, саналы тәрбие, сапалы білім беру мектебіміздің талабы болып табылады. Барлық балаға бірдей мүмкіндікке лайық, сапалы білім барлығына қолжетімді деген ұстанымды ұстанамыз. [2, 201-б.]

Инклюзивті қағидатына сәйкес балалардың жас ерекшелігіне, жынысына, қимыл-қозғалыстық және ақыл-есінің жағдайына, әлеуметтік жағдайына қарамастан, сапалы білім алу, даму мүмкіндігін жасау – педагогтің тікелей міндетіне айналып отыр. Барлық балаларға мектепте және мектеп өміріне белсене қатысуға мүмкіндік береді. Оқушылардың тең құқықтарын анықтайды, ұжымның іс-әрекетіне қатысуға мүмкіндік береді. Адамдармен қарым-қатынасына қажетті қабілеттілікті дамытуға мүмкіндік береді. Енді осы ерекше қажеттіліктері бар балаларды қалай анықтаймыз деген мәселеге тоқталайын. Оқу жылының басында пән мұғалімі болсын, сынып жетекшісі болсын, алдында отырған әр балаға көңіл бөледі: баланың жүріс-тұрысында, басқалармен қарым-қатынасында ақаулықтың бар-жоғына зер салады. Бақылау жүргізеді. Бұл балаларды анықтау, сабаққа қатысу, мұғалімдерден сұрау, балалардың ата-аналарымен жұмыс істеу негізінде жүргізіледі. Ерекше қажеттіліктері бар балаларды анықтау келесі критерийлер арқылы көрсетуге болады:

1. Медициналық айғақтар;
2. Оқу дағдыларын біліктері мен білімдерін қалыптастыру қиындықтары;
3. Интеллектуалды дамуынан баланың артта қалуы;
4. Баланың қабілеттері мен мүдделері дәстүрлі жағдайда әлеуметтік бейімделудің асқынуына алып келетін әртүрлі көріністер;
5. Баланың мінез-құлқының тепе-тең болмауы;
6. Сөйлеудің кез-келген бұзылуының болуы;
7. Есту және көру тағы басқаға күдік келтіру.

Ерекше білім беруді қажет ететін балаларды оқытуды трансформациялауға келетін болсам, менің ойымша саралау тәсілін ұйымдастыру тиімді болады. Себебі ерекше білім беруді қажет ететін балаларды оқытудың сараланған тәсілінің мәні материалдың мазмұнын жеңілдету емес, оқушының түпкі мақсатқа жетуіне, яғни тапсырманы өз бетінше орындауына әкелетін қарапайым жолды табу болып табылады. Мұндай саралау өзіндік жұмыс үшін нұсқаулық сипатының өзгеруіне

саяды, яғни өзіндік жұмысқа дайындық сұрақтары немесе жаттығулар кіреді, олардың орындалуы негізгі тапсырманы шешуге әкеледі. Ерекше білім беруді қажет ететін оқушыға тапсырмадан басқа артта қалудың алдын алу үшін мұғалім жанама түрде көмек болып табылатын теориялық анықтамасы, нұсқауы, іс-қимыл алгоритмі бар карта беруге болады. Саралауды іске асыру үшін үш топқа бөліп алуға болады:

1-топтағылар үнемі қосымша көмекті қажет ететін оқушылар;

2-топтағылар өз бетінше орындай алатын оқушылар;

3-топтағылар қысқа мерзім ішінде материалмен жоғары сапалы дәрежеде жұмыс істей алатын және басқаларға көмек көрсете алатын оқушылар.[3, 41-б.]

1-топ оқушыларының жұмыс қабілеті төмен және тұрақсыз, тез шаршайды, тез жалығуы мүмкін. Қандай да бір әрекетте қиындықтарға кездеседі. Бұндай оқушылардың есте сақтауы, зейіні, ойлау дамуы төмен болып келеді. Бұл аталған топтағы балалармен нәтижелі жұмыс жасау үшін біраз шыдамдылық, жүректілік және адамгершілік қасиеттер қажет. Балаларды үнемі ынталандырып, уәжін қанағаттандырып, жұмыс жасау темпіне назар аударып, нақты бақылап, тапсырмаларды орындауында уақытқа емес, сапасын ескерген жөн. Ал 2-топтағы оқушыларының есте сақтау және зейін, ойлау қабілеті жақсы дамығандықтан олар еркін сөйлейді, ойын білдіре алады және ой қорытуға мүмкіндігі бар. Сондықтан бұл балаларға ынталандыратын жаттығулармен қатар шығармашылық тапсырмаларды да қосуға болады. 3-топ оқушыларына келсем, бұл топтағылар толыққанды дамыған бала деп есептеп, дамудың жоғары сатысына итермелейтін дарындылық тапсырмаларын берген жөн.

Осы аталған топтармен деңгейлік жұмысты ұйымдастырудағы негізгі мақсат психологиялық қолайлы жағдай жасау және әрқайсысын мүмкіндіктер мен қабілеттер деңгейінде оқыту болып табылады. Деңгейлік саралау мыналарды көздейді:

- Жалпы білім берудің базалық, міндетті деңгейінің болуы;
- Базалық деңгей оқушыларға қойылатын талаптарды саралау және даралау үшін негіз болып табылады;
- Базалық деңгейді барлық оқушылар орындауы тиіс;
- Нәтижелер жүйесі ашық болуы керек (бала өзінен не талап етілетінін білуі керек);
- Базиспен қатар оқу пәнінің мазмұнын меңгеру тереңдігімен анықталатын жоғары дайындыққа мүмкіндік беріледі. Бұл ең төменгі стандарт деңгейін жоғарылататын оқу деңгейімен қамтамасыз етіледі. Мысалы: жалпы сыныпқа «Мәтіннен негізгі және қосымша ақпаратты анықта деген тапсырма беруге болады.

Кесте 2 – Негізгі/қосымша ақпаратты анықта

Оқиғадан үзінді	Негізгі ақпарат	Қосымша ақпарат
Жүзімді біздің заманымызға дейінгі 5 мың жылдықтан өсіріп келеді		
Жүзім Орта Азияда көп өседі		
Жүзімнің мыңға жуық түрі бар		
100 грамм жүзімде 60 калория бар		
Жүзімде кездесетін дәрумендер көзге өте пайдалы		

Үлгірімі төмен оқушы үшін тапсырманы «кестедегі бос орынды толтыр» деп беруге болады.

Кесте 3 – кестедегі сұраққа жауап бер

Негізгі ақпарат	Мәтінде не туралы айтылған?	Оқушының жауабы
Қосымша ақпарат	Тағы қандай ақпараттар келтірілген?	

Сараланған тапсырмалар оқушылардың ойлау және шығармашылық белсенділігін, олардың пәнді оқуға деген қызығушылығын дамытуға бағытталған оқыту мен тәрбиелеудің маңызды құралы болып табылады. Саралап оқыту процесінде оқушылардың бір топтан екінші топқа ауысуы мүмкін екендігі маңызды, яғни топ құрамы мәңгілікке бекітілмеген. Ауысу оқушының даму деңгейінің өзгеруіне, олқылықтардың орнын толтыру қабілетіне және білім алуға қызығушылықтың артуымен көрініс табатын оқу бағытының жоғарылауына байланысты. Топтардың құрамы оқу бағдарламаларының мазмұнын нақты оқушылардың мүмкіндіктеріне бейімдеуге мүмкіндік береді, әр оқушының «жақын арадағы даму аймағына» бағытталған педагогикалық технологияны әзірлеуге көмектеседі, бұл өз кезегінде оқушылардың жеке басының дамуына, оқытудың оң уәждемесін қалыптастыруға, өзін-өзі бағалаудың барабарлығына қолайлы жағдай жасайды. Тағы бір мысалы келтірейін: Жалпы сыныпқа сабақтың бекіту кезеңінде «Суретке қарап қорытынды жаса» деген тапсырманы беруге болады.

1) Мәтінге қандай тақырып қоюға болады?
 2) Қанша грамм ет жүзімді ауыстыра алады?
 3) Жүзімдегі дәрумендердің пайдасын айтып берші.
 4) Жүзімнің пайдасы туралы неде жазылған?

Сурет 1

Үлгірімі төмен оқушы үшін тапсырманы «сұраққа жауапты жаз.

сұрақтың жауабын жаз

Жүзім көп өсірілетін аймақ	Жүзімнің құрамында не бар?	Жүзім қай дене мүшесіне пайдалы?	Жүзім туралы неде жазылған?
<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>

Орфографиялық қателерді ескер» деп саралап беруге болады.

Сурет 2

Ойымды жүйелейтін болсам, оқушылардың оқу мүмкіндіктеріндегі жеке ерекшеліктерін есепке алу негізінде сараланған тапсырмалардың негізгі мақсаты олардың әрқайсысына оқу жұмысы барысында танымдық іс-әрекетті қалыптастыру үшін оңтайлы жағдайды қамтамасыз ету болып табылады. Үлгерімі төмен оқушыларды табысты оқыту үшін арнайы оқыту әдістерін емес, барлық оқушыларға сәйкес келетін стратегияларды қолдану қажет. Өртүрлі көрнекіліктерді кеңінен қолдана отырып, жеке дидактикалық материал дайындау қажет. Мысалы: оқу материалын түсінуді жеңілдететін және оқушыны сабаққа қосуға мүмкіндік беретін суреттер, схемалар, алгоритмдер. Бұндай жұмыстардың бала үшін, мұғалім, ата-ана үшін де пайдалы жағы мынада:

- оқу тапсырмасының көлемі азаяды;
- оқу тапсырмасының мазмұны жеңілдетіледі;
- оқу тапсырмасы мұғалімнің бақылауымен бөлікке бөлініп, кезең-кезеңімен ұсынылады;
- оқылым тапсырмаларының саны азаяды;
- сынып алдында дауыстап оқу талап етілмейді;
- қайталауға көп уақыт бөлінеді;
- теориялық материалдардың саны азаяды;
- абстрактылы ақпараттар түсіндіріледі де, ал нақты сөздер, суреттер, заттармен көрсетіледі.[4, 5-б.]

Қорыта келе айтарым, әрбір ата-ана өз баласының дамуын қалыпты балалар қатарынан көргісі келеді. Бұл мақсатқа жету үшін инклюзивті білім беруде ата-ана мен ұстаздар бірігіп жұмыс жасап, тығыз қарым-қатынаста болса, жоғарыдағы инклюзия қағидаттарында айтылғандардың жүзеге асатынына мен сенімдімін.

Әдебиеттер тізімі:

1. Инклюзивті білім беру жағдайында қызмет ететін мұғалімдердің кәсіби құзіреттіліктеріне қойылатын талаптарды дайындау. Әдістемелік ұсынымдар. Ы. Алтынсарин атындағы Ұлттық білім академиясы, 2015ж.
2. Дарибаева, С. К. Инклюзивті білім беру жағдайында даму мүмкіндігі шектеулі оқушыларды психологиялық-педагогикалық қолдау қызметінің ұйымдастырылуы // Молодой ученый. – 2019. – № 15.1 (253.1).
3. Қазақстан Республикасының 2002 жылғы 11 шілдедегі №343 «Мүмкіндіктері шектеулі балаларды әлеуметтік және медициналық-педагогикалық түзеу арқылы қолдау туралы» Заңы.
4. Коточитова Е.В. Психологические особенности творческого педагогического мышления: Автореф. дисс канд. психол. н. – Ярославль: Изд-во ЯрГУ, 2001. – 24 с.
5. Оралканова И.А. Формирование готовности учителей начальных классов к работе в условиях инклюзивного образования: дис. ... докт. философии – Алматы, 2014. – 210 с.

УДК 376.1

НАУЧНО–ПЕДАГОГИЧЕСКИЙ КОНСАЛТИНГ КАК ИНСТРУМЕНТ СОПРОВОЖДЕНИЯ ПРОФЕССИОНАЛЬНОГО РАЗВИТИЯ ПЕДАГОГОВ: ОПЫТ, ПРОБЛЕМЫ И НАПРАВЛЕНИЯ

Дусмагамбетова Динара Канатовна

Учитель казахского языка и литературы

«Общеобразовательная школа №21

отдела образования города Костаная»

Управления образования акимата Костанайской области.

E-mail :dinarakanatovna.opеka@mail.ru

Сакенова Айгерим Салимбекқызы

Учитель начальных классов

«Общеобразовательная школа №21 отдела

образования города Костаная»

Управления образования акимата Костанайской области

E-mail: aigeri-88@mail.ru

Аңдатпа

«includе» «қосу» дегенді білдіреді. Инклюзивті (немесе енгізілген) - денсаулығы бұзылған балаларға дені сау құрдастар ұжымында жалпы мектеп бағдарламасын игеруге жағдай жасайтын білім беру. Инклюзивті білім берудің негізгі мақсаты - барлық балаларға білім мен мамандыққа тең қол жетімділікті қамтамасыз ету, бұл үшін қажетті жағдайлар мен достық атмосфера құру

***Түйінді сөздер:** "includе" - " тең қолжетімділікті, білім мен мамандықты таңдау, қажетті жағдайларды туғызу, атмосфераны қамтиды.*

Аннотация

«includе» означает «включать в себя». Инклюзивным (или включенным) называют образование, которое предлагает детям с нарушенным здоровьем условия для освоения общей школьной программы в коллективе здоровых сверстников. Основная цель инклюзивного образования – предоставить всем детям равный доступ к получению образования и профессии, создав для этого нужные условия и доброжелательную атмосферу

***Ключевые слова:**«includе» - «включать в себя, равный доступ, получение образования и профессии, необходимые условия, атмосфера.*

Abstract

«includе» inclusion means to include. Inclusive (or included) is education that is offered to children with disturbed healthy conditions to master the general school curriculum in a healthy peer team. The main goal of inclusive education is to present all children with equal access to education and profession, creating the necessary conditions and a friendly atmosphere for this.

***Key words:** "includе"- include equal access, education and professions, necessary conditions, atmosphere.*

В переводе с французского языка «includе» означает «включать в себя». Инклюзивным (или включенным) называют образование, которое предлагает детям с нарушенным здоровьем условия для освоения общей школьной программы в коллективе здоровых сверстников. Главным принципом инклюзии является равноценность и равноправие учеников, вне зависимости от диагностированных нарушений и состояния здоровья. Условия инклюзивной школы позволяют детям:

- посещать школу, в которой обучаются здоровые дети;
- находиться в классе со своими сверстниками;
- иметь индивидуальные учебные цели, которые соответствуют их потребностям и возможностям по здоровью;

- рассчитывать на необходимую поддержку.

Дети в инклюзивном классе не только учатся вместе, но и трудятся, общаются, развлекаются. Уроки при таком подходе реализуются в зависимости от способностей ребенка, его готовности к освоению программы и нахождению в обществе здоровых сверстников. Иногда ребята проводят вместе весь день, а бывает, что общаются только на совместных занятиях/мероприятиях. Основная цель инклюзивного образования – предоставить всем детям равный доступ к получению образования и профессии, создав для этого нужные условия и доброжелательную атмосферу. Задержка психического развития (ЗПР) у детей - это нарушение в формировании и развитии психических функций и навыков ребенка, отставание от нормы психического развития в целом, или каких-либо его отдельных функций. Основные проблемы детей с ЗПР – нестабильность в эмоциях, неустойчивость, повышенная внушаемость, безынициативность, незрелость личности. Также нередки проявления тревожности, конфликтности, агрессивности и ухудшенной координации. Нами взят панорамный урок в инклюзивном классе. На примере одного учащегося с диагнозом Задержка психического развития. Нарушение общения, социального взаимодействия и поведения. Рекомендации: специальная поддержка педагога-ассистента. Педагог-ассистент организует, направляет, помогает ученику включаться в учебный процесс, ведет работу по коррекции нежелательного поведения. С начала учебного года ребенок вел себя очень агрессивно. Никого не слушал, постоянно кричал, плакал. Мог ударить. Кидал учебники, тетради. Вставал с места и уходил на диванчик. На уроках не работал вообще. Велась индивидуальная работа с мамой. Беседы, советы. Нами проведена кропотливая работа над данным учащимся. И нам хотелось бы поделиться нашими успехами. И доказать, что можно работать с разными детьми. У каждого ребенка свой ключ. Ключ, который мы подобрали.

Панорамный урок математики в 1 «Г» классе инклюзив

ТЕМА: «Число и цифра 6. / Школьный концерт»

Цель урока: 1.5.2.1 Отличать цифру от числа, наглядно изображать однозначные числа разными способами.

Задание № 1

Педагог: Назовите подряд числа от 1 до 10 так: число 1 не называйте, а хлопните в ладоши, потом назовите число 2, число 3 не называйте, а хлопните в ладоши, затем назовите число 4 и т.д. Число хлопков может быть любым или соответствовать называемому числу. Называть числа можно и в обратном порядке. **Педагог -**

ассистент: Педагог комментирует цифры в слух. Пока другие учащиеся повторяют и считают вперед и назад. Мы смотрим мультфильм. **Учащийся:** Повторяет за педагогом, хлопает. Стараются выговаривать цифры. Смотрит мультфильм о цифрах. За каждую работу похвала. **Класс! Супер! Молодец! Обнимашки!**

Задание № 2

Педагог: Постановка цели (проблемная ситуация).(Ф) Предлагает рассмотреть рисунок заданию 1 в учебнике.

– Чего на рисунке по 6? (6 музыкантов, 6 танцоров)

Предлагает составить вопросы со словом «сколько».

Подводит к описанию картинки:

5 девочек музыкантов, да еще 1 музыкант мальчик.

5 мальчиков танцоров, да еще одна девочка.

– Сколько танцоров, а сколько музыкантов?

– Какое число мы будем изучать сегодня? Учитель по QR-коду может включить анимацию темы урока и образец записи числа.

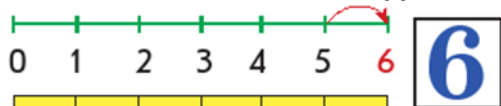
Рисунок. 1. Работа с цифрой 6.

Педагог - ассистент: Перед учащимся выкладываются картинки девочек и мальчиков. Над каждой картинкой **QR код**, На картинках дети танцуют. То есть нужно выполнить команды учителя: Посчитай. Открой ссылку. Положи в одну сторону одинаковые картинки. **Учащийся:** Так как сейчас век IT – технологии. Каждый ребенок понимает и знает как им пользоваться. Учащийся открыл сам через код каждую картинку. Сначала с помощью педагога, а последующие самостоятельно. Когда звучали песни подтанцовывал. Разложил на две стороны картинки. При этом говорил мальчик, девочка.

Рисунок. 2. Деление на девочек и мальчиков.

Задание № 3

Педагог:

– Попробуем получить число 6. (Увеличением числа 5 на 1). Шесть – это сколько и сколько? Предлагает рассмотреть цифру 6.

Шаг 1. Начинаем писать овальную линию приблизительно от середины правой стороны правой верхней клеточки. Начинаем писать овал, как указывает стрелочка, доводя его до соприкосновения с верхней стороной клетки, слегка опустившись вниз. Постепенно перемещаем линию овала в левый нижний угол. Шаг 2. Заканчиваем написание полуовала, закругляя его, поднимаясь от середины нижней линии вверх, в центральную часть. Замыкаем овал. Эта цифра пишется без отрыва ручки от бумаги.

Рисунок.3. Работа с фасолью по цифре 6.

Педагог -ассистент: Работа на бумаге А4. Фасоль. Пропись рабочая. Трафарет цветной. **Учащийся:** На бумаге А4 учащийся обводит готовую цифру. Разукрашивает. Далее Цифру 6 раскладываем на фасоли. По одному либо кучками. При этом учащийся повторяет за педагогом. Дальше с помощью цветного

трафаретана липучке, выкладывает круги. При этом считает. Потом закрепляет все свои полученные знания в прописи.

Рисунок.4. Прописываем фасолью цифры.

Рисунок.5. Работа с трафаретом.

Рефлексия.

Педагог: Эмоционально- художественное оформление. Учащимся предлагается две картинки сцены. Одна картина проникнута грустным, печальным настроением, пустая. Другая - радостным, веселым, с освещением кругом. Ученики выбирают ту картину, которая соответствует их настроению. **Педагог -ассистент:** Две картинки сцен. Нужно поставить картинки 6-х детей на сцену, на которой нравится. **Учащийся:** Данные картинки были выставлены на сцене где светло и ярко. А остальные на скучной сцене. На вопрос почему сюдаты тоже сюда поставил детей? Ответ был прост «Супер!». Начал слушать Через QR музыку.

Рисунок.6. Заполняем сцену артистами.

Рисунок.7. Разминка.

Рисунок.8. Музыкальный танцор.

Рисунок.9. Музыкальная девочка.

На данном панорамном уроке, мы хотели показать работу педагога в целом инклюзивном классе. Задания на примере одного учащегося. Как осваивает учащийся, то что выдается на уроке. Используя различные инновационные методы и формы работы. Согласно возрастным категориям. Цель данная в начале урока тостигает должного уровня. В тендеме двух педагогов можно достичь многое. Для этого сейчас созданы все условия. Ведь это звездочки в небе, у них всегда на душе Радуга. Мир в их глазах светлый и яркий. У них свой мир. И мы должны устранять препятствия, которые перед ними встречаются. И оказывать постоянную помощь. Чтобы они знали, что у них есть опора. И они ни чем не отличаются от других. И хотелось бы закончить словами: Дети с ограниченными возможностями сильнее, чем мы думаем. Они сражаются в битвах, о которых большинство людей никогда не узнают.

Список литературы:

1. Сайт: <https://saytpozitiva.ru/tsitaty-pro-detey.html>
2. Сайт: https://detmed.ru/disease/zaderzhka_psikhicheskogo_razvitiya_zp
3. Календарно тематическое планирование по математике.
4. Сайт: <https://dzen.ru/video/watch/60c557a136dc8f53e135036d>

УДК 711.7

ПРИМЕНЕНИЕ НА УРОКАХ МЕТОДОВ И ПРИЕМОВ ОБУЧЕНИЯ В УСЛОВИЯХ ИНКЛЮЗИВНОГО ОБРАЗОВАНИЯ

Дурмагамбетова Динара Алимкановна

учитель информатики и математики
КГУ «Школа-гимназия №3 отдела образования
города Костаная» Управления образования
акимата Костанайской области
г.Костанай, Казахстан
E-mail: ddurmagambetova@mail.ru

Клименкова Людмила Александровна

учитель информатики и физики
КГУ «Школа-гимназия №3 отдела образования
города Костаная» Управления образования
акимата Костанайской области
г.Костанай, Казахстан
E-mail: lyudmila.klimenkova@mail.ru

Аннотация

В данной статье описывается применение методов и приемов обучения в условиях инклюзивного образования, которое является равным по отношению ко всем учащимся. Применяя инновационные методы и приемы обучения в инклюзивном образовании, дети обучаясь совместно, учатся уважать друг друга, стираются границы между здоровыми детьми и детьми с ООП.

***Ключевые слова:** равное обучение, инклюзивное обучение, индивидуальный подход, приемы, методы.*

Аңдатпа

Бұл мақалада барлық оқушыларға бірдей қарайтын инклюзивті білім беру ортасында оқыту әдістері мен әдістерін қолдану сипатталған. Инклюзивті білім беруде оқытудың инновациялық әдістері мен әдістерін қолдану арқылы бірге оқитын балалар бір-бірін құрметтеуге үйренеді, дені сау балалар мен ерекше қажеттіліктері бар балалар арасындағы шекара бұлыңғыр болады.

***Түйінді сөздер:** құрдастарды оқыту, инклюзивті білім беру, жеке көзқарас, әдістемелер, әдістер.*

Abstract

This article describes the application of teaching methods and techniques in an inclusive education environment that treats all students equally. Using innovative teaching methods and techniques in inclusive education, children studying together learn to respect each other, and the boundaries between healthy children and children with special needs are blurred.

***Key words:** peer education, inclusive education, individual approach, techniques, methods.*

В Государственной программе развития образования Республики Казахстан на 2011-2020 годы одной из целей поставлено обеспечение равного доступа детей к различным программам воспитания и обучения, равного доступа детей с ограниченными возможностями к образованию.

Главное, при возникновении затруднений в начале обучения обучающегося, не останавливаться, совместными усилиями педагогов и родителей выявить причины и найти успешное решение преодоления трудностей.

Педагогу необходимо точно определить коррекционно-развивающие цели, применять приемы, развивающие способности всех учащихся.

Последовательная организация включения детей в учебный процесс, задания с разной степенью сложности, индивидуальный подход являются главным залогом успешного обучения всех для учащихся. Для отражения в краткосрочном планировании деятельности детей с особыми образовательными потребностями, можно показать следующими способами: 1 – выполнить одно планирование урока для всего класса и отдельно для учащегося с ООП; 2 – разработать общий конспект урока и выделить в нем задания индивидуального характера для ребенка с ООП[1].

Применяя инновационные методы и приемы обучения в инклюзивном образовании, дети, обучаясь совместно, учатся уважать друг друга, стираются границы между здоровыми детьми и детьми с ООП.

Рассмотрим некоторые методы и приемы обучения в инклюзивном образовании.

Наглядные методы. К данному методу можно отнести наблюдение, иллюстрация и демонстрация. Такая классификация определяет наглядные методы, опираясь на применяемый источник знаний. Наблюдение – это целенаправленное восприятие объекта или явления. К наглядным методам относятся схемы, формулы, явления, наглядные пособия, слайды, макеты, символы, видеоматериалы. Данные методы являются наиболее востребованными и важными при организации обучения детей с ООП. Наглядные методы обучения повышает действенность и продуктивность урока, добавляет методике преподавания разнообразия, развивает у детей наблюдательность, наглядно-образное мышление, зрительную память и внимание[2].

Игровые методы. Игровые методы обучения вызывают у детей повышенный интерес, положительные эмоции, помогают концентрировать внимание на учебной задаче. С помощью игровых методов ребенку удастся освоить важный материал легко и увлекательно. Применение игровых методов на уроках при работе с детьми с ООП особенно важно, потому что развивает их коммуникативные навыки, улучшает способности отражать чувства и эмоции, повышает самооценку, снижает уровень тревожности[3].

Активные методы. У большинства учеников с ООП отмечается недостаточный уровень познавательной активности, незрелость мотивации к учебной деятельности, сниженный уровень работоспособности и самостоятельности. Поэтому поиск и использование активных форм, методов и приёмов обучения является одним из необходимых средств повышения эффективности как образовательного, так и коррекционно-развивающего процесса. Таким образом, применение активных методов и приёмов обучения повышает познавательную активность обучающихся, развивает их творческие способности, активно вовлекает их в образовательный процесс, стимулирует самостоятельную деятельность[4].

Не забываем применять на уроках активные методы и приёмы обучения, которые активизируют деятельность учащихся с ООП. Например:

1. применение учащимися сигнальных карточек при выполнении заданий. С помощью таких сигнальных карточек организуется индивидуальный подход к каждому ребенку;

2. применение различных кроссвордов, тематических ребусов, загадок и т. д.;

3. использование ИКТ на занятиях. Это помогает включить зрительное и слуховое восприятие нового материала на уроке. Благодаря различным фрагментам видео, мультимедийным презентациям, развивающим познавательным играм, повышается мотивация, детям становится интересно при выполнении упражнения;

4. использование красочных иллюстраций, схем, пошаговых алгоритмов по образцу, таблиц развивает внимание, логику и память, активизирует развитие словарного запаса[5];

5. применение активных приемов рефлексии. Наиболее часто используемые приемы рефлексии на занятиях при работе с детьми с ООП – это эмоциональное состояние, которое определяется цветовыми карточками. Приведу примеры: «Дерево чувств» (учащиеся вешают на дерево яблоки красного цвета - мне комфортно, или зеленого - ощущаю дискомфорт), «Смайлики» – отражение своего настроения.

При работе с «особыми» детьми, обращаем внимание на их психологические особенности. Есть моменты, когда необходимо помочь учащемуся найти страницу нового материала, давать больше времени на обдумывание ответа на вопрос и при письменной работе, оказывать поддержку на протяжении всего урока[6].

При оценивании учащегося необходимо отмечать положительные стороны выполнения заданий, применять формативное оценивание для дальнейшего развития, не выделять ошибки, поощрять любой сдвиг в сторону повышения развития.

Работа в группах, работа в паре позволяют детям с ООП брать пример со своих одноклассников, дает возможность раскрыть свои способности.

Все вышеперечисленные методы и приемы, которые учителя применяют на своих уроках, помогают повышать познавательную активность, раскрывают творческие способности, формируют самостоятельную деятельность учащихся с ООП[7].

Список литературы:

1. Екжанова Е.А., Резникова Е.В. Основы интегрированного обучения. - М.: Дрофа, 2008.
2. Занков В. Развитие учащихся в процессе обучения. - / под ред. В.Занкова. - М., 1963.
3. Овчарова Р.В. Практическая психология в начальной школе. М., 1996 г.
4. Селевко Г.К. Социально-воспитательные технологии. Педагогические технологии. Энциклопедия образовательных технологий. М., 2006 г.
5. Кутепов М.М., Ваганова О.И., Трутанова А.В. Возможности здоровьесберегающих технологий в формировании здорового образа жизни // Балтийский гуманитарный журнал. 2017. Т. 6. № 3 (20). С. 210-213.
6. Жумагалиева Д. Ш. Учет инклюзивного образования в обновленных программах среднего образования республики Казахстан // Материалы международной научно-практической конференции. Национальная академия образования им. И. Алтынсарина. – Астана: НАО им. И. Алтынсарина, 2017. – С.96–100
7. Пшеницына В. А. Способы и значение альтернативной коммуникации для детей с речевыми расстройствами // «Особый ребенок: исследование и опыт помощи»: мат-лы респ. науч.-практ. конф./сост. Киныбаева А. Д., Абдигалиева А. К.-Костанай, 2020. – С. 118–122

УДК 376.1

АДАПТАЦИЯ ДИДАКТИЧЕСКИХ МАТЕРИАЛОВ ПО ХИМИИ ДЛЯ ДЕТЕЙ С ОСОБЫМИ ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫМИ ПОТРЕБНОСТЯМИ

Ережепов Ержан Мейрамович

Магистрант 2 курса образовательной программы «Химия»
КРУ имени Ахмет Байтұрсынұлы, г. Костанай, Казахстан
E-mail: erzhan_98_06@mail.ru

Аңдатпа

Мақалада химияны зерттеуге бағытталған заманауи білім беру ортасындағы инклюзивті оқыту тұжырымдамасы қарастырылады. Практикалық дағдыларды кезең-кезеңімен игеруге негізделген оқытудың ұсынылған әдістемелік схемасы ерекше білім беру қажеттіліктері бар оқушылардың зейінін, қиялын, есте сақтау қабілетін және ойлауын дамытуға арналған әртүрлі

тапсырмаларды қамтиды. Индивидуалды бағалау шкаласы мен жұмыстарды тұрақты бағалау сынды инклюзив ортада жүйелі әрі тиімді бағалау әдістері қамтылған.

Түйінді сөздер: Инклюзивті оқыту, ерекше білім беру қажеттіліктері, әдістемелік схема, дидактикалық тапсырмалар.

Аннотация

Статья рассматривает концепцию инклюзивного обучения в современной образовательной среде с фокусом на изучении химии. Представленная методологическая схема обучения, основанная на пошаговом освоении практических навыков, включает разнообразные адаптированные задания для развития внимания, воображения, памяти и мышления учащихся с особыми образовательными потребностями. Освещены эффективные методы оценивания, такие как индивидуальная шкала оценок и регулярная оценка работы на уроке, способствующие более динамичному и системному подходу к оцениванию в инклюзивной среде.

Ключевые слова: Инклюзивное обучение, особые образовательные потребности, методологическая схема, дидактические задания.

Abstract

The article examines the concept of inclusive education in a modern educational environment with a focus on the study of chemistry. The presented methodological training scheme, based on step-by-step mastering of practical skills, includes a variety of adapted tasks for the development of attention, imagination, memory and thinking of students with special educational needs. Effective assessment methods are highlighted, such as an individual assessment scale and regular assessment of work in the classroom, contributing to a more dynamic and systematic approach to assessment in an inclusive environment.

Key words: Inclusive education, special educational needs, methodological scheme, didactic tasks.

В настоящее время в сфере образования активно продвигается концепция инклюзивного обучения, которая предполагает объединение учебного процесса для здоровых детей и детей с особыми образовательными потребностями (ООП). На этапе современного развития образования особое внимание уделяется поиску инновационных методов и форм обучения, направленных на развитие необходимых умений и навыков у учащихся, а также на создание условий для их самостоятельной деятельности. Особую сложность представляет изучение предмета химии, требующее дополнительных адаптаций и подходов в рамках инклюзивного образования.

Схема процесса мышления информация усваивается поэтапно (рис. 1) Педагог обязан проводить анализ каждого этапа урока в соответствии с вышеупомянутой методологической схемой.

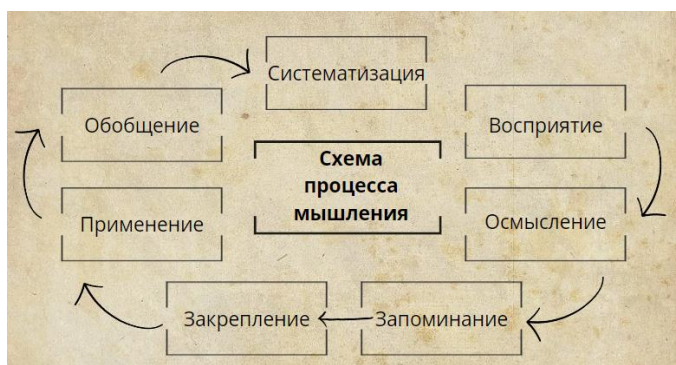

Рисунок 1 - Схема процесса мышления

В общем, методологическая схема представляет собой следующую последовательность: теоретическое введение, примеры практического применения и пошаговое освоение практических навыков с увеличением уровня сложности. Этот подход предполагает полное освоение предметных знаний. Для эффективного усвоения материала требуется система разнообразных дидактических заданий, которые будут использоваться при работе с содержанием учебника [1].

Одним из важных направлений заданий, способствующих успешному обучению химии, можно считать задания на развитие внимания, воображения, памяти и мышления:

1. Задания на развитие внимания:

Внимание играет важную роль в усвоении химических концепций и принципов. Дети с особыми образовательными потребностями могут испытывать трудности в сосредоточении на материале. Задания, направленные на развитие внимания, помогут улучшить концентрацию внимания и обеспечат более эффективное усвоение химических понятий.

2. Задания на развитие воображения:

Химия часто требует абстрактного мышления и представления сложных процессов. Задания, стимулирующие воображение, помогут детям лучше представлять себе атомные и молекулярные структуры, что сделает изучение химии более доступным и интересным.

3. Задания для развития памяти:

Запоминание формул, названий веществ и химических реакций может представлять трудности для детей с особыми образовательными потребностями. Задания, направленные на развитие памяти, помогут им лучше удерживать информацию и успешно применять ее в процессе решения задач.

4. Задания для развития мышления:

Химический анализ и решение задач требуют развитого логического мышления. Специальные задания, направленные на развитие мышления, помогут детям эффективно анализировать и применять химические концепции [2].

По всем типам задания приведены примеры упражнений в таблице 1, которые можно использовать на уроках химии.

Таблица 1 - Примеры упражнений по разным типам развития способностей учащихся

Тип задания	Название упражнения	Пример
1. На развитие внимания	Исключение лишнего	Исключите в каждом пункте лишнее: A) Li, Na, K, Ca; B) Cl, Br, I, Ne; C) S, O, Se, Fe.
	Пропуски элементов	Вставьте пропущенные формулы в уравнении химических реакций: A) $\text{Na} + \dots = \text{NaCl}$ B) $\text{H}_2\text{O} = \text{H}_2 + \dots$
2. На развитие воображения	Описание элементов	Представьте, что вы находитесь на другой планете, где химические элементы приняли форму разноцветных существ. Ваша задача – создать описание химического элемента, представив его как уникальное живое существо. Выберите один из элементов (например, кислород, углерод, азот) и придумайте для него имя, цвет, форму, характерные черты характера и, возможно, даже уникальные способности. Расскажите, как ваш элемент взаимодействует с другими элементами в этом фантастическом мире. Постарайтесь придумать интересные детали, которые могли бы сделать ваш химический элемент уникальным и запоминающимся. Это задание поможет вам воображать химические процессы в

		новом и креативном свете.
3. На развитие памяти	Восполнение недостающих букв в словах	Допишите недостающие буквы в словах: Ре_ктив (подсказка: вещество, участвующее в химической реакции) Эл_м_нт (подсказка: вещество, состоящее из атомов с одинаковым атомным номером) Кис_ор_д (подсказка: двуатомный газ, необходимый для дыхания) А_и_н (подсказка: ион с отрицательным зарядом) М_л_к_ла (подсказка: образована ковалентной связью атомов)
4. На развитие мышления	Найди ошибку	Ниже представлены химические формулы различных веществ. В одной из них допущена ошибка. Найдите и исправьте ее. A) NaCl ₂ B) CaCl ₂ C) Na ₂ SO ₄ D) K ₂ CO ₃
	Задание на соответствие	Соотнеси название вещества с ее формулой: 1. Серная кислота / A) HCl 2. Соляная кислота / B) HNO ₃ 3. Азотная кислота / C) H ₂ SO ₄ [3]

Внедрение представленных заданий в учебный процесс, для детей с особыми образовательными потребностями в химии, может существенно повысить эффективность обучения, сделав процесс интересным, доступным и индивидуально ориентированным.

При выполнении заданий учащимися не обходится без оценивания, нужно учитывать ряд способов оценивания достижений и знаний учащихся. Индивидуальная шкала оценок: Применение персонализированной шкалы, которая учитывает не только уровень знаний, но и затраченные усилия ученика. Это позволяет лучше понять индивидуальные потребности и успехи каждого учащегося.

Ежедневная формативная оценка для четвертной отметки, это в первую очередь регулярная оценка в течение учебного периода с целью выявления общего прогресса ученика. Это способствует более динамичному и системному подходу к оцениванию. Оценка работы на уроке для тех, кто трудно справляется с тестами - нужно сделать акцент на оценке практической работы учеников, особенно тех, кто испытывает трудности с тестовыми заданиями. Это позволяет более точно оценивать их понимание материала. Акцентирование внимания на хороших оценках - подчеркивание положительных аспектов и успехов учащихся может стимулировать их мотивацию и уверенность в своих способностях. Возможность переделать задание – это предоставление шанса ученику переделать задание, с которым он не справился, способствует повторному обучению и улучшению понимания материала. Оценка переделанных работ можно считать оценкой усилий ученика при переработке задания, что помогает учителю более точно оценить процесс и результат учебной деятельности. А также система оценок достижений, т.е. использование системы, которая учитывает индивидуальные достижения учащихся, способствует созданию более справедливого и адаптированного подхода к оцениванию [4].

Таким образом, мы подчеркиваем важность инклюзивного обучения в контексте современного образования, освещая особые вызовы, с которыми сталкиваются дети с особыми образовательными потребностями при изучении химии. Представленные задания и методы оценивания направлены на

индивидуализацию обучения и повышение эффективности усвоения материала, что является важным шагом в обеспечении доступности и качества образования для всех учащихся.

Список литературы:

1. Сунцова А.С. Теории и технологии инклюзивного образования: учебное пособие. – Ижевск: Изд-во «Удмуртский университет», 2018. – 110 с.
2. Селевко Г.К. Технологии воспитания и обучения детей с проблемами. М.: НИИ школьных технологий, 2017. – 144 с.
3. Габриелян О.С. Химия. 8-9 кл. Методическое пособие. – М.: Дрофа, 2014. – 222с.
4. Дети с ограниченными возможностями проблемы и инновационные тенденции, и воспитание и обучение Хрестоматия по курсу Коррекционная педагогика и социальная психология / Сост. Соколова Н.Д. – М., 2001.

УДК 376.1

ИННОВАЦИОННЫЕ СТРАТЕГИИ В ИНКЛЮЗИВНОМ ОБРАЗОВАНИИ ПОСРЕДСТВОМ ПРИМЕНЕНИЯ УМК

Ержанова Камила Талгатовна
учитель английского языка, ОШ№21,
г.Костанай, Казахстан
E-mail: han-kira@mail.ru

Аннотация

Статья исследует эффективность применения умк в инклюзивном образовании с акцентом на дифференциацию заданий. Автор обсуждает разнообразные критерии оценки, включая академические показатели, социально-эмоциональное благополучие и уровень инклюзивности, а также предлагают методы и инструменты для измерения эффективности таких стратегий.

Ключевые слова: инклюзивное образование, инновационные стратегии, оценка эффективности, критерии успеха, социально-эмоциональное благополучие, уровень инклюзивности, методы оценки, обмен опытом.

Аңдатпа

Мақалада инклюзивті білім беруде білімді пайдаланудың тиімділігі қарастырылып, тапсырмаларды саралауға баса назар аударылады. Автор әртүрлі бағалау критерийлерін, соның ішінде оқу үлгерімін, элеуметтік-эмоционалдық әл-ауқатын және инклюзия деңгейін талқылайды және осындай стратегиялардың тиімділігін өлшеудің әдістері мен құралдарын ұсынады.

Түйінді сөздер: инклюзивті білім беру, инновациялық стратегиялар, қызметті бағалау, табыс критерийлері, элеуметтік-эмоционалдық әл-ауқат, инклюзивтілік деңгейі, бағалау әдістері, тәжірибе алмасу.

Abstract

The article explores the effectiveness of using knowledge in inclusive education with an emphasis on differentiation of tasks. The author discusses a variety of assessment criteria, including academic performance, social-emotional well-being, and level of inclusion, and suggests methods and tools for measuring the effectiveness of such strategies.

Key words: inclusive education, innovative strategies, performance assessment, success criteria, socio-emotional well-being, level of inclusiveness, assessment methods, exchange of experience.

В современном образовательном пространстве вопросы инклюзии и равноправного образования становятся все более актуальными. Необходимо разработать инновационные стратегии обучения и воспитания, которые способствуют успешной инклюзии всех учащихся в образовательный процесс.

Инклюзивное образование предполагает создание благоприятной среды для обучения, где каждый ученик чувствует себя принимаемым и уважаемым. Это требует применения различных стратегий и методов, направленных на индивидуальные потребности учеников.

Одной из таких стратегий является дифференцированный подход к обучению. Он предполагает, что учитель должен адаптировать программу обучения к уровню и способностям каждого ученика. Это может быть достигнуто путем использования различных учебных материалов, распределения учащихся в группы по интересам или способностям, а также применения разных методов обучения.

Таким образом, инновационные стратегии обучения и воспитания в инклюзивном образовании должны включать в себя дифференцированный подход к обучению, коллаборативное обучение, использование информационно-коммуникативных технологий и работу с эмоциональной составляющей образовательного процесса. Только таким образом мы сможем обеспечить разностороннее развитие каждого ученика и создать подходящую образовательную среду для всех.

Использование авторского учебно-методического комплекса на уроках английского языка для повышения коммуникативных навыков может быть очень эффективным подходом. Авторские комплексы часто разрабатываются с учетом современных требований образования и специально адаптированы для повышения коммуникативных навыков.

Такие комплексы обычно включают в себя разнообразные задания и упражнения, направленные на развитие навыков чтения, письма, говорения и слушания, а также на расширение словарного запаса и грамматических знаний. Они обычно ориентированы на практическое использование языка в реальных ситуациях общения.

При использовании авторского комплекса на уроках английского языка для повышения коммуникативных навыков ученики получают возможность активно участвовать в коммуникативных заданиях, общаться на английском языке с учителем и другими учениками. Это помогает им развивать навыки понимания и выражения своих мыслей на английском языке.

Кроме того, авторские комплексы обычно предлагают различные формы работы, такие как парные и групповые задания, ролевые игры, дискуссии и презентации, которые позволяют ученикам практиковать коммуникативные навыки в различных контекстах и ситуациях. [1]

Задания и упражнения в комплексе могут быть разнообразными и интересными, что способствует более активному и эффективному усвоению материала. Они также могут быть ориентированы на интересы и потребности учащихся, что делает уроки более персонализированными и позволяет ученикам использовать английский язык в сфере, которая им близка.

Использование авторского учебно-методического комплекса на уроках английского языка для повышения коммуникативных навыков может быть полезным и эффективным подходом, который помогает ученикам развивать не только английский язык, но и коммуникативные компетенции в целом.

Рабочая тетрадь по английскому языку состоит из различных упражнений и заданий, которые помогают улучшить навыки чтения, письма, говорения, и понимания английского языка. Она часто используется в качестве дополнительного материала к учебнику по английскому языку.

Такая тетрадь может содержать следующие разделы:

Чтение: Задания на улучшение навыков чтения, такие как прочитать текст и ответить на вопросы по его содержанию, заполнить пропуски в тексте, или выбрать правильный вариант ответа на основе прочитанного. [2]

Письмо: Задания на развитие навыков письма, такие как написание эссе или письма по определенной теме, составление диалогов или заполнение пропусков в предложениях.

Грамматика: Упражнения на закрепление грамматических правил английского языка, такие как правильное образование времен, использование модальных глаголов, сравнение прилагательных и наречий, или правила использования артиклей.

Словарный запас: Задания на расширение словарного запаса, такие как заполнение пропусков в предложениях выбором правильного слова из предложенных вариантов, составление ассоциаций или синонимов, или перевод слов и выражений с русского на английский язык.

Аудирование: Задания на развитие навыков аудирования, такие как прослушивание аудиозаписи и ответы на вопросы по ее содержанию, заполнение пропусков в тексте на основе прослушанного, или выбор правильного варианта ответа на основе услышанного.[3]

Говорение: Задания на развитие навыков говорения, такие как описание картинок, рассказы на определенную тему, или диалоги на основе заданных ситуаций.

Тесты: Задания на проверку уровня знаний и навыков по различным темам английского языка.

Введение:

Эта рабочая тетрадь разработана специально для инклюзивных классов, где учащиеся с разными специальными образовательными потребностями обучаются вместе с обычными учениками. Она предоставляет различные упражнения и активности, которые позволят всем учащимся развивать навыки в английском языке на своем уровне.

Рекомендации для использования:

Преподаватель должен предоставить достаточно времени для инструкций и объяснений, чтобы все учащиеся могли понять их. Если необходимо, можно использовать визуальные подсказки, рисунки или жесты, чтобы сделать информацию более доступной.

Преподаватель может разделить учащихся на маленькие группы или пары, составленные из ученика с особыми потребностями и обычного ученика. Это поможет создать поддерживающую среду и позволит каждому ученику получить индивидуальную помощь.[4]

Работа с картинками, иллюстрациями и другими визуальными материалами может значительно облегчить процесс обучения для учащихся, испытывающих трудности с чтением или пониманием текста.

Включите разнообразные типы активностей, чтобы удовлетворить потребности разных учащихся. Некоторые ученики могут предпочитать работать самостоятельно, в то время как другие будут лучше справляться с упражнениями в паре или группе.

Не забывайте поддерживать позитивную атмосферу в классе, где все учащиеся чувствуют себя комфортно и уверенно. Это поможет создать среду, где каждый ученик может проявить свой потенциал и достичь успеха. [5]

Список литературы:

1. Кирюшина О.В. Организация урока иностранного языка в условиях инклюзивного образования. М.: Логос; 2020. с.41-52.

2. Федеральный закон «Об образовании в Российской Федерации» от 29.12.2012 N 273-ФЗ.
3. Сериков В.В. Обучение как вид педагогической деятельности. Учеб. пособие под ред. В. А. Сластенина, И.А. Колесниковой. М.: Академия; 2008. 256 с.
4. Разработка принципов инклюзивной педагогики и системы внедрения в практику организаций образования. Методические рекомендации.– Астана: НАО имени И. Алтынсарина, 2015. – 32 с
5. Шевченко, С.Г .Особенности запаса знаний и представлений об окружающей действительности детей с ЗПР к моменту поступления в школу / С.Г. Шевченко // Психодиагностика и коррекция детей с нарушениями и отклонениями развития : хрестоматия. – Спб.,2002. -С.76-83

ӘОЖ 376.1

ИНКЛЮЗИВТІ БІЛІМ БЕРУДІҢ НЕГІЗГІ ИДЕЯСЫ

Ерсарина Лаззат Евсеевна

учитель казахского языка и литературы
педагог-исследователь
E-mail: Lazzat_ersarina@mail.ru

Байдалинова Сауле Нигметовна

учитель казахского языка и литературы
педагог-исследователь
E-mail: s.baidalinova@mail.ru

КГУ «Общеобразовательная школа
№ 23 имени М. Козыбаева отдела образования
города Костаная» Управления образования
акимата Костанайской области
г.Костанай, Казахстан

Аңдатпа

Бұл мақалада Ыбырай Алтынсариннің шығармалары арқылы инклюзивті білім берудің негізгі идеясы қарастырылған. Ыбырайдың шығармалары қаншама жылдар өтсе де маңызын әлі күнге дейін жоймады. Оның шығармаларының білім мекемелеріндегі балаларды тәрбиелеу бағытындағы тәрбиелік мәнінің алатын орны ерекше. Осы орайда білім ошағымызда Ыбырайдың өшпес мұраларын өскелең ұрпаққа мұра етіп насихаттау, оның шығармаларын оқушыларға дәріптеп, үлгі тәлім-тәрбие беру.

Түйінді сөздер: оқыту, тәрбиелеу, инклюзия

Аннотация

В данной статье рассматривается основная идея инклюзивного образования через произведения Ыбрая Алтынсарина. Работы Ибрая не потеряли своего значения даже спустя столько лет. Особое место занимает воспитательное значение его работ в направлении обучения детей в учебных заведениях. В связи с этим в нашем образовательном центре мы будем пропагандировать неизгладимое наследие Ибрая подрастающему поколению, прославлять его труды перед студентами, давать образцовое образование.

Ключевые слова: обучение, воспитание, инклюзия

Abstract

This article deals with the main idea of inclusive education through the works of Ybyray Altynsarin. Ibray's works have not lost their significance even after so many years. The educational value of his works in the direction of educating children in educational institutions has a special place. In this regard, in our educational center, we will propagate Ibray's indelible heritage to the younger generation, glorify his works to students, and provide exemplary education.

Key words: education, upbringing, inclusion

Елімізде тәуелсіздік жылдарынан бастап қазіргі кезге дейін қазақ халқы үшін еңбек еткен жеке тұлғалардың өмірі мен қызметін зерттеу әлі күнге дейін жалғасуда

және ол зерттеулер жаңа, тың мәліметтермен толығуда. Елімізде жүргізіліп отырған «Рухани жаңғыру» бағдарламасы және «Ұлы Даланың жеті қыры» атты жобалары Ұлы далада ұмыт болған немесе ескерілмей келе жатқан есімдердің қайта жаңғыруына бастама болары сөзсіз. Ыбырай Алтынсариннің есімі жаңа есімдер қатарында болмағанымен, оның қызметі мен еңбегіне қатысты қазіргі кезде отандық ғалымдар тарапынан жаңаша баға беріліп жатыр. Ұлттық тарихты ұлттық болмыспен оқыту ғана емес, оны өзіндік жолмен түсіне білу – ұлттың мықты болуының басты жолы болып табылады. Себебі ұрпақты ұлт тарихымен, ұлттың барлық асыл қасиеттерін бойына жинақтаған, ұлттың ірі тұлғаларының өмірбаяндарын оқыту арқылы тәрбиелеуге болады.

Сонда ғана Ұлы Абай айтпақшы: «Болмаса да ұқсап бағатын» ұлт жанашырларының қалыптасуына мүмкіндік болар еді. Ұлы ағартушының 180 жылдығына орай мұражай ашылып отыр. Ыбырайдың еңбектері, өшпес шығармалары білім ошағымыздың ендігі кезде әрқашан биіктен орын алмақ. Себебі, қазіргі уақытқа дейін қазақ халқының әсіресе, бала тәрбиесіндегі, оқу-ағарту саласындағы көкейкесті мәселелерді қозғаған кезде ұлы ұстаздың еңбектеріне назар аударатынымыз рас. Қай уақытта болмасын бала тәрбиесі мен жас ұрпақты дұрыс жолға салу - күн тәртібінен түспеген үлкен мБілім шырағын жаққан ұстаз жазушының артына қалдырған мол мұрасы арнайы зерттеудің қазыналы өзегі болып келеді, бола да бермек.

Ұлағатты ұстаз, кемеңгер жазушы Ыбырай Алтынсарин 1879 жылы Орынбор қаласында «Қазақ хрестоматиясы» оқулығын орыс әрпімен қазақ тілінде бастырып шығарады. Оқулық Ы.Алтынсариннің өзі шығарған «Бір Аллаға сиынып, Кел, балалар, оқылық!» өлеңімен басталады.

Жинаққа қазақ халқының ертегі, аңыздары мен мақал-мәтелдері кеңінен енгізілген. Әрине, тәлімдік, тәрбиелік мәні зор үлкен ізденістен туындаған Ыбырай Алтынсариннің өз туындылары: балалардың түсінік, талғамына лайықталып жазылған өлең, жыр, қысқа әңгімелері жинақталған.

Аса көрнекті ағартушы Ыбырай Алтынсарин қазақ халқының қоғамдық ой пікірі, мәдениеті мен әдебиеті тарихында жаңашыл-педагог, жаңа мектептердің ұйымдастырушысы, этнограф, фольклоршы, ақын прозашы, қазақ тарихының жанашыры ретінде кеңінен мәлім. Алтынсарин облыстық мектептер инспекторы болып қызмет істегенде, ағартушылық жұмысын тыңнан ұйымдастыруына тура келді. Ағартушылық жұмысын іске асыруда талай қыйыншылықтарға кездесті.

Ол жылдан аса уақыттың ішінде Қараторғай болысында (Торғай уезі), Қарабұтақ болысында (Ырғыз уезі), Обаған және Жетіқара болыстарында (Қостанай уезі), Берте болысында небәрі бес болыстық мектептер ашып үлгерді. Осы кезде ол Қостанай және Ақтөбе қалаларында орыс балаларына арнап екі мектеп ашты. Бұл мектептер ашылғанда Ыбырай Алтынсарин ішінде езі болып, бірінші үлгілі сабақты оқушыларға өзі береді.

Халық ағарту жұмысын ілгері дамытудағы мұғалімдердің рөлін Ыбырай Алтынсарин былайша бағалады: «Халық ағарту жұмысы бұл арада тек жаңа ғана басталып келеді, сондықтан, жаңа салынып жатқан үйдің жақсы болуы оның іргесінің берік және мықты қалануына байланысты болатыны сияқты, біздің қолға алып отырған ісімізде де, қазақ мектептерінің бар келешегі, кебінесе, істің қазіргі басталуына байланысты; сондықтан да мен кәзір жақсы оқытушыны дүниедегі заттың бәрінен де қымбат керемін... Халық мектептері үшін ең керектісі – оқытушы – деп жазды.

Ыбырай Алтынсарин, – тамаша жақсы педагогика құралдары да, ең жақсы үкімет бұйрықтары да, әбден мұқият түрде жүргізілетін инспектор бақылауы да оқытушыға тең келе алмайды» деген. Ұлы ағартушы орыс-қазақ мектептеріне тек

орыс тілін ғана оқыйтын, оқу, жазуды ғана үйрететін мектептер деп қарауға болмайтынын ескертіп, ол мектептерден оқушыларды, тазалыққа дағдыланатын, әрнәрсеге де дұрыс ақыл-оймен қарай білетін етіп шығару керектігін айтқан болатын. Ыбырай Алтынсариннің бала тәрбиесіне қатысты ұлы ағартушылық идеясы оның көркем шығармаларында да, ғылыми мақалаларында көрініс тапты. Ол өзінің әңгімелері арқылы қазақ балаларының заманына лайықты озық азаматтық көзқарасын қалыптастыруды көздеді. Оның бұл педагогикалық қағидалары күні бүгінге дейін бала тәрбиесіндегі маңызын жойған жоқ.

Ыбырай Алтынсарин әрі ақын, әрі қара сөздің ұстасы, қазақтың әдеби тілінің негізін салған артына ғылыми мұра қалдырған тұлғалардың бірі. Алтынсариннің көркем әдеби шығармалары оның «Қазақ хрестоматиясында» Орынбор 1878 жылы 1 кітабында басылып шықты. Бұл кітап тек оқу құралы ғана емес, сол кездегі бала тәрбиесіне арналған көркем шығарма, озат ой-пікір ұлт қазынасы болды.[3.2]

Алтынсарин көркем шығармаларын жұртшылыққа түсінікті тілде жазды. Оның шығармаларында халықтың көркем сөздіктері қорытылып, біркелкі қалыпқа түсірілді. Ыбырай Алтынсарин балаларға арнап, сөзі жатық, мағнасы қызғылықты ұсақ әңгімелер жазды. Автордың бұл әңгімелерінің балалар үшін, тәрбиелік рөлі ерекше болғандығы күмән туғызбайды.

Қазақ балаларын оқып білім алуға шақырған үндеуін «Кел, балалар, оқылық», «Өнер білім бар жұрттар» деген өлеңдері арқылы жеткізді. Ыбырай Алтынсарин өзінің белгілі шығармасы «Қазақ хрестоматиясында» (Орынбор, 1879 жыл) «Сөзбасы» деген атпен бастырды. Демек, бұл өлеңінде қазақ жастарын автор оқып білім алуға үгіттеді, өткір тілмен, майда сөзбен үндеу ретінде жазды. «Балғожа бидің баласына жазған хаты» сол «Қазақ хрестоматиясының» ішінде «Оқудағы балалардың үйіне жазған хаты» бөлімінде басылған өлеңінде балаларға оқудың маңызын ұғындырды.[4.3]

«Шеше мен бала» деген Ы. Алтынсариннің өлеңінің бала тәрбиесіне қатысты педагогикалық, психологиялық маңызы өте зор. Бұл өлеңдері жасөспірім балаларды адамгершілікке, мейірімділікке, өнегелі болуға тәрбиелейді. Орыс классиктерінің де (М.Ю. Лермонтов, Некрасов т.б) шығармаларында да осы сарында жазылған өлеңдер жиі кездесетіндігі жұртшылыққа мәлім. Мәселен, «Бәріміз бір адамның баласымыз», «Аразбол, кедей болсаң ұрлықпенен», «Мақтанба бақыттымын деп бағыңызға», «Жүйрікте болмайды көрік сыналмаған», «Ағайын жат болады алыс болса», «Асылы залымдардың лайланды», «Әй достарым!», «Әй, жігіттер!», «Азған елдің хандары», «Азған елдің қожасы», «Азған елдің молдасы», «Азған елдің билері», «Азған елдің байлары», «Береке кеткен елдерде», «Азған елдің адамына» деген өлеңдері жастарға айтқан өсиеті. Бұл өлеңін Ы. Алтынсарин «Бәріміз бір адамның баласымыз» деп бастағанда, ол қазақ жастарының ынтымақшыл бірлікте болуға шақырғандығын көреміз. Осы өлеңдерінде автор халық әдебиеті мұрасының негізінде ұлттық тәрбие діңгегі ата-бабалардың рухани мұраларының сабақтастығын сақтаудағы тәрбиенің бір жолы қазақтың халық әдебиеті арқылы дамытуды көздегендігі сезіледі.

Жалпы Ыбырай Алтынсариннің әңгімелері 1876-1879-жылдар арасында жазылып, бірінші рет «Қазақ хрестоматиясында» басылып шыққан болатын-ды. Бұл әңгімелердің кейбіреулері орыс жазушылары мен орыс педагогтерінің шығармалары үлгісінде жазылған. Мысалы, «Бір уыс мақта», «Аурудан аяңған күштірек», «Алтын шеттеулік», «Тышқанның өсиеті», «Шеше мен бала», «Бақша ағаштары», «Талаптың пайдасы», «Әке мен бала», «Жаман жолдас», «Қарға мен құрт», «Түлкі мен ешкі» тағы басқалары сол кездегі орыс педагогтерінің (Ушинский, Толстой, Паульсон, Крылов) шығармалары үлгісінде жазылған. Ал, олардың ішінде бірнешеулерінің мағынасы негізінде орыс педагогтерінің шығармаларына ұқсас келеді. Осы әңгімелер

бір стильде дидактикалық мақсатта жазылған. Бұл жөнінде «Қазақ хрестоматисына» жазған алғы сөзінде және әркімдерге жазылған хаттарында автордың өзі де ескертеді. Сөз құрылысы жатық, көпшілікке түсінікті, қазақтың сұлу жалпақ тілімен көңілге қонатындай етіп, оқушы балаларға тәлім-тәрбие беруге арналған.

Ыбырай Алтынсариннің «Әке мен бала», «Асыл шөп», «Бақша ағаштары», «Аурудан аянған күштірек», «Мейірімді бала», «Палқан деген ит», «Қанағат», «Өтіріктің залалы», «Тәкаппаршылық» т.б. бұл әңгімелері жастарды әдептілікке, сабырлыққа, салмақтылыққа және әділ, мейірімді, қайырымды болуға тәрбиелейді. Оның басқа әңгімелерінің де түйіні жастарға өнегелі тәрбие беру екендігін көреміз.

Ол өзінің «Сәтемір-хан», «Талаптың пайдасы», «Зиректік», «Білгеннің пайдасы», «Әдеп» тағы басқа әңгімелерінде балаларды білім алуға, зирек болуға үгіттеді. Мысалы, «Талаптың пайдасы» деген әңгімесінде, ынтасымен оқудың, зиректіліктің нәтижесінде осы әңгіменің кейіпкері Матвей деген кісі бүкіл Ресейге белгілі суретші болып шығады. Басқа әңгімелерде де автор білімді дәріптеді. Бірсыпыра әңгімелерінде жастарды еңбек сүйгіш болуға, ұқыптылыққа дағдылануға шақырады. Бұл тақырыпқа арналған әңгімелері: «Өрмекші, құмырсқа, қарлығаш», «Бір уыс мақта», «Дүние қалай етсең табылады» тағы басқа шығармаларынан көруге болады.

Үй салу, егін кәсібімен шұғылдану, т.б. халқымыздың дәстүрлі шаруашылық мәдениетін ұлттық тұрмыс-салтын жастарға дәріптеуінен, Ыбырай Алтынсарин бірнеше әңгімелер жазды. Әсіресе, «Қыпшақ Сейітқұл», «Малды пайдаға жарату», «Киіз үй мен ағаш үй» деген әңгімелерінде, автор қазақ жастарына көшпелі өмірден отырықшылық тұрмыспен айналысу, жер кәсібімен шұғылдану заман талабы екендігін сездірсе, «Бай мен жарлы баласы», «Лұқпан әнін», «Малды пайдаға жарату» деген әңгімелерінде, автор сол кезде қазақ жастарына, тұрмыс тіршілікке бейімделуге шақырған нақты мысалын көреміз.

Балаларға арналған шағын әңгімелерін жазуда, ол орыс жазушыларының (Крылов, Толстой т.б.), орыс педагогтерінің (Ушинский. Паульсон) шығармаларын үлгі етті, немесе солардың кейбір қызғылықты әңгімелерін қазақ тіліне аударды, аударғанда оны қазақ балаларының мінез-құлқына қазатың ұлттық тәрбиесіне сәйкестіре, өзгерте аударды. Ол орыс жазушыларының әңгімелерін сөзбе-сөз аударған жоқ, мағнасына да, сөз құрылысына да өзгерістер енгізіп аударды. Ол өзінің балаларға арнаған әңгімелерінде қазақ балаларының халқының ұлттық мүддесін көздейтін елжанды патриот жастарды тәрбиелеуді көздеді. Оның жазған мысал әңгімелері күні бүгінге дейін өзінің тәрбиелік мәнін жойған жоқ.

Ыбырай Алтынсарин ағартушы, ұстаз ретінде өз халқын оқуға, өнерге үндеген, надандыққа, зұлымдыққа қарсы күресте, өмір шындығын ашып көрсетуде әдебиетті орынды пайдаланған. Қажетті туындыларын өзі жазған. Бұл туындылардың дені дерлік жастарға арналған.

Қазақтың талантты педагог - жазушысы Ыбырай Алтынсарин балаларға арнап оқулық жасау жолында қыруар еңбектеніп, мол мұра қалдырды. Ол балаларға ана тілін таза және ұқыптылықпен үйретуді, шағын көркем шығармалар арқылы оларды жақсы мінез - құлыққа баулуды көздеген. Олай болса, Ы.Алтынсарин қазақ балалар әдебиетінің негізін қалаушы, ұстаз, ағартушы деп білеміз.

Әдебиеттер тізімі:

1. Ы.Алтынсарин Кел, балалар, оқылық. Өлең, әңгімелер мен мақал, жұмбақтар. – Алматы: «Атамұра», 2006
2. Ыбырай Алтынсарин. Таңдамалы шығармалары. - Алматы: «Ғылым», 1994
3. «Өнер білім бар жұрттар». Ы. Алтынсарин (өлеңдер, әңгімелер, очеріктер және хаттары) құрастырушы Серік Мақыпов 1991 [120бет]

4. «Ыбырай Алтынсарин тағлымы» (әдеби – сын мақалалар мен зерттеулер). Мұхамедхарым Жармұхамедов. Алматы: «Жазушы», 1991 [4бет]
5. Ы.Алтынсарин тағылымы. Алматы 1991 ж [13б., 234 бет]

ӘОЖ 376.1

ИНКЛЮЗИВТІ БІЛІМ БЕРУ ПЕДАГОГ КӘСІБИЛІГІНІҢ ЖАҢА ТҰРПАТЫ: ӘДІСТЕМЕЛІК ЖҰМЫСТЫ ҰЙЫМДАСТЫРУ ЖӘНЕ ПЕДАГОГИКАЛЫҚ ҚЫЗМЕТТІ БАСҚАРУ

Жаканова Майра Сапарбековна

Қостанай облысы әкімдігінің білім басқармасының
«Қостанай қаласы білім бөлімінің №28 мектеп-гимназиясы» КММ
педагог-зерттеуші,
Қостанай қ., Қазақстан
E-mail: maira.zhakanova@mail.ru

Аңдатпа

Инклюзивті білім беру мүмкіндігі шектеулі балаларды дамыту мен оқытудың тәсілі ретінде. Бұл үшін осы оқытуды жүзеге асыруға және нәтижелерге қол жеткізуге көмектесетін арнайы заманауи технологиялар бар. Осылайша, қоғамдағы ерекше адамдарға бейімделуге және қарапайым адамдармен байланыс орнатуға көмектеседі.

Түйінді сөздер: инклюзия, инклюзивті білім беру, инклюзивті білім беру технологиялары.

Аннотация.

Инклюзивное образование как способ развития и обучения детей с ограниченными возможностями здоровья. Для этого существуют специальные современные технологии, которые помогают в осуществлении этого обучения и достижению результатов. Тем самым, помогая адаптироваться особым людям в обществе и вступить в контакт с обычными людьми.

Ключевые слова: инклюзия, инклюзивное образование, технологии инклюзивного образования.

Annotation.

The organization of education of children with disabilities in educational institutions of an inclusive type located at the place of residence of the child and his parents makes it possible to avoid long-term placement of children in specialized institutions, create conditions for their residence and upbringing in the family, ensure their stable communication with normally developing peers and thus contribute to the effective solution of their problems of social adaptation and integration into society.

Key words: inclusive education, children with disabilities.

Инклюзивті білім беру педагог кәсібилігінің жаңа тұрпаты: әдістемелік жұмысты ұйымдастыру және педагогикалық қызметті басқару. Танымал педагог П.Шуманның пікірінше, баланың психикалық даму деңгейі неғұрлым төмен болса, мұғалімнің біліктілік деңгейі соғұрлым жоғары болуы керек. Инклюзивті білім беру жағдайында бұл өте орынды айтылған пікір. Өйткені, ерекше білім қажеттігі бар балаларды оқыту барысында, біріншіден, мұғалім автономдығы жоғалады. Ол арнайы педагогпен, психологпен, логопедпен, әлеуметтік педагогпен, ата-анамен және әлеуметтік серіктестермен ынтымақтаса әрекет ететін болады. Өзара кәсіби қарым- қатынастың бұл түрі педагогтан барынша әмбебаптық пен икемділікті талап етеді. Туындаған мәселені сала мамандарының кеңесіне жүгіне отырып, кешенді түрде шешім қабылдау үшін ұстаз салиқалы, сындарлы ойлай білуі шарт. Екіншіден, ерекше білім қажеттігі бар балалар категорияларының алуан түрлілігі, әрі даму деңгейінің немесе сырқат дәрежесінің әркелкілігі педагогтан терең білім, кәсіби шеберлік және асқан ыждаһаттылықты қажет қылады. Үшіншіден, ерекше дарынды оқушы, науқас бала немесе психикалық-депривация салдарымен келген баламен жұмыс сынды,

қалыптан тыс құбылыспен бетпе-бет келу мұғалімге аса шыдамды, жұмсақ мінезді, мейірбан болумен қатар, зор жауапкершілік пен кең кісілік болмыс жүктейді. М.Жұмабаевтың «Білімдінің сөзі – ем, мейірімі көп, өзі – кең» деген тұжырымын инклюзивті білім беруді жүзеге асыратын педагогқа қойылар талап деп түсіну керек. Сондай-ақ, «Айналасын түгел сыйлай білген жан – құрметке лайық» қағидасын басшылыққа алу – күтілетін нәтижелерден де зор табыстарға жетелері сөзсіз. Инклюзивті білім беру жағдайында педагог күнделікті әрекетінде оқу ресурстары мен білім мазмұнын бейімдеу, тұлғааралық қарым-қатынастарды реттеу сынды қосымша қызметтерді атқаруы керек. Бұл туралы ерекше білім қажеттігі бар балаларға білім беруді ұйымдастыру бойынша әдістемелік ұсынымдарда көрсетілген талаптар дәлел[1]:

– даму мүмкіндігі шектеулі балалар оқитын сыныпта қызмет ететін пән мұғалімдері әрбір оқушының білім алу қажеттіліктеріне байланысты оқу бағдарламаларын бейімдеуі қажет;

– пән мұғалімі және сынып жетекшісі ерекше білім қажеттігі бар оқушыларға арнайы қолдауды келесі бағыттарда қамтамасыз етеді:

-оқу үдерісі аясында жұмысты ұйымдастыруда көмек беру;

-балалар ұжымында жағымды қарым-қатынасты қалыптастыру.

Білім беру ұйымында инклюзивті оқу-тәрбие үрдісі төмендегі педагогикалық қызмет формалары арқылы ұйымдастырылады.

1.Білім беру ұйымындағы психологиялық-педагогикалық-медициналық консилиум. Ол – балаға кешенді динамикалық бақылау жасау арқылы қамтамасыз етіледі. Консилиум құрамына директордың бұйрығымен дефектолог, логопед, әлеуметтік педагог, психолог, медбике, сынып жетекшісі енгізіледі.

2.Түзету-дамыту жұмыстары. Бұл – бала дамуына оң әсер ететін психологиялық-педагогикалық іс-шаралар кешенін қамтиды. Жетекші іс-әрекет түрін қалыпқа келтіру және жетілдіру, жеке-даралық кемшіліктерін түзету, яғни ерекше білім қажеттігі бар баламен жеке дамыту, түзету жұмыстарын жүргізу.

3.Білім беру іс-әрекеті. Балаларға оқу әрекетін меңгерту, олардың әрбір жас кезеңіне тән танымдық белсенділігін дамыту, сондай-ақ жеке басының мүмкіндіктері мен ерекшеліктерін дамытуды қарастырады.

4.Әлеуметтік тәрбие жұмысы. Баланың денсаулық, тұрмыстық-әлеуметтік, психоэмоциялық немесе т.б. жағдайларға байланысты әлеуметтену үрдісінде кездесетін кедергілерді жоюға бағытталады. Мұғалімге қалыпты сыныптағы ерекше білім қажеттігі бар баланың оқу әрекеті, оның күнделікті сынып жұмысына қатысу сапасы қандай екендігін білу арқылы оқу мақсаттарын белгілеу және де мазмұны, талаптары, күтілетін нәтижелер, жылдамдық пен бағалау критерийлері бойынша міндеттерді шешу қажет. Ол үшін мұғалім оқытудың инклюзивті стратегияларын меңгеруі тиіс:

- жағдаяттарды модельдеу мен тәжірибелік тапсырмаларды қолдану;

-қадамдық нұқауларды пайдалану;

- тәжірибеде тексерілген ой-пікірлер мен концепцияларды жаттау;

– рөлдік ойындарды қолдану;

– интерактивтілікті жоғарылату

– оқушыларға көрнекі құралдарды тарату және олармен үнемі байланыста жұмыс жүргізу;

– нақты жетістіктерге жетуде мадақтауларды және оның түрлі тәсілдерін жиі қолдану (ұпайлар, сертификаттар, жұлдызшалар және т.б., сонымен қатар нәтижелерге жетудің көрнекі сызбалары);

– оқыту тәсілдерін түрлендіру: қолдағы барды ғана қолданып қоймай, бала қызығушылығын оятатындай ақпараттық және технологиялық ізденісте болу; цифрлы

медиа контенттерді; аудио және бейне жазбалар мен компьютерлік бағдарламаларды пайдалану;

– тапсырмаларды және оларды орындау уақытын реттеу, мәселен, дарынды балаларға күрделі тапсырмалар беру; психикалық дамуында кідірісі бар оқушыларға әдеттегіден көбірек уақыт бөлу; сөйлеуі бұзылған балаларға оңай айтылатын, қысқа әрі жеңіл мәтіндер беру; есту мүкісі бар балаларға көбінесе жазбаша тапсырмалар ұсыну; оралман оқушылардың сөздік қорын қолданыстағы лексикалық бірліктерге сәйкестендіру; жеңіл аутизмді балаларға бейнелі көрнекіліктер ұсыну және тірек-қимыл аппараты бұзылған оқушылардың моторикасын қалыптастыруға күш салу қажет;

– оқушыларға жиі сұрақ қою және сұрақтардың күрделілік деңгейін қадағалау;

– талқылау үрдісіне оқушыларды жаппай қатыстыру үшін балалардың белсенділігін қолдап-көтермелеп, жетелеуіш сұрақтар қою;

– дәстүрлі жауаптармен шектелмей, тапсырмаларды орындаудың түрлі тәсілдерін қолдану: диаграммалар құру, модельдер құрастыру, таспаға түсіру және т.б.;

– оқушыларды ынталандыру, даралық қасиеттері мен қызығушылықтарын қолдау;

– мәселелік оқытуға тән бағыттармен қатар, «Бұл жағдайда оған қалай көмек беруге болады?» «Осы мәселені басқа қандай жолдармен шешуге болады?» сауалдарын қолдану арқылы метакогнитивті бағыттарға жетелеу;

– рефлексияны жиі қолдану арқылы оқушылардың өзіндік бақылау, өз қателерін көру және түзету, өзін белсендендіру, мақсат қоюын жандандыру;

– цифрлы таныстырылым, электронды көрме, авторлық дидактикалық контент; көрнекі-бейнелі ресурс сынды креативті тәсілдер мен тапсырмаларды қолдануды ынталандыру;

– кері байланыс, тікелей бақылау, интроспекция, топтық және жұптық бағалау сынды оқыту стратегияларын қолдану. Оқыту нәтижелерін бағалауды түрлендірудің 2 тәсілі қолданылады: оқу жоспарының шеңберінде, жеке білім траекториясындағы мақсаттарға сәйкес, жеңілдетілген тапсырма түрінде және баламалы (элективті) оқу жоспарынан алынған тәжірибелік мақсаттар мен міндеттерге байланысты тапсырмалар түрінде (әлеуметтік дағды, қоғамдық өмірге қатысу, өндірісте жұмыс істеуге дайындық, жеке қызығушылық т.б.) [2].

Инклюзивті білім беру үрдісінде педагог кәсібилігінің жаңа тұрпаты оқушының материалды меңгеру стандартын түрлендіру әдістемесімен анықталады. Балалардың барлығын оқу материалы негізінде бірге оқытуға болады, бірақ нәтижелерін саралау қажет және де білім алуда ерекше қажеттіліктері бар балалардың нәтижелері оның жеке оқу жоспарының мақсаттары және міндеттерімен сәйкестендірілуі тиіс. Оқу материалдарын меңгеру стандарттарын түрлендірудің маңызды негізгі оқу жоспарының тапсырмасына ұқсас, бірақ жеңілдетілген түрін орындай алу болып табылады. Білім алуда ерекше қажеттіліктері бар балалардың жеке мүмкіндіктері негізінде бүкіл сыныпқа арналған тапсырмадан тақырыбы және мазмұны бойынша ерекшеленетін тапсырманы таңдау инклюзивті сыныпта тек сирек жағдайда ғана жасалады, өйткені бұл жағдай баланы басқалардан шеттетеді.

Мұндай тапсырмаларды өзіндік жұмыс жасау кезеңіне немесе жеке жобаларды орындау уақытына қалдыру керек, сонда мүмкіндігі шектеулі баланың басқалардан айырмашылығы анық көрінбейді. Мұғалімге қалыпты сыныптағы баланың оқу мақсаттары, оның күнделікті сынып жұмысына қатысу сапасы қандай екендігін білу маңызды. Мақсаттар оқу басымдықтарына тәуелді болады және де мазмұны, талаптары, баладан күтілетін әрекеттер, жылдамдық пен бағалау критерийлері бойынша түрлендірілуі мүмкін. Инклюзивті сыныпта мұғалім оқушыларға білімдерді меңгеруге мүмкіндік жасайды, қажет болған жағдайда аз ұлт өкілдерінің балалары, оралман отбасыларының немесе босқындардың балаларына

имплициттік бағыт негізінде жаңа оқу материалын түсіндіреді. Мұғалім баланың жаңа материалды меңгеру стиліне және оның қажеттіліктеріне бейімделуі тиіс. Оқыту үрдісін де, бағдарламаны да баланың қабілеттерімен байланыстыру қажеттілігін түсінетін мұғалім инклюзивті сыныпта жұмысты қалай жүргізу керектігін біледі.

Ерекше білім қажеттігі бар балалармен педагогикалық қызметте оның әлеуметтік-психологиялық жайлылығын қамтитын технологияларды қолдану арқылы эмоционалдық күйін, үйде, мектепте, сыныпта, үлкендер және құрдастарымен қарым-қатынасында өз-өзін психологиялық тұрғыдан жақсы сезінуін қамтамасыз ету – инклюзивті білім беру үрдісіндегі педагог кәсібилігінің шыңы болып табылады.

Әдебиеттер тізімі:

1. Бастауыш мектепте мүмкіндігі шектеулі балаларға арналған жеке білім беру бағдарламасын әзірлеу және іске асыру: бастауыш сынып мұғалімдеріне арналған әдістемелік ұсыныстар / астында. Э.в. Самсонова. – М.: МГППУ, 2012.
2. Жалпы білім беретін мекемелерде есту қабілеті бұзылған балаларға арнайы жағдайлар жасау: әдістемелік жинақ / Отв. ред. С. В. Алехина // астында. Э.В. Самсонова. – М.: МГППУ, 2012
3. Жалпы білім беретін мекемелерде көру қабілеті бұзылған балалар үшін арнайы жағдайлар жасау: әдістемелік жинақ / Отв. ред. С. В. Алехина // астында. Э.В. Самсонова. – М.: МГППУ, 2012.
4. Инклюзивті білім берудің заманауи технологиялары [Электрондық ресурс] – URL: <https://moyaugra.ru/publication/8/480>
5. Инклюзивті білім беру [электрондық ресурс] – URL: <https://nsportal.ru/shkola/sotsialnaya-pedagogika/library/2019/10/17/inklyuzivnoe-obrazovanie>

ӘОЖ 376.1

ЗАМАНАУИ БІЛІМ БЕРУ ЖАҒДАЙЫНДАҒЫ ИНКЛЮЗИВТІ БІЛІМ БЕРУДІҢ ИННОВАЦИЯЛЫҚ ЖОЛДАРЫ

**Жантлесова Мадина Хамзаевна,
Шотояхова Хадиша Жахаевна**
қазақ тілі мен әдебиеті мұғалімдері
№16 ЖББМ, Қостанай қ., Қазақстан
E-mail: madina_aldi@mail.ru

Аңдатпа

Инклюзивті білім беру мүмкіндігі шектеулі балаларды дамыту мен оқытудың тәсілі ретінде. Бұл үшін осы оқытуды жүзеге асыруға және нәтижелерге қол жеткізуге көмектесетін арнайы заманауи технологиялар бар. Осылайша, қоғамдағы ерекше адамдарға бейімделуге және қарапайым адамдармен байланыс орнатуға көмектеседі.

Түйінді сөздер: инклюзия, ерекше білім беру қажеттіліктері бар адамдар, инклюзивті білім беру, инклюзивті білім беру технологиялары.

Аннотация

Инклюзивное образование как способ развития и обучения детей с ограниченными возможностями здоровья. Для этого существуют специальные современные технологии, которые помогают в осуществлении этого обучения и достижению результатов. Тем самым, помогая адаптироваться особым людям в обществе и вступать в контакт с обычными людьми.

Ключевые слова: инклюзия, люди с особыми образовательными потребностями, инклюзивное образование, технологии инклюзивного образования.

Abstract

Inclusive education as a way of development and education of children with disabilities. For this purpose, there are special modern technologies that help in implementing this training and achieving results. Thus, helping special people adapt to society and come into contact with ordinary people.

Key words: inclusion, people with special educational needs, inclusive education, inclusive education technologies.

*Бала кемістігінің даму деңгейіне ғұрлым төмен болса,
Соғырлым мұғалімнің білім деңгейі жоғары болу керек.
П.Шуман*

Қазіргі таңда инклюзивті білім беру мәселесі қоғамда әлі де талқыланып, пікірталас тудыруда. «Инклюзивті білім беру» ұғымы көбінесе бұл білім беру ортасын ізгілендіру әрекеті ретінде түсініледі. Инклюзивті білім беру – бұл мүмкіндігі шектеулі адамдарға тең қызмет көрсету. Барлық адамдар білім алуда тең мүмкіндіктерге ие болуы керек. Өйткені, біз барлық азаматтардың құқықтары тең елде өмір сүріп жатырмыз. Сондықтан қазіргі таңда мұндай адамдар үшін олардың барлығымен қатар оқуы үшін арнайы жағдайлар жасалуда.

Инклюзивті білім берудің басты мақсаты – жеке баланы өзгерту немесе түзету емес, оқу процесін осы баланың мүмкіндіктеріне бейімдеу. Инклюзияның ерекшелігі – оқу орындарындағы білім беру жүйесі мүмкіндігі шектеулі балаларға бейімделеді. Адамдардың ерекшеліктеріне қарамастан, оларға жайлылық үшін арнайы жағдайлар жасалған оқу орындарында оқуға мүмкіндік беріледі: оқу бөлмелерін қайта құру, оқытудың жаңа әдістері, бейімделген оқу жоспары, бағалаудың өзгертілген әдістері. Мүмкіндігі шектеулі балаларға сапалы және қолжетімді білім беруге жағдай жасау үшін ерекше технологиялар қолданылады. Инклюзивті сыныпта ұйымдастыру көп күш – жігерді қажет етеді, өйткені баланың жұмысына қосылудың барлық қыр-сырын ескеру қажет. Әр бала жеке болғандықтан және әрқайсысына ерекше көзқарас қажет. Мұғалім балалардың қызығушылығына бейімделіп, қажет болған жағдайда оқыту әдістерін өзгертуі керек.

Мұғалімнің негізгі міндеті – білім алушыларға болашақта өзін табуға, тәуелсіз, өзіне сенімді адамдар болуға, оларды қоғамдағы өмірге дайындауға көмектесу.

Инклюзияны дамыту үшін мыналар маңызды болып табылады: мұғалімдерді міндетті түрде қайта даярлау, арнайы білім беру жүйесінің тәжірибесін тарта отырып, инклюзивті білім беруді қолдаудың ресурстық орталықтарын құру, қашықтықтан білім беру жүйесін дамыту, мүгедектермен және мүмкіндігі шектеулі адамдармен жұмыс істеудің нысандары мен әдістерін жетілдіру, тәрбиелеу мен оқытудың барлық кезеңдерінде арнайы технологияларды пайдалану [1].

Педагогикалық технологияларды қолданудың бір түрі – сауалнама. Әр адамға белгілі бір сұрақтар жиынтығы бар форма беріледі, соның арқасында мұғалім оқушының мүдделері мен қабілеттерін анықтай алады. Нәтижелер жиналып, талданған кезде сабақтарға арналған материалды таңдау оңайырақ болады. Сабақты құрастыруда мұғалім сауалнамадан кейінгі нәтижесін ескере отырып, әр оқушыға арналған тапсырмаларды таңдауы керек. Бұл тәсіл даралау принципі деп аталады. Ол барлық сынып оқушыларына тең мүмкіндіктер жасауға мүмкіндік береді, осылайша практикада инклюзивті тәсіл жүзеге асырылады. Егер сабақ барысында оқушылардың бірі қалған деңгейден жоғары көрінетін нәтиже көрсетсе, онда мұндай оқушылар шағын топтарға біріктіріліп, олар үшін білім деңгейіне сәйкес тапсырмалар таңдалып алынады.

Балалардың әлеуметтік құзіреттілігін дамытуға бағытталған технологиялар мен әлеуметтік ойын технологияларын атап өткім келеді. Біріншісі, өз кезегінде, әлеуметтік дағдыларды тікелей оқыту, топтық қызмет түрлерін, соның ішінде ойын түрлерін еліктеу және ұйымдастыру арқылы әлеуметтік дағдыларды қалыптастыру арқылы жүзеге асырылады. Бұл технология пайдалы және маңызды, өйткені ол құрдастарымен өзара әрекеттесу дағдыларын, өзара көмек пен өнімді қызметті үйретеді. Мүмкіндігі шектеулі адамдар үшін – бұл сізді қоғамда қабылдаған кезде үлкен құндылық, сондықтан сіз өзара іс-қимыл мен өзара көмектің дамуын бағыттауыңыз керек. Кез-келген қиын жағдайда, дәл осындай ерекше адамдар көмекке келеді, ал басқалары жай ғана бұрылады. Екінші технологиялар бірдей

мақсатқа ие, бірақ сәл өзгеше. Әлеуметтік ойын технологиясында театр жаттығулары, аула және оқу ойындары негізінде жасалған дидактикалық ойындар бар, олар назар, ерік, есте сақтау, сөйлеу, тез ойлау, қимылдарды үйлестіруді дамытып қана қоймайды, сонымен қатар интерактивті білім беру жағдайында маңызды болып табылатын сыныптастарымен және мұғаліммен іскерлік қарым-қатынас дағдыларын қалыптастырады. Бұл технологияларды іске асыру оңай, өйткені оларда көптеген ойындар бар, соның арқасында мүмкіндігі шектеулі адамдарға үйрену оңайырақ болады.

Ақпараттық технологияларды қолдану арқылы мүмкіндігі шектеулі балалардың психологиялық танымдық процестері жағынан тиімділігі:

- әдістемелер арқылы іс- әрекет барысында логикалық, операциялық, анализдеу сындыәрекеттері дамып, қалыптасады;

- ақпараттық интерактивті технологияларға қызығушылықтары артып, зейін шоғырландыру, тұрақтандыру, соның ішінде ырықты зейінді қалыптастыруға ықпалы зор;

- психологиялық интерактивті жаттығулар, әдістер арқылы мүмкіндігі шектеулі балалардың қиялын ұштауға қанаттандырады;

- дәстүрлі әдістерден гөрі ақпараттық технологиялар арқылы қолданыла көрсетілген көрнекі- жабдықтар бала есінде ұзақмерзімді сақталып, есте сақтау процесінің дамуына септігін тигізеді;

Ақпараттық технологияларды қолдану арқылы мүмкіндігі шектеулі балалардың психологиялық- эмоцияналдық сферасы жағынан тиімділігін қарастырсақ:

- ақпараттық технологияларды қолдануда тиімді интерактивті әдістерді пайдаланып, мүмкіндігі шектеулі балалардың белсенділігін арттыру;

- релаксациялық- медитациялық жаттығуларда ақпараттық технологиялық құралдарды қолдану арқылы мүмкіндігі шектеулі балалардың ішкі психологиялық ахуалдарын тұрақтандыру;

- вербальді емес психологиялық сферасын тұрақтандырып, қалыптылыққа негіздеп, дамыту;

- қоршаған ортамен, ұжыммен, топпен жұмыстанып, бірлесе әрекет жасауға;

- вербальді, вербальді емес қарым- қатынасын түзете- дамытып, ортада өз «Менін» қалыптастыруға;

Сондықтан да инклюзивті білім беруде ақпараттық- коммуникациялық технологияларды мүмкіндігі шектеулі балалардың жас ерекшелігіне сай дайындап, пайдаланып, пәндер бойынша бағдарламаларын құрастырып, түзете- дамыту жұмыстарын жүргізсе, мүмкіндігі шектеулі жандардың заман талабына сай тұлға қалыптастыруға септігі зор екендігі белгілі. Инклюзивті оқытуда мұғалім жаңа технологияларды игеріп, оқушы танымы мен қызығушылығын арттыруда ақпараттық технологияларды қолданудың тиімділігі зор.

Бүгінгі күні ЕБҚ баланы қалыпты ортаға кіріктіру, жалпы білім беру үрдісіне қосу, олардың құқығын қамтамасыз ету маңызды мәселелердің бірі. Осы мәселеде баланы психологиялық-педагогикалық қолдау күрделі де маңызды үрдіс. Тірек-қозғалыс аппараты (ТҚА) бұзылған оқушыларды оқыту үрдісінде олардың қимыл-қозғалыстық және сөйлеу ерекшеліктерін ескеретін арнайы әзірленген дидактикалық материалдарды, АКТ және басқа да материалдарды қолдану қажет.

Инклюзивті білім беру ұйымдарында есту қабілеті бұзылған оқушыларды оқыту мен тәрбиелеу шекарасы кеңейіп келеді. Айтуында аздаған кемшілігі бар, бірақ өз бетінше сөйлей алатын оқушылар жалпы білім беретін мектепте білім алуына болады. Көдімгі мектептегі оқыту талаптарының арнайы мектептен айырмашылығы бар. Бұл – сынып бөлмесіндегі күрделі акустикалық талаптар, сандық жағынан көп болып топтасу, сабақта үнемі полилог режимінде жұмыс істеу, сан алуан лексикалық,

грамматикалық, фонетикалық және фонематикалық белгілері бойынша айтарлықтай сөйлеу материалын игеру. Инклюзивті оқытуға қатысты жалпы үдеріске қоғамның әрбір мүшесі өзінің белсенді азаматтық үлесін қосуы нәтижесінде, ерекше балаларды әлеуметтендіру үрдісіндегі кедергілер мен қиындықтарды оңтайлы еңсеруге болады [2].

Церебральды сал ауруы (БЦСА) диагнозы бар мүмкіндігі шектеулі балаға инклюзивті білім беру барысындағы қазақ тілі сабағында қолданатын әдіс-тәсілдерді келтіруге болады.

«Өзін-өзі үйрету» (самоучка) қаламсабы.

Моторикасын дамытады, өз бетінше қалам ұстап, жазу дағдысын қалыптастырады.

«Жұмсақ кілемше».

Әріптерді ажыратады, ауада жазу, әріптерді сәйкес ұяшыққа орналастырады.

Үйде оқытуда сабақ беретін әсіресе церебральды сал ауруы (БЦСА) диагнозымен оқытатын баланың дамуына ілгері жылжуына аса басты үлкен назарда ұстап, оған үлкен жауапкершілікпен, үнемі зерттеу процесінде болып, педагогикалық арнайы түзеу процесін жүзеге асыру міндетті деп есептеймін. Қосымша педагогикалық-психологиялық әдіс-тәсілдер, оқушы танымы мен қызығушылығын арттыруда ақпараттық технологияларды қолданудың тиімділігі зор.

Мүмкіндігі шектеулі адамдардың әлеуетті мүмкіндіктерін түсіну оларды қоғамның қалыпты өміріне қосудың әртүрлі нұсқаларының пайда болуына себеп болды. Біз инклюзивті білім беру, зерттеу және оның тұжырымдамасын біздің елімізде қалыптастыру процесінің куәсі болып отырмыз. Бүгінгі таңда мұғалімдер мен әртүрлі қоғамдық институттардың өкілдері қоғамдық пікірді қалыптастыруда және кез-келген білім беру реформасының негізін құрайтын мәліметтер мен білім беруде көп жұмыс істеуі керек. Дамыған елдің заманауи білім беру жүйесі, инклюзивті білім беруге көшу тек техникалық немесе ұйымдастырушылық өзгерістерді жүзеге асыру ғана емес, қоғам мен мемлекеттің барлық оқушыларға білім алу саласындағы мүмкіндіктерге қол жеткізуге нақты дайындығы болып табылады. Сондықтан инклюзивті білім беру жоғары сапалы білім беруді қамтамасыз етудің және кемсітушілік пен теңсіздіксіз неғұрлым инклюзивті қоғам құрудың басты мәселелерінің бірі болып қала береді.

Осылайша, мүмкіндігі шектеулі адамдар үшін инклюзивті тәсіл – бұл біздің санамыз үшін жаңа нәрсе. Мұндай адамдар үшін өзін-өзі бағалауды арттыру, дамыту үшін өте жақсы әдіс. Олар үшін бәрі бірдей емес елде бейімделу өте қиын.

Заманауи білім беру жағдайындағы инклюзивті оқыту мен тәрбиелеудің инновациялық стратегиялары ерекше білім беру қажеттіліктері бар және мүмкіндігі шектеулі балаларға қоғамның толыққанды мүшелері сияқты сезінуге және бейімделу кезеңінен сәтті өтуге, қарапайым балалар мен олардың ата-аналарына ерекше балаларға деген толерантты көзқарасты қалыптастыруға және адамдарды қалай қабылдауға болатындығын білуге көмектесетін білім беру технологиясы.

Әдебиеттер тізімі:

1. Ерекше оқыту қажеттіліктеріне қарай қысқа мерзімдік, орташа мерзімдік және ұзақ мерзімдік негізде оқушыларға психологиялық-педагогикалық қолдау көрсету. Әдістемелік ұсынымдар. – Астана: Ы. Алтынсарин атындағы Ұлттық білім академиясы, 2015. – 80 б.

2. Оспанбаева М.П., Құрмашева Н.Ж. Біліктілікті арттыру жүйесінде инклюзивті білім беруді дамытудың психологиялық-педагогикалық мәселелері. Абай ат. Қазақ ұлттық педагогикалық университетінің Хабаршысы, «Психология» сериясы. – А., 2018. №2.

ӨОЖ 376.1

БАСТАУЫШ СЫНЫПТА ЕРЕКШЕ БІЛІМ БЕРУ ҚАЖЕТТІЛІГІН ТАЛАП ЕТЕТІН БАЛАЛАРДЫ ОҚЫТУ ЕРЕКШЕЛІГІ

Жаныбекова Жибек Казиевна

бастауыш сынып мұғалімі - сарапшы
Қостанай облысы әкімдігі білім басқармасының
"Ұзынкөл ауданының білім бөлімі" ММ
«№2 Ұзынкөл жалпы білім беретін мектебі» КММ
Қостанай қ., Ұзынкөл а., Қазақстан
E-mail: zhanybekova60@bk.ru

Утегенова Гуля Жукуновна

Ағылшын тілі пәні мұғалімі - сарапшы
Қостанай облысы әкімдігі білім басқармасының
"Ұзынкөл ауданының білім бөлімі" ММ
«№2 Ұзынкөл жалпы білім беретін мектебі» КММ
Қостанай қ., Ұзынкөл а., Қазақстан
E-mail: gulya_8124@inbox.ru

Аңдатпа

Бұл мақалада зияты зақымдалған балаларды оқытудың түзету бағыттары жайында жалпылама сипаттама беріледі. Зиятында ауытқушылығы бар оқушылардың психикалық және физикалық даму кемшіліктерін түзету - осы кемшіліктердің алдын алу және қалыпты балалармен теңестіру деп түсіндіріледі. Оқушылардың жеке дамуындағы алға жылжуына қарай пәндік оқытуға көшу жүзеге асырылады.

Кілт сөздер: ауытқушылық, зият, түзету, коммуникативтік, сенсорлық.

Аннотация

В данной статье дается обобщающее описание коррекционных направлений обучения детей с повреждением интеллекта. Коррекция недостатков психического и физического развития учащихся с отклонениями в интеллекте трактуется как предупреждение этих недостатков и выравнивание с нормальными детьми. По мере продвижения учащихся в личностном развитии осуществляется переход к предметному обучению.

Ключевые слова: отклонение, интеллект, коррекция, коммуникативное, сенсорное.

Abstract

This article provides a general description of the correctional areas of education for children with intellectual disabilities. Correction of deficiencies in the mental and physical development of students with intellectual disabilities is interpreted as a prevention of these deficiencies and alignment with normal children. As students progress in their personal development, the transition to subject-based learning takes place.

Key words: deviation, intelligence, correction, communicative, sensory.

Қазақстанда инклюзивті білім беруді дамытудың заманауи кезеңінде, өтпелі кезеңнің қиындықтарына қарамастан инклюзивті білім беруге көптеген мектептерде оңтайлы жағдайы жасалуда.

Оқу үрдісінде қабылдауды түзету жұмыстары жүргізіледі. Атап айтқанда, бұл кез - келген білім беру материалын зерделеудегі барлық сабақтарда оқушының байқауының ерекше ұйымында көрініс табады және ең алдымен оқушылардың мақсатты бағытталған іс - әрекеттеріне жету керек. Оқушылар бақылаудың міндеттерін және оларды қалай шешу керектігін түсінуі керек. Байқау объектілері белгілі бір талаптарға жауап береді: олар осы категориядағы балаларға анық, дифференцияланған, қол жетімді болуы керек. Ақыл - ой кемістігі бар балалардың қабылдау қабілетінің жеткіліксіздігі көбінесе объектінің маңызды ерекшеліктерін

қалай ашуға болатынын білмей, жиі кездейсоқ белгілер мен байланыстарға шоғырланатындығына байланысты.

Ақыр соңында, қабылдау сөздің қатысуымен жүзеге асырылғандықтан, барлық сабақтарда оқушылардың сөйлеу барысында оларды дұрыс қолдануына жағдай жасау қажет. Олигофрен балаларда сөйлеу, ойлау функциясының және тәжірибелік қызметтің реттеушісінің тиімділігіне әсер етпейтіні белгілі. Сондықтан тренингтер кезінде балаларға сөйлеуді үйрету керек: мұғалімнің түсіндірмесін қайталау, сөйлеуді объективті әрекеттермен бірге жүру, аяқталған тапсырманы есепке алу. Осылайша, төменгі сыныптарда оқушылармен оқу сабақтарының жүйесі визуалды бейнесі, сөзі және іс-қимыл аралас негізделуі тиіс. Оқушылар біртіндеп ауызша логикалық ойлау негізінде қызметін оқыту жүзеге асыруға дейін әкелуі тиіс. Әр түрлі дидактикалық әдістерді қолдану сөйлеуді дамытуда маңызды роль атқарады. Келесі кезең – балалардың психикалық белсенділігін ұйымдастыру, бұл көріністерге ешқандай көзбен қарамай, ауызша сөйлеу жатады. Мұнда алдын - ала талқылау арқылы қол жеткізілетін оқиғалардың жүйелілігі, олардың арасындағы қарым - қатынас туралы нақты түсінікке қол жеткізу маңызды. Оқушылардың ауызша логикалық ойлау үдерістерін дамыту барлық сабақтарда жүргізілуі қажет. Мұғалімнің осы мәселені шешуге қолданатын негізгі әдісі - түсініктемелермен қатар, объектілермен әрекетті көрсету. Балалар тек қана мұғалімнің қозғалысын ғана емес, әрекеттердің негізгі мағынасын анықтауға, оларды нақтылауға, белгілі бір өмірлік жағдаймен байланыстыруға көмектесетін сөздерді қайталайды [1].

Практикалық сабақтар мен оларға енгізілген жаттығулар кейбір жағдайларда теориялық білімді игеру үшін негіз болып табылады, ал басқаларында олар практикалық қолдану құралы ретінде қызмет етеді. Балалардың психикалық белсенділікпен айналысу үдерісі мұғалім берген бағыт бойынша ұйымдастыра алатындай етіп, қажетті шешімдерді өз бетімен табуға қабілетті болу үшін, өте маңызды. Дифференциалды көзқараспен жалпы түзету жұмыстары оқушылардың жекелеген топтарына тән кемшіліктерді жеке түзету арқылы толықтырылады. Жеке түзету қажеттілігі жеке психофизикалық функциялардың оқушыларының біркелкі бұзылуынан туындайды: балалардың олигофренияға қарсы функцияларына қосымша, қауіпсіз болып табылады. Сонымен қатар зияты зақымдалған балалар менталитетінің кейбір аспектілері әртүрлі деңгейде дамиды. Бұл құбылыс гетерохрон деп аталады. Осыған орай, түзету мектептерінің оқушыларын оқыту практикасында ана тілінің, математиканың, еңбек және кәсіптік білім беру сабақтарында байқалатын білімді, дағдыларды және дағдыларды игерудегі үлкен тепе - теңдік бар. Сонымен қатар, сол пәннің мазмұны бойынша сол оқушы оқытуда әртүрлі нәтижелерді көрсете алады. Мысалы, ол фонетикалық түрде дұрыс хатты меңгере алады, бірақ емле ережелерін қолдануда үлкен қиыншылықтарға ұшырайды. Кәсіптік еңбекпен айналысу сабақтарындағы бір бала өнім шығаруға арналған операциялардың кезектілігін оңай есте сақтайды, бірақ практикалық орындау кезінде ауызша айтылған жоспарды бұзады. Балалардың оқу процесінде жасаған қателіктерін талдау мұғалімнің атқарып жатқан жұмысына қиындық туғызады. Мысалға, егер бала сөздерді жазу кезінде ұқсас дыбыс фонограммаларын пайдаланбаса, үнсіздіктерді өткізіп, жазбаша түрде сөздерді біріктірсе, онда бұл оқушыда жеткілікті фонемалық қабылдаудың болмауы мүмкін. Егер бала іс - қимыл жоспарын дұрыс айтса, бірақ іс - жүзінде оларды орындауға қабілетсіз болса, салыстырмалы түрде ауызша логикалық ойлаумен кеңістіктік бағдарлау мен кеңістіктік талдаудың бұзылуына ие деп есептеуге болады. Баланың оқу материалдарын меңгерудегі қиындықтарының себептерін анықтау жеке түзету бағытын нақты анықтауға және оқытудың тиісті әдістерін табуға көмектеседі.

Жеке сабақ беретін оқушымен жұмыс істеудің әдістемелік әдістері осы сабақтың мазмұны негізінде таңдалады. Сабақтардың мазмұны әртүрлілігімен сипатталады, баланың көптеген қиындықтарына байланысты оқытудың әртүрлі әдістерін қолдануға болады. [2]

Қазіргі заманда өскелең буында кітапты оқуға деген құштарлығы төмендеген кезде Қазақстанның білім беру жүйесінде ақыл есі төмен оқушыларда оқу дағдыларын қалыптастыруда кешендік жаттығуларды пайдаланудың теориялық базасының жоқтығы мәселесімен тығыз байланысты.

Ерекше білім беруге қажеттілігі бар оқушылардың оқу дағдыларын қалыптастыруда кешендік жаттығуларды пайдалану қажеттігі мен бастауыш сынып мұғалімдерде аталмыш әдісті әдебиеттік оқу сабақтарында пайдалану үшін қажетті тәжірибелік материалдың жоқтығы арасындағы қарама-қарсылықты қалыптастырады. Арнайы оқыту сөйлеу компоненттерін дамыту ғана емес, сонымен қатар психикалық қызметінің түзетуіне бағытталған логопедтік арнайы бағдарламасы арқылы жүзеге асырылуы керек. Осының барлық жүйесіндегі ерекше білім беруге қажеттілігі бар оқушыларда оқу дағдыларын қалыптастыруда кешендік жаттығуларды пайдалану мәселесі өте өзекті тәжірибелі және теориялық тұрғыдан өте маңызды, алайда, әлі де дұрыс дамытылмаған мәселелердің қатарына жататынын көрсетеді.

Ерекше білім беруге қажеттілігі бар бар оқушыларды оқытудың мазмұны мыналарды: өзі туралы түсініктерді; өзіне өзі қызмет көрсету және өз тыныс - тіршілігін қамтамасыз ету дағдыларын; қоршаған орта туралы және ортаға бейімделу туралы қолжетімді түсініктерді; коммуникативтік икемділіктерді; заттық-тәжірибелік және қолжетімді еңбек қызметін; практикалық бағыттылығы бар және тәрбиеленушілердің психофизикалық мүмкіндіктеріне сәйкес келетін жалпы білім беретін пәндер бойынша білімді қалыптастыруға бағытталған.

Қаралып жатқан топтың балаларында айтылған фонетикалық -фонемиялық, лексикалық және грамматикалық қиындықтар бірін - бірі қайталап, толықтырады, олар оқудың елеулі бұзылуына әкеліп соқтырады. Оқуды түсіну бірқатар ерекшеліктерімен сипатталады. Мәтіннің мазмұнын қайта оқуға тырысқанда, оқушылардың басым бөлігі оқиғаның басталуын есіне түсіре алмайды, оқиғаны дұрыс ретпен көрсете алмайды, құбылыстардың себеп-салдарлық байланыстарын орната алмайды. Жекелеген сөздерді дұрыс түсінбеу мазмұнды меңгеру үшін қиынға соғады.

Оқудағы қиыншылықтары кезіндегі түзету: сөздерге сөйлемдерді талдай білу қабілетін дамыту, буындық талдау және синтез жасау, фонемиялық талдау және синтез функциясын дамыту, сөзді фонематикалық талдау, көру жадысын дамыту.

Оқытушы балаларды мектеп күнінің бірінші күнінде әңгімелесушінің кітабында балаларға көрсетіп, оқуға қабілеті жоқ оқушыларға кітаптарды бірінші, өте маңызды сұрақтар бойынша және тәуелсіз, мұғалімсіз кітаптан жауап алуды үйрету керек. Балалар кітапты ойлап, оқиғаларды болжауды үйренуі керек. Сонда олар оқуды және оқып үйренуді қалайды. Мұның барлығы оқырман тәуелсіздігіне әкелетін жұмыс. Оқу мен түзету дағдыларын қалыптастыру бойынша барлық жұмыстар кешенде жүргізілуі тиіс, сондықтан нәтиже болуы керек. Мұғалімге оқу дағдысын қалыптастыруға көмектесу үшін үнемі ата - аналармен жұмыс істеу қажет. Балалар сабақтардағы басты нәрсе - тіпті сәл сәттілік үшін де мақтау болып табылады. Мұғалімнің баланы тыңдау қабілеті, ойды дұрыс жолға бағыттау қабілеті, махаббат сөзі оқу үдерісін ынталандырады, баланың өзі күмәнданбайды. Оқушылар үшін бұл сабақ ең есте қаларлық, қызықты болып қалады, жұмысқа оң эмоциялық қатынас жасайды. Ақыл - есі кем балаларда оқу дағдыларын қалыптастырудағы оң үрдістер жаттығу экспериментінің тиімділігін растайды.

Осы топтағы балаларға психикалық процестердің бәсеңдігі және инерттілігі тән. Орташа ақыл-ой кемістігі бар балаларда психикалық, сөйлеу және моторлық дамуының анағұрлым баяу қарқыны байқалады. Олар өзіне-өзі қызмет көрсетуге кеш дағдыланады. Қарапайым мектептік білімді барлығы меңгеруге қабілетті емес, тіпті оқу, есептеу, жазудың ішінара дағдыларын игерген балалардың өзіне әлеуметтік бейімделуіне мұның көмегі аз. Дегенмен, арнайы ұйымдастырылған оқытудың нәтижесінде орташа ақыл-ой кемістігі бар балалардың көбі қажетті мінез - құлық нормаларын меңгеруге, өзіне - өзі қызмет көрсетуге, арнайы жағдайларда өз бетімен еңбектенуге қабілетті. Мұндай адамдар әдетте қарапайым, білікті емес операцияларды қоршаған ортаның тұрақтылығы мен қойылатын талаптар өзгермейтін жағдайда, олардың жеке және тұлғалық қасиеттерін ескере отырып, тұрақты бақылау және басшылық болған жағдайда орындай алады. Олар тұрақты әлеуметтік қорғауды және көмекті қажет етеді. Ақыл - ой кемістігі бар оқушылар танымдық қызметі мен жалпы тұлғалық айқын жетілмеуі салдарынан оқыту процесінде едәуір қиындықтарға ұшырап жатады. Арнайы ұйымдастырылған оқыту мен тәрбиелеудің әсерінен балалар дамиды, белгілі бір білім, білік, дағдыларды меңгереді, алайда оқыту және дамытудағы бұл ілгерілеушіліктер әр оқушыда әр түрлі болады.

Орташа ақыл - ой кемістігі бар оқушыларды оқытудың мазмұны мыналарды: өзі туралы түсініктерді; өзіне өзі қызмет көрсету және өз тыныстіршілігін қамтамасыз ету дағдыларын; қоршаған орта туралы және ортаға бейімделу туралы қолжетімді түсініктерді; коммуникативтік икемділіктерді; заттық-тәжірибелік және қолжетімді еңбек қызметін; практикалық бағыттылығы бар және тәрбиеленушілердің психофизикалық мүмкіндіктеріне сәйкес келетін жалпы білім беретін пәндер бойынша білімді қалыптастыруға бағытталған. Бірінші сатыда оқу процесі пәндік емес оқыту негізінде ұйымдастырылады: барлық сабақтар біріктірілген сипатта болады және оқушыларды жалпы дамытуға бағытталған (коммуникативтік, қимылдық, сөйлеу, сенсорлық). Оқушылардың жеке дамуындағы алға жылжуына қарай пәндік оқытуға көшу жүзеге асырылады.

Мектеп өз түлектерін өмірге, еңбек қызметіне тікелей қосылуға дайындайды. Ақыл - ой кемістігі бар оқушыларды оқытудың өзіндік ерекшелігі әрбір оқу пәнінің мазмұнына пропедевтикалық (дайындық) оқу материалын қосу болып табылады. Бұл материалдар оқу бағдарламаларының мазмұнын меңгеруге даярлауға бағытталған. Барлық оқу пәндері бойынша оқыту мазмұнының практикалық бағыттылығы бар және ол оқушыларға олардың өзіндік заттық-практикалық әрекетіне, қоршаған өмірдің нысандары мен құбылыстарды бақылауларына сүйене отырып, ұсынылады. Ақыл - ой кемістігі бар оқушылардың өзіндік оқу-танымдық ісәрекеттері қиын болғандықтан, мұғалім оқушылардың танымдық ісәрекеттерін ұйымдастырады және бағыттайды, оқу тапсырмасының ойдағыдай орындалуын қамтамасыз ету үшін оқушы әрекетінің жетілмеген бөлігінің қызметтерін өзіне алады.

Кейінгі жылдары бұл өмірлік қиын жағдайда жүрген балаларды әлеуметтік - педагогикалық қолдау қазіргі күннің көкейтесті мәселелерінің біріне айнала бастағаны да белгілі болды. Бұл мәселенің басты себептерінің бірі өскелең ұрпақтың қалыптасуында айтарлықтай әсері бар, балалар мен жасөспірімдердің дамуы үшін аса маңызды отбасы, білім беру, дем алу уақытын ұйымдастыру, денсаулықты сақтау секілді салаларға әсер еткен соңғы он жылдықтағы әлеуметтік - экономикалық дағдарыстың зардаптары да болуы мүмкін. Өмірлік қиын жағдайда жүрген балалар ұғымының мағынасы көптеген мәселелерді қамтитын күрделі мазмұн болып табылады. Өмірлік қиын жағдайға душар болған балалар қатарына әлеуметтік аз қорғалған және жағдайы төмен отбасылардан шыққан, ата - аналарының қамқорлығынан айрылған, мүгедектігі бар және дамуында бұзылыстары бар, оқыс

жағдайларға тап болған, зорлық-зомбылық көрген және де бұл қалыптасқан мән-жайлардың салдарынан тыныс - тіршілігі бұзылған және осы мән-жайларды өз бетінше немесе отбасының көмегімен еңсере алмайтын балалар жатады. Өмірлік қиын жағдайда жүрген балалар ұғымына толық түсінік бере отырып, бұл балалардың әлеуметтік-педагогикалық сипаттамасын берудің маңызы бар. Бала – бұл әрбір жас кезеңіне тән өзіндік морфологиялық, физиологиялық және психологиялық ерекшеліктері бар, үнемі өсу және даму үстіндегі организм [3]. Әрбір бала, өз өмірінің әртүрлі кезеңдерінде, әлеуметтік жағдайына да қарамастан, өзінің де қалауынсыз түрліше қиын жағдайларға тап болып әртүрлі деңгейдегі көмекке, қолдау мен қорғауға мұқтаж болуы мүмкін.

Әдебиеттер тізімі:

1. Психологические проблемы коррекционной работы во вспомогательной школе / под ред. Ж. И. Шиф, В. Г. Петровой, Т. Н. Головиной. М.: Педагогика, 1980.
2. «Олигофренопедагогика : учеб. пособие для вузов /Т. В. Алышева, Г. В. Васенков, В. В. Воронкова и др»: Дрофа; Москва; 2009
3. Электронды ресурс - <http://wikipedia.org>

УДК 376.1

**ПОДХОДЫ И СТРАТЕГИИ ОБУЧЕНИЯ ДЕТЕЙ С ОСОБЫМИ
ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫМИ ПОТРЕБНОСТЯМИ В УСЛОВИЯХ ИНКЛЮЗИВНОГО
ОБРАЗОВАНИЯ**

Жарасбекова Динара Танаткановна

учитель начальных классов, бакалавр
КГУ «Общеобразовательная школа № 4
отдела образования акимата города Костаная»
Управления образования акимата Костанайской области»
Казахстан
E-mail: moldabaeva-dina@mail.ru

Шарапова Мария Анатольевна

учитель начальных классов, бакалавр
КГУ «Общеобразовательная школа
№ 4 отдела образования акимата города Костаная»
Управления образования акимата Костанайской области»
Казахстан
E-mail: samira_86@bk.ru

Аннотация

В мировой практике инклюзивное образование реализуется посредством индивидуального подхода к обучению и воспитанию людей с особыми потребностями. Психолого-педагогическое сопровождение ребенка – это профессиональная активная система, направленная на создание условий для воспитания, обучения, развития личности, социализации и адаптации ребенка в системе инклюзивного образования.

Ключевые слова: *инклюзивное образование, стратегические направления, методы обучения, дети с ограниченными интеллектуальными возможностями, возможность динамического роста детей.*

Аңдатпа

Әлемдік тәжірибеде инклюзивті білім беру ерекше қажеттіліктері бар адамдарды оқыту мен тәрбиелеуге жеке көзқарас арқылы жүзеге асырылады. Балаға психологиялық-педагогикалық

қолдау көрсету – инклюзивті білім беру жүйесінде баланы тәрбиелеу, оқыту, тұлғаны дамыту, әлеуметтендіру және бейімдеу үшін жағдай жасауға бағытталған кәсіби белсенді жүйе.

Түйінді сөздер: инклюзивті білім беру, стратегиялық бағыттар, оқыту әдістері, интеллектуалды дамуы бұзылған балалар, балалардың динамикалық өсу мүмкіндігі.

Abstract

In world practice, inclusive education is implemented through an individual approach to the training and education of people with special needs. Psychological and pedagogical support for a child is a professional active system aimed at creating conditions for the upbringing, training, personality development, socialization and adaptation of the child in the inclusive education system.

Key words: *inclusive education, strategic directions, teaching methods, children with limited intellectual abilities, the possibility of dynamic growth of children.*

Инклюзивное образование в широком смысле – это образовательный процесс, направленный на устранение барьеров и включение в образовательный процесс всех людей, нуждающихся в специальном образовании, и их социальную адаптацию с целью обеспечения равного доступа к качеству образования. Развитие инклюзивного образования невозможно без совершенствования инклюзивной политики и практики, и полной реализации инклюзивных ценностей как на уровне системы, так и на уровне отдельных институтов. Инклюзивное образование предполагает активное включение каждого человека различными способами, персонализированное воздействие и создание равных возможностей путем улучшения среды преподавания и обучения на основе устранения барьеров в образовательном процессе для лиц, нуждающихся в специальном образовании. В связи с этим инклюзивное образование должно стать «центром кристаллизации» инновационных процессов, способствующих радикальным изменениям и переориентации образовательных целей.

Определяя принципиальные изменения в системе дошкольного, общего образования, профессионального и дополнительного образования, можно указать следующие стратегические направления инклюзивного образования: обеспечивающей благоприятные условия для развития инклюзивного образования; - развитие основ укрепления научно-педагогического, кадрового и методического потенциала обеспечения доступа к качественному образованию лиц, нуждающихся в специальном образовании; - ранняя диагностика и разработка системы коррекционно-педагогической поддержки детей дошкольного возраста; - создание необходимых условий для профессиональной подготовки лиц с ограниченными возможностями; - проведение научных исследований по теоретико-методическим вопросам развития инклюзивного образования.

Цель, основные задачи, принципы, механизмы и условия развития инклюзивного образования: Целью развития инклюзивного образования является реализация равного права всех категорий лиц на получение качественного образования. Основные задачи развития инклюзивного образования: - совершенствование нормативно-правовых и организационно-экономических основ и механизмов развития инклюзивного образования; - совершенствование методических, учебно-методических основ развития инклюзивного образования (адаптация и модификация учебных и учебных программ, учебников, учебно-методических комплексов, внедрение критериальной системы оценки образовательных достижений);- оказание индивидуализированной коррекционно-педагогической и социально-психологической поддержки, создание подходящей образовательной среды, чтобы учащиеся чувствовали себя активными членами школьного сообщества, имели высокую самооценку, повышали мотивацию к учебе и общению; - создание «безбарьерной доступной среды» и обеспечение компенсирующими инструментами; - совершенствование кадрового обеспечения

организаций, реализующих инклюзивное образование; - создать условия для людей, нуждающихся в специальной подготовке, для продолжения образования на техническом и профессиональном, высшем уровне образования и овладения профессией в дальнейшем. [4]

В ходе занятия по специально созданным ситуациям дети осваивают необходимые бытовые навыки, правила социального порядка. Для этого во внеучебное время в «Магазине», «Парикмахерской», «Автобусе» и т. д. Проводятся Тиролевские игры с тем же сюжетом/ Детям следует неоднократно показывать, как поступать в определенной ситуации. Несколько повторяющихся упражнений и регулярные требования укрепляют положительные привычки, которые помогают детям адаптироваться к окружающей среде. А развитие познавательной деятельности влияет на их личностные качества.

По возрастным особенностям дети могут соответственно оценивать трудовую деятельность, а не просто смотреть на качество своей работы. Ему грустно, если он делает плохую работу, а если делает хороший продукт, ему нравится показывать его своему другу и учителю и хвалить. Таким образом дети начинают понимать важность участия в трудовой деятельности. Все это влияет на развитие личности детей, роль труда в их жизни и формирование взаимоотношений между людьми. Наглядные пособия являются основным эффективным методом в процессе социального воспитания учащихся. Визуальность здесь означает подлинность. Воспитатель знакомит детей с ограниченными возможностями с особенностями и явлениями внешней среды во время экскурсий, сюжетно-ролевых игр, сказок, театральных представлений. Это работы, направленные на использование возможностей детей обслуживать себя, выполнять простые трудовые операции в домашних условиях и на специализированном производстве, максимально адаптироваться к окружающей среде. В ходе такой работы дети с отклонениями в развитии учатся быть активными, работать самостоятельно, действовать в соответствии с течением различных ситуаций, уважать оценку других. В ходе коррекционной работы он не только учится критически смотреть на свою работу, но и учится давать сравнительную оценку, принимать критику других, поддерживать других при необходимости, протягивать руку помощи. Учитывая формирование социально-бытовых знаний и навыков участия особых детей в общественной жизни, педагог обращает особое внимание на необходимость научить детей вести себя в общественных местах, начать понимать необходимые сообщения и рекламную информацию. Например, уметь видеть знаки для пешеходов, знаки, запрещающие играть, знаки, сообщающие о наличии поблизости ресторана и поликлиники, и уметь ими пользоваться, объясняя, что из любой ситуации есть выход, конечно, является связанных со знаниями, полученными в процессе обучения. Формирование соответствующего понимания, окружающего у детей с ограниченными возможностями, определяется организацией учителем правильного педагогического процесса с использованием различных методов и форм обучения и воспитания. Развитие детей с особыми потребностями основано на практической деятельности во время обучения и обучения. Поэтому оно организуется в виде экскурсий и занятий по адаптации детей к жизни, различных игр и занимает ведущее место в развитии ребенка. Если темы «Еда» и «Магазин» освещаются в организованной образовательной деятельности, особое значение приобретает проведение тематических экскурсий вне занятий. Но очень важно организовать так, чтобы дети могли не только наблюдать за определенным объектом со стороны, но и действовать соответственно своему возрасту, подражая действиям взрослых. Например, экскурсии по наблюдению за работой магазина следует планировать таким образом, чтобы дети могли по знакам идентифицировать разные отделы, спрашивать у продавца, что им нужно,

соблюдать правила общественного порядка в магазине и самостоятельно совершать действия. Такая экскурсия требует большой и детальной организационной работы.

Если педагог не только усвоил воспитательную, развивающую, воспитательную цель каждой организованной деятельности, занятий, полученных материалов, но и детей (отчет о ходе экскурсии, написание рассказа или описание действий одного ученика) и т. д. . готовит систему заданий, готовит и загружает детей с ограниченными возможностями к собственному делу, работе, навыкам выполнения поставленных задач, а также к чувству большой ответственности. Например, объясняя, что даже в играх, организованных в младших группах, действия отдельного ребенка напрямую связаны с действиями всей команды. То есть во время игры «В библиотеке», если ребенок не попросит у библиотекаря нужную ему книгу, библиотекарь не сможет найти нужную ему книгу, здесь линия игры может прерваться. Или объяснить, что во время экшн-игр необходимо строго соблюдать правила игры. Помимо объяснения того, что игра будет прервана при несоблюдении правил игры, важно также объяснить причины и последствия несоблюдения правил.

В результате систематической психолого-педагогической работы дети с ограниченным опытом могут создать множество прекрасных произведений на компьютере, кистью и т. д. показывает, что он способен определить вид работы, которую он может выполнять по своим возможностям, во взаимодействии с коллективом различных отраслей промышленности. У умственно отсталых детей наблюдается фрагментарное понимание окружающего, неустойчивое внимание, нарушение общего восприятия, нарушение координации движений и т. д. наблюдаются нарушения в развитии общих психических процессов. Поэтому отклонения в развитии сферы познавательной деятельности детей с задержкой психического развития создают реальные трудности в процессе обучения. Чтобы устранить эти трудности и предотвратить их, необходимо оказать психолого-педагогическую поддержку таким детям. Есть координатор службы, педагог-дефектолог, логопед, психолог, социальный педагог, медицинские работники, которые возглавляют все направления службы психолого-педагогического сопровождения. То есть психолого-педагогическая поддержка детей с задержкой психического развития осуществляется соответствующими специалистами.

Каждый специалист службы психолого-педагогического сопровождения работает в своем направлении. Основной целью совместной службы психолого-педагогической поддержки является оказание психолого-педагогической поддержки ребенку с ограниченными возможностями. Среди них педагог-дефектолог оказывает психолого-педагогическую поддержку ребенку с задержкой психического развития по следующим направлениям:

Диагностическое направление:

- первичное дефектологическое обследование ребенка;
- регулярное наблюдение за динамикой психического развития ребенка на протяжении всего периода;
- определение эффективности выбранной программы и методов, повлиявших на уровень развития ребенка;
- изучение индивидуальных особенностей ребенка с ограниченными возможностями здоровья, познавательной деятельности, волевой сферы, особенностей развития образовательной ситуации в семье;
- определение уровня обучения по программе общеобразовательной организации; – поиск компенсаторных возможностей;
- определение направлений работы с детьми и профилактика отклонений в детском развитии.

Итак, диагностика направлена на решение следующих задач. Первичный осмотр ребенка.

Ее цель: определить область непосредственного и актуального развития ребенка, причины и механизмы затруднений в процессе обучения. Диагностические исследовательские работы проводились в течение всего сентября. Результат данной диагностики фиксируется в протоколе дефектологического обследования, при котором ребенку выдается дефектологическое заключение. Динамическое обследование ребенка проводится с целью определения соответствия вида обучения, методов и методов, выбранных уровню развития учащегося, в образовательном процессе, наблюдения за динамикой развития ребенка. Динамический осмотр проводится два раза в год. При этом динамическое изучение ребенка предполагает сопоставление достижений ребенка по предмету с результатом его развития. Проверяет развитие учебных навыков ребенка (восприятие информации, умение организовать учебную деятельность, самоконтроль). Поэтапная диагностика – данный вид диагностики позволяет определить эффективность проводимой с ребенком коррекционно-развивающей работы на учебно-познавательную деятельность ребенка. При оценке результатов освоения программы коррекции и развития обращают внимание не только на то, в какой степени у ребенка развиты познавательные способности, необходимые для приобретения знаний и умений, но и на то, в какой степени ребенок может самостоятельно применять полученные знания по данной проблеме. Текущая диагностика – данная диагностика проводится по обращению различных специалистов. Этот диагноз не имеет определенного времени выполнения. Проводится по запросу в течение года. Одной из основных задач диагностического направления в психолого-педагогическом сопровождении ребенка является определение причины и механизма трудностей, с которыми ребенок сталкивается на начальном этапе, и трудностей, существующих сегодня в образовательном процессе. Основные принципы диагностической работы: комплексность, комплексность, последовательность, целостность.

Принимая во внимание эти принципы, каждый специалист службы психолого-педагогического сопровождения оказывает психолого-педагогическую поддержку ребенку по своему направлению. Педагог-дефектолог, психолог, логопед проводит диагностику по 12 направлениям: Сенсорно-перцептивное состояние; Внимание; Объем памяти; Мышление; Особенности речи; Самооценка; Сила воли; Психомоторное состояние; Социально-семейное положение; Квалификация образования; Трудовая квалификация; Коммуникабельность; Каждый маршрут проверяется специальными методами диагностики, суммируется и соответствующим образом оценивается. По полученному баллу заполняется психолого-педагогический профиль. Профиль – это документ, показывающий уровень развития ребенка. Профиль определяет опасную зону развития ребенка.

Каждый специалист представляет свое заключение о направлении первого диагностического обследования, проведенного с ребенком. На совете будут рассмотрены особенности развития ребенка, его дальнейшее развитие, составление правильной программы развития ребенка и принято общее решение. Анализ результатов обследования определяет прогноз дальнейшего развития ребенка, позволяет каждому ученику выбрать эффективные методы в учебном процессе, определить содержание коррекционно-развивающей работы. Результатом диагностики является не только определение уровня развития актуальной области развития ребенка, но и оценка уровня области ближайшего развития ребенка и ориентировка на возможные возможности ребенка.

По направлению коррекции и развития: содержание коррекционной работы определяется в зависимости от степени ясности проблемы с ее структурой. Результаты диагностики, проведенной с ребенком, определили следующие направления коррекционно-развивающей работы:

- формирование сенсорного и сенсомоторного развития;
- формирование пространственно-временных представлений;
- формирование восприятия формы и объема, цвета; - сравнение, анализ, суммирование, обобщение, формирование общемыслительных операций;
- развитие устойчивости внимания, концентрации внимания;
- развитие памяти посредством зрения и слуха;
- осуществление психомоторного развития и увеличение разговорной речи и словарного запаса.

На основе выявленных направлений для ребенка будет создана коррекционно-развивающая программа. Коррекционно-развивающая программа направлена на развитие познавательных способностей ребенка и восполнение пробелов в развитии ребенка. Для реализации программы учитываются индивидуальные возрастные особенности ребенка, уровень приема, по каждой теме готовится последовательность заданий. Персональная работа с ребенком происходит во внеучебное время. Что касается консультирования и обучения:

- индивидуальная работа с преподавателями;
- подготовка ряда предложений для родителей, педагогов с учетом возраста, личностных и типичных особенностей ребенка;
- внесение корректировок в учебную программу учителя с учетом индивидуальных особенностей детей;
- личная консультация с преподавателем, работающим в экспериментальной группе;
- работа с социальными работниками;
- работа с родителями:
- представить родителям общие результаты работы с ребенком;
- подготовка конкретных предложений для родителей по поводу трудностей в воспитании ребенка;
- разъяснение родителям важности обучения и развития ребенка в соответствии с психофизическими возможностями ребенка;
- иметь тесную связь со специалистами служб психолого-педагогического сопровождения.

Работа с родителями – одна из основных задач данного направления. В.А. Сухомлинский – один из ученых, раскрывших содержание работы с родителями. Он говорит: «Только благодаря совместным усилиям с родителями учителя могут подарить детям большое человеческое счастье». Поэтому родители являются единственным фактором, влияющим на ребенка в воспитании ребенка. Поэтому в психолого-педагогическом сопровождении умственно отсталого ребенка особое значение имеет предоставление психологических консультаций родителям, информирование их о содержании развития ребенка, работа с родителями в целом.

Эффективным способом повышения качества педагогического процесса является взаимодействие специалистов службы психолого-педагогического сопровождения, участие в занятиях друг друга, обсуждение развития ребенка, взаимный обмен результатами исследований. Такое направление включает в себя несколько услуг: обмен опытом, мониторинг, самоконтроль, консультирование. Направление социальной адаптации – создание условий для социализации и адаптации ребенка к окружающей среде;

- вовлечение ребенка в творчество;

- вовлечение ребенка в праздничные мероприятия;
- научить ребенка социально-бытовой направленности;
- научить чувствовать себя свободно в общественной среде, уметь управлять собой, уметь полноценно ориентироваться в среде, в которой живешь.

При этом направление социальной адаптации в оказании психолого-педагогической поддержки ребенку реализует формирование толерантности детей и общества.

Методологическое и организационное направление:

Работа в этом направлении предусматривает подготовку к конференции, подготовку к мероприятиям, оформление личных документов ребенка. Кроме того, он выполняет следующие задачи: - создание методического инструментария для учителей и родителей; -составление портфолио ученика. Портфолио – это показатель достижений ребенка, его образовательных навыков, личностного роста и развития ребенка. Сегодня одним из важнейших вопросов является интеграция ребенка с ограниченными возможностями в окружающую среду, включение его в общеобразовательный процесс, обеспечение прав детей с ограниченными возможностями. Психопедагогическое сопровождение ребенка в этом вопросе – сложный и важный процесс.

Список литературы:

1. Государственная программа развития образования в Республике Казахстан на 2011-2020 годы. Астана, 2008.
2. Закон Республики Казахстан «О поддержке детей из малообеспеченных семей посредством социальной, медицинской, педагогической и психологической коррекции». Астана, 2022 г.
3. Закон Республики Казахстан «Об образовании».
4. www.massaget.kz. Концептуальные подходы к развитию инклюзивного образования.
5. Технические средства обучения: слайды.
6. Методы и виды обучения СЭП: доклад, обмен мнениями, дебаты

УДК 376.1

ЭФФЕКТИВНЫЕ ПОДХОДЫ К ИНКЛЮЗИВНОМУ ОБРАЗОВАНИЮ: РОЛЬ ШКОЛЫ И УЧИТЕЛЯ

Жарлыгасова Дана Маратовна

Магистрант 2 курса обучения по специальности
«Иностранная филология» КРУ имени А. Байтурсынова,
учитель английского языка
КГУ "Общеобразовательная школа
№7 отдела образования города Костаная"

Аннотация

Статья исследует важность инклюзивного образования для детей с особыми потребностями и рассматривает роль школы и учителя в обеспечении успешности этого процесса. Автор обращает внимание на ключевые характеристики эффективной школы и учителя. Также, статья подчеркивает необходимость создания подходящего образовательного контекста для успешной реализации инклюзивного образования.

Ключевые слова: инклюзивное образование, инновационные технологии, образовательный процесс, эффективность.

Abstract

The article explores the importance of inclusive education for children with special needs and examines the role of the school and teacher in ensuring the success of this process. The author draws

attention to the key characteristics of an effective school and teacher. Also, the article emphasises the need to create a suitable educational context for the successful implementation of inclusive education.

Key words: *inclusive education, innovative technologies, educational process, effectiveness.*

Аңдатпа

Мақалада ерекше қажеттіліктері бар балалар үшін инклюзивті білім берудің маңыздылығы қарастырылып, осы процестің табыстылығын қамтамасыз етудегі мектеп пен мұғалімнің рөлі қарастырылады. Автор тиімді мектеп пен мұғалімнің негізгі сипаттамаларына назар аударады. Сондай-ақ мақалада инклюзивті білім беруді табысты жүзеге асыру үшін қолайлы білім беру контекстін құру қажеттігі атап өтілген.

Түйінді сөздер: *инклюзивті білім беру, инновациялық технологиялар, оқу процесі, тиімділік.*

Введение

Международное движение в сторону инклюзии детей с особыми потребностями в общеобразовательные классы стало в последнее время главной проблемой, вызывающей вопросы и интерес педагогов, политиков и исследователей. Такое новое движение на арене образования создало дополнительные проблемы и давление на участников образовательного процесса в целом и в инклюзивных классах в частности. Кроме того, новая тенденция в инклюзивном образовании вызвала множество споров о том, как участники образовательного процесса будут решать новые задачи в плане создания инклюзивных условий, стратегий преподавания, учителей и многого другого.

Долгое время велись споры о том, какие факторы влияют на успеваемость учащихся. Одни исследователи связывают успеваемость ученика со школой; другие указывают, что школа оказывает незначительное влияние на академические результаты. Другие исследователи утверждают, что только эффективный учитель может сыграть главную роль в успеваемости ученика. Однако все факторы (учитель, школьный контекст, контекст класса и окружающее школу сообщество) вносят свой вклад или влияют на успеваемость ученика [1]. Таким образом, данная область образования все еще остается открытой для изучения и проведения исследований, что требует написания научных работ. В связи с этим, данная работа призвана внести свой вклад в область инклюзивного образования в качестве руководства и знаний для других исследователей и участников образовательного процесса.

Методика исследования

Характеристики и потенциал инновационных технологий в сфере инклюзивного образования были выявлены путем применения теоретических подходов, включая подбор и анализ соответствующих публикаций.

Результаты и обсуждение

Послание Генеральной Ассамблеи ООН о провозглашении международного дня инвалидов в 1992 году было четко сформулировано в отношении прав человека для учащихся с ограниченными возможностями: учащиеся с ограниченными возможностями не хотят, чтобы их будущее решали другие или ограничивали в соответствии с их ограниченными возможностями. Они имеют право демонстрировать наиболее позитивные способности своей личности, а не свои недостатки, и имеют право на получение образования для развития своих навыков. Также это право закреплено в Конвенции ООН о правах ребенка 1990 года. О'Брайен утверждает, что дети с особыми образовательными потребностями имеют право на обучение в полном инклюзивном классе и не должны подвергаться сегрегации по каким-либо причинам.

Банерджи и Дейли в своем исследовании эффективности инклюзивного подхода к учащимся с нарушениями обучаемости обнаружили, что учащиеся с особыми нарушениями обучаемости демонстрируют успехи в учебе, сопоставимые с успехами учащихся, не имеющих таких нарушений, кроме того, их учителя и

родители отмечают прогресс в самооценке и мотивации[2]. В другом исследовании, касающемся социальных результатов учащихся с нарушениями обучаемости и без них в инклюзивном классе, Вон,Элбаум и Шумм обнаружили, что учащиеся с нарушениями обучаемости получили положительный результат. Согласно полученным результатам, учащиеся, работающие в режиме консультаций и совместного преподавания, продемонстрировали более позитивные результаты, чем их сверстники, работающие в режиме совместного преподавания. Однако в исследовании, проведенном Паври и Люфтингом, студенты с нарушениями обучаемости чувствовали себя одинокими больше, чем их сверстники без нарушений обучаемости, и были более противоречивы в своем социальном статусе и менее популярны. Также Клигнер и Вон исследовали восприятие 4 659 учащихся с дошкольного возраста до 12 класса. Они обнаружили, что учащиеся с высокой степенью инвалидности в инклюзивном классе хотели иметь те же книги, материалы, занятия, домашние задания и групповые занятия, что и их сверстники без инвалидности, а также выяснили, что их сверстники согласны с ними в том, что все должны учиться справедливо. Ученики ценят учителя, который замедляет процесс обучения, разъясняет понятия и обучает, используя стратегии обучения. Кук исследовал взгляды учителей на своих учеников в зависимости от уровня их инвалидности (легкая и тяжелая) [3]. Объем выборки включал 70 учителей. Кук выявил, что ученики с тяжелыми нарушениями были значительно чаще отнесены учителями к категории безразличия, в то время как ученики с легкими нарушениями преимущественно попадали в категорию отвержения. Кроме того, результаты указывают на разнообразие подходов учителей в зависимости от уровня инвалидности учеников.

Обучение учащихся с ограниченными возможностями в инклюзивном классе может показаться сложной задачей для учителей, привыкших преподавать в обычном классе, поэтому преподаватели должны знать основные характеристики эффективного преподавания. Большинство доказательств эффективности преподавания получено в ходе исследований, в которых непосредственно используются различные методики [1]. Вествуд в своем обзоре литературы об успешном учителе пришел к выводу, что учитель должен быть хорошим классным руководителем, сосредоточенным на академических навыках, с хорошими ожиданиями, энтузиазмом, использующим эффективные стратегии для удержания учеников на выполнении заданий и применяющим различные стили преподавания и ресурсы, охватывающие содержание материала. В исследовании Ларриви сообщается, что ученики с особыми потребностями демонстрировали более высокий уровень успеваемости в обычных классах, когда учитель: эффективно использовал время, его или ее отношения с учениками были хорошими, давал ученикам положительную обратную связь, добивался высокого уровня успеха при выполнении учебных заданий и отвечал на вопросы всех учеников положительно. Включение учащихся с ограниченными возможностями и знание того, как с ними обращаться, - важные характеристики современной школы. В этой связи Энскоу отметил, что школа имеет эффективное руководство и персонал, способный работать со всеми учениками и их потребностями и оптимистично настроенный на то, чтобы все ученики могли прогрессировать и развивать свои способности для успешного достижения цели [4]. Школа готова поддерживать своих сотрудников, удовлетворяя их потребности, принимая во внимание учебный план и обеспечивая, чтобы учебный план отвечал всем потребностям учащихся, а также часто пересматривает свои программы.

Выводы и заключение

В заключение следует отметить, что в последнее время вызывает значительный интерес у педагогов, политиков и исследователей право учащихся с особыми потребностями на обучение в инклюзивной атмосфере класса, а не в изолированной среде. Этот аспект становится важным вопросом в области образования учащихся с особыми потребностями. Эффективные характеристики как школы, так и учителей оказывают положительное влияние на успеваемость и результаты учащихся в инклюзивной среде. Среди характеристик школы следует выделить квалифицированное руководство, обучающую среду, высокие ожидания, мониторинг успехов учащихся и сотрудничество семьи и школы. Важными характеристиками учителя являются эффективное использование времени, установление хороших отношений с учениками, предоставление позитивной обратной связи, достижение высоких показателей успешности учащихся, а также обеспечение поддержки как ученикам с особыми потребностями, так и без них. Однако все это эффективно функционирует лишь в соответствующем образовательном контексте.

Список литературы:

1. Петровский А.М., Ваганова О.И., Кутепова Л.И. Правовые аспекты создания инклюзивной образовательной среды // Карельский научный журнал. 2018. № 1. С. 45-48.
2. Banerji, M., & Dailey, R. A Study of the Effective of an Inclusion Model on Students with Specific Learning Disabilities // Journal of Learning Disabilities. 2006. №28. P. 511-522.
3. Cook, B. A Comparison of Teachers' Attitudes Toward Their Included Students With Mild and Severe Disabilities // The Journal of Special Education. 2017. №34. P. 203-213.
4. Ainscow, M. (Ed.). Effective School for All. – London: David Fulton Publishers, 2015. – 186 p.

УДК376.42

ТРУДОВОЕ ОБУЧЕНИЕ В ПРЕДПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ ПОДГОТОВКЕ УЧЕНИКОВ С УМСТВЕННОЙ ОТСТАЛОСТЬЮ В УСЛОВИЯХ СПЕЦИАЛЬНОЙ ШКОЛЫ.

Жигитов Алибек Бекежанович

Магистр педагогики и психологии,

учитель трудового обучения

в Костанайский специальный комплекс

детский сад-школа-интернат для детей

с особыми образовательными потребностями № 2.

г.Костанай, Казахстан.

E-mail: zhigitov_ali@list.ru

Аннотация:

В статье освещены вопросы предпрофессиональной подготовки лиц с умственной отсталостью на уроках трудового обучения. Тема является актуальной в контексте изменений происходящих в республике Казахстан, в рамках внедрения инклюзивного образования. Проанализирована современная ситуация с профессиональной ориентацией в республике Казахстан. Актуализируются сегодняшние проблемы и противоречия для получения профессиональной ориентации и предпрофессиональной подготовки для лиц с особыми образовательными потребностями.

***Ключевые слова:** Специальное образование, трудовое обучение, профессиональная ориентация, профессиональное самоопределение, предпрофессиональная подготовка, лица с особыми образовательными потребностями.*

Аңдампа

Мақалада психикалық дамуы тежелген жеке тұлғалардың еңбек сабақтарында кәсіпке дейінгі оқытудың мәселелері көрсетілген. Қазақстан Республикасында инклюзивті білім беруді жүзеге асыру аясында болып жатқан өзгерістер жағдайында тақырып өзектілікті. Қазақстан Республикасындағы кәсіптік бағдар берудің жүйесі қазіргі жағдайы талданады. Ерекше білім беру қажеттіліктері бар тұлғаларға кәсіптік бағдар беру және кәсіпке дейінгі дайындықты алу үшін заманауи проблемалары мен қарама-қайшылықтары көрсетілген.

Түйінді сөздер: Арнайы білім, еңбекке оқыту, кәсіптік бағдар, кәсіби өзін-өзі анықтау, кәсіпке дейінгі дайындық, ерекше білім беру қажеттіліктері бар тұлғалар.

Abstract

The article highlights the issues of pre-vocational training of persons with mental retardation in technology lessons. The topic is relevant in the context of changes taking place in the Republic of Kazakhstan, as part of the implementation of inclusive education. There are analyzed current situation with vocational guidance in the Republic of Kazakhstan. Today's problems and contradictions are updated to obtain vocational guidance and pre-vocational training for persons with special educational needs.

Key words: Special education, labor training, vocational guidance, professional self-determination, pre-vocational training, persons with special educational needs.

Качественное изменение отношения к лицам с особенностями в развитии и особыми потребностями, знаменует новую эру в истории республики Казахстан. Наша страна теперь не просто заботится о своих гражданах с особыми потребностями, но и гарантирует достаточный уровень жизни, а так же общественную самореализацию. Вставая тем самым на сложный и долгий путь развития. Долгое время в нашей стране отношение к лицам с инвалидностью носило патерналистский характер, что означало полную защиту лиц с инвалидностью и опеку над ними. Государство принимало решение в лице уполномоченных органов о жизни и судьбе лиц с инвалидностью, тем самым зачастую лишая их выбора и возможностей самореализации и создавая настроения иждивенчества. Отказ от заботливого отношения и создание равных возможностей для лиц с инвалидностью, влечет за собой необходимость содействовать их трудоустройству и занятости. Активное участие лиц с особыми образовательными потребностями в общественно-полезной трудовой деятельности способствует не только улучшению их материального благосостояния, но и повышению их социального статуса, осознанию себя полезными и равноправными членами общества.

В рамках данного подхода возрастает роль формирования мотивации на трудовую деятельность и личностного самоопределения школьников с особыми образовательными потребностями (ООП). Для эффективного обеспечения самореализации и самоопределения лиц с особыми образовательными потребностями важным является получение общего и профессионального образования, как неотъемлемого условия формирования личности и полноценного участника жизни общества. В свою очередь для получения профессионального образования необходима комплексная система предпрофессиональной подготовки и профориентации которая должна вестись в школе. В настоящее время наблюдается ужесточение требований рынка труда к уровню профессиональной подготовленности кадров. Осознанный подход к выбору будущей специальности выступает в качестве индикатора понимания социальной и профессиональной роли в обществе. Хорошо работающая система профессиональной ориентации в советское время была полностью разрушена что привело к перегибам в области подготовки специалистов. Наблюдается дефицит инженерно-технических и рабочих специальностей, причина которого в непропорциональной подготовке специалистов с гуманитарным образованием.

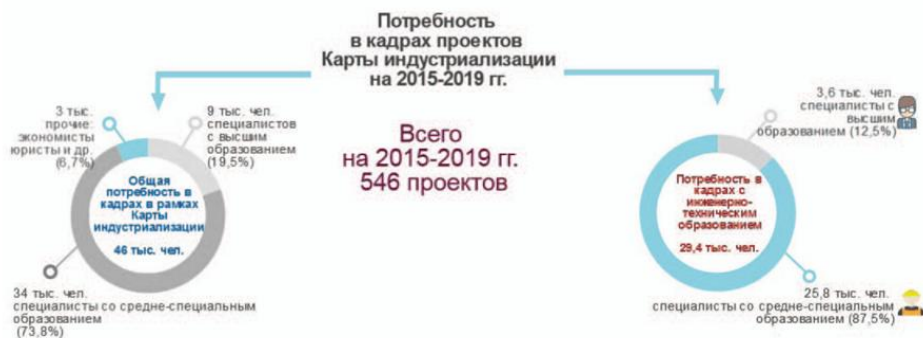

Рисунок 1. Потребности в кадрах. (Источник: www.kidi.gov.kz, АО «Казахстанский институт развития индустрии» дата обращения 06.07.2023)

Профессиональное самоопределение диктуется усложнением социальной жизни и тех требований, которые современное общество предъявляет к уровню профессионального образования и личностной зрелости взрослых представителей.

К числу основных тенденций развития общего и профессионального образования в Казахстане относятся:

- возрастание роли общеобразовательной и профессиональной школ в расширенном воспроизводстве интеллектуального потенциала общества и в обеспечении рыночной экономики высококвалифицированными кадрами;[1]
- поиск и нахождение учебными заведениями своей ниши на рынке образовательных услуг;
- ориентация образовательных учреждений на удовлетворение региональных потребностей;
- учет этнических, демографических и социокультурных факторов;
- гуманизация и гуманитаризация образовательного процесса;
- возрождение трудового обучения и трудового воспитания учащейся молодежи;[2]
- интеграционные процессы в системе общего, среднего и высшего профессионального образования;
- создание социально-педагогических предпосылок, обеспечивающих профессиональное самоопределение учащихся.

В Республике Казахстан система профессиональной ориентации в школах была нарушена, что привело к следующим проблемам: разбалансированность рынков труда и системы образования, дисбаланс между востребованными и выпускаемыми профессиональными кадрами, неопределенность человека в выборе будущей профессии, нехватка необходимых специалистов, отсутствие навыков работы у специалистов.[3]

На сегодняшний день, основные проблемы профессионального отбора и профессионального выбора в РК :

1) отсутствие на рынке услуг в РК собственной разработанной информационной системы профориентации;

2) отсутствие системы прогнозирования потребностей рынка труда, целевого перепрофилирования безработных в соответствии с прогнозами и потребностями региона;

3) предпочтение быстрых и лишь внешне эффективных форм профориентационной работы, которая, в большинстве своем, начинается лишь в старшем звене школы;

4) школьники оцениваются формально (устаревшими диагностическими инструментами по типу самоотчета), либо не оцениваются вовсе;

5) имеющиеся профориентационные порталы в РК представлены единичными тестами, либо используют разработки в области системной профориентационной диагностики других стран;

6) очень ограниченная представленность профориентационных частных центров, отсутствие Государственных центров профориентации;

7) профориентация в основном происходит в рамках работы школьного психолога;

8) на сегодняшний день профориентационной работой занимаются недостаточно компетентные и не подготовленные специалисты, не имеющие специальных знаний в области профдиагностики и осведомленности в современных профессиях и специальностях на рынке труда. [4]

Однако нельзя не отметить возрастающее понимание вопроса предпрофессиональной подготовки лиц с ООП а так же проблемы профессионального самоопределения. Так правительством РК был принят документ «Национальный плана по обеспечению прав и улучшению качества жизни лиц с инвалидностью в Республике Казахстан до 2025 года», который гарантирует профессиональную ориентацию и самоопределение лиц с ООП. Кроме того МОН РК инициировал проект bagdar.kz призванный определить с помощью тестов направленность личности. А министерство труда и социальной защиты анонсировало внедрение атласа профессий для лиц с особыми потребностями призванную решать вопросы профессиональной ориентации.

В Казахстане на сегодняшний день проживает 705,5 тыс. Лиц с инвалидностью из которых 61% - люди трудоспособного возраста что составляет 430,4 тыс. человек и только 110 тысяч имеют работу и профессию. То есть всего лишь 16% от общего количества и 25% от числа трудоспособного возраста лиц с инвалидностью. фондом "Даму" по программе "scale-up"отобраны 75 проектов лиц с инвалидностью, уже занимающихся бизнесом или имеющих стартап, для оказания нефинансовой поддержки, которая предусматривает акселерацию, масштабирование, бизнес-менторство, обучение, содействие в выходе на новые рынки. [5]

Формирование мировоззрения у умственно отсталых учащихся представляет собой сложную, но вполне выполнимую задачу. У умственно отсталых учащихся мировоззрение формируется в процессе обучения хозяйственно-бытовой, общественно-полезной, производственной деятельностью. Особенности формирования мировоззрения у этой категории детей обусловлены свойственной им неразвитостью мышления, слабостью усвоения общих понятий и закономерностей [6].

Система трудового воспитания в специальной школе основана на процессе обучения самообслуживанию, ручному, хозяйственно-бытовому и общественно-полезному труду, производственному обучению. Анализ всех этих видов трудовой деятельности показывает, что, начиная с обучения элементарным навыкам самообслуживания и хозяйственно-бытового труда, ребенок с умственной отсталостью приобретает необходимые знания и представления, которые на более позднем этапе влияют на успешность его обучения производственной деятельностью и профессиональное самоопределение. Таким образом, система трудового воспитания представляет собой поэтапную, последовательную структуру, в которой успешность прохождения определенного этапа влияет непосредственно на успешность прохождения следующего этапа и призвана решать проблему предпрофессиональной подготовки школьников с умственной отсталостью.

Трудовое обучение как предмет должен формировать правильное представление о производственной деятельности, о характере, содержании и специфике труда в современных условиях, о возможностях и способностях

человека, о специфике трудового самоопределения лиц с ограниченными возможностями здоровья, о динамике трудовой деятельности человека в течение всей жизни. Но зачастую сегодняшнее состояние преподавания этого предмета не может отвечать на современные вызовы. Во многих коррекционных школах трудовая подготовка зачастую сводится к трудотерапии, способствующей лишь коррекции нарушений и формированию компенсаторных умений и навыков.

Таким образом, трудовое обучение важное звено в системе предпрофессиональной подготовки обучения школьников с особыми образовательными потребностями и в современных жестких социально-экономических условиях.

Проблемы отсутствия системы профориентационной работы и практики трудового обучения затрудняют лицам с особыми потребностями, а именно с легкой умственной отсталостью быть конкурентоспособными на рынке труда, тем более, что большинство из них, не являются инвалидами, а значит и не имеют никаких льгот при трудоустройстве. К ним предъявляются те же требования, что и к их нормально развивающимся сверстникам, выпускникам общеобразовательных школ.

Список литературы:

1. Л.М. Митина, Л.В. Брендакова, И. В. Вачков, И.Н. Грызлова, И.Н. Исакова, В. Г. Колесников, И.М.Кандаков, Ю.А. Кореляков, А.К. Осницкий, И.А. Переверзева, Н. Н. Трушина Г.В.Ш. (Под редакцией докт. психол. наук Л.М.М. Психологическое сопровождение выбора профессии. Научно-методическое пособие. Москва: Издательство «Флинта», 1998. 184 р.
2. Закон РК Об образовании (с изменениями и дополнениями по состоянию на 07.07.2020 г. Психологическое сопровождение выбора профессии: Научно-метод. пос. / Под ред. А.М. Митиной. - М., 1998..
3. Старобина Е. М., Концептуальная модель системы непрерывного профессионального образования инвалидов // автореферат диссертации. 2004. Р. 55.
4. Проблемы и перспективы профессионального самоопределения и профессионального развития в РК
5. https://bagdar.kz/ru/Article/Item?alias=problemy_i_perspektivy_professionalnogo_samoopredeleniya_i_professionalnogo_razvitiya_v_rk (дата обращения: 22.01.2024)
6. Глухов В. П. Основы коррекционной педагогики и специальной психологии :Учеб.-метод. пособие для вузов. - М. : МГГУ им. М. А. Шолохова, 2007.

ӘОЖ 376.1

ИНКЛЮЗИВТІ БІЛІМ БЕРУДІҢ ИННОВАЦИЯЛЫҚ ЖОЛДАРЫ

Жумагулова Галия Багитовна

Бастауыш сынып мұғалімі, педагог – сарапшы
Ғафу Қайырбеков атындағы
№ 9 жалпы білім беретін мектебі
Қостанай қ., Қазақстан
E-mail: galia_87zh@mail.ru

Джусупбекова Гульмира Талгатовна

Бастауыш сынып мұғалімі, педагог – сарапшы
Ғафу Қайырбеков атындағы
№ 9 жалпы білім беретін мектебі
Қостанай қ., Қазақстан
E-mail: dgulmirat@gmail.com

Аңдатпа

Инклюзивті білім беру мүмкіндігі шектеулі балалардың дамыту және оқыту тәсілі ретінде. Ол технологиялар бар. Осылайша қоғамдағы мүмкіндігі шектеулі адамдарға бейімделуге және қарапайым адамдармен байланыс орнатуға көмектеседі.

Түйінді сөздер: *инклюзивті білім беру, мүмкіндігі шектеулі балалар, ерекше білімді қажет ететін балалар, қажетті қабілеттерін дамыту, интеллектуалды даму деңгейі, психикалық даму, инклюзивті білім беру технологиялары.*

Аннотация

Инклюзивное образование как способ развития и обучения детей с ограниченными возможностями здоровья. Для этого существуют специальные современные технологии, которые помогают в осуществлении этого обучения и достижению результатов. Тем самым, помогая адаптироваться особым людям в обществе и вступать в контакт с обычными людьми.

Ключевые слова: *инклюзивное образование, дети с ограниченными возможностями, дети ,дети, требующие особых знаний, развитие необходимых способностей, уровень интеллектуального развития, психическое развитие, технологии инклюзивного образования.*

Abstract

Inclusive education as a way of development and learning of children with disabilities. It has Technologies. In this way, it helps people with disabilities in society to adapt and establish contact with ordinary people.

Key words: *inclusive education, children with disabilities, children in need of special knowledge, development of necessary abilities, level of intellectual development, mental development, technologies of inclusive education.*

*«Егер балаға қуаныш пен бақыт бере
білсек, ол бала сондай бола алады»
В.Сухомлинский*

Бүгінгі күні инклюзивті білім беру мәселесі қоғамда қызу талқыланып, пікірталас тудыруда. «Инклюзивті білім беру» ұғымы көбінесе бұл білім беру ортасын ізгілендіру әрекеті ретінде түсіндіріледі. Ағылшын тілінен аударғанда «инклюзия» термині «қосылу» дегенді білдіреді. Инклюзивті білім беру (фр. *inclusif*-лат. *Include* – араласу, қосамын) – жалпы білім беруді дамыту процесі, ол ерекше қажеттіліктері бар балалар үшін білім алуға қолжетімділікті қамтамасыз ететін, барлық балалардың әртүрлі мұқтаждықтарына бейімделу тұрғысынан барлығы үшін білім алуға қолжетімділікті білдіреді.

Инклюзивті білім беру – бұл мүмкіндігі шектеулі адамдарға бірдей қызмет көрсету. Барлық адамдар білім алуда тең мүмкіндіктерге ие болуы керек. Өйткені, біз барлық мұндай адамдар үшін олардың барлығымен қатар оқуы үшін арнайы жағдайлар жасалуда.

Инклюзивті оқыту - барлық балаларға мектепке дейінгі оқу орындарында мектеп және мектепке өміріне белсене қатысуға мүмкіндік береді. Инклюзивті оқыту-оқушылардың тең құқығын анықтайды және ұжым іс-әрекетіне қатысуға мүмкіндік береді. Адамдармен қарым-қатынасына қажетті қабілеттілікті дамытуға мүмкіндік береді. Инклюзивті оқыту-барлық балалардың мұқтаждығын ескеретін ерекше қажеттілігі бар балалардың білім алуын қамтамасыз ететін жалпы білім үрдісінің дамуы [1].

Инклюзивті білім берудің басты мақсаты – жеке баланы өзгерту немесе түзету емес, оқу процесін осы баланың мүмкіндіктеріне бейімдеу. Психикалық дамудың негізгі белгілері интеллектуалды даму деңгейі, яғни, зейіні, есте сақтауы, ойлауы, кеңістікті бағдарлауы төмен болып келеді. Осы себептерге байланысты психикасының дамуы тежелген (ПДТ) балалардың оқу үлгерімі төмен болады. Бұл балалардың оқуға үлгермеушілігі жеті-сегіз жастан анық байқалады. Ата-аналары көмекші не арнайы мектептер мен мектеп-интернаттарға, психологиялық-педагогикалық түзеу кабинеттері мен коррекциялық-түзету сыныптарына балаларын

бергісі келмеген жағдайда жалпы білім алатын мектептерде ПМПК-ның ұсынысы бойынша жеңілдетілген бағдарламамен оқытуына толық құқылары бар. Жалпы білім беретін мектептер мен бала бақшалар ПМПК-ның қорытындысы бойынша көрсетілген, яғни, баланың деңгейіне қарай жеңілдетілген бағдарламамен кемтар балаларды тәрбиелеуге және инклюзивті оқытуға дайын болғандары жөн. Инклюзивті оқытуға жалпы мектептерде арнайы психологы, әлеуметтік мұғалімі, олигофрено мұғалімі, логопед мамандары жұмыс жасайды. Егер ата-анасы баласын арнайы мектеп- интернатқа жібергісі келмесе, жергілікті жалпы мектепте мүмкіндігі шектеулі баланың мүмкіндігіне қарай, жеңілдетілген бағдарлама бойынша, инклюзивті оқытуға міндетті. Қазіргі таңда барлық әлем жұртшылығының назарын аударып отырған мәселе балалардың жеке сұраныстары мен ерекшеліктеріне ортаның, отбасының қатысуымен білім беру үрдісіне толық қосуды қарастыратын инклюзивті білім беру болып табылады. Осы жаһандық мәселеге әлем ғалымдары мынадай анықтама береді: инклюзивтік білім беру дегеніміз – барлық балаларды, соның ішінде мүмкіндіктері шектеулі балаларды жалпы білім үрдісіне толық енгізу және әлеуметтік бейімдеуге, жынысына, шығу тегіне, дініне, жағдайына қарамай, балаларды айыратын кедергілерді жоюға, ата-аналарын белсенділікке шақыруға, баланы түзеу, педагогикалық және әлеуметтік мұқтаждықтарына арнайы қолдау, яғни, жалпы білім беру сапасы сақталған тиімді оқытуға бағытталған мемлекеттік саясат.

Инклюзивті оқытудың негізгі принциптері:

1. Адам құндылығы оның мүмкіндігіне қарай қабілеттілігімен, жеткен жетістіктермен анықталады.
2. Әрбір адам қарым- қатынасқа құқылы.
3. Білім шынайы қарым-қатынас шеңберінде жүзеге асады.
4. Барлық адамдар құрбы-құрдастарының қолдауы мен достығын қажет етеді.
5. Әрбір оқушы үшін жетістікке жету-өзінің мүмкіндігіне қарай орындай алатын әрекетін жүзеге асыру [6].

Инклюзивтік оқыту бастауыш сыныптарда білім беру ұйымдарының бұйрығымен, әр балаға оқытудың қажеттілігі туралы психологиялық медициналық-педагогикалық кеңестерімен ашылады. Психолог, логопед, дефектолог мамандары оқуда қиындықтары бар балаларды анықтауға диагностикалық жұмыс жүргізіп, оқушыларды қадағалау мақсатында жеке жоспарға сәйкес сабақтан тыс уақытта түзету-дамыту сабақтарын ұйымдастырады.

Бастауыш сыныпта инклюзивтік білім беруді ұйымдастыруды тиімді түрде жүзеге асыруда кедергілер мен қиындықтар жетерлік. Мектеп педагогтарының жалпы білім беретін бастауыш сыныптарында оқытудың нақты тәсілдерін әлі білмейді. Оқуға жазуға, есепке, қарым-қатынасқа, мәдени тәртіп ережелерін үйренуін қалыптастыру ең маңыздысы сол болып табылады. Олармен түзету жұмысы неғұрлым ертерек басталса, соғұрлым қайтарымы үлкен болады.

«Білім туралы» Қ.Р-ның Заңының 21-тармағының 3 тармақшасына сәйкес инклюзивті білім беру – оқытудың тиісті білім беретін оқу бағдарламаларына білім алушылардың өзге де санаттарымен тең қолжетімділікті, арнайы жағдайларды қамтамасыз ету арқылы дамытуға түзету-педагогикалық және әлеуметтік қолдауды көздейтін, мүмкіндігі шектеулі адамдарды бірлесіп оқытуды және тәрбиелеуді қажет ететін үрдіс болып саналады. Заманауи педагогикада интеграциялау процесінің дамуына білім берудегі жаңа құндылықтардың пайда болуы үлкен әсер етті. Білім саласындағы құндылықтар, әлеуметтік жүйе ретінде, адам мен қоғамның дамуына жағдай жасайды. Білім беру жүйесі оқушылардың қажеттіліктерін қамтып, білім алып, құқықтарын қорғай алуға көмек береді. Мұның барлығы жалпыға білім беру жүйесінен шеттетілген балалардың топтарына бағытталған мемлекеттің білім беру саясаты. Инклюзивті білім беруді іске асырудағы қажетті көрсеткіштердің бірі – білімнің

сапасы. Мұнда білім алу құқығы тек қолжетімділік ғана емес, сонымен қатар балалық шақтан үлкен болғанға дейін білім алу процесіндегі әр адамның жетістіктерге жетуі. Ерекше сұранысты қажет ететін балаларға білім беру кез- келген ел үшін негізгі міндеттердің бірі болып табылады. Бұл – әркім өз әрекетінің қажеттігі мен қатыстылығын сезіне білетін шын мәніндегі инклюзивті қоғам құруға қажетті шарт. Біз әрбір балаға оның сұранысы мен басқа да жағдайларына тәуелсіз, өз әлеуетін толық жүзеге асыруға, қоғамға пайда әкелуге және оның толық қанды мүшесі болуға мүмкіндік беруге міндеттіміз.

Педагогикалық технологияларды қолданудың бір түрі – сауалнама. Әр адамға белгілі бір сұрақтар жиынтығы бар форма беріледі, соның арқасында мұғалім оқушының мүдделері мен қабілеттерін анықтай алады. Нәтижелер жиналып, талданған кезде сабақтарға арналған материалды таңдау оңайырақ болады. Сабақты құрастыруда мұғалім сауалнамадан кейінгі нәтижесін ескере отырып, әр оқушыға арналған тапсырмаларды таңдауы керек. Бұл тәсіл даралау принципі деп аталады. Ол барлық сынып оқушыларына тең мүмкіндіктер жасауға мүмкіндік береді, осылайша практикада инклюзивті тәсіл жүзеге асырылады.

Бүгінгі күні мүмкіндігі шектеулі баланы ортаға кіріктіру, жалпы білім беру процесіне қосу, мүмкіндігі шектеулі балалардың құқығын қамтамасыз ету маңызды мәселенің бірі болып отыр. Осы мәселеде баланы психологиялық-педагогикалық қолдау күрделі де маңызды процесс. Баланы психологиялық-педагогикалық қолдау – инклюзивті білім беру жүйесінде баланың тәрбиесіне, оқу процесіне, жақтын дамуына, әлеуметтенуіне, бейімделуіне жағдай жасауға бағытталған кәсіби белсенді жүйе. Жүсіпбек Аймауытов «Мұғалім істеген ісі өнімді, берекелі болуын тілесе, әуелі өз қызметін шын көңілмен жақсы көрсін» деген екен. Олай болса, өз мамандығын шексіз сүйе білген маман иесі ғана үздіксіз ізденіс пен асқан шыдамдылық, қажырлы еңбектің арқасында баланың біліміне, оның болашағына үлкен сәулесін түсіріп, бала өмірін дұрыс бағытқа бағыттары сөзсіз. Мәселен әр оқушының эмоционалдық және психикалық таным процестерінің дамуы деңгейі әртүрлі. Десекте қазіргі таңда әр оқушыға жеке тұлға ретінде қарап, саналы тәрбие сапалы білім беру өмір талабы болып табылады. үрдістерді дамыту тәжірибесі оның дұрыс бейімделу барысында оларды пайдалану үшін маңызды болып табылады.

Қорыта айтқанда, түзете дамыта оқыту сыныптарында жаңа ақпараттық технологияларды, инновациялық әдіс – тәсілдерді пайдалану - оқыту үрдісінде оқушылардың білім қорын молайтуға, белсенділігін арттыруға, шығармашылық қабілеттерін жетілдіруге көмегі бар. Оқушыларды шығармашылыққа, өз бетімен іс-әрекет етуге, өз пікірін айта алатын, оны дәлелдей білетін, өмірге деген өзіндік көзқарасы қалыптасқан, үнемі ізденіс үстінде болатын, қоғам дамуына үлес қоса алатын, жан-жақты жетілген жас ұрпақ өкілдерін дайындай аламыз. Демек, кез-келген оқыту, тек білім беруден басқа түзету, дамыту жұмыстары болатын көрнекті-тәжірибелік сиқырлы іс-әрекет, ол виртуалдық іс-әрекет деңгейіндегі компьютермен жұмыс істеу. Жоғарыда атап өткендей мүмкіндігі шектеулі балаларды түзете-дамыта оқытудың негізгі жүйесі инклюзивті білім берудің практикалық адымы неғұрлым ерте ғылыми теориямен өзіндік үндестігін тапса, онда еліміздегі мүмкіндігі шектеулі тұлғаларға деген оң көзқарас оңалар еді. Сондай-ақ инклюзивті білім берудің инновациялық жолдарын оның ішінде компьютерлік технология, интерактивті тақта сияқты білім беруге қажетті жаңа ақпараттық технологиямен қамтамсыз етілсе, келешекте мүмкіндігі шектеулі балаларға білім беру жүйесінде ешқандай кедергілер болмас еді.

Әдебиеттер тізімі:

1. Жұмабаев М.Б. Педагогика, «Қазақы дүниетанымдағы бала тәрбиесі», 2022ж
- 2 Жұмасова С.К. Психология, «Педагогикалық психология негіздері»-Астана.:2017ж.

3. Кемтар балаларды әлеуметтік және медициналық-педагогикалық түзету арқылы қолдау туралы, ҚР 2002ж, №343 заңы
4. Қазақстан Республикасының Білім беруді дамытудың 2011-2020 жылдарына арналған мемлекеттік бағдарламасы -Астана., 2010.
5. А. Байтұрсынова «Арнайы педагогика: проблемалары мен даму болашағы» Алматы, 2008 ж
6. Ахметова Д.З. Педагогика и психология инклюзивного образования, 2013, - Казань
7. Жубакова С.С. Теория и практика инклюзивного образования: учебное пособие/С.С. Жубакова. -Алматы: Эверо,2017.-148
- 8.Инклюзивті білім беру негіздері: оқу құрлы/ А. Исакова, З.А. Мовкебаева Алматы: 2016.-320б.

УДК 376.1

ИСПОЛЬЗОВАНИЕ СОВРЕМЕННЫХ ТЕХНОЛОГИЙ И РЕСУРСОВ, КАК ИННОВАЦИОННЫЕ СТРАТЕГИИ В ОБУЧЕНИИ И ВОСПИТАНИИ ИНКЛЮЗИВНОГО ОБРАЗОВАНИЯ

Жунусова Елена Анатольевна

учитель -логопед, педагог-эксперт

КГУ «Общеобразовательная школа

им. М. Горького отдела образования Карабалыкского района»

Управления образования акимата Костанайской области

п. Карабалык, Карабалыкский р-он., Костанайская обл., Казахстан

E-mail: Elena04031991@mail.ru

Аңдатпа

Инклюзивті білім беру ОВ бар балаларды дамыту және тәрбиелеу тәсілі ретінде. Ол үшін ОВ бар балаларды оқыту мен тәрбиелеуді жеңілдетуде заманауи инновациялық технологиялар мен ресурстар бар. Осылайша, заманауи ресурстарға балалардың қоғамға бейімделуіне және қоршаған әлеммен байланысқа түсуіне көмектесу.

Түйінді сөздер: инклюзия, ОВбарбалалар, интерактивті тақта, инновациялық ресурстар.

Аннотация

Инклюзивное образование как способ развития и образования детей с ОВ. Для этого существуют современные инновационные технологии и ресурсы в облегчении обучения и воспитания детей с ОВ. Тем самым, помогая современным ресурсам к адаптации детей в общество и вступать в контакт с окружающим миром.

Ключевые слова: инклюзия, дети с ОВ,интерактивная доска, инновационные ресурсы.

Abstract

Inclusive education as a way of development and education of children with disabilities. To do this, there are modern innovative technologies and resources to facilitate the education and upbringing of children with disabilities. Thus, helping modern resources to adapt children to society and to come into contact with the outside world.

Key words: inclusion, children with ОV, interactive whiteboard, innovative resources.

В настоящее время в рамках реформы образования РК осуществляется реализация инновационных подходов к обучению, воспитанию и социализации детей с ограниченными возможностями развития в условиях общеобразовательных школ.

Включение детей с особыми потребностями в массовые образовательные учреждения предусматривает специализированную коррекционную помощь и психологическую поддержку, задачами которых являются контроль за развитием ребенка, успешность его обучения, оказание помощи в решении проблем адаптации в среде здоровых сверстников.

Для реализации данной задачи необходимы средства и технологии, которые одновременно должны быть универсальными, а также индивидуальными, так как

каждый ребенок обладает собственными образовательными потребностями и способностями. Именно такими возможностями обладают современные интерактивные и дистанционные технологии обучения, позволяющие в полном объеме ввести инклюзивное образование. [1]

Современные технологии и ресурсы являются ценными инновационными стратегиями в обучении и воспитании инклюзивного образования. Они позволяют создать равные возможности для всех детей, включая тех, у кого есть особые образовательные или физические потребности.

Вот несколько примеров, которые используются в современных технологиях и ресурсах в инклюзивном образовании:

1. Адаптивные онлайн-уроки: Онлайн-платформы и обучающие программы могут быть настроены таким образом, чтобы адаптироваться под индивидуальные потребности каждого ученика. Например, они могут предоставлять дополнительные упражнения или объяснения для детей, испытывающих трудности в определенных областях, или предлагать более сложные задания для детей, показывающих прогресс.

2. Интерактивные образовательные приложения: Существует широкий выбор образовательных приложений, которые могут быть использованы для инклюзивного обучения. Они могут включать игровые элементы, анимации и звуки, чтобы помочь детям с разными типами индивидуальности лучше понять и запомнить информацию. Это особенно полезно для детей с нарушениями речи или слуха.

3. Технические средства поддержки: Современные технологии могут предоставить дополнительные средства поддержки для детей с физическими ограничениями. Например, с помощью персонального компьютера, планшета или специальных устройств управления дети с ограниченными возможностями могут использовать голосовое управление или альтернативные методы ввода информации.

4. Устройства для общения: Для детей, имеющих сложности в общении или нарушениями аутистического спектра, специализированные устройства для общения, такие как альтернативные и дополнительные средства коммуникации (АДСК), могут значительно облегчить коммуникацию и способствовать их включению в учебный процесс.

5. Онлайн ресурсы и обучающие видео: Интернет предоставляет беспрецедентный доступ к обучающим материалам и видеороликам. Это дает учителям и родителям возможность найти и использовать специализированные ресурсы, которые соответствуют уникальным потребностям детей. [2]

В 2023 году на базе нашей школы КГУ «Общеобразовательная школа им М. Горького отдела образования Карабалыкского района» Управления образования акимата Костанайской области, был открыт кабинет поддержки инклюзии, который оснащен современными технологиями и ресурсами.

Главная задача кабинета поддержки инклюзии-создать комфортное пространство для развития детей с особыми образовательными потребностями, чтобы дети чувствовали и воспринимали себя равными среди равных.

На базе данного кабинета, в своей работе мы часто используем информационные технологии, различные презентации, видео уроки, логоритмика и многое другое.

В нашем кабинете КПИ имеется современный интерактивный ресурс - интерактивная доска, это ценный инструмент для обучения детей.

На своих занятиях, мы часто используем интерактивную доску, которая служит полезным инструментом на уроках по логопедии. Она позволяет нам проводить занятия более интерактивно и привлекательно для детей.

Вот примеров использования интерактивной доски на уроках по логопедии:

1. Визуальные упражнения: интерактивную доску применяем для отображения изображений или видеороликов, связанных с произношением определенных звуков или слов. Это помогает детям лучше понять, как должны быть образованы звуки и как они связаны с соответствующими словами.

2. Игровые упражнения: Интерактивная доска позволяет проводить игры и задания, которые помогают детям развить и улучшить свои логопедические навыки. Например, мы создаем игру на интернет-ресурсах Nearpod, в которой дети должны правильно произнести слово или предложение, чтобы перейти на следующий уровень.

3. Виртуальные модели речевого аппарата: на интерактивной доске мы можем отображать анимированные модели речевого аппарата, что помогает детям лучше понять, как работают органы речи при произношении определенных звуков. Это может быть особенно полезно для детей с проблемами в артикуляции.

4. Рабочие листы и упражнения: на интернет-сайте Learningapps.org, создаем различные рабочие листы и упражнения, затем их применяем на интерактивной доске, которые помогают детям развить и улучшить свои речевые навыки. Например, дети могут использовать доску для того, чтобы расставлять буквы и создавать слова или предложения.

5. Интерактивное чтение: используем интерактивную доску для проведения занятий по чтению. Например, дети могут совместно с логопедом выбирать правильные слова для заполнения пропусков в предложении или создавать свои собственные истории, используя интерактивную доску.

В целом, использование интерактивной доски на уроках по логопедии делает занятия более интересными и эффективными. Она помогает лучше понять и улучшить свои речевые навыки, а также развивает их креативность и визуальное мышление.

Как и выше уже писала, для того чтобы с пользой использовать интерактивную доску на занятиях по логопедии, мы осваиваем все новые интернет-ресурсы, для того чтобы облегчать изучение тем, делать занятие более увлекательным.

Вот некоторые интерактивные приложения:

Первое приложение называется Nearpod – это онлайн-платформа, которая позволяет создавать презентации к своим занятиям и делиться ими с учениками прямо во время урока. Презентации могут создаваться на различные темы (овощи, фрукты, строение человека и т.д.), которые потом на уроке мы закрепляем. [3]

Второе приложение, это Joyteka – это образовательная платформа, которая помогает школьникам и педагогам пробовать новые форматы уроков и домашних заданий.

В это приложение входит 5 онлайн-сервисов, в которых мы можем создавать любой урок и вдохновить учеников на обучение.

- Образовательная игра «Квест»: ученикам предстоит выбраться из комнаты, решая ваши задания;

- Сервис проверки знаний «Тест»: заполняем вопросы и ответы по изучаемой теме, а сервис сформирует удобный формат для учеников и настроит автопроверку ответов;

- Игра в «Термины»: ученики объясняют друг другу термины в формате игры Alias;

- Интеллектуальная игра «Викторина»: с помощью данного приложения можно устроить детям «Свою игру» прямо на уроке.

Joyteka – это приложение, которое подходит для любого школьного предмета, а её использование не требует специальных навыков, поэтому учащимся с ОВ не составит труда, активно пользоваться этим ресурсом.

Joyteka всегда помогает нам в работе, заинтересовать и вдохновить учащихся на новые подвиги в своих знаниях.[4]

Третье приложение, D-ID – это веб-приложение, которое использует анимацию лица в реальном времени и усовершенствованную систему преобразования текста в речь для создания захватывающего и похожего на человека ИИ.

В данном приложении мы с учениками выбираем его любимого мультикаплицсионного персонажа которого они могут оживить. Составляет текст или вопросы, на которые он может ответить лицом к лицу своему герою.[5]

И четвертое, приложение, которое используем на своих занятиях, это Learningapps.org - сервис для создания интерактивных учебно-методических пособий по разным предметам. На данном сервисе <http://learningapps.org/> есть возможность создавать пазлы, на частях которого располагаются ответы на поставленные вами вопросы.

Сервис дает возможность разнообразить урок, сделать его увлекательным, а процесс обучения простым и доступным для понимания каждому учащемуся.[6]

Все вышеперечисленные интернет - ресурсы, облегчают нам работу с детьми с ОВ.

Современные технологии и ресурсы открывают огромные возможности для инклюзивного воспитания, помогая детям с разными потребностями полноценно участвовать в образовательном процессе и развивать свои потенциалы. Важно обращаться к этим инновациям с умом и адаптировать их под конкретные потребности каждого ребенка.

Итак, применение современных педагогических технологий инклюзивного образования в логопедической работе непосредственно влияет на результативность и эффективность данных занятий. Они являются перспективным средством коррекционно-развивающей работы с детьми, имеющими нарушения речи.

Список литературы:

1. Государственная программа развития образования Республики Казахстан на 2011-2020 гг. Указ Президента Республики Казахстан от 7 декабря 2010 г., №1118
2. Газман О.С. Педагогическая поддержка детей в образовании как инновационная проблема //Новые ценности в образовании: десять концепций и эссе. Вып.3. – М., 1995. – С.58-63
- 3.<https://nearpod.com/>
4. <https://joyteka.com/ru>
5. <https://www.d-id.com/>
6. <http://learningapps.org/>

УДК 376.1

МОДЕЛЬ РАБОТЫ ПО ПРЕЕМСТВЕННОСТИ В ИНКЛЮЗИВНОМ ОБРАЗОВАНИИ ДО И ШКОЛАХ

Зайцева Елена Васильевна

Бобрицкая Елена Анатольевна

КГКП «Ясли-сад 54 отдела образования города Костаная»

Управления образования акимата

Костанайской области

Аңдатпа

Педагогтар мен мамандардың негізгі міндеті – инклюзивті білім беру проблемалары туралы өзіндік түсінігін модельдеу, инновациялық білім беру ортасында жұмыс істеу қабілетін дамыту, кәсіби міндеттерді шешуге дайындық жиынтығын қамтамасыз ету.

***Түйінді сөздер:** инклюзивті білім беру, балалар, педагог, инновациялар.*

Аннотация

Основная задача педагогов и специалистов моделировать собственное понимание проблематики инклюзивного образования, формировать умения работать в инновационной образовательной среде, что в совокупности должно обеспечить готовность к решению профессиональных задач.

***Ключевые слова:** инклюзивное образование, дети, педагог, нововведения.*

Abstract

Main task of the teachers and specialists is to model own understatement (figure outing) of the issue inclusive education, to form skills to work in inovation educational environment, that in totality need to ensure the readiness to solving professional tasks (problems).

***Key words:** inclusive education, children, teacher, innovations.*

В современной ситуации накопленного опыта социальной и образовательной инклюзии неизбежно встает вопрос о поиске и четкой трактовке методологических, концептуальных оснований, с позиции которых будет происходить исследование процессов построения инклюзивного образования, так и процессов, происходящих внутри него. Попытки содержательного обоснования проблемы в литературе часто ограничиваются призывами к обеспечению реального права детей с нарушениями на полноценное образование.

Вполне понятно, что концептуальное наполнение интегрированной модели образования будет происходить постепенно, соответственно реализации комплексных системных исследований в этой области. Ясным является то, что становление теории нового образования будет представлять синтез теорий, включающий философское, педагогическое, психологическое, медицинское и т.д. знание, а результаты теоретического поиска будут выполнять роль научных ориентиров в практике реализации инклюзивного образования, обеспечат его оптимальное функционирование.

Следует особо подчеркнуть, что введение инклюзии в образовательную систему не должно приводить к уменьшению значения специального образования. Инклюзивное образование выступает как одно из направлений образования, вариант предоставления образовательных услуг ребенку с ООП. Все особые дети нуждаются в обогащении опыта социального и учебного взаимодействия со своими нормально развивающимися сверстниками, однако каждому ребенку необходимо подобрать доступную и полезную для его развития модель образования. Образовательная инклюзия, скорее всего, имеет свои пределы, в тех случаях, когда для ребенка нецелесообразно совместное обучение, необходимо предоставить возможность

обучаться в специализированном учреждении, позаботившись о формировании социальных умений, включив его в совместные досуговые программы [1].

Нововведения – закономерность развития любой системы, вызывающие рассогласованность,

расхождение уже сложившихся ее подструктур. Согласно положениям системного анализа, при внедрении

инновации необходимо обеспечить, чтобы новая модель была согласована с культурной средой, в которой ей предстоит функционировать, входила бы в эту среду не как чужеродный элемент, а как естественная составная часть (Перегудов Ф.И., Тарасенко Ф.П., 1989). Также вероятно, что и в самой среде должны быть созданы предпосылки, обеспечивающие функционирование будущей модели. Таким образом, не только модель должна приспособливаться к среде, но и среду необходимо приспособлять к модели будущей системы.

Для качественной работы по преемственности в инклюзивном образовании школы и ДО в детском саду проводятся различные мероприятия. Одним из наиболее важных и значимых является День открытых дверей, на который мы приглашаем сотрудников школ (завучей, психологов, дефектологов). Специалисты общеобразовательных учреждений рассказывают о предлагаемых в их школах (центрах) услугах, сообщают о контингенте обучающихся детей, а также о возможностях, которые могут дать.

Очень четко выражена позиция педагогов о необходимости выбирать грамотно и рационально ту программу обучения для своего ребенка, при освоении которой ребенок будет чувствовать себя успешным. Мы приводим примеры, когда ребенок не осваивает программу и в результате возвращается на класс ниже, либо наоборот, с нижней ступени поднимается на другой уровень.

Невозможно представить себе модель преемственности без блока родителей ребенка. Прежде всего, хочется сказать о том, что очень многим родителям детей с ООП необходимы примитивные знания о психологии и физиологии подобных детей. Это прежде всего необходимо для того, чтобы родители осознали важность правильного выбора послесадовского образования для своего ребенка.

В нашем детском саду проводятся клуб «Содружество», где специалисты делятся опытом с родителями, обучают их формам, приемам, методам воспитания и обучения детей с ЗПР, интеллектуальным нарушением.

К условиям организации инклюзивной образовательной среды в преемственности дошкольного и школьного образования мы относим:

- *Уровень дидактических технологий, образовательных программ, воспитательного пространства учреждений).*

Создание гибкой и вариативной организационно-методической системы, адекватной образовательным потребностям детей с различными возможностями обеспечивается преемственностью систем дошкольного и школьного образования.

Совместная деятельность специалистов детского сада и школы осуществляется как сотрудничество по выработке совместных решений в сфере создания педагогических условий инклюзии. Сотрудничество осуществляется в следующих формах: совместное проведение педагогических советов и совещаний, родительских собраний, воспитательных мероприятий, занятий в школе будущего первоклассника.

- *Комплексное и многоуровневое сопровождение участников образовательного процесса: педагога (научный руководитель, администрация), обучения детей (дефектолог, психолог, родители) и социализации детей (психолог, родители, волонтеры).*

Сопровождение участников образовательного процесса реализуется посредством следующих

инновационных технологий, которые в совокупности реализуют комплексный разноуровневый характер

сопровождения участников педагогического процесса:

- технология адаптации ребенка к новой образовательной ступени
- технология сопровождения педагога
- технология помощи ребенку в процессе обучения
- технология взаимодействия с семьей
- технология воспитания личности

Виды (направления) комплексного сопровождения:

- профилактика;
- диагностика (индивидуальная и групповая (скрининг));
- консультирование (индивидуальное и групповое);
- развивающая работа (индивидуальная и групповая);
- коррекционная работа (индивидуальная и групповая);
- психологическое просвещение и образование (повышение психолого-педагогической компетентности учащихся, администрации, педагогов, родителей).

В основе поддержки лежит метод комплексного сопровождения, реализующего четыре функции:

Диагностика возникающих у ребенка проблем; поиск информации о сути проблемы и способах ее разрешения; консультация на этапе принятия решения и выработке плана решения проблемы; помощь на этапе реализации решения проблемы.

Среди принципов построения инклюзивного образовательного пространства основными, на наш взгляд, выступают:

- *Раннее включение в инклюзивную среду.* Это обеспечивает возможность абилитации, то есть первоначального формирования способностей к социальному взаимодействию;

- *Коррекционная помощь.* Ребенок с нарушениями развития обладает компенсаторными возможностями, важно их «включить», опираться на них в построении образовательно-воспитательного процесса. Ребенок, как правило, быстро адаптируется к социальной среде, однако, он требует организации поддерживающего пространства и специального сопровождения (что также выступает в качестве условий, учитывающих его особые потребности).

- *Индивидуальная направленность образования.* Ребенок с нарушениями может осваивать общую для всех образовательную программу, что является важным условием его включения в жизнедеятельность детского коллектива. При необходимости разрабатывается индивидуальный образовательный маршрут в зависимости от особенностей, глубины дефекта и возможностей ребенка. Маршрут должен быть гибким, ориентироваться на зону ближайшего развития, предусматривать формирование речевых умений, основных видов познавательной деятельности соответственно возрасту, развитие социальных умений.

- *Командный способ работы.* Специалистам, педагогам, родителям необходимо работать в тесной взаимосвязи (по командному принципу), что предполагает совместное построение целей и задач деятельности в отношении каждого ребенка, совместное обсуждение особенностей ребенка, его возможностей, процесса его движения в развитии и освоении социально-педагогического пространства.

- *Активность родителей, их ответственность за результаты развития ребенка.* Родители являются полноправными членами команды, поэтому им должна

быть предоставлена возможность принимать активное участие в обсуждении педагогического процесса, его динамики и коррекции. Практически, инклюзивное образование предполагает:

Наш «эксперимент» еще не завершен и о его успешности или недоработках говорить еще рано.

В зависимости от тематики занятий используем разные методы работы :

-методы арт – терапии, способствующие развитию произвольности и способности к саморегуляции: «Живое домино», «Волшебный лес», «Остров загадок», «Сломанные сказки»;

-цветотерапия – метод стимулирующий и развивающий у детей умение соотносить цвет с настроением, развивать мышление и воображение: упражнения «Пузырьки», Трубка», «Отражение», «Вверх-вниз», «Поймай взглядом»;

-сказкотерапия- один из методов коррекционной работы с детьми. Сказочные образы полны эмоциональной насыщенности, красочны и необычны, и в то же время просты и доступны для детского понимания.

-пескотерапия - для уравнивания эмоционального состояния детей с ОНР. Работать с песочницей мы начинаем сразу: сначала строим сказочные города, придумываем, что произойдет с жителями во время стихийного бедствия. Такие занятия проводятся с целью диагностики и психопрофилактики. Здесь можно определить лидера, конфликтного ребенка, выявить скрытые таланты, речевые возможности ребенка. Затем, на занятиях, включаются игры на развитие тактильно-кинестетической чувствительности и мелкой моторики рук. Игры и упражнения с песком положительно влияют на эмоции и являются замечательным средством для развития детей. Ребенок анализирует свои действия, лучше понимает себя и других, у него быстрее развивается тактильно-кинестетические ощущения и мелкая моторика пальцев рук. Дети становятся более коммуникабельными, раскрепощенными.

На групповых занятиях с детьми применяем следующие приемы:

1.Игры и упражнения, направленные на коррекцию эмоционально – волевой сферы воспитанников:«Иголка и нитка», «Дракон кусает свой хвост», «Скучно, скучно так сидеть».

2.Сюжетные, игры инсценировки, речевые игры на развитие общих движений с речевымсопровождением, развитие коммуникативных навыков детей: «Поссорились два петушка», «Рыбаки и рыбка», «Пирог», «Я артист».

3.Игры, развивающие восприятие величины, формы, цвета: «Спрячь шарик в ладошках», «Помоги мишке и кукле», «Волшебный сундучок», «Чей домик?» , «Цветные флажки».

4.Подвижные игры и упражнения, требующие от воспитанников определенных волевых усилий, развивающие координацию движений, ловкость, дисциплинированность и побуждающие их к доброжелательным отношениям с окружающими взрослыми и сверстниками: «Лисы и зайцы», «Нагорку», «Подпрыгни до..», «Дорожка препятствий».

Хочется отметить, что описанные методы и приёмы делают нашу работу более интересной, разнообразной и результативной, вызывают у детей положительные эмоции.

Список литературы:

1. Алёхина, С. В. Готовность педагогов как основной фактор успешности инклюзивного процесса в образовании [Текст] / С. В. Алехина, М.. А.
2. Алексеева, Е. Л. Агафонова. // Психологическая наука и образование. - 2011.
3. Алехина, С. В. Инклюзивное образование детей с ограниченными возможностями здоровья. [Электронный ресурс]//URL: <http://www.Doorinworld/stati/377> (дата обращения: 19.08.2016).

4. Алехина, С. В. Инклюзивное образование: методология, практика, технологии: [Текст] Материалы международной науч.-практ. Конф., 22 июня 2011, Москва / Моск. гор. Психол. - пед. ун-т; С. В. Алехина [и др]. – М.: МГППУ, 2011.

5. Ануфриев, С. И. Формирование новой педагогической парадигмы: роль и место инклюзивного образования [Текст]// Проблемы современной школы и пути их решения: инклюзивное образование: Материалы международной научно-практической конференции. Томск. Томский ЦНТИ. - 2008.

6. Бабич, О.И. Профилактика синдрома профессионального выгорания педагогов. Диагностика, тренинги, упражнения [Текст] / авт.- сост. О. И. Бабич. – Волгоград: Учитель, 2009.

7. Старовойт, Н. В. Трудности реализации инклюзивного образования в дошкольной образовательной организации / Н. В. Старовойт, О. В. Антонова. – Текст : непосредственный // Молодой ученый. – 2017. – № 21 (155). – С. 450-452. – URL: [https://moluch.ru/archive/155/43779/] (дата обращения: 31.01.2024)

УДК 376.1

ИННОВАЦИОННЫЕ ТЕХНОЛОГИИ В ИНКЛЮЗИВНОМ ОБРАЗОВАНИИ

Заремба Ирина Андреевна

педагог-модератор,

Ярош Наталья Анатольевна

педагог-исследователь,

КГУ «Владимировская общеобразовательная школа»

Костанайская область, Костанайский район,

п. Владимировка, Казахстан.

E-mail: i-pogudina@mail.ru

Аннотация

Актуальность и цель: В данной статье рассматривается вопрос о инновационных технологиях в инклюзивном образовании. Представлены формы современных педагогических и инновационных технологий, которыми пользуются педагоги на уроках с детьми с особыми образовательными потребностями. В основе этого образования положена идеология, которая исключает любую дискриминацию детей, которая обеспечивает равное отношение ко всем людям и создает особые условия для детей, имеющих особые образовательные потребности

Ключевые слова: инновация, инклюзивное образование, ученик, учитель, урок, школа, технология.

Аннотация

Өзектілігі мен мақсаты: бұл мақалада инклюзивті білім берудегі инновациялық технологиялар туралы мәселе қарастырылады. Мұғалімдер ерекше білім беру қажеттіліктері бар балалармен сабақта қолданатын заманауи педагогикалық және инновациялық технологиялардың формалары ұсынылған. Бұл білім барлық адамдарға тең қарым-қатынасты қамтамасыз ететін және ерекше білім беру қажеттіліктері бар балаларға ерекше жағдай жасайтын балалардың кез-келген кемсітушілігін жоққа шығаратын идеологияға негізделген

Түйінді сөздер: инновация, инклюзивті білім, оқушы, мұғалім, сабақ, мектеп, технология.

Abstract

Relevance and purpose: This article discusses the issue of innovative technologies in inclusive education. The forms of modern pedagogical and innovative technologies used by teachers in lessons with children with special educational needs are presented. This education is based on an ideology that excludes any discrimination against children, which ensures equal treatment of all people and creates special conditions for children with special educational needs

Key words: innovation, inclusive education, student, teacher, lesson, school, technology.

В настоящее время в рамках реформы казахстанского образования осуществляется реализация инновационных подходов к обучению, воспитанию и социализации детей с ограниченными возможностями развития в условиях общеобразовательных школ.

Инклюзивное или включенное образование – термин, используемый для описания процесса обучения детей с особыми потребностями в общеобразовательных (массовых) школах. В основу инклюзивного образования положена идеология, которая исключает любую дискриминацию детей, которая обеспечивает равное отношение ко всем людям, но создает особые условия для детей, имеющих особые образовательные потребности.

Инклюзивное образование старается разработать подход к преподаванию и обучению, который будет более гибким для удовлетворения различных потребностей в обучении.

Включение детей с особыми потребностями в массовые образовательные учреждения предусматривает специализированную коррекционную помощь и психологическую поддержку, задачами которых являются контроль за развитием ребенка, успешность его обучения, оказание помощи в решении проблем адаптации в среде здоровых сверстников. Следовательно, в образовательном пространстве должна функционировать четко организованная и хорошо отлаженная инфраструктура специализированной коррекционной и психологической помощи детям с ОВЗ, интегрированным в ОУ (Интегрированное (инклюзивное) образование: генезис и проблемы внедрения // Социальная педагогика. - 2010. - № 1).

В настоящее время выделяются несколько видов интеграции в образовательном процессе:

1. Комбинированная интеграция (по виду образовательная).
2. Частичная интеграция (по виду образовательная и социальная).
3. Временная интеграция (по виду социальная).
4. Смешанная интеграция (по виду образовательная).

Особенностью инклюзивного образования является то, что учитель учитывает разнообразие детей в классе, их особенности, возможности, интересы. В связи с этим возникает необходимость менять формы, методы и технологии работы [1]. Например, учет индивидуальных особенностей можно осуществить, если объединить детей в группы по схожим признакам.

Основные формы занятий, зависящие от количества участников процесса:

Индивидуальное обучение – индивидуальные задания на уроке, задания на дом.

Парное взаимообучение (стабильные пары или пары сменного состава) – объясняют друг другу какой-либо вопрос, защищают свою тему, оценивают результаты работы товарища.

Групповая работа – обучение внутри группы: объяснение материала, обсуждение, оценка работы, выступление.

Фронтальное обучение всего класса.

Следуя общим правилам и способам организации учебной деятельности на уроке, учитель инклюзивного класса должен помнить и учитывать тонкости включения в работу ребенка, у которого отмечаются особенности познавательной деятельности, поведения, коммуникации. Часто такой ученик не может полностью успевать за темпом всего класса: выполняет задания на уровне, доступном ему, но ниже уровня освоения содержания темы, предмета его одноклассниками.

Система дошкольного воспитания наиболее подходит для реализации инклюзивного подхода, так как:

1. в большинстве детских садов создана хорошо подготовленная развивающая среда;
2. различия в когнитивном развитии дошкольников с нормативным и отклоняющимся развитием не так критичны;
3. игровые подходы в воспитании и обучении способствуют развитию детей с разными стартовыми возможностями;

4. дети дошкольного возраста успешно копируют толерантное отношение к детям с особенностями в развитии;

5. большое количество досуговых мероприятий позволяет научить взаимодействовать самых разных детей и их семьи в эмоционально-позитивном контексте.

Интегративный подход сегодня осуществляется и в тех детских садах, где работают изолированные группы компенсаторного типа (логопедические, для детей с сенсорными, моторными и интеллектуальными нарушениями) (Зубарева, Т. Г. Организация деятельности ПМПк в учреждении. – С. 19-27).

Для реализации данной задачи необходимы средства и технологии, которые одновременно должны быть универсальными, а также индивидуальными, так как каждый ребенок обладает собственными образовательными потребностями и способностями. Именно такими возможностями обладают современные интерактивные и дистанционные технологии обучения, позволяющие в полном объеме ввести инклюзивное образование [2].

Инновационная деятельность направлена на решение следующих задач:

1. создание условий для получения полноценного образования без территориальных, интеллектуальных ограничений;
2. создание необходимой адаптивной среды в ОУ посредством укрепления учебно-материальной базы учреждений;
3. корректировка ПМП-сопровождения на основе инклюзивных подходов;
4. обеспечение индивидуального образовательного сопровождения ребенка;
5. обеспечение доступа к дополнительному образованию в образовательном учреждении;
6. создание условий для получения образования в различных вариативных условиях.

Наиболее востребованными и эффективными в настоящее время являются следующие технологии:

1. Интерактивные технологии, которые позволяют:

- наладить контакт детей со сверстниками в группе и со взрослым;
- незаметно вмешиваться в учебный процесс, так как оценка, данная машиной, понятна ребенку и воспринимается им объективно;
- создать в группе различные учебные ситуации (при этом учитываются индивидуальные особенности каждого ребенка), для решения которых можно попробовать различные варианты.

Кроме того, данные технологии позволяют педагогам самостоятельно создавать для ребенка учебный материал с учетом его особенностей и потребностей, а также максимально быстро и гибко вносить необходимые изменения (Зубарева, Т.Г. Содержание работы учителя-логопеда Центра психолого-медико-социального сопровождения С. 37-40).

2. Дистанционные технологии

Современные компьютерные технологии полностью меняют понятие дистанционного образования. Ведь теперь, несмотря на то, что учащийся находится вне аудитории, он может видеть и слышать происходящее и активно участвовать в учебном процессе. Также крайне важной задачей является постоянное и эффективное сопровождение и поддержка специалистов, учителей и воспитателей, ведь именно от них зависит успешное обучение детей.

В то же время необходима реализация системы поддержки всех участников образовательного процесса, которая может быть достигнута с помощью многофункционального интерактивного сенсорного комплекса. С его помощью можно решать такие проблемы, как психофизиологическое развитие, коррекция и

развитие функций сенсорной интеграции, проведение различных комплексов, направленных на реализацию коррекционных и развивающих мероприятий.

Учитель, создающий сценарий урока, должен помнить и понимать следующее: При организации индивидуальной работы на уроке – выполнения задания на карточке, индивидуального задания в тетради – необходимо учитывать желание ребенка с ОВЗ «быть как все», выполнять задание вместе с одноклассниками. Если учитель дает карточку только одному ученику, создается ситуация искусственного выделения его из общей учебной работы. Ребенок с ОВЗ будет чувствовать себя увереннее, если получит возможность отвечать у доски, участвовать во фронтальной работе. Например, когда в процессе устного счета на уроке математики учитель включает задания, доступные ученику с ОВЗ, а карточки с индивидуальными самостоятельными заданиями получает не только он, но еще несколько учеников. При этом содержание и форма задания будут соответствовать уровню освоения материала каждым учащимся. Формированию положительной учебной мотивации способствует и выполнение индивидуальных заданий по выбору, когда ребенок сам определяет их сложность и объем.

Для активизации деятельности обучающихся с ОВЗ можно использовать следующие активные методы и приемы обучения:

1.Использование сигнальных карточек при выполнении заданий (с одной стороны на ней изображен плюс, с другой – минус; круги разного цвета по звукам, карточки с буквами). Дети выполняют задание, либо оценивают его правильность. Карточки могут использоваться при изучении любой темы с целью проверки знаний учащихся, выявления пробелов в пройденном материале. Удобство и эффективность их заключается в том, что сразу видна работа каждого ребёнка.

2.Использование вставок на доску (буквы, слова) при выполнении задания, разгадывания кроссворда и т. д. Детям очень нравится соревновательный момент в ходе выполнения данного вида задания, т. к., чтобы прикрепить свою карточку на доску, им нужно правильно ответить на вопрос, или выполнить предложенное задание лучше других.

3.Узелки на память (составление, запись и вывешивание на доску основных моментов изучения темы, выводов, которые нужно запомнить). Данный приём можно использовать в конце изучения темы – для закрепления, подведения итогов; в ходе изучения материала – для оказания помощи при выполнении заданий.

4.Восприятие материала на определённом этапе урока с закрытыми глазами. Используется для развития слухового восприятия, внимания и памяти; переключения эмоционального состояния детей в ходе урока; для настроя детей на урок после активной деятельности (после урока физкультуры), после выполнения задания повышенной трудности и т. д.

5.Использование кинезиологических упражнений. Комплексы упражнений включают в себя: растяжки, дыхательные упражнения, глазодвигательные упражнения, телесные упражнения, упражнения для развития мелкой моторики, упражнения на релаксацию и массаж.

6. Использование презентаций-офтальмотренажёров, отдельной презентации и фрагментов презентации по ходу урока.

При такой организации материала включаются три вида памяти детей: зрительная, слуховая, моторная. Это позволяет сформировать устойчивые визуально-кинестетические и визуально-аудиальные условно-рефлекторные связи центральной нервной системы. Благодаря этому у детей формируются правильные речевые навыки, а в дальнейшем и самоконтроль за своей речью. Мультимедийные презентации приносят эффект наглядности в урок, повышают мотивационную активность, способствуют более тесной взаимосвязи учителя и ребенка. Благодаря

последовательному появлению изображений на экране, дети имеют возможность выполнять упражнения внимательнее и в полном объеме. Использование анимации и сюрпризных моментов делает коррекционный процесс интересным и выразительным. Дети получают одобрение не только от учителя, но и со стороны компьютера в виде картинок-призов, сопровождающихся звуковым оформлением.

7.Использование картинного материала для смены вида деятельности в ходе урока, развития зрительного восприятия, внимания и памяти, активизации словарного запаса, развития связной речи.

8.Активные методы рефлексии. В педагогической литературе существует следующая классификация видов рефлексии:

- рефлексия содержания учебного материала (ее можно использовать, чтобы выяснить, как учащиеся осознали содержание пройденного материала);
- рефлексия деятельности (ученик должен не только осознать содержание материала, но и осмыслить способы и приемы своей работы, уметь выбрать более рациональные).

Практика эффективности инклюзивного образования показывает, что дело не в месте, а в самом участии и практике сотрудничества. Каждый получает знания в разных местах, и традиционный класс - только одно из этих мест. Есть еще библиотека, лаборатории, компьютерные классы, игровые площадки, спортзал, школьный двор и др. Неважно, где находятся ученики, главное, чтобы они находились среди сверстников. Иногда для учебы нужно, чтобы ученик был со всем классом, иногда - в небольшой группе, а иногда - даже наедине с учителем. Инклюзивный класс - это место, где обучающиеся с инвалидностью и без инвалидности находятся в атмосфере доброжелательности, справедливости и терпимости.

В заключении хотелось бы отметить, что поиск наиболее оптимальных путей, средств, методов для успешной адаптации и интеграции детей с ограниченными возможностями здоровья в общество – это задача всех и каждого. Ведь помочь наполнить черно-белый мир «особого ребенка» яркими и светлыми тонами можно только совместными усилиями.

Список литературы:

- 1.Адольф, В. А. Инновационная деятельность в образовании: проблемы становления / В. А. Адольф // 2010. – № 1. – С. 81–87
- 2.Кларин М.В. Инновации в обучении: метафоры и модели: Анализ зарубежного опыта. М., 2007.-312с.
- 3.Слободчиков, В. И. Инновации в образовании: основания и смысл / В. И. Слободчиков // Исследовательская работа школьников. – 2005. – № 3. – С. 5–15.
- 4.Современный словарь по педагогике / сост. Е.С. Рапацевич. Минск, 2001.-201с.
- 5.Солодухина О.А. Классификация инновационных процессов в образовании. Среднее профессиональное образование, № 10, 2011, с. 12 – 13.
- 6.Атаева Т. А. Применение интерактивных технологий / Т. А. Атаева Электронное обучение в непрерывном образовании, УГТУ – № 2, 2015, с 5–6. Королева Н. М. Роль интерактивного обучения в современном образовании/ Н. М. Королева, И. В. Костерина/ Ученые записки.
7. Б. Формирование социальной успешности обучающихся с ОВЗ в системе непрерывного инклюзивного образования / З. Б. Ишембитова, Л. М. Кашапова, Н. Н. Шаяхметова / Вестник УГНТУ. Наука. Образование. Экономика. – Серия: Экономика № 3, – 2013, с. 110

УДК 376.1

ИНКЛЮЗИВТІ БІЛІМ БЕРУ ЖАҒДАЙЫНДАҒЫ ЗАМАНАУИ ТЕХНОЛОГИЯЛАР

Ибраева Асель Тулимисовна

қазақ тілі мен әдебиеті мұғалімі
Қостанай облысы әкімдігі білім басқармасының
«Қостанай қаласы білім бөлімінің
№7 жалпы білім беретін мектебі» КММ,
Қостанай қ., Қазақстан
E-mail: ibraeva_84@bk.ru

Аңдатпа

Мақалада инклюзивті білім беруде инновациялық технологияларды қолдану мәселесі қарастырылған. Оқушылардың ерекше білім қажеттіліктері мен жеке мүмкіндіктерін ескере отырып, білім алуға тең қол жеткізуді қамтамасыз ететін арнайы құралдарды қолдану қажеттілігі қарастырылды.

Түйінді сөздер: инклюзивті білім беру, жаңашыл технологиялар, оқытудың техникалық құралдары, педагогикалық технологиялар.

Аннотация

В статье рассматривается вопрос использования инновационных технологий в инклюзивном образовании. Учитывая особые образовательные потребности и личностные возможности обучающихся, рассмотрена необходимость использования специальных инструментов для обеспечения равного доступа к образованию.

Ключевые слова: инклюзивное образование, инновационные технологии, технические средства обучения, педагогические технологии.

Abstract

The article discusses the issue of using innovative technologies in inclusive education. Taking into account the special educational needs and personal capabilities of students, the need to use special tools to ensure equal access to education is considered.

Key words: inclusive education, innovative technologies, technical teaching aids, educational technologies

Қазіргі білім беру жүйесі барлық білім алушылардың білім беру қажеттіліктерін ескере отырып, тұлғаны жан-жақты қалыптастыру бағытында дамып келеді. Осыған байланысты мүмкіндігі шектеулі балалардың білім алу мәселесіне ерекше назар аударылады. Бұл инклюзивті білім беру арқылы іске асырылады. Инклюзивті орта – білімнің қолжетімді болуын қамтамасыз етеді. Білім берудегі инклюзивті тәсіл оқушылардың ерекше қажеттіліктерін ескере отырып, олардың негізінде барлық білім алушыларды оқу-тәрбие процесіне қосу арқылы білім беру процесін жүзеге асыруға негізделген. Қазіргі таңда инклюзивті білім беру үдерісін ұйымдастыруда осы үдерісті іске асыру үшін тиімді педагогикалық технологияларды қарастыру және қолдануды көздейдін жоғары талаптар қойылып отыр. Нәтижесінде оқу үрдісінде инновациялық технологияларды қолдану өзекті мәселе болып табылады.

Инновациялық технологиялар педагогикалық іс-әрекет нәтижесіне тиімді қол жеткізуді қамтамасыз ететін мұғалімдер мен білім алушылардың өзара әрекеттесуінің жаңа тәсілдері мен әдістерін көздейді. Инклюзивті білім беру процесінде инновациялық технологияларды қолдану, соның ішінде телекоммуникациялық жүйелер мен компьютерлік техниканың дамуы қазіргі қоғамның қарқынды даму сипатымен байланысты. Бұл технологиялар адам мен қоғамның жақындасуына ықпал етеді, белгілі бір деңгейдегі білімнің, мәдениеттің, дүниетанымның, интеллектуалдық деңгейінің қалыптасуы мен дамуына мүмкіндік

береді. Оқыту процесінде инновациялық технологияларды қолдану білім алушылардың коммуникативті дағдыларын дамытуға мүмкіндік береді. Білім үдерісінде осы мүмкіндіктер техникалық құралдарды қолдану арқылы іске асырылады.

Есту қабілеті нашар білім алушылар үшін дыбысты күшейтетін мультимедиалық техникалық құралдар, есту функциясын өтейтін сымсыз дыбыс өткізгіш қолжетімді құралдар қажет. Көру қабілеті нашар білім алушыларды оқыту үшін білім беру ұйымында арнайы құрал-жабдықтар да қажет: бейне үлкейткіштер, электрондық ұлғайтқыштар, брайль компьютерлік жабдықтар, бағдарламалар - сөйлеу синтезаторлары және визуалды пайдалануды қажет етпейтін басқа функционалды құралдар.

Тірек-қимыл аппаратында кемшіліктері бар білім алушылардың оқу процесінде компьютерлік құралдар жүйесін қолдануға болады: пайдалану үшін бейімделген құралдар, Windows-тың ерекше мүмкіндіктері.

Инклюзивті білім беруде технологиялар оқытудың таптырмас элементі болып табылады, өйткені ол ерекше білім беру қажеттіліктері бар білім алушыларға жекелендірілген білім беруді іске асыру мүмкіндік береді. Аудио ойнатқыштар мен магнитофондар, сөйлейтін калькуляторлар және қолжетімді бағдарламалық құралдар білім алушыларға оқудағы қиындықтарын жеңуге және жақсы нәтижелерге қол жеткізуге көмектеседі.

ЕБҚ балалар сапалы білім алуға құқылы. Баланың әлеуетті даму аймағына бағдарланған мақсаттар алған білім нәтижелеріне сәйкес келсе, онда ол сапалы болып танылады. Яғни, ерекше білім беруге қажеттілігі бар оқушылармен күнделікті жұмыс істейтін мұғалім тек педагогика мен әдістеме саласында ғана емес, жас ерекшелігі мен педагогикалық психология туралы білуі керек, оның жақын арадағы даму аймағын анықтай білуі және оқушы іс-әрекетін бақылай алуы қажет [1].

Мүмкіндігі шектеулі білім алушыларға құрылғыларды пайдалануға мүмкіндік беретін құралдардың саны артып келеді. Айтылған сөзді мәтінге айналдыру және көзді бақылау, виртуалды шындық, сонымен бірге басқа да құралдар қолжетімді болып жатыр. Барлық смартфондар және цифрлы планшеттер қосымша технологиялармен жабдықталған. Смарт құралдар жасанды интеллект бірнеше секундта есептейтін жылдам кері байланысты қамтамасыз етеді. Осыған орай білім алушылар, мүмкіндігі шектеулі оқушылар күрделі пәндерді игеріп, тілдерді меңгере алады.

Инклюзивті білім беру аясында инновациялық технологияларды қолдану оқушылардың шығармашылық және интеллектуалдық мүмкіндіктерін барынша арттырады, өз бетінше білімді алу және ақпаратты өңдеу дағдыларын дамытады.

Робототехника – қазіргі таңда қарқынды дамып жатқан технология саласы, балалардың білім алуына тиімді әсерін тигізеді. Роботтар аутизммен ауыратын адамдардың өзара әрекеттесуін және әлеуметтенуін арттырады[2].

Әлеуметтік - көмекші робототехникада қолданудың алғашқы бағыттарының бірі ретінде аутизмнің робот терапиясы зерттелді, оның мақсаты ерекше білім беру қажеттіліктері бар балалар үшін білім, икем мен дағдыларды сапалы меңгеруге және бекітуге ықпал ететін механизмдерді әзірлеу, сонымен қатар қарым-қатынас тәжірибесі үшін жағдай жасау.

Қолдану аясы кең виртуалды шындық үнемі дамып келе жатқан технология болып табылады, өйткені қолмен теру қиын болған кезде компьютерге көзбен кіру немесе сенсорлық экранды белсендіру жақсы балама болып табылады.

VR кеңістігі мүмкіндігі шектеулі пайдаланушыларға Интернетке оңай шығуға, мәтіндік хабарламалар жіберуге және ойын ойнауға мүмкіндік береді. Қолдарын

қимылдату қиынға соғатын білім алушылар үшін бұл технология ақпаратты оңай табуға, қарым-қатынас жасауға мүмкіндік береді.

Жүргізілген зерттеулерге сүйенсек, мұғалімдердің біліктілігін арттырудың тиімділігін көретін боламыз, ал бұл үлкен мәселелердің бірі, сонымен бірге мектептерде цифрлық технологияларды қолдану табыстылығының кілті екені анық. Қазіргі цифрлендіру уақытында инклюзивті білім берудің мүмкіндіктерін кеңейту керек.

Педагогикалық кадрларды даярлау және қайта даярлаудың әр түрлі бағдарламалары, сондай-ақ қоғамда инклюзивті мәдениетті қалыптастыру оқыту үдерісіндегі өзгерістерге, жаңалықтарға жол ашу керек [3].

Инклюзивті білім беру технологиясы деп барлық білім алушыларға бірдей сапалы қолжетімді білім беру үшін жағдай жасауды түсінеміз. Сонымен бірге инклюзивті технологияларды екі топқа бөлуге болады: ұйымдастырушылық және педагогикалық. Ұйымдастырушылық технологиялар технологиялар инклюзивті білім беруді ұйымдастыру кезеңдерімен байланысты: осыған жобалау және бағдарламалау технологиялар, мұғалім мен мамандардың ұжымдық қарым – қатынас технологиялар, жүйеленген, бейімделген, қолжетімді ортаны ұйымдастыру технологиялар жатады.

Жобалау және бағдарламалау технологиялар инклюзивті білім беру принциптерін іске асыру үшін қажетті технологиялар болып табылады. Білім беру үдерісінің қатысушылары (әкімшілік, мұғалімдер, мамандар, білім алушылар және ата-аналары) бағдарламалардың, әдістердің, технологиялардың, дидактикалық және материалды – техникалық қамтамасыз етудің пайдаланушылары ретінде ғана емес, сонымен қатар білім беру үдерісінің және жүзеге асыру жағдайларының әзірлеушілері болатыны сөзсіз.

Инклюзивті тәжірибеде тиімді қолданылатын педагогикалық технологиялардың рөлі ерекше. Педагогикалық технологияларды түрлі білім қажеттілігін талап ететін оқушылардың білім алуын ұйымдастырудағы міндеттері мен рөлі бойынша саралауға болады: саралап оқыту технологиялар, сонымен қатар білім беру үдерісін жекелендіру технологиялары; білім алушылардың білім беру үдерісіндегі оқыту және мінез-құлық қиыншылықтарын түзету технологиялар; әлеуметтік құзыреттілігін қалыптастыруға бағытталған технологиялар; инклюзивті білім берудегі жетістіктерді бағалау технологиялар.

Білім беру үдерісін жекелендіру үшін білім алушыға өз қарқында жұмыс жасауға мүмкіндік беретін жеке жұмыстың орны ерекше. Жекелендіру білім алушыларға түрлі тапсырмалар беру арқылы іске асырылады. Топтағы жеке жұмысты ұйымдастыруда білім алушының жеке ерекшелігі ескерілуі шарт. Психологтар жеке тапсырмаларды білім алушылардың ақпаратты қабылдау мүмкіндігі бойынша қарастыруды ұсынады: аудиалдар, визуалдар, кинестетиктер үшін. Визуалдар үшін тапсырмалар суретті кеспелер арқылы беріліп, аудиалдарға тапсырманы бірнеше рет қайталау арқылы, ал кинестетиктер үшін заттарды қолмен ұстауды көздейтін тапсырмаларды ұсыну керек.

Саралап оқыту технологиясы білім алушылардың бағдарламалық материалды игеру деңгейімен байланысты. Осы технология кіші топтар жүйесі арқылы білім алушылардың жеке деңгейі мен мүмкіндіктерін ескере отырып іске асырылады.

Функционалды саралау технологиясы топтағы жұмысты ерекшеліктерге сәйкес функцияларды бөліп беруді ұйымдастыру арқылы іске асырылады, яғни әр бала нәтижеге өз үлесін қосады. Топтық жұмыстың тиімділігінің басты критерийі – білім алушылардың бір біріне қолдау көрсетуде, бірлесіп жұмыс жасауда.

Білім алушылардың білім беру үдерісіндегі оқыту және мінез-құлық қиыншылықтарын түзету технологиялар – ауытқуларды түзетуге бағытталған арнайы

логопедиялық, арнайы педагогика технологиялар, білім алудағы қиыншылықты түзетудегі нейропсихологиялық технологиялар және т.б.

Ерекшелігі бар білім алушылардың іс-әрекетін ұйымдастыруда педагог баланың ерекшелігіне сәйкес, сонымен қатар оның физикалық, психикалық денсаулығын, эмоционалды тепе-теңдігін сақтайтын әдіс – тәсілдерін қолданады. Бұл саралап және жеке оқытуды іске асыратын шарты болып табылады.

Әдебиеттер тізімі:

1. Оспанова М.П. Инклюзивті білім беру мазмұны мен әдістемесі. – Алматы.: Қазақ университеті, 2019. – 232 бет
2. Ерсарина А.К., Джангельдтнова З.Б., Айтжанова Р.К. Специальная развивающая программа для детей с аутизмом. – Алматы: ННП Ц КП, 2020. - 169 с.
3. Рыжова Е. Устройства с умом: как технологии помогают развивать инклюзивности в образовании. URL: <https://www.forbes.ru/forbeslife/481747-ustrojstvo-s-umom-kak-tehnologii-pomogaut-razvivat-inkluzivnost-v-obrazovanii>, 2022.

ӘОЖ 376.1

ИНКЛЮЗИВТІ БІЛІМ БЕРУДЕГІ ЖАҢА ӘДІС-ТӘСІЛДЕР

Ибраева Мархабат Даировна

Қостанай облысы әкімдігі білім басқармасының «Қостанай қаласы білім бөлімінің №16 жалпы білім беретін мектебі» КММ қазақ тілі мен әдебиеті оқытушысы
Педагог-зерттеуші
E-mail: marhabat2018@mail.ru

Ахметова Тулебике Ауезхановна

Қостанай облысы әкімдігі білім басқармасының «Қостанай қаласы білім бөлімінің №16 жалпы білім беретін мектебі» КММ қазақ тілі мен әдебиеті оқытушысы

Аңдатпа

ЕББ жұмыс барысында жаңа әдіс-тәсілдер мен стратегияларды қолдану. Оны инклюзивті білім беру ісінде жүйелі іске асыру. Мақалада ең тиімді әдістерді қолдану жолдары қарастырылады.

Түйінді сөздер: *психологтың сүйемелдеуі, жеке бағдарламалар, оқу процесіне енгізу, үздік нәтиже, қолжетімділік.*

Аннотация

Применение новых методик и стратегий в работе с ОПП. Системная реализация в работе инклюзивного образования. В статье рассматриваются способы применения наиболее эффективные методы.

Ключевые слова: *сопровождение психолога, индивидуальные программы, внедрение в учебный процесс, лучший результат, доступность.*

Annotation

The application of new techniques and strategies in the work. Its systematic implementation in the field of inclusive education. The article discusses the ways to apply the most effective methods.

Key words: *psychologist support, individual programs, implementation in the educational process, the best result, accessibility.*

Білім берудің жаңартылған мазмұны жағдайында оқу-тәрбие процесін дамытудың өзекті мәселелері және инклюзивті білім берудің әлеуетіндегі проблемаларды шешу болып отыр.

Қазіргі уақытта Қазақстан Республикасының барлық қоғамдық институттары,оның ішінде білім беру жүйесі инклюзивтілік қағидаты негізге алып отыр. Барлық адамдарға тең құқықтар мен мүмкіндіктерді қамтамасыз етуі, оның ішінде мүмкіндігі шектеулі балалар білім алуға, кәсіби оқытуға, жұмысқа орналасуға және әлеуметтік-экономикалық өмірге қатысуға қоғам тарапынан үлкен, оразан зор еңбектер атқарылып жатыр.

Инклюзивті білім берудің үздіксіздігі - ол Нормативтік құқықтық актілерін дамыту, құру және жетілдіру процесі,әдістемелік- нұсқаулық және кадрлық қамтамасыз ету, сондай-ақ талдау және қолданыстағы инклюзивті педагогикалық тәжірибені тарату. Инклюзив француз тілінен аударғанда өзіне қосу, яғни бәрін қамту дегенді білдіреді. Инклюзивтілік-бұл физикалық, физиологиялық немесе басқа ерекшеліктеріне қарамастан барлығын белгілі бір жүйеге (мысалы, білім беру) қосу [1].

Осы орайда, денсаулығында ақауы бар бала мектепке келгеннен кейін психологтың сүйемелдеуімен ерекше білім беру қажеттіліктері бар балалар тізіміне қосылып мұғалімдерге әдістемелік нұсқаулықтар беріледі.

Психолог маманмен анкета өткізіліп білімі қай деңгейде екенін білу, оған қоса ата-анасымен тығыз қарым қатынас орнату, ЕББ қажеттілігі бар баланың қызығушылығын білу.

Одан кейін оқушыға қажет оқулықтар, арнайы жоспар, оқыту түрлері, (сабақтың түрлері) жеке тапсырмалар қоры, қосымша білім беру(арнайы шақырып), бағалау түрлері (жиынтық, қалыптастырушы), оқушының жүріп тұруына техникалық (компенсаторлық) қосымша құрылғыларды қолдану.

Жалпы білім беру процесінде педагогикалық-психологиялық сүйемелдеу екі этаптан тұрады. Біріншісі, мектеп директоры оқушыны педагогикалық-психологиялық сүйемелдеу қызметін ұйымдастыру және оқытушылардың лауызымдарын бекіту. Екінші ПМПК мамандары ұсынған жеке бағдарламалар негізінде жеке, ЕББ қажеттілігі бар балаға негізделген оқу жоспары мен оқу бағдарламаларын әзірлеу [2].

Мен аталған мектепте 15 жылдан бері жұмыс жасап келемін. Осы уақытқа дейін менде біршама ЕББ қажет ететін оқушылар болды. Бірақ ақыл есі дұрыс. Көзі құлағы еститін, жүре алатын, балалар. Тек қана оқуында білім алуында кемшіліктер кеткен, тілдік дамуы жетілмеген сияқты диагноздар. Яғни ПДТ, СТКЖ.

Орыс мектептерінде қазақ тілі мен әдебиетінің оқытушысы ретінде айтарым, қазан айының соңында Ерекше білім беруді қажет ететін оқушыларға арналған курстан өттім. Курс онлайн форматта өтті. Көзбе-көз өтсе одан да жақсы нәтиже, сапалы дүниелерге қол жеткізер едік деген ойдамын.

Алған ақпараттарымыз қысқаша, ерекше білім беруді қажет ететін оқушыда қандай құжаттар болу керек, және тапсырмалар жинағы (яғни тапсырмалар картотекасы) қысқа мерзімді жоспар құруда басты назарға алынтын тұстар туралы айтылды. Және мұғалім өзі эссе жазу керек.

Өзіме түйіп алғаным, тапсырмалар картотекасын жасау, яғни жеке жинақтап міне осы ерекше білім беру қажеттілігі бар балалармен жұмыс істеуге сай келеді ау деген жерлерін астын сызып істеуге кірістім.

Инклюзивті білім беру жағдайында оқыту әдістерін де балалардың білім алу қажеттіліктеріне сай бейімдеу керек. Мұғалімдер балалардың психофизиологиялық және тілдік даму ерекшеліктерін ескеріп, жұмыстарында келесі тәсілдерді қолданулары тиіс:

- 1) жаттығуларды орындауға берілетін тапсырмалардың ауызша және жазбаша түрлерін қолдану;
- 2) оқу жүктемесіне сай және тапсырмалардың күрделілігіне байланысты оқу тапсырмаларын кезеңдеп түсіндіру;

- 3) тапсырмаларды кезеңдеп орындау;
- 4) оқытудың аудио-бейнелік техникалық және көмекші құралдарымен қамту;
- 5) орындалған тапсырманы көрсету (мысалы, шешілген математикалық есеп);
- 6) тапсырманы түсіндіру және орындау кезінде балаларға жақын болу;
- 7) жылдам толтырылатын жаттығулар парағын қолдану;
- 8) сөздер/сөйлемдер қалдырылған жаттығуларды қолдану;
- 9) баспа материалдарын видео және диафильмдермен толықтыру; 107
- 10) оқушыларды тақтада жазылған тапсырмалардың баспа көшірмелерімен қамту;
- 11) оқушылардың жауаптарын жазып алу үшін диктофон қолдануға рұқсат алу;
- 12) оқушылардың жетістіктерін критериялды бағалау жүйесін қолдану.

Оқу үрдісін бейімдеуде әдістемелік тәсілдер ретінде мұғалімдерге келесі тәсілдерді ұсынуға болады:

- 1) оқулықтарда тапсырмаларды сараптап, белгілеу;
- 2) әр тапсырма бойынша кері байланыс, рефлексия алынуын қамту;
- 3) оқу барысын жеңілдету үшін сызғыш пайдалану;
- 4) ұзақ мерзімді тапсырмалар туралы жалпы түсінік қалыптастыру; қойылатын талаптарды балалардың алдынала білуі;
- 5) ұзақ мерзімді тапсырмаларды кезеңдеп орындау, күнделікті тексеру мен бақылау жүргізу;
- 6) орындалған тапсырманы алдымен кіші топта, соңынан сыныптың алдында талдау;
- 7) тапсырмалар парағын барлығына бірдей уақытта тарату; 8) тапсырманы ең оңай бөлігінен бастап, кезеңдеп орындау;
- 9) тестті орындау барысында көмекші сұрақтарды қолдану;
- 10) тапсырмаларды дәптерге жазу тәжірибесін пайдалану;
- 11) құбылыстар арасындағы байланыстарды көрсетуге арналған белгілерді пайдалану (тақтада, жаттығу парақтарында). Инклюзивті білім беру жағдайында көру қабілетінде бұзылыстары бар балалардың даму ерекшеліктеріне байланысты жалпы білім беретін бағдарламаларға өзгеріс енгізіледі (бейнелеу өнері, сызу, денешынықтыру, еңбек)

Осы орайда «Smart оқыту жүйесі қандай нәтиже немесе мүмкіндік тудырады?» деген сұрақ туындайды. Smart оқыту мақсатқа және үздік нәтижеге талпынуды болжайды. Мақсатты дұрыс қоя білу – бұл жетістіктің жартысы.

Smart – мақсаты да осындай, әр әрпі, сөзі бір бағытты көрсетеді:

S – Self Directed (өзін-өзі оқытуға бағдарланған)

M – Motived – (белсенді танымдық-әрекетті негіздейді)

A – Adaptive – (білім берусубъектісіне бейімделген)

R – Resource Free – (білім беру ресурстарына еркін қол жетімділігі бар)

T – Technology Embedded – (технологиялармен қамтамасыз етіледі). Smart-оқытуды ендіру арқылы білім беруді «әрқашан, барлық жерде және барлық уақытта» жүзеге асыру мүмкіндігі зор. Ерекше білім қажеттіліктері бар балаларды Smart оқыту технологиясын қолданып оқыту арқылы білім берудің қолжетімділігін арттыру маңызы өзекті.

Осы орайда сіздерменде бір екі мысалмен бөлісе кеткім келіп тұр. Негізі «Жылдам әрі тез» дегенді әр түрлі мақсатта жүргізе беруге болады. Бірақ қазақ тіліне, оның ішінде орыс сыныптарына келгенде осылай жеңілдетсек баланың жеңіске жеткен қуаныш сезімі пайда болып, сабаққа деген қызығушылығы оянады. Екінші «Қар кесегі» әдісінде әр түрлі мақсатта қолданамыз. Оқушылар бір біріне лақтырмай мұғалім оқушыға сосын оқушы мұғалімге латқырып бастаса, мұғалім басқа оқушылармен тең дәрежеде ерекше білім беру қажеттілігі бар оқушыға да жеңіл сұрақты қойып лақтыруға болады. Бала тең дәрежеде жұмыс істеп өзінің

қоғамнан алшақ екенін сезбей де қалады. Осы сияқты тапсырмаларды көптеп түрлендіруге болады.

1. «Жылдам әрі тез»

Мақсаты: Жуан және жіңішке сөздерді ажырату.

Тапсырманың орындалу барысы: Карточкада 20 шақты сөз беріледі оқушы жуанын бір жіңішкесін екінші бағанға көшіріп жазады.

2. «Қар кесегі»

Мақсаты: Сыныптағы балалармен тең дәрежеде ұстау.

Тапсырманың орындалу барысы: Оқушылардың барлығына сұрақ ойып жатқанда арасында жіңішке сұрақтарға келіп қалғанда инклюзив балаға бағыттасақ ол бала «иә» немесе «жоқ» деп жауап береді.

3. «Синквейн» әдісі

Мақсаты: Оқушының сауатын арттыру.

Тапсырманы орындалу барысы: Берілген сөзге қажет сөз таптарын қосып сөз тіркестерін жасайды.

Қорыта келгенде, инклюзивті білім беру ерекше білім беруді қажет ететін оқушылардың басқа оқушылармен тең дәрежеде білім алуы қамтамасыз етілу керек. Фокус басқа көрсеткіштерге ауысу керек оның ішінде қоршаған ортаны бағалау, баланың әл ауқаты, мектептің ерекше білім беруде қажеттілігі бар оқушыларға арнайы жабдықталуының сапасы да сын көтеретіндей болу керек. Ерекше білім беруде ең басты назарда ұстайтын нәрсе, білім беру процесіндегі мәдениет, білім алушының қажеттіліктері қанағаттандырылуы дұрыс. Керек кезінде әр түрлі қиындықтарды жеңуге қолдау, көмек көрсетуден тайынбауды талап етеді. Білім беру ұйымдары ата-анамен, дәрігерлермен, тәрбиешілермен басқа да мамандар мен тығыз байланыста болулары керек.

Әдебиеттер тізімі:

1. Әдістемелік-нұсқаулық хат. 2023ж. Астана.
2. Психологическое сопровождение детей с особыми образовательными потребностями в общеобразовательных организациях (методические рекомендации). Алматы, 2022г.
3. Методы оценки работоспособности и функционального состояния организма детей и подростков. Учебное пособие. Уфа, 2021
4. Оспанбаева М.П. Инклюзивті білім беру мазмұны және әдістемесі: оқу құралы / М.П. Оспанбаева. – Алматы: Қазақ университеті, 2019ж.
5. Қазақстан Республикасында инклюзивті білім беруді дамытудың тұжырымдамалық тәсілдері. – Астана: Ы.Алтынсарин атындағы Ұлттық білім академиясы, 2015. – 13 б.

УДК 376.1

ПЕДАГОГИЧЕСКИЕ ТЕХНОЛОГИИ ПРИ ФОРМИРОВАНИИ НАВЫКОВ УЧЕБНОГО ТРУДА У ДЕТЕЙ С ООП

Ибраева Юлия Олеговна

Заведующая кабинетом поддержки инклюзии
КГУ «Общеобразовательная школа имени
Б. Майлина отдела образования района Беимбета Майлина»
Управления образования акимата
Костанайской области, село Аьет
E-mail: selivan4ik-95@mail.ru

Жаксиликова Альмира Маратовна

Учитель начальных классов
КГУ «Общеобразовательная школа
имени Б. Майлина отдела образования района
Беимбета Майлина»
Управления образования акимата
Костанайской области, село Аьет

Аннотация

Статья посвящена актуальной и важной теме использования педагогических технологий при формировании навыков учебного труда у детей с ООП. В контексте увеличенного внимания к инклюзивному образованию в различных странах, автор обсуждает проблемы, стоящие перед образовательной системой. Статья подчеркивает, что эта тема предоставляет множество возможностей для исследования и разработки практических подходов с использованием современных педагогических технологий. Автор, имеющий опыт работы в области специального образования, выделяет важность индивидуализированного подхода к детям с ООП. Она подчеркивает, что каждый ребенок уникален, и его образовательные потребности требуют специального внимания. Автор рассматривает использование программного обеспечения для создания индивидуальных образовательных планов, акцентируя внимание на адаптации под конкретные потребности каждого ребенка. Автор заключает, что опыт применения педагогических технологий подчеркивает важность индивидуального и технологически ориентированного подхода, который не только облегчает образовательный процесс, но и открывает новые возможности для полноценного развития каждого ребенка, несмотря на его особенности.

Ключевые слова: педагогические технологии, навыки учебного труда, дети с ООП, индивидуализированный подход, инклюзивное образование

Аңдатпа

Мақала ерекше білім беруді қажет ететін балалардың білім беру дағдыларын қалыптастыруда педагогикалық технологияларды қолданудың өзекті және маңызды тақырыбына арналған. Әртүрлі елдерде инклюзивті білім беруге көңіл бөлудің артуы жағдайында автор білім беру жүйесінің алдында тұрған міндеттерді талқылайды. Мақалада бұл тақырып заманауи білім беру технологияларын қолдана отырып, тәжірибелік тәсілдерді зерттеуге және әзірлеуге көптеген мүмкіндіктер беретіні атап өтілген. Арнайы білім беру саласында тәжірибесі бар автор ерекше білім беруді қажет ететін балаларға жеке көзқарастың маңыздылығын атап көрсетеді. Ол әр баланың бірегей екенін және олардың білім беру қажеттіліктері ерекше назар аударуды қажет ететінін атап өтеді. Автор әрбір баланың нақты қажеттіліктеріне бейімделуге баса назар аудара отырып, жеке білім беру жоспарларын құру үшін бағдарламалық құралдарды пайдалануды қарастырады. Автор білім беру технологияларын қолдану тәжірибесі жеке және технологияға бағытталған тәсілдің маңыздылығын атап көрсетеді, бұл оқу-тәрбие процесін жеңілдетіп қана қоймайды, сонымен қатар әр баланың ерекшеліктеріне қарамастан оның жан-жақты дамуына жаңа мүмкіндіктер ашады.

Түйінді сөздер: педагогикалық технологиялар, білім беру дағдылары, ерекше қажеттіліктері бар балалар, жеке көзқарас, инклюзивті білім беру

Annotation

The article is dedicated to the topical and significant theme of using pedagogical technologies in developing study skills in children with special educational needs (SEN). In the context of increased attention to inclusive education in various countries, the author discusses the challenges faced by the educational system. The article emphasizes that this theme provides numerous opportunities for research and the development of practical approaches using modern pedagogical technologies. Drawing on experience in the field of special education, the author highlights the importance of an individualized approach to children with SEN. It is underscored that each child is unique, and their educational needs require special attention. The author explores the use of software to create individual educational plans, focusing on adapting them to the specific needs of each child. In conclusion, the author asserts that the experience of applying pedagogical technologies underscores the importance of an individual and technology-oriented approach, which not only facilitates the educational process but also opens new possibilities for the comprehensive development of each child, regardless of their particularities.

Key words: *pedagogical technologies, study skills, children with special educational needs (SEN), individualized approach, inclusive education*

В настоящее время в различных странах все больше внимания уделяется вопросам инклюзивного образования, целью которого является обеспечение равных возможностей для обучения всем детям, в том числе тем, у кого есть особенности в развитии (ООП).

Актуальность данной темы определена наличием существующих проблем. Проблемы, связанные с формированием навыков учебного труда у детей с ООП, могут включать в себя следующие аспекты:

1. Дети с ООП часто нуждаются в индивидуальном подходе к обучению. Педагогические технологии могут помочь создать персонализированные образовательные программы и материалы, учитывающие специфику каждого ребенка.

2. Существуют различные программы и приложения, способные помочь детям с ООП в усвоении учебного материала. Это может включать в себя визуальные и звуковые средства, адаптированные для разных потребностей.

3. Формирование навыков учебного труда также связано с развитием самостоятельности у детей. Технологии могут использоваться для создания образовательных сред, которые способствуют самостоятельному обучению и развитию навыков планирования.

4. Технологии также могут быть использованы для обеспечения более эффективного взаимодействия между учителями, родителями и детьми. Электронные дневники, онлайн-ресурсы и обратная связь через цифровые платформы могут улучшить коммуникацию и понимание потребностей каждого ребенка.

5. Применение педагогических технологий требует от учителей соответствующей подготовки. Обеспечение профессионального роста и обучение учителей в области использования технологий для работы с детьми с ООП является важным аспектом [1].

Таким образом, эта тема предоставляет множество возможностей для исследования и разработки практических подходов к обучению детей с ООП с использованием современных педагогических технологий.

Формирование навыков учебного труда у детей с ограниченными возможностями (ООП) требует особого внимания и индивидуального подхода [2]. Вот несколько особенностей, которые могут возникнуть при работе с такими детьми:

1. Индивидуализация и дифференциация:

– Необходимость создания индивидуальных образовательных программ, учитывающих особенности каждого ребенка с ООП.

– Использование методов дифференциации, чтобы адаптировать учебный материал к уровню способностей и потребностей каждого ребенка.

2. Специфика коммуникации:

– Развитие альтернативных средств коммуникации, таких как жесты, коммуникаторы, аудио- и видеосредства для обеспечения более эффективного общения.

– Внимание к индивидуальным способам восприятия информации (визуальному, звуковому и др.).

3. Развитие моторики:

– Использование специализированных учебных материалов и технологий для развития моторных навыков у детей с физическими ограничениями.

– Предоставление доступа к инструментам и устройствам, способствующим улучшению контроля движений [3].

4. Адаптация учебных материалов:

– Работа с учителями и специалистами по адаптации учебных материалов, чтобы сделать их более доступными и понятными для детей с ООП.

– Применение различных форматов, таких как аудиокниги, визуальные средства и интерактивные материалы.

5. Работа с технологиями:

– Использование специализированных образовательных технологий и программ для облегчения усвоения учебного материала.

– Обучение детей использованию технологических средств для поддержки их обучения [4].

6. Развитие социальных навыков:

– Организация совместных занятий и взаимодействия с другими детьми, способствующих развитию социальных навыков.

– Внимание к формированию позитивного отношения со стороны окружающих детей, чтобы создать поддерживающую обстановку.

7. Вовлечение родителей:

– Активное взаимодействие с родителями, чтобы обеспечить поддержку в домашних условиях и согласованность подходов между домом и школой.

– Предоставление родителям ресурсов и поддержки для работы с детьми вне учебного заведения [5].

Таким образом, формирование навыков учебного труда у детей с ООП требует тесного сотрудничества между учителями, специалистами по специальному образованию, родителями и другими профессионалами, чтобы обеспечить максимальную поддержку и успешное включение каждого ребенка в образовательный процесс.

Применение педагогических технологий при формировании навыков учебного труда у детей с ограниченными возможностями (ООП) является важным направлением в современном образовании. Представим несколько методов и подходов, которые могут быть эффективными:

1. Индивидуализированный подход:

– Использование программного обеспечения для создания персонализированных учебных планов, учитывая особенности каждого ребенка с ООП.

– Разработка специальных учебных материалов, адаптированных к индивидуальным потребностям.

2. Мультимедийные ресурсы:

– Использование образовательных программ, игр и мультимедийных ресурсов, способствующих визуализации и облегчению усвоения материала.

– Применение аудио- и видеоматериалов для усиления учебного процесса.

3. Технологии для коммуникации:

– Использование средств онлайн-коммуникации для обеспечения взаимодействия между учителями, родителями и детьми.

– Внедрение электронных дневников и платформ для обратной связи, улучшающих сотрудничество в образовательном процессе.

4. Технологии для развития моторики:

– Применение приложений и игр, способствующих развитию моторных навыков у детей с физическими ограничениями.

– Использование специализированных устройств и программ для облегчения письма и других моторных задач.

5. Обучение с использованием игр:

– Разработка образовательных игр, способных вовлечь детей с ООП в процесс обучения.

– Применение технологий виртуальной и дополненной реальности для создания интерактивных образовательных сценариев.

6. Специализированные образовательные платформы:

– Использование специализированных веб-платформ и приложений, ориентированных на обучение детей с различными ООП.

– Обеспечение доступности и удобства использования таких платформ.

7. Профессиональная подготовка педагогов:

– Обучение учителей использованию новых технологий в образовательном процессе.

– Организация семинаров, тренингов и курсов по вопросам инклюзивного образования и применения технологий для работы с детьми с ООП [6].

Необходимо отметить, что внедрение этих подходов требует тесного взаимодействия между учителями, специалистами по специальному образованию, родителями и разработчиками образовательных технологий. Такой комбинированный подход может существенно улучшить образовательный опыт для детей с ООП и способствовать их успешной интеграции в общество.

В течение последних нескольких лет мой профессиональный путь стал неразрывно связан с образованием детей с ООП. С самого начала моей работы в области специального образования, я осознала важность индивидуализированного подхода. Каждый ребенок с ООП уникален, и его образовательные потребности требуют специального внимания. Именно здесь вступают в игру педагогические технологии.

Одним из ключевых инструментов в моей работе стало использование программного обеспечения для создания индивидуальных образовательных планов. Эти планы адаптированы под конкретные потребности каждого ребенка, учитывая его уровень обучаемости, моторные навыки и особенности восприятия информации. Таким образом, каждый шаг в учебном процессе становится нацеленным и продуманным.

В разработке учебных материалов я активно применяю мультимедийные ресурсы. Использование визуальных и звуковых средств помогает детям лучше понимать материал и усваивать его более эффективно. Введение интерактивных элементов в учебные занятия стало не только способом обогатить процесс обучения, но и поддерживать интерес детей.

Технологии также играют важную роль в развитии моторных навыков. Я использую специализированные приложения и игры, которые стимулируют двигательные навыки у детей с ООП. Это не только способствует физическому развитию, но и создает позитивный опыт в процессе обучения.

Одним из ключевых аспектов моей работы стало внимание к коммуникации. Многие дети с ООП имеют трудности в общении, и здесь технологии приходят на

помощь. Мы внедряем альтернативные средства коммуникации, такие как планшеты с программами для развития речи и обучения общению. Это улучшает не только их коммуникативные навыки, но и уровень самостоятельности.

Важным элементом работы так же стало взаимодействие с родителями. Мы используем цифровые платформы для обратной связи, обсуждения индивидуальных успехов и планирования дальнейших шагов. Вовлечение родителей в образовательный процесс усиливает поддержку, необходимую для успешного формирования у детей навыков учебного труда.

В заключении необходимо отметить, что мой опыт работы по применению педагогических технологий при формировании навыков учебного труда у детей с ООП подчеркивает важность индивидуального и технологически ориентированного подхода. Технологии не только облегчают образовательный процесс, но и открывают новые возможности для полноценного развития каждого ребенка, несмотря на его особенности.

Список литературы:

1. Психолого-педагогическое сопровождение детей с особыми образовательными потребностями в общеобразовательной школе: метод. рекомендации/ Елисеева И.Г., Ерсарина А.К. - Алматы: ННПЦ КП, 2019. - 96с.
2. Альмишева А.Ж., Кенжесарина У.О. Взаимодействие семьи и школы в контексте инклюзивного образования // <https://adilet.zan.kz/rus/docs/V2200029031>
3. Психолого-педагогическое сопровождение детей с особыми образовательными потребностями в общеобразовательной школе: метод. рекомендации/ Елисеева И.Г., Ерсарина А.К. - Алматы: ННПЦ КП, 2019 - 118с.
4. Акимова В.А. Историко-педагогический анализ развития современных моделей взаимодействия школы и семьи / А.В. Акимова. – Режим доступа: <https://cyberleninka.ru/article/n/istoriko-pedagogicheskiy-analiz-razvitiyasovremennyh-modeley-vzaimodeystviya-shkoly-i-semi>.
5. Об утверждении государственных общеобязательных стандартов дошкольного воспитания и обучения, начального, основного среднего и общего среднего, технического и профессионального, послесреднего образования // Приказ Министра просвещения Республики Казахстан от 3 августа 2022 года № 348. Зарегистрирован в Министерстве юстиции Республики Казахстан 5 августа 2022 года № 29031.
6. Батракова Н.Е. Инклюзивное образование: как в Казахстане учат детей с особыми потребностями? // <https://informburo.kz/cards/inklyuzivnoe-obrazovanie-kak-v-kazahstane-uchat-detey-s-osobymi-obrazovatelnyimi-potrebnostyami.html>

УДК 376.3

МЕТОДОЛОГИЧЕСКИЕ ПОДХОДЫ И ИННОВАЦИИ В СИСТЕМЕ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ УЧИТЕЛЯ – ЛОГОПЕДА

Иванина Светлана Анатольевна

учитель-логопед, педагог – исследователь,
руководитель творческой группы учителей

«Инклюзивное образование»,

КГУ «Общеобразовательная школа №16
отдела образования г. Костаная»

Управления образования акимата

Костанайской области

E-mail: ivanina70@list.ru

Аңдатпа

Мақалада логопед мұғалімнің ерекше білім беру қажеттіліктері бар балалармен жұмыс істеу жүйесі сипатталған. Ол тәсілдерге, инновациялық технологияларға, түзету білім беру процесінде

балалардың табысты дамуына ықпал ететін мұғалімнің рөліне негізделген. Тиімді жұмысты жүзеге асыруға жағдай жасалған.

Түйінді сөздер: Инновациялық технологиялар, ерекше білім беру қажеттіліктері бар балалар, оқу-түзету процесі, технологияларды енгізу жағдайлары.

Аннотация

В статье изложена система деятельности учителя-логопеда с детьми особых образовательных потребностей. В её основе – подходы, инновационные технологии, роль педагога, способствующие успешному развитию детей в процессе коррекционного обучения. Даны условия реализации эффективной работы.

Ключевые слова: инновационные технологии, дети с особыми образовательными потребностями, учебно- коррекционный процесс, условия реализации технологий.

Abstract

The article describes the system of activities of a teacher-speech therapist with children with special educational needs. It is based on approaches, innovative technologies, and the role of the teacher that contribute to the successful development of children in the process of correctional education. The conditions for implementing effective work are given.

Key words: innovative technologies, children with special cognitive needs, educational and correctional process, conditions for the implementation of technologies.

*Высокое призвание педагога
требует постоянного развития.
Президент РК К.-Ж.Токаев*

В условиях модернизации содержания образования нами в работе нашего школьного логопункта накоплен опыт использования инноваций с современными достижениями в коррекционно-образовательном процессе, которым хотим поделиться.

По данным наших диагностических исследований дети с особыми образовательными потребностями, которые обучаются в нашей школе, посещающие логопункт, имеют проблемы в развитии восприятия, внимания, памяти, мыслительной деятельности, различную степень речевого недоразвития и сенсорных функций. У таких ребят наблюдается снижение интереса к обучению, повышение утомляемости, низкая мотивация.

Излагая наш опыт работы, прежде всего определяем условия как предпосылки, способствующие успешной деятельности учителя-логопеда в использовании избранных нами подходов и инноваций в учебно- коррекционном процессе.

Педагогическая практика свидетельствует: отдельные, разрозненные средства, методы, приёмы, технологии, в чём убеждаемся, оказывают лишь внешнее влияние на учащихся, не меняют принципиально их установок и позиций. Только комплекс упорядоченных взаимосвязанных компонентов в их единстве с их конкретным назначением носит системообразующий характер в достижении планируемых целей и задач.

Логопедия является междисциплинарной дисциплиной, связанной с целым рядом смежных наук: психологией, педагогикой, методологией, физиологией, лингвистикой, медициной, что подтверждается психолого- педагогическими, психолингвистическими, медико – педагогическими исследованиями (Р.Е.Левина, В.К. Воробьев, В.В. Ковалёв и др.)

На основе межпредметных связей мы реализуем развивающиеся ныне в коррекционной педагогике современные методологические подходы в обучении учащихся с особыми образовательными потребностями, а именно: гуманно-личностный, здоровьесберегающий и интегративный. Эти подходы имеют своё назначение, и их использование способствует более полному формированию «недостающего звена в развитии» (Л.С.Выготский) применительно к логопедической деятельности [1, с.231].

Гуманно- личностный подход , который мы рассматриваем, ориентирован на гуманизацию общения в процессе взаимодействия с ребёнком, признающим его как высшую ценность и предмет заботы, предусматривающий приоритет гуманного отношения к нему [2, с.244].

В реализации гуманистической позиции по отношению к детям мы отводим ведущую роль методу позитивного общения, в основе которого – выбор правильного стиля и тона взаимодействия с ребёнком, доброжелательный подход, исключающий авторитарность, менторский тон и порицание за неуспех.

Одним из важнейших подходов в работе логопеда является **здоровьесберегающий подход**, нацеленный на профилактику и поддержание здоровья учащихся в процессе учебно – коррекционных занятий, который рассматривается нами как составной компонент учебно – воспитательного процесса. Придерживаемся принципа: хочешь быть здоровым – подружись с физической культурой, чистым воздухом и здоровой пищей: пользуйся всем, но знай меру [3, с.259]. Использование здоровьесберегающего сопровождения коррекционного процесса открывает перед учителем – логопедом приоритетные возможности для успешного обучения.

Во – первых, повысилась удовлетворённость детей логопедическими занятиями ввиду их разнообразия, сочетания умственной и двигательной активности, вызывающей подъём настроения и интерес учащихся

Во – вторых, сказалась позитивная роль психологического фактора, восприятия детьми импонирующих им видов релаксационных упражнений, вызывающих эмоциональную настроенность к их выполнению.

В – третьих, учащиеся стали использовать наши советы и рекомендации в домашних условиях, а именно, в правильном сочетании умственной и физической деятельности, профилактике зрительного утомления, в самоконтроле правильной осанки во время работы за столом и другие, способствующие повышению результативности умственного труда.

Интегративный подход в нашей работе включает два направления:

-координирующую роль логопеда по созданию благоприятных условий в системе взаимодействия: «логопед- учителя начальных классов – психолог- родители» с учётом реализуемых функций каждого участника;

- использование в коррекционном процессе психолого- педагогических компонентов, исходя из «созвучия» смежных с логопедией предметов психолого – педагогического цикла.

Составными компонентами этого направления являются:

- учебная мотивация, имеющая личностный смысл, связанный с пониманием обучаемого о необходимости освоения правильной устной и письменной речи;
- выбор стиля взаимодействия логопеда, в основе которого внимание и чуткое отношение к каждому, отсутствие напряжённых контактов, вселение уверенности в свои силы и возможности;
- стимулирование успехов и достижений учащихся на основе форм морального поощрения, своевременной поддержки в испытываемых затруднениях;
- создание атмосферы занятий, создающих ощущение комфорта, спокойствия, защищённости от негативных проявлений, преобладания позитивных эмоций;

На сегодняшний день в нашем арсенале имеется обширный практический материал для работы с детьми, имеющих недостатки развития речи. Но в последнее время часто сталкиваемся с трудностями коррекционной работы из-за возросшего количества речевой патологии стойкого характера, отягощённой сопутствующими

нарушениями (задержкой психического развития, аутистическими расстройствами разной степени выраженности, трудностями моторного развития и т.п.) Мы, как специалисты, всегда в активном поиске новых направлений, подходов, методов.

Полезным источником для нашей работы находим учебное пособие профессора кафедры специального образования КГПИ Л.Н. Лиходедовой, которое обогащает наше представление о системах инклюзивного образования разных стран, включая Казахстан. Представлена панорама направлений, подходов, концепций, форм и методов, дающая возможность саморазвития с целью их переосмысления и творческого использования в практике [4].

Исходя из собственного практического опыта убеждены, что перспективным средством нашей коррекционно-развивающей работы являются новые педагогические находки и технологии. Эти методы принадлежат, по нашему мнению, к числу активных средств воздействия и помогают достижению максимально возможных успехов в коррекции не только речевой патологии, но и всех психических процессов в целом, сопутствуют оздоровлению всего организма.

Таблица 1. Виды инновационных технологий, используемых на логопедических занятиях с детьми с ООП

Технологии	Условия реализации на коррекционных занятиях
<p>I. Личностно-ориентированные технологии. Цель: создание демократичных партнёрских гуманистических отношений между ребёнком и педагогом, обеспечение условий для развития личности особенного ребёнка. Личность ребёнка ставится во главу обучения. 1. Методика установления доверительных отношений на основе психолого-педагогических компетенций. Именно «отношения являются истинным объектом нашей педагогической заботы» (А.С.Макаренко) 2. Ситуативный гибкий метод «перестройки на ходу» (Л.Петровская)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Соблюдение правила: не поучать, а влиять, оказывая психологическую помощь и поддержку; • общение начинать с положительного и заканчивать в оптимистическом настроении, выражая уверенность на успешную деятельность; • естественность в общении, исключение категорических оценок; • находить общий язык на основе интересов учащихся, искренности отношений – «слияния душ» (Сухомлинский); • опора на наиболее позитивные индивидуальные качества личности ученика, его удачи и достижения. <p>1. Умение по внешним признакам определить внутреннее состояние, самочувствие учащегося : «что внутри, то и снаружи» (Б.Трейси) 2. Спокойный тон беседы блокирует, охлаждает пыл учащихся, снижает его напряжение, успокаивает нервы, приводит ребёнка в состояние равновесия. «Слово педагога должно прежде всего успокаивать» [5 с.103].</p>
<p>II. Здоровьесберегающие технологии (биоэнергопластика, Су-Джок терапия, кинезиотерапия) Биоэнергопластика- синхронизированные движения органов артикуляции и пальцев рук. Кинезиология- комплекс движений, активизирующих межполушарное взаимодействие. Повышает</p>	<p>Биоэнергопластика: 1. «Часики»- рот приоткрыт, движения языка попеременно к правому и левому уголкам рта, движение ладони под счёт влево, вправо 2. «Качели»- рот приоткрыт, движения языком вверх, вниз, при этом ладонь с сомкнутыми пальцами движется вверх, вниз. 3. «Парус» - рот открыт, язык поднят вверх,</p>

<p>стрессоустойчивость, улучшает мыслительную деятельность, способствует улучшению памяти и внимания. Цель: формирование и развитие знаний, умений и навыков обучающихся, необходимых для поддержания собственного здоровья</p>	<p>кончик языка за верхними зубами, сомкнутая ладонь поднята вверх и др. Кинезиологические упражнения: 1. «Колечко»- поочерёдно перебирать пальцы рук, соединяя в кольцо большой палец и последовательно все пальцы руки. 2. «Кулак – ребро- ладонь» 3. «Ухо – нос» - левой рукой взяться за кончик носа, правой- за противоположное ухо. Одновременно отпустить ухо и нос, хлопнуть в ладоши, поменять положение рук «с точностью до наоборот» и др. Массаж ладоней и пальцев рук шариками и колечками Су-Джок.</p>
<p>III.Развивающие технологии Цель: Самостоятельное решение обучающимися проблемы в результате анализа своих действий.</p>	<p>Ученики самостоятельно формулируют тему логопедического занятия путём следующих действий, предлагаемых учителем-логопедом: 1.Отгадывают загадки. 2.Определяют первые (третьи, последние и т.д.) звуки в словах-отгадках) 3.Сообщают тему занятия.</p>
<p>IV.Информационные технологии Цель: длительная концентрация внимания учащихся на изучаемом материале, более прочное закрепление новых полученных знаний.</p>	<p>Используем яркие, красочные компьютерные слайдовые презентации, анимации, соответствующих теме логопедического занятия или для проведения физминуток (с музыкальным сопровождением)</p>
<p>V.Технология геймификации – применение игровых элементов , техник в коррекционный процесс с системой поощрений в виде наград, баллов и т.д. Цель: повышение мотивации, интереса у учащихся, улучшение восприятия информации.</p>	<p>Используем на логопедических занятиях различные дидактические игры на развитие фонематического восприятия, внимания, воображения, логического мышления, навыков словообразования: «Поймай звук», «Внимательные глазки», «Ушки на макушке», «Зажги фонарик», «Светофор», словесные игры с перекидыванием мяча: «Один-много», «Скажи ласково», «В слове звук (слог) договори и всё слово повтори», «Доскажи словечко» и др. За активную работу каждый ребёнок получает вознаграждение в виде смайлов и звёздочек.</p>
<p>VI.Технология модерации Цель: вовлечение всех обучающихся группив активное обсуждение темы занятия.</p>	<p>На занятиях формируем мини группы (2-3 человека). Для того, чтобы дети представляли себе, что значит работать в сотрудничестве, знакомим их с правилами работы в группе: 1.Представлять право высказаться каждому, соблюдая очередность; 2.Внимательно выслушивать каждого; 3.В работу всех участников группы; 4.Работать активно. Задание для работы в мини группах проводим в форме игр и соревнований, что повышает учебную мотивацию младших школьников и способствует расширению их</p>

	речевых навыков, развитию памяти, мышления, эмоционального восприятия, накоплению эмоционально-нравственного опыта.
<p>VII. Технология развития памяти (мнемотехника) Цель: успешное и эффективное запоминание изучаемой информации. Мнемотехника – система эффективных методов и приёмов, направленных на развитие связной речи, зрительной и слуховой памяти, воображения, ускорение процесса автоматизации и дифференциации звуков.</p>	Используем при составлении рассказов или пересказа. На каждое слово или словосочетание ребёнок сам или с помощью логопеда придумывает схему или выбирает картинку. Весь текст зарисовывает схематично. Глядя на эти схемы- рисунки, ребёнок легко воспроизводит текстовую информацию. В результате информация представляется в привлекательной и интересной форме, что предотвращает утомление и поддерживает познавательную активность обучающихся.
<p>VIII. Музыкаотерапия Цель: нормализация общего тонуса организма (нервной системы), коррекция и развитие ощущений, слухового восприятия, представлений.</p>	Вместе с детьми проводим ритмичные движения под музыку (во время физминуток), сочетаем музыку с выполнением артикуляционной и пальчиковой гимнастик, пропеваем чистоговорки под музыкальное сопровождение. При этом наблюдаем у ребят улучшение речевой функции, словообразования, слоговой структуры, улучшение общего психологического состояния.
<p>IX. Технология наглядного моделирования. Цель: развитие познавательного интереса к изучаемому материалу, облегчение запоминания терминов.</p>	Применяем на каждом занятии специальные яркие схемы, обозначения для запоминания и характеристики гласных, согласных, звонких, глухих звуков, слогов, слов, предложений .

По нашему мнению, использование комплексного психолого- педагогического сопровождения процесса обучения с применением современных инновационных технологий и нестандартных приёмов и методов, новых подходов позволяют сделать обучение детей с особыми образовательными потребностями более осознанным, поддерживают интерес к занятиям, повышают мотивацию, снижают утомляемость и усталость, что, в свою очередь, приводит к хорошей результативности коррекционно- развивающего процесса.

Ведущую роль в использовании вышеперечисленных технологий отводим учителю-логопеду, так как каждый метод трансформируется через его качества личности. В этом отношении выразителем лучших качеств, таких, как великодушие, отеческая забота о детях, сердечное к ним отношение, является личность педагога Ибрая Алтынсарина, чей опыт изложен нами в одном из выпусков журнала издательства «Орлеу» [6].

Профессионализм учителя- залог успеха. Этому способствует непрерывное повышение его педагогической квалификации, что положительно сказывается на процессе обучения. Это важнейшее положение является для нас, педагогов, стратегической задачей реализации в формате обсуждения на республиканском съезде учителей а Астане 4-6 октября 2023 г. с участием Президента РК К.-Ж. Токаева.

Список литературы:

1. Коррекционная педагогика и социальная психология. Учеб. пособие/Сост.Н.В. Новогорцева – СПб, КАРО.-2006.-260с.
2. Амонашвили Ш.А. Основы гуманной педагогики. [Текст]. Ш.А. Амонашвили / Изд-во Амрита –Русь-2014- 352с.
3. Психология здоровья. Учеб. Пособие для вузов / Под ред. Г.С.Никифорова [Текст] / Г.С.Никифоров - СПб: Питер, 2003.-607с.
4. Лиходедова Л.Н. Теория и практика инклюзивного образования: учебн. пособие для группы специальностей «Образование /Л.Н. Лиходедова.- Костанай: КГПИ, 2017 – 165 с.
5. Сухомлинский В.А. Рождение гражданина. Изд-во: Мол. Гвардия 1979.
6. [Текст] / В.А. Сухомлинский – М: Мол.гвардия 1979. – 335с.
7. Иванина С.А. Роль качеств личности И. Алтынсарина в профессионально- педагогической деятельности. [Текст] / С.А. Иванина - «Вестник ОРЛЕУ» №3(13), 2016 с. 17-24.

УДК 376.1

**НЕОГРАНИЧЕННЫЕ ВОЗМОЖНОСТИ ДЛЯ СТУДЕНТОВ С ОСОБЫМИ
ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫМИ ПОТРЕБНОСТЯМИ**

**Ильченко Евгения Владимировна,
Абитаева Айжан Сейтжановна,**
мастера производственного обучения
КГКП «Костанайского строительного
колледжа», г. Костанай, Казахстан
E-mail: evgeniya-271290@mail.ru

Аннотация

В статье рассматривается актуальность развития движения «Абилимпикс» в рамках компетенции Штукатурные работы. О том, какую помощь педагоги оказывают ученикам с ограниченными возможностями здоровья для успешной интеграции в общество.

Ключевые слова: *Чемпионат «Абилимпикс», профессиональное самоопределение и мотивация, профориентация.*

Аңдатпа

Мақалада Сылақ жұмыстарының құзіреті шегінде «Абилимпикс» қозғалысының дамуының өзектілігі қарастырылады. Мүгедек оқушыларға қоғамға табысты енуі үшін мұғалімдердің қандай көмек көрсететіні туралы.

Түйінді сөздер: *«Абилимпикс» чемпионаты, кәсіби өзін-өзі анықтау және мотивация, кәсіби бағдар. "Абилимпикс"*

Abstract

The article discusses the relevance of the development of the Abilympics movement within the competence of Plastering works. About what assistance teachers provide to students with disabilities for successful integration into society.

Key words: *Abilympics Championship, professional self-determination and motivation, career guidance.*

Инклюзивное образование для лиц с особыми образовательными потребностями – в приоритете государственных задач. Это планомерная реализация стратегических задач Казахстана, одна из которых – обновление содержания образования на всех его уровнях. Первым условием в решении данной задачи является формирование особого типа сознания, основанного на духовности, культуре и традициях народа Казахстана. Лицам с особыми образовательными потребностями должны быть предоставлены такие условия обучения, при которых

они могли бы полностью реализовать свои способности в соответствии со своими собственными интересами и интересами общества [1, с3-25].

В основу инклюзивного образования положена идеология, которая исключает любую дискриминацию студентов – обеспечивается равное отношение ко всем людям, но создаются особые условия для детей с особыми образовательными потребностями. В то же время интересы и желания обучающихся с инвалидностью ни в чем не уступают их здоровым сверстникам и различия между ними рассматриваются не как препятствия, а как ресурсы, способствующие развитию современного общества. Для того, чтобы дать возможность получить оплачиваемую работу, качественное образование и достойную жизнь эти дети должны полноценно участвовать во всех социальных программах и инициативах. Именно с этой целью, в 1971 г Японской организацией по вопросам занятости пожилых людей, инвалидов и впервые был создан конкурс профессионального мастерства и уже в 1972 году именно эта организация провела его среди людей с ограниченными возможностями. Первый Международный конкурс был проведен в Токио в 1981 году, в честь международного года инвалидов, проводимого ООН. Абилимпикс – это олимпиады по профессиональному мастерству среди людей с ограниченными возможностями различных категорий, который главным образом помог перевернуть традиционные представления о навыках, потенциале и способностях людей с инвалидностью. На сегодняшний день соревнования охватывают 46 стран, в том числе и Казахстан, который впервые присоединился в марте 2023г. В состав национальной сборной РК вошли 38 человек, представляющих учебные заведения почти всех регионов страны и прошедших национальный отбор. Это мастера информационных технологий, технических профессий, кулинарного искусства, парикмахеры, швеи, кожевенники, художники, фотографы, дизайнеры и многие другие.

Уже много лет, в Костанайском строительном колледже, ведется обучение студентов, с особыми образовательными потребностями, по специальности «Строительство и эксплуатация зданий и сооружений», квалификация «Штукатур», со сроком обучения 1 год 10 месяцев. Для них созданы все условия для получения образования. В 2020 году Управлением образования Костанайской области было принято решение открыть компетенцию «ШТУКАТУРНЫЕ РАБОТЫ» Абилимпикс на базе нашего колледжа. Предстояло проделать колоссальную работу. Для того, чтоб разработать документацию понадобилось изучить очень много литературы, связанной именно с людьми с ограниченными возможностями. Аналогичного конкурса по данной компетенции попросту не существовало в Казахстане и в странах соседнего зарубежья, и мы принялись за дело самостоятельно. На роль главного эксперта и было принято назначить мастера производственного обучения Ильченко Евгению Владимировну, которая незамедлительно приступила к разработке технического описания и конкурсного задания. За основу были взяты нормы времени из ЕНиР и стандарты WorldSkills. Обязательное конкурсное задание составили 2 отдельных модуля, которые выполняются и оцениваются в один день. В первый модуль входит Выполнение улучшенного оштукатуривания поверхности, а во втором необходимо было выполнить декоративную штукатурку. На выполнение всего конкурсного проекта выделяется 5 часов времени. Все задания были выбраны в соответствии с требованиями учебной программы, были посильны с точки зрения их физической и интеллектуальной подготовки.

Участнику необходимо самостоятельно выполнить следующие задания, без какой-либо посторонней помощи:

- Провешивание поверхности;
- Установку маяков;
- Оштукатурить поверхность улучшенной штукатуркой.

- Выполнить разметку для создания декоративного покрытия из гипсовой растворной смеси в соответствии с эскизом.
- Выполнить декоративное покрытие. Технику нанесения приготовленной смеси и способы её обработки под фактуру участник выбирает самостоятельно.

После того как мы определились с заданием, принялись за разработку критериев оценивания. Как только, все необходимые документы были собраны, их перенаправили на проверку и присвоение регистрационного номера для внесения в единый реестр компетенций WorldSkills.

Рисунок 1: Задание модулей

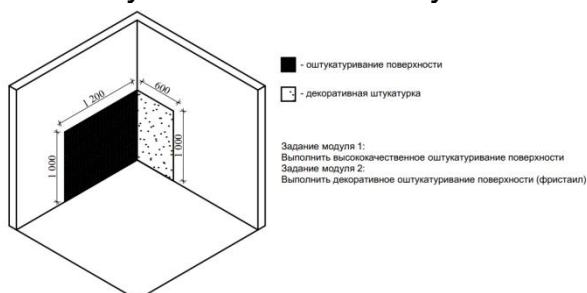

Рисунок 2: Критерии оценивания и инфраструктурный лист

Наименование		Оборудование, инструменты и материалы (ссылка имеет рекомендательный характер)	
A	Примерка смеси в МП	№1	Ссылка на сайт с тех характеристиками либо тех. описание с рекомендацией по выбору, материалы: латекс
B	Поклейка обоев с рисунком	№2	Информация на сайте работы мастера
C	Деревянные полы с лакокрасочными	№3	Информация на сайте
D	Фрезка на поверхность	№4	Информация на сайте
E	Жесткая фреза	№5	Информация на сайте
F1	Применение декоративной штукатурки	№6	Информация на сайте
F2	Декоративная штукатурка по металлу	№7	Информация на сайте

№	Наименование	Ссылка на сайт с тех характеристиками либо тех. описание	Ед. изм.	Кол-во на одного
1	Фристалл штукатурный (декоративный)		кг	25
2	Сухая гипсовая смесь Лануф Демонти		кг	0,25
3	Раствор из песка и глины		кг	

№	Наименование	Ссылка на сайт с тех характеристиками либо тех. описание	Ед. изм.	Кол-во на одного
1	инструменты		шт	
2	терка штукатурная ручная		шт	
3	шпатель		шт	
4	правило 1м		шт	

17 - 18 мая 2021 г на базе Костанайского строительного колледжа в пилотном формате был проведен первый региональный чемпионат профмастерства Абилимпикс по компетенции «Штукатурные работы», где четыре студента колледжей продемонстрировали свои умения и навыки. В нем приняли участие Аркалыкский политехнический колледж и Костанайский строительный колледж. Для проведения были созданы все условия, подготовлен весь необходимый материал, инвентарь и приспособления. Мы постарались создать комфортную атмосферу на площадке, как для экспертов, так и для самих участников. Задачей экспертов было обеспечивать сознательное выполнение участниками каждой из операций модулей. Так же на момент проведения конкурса на площадке присутствовали психолого-педагогическая служба, обеспечивающая психологическое сопровождение участников. Для предотвращения наступления утомления в течении чемпионата использовались различные методы, чередование умственной и практической деятельности (главный эксперт пояснял задание каждого модуля небольшими дозами с использованием интересного красочного материала и средств наглядности.) Не взирая на строгие правила при выполнении заданий, на площадке поддерживалась атмосфера поддержки и взаимоуважения, прописанная в договоре о соблюдении этики во время проведения чемпионата WorldSkills, а также четко контролировалась инструктором техника безопасности. Оценивание проводил экспертный состав и приглашенные независимые эксперты строго по стандартам WorldSkills в программе SIS. По результатам был определен победитель, ученик строительного колледжа Козин Анатолий. Эксперт-компатриот Абиатаева Айжан

Сейтжановна, опытный педагог с большим стажем и опытом работы в таких группах. По окончании, нами был проведен совет, на котором были озвучены все пожелания и подведены итоги. Проанализировав все этапы соревнований, то какие результаты показали участники, их психологическое состояние, интерес и вовлеченность каждого конкурсанта, было принято решение расширить количественный состав модулей и увеличить дни проведения чемпионата в следующем году.

Так какой же смысл несут в себе такие мероприятия для учеников, имеющих диагноз, связанный с нарушением интеллекта. Подросток с ограниченными возможностями здоровья, как и подросток, нормально развивающийся, растёт и развивается. Однако, его развитие задерживается с самого начала и проходит на дефектной основе, вызывая сложности вхождения в социальную среду, предусмотренную для нормативно развивающихся детей. Мы убеждены, что проведение такого рода конкурсов позволяет создать доверительный климат между преподавателями и студентами, добиться решения не только образовательной задачи, но и повысить познавательную активность обучающихся с особыми образовательными потребностями. Так же мы понимаем, что на производстве, куда придет наш выпускник, к нему будут предъявляться такие же требования, как и ко всем работникам. Чтобы адаптация на производстве прошла безболезненно, мы считаем, что одним из основных факторов инклюзивного обучения в ТиПО является обязательное тесное сотрудничество с работодателями. Именно поэтому мы

приглашаем представителей строительных организаций как в качестве членов экспертной комиссии, так и просто в качестве наблюдателей. В это время они могут убедиться в качестве выполнения всех видов работ, а конкурсанты получают возможность трудоустройства. Мы даем возможность узнать больше о способностях тех, кого когда-то списывали со счетов, называя «негодными». На данный момент благодаря чемпионату, победители и призеры регионального конкурса уже имеют работу по специальности штукатур на производстве в компании ТОО «БК-Строй» и это только начало. На такие чемпионаты мы приглашаем представителей коррекционных школ, учеников, родителей, а также представителей телекомпаний города и журналистов печатных изданий. Они видят, каких профессиональных высот можно достичь не взирая на все трудности. Все это играет немаловажную роль в становлении личности и в последующем профессиональном самоопределении. Развитие движения «Абилимпикс» способно серьезно изменить ситуацию в сфере профориентации, поскольку помогает решать проблемы социализации детей с ограниченными возможностями здоровья.

Работа с такими студентами учит нас смотреть на жизнь совершенно с другого ракурса, мы учимся смотреть их глазами, слушать так, как слушают они, разговаривать тем языком, который доступен для их восприятия, и все для того, чтоб быть понятыми и показать всем, что во многих профессиях наши воспитанники могут быть не хуже, а порой даже и лучше!

Посмотрев на результаты проделанной работы, мы видим большие успехи, способные серьезно изменить менталитет общества и составить прочный фундамент нового качества жизни страны и конечно же не останавливаемся на достигнутом. Впереди еще очень много работы, главная наша цель вывести компетенцию на республиканский, а затем и международный уровень и показать всему миру, что строительство тоже по силам возможностям любого человека!

Список литературы:

1. Закон Республики Казахстан Об образовании, от 27 июля 2007 года № 319-ІІ-3-25 с.

УДК 376.1

Тьюторинг как технология сопровождения профессионального становления обучающихся с инвалидностью и ОВЗ

Ильина Леся Олеговна

кандидат педагогических наук,
доцент кафедры психолого-педагогического
и специального образования

Гуманитарно-педагогическая академия (филиал)
ФГАОУ ВО «Крымский федеральный университет»
им. В. И. Вернадского
г. Ялта, Россия
E-mail: lesya-19.05@inbox.ru

Аңдатпа

Мақалада мүгедектігі бар білім алушылардың ерекше білім беру қажеттіліктерін ескере отырып, инклюзивті білім беру ортасындағы тьюторинг технологиясының мазмұнды сипаттамасы берілген. Технология инновациялық және вариативті болып табылады, бұл университеттің білім беру кеңістігін оңтайлы пайдалануға мүмкіндік береді жеке білім беру

траекториясы бойынша мүгедектерді оқытуға үйрету және олардың кәсіби қалыптасу процесінің тиімділігін арттыру.

Түйінді сөздер: тьюторинг, инклюзивті білім беру, сүйемелдеу, мүгедектік, шектеулі денсаулық мүмкіндіктері.

Аннотация

В статье дана содержательная характеристика технологии тьюторинга в инклюзивной образовательной среде с учетом особых образовательных потребностей обучающихся с инвалидностью. Технология является инновационной и вариативной, позволяющей оптимально использовать образовательное пространство ВУЗа для обучения лиц с ограниченными возможностями здоровья по индивидуальной образовательной траектории и повышать эффективность процесса их профессионального становления.

Ключевые слова: тьюторинг, инклюзивное образование, сопровождение, инвалидность, ограниченные возможности здоровья.

Abstract

The article provides a meaningful description of the technology of tutoring in an inclusive educational environment, taking into account the special educational needs of students with disabilities. The technology is innovative and variable, which makes it possible to optimally use the educational space of the University for teaching people with disabilities on an individual educational trajectory and to increase the effectiveness of their professional development process.

Key words: tutoring, inclusive education, support, disability, limited health opportunities.

Тьюторинг как технология представляет собой совокупность психолого-педагогических установок, определяющих специальный набор и компоновку форм, методов, способов, приемов обучения и сопровождения индивидуальной образовательной траектории обучающегося.

Отметим, что тьюторинг реализуется в рамках гуманизации образования как одно из направлений модернизации образовательного процесса; предполагает разработку и сопровождение индивидуальной образовательной траектории обучающихся с инвалидностью и ОВЗ; обеспечивает эффективность взаимодействия обучающегося, образовательного пространства и преподавателя, повышая внутреннюю мотивацию обучающегося; создает комфортную индифферентную среду для обучения и социализации лиц с инвалидностью; оптимизирует процесс освоения образовательной программы и ведет к результативности процесса профессионального становления будущего специалиста.

Отдельные аспекты тьюторинга, как элемента комплексного сопровождения и поддержки лиц с инвалидностью в ВУЗе, являются предметом исследования в ряде научных работ. Так, в исследовании Богинской Ю.В. представлена модель социально-педагогической поддержки, в которой тьюторское сопровождение является одним из важных компонентов в комплексной психолого-педагогической работе обучающимися с инвалидностью [1; 3].

В научных трудах Бородиной А.В., Рокотянской Л.О., охарактеризованы содержательные аспекты организации сопровождения процесса профориентации и трудоустройства лиц с инвалидностью, где тьюторинг определен, как одно из основных направлений работы [2; 6].

В практических наработках Мартыновой Е.А., Романенковой Д.Ф., Романович Н.А. рассмотрена структура и направления деятельности специалистов сопровождения в инклюзивной образовательной среде, включая и тьюторское сопровождение [7].

Проблемным полем исследования в работах Ярой Т.А. является психологическое сопровождение инклюзивного образования, в котором тьюторинг представлен как помощь и поддержка в социализации и интеграции молодежи с инвалидностью в образовательную и социальную среду [8].

В то же время, технология тьюторинга, с учетом особых образовательных потребностей обучающихся различных нозологических групп, еще не являлась в

полной мере предметом научного исследования и требует разработки процессуальной характеристики, а также определения программно-методического обеспечения для различных категорий обучающихся с инвалидностью.

Так, технологию тьюторинга можно рассматривать как базовую в организации учебно-воспитательной работы с обучающимися с инвалидностью.

Цель технологии тьюторинга заключается в построении, сопровождении и реализации индивидуальной образовательной траектории обучающегося с инвалидностью и ОВЗ в условиях образовательной среды ВУЗа.

Основные идеи и принципы технологии тьюторинга:

– индивидуализация образовательного процесса – организация учебного процесса, при котором выбор способов, приемов, темпа обучения учитывает индивидуальные различия обучающихся с инвалидностью и ОВЗ. Также под индивидуализацией понимается система управления учебно-познавательной деятельностью обучающихся с ОВЗ с учетом индивидуальных психологических особенностей и нозологии.

– дифференциация обучения – организация учебно-воспитательного процесса при которой преподаватель работает с группой обучающихся с ОВЗ, с учётом наличия у них каких-либо значимых для учебного процесса общих качеств;

– доступность образовательного пространства – создание эффективного информационного пространства, с вариативными источниками и способами получения информации в зависимости от потребностей обучающегося и ограничений в состоянии здоровья;

– вариативность – содержание и методы обучения должны варьироваться в зависимости от возраста, индивидуальных способностей, состояния здоровья, а также выбранного профиля (специализации) обучения;

– результативность – реализация процесса обучения должна обеспечивать о получение результата, соответствующего целевой ориентации;

– рефлексивность – осмысление обучающимся с инвалидностью результатов реализации индивидуальной образовательной траектории.

Таким образом, содержание процесса обучения лиц с инвалидностью и ОВЗ проектируется исходя из индивидуальных образовательных потребностей и возможностей обучающегося и предполагает реализацию индивидуальной образовательной траектории, направленной на комплексное освоение общекультурных, профессиональных компетенций, адаптацию к образовательному процессу ВУЗа, по средством использования наиболее эффективных способов получения информации и освоения системы знаний, умений и навыков.

В реализации технология тьюторинга для лиц с ОВЗ используется следующие группы методов:

1.Общепедагогические, применимые для образовательного процесса независимо от нозологии обучающихся с ОВЗ;

2.Специфические, применимые к обучению обучающихся с различными формами ОВЗ, которые можно подразделить по источнику восприятия на: моносенсорные и полисенсорные методы обучения:

– моносенсорные: аудиальные (лекция-беседа, объяснение, рассказ), визуальные (демонстрации, методы, предполагающие работу со всеми видами печатной или письменной информации); кинестетические (чтение брайлевского текста, методы, основанные на осязательном восприятии: определение веса, температуры, фактуры и прочее);

– полисенсорные: аудио-визуальные, основанные на представлении учебной информации, при которых задействовано зрительное и слуховое восприятие, данная группа методов подходит обучающимся с нарушениями опорно-двигательного

аппарата, для слабовидящих они могут быть использованы при условии, что визуальная информация будет адаптирована. Аудиально-кинестетические, предусматривающие поступление учебной информации посредством слуха и осязания, данные методы подходят для обучения слепых, а также слабовидящих и лиц с нарушениями опорно - двигательного аппарата, для слабослышащих они могут быть использованы при условии, что аудиальная информация будет адаптирована. Аудио - визуально - кинестетические, базирующиеся на представлении информации, которая поступает по зрительному, слуховому и осязательному каналам восприятие, эти методы подходят для обучения лиц с нарушениями опорно-двигательного аппарата.

Далее выделим организационные формы образовательного процесса, применяемые при реализации технологии тьюторинга:

– управление образовательным процессом (диагностика, планирование, регламент, проекция), осуществляется посредством технологического и деятельностного подходов к построению и реализации индивидуальной образовательной траектории обучающегося, с учетом его индивидуальных особенностей и способностей. Управление индивидуальной образовательной траектории обучающегося происходит по схеме: определение исходного уровня (нозологическая, индивидуальные особенности, уровень ЗУН, выбранное направление подготовки и так далее);

– проектирование будущего результата (постановка цели, задач, проектирование результата);

– построение индивидуальной образовательной траектории (разработка индивидуальной программы обучения, подбор необходимых методов, приемов и средств обучения);

– сопровождение индивидуальной образовательной траектории (реализация разработанной программы, осуществление промежуточного контроля успешности выбранной программы, корректировка индивидуальной образовательной программы либо методов, приемов и средств используемых при реализации);

– оценка эффективности.

Использование технологии тьюторинга предполагает применение дидактических материалов в зависимости от нозологических особенностей лиц с инвалидностью и ОВЗ. Так, для лиц с нарушением зрения предпочтительным является ориентация на акустический канал восприятия информации, с нарушением слуха-оптико-кинестетический канал.

Наглядные и технические средства обучения при реализации данной образовательной технологии предполагают использование средств обучения общего и специального назначения:

– для лиц с нарушением зрения: тифлофлэшплеер Victor Reader Stratus 12H; устройство для сканирования и чтения печатных материалов «SARA CE»; ЭРВУ Snow 7 HD; электронный ручной видеувеличитель; стационарный видеувеличитель с функцией читающей машины Аура с встроенным экраном (обеспечивает прослушивание текстов через встроенные динамики и через наушники); принтер для печати шрифтом Брайля Romeo Attache Pro; ультра-портативный дисплей Брайля Focus 14 blue с Bluetooth; устройство для печатитактильной графики PIAF (печатает осязаемые на ощупь рисунки на бумаге).

– для лиц с нарушением слуха: специализированный комплект для слабослышащих «Инфракрасный динамик-усилитель DigitalSoundfield»; портативная информационная индукционная система для слабослышащих.

– для всех нозологий: информационный терминал Круст

Рассмотрим виды тьюторского сопровождения обучающихся с ОВЗ в инклюзивной образовательной среде.

Тьюторское сопровождение самостоятельной работы обучающихся с инвалидностью и ОВЗ.

Задачи данного вида тьюторского сопровождения заключаются в следующем:

1. Анализ поставленного задания (консультационная помощь тьютора в выборе возможного решения поставленного задания, прогнозирование итогового результата).
2. Индивидуальный способ поиска доступных источников информации в зависимости от нозологии заболевания обучающегося (аудиальные, визуальные, кинестетические).
3. Выбор стратегии выполнения задания для самостоятельной работы.
4. Коррекция стратегии выполнения задания для самостоятельной работы.
5. Оценка выполнения самостоятельной работы, формирование портфолио обучающегося.

Совместная деятельность может быть реализована только в процессе общения. Действительно, общению принадлежит решающая роль в процессе формирования «совокупного субъекта» деятельности. Одна из особенностей данной формы обучения заключается в равнопартнерском общении с тьютором. Именно на этом основании строится их деятельность.

Вовлекая обучающихся с ОВЗ в совместную деятельность и общение, тьютор оказывает на них определенные воздействия. Прямо или косвенно тьютор воздействует на их личностные установки, ценностные ориентации, учебные мотивы, профессиональные потребности. Каждый обучающийся также оказывает осознанное (или неосознанное) воздействие на тьютора и других членов группы, и этим не следует пренебрегать.

Таким образом, взаимодействие тьютора с обучающимися включает в себя несколько компонентов: совместную деятельность, общение и целенаправленное (или неосознанное) взаимное воздействие, приводящее к изменениям

Взаимодействие на этапе учебно-профессиональной деятельности.

Цель – профессиональное применение полученных знаний в решении практических задач профессиональной деятельности. Обучающиеся должны достичь автономности в принятии решений, способности к системному анализу и инновационным видам деятельности, а также совершенствованию навыков рефлексии и эффективного общения. Деятельность обучающихся с инвалидностью и ОВЗ как погружение в профессиональное применение полученных знаний способствует развитию их независимого теоретического мышления применительно к индивидуальной практике.

В данной модели особенно ярко высвечивается связь профессиональной и учебной деятельности обучающихся с ОВЗ, которая проявляется в повышенном внимании к их профессиональным проблемам и потребностям.

Совместная деятельность членов группы посвящена решению реальной задачи их индивидуальной профессиональной деятельности. Тьюториалы связаны как с методикой разработки индивидуальных проектов, так и с рассмотрением проблем из сферы профессиональной деятельности обучающихся с ОВЗ.

Регулируемая, организуемая тьютором деятельность и партнерское общение постепенно переходят в саморегулируемую, самоорганизуемую деятельность и равнопартнерское общение субъектов взаимодействия. Достижение такой формы взаимодействия означает фактический переход к качественно новым взаимоотношениям обучающихся с ОВЗ друг с другом и с тьютором на основе саморегуляции всех компонентов учебно-профессиональной творческой

деятельности: интеллектуального, коммуникативного, мотивационного и смыслового.

Карьерный тьюторинг

Карьерный тьютор (от англ. tutor – учитель, наставник) в нашем понимании не просто квалифицированный преподаватель, формально передающий студентам некую сумму знаний и представлений о будущей деятельности в рамках своей учебной дисциплины, а заинтересованный в их развитии специалист-наставник, состоявшийся профессионал, обладающий авторитетом в определенной сфере и реализующий собственные проекты.

В ходе карьерного тьюторинга обучающиеся старших курсов с инвалидностью и ОВЗ получают рекомендации по трудоустройству, ведется профессиональное консультирование в ходе реализации ими рабочих заданий, полученных от работодателя. Также уточняются направления курсовых и дипломных исследований в соответствии с реальной практической деятельностью обучающегося. В результате проведения карьерного тьюторинга на момент завершения обучения в студент с ОВЗ имеет трудовой опыт и стаж в выбранной им сфере деятельности.

Преодолевать несоответствие действующей системы профориентации современным реалиям возможно путем создания системы сопровождения карьеры, важным элементом которой является успешная работа карьерных тьюторов.

Карьерный тьютор активно содействует профессиональному самоопределению и личностному росту обучающихся, оказывая им помощь в прохождении производственной и преддипломной практик, в выборе темы и проведении дипломного исследования, подготовке рекомендаций работодателю вплоть до включения в собственные проекты.

Подобная система карьерного тьюторинга (психологического сопровождения профессиональной карьеры специалиста на ее ранних этапах) дает положительные результаты. В ходе карьерного тьюторинга студенты старших курсов получают рекомендации по трудоустройству уже в период обучения, ведется профессиональное консультирование в ходе осуществления ими рабочих заданий, полученных от работодателя, уточняются направления дипломных исследований в соответствии с реальной практической деятельностью обучающегося, а по сути – уже молодого специалиста.

Таким образом, тьюторинг в инклюзивной образовательной среде ВУЗа является инновационной, вариативной технологией с простым и гибким механизмом управления, которая позволяет оптимально использовать образовательное пространство для обучения лиц с инвалидностью и повышать эффективности процесса профессионального становления.

Критерии оценки эффективности технологии тьюторинга: повышение уровня индивидуальных достижений обучающихся и владения профессиональными компетенциями; внедрение в образовательное пространство ВУЗа альтернативного варианта обучения и развития лиц с инвалидностью и ОВЗ через индивидуальную образовательную траекторию; удовлетворенность обучающихся своей профессиональной деятельностью и успешная адаптация в социуме, как основа развития их задатков, способностей.

Список литературы

1. Богинская Ю.В. Социально-педагогические условия организации инклюзивного образования студентов с ограниченными возможностями здоровья / Ю.В. Богинская // В сборнике: Актуальные проблемы современной науки IV Международная научно-практическая конференция: в трех томах. – 2015. – С. 129-132.
2. Бородина А.В. Содействие трудоустройству и постдипломное сопровождение выпускников с инвалидностью и ОВЗ / А. В. Бородина, Л.О. Рокотянская, Т. А. Ярая // В сборнике: Инклюзивные процессы в образовательных организациях высшего и среднего профессионального образования:

опыт, проблемы и перспективы сборник статей Всероссийской научно-практической конференции. – 2017. – С. 217-221.

3. Глузман Ю.В., Ярая Т.А., Рокотянская Л.О. Развитие инклюзивного высшего образования в крымском регионе: этапы и перспективы. В книге: Развитие инклюзии в высшем образовании: сетевой подход. Сер. «Библиотека журнала «Психологическая наука и образование». – Москва, 2018. – С. 55-60.

4. Ильина Л.О. Этапы и компоненты социально-педагогического сопровождения лиц с инвалидностью в образовательной организации высшего образования / Л.О. Ильина // В сборнике: Специальное образование XXI века: от ранней помощи до профессиональной подготовки. – Сборник научных трудов. Отв. редактор Л.М. Кобрина. Санкт-Петербург. – 2020. – С. 101-105.

5. Инновационные педагогические технологии и стратегии в высшем профессиональном образовании: коллективная монография / Под общей редакцией Давыдовой Г.И. – Симферополь : ИТ «АРИАЛ», 2022. – 224 с.

6. Рокотянская Л.О. Социально-педагогическое сопровождение профессионального становления обучающихся с инвалидностью и ограниченными возможностями здоровья / Л.О. Рокотянская // Гуманитарные науки. – 2016. – № 2 (34). – С. 127-133.

7. Романенкова Д.Ф. Задачи и направления деятельности специалистов комплексного сопровождения инклюзивного обучения инвалидов и лиц с ограниченными возможностями здоровья в профессиональной образовательной организации / Д.Ф. Романенкова, Н.А. Романович // Современные проблемы науки и образования. – 2016. – № 5. – С. 192.

8. Ярая Т.А. Механизмы формирования инклюзивной компетентности научно-педагогических работников / Т.А. Ярая // Гуманитарные науки. – 2018. – № 2 (42). – С. 68-73.

УДК 811.111

EFFECTIVE TRAINING METHODS AND TECHNIQUES FOR STUDENTS WITH SPECIAL NEEDS

Иманова Гульмира Сансызбаевна

учитель английского языка, бакалавр

КГУ «Общеобразовательная школа № 16

отдела образования города Костаная»

Управления образования акимата Костанайской

области, г.Костанай, Казахстан

E-mail: gulmiraimanova37@gmail.com

Ескалиева Анар Каирбаевна

учитель английского языка, бакалавр

КГУ «Общеобразовательная школа № 16

отдела образования города Костаная»

Управления образования акимата Костанайской

области, г.Костанай, Казахстан

E-mail: alaner83@mail.ru

Abstract

This article provides an overview of effective teaching methods and techniques specifically designed for students with special needs, as students with special needs require individualized educational approaches to maximize learning outcomes and overall development. The importance of individualized tasks in identifying the unique needs of students is discussed and various strategies used by teachers to meet diverse learning needs are outlined. The article explores the importance of creating a supportive and inclusive learning environment to ensure the success of students with special needs.

Key words: children with special educational needs, teaching methods and techniques, game technologies, differentiated learning technology.

Аңдатпа

Бұл мақалада ерекше қажеттіліктері бар оқушылар үшін арнайы әзірленген тиімді оқыту әдістері мен әдістеріне шолу жасалады, өйткені ерекше қажеттіліктері бар оқушылар оқу нәтижелерін және жалпы дамуды барынша арттыру үшін жекелендірілген білім беру тәсілдерін қажет етеді. Білім алушылардың бірегей қажеттіліктерін анықтауда дараланған тапсырмалардың маңыздылығы талқыланады және әртүрлі оқу қажеттіліктерін қанағаттандыру үшін мұғалімдер қолданатын әртүрлі стратегиялар баяндалады. Мақалада ерекше қажеттіліктері бар студенттердің жетістігін қамтамасыз ету үшін қолдау көрсететін және қамтитын оқу ортасын құрудың маңыздылығы зерттеледі.

Түйінді сөздер: ерекше білім беру қажеттіліктері бар балалар, оқыту әдістері мен әдістері, ойын технологиялары, сараланған оқыту технологиясы.

Аннотация

В данной статье представлен обзор эффективных методов обучения и техник, специально разработанных для учащихся с особыми потребностями, так как ученики с особыми потребностями требуют индивидуализированных образовательных подходов для максимизации результатов обучения и общего развития. Обсуждается важность индивидуализированных заданий в выявлении уникальных потребностей обучающихся и излагаются различные стратегии, используемые педагогами для удовлетворения разнообразных учебных потребностей. В статье исследуется значение создания поддерживающей и включающей учебной среды для обеспечения успеха обучающихся с особыми потребностями.

Ключевые слова: дети с особыми образовательными потребностями, методы и техники обучения, игровые технологии, технология дифференцированного обучения.

'Special educational needs' is a legal definition which refers to children with learning problems or disabilities that make it harder for them to study than most children the same age. They may have problems with schoolwork, communication or behavior.

It is often believed that learning a foreign language for a child with special educational needs (SEN) may lead to a loss of valuable time that could be spent more effectively on acquiring "more relevant" skills. It is also thought that it might confuse children who already face challenges in mastering their native language. Nevertheless, it is important to provide all opportunities for expanding and deepening the learning capabilities available to these children by involving them in a wide range of activities throughout their lives. One such activity is learning a foreign language. This article is based on the principles of inclusion and is written in the spirit that children with additional educational needs should have the same right as other children to learn a foreign language. They can derive enjoyment from it, be convinced that they have the potential to contribute positively, and progress linguistically, psychologically, cognitively, socially, and culturally.[1]

Teaching students with special needs is not only a moral imperative but also holds significant relevance in fostering an inclusive society and maximizing the potential of every individual. Here are several key points highlighting the relevance of teaching students with special needs:

1. **Promoting Inclusion:** teaching students with special needs promotes a culture of acceptance, diversity, and respect for all individuals regardless of their differences.
2. **Equal Opportunities:** every student, regardless of their abilities or disabilities, deserves access to quality education and opportunities for learning and growth.
3. **Maximizing Potential:** by providing specialized instruction and support, educators help students with special needs unlock their full potential and achieve their goals.
4. **Building Self-Esteem and Confidence:** by creating a supportive and inclusive learning environment, educators empower students with special needs to develop a positive self-image, self-esteem, and confidence in their abilities.

5. **Preparing for Life Skills:** teaching students with special needs includes fostering independence, social skills, communication skills, and adaptive behaviors that are vital for their success in school, work, and community settings. [2]

Teaching students with special needs is relevant for promoting inclusivity, equal opportunities, maximizing potential, building self-esteem, fostering empathy, and meeting legal and ethical obligations. By embracing diversity and providing tailored support, educators play a crucial role in creating an inclusive educational environment where every student can thrive and succeed.

General characteristics of children with special educational needs (SEN):

- Insufficient cognitive and linguistic activity, speech and thinking skills.
- Prefer to work alone during lessons.
- Lack of independence and suggestibility.
- States of anxiety, restlessness, ease of mood swings and contrasting displays of emotions. They often transition from laughter to tears and vice versa without motivation. Such a child may demonstrate friendliness towards others one moment, and suddenly become angry and aggressive.

- Low self-esteem and lack of self-confidence are characteristic of these children.

- Consequently, children with disabilities show a delay in the development of the emotional sphere, which in turn affects the development of key cognitive components such as sensation, perception, memory, and thinking. As a result of the disturbance in interpersonal relationships, these children develop a negative self-image: they have little belief in their own abilities and underestimate their potential. [3]

During the process of teaching English, the priority is not practical mastery of the language but the overall development of children. The teacher's primary task is to develop their cognitive sphere: thinking, memory, speech, as well as to activate their cognitive activity and form knowledge about the surrounding world, which foreign language study promotes like no other subject. Practical language proficiency becomes not the goal but an effective means of solving this task. The main goal is developmental, focusing on "not knowledge, but development."

For children with special educational needs (SEN), individual programs for learning are developed by the teachers of our school or adjustments are made to the general education program. When creating such educational programs, the teacher relies on the following factors:

- reducing the amount of vocabulary studied;
- practicing simple grammar constructions;
- simplifying texts.

To achieve the set goals and positive results in the teaching and upbringing of children with SEN, teachers are recommended to use game technologies, differentiated learning technology, ICT technologies, and personality-oriented learning technology.

Successful acquisition of new vocabulary by children consists of the following elements:

- ENGAGE - music, pictures, slides, games, etc.
- STUDY - focusing on clear structures.
- ACTIVATE - responding in order to use the acquired language skills.

Methods for introducing new words include:

- Use of visuals.
- Synonyms, antonyms.
- Simple translation of the word.
- Independent vocabulary search in a dictionary.
- Developing language guessing skills through context.

The following game techniques are used to activate vocabulary material.

1. *"Bingo"* is a game in which numbers are randomly selected, and players must fill in the corresponding numbers on their cards. The first player who fill out the card in accordance with the rules of the draw wins. The student usually shouts "Bingo!" in order to indicate his/her winnings.

2. *"Echo"* game. The goal of this game is to develop phonemic awareness. The teacher turns away and whispers a sound or word clearly, and the children repeat the sound or word after the teacher like an echo.

3. *"Please, show me"* game. The goal of this game is to reinforce knowledge of animal names. Pictures of familiar animals are spread out on the table. The children are asked to show the picture of a cat, for example, when requested "Please, show me... a cat," and so on.

4. *"Broken telephone"* game. The goal of this game is to reinforce the studied material on a given topic and develop phonemic awareness. The children are divided into two teams. The teacher whispers a word or phrase to the leader of the first team, and another word or phrase is whispered to the leader of the second team. The children pass on the whispered word down the line, trying not to "break the line". The team wins if the word or phrase is correctly transmitted from the first child to the last.

5. *"I have"* game. The goal of this game is to introduce the adverb "too". The teacher calls two children and asks them to imagine themselves as a cat or a mouse. The game starts with the cat, and the mouse repeats after the cat, adding the word "too". For example, the cat says, "I have one tail", and the mouse says, "I have one tail too," and so on until the new words of the lesson are practiced.

6. *"What can you do?"* game. The goal of this game is to reinforce verbs and the speech pattern "I can". The child is asked to imagine themselves as a bear, a fox, etc. (a mask or a picture of the animal can be used to excite the children). When asked "What can you do?", the teacher asks them to answer "I can jump" or "I can run".

7. *"Learning verbs"* is always accompanied by learning the word with a demonstration of the action it represents, combining different types of perception. The word is written on the board, and the teacher pronounces the word while the students "show" the translation with movement, and then they verbally translate the word. This method is called "motor-muscular".

8. *"Complete the word"* game. The goal of this game is to study vocabulary material. At first, the vowels of the word are written on the board, and the students try to remember and complete the necessary letters.

9. *"Snowball"* game. The goal of this game is to compose simple sentences. The teacher says a simple phrase, for example, "Kate has got a mother". The students not only repeat the phrase but also "grow" it by adding one word at a time. "Kate has got a mother, a brother, a grandmother..." Or you can use this method to repeat the words on the studied topic. For example, the theme "Food and drinks". Children memorize as many words as possible, their pronunciation and a certain order.

10. *Lexical physical games* can be used as a physical activity break. The students take turns running to the board and connecting a word with its translation, with mistakes. For example, the teacher can use "every morning" as the translation for "every evening". These "mistakes" are necessary because they train voluntary attention, which is poorly developed in students.

11. *"Chain word"* game. Any word is written on the board. Then, the participants of the game take turns writing words, where the first letter of each word is the last letter of the previous word. Each word is translated into Russian (spoken). Those who cannot remember the necessary word within the given time (5-10 seconds) are eliminated from the game.[4]

With the transition to a new content in the education system, the concept of differentiated learning is becoming widely adopted. The introduction of differentiation into the educational process, philologists believe, is highly relevant as it will improve the school environment and positively impact the health of the students.

It is widely acknowledged that all children are different – in abilities, learning paces, interests, and needs, as well as in psychophysical characteristics. Typically, within the confines of the traditional classroom system, teachers tend to focus on the average student, not providing sufficient challenge for the "strong" ones and struggling to make the material accessible to the "weak" ones. Here, the concept of differentiated learning plays a significant role, as it involves considering individual abilities and needs, manifested in the specification of goals, tasks, content, and methods of organizing the educational process, demanding diversity and variability in teaching.

Effective implementation of differentiation in the English language learning process allows for addressing the main goals of education, namely, leveling the preparation level of students, improving the quality of technological education, and fostering interest and motivation in learning the English language.

Applying a differentiated approach to students is associated with taking into account their individual characteristics, so at the beginning of each new year, we divide them into three groups: the first group – "strong" students, the second group – "average" students, and the third group – "weak" students. The grouping is done based on the results of the previous year's learning. This division into groups is very conditional, as the groups are flexible, so each student can move to a higher level or, conversely, to a lower one during their learning activities.

A differentiated approach also helps when we work with children with SEN. We develop tasks for different levels of learning, including assessment criteria and descriptors. For the weak or children with SEN, tasks are given similar to those for the strong and average level, but they are facilitated, there is a translation of words, the text of tasks, the format of execution and the number of sentences, words, etc.

Differentiated approach to students can be implemented at various stages of the lesson. For example, during the quiz:

a) Written quiz: we usually use cards of different levels of difficulty, crosswords, tests (adding more complex tasks for the "strong" students).

b) Oral quiz: typically, we call upon students from groups B ("average") and C ("weak") first, while for group A ("strong"), we assign tasks to correct and supplement answers, find additional information.

Consolidating the material: For students in group A ("strong"), we immediately offer practical tasks. With the "weak" students (group C), we review the main points in detail, pausing at each one. We ask the "average" group to summarize the material. When working with the textbook (on the text), we assign group B ("average") to create a detailed plan based on the reading, group C ("weak") to find answers in the textbook to questions related to the text, and group A ("strong") to summarize the text, make generalizations, and draw conclusions.

By applying a differentiated approach to teaching English, we have managed to diversify the forms and methods of working with students, increase interest in learning the English language, blur the clear line between "strong," "average," and "weak" students, and enhance the quality of English language education.

Today, distance learning is often the only way for many children with various forms of disabilities to receive an education. However, it is not enough to provide students with the necessary equipment and conditions. It is important to properly plan the lesson, taking into account the student's age and psycho-physical characteristics. Disabled children are often limited in communication, so whenever possible, the lesson should have a

communicative focus, which will help the student to engage in communication with peers and express their thoughts in both their native language and English.

The main goals of using ICT in English lessons are:

- increasing motivation to learn the language;
- developing speaking skills: the ability to understand authentic foreign texts and convey information in coherent and argumentative statements;
- increasing linguistic knowledge;
- expanding knowledge about the socio-cultural specifics of the country whose language is being studied;
- developing the ability and readiness for independent English language learning.

ICT allows tests to be used more efficiently and saves lesson time. Students can find out their results immediately after testing. The use of ICT helps to avoid subjective assessment. ICT can be used for teaching reading, phonetics, grammar, vocabulary, listening, and translation. This is done through educational presentations with feedback, which also serve as a means of self-assessment. [5]

Also at English lessons, we use interactive games and applications to increase the motivation of students, apply past vocabulary and grammar material in practice. For example, Quizziz.com, Quizlet.com, Kahoot.com, Kahoot Blooket.com, Garticphone.com, Wordwall.net, etc. They are very colourful, engaging and educational. For students with SEN these tasks help to have a rest, apply their skills in practice and diversify activities.

Project activities carried out by the students themselves should not be overlooked. Children with disabilities should be given tasks slightly more difficult than what they can handle, while also presenting them with a problem or question. This is to encourage them to search for independent solutions. A successful completion of a project activity requires a "final product" image. This can be newspapers, skits, performances, presentations, etc. All of this is another important component of modern English language learning. A student with project skills is ready for independent work, and this is very relevant for children with special educational needs.

Based on the above, it can be concluded that English lessons in inclusive education are able to successfully combine both classical and modern methods and techniques.

Thus, teaching English to children with health impairments is particularly relevant nowadays because it is important to not only provide them with as much knowledge as possible, but also to ensure their cultural, personal, and cognitive development and equip them with the important skill of being able to learn.

Correctional work is carried out within the framework of a comprehensive approach to the education and development of the child. Therefore, the work should be aimed at overall development, rather than training specific mental processes or abilities of the students. The focus should not be solely on achieving a specific result (such as memorizing words on a particular topic), but on creating conditions for the child's development. Studying the individual characteristics of the students allows for the planning of goals, tasks, deadlines, and key directions for language learning that will maximize the students' independent activities and stimulate their interest in the English language and the culture of English-speaking countries. Modern pedagogical technologies greatly help to achieve these goals. Of course, not all students will leave school fluent in English, but the foreign culture they acquire through communication will help enrich them spiritually.

List of literature:

1. Колесникова А.В. "Teaching Students with SENs" [Электронный ресурс] - Режим доступа: <https://infourok.ru/statya-teaching-students-with-sens-5351647.html> (9.10.2021)
2. Акимова Н.А. Формы и методы проведения учебных занятий обучающихся имеющими особые образовательные потребности в условиях инклюзивного образования[Электронный ресурс].-

Режим

доступа: https://kopilkaurokov.ru/vneurochka/prochee/formy_i_mietody_proviedeniia_uchiebnykh_zaniatii_s_obuchaiushchimisia_imieiushc (15.02.2017)

3. Пасенкова Н.М. Методические рекомендации для педагогических работников образовательных учреждений по организации работы с детьми, имеющими ограниченные возможности здоровья в условиях инклюзивного образования. -Ставрополь: СКИРО ПК и ПРО, 2012.- 46 с.

4. Шарафутдинова Т.М. Обучающие игры на уроках английского языка. // Иностранные языки в школе. -2005, №8. (с.46-50)

5. Нестеренко М.Е. Применение ИКТ при обучении детей с ОВЗ на уроках английского языка [Электронный ресурс].- Режим доступа: <http://www.tea4er.ru/forum/53---/66209---q-----q>(18.10.2016)

ӘОЖ 376.2

ИНКЛЮЗИВТІ БІЛІМ БЕРУДЕГІ ОҚЫТУ МЕН ТӘРБИЕЛЕУДІҢ ИННОВАЦИЯЛЫҚ СТРАТЕГИЯЛАРЫ

Имамбаева Гульнара Агзамовна

Қадыр Мырза Әлі атындағы BINOM School мектеп-лицейі
Қазақ тілі мен әдебиеті пәні ұстазы, педагог-зерттеуші
Астана, Қазақстан

Аңдатпа

Инклюзивті білім беру мүмкіндігі шектеулі балаларды дамыту мен оқытудың тәсілі ретінде. Бұл үшін осы оқытуды жүзеге асыруға және нәтижелерге қол жеткізуге көмектесетін арнайы заманауи технологиялар бар. Осылайша, қоғамдағы ерекше адамдарға бейімделуге және қарапайым адамдармен байланыс орнатуға көмектеседі.

Түйінді сөздер: инклюзия, мүмкіндігі шектеулі адамдар, инклюзивті білім беру, инклюзивті білім беру технологиялары.

Аннотация

Инклюзивное образование как способ развития и обучения детей с ограниченными возможностями здоровья. Для этого существуют специальные современные технологии, которые помогают в осуществлении этого обучения и достижению результатов. Тем самым, помогая адаптироваться особым людям в обществе и вступить в контакт с обычными людьми.

Ключевые слова: инклюзия, люди с ОВЗ, инклюзивное образование, технологии инклюзивного образования.

Annotation

Inclusive education as a way of developing and educating children with disabilities. For this purpose, there are special modern technologies that help in the implementation of this training and achieve results. Thus, helping special people to adapt to society and come into contact with ordinary people.

Key words: inclusion, people with disabilities, inclusive education, inclusive education technologies.

Білім берудегі инклюзия-бұл физикалық, интеллектуалдық, эмоционалдық және басқа да ерекшеліктеріне қарамастан, әр баланы жалпы оқыту мен тәрбиелеу қосу процесі. Инклюзия мүмкіндігі шектеулі балаларға дені сау балалармен қатар оқуға, өзін қоғамның толыққанды мүшесі ретінде сезінуге, ересек адамның әлеуметтену деңгейін арттыруға, баланы қоғамнан оқшаулау қаупін азайтуға мүмкіндік береді. Сондай-ақ, инклюзивті білім беру адамгершіліктің жоғары дәрежесіне ие, өйткені бірінші сыныптан бастап мүгедек балалармен бірге оқитын балалар оған қоғамның төмен мүшесі ретінде қарамайды, онымен физикалық кемшіліктеріне назар аудармай сөйлеседі [1].Ерекше қажеттіліктері бар балаларды бұқаралық білім беру мекемелеріне қосу мамандандырылған түзету көмегі мен

психологиялық қолдауды көздейді, олардың міндеттері баланың дамуын бақылау, оны оқытудың сәттілігі, дені сау құрдастарының ортасында бейімделу мәселелерін шешуге көмек көрсету болып табылады.

Қазіргі таңда инклюзивті білім беру мәселесі қоғамда әлі де талқыланып, пікірталас тудыруда. «Инклюзивті білім беру» ұғымы көбінесе бұл білім беру ортасын ізгілендіру әрекеті ретінде түсініледі. Инклюзивті білім беру – бұл мүмкіндігі шектеулі адамдарға тең қызмет көрсету. Барлық адамдар білім алуда тең мүмкіндіктерге ие болуы керек. Өйткені, біз барлық азаматтардың құқықтары тең елде өмір сүріп жатырмыз. Сондықтан қазіргі таңда мұндай адамдар үшін олардың барлығымен қатар оқуы үшін арнайы жағдайлар жасалуда.

Ағылшын тілінен аударғанда «инклюзия» термині «қосылу» дегенді білдіреді. Инклюзивті білім беру (фр. inclusif-лат. Include – араласу, қосамын) – жалпы білім беруді дамыту үдерісі, ол ерекше қажеттіліктері бар балалар үшін білім алуға қолжетімділікті қамтамасыз ететін, барлық балалардың әртүрлі мұқтаждықтарына бейімделу тұрғысынан барлығы үшін білім алуға қолжетімділікті білдіреді. Мүмкіндігі шектеулі адамдарға инклюзивті білім беру (тәрбиелеу) – бұл бірлескен оқу сабақтарын, бос уақытты, қосымша білім берудің әртүрлі түрлерін ұйымдастыруды қоса алғанда, арнайы жасалған жағдайларда бірлесіп оқыту және тәрбиелеу. Инклюзивті білім беру білім беру жүйесінің даярлық деңгейіне, даму ерекшеліктеріне, білім алушылардың (тәрбиеленушілердің) қабілеттері мен мүдделеріне бейімделуін, олардың әлеуметтік бейімделуін қамтамасыз етуге тиіс.

Осы жаһандық мәселеге әлем ғалымдары мынадай анықтама береді: инклюзивтік білім беру дегеніміз – барлық балаларды, соның ішінде мүмкіндіктері шектеулі балаларды жалпы білім үрдісіне толық енгізу және әлеуметтік бейімдеуге, жынысына, шығу тегіне, дініне, жағдайына қарамай, балаларды айыратын кедергілерді жоюға, ата-аналарын белсенділікке шақыруға, баланың түзеу-педагогикалық және әлеуметтік мұқтаждықтарына арнайы қолдау, яғни, жалпы білім беру сапасы сақталған тиімді оқытуға бағытталған мемлекеттік саясат. Инклюзивті білім берудің басты мақсаты – жеке баланы өзгерту немесе түзету емес, оқу процесін осы баланың мүмкіндіктеріне бейімдеу. Инклюзивті білім берудің 8 қағидасы бар:

- адамның құндылығы оның қабілеттері мен жетістіктеріне байланысты емес;
- әр адам сезінуге және ойлауға қабілетті;
- әр адамның қарым-қатынас жасауға және тыңдауға құқығы бар;
- барлық адамдар бір-біріне мұқтаж;
- шынайы білім беру тек нақты қатынастар аясында жүзеге асырылуы мүмкін;
- барлық адамдар құрдастарының қолдауы мен достығына мұқтаж;
- барлық білім алушылар үшін прогреске жету мүмкін емес нәрселерден гөрі не істей алатындығында болуы мүмкін;

- әртүрлілік адам өмірінің барлық аспектілерін күшейтеді. Бірақ олардың бүкіл мәнін бір негізгі принципке біріктіруге болады – бүкіл білім беру жүйесі белгілі бір баланың қажеттіліктері мен мүмкіндіктеріне бейімделеді. Инклюзияның ерекшелігі – оқу орындарындағы білім беру жүйесі мүмкіндігі шектеулі балаларға бейімделеді. Адамдардың ерекшеліктеріне қарамастан, оларға жайлылық үшін арнайы жағдайлар жасалған оқу орындарында оқуға мүмкіндік беріледі: оқу бөлмелерін қайта құру, оқытудың жаңа әдістері, бейімделген оқу жоспары, бағалаудың өзгертілген әдістері. Мүмкіндігі шектеулі балаларға сапалы және қолжетімді білім беруге жағдай жасау үшін ерекше технологиялар қолданылады. Инклюзивті технологиялар екі үлкен топқа бөлінеді: ұйымдастырушылық және педагогикалық. Ұйымдастырушылық технологиялар бейімделген және қол жетімді білім беру ортасын құруға, ал педагогикалық технологиялар оқу процесін жүзеге асыруға негізделген. Ал жоғарыда аталған технологиялар мүмкіндігі шектеулі адамдарда бұзушылықтарды белгілі бір

дамытуға бағытталған кіші санаттарға бөлінеді. Инклюзивті сыныпта ұйымдастыру көп күш – жігерді қажет етеді, өйткені баланың жұмысына қосылудың барлық қырсырын ескеру қажет. Әр бала жеке болғандықтан және әрқайсысына ерекше көзқарас қажет. Мұғалім балалардың қызығушылығына бейімделіп, қажет болған жағдайда оқыту әдістерін өзгертуі керек. Жаңа білім беру технологияларын игеру үшін көп күш қажет, атап айтқанда, бұл мұғалімдерге қатысты.

Мұғалімнің басты міндеті – оқушыларға болашақта өзін табуға, тәуелсіз, өзіне сенімді адамдар болуға, оларды қоғамдағы өмірге дайындауға көмектесу. Мұғалімнің оларға белгілі бір функционалдылық пен қасиеттер жиынтығын қалай енгізуі олардың қоғамға бейімделуіне байланысты болады.

Инклюзияны дамыту үшін мыналар маңызды болып табылады: мұғалімдерді міндетті түрде қайта даярлау, арнайы білім беру жүйесінің тәжірибесін тарта отырып, инклюзивті білім беруді қолдаудың ресурстық орталықтарын құру, қашықтықтан білім беру жүйесін дамыту, мүгедектермен және мүмкіндігі шектеулі адамдармен жұмыс істеудің нысандары мен әдістерін жетілдіру, тәрбиелеу мен оқытудың барлық кезеңдерінде арнайы технологияларды пайдалану.

Қазіргі уақытта ең сұранысқа ие және тиімді технологиялар: Мүмкіндік беретін *интерактивті технологиялар*: балалардың топтағы құрдастарымен және ересектермен байланысын орнату; оқу процесіне абайлап араласыңыз, өйткені машина берген бағалау балаға түсінікті және оны объективті түрде қабылдайды; топта әртүрлі оқу жағдайларын жасаңыз (әр баланың жеке ерекшеліктері ескеріледі), оларды шешу үшін әртүрлі нұсқаларды қолдануға болады. Сонымен қатар, бұл технологиялар мұғалімдерге оның ерекшеліктері мен қажеттіліктерін ескере отырып, балаға оқу материалын дербес құруға, сондай-ақ қажетті өзгерістерді мүмкіндігінше тез және икемді енгізуге мүмкіндік береді [Зубарева, т.ж. психологиялық-медициналық-элеуметтік қолдау орталығының логопед-мұғалімі жұмысының мазмұны 37-40].

Қашықтықтан оқыту технологиялары Қазіргі компьютерлік технологиялар қашықтықтан білім беру ұғымын толығымен өзгертеді. Шынында да, қазір оқушы аудиториядан тыс болғанына қарамастан, ол не болып жатқанын көріп, ести алады және оқу процесіне белсенді қатыса алады. Сондай-ақ, мамандарды, мұғалімдер мен тәрбиешілерді үнемі және тиімді сүйемелдеу және қолдау өте маңызды міндет болып табылады, өйткені балаларды табысты оқыту оларға байланысты. Сонымен қатар, көпфункционалды интерактивті сенсорлық кешеннің көмегімен қол жеткізуге болатын білім беру процесінің барлық қатысушыларын қолдау жүйесін енгізу қажет. Оның көмегімен психофизиологиялық даму, сенсорлық интеграция функцияларын түзету және дамыту, түзету және дамыту шараларын жүзеге асыруға бағытталған әртүрлі кешендерді жүргізу сияқты мәселелерді шешуге болады.

Интерактивті білім не үшін қажет, ол қандай категорияларға бағытталған, интерактивті білім берудің қандай технологиялары бар екендігі туралы біраз сөйлескеннен кейін, сіз осы технологияларды практикада қолдануға біртіндеп ауыса аласыз.

Негізінен, практикада интерактивті білім берудің педагогикалық технологиялары қолданылады, өйткені олар мүмкіндіктері шектеулі адамдарды оқытудың барлық идеяларын іске асыруға жауап береді. Интерактивті білім беру нәтиже беруі үшін, ең алдымен, оқытылатын адамдардың қабілеттері туралы көбірек білу керек. Өйткені бұл ойынға ұйымдастырушылық технологиялар енеді. Олардың арқасында оқыту үшін белгілі бір схема жасалады. Педагогикалық технологияларды қолданудың бір түрі – *сауалнама*. Әр адамға белгілі бір сұрақтар жиынтығы бар форма беріледі, соның арқасында мұғалім оқушының мүдделері мен қабілеттерін анықтай алады. Нәтижелер жиналып, талданған кезде сабақтарға арналған материалды таңдау

оңайырақ болады. Сабақты құрастыруда мұғалім сауалнамадан кейінгі нәтижесін ескере отырып, әр оқушыға арналған тапсырмаларды таңдауы керек. Бұл тәсіл даралау принципі деп аталады. Ол барлық сынып оқушыларына тең мүмкіндіктер жасауға мүмкіндік береді, осылайша практикада инклюзивті тәсіл жүзеге асырылады. Егер сабақ барысында оқушылардың бірі қалған деңгейден жоғары көрінетін нәтиже көрсетсе, онда мұндай оқушылар шағын топтарға біріктіріліп, олар үшін білім деңгейіне сәйкес тапсырмалар таңдалып алынады.

Сондай-ақ, мұғалімдердің күш-жігерін дамудағы қайшылықтардың алдын алуға бағыттауға мүмкіндік беретін көптеген технологиялар бар. Балалардың әлеуметтік құзіреттілігін дамытуға бағытталған технологиялар мен әлеуметтік ойын технологияларын атап өткім келеді. *Біріншісі*, өз кезегінде, әлеуметтік дағдыларды тікелей оқыту, *топтық* қызмет түрлерін, соның ішінде ойын түрлерін еліктеу және ұйымдастыру арқылы әлеуметтік дағдыларды қалыптастыру арқылы жүзеге асырылады. Бұл технология пайдалы және маңызды, өйткені ол құрдастарымен өзара әрекеттесу дағдыларын, өзара көмек пен өнімді қызметті үйретеді. Мүмкіндігі шектеулі адамдар үшін – бұл сізді қоғамда қабылдаған кезде үлкен құндылық, сондықтан сіз өзара іс-қимыл мен өзара көмектің дамуын бағыттауыңыз керек. Кез-келген қиын жағдайда, дәл осындай ерекше адамдар көмекке келеді, ал басқалары жай ғана бұрылады. *Екінші* технологиялар бірдей мақсатқа ие, бірақ сәл өзгеше. Әлеуметтік ойын технологиясында театр жаттығулары, аула және оқу ойындары негізінде жасалған дидактикалық ойындар бар, олар назар, ерік, есте сақтау, сөйлеу, тез ойлау, қимылдарды үйлестіруді дамытып қана қоймайды, сонымен қатар интерактивті білім беру жағдайында маңызды болып табылатын сыныптастарымен және мұғаліммен іскерлік қарым-қатынас дағдыларын қалыптастырады. Бұл технологияларды іске асыру оңай, өйткені оларда көптеген ойындар бар, соның арқасында мүмкіндігі шектеулі адамдарға үйрену оңайырақ болады.

Танымал автор *Д. Митчелл жұптасып* оқытуды интерактивті білім берудің жетекші технологияларының бірі ретінде анықтайды [2]. Оның мәні келесідей – бір оқушы екіншісіне мұғалімнің бақылауымен сабақ бергенде. Мүмкіндігі шектеулі білім алушылар да өзін-өзі бағалауды едәуір арттыратын мұғалім ретінде әрекет ете алады. Өзара оқыту технологиясы балалар бір-бірінен көп нәрсені үйренеді деген болжамға негізделген.

Мүмкіндігі шектеулі адамдардың әлеуетті мүмкіндіктерін түсіну оларды қоғамның қалыпты өміріне қосудың әртүрлі нұсқаларының пайда болуына себеп болды. Біз инклюзивті білім беру, зерттеу және оның тұжырымдамасын біздің елімізде қалыптастыру процесінің куәсі болып отырмыз. Бүгінгі таңда мұғалімдер мен әртүрлі қоғамдық институттардың өкілдері қоғамдық пікірді қалыптастыруда және кез-келген білім беру реформасының негізін құрайтын мәліметтер мен білім беруде көп жұмыс істеуі керек. Дамыған елдің заманауи білім беру жүйесі, инклюзивті білім беруге көшу тек техникалық немесе ұйымдастырушылық өзгерістерді жүзеге асыру ғана емес, қоғам мен мемлекеттің барлық оқушыларға білім алу саласындағы мүмкіндіктерге қол жеткізуге нақты дайындығы болып табылады. Сондықтан инклюзивті білім беру жоғары сапалы білім беруді қамтамасыз етудің және кемсітушілік пен теңсіздіксіз неғұрлым инклюзивті қоғам құрудың басты мәселелерінің бірі болып қала береді.

Көптеген жоғары оқу орындарының оқытушылары, мектеп мұғалімдері, мектептерде инклюзияны дамыту бойынша үлкен тәжірибесі бар мамандар өз тәжірибелерімен бөліседі, сондықтан олардың нақты практикалық бағыты бар. Бұл біз үшін ерекше құнды, өйткені ол Қазақстан мектептеріндегі инклюзивті сыныптардағы тікелей педагогикалық процестің егжей-тегжейін қарастыруға, мұғалімнің сабағында әртүрлі және типтік емес балалар бірге оқитын болса, қалай

әрекет ету керектігі туралы нақты кеңестер мен ұсыныстарды оқуға мүмкіндік береді. Әрине, «инклюзияны қалай жасауға болады» формуласы жоқ және ол болуы мүмкін емес, бірақ мұғалімдердің, инклюзивті білім беру саласындағы мамандардың нақты педагогикалық тәжірибесі бар, ол жалпы білім беру сыныбына даму ерекшеліктері бар баланы қосудың жеке стратегиясын қарастыруға айтарлықтай көмек көрсете алады. Осылайша, мүмкіндігі шектеулі адамдар үшін инклюзивті тәсіл – бұл біздің санамыз үшін жаңа нәрсе. Мұндай адамдар үшін өзін-өзі бағалауды арттыру, дамыту үшін өте жақсы әдіс. Олар үшін бәрі бірдей емес елде бейімделу өте қиын. Статистикаға сәйкес, мұндай адамдар қарапайым адамға қарағанда әлдеқайда табысты болады. Қанша танымал адамдар мүмкіндігі шектеулі болды және бұл адамдардың жүрегін жаулап алуға кедергі болмады.

Мұның бәрі әртүрлі жолдармен көрінеді: біреу күшті, біреу әлсіз. Бұл мүмкіндігі шектеулі балаларға қоғамның толыққанды мүшелері сияқты сезінуге және бейімделу кезеңінен сәтті өтуге, қарапайым балалар мен олардың ата-аналарына ерекше балаларға деген толерантты көзқарасты қалыптастыруға және адамдарды қалай қабылдауға болатындығын білуге көмектесетін интерактивті білім беру технологиялары. Қорыта айтсақ, қазіргі таңда әр оқушыға жеке тұлға ретінде қарап, саналы тәрбие сапалы білім беру өмір талабы болып табылады. «Бәріне бірдей мүмкіндік», «Сапалы білім – барлық бала үшін» деген ұстанымды қолдаймын.

Әдебиеттер тізімі:

1. Морозова Ю. Н. инклюзивті практика жағдайында толеранттылықты қалыптастыру мәселесіне // Шекарасыз әлем: студенттер мен жас ғалымдарға арналған ғылыми-практикалық конференция материалдары / ред. С. В. Бобрышова, GPI басылымы, 2012 ж.
2. Инклюзивті білім берудің заманауи технологиялары [Электрондық ресурс] – URL: <https://moaugra.ru/publication/8/480>
3. Инклюзивті білім беру [Электрондық ресурс] – URL: <https://nsportal.ru/shkola/sotsialnaya-pedagogika/library/2019/10/17/inklyuzivnoe-obrazovanie>
4. «Балаға көмектесу-бақытты отбасын құру» Зубарева, т.ж.
5. Кемтар балаларды әлеуметтік және медициналық педагогикалық түзету арқылы қолдау туралы. ҚР 2002ж №343 заңы

УДК 376.1

ФОРМА РАБОТЫ С ДЕТЬМИ С ОСОБЫМИ ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫМИ ПОТРЕБНОСТЯМИ: ПРОБЛЕМЫ ПОСТРОЕНИЯ РАБОТЫ С ДЕТЬМИ, РАБОТА С РОДИТЕЛЯМИ ОСОБОГО РЕБЁНКА

Иночкина Елена Александровна

учитель начальных классов

КГУ "Общеобразовательная школа 16 отдела образования
города Костаная" Управления образования акимата

Костанайской области.

E-mail: romantika_58@mail.ru

Гильдерман Наталья Александровна

учитель начальных классов

КГУ "Общеобразовательная школа 16 отдела образования
города Костаная" Управления образования акимата

Костанайской области.

E-mail: funtik_luntik26@mail.ru

Аңдатпа

Мақалада білім беру жүйесінде ерекше білім беру қажеттілігі бар, педагогикалық құзыреттілікпен, оқытудың озыңқы сипатымен, білім беру процесінің факторымен ұсынылған балаларды дайындаудың ішкі және сыртқы факторлары қаралды. Мақалада ерекше білім беру қажеттіліктері бар балалармен жұмыс істеудегі негізгі және жиі кездесетін проблемалар қаралады және педагог жұмысының сапасын жақсарту үшін ұсынымдар беріледі.

Түйінді сөздер: ішкі және сыртқы факторлар, біліктілікті арттыру жүйесі, заманауи педагогикалық тәсілдер, инклюзивті білім берудің ерекшелігі.

Аннотация

В статье рассмотрены внутренние и внешние факторы подготовки ребенка с ООП в системе образования, которые представлены ценностными ориентациями, педагогической компетентностью, опережающим характером обучения, фактором образовательного процесса. В статье рассматриваются основные и частые проблемы в работе с детьми с ООП и даны рекомендации для улучшения качества работы педагога.

Ключевые слова: внутренние и внешние факторы, система повышения квалификации, современные педагогические подходы, особенность инклюзивного образования.

Abstract

This article examines internal and external factors in preparing a child with special educational needs (SEN) within the education system, represented by value orientations, pedagogical competence, anticipatory nature of learning, and the educational process factor. The article explores primary and common challenges in working with children with SEN and offering recommendations to enhance the quality of educators' practices.

Key words: internal and external factors, professional development system, contemporary pedagogical approaches, features of inclusive education.

Образование выполняет две важнейшие цивилизационные функции развития личности: ее духовное, нравственное, художественное, культурное развитие и ее социализацию, а также экономическую функцию – это воспроизводство квалифицированных трудовых ресурсов для общественного производства.

Одна из наиболее актуальных демографических и социально-экономических проблем социума на современном этапе – это включение в общество детей с особыми образовательными потребностями (ООП).

В этой связи успех образовательного процесса зависит от заинтересованности в положительных и лично-значимых результатах его участников - педагогов, обучающихся и их родителей. Современные педагогические подходы направлены на поддержание физического и эмоционального состояния обучающихся, учет интересов и индивидуальных особенности каждого особого ребенка.

В Послании народу Казахстана «Конструктивный общественный диалог – основа стабильности и процветания Казахстана» президент страны К.К. Токаев отдельно выделил вопрос развития инклюзивного общества. Он подчеркнул, что особое внимание должно уделяться семьям, в которых находятся дети с особыми образовательными потребностями, обозначив при этом задачу: «Мы обязаны создавать равные возможности для людей с особыми потребностями».

При комплексном взаимодействии государственных и общественных структур может быть достигнут достаточный уровень адаптации детей с особыми образовательными потребностями, который даст им возможность самообслуживания, самоорганизации; возможность трудиться и вносить посильный вклад в развитие культуры и экономики государства, чтобы ощущать себя полноправными членами общества и Государства в целом. Получение образования детьми с ООП является одним из основных и неотъемлемых условий их успешной социализации, обеспечения их полноценного участия в жизни общества.

Однако до сих пор открытым является вопрос о формировании процесса обучения и развития детей с ООП в общеобразовательных школах. Главным образом это связано с нехваткой специалистов, недостаточным опытом.

Таким образом, инклюзивное образование – это комплексный процесс обеспечения равного доступа к качественному обучению путем организации образовательной деятельности на основе применения лично ориентированных методов обучения, с учетом индивидуальных особенностей.

В развитии системы образования Республики Казахстан инклюзия представляет собой этап, изменяющий позиции общества на необычных, особых людей, расширяющий их вероятности в получении качественного образования среди своих сверстников и опирающийся на принятие разнообразия как ресурса взаимообогащения и уважительного отношения к нему. Особенность инклюзивного образования состоит в том, что каждый человек является неповторимой и уникальной личностью со своими способностями, потребностями и интересами, которая требует к каждому такому ребенку индивидуального подхода в процессе обучения и гибкости в использовании различных форм, методов, технологий образования, учитывающих эти особенности.

Вместе с тем, существуют трудности в реализации инклюзивного образования:

- дети с особыми образовательными потребностями часто признаются необучаемыми;
- большинство учителей и директоров школ недостаточно знают о проблемах инвалидности и не готовы к включению детей с особыми образовательными потребностями и инвалидностью в процесс обучения в классах;
- родители детей с ООП и инвалидностью не знают, как отстаивать права детей на образование и испытывают страх перед системой образования и социальной поддержки;
- не везде разрешена доступность организаций образования. Нужно понимать, что инклюзия – не только умственное, но и физическое нахождение ребенка с особыми образовательными потребностями в общеобразовательной школе.

Поэтому ежегодно более 320 специальных педагогов проходят курсы повышения квалификации по работе с детьми с особыми образовательными потребностями на базе Национального научно-практического центра коррекционной педагогики. С 2015 года начались курсы повышения квалификации по инклюзивному образованию для учителей школ на базе АО НЦПК «Өрлеу». За три года прошли курсы более 3000 человек», – сообщили в МОН.

При составлении плана (КСП) на урок обязательно присутствует коррекционная цель для детей с ООП. Цель ставится одна, но разработка заданий должна быть с учётом особенностей детей. В первую очередь необходимо установить диагноз ребенка и выяснить на психологическом уровне ставить цель в работе с такими детьми или физическом.

Дети имеют право свободно передавать информацию о том, что думают и чувствуют, будь то в устной, письменной или иной форме, а также посредством рисунков, если это не наносит вреда другим людям. (Конвенция о правах ребёнка).

Важнейшим компонентом в системе инклюзивного образования является учитель, поскольку в его ответственности находится контроль за тем, чтобы ученик с особыми образовательными потребностями следовал намеченной образовательной траектории. Учитель может также и корректировать, отталкиваясь от успехов или трудностей, проявляющихся у ученика в процессе обучения. Для реализации процесса обучения ребенка с особыми образовательными потребностями

отношения между учеником и преподавателем должны быть спокойными, позитивно настроенными и доверительными. Это также определяет значительность роли учителя.

Немаловажным этапом в учебном процессе начальной школы является применение здоровьесберегающих технологий:

- различные виды физической зарядки;
- динамические паузы;
- артикуляционная гимнастика;
- пальчиковая гимнастика;
- подвижные игры;
- дорожки здоровья – ходьба;
- дыхательная гимнастика;
- музыкотерапия.

Особое значение при изучении детей с недостатками развития приобретает наблюдение. Из-за ряда особенностей этих детей применение экспериментальных методик в раннем дошкольном и школьном возрасте часто не дает значимых результатов. В то же время целенаправленное прослеживание поведенческих проявлений может дать очень многое. Тщательное наблюдение за поведением ребенка должно осуществляться и в экспериментальных ситуациях. Такое наблюдение может дать очень многое для понимания характера трудностей ребенка при выполнении им различных заданий. (Лубовский В.И. Специальная психология)

Вся работа, проводимая с учащимися с ООП фиксируется в документации, которую ведёт классный руководитель, учителя – предметники. Качество инклюзивного образования зависит от целого комплекса ресурсов. [18].

Рекомендации педагогам, работающим с детьми с ООП.

- Нельзя допускать переутомление ребенка; при малейших признаках усталости необходимо менять содержание деятельности.
- Стараться поддерживать психоэмоциональное благополучие.
- Желательны задания, которые не предполагают дефицита времени на их выполнение.
- Обучение навыкам эмоционального самоконтроля.
- Поддержка ребенка со стороны педагогов.
- Обучение взрослых способам развития познавательных процессов ребенка на учебном и бытовом материале.
- Задания должны строиться по принципу от простого к сложному.
- Педагогам нужно стремиться к индивидуальному подходу.
- Важно придерживаться последовательных требований в общении с особым ребёнком.
- Желательны задания, которые не предполагают дефицита времени на их выполнение.
- Необходимо избегать состязаний и каких-либо видов работ, учитывающих скорость.
- Не сравнивать ребенка с другими детьми или эталоном, не предъявлять завышенных или заниженных требований.
- Сразу поощрять успехи и достижения ребенка.
- Стремиться к индивидуальному подходу к каждому ученику.
- Вводить проблемное обучение, повышать мотивацию учеников, используя в процессе обучения элементы игры. Давать больше творческих, развивающих заданий и избегать монотонной деятельности. Рекомендуется частая смена заданий с небольшим числом вопросов.

- Во время уроков важно ограничивать до минимума отвлекающие факторы.
- В случае затруднений при выполнении задания ребенку должна быть предоставлена возможность обратиться за помощью к педагогу.
- На определенный отрезок времени давать только одно задание. Если ученику предстоит выполнить большое задание, то оно предлагается ему в виде последовательных частей, и учитель периодически контролирует ход работы над каждой из частей, внося необходимые коррективы.
- Для подкрепления устных инструкций использовать наглядные материалы (картинки, схемы, образец и т.д.).
- Создавать ситуации успеха, в которых ребенок имел бы возможность проявить свои сильные стороны.
- Психологическую коррекцию внимания проводить в процессе деятельности, доступной детям с интеллектуальной недостаточностью (игровой, учебной, общения).

Построение технологии инклюзивного обучения предполагает актуализацию дидактических процессов, средств и организационных форм обучения детей с особенностями развития с их сверстниками в одном классе с акцентом на персонализацию обучения.[147/4]

Взаимодействие педагог-родитель:

Просветительские ознакомление родителей с возрастными и психофизиологическими особенностями детей с ООП, формирование у родителей практических навыков воспитания и образования в развитии детей(конференции, семинары – практикумы, семейный клуб, тренинги, совместные праздники, открытые занятия, дни открытых дверей, круглые столы, мастер – классы, квест-игры, и прочее).

Досуговые – используется для установления эмоционального контакта между педагогами, родителями и детьми доверительных отношений. Детям и родителям предоставляется возможность реализовать свои индивидуальные способности в разнообразных видах жизнедеятельности: спортивных праздниках, в художественной самодеятельности, трудовых делах, проектных работах.

Работа с родителями проводится в течение длительного времени, и дает следующие положительные результаты:

- родители видят, что вокруг них есть семьи, близкие им по духу и имеющие похожие проблемы;
- убеждаются на примере других семей, что активное участие родителей в развитии ребёнка ведёт к успеху;
- формируется активная родительская позиция и адекватная самооценка, доверительное отношение к сотрудникам организации образования.

Воспитание, развитие и обучение ребенка с особыми образовательными потребностями вызывает у родителей и педагогов это целый спектр чувств и эмоций – от тревожных мыслей о за ребенка до удивления и радости от его достижений. Эмоциональные качели лишают сил и устойчивости, в такой ситуации необходима специальная помощь и поддержка. Делясь своими мыслями и чувствами с другими в безопасной поддерживающей обстановке, педагог или родитель может найти необходимый ресурс для себя – информацию, идею, мысль, эмоциональную поддержку. Как же создать условия для откровенного разговора? Игра, как никакой другой метод, эффективна в создании условия для самораскрытия, выявления творческого потенциала человека, для проявления искренности и открытости. «Откровенный разговор» - социальная психологическая игра, направленная на психолого-педагогическую поддержку педагогов и семей особых детей. (Сенатская, С.К., Федотова, Э. Л.)

Список литературы:

1. Елисеева И. Г., Чумакова О. Ф. Профессиональное сопровождение педагогов общеобразовательных школ, реализующих Методические рекомендации. -Алматы, 2015 г.
2. Жумагалиева Д. Ш. Учет инклюзивного образования в обновленных программах среднего образования республики Казахстан
3. Конвенция о правах ребенка.3. Забрамная С.Д. От диагностики к развитию: Материалы для психолого-педагогического изучения детей в дошкольных учреждениях и начальных классах. - Москва, 1998 г.
4. Л.Ф. Савинова и Ф.А. Чотчаева [18].
5. Педагогика и психология инклюзивного образования. [147/4].
6. Сенатская, С.К., Федотова, Э. Л. Психологическая игра для родителей детей с особенностями «Обычные семьи, необычные дети».

ӘОЖ 376.1

**МАТЕМАТИКА САБАҒЫНДАҒЫ ИНКЛЮЗИВТІ БІЛІМ БЕРУ НЕГІЗДЕРІ,
ҚҰРАЛДАРЫ ЖӘНЕ ПРАКТИКАЛЫҚ ШЕШІМДЕРІ**

Исмагулова Кулпараш Ауезхановна

бірінші санатты педагог-зерттеуші,
математика пәні мұғалімі

Ғ.Қайырбеков атындағы №9 жалпы білім беретін мектебі,
Қостанай қ., Қазақстан
E-mail: kulparash64@mail.ru

Кенжетаева Татьяна Талгатовна

екінші санатты педагог-модератор,
математика пәні мұғалімі

Ғ.Қайырбеков атындағы №9 жалпы білім беретін мектебі,
Қостанай қ., Қазақстан
E-mail: woterstriderX@mail.ru

Аңдатпа

Ерекше білім беру қажеттілігі - бұл әр оқушының оқуы табысты болуын қамтамасыз ету мақсатында психологиялық-педагогикалық әдістермен жүзеге асырылатын оқу үдерісіндегі көмек пен қызмет көрсету қажеттілігі.

***Түйінді сөздер:** ерекше білімді қажет ету, психологиялық-педагогикалық көмек, оқу үдерісі, инклюзивті білім беру негіздері.*

Аннотация

Потребность в специальном образовании – это потребность в помощи и услугах в образовательном процессе, которые реализуются психолого-педагогическими методами в целях обеспечения успеха обучения каждого учащегося.

***Ключевые слова:** потребность в специальном образовании, психолого-педагогическая помощь, процесс обучения, основы инклюзивного образования.*

Abstract

The need for special education is the need for help and services in the educational process, which are implemented using psychological and pedagogical methods in order to ensure the success of each student's education.

***Key words:** need for special education, psychological and pedagogical assistance, learning process, basics of inclusive education.*

Әлемдік заманауи қоғамдастықта жаңа мәдени норма қалыптастыру адам арасындағы айырмашылыққа сыйластықпен қарау және әр адамның даралану құқығын, сонымен бірге қоғам тарапынан оның қандай да бір өзгешелігін, білім алу

ортасындағы ерекшеліктерін есепке алу және мойындау. Сондықтан да инклюзивті білім беру оқушының оқу процесі барысындағы әртүрлі қажеттіліктері мен мүмкіндіктерін, алуан түрлі ерекшеліктерін мойындаудан басталады.

Білім алуда ерекше қажеттілігі бар баланың әлеуметтік ортаға сәтті бейімделуі оның мектеп қабырғасында алған біліміне тікелей байланысты. Мектеп қабырғасында алынған білім – баланың болашақта өз орнын тауып, барлық мүмкіндіктерін жүзеге асыра алу кепілі. Адам - ойлау процесін қалыптастыру мәселесімен күнделікті, үнемі кездесіп отырады. Ойлау үрдісі адамның бар іс-әрекетін реттеуші болып табылады. Ешқандай әрекет ойлау қабілетісіз жүзеге аспайды. Сондықтан, баланың ойлау қабілетін дамытуда маңызды рөлді математика пәні атқарады [1].

Математика – пәнаралық байланыс аясы кең, мектепте оқытылатын негізгі пәндердің бірі. Математика пәнін оқытуда жалпы білім беретін мектептерде қандай мақсаттар мен міндеттер қойылса, дәл сол мақсаттар мен міндеттер арнайы мектепте де қойылады. Математика бойынша бастапқы білім сын тұрғысынан ойлау қабілетін дамытады, зерттеу, қарым-қатынастың, математикалық білімді өмірде қолданудың алғашқы дағдыларын қалыптастырады. Математиканың бастапқы курсы оқып үйрене отырып, оқушылар талдау, жинақтау, жіктеу, салыстыру, себеп-салдарлық қатынастар мен заңдылықтарды анықтауды үйренеді, түрлі заттар мен қоршаған орта құбылыстарын сипаттау үшін математикалық тілдің негіздерін игереді, білім мен іс-әрекет тәсілдерін меңгереді, мұның барлығы жинақтала келе оқи білуге негіз болады. Математика пәнінің баланың тұлға ретінде қалыптасуына да зор үлесін қосады. Мәселен, білім алуда ерекше қажеттілігі бар баланы кәсіби еңбекке баулу, болашақта мамандық таңдауда да бастапқы математикалық білім қажет [2].

Математика – өз алдына бөлек мәдени құндылық. Ол – өнер туындыларында көрініс тапқан формальды сұлулық идеясы. Бұл идея математикалық термин болып табылатын өлшем, қатынас, тәртіп, пропорция деген сөздер арқылы көрінеді. Математиканың көрнекті мәдени құндылығымен оның нақты әлемге әсер ету құралы ретіндегі құндылығы ғана салыстырылуы мүмкін. Кез келген адам жоғары математикалық мәдениетке қол жеткізе алмауы мүмкін, бірақ кез келген адам практикалық математикаға мұқтаж.

Инклюзивті білім беру тәжірибесінде оқушының жеке ерекшеліктері мен мүмкіндіктерін ескере отырып, мұғалім арнайы даярлаған жеке оқу дидактикалық материалдарын кеңінен қолданылады. Мысалы, есту-сөйлеу ақпаратын өңдеу қиындықтары бар бала үшін (сөйлеуді түсіну) әртүрлі көрнекіліктерді кеңінен қолдана отырып, жеке дидактикалық материал дайындау қажет: оқу материалын түсінуді жеңілдететін және оқушыны сабаққа қосуға мүмкіндік беретін суреттер, схемалар, алгоритмдер.

Оқу пәні бойынша қысқартылған / жеке бағдарлама оқу тоқсанына құрылады, оның нәтижелері бойынша келесі тоқсанға арналған бағдарлама жасалады. Оқушының оқу материалын қандай қарқынмен игере алатынын алдын ала болжау қиын, бұл жоспарланғанның ішінде ең үлкен қиындықтарды тудырады. Сондықтан білім беру үдерісі барысында бағдарламаны түзету қажеттілігі туындауы мүмкін. Бағдарламаны уақытылы түзету үшін үнемі оқушының жетістіктерін бақылау қажет. Ол үшін мұғалім мен қолдау көрсету мамандары қол жеткізген жетістіктерді критериялды бағалауды іске асырады.

МЖМБС-да белгіленген көлемде және оның сыныпта оқу қарқынына сәйкес оқушы оқу пәнінің мазмұнын меңгеруде қиындықтарға тап болған жағдайда оқу бағдарламаларын қысқартуды (бейімдеу) талап етіледі. Жеке оқу бағдарламаларын жасау ПМПК ұсыныстарына сәйкес жүзеге асырылады: «Жеке оқу жоспары және жеке оқу бағдарламалары бойынша оқыту». Жалпы сынып жағдайында зияты

зақымдалған оқушы үшін жеке оқу бағдарламасы жасалады. Оқу жоспарын дараландыру оқушының қатысуы міндетті болмайтын оқу жоспарының пәндерін (мысалы, алгебра немесе шет тілі) айқындаудан тұрады.

Қысқартылған / Жеке оқу бағдарламасының мәтінінде күтілетін нәтижелер (оқушының дағдылары мен шеберлігі) түрінде тұжырымдалған Типтік оқу бағдарламасының бөлімдері бойынша оқу мақсаттары және осы оқушы үшін неғұрлым тиімді оқыту әдістері мен тәсілдері көрсетіледі. Топтық талқылау барысында оқушының мүмкіндіктерін психологиялық-педагогикалық зерттеу нәтижелерінің негізінде оқытудың мақсаты мен әдістері анықталады.

ЕБҚ бар оқушы үшін оқу материалының көлемін азайту негізгі білім мен дағдыларды қалыптастыруға көп уақыт бөлуге, оқушының жұмыс қабілеттілігі мен оқу мотивациясын сақтауға мүмкіндік береді.

Пән бойынша жеке бағдарлама құру барысында (зияты зақымдалған оқушы үшін) оқу бағдарламасының әрбір бөлімінде оқушының "жақын даму аймағында" жатқан білім мен дағдыларға қатысты оқу мақсаттары мен мазмұны жағынан жақындатылған дағдылар айқындалады.

Жеке бағдарламалар бойынша жалпы сыныпта негізгі жалпы білім беретін пәндерді (математика, ана тілі және оқу) оқыту арнайы педагогпен жеке сабақтарда оқумен ұштастыра отырып жүзеге асырылуы мүмкін.

Оқушыны қысқартылған немесе жеке бағдарлама бойынша оқыту мұғалімнің сыныптағы жеке тәсілімен үйлеседі, оның қарқындылығы мен сипаты оқушының мүмкіндіктерінің өзгеруінен кейін үнемі өзгеріп отырады. Жеке тәсіл оқушы үшін қысқартылған/жеке бағдарлама шеңберінде оқу тапсырмасының көлемі мен күрделілігін өзгертуден, оқу тапсырмасын кезеңімен орындаудан байқалуы мүмкін; тапсырманы иллюстрацияға, алгоритмдік нұсқамаға, үлгіге, деректер кестесіне сүйеніп, шоттарды, калькуляторды пайдалана отырып, ереже мәтініне сүйеніп орындау мүмкіндігі.

Оқушы сабақ тақырыбына сәйкес келмейтін тапсырманы өзінің жеке бағдарламасы бойынша орындайды. Бұл тапсырманы сабақта сынып мұғалімі дайындайды және ұсынады. Ол үшін мұғалімге арнайы педагогтың кеңесі қажет. Сондықтан бұл педагогтар автономды емес, ынтымақтастықта жұмыс істейді.

Жетістіктерді бағалау қысқартылған немесе жеке бағдарлама шеңберінде жүзеге асырылады. Бағдарламаның әрбір мақсаты үшін бақылау диагностикалық тапсырмалар іріктеледі.

Математикамен дамытылатын интеллектуалдық қасиеттер арасында, әдетте, логикалық ойлауға жататын: дедуктивтік ойлау, абстракциялау, қорыту қабілеті, талдау, сын айту қабілеті жиі айтылады. Математикалық жаттығулар ойлаудың рационалды сапасын және оны білдіретін: тәртіп, дәлдік, айқындылық, ықшамдылық қасиеттерін иеленуге алып келеді. Олар қиял мен түйсікті талап етеді, объективтілік, интеллектуалдық адалдық, зерттей білу қабілеттерін дамытады. Математиканы оқыту үнемі назар аударуды, табандылықты, көңіл бөлу қабілетін талап етеді, яғни интеллектті дамытуда да, мінезді қалыптастыруда да маңызды рөл атқарады.

Мемлекеттік жалпыға міндетті білім беру стандартын іске асыру кезінде «Математика», «Алгебра», «Геометрия» оқу пәндерін негізгі орта білім деңгейінде оқытудың мақсаты оқушылардың функционалдық сауаттылығын қалыптастыруды қамтамасыз ету, сыни ойлауды дамыту, оқушылардың жаратылыстану-ғылыми пәндерді оқуға қажетті математикалық білім мен білік негіздерін меңгеруі, аталған оқу пәндерінің материалдары негізінде білім алушылардың зияткерлік деңгейін дамыту болып табылады.

1 Міндеттері:

1) «Сандар», «Алгебра», «Геометрия», «Статистика және ықтималдықтар теориясы», «Математикалық модельдеу және анализ» бөлімдері бойынша математикалық білім, білік және дағдыларын қалыптастыру мен дамытуға жағдай жасау;

2) әртүрлі мәнмәтіндегі есептерді шешуде математикалық тілді және негізгі математикалық заңдарды қолдануға, санды қатынастар мен кеңістіктік формаларды оқып білуге мүмкіндік беру;

3) есептерді шешу мақсатында оқушылардың білімдерін математикалық модельдерді құруға және керісінше, шынайы процестерді сипаттайтын математикалық модельдерді түсіндіруге бағыттау;

4) өздігінен оқуға және болашақ таңдаған мамандығы бойынша білімін жалғастыруға қажетті физика, химия, биология және басқа да теориялық облыстарда зерттеулер мен есептерді шешу үшін және практикалық іс-әрекеттерінде математикалық әдістерді қолданудың дағдыларын қалыптастыру;

5) практикалық есептерді шешуде, алынған нәтижелерді бағалау мен анықтылығын орнатуда лайықты математикалық әдістерді таңдап алу үшін логикалық және сыни тұрғыдан ойлауын, шығармашылық қабілеттерін дамыту;

6) коммуникативтік дағдыларын, оның ішінде, ақпаратты дұрыс және сауатты түрде беру, сонымен қатар әртүрлі ақпарат көздерінен, басылымдар мен электрондық құралдардан алынған ақпаратты қолдану қабілетін дамыту;

7) өздігінен және топта жұмыс істеуде қажетті тәуелсіздік, жауапкершілік, бастамашылдық, табандылық, шыдамдылық пен толеранттылық сияқты тұлғалық қасиеттерді дамыту;

8) математиканың даму тарихымен, математикалық ұғымдардың пайда болу тарихымен таныстыру;

9) қоғамдық ілгерілеу үшін математиканың маңыздылығын түсінуін қамтамасыз ету;

10) математика оқыту процесінде ақпараттық-коммуникациялық технологияларды қолдану дағдыларын дамыту.

Тіпті қарапайым математикалық түсініктерді меңгеру баладан талдау, синтез, жалпылау, салыстыру сияқты логикалық ойлау үдерістерін дамытудың жоғары деңгейін талап етеді. Интеллекті бұзылған оқушыларды математикаға үйретудегі табыс көп жағдайда, бір жағынан, олардың математикалық білімді меңгеруінің қиындықтары мен ерекшеліктерін ескеруге, ал екінші жағынан – оқушылардың әлеуетті мүмкіндіктерін ескеруге байланысты. Әрбір оқушының ықтимал мүмкіндіктері өзіндік болса, интеллекті бұзылған барлық оқушыларға тән болатын математикалық білімді, іскерлікті және дағдыларды меңгерудің кейбір жалпы ерекшеліктерін анықтауға болады.

Тар, мақсатқа бағытталмаған және қабылдаудың әлсіз белсенділігі олар толық емес, фрагментті, яғни бөліктер бойынша қабылдайтын міндеттерді түсінуде қиындықтар туғызады. Анализ бен синтездің жетілмегендігі бұл бөліктерді біртұтас тұтастыққа байланыстыруға, олардың арасында байланыс пен тәуелділікті орнатуға мүмкіндік бермейді. Қабылдау белсенділігінің төмендігі оқушылар таныс геометриялық фигураларды, егер олар әдеттен тыс жағдайда, басқа түсте берілсе танымауына немесе оларды заттардан бөліп алу, қоршаған ортада табу керектігіне алып келеді.

Егер тапсырмадағы сандық деректер цифрмен емес, сөзбен берілсе, онда оларды мәтіннен табу оқушылар үшін үлкен проблема болып табылады. Егер тапсырманың сұрағы соңында емес, басында немесе ортасында тұрған болса, ол да ерекше қиындық тудырады. Көру қабілетінің жетілмегендігі сандарды жазу кезінде көрінеді. Интеллекті бұзылған оқушыларда 3,1,2,7,5 сандарын теріс жазу байқалады.

Қай элементтен цифр жазу керек екенін жиі есте сақтамайды. Жазған кезде 3, 6 және 9, 2 және 5 сандарын шатастыруы мүмкін. Есту қабілетінің жетілмегендігі жеті-сегіз сөздерді естуде әлсіз айырмашылыққа себеп болады. Кейбір оқушыларда хаттардың қиындығы қолдың треморымен (дірілдеуі), параличпен қиындай түседі. Қозғалыс үйлесімінің бұзылуы көбінесе жазған кезде қатты басуға немесе керісінше қатты баспауға алып келеді. Кеңістіктік бағдардың қиындықтары оқушылардың жолды көрмеуіне және оның мағынасын түсінбеуіне әкеледі. Олар дәптердің сол жақ жоғарғы бұрышында жазуды бастай алады, ал оң жақ төменгі бұрышында диагональ бойынша мәтінді орналастыра отырып, сандар биіктігін, интервалдарды сақтамайды.

Жоғары сыныптарда ірі, тұрақсыз жазулар байқалады. Бұл бағанға есептеулерді жүргізуді қиындатады, себебі мысалдарды жазуда қателіктерді тудырады. Дифференциацияның әлсіздігі жиі білімнің құлдырауына әкеледі. Ұзындық бірліктерін оқушылар құнның, ауданның бірліктерімен ұқсатады, қашықтықты килограммен, шаршы метрмен өлшейді. Математикалық білімдердің әлсіз дифференциациясының басқа себебі нақты көріністерден, нақты бейнелерден, объектілерден терминологиядан тыс жатыр. Оқушылар километр мен килограмм сияқты өлшем бірліктерін елестете алмайды, ал олардың дыбысталуында кейбір ұқсастығы олардың ұқсауына әкеледі.

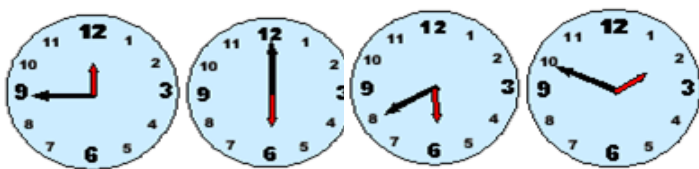
Осы категориядағы оқушылар мысалдар мен міндеттерді, практикалық әрекеттерді шешуде баяу жұмыс істеп, тұрып қалады. Бір ақыл-ой операциясынан басқасына, сапалы басқа операцияға ауысу қиынға соғады. Қайта есептеу әдісін үйренген соң, санау және шегеру тәсілдерін үлкен қиындықпен меңгереді. Ақыл-ой кемістігі бар оқушылардың жалпылау қабілеті төмендеген. Бұл математикалық ұғымдарды қалыптастыру, заңдар мен ережелерді меңгеру қиындықтарында көрінеді. Мысалы: таяқшаларды санай білсе, оқушы бүрлерді немесе басқа да объектілерді санай алмайды. Заттар үйреншікті жағдайда орналаспағанда (тігінен, шашыраңқы, қатарда) есептеуі қиынға соғады. Бұл бала сан есімдердің атауларын ретімен үйренгенін көрсетеді, бірақ оның есеп дағдылары қалыптаспаған. Ойлау икемділігінің кемшіліктері оқушылардың жиі ұқсас фабуламен, етістіктермен, сандық деректермен, сұрақтармен және т.б. есептерді құруына әкеледі. Сөздердің мағынасын түсінбеу, сөздіктің кедейлігі, оқу техникасының әлсіздігі есептерді шешуге үйретуде қиындықтар туғызады. Көп жағдайда оқушылар тапсырманы шеше алмайды, өйткені сөздердің, сөйлемдердің мәнін, есептің пәндік жағдайын, сондай-ақ басқа, екінші, екеуі де, әрқайсысы да сияқты сөздерді қолдануды талап ететін математикалық «жүктемені» түсінбейді. Кейбір оқушыларда жалпы пәндерге және математикаға, атап айтқанда, ең қиын оқу пәні ретінде теріс көзқарас байқалады.

Бұл келеңсіздіктің себептерінің бірі мұғалімнің жұмыс қарқынын, оқу материалының мазмұнын, әдістері мен тәсілдерінің осы балалардың психофизикалық дамуының ерекшеліктерін ескермегенін, осылайша, оларды басынан бастап «сәтсіздікке» бөгеп тастағанын білдіреді.

ЕБҚ бар балаларды математикаға оқыту практикалық сипатқа ие болуына және еңбекке баулу, сызу, сурет салу, жаратылыстану, география, тарих, дене шынықтыру және басқа да пәндер сабақтарымен өзара байланысты болғандығына қарамастан, ақыл-есі бұзушылықтары бар оқушылар қолжетімді теориялық ұғымдар кешенін меңгеруі тиіс.

5 сыныпта «Бұрыш» тақырыбын өту барысында, ЕБҚ оқушыға келесідей тапсырманы ұсынуға болады.

Тапсырма. Суреттегі сағат тілдеріне қарап, бұрыштардың түрлерін жаз.

Дескриптор:

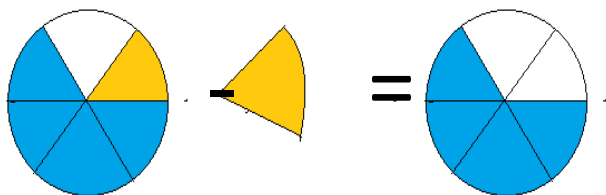
- Сағаттың минуттық тілі мен сағаттық тілін ажырата алад;
- Бұрыштарды ажырата алады.

«Жай бөлшектерді қосу және азайту» тақырыбын меңгеру барысында, ЕБҚ оқушыға түсінікті болу үшін суреттер арқылы берілсе, барынша түсінікті болады.

1. $\frac{1}{5} + \frac{3}{5}$ қосындысын табайық;

2. $\frac{5}{6} - \frac{1}{6}$ айырмасының мәнін табайық.

6 мен 7 сыныпта «Статистика элементтері» тақырыбын меңгеру барысында ЕБҚ қажет ететін оқушыны топтық жұмыспен ұйымдастырылған тапсырма арқылы тақырыпты меңгерте отырып, сыныппен қарым-қатынасын жақсартуға да жақсы көмегін тигізеді. Мысалыға келесідей тапсырма түрінде беруге болады.

№1 Тапсырма: Тәжірибе жүргізу барысы:

1. Ойын сүйегін кезек –кезек 20 рет лақтыру;
2. Әр түскен санды қағаз бетіне түсіру;
3. Жасалынған тәжірибе бойынша жиілік кестесін құру;
4. Әр қадам үшін абсолютті жиілікті есептеу;
5. салыстырмалы жиіліктің мәнін есептеу;
6. Тәжірибе бойынша қорытынды жасау.

№2 Тапсырма: Оқушыларға салмақтарын өлшеуге таразы мен бойларын өлшеу үшін метр беріледі. Оқушылар кезектесіп салмақтары мен бойларын өлшеп, алынған мәліметтерді тақтаға жазып алады. Жинақталған мәліметтер бойынша оқушылар арифетикалық орта, мода, өзгеру құлашын табады. Әр оқушы жеке тапсырманы орындап табады.

Инклюзивті сынып жағдайында балалардың ерекше қажеттіліктерін қанағаттандырудың ең тиімді тәсілі жалпы білім беретін және арнайы мектеп мұғалімдерінің бірлескен күш-жігерін пайдалану болып табылады. Қазіргі уақытта ортақ және арнайы педагогтардың өзара іс-қимылы мен ынтымақтастықтың түрлі үлгілерін іздестіру қажеттілігі бар. Инклюзияның әдістемелік көмек көзі арнайы мектеп мұғалімдерінің бай тәжірибесі болып табылады. Сондай-ақ, осы тәжірибені сәтті енгізу білім алушылардың мүмкіндіктері мен жетістіктеріне кедергі мен шектеулерді айналдыруға мүмкіндік береді деп сеніммен айтуға болады.

Әдебиеттер тізімі:

1. Елисеева И.Г., Ерсарина А.К Жалпы білім беру мектептеріндегі ерекше білім алуды қажет ететін балаларға психологиялық-педагогикалық қолдау көрсету: әдіс.нұсқаулық. - Алматы: ТП ҰҒПО, 2019. – 92 б.

2. Инклюзия жағдайында жаратылыстану-математикалық және гуманитарлық білім берудің жеке бағдарламаларын құрастыру бойынша әдістемелік ұсынымдар. Әдістемелік ұсынымдар – Нұр-Сұлтан: Ы. Алтынсарин атындағы ҰБА, 2019. – 321 б

3. Математика. Зерде бұзылыстары бар балаларға арналған арнайы мектептердің (сыныптардың) 5-сыныбындағы жеңіл ақыл-ой кемістігі бар балаларды оқытуға арналған әдістемелік құрал / Р.А. Сүлейменова, И.Г. Елисеева, Ш.Ж. Карипжанова. – Алматы «ӘБЕО» орталығы ЖШС, 2019. – 152б

4. Математика. Зерде бұзылыстары бар балаларға арналған арнайы мектептердің (сыныптардың) 7-сыныбындағы жеңіл ақыл-ой кемістігі бар балаларды оқытуға арналған әдістемелік құрал / Р.А. Сүлейменова, И.Г. Елисеева, Ш.Ж. Карипжанова. – Алматы: «ӘБЕО орталығы» ЖШС, 2019. – 72 б.

УДК 376.1

**ИНКЛЮЗИВТІ БІЛІМ БЕРУДЕГІ ОҚЫТУ МЕН ТӘРБИЕЛЕУДІҢ
ИННОВАЦИЯЛЫҚ СТРАТЕГИЯЛАРЫ**

Исмаилова Армангуль Сериковна

Тарих пәні мұғалімі

«Қостанай қаласы білім бөлімінің

№ 11 жалпы білім беретін мектебі»КММ,

Қостанай қ, Қазақстан

E-mail: Karimova.91a@mail.ru

Аңдатпа

Инклюзивті білім берудегі оқыту мен тәрбиелеудің инновациялық стратегиялары бүгінде сан алуандығымен ерекшеленеді. Мақалада инклюзив білім берудегі оқыту мен тәрбиелеудің жолдарына, инновациялық стратегияларына тоқталатын боламыз.

Тірек сөздер: *Инклюзивті білім берудегі оқыту, тәрбиелеудің жаңа бағыттары, педагогика, психология, қашықтықтан оқытуға инновациялық стратегиялар, әдістеме.*

Аннотация

Обучение инклюзивного образования отличается инновационными стратегиями остановимся в статье инклюзивного образования обучение и воспитание на пути инновационных стратегиях.

Ключевые слова: *обучение инклюзивного образования, новые направления воспитания, педагогика, психология, дистанционные обучение инновационные стратегиям, методика.*

Abstract

Inclusive education training is characterized by innovative strategies. Let's focus on the article inclusive education training and education on the path of innovative strategies.

Key words: *Teaching inclusive education, new directions of education, pedagogy, psychology, distance learning innovative strategy and methodology.*

Инклюзивті білім берудегі оқыту – бүгінгі қоғамда білім беру саласының ең маңызды бөлігі болып саналады. Олай дейтініміз, бүгінде тек біздің ғана елімізде ғана емес бүкіл әлемде ерекше қажеттілігі бар балалардың саны артып отыр. Оған статистикалық сандар арқылы көз жеткізуге болады. Осы тұрғыда алғанда инклюзивті білім берудегі оқыту мен тәрбиелеудің маңыздылығы да арта түседі. Бұл педогогика саласындағы қызметкерлерге, ұстаздарға артатын жауапкершілікті де екі еселейді.

Осы арада жалпы инклюзивті білім берудегі оқыту мен тәрбиелеудің инновациялық стратегиялары жайлы айтудан бұрын, инклюзивті білім беру қай уақытта қолға алынды, жалпы бұл соңғы кездері білім саласына енген терминнің жалпы айтары не? Әлемдік білім беру саласында қай кезден бастап қолданыла бастады? Осы сұрақтарға жауап бере кету маңызды. Себебі, осы термин арқылы білім беру мен тәрбиелеудің жаңа бағыттары педагогика саласына енді.

XX ғасырдың аяғына қарай білім беру жүйесінде көптеген өзгерістер орын алды. Инклюзивті білім беру әдістемесі де сол XX ғасырдың аяғында енгізілді. Оған түрткі болған ерекше қажеттілігі бар оқушылардың қоғамдағы орынымен, олардың білім ошақтарындағы өзгелермен тең құқыққа ие бола отырып білім алуы болатын.

XX ғасырдың аяғында әлемнің көптеген дамыған елдерінде (АҚШ, Ұлыбритания, Швеция, Германия, Италия, Скандинав елдері) денсаулығында мүмкіндігі шектеулі балаларға білім беруде балабақшаларда негізгі мектептер мен топтарда түзету сыныптарын құруды көздейтін инклюзивті білім беру жетекші стратегия болып табылды. Алайда, даму мүмкіндігі шектеулі балалардың сыныптар мен топтарын іріктеу, осы балалардың мектеп және балабақшаның қоғамдықөмірінен бөліп тастауға әкеледі, және байланыс жасауда балалардың өзара іс-әрекеті мен қарым қатынасында белгілі бір кедергілер жасайды.

Сондықтан, интеграциядан мүмкіндігі шектеулі балаларды бірлесіп оқыту және тәрбиелеуді енгізу - инклюзияға көшті. «Инклюзия» «қосу» термині 1994 жылы ерекше қажеттіліктері бар тұлғалардың білім беру саласындағы принциптері, саясат және практикалық қызмет туралы Саламанка декларациясымен енгізілді. Инклюзия (ағылшынша inclusion) – енгізу, қосу, қосымша, байланыстыру. Инклюзив - сөзі латын тілінен аударғанда «өзімді қосқанда» ал, ағылшын тілінен аударғанда «араластырамын» деген мағынаны білдіреді. [1]

Яғни, тоқ етерін айтар болсақ инклюзивті оқыту- барлық балаларға мектепке дейінгі оқу орындарында мектеп және мектеп өміріне белсене қатысуға мүмкіндік береді. Яғни, ата-ана арнайы интернаттарға, немесе психологиялық педагогикалық түзету орталықтарына, коррекциялық – түзету сыныптарына балаларын бергісі келмесе онда олар жалпы білім беретін мектептерде арнайы жеңілдетілген бағдарламамен оқуға толық құқылы. Яғни, инклюзив сөзінің аударма мағынасында айтылғандай араласып оқуға, білім алуға толық құқығы бар.

Біздің еліміздеде инклюзивті білім беруді жолға қойғалы, осы бағытта педагогтардың қайта біліктілігін арттыру бағдарламалар арқылы оқыту, мектеп психологтарына арнайы тағлымдамадан өту жұмыстары да өте қарқынды жүргені белгілі. Міне, осы жұмыстар аясында қазір педагогтар инклюзивті білім беруді оқыту бағдарламасын игеріп ала алды.

Ал, енді бұл бағдарлама біздің елімізге қай уақыттан бастап енді осы сұраққа тоқтала кетсек. Мүмкіндігі шектеулі балалардың білім алу құқықтары «Қазақстан Республикасының балалардың құқықтары туралы», «Білім беру туралы», «Мүмкіндігі шектеулі балалардың әлеуметтік және медициналық-педагогикалық түзетуге ықпал ету туралы», «Қазақстан Республикасында кемтарларды әлеуметтік қорғау туралы», «Арнайы әлеуметтік қызмет туралы» Қазақстан Республикасының Заңдарында, Қазақстан Республикасының Конституциясында бекітілген. Инклюзивті білім беру немесе «білім баршаға» бағдарламасы - барлық балаларға мектепке дейінгі оқу орындарында, мектепте және мектеп өміріне белсене қатысуға мүмкіндік береді. Бұл бағдарламаны Біріккен Ұлттар Ұйымының Бас Ассамблеясы мақұлдап, БҰҰ-ның Конвенциясына 2006 жылдың 13 желтоқсанында енгізді, сонымен қатар мүмкіндігі шектеулі балаларды жалпы білім беретін ортаға кіріктіру мақсатында 2009 жылғы ҚР инклюзивті білім беруді дамыту тұжырымдамасының жобасы әзірленген және 2010

жылдың 1 ақпанында бекітілген ҚР білім беруді дамытудың 2011-2020 жылдарға арналған мемлекеттік бағдарламасы бекітілген [2].

Инклюзивті білім берудегі оқытуда ең басты дүние педагогтың психологиялық және педагогикалық тұрғыда дайын болуы. Жоғарыда айтып өткеніміздей 2011-2020 жылдарға арналған мемлекеттік бағдарламасы аясында инклюзивті білім беруді оқытуда білікті мамандар даярланып шықты. Осы орайда инклюзивті оқытудың негізгі қағидаларына тоқтала кетсек.

1. Адам құндылығы оның мүмкіндігіне қарай қабілеттілігімен, жеткен жетістіктерімен анықталады.

2. Әрбір адам сезуге және ойлауға қабілетті.

3. Әрбір адам қарым-қатынасқа құқылы.

4. Барлық адам бір-біріне қажет.

5. Білім шынайы қарым - қатынас шеңберінде жүзеге асады.

6. Барлық адамдар құрбы - құрдастарының қолдауы мен достығын қажет етеді.

7. Әрбір оқушы үшін жетістікке жету - өзінің мүмкіндігіне қарай орындай алатын әрекетін жүзеге асыру.

8. Жан - жақтылық адам өмірінің даму аясын кеңейтеді.[3]

Инклюзивті білім берудегі оқыту мен тәрбиелеудің инновациялық стратегиялары жайлы сөз қозғағанда бұл жүйе ертерек енген шет елдік білім беру жүйелеріне иек артатынымыз рас. Себебі, бұл білім беру жүйесінде әдістемелерді толықтай жасап шығарып, оның жан-жақты тиімді тәсілдерін іздеу барысында алғаш осы жүйені қабылдаған елдердің тәжірибесіне сүйенеміз. Әрине, бұл жерде ұлттық болмысымыз бен еліміздегі заңдарға да иек артатынымыз рас.

Ең алдымен инклюзивті білім беруді оқытуда педагогтың психологиялық дайындығы мен баланы толық тани алуы маңызды деп ойлаймын. Бұл салада бірыңғай ортақ нормаларға сүйенбейді. Әр бір инклюзивті білім алушыны терең зерттеп, зерделеп оның психологиялық, физикалық жағдайы мен ойлауы мен пайымдауына қарай отырып инклюзивті білімнің жеңілдетілген, орташа жеңілдетілген деген секілді деңгейлері тағайындалады. Мұнда бір ғана педагог емес денсаулық саласының мамандары, психолог, дефектолог, логопед сынды мамандар бірлесе отырып, оқуда қиындығы бар балаларды анықтауда диагностикалық жұмыс жүргізе отырып, жеке жоспар түзіп, соған сәйкес білім беру, дағдыландыру жұмыстары жүргізіледі.

Жалпы білім беретін мектептердегі мүмкіндігі шектеулі балалар оқу материалын меңгеруде, жеке тәсілдің жоқтығы, арнайы коррекциялық – түзету, психологиялық, педагогикалық, әлеуметтік қолдаудың жеткіліксіздігі салдарынан әлеуметтік дағдыларды игеруде елеулі қиындықтарға тап болады [4].

Ерекше сұранысты талап ететін балалардың қоғамнан өз орнын табуы, өмірде алға қойған мақсаттарына жету жолдарын жеңілдету олқез-келген елдің білім беру саласындағы басты назарсалатын жайттардың бірі деп ойлаймын. Сонымен бірге, бүгінде инклюзивті білім берудегі оқыту мен тәрбиелеудің инновациялық стратегиялары жайлы сөз қозғағанда инклюзивті білім беруді іске асыру құралы ретінде қашықтықтан және онлайн оқыту технологиясы жайлы тереңірек айтуға болады.

Қашықтықтан оқыту теориясы мен практикасының (МДҰ) көпжылдық отандық және шетелдік тәжірибесі тұтастай алғанда зерттеу бағыттарының өзектілігі мен жаңалығын растайды, қазіргі заманғы оқыту әдістемелеріне, техникалық құралдарға және ақпарат беруге, ақпараттық және телекоммуникациялық технологияларға негізделген ерекше білім беру технологияларын пайдалануға негізделген білім алу тәсілдерінің бірі болып табылатын қашықтықтан оқытудың мәнін түсінуге жақындатады.

«Қашықтықтан білім беру» ұғымына қатысты әртүрлі авторлардың ұстанымдарын талдай отырып, біз қашықтықтан білім беру процесс ретінде анықталатынын анықтадық; әдіс; кешен; жүйе. Кейбір ғалымдар қашықтықтан білім беру сырттай оқытудың жаңа түрі деп санайды.

Қазақстандық ғалымдар Ж.Қараев, Е. Балафанов қашықтықтан оқытуды білім беру қызметтерінің көп функционалдылығымен, оқыту әдістерінің ерекшелігімен, білім беру процесі субъектілерінің жоғары белсенділігімен сипатталатын оқытудың жаңа түрі ретінде айқындайды. [1]

Бүгінгі таңда ақпараттық технологиялар білім саласына көптеген инновациялық өзгерістер алып келгені шындық бұл үрдісте инклюзивті білім беруді оқытуда да кең қолданылып келеді. Шынында баланың психологиялық күйі оның ортаға бірден бейімделіп кетпейтіндігін көрсетіп тұрса, онда қашықтықтан білім алу жүйесі қолданылады. Бұл жерде білім беру құралының қай құрал болатындығы да білім алушының жалпы жағдайына қарай таңдалады. Негізгі акцент қойылатын жайт - бала қашықтықтан берілген білімді қабылдай алатындай мүмкіндік алу.

Орыс тілді сыныптарға қазақ тілінде білім беретін ұстаз ретінде айта кететін тағы бір жайт - инклюзивті білім беруі оқыту әдістемесі – балаларды жыныстық, ұлттық, этникалық, діни қатыстылығына, бұрынғы оқу жетістіктеріне, денсаулық жағдайына, даму деңгейіне, әлеуметтік-экономикалық жағдайына қарамастан жалпы білім беретін мектепке қосу үрдісі.[5]

Инклюзивті білім беруді қажет ететін балаларда ерекшеліктердің жасырын түрлері де болатынын соңғы зерттеулер нәтижесі көрсетіп отыр. Ол баланың көру, есту, сөйлеу, тыңдау, назарсалу қабілеттерінің даму барысына байланысты. Мысалға алатын болсақ, ең алғаш мектеп табалдырығын аттаған 25 оқушының барлығы бірден білімді игеріп кете алмайды. Олардың арасында жеке білім беріп, арнайы мамандардың қатысуымен инклюзивті білім беруді оқыту аясында педагогжұмыс жасау керек. Бүгінгі таңда көптеген балалардың есту, сөйлеу, қабылдау қалыптарының ауытқушылығының көп болуын мамандар ақпараттық технологияларға балалардың шектен тыс құмарлығынан деп болжайды. Бүгінде ата-ана, өзіне қажетті уақыт табу үшін кішкентай ғана баланы уату үшін, оның назарын өзге дүниеге бұру үшін, түрлі мультфильмдер, ойындар қойып беріп тыныштандырғанды жақсы көреді. Әрине, барлығы емес, көкпе топырақ шашуға болмайды. Бірақ, баламен жиі сөйлесудің жоқтығынан, балаларда сөйлеу қабілеті бұзылады, олар көп дүниені көзбен ғана қабылдап, құлақпен тыңдауды, сөйлеп айтуды кешеуілдете береді. Міне, көптеген жандарда инклюзивті білім беру жүйесі тек көзгекөрініп тұратын ерекшелігі бар балалар деп ойлайды. Негізінде олай емес. Сондықтан бүгінгі педагогтардың көпшілігі осы салада біліктіліктерін арттырып, бала болмысын анықтап, оны түсіне білу, артықшылықтарын көре білу қабілеттерін игеруге тырысуда. Себебі, инклюзивті білім беруді оқыту әрбір педагог үшін маңызды.

Әдебиеттер тізімі:

1. «Инклюзивті білім беру», - Костанай, 2021 ж.–114б. Н.С.Шаймағамбетова, А.Х.Оразов
2. Қазақстан Республикасының Білім беруді дамытудың 2011-2020 жылдарына арналған мемлекеттік бағдарламасы. - Астана, 2010.
3. Әлеуметтік педагог. – 2010. - №4.
4. Қазақстандағы арнайы білім. – 2012. - №2.
5. Инклюзивті білім беру: мақалалар жинағы / Құраст . М. Р. Битянова. - Мәскеу: "сынып жетекшілігі және оқушыларды тәрбиелеу" журналының кітапханасы, 2015. – 224 б.

УДК 378.113.1

GENDER AND LEADERSHIP IN EDUCATIONAL INSTITUTIONS

Искиндинова Жазира Жангалиевна,
докторант кафедры политологии
Евразийского национального университета
им. Л.Н. Гумилева, Астана,
E-mail: zhazira.iskindirova@gmail.com

Abstract

Compared to males' age-old experience in leadership, women are just on their way to learning this privilege. Despite the long term existing of gender studies, women face many barriers during their career. Thus, becoming a female leader in education is a progressive step towards developing leadership and recognising its diversity. This study considers the gender distribution of leadership positions in educational institutions. Here will be presented an attempt to various reasons and barriers of gender inequality in educational leadership.

Key words: Educational institution, gender study, equality, leadership, educational policy.

Аннотация

В сравнении с многовековым опытом мужчин в лидерстве, женщины только находятся на пути освоения данной привелегии. Несмотря на длительное существование гендерных исследований, женщины сталкиваются с множеством барьеров в своей карьере. Именно поэтому занять лидирующую позицию в образовании для женщин - это прогрессивный шаг к развитию лидерства и признанию его разнообразия. В данном исследовании рассматривается гендерное распределение руководящих должностей в образовательных учреждениях. Здесь будет представлена попытка рассмотреть различные причины и барьеры гендерного неравенства в сфере руководства в образовании.

Ключевые слова: Образовательные институты, гендерное исследование, равенство, лидерство, образовательная политика.

Аңдатпа

Көшбасшылықтағы ер адамның ғасырлар бойғы тәжірибесімен салыстырғанда, әйелдер тек осы артықшылықты игеру жолында. Гендерлік зерттеулердің ұзақ өмір сүруіне қарамастан, әйелдер өздерінің мансабында көптеген кедергілерге тап болады. Сондықтан әйелдер үшін білім беруде көшбасшылық позицияға ие болу көшбасшылықты дамытуға және оның әртүрлілігін тануға бағытталған прогрессивті қадам болып табылады. Бұл зерттеу білім беру мекемелеріндегі басшылық лауазымдардың гендерлік бөлінуін қарастырады. Мұнда білім берудегі гендерлік теңсіздіктің әртүрлі себептері мен кедергілерін қарастыруға тырысады.

Түйінді сөздер: Білім беру институттары, гендерлік зерттеулер, теңдік, көшбасшылық, білім беру саясаты.

The topic of gender inequality is trendy in every field, and it is the most discussed issue around the world. Following this, it indicates that the problem exists and requires new strategic solutions. Mainly gender inequality is closely related to the development of female leadership. There is a widespread discussion in society on how to promote female to break "the glass ceiling", "glass cliff", "sticky floor" in educational institutions [1]. Even though most educational institutions' employees are women, it would seem that such a problem should not be in this field [2]. Nevertheless, various studies show that worldwide men preoccupy leadership positions in educational institutions more than women[3]. In aspiration to be a leader, men have more advantages and fewer difficulties in achieving this. Many scientists investigate the unequal distribution of leadership between male and female; some of them will be considered in this work.

In addition to the fact that all countries are faced with gender inequality in leadership, each country has its features and influencing factors. For this reason, the policy of each country should be made by taking into account their characteristics. However, researching the gender factor in educational leadership should be before

appropriate implementation policy. Studying other countries' experience in eliminating gender inequality in educational leadership might be taken into account by Kazakhastani gender policy.

What kind of barriers do women face in their career development? There are several reasons, which explain a few numbers of females in top positions in educational institutions. This part of the research will consider common reasons for unequal gender participation in leadership.

The most common reason is that women are less confident and do not believe in their strength than men. Givord has discovered interesting findings from analyses of the international PISA test data, which is currently conducting among 15-year-old children in many OECD countries [4]. According to research, more often girls in the school achieve a higher score than boys. On average, they usually demonstrate excellent school attainment, but at the same time, female students are less confident in their future profession path, and competition makes them uncomfortable. Besides, a study by Coleman found that male principals planned to become a leader from school, while female responses showed that it is infrequent for women planning to be a leader from an early age deliberately or even into adult life, they did not expect to become a school principal[5].

It could be a possible reason for the remaining gap in leadership positions between adult male and female because boys tend to take a risk without fear or strive to be in a leading role. Following this, perhaps schools and parents should nurture girls more self-confidence and support their ambition to be leaders, decreasing gender disparities in their adulthoods. Besides, as shown longitudinal research of Reichard et al. for increasing leader ability, it is essential to start training appropriate skills in childhood or among youth because it is more beneficial to nurture future leaders [6].

Considering the lack of self-confidence in women's aspiration to indicate leader quality, many psychological studies linked gender gap in top position with such issues. According to Herbst, leadership status is directly related to confidence and indicates professional competence [7]. Therefore, it may be one of the decisive factors in the small number of female leaders in higher education. It is arguable that one of the most critical attributes of power and successful career is confidence. Indeed, leader ability includes various crucial characteristics such as quick decision-making and bear responsibility for the organisation. All these capabilities are dependent on the self-confidence of the senior manager. Curiously, women suffer from a shortage of self-confidence, meanwhile their male colleagues self-overestimate. During conducted research in UK schools, Coleman found that females were less confident about their male colleagues' promotion intentions[5]. Moreover, more female headteachers were convinced that they did not intend to be a leader compared to men.

Another reason is society-imposed different type's stereotypes, which describe the attitude to female in leadership. One of the most popular is that the basic women's role is to be wife and mother. This stereotype has a long history and still produces a large obstacle for a female professional career, especially for those striving to be in the top position. There is an unspoken rule in society that caring for a child is more of a woman's responsibility than a man's [5]. As Smith notes in her study, most women choose to work at school as an essential opportunity of combining a job with family life and parenting [8]. Many women participating in study put motherhood over career, noting that this was always connected with inner conflict. For example, many female headteachers have suffered from a sense of guilt that their children do not have enough parental attention.

Many employers refuse to hire a woman, fearing that she may go on maternity leave in the future. Additionally, if she has children, there is a possibility that a woman may not be able to cope with the additional workload that is usually including in a leader's responsibility. Here is the most popular bias that family responsibility could interfere with

and influence work quality [5]. As a result, women might face discrimination in employment or appointment to the leader position. Thus, motherhood could be considered an obstacle to being a leader in educational institutions because women, who have no children, are more preferable for such a significant position [9].

The difficulty in combining a career with motherhood is reflected in the low proportion of women in leadership in relation to men. Compared to male colleagues, who have someone to deal with family responsibilities while they can devote all their time to work, women often do not have this opportunity. For example, many women leaders should balance work and household chores. It means women leader are under the double strain of work and family responsibilities. There are three types of possible choices for women linked with family and building career: childcare and postpone career growth; childfree and career advancement.

On the other hand, if having family and children could be account for barriers, some women who are single or child-free are also absent leadership position[3]. Hence, probably motherhood and family care are not a significant obstacle or a basic circumstance that prevents a woman from pursuing her career.

The continuing theme of stereotyping is distributed bias vision, that women leader capability less than men are and leadership is male area. It is a widely spread idea that women are not appropriate for leader position because their influence methods are gentle. At the same time, their male counterparts adopt more effective and decisive styles of behaviour. The stereotypes existing in society significantly reduce the process of attracting women to the leading positions. For example, many women leaders still experience pressure from male colleagues to make joint decisions at meetings. Frequently female ideas and opinions are ignored by the male majority [2].

Consequently, women leaders cannot fully share their vision of development. It means that women still face patriarchal inhabits in leadership, where a woman voice is less important or not taken into account. As a result, a woman has to prove her abilities and work several times more than men do, but in this case, a new stereotype is assigned to "a woman manager as hard, cold and single-minded"[10]. Since the academic environment is accustomed to the male leadership style, they do not perceive a woman as a leader. They prefer to see the usual approaches of the leader's behaviour at university. Here a dissonance arises: people are accustomed to the masculine leadership style and only recognise it, but when a woman begins to manage an organisation in the same manner, she is criticised for this behaviour and accused of being tough.

Indeed, generally, in many cultures, leadership has been characterised as a masculine set of capabilities. However, the extent of the masculine in managing could depend on the cultural and social features of the organisation. Women and men have different management style preferences. While women tend to choose a transformational leadership style, traditionally men consume a transactional leadership style. Generally, the former is more inherent in soft control methods, and the latter is more rigid. Typically, university power is associated with transactional or male leadership [11]. Concluding from research women may find more challenging to choose a particular leadership style. For example, if men use elements of femininity, this is encouraged by society as an effective management style. If a woman uses a similar style, this is considered her natural and predictable behaviour. Thus, it is more difficult for women to impress their constituents, who decide that she can be capable of being a leader or promoting her for senior management position.

This paper presents some of the known barriers and reasons why women are not represented in the highest echelons of power in educational organisations. There may be more such reasons; they may differ from country, region, settlement, organisation and other features. For their further in-depth study, a separate large study can be devoted. It

should be noted that most of the research has been carried out in Western countries. Since Kazakhstan has been borrowing in recent times, for the most part, many Western values, it was interesting to trace which of these problems are encountered in Kazakhstan.

Suppose educational institutions are a place where future generations should receive education and learn basic knowledge about adult life. In that case, inequality in leadership is not the best model for a pattern. Seeing this, children could conclude that leadership is prerogative of male.

In many cultures, it has been still believed that women's central role is to bear responsibility for raising children and caring for families. As a consequence, this factor influences woman's choice and her professional relevance in career growth. Following this, it is essential to support and develop appropriate skills for women striving to occupy a leadership position.

References:

1. Kuzhabekova, A. & Almukhambetova, A. Female academic leadership in the post-Soviet context // European Educational Research Journal. 2017. № 16(дата обращения: 31.01.2024)
2. Coleman, M. Women at the Top.- New York: Palgrave Macmillan,2011.
3. Morley, L. The rules of the game: women and the leaderist turn in higher education // Gender and Education. 2013. №25. (датаобращения: 31.01.2024)
4. Givord, P. Do boys and girls have similar attitudes towards competition and failure? PISA in Focus. Paris: OECD Publishing, 2020
5. Coleman, M. Gender and educational leadership in England: a comparison of secondary headteachers' views over time // School Leadership and Management. 2007. №27
6. Reichard, R., Riggio, R., Guerin, D., Oliver, P., Gottfried, A. A longitudinal analysis of relationships between adolescent personality and intelligence with adult leader emergence and transformational leadership //The Leadership Quarterly. 2011.№ 22(дата обращения: 31.01.2024)
7. Herbst, T.H.H. Gender differences in self-perception accuracy: The confidence gap and women leaders' underrepresentation in academia //SA Journal of Industrial Psychology. 2020. № 46. <https://doi.org/10.4102/sajip.v46i0.1704> (дата обращения: 31.01.2024)
8. Smith, J. Motherhood and Women Teachers' Career Decisions: A Constant Battle. Fuller, K. & Harford, J. (eds) Gender and Leadership in Education : Women Achieving Against the Odds, Peter Lang GmbH, Internationaler Verlag der Wissenschaften, Bern. - ProQuest Ebook Central, 2015.
9. Cheung, F. & Halpern, D. Women at the top: Powerful leaders define success as work + family in a culture of gender // American Psychologist.2010.№65 <https://doi.org/10.1037/a0017309> (дата обращения: 31.01.2024)
10. Grogan and Wahlster. In Books, on the Screen, and in Games: Leadership and Gender Stereotypes Shape Images of Young Women Leaders. In: Gender and leadership in Education Women Achieving, 2015.
11. White, K., Barbara Bagilhole, B., Riordan, S. The Gendered Shaping of University Leadership in Australia, South Africa and the United Kingdom // Higher Education Quarterly. 2012. №66.

УДК 376.1

РАЗВИТИЕ ИНКЛЮЗИВНОГО ОБРАЗОВАНИЯ В КАЗАХСТАНЕ

Кадырбаева Индира Багдатовна

педагог, учитель-логопед КГКП «Ясли-сада № 44
отдела образования города Костаная»

Управления образования акимата Костанайской области, Казахстан
E-mail: indirchik266@gmail.com

Руденко Наталья Викторовна

педагог-модератор, воспитатель КГКП «Ясли-сада № 44
отдела образования города Костаная»

Управления образования акимата Костанайской области, Казахстан
E-mail: Natune4ka.92@inbox.ru

Аннотация

Инклюзия в образовательной среде является главным этапом в борьбе с препятствиями для людей, имеющих различные особенности в развитии. Поэтому важным является изучение становления инклюзии в Казахстане, актуального состояния и перспектив её развития. В статье проводится обзор того, что было сделано за годы независимости в сфере инклюзии для детей с особенностями в развитии. Так же изложены задачи, принципы и основные компоненты включенного обучения.

Ключевые слова: Основные направления, инклюзивное образование, формирования инклюзивного образования, вопросы становления инклюзии, включенное обучение, дети с ограниченными физическими возможностями.

Аңдатпа

Дамуында әр түрлі ерекшеліктері бар адамдар үшін инклюзия білім беру саласында кедергілермен күресудің негізгі кезеңі болып келеді. Сондықтан Қазақстанда инклюзияның қалыптасуын, оның қазіргі жағдайы мен даму болашағын зерттеудің маңызы зор. Мақалада тәуілсіздік кезінде, инклюзия саласында ерекше қаметтіліктері бар балалар үшін қандай жұмыс атқарылғаны көрсетілген. Соған қоса инклюзивті оқытудың мақсаттары, принциптері мен негізгі компоненттері көрсетілген.

Түйінді сөздер: Негізгі бағыттар, инклюзивті білім беру, инклюзивті білім беруді қалыптастыру, инклюзивті дамыту мәселелері, қамтылған білім беру, мүмкіндігі шектеулі балалар.

Abstract

Inclusion in the educational environment is the main stage in the fight against obstacles for people with different developmental disabilities. Therefore, it is important to study the formation of inclusion in Kazakhstan, the current state and prospects for its development. The article reviews what has been done over the years of independence in the field of inclusion for children with special needs. The objectives, principles and main components of included learning are also outlined.

Key words: Main directions, inclusive education, formation of inclusive education, issues of inclusion, included training, children with disabilities.

За 30 лет независимости Казахстан совершил большой шаг вперед в развитии образования. Со дня независимости в сфере образования было проведено множество реформ и нововведений. Постепенно внимание стало обращаться к ситуации с детьми, которые имеют особенности в развитии. Поэтому, основным фокусом программы развития качественного образования на 2011–2020 года было последовательное движение от равных прав к равным возможностям. Движение в сторону равных возможностей побудило к созданию нормативно-правовой базы для включения абсолютно всех детей, особенно детей с ограниченными возможностями в развитии, в общеобразовательное пространство[1].

Термин инклюзия, инклюзивное образование (от лат. inclusio «заключение, включение») используется для описания процесса обучения детей с особыми потребностями в общеобразовательных учреждениях. В основе инклюзивного образования лежит идеология, направленная на устранение дискриминации детей, т.е. обеспечивающая им равное отношение, но и создающая особые условия для детей с особыми образовательными потребностями[2].

Неоспорим тот факт, что 21 век проходит под эгидой проблемы инклюзивного образования во всем мире. Данная проблема актуальна и в республике Казахстан, учитывая ежегодный рост количества детей с врожденными и приобретенными пороками развития. Государство ставит задачи по проведению ранней диагностики отклонений в развитии у детей, при выявлении отклонений - осуществлять их раннюю коррекцию с помощью компенсаторных функций организма. Вот почему на систему образования, возложена функция включения, по мере возможности, данной категории детей в процесс обучения в дошкольных, общеобразовательных учреждениях, а также колледжах, высших учебных заведениях. Инклюзия является конечным этапом создания безбарьерной среды, в условиях которой любой член общества может беспрепятственно учиться, трудиться и получать различные услуги.

По статистическим данным, в РК количество детей с особыми образовательными потребностями составляет 139887 детей, 95497 которых являются детьми школьного возраста, а 37970 дошкольного возраста. Среди данного количества детей, всего 32125 охвачены инклюзивным образованием в 3289 общеобразовательных школах страны, что составляет 44,45% от общего количества школ.

Вместе с тем, если в 2016 году в высших учебных заведения обучались всего 600 лиц с ООП, то согласно статистическим данным в 2020 году желание получить высшее образование изъявили уже 3520 лиц с ООП. В настоящее время в Казахстане сформированы определенные модели и накоплена практика построения системы инклюзивного образования[3]. На начало 2020/2021 учебного года в Республике Казахстан действует 129 высших учебных заведений (ВУЗ) с учетом филиалов.

Без сомнения Казахстан совершил большой скачок в развитии образовательной системы в целом. И следующим этапом должно стать полномасштабное развитие инклюзивного образования. В планах Национального научно-практического центра развития специального и инклюзивного образования к 2025 году добиться охвата инклюзивным образованием в дошкольных организациях на 70 процентов, в вузах и колледжах – на 100 процентов.

В планах мероприятий по реализации Государственной программы можно выделить основные направления. Во-первых, увеличение доли школы, которая создает условия для инклюзивного образования. Во-вторых, увеличение доли детей, которые охвачены инклюзивным образованием, от общего количества детей с ограниченными возможностями в развитии. В-третьих, улучшение системы инклюзивного образования в школе, а также повышение качества образовательных услуг.

Полагаем, обычные школы с инклюзивной направленностью представляют собой наиболее эффективный способ борьбы с дискриминационными воззрениями, кроме того, они позволяют обеспечивать реальное образование для большинства детей, что, в конечном итоге, приведет к рентабельности системы образования.

Под основными целями инклюзивного образования подразумевается возможность реализации права детей с ОВЗ на получение образования согласно с их познавательными возможностями и способностями, социальной адаптацией и

интеграцией в общество, повышение роли семьи в воспитании и развитии своего ребенка.

К задачам инклюзивного образования можно отнести:

- изучение закономерностей развития детей с особыми образовательными потребностями;
- изучение действующей системы образования, специальной системы образования.- Разработка и внедрение образовательных программ с учетом особенностей детей с особыми образовательными потребностями;
- определение коррекционных возможностей и прогнозирование успешности обучения в условиях общеобразовательных учреждений;
- обеспечение доступности инклюзивного образования (транспорт, социальные отношения, архитектура образовательного учреждения и т. п.);
- воспитание толерантности у детей дошкольных и школьных учреждений [3].

Основными направлениями развития инклюзивного образования в Республике Казахстан являются:

- нормативно – правовое и финансово – экономическое обеспечение инклюзивного образования, которое включает разработку нормативных документов, определяющих статус и деятельность инклюзивной общеобразовательной организации образования, порядок определения детей с ООП в общеобразовательные организации, организацию безбарьерной среды и условий обучения для них, образовательного и коррекционно – развивающего процесса;
- формирование общественного мнения в целях поддержки инклюзивного образования, а также толерантного отношения общества к лицам с ООП;
- научное и методическое обеспечение инклюзивного образования, предполагающие проведение определенных мероприятий;
- разработка и экспериментальное внедрение вариативных моделей включения детей с ООП в общеобразовательную среду;
- разработка критериев оценки знаний учащихся с особыми образовательными потребностями; составление методических рекомендаций, учебно – методических пособий по психолого – педагогическому сопровождению, социальной реабилитации детей с ООП в условиях общеобразовательных организаций;
- обеспечение инклюзивных общеобразовательных организаций специальными учебниками, учебно – методическими и наглядно – дидактическими материалами;
- подготовка и переподготовка педагогических кадров.

На текущий момент отмечается создание в РК условий для включения лиц с особыми образовательными потребностями в общеобразовательный процесс, которые выражаются:

- в раннем выявление детей с ООП и оказание им своевременной комплексной поддержки и помощи за счет развития сети ПМПК, кабинетов психолого – педагогической коррекции и инклюзивного образования, социальной защиты и здравоохранения;
- созданием без барьерной среды, материально – техническое оснащение инклюзивных организаций образования и обеспечение детей с ООП вспомогательными техническими средствами обучения;
- организацией службы комплексного сопровождения;
- созданием разноуровневой системы ресурсных центров по обеспечению инклюзивного образования, применение потенциала специальных (коррекционных) организаций образования, иных общественных и государственных учреждений;

- обеспечением условий для ранней профориентации, пред-профильной и профессиональной подготовки учащихся с особыми образовательными потребностями;

- активным привлечением родителей и общественных организаций в процесс развития инклюзивного образования[4].

Согласно, анализу инклюзивного образования в РК можно говорить о том, что основными направлениями развития инклюзивного образования в стране, являются:

- выявление нарушений психофизического развития у детей и организация коррекционно – педагогической работы на максимально раннем этапе (от 0 до 3-х лет). Это служит объяснением того, что во всём мире образование детей с ограниченными возможностями в развитии имеет направленность раннего вмешательства, что объясняется с гуманной и экономической стороны, имеет ресурсосберегающую педагогическую технологию.

- включение детей с ОВЗ в общеобразовательный процесс за счет создания для них безбарьерной среды, вариативных условий обучения и воспитания, основываясь на их психофизических особенностях.

Вовремя оказанная необходимая помощь в раннем и дошкольном возрасте поможет снизить количество подобных детей на 30–40%, а также значительно преодолеть нарушения в развитии ребёнка, подготовить его к обучению в общеобразовательной школе[5].

Цель инклюзивного образования заключается в развитии системы, которая направлена на детей и признающую, что все дети – индивидуумы, с разными потребностями в обучении. Особенность инклюзивного образования выражается в разработке подхода к преподаванию и обучению, позволяющей проявить гибкость при различных потребностях в обучении. В случае, если в результате изменений преподавание и обучение станут более эффективными, что и вносит инклюзивное образование, то от этого выиграют все дети (и не только дети с особыми потребностями). Процесс обучения в общеобразовательной школе, среди нормально развивающихся сверстников, даст ребенку с особыми образовательными потребностями ощущать себя обычным, таким же, как его одноклассники и друзья. У общества нет права лишать детей с ОВЗ развивать свои способности, таланты, получать образование и, что не мало важно– иметь среду общения с норматипичными детьми.

Список литературы:

1. Правовая основа для инклюзивного образования в Республике Казахстан. https://www.ektu.kz/media/885723/pravovaya_osnova_io.pdf
2. Инклюзивное образование: учеб. пособие / Н. А. Борисова, И. А. Букина, И. А. Бучилова и др.; сост. О. Л. Леханова. – Череповец: ЧГУ, 2016. – 162 с.
3. Проблемы и перспективы создания инклюзивного общества <http://is.nkzu.kz/publishings/%7B55993498-A188-45B5-89D1-C0B34DCC3463%7D.pdf>
4. Митчелл. Д. Эффективные педагогические технологии специального и инклюзивного образования. РООИ «Перспектива», 2011.
5. Петрова Т. А. «Развитие инклюзивного образования в Казахстане» 2012.

УДК 376.1

ENGLISH LANGUAGE LEARNING STRATEGIES IN THE CONTEXT OF INCLUSIVE EDUCATION

Кадырбаева Назымгуль Жангельдиевна,
магистр педагогических наук,

Доценко Марина Константиновна,
учитель английского языка
КГУ "Общеобразовательная школа №16
отдела образования города Костаная"
Управления образования акимата Костанайской области,
г.Костанай, Казахстан

Abstract

The article is devoted to the problem of teaching students with special educational needs in English lessons. The relevance of this problem lies in the fact that it is necessary to ensure the general cultural, personal and cognitive development of children with SEN. The authors proposes some innovative technologies used when working with children with SEN in the process of inclusive education. These technologies will help teachers develop the skills and abilities of foreign language communication in children.

Key words: inclusive education, innovative learning models, teaching children with SEN.

Аңдатпа

Мақала ағылшын тілі сабақтарында ерекше білім беру қажеттіліктері бар оқушыларды оқыту мәселесіне арналған. Бұл мәселенің өзектілігі-ОП бар балалардың жалпы мәдени, жеке және танымдық дамуын қамтамасыз ету қажет. Авторлар инклюзивті білім беру процесінде балалармен жұмыс істеу кезінде қолданылатын кейбір инновациялық технологияларды ұсынады. Бұл технологиялар мұғалімдерге балалардың шет тілді қарым-қатынас дағдылары мен дағдыларын дамытуға көмектеседі.

Түйінді сөздер: инклюзивті білім беру, оқытудың инновациялық модельдері, ерекше білім беру қажеттіліктері бар балаларды оқыту.

Аннотация

Статья посвящена проблеме обучения учащихся с особыми образовательными потребностями на уроках английского языка. Актуальность данной проблемы заключается в том, что необходимо обеспечить общекультурное, личностное и когнитивное развитие детей с ООП. Авторы предлагают некоторые инновационные технологии, используемые при работе с детьми в процессе инклюзивного образования. Эти технологии помогут учителям развить у детей навыки и умения иноязычного общения.

Ключевые слова: инклюзивное образование, инновационные модели обучения, обучение детей с особыми образовательными потребностями.

The content of education is complex and dynamic. This situation requires dynamic, relevant and integrative approaches to teaching all subjects in general and languages in particular in order to achieve the functional goals of education. Part of such strategies is to ensure inclusive education in all subject areas in within the framework of the higher education program, taking into account the role it plays in the development of society, as well as the strategic role played by the study of foreign languages in the educational, socio-political, socio-economic and socio-cultural life of the country.

Inclusive education is a process joint education and training of students with special educational needs with normally developing peers, during which they can achieve the most complete progress in social development. Disabilities are understood not only as health restrictions, but also as special life circumstances faced by students: moving to another

country or city, the need for work due to low material income, insufficient level of education and qualifications. However, the purpose of our study is the language training of students with special educational abilities due to a violation in physical development and health.

S.Stubbs sees inclusive education as a process that allows all students to participate fully in regular classroom activities, regardless of disability or other characteristics. Similarly, Ortiz views inclusive education as providing educational services to students with disabilities in educational institutions where non-disabled peers study [1].

S.Y.Wilkinson emphasizes that, according to inclusive educators, the formation of special classes, separate education, or other forms of removal of students with disabilities from the regular environment should occur only when the nature or degree of disability of the student is such that education in a regular classroom cannot be achieved [2].

Educators are responsible for identifying and removing barriers in the education system that may prevent students from accessing education, participating in the learning process, and achieving success to the best of their individual abilities. For example, if a teacher develops a negative attitude towards the potential of students with disabilities, learning difficulties, such as visual impairment, hearing, he may not make an effort to include them in the classroom activities. In addition, barriers to education are often linked to broader structural problems in society. The Specialized Agency of the United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization notes that removing barriers to inclusive education requires a systematic and forward-looking approach.

Among such barriers, the following can be listed:

- psychological character (bias towards students with special educational needs, prejudice that it is not worth wasting time on those students who learn the material slowly, and also that not all people are able to learn, inability and unwillingness to deal with students with SEN);

- methodological character (the requirement of mechanical memorization of the material, providing exam-oriented education, lack of interactive and engagement-based learning methods and activities);

- material nature (lack of educational and methodological resources that take into account aspects of accessibility for students with SEN, lack of chairs, tables and auxiliary devices for carrying out educational and methodological activities)

The promotion of foreign language teaching within the framework of an inclusive education program should become an integral part of the overall education program.

Teaching foreign language to children with SEN is becoming one of the main tasks of the modern educational environment. In this case, it should be noted that, having difficulties in communicating with other children due to the difficulty of movement, this category of children spends a lot of time on the Internet, and to communicate with peers from other countries it is necessary to speak a foreign language.

In modern pedagogy, much attention is paid to inclusive education, however, the methods of teaching this social group a foreign language are practically absent, which explains the relevance of the research.

Changing the priority from providing a large amount of knowledge to the development of general cultural, personal and cognitive characteristics leads to the fact that practical mastery of a foreign language comes to the fore.

In this situation, listening and speaking come to the fore, because they form the basis for the formation of skills in two other types of speech activity as reading and writing. That is why in foreign language education programs for children with SEN, special attention is paid to learning listening and speaking.

This approach is based on several methodological principles focused on the psychophysiological characteristics of the studied group of students.

- The principle of mobility. Children with SEN lead a sedentary lifestyle, therefore, when teaching a foreign language, it is recommended to adhere to the principle of mobile activity to increase motivation to study the subject, as well as to attract attention, which representatives of this social group often have very scattered.

- The principle of frequent change of activity. As already noted, children with SEN often have distracted attention. In order to focus your attention on learning English and completing certain educational tasks of course, they often need to change the types of educational activities.

- Creating a language environment and immersing yourself in it. This principle presupposes the creation of linguistic and cultural conditions for a more complete development of linguistic material.

- Frequent listening of language structures. Children with SEN need to combine listening to the language structure with its revision. This will allow them to overcome the language barrier.

- The principle of continuity and multiple revision of language material. Children with SEN need to revise the "introduced" language structures many times in order to ensure long-term storage of these structures in the memory of students. The principle of continuity allows you to introduce the material gradually, following the principle of "from simple to complex".

- The disclosure of the student's creative abilities through the English language. Through a foreign language, a teacher can not only reveal, but also develop the creative abilities of the student, which will have a positive effect on the study of other subjects of the humanities and natural science cycles [3].

At each lesson, which is conducted with a focus on children with SEN, it is necessary to use various game technologies. The tasks presented in the form of a game help children to master the material in a relaxed atmosphere, while each task should have a clearly defined educational goal. Through the use of various didactic games are used to consolidate and train phonetic, lexical and grammatical skills, which are of paramount practical importance, since teaching children with SEN a foreign language is carried out primarily based on listening and speaking.

There are several ways in which educators everywhere can make their classroom or lecture theater or whatever environment more inclusive for all of their students. And while we give some examples and strategies for achieving this, we also need to examine some of the features of inclusive teaching and the numerous benefits that educators who adopt this approach will undoubtedly see.

- Create a safe learning environment
- Diversify learning material
- Taking into account students' needs
- Make it easy for all students to participate
- Develop a rapport with each student

1. Create a safe learning environment.

Firstly, safety in this scenario implies a psychologically safe space within which students can express themselves and their opinions without fear of teasing, retribution, or backlash. It goes without saying that school should be a physically safe space free from harm or abuse too.

To do this, educators must make it abundantly clear that everyone needs to respect the views of others, show empathy, and not bully students for misunderstanding, for struggling, or for simply being incorrect.

Showing respect to one another is a key element of any interactive classroom. Educators may need to set ground rules and remind students before they proceed with a lesson.

2. Diversify learning material.

There is a vast amount of academics and experts that can provide top-quality information on any given subject. For many students, seeing an author or studying a historical or influential figure of a similar background or situation can help them better connect to what they are learning.

Likewise, diverse views and opinions will help students develop their critical thinking skills and provide a more holistic view of a given topic. Letting students identify biases in authors, compare their works, and see for themselves which they can relate to, will provide a more enriching experience than using the same books and use cases over and over.

3. Taking students' needs into account.

Knowing your students and adapting your teaching method to their needs should be a high priority for any teacher. Some students may have limited access to laptops and the internet at home, so their homework should not be overly reliant on spending hours creating Google Docs or searching the internet for answers.

Other students may have learning disabilities that could make reading difficult. Thus they may require more video or audio material to help them keep pace with their fellow students. The ultimate goal here is to ensure that no student is left behind simply because they have different needs from their classmates.

4. Make it easy for all students to take part.

To some, raising a hand and enthusiastically answering a question is the easiest thing in the world to do. For others, this is a daunting experience, and despite having all the knowledge required to properly and correctly showcase what they know, some students lack the courage to do so. Thus, removing this barrier will go a long way to creating a more open and inclusive environment. If educators can give an added confidence boost to those students who need it, they will be far less likely to see the same confident hands shoot up.

Moreover, with the rise of online learning and remote teaching, having a tool or series of tools that make it possible and simple for students joining online to jump right into the discussions is also an important step.

5. Develop a rapport with each student.

Whether we like to admit it or not, even the best of us have implicit biases. While this may be difficult to admit, we can actively try to improve and mitigate this. It is essential for educators who should ideally not to show favoritism towards certain students or even act more negatively toward others. Students may also not be warm to teachers for a variety of reasons[4].

By building a rapport with students you may better be able to understand them and what makes them tick. Conversely, they may see you more than simply the person standing at the front of the room giving them homework. Students may thus be more willing to trust teachers and open up.

Now that we have gone through a series of strategies and its definition, it's time to examine the added benefits of this particular method of teaching and learning.

It's best to bear in mind that many of these benefits will contribute to one another or become a byproduct of another.

1. Improving students' self-confidence.

Standing up in front of any class and reciting an answer can be daunting for many. I recall countless instances of teachers asking questions only for hands to be shoved into pockets or rooted to the underside of the desk. Conversely, many students become terrified at the prospect of reading in front of a group or completing a written assignment.

An inclusive environment will address these stumbling blocks by either helping children overcome their fear of public speaking or finding another way to assess them while they develop the skills necessary to tackle that particular obstacle.

By avoiding these awkward and often painful situations, students can become more confident with their answers and not have to worry about the method in which they provide them.

2. Boosting participation levels.

The goal of removing barriers and obstacles for students is an important one and doing so will encourage students to take part and make it a more enjoyable process. Students, no matter their age, will be far more likely to participate if they feel comfortable in their surroundings. This means that they will not be judged for what they say, that their opinions and views will be valued, and that there will never be negative pushback.

Likewise, if activities or assessments are less daunting for students, or cater to their specific needs, they need only worry about showcasing their knowledge and intelligence. Rather than coaxing responses out of students, educators that promote inclusive learning will more likely find students willing to participate willingly rather than simply because they have to.

3. Raising engagement levels.

Going hand in hand with both confidence levels and participation is engagement levels. Unengaged students are far less likely to retain knowledge, actively participate in class, and see good results in examinations and assessments. Engaged students are more likely to enjoy a subject if they are engaged throughout.

Engagement is a tricky thing to quantify, but if you're in search of other ways to keep students engaged then we have some tips and tricks for you.

4. Improving students' comprehension.

We have referenced the difficulties many students face when facing assessments and examinations. There are plenty of reasons students fail or struggle to express what they know. Those with writing difficulties will need more time or for someone to dictate what they say, while some will suffer from severe nerves and have a complete and total brain freeze when instructions are read aloud. Other students may have hearing problems or speech impediments that make oral or aural tests incredibly difficult.

Working to find ways of assessment that minimize these limitations can go a long way but so can self-reflection and self-evaluation. Unconscious biases can creep into our thought processes. For teachers and instructors at all levels, this can mean the difference between the benefit of the doubt to a negative mark in an examination resulting in a lesser grade.

5. Improving attitudes toward school and education.

We have all heard the age-old trope that no one likes school and that learning isn't all that fun. The reality is far from true as we tend to only remember the most boring classes and subjects from our time in education when we reminisce on our time in both school and university [5].

Students that can see themselves in the authors they read or the themes and topics they explore in class will automatically be more invested in what they are learning. Devoid of this identification the topic can seem foreign and strange. Likewise, struggling with a series of written essays when you have difficulties writing will undoubtedly sour your opinion of exams.

Offering students an inclusive environment is quite a bit about offering them the best chance to succeed. Thus you are likewise allowing them to enjoy the learning experience and to be able to do it on their terms, in a way and in a place that makes them feel themselves.

Creating the ideal learning environment for your students, as we have said before, is a worthy use of your time that will certainly require some time and effort. But there are of course countless ways in which you can smoothen this process to make it more time efficient and effective for yourself and your students.

Список литературы:

1. Stubbs S. Inclusive Education where there are few resources. Norway: The Atlas Alliance, 2008. p.156.
2. Wilkinson S.Y., Ortiz A.A. Assessment and intervention model for the bilingual exceptional student// Teacher education and special education, 2001, №14, pp.35-42.
3. Krivykh L. D., Bagrintseva O. B. Inclusive teaching at the English language lessons. Pedagogicheskie issledovaniya, Pedagogical Research, 2021. p.45 (In Russ.).
4. Demirdag S. Effective teaching strategies and student engagement: students with learning disabilities. International journal of teaching and education. pp.168- 175.
5. Gargiulo R.M. Debbie Metcalf. Teaching in today's inclusive classrooms. Boston, MA: Cengage Learning, 2015.

ӘОЖ 376.5

**ОҚУДА ҚИЫНДЫҚТАРЫ БАР БАЛАЛАРДЫ ҚОЛДАУДАҒЫ ИННОВАЦИЯЛЫҚ
ТЕХНОЛОГИЯЛАР**

Кажахметова Дина Бейсенбаевна

педагог-зерттеуші

қазақ тілі мен әдебиеті мұғалімі

Қостанай облысы әкімдігінің білім басқармасының

"Қостанай қаласы білім бөлімінің №18 мектеп-гимназиясы" КММ

Қостанай қаласы, Қазақстан

E-mail: Dina.kazhahmetova@mail.ru

Аңдатпа

Ерекше білім беруді қажет ететін білім алушыларды қазіргі білім беру жүйесінде шешуді қажет ететін проблема ретінде қарастырмайды, енді балалардың әртүрлігіне қарамастан инклюзиялық білімге дұрыс көзқараспен қарайды және олардың ерекшеліктерін барлығының білім алу үрдісін жақсартуға бағыттап оқытылады. Мақалада баланың оқуындағы белгілі бір қиындықтары және оны жоюдағы жаңа технологиялар мен білім берудегі әдістер қарастырылады.

Түйінді сөздер: инклюзия, ерекше білім беру, қиындықтар, жаңа технология.

Аннотация

Не рассматривает обучающихся, нуждающихся в особом образовании, как проблему, требующую решения в современной системе образования, а теперь, несмотря на разнообразие детей, правильно относится к инклюзивному образованию и обучается, направляя их особенности на улучшение образовательного процесса всех. В статье рассматриваются определенные трудности в обучении ребенка и новые технологии и методы в образовании для его устранения.

Ключевые слова: инклюзия, исключительное образование, проблемы, новые технологии.

Abstract

He does not consider students in need of special education as a problem that requires a solution in the modern education system, and now, despite the diversity of children, he correctly treats inclusive education and is trained, directing their characteristics to improve the educational process of all. The article discusses certain difficulties in teaching the child and new technologies and methods in education to eliminate it.

Key words: inclusion, exceptional education, problems, new technologies.

Инклюзивті білім беру деген не?

Инклюзияның тұжырымдамалық анықтамасы Адам құқықтарының жалпыға бірдей декларациясынан (БҰҰ, 1948) бастау алады. Декларацияда барлық адамдар тумысынан азат және қадір-қасиеті мен құқықтары тең болып дүниеге келеді деп айтылған. Инклюзивті білім беру – барлық кемсітушілік формасына тосқауыл қоятын,

оқушының білім алуындағы әртүрлі қажеттіліктері мен алуан түрлілігін есепке ала отырып, сапалы білім беруді қамтамасыз етуге бағытталған, жалпы білім беруді дамытудың үздіксіз процесі [1, 8-б.].

Қазіргі білім беру жүйесі енді мүмкіндігі шектеулі адамдарды шешуді қажет ететін проблема ретінде қарастырмайды, керісінше, оқушылардың алуан түрлілігіне жағымды көзқараспен қарайды және жеке ерекшеліктерді барлығының білім алу процесін жақсарту мүмкіндігі ретінде қарастырады.

Ерекше білім беру қажеттіліктерін бағалау тәртібі ЕБҚ бар балалардың оқу қиындықтарына байланысты екі тобын айқындайды.

Бірінші топтағы балалардың ерекше білім берілуіне қажеттіліктерін қанағаттандыру үшін психологиялық-педагогикалық қолдау қызметінің, (немесе) білім беру ұйымының педагогикалық кеңесінің шешімі ПМПК қорытындысы мен ұсыныстары және негіз болып табылады.

Оқудағы қиындықтар – баланың оқуындағы белгілі бір проблемаларды, қиындықтарды сипаттайтын жалпы термин. Сыныптағы оқушылар интеллектуалдық қабілеттері (қабылдау, есте сақтау, ойлау, зейін, тіл/сөйлеу) төмен балалар. Мұндай қиындықтар балалардың оқу үлгерімінен (оқу, жазу, санау, т.б.), мінез-құлық пен эмоциядан көрініс табады. Нақтылай айтсам:

Оқудағы қиындықтың түрлері:

1-топтағы оқушылар төмен және өзгермелі жұмыс қабілеттілігімен, тез шаршағыштығымен, өз іс-әрекеттерін ұйымдастырудағы қиындықтармен, есте сақтау, зейін, ойлау дамуының төмен деңгейімен сипатталады. Оларға тұрақты ынталандыру, сендіруші уәждеме, уақыт режимін нақты бақылау, тапсырмаларды орындау сапасын тексеру, даму тапсырмаларын қосу қажет. Оқуда қиындықтары бар балаларды қолдау стратегияларын қолдану бойынша тоқталып кетейін.[2, 14-б.]

Кесте 1 – Оқуда қиындықтары бар балаларды қолдау стратегиялары

Оқудағы қиындықтар	Мұғалім қолданатын стратегиялар
Сөйлеу тілінде қиындығы болғандықтан өз ойын жазу арқылы білдіреді	Бос орындарды толтыру тапсырмалары, қысқа әңгімелер немесе өлең жазуға мүмкіндік беру.
Жазуда қиындығы болғандықтан өз ойын ауызша айтады	Сыныпта талқылауларға қатысуға мүмкіндік беру. Мысалы, сұрақтарға жазбаша жауап берудің орнына, оқушыға ауызша жауап беруге мүмкіндік беру.
Сөйлеу мен жазуда қиындығы болғандықтан өз ойын сурет, мүсін немесе диаграмманың көмегімен білдіреді	PowerPoint, кодоскоп, диаграммалар, шағын карталар, графиктер сияқты қосымша көрнекі таныстырылымдарды пайдалану.
Мектептегі оқыту тілін енді үйреніп жүргендіктен сұраққа жауап беру алдында ойлануға уақытты қажет етеді	Оқушыларға, мұғаліммен және сыныптастарымен бөліспес бұрын, өз жауаптарын құрастыруға уақыт беру.
Оқуда және оқу процесін ұйымдастыруда қиындығы бар	Органайзерлер, сыныптастардың қолдауы, сөйлемдердің басын жазу, тапсырмалар банкі, суреттер, тапсырмалар тізімдері.

Оқуда қиындығы бар балаларға арналған тапсырма дайындағанда саралау тәсілін қолдану маңызды. Атап көрсетсем мынадай көмек түрлері көрсетіледі:

- 1) көмекші карточкалар,
- 2) дайындық жаттығулары,
- 3) тақтадағы жазбалар.

Көмекші карточкалар 1-топтағы барлық оқушылары үшін бірдей болуы мүмкін немесе жеке оқушыға арналып дайындалады. Оқушы өзіне қажетті көмек деңгейіне

қарай бірнеше карточка алуы мүмкін. Әр сабақ сайын білім алушыға керек көмек деңгейі азая түседі. [3, 51-б.].

Дидактикалық карточкаларда әртүрлі көмек түрлерін ұсынуға болады:

- тапсырманы орындау үлгісі, шешу тәсілін көрсету;
- анықтамалық материалдар;
- алгоритмдер, жадынамалар;
- суреттер/иллюстрация, қысқаша жазба, схема;
- сөздерді түсіндіру, тапсырманың нақты бір бөлігін ерекшелеп көрсету;
- көмекші сұрақтар..

Сараланған тәсілге негізделген сабақ құрылымын мынадай үлгіде қолданамын:

1. Бүкіл сынып болып сабақ мақсатын анықтау. Ынталандыру кезеңі.

2. Алдыңғы сабақта өткен материалды өзектендіру. Әр топ үшін әрдеңгейлі қайталауды ұйымдастыру.

3. Жаңа білімді меңгеру. Бұл бүкіл сынып және әр түрлі деңгейлі топтар бойынша сараланған түрде жүзеге асырылады.

Оқушылардың даму деңгейіне байланысты ақпаратты ұсынудың әртүрлі әдістері қолданылады:

- проблемалық жағдай,
- алгоритм құру,
- тірек схемасын талдау,
- мұғалімнің қосымша кеңесінің көмегімен немесе өз бетінше жаңа материалды зерттеуі.

4. Түрлі деңгейдегі дидактикалық материалдарды қолдана отырып жаңа білімді бекіту. Ерекше білім беруді қажет ететін оқушылармен мұғалімнің жеке түсіндіру жұмысы.

5. Тақырып бойынша қорытынды бақылау. Тест немесе өзіндік жұмыс.

6. Рефлексия. Тапсырманың орындалуын тексеруді ұйымдастыру (мұғалімнің тексеруі, өзін-өзі тексеру немесе өзара тексеру).

7. Сараланған үй тапсырмасы.

4-сыныпта қазақ тілі сабағында өткізген сабағымнан мысалы келтірейін.

Оқу бағдарламасына сәйкес оқыту мақсаттары:

4.1.1.1 тыңдаған материал бойынша негізгі тұсын белгілеп алу және солардың негізінде мәтіннің мазмұнын айту.

4.4.2.9 сөз таптарының сөйлемдегі қызметін анықтау.

Сабақтың мақсаты: тыңдаған мәтіннен тірек сөздерді белгілейді,

Ашық және жабық сұрақтарға жауап береді

Ой шақыру. «Адасқан сөздер» әдісі, сөздерді табады, оны сабақпен байланыстырады.

Сурет 1

Қызығушылықты ояту. «Пазл» әдісі

Сабағымызды бастамас бұрын топқа бөлініп аламыз. Оқушылар бір-бір суреттен алып, оны құрастырады.

Мұғалім:

- Балалар, суретте кімдер бейнеленген?

- Дұрыс айтасындар.

- Жарайсындар, олай болса топтасып отыра қалсақ. Топ аттары жазылған жерге отырады (суретпен көрсетіп қоюға болады)

Тапсырма. Өткен тақырыпты пысықтау үшін: Learning Apps платформасындағы тапсырманы орында. Дара етістікті күрделі етістікке айналдыр.

Жазды – жазып отыр

Көрді – көріп отыр

Ұшады – ұшып жүр

Жуды – жуып отыр

Жүзді – жүзіп жүр

Өсті – өсіп жатыр

Сурет 2

Тапсырма. «Дұрыс. Бұрыс» тұжырымдамасы. Мәтінді мұқият тыңда, ақпараттың дұрыс не бұрыс екенін анықта.

Кесте 2 – Дұрыс/бұрыс кестесі

Ақпарат	Дұрыс	Бұрыс
Заттың түсін, көлемін, салмағын, дәмін, пішінін білдіретін сөздер сын есім деп аталады.		
Сын есімдерге қалай? қайтіп? деген сұрақтар қойылады		
Сын есімдер негізгі және туынды болып екіге бөлінеді.		
Түбір сөзден болған сын есімдер туынды сын есімдер деп аталады.		
Туынды сын есімдер түбірге -лы, -лі, -ды, -ді, -ты, -ті, -сыз, -сіз, -ғыш, -гіш, -қыш, -кіш т.б жұрнақтары жалғану арқылы жасалады.		

Тапсырма. «Ширатылған мәтін» әдісі. Мәтінді түсініп оқы. Сын есімдерді тап. Сұрақ қой.

Сурет 3

Тапсырма. Шығармашылық тапсырма. Түсіп қалған сөздерді төменнен тауып, өз орнына қой. Сөздер: бала, тәртіпті, ұстамды, ұнамды.

Кесте 3 – Семантикалық картамен жұмыс

...бала – сүйініш,				
Төбең бір көкке жетеді. Төмендеп басың кетеді.				
Тәртіпсіз... – күйініш,				
...бала маңынан				
...қылық байқайсың.				

«

Артығын алып тастау» ойыны.

Қисын бойынша артығын алып таста

1. Ақылды, күшік, қызыл, жұмсақ
2. Мектеп, сары, домалақ, қара
3. Қысқа, ұзын, әже, тәтті
4. Жақсы, ащы, жеңіл, бала

Сурет 4

Тапсырма. Жеке жұмыс. Затты берілген белгілері бойынша тап. Суретін сал
1-топ

... – сопақ, қызыл, ащы

2-топ

... – жыртқыш, қу

3-топ

... – ашық, жылы

4-топ

... – сұр, қорқақ

Кері байланыс.

- Мен үшін қиындық
- Келесі сабақта
- Мен жасай алдым

ЕБҚ бар балалармен жұмыс істеу әдістері:

- Қорқынышты сейілту – «Ештеңе етпейді...»
- Жасырын нұсқаулық беру– «сенің есінде ғой»
- Қолдау – «Қолыңнан келеді...», «Сен істей аласың...» Мұны шын жүректен және сенімді түрде айту
 - Түрткі болу – « Бізге бұл.....үшін керек» («жылдам оқып үйренесің, өз сұрақтарыңа осы кітаптан жауап таба аласың»)
 - Педагогикалық сендіру- «Бастай беруге болады...
 - Жұмыстың қандай да бір тұсын жоғары бағалау – « міне, осы тұсы керемет болды...». («Бүгін сен жақсы сөйледің, сұрақтарға жауап бердің және т. б.»)
 - Баланың сәтсіздіктерін емес, жетістіктерін атап өту
 - Табысқа жету деген сенімді қалыптастыру
 - Өткен жетістіктерге назар аудару (өткен сабақта сен бұны істей алдың, қазір де істей аласың).

Қорытындылай келе, инклюзивті білім беру ЕБҚ бар оқушылар үшін маңызды және олардың басқа оқушылармен қарым-қатынасына сүйенеді.

Инклюзивті білім берудің негізгі құндылықтары:

- Әр бала - жеке тұлға.
- Барлығы оқи алады – оқи алмайтын бала болмайды.
- Әр баланың өз ерекшеліктері, қызығушылықтары, қабілеттері және оқу қажеттіліктері бар.
- Инклюзивті білім беру шектеулі физикалық мүмкіндіктеріне немесе даму ерекшеліктеріне қарамастан, қоғамның әлеуетті қатысушыларының осы қоғамға айналуына ықпал етеді.[4. 32-б.].

Әдебиеттер тізімі:

1. Елисеева И.Г., Ерсарина А.К. Жалпы білім беру мектептеріндегі ерекше білім алуды қажет ететін балаларға психологиялық-педагогикалық қолдау көрсету: әдіс.нұсқаулық. - Алматы: ТП ҰҒПО, 2019. – 96 б.
2. Білім беру ұйымдарының тәжірибесіне инклюзивтік педагогика мен енгізу жүйесінің қағидаларын дайындау. Әдістемелік ұсынымдар. –Астана: Ы. Алтынсарин атындағы Ұлттық білім академиясы. 2015. – 33 б.
3. Инклюзивті білім беру жағдайында ерекше қажеттіліктері бар оқушылардың оқу жетістіктерін критериалды бағалау жүйесі, әдістемелік құрал.– Астана: - 2016 ж.- 91 б.
4. Негізгі және жалпы орта мектеп мұғалімдеріне арналған критериалды бағалау бойынша нұсқаулық, Оқу-әдістемелік құрал.– Астана: НЗМ ДББҰ, 2017. - 40 б.

УДК 373.31

ИННОВАЦИОННЫЕ ПРИЁМЫ И МЕТОДЫ ОБУЧЕНИЯ НА УРОКАХ РУССКОГО ЯЗЫКА И ЛИТЕРАТУРЫ В ИНКЛЮЗИВНОМ ОБРАЗОВАНИИ

Кажигалиева Озгер Турежановна

педагог, учитель русского языка и литературы
КГУ «Общеобразовательная школа №8
отдела образования города Костаная»
Управления образования акимата
Костанайской области
г.Костанай, Казахстан
E-mail: ozger.kazhigaliyeva@mail.ru

Аннотация

В данной статье рассматривается использование инновационных приёмов и методов на уроках русского языка и литературы в контексте инклюзивного образования. Описывается опыт применения различных инновационных подходов для работы с учащимися, в том числе технологические решения, интерактивные методики и индивидуализацию обучения. Анализируется эффективность данных методов и их влияние на успехи учащихся в процессе обучения русскому языку и литературе.

Ключевые слова: *Инновационные методы, информационно - коммуникативные методы, приёмы инклюзивное образование.*

Аңдатпа

Бұл мақалада инклюзивті білім беру контекстінде орыс тілі мен әдебиеті сабақтарында инновациялық әдістер мен әдістерді қолдану қарастырылады. Оқушылармен жұмыс істеу үшін әртүрлі инновациялық тәсілдерді, соның ішінде технологиялық шешімдерді, интерактивті әдістерді және оқытуды дараландыруды қолдану тәжірибесі сипатталған. Бұл әдістердің тиімділігі және олардың орыс тілі мен әдебиетін оқыту процесінде оқушылардың жетістіктеріне әсері талданады.

Түйінді сөздер: инновациялық әдістер, ақпараттық-коммуникативтік әдістер, инклюзивті білім беру әдістері.

Abstract

This article examines the use of innovative techniques and methods in Russian language and literature lessons in the context of inclusive education. The article describes the experience of using various innovative approaches to work with students, including technological solutions, interactive methods and individualization of learning. The effectiveness of these methods and their impact on the success of students in the process of learning Russian language and literature are analyzed.

Key words: Innovative methods, information and communication methods, inclusive education techniques.

В современном образовании вопрос инклюзии становится все более важным. Инклюзивное образование предполагает создание условий для полноценного участия в образовательном процессе каждого ребёнка, вне зависимости от его индивидуальных особенностей и потребностей. [1] Учителя русского языка и литературы в условиях инклюзивного образования сталкиваются с необходимостью адаптировать учебный процесс к потребностям разнообразной ученической аудитории. Особое внимание уделяется разработке инновационных методов обучения, которые могут быть применены на уроках русского языка и литературы для эффективного включения всех учащихся.

Одним из инновационных методов, который может быть применён на уроках русского языка и литературы в инклюзивном образовании, является дифференцированный подход к обучению. Этот метод позволяет учителю учитывать индивидуальные особенности учащихся, адаптировать материал и методы обучения под их потребности. [2] При изучении грамматики можно предложить разные уровни заданий в зависимости от уровня подготовки учеников, а при изучении литературы давать выбор разных произведений для анализа в зависимости от интересов детей. В своей практике я использую разные дифференцированные задания при изучении русского языка и литературы, такие как:

1. Задание по чтению. Предложить учащимся тексты разной сложности на выбор для чтения и последующего обсуждения (например, рассказ для начальной школы, отрывок из романа для старших классов).
2. Исследование персонажей. Можно попросить учеников провести исследование литературного персонажа, предложив разные уровни сложности для разных учащихся.
3. Творческое задание по литературе. Написание сценария картины или короткого сочинения на выбранную тему, с предложением разных заданий в зависимости от уровня подготовки.
4. Работа с лексикой. Составление разного уровня сложности кроссворда, содержащего термины изучаемого литературного материала.
5. Анализ стихотворения. Прослушать стихотворение и предложить разные задания для разных учащихся: расшифровка метафор, анализ рифмы, поиск образных средств и т.д.
6. Дифференцированный диктант. Можно предложить ученикам разные уровни сложности диктанта для написания в зависимости от их уровня языковых навыков.
7. Работа с текстами разной структуры. Анализ и сравнение текстов разной сложности (например, простого эссе и научной статьи).
8. Театрализованное чтение. Разыгрывание сцен из литературного произведения, предоставляя разные роли с разной степенью сложности для разных учащихся.
9. Творческое задание по письму. Написание продолжения сюжета произведения, предоставляя разные варианты заданий в зависимости от уровня подготовки.

10. Дифференцированное задание по анализу произведения. Предложить разное количество и типы вопросов для анализа произведения в зависимости от уровня подготовки учеников.

11. Работа с лексикой. Разные группы учеников могут получить задания разной сложности для изучения новой лексики, от простых слов до изучения сложных фразеологизмов.

12. Грамматические упражнения. Можно предложить ученикам разные уровни заданий по грамматике, начиная от основных правил до более сложных конструкций.

13. Орфографические упражнения. Предложите разные уровни сложности диктантов и упражнений по правописанию для разных групп учеников.

14. Составление словаря: ученики могут работать над составлением словаря терминов и определений, а уровень сложности слов и их объем будут различными для разных групп учащихся.

15. Лингвистический анализ: предложите ученикам разные задачи на выявление языковых явлений в текстах разного уровня сложности, начиная от простого анализа словосочетаний до анализа структуры предложения и текста в целом.

При создании заданий обязательно использую технологию адаптированного чтения. Использование аудиокниг, текстов с увеличенным шрифтом, мобильных приложений для чтения и других технологий, которые помогает учащимся с особыми образовательными потребностями в учебной деятельности более полноценно участвовать в чтении литературных произведений. [3]

Ещё одним инновационным методом является использование информационно-коммуникационных технологий на уроках русского языка и литературы. Это может быть создание электронных учебных ресурсов, презентаций, видеуроков, аудиозаписей и интерактивных заданий.

Использование ИКТ позволяет сделать учебный материал более доступным и привлекательным для всех учащихся, включая детей с особыми образовательными потребностями.

1. Создание электронной книги. Можно предложить учащимся создать электронную книгу о литературном произведении, используя текст, изображения, аудио- и видеоматериалы.

2. Использование ИКТ. Создание презентации или видеоролика об изучаемом литературном персонаже или писателе.

3. Создание литературного блога. Предложить ученикам создать блог, где они будут публиковать свои рецензии, аналитические статьи о произведениях, а также собственные стихи или рассказы.

4. Исследование с использованием интернет-ресурсов. Предложить учащимся провести исследование на заданную тему с использованием онлайн-ресурсов и представить результаты в виде презентации.

Наглядность материала урока повышает уровень его усвоения. Использование мультимедийных технологий даёт возможность учителю представить учебный материал в виде системных образов, облегчая его усвоение и запоминание для детей с УО.

Следующим приёмом работы является использование карточных игр на уроках русского языка и литературы. Такой вид игры является эффективным методом обучения, способствующим активизации и разнообразию учебного процесса. Карточные игры предоставляют уникальную возможность дифференцировать учебный материал и обеспечить вовлеченность каждого ученика в учебный процесс. Важно отметить, что карточные игры обладают рядом преимуществ, которые могут быть особенно полезны в инклюзивном образовании.

Во-первых, многие карточные игры могут быть легко адаптированы под индивидуальные потребности учеников с особыми образовательными потребностями. Например, для учеников с нарушениями зрения можно использовать крупные карты с большими буквами и изображениями. Для учеников с нарушениями слуха можно разработать карточные игры, основанные на языковых заданиях, чтении губами и мимике.

Карточные игры также могут стимулировать развитие речи, лексики, памяти, логического и аналитического мышления у учеников. Они способствуют формированию коммуникативных навыков, улучшению восприятия и усвоения языкового материала. Кроме того, карточные игры создают атмосферу сотрудничества и взаимопомощи, развивая социальные и эмоциональные навыки учащихся.

Представляется возможным использование карточных игр на уроках русского языка и литературы для достижения различных образовательных целей. Например, игры:

1. "Словесное домино". Учащиеся должны соединять карточки с различными словами из текста, соблюдая логическую последовательность, основанную на смысловых и грамматических связях слов.
2. "Грамматическое лото". Учащимся предлагается лото, где на карточках изображены грамматические конструкции (например, существительное и соответствующее ему прилагательное). Учитель или ученик читает предложение, а учащиеся отмечают соответствующие грамматические конструкции на своих карточках.
3. "Составление предложений". Каждая карточка может содержать слово или часть предложения, и ученики должны соединить карточки в правильной последовательности, чтобы сформировать логическое предложение.
4. "Этимологическая память". Учащиеся получают карточки с словами на русском языке и их этимологическими корнями, они должны найти пары и объяснить, как связаны слова между собой.
5. "Тарсия". Представляет собой серию карточек, каждая из которых содержит отрывки текста, фрагменты предложений, слова или картинки, которые необходимо правильным образом собрать воедино. Ученики должны собрать отрывки текста из этих карточек в логическую последовательность, создавая полноценные предложения или текст.

В контексте уроков русского языка "Тарсия", «Домино», «Лото» и другие могут быть превосходным способом для закрепления правописания, расширения лексического запаса, изучения синтаксических конструкций. Карточные игры на уроках русского языка и литературы – мощный инструмент, способствующий вовлечению и активизации участия каждого ученика в учебном процессе. Кроме того, игровые методы могут быть эффективным инновационным приёмом в обучении русскому языку в инклюзивном образовании. [4]

Использование обучающих игр и учебных симуляторов способствует восприятию материала более легко и интересно для всех детей, помогает развивать коммуникативные навыки, логику и критическое мышление. Эти задания можно адаптировать под индивидуальные потребности каждого ученика, что делает их подходящими для инклюзивного образования.

Таким образом, инновационные методы обучения на уроках русского языка и литературы в инклюзивном образовании играют ключевую роль в создании доступной и эффективной образовательной среды для всех учащихся. Дифференциация учебного материала, использование ИКТ и игровые методики способствуют развитию потенциала каждого ребёнка и способствуют

формированию инклюзивного образования как основы для равных образовательных возможностей.

Список литературы:

2. Закон Республики Казахстан «Об образовании» от 27 июля 2007 года № 319-III.
3. Пасторова А. Ю. Инклюзивное образование: исследования и практика в Санкт-Петербурге [Текст] - СПб. : Издательский дом СПб. ун-та, 2012 – 96 с.
4. «Нестандартные уроки. Русский язык. 5 – 11», автор-составитель Н. А. Шарова, Волгоград, 2010
5. Антонова Е.С. Где искать ресурсы для обновления школьной методики? Русский язык в школе. 2007. №6.

УДК 373

ИННОВАЦИОННЫЕ СТРАТЕГИИ ОБУЧЕНИЯ И ВОСПИТАНИЯ НА УРОКЕ АНГЛИЙСКОГО ЯЗЫКА В РАМКАХ ИНКЛЮЗИВНОГО ОБРАЗОВАНИЯ

Каримбаева Алия Айдархановна

учитель английского языка

КГУ «Общеобразовательная школа №11

отдела образования г. Рудного»

Управления образования акимата Костанайской области

г. Рудный, Казахстан

E-mail: karimbaeva.07@mail.ru

Галиева Гулмира Равильевна

учитель английского языка

КГУ «Общеобразовательная школа №1

отдела образования г. Рудного»

Управления образования акимата Костанайской области

г. Рудный, Казахстан

E-mail: gal.gul.1992@mail.ru

Аннотация

Доступ к государственному образованию является правом всех детей, включая детей с особыми образовательными потребностями. В статье рассматриваются основные понятия инклюзивного обучения и инновационные стратегии обучения и воспитания в инклюзивном образовании. Чтобы выйти за рамки традиционного обучения, необходимы новые направления в образовании.

Ключевые слова: инклюзивное обучение, дети с особыми образовательными потребностями, стратегии обучения и воспитания в инклюзивном образовании.

Аңдатпа

Мемлекеттік білім алуға қолжетімділік – барлық балалардың, соның ішінде ерекше білім беру қажеттіліктері бар балалардың құқығы. Мақалада инклюзивті білім берудің негізгі тұжырымдамалары және инклюзивті білім берудегі оқыту мен тәрбиелеудің инновациялық стратегиялары қарастырылған. Дәстүрлі оқытудан шығу үшін білім саласында жаңа бағыт қажет.

Түйінді сөздер: инклюзивті білім беру, ерекше білім беру қажеттілігі бар балалар, инклюзивті білім беруде оқыту мен тәрбиелеу стратегиялары.

Abstract

Access to public education is the right of all children, including children with special educational needs. The article discusses the basic concepts of inclusive education and innovative strategies for teaching

and upbringing in inclusive education. To go beyond traditional learning, new directions in education are needed.

Key words: *inclusive education, children with special educational needs, strategies for teaching and upbringing in inclusive education.*

Обеспечение каждого равными возможностями для достижения прогресса в обучении продолжает оставаться проблемой во всем мире. Цель устойчивого развития в области образования признает инклюзивность и справедливость основами качественного образования.

Инклюзивное обучение предоставляет всем учащимся доступ к гибкому выбору обучения и эффективным путям достижения образовательных целей, где учащиеся испытывают чувство собственной ценности. В условиях инклюзивного образования все дети, независимо от способностей или физической ограниченности, учатся вместе в одном классе, соответствующем возрасту. Это основано на понимании того, что все дети и семьи ценятся одинаково и заслуживают доступа к одинаковым возможностям.

Инклюзивное образование направлено на всестороннее развитие человеческого потенциала, чувство достоинства и самооценки. Инклюзивное образование обычно считается многомерной концепцией, которая включает в себя учет прав человека, социальной справедливости и вопросов равенства, а также социально-политической модели образования.[1]

Главная цель учителя помочь учащимся с особыми образовательными потребностями интегрироваться в современное общество. Для достижения данной цели учителю следует наблюдать за тем, как учащиеся получают опыт, используя разные стратегии. Очень важно знать результаты учеников. Наблюдение за ростом успеваемости учащихся важно не с точки зрения регулярных уроков, а с точки зрения эмоциональных уроков.

Урок английского языка является учебной дисциплиной, и одновременно средством расширения сотрудничества, достижения взаимопонимания, и средством обогащения культуры личности. При работе с детьми, имеющими особые образовательные потребности, преподаватель должен создать такие условия, когда обучающимся хочется слушать иноязычную речь, говорить на иностранном языке короткие фразы и выражения. Обучающиеся, с особыми образовательными потребностями, чувствуя поддержку преподавателя, его внимание, легче вовлекаются в иноязычную деятельность и испытывают чувство радости и удовольствия от занятий.

Для формирования комфортной, мотивирующей, рабочей атмосферы на уроке необходимо учитывать методические принципы, основанные на психофизиологических особенностях, обучающихся:[2]

1) Принцип подвижности. Дети с ООП, как правило, ведут малоподвижный образ жизни, поэтому при обучении иностранному языку рекомендуется придерживаться принципа подвижной деятельности для повышения мотивации к изучению предмета, а также для привлечения внимания.

2) Принцип частой смены деятельности. Как уже отмечалось, дети с ООП нередко имеют рассеянное внимание. Для того чтобы сконцентрировать свое внимание на изучении английского языка и выполнении определенных учебных действий, им необходимо часто менять виды учебной деятельности.

3) Создание языковой среды и погружение в нее. Данный принцип предполагает создание лингвокультурных условий для более полного освоения языкового материала.

4) Частое аудирование языковых структур. Детям с ООП необходимо совмещать аудирование языковой структуры с ее повторением, это позволит преодолеть языковой барьер.

5) Принцип преемственности и многократного повторения языкового материала. Детям с ООП необходимо много раз повторять «введенные» языковые структуры, чтобы обеспечить долговременное хранение данных структур в памяти обучающихся. Принцип преемственности позволяет вводить материал постепенно, следуя принципу «от простого к сложному». [3]

6) Раскрытие творческих способностей обучаемого посредством английского языка. Посредством иностранного языка (в силу его разноплановости) преподаватель может не только раскрыть, но и развить творческие способности обучаемого.

Основной стратегией обучения на сегодняшний день в инклюзивном образовании является применения личностно-ориентированного подхода, где в центре внимания ставится личность ребенка, его возможности и навыки. Личностно-ориентированный подход в воспитании и обучении детей предполагает воспитание самостоятельности, ответственности и способствует формированию творческой личности. Личностное образование направлено, прежде всего, на формирование независимой личности. Данная стратегия реализуется через игровые методы, использование мультимедийных технологий, здорово сберегающих технологий, иллюстративного и аудиоматериала, интерактивных элементарных заданий и ситуации успеха.

Некоторые примеры игр на уроке английского языка What's missing - Карточки располагают на доске в одну прямую линию. После неоднократного повтора изображенных на картинке предметов рекомендуется убрать одну карточку из представленного ряда, сдвинув оставшиеся друг к другу. Отсутствующую лексическую единицу необходимо назвать.

Magic bag - В мешочек кладутся игрушки, названия которых дети знают по-английски. Ребёнок опускает, не глядя, руку в мешочек, ощупывает одну игрушку и говорит, что это "It is a cat". Затем вынимает из мешочка и смотрит, правильно ли он сказал.

Read by my lips - Карточки располагаются на доске в рандомном порядке. Ведущий называет слово, используя губы и не произнося его вслух. Учащимся необходимо сопоставить картинку, располагаемую на доске с тем словом, которое «показал» ведущий.

На сегодняшний день Интернет предоставляет огромные возможности и ресурсы на уроки английского языка. На платформах YouTube, Tik Tok, «ВКонтакте» можно найти материалы для аудирования. В Tik Tok есть группы, в которых несколько раз в день выкладывают короткие видеоролики из американских и британских сериалов с различным произношением одного и того же текста. Здесь отрабатывается понимание английской речи с разными диалектами, голосами, темпами речи, можно также выучить много полезных слов и выражений.

На уроке необходимо включать частую смену деятельности. Чтобы разнообразить рабочую деятельность, заинтересовать учащихся, можно использовать разные программы для создания собственных анимационных видео. Одной из используемых в нашей работе программ является Animaker. Это программа для создания видео-анимации своими руками для ПК. Это облачное приложение, позволяющее пользователям создавать анимационные видеоролики с помощью предварительно созданных персонажей и видеошаблонов.

Пример созданной видео-анимации можно посмотреть по ссылке.

<https://app.animaker.com/animo/ZTegeKbXfEmWvVIE/>

Дети с особенными образовательными потребностями остро нуждаются в создании благоприятной атмосферы в классе. Особо важно создать эмоционально

позитивную атмосферу в процессе обучения. На этапе организационного этапа для формирования эмоционального настроения в процессе обучения можно применять различные виды физкультминуток, «минутки доброты» или различные виды вопросов в особенности персональные вопросы. Цель применения таких стратегий в том, чтобы ученики почувствовали свою значимость и процесс обучения проходил в позитивной обстановке.

Использование нейропсихологических упражнений - игр имеет как немедленный, так и накапливающийся эффект, способствующий повышению умственной работоспособности, оптимизации интеллектуальных процессов, активизации его энергетического потенциала.[4]

Упражнение «Лишняя буква».

Данное упражнение-игра направлены на развитие концентрации и распределения внимания.

Задание такое: нужно найти в тексте лишние буквы, вычеркнуть их и прочитать текст. Например:

Fish and chips is English,

Sushi's Japanese.

Pizza is Italian,

So is mozzarella cheese!

All around the world

People love to eat.

All around the world

Food is such a treat!

Чтение и заучивание стихотворений под хлопки.

Этот метод известен давно. Некоторые дети используют его интуитивно, не зная о его эффективности. Метод похлопывания стихотворения полезен при заучивании любых стихов наизусть, так как к работе подключается левая височная доля мозга (речь, текст стихотворения) и правая височная доля (ритм, мелодика).

Посчитай, сколько букв в слове, сколько слов в фразе.

Эти игры подходят для учеников начальной школы. Важное замечание: для подсчета букв в слова важно выбирать простые слова, без сложных многобуквенных сочетаний, т.к. данная игра нацелена на развитие слухового восприятия ребенка, а не на проверку орфографических навыков. Эта игра особенно интересна ученикам 3-х классов, которые уже знают алфавит и учатся читать. Необходимо чередовать известные ученикам слова с неизвестными, но простыми для восприятия, например: ant, bed, cat, dog, flag, ink, jug, lamp, nest, pin, vest, zip, fat, red, sit, hat, pot, pig, daddy, stand, banana, milk, animal, etc.

Инклюзивное образование активно внедряется в современную образовательную систему. Применение вышеперечисленных методов при обучении иностранному языку учащихся с ООП показало, что данная социальная группа достаточно быстро и относительно легко осваивает предлагаемый материал, у них высокая мотивация к изучению иностранного языка.

Учителю следует создавать возможности для того, чтобы услышать идеи и размышления каждого ученика. Обучение английскому языку детей с особыми образовательными потребностями особенно актуально в настоящее время в силу того, что сегодня важно не столько дать ребенку как можно больший багаж знаний, сколько обеспечить его общекультурное, личностное и познавательное развитие, вооружить таким важным умением, как умение учиться.

Список литературы:

1. Tarabanovskaya E. A., Romanovskaya I. A., Treshchov A. M. The Influence of Inclusively-oriented Courses on the Level of Formation of Future Teachers' Inclusive Competence in the Process of

TraininCg // VI International Forum on Teacher Education. Kazan Federal University, Russia (May 27 – June 9, 2020). ARPHA Proceedings 3. P. 2483–2496. URL: <https://doi.org/10.3897/ap.2.e2483>.

2. Sharma U., Armstrong A. C., Merumeru L., Simi J., Yared H. Addressing barriers to implementing inclusive education in the Pacific // International Journal of Inclusive Education. 2019. № 23(1). P. 65–78. DOI: 10.1080/13603116.2018.1514751.

3. Колобова Н. В. Обучение детей с ограниченными возможностями здоровья (на примере иностранного языка) // Образовательная среда сегодня: теория и практика. Пермь, 2016. С. 45–48.

4. <https://iyazyki.prosv.ru/2020/08/neuro-psychological-games-in-english-lessons-in-primary-school/>

УДК 376.1

ИСПОЛЬЗОВАНИЕ МЕТОДА ПЕДАГОГИЧЕСКОЙ ЭВРИТМИИ В РАЗВИТИИ КОРРЕКЦИОННО-ПОЗНАВАТЕЛЬНОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ У ДЕТЕЙ С ОСОБЫМИ ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫМИ ПОТРЕБНОСТЯМИ

Кашуба Ольга Васильевна

Высшая категория, музыкальный руководитель
КГКП «Ясли-сад № 54» г.Костанай, Казахстан.
E-mail: olyaga-kashuba@mail.ru

Константинова Светлана Владимировна

Первая категория, воспитатель
КГКП «Ясли-сад № 54» г.Костанай, Казахстан.
E-mail: svetlana1978konstantinova@mail.ru

Аннотация

Цель использования педагогической эвритмии - развитие коррекционно- познавательной деятельности у детей с особыми образовательными потребностями через игровые упражнения в процессе интеграции образовательных областей. Дети с ООП имеют право на равные условия развития образования.

Ключевые слова: Развитие речевой активности, наглядно-действенного, наглядно-образного, логического мышления.

Аңдатпа

Педагогикалық эвритмияны қолданудың мақсаты-білім беру бағыттарын интеграциялау процесінде ойын жаттығулары арқылы ерекше білім беру қажеттіліктері бар балаларда түзету-танымдық белсенділікті дамыту. Ерекше білімді қажет ететін балалар оқу-білім алуға тең қол жеткізуге құқылы.

Түйінді сөздер: сөйлеу белсенділігін дамыту, көрнекі-бейнелі, логикалық ойлауды дамыту.

Abstract

The purpose of using pedagogical eurythmy is to develop correctional and cognitive activity in children with special educational needs through play exercises in the process of integrating educational areas. Children with OOP have the right to equal conditions for the development of education.

Key words: Development of speech activity, visual-effective, visual-imaginative, logical thinking.

В последнее время все больше и больше детей, нуждающихся в особом подходе и поиске путей их развития, в том числе детей с особыми образовательными потребностями (ООП). Анализ реальной ситуации, сложившейся в настоящее время в системе дошкольного образования показал, что количество детей, с особыми образовательными потребностями неустанно растёт. Дошкольный период – важный период в становлении личности ребенка. Дети с особыми образовательными потребностями посещают детский сад, и они тоже хотят полноценно радоваться жизни, принимая в ней активное участие. Только это дает

ребенку чувство принадлежности к обществу, ощущение нужности, возможность самовыражения, формирования и развития личности. Однако, такие дети чаще скованны, движения в играх и танцах неуклюжи и хаотичны, дети эмоционально закрепощены.

Эмоциональная закрепощенность дошкольников с ООП, слабое проявление артистических способностей, недостаточное развитие ассоциативно – образного мышления, слухового фона детей и способность его сопоставлять с заданным образом подтолкнули нас к поиску и применению в педагогическом процессе инновационного подхода – эвритмии, как эффективной игровой терапии, оказывающей положительное влияние на развитие и коррекцию познавательной деятельности ребенка с ООП.

Эвритмия – это звук, выраженный в движении. Тело ребенка становится как бы звучащим инструментом: оно поет или говорит, пытается передать смысловые оттенки речи с помощью языка жестов, ритмов, движений в пространстве. Эвритмия появилась в начале 20 века в Швейцарии. Ее основы были разработаны немецким философом Рудольфом Штайнером. Она успешно используется в традиционном образовании, как дополнительная возможность самовыражения для детей. В переводе с греческого – эвритмия – это гармоничное движение, ритм. Он использовал работу со звуками, чтобы вернуть человеку духовное понимание мира, вернуть речи ее живую сущность, одухотворить интеллект. Им создана методика эвритмии, духовного целительства, основанная на работе со звуками языка речи. Сам термин эври - смысл звука обнажается и становится ясен в пластическом действии – движении. Эвритмия – это видимая речь, где жест и звук слиты воедино с душой человека. Эвритмическое движение является по характеру художественным и одновременно целительным, потому что основано на глубоком переживании и понимании красоты и законов музыки и речи, позволяет снизить хроническое напряжение определенных групп мышц и таким образом, вызвать в освобождении эмоции, которые этим напряжением сдерживаются.

Занятия с использованием элементов эвритмии направлены на развитие координации движений детей, снижение тревожности и агрессии, снятие психоэмоциональных блоков, развитие внимания и воображения, расширение эмоционального опыта, развитие навыков коммуникативного взаимодействия со сверстниками и взрослыми, коррекцию и совершенствование речи детей с ООП, формирование познавательных и творческих способностей дошкольников.

Основой эвритмического занятия является импровизация, основанная на движениях, которые ребенок знает и в состоянии их выполнить. Содержание этих движений включает несколько параметров:

- Телесное восприятие
- Пространственное восприятие
- Координация и ритм
- Восприятие собственного «Я»
- Контакты и совместная работа
- Фантазия и чувственное выражение

В эвритмии главное не качество и результат, а сам процесс проживания эмоций через движение, что проживает ребенок индивидуально, проживает свои эмоции через свое тело, что позволяет создать ситуацию успеха для каждого ребенка.

Цель использования педагогической эвритмии - развитие коррекционно-познавательной деятельности у детей с особыми образовательными потребностями

Использование педагогической эвритмии включает следующие задачи:

1. Развитие речевой активности:

- формирование связной контекстной речи, планирующей и регулирующей функций речи.

2. Развитие наглядно-действенного мышления:

- формирование сенсорных представлений: обогащение и расширение опыта предметно – практической деятельности

3. Развитие наглядно-образного мышления: создание и использование знаково-символических средств для решения познавательных задач.

4. Развитие словесно – логического мышления: развитие у ребенка логических операций анализа, сравнения, обобщения, развитие действий классификации.

Эвритмия корректирующим образом действует на речь ребенка. Занятия эвритмией способствуют здоровому волевому развитию личности, благотворно гармонизируют весь детский организм. Речь – это действие с использованием звуков, совершаемое человеком для передачи информации. В норме развитие речи происходит автоматически: в процессе совместной деятельности со взрослым на основе подражания. Взрослые не обучают специально ребёнка речи. Он сам делает это на основе подражания. Это важнейший биологический механизм, на основе которого происходит обучение. Речь у ребёнка формируется по законам образования условных рефлексов. Звуки, слоги, фразы являются устойчивыми комплексами условных рефлексов, которые образуются в результате длительно повторяющихся в определённой последовательности группы речевых раздражителей [2].

У детей с ООП для развития речевой активности необходимы специальные методы и упражнения, но также работающие по законам образования условных рефлексов на основе подражания. Эта работа с соблюдением определённых правил проводится в процессе совместного взаимодействия с ребёнком в значимых для него видах деятельности: игровой, манипулятивной, изобразительно-графической и т.д.

На основе этого нами была создана система заданий на реализацию каждой задачи:

1. Система заданий на развитие речевой активности.

Реализация результата:

- ✓ Чтение стихов по правилам ритмодекламации - декламирование хлопками, так и музыкальными инструментами.
- ✓ чередование повторяющихся жестов «порхающих крылышек» и ритмичных хлопков.
- ✓ создание звучащего фона с помощью щелчков или шлепков.

2. Развитие наглядно-действенного мышления:

Использование специальных упражнений по развитию чувства ритма, ритмизации движений.

- ✓ Упражнения на отработку согласованности речи и движений.
- ✓ Игры, задания с различными движениями в одинаковом и разном темпе.

3. Развитие наглядно-образного мышления:

Реализация результата:

Оперирование образами, проведение мыслительных операций с опорой на представления:

- ✓ повторение различных ритмических рисунков;
- ✓ упражнения при обучении счёту, знакомстве с цифрой;
- ✓ использование игровых упражнений.

4. Развитие словесно – логического мышления:

Развитие обобщающей и символической функций речи:

- ✓ упражнения для развития логического мышления;
- ✓ использование игровых упражнений.
- ✓ использование кубика Блума

Обучение происходит через многократное повторение с использованием игровых приёмов и включением в коммуникативные ситуации, с помощью различных ритмических видов деятельности.

1. Чтение потешек, попевок и стихов по правилам ритмомелодекламации:

- проведение дыхательной гимнастики.

Ритмодекламация – это совокупность поэзии, музыки и актёрского мастерства. Ритмодекламацию называют «речевым интонированием в ритме». Чтение происходит с чётким произношением, утрированной интонацией, умением правильно изобразить, показать жестами то о чём или о ком говорится в тексте.

2. Использование специальных упражнений по развитию чувства ритма, ритмизации движений.

1) Упражнения на отработку согласованности речи и движений:

- решение задач, используя звуки (например, в задаче о жуке и листе можно предметы изобразить жестами и звуками «ж», «ш»);
- упражнение «горка» (движение «вверх – вниз» со звуками «о», «а»);
- упражнение «большой – маленький» (движение со звуком «э», «и»);
- упражнение «лево – право», используя звуки машин «ж», «р»;
- упражнение «самолёт» (движение «вверх – вниз» со звуками «у», «а»);
- упражнение «гармошка»(движение «широкий – узкий со звуками« ш», «у»);
- использование пальчиковой гимнастики при изучении домашних животных.

2) Упражнения на хлопанье, стучание, топание, прыгание нужное количество раз (ученик прыгает – считает, считает – работает руками, определяет количества предметов, используя стук ладони, изучает счёт с помощью движений на ладони массажных мячиков, определяет количества слогов в слове).

3) Повторение различных ритмических рисунков при письме под музыку:

4) Игры, задания с различными движениями в одинаковом и разном темпе:

- изучение цветов, используя цветной металлофон;
- изучение геометрических фигур, используя движения пальцем;
- изучение цифр, используя движения пальцем со звуком (например, 1 – «о», 2 - «а», 3 – «и», 4 – «ы» и т. д) ;
- изучение букв, используя различные образы руками (например, «м» - воздушный поцелуй, «п» - пальчики поставить к губам, «р» - сжимание и разжимание в кулачок пальцев, «т» - заводим трактор движением «от себя к себе» и т. д).

Качество речи на начальном этапе работы не важно, ребёнка нельзя поправлять, исправлять, важно поощрять любое речевое проявление.

1. Упражнение «Глаза в глаза» (ребёнок и взрослый смотрят друг на друга).

2.Неречевое подражание через артикуляцию (например, звук «а» - широко открываем рот, «у» - делаем трубочку и т. д).

3.Речевое подражание:

а) произнесение гласных звуков, выражение эмоций отдельными гласными звуками через многократное повторение с помощью ритмических видов деятельности.

б) произнесение согласных звуков через наглядное представление предметов (например, картинка комара и произнесение звука «з»).

4. Произнесение слогов и простых слов через подражание голосам животных в упражнениях, музыкальных играх, песенках.

5. Произнесение простых односложных слов-действий через выражение просьбы, обращения (например, дай, на).

6. Произнесение простых 2-3 сложных слов с системой внешних ритмических опор.

Такая коррекционная работа также помогает организовать произвольное поведение, развить способность к коммуникативному взаимодействию. Всё это способствует ребёнку с расстройствами аутистического спектра социализироваться и адаптироваться в обществе. Для таких детей это является главной задачей.

Элементы эвритмической гимнастики включаются в логоритмическую и музыкальную организованную деятельность постоянно.

Детей с ООП важно научить чувствовать ритм. В увлекательном речевом музицировании дошкольники осваивают весь комплекс выразительных средств общих для речи и музыки. К ним относятся: темп, ритм, регистр, тембр, динамика и лад. Таким образом, речевое музицирование – ритмичное декламирование текста под музыку, сопровождаемое движениями, позволяет нам развивать в активных творческих действиях у воспитанников чувство ритма и интонационный слух. Важное место в эвритмической гимнастике занимают «звучащие жесты». Игра со звуками своего тела – притопами, шлепками, щелчками, хлопками, а так же синтез музыки с речью, с ее ритмической и мелодической стороной, помогают в развитии ритмического слуха, координации движений. Дети с удовольствием «украшают» звучащими жестами попевки и песенки, используют их в музыкально-ритмических импровизациях и танцах. На занятиях пальчиковые игры проводятся с инструментальным сопровождением или пением детей, а так же оформляются показом иллюстраций или творческим музицированием. Дети учатся выражать свои эмоции жестами, мимикой, движениями, а применяемые музыкально-дидактические игры и пластические этюды, поднимают дошкольникам настроение, помогают преодолевать страхи и речевые барьеры, вызывают у детей потребность поделиться впечатлениями и эмоциями [3]7

Совместно с воспитателем музыкальную организованную деятельность с использованием эвритмической гимнастики у дошкольников с ООП проходят в форме познавательной игры, сказки или путешествия. На начальном этапе воспитанники подражают действиям и движениям педагога, перевоплощаются в образы сказочных персонажей, растений и животных, проживают различные явления природы, имитируют деятельность людей, что способствует их раскрепощению, умению выражать свои эмоции через речь и движения. Поскольку игра является ведущим видом деятельности дошкольника, то большинство упражнений носит игровой характер. Так при выполнении игровых заданий в группе одновременно осуществляется два различных вида деятельности: координация ног и рук, приведение их в движение услышанной музыкой или речью. Активность музыкально-ритмических движений осуществляется вместе с восприятием. Эта двойная активность требует одновременно высокой концентрации и своевременного действия. Дети живут историями в движении. Благодаря соединению внутренних образов истории с движением, которое связано с речью, это движение становится дифференцированным. Например, на ОД по математике по формированию навыков счета предметов, соотношение предметов и их количества происходит через ритмическое упражнение (стук по столу) по подражанию за педагогом. Восприятие и запоминание геометрических фигур, цифр, букв напрямую связано с движением. Встречаясь, например, с треугольником, глаз прodelывает молниеносное движение по его сторонам и отражает увиденное в головном мозге. При помощи чувства равновесия оценивается пропорциональность геометрической формы, соотносятся части и целое. Чтобы достичь качественного улучшения знаний в изучении фигур, цифр, букв, педагог должен работать не только с мышлением ученика, но и с его движением.

Практический опыт, накопленный нами в работе с детьми с ООП, позволяет сделать вывод, что использование педагогической эвритмии позволяет решить большое число коррекционно-образовательных и воспитательных задач. А обращение к современным педагогическим технологиям в воспитании дошкольников открывает новые возможности для педагогического творчества и повышает качество дошкольного воспитания детей с ООП.

Список литературы:

1. Вестник лечебной педагогики и социальной терапии. 1/2007, - 70 с.
2. Рысбаева А.К., Кусаинов А.К. Ценностный потенциал Вальдорфской педагогики. Вестник Академии Педагогических наук Казахстана № 4, 2018 г. стр 5.
3. Наттери, А. Зодиак. Ритм, тональность, пространство / А. Наттери. – Одесса: Новое время, 2006 г. – 176 с.
4. Штайнер, Р. Эвритмия как видимое пение / Р. Штайнер. – М.:Изд-во академии эвритмического искусства, 1999. – 105с.
5. Штайнер, Р. Искусство эвритмии / Р. Штайнер – М.: Академия эвритмического искусства, 1999. – 108 с.
6. Киселева Т.В. Жизнь для эвритмии, Изд-во Наири, 2008 г. ISBN 978-9-66883-844-6.
7. Штокмайер, К.Р. Материалы к учебным программам вальдорфских школ / К.Р. Штокмайер. – М.: Штайнер, 1995.-203с.
8. Пинского, А.А. Вальдорфская педагогика (антология) / под ред. А.А. Пинского. – М.: Просвещение, 2003.-408с.

УДК 376

ИНКЛЮЗИВНОЕ ОБРАЗОВАНИЕ: ОТ ТЕОРИИ К ПРАКТИКЕ, ОТ ОБЩЕГО К ЧАСТНОМУ

Коваленко Елена Анатольевна,

Учитель информатики

КГУ "Качарская общеобразовательная школа №1»

отдела образования города Рудного"

Управления образования

акимата Костанайской области,

п.Качар, Казахстан

E-mail: lenkachka@list.ru

Аннотация

Качественное образование, это образование, которое реализует все требования и принципы для формирования гармоничной, компетентной личности, включая возможности инклюзивного образования. Для оптимизации и внедрения принципов инклюзивного образования в современной школе непосредственно важна целостная система деятельности. Основными составляющими в данной системе, конечно же, будут субъекты образования – учащиеся с особыми образовательными потребностями, их родители, учителя, а также социально-психологическая служба школы. В работе с детьми ООП важно применять практико-ориентированные задания, а также задания социально бытовой направленности.

Ключевые слова: *принципы инклюзивного образования, учащиеся с особыми образовательными потребностями, применение цифровых интернет-ресурсов, современное качественное образование.*

Аңдатпа

Сапалы білім – үйлесімді, құзыретті тұлғаны қалыптастырудың барлық талаптары мен қағидаларын, соның ішінде инклюзивті білім беру мүмкіндіктерін жүзеге асыратын білім. Заманауи мектепте инклюзивті білім беру принциптерін оңтайландыру және енгізу үшін қызметтің тұтас жүйесі тікелей маңызды. Бұл жүйедегі негізгі құрамдас бөліктер, әрине, білім беру субъектілері – ерекше білім беру қажеттілігі бар оқушылар, олардың ата-аналары, мұғалімдер, сонымен қатар

мектептің әлеуметтік-психологиялық қызметі болады. Ерекше қажеттіліктерді қажет ететін балалармен жұмыс істеу кезінде практикаға бағытталған тапсырмаларды, сонымен қатар әлеуметтік бағытталған тапсырмаларды пайдалану маңызды.

Түйінді сөздер: инклюзивті білім беру принциптері, ерекше білім беру қажеттіліктері бар студенттер, цифрлық интернет ресурстарын пайдалану, заманауи сапалы білім беру.

Annotation

Quality education is education that implements all the requirements and principles for the formation of a harmonious, competent personality, including the possibilities of inclusive education. To optimize and implement the principles of inclusive education in a modern school, a holistic system of activities is directly important. The main components in this system, of course, will be the subjects of education - students with special educational needs, their parents, teachers, as well as the social and psychological service of the school. When working with special needs children, it is important to use practice-oriented tasks, as well as socially oriented tasks.

Key words: *principles of inclusive education, students with special educational needs, use of digital Internet resources, modern quality education.*

Современность предъявляет новые требования к образованию, как и другим сферам человеческой деятельности. Каждая сфера проходит свои этапы и стадии развития. Одним из важнейших направлений в развитии любого общества является образование, т.е. гарантом в развитии экономики и государства в целом является качественное образование. Качественное образование подразумевает в себе компетентного выпускника, идущего в ногу со временем и сочетающего в себе такие важнейшие качества как метазнания, умение социализироваться и быть полезным для общества. Поэтому качественное образование – это такое образование, в котором есть место всем учащимся, которые в полном объёме в будущем смогут найти своё призвание, направить свою детальность в правильном направлении. Президент Республики Казахстан Касым-Жомарт Токаев, участвуя в пленарном заседании августовской конференции, в своём обращении к педагогам отметил, что все казахстанцы «едины в своем стремлении сделать Казахстан процветающей и развитой страной. Ключ к этому - качественное, доступное и современное образование. Сейчас, как никогда, важно придать новый, мощный импульс развитию данной сферы». Поэтому качественное образование, это образование которое реализует все требования и принципы для формирования гармоничной, компетентной личности, включая возможности инклюзивного образования.[1]

Лев Семёнович Выготский, выдающийся психолог начала 20 века, прославился благодаря интеграции психологии и педагогики. В ходе изучения процесса развития ребенка он был у истоков нового направления в психологической педагогике: педагогика и коррекционная педагогика. Его вклад в область дефектологии заложил основы специальной педагогики, помогающей детям с особыми потребностями. Лев Семёнович в своих трудах рассматривал термин «аномальный ребёнок», но в то же время он указывал факт о том, что развитие нормальных и отклоняющихся от нормы детей зависит от общих закономерностей и проходит схожие стадии. Однако интервал между стадиями удлиняется, а наличие недостатка придает и подчёркивает уникальные характеристики каждому варианту отклонения от нормального развития.[4,с.13]

Термин «Ребенок с особыми образовательными потребностями» является сравнительно новым и используется как в широком социальном, так и в профессиональном и научном контексте. С профессиональной точки зрения этот термин важен, поскольку направляет специалистов на выявление уникальных образовательных потребностей всех категорий детей с ограниченными возможностями здоровья и определение подходов к их удовлетворению с учетом их широких возможностей развития. [3]

Ребёнок с ООП – понятие очень распространённое на сегодняшний день в образовании. Под термином «учащийся с особыми образовательными потребностями» подразумевается перенос акцента от недостатков к потребностям. Вместе с переносом акцентов от недостатков к потребностям происходят изменения в работе всей образовательной системы. В современной понимании ребёнок с особыми образовательными потребностями – это человек, которому необходимы особые образовательно-воспитательные условия для реализации его потенциала, получения образования и интеграции в социокультурную и семейную среду.[2]

Для оптимизации и внедрения принципов инклюзивного образования в современной школе непосредственно важна целостная система деятельности. Основными составляющими в данной системе, конечно же, будут субъекты образования – учащиеся с особыми образовательными потребностями, их родители, учителя, а также социально-психологическая служба школы. Успешность работы данной системы возможна только в результате слаженного функционирования каждого из перечисленных субъектов.

В работе с детьми с особыми образовательными потребностями начальным этапом является диагностика и прогнозирование. Диагностика и дача рекомендаций о дальнейшей работе с детьми – функция психолого-медико-педагогической комиссии (ПМПК). «Среди родительской общественности бытует убеждение о том, что ПМПК – это клеймо на всю школьную жизнь, что сразу после комиссии дети идут в специальные школы или классы. На самом деле, по словам специалистов органов опеки и попечительства, ПМПК нужна для выявления того в оказании какой именно помощи и поддержки нуждается ребёнок, а не в том, чтобы вызывать страх у родителей. Её задача - обеспечить комплексную оценку и помощь, особенно в области психологии, медицины и педагогики, с целью лучшего понимания потребностей учащегося в образовательном процессе». Рассматривая начальные этапы работы с детьми ООП, сразу же наблюдаем включение в систему деятельности родителей, которые к моменту обращения в ПМПК и начала коррекции должны быть верно, информированы о том, какая работа будет проводиться, какова цель и для чего вообще нужны особые образовательные потребности для ребёнка. То есть родитель, будучи осведомлён о том, что необходима профессионально выстроенная образовательная коррекция задержки психического развития и/или других причин возникновения у ребёнка особых условий в обучении. На данный момент многие родители, по наблюдениям автора, чьи дети нуждаются в особых потребностях или коррекции ошибочно считают, что это обычная формальность для учителя или что так будет легче и меньше спрос с ученика и других участников образовательного процесса. Поэтому прежде чем родитель ответит на вопрос предоставлять ли ребенка на ПМПК он должен знать, что ему не стоит волноваться, если комиссия порекомендует работу с логопедом, психологом или другим специалистом. Эта комиссия готовит отчет, содержащий только рекомендации, и родители должны решить, следовать ли этим рекомендациям. [2]

По этой причине информирование родителей, о том, что коррекция и/или адаптивное образование образовательной среды необходимы для ребёнка ложится на педагогов и социально-психологическую службу школы. Которые в свою очередь будут выстраивать свою работу исходя из рекомендаций ПМПК, предоставленных родителями, и стремиться к тому, чтобы в конечном итоге для ребенка будет преодоление или уменьшение степени ЗПР например, или адаптивное образование в социальной и когнитивной сфере своего развития и т.д.

Отслеживание мониторинга и динамики коррекции учащихся с ООП важно вести и контролировать, а также ещё одной особенностью является то, чтобы критерии не были примерно уравнианы для группы детей. В данном случае важны

такие критерии, которые характеризуют не только конкретный диагноз ребёнка в сочетании с возрастными и индивидуальными особенностями каждого ребёнка или хотя бы детей со сходными – подобными диагнозами.

Система работы с учащимися с особыми образовательными потребностями включает несколько этапов: 1) Работа учителя с социально-психологической службой школы. 2) Прохождение процедуры ПМПК с чётко обозначенными в результате рекомендациями, как для учителей, родителей так и для социально-психологической службы школы. На данном этапе логичным шагом была бы разработка долгосрочного плана коррекции детей с учётом индивидуальных особенностей. Например, ребёнок с нарушением речи и письма. Сначала СПС разрабатывает план работы в соответствии с рекомендациями ПМПК. Затем происходит процесс внедрения в учебную деятельность. На данном этапе каждый учитель совместно с логопедом реализует в ежедневную деятельность специальных упражнений с социально-бытовой направленностью, а также направленностью на исправление речевых дефектов. 3) Учитель в свою очередь совместно с СПС школы ведёт мониторинг развития навыков и коррекции задержки психического развития и особых образовательных потребностей. На каждом этапе такого мониторинга вносятся коррективы в соответствии с отслеживаемой динамикой в коррекции ребёнка.

В соответствии с составленным планом работы в школе роль каждого учителя непременно важна, и кропотливый труд учителя, сочетающий в себе все специальные знания и навыки, рекомендации ПМПК работают на конечный результат – то есть адаптирование ребёнка в социокультурную, аффективную и когнитивную сферу окружающей действительности. Задачей каждого предметника в работе с детьми ООП является реализация всех принципов инклюзивного образования, что может отображаться как в повседневной работе, так и ведению документации с учетом особых образовательных потребностей учащихся – краткосрочное планирование, мониторинг развития и т.д. Все эти возможности подчёркивают уникальность деятельности учителя, который наряду с основной работой, реализует в каждом аспекте своей работы принципы инклюзивного образования.

Для того чтобы отслеживать коррекцию и развитие детей с особыми образовательными потребностями следует разработать универсальные параметры и критерии по предметам. К примеру, возьмем предмет информатики. По данному предмету, целесообразными, будут следующие критерии: 1) навыки набора текста на 1-2 языках, а так же скорость набора текста; 2) Работа с различным программным обеспечением, таким как презентации Power Point, текстовый редактор Word, Блокнот и т. д.; 3) Работа с интернет-ресурсами – умения и навыки в работе с браузерами, сайтами, интерактивными приложениями. К ним относятся поиск нужной информации, загрузка картинок и текстовой информации, умение проходить по предоставленной ссылке, а также действовать указаниям, как шагам алгоритма.

Примером таких заданий на уроках информатики для детей с особыми образовательными потребностями являются например задания созданные с помощью интернет-ресурса LearningApps. Допустим после прочтения материала в учебнике детям могут быть предложены задания некоторых видов - ввод текста по образцу, заполнение пропусков с использованием вспомогательных слов, также задания где учащимся необходимо соотнести изображение устройства с его названием или характеристикой. Применение цифровых интернет-ресурсов в обучении информатике и остальным школьным предметам мотивирует обучающихся к усвоению материала, развитию образного мышления. Применение подобных цифровых ресурсов в обучении детей с особыми образовательными потребностями

является реализацией принципов инклюзивного образования в условиях общеобразовательной школы, то есть применение интерактивных заданий реализует ориентирование детей на овладение знаниями по предмету, социально-бытовую направленность наряду с другими дисциплинами и направлениями. [5-6]

В работе с детьми ООП, конечно же, важно применение различных методов оценивания. На уроке информатики в качестве суммативного оценивания обучающимся предлагается, выполнить суммативное или формативное оценивание за раздел с помощью интернет-ресурса Google-forms. Работа выстраивается по чёткому алгоритму учителя, таким образом, учащиеся, переходя по ссылке предоставленной учителем, получают задания, и вместе с этим развивают навыки работы с браузерами интернет – ресурсами. Составленные задания насыщены иллюстрациями, позволяют ребёнку воспроизвести свои знания в новом интересном формате, что неплохо отражается на качестве подготовки ребёнка к следующим занятиям, прививает интерес к изучению предмета и конечно же приобщает к сфере использования информационно-коммуникационных технологий. [7]

Инклюзивное образование, это одна из сфер в образовании, которая требует как никогда наибольшего внимания и пересмотра многих теоретических и практических аспектов. При переходе на новый уровень и переносе акцентов к особым образовательным потребностям речь идёт о новых подходах к ресурсам, заданиям на уроках и внеурочное время, которые должны быть практико-ориентированными и направленными на приобщение ребёнка к социально-бытовой сфере. Они характеризуются тем, что они практичны в повседневной жизни, создают межпредметные связи, вызывают повышенный интерес и поддерживают развитие любознательности и творчества. Они также способствуют интеграции знаний, вызывают интерес к учебному процессу в целом и положительно влияют на силу и успешность усвоения материала. Применение таких заданий позволит улучшить систему работы школы и общества с детьми с ООП. Поэтому работа с целой системой начинается с внедрения правильных составляющих.

Список литературы:

1. А.Муканова, Н.Акопян- Ключ к развитому государству – качественное образование https://online.zakon.kz/Document/?doc_id=34460110&pos=6;-106#pos=6;-106
2. Т. Скокова - Что такое ПМПК и как она проходит. Для чего нужна психолого-медико-педагогическая комиссия и почему не нужно ее бояться. <https://journal.tinkoff.ru/guide/pmpk/>
3. О.И. Кукшкина, О.С. Никольская, Е.Л. Гончарова. Альманах №39. Развитие культурно-исторической традиции в специальной психологии и коррекционной педагогике // Дети с особыми образовательными потребностями в системе понятий культурно-исторической психологии 23.12.2019 <https://alldef.ru/ru/articles/almanah-39/children-with-special-educational-needs-in-the-system-of-concepts-of-cultural-historical-psychology>
4. И.Г.Ахметов. Молодой учёный- Международный научный журнал ISSN 2072-0297 Спец выпуск – Актуальные проблемы современной психолого-педагогической науки: взгляд молодых исследователей /№ 27/1(131/1) 2016. с.13 <https://moluch.ru/archive/131/35947/#:~:text=%D0%9B-,%D0%A1.,%D1%81%D0%B2%D0%BE%D0%B5%D0%BE%D0%B1%D1%80%D0%B0%D0%B7%D0%BD%D0%BE%D1%81%D1%82%D1%8C%20%D0%BA%D0%B0%D0%B6%D0%B4%D0%BE%D0%BC%D1%83%20%D0%B2%D0%B0%D1%80%D0%B8%D0%B0%D0%BD%D1%82%D1%83%20%D0%B0%D0%BD%D0%BE%D0%BC%D0%B0%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D0%BE%D0%B3%D0%BE%20%D1%80%D0%B0%D0%B7%D0%B2%D0%B8%D1%82%D0%B8%D1%8F>
5. **Задание.** Укажи названия устройств компьютера, используя вспомогательные слова. <https://learningapps.org/watch?v=pmuqt463n24>
6. **Задание.** Напечатай названия основных устройств компьютера используя вспомогательные слова. Обращай внимание на правописание! <https://learningapps.org/watch?v=p4xkfn7g324>
7. Формативное оценивание по теме "Передача информации. Шифрование информации". 5 клас https://docs.google.com/forms/d/e/1FAIpQLSdp22I_xNjcVuHgBWaxr_SYgRgzjwdrUt2wuJag2igC7DKv8A/viewform?usp=sf_link

УДК376.1

ИЗУЧЕНИЕ РОДНОГО КРАЯ КАК СРЕДСТВО ФОРМИРОВАНИЯ СОЦИАЛЬНЫХ КОМПЕТЕНЦИЙ ОБУЧАЕМЫХ С ОСОБЫМИ ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫМИ ПОТРЕБНОСТЯМИ

Коваленко Наталья Евгеньевна

учитель-дефектолог

КГУ «Костанайский специальный комплекс

«детский сад-школа-интернат» для детей с особыми
образовательными потребностями»

Управления образования акимата Костанайской области,
город Костанай, Казахстан

E-mail: natakova69@mail.ru

Ляйс Оксана Андреевна

учитель географии

КГУ «Костанайский специальный комплекс

«детский сад-школа-интернат» для детей с особыми
образовательными потребностями»

Управления образования акимата Костанайской области,
город Костанай, Казахстан

E-mail: oksana_hobot75@mail.ru

Аннотация

В статье изложен опыт работы дефектологов специального учреждения для детей с особыми образовательными потребностями по формированию социально-значимых компетенций в ходе краеведческой работы. Особая важность уделяется приобщению обучаемых к социально-значимым ценностям народов Казахстана. Практические рекомендации могут быть полезны педагогам инклюзивного образования.

Ключевые слова: обучаемые с особыми образовательными потребностями, краеведение, мультикультурное общество, социально-значимые компетенции, социализация.

Аңдатпа

Мақалада өлкетану жұмысы барысында әлеуметтік маңызы бар құзыреттерді қалыптастыру бойынша ерекше білім беру қажеттіліктері бар балаларға арналған арнайы мекеме дефектологтарының жұмыс тәжірибесі баяндалған. Білім алушыларды Қазақстан халықтарының әлеуметтік маңызды құндылықтарына тартуға ерекше мән беріледі, Практикалық ұсынымдар инклюзивті білім беру педагогтарына пайдалы болуы мүмкін.

Түйінді сөздер: ерекше білім беру қажеттіліктері бар білім алушылар, өлкетану, көпмәдени қоғам, әлеуметтік маңызды құзыреттер, әлеуметтендіру.

Abstract

The article reveals the experience of defectologists of a special institution for children with special educational requirements in the formation of social significant competencies in the course of study local native country. Special importance is paid to the introduction of students to the socially significant values of the peoples of Kazakhstan. Practical recommendations can be useful for teachers of inclusive education.

Key words: students with special educational requirements, local study of native country, multicultural society, social significant competencies, socialization.

Современное образование Республики Казахстан претерпевает серьезные изменения. Процессы, которые происходят в социально-экономической и политической сферах жизни казахстанского общества определили необходимость подготовки подрастающего поколения к жизни в демократическом много-национальном и мультикультурном обществе.

«Концепция развития дошкольного, среднего, технического и профессионального образования Республики Казахстан на 2023 – 2029 годы» определяет необходимость совершенствования содержания образования, отражающего знания, навыки, подходы и ценности, необходимые обучающимся 21 века в соответствии с национальными приоритетами, а также вызовами и возможностями стремительно меняющегося мира [1].

Глобальная взаимозависимость культур и традиций жителей многонационального государства определяет важность приобщения обучаемых к социально-значимым ценностям народов Казахстана. Особое внимание уделяется лицам с особыми образовательными потребностями. Главной целью образования детей этой категории является достижение развивающейся личностью самореализации и успешной социализации. Под которой понимают процесс усвоения и развития индивидом социально-культурного опыта, включения личности в систему общественных отношений и формирования социальных значимых качеств[2].

С целью развития казахстанского патриотизма и активной гражданской позиции подрастающего поколения в организациях образования расширяется охват обучающихся общественно-значимыми движениями, такими, как краеведческое, экологическое и так далее. Значительная роль в решении этого вопроса принадлежит школе как важнейшему институту социализации личности.

Работа над формированием личности нового человека, носителя гуманистических толерантных идей в системе межэтнических отношений путём изучения родного края очень результативна. Через знания о «малой родине», населяющих её людях, развитие молодежи происходит в духе взаимоуважения, этнокультурной толерантности, равенства и равноправия наций и народностей.

Каждому педагогу хочется сделать так, чтобы учение проходило с увлечением, чтобы трудный материал стал более понятным и доступным для учащихся, а учебные занятия более интересными.

Специфика КГУ «Костанайский специальный комплекс «детский сад-школа-интернат» для детей с особыми образовательными потребностями» предполагает нахождение обучаемых в учреждении на протяжении целого дня. Вторая половина дня является полноценным продолжением работы над развитием детей с особыми образовательными потребностями под руководством квалифицированных специалистов. Это создаёт возможность для организации внеклассной работы по изучению родного края. В младшем школьном возрасте широко используются экскурсии в природу. Воспитанники с особыми образовательными потребностями получают представление о природе и животном мире родного края. По мере взросления представление об окружающем мире расширяется. Экскурсии принимают характер профориентационной направленности. Обучаемые знакомятся с предприятиями родного города и области, их вкладом в экономику страны. Ученики совместно с руководителем рассматривают вопросы экологии на примере возможности загрязнения окружающей среды и способах её защиты.

С 2015 года в школе для детей с нарушениями слуха учителем географии был разработан учебно-методический комплект по изучению курса краеведения старшеклассниками. Этот курс может проходить во внеурочное время, в ходе факультативных занятий. Он может быть использован как элемент работы на уроках Географии, Биологии, Истории, Естествознания; предметов коррекционного компонента, как Развитие слухового восприятия и формирование произношения, Обиходно-разговорная речь, Жестовая речь, а также на занятиях эстетической направленности. В учебно-методический комплект вошли Рабочие тетради, предназначенные для выполнения самостоятельных и практических работ с

использованием атласа, проверки и закрепления полученных знаний и умений. С помощью рабочей тетради учащиеся прочнее усваивают теоретический и фактический материал, расширяют свой кругозор. Вопросы и задания в рабочей тетради были составлены с учётом объёма опорных знаний, полученных из материала уроков. Дифференциация по уровню общего и речевого развития по Л.Н. Быковой дала возможность учесть не только общие типологические особенности развития обучаемых, но и их индивидуальные особенности и потребности. Этим определились разноуровневые по содержанию задания. [3] Так, при рассмотрении темы «Заповедные места» неслышащие обучаемые 9 – го класса I группы общего и речевого развития получили задание – найти и показать на географической карте Казахстана заповедники, прочитать их название и сделать записи. Для II группы обучаемых задание усложнилось. Ученики должны самостоятельно назвать заповедники, найти и показать их на карте, дать описание одного из заповедников. Обучаемые III и IV групп называют, показывают на карте заповедники, называют отличительные особенности нескольких из них и делают обобщение о их фауне и флоре.

Принимая во внимание, что работа проводится с «особенными» детьми, ставятся следующие задачи:

- формирование у школьников интереса к изучению родного края;
- приобретение умений и навыков в научно-исследовательской работе по географии и краеведению;
- формирование коммуникативно - поведенческой сферы школьников в аспекте позитивного межэтнического взаимодействия;
- укрепление здоровья, и организация активного досуга учащихся;
- формирование осознанных позитивных ценностных ориентаций личности по отношению к культурному наследию Казахстана;
- воспитание уважения к истории и культуре других народов;
- профессиональная ориентация учащихся.

Формирование знаний о родном крае – это лучший способ работы по воспитанию патриотов. Для детей с особыми образовательными потребностями отвлечённые понятия о патриотизме сложны в понимании. Сложны до тех пор, пока педагоги и родители не научат их любить свою малую родину на деле, в поступках, используя жизненный опыт. Лучшим условием такой работы становится пример взрослого авторитетного человека. [4] С этой целью широко используются встречи с интересными людьми. Это работники Костанайского филиала Казахстанского общества глухих. Среди них мастера своего дела по пошиву одежды, обуви. Это мастера спорта, победители международных сурдоолимпийских игр. Это люди интересной судьбы, многодетные родители.

Краеведение помогает школьникам углубить знания о родном крае, его растительном и животном мире. Школьники, общаясь с природой, становятся крепкими физически, выносливыми, учатся беречь окружающую природу, её хрупкое равновесие, ценить красивое.

При проведении занятий краеведческого характера в осуществлении образовательного процесса педагоги школы используют нетрадиционные подходы: игры по теме, объяснение с использованием сканвордов, занимательного материала. Например, упражнение «Исключи лишнее» (при изучении таких тем как «Рельеф», «Растительность и животный мир нашей области»). Учащиеся должны определить по картинке, какое изображение является лишним. Упражнение «Заплатки» (учащимся предлагается фрагмент карты Костанайской области с вырезанными «окошечками», где они должны закрыть на карте белые пятна). Упражнения «Найти

несоответствие», «Собери рисунок из его частей», «Найти и подчеркнуть слова – географические термины».

Специфические принципы обучения для детей с особыми образовательными потребностями определяют характер работы. Принципы коррекционной, социально-адаптирующей направленности образовательного процесса, деятельностный принцип, индивидуальный и дифференцированный подходы, единство обучения основам наук и развитие речи и другие лежат в основе работы по изучению родного края. [5]

Деятельностный принцип обязывает преподавателя строить работу таким образом, чтобы обучаемые постоянно были вовлечены в предметно-практическую деятельность. Её использование расширяет сенсомоторную основу высших психических функций. Это создаёт основу для приобретения и расширения жизненного опыта обучаемых. Курс краеведения предполагает выполнение лабораторных и практических работ учащимися, проведение наблюдений, опытов, участие в экскурсиях. Использование жизненного опыта, приближенность используемого материала к опыту обучаемых актуализирует его содержание, активизирует деятельность учеников, соотносим изучаемый материал с жизнью. Например, при изучении темы «Климат Казахстана» говорим о погоде, об осадках. Учащиеся самостоятельно определяют климат разных частей Казахстана, из личного опыта рассказывают о посещенных ими местах регионов Казахстана, о климатических особенностях, размещении внутренних вод, о разнообразии растительного и животного мира. Учащиеся нашей школы часто принимают участие в республиканских и международных соревнованиях за пределами области и даже за пределами Казахстана. Это значительно расширяет представление об окружающем мире. Ребята подмечают отличительные особенности своей и другой местности, сравнивают.

Педагоги комплекса проводят с воспитанниками экскурсии на реку Тобол, станцию юных натуралистов, прогулки по набережной. Это является хорошей возможностью для каждодневных наблюдений за природой, растительным и животным миром нашей местности. После таких наблюдений проводится работа по занесению данных в таблицы, построению диаграмм. По итогам выполняются презентации, коллажи. Проводится работа с контурными картами, разрабатываются проекты. Под руководством педагогов ребята учатся их защищать. Определённая работа проводится по краеведению на занятиях эстетической направленности, уроках изобразительного искусства, художественного труда. Обучаемые изучают культурное и художественное наследие прошлого, знакомятся с современными живописцами, скульпторами, искусствоведами. Учащиеся посещают краеведческий музей, картинную галерею, выставочные площадки художников Костанайской области и других представителей союза художников Казахстана.

Социально-адаптирующая направленность изучения краеведческого курса предполагает проведение педагогического воздействия на обучаемых с целью освоения обучающимися необходимых для социальной жизни норм поведения, жизненных навыков, недопущения социальной дезадаптации личности. [6] С этой целью организуются групповые формы занятия, практикуются занятия в парах. Широко применяются в работе активные методы обучения, такие как: деловая игра, анализ конкретных ситуаций, разыгрывание ролей, действия по инструкции. Активные методы обучения способствуют формированию социально-значимых, коммуникативных компетенций. Их использование в работе даёт возможность обучаемым с особыми потребностями правильно и грамотно выражать свои мысли, коммуницировать на позиции равного, уважать собеседника, уметь достойно

принимать победу и неудачу, сочувствовать товарищу, быть готовым прийти на помощь.

Школьники становятся равноправными участниками обучения. Это делает их активными, заинтересованными. В результате обучаемые перестают стандартно мыслить, стереотипно действовать. У них развивается стремление к знаниям, повышается мотивация к обучению. Такая работа на уроке и внеурочное время имеет большое образовательное, воспитательное, а также развивающее значение.

Несомненно, при переходе на обновлённую систему образования в специальном образовании наблюдаются некоторые сложности. У большинства учащихся с особыми образовательными потребностями отмечается недостаточный уровень познавательной активности, незрелость мотивации к учебной деятельности, сниженный уровень работоспособности и самостоятельности, сниженный уровень восприятия устной и письменной речи, недостаточный словарный запас. Материал современных учебников бывает сложен для их самостоятельного восприятия. Использование деятельностного подхода в образовательном процессе создает условия для лучшего осмысления учебного материала. Это позволяет значительно расширить жизненный опыт обучающихся, а также словарный запас. Если ученик с особыми образовательными потребностями пропустит полученную информацию через свои ощущения и эмоции, подкрепит совместной с товарищами деятельностью, то результат будет осмысленный, длительный, положительно подкреплённый.

Считаем, что в ходе изучения родного края знания и умения обучаемых с особыми образовательными потребностями будут интегрированы в компетентности. Это будут жизненные, ценностные установки и действия, неразрывно связанные с саморегуляцией, самостоятельностью обучаемых. [7] Они будут способствовать формированию социальных, эмоциональных, мотивационных, волевых личностных характеристик, которые обуславливают успешную деятельность человека в современном обществе, стабильное развитие и процветание как общества в целом, так и успехи отдельного человека.

Список литературы:

1. Концепция развития дошкольного, среднего, технического и профессионального образования Республики Казахстан на 2023 – 2029 годы. Постановление Правительства Республики Казахстан от 28 марта 2023 года № 249. URL: www.adilet.zan.kz/rus/docs/P2300000249 (дата обращения: 11.01.2024).
2. Социализация детей с ограниченными возможностями здоровья. Нестерова И. Е.// Инфоурок. URL: www.infourok.ru/statya-na-temu-socializaciya-detej-s-ogranichennymi-vozmozhnostyami-zdorovya-6653384 (дата обращения 17.01.2024).
3. Методика преподавания русского языка в школе глухих. Учебник для студентов пед. высш. учеб. заведений / Под редакцией Л.М. Быковой. - Москва.: Гуманитарный издательский центр Владос, 2002. – 400 с.
4. Ержанова Г.А. К вопросу дифференциации обучения на занятиях по биологии// Педагогическая наука и практика. 2022. №1(35).- С. 43-45 .
5. Мынбаева А.К., Садвакасова З.М. Инновационные методы обучения, или Как интересно преподавать/ А.К. Мынбаева, З.М. Садвакасова/ 5-е издание, дополненное.- Учебное пособие. – Алматы. 2011. – 341 с.
6. Омарова Г. Использование информационно-коммуникационных технологий/ Г. Омарова //Дефектология: республиканский научно-методический, психолого-педагогический журнал. -2017. - №2 (80). – С.28-30.
7. Компетентностный подход в образовании. Г. Дауленова. РГКП РУОЦ «Балдаурен» //Білімді ел Образовательная страна. Республиканская образовательная общественно-политическая газета. 26.02. 2021 год. URL: www.bilimdinews.kz/?p=138623 (дата обращения: 28.01.2024).

УДК 376.1

ОСОБЕННОСТИ ПРЕПОДАВАНИЯ ОБЩЕОБРАЗОВАТЕЛЬНЫХ ДИСЦИПЛИН СТУДЕНТАМ С ОСОБЫМИ ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫМИ ПОТРЕБНОСТЯМИ

Кожаниязова Замзягуль Доскалиевна

преподаватель

Аманова Жанат Сапаровна

преподаватель

КГКП Костанайский колледж сферы обслуживания

г.Костанай, Казахстан

E-mail: zamzagul1970@mail.ru

Аңдатпа

Инклюзивті білім беру ерекше білім беру қажеттіліктері бар студенттерге кәсіптік білім алудан тұрады және олардың қоғамға толық қатысу ынқамтамасыз ететін табысты элеуметтенудің негізгі шарттарының бірі болыптабылады.

Түйінді сөздер: *Инклюзивті білім беру, естуға білетінің бұзылуы, білім беру процесі, қоғамға интеграция*

Аннотация

Инклюзивное образование заключается в получении профессионального образования обучающимися с особыми образовательными потребностями и является одним из основных условий для успешной социализации, обеспечения их полноценного участия в жизни общества.

Ключевые слова: *Инклюзивное образование, нарушение слуха, образовательный процесс, интеграция в общество*

Abstract

Inclusive education consists in obtaining vocational education for students with special educational needs and is one of the main conditions for successful socialization, ensuring their full participation in society.

Key words: *Inclusive education, hearing impairment, educational process, integration in society*

В Казахстане инклюзивное образование стало одним из приоритетов Государственной программы развития образования и науки на 2016-2019 годы. Современная система образования все больше концентрирует в себе функции социализации личности независимо от ее физических возможностей. Остро ощущается потребность в оказании помощи нуждающимся людям полноценно включиться в жизнь общества. В целях оказания ранней помощи детям с особыми образовательными потребностями на сегодня ведется работа по увеличению количества кабинетов психолого-педагогической коррекции, а школы с инклюзивным обучением позволяют социализировать детей с ООП и полноценно устроить жизнь в дальнейшем. Таким образом, развитие системы инклюзивного образования – одно из приоритетных направлений государственной политики Казахстана.

Согласно данным, в Республике Казахстан на сегодняшний день функционирует 24 школы для детей с нарушениями слуха обучающихся по обновленному содержанию. После окончания специальной школы большинство из них продолжает образование в колледжах нашей страны.

В настоящее время в колледже сферы обслуживания обучаются 35 человек с особыми образовательными потребностями, из них 31 в коррекционных группах П 23-1, П 23-2. В группах ПС 22-1, МЗ 22-1 студенты с ООП обучаются с основной группой, по 1 - 4 человека.

Инклюзивное образование ставит своей целью включение всех учащихся, независимо от их особенностей и специальных потребностей, в образовательный процесс. Системный подход к вовлечению детей с ООП в обучение дает

возможность получить качественное образование и развить навыки социального взаимодействия, толерантности и эмпатии. Знать особенности инклюзивного образования педагогам любых образовательных учреждений крайне важно. Общая большая задача выбрать такие формы работы, чтобы дети с ОПП не чувствовали себя дискомфортно, а полностью могли проявить свои возможности и в конечном итоге видели результаты своей деятельности. Так, в группах, где обучаются студенты слабослышащие, с диагнозом ЗПР стоит задача конструирования среды с особой активно-познавательной деятельностью.

Для овладения обучающимися тем по дисциплине, этапы занятия, будут иметь специфику в зависимости от уровня потребностей конкретных студентов.

Мотивационно-целевой этап занятия предполагает не только формулирование целей, но и планировать результаты от базового до индивидуального уровня в зависимости от возможностей каждого обучающегося. Здесь выбираются наиболее удобные инструменты обучения: от оборудования до карточек с заданиями, анимированных, озвученных материалов [1].

На операционно-деятельностном этапе встает задача использование дифференцированных учебных занятий по уровню сложности, т.к. в жизни у слабослышащих, ЗПР и обычных студентов объем используемой разнородной информации разный, и ее усвоение тоже разное. Важно при усвоении темы, задания выдавать не только по уровню сложности, с учетом индивидуального темпа усвоения, но обязательна смена активности, например, использование пальчиковой гимнастики. На данном этапе важно обучить приемам и навыкам самоорганизации, которая строится плавно и постепенно. Зачастую у слабослышащих обучающихся наблюдается низкая коммуникабельность, трудности или отсутствие навыков общения с преподавателем, сложно переформулировать информацию в речь, а для обучающихся с диагнозом ЗПР характерна ограничение памяти и ее непрочность, неустойчивое внимание, поэтому так важно формирование данного навыка педагогом.

Начальными шагами является создание алгоритмов действия, ход простых шагов изучения темы. Предлагаются, например, карточки по закреплению прошедшей темы, где обучающийся может подчеркнуть наиболее простые понятия и дать определение из предложенного списка терминов или словосочетаний, или составить соответствия между словами в двух колонках. Для обучающихся с диагнозом ЗПР требуется большее количество проб, чтобы освоить предложенный способ деятельности. Материал позволяет задействовать долгосрочную память и увеличить ее объем.

Для более полного формирования навыка самоорганизации предлагается работа по памятке, позволяющая выполнять конкретные шаги в изучении новой темы и видеть преподавателю уровень понимания, также усвоения темы. Данный вид деятельности учитывает, что использование схемы, рисунков, опорных предложений, текста, а в некоторых случаях анимации, выдается точно, четко и в дозированном, согласно их возможностям, объему. Некоторые исследователи отмечают, что у детей с ЗПР наблюдается большое количество отвлечений, утомляемость, а для слабослышащих визуальный контакт наиболее доступный при обучении, что в целом, обуславливает ограниченный объем новой информации [2].

Для понимания успешности освоения темы обучающимися, в оценочном этапе, ряд заданий по усвоению новой информации имеют пошаговый контроль, т.е. алгоритм действия и проговаривание результатов или использование знаковой, жестовой символики, с возможностью устранения ошибок, или по алгоритму действий с самостоятельным выявлением ошибок. Контролирование действий обучающихся на каждом этапе, устанавливает обратную связь: педагог-

обучающийся, выявляет трудности в освоении, позволяет внести коррекцию урока, показывает общий прогресс студента освоения дисциплины.

Также в процессе урока, для смены однотипного течения изучения информации, важно предложить игровые моменты для активизации внимания и интереса. Значимым моментом в процессе обучения, является акцентирование на уже видимых достижениях, дальнейшем прогрессе и росте.

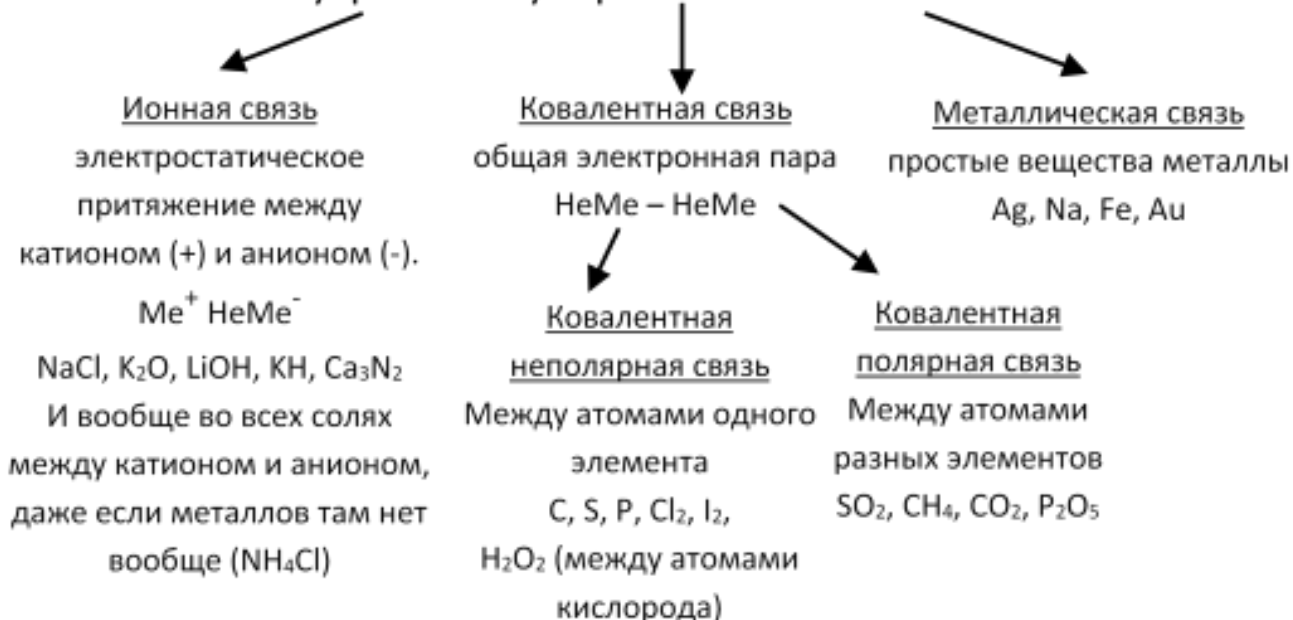
Важно отметить, в группах с нарушением слуха используются мобильные приложения, помогающие освоить материал, такие как Kahoot, GoogleChrome, KidAPP. Данные приложения используются как при изучении новой темы урока, так и для закрепления домашнего задания.

На рефлексивно-смысловом этапе обучающимся предлагаются разные виды рефлексии. Для слабослышащих обучающихся, у которых развито наглядно-образное мышление, используется знаково-символическая рефлексия, цветовую рефлексия для всех групп, позволяющая определить настроение и психологический настрой, а также можно использовать индивидуальные листы контроля.

Важно при изучении новой темы использовать опорные схемы-конспекты. Опорный конспект позволяет легче запомнить изученный материал, обобщить полученные знания, сконцентрировать свое внимание на сложных понятиях изучаемого материала. Опорные конспекты дают возможность кратко изложить содержание любой темы схематично, что активизируют зрительный канал восприятия информации, помогает студенту проанализировать, обобщить изученное, сделать выводы.

Пример опорного конспекта по теме: «Химическая связь»

Внутримолекулярные химические связи

Еще один вид заданий - текстовые задания. При использовании тестовых заданий, обучающейся *видит* правильный *ответ*, что облегчает задачу успешного выполнения задания. Это могут быть тестовые задания на установление правильной последовательности или на установление соответствия. Основная часть студентов получает стандартный тест, а обучающиеся с ООП получают тест, большим количеством схем, таблиц, картинок, где помимо вопросов с выбором правильного ответа, предлагаются вопросы на установление соответствия.

Пример 1. Установить соответствие между названием вещества и его формулой.

Название вещества	Формула
1) этан	а) $\text{CH}_3\text{-CH}_3$
2) метанол	б) $\text{CH}_3\text{-OH}$
3) пропановая кислота	в) $\text{CH}=\text{CH}$
4) ацетилен	г) $\text{CH}_3\text{-CH}_2\text{-COH}$
	д) $\text{CH}_3\text{-CH}_2\text{-COOH}$

Учитывая индивидуальные возможности обучающихся с ООП важно применять на занятиях карточки-опроса, содержащие подробные инструкции для выполнения задания. Инструкции должны содержать детальное описание алгоритмов выполнения заданий с обязательным наличием хотя бы одного примерного образца выполнения задания; Алгоритмы позволяют пошагово выполнить задания и обеспечить обучающимся обратную связь с преподавателем.

Пример 2. При изучении темы: «Элементы 2 «А» группы» основная группа студентов заполняет диаграмму Венна: «Сходство и различие в строении атомов элементов II А группы». Обучающимся с ООП выполняют такое же задание, только с использованием подробного плана, что дает возможность акцентировать внимание на самых важных моментах изучаемого материала и облегчает задачу успешного его выполнения

План

Диаграмма Венна

Сравните состав и строение атомаэлемента

а) число протонов (p^+), нейтронов (n^0), электронов (e^-)

б) заряд ядра

в) число энергетических уровней в атоме

г) число электронов на уровнях

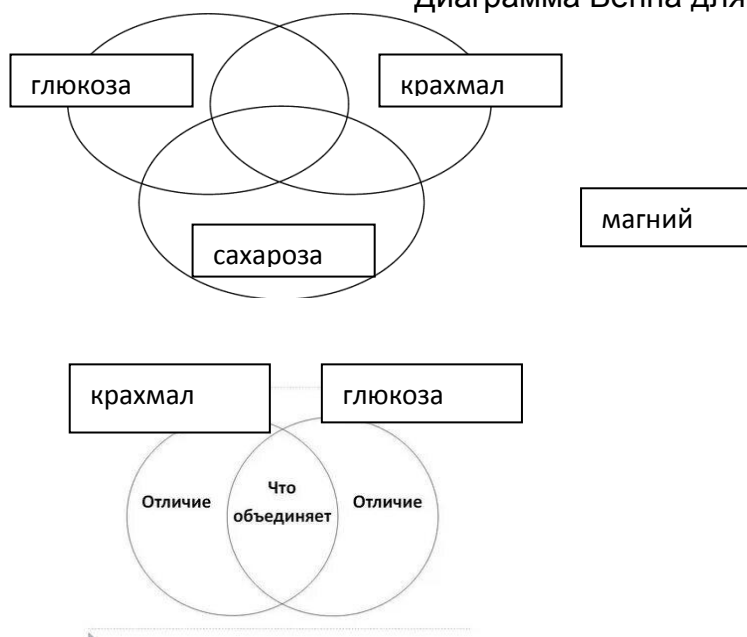
д) электронная формула атома

е) графическая формула атома

ж) семейство элемента. Высший оксид.

Пример 3. По теме «Углеводы». Основная часть студентов выполняет стандартное задание: используя структуры диаграммы Венна, определяет черты сходства и различия в свойствах углеводов, на примере глюкозы, сахарозы крахмала, а студенты с ООП выполняют такое же задание, но с меньшим количеством сравнительных колец используя картинки, схемы и инструкцию к с ООП к выполнению задания.

Диаграмма Венна для студентов

Все изложенные методы и приёмы организации обучения в той или иной степени стимулируют познавательную активность студентов с особыми образовательными потребностями. Таким образом, применение этих методов и приёмов обучения позволит повысить познавательную активность обучающихся, развить их способности, активно вовлечь их в образовательный процесс.

Список литературы:

1. Современный инклюзивный урок: методические рекомендации /сост. Н.Г. Ситников, Е.Э. Хохлова. Красноярск,2022
2. Диагностика и коррекция задержки психического развития у детей / под ред. С. Г. Шевченко. – М.: АРКТИ, 2001.
3. Староверова М.С. Инклюзивное образование. М.: Гуманитарный из. центр ВЛАДОС, 2011
4. Алехина С.В.Инклюзивное образование: практика, исследование, методология: сборник материалов международной научно-практической конференции, 2013

УДК 376.1

ОСОБЕННОСТИ РЕАЛИЗАЦИИ ИНКЛЮЗИВНОГО ОБРАЗОВАНИЯ В РАМКАХ ФИЗИЧЕСКОЙ КУЛЬТУРЫ

Королёв Юрий Викторович,
учитель физической культуры,
КГУ “Общеобразовательная школа №7
г. Костанай”, Казахстан
E-mail: yura-korolev-66@mail.ru

Аннотация

В статье рассматривается урочная и внеурочная деятельность как ключевой фактор успешной интеграции детей с ограниченными возможностями здоровья и образовательного пространства школы. Инклюзивная образовательная среда, сотрудничество педагога, ученика и родителя, профессиональная компетентность учителя являются средствами решения задач успешного обучения и социализации ребёнка с ОВЗ.

Ключевые слова: урочная деятельность, внеурочная деятельность, дети с ограниченными возможностями здоровья, инклюзивное образование.

Аңдатпа

Мектептегі білім алушы мүмкіндігі шектеулі балалар мен жұмыс жүргізу туралы мақалада сыныптан тыс жұмыстары табысты интеграцияның негізгі факторы болып табылады. Мүмкіндігі шектеулі балалар үшін инклюзивті білім беру ортасы, педагогикалық ынтымақтастық, оқушы және ата- ана табысты оқыту мәселелерін шешуші құралдары болып табылады.

Түйінді сөздер: Белсенділік, сабақтан тыс әрекет, денсаулығына байланысты шектеулі балалар, инклюзивті білім беру.

Abstract

The article deals with regular and extracurricular activities as a key factor in the successful integration of children with disabilities and the educational space of the school. An inclusive educational environment, the collaboration between a teacher, a student and a parent, and the professional competence of a teacher are the means to solve the problems of successful learning and socialization of children with disabilities.

Key words: lesson activity, extracurricular activities, children with disabilities, inclusive education

В Казахстане, как и во многих странах, инклюзивное образование является важнейшим направлением развития системы образования, поскольку в развитом международном сообществе инклюзивное образование признано в качестве инструмента реализации права каждого человека на образование.

Важной задачей нашего государства в области развития образования является обеспечение каждому ребенку равного доступа к качественному образованию.

Инклюзивное образование представляет собой создание условий для равного доступа к образованию всех обучающихся с учетом особых образовательных потребностей и индивидуальных возможностей. [1]

Педагогам необходимо помнить о том, что у обучающихся различные интеллектуальные способности, разная обучаемость, к примеру: кто-то может очень быстро усвоить новый материал, кому-то нужно гораздо больше времени, и, соответственно, большее число повторений для его закрепления, для кого-то предпочтительнее слуховое восприятие новой информации, для кого-то зрительное. [2]

Актуальной проблемой современного общества является ухудшение состояния здоровья подрастающего поколения. Все чаще появляются как врожденные, так и приобретенные заболевания сердечно-сосудистой системы,

органов пищеварения, дыхательной системы, нарушения опорно-двигательного аппарата.

На сегодняшний день большую группу детей с ограниченными возможностями здоровья составляют дети, для которых свойственны незрелость, а также неполная сформированность определенных процессов, связанных с нарушением развития психомоторных функций ребенка. Нередко сопутствующими отклонениями являются нарушение осанки, сколиозы, плоскостопие. Нарушается и развитие основных двигательных способностей: гибкость, быстрота, ловкость, сила, выносливость.

Следовательно, для детей с целым рядом данных проблем необходимы разработка и осуществление дополнительных общеобразовательных программ и внедрение инновационных технологий спортивно - оздоровительного и коррекционного - развивающего направления. Совместная работа специалистов - это дополнительные возможности для коррекции и развития детей с ограниченными возможностями здоровья.

Тревожно, что уже в первых классах дети имеют хронические заболевания. Все чаще звучит фраза «Абсолютно здоровых детей нет». А ведь здоровье является высшей ценностью человека. Особенно важно, когда речь идет о детях, ведь именно они – наше будущее, будущее Казахстана.

Воспитание культуры здоровья охватывает абсолютно всех детей, включая тех, чьи возможности здоровья ограничены. Занятия физической культурой для детей с ограниченными возможностями здоровья ведутся как в рамках урочной, так и в рамках внеурочной деятельности.

Внеурочная деятельность в аспекте Государственного общеобязательного стандарта общего среднего образования понимается как составная часть целостного учебно-воспитательного процесса в организации образования, одна из форм организации свободного времени обучающихся, реализуемых сверх учебной нагрузки, определяемой типовым учебным планом.

Помимо решения задач общего развития обучающихся в процессе урока и во внеурочной деятельности я реализую принципы, обеспечивающие коррекцию и компенсацию психофизических недостатков у обучающихся с ограниченными возможностями здоровья, а также определение профессиональных планов обучающихся и их успешную социальную адаптацию.

Урочная и внеурочная деятельность с детьми с ограниченными возможностями здоровья выполняет следующие основные функции: образовательная – обучение ребенка по дополнительным образовательным программам, получение им новых знаний; воспитательная – обогащение и расширение культурного слоя общеобразовательной организации, формирование культурной среды; компенсационная – освоение ребенком новых направлений деятельности, углубляющих и дополняющих основное образование и создающих эмоционально значимый для ребенка фон освоения содержания общего образования, предоставление ребенку определенных гарантий достижения успеха в избранных им сферах творческой деятельности; рекреационная – организация содержательного досуга, как сферы восстановления психофизических сил ребенка; контролирующая – проведение рефлексии, оценивание эффективности деятельности за определенный период времени.

Спортивно-оздоровительное направление внеурочной деятельности предполагает приобщение обучающихся с ограниченными возможностями здоровья к ценностям здорового образа жизни, формирование у них мотивов и потребностей в бережном отношении к собственному здоровью, создание условий для сохранения и укрепления здоровья обучающихся, формирование умений использовать средства физической культуры и спорта в организации здорового образа жизни и досуговой деятельности, а также включение обучающихся в спортивно-зрелищные

мероприятия.

Роль учителя физической культуры на уроках и во внеурочной деятельности на сегодняшний день меняется, т. к. занятия физической культурой в образовательной организации является центральным ядром в поддержании и повышении возможного уровня здоровья, обеспечивающего реализацию личностных жизненных потребностей через здоровый образ жизни и физические упражнения. [3]

В своей работе я учитываю и оптимальную нагрузку, и медицинские показания, психологические особенности и личные качества. Ребенку, имеющему серьезные проблемы со здоровьем, зачастую сложно адаптироваться в среде сверстников, поэтому учителю важно помочь ему почувствовать себя комфортно.

Наиболее оптимальные средства работы с детьми с ограниченными возможностями здоровья: физические упражнения; корригирующие упражнения; коррекционные подвижные игры, элементы спортивных игр; материально-технические средства адаптивной физической культуры: спортивный инвентарь; наглядные средства обучения. [4]

Внеурочные формы включают в себя следующие направления: систематические учебно-тренировочные занятия в спортивных секциях и кружках; учебно-тренировочные занятия, массовые физкультурно-оздоровительные мероприятия; физкультурно-спортивные мероприятия на спортивных площадках.

Элементы ЛФК используются во внеурочное время для коррекции наиболее распространённых дефектов (нарушения походки, осанки, слабость мышц туловища и конечностей, слабость дифференцировки двигательных актов и прочее).

В работе я использую следующие методы: методы практических упражнений (например, упражнение «Равновесие», упражнение «Скручивание»); методы дистанционного управления (например, упражнение «Лягушки»); методы наглядности; методы стимулирования двигательных действий.

Важную роль на занятиях и во внеурочное время с детьми с ограниченными возможностями здоровья являются коррекционно-развивающие игры. Игры способствуют восстановлению утраченного здоровья, укреплению всех систем организма, сердечно-сосудистой, дыхательной, пищеварительной, сенсорной и других. С помощью игры у детей корректируется и развиваются восприятие, логическое мышление, внимание, воображение, память, моторика, речь, умственная активность, а, следовательно, познавательная деятельность в целом.

Ярко выраженная в подвижных играх деятельность различных анализаторов создаёт благоприятные возможности для тренировки функций коры головного мозга, для образования новых временных как положительных, так и отрицательных связей, увеличение подвижности нервных процессов. Особенно ценно в оздоровительном отношении круглогодичное проведение подвижных игр на свежем воздухе: учащиеся становятся более закалёнными, усиливается приток кислорода в их организм. Самостоятельные игры и спортивные развлечения проводятся с целью удовлетворения индивидуальных двигательных потребностей школьников, формирование навыков самостоятельных занятий физическими упражнениями.

При организации секционной работы важно правильно дозировать физическую нагрузку. Разный уровень физической и умственной подготовленности учащихся требует более точного определения физической нагрузки. К детям с ослабленным здоровьем необходим индивидуальный подход. Их надо удерживать от перенапряжения, облегчить задание, но в то же время постепенно увеличивать нагрузку за счёт большей продолжительности участия в играх.

В качестве примера использую следующие игры: «Зоопарк», цель которой развитие воображения, раскованности в движениях и игра «Поймай мяч», цель которой развитие внимания, памяти, приобретение навыков в бросках и ловле мяча.

В семье, где растет ребенок с ограниченными возможностями, зачастую трудности испытывают и родители (законные представители). Внеурочные занятия физической культурой с участием родителей (законных представителей) позволят им получить педагогическую помощь, психологическую поддержку и обрести навык проведения физических упражнений в домашних условиях. Присутствие на занятиях родителей (законных представителей) поможет ребенку чувствовать себя более комфортно, свободно.

Подводя итог сказанному, отмечу, что к сожалению, в учебных заведениях общего типа «особые» дети чаще всего находятся в условиях малоподвижности как вынужденной формы поведения. Обычно они освобождены от занятий физической культурой или их относят к специальной группе «А» и «Б», фактически не функционирующей в основной массе школ. Поэтому уроки физической культуры в условиях инклюзии, на мой взгляд, приобретают особую актуальность и значимость.

Инклюзивные уроки развивают основные физические качества, повышают функциональные возможности организма, становление, сохранение и использование оставшихся телесно-двигательных качеств; формируют комплексы специальных знаний.[5]

«*Особые*» дети получают доступный пример для двигательного подражания; формируется способность к преодолению физических и психологических барьеров, препятствующих полноценной жизни; осознается необходимость своего личного вклада в жизнь общества. Положительный опыт таких уроков выносят и здоровые дети. Для них эти уроки – это новые навыки общения и развития эмоциональной сферы, преодоление эгоистических установок или комплекса превосходства. Это принятие ребенка с ограниченными возможностями здоровья как равного, проявление чувства ответственности за другого человека, осознание важности адекватной помощи в ситуации, когда она действительно необходима. [6]

Таким образом, инклюзивное образование предъявляет особые требования к профессиональной и личностной подготовке педагогов, которые должны ясно понимать сущность инклюзивного подхода, знать возрастные и психологические особенности воспитанников с различными патологиями развития, умело применять новые технологии в своей работе, реализовать конструктивное педагогическое взаимодействие между всеми субъектами образовательной среды.

Список литературы:

1. Тебеннова К.С., Каргин С.Т., Заркенова Л.С., Рымханова А.Р. Основы инклюзивного образования. – А.: «Эверо», 2016 – 119 с.
2. Инструктивно-методическое письмо на 2022-2023 уч. год
3. Андрюхина Т.В. Адаптивная физическая культура в комплексной реабилитации и социальной интеграции лиц с ограниченными возможностями здоровья [Электронный ресурс]: учебное пособие - Екатеринбург: Изд-во Рос. гос. проф.-пед. ун-та, 2019- 158 с.
4. Бегидова Т.П. Основы адаптационной физической культуры: Учебное пособие. – М.: Физическая культура и спорт, 2007. -192 с.
5. Алёхина С.В., Алексеева М.Н., Агафона Е.Л. Готовность педагогов как основной фактор успешности инклюзивного процесса в образовании// Психологическая наука и образование №1: Инклюзивный подход и сопровождение семьи в современном образовании. М., 2011.
6. Юсупов А.Ю, Ратнер.Ф.Л. Интегрированное обучение детей с ограниченными возможностями в обществе здоровых детей – М.: Гуманит. изд. центр ВЛАДОС, 2006

УДК 376.1

ИННОВАЦИОННОЕ РАЗВИТИЕ КОЛЛЕДЖА, ЧЕРЕЗ АДАПТАЦИЮ, КОРРЕКЦИЮ И СОЦИАЛИЗАЦИЮ ОБУЧАЮЩИХСЯ С ОСОБЫМИ ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫМИ ПОТРЕБНОСТЯМИ

Койшина Мая Сакеновна,
директордың ОЖ жөніндегі орынбасары
заместитель директора по УРКГКП «Костанайский колледж сферы
обслуживания»
Управления образования акимата Костанайской области
E-mail: 27023004@mail.ru

Нарихнюк Кристина Александровна,
директордың ОӘЖ жөніндегі орынбасары
заместитель директора по УПР
КГКП «Костанайский колледж сферы обслуживания»
Управления образования акимата Костанайской области
E-mail: narikhnyukk@mail.ru

Аннотация

Основная цель программы состоит в обеспечении равных возможностей для студентов с особыми образовательными потребностями, развивать навыки и достигать успехов в профессиональной сфере. Адаптация, коррекция и социализация должны быть основаны на доверии и взаимопонимании между всеми участниками образовательного процесса. В заключение, автор подчеркивает, что инновационное развитие колледжа через адаптацию, коррекцию и социализацию обучающихся с особыми образовательными потребностями приводит к созданию инклюзивной обучающей среды, где каждый студент имеет возможность преодолеть свои трудности и достичь успешных результатов.

Ключевые слова: инклюзивное образование, особые образовательные потребности, адаптационный этап, коррекционный этап, этап социализации.

Аңдатпа

Бағдарламаның негізгі мақсаты-Ерекше білім беру қажеттіліктері бар студенттерге тең мүмкіндіктер беру, дағдыларды дамыту және кәсіби салада жетістіктерге жету. Бейімделу, түзету және әлеуметтену білім беру процесінің барлық қатысушылары арасындағы сенім мен түсіністікке негізделуі керек. Қорытындылай келе, автор ерекше білім беру қажеттіліктері бар білім алушыларды бейімдеу, түзету және әлеуметтендіру арқылы колледждің инновациялық дамуы инклюзивті оқыту ортасын құруға әкелетінін атап көрсетеді, мұнда әрбір студент өз қиындықтарын жеңуге және табысты нәтижелерге қол жеткізуге мүмкіндік алады.

Түйінді сөздер: инклюзивті білім беру, арнайы білім беру қажеттіліктері, бейімделу кезеңі, түзету кезеңі, әлеуметтену кезеңі

Abstract

The main goal of the program is to provide equal opportunities for students with special educational needs, develop skills and achieve success in the professional field. Adaptation, correction and socialization should be based on trust and mutual understanding between all participants in the educational process. In conclusion, the author emphasizes that the innovative development of the college through adaptation, correction and socialization of students with special educational needs leads to the creation of an inclusive learning environment where each student has the opportunity to overcome their difficulties and achieve successful results.

Key words: inclusive education, special educational needs, adaptation stage, correctional stage, socialization stage

Получение профессионального образования обучающимися с особыми образовательными потребностями и их дальнейшая интеграция в общество является одним из основных условий их успешной социализации, обеспечения их

полноценного участия в жизни общества, эффективной самореализации в различных видах профессиональной и социальной деятельности.

Костанайский колледж сферы обслуживания ежегодно производит набор по специальности «Швейное производство и моделирование одежды», из числа детей с особыми образовательными потребностями, имеющих различные отклонения в развитии. Их особые образовательные потребности задаются видом нарушения психофизического развития (нарушение слуха, зрения, интеллекта, речи, мобильности, эмоциональной сферы).[1]

Учебные группы в колледже формируются в основном из числа выпускников коррекционных школ области, интернатов для детей с особыми образовательными потребностями: (КГУ «Рудненская специальная школа для детей с особыми образовательными потребностями»; КГУ «Костанайская специальная школа для детей с особыми образовательными потребностями»; КГУ «Костанайская специальная школа-интернат №3 для детей с особыми образовательными потребностями»; КГУ «Костанайская специальная школа-интернат №2 для детей-сирот и детей, оставшихся без попечения родителей, с особыми образовательными потребностями»).

Обучение организовано с учётом индивидуальных особенностей студентов, психических и физических особенностей. В колледже обучаются 23 человека с особыми образовательными потребностями. Из них в коррекционных группах на первом курсе - 15 человек. В группах ПС22/1, ОДП22/1, ОДП21/1, М322/1, М321/1 обучаются с основной группой, по 1 - 3 человека. Всего студентов, имеющие статус инвалида по различным заболеваниям - 12 человек с нарушением слуха и зрения, с диагнозом F-70 и с другими диагнозами.

Авторская программа «Инновационное развитие колледжа, через адаптацию, коррекцию и социализацию обучающихся с особыми образовательными потребностями» разработана в соответствии с Государственным общеобязательным стандартом технического и профессионального образования Республики Казахстан, по специальности 07230100 Швейное производство и моделирование одежды, квалификации 3W0723010 2 «Портной» и состоит из трех этапов: адаптация, социализация и коррекция.

В процессе обучения студентам с особыми образовательными потребностями оказывается квалифицированная коррекционная, психолого-педагогическая и социальная помощь с учетом проблем в развитии каждого обучающегося. Руководители групп работают в тесном контакте с родителями. В колледже создан психологический комфорт и обстановка доверительного общения. Студенты активно участвуют в общественной жизни колледжа, в конкурсах, посещают кружки и секции. [2]

«Адаптационный курс» и «Курс социализации» содержит темы, позволяющие обучающимся с особыми образовательными потребностями успешно адаптироваться в образовательном пространстве и социализироваться в обществе.

Целью программы является формирования знаний, умений, навыков и компетенций, способствующих их социальной и психологической адаптации и интеграции в общество, развитие личностной сферы, через сюжетно-ролевые игры и упражнения.

«Коррекционный курс» направлен на коррекцию познавательных процессов, развитие личностной сферы и всех видов анализаторов: зрительного слухового, тактильно-двигательного, обонятельного, сенсорного.

Развитие познавательных процессов является мощным стимулятором познавательной активности, как средства формирования устойчивой познавательной мотивации; развитие внимания (устойчивости, концентрации, повышения

объема, переключения, самоконтроля и т. д.); развитие памяти (расширение объема, устойчивости, формирование приемов запоминания, развитие смысловой памяти); развитие восприятия (пространственного, слухового), пространственных и временных представлений, сенсомоторной координации; формирование мыслительной деятельности: стимуляцию мыслительной активности, формирование мыслительных операций (анализа, сравнения, обобщения, выделения существенных признаков и закономерностей), развитие элементарного умозаключающего мышления и гибкости мыслительных процессов.

Наданном этапе, большое внимание уделяется формированию коммуникативных навыков, так как студенты с особыми образовательными потребностями часто испытывают сложности при установлении контакта с собеседником и передачи/принятии информации. Такие умения нужны в обучении, профессиональном становлении личности. [3]

АДАПТАЦИОННЫЙ ЭТАП

ЦЕЛЬ: помочь студентам с особыми образовательными потребностями сформировать знания, умения, навыки и компетенции, способствующие психологической адаптации в образовательном пространстве колледжа.

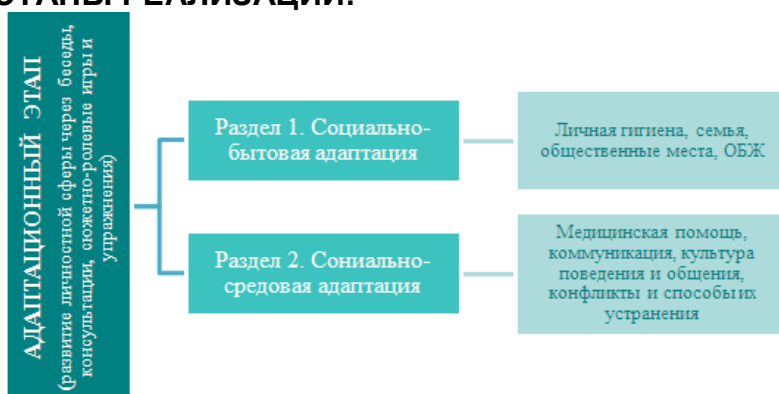
ЗАДАЧИ:

- формирование представлений и знаний о нормах культуры поведения;
- формирование поведения, умения адекватно общаться, обращаться за помощью, соблюдать принятые правила приличия;
- повышение общего уровня развития обучающихся;
- развитие умений, необходимых для осуществления своей жизнедеятельности в режиме самостоятельности;

ОЖИДАЕМЫЙ РЕЗУЛЬТАТ:

- соблюдает правила культуры поведения;
- знает права и обязанности гражданина;
- ведет здоровый образ жизни;
- умеет разрешить конфликт;
- обладает навыками самостоятельного труда.

ЭТАПЫ РЕАЛИЗАЦИИ:

КОРРЕКЦИОННЫЙ ЭТАП

ЦЕЛЬ: помочь студентам с особыми образовательными потребностями в коррекции основных познавательных процессов: мышления, памяти, внимания, речи через развитие личностной сферы (воспитание самостоятельности, уверенности в своих силах, формирование адекватной самооценки, развитие коммуникативных

способностей).

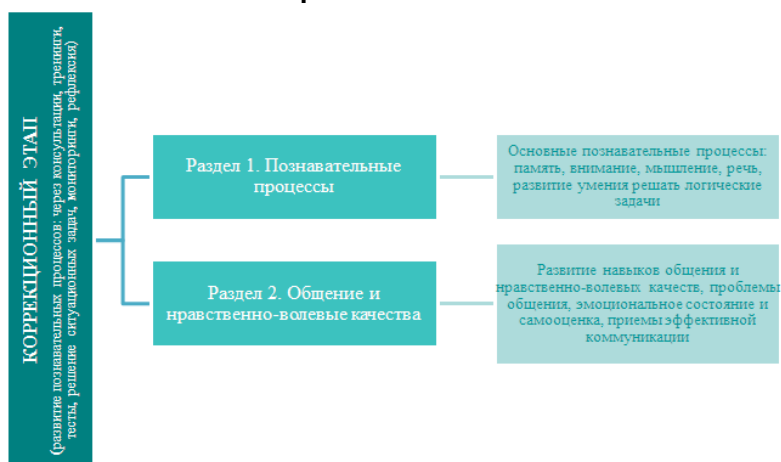
ЗАДАЧИ:

- Формирование познавательной активности и учебной мотивации;
- Повышение уровня развития внимания, мышления, речи, памяти;
- Воспитание положительного отношения к социуму;
- Привитие морально-нравственных принципов;
- Снятие эмоционального напряжения и скованности, развитие коммуникативных умений.

ОЖИДАЕМЫЙ РЕЗУЛЬТАТ:

- Обладает познавательной активностью;
 - Повышает уровень развития внимания, мышления, речи, памяти;
 - Имеет позитивное отношение к социуму;
 - Корректирует морально-нравственных принципов;
- Снимает эмоциональное напряжение и скованность.[4]

ЭТАПЫ РЕАЛИЗАЦИИ:

ЭТАП СОЦИАЛИЗАЦИИ

ЦЕЛЬ: помочь студентам с особыми образовательными потребностями сформировать компетенции, способствующие социальной и психологической интеграции в профессиональную среду, воспитание самостоятельности, уверенности в своих силах, самооценки, развитие профессиональных коммуникативных способностей.

ЗАДАЧИ:

- формирование умений ориентироваться в окружающем социуме;
- формирование социального поведения;
- развитие эмоционально-волевой сферы;
- повышение профессионального уровня развития обучающихся;
- развитие самостоятельности в реализации профессиональных компетенций;

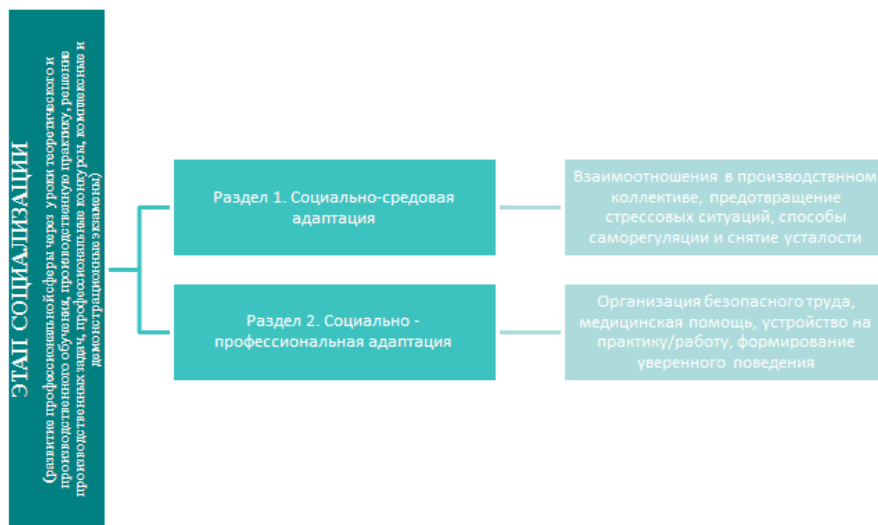
ОЖИДАЕМЫЙ РЕЗУЛЬТАТ:

- умеют ориентироваться в окружающем социуме;
- владеют навыками социального поведения;
- умеют контролировать себя;
- повышают профессиональный уровень развития через

самообразование;

- разрешает конфликтные ситуации. [5]

ЭТАПЫ РЕАЛИЗАЦИИ:

ПРОЦЕСС РЕАЛИЗАЦИИ АДАПТАЦИОННОГО И КОРРЕКЦИОННОГО ЭТАПОВ

ПРОЦЕСС РЕАЛИЗАЦИИ ЭТАПА СОЦИАЛИЗАЦИИ

Список литературы

1. Конвенция о правах инвалидов (Специальные образовательные потребности) – Организация Объединенных Наций, 2006 г. – Доступно по ссылке: <https://www.ohchr.org/Documents/ProfessionalInterest/convoptprot.pdf>
2. Борякова Н.Ю. Педагогические системы обучения и воспитания детей с отклонениями в развитии. Учебное пособие. - Издательство: АСТ. Астрель ISBN: 2008.
3. Лузик М.В. Компетентностный подход в обучении и воспитании школьников с нарушением интеллекта // Инновации в специальном (дефектологическом) образовании. -М., 2011.-С. 77-82
4. Садырова М.С. Индикаторы профессиональной адаптации//Глобализация и вопросы социологической адаптации, Астана, 2005. Ч 1 – С 226.
5. Кислякова. Ю. В. БылиноМ.В. Развитие речи. Занимательные игры и упражнения Изд. Народная света 2013-112с.

ӘОЖ 376.1

ИНКЛЮЗИВТІ БІЛІМ БЕРУДЕГІ ПЕДАГОГИКАЛЫҚ ТЕХНОЛОГИЯЛАР

Куйшинова Зулиха Шайкимелевна,

педагог- сарапшы

Ерменова Ботагоз Сансызбаевна,

педагог- сарапшы

қазақ тілі мен әдебиеті мұғалімдері

Қостанай облысы әкімдігінің білім басқармасының

"Қостанай қаласы білім бөлімінің №18 мектеп-гимназиясы"КММ

Қостанай қаласы, Қазақстан

E-mail: kz_86kost2018@mail.ru

E-mail: Zulikha.kst@mail.ru

Аңдатпа

Инклюзивті білім берудің басты мақсаты – білім берудің сол немесе басқа түріне тең қолжетімділікті қамтамасыз ету және жеке ерекшеліктеріне, бұрынғы оқу жетістіктеріне, ана тіліне, мәдениетіне, әлеуметтік және экономикалық жағдайына қарамастан барлық жасөспірімдерге білім беруде табысқа жету үшін қажетті жағдайлар жасау. ата-аналардың, психикалық және физикалық мүмкіндіктері.

Түйінді сөздер: инклюзия, ерекше білім беру, қиындықтар, жаңа технология.

Аннотация

Инклюзивное образование ставит своей основной целью обеспечение равного доступа к получению того или иного вида образования и создание необходимых условий для достижения успеха в образовании всеми без исключения подростков независимо от их индивидуальных особенностей, прежних учебных достижений, родного языка, культуры, социального и экономического статуса родителей, психических и физических возможностей.

Ключевые слова: инклюзия, исключительное образование, проблемы, новые технологии.

Abstract

Inclusive education has as its main goal ensuring equal access to one or another type of education and creating the necessary conditions for all adolescents to achieve success in education, regardless of their individual characteristics, previous educational achievements, native language, culture, social and economic status of parents, mental and physical capabilities.

Key words: inclusion, exceptional education, problems, new technologies.

Инклюзивті білім беру – барлық кемсітушілік формасына тосқауыл қоятын, оқушының білім алуындағы әртүрлі қажеттіліктері мен алуан түрлілігін есепке ала отырып, сапалы білім беруді қамтамасыз етуге бағытталған, жалпы білім беруді дамытудың үздіксіз процесі. Инклюзивті білім беру арнайы білім беру жүйесінде баламалы болып табылады. Ол мектепке дейінгі, жалпы білім беретін және кәсіптік білім беру мекемелерінде ерекше қажеттіліктері бар балалар мен қарапайым балаларды бірлесіп оқытуды көздейді. Инклюзивті білім берудің негізінде барлық адамдарға тең көзқарас қағидаты жатыр. Инклюзивті білім беру балалардың психикалық, мәдени-этникалық, тілдік және басқа да ерекшеліктеріне қарамастан, сапалы білім беру ортасына ерекше білім алу қажеттіліктері бар балаларды қосуды, барлық кедергілерді жоюды, олардың сапалы білім алуы үшін әлеуметтік бейімделуін, ортаға кірігуін көздейді. Бұл жүйені әлемдік қауымдастық мүмкіндігі шектеулі балаларға арнайы немесе қосымша білім беруден гөрі әлдеқайда тиімді деп санайды. Инклюзивті білім берудің негізгі шарты-білім беру мекемесін әр баланың қажеттіліктеріне бейімдеу арқылы қол жеткізілетін барлық балаларға білім берудің қол жетімділігі. Бұл кәдімгі жалпы білім беретін мектептер мен кәсіптік білім беру мекемелері жекелеген білім алушылардың ерекше қажеттіліктерін ескере

отырып, барлық балаларды жалпы білім беру жүйесіне қосуды қамтамасыз етуі тиіс дегенді білдіреді. Мүмкіндігі шектеулі балалар басқа балалармен бірге арнайы бөлінген топтарда емес, бір сыныпта білім беру қажет. Инклюзивті білім беру жүйесіне мектепке дейінгі, негізгі, орта, кәсіптік және жоғары білім беру мекемелері енгізілуі тиіс. Ол үшін білім беру мекемелерін техникалық жаңаша жабдықтауды іске асыру, сондай-ақ тәрбиешілер мен мұғалімдерге арнайы даярлауды ұйымдастыру қажет [1, 6-б.].

Арнайы білімі бар және кез-келген қиындықты жеңуге бейімделген кәсіби тәрбиешілер мен мұғалімдер білім беру мекемесін ерекше қажеттіліктері бар жасөспірімдерге білім алуын қолжетімді етеді, онда жасөспірім өзін еркін сезінетін және құрдастарымен қатар толыққанды әлеуметтік ортаға енетін ахуал орнатады. Инклюзивті білім беру өзінің негізгі мақсатын білім берудің қандай да бір түрін алуға тең қолжетімділікті қамтамасыз ету және жасөспірімдердің жеке ерекшеліктеріне, бұрынғы оқу жетістіктеріне, ана тіліне, мәдениетіне, ата-аналарының әлеуметтік және экономикалық мәртебесіне, психикалық және физикалық мүмкіндіктеріне қарамастан, олардың барлығының білім беруде табысқа жетуі үшін қажетті жағдайлар ұйымдастыру болып табылады. Инклюзивті білім беру технологиялары туралы айтатын болсақ, біз барлық оқушылардың сапалы қолжетімді білім алуына, яғни кедергісіз білім алуына жағдай жасауға әкелетін технологияларды түсінеміз. Инклюзивті технологиялардың екі үлкен тобы: ұйымдастырушылық және педагогикалық.

Ұйымдастырушылық технологиялар инклюзивті процесті ұйымдастыру кезеңдерімен байланысты:

- жобалау және бағдарламалау технологиялары;
- оқытушы мен мамандардың топтық өзара іс-қимыл технологиялары;
- құрылымдық, бейімделген және қол жетімді ортаны ұйымдастыру технологиялары.

Инклюзивті білім берудің негізгі идеясы – білім беру үдерісіне қатысушылардың білім беру қажеттіліктері мен мүмкіндіктерін есепке алу тұрғысынан олардың барлық жиынтығындағы білім беру жағдайларын бақылау. Білім беру үдерісінде оқушылар үшін туындайтын кедергілер анықталған кезде, барлық қатысушылар тиімдірек білім беру жағдайларын жасайтын өзгерістерді жобалауға қосылады. Инклюзивті білім берудің негізгі идеясы – білім беру процесіне қатысушылардың білім беру қажеттіліктері мен мүмкіндіктерін есепке алу тұрғысынан олардың барлық жиынтығындағы білім беру жағдайларын бақылау. Білім беру үдерісінде оқушылар үшін туындайтын кедергілер анықталған кезде, барлық қатысушылар тиімдірек білім беру жағдайларын жасайтын өзгерістерді жобалауға қосылады. Жобалау және бағдарламалау инклюзивті білім беру принциптерін жүзеге асыру үшін қажетті технологиялар болып табылады. Педагогикалық технологиялардың ішінде инклюзивті тәжірибеде мұғалім сабақта сәтті қолдана алатындарды ажыратуға болады. Олар әртүрлі білім беру қажеттіліктері бар оқушылардың бірлескен білім беру мекемесіндегі міндеттері мен рөліне сәйкес жүзеге асырылады.

1. Әр түрлі білім беру қажеттіліктері бар оқушыларды бірлесіп оқыту кезінде академиялық құзыреттіліктерді игеруге бағытталған технологиялар: сараланған оқыту технологиялары, білім беру процесін даралау технологиялары.
2. Білім беру процесінде оқушыларда туындайтын оқу және мінез-құлық қиындықтарын түзету технологиялары.
3. Әлеуметтік (өмірлік) құзыреттерді, оның ішінде қабылдауды, толеранттылықты қалыптастыруға бағытталған технологиялар.

4. Инклюзивті тәсілдегі жетістіктерді бағалау технологиялары.
5. Білім беру процесін дараландыратын технологиялар.

Сабақтарда оқу жұмысын ұйымдастырудың жалпы ережелері мен тәсілдеріне сүйене отырып, инклюзивті топтың оқытушысы танымдық іс-әрекеттің, мінез-құлықтың, қарым-қатынастың белгілі бір ерекшеліктері бар оқушыны жұмысқа қосудың қыр-сырын есте сақтап, ескеруі керек. Көбінесе мұндай жасөспірім бүкіл топтың қарқынынан артта қалып, өзіне қол жетімді деңгейде тапсырмаларды орындай алады, бірақ бұл деңгей курстастарының пән мазмұнын игеру деңгейіне сәйкес келмейді. Өзіндік жұмыс оқытуды дараландыруға кең мүмкіндіктер береді, өйткені тапсырмалар жеке ерекшеліктерге байланысты өзгертіледі. Оқытушы білім алушының мақсат қоюға, міндеттерді тұжырымдауға, қойылған міндеттерді шешу тәсілдерін анықтауға, өз қызметінің нәтижелерін бағалауға жағдай жасайды. Мұндай даралау үдерісі жасөспірім үшін де, оның нормативті дамып келе жатқан құрдастары үшін де маңызды. Технологиялық деңгейде даралау принципі жеке тұлғаға бағытталған педагогикада, қолдау педагогикасында, оқытудағы рефлексиялық - белсенділік тәсілінде, жобалау қызметінің технологияларында, тьюторлық сүйемелдеу технологияларында көрініс табады. Инклюзивті білім берудің маңызды нәтижесі-өмірлік дағдыларды қалыптастыру. Әлеуметтік құзыреттілікті арттыруға бағытталған келесі технологияларды бөліп көрсетуге болады:

- әлеуметтік дағдыларды тікелей оқыту;
- еліктеу арқылы әлеуметтік дағдыларды қалыптастыру;
- топтық қызмет түрлерін, соның ішінде ойын түрлерін ұйымдастыру.

Оқу топтарында жұмыс істеу сияқты топтық белсенділікті ұйымдастырған кезде мұғалім жасөспірімдердің тиімді әлеуметтік өзара әрекеттесуіне ықпал ететін топтық белсенділікті жоспарлайды; топқа қатысушыларды таңдап – сол әрекетті енгізеді; әрекет барысында қажет болған жағдайда өзара әрекеттесу идеяларын ұсынады. Инклюзивті білім беру үдерісінде қол жеткізілген білім беру нәтижелерінің өзі де, оларға қол жеткізу процесі де бағалау пәні болып табылады. Ағымдағы бағалау нысанын таңдау оқытудың жалпы және арнайы мақсаттарымен, нақты оқу міндеттерімен, ақпарат алу мақсатымен айқындалады [2, 18-б.].

Қорытынды, инклюзияны қолдайтын дәлелдер даусыз. Қазіргі заман білім беру бағдарламасы инклюзивті білім беруді табысты іске асыру үшін қажетті жағдайларға өзгерістер енгізіліп, атап айтқанда - әрбір жеке білім алушының даралығын қабылдауды және оның ерекше қажеттіліктерін қанағаттандыруды қамтуы тиіс деген қорытынды жасауға болады.

Әдебиеттер тізімі:

1. Қазақстан инклюзивті білім беру. Асқарова А.Д. // <http://group-global.org/ru/publication/55939-inklyuzivnoe-obrazovanie-v-kazahstane>.
2. Білім беру ұйымдарының тәжірибесіне инклюзивтік педагогика мен енгізу жүйесінің қағидаларын дайындау. Әдістемелік ұсынымдар. –Астана: Ы. Алтынсарин атындағы Ұлттық білім академиясы. 2015 ж.
3. Инклюзивті білім беру жағдайында ерекше қажеттіліктері бар оқушылардың оқу жетістіктерін критериалды бағалау жүйесі, әдістемелік құрал.– Астана: - 2016 ж.
4. Педагогикалық университет «Первое сентября», 2013 ж.

УДК 376.42

КВЕСТ-ТЕХНОЛОГИЯ КАК СРЕДСТВО РАЗВИТИЯ СЛОВАРНОГО ЗАПАСА У ДЕТЕЙ С ЗАДЕРЖКОЙ ПСИХИЧЕСКОГО РАЗВИТИЯ

Лиходедова Людмила Николаевна

кандидат педагогических наук, профессор
кафедры педагогики, психологии и специального образования
педагогического института им. У. Султангазина
КРУ имени Ахмет Байтұрсынұлы, г. Костанай, Казахстан
E-mail: l.lihodedova@mail.ru

Плотникова Александра Владимировна

студентка 4 курса «ОП Специальная педагогика»
педагогического института им. У. Султангазина
КРУ имени Ахмет Байтұрсынұлы, г. Костанай, Казахстан
E-mail: plotnikova-aleksandra02@mail.ru

Аңдатпа

Мақалада психикалық дамуы тежелген балалардың сөздік қорын дамыту үшін квест технологиясын қолдану мәселесі қарастырылған. Логопед жұмысында квест технологиясын қолдану ерекше қажеттіліктері бар мектеп жасына дейінгі балалардың сөздік қорын тиімді дамытуға мүмкіндік беретіні түсіндіріледі.

***Түйінді сөздер:** квест технологиясы, ақыл-ой кемістігі, сөздік, арнайы мұғалім, логопедиялық жұмыс.*

Аннотация

В статье рассматривается вопрос использования квест-технологии с целью развития словарного запаса у детей с задержкой психического развития. Поясняется, что использование квест-технологии в работе логопеда позволяет эффективно развивать словарный запас дошкольников с особыми потребностями.

***Ключевые слова:** квест-технология, задержка психического развития, словарный запас, специальный педагог, логопедическая работа.*

Abstract

The article discusses the issue of using quest technology to develop vocabulary in children with mental retardation. It is explained that the use of quest technology in the work of a speech therapist makes it possible to effectively develop vocabulary in preschoolers with special needs.

***Key words:** quest technology, mental retardation, vocabulary, special teacher, speech therapy work.*

В настоящее время в работе специального педагога (логопеда) активно используются инновационные технологии. Вместе с тем, бесспорным является подход, опирающийся на использование игровых видов образовательных технологий для всестороннего развития детей дошкольного возраста с особыми потребностями. Игра для них является естественной формой и средством формирования речи, а, также, служит развитию всех познавательных процессов, инициативы, саморазвития.[1]

Современные дошкольники растут в мире компьютерной техники и гаджетов, что, несомненно, накладывает отпечаток на их развитие. Поэтому специальному педагогу необходимо подбирать такие методы и технологии работы, которые бы отвечали требованиям современности. Одной из таких является Квест-технология. Использование «квестов» позволяет уйти от традиционных форм обучения детей и расширить их образовательное пространство.

В образовательном процессе «квест-технология» появилась относительно недавно. Квест (от англ. Quest- «поиск, предмет поиска, поиск приключений») – это

вид сюжета (игрового, компьютерного...), в котором достижение намеченной цели связано с преодолением трудностей.

Квест-технология – это педагогическая технология, основанная на системно-деятельностном и личностном подходах, сочетающая технологии проблемного, проектного и игрового обучения, с целью достижения определенных учебных целей и ориентированная на формирование познавательной активности и мотивации учащихся, развитие их, как активны участников педагогического процесса. [2]

Любая образовательная ситуация, возникающая в процессе реализации заданий при проведении квест-технологии, решает и воспитательные задачи, дети учатся договариваться, совместно бесконфликтно принимать решения. У дошкольников совершенствуется, как умение мыслить, так и правильно выражать свои мысли, вырабатываются нравственные качества и этические представления, принятые в обществе, происходит усвоение и принятие социальных норм поведения.

В процессе квест-технологии дети используют различные виды речи, наблюдается тесная взаимосвязь монологической и диалогической речи. Также при выполнении заданий, решении поисковых задач совершенствуется взаимосвязь коммуникативных и речевых умений детей. Квест-технологии способствуют формированию и совершенствованию таких коммуникативных умений, как инициативность в диалоге, самостоятельность, способность правильно вступить в разговор, терпеливо выслушивать собеседника, активность, эмоционально-оценочное реагирование и т.д.[1]

Дошкольникам, особенно с задержкой психического развития, такая игровая форма очень интересна; дети погружаются в происходящее, демонстрируя высокую речевую активность. И интерес к игре у них сохраняется на протяжении всего процесса.

Квест-технология как один из самых увлекательных для детей видов деятельности, проводимых на различные темы, несомненно, способствуют расширению знаний в различных образовательных областях, развитию творческих способностей дошкольников. Все эти умения дадут ребенку возможность в элементарных формах прогнозировать своё общение, правильно ориентироваться на статус собеседника (друг, педагог, родители, незнакомый партнер, как сверстник, так и взрослый).

Классификация квестов:

По форме проведения квесты бывают:

- компьютерные – представляют собой интерактивную историю с главным героем (например, герой Спарк); при этом важнейшими элементами игры является «повествование» (сюжет) и обследование мира, а ключевую роль в игровом процессе играют решения головоломки и задач, требующих от игрока умственных усилий;

- веб-квесты – направлены на поиск и анализ веб-ресурсов, и создание веб-продукта (сайт, блок, виртуальный словарь и т.п.);

- QR-квесты направлены на использование QR-кодов;

- медиа-квесты направлены на поиск и анализ медиа-ресурсов. К такому виду квестов можно отнести фото и видео квесты;

- квесты на природе (улицах, парках и т.д.);

- комбинированные.

По режиму проведения квесты подразделяются: в реальном режиме, в виртуальном режиме, в комбинированном режиме.

По сроку реализации квесты различают: краткосрочные (цель: углубление знаний и их интеграция, рассчитаны на одно-три занятия); долгосрочные (цель: углубление и преобразование знаний, рассчитаны на длительный срок).

По форме работы: групповые, индивидуальные.

По предметному содержанию: моно квест, межпредметный квест.

По структуре сюжетов различают: линейные, штурмовые, кольцевые.

По информационно-образовательной среде: традиционная образовательная среда, виртуальная образовательная среда.

По доминирующей деятельности детей: исследовательский квест, информационный квест, поисковый квест, игровой квест.

В логопедической работе по развитию словарного запаса у детей с ЗПР используются самые разнообразные виды квестов. Все они строятся на основе следующих принципов:

1. *Принцип навигации.* Специальный педагог выступает как координатор процесса образования, направляет детей на правильное решение, но окончательные выводы дети делают самостоятельно. Логопед мотивирует детей на самостоятельный поиск информации.

2. *Принцип доступности заданий.* Все задания соответствуют возрастным и индивидуальным особенностям дошкольников с ЗПР.

3. *Принцип системности.* Задания логически связаны друг с другом, а также, с раннее выполняемыми заданиями.

4. *Принцип эмоциональной окрашенности заданий.* Образовательные и методические задачи спрятаны за игровыми приемами.

5. *Принцип интеграции.* Использование разных видов детской деятельности и интеграция образовательных областей при проведении квестов.

6. *Принцип разумности по времени.* Квесты в дошкольном возрасте могут быть краткосрочными, а также, занимать прохождение в течение нескольких дней.

7. *Принцип добровольности образовательных действий ребенка.* Логопеду необходимо так выстроить коррекционно-развивающий процесс, чтобы мотивировать ребенка настолько и в такой степени, которая позволит ему выполнять просьбы педагога (задания) добровольно. Для этого задания должны быть интересны детям.

8. *Принцип присутствия выбора и импровизационной составляющей.* Важно, чтобы ребенок воспринял задание, как результат собственного желания, для этого ему нужно предоставить выбор заданий и средств обучения.

Не всегда дети должны четко выполнять задания, которые дает логопед. Если что-то вдруг идет не так, логопед может менять, добавлять или убирать задания. Очень важна естественность происходящего в проведении квеста. разнообразие непредсказуемости, эмоционально позитивной окраски, не прогнозируемости влияет на появление и удержание детского интереса и мотивации.[2,3,4]

Главное преимущество квест-технологии в том, что такая форма организации деятельности ненавязчиво, в игровом, занимательном виде способствует активизации познавательных и мыслительных процессов участников. С помощью такой игры можно достичь образовательных целей: реализовать проектную и игровую деятельность, познакомить с новой информацией, закрепить имеющиеся знания, отработать на практике умения детей. Кроме того, соревновательная деятельность обучает детей взаимодействию в коллективе сверстников, повышает атмосферу сплоченности и дружбы, развивает самостоятельность, активность инициативность. Таким образом, квест-технология помогает реализовывать следующие задачи:

1. образовательные (участники усваивают новые знания и закрепляют имеющиеся);

2. развивающие (в процессе игры происходит повышение образовательной мотивации, развитие творческих способностей и индивидуальных положительных

психологических качеств, формирование исследовательских навыков, самореализация детей);

3. воспитательные (формируются навыки взаимодействия со сверстниками, толерантности, взаимопомощи и другие).

Помимо учебных задач, квест совершенствует коммуникативные, регулятивные и личностные качества учащихся: отрабатываются умения работать в группе, паре и повышается уровень самодисциплины. Дети учатся высказывать свое мнение и выслушивать мнение партнера, участвуют в принятии совместного решения. [2,4]

По итогам изучения научно-методической литературы и передового педагогического опыта было выявлено, что квест-технология объединяет в себе различные виды двигательной, познавательно-исследовательской, продуктивной, коммуникативной и музыкально-художественной деятельности, способствует активному развитию словарного запаса у дошкольников с задержкой психического развития.

Список литературы:

1. Матросова, Т.А. Формирование лексико-грамматического строя речи у дошкольников с задержкой психического развития: дис. канд. пед. н. - М., 2006. - 205 с.
2. Игумнова, Е. А. Квест-технология в образовании: Учеб. пособие / Е. А. Игумнова, И. В. Радецкая. – Чита, 2016. - 164 с.
3. Парамонова, Л.Г. О развитии словарного запаса у детей. – СПб.: «Издательство ООО «ДЕТСТВО-ПРЕСС», 2024. – 80 с.
4. Образовательная система EduQuest (ЭдуКвест) [электронный ресурс] – режим доступа: <http://educonsulting.org/eduquest/> (дата обращения: 27.01.2024).

УДК 376.1

РЕАЛИЗАЦИЯ ДИФФЕРЕНЦИРОВАННОГО ПОДХОДА В ИНТЕГРИРОВАННОМ ОБУЧЕНИИ ДЕТЕЙ С ЗАДЕРЖКОЙ ПСИХОЛОГИЧЕСКОГО РАЗВИТИЯ В УСЛОВИЯХ ОБРАЗОВАТЕЛЬНОГО ПРОЦЕССА В ОБЩЕОБРАЗОВАТЕЛЬНОЙ ШКОЛЕ

Липинская Евгения Эдуардовна

Учитель начальных классов
КГУ “Общеобразовательная школа №22 отдела
образования города Костаная”
Г.Костанай. Казахстан
Email: lipinskaya.e@bk.ru

Чингинина Светлана Сергеевна

Учитель начальных классов
КГУ “Общеобразовательная школа №22 отдела
образования города Костаная”
Г.Костанай. Казахстан
Email: chss67@mail.ru

Аннотация

В статье освещены вопросы методов организации и реализации дифференцированного подхода в обучении детей с задержкой психического развития в условиях интегрированного обучения в общеобразовательной школе. Дается подробный анализ содержания понятий “дифференцированный подход” и “дифференцированное обучение”

Ключевые слова: интегрированное обучение, дифференцированный подход, индивидуальный подход, дифференцированное обучение, задержка психического развития, индивидуальный подход, предметно-развивающая среда

Аңдатпа

Мақалада жалпы білім беретін мектепте психикалық дамуы тежелген балаларды интеграцияланған оқыту шарттары негізінде оқытуда сараланған тәсілді ұйымдастыру және жүзеге асыру әдістерінің мәселелері қамтылған. "Сараланған тәсіл" және "сараланған оқыту" ұғымдарының мазмұнына егжей-тегжейлі талдау жасалды.

Түйінді сөздер: интеграцияланған оқыту, сараланған тәсіл, жеке тәсіл, сараланған оқыту, психикалық дамудың кешігуі, жеке көзқарас, пәндік-дамыту ортасы

Abstract

The article covers questions of methodology of organizing and realizing the differentiated approach in educating the children with deviations in development in the conditions of the integrated training at rural school with little number of pupils. The detailed analysis of the phenomenological argument of concepts «differentiated approach» and «differentiated training» is given.

Key words: integrated training, differentiated approach, differentiated training, children with deviations in development, rural school, elementary school.

Государственная образовательная политика в современных социально-экономических условиях направлена на реализацию прав детей на получение качественного образования, на заботу о реализации права ребенка на полноценное и свободное развитие, необходимость обеспечения гарантии развития его потенциальных возможностей, права ребенка на достойное место в обществе. Современные требования общества к развитию личности диктуют необходимость более полно реализовать идею индивидуализации обучения, учитывающего готовность детей к школе, состояние их здоровья, индивидуально-типологические особенности. Построение учебно-воспитательного процесса с учетом особенностей каждого ребенка должно стать нормой работы общеобразовательной школы.

По данным различных исследований затруднения в обучении по тем или иным причинам испытывают от 15 до 40% учащихся начальных классов общеобразовательной школы; причем для более чем 50% неуспевающих школьников характерна задержка психического развития.

Проблема обучения и воспитания детей с задержкой психического развития (ЗПР) в условиях интеграции данной группы обучающихся в среду интеллектуально достаточных сверстников рассматривается в тесной связи со степенью сформированности их познавательных процессов, определяющих успешность обучения в целом.

Задержка психического развития - это такое нарушение нормального темпа психического развития, при котором ребенок, достигший школьного возраста, продолжает оставаться в кругу дошкольных интересов. Понятие «задержка» подчеркивает временной (несоответствие уровня развития возрасту) и временный характер отставания, который с возрастом преодолевается тем успешнее, чем раньше создаются условия обучения и воспитания детей данной категории. У детей с ЗПР обнаруживается отставание и своеобразие в развитии мыслительной деятельности, что выражается в несформированности таких операций, как анализ и синтез, в неумении выделять существенные признаки предметов и делать обобщение, в низком уровне развития абстрактного мышления. Негрубое недоразвитие речи может проявляться в нарушении звукопроизношения, трудностях звукового анализа слов и усвоении логико-грамматических конструкций, особенно характеризующих пространственные и временные категории, бедности и недостаточной дифференцированности словарного запаса. (С. Г. Шевченко). Особенности познавательной деятельности учащихся с ЗПР проявляются в

недостаточной сформированности внимания, в недостатках памяти. Также наблюдаются нарушения эмоционально-личностной сферы.

Дети с пониженной обучаемостью требуют особой формы учебной деятельности. Сегодня дети с отклонениями в развитии могут получить психолого-педагогическую помощь как в раннем, дошкольном, так и в школьном возрасте, но особую актуальность приобретает опыт оказания образовательных услуг для детей разных категорий в условиях обычных общеобразовательных учреждений (ОУ), т. е. в условиях социальнообразовательной интеграции, когда дети не только совместно проводят досуг, но и получают образование, находясь определенное время, большее или меньшее, среди нормально развивающихся сверстников на учебных занятиях или уроках.[3. С10]

Успешность обучения школьника с задержкой психического развития в общеобразовательном классе начальной школы зависит от того, как учитель начальных классов организует работу с данным учащимся, обучая при этом еще тридцать детей. Этот вопрос является одним из актуальных не только для членов педагогического коллектива, но и для родителей таких особенных детей. В большинстве случаев дети с такими проблемами рождаются в неблагополучных, асоциальных семьях, где родители не занимаются воспитанием и развитием ребенка. Это требует от учителя больших эмоциональных и физических усилий, затрат. Учителю следует использовать в работе опыт воспитания и обучения детей ЗПР в благополучных семьях где родители уделяют достаточное внимание и проявляют заботу о своем ребенке. Важно изучить жилищно – бытовые условия проживания детей, определить индивидуальные подходы к каждой семье. В помощь учителю должны быть приобщены психологи, логопеды и социальная служба школы. Педагог должен организовать развивающую предметно-пространственную среду с учетом всех современных требований нормативно-правовых документов. При создании развивающей предметно-пространственной среды, следует учитывать степень выраженности, проявления третичных дефектов. По мнению Василия Александровича Сухомлинского, «дети должны жить в мире красоты, игры, сказки, музыки, рисунка, фантазии, творчества». Именно в этом и заключается важность и необходимость создания предметно-развивающей среды в образовательном процессе, сбор информации о ребенке, консультирование всех участников сопровождения, реализация намеченного плана сопровождения, анализ полученной информации, совместная выработка рекомендаций.

Правильно организованная среда формирует позитивное отношение к окружающей обстановке у воспитанников с ЗПР, привлекает их внимание, способствует формированию ЗУН по всем образовательным областям.

Индивидуальный и дифференцированный подход в обучении детей с ЗПР позволяет оптимизировать учебный процесс, устранить перегрузку ученика, предотвратить школьные стрессы. Необходимо создать такие условия, чтобы каждый ученик мог полностью реализовать себя, удовлетворить свои образовательные потребности. Дифференцированное обучение позволяет уделить внимание коррекционным занятиям с сильными учащимися, обеспечить контроль за работой слабых учащихся, создать ситуацию успеха, повысить самооценку, уровень мотивации у каждого ученика.

Ушинский утверждал, что «деление класса на группы, из которых одна сильнее другой, не только не вредно, но и полезно, если наставник умеет, занимаясь одной группой, сам давать двум другим полезные самостоятельные упражнения».

На основании критериальной базы Чередова И. М. , поделив класс на три условные группы по характеру мыслительной деятельности, мы используем различные способы для реализации дифференцированного подхода. Прежде всего,

это дифференциация учебных заданий, использование специфических приемов обучения, среди которых

эмоциональная вовлеченность ребенка (проблемная ситуация, игровой момент, поисковая деятельность)

-актуализация имеющихся знаний (визуальная поддержка)

- предъявление дозированной помощи

-восполнение пробелов, образовательных дефицитов

- подготовка к восприятию учебного материала

- пошаговость, алгоритмизация

- поэтапность (выделение и отработка каждого этапа)

- визуализация (наглядные опоры, схемы, символы)

- усиление предметно-практической направленности (Нумикон, палочки Кюизенера, Логические блоки Дьенеша, счетный материал, математические бусы, математические кораблики)

- коррекционная направленность обучения

- систематическое повторение изученного (закрепление навыка)

- опора на жизненный опыт ребенка

Специфические приемы обучения позволяют задействовать все необходимые рецепторы: слух, зрение, обоняние, осязание, вкус.

Например, опора на разные анализаторы (числовой ряд через тело, перемещаемся по ряду), повышение осознанности (оречевление деятельности, обратная связь), дополнительный зрительный стимул (дать возможность прочитать, пощупать руками, дать яркий образ для запоминания), дозирование объема (адаптация упражнений, матрицы)

Коррекционно-развивающая направленность изучения предмета «Русский язык» предполагает успешное усвоение грамматических правил у детей с ЗПР, использование алгоритмов для закрепления навыка. Ребенку предлагается памятка, указывающая на последовательность совершаемых действий, по которой он многократно выполняет аналогичные задания до освоения правила. При этом материал в памятке должен быть максимально развернутым, «пошаговым».

«Пошаговое» предъявление инструкции:

1. Прочитай.

2. Определи орфограмму в словах с пропущенными буквами

3. Объясни, как подобрать проверочное слово к данным словам

4. Тебе нужно списать слова вставляя пропущенные буквы

5. Пиши по одному слову и доказывай правильность написания.

При объяснении нового материала или при формировании конкретного учебного навыка для детей с ЗПР выделяются дополнительные «шаги», которые могут отсутствовать у детей с нормативным развитием. Это позволяет детям с ЗПР понять связи в правиле или приеме.

Например, при решении примеров на сложение с переходом через десяток в пределах 20 учащиеся с ЗПР могут испытывать следующие трудности в решении простых примеров: $9 + 4$ Дети могут не видеть связи между составом числа 4 и найденным первым числом 1. Могут не понимать, что нужно найти число, с которым в сумме получится 10.

Пути выхода из данной ситуации могут быть предложены в пошаговой инструкции.

1 шаг – ребенок определяет, сколько нужно добавить до 10 к числу 9 прикладывает к 9

2 шаг – определяет состав числа 4, для этого использует первое найденное число, берет число 1 и перемещает под число 9. Находит второе число. Кладёт карточку с числом 3.

3 шаг – показывает последовательность выполняемых действий, перемещает карточки.

Для показа способа решения, образца рассуждения и оформления, использования приемов, облегчающих восприятие, используются карточки-помощницы, с выделением цвета разрядных слагаемых. Использование таких приёмов значительно облегчит работу учителя в работе с детьми ЗПР. Важно помочь учащимся поверить в свои силы в преодолении трудностей в усвоении учебного материала.

Каждый ребенок с задержкой психического развития является уникальной личностью и требует индивидуально – дифференцированного подхода. Развитие эмоционально–волевой сферы является важной частью коррекционного обучения. Формирование жизненных компетенций у детей с задержкой психического развития важный и длительный процесс. От учителя в общеобразовательном классе зависит установление добрых и хороших отношений между учениками с разным уровнем развития. Это требует от педагога изучения и знания интеллектуального потенциала и личностного своеобразия каждого ученика, проектирования на уроках и во внеклассное время таких видов деятельности, которые бы позволяли детям активно приложить свои силы, раскрыть потенциальные возможности, показать свою личностную привлекательность каждому члену классного коллектива. Учащиеся с психофизическими нарушениями не способны равняться в учебных успехах со своими сверстниками, но в классе могут оценить их трудолюбие, отзывчивость, дружелюбие, правдивость, доброту – те качества личности, которые свидетельствуют о человеческом достоинстве и добропорядочности. Учителю общеобразовательного класса, участвующему в социально-образовательной интеграции, важно знать специальные приемы и методики обучения учеников с задержкой психического развития, нарушением интеллекта, сенсомоторными нарушениями, использовать на уроках наглядный и раздаточный материал, проводить пропедевтическую работу с учениками с целью качественного усвоения ими образовательной программы. Результативность интегрированного обучения зависит от того, насколько реальны требования учителя к навыкам и умениям ребенка, насколько глубоко он знает его психологические особенности и способен к самовоспитанию и самообразованию.

Для самостоятельного существования в современном социуме важно воспитать культурную, зрелую личность, способную прожить свою жизнь ярко и разнообразно. А для этого ребенка необходимо научить жить в обществе разных людей, уметь достойно проживать разные жизненные ситуации. В специальной (коррекционной) школе, классе или группе даже самые лучшие учителя не могут в одиночку создать условия, обеспечивающие подлинную социализацию детей. Только в смешанном коллективе, состоящем из разных по личностным, характерологическим, поведенческим признакам детей и взрослых, ребенок с психофизическими нарушениями усваивает разнообразное ролевое поведение, участвует в различных социальных контактах, приобретает навыки автономии и самостоятельности, необходимые ему в последующей жизни. От слаженности работы всего педагогического коллектива в решении вопросов обучения, воспитания и сопровождения в конечном итоге зависит эффективность развития и обучения каждого ребенка, интегрированного в общеобразовательную среду.

Список литературы:

1. Ануфриев А.Ф., Костромина С.Н. Как преодолеть трудности в обучении детей. Психодиагностические таблицы. Психодиагностические методики. Коррекционные упражнения. — М.: Ось-89, 1997 - 224 с. (Практическая психология).[с1]
2. Романова, О. А. Психолого-педагогическое сопровождение детей младшего школьного возраста с задержкой психического развития / О. А. Романова. – Текст : непосредственный // Молодой ученый. – 2020. – № 50 (340). – С. 509-511. – URL: [1, с. 5].
3. С. Б. Нарзулаев, Л. А. Шуклова Проблемы обучения детей с задержкой психического развития в условиях общеобразовательного учреждения. Вестник ТГПУ. 2011. Выпуск 2 (104) с 39
4. Основы интегрированного обучения : пособие для вузов / Е. А. Екжанова, Е. В. Резникова: Дрофа; Москва; 2008 ISBN 978-5-358-04651-1. С.10
5. Чередов И.М. О дифференцированном обучении на уроках [Текст] / Ом. обл. отд-ние Пед. о-ва РСФСР. - Омск : Зап.-Сиб. кн. изд-во. Ом. отд-ние, 1973. - 155 с.; 20 см.

УДК 376.1

**РАЗВИТИЕ ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫХ МЕТОДИК И ПЕДАГОГИЧЕСКИХ СТРАТЕГИЙ
ДЛЯ ЭФФЕКТИВНОГО ОБУЧЕНИЯ И ВОСПИТАНИЯ МЛАДШИХ ШКОЛЬНИКОВ С
ОСОБЫМИ ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫМИ ПОТРЕБНОСТЯМИ**

Лясота Светлана Вячеславовна

магистр педагогического образования, учитель-логопед
КГУ «Основная средняя школа №14
отдела образования города Костаная»
Управления образования акимата
Костанайской области, г.Костанай, Казахстан
E-mail: s.lyassota@mail.ru

Тулбаева Алия Фазылхановна

учитель начальных классов
КГУ «Основная средняя школа №14
отдела образования города Костаная»
Управления образования акимата
Костанайской области, г.Костанай, Казахстан
E-mail: aliya111971@yandex.kz

Аннотация

Дети с особыми образовательными потребностями – это дети, нуждающиеся в получении специальной психолого-педагогической помощи и организации особых условий при их воспитании и обучении. Стремительно развивающиеся изменениями в экономике и обществе требуют сегодня от человека умения быстро адаптироваться к новым условиям, находить оптимальные решения сложных вопросов, проявляя гибкость и творчество, не теряя в ситуации неопределенности, уметь налаживать отношения с разными людьми. Задача школы – подготовить учеников особыми образовательными потребностями уверенно чувствовать себя в самостоятельной жизни.

Ключевые слова: особые образовательные потребности, инклюзия, активация, мотивация.

Аңдатпа

Арнайы білімдік қажеттіліктері бар бала - бұл олар, олардың тәрбиелеуі мен оқуы үшін арнайы психологиялық және педагогикалық көмек көрсету мен оларды тәрбиелеу мен оқу үшін арнайы шарттарды ұйымдастыру қажетті балалар. Экономика мен әлеуметтік өзге басқаруда шатты өзгерістермен күресу жатамында, бұл кезде адамдан жаңа мәртеу қабілеттерін, қиын сұраулардың оптималды шешімдерін тез жасауға, көмекшілік және творчествоні көрсетуге,

белгісіздік меңгерілмейді, өзін-өзіне белсенді жасау қабілетін қалыптау қажет. Мектептің міндеті - арнайы білімдік қажеттіліктері бар оқушыларды шынайы өмірінде сенімді сезу үшін дайындау.

Түйінді сөздер: арнайы оқу қажеттіліктер, инклюзия, активация, мотивация.

Abstract

Children with special educational needs are those who require special psychological and pedagogical support, as well as the organization of specific conditions for their upbringing and education. Rapidly evolving changes in the economy and society today demand from individuals the ability to quickly adapt to new conditions, find optimal solutions to complex issues, demonstrate flexibility and creativity, all while not losing composure in situations of uncertainty, and being able to build relationships with different people. The task of the school is to prepare students with special educational needs to confidently navigate independent life.

Key words: special educational needs, inclusion, activation, motivation.

Обучающиеся с особым и образовательными потребностями (далее ООП) – это дети, состояние здоровья которых препятствует освоению образовательных программ вне специальных условий обучения и воспитания. Группа школьников с ООП чрезвычайно неоднородна. Это определяется, прежде всего, тем, что в нее входят обучающиеся с разными нарушениями развития: нарушение слуха, зрения, речи, опорно – двигательного аппарата, интеллекта, с выраженными расстройствами эмоционально – волевой сферы, с задержкой и комплексными нарушениями психического развития. Таким образом, самым главным условием в работе с такими обучающимися является индивидуальный подход с учетом специфики и здоровья ребенка.

В нашей основной средней школе №14 обучаются школьники с тяжелыми нарушениями речи и с задержкой психического развития. Прежде чем изучить наших учащихся, мы, учителя, знакомимся с личными делами и со справками ПМПК в которых прописаны рекомендации для обучения, чтобы выяснить особенности познавательной деятельности каждого обучающегося, такие стороны, как целенаправленность, устойчивость, сознательность, качество речи и уровень знаний и навыков. Работа учителя в школе построена на следующих общих правилах и принципах: 1) индивидуальный подход к каждому ученику; 2) чередование умственной и практической деятельности; использование красочного дидактического материала и разнообразной наглядности; 3) использование методов, активизирующих познавательную деятельность учащихся; 4) проявление педагогического такта, поощрение за успехи, даже самые маленькие, воспитание в ребенке веры в собственные силы.

У большинства наших учеников отмечается недостаточный уровень познавательной активности, сниженный уровень работоспособности и самостоятельности. Поэтому мы постоянно находимся в поиске активных форм и приемов обучения. К ним стоит отнести игровые ситуации, дидактические игры, игровые тренинги, психогимнастику и логоритмику. Естественная игровая среда, в которой отсутствует принуждение и есть возможность для каждого обучающегося найти свое место, проявить инициативу и самостоятельность, реализовать свои способности и образовательные потребности, является оптимальной для достижения этих целей.

При подборе содержания занятий для учащихся с ООП нами учитывается, с одной стороны, принцип доступности, а с другой стороны, не допускать излишнего упрощения материала. Так как группа школьников в классе неоднородна, то задачей учителя является отбор содержания в каждой конкретной ситуации и подходящих к этому содержанию и возможностям учащихся методов и форм организации обучения. Наиболее приемлемыми методами в практической работе учителя с учащимися, имеющими ООП, считаем репродуктивный объяснительно – иллюстративный, частично – поисковый, методы самоконтроля и взаимоконтроля. Активные методы обучения, игровые методы очень гибкие методы, многие из них

можно использовать с разными возрастными группами и в разных условиях. Если привычной и желанной формой деятельности для ребенка является игра, значит, надо использовать эту форму, особенно в первом классе, объединив учебно – воспитательный процесс и игру. Приведем пример, как возможно использовать стихи, загадки, потешки для развития фонематического слуха. Учитель голосом, интонацией выделяет звуки, имитирующие голоса животных, и обязательно требует их повторение: «Кто на ёлке, на суку счёт ведет: «Ку-ку, ку-ку?» (Е.Трутнева)», «Рано- рано поутру пастушок: «Ту-ру-ру-ру», а коровки ему в лад затынули: «Му-му-му!» (К. Чуковский)».

В момент поступления в школу не у всех учащихся сформирована фразовая речь. Работа по усвоению термина «слово» начинается с названия отдельных предметов, когда слово выступает изолированно вне предложения. Учитель на доске, а ученики на парте выкладывают столько полосок, сколько названо слов. Только после такой предварительной работы можно предлагать любые слова без наглядного подкрепления.

Роль мотивации в успешном обучении учащихся с ООП трудно переоценить. Высокая позитивная мотивация может играть роль компенсирующего фактора в случае недостаточно высоких способностей обучающегося, однако, в обратном направлении этот принцип не работает. Никакие способности не могут компенсировать отсутствие учебного мотива или его низкую выраженность и обеспечить значительные успехи в учебе.

Формой организации совместной деятельности учителя и учащихся является урок. В ходе урока учитель может использовать различные методы и приемы обучения. Каждый из нас имеет свой накопленный годами дидактический материал, который мы используем на каждом уроке. Приведем пример некоторых из них. На уроках математики и русского языка пользуемся сигнальными карточками, карточками с определенными заданиями, кругами разного цвета по звукам, карточками с буквами. Удобны подобные карточки тем, что сразу видна работа каждого ученика. Очень удобны в работе учебный материал на магнитиках (буквы, геометрические фигуры, цифры). Их мы используем в разгадывании кроссвордов, заданий, требующих соревновательных моментов [1].

На определенном этапе учебный материал обучающиеся воспринимают с закрытыми глазами. Так, например, на уроках математики при изучении геометрических фигур предлагаем детям тактильно определить их, на уроке познания мира – назвать правильно фрукты и овощи, при изучении темы «Природные явления» обучающиеся с закрытыми глазами слушают шорох падающих листьев, звуки дождя, раскаты грома и т.д., после чего им необходимо правильно назвать явление природы, звуки которого они услышали. На уроке русского языка – работа с деформированным предложением, на математике – найти ошибки в числовом ряду.

Идя в ногу со временем, в своей работе мы так же используем и информационно – коммуникативные технологии. Очень удобным представляется использование программы создания презентаций. На слайдах мы размещаем и картинный материал, цифровые фотографии, тексты. Можно добавить музыкальное и звуковое сопровождение. При такой работе включаются три вида памяти: зрительная, слуховая и моторная. Для смены вида деятельности уместно использование картинного материала, это необходимо для развития зрительного восприятия, внимания, памяти, активизации словарного запаса, развития связной речи.

В современной педагогической науке под рефлексией обычно понимают самоанализ деятельности и её результатов. В педагогической литературе существует следующая классификация видов рефлексии: 1) рефлексия настроения

и эмоционального состояния; 2) рефлексия содержания учебного материала (её можно использовать, чтобы выяснить как ученики осознали содержание пройденного материала); 3) рефлексия деятельности (ученик должен не только осознать содержание материала, но и осмыслить способы и приёмы своей работы, уметь выбрать наиболее рациональные). На занятиях с обучающимися с особыми образовательными потребностями наиболее часто используется рефлексия настроения и эмоционального настроения. В первом случае на партах лежат две карточки разного цвета (синий – обозначает грустное настроение, красный – хорошее). Учащиеся показывают карточки в начале урока и в конце. В данном случае учитель может проследить эмоциональное настроение ученика в ходе урока. Это необходимо педагогу для корректировки своей деятельности. Второй вариант рефлексии – по окончании урока ученикам предлагается поднять (или нарисовать самим) карточки – смайлики с разным изображением лица.

Разнообразие существующих методов обучения позволяет учителю чередовать различные виды работы. Переключение с одного вида деятельности на другой предохраняет от переутомляемости, и в то же время, не даёт отвлечься от изучаемого материала, а также обеспечивает его восприятие с различных сторон. Средства активации необходимо использовать в системе, которая, объединив содержание, методы и формы организации обучения и воспитания, позволит стимулировать различные компоненты учебной и коррекционно – развивающей деятельности учащихся с особыми образовательными потребностями [2].

Коррекционно – развивающие уроки способствуют работе всех высших психических функций, мышления, памяти, речи, восприятия, внимания, направлены на решение целей и задач урока. В содержание урока включаем специальные коррекционные упражнения: на концентрацию внимания даём задание «Найди ошибку»; на словесно – логическое обобщение – «Времена года»; на слуховое восприятие – «Помоги себе сам» и т.д.

Устойчивый интерес к учебной деятельности у обучающихся с особыми потребностями формируется через проведение уроков – путешествий, уроков – игр, уроков – викторин. Например, на уроке рисования предложить сделать прогулку в фруктовый сад. С помощью загадок и ребусов назвать известные фрукты. Или приглашенному сказочному герою посчитать количество предметов, слогов, букв. Предлагаем детям чтение «по полубуковке» (половина слова (верхняя или нижняя) закрываются). Либо необходимо расшифровать слово по цифрам, каждая буква имеет свое цифровое значение.

Здоровье – это состояние полного физического, психического состояния, а не просто отсутствие болезней или физических дефектов. Поэтому на каждом уроке мы применяем здоровьесберегающие технологии. В своей практической деятельности используем упражнения для снятия нервного напряжения, разминки, музыкально – ритмические гимнастики («Солнышко», «Тепло рук»), расслабление мышц шеи («Посмотри вокруг», «Воздушный шар»), мышцы ног («Кто выше», «Мы самые сильные»), быстрое снятие эмоционального и физического напряжения («Тишина»), расслабление всего организма («Бубенчик», «Кто за мной»), а также упражнения на развитие эмоциональной сферы («Шёл по улице чудак», «Гимнастика», «Песенка по кругу», «Хорошее настроение»).

В последнее время особую актуальность приобрели вопросы профессионального образования лиц особыми образовательными потребностями. В своём послании президент РК Касым – Жомарт Кемелевич Токаев говорит: «Надо усилить внимание к нашим гражданам с особыми образовательными потребностями. Для них Казахстан должен стать безбарьерной зоной. Позаботиться об этих людях, которых немало, - наш долг перед собой и обществом. Во всем мире этим занимаются. Люди

с особыми образовательными потребностями могут работать на предприятиях бытового обслуживания, пищевой промышленности, сельского хозяйства. Мы вовлечем их в активную жизнь, они будут осознавать себя членами общества, полезными работниками.

Стремительно развивающиеся изменениями в экономике и обществе требуют сегодня от человека умения быстро адаптироваться к новым условиям, находить оптимальные решения сложных вопросов, проявляя гибкость и творчество, не теряя в ситуации неопределенности, уметь налаживать отношения с разными людьми. Задача школы – подготовить учеников с особыми образовательными потребностями уверенно чувствовать себя в самостоятельной жизни. И это мы делаем с первых дней их приобретения в стенах школы.

Список литературы:

1. Артюшенко Н. П. Роль психолого-медико-педагогической комиссии в реабилитации детей с ограниченными возможностями здоровья средствами инклюзивного образования.
2. Баранова О.И., Десятниченко И.А. Система работы учителя начальных классов по воспитанию толерантности младших школьников // Историческая и социально-образовательная мысль. Научный журнал. Том 8 № 2/2. 2016. С.128-134.
3. Бойков Д.И. Инклюзивное образование в информационном обществе: проблемы и перспективы.
4. Годовника Л.В. Условия интегративного образования детей с нарушениями развития // Педагогика. 2008. № 8.
5. Зубарева Т.Г. Развитие профессиональной компетентности специалистов в области инклюзивного образования.
6. Малофеев Н.Н. Система специального образования на этапе модернизации // Дефектология. 2011. № 2.
7. Семаго М.М., Семаго Н.Я., Дмитриева Т.П. Инклюзивное образование: от методологической модели к практике.

УДК 376.1

ИНДИВИДУАЛЬНЫЙ ПОДХОД К КАЖДОМУ УЧЕНИКУ В КОНТЕКСТЕ ИНКЛЮЗИВНОГО ОБРАЗОВАНИЯ: АКТИВНЫЕ ФОРМЫ, МЕТОДЫ И ПРИЕМЫ ОБУЧЕНИЯ В НАЧАЛЬНОЙ ШКОЛЕ

Макрушина Олеся Витальевна

педагог-исследователь, учитель начальных классов
КГУ «Общеобразовательная школа №19
отдела образования города Костаная»
Управления образования акимата
Костанайской области
г.Костанай, Казахстан
E-mail: Olesaj87@mail.ru

Жанабекова Айнагуль Касымхановна

педагог-эксперт, учитель начальных классов
КГУ «Общеобразовательная школа №19
отдела образования города Костаная»
Управления образования акимата
Костанайской области
г.Костанай, Казахстан
E-mail: aynagul.zhanabekova.70@mail.ru

Аңдатпа

Бұл мақалада бастауыш мектеп контекстінде әр оқушыға жеке көзқарасты қолдана отырып, инклюзивті білім беруді ұйымдастыру мәселесі қарастырылады. Автор инклюзивті білім беру талаптарын ескере отырып, әр оқушының жеке қажеттіліктеріне бейімделген оқытудың белсенді формаларын, әдістері мен әдістерін сипаттайды.

Түйінді сөздер: жеке көзқарас, инклюзивті білім, белсенді әдістер, дидактикалық ойындар.

Аннотация

В данной статье рассматривается вопрос организации инклюзивного образования с применением индивидуального подхода к каждому ученику в контексте начальной школы. Автор описывает активные формы, методы и приёмы обучения, адаптированные под индивидуальные потребности каждого ученика, с учётом требований инклюзивного образования.

Ключевые слова: индивидуальный подход, инклюзивное образование, активные методы, дидактические игры.

Abstract

This article examines the issue of organizing inclusive education with an individual approach to each student in the context of primary school. The author describes the active forms, methods and techniques of teaching adapted to the individual needs of each student, taking into account the requirements of inclusive education.

Key words: individual approach, inclusive education, active methods, didactic games.

Организация инклюзивного образования является одной из актуальных проблем в Республике Казахстан. В законе Республики Казахстан «Об образовании» оно трактуется, как обеспечение равного доступа к образованию всех обучающихся с учётом особенностей и возможностей каждого [1]. Образование выступает здесь как «матрица возможностей», поле выбора человеком того или иного направления, стимул к самосовершенствованию и саморазвитию. Проблематика рассматриваемых вопросов в области инклюзивного образования достаточно широка и получает отражение в трудах разных авторов как в Республике Казахстан, так и за рубежом. Однако, условия использования дидактического инструментария в ходе учебного процесса с детьми с особыми образовательными потребностями рассмотрены недостаточно. Для практической педагогической деятельности обоснованный и оптимальный выбор методов и технологий имеет принципиальное значение, так как от него зависит результативность процесса обучения. В связи с этим представляется необходимым рассмотреть потенциал технологий и активных методов обучения, с точки зрения продуктивного их использования на уроках в начальной школе рамках инклюзивного образования.

Одной из первостепенных задач инновационной стратегии является создание благоприятной образовательной среды, в которой каждый ребёнок может раскрыть свой потенциал. Это требует не только стандартного оборудования и учебных материалов, но и разработки индивидуальных заданий на каждый урок с учётом требований каждого ученика. Такие задания должны быть гибкими и адаптивными, чтобы соответствовать особым потребностям каждого ребёнка.

Ещё одним важным фактором инновационной стратегии обучения и воспитания в инклюзивной начальной базе является использование новых технологий. Технологии позволяют не только сделать обучение более интересным и доступным для всех детей, но и создать дополнительные возможности для индивидуальной работы с каждым учеником. Например, с помощью компьютерных программ и специализированных приложений можно контролировать прогресс каждого ребёнка, а также осуществлять коррекцию обучения под его нужды.

В своей работе мы используем разные активные формы, приёмы и методы обучения, с учётом требований каждого ученика, такие как:

- поэлементная инструкция;
- планы, алгоритмы и схемы выполнения (наглядные и словесные);

- альтернативный выбор (из предложенных вариантов правильный);
- речевой образец, ИКТ, видеофрагменты;
- демонстрация действий;
- чередование лёгких и трудных заданий (вопросов);
- обращение к учителю с вопросами;
- кроссворды и ребусы.

«Пошаговое» предъявление материала, заучивание малыми порциями, дозированная помощь взрослому, использую интересный и красочный дидактический материал, и средства наглядности. Приём многократного повторения. Использую специальные приёмы коррекционного воздействия на эмоциональную и познавательную сферы: игровые ситуации, игровые тренинги.

Каждые 20 минут физкультминутки, каждые 7 минут смена видов деятельности. Не стоит забывать о психогимнастике и релаксации, которые позволяют снять мышечные спазмы и зажимы, особенно в области лица и рук.

На своих уроках проводим рефлексию настроения и эмоционального состояния. Например, «Дерево чувств» учащимся предлагаю повесить на дерево яблоки красного цвета, если они чувствуют себя хорошо, комфортно, или зелёного, если ощущают дискомфорт. Так в начале урока активные методы позволяют мне создать психологический настрой обучающихся на урок, способствует формированию исходной мотивации, вовлечению всех обучающихся в учебный процесс, созданию ситуации успеха.

С этой целью в начале урока используем различные приветствия: - Давай наш урок начнём с пожелания друг другу добра. Я желаю тебе добра, ты желаешь мне добра, мы желаем друг другу добра. (При этом передаётся мяч из рук в руки). Если будет трудно я тебе помогу.

Эффективны следующие методы обучения:

1. Метод «Пометки на полях» использую при ознакомлении с новым материалом. Он позволяет ученику отслеживать своё понимание прочитанного задания или текста. Например, V информация, которая известна, новые знания, новая информация? что осталось непонятным. Чтение будет не привычное, пассивное, а активное и внимательное.

2. Эффективен приём использование сигнальных карточек:

! У меня все получается.

? Требуется помощь.

3. Особенно эффективен метод моделирования, на котором я бы хотела остановиться подробнее. На уроках литературного чтения и познания мира я использую мнемотаблицы.

Цель моделирования обеспечить успешное усвоение ребёнком знаний об особенностях объектов окружающего мира и мира природы, их структуре, связях и отношениях, существующих между ними, знаний об окружающем мире, эффективное запоминание структуры рассказа, сохранение и воспроизведение информации, и, конечно, развитие речи.

Для тренировки памяти используется приём многократного повторения. При ознакомлении с природными зонами Республики Казахстан, мы используем мнемотаблицы, содержащие информацию об особенностях животного, растительного мира, климатических условий данной местности. Такие мнемотаблицы учатся составлять и ребёнок. Модельные схемы служат своеобразным зрительным планом, помогающим ребёнку выстроить последовательный рассказ, который отражает структуру, связи и отношения данного объекта природы. Символическое изображение природных зон на карте помогает сформировать у детей представление об их последовательном расположении по

территории Земли. Развитию речи и памяти способствует периодическое обращение к большим и малым опорам.

Мнемотаблица - это схема, в которую заложена определённая информация. Применение мнемотаблиц значительно сокращает время обучения и одновременно способствует развитию основных психических процессов памяти, внимания, образного мышления.

Можно выделить несколько этапов работы с таблицами:

Этап 1: Рассматривание таблицы и разбор, что в ней изображено.

Этап 2: Перекодирование информации, т.е. преобразование из абстрактных символов в образы.

Этап 3: Пересказ, т.е. происходит отработка метода заполнения.

Этап 4: Графическая зарисовка мнемотаблицы.

Этап 5: Воспроизведение ребёнком информации по схеме.

Использование наглядного моделирования предполагает соблюдение определённых требований:

1. Модель вводится в обиход обучающихся при условии сформированности представлений о свойствах и признаках объекта;

2. Дети должны принимать непосредственное участие в моделировании данного объекта или явления;

3. Модель должна быть наглядна и доступна детям в повседневной жизни;

4. Модель должна отражать только основные качества предмета или явления;

5. Одновременно можно использовать модели только одного вида.

Метод наглядного моделирования можно с успехом применять при ознакомлении детей с животным и растительным миром, с природными явлениями, а также при организации различных дидактических игр познавательно-речевой направленности. Условные обозначения явлений природы, признаков сезона помогают сформировать у ребёнка обобщённое представление об основных характеристиках времён года. В качестве предметных моделей на занятиях по ознакомлению с окружающим миром можно использовать глобус (модель Земли), аквариум (модель водоёма), макеты природных зон. Данный вид моделей наглядно отражает основные характеристики природного объекта, упрощает процесс усвоения пройденного материала[2].

Модельные схемы служат своеобразным зрительным планом, помогающим детям выстроить последовательный рассказ, который отражает структуру, связи и отношения данного объекта природы. Символическое изображение природных зон на карте помогает сформировать у детей представление об их последовательном расположении по территории Земли.

Приведу примеры нескольких мнемотаблиц. Подобные таблицы может составлять учитель по любым темам, учитывая индивидуальные особенности ребёнка или по материалу, который вызывает наибольшие затруднения. Такие таблицы с удовольствием составляют ученики сначала дома с родителями, затем самостоятельно. Их можно использовать на разных этапах урока: при объяснении нового материала, на этапе закрепления и актуализации знаний, при проверке домашнего задания. Цель данной работы: обеспечить эффективное запоминание, сохранение и воспроизведение информации через метод наглядного моделирования, через целенаправленные действия с дидактическим материалом, многократное повторение практических и умственных действий, наглядно-действенный показ (способа действия, образца выполнения), подражательные упражнения, дидактические игры, создание условий для применения полученных знаний и навыков в общении, предметной деятельности, в быту.

Дидактическая игра «Пищевые цепочки».

Цель: обобщить знания детей о взаимосвязях и взаимодействии животных данной природной зоны. Условия игры: детям предлагается составить цепипитания животных определённой природной зоны.

Дидактическая игра «Животные».

Используются карточки с силуэтным изображением представителей классов животного мира. Цель: обобщить и закрепить знания детей о классах животного мира, учить классифицировать их по характерным признакам. Условия игры: дети, получив карточку с изображением животного, должны занять место, соответствующее классу этого животного.

Дидактическая игра «Хищники, травоядные, всеядные».

Используются условные обозначения хищных, травоядных и всеядных животных. Цель: учить классифицировать животных по типу питания. Условия игры: получив карточку с изображением животного, дети помещают ее рядом с символом определённого типа питания животных.

Словесная игра «Расскажи о животном».

Цель: учить детей составлять описательные рассказы о представителях классов животного мира по опорной схеме (мнемотаблице), учить выделять их характерные особенности (внешний вид, образ жизни, размножение, среда обитания и т.д.).

Дидактическая игра «Найди место на карте».

Цель: закрепить названия и порядок распространения природных зон Республики Казахстан. Условия игры: сначала детям предлагается выбрать карточку с символом заданной природной зоны, затем поместить ее на карту Казахстана, соблюдая последовательность расположения по территории страны [3].

Таким образом, метод наглядного моделирования обеспечивает успешное усвоение детьми знаний об особенностях объектов природы, их структуре, связях и отношениях, существующих между ними, способствует развитию речевых навыков, психических процессов и в целом интеллектуальному развитию.

Освоение эффективных методов обучения и воспитания в инклюзивной начальной школе помогает создать адаптивную и гибкую систему образования, которая даёт каждому ребёнку возможность получить качественное образование и ограничить свои способности. Внедрение таких стратегий требует участия всех участников образовательного процесса - педагогов, родителей, администрации школ и специалистов. Только таким образом можно достичь максимального результата и создать инклюзивную среду, в которой каждый ребёнок будет считать себя уважаемым и достойным членом общества.

Список литературы:

1. Закон Республики Казахстан «Об образовании» от 27 июля 2007 года № 319-III.
2. Самсонова Е.В., Дмитриева Т.П., Хотылева Т.Ю. Основные педагогические технологии инклюзивного образования. – М.: Педагогический университет «Первое сентября», 2013. – 36 с.
3. Черевичная Н.Н. Использование игровых технологий в учебно-воспитательном процессе в условиях инклюзивного образования. – Открытый урок. 1 сентября.

ӘОЖ 376.1

ҚАЗАҚ ТІЛІ МЕН ӘДЕБИЕТІ САБАҚТАРЫНДА ИНКЛЮЗИВТІ ОҚЫТУ ӘДІСТЕРІН ҚОЛДАНУДЫҢ ТИІМДІЛІГІ

Махметова Сауле Максұтовна
Раисова Жанагуль Жандыльдыевна
№1 мектеп-лицейінің мұғалімдері
Қостанай қ., Қазақстан
E-mail: raisova_1983@mail.ru

Аңдатпа

Бұл мақаланың өзектілігі ерекше білім беру қажеттіліктері бар балаларды білім беру үрдісінде оқыту ерекшелігі айтылған. Мұнда мектеп мұғалімінің инклюзивтік білім беру іс-әрекетінде кездескен қиындықтары мен жетістіктері, оқыту әдіс-тәсілдерінің тиімді қолдануы туралы пікірлері айтылған.

Түйінді сөздер: инклюзивті оқыту, әдіс, тиімді, құндылық, сөз.

Аннотация

Актуальность данной статьи заключается в специфике обучения детей с особыми образовательными потребностями в образовательном процессе. Здесь высказываются мнения школьного учителя о трудностях и достижениях, с которыми он столкнулся в инклюзивной образовательной деятельности, об эффективном использовании методов и приемов обучения.

Ключевые слова: инклюзивное обучение, метод, эффективный, ценность, слово.

Abstract

The relevance of this article lies in the specifics of teaching children with special educational needs in the educational process. Here, the opinions of the school teacher are expressed about the difficulties and achievements that he faced in inclusive educational activities, about the effective use of teaching methods and techniques.

Key words: inclusive learning, method, effective, value, word.

Инклюзивті білім беру – барлық білімалушылардың не тәрбиеленушілердің ерекше білім беру қажеттіліктері мен жеке мүмкіндіктерін ескере отырып, тәрбие мен оқытуға тең қол жеткізуін қамтамасыз ететін үрдіс. Ал ерекше білім беру қажеттіліктері бар балалар дегеніміз – денсаулығына байланысты білім алуда ұдайы және уақытша қиындық көріп жүрген арнайы, жалпы білім беретін оқу бағдарламалары мен қосымша білімнің білім беру бағдарламаларын қажет ететін балалар [1. б.10].

Инклюзивті білім беру жағдайында ерекше білім беру қажеттіліктері бар балаларды оқытуда баланың ерекшеліктері ескеріліп, жеке оқу жоспары мен жеке бағдарлама әзірленеді [1. б.12].

Білім берудің жаңа мазмұны жаңартылған бағдарлама болып табылады. Қазіргі уақытта Қазақстанда білім берудің жаңа үлгісі қалыптасып болды. Жаңа бағдарламаның мақсаты – құрмет, ынтымақтастық, ашықтық, азаматтық, жауапкершілік және тағы басқа адами құндылықтарға тәрбиелеу. Қазіргі кезде оқушының өз бетімен ізденуі – оқу үдерісіне қойылатын талаптардың бірі. Сондай-ақ мұғалім бұрынғыдай ереже бойынша егжей-тегжейлі түсіндіріп отырмайды, керісінше оқушының өзі ізденуіне жағдай жасайды. Осы талаптарды орындау үшін қазақ тілін оқытып-үйрету көптеген ізденістерді оқытудың инклюзивті әдіс-тәсілдерін тиімді пайдалануды қажет етеді.

Бірақ қолдану керек екен деп оңды солды шашыранды қолдана беру дұрыс емес. Сондықтан оқытудың инклюзивті әдістерін таңдағанда бірқатар критерийлерді басшылыққа алуға болады, атап айтсам, оқу мақсаттары мен міндеттеріне, принциптеріне сәйкестігіне, зерттелетін тақырыптың мазмұнының сәйкестігіне, білім алушылардың мүмкіндіктерінің сәйкестігіне, оқыту шарттары мен уақытына сәйкестігін ескерген жөн. Ұсынылған критерийлер негізінде оқытудың инклюзивті

әдістерін таңдау туралы шешім қабылдауда (оңай, орташа, күрделі) деңгейлерді және стереотипті, стихиялық, оңтайлы шешімдерді ажыратуға болады.

Білім берудегі инклюзия оқу орындарына мыналар үшін енгізіледі:

- ерекше қажеттіліктері бар балалардың білімге кедергісіз қол жеткізуін және қабілеттерінің толыққанды дамуын қамтамасыз ету;
- ерекше білім беру қажеттіліктері бар балаларды сараланған психологиялық-педагогикалық сүйемелдеуді қамтамасыз ету;
- ерекше қажеттіліктері бар балаларда табиғи әлеуметтік бейімделу үшін кеңістік жасау;
- гуманитарлық педагогика принциптерін іске асыру;
- жалпы білім беретін оқу орындарында оң микроклимат құру және ерекше қажеттіліктері бар балалар мен басқа оқушылар арасындағы белсенді тұлға аралық қарым-қатынасқа ықпал ету [2. б.9].

Оқыту мен тәрбиелеу барысында білім алушының ерекшеліктері мен қабілетінің, қызығушылығы мен бейімділігінің, білім алуға дайындығының айырмашылығына негізделгенде ғана мұғалім икемді және мобильді болады және әрбір оқушыға жеке көзқараспен қарауға, сыныпты жалпы белсендіруге ықпал етуге мүмкіндік береді». Инклюзивті әдістерді қолдану өзара түсіністікті өзара әрекеттестікті өзара қамтамасыз етіп, сабақ барысында материалды жақсы меңгеретіндей етіп, оқушының ой-пікірін айту, қарым-қатынас жасау, мінез-құлық машығын қалыптастырады. Сонымен қатар инклюзивті әдіс оқытудың әлеуметтік мәнін, оқушының рухани өсуін, адамгершілік жағынан дамуын, ынтымақтастық ортақ мақсат пен қағидалар негізінде біріктіруге ықпал жасайды. Инклюзивті әдістерді қолдану кезінде оқушылардың тыңдаушы емес, қатысушылар болуы, рөлге енуі, танымының қалыптасуы қарастырылады. Демек, оқытудың инклюзивті әдістері – бұл оқушының іс-әрекеті нәтижелі, шығармашыл, ізденуші сипатта болатын оқыту әдістері. Инклюзивті оқыту мынадай қағидалармен ерекшеленеді:

- ✓ мұғалім дайын білімді бермейді. Оқушылардың шешім қабылдауына, өз ойы мен пікірін айтуға үйретеді;
- ✓ оқушының ойлау қабілетін мақсатты түрде инклюзивтіруге жұмыс істеп, оның қалауына қарамастан инклюзивті болуына мәжбүрлеуге талпыну керек.
- ✓ оқушыны сабаққа қызықтыру үшін олардың инклюзивтілігі қысқа немесе эпизодтық емес, көбінесе тұрақты және ұзақ болуы керек (яғни бүкіл сабақ барысында);
- ✓ интерактивті сипатта (ағылш. interaction-өзара іс-қимыл), яғни оқу қызметі субъектілерінің тікелей және кері байланыс жасау арқылы тұрақты өзара іәрекет жасауға дағдыландырады; қандайда бір мәселенің шешу жолдары туралы еркін пікір алмасуға баулиды [3. б.29].

Қазақ тілін меңгеру үшін ерекше білімді қажет ететін оқушылар жеке және инклюзивті тәсілді талап етеді. Қазіргі уақытта білім үрдісінде ерекше қажеттіліктері бар оқушыларға қазақ тілін тиімді оқытуға арналған бірнеше кеңестер берілген:

Жеке оқыту: әр оқушының нақты қажеттіліктеріне, оқу стиліне және қабілеттеріне негізделген жеке сабақ жоспарларын жасау. Олардың күшті, әлсіз жақтарын және қалаған қарым-қатынас әдісін бағалау. Олардың мәселелерін қарастыру және оқыту әдістерін сәйкесінше бейімдеу.

Мультисенсорлық тәсілге ерекше қажеттіліктері бар оқушыларды тарту үшін әртүрлі сенсорлық әдістерді (визуалды, есту, тактильді) қолдану болып табылады. Оқу үрдісін жақсарту үшін көрнекі құралдарды, диаграммаларды, қимылдарды, аудиожазбаларды және тактильді материалдарды пайдалану. Мысалы, көру қабілеті бұзылған оқушыларға брайль арқылы жазылған материалдарды беру.

Оқу бағдарламасын жеңілдетуде күрделі тілдік ұғымдарды кішігірім, басқарылатын кезеңдерге бөлу керек. Қарапайым тіл құрылымдарын, қадамдық нұсқауларды қолдану және қажет болған жағдайда негізгі ақпараттың қайталануы міндеттеледі [4. б.27].

Мұғаліммен оқушының арасындағы әрекеттің ауысуы оқушының инклюзивтілігіне орын береді. Әрине инклюзивті оқыту мен оқу әдістерін таңдау, оны орынды пайдалану – оңай жұмыс емес, көп ізденуді қажет етеді. Мұғалімге белгілі бір әдісті қолданбас бұрын, оған бірнеше мәселені ойластыру керек. Мысалы, оқушылардың санын, жас ерекшелігін, қабілеттерінің деңгейлерін, жынысын, инклюзивті білім алуды қажет ететін оқушыны және тағысын тағы, яғни бәрін ұмытпауы тиіс.

Осы айтылғандарға сүйене отырып, жұмыс жоспары мен оқу бағдарламасына сәйкестендіріп, ерекше білім беру қажеттіліктері бар бастауыш сынып оқушыларына арнап, қазақ тілі пәнінен тапсырмалар жинағын құрастырамыз. Мақсатымыз – ерекше білім беруді қажет ететін оқушыларға ыңғайлы жағдай жасау, психологиялық көмек көрсету, жеке қабілеттері мен ерекшеліктеріне қарай тапсырмаларды саралап жинақтау. Оқушылардың өзіне деген сенімін арттыру, білімге деген қызығушылығы мен белсенділігін арттыру; өз бетімен қосымша жұмыс жүргізе білуді ұйымдастыру. Осыған орай оқушылар өтілген оқу материалын білгені мен түсінгендерін көрсете алды және берілген тәсілдерді қолдана отырып, берілген тапсырмаларды зерделей алды, заңдылықтарын таба алды, олардың арасындағы байланысты анықтай алды; шартты белгілер мен тиісті сәйкес терминологияларды қолдана отырып, ақпаратты түсінікті жеткізуге бейімделді; таңдалған тәсілдердің дұрыстығы мен тиімділігін зерделеп, ойын айта алды. Олар: тапсырманың орындалуын жеңілдету; тапсырмаға берілген жазбаша нұсқаулықтардан бөлек, қажеттілігіне қарай, мұғалім тапсырманы дауыстап, мағынасын келтіре отырып, баяу оқып беру; тапсырмаларды бөліп беру; жазба тапсырмаларын орындау кезінде дәптер парағында бағдарлана алуына көмектесу; оқу тапсырмаларының мәнін түсінуді жеңілдету үшін жұмысты орындаудың суреттік жоспарын, үлгілер мен көрнекі құралдарды қолдану; жұп пен топта жұмыс жасау (көшіріп алуды алдын ала ескерту); тапсырманы орындауға берілген уақытты ұзарту; сергіту сәттерін ұйымдастыру жұмыстары да ескерілді.

Әсіресе, өзге ұлт өкілдеріне қазақ тілін оқытуда аталған әдіс-тәсілдерді ұтымды қолдану, соның ішінде сөздік қорды қалыптастыру өте маңызды. Одан басқа бұл жерде пәнге, тақырыпқа және тіл үйренуге деген қызығушылықты ояту, үйренуге болады деп сендіру маңыздырақ. Ол үшін төрт дағдыны (тыңдалым, айтылым, оқылым, жазылым) назардан тыс қалдырмау керек. Осы дағдыларды қалыптастыру үшін, үнемі инклюзивті әдіс-тәсілдерді оңтайлы, тиімді қолдануды мұқият іздестіру, жаңашылдыққа ұмтылу – пән мұғалімінің тікелей міндеті.

Әдебиеттер тізімі:

1. Инклюзивтік білім беру жағдайында 8 санат бойынша ерекше білім беруде қажеттіліктері бар балаларды оқытуды ұйымдастыру. Әдістемелік ұсынымдар. – Астана: Ы. Алтынсарин атындағы Ұлттық білім академиясы, 2016. – 64 б.
2. Ибраев Т.К. Теоретико-методологические аспекты социально-образовательной сферы в условиях реформирования. – Астана. : Проспект, 2017. -157 с.
3. Айдарова К.Б, Поливанова А.А. Социальные вопросы воспитания современной молодежи//
4. Инклюзивті білім беру: теория, практика, тәжірибе халықаралық ғылыми-практикалық конференция материалдары; Ы. Алтынсарин атындағы Ұлттық білім академиясы.– Нұр-Сұлтан: Ы. Алтынсарин атындағы ҰБА, 2019 – 636 б.

УДК 376.1

THE SYSTEM OF EXERCISES FOR PUPILS WITH SPECIAL EDUCATIONAL NEEDS AT THE LESSONS OF ENGLISH

Melekhova Valentina Sergeevna,

teacher of English in
KSU "School-gymnasium No. 18
of the education department of the city of Kostanay"
of the Education Department of the Akimat
of Kostanay region, Kazakhstan

Skrypnik Yuliya Nikolaevna,

Master of Arts, teacher of English in
KSU "School-gymnasium No. 18
of the education department of the city of Kostanay"
of the Education Department of the Akimat
of Kostanay region, Kazakhstan

Abstract

For increasing the effectiveness of teaching students with special educational needs the authors of the article developed the system of exercises on mental processes development such as memory, cognition, attention, speech and physical abilities, mainly motor skills taking into account the psychological prerequisites, including the need to carry out work aimed at increasing the level of intellectual abilities, perseverance and motivation of schoolchildren in learning a foreign language.

Key words: inclusive education, pedagogical support, adaptation, motivation, mental and physical health, exercises, learning effectiveness

Аңдатпа

Ерекше білім беру қажеттіліктері бар оқушыларды оқытудың тиімділігін арттыру үшін мақала авторлары психологиялық алғышарттарды ескере отырып, есте сақтау, танымдық қабілеттер, зейін, сөйлеу және дене қабілеттері сияқты психикалық процестерді дамытуға арналған, оның ішінде мектеп оқушыларының шет тілін меңгеру кезінде интеллектуалдық қабілеттерін, табандылығы мен ынтасын арттыруға бағытталған жаттығулар жүйесін құрастырған.

Түйінді сөздер: инклюзивті білім беру, педагогикалық қолдау, бейімделу, мотивация, психикалық және физикалық денсаулық, жаттығулар, оқытудың тиімділігі

Аннотация

Для повышения эффективности обучения учащихся с особыми образовательными потребностями авторами статьи разработана система упражнений на развитие психических процессов, таких как память, когнитивные способности, внимание, речь и физические способности, главным образом двигательные навыки, с учетом психологических предпосылок, включая необходимость проведения работы, направленной на повышение уровня интеллектуальных способностей, усидчивости и мотивации школьников при изучении иностранного языка.

Ключевые слова: инклюзивное образование, педагогическое сопровождение, адаптация, мотивация, ментальное и физическое здоровье, упражнения, эффективность обучения

According to Constitution of the Republic of Kazakhstan (art. 30) [1], all the country citizens have right to free secondary education in state institutions. During 30 years of Independence, Kazakhstan made a grand breakthrough in the sphere of education. From the very day there were many reforms and innovations carried out. Gradually, they started paying attention to the children that have specialties in their development [2]. The process of real inclusion in the active life of society within an educational institution of children with difficulties in physical development, including those with disabilities or mental characteristics, is called inclusive education.

Inclusion must reach the level of the norm. It has to become a humanistic position of society. In legislation, this issue has been resolved. On June 26, 2021, the President of the Republic of Kazakhstan Kassym-Jomart Tokayev signed the Law “On amendments and additions to certain legislative acts of the Republic of Kazakhstan on issues of inclusive education.” [3] The state undertakes to create conditions for children with special educational needs to receive education within the educational system, taking into account their individual developmental characteristics (Article 8, paragraphs 1–1).

However, there are some difficulties in inclusive education transition. They reveal on all levels: theoretical and methodological, organizational, methodical, psychological and pedagogical ones as the inclusive education touches all meaningful aspects. This means they create moral, material, pedagogical environment that is adapted to special educational needs of each child [4]. This kind of environment can be provided in case of cooperation with parents and in close-knit team interaction of all members of educational process.

Speaking about inclusive education transition, it is necessary to point out some main conditions of its full realization: regulatory and legislative framework development; creating a barrier-free environment in educational institutions; scientific and experimental activities; educational and methodological support for the inclusive educational process; the formation among students, teachers, parents and other subjects of education of new concepts related to the inclusion of children with disabilities; implementation of special training and retraining of teachers, improving their qualifications; ensuring the participation of parents and legal representatives of all children in the educational process, as well as a responsible attitude towards the child’s education in an inclusive environment; material, financial and personnel support for educational organizations [5].

To provide psychological, pedagogical and methodological assistance to teachers and parents, regional centers for the implementation of inclusiveness were opened in many regions (Akmola, Aktobe, Karaganda, West Kazakhstan). In order to solve the staffing problem of specialists working with children with disabilities (with cerebral palsy, the blind, the deaf-mute, and mild mental retardation), Kazakhstan has expanded the geography of training of speech pathologists [3]. Now they are being trained in 17 universities in the country. Teachers are undergoing retraining in this area.

For its part, KSU "School-gymnasium No. 18 of the education department of the city of Kostanay" of the Education Department of the Akimat of Kostanay region is trying to participate in inclusive education development of the region. Particularly, the system of developmental exercises for children with special educational needs at the lessons of English was developed. The English language teachers Valentina Melekhova and Yuliya Skrypnik took part in the elaboration of this system. There are exercises on mental processes development such as memory, cognition, attention, speech and physical abilities, mainly motor skills (see Pic. 1). In whole, there are 25 flexible exercises, five ones for a category of activity. All the exercises can be adapted for different levels of English, ages, health problems etc.

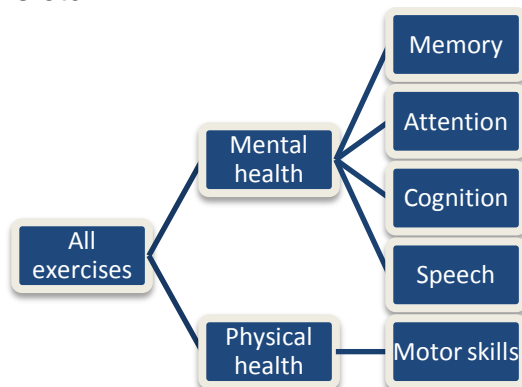

Fig. 1. The system of exercises for children with special educational needs at the lessons of English

To illustrate, here are the examples of exercises for each type of children's health problem.

Mental health.

1. *Memory.*

Picture bingo.

This exercise can be conducted as means for learning new vocabulary or for revising the vocabulary from the previous lesson. What is more, it trains the memory skills of children. When conducting the exercise, prepare the list of words you are going to teach or you have taught previously. Make the grid 3x3 and spread the pictures around it. Assign pupils looking at the picture grid for 1,5. Then ask them to cover the grid and hand out the one without pictures. Say the words one by one. The task for students is to write the word in the correct box in the grid. Then pupils uncover the first grid and check if they are correct.

Depending on the pupils' abilities, ages, level of English and other characteristics, this exercise can be varied. The time of memorizing the pictures can be from 30 seconds to 2 minutes. Grids can be 3x3, 3x5 or 5x5. The words can be not pronounced by the teacher but pupils write them themselves according to what they remember, or they can write just the first letters of words. The teacher is free to adapt the exercise for individual purposes.

2. *Attention.*

Count or colour.

Here counting sticks are needed. The teacher makes any kind of picture of these sticks. Students study it for one minute. Then, all the students close their eyes and the teacher changes something (the colour of one stick, position, shape etc.). The task for students is to find what has been changed.

The exercise is good for learning colours, numbers or shapes. In addition, it helps to develop children's attention as it stimulates neuro links and mediates creating new ones. After making some mistakes, students begin paying attention to the smallest details. As a result, they become more attentive and spot details in pictures or texts when working with the exercises of other types.

It also can be varied according to some specialties of pupils and teaching purposes. Time for finding changes can be assigned if necessary.

3. *Cognition.*

Can you see more?

To conduct this exercise, the teacher needs a set of pictures again. He or she takes sheets of paper and draws green point in the middle of the paper sheet and spread the pictures around the point. The task for students is to look directly at the green point but to memorize the position of each picture relatively to its position around the green point with their side sight. To check the progress 3x5 grids can be used also. Students draw the green point in the very middle of the grid and spread the words around it.

The exercise is designed to expand the pupils' area of perception. It is good for learning vocabulary and sometimes even grammar. For learning grammar using this exercise, the abilities of students must be a little bit higher and it takes more preparation. To vary the exercise, teachers can assign students writing the words of just the first letters of them in grids.

4. *Speech.*

The exercises for speech can figuratively be divided into those for enlarging students' vocabulary, those for making their speech more intelligent and literal and those for developing fluency and pronunciation. To enlarge students' vocabulary all types of

antonyms and synonyms exercises, false translator's friends, phraseologisms, idioms as well as polysemantic words are good. Any of already existing exercises can help. To make students' speech more literal and intelligent it is good to give lists of colloquial words or Americanisms or ones from other categories and students need to write literary words meaning the same opposite each word. Then they try to make sentences with these words. Also, it is very good working thing to ask students describe pictures or give definitions to words.

Physical health

5. *Motor skills.*

To develop motor skills while learning English it is good to use TPR method (for those pupils who have the ability) or different rods, sticks or stickers.

Sometimes we meet students with dysfunction of the musculoskeletal system, mostly the lower part of the body, i.e. students cannot walk. In such cases, when using TPR method we learn only those verbs that can be shown with the help of hands, arms or head.

When using rods or stickers we can effectively learn grammar structures along with vocabulary. For example, we can give rods some meanings (e.g. short red rods are nouns, long blue rods are verbs, zig zag green rods are adverbs etc.). Then we give students the task to make sentence *The dog run fast* of the rods. This exercise helps students to make differences between parts of speech and the system of the language.

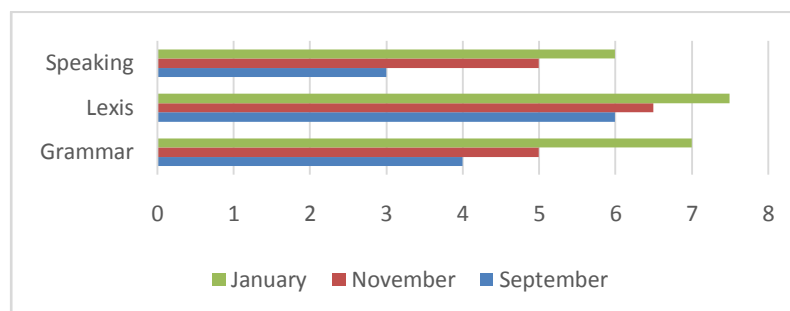
When using stickers, we also can teach students as grammar so vocabulary. For example, we give students a table with categories of words (dairy products, fruit, vegetables etc.). Students need to stick words to the table according to the categories. Another variant is unscrambling words using stickers or cards with letters or unscrambling sentences and the cards used should contain words.

While making all these manipulations with different subjects, students develop their motor skills also. What is more, learning English itself becomes easier, fun and understandable for learners. When "playing" these improvisational toys, students find teachers friends.

In KSU "School-gymnasium No. 18 there are most pupils with special educational needs in the 5th, 6th and 7th grades, so the exercises are designed for learning vocabulary and grammar mostly. Another reason for such a division and designing exercises this way is the evidence published in INCLUSIVE EDUCATION FOR STUDENTS WITH LIMITED HEALTH CAPABILITIES: PROBLEMS AND SOLUTIONS of E.N. Bibikova, PROFESSIONAL INCLUSIVE EDUCATION: LEARN AND WORK TOGETHER of T.A. Volodkina, DEVELOPMENT OF INDIVIDUALLY ORIENTED PROGRAMS FOR INCLUSIVE EDUCATION of T.U. Zimnukhova and others. Based on the data published, the following hypothesis was made: if exercises at the lessons was made in direction not only for developing subjective competences but for helping overcome students' health problems, the results would be traced in complex.

To begin our experiment, we studied medical reports of pupils, then conducted some testing of these pupils on determining their levels of mental processes using tests suggested by M. Voinarovsky, Hugo Munsterberg, and A.R. Luria.

The next stage was designing exercises and teaching students with special needs using them during four months. At present time we have the following results (see Pic. 2).

Pic 2. Comparative analysis of children's results before and after conducting the experiment

As we have different methods of counting learners' progress, we consider 10 points to be a good result in each method. Counting this way can help easily compare children's progress. In addition, we evaluated grammar, lexis and speaking as they are the most popular demanded from parents, i.e. when asking about children's progress, their parents are interested in developing these skills mostly, as well as we consider them to be a kind of foundation while learning languages.

As it can be seen from the graph, using our exercise acts positively on students. At the beginning of the experiment, students' progress was less of average and then, it started gradually rising. This gives us the evidence to find our system of exercises effective.

So, having conducted the correlation analysis of diagnostic results, we found that the level of pupil's training in the linguistic aspects of a foreign language has a statistically significant relationship with the level of flexibility of their thinking and cognition. What is more, the level of students' persistence in learning a foreign language, their level of motivation to learn English also takes significant part in this process. Being based on this, recommendations for increasing the effectiveness of teaching, taking into account its psychological prerequisites, include the need to carry out work aimed at increasing the level of intellectual abilities, perseverance and motivation of schoolchildren in learning a foreign language.

In conclusion, the inclusive education, as part of the education system, makes it possible to better satisfy children's rights to education, social development and a decent life. Educational organizations that apply inclusive approaches should become the norm, a sign of the current level of development of the educational system.

Список литературы:

1. Конституция Республики Казахстан, 1995.
2. "Инклюзивное образование в Казахстане: особенности и перспективы развития," NUR.KZ, сентябрь 2022 г. [Электронный ресурс]. Режим доступа: <https://www.nur.kz/family/school/1715660-inkluzivnoe-obrazovanie-v-kazahstane-i-za-rubezom/>. Дата обращения: январь 2024.
3. "Развитие инклюзивного образования в Казахстане," Astana IT University, 2023 г. [Электронный ресурс]. Режим доступа: <https://astanait.edu.kz/2021/11/30/%D1%80%D0%B0%D0%B7%D0%B2%D0%B8%D1%82%D0%B8%D0%B5-%D0%B8%D0%BD%D0%BA%D0%BB%D1%8E%D0%B7%D0%B8%D0%B2%D0%BD%D0%BE%D0%B3%D0%BE-%D0%BE%D0%B1%D1%80%D0%B0%D0%B7%D0%BE%D0%B2%D0%B0%D0%BD%D0%B8%D1%8F-%D0%B2/>. Дата обращения: январь 2024 г.
4. Бибилова Е., Головченко Р., Романченко А. "Инклюзивное образование обучающихся с ограниченными возможностями здоровья: проблемы и пути решения, «Центр научного сотрудничества "Интерактив Плюс", 2017
5. Хусаенова Г. "Психологические предпосылки изучения иностранного языка, « Образование и воспитание, т. 3, № 29, с. 84-85, 2020.

УДК 376.1

ОЦЕНКА ЭФФЕКТИВНОСТИ ИННОВАЦИОННЫХ СТРАТЕГИЙ В ИНКЛЮЗИВНОМ ОБРАЗОВАНИИ

Мизамбаева Рабига Нурлановна

магистрант 1 курса

7M01103 - Педагогика и психология

Педагогического института им. У.Султангазина

КРУ имени Ахмет Байтұрсынұлы,

учитель английского языка, ОШ№21,

г.Костанай, Казахстан

Аннотация

Статья исследует эффективность инновационных стратегий в инклюзивном образовании с акцентом на оценку различных аспектов успеха. Автор обсуждает разнообразные критерии оценки, включая академические показатели, социально-эмоциональное благополучие и уровень инклюзивности, а также предлагают методы и инструменты для измерения эффективности таких стратегий.

Ключевые слова: инклюзивное образование, инновационные стратегии, оценка эффективности, критерии успеха, социально-эмоциональное благополучие, уровень инклюзивности, методы оценки, обмен опытом.

Аңдатпа

Мақала табыстың әртүрлі аспектілерін бағалауға баса назар аудара отырып, инклюзивті білім берудегі инновациялық стратегиялардың тиімділігін зерттейді. Автор академиялық көрсеткіштерді, әлеуметтік-эмоционалдық әл-ауқатты және инклюзивтілік деңгейін қоса алғанда, бағалаудың әртүрлі критерийлерін талқылайды және осындай стратегиялардың тиімділігін өлшеудің әдістері мен құралдарын ұсынады.

Түйінді сөздер: инклюзивті білім беру, инновациялық стратегиялар, тиімділікті бағалау, сәттілік критерийлері, әлеуметтік-эмоционалды әл-ауқат, инклюзивтілік деңгейі, бағалау әдістері, тәжірибе алмасу.

Abstract

The article explores the effectiveness of innovative strategies in inclusive education with an emphasis on evaluating various aspects of success. The author discusses a variety of assessment criteria, including academic indicators, socio-emotional well-being and the level of inclusivity, and also suggests methods and tools to measure the effectiveness of such strategies.

Key words: inclusive education, innovative strategies, effectiveness assessment, success criteria, socio-emotional well-being, level of inclusivity, assessment methods, exchange of experience.

В современном образовании вопросы инклюзивности становятся все более значимыми и обсуждаемыми. Инклюзивное образование представляет собой подход, который стремится обеспечить равные возможности для обучения и развития каждого ученика, вне зависимости от его специальных потребностей и особенностей.

Однако, для того чтобы инклюзивное образование стало действительно эффективным, необходимо не только разработать и внедрить инновационные стратегии, но и осуществлять их оценку и анализ. Именно этому вопросу посвящена наша статья.

Мы будем рассматривать методы и критерии оценки эффективности инновационных стратегий в контексте инклюзивного образования. От академических показателей до социально-эмоционального благополучия, мы исследуем различные аспекты, которые необходимо учитывать при оценке успеха таких стратегий.

В представленной статье мы рассмотрим не только теоретические аспекты оценки эффективности, но и представим практические инструменты и методики,

которые могут быть использованы педагогами и специалистами в области образования для оценки инклюзивных практик.

В контексте инклюзивного образования, оценка академических показателей студентов играет ключевую роль в определении их успешности в учебном процессе. Эта оценка должна быть адаптирована таким образом, чтобы учитывать разнообразные потребности и способности всех учащихся, вне зависимости от их индивидуальных особенностей.

Методы оценки академических результатов в инклюзивном образовании включают в себя разнообразные подходы. Это могут быть традиционные методы, такие как тестирование и оценочные задания, которые предоставляют количественные данные о знаниях и навыках студентов. Однако, важно также учитывать более контекстуальные методы, такие как портфолио, проектная работа, аналитические эссе и устные экзамены, которые могут более полноценно оценить комплексные способности учеников.[1]

Примеры критериев успеха в инклюзивном образовании могут варьироваться в зависимости от уровня обучения и индивидуальных потребностей учащихся. Это может включать как общие критерии, такие как уровень академических достижений по определенным предметам, так и более специфические показатели, такие как развитие социально-эмоциональных навыков, адаптация к новым ситуациям, умение работать в группе и другие.

Инструменты для измерения академических показателей могут быть разнообразными. Они могут включать в себя стандартизированные тесты, рубрики оценки, анкеты самооценки, портфолио учащегося, а также наблюдение и оценку учителей. Кроме того, с развитием технологий появляются новые инструменты, такие как онлайн-платформы для тестирования, адаптивные программы для оценки и т. д. Важно, чтобы методы и инструменты оценки академических показателей были справедливыми, надежными и адаптированными к потребностям всех студентов в инклюзивной среде. Их выбор должен основываться на конкретных образовательных целях, а также на учете индивидуальных особенностей каждого учащегося.

Участие и вовлеченность студентов являются основополагающими аспектами успешного учебного процесса в инклюзивном образовании.[2] Значимость этих факторов заключается в том, что они способствуют не только активному участию в уроках, но и формированию самостоятельности, ответственности, а также укреплению позитивной самооценки каждого ученика.

Для оценки уровня участия и вовлеченности студентов можно использовать различные методы и инструменты. Один из них - это анализ активности студентов на уроках, их участие в дискуссиях, групповых проектах, а также выполнение заданий и домашних работ. Важно учитывать не только количество активных участников, но и качество их вклада в общий процесс обучения. Кроме того, для оценки участия и вовлеченности студентов могут применяться анкеты, опросы, а также индивидуальные беседы с учащимися. Эти методы позволяют более глубоко понять мотивацию, интересы и потребности студентов, что в свою очередь помогает адаптировать учебный процесс под них. Однако, важно помнить, что уровень участия и вовлеченности студентов может быть различным в зависимости от их индивидуальных особенностей и потребностей. Поэтому при оценке этого показателя необходимо учитывать контекст и специфику каждой ситуации.

Социально-эмоциональное благополучие играет важную роль в образовательном процессе, особенно в контексте инклюзивного образования. Исследование влияния инновационных стратегий на социально-эмоциональное развитие студентов является ключевым аспектом для понимания эффективности образовательных практик. Инновационные стратегии, применяемые в инклюзивном

образовании, должны способствовать не только академическому росту, но и социально-эмоциональному развитию студентов. Это включает развитие навыков коммуникации, эмоциональной регуляции, умения решать конфликты, а также формирование позитивного самовосприятия и уверенности в себе. Предложение методов оценки социально-эмоционального благополучия включает в себя различные подходы и инструменты. Одним из них может быть анализ социометрических данных, который позволяет оценить взаимоотношения между учащимися, степень интеграции в группу, а также уровень эмоциональной поддержки. Социометрический анализ может осуществляться путем изучения сетей взаимосвязей между учащимися, выявления лидеров в группе, оценки уровня вовлеченности каждого ученика в социальные взаимодействия. Например, по примеру эксперимента Я.Л. Коломинского, данные анализа могут показать, какие ученики чаще выбирают в качестве партнеров для работы в группе, какова их роль в коллективе (лидер, аутсайдер, активный участник), а также выявить динамику изменений во взаимоотношениях со временем.[3] Такой анализ предоставляет ценную информацию об адаптации студентов в образовательной среде, помогая выявить потенциальные проблемы и разработать эффективные стратегии поддержки. Таким образом, анализ социометрических данных является важным инструментом для оценки социально-эмоционального благополучия студентов в контексте инклюзивного образования.

Другим методом оценки может быть использование опросников и анкет, направленных на выявление уровня самооценки, уровня стресса, эмоционального благополучия учащихся. Полезным в данной диагностике является «шкала психологического благополучия К. Рифф в адаптации Л. В. Жуковской, Е. Г. Трошихиной», где оцениваются различные аспекты эмоциональной устойчивости, самосознания и социальной адаптации студентов в инклюзивной среде обучения. Такие инструменты позволяют получить качественную информацию о внутреннем состоянии студентов и выявить потенциальные проблемы, требующие вмешательства. Кроме того, важно также учитывать наблюдения учителей и других взрослых, работающих с учащимися, по поводу их социально-эмоционального развития. Опытные педагоги могут замечать изменения в поведении, эмоциональных реакциях учащихся, что также может служить индикатором их социально-эмоционального благополучия.

Таким образом, оценка социально-эмоционального благополучия студентов в инклюзивном образовании требует комплексного подхода и использования различных инструментов, чтобы обеспечить адекватную поддержку и развитие каждого учащегося.

Оценка уровня инклюзивности образовательной среды играет важную роль в обеспечении равных возможностей для всех учащихся, независимо от их индивидуальных потребностей и способностей. Анализ критериев оценки уровня инклюзивности позволяет выявить сильные и слабые стороны образовательной системы и определить направления для улучшения. Критерии оценки уровня инклюзивности образовательной среды могут включать ряд аспектов. В первую очередь, это доступность, охватывающие доступ к образовательным ресурсам, физическому окружению, технологиям и поддержке для всех учащихся, включая тех, у кого есть особые образовательные потребности. Второй аспект - разнообразие и дифференциация, что означает способность образовательной среды адаптироваться под различные стили обучения, потребности и уровни способностей учащихся, предоставляя разнообразные методы обучения, оценки и поддержку для всех. Третий аспект - принятие и включение, где образовательная среда должна создавать атмосферу включения, где каждый учащийся чувствует себя принятым,

уважаемым и поддержанным. Наконец, сотрудничество и партнерство, как четвертый аспект, подразумевает способность образовательной средой сотрудничеству и партнерству между учениками, учителями, родителями и другими участниками образовательного процесса.

Методы оценки степени инклюзивности могут включать различные подходы. Например, анкетирование и опросы, где участники образовательного процесса заполняют анкеты, оценивая уровень доступности, включения и сотрудничества в учебном заведении, можно обратиться к уже разработанным Национальной академией образования имени И. Алтынсарина формам опросников и анкет. Другой метод - наблюдение и оценка, где наблюдение за поведением и взаимодействием учащихся в различных ситуациях может быть полезным инструментом для оценки инклюзивности. Также важен анализ документации, касающейся политики и практики образовательного учреждения, который может дать представление о том, насколько инклюзивными являются его подходы. Наконец, интервью и фокус-группы, в рамках которых беседы с учащимися, родителями, учителями и другими участниками могут помочь выявить сильные и слабые стороны инклюзивности образовательной среды.

В целом, оценка уровня инклюзивности образовательной среды требует комплексного подхода и использования различных методов, чтобы обеспечить создание максимально включительной и поддерживающей среды для всех учащихся.[4]

Обратная связь от учителей, студентов, родителей и администрации играет ключевую роль в оценке эффективности инновационных стратегий в образовании. Это важный инструмент для понимания того, какие методы работают, а какие требуют корректировок, а также для улучшения качества образовательного процесса в целом.

Отзывы и мнения учителей позволяют оценить эффективность инновационных методов преподавания, выявить проблемные моменты в их реализации и предложить рекомендации по улучшению. Обратная связь со стороны студентов помогает понять, как они воспринимают учебный материал, насколько им интересны и понятны новые подходы к обучению, а также выявить их потребности и предпочтения. Мнение родителей является важным компонентом обратной связи, поскольку они могут оценить, насколько их дети заинтересованы в учебе, насколько им комфортно в учебной среде и какие изменения они замечают со временем. Обратная связь от администрации помогает оценить, насколько успешно внедрены инновационные стратегии на уровне всего образовательного учреждения, а также выявить факторы, которые могут ограничивать их эффективность. Важно, чтобы сбор и анализ обратной связи были систематизированы и регулярными процессами. Полученные результаты могут быть использованы для корректировки планов и стратегий обучения в образовательном учреждении. Инновационные стратегии в образовании оказывают существенное влияние на изменение культуры и практик обучения. Эти изменения касаются как индивидуальных учителей и классов, так и всей образовательной системы в целом.

Влияние на культуру обучения проявляется в нескольких аспектах. Прежде всего, инновационные стратегии способствуют адаптации обучения к потребностям студентов, что создает более гибкие и индивидуализированные методы обучения. Во-вторых, такие стратегии развивают критическое мышление у студентов, поощряя их к анализу и решению проблем. Наконец, они стимулируют сотрудничество и обмен знаниями как между учениками, так и между учениками и учителями.

Примеры успешных изменений, вызванных инновационными стратегиями, включают внедрение интерактивных технологий, разработку стратегий дифференциации обучения и использование проектной деятельности. Методы оценки этих изменений включают анализ данных успеваемости студентов, проведение опросов и

анкетирование участников образовательного процесса, а также регулярное наблюдение и рефлексия над обучением. Изменение культуры и практик обучения требует постоянного внимания к потребностям студентов и инновационным подходам, которые способствуют их развитию и успешной адаптации к жизни.[5]

В результате проведенного исследования выявлены следующие основные выводы. Во-первых, осознание разнообразия критериев оценки, охватывающих академические показатели, социально-эмоциональное благополучие, уровень инклюзивности и обратную связь от участников образовательного процесса, представляет собой фундаментальный шаг к разработке комплексной системы оценки эффективности инновационных стратегий.

Второе важное заключение состоит в том, что инновационные стратегии не только вносят изменения в культуру обучения, но и формируют новые практики. Эти практики направлены на повышение включенности, дифференциации и сотрудничества в учебном процессе, что является важным шагом к построению более эффективной образовательной системы.

Для дальнейших исследований необходимо уделить внимание более глубокому изучению эффективности инновационных стратегий в инклюзивном образовании и их влиянию на различные аспекты учебного процесса. Результаты исследований должны быть внедрены на практике для улучшения качества образовательной среды и достижения лучших результатов для всех учащихся.

Наконец, важно содействовать обмену опытом между образовательными учреждениями, педагогами и исследователями. Это способствует распространению лучших практик и поиску новых подходов к инклюзивному образованию, что в конечном итоге приводит к улучшению качества образования для всех учащихся.

В заключение, инновационные стратегии в инклюзивном образовании обладают значительным потенциалом для создания поддерживающей и включающей образовательной среды. Систематическая оценка и последующее совершенствование этих стратегий являются важным шагом к обеспечению справедливого и качественного образования для всех учащихся.

Список литературы:

1. Разработка принципов инклюзивной педагогики и системы внедрения в практику организаций образования. Методические рекомендации.– Астана: НАО имени И. Алтынсарина, 2015. – 32 с
2. Методические рекомендации по оцениванию учебных достижений детей с особыми образовательными потребностями и детей, обучающихся на дому. Методическое пособие. – Астана: НАО имени И. Алтынсарина, 2017. – 88 с.
3. Коломинский Я. Л. Психология детского коллектива. -Минск: Нар асвета, 1984. 239 с. .
4. Методические рекомендации по формированию инклюзивной культуры в организациях образования: Методические рекомендации. – Нур-Султан: НАО имени И. Алтынсарина, 2019. –320 с.
5. Мовкебаева З.А. Инклюзивное образование: теория, практика, опыт.//. Материалы международной научно-практической конференции, 2018.- 154-159 с

УДК 376.112.4

ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГИЧЕСКАЯ ПОДДЕРЖКА УЧАЩИХСЯ В ИНКЛЮЗИВНОМ ОБРАЗОВАНИИ

Миронец Альмира Муратовна
педагог-модератор, учитель биологии
КГУ Школы-Гимназии №18
г.Костанай, Казахстан
E-mail: almiramironets@mail.ru

Аңдатпа

Мақалада психологиялық-педагогикалық қолдаудың дәстүрлі парадигмасын білім беру тәжірибесінің жаңа басымдықтарына сәйкес түрлендіру қажеттілігі негізделді. Мақалада психикалық дамуы тежелген кіші мектеп оқушыларына психологиялық-педагогикалық қолдау көрсете отырып, білім беру траекториясын дараландырумен біріктіруге негізделген педагог-психолог мамандарын даярлаудың инновациялық тәсілі ұсынылған. Мақалада көрсетілген зерттеу нәтижелерінің жаңалығы – болашақ бастауыш сынып мұғалімдері мен арнайы психологтарды университетте интеграциялық оқыту технологиясының теориялық негіздемесі мен өзiрленуінде. Ол психикалық дамуы тежелген кіші мектеп оқушыларының академиялық мінез-құлық ерекшеліктерін анықтауға бағытталған өзара әрекеттесу кезінде студенттердің интегративті кәсіби дағдыларын қалыптастыруды көздейді.

Түйінді сөздер: Инклюзивті білім беру, психологиялық-педагогикалық қолдау, интеграциялық кәсіби дағдылар.

Аннотация

В статье обоснована необходимость трансформации традиционной парадигмы психолого-педагогического сопровождения в соответствии с новыми приоритетами образовательной практики. В статье представлен инновационный подход к подготовке педагогов и психологов, основанный на интеграции их подготовки с индивидуализацией образовательных траекторий при психолого-педагогическом сопровождении младших школьников с задержкой психического развития. Новизна результатов исследования, отраженных в статье, заключается в теоретическом обосновании и разработке технологии интегративной вузовской подготовки будущих учителей начальных классов и специальных психологов. Оно предполагает формирование интегративных профессиональных умений учащихся при взаимодействии, которое направлено на выявление особенностей академического поведения младших школьников с задержкой психического развития.

Ключевые слова: Инклюзивное образование, психолого - педагогическая поддержка, интегративные профессиональные навыки.

Abstract

The article substantiates the need to transform the traditional paradigm of psychological and pedagogical support in accordance with the new priorities of educational practice. The article presents an innovative approach to the training of teachers and psychologists, based on the integration of their training with the individualization of educational trajectories with psychological and pedagogical support for younger schoolchildren with mental retardation. The novelty of the research results reflected in the article lies in the theoretical justification and development of technology for integrative university training of future primary school teachers and special psychologists. It involves the formation of integrative professional skills of students during interaction, which is aimed at identifying the characteristics of the academic behavior of younger schoolchildren with mental retardation.

Key words: Inclusive education, psychological and pedagogical support, integrative professional skills.

Во всем мире приоритеты развития общества в направлении демократизации ставят новые задачи, важнейшей из которых является организация инклюзивного образования детей с ограниченными возможностями, предполагающая реализацию их права на доступное и качественное образование, «образование для всех».

Следует подчеркнуть, что любые прогрессивные преобразования, в данном случае в инклюзивном контексте, имеющие несомненный положительный эффект, несут в себе различные риски, предотвращение которых зависит от правильности административных и психолого-педагогических мер, направленных на усиление положительного воздействия инклюзии. и сглаживание потенциально нежелательных тенденций.

Формирование и развитие инклюзивных практик, прежде всего, позволило привлечь внимание педагогического сообщества к проблемам общего образования, а именно к недостаточной чувствительности педагогической практики к индивидуальным особенностям и потребностям детей с нормативным развитием и детей с задержкой психического развития. Кроме того, крайне негибкой оказалась и программно-методическая разработка инклюзивных процессов в системе общего образования, ориентированная преимущественно на удовлетворение потребностей специального образования учащихся с ограниченными возможностями здоровья, часто игнорирующая потребности, разделяемые с их сверстниками условно нормативное развитие: в самоутверждении, поддержке жизненных смыслов и ценностей, социальном взаимодействии, т.е. своих жизненных компетенций.

Средством преодоления этих проблем является психолого-педагогическая поддержка учащихся с ограниченными возможностями здоровья, предполагающая всестороннюю поддержку при возникновении учебных и других трудностей.

Сегодня в Казахстане учащиеся с задержкой психического развития составляют самую большую группу среди учащихся с ограниченными возможностями, внедряемых в инклюзивное образование в школах страны. Умственная отсталость – психолого-педагогическое определение, характеризующее случаи задержки психического развития и относительно стойкое состояние незрелости эмоционально-волевой сферы и умственной неполноценности. В целом данное состояние характеризуется гетерохронностью проявлений отклонений и значительными различиями в выраженности и прогнозе последствий. Умственная отсталость нередко осложняется различными легкими, но нередко стойкими нервно-психическими расстройствами (астеническими, церебро-астеническими, невротическими, неврозоподобными и другими), нарушающими интеллектуальную работоспособность ребенка.[1]

Инклюзивные условия получения образования младшими школьниками с задержкой психического развития в связи с многообразием образовательных трудностей предполагают значительную индивидуализацию их образовательных маршрутов на этапе начального общего образования (1-4 классы), т. е. в младшем школьном возрасте, что в свою очередь доказывает то, что необходимы новые форматы взаимодействия педагогов и психологов в процессе их психолого-педагогического сопровождения, отражающиеся в их интегративных профессиональных умениях.[3]

Ввиду вышеизложенного, необходимо совершенствовать содержание подготовки будущих учителей начальных общеобразовательных школ и специальных психологов (ключевых игроков психолого-педагогического сопровождения детей младшего школьного возраста с задержкой психического развития в условиях инклюзивного образования) к осуществлению профессиональной деятельности. к формированию интегративных профессиональных навыков.

Проблема психолого-педагогического сопровождения учащихся с ограниченными возможностями здоровья нашла отражение в исследованиях Коробейникова и Бабкиной (2016), Инденбаума (2011), Вильшанской (2012), Ульяновской (1994). Авторы обосновали идею целостного характера такой

поддержки. Результаты исследования, позволившие выявить специфические образовательные потребности младших школьников с задержкой психического развития, легли в основу дифференцированного подхода к установлению специальных условий компенсации нарушений их развития, учебной и социальной интеграции и инклюзии. Однако в исследовании не представлена проблема взаимодействия педагога и психолога в процессе психолого-педагогического сопровождения младших школьников с задержкой психического развития.

В то же время, несмотря на продвижение на практике идей инклюзивного образования, в образовательной практике, в части подбора диагностических средств, организации и проведения диагностического исследования описание и интерпретация полученных фактов о ребенке, что вызывает рассогласованность как в разработке, так и в реализации индивидуальных программ психолого-педагогического сопровождения и оценки их воздействия. Технология взаимодействия специалистов не получила научного обоснования и отражения на теоретическом уровне.[2]

Изучению подхода учителей к проблеме обучения детей с ограниченными возможностями здоровья в общеобразовательной школе посвящено множество международных исследований. Такие авторы, как Аврамидис и Норвич (2002), Де Бур, Пейл и Миннарт (2011), приводят огромное количество исследований и факторов, которые могут повлиять на принятие учителем принципа инклюзивности. Например, как отмечают некоторые исследователи, характер и тяжесть инвалидности влияют на отношение учителей в большей степени, а переменные, связанные с учителями, – в меньшей степени. Учителя рассматриваются как ключевые объекты для проведения инклюзивного образования. Именно поэтому было подтверждено, что позитивный настрой играет значительную роль в успешной реализации этих изменений в образовательной сфере.[1]

Особое внимание исследователей сосредоточено на изучении навыков социального взаимодействия преподавателей и учеников, обучающихся в инклюзивных процессах. Таким образом, некоторые ученые считают, что эффективные навыки преподавания включают уровень вовлеченности учащихся, основанный на хороших навыках управления классом и временем, способность к учебе, адаптированную к текущему уровню понимания учащихся, когнитивную вовлеченность учащихся, поощрение и поддержку в достижении успеха. (Джордан, Шварц и МакГи-Ричмонд, 2009 г.). Проведенные авторами исследования показывают, что эффективные педагогические навыки эффективны для всех детей младшего школьного возраста как с особыми потребностями, так и без них. Российские и финские исследователи Вайринен и др. (2016) провели сравнительное исследование инклюзивных практик в Финляндии и России, выявили тенденции социального взаимодействия в инклюзивном образовании, что позволяет рассматривать социальное взаимодействие как социальное условие эффективности инклюзии.

Исследуя литературу на данную тему, можно выделить следующие основные трудности: комплексная фиксация наблюдаемых фактов, недостаточная информативность, когда поведение ребенка описывается без указания причин, вызвавших его активность, добавление в протокол интерпретативных выводов вместо перцептивных фактов.

В целом при интерпретации учебного поведения младших школьников с задержкой психического развития все учащиеся занижают свой реальный потенциал, занижается помощь учителя в выполнении заданий.[4] Как будущие учителя начальных классов, так и специальные психологи не могут связать внешние факты, характеризующие учебное поведение ребенка, что приводит к выводам, не соответствующим его реальному учебному поведению. Сделав неверный вывод об

особенностях учебного поведения младшего школьника с задержкой психического развития, учащиеся на его основе дают неверные и чрезмерно систематизированные рекомендации по индивидуализации его образовательной траектории.

Концепция исследования послужила теоретической основой для разработки инновационной стратегии формирования интегративных профессиональных умений по выявлению особенностей поведения младших школьников с задержкой психического развития при психолого-педагогическом сопровождении.

Информативной основой предлагаемой технологии является разработанный обширный экспериментальный материал по изучению интеллектуальной, эмоциональной и личностной сфер психической деятельности детей с задержкой психического развития с использованием отечественных патопсихологических методов и критериев качественно-количественного анализа полученных данных, необходимых для разработки индивидуальной учебной программы. пути в процессе психолого-педагогического сопровождения детей младшего школьного возраста с задержкой психического развития.

В ходе изучения выделены следующие группы навыков:

- Умение проводить психолого-педагогическую диагностику учебного поведения младших школьников с задержкой психического развития методом наблюдения.
- Умения составлять психолого-педагогические характеристики по результатам наблюдения за учебным поведением учащихся с задержкой психического развития совместно (учителем и психологом) актуализируют их учебные трудности.
- Умения совместно разрабатывать индивидуальную образовательную траекторию воспитанника с задержкой психического развития в соответствии с целью формирования эффективного академического поведения этого воспитанника, с оказанием дифференцированной помощи при усвоении содержания образования.

В ходе анализа и исследования сформирована инновационная стратегия об эффективности разработанной технологии формирования интегративных профессиональных умений при выявлении особенностей поведения младших школьников с задержкой психического развития. Рекомендации сформированные для учителей начальных классов и психологов, составят необходимую основу для индивидуализации образовательной траектории младшего школьника с задержкой психического развития в процессе психолого-педагогического сопровождения в условиях инклюзивного образования.

Материалы исследования, представленные в статье, могут быть использованы педагогами системы высшего и среднего образования в процессе подготовки педагогов и психологов для индивидуализации работы в условиях инклюзивного образования как с детьми с ограниченными возможностями здоровья, так и с детьми младших классов с ограниченными возможностями здоровья. условно нормативное развитие.

Список литературы:

1. Аврамидис Э. и Норвич Б. (2002). Отношение учителей к интеграции: обзор литературы. Европейский журнал особых потребностей, 17 (2), 129–147.
2. Де Бур А., Пейл С. Дж. и Миннарт А. (2011). Отношение обычных учителей начальной школы к инклюзивному образованию: обзор литературы. Международный журнал инклюзивного образования, 15(3), 331-353.
3. Инденбаум, Э. (2016). Диагностика в контексте реализации стандартов образования детей с ОВЗ: проблемы и перспективы. Коррекция речи, 4, 17-24.
4. Вильшанская, А. (2017). Организация обучения детей с ОВЗ по индивидуальной программе в инклюзивной школе. Образование и обучение детей с нарушениями развития, 3, 33-43.

УДК 376.1

ПОДВИЖНЫЕ ИГРЫ НА УРОКЕ ФИЗИЧЕСКОЙ КУЛЬТУРЫ И СПОРТА КАК ЭФФЕКТИВНЫЙ МЕТОД ОБУЧЕНИЯ И ВОСПИТАНИЯ В ИНКЛЮЗИВНОМ ОБРАЗОВАНИИ

Миронова Галина Геннадьевна

учитель физической культуры и спорта

КГУ «Общеобразовательная школа №11

отдела образования г. Рудного»

Управления образования акимата Костанайской области

г. Рудный, Казахстан

E-mail: mironova_24_92@mail.ru

Кайтанов Серикжан Айтчанович

учитель физической культуры и спорта

КГУ «Общеобразовательная школа № 11

отдела образования г. Рудного»

Управления образования акимата Костанайской области

г. Рудный, Казахстан

E-mail: kaitanov98@mail.ru

Аннотация

В статье рассматриваются основные особенности проведения урока физической культуры в рамках инклюзивного образования. Показана стратегия адаптивного обучения через игровой метод. Описан положительный педагогический опыт внедрения подвижных игр на уроке физической культуры и спорта.

Ключевые слова: инклюзивное обучение, дети с особыми образовательными потребностями, адаптивное обучение, подвижные игры.

Аңдатпа

Мақалада инклюзивті білім беру аясында дене шынықтыру сабағын өткізудің негізгі ерекшеліктері қарастырылған. Ойын әдісі арқылы бейімді оқыту стратегиясы көрсетілген. Дене шынықтыру және спорт сабақтарында ашық ойындарды енгізудің оң педагогикалық тәжірибесі сипатталған.

Түйін сөздер: инклюзивті білім беру, ерекше білім беру қажеттіліктері бар балалар, бейімді оқыту, ашық ойындар.

Abstract

The article discusses the main features of conducting a physical education lesson within the framework of inclusive education. The strategy of adaptive learning through the game method is shown. The positive pedagogical experience of introducing active games in physical education and sports lessons is described.

Key words: inclusive education, children with special educational needs, adaptive learning, active games.

На сегодняшний день, образование как многогранный и развивающийся процесс, сделало большой шаг вперед. **Инклюзия в образовании** – это процесс включения учеников с особыми потребностями в общий учебный процесс. Мировой опыт свидетельствует, что инклюзивный формат обучения – это самый эффективный способ для построения солидарной, сочувствующей и соучаствующей среды, основанной на принятии, понимании и взаимопомощи между детьми с особыми потребностями и другими учениками.

Важный инструмент в инклюзивной работе – педагогический оптимизм, который предполагает веру в ребенка, мотивацию на развитие и успех. Урок физической культуры и спорта в инклюзии играет важную роль в жизни особенных детей, так как

это способ поддержки и восстановления физического здоровья, социализации обучающихся, лечения посредством упражнений и процедур, и прежде всего, мотивация к самосовершенствованию и работе над собой и своими возможностями.

При проведении урока физической культуры для обучающихся с особыми образовательными потребностями необходимо использовать специальные способы, средства, методы и приемы. В рамках урока физкультуры используется комплекс упражнений, который учитывает физические возможности каждой группы обучающихся с ограниченными возможностями здоровья, распределение времени формируется исходя из особенностей, таких как быстрая утомляемость, риск эмоционального напряжения.[1]

Каждый педагог должен организовать и обеспечить равные возможности для полноценного обучения на своем уроке. В рамках предмета «физическая культура и спорт» в нашей школе проводится интенсивная, эффективная работа в инклюзивном образовании через использование инновационной стратегии адаптивного обучения.

Данная стратегия рекомендует:

- сочетание различных физических упражнений: стандартных, упрощенных и усложненных, дробного выполнения упражнений, имитационных, подводящих и другие;
- вариативность техники физических упражнений: исходного положения, темпа, ритма, усилий, направления, амплитуды и тому подобное;
- разнообразие вербальных и невербальных методов и методических приемов, словесных, наглядных способов воздействия, музыки, внушения и тому подобное. [2]

Адаптивная стратегия на уроках физической культуры реализуется через игровой метод. На наших уроках мы используем подвижные игры с разной преимущественной направленностью, степенью интенсивности, игры на развитие познавательных способностей и психических функций:

- подвижные игры с ходьбой, бегом и прыжками;
- подвижные игры с лазаньем, перелазаньем;
- подвижные игры с ловлей, передачей, перекачиванием мяча;
- подвижные игры с различными предметами;
- развитие скоростных, силовых и скоростно-силовых способностей;
- развитие координационных способностей;
- подвижные игры, включающие развитие сенсомоторных функций зрительного восприятия;
- подвижные игры, активизирующие мышление: наглядно-действенные и наглядно-образные формы, сравнение объектов по различным признакам.[3]

В практике работы в инклюзивных классах педагоги физической культуры и спорта внедряют данные типы игр, а также методически транслируют и передают свой положительный опыт работы. На базе КГУ «Общеобразовательная школа № 11 отдела образования города Рудного» управления образования акимата Костанайской области был проведен семинар «Конструирование современного урока физической культуры и пути достижения цели». Это методическое мероприятие включало две рабочие секции:

Коучинг-сессия по совершенствованию навыка конструирования урока педагогов физической культуры и спорта, на котором учителя, перемещаясь группами по методу «Автобусная остановка» разрабатывали три этапа урока в классе с детьми с особыми образовательными потребностями.

«Фото 1- Практическая часть коучинга» «Фото 2- Подведение итогов»

Каждая станция представляла три главных части урока : вводно-подготовительная, основная, заключительная. Группы перемещались и разрабатывали каждый этап, описывая методы, формы ,задания и ожидаемый результат. На защите проектов проходила презентация урока и составлены рекомендации по работе с детьми с ООП.

Таблица 1 – Нормы физических упражнений в классах»

Этап	Общеобразовательный класс	Коррекционно-развивающий класс
Построение	1 мин. Инструктаж по ТБ	1-2 мин. Инструктаж по ТБ
Медленный бег	3-5 мин в умеренном темпе	2-5 мин в различных темпах и направлениях
ОРУ	Количество упражнений: 8-12 Повторений: 8-12 Темп: интенсивный	Количество упражнений: 6-10 Повторений: 6-10 Темп: различный
СБУ	Количество упражнений: 8-12 Темп: интенсивный	Количество упражнений: 6-10 Темп: различный
Разучивание физического упражнения	Деления упражнения на части Применение игр на каждую часть	Деления упражнения на части Применение усложненных (облегченных) игр на каждую часть
Совершенствование техники выполнения упражнения	Многократный повтор, усложненный вариант, облегченный вариант, коррекция (угла, амплитуды, скорости) выполнения	Многократный повтор, усложненный вариант, облегченный вариант, коррекция (угла, амплитуды, скорости) выполнения
Совершенствование тактики подвижных игр (спортивные игры)	Рассказ, показ, просмотр видеороликов, схемы, работа по зонам (секторам)	Рассказ (практика), показ (практика), просмотр (практика) видеороликов (практика), схемы (практика), работа по зонам (секторам) практика

Открытый урок с детьми с ООП 2 «В» класса по теме «Подвижные игры с мячом».

В системе работы с данным классом педагог разработал комплекс подвижных игр, как одна из форм включения детей с ООП в совместную, активную познавательную деятельность. На уроке под влиянием присущего игре состязания значительно развиваются физические качества, и прежде всего быстрота, ловкость, выносливость.

Учителем Кайтановым С.А. были разработаны специальные подвижные игры, направленные на развитие координации, внимание и навыков сотрудничества.

«Море волнуется раз»

Ученик демонстрирует способность работать в команде, сотрудничать с партнерами и следовать тактике игры.

Ученик выучил речитатив, правильно принимает и запоминает И.П.

Учащиеся проговаривают речитатив и водят хоровод

Море волнуется раз.

Море волнуется два.

Море волнуется три

Морская фигура замри

Учащимся необходимо принять исходное положение, в котором стоит учитель (И.П. строевых элементов, И.П. гимнастики, персонажи из мультфильмов и игр)

«Внимание цифры»

В центральном кругу двое учащихся становятся между конусом спиной друг к другу. Перед каждым учеником находятся 4 конуса меньшего размера с определенным номером. По команде учителя в виде цифры ученику необходимо взять конус правильной нумерации, и опередить соперника положив свой конус в центральный. Игра продолжается до разрыва в 3 очка.

«Мороженое»

Ученик демонстрирует понимание, какие физические качества, такие как сила, прыгучесть, быстрота и реакция, которые важны для спортивных достижений.

Ученик разрабатывает стратегию игры, как сбить мяч соперника, сохраняя свой мяч.

Два ученика в центральном кругу держат конус вверх ногами с гандбольным мячом внутри, задача ученика сбить мяч соперника сохранив свой мяч. Если мяч уронили оба это считается ничьей. Игра длится до двух побед (при большом количестве участников устанавливаем ограничение по времени)

«Хитрая лиса»

Ученик способен оценивать свои действия, выявлять свои сильные стороны в области для улучшения

Игроки встают в круг закрывают глаза, учитель касается ученика по плечу. По команде учителя все открывают глаза 3 раза и говорят «хитрая лиса, где ты?» шепотом и с каждым разом громче. После последнего раза лиса выбегает в круг со словами «Вот я!!!» начинает ловить учащихся, пойманные садятся на скамейку в нору лисы.

Подвижные игры дают возможность совершенствования двигательных навыков, самостоятельных действий, проявления самостоятельности и творчества. Игровые действия развивают познавательные способности, морально-волевые качества, формируют поведение ребёнка.

Положительный педагогический опыт в инклюзивном образовании позволяет создавать комфортную, коллаборативную атмосферу, способствующую улучшению социальной компетенции и навыков коммуникации детей с особыми образовательными потребностями. Любой прием или метод адаптивной физической культуры

направлен на преодоление препятствий социального свойства, интегрирование ребенка в образовательную среду .

В основе работы педагога лежит творческая работа. Ведь именно от каждого из нас зависит формирование здоровой, гармонично развитой личности. Правильно организованное инклюзивное образование поможет поддержать детей с особыми потребностями в их праве на достойную жизнь, свободное развитие, поможет им быть равноправными членами общества.

Список литературы:

1. Педагогика и психология инклюзивного образования: учебное пособие / Д.З. Ахметова, З.Г. Нигматов, Т.А. Челнокова, Г.В. Юсупова и др. – Казань: Изд-во «Познание» Института экономики, управления и права, 2013
2. Теория и практика инклюзивного образования: учебное пособие для группы специальностей «Образование» / Л.Н. Лиходедова - Костанай: КГПИ, 2017. – 165 с.
3. <https://nsportal.ru/detskiy-sad/fizkultura/2019/02/08/podvizhnye-igry-ponyatie-znachenie-i-harakteristika-podvizhnyh-igr>

УДК 376.1

ИННОВАЦИОННЫЕ ТЕХНОЛОГИИ КАК РЕСУРС ИНКЛЮЗИВНОГО ОБРАЗОВАНИЯ

Михайленко Светлана Валерьевна,

Воспитатель

ГККП "Ясли сад №44

отдела образования акимата города Костаная".

Гимельрайх Алена Николаевна,

Воспитатель

ГККП "Ясли сад №44

отдела образования акимата города Костаная".

Аннотация

В статье рассматриваются основные принципы и методы инклюзивного образования, позволяющие сделать процесс воспитания и обучения более ярким, насыщенным и интересным. Предлагаемые инновационные технологии применяются в работе с детьми с особыми образовательными потребностями в дошкольной организации, что позволяет достичь высоких результатов.

Ключевые слова: Инклюзивное образование, инновационные технологии, «Реджио-педагогика», «Говорящие стены», «Буктрейлер», «Куклотерапия», Ковролинг, «Хепенинг», «Сенсорные коробки»

Аңдатпа

Мақалада инклюзивті білім берудің негізгі принциптері мен әдістері қарастырылады, бұл тәрбие мен оқыту процесін жарқын, бай және қызықты етуге мүмкіндік береді. Ұсынылған инновациялық технологиялар мектепке дейінгі ұйымда ерекше білім беру қажеттіліктері бар балалармен жұмыс жасауда қолданылады, бұл жоғары нәтижелерге қол жеткізуге мүмкіндік береді.

Түйінді сөздер: инклюзивті білім беру, инновациялық технологиялар, «Реджио-педагогика», «Сөйлейтін қабырғалар», «Буктрейлер», «Қуыршақ терапиясы», «Ковролинг», «Хепенинг», «Сенсорлық қораптар»

Abstract

The article discusses the basic principles and methods of inclusive education, which make the process of upbringing and learning more vibrant, rich and interesting. The proposed innovative technologies are used in working with children with special educational needs in a preschool organization, which allows achieving high results.

Key words: *Inclusive education, innovative technologies, «Reggio-pedagogy», «Talking walls», «Book trailer», «Puppet therapy», «Carpeting», «Happening», «Sensory boxes»*

Согласно Конституции Республики Казахстан (ст. 30), все граждане страны имеют право на бесплатное среднее образование в государственных заведениях, а также в высших на конкурсной основе. Но до недавнего времени дети с особыми образовательными потребностями не могли учиться в обычных образовательных заведениях. Их отправляли на надомное обучение либо в специализированные центры, что не обеспечивало необходимый уровень социализации, адаптации детей в обществе. Проблема сдвинулась с мертвой точки с началом развития инклюзивного образования в Казахстане. На начало 2023 года количество детей с ООП в нашей стране составляло 188 тыс. детей.[1]

Инклюзивное образование рассматривается как реализация права человека на получение качественного образования в соответствии с познавательными возможностями и в адекватной его здоровью среде по месту жительства. В основе практики этого вида обучения лежит идея принятия индивидуальности каждого отдельного учащегося, и, следовательно, процесс должен быть организован так, чтобы удовлетворить особые потребности каждого ребенка с ООП. Инклюзивное обучение делает акцент на разработку индивидуальной образовательной программы. [2]

ЮНЕСКО рассматривает инклюзию, как динамически развивающийся подход, заключающийся в позитивном отношении к разнообразию обучающихся и в восприятии индивидуальных особенностей не как проблемы, а как возможности для обогащения процесса познания. Базовые ценности, на которые опирается инклюзивное образование:

- каждый ребенок – личность;
- учиться могут все – необучаемых детей нет;
- каждый ребенок имеет уникальные особенности, интересы, способности и учебные потребности - право каждого человека на участие в жизни общества (инклюзивное образование обеспечивает возможность общения и вовлечения людей с ООП в социум на равных условиях;
- инклюзивное образование способствует тому, чтобы потенциальные участники общества стали этим обществом вне зависимости от ограниченных физических возможностей или особенностей развития);
- все люди нуждаются в поддержке и дружбе ровесников;

Меняется система образования и появляется новый подход к осуществлению образовательной деятельности детей. Инклюзивный принцип показывает, что проблемы и трудности в обучении, которые испытывают воспитанники с особыми образовательными потребностями в общеобразовательных организациях, происходят из-за устаревшей организации и практики учебного процесса, неэффективных, негибких методов обучения. [3] Именно поэтому необходимо применять инновационные методы работы в воспитании и развитии детей дошкольного возраста с ООП.

Педагогу важно не упустить период для раскрытия творческого потенциала и мышления каждого ребенка, сформировать поисковую активность и речевые способности. Поэтому организация целостного педагогического процесса в дошкольных образовательных организациях на основе личностно ориентированного и компетентностного подходов обуславливает необходимость овладения педагогами широким спектром соответствующих образовательных технологий с учетом индивидуальных особенностей личности ребенка, его потребностей в самореализации и развитии.

Одной из перспективных методик считается Реджио-педагогика. В Казахстане данная методика только набирает популярность. Основу данного метода составляют следующие принципы:

- уважительное отношение к ребенку;
- ребенок активно управляет своим развитием, выбирая, что ему интересно;
- ребенка нельзя ограничивать в движении в процессе познания мира;
- ребенку должен быть предоставлен выбор способов и путей самовыражения.

Разнообразные способы познания, восприятия, самовыражения, которым обладает ребенок, не всегда приемлемы миру взрослых, так как в ребенке они видят не маленького творца, а уменьшенную копию себя. Перечислим способы, помогающие ребенку выразить свои мысли, идеи и чувства: движение; рисунок; конструирование; лепка; театральные постановки; театр теней; создание коллажей; музыка.

Реджио-педагогика призывает помогать ребенку в его развитии, а не подгонять его под общие для всех требования. Педагог относится к детям с вниманием и уважением, создает ситуации, в которых ребенок учится задавать вопросы, при этом взрослый не спешит предлагать готовые ответы, побуждая размышлять и фантазировать. Педагог и ребенок – партнеры, которые взаимодействуют на равных. Педагог поощряет исследование различных тем, помогает в работе над детскими проектами, поддерживает, когда нужно найти решение проблемы.

Основой Реджио-педагогики является обучение в сотрудничестве.

Дело или проект обычно возникает незапланированно: один ребенок находит интересное для него занятие → педагог помогает ребенку увлечь этим занятием других детей → дети вместе решают проблему.

В Реджио-педагогике большое значение играет окружающая среда, а пространство группы называют третьим учителем. Предметно-пространственная среда стимулирует у ребенка развитие интереса к миру растений и животных, искусству, технике. Чтобы ребенок мог себя проявить наиболее активно, для него создается особая среда, которая способствует проявлению любознательности ребенка и состоит из: материалов (краски, бумага, ткани, проволока, природные материалы: растения, песок, глина, цветы, семена и даже мусор); предметов и инструментов (различные игрушки, конструкторы, музыкальные инструменты, книги, карандаши и кисточки, пуговицы, различные костюмы, увеличительные лупы и т.д.); устройств (микроскоп, компьютер, проектор, фотоаппарат и пр.)

Сторонники Реджио-педагогики считают, что обычные вещи могут научить ребенка большему, чем «специальные» игрушки.

Реджио-педагогика позволяет ребенку проявить его любознательность, развивает творческий подход к любой деятельности, критическое мышление, саморегуляцию, умение работать в команде, уважать чужую позицию и многое другое. Это именно те навыки, которые наиболее необходимы для детей с ООП. [4]

Новая технология – «Говорящие стены».

Один из классиков отечественной педагогики утверждал, что «воспитывает все: и люди, и книги, и понятия». Оказывается, в детском саду могут воспитывать даже «стены».

Главная идея «говорящей стены» – преобразование обычной среды пребывания ребенка в обучающую и «воспитывающую». «Говорящая стена» – это своеобразный живой экран. На стенах в группе и помещениях детского сада крепятся магнитные полоски, ковровые полотна, кармашки, прищепки, игры, игровые фишки и различные тематические картинки. Также на «говорящих стенах» в помещениях детского сада можно разместить материал в соответствии с временами года, тематическими днями, праздниками и т.д., которые помогают детям с особыми

образовательными потребностями наиболее доступнее освоить предложенную информацию.

«Буктрейлер».

Все мы в любом возрасте очень любим кино и мультфильмы. И в детском саду мы тоже можем создать и показать ребятам короткие фильмы. Но это будет не просто маленький сюжетный ролик, а, скорее, ролик-мотивация. Буктрейлер – короткий видеофрагмент, рассказывающий в произвольной художественной форме о какой-либо книге. Увидев его, заинтересовавшись тем, какие персонажи появились на экране и что с ними будет происходить далее, ребенок обязательно захочет узнать их историю целиком.

Поэтому используя «буктэйлер» с детьми с ООП развиваем мотивацию к чтению с помощью визуальных средств. Виртуальные экскурсии можно преподнести как вариант информационных технологий в учебном процессе. С помощью короткометражки мы можем попасть в Астану, зоопарк, или другие достопримечательности.

«Куклотерапия»

Особое значение для психологического и нравственного развития детей имеют куклы, выступающие атрибутом детства, детской культуры. Ребенок переживает со своей куклой события собственной и чужой жизни в эмоциональных и нравственных проявлениях, доступных его пониманию.

Роль куклы заключается в диалоге, в котором происходит замена реального контакта с человеком на опосредованный контакт через куклу. Такой подход раскрывает значимость эмоциональных контактов для детей и показывает огромную роль кукол в развитии эмоциональной сферы личности ребёнка.

Существует самостоятельное направление, получившее название куклотерапии. Этот метод основан на идентификации ребёнка с любимым героем мультфильма, сказки и любимой игрушки, он базируется на трех основных понятиях: «игра» - «кукла» - «кукольный театр».

В качестве основного приема коррекционного воздействия кукла используется как промежуточный объект взаимодействия ребенка и воспитателя. Ребенок, познавая реальный мир, его социальные связи и отношения, активно проецирует воспринимаемый опыт в специфическую игровую ситуацию. В настоящее время не существует четкого определения куклотерапии. Можно выделить следующие функции куклотерапии:

- коммуникативную - установление эмоционального контакта, объединение детей в коллектив; релаксационную – снятие эмоционального напряжения;
- развивающую – развитие психических процессов (памяти, внимания, восприятия и т.д.);
- обучающую – обогащение информацией об окружающем мире.

Для ребенка с ООП наиболее характерны эмоциональная неустойчивость, яркость, импульсивность проявления эмоций, что постепенно сменяется большей адаптивностью, тем самым куклотерапия позволяет добиться хорошего результата.

[5]

Все это определяет основную направленность педагогической работы с детьми – эмоциональное наполнение жизни ребенка и оказание помощи в осознании эмоций и их регуляции. Они помогают вызывать положительные эмоции или постепенно ослаблять нервное напряжение у детей с ООП.

«Ковролининг»

Одним способом совершенствования пальчиковой моторики является метод ковролинографии.

Современные материалы (ковролин и липучка, фетр) имеют намного большую силу сцепления, чем фланель. Поэтому игровой материал прочно прикрепляется к ковролину и не падает с полотна во время занятий.

Новые элементы (кармашки, кассы, прищепки, кружки и веревочки) обеспечивают разнообразие, наглядность и динамизм занятий.

Вереочки - нововведение, которое принципиально отличает игровой обучающий комплекс от ранее существующих пособий (школьной доски и фланелеграфа, мольберта). Вереочки позволяют не только разнообразить занятия по всем направлениям образовательной деятельности, но и использовать новую форму аппликации.

Можно сказать, что ковролининг - это современный вариант наглядной доски, содержащий в себе неограниченные возможности. Он позволяет сделать наглядным почти любое занятие или игру. Комплекс игр на ковролине дает возможность проводить целенаправленные занятия по развитию сенсорных способностей. Такая работа включает следующие этапы:

- формирование сенсорных эталонов цвета, формы, величины;
- обучение способам обследования предметов, умению различать их форму, цвет и величину, выполнять сложные глазомерные действия. Кроме того метод ковролинига позволяет организовывать и проводить целенаправленную работу по развитию психических процессов: внимания, памяти, мышления, воображения, динамично и наглядно проводить разнообразные игры (дидактические игры «Сделай по образцу», «Шарики для клоуна», «Что ещё такой же формы» и др.).

Метод ковролинига у детей с ООП совершенствует интеллектуальные способности у детей (развивает логическое и творческое мышление, развивает внимание, воображение, память и речь);

Развивает творческие способности дошкольников;

Развивает координацию движений, общей и мелкой моторики, ориентацию в пространстве в собственном теле;

Развивает зрительное, тактильное и слуховое восприятие (цвета, формы, размеры и т. п.);

Развивает эмпатию, умение взаимодействовать со сверстниками.

Создаёт положительный эмоциональный настрой в группе;

Хеппенинг и сенсорные коробки

Сенсорная коробка, это пособие для сенсорного развития детей, которое стимулирует развитие познавательных процессов, обогащает сенсорный опыт ребенка и способствует развитию мелкой моторики. В зависимости от наполнения коробки, игры с ней могут развивать и совершенствовать тактильное восприятие, слух, зрение и обоняние ребенка.

Всем известно, что мелкая моторика неразрывно связана с нервной системой, зрением, восприятием, вниманием и памятью, а также с развитием речи ребенка, поэтому очень важно развивать её. Сенсорные коробки как нельзя лучше выполняют функцию её развития.

Тематически сенсорные песочницы могут быть самыми разнообразными, все ограничено лишь вашей фантазией.

В наполнители тоже может идти все, что угодно: разные крупы: рис (белый и покрашенный пищевыми красителями), манка, овсянка, рис, крупная соль, всевозможные макароны, фасоль, горох. Зимой: снег или песок, ведь это так здорово, когда в песочнице можно играть не только летом, но и дома зимой, галька, аквагрунт.

Также, это природные материалы: желуди, каштаны, шишки, трава, листья, шиповник, земля, камни, ракушки, мох. Далее это нарезанная бумага, ватные шарики, бумажные шарики, бумажные салфетки.

Тематика сенсорных коробок также может быть разнообразной, например, по временам года. Самая простая сенсорная коробочка, наполненная, например, горохом, даст возможность ребенку расширить свой тактильный опыт – он сможет трогать, пересыпать, переливать, исследовать, закапывать, откапывать и просто играть.

Большинство нетрадиционных техник относятся к спонтанному рисованию, когда изображение получается не в результате использования специальных изобразительных приемов, а как эффект игровой манипуляции. Такой способ нетрадиционного изображения можно назвать «хэппенинг» (в переводе с английского «случаться»).

Хэппенинг обычно включает в себя импровизацию и не имеет четкого сценария. При нём неизвестно, какое получится изображение, он заведомо успешен по результату, тем самым усиливает интерес детей к изобразительной деятельности.

В работе с детьми с ООП доступен такой вид хэппенинга как рисование пальчиками. Это способ прикаивания пальцев руки к поверхности бумаги разными способами (кончиками пальцев ставим точки, проводим пальчиками линии, прикладываем пальчики (раскрасим 1- 2 пальчика и приложим их к бумаге - получатся звездочки, деревья), соберём пальчики в пучок - получатся цветы и снежинки).

Рисуем кулачком: со стороны большого пальца выйдут розы, улитки, ракушки. Рисуем полураскрытым кулачком: можем нарисовать радугу, бананы.

Ладонкой можно мазать, рисовать и печатать любые абстракции, наслаждаясь цветом или создавать сюжетные картины. По-разному поворачивая ручки, и дорисовывая котпечаткам недостающие элементы, можно воплотить любые задумки. С помощью отпечатков ладонки, сделанных по кругу, можно изобразить солнце и цветок, дорисовав сердцевину и т.д.[5]

Польза от рисования пальчиками: хорошо развивают мелкую моторику, что способствует развитию речи; развитие тактильной чувствительности. Это новые ощущения при макании пальчика в краску, при ведении пальчиком по различным поверхностям для рисования, что развивает у детей с ООП воображение и образное мышление.[5]

Каждый метод применяется с учетом дифференцированного подхода. Например: все дети выполняют одинаковые задания, но одни это делают под руководством воспитателя, а другие самостоятельно, или дети сразу приступают к самостоятельной работе, а тем детям, которые испытывают затруднения в выполнении задания, оказывается дозированная помощь. Наиболее распространенными видами помощи являются:

- помощь в виде вспомогательных заданий, подготовительных упражнений;
- помощь в виде «подсказок (карточек-помощниц, образец, алгоритм выполнения задания и т.д.)

- образец выполнения задания: показ способа решения, образца рассуждения

Таким образом, применяя такие инновационные методы и технологии как: «Реджио-педагогика», «Говорящие стены», «Буктрейлер», Куклотерапия, Ковролининг, «Хэппенинг», «Сенсорные коробки» и другие, помогают педагогам найти подход к каждому отдельному ребенку, учитывать его особенности, черты характера и склад ума, и превращать занятия в увлекательное и необыкновенное «приключение». Они позволяют сделать процесс обучения и воспитания более насыщенным и интересным, что позволяет достичь более высоких результатов в обучении и воспитании дошкольников с ООП.

Список литературы:

1. Концепция развития дошкольного, среднего, технического и профессионального образования Республики Казахстанна 2023 – 2029 годы
2. Староверова М.С., Ковалев Е.В. Настольная книга педагога, работающего с детьми с овз. - Москва хвлалос 2011 - 17 с.
3. Потапова О.Е. П64 Инклюзивные практики в детском саду: Метод. рекомендации. – М.: ТЦ Сфера, 2015. – 128 с.
- 4.. «Реджио-педагогика" Национальное образование, 2021 г с 81
5. Е.В. Гончарова Инновационная деятельность в дошкольном образовательном учреждении: учебно-методическое пособие Нижневартовск: гос. ун-та, 2013. – 83 с., 126 с.

УДК 367.1

**ДИФФЕРЕНЦИРОВАННЫЙ И ИНДИВИДУАЛЬНЫЙ ПОДХОД НА ЗАНЯТИЯХ
ОБЩЕОБРАЗОВАТЕЛЬНЫХ ДИСЦИПЛИН ПРИ ОБУЧЕНИИ ОБУЧАЮЩИХСЯ С
ОСОБЫМИ ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫМИ ПОТРЕБНОСТЯМИ**

Мулжигитова Ляззат Алиевна

магистр педагогических наук,
преподаватель общеобразовательных дисциплин
КГКП «Костанайский строительный колледж»
Управления образования акимата Костанайской области
г.Костанай, Казахстан
E-mail: mulzhigitova77@mail.ru

Усенова Жанар Орманбековна

преподаватель общеобразовательных дисциплин
КГКП «Костанайский строительный колледж»
Управления образования акимата Костанайской области
г.Костанай, Казахстан
E-mail: zhanik20091@mail.ru

Аннотация

Статья раскрывает актуальную проблему формирования дифференцированного и индивидуального подхода к обучающимся с ограниченными возможностями здоровья в профессиональной образовательной организации. Содержит методы и приемы организации учебной деятельности на уроках истории для активизации познавательной деятельности детей с нарушением слуха

Ключевые слова: дифференциация, обучающиеся с особыми образовательными потребностями, обучающие технологии.

Аңдатпа

Мақала кәсіби білім беру ұйымында мүмкіндігі шектеулі білім алушыларға сараланған және жеке көзқарасты қалыптастырудың өзекті мәселесін ашады. Есту қабілеті бұзылған балалардың танымдық іс-әрекетін жандандыру үшін тарих сабақтарында оқу іс-әрекетін ұйымдастырудың әдіс-тәсілдерін қамтиды.

Түйінді сөздер: дифференциация, ерекше білім беру қажеттіліктері бар студенттер, білім беру технологиялары.

Abstract

The article reveals the current problem of forming a differentiated and individual approach to students with disabilities in a professional educational organization. Contains the methods and techniques for organizing educational activities in history lessons to enhance the cognitive of activity of children with hearing impairment.

Key words: differentiation, students with special educational needs, educational technologies.

В последние годы по многочисленным наблюдениям интерес обучающихся к учебной деятельности снижается. Работа над этой проблемой стала причиной к поиску таких форм обучения, методов и приёмов, что позволило бы повысить эффективность получения знаний, помогло бы распознать в каждом обучающемся его основные особенности и на этой основе воспитать устремления к познанию и творческому подходу. «Учитель должен изучать хорошие и плохие стороны обучающихся и, учитывая их, определять, какие из них развивать, формировать, а какие в процессе воспитания ликвидировать» в этом заключается искусство учителя [1]. При обучении общественным дисциплинам, а именно предмету истории у слабослышащих студентов требуется применение специальных педагогических методов и технологий, создание особых образовательных условий для активизации познавательных учебных действий.

Универсальные познавательные учебные действия состоят из следующей структуры:

- общеучебные действия – уметь ставить учебную задачу, уметь работать с информацией, распределять полученные знания ;
- логические учебные действия – это уметь анализировать и синтезировать новые знания, находить причинно-следственные связи, доказывать правильность своих суждений;
- постановка и решение проблемы – уметь найти и обосновать проблему, прийти к способу ее решения.

Познавательная деятельность является катализатором к развитию логического мышления, внимания, памяти, речевого органа, воображения, поддерживает интерес к обучению. Все процессы между собой взаимосвязаны.

Для организации обучения обучающихся с нарушениями слуха в преподавании истории наиболее важными принципами являются следующие. Первым следует назвать наглядность. Тем более принимая во внимание то, что у обучающихся с нарушением слуха при усвоении изучаемого материала основная нагрузка приходится на зрительный орган, значение наглядности трудно переоценить. Один из самых доступных и традиционных видов наглядных материалов являются иллюстрации исторических событий, исторические карты, презентации, схемы и таблицы.

Еще один принцип, обеспечивающий более эффективное освоение исторических знаний обучающимися с нарушениями слуха, является дифференцированный подход практической направленности. Дифференцированный подход в подобном уроке будет осуществляться, таким образом, при решении группой общей задачи, педагог может выдать более слабому обучающемуся карточку, на которой в более упрощенной форме будет дано то же самое задание [2]. На уроках истории является важной и необходимой деятельностью составляющая. Прежде всего здесь рассматривается проектная и исследовательская деятельность самих обучающихся на уроках истории. Говорить о полноценной исследовательской и проектной деятельности обучающихся с нарушением слуха наравне со своими слышащими сверстниками не приходится, в силу их особенностей развития, но это особый вид деятельности, направленный на усвоение и закрепление исторических знаний. Самостоятельно студенты могут изготовить проекты в виде компьютерных презентаций при выполнении домашних заданий. Прежде они изучают литературу, исторические источники, карты, подбирают по теме иллюстрации.

Для активизация познавательной деятельности обучающихся с нарушением слуха и дифференцирования заданий на уроках истории предлагаем использовать следующие методы и приемы:

Создание проблемных ситуаций

Проблемная ситуация может создаваться на различных этапах урока. Например, элементы проблемного обучения можно использовать, начиная с изучения центральноазиатских цивилизаций. Задания на поиск необходимого решения, проблемный характер которых обусловлен разрывом между ранее усвоенными знаниями и требованием задачи (или вопроса).

-Метод алгоритмизированного обучения.

Студентам даются этапы выполнения различных заданий или решения расчётных задач, имеются случаи когда обучающиеся самостоятельно составляют алгоритм решения предложенных проблем.

- Метод эвристического обучения, его основной целью является поиск и сопровождение способов и правил, по средствам которого студенты приходят к открытию определённых законов. (Задается сложный вопрос и с помощью наводящих вопросов получаем ответ).

- Метод самостоятельной работы с дидактическим материалом. Это и практические задания, тестовые задания, карточки для закрепления и карточки с целью контроля и др.

При обучении обучающихся огромное значение имеет применение ИКТ, использование которого сделает этот процесс интересным и увлекательным.

Методы активизации познавательной деятельности на уроках разнообразны, многие из них адаптированы для обучающихся с нарушениями слуха. Нетрадиционные подходы в преподавании истории: это игровые моменты по теме, объяснение понятий с использованием различных изображений, кроссворды, занимательный материал и нетрадиционные формы обучения на разных типах урока. Применяются различные типы и формы работы ими можно разнообразить урок.

Система работы педагога по активизации учебной деятельности должна строиться с учетом планомерного постепенного и целенаправленного достижения желаемой цели - развитие познавательных и творческих способностей обучающихся с нарушением слуха.

При правильно построенном объяснении материала преподаватель не только дает обучающимся знания, но и организует их познавательную деятельность.

Большое значение, например, имеет то, как педагог вводит тему урока. Тема урока не должна просто сообщаться обучающимся, надо естественно подводить к необходимости самих обучающихся найти тему урока.

Кроме того, педагог обязан вызвать у обучающихся интерес к теме: привести интересные и занимательные факты, связанные с историей наводящие на раскрытие темы; показать опыты, на которые студенты могут найти ответ в ходе объяснения и т.д. Перед объяснением педагог должен вместе с обучающимися не только назвать и записать тему урока, но и определить цели и задачи (познавательные), которые на данном уроке будут решаться.

Организация самостоятельно-познавательной работы, руководить и контролировать - это ответственная и сложная работа каждого педагога. Воспитание активности и самостоятельности нужно рассматривать как основную часть воспитания обучающихся. Эта задача выступает перед каждым преподавателем в числе задач первостепенной важности. Бесспорно она актуальна, так как знания, умения, убеждения, духовность нельзя передать от преподавателя к обучающемуся, прибегая только к словам. Этот процесс включает в себя знакомство, восприятие, самостоятельную переработку, осознание и принятие этих понятий и умений.

Идея формирования самостоятельно-познавательной деятельности была заложена еще в глубокой древности и анализировалась Аристотелем, Сократом,

Платоном и другими философами. Дальнейшее развитие она получила в работах Я.А. Коменского, И.Г. Песталоцци.

Активизация познавательной деятельности обучающихся очень часто проходит через игру. Дидактическая игра является ценным средством воспитания умственной активности, она активизирует психические процессы, вызывает у обучающихся живой интерес к процессу познания.

Игры для данной категории в основном направлены на развитие слухового восприятия – умения слушать, различать и произносить звуки, отвечать.

Дидактические игры:

Игры, игровые моменты, элементы сказочности служат психологическим стимулятором нервно-психологической деятельности, потенциальных способностей восприятия. Л. С. Выготский очень тонко заметил, что «в игре ребенок всегда выше своего обычного поведения; он в игре как бы выше на голову самого себя»[3].

Включение игровых моментов на уроках позволяет корректировать психологическое состояние обучающихся. Студенты воспринимают психотерапевтические моменты как игру, а у педагога есть возможность своевременно менять содержание и характер заданий в зависимости от обстановки.

Большинство обучающихся глухих и слабослышащих относится к так называемой категории детей с нарушением характера. Этот контингент включает в себя разнообразные внешние признаки поведения, недостаток представления и жизненного опыта. Сложность обучения глухих и слабослышащих заключается:

- Во-первых, достаточно большом объеме материала.
- Во-вторых, обучение проводится по учебникам общеобразовательной школы.
- В-третьих, обучающиеся по причине особенностей своего психофизического и интеллектуального развития затрудняются в усвоении программного материала.

Я думаю, что данные трудности в обучении ощутил каждый преподаватель-предметник. Вследствие этого, для повышения у обучающихся уровня знаний, умений и навыков необходимо пробудить интерес к изучаемому предмету, найти интересные коррекционно-развивающие приемы.

Многим таким обучающимся недоступна аналитико-синтетическая деятельность в работе с текстовым материалом. Поэтому они испытывают большие трудности из-за недостаточного объема представлений, а так же довольно часто наблюдается непонимание лексической структуры слов, фраз и предложений.

Опора на наглядность, имеет большое значение при изучении предмета история, это зарисовки, работа с табличками, картинками, схемами, опора на карточки с речевым материалом.

Для лучшего запоминания материала теоретическое содержание предлагаются следующие приемы работы :

«Найди меня»

При интеграции с другими общеобразовательными предметами для проверки или закрепления знаний можно зашифровать какое-либо слово с помощью географических координат или решения математической формулы. Обучающимся предстоит сначала определить какие города соответствуют данным координатам, а потом определить заданное слово.

Такое задание можно давать студентам на дом. Они могут зашифровать свое имя, фамилию или любое другое слово, которое на следующем уроке будут отгадывать другие обучающиеся.

«Лото»

Этап урока: проверка домашнего задания.

Для использования этого методического приёма необходима предварительная подготовка. На листе плотной бумаги или на картоне большими буквами записывают формулы (условные знаки, словарные слова и т.д.), которые были изучены на предыдущих уроках. Затем лист бумаги разрезают так, чтобы на каждой части бумаги остались отдельные цифры дат, буквы, изображения. Разрезанные части лото (в двух экземплярах) перемешивают на столе. Педагог вызывает двух участников к столу и предлагает составить формулы (слова). Побеждает тот, кто это сделает быстрее и правильнее.

Этот приём подходит и для индивидуальной работы (тихого опроса). Положите на стол перед студентом с нарушением слуха, который поопределённым причинам стесняется отвечать при всех, лото и попросите собрать его за определённое время. Тем самым вы проверите его знания.

«Слова в словах»

Педагог пишет на доске название цивилизации, государства, культуры. Из букв этого слова нужно составить слова, не прибавляя новых букв, а буквы, которые есть в этом названии, в одном слове можно использовать только один раз. Слова могут относиться как к духовной так и к материальной культурам стран.

«Пароль»

Данную игру можно использовать как в начале урока, так и при его завершении. Прежде чем сесть на свои места обучающиеся должны назвать «пароль». В зависимости от пройденных тем это могут быть племена, страны мира и их столицы, культуры и их центры, названия держав и монархов и т.д. По окончании урока обучающиеся должны назвать «пароль», чтобы выйти из кабинета.

«Да и нет»

Преподаватель (или ведущий) загадывает какой-нибудь исторический объект, поселение или захоронение и даёт небольшую подсказку. Например, что «это» находится в Южном Казахстане или Мангыстау. Игроки должны отгадать этот объект, задавая вопросы, на которые можно ответить «да» или «нет».

«Джунгары»

Эта игра используется при изучении объектов с помощью зашифрованных координат городов и поселений, с целью отработки навыков определения их на политической карте. Группа делится на две команды «джунгары» - прячутся на политической карте, а «казахское ополчение» по сообщениям определяют места где укрылись «джунгары». Здесь можно добавить не только поиск объектов, но и их описание.

«Правильно отбери»

Ребята получают открытки, рисунки и т.д. (допустим представителей партии или предводителей племени). Необходимо правильно разобрать их по отношению к определённому сообществу. Круг предлагаемых понятий может быть разным. Главное карточки-задания должны быть правильно отобраны и положены в конверт с правильным адресом.

«Крокодил»

Суть игры в следующем: надо объяснить какой-либо термин без слов, жестами, а остальные должны этот термин угадать. Как правило, использование данного приёма вызывает положительные эмоции у обучающихся, а эмоционально окрашенные моменты запоминаются всегда лучше. Этот приём можно использовать при организации физкультминуток как паузу в середине урока.

«Поиск общего»

Даются два случайно выбранных исторических объекта. Студент должен найти как можно больше их признаков. На первый взгляд ничего общего между ними

нет. Но при более тщательном размышлении можно найти несколько общих признаков.

«Составь слово», «Справочное бюро», «Третий лишний», «Заочное путешествие», «Исторические диктанты», «Заморочки из бочки», «Угадай» и т.д. «Третий лишний» - игра предусматривает тренировку умения обучающихся выделять лишнее слово в группе слов и объяснять причины такого выделения. Обучающиеся определяют лишний исторический или географический объект, и показывают его на карте или определяют на контурной карте.

Игры не только позволяют активизировать познавательную деятельность обучающихся, но и вызывают у них стремление к получению новых знаний. По времени можно проводить игры-минутки, игры-эпизоды, игры-уроки. Избыток игр не допустим. При разработке и определении места игр на уроках необходимо найти не только тему игры, но и место включения ее в урок, отводимое время и средства повышения познавательной активности.

Творческие работы

Сила влияния творческих работ обучающихся на познавательный интерес состоит в их ценности для развития личности вообще, поскольку и сам замысел творческой работы, и процессе выполнения, и ее результат – все требует от личности максимального приложения сил. Из творческих заданий возможны такие, как составление кроссвордов, изготовление аппликаций, сообщения, доклады, презентации и т.д.

Работа с картой

Карта является одним из основных средств обучения на уроках истории. Система разнообразных заданий, предполагающих обращение к карте, позволяет создать условия для формирования познавательной деятельности обучающихся на разных уровнях: репродуктивном, частично-поисковом и исследовательском.

Например, *репродуктивный уровень* предполагает проверку исторической и географической номенклатуры.

Отличие *частично-поискового* от репродуктивного уровня заключается в том, что при выполнении заданий обучающийся должен уметь анализировать карту, интегрируя приобретенные географические знания с умениями работать по карте. Используемые задания выглядят следующим образом: «Найти по заданной характеристике или контуру исторический или географический объект на карте»

Для развития у обучающихся понимания ценностных ориентаций целесообразно использовать технологии деятельностного, проектного и интерактивного обучения через сервисы Wordwall.net, Canva, Goggle. Моделировать ролевые игры при изучении тем: «Казахское ханство», «Чингисхан и его наследники»; просмотр и обсуждение роли великих полководцев А.Македонский, Атилла, Цицерона. Через работу микрогрупп, тренингов через технологии критического мышления, построение пазлов по древним цивилизациям, задания на функциональную грамотность – все это способствовало повышению мотивации у студентов.

В заключении хотелось бы сказать современное образование претерпевает изменения, но цель образовательной деятельности остается обязательной: воспитание и обучение, раскрытие внутреннего потенциала каждого обучающегося. Под словом «каждый» подразумевается действительно каждый обучающийся вне зависимости от пола, убеждений, внешнеоблика и способностей.

Список литературы:

1. Коменский Я.А. Избранные педагогические сочинения. М., 1949
2. Плигин А.А. Личностно-ориентированное образование: история и практика. М., 2003. с.432.
3. Выготский Л.С. «Игра и ее роль в психическом развитии ребенка»
4. Интегрированное обучение детей с ограниченными возможностями в обществе здоровых детей / Ф.Л.Ратнер, А.Ю.Юсупов. – М.: Гуманитар. изд. центр ВЛАДОС, 2006.

5.Т. А. Кожамкулов. Об изучении отечественной истории в учебных заведениях Республики Казахстан. Алматы. 2007

6. Музафарова, Е. А. Технологии инклюзивного образования как средства для создания безбарьерного обучения детей с ОВЗ / Е. А. Музафарова // Образование и воспитание. – 2016.

УДК 376.1

ИНКЛЮЗИВНОЕ ОБРАЗОВАНИЕ ДЕТЕЙ ДОШКОЛЬНОГО ВОЗРАСТА

Мунгалова Татьяна Викторовна

инструктор по физической культуре,
КГКП «Ясли-сад № 44 отдела образования г. Костанай»
Управления образования акимата
Костанайской области

Аннотация

В статье рассматривается технологический аспект построения и развития инклюзивного образовательного пространства в детской дошкольной организации. Автор выделяет принципы инклюзии, группы инклюзивных технологий, особенности их применения, а также отмечает необходимость повышения профессионализма педагогических работников.

Ключевые слова: инклюзивный образовательный процесс; инклюзивные технологии в дошкольном образовании; принципы инклюзивного образования; коррекционные инклюзивные технологии.

Аннотация

Мақалада мектепке дейінгі балалар ұйымында инклюзивті білім беру кеңістігін құру мен дамытудың технологиялық аспектісі қарастырылады. Автор инклюзия принциптерін, инклюзивті технологиялар топтарын, оларды қолдану ерекшеліктерін бөліп көрсетеді, сонымен қатар педагогикалық қызметкерлердің кәсібилігін арттыру қажеттілігін атап өтеді.

Түйінді сөздер: инклюзивті білім беру процесі; мектепке дейінгі білім берудегі инклюзивті технологиялар; инклюзивті білім беру принциптері; түзету инклюзивті технологиялар.

Abstract

The article discusses the technological aspect of building and developing inclusive educational space in the children's preschool organizations. The author identifies the principles of inclusion, inclusive group of technologies, features of their application, and also notes the need to improve the professionalism of teachers.

Key words: inclusive education; inclusive technologies in preschool education; inclusive education; correctional and inclusive technology.

Современные условия развития общества и перемены в системе образования диктуют необходимость изменения содержания образования. Процесс реорганизации всей системы образования подразумевает появление новых более эффективных психолого-педагогических подходов к организации воспитания и обучения, особенно в системе дошкольного образования, как первой ступени общего образования.

Сейчас во всем мире происходит поворот от специального к инклюзивному образованию. Инклюзивный подход в образовании основывается на учете особых потребностей обучающихся, реализации учебного процесса на основе этих потребностей через включение всех обучающихся в образовательный процесс. Профессор университета штата Индиана (США) Сэмюэл Одом пишет: «Инклюзия – это нечто большее, чем просто быть вместе. Это процесс создания надлежущей среды для всех детей, что в свою очередь означает необходимость адаптировать

программы воспитания и обучения к потребностям и интересам детей, а не наоборот».

По данным многих источников, основным барьером в развитии инклюзивного образования в РК является отсутствие или острый недостаток квалифицированных кадров, что, в свою очередь, порождает необходимость подготовки, переподготовки, повышения квалификации педагогов для работы в инклюзивной среде [1]. Это нередко связано с отсутствием знаний и навыков, с отсутствием технологий, которые позволили бы этого ребенка включить на его уровне в групповой процесс и работать именно с ним, над его задачами, в его зоне ближайшего развития, о которой писал Л. С. Выготский. Для успешного развития инклюзивного образовательного процесса педагогам необходимо выработать инновационные стратегии, расширять спектр технологий, которые помогают работать с особыми детьми в зонах их ближайшего развития.

Инклюзивный образовательный процесс строится на следующих принципах [3]:

Принцип индивидуального подхода предполагает выбор форм, методов и средств обучения и воспитания с учетом индивидуальных образовательных потребностей каждого из детей группы.

Принцип поддержки самостоятельной активности ребенка.

Когда активность находится целиком на стороне взрослых, которые заботятся о ребенке, считая, что его особенности не позволяют ему реализовывать свои возможности, формируется «выученная беспомощность», феномен, когда ребенок ожидает внешней инициативы, сам оставаясь пассивным.

Принцип активного включения в образовательный процесс всех его участников предполагает создание условий для понимания и принятия друг друга с целью достижения плодотворного взаимодействия: совместное планирование, проведение общих мероприятий, семинаров, праздников для создания инклюзивного сообщества как модели реального социума.

Принцип междисциплинарного подхода. Специалисты (воспитатель, логопед, психолог, дефектолог, при участии методиста), работающие в группе, регулярно проводят диагностику детей и в процессе обсуждения составляют образовательный план действий, направленный как на конкретного ребенка, так и на группу в целом.

Принцип вариативности в организации процессов обучения и воспитания.

Включение в инклюзивную группу детей с различными особенностями в развитии предполагает наличие вариативной развивающей среды, т.е. необходимых развивающих и дидактических пособий, средств обучения, безбарьерной среды, вариативной методической базы обучения и воспитания.

Принцип партнерского взаимодействия с семьей.

Усилия педагогов будут эффективными, только если они поддержаны родителями, понятны им и соответствуют потребностям семьи. Задача специалиста – установить доверительные партнерские отношения с родителями или близкими ребенка, договориться о совместных действиях, направленных на поддержку ребенка.

Принцип динамического развития образовательной модели детского сада.

На современном этапе становления инклюзивного образования необходимо опереться на тот опыт интегративного образования, который к этому времени сложился, на *специализированные* учреждения, которые накопили опыт работы с детьми с ООП, поскольку здесь есть специалисты, созданы специальные условия и методики, учитывающие индивидуальные особенности детей. Эти учреждения надо рассматривать как ресурс для тех, кто хочет включиться в инклюзию.

Содержание инклюзивного образования реализуется в разных формах:

Индивидуальные занятия строятся на оценке достижений ребенка и определения зоны его ближайшего развития. Диагностика, определение задач развития и коррекции осуществляется командой специалистов, а каждое занятие выстраивается с учетом действий всех специалистов, работающих с ребенком.

Специально организованная среда планируется и выстраивается совместно педагогами, специалистами при участии родителей в процессе наблюдения за потребностями, особенностями развития, самостоятельными действиями, интересами детей. Педагоги способствуют взаимодействию детей в микрогруппах, через организацию игровой, проектной и исследовательской деятельности.

Детско-родительские группы. Это комплексные занятия для детей и родителей, включающие в себя игры, творческие занятия. Группы ведут специалисты: психолог, логопед, дефектолог, музыкальный руководитель, инструктор по физкультуре. Важно и то, что родители включаются в игры, упражнения, которыми наполнено занятие – и этим, с одной стороны, помогают своим детям включиться, с другой – сами получают эмоциональную разрядку и получают новый опыт общения со своим ребёнком.

Праздники, экскурсии, конкурсы, походы выходного дня важная составляющая инклюзивного процесса. Они создают позитивный эмоциональный настрой, объединяют детей и взрослых, являются важным ритуалом группы и всего сада. Большая часть дошкольников с ООП сталкиваются с такими проблемами, как развитие восприятия, внимания, мыслительной деятельности и памяти, сюда также входят сложности в различной степени относящиеся в моторному развитию и сенсорным функциям. Наблюдается повышенная и несвоевременная утомляемость. Чтобы вовлечь ребенка в процесс обучения, необходимо применять особые подходы, включая при этом в программу индивидуальные подходы и коррекционные инклюзивные технологии, например:

Арт-терапевтические технологии. Арт-терапия – в узком смысле, это психотерапия посредством художественного творчества. Практический опыт коррекционной работы средствами арт-терапии показывает ее большой терапевтический и коррекционный эффект в работе с детьми с ООП, в частности:

- с нарушениями речи – заикающимися;
- с проблемами в эмоционально-личностном развитии;
- с задержкой психического развития.

Основными видами арт-терапии являются: изотерапия (все, что связано с изобразительным искусством: рисование, живопись, лепка и т. д.), библиотерапия, сказкотерапия (работа со словом – сочинение сказок, стихов и т. д), музыкотерапия, хореотерапия, драматерапия, песочная терапия.

Технологии логопедического и пальцевого массажа.

Логопедический массаж – это одна из технологий, активный метод механического воздействия, направленный на коррекцию различных речевых расстройств.

Основные задачи логопедического массажа:

- коррекция звукопроизношения;
- нормализация тонуса мышц артикуляционного аппарата;
- уменьшение проявления мышечных синдромов;
- активизация тех групп мышц периферического речевого аппарата, в которых была недостаточная сократительная способность;
- нормализация речевого дыхания;
- создание предпосылок для произвольных координированных движений органов артикуляции.

Пальцевый массаж:

- массаж ладонных поверхностей каменными, металлическими или стеклянными разноцветными шариками;
- прищепочный массаж;
- массаж орехами, каштанами;
- массаж шестигранными карандашами;
- массаж приборами Су-Джок терапии.

Технологии сенсорного воспитания

Сенсорное воспитание - это методика, которая помогает развивать у детей чувственное восприятие и понимание мира вокруг них. Она основывается на использовании различных материалов и игрушек, которые помогают развивать чувства ребенка, такие как зрение, слух, обоняние, осязание и вкус. Некоторые из них включают:

- Монтессори методика - это методика, которая использует специальные материалы, которые помогают развивать у детей чувства и умения. Она основывается на принципе свободного выбора и самостоятельной работы ребенка.

- Развивающие игры - это игры, которые помогают развивать у детей различные чувства и умения. Это игры с песком, водой, пластилином, конструктором и т. д.

- Музыкальные занятия - это занятия, которые помогают развивать у детей слух и музыкальный вкус. Они могут включать пение, танцы, игру на музыкальных инструментах и т. д.

- Занятия по развитию мелкой моторики - это занятия, которые помогают развивать у детей мелкую моторику и координацию движений. Они могут включать игры с пазлами, лепку, рисование и т. д.

- Занятия на свежем воздухе - это занятия, которые помогают развивать у детей чувство равновесия и координацию движений. Они могут включать игры на площадках, прогулки в парке, катание на велосипеде и т. д.

Это только некоторые из методик, которые могут быть использованы для сенсорного воспитания детей.

Телесно-ориентированные техники

Телесно-ориентированные практики имеют физиологическую основу, реализуются в процессе непосредственной работы с собственным телом путем постановки ритма и глубины дыхания, обращается внимание на активную и пассивную манипуляцию мышцами и суставами, а также движение и голосоведение, устранение телесных напряжений. В дальнейшем после таких занятий у детей улучшается психологическое самочувствие при взаимодействии с другими людьми.

Информационные технологии очень важны в инклюзивном образовании. Если учебно-познавательная деятельность обучающихся с особыми образовательными потребностями не всегда возможна и эффективна при использовании традиционных средств, именно информационные технологии позволяют обеспечить необходимое качество образования, интегрировать учащихся с особыми возможностями здоровья в образовательный процесс в условиях инклюзии.

В рамках инклюзии должны гармонично развиваться не только дети с ООП, но также и их сверстники, не имеющие ограничений по здоровью, за тем исключением, что в отношении детей с ООП нужен более индивидуальный подход. В том случае, если мы будем акцентировать внимание лишь на детях, имеющих сложности со здоровьем, то это пагубно скажется на общем развитии группы и каждого отдельного ее воспитанника. Достичь подобной дифференциации можно при гибком и эффективном применении обширного спектра педагогических технологий.

Список литературы:

1. Ногайбаева Г. Рамка мониторинга инклюзивного образования в Республике Казахстан / Г. Ногайбаева, С. Жумажанова, Е. Коротких // АО «Информационно-аналитический центр». – 2017. – 185 с.
2. Сайт Министерства просвещения Республики Казахстан. Национальный доклад о состоянии и развитии системы образования Республики Казахстан (по итогам 2020 года). [Электронный ресурс]. – <https://www.gov.kz/memleket/entities/edu/documents/details/277692?lang=ru>.
3. «Инклюзивный детский сад». – М., 2009. Прочухаева М.М., Бородин М.В. с. 12
4. Мукатова М.Е. Инклюзивное образование в Казахстане: состояние и перспективы / М.Е. Мукатова, А.К. Мухамедханова // Сб. материалов Междунар. науч.-практ. конф. «Особенности развития инклюзивного образования: международный опыт и отечественная практика». – Астана, 2017. – С. 21–25.
5. Разработка принципов инклюзивной педагогики и системы внедрения в практику организаций образования. Методические рекомендации. – Астана: НАО имени И. Алтынсарина, 2015. – 32 с.
6. Волосовец Т.В., Кутепова Е.Н. Инклюзивная практика в дошкольном образовании. Пособие для педагогов дошкольных учреждений. – М.: 2011. - 85 с
7. Ребенок в инклюзивном дошкольном учреждении: методическое пособие / Под ред. Т.В. Волосовец, Е.Н. Кутеповой. – М.: РУДН, 2010.
8. Тимохина Т.В. Инклюзивно ориентированное образование // Науковедение. 2014. № 3. С. 1-10.

УДК 376.1

ИННОВАЦИОННЫЕ ПУТИ ИНКЛЮЗИВНОГО ОБРАЗОВАНИЯ

Муратова Айгуль Жараспаевна

Учитель английского языка

КГУ «Общеобразовательная школа № 5

имени Б. Момышулы отдела образования города Костаная»

Управления образования акимата Костанайской области

Аннотация

Обеспечение детей с ограниченными возможностями качественным образованием-одна из самых актуальных проблем на сегодняшний день. В последние годы в системе специального образования вносятся позитивные изменения в расширение доступа к образованию детей с ограниченными возможностями. В статье рассматриваются инновационные пути инклюзивного образования.

Ключевые слова: инклюзивное образование, обучение, воспитание, инновация.

Аңдатпа

Мүмкіндігі шектеулі балаларды сапалы біліммен қамтамасыз ету-бүгінгі таңда ең өзекті мәселелердің бірі. Соңғы жылдары арнайы білім беру жүйесінде мүмкіндігі шектеулі балалардың білім алуына қолжетімділікті кеңейтуге оң өзгерістер енгізілуде.

Мақалада инклюзивті білім берудің инновациялық жолдары қарастырылған.

Түйінді сөздер: инклюзивті білім беру, оқыту, тәрбиелеу, инновация.

Abstract

Providing children with disabilities with high-quality education is one of the most pressing problems today. In recent years, positive changes have been made in the special education system to expand access to education for children with disabilities. The article discusses innovative ways of inclusive education.

Key words: inclusive education, training, upbringing, innovation.

Инклюзивное обучение - дает возможность всем детям активно участвовать в жизни школы и в дошкольных учебных заведениях. Инклюзивное обучение-определяет равные права учащихся и позволяет участвовать в деятельности

коллектива. Позволяет развивать способности, необходимые для общения с людьми. Инклюзивное обучение-развитие общего образовательного процесса, обеспечивающего образование детей с особыми потребностями, учитывающее потребности всех детей. Инклюзивное образование удовлетворяет потребности детей в учебном процессе и стремится к разработке нового направления обучения и преподавания. Если изменения, внесенные в инклюзивное обучение и преподавание, будут эффективными, то изменится и ситуация с детьми с особыми потребностями.

Дети, обучающиеся в школах, открывших инклюзивное образование, имеют возможность получить знания о правах человека. Инклюзивное обучение обеспечивает полную интеграцию детей в общеобразовательный процесс и содействие социальной адаптации, устранению барьеров, лишаящих детей независимо от пола, происхождения, вероисповедания, вовлечению родителей в деятельность, специальной поддержке коррекционно-педагогических и социальных потребностей детей, формированию условий для адаптации детей к возрастным особенностям окружающей среды, т. е. эффективной политики, при которой сохраняется качество общего образования [1].

Основными нарушениями психического развития являются низкий уровень интеллектуального развития, то есть внимание, память, мышление, пространственная ориентация. По этим причинам дети с задержкой психического развития (ЗПР) имеют более низкую успеваемость. Неуспеваемость этих детей к обучению очевидна уже в возрасте восьми лет. В случае нежелания родителей отдавать детей в вспомогательные либо специальные школы и школы-интернаты, кабинеты психолого-педагогической коррекции, общеобразовательные школы имеют полное право на обучение по упрощенной программе по предложению ПМПК. Общеобразовательные школы и детские сады должны быть готовы к воспитанию и инклюзивному обучению детей с ограниченными возможностями по указанной по итогам ПМПК программе, в зависимости от уровня ребенка. На инклюзивное обучение в общеобразовательных школах работают специальные психологи, социальные учителя, учителя олигофрено, специалисты-логопеды. Если ребенок полностью освоил вспомогательную программу, ему выдают специальное свидетельство, а если не освоил, то только справку. Если родители не хотят отправлять своего ребенка в специальную школу - интернат, они обязаны по мере возможности обучать ребенка с ограниченными возможностями в местной общеобразовательной школе, по льготной программе, инклюзивному обучению [2].

В настоящее время проблема, привлекающая внимание всей мировой общественности, заключается в инклюзивном образовании, предусматривающем полное включение в образовательный процесс с участием семьи, среды в индивидуальные запросы и особенности детей. Ученые мира дают следующее определение этой глобальной проблеме: инклюзивное образование – это полное включение всех детей, в том числе детей с ограниченными возможностями, в общий образовательный процесс и социальная адаптация, устранение барьеров, лишаящих детей независимо от пола, происхождения, религии, положения, поощрение родителей к активности, содействие коррекционно-педагогическим и социальным нуждам ребенка. поддержка, то есть государственная политика, направленная на эффективное обучение с сохраненным качеством общего образования.

Основные принципы инклюзивного обучения:

- 1.Ценность человека определяется его способностями, достижениями.
- 2.Каждый человек способен чувствовать и думать.
- 3.Каждый человек имеет право на общение.

4. Все люди нужны друг другу.

5. Образование осуществляется в рамках реальных отношений.

6. Всем людям нужна поддержка и дружба со сверстниками.

7. Достижение успеха для каждого ученика - это реализация того, что он может выполнять по своему усмотрению.

8. Универсальность расширяет сферу развития человеческой жизни.

В ходе коррекционной работы дети с ООП научатся не только критически относиться к проделанной работе, но и сравнительно оценивать, принимать и принимать критику окружающих, при необходимости поддерживать товарищей, протягивать руку помощи. Принимая во внимание, что формирование у особых детей социально - бытовых знаний и умений для участия в общественной жизни, педагог также подчеркивает, что на специальных занятиях дети должны научиться вести себя в общественных местах, понимать необходимые сообщения и рекламную информацию. Например, увидеть знаки для пешеходов, знаки, запрещающие играть, знаки, говорящие о том, что поблизости есть столовая, поликлиника, сделать все, что нужно, объяснить, что выход из любой ситуации, конечно, связан со знаниями, которые мы получаем в процессе обучения [3].

Формирование у детей с ограниченными возможностями адекватного представления об окружающей среде во многом определяется организацией педагогом правильного педагогического процесса с использованием различных методов и форм обучения и воспитания. Развитие детей, требующих особого подхода, строится на основе их практической деятельности в процессе обучения и воспитания. Поэтому адаптация этих детей к жизни организуется в форме экскурсий и занятий, различных игр и занимает ведущее место в развитии ребенка. Если в организованной учебной деятельности проходит тематика «В магазине», то во внеурочное время особое значение имеет проведение тематической экскурсии. Но очень важно организовать так, чтобы дети не только внешне наблюдали за определенным объектом, но и сами могли действовать в соответствии с возрастом, подражая действиям взрослых.

На сегодняшний день одним из важных вопросов является интеграция ребенка с ограниченными возможностями в среду, включение в общеобразовательный процесс, обеспечение прав детей с ограниченными возможностями здоровья. Психологическая и педагогическая поддержка ребенка в этом вопросе - сложный и важный процесс. Психолого-педагогическое сопровождение ребенка - профессионально активная система, направленная на создание условий для воспитания, образовательного процесса, развития, социализации, адаптации ребенка в системе инклюзивного образования. Педагог-дефектолог в службе психолого-педагогического сопровождения предполагает не только внесение изменений в содержание образования, но и развитие познавательных способностей ребенка и организацию жизни ребенка в целом. Психодиагностическое тестирование является главным важным условием формирования познавательных возможностей ребенка.

Существует множество технологий, которые позволяют направить усилия учителей на предотвращение противоречий в развитии. Хочу отметить технологии, направленные на развитие социальной компетентности детей, и технологии социальной игры. Первый, в свою очередь, осуществляется путем непосредственного обучения и формирования социальных навыков путем имитации и организации групповых видов деятельности, в том числе игровых. Эта технология полезна и важна, потому что она учит навыкам взаимодействия со сверстниками, взаимопомощи и продуктивной деятельности. Для людей с ограниченными возможностями - это большая ценность, когда вы воспринимаете себя в обществе, поэтому вы должны направлять развитие взаимодействия и взаимопомощи. В любой сложной

ситуации на помощь приходят именно такие особенные люди, а другие просто оборачиваются. Вторичные технологии имеют ту же цель, но немного отличаются. В технологии социальных игр существуют дидактические игры, разработанные на основе театральных упражнений, дворовых и обучающих игр, которые не только развивают внимание, волю, память, речь, сообразительность, координацию движений, но и формируют навыки делового общения с одноклассниками и учителем, что важно в условиях интерактивного обучения. Эти технологии легко реализовать, потому что в них много игр, благодаря которым людям с ограниченными возможностями становится легче учиться.

В настоящее время, рассматривая каждого ученика как личность, осознанное воспитание является требованием качественной образовательной жизни. В настоящее время в мировом сообществе политика приоритета в образовательной политике основывается именно на принципах инклюзивного образования. Тем не менее, из-за уникальных особенностей каждой страны по внедрению инклюзивного образования не существует конкретных методологий и руководств, применяемых для всего государства, опыт развития инклюзивных процессов имеет важное значение для его использования в процессе правильной адаптации [4].

Таким образом, использование новых информационных технологий, инновационных методов и приемов в классах коррекционно – развивающего обучения – способствует увеличению базы знаний, активизации, совершенствованию творческих способностей учащихся в процессе обучения. Мы можем подготовить учащихся к творчеству, к самостоятельной деятельности, к высказыванию своего мнения, к его аргументации, к формированию собственного отношения к жизни, к постоянному поиску, способному внести свой вклад в развитие общества, к всестороннему зрелому молодому поколению. Отсюда и видно-практическая магическая деятельность, при которой любое обучение является коррекционно-развивающей работой, это работа с компьютером на уровне виртуальной деятельности. Как отмечалось выше, чем раньше практическая ступень инклюзивного образования нашла свое созвучие с научной теорией, тем позитивнее было бы отношение к людям с ограниченными возможностями в нашей стране. Кроме того, если инновационные пути инклюзивного образования будут обеспечены новыми информационными технологиями, необходимыми для образования, такими как компьютерные технологии, интерактивная доска, в будущем в системе образования детей с ограниченными возможностями не будет никаких препятствий.

Список литературы

1. Максудов, У. К. Проблемы и перспективы инклюзивного образования / У. К. Максудов. – Текст : непосредственный // Молодой ученый. – 2015. – № 22 (102). – С. 830-831.
2. Сатпаева, З. Т. Инклюзивные инновации в Казахстане / З. Т. Сатпаева. – Текст : непосредственный // Молодой ученый. – 2022. – № 36 (431). – С. 43-46. – URL: <https://moluch.ru/archive/431/94755/> (дата обращения: 21.01.2024).
3. Турлубекова М. Б., Бугубаева Р. О. Инклюзивное образование в Казахстане: анализ процесса организации и возможности дальнейшего его развития // Central Asian Economic Review. – 2021. – № 3. – С. 89–109. <https://doi.org/10.52821/2224-5561-2021-3-89-109>
4. The Inclusive Development Index 2018: Summary and Data Highlights. Geneva: World Economic Forum, 2018. 25 p.

УДК 376.1

МЕНТАЛЬНЫЕ КАРТЫ КАК МЕТОД АКТИВИЗАЦИИ ПОЗНАВАТЕЛЬНОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ ДЕТЕЙ С ОСОБЫМИ ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫМИ ПОТРЕБНОСТЯМИ

Мусаева Малика Саид-Ахметовна,

учитель русского языка и литературы
КГУ «Кушмурунская общеобразовательная школа 2
отдела образования Аулиекольского района»
Костанайская область, с. Кушмурун, Казахстан
E-mail: malika.musaeva.1973@mail.ru

Абишева Гульнар Сабитовна

учитель русского языка и литературы
КГУ «Кушмурунская общеобразовательная школа 2
отдела образования Аулиекольского района»
Костанайская область, с. Кушмурун, Казахстан
E-mail: abisheva121@mail.ru

Аңдатпа

Бұл мақалада ерекше білім беру қажеттіліктері бар балалардың сөйлеу және танымдық дамуының әдісі ретінде ментальды карталарды пайдалану мүмкіндіктері қарастырылған, түзету және дамыту жұмыстарын ұйымдастырудың әртүрлі формалары мен әдістері ұсынылаған.

***Кілтті сөздер:** психикалық карта, әдіс, білім беру қажеттіліктері, даму, жады, сөйлеу.*

Аннотация

В этой статье показаны возможности использования ментальных карт как метода речевого и когнитивного развития детей с особыми образовательными потребностями рассмотрены возможности активизации познавательной деятельности детей с ООП, предложены различные формы и методы организации коррекционно-развивающей работы.

***Ключевые слова:** ментальная карта, метод, образовательные потребности, развитие, память, речь.*

Annotation

This article discusses the possibilities of using mental maps as a method of speech and cognitive development of children with special educational needs, various forms and methods of organizing correctional and developmental work are proposed.

***Key words:** Mental map, method, educational needs, development, memory, speech.*

Ранняя комплексная помощь детям с особыми образовательными потребностями - одно из самых актуальных направлений педагогики как в Казахстане, так и во всем мире. Дети с ООП – этот термин является сравнительно новым, ещё неустоявшимся. Он должен исключить из массового употребления те определения, которые указывают на неполноценность ребенка («с отклонениями в развитии», «с нарушениями в развитии»). Новый термин демонстрирует желание общества отказаться от принятого деления детей на неполноценное меньшинство и полноценное большинство, обозначает перемену в восприятии и таких обучающихся с их отклонениями от нормы на потребность организации для них особых средств, условий образования. Это сделает жизнь таких детей более комфортной и максимально приближенной к той, которую ведут обычные люди.

Обучение детей с ООП должно быть направлено на расширение у них кругозора и формирование собственного мнения, обучение навыками умениям, которые необходимы для ведения в современном обществе нормальной и полноценной жизни. Учителю, чтобы достичь поставленных целей, необходимо повышать мотивацию детей к обучению через пробуждение интереса к предмету.

Но как этого добиться, когда для детей с ООП обучение чаще всего - процесс слухового или визуального восприятия и механического усвоения представленной информации. Даже простое запоминание дат, отдельных фактов, событий для этой категории детей бывает сложным, а выстраивание логической тематической цепочки тем более. Метод использования ментальных карт призван помочь учителю в решении этой непростой задачи. Автор приема «mind maps» - Тони Бьюзен. В своей книге «Усовершенствуйте свою память» известный психолог предлагает пути развития интеллекта. Основой решения проблемы является умение работать с ментальной картой, которая выступает в роли опоры, позволяющей запоминать и воспроизводить учебный материал неразрозненно, отдельными элементами, а целым, законченным блоком. Такая форма работы не только мотивирует обучающихся к творческому поиску, но и способствует формированию ключевых компетенций. Интеллект-карта-прекрасный инструмент для создания ситуации успеха, пробуждения заинтересованности в приобретении и знаний.

Эффективность работы с ментальной картой можно проследить на любом этапе урока. Конечно, детям с ООП самостоятельно составить опорную таблицу, особенно на первом этапе будет трудно, поэтому здесь важна помощь учителя, его умелое руководство процессом. Важно учитывать сложности, с которыми сталкиваются обучающиеся, проводить работу последовательно, поэтапно определяя цели и задачи. Безусловно, при создании карты остаются востребованными традиционные методы подачи материала: беседа, словарная работа с новыми терминами, слово учителя.

Первое озвучивание ментальной карты делается самим преподавателем с целью проверки точности и правильности материала, формирования у учащихся умений разворачивать информацию по образцу. Для закрепления успеха обязательно дается домашнее задание-повторить теоретическую часть темы и закрепить ее по карте. На следующем уроке учитель повторно озвучивает весь материал предыдущего урока по ментальной карте, после чего использует разные приемы и формы работы для воспроизведения отдельных частей, блоков, оценивания понимания темы в целом. Наиболее удобные варианты: блиц-опрос, беседа по вопросам, терминологический диктант, причем не только на уроках по закреплению не только отдельных тем, но и при завершении раздела, на уроках контроля и коррекции. Такой подход организации учебной деятельности позволяет обучающимся самостоятельно проговаривать отдельные правила и строить связные ответы по теме, что способствует развитию монологической речи, осознанному восприятию терминологии, развитию мышления. Следует отметить, что при работе с ментальной картой много кратное проговаривание ведет к запоминанию материала, специальное заучивание не предполагается.

Итак, ментальную карту можно назвать свернутым знанием, готовым развернуться в информативное, объемное. Опорные конспекты, представленные в виде ментальных карт, бесспорно, повышают уровень восприятия и качество усвоения информации. При этом развиваются и творческие способности, формируются основы критического мышления.

Если говорить о функциях головного мозга человека, то следует отметить, что левое полушарие, согласно результатам исследований многих ученых, отвечает за логику и служит для смыслового восприятия и воспроизведения речи, письма. Правое же отвечает за эмоции и чувства, оно обрабатывает информацию, содержащуюся в символах и образах. То есть обработка информации левым полушарием происходит поэтапно (последовательно), а правым-параллельно (одновременная обработка разной информации). Следовательно, если при запоминании материала пользоваться только сплошным текстом, то возможности восприятия и запоминания

уменьшаются вдвое. Поэтому вполне объяснимо, то ребенку с ООП усвоение большого текста дается сложно.

Однообразие и монотонность ведут к утрате остроты восприятия и снижению объема усвоенной информации. Как следствие-признаки не уверенности в себе, утрата заинтересованности в учебе. Удручающее воздействие на обучающихся с ООП при традиционном подходе к конспектированию теоретического материала имеет необходимость сосредоточенного погружения в текст без возможности визуального восприятия и обработки материала с помощью картинок и образов. Четкое структурирование, пошаговая работа с отработанным алгоритмом - еще один путь к успеху в работе с ребятами с особыми образовательным и потребностями.

Нашему мозгу для глубокого «проникновения» в какую-либо информацию нужно опираться на ряд действий: потрогать, увидеть, нарисовать, услышать, произнести и т.д. Иначе говоря, качество идей, выдаваемых мозгом, напрямую зависит от количества использованных органов чувств, обозначенных связей и навыков.

Одним из главных достоинств ментальной карты является то, что она максимально визуализирована: весь материал можно увидеть на одной информационной панели. А объём и качество запоминаемой информации увеличиваются за счет подключения дополнительных процессов мышления. Другими словами, интеллект - карты-это своеобразные внешние «фотографии» алгоритма наших мыслей, их сложных взаимоотношений в текущий момент времени. Они представляют ассоциативные, причинно -следственные, семантические и другие связи между частями заданной темы, возникающими у обучающихся в момент восприятия и обработки предметного материала.

Безусловно,графическоевыражениепроцессоввосприятия,обработкиизапомина ния для каждого ребенка с ООП будет индивидуальным, с учетом диагноза и потребностей.

Для того, чтобы представленный на ментальной карте материал был отложен в долгу временную память, необходимо к нему периодически возвращаться.

Для построения карт существует два способа: выполненный на бумаге с помощью цветных карандашей, маркеров (традиционный) и электронный –при помощи специальных программ:

- MindMeister<https://www.mindmeister.com>
- MindNode<https://mindnode.com>
- Xmind<http://www.xmind.net>

Думаем, что для учащихся младших, 5-6 классов с учетом уровня ассоциативного и логического мышления лучше использовать бумажный вариант. Учащиеся старших классов с интересом создают свои интеллект-карты при помощи компьютерной программы. Конечно, учителю необходимо ориентироваться на интересы, возможности своих воспитанников, обязательно учитывать психологические особенности каждого ребенка с ООП. Систематическая работа по созданию ментальных карт способствует выработке у обучающихся своего собственного стиля их построения, что свидетельствует о развитии творческого потенциала ребенка, его индивидуальности. Развитие способности создавать образы параллельно развивает способность к мышлению, собственному восприятию мира, дарит веру в собственные силы, развивает коммуникативные способности.

Поскольку у каждого ребенка с ООП существует своя собственная проблема, то не вызывает сомнения, что качество образования таких детей определяется индивидуальным подходом. Всем участникам образовательного процесса

необходимо повышать уровень инклюзивной культуры, помнить, что главная цель обучения детей с ООП – достижение каждым ребенком максимального уровня образования и развития, активизация их жизненной позиции и социализация.

Список литературы:

1. Бьюзен Т. Интеллект-карты. Полное руководство помощному инструменту мышления. – Москва.: Миф, 2019. – 223 с.
2. Иванов П.П., Иванова Р.С. Использование интеллект-карт в учебном процессе. – Москва.: Проспект, 2018. - 68 с.
3. Зырянова С.И. Социализация детей с особыми образовательными потребностями. - Липецк.: Просвещение, 2019. - 84

УДК 377

**РАЗВИТИЕ ЛИЧНОСТНОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ ОБУЧАЮЩИХСЯ
ИНКЛЮЗИВНОГО ОБРАЗОВАНИЯ НА УРОКАХ**

Мухамеджанова Бадиша Сапарбековна

преподаватель общеобразовательных дисциплин
педагог–эксперт, ЧУ «Колледж ЗЕРЕК»
г. Костанай, Казахстан

Андапта

Мақалада инклюзивті білім берудің әдіс–тәсілдер қарастырылады. Бірлескен оқу, бірлескен еңбек, қиындықтарды бірігіп жеңу және оқушының, білім алушының шағын жеңістерін көріп, атап өтуі, жеке тұлғаны тәрбиелеуде оның үйлесімді дамуы деп сипатталады.

Түйінді сөздер: инклюзивті оқыту, бірлесе оқыту, қабілеттері дамыту, әдіс–тәсілдер.

Аннотация

В статье рассматриваются формы и приемы в инклюзивном обучении. Сделан акцент на совместное обучение, совместный труд, совместное преодоление трудностей и празднование небольших побед ученика, обучающегося смогут воспитать личность, которую можно характеризовать, как гармоничную.

Ключевые слова: инклюзивное образование, совместное обучение, развитие способностей, формы, приемы

Abstract

The article discusses forms and techniques in inclusive education. The emphasis is placed on joint learning, joint work, joint overcoming of difficulties and celebrating small victories of the student, the student will be able to cultivate a personality that can be characterized as harmonious.

Key words: inclusive education, co-education, development of abilities, forms, techniques

В настоящее время каждый имеет право решать, где и как ему учиться. Образование стало доступным для всех.

В рамках масштабных изменений в понимании прав человека, его достоинства, идентичности в образовании возникла идея инклюзии. Наши дети учатся в школе и согласно Концепции развития дошкольного, среднего, технического и профессионального образования Республики Казахстан на 2023–2029 годы получают рабочие профессии. Они учатся и используют полученные знания по-разному. Тем не менее, цель образования заключается в достижении всеми учащимися, обучающимися определенного общественного статуса и утверждении своей социальной значимости. При инклюзивном образовании совместное обучение, совместный труд, совместное преодоление трудностей и празднование небольших побед ученика, обучающегося смогут воспитать личность, которую можно характеризовать, как гармоничную.

Для этого мы должны четко определить цели для педагогического общения.

В первую очередь – образовательная, должна решать задачи отработки программного материала; вторая – воспитательная, должна решать задачи отработки модели поведения и в третьих – коррекционно–развивающая, должна четко ориентировать педагога на развитие способностей и возможностей всех обучающихся и на исправление имеющихся недостатков специальными педагогическими и психологическими приемами.

Дети, страдающие от задержки психического развития, имеют ограниченный активный фонд знаний и не владеют рациональными способами усвоения материала, и поэтому данным детям требуется для изучения материала значительно больше времени. Значит, таким обучающимся нужно давать разное количество заданий для того, чтобы они смогли овладеть основными способами их решения. Такие дети, привыкнув выполнять задания одним способом, не могут отыскать других способов, подходов. К сожалению, учебники по общеобразовательным дисциплинам, не предназначены для обучения ребят с задержкой психического развития и поэтому много времени уделяется составлению заданий и оформлению индивидуальных карточек, приходится искать новые методы преподавания и создать следующие условия: составлять планирование с включением в него блоков заданий для каждого обучающегося, нуждающегося в силу особенностей развития в индивидуальном подходе, дополнительном внимании.

Формы бывают разные, главное – отразить в ходе занятия траекторию деятельности ребенка с особыми образовательными потребностями в группе детей «нормы». Каждый этап занятия необходимо фиксировать, ориентируя обучающихся на то, что они уже сделали и что им предстоит еще сделать. Подведение итогов становится своеобразным стимулом, побуждающим обучающегося к включению во все более усложняющуюся работу. Комбинировать или менять средства и методы нужно так, чтобы при этом происходила смена видов деятельности обучающихся, чтобы менялся доминантный анализатор, чтобы во время работы было задействовано как можно больше анализаторов – слух, зрение, моторика, память и логическое мышление в процессе восприятия материала. При работе с текстом, обучающимся могут предлагаться различные картинки, по которым им нужно составить план текста. Оформлением ребята занимаются самостоятельно, однако педагогу необходимо тщательно следить за работой обучающихся.

Одним из важнейших результатов обучения становится формирование компетенций (навыков взаимодействия, взаимопомощи, продуктивной деятельности и т.д.). При достижении данных результатов выделяют три основных технологии: прямое обучение социальным навыкам; формирование социальных навыков через подражание, организация групповых видов активности, в том числе и игровых.

При прямом обучении социальным навыкам, через правила и приемы педагог обучает детей правильному поведению. Принятие правил должно быть осознанным и связанным с личным опытом детей. Педагог может влиять на процесс взаимодействия, ведь правила должны быть понятны, не противоречить друг другу, и не должны включать в себя слишком много пунктов, при чем, правила необходимо вводить по мере запоминания предыдущих.

При формировании социальных навыков через подражание стараюсь выполнять следующие рекомендации по организации обучения казахскому языку: разрешение использовать свой личный словарь; предоставление стола с предметами для справочной информации; использование визуальных пособий (картинок, таблиц, схем).

Если «особому» ребенку трудно отвечать перед всей группой, то ему дается возможность представить выполненное задание в малой группе. Работа в группах позволяет таким ребятам раскрыться и учиться у своих товарищей.

Для правильной оценки, можно прописывать в чек–листах, такие аспекты:

1. Стараться отмечать хорошее поведение обучающегося, а не плохое.
2. Не обращать внимания на не очень серьезные нарушения дисциплины.
3. Придумывать какое–то «особое» слово, после произнесения которого он понимает что поступает не должным образом.
4. Разрешать переписывать работу, чтобы получить больше баллов (в дальнейшем учитывать этот балл как за переделанную работу).
5. Использовать систему оценки: зачет–незачет, когда речь идет об оценке роста и развития ребенка.

На каждом уроке стараться приучать ребят к самостоятельной работе, отводя для нее не менее 15–20 минут. Тут не обойтись без подсказок разного рода: памяток, инструкций.

Обучающиеся часто испытывают трудности в произвольном запоминании. Приходится выделять специальное время для тренировки памяти. Но память, как известно, избирательна: одному легче запомнить слова, другому – цифры, третьему – изображения. Поэтому предлагаю обучающимся специальные задания для тренировки зрительной памяти. Вот одно из них: запомнить рисунки вместо пропущенных слов. Обучающиеся смотрят на текст в течение одной минуты, затем педагог его убирает, и они стараются воспроизвести увиденное в своих тетрадях. Когда работа закончена, мы сравниваем их работу с оригиналом.

На мой взгляд, важно научить детей помогать своей памяти, надеясь не на механическое зазубривание, а на логическое восстановление хода рассуждений. Обучающимся нужно напоминать: «Ойланамыз, ойланамыз!».

При обучении казахскому языку нельзя забывать о общечеловеческих принципах инклюзивного образования:

- ценность человека не зависит от его способностей и достижений; каждый человек способен чувствовать и думать;
- имеет право на общение и на то, чтобы быть услышанным;
- все люди нуждаются друг в друге;
- подлинное образование может осуществляться только в контексте реальных взаимоотношений;
- все люди нуждаются в поддержке и дружбе ровесников.

Положительным эффектом можно будет считать повышение интереса к занятиям и саморазвитию, как у обучающихся с низким, средним так и высоким уровнем успеваемости. Таким образом, при применении инклюзивных технологий мы можем добиться повышения познавательной активности обучающихся, развитие личностной деятельности и творческих способностей, активно вовлекать ребят в образовательный процесс, стимулировать самостоятельную деятельность обучающихся, тем самым повысить эффективность и качество образования.

Список литературы:

1. Алехина С.В. Инклюзивное образование: История и современность / Педагогический университет «Первое сентября»
2. Борисова Н.В., Прушинский С.А. Инклюзивное образование: право, принципы, практика. М.: Перспектива. 2009.
3. Банж Г., Валео Э. Влияние специального и инклюзивного образования на установки сверстников: Практическое и теоретическое исследование // Журнал исследований социальной политики. – Т. 6. – № 1.

УДК 377

ИННОВАЦИОННЫЕ СТРАТЕГИИ В ВОСПИТАНИИ И ОБРАЗОВАНИИ

Наров Улугбек Ирискулович

доктор экономических наук, профессор
кафедры внешнеэкономической деятельности и туризма
Ташкентского государственного университета востоковедения,
Ташкент, Республика Узбекистан,
E-mail: narov1998@gmail.com

Аңдатпа

Мақала Сингапур Республикасында тиімді білім беру жүйесін қалыптастыру мәселесіне арналған. Жүйе ақылға қонымды оқу-әдістемелік негіздің оқу процесін ұйымдастырудың заманауи инновациялық құралдарымен бірегей үйлесімін ұсынады. Цифрлық экономикаға, оның ішінде білім беруге көшуге бағытталған ауқымды реформаның эволюциясы көрсетілген. Сингапурдағы білім беру жүйесінің тиімділігін жоғарыда келтірілген бағалау оның тәжірибесін басқа елдердің пайдалануына мүмкіндік береді.

Түйінді сөздер: білім, жүйе, реформа, инновация, цифрлық экономика, Сингапур, тәжірибе.

Аннотация

Статья посвящена проблеме формирования эффективной системы образования в Республике Сингапур. Система представляет уникальное сочетание разумной учебно-методической основы с современными инновационными инструментами организации учебного процесса. Показана эволюция масштабной реформы, направленной на переход к цифровой экономике, в том числе в образовании. Приведенная оценка эффективности системы образования в Сингапуре дает возможность использовать его опыт другими странами.

Ключевые слова: образование, система, реформа, инновация, цифровая экономика, Сингапур, опыт.

Annotation

The article is devoted to the problem of the formation of an effective education system in the Republic of Singapore. The system represents a unique combination of a reasonable educational and methodological framework with modern innovative tools for organizing the educational process. The evolution of a large-scale reform aimed at the transition to the digital economy, including in education, is shown. The above assessment of the effectiveness of the education system in Singapore makes it possible to use its experience in other countries.

Key words: education, system, reform, innovation, digital economy, Singapore, experience.

Образование во все времена выступало важнейшей составляющей жизни общества. И сегодня начальное, среднее и высшее образование является предметом пристального внимания государств. От того какое образование получит завтрашнее поколение зависит будущее общества и страны. В этой связи ученые и специалисты всего мира изучают опыт передовых стран в области образования, разрабатывают собственные современные модели обучения и учебные программы. Своей продвинутой зарекомендовали себя школы отдельных стран Европейского Союза, Соединенных Штатов Америки. Однако более десяти лет пальму первенства держит образовательная система азиатских стран. Сингапур, Южная Корея, Япония, Шанхай выступают лидерами в международных рейтингах лучших школ мира. В них высоко оцениваются навыки школьников в чтении, математике и естественных науках. Важным является нравственное, духовное и патриотическая составляющие образования в этих школах. Достижения азиатских школ вызывают на Западе неподдельный интерес и являются предметом изучения и заимствования.

Среди азиатских школ система образования Республики Сингапур (далее Сингапур) занимает особое место. Это связано с фактом уникального сочетания, при

построении системы образования, разумной учебно-методической основы с современными инновационными инструментами организации учебного процесса.

Первичным в этом симбиозе конечно же является учебно-методическая основа образования, которая опирается на разработанный в Сингапуре национальный стандарт. Он диктует требования, которым должен соответствовать каждый выпускник школы – зрелость студента тестируется выпускными экзаменами. Результаты экзаменов определяют дальнейший образовательный путь учеников. Такая система подталкивает учителей больше концентрировать внимание на учебную деятельность, а детей готовить к итоговым тестам. Выполнение учебного плана и инструкций - ставится во главу угла[1]. Отвлечение на прочие поручения и работу не допускается. Необходимо подчеркнуть, что такую систему поддерживают культурные и политические особенности страны. Здесь главенствуют национальные принципы, когда важные государственные посты должны занимать наиболее способные люди независимо от социального положения в обществе (меритократия). Многонациональность, коллективность и социальная сплоченность, а также активность содействуют национальным принципам и является залогом экономического роста. Главное в учебе научить детей учиться и самостоятельно добывать знания. Важно не только запоминать информацию, а уметь применять их на практике. Кроме того, необходимо создать общее для всех учеников учебное пространство, где каждый ребенок ощущает себя важной защищенной частицей сообщества. Ученик должен чувствовать себя в школе и классе счастливым.

Важно к учебному процессу активно вовлекать родителей учеников. Необходимо совершать походы классом на места работы родителей, водить детей и показывать различные виды деятельности взрослых. Необходимо прививать детям понимания важности любой профессии, чтобы дети осознавали, что труд в любом его проявлении важный процесс деятельности человека. Всё это существенно расширяет горизонты познания и мировоззрения учеников, формируют понимания о мире вокруг. Подготовкой учителей необходимой квалификации в Сингапуре занимается Национальный институт образования (NIE). Это единственное учебное заведение, выделяющееся своей ролью в подготовке педагогических кадров. Здесь, в двух департаментах из шести, учителя страны обучаются, проходят тренинги и аккредитацию. Национальный институт образования (NIE) предлагает учителям широкий спектр и различные программы обучения, включая подготовку докторской диссертации. Учителя имеют возможность пройти 100 часов тренинга, курсы повышения своей квалификации по соответствующим направлениям и компетенциям, усилить свои навыки и знания. Наивысшим достижением учителей при обучении в Национальном институте образования (NIE) является получение права стать тренером на курсах повышения квалификации, то есть учить своих коллег. Это высшее признание их профессионализма и педагогического таланта, ценится намного больше любых других наград и материальных ценностей. Систематическое и непрерывное обучение педагогов, позволяющее им развиваться - важнейшее условие качественного образования в стране. Следует понять педагог в Сингапуре – очень престижная и всеми уважаемая профессия. Если выпускник школы хочет стать учителем, прежде, чем поступить в единственный в стране национальный педагогический вуз, он должен пройти интервью (собеседование) в Министерстве образования страны. Государство будет обучать его 5 лет в вузе в случае проявления потенциала к профессии учитель.

Высшее образование Сингапура также занимает передовые позиции в мировом рейтинге лучших учебных заведений. В стране функционируют 6 государственных университетов. Кроме того, открыто множество частных университетов[4]. В целях поддержания частного высшего образования на уровне

государственного - создана Сингапурская ассоциация частного образования. Singapore Association for Private Education (SAPE), которая является некоммерческой ассоциацией. Ассоциация ведет мониторинг частных университетов с целью обеспечения ими высокого уровня обучения студентов. SAPE объединяет все частные вузы в стране. Учебные заведения осваивают образовательные инновации, сотрудничают друг с другом и участвуют в образовательных мероприятиях и конференциях, организуемых ассоциацией.

Первым и самым крупным государственным высшим учебным заведением Сингапура является Национальный университет Сингапура – National University of Singapore (NUS). Он расположен на полуострове Малака. Университет зарекомендовал себя сильнейшим исследовательским центром и опытным учебным заведением, в нем учатся лучшие студенты мира. В мировом рейтинге университет занимает 12-ю строчку и обгоняет Йельский университет и Королевский колледж Лондона, которые являются престижными учебными заведениями. National University of Singapore (NUS) считается лучшим университетом в Азии.

Вторым крупным государственным высшим учебным заведением Сингапура является Наньянский технологический университет (NTU). Это государственное некоммерческое учебное заведение располагается в городе Сингапур. Вуз начал свою деятельность в 1981 году, сотрудничает с Association of Commonwealth Universities (ACU), Association of Southeast Asian Institutions of Higher Learning (ASAHL) и ASEAN University Network (AUN).

Следующее государственное учебное заведение - Сингапурский политехнический институт Темасек (TP). Он также располагается в городе Сингапур. Вуз относительно молодой, основан в 1990 году.

Если первой составляющей системы образования Сингапура является разумная учебно-методическая основа, то второй, дополняющей частью выступает набор инновационных инструментов организации учебного процесса. Информационно-коммуникационные технологии явились важной составной и неотъемлемой частью организации и проведения учебного процесса. ИКТ (информационно-коммуникационные технологии) широко используются во всех сферах очного и дистанционного образования, включая электронные учебники, различные системы обучения и контроля знаний, средства необходимые для практических занятий, практикумы, задачки, программы, тренажёры, словари, игры, хрестоматии и др. Государство создало высокоэффективную инфраструктуру и программные решения для поддержки образования. Учебные заведения и компании, связанные с образованием активно используют интернет, разрабатывают и улучшают веб-сайты, коммерциализируя продукты виртуального образования, создают соответствующие мобильные приложения и формируют сети совместной работы между всеми участниками образовательного процесса. Электронные программы интегрируют учебные заведения между собой, студентами и преподавателями. Внедрение ИКТ освободило учителя от рутинной работы, усилило привлекательность подачи материала, дифференцировало задания, а также разнообразило формы обратной связи. Важным явилось расширение возможности самостоятельной деятельности учащихся, формирование навыков исследовательской деятельности, обеспечение доступа к различным справочным системам, электронным библиотекам, другим информационным ресурсам, что в общем, способствует повышению качества образования.

Внедрению в образование инновационных технологий предшествовал упорный труд правительства и народа Сингапура, который привел к цифровизации не только сферы образования, но практически всех отраслей экономики. В стране были проведены масштабные реформы, направленные на переход к цифровой

экономике. Эти реформы были заложены Гарри Ли (Ли Куан Ю), который поднял страну из нищеты и превратил ее в одно из самых развитых государств в мире[5]. Сингапур всегда играл роль посредника в мировом сообществе, начиная с объявления Томасом Раффлзом о свободной торговле в фактории. В настоящее время Республика Сингапур, как независимое государство, продолжает выполнять посреднические функции, только теперь преимущественно в области валютно-финансовых операций и инновационных технологий. С расширением мировой торговли, Сингапур стал процветающим островом, выполняющим также функции реэкспортного центра. В 1960-х годах была внедрена экономическая стратегия, которая направлялась на индустриализацию, развитие высокотехнологичных отраслей промышленности и подготовку квалифицированных кадров[3]. Государственное регулирование играло важную роль в развитии наукоемких и высокотехнологичных секторов промышленности, а также в улучшении образовательной системы на основе новейших достижений науки и информационных технологий. Развитие информационно-коммуникационных технологий в Сингапуре началось в середине 1980-х годов. Были проведены модернизация систем начального образования и пересмотр школьных программ с целью подготовки учащихся к дальнейшему образованию в технических учебных заведениях. Государственная инновационная система была создана на базе научных исследований в области информационных технологий. Усовершенствование «новых знаний» явилась основой инновационной модели, которая определили современный вид страны. Реализация этой модели осуществляется через взаимодействие науки и финансовых институтов. Особенностью сингапурской инновационной модели стало государственное регулирование этих процессов. Государственный бюджет является основным источником финансирования инновационного сектора экономики, включая проведение научных исследований, развитие инфраструктуры, поддержку передовых центров, а также разработки ученых и предпринимателей.

1981 год в Сингапуре ознаменовался началом развития информационных технологий (ИТ). Был создан Национальный технологический институт и Государственный комитет национальной компьютеризации, ответственный за осуществление правительственных планов развития ИТ. В сентябре 1981 года было учреждено Национальное компьютерное управление, которое занималось компьютеризацией экономики страны, информатизацией услуг, координацией образования и практической деятельности в области компьютерных технологий, а также развитием компьютерной индустрии. В 1999 году это управление было преобразовано в Управление развития информационно-коммуникационных технологий. В начале 1980-х годов была разработана программа развития информационных технологий, которая включала полную компьютеризацию деятельности правительства и повышение уровня технического образования населения. В 1986 году правительство Сингапура разработало Национальный технологический план, в рамках которого статистическая отчетность была переведена в электронный формат, а государственные институты были объединены в сеть IDNET. Согласно национальному плану технологического обновления, был создан фонд развития научно-исследовательских работ (НИОКР) на сумму 2 миллиарда долларов, предоставляющий гранты и налоговые льготы. В частном секторе экономики началась разработка инфраструктуры для улучшения научных исследований, подготовки кадров, а также создания и финансирования специализированных институтов и центров. Государственная стратегия развития направлялась на создание инновационной и гибкой экономической структуры, охватывающей все сферы от программ средних учебных заведений до технологической модернизации предприятий.

Исторически развитие экономики Сингапура прошло через несколько этапов промышленной модернизации, где акцент сначала был сделан на трудоемкой промышленности, а затем сместился на приоритет инновационных отраслей и расширение сферы услуг. Отличительной особенностью индустриализации в Сингапуре было то, что ответственность за развитие промышленных центров лишь частично возлагалась на частный капитал, львиная же доля инвестирования осуществлялась государством, которое могло обеспечить в условиях инновационной экономики долгосрочную планомерную промышленную модернизацию, направленную на достижение устойчивого роста валового внутреннего продукта (ВВП) в перспективе.

Сингапур принял меры по увеличению расходов на образование для решения проблемы нехватки квалифицированных кадров. Доля этих расходов в ВВП составляла 2,8% в 1980 году, 4,1% в 1995 году и 5,7% в 2019 году.

В конце XX и начала XXI века Сингапур обладал одной из самых развитых информационно-технологических инфраструктур в мире. Правительство стремилось создать мировой центр информационных технологий, предлагая более амбициозные перспективы.

Все институты Государственной инновационной системы (ГИС) Сингапура действуют в соответствии с четкой законодательной базой. Управление системой осуществляется единым центром - государственным органом. Решения о развитии инновационной экономики принимает Совет исследований в области инноваций и предпринимательства, созданный в 2006 году, с премьер-министром страны в качестве председателя.

В 2008 году была утверждена Государственная программа развития инноваций, исследований и предпринимательства, разработанная под руководством Национального исследовательского фонда. Эта программа послужила основой для разработки конкретных планов и программ, определяющих направление развития конкретных отраслей науки и экономики страны[2]. Примером такой программы является «Инновационный кластер», который возник в результате реализации Государственной программы. В 2014 году правительство Сингапура объявило о запуске программы «Умная нация (Smart Nation)» с целью полного использования преимуществ цифровой революции. В рамках государственных программ развития инноваций и цифровизации осуществляется финансовая поддержка и обеспечение современными продуктами информационно-коммуникационных технологий. Например, в Плане 2020 года было предусмотрено финансирование важнейших направлений экономики, Это биотехнология, фармацевтика, электроника, судостроение, финансовые услуги, биомедицина и здравоохранение, сфера услуг и цифровая экономика, градостроительство и развитие концепции "умного города". В этот список вошло образование в широком ее смысле.

Следует подчеркнуть, что образовательная инфраструктура Сингапура компактна и успешно встроена в структуру экономики. Целью образования является не только подготовка специалистов для рынка труда и не только успех учащихся в международных тестах, но прежде всего формирование личности человека и передача через поколения культурного опыта нации.

Сингапур построил централизованную систему образования. Она хорошо интегрирована в другие общественные институты, стабильно и хорошо финансируется. При этом система остается гибкой и управляется экспертами. Страна несет в себе такие ценности, как мульти культурное слияние, инновации, образование и экономическое разнообразие. Эти ценности отражены в стратегических планах, где также признают ценность эффективного управления, честности, толерантности и устойчивого развития. Система образования Сингапура – это

результат уникального сплава исторических, институциональных и культурных влияний. Эти факторы позволяют оценить эффективность системы в современных международных реалиях и определить, насколько возможно использование его опыта другими странами.

Список литературы:

1. Education statistics digest 2010. Singapore Ministry of education.
2. URL: <http://www.moe.gov.sg/education/education-statisticsdigest/files/esd-2010.pdf>.
3. Progress in Education in Singapore, 1959 to 1965. Singapore Ministry of Education. November 1966.
4. Statistics Singapore – Latest Date // Singapore Department of Statistics. 2020.
5. Ли Куан Ю Мой взгляд на будущее мира. М., 2107 С. 13, 277.
6. Наров У.И. Сохранение интеллектуального и кадрового потенциала основа экономической безопасности. Актуальные проблемы экономической безопасности государства и бизнеса: условия новой реальности: мат-лы II Международной научно-практической конференции; Новосиб. гос. ун-т экономики и управления. – Новосибирск: НГУЭУ, 2023. – 540 с. ISBN 978-5-7014-1098-3.
7. Наров У.И. Угрозы цифровизации экономики предприятия. Проблемы эффективного взаимодействия государства, бизнеса и общества в условиях цифровой экономики // Сборник материалов V Всероссийской научно-практической конференции (23 марта 2023 года). – Махачкала: Издательство АЛЕФ, 2023. – 868 с.
8. Наров У.И. Человеческий Капитал: Условия Обеспечения Его Безопасности. Central asian journal of innovations on tourism management and finance. Volume: 04 Issue: 04 | 2023 ISSN: 2660-454X.

УДК 376.1

**АРТ-МЕТОДИКА В РАЗВИТИИ ПРЕДСТАВЛЕНИЙ О ФОРМЕ И ВЕЛИЧИНЕ
ПРЕДМЕТА У ДЕТЕЙ С ЗПР**

Николаева Ксения Алексеевна

студент кафедры педагогики, психологии
и специального образования
педагогического института им. У.Султангазина
КРУ имени АхметБайтұрсынұлы,
г.Костанай, Казахстан
E-mail: ksunikolaeva0.3.43@gmail.com

Лемехова Вера Константиновна

магистр специального образования,
старший преподаватель кафедры педагогики, психологии
и специального образования
педагогического института им. У.Султангазина
КРУ имени АхметБайтұрсынұлы,
г.Костанай, Казахстан
E-mail:lemekhova_vera@mail.ru

Аңдатпа

Бұл ғылыми мақала ЗПР бар балалардағы пәннің формасы мен мөлшері туралы идеялардың дамуын және өнер әдістемесінің осы процеске әсерін зерттейді. Пәннің формасы мен мөлшері туралы идеяларды дамытудағы Арт-әдістеме мотивацияны, қызығушылықты арттырады және баланың іс-әрекетін едәуір оңтайландыруға қабілетті.

Түйінді сөздер: арт-әдістеме, психикалық дамудың кешігуі, формасы мен мөлшері туралы идеялар, арт-әдістеме түрлері.

Аннотация

Эта научная статья исследует развитие представлений о форме и величине предмета у детей с ЗПР и влияние арт-методики на этот процесс. Арт-методика в развитии представлений о форме и величине предмета повышает мотивацию, заинтересованность и способна значительно оптимизировать деятельность ребенка.

Ключевые слова: арт-методика, задержка психического развития, представления о форме и величине, виды арт-методики.

Annotation

This scientific article explores the development of ideas about the shape and size of an object in children with ASD and the influence of art techniques on this process. The art technique in the development of ideas about the shape and size of an object increases motivation, interest and is able to significantly optimize the child's activities.

Key words: art technique, mental retardation, ideas about form and magnitude, types of art techniques.

В последние десятилетия особенно остро встала проблема значительного роста числа детей с нарушениями в психическом и соматическом развитии. Существенное место среди этих детей занимают именно дети с задержкой психического развития, причем из года в год наблюдается тенденция роста их численности.[1]

Задержка психического развития – это нарушение нормального темпа психического развития, в результате чего ребенок, достигший школьного возраста, продолжает оставаться в кругу дошкольных, игровых интересов. При ЗПР дети не могут включиться в школьную деятельность, воспринять школьные задания и выполнять их. Они ведут себя в классе так же, как в обстановке игры в группе детского сада или в семье. Детей с временной задержкой психического развития нередко ошибочно считаю умственно отсталыми.[2]

Изучение геометрического материала для дошкольников с ЗПР вызывает большие трудности. Причины этих трудностей заключается в первую очередь в особенностях познавательной и эмоционально-волевой сферы детей: своеобразии внимания, воображения, несовершенстве анализа, синтеза, слабости обобщения и отвлечения.

Формирование качественных и действенных геометрических представлений у дошкольников с ЗПР возможно только на основе развитого воссоздающего воображения.

Арт-методика является эффективным средством для развития представлений о форме и величине предмета у детей с ЗПР. Использование арт-методики с детьми повышает мотивацию, способно значительно оптимизировать развитие ребенка. Как показывает практика, совместная деятельность, включающая арт- технологии, дает большой воспитательный, коррекционно-развивающий и обучающий эффект.

В настоящее время, вследствие активного развития психологических методов коррекции, большое количество специалистов используют в работе методы арт-терапии с детьми, имеющими проблемы в развитии и нуждающимися в помощи педагога.

Первыми, кто начал использовать лечебное воздействие с помощью искусства в качестве средства комплексного воспитательного, развивающего и коррекционного воздействия на детей с нарушениями в развитии были: Е.А. Медведева, И.Ю. Левченко, Л.Н. Комиссарова, Т.А. Добровольская. Опираясь на литературу перечисленных авторов можно более подробно изучить применение методов арт-терапии в специальном образовании. По мнению авторов, арт-терапию необходимо рассматривать как совокупность методик, построенных на применении разных видов

искусства и позволяющих путем стимулирования художественно-творческих проявлений осуществлять психокоррекцию.

Целью применения арт-терапии является – формирование способности к адаптации детей особой психолого-педагогической поддержки посредством искусства и художественной деятельности в социальной среде. Для осуществления данной цели необходимо решать задачи по разным направлениям:

1. Коррекция недостатков в личностной и эмоционально-волевой сфере:

- устранение и предупреждение негативных качеств характера, таких как агрессивность, вспыльчивость, упрямство, замкнутость и пр.;
- формирование у детей навыков психологической адаптации в коллективе;
- преодоление невротических проявлений: страхов, тревожности и т.д.;
- снятие эмоционального и мышечного напряжения;
- воспитание межличностного доверия и группового сотрудничества.

2. Преодоление недостатков в речевом развитии:

- формирование навыков и умений связного речевого высказывания;

3. Формирование высших психических функций:

- развитие способностей к концентрации, распределению и переключению внимания;

- развитие зрительной, слуховой и вербальной памяти;

4. Формирование и развитие избирательных способностей:

- развитие графо-моторных навыков;
- развитие цветовосприятия;
- развитие творческих способностей: воображения, фантазии.[3]

Наиболее распространенными приемами, используемыми специалистами являются:

Изотерапия – процесс создания рисунков помогает пациенту расстаться с негативными эмоциями, а основываясь на продукт деятельности, педагог может выяснить, что тревожит человека. Этот вид арт-терапии используется наиболее широко и включает такие приемы, как:

- Ассоциативное рисование – в ходе использования такого приема, происходит отображение внутреннего мира пациента;
- Фантазийное рисование – благодаря этому приему повышается уровень развития мозговой деятельности;
- Медитативное рисование – этот прием направлен на стабилизацию психических процессов, успокоение, расслабление.

Игровая терапия – этот вид арт-терапии благодаря которому осуществляется коррекция эмоциональных и поведенческих расстройств у детей. В ходе осуществления игровой терапии ребенок выражает свои чувства, организовывает свой мир. Главной целью этого направления заключается в помощи выразить свои переживания посредством игры, а также проявление творческой активности в разрешении сложных ситуациях в процессе игры.

Музыкотерапия – это вид лечебного воздействия с помощью музыкальных композиций, которые используют в решении коррекционных целей. В своемре-менном мире музыкотерапия оказывает психосоматическое и психотерапевтическое влияние на организм человека. Она оказывает влияние на личность и её развитие, а также на психоэмоциональное состояние. Данное направление активно применяется в процессе лечения школьных неврозов, которые все больше поражают учащихся.

Сказкотерапия – это лечебное воздействие через процесс образования связи между сказочными событиями и поведением в реальной жизни. Сказкотерапию используют для развития детей, а также для помощи в трудных ситуациях, проводят

работу над агрессивными чувствами, различными психосоматическими заболеваниями. [4]

Одним из активно развивающихся направлений арт-терапии является песочная терапия, которая может служить не только средством для диагностической и коррекционно-развивающей работы с учащимся, имеющими особые образовательные потребности, но и способом освобождения от психологических конфликтов и сильных переживаний, средством усиления их чувства личностной ценности, формой свободного самовыражения и самопознания.

Песочная терапия принадлежит к числу наиболее эффективных средств коррекции и помогает достижению максимально возможных успехов в преодолении различных нарушений развития у детей дошкольного возраста.

Игра с песком – это естественная и доступная для каждого ребенка форма деятельности. Ребенок часто словами не может выразить свои переживания, страхи, и тут ему на помощь приходят игры с песком. В процессе песочной игры ребенок имеет возможность выразить свои самые глубокие эмоциональные переживания, он освобождается от страхов и пережитое не развивается в психическую травму. Песочница обладает психотерапевтическим эффектом, помогая ребенку избавиться от застенчивости, конфликтности и общении и многих других проблем.

Перенос традиционных психологических занятий в песочницу дает больший эффект нежели стандартные формы коррекции: существенно усиливается желание ребенка узнавать новое, экспериментировать и работать самостоятельно; в песочнице развивается тактильная чувствительность; в играх с песком гармонично и интенсивно развиваются познавательные функции; песок, как и вода, способен «заземлять» отрицательную энергию, что особенно помогает в работе с «особыми» детьми. [5]

Арт-методика играет огромную роль в коррекционном процессе, способствует приобретению новых знаний, навыков и умений в области творчества, развивает социальные способности ребенка, помогает осваивать новые способы взаимодействия с другими людьми, влияет на самопознание, а также учит упорядочивать собственные переживания. Проанализировав направления и методы арт-терапии, мы приходим к выводу о том, что она является новой эффективной технологией в коррекционно-развивающей работе с детьми, имеющими различные отклонения в развитии. [6]

Список литературы:

1. Бабкина, Н.В. Психологическое сопровождение детей с ЗПР в общеобразовательной школе // Дефектология. – 2006. 38-4 с.
2. Айзман, Р.И. Медико-биологические основы дефектологии: учебное пособие / Р.И. Иваншевич, А.В. Лебедев, Н.И. Айзман. – М.: Юрайт, 2017. – 292 с.
3. Плотникова, М.Ю. Арт-терапия в профессиональной деятельности психолога : учебное пособие / М.Ю. Плотникова. – Чита :ЗабГУ, 2020. – 141 с.
4. Рыбакова С.Г. Арт-терапия для детей с задержкой психического развития: Учебное пособие. – СПб.: Речь, 2007.
5. Грабенко Т. М., Зинкевич-Евстигнеева Т. Д. Чудеса на песке. Методический практикум по песочной игротерапиию – СПб.: Златоуст, 1999. – 80 с.
6. Медведева, Е.А., Левченко И.Ю., Комиссарова Л.Н., Добровольская Т.А. Артпедагогика и арттерапия в специальном образовании: учеб. Для студентов сред. и высш. пед. учеб. заведений. – М.: Академия, 2001. – 246 с.

УДК 373.31

ПРИМЕРЫ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ СОВРЕМЕННЫХ МЕТОДОВ И СТРАТЕГИЙ В РАБОТЕ ШКОЛЬНОГО ПЕДАГОГА-ПСИХОЛОГА В РАМКАХ ИНКЛЮЗИВНОГО ОБРАЗОВАНИЯ

Ничипуренко Валерия Васильевна

педагог-модератор, педагог-психолог
КГУ «Общеобразовательная школа №8отдела образования города
Костаная» Управления образования акимата Костанайской области
г.Костанай, Казахстан
E-mail: nvaleriy1986@gmail.com

Коротченко Ольга Эдуардовна

педагог-модератор, педагог-психолог
КГУ «Общеобразовательная школа №8отдела образования города
Костаная» Управления образования акимата Костанайской области
г.Костанай, Казахстан
E-mail: Olga777v@mail.ru

Аңдатпа

Бұл мақалада педагог-психологтарға ерекше білім беру қажеттіліктері бар оқушылармен тиімді жұмыс істеуге мүмкіндік беретін әртүрлі әдістер мен стратегиялар берілген. Авторлар инклюзивті білім беру талаптарын ескере отырып, психологиялық – тренингтердің, ойындардың, ақпараттық-коммуникациялық технологиялардың мысалдарын сипаттайды.

***Түйінді сөздер:** инклюзивті білім беру, Белсенді әдістер, психологиялық тренингтер, стратегия.*

Аннотация

В данной статье представлены различные методы и стратегии, которые позволяют педагогам-психологам эффективно работать с учащимися с особыми образовательными потребностями. Авторы описывают примеры психологических – тренингов, игр, информационно-коммуникативных технологий с учётом требований инклюзивного образования.

***Ключевые слова:** инклюзивное образование, активные методы, психологические тренинги, стратегия.*

Abstract

This article presents various methods and strategies that allow educational psychologists to work effectively with students with special educational needs. The authors describe examples of psychological trainings, games, information and communication technologies, taking into account the requirements of inclusive education.

***Key words:** inclusive education, active methods, psychological trainings, strategy.*

Инклюзивное образование – это система, в которой все учащиеся, вне зависимости от их индивидуальных особенностей, имеют право на равные образовательные возможности. Для успешной реализации инклюзивного образования необходимы инновационные стратегии обучения и воспитания, направленные на учёт индивидуальных потребностей каждого учащегося.

Современные технологии играют важную роль в создании равных образовательных возможностей для всех учащихся. Использование интерактивных досок, программного обеспечения для адаптации учебных материалов, онлайн-ресурсов и коммуникационных платформ позволяет индивидуализировать обучение, содействует развитию учебных навыков и адаптации программ под разные потребности учащихся.[1]

Инновационные методики дифференцированного обучения позволяют учителям адаптировать учебный материал и методику обучения под индивидуальные особенности каждого ученика. Создание гибкого образовательного процесса, который учитывает разные уровни способностей, стилей обучения и потребностей учащихся, способствует эффективному включению всех участников образовательного процесса.

Обучение в инклюзивной среде требует от педагогов высокой компетентности, эмпатии и гибкости. Важно предоставлять педагогам возможности для профессионального развития, в том числе обучение новым методикам, психологическим и педагогическим стратегиям, а также развитие навыков работы с разнообразными категориями учащихся.

Инновационные стратегии обучения и воспитания включают в себя не только методики и технологии, но и создание поддерживающей образовательной среды. Это включает в себя построение толерантной атмосферы, стимулирование позитивного восприятия разнообразия, формирование дружелюбного и доступного окружения для всех учащихся.

Современный мир образования требует от школьных педагогов-психологов гибкости и глубокого понимания психологических аспектов обучения. Инновационные стратегии включают в себя использование специализированных программ и онлайн-инструментов для проведения психологической диагностики учащихся, а также для консультирования родителей. Это позволяет более точно выявлять особенности развития и потребности учащихся, обеспечивая индивидуализированный подход к каждому ребёнку.[2]

Инновационные стратегии включают использование игровых и интерактивных методик для проведения психологических тренингов, уроков самопомощи и обучения навыкам социальной адаптации. Это способствует более эффективной работе с детьми, особенно с учётом их возрастных и индивидуальных особенностей.

Вот несколько интересных психологических тренингов, которые используем в своей практике:

1. «Остров безопасности». В этом тренинге педагог-психолог приглашает детей построить «остров безопасности» в их воображении, на котором они могут чувствовать себя защищёнными и комфортно. Затем они могут рассказать о своём острове, что символизирует их чувства и потребности.
2. «Эмоциональный калейдоскоп». Этот тренинг направлен на развитие эмоционального интеллекта у детей. Дети могут создавать «эмоциональные картины» с использованием различных цветов, форм и текстур, отражая свои эмоции и чувства.
3. «Сокровищница достижений». Педагог-психолог приглашает детей составить «сокровищницу» своих достижений, маленьких побед и успехов. Это помогает детям увидеть свои сильные стороны и развивать самооценку.
4. «Путешествие в мир фантазии». Этот тренинг включает в себя воображаемое «путешествие» детей в мир фантазии, где они могут встретить своих героев, преодолеть трудности и научиться решать проблемы.
5. «Круг общения». Педагог-психолог организует игровой тренинг, в ходе которого дети могут обсудить и решить проблемные ситуации, возникающие в общении с другими детьми, а также научиться эффективному взаимодействию в группе.

Эти тренинги помогут детям развивать свои эмоциональные навыки, самосознание, умение управлять своими эмоциями и развивать позитивное отношение к себе и окружающим.

Также инновационные стратегии включают в себя активное участие педагога-психолога в сетевом взаимодействии и сотрудничестве с коллегами по образовательной программе, педагогическими психологами и родителями. Это

позволяет обеспечить комплексный подход к решению проблем учащихся, обмен опытом и знаниями, а также создание благоприятной образовательной среды.

Проводим родительские собрания и тренинги по вопросам развития детей, воспитания, семейных отношений и прочим важным темам, предоставляя родителям информацию, навыки и инструменты для успешного развития детей. Умение строить плодотворные отношения, предоставлять качественную поддержку и проводить профессиональную консультацию становится незаменимым инструментом в создании здоровой и поддерживающей образовательной среды.

Предоставляем консультации и поддержку не только учителям, но и родителям по вопросам воспитания, образования и психологической поддержки детей. Это позволяет создать единую методическую базу и согласованный подход к работе с учащимися.

Инновационные стратегии также включают в себя использование мультимедийных и онлайн-ресурсов для проведения образовательных занятий, которые могут быть направлены на развитие навыков саморегуляции, социальных навыков, а также могут служить средством психологической разгрузки и поддержки. Современные технологии становятся все более важным инструментом в работе школьных педагогов-психологов. Онлайн-ресурсы и информационно-коммуникационные технологии открывают новые возможности для проведения психо-логической поддержки обучающихся, облегчают доступ к материалам и инструментам для работы с различными возрастными группами.[3]

В своей практике активно используем презентации, аудио и информационно-коммуникационные технологии в работе с детьми, родителями и коллегами.

1. «Основы эмоционального регулирования». Во время этого тренинга можно использовать презентацию с графиками, диаграммами и схемами, чтобы наглядно объяснить детям, как управлять своими эмоциями. Кроме того, аудиофайлы с медитативной музыкой или аудиогидами для дыхательных упражнений могут использоваться для помощи детям в процессе расслабления.

2. «Развитие навыков коммуникации». Можно подготовить интерактивную презентацию, которая включает в себя ролевые игры и кейс-стадии, чтобы показать примеры успешной коммуникации. Аудиофайлы с звуковыми эффектами или диалогами могут быть использованы для демонстрации эффективных вариантов общения.

3. «Самопознание и саморазвитие». Также можно использовать ИКТ для создания интерактивной презентации, показывающей методы самопознания и развития личности. Аудиофайлы с голосовыми упражнениями саморелаксации или гипноза могут использоваться для углубления практических навыков саморегуляции.

4. «Управление стрессом и тревогой». Можно использовать презентацию, чтобы показать факторы стресса и возможные стратегии управления им. Аудиозаписи с аудиокнигами или аудиогидами по медитации и релаксации также могут использоваться для помощи детям в снятии напряжения. Данные примеры демонстрируют, как мы используем презентации, аудио в различные тренинги, обеспечивая учащимся более понятное и интерактивное обучение психологическим навыкам.

Практические примеры применения инновационных стратегий и приёмов в работе школьного педагога-психолога свидетельствуют о необходимости активной адаптации методов психологической поддержки и консультирования к современным требованиям образования. Использование информационных технологий, разнообразных методик и укрепление сетевых связей создают основу для успешной работы педагога-психолога в современной образовательной среде.

Работая с учащимися, мы сталкиваемся с необходимостью привлечения их внимания и участия, чтобы успешно донести ключевые психологические концепции, поэтому часто используем психологические игры. Игра важна для развития ребёнка.

Она помогает детям развивать социальные навыки, улучшать когнитивные способности и выражать свои эмоции.[4] Для школьного психолога игры представляют собой мощный инструмент, который позволяет выстраивать доверительные отношения с учениками, помогать им преодолевать трудности и развивать здоровую самооценку. Школьные психологи могут использовать на занятиях такие игры:

1. «Игра в чувства». Создайте набор карточек с изображениями различных эмоций (радость, грусть, страх, удивление и т.д.). Дети по очереди выбирают карточку и показывают свою эмоцию, а затем рассказывают, когда они почувствовали подобную эмоцию в реальной жизни. Эта игра помогает детям осознавать и выражать свои чувства, а также развивает их эмоциональный интеллект.

2. «Игра в ролевую игру». Здесь можно предложить детям представиться кем-то другим на короткое время. Например, они могут поиграть в роли учителя, родителя или другого ученика. Это помогает развивать эмпатию, улучшать коммуникативные навыки и понимание окружающего мира.

3. «Игра в конструктивное разрешение конфликтов». Можно проводить с детьми игры, в которых они решают ситуации конфликта вместе. Например, ролевая игра, где дети играют разные роли в конфликтной ситуации и пытаются найти варианты конструктивного разрешения конфликта. Это позволяет детям развивать навыки сотрудничества, управления эмоциями и поиска альтернативных решений.

4. «Игры на развитие внимания и памяти». Использование различных игр, например, мозаик, кроссвордов, игр с картами и пазлов, помогает улучшать когнитивные функции детей. Эти игры не только поддерживают развитие внимания, памяти, логического мышления, но также могут быть использованы для детей с особыми образовательными потребностями.

Использование игр в своей работе обогащает практику, делает занятия более интересными и эффективными. Они позволяют проводить деятельность, сочетающую психологическую помощь и радость от общения с детьми.

Инновационные стратегии обучения и воспитания в инклюзивном образовании не только создают равные возможности для всех, но и способствуют развитию толерантности, эмпатии и уважения к различиям. Правильное использование технологий, дифференцированный подход, профессиональное развитие педагогов и создание поддерживающей среды помогают обеспечить всестороннее развитие и благополучие каждого учащегося в инклюзивной образовательной среде.

Список литературы:

1. Сунцова А.С. Теория и технологии инклюзивного образования: учеб. пособие / А.С. Сунцова. Ижевск: Изд-во «Удмуртский университет», 2013. 110с.
2. Инклюзивное образование. Настольная книга педагога, работающего с детьми с ОВЗ: Методическое пособие. М.: Гуманитарный изд. центр ВЛАДОС, 2011. 167с.
3. Сунцова А.С. Адаптивные технологии в инклюзивной школе//Инклюзивное образование: теория и практика: сборник материалов международной научно-практической конференции /отв. ред. О.Ю.Бухаренкова, И.А. Телина, Т.В. Тимохина. Орехово-Зуево: Редакционно-издательский отдел ГГТУ, 2016. С. 686-693.
4. Карпенкова И.В. Тьютор в инклюзивной школе: сопровождение ребёнка с особенностями развития. Из опыта работы», М., ЦППРиК «Тверской», 2010. 88с.

УДК 376.1

ФОРМЫ И МЕТОДЫ РЕАЛИЗАЦИИ ИНКЛЮЗИВНОГО ОБРАЗОВАНИЯ НА УРОКАХ ФИЗИЧЕСКОЙ КУЛЬТУРЫ

Новиков Леонид Владимирович

бакалавр физической культуры и спорта,
педагог-модератор, учитель физической культуры
КГУ «Общеобразовательная школа № 16
отдела образования города Костаная»
Управления образования акимата Костанайской области
E-mail: novikov.leonid96@mail.ru

Аңдатпа

Мақалада инклюзивті білім беру аясында дене шынықтыру сабағын өткізу және ұйымдастыру ерекшеліктері қарастырылған. Әр түрлі деңгейдегі балалармен сыныптарда оқыту әдістері сипатталған. Қазіргі білім беру жүйесіндегі инклюзивті білім берудің рөлі мен маңыздылығы қарастырылған.

Түйінді сөздер: инклюзивті білім беру, оқыту әдістері, физикалық даму.

Аннотация

В статье рассмотрены особенности проведения и организации урока физической культуры в рамках инклюзивного образования. Описаны приемы преподавания в классах с детьми разного уровня развития. Рассмотрена роль и значимость инклюзивного образования в системе современного образования.

Ключевые слова: инклюзивное образование, методы преподавания, физическое развитие.

Abstract

The article discusses the features of conducting and organizing a physical education lesson within the framework of inclusive education. The methods of teaching in classes with children of different levels of development are described. The role and importance of inclusive education in the modern education system is considered.

Key words: inclusive education, teaching methods, physical development. Современное образование по своему назначению является инклюзивным, иными словами открытым для всех и настроенным отдельно на каждого.

Инклюзивное образование (фр. *inclusif* – включать в себя, лат. *includere* – заключать, включать) – особый подход в образовании, нацеленный на предоставление возможности получения образования каждому ребенку вне зависимости от его особых нужд и потребностей. В основе инклюзии – простая и древняя как мир идея, что школа предназначена для детей, как с особыми образовательными потребностями, так и без [1].

Педагог играет важную роль в воплощении инклюзивного образования. Как предметник, учитель организывает урок интересным и главное- доступным к пониманию и усвоению детьми разных групп и с разным типом восприятия информации. Как классный руководитель, учитель способствует развитию доброжелательного климата в классе, где будет царить понимание и принятие. Микроклимат в классе сказывается на творческом раскрытии ребенка, на формировании положительных качеств, поддержки и уважении друг к другу [1].

Проблема многих педагогов в процессе обучения детей с разным уровнем развития- совместность обучения. Да, не всегда получается провести урок одинаково продуктивно и познавательно для всех категорий детей в классе, но это процесс работы над собой и своими ошибками. Инклюзия подразумевает прежде всего взаимоотношения учащихся, учителей и родителей. Развитие детей в социальной среде, развитие навыка коммуникации и раскрытие потенциала.

Доказано, что, если класс состоит из примерно одинаковых детей, то наблюдается плохое развитие критического мышления, самоконтроля и объективного оценивания среди всех учащихся (отличники, хорошисты, троечники). Каждый отличник должен учиться развивать самоконтроль, отзывчивость, а каждый троечник и ребенок с особыми образовательными потребностями стремиться догнать отличника [2].

Методы и приемы учителя - это средства, которые способствуют реализации целей учителя. Применяемые методы нужно правильно отбирать и комбинировать. В процессе движения методов в ходе урока, необходимо учитывать процесс смены деятельности учащихся, с целью задействовать все анализаторы - слух, зрение, моторика, память и логическое мышление. Учет особенностей учащихся предполагает соотнесение не только формы и содержания занятия, его методов и приемов проведения, но и личностный, а не нормативный характер оценки достижений ученика [2].

Постепенное увеличение объема и темпа работы позволяет учащимся разного уровня успеваемости выполнить задание фактически одновременно, что позволяет учащемуся с ООП почувствовать себя участником общей работы, таким как все и вселит уверенность на начало рабочего процесса. Но и не стоит забывать о индивидуальной работе. Индивидуализация темпа – необходимое условие психологического комфорта ребенка в школе.

1. Должна быть регулярная смена видов деятельности и форм работы на уроке, которая позволяет всем детям без исключения снять напряжение, повысить внимание.

2. Важно следовать за естественной потребностью ребенка в познавательной деятельности, а не навязывать ее.

3. Учитель должен предлагать детям задания, которые они выполняли бы с удовольствием. Требовать от ребенка выполнения неинтересных или более сложных заданий следует осторожно и дозированно, так как постоянное напряжение приводит к соматическим или психологическим проблемам[2].

Немаловажную роль играет социальная адаптация через физическую культуру. У детей с особыми образовательными потребностями физическая культура нацелена на развитие основных физических качеств, таких как: развитие функциональных возможностей организма; становление, формирование специальных знаний, развитие своих физических данных, развитие реакции. Дети «особой» группы, находясь в обычно классе, а не в специализированном- получают доступный пример для двигательного подражания, формируется способность к преодолению физических, и психологических барьеров, которые препятствуют полноценной жизни; становится заметным рост мотивации к развитию своих физических данных. Не зря принципы инклюзивного образования построены на поддержке, взаимопомощи, равноправии и дружбе [3].

Наиболее эффективными формами работы с детьми с особыми образовательными потребностями являются:

Совместное групповое обучение – командная работа всех учащихся, распределение заданий и обязанностей по достижению общей цели. Задействованы все члены команды и все вносят свою лепту, работая слаженно.

«Пусть дети учат друг друга». Взаимное обучение – мощный инструмент повышения эффективности обучения. Его можно использовать не только для преподавания чтения, но и математики, естественных и социальных наук, физкультуры, – практически во всех предметных областях школьной программы [3].

Обучайте и тщательно наблюдайте за учениками (особенно на начальных стадиях внедрения данной формы обучения), которые выступают в роли обучающего и обучаемого [5].

Игровые методы – гибкие методы, многие из них можно использовать с разными возрастными группами и в разных условиях. Данный метод даёт возможность улучшения двигательных навыков, самостоятельности и творчества. Игровые действия развивают в детях познавательные способности, морально-волевые качества, формируют поведение учеников. И что особенно важно – отвлекают ребёнка от речевого дефекта, побуждают к общению, освобождают от неподвижности на занятиях, помогают разнообразить виды деятельности по всем разделам программы. Хороший результат показывает применение подвижных игр на уроке и на внеклассных мероприятиях с родителями. На психофизическое развитие ребенка оказывает влияние общение с тем взрослым, к которому он эмоционально привязан, чаще всего – это родители. Именно в игре возникают необходимые условия для общения. [4].

Проблемное обучение. Постановка задачи перед учащимися для самостоятельного решения вызывает в них конкурентный и азартный дух. Через двигательную активность они стремятся к решению задачи. Решение детьми сложных проблем в подвижных играх и упражнениях рождает веру в свои силы. Они переживает радость своих «открытий». Внесение проблемных ситуаций в процессе урока, делает обучение более интересным и увлекательным.

Использование ИКТ дополняет традиционные формы работы, расширяя возможности организации взаимодействия учителя с другими участниками образовательного процесса [8].

Современное поколение учеников не обходится без смартфона, который имеет доступ в интернет. Актуальным является не запрет на присутствие гаджетов на уроках, а использование их для лучшего усвоения информации. Например, применение Онлайн Мектеп для лучшего усвоения теории [6].

Помимо этого, стоит отметить такие, как: групповое занятие, подгрупповое, индивидуальные, факультативные с родителями, элементы адаптивной физкультуры, минуты релаксации, элементы логоритмики.

Соревновательный метод – метод, стимулирующий интерес к деятельности учащихся с целью победить.

Круговой метод - это последовательное выполнение определенных упражнений для развития и совершенствования физических данных. Занимающиеся переходят от одного упражнения к выполнению другого, от снаряда к снаряду, от одного места к другому, передвигаясь по кругу.

Какие бы методы или технологии вы не использовали, основное правило для учителя: создание условий для адаптации ребенка к школе состоит в том, чтобы ребенок был успешен не столько в обучении, сколько в сфере общения и взаимодействия между всеми участниками образовательного процесса [7].

Список литературы:

1. Поваляева, М. А. Нетрадиционные методики в коррекционной педагогике / составитель М. А. Поваляева. – Ростов н/Д : Феникс, 2006. – 350 с.
2. Социализация детей с ограниченными возможностями здоровья Чернухин О.А. Издательство: Немо Пресс, : 2007
3. Капышева Н.Д. МЕТОДЫ ИНКЛЮЗИВНОГО ОБУЧЕНИЯ // Старт в науке. – 2016.; URL: <https://science-start.ru/ru/article/view?id=418>
4. Екимова М. М., Копылова В. А., Койра И. В. Инновационные педагогические технологии в системе физического воспитания и оздоровления детей с ОВЗ в общеобразовательном пространстве // Школьная педагогика. – 2017.

5. Дмитриев, А. А. Физическая культура в специальном образовании: Учебное пособие для студ. высш. пед. учеб. заведений. / А. А. Дмитриев. – М.: Академия, 2002.
6. Дробинская, А.О. Школьные трудности «нестандартных» детей [Текст] М. Школьная пресса. 2006.- 64с.
7. Коррекционные подвижные игры и упражнения для детей с нарушениями в развитии / под общ. ред. проф. Л.В. Шапковой. М. : Советский спорт, 2002. - 212 с
8. Любимов М. Л. Помощь детям с ограниченными возможностями здоровья // Народное образование. - 2012. - №4. - С. 186-189.
9. Малофеев Н. Н. Похвальное слово инклюзии // Семья и школа. - 2012. - №4. - С. 2-4.

ӘОЖ 376.1

БІЛІМ АЛУШЫЛАРҒА ИНКЛЮЗИВТІ БІЛІМ БЕРУДІҢ МАҢЫЗДЫЛЫҒЫ

Нургожина Гүлзира Абикеновна

қазақ тілі мен әдебиеті пәні мұғалімі,
Қостанай облысы, Әулікөл ауданы, Қазақстан
E-mail: nurgozhina.77@mail.ru

Молдабекова Нургуль Рахимжановна

тарих пәні мұғалімі,
Қостанай облысы, Әулікөл ауданы, Қазақстан
E-mail: moldabekova_n82@mail.ru

Аңдатпа

Қазақстанда, бүкіл әлем сияқты, инклюзивті білім беруді дамытуға ерекше көңіл бөлінеді. Инклюзивті білім беруді дамыту-бұл мүмкіндігі шектеулі балаларды ғана емес, бүкіл білім беру жүйесін дамыту. Бұл физикалық, интеллектуалдық, әлеуметтік, эмоционалдық, тілдік және басқа да ерекшеліктеріне қарамастан әркімге жалпы білім беретін мекемелерде білім алуға мүмкіндік беретін білім беру нысаны.

Түйінді сөздер: инклюзия, ерекші білім беру қажеттіліктері, оқыту бағдарламасы.

Аннотация

В Казахстане, как и во всем мире, развитию инклюзивного образования уделяется особое внимание. Развитие инклюзивного образования – это развитие всей системы образования, а не только детей с ограниченными возможностями. Это форма образования, позволяющая каждому обучаться в общеобразовательных учреждениях независимо от его физических, интеллектуальных, социальных, эмоциональных, языковых и других особенностей.

Ключевые слова: инклюзия, особые образовательные потребности, образовательная программа.

Abstract

In Kazakhstan, as well as all over the world, special attention is paid to the development of inclusive education. The development of inclusive education is the development of the entire education system, not just children with disabilities. This is a form of education that allows everyone to study in general education institutions, regardless of their physical, intellectual, social, emotional, linguistic and other characteristics.

Key words: inclusion, special educational needs, educational program.

Қазақстан Республикасы, өзін демократиялық, зайырлы, құқықтық және әлеуметтік мемлекет ретінде танытын кез келген басқа ел сияқты, адами құндылықтарға, сапалы өмір сүру мүмкіндіктеріне, адам құқықтарын құрметтеуге және жеке тұлға ретінде өзін-өзі жүзеге асырудың толық еркіндігін қамтамасыз етуге басымдық береді.

Қазақстан Республикасының «Білім туралы» Заңы [1] сапалы білім алуға баршаның құқықтарының теңдігіне, халық үшін барлық деңгейдегі білімнің қолжетімділігіне кепілдік береді. Ал Қазақстанда инклюзивті білім беру қалай жүзеге

асырылуда? Инклюзия норма деңгейіне жетуі, қоғамның гуманистік ұстанымына айналуы керек.

Бұл мәселе заңнамалық тұрғыда шешімін тапқан болатын. 2021 жылғы 26 маусымда Қазақстан Республикасының Президенті Қасым-Жомарт Тоқаев «Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне инклюзивті білім беру мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы» Заңға қол қойды. Мемлекет ерекше білім беру қажеттіліктері бар балалардың жеке даму ерекшеліктерін ескере отырып, білім беру жүйесі шеңберінде білім алуы үшін жағдай жасауға міндеттенеді (8-бап, 1-1-тармақтар).

Қазіргі таңда мүмкіндігі шектеулі балалар үшін арнайы білім беру бағдарламалары әзірленуде. Мектепке дейінгі және орта білім беру ұйымдары заң бойынша өздеріне қызмет көрсететін аумақта тұратын барлық балаларды, оның ішінде ерекше білім беру қажеттіліктері бар балаларды қабылдауға міндетті (26-баптың 2-тармағы). Инклюзивті білім беру қалыпты бағдарламаға айналуы үшін келесі мәселелерді шешу қажет:

- мұғалімдердің ерекшеліктері бар балалармен жұмыс істеуге психологиялық және кәсіби дайындықтарының жоқтығы;
- басқа оқушылардың ата-аналарының балаларымен бірге ерекшеліктері бар балаларды оқыту фактісін қабылдау қиындығы;
- балабақшалардың, мектептердің және басқа да оқу орындарының материалдық-техникалық базасының дайын еместігі;
- мүгедек балалардың ата-аналарының балалары бастан өткеруі мүмкін психологиялық ыңғайсыздыққа, әлеуметтік остракизмге (қорлау, келекелеу) байланысты қорқыныштары.

Бұл қадамдардың барлығы инклюзивті білім беруді дамытуға арналған, осылайша ерекше балалардың көпшілігі болашақта өзін шеттетілген адам емес, қоғамның толыққанды қатысушысы ретінде сезінеді.

Елімізде білім беруді дамытудың мемлекеттік бағдарламасына сәйкес 2011 жылдан бастап инклюзивті білім беру кезең-кезеңімен енгізілуде. Білім беруді дамытудың 2011-2020 жылдарға арналған мемлекеттік бағдарламасына сәйкес. 2020 жылға дейін инклюзивті білім беруге жағдай жасаған мектептердің үлесі жалпы көрсеткіштен 70%-ға дейін ұлғайтылды. Мүмкіндігі шектеулі балалар үшін «кедергісіз қолжетімділік» жасалатын мектептердің үлесі 20% құрайды.

Қазақстан Республикасында оң өзгерістерге және қолданыстағы заңнамалық базаға қарамастан, бүгінгі күні мүмкіндігі шектеулі балалардың инклюзивті білім алуға құқықтарын жүзеге асыруда бірқатар қиындықтар бар. Жалпы білім беретін барлық мамандардың кәсіби, психологиялық және әдістемелік дайындығы мәселесі туындауда. Оған қоса, мүмкіндігі шектеулі балалармен жұмыс жасайтын мектептерде инклюзивті білім беру ортасындағы мұғалімдерге арналған арнайы құзыреттердің жоқтығы анықталды, сонымен қатар психологиялық кедергілер мен мұғалімдердің кәсіби стереотиптері өткір тұр.

Осыған байланысты мақалада азаматтардың барлық санаттары үшін тең мүмкіндіктерді қамтамасыз етуге бағытталған басым бағыттардың бірі қарастырылған. Тең мүмкіндіктерге ұмтылу Қазақстан Республикасының білім беру жүйесінде инклюзия бағытына, оның біртіндеп қалыптасуына байланысты туындайды. Білім беру ортасына инклюзия дамуында әртүрлі ауытқулары бар адамдар үшін кедергілермен күресудің негізгі кезеңі болып табылады. Сондықтан Қазақстандағы инклюзияның қалыптасуын, оның қазіргі жағдайы мен даму болашағын зерттеудің маңызы зор.

Қазақстан Республикасының 2025 жылға дейінгі стратегиялық даму жоспары «Білім берудің қолжетімділігі мен инклюзивтілігін қамтамасыз ету» 1.1 тармағына

сәйкес түрлі мақсаттар қамтылады. Олардың бірі инклюзивті білім беруді психологиялық-педагогикалық қолдауды қамтамасыз ету, арнайы кабинеттер құру, білім берудің инклюзивті білім беру жүйесіне психологиялық-педагогикалық қолдау көрсету болып табылады.

Инклюзивті білім беру жүйесіне орта, кәсіптік және жоғары білім беретін оқу орындары кіреді. Инклюзив – қоғамның кез келген мүшесі еркін оқуға, жұмыс істеуге және әртүрлі қызметтерді алуға болатын кедергісіз ортаны құрудың соңғы кезеңі.

Қазіргі уақытта Қазақстанда белгілі бір үлгілер қалыптасып, инклюзивті білім беру жүйесін құру тәжірибесі жинақталған. Инклюзивті білім беруді дамытудағы ең үлкен қиындықтардың бірі инклюзивті білім берудің барлық критерийлеріне жауап беретін жоғары сапалы педагогикалық кадрларды дайындау болып табылады. Мәселе мынада: жыл сайын талапкерлердің айтарлықтай тапшылығы және мұндай мамандықтардың танымалдылығының төмендеуі, сондай-ақ білім беру саласындағы жұмыс істеп тұрған мамандарды қайта даярлау [3].

Сонымен қатар, инклюзивті білім берудің негізгі идеяларының бірі – кейбір адамдардың психикалық және физикалық кемістіктеріне қарамастан, олардың өмір салтына деген құрмет сезімін оятатын «Аралас мектеп» [6] Мұндай мектептердің мақсаты – баланың толыққанды жеке бас тұлғасының дамуын қамтамасыз ету, әлеуетін дамыту, өмірлік дағдылары мен оқуға деген құштарлығын қалыптастыру. Нәтижесі кез келген түлектің қоғам өміріне толық енуі үшін қажетті жалпы білім беру және еңбек тәрбиесінің берік негізі болады. Алайда инклюзивті білім беруді жүзеге асыруда мүмкіндігі шектеулі балалар мен дені сау балалардың оқу қарқыны мен білім көлемін үйлестіруде күрделі мәселе бар.

Мемлекеттік бағдарламаны іске асыру жөніндегі іс-шаралар жоспарларында негізгі бағыттарды белгілеуге болады. Инклюзивті бағытты ұстанатын тұрақты мектептер балалардың көпшілігіне мазмұнды білім берумен қатар, кемсітушілік көзқарастармен күресудің ең тиімді әдісі болып табылады деп есептеймін, бұл сайып келгенде үнемді білім беру жүйесіне әкеледі.

Сапалы инклюзивті білім беруге тиімді көшу үшін қазіргі уақытта келесі мәселелер шешілуде:

- мұғалімдерді толық әдістемелік қамтамасыз ету;
- ерекше қажеттіліктері бар балаларға мектеп деңгейінде де, мектептен тыс уақытта да толерантты көзқарасты қалыптастыру және тәрбиелеу;
- жаңа кадрларды толық даярлауды және бар кадрларды қайта даярлауды қамтамасыз ету;
- инклюзивті білім беруді жүзеге асыратын мамандарға қойылатын талаптар мен нұсқауларды әзірлеу.

Сонымен, инклюзивті білім беруді дамыту ерекше қажеттіліктері бар балаларға сапалы, қызықты және мазмұнды оқу бағдарламасын өтуге құқық бере алады. Инклюзивті білім беру мұндай балалардың өмір сапасын жақсартуға көмектеседі және кейінгі өмірінің берік негізін қалыптастыруға қызмет етеді. Ерекше білім беру қажеттіліктері бар балаларды басқа балалармен бірлескен білім беру ұйымы ретінде инклюзияның табысты болуы мұғалімнің ұстанымына байланысты.

Қорытындылай келе, мүгедектердің құқықтары туралы конвенция шеңберінде және мемлекет басшысының Қазақстан халқына Жолдауына сәйкес мүмкіндігі шектеулі адамдардың кемсітусіз және тең мүмкіндіктер негізінде білім алуға қол жеткізу құқықтарын жүзеге асыру маңызды. Елдегі инклюзияның ағымдағы жағдайы туралы қорытындылар жасалып, болашақта инклюзияның позициясын жақсарту білім саласында жүрген мамандардың міндеті.

Әдебиеттер тізімі:

1. Республикадағы инклюзивті білім берудің құқықтық негіздері

2. Қазақстан. https://www.ektu.kz/media/885723/pravovaya_osnova_io.pdf
3. Қазақстан Республикасындағы инклюзивті білім берудің мониторингтік жүйесі, 2017 https://kuam.edu.kz/sites/default/files/2019/nauka/obyavlenia_i_sobytiya/02.05.2019/1/PDF/Ramka_monitoringa_inklyuzivnogo_obrazovaniya_v_RK.pdf
4. Инклюзивті құрудың проблемалары мен перспективалары <http://is.nkzu.kz/publishings/%7B55993498-A188-45B5-89D1-C0B34DCC3463%7D.pdf>
5. https://atameken.kz/ru/university_ratings
6. Nurgalieva S., Zeynolla S., Nurgalieva A. On improving the quality of inclusive education in Kazakhstan. European Research, 2017, no. 2.
7. Қазақстанда инклюзивті білім берудің қалыптасуы және даму болашағы / <https://bulletin-psy.soc.kaznu.kz/index.php/1-psy/article/view/261/114>

ӨОЖ376.1

ИНКЛЮЗИВТІ БІЛІМ БЕРУДІ ҚАЖЕТ ЕТЕТІН ЕРЕКШЕ БАЛАЛАР

Нуркина Сауле Тогайбаевна

қазақ тілі мен әдебиеті пәнінің мұғалімі,
педагог-сарапшы,

Файзуллина Арайлым Сериковна

қазақ тілі мен әдебиеті пәнінің мұғалімі, педагог-сарапшы
Қостанай облысы әкімдігі білім басқармасының
«Қостанай қаласы білім бөлімінің
№19 жалпы білім беретін мектебі» КММ
Қостанай қ., Қазақстан

Аңдатпа

Инклюзивті білім беру мүмкіндігі шектеулі балаларды дамыту мен оқытудың тәсілі ретінде. Бұл үшін осы оқытуды жүзеге асыруға және нәтижелерге қол жеткізуге көмектесетін арнайы заманауи технологиялар бар. Осылайша, қоғамдағы ерекше адамдарға бейімделуге және қарапайым адамдармен байланыс орнатуға көмектеседі.

Түйінді сөздер: *инклюзия, мүмкіндігі шектеулі адамдар, инклюзивті білім беру, инклюзивті білім беру технологиялары.*

Аннотация

Инклюзивное образование как способ развития и обучения детей с ограниченными возможностями здоровья. Для этого существуют специальные современные технологии, которые помогают в осуществлении этого обучения и достижению результатов. Тем самым, помогая адаптироваться особым людям в обществе и вступать в контакт с обычными людьми.

Ключевые слова: *инклюзия, люди с ОВЗ, инклюзивное образование, технологии инклюзивного образования.*

Abstract

Inclusive education as a way of developing and educating children with disabilities. For this purpose, there are special modern technologies that help in the implementation of this training and achieve results. Thus, helping special people to adapt to society and come into contact with ordinary people.

Key words: *inclusion, people with disabilities, inclusive education, inclusive education technologies.*

Инклюзивті білім беру – бұл мүмкіндігі шектеулі адамдарға тең қызмет көрсету. Қазіргі таңда әлемдегі барша адамдар білім алуда тең мүмкіндіктерге ие болуы керек. Себебі, біз барлық азаматтардың құқықтары тең елде өмір сүріп жатырмыз. Сондықтан қазіргі таңда мұндай адамдар үшін олардың барлығымен қатар оқуы үшін арнайы бағдарламалар жасалуда. [1].

Бүгінгі таңда инклюзивті білім берудің негізіне барлық адамдарға тең қарым-қатынасты қамтамасыз ететін, бірақ ерекше білім беру қажеттіліктері бар балалар үшін ерекше жағдай жасайтын идеология жатады.

Инклюзивті білім беру Қазастанда басқа санаттағы оқушылармен бірге білім алуды және тең қолжетімділікті көздейтін мүмкіндіктері шектеулі адамдарға қатысты. Мүмкіндігі шектеулі балалардың білім алу құқықтары «Қазақстан Республикасының балалардың құқықтары туралы», «Білім беру туралы», «Мүмкіндігі шектеулі балалардың әлеуметтік және медициналық-педагогикалық түзетуге ықпал ету туралы», «Қазақстан Республикасында кемтарларды әлеуметтік қорғау туралы», «Арнайы әлеуметтік қызмет туралы» Қазақстан Республикасының Заңдарында, Қазақстан Республикасының Конституциясында бекітілген. Инклюзивті білім беру немесе «білім баршаға» бағдарламасы – барлық балаларға мектепке дейінгі оқу орындарында, мектепте және мектеп өміріне белсене қатысуға мүмкіндік береді. Бұл бағдарламаны Біріккен Ұлттар Ұйымының Бас Ассамблеясы мақұлдап, БҰҰ-ның Конвенциясына 2006 жылдың 13 желтоқсанында енгізді, сонымен қатар мүмкіндігі шектеулі балаларды жалпы білім беретін ортаға кіріктіру мақсатында 2009 жылғы ҚР инклюзивті білім беруді дамыту тұжырымдамасының жобасы әзірленген және 2010 жылдың 1 ақпанында бекітілген ҚР білім беруді дамытудың 2011–2020 жылдарға арналған мемлекеттік бағдарламасы бекітілген [2].

Бұл бағдарламалардың басты міндеттерінің бірі –еліміздегі инклюзивті оқытуды дамыту болып саналады.

Инклюзивті оқытудың негізгі қағидалары:

1. Адам құндылығы оның мүмкіндігіне қарай қабілеттілігімен, жеткен жетістіктерімен анықталады.
2. Әрбір адам сезуге және ойлауға қабілетті.
3. Әрбір адам қарым-қатынасқа құқылы.
4. Барлық адам бір-біріне қажет.
5. Білім шынайы қарым-қатынас шеңберінде жүзеге асады.
6. Барлық адамдар құрбы-құрдастарының қолдауы мен достығын қажет етеді.
7. Әрбір оқушы үшін жетістік кезетуөзінің мүмкіндігіне қарай орындай алатын әрекетін жүзеге асыру.
8. Жан- жақтылық адам өмірінің даму аясын кеңейтеді [3].

Мүмкіндігі шектеулі адамдардың әлеуетті мүмкіндіктерін түсіну оларды қоғамның қалыпты өміріне қосудың әртүрлі нұсқаларының пайда болуына себеп болды. Біз инклюзивті білім беру, зерттеу және оның тұжырымдамасын біздің елімізде қалыптастыру процесінің куәсі болып отырмыз. Бүгінгі таңда мұғалімдер мен әртүрлі қоғамдық институттардың өкілдері қоғамдық пікірді қалыптастыруда және кез-келген білім беру реформасының негізін құрайтын мәліметтер мен білім беруде көп жұмыс істеуі керек. Дамыған елдің заманауи білім беру жүйесі, инклюзивті білім беруге көшу тек техникалық немесе ұйымдастырушылық өзгерістерді жүзеге асыру ғана емес, қоғам мен мемлекеттің барлық оқушыларға білім алу саласындағы мүмкіндіктерге қол жеткізуге нақты дайындығы болып табылады. Сондықтан инклюзивті білім беру жоғары сапалы білім беруді қамтамасыз етудің және кемсітушілік пен теңсіздіксіз неғұрлым инклюзивті қоғам құрудың басты мәселелерінің бірі болып қала береді. [4].

Білім беру мекемесінде инклюзияны жүзеге асыру қарастырылатын модель – аралас интеграция. Бұл жақын немесе жас нормасына сәйкес келетін психо-физикалық және сөйлеуді дамыту деңгейі бар балаларға дефектолог-мұғалімнің көмегі мен сүйемелдеуін жүйелі түрде қамтамасыз етуді білдіреді. Осы модельді іске асыру кезінде тең шектеуі бар балалар жаппай топтар мен сыныптарда тәрбиеленеді, білім беру мекемесінде толық оқу күнін өткізеді [5].

Ерекше білімді қажет ететін балаларды әлеуметтендіруге әлеуметтік-педагогикалық оңалту арқылы қол жеткізуге болады.

Мұғалімдер әлеуметтік оңалту процесінің негізгі мақсаттары мен міндеттерін сауатты жүзеге асыруы керек:

- баланың психикалық дамуының сипаттамасын және әлеуметтік-оңалту процесінің белгілі бір кезеңінде оның психикасында болуы керек қажетті өзгерістерді ескеру;
- ерекше білімді қажет ететін баланы толыққанды тұлға, құқықтары мен міндеттері бар азамат ретінде мақсатты түрде тәрбиелеу;
- баланы өзіндік мінез-құлық логикасы бар әлеуметтік оңалту процесінің белсенді тең қатысушысы ретінде қабылдау;
- балада әлеуметтік қатынастардың күрделі әлеміне ену үшін қажетті қажеттіліктер мен арнайы қасиеттер жүйесін дамыту;
- баланың қалыптасуы мен дамуындағы тұтас тұлғаның құрылымын ашатын баланың жас және психологиялық ерекшеліктеріне сүйене отырып, оған өзін-өзі тану және өзін-өзі жетілдіру субъектісі ретінде қарау;
- әлеуметтік оңалту процесінің әдістері мен технологияларын әзірлеу;
- бір-бірін толықтыра отырып, оның тұлға ретінде дамуына барынша әсер етуі үшін балаға кешенді әсер ету жүйесін жетілдіру [6].

Ерекше білімді қажет ететін балаларды әлеуметтендірудің маңызды қағидаларын атап өтуге болады:

Баланың мықты жақтарына және қасиеттеріне сүйену қағидасы. Әр баланың дамуында айтарлықтай проблема лар болса да, оларда өзін-өзі жетілдіруге деген ұм-тылысы болады. Егер баламен жағымсыз қарым-қатынас орнатса бұл ұмтылыс жойылып кетуі мүмкін. Егер бала мінез-құлық пен іс-әрекеттің жаңа формаларын игеріп, оң нәтижелерге қол жеткізсе, ол мақтаныш сезімін сезінеді, бұл өзіне деген сенімділікті, одан әрі өсуге деген ұмтылысты күшейтеді. Психологиялық жайлылық қағидасы әлеуметтік оңалту процесінде ішкі мотивтерге, атап айтқанда, сәттілік сәтіне сүйене отырып, баланың белсенділігін ынталандыратын сенімді, дамуға қолайлы атмосфераны құруды қамтиды. Жетекші қызметке сүйену қағидасы. Баланың әртүрлі жас кезеңдеріндегі әлеуметтік оңалту процесі әр жас кезеңіне тән жетекші іс-әрекетке (ойын, оқу) және жас ерекшеліктеріне байланысты психологиялық мүмкіндіктер мен шектеулерге (өзін-өзі бағалау, өзін-өзі тану және т. б.) сәйкес келуі керек [7].

Инклюзивті оқытуға қатысты жалпы үдеріске қоғамның әрбір мүшесі өзінің белсенді азаматтық үлесін қосуы нәтижесінде, ерекше балаларды әлеуметтендіру үрдісіндегі кедергілер мен қиындықтарды оңтайлы еңсеруге болады.

Әрбір оқушының бойындағы жалпыадамзаттық құндылықтарды қарым-қатынасқа түсіру арқылы дамыту және оларды білім дағдылары негізінде қалыптастыру. Гуманист педагог М. Вебердің сөзімен айтқанда, «оқушыны ең алдымен көруге, түсінуге және сүйуге үйрету керек, оқуға үйрету одан кейін келеді». Шынында да, бұл мәселенің мәнін ашу қаншалықты қиын болса, соншалықты маңызды да. Өйткені жеке тұлға руханилығынан айрылса, ішкі нұрынан, жүрек жылуынан да айрылып, рухани жұтаңдыққа тіреледі. Жеке тұлғаның рухани адамгершілік қасиетінің негізгі өлшемі-адамның жақсылыққа талпынысы деген қорытынды жасауға болады. Өйткені басқаларға жанашырлық білдіру, өзге адамға жақсылық тілеу, көмек көрсету, айналадағы өмірді жақсартуға ұмтылып, оны жүзеге асыру, өзін-өзі тануға ұмтылу, өзін-өзі дамыту, сол арқылы бүкіл дүниені жетілдіру сияқты құндылықтар рухани дамудың негізгі көрсеткіші болып табылады.

Қорыта келгенде, инклюзивті оқыту – оқушылардың тең құқығын анықтайды және ұжым іс-әрекетіне қатысуға, адамдармен қарым-қатынасына қажетті қабілеттілікті дамытуға мүмкіндік береді. Мұндай оқыту түрі арнаулы білім беру жүйесінде дәстүрлі түрде қалыптасқан және даму үстіндегі формаларды жақындатады. Инклюзивті бағыт мүмкіндігі шектеулі балаларды оқуда жетістікке жетуге ықпал етіп, жақсы өмір сүру мүмкіншілігін қалыптастырады. Осы бағытты білім беру жүйесіне

енгізу арқылы оқушыларды адамгершілікке, ізгілікке, қайырымдылыққа тәрбиелей аламыз.

Әдебиеттер тізімі:

1. Инклюзивті білім берудің заманауи технологиялары [Электрондық ресурс] – URL: <https://moaugra.ru/publication/8/480>
2. Қазақстан Республикасының Білім беруді дамытудың 2011–2020 жылдарына арналған мемлекеттік бағдарламасы. – Астана, 2010.
3. Әлеуметтік педагог. – 2010. - №4.
4. 3. Лодыгина И.А. Инклюзивное образование в социальной интеграции детей с ограниченными возможностями здоровья/ infourok.ru
5. Қазақстандағы Республикасындағы инклюзивті білім беру жүйесі / Ж. С. Кушекбаева, Айнура Бакытбайқызы, И. Н. Абылхан [и др.]. – Текст : непосредственный // Молодой ученый. – 2017. – № 51.1 (185.1). – С. 16-18. – URL: <https://moluch.ru/archive/185/47514/> (дата обращения: 31.01.2024).
6. Инклюзивті білім беру [электрондық ресурс] – URL: <https://nsportal.ru/shkola/sotsialnaya-pedagogika/library/2019/10/17/inklyuzivnoe-obrazovanie>
7. Елисеева Ю.Н. Особенности социализации детей школьного возраста с ОВЗ / Молодой ученый. – 2016. – №3 (107). – С. 959–964.
8. Шахрай Е.О. Успешная социализация детей с ОВЗ / www.defectologiya.pro

УДК 740.1

ИННОВАЦИОННЫЕ СТРАТЕГИИ ОБУЧЕНИЯ И ВОСПИТАНИЯ В ИНКЛЮЗИВНОМ ОБРАЗОВАНИИ

Нурмагамбетова Айгуль Арыстановна

Педагог психолог, педагог эксперт,
КГУ «Тимофеевская общеобразовательная
школа отдела образования Аулиекольского района
Управления образования акимата Костанайской области»
г.Костанай, Казахстан.
E-mail: pedagog_psiholog@bk.ru

Аннотация

В статье раскрываются особенности инновационных технологий в инклюзивном образовании, состоящие в оптимизации посредством информационно-коммуникационных технических средств процесса обучения лиц с ОВЗ. Рассматриваются возможности инновационных технологии лиц с нарушениями слуха, зрения, опорно-двигательного аппарата, а также с нарушением здоровья, вызванным соматическими заболеваниями.

Ключевые слова: инклюзивное образование, инновационные технологии, технические средства.

Аңдатпа

Мақалада мүмкіндігі шектеулі жандарды оқыту процесінің ақпараттық-коммуникациялық техникалық құралдары арқылы оңтайландырудан тұратын инклюзивті білім берудегі инновациялық технологиялардың ерекшеліктері ашылады. Есту, көру, тірек-қимыл аппараты бұзылған, сондай-ақ соматикалық аурулардан туындаған денсаулығы бұзылған адамдардың инновациялық технологияларының мүмкіндіктері қарастырылады.

Түйінді сөздер: инклюзивті білім беру, инновациялық технологиялар, техникалық құралдар.

Abstract

The article reveals the features of innovative technologies in inclusive education, which consist in optimizing the learning process of people with disabilities through information and communication

technology. The possibilities of innovative technologies for people with hearing, vision, musculoskeletal disorders, as well as health disorders caused by somatic diseases are considered.

Key words: *inclusive education, innovative technologies, technical means.*

В данное время в рамках реформы современного образования реализуются инновационные подходы к обучению, воспитанию и социализации детей с ограниченными возможностями развития в условиях обучения в стенах общеобразовательных школ. Инклюзивное или включенное образование – термин, используемый для описания процесса обучения детей с особыми потребностями в общеобразовательных школах. В основу инклюзивного образования положена идеология, которая исключает любую дискриминацию детей, которая обеспечивает равное отношение ко всем людям, но создает особые условия для детей, имеющих особые образовательные потребности. Инклюзивное образование старается разработать подход к преподаванию и обучению, который будет более гибким для удовлетворения различных потребностей в обучении.

Сегодня мы рассматриваем подходы, стратегии и технологии обучения детей с особыми образовательными потребностями в условиях инклюзивного образования. Проведен теоретический обзор исследований зарубежных авторов и последних работ отечественных учёных. Автор пришёл к выводу о наличии преемственности исследований. Наиболее предпочтительными подходами были выделены коммуникативный, системно-деятельностный, конструктивистский и индивидуальный. Так же имеет место наличие инновационных альтернативных подходов. Ключевые слова: дети с особыми образовательными потребностями, инклюзивное обучение, теоретический обзор.

Начнем с одного из ключевых понятий «инклюзивное обучение», согласно Закону об образовании РК «инклюзивное образование – процесс, обеспечивающий равный доступ к образованию для всех обучающихся с учетом особых образовательных потребностей и индивидуальных возможностей», при этом ребенок с ограниченными возможностями здоровья (ОВЗ) понимается как дети, нуждающиеся в получении специальной психолого-педагогической помощи и организации особых условий при их воспитании и обучении [1].

Существуют следующие принципы инклюзивного образования: ценность человека не зависит от его способностей и достижений; каждый человек способен чувствовать и думать; каждый человек имеет право на общение и на то, чтобы быть услышанным; все люди нуждаются друг в друге; подлинное образование может осуществляться только в контексте реальных взаимоотношений; все люди нуждаются в поддержке и дружбе ровесников; для всех обучающихся достижение прогресса скорее может быть в том, что они могут делать, чем в том, что не могут; разнообразие усиливает все стороны жизни человека; каждый ребенок имеет основное право на образование и должен иметь возможность получать и поддерживать приемлемый уровень знаний; каждый ребенок имеет уникальные особенности, интересы, способности и учебные потребности; необходимо разрабатывать системы образования и выполнять образовательные программы так, чтобы принимать во внимание широкое разнообразие этих особенностей и потребностей.

Таким образом, инклюзивное образование является закономерным этапом развития системы образования, который, связан с переосмыслением отношения общества и государства к лицам с ограниченными возможностями здоровья, с определением их права на получение равных с другими возможностей. При этом сами исследователи чаще всего говорят о пересмотре и изменении процесса подготовки специалистов по воспитанию детей с особыми образовательными потребностями в школе [2].

Любая форма педагогического общения должна иметь четко определенные цели: образовательная должна решать задачи отработки учебного программного материала, овладение детьми учебными знаниями, умениями и навыками; воспитательная должна решать задачи отработки моделей поведения, овладения детьми коммуникативными умениями, формирования эмоций; коррекционно-развивающая - в классе есть ребенок с особыми образовательными потребностями и обычные дети, поэтому коррекционная задача должна четко ориентировать педагога на развитие способностей и возможностей всех детей и на исправление имеющихся недостатков специальными педагогическими и психологическими приемами. Современным педагогам нелегко работать в разнородном классе, но результаты того стоят - по мнению исследователей, корректируются даже серьезные задержки в детском развитии. В инклюзивном классе будет сложиваться особый этический фон учебно-воспитательного процесса: педагогическое общение с детьми будет проникнуто оптимизмом, лёгкой уверенностью в том, что совместными усилиями учителя, специалистов, сверстников, родителей, других взрослых, участвующих в процессе инклюзивного образования, все дети получат равные возможности и смогут преодолеть возникающие у них трудности в процессе обучения и воспитания.

Главной особенностью инклюзивного образования является то, что учитель учитывает разнообразие всех детей в классе, их особенности, возможности, способности и интересы. Поэтому возникает необходимость менять формы, методы и технологии работы. Например, учет индивидуальных особенностей можно осуществить, если объединить детей в группы по схожим признакам. Основные формы занятий, зависящие от количества участников процесса: Индивидуальное обучение – индивидуальные задания на уроке, задания на дом. Парное взаимообучение (стабильные пары или пары сменного состава) – объясняют друг другу какой-либо вопрос, защищают свою тему, оценивают результаты работы товарища. Групповая работа – обучение внутри группы: объяснение материала, обсуждение, оценка работы, выступление. Фронтальное обучение всего класса. Следуя общим правилам и способам организации учебной деятельности на уроке, учитель инклюзивного класса должен помнить и учитывать тонкости включения в работу ребенка, у которого отмечаются особенности познавательной деятельности, поведения, коммуникации. Часто такой ученик не может полностью успевать за темпом всего класса: выполняет задания на уровне, доступном ему, но ниже уровня освоения содержания темы, предмета его одноклассниками.

Учитель, создающий сценарий урока, должен помнить и понимать следующее: При организации индивидуальной работы на уроке – выполнения задания на карточке, индивидуального задания в тетради – необходимо учитывать желание ребенка с ОВЗ «быть как все», выполнять задание вместе с одноклассниками. Если учитель дает карточку только одному ученику, создается ситуация искусственного выделения его из общей учебной работы. Ребенок с ОВЗ будет чувствовать себя увереннее, если получит такую возможность отвечать у доски, участвовать во фронтальной и групповой работе. Например, когда в процессе устного счета на уроке математики учитель включает задания, доступные ученику с ОВЗ, а карточки с индивидуальными самостоятельными заданиями получает не только он, но еще несколько учеников. При этом содержание и форма задания будут соответствовать уровню освоения материала каждым учащимся. Формированию положительной учебной мотивации способствует и выполнение индивидуальных заданий по выбору, когда ребенок сам определяет их сложность и объем [3].

Это может быть уровень фонологической обработки, уровень слова (семантика и грамматика или синтаксический уровень) или уровень предложения. Другие связанные подходы включают различные модели слуховой памяти и

подходы, которые исследуют, как различные аспекты языка сохраняются и вызываются при необходимости. Развивающий: анализ этапов развития, через которые, как считается, проходит ребенок. Таким образом, можно выделить подход «альтернативной коммуникации», куда автор включает такие конкретные методы как: система жестов, система символов, глобальное чтение, карточки PECS, дидактические игры.

Для активизации деятельности обучающихся с ОВЗ можно использовать следующие активные методы и приемы обучения: Использование сигнальных карточек при выполнении заданий (с одной стороны на ней изображен плюс, с другой – минус; круги разного цвета по звукам, карточки с буквами). Дети выполняют задание, либо оценивают его правильность. Карточки могут использоваться при изучении любой темы с целью проверки знаний учащихся, выявления пробелов в пройденном материале. Удобство и эффективность их заключается в том, что сразу видна работа каждого ребёнка. Использование вставок на доску (буквы, слова) при выполнении задания, разгадывания кроссворда и т. д. Детям очень нравится соревновательный момент в ходе выполнения данного вида задания, т. к., чтобы прикрепить свою карточку на доску, им нужно правильно ответить на вопрос, или выполнить предложенное задание лучше других. Узелки на память (составление, запись и вывешивание на доску основных моментов изучения темы, выводов, которые нужно запомнить). Данный приём можно использовать в конце изучения темы – для закрепления, подведения итогов; в ходе изучения материала – для оказания помощи при выполнении заданий.

Восприятие материала на определённом этапе урока с закрытыми глазами. Используется для развития слухового восприятия, внимания и памяти; переключения эмоционального состояния детей в ходе урока; для настроя детей на урок после активной деятельности (после урока физкультуры), после выполнения задания повышенной трудности и т. д. Использование кинезиологических упражнений. Комплексы упражнений включают в себя: растяжки, дыхательные упражнения, глазодвигательные упражнения, телесные упражнения, упражнения для развития мелкой моторики, упражнения на релаксацию и массаж. Использование картинного материала для смены вида деятельности в ходе урока, развития зрительного восприятия, внимания и памяти, активизации словарного запаса, развития связной речи.

Активные методы рефлексии. В педагогической литературе существует следующая классификация видов рефлексии: рефлексия настроения и эмоционального состояния; рефлексия содержания учебного материала (ее можно использовать, чтобы выяснить, как учащиеся осознали содержание пройденного материала); рефлексия деятельности (ученик должен не только осознать содержание материала, но и осмыслить способы и приемы своей работы, уметь выбрать более рациональные)[4].

На уроках при работе с детьми с ОВЗ наиболее часто используется рефлексия настроения и эмоционального состояния. Широко используется прием с различными цветовыми изображениями.

У учащихся две карточки разного цвета. Они показывают карточку в соответствии с их настроением в начале и в конце урока. В данном случае можно проследить, как меняется эмоциональное состояние ученика в процессе урока. Учитель должен обязательно уточнить изменения настроения ребенка в ходе урока. Это ценная информация для размышления и корректировки своей деятельности.

Все вышеперечисленные методы и приёмы организации обучения в той или иной степени стимулируют познавательную активность учащихся с ОВЗ.

П. Дэвис и Л. Флориан утверждают, что для работы с детьми с ОВЗ необходимо придерживаться определенных подходов, среди которых: Поведенческий: методы, которые включают в себя имитацию, формирование, подкрепление на повторениях, обычно для конкретных задач или навыков. Цели разработаны таким образом, чтобы их можно было определить и измерить. Когнитивный: здесь основное внимание обычно уделяется использованию и развитию базовых когнитивных процессов для улучшения навыков хранения, обработки, организации и поиска информации [5].

В заключении хочется отметить, что поиск наиболее оптимальных путей, средств, методов для успешной адаптации и интеграции детей с ограниченными возможностями здоровья в общество – это важная задача всех и каждого из нас. Ведь помочь наполнить чёрно-белый мир «особого ребенка» яркими и светлыми тонами можно только совместными усилиями.

Список литературы:

1. Байменова, Ботагоз, Бекова, Жанат и Жубакова, Сауле (2015). Психологическая готовность будущих психологов-педагогов к работе с детьми в условиях инклюзивного образования. 6-я Всемирная конференция по психологическому консультированию и руководству, 14–16 мая 2015 г., Procedia – Социальные и поведенческие науки 205, сс. 577 – 583.
2. Клейтон-Педерсен Альма Р. и Мусил Кэрин М. (2009). Делая совершенство инклюзивным. Структура внедрения разнообразия и инклюзивности в миссию академического совершенства колледжей и университетов [Интернет]. Вашингтон, ОК: AAC&U; 2009 [цитируется 2020 Май 27].
3. Йоранссон, Керстин и Нилхольм, Клас (2014). Концептуальные различия и эмпирические недостатки – критический анализ исследований инклюзивного образования, Европейский журнал об образовании людей с особыми потребностями, 29. Квортруп, Ане и Квортруп, Ларс (2018). Инклюзивность: аспекты инклюзивности в образовании, Международный журнал инклюзивного образования, 22.
4. Сайлауова, Айбану (2020). Реализация инклюзивного общества в Казахстане. Как успешно внедряется инклюзивное общество в Казахстане.
5. П. Дэвис и Л. Флориан [3, с. 12–13] Л. П. Дэвис: Работа разума", в "Эволюции странной истории" (2004), стр. 149-165.

УДК 376.1

УРОК ИСТОРИИ В ИНКЛЮЗИВНОМ КЛАССЕ: ИННОВАЦИОННОЕ И КОММУНИКАТИВНОЕ ВЗАИМОДЕЙСТВИЕ

Нурмагамбетова Сымбат Абдулловна,
учитель истории
КГУ "Общеобразовательная школа №16
отдела образования города Костаная"
Управления образования акимата
Костанайской области Костанай, Казахстан
E-mail: symbat.a68@mail.ru

Аңдатпа

Инклюзивті мектеп – инклюзивті қоғамның кеңірек тұжырымдамасының маңызды бірақ шағын элементі. Инновация сонымен қатар жетілдірілген идеяларды, білім мен тәжірибені енгізу болып табылады. Қазіргі білім беруде тарихқа академиялық пән ретінде ерекше көңіл бөлінеді.

Түйін сөздер: инновация, инклюзивті білім беру, инклюзив, білім беру инновациясы, коммуникативті құзыреттіліктер.

Аннотация

Инклюзивная школа – это важный, но небольшой элемент в широком понятии инклюзивного общества. Инновация – это также внедрение улучшенных идей, знаний и практик. В современном образовании истории как учебному предмету уделяется особое внимание.

Ключевые слова: инновации, инклюзивное образование, инклюзия, образовательная инновация, коммуникативные компетенции.

Abstract

An inclusive school is an important but small element in the broader concept of an inclusive society. Innovation is also the introduction of improved ideas, knowledge and practices. In modern education, history as an academic subject is given special attention.

Key words: Innovation, inclusive education, inclusion, educational innovation, communicative competencies.

Инклюзия – это возможность для людей с разными особенностями в равной степени участвовать в жизни общества. Она охватывает самые разные стороны человеческой жизни. Например, инклюзивная школа – это важный, но небольшой элемент в широком понятии инклюзивного общества.

В настоящее время общество ставит перед образовательными учреждениями такие глобальные задачи, как высокий уровень и широкий спектр образовательных услуг, а также доступность образования для всех категорий детского населения.

«Инновации», «инновационный подход», «образовательная инновация» в сфере инклюзивного образования в отечественных и зарубежных исследованиях. В отечественных и зарубежных трудах авторы дают разную трактовку таким понятиям, как: «инновация», «инновационный подход». Слово «инновация» (от англ. «innovation»-нововведение) означает определенные изменения, новшества, преобразования в той или иной сфере. Инновация – это также внедрение улучшенных идей, знаний и практик.

Подход – это определенная концепция и позиция, комплекс принципов, лежащих в основе организации определенного процесса. А.А. Ремнев и А.А. Тумабекова рассматривают две стратегии, лежащие в основе инновационного подхода: активно приспособительская (направлена на изменения внутри системы образования и на приспособление к внешним социокультурным изменениям) и активно-адаптирующая (воздействие на внешнюю образовательную среду для реализации определенных целей в образовании). [1]

Инклюзивное образование – это такой процесс обучения и воспитания, при котором ВСЕ дети, в независимости от их физических, психических, интеллектуальных и иных особенностей, включены в общую систему образования и обучаются по месту жительства вместе со своими сверстниками без инвалидности в одних и тех же общеобразовательных школах, которые учитывают их особые образовательные потребности и оказывают необходимую специальную поддержку.

Восемь принципов инклюзивного образования:

1. Ценность человека не зависит от его способностей и достижений;
2. Каждый человек способен чувствовать и думать;
3. Каждый человек имеет право на общение и на то, чтобы быть услышанным;
4. Все люди нуждаются друг в друге;
5. Подлинное образование может осуществляться только в контексте реальных взаимоотношений;
6. Все люди нуждаются в поддержке и дружбе ровесников;
7. Для всех обучающихся достижение прогресса скорее может быть в том, что они могут делать, чем в том, что не могут;
8. Разнообразие усиливает все стороны жизни человека. [2]

Инклюзивной школе нужен такой педагог, который должен отвечать современным требованиям, быть образованным специалистом, творческой личностью, осознавать и реализовывать новые технологии в образовании, создавать необходимые условия для развития или компенсации, коррекции отстающих психических функций ребенка, способствовать формированию психологического базиса для становления учебной деятельности в целом и каждого школьного навыка в отдельности, добиваться высоких результатов в своей профессиональной деятельности. [3]

В современном образовании истории как учебному предмету уделяется особое внимание. История должна способствовать формированию исторического мышления, осознанию целостности и взаимосвязи мира, воспитанию гуманизма, толерантности и патриотизма. Особенности этого предмета являются: наличие большого фактического материала, его запоминание, правильное восприятие времени и пространства, т.е. понимание датировок до нашей эры и нашей эры, умение сопоставлять прошлое и современность, работа с картами. При этом курс истории в программе индивидуального обучения рассчитан на проведение 1 часа в неделю, 34 учебных часов в год. Все это вызывает определенные проблемы, особенно сложно объяснить понятия «до нашей эры» и «нашей эры», обучающимся сложно запоминать даты, понятия, определения, составлять логическую цепочку. Трудности вызывают такие задания как пересказ, работа с картой. Особое место занимает проблема мотивации учащихся. Исходя из вышесказанного, перед учителем встает задача разработки и проведения интересного, информативного, но, в то же время, доступного для ребенка с ОВЗ урока.[4]

Развитие коммуникативной компетенции для детей с ОВЗ играет ключевую роль в развитии взаимоотношений с окружающими, а значит, определяет и успешность по строения жизненного пути в процессе не только обучения, но и дальнейшей жизни.

Формирование коммуникативных умений происходит с помощью специальных заданий и упражнений. Эти специальные задания и упражнения позволяют организовать коммуникативную деятельность школьников, то есть одновременное (параллельное) взаимодействие детей в паре или в группе и с учителем на разные темы и с разными целями, что является важным условием для формирования коммуникативной компетенции учащихся среднего звена.[5]

Итак, инновационный подход в образовании всегда подразумевает поиск наилучшего и верного пути в реализации новых и уникальных идей в обучении, воспитании, организации образовательного процесса.

Инклюзивной школе нужен такой педагог, который должен отвечать современным требованиям, быть образованным специалистом, творческой личностью, осознавать и реализовывать новые технологии в образовании, создавать необходимые условия для развития или компенсации, коррекции отстающих психических функций ребенка, способствовать формированию психологического базиса для становления учебной деятельности в целом и каждого школьного навыка в отдельности, добиваться высоких результатов в своей профессиональной деятельности.

Список литературы:

- 1.Ремнев А.А., Тумабекова А.А. Инновационный подход к управлению школой в современных условиях // Материалы Всероссийской научно-практической конференции «Организационные инновации в управлении интегрированными образовательными учреждениями». 2002. № 2. С. 443-446
- 2.Андриянова Т.А. Доклад «Обучение детей с ОВЗ на уроках истории в рамках инклюзивного образования»// Kopilkaurokov.ru: Интернет-портал [Электронный ресурс]. Режим доступа: https://kopilkaurokov.ru/istoriya-rossii/uroki/obucheniie_dietiei_s_ovz_1.
- 3.Гочошвили Н. Г. Инклюзивное образование: характеристика, сущность, принципы // Вестник науки и образования. – 2019. – № 12-1(66). – С. 98–101.

4. Закон Республики Казахстан от 11 июля 2002 года "О социальной и медико-педагогической коррекционной поддержке детей с ограниченными возможностями".

5. Лыскова Гузаль Тагировна. Формирование коммуникативного взаимодействия на уроке в инклюзивном классе.

ӘОЖ 376.1

ЗАМАНАУИ БІЛІМ БЕРУ ЖАҒДАЙЫНДАҒЫ ИНКЛЮЗИВТІ БІЛІМ БЕРУДІҢ ЖОЛДАРЫ

Омарова Шолпан Маратовна

қазақ тілі мен әдебиеті мұғалімі

Қостанай облысы әкімдігі білім басқармасының

«Қостанай қаласы білім бөлімінің №7

жалпы білім беретін мектебі» КММ

Қостанай қ., Қазақстан

E-mail: wopik_77@mail.ru

Шошакова Жанар Карасыновна

қазақ тілі мен әдебиеті магистр

Қостанай облысы әкімдігі білім басқармасының

«Қостанай қаласы білім бөлімінің №7

жалпы білім беретін мектебі» КММ

Қостанай қ., Қазақстан

E-mail: Shoshakova_kz@mail.ru

Аннотация

Инклюзивті білім беру мүмкіндігі шектеулі балаларды дамыту мен оқытудың тәсілі ретінде. Бұл үшін осы оқытуды жүзеге асыруға және нәтижелерге қол жеткізуге көмектесетін арнайы заманауи технологиялар бар. Осылайша, қоғамдағы ерекше адамдарға бейімделуге және қарапайым адамдармен байланыс орнатуға көмектеседі.

***Түйінді сөздер:** инклюзия, мүмкіндігі шектеулі адамдар, инклюзивті білім беру, инклюзивті білім беру технологиялары.*

Аннотация

Инклюзивное образование как способ развития и обучения детей с ограниченными возможностями здоровья. Для этого существуют специальные современные технологии, которые помогают в осуществлении этого обучения и достижению результатов. Тем самым, помогая адаптироваться особым людям в обществе и вступить в контакт с обычными людьми.

***Ключевые слова:** инклюзия, люди с ОВЗ, инклюзивное образование, технологии инклюзивного образования.*

Abstract

Inclusive education as a way of developing and educating children with disabilities. For this purpose, there are special modern technologies that help in the implementation of this training and achieve results. Thus, helping special people to adapt to society and come into contact with ordinary people.

***Key words:** inclusion, people with disabilities, inclusive education, inclusive education technologies.*

Қазіргі уақытта инклюзивті білім беру қоғамда әлі де талқыланып, пікірталас тудырып жүр. «Инклюзивті білім беру» ұғымы бұл білім беру ұжымын ізгілендіру әрекетінде түсіндіріледі. Инклюзивті білім беру мүмкіндігі шектеулі адамдарға бірдей қызмет көрсету. Барлық тұлғалар білім алуда тең жағдай қарастырылған. Себебі, біз барлық адамдардың құқықтары бірдей елде өмір сүріп жатырмыз. Сондықтан қазіргі таңда мүмкіндіктері шектеулі адамдар үшін олардың барлығымен қатар оқуы үшін арнайы жағдайлар жасау қолға алынған.

Инклюзивті білім беру дегеніміз – барлық балаларды, соның ішінде мүмкіндіктері шектеулі балаларды жалпы білім үрдісіне толық енгізу және әлеуметтік бейімдеу ата – аналарын белсенділікке шақыру, баланы түзеу-педагогикалық және әлеуметтік мұқтаждықтарына арнайы қолдау көрсету, жалпы білім беру сапасына дағдыландыру.

Инклюзивті оқыту – оқушылардың тең құқығын анықтайды сонымен қатар ұжым іс-әрекетіне қатысуға мүмкіндік жасалады.

Инклюзивті оқыту- адамдармен қарым-қатынасына қажетті қабілеттілікті дамытуға мүмкіндік туғызады.

Инклюзивті білім беру барысы- қазіргі таңда жалпы білім беретін сыныптардағы ерекше білім беруді қажет ететін оқушылармен арнайы сыныптар, арнайы білім беру орындары, арнайы мектепке дейінгі білім беру орындарының оқу әрекетіне енгізіліп отыр [1].

Жалпы орта білім беретін мектептерде үлгерімі төмен оқушылардың 50% психикалық дамуы тежелген (ПДТ) балалар және аутизм, жүйке жүйесі бұзылған, ақыл ой белсенділігі төмен балалар құрайды. Психикалық даму тежелісі (ПДТ) дегеніміз ғылымда психика дамуының уақытша артта қалуы деп түсіндіріледі.

Бұл балалар мектепте және үй жағдайында ерекше қадағалауды қажет етеді. Мұндай балалармен жұмыс істеу үшін, арнайы біліммен қатар, жұмыс істеудің нақты жолдарын білу керек. Оларды танып білумен қатар, олар үшін арнайы түзеу жұмыстарын ұйымдастырып, мұғалімге және ата-анаға бағыт-бағдар бере білу қажет.

Инклюзивті білім берудің негізгі принциптері- жалпы орта мектептерде мүмкіндігі шектеулі, ерекше білімді қажет ететін балаларды дені сау балалармен бірге оқыту;

- барлық балаға бірдей қарым-қатынас көрсету;
- балалар арасында дискриминация болдырмау;
- арнайы білім беруді қажет ететін балаларға арнайы жағдай жасау

Мүмкіндігі шектеулі адамдарға инклюзивті білім беру (тәрбиелеу) – бұл бірлескен оқу сабақтарын, бос уақытты, қосымша білім берудің әртүрлі түрлерін ұйымдастыруды қоса алғанда, арнайы жасалған жағдайларда бірлесіп оқыту мен тәрбиелеу. Инклюзивті білім беру білім беру жүйесінің даярлық деңгейіне, даму ерекшеліктеріне, білім алушылардың (тәрбиеленушілердің) қабілеттері мен мүдделеріне бейімделуін, олардың әлеуметтік бейімделуін қамтамасыз етілуі.

Инклюзивті білім берудің басты мақсаты – жеке баланы өзгерту немесе түзету емес, оқу процесін осы баланың мүмкіндіктеріне қарай бейімдеу. Инклюзивті білім берудің 8 қағидасы бар. Бірақ олардың бәрін бір негізгі принципке біріктіруге болады – бүкіл білім беру жүйесі белгілі бір баланың қажеттіліктері мен мүмкіндіктеріне бейімделеді. Инклюзияның ерекшелігі – оқу орындарындағы білім беру жүйесі мүмкіндігі шектеулі балаларға бейімделеді. Адамдардың ерекшеліктеріне қарамас-тан, оларға жайлылық үшін арнайы жағдайлар жасалған оқу орындарында оқуға мүмкіндік беріледі: оқу бөлмелерін қайта құру, оқытудың жаңа әдістері, бейімделген оқу жоспары, бағалаудың өзгертілген әдістері. Мүмкіндігі шектеулі балаларға сапалы және қолжетімді білім беруге жағдай жасау үшін ерекше технологиялар қолданылады. Инклюзивті технологиялар екі үлкен топқа бөлінеді: ұйымдастырушылық және педагогикалық. Ұйымдастырушылық технологиялар бейімделген және қолжетімді білім беру ортасын құруға, ал педагогикалық технологиялар оқу процесін жүзеге асыруға негізделген. Ал жоғарыда аталған технологиялар мүмкіндігі шектеулі адамдарда бұзушылықтарды белгілі бір дамытуға бағытталған кіші санаттарға бөлінеді. Инклюзивті сыныпта ұйымдастыру көп күш – жігерді қажет етеді, өйткені баланың жұмысына қосылудың барлық қыр-сырын ескерген жөн. Әр бала жеке болғандықтан, әрқайсысына ерекше көзқарас таныту керек. Мұғалім балалардың қызығушылығына бейімделіп, қажет болған жағдайда оқыту әдістерін өзгертуі тиіс.

Жаңа білім беру технологияларын игеру үшін көп күш қажет, бұл мұғалімдерге тікелей қатысты.

Мұғалімнің негізгі міндеті – білім алушыларға болашақта өзін табуға, тәуелсіз, өзіне сенімді адамдар болуға, оларды қоғамдағы өмірге дайындауға көмектесу. Мұғалімнің оларға белгілі бір функционалдылық пен қасиеттер жиынтығын қалай енгізуі олардың қоғамға бейімделуіне байланысты болады[2].

Инклюзияны дамыту үшін мыналар маңызды болып табылады: мұғалімдерді міндетті түрде қайта даярлау, арнайы білім беру жүйесінің тәжірибесін тарта отырып, инклюзивті білім беруді қолдаудың ресурстық орталықтарын құру, қашықтықтан білім беру жүйесін дамыту, мүгедектермен және мүмкіндігі шектеулі адамдармен жұмыс істеудің нысандары мен әдістерін жетілдіру, тәрбиелеу мен оқытудың барлық кезеңдерінде арнайы технологияларды пайдалану.

Интерактивті білім не үшін қажет, ол қандай категорияларға бағытталған, интерактивті білім берудің қандай технологиялары бар екендігі туралы біраз сөйлескеннен кейін, сіз осы технологияларды практикада қолдануға біртіндеп ауыса аласыз.

Негізінен, практикада интерактивті білім берудің педагогикалық технологиялары қолданылады, өйткені олар мүмкіндіктері шектеулі адамдарды оқытудың барлық идеяларын іске асыруға жауап береді. Интерактивті білім беру нәтиже беруі үшін, ең алдымен, оқытылатын адамдардың қабілеттері туралы көбірек білу керек. Өйткені бұл ойынға ұйымдастырушылық технологиялар енеді. Олардың арқасында оқыту үшін белгілі бір схема жасалады. Педагогикалық технологияларды қолданудың бір түрі – сауалнама. Әр адамға белгілі бір сұрақтар жиынтығы бар форма беріледі, соның арқасында мұғалім оқушының мүдделері мен қабілеттерін анықтай алады. Нәтижелер жиналып, талданған кезде сабақтарға арналған материалды таңдау оңайырақ болады. Сабақты құрастыруда мұғалім сауалнамадан кейінгі нәтижесін ескере отырып, әр оқушыға арналған тапсырмаларды таңдауы керек. Бұл тәсіл даралау принципі деп аталады. Ол барлық сынып оқушыларына тең мүмкіндіктер жасауға мүмкіндік береді, осылайша практикада инклюзивті тәсіл жүзеге асырылады. Егер сабақ барысында оқушылардың бірі қалған деңгейден жоғары көрінетін нәтиже көрсетсе, онда мұндай оқушылар шағын топтарға біріктіріліп, олар үшін білім деңгейіне сәйкес тапсырмалар таңдалып алынады.

Сондай-ақ, мұғалімдердің күш-жігерін дамудағы қайшылықтардың алдын алуға бағыттауға мүмкіндік беретін көптеген технологиялар бар. Балалардың әлеуметтік құзіреттілігін дамытуға бағытталған технологиялар мен әлеуметтік ойын технологияларын атап өткім келеді. Біріншісі, өз кезегінде, әлеуметтік дағдыларды тікелей оқыту, топтық қызмет түрлерін, соның ішінде ойын түрлерін еліктеу және ұйымдастыру арқылы әлеуметтік дағдыларды қалыптастыру арқылы жүзеге асырылады. Бұл технология пайдалы және маңызды, өйткені ол құрдастарымен өзара әрекеттесу дағдыларын, өзара көмек пен өнімді қызметті үйретеді. Мүмкіндігі шектеулі адамдар үшін – бұл сізді қоғамда қабылдаған кезде үлкен құндылық, сондықтан сіз өзара іс-қимыл мен өзара көмектің дамуын бағыттауыңыз керек. Кез-келген қиын жағдайда, дәл осындай ерекше адамдар көмекке келеді, ал басқалары жай ғана бұрылады. Екінші технологиялар бірдей мақсатқа ие, бірақ сәл өзгеше. Әлеуметтік ойын технологиясында театр жаттығулары, аула және оқу ойындары негізінде жасалған дидактикалық ойындар бар, олар назар, ерік, есте сақтау, сөйлеу, тез ойлау, қимылдарды үйлестіруді дамытып қана қоймайды, сонымен қатар интерактивті білім беру жағдайында маңызды болып табылатын сыныптастарымен және мұғаліммен іскерлік қарым-қатынас дағдыларын қалыптастырады. Бұл технологияларды іске асыру оңай, өйткені оларда көптеген ойындар бар, соның арқасында мүмкіндігі шектеулі адамдарға үйрену оңайырақ болады.

Танымал автор Д. Митчелл жұптасып оқытуды интерактивті білім берудің жетекші технологияларының бірі ретінде анықтайды. Оның мәні келесідей – бір оқушы екіншісіне мұғалімнің бақылауымен сабақ бергенде. Мүмкіндігі шектеулі білім алушылар да өзін-өзі бағалауды едәуір арттыратын мұғалім ретінде әрекет ете алады. Өзара оқыту технологиясы балалар бір-бірінен көп нәрсені үйренеді деген болжамға негізделген.

Мүмкіндігі шектеулі адамдардың әлеуетті мүмкіндіктерін түсіну оларды қоғамның қалыпты өміріне қосудың әртүрлі нұсқаларының пайда болуына себеп болды. Біз инклюзивті білім беру, зерттеу және оның тұжырымдамасын біздің елімізде қалыптастыру процесінің куәсі болып отырмыз. Бүгінгі таңда мұғалімдер мен әртүрлі қоғамдық институттардың өкілдері қоғамдық пікірді қалыптастыруда және кез-келген білім беру реформасының негізін құрайтын мәліметтер мен білім беруде көп жұмыс істеуі керек. Дамыған елдің заманауи білім беру жүйесі, инклюзивті білім беруге көшу тек техникалық немесе ұйымдастырушылық өзгерістерді жүзеге асыру ғана емес, қоғам мен мемлекеттің барлық оқушыларға білім алу саласындағы мүмкіндіктерге қол жеткізуге нақты дайындығы болып табылады. Сондықтан инклюзивті білім беру жоғары сапалы білім беруді қамтамасыз етудің және кемсітушілік пен теңсіздіксіз неғұрлым инклюзивті қоғам құрудың басты мәселелерінің бірі болып қала береді.

Осылайша, мүмкіндігі шектеулі адамдар үшін инклюзивті тәсіл – бұл біздің санамыз үшін жаңа нәрсе. Мұндай адамдар үшін өзін-өзі бағалауды арттыру, дамыту үшін өте жақсы әдіс. Олар үшін бәрі бірдей емес елде бейімделу өте қиын. Статистикаға сәйкес, мұндай адамдар қарапайым адамға қарағанда әлдеқайда табысты болады. Қанша танымал адамдар мүмкіндігі шектеулі болды және бұл адамдардың жүрегін жаулап алуға кедергі болмады. Мұның бәрі әртүрлі жолдармен көрінеді: біреу күшті, біреу әлсіз. Бұл мүмкіндігі шектеулі балаларға қоғамның толыққанды мүшелері сияқты сезінуге және бейімделу кезеңінен сәтті өтуге, қарапайым балалар мен олардың ата-аналарына ерекше балаларға деген толерантты көзқарасты қалыптастыруға және адамдарды қалай қабылдауға болатындығын білуге көмектесетін интерактивті білім беру технологиялары.

Әдебиеттер тізімі:

1. Инклюзивті білім берудің заманауи технологиялары [Электрондық ресурс] – URL: <https://moyaugra.ru/publication/8/480>
2. Инклюзивті білім беру [электрондық ресурс] – URL: <https://nsportal.ru/shkola/sotsialnaya-pedagogika/library/2019/10/17/inklyuzivnoe-obrazovanie>
3. Білім беруді дамытудың 2011-2020 жылдарға арналған мемлекеттік бағдарламасы. www.egov.kz.
4. «Кемтар балаларды элеуметтік және медициналықпедагогикалық түзеу арқылы қолдау» туралы ҚР заңы-11 шілде 2002 г. No 343-П.
5. Адырбаева М.Ж. Инклюзивті білім беру жүйесіндегі психологиялық–медициналық педагогикалық консультацияның жұмыс барысы. -Алматы, 2011ж.

УДК 376.1

СИСТЕМА ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГИЧЕСКОГО СОПРОВОЖДЕНИЯ ОБУЧАЮЩИХСЯ С НАРУШЕНИЕМ ОПОРНО-ДВИГАТЕЛЬНОГО АППАРАТА В УСЛОВИЯХ ИНКЛЮЗИВНОГО ОБРАЗОВАНИЯ

Оспанова Анар Маратовна

Орыс тілі және әдебиеті мұғалімі
«А.Сейдімбек атындағы № 54 мектеп»
Қазақстан, Астана қаласы
E-mail: anarospanova@mail.ru

Кантарбаева Динара Ерболовна

Орыс тілі және әдебиеті мұғалімі
"Төлеген Айбергеноватындағы № 16 орта мектеп".
Қазақстан, Астана қаласы
E-mail: dila.m@mail.ru

Аннотация

Статья посвящена одному из приоритетных направлений государственной образовательной политики стало инклюзивное обучение, ориентированное на социальную интеграцию и включение в общеобразовательный процесс всех детей, несмотря на имеющиеся у них особенности развития и ограничения жизнедеятельности.

Ключевые слова: образование, инклюзивное образование, дискуссия, социальная интеграция, адаптация, нарушение опорно-двигательного аппарата.

Аңдатпа

Мақала даму ерекшеліктері мен өмірдегі шектеулеріне қарамастан барлық балалардың жалпы білім беру процесіне қосылуына және әлеуметтік интеграцияға бағытталған мемлекеттік білім беру саясатының басым бағыттарының біріне инклюзивті білім беруге арналған.

Түйін сөздер: білім беру, инклюзивті білім беру, пікірталас, әлеуметтік интеграция, бейімделу, тірек-қимыл аппаратының бұзылуы.

Abstract

The article is devoted to one of the priorities of the state educational policy has become inclusive education, focused on social integration and inclusion in the educational process of all children, despite their existing developmental characteristics and limitations of life.

Key words: education, inclusive education, discussion, social integration, adaptation, musculoskeletal disorders

Одним из приоритетов государственной образовательной политики является развитие системы инклюзивного образования. Отправной точкой в решении проблем, связанных с удовлетворением образовательных потребностей детей с особыми образовательными потребностями, стало обновление структуры и содержания школьного образования в соответствии с Государственной программой развития образования на 2011-2020 годы, где отдельным аспектом выделен раздел «Развитие системы инклюзивного образования». В нем предусмотрено увеличение доли детей с ООП, охваченным инклюзивным образованием в 2015 году до 25%, в 2020- до 50% [1].

Современная школа должна дифференцированно подходить к категории детей с особыми образовательными потребностями, т.е. не только создавать им условия, но и организовывать психолого-педагогическое сопровождение (далее ППС). В теории и практике специальной педагогики достаточно хорошо разработан вопрос ППС детей, имеющих различные нарушения развития в условиях специальных школ. В связи с развитием инклюзивного образования актуальным

становится проблема внедрения и адаптации практики ППС школьников с двигательными нарушениями, сложившейся в специальном образовании, в систему общего образования. Мы предполагаем, что ППС способствует успешной социальной адаптации обучающихся с нарушением функций ОДА в условиях реализации практики инклюзивного образования.

Для проверки выдвинутой гипотезы нами был определен комплекс взаимодополняющих методов, обеспечивающих достоверность и научную обоснованность результатов исследования:

1. Теоретический: анализ научной, психолого-педагогической, методической литературы по проблеме исследования;

2. Эмпирический: изучение нормативных документов, педагогическое наблюдение, беседа, педагогический эксперимент; количественный и качественный анализ эмпирических данных;

3. Статистический и графический методы обработки данных исследования. С 1999 года школа реализует пилотный проект совместного обучения здоровых детей и учащихся с нарушением ОДА. Прежде всего, включение учеников данной категории в общеобразовательный процесс зависело от создания для них безбарьерной среды, вариативных условий обучения и воспитания с учетом их физических и психологических особенностей.

Путем проб и ошибок, поиска наилучших вариантов, системной модернизации, которые продолжаются и сегодня, в школе созданы все условия для беспрепятственного передвижения ребят: встроен грузовой лифт для поднятия учащихся на второй этаж школы, оборудованы поручни, пристроен пандус, чтобы в любое время дети могли вместе со своими здоровыми сверстниками выходить на территорию учебного заведения. Появление в нашей школе ребят с нарушением ОДА прибавило много забот и проблем.

Надо сказать, что учителям школы, обслуживающему персоналу пришлось пересмотреть свое отношение к профессиональной деятельности, потому что многие из них с проблемами инвалидности детей так близко столкнулись впервые [2].

Прежде всего, это проблемы психологического характера, так как родителям и ребенку с ООП характерно искаженное представление об отношении к себе и окружающему миру в целом (чувство ущербности, низкая самооценка, неуверенность в себе, апатия, беспомощность, комплекс «жертвы и отверженности») [3].

Здесь возникает проблема, от которой невозможно уйти, и которую невозможно решить при помощи выработанных ранее способов включения таких детей в образовательный процесс. Поэтому мы пришли к выводу о необходимости создания ППС ребенка в рамках инклюзивного образования, чтобы скорректировать эмоциональное развитие наших обучающихся, помочь им адаптироваться в социуме. Целью службы сопровождения является оказание всесторонней помощи детям с нарушением ОДА в социальной адаптации, получении образования и укрепления здоровья, а также их самореализации. Поступившие в школу дети имели не только поражение двигательной системы, но и нарушения речи, зрения, слуха, эмоционально-волевой сферы и поведения. Физическая ослабленность сочеталась с высокой психической утомляемостью. В связи с этим коллектив объединил свои усилия на создание комфортного психологического климата. Для создания единого ученического коллектива педагогами школы проводилась большая разъяснительная работа по формированию у детей толерантного отношения друг к другу. Это были беседы, уроки доброты, ролевые игры, тренинги, в результате чего ученики школы безболезненно восприняли введение детей-инвалидов в свою среду.

В рамках общеобразовательного учебного процесса учитель ежегодно осуществляет дифференциацию видов работы для детей с нарушением ОДА и варьирует время, затраченное на учащихся в соответствии с их способностями и успеваемостью. В этом и есть суть лично-ориентированного подхода. При этом детям с инвалидностью уделяется больше внимания, так как усвоение ими материала происходит медленнее. Однако на процесс обучения, как и на успеваемость других детей это не оказывает влияния. Если у учащегося имеются выраженные нарушения моторики (несформированность хватательной функции кисти, слабость мышц, расстройств мышечного тонуса, гиперкинезы, отсутствие возможностей последующего сокращения и расслабления мышц кисти и т.д.), то он может воспользоваться ноутбуком или планшетом.

При поступлении детей с ООП в школу проводится психолого-медико-педагогический консилиум, на котором осуществляется совместная деятельность специалистов службы сопровождения. Специалистами определяются индивидуальные особенности ребенка, разрабатывается, утверждается и контролируется линия индивидуально ППС, даются рекомендации родителям и учителям [4]. Воспитательная работа на современном этапе не претерпела существенных изменений, продолжается в том же формате, как и до введения инклюзивного образования. В системе воспитательной работы школы не предусмотрено разделение на «здоровых» и «особых» детей. Все мероприятия организуются с непосредственным участием как здоровых ребят, так и учеников с ООП, которые в большинстве своем демонстрируют большое желание и готовность в них участвовать. Именно здесь удается быстрее всего установить контакт между детьми, и различия между ними становятся практически незаметными.

Ученики с нарушением функций ОДА принимают активное участие во всех классных и общешкольных мероприятиях, и не только в роли зрителей. Они проявляют активность в интеллектуальных конкурсах, викторинах, КВН-ах, входят в ученическую лекторскую группу, которая работает в течение всего учебного года, выступая перед учащимися с интересными сообщениями на различные темы.

Сегодня мы с уверенностью и гордостью можем сказать, что инклюзивное образование – это реальность, в основе которой заложены права человека на жизнь, обучение, образование. Об этом говорят очевидные успехи. Анализ социализации выпускников показывает, что все выпускники с ООП продолжают обучение, 90% учащихся обучаются по грантам государства.

Сегодня мы с уверенностью можем сказать, что инклюзивное образование – это реальность, в основе которой заложены права человека на жизнь, обучение, образование. Практика показала, что дети с нарушением функций ОДА могут и должны учиться на равных правах со здоровыми детьми, что их социальная адаптация в условиях инклюзивного образования успешна.

Список литературы:

1. Государственная программа развития образования на 2011-2020 годы
2. Маслова Л.М. «Создание условий для гармоничного формирования личности особых детей в общеобразовательной школе» / материалы конференции «Тенденции развития инклюзивного образования: проблемы и перспективы, создание специальных социально-психологических и медикопедагогических условий для оказания помощи детям с ограниченными возможностями», 2009.
3. Шипицына Л.М., Мамайчук И.И. Психология детей с нарушениями опорно-двигательного аппарата: Учеб. пособие для студ. высш. учеб. заведений. – М.: Гуманит. изд. центр ВЛАДОС, 2004.- 368 с.
4. Методические рекомендации по организации психолого-педагогического сопровождения детей с ограниченными возможностями. Утверждены приказом МОН РК № 524 от 12 декабря 2011 г

УДК 373.31

РЕАЛИЗАЦИЯ ИДЕЙ ПЕДАГОГИКИ ПОДДЕРЖКИ ПРИ РАЗРАБОТКЕ ИНДИВИДУАЛЬНОГО ОБРАЗОВАТЕЛЬНОГО МАРШРУТА ОБУЧАЮЩИХСЯ С ОСОБЫМИ ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫМИ ПОТРЕБНОСТЯМИ В НАЧАЛЬНЫХ КЛАССАХ

Пестрецова Олеся Георгиевна

магистр педагогических наук,

учитель начальных классов

КГУ «Общеобразовательная школа №22

отдела образования города Костаная»

Управления образования акимата Костанайской области,

г. Костанай, Казахстан

E-mail: pestretsova.olesya@mail.ru

Аннотация

Работа с обучающимися с особыми образовательными потребностями требует индивидуализации образовательного процесса. Ее возможно осуществить через применение эффективных образовательно-воспитательных методик и технологий. Одна из них – Педагогика поддержки. Реализация принципов технологии ложится в основу разработки индивидуального образовательного маршрута обучающегося.

Ключевые слова: тактики Педагогика поддержки, инклюзивная образовательная среда, эффективные приемы работы учителя, индивидуальный образовательный маршрут обучающегося.

Аңдатпа

Ерекше білім беру қажеттіліктері бар білім алушылармен жұмыс істеу білім беру процесін дараландыруды талап етеді. Оны тиімді білім беру-тәрбие әдістемелері мен технологияларын қолдану арқылы жүзеге асыруға болады. Олардың бірі - Қолдау педагогикасы. Технология қағидаттарын іске асыру оқушының жеке білім беру бағытын әзірлеудің негізіне жатады.

Түйінді сөздер: Қолдау педагогикасы, инклюзивті білім беру ортасы, мұғалім жұмысының тиімді тәсілдері, білім алушының жеке білім беру бағыты.

Annotation

Working with students with special educational needs requires individualization of the educational process. It can be implemented through the use of effective educational methods and technologies. One of them is the Pedagogy of support. The implementation of the principles of technology forms the basis for the development of an individual educational route for a student.

Key words: tactics of support Pedagogy, an inclusive educational environment, effective teaching methods, an individual educational route of the student.

Система образования Республики Казахстан на современном этапе требует от школ и педагогов создания оптимальных условий для удовлетворения образовательных потребностей всех без исключения детей [1]. Гарантии права детей на получение образования закреплены в правовых документах. Ратифицируя в 1994 году «Конвенцию о правах ребенка», Правительство Республики Казахстан признает, «что неполноценный в умственном или физическом отношении ребенок должен вести полноценную и достойную жизнь в условиях, которые обеспечивают его достоинство, способствуют его уверенности в себе и облегчают его активное участие в жизни общества» [2]. Конституция Республики Казахстан гарантирует всем без исключения гражданам «бесплатное среднее образование в государственных учебных заведениях» [3]. Инклюзивная образовательная среда должна способствовать успешной социализации обучающихся с особыми образовательными потребностями (далее ООП).

Индивидуализация образовательного процесса осуществляется за счет применения эффективных образовательно-воспитательных методик, создания

адаптированных учебных планов и учебных программ. Особая роль отводится созданию индивидуального образовательного маршрута обучающегося.

Идеи Олега Семеновича Газмана, заложенные в его технологии «Педагогика поддержки», как нельзя лучше отражают принципы построения индивидуальной траектории развития обучающегося с ООП. Стратегическая задача педагогики поддержки – «помочь ребенку стать хозяином своей жизни» [4]. В зависимости от конкретной решаемой задачи можно выбрать один или несколько различных способов взаимодействия с учеником.

Выбирая тактику «защиты», педагог формирует такое пространство для взаимодействия с учеником, где не ущемляется достоинство ученика, ничто не мешает проявлению его активности. Важно помнить, что нельзя сравнивать достижения ученика с результатами работы других учеников. Нужно показывать динамику работы каждого конкретного обучающегося в сравнении с «собой вчерашним». У каждого идет свой рост, пусть и в разном темпе.

Тактика «помощи» базируется на принятии условия, что обучающийся многое может сделать сам, может достичь успеха, если будет активен в работе. Нужно лишь поверить в себя. Педагог может помочь найти эту веру и поддержать ее в ученике. Есть действия, которые ребенок выполняет успешно. Следует напоминать о них тогда, когда ученик «опускает руки», перестает бороться.

Предоставляя ребенку право выбора, раскрывая перед ним существующие возможности, помогая преодолевать страх перед неизвестным, учитель решает поставленные задачи, следуя тактике «содействия». Тут важно соблюдать принцип «вместе не значит вместо». Направляя, показывая пути достижения цели, мы сопровождаем и поддерживаем ученика, а не делаем за него работу. Это понимание важно донести до родителей обучающегося. Так как, зачастую, чтобы не возиться с подготовкой домашних заданий, мамы и папы делают все сами, предоставляя ребенку право лишь переписать работу. А часто очень и пишут рукой ребенка. Таким образом, развития не происходит, наступает регресс в обучении.

Тактика «взаимодействия» помогает обучающемуся быть ответственным за свои поступки, учит договариваться с окружающими людьми. Это особенно важно в групповой и парной работе. Учитель, продумывая задание для такой формы организации учебного процесса, должен четко представлять роль ученика в группе. Также следует тщательно продумывать «компанию» для ученика с ООП. Учитываются личные предпочтения. В группе обязательно должен быть «сильный» ученик, способный повести за собой, объяснить, ненавязчиво помочь.

В настоящее время все чаще обучающиеся с особыми образовательными потребностями учатся в обычных общеобразовательных классах вместе со своими сверстниками, а не в специализированных классах.

Чтобы создать комфортные условия в классе для такого ученика, не следует сообщать детям о «диагнозе» ребенка. Неудачи в учебной деятельности обсуждаются в личной беседе с учеником и его родителями. Достижения, пусть даже и самые незначительные, наоборот, можно и нужно демонстрировать всем.

Например, ученик Ниспытывает значительные трудности в освоении математики (анализ и решение задач, действия с многозначными числами, алгоритмы решения уравнений и др.), но таблицу умножения знает хорошо. В ситуации, когда на уроке при вычислениях кто-то ошибся или не может вспомнить ответ, зову на помощь именно ученика Н. Таким образом, в него вселяется уверенность в своих силах, формируется уважительное отношение к нему со стороны одноклассников. И, когда ему нужна помощь в решении какой-либо задачи, ученик не стесняется попросить и принять помощь учителя и учеников класса.

Создавая для обучающегося индивидуальный образовательный маршрут, нужно видеть конечную цель. Программа и учебный план должны быть адаптированы под конкретную проблему, которую испытывает ученик. Например, в Учебной программе по русскому языку для 4 класса цель по обучению извлечению информации сформулирована так: «4.2.5.1 находить информацию по трем и более источникам (словари, справочники, энциклопедии, детские познавательные журналы, газеты) на заданную тему и интерпретировать ее»[5], а для обучающегося с ООП ее можно сократить: «4.2.5.1 находить информацию по одному источнику на заданную тему». При обучении письму цель «4.3.1.1 создавать тексты-описания портрета, тексты-повествования на заданную тему из личного опыта, тексты-рассуждения на заданную тему» трансформируется в «4.3.1.1 создавать тексты-описания портрета, тексты-повествования на заданную тему из личного опыта, тексты-рассуждения на заданную тему по вопросам учителя». Таким образом, мы сразу закладываем в планирование возможность помощи ученику.

Конечно, сложно сразу подробно изложить план работы с обучающимся на долгий срок, поэтому можно разделить маршрут на несколько этапов. Выстраиваем маршрут последовательно. Сочетаем теоретическую и практическую работу. Применение одних и тех же приёмов работы позволять соблюдать преемственность в преодолении этапов маршрута, сделать целостным процесс достижения цели. Например, обучающийся испытывает существенные затруднения с действиями с многозначными числами, поэтому составляем маршрут «нумерация – сложение и вычитание – умножение и деление». Теперь подробнее о каждом из этапов.

1. Чтение – запись – сравнение трехзначных чисел, потом четырехзначных, потом пятизначных чисел. Для сравнения чисел используем числовой луч, макеты моделей чисел.

Используем таблицу шаблон, в которой подписаны разряды, классы, определено место для каждой цифры. Хорошо зарекомендовали себя цветные шаблоны, где цветом показано место каждой цифры в числе. Причем разряды раскрашены в один цвет, но классы различаются по насыщенности цвета (рис.1).

Класс тысяч			Класс единиц		
Сотни тысяч	Десятки тысяч	Единицы тысяч	Сотни	Десятки	Единицы
		1	2	3	5
	4	8	0	4	2

Рисунок 1 Таблица разрядов и классов

2. При изучении письменных приемов сложения и вычитания многозначных чисел, используем цветные шаблоны на основе изученной нумерации. Такая работа позволяет правильно записать разряд под разрядом и избежать ошибок при вычислении (рис.2).

		1	2	3	5
4	+	8	0	4	2

Рисунок 2 Цветной шаблон для решения примеров

3. При освоении письменных приемов умножения, цветные шаблоны помогают освоить алгоритм нахождения неполных произведений и их правильную запись. А при делении напоминают, где нужно записать проверку выполненного шага деления (рис.3). Отмечу, чтобы избежать ошибочной записи второго неполного произведения, сразу после нахождения первого неполного произведения рисуем «капкан»

(заштрихованная клетка) под разрядом единиц. Цель – внимательный ученик никогда не угодит в «ловушку».

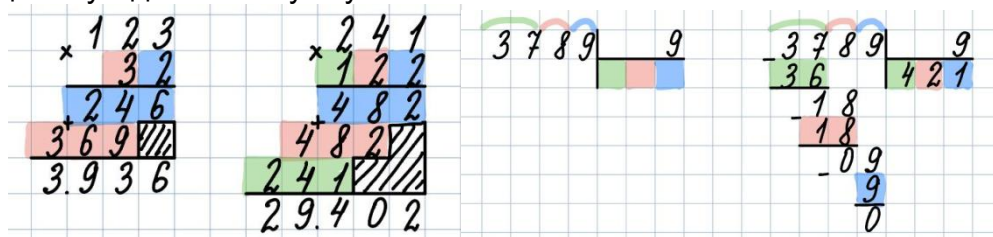

Рисунок 3 Образец применения шаблонов при выполнении письменного умножения и деления

Отмечу, что работа по цветным шаблонам сначала проводится на распечатанных листах, потом обучающийся сам закрашивает нужными цветами цифры. Следующим этапом становится письмо ручками разных цветов, а потом уже обычная запись. Когда ученику уже не нужны «подсказки», задачу можно считать выполненной.

После освоения данного маршрута, можно планировать следующий в соответствии с адаптированной учебной программой и планом.

Реализация индивидуального маршрута изучения какой-либо темы или раздела подразумевает взаимодействие всех участников образовательного процесса. Родители участвуют в индивидуальных консультациях вместе с ребенком, выполняют работу, комментируют действия, чтобы дома закрепить полученные в школе навыки.

Привлечение специалистов школьной службы психолого-педагогического сопровождения (психолога, логопеда, социального педагога) поможет спланировать индивидуальный образовательный маршрут с учетом всех особенностей конкретного обучающегося, вовремя провести коррекцию и внести изменения в ранее намеченный план действий. Только совместная работа ученика, педагогов и родителей приводит к выполнению поставленных целей.

Список литературы:

1. Инструктивно-методическое письмо «Об особенностях учебно-воспитательного процесса в организациях среднего образования Республики Казахстан в 2023-2024 учебном году». – Астана: НАО имени И.Алтынсарина, 2023. – 106с.
2. Конвенция ООН «О правах ребенка», резолюция № 44/95 от 20.11.1989г., ст.23. <https://www.un.org> (дата обращения 30.01.2024)
3. Закон «О правах ребенка в Республике Казахстан» от 08.08.2002 N 345-II, ст.15, 31. <https://adilet.zan.kz> ((дата обращения 30.01.2024)
4. Касицина Н., Михайлова Н., Юсфин С. Четыре тактики педагогической поддержки – интернет ресурс <https://nsportal.ru/nachalnaya-shkola/obshchepedagogicheskie-tekhnologii/2012/04/01/chetyre-taktiki-pedagogiki> (дата обращения 30.01.2024)
5. Типовая учебная программа по учебному предмету "Русский язык" для 2-4 классов уровня начального образования (с русским языком обучения) <https://adilet.zan.kz> (дата обращения 30.01.2024)

УДК 376.1

ПРИМЕНЕНИЕ ИННОВАЦИОННЫХ СТРАТЕГИЙ ОБУЧЕНИЯ И ВОСПИТАНИЯ В ИНКЛЮЗИВНОМ ОБРАЗОВАНИИ НА УРОКАХ ФИЗИКИ

Рахмет Айтжан Сейтжанқызы

учитель физики

КГУ «Общеобразовательная школа №22 отдела образования акимата города Костаная» Управления образования акимата Костанайской области

E-mail: aytzhan.rakhmet@mail.ru

Аңдатпа

Физика сабақтарында оқыту мен тәрбиелеудің инновациялық стратегияларын қолдану тиімді инклюзивті білім беру процесін құрудың қажетті шарты болып табылады. Мақалада физика сабақтарында инклюзивті білім берудегі оқыту мен тәрбиелеудің инновациялық әдістері мен технологиялары қарастырылады.

Түйінді сөздер: инклюзивті білім, инновация, инновациялық стратегия, инновациялық әдістер мен технологиялар.

Аннотация

Применение инновационных стратегий обучения и воспитания на уроках физики является необходимым условием для создания эффективного инклюзивного образовательного процесса. В статье рассматриваются инновационные методы и технологии обучения и воспитания в инклюзивном образовании на уроках физики.

Ключевые слова: инклюзивное образование, инновации, инновационные стратегии, инновационные методы и технологии.

Abstract

The use of innovative teaching and upbringing strategies in physics lessons is a prerequisite for creating an effective inclusive educational process. The article discusses innovative methods and technologies of teaching and upbringing in inclusive education in physics lessons.

Key words: inclusive education, innovations, innovative strategies, innovative methods and technologies.

В современном образовании все больше внимания уделяется вопросам инклюзивного образования. Целью инклюзивного образования является создание условий, при которых каждый ученик сможет получить качественное образование, независимо от своих индивидуальных особенностей. Одним из важных аспектов успешного включения детей с особыми образовательными потребностями в образовательный процесс является применение инновационных стратегий обучения и воспитания [1].

В контексте уроков физики использование инновационных стратегий обучения и воспитания является необходимым для создания эффективного инклюзивного образовательного процесса.

Одной из таких инновационных стратегий является комбинированное обучение, которое сочетает в себе использование разных методик и подходов к обучению учащихся. Например, на уроках физики можно применять смешанные модели обучения, включающие традиционные лекции, практические занятия и коллективное решение задач. Это позволяет учителю адаптировать уроки под потребности различных учащихся, предоставляя им возможность получить знания в формате, доступном для каждого.

Еще одной инновационной стратегией является использование информационно-коммуникационных технологий (ИКТ) на уроках физики. Все более популярные в современном образовании, ИКТ позволяют учащимся с разными осо-

бенностями использовать компьютерные программы и интерактивные материалы, чтобы более полно воспринимать и усваивать информацию. Например, учащиеся могут использовать виртуальные лаборатории для проведения экспериментов или интерактивные приложения для изучения различных физических явлений.

Также стоит отметить использование дифференцированного обучения на уроках физики. Этот подход позволяет учителю адаптировать содержание и методы обучения к потребностям каждого учащегося. Например, учитель может предложить разные задания или исследования в зависимости от уровня подготовки или способностей учащихся. Это позволяет каждому ученику развиваться и осваивать знания в своем темпе.

Еще одной эффективной инновационной стратегией является использование активных методов обучения на уроках физики. Например, можно проводить коллективные проекты или групповые задания, чтобы учащиеся работали вместе, обменивались идеями и учились у друг друга. Это позволяет развивать коммуникативные навыки и способствует сотрудничеству между учащимися с разными особенностями.

Использование инновационных стратегий обучения и воспитания на уроках физики в инклюзивном образовании является неотъемлемой частью создания эффективной и равнозначной образовательной среды для всех учащихся.

Инклюзивное образование включает в себя адаптацию учебной программы и методов работы с учетом индивидуальных особенностей каждого ученика. Вместе с тем, изучение естественных наук, в частности, физики, требует определенных навыков и способностей, которые не всегда могут быть доступны детям с особыми образовательными потребностями. Именно поэтому использование инновационных методов и технологий становится особенно важным на уроках физики в инклюзивном образовании.

Применение инновационных технологий обучения и воспитания на уроках физики в инклюзивном образовании может значительно облегчить процесс обучения и сделать его более доступным для всех учеников.

1. Коммуникативная технология. Используется для развития навыков коммуникации. На уроках физики возможны разные варианты коммуникативного взаимодействия, например, «учитель – ученик», «ученик – ученик», «ученики – учитель». Наиболее подходящие формы работы: диалог, беседа, дебаты, конкурсные и игровые мероприятия по предмету.

2. Дифференцированная технология. Данная технология основывается на личностных интересах ребенка. Для выявления наиболее развитых умений проводятся диагностические тесты. В дальнейшем рекомендуется подбирать для ученика практические задания и ставить научно-исследовательские проблемы из той области, которая ему наиболее интересна.

3. Модульная технология. Используется в рамках одной темы или даже раздела. Заключается в том, что ученик сам выбирает путь изучения материала. Например, возможны творческие работы, проекты, изготовление наглядных пособий по данной теме. Учитель помогает, контролирует и корректирует действия ученика в выбранном направлении. Модульная технология позволяет школьнику самостоятельно сделать выбор формы индивидуального изучения программы.

4. Информационно - коммуникативная технология. Заключается в изучении большого объема сведений с целью выведения достоверной информации. Способствует развитию навыков самостоятельной работы с информационными ресурсами.

5. Технология применения программного обеспечения. Цифровые технологии можно использовать на любом этапе урока. Они помогают разнообразить занятия, сделать их более интересными и насыщенными. Видеоматериалы, презентации,

виртуальные эксперименты всегда больше привлекают внимание учеников, по сравнению с традиционным изложением материала. Компьютерные программы облегчают обучение детям с особенностями развития. Они предоставляют возможность для выполнения лабораторных, экспериментальных и исследовательских работ.

6. Игровая технология. Предполагает организацию процесса обучения с использованием педагогических игр. В ходе игры учащиеся, опираясь на свой жизненный опыт и обыденные знания, приходят к открытию новых знаний. Такая технология активизирует познавательную деятельность и способствует развитию коммуникации. Например, игра «Физическое лото». Данная игра может применяться в парной и индивидуальной работе для повторения и закрепления темы «Расчет скорости, пути и времени» в 7 классе для детей с задержкой психического развития, слабовидящих (при условии увеличения карточек), слабослышащих. В данной игре заложены подсказки в виде цветных полей, часть карточек не закрашено и ребенок сам должен отыскать нужную величину, формулу, единицу измерения или прибор для измерения. В зависимости от способностей учащихся, учитель может предлагать разное количество карточек и варьировать количество цветных подсказок [2].

7. Технология развития критического мышления. Технология направлена на умение анализировать, проверять информацию, находить противоречия. Например, анализ полученного ответа при решении задачи. Ученики должны проанализировать и сделать вывод: достоверны ли полученные результаты при данных обстоятельствах [3].

Для обучения детей с ООП используются те же приемы и методы, что и для учащихся общеобразовательной школы, но с некоторыми особенностями: изучение нового материала должно происходить порциями, объяснение каждого физического явления, понятия, действия должно быть максимально развернуто и раздроблено, необходимо частое повторение изученных понятий и законов, необходимо присутствие связи с практикой и обыденными знаниями, необходим постоянный контроль за действиями учащихся [4].

Важно отметить, что применение инновационных методов и технологий на уроках физики в инклюзивном образовании требует подхода, учитывающего индивидуальные особенности каждого ученика. Учителям необходимо создавать адаптированные программы обучения и обеспечить индивидуальную поддержку ученикам, которым это необходимо.

Список литературы:

1. Психолого-педагогическое сопровождение детей с особыми образовательными потребностями в общеобразовательной школе: метод. рекомендации / Елисеева И.Г., Ерсарина А.К. - Алматы: ННПЦ КП, 2019. - 118с.
2. Применение технологий инклюзивного образования для создания без барьерного обучения детей с ОВЗ [Электронный ресурс]: учебно-методическое пособие по предметам естественно-математических и технологических дисциплин / Е. Г. Коликова, Н. Ю. Хафизова; под ред. Т. В. Уткиной. – Челябинск: ЧИППКРО, 2017. – 72 с.
3. Карачёва М.Ф. Об организации процесса обучения физике в инклюзивной среде // Современные проблемы физики, биофизики и инфокоммуникационных технологий. 2022. №12. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/ob-organizatsii-protsessa-obucheniya-fizike-v-inklyuzivnoy-srede> (дата обращения: 31.01.2024).
4. Дмитриев, А. А. Инклюзивное образование детей с ограниченными возможностями здоровья и инвалидностью: учеб. пособие. – М.: ИИУ МГОУ, 2017. – 260 с.

УДК 376.1

ИННОВАЦИОННЫЕ СТРАТЕГИИ ОБУЧЕНИЯ И ВОСПИТАНИЯ В ИНКЛЮЗИВНОМ ОБРАЗОВАНИИ

Рябошапка Анастасия Александровна

педагог-дефектолог

КГУ «Владимировская общеобразовательная школа»

отдела образования Костанайского района, Казахстан

E-mail: slastina.nastenka@mail.ru

Аннотация

Статья рассматривает актуальные вопросы инклюзивного образования в Казахстане и роль инновационных стратегий в обучении и воспитании учащихся с особыми образовательными потребностями. Основное внимание уделяется применению инновационных технологий в инклюзивном образовании, включая использование телекоммуникационных систем, компьютерной техники и специальных программ для студентов с ограниченными возможностями.

Ключевые слова: инклюзивное образование, особые образовательные потребности, инновационные стратегии обучения, телекоммуникационные системы, компьютерные технологии, обучение студентов с ограниченными возможностями зрения, эргономические требования, адаптированные учебные материалы.

Андапта

Мақала Қазақстандағы инклюзивті білім берудің өзекті мәселелерін және ерекше білім беру қажеттіліктері бар оқушыларды оқыту мен тәрбиелеудегі инновациялық стратегиялардың ролін қарастырады. Мүмкіндігі шектеулі студенттерге арналған телекоммуникациялық жүйелерді, компьютерлік техниканы және арнайы бағдарламаларды пайдалануды қоса алғанда, инклюзивті білім беруде инновациялық технологияларды қолдануға баса назар аударылады.

Түйінді сөздер: инклюзивті білім беру, ерекше білім беру қажеттіліктері, оқытудың инновациялық стратегиялары, телекоммуникациялық жүйелер, компьютерлік технологиялар, көру қабілеті шектеулі студенттерді оқыту, эргономикалық талаптар, бейімделген Оқу материалдары.

Abstract

The article examines topical issues of inclusive education in Kazakhstan and the role of innovative strategies in teaching and educating students with special educational needs. The main focus is on the application of innovative technologies in inclusive education, including the use of telecommunications systems, computer technology and special programs for students with disabilities.

Key words: inclusive education, special educational needs, innovative learning strategies, telecommunication systems, computer technologies, teaching students with visual disabilities, ergonomic requirements, adapted educational materials.

Современная система образования в Казахстане активно развивается в направлении всестороннего становления личности, учитывая образовательные потребности всех учащихся. Особое внимание уделяется вопросу обеспечения доступности образования для лиц с ограниченными возможностями здоровья (ОВЗ) путем внедрения инклюзивной практики. В соответствии с Законом об образовании Республики Казахстан, инклюзивное образование определяется как процесс, гарантирующий равные образовательные возможности для всех учащихся с учетом их особых образовательных потребностей и индивидуальных способностей [1]. Ребенок с особыми образовательными потребностями (ООП) определяется как тот, кто требует специальной психолого-педагогической поддержки и создания особых условий в процессе воспитания и обучения.

Инклюзивный подход в образовании базируется на учете особых потребностей учащихся и осуществлении учебного процесса, ориентированного на эти потребности, через вовлечение всех учащихся в образовательный процесс. В настоящее время ставятся высокие требования к организации инклюзивного

образования, что требует поиска эффективных педагогических технологий для его реализации. Следовательно, использование инновационных стратегий обучения становится актуальным в образовательном процессе.

Инновационные стратегии обучения представляют собой новые подходы и методы взаимодействия между педагогами и учащимися, обеспечивающие эффективное достижение целей педагогической деятельности. Применение и развитие инновационных технологий, таких как телекоммуникационные системы и компьютерная техника, в процессе инклюзивного образования связано с динамичным и интенсивным характером современного общества. Эти технологии способствуют более быстрому взаимодействию человека с социумом, а также способствуют формированию и развитию уровня образования, культуры, мировоззрения и интеллектуальных способностей [2].

Применение инновационных технологий в учебном процессе для индивидуально обучаемых лиц с ограниченными возможностями зрения (ОВЗ) открывает новые перспективы развития их коммуникативных навыков, обеспечивая возможность взаимодействия с преподавателями, тьюторами и другими учащимися. Это способствует успешной интеграции обучающихся с ОВЗ в общество.

Эти возможности реализуются через внедрение в образовательный процесс разнообразных технических средств. При выборе оборудования для инклюзивного обучения учитывается баланс максимальной вариативности и инвариантности каждого его компонента. Например, для обучающихся с нарушениями слуха необходимы звукоусилительные устройства, мультимедийные технологии и средства беспроводной передачи звука. Эти технологии обеспечивают обмен информацией в форматах, доступных для восприятия, что компенсирует слуховые ограничения и способствует эффективному учебному процессу [3].

Обеспечение эффективного обучения людей с нарушением зрения включает в себя не только наличие специализированного оборудования, но и разработку соответствующих программ и методик обучения. Важным элементом успешного образовательного процесса является также подготовка педагогов, способных адаптировать свой подход к особенностям каждого учащегося.

Для обучения использованию технических средств, таких как видеоувеличители, электронные лупы и брайлевская компьютерная техника, необходимы специальные курсы для педагогов. Эти курсы помогут им освоить методы интеграции технологий в образовательный процесс, с учетом потребностей обучающихся с нарушением зрения.

Программы-синтезаторы речи играют важную роль в обучении, предоставляя обучающимся доступ к текстовой информации в аудиоформате. Это позволяет им слушать учебные материалы, а также получать обратную связь и инструкции от преподавателей.

Следует также отметить, что создание адаптированных учебных материалов имеет критическое значение. Эти материалы должны быть предоставлены в различных форматах, таких как аудио, брайль и тактильные сигналы, чтобы обеспечить полный доступ к информации для обучающихся с разными уровнями нарушения зрения.

Обучение людей с нарушениями опорно-двигательного аппарата требует использования в образовательном процессе компьютерной техники и операционных систем, специально адаптированных для облегчения доступа инвалидов. Эти технические средства позволяют осуществлять ввод и вывод информации в форматах, удобных для данной категории лиц. Например, применение специальных функций в операционной системе Windows, таких как экранная клавиатура,

способствует более комфортному использованию компьютера обучающимися с нарушениями опорно-двигательного аппарата [4].

Экранная клавиатура предоставляет альтернативный способ ввода данных, позволяя пользователям с ограниченными двигательными возможностями взаимодействовать с компьютером. Этот инструмент обеспечивает возможность выбора и нажатия клавиш с использованием мыши, трекбола, или других устройств для управления курсором. Такие технологии значительно облегчают процесс обучения и повседневное взаимодействие обучающихся с нарушениями опорно-двигательного аппарата в образовательной среде.

Для обучающихся с соматическими заболеваниями, связанными с различными физическими нарушениями, вызванными психологическими расстройствами или травмами, важно предоставить эргономические требования к учебным материалам со стороны образовательной организации. Это позволяет учащимся самостоятельно выбирать наиболее комфортные параметры выполнения учебных задач. Например, они могут выбирать тип шрифта, размер текста, изменять цвет текста, а также регулировать яркость, контрастность и размер графических файлов в учебных материалах.

Эти эргономические настройки обеспечивают гибкость в адаптации учебного процесса к индивидуальным потребностям обучающихся с соматическими заболеваниями. Учитывая разнообразие физических ограничений, такие параметры, как размер шрифта и цвет текста, могут быть регулированы для обеспечения оптимального восприятия учебного материала. Это важное условие для поддержки активного участия в образовательном процессе и повышения уровня комфорта для обучающихся с соматическими заболеваниями.

Исходя из вышеизложенного, можно выделить основные роли инновационных технологий в инклюзивном образовании:

- Компенсаторная функция: предоставление технической поддержки для облегчения чтения и письма.
- Дидактическая функция: поддержка преподавателей в использовании инновационных технологий с целью создания подходящей образовательной среды и обогащения учебных ресурсов.
- Коммуникационная функция: обеспечение коммуникативной поддержки для участия в сетевых взаимодействиях [5].

Внедрение инновационных технологий в образовательный процесс, включая средства коммуникации в сфере информационного взаимодействия, создает предпосылки для развития открытого образования. Использование инновационных технологий в инклюзивном образовании приводит к повышению эффективности организации образовательной деятельности обучающихся. Это основано на максимальной индивидуализации процесса обучения, сохраняя при этом его целостность через постоянное совершенствование учебных программ.

Применение инновационных стратегий образования в контексте инклюзивного образования приводит к достижению следующих результатов:

- Создание унифицированного образовательного пространства;
- Повышение эффективности взаимодействия всех участников образовательного процесса;
- Усовершенствование методов, содержания и организационных форм обучения, соответствующих современным требованиям общества к уровню личностного развития и особенностям обучаемых.
- Максимальное раскрытие интеллектуального потенциала учащихся, развитие навыков самостоятельного усвоения знаний и осуществления различных форм самостоятельной деятельности, связанных с обработкой информации [7].

Таким образом, современные образовательные учреждения, реализующие концепцию инклюзивного образования, становятся инновационными, поскольку образовательный процесс строится на основе оригинальных педагогических концепций и инновационных технологий, представляя собой воплощение новых образовательных подходов в рамках инклюзивного образования.

Список литературы:

1. Закон Республики Казахстан от 27 июля 2007 года № 319-III «Об образовании» (с изменениями и дополнениями по состоянию на 08.01.2021 г.) Режим доступа: <https://online.zakon.kz/document/> (дата обращения 14.01.2024)
2. McCall S. DfEE: How Green Was My Future? Revisiting the 1997 Green Paper on Children with SEN, Excellence for All Children // British Journal of Visual Impairment, 2000, Vol 18, Issue 3. <https://doi.org/10.1177/026461960001800307>
3. Davis P., Florian L. Teaching Strategies and Approaches for Pupils with Special Educational Needs: A Scoping Study. – Queen’s Printer 2004. – 90 P. Режим доступа: <https://dera.ioe.ac.uk/6059/1/RR516.pdf> (дата обращения 14.01.2024)
4. Kraukle S. Communicative Approach to Inclusive Education in Pre-School // Discourse And Communication For Sustainable Education, 2015, 4(1). – P. 50–56. <https://doi.org/10.2478/dcse-2013-0004> (дата обращения 9.03.2021)
5. Жумагалиева Д. Ш. Учет инклюзивного образования в обновленных программах среднего образования республики Казахстан // Материалы международной научно-практической конференции. Национальная академия образования им. И. Алтынсарина. – Астана: НАО им. И. Алтынсарина, 2017. – С.96–100

УДК 37.091.21

ОБУЧЕНИЕ ДЕТЕЙ С ОСОБЫМИ ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫМИ ПОТРЕБНОСТЯМИ НА УРОКАХ МУЗЫКИ

Сарана Ирина Анатольевна

учитель музыки,
КГУ «ОШ № 11 отдела образования города Костаная»
Управления образования акимата Костанайской области»,
г.Костанай, Казахстан
старший преподаватель кафедры искусства
педагогического института им. У.Султангазина
КРУ имени Ахмет Байтұрсынұлы, г.Костанай, Казахстан
E-mail: Sarana_70@mail.ru

Аннотация

В статье рассматриваются вопросы инклюзивного обучения детей с особыми образовательными потребностями на уроках музыки. Проанализированы особенности преподавания, подходы к организации обучения, включая использование специальных методов и средств обучения, разработку индивидуальных заданий, создание мотивирующей образовательной среды. Особое внимание уделено роли музыки в коррекционной деятельности.

Ключевые слова: инклюзивное обучение, особые образовательные потребности, методы обучения, урок музыки, дети с особыми образовательными потребностями.

Аңдатпа

Бұл мақалада музыка сабағындағы ерекше білім беруді қажет ететін балалардың инклюзивті оқыту мәселелері қарастырылған. Оқытудың ерекшеліктерімен оқытуды ұйымдастыру тәсілдері сонымен қатар оның ішіндегі арнайы әдістер мен оқу құралдарын қолдану, жеке тапсырмаларды әзірлеу, ынталандырушы білім беру орталарын құруы талданады. Түзету жұмыстарында музыканың рөліне ерекше көңіл бөлінеді.

Түйінді сөздер: инклюзивті білім беру, ерекше білім беру қажеттіліктері, оқыту әдістері, музыка сабағы, ерекше білім беру қажеттіліктері бар балалар.

Abstract

The article discusses issues of inclusive education of children with special educational needs at music lessons. The features of teaching, approaches to organizing training, including the use of special methods and teaching aids, the individual working-out tasks and the creation of a motivating educational environment are analyzed. Special attention is paid to the role of music in correctional activities.

Key words: *inclusive education, special educational needs, teaching methods, music lesson, children with special educational needs.*

*«Чем ниже уровень психического развития ребенка,
тем выше должен быть
уровень образования учителя»*

Немецкий педагог-дефектолог П. Шуман

Во всем цивилизованном мире общество пришло к пониманию, что в соответствии с общечеловеческой моралью и требованием социальной справедливости, дискриминация детей в образовании недопустима. Законодательством Республики Казахстан в соответствии с международными документами в области защиты прав детей введены понятие - лица (дети) с особыми образовательными потребностями и принцип равных прав на получение качественного образования всеми обучающимися с учетом индивидуальных возможностей.[1]

Основными принципами государственной политики в области образования являются: равенство прав всех на получение качественного образования, приоритетность развития системы образования и доступность образования всех уровней для детей с учетом интеллектуального развития, психофизиологических и индивидуальных особенностей каждого лица. Таким образом, в настоящее время в Республике Казахстан осуществляются масштабные мероприятия, направленные на поддержку детей с особыми потребностями, обеспечивается право равного доступа к качественному образованию всех детей, в том числе детей с ограниченными возможностями и имеющих трудности социальной адаптации в обществе.[2]

Оптимизация коррекционно-развивающей работы для детей с особыми образовательными потребностями - одна из основных задач, которую пытаются решить педагоги, психологи и дефектологи. Наряду с медикаментозными, психотерапевтическими и педагогическими методами помощи таким детям, для решения важнейших задач их психического и физического развития в последнее время активно стали внедряться нетрадиционные методы и средства. В настоящий момент разработано множество нетрадиционных методик их обучения и воспитания. Их использование на сегодняшний момент представляет особую актуальную значимость в инклюзивном образовании, так как наблюдается тенденция недостаточной эффективности традиционных форм, методов и приёмов работы с такими детьми. Включение в практику нетрадиционных методов позволяет усовершенствовать коррекционный процесс. Они являются эффективным средством оптимизации, профилактики и компенсации имеющихся нарушений у детей.

Данные методики предотвращают утомление, результативнее формируют познавательную активность детей и повышают эффективность работы в целом, позволяют разнообразить смену деятельности, помогают организовать занятия интересней и разнообразней, что немаловажно для развития привлечения внимания и интереса детей. Большой ценностью нетрадиционных технологий является возможность работать с внутренним миром ребенка, с его эмоциональной сферой, не требовать от него «правильного» результата, а наблюдать за изменением его психического состояния.

Среди нетрадиционных методик можно выделить следующие:

- ✓ изотерапия – лечение посредством изобразительной деятельности;
- ✓ иппотерапия – терапия через общение с животными, в частности с лошадьми;

- ✓ пескотерапия – терапия через игры с песком;
- ✓ хромотерапия — терепевтическое воздействие цвета на организм человека;
- ✓ литотерапия - терапевтическое воздействие камней (минералов) на организм человека;
- ✓ имаготерапия – терапия через образ, куда входят такие виды как куклотерапия, образно-ролевая драмотерапия;
- ✓ библеотерапия – терапия через книгу;
- ✓ музыкотерапия – терапия через музыку, куда входят музыкопсихотерапия, кинезиотерапия.

Музыкотерапия — психотерапевтический метод, основанный на целительном воздействии музыки на психологическое состояние человека. Музыкотерапия представляет собой метод, использующий музыку в качестве средства коррекции. Музыкотерапия активно используется в коррекции эмоциональных отклонений, страхов, двигательных и речевых расстройств, психосоматических заболеваний, отклонений в поведении, при коммуникативных затруднениях. Среди всех предметов программы общеобразовательной школы, урок музыки наиболее полно предоставляет благоприятные возможности для организации коррекционной работы. Структура урока музыки, позволяет организовать работу на основе взаимодействия и взаимосвязи средств музыки с приемами коррекции.

С древнейших времен известно благотворное влияние музыки на здоровье человека. Музыка способствует:

- ✓ улучшению общего эмоционального состояния детей;
- ✓ улучшению исполнения качества движений (развиваются выразительность, ритмичность, координация, плавность, серийная организация движений);
- ✓ коррекции и развитию ощущений, восприятий, представлений;
- ✓ стимуляции речевой функции;
- ✓ нормализация просодической стороны речи (тембр, темп, ритм, выразительность интонации).

Большая часть детей с ООП, с которыми я работаю, чаще всего имеют системное нарушение речи. Я стараюсь применять разные практические приёмы на уроке, которые будут способствовать разработке артикуляционного аппарата и развитию речи в целом. Дети с особыми образовательными потребностями могут быть так же талантливы, как и их сверстники, и урок музыки наиболее полно предоставляет им возможность реализовать свои творческие способности. Дыхательные, артикуляционные и вокальные упражнения тренируют и разрабатывают артикуляционный аппарат, а исполнение песен на уроке способствует раскрытию чувств, внутреннего мира детей. При пении у детей не так заметны их проблемы с речью, и это придаёт им уверенности в себе. При трудностях с запоминанием текста применяю метод мнемотехники: изображение текста с помощью картинок в младших классах, и с помощью буквенных шифровок – в среднем звене. Также обогащает внутренний мир ребенка прослушивание музыкальных произведений на уроке. Мы слушаем с ребятами музыку разных направлений, но особенно благоприятно воздействует на организм ребёнка прослушивание классической музыки. Для слушания музыки подбираются разнообразные по характеру произведения с учетом их эмоционального воздействия. Учащиеся знакомятся с произведениями казахских, русских и зарубежных композиторов, в программу включены лучшие образцы национального фольклора. Большое значение при слушании музыки имеет музыкальный анализ после прослушивания. Для учащихся с ООП готовлю индивидуальные задания, карточки: выделить подходящие характеристики, подобрать картинку, соединить правильно элементы анализа, найти лишнее слово, закончить фразу: «Верно – неверно», «Спрятанные слова», «Раздели текст на слова», «Правда ли», «Спрятанные слова», «Графическая музыка» и т.д.

Так же при прослушивании произведения я предлагаю таким учащимся нарисовать музыку, которую они услышали, с помощью цветовой гаммы передать свои переживания и чувства. Этот вид деятельности даёт возможность детям выразить свои ощущения и своё отношение к прослушанному произведению при помощи художественных образов, учит ребенка мыслить, фантазировать и творить. Дети не боятся на листке бумаги отразить свои переживания, ведь через рисунок они могут передать то, о чём не могут сказать словами. Приемы рисования тоже меняю: цветное изображение, зеркальное рисование, ассоциативное. Для развития ритмического слуха полезно проводить упражнения с детскими шумовыми инструментами. Вначале дети знакомятся с каждым инструментом и его возможностями в отдельности. Учащихся упражняют в реакции на музыку: обозначение начала и окончания мелодии, музыкальной фразы, сильных долей. Я использую на занятиях ударно-шумовые инструменты, играть на которых интересно и легко. Это ложки, маракасы, погремушки и бубны. Любой ребёнок может сам придумывать, изготовить дома и продемонстрировать игру на своём музыкальном инструменте на уроке. Игра на таких музыкальных инструментах способствует развитию мелкой моторики, координации движений, ритма, слуха, укреплению памяти, а также оказывает большое эмоциональное воздействие на детей. На более высоких ступенях обучения становится возможным действия шумового оркестра. Из ритмических движений используются такие, как прищелкивания, отхлопывания, притопы, прыжки. Ударному слогу, слову соответствует более громкий хлопок (удар), не ударному – тихий.

Большинство занятий по музыке я провожу в игровой форме, так как учащиеся лучше усваивают учебный материал через игру. В качестве динамических пауз и разминок использую музыкальные физминутки с движениями и элементами танцев, пальчиковую гимнастику, кинезиологические упражнения, развивающие не только моторику, но и память, внимание, речь, пространственные представления, активизируют межполушарное взаимодействие, снижают утомляемость, повышают способность к произвольному контролю. Кинезиология – наука о развитии головного мозга через движение, наука о развитии умственных способностей и физического здоровья через определенные двигательные упражнения. Кинезиология - «гимнастика для мозга». Серия быстрых, приятных, наполненных энергией действий. Такие простые манипуляции с пальчиками, а сколько пользы: положительное воздействие на внутренние органы, тонизирующий эффект, стимуляция мыслительных функций и речи, заряд положительных эмоций. В процесс включаются не только дети с ООП, потому что это им интересно. Ребята с увлечением работают пальчиками, проговаривая попутно тексты считалок, стишков, пропевая песенки и потешки. Начинаем заниматься с простейших упражнений, постепенно усложняя, увеличивая объем. Да и упражнения чередую от урока к уроку:

✓ Упражнения на развитие мелкой моторики - стимулируют речевые зоны коры головного мозга, развивают слухомоторную координацию – «Колечки», «Цепочка», «Фонарики», «Дом-ёжик-замок», «Зайчик-коза-вилка», «Кулак-ребро-ладонь», «Ухо-нос» и т.д.

✓ Дыхательные упражнения улучшают ритмику организма, развивают самоконтроль и произвольность: «Свеча», «Насос», «Ныряльщик», «Дышим носом» и т.д.

✓ Массаж (самомассаж) - улучшает кровообращение в организме, стимулирует кору головного мозга, улучшает слуховое внимание и восприятие ребёнка;

✓ Глазодвигательные упражнения позволяют расширить поле зрения, улучшить восприятие. Однонаправленные и разнонаправленные движения глаз и

языка развивают межполушарное взаимодействие и повышают энергетизацию организма: «Горизонтальная восьмерка», «Взгляд влево-вправо-вверх-вниз».

✓ Телесные движения - развивают межполушарное взаимодействие, снимают произвольные, непреднамеренные движения и мышечные зажимы: «Мельница», «Паровозик», «Робот», «Маршировка» и т.д.

✓ Растяжки нормализуют гипертонус (неконтролируемое чрезмерное мышечное напряжение) и гипотонус (неконтролируемая мышечная вялость): «Снеговик», «Дерево», «Сорви яблоко» и т.д.

✓ Упражнения на релаксацию - способствуют расслаблению, снятию физического и интеллектуального напряжения, формированию эмоционального благополучия и укреплению нервной системы ребёнка: «Путешествие на облаке», «Дирижер», «Солнечный лучик» и т.д.

Таким образом, опыт работы с детьми, имеющими особые образовательные потребности, показывает, что занятия музыкой для них доступны и необходимы. Эти дети всё могут и всё умеют, но делают это по-своему. Урок музыки учит детей понимать свои чувства и эмоции, эмоции других людей, раскрывает внутренний потенциал каждого ребенка. И именно поэтому для детей с ООП так важно слышать музыку, слушать и понимать её, так как музыкальное творчество помогает стереть границы между детьми, стать равноправными участниками одного процесса и реализовать свой потенциал, в соответствии со своими возможностями. Упражнения и задания с использованием музыки создают благоприятную основу для развития слухового восприятия, внимания и памяти, вызывают живой эмоциональный интерес.

Применение данных методов нельзя рассматривать самостоятельными и самодостаточными. Их использование, скорее всего, служит для создания благоприятного эмоционального фона, что, в конечном итоге, улучшает эффективность педагогического и коррекционного воздействия.

В настоящее время все нетрадиционные направления доступны, и в то же время, оставляют за собой огромный потенциал и материал для дальнейших модификаций. Совершенствование существующих и создание новых эффективных средств и методов для повышения резервных возможностей человека, в настоящее время является актуальной задачей. Необходима активная пропаганда среди педагогов, психологов и умелое сочетание психолого-педагогических дисциплин с новыми нетрадиционными подходами.

Список литературы:

1. Елисеева И.Г., Ерсарина А.К. Психолого-педагогическое сопровождение детей с особыми образовательными потребностями в общеобразовательной школе: методические рекомендации. – Алматы.: ННПЦ КП, 2019. - 118с.
2. Лиходедова Л. Н. Теория и практика инклюзивного образования: учебное пособие для группы специальностей «Образование». – Костанай.: КГПИ, 2017. – 165 с.
3. Шевченко С.Г. Коррекционно-развивающее обучение. Организационно-педагогические аспекты: Пособие для учителей. – М., 2012.-125с.
4. Мовкебаева З.А., Оралканова И.О. Включение детей с ограниченными возможностями развития в общеобразовательный процесс. Учебное пособие. -Алматы: ИП «Сагаутдинова М.Ш.», 2014. – 241 с.
6. Г.В. Носкова, М.С. Голубева, С.М. Никитина. Методические рекомендации по организации коррекционно - развивающей работы с детьми с ограниченными возможностями здоровья на общеобразовательных уроках в школе. - Кострома, 2010.
7. Айдарбекова А.А. Создание социально гуманной среды в организациях общего образования.- Алматы, 2015. – 48 с.

УДК 510.2

ИННОВАЦИОННЫЕ СТРАТЕГИИ В ОБУЧЕНИИ МАТЕМАТИКЕ ДЛЯ ЭФФЕКТИВНОГО ИНКЛЮЗИВНОГО ОБРАЗОВАНИЯ: ПРЕОДОЛЕНИЕ ПРЕГРАД И СОЗДАНИЕ РАВНЫХ ВОЗМОЖНОСТЕЙ

Сарлыбаева Менсулу Аuezхановна

учитель математики,
КГУ «Кушмурунская общеобразовательная школа №2
отдела образования Аулиекольского района»
Управления образования акимата Костанайской области,
п.Кушмурун, Казахстан
E-mail: m.sarlibaeva.1985@mail.ru

Аннотация

Статья представляет обзор и анализ инновационных методов, применяемых в инклюзивных образовательных практиках с акцентом на предмете математика. Статья рассматривает современные стратегии, направленные на улучшение обучения для всех учащихся. Основное внимание уделяется индивидуализации обучения, развитию коллаборативных методов и другим инновационным подходам, способствующим созданию инклюзивной образовательной среды.

Ключевые слова: *Инклюзивное образование, обучение математике, инновационные стратегии, равные возможности, индивидуализация обучения, образовательные вызовы.*

Аңдатпа

Мақала математика пәніне баса назар аударып, инклюзивті білім беру тәжірибесінде қолданылатын инновациялық әдістерге шолу мен талдауды ұсынады. Мақала барлық оқушылар үшін оқуды жақсартуға бағытталған заманауи стратегияларды қарастырады. Оқытуды дараландыруға, бірлескен әдістерді дамытуға және инклюзивті білім беру ортасын құруға ықпал ететін басқа да инновациялық тәсілдерге назар аударылады.

Түйінді сөздер: *инклюзивті білім беру, Математиканы оқыту, инновациялық стратегиялар, тең мүмкіндіктер, оқытуды даралау, білім беру қиындықтары.*

Abstract

The article presents an overview and analysis of innovative methods used in inclusive educational practices with an emphasis on the subject of mathematics. The article examines modern strategies aimed at improving learning for all students. The main focus is on individualization of learning, the development of collaborative methods and other innovative approaches that contribute to the creation of an inclusive educational environment.

Key words: *Inclusive education, teaching mathematics, innovative strategies, equal opportunities, individualization of learning, educational challenges.*

Современное общество стремится к равенству и инклюзии во всех сферах жизни, включая образование. Современное образование находится на пути к радикальному преобразованию, ориентированному на инклюзивность и учет разнообразных образовательных потребностей каждого ребенка.

Инклюзивное образование – это концепция, стремящаяся обеспечить равные возможности для образования всех детей, включая тех, у кого есть особые образовательные потребности. В последние десятилетия было сделано много усилий для разработки инновационных методов и подходов, инклюзивное образование ставит своей целью обеспечить равные возможности для всех учащихся, включая детей с особыми образовательными потребностями (ООП), и способствовать их успешной социализации и академическому развитию [1].

Инклюзивное образование является ключевым фактором в создании более справедливой и гармоничной среды, в которой каждый ребенок имеет возможность получить качественное образование, независимо от своих особых образовательных потребностей. В данной работе мы рассмотрим, как инновационные методы и подходы способствуют развитию инклюзивного образования для детей с особыми образовательными потребностями.

В образовательной сфере вопросы инклюзии и использования инновационных методов в обучении становятся все более актуальными. Математика, как один из ключевых предметов, требует особого внимания в разработке инновационных стратегий обучения для успешной реализации инклюзивного образования. Данная статья направлена на рассмотрение современных инновационных стратегий в обучении математике, спроектированных с учетом потребностей разнообразных учащихся в инклюзивных образовательных средах [2].

Для проведения исследования, направленного на выявление эффективных инновационных методов и подходов в обучении детей, был использован комплексный подход, включающий разнообразные педагогические и технические ресурсы.

Образовательные программы: В исследовании были задействованы образовательные программы, адаптированные для детей с разными видами ООП. Эти программы охватывали различные предметы и уровни образования, включая начальную, среднюю и старшую школу.

Адаптивные онлайн-платформы: Для реализации индивидуального подхода к обучению были использованы адаптивные онлайн-платформы. Эти платформы предоставляют персонализированные материалы, задания и тесты, а также отслеживают прогресс каждого ученика.

Учебные материалы: Были разработаны и использованы специальные учебные материалы, учитывающие разнообразие потребностей детей с ООП. Эти материалы включали в себя тексты, графику, аудио- и видеоматериалы.

Инновационные Методы в Обучении Математике

1. Дифференцированный Подход: Разработка дифференцированных учебных материалов и методов обучения, учитывающих уровень подготовки и индивидуальные особенности каждого учащегося. Это включает в себя создание индивидуальных образовательных планов и разнообразных материалов для поддержки разных уровней понимания математических концепций.

Практический Пример:

В классе есть группа учеников, которая имеет разные уровни понимания алгебры. Для дифференцированного подхода учитель предоставляет разные уровни сложности задач по алгебре. Например, для тех, кто уже уверенно владеет базовыми навыками, задачи могут быть более сложными и абстрактными, тогда как для тех, кто испытывает трудности, могут быть предложены задачи с более подробными пошаговыми инструкциями.

2. Технологические Инструменты: Интеграция современных технологий в учебный процесс, таких как интерактивные доски, онлайн-ресурсы и образовательные приложения. Это позволяет создать интерактивные и доступные материалы, способствуя визуализации математических концепций и улучшению взаимодействия учащихся с учебным материалом.

Практический Пример:

Использование интерактивной доски во время урока геометрии. Учитель может использовать приложение, которое позволяет учащимся взаимодействовать с геометрическими фигурами на доске. Это не только сделает урок более интересным, но и обеспечит визуализацию и понимание абстрактных концепций геометрии.

3. Проектное Обучение: Внедрение метода проектного обучения, при котором учащиеся решают реальные математические задачи и применяют полученные знания на практике. Этот метод способствует развитию критического мышления и творческого подхода к решению математических проблем.

Практический Пример:

Ученики получают задание создать проект, который применяет математические концепции к реальной жизни. Например, проект «Финансовый План Бюджета» может включать в себя создание бюджета для вымышленной семьи, используя математические навыки в расчетах по доходам, расходам и сбережениям.

4. Коллаборативные Практики: Стимулирование групповой работы и взаимодействия между учащимися. Коллаборативные методы позволяют создать среду взаимопомощи и обмена знаниями, что особенно важно для инклюзивных групп.

Практический Пример:

Групповое решение математических задач. Ученики могут быть разделены на группы, каждая из которых отвечает за решение определенного типа задач. Затем они объединяют свои усилия для обмена знаниями и поддержки друг друга в процессе решения сложных математических задач.

5. Индивидуализированные Оценки: Разработка системы индивидуализированных оценок, учитывающих индивидуальные успехи и прогрессы каждого учащегося. Это важно для создания мотивации и оценки реальных результатов, а не сравнения с общими стандартами.

Практический Пример:

Вместо традиционных тестов учитель использует портфолио для оценки успеваемости учеников. Ученики могут представлять свои проекты, решенные задачи, а также краткие рефлексии о своем математическом развитии. Это позволяет более точно оценить индивидуальные достижения каждого ученика в математике.

Инновационные стратегии в обучении математики

Индивидуальные Учебные Планы: Разработка индивидуальных учебных планов для каждого учащегося, учитывающих их уровень подготовки, стиль обучения и потребности.

Специальные Образовательные Ресурсы: Предоставление дополнительных образовательных ресурсов и материалов для учащихся с особыми образовательными потребностями.

Консультации и Тьюторство: Организация системы консультаций и тьюторской поддержки для учащихся, испытывающих трудности в усвоении математических концепций.

Адаптация Технологий: Индивидуализация использования технологий в зависимости от потребностей учащихся с разными уровнями способностей.

Несмотря на многочисленные преимущества инновационных стратегий в обучении математике в инклюзивном образовании, существуют вызовы, такие как обеспечение доступности ресурсов, профессиональная подготовка педагогов и необходимость постоянного обновления учебных материалов. Однако, перспективы заключаются в создании более эффективных и дифференцированных методов, способствующих разностороннему развитию каждого учащегося.

В заключении хочется сказать, что инновационные стратегии в обучении математике необходимы для обеспечения равных возможностей в инклюзивной образовательной среде. Обобщая успешные практики, мы выделяем, что создание условий для эффективного учебного процесса для всех учащихся, вне зависимости от их образовательных потребностей, становится ключевой задачей в современном образовании.

Список литературы:

1. Рсалдинова А.К., Кемешова А.М. (2019) Инклюзивті білім беру жағдайында ерекше қажеттіліктері бар оқушылардың оқу жетістіктерін бағалаудың жолдары. Алматы: «Өрлеу» ҰБАО АҚФ ҚР БЖҚБАРИ. - 64 б.
2. David P. O. / Teaching Mathematics Meaningfully: Solutions for Reaching Struggling Learners" – 210 с.
3. David Pimm, Nathalie Sinclair / Mathematics Education and Language Diversity: The 21st ICMI Study2
4. Пейчева А. С. (2019) Организация обучения математике в пятых классах в условиях инклюзии // Инклюзивное образование: опыт, проблемы, инновации: материалы Всероссийской (национальной) конференции. №14, С. 138-146.

УДК 376.1

ИНКЛЮЗИВНОЕ ОБРАЗОВАНИЕ: ПРОГРЕССИВНЫЕ КОНЦЕПЦИИ ОБУЧЕНИЯ И ВОСПИТАНИЯ

Саурбаева Динара Тулегеновна

учитель русского языка и литературы
КГУ «Костанайский специальный комплекс
«Детский сад-школа-интернат» для детей
с особыми образовательными потребностями №2»
Управления образования акимата Костанайской области
E-mail: tami-1@mail.ru

Белоусова Анна Леонидовна

учитель русского языка и литературы
КГУ «Школа-лицей №1 ОО г.Костаная»
Управления образования акимата Костанайской области
магистр русского языка и литературы
E-mail: anuta-busl87@mail.ru

Аннотация

Данная статья раскрывает особенности инновационных подходов к обучению и воспитанию детей с особыми образовательными потребностями. Инклюзивное образование предлагает равные возможности для всех учеников, независимо от их способностей или наличия различных ограничений. Целью инклюзивного образования является создание включающей среды, способствующей успешному обучению и развитию каждого учащегося. В этом контексте инновационные стратегии обучения и воспитания играют важную роль.

Ключевые слова: *особые образовательные потребности, инновации, стратегии, инклюзивное образование*

Аңдатпа

Бұл мақалада ерекше білім беру қажеттіліктері бар балаларды оқыту мен тәрбиелеудегі инновациялық тәсілдердің ерекшеліктері ашылады. Инклюзивті білім беру барлық студенттерге мүмкіндіктері мен мүмкіндіктеріне қарамастан тең мүмкіндіктер ұсынады. Инклюзивті білім берудің мақсаты – әрбір оқушының табысты оқуы мен дамуына ықпал ететін инклюзивті ортаны құру. Бұл тұрғыда инновациялық оқыту мен оқу стратегиялары маңызды рөл атқарады.

Түйінді сөздер: *арнайы білім беру қажеттіліктері, инновациялар, стратегиялар, инклюзивті білім беру*

Abstrakt

This article reveals the features of innovative approaches to teaching and raising children with special educational needs. Inclusive education offers equal opportunities for all students, regardless of their abilities or disabilities. The goal of inclusive education is to create an inclusive environment that promotes the

successful learning and development of every student. In this context, innovative teaching and learning strategies play an important role.

Key words: special educational needs, innovation, strategies, inclusive education

Современные образовательные потребности человека - это широкий спектр различных образовательных платформ, позволяющий находить различные решения самых разнообразных образовательных задач. Но как помочь в современном мире ребенку с особыми образовательными потребностями? Как помочь педагогу найти пути решения самых различных образовательных задач для таких детей? [1]

Необходимо вспомнить слова великого педагога Я.А.Коменского: «Образование должно быть свободным для каждого ребенка, независимо от его социального статуса или финансовых возможностей». [2] Каждый современный педагог должен понимать, что в системе образования должна присутствовать преемственность системы инклюзивного образования и развитию рефлексивной компетенции педагогов, чтобы инновационные стратегии были в действии. В этом случае организация образовательного процесса, инклюзивная культура и общественная среда должны находиться в тесном взаимодействии.

- Президент Республики Казахстан Касым-Жомарт Токаев в июне 2021 года подписал Закон, направленный на развитие инклюзивного образования. [3] Это значимый шаг для создания необходимых условий для детей с особыми потребностями в рамках образовательной системы страны. Основными направлениями развития инклюзивного образования в Казахстане являются:

- Разработка и внедрение специальных учебных программ.
- Обязательность приема всех детей, включая детей с особыми потребностями, в образовательные учреждения.
- Подготовка и переподготовка учителей и специалистов в области инклюзии.
- Улучшение материально-технической базы школ для обучения детей с особыми потребностями.

- Открытие региональных центров для поддержки инклюзивного образования. Сейчас инклюзивное образование находится на новом этапе развития в Казахстане. Каждый современный педагог понимает, что начало инклюзивного образования – это долгий путь, который поможет ребенку не просто овладеть базовыми знаниями, но, прежде всего, научит социализации.

С чего же начать свою работу учителю? Прежде всего, в начале учебного года для учителей-предметников, работающих с учеником с особыми образовательными потребностями, должен быть организован малый педагогический совет, с участием психологов и администрации школы. На таком совете должны быть озвучены особые подходы, которые необходимо применять во время учебно-воспитательного процесса. Например, как правильно учителю-предметнику познакомиться с учеником и познакомить его с классом. Безусловно, что подход будет зависеть от диагноза ребенка. В качестве примера можно привести следующие рекомендации для детей, страдающих аутизмом: ученика необходимо называть по имени; научить смотреть в сторону учителя, когда он называет ученика по имени; научить смотреть именно в глаза, чтобы показать, что он учителя слушает; при слуховой гиперчувствительности, голос учителя не должен быть громким, при тревоге, голос должен понижаться, а звук, вызывающий у ребёнка тревогу, устраняется и т.д. [4]

Часто учитель оказывается один на один с проблемой и не знает, как её решить. Большое разнообразие электронных платформ могут прийти на помощь учителю. Очень удобной в работе может быть образовательная платформа «AR Tutor». При развитии и образовании ребенка с ОВЗ особенно важно применять правильные и грамотные методики, которые будут эффективно работать в направлении

конкретных особенностей. Мотивация- это главный инструмент в образовании. Например, в «AR Tutor» используются эффективные образовательные технологии, мотивирующие ребенка к обучению. Обучение проходит в игровой форме, но при этом вооружает ребенка необходимыми навыками. Визуализация объекта становится интересной обучающимся визуализирует объект. Цифровой помощник в доступной форме помогает проводить уроки и индивидуализировать процесс под особенности каждого конкретного ребенка.

Программа «Learningapps» содержит различные упражнения по самым разнообразным направлениям. Это очень удобный инструмент для проверки и изучения материала. Библиотека упражнений в LearningApps представляет собой огромное количество заданий и приложений, которые можно использовать во время учебы. Учителя могут выбирать готовые упражнения в библиотеке и использовать их в своей работе. Они также могут создавать собственные упражнения и делиться ими с другими пользователями.

Библиотека упражнений предлагает различные категории, такие как математика, иностранные языки, география, русский язык, русская литература и другие. Каждая категория содержит упражнения, которые можно использовать для улучшения знаний детей с ООП. Учителя могут выбрать упражнение, настроить его параметры в соответствии с конкретными потребностями своих учеников и использовать его на своих уроках.

В целом, LearningApps представляет собой простой и удобный сервис, позволяющий создавать и использовать интерактивные учебные материалы. Он имеет свои плюсы и минусы, но всё же является ценным инструментом для образования и современного обучения. LearningApps предоставляет возможность отслеживания прогресса учеников. Учителя могут просмотреть результаты и оценить их работу.

Еще одним эффективным и важным инструментом для работы с детьми с особыми образовательными потребностями могут быть инновационные техники тейпирования. Тейпирование - это метод, который помогает улучшить коммуникацию, усилить внимание и развить навыки саморегуляции.

Одной из методик работы с использованием техник тейпирования является индивидуальная адаптация. Эта методика предусматривает создание персонализированных программ для каждого ребенка, учитывая его особенности и уровень развития. Например, ребенку с нарушением речи можно использовать техники тейпирования для улучшения произношения звуков.

Стратегии работы с использованием тейпирования должны быть основаны на принципах индивидуализации и положительной мотивации. Важно создать поддерживающую и приветливую обстановку, где каждый ребенок будет чувствовать себя комфортно и заинтересованно в обучении. Можно использовать игры, рисунки и другие креативные методы, чтобы привлечь внимание детей и сделать обучение интересным и эффективным.

Также, стратегии работы с детьми с особыми образовательными потребностями с помощью техник тейпирования могут включать различные упражнения и практики для развития внимания и саморегуляции. Например, направляющие ленты на столе могут помочь ребенку сохранять правильную позу и контролировать движение штанги при выполнении задания.

Важно отметить, что каждый ребенок уникален и имеет свои индивидуальные потребности. Поэтому использование инновационных техник тейпирования должно основываться на наблюдении и анализе индивидуальных возможностей и проблем каждого ребенка. Сотрудничество с родителями и другими специалистами, такими

как педагоги и психологи, может существенно облегчить процесс работы с детьми с особыми образовательными потребностями.

Инновационные техники тейпирования являются ценным инструментом для работы с детьми с особыми образовательными потребностями. Они позволяют повысить эффективность обучения, улучшить коммуникацию и развить навыки саморегуляции. Важно выбирать методики работы и стратегии, основанные на индивидуальных особенностях каждого ребенка, чтобы обеспечить его полноценное развитие и успех в обучении. [5]

Каждый современный учитель становится участником инклюзивного образования, а значит и принципы его работы должны базироваться на следующих ключевых критериях: уважение к разнообразию и уникальности каждого ребенка; обеспечение равных возможностей для обучения и развития; создание поддерживающей и принимающей среды для всех детей; развитие дружелюбных отношений на основе доброты, эмпатии и поддержки.[6]

Инновационные стратегии обучения и воспитания в инклюзивном образовании должны помочь в создании включающей среды, способствующей успешному обучению и развитию каждого учащегося. В этом контексте каждый ученик сможет освоить учебный материал на своем индивидуальном уровне и сможет достичь успеха. Включению различных культур и традиций в учебный процесс будет способствовать созданию уважительного отношения к разнообразию и развитию культурной компетентности. Это помогает ученикам развивать толерантность, уважение и понимание других культур, а также приобретать навыки межкультурной коммуникации.[7]

Инновационные стратегии обучения и воспитания в инклюзивном образовании играют важную роль в формировании инклюзивной среды, где каждый ученик имеет равные возможности для развития и обучения. Их внедрение позволяет создать уважительную и поддерживающую атмосферу, способствует успешному интегрированию всех учеников и развитию их потенциала. Инновации в образовании имеют огромный потенциал в создании справедливого и равного образования для всех детей.

Список литературы:

1. Ремнев А.А., Тумабекова А.А. Инновационный подход к управлению школой в современных условиях // Материалы Всероссийской научно-практической конференции «Организационные инновации в управлении интегрированными образовательными учреждениями». 2002. № 2. С. 443-446; 274
2. Безрогов, Виталий Григорьевич. "Сделавший наукой искусство обучать": Ян Амос Коменский (1592-1670) / В. Г. Безрогов // Вестник образования России. – 2017. – № 6. – С. 70-77.
3. Токаев подписал закон об инклюзивном образовании от 26/01/2021 гг.// https://tengrinews.kz/kazakhstan_news/tokaev-podpisal-zakon-ob-inklyuzivnom-obrazovanii-441529/
4. Цыганов А.В. Инновационные подходы в моделировании учебного процесса // Известия Российского государственного педагогического университета им. А.И. Герцена. 2010. № 136. С. 136-143
5. Мицан Е. Л. Технология физического развития дошкольников с ограниченными возможностями здоровья [Электронный ресурс] : учебно-методическое пособие / Е. Л. Мицан ; МГТУ. - Магнитогорск : МГТУ, 2017. - 1 электрон. опт. диск (CD-ROM). - Режим доступа: https://magtu.informsistema.ru/uploader/fileUpload?name=2926.pdf&show=dcatalogues/1/1134_556/2926.pdf&view=true. - Макрообъект.
6. Инновационные практики в инклюзивном образовании. // Учительская плюс. Выпуск - №34-35 (531-532): 08.09.2022
7. Сучков М.А. Этнокультурный фактор развития инклюзивного образования (на примере Российской Федерации и Республики Кыргызстан) // Высшее образование в России. 2020. Т.29. № 5. С. 127-135. URL: <https://doi.org/10.31992/0869-3617-2020-29-5-127-135>

УДК 376.1

К ПРОБЛЕМЕ ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГИЧЕСКОЙ ГОТОВНОСТИ БУДУЩИХ ПЕДАГОГОВ К РАБОТЕ С МЛАДШИМИ ШКОЛЬНИКАМИ В ИНКЛЮЗИВНОЙ ОБРАЗОВАТЕЛЬНОЙ ОБРАЗОВАТЕЛЬНОЙ СРЕДЕ

Синюхина Дарья Афанасьевна

магистрант первого года обучения образовательной программы
7М01101 Педагогика и психология
педагогического института им.У.Султангазина
КРУ имени Ахмета Байтурсынұлы, г. Костанай, Казахстан;
учитель домашнего обучения,
КГУ «Костанайский специальный комплекс
«детский сад – школа - интернат» для детей
с особыми образовательными потребностями № 2»
Управления образования акимата Костанайской области
E-mail: dasha.kostanai.kz@mail.ru

Демисенова Шнар Сапаровна

кандидат педагогических наук, и.о. ассоциированного профессора
кафедры педагогики, психологии и специального образования
педагогического института им.У.Султангазина
КРУ имени Ахмета Байтурсынұлы, г. Костанай, Казахстан
E-mail: shnar15@mail.ru

Аңдатпа

Мақалада болашақ мұғалімдердің инклюзивті білім беру ортасында бастауыш сынып оқушыларымен жұмыс істеуге психологиялық-педагогикалық дайындығы мәселесі қарастырылады. Психологиялық-педагогикалық әдебиеттерді талдау негізінде болашақ мұғалімдердің инклюзивті білім беру ортасында жас оқушылармен жұмыс істеуге психологиялық-педагогикалық дайындығының негізгі компоненттері, сондай-ақ оның қалыптасуына әсер ететін факторлар талданды және дайындықты диагностикалау критерийлері, көрсеткіштері мен әдістері көрсетілді.

***Түйінді сөздер:** психологиялық-педагогикалық дайындық, болашақ педагогтар, бастауыш сынып оқушылары, мүмкіндігі шектеулі балалар (МШБ), инклюзивті білім беру, критерийлер, көрсеткіштер, диагностика әдістері.*

Аннотация

В статье рассматривается проблема психолого-педагогической готовности будущих педагогов к работе с младшими школьниками в инклюзивной образовательной среде. На основании анализа психолого-педагогической литературы проведен анализ и выделены основные компоненты готовности, а также факторы, влияющие на ее формирование, выделены критерии, показатели и методы диагностирования психолого-педагогической готовности будущих педагогов к работе с младшими школьниками в инклюзивной образовательной среде.

***Ключевые слова:** психолого-педагогическая готовность, будущие педагоги, младшие школьники, дети с ограниченными возможностями здоровья (ОВЗ), инклюзивное образование, критерии, показатели, методы диагностики.*

Abstract

The article deals with the problem of psychological and pedagogical readiness of future teachers to work with younger schoolchildren in an inclusive educational environment. On the basis of the analysis of psychological and pedagogical literature the main components of readiness, as well as the factors influencing its formation, criteria, indicators and methods of diagnosing the psychological and pedagogical readiness of future teachers to work with younger schoolchildren in an inclusive educational environment are analyzed and highlighted.

Key words: *psychological and pedagogical readiness, future teachers, junior schoolchildren, children with disabilities, inclusive education, criteria, indicators, diagnostic methods.*

В настоящее время в Казахстане активно развивается инклюзивное образование, которое направлено на обеспечение равного доступа к образованию для всех детей, в том числе и для детей с ограниченными возможностями здоровья (ОВЗ) [1]. Одной из важнейших задач инклюзивного образования является подготовка педагогических кадров, обладающих необходимой психолого-педагогической готовностью к работе с младшими школьниками с ОВЗ.

Психолого-педагогическая готовность будущих педагогов к работе с младшими школьниками в инклюзивной образовательной среде представляет собой интегративное качество личности, которое включает в себя совокупность знаний, умений, навыков, качеств и способностей, необходимых для успешной работы с детьми с ОВЗ в условиях инклюзивного образования.

Психологическая готовность будущих педагогов к работе с младшими школьниками в инклюзивной образовательной среде представляет собой сложное интегративное образование, которое включает в себя следующие компоненты [2]:

1) **Мотивационно-ценностный компонент**, который отражает отношение будущего педагога к инклюзивному образованию, его ценности и убеждения, связанные с работой с детьми с ОВЗ.

2) **Когнитивный компонент**, который включает в себя знания о психологических особенностях детей с ОВЗ, особенностях их обучения и воспитания в инклюзивной образовательной среде.

3) **Деятельностный компонент**, который отражает способность будущего педагога использовать полученные знания и умения в практической деятельности по работе с детьми с ОВЗ.

4) **Рефлексивно-оценочный компонент**, который предполагает способность будущего педагога анализировать свою деятельность и вносить в нее необходимые коррективы.

В казахстанской научной литературе проблема психолого-педагогической готовности будущих педагогов к работе с младшими школьниками в инклюзивной образовательной среде рассматривается в работах таких авторов, как А.А. Аскарлова, А.А. Кусаинова, С.К. Омирбекова, К.А. Умбетова и др.

А.А. Аскарлова выделяет следующие факторы, влияющие на формирование психолого-педагогической готовности будущих педагогов к работе с младшими школьниками в инклюзивной образовательной среде [3]:

- Социально-экономические условия, которые определяют уровень развития инклюзивного образования в стране.

- Особенности подготовки будущих педагогов, которые включают в себя содержание и методы обучения, а также условия, в которых осуществляется подготовка.

- Личностные особенности будущих педагогов, которые включают в себя их ценностные ориентации, отношение к инклюзивному образованию и детям с ОВЗ.

А.А. Кусаинова и С.К. Омирбекова считают, что формирование психолого-педагогической готовности будущих педагогов к работе с младшими школьниками в инклюзивной образовательной среде должно осуществляться на основе следующих принципов [4]:

- Принцип гуманизации образования, который предполагает признание ценности каждого ребенка, независимо от его индивидуальных особенностей.

- Принцип интеграции, который предполагает объединение усилий различных специалистов в области образования и реабилитации детей с ОВЗ.

• Принцип дифференциации и индивидуализации обучения, который предполагает учет индивидуальных особенностей детей с ОВЗ при организации их обучения и воспитания.

К.А. Умбетова отмечает, что формирование психолого-педагогической готовности будущих педагогов к работе с младшими школьниками в инклюзивной образовательной среде должно осуществляться в следующих направлениях [5]:

• Развитие ценностных ориентаций будущих педагогов, связанных с инклюзивным образованием.

• Формирование у будущих педагогов знаний о психологических особенностях детей с ОВЗ.

• Развитие у будущих педагогов умений и навыков работы с детьми с ОВЗ.

Анализ казахстанской научной литературы по проблеме психолого-педагогической готовности будущих педагогов к работе с младшими школьниками в инклюзивной образовательной среде позволяет сделать следующие выводы:

• Формирование психолого-педагогической готовности будущих педагогов к работе с младшими школьниками в инклюзивной образовательной среде является сложной и многогранной задачей.

• На формирование психолого-педагогической готовности будущих педагогов влияют различные факторы, в том числе социально-экономические условия, особенности подготовки будущих педагогов и их личностные особенности [6].

• Формирование психолого-педагогической готовности будущих педагогов к работе с младшими школьниками в инклюзивной образовательной среде должно осуществляться на основе принципов гуманизации образования, интеграции и дифференциации и индивидуализации обучения [7].

На основе анализа психолого-педагогической литературы по проблеме исследования нами были выделены критерии, показатели сформированности психолого-педагогической готовности будущих педагогов к работе с младшими школьниками в инклюзивной образовательной среде и их основные методы диагностики [8]. Выделенные данные представлены в таблице 1.

Таблица 1 - Критерии и показатели сформированности готовности будущих педагогов к работе с младшими школьниками в инклюзивной образовательной среде

Критерий	Показатель	Методы диагностики
Мотивационно-ценностный	- Наличие познавательных, профессионально-ценностных, социально-значимых, личностных мотивов; - Степень удовлетворенности преподавателей результатами осуществляемой деятельности; -внутренняя мотивация педагога; -его отношение к детям как ценности.	Наблюдение, тестирование, беседа. Мотивация профессиональной деятельности (методика К. Замфир в модификации А.А. Реана), методика изучения мотивации к успеху (Т. Элерса), Анкета «Изучение готовности педагогов общеобразовательных организаций к внедрению инклюзивного образования» (Е.Е. Буренина)

Деятельностный	- активная практика педагога, ищущего нестандартные под-ходы, разрабатывающего индивидуаль-ные образовательные маршруты для детей с ОВЗ;	Наблюдение, беседа, Методика диагностики направленности личности Б. Басса (Опросник Смекала Кучера), Тест на оценку самоконтроля в общении (М. Снайдер), Методика диагностики коммуникативной установки (В.В. Бойко)
Рефлексивно-оценочный	- анализ и критическая оценка своих профессиональных возможностей и достижения. Данный критерий призван активизировать педагога к самосовершенствованию и самообразованию.	Наблюдение, беседа, Диагностика уровня саморазвития и профессиональнопедагогической деятельности (Л.Н. Бережнова), Определение уровня сформированности педагогической рефлексии (Е.Е. Рукавишникова)
Когнитивно-операциональный	- Знания, их прочность и действенность. - Осознанность, полнота, последовательность, качество выполнения действий, составляющих структуру умений.	Наблюдение, беседа, тестирование, анализ выполнения заданий; анализ выполнения проектов.

Таким образом, проанализировав психолого-педагогическую литературу, мы можем сделать следующие выводы:

- 1) В настоящее время вопрос о психологической готовности будущих педагогов к работе с младшими школьниками в инклюзивной образовательной среде является актуальным;
- 2) Психологическая готовность будущих педагогов к работе с младшими школьниками в инклюзивной образовательной среде включает в себя **мотивационно-ценностный, когнитивный, деятельностный, рефлексивно-оценочный компоненты**;
- 3) Каждый компонент имеет показатели, так, **мотивационно-ценностный компонент** отражает отношение будущего педагога к инклюзивному образованию, его ценности и убеждения, связанные с работой с детьми с ОВЗ; **когнитивный компонент** включает в себя знания о психологических особенностях детей с ОВЗ, особенностях их обучения и воспитания в инклюзивной образовательной среде; **деятельностный компонент** отражает способность будущего педагога использовать полученные знания и умения в практической деятельности по работе с детьми с ОВЗ; **рефлексивно-оценочный компонент** предполагает способность будущего педагога анализировать свою деятельность и вносить в нее необходимые коррективы;
- 4) Для каждого компонента и показателей существуют свои методы диагностирования (см. Таблица 1);
- 5) Для решения проблемы формирования психологической готовности будущих педагогов к работе с младшими школьниками в инклюзивной образовательной среде необходимо[9]:
 - Создать необходимые социально-экономические условия для развития инклюзивного образования в Казахстане.

- Скорректировать содержание и методы обучения будущих педагогов, направленные на формирование у них готовности к работе с детьми с ОВЗ.
- Разработать систему мониторинга готовности будущих педагогов к работе с детьми с ОВЗ.

Список литературы:

1. Закон Республики Казахстан «Об образовании» от 27 июля 2007 года №319-Ш.
2. Ковязина И.В., Жданова Т.Н. Психологическая готовность будущих педагогов к работе в инклюзивной среде // Современное педагогическое образование. 2019. №6. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/psihologicheskaya-gotovnost-buduschih-pedagogov-k-rabote-v-inklyuzivnoy-srede> (дата обращения: 12.01.2024).
3. Аскарлова А.А. Психолого-педагогическая готовность будущих педагогов к работе с младшими школьниками с ограниченными возможностями здоровья: автореф. дис. ... канд. психол. наук. – Алматы, 2017.
4. Кусаинова А.А., Омирбекова С.К. Формирование готовности будущих педагогов к работе с детьми с ограниченными возможностями здоровья в условиях инклюзивного образования. – Алматы: Казахский национальный педагогический университет имени Абая, 2018.
5. Умбетова К.А. Формирование психолого-педагогической готовности будущих педагогов к работе с младшими школьниками с ограниченными возможностями здоровья: автореф. дис. ... канд. пед. наук. – Алматы, 2019.
6. Абитова А.К. Психолого-педагогическая готовность будущих педагогов к работе с детьми с ограниченными возможностями здоровья // Вестник Евразийского национального университета им. Л.Н. Гумилева. Серия: Педагогика и психология. - 2016. - № 2. - С. 105-110.
7. Байбекова Г.К. Формирование психолого-педагогической готовности будущих педагогов к работе с детьми с ограниченными возможностями здоровья // Вестник Таразского государственного университета. - 2020. - № 2 (100). - С. 115-118.
8. Воробьева Д. В. Понятие психологической и профессиональной готовности педагогов в работе с детьми с ОВЗ в инклюзивной практике / Д. В. Воробьева // Личность, семья и общество: вопросы педагогики и психологии: сборник статей по материалам 10-й Международной научно-практической конференции. Новосибирск: СибАК, 2011. Ч. 1. С. 87–92.
9. Султангадиева К.К. Формирование психолого-педагогической готовности будущих педагогов к работе с детьми с ограниченными возможностями здоровья // Вестник университета «Болашак». - 2021. - № 2 (62). - С. 115-118.

УДК 376.1

**СТРАТЕГИИ ОБУЧЕНИЯ ИНОСТРАННОМУ ЯЗЫКУ В УСЛОВИЯХ
ИНКЛЮЗИВНОГО ОБРАЗОВАНИЯ**

Стержанова Надежда Николаевна

учитель английского и немецкого языков,
КГУ «Общеобразовательная школа № 17
отдела образования города Рудного»

Управления образования акимата Костанайской области,
г. Рудный, Казахстан
E-mail: sterganova@mail.ru

Аннотация

В статье раскрываются вопросы реализации основной задачи инклюзивного образования – социализация детей с ограниченными возможностями здоровья, а также стратегии обучения английскому языку, направленные на вовлечение в учебный процесс учеников с ограниченными возможностями и улучшение результатов их академической успеваемости. Основное внимание уделяется интернет-ресурсам и коммуникативным стратегиям, используемым в общении со учениками в рамках инклюзивного образования.

Ключевые слова: задачи инклюзивного образования, стратегии обучения английскому языку, ученики с ограниченными возможностями.

Аңдатпа

Мақалада жалпы білім беретін сыныпта инклюзивті білім беруді жүзеге асыру қарастырылады, психикалық дамуы тежелген балаларды оқытудың жолдары, жеке және сараланған тәсілдің қажеттілігі талқыланады. Жыл сайын ерекше білім беруді қажет ететін балалардың саны артып келеді, қоғам сұранысын қанағаттандыру үшін инклюзивті білім беру мәдениетін сақтау және инклюзивті тәжірибені енгізу қажет.

Түйінді сөздер: инклюзивті білім берудің міндеттері, ағылшын тілін оқыту стратегиялары, мүмкіндігі шектеулі оқушылар.

Abstract

The article reveals the issues of implementing the main task of inclusive education - the socialization of children with disabilities, as well as strategies for teaching English aimed at involving students with disabilities in the educational process and improving their academic performance. The main focus is on Internet resources and communication strategies used in communicating with students within the framework of inclusive education.

Key words: objectives of inclusive education, strategies for teaching English, students with disabilities.

Обучение иностранным языкам в контексте инклюзивного образования представляет собой сложный и динамичный процесс, требующий интегративных подходов для достижения функциональных образовательных целей. Инклюзивное образование, как стратегический аспект образовательной программы, подразумевает совместное обучение учащихся с ограниченными возможностями и их сверстников с целью максимального социального развития каждого. Ограниченные возможности могут быть как физического, так и социального характера [1].

Педагогическая ответственность заключается в выявлении и устранении препятствий, мешающих полноценному обучению учащихся, будь то предвзятые установки, методические ограничения или недостаток материальных ресурсов. Преодоление таких барьеров требует системного подхода и перспективного взгляда на проблему [2].

Среди выявленных препятствий можно выделить психологические (предубеждения и нежелание работать с учащимися с особыми потребностями), методические (отсутствие интерактивных методов обучения) и материальные (недостаток специализированных ресурсов). Внедрение обучения иностранным языкам в рамках инклюзивного образования должно стать неотъемлемой частью образовательной программы, однако в Казахстане эта проблема требует более широкого освещения и разработки единого подхода к обучению с учетом специфики обучающей среды и требований учащихся [3].

Опираясь на опыт работы с учащимися как в специальных (коррекционных), так и в общеобразовательных классах, эффективными стратегиями обучения иностранному языку представляются следующие:

- Установка реалистичных целей для учащихся.
- Постепенное внедрение новых типов заданий для адаптации к их уровню и потребностям.
- Совместная постановка целей урока и рефлексия в конце урока.
- Визуальное представление ключевых терминов и планирование урока с учетом особенностей учащихся.
- Использование интерактивных методов, таких как метод мозгового штурма и создание рисунков и схем.
- Стимулирование учащихся к объяснению материала своим товарищам.
- Обучение классификации информации с использованием визуальных образов.
- Интеграция тактильных и кинестетических элементов в учебный процесс.

- Разумное использование изображений и ограничение заданий, требующих сопоставления изображений с терминами.
- Тесное взаимодействие с педагогическими ассистентами, психологами, логопедами и родителями для эффективной поддержки учащихся.
- Работа в паре с учениками с разным уровнем навыков.
- Использование интернет-ресурсов и обучающих программ.
- Использование программного обеспечения для облегчения процесса обучения.
- Четкое определение целей чтения и поощрение аналитического подхода к текстам.
- Акцент на важных словах и понятиях в устной форме.
- Предоставление времени для тихого чтения перед чтением вслух.
- Тренировка в выделении ключевых моментов в тексте.
- Стимулирование заметок во время чтения.
- Поддержка ведения личных словарей.
- Тестирование по пройденному материалу.
- Увеличение времени для тестирования.
- Совместное обсуждение и исправление ошибок.

Образование и его эволюция представляют собой неотъемлемую часть исторических трансформаций, связанных с развитием культурных процессов. В Казахстане, история образования для лиц с особыми образовательными потребностями отражает длительный путь от изоляции до интеграции. Концепция инклюзии, нацеленная на вовлечение всех учащихся в образовательные учреждения, является стратегической идеей, способствующей обеспечению социальной включенности и взаимодействия в рамках образовательных и социальных сообществ. В настоящее время, в Казахстане, инклюзивное образование приобретает все большую популярность, поддерживаемую законодательством и международными нормами, что свидетельствует о его актуальности и необходимости в контексте глобальных процессов интеграции.

Инклюзивное образование представляет собой концепцию, согласно которой образовательная среда должна быть доступна и предоставлять равные возможности для обучения всех детей, включая детей с ограниченными возможностями. Это понимание базируется на принципе равенства и неразделенности прав всех детей на качественное образование, независимо от их состояния здоровья или способностей.

Инклюзивное образование утверждает, что каждый ребенок является уникальным и имеет право на индивидуальное развитие. Это подразумевает, что все дети в образовательном процессе должны быть равными в правах и возможностях. Принципиальное значение придается также созданию дружественной и поддерживающей обстановки в образовательной среде, где дети различных способностей взаимодействуют друг с другом, обогащая свою социальную и академическую сферы.

Принципы инклюзивного образования основаны на убеждении, что каждому ребенку необходимо обеспечить индивидуальный подход, с учетом его потребностей и способностей. Отношения между детьми строятся на основе доброты, отзывчивости и эмпатии. Взаимодействие между детьми имеет целью расширить их мировоззрение и способствовать развитию как академической, так и социальной интеллектуальной сферы.

Таким образом, инклюзивное образование включает в себя принципы равенства, индивидуализации, взаимодействия и уважения к каждому ребенку,

обеспечивая им равные возможности для образования и успешного социального развития.

В Казахстане реализация инклюзивного образования осуществляется согласно законодательству, а также при поддержке государства. В соответствии с внесенными изменениями и дополнениями в законодательные акты, государство обязуется создавать условия для получения образования детьми с особыми образовательными потребностями в рамках системы образования, с учетом их индивидуальных особенностей развития.

Для детей с ограниченными возможностями разрабатываются специальные учебные программы. По закону, организации дошкольного и среднего школьного образования обязаны принимать всех детей, проживающих на территории их обслуживания, включая детей с особыми образовательными потребностями.

Однако, реализация инклюзивного образования не ограничивается лишь законодательными изменениями. Важным аспектом является изменение общественного мнения и гуманистической позиции общества в отношении детей с ограниченными возможностями. Для этого проводятся различные мероприятия, направленные на осознание важности инклюзии и ее преимуществ, просвещение общества и подготовка учителей и специалистов в области инклюзивного образования.

Таким образом, реализация инклюзивного образования в Казахстане включает юридическую базу, специальные учебные программы для детей с особыми образовательными потребностями, а также общественные усилия по изменению менталитета и развитию гуманистической позиции общества.

В современном мире существует несколько подходов к инклюзивному образованию (системный подход, командный и кондуктивный подходы, аксиологический (ценностный) подход, фасилитативный подход, нормализационный подход, личностно-ориентированный подход). Но в большинстве случаев используются и подвергаются дискутированию лишь основные – аксиологический, или как его еще называют «ценностный», системный и др.

Рассмотрение различных подходов к инклюзивному образованию позволяет сделать вывод о его влиянии не только на самовосприятие индивидуально развивающегося ребенка, но и на социальную динамику в обществе. Инклюзивное образование, являясь ключевым элементом социальной адаптации, имеет существенное значение для детей с различными видами инвалидности, поскольку оно способствует как повышению их функциональных возможностей, так и включению их в социальное сообщество. Эффективная организация образовательного процесса требует учета индивидуальных особенностей детей, их интересов и потребностей, а также участия родителей. Даже дети с высоким интеллектуальным потенциалом могут испытывать трудности в социализации без специальной поддержки педагогов, обученных работать с детьми с особыми образовательными потребностями. Сопровождение педагогом, прошедшим специальную подготовку, играет ключевую роль в адаптации ребенка к учебному процессу и социализации среди сверстников, начиная с знакомства с образовательным учреждением и окружающей средой, и заканчивая включением в общие деятельности со сверстниками.

Инклюзивное образование в Казахстане ставит перед собой ряд стратегических целей [4]:

- 1 Создание специфических условий в образовательных учреждениях, обеспечивающих доступность для учащихся с ограниченными возможностями, включая адаптированные инфраструктурные решения.

2 Развитие специализированных услуг и повышение квалификации персонала для обеспечения поддержки и сопровождения детей с особыми образовательными потребностями.

3 Организация психолого-педагогического сопровождения учебного процесса, включая помощь детям, родителям и педагогам.

4 Разработка и внедрение специализированных программ и методик обучения в инклюзивных учреждениях.

5 Повышение профессиональной компетентности преподавателей.

6 Активное участие родителей в образовательном процессе.

7 Содействие взаимодействию специалистов различных профилей.

8 Формирование толерантности к детям с особыми образовательными потребностями среди участников образовательного процесса.

9 Улучшение законодательной базы, регулирующей инклюзивное образование.

10 Обеспечение индивидуального педагогического подхода к ученикам с здоровьем, требующим особого внимания.

Инклюзивное образование представляет собой новый этап в развитии культуры, нравственности, социальной и политической сфер общества. Несмотря на свою относительную новизну, оно основывается на теоретических принципах и требует активного участия всех сторон образовательного процесса для своего дальнейшего развития и совершенствования.

Список литературы:

1 Алехина С.В., Алексеева М.Н., Агафонова Е.Л. Готовность педагогов как основной фактор успешности инклюзивного процесса в образовании // Психологическая наука и образование. – 2011 – Т. 16, № 1: Инклюзивный подход и сопровождение семьи в современном образовании. – С.302.

2 Обучение детей с особенностями развития по технологии интегрированного обучения при внутренней дифференциации в общеобразовательном классе: метод. рекомендации / сост. Л.Е. Шевчук, Е.В. Резникова – Челябинск: ИИУМЦ «Образование», 2006 – С. 223

3 Abdina, A., Yeleussizova, S., Kakimzhanova, M., Turgaleyeva, A., Zhanarstanova, M., & Kaskarbayeva, Z. (2018). Philosophy of independent living as a basis for inclusive education in Kazakhstan. Revista ESPACIOS, 39(21), 4-6

4 Oralbay A. Readiness of Junior English Teachers for Implementing Inclusive Education in Secondary Educational Institutions in Kazakhstan. Suleyman Demirel University Department of Language Teacher Education, January, 2021

УДК 376.1

РЕАЛИЗАЦИЯ ИНДИВИДУАЛЬНОГО ПОДХОДА В ОБУЧЕНИИ УЧАЩИХСЯ С ООП НА УРОКАХ РУССКОГО ЯЗЫКА

Султанова Динара Акилбековна,
магистр русского языка и литературы,
учитель русского языка и литературы,
КГУ «Общеобразовательная школа
имени Әлихана Бөкейхана
отдела образования города Костаная»
Управления образования акимата
Костанайской области, Казахстан
E-mail: dinara1804@mail.ru

Аннотация

В статье рассмотрены особенности инклюзивного обучения на уроках русского языка в современной школе. Автором показаны задания для обучающихся с особыми образовательными потребностями и обучающихся, испытывающих трудности в обучении. Цель статьи - помочь педагогу организовать целенаправленную дифференцированную работу с детьми с индивидуальными потребностями, способностями и возможностями.

Ключевые слова: инклюзивное обучение, методы, русский язык.

Аңдатпа

Мақалада заманауи мектептегі орыс тілі сабақтарында инклюзивті білім берудің ерекшеліктері қарастылырады. Автор ерекше білім беру қажеттіліктері бар және оқуда қиындылықтарға тап болған оқушыларға арналған тапсырмаларды көрсетеді. Мақаланың мақсаты – мұғалімге жеке қажеттіліктері, қабілеттері мен мүмкіндіктері бар балалармен мақсатты сараланған жұмысты ұйымдастыруға көмектесу.

Түйінді сөздер: инклюзивті білім беру, әдістер, орыс тілі.

Abstract

The features of inclusive education in Russian language lessons in a modern school discussed in the article. The author shows tasks for students with special educational needs and students experiencing learning difficulties. The purpose of the article is to help the teacher organize purposeful differentiated work with children with individual needs, abilities and opportunities.

Key words: inclusive education, methods, Russian language.

Инклюзивное образование детей с ООП, то есть совместное обучение здоровых школьников и детей с ООП в общеобразовательной школе в режиме очного образования, становится все более распространенным явлением. Нельзя все же не обратить внимание на накопившийся опыт педагогов, которые отмечают, что модель инклюзивного образование детей с ООП в инклюзивной организации чревато тем, что педагог может столкнуться сразу с несколькими трудностями [1]. В классе ребенок с ООП может неадекватно реагировать на трудности и свой неуспех в учебе по сравнению с другими ребятами. Из-за этого его интерес и желание посещать школу может снижаться. Потому, основная задача учителя на начальном этапе обучения сделать для таких учеников класс – зоной свободной от неуспеха. Уверить ребенка в его благополучии. Подбирать для ребенка методики, способные заинтересовать новым материалом и пояснять его наиболее доходчивым способом.

Мною было разработано учебное пособие «Практические задания на уроках русского языка в 5 классе с учётом инклюзивного обучения» на основе учебной программы и учебного плана по предмету «Русский язык» (с русским языком обучения) для обучающихся 5 классов. В этой статье приведу примеры практических заданий для учащихся с ООП по четырем видам речевой деятельности.

Аудирование и говорение

1. Прочитай памятку «Правила поведения на улице», выбери одно правило и напиши, почему оно тебе нравится/ не нравится, используя ПОПС формулу.

Позиция- «Я считаю, что...»

Обоснование- «Потому что...»

Пример- «Я могу это доказать на примере...»

Суждение – «Исходя из этого я могу сделать вывод о том, что...»

2. Ответь на вопрос: Какое правило ты выбрал? Почему оно тебе понравилось/не понравилось?

Таблица 1 – «Критерии и дескрипторы»

Критерии	Дескрипторы
оценивает прослушанный текст в устном высказывании	- составляет оценивающее высказывание; - аргументирует свою точку зрения; - соблюдает речевые нормы (орфоэпические); - составляет кластер.

Чтение

1. Прочитай текст, делая на полях пометки (Стратегия Чтение с пометками).
2. Установи соответствие абзацев (смысловых частей)

Таблица 2 – «Соответствие абзацев»

Каникула - Сириус ежегодно появлялась на небосводе в июле
 В честь звезды летние дни прозвали каникулярными, каникулами.
 Слово каникулы связано со звездой Сириусом

3. Выбери вариант, в котором указана основная мысль текста.
 А) Слово каникулы имеет латинские корни;
 Б) В честь звезды Сириус летние дни прозвали каникулярными, каникулами;
 В) Собака пастуха Икаррия Мера превращена в созвездие Большого Пса.
4. Используя памятку, составь по 1 вопросу «низкого» и «высокого» порядка.

5. Подбери антонимы к словам *свет, день, большой, жар, работа*. Слова для справок: маленький, отдых, тьма, мороз, ночь.

Текст

Как появились каникулы?

Наверное, нет на свете школьника, который бы не любил каникулы. А вот происхождение этого слова знают не все. Слово это имеет латинские корни, означающее в буквальном переводе «собачьи дни»! Это слово связано с главной звездой созвездия *Большого Пса*, ярчайшей звездой неба блистающим Сириусом.

Сириус, возглавляющий созвездие *Большого Пса*, издавна называли также Песьей звездой. По легенде в созвездие *Большого Пса* была превращена Мера (собака пастуха Икаррия). Но по-латыни слово «собака» звучит как «канис». Каникула - Сириус ежегодно появлялась на небасводе в июле, в самый разгар лета по нашему календарю. Считалось, что именно Сириус насылает жар на Землю. Отсюда период

летнего зноя и связанный с этим отдых от повседневной *работы* у древних римлян получил название «каникул» – «сабачьих дней».

В самое жаркое время учащиеся и студенты освобождаются от занятий. В честь звезды эти дни прозвали каникулярными, каникулами. Сейчас каникулами называют не только летний отдых, а вообще перерыв в учении.

Таблица 3 – «Критерии и дескрипторы»

Критерии	Дескрипторы
определяет основную мысль на основе содержания и композиции	<ul style="list-style-type: none"> - делит текст на смысловые части; - находит ключевые слова и фразы; - определяет основную мысль по ключевым словам и фразам; - формулирует вопросы разного порядка; - подбирает антонимы к выделенным словам.

Письмо

Напиши эссе-повествование «Как я планирую провести лето», опираясь на алгоритм написания эссе-повествования, эссе-рассуждения.

Таблица 4 – «Критерии и дескрипторы»

Критерии	Дескрипторы
пишет эссе-рассуждение	<ul style="list-style-type: none"> - демонстрирует хорошее понимание темы; - определяет идею предложенного текста; - соблюдает структуру написания эссе (введение, основная часть, вывод); - представляет собственную позицию с аргументацией; - соблюдает орфографические и пунктуационные нормы.

Соблюдение речевых норм

Продолжи предложения. Сравни свой вариант с авторским. Составь схему одного предложения с однородными членами.

Вокруг каждого дома росли цветы: _____

Жил он в Цветочном городе, на улице Колокольчиков, вместе со своими друзьями: _____

Забравшись куда-нибудь в укромное место, Незнайка и Кнопочка начинали мечтать о разных чудесах: _____

Самые дальние холмы были как бы покрыты полосками ситца в мелкую крапинку: _____

Известно, что окна обычных домов могут быть обращены на все четыре стороны света: _____

Авторский вариант

Вокруг каждого дома росли цветы: *маргаритки, ромашки, одуванчики.*

Жил он в Цветочном городе, на улице Колокольчиков, вместе со своими друзьями: *Знайкой, Торопыжкой, Растеряжкой, механиками Винтиком и Шпунтиком, музыкантом Гуслей, художником Тюбиком, доктором Пилюлькиным и многими другими.*

Забравшись куда-нибудь в укромное место, Незнайка и Кнопочка начинали мечтать о разных чудесах: *о шапках-невидимках, коврах-самолетах, сапогах-скороходах, серебряных блюдечках и наливных яблочках, волшебных палочках, о ведьмах и колдунах, о добрых и злых волшебниках и волшебницах.*

Самые дальние холмы были как бы покрыты полосками ситца в мелкую крапинку: *черную, белую, желтую, зеленую, красную.*

Известно, что окна обычных домов могут быть обращены на все четыре стороны света: *на север, юг, восток и запад.*

Таблица 4 – «Критерии и дескрипторы»

Критерии	Дескрипторы
составляет предложения однородными членами	- подбирает по смыслу однородные члены предложения; - расставляет знаки препинания; - сравнивает свой вариант с авторским; - составляет схему одного предложения с однородными членами.

Список литературы:

1. Руководство для учителя образовательной программы курсов повышения квалификации педагогических кадров по предметам «Русский язык» и «Русская литература». – Алматы, 2017. – С.32.
2. Психолого-педагогическое сопровождение детей с особыми образовательными потребностями в общеобразовательной школе. Методические рекомендации. – Алматы, 2019. – С.68.
3. Туйгунова Н. Р. Использование технологии критического мышления при обучении детей с ограниченными возможностями здоровья. //Практика реализации инклюзивного обучения и социализация детей с ограниченными возможностями здоровья: сборник научно-методических статей. /под общ. Ред. Л.М.Беткер и др. Ханты-мансийск: Институт развития образования, 2015. – С. 104.
4. Мынбаева А.К., Садвакасова З.М. Инновационные методы обучения, Или как интересно преподавать. – Алматы, 2012. – С.125.
5. Сборник заданий формативного оценивания по предмету «Русский язык» для 5 класса. – Нур-Султан, 2019. – С.48.

УДК 376.1

РАЗВИТИЕ ПОЗНАВАТЕЛЬНЫХ СПОСОБНОСТЕЙ ДЕТЕЙ С ЗАДЕРЖКОЙ ПСИХИЧЕСКОГО РАЗВИТИЯ

Султанова Марья Мнайдаровна

педагог-психолог

КГУ «Боровская школа-гимназия им.А.Чутаева»

п.Боровское, Мендыкаринский район,

Костанайская область, Казахстан

E-mail: marya-sultanova@mail.ru

Аннотация

Одной из основных задач образовательной системы является создание условий для развития познавательных способностей детей с задержкой психического развития. Дети с

задержкой психического развития имеют низкую успеваемость в учебе, проявляют слабость в таких областях как, внимание, память, мышление и пространственная ориентация. Они испытывают трудности в выполнении заданий, имеют малоактивность на уроке и затруднения в общении с одноклассниками. Языковые навыки у этих детей также отстают от нормы. Важно оказывать всестороннюю поддержку и помощь таким детям в развитии их познавательных способностей.

Ключевые слова: задержка психического развития, познавательная деятельность, образование, упражнение.

Аңдатпа

Психикалық дамуы тежелген балалардың танымдық қабілеттерін дамытуға жағдай жасау – білім беру жүйесінің негізгі міндеттерінің бірі. Психикалық дамуы тежелген балалардың оқу үлгерімі нашар және зейін, есте сақтау, ойлау және кеңістікті бағдарлау сияқты салаларда әлсіздік байқалады. Олар тапсырмаларды орындауда қиналады, сабақта енжар, сыныптастарымен тіл табыса алмайды. Бұл балалардың тіл байлығы да қалыпты деңгейден қалып отыр. Мұндай балалардың танымдық қабілеттерін дамытуда жан-жақты қолдау, көмек көрсету маңызды.

Түйінді сөздер: психикалық дамуында тежелуі, танымдық белсенділік, білім беру, жаттығу.

Abstract

One of the main tasks of the educational system is to create conditions for the development of cognitive abilities of children with mental retardation. Children with mental retardation have poor academic performance and show weaknesses in areas such as attention, memory, thinking and spatial orientation. They have difficulty completing assignments, are inactive in class, and have difficulty communicating with classmates. The language skills of these children also lag behind the norm. It is important to provide comprehensive support and assistance to such children in the development of their cognitive abilities

Key words: mental retardation, cognitive activity, education, exercise.

Сегодня средняя школа, дающая общее образование, должна быть новой государственной школой, школой будущего, то есть школой, ориентированной на осознанную народную культуру, создающую условия для развития личности ребенка, становления личности, воспитания и развития конкурентоспособного молодого поколения, которое станет будущим страны. Закон Республики Казахстан «Об образовании» гласит: «Основными задачами системы образования являются: создание условий для освоения образовательных программ и развития творческих, духовных и физических способностей личности, формирование прочных основ нравственности и здорового образа жизни, обогащение разума, создание условий для развития личности».

В связи с этим перед обществом стоят задачи, направленные на гармоничное развитие личности обучающегося. Самое ответственное дело – развивать каждого будущего гражданина нашей Родины через всестороннее воспитание и образование.

Пятьдесят процентов детей с задержкой психического развития (ЗПР) относятся к группе малоуспевающих детей общеобразовательной средней школы. Задержка психического развития – интеллектуальные способности ребенка, не соответствующие возрасту.

Основными нарушениями психического развития являются уровень интеллектуального развития, т.е. пониженное внимание, память, мышление, пространственная ориентация. По этим причинам дети с задержкой умственного развития (ЗПР) имеют низкую успеваемость. Неуспеваемость этих детей в учебе отчетливо видна уже в семи-восьмилетнем возрасте. Его основные симптомы: он малоактивен на уроке, не может правильно выполнять поставленные задачи без помощи взрослых, не общается с одноклассниками, не может открыто выражать свои мысли, много высказывает ошибки при чтении, письме и расчетах, легко утомляется, внимание неустойчиво. Языковые навыки умственно отсталых детей на 20-30% ниже, чем у нормальных детей. Таким образом, по результатам исследования определено, что имеются трудности в мышлении, речи и выражении содержания

произведения, а также отстают способность к запоминанию. По этим причинам ребенок испытывает много трудностей при выполнении задания. [1]

По этим причинам у ребенка возникает много трудностей при выполнении задания.

Если обратиться к результатам специальных эпидемиологических исследований при комплексном углубленном обследовании детей с задержкой в психологическом развитии и детских исследованиях, то первое место занимают более 50 детей с трудностями в обучении, нарушениями внимания. Возглавляют эти исследования известные дефектологи Т.А.Власова, М.С.Певзнер, К.В.Демьянов, Л.Ф.Чупров и другие Т.А.Власова и М.С. По мнению Певзнера, основным признаком задержки психического развития является незрелость области воли. Этот недостаток приводит к невозможности стабилизации при выполнении учебных задач.

При этом дети с задержкой психического развития часто подвижны на уроке, не могут сидеть на месте, не могут сконцентрироваться на задании в течение 5-10 минут. Здесь нельзя сказать, что уровень развития внимания при задержке психического развития является однородным.

Внимание некоторых учащихся устойчиво в начале урока, а в середине занятия устойчивость внимания снижается. Внимание окружающих стабилизируется только после выполнения нескольких заданий в ходе урока.

А третьи характеризуются периодами. Снижение уровня концентрации внимания можно наблюдать у утомленных, истощенных детей. Этим детям трудно воспринимать положительный материал, в результате чего это отрицательно сказывается на их успеваемости, возникают неудачи. Частое переключение внимания из активного состояния в пассивное, настроение труда и отдыха тесно связано с психическим состоянием ребенка, оно возникает беспричинно. Внешние условия (сложные задачи, масштабная работа) нервируют ребенка, снижают устойчивость внимания. Особенно заметна эта ситуация в конце трудного урока. Ребенка раздражает собственная слабость, неспособность сконцентрироваться на задачах, а некоторые из них проявляют радикальное сопротивление работе, особенно при изучении нового учебного материала. В итоге у детей отсутствует уверенность в своих силах и отсутствие удовлетворенности обучением.

Для большинства детей с задержкой психического развития характерна слабость внимания к восприятию речевой информации. Даже слушая интересные, увлекательные, эмоциональные рассказы, такие дети зевают, их внимание отвлекается на что-то другое, и они теряют систему рассказа. Особенно если вокруг есть еще один отвлекающий фактор, уровень внимания становится понятен. В класс входит незнакомец, стук в дверь, внезапное падение – все это отвлекает внимание ребенка. Учитель запоминает задание. Педагог прилагает много усилий для повышения трудовой активности этих детей. З. Тржеслова, Г. И. Жарикова, Л. А.Перменова и другие в своих психолого-педагогических исследованиях представляют особенности внимания детей с задержкой психического развития:

- синдром дефицита внимания – это неразвитость нервной системы для выполнения сложных задач и удержания себя под контролем. Способность ребенка продуктивно работать составляет 5-15%; затем, через какое-то время, как минимум 3-7% «отдохнут» и наберутся сил для следующего рабочего периода. Когда он «отдыхает», он занят другими делами и свободен от работы. Набравшись сил, ребенок сможет заниматься продуктивной работой;

- низкая концентрация. Этот признак – быстрое утомление при выполнении программы на занятиях. Значит, имеется соматический и церебрально-органический фактор;

- снижение концентрации внимания затрудняет восприятие полного объема информации;

- отсутствие отвлечений – это множество вторичных стимулов вокруг ребенка к работе;

- из-за низкой концентрации внимания ребенок не может выполнять несколько задач одновременно, если он только разучивает задание;

- «Застряло» внимание. Это видно по неспособности переключаться с одного типа задач на другой, неспособности быстро принять изменения ситуации. Что важно делать при движении детей с неустойчивым вниманием?

Как это сделать. План действий – главная задача самоуправления. На первом этапе планирования, на втором этапе реализации и самоподготовки к предстоящей работе дети с задержкой в процессе психологического развития не осознают мышление, важнейшую часть процесса развития, из-за неустойчивости. внимания, неспособность произвольно сосредотачивать внимание. Неустойчивость внимания ребенка заключается в том, что различные анализаторы работают недостаточно, то есть сенсорные функции не активизируются. Из-за неспособности анализировать и обобщать не формируется устойчивость внимания, не реализуется мыслительный процесс. [2]

Виды работы с детьми с задержкой психического развития.

Существует множество видов психологической коррекционно-развивающей работы, проводимой с детьми с задержкой психического развития. Принципы психологической коррекционной работы заключаются в следующем:

- определение индивидуальных особенностей ребенка;

- чтобы он не уставал;

- организация учебной деятельности в форме игры, развитие пространственной ориентации.

- участие во внеклассных образовательных часах;

- перевод игровых навыков в учебную деятельность;

- организация обучения специальными методами;

- сравнение годового уровня развития диагностики.

Детей с задержкой психического развития можно вывести на уровень развития детей их возраста благодаря правильной и качественной организации методических указаний специалистами в процессе коррекции образования.[3]

Умственно отсталых детей, обучающихся в образовательном учреждении, нельзя оставлять без контроля, чтобы всегда добиваться результатов.

Если психолог, классный руководитель и родители находятся в тесном контакте, работа с ребенком будет эффективной, то есть эффективно проводить работу по правильному развитию познавательных процессов при одновременном повышении уверенности ребенка в себе. Один из познавательных процессов ребенка – проблема формирования внимания имеет свои корни в глубине человеческой истории. Древнегреческий учёный и философ Сократ всегда уделял внимание формированию внимания своих учеников. Он непосредственно посвятил несколько комплексных работ проблеме вывода человека на путь счастья путем развития его ума, внимания и способностей. В образовательном процессе педагог всегда должен обращать внимание на потребности, настроение и здоровье ребенка. Ведь развитие внимания и мышления детей – очень важная задача для педагогов. Внимание нельзя отнести к самостоятельному психическому процессу. Внимание объединяется со всеми сторонами человеческого разума и фокусирует его психику на определенном объекте. Одним из основных свойств внимания является его устойчивость. Во время занятия необходимо концентрировать внимание ребенка только на конкретной деятельности, придавать ей устойчивость, бороться с тревожа-

щими раздражителями. Внимание рассеяно, особенно у детей раннего возраста. Ведь их чувствительность к внешним раздражителям сильна. Занятость своими мыслями, неблагоприятное эмоциональное состояние отвлекают внимание ребенка и влияют на различные вещи.[4]

Необходимо способствовать воспитанию внимания ребенка. Это основная причина сменить занятия, которые одинаково скучны и менее привлекательны для детей.

В работе по совершенствованию внимания учащихся с задержкой психологического развития необходимо обратить внимание на следующие вопросы:

- адаптация ребенка к окружающей среде;
- поведенческие характеристики;
- низкая самооценка;
- недоверие к окружающему;
- неуверенность в своих силах;
- низкая активность.

Чтобы заинтересовать и развить ребенка в обучении, необходимо перед уроком провести психологические упражнения, которые создадут условия для установления открытости, уровня доверия, эмоциональной свободы, единодушия в группе. Отношения между людьми – очень сложный процесс.

Для детей, испытывающих трудности в общении с окружающими людьми, это, прежде всего, является препятствием для адаптации в коллективе и получения знаний. Именно поэтому «Тренируем свое настроение», «Узнай кто», «Мост», «Словесный волейбол» и т. д. созданы для знакомства и установления взаимоотношений. рекомендуется заниматься спортом.

Упражнения для развития воображения.

Тема тренинга «Узнай по голосу».

Цель: развивать умение свободно концентрировать внимание.

Ведущий: Давайте проверим, хорошо ли мы знаем голоса друг друга, чтобы не заблудиться в лесу. Дети образуют круг, водящий смотрит на круг отрицательно. Все мычат и поют: «Алия, ты сейчас в лесу, мы тебе кричим «Оу!». Крепко закройте глаза и скажите, кто вам звонил. Один из игроков называет имя водящего, водящий узнает его и говорит, кто он. Эта игра повторяется 2-3 раза.

Тема: Методика «Четвертый лишний».

Цель: диагностировать умение выделять важные симптомы.

Визуальные эффекты: музыка, раздаточный материал с картинками и разными знаками.

Тип: методология.

Методы: групповая работа.

Проведение: практика проводится индивидуально. Для проведения эксперимента будет подготовлен раздаточный материал, на раздаточном материале будет нарисовано изображение 3-х предметов с общими признаками, четвертый предмет будет резервным. Из этих 4 предметов ребенок должен выбрать 3 предмета с одинаковым знаком и убрать лишний предмет. Три вещи схожи по своей природе, им можно дать одно и то же имя исходя из общих признаков, а четвертая вещь – больше.

Вывод: подтверждение знаний учащихся, полученных на занятии.

Упражнение на изучение свободы воли учащихся.

Цель: развивать память за счет силы воли.

Порядок действий: для этого мы покажем учащимся каждую из 25 красочных картинок в течение 3 секунд. Затем мы спрашиваем, какие картинки он помнит. Ребенок 7 лет должен запомнить 8 картинок. Исследование в 10 словах. Говорят,

нужно запомнить 10 слов. Например: тетрадь, трактор, яблоко, лето, цветок, сестра, ковер, телевизор, лодка, школа. Следует запомнить хотя бы 4 из этих 10 слов. Если он может произнести 8 картинок и 4 слова, то он психически здоров.[5]

Исходя из выше перечисленных задач, психолого-педагогическая коррекционная работа строится на следующих принципах:

- изучение ребенка как целостной, индивидуальной личности;
- с учетом усталости;
- организация обучения навыкам в форме игры и посредством этой игры выполнение заданий, пространственная ориентация и т.д.;
- участие в школьной жизни, учебных часах;
- организация обучения с использованием специальных методов;
- контроль уровня ежегодной психодиагностики ребёнка.

Для эффективного выполнения работы специалист должен досконально знать свой предмет, различные методы, иметь тесные связи со студентами. Постоянное использование этих задач на уроке и вне урока не с определенной целью, а в разных ситуациях показывает результат проделанной работы.

В заключение, учитывая, что сегодня общество нуждается в талантливых и способных людях, необходимо создавать психолого-педагогическую среду для духовного роста личности, воспитывать ее свободно высказываться в своем окружении и в других группах, формировать у нее как уверенный в себе, ответственный человек. Здоровый маленький ребенок приносит в семью огромную радость и счастье. Для того, чтобы создать цивилизованное общество в нашей стране, нам необходимо вырастить большое количество образованных и здоровых граждан.

Список литературы:

- 1.Аверин В.А. Психология развития детей дошкольного возраста[Текст] / В.А. Аверин. – СПб, 2000.
- 2.Выготский Л.С. Проблемы возрастной периодизации детского развития[Текст] / Л.С. Выготский //Вопросы психологии. – 1972. –С.114-123.
- 3.Ермагамбет А. Психолого-педагогическая характеристика детей с задержкой психического развития[Текст] / А. Ермагамбет. – Алматы,2008.
- 4.Кошембаев Р.К. Психотехнические упражнения и коррекционные программы[Текст] / Р.К. Кошембаев. – Алматы, 1999.
- 5.Есенжолова Г.Ж. Формирование и развитие эмоционально-познавательных функций детей посредством обучающих материалов, освежающих упражнений и развивающих игр[Текст] / Г.Ж. Есенжолова. – Алматы,2008.

УДК 376.1

ВНЕДРЕНИЕ ИННОВАЦИОННЫХ СТРАТЕГИЙ ОБУЧЕНИЯ И ВОСПИТАНИЯ КАК ЭФФЕКТИВНЫЙ МЕТОД ОБУЧЕНИЯ ДЕТЕЙ С ОСОБЫМИ ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫМИ ПОТРЕБНОСТЯМИ НА УРОКАХ МАТЕМАТИКИ

Тажекенова Эльмира Везировна

магистр «специальное дефектологическое образование»,
педагог – эксперт, учитель начальных классов,
КГУ «Специальный комплекс «детский сад – школа – интернат»
для детей с особыми образовательными потребностями»
Управления образования акимата Костанайской области,
г.Костанай, Казахстан

Манасбаева Алмагуль Ахметжановна

учитель математики, педагог – исследователь, руководитеь МО ЕМЦ
КГУ «Специальный комплекс «детский сад – школа – интернат»
для детей с особыми образовательными потребностями»
Управления образования акимата Костанайской области,
г.Костанай, Казахстан
E-mail : manasbaeva.a.a@mail.ru

Аннотация

В статье раскрываются возможности Smart – технологий, которые необходимы для успешного обучения учеников с особыми образовательными потребностями на уроках математики. Эти технологии в сочетании с традиционными формами работы очень перспективны в плане развития коммуникативных навыков, что позволяет сделать процесс обучения интересным, творческим, более эффективным.

Ключевые слова: SMART панель, методы обучения, обучающиеся с особыми образовательными потребностями (нарушения слуха, сниженное зрительное восприятие).

Аңдатпа

Мақалада математика сабақтарында ерекше білім беру қажеттіліктері бар оқушыларды сәтті оқыту үшін қажет Smart технологияларының мүмкіндіктері ашылады. Бұл технологиялар жұмыстың дәстүрлі түрлерімен бірге коммуникативті дағдыларды дамыту тұрғысынан өте перспективалы, бұл оқу процесін қызықты, шығармашылық, тиімдірек етуге мүмкіндік береді.

Түйінді сөздер: SMART панель, оқыту әдістері, ерекше білім беру қажеттіліктері бар оқушылар (есту қабілетінің бұзылуы, көру қабілетінің төмендеуі).

Abstract

The article describes the use of Smart-technologies, which are necessary for successful teaching of students with special educational needs at mathematics lessons. These technologies in combination with traditional forms of work are very promising in terms of the development of communication skills, which makes the learning process interesting, creative and more effective.

Key words: SMART panel, teaching methods, students with special educational need (hearing impairment, decreased visual perception).

В настоящее время, меняются цели и задачи в современном образовательном пространстве, акцент перенесен с «усвоения знаний» на формирование «компетентности». При обучении детей с нарушениями слуха и детей со сниженным зрительным восприятием следует учитывать особенности психофизических, слухоречевых и познавательных возможностей и индивидуальных особенностей детей данной категории.

Основные принципы обучения математике обучающихся с ООП: индивидуальный подход, наглядность, коммуникативность. Для этого необходимо внедрение в учебный процесс форм, методов, средств, которые опираются на образное мышление, способствуют дальнейшему повышению уровня математической подготовки, развитию логического мышления и активной речи, организационных умений и навыков самостоятельной работы[1].

Для реализации успешного усвоения математики классы оснащаются следующим оборудованием:

- 1) стационарное звукоусиливающее оборудование для обеспечения фронтальной учебной деятельности, экран произношения;
- 2) мультимедийный компьютерный класс; класс оснащённый SMART панелью
- 3) индивидуальные слуховые аппараты;
- 4) принтер Брайля;
- 5) азбука – колодка разборная по Брайлю
- 6) учебные пособия для всех обучающихся на учебный год.

Педагогический коллектив нашего комплекса постоянно совершенствует методы и формы работы с обучающимися с нарушениями слуха и со сниженным зрительным восприятием [2]. При этом учитываются варианты образовательных программ, социального заказа общества. Современный урок математики должен быть ориентирован на решение комплекса важнейших образовательных задач, а именно: усвоение обучающимися с ООП основ фундаментальных математических знаний, формирование умений применять научные знания для анализа наблюдаемых процессов, развитие образного и аналитического мышления. Это требует от педагога использования инструментария, соответствующего уровню развития современных технологий передачи информации.

Научно обосновано, что человек запоминает 20 % услышанного и 30 % увиденного, и более 50 % того, что он видит и слышит одновременно. Таким образом, облегчение процесса восприятия и запоминания информации с помощью ярких образов – это основа эффективного использования технологии SMART. Практика показала, что лучше всего обучающийся с ООП запоминает материал, когда сам увидит, запишет, нарисует. Поэтому с целью повышения качества образования, развития функциональной грамотности обучающихся с ООП на уроках математики используется интерактивная SMART панель, которая способствует визуальному способу восприятия информации нового поколения школьников.

Использование SMART панели на уроках математики открывает для учителя широкие возможности по совершенствованию образовательного процесса, позволяет ему выдвинуть на первый план такие виды деятельности, как исследовательскую, аналитическую, продуктивную деятельность [3]. Применение SMART панели способствует осуществлению индивидуализации обучения в школе, активизации деятельности учителя и обучающихся с ООП на уроке, развивает интерес к предмету и творческие способности.

Например, во время знакомства с таблицей умножения обучающимся предлагаются тренажеры. Во время знакомства с задачами на встречное движение перед детьми появилась картинка с изображением различного транспорта, который движется навстречу друг – другу. Обучающиеся наглядно представляют эту задачу, что облегчает ее решение.

SMART панель можно применять на всех этапах урока с различными возможностями программного обеспечения:

- при объяснении и закреплении нового материала;
- при повторении и проверке усвоения новых знаний;

- в ходе проверки домашнего задания;
- при осуществлении промежуточного и итогового контроля.

Упражнения представлены в разных формах:

- викторины с открытым ответом, с выбором ответа;
- задания на сопоставление;
- задания на составление и заполнения таблиц;
- кроссворды;
- аудио, видео контент.

Все задания сопровождаются картинками и анимацией для наглядности, в случае выбранного неправильного ответа, указывается ошибка, можно попробовать выбрать ответ еще раз. Ребятам нравится этот вид работы. Это увлекательно и очень легко, становится интересно учиться. Есть возможность работать всем вместе [4]. На SMART панели можно делать записи специальным стилусом или даже пальцем, а также выполнять всевозможные рисунки, то есть ребята взаимодействуют с панелью физически.

Обучающиеся среднего и старшего звена могут заполнять таблицы, строить графики и диаграммы, находить точки пересечения графиков функций.

Ребята быстро привыкают к SMART панели. Благодаря появлению SMART панели, возникают новые возможности для самовыражения детей с нарушениями слуха и сниженным зрительным восприятием [5]. В ходе применения технологии SMART, используются различные стили обучения: визуальные, слуховые. Обучающиеся с нарушением зрения могут наблюдать большие цветные изображения и диаграммы, которые можно как угодно передвигать. Обучающиеся со сниженным зрительным

восприятием могут, прикасаясь к поверхности, составлять из букв слова, считать на экране предметы, сортировать картинки.

Выполняя задания, обучающиеся со сниженным зрительным восприятием развивают зрительное внимание, память, логику. Им хорошо видны крупные изображения, а надписи читаются легче.

Возможности SMART, применяемы на уроке в специальном комплексе:

- функция перемещения;
- работа с «волшебным пером»;
- работа с изображениями,
- наличие коллекции изображений,
- затемнение экрана, интерактивные фрагменты.

Эффективное использование SMART панели на уроках математики позволяет быстровоспроизводить графики функций, производить их различные преобразования: сжатие, растяжение, параллельный перенос, что способствует качественному усвоению материала о функциях [6]. Происходит развитие логического мышления при выполнении заданий на соответствие. Учитель, управляя инструментами в SMART панели, располагает широкими возможностями по оказанию индивидуальной помощи обучающимся с ООП, так как весь материал уже есть на панели экрана.

Основные преимущества использования SMART панели для учителя: учитель всегда находится в центре внимания, поддерживает вербальный и зрительный контакт классом, учитель и ученик работают как партнеры, ученик учится разрешать проблемные ситуации и работать с разными источниками информации.

Таким образом, применение SMART панели в учебном процессе оказывает положительное влияние на процесс обучения, уровень восприятия и усвоения обучающимися учебного материала на уроках математики [7]. Повышается мотивация и увлеченность учебным процессом. SMART панель помогает расширить

учителю возможность использование электронных средств обучения, так как передача информации ученикам осуществляется быстрее, чем при использовании стандартных технических средств.

Потребность в постоянном повышении профессиональной компетентности учителей, стимулирование применения современных методик и технологий образовательного процесса, раскрытие творческого потенциала учителя, создание благоприятного творческого климата в ученическом коллективе.

Задачу совершенствования профессионального мастерства учителей школы решаем через овладение инновационными стратегиями обучения и воспитания, внедряемыми в современный урок, которые в свою очередь обеспечивают формирование функциональной грамотности у учащихся с ООП [8].

Smart технология уникальный инструмент позволяющий детям с ООП чувствовать себя полноценными участниками общества, развиваться и стать полезными обществу. Оптимальное использование инновационных методов и приемов в педагогической деятельности – один из самых важных шагов педагогической общественности в реализации программы «Цифровой Казахстан».

Внедрение таких современных технологий в образовательный процесс является результативным. Оптимальное использование инновационных методов и приемов в педагогической деятельности – один из самых важных шагов педагогической общественности в реализации программы по подготовки квалифицированных кадров в условиях нового Казахстана.

Список литературы:

1. Басова А.Г., Егоров С.Ф. История сурдопедагогики: Учебное пособие для студентов дефектологического факультета педагогических институтов – М.: Просвещение, 1984 –169 с.
2. Быкова Л.М. Развитие связной речи глухих учащихся начальных классов: Книга для учителя М.: Просвещение, 1989. – 143 с
3. Виленкин Н. Я., Жохов А. С. Математика – 5б класс. Учебное пособие – М.: Просвещение, 2017 – 159 с.
4. Витухина И.А. Использование наглядности на уроках алгебры в вечерней школе для глухих : Учебно-методическое пособие. НИИ дефектологии АПН – Ленинград : ЛВЦ ВОГ, 1988. – 44 с.
5. Витухина И.А. Реализация принципа наглядности при изучении математики в школе для глухих детей / Дефектология. – 1988. – № 1.
6. Коваленков В.Г. Дидактические игры на уроках математики. – М., 1990.
7. Выготский Л.С. Воображение и творчество в детском возрасте. – М.,
8. Розанова Т.В. Развитие математического мышления глухих школьников //Дефектология. – 1977. – № 3.

УДК 376.352

ИНТЕГРАЦИЯ УРОЧНОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ И РАБОТЫ С РОДИТЕЛЯМИ, КАК ОДИН ИЗ АСПЕКТОВ КАЧЕСТВА ЗНАНИЙ ПРИ ДИСТАНЦИОННОМ ОБРАЗОВАНИИ

Таряшинова Екатерина Викторовна

магистр педагогических наук, учитель начальных классов
КГУ «Школа-гимназия №18

отдела образования города Костаная»

Управления образования акимата Костанайской области,
г.Костанай, Казахстан

E-mail: taryashinova.ekaterina@mail.ru

Цебер Леана Евгеньевна

магистр педагогических наук, учитель начальных классов
КГУ «Школа-гимназия №18

отдела образования города Костаная»

Управления образования акимата Костанайской области,
г.Костанай, Казахстан

E-mail: taryashinova.ekaterina@mail.ru

Аннотация

Автор статьи рассмотрел необходимость и важность индивидуальной работы с родителями в период дистанционного обучения для сохранения качества обучения. Были изучены принципы и методы работы при online обучении. В заключении работы автор представил алгоритм работы при дистанционном обучении, которые можно использовать в различных организациях и учреждениях.

Ключевые слова: дистанционное обучение, взаимодействие, принципы, сотрудничество, индивидуальный подход, поддержка.

Аннотация

Мақала авторы білім сапасын сақтау үшін қашықтықтан оқыту кезеңінде ата - аналармен жеке жұмыс жасаудың қажеттілігі мен маңыздылығын қарастырды. Онлайн - тренингте жұмыс істеу принциптері мен әдістері зерттелді. Жұмыстың соңында автор қашықтықтан оқытудағы жұмыс алгоритмін ұсынды, оны әр түрлі ұйымдар мен мекемелерде қолдануға болады.

Негізгі сөздер: қашықтықтан оқыту, өзара әрекет, принциптер, ынтымақтастық, жеке тәсіл, қолдау.

Resume

The author of the article considered the necessity and importance of individual work with parents during the period of distance learning to maintain the quality of education. The principles and methods of work in online training were studied. At the end of the work, the author presented an algorithm of work in distance learning, which can be used in various organizations and institutions.

Key words: distance learning, interaction, principles, cooperation, individual approach, support.

Воспитывает всё: люди, вещи, явления, но прежде всего и дольше всего - люди. Из них на первом месте родители и педагоги.

Макаренко А. С.

Работа с семьёй – это кропотливый труд. Нужно учитывать современный подход в работе с семьёй.

За последний год формат дистанционного обучения уже стал для нас привычным. Все это время и учителя, и родители интуитивно пытались определить, что в дистанционном обучении работает, а что – нет. И теперь они могут эффективнее учить детей и оказывать им поддержку во время учебы в период пандемии.

[4]

Во время дистанционного обучения на плечи родителей ложится дополнительная ответственность за успеваемость детей. И родителям в такой ситуации требуется поддержка не меньше, чем детям. Даже профессиональным педагогам сложно обучать дома своих детей, не говоря уже о тех родителях, у которых нет профессиональной подготовки.

Возможно, дети не так часто говорят о пандемии, дистанционном обучении или жалуются на социальную дистанцию, но они это чувствуют. Родители и учителя должны поддерживать детей и всегда помнить о том, что от этого зависит успех обучения.

Основными задачами взаимодействия с родителями является:

- установить партнёрские отношения с семьёй каждого ученика;
- объединить усилия для развития и воспитания детей;
- создать атмосферу взаимодействия, общности интересов, эмоциональной взаимоподдержки.[1]

Принципами взаимодействия с родителями являются:

Доброжелательный стиль общения педагогов с родителями.

Позитивный настрой на общение является тем самым прочным фундаментом, на котором строится вся работа педагогов группы с родителями. В общении учителя с родителями неуместны категоричность, требовательный тон.

Индивидуальный подход.

Необходим не только в работе с детьми, но и в работе с родителями. Учитель, общаясь с родителями, должен чувствовать ситуацию, настроение мамы или папы. Здесь и пригодится человеческое и педагогическое умение педагога успокоить родителя, посочувствовать и вместе подумать, как помочь ребенку в той или иной ситуации.

Сотрудничество, а не наставничество.

Современные мамы и папы в большинстве своем люди грамотные, осведомленные и, конечно, хорошо знающие, как им надо воспитывать своих собственных детей. Поэтому позиция наставления и простой пропаганды педагогических знаний, сегодня, вряд ли, принесет положительные результаты. Гораздо эффективнее будут создание атмосферы взаимопомощи и поддержки семьи в сложных педагогических ситуациях, демонстрация заинтересованности школы разобраться в проблемах семьи и искреннее желание помочь.

Динамичность.

Школа сегодня должна находиться в режиме развития, а не функционирования, представлять собой мобильную систему, быстро реагировать на изменения социального состава родителей, их образовательные потребности и воспитательные запросы. В зависимости от этого должны меняться формы и направления работы школы с семьей. [3]

При дистанционном обучении я выработала следующий алгоритм работы с обучающимися и их родителями:

1) Ссылка на урок на платформу ZOOM.

Ссылку отправляю накануне вечером в родительский чат, где отображена небольшая информация: дата, время, расписание уроков.

Если кто-то из обучающихся не может присутствовать на уроке по субъективным причинам, то родители информируют классного руководителя.

Время проведения занятий, было заранее оговорено и согласовано с родителями в начале учебного года. Каждый день занятия начинаются в синхронном формате в 12.00час.

Родители были информированы о том, что для безопасного обучения, при подключении на урок, у учащихся НИК должен быть подписан соответственно его фамилии и имени. Каждая ссылка закрытая.

2) На урок ученики подключаются за пять минут до начала урока, т.к. время ограничено в ZOOM.

3) Время работы составляет 20 минут.

4) Во время урока применяем чаты: доступные открытые сообщения и закрытые сообщения.

Если у кого-то из детей неполадки со звуком, то они отправляют ответы в чат.

Если проходит индивидуальная работа и необходимо проверить ответы обучающихся, то применяем индивидуальные чаты.

Во время работы, если учащийся выполнил задание, то он включает знак «Ладонь». Тем самым помогает мне сориентироваться, кто из учеников справился с заданием. [5]

Адаптация краткосрочного планирования для различных уровней способностей и потребностей обучающихся является важным аспектом образовательного процесса. Этот процесс позволяет обеспечить максимальную эффективность обучения и удовлетворение индивидуальных образовательных потребностей каждого обучающегося.

Считаю действенным методом привлечение родителей к обсуждению индивидуальных потребностей и специфики обучения своего ребенка. Интеграция такого взаимодействия, при дистанционном обучении, поможет создать сильное партнерство между учителем и родителями, обеспечивая таким образом более эффективное обучение и повышение качества знаний обучающихся.

Считаю эффективным применения дифференцированных заданий. Реализация разнообразных уровней задач с разной степенью сложности. Предоставление обучающимся возможности выбора задач в соответствии с их интересами и учётом индивидуальных особенностей обучающихся. [2] Постоянная поддержка обучающихся в выполнении более сложных задач с помощью инструкций, ресурсов и дополнительных материалов.

В моём классе обучаются дети с разным уровнем мотивации и познавательной деятельности, поэтому задания будут носить дифференцированный характер, чтобы удовлетворить потребности всех обучающихся. В классе есть обучающийся, который имеет трудности в обучении, а именно обучающийся с ослабленным зрением.

Обучающемуся с ослабленным зрением в течении всего занятия оказывается поддержка. На демонстрационном экране транслируется информация с крупным шрифтом: алгоритм, карточка, схема.

Вывод:

Интеграция урочной деятельности, сотрудничество с родителями и инклюзивные подходы в дистанционном образовании являются ключевыми компонентами обеспечения равных возможностей для всех учащихся. Создание взаимосвязанного образовательного пространства способствует успешному внедрению инклюзивных практик и повышению качества образования в целом. [2]

Список литературы:

1. ИМП на 2021-2022 учебный год. Редакция от 14.07.2021
2. ГОСО Приказ Министра образования и науки Республики Казахстан от 31 октября 2018 года № 604 «Об утверждении государственных общеобязательных стандарта начального уровня образования» (с изменениями от 28.08.2020 года №372)
3. Пугачев, А. С. Дистанционное обучение – способ получения образования / А. С. Пугачев. – Текст : непосредственный // Молодой ученый. – 2012. – № 8 (43). – С. 367-369. – URL: <https://moluch.ru/archive/43/5242/> (дата обращения: 23.08.2021).

4. Ковальчук С.П. Дистанционное обучение. – М., 2005. – 156 с.

5. Усков В.Л. Информационные технологии в образовании. – М., 2008. – 184 с.

УДК 711.7

PROBLEMS OF FORMING TOLERANT RELATIONSHIPS OF PUPILS AT PRIMARY SCHOOL WITHIN INCLUSIVE EDUCATION

Тасова Каламкас Жаксыбековна,
педагог-исследователь, учитель английского языка
КГУ «Общеобразовательная школа №17 отдела
образования города Костаная» Управления образования
акимата Костанайской области, Казахстан
E-mail: scorpio_64@mail.ru

Аннотация

В статье рассматриваются проблема вовлечения людей с ограниченными возможностями в жизнь общества, проблема их адаптации, социализации. Развитие толерантного отношения детей к детям с ограниченными способностями в начальной школе.

Ключевые слова: инклюзивное образование, толерантность, взаимоотношения, адаптация, дети с ограниченными возможностями, начальная школа, взаимодействие.

Аңдатпа

Мақалада мүгедектерді қоғам өміріне тарту мәселесі, оларды бейімдеу және әлеуметтену мәселесі қарастырылған. Бастауыш сыныпта мүмкіндігі шектеулі балаларға қатысты балалардың толерантты көзқарасын дамыту.

Түйінді сөздер: инклюзивті білім беру, толеранттылық, қарым-қатынас, бейімделу, мүмкіндігі шектеулі балалар, бастауыш мектеп, өзара әрекеттестік.

Abstract

The article discusses the problem of involving people with disabilities in the life of society, the problem of their adaptation and socialization. Development of a tolerant attitude of children towards children with disabilities in primary school.

Key words: inclusive education, tolerance, relationships, adaptation, children with limited capabilities, primary school, interaction.

Over the past two decades, the problem of tolerance has become widely covered both in the social media and at the educational level. This trend is associated with a decrease in the level of tolerance towards people rigidity in relationships, inability to tactfully and competently express one's position [1]. However, there is an expression "The highest level of a person's education is his tolerance." Of course, one can argue with this, but one should not deny the importance of this quality. The problem of developing tolerance is one of the global problems of the 21st century. An important factor in global admission of the need to study this problem, 28 years ago, became the Declaration of Principles of Tolerance [2].

Modern society is characterized by an intensive process of interaction between different people, ethnic groups, and cultures, affecting all segments of the population. Currently, society is faced with the acute problem of involving people with disabilities in society, the problem of their adaptation, socialization and development within society and for its benefit [3]. Our country has repeatedly made and continues to take attempts to solve the problem of socialization of children with limited capabilities. Currently, to resolve this issue inclusive education was introduced. Inclusive education refers to the education of

children with disabilities in private and state schools. There is a great need and importance for the formation of social tolerance among all subjects of the educational process in the context of implementing inclusive education in primary school.

According to the dictionary of S.I. Ozhegov [4], “tolerance” means respect, acceptance and proper understanding of the rich diversity of cultures of the world, forms of self-expression and ways of manifesting human individuality; acceptance of people’s natural differentiation in appearance, attitude, speech, behavior and values and have the right to live in peace and maintain their individuality. Tolerance also requires giving every person the right to develop in any sphere of life without any discrimination. Tolerance as a principle of interaction in the “person-person”, “person-state” system is enshrined in the fundamental international documents on human rights. Intolerance is rejection of another person, unwillingness to coexist with other people; it manifests itself through destructive, conflictual and aggressive behavior. One of the key principles of protecting children's rights is the principle of non-discrimination, enshrined in the Convention on the Rights of the Child. The Convention on the Rights of Persons with Disabilities enshrines the principles of social inclusion - non-discrimination, respect for the characteristics of persons with disabilities, full and effective inclusion of them in society. It is worth noting that in international law, a disabled person is considered as a person with a special individuality, who is focused on active socialization and integration into society [5]. Therefore, the state is faced with the task of eliminating barriers preventing the social development of people with disabilities on an equal basis with others. The key principles of the National Strategy for Action for Children are: protection of the rights of every child and their maximum implementation potential. Particular attention is paid to vulnerable categories of children. Legal regulation of relations in the field of education is based on the principles of admission the priority of education, ensuring the right of every person to education, and the inadmissibility of discrimination in the field of education. At the legislative level, a definition of inclusive education was given: “... ensuring equal access to education for all students, taking into account the diversity of special educational needs and individual capabilities.” Inclusive education is the one that is accessible to everyone, despite existing characteristics; it provides an opportunity of being included in the general process of training and education. All this allows a growing person to become an equal member of society in the future and reduces the risks of his social exclusion. Inclusive learning involves active joint participation in the educational process of all children, respecting their interests.

Raising a tolerant personality is a complex process that is conducted by the social environment surrounding the child, society, family with their views and attitudes of its members towards other people and society as a whole.

It is necessary for every person from an early age to be taught a moral attitude towards everyone around him, regardless of the reason that distinguishes one person from another. Formation of a tolerant personality at all age stages has equal significance. At primary school age, the foundation of moral behavior is laid, moral principles are learned, norms and rules of behavior, the social orientation of the individual begin to take shape, the development of the emotional-volitional sphere begins taking part. In the tasks of spiritual and moral development and education of students at the level of primary general education, the need to develop tolerance as one of the components of the development of students’ social culture is pointed out as necessary [6].

The pedagogical task plays a huge role in the development of social tolerance of the individual; with the help of this task, the development of communicative culture as a basis for accepting the diversity of society and finding ways of effective interaction of students with representatives of various social groups takes place.

The main problem of developing social tolerance in the education of children with special educational needs is the lack of readiness of parents to educate their children together with disabled ones. Parents are the first and main educators of children in mastering experience.

The personal example of parents and relatives is of great importance for tolerant behavior. First of all, the atmosphere of family relationships, the style of interaction between parents, relatives, and children significantly influence the formation of tolerance in a child. Family can and should help school in many ways in developing social tolerance of a child.

It should be noted, that there is a problem of insufficient level of professional competence of teachers, which affects the development of moral qualities in younger schoolchildren. Teachers need specialized comprehensive assistance from specialists in the field of correctional education, pedagogy, special and educational psychology, which will provide understanding and implementation of approaches to individualizing the education of children with special educational needs. In resolving this issue, a significant role belongs to the heads of educational institutions, methodologists, teachers, parents. A tolerant space is gradually emerging. In modern primary schools, in the conditions of inclusive education, there is a lack of special methods, techniques and forms of work [5]. With the transition to new educational requirements, in order to organize the education and upbringing of children with disabilities, it is necessary to correctly and accurately select teaching methods, and also select various methods for the formation of social tolerance in primary school age.

To identify relationships between students, I use the project method in my work. The initial stage of work on the project - introduction and discussion of the topic is offered in a regular lesson, at the same time basic vocabulary and grammar are given, children master simple sentences.

Practical work on the project begins at the stage of «Reinforcing the material» and «Repetition» and becomes a harmonious part of the unified learning process.

One of the main features of project activity, in our opinion, is the focus on achieving a specific practical goal - a visual representation of the result, be it a drawing, application or essay. In teaching English, the project method provides students with the opportunity to use the language in situations of real everyday life, which undoubtedly contributes to better assimilation and consolidation of knowledge of a foreign language and the establishment of good neighborly relations between children.

For example, the educational complex for the third year of study offers the topic "Food." The topic is very close to schoolchildren, the guys are happy to talk about their taste preferences, and enthusiastically accept the offer to draw or make an applique of their favorite dish, or create a menu for a cafe. This is how the topic of creative work is discussed unobtrusively, and ultimately the general theme of the project is formulated.

The children enthusiastically begin to work on the project, which we called "It's Delicious!" The schoolchildren, with the participation of the teacher, discuss the content and nature of the project, its goals.

It should be noted that not all students immediately and easily get involved in working on the project. You cannot offer a task that one or another student cannot complete. Tasks must correspond to the individual level at which each project participant is located. It is necessary to help everyone decide on a specific topic, advise what to pay attention to and how to present their results.

This is where the main work of an English teacher with his students takes place, intermediate results are discussed, and errors in the use of language units are corrected. The children's fear of the English language disappears, they better assimilate its logical system. Work of this kind provides many opportunities to apply the studied grammatical

phenomena and structures. Undoubtedly, the grammatical units of the English language practiced in such a situation are more reliably fixed in the student's memory.

Children with special needs at our school participate in all activities very actively and with enthusiasm. And as a result, no one is left unattended, and they receive sweet prizes for participation. Everyone enjoys the incentive!

The problem of tolerant consciousness and culture of relations directly depends on the problem of preventing intolerance in society, since these two problems are closely interrelated. One can't start working on a tolerant culture relationship without affecting the prevention and diagnosis of intolerance in society. To do this, it is necessary to engage not only in professional development, psychological and pedagogical competence of teachers, but also to work on the psychological barrier of parents.

Therefore, the activities of an educational organization should be aimed at creating special conditions for the training and education of persons with disabilities, at ensuring mutual understanding between teachers, disabled pupils and their healthy peers. Thus, a tolerant space must be created in an educational organization, which means: "...the unity of all subjects of educational process, forms of organization of their relationships, built on principles of "pedagogy of tolerance" and being the leading component of pedagogical ethics and the basis of humanistic education [3]." Formation of tolerant space is based on humanistic, moral values and creates conditions for the development of personality with adequate self-esteem, actively exploring and transforming the world around us, open and free, with highly developed mechanisms of self-identification, expressing certain spiritual, cultural and historical values.

The main coordinator of the process of pedagogical interaction is the teacher, depending on personal potential, professional knowledge and skills, whose beliefs determine the effectiveness, productivity of communication and joint activities. Tact and patience act as key qualities of a teacher in implementing the model of inclusive education. Tact presupposes the teacher's ability to foresee all the objective consequences of actions and actions and their subjective perception by students, colleagues, and parents. The ability to organize one's actions so as not to put anyone in danger an awkward situation,

not to hurt a person's self-esteem, the ability to foresee the emotional consequences of one's own actions. The main thing for a teacher is to listen to students, their parents, to give an opportunity to express themselves fully on problem, remove negative emotions and direct the conversation towards constructive channel to obtain complete information and generate motivation for joint activities. The ethical components of patience help to establish strong contact with children, which, in turn, leads to achieving a positive result. To be tolerant in a teaching environment means to be sensitive and attentive, friendly towards everyone around a person.

Therefore, the understanding of tolerance must be supplemented with such a feature as «overcoming indifference, indifference to the «other», without reducing it to the need to overcome feelings of obvious rejection». Several types of tolerant interaction can be distinguished: dialogue, cooperation, guardianship.

In dialogue, individuality is revealed, the uniqueness of another person is comprehended. The structure of dialogue interaction is dominated by emotional and cognitive components, the ability to accept the interlocutor as he is, the absence of stereotyping in the perception of others, and flexibility of thinking are formed. Cooperation can be characterized by the following features: contact, goodwill, lack of anxiety, patience, trust, social activity. Guardianship implies care, and this care does not degrade the dignity of the person under guardianship. This type of interaction is possible only when both sides accept each other and are tolerant of each other relate. This level of tolerant relationships is characterized by the following features: emotional stability, high level of empathy, social activity, and the ability to help. So tolerance acts as a condition and tool for the implementation of ethical principles of inclusive education. Today, quality education is profitable for society as a whole, because providing the country with highly qualified specialists entails an increase in labor productivity, the introduction of new technologies, and reaching the forefront of development.

Список литературы:

1. Шкуренко Н. Особенности взаимодействия с семьей при построении образовательного процесса в учреждении, реализующим инклюзивную практику. -Наука, 2020, т.1, №8 ,55-57с.
2. Декларация принципов толерантности, утвержденная резолюцией 5.61 Генеральной конференции ЮНЕСКО, 1995.
3. Кривцанова К. Зачем воспитывать в юных казахстанцах толерантность, объяснил профессор. – NUR.KZ, 1995.
4. Ожегов С. Большой толковый словарь, 1987.
5. Борякова Н. Всероссийская научно-практическая конференция с международным участием «Образование, инновации, исследования как ресурс развития сообщества» в Особенности формирования совместной игровой деятельности у дошкольников с задержкой психического развития, 2023.
6. Андриянова Е. Инклюзивное образование: характеристика, сущность, проблемы, Вестник Новгородского государственного университета, 2022.

УДК376.1

ОРГАНИЗАЦИЯ ПРОЕКТНОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ ОБУЧАЮЩИХСЯ В УСЛОВИЯХ ИНКЛЮЗИВНОГО ОБРАЗОВАНИЯ

Третьяк Светлана Васильевна
заместитель директора по учебной работе,
учитель биологии
КГУ «Общеобразовательная школа №7 отдела
образования города Костаная» Управления
образования акимата Костанайской области,
г.Костанай, Казахстан
E-mail: svetlana_tre@mail.ru

Аннотация

В статье рассматриваются особенности обучения детей с ограниченными возможностями в общеобразовательных классах. Использование метода проекта для ребенка с инклюзией предоставляет возможность построить учебный процесс с учетом интересов ребенка и его способностей. Метод проектов в инклюзивном образовании определяется тем, что он ориентирован на самостоятельную деятельность учащихся, которая может осуществляться в индивидуальной, парной, групповой деятельности.

Ключевые слова: инклюзивное образование, особо образовательные потребности, образование, инновации.

Аңдапта

Мақалада мүмкіндігі шектеулі балаларды жалпы білім беретін сыныптарда оқытудың ерекшеліктері қарастырылған. Инклюзивті балаға жобалық әдісті қолдану баланың қызығушылықтары мен қабілеттерін ескере отырып, білім беру процесін құруға мүмкіндік береді. Инклюзивті білім берудегі жобалық әдіс оқушылардың жеке, жұптық, топтық іс-әрекеттерде жүзеге асырылуы мүмкін өзіндік іс-әрекетіне бағытталғандығымен анықталады.

Түйінді сөздер: инклюзивті білім беру, арнайы білім беру қажеттіліктері, білім беру, инновация

Annotation

The article discusses the features of teaching children with disabilities in general education classes. Using the project method for a child with inclusion provides an opportunity to build an educational process taking into account the child's interests and abilities. The project method in inclusive education is determined by the fact that it is focused on the independent activities of students, which can be carried out in individual, pair, and group activities.

Key words: inclusive education, special educational needs, education, innovation.

Дети с ограниченными возможностями здоровья – это дети, состояние здоровья которых препятствует освоению образовательных программ вне специальных условий обучения и воспитания. Группа школьников с особыми образовательными потребностями чрезвычайно неоднородна. Это определяется, прежде всего тем, что в нее входят дети с разными нарушениями развития: нарушение слуха, зрения, речи, опорно-двигательного аппарата, интеллекта, с выраженными расстройствами эмоционально-волевой сферы, с задержкой и комплексными нарушениями развития. Таким образом, самым главным приоритетом в работе с такими детьми является индивидуальный подход с учетом специфики психики и здоровья каждого ребенка. Особые образовательные потребности различаются у детей разных категорий, поскольку задаются спецификой нарушения психического развития и определяют особую логику построения учебного процесса, находят свое отражение в структуре и содержании образования.

Инклюзивное образование – это специально организованный образовательный процесс, обеспечивающий ребенку с ограниченными возможностями здоровья обучение в среде сверстников в общеобразовательном учреждении по стандартным программам с учетом его особых образовательных потребностей. Главное в

инклюзивном образовании ребенка с ограниченными возможностями – получение образовательного и социального опыта вместе со сверстниками. [1] Основной критерий эффективности инклюзивного образования является успешность социализации, введение в культуру, развитие социального опыта особенного ребенка наряду с освоением им академических знаний. Инклюзивное образование должно обеспечить равный доступ к образованию для всех обучающихся с учетом разнообразия особых образовательных потребностей и индивидуальных возможностей.[2]

Включение детей с особыми потребностями в массовые образовательные учреждения предусматривает специализированную коррекционную помощь и психологическую поддержку, задачами которых являются контроль за развитием ребенка, успешность его обучения, оказание помощи в решении проблем адаптации в среде здоровых сверстников. Инновационные педагогические технологии в образовании играют существенную роль и предполагают взаимосвязанную деятельность преподавателя с обучающимися. Главной целью инновационных технологий образования является подготовка человека к жизни в постоянно меняющемся мире. Сущность такого обучения состоит в ориентации учебного процесса на потенциальные возможности человека и их реализацию. В профессиональной деятельности применяются самые различные педагогические инновации. Одной из таких инноваций являются информационно-коммуникационные технологии. Внедрение информационно-коммуникационных технологий в образовательный процесс основан на дистанционных технологиях обучения. Использование цифровых образовательных ресурсов в работе с детьми-инвалидами и лицами с ограниченными возможностями здоровья, является необходимым условием работы на занятиях и в дистанционном режиме. Инновационные технологии являются способами и методами взаимодействия преподавателей и учащихся, обеспечивающие эффективное достижение результата педагогической деятельности

При выборе тех или иных методов обучения необходимо, прежде всего, стремиться к продуктивному результату. При этом от учащихся требуется не только понять, запомнить и воспроизвести полученные знания, но и уметь ими оперировать, применять их в практической деятельности, развивать, ведь степень продуктивности обучения во многом зависит от уровня активности учебно-познавательной деятельности учащегося. Если необходимо не только понять и запомнить, но и практически овладеть знаниями, то естественно, что познавательная деятельность учащегося не может сводиться только к слушанию, восприятию и фиксации учебного материала. Вновь полученные знания он пробует тут же мысленно применить. И чем активнее протекает этот мыслительный и практический учебно-познавательный процесс, тем продуктивнее его результат. У учащегося начинают более устойчиво формироваться новые убеждения и, конечно же, пополняется профессиональный багаж. Вот почему активизация учебно-познавательной деятельности в учебном процессе имеет столь важное значение.[3]

На сегодняшний день одной из актуальных проблем является реализация инклюзивного подхода в воспитании и обучении детей с ограниченными возможностями здоровья.

Согласно современному подходу к образованию и социо–культурной политике в целом, право на образование принадлежит всем детям, включая детей – инвалидов независимо от причин инвалидности. Одним из процессов развития общего образования является инклюзивное образование, которое подразумевает доступность образования для всех, приспособление образования к различным нуждам всех детей, что обеспечивает доступность образования детей с ограниченными возможностями здоровья.

Использование метода проекта для ребенка с инклюзией предоставляет учителю возможность построить учебный процесс с учетом интересов ребенка, его способностей. Метод проектов в обучении помогает реализации актуального требования инклюзивного образования – включения родителей в учебный процесс. В этой связи в качестве специфической особенности метода проектов с инклюзией становится организация работы с родителями. В линии связи ученик – учитель – родитель – учебный материал проект может стать путем индивидуализации темпов и уровня изучения школьной программы. А защита проектов не только итог самостоятельного погружения в проблему, но и праздник преодоления трудностей. [4]

Актуальность метод проектов в инклюзивном образовании определяется тем, что он ориентирован на самостоятельную деятельность учащихся, которая может осуществляться в индивидуальной, парной, групповой деятельности. Метод может быть использован не только в организации внеучебной работы по предмету, но в качестве метода урочной деятельности. В основе метода проектов лежит развитие познавательных навыков учащихся, умений самостоятельно конструировать свои знания, умений ориентироваться в информационном пространстве, развитие критического мышления. Организация проектной деятельности в ходе урока имеет свои специфические особенности, например использование системы опережающих заданий, уровень сложности которых соответствует уровню возможности самих учащихся. Благодаря опережающим заданиям можно осуществление межпредметных связей и проведение интегрированного урока, содержание которого объединит два школьных предмета в одно единое целое, помогая учащимся постигнуть единство и взаимосвязь знаний в силу единства и целостности мира. [3] Особенность инклюзивного класса вносит определенные изменения в технологию использования метода проектов в обучении. В первую очередь этнологию метода, это касается оценки проекта. Основное предназначение метода проектов – предоставление детям возможности самостоятельного приобретения знаний при решении практических задач или проблем, требующих интеграции знаний из различных областей. Как следствие, проектная деятельность даёт возможность воспитывать «деятеля», а не исполнителя, развивать волевые качества личности, навыки партнёрского взаимодействия. Исследовательская деятельность вызывает огромный интерес у детей, позволяет им самим найти ответы на вопросы. На сегодняшний день одной из актуальных проблем является социализация детей с нарушениями в развитии. Проектная деятельность не заменяет традиционную систему, а органично дополняет, расширяет ее. Метод проектирования эффективен в развитии детей с особенностями в развитии. Он даёт ребенку возможность экспериментировать, синтезировать полученные знания, развивать творческие способности и коммуникативные навыки, что позволяет ему успешно адаптироваться в окружающем социуме. Проектное обучение создает условия для творческой самореализации учащихся. Педагог, который последовательно применяет этот метод готовит ребенка к решению иных жизненных задач. От ребенка требуется умение координировать свои усилия с усилиями других. Чтобы добиться успеха, ему приходится добывать необходимые знания и с их помощью проделывать конкретную работу.

Список литературы:

1. Педагогический энциклопедический словарь. - М.: Научное издательство БРЭ, 2003, - 526 с
2. Костенкова, Ю. А. Дети с задержкой психического развития: особенности речи, письма, чтения / Ю. А. Костенкова, Р. Д. Триггер, С. Г. Шевченко. – М.: Школьная Пресса, 2004. – 64 с.
3. Кудрина, С. В. Средства активизации учебной деятельности школьников с интеллектуальным недоразвитием: автореф. дис. канд. пед. наук / Светлана Владимировна Кудрина. – СПб., 2000. – 20 с.

4. Сериков, В. В. Обучение как вид педагогической деятельности : учеб. пособие / В. В. Сериков / под ред. В. А. Слостенина, И. А. Колесниковой. – М.: Академия. – 2008. - 256 с.

УДК 376.3

ВНЕДРЕНИЕ НЕТРАДИЦИОННЫХ ТЕХНОЛОГИЙ ОБУЧЕНИЯ ДЕТЕЙ С ОСОБЫМИ ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫМИ ПОТРЕБНОСТЯМИ ЧЕРЕЗ ПРОЕКТНУЮ ДЕЯТЕЛЬНОСТЬ: ОПЫТ

Троценко Татьяна Александровна

учитель-логопед

КГУ «Общеобразовательная школа № 22

отдела образования города Костаная»

Управления образования акимата Костанайской области,

Казахстан

E-mail: tanya_1976kz@mail.ru

Аннотация

В последние годы значительно возросло количество детей, встречающихся с различными трудностями обучения в начальной школе. Одной из причин неуспеваемости являются различные нарушения речи. Условия инклюзивного пространства общеобразовательной школы требуют поиска наиболее эффективных путей организации коррекционно-образовательного процесса. В статье представлен опыт работы учителя - логопеда общеобразовательной школы по внедрению нетрадиционных логопедических технологий через проектную деятельность в условиях логопедического пункта.

Ключевые слова: инклюзивное образование, общеобразовательная школа, речевые нарушения, нетрадиционные логопедические технологии, проект.

Аңдатпа

Соңғы жылдары бастауыш мектепте әр түрлі қиындықтарға тап болған балалар саны өдеуір өсті. Сәтсіздіктің себептерінің бірі-сөйлеудің әртүрлі бұзылыстары. Жалпы білім беретін мектептің инклюзивті кеңістігінің шарттары түзету-білім беру процесін ұйымдастырудың ең тиімді жолдарын іздеуді талап етеді. Мақалада жалпы білім беретін мектептің логопед - мұғалімінің логопедиялық пункт жағдайында жобалау қызметі арқылы дәстүрлі емес логопедиялық технологияларды енгізу бойынша жұмыс тәжірибесі келтірілген.

Түйінді сөздер: инклюзивті білім беру, жалпы білім беретін мектеп, сөйлеу бұзылыстары, дәстүрлі емес логопедиялық технологиялар, жоба.

Annotation

In recent years, the number of children facing various learning difficulties in primary school has increased significantly. One of the reasons for academic failure is various speech disorders. The conditions of the inclusive space of a comprehensive school require the search for the most effective ways to organize the correctional and educational process. The article presents the experience of a speech therapist teacher at a secondary school in the implementation of non-traditional speech therapy technologies through project activities in a speech therapy center.

Key words: inclusive education, secondary school, speech disorders, non-traditional speech therapy technologies, project.

Система образования в современном Казахстане ориентирована на вхождение в мировое образовательное пространство, на социальный запрос, который сформировался в нашем обществе за период реформ.

В центре внимания дети с особыми образовательными потребностями. Социум отходит от разделения детей на «нормальных» и «ненормальных», поскольку между этими понятиями существуют весьма призрачные границы.

Особые образовательные потребности – это понятие, которое должно постепенно вытеснить из массового употребления такие термины, как «аномальное развитие», «нарушения развития», «отклонения в развитии». Оно не определяет

нормальность ребенка, а акцентирует внимание на том, что он не особо отличается от остальных членов общества, но имеет потребности в создании особых условий для его обучения.

Инклюзивное образование - обеспечение равного доступа к образованию для всех обучающихся с учетом разнообразия образовательных потребностей и индивидуальных возможностей.[1]

В последние годы значительно возросло количество детей, встречающихся с различными трудностями обучения в начальной школе. Одной из причин неуспеваемости является нарушения устной речи.

К шести годам, к поступлению в школу ребенок в норме должен овладеть всей структурой языка, то есть звуковой и смысловой стороной. Это значит, что ребенок говорит чисто, грамотно, различает звуки речи, обладает достаточным словарным запасом. Грамотная речь – показатель умственного развития ребенка. К сожалению, далеко не все дети, поступаая в школу, имеют правильную речь.

Речь является одной из важнейших психических функций человека. Речь - сложившаяся в процессе деятельности людей форма общения, опосредованная языком. [2]Речевое общение создает необходимые условия для развития различных форм деятельности. Хорошо развитая речь ребенка является важным условием успешного обучения его в школе. Нарушения речи могут отрицательно влиять на формирование личности ребенка, вызывать психические наслоения, специфические особенности эмоционально-волевой сферы, способствовать развитию отрицательных черт характера. Тяжелые нарушения речи влияют на умственное развитие, особенно на формирование высших уровней познавательной деятельности, что обусловлено тесной взаимосвязью с речью.

Необходимо помочь ребенку преодолеть нарушения речи. Использование нетрадиционных технологий в коррекционно-развивающей работе с детьми с особыми образовательными потребностями приобретает особую актуальность и значимость. Коррекция недостатков речи детей требует систематических занятий. Большинство детей, посещающих логопедические пункты, имеют проблемы в развитии восприятия, внимания, памяти, мыслительной деятельности, различную степень моторного недоразвития и сенсорных функций, пространственных представлений, особенности приема и переработки информации. У логопатов наблюдается снижение интереса к обучению, повышенная утомляемость. Чтобы заинтересовать их, сделать обучение осознанным, нужны нестандартные подходы. Процесс подачи материала на логопедических занятиях должен быть несколько другой.

Образование таких детей должно осуществляться с помощью специфических средств. В качестве специфических средств выступают нетрадиционные коррекционно-образовательные технологии, которые призваны сделать обучение таких детей доступным и гуманным.

Специфика нетрадиционных методов направлена на развитие ребенка и процесс его обучения, воспитания, коррекции имеющихся отклонений. Она включает в себя коррекционную работу, которая направлена на исправление либо ослабление имеющихся нарушений, и развивающую работу, которая направлена на раскрытие возможностей ребенка и достижение им оптимального уровня развития. Нетрадиционные технологии вызывают положительный эмоциональный отклик у детей, поддерживают познавательный интерес к деятельности, предупреждают переутомление, способствуют более активному включению в деятельность.

Условия инклюзивного пространства общеобразовательной школы подтолкнули на поиск наиболее эффективных путей организации коррекционно-образовательного процесса. Встал вопрос: как же решить эту задачи в условиях школьного логопунка? Как сделать, чтобы процесс внедрение нетрадиционных коррекционных

технологий в логопедической работе не происходил стихийно? Традиционные технологии не могут в полной мере обеспечить эффективность коррекционно-развивающей работы с детьми с речевыми нарушениями. Как сделать, чтобы коррекционно-логопедическая работа была более эффективной?

На помощь пришёл метод проектов. Использование проектной деятельности с целью внедрения нетрадиционных коррекционно-образовательных технологий обучения детей с нарушениями речи в условиях логопункта общеобразовательной школы стало успешным решением поставленной проблемы.

Был разработан и внедрен в практику школьного логопункта практико-ориентированный, партнерский проект «Нетрадиционные технологии обучения детей с нарушениями речи».

Участниками проекта стали дети с речевыми нарушениями, логопед, учителя младших классов, родители.

Определена цель проекта: осуществление коррекционно-логопедической работы с детьми с нарушениями речи с применением нетрадиционных технологий.

Задачи:

1. Изучить передовой педагогический опыт коррекционной работы по использованию нетрадиционных технологий в работе с детьми с речевыми нарушениями.
2. Подобрать наиболее подходящие, эффективные нетрадиционные технологии, которые подойдут для детей с речевыми нарушениями школьного логопункта.
3. Разработать план реализации проекта.
4. Использовать нетрадиционные технологии в коррекционно-развивающей работе с детьми с нарушениями речи.
5. Стимулировать учителей начальных классов использовать инновационные технологии на уроках.
6. Познакомить родителей с некоторыми инновационными технологиями, которые можно применять дома.

Реализация цели и задач проекта проходили в три этапа:

На первом подготовительном этапе осуществлялся теоритический анализ литературы, изучение методических разработок по использованию нетрадиционных логопедических технологий, подобраны нетрадиционные логопедические технологии для работы с детьми с речевыми нарушениями. Разработан план реализации проекта.

На втором основном этапе осуществлялась реализация плана проекта. В течении года систематически проводились логопедические занятия с использованием традиционных логопедических и нетрадиционных технологий:

1) Технологии коррекции звукопроизношения.

- Методики по развитию артикуляционных навыков.

Артикуляционная гимнастика- способствуют устранению дефектов звукопроизношения.

Разучивание чистоговорок и скороговорок. После того как логопед поставил тот или иной звук у ребёнка, необходимо автоматизировать этот звук, т.е. ввести произношение этого звука в повседневную речь ребёнка. Закрепляется произношение сначала в слогах, потом во фразах и предложениях и лишь потом в связной речи. Главное правило при проговаривании чистоговорок и скороговорок – это чёткость и правильность произношения, а не скорость.

- Методики по развитию физиологического и речевого дыхания.

Дыхательная гимнастика. Хорошо поставленное речевое дыхание обеспечивает ясную дикцию и чёткое произношение.

- Методики по развитию мелкой моторики и подготовки руки к письму.

Пальчиковая гимнастика. Главная цель пальчиковой гимнастики – стимулировать мозговую деятельность ребёнка посредством развития мелкой моторики рук, подготовка руки к письму, снятие усталости и напряжения при письме. [3]

- Методики по развитию речи.

Речевые игры. Важность речевых игр для развития детей трудно переоценить. Во время проведения таких игр решаются важные задачи: воспитание звуковой культуры речи, формирование грамматического строя речи, обогащение словарного запаса, развитие связной речи. Просто приносят радость и удовольствие.

2) Современные нетрадиционные логопедические технологии:

Кинезиологические упражнения. Это комплекс движений, позволяющих активизировать межполушарное взаимодействие. Кинезиологические упражнения повышают стрессоустойчивость, синхронизируют работу полушарий, улучшают мыслительную деятельность, мелкую и крупную моторику, способствуют улучшению памяти и внимания, облегчают процесс чтения и письма, формируют пространственные представления, снижают утомляемость, повышают способность к произвольному контролю. Любое нарушение развития в детском возрасте затрагивает также и двигательную сферу. Движение, как сложная, многослойная система, является, как бы «зеркалом» состояния ребенка с одной стороны и «окошком», через которое мы можем воздействовать на его развитие, - с другой. [4]

Су-джок терапия. С помощью шаров – «ежиков» можно массировать пальцы и ладони, что оказывает благотворное влияние на весь организм, а также на развитие мелкой моторики пальцев рук, тем самым, способствуя развитию речи. Массаж эластичным кольцом помогает стимулировать работу внутренних органов.

Мнемотехника. На каждое слово или маленькое словосочетание придумывается картинка - изображение; таким образом, весь текст зарисовывается схематично. Глядя на эти рисунки ребенок легко воспроизводит текстовую информацию.

3) Технологии коррекции письменной речи можно отнести методику формирования каллиграфических навыков. Приёмы обучения каллиграфическим навыкам письма: показ, анализ формы букв, списывание с готового образца, копировальный способ, воображаемое письмо, прием ошибочного написания.

Также на втором этапе реализации проекта разработаны серии консультаций для учителей начальных классов, памятки для родителей. Проведен круглый стол с участием родителей и учителей, открытое фронтальное логопедическое занятие для родителей.

На третьем заключительном этапе подведены итоги и оформлены результаты работы над проектом. Продуктом проекта стали методические рекомендации по использованию нетрадиционных логопедических технологий с детьми с нарушениями речи и сборник кинезиологических упражнений, обводилок для межполушарного взаимодействия зон мозга, подборка видео-мнемостихов, пальчиковых игр с предметами и без, дыхательных упражнений.

Проведена оценка эффективности работы над проектом в начале и в конце учебного года: обследование высших психических функций; изучение речевого развития детей по речевым картам, заполнение динамики и итогов коррекционной работы.

В конце работы над педагогическим проектом дети стали более активны в познавательном и речевом плане; снизилась утомляемость на занятиях и при выполнении заданий; значительно повысился уровень развития высших психических функций; организовано сотрудничество с учителями и родителями.

Таким образом, доказана эффективность применения нетрадиционных технологий обучения детей с речевыми нарушениями и эффективность реализуемого проекта.

Список литературы:

1. Амерханова С.А., Тогузбаева Н.М., Дунганова Д.Э., Мамбетова С.С. Словарь-справочник терминов инклюзивного и специального образования. – Бишкек, 2021. -36 с.
2. Поваляева М.А. Справочник логопеда. - Ростов н/д, 2002. -9 с.
3. Коноваленко В.В., Коноваленко С.В. Хлоп-топ-2:Нетрадиционные приемы коррекционной логопедической работы с детьми 6-12 лет.- М.: Издательство «ГНОМ и Д», 2004, -1 с.
4. Акименко В.М. Развивающие технологии в логопедии. Ростов н/д., 2011.-3 с.

ӘОЖ 376.1

**ИННОВАЦИЯЛЫҚ ТЕХНОЛОГИЯЛАР ЖӘНЕ АРНАЙЫ ӘДІСТЕМЕЛЕР
ИНКЛЮЗИВТІ БІЛІМ БЕРУ РЕСУРСЫ РЕТІНДЕ БІЛІМ БЕРУ**

Тыныштық Гүлсая Таңатқызы

Мектепке дейінгі білім беру ұйымының әдіскері,
КМҚК № 6 бөбекжай-бақшасы
Қостанай қ., Қазақстан
E-mail: Gul.kaz_99g@mail.ru

Аңдатпа

Инклюзивті білім беру - Жалпы білім беретін мектептерде ерекше қажеттіліктері бар балалардың оқу процесін сипаттау үшін қолданылатын термин. Инклюзивті білім беру барлық балаларға тең қарым-қатынасты қамтамасыз ететін, бірақ ерекше білім беру қажеттіліктері бар балаларға ерекше жағдай жасайтын балалардың кез-келген кемсітушілігін жоққа шығаратын идеологияға негізделген.

Түйінді сөздер: *инклюзия, мүмкіндігі шектеулі адамдар, инклюзивті білім беру, инклюзивті білім беру технологиялары.*

Аннотация

Инклюзивное образование – термин, используемый для описания процесса обучения детей с особыми потребностями в общеобразовательных школах. Основу инклюзивного образования положена идеология, которая исключает любую дискриминацию детей, которая обеспечивает равное отношение ко всем людям, но создает особые условия для детей, имеющих особые образовательные потребности.

Ключевые слова: *инклюзия, люди с ОВЗ, инклюзивное образование, технологии инклюзивного образования.*

Abstract

Inclusive education is a term used to describe the process of teaching children with special needs in general education schools. Inclusive education is based on an ideology that excludes any discrimination against children, which ensures equal treatment for all people, but creates special conditions for children with special educational needs.

Key words: *inclusion, people with disabilities, inclusive education, inclusive education technologies.*

Қазіргі уақытта ҚР Білім беру реформасы шеңберінде жалпы білім беретін мектептер жағдайында даму мүмкіндігі шектеулі балаларды оқытуға, тәрбиелеуге және әлеуметтендіруге инновациялық тәсілдерді іске асыру жүзеге асырылуда. Білім берудегі инклюзивті тәсілді қалыптастыру жолындағы маңызды кезең білім беру жүйесіне ерекше білім беру қажеттіліктері бар білім алушылардың білім беру және әлеуметтік интеграциясының моделі болып табылады.

Педагогикалық қызметте ұлы педагог В. А. Сухомлинскийдің сөздерін басшылыққа алу керек, ол « Әр баланың жан дүниесінде көрінбейтін жолдар бар. Егер сіз оларды шебер қолыңызбен ұстасаңыз, олар әдемі естіледі». Бірақ бұл жолдарды қалай таңдауға болады? Баланың қолдауын сезініп, өзіне сенуі үшін бұл жолдарды қалай табуға болады? Педагогикалық қызметтегі негізгі міндет-білім алушыларға болашақта өздерін табуға, тәуелсіз, өзіне сенімді адамдар болуға, оларды жоғары технологиялық бәсекеге қабілетті әлемде өмір сүруге, қоғамда табысты әлеуметтенуге және еңбек нарығында белсенді бейімделуге дайындау. [1]

Инклюзивті білім беру әртүрлі оқу қажеттіліктерін қанағаттандыру үшін икемді болатын оқыту тәсілін әзірлеуге тырысады. Инклюзивті білім берудің келесі принциптері бар:

- * Адамның құндылығы оның қабілеттері мен жетістіктеріне байланысты емес;
- * Әр адам сезінуге және ойлауға қабілетті;
- * Әр адам қарым-қатынас жасауға және тыңдауға құқылы;
- * Барлық адамдар бір-біріне мұқтаж;
- * Шынайы білім тек нақты қатынастар аясында жүзеге асырылуы мүмкін;
- * Барлық адамдар құрдастарының қолдауы мен достығына мұқтаж;
- * Барлық білім алушылар үшін прогреске жету мүмкін емес нәрселерден гөрі не істей алатындығында болуы мүмкін;
- * Әртүрлілік адам өмірінің барлық аспектілерін күшейтеді.
- * Әр баланың білім алуға негізгі құқығы бар және білімнің қолайлы деңгейін алуға және сақтауға мүмкіндігі болуы керек.
- * Әр баланың өзіндік ерекшеліктері, қызығушылықтары, қабілеттері мен оқу қажеттіліктері бар.
- * Осы ерекшеліктер мен қажеттіліктердің алуан түрлілігін ескере отырып, білім беру жүйелерін әзірлеу және білім беру бағдарламаларын орындау қажет. [2]

Инклюзивті білім берудің негізгі қағидасы – «Бала қолданыстағы жағдайлар мен нормаларға сәйкес келмейді, керісінше, бүкіл білім беру жүйесі белгілі бір баланың қажеттіліктері мен мүмкіндіктеріне бейімделеді». Артықшылықтарды кейбір арнайы топтар емес, барлық балалар алады, оқытудың жаңа тәсілдері жиі қолданылады, оқыту мен тәрбиелеудің өзгермелі білім беру формалары мен әдістері қолданылады. Инклюзивті білім беру технологиялары - бұл барлық балаларға сапалы қолжетімді білім беру үшін жағдай жасауға әкелетін технологиялар. Инклюзивті білім беру идеясы, егер ол мұғалімдердің санасын игерсе, олардың кәсіби ойлауының ажырамас бөлігі болған жағдайда ғана білім беру процесінде өз орнын алады. [3]

Инклюзивті технологиялардың екі үлкен тобы ерекшеленеді: ұйымдастырушылық және педагогикалық.

Ұйымдастырушылық технологиялар инклюзивті процесті ұйымдастыру кезеңдерімен байланысты: бұл жобалау және бағдарламалау технологиялары, мұғалімдер мен мамандардың командалық өзара әрекеттесу технологиялары, құрылымдық, бейімделген және қол жетімді ортаны ұйымдастыру технологиялары.

Педагогикалық технологиялар - табысқа кепілдік беретін педагогикалық іс-әрекеттерді қатаң ғылыми жобалау және дәл жаңғырту; алдын ала жобаланған оқу-тәрбие процесін практикада жүйелі және дәйекті іске асыру.

Педагогикалық технологиялардың ішінде мұғалім сабақта инклюзивті практикада сәтті қолдана алатындарын ажыратуға болады. Оларды әртүрлі білім беру қажеттіліктері бар балаларға бірлескен білім беруді ұйымдастырудағы міндеттер мен рөлге сәйкес жіктеуге болады. Сабақта оқу іс-әрекетін ұйымдастырудың жалпы ережелері мен тәсілдеріне сүйене отырып, инклюзивті сыныпта жұмыс істейтін мұғалім танымдық іс-әрекеттің, мінез-құлықтың, қарым-қатынастың ерекшеліктері бар

баланы жұмысқа қосудың қыр-сырын есте сақтап, ескеруі керек. Инклюзивті білім берудің ерекшелігі-мұғалім сыныптағы балалардың әртүрлілігін, олардың ерекшеліктерін, мүмкіндіктерін, қызығушылықтарын ескереді. Осыған байланысты жұмыс формаларын, әдістері мен технологияларын өзгерту қажеттілігі туындайды. Әрбір мұғалім жаңа жағдайда сапалы тиімді жұмыс істеу үшін, ең алдымен, жаңа білім беру технологияларын игеру қажет екенін түсінеді. Білім беру процесін дараландыратын технологиялар: Оқытуды дараландырудың кең мүмкіндіктері жеке қарқынмен жүретін өзіндік жұмыс болып табылады. Мұнда даралау студенттерге жеке ерекшеліктеріне байланысты өзгертін тапсырмалар беру арқылы жүзеге асырылады. Сабақ жоспарын құра отырып, сіз мыналарды есте сақтап, түсінуіңіз керек: мұғалім оқушының осы жағдайда мақсат қоюға, міндеттерді тұжырымдауға, оқу міндеттерін шешу жолдарын анықтауға, оқу әрекеттерінің нәтижелерін бағалауға жағдай жасайды. Мұндай даралау процесі мүмкіндігі шектеулі бала үшін де, оның нормативті дамып келе жатқан құрдастары үшін де маңызды. Даралау принципі барлық сынып оқушылары үшін тең мүмкіндіктер жасауға мүмкіндік береді, осылайша тәжірибеде инклюзивті тәсіл жүзеге асырылады. Сабақта жеке жұмысты ұйымдастыру кезінде-карточкадағы тапсырманы, дәптердегі жеке тапсырманы орындау – «бәрі сияқты болу» мүмкіндігі шектеулі баланың сыныптастарымен бірге тапсырманы орындауға деген ұмтылысын ескеру қажет. Егер мұғалім карточканы тек бір оқушыға берсе, оны жалпы оқу жұмысынан жасанды түрде бөлу жағдайы жасалады. Мүмкіндігі шектеулі бала тақтада жауап беруге, фронтальды жұмысқа қатысуға мүмкіндік алса, өзін сенімді сезінеді. Оң оқу мотивациясын қалыптастыруға баланың өзі олардың күрделілігі мен көлемін анықтаған кезде таңдау бойынша жеке тапсырмаларды орындау да ықпал етеді. Ғылымда білім беру процесінде қолдануға болатын жеке ерекшеліктердің көптеген жіктелімдері бар. Технологиялық деңгейде даралау принципі әртүрлі педагогикалық тәсілдерде жүзеге асырылады: тұлғаға бағытталған педагогика, қолдау педагогикасы, оқытудағы рефлексивті-белсенді тәсіл, жобалық қызмет технологиялары, тьюторлық қолдау технологиялары. [4]

Әлеуметтік ойын технологиялары: Педагогикада бірлескен оқытуды ұйымдастыруда барлық балаларға қол жетімді дидактиканың міндеттерін әлеуметтік ойын технологиялары шешеді (Е.Е. Шулешко, а. п. Ершова, В. М. Букатов). Оларды пайдалану мүмкіндігі шектеулі балаларды жалпы білім беретін мектеп жағдайына сәтті қосуға мүмкіндік береді, барлық балаларға құрдастарымен қарым-қатынас жасау дағдыларын игеруге көмектеседі және сонымен бірге әр балаға жеке даму үшін өз қарқынымен қолайлы жағдай жасайды. Әлеуметтік ойын технологияларында театр жаттығулары, аула және оқыту ойындары негізінде жасалған дидактикалық ойындар[14] бар, олар тек зейінді, ерік-жігерді, есте сақтауды, сөйлеуді, тапқырлықты, қимылдарды үйлестіруді және т. б. дамытып қана қоймайды, сонымен қатар сыныптастарының бір-бірімен және оларды оқытатын мұғаліммен іскерлік қарым-қатынас дағдыларын қалыптастырады, бұл әсіресе инклюзивті жағдайда маңызды білім беру. Әлеуметтік ойын технологиялары арқылы:

- * ойын түрінде білім беру бағдарламасы игеріледі;
- * әлеуметтік топтағы мінез-құлық ережелері мен рөлдері игеріледі (қоғамның шағын модельдері), содан кейін «үлкен өмірге» ауысады;
- * топтардың, ұжымдардың мүмкіндіктері қарастырылады-бұған ұжымдық жұмыс арқылы қол жеткізуге болады;
- * бірлескен ұжымдық іс-әрекет дағдылары игеріледі, қойылған ойын мақсаттарына жету үшін қажетті оқушылардың жеке сипаттамалары пысықталады;
- * ойынға қатысушылар, қосымша құралдармен – көрнекі құралдармен, оқулықтармен, компьютерлік технологиялармен тартылған мұғалімдер енгізген мәдени дәстүрлер

жинақталады. Оқу процесін жандандыруға және қарқындалуға ставка жасайтын заманауи мектепте ойын әрекеті келесі жағдайларда қолданылады:

- * оқу пәнінің тұжырымдамасын, тақырыбын және тіпті бөлімін игерудің тәуелсіз технологиялары ретінде;
- * жалпы білім беру технологиясының элементі ретінде (мысалы, ойын сабақтың басында оқу қызметін белсендіру үшін, тақырыпты үйренуге мотиватор ретінде қолданыла алады);
- * сабақ немесе оның бөлігі ретінде (кіріспе, бақылау);
- сыныптан тыс жұмыс технологиясы ретінде.

«Ойын педагогикалық технологиялары» ұғымы әртүрлі педагогикалық ойындар түрінде педагогикалық процесті ұйымдастырудың әдістері мен әдістерінің кең тобын қамтиды. Ойында оңай анықталатын білім көзі жоқ, оқытылатын адам жоқ. Оқыту процесі іс-қимыл тілінде дамиды, бір-бірімен белсенді байланыстар нәтижесінде ойынның барлық қатысушылары үйренеді және үйренеді. Инклюзивті білім беру жағдайында мүмкіндігі шектеулі балалар үшін даму ортасын құруда ойын технологияларын пайдалану жан-жақты қамтамасыз ететін оңтайлы құрал болып табылады:

- * баланың жаңа даму жағдайына бейімделуінің сәттілігі;
- * оқушының өз іс-әрекеті мен мінез-құлқының субъектісі ретінде дамуы, оның тиімді әлеуметтенуі;
- * оның моральдық, психикалық және физикалық денсаулығын сақтау және нығайту. Мұғалім ойын оқу бөлігінің 1/3 бөлігінен аспауы керек екенін есте ұстауы керек уақыт. Тәрбие процесінде - ойынды жете бағаламау немесе қайта бағалау оқу тәжірибесіне теріс әсер етеді. Әлеуметтік ойын технологиялары: Педагогикада бірлескен оқытуды ұйымдастыруда барлық балаларға қол жетімді дидактиканың міндеттерін әлеуметтік ойын технологиялары шешеді (Е.Е. Шулешко, а. п. Ершова, В. М. Букатов). Оларды пайдалану мүмкіндігі шектеулі балаларды жалпы білім беретін мектеп жағдайына сәтті қосуға мүмкіндік береді, барлық балаларға құрдастарымен қарым-қатынас жасау дағдыларын игеруге көмектеседі және сонымен бірге әр балаға жеке даму үшін өз қарқынымен қолайлы жағдай жасайды. Әлеуметтік ойын технологияларында театр жаттығулары, аула және оқыту ойындары негізінде жасалған дидактикалық ойындар бар, олар тек зейінді, ерік-жігерді, есте сақтауды, сөйлеуді, тапқырлықты, қимылдарды үйлестіруді және т. б. дамытып қана қоймайды, сонымен қатар сыныптастарының бір-бірімен және оларды оқытатын мұғаліммен іскерлік қарым-қатынас дағдыларын қалыптастырады, бұл әсіресе инклюзивті жағдайда маңызды білім беру. Әлеуметтік ойын технологиялары арқылы:
- * ойын түрінде білім беру бағдарламасы игеріледі;
- * әлеуметтік топтағы мінез-құлық ережелері мен рөлдері игеріледі (қоғамның шағын модельдері), содан кейін "үлкен өмірге" ауысады;
- * топтардың, ұжымдардың мүмкіндіктері қарастырылады-бұған ұжымдық жұмыс арқылы қол жеткізуге болады;
- * бірлескен ұжымдық іс-әрекет дағдылары игеріледі, қойылған ойын мақсаттарына жету үшін қажетті оқушылардың жеке сипаттамалары пысықталады;
- * ойынға қатысушылар, қосымша құралдармен – көрнекі құралдармен, оқулықтармен, компьютерлік технологиялармен тартылған мұғалімдер енгізген мәдени дәстүрлер жинақталады. Оқу процесін жандандыруға және қарқындалуға ставка жасайтын заманауи мектепте ойын әрекеті келесі жағдайларда қолданылады:
- * оқу пәнінің тұжырымдамасын, тақырыбын және тіпті бөлімін игерудің тәуелсіз технологиялары ретінде;

* жалпы білім беру технологиясының элементі ретінде (мысалы, ойын сабақтың басында оқу қызметін белсендіру үшін, тақырыпты үйренуге мотиватор ретінде қолданыла алады);

* сабақ немесе оның бөлігі ретінде (кіріспе, бақылау);

• сыныптан тыс жұмыс технологиясы ретінде.

"Ойын педагогикалық технологиялары" ұғымы әртүрлі педагогикалық ойындар түрінде педагогикалық процесті ұйымдастырудың әдістері мен әдістерінің кең тобын қамтиды. Ойында оңай анықталатын білім көзі жоқ, оқытылатын адам жоқ. Оқыту процесі іс-қимыл тілінде дамиды, бір-бірімен белсенді байланыстар нәтижесінде ойынның барлық қатысушылары үйренеді және үйренеді. Инклюзивті білім беру жағдайында мүмкіндігі шектеулі балалар үшін даму ортасын құруда ойын технологияларын пайдалану жан-жақты қамтамасыз ететін оңтайлы құрал болып табылады:

* баланың жаңа даму жағдайына бейімделуінің сәттілігі;

* оқушының өз іс-әрекеті мен мінез-құлқының субъектісі ретінде дамуы, оның тиімді әлеуметтенуі;

* оның моральдық, психикалық және физикалық денсаулығын сақтау және нығайту.

Инклюзивті білім берудегі интерактивті технологиялар: Интерактивті технологиялар мүмкіндік береді:

* топтағы балалармен, сондай-ақ ересектермен байланыс орнату;

* мұғалімнің оқу процесіне абайлап және кедергісіз араласуы, өйткені машина берген бағалау балаға түсінікті және оны объективті қабылдайды;

* топтағы жұмыста әртүрлі проблемалық оқу жағдайларын жасаңыз (әр баланың жеке ерекшеліктері ескеріледі), оларды шешу үшін әртүрлі нұсқаларды қолдануға болады.

Сонымен қатар, АКТ мұғалімдерге балаға оқу құралын дербес құруға мүмкіндік береді материал оның ерекшеліктері мен қажеттіліктерін ескере отырып, қажетті өзгерістерді мүмкіндігінше тез және икемді түрде енгізеді. Инклюзивті білім берудегі қашықтықтан оқыту технологиялары: Қашықтықтан білім беру технологияларын қолдану мүмкіндігі шектеулі балалардың құрдастарымен қарым-қатынас жасаудағы ықтимал психологиялық кедергілерін азайтуға көмектеседі, сонымен бірге медициналық диагноздар мен басқа да жеке ақпараттың құпиялылығын қамтамасыз етеді. Оқу кезінде тыңдаушылар да жасай алады:

* оқытушылардан толыққанды кеңес алу;

* веб-конференцияларға қатысу

пайдалану

* оқу материалдарымен;

* қосымша әдебиеттер;

* электрондық кітапхана.[5]

Мұғалімнің әдістері мен әдістері - бұл сабақтың немесе сабақтың міндеттерін шешуге қол жеткізетін құралдар. Оларды шебер таңдап, пайдалану керек. Құралдар мен әдістерді біріктіру немесе өзгерту қажет, осылайша оқушылардың іс - әрекеттері өзгереді, доминантты анализатор өзгереді, осылайша жұмыс кезінде мүмкіндігінше көп анализаторлар қатысады-есту, көру, моторика, есте сақтау және логикалық ойлау материалды қабылдау процесінде. Оқушылардың ерекшеліктерін ескеру сабақтың формасы мен мазмұнын, оның әдістері мен әдістерін ғана емес, сонымен қатар оқушының жетістіктерін бағалаудың нормативті сипатын емес, жеке басын да қамтиды. Әрине, мүмкіндігі шектеулі балалармен жұмыс жасай отырып, олардың психологиялық ерекшеліктерін де ескеру қажет. Назар аудару керек сәттерді атап өткім келеді:

1. Оқу кезінде балаға оқулықты ашуға, қажетті бетті табуға, қайда оқитынымызды көрсетуге, оқу кезінде қайда оқитынымызды көрсетуге көмектесу керек (балалар назар аудармамайды).

Мұндай сәттер кез-келген сыныпта кездеседі, бірақ бұл жағдайда бала қандай да бір себептермен сабақтың барысын қадағалай алады, бірақ қаламайды және айыптауға лайық. Инклюзивті сыныпта балалар сабақтың барысын бақылай алмайды, сондықтан оларға көмек қажет.

2. Сабақ барысында тапсырмаларды орындау уақытын қысқартуға тура келеді (егер бұл мәтінге қатысты сұрақтар болса, онда сіз 3, 4 сұрақты талқылай аласыз, мәтінді толық оқымаған жөн, өйткені балалар тез шаршайды).

3. Сұрақтарға жауап беру кезінде жауап берушіге ойлануға біраз уақыт беру керек (балалардың реакциясы баяулауы мүмкін)

4. Жазбаша жұмыс, тесттер көп уақытты алады (мұғалімнің көмегі қажет – дәптер табу, дәптер ашу, қалам табу және т. б.). Мұғалім-басты кейіпкер, бірақ мүмкіндігі шектеулі бала оқитын сыныптағы бір мұғалім оқу мен даму үшін қажетті жағдай жасай алмайды. Ең маңызды шарт - түзету және дамыту жұмыстарын жүзеге асыратын мамандар тобының болуы: мұғалім-дефектолог, психолог, логопед және басқа мамандар. Дәл осы біртұтас команда баланың нақты мүмкіндіктеріне сәйкес баланың білім беру ортасын ұйымдастыруды өзгертеді, яғни жеке оқу жоспарын құру және ерекше білім беру қажеттіліктері бар баланың жеке білім беру бағдарламасын әзірлеу.

Инклюзивті білім беруді іске асыратын жалпы білім беретін мектептерде сабақтар ерекше білім беру қажеттіліктері бар балаларды оқытуға жеке тәсілдерді қолдана отырып жүргізілуі тиіс. Түзету мектептері мұғалімдерінің бай тәжірибесі - инклюзия әдістемелік көмек көзі, қоғамдық ұйымдармен өзара іс-қимыл, ата-аналармен жұмыс, мұғалімдердің командадағы жұмысы, сыныптан тыс бірлескен жұмыс-мұғалімдерге балалардың мүдделері мен қажеттіліктеріне жақсы бейімделуге, мүмкіндігі шектеулі және мүгедек балалардың қажетті қызметтер мен қолдау алуына ықпал ететін бірнеше әдіс. Қарапайым мұғалім сәтті болуы мүмкін, егер:

* бұл жеткілікті икемді,

* ол қиындықтарға қызығушылық танытады және әртүрлі тәсілдерді қолдануға дайын

* ол жеке айырмашылықтарды құрметтейді

* ол ұжым мүшелерінің ұсыныстарын тыңдай және қолдана алады

* ол сыныпта басқа ересек адамның бар екеніне сенімді

* ол бір командада басқа мұғалімдермен бірге жұмыс істеуге келіседі.

Инклюзивті білім берудің тиімділігі тәжірибесі бұл жерде емес, ынтымақтастықтың қатысуы мен тәжірибесінде екенін көрсетеді. Әркім әртүрлі жерлерде білім алады, ал дәстүрлі сынып - бұл орындардың бірі ғана. Сондай-ақ кітапхана, зертханалар, компьютерлік сыныптар, ойын алаңдары, спортзал, мектеп ауласы және т.б. бар, оқушылардың қай жерде екендігі маңызды емес, бастысы олар құрдастарының арасында. Кейде оқу үшін оқушының бүкіл сыныппен, кейде шағын топта, кейде тіпті мұғаліммен жалғыз болуы қажет. Инклюзивті сынып-мүгедектігі бар және мүгедектігі жоқ білім алушылар ізгі ниет, әділеттілік және төзімділік жағдайында болатын орын.

Әдебиеттер тізімі:

1. Шарбатова Н. г. мүмкіндігі шектеулі балалармен жұмыс жасауда білім беру технологияларын қолдану // Жас ғалым. – 2015. – №19. - 631-634 ББ.

2. Захарова Н. И. оқу процесіне ақпараттық технологияларды енгізу. - "Бастауыш мектеп" журналы-2008.-№1.-с. 320-321

3. Весильная, А. А. әлеуметтік педагогтарды даярлауда ақпараттық технологияларды қолдану [Мәтін] / А. А. Весильная // педагогикалық информатика. Ғылыми-әдістемелік журнал. – М.: Мәскеу мемлекеттік Ашық педагогикалық университеті. М. А. Шолохова, 2007, №4. – 98 с.

4. Гасумова, С. е. әлеуметтік саясатты ақпараттандыру және әлеуметтік саланы басқару [Мәтін] / С. Е. Гасумова // Пермь университетінің Хабаршысы: Заң ғылымдары, 2007. - № 8. - С. 232-248.

5. Білім беру мекемесі басшысының анықтамалығы-2014, №4.- Б. 72

6. Митчелл Дэвид. Арнайы және инклюзивті білім берудің тиімді педагогикалық технологиялары. М.: Перспектива, 2011.

ӘОЖ 376.1

ЕРЕКШЕ БІЛІМ БЕРУ ҚАЖЕТТІЛІКТЕРІ БАР БАЛАЛАРҒА ПЕДАГОГИКАЛЫҚ ҚОЛДАУ КӨРСЕТУ

Ульжебаева Ләззат Кенжебаевна

Қостанай облысы әкімдігі білім басқармасының
«Қостанай қаласы білім бөлімінің №7
жалпы білім беретін мектебі» КММ,
қазақ тілі мен әдебиеті пәнінің мұғалімі,
зерттеуші –педагог,Қостанай қаласы, Қазақстан
E-mail:Ulzhebaeva.lyazzat@mail.ru

Исенова Рая Исинбаевна

Қостанай облысы әкімдігі білім басқармасының
«Қостанай қаласы білім бөлімінің №7
жалпы білім беретін мектебі» КММ,
қазақ тілі мен әдебиеті пәнінің мұғалімі,
сарапшы –педагог,Қостанай қаласы, Қазақстан
E-mail: raysa69@mail.ru

Аңдатпа

Мемлекетіміздің әрбір азаматы – ұлттық құндылық, әрбір баласы – еліміздің ертеңі екенін ескерсек, әрбір ерекше білім беру қажеттілігі бар оқушылар сапалы білім алып, азамат болып қалыптасуына жағдай жасау міндетіміз болып табылады. Мақалада білім беру жүйесінде ерекше білім қажеттілігі бар балаларға педагогикалық қолдау көрсету стратегиялары қарастырылады.

Түйінді сөздер:ҚР заңдары мен құжаттары, шектеулі балаларды дамыту, кешенді оқыту, ынтымақтастық, серіктестік, оқытудың ерекшелігі мен стратегиялары.

Аннотация

Каждый гражданин нашего государства является национальной ценностью, каждый ребенок – будущее нашей страны, наша задача – создать условия для того, чтобы учащиеся с особыми образовательными потребностями получали качественное образование и становились гражданами. В статье рассматриваются стратегии педагогического сопровождения детей с особыми образовательными потребностями.

Ключевые слова:законы и документы Республики Казахстан, развитие детей с ограниченными возможностями, комплексное обучение, солидарность, товарищество, специфика и стратегии обучения.

Abstract

Every citizen of our country is a national value, every child is a future of our country, and our task is to create conditions for the students with special educational needs, so that they could get the best quality education and become citizens. The article contains a study of strategic pedagogical support for children with special educational needs.

Key words: laws and documents of the Republic of Kazakhstan, development of children with disabilities, comprehensive education, solidarity, partnership, specification and learning strategy.

Республикадағы инклюзивті білім беруді дамыту жұмыстарын жетілдіру және барлық балалардың білім алу құқығы келесі құжаттармен реттеледі:

Қазақстан Республикасының Заңдары: «Білім туралы», «Балалар құқықтары туралы», «Мүгедектер құқықтары туралы», «Мүмкіндігі шектеулі балаларға арналған әлеуметтік және медициналық-педагогикалық түзетудегі қолдау туралы». Мәселен, Қазақстан Республикасының «Білім туралы» Заңында: «Білім беру жүйесінің басты міндеттеріне: білім бағдарламаларын меңгеру үшін жағдайлар жасау және жеке адамның шығармашылық, рухани және дене мүмкіндіктерін дамыту, адамгершілік пен салауатты өмір салтының берік негіздерін қалыптастыру, жеке басының дамуы үшін жағдай жасау арқылы парасатты байыту» қажеттілігі айрықша деп атап көрсетілген. Осыған байланысты қоғам алдына оқушының жеке басын үйлесімді дамытуға бағыттайтын міндеттер қойылып отыр. Қазіргі таңда балалардың мүмкіндіктерін ескере отырып, өзгелермен теңдей білім алуына барлық жағдай жасалуда [1].

Нормативті құжаттар мен актілер: «Балалар мен жасөспірімдерді тәрбиелеу мен білім беру объектілеріне қойылатын санитариялық-эпидемиологиялық талаптар», «Халық денсаулығы және денсаулық сақтау жүйесі туралы» (13.01.2014 жылғы өзгертулерімен және толықтыруларымен) ҚР Кодексі, Орта білім берудің (бастауыш, негізгі орта, жалпы орта білім беру) мемлекеттік жалпыға міндетті стандарты, «Дамуында мүмкіндіктері шектеулі балаларға арналған арнайы білім беру ұйымдарының қызметі жөніндегі Типтік ережелер», «Білім беру саласында арнаулы әлеуметтік қызметтер көрсету стандартын бекіту туралы» Қазақстан Республикасы Үкіметінің қаулысы[2].

Инклюзив – сөзі латын тілінен аударғанда «өзімді қосқанда» ал, ағылшын тілінен аударғанда «араластырамын» деген мағынаны білдіреді. Инклюзивті білім берудің мақсаты: даму мүмкіндігі шектеулі балаларды қалыпты балалармен бірге білім беру.

Ерекше білім беру қажеттіліктері бар тұлғаларды психологиялық-педагогикалық және әлеуметтік қолдау – бұл мүмкіндігі шектеулі адамдарды: интеллектуалдық, сенсорлық, физикалық, психикалық, сөйлеу бұзылыстары, мінез-құлық пен қарым-қатынастың бұзылуы бар, сондай-ақ өмір сүру жағдайлары, күнкөрісі төмен, созылмалы аурулардың немесе олардың биологиялық, физиологиялық немесе психологиялық тұтастығына қауіп төндіретін кейбір дегенеративті құбылыстары бар тұлғаларды анықтау, бағалау, оңалту, тәрбиелеу, оқыту, кәсіптік бағдар беру, бейімдеу және әлеуметтік интеграциялау үшін психологиялық-педагогикалық және әлеуметтік сипаттағы шаралар кешені.

Педагогикалық және әлеуметтік көмектің негізгі компоненттері:

- тұлғаның психикалық дамуының арнайы ерекшеліктерін және тұлғаның барлық компоненттерін білу;
- мүмкіндіктері шектеулі әртүрлі типтегі адамдарды тәрбиелеу, оқыту және кәсіптік бағдар беруде нақты проблемаларды анықтау;
- оқытудың мақсаттарын, әдістері мен құралдарын ерекше білім беру қажеттіліктері бар адамдар дамуының психофизикалық сипаттамаларының талаптарына бейімдеу;
- білім беру процесіне қатысатын әрбір субъект әлеуметтік интеграция үшін қажетті ең аз білім мен практикалық дағдыларды игере алатындай оңтайлы дайындықты қамтамасыз ету (білім беру қызметтерін әртараптандыру және инклюзивті мектептерді дамыту);
- отбасы, мектеп, кәсіп және қоғам салаларындағы әлеуметтік шынайы жағдайға немесе өзгерістерге жеке тұлғаны қосу;
- мүмкіндігі шектеулі адамдардың әлеуметтік дезадаптация мен маргина-

лизациясы көріністерінің алдын алу және күресу жөніндегі іс-шаралар;

- тәуекел тобындағы адамдарға қатысты азаматтық жауапкершілігі туралы қоғамды хабардар ету, мүмкіндігінше осы адамдардың дағдылары мен қарым-қатынастарының әлеуетін қоғам игілігі үшін пайдалану.

Көптеген балалар есею процесінде эмоционалды қиындықтарға тап болатынын мойындау керек. Эмоционалды бұзылыс – бұл ұзақ уақыт бойы келесі сипаттамалардың біреуі немесе бірнешеуі арқылы көрінетін және мектеп үлгеріміне айтарлықтай кері әсер ететін жағдайлар: зияткерлік, сенсорлық немесе денсаулықтың басқа факторларымен түсіндірілмейтін оқу кемістігі; сыныптастарымен және мұғалімдерімен қанағаттанарлық тұлғааралық қарым-қатынас орнату немесе қолдау қабілетсіздігі; қалыпты жағдайда орынсыз мінез-құлық немесе сезімді білдіру; жалпы көңіл-күйінің болмауының немесе депрессияның тұрақты жағдайы; жеке немесе мектеп проблемаларына байланысты физикалық белгілер немесе қорқыныштар. Мінез-құлық немесе эмоционалды бұзылулар – оқу нәтижелеріне, соның ішінде академиялық, кәсіптік және әлеуметтік дағдыларға теріс әсер ететін жас ерекшелік, мәдени этика нормаларына сәйкес келмейтін, сабақ уақытындағы мінез-құлық немесе эмоционалды реакция.

Кешенді (күрделі) эмоционалды қажеттіліктері бар балалардың оқудағы кедергілері:

- отбасының, мектептің және/немесе әлеуметтік ортаның бір немесе бірнеше элементтерімен өзара әрекеттесу қиындықтары;
- жеке шешім қабылдауда қиындықтар;
- өз проблемаларын дұрыс түсінбеу; олар көбінесе ұзақ мерзімді шешімдердің орнына қысқа мерзімді шешімдерді таңдайды;
- эмоцияның болмауы немесе эмоцияны білдіре алмауы, басқаларға қызығушылық немесе қамқорлықтың болмауы, қажетсіз қозғалыстарды қайталау;
- кішігірім проблемаларға байланысты жиі мазасыздық таныту;
- көңіл-күйдің құбылмалы болуы, қақтығыстарды тудыратын ашушаңдық таныту.

Кешенді (күрделі) эмоционалды қажеттіліктері бар балаларға мынадай ерекшеліктер тән: олар сыныптағы басқа балаларға қарағанда ұяң болады, өздерін көпшіліктен алшақ ұстайды, олардың бойынан үрей және бақытсыздық сезімі байқалады, өте мазасыз, көбінесе зейінін жинақтай алмайды, қайталанатын беймазалық мінез-құлық пен импульсивтілік байқалады.

Эмоциялық (аффективті) және мінез-құлық бұзылыстары бар балаларға арнайы педагогикалық көмек көрсету өте маңызды. Мінез-құлықты өзгертудің екі негізгі қадамы бар: осы мінез-құлықты жүйелі түрде бақылау, осы мінез-құлыққа ықпал еткен фактілерді қарастыру және одан кейінгі әрекеттерді болжау; белсенді тыңдау – баланы әріптес ретінде қабылдау әсіресе бастауыш сыныптарда өте маңызды.

Стратегия: Бірлескен топтық оқу, «Оқушыларға бір-бірінен үйренуге көмектесу».

Тәжірибелі мұғалімдер оқуда топтық жұмыс (барлық сыныппен және топпен) және жеке жұмыс әдістерін біріктіре отырып қолданады.

Бірлескен топтық оқу, кейде «*бірлескен оқу*» деп те аталады, бір-біріне жеке және топтық тапсырмаларды орындауға көмектесетін шағын оқу топтарындағы оқушылардың бірлескен жұмысын қамтиды. Бұл - ерекше білім беру қажеттіліктері бар оқушыларды, әсіресе «аралас қабілеттер» топтарында оқыту үшін аса тиімді стратегия.

Оқушылар мұғалімнің тұрақты бақылауы мен қолдауынсыз өз бетінше жұмыс істеген жағдайда, мұғалім шағын топтарға және жекелеген оқушыларға көбірек уақыт бөле алады. Мұғалім топтық жұмыс барысында оқушыларды бағыттап, олардың

жұмысын үздіксіз бақылауда ұстайды. Бірлескен топтық оқыту кезінде оқушылар тек *топтарда* ғана емес, *топ болып* жұмыс істеп үйренуі керек.

Бірлескен топтық оқу, әрине, экономикалық тиімді стратегиялардың бірі болып табылады. Егер сыныпта оқушы саны көп болған жағдайда (көптеген дамушы елдердегідей), бұндай жұмыс түрі оқушылардың оқуына қолдау көрсетуде негізгі стратегия болуы мүмкін.

Бұл стратегияның төрт негізгі компоненті бар:

- *өзара тәуелділік*: топтың барлық мүшелері ортақ мақсатқа жетуге ұмтылады және оған жетуде бір-біріне көмектеседі;
- *жалпы нәтиже үшін жеке жауапкершілік*: топтың әрбір мүшесі оқу материалын өзі меңгеруіне жауапкершілік алады және бүкіл ұжымның табысқа жетуі оның жеке жетістігіне байланысты;
- *ынтымақтастық*: оқушылар бір-бірімен мәселені талқылайды, шешеді және өзара әрекеттеседі;
- *бағалау*: топ мүшелері бірлескен жұмысты талдайды және бағалайды, қажет болған жағдайда түзетулер енгізеді.

Бірлескен топтық жұмыстағы мұғалімнің рөлі

Бірлескен топтық оқу табысты болуы үшін үш негізгі мәселеге назар аудару керек:

- *Бірлескен топтық оқуды қай кезде қолдану орынды екенін шешу.*

- *Сәйкес тапсырмаларды құрастыру.* Барлық топ мүшелеріне, әсіресе ЕБҚ бар оқушыларға арналған тапсырмаларды әзірлеу өте маңызды. Бірін-бірі оқыту әдісі арқылы ерекше білім беру қажеттіліктері бар оқушыларға көмек көрсету үшін мұғалім оқушыларға бұл көмекті қалай көрсету керектігін түсіндіруі керек. Бұл жерде қысқа «еске түсіру карточкасы» пайдалы болуы мүмкін.

- *Топтық жұмыс дағдыларына үйрету.* Оларға мыналар жатады: тыңдай білу; көзбен байланысқа түсу; қарапайым және түсінікті коммуникация; сұрақтарды құрастыра білу; командалық жұмысты басқару; сенім қалыптастыру; ұжымдық шешім қабылдау; қақтығыстарды басқару; мадақтау; топ мүшелерінің үлестерін мойындау; басқалардың көзқарасын түсіну және (бастысы) жеке айырмашылықтарды құрметтеу.

Түйіндеме. Көптеген ғылыми зерттеулерден алынған дәлелдер тек ЕБҚ бар оқушылар үшін ғана емес, барлық оқушылар үшін академиялық жетістіктер мен әлеуметтік дамуды жақсарту үшін бірлескен топтық оқытуды пайдалануды қолдайды.

Стратегия: Сыныптастардың бірін-бірі оқытуы «Балалар бір-бірін оқытып, қолдау көрсетсін». Бірін-бірі оқытуда және қолдауда сыныптастардың рөлінің маңызы зор.

Сыныптастардың бірін-бірі оқытуы – бір оқушы екінші оқушыны мұғалімнің жетекшілігімен оқытады. Мұны кейде *сыныптастардың өзара делдалдығы арқылы оқыту, сыныптастардың көмегімен оқыту стратегиялары (PALS), сыныптағы бірін-бірі оқыту, жұппен оқу және сыныптастарына қолдау көрсету деп те атайды.*

Бірін-бірі оқыту - инклюзивті сыныптарда оқытудың тиімділігін арттырудың қуатты құралы болып табылады. Оны мектеп бағдарламасының барлық дерлік пәндерінде қолдануға болады.

Бірін-бірі оқыту оқушылардың жас ерекшеліктеріне және қабілеттілік деңгейіне байланысты әртүрлі формада жүзеге асырылады. Әдетте, қабілетті оқушы өзімен жасы шамалас, оқуда деңгейі төмен оқушыға үйретеді.

Ерекше білім беру қажеттіліктері бар оқушылар үйретуші ретінде әрекет ете отырып, өзіндік бағалауы жоғарылап, нәтижелі оқу жетістіктеріне қол жеткізе алады.

Бірін-бірі оқыту балалар бір-бірінен көп нәрсені үйренеді деген идеяға негізделген. Бірін-бірі оқыту дұрыс қолданылған жағдайда:

- *білім берушілер үшін тиімді*, оларға көбірек жеке көңіл бөлінеді, тапсырмалар олардың мүмкіндіктеріне сәйкес келеді және оларды орындауға қосымша уақыт бөлінеді, жаттығулар қайталанады, сыныптастарының тарапынан жылдам кері байланыс беріледі және қолдау көрсетіледі;
- *білім алушылар үшін тиімді*, олар өз білімі мен дағдыларын кеңейтеді және дамытады, өзіне деген сенімі артып, басқаларға деген сезімталдығы қалыптасады;
- *мұғалім үшін тиімді*, өйткені мұндай оқыту сабақта оқушылардың өзара әрекеттесу деңгейін арттыруға мүмкіндік береді және оқушылармен жұмыс істеуге қосымша уақыт береді;
- *білім беру жүйесі үшін тиімді*, экономикалық тиімділік тұрғысынан.

Бірін-бірі оқытуды сыныпта қолдану бойынша идеялар.

Мұғалім мына идеяларды қолдана алады:

- Оқушыларды кездейсоқ жұптарға бөлу, олардың «оқытушы» - «оқушы» рөлдерін алмастырып отыру. Аптасына бір рет жаңа жұп құру.
- Оқытуды мысалы, аптасына үш немесе төрт күн, 15-20 минутқа жоспарлау.
- Қателерді өздері түзетуге мүмкіндік беретін оқу материалдарын таңдау (мысалы, қайталау және жаттықтыру тапсырмаларында қолдануға болатын жауап карточкалары).
- Оқытудың осы түрін қолданудың бастапқы кезеңінде оқытушы мен оқушы рөлін атқаратын оқушыларды үйрету және мұқият қадағалау.

Оқушыларды:

- сұрақ қоюға;
- еске түсіру жолдарын,
- позитивті кері байланыс беруді,
- қателерді түзету және
- сабақтың жазбасын жүргізуге үйрету керек.

Ескерту: әр жұпқа бір оқушыны бақылаушы ретінде қоюға болады, содан кейін барлық үш қатысушының рөлдерін өзгерту керек. Бақылаушы оқытушыға да, оқушыға да көмектесе алады.

- Оқушылардың ілгерілеуін қадағалау. Сыныптағы бірін-бірін оқытуының кейбір түрлерінде жұптар күн сайын ұпай жинау арқылы бір-бірімен жарысады және ұпайлар барлық оқушыларға белгілі болады (егер мұғалім осы әдісті қолданса, әрбір жұп өздерін жеңімпаз ретінде сезінуіне мүмкіндік алады).

Түйіндеме: Бірін-бірі оқытуы мұқият басқаруды қажет етеді, әсіресе «оқытушылар» беретін кері байланыс тұрғысынан. Бірін-бірі оқыту мұғалімді алмастыру емес, жақсы оқуды толықтыру болып табылады. Ол мұғалімді алмастырмайды, тек оқушылардың білімін тереңдететін құрал болып табылады.

*Стратегия: ЕБҚ бар оқушыларды оқытудағы ынтымақтастық
«Қалай тиімді команда ойыншысы болуға болады»*

Ынтымақтастықты әртүрлі дағдылары бар адамдар тобы ресурстарды біріктіретін және белгілі бір уақыт көлемінде мәселелерді шешетін процесс ретінде қарауға болады. Оқытудағы ынтымақтастықты кейде *кооперативті кеңес беру, кооперативті оқу, бірлесе оқу, топтық оқыту, топтық қызметтер, командаға біріктіру немесе тәжірибе қауымдастығы* деп атайды.

Кооперативті тәсілдеме немесе оқудағы ынтымақтастық барған сайын кең таралуда және Ұлыбритания мен АҚШ сияқты елдерде бұл білім беру процесінің ажырамас бөлігі болып табылады.

Оқудағы ынтымақтастықтың үш негізгі басымдығы бар:

- синергетикалық әлеует – мұнда «тұтас нәрсе – бөлшектердің қосындысынан

үлкен».

- ол оқу жолындағы кедергілерді түсіну және жоюдың жаңа тәсілдері, ал әріптестер бір-бірінен үйренуге мүмкіндік алады .

- ерекше білім беру қажеттіліктері бар оқушыларға қызмет көрсетуді үйлестіруді арттыру.

- Ынтымақтастықтың негізгі принциптері:

- Ынтымақтастық үшін нақты ортақ мақсаттар қою.

- Нақты іс-әрекетке жауапты адамды анықтау, бірақ қабылданған шешімдер мен олардың нәтижелері үшін жалпы жауапкершіліктен бас тартпау.

- Проблемаларды шешуде бірлескен жұмысқа қатысушылардың барлығының қатысумен шығарылған шешімді қолдану.

- Бір-бірінің біліміне деген сенімділік және сыйластық атмосферасын құру. Қасындағы адамдардан үйренуге дайын болу.

- Шешім қабылдағанда консенсусқа ұмтылу.

- Кері байланыс беруді басқалардан сұрау және басқаларға сындарлы кері байланыс беру.

- Басқалардың идеялары мен жетістіктерін мойындау.

Ынтымақтастық түрлері. Бірлесе оқыту. Оны кейде «кооперативті оқыту» деп те атайды. Бірлесе оқыту инклюзивті білім беру ортасында өтеді, мұнда жалпы және арнайы педагогтер сыныптағы барлық оқушылардың қажеттіліктерін қанағаттандыру үшін өз дағдыларын біріктіреді. Бұл – сыныптағы тиімді жұмыс істеуде әр педагогтің білімін құрметтеу дегенді білдіреді.

Кеңес беру. Бұл жанама қызмет көрсету моделі, онда кеңесші нақты оқыту стратегиясын тікелей көрсету жағдайларын есептемегенде, оқушымен тікелей жұмыс жасамайды. Бұл тәсілдің мәні арнайы педагог/кеңесші (немесе басқа маман) жалпы білім беретін педагогке ерекше білім беру қажеттіліктері бар оқушыға ұсынылатын бағдарламаның әртүрлі аспектілері бойынша кеңес береді.

Ассистенттер және басқа да көмекші мамандармен серіктестік. Бұл жағдайда мұғалімнің ассистентінің немесе басқа көмекші маманның сынып жетекшісімен салыстырғанда білім деңгейі, сәйкесінше, жауапкершілік өлшемі анағұрлым шектеулі деп есептеледі. Сондықтан шешім қабылдағанда олардың көпшілігі жоғары білікті және өте тәжірибелі болғанымен, олардың мұғалім рөлін толық атқаруына жол бермеу керек екенін есте ұстаған жөн. Жоспарлауды бірлесіп жүргізу керек, бұл ретте жоғарыда келтірілген ұсыныстарды мүмкіндігінше толық орындау қажет.

Ассистенттің тікелей міндеті – ерекше білім беру қажеттіліктері бар оқушыларға қолдау көрсету болса да, бұл оларға тек осындай оқушылармен жұмыс істеу керек дегенді білдірмейді.

Мамандармен серіктестік. Педагогтермен бірге көптеген басқа мамандар да ерекше білім беру қажеттіліктері бар оқушыларды тиімді оқытуға мүдделі болуы мүмкін. Мұғалімге нақты қажеттіліктерге байланысты мемлекеттік органдардың мамандарымен кеңесу қажет болуы мүмкін (мысалы, денсаулық сақтау, әлеуметтік қорғау, заң саласындағы) немесе құқық қорғау топтарымен/ұйымдарымен өзара әрекеттесу қажет болуы мүмкін. Мұғалім психологтер, дәрігерлер, логопедтер, полиция қызметкерлері, әлеуметтік қызметкерлер, заңгерлер және қоғамдық (жергілікті қоғамдастық) өкілдер сияқты кәсіби мамандармен байланысып, кеңес алуына болады.

Ата-аналармен серіктестік. Мектеп командасы. Бүкіл мектеп командасының негізгі қызметі ерекше білім беру қажеттіліктері бар оқушылар үшін инклюзивті саясат пен мектеп мәдениетін әзірлеу, сонымен қатар жекелеген оқушыларға тікелей қолдау көрсету болып табылады. Мұндай командаға жоспарлар мен шешімдерді бекітетін,

коммуникацияны жеңілдету үшін мүмкіндігінше заманауи технологияларды қолданатын өзінің көшбасшысы/фасилитаторы және хатшысы қажет.

Стратегия: Өз оқуын басқару, «Оқушыларға өз оқуын бақылауға көмектесіңіз»

Өз оқуын басқару оқушыларға мақсат қоюға, мінез-құлықты қадағалауға және шешім қабылдауға, сонымен бірге мақсаттарға жетуге мүмкіндік беретін әрекеттерді таңдауға көмектесуге бағытталған. Бұл стратегия әртүрлі жағдайларда, әртүрлі пәндер бойынша және ерекше білім беру қажеттіліктері бар және жоқ оқушылар үшін қолданылуы мүмкін.

Өз оқуын басқару – *өзін-өзі бақылау, өз ұстанымында тұру, өзін-өзі тану, өз тиімділігін дамыту, өзіне бағытталған оқу, өзін-өзі анықтау, өзін-өзі басқару, өздігінен білім алу және өзін-өзі бағалау* стратегияларын қамтитын кең ұғым.

Қоғамда жиі кездесетін есею мен өмір сүру сапасы белгілерінің бірі – өз әрекеттері үшін жеке жауапкершілікті алу қабілеті.

Өз оқуын басқарудың құрамдас бөліктері:

Өзін-өзі тану: адам өзінің басқалардан ойымен және сезімімен ерекшеленетінін түсінуі. *Мотивация*: қиындықтарға кезіккенде, оларды жеңуге күш салуға дайын болу. *Эмоционалдық бақылау*: күрделі міндеттерден қорықпау қабілеті. *Мақсат қою дағдысы*: қысқа мерзімді және ұзақ мерзімді мақсаттарды анықтау және олардың ішінен басым мақсаттарды анықтау. *Шешімдерді қабылдау дағдысы*: Қойылған мақсаттарға жету ықтималдығын арттыру үшін қандай әрекеттерді орындау керектігін шешу. *Проблемаларды шешу дағдысы*: күтпеген жағдайларға дайын болу және шешім қабылдау. *Өзін-өзі бақылау дағдысы*: өз мінез-құлқын бақылап, оны жазу.

Өз оқуын басқаруды дамыту. Өз оқуын басқару үш тәсіл арқылы дамиды:

1. Мектеп тәжірибесі арқылы, мысалы, оқушылар өз жұмысын тексерудің құндылығын түсінеді, ал педагогтер өз іс-әрекетінде өз оқуын басқаруды модельдейді;

2. Оқушылар бірлескен топтық оқу және қарым-қатынас дағдыларын қалыптастыру сияқты өз оқуын басқаруды талап ететін оқу әрекеттеріне қатысады;

3. Өз оқуын басқаруға қатысты нақты талаптар.

Түйіндеме: Өз оқуын басқару – бұл әртүрлі жағдайларда, әртүрлі пәндік салаларда қолданылатын және ерекше білім беру қажеттіліктері бар оқушылар үшін және басқа барлық оқушылар үшін қолдануға қажетті стратегия.

Стратегия: Ата-аналарды тарту және қолдау «Отбасының құқықтарына, тәжірибесіне және қажеттіліктеріне құрметпен қараңыз»

Ерекше білім беру қажеттіліктері бар оқушыларды оқыту мен қолдау көрсетуде ата-аналар маңызды рөл атқарады. Ең алдымен, олар құқықтары мен міндеттері бар ата-ана және ақпарат көзі, олардың балаларына арналған бағдарламаларды әзірлеу және жүзеге асырудағы серіктестер, сондай-ақ мұғалім беретін білімнің «тұтынушылары».

Ата-аналармен серіктестік қарым-қатынасты неліктен дамыту керек?

Педагог балалардың ата-аналарымен, әсіресе ерекше білім беру қажеттіліктері бар балалардың ата-аналарымен тиімді серіктестік орнату қажет. Өйткені:

- Баланың мектептегі оқуы барысында оның оқуымен айналысатын бірден-бір адам - ата-ана. Ата-ана балаларының білім алуына көбірек мүдделі және мектеп қабылдаған кез келген шешім ең әуелі ата-анаға әсер етеді.

- Ата-ана өз баласының даму деңгейін және ерекше білім беру қажеттіліктерін тудырған факторларды біледі. Олар мұғалімге баланың мінез-құлқының кейбір тұстарын жақсы түсінуге көмектеседі. Ата-аналармен жұмыс оқушының үйдегі және мектептегі мінез-құлқының бірдей болуына әсер етеді.

Қорытынды. Психологиялық-педагогикалық қолдау баланы білім беру-тәрбиелеу үдерістері жағдайында дамытуды қамтамасыз ететін көмек пен қолдаудың ерекше бір түрі болып табылады және әрбір баланың мүмкіндігі мен қажеттілігіне сәйкес оны табысты оқыту мен дамуы үшін әлеуметтікпсихологиялық және педагогикалық жағдай тудыратын мамандардың ұйымдық қызметінің тұтас жүйесін білдіреді.

Әдебиеттер тізімі:

1. «Білім туралы» ҚР-ның 2007 жылғы 27 шілдедегі Заңы (15 сәуір 2016 жылы өзгертулер мен толықтырулар енгізілген).
2. Қазақстан Республикасында білімді және ғылымды дамытудың 2016-2019 жылдарға арналған мемлекеттік бағдарламасы. – Астана, 2016 жыл.
3. Галина Булат, Светлана Курилов, Николае Букун. ; коорд.: Домника Гыну. Инклюзивное образование : Методическое пособие для непрерывного обучения дидактических кадров, работающих в области инклюзивного образования детей (Инклюзивті білім беру: балаларға инклюзивті білім беру саласында жұмыс істейтін дидактикалық кадрларды үздіксіз оқытуға арналған әдістемелік құрал) ; Проект “Интеграция детей с ограниченными возможностями в общеобразовательные школы”, Fondul de Investiții Sociale din Moldova, LUMOS (Protecting Children. Providing Solutions). – Кишинев : Б. и., 2016 (Tipogr. “Bons Offices”).
4. «Назарбаев Зияткерлік мектептері» ДББҰ, Педагогикалық шеберлік орталығы, 2020.
5. Инклюзивті білім беру жағдайында ерекше қажеттіліктері бар оқушылардың оқу жетістіктерін бағалаудың жолдары, Алматы, 2019.
6. Байтурсынова А.А., Арнайы педагогика: проблемалар мен даму болашағы: Оқу құралы. – Алматы: 2008.

УДК 37.04

СОЗДАНИЕ УСЛОВИЙ ДЛЯ ИНДИВИДУАЛИЗАЦИИ И ДИФФЕРЕНЦИАЦИИ ВОСПИТАТЕЛЬНО-ОБРАЗОВАТЕЛЬНОГО ПРОЦЕССА ДЕТЕЙ С ОСОБЫМИ ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫМИ ПОТРЕБНОСТЯМИ

Уразбекова Кульбарам Жаксылыковна
заведующая КГКП «Ясли-сад № 69
отдела образования города Костаная»
Управления образования акимата
Костанайской области, г.Костанай, Казахстан
E-mail: gulnara.140768@mail.ru

Калинина Анна Викторовна
методист КГКП «Ясли-сад № 69
отдела образования города Костаная»
Управления образования акимата
Костанайской области, г.Костанай, Казахстан
E-mail: kalinina3008@mail.ru

Аннотация

Индивидуализация воспитательно-образовательного процесса является предпосылкой успешности обучения всех детей, но для ребенка с особыми образовательными потребностями она особенно важна. В то же время, для детей с особыми образовательными потребностями может потребоваться дополнительная, иногда специализированная, поддержка в обучении, которая позволит им принимать полноценное участие во всех видах детской деятельности и реализовывать свой потенциал.

Ключевые слова: *дети с особыми образовательными потребностями, нарушение опорно-двигательного аппарата (далее-НОДА) и детского церебрального паралича (далее-ДЦП),*

предметно-развивающая среда, коррекционная работа, индивидуализация, дифференциация, адаптированная образовательная программа.

Аңдатпа

Білім беру процесін даралау барлық балаларды оқытудың сәтті болуының алғышарты болып табылады, бірақ ерекше білім беру қажеттіліктері бар бала үшін бұл өте маңызды. Сонымен қатар, ерекше білім беру қажеттіліктері бар балалар үшін қосымша, кейде мамандандырылған, оқытуға қолдау қажет болуы мүмкін, бұл оларға балалар іс-әрекетінің барлық түрлеріне толық қатысуға және өз әлеуетін жүзеге асыруға мүмкіндік береді.

Түйінді сөздер: ерекше білім беру қажеттіліктері бар балалар, тірек-қимыл аппаратының (бұдан әрі-ТҚА) және балалардың церебральды сал ауруының (бұдан әрі-ЦСА) бұзылуы, пәндік-дамытушы орта, түзету жұмысы, даралау, саралау, бейімделген білім беру бағдарламасы.

Abstract

Individualization of the educational process is a prerequisite for the success of all children's education, but it is especially important for a child with special educational needs. At the same time, additional, sometimes specialized, learning support may be required for children with special educational needs, which will allow them to fully participate in all types of children's activities and realize their potential.

Key words: children with special educational needs, disorders of the musculoskeletal system (hereinafter referred to as NODE) and cerebral palsy (hereinafter referred to as CP), subject-developing environment, correctional work, individualization, differentiation, adapted educational program.

Модель развития дошкольного воспитания и обучения Республики Казахстан ставит акцент на совершенствование системы дошкольного воспитания и обучения, одним из которых является обеспечение условий для работы с детьми с особыми образовательными потребностями. [1]

Государственный общеобязательный стандарт дошкольного воспитания и обучения направлен на «создание социально-психологических и педагогических условий для воспитания и обучения детей, в том числе специальных условий для детей с особыми образовательными потребностями». [2]

Учитывая нормативно-правовые документы дошкольного воспитания и обучения, следует отметить, что коррекционная работа в ясли-саду направлена на создание социально-психологических и педагогических условий для детей с особыми образовательными потребностями, коррекцию недостатков в физическом и психическом развитии воспитанников, их социальную адаптацию [3]

Среди условий, которые обеспечивают качество воспитательно-образовательного процесса в ясли-саду является:

- использование здоровьесберегающих технологий, которые позволяют организовать воспитательно-образовательный процесс таким образом, чтобы ребенок с особыми образовательными потребностями мог развиваться без излишнего физического и психического напряжения, подрывающего здоровье;

- обогащение предметно-развивающей среды, наполнение которой предоставит ребенку возможность для саморазвития;

- высокий уровень компетентности педагога, главная функция которого помочь ребенку адаптироваться к жизни в окружающем мире, развивая такие значимые способности, как способность познания мира, действия в мире, проявление отношения к миру;

- высокий уровень качества авторских образовательных программ и их методического обеспечения, содержание которых позволит педагогам ясли-сада строить образовательный процесс в соответствии с современными требованиями. [4]

В ясли-саду функционирует две коррекционные группы с нарушением опорно-двигательного аппарата. Основной задачей коррекционно-педагогической работы является создание благоприятных условий для всестороннего развития ребенка с нарушением опорно-двигательного аппарата (далее -ОДА) и детского церебрального

паралича (далее-ДЦП), обогащения его социального опыта и гармоничного включения в коллектив сверстников, полноценного проживания ребенком дошкольного детства, формирования основ базовой культуры личности и патриотизма, подготовки к обучению в школе и к жизни в современном обществе, обеспечения безопасности жизнедеятельности дошкольника.

В группах создана комфортная предметно-развивающая среда, в которой имеется содержание реализуемой Типовой учебной программы. Коррекционно – развивающая среда, способствует коррекции имеющихся отклонений в развитии: разнообразные зоны детской деятельности, уголки релаксации, уголки для работы с различными материалами для развития мелкой моторики – логопедические уголки, физкультурные уголки. Учебное и игровое оборудование соответствует возрастным особенностям детей, отвечает санитарно–гигиеническим требованиям, оно безопасно в эксплуатации, удобно и рационально расположено. У детей имеется свободный доступ к игровому и спортивному оборудованию, к средствам для занятий коррекцией речи, художественной, изобразительной, конструктивной и подвижной деятельностью. [5]

В ясли-саду созданы все условия для проведения коррекционной работы с детьми. Имеются медицинский блок, где осуществляется прием врачей ортопеда и невропатолога, комната для проведения детского массажа, физиопроцедур и занятий по лечебно-физической культуре, оснащены кабинеты учителя-логопеда, учителя-дефектолога педагога-психолога, дидактическим материалом, светлый и просторный спортивный зал, бассейн.

Для коррекции ортопедических нарушений спортивный зал оснащен всем необходимым оборудованием, имеются в наличии мягкие модули, детские тренажеры, спортивные комплексы, разнообразные коррекционные дорожки, плавательный бассейн.

Условия для коррекции двигательных функций созданы как в помещении, так и на прогулочных площадках. Педагоги, проектируя и преобразовывая предметно-развивающую среду, направленную на обеспечение индивидуальной образовательной траектории ребенка, постоянно учитывают особенности его развития, определяют свою роль в ней относительно каждого воспитанника. Игровая среда представляет комплекс взаимосвязанных игровых центров, стимулирующих развитие различных видов деятельности: игровой, познавательной, художественной, трудовой и др. Все компоненты игровой среды взаимодействуют и взаимодополняют друг друга, образуя целостное игровое пространство.

Творческий поиск и мастерство педагогов ясли-сада позволили создать условия в группах для успешного развития каждого ребенка в процессе игровой деятельности. Педагоги включаются в игровой процесс вместе с ребенком, играют с детьми, наблюдают за играми, влияют на их содержание, обогащая его, содействуют развитию сюжета игры, изобретательности, творчества детей, отвлекают от нежелательных игровых ситуаций, побуждают к играм малоактивных детей, изучают интересы, уровень интеллектуального и личностного развития, используют игру как форму эмоционального общения и ролевого самовыражения.

В условиях детского сада дети обретают необходимый потенциал для достижения результата благодаря слаженной работе команды всех сотрудников детского сада.

Значительное место в детском саду отводится логопедической работе, так ввиду основного двигательного эффекта у детей с нарушением ОДА и ДЦП нарушена инервация речевого аппарата. Организованная, игровая, самостоятельная деятельность проводится специальными педагогами в игровой форме. Логопед Кулинич Т.Н. используют в работе коррекционно-развивающие технологии,

здоровьесберегающие технологии, изотерапия и т.д. В рамках городского съезда, в секции «Профессиональный и личностный рост воспитателя» педагог поделилась опытом работы с коллегами по теме «Нейрологопедия как инновационный подход в работе с детьми с ООП».

Одним из условий эффективности обучения детей дошкольного возраста и их интеграции в общеобразовательную среду является учет особых образовательных потребностей каждого ребенка, который осуществлен лишь при индивидуально-дифференцированном обучении.

В сентябре 2022 года в ясли-саду проведена оценка актуального состояния развития детей коррекционных групп. На заседании психолого-медико-педагогического консилиума принято решение разработать и внедрить адаптированную программу с целью обеспечения равных стартовых возможностей с учетом образовательных потребностей, способностей и состояния здоровья детей. Так педагогами ясли-сада логопедом Кулинич Т.Н., психологом Баймагамбетовой А.Д., дефектологом Махамбетовой Г.С., воспитателями Редикульцевой Ю.В., Бекмухамбетовой Ж. К., Сидоровой Т.А. и медицинскими сестрами была разработана адаптированная образовательная программа для детей с ООП. Апробация адаптированной образовательной программы началась в ноябре месяце, обучается по данной программе восемь воспитанников ясли-сада.

Индивидуализация обучения, воспитания и коррекция программы направлена, прежде всего, на преодоление несоответствия между уровнем, который задает Типовая учебная программа, и реальными возможностями воспитанников исходя из их особенностей. К особенностям ребенка, которые учитываются при индивидуализации, относятся: уровень умственного развития ребенка, его обучаемость, индивидуально-типологические особенности, познавательные интересы. Для проведения работы используются следующие приемы: индивидуализация и дифференциация заданий в игровой деятельности.

Индивидуализация является важнейшим элементом адаптированной программы, которая направлена на ребенка, ведь чем больше педагоги планируют индивидуальную работу с детьми, тем она эффективней и тем лучше будут результаты наших воспитанников. Индивидуальный подход способствует развитию в ребенке всех его скрытых качеств, укреплению положительных качеств и устранению недостатков.

Педагоги в рамках адаптированной образовательной программы применяют дифференцированный и индивидуализированный подходы к обучению, которые являются наиболее эффективными. Данные подходы позволяют интегрировать формы работы на организованной деятельности, такие как индивидуальная и групповая. Групповая форма помогает развить у детей готовность к взаимодействию, взаимопомощи, умение общаться, то есть их коммуникативные навыки, что является важным в обучении для детей с особыми образовательными потребностями.

Данная адаптированная образовательная программа реализовывалась на протяжении всего времени пребывания детей в ясли- саду и направлена на разно-стороннее развитие детей 3-5 лет с учетом возрастных, психофизиологических возможностей и особенностей воспитанников для необходимого и успешного освоения Типовой учебной программы дошкольного воспитания и обучения.

Таким образом, в ясли-саду созданы все условия для индивидуализации и дифференциации воспитательно-образовательного процесса, полноценного развития детей с особыми образовательными потребностями.

Список литературы:

1. Модель развития дошкольного воспитания и обучения <https://adilet.zan.kz/kaz/docs/P2100000137>
2. Государственный общеобязательный стандарт дошкольного воспитания и обучения <https://adilet.zan.kz/rus/docs/V2200029031>
3. Типовые учебные программы дошкольного воспитания и обучения <https://adilet.zan.kz/kaz/docs/V1600014235>
4. Психологическое сопровождение детей с особыми образовательными потребностями в общеобразовательных организациях: метод. рекомендации/ Ерсарина А.К. - Алматы: ННПЦ РСИО, 2022. – 5-6 с. <https://special-edu.kz/uploads/files/methodsdoc/>
5. Об утверждении Правил психолога – педагогического сопровождения в организациях образования: приложение к приказу Министра образования Республики Казахстан от 12 января 2022 года № 6. – 4 с. <https://adilet.zan.kz/rus/docs/V2200026513>

УДК 376.1

ИНКЛЮЗИВТІ БІЛІМ БЕРУДЕ ЕРЕКШЕ БАЛАЛАРМЕН ЖҰМЫС ТҮРЛЕРІ

Утегенова Динара Сабыровна

Қазақ тілі мен әдебиеті мұғалімі
Қостанай облысы әкімдігінің білім басқармасының
«Қостанай қаласы білім бөлімінің №6
жалпы білім беретін мектебі» КММ
Қостанай қ., Қазақстан
E-mail: utegenova86.00@mail.ru

Билялова Айткаш Тулегеновна

Қазақ тілі мен әдебиеті мұғалімі
Қостанай облысы әкімдігінің білім басқармасының
«Қостанай қаласы білім бөлімінің №6
жалпы білім беретін мектебі» КММ
Қостанай қ., Қазақстан
E-mail: bilyalova.aitkash@mail.ru

Аңдатпа

Қазіргі білім беру контекстінде дәстүрлі оқыту әдістері ерекше білім беру қажеттіліктері бар балалардың қажеттіліктеріне сәйкес келмейтіні мәлім. Бұл мақалада біз ерекше балаларды оқытудағы білім беру мекемелерінде қолданылатын бірнеше инновациялық әдістерді қарастырамыз.

Түйін сөздер: инклюзив, әдіс, тәрбие, оқыту, инновация

Аннотация

Известно, что в современном образовательном контексте традиционные методы обучения не соответствуют потребностям детей с особыми образовательными потребностями. В этой статье мы рассмотрим несколько инновационных методов обучения особых детей, используемых в образовательных учреждениях.

Ключевые слова: инклюзив, методы, воспитание, обучение, инновация

Abstract

It is known that in the modern educational context, traditional teaching methods do not meet the needs of children with special educational needs. In this article, we will look at several innovative methods of teaching special children used in educational institutions. In the period after the country gained sovereignty, the number of children in need of special care in society increased under the influence of psychological stress and nervous disorders, as well as under the influence of social and economic factors. Their number even increases over the years.

Key words :inclusive, methods, education, training, innovation

Еліміз егемендік алғаннан кейінгі кезеңдерде қоғамда психологиялық күйзеліс пен жүйке ауруларының әсерінен, сондай-ақ, әлеуметтік, экономикалық факторлардың ықпалынан ерекше қамқорлықты қажет ететін балалардың саны көбейді. Олардың саны тіпті, жыл санап артып келеді.

Ал, аталмыш тұлғаларға білім беру инклюзивті негізде жүзеге асады. Жалпы, инклюзивті білім беру – гуманизмге, әлеуметтікке жетелейтін өзіндік мол сала. Оқушылардың тең құқығын анықтайтын, ұжым іс-әрекетіне қатысуға мүмкіндік беретін оқыту барысында педагог барлық балалардың, олардың қабілеттері мен мүмкіндіктеріне тәуелсіз білім алу сұраныстарын қанағаттандыра алуы қажет. Бұл тұрғыда, ұстаздар қауымы әрбір балаға жеке дара көңіл бөліп, дамуында кемістігі бар баланы әлеуметтік өзара қимыл процесіне қосып, қатынастардың белсенді субъектілері ретінде олардың дамуына жағдай жасау керек.

Жалпы, инклюзивті білім беру барлық оқушылардың, соның ішінде ерекше білім беру қажеттіліктері бар балалардың жалпы білім беру процесінде толыққанды оқуын және қатысуын қамтамасыз етуге бағытталған. Сонымен қатар, аталмыш білім беру бағдарламасы ерекше балалармен жұмыс барысында жеке қолдауды қамтамасыз етуі үшін әртүрлі әдістер мен стратегияларды қолдануды қамтиды. Инклюзивті білім беру контекстінде ерекше балалармен жұмыс істеудің бірнеше түрлері бар. Олар [1]:

1. Жеке білім беру жоспары:

Әр баланың өзіндік ерекшеліктерін ескере отырып, олардың оқу қажеттіліктерінің деңгейін ескеретін жеке оқу жоспарларын әзірлеу.

2. Мамандандырылған білім беру материалдары:

Әр баланың қажеттіліктеріне сәйкес келетін қосымша білім беру материалдары мен ресурстарын ұсыну.

3. Арнайы мұғалімдерге арналған көмекшілер:

Қосымша қолдау көрсету үшін ерекше қажеттіліктері бар балалармен жұмыс істеуге дайындалған және тәжірибелі арнайы мұғалімдер мен көмекшілерді тағайындау.

4. Технология және адаптивті жабдық:

Оқыту мен қатысу процесін жеңілдетуге бағытталған компьютерлік бағдарламалар мен жабдықтар секілді технологиялар мен адаптивті жабдықтарды пайдалану.

5.Топтық жұмыс және бірлескен жобалар:

Барлық оқушылардың өзара әрекеттесуін ынталандыру, командалық рухты нығайту және әлеуметтік дағдыларды дамыту үшін топтық жұмыс пен бірлескен жобаларды ұйымдастыру.

6.Отбасылық қарым-қатынас:

Ата-аналар мен отбасыларды білім беру процесіне белсенді тарту, баланы қолдау үшін тәжірибе және ақпарат алмасу.

7.Қызметкерлерді кәсіби қолдау және дамыту:

Ерекше білім беру қажеттіліктері бар балалармен жұмыс саласындағы педагогикалық персоналға кәсіби қолдау мен оқытуды қамтамасыз ету.

8. Әлеуметтік-эмоционалды қолдау:

Мамандандырылған сабақтарды ұйымдастыру мен кеңес беруді қоса алғанда, балаларды әлеуметтік және эмоционалды қолдау үшін жағдай жасау.

9.Прогресті бақылау және бағалау:

Тәсілдерді түзету және қолдаудың тиімділігін қамтамасыз ету мақсатында әр баланың үлгерімін үнемі бақылау және бағалау жүйесін енгізу. Себебі, инклюзивті білім беру әр оқушының оқу мен дамуға тең мүмкіндіктері бар кедергісіз орта құруына ықпал етеді.

Бұл ретте, мұғалімнің негізгі міндеті – жасөспірімдердің бойына сенімділік дәнін сеуіп, болашақта өз-өзін табуына жағдай жасау және де қоғамдағы өмірге

бейім-делуін қамтамасыз ету. Ол үшін педагогтер міндетті түрде қайта даярлау, инклюзивті білім беруді қолдаудың түрлі ресурстық орталықтарын құру сынды жұмыс істеу нысандарын дамытуы қажет. Сонымен қатар, оқыту кезеңдеріндегі барлық техноло-гияларды пайдалана білуі шарт.

Жалпы, инклюзивті білім беру - әр оқушының қажеттіліктерінің әртүрлілігін ескере отырып, жан-жақты және икемді тәсілді қажет етеді. Бұл ретте, әрбір баланың ерекше мүмкіндіктеріне сәйкес дами алатын ортаны құруы басты рөл атқарады. Физикалық және психикалық дамуында проблемалары бар балалар нақты жалпы білім беру жағдайында жүзеге асырылмайтын ерекше бақылау мен педагогикалық жағдайларды қажет етеді.

Негізі аталмыш білім беру негізгі 8 қағиданы қамтиды. Дегенмен, қағидалардың барлығы жалпылама бір принципке жұмыс атқарады. Яғни, қағидалар баланың қажеттіліктері мен мүмкіндіктеріне қарай бағытталады. Сонымен қатар, ерекше балалармен жұмыс жасау барысында ерекше технологиялар қолданылады. Ол өз кезегінде екі үлкен топқа бөлінеді. Біріншісі, ұйымдастырушылық технологиясы болса, екіншісі педагогикалық технология. Енді, екі технология жайлы кеңінен ақпарат бере өтейін. Ұйымдастырушылық технологиялардың басты мақсаты – қол жетімді білім беру ортасын қалыптастыру болса, педагогикалық технологиялардың негізгі қызметі - оқу процесін топтастырып, жүзеге асыруға бағытталады [2].

Инклюзивті білім беру барлық оқушыларға, соның ішінде арнайы білім беру қажеттіліктері бар жасөспірімдерге тең мүмкіндіктер берумен қатар, бірнеше маңызды сұрақтар мен қиындықтар тудырады. Мәселен, теңдік және қолжетімділік мәселесі.

- Барлық оқушыларға, соның ішінде әртүрлі қабілет деңгейлері мен ерекше білім беру қажеттіліктері бар балаларға тең мүмкіндіктерді қалай қамтамасыз етуге болады?

- Барлық балалар үшін білім беру мекемелерінің физикалық және психологиялық қолжетімділігін қалай құруға болады?

Білім беру процесін даралау мәселесінде:

- Әр баланың ерекше қажеттіліктерін ескере отырып, оқытудың жеке тәсілін қалай жүзеге асыруға болады?

- Оқушылардың жеке ерекшеліктерін ескере отырып, оқу бағдарламаларын қалай бағалауға және бейімдеуге болады? , - сынды сұрақтар туындайды.

Ресми дереккөздердерге сүйенер болсақ, бүгінде елімізде мүгедек, психикалық дамуында ақауы бар, сөйлеу тілі мен тірек-қимыл аппараты бұзылған 200 мыңнан астам бүлдіршіндер бар екен. Десекте, бұл статистикалық дерек тек салыстырмалы түрде ғана. Өйткені, қоғамда кейбір ата-аналар балаларының осал тұсын айтпай, мүгедектігін жасырады. Оларды ресми түрде тіркеуге қоймайды.

Бұл тұрғыда біз, еліміздің ертеңгі болашағы бүгінгі ұрпақ тәрбиесіне тікелей байланысты екендігін естен шығармағанымыз жөн. Және де қазіргі таңда болып жатқан бүкіл өзгерістер жас ұрпақтың жан-жақты дамуына, жаңаша көзқараспен қарауын қажет етеді.

Осы ретте, ерекше балалардың ойлау қабілетін дамыту, түзету жұмысында ойын маңызды рөл атқарады. Ол – оқытудың формасы әрі әдісі ретінде дербес дидактикалық категория ретінде саналады. Балалардың танымдық қабілетін жетілдіруде ойынның алар орны ерекше. Мәселен, сюжетті-рөлдік ойындар, сюжетті әңгіме бойынша әңгіме желісін құрау, дидактикалық, қозғалмалы ойындар барысында баланың сана-сезімі, психикалық процестері қалыптасып, сөйлеу тілі дамиды. «Кілтті ал», «Пойыз», «Ұқсас, ұқсас емес», «Қайсысы немен қоректенеді?», «Қате суреттер» атты ойындар арқылы баланың бойында ойлау, ұйымдас-тырушылық қасиеттер пайда болып, жетіледі. Осы ретте, бір ескере кететін жайт,

ойын баланы тек қызықтырып, уақыт өткізу құралы ғана емес, балаға берілетін білім мен тәрбиенің негізі болуы керек. Яғни, ойын арқылы баланың логикалық ойлау қабілеттері арттыруға жағдай жасау негізгі міндет.

Инклюзивті білім беруде қазақ тілі мен әдебиеті сабағын оқыту ерекше қамқорлықты қажет ететін балалар үшін өзара іс-қимылды қабілетті қамтамасыз ету мен қоршаған ортамен қатынас, бірегейлі құралдар қызметін жүзеге асырады. Сонымен қатар төмендегідей міндеттерді шешеді:

- Оқыту арқылы көрнекіліктерді қамтамасыз ету;
- Оқу үрдісіндегі байланысты қамтамасыз ету;
- Кең таралған білім көздерінен ақпаратты іздестіру;
- Ұжымдық және топтық жұмыстарды ұйымдастыру;

Сонымен қатар, қазақ тілі мен әдебиеті сабағында жаңа ақпараттық технологиялардың бірі – интерактивті тақта. Ол - білім беру ісіндегі бұрын шешімін таппай келген жаңа, тың дидактикалық мүмкіндіктерді шешуге мүмкіндік беретін аса маңызды құрал.

Электрондық оқулықтарды ұйымдастырылған оқу қызметінде пайдалану кезінде балалар бұрын алған білімдерін кеңейтіп, өз бетімен шығармашылық тапсырмалар орындайды. Электрондық оқулық арқылы түрлі суреттер, видеокөріністер, дыбыс және музыка тыңдап көрсетуге болады. Сондықтан да инклюзивті білім беруде ақпараттық- коммуникациялық технологияларды мүмкіндігі шектеулі балалардың жас ерекшелігіне сай дайындап, пайдаланып, пәндер бойынша бағдарламаларын құрастырып, түзете- дамыту жұмыстарын жүргізсе, мүмкіндігі шектеулі жандардың заман талабына сай тұлға қалыптастыруға септігі зор екендігі белгілі [3].

Инклюзивті білім беру жүйесінде оқыту арнайы білім беруді қажет ететін ерекше балаларға арнайы жағдай жасау мен барлық адамдармен тепе-тең қарым-қатынас орнатуымен ерекшеленеді. Және де аталмыш балалардың жағдайын әлеуметтендіру мен интеграциялау процесін жеңілдетуді көздейді. Бұл жағдайда ұстаздың артар жүгі ауыр. Өйткені, балалардың бір-біріне деген түсініспеушілігі, тең дәрежеде байланыс орнатуы тікелей мұғалімге байланысты. Ерекше балалар кешенді психологиялық-педагогикалық көмекті қажет ететіні сөзсіз. Сол себепті, әр білім алушының білім алудағы ерекшеліктерін ескеріп, аталмыш мәселені назарға алған дұрыс. Мысалы:

Сараланған оқыту

Сараланған оқыту - бұл оқу мазмұнын, әдістерін әр оқушының жеке ерекшеліктеріне бейімдеуге бағытталған әдіс. Бұл тәсіл мұғалімдерге ақпаратты игерудің әртүрлі оқу стильдері мен қарқынына назар аударуға мүмкіндік береді.

Технологияларды қолдану арқылы оқыту

Заманауи технологияларды оқу процесіне біріктіру интерактивті және бейімделген оқу бағдарламаларын жасауға мүмкіндік береді. Ерекше қажеттіліктері бар балалар үшін бұл білім беру қосымшаларын, интерактивті тақталарды және адаптивті үлгерімді бағалау бағдарламаларын қолдануды қамтуы мүмкін.

Бірлескен оқыту әдісі

Бірлескен оқыту оқушылардың бірлескен іс-әрекетін білдіреді, онда олар идеялармен алмасады, бір-бірін қолдайды және топтағы мәселелерді шеше алады. Бұл әдіс әлеуметтік бейімделуге және қарым-қатынас дағдыларын дамытуға ықпал етеді.

Ойындар арқылы оқыту

Оқытудың ойын әдістері ерекше білім беру қажеттіліктері бар балаларды қолдау үшін белсенді қолданылады. Ойындар шығармашылықты, әлеуметтік

дағдыларды дамытуға ықпал етеді, сонымен қатар оқуды әр баланың нақты қажеттіліктеріне бейімдеуге мүмкіндік береді.

Арт-терапия және музыкалық терапия

Өнер мен музыканы оқу және дамыту құралы ретінде пайдалану ерекше қажеттіліктері бар балалар үшін тиімді. Себебі, арт-терапия мен музыкалық терапия эмоцияларды білдіруге, шығармашылық ойлауды дамытуға және психоэмоционалды әл-ауқатты нығайтуға ықпал етеді.

Ерекше білім беру қажеттіліктері бар балаларға арналған инновациялық оқыту әдістері инклюзивті білім беру ортасын құруда шешуші рөл атқарады. Дифференциалды оқыту, технология, ынтымақтастық әдістері, ойын тәсілдері, арт және музыкалық терапия әр баланың жан-жақты дамуына ықпал ететін тиімді стратегиялардың бір бөлігі ғана.

Бұл әдістер ерекше білім беру қажеттіліктері бар балаларды оқытуды жеңілдетіп қана қоймайды, сонымен қатар әрбір бала өз әлеуетіне жете алатын оң және шабыттандыратын оқу ортасын жасайды.

Қорытындылай келе, егер инклюзивті оқытудың оқыту мен сабақ беруге енгізілген өзгерістері тиімді болса, онда ерекше қажеттіліктері бар балалардың жағдайы өзгереді.

Әдебиеттер тізімі:

1. Қазақстан Республикасындағы Білім беруді дамытудың 2011-2020 жылдарға арналған мемлекеттік бағдарламасы. Астана. 2010 ж.
2. Ә. Ермағамбет. // «Психикалық дамуы тежелген балалардың психологиялық-педагогикалық сипаттамасы». // Дефектология, 2008, №4.
- 3 Қазақстандағы инклюзивті білім // egov.kz мемлекеттік порталы.
4. Инклюзивті білім беру жағдайында даму мүмкіндігі шектеулі оқушыларды психологиялық-педагогикалық қолдау қызметінің ұйымдастырылуы // «Открытая школа» журналы. № 7(128) 09.

УДК 376.1

ПРОЕКТНАЯ ДЕЯТЕЛЬНОСТЬ КАК ЭФФЕКТИВНОЕ СРЕДСТВО СОЦИАЛИЗАЦИИ И АДАПТАЦИИ УЧАЩИХСЯ С ОСОБЫМИ ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫМИ ПОТРЕБНОСТЯМИ

Файрушина Алёна Владимировна

педагог-психолог, педагог-модератор,
КГУ «Общеобразовательная школа №21
отдела образования города Костаная» Управления
образования акимата Костанайской области
E-mail.ru: alenojka_93@mail.ru

Черанёв Юрий Сергеевич

учитель русского языка и литературы,
КГУ «Общеобразовательная школа №21
отдела образования города Костаная» Управления
образования акимата Костанайской области
E-mail.ru: cheranyov.1997@gmail.com

Аннотация

Данное исследование посвящено анализу эффективности проектной деятельности как средства социализации и адаптации учащихся с особыми образовательными потребностями (ООП). В рамках работы исследованы основные аспекты проектной методики в образовательном процессе, особенности социализации и адаптации учащихся с ООП, а также выявлены

преимущества и ограничения применения проектной деятельности в данной группе обучающихся. Исследование базируется на теоретическом анализе современных педагогических подходов, включая теории социализации и адаптации в контексте образования.

Ключевые слова: проектная деятельность, особые образовательные потребности, коммуникация, адаптация, социализация

Андапта

Бұл зерттеу ерекше білім беру қажеттіліктері (ЕБҚ) бар оқушыларды әлеуметтендіру және бейімдеу құралы ретінде жобалық қызметтің тиімділігін талдауға арналған. Жұмыс шеңберінде білім беру үдерісіндегі жобалау әдістемесінің негізгі аспектілері, ЕБҚ бар оқушыларды әлеуметтендіру және бейімдеу ерекшеліктері зерттелді, сондай-ақ білім алушылардың осы тобында жобалау қызметін қолданудың артықшылықтары мен шектеулері анықталды. Зерттеу білім беру контекстіндегі әлеуметтену және бейімделу теорияларын қоса алғанда, қазіргі педагогикалық тәсілдерді теориялық талдауға негізделген.

Түйінді сөздер: негізгі сөздер: жобалық қызмет, арнайы білім беру қажеттіліктері, коммуникация, бейімделу, әлеуметтену.

Abstract

This research is dedicated to analyzing the effectiveness of project-based activities as a means of socialization and adaptation for students with special educational needs (SEN). Within the scope of the study, the fundamental aspects of project methodology in the educational process, the peculiarities of socialization and adaptation for students with SEN, as well as the advantages and limitations of implementing project-based activities in this group of learners, have been investigated. The research is based on a theoretical analysis of contemporary pedagogical approaches, including theories of socialization and adaptation in the context of education.

Key words: project-based activities, special educational needs, communication, adaptation, socialization

В условиях развития современного образования доминирующее положение занимает социальный запрос на включение всех учащихся в общеобразовательные классы и запрос на обучение по адаптированной учебной программе основного среднего образования, а также изменения способов, критериев оценивания результатов обучения в соответствии с адаптированной.

Концепция инклюзии внедряет социальную справедливость, равенство, поддерживает обучение и воспитание учащихся с ООП в средней школе; способствует включению детей в участие во все аспекты образовательного процесса.

Стоит отметить, что проблеме инклюзии детей уделяется особое внимание во всём мире. Инклюзивное образование – переворот в сознании современного человека и выбор открытых демократических государств. Нашей стране термин «инклюзивное образование» внедрил Национальный научно-практический центр коррекционной педагогики. [1]

Согласно Государственной программе развития образования и науки Республики Казахстан на 2020–2025 годы, к 2025 году 100% школ, детских садов и 70% колледжей и вузов должны создать условия для инклюзивного образования. [2]

Учителя в системе предоставляют своим ученикам разноуровневые способы обучения и альтернативные средства выполнения их задач путем включения инновационных технологий в образовательную деятельность.

В процессе работы педагоги используют ИКТ: интерактивные доски, LED-панели, ПК, ноутбуки, поскольку такие вспомогательные технологии расширяют спектр возможностей педагога и повышают качество восприятия информации, способствуют заинтересованности в учебе детей с ООП.

Основные проблемы обучения детей с особыми образовательными потребностями в общеобразовательной школе можно разделить на две группы:

1. Проблемы, связанные с организацией обучения:

а) Несоответствие образовательных программ общеобразовательной школы особым образовательным потребностям детей.

b) Недостаточная подготовка педагогов общеобразовательных школ к работе с детьми с особыми образовательными потребностями.

c) Отсутствие или недостаточное количество необходимых материально-технических средств и ресурсов для обучения детей с особыми образовательными потребностями.

2. Проблемы, связанные с социальной адаптацией детей:

a) Сложности в общении и взаимодействии детей с особыми образовательными потребностями с другими детьми.

b) Отношение со стороны других детей и взрослых к детям с особыми образовательными потребностями.

c) Неготовность общества к принятию детей с особыми образовательными потребностями.

Проблема социализации и адаптации учащихся с особыми образовательными потребностями является одной из наиболее актуальных в современном образовании. Учащиеся с ООП, как правило, имеют трудности в общении, взаимодействии с окружающими, адаптации к новым условиям. Проектная деятельность может стать эффективным средством решения этой проблемы.

Проектная деятельность - это способ организации образовательного процесса, который предполагает решение обучающимися реальной проблемы или задачи, имеющей практическую значимость. Проектная деятельность позволяет учащимся с ООП проявить свои способности, реализовать творческий потенциал, развить коммуникативные навыки, научиться работать в команде.[3]

Проектная деятельность способствует социализации учащихся с ООП по следующим направлениям:

- Развитие коммуникативных навыков. В процессе проектной деятельности учащиеся с ООП учатся общаться друг с другом, сотрудничать, договариваться, находить общий язык. Это помогает им преодолеть трудности в общении, которые часто встречаются у учащихся с ООП.

- Развитие навыков работы в команде. Проектная деятельность предполагает работу учащихся в команде. Учащиеся с ООП учатся координировать свои действия с другими участниками команды, прислушиваться к мнению других, принимать на себя ответственность за результат работы. Это помогает им адаптироваться к жизни в обществе, где умение работать в команде является важным навыком.

- Развитие творческих способностей. Проектная деятельность позволяет учащимся с ООП проявить свои творческие способности, реализовать свои идеи. Это помогает им почувствовать себя полноценными членами общества, способными внести свой вклад в общее дело.

В процессе проектной деятельности учащиеся с ООП приобретают следующие социальные навыки:

- Умение ставить цели и достигать их. В процессе проектной деятельности учащиеся с ООП учатся ставить перед собой цели, разрабатывать план действий по их достижению, оценивать свои результаты. Это помогает им развить навыки саморегуляции и самоконтроля.

- Умение принимать решения. В процессе проектной деятельности учащиеся с ООП учатся принимать решения в условиях неопределенности. Это помогает им развить самостоятельность и ответственность.

- Умение работать в условиях ограниченного времени. В процессе проектной деятельности учащиеся с ООП учатся работать в условиях ограниченного времени. Это помогает им развить навыки тайм-менеджмента.

- Проектная деятельность может осуществляться в различных формах:

- Индивидуальные проекты. Индивидуальные проекты позволяют учащимся с ООП проявить свои индивидуальные способности, реализовать свой творческий потенциал.

- Групповые проекты. Групповые проекты способствуют развитию навыков работы в команде, коммуникации, сотрудничества.

- Межпредметные проекты. Межпредметные проекты позволяют учащимся с ООП интегрировать знания из различных предметных областей, применить их в решении реальной проблемы.

Проектная деятельность может осуществляться на различных уровнях:

- Школьный уровень. Проектная деятельность на школьном уровне позволяет учащимся с ООП проявить себя в различных сферах деятельности, развить свои способности, адаптироваться к школьной жизни.

- Региональный уровень. Проектная деятельность на региональном уровне позволяет учащимся с ООП представить свои проекты на конкурсы, конференции, выставки. Это помогает им повысить свою самооценку, почувствовать себя успешными.

- Международный уровень. Проектная деятельность на международном уровне позволяет учащимся с ООП познакомиться с культурой других стран, расширить свой кругозор. Это помогает им адаптироваться к жизни в поликультурном обществе.

Проектная деятельность является эффективным средством социализации и адаптации учащихся с особыми образовательными потребностями. Она способствует развитию коммуникативных навыков, навыков работы в команде, творческих способностей, социальных навыков. Проектная деятельность может осуществляться в различных формах и на различных уровнях.[4]

Проектная деятельность ориентирована на решение реальных проблем и задач, что позволяет учащимся применять полученные знания на практике. В контексте особых образовательных потребностей, проекты могут быть специально адаптированы для учета индивидуальных особенностей каждого ученика, обеспечивая более эффективный процесс обучения.

Внедрение проектной деятельности в образовательный процесс для учащихся с ООП сопровождается улучшением их взаимодействия с окружающими, развитием коммуникативных умений, а также повышением самостоятельности и уверенности в своих способностях.

Эти результаты подчеркивают важность интеграции проектной деятельности в образовательную практику для более успешной социализации и адаптации учащихся с ООП, что имеет потенциал повысить качество их образовательного опыта.

Список литературы:

1. <https://www.nur.kz/family/school/1715660-inkluzivnoe-obrazovanie-v-kazahstane-i-za-rubezom/>
2. Ералиева, Х. С. Внедрение инклюзивного образования в Казахстане / Х. С. Ералиева. – Текст : непосредственный // Инновационные педагогические технологии : материалы IV Междунар. науч. конф. (г. Казань, май 2016 г.). – Казань : Бук, 2016. – С. 26-28. – URL: <https://moluch.ru/conf/ped/archive/190/10337/>
3. Лопатухина Т. А., Осипова А. В. Международные проекты и авторская проектная деятельность в образовании // CETERIS PARIBUS. 2015. № 2. 37 с. URL : <https://cyberleninka.m/artide/n/mezMunarodnye-proekty-i-avtorska-ya-proektnaya-deyatelnost-v-obrazovanii>
4. Опарина Е.В. Развитие социальных навыков школьников во внеурочной проектной деятельности в разновозрастных группах : автореф. . дис. канд. пед. наук. М., 2019. 23 с.

УДК 376.1

ФОРМИРОВАНИЕ ПРОФЕССИОНАЛЬНЫХ КОМПЕТЕНЦИЙ У ПЕДАГОГОВ ИНКЛЮЗИВНОГО ОБРАЗОВАНИЯ

Фоменко Александра Сергеевна

магистрант кафедры педагогики,
психологии и специального образования
Костанайский региональный университет
имени А. Байтұрсынұлы
Костанай, Казахстан
E-mail: aleksa-fomenko-00@mail.ru

Аннотация

В данной статье рассматривается важность развития профессиональных компетенций у педагогов, работающих в сфере инклюзивного образования. Инклюзивное образование предполагает обучение детей с особыми образовательными потребностями вместе со сверстниками без таких потребностей. Данная статья подчеркивает необходимость систематического и непрерывного развития профессиональных компетенций у педагогов инклюзивного образования. Только благодаря этому педагоги смогут эффективно работать с детьми с особыми образовательными потребностями и создавать условия для их успешного обучения и развития.

Ключевые слова: инклюзивное образование, формирование профессиональных компетенций, педагог инклюзии.

Аңдатпа

Бұл мақалада инклюзивті білім беру саласында жұмыс істейтін мұғалімдердің кәсіби құзыреттілігін дамытудың маңыздылығы қарастырылады. Инклюзивті білім беру ерекше білім беру қажеттіліктері бар балаларды осындай қажеттіліктері жоқ құрдастарымен бірге оқытуды қамтиды. Бұл мақала инклюзивті білім беру мұғалімдерінің кәсіби құзыреттіліктерін жүйелі және үздіксіз дамыту қажеттілігін көрсетеді. Тек осы арқылы мұғалімдер ерекше білім беру қажеттіліктері бар балалармен тиімді жұмыс істей алады және олардың табысты оқуы мен дамуына жағдай жасай алады.

Түйінді сөздер: инклюзивті білім беру, кәсіби құзыреттілікті қалыптастыру, инклюзия педагогы.

Annotation

This article discusses the importance of developing professional competencies among teachers working in the field of inclusive education. Inclusive education involves teaching children with special educational needs together with peers without such needs. This article emphasizes the need for systematic and continuous development of professional competencies among teachers of inclusive education. Only thanks to this, teachers can effectively work with children with special educational needs and create conditions for their successful learning and development.

Key words: inclusive education, formation of professional competencies, teacher of inclusion.

Формирование профессиональных компетенций у педагогов инклюзивного образования играет ключевую роль в обеспечении качественного обучения для всех учащихся, вне зависимости от их специальных образовательных потребностей. Инклюзивное образование стремится создать равные возможности для всех учащихся и развивать их потенциал, учитывая индивидуальные особенности каждого ребенка. Для успешной реализации инклюзивного образования педагоги должны обладать определенными профессиональными компетенциями.

Во-первых, педагоги инклюзивного образования должны обладать глубоким пониманием принципов инклюзивного образования, включая ценности равенства, уважения различий и поддержки индивидуальных потребностей каждого учащегося. Они должны быть осведомлены о специфических особенностях различных видов

инвалидности, особых образовательных потребностей и трудностей в обучении, чтобы адаптировать свою практику под нужды каждого ученика.

Во-вторых, педагоги должны уметь разрабатывать и реализовывать дифференцированные учебные планы и методики, которые учитывают потребности каждого учащегося. Это включает в себя умение создавать индивидуализированные учебные материалы, использовать разнообразные методы обучения и оценивать успехи учеников на основе их индивидуальных возможностей.

Третий аспект – это способность к сотрудничеству и партнерству. Педагоги должны быть готовы эффективно сотрудничать с коллегами, родителями учащихся, специалистами по инклюзивному образованию и другими заинтересованными сторонами для обеспечения полноценной поддержки каждого ученика.

Кроме того, важным аспектом является профессиональное развитие. Педагоги должны иметь доступ к систематическому профессиональному обучению, тренингам и семинарам, направленным на повышение их компетенций в области инклюзивного образования.

Важно также умение предоставлять психолого-педагогическую поддержку учащимся с особыми потребностями, а также развивать навыки рефлексии и самоанализа для постоянного совершенствования своей работы[1].

С целью формирования профессиональных компетенций у педагогов инклюзивного образования, необходимо изучать теоретические материалы, касающиеся инклюзивного образования, специфических потребностей учащихся с особыми образовательными потребностями, методов дифференцированного обучения и других аспектов. Это могут быть книги, научные статьи, учебные пособия, онлайн-курсы и т.д.

Педагоги могут практиковать свои навыки в создании индивидуализированных учебных планов, разработке адаптированных учебных материалов, использовании разнообразных методов обучения и оценки успехов учащихся на различных практических тренингах и семинарах.

Педагоги могут использовать методы моделирования, чтобы изучить и попрактиковать способы взаимодействия с учащимися с различными потребностями. Это может включать в себя ролевые игры, симуляции уроков и другие методы, помогающие педагогам понять потребности и перспективы учащихся.

Использование интерактивных образовательных ресурсов, таких как вебинары, онлайн-курсы, видеоуроки и другие средства, которые могут помочь педагогам изучать новые методы и подходы в области инклюзивного образования.

Педагоги могут и самостоятельно изучать материалы по инклюзивному образованию, проводить исследования в этой области, изучать передовой опыт других педагогов и специалистов.

Организаторство программ менторства и коучинга для педагогов, где более опытные коллеги или специалисты по инклюзивному образованию могут помогать начинающим педагогам развивать свои навыки.

Формирование профессиональных компетенций у педагогов инклюзивного образования имеет огромное значение, поскольку оно напрямую влияет на качество образования, которое получают дети с различными потребностями. Вот несколько ключевых аспектов важности формирования профессиональных компетенций у педагогов инклюзивного образования:

1. Создание благоприятной образовательной среды: Профессиональные компетенции педагогов играют решающую роль в создании поддерживающей и включающей образовательной среды для всех учащихся, независимо от их специальных потребностей.

2. Развитие индивидуального подхода: Педагоги инклюзивного образования должны обладать навыками работы с разнообразными учащимися и уметь адаптировать свои методики обучения, чтобы каждый ребенок мог достичь успеха в обучении.

3. Содействие социальной интеграции: Компетентные педагоги способствуют формированию уважения к различиям, принятию других и развитию навыков сотрудничества, что способствует социальной интеграции детей с особыми потребностями.

4. Обеспечение качественного образования: Формирование профессиональных компетенций у педагогов инклюзивного образования помогает повысить качество образования для всех учащихся, что является основой для их успешной адаптации и развития [2].

Формирование профессиональных компетенций у педагогов инклюзивного образования является ключевым фактором в создании равных возможностей для всех детей в образовании и их успешной социальной адаптации. Формирование профессиональных компетенций у педагогов инклюзивного образования является важным и сложным процессом. Разработка и развитие таких компетенций требует сочетания знаний, умений и навыков для успешного обучения всех детей, включая детей с особыми образовательными потребностями.

Профессиональные компетенции педагогов инклюзивного образования включают понимание принципов инклюзивного образования, знания о многообразии индивидуальных особенностей учащихся, умение создавать инклюзивную образовательную среду, адаптировать учебные материалы и методики, эффективно взаимодействовать со всеми участниками образовательного процесса.

Развитие профессиональных компетенций педагогов инклюзивного образования может осуществляться через такие мероприятия, как профессиональные тренинги и семинары, участие в мастер-классах и конференциях, а также через открытые уроки и наблюдение за опытными педагогами.

Важным аспектом формирования профессиональных компетенций является их постоянное развитие и обновление. Педагоги должны следить за новыми тенденциями и исследованиями в области инклюзивного образования, а также обмениваться опытом с коллегами.

Наконец, необходима исключительная поддержка и ресурсы со стороны образовательных учреждений и администрации для проведения эффективных мероприятий по формированию профессиональных компетенций у педагогов инклюзивного образования. В целом, развитие профессиональных компетенций у педагогов инклюзивного образования требует усилий как со стороны педагогов, так и со стороны образовательных учреждений и администрации, чтобы обеспечить всем учащимся качественное образование в инклюзивной среде [3].

В результате, мы должны добиться знания и понимания основных принципов и подходов инклюзивного образования. Педагоги должны быть осведомлены о теоретических основах инклюзивного образования, понимать его цели и принципы, а также знать о методах и стратегиях, которые могут быть использованы для успешной реализации инклюзивного образования.

Умение создавать безбарьерную образовательную среду является также немаловажным аспектом. Создание условий, которые позволяют всем учащимся получить доступ к образованию и полноценно участвовать в учебном процессе, где каждый ученик может чувствовать себя принятым и поддержанным. Это может включать адаптацию учебных материалов, использование различных образовательных технологий и инструментов, а также организацию коллективной работы и сотрудничества.

Одним из предполагаемых результатов будет - умение работать с разнообразными группами учащихся. Педагоги должны быть готовы работать с учащимися с различными особенностями и потребностями, включая детей с ограниченными возможностями, детей с особыми образовательными потребностями, детей из маргинальных групп и т.д. Они должны уметь адаптировать свой подход и методику обучения, чтобы удовлетворить потребности каждого ученика. Формирование профессиональных компетенций помогает им обеспечить качественное образование для всех детей, независимо от их индивидуальных потребностей.

Важным навыком является коммуникация, то есть умение работать в команде и сотрудничать с другими специалистами. Педагоги инклюзивного образования часто работают в команде с другими специалистами, такими как психологи, логопеды, социальные работники и т.д. Они должны уметь эффективно сотрудничать с коллегами и использовать свои знания и навыки для достижения общих целей.

Педагогам инклюзивного образования в работе с учащимися важно уметь анализировать и оценивать результаты обучения. Это необходимо для того, чтобы определить эффективность своих методов и стратегий. Это может включать использование различных методов оценки, таких как тестирование, наблюдение, портфолио и т.д.

На протяжении всей жизни педагоги должны развивать профессиональные навыки и компетенции. Педагоги инклюзивного образования должны быть готовы к постоянному обучению и развитию своих навыков и компетенций. Они должны стремиться к самосовершенствованию, изучать новые методы и подходы, участвовать в профессиональных семинарах и конференциях, а также обмениваться опытом с коллегами, брать за основу новые идеи, применять их или совершенствовать в своей работе.

Таким образом, формирование профессиональных компетенций у педагогов инклюзивного образования играет ключевую роль в обеспечении качественного и включительного образования для всех детей, но это требует комплексного подхода, включающего как теоретическое обучение, так и практические навыки, а также поддержку со стороны администрации учебного заведения. Только при условии наличия этих компетенций педагоги смогут эффективно реализовывать принципы инклюзивного образования и обеспечивать качественное обучение для всех учащихся.

Список литературы:

1. Михальчи Е. Инклюзивное образование. Учебник и практикум для бакалавриата и магистратуры. – Москва.: Юрайт, 2017. – 177с.
2. Ишингер Б. ОЭСР. Обзор национальной политики в области образования: Казахстан, Кыргызская Республика и Таджикистан. Учащиеся с особыми потребностями и ограниченными возможностями. OECD, 2010 г. – 268с.
3. Седаков Д. А. №13 Вестник УГНТУ. Наука, образование, экономика. Серия экономика. – Уфа.: УГНТУ, 2015 г. – 56с.

ӘОЖ 376.1

ИНКЛЮЗИВТІ БІЛІМ БЕРУ МӘСЕЛЕСІ

Хуан Таңатар

2 курс докторанты

Е.А.Бөкетов атындағы Қарағанды университеті.

Қарағанды қ., Қазақстан

E-mail: take961109@mail.ru

Аңдатпа

Мақала да инклюзивті білім беру мәселесі қарастырылады. Инклюзивті білім беру ұғымына талдаулар жасалады. Инклюзивті білім беруге арналған кеңістік ресурстарын ашып көрсетеді.

Түйінді сөздер: *инклюзивті білім беру, инклюзивті мектеп, инклюзия.*

Аннотация

В статье рассматривается проблема инклюзивного образования. Дается анализ понятия инклюзивное образование. Раскрываются пространственные ресурсы для инклюзивного образования.

Ключевые слова: *инклюзивное образование, инклюзивная школа, инклюзия.*

Abstract

The article deals with the problem of inclusive education. The analysis of the concept of inclusive education is given. Spatial resources for inclusive education are revealed.

Key words: *inclusive education, inclusive school, inclusion.*

Бүгінгі күні инклюзивті білім беру мәселесіне ерекше көңіл бөлінуде, сонымен қатар әр жыл сайын білім алуда ерекше қажеттіліктері бар балалардың саны артуда. Жалпы білім беру сапасын көрсететін тиімді оқытуға бағытталған мемлекеттік саясат инклюзивті білім беру тек Қазақстанда ғана емес, бүкіл әлемдегі білім беру саласында әлі де болса толықтай қамтылмаған жүйе болып саналады. Бұнда бала құқығы, оның ішінде білім алудағы қолжетімділік дүниежүзілік балаларды қорғау ұйымдарының ерекше назарында десек те болады. Қазақстан Республикасының білім беру жүйесін ілгерілету бойынша жаңа тың жобалар жалғасуда, солардың бірі инклюзивті білім беру мәселесі. Әрине, инклюзивті оқыту тәжірибесі жалпы білім беретін орта мектеп пен педагогтер алдында бірқатар мәселелерді тудырады яғни, инклюзивті сыныпта сабақты ұйымдастыру, ерекше білім беруді қажет ететін баланы оқыту формасын таңдау және басқа да оқыту мен білім беру процесін ұйымдастыру болып табылады [1]. Ерекше қажеттілігі бар балаларды оқытуға арналған әртүрлі дереккөздердегі «инклюзивті білім беру» термині педагогикалық процесті ұйымдастырудың әртүрлі ұстанымдары арқылы түсіндіріледі: инклюзивті немесе енгізілген білім беру - жалпы білім беретін ерекше қажеттіліктері бар балаларды оқыту процесін сипаттау үшін қолданылатын термин десек, онда «Инклюзивті білім беру» ұғымының мәні ағылшын термині «inclusion», яғни «кіріктірілу, ендіру» болса, ал француз тілінен аударғанда «inclusif» «өзіне ендіру», латын тілінен аударғанда «include» - «ену» дегенді білдіреді. Сөздіктерде инклюзивті білім беру дегеніміз – жалпы білім берудің даму үдерісіндегі барлық адамдарды оқыту, сонымен қатар әр түрлі қажеттіліктерге ие балаларға қарай бейімдеу арқылы ерекше мұқтаждықтары бар балалардың білім алуына қол жеткізу екендігі көрсетілген [2].

ЮНЕСКО-ның әдістемелік материалдарында көрсетілген инклюзивті білім беру туралы ұғымға мынадай анықтама берген: «Инклюзивті білім беру дегеніміз – барлық балалар дене, психикалық, зерде, мәдени-этникалық және басқа да ерекшеліктеріне қарамастан, жалпы білім беру жүйесіне қосылып, тұрғылықты

көздейтін білім беру үдерісін ұйымдастыру. Бұл жағдайда мектептер білім алуға ерекше қажеттіліктерді ескеріп, өз оқушыларына қажетті арнайы қолдауды жүзеге асырады». Саламанка Декларациясының құжаттарында: «Бұл жалпы білім беру мекемесі жағдайында білім беру қызметінің жүйесі, тұрғылықты мекен-жайы бойынша балалардың білім алуға және оқуға толық құқығы бар ұстанымы негіздемесінде жүзеге асады», – деп көрсетілген.

Инклюзивті білім беруді енгізген алғашқы елдердің бірі АҚШ болды, оның ғалымдары ерекше қажеттілігі бар балалар санатына жатқызылған мектеп оқушыларын біріктірілген оқуда тиімділігін растайды. АҚШ-тың инклюзивті білім беру жүйесінің жұмысы келесідей тұрғыдан құрылған: ерекше білім беру қажеттілігі бар оқушыны мектепке қабылдау кезінде психологиялық-педагогикалық кеңес өткізіледі, оған баланың ата-анасы немесе қамқоршылары, педагог, психолог, әлеуметтік қызметкер, кейде оқушының өзі қатысады. Бұл отырыста оқу жылындағы мақсат - міндеттер және оларға қол жеткізу әдістері айқындалады. Ғалымдар дені сау құрбыларымен сабақта көбірек уақыт өткізетін оқушы балалар сынақтарда жақсы нәтиже көрсететінін анықтады.

Дамыған мемлекеттер арасында Жапонияның білім беру жүйесі ерекше десек онда, Жапония мектептерінде мүмкіндігі шектеулі балалар жалпы сыныппен бірге оқытылады. Бірақ та, сыныптағы педагогпен қоса ассистент-педагог қосымша бірге жұмыс істейді. Ассистент-педагог мүмкіндігі шектеулі балаларға сабақты үлгеруге барынша көмек көрсетеді. Жапония мектептері мүмкіндігі шектеулі балалар үшін барлық инфрақұрылымдармен қамтамасыз етілген.

Қазақстан Республикасында инклюзивті білім беруді дамытудың тұжырым-дамалық тәсілдерінде инклюзивті білім беру – баршаның сапалы білімге қол жетімділігін қамтамасыз етуге бағытталған білім беру жүйесін тарату процестерінің бірі болып табылады. Ол балалардың дене, психикалық, зияткерлік, мәдени-этникалық, тілдік және басқа да ерекшеліктеріне қарамастан, сапалы білім беру ортасына айрықша білім алу қажеттіліктері бар балаларды қосуды, барлық кедергілерді жоюды, олардың сапалы білім алуы үшін және олардың әлеуметтік бейімделуін, социумға кірігуін көздейді [3].

Инклюзивті білім беру мәселесі Е.Г.Самарцева, И.Н.Хафизуллина, К.Р.Кузьмов, О.С.Кузьмина, Ж.И.Намазбаева, А.Н.Аутаева, М.С.Искакова, Г.С.Оразаева, Р.А.Сулейменова, А.А.Байтурсынова, И.А.Оралканова және т.б. Ғалым З.А.Мовкебаеваның тиімді инклюзивті білім берудің жолындағы басты кедергі – білім беру мекемелері педагогтерінің осы үдеріске білікті дайындығының төмендігі деген ұстанымы маңызды. Инклюзивті білім беруде – оқу үдерісін осындай баланың қажеттілігіне қарай икемдеу немесе өзгерту.

Демек инклюзивті мектеп - бұл барлық балаларға жақсы білім беру үшін өзінің «мазмұнын, тәсілдерін, құрылымдары мен стратегияларын» өзгертетін мектеп. Н.Фредериксон мен Т.Клайнның еңбектерінде инклюзия туралы алғашқы зерттеулер ерекше білім беруді қажет ететін балалардың жалпы мектептерде немесе балама «арнайы» жағдай жасалу арқылы білім алуы қажеттігі мәселесіне қатысты пікір-таластарға арналған. Уақыт өте келе инклюзия туралы түсінік оқушылардың сипаттамаларының кең спектрін қамту үшін кеңейді, бірақ ерекше білім беруді қажет ететін балалар ұлт, сынып, жыныс, тілдік, мәдени және әлеуметтік айырмашылықтары бойынша шектелмейді. М.Эйнско, Т.Буз және А.Дайсонның зерттеулерінде инклюзия – бұл инклюзивті құндылықтарға, оның ішінде теңдік, қатысу, жанашырлық, әртүрлілікті құрметтеу, тұрақтылық және құқыққа негізделген білім беру тәсілі.

Дамуында ерекшеліктері бар балаға жаңа білім беру жүйесінде табиғи үдерістерге бейімделуге тура келсе, қалыпты дамып келе жатқан оқушылар мен педагогтерге де «ерекше» оқушы оқитынына түсіністікпен қарауға қалыптасып, соған

тәрбиеленуі керек болады. Инклюзивті білім беруге сәйкес енгізілетін өзгерістер мектептің ішкі үдерісіне тұтастай әсер ететіні белгілі. Нақтырақ айтқанда, білім беру мекемесіндегі барлық оқушылар мен педагогтер, мектептің басқа да қызметкерлері өзара қарым-қатынас жасауда ендігі ретте жаңа формаларын құруы тиіс болады. Түпкі нәтижесінде ондай өзгерістер оқыту үдерісінің барлық салаларына, соның ішінде оқушылардың өзара тұлғааралық байланысына да әсер етеді.

Әлеуметтік орта – ерекше қажеттілігі бар балалар үшін ең маңызды орын алады. Осыны ескере отырып, мектепте оқушылардың тұлғааралық өзара әрекеттесе отырып байланыс құруына арналған кедергісіз орта қалыптастыру керек. В.В.Хитрюк инклюзивті білім беру ортасының 2 негізгі функциялар топтарын бөліп қарастырады жалпы (әлеуметтік-мәдени даму қажеттіліктерін орындау, шығармашылық әлеуетін ашу, өз мүмкіндіктерін іске асыру, өз тағдырына қатысты шешімдерді өзі қабылдау) арнайы (әлеуметтік қиындықтар мен мәселелердің алдын алу, өз мүмкіндігіне, күшіне деген сенімін дамыту, педагогикалық қиындықтарды жеңу). Ортаның дамытушы және кедергісіз болып қалыптасуы үшін оған орта ресурстарының әсері тиеді деген түйін жасауға болады. Баланың жеке басының психологиялық ерекшеліктері ортаның мазмұндық құрамына да біршама әсер ететінін жоққа шығаруға болмайды. Сондай-ақ инклюзивті білім беруде оқыту процесі (қоршаған орта, жағдайлар, құралдар) міндетті түрде жеке оқыту бағдарламасын қамтамасыз ете отырып, бала мен білім беру қажеттіліктеріне сәйкестендіріледі. Д.С.Иванованың пікірінше, инклюзивті білім беру ерекше білім беру қажеттіліктері бар балалар үшін тең мүмкіндіктерді қамтамасыз етудің негізгі факторы болып табылады. Бұл оқу ортасындағыдай кедергілерді жеңуге ықпал етеді. Ғалым А.Т.Баймұратованың пікірінше, білім беру үдерісіндегі инклюзиясының табысқа қол жеткізуі ортаның пәндік құраушы бөлшектеріне, атап айтқанда, оқу сыныптарының санитарлық талаптар мен қауіпсіздік нормаларына сәйкестігіне, дербес түзету құралдарының, компьютерлік бағдарламалардың, әдебиеттің, көру мүмкіндігін жақсартатын жабдықтардың және тағы басқа қажетті құралдардың толық болуына байланысты [4].

Инклюзивті білім беруге арналған кеңістік ресурстарына мынадай маңызды құраушылар жатады: турникеттер, шектеуші сызықтар, жеделсатылардың болуы, оқу сыныптарының жарықтандырылу деңгейі, сыныптардағы және жалпы мектеп бойынша дыбыстық белгі беру тіректері. Инклюзивті білім беруде тұлғаны тәрбиелеу мен дамытуға арналған дидактикалық және түзетуші жабдықтарға айрықша маңыз беріледі.

Қорыта келгенде, инклюзивті білім беру – ерекше педагогикалық жүйе, ынтымақтастықта оқыту және жеке оқыту бағдарламасы. Оқыту үдерісіндегі ынтымақтастық инклюзивті білім беруді құрудың негізгі қағидасы болып табылады, онда мектеп қауымдастығының әрбір мүшесі ортақ істің табысты болуы үшін белгілі бір жауапкершілікті алады. Ынтымақтастық сыныпта және мектепте жағымды әлеуметтік атмосфераны қалыптастырады, оқшаулануды, бөлектеуді болдырмайды.

Инклюзивті білім беруді психологиялық-педагогикалық қолдауды қамтамасыз ету, талап етілетін жұмыс біліктіліктері бойынша арнайы кабинеттер, орта, техникалық және кәсіптік, орта білімнен кейінгі білім берудің оқу бағдарламаларын құру, сондай-ақ педагог қызметкерлердің біліктілігін арттыру қажет етеді. Сонымен бірге инклюзивті білім беру білім алуда ерекше қажеттіліктері бар балаларға бағытталған және барлық балалардың тең екенін мойындайтын әдіснаманы ұсынады және де балалар әр түрлі оқу қажеттіліктерімен ерекшеленуі мүмкін, сондықтан педагогтер осы қажеттіліктерді қанағаттандыруға икемді болатын оқытуға деген көзқарасты дамытуы керек.

Әдебиеттер тізімі:

1. Инклюзивті білім берудің Ресурстық орталығы туралы ереже. – Астана, 2016
2. Мухамадиярова Г.Ф. Инклюзивное образование: содержание и практика // Мир науки, культуры, образования. – 2015. – № 1(50). – С. 45–47.
3. Мовкебаева З.А., Денисова З.А., Оралканова И.А., Жакупова Д.С. Методические рекомендации по подготовке педагогов к внедрению инклюзивного образования. - Алматы: Дайкпресс, 2013. - 165 с.
4. Оралбекова А.К. Инклюзивті білім беру жағдайында болашақ бастауыш сынып мұғалімдерін ақпараттық-коммуникациялық технологияларды қолдануға даярлау. 6D010200-Бастауышта оқыту педагогикасы мен әдістемесі Философия докторы (PhD) дәрежесін алу үшін дайындалған диссертация. – Алматы, 2017

УДК 376.112.4

МОДЕЛИ СОПРОВОЖДЕНИЯ РЕБЁНКА С ОСОБЫМИ ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫМИ ПОТРЕБНОСТЯМИ В ДОШКОЛЬНОЙ ОРГАНИЗАЦИИ

Чумакова Татьяна Николаевна

воспитатель

КГКП «Ясли-сад № 44

отдела образования города Костаная»

Управления образования акимата Костанайской области

Сайфутдинова Марина Григорьевна

воспитатель

КГКП «Ясли-сад № 44

отдела образования города Костаная»

Управления образования акимата Костанайской области

Аңдатпа

Мақалада мектепке дейінгі ұйымда ерекше білім беру қажеттіліктері бар балаларды қолдау моделін енгізудегі жұмыс тәжірибесі келтірілген. Дамуында ерекшеліктері бар балалармен жұмысты ұйымдастырудың кешенді элеуметтік-педагогикалық моделінің артықшылықтары сипатталған. Модель оқытудың жаңа тәсілдерін, вариативті бағдарламаларды, оқыту мен тәрбиелеудің формалары мен әдістерін, даму ерекшеліктері бар балалардың қажеттіліктеріне, мүмкіндіктері мен қабілеттеріне сәйкес қолдануға негізделген. Модель инклюзивті білім беру жүйесінде жұмыс істейтін барлық мұғалімдердің кешенді үйлесімді өзара әрекеттесуін білдіреді.

***Түйінді сөздер:** инклюзивті білім беру, сүйемелдеу моделі, ерекше білім беру қажеттіліктері.*

Аннотация

В статье представлен опыт работы внедрения модели сопровождения детей с особыми образовательными потребностями в дошкольной организации. Описаны преимущества комплексной социально-педагогической модели организации работы с детьми, имеющими особенности в развитии. Модель построена на использовании новых подходов к обучению, вариативных программ, форм и методов обучения и воспитания, адекватных потребностям, возможностям и способностям детей с особенностями в развитии. Модель подразумевает комплексное слаженное взаимодействие всех педагогов, работающих в системе инклюзивного образования.

***Ключевые слова:** инклюзивное образование, модель сопровождения, особые образовательные потребности.*

Abstract

The article presents the experience of implementing a model of support for children with special educational needs in a preschool organization. The advantages of a comprehensive socio-pedagogical model of organizing work with children with developmental disabilities are described. The model is based on the use of new approaches to learning, variable programs, forms and methods of education and upbringing

that are adequate to the needs, capabilities and abilities of children with developmental disabilities. The model implies a comprehensive coordinated interaction of all teachers working in the inclusive education system.

Key words: *inclusive education, support model, special educational needs.*

На начало 2024 года по данным Агенства РК по статистике в Казахстане насчитывается около 160 тысяч детей с особыми образовательными потребностями, среди них большинство составляют дети с речевыми нарушениями (29%) и ЗПР (32 %). За последние 10 лет официально число детей с речевыми нарушениями выросло на 25 %. Причем увеличивается не только количество, но и тяжесть патологий, проявляющаяся в различных клинических формах[1].

Сегодня остро стоит вопрос обеспечения равных возможностей для полноценного развития каждого ребенка в период дошкольного детства независимо от социального статуса, психофизиологических и личностных особенностей.

Инклюзивное обучение в дошкольных организациях делает возможным оказание необходимой психолого-педагогической и социальной помощи большому количеству детей, позволяет обеспечить родителей консультативной поддержкой, а также подготовить общество к принятию человека с ограниченными возможностями здоровья. Инклюзивное обучение предполагает совместное образование детей с особыми образовательными потребностями и нормально развивающихся сверстников в пределах одной группы, но с учётом индивидуальных особенностей ребёнка с ООП и составлением индивидуального образовательного маршрута [2, с. 91].

В результате внедрения системы инклюзивного воспитания встал вопрос разработки эффективной модели сопровождения детей с особыми образовательными потребностями в дошкольной организации. Предпочтение было отдано использованию комплексной социально-педагогической модели организации работы с детьми с ООП. Преимущества в данном случае получают все дети. Применение данной модели подразумевает использование новых подходов к обучению, вариативных программ, форм и методов обучения и воспитания, адекватных потребностям, возможностям и способностям детей с особенностями в развитии. И самое главное, данная модель подразумевает комплексное слаженное взаимодействие всех педагогов, работающих с детьми с ООП.

Закон «Об образовании» Республики Казахстан определяет, что такое инклюзивное образование и каким образом оно осуществляется. Согласно Закону количество инклюзивных детей в группе не должно превышать 3 человека. На соотношение один к трем должно уменьшаться количество детей в этой группе. В практике нашей работы также имеются дети, имеющие особые образовательные потребности. Большинство детей в инклюзивных группах имеют ОНР. Также детям свойственны особенности поведения аутистического спектра, гиперактивность, трудности во взаимодействии со сверстниками и взрослыми. Педагоги ясли-сада проводят совместную работу с детьми с особенностями в развитии, так как именно комплексный подход позволяет достичь максимально высоких результатов[3].

Итак, разработанная нами комплексная модель работы с детьми с особыми образовательными потребностями включает в себя работу по следующим направлениям:

- 1) Тесная взаимосвязь и сотрудничество всех специалистов ясли-сада (методист, воспитатели, логопед, психолог, инструктор по физической культуре, преподаватель казахского языка, музыкальный руководитель) при работе с детьми с ООП. Тесная взаимосвязь всех специалистов позволяет корректировать психофизические отклонения, речевые нарушения, оказывать социально-психологическую поддержку. Специалисты имеют возможность осуществлять помощь, как каждому ребенку, так и группе детей, имеющих речевые и иные нарушения: отслежи-

вать процесс развития; заниматься глубокой и всесторонней профилактической, коррекционной и развивающей работой с детьми разного возраста. При совместной деятельности, появляется возможность осуществлять методическую работу: разрабатывать проекты и составлять индивидуальные маршруты.

2) Разнообразная, доступная и безопасная предметно-пространственная среда. Предметно-пространственная среда в ясли-саду создана с учётом требований безопасности, комфортности, она уютна, вариативна, постоянно обновляется. Постоянное обновление среды позволяет поддерживать интерес детей, развивать их представления о многообразии окружающего мира. Среду обновляем путём создания игровых пособий, приобретения нового нестандартного оборудования совместно с родителями воспитанников. Все пособия и игрушки безопасны, их можно использовать в разных видах деятельности с учётом принципа вариативности. Яркая, разнообразная среда, которая доступна детям, создаёт комфортную для развития и взаимодействия детей и педагогов обстановку.

3) Сотрудничество с родителями; проведение целенаправленной и систематизированной работы с семьей, что способствует осознанию родителями своих функций и роли в воспитании ребенка. Работа с родителями включает индивидуальные консультации воспитателя, логопеда, психолога, работу консультационного пункта на базе ясли-сада, тренинги, собрания, тематические выставки.

Семейное консультирование, как часть психолого-педагогического сопровождения – это целостная система. Ее можно представить, как разворачивающийся во времени процесс, совместно – разделённую деятельность консультанта и семьи, в которой выделяются три основных компонента. Диагностический – систематическое отслеживание динамики развития ребенка и семьи, обратившейся за помощью; информационный - сбор и накопление сведений, включающих в себя минимальные и достаточные диагностические процедуры; результативный - когда потребности семьи и ребенка будут удовлетворены по совместному решению. Основным этапом консультирования является отбор и применение средств, которые позволяют создать условия для продуктивного взаимодействия. Поэтому одним из актуальных методов психолого-педагогического сопровождения детей с особыми нуждами, является обучение и консультации родителей с целью регулирования взаимоотношений в семье [4, с. 83].

Созданные социально-педагогические условия позволяют правильно спланировать траекторию развития ребенка с особыми образовательными потребностями. Модель имеет системный характер, разработана в морфологическом, структурном, функциональном и генетическом аспектах. В морфологическом аспекте модель была представлена составом ее компонентов (управленческое, педагогическое, коррекционное сопровождение). В структурном аспекте все компоненты взаимосвязаны. В функциональном аспекте модель отражает и разграничивает функции участников образовательного процесса. В генетическом аспекте организована специальная образовательная среда, позволяющая эффективно взаимодействовать всем участникам образовательно-воспитательного процесса.

Модель командного взаимодействия всех специалистов эффективна, так как учитываются не только речевые, но и индивидуальные особенности детей; прослеживаются результаты мониторинга развития детей, а также планируются индивидуальные траектории коррекционной работы на краткосрочную и долгосрочную перспективу. Согласованность действий специалистов позволяет эффективно скорректировать имеющиеся нарушения в развитии и помогает ребенку легко адаптироваться в дошкольной среде, успешно развиваться и обучаться.

Мониторинг развития знаний, умений и навыков детей с особенностями в развитии в прошлом учебном году демонстрировал неуклонный рост (обратите внимание на слайд), что говорит об эффективности предложенной в ясли-саду модели работы с детьми с особенностями в развитии в рамках инклюзивного образования. Инклюзивное образование развивает у дошкольников толерантность, терпимость, милосердие и взаимоуважение. Участники воспитательно-образовательного процесса учатся видеть возможности, которыми обладают дети с особенностями в развитии, несмотря на имеющиеся у них нарушения.

В результате реализации модели сопровождения детей с особыми образовательными потребностями стали возможны качественные изменения у детей, которые отражены: в развитии памяти, внимания, мышления, активной речи и общего физического развития.

Подводя итоги, можно отметить, что для успешной инклюзии необходим комплексный подход с распространением его на систему всех социально-экономических и общественных отношений. Необходимо объективно и всесторонне оценивать возможности каждого ребенка. А пока мы в самом начале большой и кропотливой работы, в результате которой маленький и слабый человек должен стать уверенным и сильным. Суметь адаптироваться в социуме и реализовать себя. Для этого необходимо, чтобы те, кто его окружает и ведет за руку, были готовы понять, принять и помочь.

Список литературы:

1. Бюро национальной статистики Агентства по стратегическому планированию и реформам Республики Казахстан. URL:https://stat.gov.kz/ru/cluster/mics-2024/intro/index.php?sphrase_id=283197 (дата обращения 25.01.2024).

2. Гончарова В.Г., Подопригора С.И. Комплексное медико-психолого-педагогическое сопровождение лиц с ограниченными возможностями здоровья в условиях непрерывного инклюзивного образования: монография. - Красноярск: Сибирский федеральный университет, 2014. - 248 с.

3. Закон Республики Казахстан «Об образовании» от 27 июля 2007 года № 319-III. URL:https://adilet.zan.kz/rus/docs/Z070000319_ (дата обращения 25.01.2024).

4. Шнейдер Л.Б., Рогач М.С. Семейное консультирование. Молодая семья и ребенок-дошкольник: учеб. пособие для вузов. – 2-е изд., испр. и доп. – М.: Юрайт, 2020. – 576 с.

ӘӘЖ 376.1

ИНКЛЮЗИВТІ БІЛІМ БЕРУ ЖАҒДАЙЫНДА МАТЕМАТИКА САБАҒЫНДА ОЙЫН ТЕХНОЛОГИЯЛАРЫН ҚОЛДАНУ

Шағатаева Сания Мержакуповна,
педагог-эксперт,
Досанова Арайгуль Тенелбаевна,
екінші санатты педагог,
бастауыш сынып мұғалімдері
Қостанай қаласы білім бөлімінің
«Чапаев негізгі орта мектебі» КММ,
Қостанай қ. Қазақстан
E-mail : b_saniya_m@mail.ru

Аңдатпа

Инклюзивті математикалық білім беру жалпы оқушыдан бөлек мұғалімдерге де жаңа мәселелер туындатып отырғандықтан мақалада инклюзивті білім беруде бастауыш сынып үшін

«Математика» пәнін оқыту барысында ойын технологияларын қолдану мүмкіндіктерін зерттеу қарастырылған.

Түйінді сөздер: білім беру, математика, инклюзивті білім, әдіс-тәсілдер.

Аннотация

Поскольку инклюзивное математическое образование представляет новые проблемы как для учителей, так и для учащихся в целом, в статье рассматривается изучение возможностей использования игровых технологий при изучении предмета «Математика» для начальных классов в инклюзивном образовании.

Ключевые слова: образование, математика, инклюзивное образование, методы и приемы.

Annotation

Since inclusive mathematical education presents new challenges for both teachers and students in general, the article examines the possibilities of using gaming technologies in the study of the subject "Mathematics" for elementary grades in inclusive education.

Key words: education, mathematics, inclusive education, methods and techniques.

Қазіргі уақытта ерекше білім беруді қажет ететін балалармен жұмыс жасаудағы өзекті мәселе – инклюзивтік білім беру. Инклюзивтік білім әр оқушыға жеке тұлға ретінде қарап, саналы тәрбие, сапалы білім беру болып табылады. Сабақты тартымды өткізіп, оқушылардың пәнге деген қызығушылығын арттыру үшін әр сабағымызды түрлендіріп отыруымыз шарт. Ол үшін тек бір технологиямен шектеліп қалмай, әртүрлі технологияның элементтерін пайдалану қажет. Жаңа ақпараттық технологиялармен қатар, ерекше білім беруді қажет ететін балалармен көбінесе ойын әдістерін қолданып жұмыс жасаған тиімді. Математика сабақтарындағы ойынның негізгі міндеті - оқушының есептеу дағдыларын қалыптастырып жетілдіру, баланың қызығушылығын туғызып, белсенділігін арттыру.

Ерекше оқушыға ойын технологиясы негізінде жеке тапсырмалар дайындалды. Оқытуда ойын технологиясын қолдану эмоционалды және ұтымды бірлікке жетуді қамтамасыз етеді және ол оқушыларға танымдық процестер мен тәрбие берудің тиімді құралы болып табылады. Ойын технологиясы арқылы оқушылардың есте сақтау қабілетін арттырып, зейінін тұрақтандыруға болады. Себебі, ойындар балалардың психикалық белсенділігін ынталандырып, пәнге деген қызығушылығын арттырады. Сабақтағы пассивті оқушының өзі дұрыс әрі қызықты ұйымдастырылған ойынға белсенділік танытатыны сөзсіз. Ойынды жеке, топтық, жұптық және жалпысыныптық деп қарастыруға болады. Ойын технологиясын төмендегідей түрде жіктей аламыз.

- танымдық;
- рөлдік;
- іскерлік;
- комплекстік.

Мүмкіндігі шектеулі бала мектепке алғаш келген кезде қарапайым және түрлі ауыртпалық тудыратын қиыншылықтарға тап болады. Бұл қиындықтар қатарына өз-өзіне қызмет етуінің төмен, не мүлдем болмауы, гигиеналық тазалықты ұстана алмауы, ортаға тез бейімделмеуі сияқты мәселелерді жатқызуға болады. Сондықтан мектепке дейінгі кезеңде көру қабілеті бұзылған балаларды оқытуға арналған оқыту-кешендерінің болуы шарт. Сондай оқыту кешендері ұйымдастырылған жағдайда, мұндай топтағы балалар мектеп табалдырығын аттаған кезде білім алу оларға жеңіл, әрі тиімді болар еді.[1]

Мүмкіндіктері шектеулі балаларға білім мен тәрбие берудегі ғылымның нәтижеге қол жеткізудің бірі жаңа технологияны игеріп, компьютерді пайдалану. Компьютерді пайдалануда мынадай дидактикалық мүмкіндіктерді көруге болады, логикалық ойлау жүйесін қалыптастыруға, шығармашылық еңбек етуіне жағдай

жасайды. Электрондық оқулықтарда теориялық тақырыптар кеңінен беріліп түсіндіріледі.

Мүгедек және дамуларында шектеушілік бар балаларды инклюзивтік оқыту практикаға мамандандырылған мамандарды даярлау, оларды жалпы түрдегі мекемелерде оқыту үшін жағдайлар жасау және қоғамның мүгедек балаларға деген көзқарастарын өзгертумен бірте-бірте енгізілуі керек.

Қазіргі кезде мектептерде кемтар балаларды қамқорлыққа алып, олардың қалыптасуына және айығыуына мүмкіндік жасап, өз бетімен өмір сүруіне бағыт-бағдар беруге арнайы дайындық жүргізілуде. Кемтар балалардың білім деңгейін көтеріп, өмірге қажетті білім дағдысын тәртібін қалыптастыруға байланысты түрлі шаралар жасалуда. Бұл балаларды оқытатын мұғалімдердің алдына екі түрлі міндет қойылады:

1. Баланың мектепке дайындығын анықтау;
2. Тәрбиесіндегі кемістігін жою;
3. Сабақты жүйелі жоспарлау.

Үйден оқытын балаға сабақ беретін мұғалім алдымен баланың даму ерекшелігін анықтайтын тесттер арқылы ойының, қиялының, зейінінің тұрақтылығын анықтап алу керек. Ол үшін «Дөңгелек қию», «Лабиринт», «Танграм», «Көру әдісі», «Есту әдісі» тәрізді тесттерді қолданып, баланың шама-шарқын анықтап алады. Сабақ барысында баланың тіл мүкісін, қолының буындарының қимылын, саусақтарының моторикасын дамытуға ерекше көңіл бөліп отыру қажет. Ол үшін қазіргі таңда қолданылатын көптеген дамыту жаттығуларын пайдалануға болады. Солардың бірнешеуін қарастырайық.[2]

«Сағат тілі». **Мазмұны:** Күлімдеп тұрамыз, аузымызды ашамыз. «Бір-екі» деп санап тілімізді жоғарғы, төменгі тістерге кезек-кезек тигіземіз. Астыңғы иек қимылдамау керек.

«Тостақшы». **Мазмұны:** Езуді тартып күліп аузымызды ашамыз, тілімізді жалпақ етіп астыңғы ерінге қойып, екі жағын тостақтың ернеуі сияқты иеміз. 5-ке дейін санап тұрамыз. Астыңғы ерін тістерге тимеу керек.

«Барабан». **Мазмұны:** Езу тартамыз, аузымызды ашамыз. Анықтап қайта-қайта Д-Д-Д-Д деп айтамыз. Дыбысты айту барысында тіл жоғарғы тістерге жабысып тұрады. Аузымызды жаппаймыз. Осы жаттығуды орындау барысында көп бала аузын жауып алады. Осы жағдай болмау үшін тіспен екі бір сантиметрлік таяқшаны немесе осыған ұқсас затты (сызғышты) тістеп тұру керек. Осы жаттығуларды жасау барысында баланың тілін дамытуға болатыныны көреміз. Ең бастысы мүгедек балаларды сәби кезінен бастап анықтап, олардың ортаға бейімделуіне жағдай жасауымыз керек. Сондықтан күндізгі шағын стационар да арнайы жұмыс тобын құрып, әр баланың қабілет-қарымын анықтап, дұрыс бағыт-бағдар беріп, жарымжан балалардың жастайынан жасық болып өсуіне жол бермеуіміз керек.

Инклюзивті білім беру жүйесін дамытуға Үкіметтен бастап, мектептерге дейін мән берілуде. Жарымжан балаларды оқыту процесінде ерте бейімдеудің маңызы зор. Тек оқытып ғана қоймай, мемлекеттің әлеуметтік қамсыздандыру мен денсаулық сақтау қызметін тарту қажет. Жалпы баланы қоғамға бейімдеу мен оқытуда ерте диагностикалау мен түзету маңызды.

Инклюзивті білім беру жүйесін дамытуда «Мүгедектердің құқықтары туралы» Конвенция аясында инклюзивті білім беруді дамытудың ұлттық жоспарын жасап, сапалы білім алуды қамтамасыз ету үшін қоғамдық институттардың тәжірибесін ескере отырып, мүмкіндігі шектеулі жандарды үздіксіз оқытудың тұжырымдамасын жасау аса қажет болмақ.

Мүмкіндіктері шектеулі балалардың үйде білім алуын қамтамасыз ету, жай және арнайы мектептерде оқуға мүмкіндігі жоқ балаларды қашықтықтан оқытуға

жағдай жасау мемлекеттің басты мақсаттарының бірі болып табылады. Осыған орай мәселелерді шешу жолында әр мұғалім бағдарламаға сай шағын электронды оқулықтар дайындап, үлгерімі төмен және мүмкіндігі шектеулі оқушылармен жеке жұмыс түрлерін жүргізгені жөн. Әр оқушының үлгермеу себебін анықтап, мүгедек баланың диагнозына қарай жұмыс жүргізсе, оқушының білімге деген құлшынысы артып, өзіндік дарындылығы айқындалады деп ойлаймын. Жаңаша білім берудің негізгі тәжірибелік міндеттерін шешуде мектептегі жаңалықтармен дамуды, қолданылған әрекеттер мен құралдардың тиімділігін диагностикалау негізінде анықтауға болады. Осыған байланысты педагогтар өз қызметінің объектісіне әлеуметтік психологиялық және педагогикалық мінездеме беріп, танып, білумен зерттеу әдістерін меңгерулері керек. Дидактикалық ойындар арқылы мүмкіндігі шектеулі балалардың ойлау қабілетін дамытумызға болады.[3]

«Біркелкі пішіндерді сана».

Мақсаты: Пішіндерді танып, топтастыра білуге үйрету. Ойлау қабілетін, қол қимылын жаттықтыру.

Көрнекілік: Геометриялық пішіндер суреттері бар, таратпа суреттер. (15 дана).

Барысы: Әр балаға пішіндер суреттері бар, суреттер таратылып беріледі. Суреттерден біркелкі пішіндерді санап атау керек.

«Бос торларды сәйкес пішіндермен толтыр»

Мақсаты: Геометриялық пішіндерді танып, атай білуге үйрету. Бос торларды сәйкес пішіндермен толтырту.

Көрнекілік: Әр балаға жеткілікті таратпа суреттер.

Барысы:

Балаларға суреттер таратылып беріледі. Суреттердегі бос торларды сәйкес пішіндермен толтырады.

«Қандай пішін жетіспейді»

Мақсаты: Геометриялық пішіндерді атай білуге үйрету. Қай пішін жетіспейтінін тапқызу.

Көрнекілік: Геометриялық пішіндер (қораптан алу).

Барысы: Тақтаға геометриялық пішіндер қойылады. Балаларға көздерінді жұмындар деп, бір пішінді алып қояды. Балалар қай пішін жетіспейтінін табады.

Әр оқушыға арналған жеке даму бағдарламасы олардың өзіндік дарындылығын ашып, өмірдегі өз орнын, өз мамандығын табуға көп көмек болар еді. Осындай орталықтар жұмысын жүйелеп отыратын, мүмкіндіктері шектеулі балалармен жұмыс істейтін медициналық-педагогикалық орталықтарды көптеп ашса, кемтар балаларды зор қуанышқа бөлер еді. Егер жалпы білім беретін ордаларда жоғарыда айтылған ұсынылымдарды есепке алып, сол бойынша инклюзивті білім беретін болса, мүмкіндігі шектеулі балалар да басқа балалардан қалыс қалмайтыны хақ.

Дидактикалық ойындарды математика сабақтарында пайдалану арқылы оқушылардың танымдық қабілеттері артады, шапшаң есептеу дағдылары қалыптасады, байқампаздығы, есте сақтау қабілеті қалыптасады және балалардың бір-бірімен достық қарым-қатынасы орнайды.

Ерекше білім беруді қажет ететін оқушының өзі де ойын түрлері араласқан сабаққа қатысып, ынталана түседі. Ойынға араласқан жерде жарыс болады, балалар бір-бірінен қалып қоймауға тырысады. Ерекше білімді қажет ететін оқушыларды жеке жұмыс істеуге үйретеді, оларға көмектеседі.

Қорыта келе, қандай бала болмасын ол адамзаттың бір бөлшегі. Ал, адамзат - қоғамдағы ең құнды фактор. Әрбір бала бақытты өмір сүруге құқылы. Сондықтан өз ұрпағымыздың бақытты өмір сүрулеріне бірлесе отырып өз үлесімізді қосайық.

Әдебиеттер тізімі:

1. ҚР-ның білім туралы Заңы, 2008 ж Мектептегі психология, №3 2010.-26 б.

2. Әлеуметтік педагогика, №3, 2011.- 56 б.
3. Ә.Ермағамбет «Психикалық дамуы тежелген балалардың психологиялық-педагогикалық сипаттамасы», Дефектология, 2008, №4.- 10 б.
4. А. А. Байтұрсынова «Арнайы педагогика: проблемалары мен даму болашағы» Алматы, 2008 ж. – 43 б.

УДК 376.112.4

ИНКЛЮЗИВНОЕ ОБРАЗОВАНИЕ: ТРУДНОСТИ ОБЕСПЕЧЕНИЯ РАВНЫХ ВОЗМОЖНОСТЕЙ ДЛЯ ВСЕХ ОБУЧАЮЩИХСЯ.

Шатских Анастасия Александровна

магистрант 1 курса

7M01103 - Педагогика и психология

Педагогического института им. У.Султангазина

КРУ имени Ахмет Байтұрсынұлы,

педагог-исследователь, учитель английского языка,

ОШ им.Әлихана Бөкейхана, г.Костанай, Казахстан

E-mail: shatskih.kostanai@mail.ru

Аңдатпа

Инклюзивті оқыту қазіргі білім берудің құрамдас бөлігі болып табылады, бірақ оны жүзеге асыру белгілі бір шарттар орындалған жағдайда ғана мүмкін болады. Осыған байланысты білім беру мекемелерінің алдында инклюзивті тәжірибені кеңейту міндеті тұр. Дәл осындай ортаны құру ерекше қабілеті бар білім алушыларға өздерінің білім алу қажеттіліктерін жүзеге асыруға және қоғамдағы өз мүмкіндіктерін кеңейтуге мүмкіндік береді.

Түйін сөздер: оқыту, инклюзивті білім беру, саралау.

Аннотация

Инклюзивное обучение является неотъемлемой частью современного образования, но его реализация возможна только при соблюдении определенных условий. В связи с этим перед учебными заведениями стоит задача по расширению инклюзивной практики. Именно создание данной среды поможет обучающимся с особыми способностями получить возможность для реализации своих образовательных потребностей и расширения собственных возможностей в социуме.

Ключевые слова: обучение, инклюзивное образование, дифференциация.

Abstract.

Inclusive learning is an integral part of modern education, but its implementation is possible only if certain conditions are met. In this regard, educational institutions are faced with the task of expanding inclusive process. Creation of this environment will help students with special abilities have the opportunity to realize their educational needs and expand their own capabilities in society.

Key words: training, inclusive education, differentiation.

Первая статья Конституции гласит: «Республика Казахстан утверждает себя демократическим, светским, правовым и социальным государством, высшими ценностями которого являются человек, его жизнь, права и свободы» [1]. Именно поэтому, с целью недопущения нарушения данной позиции, в стране внедрен подход к обучению, обеспечивающий одинаковые возможности для всех, независимо от психических или физических возможностей – инклюзивное обучение. У каждого человека существует цель в жизни, один из пунктов реализации которой – получение образования.

Реализацию качественного и доступного инклюзивного образования обеспечивают следующие законы: «О правах ребенка», «О правах инвалидов», «О борьбе с дискриминацией в области образования» [2].

Среди казахстанских исследователей можно выделить А.Думбаева, которым в соавторстве с Г.В. Бурашевой издана работа справочного характера «Права детей инвалидов в сфере образования». Также А.Думбаевым в соавторстве с Т.В.Поповой издана книга «Инвалид, общество и право» [3].

Инклюзивное образование имеет ряд преимуществ не только для обучающихся с особыми образовательными потребностями (далее - ООП), но и для других участников процесса обучения. Одним оно помогает развивать социальные навыки, погружая их в естественную среду обучения, другим – предоставляет возможность формирования толерантности, понимания и терпимости. Учащиеся с высокими образовательными потребностями или норматипичные студенты могут не только оказывать помощь в выполнении умственных заданий, но и быть наставником, тьютером, оказывая физическую поддержку в сопровождении, если такая будет необходима. Вовлечение студентов с ООП в образовательный процесс, социализация студентов с ООП в обществе, создание активной поведенческой установки у студентов с ООП на уверенное позиционирование себя в современном обществе, умение превращать свои недостатки в достоинства – это и будет решением сложившейся проблемы [4].

Тем не менее, как показывает практика, данная дифференциация представляет собой ряд вызовов. Для доступности реализации успешного инклюзивного обучения необходимо чтобы к нему были готовы, в первую очередь, сами организации образования. Чтобы обеспечить всем обучающимся равные возможности, помимо квалифицированных специалистов, школы, колледжи и институты должны иметь соответствующие ресурсы и поддержку: лифт, тактильные дорожки, пандусы, кабинеты поддержки инклюзии.

Педагогам, преподающим у данных обучающихся, рекомендуется обладать специальной квалификацией, использовать на своих занятиях такие технологии, которые помогают обучающимся с ООП получать доступ к информации и взаимодействовать со своими сверстниками. На начало 2020-2021 учебного года в Республике Казахстан действует 129 высших учебных заведений (ВУЗ) с учетом филиалов. Однако в рейтинге Атамекен отображены лишь 17 вузов по группе образовательных программ «Подготовка специалистов по специальной педагогике», что составляет лишь 13.17% от всех вузов [5].

Адаптированные образовательные материалы могут включать в себя скорректированное календарное планирование, которое разрабатывается для обучающихся с низким уровнем образовательных потребностей. Если планирование в силе сделать самостоятельно любой преподаватель, то учебники или рабочие тетради с увеличением шрифта или шрифтом Брайля, аудио и видео материалы, адаптированные для обучающихся с нарушениями слуха или зрения необходимо приобретать.

Огромное значение несут службы поддержки, предоставляющие содействие обучающимся с ООП в освоении учебного материала и в социальной адаптации: психологическая и логопедическая помощь, социальная поддержка.

Обучаясь в Костанайском региональном университете имени Ахмет Байтурсынұлы, я могу сказать, что здание оборудовано для обучения студентов с ООП: имеются пандусы, дорожки брайля, лифт. Педагоги ведут занятия по индивидуальной траектории обучения, учитывая возрастные, психолого-педагогические и физические особенности студента, в следствии чего, все обучающиеся, независимо от их способностей или особенностей имеют равные возможности для обучения и развития.

В общеобразовательной школе имени Әлихана Бөкейхана города Костанай, помимо вышеперечисленных опций, функционирует кабинет поддержки инклюзии

(далее - КПИ). Основной контингент – это обучающиеся, у которых имеются нарушения социального взаимодействия, коммуникации и поведения (аутизм). "Не только во всем мире растет количество детей с аутизмом, но и в Казахстане. Если в 2020 году диагноз аутистического расстройства выявили у 6 771 ребенка, то в 2022 году – у 12 087 детей» [6]. Такие дети обучаются в обычных классах, а на переменах или после уроков посещают занятия в данном кабинете, где получают дополнительное развитие по индивидуальной траектории обучения. За каждым обучающимся закреплен специалист кабинета поддержки инклюзии (педагог-ассистент), он помогает своему воспитаннику в освоении новых знаний и умений, корректируя учебное поведение. Педагог-ассистент встречает и провожает ребенка, играет на переменах, в столовой; сопровождает не только на занятиях, но и на любых выездных внешкольных мероприятиях.

Помимо образовательного и воспитательного компонентов, в кабинете КПИ ребенок может отдохнуть и поиграть. Комната оборудована развивающими ковриками, креслами-мешками, игрушками для развития сенсорной моторики и другим дидактическим материалом, который вызывает активный интерес у учащихся. Немаловажен и тот факт, что если ребенок с ООП понимает, что устал, то даже во время учебного занятия вместе с педагогом-ассистентом он может зайти в КПИ и расслабиться, сменив деятельность.

В рамках самого процесса получения знаний, для учащегося с ООП любого возраста необходимо создание адаптированной программы обучения. При написании формативных и контрольных работ, проведении экзаменов, итоговой аттестации педагог обязательно учитывает специфику обучаемого. «Зачастую мы все обращаем внимание только на ошибки, а когда кто-то хорошо себя ведет, мы этому не придаем значения, поэтому у ребенка нет желания стараться. Плохое поведение своих детей мы игнорируем или гасим, чтобы оно не повторялось» [7]. Главная цель работы – одобрение положительного поведения и стремления к получению знаний с целью мотивации для дальнейшего роста.

После окончания школы и перед ребенком, и перед родителем встает вопрос о профессиональном самоопределении. Для большинства обучающихся в рамках обновленной системы образования их идеал – новомодные специальности, которые недавно пополнили «Атлас новых профессий».

Модернизированные выпускники с новым мышлением нацелены уже на новые специальности, а данный сборник содержит более тысячи профессий, которые, по словам разработчиков, будут популярны в ближайшее десятилетие: проектировщик «умного дома», составитель он-лайн путеводителя, архитекторы облачных вычислений, разработчики роботов, специалисты по кибербезопасности или 3Д печати и многое другое.

Не стоит забывать, что помимо так стремительно вошедших в современный Казахстан специальностей, есть и классические, которые всегда актуальны: повар, автомеханик, строитель, слесарь, сантехник и так далее. Именно такие профессии и выбирают будущие абитуриенты инклюзивного обучения.

Найти себя во взрослом мире и сделать правильный выбор - это непростая задача для любого человека, а для студента с особыми образовательными потребностями она преимущественно актуальна. Именно поэтому нам, педагогам, необходимо помочь увидеть в студенте талант, который может быть востребован на рынке труда, помочь им развить свои сильные стороны, компенсировав слабые, оказывать поддержку в выборе и помощь в реализации профессии.

Самоопределение таких детей должно быть направлено на развитие их самостоятельности, чтобы будущие специалисты имели возможность работать в

комфортной и поддерживающей среде. Профессиональная ориентация детей - это вклад в будущее общества, которое становится все более инклюзивным.

Инклюзия - это не только предоставление равных возможностей для образования всем обучающимся. Это также создание условий, в которых каждый из нас может чувствовать себя комфортно и безопасно, достигая вершин, раскрывая свой потенциал. Инклюзивное образование - это важный шаг к созданию более справедливого и толерантного общества.

Список литературы:

1. Конституция РК https://adilet.zan.kz/rus/docs/K950001000_
2. «О правах ребенка», «О правах инвалидов», «О борьбе с дискриминацией в области образования» <https://adilet.zan.kz>
3. Кудайбергенова Р.Е. Высшее образование для людей с ограниченными возможностями в Южной Корее/ Вестник КазНУ. Серия востоковедения, №3, 2013, с. 29-34)
4. Банч Г. 10 ключевых пунктов успешной инклюзии/ Г.Банч; пер. с англ. А.В. Рязань// Аутизм и нарушения развития, 2010. – 17-25 с.
5. Рейтинг вузов. https://atameken.kz/ru/university_ratings
6. Интервью с заведующей отделом реабилитации Национального научно-практического центра развития специального и инклюзивного образования Зауре Джангельдиновой от 27.03.2023 г. <https://www.zakon.kz/obshestvo/6388274-v-kazakhstane-rastet-chislo-detey-s-autizmom.html>
7. Интервью с методистом кабинета поддержки инклюзии ОШ им. Элихана Бөкейхана А. Мукашевой <https://top-news.kz/uchastniki-proekta-sochinjaj-mechty-pobyvali-za-kulisami-kukolnogo-teatra/>

УДК 376.1

ИСПОЛЬЗОВАНИЕ ИНФОРМАЦИОННО-КОММУНИКАЦИОННЫХ ТЕХНОЛОГИЙ ДЛЯ УЧАЩИХСЯ С ОСОБЫМИ ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫМИ ПОТРЕБНОСТЯМИ

Шахматова Анастасия Ивановна,

учитель начальных классов,

заместитель директора по ИКТ,

КГУ "Школа-гимназия № 5 "А"

Отдела образования города остана

Управления образования акимата Костанайской области,

г.Костанай, Казахстан,

E-mail: mehova-anastacia@yandex.kz

Мехова Галина Францевна,

учитель начальных классов,

КГУ "Школа-гимназия № 5 "А"

Отдела образования города остана

Управления образования акимата Костанайской области,

г.Костанай, Казахстан,

E-mail: mehova-anastacia@yandex.kz

Аннотация

Многие дети не могут в полной мере воспользоваться традиционной образовательной программой, потому что они имеют инвалидность, которая мешает им полноценно участвовать в классно-урочной деятельности. Для этих учеников компьютерные технологии могут сыграть важную роль.

Ключевые слова: компьютерные технологии, коммуникационные технологии, деятельность, процессор, программное обеспечение, средство.

Аннотация

Көптеген балалар дәстүрлі білім беру бағдарламасының мүмкіндіктерін толық пайдалана алмайды, себебі олардың сыныптағы іс-шараларға толық қатысуына кедергі болатын мүгедектік бар. Бұл студенттер үшін компьютерлік технология маңызды рөл атқара алады.

Негізгі сөздер: компьютерлік технология, коммуникациялық технология, қызмет, процессор, бағдарламалық қамтамасыз ету, құрал.

Abstract

Many children cannot take full advantage of the traditional educational program because they have disabilities that prevent them from fully participating in classroom activities. For these students, computer technology can play an important role.

Key words: computer technology, communication technology, activity, processor, software, tool.

Наши дети-это поколение «цифрового века», воспитывающиеся в обществе, которое быстро меняется в результате развития новых компьютерных технологий. Школы обязаны готовить всех учащихся использовать информационно-коммуникационные технологии таким образом, чтобы по окончании школы они могли воспользоваться полученными знаниями в дальнейшей учебе, на рабочих местах и т.д.

Дети с особенными образовательными потребностями-кто они? За последние годы количество учеников с особой образовательной потребностью увеличивается. Сегодня в классах общеобразовательной школы 2-3 ребенка не могут в полной мере освоить образовательную программу, потому что у них есть заключение психолого-медико-педагогической комиссии.

Их участие в классно-урочной деятельности теряется либо вовсе отсутствует. И мало людей знают, какое большое преимущество дают компьютерные технологии при обучении детей с особыми образовательными потребностями (далее ООП)[2].

Для таких учащихся компьютерные технологии могут сыграть важную роль. Учителя понимают, что технологические инновации могут помочь получать знания ученикам с особыми потребностями и включить их в деятельность всего класса.

Компьютерные технологии—это не только оборудование, может быть и программное обеспечение: приобретенное, модифицированное или разработанное учителем самостоятельно, в общем все, что может быть использовано для поддержания или улучшения учебно – познавательной деятельности у детей сООП.

Конечная цель учителя-помочь всем учащимся развить знания, умения и навыки. И это может быть реально. Многие компьютерные приложения, справочные материалы на дисках, мультимедиа презентации – могут предоставить ученикам возможность использовать свои навыки для участия в различных проектах[3]

Остановимся на приложениях, которые могут помочь удовлетворить индивидуальные потребности учащихся с ограниченными возможностями и позволят им эффективно работать в школьной обстановке.

Программное обеспечение для обработки текстов(Star Writer, Bred, Crypt Edit, Key Note, Squall Pro, Text Viewer, WinVi).

Данный тип программ эффективен в качестве инструмента обучения не только для детей с особыми потребностями, но и для детей, в общем. Учащиеся больше готовы редактировать свою работу и делать необходимые исправления в текстовом процессоре, чем на рукописных листах. Также ученикам нравится работать над форматированием своего текста, придавая индивидуальность своему проекту.

Программное обеспечение WordPrediction.

Данное программное обеспечение является примером компьютерной технологии, которая может помочь учащимся с проблемами чтения. Чтобы использовать Word Prediction, учащийся должен использовать клавиатуру для письма. Это может быть экранная клавиатура смартфона или цифрового планшета. Или это может быть физическая клавиатура, подключенная к компьютеру. Когда учащийся набирает

слово WordPrediction определяет, какие буквы вводятся. После нескольких букв он предлагает варианты слов, которые, по его мнению, пытается написать ученик. Учащийся нажимает на предложенное слово, и оно вставляется в текст. Выбранное слово читается в слух.

Коммуникационные технологии.

Использование компьютеров для дистанционного обучения через Интернет может расширить среду обучения за пределы стены классной комнаты и позволит учащимся с ограниченными возможностями открыть доступ к информации со всего мира. Но, коммуникационные технологии могут стать мощным инструментом для обучения, только если они предлагают учащимся возможность получить информацию, а затем обменяться мыслями и идеями с другими участниками учебной деятельности, связанные посредством сети Интернет.

Гиперссылки и мультимедиа.

Помимо коммуникационных технологий, которые предоставляют учащимся новые способы доступа к информации по всему миру, другие технологии могут помочь ученикам установить гибкие связи между различными текстовыми документами («Гипертекст») и между различными типами средств массовой информации, такими как текст, фотографии, видео, звук, графика (обычно называемые «мультимедиа»).

Общение с другими людьми.

Конечно, эффективное общение важно в классах, где общение между учителями и учениками, или между сверстниками является важной частью процесса обучения. Но для общения требуется как минимум два физических лица-один для отправки информации и другой, чтобы получить его, но иногда возникают проблемы, когда разрыв происходит на любом конце этой цепочки, которая распространена среди учеников с нарушениями общения.

Существует два основных типа нарушения в общении: нарушения речи и акцент. Нарушение речи возникает, когда артикуляция или качество голоса ухудшают способность слушателя понять говорящего. А акцент – это когда отправитель или получатель сообщения не может использовать звуки, знаки или правила языка общения. Нужна технология, которая может помочь учащимся с нарушениями общения адаптироваться в классе.

Достижения в области компьютерных технологий привели к созданию специализированных устройств – называются аугментативное и альтернативное общение (ААС)- которые помогают глухим или людям с плохой речью преодолеть свои проблемы с общением. Усиливающие устройства предназначены для поддержки или улучшения речевой способности человека.[4]

Существует два вида электронных устройств в ААС:

1. Устройства обеспечивают только общение;
2. Устройства были разработаны для совместной работы с компьютером (например, обработка текста или вычисления).

Компьютерные технологии очень тесно внедрились в жизнь детей с ООП и могут выступить в качестве регулятора, освобождая многих учащихся от их комплекса «детей с ООП». Но чтобы удовлетворить потребности учащихся с ограниченными возможностями, в обычных классах учителям нужна помощь в том, как эти технологии могут быть использованы. Нужна подготовка педагогических кадров, расширение и обновление материально – технической базы школы.

Работая вместе: родители, учителя, администрация школы, а так же сами учащиеся и их дееспособные сверстники, могут помочь создать классную среду, в которой все учащиеся будут иметь возможность полноценно учиться и развиваться.

Список литературы:

1. Васильева, И.А. Психологические аспекты применения информационных технологий / И.А. Васильева, Е.М. Осипова, Н.Н. Петрова // Вопросы психологии. Москва, 2002. – №3. – 123с.
2. Ермолаева, М.В. Психологические рекомендации и методы развивающей и коррекционной работы с дошкольниками. Институт практической психологии, Москва, 1998. – 173-175с.
3. Никольская, И.А. Информационные технологии в специальном образовании. Коррекционная педагогика, Москва, 2004. – 76с.

УДК 376.112.4

СОЦИАЛЬНАЯ И ПРОФЕССИОНАЛЬНАЯ АДАПТАЦИЯ ОБУЧАЮЩИХСЯ С ОСОБЫМИ ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫМИ ПОТРЕБНОСТЯМИ В УСЛОВИЯХ КОЛЛЕДЖА. ПРОБЛЕМЫ И ПУТИ РЕШЕНИЯ

Шаяхметов Данир Фаязович

заместитель директора по учебно-производственной работе
КГКП «Рудненский колледж технологии и сервиса»
E-mail: danir.1964@mail.ru

Аңдатпа

Ерекше білім беру қажеттіліктері бар білім алушыларға сапалы кәсіптік білім алу үшін: білім алушылардың қоғамда интеграциялануы үшін жағдай жасау, салауатты өмір салтын қалыптастыру бойынша педагогикалық сүйемелдеуді қамтамасыз ету; денсаулық қалыптастырушы білім беру технологиялары негізінде білім беру бағдарламалары мен модульдер бағдарламаларын іске асыру үшін қажетті жағдайлар жасау; түлектерді тиімді жұмысқа орналастыру және болашақта мүмкін болатын мансаптық өсу мақсатында олардың сәтті бейімделуіне жағдай жасау. Бұл жағдайда білім алушыларды әлеуметтік, кәсіптік бейімдеу жөніндегі міндет шешілетін болады.

Түйінді сөздер: ерекше білім беру қажеттіліктері бар балалар, кәсіби сынамаалар, психологиялық-медициналық-педагогикалық комиссия, Special Olympics International қозғалысы, юнифайд-спорт, еңбекті оңалту.

Аннотация

Для получения качественного профессионального образования обучающихся с особыми образовательными потребностями необходимо: создать условия для интеграции обучающихся в социуме, обеспечить педагогическое сопровождение по формированию здорового образа жизни; создать необходимые условия для реализации образовательных программ и программ модулей на основе технологий здоровье-сберегающего образования; создать условия для успешной адаптации выпускников с целью их эффективного трудоустройства и в дальнейшем возможного карьерного роста. В этом случае задача по социальной, профессиональной адаптации обучающихся будет решена.

Ключевые слова: Дети с особыми образовательными потребностями, профессиональные пробы, психолого-медико-педагогической комиссии, движение SpecialOlympicsInternational, юнифайдспорт, трудовая реабилитация.

Annotation

In order to receive high-quality professional education for students with special educational needs, it is necessary: to create conditions for the integration of students in society, to provide pedagogical support for the formation of a healthy lifestyle; create the necessary conditions for the implementation of educational programs and module programs based on health-forming education technologies; to create conditions for the successful adaptation of graduates in order to ensure their effective employment and further possible career growth. In this case, the task of social and professional adaptation of students will be solved.

Key words: Children with special educational needs, professional tests, psychological, medical and pedagogical commission, Special Olympics International movement, Unified sports, labor rehabilitation.

Одной из самых острых, актуальных проблем нашего времени является проблема социально-профессиональной адаптации обучающихся с особыми потребностями, нуждающихся в особых методах профессионального обучения.

Согласно Закона Республики Казахстан «О социальной защите лиц с инвалидностью в Республике Казахстан» лица с инвалидностью обладают всей полнотой социально-экономических и личных прав и свобод, закрепленных Конституцией Республики Казахстан, другими законодательными актами Республики Казахстан, включая права на: образование, свободный выбор рода деятельности, в том числе трудовой; профессиональную подготовку и переподготовку, восстановление трудоспособности и трудоустройство...[1]

Кроме этого лица с инвалидностью имеет право на профессиональную реабилитацию. Профессиональная реабилитация лиц с инвалидностью включает профессиональную ориентацию; профессиональное обучение (переобучение); трудоустройство [2]

Нацеливание и мотивация на получение профессии с последующим трудоустройством - основа социально-профессиональной адаптации обучающихся в колледже. В колледже одним из условий коррекции для развития социально-профессиональных навыков, способствующих накоплению опыта от поступления до выпуска, является создание единого образовательного пространства.

В Рудненском колледже технологии и сервиса готовят специалистов сферы сервиса по различным квалификациям: поваров, кондитеров, пекарей, портных, продавцов, парикмахеров, автослесарей. Помимо обычных учащихся к нам приходят дети с особыми образовательными потребностями: с нарушением слуха (глухие и слабослышащие); с нарушением речи; с задержкой психического развития (ЗПР); с нарушением зрения; с нарушением опорно-двигательного аппарата.

В колледже с начала обучения проходит с первокурсниками адаптация к учебному заведению (беседы, классные часы, родительские собрания), обучающиеся на особом контроле у психолога, социального педагога (изучение личностных особенностей). Обучающиеся с особыми образовательными потребностями полностью вовлечены в педагогический процесс, выполняют все манипуляции на практических занятиях и активно участвуют в жизни колледжа. В колледже созданы условия для безбарьерной и безопасной среды (пандусы, подъемник, надписи, расширенные дверные проемы, специализированные туалетные комнаты, разметка), ведется работа по материально-техническому обеспечению образовательного процесса. Но в процессе обучения колледж сталкивается с рядом проблем.

1. В начале учебного года в колледж поступают обучающиеся из различных школ города и области. Не все поступившие к нам обучающиеся с особыми образовательными потребностями (данные анкетирования) выбор своей будущей профессии сделали осознанно, ряд студентов пришли в колледж, потому что в другое учебное заведение их не взяли по медицинским показаниям. Соответственно мотивации познавать профессию минимальны, сформированных навыков по профилю недостаточно. В дальнейшем проблемы с обучением и дальнейшим трудоустройством.

Пути решения: Ранняя профориентация. Работа с родителями. В школе необходимо ориентировать обучающихся с особыми образовательными потребностями в ранней профориентации на специальности, которые соответствуют их медицинским показаниям. Колледж при осуществлении набора проводит профориентационную работу, организует на своей базе ознакомительные экскурсии, мастер-классы, профессиональные пробы. Наиболее эффективно, на наш взгляд,

проведение профессиональных проб: практическое испытание, моделирующее элементы определенного вида профессиональной деятельности и способствующее обоснованному профессиональному выбору. Эффективность профессиональных проб достигается за счет реализации информационно-познавательной, коррекционной, формирующей, диагностической и прогностической функций. Методика проведения профессиональных проб предусматривает: проведение ориентировочных проб с целью оценки готовности к труду и подготовки к адекватному профвыбору; проведение целевых проб с целью содействия окончательному профвыбору; привлечение специалистов различного профиля (мастеров производственного обучения, преподавателей специальных дисциплин, психолога, социального педагога, медика) на этапах профориентации; подбор оборудования видов и содержания работ с учетом имеющих у лиц с особыми образовательными потребностями ограничений к обучению и труду, адекватная оценка профессионального самоопределения лиц с особыми образовательными потребностями, определяющая в дальнейшем выбор профессиональной деятельности наиболее адекватной их склонностям и возможностям. Для обучающихся - это проба сил, умений и интереса. Колледж активно использует профессиональные пробы для учащихся школ. График проведения профессиональных проб в начале учебного года направляется в учебные заведения города, размещается на сайте колледжа.

2. Психолого-педагогическим сопровождением дети охвачены с раннего детства: кабинет психолого-педагогической коррекции, психолого-медико-педагогической комиссии, специалистами коррекционной и общеобразовательной школ. Детей сопровождают узкие специалисты, тьютеры. С приходом в колледж мастера производственного обучения, преподаватели специальных дисциплин, классные руководители сталкиваются с проблемой отсутствия информации о ребенке, его склонностях, особенностях развития и поведения, сформированные навыки и умения. Документационное сопровождение позволило бы получить полную картину развития обучающегося.

Пути решения: Установление тесных связей между профессиональным и общим образованием, психолого-педагогическими структурами школ. При собеседовании с обучающимися специалисты колледжа пытаются получить информацию и с предыдущего места учебы, выявляя уровень подготовленности, особенности обучающегося.

3. Все педагогические работники должны быть ознакомлены с психолого-физиологическими особенностями обучающихся с ограниченными возможностями здоровья и должны учитывать их при организации образовательного процесса. Важным моментом является недостаток необходимых знаний, навыков у педагогических и инженерно-технических работников, методикам работы и со здоровыми обучающимися, и со обучающимися с особыми образовательными потребностями, одновременно. Требуется подготовка педагогических работников к взаимодействию с обучающимися с особыми образовательными потребностями.

Пути решения: организация курсовой подготовки для мастеров производственного обучения и преподавателей по направлению работы с детьми с особыми образовательными потребностями. НАО «Талап» планирует проведение курсов для преподавателей и мастеров производственного обучения для работы с детьми с особыми образовательными потребностями.

4. Разработка образовательных программ и учебно-методического обеспечения образовательного процесса для обучающихся с особыми образовательными потребностями требует консультативной помощи специалистов психолого-медико-педагогической комиссии или специалистов, осуществляющих психолого-педагогическое сопровождение ученика. Адаптированная образователь-

ная программа –это образовательная программа для обучения обучающихся с особыми образовательными потребностями с учетом особенностей их психофизического развития, индивидуальных возможностей и при необходимости обеспечивающая коррекцию нарушений развития и социальную адаптацию. Адаптированная образовательная программа определяет содержание образования, условия организации обучения и воспитания, обучающихся с особыми образовательными потребностями. Если для обучающихся, имеющие сохранный интеллект учебные программы не требуют кардинальных изменений, возможны изменения при прохождении учебной и производственной практики, то для обучающихся коррекционных школ (обучающиеся с ментальными нарушениями) требуется помощь и консультации специалистов психолого-медико-педагогической комиссии.

Пути решения: Установление тесных связей между колледжем и специалистами психолого-медико-педагогической комиссии для совместной работы по разработки учебных программ с учетом индивидуальных особенностей обучающихся.

5. При поступлении в колледж обучающиеся теряют связь с координаторами движения Special Olympics, Юнифайдспорт, Параспорта. Специальная Олимпиада преобразует жизнь атлетов с ментальными нарушениями через их спортивные достижения. Это крупнейшая спортивная организация в мире для детей, подростков и молодежи с особыми образовательными потребностями. Миссия Специальной Олимпиады – предоставить им возможность круглогодично тренироваться и соревноваться по многим олимпийским видам спорта, самореализовываться, самоутверждаться в обществе. Юнифайд-спорт – это особые соревнования, где за одну команду выступают атлеты (люди с особенностями развития) и партнеры (спортсмены без нарушений). Каждый обучающийся с особыми образовательными потребностями имеет индивидуальную программу реабилитации (по линии социальной защиты). Но важно чтобы они были вовлечены в культурно-массовую работу, конкурсы профессионального мастерства, спортивное движение. Одной из форм социализации обучающихся с особыми образовательными потребностями является вовлечение в спортивно-массовую работу, конкурсы профессионального мастерства(WorldSkillsAbilympics. SpecialSkills).

Пути решения:Установление тесных связей между колледжем и общественными объединениями инвалидов, спортивными клубами инвалидов. Колледж активно решает эту проблему. Одним из социальных партнеров колледжа является ОО «Рудненское городское добровольное общество инвалидов». Помимо создания условий для трудовой реабилитации у обучающихся с ограниченными возможностями есть возможность участия в совместных культурно-массовых и спортивных мероприятиях.В колледже на постоянной основе проводятся турниры между обучающимися колледжа и командой городского общества инвалидов по пара волейболу, встречи с параспортсменами в рамках программы «Путь к успеху». Обучающиеся с особыми образовательными потребностями имеют возможность заниматься спортом в спортивном клубе инвалидов. По мере возможности и подготовленности принимаем участие в конкурсах профмастерства. Так Раудин Дмитрий (глухой) в 2018г. стал победителем областного конкурса «Special Worldskills», по компетенции «Поварское дело». В настоящее время трудоустроен (работает в пиццерии города).

6.Трудоустройство выпускников. Наличие таких факторов как: необходимость создания частичной занятости и гибкого графика работы, специальные условия(включая наставничество), более частая оплата временной нетрудо-

способности способствует тому, что инвалиды менее конкурентоспособны на рынке труда.

Пути решения: Тесная связь с центром оказания социальных услуг, центром занятости населения, индивидуальная работа с предприятиями социальными партнерами, неправительственными организациями. В колледже ведется работа по трудоустройству выпускников. На протяжении последних лет мы отслеживаем судьбу наших воспитанников. В период прохождения производственной практики согласовываем с обучающимися место практики (близость к дому, безопасность маршрута движения на работу, условия труда с соц. партнерами). Так сотрудничество с ОО «Рудненское городское добровольное общество инвалидов» позволяет нам используя мощности предприятия (автомастерские, парикмахерская, столовая, пекарня, продуктовый и хозяйственный магазин, швейная мастерская т.е. все что, соответствует профилю колледжа) охватить всех обучающихся с особыми образовательными потребностями производственной практикой. Благоприятная среда, доброжелательная атмосфера, щадящий режим работы, особый подход и внимание позволяют обучающимся адаптироваться, реализовать себя, получить навыки профессиональной деятельности. Для некоторых выпускников производственные цеха ОО «Рудненское городское добровольное общество инвалидов» стали в дальнейшем первым местом начала трудовой деятельности.

Таким образом для получения качественного профессионального образования обучающихся с особыми образовательными потребностями необходимо

1. Создать условия для интеграции обучающихся в социуме, обеспечить педагогическое сопровождение по формированию здорового образа жизни.

2. Создать необходимые условия для реализации образовательных программ и программ модулей на основе технологий здоровьесформирующего образования.

3. Создать условия для успешной адаптации выпускников с целью их эффективного трудоустройства и в дальнейшем возможного карьерного роста. В этом случае задача по социальной профессиональной адаптации обучающихся будет решена.

Список литературы:

1. Закон Республики Казахстан от 13 апреля 2005 года N 39.О социальной защите лиц с инвалидностью в Республике Казахстан ст.14Права лиц с инвалидностью, п.1.,п.6
2. Закон Республики Казахстан от 13 апреля 2005 года N 39.О социальной защите лиц с инвалидностью в Республике Казахстан ст.30Профессиональная реабилитация лиц с инвалидностью. п.1

ӨОЖ376.1

ИНКЛЮЗИВТІ БІЛІМ БЕРУ - ЗАМАН ТАЛАБЫ

Шолкубаева Райжан Муслипақызы,

қазақ тілі мен әдебиеті пәні мұғалімі,

Қостанай облысы әкімдігінің білім басқармасының

«Әулиекөл ауданы білім бөлімінің №2

Құсмұрын жалпы білім беретін мектебі»,

Құсмұрын ауылы, Қазақстан

E-mail: sholkubaeva00@mail.ru

Аңдатпа

Автор өз мақаласында мүмкіндігі шектеулі балалардың сапалы білім алып, азамат болып қалыптасуына жағдай жасау біздің міндетіміз деп баяндайды. Инклюзивті оқыту – мүмкіндігі шектеулі балалардың тең құқығын анықтайды және ұжым іс-әрекетіне қатысуға, адамдармен

қарым-қатынасына қажетті қабілеттілікті дамытуға мүмкіндік береді деп тәжірибесімен бөліседі. Өзінің тәжірибесінде инклюзивті оқушымен жұмысын ортаға салады. Психикасы жағынан ауытқушылықтар мен кемшіліктерді түзету барысында оқушыларға ойын тренингтер, сауалнама, ойын -терапия өткізудің маңызы зор деп тұжырым жасайды.

Түйін сөздер: инклюзивті, түзету, тренинг, дидактикалық, іс-әрекет, мүмкіндік

Аннотация

В своей статье автор заявляет, что долг педагога – создать условия, помогающие детям с ограниченными возможностями получить качественное образование и стать полноценными гражданами. Он делится опытом, что инклюзивное образование определяет равные права детей с ограниченными возможностями, позволяет им участвовать в коллективной деятельности и развивать необходимые навыки взаимодействия с людьми. По своему опыту он делится работой с учащимися с ООП. Педагог приходит к выводу, что в процессе коррекции психологических отклонений и недостатков важно проводить игровые тренинги, анкетирование, игровую терапию с учащимися.

Ключевые слова: инклюзивный, коррекционный, обучение, дидактический, деятельность, возможность.

Abstract

In his article, the author states that it is our duty to create conditions so that children with disabilities can receive a quality education and become citizens. He shares his experience that inclusive education determines the equal rights of children with disabilities, allows them to participate in collective activities and develop the necessary skills for interacting with people. From his experience, he shares his work with the inclusive student. He comes to the conclusion that in the process of correcting psychological deviations and shortcomings, it is important to conduct game training, questionnaires, and game therapy for students.

Key words: inclusive, correctional, training, didactic, activity, opportunity.

Инклюзивті білім беру әр балаға оның мұқтаждығына және басқа мән-жайларға байланыссыз, өз әлеуетін және білім алуға құқығын іске асырады. Осы орайда бағдарлама аясында инклюзивті білім беру біздің ұжымда да жалғасын табуда. Инклюзивті оқыту - ерекше оқушының мектепке өміріне белсене қатысуға мүмкіндік береді. Инклюзивті оқыту-оқушылардың тең құқығын анықтайды және ұжым іс-әрекетіне қатысуға мүмкіндік береді. Адамдармен қарым-қатынасына қажетті қабілеттілікті дамытуға мүмкіндік береді [1]. Инклюзивті оқыту-барлық балалардың мұқтаждығын ескеретін ерекше қажеттілігі бар балалардың білім алуын қамтамасыз ететін жалпы білім үрдісінің дамуы. Қазіргі таңда мен инклюзивті оқушылармен жұмыс жасаймын. Олар мені әрдайым мені тың жаңалықтармен күтеді.

Соған орай мен де үлестімелі карточкаларды түрлендіріп, қызықтыру мақсатында түрлі дидактикалық ойындары ұтымды пайдалана білдім. Жаңартылған білім беру мазмұнына сай мүмкіндігі шектеулі оқушыма түзету-дамыту жұмыстарын жүргізу үшін арнайы ноутбукпен компьютерлік бағдарламаларды тиімді қолданамын. Әрине, жаңартылған білім аясында ақпараттық технологиялармен орындалатын қызмет өзінің кез келген нақты формасында тиімді. Оларды қолдану бұл, кәсіби құзыреттілігі мен жаңа мүмкіндіктерді қолдану дағдыма байланысты. Ноутбуктың көмегімен баланың шығармашылықпен жұмыс істеуіне жол аштым деген ойдамын.

Ноутбуктың әдістемелік күші – оқушыға бейне көріністермен тез қызықтырып, көңіл күйіне көмек береді. Сонымен қатар, бұрын алған білімдерін кеңейтіп, өз бетімен шығармашылық тапсырмалар орындайды. Әр сабағымда ноутбук арқылы түрлі суреттер, видеокөріністер, дыбыс және музыка тыңдап көрсетіп отырамын. Өзімнің тәжірибемде мүмкіндігі шектеулі балаларды оқытуды жаңа технологиялар көмегімен ұйымдастырдың ұтымды екеніне көзім анық жетті. Қазіргі өмір талабына сай компьютерлік сауаттылықты дамыту тек сыныптағы толыққанды балалар ғана емес сонымен қатар мүмкіндігі шектеулі балалар үшін де аса қажет дүние болып табылады деген пікірге келдім. Сонымен қатар, ноутбукты кеңінен пайдаланудың негізгі ерекшелігі – бұл мүмкіндігі шектеулі балаларға өз бетімен немесе бірлескен түрде шығармашылық жұмыспен шұғылдануға, ізденуге, өз жұмысының нәтижесін

көріп, жеткен жетістіктерінен ризашылық алуға мүмкіндік береді [2]. Ақпараттық технологияның басты тиімділігі – пәнаралық байланысты күшейте отырып, балалардың дүниетанымын кеңейтуге және жеке қабілеттерін көре біліп, оны дамытуға толық жағдай жасалады. Инклюзивті білім беру балалардың оқу үрдісіндегі қажеттіліктерін қанағаттандырып, оқыту мен сабақ берудің жаңа бағытын өңдеуге талпынады. Егер инклюзивті оқытудың оқыту мен сабақ беруге енгізілген өзгерістері тиімді болса, онда ерекше қажеттіліктері бар балалардың жағдайын да өзгереді. Инклюзивті оқыту балаларды жалпы білім беру үрдісіне толық енгізу және әлеуметтік бейімделуге, жынысына, шығу тегіне, дініне қарамай балаларды айыратын кедергілерді жоюға ата-аналарын белсенділікке шақыруға балалардың түзеу-педагогикалық және әлеуметтік қажеттіліктерін арнайы қолдау, қоршаған ортаның балаларды жас ерекшеліктеріне бейімделуіне жағдай қалыптастыру, яғни жалпы білім беру сапасы сақталған тиімді саясат. Мемлекетіміздің әрбір азаматы – ұлттық құндылықтарымыз, әр баласы еліміздің ертеңі екенін ескерсек әрбір мүмкіндігі шектеулі балалардың сапалы білім алып, азамат болып қалыптасуына жағдай жасау біздің міндетіміз [3]. Инклюзивті оқыту – мүмкіндігі шектеулі балалардың тең құқығын анықтайды және ұжым іс-әрекетіне қатысуға, адамдармен қарым-қатынасына қажетті қабілеттілікті дамытуға мүмкіндік береді.

Психикалық дамуының негізгі бұзылыстары интеллектуалды даму деңгейі, яғни, зейіні, есте сақтауы, ойлауы, кеңістікті бағдарлауы төмен болып келеді. Мүмкіндігі шектеулі балалардың денсаулығын қадағалау дәрігерлердің қызметі болса, тәрбиеленуі ата-аналар құзырында, ал білім беру мен тәрбиені қатар ұйымдастыру педагог-психологтардың міндеті деп түсінемін. Сондықтан педагог ретінде өзімнің тәжірибемді ортаға салдым деген ойдамын. [4, 6] Көздеген мақсатым жеке тұлғаның әлеуметтік өзіндік танымын, өзін бағалауын, тұлғалық қасиетті биіктету, мүмкіндіктері мен қажеттіліктеріне сәйкес табысты оқуы мен дамуы үшін психологиялық қолдау жасау. Оқушылардың жеке тұлға ретінде қалыптасуына белсенді түрде психологиялық әдіс-тәсілдер арқылы ықпал етіп, жалпы психикасын жағынан ауытқушылықтар мен кемшіліктерді түзету барысында оқушыларға ойын тренингтер, сауалнама, ойын -терапия өткізудің маңызы зор. Осы тұста бірнешеуін қарастырып көрейін.

«Өзіңді таны»: Дауыс шығарып санауды күштірек дыбыс шығарып айтады. Содан соң реттік сандары кері айтамыз, дыбыс күштілігі де азая беруі тиіс. «Мен кімін?»: Әр адамның жеке басының ерекше қасиеті бар. Өзі жайлы оны ерекшелейтін теориясы да бар. Ол осынысымен өзгелерден ерекшеленіп тұрады. Сондықтан мынадай сұрақ туындайды: «Менің көзқарасыммен өзгелер бөлісе ме?» Міне, осындай дидактикалық ойындар, тренинг нәтижесінде психо - физиологиялық мүмкіндігі дамиды. Осындай балалардың мектептегі үлгермеуінің негізгі себебі мектептегі білім беру жүйесінің баланың интеллектуалдық жүйесіне сәйкес келмеуі деп түсіндім. Сонымен қоса, инклюзивті оқыту үрдісі балаларды толеранттылыққа тәрбиелеудің бастауы болмақ. Мүмкіндігі шектеулі жандарға деген мемлекет тарапынан көрсетілетін көмек етек жинап, ел болғалы толастамақ емес. [5,15 б] Дегенмен бұл әрине мұндай жағдайда аздық, әлі де болса ойланарлық жағдай. Десек те, даму мүмкіндігі шектеулі жандар үшін ел тарапынан бөлінетін көмек пен қамқорлық шектелмесе екен деген ойдамын. Бұл жандар ондай өмірді таңдап алмаса керек. Мүмкіндігі шектеулі балалардан болашақта қолдарынан іс келетін саналы азаматтар мен азаматшалар шықпасына кім кепіл? Инклюзивті білім беру – ерекше білім беру қажеттіліктерін және жеке мүмкіндіктерін ескере отырып, барлық білім алушылардың білімге тең қол жеткізуін қамтамасыз ететін үдеріс. Оны мен өзімнің тәжірибемде бақылап жүрмін. Сабақ беру барысында дидактикалық ойындар, тренинг нәтижесінде психо-физиологиялық мүмкіндігі дамитынына көзім жетті.

Инклюзивті оқыту - оқушылардың тең құқығын анықтайды және ұжым іс-әрекетіне қатысуға, адамдармен қарым-қатынасына қажетті қабілеттілікті дамытуға мүмкіндік береді. Инклюзивті оқыту арқылы барлық балалардың мұқтаждықтарын ескеріп, ерекше қажеттіліктері бар балалардың білім алуын қамтамасыз ететін жалпы білім үрдісін дамытуға болады. Мұндай оқыту түрі арнаулы білім беру жүйесінде дәстүрлі түрде қалыптасқан және даму үстіндегі формаларды ығыстырмайды, қайта жақындатады. Инклюзивті бағыт арқылы мүмкіндігі шектеулі балаларды оқуда жетістікке жетуге ықпал етіп, жақсы өмір сүру мүмкіншілігін қалыптастырады. Инклюзивті оқытудың негізгі принциптері: Адам құндылығы оның мүмкіндігіне қарай қабілеттілігімен, жеткен жетістіктерімен анықталады. Әрбір адам сезуге және ойлауға қабілетті. Әрбір адам қарым - қатынасқа құқылы. Барлық адам бір - біріне қажет. Білім шынайы қарым - қатынас шеңберінде жүзеге асады. Барлық адамдар құрбы - құрдастарының қолдауы мен достығын қажет етеді. Әрбір оқушы үшін жетістікке жету - өзінің мүмкіндігіне қарай орындай алатын әрекетін жүзеге асыру. Жан - жақтылық адам өмірінің даму аясын кеңейтеді. Осы бағытты білім беру жүйесіне енгізу арқылы оқушыларды адамгершілікке, ізгілікке, қайырымдылыққа тәрбиелей аламыз.

Алғашында арнайы мамандар жеткіліксіз болып, жаңа білімнің қыр-сырын ұғыну, түсіну қиын болғанымен, қазіргі таңда арнайы мамандар-логопед, дефектолог, олигофренопедагог, әлеуметтік педагог, психолог мамандар қайта даярлаудан өтіп, сонымен бірге пән мұғалімдері қайта даярлау курстарынан өтіп инклюзивтік білім беру бойынша жұмыстанып келеді. Қазіргі таңда әр маман өз жұмысының қыр-сырын біледі, жұмыстана алады деп үлкен сеніммен айта аламын. Қазіргі таңда қоғамда болып жатқан әлеуметтік мәселелер: отбасылық, экологиялық, экономикалық дағдарыстар жүйке жүйелері бұзылған, психикалық ауытқулары бар әр түрлі жастағы балалардың көбеюіне әкеліп соқтыруда. [6,13] Ел өмірінің қай кезеңіне көз жіберсек те, балалар тағдыры кімді болса да бейтарап қалдырмай, өзекті мәселенің бірі болғаны белгілі. Жас ұрпақты оқыту-тәрбиелеу жұмысын қазіргі заман талабына сай стандартқа енгізуді оқушылармен жеке дифференциалды жұмыс істеу нәтижесінде қол жеткізуге болады. Бұл мәселені шешуге бағытталған әдістердің бірі дәстүрлі оқыту әдістерін интеграциялық және дифференциалды әдістерді сабақтастырып жүргізу болып табылады. Инклюзивті білім балаларға қатысты кез келген кемсітушілікті жоққа шығаратын, барлық адамдарға бірдей қарым-қатынасты қамтамасыз ететін, бірақ ерекше білім беру қажеттіліктері бар балаларға ерекше жағдай жасайтын идеологияға негізделген. Бүгінгі таңда инклюзивті білім беру – бұл жалпы білім берудің трансформациясы. Мұнда бала мектептің қажеттіліктеріне емес, мектеп баланың қажеттіліктеріне бейімделуі керек. Сондықтан ерекше білім беруді қажет ететін балаларды психологиялық-педагогикалық сүйемелдеусіз және олардың білім алу қажеттіліктерін бағалаусыз инклюзивті білім беру туралы айтуға болмайды. Осындай ойындар барысында оқушының өз-өзіне сенім артады, өзін-өзі бағалай білуге, қоршаған ортасына сүйіспеншілікпен қарауына жол ашады. Бүгінгі күні әрдайым шәкірттеріме қолдау көрсету де дағдыма айналған. Болашақта бұл оқушылар өз деңгейінде жаңалықтар ашуы әбден мүмкін. Ендеше, осындай игі істер арқылы баланы дамытуда күш-жігерімізді аямайық дегім келеді. Бұл жолда еңбек етуде еңбегімізді еселей берейік, өйткені бұл заман талабы екені анық дегім келеді.

Әдебиеттер тізімі:

1. 45 Минут республикалық журналы Ш.Д.Маматова: «Даму мүмкіндігі шектеулі балаларға арналған арнайы білім беру ұйымдары түрлері қызметің үлгілік қағидалары» №5, 2019 ж 8- бет
2. Білім шаыңы республикалық журналы №9 2020 ж 6- бет
3. Қазіргі білім республикалық журнал 2020 ж 12- бет

4. Қазақстан мұғалімі журналы «Қазақстандағы инклюзивті білім беру жүйесінің мәселелері мен даму бағыттары». Г.А.Абаев. №4 2021 ж 6- бет
5. Қостанай таңы облыстық газеті №5 2021 ж 15 бет
6. Парасат республикалық журнал №6 2021 ж 13 бет

УДК 376.1

МЕТОДИКА «НУМИКОН» КАК СРЕДСТВО РАЗВИТИЯ МАТЕМАТИЧЕСКИХ НАВЫКОВ У ДЕТЕЙ С ЗАДЕРЖКОЙ ПСИХИЧЕСКОГО РАЗВИТИЯ

Яцкевич Наталия Сергеевна

студент кафедры педагогики, психологии
и специального образования
педагогического института им. У.Султангазина
КРУ имени АхметБайтұрсынұлы,
г.Костанай, Казахстан
E-mail: natalka_14.07.02@mail.ru

Лемехова Вера Константиновна

магистр специального образования,
старший преподаватель кафедры педагогики, психологии
и специального образования
педагогического института им. У.Султангазина
КРУ имени АхметБайтұрсынұлы,
г.Костанай, Казахстан
E-mail:lemekhova_vera@mail.ru

Аңдапта

Бұл ғылыми мақалада психикалық дамуы тежелген балалардың математикалық дағдыларының дамуы және математика сабақтарында Numicon әдісін қолданудың әсері қарастырылған. Нумикон – бұл психикалық дамуы тежелген балалардың күшті жақтарын пайдалануға бағытталған көрнекі материалдар жиынтығы. Бұл әдісті қолдана отырып, бала сан туралы тұтас түсінік алады.

Түйінді сөздер: ақыл-ой кемістігі, Нумикон, математикалық дағдылар, сан.

Аннотация

Эта научная статья исследует развитие математических навыков у детей с задержкой психического развития и влияние применения методики «Нумикон» на уроках математики. Нумикон представляет собой набор наглядного материала, направленный на то, чтобы задействовать сильные стороны детей с ЗПР. При помощи данной методики ребенок получает целостное представление о числе.

Ключевые слова: задержка психического развития, Нумикон, математические навыки, число.

Abstract

This scientific article explores the development of mathematical skills in children with mental retardation and the impact of using the Numicon method in mathematics lessons. Numicon is a set of visual materials aimed at using the strengths of children with mental retardation. Using this technique, the child receives a holistic idea of number.

Key words: mental retardation, Numicon, mathematical skills, number.

В отечественной коррекционной педагогике понятие «задержка психического развития» является психолого-педагогическим и характеризует прежде всего отставание в развитии психической деятельности ребенка[1].

Дети с ЗПР не имеют нарушений отдельных анализаторов и крупных поражений мозговых структур, но отличаются незрелостью сложных форм поведения, нецеленаправленной деятельностью на фоне быстрой истощаемости, утомляемости, нарушенной работоспособности. Недоразвитие познавательной деятельности может быть обусловлено недостаточностью некоторых мозговых структур (лобных и теменных отделов коры головного мозга). У обучающихся замедлен процесс функционального объединения различных структур мозга, не сформировано их специализированное участие в реализации когнитивных процессов.

Большинство современных исследователей определяют ЗПР как недоразвитие познавательной деятельности, обусловленное недостаточностью функций некоторых структур головного мозга, нарушениями их функционального объединения и специализированного участия в реализации когнитивной деятельности [2].

Математика как учебный предмет требует от ребенка наличия определенных способностей: гибкости мышления, наличия специфической математической памяти, способности мыслить отвлеченно, абстрактными категориями и анализировать, обобщать материал. У детей с ЗПР данные способности развиты недостаточно, а свойственные им низкая познавательная активность, несформированность произвольной деятельности и самоконтроля, колебания внимания и работоспособности, недостаточное развитие основных мыслительных операций, напротив, затрудняют овладение ими математического материала в школе [3].

Л.И. Переслени были отмечены неравномерность и замедленность развития устойчивости внимания младших школьников с ЗПР. Недостатки организации внимания обуславливаются слабым развитием интеллектуальной активности детей, несовершенством навыков и умений самоконтроля, недостаточным развитием чувства ответственности и интереса к уроку [1].

В процессе обучения математике у детей возникают сложности. Например, дети с ЗПР часто не могут назвать числа в обратном порядке. Это связано с тем, что большинство школьников даже не понимают такого задания.

Непросто детям с ЗПР дается порядковый счет. У значительной части детей возникают такие ошибки: пропуски числительных, переход на количественный счет. Школьники при пересчете предметов могут часто пропускать элементы, считать по несколько раз один и тот же предмет, при этом нарушая порядок названия чисел. Им сложно понять, откуда следует начинать счет. Они полагают, что пересчитывать предметы нужно только слева направо. Это подтверждает определенную стереотипность заучивания числительных без осознания основной сути счета [4].

У школьников с ЗПР возникают сложности в использовании вспомогательных средств для запоминания. Им необходим более длительный период для приема и переработки информации. У детей отмечаются недостатки в развитии произвольной памяти.

Непроизвольное запечатление информации страдает в связи со сниженной познавательной активностью. Н.Г. Поддубной было установлено, что на продуктивность произвольного запоминания детей влияет характер материала и выполняемой деятельности. Дети намного легче усваивают наглядный материал, чем вербальный. Это обусловлено тем, что с демонстрируемым материалом можно проводить манипуляции, что создает более благоприятные условия для запоминания [5].

Нумикон - это программа и набор наглядного материала, созданные в Англии в 1996-1998 гг. для тех детей, которым сложно изучать математику. Нумикон разработан таким образом, чтобы задействовать сильные стороны детей с особыми

образовательными потребностями - способность обучаться в практической деятельности, способность усваивать опыт в ходе простого наблюдения и способность распознавать паттерны, то есть запоминать, а затем узнавать при следующих предъявлениях стандартизованные образцы или шаблоны.

В Нумиконе числа от 1 до 10 представлены пластмассовыми формами-шаблонами разного цвета, благодаря чему числа становятся доступными для зрительного и тактильного восприятия.

Кроме форм-шаблонов в набор входят также разноцветные штырьки, которые можно использовать как счетный материал и вставлять в отверстия форм-шаблонов, белые доски с круглыми выступами и схемы для наложения, с помощью которых можно выкладывать из деталей Нумикона картинку, например кораблик, машинку. К набору прилагается «волшебный мешочек», в котором дети на ощупь находят заданный предмет или форму, а также числовая прямая и некоторые другие материалы.

С помощью форм Нумикона можно наглядно продемонстрировать основные свойства натуральных чисел: каждое следующее число на один больше, чем предыдущее, видна разница между четными и нечетными числами. Нумикон можно использовать, чтобы формировать у ребенка понятие состава числа, простейшие счетные операции - сложение, вычитание. Он также помогает освоить такие темы, как сложение с переходом через десяток, умножение, деление и т. д.

Начальный этап знакомства с Нумиконом предполагает, что дети много манипулируют и играют с деталями: смотрят на них, крутят в руках, надевают на пальчики, вылавливают сачком из воды; используют в сюжетных играх, например, «жарят их на сковородке» или делают из них «бутерброды»; собирают бусы, нанизывая формы Нумикона или штырьки на шнурок; красят их красками и делают оттиски на бумаге или отпечатывают на пластилине, тесте. Всё это нужно для того, чтобы дети как можно больше их рассматривали и трогали руками и таким образом запоминали, как они выглядят и какие они на ощупь.

Таким образом, уроки математики, проходящие с использованием Нумикона, дают множество возможностей для формирования творческих способностей школьников. Задания, предлагаемые ученикам, способны развивать их умственный потенциал. Творческая деятельность обучающегося с ЗПР постоянно порождает все более новые, высшие формы мышления [6].

На следующем этапе добавляются игры на сравнение форм Нумикона по размеру. На основе сравнения дети выполняют задания по выкладыванию форм в последовательность от меньшей формы к большей. Одновременно с этим дети знакомятся с цифрами и работают с числовым рядом. На стене, на доске или на холодильнике вешается полоска с числовым рядом, где над каждой цифрой нарисована соответствующая ей форма Нумикона. Дети учатся находить соответствие между цифрами и формами Нумикона, опираясь на их целостное восприятие, пока без пересчета отверстий.

На следующем этапе им предлагается пересчитывать отверстия в формах, вставлять в них штырьки, камушки, ракушки и т. п. и пересчитывать, сколько их помещается в каждой форме.

Далее дети используют Нумикон как дополнительный наглядный материал при знакомстве с арифметическими действиями [7].

Таким образом, работая с Нумиконом, у детей с ЗПР формируются зрительные и тактильные представления о формах деталей, их образы и соответствующие им числа. Вследствие школьники начинают представлять формы Нумикона и числа, действия с ними, не имея перед глазами реальных деталей. Так

Нумикон помогает приблизиться школьникам с ЗПР к осуществлению элементарных счетных операций в уме, ориентируясь на образы форм, обозначающих количества.

Список литературы:

1. Обучение детей с нарушениями интеллектуального развития: (Олигофренопедагогика): Учеб. пособие для студ. высш. пед. учеб. заведений / Б.П.Пузанов, Н.П.Коняева, Б.Б.Горский и др.; Под ред. Б.П.Пузанова – М.: Издательский центр «Академия», 2001. – 272 с.
2. Покаместова О.В. Психолого-педагогическая характеристика обучающихся с ЗПР // Образовательный альманах. 2020. №12 (38).
- 3.. Екжанова Е.А., Стребелева Е.А. Коррекционно-развивающее обучение и воспитание. – М.: Просвещение, 2005. – 272 с.
- 4.Лебединская К.С. Основные вопросы клинической системы задержки психического развития // Дефектология. – 2006. - №3. – с. 15-27
5. Подольская, О.А. Теория и практика инклюзивного образования: учебное пособие / О.А. Подольская, И.В. Яковлева. – Москва; Берлин : Директ-Медиа. 2018. – 201 с.
- 6.Особенности обучения математике детей с ЗПР [Электронный ресурс] – Режим доступа: <https://infourok.ru/statya-osobennosti-obucheniya-matematike-detej-s-zpr-5315025.html>
7. Складкова Е.А., Терентьева К.Ю. Нумикон и другие способы познакомиться с математикой // Сделай шаг. 2011. №3 (44). С. 5-9.

Алтынсарин оқулары

**«ҚАЗІРГІ БІЛІМ БЕРУДЕГІ ИННОВАЦИЯЛЫҚ ТЕХНОЛОГИЯЛАР:
СТРАТЕГИЯ, МІНДЕТТЕР, ЕНГІЗУ»
халықаралық ғылыми – тәжірибелік конференция
РЕЗОЛЮЦИЯСЫ**

23 ақпан 2024ж.

Қостанай қ.

Ө. Сұлтанғазин атындағы педагогикалық институты, А. Байтұрсынұлы атындағы Қостанай өңірлік университеті **"Қазіргі білім берудегі инновациялық технологиялар: стратегия, міндеттер, енгізу"** атты халықаралық ғылыми–практикалық конференция өткізді.

Конференцияның негізгі идеясы – цифрлық қоғамның серпінді әлеуметтік–экономикалық жағдайларында шығармашылық әлеуетті іске асыруға қабілетті, негізгі құзыреттерге ие, жоғары адамгершілік және жан–жақты дамыған тұлғаны қалыптастыру бойынша ғылыми–педагогикалық инновациялар мен озық тәжірибелерді тарату үшін халықаралық диалог алаңын құру. Ғылыми–техникалық прогресс, қазіргі қоғамға тән жаһандық сын–тегеуріндер мен тәуекелдер қолжетімділік пен инклюзивтілікті қамтамасыз ету сияқты білім беруді дамыту үрдістерін айқындайды, оның мазмұнының құндылық аспектісін барлық деңгейлерде өзектендіру, білім беру ұйымдарында ашықтық пен ынтымақтастық атмосферасын құру, психологиялық–педагогикалық сүйемелдеудің инновациялық форматтары мен тиімді тәжірибелерін әзірлеу және енгізу, педагогикалық ғылым мен практиканы интеграциялау.

Конференцияға қатысушылар келесі бағыттар бойынша өзекті мәселелерді қарастырды:

1. Негізгі ұлттық құндылықтар негізінде тұлғаны рухани–адамгершілік тәрбиелеу;
2. Ғылым мен практиканың интеграциясы–педагогикалық білім беруді инновациялық дамытудың заманауи стратегиясы;
3. Білім беру процесін цифрландыру: енгізу тәжірибесі;
4. Білім алушылардың жеке әлеуетін дамытуды психологиялық–педагогикалық қолдаудың заманауи форматтары мен технологиялары;
5. Инклюзивті білім берудегі оқыту мен тәрбиелеудің инновациялық стратегиялары.

Конференция келесі форматтарда өткізілді:

– педагогикалық мұраның өзектілігін талқылау жөніндегі пленарлық отырыс
Ы.Алтынсаринқазіргі білім беру контекстінде, оқытудың гуманистік теориясының ғылыми негіздері, қазіргі педагогикалық білім берудегі ғылым мен практиканың өзара байланысы мәселесін шешу тәсілдері, интегративті жүйе ретіндегі кәсіпке дейінгі педагогикалық білім берудің маңызы, цифрлық және СТЕМ–әдістерді пайдалана отырып, инновациялық қызметке психологиялық дайындықты қалыптастыру технологияларын енгізу ерекшеліктері;

– ұлттық құндылықтар негізінде тұлғаны рухани–адамгершілік тәрбиелеудің тұжырымдамалық негіздерін, тұлғалық әлеуетті дамытуды психологиялық–педагогикалық қолдаудың инновациялық нысандары мен технологияларын пайдалану проблемаларын, инклюзивті білім беруде жаңа педагогикалық тәжірибелерді әзірлеу және қолдану мәселелерін, сондай–ақ білім беру процесіне цифрлық құралдарды енгізу тәжірибесін талқылауды көздейтін дөңгелек үстел форматындағы секциялар жұмысы.

РЕЗОЛЮЦИЯСЫ

РЕЗОЛЮЦИЯ

Конференция жұмысына 722 адам – бастауыш, орта және жоғары кәсіптік білім беру мекемелерінің, қосымша білім беру мекемелерінің педагог қызмет–керлері, магистранттар, студенттер, сондай–ақ Беларусь, Қазақстан, Қырғызстан, Словакия, Ресей, Украина және Өзбекстанның білім беру саласының басқа да мамандары қатысты.

Конференцияға қатысушылар Алтынсарин оқулары Заманауи білім беру трендтерін, даярлықтың барлық сатыларында тұлғаның білім беруін арттырудың жаңа нысандары мен технологияларын анықтауға, педагогикалық ғылым мен практиканы интеграциялау мәселесін тиімді шешу үшін жағдай жасауға мүмкіндік беретін зерттеу, педагогикалық, эксперименттік қоғамдық–пікірталас алаңы ретінде қызмет ете алатынын атап өтті.

Оқыту мен тәрбиелеуге құндылыққа бағдарланған көзқарас қазіргі білім берудің іргелі негізі болып табылады. Оның тиімді жұмыс істеуі және жетілдірілуі үшін негізгі ұлттық құндылықтарды білу, оларды ұқыпты сақтау қажеттілігін түсіну, Білім беру ұйымдарының оқу–тәрбие процесінде отбасылық құндылықтарды дамыту маңызды болып табылады.

1–секция. *"Негізгі ұлттық құндылықтар негізінде тұлғаны рухани–адамгершілік тәрбиелеу"*.

Модераторлар: Беркенова Г.С., педагогика ғылымдарының кандидаты, А.Байтұрсынұлы атындағы ҚӨУ, Педагогика, психология және арнайы білім беру кафедрасының қауымдастырылған профессоры м.а.; Хамзина Г.Б., Педагогика және психология магистрі, аға оқытушы; Маканова А.Ж., психология магистрі, аға оқытушы; Алипбаева Г.А., биология магистрі, аға оқытушы).

Ғылым мен практиканың интеграциясы бүгінде ақпараттық–іздістіру, жобалау–зерттеу және тұлғаға бағытталған оқыту технологияларының органи–калық өзара байланысын қамтамасыз ете отырып, педагогикалық білім беруді дамытудың жетекші тренді болып табылады. Бірлескен зерттеу қызметі, ғылыми жобаларға қатысу, педагог–зерттеушіні кәсіби сүйемелдеу құралы ретінде ғылыми–педагогикалық консалтингті енгізу арқылы ғалымдар мен педагог–практиктердің өзара іс–қимыл тетіктері жаңартылуда.

2–секция. *"Ғылым мен практиканың интеграциясы – педагогикалық білім беруді инновациялық дамытудың заманауи стратегиясы"*.

Модераторлар: Утегенова Б.М., педагогика ғылымдарының кандидаты, қауымдас–тырылған профессоры, Даумова Б.Б., PhD докторы, А.Байтұрсынұлы ҚӨУ, Педагогика, психология және арнайы білім беру кафедрасының қауымдастырылған профессоры м.а.; Ахметбекова З.Д., Педагогика және психология магистрі, аға оқытушы; Калиниченко О. в., психология магистрі, аға оқытушы).

Қазіргі білім беру үшін мынадай проблемалар маңызды болып табылады: оқу–тәрбие процесін цифрлық трансформациялау, оқытуда электрондық ресурстар мен интернет–платформаларды пайдалану, жеке тұлғаның ақпараттық қауіпсіздігін қамтамасыз ету, білім алушылардың цифрлық сауаттылығын қалыптастыру және оны бағалау әдістемесі. Секция қатысушылары білім беру процесінде цифрлық технологияларды дидактикалық және әдістемелік негізделген пайдалануға, аралас және қашықтықтан оқытудың ғылыми–педагогикалық әлеуетіне назар аударуды ұсынады.

3–секция. "Білім беру процесін цифрландыру: енгізу тәжірибесі"

Модераторлар: Әбдіркенова А.К., PhD докторы, А. Байтұрсынұлы атындағы ҚӨУ–нің педагогика, психология және арнайы білім кафедрасының қауымдастырылған профессорының м. а.; Усембаева А.Х., Педагогика және психология магистрі, аға оқытушы; Казакова О.В., психология магистрі, аға оқытушы).

Пікірталас барысында білім беру үдерісі субъектілерін психологиялық–педагогикалық сүйемелдеудің тиімділігін арттыру, білім алушылардың эмоциналды интеллектісі мен сыни ойлауын дамытудың инновациялық формалары мен әдістерін қолдану, коммуникацияның тиімді стратегияларын қолдану мәселелері белсенді талқыланды.

4–секция. "Білім алушылардың жеке әлеуетін дамытуды психологиялық–педагогикалық қолдаудың заманауи форматтары мен технологиялары".

Модераторлар: Назмутдинов Р.А., психология ғылымдарының кандидаты, А. Байтұрсынұлы атындағы ҚӨУ–нің педагогика, психология және арнайы білім кафедрасының профессорлары.; Тойымбетова Д.С., Педагогика және психология магистрі, аға оқытушы; Григорова Ю.Б., психология магистрі, аға оқытушы; Нурова А.К. Педагогика және психология магистрі, аға оқытушы).

Секцияда оқытудың барлық деңгейлеріндегі инклюзивті білім беруді ұйымдастырудың өзекті мәселелері кеңінен талқыланды, педагогтар ерекше білім беру қажеттіліктері бар балаларды оқыту мен тәрбиелеудің тәжірибесі мен озық тәжірибелерін таратты, әлеуметтік бейімделген тұлғаны қалыптастыруға қоршаған ортаның әсерін зерттеу нәтижелері көрсетілді. Барлық қатысушылар ерекше балаларға тәуелсіздік, әл–ауқат және әлеуметтік қатысу қажет екенін атап өтті, бірақ олардың әрқайсысы оны дамыту үшін қол жетімді және пайдалы білім беру моделін таңдауы керек.

5–секция. "Инклюзивті білім берудегі оқыту мен тәрбиелеудің инновациялық стратегиялары".

Модераторлар: Л.Н. Лиходедова, педагогика ғылымдарының кандидаты, А.Байтұрсынұлы атындағы ҚӨУ–нің педагогика, психология және арнайы білім кафедрасының профессорының м.а.; Бегежанова Р.К., магистр, аға оқытушы; Лемехова В.К., аға оқытушы).

Алтынсарин оқуларына қатысушылар педагогтардың, зерттеушілер мен білім беру жүйесін ұйымдастырушылардың халықаралық ынтымақтастығын кеңейту аспектісінде оң нәтижелерді атап өтті.

Баяндамалар мен жарыс сөздерді тыңдап, талқылағаннан кейін конференцияға қатысушылар келесі ұсыныстарды қабылдады:

1) негізгі ұлттық құндылықтарды жеке тұлғаны рухани–адамгершілік дамыту мен тәрбиелеудің негізі ретінде қарастыра отырып, барлық деңгейдегі білім беру ұйымдарының оқу–тәрбие процесінде білім алушылардың ұлттық құндылықтар және оларды сақтаудың маңыздылығы туралы білім сапасын арттыру үшін жағдайлар жасауды қамтамасыз ету.

2) ғылым мен практиканы интеграциялау, ғылыми зерттеулердің нәтижелерін білім беру процесіне енгізу, болашақ мұғалімдер үшін тәжірибеге бағдарланған және икемді білім беру бағдарламаларын әзірлеу негізінде педагогикалық білім беруді жетілдіру жөніндегі жұмысты жалғастыру.

3) инновациялық технологияларды, коммуникацияның тиімді стратегияларын пайдалану, қашықтықтан және аралас форматты кеңінен қолдану есебінен білім

РЕЗОЛЮЦИЯСЫ

РЕЗОЛЮЦИЯ

алушылардың жеке әлеуетін дамытуды психологиялық–педагогикалық сүйемелдеу сапасын арттыруға міндетті.

4) білім беру процесіне оқытуды саралау және дараландыру үшін цифрлық білім беру контентін және цифрлық құралдарды, виртуалды толықтырылған шындық имитацияларының медиатеchnологияларын, сондай–ақ жасанды интеллект технологияларын енгізу жөніндегі жұмысты жалғастыруға міндетті.

5) педагогтің сапалы кәсіби дамуы, инновациялық технологияларды игеруге деген ынтасын арттыру үшін жағдай жасау, мамандардың педагогикалық даярлығын жеке, құндылық–семантикалық мазмұнмен байыту.

6) инклюзивті білім берудің жаңа тиімді тәжірибелерін игеруде мектептердің тәжірибесін зерделеуге, қолдануға және таратуға құқылы.

***Халықаралық ғылыми–практикалық конференциясының
Алтынсарин оқуларын – 2024 ұйымдастыру комитеті***

РЕЗОЛЮЦИЯ

международной научно–практической конференции
Алтынсаринские чтения –2024
**«ИННОВАЦИОННЫЕ ТЕХНОЛОГИИ В СОВРЕМЕННОМ ОБРАЗОВАНИИ:
СТРАТЕГИЯ, ЗАДАЧИ, ВНЕДРЕНИЕ»**

23 февраля 2024г.

г. Костанай

Педагогический институт имени У. Султангазина НАО «Костанайский региональный университет имени А. Байтұрсынұлы» провел Международную научно–практическую конференцию Алтынсаринские чтения **«Инновационные технологии в современном образовании: стратегия, задачи, внедрение»**.

Основная идея конференции – создание международной диалоговой площадки для трансляции научно–педагогических инноваций и передового опыта по формированию высоконравственной и всесторонне развитой личности, обладающей ключевыми компетенциями, способной реализовать творческий потенциал в динамичных социально–экономических условиях цифрового общества. Научно–технический прогресс, глобальные вызовы и риски, присущие современному обществу, определяют такие тенденции развития образования, как обеспечение доступности и инклюзивности, актуализация ценностного аспекта его содержания на всех уровнях, создание в организациях образования атмосферы открытости и сотрудничества, разработка и внедрение инновационных форматов и эффективных практик психолого–педагогического сопровождения, интеграция педагогической науки и практики.

Участники конференции рассмотрели актуальные вопросы по следующим направлениям:

1. Духовно–нравственное воспитание личности на основе базовых национальных ценностей;
2. Интеграция науки и практики – современная стратегия инновационного развития педагогического образования;
3. Цифровизация образовательного процесса: опыт внедрения;
4. Современные форматы и технологии психолого–педагогического сопровождения развития личностного потенциала обучающихся;
5. Инновационные стратегии обучения и воспитания в инклюзивном образовании.

Конференция проводилась в следующих форматах:

– *пленарное заседание* по обсуждению актуальности педагогического наследия Ы. Алтынсарина в контексте современного образования, научных основ гуманистической теории обучения, способов решения проблемы взаимосвязи науки и практики в современном педагогическом образовании, значения допрофессионального педагогического образование как интегративной системы, особенностей внедрения технологий формирования психологической готовности к инновационной деятельности с использованием цифровых и СТЕМ–методов;

– *работа секций в формате круглого стола*, предусматривающих обсуждение концептуальных основ духовно–нравственного воспитания личности на основе национальных ценностей, проблем использования инновационных форм и технологий психолого–педагогического сопровождения развития личностного

потенциала, вопросов разработки и применения новых педагогических практик в инклюзивном образовании, а также опыта внедрения цифровых инструментов в образовательный процесс.

В работе конференции приняли участие 722 человека – педагогические работники учреждений начального, среднего и высшего профессионального образования, учреждений дополнительного образования, магистранты, студенты, а также другие специалисты сферы образования Белоруссии, Казахстана, Кыргызстана, Словакии, России, Украины и Узбекистана.

Участники конференции отмечают, что Алтынсаринские чтения могут служить исследовательской, педагогической, экспериментальной общественно–дискуссионной площадкой, позволяющей определить тренды современного образования, новые формы и технологии повышения образованности личности на всех ступенях подготовки, создать условия для эффективного решения проблемы интеграции педагогической науки и практики.

Ценностно–ориентированный подход к обучению и воспитанию является фундаментальной основой современного образования. Для его эффективного функционирования и совершенствования важнейшее значение представляет знание базовых национальных ценностей, понимание необходимости их бережного сохранения, культивирование в учебно–воспитательном процессе организаций образования семейных ценностей.

Секция 1. «Духовно–нравственное воспитание личности на основе базовых национальных ценностей».

Модераторы: Беркенова Г.С., кандидат педагогических наук, и.о. ассоциированного профессора кафедры педагогики, психологии и специального образования КРУ им.А. Байтұрсынұлы; Хамзина Г.Б., магистр педагогики и психологии, старший преподаватель; Маканова А.Ж., магистр психологии, старший преподаватель; Алипбаева Г.А., магистр биологии, старший преподаватель).

Интеграция науки и практики сегодня выступает ведущим трендом развития педагогического образования, обеспечивая органичную взаимосвязь информационно–поисковой, проектно–исследовательской и личностно–ориентированной технологий обучения. Обновляются механизмы взаимодействия ученых и педагогов–практиков через совместную исследовательскую деятельность, участие в научных проектах, внедрение научно–педагогического консалтинга как инструмента профессионального сопровождения педагога–исследователя.

Секция 2. «Интеграция науки и практики – современная стратегия инновационного развития педагогического образования».

Модераторы: Утегенова Б.М., кандидат пед.наук, ассоциированный профессор, Даумова Б.Б, доктор PhD, и.о. ассоциированный профессор кафедры педагогики, психологии и специального образования Костанайского регионального университета им. А. Байтұрсынұлы; Ахметбекова З.Д., магистр педагогики и психологии, старший преподаватель; Калиниченко О. В., магистр психологии, старший преподаватель).

Для современного образования значимыми являются следующие проблемы: цифровая трансформация учебно–воспитательного процесса, использование электронных ресурсов и интернет–платформ в обучении, обеспечение информационной безопасности личности, формирование цифровой грамотности обучающихся и методика ее оценки. Участники секции предлагают обратить внимание на дидактически и методически обоснованное использование цифровых технологий в образовательном процессе, на научно–педагогический потенциал смешанного и дистанционного обучения.

Секция 3. «Цифровизация образовательного процесса: опыт внедрения».

Модераторы: Абдиркенова А.К., доктор PhD, и.о. ассоциированного профессора кафедры педагогики, психологии и специального образования Костанайского регионального университета им. А. Байтұрсынұлы; Усембаева А.Х., магистр педагогики и психологии, старший преподаватель; Казакова О.В., магистр психологии, старший преподаватель).

В ходе дискуссии активно обсуждались проблемы повышения эффективности психолого–педагогического сопровождения субъектов образовательного процесса, использования инновационных форм и методов развития эмоционального интеллекта и критического мышления обучающихся, применения эффективных стратегий коммуникации.

Секция 4. «Современные форматы и технологии психолого–педагогического сопровождения развития личностного потенциала обучающихся».

Модераторы: Назмутдинов Р.А., кандидат психологических наук, и.о. профессора кафедры педагогики, психологии и специального образования Костанайского регионального университета им. А. Байтұрсынұлы; Тойымбетова Д.С., магистр педагогики и психологии, старший преподаватель; Григорова Ю.Б., магистр психологии, старший преподаватель; Нурова А.К. магистр педагогики и психологии, старший преподаватель).

На секции широко обсуждались актуальные проблемы организации инклюзивного образования всех уровней обучения, педагогами транслировались опыт и лучшие практики обучения и воспитания детей с особыми образовательными потребностями, демонстрировались результаты исследования влияния среды на формирование социально адаптированной личности. Все участники подчеркивали, что особые дети нуждаются в независимости, благополучии и социальном участии, однако каждому из них необходимо подобрать доступную и полезную для его развития модель образования.

Секция 5. «Инновационные стратегии обучения и воспитания в инклюзивном образовании».

Модераторы: Лиходедова Л.Н., кандидат педагогических наук, и.о. профессора кафедры педагогики, психологии и специального образования Костанайского регионального университета им. А. Байтұрсынұлы; Бегежанова Р.К., магистр, старший преподаватель; Лемехова В.К., старший преподаватель).

Участники Алтынсаринских чтений отметили положительные результаты в аспекте расширения международного сотрудничества педагогов, исследователей и организаторов системы образования.

Заслушав и обсудив доклады и выступления, участники конференции приняли следующие рекомендации:

1) рассматривая базовые национальные ценности как основу духовно–нравственного развития и воспитания личности, обеспечить в учебно–воспитательном процессе организаций образования всех уровней условия для повышения качества знаний обучающихся о национальных ценностях и важности их сохранения.

2) продолжать работу по совершенствованию педагогического образования на основе интеграция науки и практики, внедрения результатов научных исследований в образовательный процесс, разработку для будущих учителей практико–ориентированных и гибких образовательных программ.

3) повышать качество психолого–педагогического сопровождения развития личностного потенциала обучающихся за счет использования инновационных

РЕЗОЛЮЦИЯСЫ

РЕЗОЛЮЦИЯ

технологий, эффективных стратегий коммуникации, широкого применения дистанционного и смешанного формата.

4) продолжить работу по внедрению в образовательный процесс цифрового образовательного контента и цифровых инструментов для дифференциации и индивидуализации обучения, медиатехнологий и методов виртуальной дополненной реальности, а также технологии искусственного интеллекта.

5) обеспечить условия для качественного профессионального развития педагога, повышения мотивации к овладению инновационными технологиями, обогатить педагогическую подготовку специалистов личностным, ценностно–смысловым содержанием.

6) изучать, применять и распространять опыт школ в освоении новых эффективных практик инклюзивного образования.

***Оргкомитет Международной научно–практической конференции
Алтынсаринских чтений –2024***

БІЛІМ БЕРУ ҮДЕРІСІН ЦИФРЛАНДЫРУ: ЕНГІЗУ ТӘЖІРИБЕСІ

СЕКЦИЯ 3

ЦИФРОВИЗАЦИЯ ОБРАЗОВАТЕЛЬНОГО ПРОЦЕССА: ОПЫТ ВНЕДРЕНИЯ

<i>Абдикенова Эльмира Дуйсенбаевна, Аликулова Марл Сейсенбековна</i>	Тарихи контенттегі инстаграм парақшасын құру арқылы 9-сынып оқушыларының soft skills дағдыларын дамыту	3
<i>Абдильдина Аида Алмазовна, Абдижанова Лариса Алипбековна</i>	«Цифрлы қазақстан» заманында жас ұрпақтың жаңаша ойлау қабілеті мен белсенділігін арттырудағы сабақтағы өзгерістер	9
<i>Абдимоминова Дилдаш Каппаровна, Омарова Дильназ Кенжебековна</i>	Білім беруді цифрландыру және сандық технологиялар	15
<i>Абдиркенова Акбидаш Капановна, Ахметова Жадра Жумагалиевна</i>	Медиа білім арқылы болашақ мамандардың ақпараттық мәдениетін қалыптастыру	19
<i>Абенова Акмарал Нуржабаевна, Тулегенова Айзат Буркитбаевна</i>	Оқу үрдісінде инновациялық әдіс -тәсілдерді пайдалану жолдары	23
<i>Абилкасова Ақшагул Кайсаровна, Шинибекоева Гульшат Сайлаукановна</i>	Қазақ тілі мен әдебиеті сабағында цифрлық білім беру ресурстарын қолдану	28
<i>Аманкулов Алмат Узакбаевич</i>	Военно-патриотический факультатив «smart сарбаз»: патриотизм через 3d – графику	31
<i>Апрелова Оксана Александровна, Сабанова Бахытгуль Амангельдиновна</i>	Интернет и qr - технологии как образовательная среда и источник развития школьников	36
<i>Арбагулова Асель Кабдуалиевна, Багрий Юлия Анатольевна</i>	Использование интернет-платформ на уроках русского языка и литературы	39
<i>Ахпашева Инна Борисовна</i>	Использование открытого онлайн-курса в среде moodle в обучении магистрантов направления подготовки 44.04.01 педагогическое образование	43
<i>Ачинович Мария Сергеевна, Шилинг Галина Сергеевна</i>	Внедрение интерактивных игровых технологий в современном образовании	47
<i>Байкужаева Жанна Нурлановна, Варварова Оксана Фанильевна</i>	Цифровая трансформация в образовании: интеграция и опыт внедрения цифровых технологий	53
<i>Батпанаева Жулдыз Мухамбетовна</i>	Диалоговый тренажер как способ развития навыка говорения: возможности, опыт применения	56
<i>Бежина Виктория Валерьевна, Унгутбаева Гульбану Шабазовна</i>	Цифровая этика будущего учителя – программа mпоg «киберпедагогика» в образовании	61

МАЗМҰНЫ

СОДЕРЖАНИЕ

<i>Бексултанова Аягуз Кадырбековна, Жетписбаева Айсылу Айратовна</i>	Информатика сабағында білім алушылардың танымдылық белсенділігін арттырудағы жаңа әдіс–тәсілдер	65
<i>Бикбулатова Анна Валентиновна, Радченко Татьяна Александровна</i>	Использование цифровых технологий в современном образовательном процессе	70
<i>Борисбаев Айбар Кайржанович, Жаудебева Алма Аскаровна</i>	Жаңа ақпараттық технологияларды сабақта қолданудың маңызы	74
<i>Бровкина Надежда Петровна, Козка Асем Калдыбековна</i>	Дистанционное обучение по образовательной платформе online мектеп в КГУ «Основная средняя школа №14 отдела образования города Костаная»	78
<i>Брунер Светлана Васильевна, Годова Мария Владимировна</i>	Использование «case study» в системе работы по повышению педагогического мастерства учителя (на примере обучающего марафона по совершенствованию навыков работы с автоматизированной информационной системой «kundelik.kz»)	81
<i>Букатич Ирина Николаевна, Гаджиева Татьяна Александровна</i>	Использование информационно-коммуникационных технологий на уроках биологии: опыт внедрения	84
<i>Винникова Лидия Васильевна, Кравченко Ольга Александровна</i>	Цифровые образовательные ресурсы на уроках русского языка и литературы как актуальное средство повышения интереса учащихся к изучаемым дисциплинам	89
<i>Волкодавова Зауре Даулетбековна, Смаглий Татьяна Ивановна</i>	Научно-педагогический потенциал смешанного обучения в развитии саморегуляции старшеклассников	92
<i>Даненова Лунара Сейтказиевна</i>	Цифрлық технологияларды тиімді қолдану педагогтің түйінді құзыреттіліктерін қалыптастырудағы рөлі	97
<i>Даулетбаева Гүльсим Байсултановна</i>	Оқу үдерісінде цифрлық білім беру ресурстарын пайдаланудың тиімділігі	101
<i>Демидова Любовь Викторовна, Поголодина Кристина Сергеевна</i>	Использование интерактивных методов обучения как средство активизации познавательной деятельности обучающихся	106
<i>Джумабекова Жанслу Оралбековна</i>	Технологии создания комиксов – как инструмент развития творческих способностей учащихся на уроках истории	110
<i>Досмухамедова Зарина Казиевна, Елеусизова Алина Анатольевна</i>	Особенности использования искусственного интеллекта на уроках английского языка	117
<i>Досумова Нургуль Балтабаевна</i>	Жеке тұлғаны тәрбиелеуде цифрлық технологияның алатын орны	120
<i>Дубинина Диана Утегеновна, Яковец Инна Юрьевна</i>	Цифровые образовательные ресурсы как инструмент развития функциональной грамотности	123

МАЗМҰНЫ

СОДЕРЖАНИЕ

<i>Дубогрей Наталья Григорьевна, Сабанова Бақыткүл Кәдірбекқызы</i>	Инновационные методы обучения как средства активизации познавательной деятельности учащихся	130
<i>Дудченко Иван Николаевич</i>	Интеграция социальных сетей в процессе обучения истории	135
<i>Дусикеева Алтын Толегеновна, Шамганова Назира Бекмуратовна</i>	Применение персонализированного подход в изучении физики посредством искусственного интеллекта	140
<i>Елемесова Меруерт Майзамовна, Амиреева Маржан Жумалыевна</i>	Білім беруде ақпараттық – коммуникациялық технологиялардың тиімділігі	144
<i>Ерсултанова Зауреш Сапарғалиевна</i>	Педагогикалық информатикада мультимедианы жасау құралдарын қолдану	150
<i>Ершова Елена Васильевна, Щербина Галия Руслановна</i>	Технология исследовательской деятельности детей дошкольного возраста как условие повышения качества образования дошкольников	154
<i>Есенжолова Ажар Ауезхановна, Шегебаева Амангуль Тлегеновна</i>	Қазақ тілі сабақтарында акт мен интернет ресурстарын қолдану	160
<i>Жаилганова Акжибек Мырзаболатовна, Ещанова Раушан Тапековна</i>	Цифрландыру – бүгінгі білім берудегі жаңа бағыт	166
<i>Жантлеева Мадина Тулегеновна, Турғанбаев Аскар Абдуалиевич</i>	Peculiarities of hybrid teaching format implementation in english classes	170
<i>Жуванышева Алманур Алпыспаевна</i>	Оқушылардың функционалдық сауаттылығын дамыту жолдары	175
<i>Жуманова Жанар Аманжолвна</i>	Применение цифровых образовательных ресурсов на уроках химии	178
<i>Жусупова Анар Жасуланқызы</i>	Информатика сабақтарында steam элементтерін енгізу	184
<i>Зюбан Вячеслав Владимирович</i>	The evolution of english language learning: introduction to online platforms	188
<i>Исркепов Самат Тулегенович, Сандыгулов Бахтияр Серикович</i>	Эффективность применения новых технологий в преподавании специальных дисциплин	192
<i>Ишбулдина Галина Николаевна</i>	Использование цифровых образовательных ресурсов в работе по развитию речи детей дошкольного возраста	195
<i>Кабденова Салтанат Калижановна, Шамганова Жансая Мерекеқызы</i>	Дискуссивті эссе жаздыру жолдары	198
<i>Казисова Дина Досымбековна</i>	Географияны оқытуда акт қолдану	202
<i>Капан Асель Нурлыбекқызы, Утегенова Айнур Жаксылыковна</i>	Ерекше білім беру қажеттіліктері бар оқушылармен сабақ барысында it квантум әдістемесін қолдану	206

МАЗМҰНЫ

СОДЕРЖАНИЕ

<i>Капарова Асел Махматовна</i>	Қазақ әдебиеті сабағында цифрлық ресурсты қолдану	209
<i>Каткенов Кусаин Амангельдинович</i>	Цифровая образовательная среда как условие качественной подготовки будущих специалистов	213
<i>Ким Ольга Андреевна</i>	Using interactive learning platforms for formative assessment in the english class of a secondary SCHOOL	219
<i>Кирхмаер Лариса Валерьевна, Искакова Кульбара Муктаровна</i>	Цифровизация образования: проблемы и перспективы	225
<i>Киябаева Салтанат Сансызбаевна, Абдиркенова Акбидаш Капановна</i>	Бастауыш сынып оқушыларының функционалдық сауаттылығын қалыптастыру үшін ақпараттық-коммуникациялық технологияларды пайдалану	230
<i>Кияшко Анастасия Робертовна , Золотарёва Ирина Александровна</i>	Цифровизация в образовании как средство повышения профессиональной компетенции	234
<i>Кокумбаева Надира Маратовна</i>	Современные игровые методы обучения математике	239
<i>Контробаева Жаннат Дусембиевна, Журсиналина Гульсум Сайлаукановна</i>	Цифровые инструменты для дифференциации обучения: инновации в педагогической практике	242
<i>Королевская Людмила Юрьевна</i>	Современные образовательные технологии в непрерывном профессиональном развитии педагога	246
<i>Куандык Нургуль Мадениеткызы, Калашева Айгуль Койлыбаевна</i>	Қазақ тілі мен әдебиеті сабақтарында сандық ресурстарды ұтымды қолдану	251
<i>Куламбаева Гульшат Айтановна, Испулова Жанар Бакитжановна</i>	Современный учитель истории в век цифровизации	258
<i>Кулдашева Надежда Утегалиевна, Ырымбаева Нургуль Алдажаровна</i>	Медиабілім үдерісінде студенттердің психологиялық денсаулығын дамыту	262
<i>Кустановна Динара Быржановна</i>	Цифровизация образовательного процесса: опыт в работе учителя английского языка	267
<i>Кыдырбаева Индира Алпысовна</i>	Цифровизация образования: задачи, инструменты	270
<i>Қожағалиева Бокежан Зделеуовна, Маженова Салтанат Толендиновна</i>	PBL -Project based learning әдісі жобаға негізделген оқыту – физика пәнін оқытудың тиімді әдістерінің бірі	274
<i>Құдайберген Шолпан Сырлыбайқызы, Абдиркенова Акбидаш Капановна</i>	Болашақ мұғалімнің медиамәдениетін қалыптастырудың педагогикалық шарттары	277
<i>Құлан Назерке Мұратқызы, Абай Айгул</i>	Қашықтықтан білім беруде бағдарламаларды қолдану	282
<i>Лёвина Кристина Сергеевна</i>	Использование нейросетей на уроке истории: новые возможности в образовании	287
<i>Лесных Елена Алексеевна</i>	Цифровая грамотность студентов аграрного вуза: проблемный аспект	291

МАЗМУНЫ

СОДЕРЖАНИЕ

<i>Лисогурская Оксана Михайловна</i>	Цифровые ресурсы и эффективность урока: взаимосвязь с достижением образовательных целей	295
<i>Любарский Василий Яковлевич</i>	Формирование физически развитой интеллектуальной личности на уроках физической культуры через информационно-коммуникационные технологии	299
<i>Магамедова Елена Павловна, Божко Елена Владимировна</i>	How to improve your lesson planning? The lesson constructor	303
<i>Малютин Денис Александрович</i>	Цифровые образовательные ресурсы в физическом воспитании	307
<i>Маралбаева Жанна Ульмесхановна, Твердохлебова Евгения Александровна</i>	Инновации в литературном образовании: использование цифровых ресурсов на уроках русской литературы	310
<i>Марахова Наталья Владимировна</i>	Технология смешанного обучения blended-learning через призму «перевернутого класса» с применением digital-технологий на уроке литературного чтения	315
<i>Мац Вячеслав Григорьевич, Ханина Татьяна Владимировна</i>	Использование интерактивных средств обучения на уроках математики в старших классах	321
<i>Минасова Раушан Ахметжановна</i>	Цифровая грамотность как требование нашего времени	325
<i>Микитенко Кристина Анатольевна</i>	Применение технологии искусственного интеллекта в современном образовании	328
<i>Молдабекова Жамила Хайроллаевна, Ахметова Саня Тахиржановна</i>	Электронные книги - доступность и индивидуализированное обучение детей с особыми образовательными потребностями	332
<i>Молдабекова Сандугаш Кайрхановна, Сыздыкова Баян Рамазановна</i>	IT компетенции педагога в современном обществе	335
<i>Мостовая Владислава Игоревна</i>	English teaching in the digital age: exploring the potential of telegram channels and bots for education	338
<i>Мукашов Жасулан Талгатович, Искакова Аида Артыковна</i>	Понятие познавательной активности и способы её повышения на уроках цифровой грамотности во 2-3 классах	342
<i>Мухамеджанова Дина Алматовна, Каримова Айгерим Тулегеновна</i>	Current trends of applying the digitalization in the field of education	346
<i>Мырзалиева Улжалгас Толыбаевна</i>	Цифрлық сауаттылықты тәжірибеге - енгізу заман талабы	349
<i>Никонова Анна Владимировна, Смирнова Лариса Павловна</i>	Цифровизация образовательного процесса: опыт внедрения	352
<i>Новикова Алина Ильнична</i>	Применение ИКТ на уроках биологии	356
<i>Новичкова Ирина Дмитриевна, Козырева Дарья Олеговна</i>	Эффективность дистанционных занятий в вузе	359

МАЗМҰНЫ

СОДЕРЖАНИЕ

<i>Нұрбекова Айнұр Жомартқызы, Нұрбекова Балнұр Жомартқызы</i>	Цифрлық технологиялардың оқыту әдістемесіндегі тиімділігі	364
<i>Оспанова Мәншүк Хасенханқызы</i>	Қазақ тілі мен әдебиеті сабақтарында цифрлық технологияларды қолдану әдістемесі	368
<i>Оспанова Шолпан Жумағалиевна, Кульмағамбетова Толкын Жумағалиевна</i>	Цифрландыру жағдайында білім беру үрдістерін дамыту	372
<i>Панова Ольга Александровна, Акимжанова Замзагуль Нуркановна</i>	Использование современных цифровых технологий на уроках художественного труда	375
<i>Пискунова Ольга Сергеевна</i>	Решение профессиональных задач в образовании с использованием искусственного интеллекта	381
<i>Подгаец Светлана Викторовна</i>	Искусственный интеллект в образовании: инновации и возможности	384
<i>Проскурина Валентина Игоревна</i>	Инновационные игровые приемы в процессе эффективного планирования современного урока информатики	389
<i>Радченко Петр Николаевич</i>	Образование в эпоху вызовов: стратегии в условиях глобализации и цифровизации	393
<i>Резуненко Полина Геннадьевна</i>	Практическое применение электронных образовательных ресурсов на уроках цифровой грамотности в начальной школе	398
<i>Репетухас Елена Владимировна</i>	Ступени личностного развития и трансформации учителя в условиях цифровизации образования	403
<i>Рогожина Татьяна Александровна</i>	Реализация личностно-ориентированного подхода к обучению студентов дисциплинам гуманитарного цикла в условиях информатизации образования	408
<i>Роздольский Андрей Михайлович, Роздольский Дарья Дмитриевна</i>	Цифровизация образовательного процесса как средство организации практических домашних работ по предмету геометрия	412
<i>Сабанов Марат Амангельдинович</i>	Цифровые образовательные ресурсы как инструмент формативного оценивания школьников на уроках	416
<i>Савочкина Диана Кайратовна, Шамшина Елена Викторовна</i>	Цифровизация казахстанского образования: будущее началось сегодня	420
<i>Садуакасова Гульжанат Рысбаевна, Нургазина Нургуль Отарбаевна</i>	Бастауыш мектептегі білім сапасын арттыруда инновациялық технологиялардың маңыздылығы	423
<i>Сакова Екатерина Игоревна, Данник Надежда Александровна</i>	Актуальные проблемы педагогического образования в эпоху цифровой трансформации	427
<i>Сарсембаева Эльмира Сейтжановна, Ерденова Бағытнур Егизбаевна</i>	Современный урок. форма организационной работы на уроках истории	431
<i>Sartbayeva Zhuldyz, Abduakassov Aibek</i>	Advantages of using electronic resources in the modern educational process	436

МАЗМУНЫ

СОДЕРЖАНИЕ

<i>Смирнова Анна Александровна, Земцова Наталья Анатольевна</i>	Цифровизация образовательного процесса на уроках математики	440
<i>Станогина Наталья Владимировна</i>	Цифровизация школьного математического образования: опыт и новые идеи	443
<i>Таджиева Диёра Рустамовна</i>	Цифровая трансформация и её воздействие на жизнь и образование	447
<i>Тайжанова Динара Тузельбековна, Тайжанов Мирзабек Мамирович</i>	Liveworksheets – интерактивті жұмыс дизайнері	452
<i>Трухан Наталья Олеговна, Харламова Алёна Викторовна</i>	Искусственный интеллект как инструмент для развития навыков общения на уроках английского языка	457
<i>Тяукова Карина Мекебаевна</i>	Особенности дистанционного обучения как средства цифровизации образовательной среды	460
<i>Умарова Бибигуль Ахметкалиевна, Хасенова Мадина Маратовна</i>	Қазақ тілі сабағында жаңа технологиялар мен әдіс – тәсілдерді тиімді қолдану	465
<i>Умурзакова Жанна Радиковна</i>	Элективный языковой курс и цифровые ресурсы как средства развития коммуникативной поликультурной личности	468
<i>Устименко Татьяна Петровна</i>	Цифровые технологии как средство совершенствования процесса обучения методике преподавания студентов педагогического колледжа	472
<i>Фатхудинова Аймагуль Мухтарбековна, Стригина Марина Ильинична</i>	Цифровизация образовательного процесса: опыт внедрения	476
<i>Фрай Наталья Васильевна</i>	Цифровые технологии на уроках биологии и химии: опыт внедрения, революция в учебном процессе	480
<i>Шамитдинов Азиз Мираминулы</i>	Магистрандарда цифрлық дағдылар негізінде рефлексиялық мәдениетті қалыптастыру: сын-кәтерлер мен перспективалар	486
<i>Шевчук Екатерина Владимировна</i>	Using online tools in english language lessons	491
<i>Шефер Людмила Юрьевна, Алимбаева Айгерим Мейрамхановна</i>	Использование цифровых образовательных платформ на уроках биологии как один из способов повышения качества знаний обучающихся	497
<i>Шилинг Галина Сергеевна, Брыляков Захар Владимирович</i>	Проблемы и перспективы внедрения оборудования центров «точка роста» в образовательный процесс	501
<i>Шилова Оксана Юрьевна</i>	Цифровизация образовательного процесса на примере дисциплины «имитационное моделирование»	504
<i>Шиляева Ольга Николаевна, Лопатюк Ксения Денисовна</i>	Проблемы и перспективы цифровизации образовательного процесса (на примере удмуртской республики)	507

<i>Хакимова Гульжан Естаевна</i>	Сабақ беру барысында ақпараттық коммуникациялық технологияның ресурстарын пайдаланудың тиімді жолдары	511
----------------------------------	---	-----

**БІЛІМ АЛУШЫЛАРДЫҢ ЖЕКЕ ӘЛЕУЕТІН ДАМЫТУДЫ
ПСИХОЛОГИЯЛЫҚ-ПЕДАГОГИКАЛЫҚ ҚОЛДАУДЫҢ ЗАМАНАУИ ФОРМАТТАРЫ
МЕН ТЕХНОЛОГИЯЛАРЫ**

СЕКЦИЯ 4

**СОВРЕМЕННЫЕ ФОРМАТЫ И ТЕХНОЛОГИИ ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГИЧЕСКОГО
СОПРОВОЖДЕНИЯ РАЗВИТИЯ ЛИЧНОСТНОГО
ПОТЕНЦИАЛА ОБУЧАЮЩИХСЯ**

<i>Абасов Эмиль Абузар оглы, Смаглий Татьяна Ивановна</i>	Методологические подходы и методы исследования интеллектуальной одаренности подростков	516
<i>Авгунтаева Малика Жакияновна</i>	Процессы развития математической грамотности учащихся 5-6 классов	521
<i>Агеева Анастасия Анатольевна, Сатаева Маргарита Алексеевна</i>	Проблемы адаптации детей раннего возраста к дошкольной организации: анализ и рекомендации	525
<i>Айсина Сулушаш Темиртаевна</i>	Формирование у школьников ценностного отношения к музыкальной деятельности в процессе социализации	530
<i>Акбарова Раушан Газизовна</i>	Педагог новой формации – основа повышения качества образования	534
<i>Акманбетов Берик Дисенбекович</i>	Методика реализации дифференцированного подхода в физическом воспитании студентов ТиППО (из опыта преподавания модуля «Развитие и совершенствование физических качеств»)	537
<i>Альменова Алла Алексеевна</i>	Работа с текстом на уроках географии в условиях вечерней школы	541
<i>Альмуханова Айнур Қайыржанқызы</i>	Негізгі мектеп оқушыларына математикалық ұғымдарды қалыптастыру әдістері мен психологиялық-педагогикалық шарттары	544
<i>Аманжолова Сайран Ермековна</i>	Актуальность педагогического подхода LESSONSTUDY для молодых учителей в школе	548
<i>Арыкпанов Бейсенби Ильясович</i>	Мектептегі волейбол үйірмесін жүргізу әдістері	554

МАЗМҰНЫ

СОДЕРЖАНИЕ

<i>Асанова Карлыгаш Илиукеновна</i>	География сабақтарында каплан белгішелері арқылы оқушылардың зерттеушілік дағдыларын дамыту жолдары	560
<i>Ахметбекова Зауре Далихатовна, Даумова Батима Бексултановна</i>	Психолого-педагогические аспекты развития толерантности как профессионально важного качества личности будущего педагога-психолога	564
<i>Багомедова Уздият Магомедсаидовна</i>	Творческая самореализация обучающихся через участие в культурно-массовых мероприятиях	568
<i>Базарбаева Бақыт Еркінқызы, Сарыбекова Қ.Н.</i>	Бастауыш сыныптардың пән сабақтарында оқытудың ғылымилық және сабақтастық принциптерін қолдану әдістемесін жетілдіру	571
<i>Баисеева Айгерим Еркиновна, Омарова Гульсана Ержигитовна</i>	Білім алушылардың жеке әлеуметтік геймификация элементтері арқылы дамыту	577
<i>Байдалина Гульжан Хабдыбековна, Жунусова Нурбике Жоламановна</i>	Роль дидактической игры в обучении детей с особыми образовательными потребностями в начальной школе	582
<i>Байдильдаева Назгуль Чкаловна</i>	Білім беруде «үштік одақ» жұмысы арқылы психологиялық-педагогикалық қолдау жасаудағы мүмкіндіктер	588
<i>Байжанова Уразбике Исаевна</i>	Білім алушылардың жеке әлеуетін дамытуда психологиялық-педагогикалық қолдаудың маңызы және беретін артықшылықтары	592
<i>Бактыбаева Галия Бахитовна</i>	Тренды современного обучения, образовательных технологий	596
<i>Балжанова Айгуль Магжановна</i>	Развитие навыков аудирования посредством использования подкастов на занятиях по английскому языку	602
<i>Батракова Людмила Ивановна</i>	Формирование «безбарьерной» образовательной среды у детей с ооп на основе дифференцированного обучения	605
<i>Батырбаева Анна Янисовна, Демисенова Шнар Сапаровна</i>	Обзор методов диагностики и развития личных профессиональных перспектив в старшем школьном возрасте	612
<i>Бекмагамбетова Сапаркуль Нурымовна</i>	Жаңаша оқыту үрдісінде ұлттық құндылықтар арқылы адамгершілікке тәрбиелеу	618
<i>Бектурганова Зульфия Казиевна, Дабылов Нуркасым Абатбаевич</i>	Инновационные технологии выявления методов образования межпредметных связей химии и биологии на основе проблемного обучения	622
<i>Бельшева Ирина Николаевна, Булатова Резида Гадынановна</i>	Возможности развития творческих способностей на занятиях по русскому языку, литературе и во внеурочное время у детей с особыми образовательными потребностями	626
<i>Бердимуратова Гулназ Жумабайқызы, Дабылов Нуркасым Абатбай улы</i>	Химия пәнін оқытуда ақпараттық технологияның мүмкіндіктері	631

МАЗМҰНЫ

СОДЕРЖАНИЕ

<i>Байтенова Айгуль Амержановна, Бирюк Елена Алексеевна</i>	Өндірістік оқыту сабағында көрнекі әдіс-тәсілдерді қолдану	634
<i>Бирюлина Анжела Анатольевна</i>	Использование игровых технологий и геймификации в образовательном процессе для стимулирования интереса, сотрудничества и развития креативных способностей	640
<i>Болотвина Галина Васильевна</i>	Практические аспекты реализации технологии проблемного обучения на уроках русского языка	643
<i>Борамбаева Айгуль Бейсембаевна</i>	Оқытудың инновациялық тәжірибесі: дәстүрлі және балама әдістері	646
<i>Бородина Наталья Сергеевна</i>	Представление исторического процесса с помощью обобщающих схем на уроках истории Казахстана	652
<i>Буляканова Юлия Маратовна, Демисенова Шнар Сапаровна</i>	Психолого-педагогические условия развития социального интеллекта студенческой молодежи	656
<i>Бурбаева Айнажан Халихановна, Кусаинова Мейрамгуль Маратовна</i>	Өзге ұлт өкілдеріне қазақ тілін «тілмар» стратегиясы арқылы оқыту	662
<i>Бырко Алла Викторовна, Зиберт Вероника Олеговна</i>	Психологические особенности детей младшего школьного возраста с нарушением интеллекта	666
<i>Вологдина Ирина Валерьевна, Третьяков Андрей Леонидович</i>	Агрессивность подростков и цифровизация общества: теоретические основы изучения проблемы	669
<i>Ғабдуллина Айгүл Түгелбайқызы</i>	Қазақ тілі сабағында сандық білім беру арқылы оқушылардың пәнге деген қызығушылықтарын арттыру	675
<i>Гаер Марина Сергеевна, Мухамеджанова Любовь Михайловна</i>	Формирование компетенции критического и креативного мышления, коммуникации и кооперации («4к») на уроках в начальной школе, как развитие личностного потенциала обучающихся	679
<i>Гимельрейх Нажиха Рашитовна, Жумагалиева Алтынгуль Жанабековна</i>	Психолого-педагогическая поддержка младших школьников	683
<i>Горпинченко Екатерина Викторовна</i>	Формирование компетенций «4к» в пространстве современной образовательной системы СПО	687
<i>Гулевич Людмила Владимировна, Остроухова Марина Петровна</i>	Развитие познавательной, социальной и речевой активности воспитанников через технологию «План-дело-анализ»	692
<i>Дёмин Иван Сергеевич</i>	Развитие функциональной грамотности учащихся через использование модели 4к на уроках химии	696
<i>Доскаalieва Галия Аблаевна</i>	Жеке тұлғаның әлеуетін дамытуда инновациялық әдіс-тәсілдердің тигізетін ықпалы	700
<i>Досова Лунара Кенжитайқызы</i>	Формирование гражданской ответственности школьников в образовательном процессе школы	705

МАЗМУНЫ

СОДЕРЖАНИЕ

<i>Дусенбина Маруаш Жанбосыновна</i>	Создание комфортных условий для развития и творчества учащихса программы курса по выбору - залог успешного обучения.	710
<i>Егизбаева Алия Мырзабаевна</i>	Оқытудың заманауи үлгілерін оқушы бойына дағды ретінде қалыптастыру	713
<i>Едревская Людмила Валерьевна</i>	Обобщение опыта работы городской Школы классных руководителей	718
<i>Елеусизова Маржан Насибуловна, Жаксылыкова Айдана Мирамхановна</i>	Тұлғаның дамуын психологиялық-педагогикалық сүйемелдеу	722
<i>Ефремова Ангелина Сергеевна</i>	Способность студента организовать свою самостоятельную работу- условие его успешной учёбы и профессионального становления	728
<i>Жаксиликова Бибиназ Кабул қызы, Хошимова Нилуфар Мадияр қызы</i>	Химия оқытушысының инновациялық қызметін жобалау	731
<i>Жукова Диана Нурболовна, Кожатаева Надежда Викторовна</i>	Использование личностно-ориентированной технологии для повышения интереса к изучаемым дисциплинам	735
<i>Жумабаев Бердах Айтбаевич, Айтбаева Хурлиман Бердах қызы</i>	Білім берудегі жаңа көзқарас: smart EDUCATION – білім беру және дамыту технологиясы	739
<i>Жумабаева Гульшат Тогузбаевна, Шавеля Алина Сергеевна</i>	Педагогические идеи И.Алтынсарина в обучении детей с особыми образовательными потребностями	744
<i>Задорожная Светлана Николаевна</i>	Развитие эмоционального интеллекта школьников на уроках музыки	748
<i>Замацикова Татьяна Евгеньевна</i>	Сотрудничество семьи и школы в первый год обучения как средство воспитания личности, способной к дальнейшему психологическому, личностному и социальному развитию	752
<i>Зарипбаев Кунхожа Шерипбаевич, Аймурзаева Лиза Гулмурзаевна</i>	Химиядан практикалық және зертханалық сабақтарды оқыту технологиясы	756
<i>Зеленов Борис Александрович</i>	Анализ применения компетентностного подхода в классе с углубленным изучением информатики	759
<i>Ибраева Эльмира Адилбековна, Шайхыбеков Кенжебек Поездович</i>	Адами құндылық - тұлғаның өзін-өзі тәрбиелеуіне ықпал етуі	763
<i>Инертбаева Гульнара Сериковна</i>	Психолого-педагогическое сопровождение студентов с ограниченными возможностями здоровья	768
<i>Исенова Гулмаржан Беришбаевна, Базарбаева Балганат Еркимбаевна</i>	Тарих сабағында интерактивті әдістерді қолдану	773
<i>Искенова Анар Есимбековна, Торсунова-Усенова Алия Срымовна</i>	Современные форматы и технологии психолого-педагогического сопровождения развития личностного потенциала обучающихся	778

МАЗМҰНЫ

СОДЕРЖАНИЕ

<i>Исмагулова Алла Маданьятовна, Божинская Оксана Владимировна</i>	Современный урок как основа развития лидерского интеллекта	783
<i>Ищанова Светлана Сансзбаевна</i>	Адаптация учебных материалов по информатике для учащихся с особенностями восприятия	787
<i>Кабдулинова Анар Алибаевна, Бузмакова Ирина Александровна</i>	Актуальные подходы и технологии психолого-педагогического сопровождения обучающихся	791
<i>Каденова Аяна Ерлановна</i>	Бастауыш сынып оқушыларының оқу мотивациясын қалыптастыру ерекшеліктері	794
<i>Казакова Ольга Викторовна, Бажакова Дайана Сериковна</i>	Кинезиологические упражнения в работе с детьми с ЗПР	798
<i>Калжанова Алмагуль Умурзаковна, Николаенко Елена Ивановна</i>	Технологии обучения детей с нарушениями слуха	802
<i>Калимжанова Роза Лаиковна</i>	Новые тренды повышения качества педагогического образования – направление деятельности кафедры	807
<i>Калиниченко Оксана Викторовна, Назмутдинов Ризабек Агзамович</i>	Буллинг - системы и предупреждающие факторы возникновения буллинга	812
<i>Камалова Марина Орынбай қызы, Аймурзаева Лиза Гулмурзаевна</i>	“Марганец тобы элементтері” тақырыбын оқытуда графикалық органайзерлерды пайдалану	815
<i>Каримов Ренат Каримович, Каримова Анара Турсумбековна</i>	Здоровьесберегающее сопровождение образовательного процесса в начальной школе	821
<i>Карсыбекова Улжана Алпысбаевна</i>	Диалогтық оқытуды енгізу арқылы білім алушылардың қарым-қатынас жасау іскерліктерін дамыту	826
<i>Кашпур Юлия Васильевна</i>	Созвучие просветительских идей Ахмета Байтурсынова современным тенденциям модернизации в системе образования республики Казахстан	831
<i>Киреева Полина Алексеевна</i>	Самообразовательная деятельность как условие развития экономических компетенций студента – будущего специалиста технического профиля	834
<i>Кожаметов Алишер Булатович</i>	Развитие лидерских навыков в университетской среде	837
<i>Кожина Фарида Койшыбаевна</i>	Білім алушыларды педагогикалық-психологиялық қолдау: логикалық ойлау – логикалық сөйлеудің негізі	842
<i>Кошербаев Саламат Байрамбаевич, Зарипбаев Кунхожа Шерипбаевич</i>	Химияны оқытудағы заманауи педагогикалық технологиялар	846
<i>Кудрицкая Марина Ивановна, Бермухамбетова Асель Атымтаевна</i>	Teaching grammar in foreign language instruction as a tool for the development of communication clarity and formation of the effective communication skills	849

МАЗМУНЫ

СОДЕРЖАНИЕ

<i>Кужубаева Жанат Бергембаевна, Чугаева Марина Николаевна</i>	Формирование читательской грамотности как средство развития личности обучающегося	854
<i>Кузовлева Наталья Валерьевна</i>	Применение игровых технологий на уроках анатомии и физиологии человека	859
<i>Кулак Светлана Ивановна, Сакаев Аслан Нурунбаевич</i>	Психолого-педагогический контроль развития обучающихся	862
<i>Кункабаева Сарбинас Сериковна</i>	Развитие внутренней мотивации учебной деятельности как фактор академической успешности старшекласников	866
<i>Кухарева Марина Викторовна, Шмидт Виктория Валерьевна</i>	Социализация детей с ограниченными возможностями в условиях детского сада	869
<i>Кушкурбаева Анара Турбаевна</i>	Повышение мотивации учащихся к обучению в условиях дистанционного обучения	874
<i>Кушмурзина Даметкен Хажмухановна</i>	Бастауыш білім беруде пәнаралық байланысты қолданудың қажеттілігі мен мүмкіндігі	877
<i>Лебедь Ирина Петровна, Абилова Асия Касымбековна</i>	Геймификация как способ повышения мотивации обучающихся	883
<i>Лескина Ольга Анатольевна</i>	Роль исторического знания в современном педагогическом образовании: инновационные подходы к преподаванию истории	887
<i>Литвинцев Дмитрий Павлович, Демисенова Шнар Сапаровна</i>	Краткая характеристика методов оценки интернет зависимого поведения	891
<i>Ловягина Татьяна Владимировна</i>	Научно-исследовательская деятельность в формировании профессиональных компетенций будущих специалистов с применением bit-технологий	896
<i>Любарская Римма Александровна, Белова Марина Александровна</i>	Психолого-педагогическое сопровождение учащихся старших классов при обучении иностранному языку в школе	901
<i>Манарбекова Малика Манарбековна, Смаглий Татьяна Ивановна</i>	Психолого-педагогические условия профилактики межличностных конфликтов в студенческой среде	906
<i>Мастрюкова Наталья Владимировна, Смаглий Татьяна Ивановна</i>	Взаимосвязьвременной компетентности личности и эмоционального интеллекта	912
<i>Михалькова Наталья Михайловна</i>	Образовательная среда кгу «физико-математический лицей» - основа для развития одаренных детей	915
<i>Мукенова Адина Думановна, Демисенова Шнар Сапаровна</i>	Экспериментальное исследование развития толерантности личности у младших подростков	922
<i>Мурзакулова Аманкуль Каузкановна, Бектурганова Алтынай Сулейменовна</i>	Образовательное пространство Как возможность личностного развития обучающихся	926

МАЗМҰНЫ

СОДЕРЖАНИЕ

<i>Мурзахметова Алматай Бекказиевна, Семикоз Валентина Исмагиловна</i>	Современные технологии психолого-педагогического сопровождения воспитанников из числа детей сирот обучающихся в организациях образования	929
<i>Мусин Ерлан Маратулы</i>	Методы диагностики и развития социального интеллекта у будущих педагогов	935
<i>Нагимова Бағытжамал Иряшевна, Полешко Татьяна Анатольевна</i>	Личностно-психологический подход к изучению истории	940
<i>Назмутдинов Ризабек Агзамович, Калиниченко Оксана Виктровна</i>	Вопросы организации психолого-педагогического сопровождения участников образовательного процесса	944
<i>Нурова Асемеуль Кожихановна, Дарменова Нурсулу Жолдыбаевна</i>	Тірек-қимыл аппараты зақымданған балалардың математика сабақтарында логикалық ойлау қабілетін дамыту	948
<i>Нурова Асемеуль Кожихановна, Утегенова Жанель Еркековна</i>	Математика сабағы арқылы ақыл-ойы кем оқушылардың танымдық қабілетін дамыту	951
<i>Нурпаисова Гүлжан Сатыбалдиевна</i>	Формирование функциональной грамотности школьников на уроках русского языка и литературы как основа развития творческой личности	955
<i>Нурсеитова Алия Касымжановна</i>	Роль учебной дискуссии в развитии коммуникативных навыков на занятиях по русскому языку	961
<i>Олейник Марина Васильевна</i>	Применение имитационных методов обучения на уроках информатики	965
<i>Омарова Айша Тулегеновна, Нурсултанова Айтгуль Амангельдыкызы</i>	Современные форматы и технологии психолого-педагогического сопровождения развития личностного потенциала обучающихся по английскому языку	970
<i>Орлянская Александра Валериевна, Руденко Ирина Викторовна</i>	Психолого-педагогическое сопровождение обучающихся в области безопасного поведения на дорогах	973
<i>Отарова Назгуль Илясовна, Жарылқасынова Жәзира Мұсаханқызы</i>	Жүйелік – белсенді тәсіл – сыни ойлауды дамытудың негізгі компоненті ретінде	977
<i>Петрякова Светлана Петровна</i>	Использование дифференцированного обучения в психолого-педагогическом сопровождении младших школьников	981
<i>Петухова Анастасия Владимировна</i>	Коллаборация предприятий и учебных организаций как возможность подготовки специалиста	984
<i>Питканина Анастасия Александровна, Демисенова Шнар Сапаровна</i>	Обзор методов диагностики и коррекции психолого-педагогической готовности студенческой молодежи к браку	989

МАЗМУНЫ

СОДЕРЖАНИЕ

<i>Пращур Марина Валерьевна</i>	Новые горизонты: современные форматы и технологии психолого-педагогического сопровождения для раскрытия потенциала обучающихся	994
<i>Рагимова Рамиля Незаметдинкызы, Шалгимбекова Кенжегуль Сапышевна</i>	Дифференцированные задания как средство развития познавательной активности обучающихся на уроках иностранного языка	998
<i>Рамазанова Гульмадина Тошмановна, Нуртазина Гульнара Умурзаковна</i>	Сотрудничество с родителями и обществом по вопросам обучения и воспитания учащихся с особыми образовательными потребностями	1002
<i>Рахимова Эльмира Ерсалимовна, Кебиспаева Айгуль Савкомбаевна</i>	Қазіргі мектептің білім беру процесінде жеке тұлғаның сыни ойлауын дамыту	1007
<i>Репич Юлия Серикбаевна</i>	Формирование исторической памяти на уроках истории	1011
<i>Сабанова Кира Васильевна, Маралбаева Аминат Алпысбаевна</i>	Использование информационно-коммуникационных технологий обучения в специальной (коррекционной) школе	1014
<i>Сармурзина Алия Коныспаевна, Смаглий Татьяна Ивановна</i>	Педагогические условия развития метакогнитивных навыков старшеклассников	1019
<i>Сафронова Мария Викторовна</i>	Роль партисипативной готовности в формировании профессиональной идентичности будущих учителей	1022
<i>Свиридова Елена Михайловна, Сакенова Жанат Амангельдиновна</i>	Значение музыки в психическом и физиологическом развитии детей с особыми образовательными потребностями	1026
<i>Смағұлова Гүлнұр Қашақбайқызы, Сагинтай Аяулым Мусабекқызы</i>	Мектеп оқушыларының танымдық қызығушылықтарын дамыту жолдары	1030
<i>Смолева Наталья Васильевна, Тертышник Ольга Сергеевна</i>	Soft skills компетенции, как фактор успешности педтандема преподавателей специальных дисциплин и мастеров производственного обучения	1035
<i>Соколова Вера Владимировна</i>	Развитие основных личностных компетенций учащихся для достижения успеха в XXI веке	1038
<i>Тайжанова Динара Жанғабуловна, Николаева Юлия Валерьевна</i>	Инновационные технологии в системе воспитательной работы школы, как условие формирования гармонично развитой личности учащихся	1043
<i>Темірханова Кымбат Шашубаевна</i>	Мектепке дейінгі ұйымның ата-аналар қауымдастығымен жүргізілетін жұмыстардың жаңа форматтары	1046
<i>Тетерина Екатерина Александровна, Пузеп Любовь Геннадьевна</i>	Организация профориентационной работы с подростками в педагогическом вузе	1049
<i>Тойымбетова Динара Серикбаевна</i>	Актуальные тренды в образовании	1053

МАЗМҰНЫ

СОДЕРЖАНИЕ

<i>Токмагамбетова Слушаш Сапабековна, Русинова Юлия Витальевна</i>	Психолого-педагогическое сопровождение детей младшего дошкольного возраста в процессе адаптации в дошкольной организации	1058
<i>Тургаева Боранкул Асқарқызы</i>	Оқушылардың тыңдалым дағдыларын қалыптастыруда саралап оқытудың тиімділігі	1062
<i>Утегенов Адилет Булатович, Смаглий Татьяна Ивановна</i>	Особенности стиля принятия решений у студентов педагогического вуза	1065
<i>Фазылова Айгуль Абдулгалимовна, Канапина Мадана Рымовна</i>	Роль функциональной грамотности в обучении математике учащихся	1068
<i>Фоминых Кристина Юрьевна</i>	Толерантность как составляющая педагогической культуры и педагогической компетентности учителя	1073
<i>Чижова Анастасия Александровна</i>	Психолого-педагогическое сопровождение – фактор, обеспечивающий помощь обучающимся в решении задач развития, обучения, воспитания и социализации	1077
<i>Шайзадаева Сабина Асқарқызы, Сарыбекова Қ.Н.</i>	Математика пәнін оқытуда көрнекі және дидактикалық құралдардың маңызы мен мәні	1080
<i>Шаяхметов Адил Бейсенович</i>	Готовность к исследовательской работе учащихся во внеурочной деятельности	1085
<i>Шуренбаева Умिताй Темирбайқызы, Аймурзаева Лиза Гулмурзаевна</i>	Химияны оқытудағы ойын әрекетінің функциялары	1089

**ИНКЛЮЗИВТІ БІЛІМ БЕРУДЕГІ ОҚЫТУ МЕН ТӘРБИЕЛЕУДІҢ
ИННОВАЦИЯЛЫҚ СТРАТЕГИЯЛАРЫ**

СЕКЦИЯ 5

**ИННОВАЦИОННЫЕ СТРАТЕГИИ ОБУЧЕНИЯ И ВОСПИТАНИЯ
В ИНКЛЮЗИВНОМ ОБРАЗОВАНИИ**

<i>Абилова Фаина Александровна</i>	Инновационные подходы в инклюзивном обучении английскому языку: стратегии и решения	1093
<i>Абишева Гульмира Сайляубаевна</i>	Проблемы развития и потенциала инклюзивного образования в условиях обновленного содержания образования	1098
<i>Аверина Елена Николаевна</i>	Инклюзивное образование обучающихся с ОВЗ в общеобразовательной школе	1101
<i>Айтмаганбетова Рысалды Бейбитовна, Небога Надежда Соловеевна</i>	Инклюзивті білім берудегі оқыту мен тәрбиелеудің инновациялық стратегиясы	1105

МАЗМҰНЫ

СОДЕРЖАНИЕ

<i>Ақылбекова Елмира Умирзаковна</i>	Инклюзивті білім берудегі оқыту мен тәрбиелеудің жолдары	1110
<i>Алпысбаева Гульнара Болатбековна, Тойгамбаева Асель Темиргалеевна</i>	Современные форматы и технологии психолого-педагогического сопровождения развития личностного потенциала обучающихся по английскому языку	1114
<i>Аманбаева Сауле Куанышбаевна, Транда Наталья Викторовна</i>	Использование методов педагогической психотерапии в работе с детьми с особыми образовательными потребностями	1118
<i>Амирбеков Манас Мирашевич</i>	The detection of bullying and its symptoms among school-aged children	1121
<i>Анисимова Яна Анатольевна, Нурушева Данагуль Маратовна</i>	Инновационные стратегии обучения и воспитания в инклюзивном образовании на уроках математики	1127
<i>Ахметбекова Ажар Больтириковна, Турганова Диана Маратқызы</i>	Инклюзивті білім берудегі оқыту мен тәрбиелеудің инновациялық стратегиялары	1131
<i>Аяндина Айман Серикбаевна, Тайкешева Балауса Наушабековна</i>	Интерактивті оқыту әдістері арқылы үлгерімі төмен оқушының танымдық қабілетін дамыту	1135
<i>Байзакова Сауле Связхановна, Сундетбаева Айнур Жаукеевна</i>	Особенности обучения математике детей с ограниченными возможностями	1139
<i>Баталина Лариса Викторовна</i>	Инновационные технологии обучения детей с особыми образовательными потребностями в общеобразовательной школе	1142
<i>Бегежанова Райхан Карымжановна</i>	Қазіргі қоғамдағы аутизм мәселесі	1145
<i>Бекжанова Мария Армановна, Демисенова Шнар Сапаровна</i>	К проблеме школьной дезадаптации первоклассников	1149
<i>Бекмуратова Сагила Куанишовна</i>	Инклюзивті ортада математика сабағында сандық-мультимедиялық құралдарын қолдану	1153
<i>Бисембаева Жанат Кумаровна</i>	Бастауыш сынып сабақтарында мүмкіндігі шектеулі білім алушыларға инклюзивті білім берудің инновациялық технологиялары	1156
<i>Бондарь Рима Рашитовна, Менг Наталья Олеговна</i>	Интегрированный подход в обучении одаренных детей как благоприятная межкультурная среда для их развития	1161
<i>Бримжанова Айгуль Каримовна, Ибрагимова ТорғынСапарбековна</i>	Инклюзивті білім беру жағдайындағы ерекше қажеттілігі бар оқушыларды оқыту мен тәрбиелеу ерекшеліктері	1166
<i>Бримжанова Алия Бауржановна</i>	Значение тьюторского сопровождения детей с ООП в условиях инклюзивной образовательной практики	1170
<i>Бутагарина Арайлым Ирбулатовна, Ибраева Айнаш Сергазиевна</i>	Инклюзивті білім беру – қоғамда адамның әлеуметтенуінің негізі	1173

МАЗМҰНЫ

СОДЕРЖАНИЕ

<i>Бушуева Наталья Александровна, Нуштаева Ольга Петровна</i>	Подходы, стратегии и технологии обучения детей с особыми образовательными потребностями в условиях инклюзивного образования	1176
<i>Бырко Алла Викторовна, Комарова Нина Николаевна</i>	Педагогический менеджмент учебно-воспитательного процесса в инклюзивном пространстве	1181
<i>Волкова Татьяна Александровна</i>	Инновационные пути инклюзивного образования	1185
<i>Габдуллина Гульмира Негматовна, Мусафирова Сауле Аягановна</i>	Инклюзивті білім берудің дамуы	1188
<i>Ғабдрахман Нұржамал Жамберкенқызы, Баймаганбетова Асель Жамберкеевна</i>	Инновационные стратегии обучения и воспитания в инклюзивном образовании	1193
<i>Гаджиева Лариса Владимировна, Павлюченко Валентина Ивановна</i>	Рабочие листы по информатике и математике как форма индивидуализации обучения учащихся с ООП в общеобразовательной школе	1197
<i>Гапеева Екатерина Владимировна, Кежайкина Евгения Геннадьевна</i>	Современные пути решения проблем инклюзивного образования в дошкольных организациях	1202
<i>Глытнева Ольга Анатольевна, Краснова Дарья Сергеевна</i>	Инновационные стратегии обучения и воспитания в инклюзивном образовании	1205
<i>Григорова Юлия Борисовна, Досмаилова Амина Бисенбаевна</i>	Игровые технологии как средство развития познавательной активности в работе с детьми с задержкой психического развития	1209
<i>Даус Елена Владимировна, Есекеева Гафура Маликовна</i>	Проблема адаптации детей с особыми образовательными потребностями к условиям современной школы и возможности ее решения	1213
<i>Даянова Амина Муратовна, Ахметбекова Жанар Сайлаубайқызы</i>	Музыкальное развитие детей дошкольного возраста с особыми образовательными потребностями в условиях инклюзивного образования	1218
<i>Досымова Замзагул Муратбековна</i>	Үлгерімі төмен білім алушыға сапалы білім беруді трансформациялау	1222
<i>Дусмагамбетова Динара Канатовна, Сакенова Айгерим Салимбекқызы</i>	Научно-педагогический консалтинг как инструмент сопровождения профессионального развития педагогов: опыт, проблемы и направления	1228
<i>Дурмагамбетова Динара Алимкановна, Клименкова Людмила Александровна</i>	Применение на уроках методов и приемов обучения в условиях инклюзивного образования	1233
<i>Ережелов Ержан Мейрамович</i>	Адаптация дидактических материалов по химии для детей с особыми образовательными потребностями	1235
<i>Ержанова Камила Талгатовна</i>	Инновационные стратегий в инклюзивном образовании посредством применения УМК	1239
<i>Ерсарина Лаззат Евсеевна, Байдалинова Сауле Нигметовна</i>	Инклюзивті білімберудің негізгі идеясы	1242

МАЗМҰНЫ

СОДЕРЖАНИЕ

<i>Жаканова Майра Сапарбековна</i>	Инклюзивті білім беру педагог кәсібилігінің жаңа тұрпаты: әдістемелік жұмысты ұйымдастыру және педагогикалық қызметті басқару	1246
<i>Жантлесова Мадина Хамзаевна, Шотояхова Хадиша Жахаевна</i>	Заманауи білім беру жағдайындағы инклюзивті білім берудің инновациялық жолдары	1249
<i>Жаныбекова Жибек Казиевна, Утегенова Гуля Жукуновна</i>	Бастауыш сатыда ерекше білім беру қажеттілігін талап ететін балаларды оқыту ерекшелігі	1253
<i>Жарасбекова Динара Танаткановна, Шарапова Мария Анатольевна</i>	Подходы и стратегии обучения детей с особыми образовательными потребностями в условиях инклюзивного образования	1257
<i>Жарлыгасова Дана Маратовна</i>	Эффективные подходы к инклюзивному образованию: роль школы и учителя	1263
<i>Жигитов Алибек Бекежанович</i>	Трудовое обучение в предпрофессиональной подготовке учеников с умственной отсталостью в условиях специальной школы	1266
<i>Жумагулова Галия Багитовна, Джусупбекова Гульмира Талгатовна</i>	Инклюзивті білім берудің инновациялық жолдары	1270
<i>Жунусова Елена Анатольевна</i>	Использование современных технологий и ресурсов, как инновационные стратегии в обучении и воспитании инклюзивного образования	1274
<i>Зайцева Елена Васильевна, Бобрицкая Елена Анатольевна</i>	Модель работы по преемственности в инклюзивном образовании ДО и школах	1228
<i>Заремба Ирина Андреевна, Ярош Наталья Анатольевна</i>	Инновационные технологии в профессиональном развитии педагогов	1282
<i>Ибраева Асель Тулимисовна</i>	Инклюзивті білім беру жағдайындағы заманауи технологиялар	1287
<i>Ибраева Мархабат Даировна, Ахметова Тулебике Ауезхановна</i>	Инклюзивті білім берудегі жаңа әдіс-тәсілдер	1290
<i>Ибраева Юлия Олеговна, Жаксиликова Альмира Маратовна</i>	Педагогические технологии при формировании навыков учебного труда у детей с ООП	1294
<i>Иванина Светлана Анатольевна</i>	Методологические подходы и инновации в системе деятельности учителя - логопеда	1298
<i>Ильченко Евгения Владимировна, Абитаева Айжан Сейтжановна</i>	Неограниченные возможности для студентов с особыми образовательными потребностями	1304
<i>Ильина Леся Олеговна</i>	Тьюторинг как технология сопровождения профессионального становления обучающихся с инвалидностью и ОВЗ	1308
<i>Иманова Гульмира Сансызбаевна, Ескалиева Анар Каирбаевна</i>	Effective training methods and techniques for students with special needs	1314
<i>Имамбаева Гульнара Агзамовна</i>	Инклюзивті білім берудегі оқыту мен тәрбиелеудің инновациялық стратегиялары	1320

МАЗМҰНЫ

СОДЕРЖАНИЕ

<i>Иночкина Елена Александровна, Гильдерман Наталья Александровна</i>	Форма работы с детьми с особыми образовательными потребностями: проблемы построения работы с детьми, работа с родителями особого ребенка	1324
<i>Исмагулова Кулпараш Ауезхановна, Кенжетаетева Татьяна Талгатовна</i>	Математика сабағындағы инклюзивті білім беру негіздері, құралдары және практикалық шешімдері	1329
<i>Исмаилова Армангуль Сериковна</i>	Инклюзивті білім берудегі оқыту мен тәрбиелеудің инновациялық стратегиялары	1335
<i>Искиндиrowa Жазира Жангалиевна</i>	Gender and leadership in educational institutions	1339
<i>Кадырбаева Индира Багдатовна, Руденко Наталья Викторовна</i>	Развитие инклюзивного образования в Казахстане	1343
<i>Кадырбаева Назымгуль Жангельдиевна, Доценко Марина Константиновна</i>	English language learning strategies in the context of inclusive education	1347
<i>Кажахметова Дина Бейсенбаевна</i>	Оқуда қиындықтары бар балаларды қолдаудағы инновациялық технологиялар	1352
<i>Кажигалиева Озгер Турежановна</i>	Инновационные приёмы и методы обучения на уроках русского языка и литературы в инклюзивном образовании	1357
<i>Каримбаева Алия Айдархановна, Галиева Гулмира Разильевна</i>	Инновационные стратегии обучения и воспитания на уроке английского языка в рамках инклюзивного образования	1361
<i>Кашуба Ольга Васильевна, Константинова Светлана Владимировна</i>	Использование метода педагогической эвритмии в развитии коррекционно-познавательной деятельности у детей с особыми образовательными потребностями	1365
<i>Коваленко Елена Анатольевна</i>	Инклюзивное образование: от теории к практике, от общего к частному	1370
<i>Коваленко Наталья Евгеньевна, Ляйс Оксана Андреевна</i>	Изучение родного края как средство формирования социальных компетенций обучающихся с особыми образовательными потребностями	1375
<i>Кожаниязова Замзягуль Доскалиевна, Аманова Жанат Сапаровна</i>	Особенности преподавания общеобразовательных дисциплин студентам с особыми образовательными потребностями	1380
<i>Королёв Юрий Викторович</i>	Особенности реализации инклюзивного образования в рамках физической культуры	1385
<i>Койшина Мая Сакеновна, Нарихнюк Кристина Александровна</i>	Инновационное развитие колледжа, через адаптацию, коррекцию и социализацию обучающихся с особыми образовательными потребностями	1389
<i>Куйшинова Зулиха Шайкимелевна, Ерменова Ботагоз Сансызбаевна</i>	Инклюзивті білім берудегі педагогикалық технологиялар	1395

МАЗМУНЫ

СОДЕРЖАНИЕ

<i>Лиходедова Людмила Николаевна, Плотникова Александра Владимировна</i>	Квест-технология как средство развития словарного запаса у детей с задержкой психического развития	1398
<i>Липинская Евгения Эдуардовна, Чингина Светлана Сергеевна</i>	Реализация дифференцированного подхода в интегрированном обучении детей с задержкой психологического развития в условиях образовательного процесса в общеобразовательной школе	1401
<i>Лясота Светлана Вячеславовна, Тулбаева Алия Фазылхановна</i>	Развитие образовательных методик и педагогических стратегий для эффективного обучения и воспитания младших школьников с особыми образовательными потребностями	1406
<i>Макрушина Олеся Витальевна, Жанобекова Айнагуль Касымхановна</i>	Индивидуальный подход к каждому ученику в контексте инклюзивного образования: активные формы, методы и приёмы обучения в начальной школе	1410
<i>Махметова Сауле Максutowна, Раисова Жанагуль Жандыльдыевна</i>	Қазақ тілі мен әдебиеті сабақтарында инклюзивті оқыту әдістерін қолданудың тиімділігі	1415
<i>Мелехова Валентина Сергеевна, Скрыпник Юлия Николаевна</i>	The system of exercises for pupils with special educational needs at the English lessons	1418
<i>Мизамбаева Рабига Нурлановна</i>	Оценка эффективности инновационных стратегий в инклюзивном образовании	1423
<i>Миронец Альмира Муратовна</i>	Психолого-педагогическая поддержка учащихся в инклюзивном образовании	1428
<i>Миронова Галина Геннадьевна, Кайтанов Серикжан Айтчанович</i>	Подвижные игры на уроке физической культуры и спорта как эффективный метод обучения и воспитания в инклюзивном образовании	1432
<i>Михайленко Светлана Валерьевна, Гимельрайх Алена Николаевна</i>	Инновационные технологии как ресурс инклюзивного образования	1436
<i>Мулжигитова Ляззат Алиевна, Усенова Жанар Орманбековна</i>	Дифференцированный и индивидуальный подход к обучающимся с особыми образовательными потребностями на занятиях общеобразовательных дисциплин	1442
<i>Мунгалова Татьяна Викторовна</i>	Инклюзивное образование детей дошкольного возраста	1448
<i>Муратова Айгуль Жараспаевна</i>	Инновационные пути инклюзивного образования	1452
<i>Мусаева Малика Саид-Ахметовна, Абишева Гульнар Сабитовна</i>	Ментальные карты как метод активизации познавательной деятельности детей с особыми образовательными потребностями	1456
<i>Мухамеджанова Бадиша Сапарбековна</i>	Развитие личностной деятельности обучающихся инклюзивного образования на уроках	1459
<i>Наров Улугбек Ирискулович</i>	Инновационные стратегии в воспитании и образовании	1462
<i>Николаева Ксения Алексеевна, Лемехова Вера Константиновна</i>	Арт-методика в развитии представлений о форме и величине предмета у детей с ЗПР	1467

МАЗМУНЫ

СОДЕРЖАНИЕ

<i>Ничипуренко Валерия Эдуардовна, Коротченко Ольга Васильевна</i>	Примеры использования современных методов и стратегий в работе школьного педагога-психолога в рамках инклюзивного образования	1471
<i>Новиков Леонид Владимирович</i>	Формы и методы реализации инклюзивного образования на уроках физической культуры	1475
<i>Нургожина Гульзира Абикеновна, Молдабекова Нургуль Рахымжановна</i>	Білім алушыларға инклюзивті білім берудің маңыздылығы	1478
<i>Нуркина Сауле Тогайбаевна, Файзуллина Арайлым Сериковна</i>	Инклюзивті білім беруді қажеттетін ерекше балалар	1481
<i>Нурмагамбетова Айгуль Арыстановна</i>	Инновационные стратегии обучения и воспитания в инклюзивном образовании	1484
<i>Нурмагамбетова Сымбат Абдуллоевна</i>	Урок истории в инклюзивном классе: Инновационное и коммуникативное взаимодействие	1488
<i>Омарова Шолпан Маратовна, Шошакова Жанар Карасыновна</i>	Заманауи білім беру жағдайындағы инклюзивті білім берудің жолдары	1491
<i>Оспанова Анар Маратовна, Кантарбаева Динара Ерболовна</i>	Система психолого-педагогического сопровождения обучающихся с нарушением опорно-двигательного аппарата в условиях инклюзивного образования	1495
<i>Пестрецова Олеся Георгиевна</i>	Реализация идей педагогики поддержки при разработке индивидуального образовательного маршрута обучающихся с особыми образовательными потребностями в начальных классах	1498
<i>Рахмет Айтжан Сейтжанқызы</i>	Применение инновационных методов и технологий обучения и воспитания в инклюзивном образовании на уроках физики	1502
<i>Рябошапка Анастасия Александровна</i>	Инновационные стратегии обучения и воспитания в инклюзивном образовании	1505
<i>Сарана Ирина Анатольевна</i>	Обучение детей с особыми образовательными потребностями на уроках музыки	1508
<i>Сарлыбаева Менсулу Ауезхановна</i>	Инновационные стратегии в обучении математике для эффективного инклюзивного образования: преодоление преград и создание равных возможностей	1513
<i>Саурбаева Динара Тулегеновна, Белоусова Анна Леонидовна</i>	Инклюзивное образование: прогрессивные стратегии обучения и воспитания	1516
<i>Синюхина Дарья Афанасьевна, Демисенова Шнар Сапаровна</i>	К проблеме психолого-педагогической готовности будущих педагогов к работе с младшими школьниками в инклюзивной образовательной среде	1520
<i>Стержанова Надежда Николаевна</i>	Стратегии обучения иностранному языку в условиях инклюзивного образования	1524

МАЗМУНЫ

СОДЕРЖАНИЕ

<i>Султанова Динара Акилбековна</i>	Реализация индивидуального подхода в обучении учащихся с ООП на уроках русского языка	1528
<i>Султанова Марья Мнайдаровна</i>	Развития познавательных способностей с задержкой психического развития	1532
<i>Тажекенова Эльмира Везировна, Манасбаева Алмагуль Ахметжановна</i>	Внедрение инновационных стратегий обучения и воспитания как эффективный метод обучения детей с особыми образовательными потребностями на уроках математики	1538
<i>Таряшинова Екатерина Викторовна, Цебер Леана Евгеньевна</i>	Интеграция урочной деятельности и работы с родителями, как один из аспектов качества знаний при дистанционном образовании	1542
<i>Тасова Каламкас Жаксыбековна</i>	Problems of forming tolerant relationships of pupils at primary school within inclusive education	1545
<i>Третьяк Светлана Васильевна</i>	Организация проектной деятельности в условиях инклюзивного образования	1550
<i>Троценко Татьяна Александровна</i>	Внедрение нетрадиционных технологий обучения детей с особыми образовательными потребностями через проектную деятельность: опыт	1553
<i>Тыныштық Гүлсая Таңатқызы</i>	Инновациялық технологиялар және арнайы әдістемелер инклюзивті білім беру ресурсы ретінде білім беру	1557
<i>Ульжебаева Лэззат Кенжебаевна, Исенова Рая Исимбаевна</i>	Ерекше білім беру қажеттіліктері бар балаларға педагогикалық қолдау көрсету	1563
<i>Уразбекова Кульбарам Жаксылыковна, Калинина Анна Викторовна</i>	Создание условий для индивидуализации и дифференциации воспитательно-образовательного процесса детей с особыми образовательными потребностями	1570
<i>Утегенова Динара Сабыровна, Билялова Айткаш Тулегеновна</i>	Инклюзивті білім беруде ерекше балалармен жұмыс түрлері	1574
<i>Файрушина Алёна Владимировна, Черанёв Юрий Сергеевич</i>	Проектная деятельность как эффективное средство социализации и адаптации учащихся с особыми образовательными потребностями	1578
<i>Фоменко Александра Сергеевна</i>	Формирование профессиональных компетенций у педагогов инклюзивного образования	1582
<i>Хуан Таңатар</i>	Инклюзивті білім беру мәселесі	1586
<i>Чумакова Татьяна Николаевна, Сайфутдинова Марина Григорьевна</i>	Модели сопровождения ребёнка с особыми образовательными потребностями в дошкольной организации	1589
<i>Шагатаева Саня Мержакуповна, Досанова Арайгуль Тенелбаевна</i>	Инклюзивті білім беру жағдайында математика сабағында ойын технологияларын қолдану	1592

МАЗМУНЫ

СОДЕРЖАНИЕ

<i>Шатских Анастасия Александровна</i>	Инклюзивное образование: трудности обеспечения равных возможностей для всех обучающихся	1596
<i>Шахматова Анастасия Ивановна, Мехова Галина Францевна</i>	Использование информационно-коммуникационных технологий для учащихся с особыми образовательными потребностями	1599
<i>Шаяхметов Данир Фаязович</i>	Социальная и профессиональная адаптация обучающихся с особыми образовательными потребностями в условиях колледжа. проблемы и пути решения	1602
<i>Шолкубаева Райжан Муслипакызы</i>	Инклюзивті білім беру - заман талабы	1606
<i>Яцкевич Наталия Сергеевна, Лемехова Вера Константиновна</i>	Методика «Нумикон» как средство развития математических навыков у детей с задержкой психического развития	1610
<i>Резолюциясы / Резолюция</i>		1614
<i>Мазмұны / Содержание</i>		1622

**«ҚАЗІРГІ БІЛІМ БЕРУДЕГІ ИННОВАЦИЯЛЫҚ ТЕХНОЛОГИЯЛАР: СТРАТЕГИЯ,
МІНДЕТТЕР, ЕНГІЗУ» АТТЫ АЛТЫСАРИН ОҚУЛАРЫ ХАЛЫҚАРАЛЫҚ ҒЫЛЫМИ-
ПРАКТИКАЛЫҚ КОНФЕРЕНЦИЯ МАТЕРИАЛДАРЫ**

**МАТЕРИАЛЫ
МЕЖДУНАРОДНОЙ НАУЧНО-ПРАКТИЧЕСКОЙ КОНФЕРЕНЦИИ АЛТЫНСАРИНСКИЕ
ЧТЕНИЯ «ИННОВАЦИОННЫЕ ТЕХНОЛОГИИ В СОВРЕМЕННОМ ОБРАЗОВАНИИ:
СТРАТЕГИЯ, ЗАДАЧИ, ВНЕДРЕНИЕ»**

Материалдар жинағын
Ахмет Байтұрсынұлы атындағы Қостанай
өңірлік университеті
Ө.Сұлтанғазин атындағы педагогикалық
институтының
педагогика, психология және арнайы білім
беру кафедрасында теріліп, беттелді

Компьютерлік беттеу:
Жетписбаева А.А., Ермаганбетова А.Б.

Мекен-жай:
110000, Қостанай қ., Байтұрсынов көш. 47
(Пединститут ғимараты, Тәуелсіздік к-сі
118, 626 каб.)
Тел.: 8 (7142) 54-58-74 (ішкі 120).

Пішімі 60*84/18.
Көлемі 102,8 б.т.
Электронды нұсқасы университеттің
ksu.edu.kz сайтында орналастырылған
мамыр, 2024 жыл

Сборник материалов набран и сверстан
кафедрой педагогики, психологии и
специального образования
педагогического института
им. У.Султангазина
Костанайского регионального
университета им. Ахмет Байтұрсынұлы

Компьютерная верстка:
Жетписбаева А.А., Ермаганбетова А.Б.

Адрес:
110000, г. Костанай, ул. Байтұрсынова 47
(корпус Пединститута, ул. Тауелсиздик
118, каб. 626).
Тел.: 8 (7142) 54-58-74 (вн.120)

Формат 60*84/18.
Объем 102,8 п.л.
Электронный вариант размещен на сайте
университета ksu.edu.kz
май 2024 год